

H.T.B.

Est. 18. Tab. B.

Vol 102
No 112

18. 200. B.

AVCTORES
LATINÆ LINGVÆ
IN VNVM REDACTI
CORPVS:

*Quorum Auctorum Veterum & Neo-
tericorum Elenchum sequens
pagina docebit.*

Adiectis Notis DIONYSII
GOTHOFREDI I.C.

Vna cum Indice generali in omnes Auctores.
EDITIO POSTREMA:
emendatior, & nonnullis auctior.

Apud Petrum & Iacobum Chouët.

M. DC. XXII.

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

CORTEX

Quorum scripturae sunt in
bibliotheca scripturae
paganas habentur.

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

CORTEX

Quorum scripturae sunt in
bibliotheca scripturae
paganas habentur.

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

AVCTORES
LATINAE LINGVAE

IM VIVVM REDACTI

ELENCHVS ET SERIES
huius Corporis.

- M. TERENTIUS VARRO De lingua Latina, col. 1.
M. VERRII FLACCI fragmenta, col. 109.
FESTI fragmenta à Fulvio Ursino edita, col. 118.
SCHEDE FESTI à Pomp. Læto relictæ, col. 121.
SEXT. POMP. FESTVS, Paulo Diacono coniunctus, col. 141.
NONIVS MARCELLVS, col. 481.
FULGENTIUS PLACIADVS, col. 801.
ISIDORI ORIGINVM libri XX. col. 809.
EX VETERIBVS GRAMMATICIS qui de Proprietate &
Differentiis scripserunt, excerpta. col. 1327.
VETVS KALENDARIVM ROMANVM, col. 1381.
DE NOMINIBVS & PRÆNOMINIBVS Romanorum,
col. 1397.
VARIJ AVCTORES qui de Notis scripserunt, col. 1453.
NOTÆ DIONYSII GOTHOFREDI I. C. ad Varronem, Fe-
stum, Nonium, & Isidorum, col. 1569.
VARIÆ LECTIONES in Fulgentium & Isidorum, col. 1905.

*Huic editioni accessere præter superiora iam
antea edita*

- LIBER GLOSSARVM ex variis Glossariis, quæ sub ISIDORI
nomine circumferuntur collectus.
EXCERPTA PYTHOEANA ex veteribus glossis.
EXCERPTA DIFFERENTIARVM BONGARSII Regij
legati.

TABLE DES MATIÈRES

Table des Matières

M. T. ...
 L. ...
 S. ...
 P. ...
 R. ...
 Q. ...
 O. ...
 N. ...
 M. ...
 L. ...
 K. ...
 J. ...
 I. ...
 H. ...
 G. ...
 F. ...
 E. ...
 D. ...
 C. ...
 B. ...
 A. ...

GENEROSIS ET MAGNIFICIS
DD. WOLFGANGO CHRISTOPHORO:
ET WILHELMO CHRISTOPHORO,
Mareschalis hæreditariis S.R.
Imperij, Dominis in
Bappenheim,

Dionysius Gothofredus J.C. S. P. D.

VM meos in ius Romanum Commentarios e-
derem (Generosi ac nobilissimi Domini Bap-
penheimij) inter antiquos illos authores, quo-
rum testimoniis vsus sum ad ea vocabula, quæ
in iure obscura essent, illustranda, Varro, Fe-
stus, Nonius & Isidorus, inter postremos non
leguntur. Cæpi ab eo tempore consilium de illis omnibus in
vnum quasi corpus redigendis, atque ita in publicum emitten-
dis, cum aliis quibusdam auctoribus, qui ad superiorum argu-
menta facere, atque conducere videbantur. Etsi autem me fu-
giebat illos authores seorsim à multis editos, commodius ta-
men edi coniunctos videbam: vt qui in vnum legendo incidis-
set, alios euoluendi occasionem, & in mutua illorum inter se
collatione, iusti commentarij atque interpretis vicem, in ipsis
manibus, præsentem haberet. Multi enim Varronem legunt,
quibus Festi, Nonij atque Isidori nomina penitus sunt ignota:
aut si nota sunt, vno illorum sæpe contenti, plenam linguæ La-
tinæ originem, spretis aliis, assequi non possunt: vt omittam in
auctoribus illis, qui à Festo & Nonio præsertim laudantur, ve-
nerandæ vetustatis reliquias spectari, cuius forma & imagine,
qui non capiuntur, vix est vt politi, nescio an homines, dici at-
que appellari debeant. Sed cum mutili atque laceri variis lo-
cis illi authores essent: visum fuit breues ad Varronem, Festum

E P I S T O L A

& Nonium notas adiungere : facta potissimum collatione earum vocum, quæ ad ius pertinerent (quod à quoquam alio antehac factum esse non videbam) ut nostræ professionis homines, eò magis ad antiquos illos auctores euoluendos excitarem. Et audenter dicam, ad multa in illis auctoribus restituenda collationem nostri iuris summopere, & quasi necessariam requiri: quæ si defuisset, de multorum locorum restitutione quasi desperassem. Hæc autem cum à me ita absoluta (vel cum aliquo successu) viderem, subiit illico animum meum, generosa illa indoles atque comitas, quæ inter cæteras & maximas virtutes in illa nobili ac vestra adolescentia elucet, cui hoc animi mei obsequentis indicium atque munus debere me statim intellexi. Idque eò magis, quòd amplissimæ vestræ familiæ stemmatis, & in imperio Romano ob illustrem & hæreditariam Mareschaliæ dignitatem satis superque cognita, præter omnium virtutum studia, iuris etiam ciuilis ac Romani (quæ mea professio est) cognitionem adiungitis: ductu atque auspicio doctissimi viri Friderici Weckmani præceptoris vestri: ut patriæ aliquando, non minus virtute, quam sapientia ciuili, ornamento atque auxilio esse possitis. Vel id quoque me ad hoc munus vobis offerendum incitabat, quòd illi authores ex se digni, qui vestræ generositatis manibus tererentur, cum ab his tanquam à capite & fontibus, docti quique, linguæ Latinæ originem petere atque haurire soleant: præter alia infinita, quæ ad historiam & ad religionem, aut potius superstitionem veterum, intelligenda pertinent. Cuius rei maiorem etiam spem mihi faciebam, ex illa discendi (quæ in vobis est) cupiditate, atque constantia incredibili, quam & ætatis vestræ in omne virtutum genus succrescentis indoles, & quotidiana moderatoris vestri fides atque diligentia auctiorem atque cumulatiorem reddit. Atque utinam hæc mea oratio sponte alioqui vos iam ad honoris metam currentes comitari atque subsequi possit: idque, quod à me vobis munus offertur, gratum atque acceptum esse possit. Interea tamen ut ad hoc meum opus reuertar, ea conditione atque lege id à me sic incæptum ac perfectum, ut laudi atque diligentia eorum qui me tempore, in hoc interpretandi genere antecesserunt, nihil detractum, aut velim aut putem. Nam ut illis sua, ita & mihi in quibusdam mutandis sententia peculiaris

DEDICATORIA.

liaris esse potuit: libera tamen & aperta discendi ac iuuandi perpetuò cupida, sine conuicio, sine contumelia: & quod mihi solenne, breuis, citra affectationem vllam, vitatis prologis, qui nihil ad rem conferunt. viderint ista diligentiores, mihi certè neque tempus, neque animus fuit rebus otiosis lectorem fallere. mihi contrà curæ ac studio fuit nudam & simplicem lectionis varietatem ostendere, authores authoribus breuiter conferre. Neque dubito, quin tam grato à vobis animo hoc meum munus à vobis suscipiatur, quàm à me, Generosissimi Domini, sinceriter & in arram perpetui erga vos obsequij, offertur. Ex musæo xv. Augusti 1585.

M. TERENCEIVS VARRO DE LINGVA LATINA.

SVMMA EORVM QVAE LIBRIS DE lingua Latina M. Terentij Varronis continentur, distributio.

MNES operis de lingua Latina tres feci partes. Prima, quemadmodum vocabula imposita essent rebus: secunda, quemadmodum ea in casus declinantur: tertia, quemadmodum coniuangerentur, sumptum ex ipso Varrone libro 6. de ling. in fine, & libro 7. in princ.

Idem libro 6. sub faem, Instituitis sex libris, quemadmodum rebus Latina nomina essent imposita ad vsum nostrum, e quois tres scripsi P. Septimio, qui mihi fuit quaestor: tres, tibi (Ciceronem alloquitur) quorum hic est tertius. Priores, de disciplina originis verborum: posteriores, de verborum originibus. Hoc libro vt & secundo & tertio tractauit Varro De disciplina quam vocant *trouari opusculu*, & quidem in hoc volumine primo explicauit, quae contra eam dicerentur: quae pro ea secundo: quae de ea (id est eius forma) tertio, ex Varrone 4. de ling. in pr. Idem libro 6. in fine. In primo volumine est, quae dicantur, cur etymologicè neque fit, neque ea utilis sit.

se plerique ignorent Graecum quem nunc nominant *holua*, *puteum* esse quod vocant *opieus*, leporem quod *λεπρον* dicunt. In quo non modò L. Aelij ingentium non reprehendo, sed industriam laudo. successum enim fortuna, experientiam laus sequitur ex 1. Gellij 17. iuxta fidem veterum librorum.

Idem Varro dicit *furem* ex eo dictum, quod veteres Romani *furuum atrum* appellauerint: & fures per noctem, quae atra fit, facilius furantur. Ex 1. Gell. 17. iuxta fidem veterum librorum.

M. TERENCEII VARRONIS DE LINGVA LATINA AD P. Septimium libro II.

Fragmenta.

Hoc volumine Varro explicauit quae pro disciplina quam vocant *trouari opusculu*, dicantur, ex Varrone 4. de lingua in pr. Idem libro 6. in fine. In secundo volumine est quae sit Etymologicè, & cur ea fit, & in illis fit.

M. TERENCEII VARRONIS DE LINGVA LATINA AD P. Septimium lib. III.

Fragmenta.

Hoc volumine explicauit Varro quae de disciplina Etymologica [id est eius forma] dicerentur. ex Varr. 4. de ling. in pr. Idem lib. 6. in fi. In tertio volumine est quae forma Etymologiae. *Fenerator* à fenore cognominatus: *fenus* autem dictum à fetu, & quasi fetura quadam pecunia parentis, atque incrementis, & idcirco & M. Caro & ceteri aetatis eius *feneratorum* sine A littera pronuntiauerunt, sicuti fetus ipse, & secunditas, appellata. ex 16. Gell. 12. ex Nonio Marcello in *Fenus*.

Sicut vocetur *Panthera* & *Lea Junior Phylargirus* ad *Elogam* 21. Virgil. *Leam Varro ad Ciceronem dicit lib. 3.* Vtrunque mulieres & *Epirocum* viri quoque habitauerunt. Ex Nonio in *Habitare*.

M. TERENCEII VARRONIS DE LINGVA LATINA AD P. Septimium libri primi Fragmenta.

Aggulus, aggens, aggila, iggerunt, in eiusmodi Graeci, & Aelius noster binam G feribunt: alij N & O, quod in hoc videri veritatem facile non est, similiter *agceps*, & *agcora*, ex Prisciano libro 1. nec K. nec Q. nec H. in numero literarum, ibid. * In quo L. Aelius noster literis ornatisissimas memoria nostra errauit aliquoties. Nam aliquot verborum antiquorum Graecorum, perinde atque essent propria nostra, reddidit causas falsas. Non enim *leporem* dicimus, vt ait quod est *leupes*, sed quod est vocabulum antiquum Graecum. Multa enim vetera illorum ignorantur, quod pro his, aliis nunc vocabulis vtantur, & illum ei-

In quo de vocabuleis locorum, & qua in loco eorumque origine ex auctoribus qui soluta oratione scripserunt.

¶ Prefatio 1.

¶ De vocabuleis locorum in genere 2. Caelestium 3. Terra 4. Aqua 5. Mundi partium 6. Montium urbis Roma 7. Quatuor regionum urbis Roma 8. Tribuum urbis Roma 9.

¶ De vocabuleis eorum qui in loco, Deorum 10. Auium 11. Piscium & conchyliorum 12. Amphyborum 13. Magistratum Romanorum 14. Sacerdotum 15. Militarium personarum 16. Diuitum, pauperum 17. Ar-

tificum 18. Pecorum 19. Ferarum 20. Stirpium herbarum, arborum, fructuum 21. Manufactorum, ad victum 22. ad Vestium 23. ad Instrumenta militaria 24. Mensa escaria 25. Mensa vinaria rotunda & quadrata 26. Mensa vrnaria 27. Sedium ac sedilium 28. Mundi muliebris 29. Indutus & amictus 30. Instrumentorum rusticorum, qua ad serendum, colendum, & importandos fructus pertinent 31. Aedificiorum publicorum 32. Aedificiorum priuatorum 33. Portarum urbis Roma ac palatii 34. Eorum qua ad lectos pertinent 35. Assis & eorum qua ab assis 36.

¶ Conclusio 37.

M. TERENCEII VARRONIS DE
LINGVA LATINA AD M. TVLLIVM
CICERONEM LIBER QVARTVS.

VEMADMODVM vocabula essent imposta rebus in lingua Latina, sex libris exponere institui. De his treis ante hunc feci, quos Septimio misi: in quibus est de disciplina quam vocant *ετυμολογική*. Quae contra eam dicerentur, volumine primo: quae pro ea, secundo: quae de ea, tertio. In his ad te scribam, à quibus rebus vocabula imposta sint in lingua Latina: & ea quae sunt in consuetudine apud poetas. ¶ Quum vniuersiusque verbi naturae sint duae: à qua re & in qua re vocabulum sit positum: itaque à qua re sit *Pertinacia*, cum quaeritur: ostenditur esse à pertendendo: in qua re sit positum, dicitur; cum demonstratur, in quo non debet pertendi, & pertendit: *Pertinaciam* esse: quod in quo oportet manere, si in eo perit, *Perseuerantia* sit. Priorem illam partem, ubi, cur & vnde sint verba, scrutantur Graeci: vocant, *ετυμολογία*: illam alteram *ετιμολογία*: de quibus duabus rebus in his libris promiscue dicam, sed exilius de posteriore. ¶ Quae ideo sunt obscura, quod neque omnis impositio verborum extat: quod vetustas quasdam deleuit: nec quae extat, sine mendo omnis imposita: nec quae recte est imposita, cuncta manet: multa enim verba littereis commutate sunt interpolata: neque omnis origo est nostrae linguae è vernaculis verbeis: & multa verba aliud nunc ostendunt, aliud ante significabant, ut *Hospis*. nam tum eo verbo dicebant peregrinum, qui suis legibus vteretur: nunc dicunt eum quem dicebant perduellem. ¶ In quo genere verborum, ut casu erit illustrius, vnde videri possit origo, inde repetam. Ita fieri oportere apparet; quod recto casu quom dicimus *Impos*, obscurus est esse à potentia, quam quum dicimus *impotem*: & eo obscurus sit, si dicas *pos*, quam *impos*. videtur enim *pos* signi-

ficare potius pontem, quam potentem. Vetustas non pauca deprauat, multa tollit. Quem puerum vidisti formosum, nunc vides deformem in senecta. Tertium seculum non videt eum hominem, quem vidit primum. Quare illa quae iam maioribus nostris ademit obliuio fugitiva, secuta sedulitas Mucij & Bruti retrahere nequit. Non si non potuero indagare, ero tardior; sed velocior ideo, si quiuero. Non mediocres enim tenebrae in silua, ubi haec captanda: neque eò quò peruenire volumus, semita trita: neque non in tramitibus quaedam obiecta quae cunctem retinere possunt. Quoniam verborum nouorum & veterum discordia omnis in consuetudine communi: quot mode litterarum commutatio sit facta, qui animaduertit, scrutari facilius origines patitur verborum. Reperit enim esse commutata, ut in superioribus libris ostendi, maxime propter bis quater nas causas. Litterarum enim sit demptione, aut additione; & propter earum artationem, aut commutationem, item syllabarum productionem. Quae quoniam in superioribus libris, cuiusmodi essent, exemplis satis demonstravi, haec commemorandum esse modò non putavi. ¶ Nunc singulorum verborum origines expediam, quorum quatuor explicandi gradus. Primus, in quo populus etiam venit. Quis enim non videt, vnde *arifodina* & *viocurru*? Secundus, quò grammatica descendit antiqua, quae ostendit quemadmodum quodque poeta verbum confluxerit, quod declinat. Hinc *Pacuuius*, *rudentisibilus*, hinc *incurruicruicem* pecus, hinc *chlamyde cluspeat* brachium. Tertius gradus, à quo philosophia ascendens peruenit: atque ea quae in consuetudine communi essent, aperire cepit, ut à quo dictum esset *oppidum*, *vicus*, *via*. Quartus, ubi est aditus, & initia regis quò si non perueniam, scientiam ad opinionem aucupabor. quod etiam nonnunquam in salute nostra

nostra facit, cum agrotamus, medicus. Quod si summum gradum non attigero; tamen secundum non præteribo. Quod non solum ad Aristophanis lucernam, sed etiam ad Cleanthis lucubraui. Noli præterea eos qui poetarum modo verba, vt sint ficta, expediti. Non enim videbatur consentaneum quætere me eo in verbo, quod finxisset Ennius, causam: negligere quod ante rex Latinus finxisset: cum poeticeis multis verbeis magis delecter, quam vt ar, anti-
 queis magis vt ar delecter. Annon potius mea verba illa que hæreditate à Romulo rege venerunt, quam quæ à poeta Liuiio relicta? Igitur quoniam hæc sunt tripartita verba, quæ sunt aut nostra aut aliena aut obliuia: de nostris dicatur sint: de alienis, vnde sint: de obliuicis relinquam, quorum partem cum ita inuenerim, vt opinor, scribam. In hoc libro dicam de vocabulis locorum, & quæ in heis sunt. In secundo, de temporum, & quæ in heis sunt. In tertio, de vtraque re à poetis comprehensa. ¶ Pythagoras Samius ait, omnium rerum initia esse bina: vt finitum & infinitum, bonum & malum, vitam & mortem, diem & noctem. Quare item duos status, & motus: quod stat aut agitur, corpus: vbi agitur, locus: dum agitur, tempus: quod est in agitu, actio. Quadripartitio magis sic apparebit: corpus est, vt cursor: locus, stadium, quæ currit: tempus, hora quæ currit: actio, cursio. Quare fit vt omnia ferè sint quadripartita, & ea æterna, quod neque vnquam tempus, quin fuerit motus (eius enim interuallum tempus) neque motus vbi non locus & corpus: (quod alterum est quod mouetur: alterum vbi) neque vbi fit agitur non actio ibi. Igitur initiorum quadrigæ, locus, & corpus, tempus & actio. Quare quatuor genera prima rerum, totidem verborum: [horum enim] De heis locis, & heis rebus que in heis videntur, in hoc libro summam ponam. Sed quæ cognatio eius erit verbi, quas radices egerit extra fines suas persequemur. Sæpe enim ad limitem arboris radices sub vicini prodierunt fegetes. Quare non cum de locis dicam, si ab agro ad agros hominem & agricolam peruenero, aberrari. Multa societas verborum: nec vinalia sine vino expediri, nec curia calabra sine calatione potest aperiri.

2 ¶ INCIPIAM de locis subipsis loci origine. Locus est, vbi quid locatum esse potest: vt nunc dicunt, collocatum veteres id dicere solitos apparet apud Plantum, Filiam habeo grandem, cassam dote, atque inlocabile, neque eam queo locare cuiquam. Apud Ennium, O terra trita, vbi Liberi sanum in cuius muro locaui. Vbi quidquam consistit, locus. Ab eo præco dicitur Locare, quoad vsque id emitur, quod in alio quo consistit pretium. Inde Locarium, quod datur in stabulo, & taberna, vbi consistant. Sic loci muliebris, vbi nascendi initia consistunt.

3 ¶ Loca natura, secundum antiquam diui-

sionem, prima duo, cælum & terra deinde particulatim vtriusque multa. Cali dicuntur loca supera, & ea deorum: terra, loca infera, & ea hominum. Vt Asia, sic cælum dicitur modis duobus. Nam & Asia, quæ non Europa, in qua est Syria: & Asia dicitur prioris pars Asia, in qua est Ionia, & provincia nostra Cilicia. Sic cælum dicitur duobus modis: & pars eius summum, vbi stelle: & id quod Pacuuius demonstrat, cum dicit, Hoc vide circum supraque quod complexu continet terram. Cui subiungit. Id quod nostri cælum memorant. Aqua bipartita diuisione. Lucretius suorum vnus & viginti librorum initium fecit hoc. Ætheris & terra genitabile querere tempus. Cælum dicitur scribit Ælius Gallus, quod est cælatum: aut à contrario nomine, quod apertum est: non malè quod posterior Ælius, multo potius cælare à cælo, quam cælum à cælando. Sed non minus illud alterum de cælando, ab eo potuit dici quod interdum cælatur, quam quod noctu non cælatur omnino. Ego magis puto à chao cauum: & hinc cælum: quoniam vt dixi, Hoc circum supraque, quod complexu continet terram, cauum cælum. Itaque dicit Andromacha, Noctique caua cæli signitinentibus conficis bigeis. Et agamemnon, In altifono cali clypeo. Cauum enim clypeum. Et Ennius item ad cautionem, Cæli ingentes fornices. Quare vt à cauo cauea, & caule & conuallis, cauata vallis, & cauere cautione: vt cauum sit ortum, vnde omnia apud Hesiodum, à chao cauum cælum.

4 ¶ TERRA dicta ab eo, vt Ælius scribit, quod teritur. Itaque tera in augurum libris scripta cum R vno. Ab vno coloneis locus communis, qui prope oppidum relinquunt Territorium, quod maxime teritur. Hinc linteum, quod teritur corpore, Termentarium: hinc in messe Tritura, quod tum frumentum teritur: & Tribolus quo teritur. Hinc fines agorum, Terminus, quod hæc partes propter limitare iter maxime teruntur. Itaque terminus cum in Latio aliquot locis dicitur, vt apud Actium, nõ terminus, sed Termen hoc Græci τριπυς. Euander enim qui venit in Palatium è Græcia, Arcas fuit. Via quidem iter, quod ea vehendo teritur: Actus iter in agreis, quod agendo teritur: etiam Ambitus iter, quod circumgendo teritur. nam ambitus circumitus: ab eoque duodecim tabularum interpretes, ambitum parietis, circumcimum esse describunt. Igitur tera terdra. & ab eo poeta appellatur summa terræ, quæ sola teri possunt, Solis terra. Terra, vt putant, eadem & Humus ideo Ennius, In terram cadentis, dicit, cubiteis pinsbant humum. Et quod terra sit humus, ideo Humatus, mortuus, qui terra fit obrutus: ab eo qui Romanus combustus est, aut in sepulchrū eius abiecta gleba non est: aut si os exceptum est mortui ad familiam expurgandam, donec in purgando, humo non est operus, vt pontifices dicunt, quoad inhumatus sit, familia

7
 funesta manet, & dicitur humilior. Quae ad
 humum sunt, aut à re, vt Sabini, & Lucani: aut
 declinata ab hominibus, vt Appulia & Latium:
 vtrunque, vt Etiuria, & Tuscìa. Qua regnũ fuit
 Latini, vniuersus ager dicitur *Latium* particula-
 tim oppideis cognominatus: vt à Præneste *Præ-
 nestinus*, ab Aricia *Aricinus*. Vt nostri augures
 publicè dixerunt: agorum sunt genera quin-
 que: *Romanus*, *Gabinus*, *Peregrinus*, *Hosticus*,
Incurius. *Romanus* dicitur, vnde Roma, ab Ro-
 10 *mulo*. *Gabinus*, ab oppido Gabiis. *Peregrinus*, a-
 ger pacatus, qui extra Romanum & Gabinum:
 quòd vno modo in heis ferunt auspicia. di-
 ctus *peregrinus* à pèrgendo, id est progrediendo.
 eò enim ex agro Romano primum progredie-
 batur. quocirca *Gabinus*, siue *peregrinus*, secun-
 dum hec auspicia habent singularia. Ab reli-
 quo diseretur. *Hosticus*, dicitur ab hostibus. *Incur-
 ius* is ager, qui de heis quatuor qui sit ignora-
 tur. Ager dicitur est, in quam terram quid a-
 20 gebant, & vnde quid agebant fructus caussa. id
 Graeci dicunt *áger*. Vt ager, quod agi poterat,
 sic qua agi, *Actus*. Eius finis minimus constitu-
 tus in latitudinem pedes quatuor, fortasse ab
 eo quatuor, quòd ea quadrupes agitur: in longi-
 tudinem pedes centum & viginti. in quadratum
 actus, & in latum, & longum, vt est centum &
 30 viginti. Multa antiqui duodenario numero
 finiebant: vt duodecim decuriis actum. *Inger-
 rum* dictum iuncteis duobus actibus quadra-
 teis. *Centuria* primum à centum ingeribus di-
 cta: post duplicata retinuit nomen: vt tribus
 multiplicata idem tenent nomen: Vt quò age-
 bant, *Actus*: sic qua vehabant *Via* dicta: quò
 fructus conuehebant *Villa*. quae ibant, ab itu *I-
 ter* appellarunt: qua anguste, *Semitae*: vt semit iter
 dictum. *Ager cultus* ab eo quòd ibi cum terra
 femina coalescebant: ab eo inconstitutus, *incul-
 tus*. Quòd primum ex agro plano fructus cap-
 iebant, *Campus* dicitur. postea quam proxima
 40 superiora loca colere coeperunt, à colendo *Col-
 les* appellarunt. Quos agros non colebant pro-
 pter siluas, aut id genus, vbi pecus possit pasci, &
 possidebant: ab vltimo *Saluus* nominarunt. Hæc
 etiam Graeci *μέγιστα* & *νέγιστα*, nostri *Nemora*. A-
 ger, quòd videbatur pecudum ac pecuniarum esse
 fundamentum. *Fundus* dicitur: aut quòd fendat
 quotquot aneis multa. *Vinea* ac *Vinea* à vite
 multa. *Vitis* à vino, idque [vina] à vi. hinc *Vin-
 demia*, quòd est vini demia, vitis demia. *Segetes*
 ab fatu, id est semine. *Semen*, quòd non plane
 id quòd inde. hinc *seminaria*, *semines* item alia
 quae segetes ferunt. *Fragus* à fruendo, fructu-
 que ab ipse *Spica*, vti & *Culmi*, quòd in summo
 campo nascuntur, summum culmen. Vbi
 frumenta facta terantur, & arescant. *Area*.
 Propter horum similitudinem loca in vrbe pu-
 50 *rasarea*, à quo potest etiam *Aræ* deum esse, quòd
 pura. Nisi potius ab ardore, ad quem vt sit, fit
arsa, à quo ipsa *area* non abest: quòd, qui a-

refacit, ardor est solis. *Ager Restibilis*. qui resti-
 tuitur ac referitur quotquot aneis: contra qui
 intermittitur, à nouando *Novalis ager*. *Arum*
 & *arationes* ab arando: & ab eo quòd aratri
 vomer sustollit. *Sulcus*: quòd ea terra iacta, id
 est proiecta. *Porca*, *Prata* dicta ab eo quòd sine
 opere parata. Quòd in agreis quotquot an-
 neis rursum faciendi eadem, vt rursum capias
 fructus: appellata *Rura*. (Diuidit in eos agros,
 cum scribit Sulpicius, Plebi rura largitur ad a-
 10 ream.) *Prædia* dicta item vt *prades*, à præstando:
 quòd ea pignori data publicè mancupes fidem
 præsent.

* * *

5 VBI nunc est Roma, septem montium
 demissior infimus locus. Infimus & humilissimus
 quòd in mundo infima humus. *Humor* hinc ita-
 que. Ideo Lucilii, Terra abiit in nimbos,
 himbresque. *Pacuius*, Terra exhalat aaram,
 atque auroram humidam humectam. Hinc
 20 ager *Vlginosus*, humidissimus: hinc *Vdas*, &
uidus. Hinc *iudor* quibus deorsum in terra him-
 ber. Vnde sumi potest. *Puteus*. nisi potius quòd
Æoles dicebant *πύθιον ἢ ποταμὸν*. Sic *Potura*
 à potu, non vt hunc à *πίος*. A puteis op-
 pidum *Puteoli*, quòd sit circa eum locum a-
 quae frigida & calida multæ. Nisi à putore
 potius: quòd i putidus sit odoribus sepe ex sul-
 fure & alumine. Extra oppida à puteis *Puti-
 cula*: quòd ibi in puteis obruebantur homi-
 30 nes. Nisi potius, vt *Ælius* scribit, *puticula*,
 quòd putefcebant ibi cadauera proiecta: qui
 locus publicus vltra *Esquilias*. itaque eum *A-
 franius Puticulus* in togata appellat, quòd in-
 de suspiciunt perpetuo lumen. *Lacus*, lacuna
 magna, vbi aqua contineri potest. *Palus*, paulu-
 lum aquae in altitudinem, & palam latius disten-
 40 sit. *Stagnum*, quòd Graecè *σταγνόν*, quòd nomen
 habet primum. Hinc ad villas rotunda itagna:
 quòd rotundum facile continet: [nec] anguli
 maxime laborant. *Fiumis*, quòd fluit, item *flu-
 men*: à quo lege prædiorum vrbano rum scribitur:
Sillicidia. fluminisque, vt ita fluant, caduntque.
 Inter hoc hoc interest, quòd *sillicidium*, eo
 quòd stillatim cadat: *flumen*, quòd fluit con-
 tinuè. *Amnis*, id flumen est quòd circuit a-
 liquid: nam ambitu amnis. Ab hoc qui cir-
 cum Aeternum habitant amnem, *Amiternini*
 appellati. Ab eo qui populum candidatus
 circum ambit: qui aliter facit, *ex ambitu causam*
 50 *dicit*. Itaque *Tiberis amnis*, qui ambit Mar-
 tium campum, & vrbem. Oppidum *inter amna*
 dictum, quòd inter amneis est constitutum,
 item *Antenna*, quòd ante amnem qui influit
 in Tiberim: quòd in bello malè acceptum con-
 senuit. A *Tiberis*, quòd caput extra Latium sin-
 de nomen quoque effluit in linguam nostram,
 nihil Latium: vt quòd oritur e Sannio Vol-
 60 *turnus*, nihil ad Latinam linguam. at quòd
 proximum oppidum ab eo secundum mare
Volturnum,

Volturnum, ad nos iam Latinum vocabulum, vt *Tiberinus*: nam & colonia nostra *Volturnum*, & *Deus Tiberinus*. Sed de *Tiberis* nomine anceps est historia. nam & suum Etruria & Latium esse credit. Fuerunt qui à vicino regulo Veientum Dehebrî dixerint appellatum primò Dehebrim. sunt qui *Tiberis* priscum nomen Latinum *Albulam* vocatum littereis tradunt: posterius propter *Tiberinum* regem Latinorum mutatum, quòd ibi interierit: nam hoc eius, vt tradunt, sepulchrum.

6 ¶ VT omnis natura in cælum & terram diuisa est, sic cælum in regiones, terra in Asiam & Europam. Asia enim iacet ad meridiem, & austrum: Europa ad septentrionem, & Aquilonem. *Asia* dicta ab *nympha*, ex qua & *Iapeto* trahitur *Prometheus*. *Europa* ab *Europa* *Agenor* filia, quam ex *Phœnicia* *Manlius* scribit taurum exportasse: quorum egregiam imaginem ex ære *Pythagoras* *Tarenti* fecit. *Europæ* loca multæ incolunt nationes, ea ferè nominata aut translatis nomine, aut ab hominibus.

7 ¶ SUNT & nomina ab tot montibus, quos postea vrbs mureis comprehendit: è quibus *Capitolium* dictum, quòd heic, cum fundamenta foderentur ædis *Iouis*, caput humanum inuentum dicitur. Hic *mons* antè *Tarpeius* dictus, à *Virgine Vestali Tarpeia*, quæ ibi ab *Sabineis* necata armeis, & sepulta: eius nominis monumentum relictum, quòd etiam nunc eius rupes *Tarpeium* appellatur saxum. Hunc antea *montem Saturnium* appellatum prodiderunt, & ab eo late *Saturniam terram*, vt etiam *Ennius* appellat. Antiquum *oppidum* in hoc fuisse *Saturniam* scribitur. Eius vestigia etiam nunc manent tria: quòd *Saturnifanum* in faucibus: quòd *Saturnia porta*, quam *Iunius* scribit, quam nunc vocat *Pandanam*: quòd post ædem *Saturni*, in ædificiorum legibus parietes postici muri sunt scripti. ¶ *Auentinum* aliquot de causis dicunt. *Nævius* ab aibus, quòd eò se ab *Tiberi* ferrent aues: alij ab rege *Auentino Albano*, quòd ibi sit sepultus: alij ab aduentu hominum, quòd cõmune Latinorum ibi *Dianæ* templum sit constitutum. Ego maximè puto ab aduectu: nam olim paludibus mons erat ab reliqueis disclusus. Itaque eò ex vrbe qui aduehantur ratiibus, quadrantem soluebant, cuius vestigia, quòd ea, qua tum itur, velabrum: & vnde ascendebant ad ruinam noua via *lucus* est, & *facellum larum*. *Velabrum* dicitur à vehendo. *Velaturam* facere etiam nunc dicuntur qui id mercede faciunt. *Merces* dicitur à merendo & arce. Hinc vestire, quas soluebant hi qui ratiibus transibant, *Quadrans*. ab eo *Lucilius* scripsit *quadrans rati*.

8 ¶ RELIQUA vrbs loca olim discretata (vt *Argeorum* sacraria in septem & viginti parteis vrbs sunt disposita. *Argeos* dictos putant à principibus qui cum *Hercule* *Argiuo* venerunt

Romam, & in *Saturnia* subsederunt) è quibus prima est scripta regio *Suburana*: secunda, *Esquilina*: tertia, *Collina*: quarta, *Palatina*. ¶ In *Suburana* regionis parte princeps est *Cælius mons*, à *Cælio Vibennio Tuico*, duce nobili, qui cū sua manu dicitur *Romulo* venisse auxilio contra *Sabinum* regem. Hi, post *Cælij* obitum, quòd nimis munita loca tenerent, neque sine suspitione essent, deducti dicuntur in planum. Ab eis dictus *visus Tuscanus*: & ideo ibi *Vortumnus* stare, quòd is deus *Etruriæ*. Principes de *Cælianeis*, qui à suspitione liberi erant, tractos volunt in eum locum qui vocatur *Cæliolus*. Cum *Cælio* coniunctæ *Carina*: sed inter eas quem locum *Ceroliensem* appellatum apparet, quòd primæ regionis quartum sacrarium scriptum sic est, *Ceroliensis quarsiceps circa Minervium: qua in Cælium montem itur, in tabernola est*. *Ceroliensis* à *Carinarum* iunctu dictus *Carina*: postea *Ceronia*, quòd hinc oritur caput sacræ viæ ab *Streniæ* facello, quæ pertinet in arcem, qua sacra quotquot mensibus feruntur in arcem, & per quam augures ex arce, profecti solent inaugurare. Huius sacræ viæ pars hæc sola vulgo nota quæ est à foro eunti proximo cliuo. Eidem regioni attributa *Subura*, quòd sub muro terreo *Carinarum*: in ea est *Argeorum* facellum sextum. *Subura*, *Iunius* scribit ab eo quòd fuerit sub antiqua vrbe. cui testimonium potest esse, quòd subest ei loco qui terreus murus vocatur. Sed ego à pago potius *Sucusano* dictam puto *Sucusum*. Nunc scribitur litera B, non C. *Pagus Sucusanus*, quòd succurrit *Carineis*. ¶ Secundæ regionis *Esquilina* ab *Esquileis*: alij has scripserunt ab excubiis regis dictas: alij ab eo quòd excultæ à rege *Tullio* essent. Huic origini magis concinunt *luci vicini*: quòd ibi *lucus fagutalis* & *lucus Mephitis*, & *lucus Iunonis Lucinæ*: quorum angusti fines: non mirum. iam diu epim late auaritia vna est. Item *lucus Larum*, *Querquetulanum* facellum. *Esquilinæ* duo montes habiti, quòd pars *Cispius mons* suo antiquo nomine etiam nunc in sacreis appellatur. In sacreis *Argeorum* scriptum est sic, *Oppius mons princeps lucum Esquilinum, lucum fagutalem sinistra, qua sub marem est*. *Oppius mons biceps simplex*. *Oppius mons triiceps lucum*. *Esquilinum, dexterior via in tabernola est*. *Oppius mons quadriiceps lucum Esquilinum, via dexterior in figlineis est*. *Soprimius mons quiniceps lucum Pænilium*. *Esquilinus sexiceps*. *Cispius mons septiceps apud ædem Iunonis Lucinæ, ubi ad tumus habere solet*. ¶ Tertiæ regionis colles ab quinque deorum faneis appellati: è quibus nobiles duo colles. *Viminalis* à *Ioue Viminio*, quòd ibi aræ sunt eius, aut quòd ibi *vimeneta* fuerunt. *Collis Quirinalis*, vbi *Quirini* fanum: qui à *Curetibus*, qui cum *T. Tatius Curibus* venerunt *Romam*, quòd ibi habuerunt castra. quòd vocabulum coniunctarum regionum nomina vobliterauit:

Dictos enim colles plureis apparet ex Argeorum sacrificijs: in quibus sic scriptum est, *Collis Salutaris quatuoriceps ad eam Quirino: collis Salutaris quatuoriceps aduersum est pila Naris, ad eam Salutaris: collis Mutialis quatuoriceps apud ad eam Deifidij in delubro, ubi aditum habere solet: collis Lariaris sexiceps in vico Mastellario summo apud Turaculum adificium solum est.* Horum deorum aræ, à quibus cognomina habent, in eius regionis partibus sunt. ¶ Quartæ regionis Palatium, quod Palantes cum Euaandro venerunt: aut quod Palatini, qui & Aborigines, ex agro Reatino, qui appellatur Palatium, ibi confederunt. Sed hoc alij à Palatia vxore Latini putarunt. Eundem hunc locum à pecore dictum putant quidam. itaque Nævius Balantium appellat. Huic Germalum & Velias coniunxerunt & in hac regione sacriportus est, & in ea sic scriptum, *Germalensis quatuoriceps apud ad Romuli. Viliensis sexiceps in Velia apud ad eam deam penatium. Germalum à germaneis Romulo & Remo, quod ad ficum ruminalem & hi inuenti, quod aqua hiberna Tiberis eos detulerat in alueoleo expositos. Velia vnde essent, plures accepti caussas: in queis, quod ibi pastores Palatini ex ouibus ante tonsuram inuentam vellere lanam sint soliti: ex quo Vellere dicitur.*

9 ¶ AGER Romanus primum diuisus in partibus treis, à quo tribus appellatæ Tatiensium, Ramnium, Lucernum. nominatæ, vt ait Ennius, *Tatienses à Tatio, Ramnenses à Romulo: Luceres, vt ait Iunius, à Lucumone.* Sed omnia hæc vocabula Tusca, vt Volumnius, qui tragædias Tuscas scripsit, dicebat. Ab hoc quoque quatuor partibus vrbis tribus dictæ: & ab luceis *Saturana, Esquilina, Collina, Palatina.* Quinta, quod sub Roma *Romilia.* Sic reliquæ tribus ab ijs rebus, de quibus in tribuum libris scripti.

10 ¶ QVOD ad loca, quæque ijs adiuncta fuerunt, diximus: nunc de ijs quæ in locis esse solent. Immortalia & mortalia expediā, ita vt prius quod ad deos pertinet, dicam. *Principes Dei, cælum & terra: hi dei iidem qui in Ægypto Serapis & Isis, & iste Harpocrates digito significat, qui sunt Tautes & Asarte apud Phœnicas, vt idem principes in Latio Saturnus & Ops.* Terra enim & cælum, vt Samothracum initia docent, sunt *Dei magni*, & hi, quos dixi multeis nominibus. Nam neque, quas Ambrocia ante portas statuit duas virileis species aeneas, dei magni: neque, vt vulgus putat, hi *Samothracæ dii* qui Castor & Pollux, sed hi mas & femina: & hi quos augurum libri scriptos habent sic, *Diui potes:* & sunt pro illis qui in Samothrace *dei summi.* Hæc duo, cælum & terra: quod anima, & corpus: humidum & frigidum. Qua parere solet genus penneis condecoratum: non animas, vt ait Ennius, & post: Inde venit diuinitus pulleis insinuans se ipsa anima, siue, vt Zenon Citicus, animalium semen ignis, qui

anima & mēs: qui calor è cælo, quod heic innumerabiles & immortales ignes. Itaque Epicharmus Enni de mēte humana dicit. Istic est de sole sumptus ignis. Idē solem adierit, Isque actus mentis est, vt humores frigidæ sunt humi, vt supra ostēdi, quibus iuncti cæli & terra omnia ex se genuerunt: quod per hos natura frigori immiscet calorē atq; humori aritudinem. Recte igitur Pacuuius ait, Animam æther adiungat. Et Ennius, Esse igitur corpus terram, quæ deperit ipsam, Et capit, & neque iam dispēdei conficit hilum. Animæ & corporis discessus, quod nateis sit exitus, inde *Exitium*, vt cum in vnum ineunt, *Initia.* Inde omne corpus, vbi nimius ardeat aut humor viget, aut interit, aut manet sterile. cui testis ætas hiems: quod in altero aer ardet, & spica aret: & in altero natura ad nascendum cum hembre & frigore vitare non volt, & potius ver expectat. Igitur caussa nascendi duplex, ignis & aqua. Ideo ea in nuptijs in limine adhibentur, quod coniungit hic. & mas ignis, quod ibi semen, aqua femina, quod fetus ab eius humore, & eorum iunctione sumit *Venus.* Hinc comicus, *Vitrix Venus vidēne hæc?* non quod vincere velit Venus, sed quod vincire, & vinciri ipsa. *Victoria* ab eo quod, superati vincuntur. Vtrique testis poësis, quod & Victoria & Venus dicitur cæligena. Tellus enim, quod prima vincit cælo, *Victoria* ex eo. & ideo hæc cum corona, & palma, quod corona vinculum capitis, & ipsa à vincitura dicitur. *Viere, Vincire:* à quo est in Afoto Ennij, Ibant malam viere Veneriam corollam. *Palmam* dicunt quod ex vtraque parte natura vincit habeat paria folia. Poetæ de cælo semen igneum cecidisse dicunt in mare, ac natam è spumeis Venerem coniunctione ignis & humoris, quam haberet vim significantes. à qua vi nateis dicta *Vita,* vt illud à Lucilio, *Vis est vita vides,* quæ nos facere omnia cogit. Quare quod cælum principium, ab saturo est dictus *Saturnus.* quod ignis Saturnalibus, hoc est cerei superioribus mittuntur. Terra, *Ops,* quod heic omne opus, & hæc opus ad viuendum: & ideo dicitur *Ops mater,* quod terra nutriat. Hæc enim terreis genteis omnes peperit, & resumat denuo. quæ dat cibaria, vt ait Ennius: quæ quod gerit fruges, *Ceres.* Antiquis enim, quod nunc & hi dei cælum & terra, *Iuppiter & Iuno.* quod, vt ait Ennius, Istic est is Iuppiter, quem dico, quem Græci vocant *aëra:* qui ventus est, & nubes, hembre postea, atque ex hembre frigus: ventus post fit, aer denuo. Hæc propter *Iuppiter* sunt ista, quæ dico tibi: qui mortales atque vrbis belluasque omnes iuuat. quod hic omnes & sub hoc Eundemque appellans dicit Ennius, Diuumque hominumque pater rex. *Pater,* quod paterfaciat omnia, & ipsum semen: nam tum est conceptum, & inde cum exit, quod oritur. Hoc

idem magis offendit antiquum Iouis nomen. Nam olim *Dionis* & *Diespiter* dictus, hoc test aer, & dies pater. à quo *diei* dicti, qui inde: & *dies*, & *dius*, & *dinnus*. Vnde *Sub Dio*, & *Dius Fidius*. Itaque inde eius perforatum tectum, vt videatur *diuum*, id est cælum. Quidam negant sub tecto per hunc deierare oportere. *Ælius Gallus* *Dinnus Fidius* dicebat *Dionis filius*, vt Græci *Διόνεγγ* Castorem: & putabant hunc esse Sanctum ab Sabina lingua, & *Herculem* ab Græca. Idem hic *Diespiter* dicitur, infimus aer, qui est coniunctus terræ, vbi omnia oriuntur, vbi abortiuntur: quorum quodd finis ortus, *Orcus* dictus. Quod Iouis Iuno coniux, & hic cælum, hæc terra, quæ eadem tellus: & ea dicta: quod vna cum Ioue iuuat *Iuno*: & *regina*, quod hæc omnia terrestria regit. *Sol*, vel quod ita Sabini, vel quodd solum ita lucet vt ex eo dies fit. *Luna*, quodd sola lucet noctu. itaque ea dicta *Noctiluca* in Palatiõ: nam *Apollinem*, quidam *Dianam* vocant *Apollinis*: vocabulum Græcum alterum, Latinum alterum. & hinc quodd in altitudinem & latitudinem simul; *Diuiana* appellata. Hinc *Epicharmus Enni* *Proserpinam* quoque appellat, quodd solet esse sub terreis. *Proserpina* dicta, quodd hæc vt serpens modò in dextram, modò in sinistram partem latè mouetur. *Serpere* & *Proserpere* idem dicebant: vt *Plautus*, qui scribit, *Quasi proserpens bestia*. Quæ ideo videtur à Latineis *Iuno Lucina* dicta, vel quodd terra: (vt physici dicunt) iuuat & lucet, vel quodd ab luce eius, qua quis conceptus est, vnà iuuat, donec mensibus acteis produxit in lucem. Facta igitur à iuando & luce *Iuno Lucina*: à quo parientes eam inuocant. *Luna* enim, nascentium dux, quodd mensis huius. Hoc vidisse antiquos apparet, quodd mulieres potissimum supercilia sua attribuerunt ei deæ. Heic enim maxime debuit collocari *Iuno Lucina*, vbi ab dieis lux datur oculis. *Ignis* à nascendo, quodd hic nascitur: & omne quodd nascitur, ignis scindit. Ideo calet, vt qui denascitur, ignem amittit ac frigescit. Ab ignis iam maiore vi, ac violentia *Volcanus* dictus. Ab eo quodd ignis per splendorem fulget, *Fuigor*, *Fulmenque* & *Fulgus*: quodd fulmine ictus *Phaethon* contrariis diis. Ab aquæ lapsu lubrico *Lympha*, *Nympha Iaturna*, quæ iuuare. Itaque multi agroti propter id nomen hinc aquam petere solent. A fontibus, & fluminibus, ac ceteris aqueis, dei: vt *Tiberinus* à *Tiberi*: & ab læu *Velino*, *Velinia*: & *Nympha Commotia* ad lacum *Curiliensem*, à commotu: quodd ibi insula in aqua commouetur. *Neptunus*, quodd mare terras obnubit, vt nubes cælum: à *naptu*, id est, operatione, vt antiqui. à quo *Napua*, *Napuaque* dictus. *Salacia* *Neptuni*

ab *falo*. *Venilia* à veniendo, at *vento* illo quem *Plautus* dicit, *Quod ille dixit qui secundo vento vectus est tranquillo mari*, *Ventum gaudeo*. *Bellona* à bello nunc, quæ *Duellona* à duello. *Mars* ab eo quodd maribus in bello præstat: aut quodd à *Sabineis* acceptus, ibi *Mamers*. *Quirinus* à *Quiritibus*. *Virtus*, vt viri vis, à virilitate. *Honus* ab honesto honore. Itaque *Honestus* dicitur, quodd honoratus: & dictum *Honus* est honos, qui sustinet rempublicam. *Castoris* nomen Græcum, & *Pollucis* à Græceis in Latineis littereis veteribus nomen, quodd est, inscribitur, vt *Plautus* *Diuus*, *Polluces*, non, vt nunc, *Pollux*. *Concordia* à corde congruente. *Feronia*, *Mnerua*, *Nonenfiles* à *Sabineis*: paulò aliter ab eisdem dicimus *Laram*, *Vestam*, *Salutem*, *Fortem*, *Forumam*, *Fidem*. Ea re *Sabinorum* linguam olent, quæ *Tatij* regis voto sunt *Romæ* dedicatæ. Nam vt *annales* dicunt, vouit *Opi*, *Floræque*: *Dioui*, *Saturnoque*: *Soli*, *Lunæque*: *Volcano*, *Summanoque*: itémque, *Larundæ*; *Termino*, *Quirino*, *Vortumno*, *Laribus*, *Dianæ*, *Cloacinaeque*. E quæ nonnulla nomina in vtraque lingua habent radices: vt arbores quæ in confinio natæ, in vtroque agro serpunt. Potest enim esse *Saturnus* heic alia de causa dictus atque in *Sabineis*, & sic *Diana*, de quibus supra.

II **¶** DICTVM est quod ad immortaleis attinet: deinceps quod ad mortaleis attinet, videamus. & de his animalia in tribus locis, quod sunt in aere, in aqua, in terra: à summa parte ad infimam descendam. ¶ Primum nomen *Aleis* ab aleis: *Volucres* alij à volatu. deinde generatim. De his pleræque à iueis vocibus, vt hæc: *Vpupa*, *Cuculus*, *Cornus*, *Hirundo*, *Vlula*, *Bubo*: item hæc, *Pano*, *Anser*, *Gallina*, *Columba* Sunt quæ aleis de causeis appellata: vt *Noctua*, quodd noctu canit ac vigilat: *Lusciola*, quod luctuose canere existimatur, atque esse ex *Attica* Progne in luctu facta auis. Sic *Galerius*, & *Moiacilla*: alter quod in capite habet plumam elatam: altera, quod semper mouet caudam. *Merula*, quod mera, id est sola, volitat: contra ab eo *Graculi* quodd gregatim: vt quidam Græci τὰ γράρα. *Ficedula*, & *Miliaria* à cibo: quod altera fico, altera miliu fiant pingues.

12 **¶** Aquatiliu vocabula animalium partim sunt vernacula, partim peregrina. ¶ *Foris*, *Murana* quod *πύραυ*: *Cyburum* *Thynnus*, cuius ite partes Græceis vocabuleis omnes, vt *Melandria*, atque *Vraon*. ¶ Vocabula piscium, pleræque translata à terretribus: ex aliqua parte similibus: vt *Anguilla*, *Lingulaca*, *Sudis*, alia à coloribus, vt hæc: *Asellus*, *Vmbra*, *Turdus*: alia à vi quadam, vt hæc: *Lupus*, *Cunicula*, *Torpedo*. ¶ Item in conchyleis aliqua ex Græceis: vt *Peloris*, *Ostrea*, *Echinus*. Vernacula, ad similitudinem: vt *Surena*, *Refunculi*, *Vagus*.

13 **¶** SNT etiam animalia, in aqua quæ inter-

dum in terram exeunt: alia Græcis vocabuleis. vt *Polypus*, *Hippopotamus*, *Crocodilus*: alia Latineis, vt *Rana*, *Anas*, *Mergus*, à quo Græci ea quæ in aqua & terra possunt viuere, vocant a *μῆρις*. E queis *Rana* ab sua dicta voce: *Anas*, à nando: *Mergus*, quòd mergendo in aquam capret escam. Item alix in hoc genere à Græcis: vt *Querquedula*, *Cerceris*, *Halcedo*, quòd ea Halcyon. Latina, vt *Testudo*, quòd testa testum hoc animal: *Loligo*, quòd subuolat, littera commutata, primò *Viligo*. Vt *Ægypti* in flumine quadrupes, sic in Latio nominati *Lytra* & *Fiber*. *Lytra*, quòd succidere dicitur arborum radices in ripa, atque eas dissoluere, vnde *Lytra*. *Fiber*, ab extrema ora fluminis dextra & sinistra maximè quòd solet videri: & antiqui *Fibrum* dicebant extremum, vnde in sageis extrema *Fimbria*, & in icore extremum *Fibra*, hinc *Fiber* dictus.

14 ¶ *Quæ* sunt hominum propria primùm, deinde de pecore, tertio de ferijs scribam: incipiam ab honore publico. *Consul* nominatus, quòd consulere populum & senatum debet. nisi illinc potius vnde *Actius* ait in *Bruto*. Qui rectè consulat, consul fiat. *Prator* dictus, qui præret iure & exercitu. A quo *Lucilius*, Ergo prætorũ est ante præire. *Censor*, ad cuius censionem, id est arbitrium, censeretur populus. *Ædilis*, qui ædes sacras & priuatas procuraret. *Quæstores*, à querendo, qui conquirerent publicas pecunias, & maleficia, quæ triumuiroi capitales nunc conquirunt: ab heis postea qui quæstionum iudicia exercēt, *quæstores* dicti. *Tribuni militũ*, quòd terni tribus tribubus *Ramnium*, *Lucerũ*, *Tatiensium* olim ad exercitum mittebantur. *Tribuni plebei*, qui ex tribuneis militũ primùm tribuni plebei facti, qui plebem defenderent in secessione *Crustumerna*. *Dicãtor*, quòd à consule dicebatur, cui dicto audientes omnes essent. *Magister equitum*, quòd summa potestas huius in equites, & ad celsos: vt est summa populi *Romani* dictator, à quo is quoque *magister populi* appellatus. Reliqui, quòd minores quàm hi magistrũ, dicti Magistratus: vt ab albo *A'batas*.

15 ¶ SACERDOTES vniuersi à sacreis dicti. *Pontifices* (vt *Q. Sæpola Pontifex Maximus* dicebat) à posse & facere. Pontifices ego à ponte arator. nam ab ijs sublicius est factus primùm, & restitutus sæpe, cum ideo sacra & vls & cis *Tiberim* non mediocri ritu fiant. *Curiones* dicti à curieis: qui sunt vt in heis sacra faciunt. *Flamines*, quòd in Latio capite velato erant semper, ac caput cinctum habebant filo, *Flamines* dicti. Horum singuli cognomina habent ab eo deo cui sacra faciūt: sed partim sunt aperta, partim obscura. Aperta, vt *Martialis*, *Volcanalis*: obscura *Dialis*, & *Furinalis*: cum *Dialis* à Ioue sit, qui Dionis est: *Furinalis* à Furina, cuius etiam in festeis *Furinales* ferix sunt. Sic *Flamen Falacer* à diuo patre *Falacre*. *Salij* à saltando, quòd fa-

cere in comitio in sacreis quotanneis & solent & debent. *Luperci*, quòd lupercalibus in lupercali sacra faciunt. *Frasres Aruales* dicti sunt qui sacra publica faciunt propterea vt fruges ferant arua: à ferendo & arueis *fratres aruales* dicti sunt, quia fratria dixerunt. *Fratratria* est Græcum vocabulum partit dicti hominum: vt *Apollini* etiam nũc. *Sodales Titij* dicti ab *Titij* auius, quas in augurijs certeis obseruare solent. *Fociales*, quòd fidei publicæ inter populos præerant: nam per hos fiebat vt iustum conciperetur bellum, (& inde desitum,) & vt fœdere fides pacis constitueretur. Ex heis mittebant, antequam conciperetur, qui res repeterent: & per hos etiã nunc fit fœdus, quòd fides scribit *Ennius* dictum.

16 ¶ IN re militari *Prator* dictus, qui præret exercitui. *Imperator* ab imperio populi, qui eos qui id adtentassent, oppressit hosteis. *Legati*, qui lecti publicè, quorum opera consilioque vteretur peregre magistratus: quive nuntij senatus aut populi essent. *Exercitus*, quòd exercitando fit melior. *Legio*, quòd leguntur milites in delectu. *Cohors*, quòd vt in villa ex pluribus testeis coniungitur, ac quiddam sit vnum: sic hæc ex manipuleis copulatur cohors: quæ in villa dicta, quòd circa eum locum pecus coerceretur. Tametsi cohortem in villa *Isocrates* dicit esse Græce *κώρη* apud poetas dictam. *Manipulos exercitus* minimas manus, quæ vnum sequuntur signum. *Centuria*, quæ sub vno *Centurione* sunt, quorum centenarius iustus numerus. *Milites*, quòd trium millium legio fiebat, ac singulæ tribus, *Tatiensium*, *Ramnium*, *Lucerum*, millia singula militum mittebant. *Hastati* dicti qui primi hasteis pugnabant: *Pilani*, qui pileis: *Principes*, qui à principio gladijs, & post commutata re militari minus illustres sumuntur. *Pilani*, *Triarij* quoque dicti, quod in acie tertio ordine extremeis subsidio deponebatur. Quod hi subsidiebant, ab eo *Subsidium* dictum, à quo *Plautus*, Agite nunc, subsidite omnes, quasi solent *triarij*. *Auxilium* appellatur ab aucto, cum accesserant, qui adiumento essent, alienigenæ. *Præsidium* est dictum, quia extra castra præsidebant in loco aliquo, quo tutior regio esset. *Obsidium* dictum ab obsidendo, quò minus hostis egredi possit inde. item ab abscedendo: cum id ideo facerent quo facilius diminuerent hosteis. *Duplicarij* dicti, quibus ob virtutem duplicia cibaria vt darentur, institutum. *Turma* turma est: E in *V* abiit: quòd terdeni equites ex tribus tribubus, *Tatiensium*, *Ramnium*, & *Lucerum*, fiebant. Itaque primi singularum *decuriarum*, *Decuriones* dicti, qui ab eo singuleis turmeis sunt etiam nunc terni. Quos hi primo administratos ipsi sibi adoptabant. *Optiones* vocari coepti, quos nunc propter ambitionem tribuni faciunt. *Tubicines* à tuba & canendo, similiter *Liricines*, & *Classicos* à classe: qui item cornu canunt, vt

rum cum classes, comitiis ad comitatum vocant.

17 ¶ **QVÆ** à fortuna vocabula, in heis quædam minus aperta: vt pauper, diues, miser, beatus. *Pauper* à paulola re. *Miser*, à minus, cui cum opus est, minus nullo est. *Diues*, à diuo, qui, vt deus, nihil indigere videtur. *Beatus* qui multa bona possidet: & is *Opulentus* ab ope, cui ex optima. Ab eadem *Inops*, qui eius indiget. Ab eodem fonte *Copia*, & *Copiosus*. *Pecuniosus*, à pecunia magna: *Pecunia* à pecu. à pastoribus enim horum vocabulorum origo.

18 ¶ **ARTIFICIBVS** maxima causa ab arte. ab arte medicina vt sit *Medicus*, à *sutrina Sutor*: non à medendo, ac suendo, quæ omnino vltima. Huic rei earum radices, vt in proximo libro aperietur. *Quare*, quod ab arte *Artifex* dicitur, nec multa in eo obscura, relinquenda. Similis causa, quæ ab scientia vocantur aliqua, vt *præstigiator*, *monitor*, *nomenclator*. Sic etiam à spatio quodam dicuntur, *cursor*, *nator*, *pugil*. & in hoc genere, quæ sunt vocabula, pleraque alter ab vneis. Hæc etsi minus aperta, vindemia- tor, vt *vestigator*, & *venator*: tamen id est quod *Vindemiator*, vel quod vinum legere dicitur, vel quod de vite id demit: *Vestigator* à vestigiis ferarum, quas indagatur: *Venator* à venatu. [Quod sequitur verbum aduentum & inuentum.] Hæc de hominibus.

19 ¶ **HINC** quod sequitur, de pecore. *Pecus* ab eo quod perpascat, à quo pecora vniuersa: quod in pecore pecunia tum consistebat pastoribus: & standi fundamentum. *Pes* (à quo dicitur in ædificiis *area pes magnus*: & qui fundamentum instituit, *pedem ponit*.) A pede *Pecudes* appellarunt, vt ab eodem *Pedicam*, *Pedissequam*, & *Peculatoria oues*, aliudve quicquid enim *peculatum primum*. Hinc *Peculatum* publicum, primo vt cum pecore diceretur multa, & id esset coactum in publicum, si erat auersum, ex qua fructus maior. Hinc est quod Græcis *Bos*, *βῆς*, & *Taurus*, *ταύρος*, item *ἄσ, οἰς*. ita enim antiqui dicebant, non vt nunc, *βοῦς, ταύρος*. Possunt in Latio quoque vt in Græcia, à suis vocibus hæc eadem sita. *Amenta*, quod boues id eo maxime parabantur vt inde eligerent ad arandum, inde *Aramenta* dicta, postea tertia littera extrita. *Vitulus* quod Græce antiquitus, *ἰσθλος*, aut quod plerique vegeteis, *vegitulus*. *Iuuenis*, iuuare qui iam ad agrum colendum possit. *Capra*, *carpa*, à quo scriptum omniscarpæ capræ. *Hircus* quod Sabini *hircus*: & quod ille *hircus* in Latio ruræ *hircus*: quod in vrbe, vt in multeis, A addito *hircus*. *Porcus*, quod Sabini dicunt de aprino porco *poridus*, inde *porcus*, nisi à Græcis, quod Athenensis in librisi sacrorum scriptum est, *κέρπος* & *πόρπος*. *Aries*, quod eum dicebant ares veteres, nostri *ariga*: hinc *Arignus*. Hæc sunt quarum in sacrificiis extra in olla, non in veru

quantur. quas & *Actius* scribit, & in pontificalibus libris idem in hostiis eam aruigem, quæ cornua habet. quoniam is cui oui mari testiculi dempti: & ideo vt natura versa *Veruex* declinatus. *Pecori* ouilo quod agnatus, *Agnus*. *Catulus* à sagaci sensu, & acuto. Hinc *Canis*: nisi quod tuba, & cornu, signum cum dant, canere dicuntur, quod hic item, & nocticulus in custodia, & venando signum voce dat, canis dictus.

20 ¶ **FERARVM** vocabula item partim peregrina, vt *Panthera*, *Leo*: vtraque Græca, à quo etiam & rete quoddam *Panther*, & *Leana*, & muliercula *Pantheris*. *Tigris*, qui est vt leo varius, qui viuus capi adhuc non potuit: vocabulum è lingua Arnenia. nam ibi & sagitta & quod vehementissimum flumen, dicitur *Tigris*. *Vrsi* Luceana origo, vel vnde illi, nostri ab ipsius voce. *Camelus* suo nomine Syriaco in Latium venit: vt Alexandria *Canopardalus* nuper adducta, quod erat figura vt camelus, maculeis vt panthera. *Apri* ab eo quod in locis a spereis. nisi à Græcis, quod hi *αἰ, ἄριος*. *Caprea* à similitudine quadam capræ. *Cervi*, quod magna cornua gerunt, mutato G in C, vt in multeis: quasi gerui. *Lepus*, quod è Siculis quidam Græci dicunt *λεπός*. à Roma quod orti Siculi, vt annales nostri veteres dicunt, fortasse hinc illud tulerunt, & heic reliquerunt id nomen. *Volpes*, vt *Ælius* dicebat, quod volat pedibus.

21 ¶ **PROXIMA** animalibus sunt ea quæ viuere dicuntur, neque habere animam, vt virgulta. *Virgultum* dicitur à viridi, idque à vi quadam humoris: quæ si exaruit, moritur. *Vitis*, quod ea vini origo. *Malum*, quod *Æoles* dicunt *μᾶλον*. *Pinus iuglans*: quod hæc nux antequam purgetur, similis glandi. Hæc glans optima & maxima, ab Ioue with glande iuglans est appellata. Eadem, *Nux*, quod vt nox aërem, ita huius succus facit corpus atrum. ¶ **Quæ** in ortis nascuntur, alia peregrine vocabuleis, vt Græcis *Ocyumum*, *Menta*, *Ruta*, quam nunc *πίπρον* appellant. Item *Caulis*. *Lapathum*, *Radix*. Sic enim antiqui Græci quam nunc *Raphanum*. Item ex Græcis vocabuleis, *ἔρινον, ῥόδον*, addita & commutata vna littera, *Serpillum*, *Rosa*. Item Græca, *καριανδρῖον, μαλάχον, κύνιον*. Item Latina, *Lilium*, *ῥόδον, ἔριον*, & *Malua* à *μαλάχον*. & *Susmbrium* *ῥόδον σσυμβρίον*. *Vernacula Lactuca* à lacte, quod olus id habet lac. *Brassica*, vt præfeca: quod ex huius scapo minueratim præfecatur. *Asparagi*, quod ex asperis virgultis nascuntur, & ipsi scapi asperi sunt, non seues. Nisi Græcum: illic enim quoque dicitur *ἀσπείραρον*. *Cucumeres* dicuntur à curuore, vt curui meres dicti. *Fructus* à ferendo res: & hæc, quas fundus: & hæc quæ in fundo feruntur, vt frumur. Hinc declinata *Fruiges*, & *Fruumentum*. Sed hæc è terra, etiam *Fruumentum*, quod extra loco quo solent addi ex mola, id est ex sale, & farre molito. *Vna* ab *υπορε*.

22 ¶ **Q**UAM ANTI facta sunt dicam, de victu, de vestitu, de instrumento: & si quid aliud videbitur heis aptum. ¶ De victu, anti quissima *Puls*: appellata, vel quod ita Græci, vel ab eo (vt scribit Appollodorus) quod ita sonet, cū aqua feruenti insipitur. *Panis*, quod primò figuras faciebant mulieres in panificio *Panis*: posteaque figuras facere instituerent alias. A pane & faciendo *Panificium* coeptum dici. Hinc *Panarium*, vbi id seruabant: sicut *Granarium*, vbi granum frumenti condebant, vnde id dictum. Nisi ab eo quod Græci *πίστος* à quo Græcis quoque granum dictum. & in quo eadem conduntur, *Horreum* ab horrendo. *Triticum*, quod tritum est spiceis. *Far*, à faciendo, quod in pistrino fit. *Milium* à Græco, nam id prius *μάλιον*, post *μύδιον*. *Libum*, quod libaretur priusquam esset, vt erat coctum. *Testuarius*, quod in testu caldo coquebatur: vt etiam nunc Matralibus id faciunt matronæ. *Circuli*, quod mixta farina caseo & aqua circuitum æquabiliter fundebant. Hoc quidam, qui magis inconditè faciebant, vocabant *Lixulas* & *Sensilixulas*, vocabulo Sabino: idque frequentius Sabini à globo farinæ dilatato. Item in oleo cocti, dicti à globo *Globuli*. *Crustulum* à crusta pultis, quoius ea quæ vt corium exuritur, *Crusta* dicta. Cetera ferè opera à vocabuleis Græcis sumpta, vt *σπίλον* & *πέπον*, & *placenta*, quod edebant cum pulte. Ab eo *Pulmentum*, vt Plautus: hinc *Pulmentarium* dictum. Hoc primum debuit pastoribus. *Cafesus*: à coacto lacte, vt coaxeus dictus. Dein posteaquam deserunt esse contenti heis quæ suapte natura ferebat sine igne: in quo erant poma, quæ nimis cruda esse poterant, decoquebant in olla. Ab olla *Olera* dicta: quorum à genere cruda *Olera*, è queis ad coquendum, quod rueret è rure, *Ruapa*: vnde *Rapa*. *Olea* ab *elea*: olea grandis, *Orchitis*: quod ea antiquus *Orchemora*. ¶ Hinc ad pecudis carnem peruentum est. *Suilla* sic ab illeis generibus cognominata. Hanc primò assam secundo elixam: tertio è iure vt cepisse natura docet. Dictum *Assum*, quod ab igne assudescit. *Vuidum* est quod humidum, & ideo vbi id non est, succus abest: & ideo sudando assum distillat calore: vt crudum nimium habet humoris: sic excoctum parum habet succi. *Elixum*, est è liquore aquæ deductum: & ex iure, quod iucundum magis conditione est. *Succidia*, ab suisbus concidendis: nam id pecus primum occidere cœperunt domini, & vt seruarent, salere. *Tergus suis*, ab eo, quod eo tegitur *Perna* à pede suis à nomine eius. *Offula* dicta, vt ossa minima in sue. *Inficia*, ab eo quod insecta caro, vt in carmine Saliorum est: quod in exteis dicitur nunc *Profectum*. *Murtatum* à myrto, quod eo largè fartum intestinum crassum. *Luzianum* dicunt, quod milites à Lucaneis didicerunt, qui & Falerijs *Faliscum ventrem*. *Fundulum*, à fundo: quod non vt reliquæ par-

tes, sed ex vna parte sola apertum. ab hoc Græcos puto *τοπλόν* *ἰνπερ* appellasse. Ab eadem fartura *Farcimina* in exteis appellata: à quo, quod in eo tenuissimum intestinum fartum, *Hila*, ab hilo dicta, id est minimo: quod ait Ennius, Neque dispense facit hilum. Quod in hoc farcimine summo quiddam eminet: ab eo quod vt in capite aper, *Apexabo* dicta. Tertium fartum est. *Longabo*, quod longius quam duo hila. *Argumentum*, quod ex immolata hostia defectum in iecore imponendo agendei causa. *Magmentum*, à magis: quod ad religionem magis pertinet. Itaque propter hoc montana fana constituta locis certis, quod id imponeretur matæ: ob quod Græci *μάται* & *μάταια*. Item Græci sigillatim, vt ouum, bulbum.

23 ¶ **L**ANA Græcum, vt Polybius & Callimachus scribunt. *Purpura*, à purpuræ maritimæ colore. *Pœnicum*, quod à Pœneis primum dicitur adlatum. *Stamen*, à stando, quod eo stat omne in tela velamentum. *Subremen*, quod subit stamini. *Trama*, quod tranat frigus id genus vestimenti. *Dentisam*, à dentibus pectinis, quibus feritur. *Filum*, quod minimum est hilum. id enim minimum est in vestimento. *Pannus*, Græcum: *Pannulum* dictum à panno, & voluendo filo. *Tunica*, ab tuendo corpore: tunica vt induca. *Toga* à tegendo. *Cinctus* & *Cingulum*, à cingendo: alterum vireis, alterum mulieribus attributum.

24 ¶ **A**RNA, ab arcendo, quod heis arceamus hostem. *Parma*, quod è medio in omnes partes par. *Conium*, quod cogitur in cacumen versus. *Hasta*, quod stans tolet ferri. *Iaculum*, quod vt iaciatur, fit. *Tragula* à *trajiciendo*. *Scutum* à sectura, vt secutum: quod minute confectū fit tabelleis. *Vmbones*, aut à Græco, vel quod ambones. *Gladius* C in G commutato, à clade, quod fit ad hostium cladem gladiato. similiter ab omine *Pilum*, quod hostis feriret, vt periculum. *Lorica*, à loreis: quod de corio crudo pectoralia faciebant: postea succederunt Galli è ferro sub id vocabulum ex anuleis ferream tunicam. *Balteum*, quod singulum è corio habebant bulatum, balteum dictum. *Ocrea*, quod opponebatur ob crus. *Galea* ab galero, quo multi vsi antiqui. *Tuba* à tubeis, quos etiam nunc ita appellant tubicines facrorum. *Cornua*, quod ea quæ nunc sunt ex ære, tunc fiebant ex bubulo cornu. *Vallum*, vel quod ea varicare nemo possit: vel quod singula ibi extrema bacilla furcillata habent figuram liceræ V. *Cerni* à similitudine cornuum cerni. Item reliqua ferè ab similitudine, vt *vinca*, *testudo*, *aries*.

25 ¶ **M**ENSAM escariam *cibillam* appellabant: ea erat quadrata, vt etià nunc in castreis est. A cibo *Cibilla* dicta: postea rotunda facta. & quod à nobis media, à Græcis *μύσα*, *Mensa* dici potest, nisi etià quod ponebant pleraq; in cibo mensa. *Trulla* à similitudine truce, quæ quod magna, &

hæc pusilla, vt truula. Hinc Græci *τρύβιον*, nos trullam. *Trua*, quæ à culina in lauatrîna aquam fundunt. *Trua*, quòd trauolat ea aqua, ab eodem est appellatum *Trulleum*. siraile enim figura, nisi quòd latius concipit aquã, & quòd manubrium caui non est, nisi vinaria trulla accessit. *Matellio* à matula dictus, & dictus posteaquam longius à figura matulæ discessit, & ab aqua *Aqualis* dictus. Vas aquarij vocat *Futum*, quo in triclinio allatam aquam infundebant: quo postea accessit *10* *uáivos* cum Græco nomine: & cū Latino nomine Græca figura *barbatæ*. *Peluis*, à pedu lauati-
one, vt pedelis. *Cunelabrum* à cædela. ex heis enim funiculi ardentes figebãtur. *Lucerna* post in-
ucta, quæ dicta à luce, aut quod id vocat Græci *λύχνος*. Vasa in mensa escaria, vbi putè aut iuru-
lenti quid ponebat: à capiêdo *Cainum* nomina-
uerūt. nisi quòd Siculi dicūt *uáivos*, vbi assa pone-
bãt. *Magidã* aut *Lägulã*, alterut à magnitudine,
alterum ab latitudine finxerunt. *Patinas* à patu-
lo dixerūt, vt pusillas, quod heis libarent cænas
patellas. *Tryblia*, & *Canistra*, quæ putat esse Latina,
sunt Græca. *Polibion* & *névion*; Græca sunt. Re-
liqua, quòd aperta sint, vnde sint, relinquo.

26 **¶** MENSAM vinariam rotundã nominabant
Cylibathum, vt etiam nunc in castreis, id videtur
declinatum à Græco, *κῆρ τὸ κῆλινος*, qui illa capit,
& minores. *Capule* à capiendo; quod ansatæ, vt
prehendi possint, id est capti. Harũ figuras in vaseis
sacreis ligneas & fictiles antiquas etiã nunc
videmus. Præterea in poculeis erant *Patera*, eo
quòd pateant, Latine ita dictæ. Heisce etiã nunc
in publico conuiuij, antiquitatis retinẽda causã
26 cū magistri sunt, potio circumfertur: & in sa-
crificãdo deeis, hoc poculo magistratus dat deo
vinum. *Pocula* à potione: vnde *Potatio*; & etiam
Poma, quod hæc poscūt potu. *κῆρ τὸ νόρον* Græca
origo potionis. *Agua* quod æqua summa. *Fons*,
vnde funditur è terra aqua viua, vt *fontana aqua*,
fusus aquæ. Vas vinarium grandius, *Sinum*, ab
40 sinu; quòd sinũ maiorẽ cauatiõnẽ quàm pocula
habebat. Item dicta *Deposita* etiam nunc in die-
bus sacreis, Sabineis vasã vinaria in mensã deorũ
sunt posita. Apud antiquos scriptores Græcos
inueni appellari poculi genus *de mioru*. Quare
vel inde radices in agrum Sabinũ Romanũ sunt
profectæ. Quo vinum dabat, vt minutatim fun-
derent, à gutteis *Guttum* appellauerunt: & quo su-
mebant minutatim; à sumẽdo *Sempulum* nomi-
nauerunt. In huiusce locum in conuiuiis è Græcia
50 successit *Epichysis*, & *Cyathus*; in sacrificiis re-
manfit guttum & simpulum. ¶ Altera vinaria
mensã erat lapidea quadrata oblonga vna colum-
mella; vocabatur *Caribulum*. Hæc in ædibus ad
compluuium apud multos me puero poneba-
tur; & in ea; & cum ea ænea vasa: à gerendo *Ger-
ribulum*, vnde caribulum post dictum.

27 **¶** PRÆTEREA erat tertium genus mensæ,
& quadratæ vasorũ: vocatũque *Vinarium*, quòd
vnas cum aqua positas ibi potissimum habe-

bant in culina. Ab eo etiam nunc ante balineum
locus vbi poni solebant vrnæ, *Vrinarium* voca-
tur. *Vrna* dictæ quòd vrinant in aqua haurien-
da, vt *Vrinator*. *Vrinarare* est mergi in aquam. *Im-
burum* fictum ab vrbo, quòd ita flexum vt redeat
sursum versus: vt in aratro, quod est vrbum.
Calix à calido: quod in eo calda puls apponeba-
tur: & calidum eo bibebant. Vas, vbi cibum co-
quebant, ab eo *Cacabum* appellarunt. *Virus* à
10 versando.

28 **¶** AB sedendo appellantur *Sedes*, *Sedile*,
Sedum, *Sella*, *Seiquastrum*. Deinde ab heis *Sub-
sellium*. vt *Subsistere*, quod non plane sapit: sic
quod non plane erat sella, *subsellium* dictum, v-
bi in eiusmodi duo, *Bifellium* dictum. *Arca*, quòd
arcentur fures ab ea clausa. *Armarium* & *Ar-
mamentarium* ab eadem origine, sed declinata
aliter.

29 **¶** MVNDVS muliebris dictus à munditiã.
30 *Ornatus*, quasi ab ore natus. hinc enim maximẽ
sumitur quod eam deceat. Itaque ob id paratur
speculũ. *Calamistri*, quòd heis calefacteis in ci-
nere capillus ornatur. Qui ea ministrabat, à ci-
nere *Cinerearius* est appellatus. *Discerniculus*, quo
discernitur capillus. *Pecten*, quòd per eum ex-
plicatur capillus. *Speculum*, à speciedo, quòd ibi
spectant. *Vestis* à veleis: vel ab eo quod vellus
lana tonsa vniuersa ouis. id dictum quod velle-
bant lanam: ex lana facta vestis. Et quod capil-
lum contineret, dictum à rete *Reticulum*. Rete
ab ratiudine. Item *Texta*, fasciola qua capillum
in capite colligarent. Dictum *Capital* à capite,
quod sacerdotulæ in capite etiam nunc solent
habere. Sic *Rica* à ritu: quòd Romano ritu sa-
crificium femine cum faciunt, capita velant.
Mitra, & reliqua ferè in capite, postea addita
cum vocabuleis Græceis.

30 **¶** PAVVS de indutu aut amictu quæ sunt,
rangã. *Capitium* ab eo quòd capit pectus, id est,
vt antiqui dicebant, indutu comprehendit: alter-
um quod subtus, à quo *Subucula*: alterum quòd
suprà; à quo *Supparus*, nisi quòd id dicunt *Osce*.
Alterius generis item duo: vnum quod foris, ac
palam. *Palls*: alterũ quòd intus, à quo *Intusum*.
id quod Plautus dicit, *Intusiatam*, patagiãtam
calculam, ac crocorulam. Multa post luxuria ad-
tulit: quorum vocabula apparent esse Græca: vt
à *ὀψιστορ*. Amictus vbi dictum *Amictum*, id est cir-
cumiectum: à quo etiam quòd vestes se invol-
uunt, *Circumiectum* appellant: & quòd amictũ
habent purpuram circum, vocant *Circumtextum*.
Antiquissimi amictui *Recinum*, id quod eo
vtebãtur duplici, ab eo quòd dimidiã partem
retrosũm iaciebant, ab reiiciendo *Recinium*
dictum. Hinc quòd facta duo simplicia paria,
Paritia primo dicta: *reclusum* propter leuitatem
50 *κῆρ τὸ νόρον*, & *κῆρ τὸ νόρον* multa Græca. *Lana*, quòd
de lana multa: duarum enim togarum iustar. vt
antiquissimum mulierum, *recinium*: sic hoc du-
plex, virorum.

31 ¶ INSTRUMENTA rustica quæ ferendi aut colendi fructus causa facta. *Sarcinâ* à ferendo ac sarriêdo. *Ligo*, quòd eo, propter latitudinem, quòd sub terra facilius legitur. *Palâ* à pangendo, G in L mutatum quòd fuit. *Rurum* vt ruitum, à ruendo. *Aratrum*, quòd arauit terram. Eius ferrû *Vomer*, quòd vomit eo plus terram. *Dens*, quòd eo mordetur terra. Supra id regula quæ stat, *Strua*, à stando : & in ea transfusa regula, *Manicula*, quòd manu bubulci tenetur: qui quasi est temo inter boues. *Bura* à bubus. alij hoc à curuo *Curuum* appellant. Sub iugo medio *Comum*, quod bura extrema addita appellatur, vocatur couû à cauo. *Iugum* & *Iumentum* à iunctu. *Irpices*, regula cum pluribus dentibus, quam item vt plaustrum boues trahunt, vt eruant quæ in terra sunt. *Sirpices* postea, S. dextrita à quibusdam dicti. *Rastelli*, vt *Irpices*, sericæ leues : itaque homo in prateis per fenicecia eo festucas abradit : quo ab rasu *Rastelli* dicti. *Rastri*, quibus dentalibus penitus eradunt terram atq; eruant, à quo & *Rwabri* dicti. ¶ *Falces* à farre, littera conmutata. Hæ in Campania *Sesula*, à secando à quadam similitudine harum, aliæ : & quod apertum, vnde *falces Fenariae*. & *Adorea* : & quod non apertum, vnde *Lumaria falces*, & *serpicula*. *Lumaria* sunt, quibus secant lumentâ, cum in agreis serpût spinæ. quas quòd à terra agricolæ soluunt, id est luunt, *Lumentâ*. *Sirpicula* vocatæ à sirpando, id est ab alligando. sic *Sirpata dolia* quassa cum alligata dicta. heis vtuntur in vinea alligando fasces, incisos fustes, faculas. has *phancillas* Chersonesicis dicunt fasces. *Pilum*, quòd eo far pinsunt. id vbi sit : *Pistrinum*. L & S inter se sæpe commutant. Inde post in vrbe *Lucili pistrina*, & *pistris*. *Trapeses* molæ oleariæ vocantur. *Trapeses* à terendo, nisi Græcum. *Mola* à Molendo : harum enim motu eo coniecta moluntur. *Vallum* à volatu, quod cum id iactant, volant inde leuia. *Ventilabrum*, quo ventilatur in ære frumentû. ¶ Quibus conportantur fructus ac necessariz res, de ijs *Fiscina* à ferendo dicta. *Corbes* ab eo quòd spicas aliudve quid conuebant. Hinc minores *corbula* dicta. ¶ De heis quæ iumenta ducût. *Tragula* ab eo quòd trahitur per terram. *Sirpea*, quæ virgeis sirpatur, id est colligando implicatur, in qua steruus aliudve quæ vehitur. *Vehiculum* in quo faba aliudve quid vehitur, quo ex viminibus vterentur, & quod eo vehitur, breuis veba *Vehiculum* dictum est. Ab alijs etiam dictum *Arcora*, quæ etiam in XII. tabuleis appellatur, quòd ex tabuleis vehiculum erat factum vt area, *Arcora* dictum. *Planstrum* ab eo quòd non, vt in heis quæ supra dixi, sed ex omni parte palâ est, quæ in eo vehuntur, quod perlucent, lapides, asseres tignum.

32 ¶ EDIFICIA nominata à parte, vt multa, ab ædibus, & faciendo. Maximum ædificium est *Oppidum* ab ope dictum: quòd munitur opis

caussa, vbi sint: & quod opus est ad vitam gerendam, vbi habitent tutos vel oppida, quòd opere munitur mœnia, quo munitus essent. Quòd exaggerabant, *Aggeres* dicti, & quòd aggerem contineret murus, quòd muniendi causa manu parabatur, quo cepiebant oppidum: è quo munere *Murus*. Eius summa, *Pinna*, ab heis quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Sannites. *Turres* à torueis, quòd hæ prospiciunt ante alios. Qua viam relinquunt in muro, quæ in oppidum portarent, *Portas*. Oppida condebant in Latio, Etrusco ritu multa: id est iunctis bubus tauro, & vacca interiore aratro circum agebant solum. Hoc faciebant religionis causa die auspicio, vt fossa, & muro essent munita. Terram vnde exalpserrant, *Fossam* vocabant: & introrsum factum murum. Postea quòd fiebat orbis, *Vrbs*. Principium quod erat post murum, *Pomerium* dictum: eiusque ambitu auspicia vrba finisunt. Cippi pomerij stant, & circum Ardolan Ardeam, & circum Romam. Quare & oppida quæ prius erant circumducta aratro, ab orbe & vrbo *Vrbes*: & ideo coloniz nostræ omnes in littereis antiquis scribuntur vrbes: quòd item conditæ, vt Roma: & ideo colonie, vt vrbes conditur quòd intra pomerium ponuntur. ¶ Oppidû quod primû conditû in Latio stirpis Romanæ *Lavinium*, nam ibi dies penates nostri. Hoc à Latini filia: quæ coniuncta *Æneæ*, *Lavinia* appellata. Hinc post triginta annos oppidum alterum conditur *Alba*, id ab sue alba cognominatum. Hæc è nauis *Æneæ* cum fugisset *Lavinium*, triginta parit porcos. Ex hoc prodigio post *Lavinium* conditum anneis triginta, hæc vrbs facta: propter colorem suis, & loci naturam, *Alba Longa* dicta. Hinc mater *Romuli Rhea*, ex hac *Romulus*, hinc *Roma*. ¶ In oppido *vici* à via, quòd ex vtraq; parte via sunt ædificia. *Fundula* à fundo, quòd exitum non habet, ac peruii non est iter, *Angiportum*, & id angustum, ab angendo, & portu. Quò conferrent suas cõtrouersias & quæ vendere vellent, & quo quæque ferrent, *Forum* appellatur. Vbi quid generatim additum, ab eo cognomen, vt *boarium forum*, *forum olitorium*. hoc erat antiquum *Macellum*, vbi olerum copia. ea loca etiam nunc *Lacedæmonij* vocat *μακρολότοι*: sed Iones ostia ortorum & castelli *μακρολοι*. Secundum *Tiberim* ad *Iunium forum piscarium* vocant. Ideo ait *Plautus*, Apud piscarium, vbi variæ res. Ad corneta *forum cupidinis*, à *Cupidio*: quòd multi *forum cupidinis*, à *Cupiditate*. Hæc omnia postquam contracta in vnum locum, quæ ad victum pertinebant, & ædificatus locus, appellatum *Macellum*, vt quidam scribunt, quòd ibi fuerit ortus: alij, quòd ibi domus fuerit cui cognomen fuit *Macellus*, quæ ibi publicè diruta: è qua ædificatum hoc, quòd vocatur ab eo *macellum*. In foro *lacum Curium* à *Curatio* dictum constat, de eo *triceps* historia. nam & *Porci-*

& Procilius non idem prodidit quod Pifo: nec quod is, C. Ælius Stilo secutus. A Procilio relatum in eo loco dehisce terram, & ex senatusconsulto ad hâruspices relatum, esse respõsum *deum* *Manium Postulionem* postulare, id est, eiuem fortissimum eodem mitti. tum quendam Curtium, virum fortem, armatum ascendisse in equum, & à Concordiâ versum, cum equo in eum præcipitatum. eo facto, locum coisse, atque eius corpus diuinitus humasse, & reliquisse gæti suæ monumentum. ¶ L. Calpurnius Pifo in annalibus scribit, Sabino bello, quod fuit Romulo & Tatius, virum fortissimum Metium Curtium Sabinum, cum Romulus cum suis ex superiore parte impressionem fecisset, Curtium in locum palustris, qui tum fuit in foro, ante quam cloacæ sint factæ, secessisse, atque suos in Capitolium recepisse. Ab eo lacum inuenisse nomen. ¶ C. Ælius & Q. Lutatius scribunt eum locum esse fulguratum, & ex senatusconsulto scriptum esse idque factum esse à Curtio consule, cui Marcus Genucius fuit collega, Curtium appellatum.

¶ *Arx* ab arcendo, quod is locus munitissimus vrbis; à quo facillimè possit hostis prohiberi. *Carcer* à coercoendo, quod exire prohibentur. In hoc pars que sub terra, *Tullianum* id est quod additum à Tullio rege, quod Syracusis, vbi simili de causa custodiuntur, vocantur *Latonia*, & de latonia translatum, quod heic quoque lapide cinæ fuerunt. Inde *Latetum*, ab eo quod ibi sepultus est T. Tatius rex, qui à Laurentibus interfectus est. ab filia laures, quod ea ibi excisa, & ædificatus vicus, vt inter faciam viam & macellum editum. *Corneta* à corneis, quæ abicissæ loco reliquerunt nomen, vt *Esculatum* ab esculo dictum, & *Fagura* à fago: vnde etiam quod ibi facellum, *locus Faguræ*. *Armillistrum*, ab ambitu histri locus. item *Circus maximus* dictus, quod circum spectaculis ædificatus, vbi ludæ fiunt; & quod ibi circum metas fertur pompa, & equi currunt. Itaque dictum in Cornicula milles aduentu, quem circumueunt ludentes, *Quid cessamus ludos facere?* Circus noster ecce adest. In circo primo, vnde mittuntur equi, hunc dicuntur *carceres*. Næuius *Oppidum* appellat. *Carceres* dicti quod coercentur equi neinde exeant ante quam magistratus misit: *Oppidum*, quod à mari parte pinneis turribusque carceres olim fuerunt. Scripsit poeta, Dictator vbi currum insidit, pernehitur vsque ad oppidum. Intimus *circus ad Murium* vocatus, vt Procilius aiebat, ab vrbicis, quod is locus esset inter figulos, alij esse dicunt à muræto declinatam, quod ibi id fuerit. cuius vestigium manet, quod ibi facellum etiam nunc Murie Veneris. Item simili de causa *circus Flaminius* dicitur, qui ædificatus est circum Flaminius campum, & quod ibi quoque Iudeis Tauricis circum metas currunt. *Comitiu* ab eo, quod coibant eò comitiis curiatis, & litium causa. ¶ *Curia* duorum generum, nam & v-

bi curarent sacerdotes res diuinas, vt *curia vrbis*: & vbi senatus humanas: vt *curia hostilia*; quod primus ædificauit Hostilius rex. Ante hæc *Rostra*, cuius id vocabulum ex hostibus capta fixa sunt rostra. Sub dextra huius à comitio locus substructus, vbi nationum subsisterent legatis, qui ad senatum essent missi. Is *Græcostris* appellatur à parte, vt multa. *Senatum* supra *Græcostrin*, vbi ædes Concordiæ & basilica *Opimia*. *Senaculum* vocatum vbi senatus, aut vbi seniores consisterent, dictum vt *negotia* apud Græcos. *Lautola* à lauando, quod ibi ad sanum Geminum aquæ calidæ fuerunt. Ab heis palus fuit in minore *Velabro*, à quo, quod ibi vehentur lantribus, *Velabrum*, vt illud maius, de quo supra dictum est. *Aquimelium*, quod æquata Melij domus publicæ, quod regnum occupare voluit is. *Locus ad lussa Gallica*, quod Roma recuperata, Gallorum ossa, qui possederunt vrbem, ibi coaceruata ac consista. Et locus qui vocatur *Doliola* ad cloacam maximam, vbi non licet despuere, à dolioleis sub terra. Eorum dicitur traditæ historiæ: quod alij esse aiunt ossa cadaverum: alij *Namæ Pompilij* religiosa quædam post mortem eius inossia. *Argiletum* sunt qui scripserunt ab Argo, seu quod is huc venit, ibique sepultus sit: alij ab argilla, quod ibi id genus terræ. *Clius Publicicus*, ab ædilibus plebei Publicicis, qui cum publicæ ædificauerunt. Simili de causa *Publicus vicus*, & *Cosconius vicus*, quod ab heis vrbicis dicuntur ædificati. *Clius proximus* ad florales vsus vrbis. *Capitolium vetus*, quod ibi facellum Iouis, Iunonis, Mineræ: & id antiquius quàm *Ædis* quæ in capitolio facta. *Esquilij vicus Asijus*, quod ibi obsides ante Africa bello Punico dicuntur esse custoditi. *Vicus Cyprius* à cipro: quod ibi Sabini ciues additi confederunt, qui à bono omine id appellarunt. Nam *oprum* Sabine bonum. Prope hunc vicus *Scleratus* dictus à Tullia Tarquinij Superbi vxore, quod, ibi cum iaceret pater occisus, supra eum vt mitteret carpentum mulio, iussit.

33 ¶ Et quoniam vicus constat ex domibus, nunc earum vocabula videamus. *Domus Græcum* est. & ideo in ædibus sacris ante cellam, vbi sedes dei sunt, Græci dicunt *oedipor*: quod post, *o modèdior*. *Ædis* ab aditu, quod plano pede adibant. Itaque ex ædibus esseri indistincto funere præco etiam eos dicit, qui è tabernis esserunt, & omneis in censu villas inde dicimus *Ædes*. *Cannum aditum* dictum, qui locus tectus intra parietes relinquebatur patulus, qui esset ad communem omnium vsum. In hoc locus nullus relictus erat, sub diuo qui esset, dicebatur *Testudo* à testudinis similitudine, vt est in pratorio in castris. Si relictum erat in medio, vt lucen caperet: deorsum, quod impluebat, *Impluuium* dictum: & sursum, qua compluebat, *Compluuium*, vtrumque à pluuia. *Tuscanicum* dictum à Tuscois, postea quàm illorū cauum

ædium simulare cœperunt. *Atrium* appellatum ab *Attriatus* Tusceis. illinc enim exemplum sumptum. Circum cauum ædium erant vniuscuiusque rei vtilitatis causa parietibus dissepata: vbi quid conditum esse volebant; à celando *Callam* appellarunt, *Penariam*, vbi penus. Vbi cubabant, *Cubiculum*: vbi cœnabant *Cenaculum* vocitabant: vt etiam nunc Lanuij apud ædem Iunonis, & in cetero Latio ac Paleijs, & Cordubæ dicuntur. Posteaquam in superiore parte cœnitare cœperunt, superioris domus vniuersa, *Canacula* dicta. Posteaquam ibi cœnabant, plura facere cœperunt, vt in castreis ab hieme hibernum domus vocarunt: contra æstiuum.

* Desunt pagina tres. *

34 ¶ religionem Porcius designat, cum de Ennio scribens dicit eum coluisse Tutilinæ loca. Sequitur *porta Nauia*, quod in memoribus Næuijs. Næuius enim loca vbi ea sic dicta, coluit. Deinde *porta Rauduscula*, quod ærata fuit. æs *Raudus* dictum: ex eo in veteribus mancipijs scriptum, *Raudusculo libram ferio*. Hinc *porta Lauernalis* ab ara Lauernæ, quod ibi ara eius deæ. Præterea intra muros video portas dici: in Palatio, *Mucionis*, à mugitu, quod ea pecus in Bucitarum antiquum oppidum exigebant: alteram, *Romanulam*, quæ est dicta ab Roma, quæ habet gradus in naualia ad Volupie facellum. Tertia est *Ianualis* dicta ab Iano. & ideo ibi positum Iani signum, & ius institutum à Numa Pompilio, vt scribit in annalibus L. Piso, vt sit clausa semper, nisi cum bellum sit. Nusquam traditum est memoriæ Pompilio rege fuisse apertam: & post T. Manlio consule, bello Carthaginensi primo confecto, & eodem anno apertam.

* Desunt quadam. *

35 ¶ Super lectuleis origines, quas aduertit, hæc. *Lectica*, quod legebant, vnde eam facerent, stramenta atque herbas, vt etiam nunc fit in castreis. lectos, ne essent in terra sublimes in heis ponebant. Nisi ab eo quod Græci antiqui dicebant *λεκτερον*, lectum porius, quam lecticam quod inuoluebant. quod ferè stramenta erant è segete, *Sagesbriam* appellant, vt etiam nunc in castreis. Nisi à Græceis. nam *λεκτερον*, vbi lectus mortui fertur, dicebant. *feretrum* nostri, Græci *λεκτερον* sive *λεκτερον*. Posteaquam transferunt ad culcitas, quod in ea sagum, aut tomentum, aliudve quid calcabant, ab inculcando *Calceia* dicta: ac quicquid insternebant, à sterno *Siragulum* appellabāt. *Puluar* vel à plumeis vel à pelluleis declinarunt. Quibus operiebantur, *Operimenta*, & *pallia*, *Operium* dixerunt. In heis multa peregrina, vt *Sagum*, *Reno*

Galli quid gaunacumma eius sagum, & *Amphimalon*, Græca: contra Latinum *Torale*, quod ante torum & *Torus* à toruo, quod is in promptu. ab hac similitudine *Toruius* in mulieris capite ornatus. Quia simplici scansione scandebant in lectum non altum, *Scabellum*: in altiorum, *Scammum*. Duplicata scansio, *Gradua* dicitur, quod genitur ab inferiori in superioriorem. Græca sunt, *Peristromata* & *Periperistromata*. sic aliud aliquid item conuiuij causa ibi.

36 ¶ Multa pecuniæ signatæ vocabula sunt æris & argenti hæc. *As* ab ære. *Dupondius* à duobus ponderibus, quod vnum pondus *Assipondium* dicebatur: id ideo quod *As* erat libræ pondus. deinde ab numero reliquum dictum vsque ad *Centussis*, vt *as* singulari numero. Ab tribus assibus *Tressis*, & sic proportione *Nonussis*. In denario numero hoc mutat: quod primum est, ab decem assibus *Decussis*: secundum à duobus decussibus *Buccissis*, quod dixi solum à duobus decussibus *buccissis*. Reliqua conueniunt, vt *Tricessis* à tribus, sic proportione vsque ad *Centussis*: quo maius æris vocabulum non est. nam ducenti in proportione cum dicuntur, non magis asses, quam denarij aliæve res significantur. *Æris* minima pars, *Sextiula*, quod sexta pars vnciæ. *Semuncia*, quod dimidia pars vnciæ. *Se* valet dimidium, vt in *Selibra* & *Semodio*, *Vncia* ab vno. *Sextans* ab eo quod sexta pars assis: sicut *Quadrans*, quod quarta: & *Triens*, tertia pars. *Semis*, quod semis æs, id est, dimidium assis, vt supra dictum est. *Septunx* à septem & vncia conclusum. Reliqua obscuriora, quod à diminutione: & ea quæ diminuantur, ita sunt vt extremas syllabas habeant. vt à duodecima vna dempta vncia, *Doux*. *Dextans* dempto sextante: *Dodrans*, dempto quadrante. *Bes*, vt olim des, dempto riante. In argento nummi id à Siculeis. *Dentarij*, quod denos æris valebant. *Quinarij*, quod quinos. *Sestertius*, quod semis tertius. Dupondius enim & semis antiquus sestertius est: & veteris consuetudinis vt retro æra dicerentur, ita vt semis tertius, semis quartus pronuntiarent. *Sestertius* igitur ab semis tertius dictus. Nummi denarij decuma *libella*, quod libram pondus valebat. & erat ex argento parua. *Sembella*, quod sic libella: dimidium, quod semis assis. *Teruncius* à tribus vnciis, *sembellæ* quod valet dimidium: & est quarta pars, sic vt quadrans assis. Eadem pecunia vocabulum mutat. nam potest idem dici dos, *arrhabo*, *merces*, *corollarium*. *Dos* erit pecunia, si nuptiarum causa data: hæc Græce *δοσιον*, ita enim hoc Siculi: ab eodem *Donum*. Nam Græce vt ipsi *δοσιον*, vt alij *δοσιον*, & vt Attici *δοσιον*. *Arrabo* sic dicta, vt reliquum reddatur. hoc verbum à Græco *απαβασιον*. Reliquum, ex eo quod debitum reliquit. *Dammum* à demptione, cum minus re factum quam quanti constat.

Lucrum, ab luendo, si amplius, quam exoluerit quanti esset ceptum. *Detrimētum*, à detritu, quòd ea quæ trita, minoris pretij. Ab eadem *Intertrimētum*, ab eo quòd duo, quæ inter se trita & deminuta, à quo etiam *Intrigo* dicta, & *Intertrigo*. *Multa*, à pecunia, quæ à magistratu dicta, vt exigi possit ob peccatum, quòd singulæ dicuntur appellata esse multæ, quòd olim vnum dicebant multa. Itaque cum in dosium aut culeum vinum addunt rustici, prima vna addita, dicunt etiam nunc *Multa*. *Pœna*, à puniendo, vel à pœnitendo, quòd post peccatum sequitur. *Pretium*, quòd estimationis, emptionisve causa cõstituitur dictum à periteis, quòd hi solum possunt facere recte id. Si quid datum pro opera aut opere, *Mercēs*, à merendo. Quòd manu factum erat, & datum pro eo, *Manuipretium*, à manibus & pretio. *Corollarium*, si additum præter quàm quòd debitum eius. vocabulum fictum à corolleis: quòd hæc, cum placuerant actores, in scena dari solite. *Præda* est ab hostibus capta, quòd manu parta, vt parida præda. *Premium* à præda, quòd ob recte quid factum concessum. Si datur quòd reddatur, *Mutuum*, quòd Siculi *mutim*. Ita scribit Sophron. *mutim etiam duor, & Munus*, quòd mutuo animo qui sunt, dant officij causa. Alterum munus, quòd muniente: causa imperatum, à quo etiam *Municipes*, qui vna munus fungi debent, dicti. Ea pecunia quæ in iudicium venit in litibus, *Sacramentum* à sacro. Qui petebat, & qui inficiabatur de aliis rebus, vterque quingentos æris ad pontem deponebant: de aliis rebus item certo alio legitimo numero asium. Qui iudicio vicerat, suum sacramentum à sacro auferbat, vincti aut erarium redibat. *Tributum* dictum à tribubus, quòd ea pecunia quæ à populo imperata erat, tributum à singulis pro portione census exigebatur. Ab

hoc ea quæ assignata erat, *Ad tributum* dictum. Ab eo quoque quibus adtributa erat pecunia, vt militi reddant, *Tribuni ararij* dicti. Id quòd adtributum erat, *as militare*, hoc est quòd ait Plautus, Cedit miles, æs petit. Et hinc dicuntur *militēs ararij*, ab ære, quòd stipendia facerent. Hoc ipsum *Stipendium* ab stipe dictum, quòd æs quoque Stipem dicebant. Nam quòd asses libræ pondo erant; qui acceperant maiorem numerum, non in arca ponebant, sed in aliqua cælla stipabant, id est, componebant, quò minus loci occuparet: à stipando *Stipem* dicere ceperunt. *Stipare* ab *στέπειν* ortasse, Græco vocabulo. Id apparet, quòd vt alias, tum institutum etiam nunc, diis cum thesauris asses dant, stipem dicunt: & qui pecuniam alligat, *Stipulari* & *Restipulari*. *Militēs stipendiarij* ideo quòd eam stipem pœdebant. Ab eo Ennius scribit, Pœni stipendia pendunt. Ab eodem ære impendendo, *D. Spensator*, & in tabuleis scribinus *Expensum*, & inde *prima Pensio*, & sic aut secunda, aut quæ alia. Et *Disspendium*, ideo quòd in dispendendo solet minus fieri: *Compendium*, quòd cum compenditur, vna sit. A quo vsura, quòd in sortem accedebat, *Impendium* appellatum: quæ cum accederet ad sortem, ex *vltima vsura* dicta, vt *Sors* quòd sum fit sorte. Per *trutinam* solui solitum, vestigium etiam nunc manet in æde Saturni, quòd ea etiam nunc propter pensuram, *Trutinam* habet positam. Ab ære *Acvarium* appellatum.

17 ¶ Ad vocabula, quæ pertinere sumus rati, ea quæ & loca, & ea quæ in locis, sunt satis arbitror dicta: quòd neque parum multa sunt aperta: neque si amplius velimus, volumen patitur. Quare in proximo (vt in primo libro dixi) quòd sequitur de temporibus dicam.

EPITOME LIBRI QUINTI.

In quo de vocabuleis temporis, & quæ in tempore, eorumque origine ex autoribus qui soluta oratione scripserunt. Prefatio 1.

¶ De vocabuleis temporum in genere 2. De vocabulis temporum in specie dierum qui instituti decorum causa. ¶ Quorum alij statim: alij annales 3. Dierum qui instituti hominum causa: ubi inter cetera de mensibus 4.

¶ De vocabuleis eorum quæ in tempore eorum obscuritate ac multitudine 5. Eorum autem alia pertinent ad ea quæ debemus cogitare 6. Dicere 7. Facere: ubi inter cetera agitur de his quæ ad visum, auditum, o factum, gustum, tactum 8.

¶ De iudicio ex censoris tabuleis 9.

¶ De quibusdam vocabuleis quæ Latini à Græcis mutuati 10. ¶ Conclusio 11.

M. TERENTII VARRONIS DE LINGVA LATINA LIBER QUINTVS

AD M. TVLLIVM CICERONEM.

RIGINES verborum, quæ sunt locorum, & quæ in heis in prior loco scripsi: in hoc dicam de vocabuleis temporum, & earum rerum quæ in agendo sunt aut dicuntur cum tempore aliquo; vt sedetur, ambulatur, loquuntur. Atque si qua erunt ex diuerso genere ad-

iuncta, potius cognationi verborum quàm auditori calumnianti geremus morem. Huius rei auctor satis mihi Chrysiptus, & Antipater, & illi in quibus et si non tantum acuminis, aut plus litterarum; in quo est Aristophanes, & Apollodorus, qui omnes verba ex verbis ita declinari scribunt vt verba litteras alia adsumant, alia amittant, alia committent

vt fit in *turdo*, in *tardario*, in *turdolice*. Sic declinantes Græci nostra nomina, dicunt Lucianum *Asurionem*, & Quintium, *Koirno*. *Α'ρισταγγο* illi, nos Aristarchum, & *Διαρα*, Dionem. sic inquam consuetudo nostra multa declinavit, vt à vetere *verustū*, ab solo *solū*, ab libero *liberū*, ab lasib⁹ *lares*. quæ obruta vetustate, vt potero eruere conabor.

2. ¶ DICEMUS primò de temporibus, & quæ per ea fiunt. Sed ita vt ante de natura eorum. ea enim dux fuit ad vocabula imponenda homini. ¶ Tempus esse dicunt interuallum mundi, & motus. Id diuisum in parteis aliquot maxime ab solis & lunæ cursu. Itaque ab eorum renore temperato *Tempus* dictum: vnde *Tempestiua*: & à motu eorum, qui toto cælo coniunctus mundus deo, motus casu venit. à quo tempus id ab hoc deo *dies* appellantur. *Meridies* ab eo quòd medius dies. D antiqui non R in hoc loco dicebant, vt Præneste incisum in solario vidi, quod Cornelius in basilica Emilia & Fulvia innumbrauit. Diei principium *Mane*, quòd tum manat dies ab Oriente. Nisi potius quòd bonum antiqui dicebant *Manum*, ad cuiusmodi religionem Græci quoque, cum Iamen adfertur, solent dicere *ἡμέρα ἀγαθή*. *Suprema*, summum diei, id à superrimo. hoc tempus duodecim tabulæ dicunt *Occasum esse solis*: sed postea Lex Prætoria id quoque *tempus* iubet esse *supremum*, quo prætor in comitio supremam pronuntiavit pepulo. Secundum hoc dicitur *Crepusculum*, à creperio. id vocabulum sumpserunt à Sabineis: vnde veniunt *Crepusci* nominati Amiterno, quòd eo tempore erant nati, vt *Lucij* prima luce in creatione. *Crepusculum* significat dubium: ab eo res dubiæ dicuntur *Crepura*, quòd crepusculum, dies etiamnum sit, an iam nox, multæis dubium. *Nox* (vt Caruius ait) quòd omnia, nisi interueniat sol, pruina obriguerint. quòd nocet, nox, nisi quòd Græce *νύξ*, nox. Cum stella prima exorta Græci vocant *ἠέρας* nostri *Vesperuginē*. vt Plautus, Neque vesperugo, neque vergilia occidunt. Exorta stella tempus dictum à Græcis *ἠέρας* Latine *Vesper*: vt ante solem ortum, quòd eadem stella vocabatur *Iubar*, quòd iubar. Pacuius dicit, Pastor exorto iubarē, noctis decurto itinere. Ennius, Aiax lumen iubarē in cælo cerno? Inter vesperuginem & iubar dicta nox. *Intempesta nox*, vt in Bruto Cassius, quòd dicebat Lucretia, Noctē intempesta nostram deuenit domum. Intempesta *Ælius* dicebat, cum tempus agendi est nullum: quòd alij *concupisum* appellant, quòd ferē omnes tunc cubarent: alij, ab eo quòd siteretur, *Silenium* noctis. Quòd idē Plautus tempus *Concicinium*. scribit enim, Videbimus, factum volo: i, rediro concicinium. ¶ Alter motus solis est, aliter cæli, quòd monetur à bruma ad solstitium. Dicta *Bruma*, quòd breuissimus dies est: *Solstitium*, quòd sol eo die sistere videatur, aut quòd sol ad nos versum, proximum est sol-

brumam & solstitium, quòd dies æquus sit ac nox, *Aequinoctium* dictum. Tempus à bruma ad brumam dum sol redit, vocatur *Annus*: quòd vt paruuli circuli annulli, sic magni dicebantur circites anni: vnde *Annus*. huius temporis pars *Hemps*, quòd tum multi himbres. hinc *Hibernacula*, *Hibernum*: vel quòd tum anima, quæ flatur, omnium apparet, ab hiatu *hiemps*. ¶ Tempus secundum, *Ver*: quòd tum virere incipiunt virgulta, ac vertere se tempus anni, nisi quòd Iones dicunt *βῆρ*. ¶ Tertium, ab æstu, *Æstas*. hinc *Æstium*. Nisi forte à Græco *ἄστος*. ¶ Quartum, *Autumnus*.

* Multa desunt.*

ab sole: sic *mensis* à lunæ motu dictus, dum ab sole profecta, rursus redit ad eum luna, quòd Græcè olim dicta *μήνας*: vnde illorum *μήνας*, ab eo nostri. A mensibus *Intermestris* dictus: quòd putabant inter prioris mensis senescens extremos dies, & nouam lunam esse diem, quem diligentius Attici *ἡμέρα ἰσχυρή* appellant: ab eo quòd ea die potest videri extrema & prima luna. *Lustrum* nominatum tempus quinquennale à luendo, hoc est soluendo: quòd quinto quoque anno vestigalia & vltro tributa per censores perfoluebantur. *Seculum*, spatium annorum centum vocabantur: dictum à sene, quòd longissimum spatium senescendorum hominum id putant. *Æuam* ab ætate omnium annorum: hinc *Æuam*, quòd factum est *Æuam*. Id ait Chrylippus esse *ἄερα*. Ab eo Plautus, non omnis ætas ad perdiscendum est satis. hinc poetæ *Æterna templa cali*.

3. ¶ A cæli naturali discrimine ciuilia vocabula dies accesserunt. Dicam prius, qui deorum causa, tum qui hominum, sint instituti. *Dies Agonales*, per quos rex in regiarie etiam immolat, dicti ab agone: eo quòd interrogatur à principe ciuitatis. & princeps gregis immolatur. *Carmentalia* nominantur quòd sacrarum & feræ *Carmentis*. *Lupercalia* dicta quòd in *Lupercali* *Luperci* sacra faciunt. Rex cum ferias menstruas *Noneis* *Februariis* edicit, hunc diem *Februarium* appellat. *Februarium* Sabini purgamentum, & id in sacris nostris verbum. Nam & *Lupercalia* *Februario*, vt in antiquitatū libris demonstratui *Quirinalia* à *Quirino*, quòd ei deo feræ, & eorum hominum qui fornacalibus suis non fuerant ferati. *Feralia* ab inferijs, & ferendo, quòd ferunt tum epulas ad sepulchrum, quibus ius ibi parentare. *Terminalia*, quòd is dies anni extremus constitutus. Duodecimum enim mensis fuit *Februarius*, & cum intercalatur, inferiores quinque dies duodecimo demuntur mense. *Equivæ*, ab equorum cursu. Bon. die currunt equi in campo Martio. *Liberalia* dicta quòd per totum oppidum eo die sedent sacerdotes liberi, hedera coronati. Anna cū libeicis & foculo pro emptore

scribitur.

sacrificantes. In libreis Saliorum, quorum cog-
 nomen Agonenſium, forſitan hic dies ideo
 appellatur potius Agonia. *Quinquagesimus*: hic
 dies vnus à nominis errore obſeruatur proinde
 vt ſint quinque, dictus vt ab Tuſculaneis: poſt
 diem ſextum Eidus ſimiliter vocatur *Sexagesimus*. &
 poſt diem ſeptimum, *Septuagesimus*: ſic hic quòd e-
 rat poſt diem quintum Eidus, *Quinquagesimus Tu-*
biluſtrum appellatur, quòd eo die in atrio ſuto-
 rio ſacrorum tubæ luſtrantur. *Megalieſia* dicta à
 Græceis, quod ex libris Sibyllineis accerſita ab
 Attalo rege Pergami prope murum Megaleſion,
 vbi templum eius deæ, vnde aduecta Romam.
Fordicidia à fordeis bubus. *bos Forda*, quæ fert in
 ventre, quòd ea die publicè immolantur boues
 prægnantes in curiis complereis. A fordeis cæ-
 dendeis *Fordicidia* dicta. *Paisia* dicta à Pale,
 quòd & feriè ei deæ ſiunt, vt *Cerealia* à Cerere,
Vinalia à vino. Hic dies Iouis, non Veneris. Hu-
 ius rei cura non leuis in Latio. nam aliquot lo-
 ceis vindemiæ primùm à ſacerdotibus publicè
 fiebant, vt Romæ etiam nunc. nam flamen Dia-
 lis auſpicatur vindemiam: & vt iuſſit vinum le-
 gere, agna Ioui facit: inter cuius extra caſa &
 porrecta flamen *proſus vinum* legit. In Tuſcula-
 neis ſacris eſt, Vinum nouum ne vehatur in
 vrbem ante quàm vinalia kalentur. *Robigalia*
 dicta à Robigo. ſecundum ſegetes huic deo ſa-
 crificatur, ne rubigo occupet ſegetes. *Dies Vo-*
ſtalia, vt virgines Veſtales Veſtæ ſacrificent.
Quinquagesimus Miuſcula dicta Iunij Eidus à
 ſimilitudine Maiorum, quòd tibicines tum fe-
 riat per vrbem vagantur, & conueniunt ad æ-
 dem Mineruæ. *Dies Fortis Fortune* appellatus ab
 Seruio Tullio rege, quod is fanum Fortis For-
 tunæ ſecundum Tiberim extra vrbem Romanam
 dedicauit Iunio menſe. *Dies populi Fugia* videtur
 nominatus, quòd eo die repente tumultu fuge-
 rit populus. non multo enim poſt hic dies quàm
 deceſſus Gallorum ex vrbe: & qui tum ſub vr-
 be populi, vt Ficuleates ac Fidenates, & finiti-
 mi alij, contra nos conturarunt. Aliquot huius
 diei veſtigia fugæ in ſacris apparent. de qui-
 bus rebus antiquitatum libri plura referunt.
Nona Caprotina, quòd eo die in Latio Iunoni
 Caprotinæ mulieres ſacrificant, & ſub ſacrificio
 faciunt, & è caprifico adhibent virgam. Ob hoc
 toga prætexta data eis.

Apollinaribus Iudeis docui populum.

Neptunalia à Neptuno. eius enim dei feriæ.
Furnalia à Furina, quod ei deæ feriæ publicæ
 dies ſis, cuius deæ honos apud antiquos. Nam
 ei ſacra inſtituta annua, & flamen adtributus:
 nunc vix nomen notum pauceis. *Portunalia*
 dicta à Portumno, cui eo die ædes in portu
 Tiberino facta, & feriæ inſtituta. *Vinalia Ruſti-*
ca dicuntur ante diem duodecimū kalen-

das Septembris, quòd tum Veneri dedicata
 ædis, & orti eius tutelæ adſignantur, ad tum
 ſunt feriati oliſtores. *Conſualia* dicta à Con-
 ſo, quod tum feriæ publicæ ei deo, & in cir-
 co ad aram eius ab ſacerdotibus ſiunt ludi il-
 li, quibus virgines Sabinæ raptæ. *Volcanalia*
 à Volcano, quod ei tum feriæ, & quòd eo die
 populus pro ſe in ignem animalia mittit. *Ope-*
conſua dies ab dea Opeconſua, cuius in re-
 gia ſacrarium, quòd ideo actum vt eo præter
 virgines Veſtales, & ſacerdotem publicum, intro-
 eat nemo: *Is cum ear, ſuffbulum haud habiat*: ſcrip-
 tum id dicitur, vt à ſuffiendo ſubſilaculum.
Vortunalia à Vortumno, cuius feriæ Octo-
 brimene. *Mediuſinalia* dies dictus à meden-
 do, quod, vt Flaccus flamen Martialis dice-
 bat, hoc die ſolitum vinum nouum & vetus
 libari & deguſtari medicamenti cauſa. Quod
 facere ſolent etiam nunc multi, cum di-
 cant, *Nouum vetus vinum bibo: nouo veteri mor-*
bq̄ medeor. *Fontinalia* à fonte, quod ſis dies fe-
 riæ eius. ab eo autem tum, & in fontes coro-
 nas iaciunt, & puteos coronant. *Armila-*
ſtrium, ab eo quod in armiluftro armati ſacra
 faciunt. Niſi locus potius dictus ab heis. ſed
 quod de heis prius. Id ab luendo aut lu-
 ſtro, id eſt, quòd circumbant ludentes anci-
 libus armati. *Saturnalia* dicta à Saturno, quòd
 eo die feriæ eius. vt poſt diem tertium *Opa-*
lia, Opis. *Angeronalia* ab Angerona, cui ſa-
 crificium ſit in curia. *Accalia* feriæ publicæ
 Laurentinæ ſis dies, quem quidam inſcriben-
 do *Laurentalia* appellant, ab Acca Laurentia
 nominatus, cui ſacerdotes noſtri publicè pa-
 rentant ſexto die, qui atra dicitur, & dicunt
 hunc diem Tarentini *Accas Tarentinas*. Hoc
 ſacrificium ſit in Velabro, qua in nouam
 viam exitur, vt aiunt quidam, ad ſepulcrum
 Accæ: vt quòd ibi prope faciunt diis manibus
 ſeruilibus ſacerdotes. qui vterque locus ex-
 tra vrbem antiquam fuit, non longè à porta
 Romanula, de qua in priori libro dixi. *Dies*
Septimontium nominatus, ab heis ſeptem mon-
 tibus in quæ ſita vrbs eſt. Feriæ non popu-
 li, ſed montanorum modo, vt *Paganalibus*
 qui ſunt alicuius pagi. De ſtatutis diebus
 dixi, nunc de annalibus dicam. *Compitalia*, dies
 adtributus laribus, vt alibi: ideo vbi viæ com-
 petunt, tum in compiteis ſacrificatur; quotan-
 neis ſis dies concipitur. Similiter *Larina feria*
 dies conceptiuus dictus à Latineis populeis,
 quibus ex Albano monte ex ſacris carnem
 petere fuit ius cum Romaneis: à quibus Lati-
 neis Latinæ dictæ *ſementina feria*, dies ſis qui
 à pontificibus dictus, appellatus à ſemente,
 quod ſationis cauſa ſuſceptæ. *Paganica*, eiuf-
 dem agriculturæ cauſa ſuſceptæ, vt haberet
 in agris omnis pagus: vnde paganicæ dictæ
 ſunt. Præterea *ſeria Conſentina*, quæ non ſunt
 annales, vt hæ quæ dicuntur ſine proprio vo-

capulo, aut eum perspicuo, ut *Novendialis*.

¶ De his diebus nunc iam, qui hominum causa constituti, videamus. Primi dies mensium nominati *kalenda*, ab eo quod his diebus kalentur eius mensis Nonæ à pontificibus quintanone in septimanæ sint futuræ, in Capitolio in curia kalabra sic dictæ, *Quinque kalo Iuno Novella*. *Septem kalo Iuno Novella*. *Nona* appellatæ, aut quod ante diem nonum Eidus semper, aut quod vt nonus annus kalendæ Ianuariæ ab nono sole appellatæ, nouus mensis, noua luna Nonæ. Eodem die enim in urbem ab agris ad regem conueniebat populus. Harum rerum vestigia apparent in sacris Nonalibus in arce, quod tunc ferias primas menstruas, quas futuræ sint eo mense, rex prædicit populo. *Eidus* ab eo quod Tusci Itus, vel potius quod Sabini Eidus dicunt. *Dies* postridie kalendas, Nonas, Eidus appellati *atri*, quod per eos dies noui inciperent. *Dies Fasti*, per quos prætoribus omnia verba sine piaculo licet fari. *Comitiales* dicti, quod tum esset populus constitutus ad suffragium ferendum, nisi si quæ feræ conceptæ essent, propter quas non liceret: vt *Compitalia*, & *Latinæ*. Contrarij horum vocantur *dies Nefasti*, per quos dies nefas fari prætorem: *Do, dico, addico*. Itaque non potest agi. Necessè est aliquo eorum vti verbo, cum lege quid peragitur. Quod si tum imprudens id verbum emisit, aut quem manumisit, ille nihilominus est liber, sed vitio: vt magistratus vitio creatus, nihilo scilicet magistratus. Prætor qui tum fatus est, si imprudens fecit, piaculari hostia facta piatur: si prudens dixit, Quintus Mucius abnegabat eum expiari, & vt impium non posse dicebat. *Intercisi dies* sunt, per quos mane & vesperi est nefas, medio tempore inter hostium cæsam & exta porrecta fas: à quo quod fas tum intercedit, intercisi dies, aut quod tum intercisum, nefas. *Dies* qui vocatur sic, *Quando rex comitiarum fas*: dictus ab eo quod eo die rex sacrificulus dicat ad comitium, Ad quod tempus est nefas, ab eo fas. Itaque post id tempus lege actum sapè. *Dies* qui vocatur, *Quando stercus delatum fas*: ab eo appellatus, quod eo die ex æde Mestæ stercus euerritur, & per Capitolinum cliuim in locum defertur certum. *Alienigenis dies* ab Allia fluuio dictus, nam ibi exercitum nostro fugato, Galli obsederunt Romam. Quod à singulorum dierum vocabula pertineat dixi. ¶ Mensium nomina sunt aperta ferè, si à Martio, vt antiqui instituerunt, numeres. Nam primus [*id est Martius*] à Martio. Secundus [*id est Aprilis*] (vt Fuluius Flaccus scribit, & Iunius Gracchus) à Venere, quod ea sit *Aphrodite*, cuius nomen ego, antiquis littereis quod inusquam inueni, magis puto dictum, quod ver omnia aperit, Aprilem. Tertius, à maioribus, *Maius*. Quartus, à iunioribus, *Iunius*. Dehinc quintus *Quintilis*, & sic

deinceps vsque ad Decembrem à numero. Ad hos qui additi, prior à principe Iano *Ianuarius* appellatus. Posterior, vt iidem dicunt scriptores, ab diis inferis *Februarius* appellatus, quod tum his parentetur. Ego magis arbitrator *Februarium* à die februatæ, quod tum Februator populus, id est, Iuperceis nudeis Iustratur antiquum oppidum Palatium, gregibus cinctum.

¶ Quod ad temporum vocabula Latina attinet, hæcenus sit satis dictum. Nunc quod ad eas res attinet, quæ in tempore aliquo fieri animaduertim, dicam, & hæc sunt, Legisti currens, ludens. De quibus duo prædicere volo, quanta sit multitudo eorum, & quæ sint obscuriora quàm alia. ¶ Cum verborum declinationum genera sint quattuor: vnum, quod tempora adsignificat, neque habet casus, vt ab lego, legis: alterum quod casus habet, neque tempora adsignificat, vt ab lego, lectio, & lector: tertium, quod habet vtrumque, & tempora & casus, vt ab lego, legens, lector: quartum, quod neutrum habet, vt ab lego, lectè, lectissimè: horum verborum si primigenia sunt ad mille (vt *Consonius* scribit) ex eorum declinationibus verborum discrimina quingenta millia esse possunt: idè quia singuleis verbeis primigeniis circiter quingentæ species declinationibus sunt. *Primigenia* dicuntur verba, vt lego, scribo, sto, sedeo, & cetera, quæ non sunt ab aliquo verbo, sed suas habent radices. Contra, *verba declinata* sunt, quæ ab aliquo oriuntur, vt ab lego, legis, legit, legam, & sic itidem hinc per multa. Quare si quis primigeniorum verborum origines ostenderit, si ea mille sunt, quingentum millium simplicium verborum causas aperuit vna. In nullis tamen, qui ab his reliqua orta ostenderit, satis dixerit de origine verborum, cum vnde nata sint principio erant pauca, quæ inde nata sunt, innumerabilia. A quibus iidem principiis, antepositis præuerbiis pauceis, immanis verborum accedit numerus, quod præuerbiis additeis, atque commutateis aliud, atque aliud sit. Vt enim cessit atque recessit, sic accessit & abcessit: item incessit & excessit, sic successit, & decessit, & concessit, & præcessit. Quod si hæc decem solum præuerbia essent, quoniam ab vno verbo declinatione quingenta discrimina fierent, his decemperateis coniuncto præuertio, ex vno quinque millia numero efficerent: ex mille ad quinquages centum millia discrimina fieri possunt. Democritus, secuti & item alij, qui infinita principia dixerunt, quæ vnde sint, non dicunt, sed cuiusmodi sint, faciunt tamen magnum quod quæ his constant in mundo, ostendunt. Quare si etymologia principia verborum postulet mille, de quibus ratio ab se non postcatur, & reliqua ostendat, quod non postulat: tamen immanem verbo-

verborum expediet numerum. ¶ De multitudine quoniam, quòd satis esset, admonui: de *obscuritate* pauca dicam. Verborum quæ tempora adsignificant; ideo locus difficillimus est *trava*, quòd neque heis ferè societas cum Græca lingua, neque vernacula ea, quorum reperit memoria adfuerit nostra. de quibus, vt dixi, quæ poterimus, incipiam hinc. Primum quod dicitur *Ago*, *Actio* ab agitato facta. Hinc dicimus, *Agit gestum* tragædus, & *Agitatur* quadrigæ. Hinc *Agitur pecus* passum, quà vix agi potest. Hinc *Angiportum*, quia nihil in eo potest agi. Hinc *Angulus*, quod in eo locus angustissimus, cuius loci is angulus.

6 ¶ ACTIONVM trium, primum agitatus mentis; quod primum ea quæ sumus acturi, cogitare debemus; deinde tum dicere: ac postremò facere. De heis tribus minimè putat vulgus esse actionem cogitationem: tertium, in quo quid facimus, id maximum. Sed & cum hoc agitamus, quid & in eam rem cogitamus, in mente agimus: & cum pronuntiamus, agimus. Itaque ab eo orator dicitur *agere causam*: & augures *agere augurium* dicuntur, cum in eo plura dicant quàm faciant. ¶ *Cogitare* à cogendo dictum. mens plura in vnum cogit, vnde deligere possit. Sic è lacte coacto *Casus* nominatus. sic ex hominibus *Concio* dicta. sic *Coactio*, sic *Compitum* nominatum. A cogitatione *Concilium*: vnde *Concilium*: quod vt vestimentum apud fullonem cum cogitur, *Conciliari* dicitur. ¶ Sic *Reminisci*, cum ea quæ tenuit mens ac memoria, cogitantur, & cogitando reperuntur. Hinc etiam *Commisisci* dictum, à con & mente: cum finguntur in mente quæ non sunt: & ab hoc illud quod dicitur *Reminiscor*, cum commentum pronuntiatur. Ab eadem mente *Memnisse* dictum: & *Amens*, quod à mente sua discedit. Hinc etiam, *Memo*, mentem quodammodo motam amoueo. sic quod frigidus timor est, *Tremuisti*, id est, timisti. *Tremor* dictum à similitudine vocis, quæ tunc cum valde timetur, apparet. tum etiam in corpore pili, vt arista in spica hordei *Horrent*. ¶ *Curare*, à cura dictum. *Cura*, quod cor vrat. *Curiosus*, qui hac præter modum vritur. *Recordari*, rursus in cor reuocare. *Curia* vbi senatus rompublicæ curat: illa etiam *Curia* dicitur vbi cura sacrorum publica: ab heis *Curiones*. ¶ *Volo* à voluntate dictum, & à volatu, quòd animus ita est vt puncto temporis peruolet quòd vult. ¶ *Libere* à labendo dictum, quòd vt lubrica mens prolabitur, vt dicebant olim. A libendo *Libido*, *Libidinosus*: sic alia, vt *Libentina*. ¶ *Metuere* à quodam motu animi, cum id quod malum casurum putat, refugit mens. Cum vehementius in mouendo, vt ab se abeat, & foras fertur, *Formido*. Cum pauet, ab eo *Pauor*. ¶ *Memnisse*, à memoria, cum id quod remansit in mente, in id rursus mouetur

quæ à manando, vt *Manimoria* potest esse dicta. Itaque *Salij*, qui cantant *Mamurium Veturium*, significant veterem memoriam. *Monere* ab eadem, quòd is qui monet, proinde sit ac memoria sic *Monimenta* quæ in sepulcreis. Et ideo secundum viam, quò prætereunteis admonent & se fuisse, & illos esse mortaleis. Ab eo cetera quæ scripta ac facta memoriarum causa, *Monimenta* dicta. ¶ *Merere* à marcescere, quòd mærore corpus marcescere videatur. hinc etiam *Maerri* dicti. ¶ *Lerari* ab eo quòd latius gaudium propter magni boni opinionem diffusum. Itaque *Terentius* ait, *Gaudia sua si omnes homines cõferant vnum in locum, tamen mea extulperet læritia*. Sic cum se habent læta.

7 ¶ NARRO cum alterum facio narrum: à quo *Narratio*, per quam cognoscimus rem gestam, quæ pars agendi est.

* *Desunt quedam*. *

Adijcienda & hæc, quæ aut coniuncta cum temporibus, aut ab heis eorum hoc genus videntur etyma. ¶ *Fatur* is qui primum homo significabilem ore emittit vocem. Ab eo, ante quam ita faciant pueri dicuntur *Infantes*, cum id faciunt, iam fari: cum hoc vocabulum à similitudine vocis pueri, ac *Fasus* fari id dictum. Ab hoc tempore quod tum puereis consistunt *Parce* fando, dictum *Fatum*, & res *Fatales*. Ad hæc eandem vocem qui facile fantur, *Facundi* dicti: qui futura prædiuinando solent fari, *Fatidici* dicti. iidem *Vaticinari*, quod vana mente faciunt. Sed de hoc postea erit vsurpandum, cum de poetis dicimus. Hinc *Fasti* dies, quibus certa verba legitima sine piaculo prætoribus licet fari. Ab hoc *Nefasti*, quibus diebus ea fari ius non est: & si fati sunt, piaculum faciunt. Hinc *Effata* dicuntur, quòd augures finem auspicioꝝ celestium extra urbem agreis sunt editi. hinc *effata templa* dicuntur ab auguribus: *adfasus*, qui in heis fines sunt. Hinc *Fana* nominata, quod pontifices in iacrando fari sunt finem. hinc *Profanum* est, quod ante fanum, id est coniunctum fano: hinc *Profanatum*, quod in sacro pollutum. Atque inde *Herculi decuma* data à eo est, quod sacrificio quodam *Fanatur*, id est, vt fani lege sit, id dicitur. *Pollutum*, quod à potriciando est factum. Cum enim ex mercibus libamenta porrecta sunt *Herculi* in ara, tum pollutum est: vt cum *Profanum* dicitur, id est proinde vt sit fani factum. Itaque vbi olim fano consumebatur omne quod profanum erat, vt etiam fit: quod prætor vrbanus quotannis facit, cum *Herculi* immolat publice iuuenam. Ab eodem verbo fari, *Fabula*, vt tragædiæ & comediarum, dicta. Hinc *Fassi* & *Confessi*, qui fati id quod ab heis quaesitum. Hinc *Professi*, hinc *Fama*, & *Famosi*. Ab eodem *Fall*, *Falsum*, & *Fallacia*: quæ propterea quòd fando quem accipit.

ac contra quam dixit, faciat. Itaque si quis re fallit, in hoc non proprio nomine fallacia, sed translatione. vt à pede nostro pes lecti, ac pes beta. Hinc etiam *Famiger*, *Affabile*, & sic composita alia item, vt declinata multa, in quo & *Faturus*, & *Fatid.* ¶ *Loqui* ab loco dictum: quòd qui primò dicitur fari & vocabula & reliqua verba dicit, antequam suo quisque loco ea dicere potest. Hinc Chryſippus negat loqui, sed *u: loqui*: quare vt imago hominis non sit homo: sic in coruéis, cornicibus, pueris primitus incipientibus fari, verba non esse verba, quòd non loquantur. Igitur is loquitur qui suo loco quòdque verbum sciens ponit: & istum *Prolocutum* dicimus, cum animo quòd habuit, extulit loquendo. Hinc etiam amplius dicuntur *Eloqui* ac *Reloqui* in fancis Sabineis è cælla dei, qui eloquantur. hinc dictus *Loquax*, qui nimium loquitur: hinc *Eloquentis*, qui copiosè loquitur, hinc *Colloquium*, cum conueniunt in vnum locum loquendi causa. Hinc *Adlocutam* mulieres ire aiunt, cum eunt, ad aliquam locutum consulendi causa. hinc quidam *Loquelam* dixerunt, verbum quòd in loquendo efferimus. *Cocincine loqui* dictum à concione, vbi inter se conueniunt partes, & inter se respondent aliud aliq. ¶ *Pronuntiare* dictum & *Nuntiare*. Pro idem valet quòd ante, vt in hoc Proludit. Ideo *actores pronuntiare dicuntur*, quòd profceno pronuntiant poeta cogitare: quòd maxime tum dicitur proprie, nouam fabulam cum agunt. *Nuntius* est enim ab eis rebus nominatus, quòd à Græco verbo *νῦν* videri potest declinatum: ab ea quidem Græca voce *Neapolis*, *νῦν* *πῶν*, ab antiquis nostris vocitata: à quo etiam extremum *Novissimum* quoque dici cœptum vulgo, quòd mea memoria, vt *Ælius Gallus*, sic senes aliquot, nimium nouum verbum quòd esset, vitabant. Cuius origo, vt à vetere vetustius, ac veterrimum, sic à nouo declinatum *novius* & *novissimum*: quòd extremum. Sic ab eadem origine *Novitas*, *Novitias*, & *Novialis*, & *sub nouis*, dicta pars in foro ædificiorum. quòd vocabulum eius peruetustum, vt nouæ viæ, quæ via iamdiu verus. Ab eo quoque potest dictum *nominare*, quòd res nouæ in vnum quomodo additæ erant: quibus ea nouissent, nomina ponebant. Ab eo *nuncupare*, & *nuncupata res*, quòd tum in ciuitate vota noua suscipiuntur. Nuncupare, nominare valere, apparet in legibus, vbi *nuncupata pecunia* sunt scriptæ. Item in choro in quo est, *Æneas quis est qui meum nomen nuncupat?* Item in *Medea*, *Quis tu es mulier quæ me inſueto nuncupasti nomine?* ¶ *Dico*, originem habet Græcam, quòd Græci *δῖκα*. Hinc *Ennius*, *Dico* qui hunc dicare cupit. hinc *iudicare*, quòd tunc ius dicatur: hinc *iudex*, quòd ius dicat accepta potestate, id est, quibusdam verbeis dicendo

ſinit. Sic enim *adis* sacra à magistratu pontifice præeunte dicendo dedicatur. Hinc ab indicando *iudicium*: hinc illa, *Indiciti bellum, indicxit funus*: *Prodixit diem*: *Ad dixit iudicium*. Hinc appellatum *Dictum* in mimo, ac *Diſſoſus*. hinc in manipuleis castrensibus *Dicta* ducibus. Hinc *Diſſata* in ludo: hinc *Diſſator* magister populi, quòd is à consule debet dici: hinc antiqua illa, *Dicis immo*, & *Dicis caussa*, & *Addictus* (si dico quid ſcienti quòd det; quòd ignorauit trado) Hinc *Docco* declinatum: vel quòd cum docemus, dicimus: vel quòd qui docentur, inducantur in id quòd docentur: ab eo quòd sit ducere, qui est *Dux*, aut *Ductor*, qui ita inducit, vt doceat. Ab docere *Disciplina*, & *Discere*, littereis commutateis pauceis. Ab eodem principio *Documenta*, quæ exempla docendi causa, dicuntur. ¶ *Disputatio*, & *computatio*; cum præpositione, à *Putando*, quòd valet purum facere. Ideo antiqui purum *Putum* appellauerunt. Ideo *Putator*, quòd arbores puras facit. Ideo *Ratio putari* dicitur, in qua summa fit pura. Sic is sermo, in quo pura disponuntur verba, ne sit confusus, atque vt diluceat, dicitur *Disputare*. ¶ Quòd dicimus, *Differit partes*, item *areas*, translatione æque vel agreis verbo vtimur. Nam vt olitor differit in areas sui cuiusque generis res, sic in oratione qui facit, *Diferius*. *Sermo*, opinor, est à *ferie*: vnde *Serta*, & in vestimento *Sartum*, quòd comprehensum. Sermo enim non potest in vno homine esse solo, sed vbi oratio cum altero coniuncta. Sic *Conferere manus* dicimus cum hoste: sic *ex iure manus conseruum* vocare. Hinc *Adserere manus* in libertatem, cumprehendimus. Sic augures dicunt; Si mihi auctor es verbi.

nam *manus adserere* dicit. Hinc etiam ipsi *Consortes*, ad quos eadem fors hinc *Sortes*, quòd in heis iuncta tempora cum hominibus ac rebus. Ab heis *Sortilegi*. Ad hoc pecunia quæ in fenore, *Sors* est, impendium quòd inter se iungat.

¶ *Legere* dictum quòd legantur ab oculis litteræ. Ideo etiam *Legati* quòd vt publice mittantur, leguntur. Item à legendo *Leguli*, qui oleam aut vvas legunt. Hinc *Legumina* in frugibus variis: *Leges* etiam, quæ lectæ, & ad populum late, quas obseruet. Hinc *Legitima*, & *College*, qui vnâ lecti. & qui in eorum locum suppositi, *Subiecti*, additi, *Allecti*, & *Collecta*, quæ ex pluribus locis in vnum lecta. Ab legendo *Ligna* quoque, quòd ea caduca legebantur in agro, quibus in focum vterentur. Itidem ab legendo *Legio*, & *Diligens*, & *Dilectus*.

¶ *Murmuratur*, dictum à similitudine sonitus, Qui murmurat: ita leuiter loquitur, quòd magis id sono facere, quâ vt intelligatur, videatur. Hinc etiam poetæ *murmurantiæ littora*. Similiter. *Fremere*, *Gemere*, *Clamare*, *Crepare*, ab vocis

similitudine & sonitus dicta. Hinc illa, arma
Sonant, *Fremor* oritur: nil me *incredendo*
 communes. Vicinâque horum, *Quiritare*, *Iubi-*
lare. *Quiritare* dicitur is qui *Quiritium* fidem
 clamans implorat. *Quirites* à *Curensibus*, &
 ab iis qui cum *Tatio* rege in societatem vene-
 runt, & donati ciuitate. Vt *Quiritare*, urbano-
 rum, sic *Iubilare*, rusticorum. Itaque hos imita-
 tus *Aprilius* ait in *Bacche*, Quis me iubilat?
 Vicinus tuus antiquitus. Sic *Triumphare* appel-
 latum, quod cum imperatore milites redeuntes
 clamitant per urbem in *Capitolium* eunti, *Io-*
trumphe, io. Idq; à *Spina* ubi *Graco* Liberi patris
 cognomeno potest dictum esse. ¶ *Spondere* est
 docere, *spondeo*, à *sponcio*, nam id valet, & à volun-
 tate. Ideo *Lucilius* scribit de *Cretea*, Cum ad
 se cubitum venerit sua voluntate, sponte ipsam
 suapte adductam, vt tunicâ & cetera reiiceret.
 Eandem voluntatem *Tereantius* significat, cum
 ait, Satius esse sua sponte recte facere, quam
 alieno metu. Ab eadem sponte, à qua dictum
 spondere, declinatum *spondet*, & *Respondet*, *De-*
sponsor, & *sponsa*, item sic alia. *Spondet* enim, qui
 dicit sua sponte, *spondeo*. *spondet* etiam *spon-*
sor, qui idem vt faciat obligatur. hinc *Sponsus*,
Consponsus. hoc *Næuius* significat cum ait,
Consponsi. *Spondebatur* pecunia, aut filia nu-
 ptiarum causa: appellabatur & pecunia, &
 quæ desponsa erat, *Sponsa*. quæ pecunia in-
 ter se contra *sponsum* rogata erat, dicta, *Spon-*
sio. cui desponsa quod erat, *Sponsus*. quo die
sponsum erat, *Sponsalis*. qui *sponderat* fi-
 liam, *Despondisse* dicebatur: quod de sponte e-
 ius, id est voluntate, exierat. Non enim si vole-
 bat, dabat, quod *sponsum* erat alligatus. Nam
 in comœdiis vides dici, *Sponden* tuam gna-
 tam filio vxorem meo? quod tum & præto-
 rium ius, ad legem, & censorium iudicium ad
 æquum æstimabatur. Sic *Despondisse* animum
 quoque dicitur, vt *despondisse* filiam; quod
 suæ *sponsis* statuerat finem. à qua, *Sponste* dice-
 re, cum *spondere* quoque dixerunt, cum à sponte
 responderetur, id est, ad voluntatem rogantis.
 Itaque qui ad id, quod rogatur, non dicit, non
 respondet: vt non respondet ille statim, qui
 dixit *spondeo*, si iocandi causa dixit, neque a-
 gi potest cum eo ex *sponsu*. Ita quisquis dicit
 in tragœdia, Meministine te *spondere* mihi
 huiusmodi tuam? quod sine sponte sua dixit,
 cum eo agi non potest ex *sponso*. Etiam *Spes*
 à sponte potest esse declinata, quod tum *spe-*
rat, tum quod vult, sic fieri putat. nam quod
 non vult, si putat; metuit, non sperat. Itaque
 hic quoque qui dicit in *Astraba* *Plauti*, *Seque-*
re, adiequere *Polyba*, dicit: meam *spem* cupio
 conueni. *Sequitur* *Hercule* quidem. nam li-
 benter mea *sperata* consequor. Et quod sine
 sponte dicunt: verè neque ille sperat qui dicit
 adolescens, neque illa *sperata* est. *Sponsor*, &
pres, & *vas*: neque idem, neque res à quibus ij,

sed dissimiles. Itaque *Præs*, qui à magistratu
 interrogatus in publicum vt praestet: à quo &
 cum responderet, dicitur *Præs*. *Vas* appellatus,
 qui pro altero *vadimonium* promittebat. Con-
 suetudo erat, cum reus parum esset idoneus,
 incepteis rebus, vt pro se alterum daret: à quo
 caueri postea lege coeptum est, ab heis, qui pra-
 dia venderent, *vades* ne *darent*. Ab eo scribi
 coeptum in lege mancipiorum: *vadem* ne *posce-*
ret, nec *dabitur*. ¶ *Canere*, & *canis*, & *Succinus*, &
Cantus, & *Cantio*, ex *camena*, permutato *N*. ab
 eo quod semel canit; si sapius, cantat. hinc
Cantitat, item alia, nec sine canendo *tibj*
 dicti. Omnium enim horum quid à canere,
 etiam *Biscinator* à vocis similitudine & cantu
 dictus. ¶ *Oro* ab ore, & *Perorat*, & *Exorat*,
 & *Oratio*, & *Orator*, & *Osculum* dictum. Inde
Omen, & *Ornamentum*. alterum quod ex ore
 primum elatum est, *Osmen* dictum; alterum
 cum præpositione dicitur nunc ornamentum,
 olim ornamenta: vt *scenici* pleriq; dicunt. Hinc
Ostines dicuntur apud augures, quod ore faciunt
 aspiciunt.

8 ¶ TERTIVM gradum agendi dicunt, vbi
 quid faciunt: in eo propter similitudinem a-
 gendi, & faciendi, & gerendi. quidam error heis
 qui putant esse vnum. Potest enim aliquid fa-
 cere, & non agere: vt *poeta*, *facit fabulam*, & non
 agit: contrà *actor* agit, & non facit, & sic à *poeta*
fabula fit, & non agitur; ab *actore* agitur, & non
 fit. Contrà *imperator* qui dicitur *res gerere*: in eo
 neque agit, neque facit, sed gerit, id est sustinet,
 translatum ab heis qui honora gerunt, quod
 sustinent. Proprio nomine dicitur *Facere* à fa-
 cie, quod rei, quam facit, imponit faciem. vt
fiçtor cum dicit *Fingo*, figuram imponit: cum
 dicit *Informo*, formam: sic cum dicit *Facio*, fa-
 ciem imponit: à qua facie discernitur, vt dici
 possit aliud esse vestimentum, aliud vas. Sic
 enim quæ sunt apud *fabros*, *fiçtores*, i-
 tem apud alios alia. Qui quid administrat,
 cuius opus non extrat, quod sub sensum veniat,
 ab agitato, vt dixi, magis agere. quam facere
 putatur. sed quod heis magis promiscue quam
 diligenter consuetudo est via, translatis v-
 timur verbeis. Nam & quidem *Facere* *verba*
 dicimus, & qui aliquid agit, non esse infi-
 cientem. ¶ Qui *aducet*, dicitur *Lucere* ab
 luce: & luce dissoluntur tenebrae, ab luce
Noct-luca. *Lucere* item à luce, quod propter
 lucem cultus instituitur. *Acquirere* est ab ad
 & *querere* ipsum *Quarere*, ab eo quod,
 quæ res vt recuperaretur, datur opera: à qua-
 rendo *Quasitio*: ab heis *Conquasitor*. ¶ *Viduo*, à
 visu: quinque enim sensuum maximus est in o-
 culeis. Nam cum sensus est nullus, quod abest
 mille passus, sentire possit oculorum sensus vi-
 sitque ad *stellas* peruenit. Hinc *Vifenda*, *Vi-*
gilant, *Peruigium*, & *invident*. & *Alia*
 cum illud *Oblivio* lauet, quod incidit mihi

dum. à quo etiam *Violavit* virginem, pro vitiauit, dicebant. Equè eadem modestia potius Cum muliere fuisse, quam Concubuisse, dicebant *Cerno*, idem valet. Itaque pro video, vt ait Ennius. Lumen, iubarve in celo cerno? C Annius, Sensumque inesse & motum in membris cerno. D actum *Cerno*, à *creo*, id est à *creando*: ab eo quod, cum quid creatum est, tunc denique videtur. Hinc *finis capillorum descripti*, quòd finis videtur discrimen, & in testamento, id est, facito videant te esse heredem. Itaq; in cretione adhibere iubent testes. Ab eodem est quod ait Medea. Ter sub armis malim *viram cernere*, quàm femel modo parere. Quod vt decernunt de vita eo tempore multorum, videatur vitæ finis. *Spectare* dictum ab *Specio* antiquo; quo etiam Ennius vsus, Vos epulo postquam ipexit. Et quod in auspiciis distributum est: qui habeant *Spectionem*, qui non habeant, & quod in auguriis augures dicunt, *auem specere*. Con-
 20 *fuetudo autem communis, quæ cum prauerbis coniuncta sunt, etiam nunc seruat: vt Aspicio, Conspectio, Respicio, Suspicio, Despectio: sic alia. In quo etiam Exspecto, quod spectare volo. Hinc Spicula: hinc Speculum: quod an eo specimus imaginem, Specula, de qua prospicimus. Speculator, quem mittimus ante, vt respiciat que volumus. Hinc, quo oculis inungimus, quibus specimus, Specillum.*
 ¶ Ab auribus videntur dicta verba, *Audire, & Ausculto, audio*, ab *auco*, quòd auribus aures dicere temper. quod Ennius videtur etymon offendere velle in Alexandro, cum ait, Iam dudum ab ludeis animus atque aures auent, audè expectantes nuntium. Propter hanc aurium auditatem theatra replentur. Ab audiendo etiam *Auscultare* declinamus; quòd hi autcultare dicuntur qui auditeis parent, à quo dictum poetæ, audio, aut ausculto.
 ¶ Litteræ commutatione dicitur *O*
 40 *odor*, olor, hinc *Olez*, & *Odorari*, & *odoratur*, & *Odorares*. ¶ Sic ab ore, edo, sorbeo, bibo, potio. Edo à *Græco* *ἔδω*. Hinc *Esculentum*, & *Esca*, *Edulia*: & quod *Græcè* *ἔδω*, Latine *Gusto*, *Sorbera*, item *Bibera*, à vocis sono: vt *Feruere* aquam ab eius rei simili sonitu. Ab eadem lingua *porio*, vnde *Porio*, vnde *Poculum*: *Potatio*, *Repotatio*: itidem *Putens*, quòd sit *Græcum* antiquum non vt nunc *πίσιπ* dictum.
 ¶ A manu *Manupretium*: *Mancipium*, quod
 50 manu capitur. Cum iungit plures manus, *Manipulus*. vnde *Manipularis miles*, vnde *Mantica*, *Manubrium*, quòd manu teneatur. *Manubrium* quasi manuterium, vbi manus teruntur.

¶ Nunc primum ponam de censoriis tabuleis. Vbi noctu in templum censura aspiciatur, atque de celo nuntium erit: præconi sic imperato, vt viros vocet, *Quod bonum fortunatum, scilicet salutareque fiet populo Romano*

Quiritium, reiq; publica populi Romani Quiritium, mihiq; collegaq; meo, fidei, magistratue nostro, Omnes Quirites, pedites, armatos, priuatosq; curatores omnium tribuum, si quis pro se sine altero dare rationem volet, voca inlicium huc ad me. Præco in templo primum vocat, postea de mœreis item vocat. Vbi lucet, censor, scribæ, magistratus murrha, vnguentis vnguntur. Vbi prætores, tribunique plebei, qui-
 10 que in consilium vocati sunt, venerunt: censes inter se sortiuntur, vter iustrum faciat, vbi templum factum est. Post autem conuentionem habet qui iustrum conditurus est. In commentariis consularibus scriptum sic inueni, *Qui exercitum imperaturus erit, accensus dicit hoc, Calpurni voca inlicium omnes Quirites huc ad me.* Accensus dicit sic, *Omnes Quirites inlicium visus huc ad indices.* C. Calpurnius dicit, *Vata ad conuentionem omnes Quirites huc ad me.* Accensus dicit sic, *Omnes Quirites ire ad conuentionem huc ad indices.* Deinde consul loquitur ad exercitum, *Impero qua conuenis ad comitia centuriata.* Quare hic accenso, illic præconi dicit, *hæc est causæ*, in aliquot rebus idem vt præco, *accensus* accipiebat. à quo Accensus quoque dictus. Accensum solitum ciere Bœotia ostendit: quam comœdiam alij esse dicunt: hoc versu, Vbi primum accensus clamari meridiem. Hoc idem Cosconius in actionibus scribit, prætorem accensum solitum esse iubere, vbi ei videbatur horam esse tertiam, *inclamare horam esse tertiam, itemq; meridiem, & horam nonam.* Circum aras mitti solitum, quom inliceret populum in eum locum vnde vocare posset ad conuentionem vocantis, non solum ad consulis & censoris sed etiam quæstoris, vt commentarium indicat verus inquisitionis M. Sergij Mani filij quæstoris, qui capitis accusauit Trogum, in
 40 qua sic est, *Auspicio orando sede in templo auspicioj, dum aut ad prætorem aut ad consulem mittat auspicium petuum commentum. prætores vocet ad te, & eum de moueis vocet: præconi id imperare oportet, concinientem ad priuati ianuam, & in arcem mittas, vbi canat collegas T. Trogi, & comitia edicari de rostris. argentarij tabernas occludant: patres censeant, equitæ & adesse iubeas. magistratus censeant ex ara consules, prætores, tribunosque plebei collegasq; suos, & in templo iubeas adesse homines, ac, cum mittas conuentionem aduoces In eodem commentario acquisitionis ad extremum scriptum caput edicti hoc est. *Item quòd attingat, qui de censoribus classicum ad comitia centuriata redemptum habent, vti curent eo die, quo die comitia erunt, in arce classicum canat iur
 50 circumq; mœres, & ante priuati huiusce T. Quintij Trogi scelerosi hominis basticum canat, & vt in campo eum prima luci adstet.* Et inter id cum circum mœros mittitur, & cum conicio, aduocatur, interesse tempus, apparet ex his que
 60 *interea**

interea fieri inlicium scriptum est. Sed ad comitia tum vocatur populus: ideo quod alia de causa hic magistratus non potest exercitum urbantum conuocare: censor, consul, dictator, interrex potest. quod censor exercitu centuriato constituit quinquennalem cum lustraret, & in urbem ad vexillum ducere debet. dictator & consul in singulos annos: quod hic exercitui imperare potest quod eat, id quod propter centuriata comitia imperare solent. Quare non est dubium cum hoc inlicium sit, cum circum muros itur, vt populus inliciat ad magistratus conspectum, quod consul vocare potest in eum locum vnde vox ad conuentionem vocantis exaudiri possit. Quare vna origine: *Inlicio & Inlicius*, quod in choro Proserpine est: & *Pellexis* quod in Hermiona est, cum ait Paccuius, Regni alieni cupiditas pellexit. Sic *Elicij* Iouis ara in Auentino, ab eliciendo. Hoc nuncialiter fit atque olim, quod augur consuli adest tum cum exercitus imperatur, ac prait quid eum oporteat dicere. Consul auguri imperare solet vt inlicium vocet, non accenso, aut praconi. Id inceptum credo, cum abeslet accensus, & nihil intererat cui imperaret; & *dicis causa* fiebant quaedam, neque item facta, neque i-

tem dicta semper. Hoc ipsum Inlicium scriptum inueni in M. Iunij commentariis: quod tamen ibidem est quod illicite illexit, Quae cum E, & C, cum G, magnam habent communitatem.

20 ¶ Sed quoniam in hoc de pauceis rebus verba feci multa: de pluribus rebus verba faciam pauca, & potissimum, quae in Graeca lingua putant Latina. vt Scalpere, *σκαλδεν*: Sternerre, *σπινδεν*: Lingere, *λεγειν*. Ferre, *φειν*: Prouidere, *προειδεν*: Errare, *ιρην*. quae omnia Graeca sunt. Item ab *γινουσι*, Gigno, & ab eo quod dicunt *σπυλαζειν*, Scrangulare: Tingere, *δινυδεν*. Praterea ab eo quod nos Malaxare, illi *μαλακιζειν*, Potare, *ποτιζειν*, Domare *δμειν*, Mulgere ab *μυλαζειν*. vt Runcinare a, runcina, cuius origo Graeca *ρυνος*.

11 ¶ Quod ad originem verborum huius libri pertinet, quoniam satis multas arbitror positas huius generis, desistam. Et quoniam de hisce rebus treis libros ad te mittere institui: de oratione soluta duos, de poetica vnum: & ex soluta oratione ad te misi duos, priorem de loceis, & quae in loceis sunt, hunc de temporibus, & quae cum heis sunt coniuncta. deinceps in proximo de poeticeis verborum originibus scribere institui.

EPITOME LIBRI SEXTI.

In quo de vocabuleis locorum, Temporum & quae in loco aut tempore: eorumq; origine ex Poetis.
 ¶ Praefatio 1. De locis 2. De his qui in loco 3. De Temporibus 4. De his quae tempus adsignificant, seu de verbis, aduerbiis, & verbalibus 5. Prisca quadam vocabula ex Poetis 6. Conclusio 7.

M. TERENTII VARRONIS DE LINGVA LATINA LIBER SEXTVS,

AB M. TVLLIVM CICERONEM.

TEMPORVM vocabula, & eorum quae coniuncta sunt, aut in agendo sunt, aut cum tempore aliquo enuntiantur, priore libro dixi. In hoc dicam de poeticeis vocabuleis, & eorum originibus. In quois multa difficultia. nam verbum, quod conditum est, & quibus littereis oportet scribi, aperiam. Inde si post aliqua deupta sit, obscurior fit voluntas, in posteriores non reprehendenda. Igitur in illeis qui in serutando verbo litteras adiciunt aut demunt, facilius quid sub ea voce subsit, videre possint. Etenim facilius obscuram operam Myrmecidis ex ebore oculi videant, si extrinsecus admoueant nigras fetas. cum haec adminicula addas ad eruendam voluntatem impositoris: tamen latent multa. Quod si poetice in carminibus seruariet multa

prisca, quae essent: sic etiam cur essent, posuisset fecundus poemata ferrent fructum. Sed vt in soluta oratione, si in poemateis verba omnia quae habent *τροπος*, possunt dici, nec multa ab eo quod non eruat in lucubratione litterae profectae: licet multum legerent C. Aelij hominis in primo in littereis Latineis exercitati interpretatione carminum saliorum: videbis & exili littera expedita: & praterita obscura multa. Nec mirum, cum non modo Epimenides post annos quinquaginta expeditus a multis non cognoscatur, sed etiam Teucer Liuij post annos duodecim ab suis qui sit ignoratur. Ad hoc quid ad verborum poeticeorum aetatem? quorum si Pompilij regnum fons in carminibus saliorum, neque ea a superioribus accepta: tamen habent septingentos annos. Quare, cur scriptoris industriam reprehendas, qui herois tritaum atatumq; non

potuerit reperire, cum ipse tui tritauī matrem non possis dicere? Quod intervallum multo tanto propius nobis, quam hinc ad initium Saliorum, quo Romanorum primā verba poetica dicuntur Latina. Igitur de originibus verborum qui multa dixerit commode, potius boni consulendum, quam qui aliquid nequiverit, reprehendendū. præsertim cum dicat etymologice, non omnium verborū posse dici causas: vt quia quare ad medendum medicina. neque si non norim radices arboris, non possem dicere pīrum esse ex ramo, ramum ex arbore, eam ex radicibus quas non video. Quare qui ostendit equitarum esse ab equitibus; equites ab equite, equitem ab equo: neque equus vnde sit dicit: tamen hic docet plura, & satisfacit gratæ. Quem imitari possumus, vt ipse liber erit indicio.

2 ¶ DICAM isto libro de verbeis quæ à poetis sunt posita. Primum de loccis: deinde de iis quæ in loccis sunt: tertio de temporibus: tum quæ cum temporibus sunt coniuncta, vtque cum heis sunt coniuncta, adiungam, & siquid excidit ex hac quadripartitione, tamen in ea vt comprehendam, incipiam hinc. Vnus erit quem tu tolles in carula cæli templa. *Templum* tribus modis dicitur, ab natura: ab auspicio, ab similitudine. Natura in cælo ab auspiciis, in terra: ab similitudine, sub terra. *In cælo templum dicitur*: vt in Hecuba, O magna templa cæli tum commixta stelleis splendentibus. *In terra*, vt in Peribœa, Scrupea saxa Bacchi templa prope adgreditur. *Sub terra*, vt in Andromæcha, Acherusia templa alta Orci saluete infera. quam quia initium erat oculi, à tuendo primò *templum* dictum, quocirca cælum qua tuimur, dictum templum. Sic, Contremuit templum magnum Iouis altitonantis. id est (vt ait Næuius in Hermispherio) vbi terra carulo septum stat. Eius *templi partes* quatuor: sinistra ab oriente, dextra ab occasu: antica ad meridiem, postica ad septentrionem. *In terreis dictum templum* locus augurij aut auspiciij causa quibusdam concepte. s verbeis finitus. Concipitur (verbeis non iisdem vt quequeque. In arce ita, *Testaq; meta sunt, quæ ad ego eas relinquam, nuncupauero. Olla ver arbor, quicquid est, quam me sentio dixisse, templum testumq; ferto in sinistrum. Olla ver arbor, quicquid est quod me sentio dixisse, templum testumq; ferto in dextrum. Interea concreione, conspicione, contumione, utique ex rectissime sensi.* In hoc templo faciundo arbores constitui fines apparet, & intra eas regiones qua oculi conspiciunt, id est tuimur: à quo *templum* dictum, & *Contemplare*. vt apud Ennium in Medea, *Contempla*, & *templum* Cæteris ad lavam aspice. *Contemplare* & *Conspicere* idem esse apparet. ideo dicere cum *templum* faciunt augures, *Conspicione*, qua oculorum con-

spicium finiant: quod cum dicunt conspicionem, addunt *Cortumionem*, quæ dicitur à cordis visu. Cor enim, cortumionis origo. Quod addit templa vt sint dextra: aiunt sancta esse, qui glossas scripserunt. Id est falsum. nam curia Hostilia templum est, & sanctum non est, sed hoc vt putarent ædem sacram esse templum & sanctum esse: quod in vrbe Roma pleræque ædes sacræ sunt templa, eadem sancta. ¶ Et quod loca quædam agrestia, quod alicuius dei sunt, dicuntur *Tesca*. Nam apud Actium in Philoctete, Lemnia quis tu es mortalis, qui in diserta & tesca te apportes loca: Loca enim, quæ sunt, designat cum dicit Lemnia. Præstolare, & celsa Cabirum delubra tenes, mysteriaque pristina casteis concepta sacreis. Deinde Volcania templa sub ipseis collibus: in quos delatus locos dicitur, alto ab limine cæli. Et Næuius, Expirante vapore vides vnde ignes cluet mortalibus diueis. Quare heic qui tesca, dixit, non errauit. neque ideo quod sancta: sed quod ibi mysteria sunt, duo tuentur, Tuestca dicta, post tesca. *Tueri* duo significat, vnum ab aspectu, vt dixi: vnde est illud, *Tuor te* senex proh Iuppiter? Et, *Quis pater aut cognatus rolet nos contra tueri?* Alterum à curando ac tutelâ: vt cum dicimus, *Bellum tuor*, & *tuor villam*. à quo etiam quidam dicunt illum qui curat ædes sacras, *Ædituum*, non *Æditumum*. Sed tamen hoc ipsum ab eadem profectum est origine, quod quem volumus domum curare, dicimus. Tu domi videbis vt Plautus, cum ait, Intus para, cura, vide quod opus fiat. Sic dicta *Vestispica*, quæ vestem spiceret, id est, videret vestem ac tueretur. Quare à tuendo & *templa* & *tesca* dicta, cum discrimine eo quod dixi. Etiam inde idem, illud enim extemplo acceptum me negato & filium. *Extemplo*, est continuò: quod omne templum debet circum septum, nec plus quam vnum introitum habere. ¶ Quod est apud Actium Peruade polum, splendida mundi sidera bigeis continuis secepit spoliis. *Polus*, Græcum: id significat circuitum cæli. Quare quod est *Peruade polum*, vade per polum. *Signa* dicuntur eadem & sidera. *Signa*, quod aliquid significant, vt libra, æquinoctium. *Sidera*, quæ insidunt: atque ita significant aliquid in terreis perurendo, aliudue. Quare & signum candens in Hectore. Quod est terrarum amfracta reuisam. *Amfractum* est ab origine flexum duplici, dictum ab ambitu, & frangendo ab eo leges iubent in directo pedum octo esse, in amfracto sexdecim: id est, in flexu. ¶ Ennius, Vt tibi Titanis Trivia dederit stirpem liberum. Titanis Trivia Diana est, ab eo dicta *Trivia* quod in trivio ponitur ferè in oppideis Græcis. vel quod luna dicitur esse, quæ in cælo tribus viis

mouetur, in altitudinem & latitudinem & longitudinem. *Titanis* dicta quod eam genuit Titani filia Latona, vt scribit Manilius, Creta Titano. vt idem scribit, Latona parit casto complexu Iouis Deli deos geminos, id est, Apollinem & Dianam. ¶ Idem de eodem, O sancte Appollo, qui vmbilicem certum terrarum obtines. *Vmbilicem* dictum aiunt ab vmbilico nostro: quod is medius locus sit terrarum, vt vmbilicus in nobis. Quod vtrunque est 10 falsum. neque hic locus est terrarum medius: neque noster vmbilicus, est hominis medius. Itaque pingitur qui vocatur *ixod*, à Pythagora: vt media cali ac terræ linea ducatur infra vmbilicem, per id quo discernitur homo, mas an femina sit: vbi ortus humanus similis vt in mundo. Vbi enim omnia nascuntur in medio, quod terra mundi media. Præterea si quod medium, id est vmbilicus vt pila terræ: non Delphis medium, & terræ & medium non 20 hoc: sed quod vocant Delphis in æde foramen, adlatum est quiddam, vt thesauri speciem, quod Græci *ὄρυγανδ*, vmbilicem dixerant.

¶ *Pacuuius*, *Calydonia* altrix terra exuberantium virum. Vt ager Tusculanus, sic Calydonius, ager est, non terra, sed lege poetica, quod terra *Ætolia*, in qua Calydon, à parte totam accipi *Ætoliam* voluit. ¶ *Actius*, *Mystica* ad dextram per vada vestri, *Mystica* à mysterijs, quæ ibi in propinqueis locis nobilia sunt. 30 ¶ *Ennius*, *Areopagita* quid dedere aliud quam pedam? *Areopagita* ab *Areopago*, is locus Athenis. ¶ *Musa* quæ pedibus magnum pulsatis *olympum*, Cælum dicunt Græci *olympum*, motum enim in Macedonia omnes: à quo potius puto dictas musas *Olympiadas*. Ita enim ab terrestribus locis cognominata *Libethrides*, *Piploides*, *Pimpliades*, à *hestiades*, *Heliconiades*. ¶ *Quasi Hellepontum*, & *claustra*: quod Xerxes quondam eum locum claustra 40 sit. Nam, vt ait Ennius, Iique Hellepontem contendit in alto. Nisi ab eo quod *Asiam* & *Europam* ibi concludit mare, & inter angustias facit *Propontidis* fauces. ¶ *Pacuuius*, *Liqui* in *Æge*o freto. Dictum *Fretrum* à similitudine feruentis aquæ: quod in fretrum sæpe concurrat æstus, atque effervescat: *Ægeum* dictum ab insuleis, quod in eo mari sic scopuli vocantur, à similitudine caprarum. 50 ¶ *Pacuuius*. (*Æges*) ferme aderant æquore in alto ratibus repentibus. *Æquor* mare appellatum, quod æquatum, com motum ventis non est, *Ratis* naus longa dicitur: vt Ennius, cum ait, Conferre aut ratem æratam qui perit, & qui dum mare sudantes eunt, atque sedentes. *Ratis* dicta naus longa propter remos, quod hi cum per aquam sublati sunt dextra & sinistra, duas partes efficere videntur. *rati* enim, vnde hoc translaturum, illic vbi plures mali aut aleres.

* *Deest pagina.* *

3 *AGRESTIS* ab agro. *Insulas* dictas apparet in hosteis, quod velamenta è lana quæ additur, *Insula*; intra hostiarium cornua velamenta erant: itaque cum ad sepulcrum ferunt frondes atque flores, addunt nunc lanam, sed velatas frondentis comas. *Cornuatam* vmbiram iaci. Dicere apparet cornuatam à cornibus. *Cornua* à curuore dicta, quod pleraque curuamus. ¶ At quas memorat nosse vos esse *Casmenas*. *Casmenarum* piscum vocabulum, ita natum atque scriptum est: alibi *Carmenæ*, ab eadem origine sunt declinatæ: vt in multis verbeis, in quo antiqui dicebant S, postea dicunt R, vt in carmine saliorum sunt hæc, *Cosauli*, *Dolosi*, *Esô*. Omnia verò adaptula commisse. *Iam Cusiatij*, *Muses*, *Ruse*, dùmque *Ianus* venit: post *Melios*, *Melior*: *Fœdesum*, *Fœderum*: *Plusima*, *Plurima*: *Afena*, *Arena*: *Ianitos*, *Ianitor*. Quare *Casmena*, *Carmena*: inde *carmina*. R postea extrito *camena* factum. Ab eadem voce canite, pro quo in saluari carmine scriptum est *Canto*, hoc versu, *Diuum extra tanto, diuum deo supplice canite*. In carmine priami apud *Actium*, quod est, *Veteres casmenas cascas* res volo profari. Et primum *Casum* significat vetus. eius origo *Sabina*, quæ vsque radices in *Oscam* linguam egit *Casum*, vetus esse significat *Ennius*, cum ait, *Quam primum casci* populi genere *Latini*. Eo magis *Manilius* quod ait, *Casum* duxisse *casam* non mirabile est, quoniam canoras consuebant nuptias. Item ostendit *Papinij* epigrammation, quod in adolefcentem fecerat *Casam*,

Rid culum feci cum te Casam tua dicit amica

Casica Phloionis, ipsa senex puerum.

Dic tu illam presam: sic sicut munda muli.

Nam verò pusa tu tua amica senex.

Item ostendit quod oppidum vocatur *Casinum*: Hoc enim à *Sabineis* orti *Samnites* tenuerunt, & nunc nostri: vnde & *Casinum forum* vetus. Item significant in *Atellancis* aliquot pupum senem, quod *Osci Casnar* appellat. ¶ Apud *Lucillum*, *Quid tibi ego ambages* *Ambui* scribere coner? *Profectum* à verbo *Ambe*, quod est in *ambiu* & *ambitio*. Apud *Valerij Soranum*, *Vetus adagio* est, ô *P. Scipio*. Quod verbum vsque eò euauit, vt *Græcum παρρησία* pro eo positum, magis sit apertum. Nam idem quod 50 vocant *Græci παρρησία* vt, *Auribus lupum* teneo. *Canis* caninam non est. *Adagio*, & *littera* commutata *Abagio*, dicta ab eo quod *ambit* orationem: neque in aliqua vna re consistit sola. *Ambazio* dicta vt *Ambustum*, quod circum vstum est. vt *Ambiagna* bos apud augures, quam circum alie hostie constituuntur. ¶ *Cum* tria sint coniuncta in origine verborum, quæ sint zuimaduertenda, à quo sit impositum, & in quo, & quid: sæpe non minus de tertio quam de primo dubitatur, vt in 60

hoc : vtrum primum *vna Canis* an *Canes* sit appellata. dicta enim apud veteres *vna canes*. Itaque Ennius scribit, Tantidem quasi fera canes sine dentibus latrat. Lucilius, Nequam & magnus homo, laniorum immanis canes vt. Impositio vnus debuit esse canis, plurium canes. Sed neque Ennius' consuetudinem illam sequens, est reprehendus: neque is qui nunc dicit, Canis caninam non est. *Canes*, quod latratu signa dant, vt signa canant, canes appellata: & quod ea voce indicant quæ noctu latent, *Latratus* appellatus. Sic dictum à quibusdam vt vna canes, vna trabes remis rostrata per altum. ¶ Ennius, Vtinam ne in nemore Pelio securibus *Cæsa* abeidisset abiegnâ ad terram *trabes*. Cuius verbi singularis casus rectè correptus, ac facta trabs. ¶ In Medo Ennius, Calitum *Camilla* expectata aduenis, salue hospita *Camilla*: qui glossemata interpretati, dixerunt administram; addi oportet, in his quæ occultiora. Igitur dicitur in nuptijs *Casmillus*, qui cum merum fert, in quo quid sit in ministerio plerique extrinsecus nectunt. hinc *Casmillus* nominatur in Samothracis mysterijs *Dius* quidam administrer dijs magneis. Verbum Græcum arbitror, quod apud Callimachum in poemateis eius inueni. ¶ Apud Ennium *Subulo* finitimas propter astabat aquas: *Subulo* dictus, quod ita dicunt tibicines Tusci quocirca radices eius in Etruria non Latio quærendum est. Versus quos olim *Fauni* vatèsque canebant. *Fauni*, dei Latinorum, ita vt *Faunus* & *Fauna* sint in versibus quos vocant Saturnios: in siluestribus locis traditum est solitos fari. à quosdam *Faunos* dictos. Antiquos poetas *Vases* appellabant à versibus viendis, vt in poemateis cum scribam, ostendam. Corpore *Tartarino* prognata paluda virago. *Tartarino*, à *Tartaro* dictum. Plato in quarto de fluminibus, apud inferos quæ sint, in his vna *Tartarum* appellat: quare *Tartari* origo Græca. *Paluda* à paludamentis. Sunt hæc insignia & ornamenta militaria. Ideo ad bellum cum exit imperator, ac lictores mutant vestem, & signa incinuerunt: *Paludatus* dicitur proficisci quæ, propterea quod conspiciuntur qui ea habent, ac sunt palam, *Paludamenta* dicta. ¶ Plautus, *Epeum fumificum* cocum: ab Epeo illo qui dicitur ad Troiam fecisse equum Troianum Argiueis, & apte cibum curasse. Ideo ait Epeum fumificum qui legioni nostræ habet coctum cibum. ¶ Apud Ennium, Atque prius pariet locusta *Lucam bouem*. *Luca* bos, elephas. cur ita sit dicta duobus modis inueni scriptum. Nam & in C. *Ælij* commentario erat, à Libycis *Lucas*: & in Verginij commentario, ab *Lucaneis* *Lucas*: ab eo quod nostri cum maximam quadrupedem, quam ipsi habent, vocarent bouem: & in *Lucaneis* *Pyrthi* bello primum vidissent apud hosteis ele-

phantos, id est quadrupedes cornutas (nā quos dentes multi dicunt, sunt cornua) *Lucam* bouem appellasse. Si à *Libya* dicta essent *Lucæ*; pantheræ & leones, non *Africanæ* bestia dicerentur, sed *Lucæ*. Si ab *Lucaneis* dicta: vt si cur potius *Lucani* quam *Luci* dicti? Quare ego arbitror potius *Lucas* ab *luce*, quod longe relegebant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornata erant turres. Ennius, Orator sine pace redit, regieque refert rem. Orator ab oratione dictus. qui enim verba haberet orationum publicè aduersus eum quo legebatur ab oratione Orator dictus: cum res maiore ratione legebantur potissimum, qui causam commodissimè orare poterant. Itaque Ennius ait, Oratores doctiloqui. Apud Ennium *Olli* respondet suavis sonus *Egeria*. *Olli* valet dictum illi, ab *olla*, & *ollus*. quod alterum comitij cum recitatur, à præcone dicitur *olla* centuria; non illa: alterum apparet in funeribus inditineis, quum dicitur *Ollus leto datus est*. quod Græcus dicit *ἄσθην*, id est obliuioni. Apud Ennium, Mensas constituit, idemque *ancilia*. *Ancilia* dicta ab *ancis*, quod ea arma ab vtraque parte, vt pelta Thracum, incisa. ¶ Saturnio in carmine, *Libaque*, fictores, *Argeos*, & tutulatos. *Liba* quod *libadi* causa sunt: *Fictores* dicti à fingendis libeis: *Argei* ab *Argis* *Argei* fuentē *Icripeis* virgulæis, simulacra sunt hominum triginta: ea quotannis à ponte publicio à sacerdotibus publicè iaci solent in *Tiberim*. *Tutulati* dicti hi qui in sacris in capitibus habere solent, vt metam. id *Tutulus* appellatur, ab eo quod matres familias crines conuolutos ad verticem capitis, quos habent vt velatos, dicunt *Tutulosis*: siue ab eo quod tuendi causa capilli fiebant: siue ab eo quod altissimum in vrbe quod est, ea res tutissima, *Tutulus* vocatur. Eundem *Pompilius Numam* ait fecisse *flamines*, qui cum omnes sint à singulis deis cognominati in quibusdam apparent etyma. vt cur sit *Martialis*, *Quirinalis*. Sunt in quibus *flaminum* cognominibus latent origines: vt qui sunt in versibus plerique, *Volturialis*, *Palatualis*, *Furinalis*, *Floralis*, *Falacer*, *Pomonalis*: obscura est eorum origo. *Volturnus*, *Palatua*, *Furina*, *Flora*, *Falacer*, *Pomona* pomorum patrona. Apud Ennium, *Lam casa* signa ferè sonitum dare voce parabant. *Cata*, acuta, hoc enim verbo *Sabini* dicunt: quare *Catus* *Ælius Sextus*, non (vt aiunt) sapiens, sed acutus, & quod est, tunc cepit memorari. *Simul casa* dicta, accipienda acuta dicta. Apud *Lucilianam*, *Thynno* capto cornuum excludunt foras: occiduntque *lypos* aperdite, & iura *siluri*. *Sumerete* atq; *amiam*. *Piscium* nomina sunt, eorumque in *Græcia* origo. ¶ Apud Ennium, Quæque caruleo freta orta nare cepta.

* *D. sunt quadam.*

60 *Caua cortina* dicta, quod est inter terram & caelum ad

lum ad similitudinem cortinæ Apollinis: ea à corde, quòd inde sortes primum æstimatæ.

¶ Apud Ennium, Qui inde inuictes sumps-
erunt *perduellibus*. Perduelles sunt hostes. vt per-
ficit, sic *perduellum*, *Duellum*: id postea bel-
lum. Ab eadem causa facta *Duellona*, *Bellona*.

¶ Apud Plautum, Neque iugula, neque vespere-
rugo, neque vergilia occidunt. *Iugula* signum

est quod Actius appellat Orionæ, cum ait, Ci-
tius Orion patet. huius signi caput dicitur è

stelleis quatuor quas infra duæ claræ, quas
appellant humeres. inter quas quod videtur

iugulum: vnde Iugula dicta. *Vesperugo*, stella
quæ vespere oritur, & quo etiam Opilius scri-
bit vesperum. itaque dicitur, Alter vesper ad-

est, quem dicunt Græci *Stomoxys*. ¶ Nænius pa-
trem suum optimum, appellat supremum *Su-*

premmum à superrimo dictum. itaque in duo-
decim tabuleis. *Solis occasu diei suprema tempe-*

stas esto. Libri augurum pro tempore *Tempe-*

stasem dicunt, id est, supremum augurij tem-
pus. ¶ In Cornicula, *Qui regi latrocinatus* de-
cem annos Demetrio. *Latrones* dicti à latere,

qui circum latera habebant ferrum: quos pos-
tea à stipitatione *Stipatores* appellarunt, & qui

conducebantur mercede. Ea enim merces di-
citur Græcè *λίσθη*. Ab eo veteres

poetæ nonnunquam milites appellant *latro-*

nes, quod item vti milites cum ferro, aut quòd
latent ad insidias faciendas. ¶ Apud Næuium,

Risi egomet cassabundum ire ebrium. *Cassa-*

bundum, à cadendo. Item, *Diubab*, in pedibus
habebat, & erat amictus epicroco. Vtrumque

vocabulum Græcum. ¶ In Menæchmeis
Plauti, Inter ancillas sedere iubeas, lanam *ca-*

rere. Idem est hoc verbum in Colmotria Næ-
uij. Carere à carendo, quòd eam tum purgant

ac deducunt, vt careat spurcitiâ. Ex quo *Car-*

minari dicitur tum lana, cum caret eo quod in
ea est nequam. Est *lana quam* in Romulo Næ-

uius appellat *Oscam*, ab Oisceis. In Peria, Iam
pol ille hic aderit credo congerro meus. *Con-*

gerro à gerra, & Græcum est, & in Latina crat-
tis. In Menæchmeis, Idem istuc alicis adcri-

ptineis fieri ad legionem solet. *Adscriptum*
dicti, quòd olim adscribebantur inermes, qui

succederent armatis militibus: id est, si quis
eorum deperisset. In Trinummio, Nam illum

tibi *ferentarium*, à ferendo, id est inancem, ac
sine fructu: aut quod Ferentarij equites his di-

cti, qui ea modò habebant arma, qua ferentur,
vt iaculum, Huiusmodi equites pictos vidi in

Æsculapij æde vetere, & ferentarios adscri-
ptos. In Friuolaria, Vbi rorarij estus? en sunt.

vbi sunt accensij? ecce *Rorarij* dicti à røre: qui
bellum cõmittent ante. ideo quòd ante rorat

quam pluit. *Accensos*, ministratores. Cato esse
scribit: potest id ab arbitrio: nam inde ad arbi-

trium eius, cuius minister. (Pacuius deum tri-
portenta in Mercatore ponit.) ¶ Idem in Mer-

catore, Non tibi istuc magis diuidia est quàm
mihi hodie fuit. hæc eadem in Corollaria Næ-
uij. Diuidia à diuidendo dicta, quòd Diuisio

distraçtio est doloris. Itaque in Curculione ait,
Sed quid tibi est? lienes necant, renes dolent,

pulmones distrahuntur. In Phagone, Honos
yncerasto perit. *Syncerastum* est omne edulium

antiquo vocabulo Græco. In Parasito pigro,
Domum ire cõpi *tramite* dextra via. Trames

à transuerso dicitur. In Fugitiueis, Age, euge,
specta, vide *vibices* quantas. Iam inipexi quid

essent. Vibices, alij excitatum verberibus cor-
pus. In Cistellaria, non quasi vt hæc sunt heic,

limaces liuidæ. Limax à limo, quod ibi viuut.

Diobolares, scæniculæ, miraculæ. Diobolares, à
bineis oboleis: *Scænicula*, ab scæno nugario

unguento. *Miracula*, à mireis, id est monstreis.
à quo Actius ait, Perforas distortas oribus de-

formeis, *miriones*. ¶ Ibidem, Scæntiæ, scrupedæ,
stritabilla, Tantale. Abtercando *Scæntia* si

adsignificat. *Scrupedam* Aurelius scribit Aufca-
ripedam. Iuuentius comicus dicebat à vermi-

culo piloso, qui folet esse in fronde cum multeis
pedibus. Valerius, à pede ac scrupæ. Ex eo ab

Actio rostitum, Incuriosa itaque es Menalippe?
Reijcis abs te religionè? scrupæ imponas. *Stri-*

tabitas, à stritilando. *Stritare* ab eo qui silit
ægrè. In Astraba. *Actiosa* annonam è vili con-

cinnâ vireis. Ideo in Sirelittergo idem ait, Mu-
lieres vxoreclauit: ego noui, scio actiosas.

quas sic Claudius scribit actiosas demonstra-
ri suspicatricis, ab agendo, actiosas. Vt ab vna

faciendo, *Factiosa*: sic ab vna agendo, *Actiosa*
dicta. In Cestione, *Cerastibola*. vt de lumbò ob-

scænabis. *Cerastibola* Opilius scribit circû co-
xendices sunt nobis: id Græcum est ab huius lo-

ci verisura. In Neruolaria, *Scobinam* ego illam
actutum adrafi. *Scobinam*, à scobe. lima enim

materia fabrilis est. In Pœnulo, Vinceretis cer-
uum cursu, vel *grallatorem* gradu. *Grallator* à

gradu magno dicitur. In Truculento, Sine vir-
tute argutum cuius mihi habeam pro *præfica*. *Præ-*

fica, vt Aurelius scribit, mulier ab lactu, quæ
conduceretur, quæ ante domum mortui laudes

eius caneret. Hoc factitatum Aristoteles scri-
bit in libro qui inscribitur, Nomina Barbari-

ca, quibus testimonium est quod frerum est Næ-
uij, Hæc quidem hercle opinor præfica est. nam

mortuos conlaudat. Claudius scribit, dicta, quæ
præficeretur ancilleis, quemadmodum lamen-

tarentur, præfica est dicta. Vtrumque ostendit à
præfatione *Præfica* dicta. ¶ Apud Ennium, De-

cem *coclitus*, quos montibus Iummeis ripeis se-
dere. Ab oculo Cocles quasi oculus dicitur, qui

vnum haberet oculum. quocirca in Curculio-
ne est, De coclitum profapia te esse arbitror.

nam hi sunt vnoguli.

4 Nunc de temporibus dicam. Quod est ap-
ud Cassium, Noctæ *intempestia* nostram denerit

domum: *Intempestia* nox dicta ab *tempes*ta.

Tempeſtas ab tempore: *intempeſta* nox; quo tempore nil agitur. Quid noctis videtur in altifſimo cæli clypeo temo ſuperat ſtellas ſublime cogens etiam atque etiam noctis iter. Hic multam noctem oſtendere vult à temonis moru. Sed *temo* vnde & cur dicatur latet. Arbitror antiquos ruſticos primùm notaſſe quædam in cælo ſigna, quæ præter alia erant inſignia, atque ad aliquem uſum culturæ tempus deſignandum conuenire aduertebantur. E quibus ſigna ſunt, quod has ſeptem ſtellas Græci, vt Homerus vocat *ἀνέστη* & propinquum eius ſignum *βάρτω*; noſtri eas ſeptem ſtellas, boues, & triones, & prope eas axem. *Triones* enim, boues appellantur à bubulceis etiam nunc, maximè cum arant terram: è quibus vt dicti valentes, *Glebarij*, qui facile proſcindunt glebas: ſic omnes qui terram arabant, à terrâ *Terionos*. vnde *Triones*, vt dicerentur à detritu. *Temo* dictus à tenendo: is enim continet iugum, & plauſtrum appellatum, à parte totum, vt multa. Poſſunt *triones* dici ſeptem, quòd ita ſitæ ſtelle vt terna trigona faciant. Aliquod lumen iubaræ in cælo cerno? *Zubar* dicitur ſtella lucifer, quæ in ſummo habet diſfulam lumen, vt leo in capite iubar. Huius ortus ſignificat circiter eſſe extremam noctem. Itaque ait Pacuuius, Exorto iubaræ, noctis decurſo itinere. Apud Plautum in Parafito Pigro, Inde hic bene potus primo crepuſculo. *Crepuſculum* dictum à Sabineis, & id dubium tempus, noctis an diei ſit. Itaque in Conſolio eſt, Tam crepuſculo ferè vt ament lampadas accendere. Ideo dubiæ res Creperæ dictæ. In Trinummo, *Concubium* ſit noctis prius, quam ad poſtremum peruenieris. *Concubium* à concubitu, dormiendi cauſa dictum. In Aſnaria, Videbitur, factum volo. at redito conticipo. *Conticinium* puto à conticeſcendo dictum, ſiue (vt Opilius ſcribit) ab eo quòd conticuerunt homines.

5 ¶ Nunc de heis rebus quæ ad ſignificant aliquod tempus, cum dicuntur aut ſiant, dicam. ¶ Apud Actium, *Reciproca* tendens nerno equino concita tela. *Reciproca* eſt, cum vnde quid proſectum, redit eo: quod ab recipere *Reciprocare* fictum: aut quod poſcere *Procare* dictum. ¶ Apud Plautum. Vt *tranſuerſus* non prouerſus cedit, quaſi cancer ſolet. Dicitur ab eo qui in id quod eſt verſus. & ideo qui exit in veſtibus, quod eſt ante domum, *Prodere*, & *Procedere* dicitur. quod cum leno non faceret, ſed ſecundum parierem tranſuerſus irer dixit: Vt tranſuerſus cedit, quaſi cancer, non prouerſus, vt homo. ¶ Apud Ennium, *Andromache* nomen qui indidit, rectè indidit. Item, Quapropter Parim paſtores nunc Alexandrum vocant. Imitari dum voluit Euripidem, & ponere etymon, eſt lapſus. Nam Euripides quòd Græca poſuit, cryma ſunt aperta. Ille aut ideo 60

nomen additum *Andromachæ* quòd ἀνδρὶ ἰσχυρῶς. hoc Ennii quibus poteſt intelligere in verſu ſignificare, *Andromachæ* nomen qui indidit, rectè indidit? An Alexandrum ab eo appellatum in Græcia, qui Paris fuiſſet? A quo Herculem quoque cognominatum ἀνδρὶ ἰσχυρῶς ab eo quòd deſenſor eſſet hominum. ¶ Apud Actium, Iamque *aurorum* rutilare procul cerno. *Aurora* dicitur ante ſolis ortum, ab eo quòd ab igne ſolis tum aureo aer aureſcit. Quod addit *Rutilare* eſt ab eodem colore. Aurei enim *Rutili*; & inde etiam iulieres valde ruſæ *Rutila* dictæ. ¶ Apud Terentium, *Scortatur*, potat, olet vnguentum de meo. *Scortari*, eſt ſæpius meretriculam ducere: quæ dicta à pelle. Idem non ſolum antiqui dicebant *Scortum*, ſed etiam nunc dicimus *Scortea* ea quæ ex corio & pellicibus ſunt facta. Inde aliquot ſacris ac ſacelleis ſcriptum habemus, *Nequid ſcortetur* 20 *ab beatur*, ideo ne morticinium quid adſit. In Atellaneis licet animaduerrere ruſticos dicere ſe adduxiſſe pro ſcorto pelliculam. ¶ Apud Actium, Multeis nomen veſtrum *numesque* ciendo. Numen dicunt eſſe imperium dictum ab natu, omnia ſunt eius, cuius imperium maximum eſſe videatur. Itaque in Ioue hoc, & Homerus, & aliquotiens Liuius. ¶ Apud Plautum, Si vnum *epityrum* edam apud illum eſuriens inſanè bene. *Epityrum* vocabulum eſt cibi, quo frequentius Sicilia quam Italia uſa. Idem vehementer cum vellet dicere, dicit *Inſanè*: quod inſani faciunt omnia vehementer. ¶ Apud Pacuuium, Flexanima tanquam *limphæta*. Dicitur à lymphâ *Nympha*: vt apud Græcos *Thetis*. Apud Ennium, Ea *Thetis* illi mater. In Græcia commota mente, quos *λυμφάτοις* appellant: ab eo *Lymphatos* dixerunt noſtri. *Baccha* Liber, cuius comites *Bacchæ*: & vinum in Hiſpania *Bacchu*. origo in heis omnibus Græca. ¶ Apud Pacuuium. *Halcyonis* ritu litus peruolgans furor. Hæc enim auis nunc Græcè dicitur *ἀλκυον*, à noſtris *Halcædo*: hæc hieme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere, eos *dies Halcyonias* appellat. Quod eſt in verſu, *Halcyonis ritus* id eſt, eius inſtituto. vt cum *Haruſpex* præcipit, vt ſuo quique ritus ſacrificium faciat: & nos dicimus duodecim viros Græco ritu facta, non Romano, facere. Quod enim ſit *rite*, id ratum ac rectum: ab eo *Actius* rectè perfectèis ſacris vult accipi. ¶ Apud Ennium, Si voles aduortere animum, comiter monſtrabitur. *Comiter* hilarè ac lubenter: cuius origo Græca *καρπίζω* inde Latina *comiſſatio* dicta, & à Græceis (vt quidam dicunt) *Comœdia*. Apud Atilium: *Capæ*, cæde Lyde, come, conde. *Capæ*, vnde *Accine*. ſed hoc in proximo libro retractandum. ¶ Apud Pacuuium, Nulla res neque *accutares* deque mederi potis eſt, neque reſficere. *Cubaræ*, manueſfacere. quod enim à ſero diſcre-

tum id dicitur *Cicur*: & ideo dictum, *Cicur* ingenium obtineo, mansuetum. à quo Veturij quoque nobiles cognominati *Cicurini*. Id natum à cico. *Cicum* dicebant membranam tenuem quæ est in malo Punico discrimen. à quo etiam Plautus dicit, Quod uolet densum Cicurum non interduo. ¶ Apud Næuium, Eicum uenire; uideo *ferme* iniuria. *Ferme* dicitur quod nunc fere. utrunque dictum à ferendo, quòd id quod fertur, est in motu, atque adueniat. ¶ Apud Plautum, *Euax* iurgio vxorem tandem abegi ab ianua. *Euax* uerbum nihil significat, sed effutitium naturaliter est, ut apud Ennium, *Hohe* ipse clypeus cecidit. Apud Næuium, *Eheu* mea puella spe quidem is iucensit tibi. Apud Pompilium, *Heu* qua me causa fortuna infesta premis? Quod ait *Iurgio*, id est litibus. Itaque quibus res erat in controuersia, ea vocabatur *Lis*: ideo in actionibus uidemus dici, *Quam rem sine litem dicere oportet*. Ex quo licet uidere *Iurgare* ab iure dictum: cum quis iure litigaret. à quo *Obiurgat* is qui id facit iniuste. ¶ Apud Lucretium, Atque aliquos ibi ab rebus *clepsere* foro. Qui *clepsere* dixit, unde etiam alij *Clepere*: id est corripere: quorum origo à clam, ut sit dictum *clapere*, & ex E, A commutato, ut multa, est factum *clepere*. Potest & à Græco dictum, *κλιμαίω*. ¶ Apud Marium, Corpora Graiorum marebar *mandier* igni. Dictum *Mandier* à mandendo, unde manducari. à quo in Atellaneis obsonium uocant *Manducium*. Apud Marium, *Obsciani* interpres, funellique omnis auctor. *Obscanum* dictum ab scæna. ea ut Græci. ut Aristus scribit, scæna. In pluribus uerbis A ante E alij ponunt, alij non. ut quod partim dicunt *Scaptrum*, partim dicunt *Sceptum*: alij *Fanus*, alij *Fenus*: sic *Fansicia*, & *Fensicia*. à quo rustici pappum *Mesum*, non *mesum*. A quo Lucilius scribit, *Cæcilium* ne rusticus fiat. Quare turpe, id *obsceanum*: quòd nisi in scæna palam dici non debet. Potest uel ab eo quod puereis turpicula res in collo quædam suspenditur, quod obsit bona scæuæ causa. inde *Scæuola* appellatus. Ea dicta ab scæna, id est sinistra: quod quæ sinistra sunt, bona auspicia exiitmantur. A quo dicuntur comitia, aliud uero quid sit, dici aue sinistra, quæ nunc est. id à Græco est, quod hi sinistram uocant *αριστερα*, quare quod dixi scæuum, bonum omen est: obsceanum uero, turpe. quod inde; dicitur *obsceanum*, quod exotericum. ¶ Apud Plautum, Quia ego ante hac te amauit: & mihi amicam esse *cressi*. ualeat, constituit. Itaque heres, cum constituit se heredem esse, dicitur *Cernere*, cum; id fecit, creuisse. Apud eundem, Quo de sinu *frequentem* operam dedistis. ualeat adsiuam. Itaque qui adest, *adsiuus*: ferre quem quæ oportet, is *frequens*. opponi solet itaque. Illud quæ eadem mulierculæ dicunt, Pol istoc, quidem nos

pretio *rami est frequentare*: ita in prandio nos lepidè ac nitide accepisti. Apparet dicere facile est, curare ut adsumus, cum tam bene nos accipias. ¶ Apud Ennium, Decretum est *fossare* corpora teleis. hoc uerbum Ennij, dictum à fodiendo. à quo *Fossa*. Apud Ennium, Vocibus concide: fac fiet obrutus.

Desunt quadam.

Mussare dictum, quòd muti non amplius quam *mu* dicunt. à quo idem dicit, Quod minimum est, neque ut aiunt, *mu* facere audeat.

¶ Apud Pacuuium, Dij monerit meliora, atque auentiam *aueruncassint*. A uertendo *Aueruncare*: ut deus, qui ijs rebus præest, *Aueruncus*. Itaque ab eo precari solent ut pericula auertat. ¶ In Aulularia, *Pipulo* te diseram ante ædeis. id est conuicio, declinatum à pipatu pulorum. Multa ab animalium uocibus translata in homines: partim quæ sunt aperta, partim obscura. Perpicua, ut Ennij, Animus cum peccatore *latrat*. Plauti, *Gannit* odiosus omni tota familiarie *Cæcilij*, Tantam rem *debulare*, ut pro nihilo habuerit. Lucilij, *Hec* inquam, *rude*: ex rostreis, atque *hinnitabat*. Eiusdem, Quantum *hinnium* atque equitatum. Hæc minus aperta: Porcij ab lupo, uolutare *ululantis*. Ennij à vitulo, Tibicina maximo labore *rugit*. Eiusdem à boue, Clamor *bouantes*. Eiusdem ab leone, Paulam fecere *fremendi*. Eiusdem ab hædo, Clamor ad cælum uolendus per æthera *ragit*. E à frendice, Frunde *frutim*, Inuauiter. M. Aetius in Casina à fringuilla, Quid *fringuia*? quid istuc tam cupide cupis? ius auoluerat. Ita trude neque in re, neque in iudicium *Æsopi*, nec theatrales. ¶ In Colace, *Nexum*. Manilius scribit, omne quod per libram & æs geritur, in quo sint mancipi: Mucius Scæuola, quæ per æs & libram fiant, ut obligentur, præterquam quæ mancipio dentur. Hoc uerius esse, ipsum uerbum ostendit, de quo quæritur. Nam idem quod obligatur per libram, neque suum sit, inde *Nexum* dictum. Liber, qui suas operas in seruitute pro pecunia, quam debeat, dum solueret, *Nexus* uocatur, ut ab ære *Obeatus*. Hoc C. Popilio rogante Sylla dictatore sublatum neficeret, & omnes qui bonam copiam inrauerent, ne essent nexi, dissoluti. ¶ In Casina, Sine amet, sine, quòd lubet, id faciat: quãdo tibi nil domi *deliquium* est. *Deliquium* dictum ab eo quòd deliquatur: ut turbida quæ sunt, deliquantur, ut liquida fiant. Aurelius scribit *deliquium* esse à liquido: Claudius ab eliquato. Si quis alterutrum sequi malit, habebit auctorem *Cæcilium*, Per lætitiã liquitur animus. Aliquando liquitur factum.

6 ¶ *Multa* apud pœtas reliqua esse uerba, quorum origines possunt dici, non dubito. ut apud Næuium in *Esiona*. Enimuero *glady lingula* à lingua. In *Clastidio*, *Visulantes* à vitula. in *Dulorette*, *Caperata fronte*, à capite

fronte. In Demetrio, *Perseus* aperite. Itaque sub hoc glossema callide subcribunt. In Lampadione, *Protinam* à protinus continuitatem significans. In Agidone, *Candacus*, suavis: tameris à magistris accepimus manuetum. In Romulo, *Sponsus*, contra sponsum rogatus. In Stigmatia, *Præbia* à præbendo, vt fit tutum: quòd sint remedia in collo pueris. In Therimo, *Constitiant*, à conficito conuenire dictum. ¶ In Tarentilla Pacuij, Ab luce *Industre*: In Tunicularia, *Exbolæ quasunt*, seiciunt, à Græco verbo *ἐκβολή* dictum. In bello Punico, *Nec satis resarria*, ab ferra dictum, id est aperire. Hinc etiam *Sera*, quibus remotis fores panduntur.

7 ¶ SED vereor ne plures sint futuri qui de hoc genere me quòd nimium multa scripserim, reprehendant: quàm quòd reliquerim quædam, accusent. ideo potius reprimendum quàm producendum puto esse volumen. Nemo reprehensus qui è segete ad spicilegium reliquit stipulam. Quare instituteis sex libreis, quemadmodum rebus Latina nomina essent imposita ad v-

sum nostrum, è quæis treis scripsi P. Septimio, qui mihi fuit quæstor: treis tibi, quorum hic est tertius: priores de disciplina originis verborum: posteriores de verborum originibus: in illis qui ante sunt, in primo volumine est, quæ dicantur, cur etymologicè neque sit neque ea utilis sit: in secundo, quæ sit, & cur ea sit, & in illis sit: in tertio, quæ forma etymologiæ. In secundeis tribus quos ad te misi, item generatim discreteis: primum, in quo sunt origines verborum locorum, & earum rerum quæ in locis esse solent: secundum, quibus vocabuleis tempora sint notata, & hæ res quæ in temporibus fiunt. Tertius hic, in quo à poëteis itera sumpta vtilia, quæ dixi in duobus libreis soluta oratione. Quocirca, quoniam omnis operis de lingua Latina treis feci partes: prima, quemadmodum vocabula imposita essent rebus: secunda, quemadmodum in ea casus declinantur: oroz tertia, quemadmodum coniungerentur: prima parte perpetrata, vt secundam ordiri possimus, huic libro faciam finem.

EPITOME LIBRI SEPTIMI.

Pro anomalia, dissimilitudine, ac consuetudine vulgari loquendi, aduersus Analogiam similitudinem & formam certâ ratione loquendi.

¶ Prefatio 1. ¶ Declinationum ex quibus anomalia descendit, vtilitas necessaria 2. ¶ Declinationum subiectum 3. ¶ Declinationes partibus orationis inesse 4. Nominibus 5. Casibus 6. Comparatiuis & Superlatiuis 7. Verbis 8. ¶ Declinationum species 9. ¶ Pro anomalia aduersus analogiam 10. Anomalia aperta, & breuis 11. Æque significat ac analogia 12. Anomalia in vestitu 13. Edificiis 14. Supellectile 15. Elegans 16. Necessaria 17. 18. 19. 20. 21. 22. Analogia visquam est in nominibus 23. (Sive spectemus ipsarum vocum formas ac terminationes 24. Numero 25.) Casus 26.) Articuli seu pro-uocabulis 27. Pronominibus 28. Nominatiuis 29. (Sine deductis sint à vocabulo 30. Nominis 31. Verbo 32.) Compositis verbis 33. Casibus 34. (Propterea quod si esset Analogia omnes nominariis & articuli haberent equaliter totidem casus non alij plus, alij minus 35. Litteræ declinantur 36. Nullus casus duobus modis efferretur 37. A similibus verbis & nominariis similiter declinatis, idem casus obliqui ferent 38.) Superlatiuis 39. Deminutiuis 40. Nominibus infinitis 41.

M. TERENTII VARRONIS DE LINGVA LATINA LIBER SEPTIMVS.

VO M oratio natura tripartita esset, vt superioribus libreis ostendi, cuius prima pars, quemadmodum vocabula rebus essent imposita: secunda, quo pacto de his declinata in discrimina ierunt: tertia, vt ea inter se ratione coniuncta sententiam efferant: prima parte exposita, de secunda incipiam hinc. Vt propago omnis natura secunda: quod prius illud rectum, vnde ea sit declinata. Ita declinatur in verbis rectum Homo: obliquum *Homini*, quod declinatum a recto. De huiusmodi multiplici natura discriminum oræ sunt hæ: cur, & in quo, & quemadmodum in loquendo declinata sunt verba. De quibus duo prima

duabus causis percurram breuiter: quòd & tum cum de copiaverborum scribam, erit rera-standum: & quòd de tribus tertium quod est, habet suas permultas ac magnas partes.

2 ¶ DECLINATIO inducta in sermones non solum Latinos, sed omnium hominum, vtili & necessaria de causa. Nisi enim ita esset factum, neque dicere tantum numerum verborum possemus. infinitæ enim sunt naturæ, in quas ea declinantur: neque quæ didicissemus ex his, quæ inter se rerum cognatio esset, appareret. At nunc ideo videmus, quod simile est, quod propagatum. *legi*, vt declinatum est à *lego*: duo simul apparent quodammodo: eadem dici, & non eodem tempore factum. Vt si verbi gratia

gratia alterum horum diceretur Priamus, alterum Hecuba: nullam vnitatem adsignificaret, quæ apparet in Lego & legi, & in Priamus Priami. Vt in hominibus quædam sunt cognationes, & gentilitates: sic in verbeis. Vt enim ab Aimilio homines orti *Aimilij*, ac gentiles, sic ab Aimilij nomine declinatæ voces in gentilitate nominali. Ab eo enim quod est impositum recto casu *Aimilij*, orata, *Aimilij*, *Aimilium*, *Aimilios*, *Aimiliorum*; & sic reliqua, eiusdem quæ sunt stirpis.

Duo igitur omnino verborum principia, impositiuorum & declinatorum: alterum, vt fons, alterum vt riuus. Impositiuia nomina esse voluerunt quam paucissima, quo citius edificere possent: declinata quamplurima, quæ istoc opere facilius omnes, quibus opus essent, discerent. Ad illud genus quod prius, hystoria opus est. nisi descendendo enim, aliter id non peruenit ad nos: ad reliquum genus, quod posterius, ars: ad quam opus est pauceis præcepteis, quæ sunt breuia. Quæ enim recte in vno vocabulo declinare didiceris: in infinito numero nominum vti possis.

Itaque noueis nominibus adlateis in consuetudinem, sine dubitatione eorum declinatus statim omnis dicit populus. etiam nouitij serui empti in magna familia, citò omnium conseruorum nomina recto casu accepto in reliquos obliquos declinant. Qui si nonnumquam offendunt, non est mirum: etenim illi qui primi nomina imposuerunt rebus forsitan in quibusdam sunt lapsi. Voluisse enim putant singulareis res notare, vt ex iis in multitudine declinarentur, vt est ab Homine *Homines*, sic mares liberos voluisse notare, vt ex heis feminae declinarentur: vt est à Terentio *Terentia*: sic in recto casu, quas imponentes voces, vt illinc essent futuræ quæ declinarentur: sed hæc in omnibus tenere nequisse, quod & vna dicantur *scopæ*, & mas & femina *aquila*, & recto & obliquo vocabulo *vis*. Cur hæc non tam sint in culpa, quam putant plerique, soluere non difficile, sed nunc non necesse. non enim quod non potuerunt adsequi, sed quod voluerunt, ad hoc quod propositum refert. Quod nihilo minus declinari potest ab eo quod imposuerit *scopæ*, *scopæ*; quam si imposuissent *scopæ*, ab eo *scopæ*. sic alia.

3 ¶ CAUSSAM quare ab impositis nominibus declinarint, ostendit. Sequitur, in quæis voluerint declinare aut noluerint: generatim ac summatim, item in formeis. Duo enim genera verborum: vnum secundum quod declinando multas ex se parit disparileis formas, vt est lego, legis, legam, sic alia: alterum genus sterile, quod ex se parit nihil. vt etiam, vix, magis, cras, cur. Quarum rerum vsus erat simplex: ibi etiam vocabuli declinatus.

vt in qua domo vnus seruus, vni seruolo post

nomen: in qua multi, pluribus. Igitur & in heis rebus, quorū sunt nomina, quod discrimina vocis plura propages plures. In heis reb. quæ copulæ sunt, at heis iunguntur verba, quod non opus fuit declinari in plura, serè singula sunt. Vno enim loro colligare possis vel hominem, vel equum, vel aliud quod, quicquid est quod cum altero potest colligari Sic quod dicimus in loquendo, Consul fuit Tullius & Antonius: eodem illo & omneis binos consules colligare possumus. Vel dicam amplius, omnia nomina, atq; ideo etiam omnia verba: (cū sunt tunc ex vna syllaba, illud & maneat vnū.) Quare duce natura, si quæ imposita esset vocabula rebus:

* *Multa desunt.* *

Ne ab omnibus heis declinatus putarent: quorum generum declinatione oriuntur.

4 ¶ PARTES orationis sunt duæ, si item vt Dion, in treis diuiserimus partes res quæ verbeis ad significantur, vna quæ adsignificat casus: altera, quæ tempora: tertia, quæ neutrum. De heis Aristoteles duas partes orationis esse dicit: vocabula & verba: vt homo & equus, & legit & currit. Vriusque generis & vocabuli & verbi, quædam priora, quædam posteriora. priora, vt homo scribit: posteriora, vt doctus & doctè. dicitur enim Homo doctus, & Scribit doctè. Hæc sequitur & locus & tēpus: quod neq; homo, neque scribit, potest sine loco & tempore esse: ita vt magis sit locus homini coniunctus, tempus scriptioni, cū de heis nomē sit primū. Prius enim nomen est quam verbum temporale: & reliqua posterius quam nomen & verbum. Prima igitur nomina. Quare de eorum declinatione quam de verborum ante dicam.

5 ¶ Nomina declinantur, aut in earum rerum discrimina quarum nomina sunt, vt à Terentio, *Terentij*: aut in eas res extrinsecus, quarum ea nomina non sunt: vt ab equo, *Equito*. In sua discrimina declinantur, aut propter ipsius rei naturam de quo dicuntur, aut propter illius qui dicit. Propter ipsius rei discrimina, aut à toto, aut à parte. A toto, vt ab homine *Homunculus*, à capite *Capitulum*: propter multitudinem, vt ab homine *Homines*: ab eo quod alij dicunt *Ceruices*, & id Hortensibus in poemateis *ceruix*. Quæ à parte declinata, aut à corpore, vt à mamma *Mammosa*, à manu *Manubia*: alia ab animo, vt à prudentia *Prudens*, ab ingenio *Ingeniosa*. hæc sine agitationibus: aut vbi motus maiores. Item ab animo, vt ab strenuitate & nobilitate, *Srenui* & *Nobiles*. Sic à pugando, & currendo, *Pugiles* & *Cursores*. Vt alia declinationes ab animo, alia à corpore: sic alia quæ extra hominem: vt *Pecuniosi*, *Agrarij*, quod foris pecunia & ager propter eorum, quam dicuntur.

6 ¶ Vnt declinati casus, vt qui de altero diceret, distinguere posset cū vocaret, cū daret, cū accusaret: sic alia quidem di-

serimina, quæ nos & Græcos ad declinandum duxerunt. Sine controuersia sunt hi quinque. Quis vocetur vt Hercules: Quemadmodum vocetur, vt Hercules: Quod vocetur, vt ad Herculem: Cui vocetur, vt Herculi: Cuius vocetur, vt Herculis.

7 Propter ea verba, quæ erant proinde ac cognominata, vt prudens, candidus, strenuus: quod in heis præterea sunt discrimina propter incrementum, quod maius vel minus in heis esse potest: adcessit declinationum genus, vt à candido, *candidus*, *candidissimus*: sic à longo, diuite, id genus alijs vt fieret. Quæ in ea res quæ extrinsecus declinantur, sunt ab eoque *Equile*, ab ouibus *Ouile*: sic alia. hæc contraria illeis quæ supra dicta, vt à pecunia *Pecuniosus*, ab vrbe *Urbanus*, ab atro *Atratus*. vt nonnunquam ab homine locus, ab eo loco homo: vt à Romulo Roma, à Roma, Romanus. Aliquot modis declinata ea quæ foris. nam aliter qui à maioribus suis *Antonius* & *Præmides*: aliter quæ à factis, vt à prædando *Præda*, à merendo *Merces*. Sic alia sunt quæ circumire non difficile: sed genus iam videtur, & alia vrgent: omitto.

8 ¶ IN verborum genere, quæ tempora adsignificant, quod ea erant tria, præteritum, præsens, futurum: declinatio facienda fuit triplex, vt saluto, salutabam, salutabo. Cum item personarum natura triplex esset, qui loqueretur, de quo, ad quem, hæc ab eodem verbo declinata, quæ in copia verborum explicabuntur.

9 ¶ QUANTAM dictum de duabus declinationibus, cur & in qua sit forma: tertium quod relinquunt, quemadmodum, nunc dicitur. *Declinationum genera sunt duo*, Voluntarium, & Naturale: *voluntarium* est, quo, vt cuiusque tulit voluntas, declinavit. Sic tres cum emerunt Ephesi singulos seruos: nonnunquam alius declinat nomen ab eo qui vendit: Arremidorus, atque Artemam appellat: alius aut ab regione, quod ibi emit, ab Ionia, Ionam: aut ab vrbe Epheso Ephesium: sic alius ab aliqua alia re, vt visum est. Contra *naturalem declinationem* dico, quod non à singulorum oritur voluntate, sed à communi consensu. Itaque omnes impostois nominibus, eorum item declinant casus: atque eodem modo, dicunt huius Arremidori, & huius Ionæ, & huius Ephesij: sic in alijs casibus. Cum vtrumque nonnunquam accidat: & vt in voluntaria declinatione animaduertatur natura, & in naturali voluntas: quæ cuiusmodi sint, aperietur infra. Quod vtrique declinatione alia sunt similia, alia dissimilia, de eo Græci Latini que libros secerunt multos: partim cum alij putarent in loquendo ea verba sequi oportere quæ à similibus similiter essent declinata, quas appellarunt *αναλογίας*: alij cum

id negligendum putarent, ac potius sequendam *ομοιωσιν*, dissimilitudinemque quæ in consuetudine est: quam etiam vocant *αναλογίαν*: cum, vt ego arbitror, vtrumque sit nobis sequendum, quod in declinatione voluntaria sit *αναλογίαν* in naturali magis analogia. De quibus vtriusque generis declinationibus libros faciam bis ternos: prioreis treis de earum declinationum disciplina: posterioreis, ex eius disciplina propaginibus. De prioribus primus erit hic: quæ contra similitudinem declinationum dicantur. Secundus quæ contra dissimilitudinem. Tertius de similitudinum forma. De quibus quæ experiero, singuleis tribus: tum de altereis totidem scribere ac diuidere incipimus.

10 ¶ INCIPIAM, quod huiusce libri est, dicere contra eos qui in similitudinem sequuntur: quæ est, vt in ætate puer ad senem, puella ad anum: in vrbeis, vt est scribo, scribam: dico, dicam. prius contra vniuersam analogiam: tum de singuleis partibus à natura sermonis incipiam.

11 ¶ OMNIS oratio cum debeat dirigi ad utilitatem: ad quam tum denique peruenit, si est *aperta* & *brevis*: quæ petimus, quod obscurus & longus orator est odio: & cum efficiat *aperta*, vt intelligatur: *brevis*: vt cito intelligatur: & apertam consuetudo, breuem temperantia loquentis: & vtrumque fieri possit sine analogia. nihil ea opus est. Neque enim vtrum Herculi an Herculis clauam dici oporteat, si doceas analogiam, cum vtrumque sit in consuetudine, non negligendum, quod æquæ sunt & breuia & aperta.

12 ¶ PRÆTEREA quod in utilitatis causa quæque res sit inuenta: si ex ea quis id sit consecutus, amplius eam scrutari non debet, cum sit nimium otiosi. & cum utilitatis causa vnde ideo sint imposita rebus, vt ea significent: si id consequimur vna consuetudine, nihil prodest analogia.

13 ¶ ACCEDIT, quod quæcunque vsus causa ad vitam sint adsumpta, in heis utilitatem querere, non similitudinem. itaque in vestitu, cum dissimilima sit virilis toga tunice muliebri, stola pallio: tamen inæqualitatem hanc sequimur nihilominus.

14 IN *edificiis*, quod non videmus habere atrium *οικουλον*, similitudinem, & cubiculum ad equale: cum tamen propter utilitatem in heis dissimilitudines potius quam similitudines sequamur. itaque & hiberna triclinia & æstiuam, non item valuata & fenestrata facimus.

15 QUARE cum in vestitu edificijs, sic in *sepellectis*, cibo, ceteris omnibus quæ vtu ad vitam sunt adsumpta, dominetur inæqualitas: in sermone quoque, qui est vsus causa constitutus, ea non repudianda.

16 ¶ **Q**uod si quid duplicem putat esse summam, ad quas metas naturæ sit perueniendum in vsu, vtilitatis & *elegantia*: quod non solum vestiti esse volumus, vt vitemus frigus, sed etiam vt videamur vestiti esse honestè: non domum habere, vt simus in tecto & tuto solum, quod necessitas contruserit, sed etiam vbi voluptas retineri possit: non solum vasa ad victum habilia, sed & figura bella, atque ab artifice: quod aliud homini, aliud humanitati satis est. Quoduis sitienti poculum homini idoneum; humanitati nisi bellum, parum, sed cum discesum est ab vtilitate ad voluptatem, tamen in eo ex dissimilitudine plus voluptatis quam ex similitudine sæpe capitur. quo nomine & gemina conclaui dissimiliter pollent, & lectos non omnes pareis magnitudine ac figura faciunt. Quod si esset analogia petenda in supellectile, omnes lectos haberemus domi ad vnam formam, & aut cum fulcro aut sine eo, nec tum ad trieliniam gradum, non item ad cubicularem: neque potius delectaremur supellectile, distincta quæ esset ex eborè, aliisque rebus disparibusque figuris, quam grabateis analogeis, cum ad similem formam plerumque eadem materia sunt. Quare aut negandum nobis disparia esse iucunda: aut quoniam esse necesse est confiteri, dicendum, verborum dissimilitudinem, quæ sit in consuetudine, non esse vitandam.

17 ¶ **Q**uod si analogia nobis sequenda est: aut ea nobis obseruanda est quæ est in consuetudine: aut quæ non est. si ea quæ est, sequenda est: præceptis nihil opus est: quod cum consuetudinem sequemur, ea nos sequetur. si, quæ non est in consuetudine, sequemur: vt quisque duo verba in quatuor formis finxerunt similiter, quamuis hæc nollemus, tamen erunt sequenda: vt, Iupiter, Marspiter, quas si quis seruet analogias, pro infano sit reprehendendus. non ergo ea est sequenda.

17 ¶ **Q**uod si oportet vt à similibus similiter omnia declinentur verba, sequitur vt ab heis similibus similia debeant fingi. quod non fit: nam & à similibus alia sunt similia, alia dissimilia: & à dissimilibus partim similia, partim dissimilia. ¶ **A** similibus similia, vt à bono ac malo, bonum, malum. ¶ **A** similibus dissimilia, vt à lupus, lepus: lupus, leporis. ¶ **C**ontrà à dissimilibus dissimilia, vt Priamus Paris, Priamo Pari. ¶ **A** dissimilibus similia, vt Iupiter Iouis, & Iouis Iouis. Eo etiam magis dissimilia finguntur, sed etiam ab eisdem vocabuleis dissimilia: neque à dissimilibus similia, sed etiam eadem. Ab iisdem vocabuleis dissimilia fingi apparet, quod cum duæ sint *Albæ*, ab vna dicuntur *Albani*, ab altera *Albanenses*: cum ternæ fuerint Athenæ, ab vna dicuntur *Athenani*, ab altera *Athenienses*, à tertia *Athenopoliæ*. Si ex diuersis verbeis multa

facta, in declinando inueniuntur eadem: vt cum dico à luo, luam, & abluo, abluam. Omnia ferè nostra liberalia & muliebria multitudinis cum recto casu fiunt dissimilia, cum dandei casu, similia, vt mares Terentij; feminae Terentia: eadem in dandei, vireis Terentiis, & mulieribus Terentiis. Dissimilia, Plautus & Plautius: & communia, huius Plauti, & huius Plautij.

19 ¶ **D**ENIQUE si est analogia, quod in multis verbeis est similitudo verborum: sequitur quod in pluribus est dissimilitudo: vt non sit in sermone sequenda analogia.

20 ¶ **P**OSTREMO, si est in oratione, aut in omnibus eius partibus est, aut in aliqua: & in omnibus non est: in aliqua esse parum est: vt album esse Æthiopem, non satis est quod habet candidos dentes, non est ergo analogia.

21 ¶ **C**VM à similibus verbeis quæ declinantur, similia fore pollicentur qui analogias esse dicunt, & cum simile tum denique dicentes se ostendere ex verbo verbum, quod ex eodem sit genere, eadem figura transitum de casu in casum similiter ostendi possit. Qui hæc dicunt, vtrumque ignorant, & in quo loco similitudo debeat esse, & quemadmodum spectari solet, simile sit necne. quæ cum ignorant, sequitur, vt cum analogiam dicere non possint, sequi debeamus [*ἀνομασίας.*]

30 ¶ **Q**uæro enim, *verbum* vtrum dicant vocem quæ ex syllabeis est facta, eam quam audimus, an quod eam significat quam intellegimus; an vtrumque. si vox voci esse debet similis, nihil refert, quod significat, mas an femina sit: & vtrum nomen, ac vocabulum sit. quod illi interesse dicunt. Sin illud quod significatur, debet esse simile, Dionæ & Theonæ, quos dicunt esse ipsi pene geminos, inueniuntur esse dissimiles: si alter erit puer, alter senex, aut vnus albus, alter Æthiops: item aliqua re alia dissimiles. Sin ex vtraque parte debeat verbum esse simile: non citò inuenietur quin in alterutra re claudicat. nec Perperna & Alphena erit simile: quod alterum uomen virum, alterum mulierem significat. Quare quoniam vbi similitudo esse debeat, neque vult ostendere: impudentes sunt qui dicunt analogias.

22 ¶ **A**LTERVM illud, quod dixi, quemadmodum simile expectari oporteret, ignorare apparet ex eorum præcepto, quod dicunt, cum transferit e nominandei casibus in eos quos appellant vocandei, tum denique posse dici rectos esse simileis aut dissimileis. esset enim, vt si quis Menæchmos geminos cum videat, dicat se non posse iudicare dissimileine sint, nisi qui ex eis sint nati, considerarit: nunc discrepant inter se. nisi inquam quo magis minusve sit simile, quod conferas cum altero, ad iudicandum extrinsecus oportet sumi. Quare

cūm ignorent quemadmodum similitudo debeat sumi, de analogia dicere non possunt. Hæc apertius dixissem, nisi breuius eo nunc mallet: quæ infra sunt, planius vsurpanda. Quare quod ad vniuersam verborum naturam attinet, hæc attigisse modo satis est.

23 ¶ **Q**UOD ad parteis singulas orationis, deinceps d cam, quarum vis, quoniam sunt diuisiones plures, nunc ponam potissimum in quæ diuiditur. *Oratio secanda*, vt natura, in *quatuor parteis: vnam*, quæ habet casus: *aliæ am*, quæ habet tempora: & *tertiã*, quæ habet neutrum: & *quãrtã*, in qua est vtrumque. Has vocant quidam, appellandei, dicendei, adminiculandei, iungendei. *Appellandei*, dicitur, vt homo, & Nestor: *dicendei*, vt scribo, & lego: *iungendei*, vt atque: *adminiculandei*, vt doctè, & commodè. *Appellandei partes sunt quatuor*: è queis dicta à quibusdam *pronocabula*, quæ sunt, vt quisque: *vocabula*, vt scutum, gladius: *nomina*, Romulus, Remus: *pronomina*, vt hic, hæc. Duo media dicuntur *nomina*: prima & extrema, *articuli*. Primum genus est *infinium*: lecuandum, vt *infinium*: tertium, vt *effinium*: quartum *finium*. Hæc sigillatim triuicia esse debent; quod sexum, multitudinem, casum. *Sexum* vtrum virile, an muliebre, an neutrum sit: vt doctus, doctæ, doctum. *Multitudinem*, vnum, an plura significet: vt hic, hi, hæ. *Casum*, vtrum, recte sit, vt Marcus; an obliquo, vt Marco; an communi, vt Iouis.

24 ¶ **H**ÆIS dicteis partibus, singulas prospicere, quo facilius nusquam esse analogias, quas sequi debeamus, videas. Nempe esse oportebat vocis formas ternas, vt in hoc, humanus, humana, humanum. sed habent quædam binas, vt vt ceruus, cerua: quædam singulas, vt aper, & sic multa. non ergo est in huiuscemodi generibus analogia.

25 ¶ **E**T in multitudine, vt vnum significat pater, plures patres: sic omnia debuerunt esse bina. Sed & singularia solum sunt multa, vt cicer, filer (nemo enim dicit cicera, filera) & multitudinis, vt salinæ. non enim ab heis singulari specie dicitur salina, & balnea. Neque ab eo quod dicunt balneum, habet multitudinem consuetudo. nam quòd est, vt prædium, balneum debuerunt esse plura, vt prædia, balnea: quod non est. non est ergo in heis quoque analogia.

26 ¶ **A**LIA casus habent, & rectos & obliquos: alia rectos solum: alia modò obliquos. Habent vtrosque, vt Iuno, Iunonis: rectos modò, vt Iupiter, Marspiter: obliquos solum, vt Iouis, Iouem. non ergo in heis est analogia.

27 ¶ **N**UNC videamus in illa quadripartita. Primum si esset analogia, vt in heis tribus articuleis, vt est quis, quem, cuius: sic diceretur, quæ, quam, cuius. Et vt est quis, cui, sic diceretur qua, quæ: nam est proportione simile.

vt deæ bonæ, quæ sit: dea bona, quæ est & vt est quem, quis: sic quos, quos. Quare quod nunc dicitur, qui homines, dici oportuit quæ.

28 ¶ **P**RÆTEREA, vt est abis, ei, sic ab ea, eæ diceretur, quod nunc dicitur ei: & pronuntiaretur, vt in ieis, vireis, sic eeis, mulieribus. & vt est in recteis, is, ea: debuit esse ibus, ceis: sed id est in obliqueis ieis, nunc non modò in virili. sicut in muliebris, dicitur eiusiudè etiam in neutreis articuleis, vt, eius viri, eius mulieris, eius pabuli: cūm discriminantur in recteis casibus, is, ea, id. De hoc genete parcius tetigi, quòd librarios hæc spinosiora indulgentius laturos putauit.

29 ¶ **D**E nominatiueis, quæ accidunt proxime ad finitam naturam articulorum, atque appellantur vocabula, vt homo & equus: eorum declinationum genera sunt quatuor. vnum, *nominandei*, vt ab equo, equile: alterum, *casuale*, vt ab equo, equum: tertium, *augendei*, vt ab albo albius: quartum, *minuendei*, vt à cista cistula. Primum genus (vt dixi) id est, cum aliqua parte orationis declinata sunt recto casu vocabula: vt à balneis balneator. hoc ferè triplices habet radices: quod & à *vocabulo* oritur, vt à venatore venabulum: & à *nomine*, vt à Tibure Tiburs: & à *verbo*, vt à currendo cursor. In nullo horum analogiam seruare videbis.

30 **P**RI-MVM cūm dicatur, vt à boue & à sue, Ouille & Suile, sic à boue dicitur Bubile, non bouile. Et cūm simile sit auis, & ouis: neque dicitur, vt ab aue Auarium, ab oue ouile, ab aue *ouile* non est, neque ab oue *ouarium*. Et cūm debuerit esse, vt à cubarione Cubiculum, sic à sessione *seducium* non est. Quoniam taberna, vbi venit vinum, à vino Vinaria, à creta Cretar, ab vnguento Vnguentaria dicitur: *aiarozruis* si essent vocabula, vbi caro venit, *carnaria*: vbi pelles, *pellaria*: vbi calcei, *calcearia* dicerentur: non laniena, pellesuina, sutrina. Et sic, vt est ab vno Vni, à tribus Trini, à quatuor Quatrini, sic à duobus *duini*, non Bini dicerentur. nec non vt quadrigæ, trigæ, sic potius *duigæ* quàm Bigæ. Per multa huiusce generis: quæ, quoniam admonitus perspicere potest, omitto.

31 ¶ **V**OCABVLA quæ à *nomibus* oriuntur à similibus nominibus similia esse debent dicemus, quoniam gemina sunt, Parma, Alba, Roma, Parmenses: aut quoniam similis est Roma, Nola, Parma, dicemus: vt Romani, Nolani, sic *Parmani*. & à Pergamo, ab Ilio similiter, vt Pergameneis, sic *Ilienius*. aut vt Ilius mas & Iliã femina, sic *Pergamus* & *Pergama*. Et quoniam similia nomina sunt Asia, Lybia, dicemus vt Asiaticos, sic *Libyaticos* homines.

32 ¶ **Q**UÆ vocabula dicuntur à *verbis*, si fiunt, vt à scribendo Scriptor, à legendo Lector,

tor: hæc quoque, non seruare similitudinem licet videre ex heis, cum similiter dicatur, vt ab amando Amator, à salutando Salutator, à cantando Cantator: & cum dicatur: Lassus sum metendo, ferendo: ex heis vocabula non reddunt proportionem: quòd non fit, vt Messor, Ferror. Multa sunt item in hac specie, in quibus potius consuetudinem sequimur quàm rationem verborum. Præterea, cum sint ab eadem origine verborum vocabula dissimilia superiorum, quòd simul habeant casus & tempora, quæ vocantur participia: & multa sine contraria, vt amor amo, seror sero: ab amo & huiusmodi omnibus verbeis oriuntur præsens & futurum, vt amans & amaturus: & ab heis verbeis tertium, quòd debet fingi præteriti, in lingua Latina reperiri, non potest. non ergo est analogia. Sic amabor, legor & huiusmodi verbi, est vocabulum eius generis præteriti temporis, fit, vt amatus eram, sum, ero: neque præsentis & futuri ab heis fit. non est ergo analogia: præsertim cum tantus numerus vocabulorum in eo genere interierit, quòd dicimus in heis verbeis, & in iis verbeis quæ contraria non habent, loquor, venor: tamen dicimus loquens, venans: locuturus, venaturus. quòd secundum analogias non est. quoniam dicimus loquor & venor. Vnde illa quæ erant superiora, minus seruantur. quòd cum heis, quæ contraria verba habent alia efficiunt terna, vt ea quæ dixi: alia bina, vt ea quæ dicam, currens, ambulans: currens, ambulaturus. tertia enim præteriti non sunt: vt *cursum sum, ambulatum sum*. Neque in heis quidem quæ sæpius quid fieri ostendunt, seruant analogiam: vt est à cantando cantitans, ab amando amitans non est, & sic multa vt in heis singularibus, sic in multitudinis: sicut enim cantitantes, *seditantes* non dicuntur.

33 ¶ QUONIAM est vocabulorum genus quòd appellant *compositum*, & negant conferri id oportere cum simplicibus, de quibus adhuc dixi; de compositis separatum dicam. Cum à tibiis & canendo tibiican dicitur; quarant, si analogias sequi oporteat, cur non à cithara & psalterio, & pandura, dicamus *citharicen*, & sic alia. Si ab æde & tuendo Æditus est, cur ab atrio & tuendo non *arrituus* sit potius quàm Atrienfis? Si ab auibus capiendis Auceps dicitur, debuisse aiunt ex piscibus capiendis *pisciceps*, vt aucupem. sic *piscicupem* dici, & vbi lauerur æs, *ararias*, non *Ærelauinas* nominari: & vbi fodiat argentum, *Argentifodinas* dici: neque vbi fodiat ferrum, *Ferrifodinas*. Qui lapides cædunt, *lapicidas*: qui ligna, *lignicidas* non dici. neque vt aurificem, sic *argentificem*. non doctum dici indoctum, non salium insulsium. Sic & ab hoc quoque fonte quæ profluunt, animaduertere est facile.

34 ¶ RELINQUITUR de casibus, in quo Aristarchei suos intendunt neruos.

35 ¶ PRIMUM si in heis esset analogia, dicum debuisse omneis nominatiuos & articulos habere totidem casus: nunc alios habere vnum solum, vt litteras singulas omnes: alios tres, vt prædium, prædij, prædio: alios, quattuor, vt mel, mellis, melli, melle: alios, quinque, vt quintus, quinti, quinto, quintum, quinte: alios, sex, vt vnus, vnus, vni, vnum, vne, vno. Non esse ergo in casibus analogias.

36 ¶ SECUNDO, quod Crates dicebat, cum quæ singulos habent casus, vt litteræ Græcæ, non dicantur alpha, alphatos? Si idem mihi responderetur quod Crateti: non esse vocabula nostra, sed penitus barbarata: quæram cur iidem nostra nomina, & Persarum & ceterorum quos vocant barbaros, cum casibus dicant. quare, si esset analogia, aut, vt Pœnicorum & Ægyptiorum vocabula, singuleis casibus dicerentur: aut pluribus, vt Gallorum & ceterorum. Nam dicunt ab alaco *alacus*, & sic alias. In quod scribent, dicent, quod Pœnicum sit, singuleis casibus: idè eas litteras Græcas nominari: sic Græci nostra seneis casibus non quineis dicere debebant. quòd cum non faciunt, non est analogia.

37 ¶ QUÆ si esset, negant vllum casum duobus modis debuisse dici: quòd fit contra. Nam sine reprehensione vulgò alij dicunt in singulari, hac ouï & aui: alij, hac oue, & aue. In multitudinis, hæc puppeis, resteis, & hæc puppes, restes. ¶ Item, quòd in patrico casu hoc genus dispariter dicatur ciuitatum, parentium: ciuitatum parentium: in accusandei hos monteis, fonteis, hos montes, fontes.

38 ¶ ITEM cum si sit analogia, debent à similibus verbeis similiter declinatèis similia fieri, & id non fieri ostendi possit: despiciendam esse eam rationem. Atqui ostenditur. nam quid potest similius esse quàm mens, dens, gens? cum horum casus patricus, & accusandei, in multitudine sint dispariles. nam à primo fit gentium, & genteis, vt troque vt sit I: à secundo mentium, & mentes, vt in priore solo sit I: à tertio & dentum, dentes, vt in neutro sit I. ¶ Sic item, quoniam simile est recto casu surus, lupus, lepus, rogant cur non dicant proportionem item iuro, lupo, lepo. Si respondent similia non esse, quòd ea vocemus dissimiliter, sure, lupe lepus: sic enim respondere voluit Aristarchus Crateti. nam cum scripsisset, similia esse, Philomedes, Heraclides, Melicertes, dicit non esse similia. in vocando enim cum E Breui dici *Philomede*, cum E longo *Heraclide*, & cum E breui *Melicerte*. In hoc dicunt Aristarchum non intellexisse quòd quaeretur, cum sic solueris. Sic enim, vt quidquid in obliqueis casibus discrepant, dicere po-

tuit, propterea rectos casus non esse simileis: cum quæraturo duo inter se similia sint necne, non debere extrinsecus adsumi, cur similia sunt. Item, si esset analogia, similiter aues, oves, fides dicerent: item vt ouium, auium sic *ferum*. ¶ Si analogia est, inquit, cur populus dicitur dij Penates, *dij* Consentes? cum sit, vt hic reus, ferus, deus: sic hi rei, feri, *de*? ¶ Item quærant, si fit analogia, cur appellant omnes eadem *deum* *Consentium*, & non *deorum* *Consentium*? Item cur dicatur *mille denarium*, non mille denariorum? est enim hoc vocabulum ea figura, vt Varinius, Manlius, denarius. debet igitur dici, vt Vatiniorum, Manliorum, sic denariorum. & non eorum publicum *mille assarium* esse, sed mille assariorum. ab eo enim assario multi assarij. ab eo assariorum. ¶ Item secundum illorum rationem debemus secundeis syllabeis longeis dicere Hectorem, Nestorem. est enim vt quæstor, prætor, Nestor, Hæctor. Et non debuit dici, quibus das, sed *queis* das. est enim vt ceis, heis, queis. At si est quibuscum, non ibus & *hibuscum* dicatur? Da patri familias, dicere non debuerunt, si analogias sequi vellent: quod est vt Atinæ, Scatinæ, familiæ: sic vna Atinia, Scatinia, familia. Item plures patres familias dicere non debuerunt, sed, vt Sisenna scribit, *patres familiarum*. Neque oportebat consuetudinem notare: a- l os dicere boum greges, alio *stouerum*: vt struum sic *louum* & *loueum*: cum esset vt Iouis bouis, struis, Iouem, bouem, struem, Ioui, boui, strui. Nec cum hæc conuenirent in obliqueis casibus, dubitare debuerunt in recteis propinquioribus: nunc in consuetudine aliter dicere pro Iouis, Iuppiter: pro bouis & bus, bos: pro struis, strues.

39 ¶ DE INCERS dicam de altero genere vocabulorum, in quo contentiones sunt: vt album, albius, albissimum. in quo eam analogiam non seruari apparet. nam cum sit simile, falsum: caldum: & dicatur ab eis, falsius, falsissimum, *caldus*, *caldissimum*, debuit dici, quoniam simile est bonum, malum: ab heis *bonius* & *malus*, *bonissimum*, & *malissimum*: nonne dicimus, bonum, melius, optimum? malum, peius, pessimum? In alijs verbeis nihil deest: vt dulcis, dulcior, dulcissimus. in alijs primum, vt peius, pessimum: in alijs medium, vt cæsius, cæssissimus: in alijs bina sunt quæ sint ab eadem voce declinata: & ea ita vt aliàs desint secundum & tertium, vt in hoc, mane, *manius manifestum*: aliàs vt duo prima absint, vt optimum: aliàs, vt primum & tertium desit, vt melius.

¶ Præterea si dicerent similiter declinari, cum similia essent macer, sacer, tener: & macerrimus, sacerrimus, tenerimus: nõ discreparent in heis, macrior, & magis sacer, & tenerior: neque alia trisyllaba fierent &, si in eis dominaretur similitudo, diceremus; vt candi-

disimus, candidissima, pauperrimus, pauper-rima, vt candidus, candida, pauper, *paupera*, & vt dicimus doctus, docta, doctissimus, doctissima: sic diceremus, frugalissimus, frugalissima, *frugus* & *fruga*. Ea si proportione essent verba, vt vno vocabulo dicimus virum & mulierem sapientem, & diligentem: & sapienterem, & diligenterem: sic diceremus item cum perueniremus ad summum. quod facimus aliter: nam virum dicimus sapientissimum & diligentissimum. feminam, sapientissimam & diligentissimam. ¶ Quod ad vocabulorum huius generis exempla pertinet, multa sunt reliqua. sed eadem quæ dicta ad iudicandum satis sunt, quod analogia in collatione verborum sequi non debemus.

40 ¶ MAGNITVDINIS vocabula cum possint esse eterna, vt cista, cistula, cistella: in medijs non sunt: vt in heis, macer, macricolus, macellus, niger, nigricolus, nigellus. Itē minima in quibusdam non sunt, vt auis auicula, auicella: caput, capitulum, capitellum. In hoc genere vocabulorum, quod multa desunt, dicendum est non esse in eo, sed potius sequendam consuetudinem quam rationem. Quod ad vocabulorum genera quatuor pertinet, vt in potius consuetudinem quam analogiam dominari facile animaduerti possit, dictum est.

41 ¶ SEQUITVR de nominibus, quæ differunt à vocabuleis, idē quod sunt *infinita*. ac res communis designent. vt vir, mulier: cum nomina sint finita, ac significant res proprias vt Paris, Helena, è quibus sunt alia nomina à nominibus, vt Ilium, ab Ilo, & Ila, ab Ilio: alia à vocabulo, vt ab albo, albius, & ab atro, atrius: in neutreis seruata est analogia. Nam & cum sit à Romulo Roma, proportione non est, quod debuit esse Perperni filia, non Perperna. Perperna mulieris nomen esse debuit, & nata à Perperno: quod est, vt Arbernus, Perpernus: Arberna, Perperna. Quod si Marcus Perperna virile est nomen, & analogia sequenda: Lucius Elia, & Quintus Mucia, virilia nomina esse debebant. Item quæ habent ab Rhodo, Andro, Cyzico, Rhodius, Andrius Cyzicenus: similiter Cyzicius cuius diceretur vnusquisque. Nam vt ab Athenæis Athenæus dicitur rhetor nomine, etsi non sit Atheniensis: in hoc ipso analogia non est: quod alij nomina habent ab oppideis, alij aut non habent, aut non, vt debent, habent. habent plerique libertini à municipio manumissi. in quo, vt societatum & fauorum serui, non seruatur proportione, & rationem, & Romanorum liberti debuerunt dici, vt à Fauentia Fauentius, à Reate Reatinus: sic à Roma Romanus. vt nominantur à libertineis orti publici serui, Romani, qui manumissi atquequam sub magistratus nomina, qui eos libe-

berarunt, succedere cœperunt. hinc quoque illa nomina Lesas, Vfenas, Carinas, Mœcenas: quæ cum essent à loco, vt Vrbinas, & tamen Vrbi-

nus, ab heis debuerunt dici, ad nostrorum nominum similitudinem.

* *Deest pagina.* *

EPITOME LIBRI OCTAVI.

Pro Analogia, similitudine ac ratione loquendi, aduersus Anomaliam, dissimilitudinem, & nudam ac solam consuetudinem loquendi.

¶ Prefatio 1.

¶ Pro vniuersa Analogia: seu cause vniuersales cur similitudo in oratione sit & obseruari debeat, & quem ad finem 2. Analogiam autem seu rationem in loquendo seruandam esse & ea constare indicio est, quòd qui eam reprehendunt, cum ratione nituntur eam reprehendere: qua in re satis demonstrant rationem, vt in omni re, ita quoque in loquendo seruari oportere. 3. Spectari Analogiam in Tricliniis. 4. Membris humanis 5. Pictura 6. Re militari 7. Republica 8. Scholis 9. ad quam paulatim 10. & lectione poetarum, præsertim comicorum pedendum est 11. ex eaq; præuam consuetudinem loquendi corrigendam 12. ad Analogiam omnia reuocari in pictura 13. Vestimentis, adficiis, suppellectili 14. Legibus 15. Vasis 16. Nominum impositione 17. Cælo 18. Mari 19. Terra 20. Aere 21. Brutis 22. Homine 23. Græcis 24. Omni oratione 25. Mundo 26. In voluntariis & naturalibus declinationibus 27.

¶ De Analogia speciales quaestiones 28. A voce non à significatione verbi sumendam esse similitudinem 29. Cur diuersa nationis hominum vocabula plerunq; sint eiusdem terminationis 30. Similitudines vocabulorum posse ostendi ex vocandi casibus 31. An similitudo sit in maiori parte orationis 32. An vt in suppellectile, ita in oratione dissimilitudinem sequi oporteat 33. Cur non vt perdidit & perdidit, dicimus percubuit & percubuit 34. Cur à Romulo, Roma dicta est potius quàm Romula 35. Cur literarum vocabula non declinantur 36. An sit verum quædam vocabula declinari quorum partes non declinantur 37.

¶ De Generibus & cur in quibusdam vocabuleis, terna figura, generum ac terminationum 38.

¶ De numeris cur alia vocabula singularia solum, alia pluralia tantum habent, nec omnia plurale &

singulare aequaliter habent 39. Cur non vt vitia & unguenta dicimus, non dicimus aceta, gara, olea, plumba, argenta 40. Cur dicimus publica balinea, non balinea 41.

¶ De casibus & cur omnes voces non habent re-
flos & obliquos casus 42.

¶ De comparatiuis & cur non omnium vna declinatio 43.

¶ De superlatiuis & cur non omnium vna declinatio 44.

¶ De Diminutiuis & cur non omnium vna declinatio 45.

¶ Responso ad nonnulla que pro Anomalia dicta sunt, cur quædam nomina rectos casus habent, obliquos non habent 46. Cur dicatur hac struus, hic Hercules, hic homo: non hac struis, hic Hercul, hic homon 47. An in plurali recto dici possit Cupressus & Cupressi, ficus, ficci: Platanus, platanæi 48. De Asse, Decusse, Tresse, Centussi, Dupondio, mille denarium, Triumvirum, Decemvirum 49. Cur eadem vel res dixeris nomen & verbum interdum significat 50. Cur cum Sapphus & Sappho: Alcaus & Alcaea dicatur, non dicimus Sapphonis, Alcaonis, vt à Geryo Geryonis dicimus 51. Cur Melicertes facit in vocandi casu Melicerta: Philomedes facit Philomede. Cur in eodem vocandi casu lepus facit lepus; lupus facit lupe: Cur in genitiuo macer facit macri, socer facit soceri: Lepus facit lepores in plurali: Nemus facit nemora 52.

¶ Num Analogiam seruari oporteat in tempore 53 54 55 56 57. In personis 8. In generibus 59. In diuisionibus 60 & 61. (& cur Colofacit colui. Dolo facit dolau. Meo facit meas. Neo facit Nes. Veho facit vehis 62.) In participiis 63.

¶ Quædam de Analogia 64.

¶ Conclusio 65.

M. TERENTII VARRONIS DE
LINGVA LATINA LIBER

OCTAVVS.

* *Desunt quaedam.* *

eam nesciunt docere quam dicere quam ignorat. in quo fuit Crates nobilis grammaticus, qui fretus Chryssippo homine acutissimo, qui reliquit sex libros *de aiorandis*: heis libris contra analogiam atque Aristarchum est nixus: sed ita ut scripta indicant eius, ut nutritius videatur peruidisse voluntatem. quod & Chryssippus, de inæqualitate cum scribit sermones, propositum habet ostendere similes res dissimilibus verbeis, & similibus dissimiles esse vocabuleis notatis. id quidem est verum: & cum Aristarchus de æqualitate conscribit, & de verborum similitudine, quorundam inclinationes sequi iubet, quoad patiatur consuetudo. Sed hi qui in loquendo partim sequi iubent nos consuetudinem, partim rationem, non tam discrepant: quod consuetudo & analogia coniunctiores sunt inter se quam hi credunt. quod est nata ex quadam consuetudine analogia: & ex hac consuetudo ex dissimilibus & similibus verbeis eorum, quod declinationibus constat. neque anomalia neque analogia est repudianda, nisi si non est homo ex anima, quod est homo ex corpore & anima. Sed ea quæ dicam, quo facilius provideri possint, prius de trineis copuleis disserendum, nam confusum ex utraque parte plerique dicuntur, quorum alia ad aliam referri debent summam. Primum *de copuleis natura & sineis*. hæc enim duo sunt quæ exigunt diuersa: quod aliud est, dicere verborum analogias, aliud dicere uti oportere analogiis. Secundum *de copuleis multitudinis, ac sineis*: utrumque omnium verborum dicatur esse analogia, an usus, an maioris partis. Tertium, *de copuleis personarum*, qui eis debent uti, quæ sunt plures. Alia enim populi vniuersi, alia singulorum: & de heis non eadem oratores & poetæ: quod eorum non idem ius. Itaque populus vniuersus debet in omnibus verbeis uti analogia: & si perperam est consuetus, corrigere se ipse; cum orator non debeat in omnibus uti: quod sine offensione non potest facere, cum poetæ transilire lineas impune possint. Populus enim in sua potestate, singuli in illius. Itaque ut suam quisque consuetudinem, si mala est, corrigere debeat; sic populus suam. Ego populi consuetudinis non sum, ut dominus: at ille meus est. Ut rationi obtemperare debet gubernator, gubernatori vnusquisque in nautici: sic populus rationi, nos singuli populo. Quare ad quamcunque summam in dicendo referam, si animaduertes, intelliges utrum di-

catur analogia esse, an, uti oportet, redigere, dici id in populum aliter, ac inde omnibus dici in eum qui fit in populo.

2 ¶ **Q**UONIAM iam primum dicam pro vniuersa analogia, cur non modò videatur esse reprehendenda, sed etiam cur in vsu quodammodo sequenda. Secundò, de singulis criminibus, quibus rebus possint quæ dicta sunt contra, solui. dicam ita ut generatim comprehendam & ea quæ in priori libro sunt dicta, & ea quæ possunt dici, atque illic praterij.

3 ¶ **P**RIMUM quod aiunt, qui bene loqui velit, consuetudinem non rationem similitudinum sequi oportere: quod alterum si neglegat, sine offensione facere non possit, alterum si sequatur, quod sine reprehensione non sit futurum; errant: quod qui in loquendo consuetudinem, quæ oportet uti, sequitur, non sine ea ratione.

4 ¶ **N**AM vocabula ac verba quæ declinamus, similiter ea in consuetudine esse videmus, & ad eam referimus: & si quid est erratum, non sine ea corrigimus. Nam ut qui *trichinium* construant, si quem lectum de tribus vnum imparum posuerunt, ut de paribus nimium, aut parum producerunt, vnà corrigimus, & ad consuetudinem communem, & ad aliorum trichiniorum analogias. Sic si quis in oratione in pronuntian. lo. ita declinat verba ut dicat, *disparia*, quod peccat, redigere debemus ad certorum similium verborum rationem.

5 ¶ **C**UM duo peccati genera sint declinationum, quod in consuetudinem perperam receptum est, alterum, quod nondum est, & perperam dicitur: vnum dant, non oportere dici quod sit in consuetudine: alterum non conceditur, quin ita dicatur, ut sit simile. cum id faciat, ac si quis puerorum per delicias *pedes* male ponere, atque imitari vacias cœperit, hos *corrigi oportere*, si concedant: contra si quis in consuetudine ambulandi iam factus sit vacia, aut compernis, si eum corrigi non concedant, non sequitur ut stultè faciant qui pueris, in geniculis alligent serperastra, ut eorum deprauata corrigant crura. cum culpandus non sit medicus qui e longinqua mala consuetudine ægrum in meliorem traducit: quare reprehendendus sit, qui orationem minus valentem propter malam consuetudinem traducit in meliorem.

6 ¶ **P**ICTORES, Apelles, Protogenes, sic alij artifices egregij non reprehendendi, quod consuetudinem Myconis, Dioris, Arimnæ & aliorum

aliorum superiorum non sunt secuti: Aristophanes improbandus, qui potius in quibusdam veritatem quam consuetudinem secutus?

7 Quid si viri sapientissimi, & in re militari & in aliis rebus multes contra veterem consuetudinem cum essent vsi, laudati; despiciendi sunt qui potiore dicunt oportere esse consuetudinem ratione?

8 AN cum quis perperam consueverit quid facere in ciuitate, non modo non patiemur, sed etiam pœna adficiemus? Item si quis perperam consueverit dicere verbum, non corrigemus, cum id fiat sine pœna?

9 Et hi qui pueros in ludum mittunt vt discant quæ nesciunt verba, quemadmodum scribant: itidem barbaros, qui ignorabant verba quemadmodum oportuit dici, non docebimus, vt sciant qua ratione conueniat dici.

10 Quid vt nutrix pueros à lacte non subito euellit à consuetudine, cum à cibo pristino in meliorem traducit: sic in maioribus loquendo à minus commodeis verbis ad ea quæ sunt cum ratione, modice traducere oportet, cum sint in consuetudine contra rationem alia verba, ita vt ea facile tolli possint: alia vt videantur esse fixa, quæ leuiter hærent ac sine offensione commutari possint. Si enim ad rationem corrigi oportet quæ non ad rationem sunt, ita vt in præsentia corrigere nequeas: quin ita dicas his oportet, si possis, non vti. sic enim obsolescent, ac postea iam obliterata facilius corrigi poterunt.

11 Quid nouas verbi declinationes ratione introductas respuet forum, iis boni poetæ, maxime scenici, consuetudine subigere aureis populi debent, quod poeta multum possint in hoc propter eos quædam verba in declinatione melius, quædam deterius dicuntur. Consuetudo loquendi est in motu. itaque solet fieri ex meliore deterior, meliora verba perperam dicta apud antiquos aliquos, propter poetas non modo nunc dicuntur recte, sed etiam quæ ratione dicta sunt tum, nunc perperam dicuntur.

12 Quid quare qui ad consuetudinem nos vocant, si ad vestram, sequamur: in eo enim quoque est analogia, si ad eam inuident quæ est deprauata, nihilo magis sequemur. nisi cum erit necesse, sequar in ceteris rebus mala exempla, nam ea quoque, cum aliqua vis vrget, inuiti sequimur.

13 Neque enim *Lysippus* artificum priorum potius est vitiosa sequutus, quam artem: sic populus facere debet, etiam singuli sine offensione quod fiat populi, qui amissa modo querant, sed etiam quod indicium dent: iidem ex sermone si quid deperit, non modo nihil impendunt vt requirant, sed etiam contra indices repugnant, ne restituatur verbum nouum & ratione introductum, quominus vt recipiamus vitare non debemus.

14 Quid ad vsu in vestimentis, adificiis, supellecili, nouitati non impedit vetus consuetudo. Quem enim amor adfuetudinis potius in panneis possessorem retinet, quam ad noua vestimenta traducit?

15 ANNON sæpe veteres leges abrogatæ noueis cedunt?

16 NONNE inuifrateis formeis vasorum recentibus à Græcia adlatis obliteratæ antiquæ consuetudinis sinorum & capidarum species? Heis formeis vocabulorum contaminati vt nollent, quæ docuerit ratio propter consuetudinem veterem. Et tantum inter duos sensus interesse volunt, vt oculis semper aliquas figuras supelleciliis nouas conquirant, contra aureis expertes velint esse?

17 Quid quisque iam seruos habet priceis nominibus quæ mulier suam instrumentum atque vasa auræ, veteribus vocabuleis appellat? Inducteis non tam irascendum, quam huiusce prauitatis patroneis. Si enim vsquequaque non esset analogia, tum sequebatur vt in verbeis quoque non esset: non cum esset vsquequaque (vt est) non esse in verbeis.

18 Quid enim est pars mundi quæ non innumerabiles habeat analogias? *Calum*, an mare, an terra, an aer, & cætera quæ sunt in heis? nõane in cælo, vt ab æquinoctiali circulo ad solstitialem, & hinc ad septentrionalem diuisum? sic contra paribus partibus item à bruma versum contraria parte? non, quantum polo superior, abest inferior ab eo quem *ἀρκαδικόν* vocant astrologi, & is ad brumalem? non quemadmoduna quodq; signum exortum hoc anno, quotquot annis eodem modo exoritur? Num aliter sola bruma venit ad æquinoctium? an contra cum ad solstitium, venit ad æquinoctiale circumulum, & inde ad brumam? Nonne luna, vt à sole discedit ad aquilonem, & inde redit in eandem viam, sic inde fertur ad austrum & regreditur inde? Sed quid plura de astris, vbi difficiliter reperitur quid sit aut fiat in motibus dissimiliter?

19 AT in mari, credo, motus non habent dissimilitudines geminas, qui in vigintiquatuor horeis lunaribus cottidie quater se mutant? At cum sex horeis astus creuerunt, totidem decreuerunt rursus iidem. Item ab heis, an hanc analogiam ad diem seruant, ad mentem non item ad alios motus? Sic item cum habeant alios inter se conuenientes, de quibus in libro, quem de astuariis feci, scripsi.

20 AN non in terra in stationibus seruata analogia? nec cuiusmodi in præterito tempore fructuum genera reddidit, similia in præsentî reddat: & cuiusmodi à tritico iacto reddit fetgetes, sic ordæo fato proportionem reddit parileis? Nonne vt Europa habet flumina, lacus, monteis, campos sic habet Asia?

21 AN non in volucribus generatim seruatur analogia? non ex aquileis aquilæ, atque ex

rudis; qui procreantur, turdi: sic ex reliquis sui cuiusque generis?

22 ¶ An aliter hoc fit quam in aëre, in aqua? non hic conchæ inter se generatim innumerabili numero similes? non pisces? sanè muræna fit lupus, aut merula? Non bos ad bovem conlatus, similis? & qui in his progenerantur inter se vituli? etiam ubi dissimilis fetus, ut ex equa & asino mulus: tamen ibi analogia, quòd ex quocunque asino & equa nascitur item mulus, aut mula, ut ex equo & asina hinnuli.

23 ¶ Non sic ex vino & muliere omni similis partus? quid pueri & puella? non horum ita inter se, non omnia similia membra, ut separatim in suo utroque genere similitudines sint pariles? Non homines omnes cum sint ex anima & corpore, partes quoque horum proportionè similes? Quid ergo cum omnes animæ hominum sint diuise in octonas partes, inter se non proportionè similes? quinque quibus sentimus: sexta, qua cogitamus: septima, qua progneramus: octaua, qua voces mittimus? Igitur, quoniam qua loquimur voce orationem, hanc quoque necesse est natura habere analogias, itaque habet, annon.

24 ¶ Vides ut Græci habeant eam quadripartitam vnam, in qua sit casus; alteram, in qua temporatertiam, in qua neutrum: quarram, in qua utrunque: sic nos habere? Et quid verba nescis, ut apud illos sint alia finita, alia non: sic utraque esse apud nos euidem non dubito. Qui animaduenterunt item in eam innumerabilem similitudinem numerum: ut trium temporum verba, ut trium personarum.

25 ¶ Quis enim potest non animaduertisse in omni oratione esse, ut legebam, lego, legam: sic lego, legis legit: cum hæc eadem dicantur alias ut singulari, alias ut plura significant? Quis est enim tam tardus qui illas quoque non animaduertit similitudines, quibus utimur imperando, quibus in optando, quibus in interrogando, quibus in infectis rebus, quibus in perfectis, sic in aliis discriminibus?

26 ¶ Quare qui negat esse rationem analogiam non videt naturam non solum orationis, sed etiam mundi: qui autem vident & sequi negant oportere, pugnant contra naturam, non contra analogiam: & pugnant vosselleis, non gladio: cum pauca excepta verba ex pelago sermonis puri, minus trita essent: cum dicant propterea analogias non esse similiter ut si quis viderit mutilum bouem, aut luscum hominem, claudicantem equum, neget in cornibus bouum, hominum & equorum, naturam similitudinis proportionè constare.

27 ¶ Qui autem, cum duo genera esse dicunt analogie, vnum naturale, quòd, ut ex lentibus natis nascuntur lentes, sic ex lupineis lupinum: alterum voluntarium, ut in fabrica, cum

vident scænam, ut dexteriore parte sint ostia, sic esse in sinistiore simili ratione facta: de his duobus generibus naturalem esse analogiam: ut sit in motibus cæli: voluntariam verò esse, quòd ut cuique fabro libitum sit, possit facere partem scænae: sic in hominum partibus esse analogias: quòd eas natura fecit: in verbis non esse, quòd & homines ad suam quisque voluntatem fingunt. itaque de eisdem rebus alia verba habere Græcos, alia Syros, alia Latinos. Ego declinatus verborum & voluntarios & naturales esse puto. voluntarios, quibus homines vocabula imposuerint rebus quædam, ut à Romulo Roma, à Tibure Tiburtes: naturales, ut ab impositis vocabuleis, quæ inclinantur in tempora aut in casus: ut ab Romulo, Romuli, Romulo, Romulum, & à Dico, dicebam, dicebam. Itaque in voluntariis declinationibus inconstantia est, in naturalibus constantia: quas utrasque, quoniam id non debeant negare esse in oratione quod in mundi partibus omnibus sit, & declinationes verborum innumerabiles, dicendum est esse in iis analogiam. Neque idèò statim ea in omnibus verbis est sequenda, nam si qua perperam declinavit verba consuetudo, ut ea aliter afferri non possint sine offensione multorum, hinc orationem verborum non prætermittendam ostendit loquendi ratio.

28 ¶ Quod ad vniuersalem pertinet causam, cur similitudo & sit in oratione & debeat obseruari, & quam ad finem quoque, satis dictum. Quare, quod sequitur, de partibus singulis deinceps expeditimus, ac singula crimina quæ dicunt in analogias, soluemus. In quo animaduerto, naturam quadruplicem esse formam ad quam in declinando accommodari debeant verba: quòd debeat subesse res quæ designetur: & ut sit ea res in vsu: & ut vocis natura ea sit quæ significauit, ut declinari possit, & similitudo. Figura verbi, ut sit ea quæ ex se declinata genus proderere certum possunt. quo neque à terra terris ut diceretur, postulandum est, quòd natura non subest, ut in hoc alterum maris, alterum feminæ debeat esset. Sic neque propter vsu, ut Terentius significat vnum, plures Terentij, postulandum est ut sic dicamus faba & fabæ, non enim in similibus utrumque. neque ut dicimus Terentius Terentium, sic postulandum ut inclinemus A & B: quòd non omnis vox natura habet declinatus. neque enim forma conlata querendum solum quid habeat in figura simile, sed etiam nonnunc quid habeat in eo, quem habeat effectum. Sic in lana Gallica & Appula videtur imperito similis propter speciem, cum peritus Appulam emat pluris, quod in vsu firmior sit. Hæc nunc strictim dicta, apertiora sient infra. incipiam hinc.

29 ¶ Quod rogant ex qua parte oporteat simile esse verbum, ab voce an à significatione: respon-

respondeamus à voce, sed tamen nonnunquam
quærimus, genere simile sine sint, quæ signifi-
cantur; ac nomen virile cum virili conferimus,
femine cum muliebri, non quòd id, quod si-
gnificat voces, commoueat: sed quòd nonnun-
quam in re dissimilis figuræ, formas vocum in-
dissimiles ponunt dispariles, vt calcei, mulie-
bres sint an viriles, dicimus ad similitudinem
figuræ: cum tamen sciamus nonnunquam &
mulierem habere calceos viriles, & virum
muliebres. Sic dici virum Perpernam, &
M. Læcam muliebri forma, & contra: parie-
tem, vt abietem, esse forma similem: cum
alterum vocabulum dicatur virile, alterum
muliebri: & vtrunque natura neutrum. Sic
itaque ea virilia dicimus, non quæ virum si-
gnificant, sed quibus proponimus hic & hi. &
sic muliebria, in quibus dicere possumus hæc
& hæ.

30 **Q**UARE nihil est quod dicunt Theo-
na & Diana non esse simileis: si alter est Æ-
thiops, alter Gallus: si analogia rerum dissimi-
litudines adsumat & ad discernendum vocis
verbeis figuras.

31 **Q**UOD dicunt simile sit necne, nomen
nomini, imprudenter Aristarchum precipere,
oportere spectare non solum ex recto, sed etiam
ex eorum voce: autem catu: esset enim ridiculum,
si similes inter se parentes sint, de filiis iudica-
re. Qui errant, quòd non ab obliqueis casibus
sit, vt rectissimè facie ostendantur, sed propter
eos facilius prospici similitudo potest eorum,
quam vim habeat. vt lucerna in tenebris adla-
ta non facit, quæ ibi sunt posita, similia sint:
sed vt videantur quæ sint quæve desint. Quid
similius videtur quam in heis est extrema lit-
tera *cru*, *frux*? quas qui audit voces, auribus
discernere potest nemo: cum easdem non esse
similes ex alijs verbeis intelligamus. quòd cum
sint cruces, & fruges, & de heis extremeis sylla-
beis exemptum sit C ex altero: sic, vt ex C &
S cruces, ex G & S fruges, quod item apparet cum
est demptum S. nam sit vnum, cruci, alterum,
frugi.

32 **Q**UOD aiunt: cum in maiore parte o-
rationis non sit similitudo, non esse analogiam:
dupliciter stultè dicunt, quòd & in maiore
parte est, & in minore parte est. & si in mino-
re non sit, tamen sit in maiore. Nisi etiam nos
calceos negabunt habere, quòd in maiore par-
te corporis calceos non habeamus.

33 **Q**UOD dicunt, nos sequi dissimilitu-
dinem: itaq; in vestitu, in suppellectile delecta-
ri varietate: non paribus subculeis vxoris: res-
pondeo, si varietas est iucunda, magis varium
esse, in quo alia sunt similia, alia non sunt. Ita-
que sic, vt abacum argento ornari videmus, vt
alia paria sint, alia disparia: sic in oratione.
Rogati si similitudo sit sequenda, cur malimus
habere lectos alios ex ebore: alios ex testudi-

ne, sic item genere aliquo alio ad quæ dico
non dissimilitudines quoque sequi. sæpe ita-
que ex eadem suppellectili licet videre. nam
nemo facit triclinii lectos, nisi pareis & mate-
ria, & altitudine, & figura. Quis facit in appas
triclinarias non simileis inter se? quis pului-
nos? quis denique cetera quæ vnus generis
sint plura? **Q** Cum (inquit) vtilitatis causa
introducitur sit oratio, sequendum non quæ ha-
bebit similitudinem, sed quæ vtilitatem. E-
go quidem vtilitatis causa orationem factam
esse concedo, sed vt vestimenta; quare vt hic si-
militudines sequentur: vt virilis tunica sit viri-
li similis, item toga togæ: sic mulierum stola
stolæ, proportione, & pallium pallio simile: si
cum sint nomina vtilitatis causa, tamen viri-
lia inter se similia: item muliebria inter se se-
qui debemus.

34 **Q**UOD aiunt, vt perfedit, & perstitit,
sic percubuit, & percubiuit: quoniam non sit,
non esse analogiam, & in hoc errant: quòd duo
posteriora ex prioribus declinata sint: cum a-
nalogia polliceatur ex duobus similibus simi-
liter declinatis similia fore.

35 **Q**UI dicunt, quòd sit à Romulo Ro-
ma, & non Romula: neque vt ab oue Ouilia,
sic à boue Bouilia, esse analogias: errant, quòd
nemo pollicetur è vocabulo vocabulum decli-
nari recto casu singulari in rectum singularem:
sed ex duobus vocabuleis similibus casus simi-
liter declinatos similes fieri.

36 **Q**UOD dicunt, quòd vocabula litte-
rarum Latinarum non declinentur in casus,
non esse analogias: hi ea quæ natura declina-
ri non possunt, eorum declinatus requirunt.
proinde vt non ea dicatur esse analogia, quæ à
similibus verbeis similiter declinateis similia
declinat. Quare non solum in vocabuleis lit-
terarum non hæc requirenda analogia, sed ne
in syllaba quidem vlla, quod dicimus hoc ab,
huius ab: sic alia. Quòd si quis in hoc quoque
velit dicere esse analogias rerum; tenere po-
test: vt enim dicunt ipsi alia nomina, quòd quin-
que habent figuras, habere quinque casus, alia
quattuor, sic minus alia: dicere poterunt esse
litteras ac syllabas in voce, quæ singulos ha-
bent casus. In rebus plurimeis, quemadmodum
inter se conferrent ea, quæ quaternos habe-
bunt vocabuleis casus; item ea inter se quater-
nos: sic, quæ singulos habebunt, vt conferant
inter se: dicentes, vt sit hoc A, huius A, esse hoc
E, huius E, huic E.

37 **Q**UOD dicunt, esse quædam verba quæ
habeant declinatus, vt caput: quorum pars quæ
periri quòd non possit, non esse analogias:
respondendum sine dubio, si, quod est singu-
lare verbum, id non habere analogias: mini-
mum duo esse verba debent, in quibus sit si-
militudo. quare in hoc tollunt esse analogias?
sed initio vocabulum recto casu apparet in

hoc, Quod dedit ita caput, nec dispendi facit hilum, Quod valet, neque dispendij facit quidquam. Idem hoc obliquo apud Plautum. Video enim te nihili pendere præ Philolache omnes homines. Quod ex ne & hili: quare dictus est *Nihili*, qui non hili, habet casus tum cum commutatur, de quo dicitur. De homine, dicimus enim, hic homo nihili est, & huius hominis nihili, & hunc hominem nihili. Si in illo commutarem: diceremus, vt hoc linum, & limum, sic nihilum, non hic nihili, & huic lino & limo: sic nihilo, non huic nihili. Potest dici patricus casus, vt ei præponuntur pronomina plura: vt hic casus Terentij, hunc casum Terentij: hic miles legionis, huius militis legionis, hunc militem legionis.

38 ¶ *NEGANT*, cum omneis natura sit aut mas, aut femina, aut neutrum: debuisse ex singuleis vocibus ternas figuras vocabulorū fieri vt albus, alba, album: nunc fieri in multis rebus binas, vt Metellus, Metella: nonnulla singula, vt tragœdia, comœdia. sic esse Marcum, Numerium: at Marcam, & Numeriam non: dici coruum, turdum, nō dici coruam turdam. contra dici pantheram, merulam, non dici pātherū, merulū. Nullius nostrum filium filiam non aptè discerni marē ac feminā: vt Terentium & Terentiam. contra deorum liberos, & seruorum non itidem: vt Iouis filiū & filiam, non Iouem & Iouam. item magnum numerum vocabulorum in hoc genere non seruire analogias. Ad hæc dicimus, omnis orationis, quamuis res natura subsit, tamen si ea in vsum non peruenerit, eo non peruenire verba: ideo equus dicitur & equa, in vsum enim horum discrimina: coruus & *corua* non. quod sine vsum id, quod dissimilis natura. Itaque quædā aliter olim, & nunc tum omnes mares & femine dicebantur columbæ, quod non erant in eo vsum domesticum quo nunc. contra propter domesticos vsus quod internouimus, appellatur mas, columbus: femina, columba. Nā cum in tria genera transit, & idem est in vsum discriminare, totūque denique apparet, vt in doctus, docta, doctum. doctrina enim per hæc tria transire potest, & vsum docuit discriminare doctas res ab hominibus, & in heis marem ac feminam in mare, & femina, & neutro. Neque natura mas transit. neque femina, neque neutra: & ideo non dicitur *feminius*, *femina*, *feminum*: sic reliqua. Itaque singularibus, & secreteis vocabuleis appellati sunt: quare in quibus rebus non subest similis natura, aut vsum, in heis vocabuleis huiusmodi ratio quæri non debet. Ergo dicitur, vt surdus vir, surda mulier, sic surdum theatrum: quod omnes tres ad auditum sunt comparatæ. Contra nemo dicit cubiculum surdū, ad silentium, non ad auditum. at si fenestrā non habet, dicitur cæcus, vt cæcus & cæca, quod omnia habet lumē, habere debent mas ac femina. Habent inter se

natura quandam societatem neutra cum heis, quod sunt diuersa non inter se: quodque de heis perpauca sunt: quæ habeant quādam communitatem. dei & serui nomina, quod non item vt libera nostra transeunt, eadem ex causa; quod ad vsum attinet, institui opus fuit de liberis, de reliqueis nihil attinuit: quod in serueis gentilitia natura non subest in vsum: in nostris nominibus, qui sumus in Latio, & liberi, necessaria. Itaque ibi apparet analogia: ac dicitur Terentius vir, Terentia femina, Terentium genus: in pronomibus ideo non sic item, quod hæc instituta ad vsum singularia, quibus discernentur nomina gentilitia: vt à numero Prima, Secunda, Tertia, Quarta. In vireis, vt Quintus, Sextus, Decimus. sic ab alijs rebus, cum essent duo Terentij, aut plures, discernendi causa. vt aliquod singulare haberent, notabant. forsitan ab eo qui mane natus diceretur, vt is *Manius* esse: qui luci, *Lucius*: qui post patris mortem, *Postumus*. E quibus, quæ cum item accessisset femineis, proportionem appellata. declarant pronomina mulierum antiqua, Mania, Lucia, Postuma. Videmus enim *Maniam*, matrem larum, & *Luciam* Volturniam, saliorum carminibus appellari. *Postumam* à multis post patris mortem etiam nunc appellari. Quare quocunq; progressa est natura, cum vsum vocabuli similis, proportionem propagata est analogia. Cum in quibus declinationibus voluntarius maris, & femine, & neutri, quæ voluntaria sunt, non debent similiter declinari: sed in quibus naturales sunt declinatus, hi qui esse reperiuntur. Quocirca in tribus generibus nominum iniquè tollunt analogias.

39 ¶ *QVI* autem eas reprehendunt quod alia vocabula singularia sunt solum, vt cicero: alia multitudinis solum, vt scala: cum debuerint esse omnia duplicia, vt equus equæ: analogiæ fundamentum esse obliuiscuntur naturam. nam & vsum singulare est quod natura vnum significat, vt equus: aut quod coniuncta quodammodo ad vnum vsum, vt bigæ. itaque dicimus vna musa, sic dicimus vnæ bigæ. Multitudinis vocabula sunt vnum, infinitum, vt musa: alterum, finitum, vt duo, tres, quatuor: dicimus enim, vt hæc musa, sic vnæ bigæ. & binæ, & trinæ bigæ: sic deinceps. Quare tam vnæ & vnæ & vna quodammodo singularia sunt, quam vnus, & vna, & vnum hoc modo mutat, quod altera in singularibus altera in consuetis rebus, & vt duo, tria, sunt multitudinis, sic binæ, trina. Est tertium quoque genus singulare, vt in multitudine, vter: in quo multitudinis, vt vter, vter: vter poeta singularis, vter poeta multitudinis est. Qua explicata natura, apparet non debere omnia vocabula multitudinis habere par singulare. omnes enim numeri à duobus sursum versus multitudinis sunt: neque eos

que eorum quisquam habere potest singulare compar. Iniuria igitur postulat, si qua sint singularia, oportere habere multitudinis.

40 ¶ ITEM qui reprehendunt quoddam non dicatur, vt vnguentum vnguenta, vinum vina: sic acetum *acera*, garum *gara*: faciunt imperite, qui ibi desiderant multitudinis vocabulum, quæ sub mensuram et pondera potius quam sub numerum succedant. nam in plumbo, oleo, argento, cum incrementum accessit dicimus, multum oleum, multum plumbum, argentum: non multa *olea*, *plumba*, *argenta*: cum quæ ex hisce fiant, dicamus plumbea & argentea. aliud enim cum ex argento: nam id tum cum iam vas argenteum, aut pocillum, aut quid item: quod pocilla argentea multa, non quod argentum multum. ea natura in quibus est mensura, non numerus, si genera in se habent plura, & in usum venerunt, & genere multo. sic vina, vnguenta dicta. alius enim generis vinum, quod Chio, alius quod Lesbo. Sic ex regionibus, quæ ipsa dicuntur, nunc melius vnguenta, cui nunc genera aliquot. Si item discrimina magna essent olei & aceti; & sic ceterarum rerum huiuscemodi in usu communi, dicerentur sic olea vt vina. Quare in vtraque denique re, scindere conatur analogiam: & cum in dissimili usu familia vocabula querunt: & cum item ea quæ metimur, atque ea quæ numeramus, dici putant oportere.

42 ¶ ITEM reprehendunt analogias, quod dicantur multitudinis nomine *publica balinea* non *balinea*. contra quod priuati dicunt vnum balineum, quod plura balineas dicant. Quibus responderi potest, non esse reprehendendum quod *scala*, & aquæ calidæ, pleraque, quæ cum multitudinis vocabuleis sint appellata, neque eorum singularia in usum venerint. Idemque, item contra primum balineum nouum, & Græcum introijt in urbem, publicè ibi confedit vbi bina essent coniuncta ædificia lauandæ causâ: vnum vbi viri, alterum vbi mulieres lauarentur: ab eadem ratione domi suæ quisque vbi lauatur, balineum, dixerit. & quod non erant duo, balinea dicere non consueuerunt: cum hoc antiqui non balineum, sed Lauatriam appellare consueuissent. Sed aquæ calidæ a loco, & quæ vbi scaterent, cum vt colerentur, & venissent in usum nostris, cum aliæ ad alium morbum idoneæ essent. Hæ cum plures essent, vt Putecoleis, & in Tusceis, quibus utebantur, multitudinis potius quam singulari vocabulo appellarentur. Sic *scalas*, quod a scandendo dicantur, & singulos gradus scandent: magis erat querendum si appellasset singulari vocabulo *scalam*, cum origo nominatus ostenderet contra.

42 ¶ ITEM reprehendunt de casibus, quod

quidam nominatus habent rectos, quidam obliquos; quod dicunt utrosque in vocibus oportere. Quibus idem responderi potest: in quibus usus & natura non subsit, ibi non esse analogiam, sed ne in his vocabuleis quæ declinantur, si transeunt è recto casu in rectum casum: quæ tenent ferè non discedunt à ratione ulla causâ. vt hi qui gladiatores dicuntur *Faustinos*. nam quod plerique dicuntur, vt treis extremas syllabas, habeant eandem, *Cæceliani*, *Aquiliani*, *Cæciliani*: animaduertant vnde oriuntur nomina dissimilia: *Cæcelius*, *Cæcilius*, *Aquilus*, *Faustius*: recte dicerent *Faustanos* potius quam *Faustinos*. sic à *Scipione* quidam malè dicunt *Scipionios*. nam contra est *Scipionarios*. Sed, vt dixi, quod ab huiuscemodi cognominibus rarò declinantur cognomina, neque in usum etiam perducta notant quædam.

43 ¶ ITEM dicunt, cum sit simile stultus, luscus: & dicatur, stultus, stultior, stultissimus: non dici, luscus, *luscior*, *luscissimus*, sic in hoc genere multa. Ad quæ dico ideo fieri, quod natura nemo luscio magis sit luscus: cum stultitior fieri videatur.

44 Quod rogant, cur non dicamus mane, *manius*, *manissime*: item de vespertino tempore: verè magis & minus esse non potest: ante & post potest. itaque prius est hora prima quam secunda, non magis hora, sed magis mane surgere tam dicitur qui primo mane surgit, quam qui non prior. Vt enim dies non potest esse magis quam mane: itaque ipsam hoc quod dicitur magis sibi non constat: quod magis mane significat primum mane, magis vespere, nouissimum vespere.

45 ¶ ITEM ab huiuscemodi similitudinibus analogia, quod cum sit anus, cadus simile: & sit ab anu *Anicia*, *Anicella*, à cado duo reliqua. quod non sint propagata: sic non dicitur à piscina *piscinula*, *piscinella*. ad huiuscemodi vocabula analogias esse, vt dixi, vbi magnitudo animaduertenda sit in vnoquoque gradu, & quæ sit in usu communi, vt est *cista*, *cistula*, *cistella*, & canis, *canulus*, *canellus*: quod in pecoris usu non est. Itaque consuetudo frequentius res in binas diuidit partes, vt maius & minus: vt *lectus*, & *lectulus*, *arca* & *arcula*, sic alia.

46 Quod dicunt, casus alia non habere rectos, alia obliquos, & ideo non esse analogias, falsum est. Negant habere rectos, in hoc, frugis frugem itè roris, rorem: obliquos non habere, vt in hoc *Diesper*, *Marspiter*. Ad hoc respondeo, & priora habere nominandæ, & posteriora obliquos. Nam & *frugi* rectus est natura *frux*: ac si secundum consuetudinem dicimus, vt hæc auis, hæc ovis, sic hæc frugis. Sic secundum naturam nominandæ est catus roris, secundum consuetudinem ros: cum vtrunque

conueniat ad analogiam; quod & id quod in consuetudine non est cuiusmodi debeat esse apparet: & quod est in consuetudine nunc in recto casu, eadem est analogia ad pleraque, quæ ex multitudine cum transeunt in singulare, difficulter efferuntur ore. sic cum transiretur ex eo quod dicebant hæ oues, vna non est dicta oues, sed additum I, ac factum ambiguum verbum nominandæ an patrici sit casus, vt ouis, & auis. Sic in obliquis casibus cur negant esse *Marſpiteris Diespiteris*, non video: nisi quod minus est tritum in consuetudine quam *Diespiter*: quod in nihil argumentum est. nam tam casus, qui non tritus est, quam qui est. Sed in casuum serie alia vocabula non habent nominandæ, alia de obliquis aliquem. Nihil enim video quo minus firatio percellere poterat hoc crimen. Nam vt signa quæ non habent caput, aut aliquam aliam partem, nihilominus in reliquis membris eorum esse possunt analogiæ, sic in vocabuleis casuum. Possunt item fieri, ac reponi quod aberit, vbi patietur natura & consuetudo: quod nonnunquam apud poetas inueniemus factum. vt in hoc apud *Næuium* in *Clastidio*, *Vita insepulta lætus in patriam reduxit.*

47 ¶ ITEM reprehendunt quod dicatur hæc *strues*, hic *Hercules*, hic homo: debuissent enim dici (si esset analogia) hic *Hercul hæc strus*, hic *homon*. hæc ostendunt non analogiam non esse, sed obliquos casus non habere caput ex sua analogia. nam vt in *Alexandri* statua si impoſueris caput *Philippi*, membra conueniunt ad rationem: sic & ad *Alexandri* membrorum simulacrum caput, quod respondeat, ita fit. Nam si quis tunicam in vsu ita consuit, vt altera plagula sit angustis clauis, altera lateis: vtraque pars in suo genere caret analogia.

48 ¶ ITEM negant esse analogias, quod alij dicunt cupressus, alij cupressi. item de ficis, plataneis, & plerisque arboribus: de quibus alij extremum vs, alij *ET* faciunt. Id est falsum. nam debent dici hei & hæ ficci: quod est vt nummei, ficci, vt nummorum, ficcorum, si essent plures ficus, vt manus, diceremus vt manibus, sic ficibus: & vt manuum, sic ficuum. neque has ficos diceremus, sed ficus, vt non manos, sed manus. Sed neque consuetudo diceret singularis obliquos casus huius fici, neque ab hac fico: vt non dicit huius mani, sed huius manus. & ab hac mano, sed manu.

49 *ET* illud putant esse causa cur non sit analogia, quod *Lucilius* scribit, *Decuis*, siue *decussis* est, qui errant: quod *Lucilius* nõ debuit dubitare, quod vtrumque: nam in ære vsq; ab asse ad centussis numerus æs adsignificat, & eius numeri finito casus omnes a dupon-

dio sunt quod dicitur a multis duobus modis, hic dupondius, & hoc dupondium: vt hoc gladium, & hic gladius. a tressibus virilia multitudinis hei tresses & heis tressibus: cum sit singularis hoc tressis ab eo; sic deinceps ad centussis. Deinde numerus æs non significat. numeri qui æs non significant, vsque a quattuor ad centum, triplicis habent formas; quod dicuntur hei quattuor, hæ quattuor, hæc quattuor: cum peruentum est ad mille quartum adsumit singularæ neutrum: quod dicitur hoc mille denarium, a quo multitudinis sit millia denaria. Quare quom ad analogias quod pertineat, non est vt omnia similia dicantur, sed vt in suo quæque genere similiter declinentur: stultè quærunter quæ æs & dupondius & tressis non dicantur proportionem: cum as sit simplex, dupondius fictus, quod duo asses pendebat, tressis ex tribus aris, quod sic pro assibus nonnunquam æs dicebant antiqui. a quo dicimus assen tenentes, *Hoc ab ære, anæaque libra*: & mille aris legasse. quare, quod a tressis vsque ad centussis numeri eiusmodi sunt compositi, eiusmodi habent similitudinem: dupondius, quod dissimilis est, vt debuit, dissimilem habet rationem. Sic as, quoniam simplex est ac principium, & vnum significat, & multitudinis habet suum infinitum. dicimus enim asses: quos cum finimus, dicimus dupondius & tressis, & sic porro, Videtur mihi, quoniam finitum & infinitum habeat, similitudinem non habere, vtrumque item dicitur magis quod in ipsis vocabuleis vbi additur certus numerus, alitur atque in reliquis dicitur. Nam sic loquuntur, hoc mille denarium, non hoc mille denarii: & hæc duo millia denarium, non duo millia denarii. Si esset denarii in recto casu, atque infinitam multitudinem significaret, tunc in patrico denarium dici oportebat. & non solum in denariis, victoriatis, drachmeis, nummeis, sed etiam in vireis idem seruari oportere, cum dicimus iudicium fuisse triumuirum, decemuirum, non triumuirorum, decemuirorum. Numeri antiqui habent analogias, quod omnibus est vna nouenaria regula, duo actus, tres gradus, sex decuriæ; quæ omnia similiter inter se respondent. regula est numerus nouenarius, quod ab vno nouem cum peruenimus, rursus redimus ad vnum, & hinc vnum & nongenta ab vna sunt natura nouenaria. sic ab octonaria & deorsum versus ad singularia perueniunt. Actus primus est ab vno ad nonaginta: secundus, a mille ad nonaginta millia: quod idem valebat vnum, & mille: vtrumque singulari numero appellant. Nam vt dicitur hoc vnum, hæc duo millia, & sic deinceps multitudinis: in duobus actibus reliqui omnes item numeri. Gradus singularis est in vtroque actu

ab vno ad nouem : denarius gradus ad decem ad nonaginta : centenarius ad nongenta : ita tribus gradibus sex decuriæ fiunt, tres milliaria, & tres minores. antiqui heis numeris fuerunt contenti. Ad hos tertium & quartum actum à deciens minora imposuerunt vocabula, neque ratione : sed tamen non contra est eam de qua scribimus analogiam. Nam vt deciens cùm dicatur, hoc deciens, vt hoc mille, huius mille, vt sit vtrumque sine casibus vocis, dicemus, vt hoc mille, huius mille, sic hoc deciens, huius deciens : nec eò minus in altero, quod est mille, præponemus heis mille, horum mille.

50 ¶ QUONIAM in eò est nomen commune, quam vocant *ipsonymia* obliqui casus, ab eodem capite, vbi erit *ipsonymia*, quo minus dissimiles fiant, analogia non prohibet. Itaque dicimus hic Argus, cùm hominem dicimus ; cùm oppidum, Græcè hoc Argos, Latine hec Argei, item faciemus, eadem vox nomen & verbum significabit, vt in casus & in tempora dispariliter declinetur, vt faciamus à Meto, quod nomen est, Metonis, Metonem : quod verbum est, meto, metis, metam, metebam.

51 ¶ REPREHENDUNT, cùm ab eadem voce plura sunt vocabula declinata, & sunt quas *anonymia* appellant, vt Sappho, & Alcæus, & Alcæo, sic Geryon, & Geriones, & Geryonas : in hoc genere, quod casus perperam permutant quidam : non reprehendunt analogiam, sed qui eis vitur imperite quod quisque caput pertenderit, sequi debet eius consequentias casus in declinando : ac non facere, cùm dixerit recto casu Alcæus in obliqueis dicere Alcæoni & Alcæonem : quod si instituerit, & non secutus erit analogias.

52 ¶ REPREHENDUNT Aristarchum, quod hæc nomina *Melicerius* & *Philomedes* similia neget esse, quod vocandei casus habet alter *Melicerta*, alter *Philomede*. Sic qui dicit, *lepus* & *lupus*, non esse simile, quod alterius vocandei casus sit *lupe*, alterius, *lepus*. Sic *foce*, *maser*. quod in transitu fiat ab altero trisyllabam *foceci*, ab altero bisyllabum *macri*. De hoc est supra reponsum est cùm dixi de lana, heic quoque amplius adiuciam : similia non solum a facie dici, sed etiam ab aliqua coniuncta vi & potestate, quæ & oculis & auribus late-re solet. itaque sæpe gemina facie mala negamus esse similia, si sapore sunt alio. Sic equos eadem facie nonnullos negamus esse simileis in nationes ex procreante dissimileis. Itaque in hominibus emendèis, si natione alter est melior, enimus pluris. atque in heisce omnibus similitudines non sumimus tantum à figura, sed etiam aliunde, vt in equis ætas, vt in heis eiusmodi faciant pullos : vt in pomis, 60

quo sint succo. si igitur idem sequitur in similitudine verborum, quis reprehendendus non est. quare dissimilitudinum discernendarum causa nonnunquam vt pronomen adsumitur, sic casum aliquem adsumi, vt in heis nemus, lepus, hic lepus, hoc nemus. Itaque differunt, ac dicuntur hec lepores, hæc nemora, sic aliud siquid adsumptum erit extrinsecus, quo similitudo penitus perspicui possit. non enim erit remotum à natura. neque enim magnetes lapides duo inter se similes sint necne, perspicere possis, nisi minutum extrinsecus prope apposueris ferrum : quod similes lapides similiter ducunt, dissimiliter dissimiles. Quod ad nominationum analogiam pertinet, ita declinatum arbitror vt omnia quæ dicuntur contra, ad respondendum ab heis sumi fontibus possit.

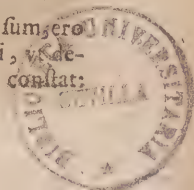
53 ¶ QUOD ad verborum rationem attinet, cùm partes sint quatuor, temporum, personarum, generum, diuisionum : ex omni parte quoniam reprehendunt ad singula respondebo.

54 ¶ PRIMVM quod aiunt analogias non seruari in temporibus, cùm dicant, lego, legi, legam, & sic mille alia : nam quæ sunt vt legi, perfectum significare, duo reliqua, legam & lego, inchoatum : iniuria reprehendunt. Nam ex eodem genere & diuisione idem verbum, quod sumptum est, per tempora traduci potest : vt dicebam, disce, discam : & eadem perfecti, sic, didiceram, didici, didicero : ex quo licet scire verborum rationem constare. Sed eos qui trium temporum verba pronuntiare velint, scienter id facere scire licet.

55 ¶ ITEM illos qui reprehendunt, quod dicimus, amor, amabor, amatus sum. non enim debuisse in vna serie vnum verbum esse duplex, cùm duo simplicia essent. Neque ex diuisione vniuiusmodi pæne verba discrepant inter se. nam infecta omnia simplicia similia sunt & perfecta duplicia inter se paria in omnibus verbis : vt heic, amabar, amor, amabor, amatus ero. quare item male dicunt, ferio, feriam, percussi : quod est ordo, feriam, ferio, feriebam : & item percussi, percutio, percutiam, sic deinceps in reliquis temporibus reprehendenti responderi potest.

56 ¶ SIMILITER erant qui dicunt ex vtraque parte verba omnia commutare syllabas oportere, vt in heis, pungo, pungam, pupugi : tundo, tundam, tutudi. d similia enim conferunt, verba infecta cum perfectis. Quod si infecta modo conferrent, omnia verbi principia incommutabilia viderentur : vt in heis, piugebam, pungo, pungam. Et contra ex vtraque parte commutabilia si perfecta ponerent, vt pupugeram, pupugi, pupugero.

57 ¶ ITEM male conferunt, fui, sum, ero quod fui est perfectum : cuius series sibi, vobis, in omnibus personis & formis constat :

quod est, fueram, fui, fuero, de infecteis. sum, quodnunc dicitur, dicebatur, esum: & in omnibus personeis constat, quod dicebatur, esum, es, est: eram, eras, erat: ero, eris, erit. sic huiusmodi cetera seruari analogiam videbis.

58 ¶ ETIAM hoc reprehendunt, quod quædam verba neque personas habent ternas, neque tempora terna. Id imperitè reprehendunt, vt si quis reprehendat naturam quod non vniuersum finxerit animalia omneis. Si enim natura non omnes formæ verborum terna habeant tempora, ternas personas: non habent totidem verborum diuisiones: quare cum imperamus naturæ, quod infecta solum habet: cum & presenti & absenti imperamus, fiunt terna, vt lege, legito, legat. perfectum enim imperat nemo. contra quæ sunt fatendei, vt, lego, legis, legit, nouena fiunt verba infecti, nouena perfecti.

59 ¶ QUOCIRCA non si genus cum genere discrepat, sed in suo quisque genere. si quid deest, requirendum. ad hæc addita si erit ea quæ de nominatiueis supra sunt dicta, facilius omnia soluentur. Nam vt illic extremum caput rectos casus, sic heic in forma est persona eius qui loquitur, & tempus præsens: vt scribo, lego quare vt illic fit, sic heic item acciderit in formula, vt aut caput non fit, aut ex alieno genere sint proportione eademque illic dicimus. cur nihilominus seruetur analogia: item sicut illic caput suum habebit, & in obliquis casibus transitio erit in aliquam formulam, qua adsumpta, reliqua facilius possunt videri verba vnde sint declinata. Fit enim vt rectus nonnunquam sit ambiguus: vt in hoc verbo *Volo*, quod id duo significat: vnum à voluntate, alterum à volando. Itaque à *Volo* intelligimus & volare & velle.

60 QUIDAM reprehendunt quod *Pluit* & *Luit* dicamus in præterito & presenti tempore, cum analogiæ sui cuiusque temporis verba debeant discriminare. Falluntur: nam est, ac putant, aliter: quod in præteriteis *V* dicimus longum luit, pluit in presenti breue, luit, pluit. Ideoque in venditionis lege fundi *rua casa* ita dicimus vt *V* producimus.

61 ¶ ITEM reprehendunt quidam quod putant idem esse *sacrifico*, & *sacrificor*, & *lauat*, & *lauatur*. quod sit annon, nihil commouet analogiam: dum sacrificat, qui dicat, seruet sacrificabo, & sic per totam formam. nec dicat, sacrificandus, aut sacrificatus sum. hæc enim inter se non conueniunt. Apud Plautum cum dicit, *Pisceis ego credo, qui vsque dum viuunt, adlauant*, diu minus lauari quam hæc *lauat Phronefium*. *adlauant* lauari non conuenit: vt *T* sit postremum, sed *R*, vt lauantur. analogia adlauari reddit, quod *Plauti* aut *librarij* mendum fuit. si est, non ideo analogia, sed qui scripsit, est reprehendendus. omnino & *lauant* &

lauantur dicitur separatim rectè in rebus certis: quod puerum *nutrix* lauatur, puer à *nutrice* lauatur: nos in balineis & *lauamus* & *lauamur*. Sed consuetudo alterutrum cum satis haberet, in toto corpore potius vtimus *Lauamus*, in partibus, *Lauamus*. quod dicimus *lauo* manus, sic pedes, & cetera. Quare in balineis non rectè dicunt *Lauo*, *lauo* manus rectè, sed quoniam in balineis lauro, *lauatus sum*, sequitur. vt contra, quoniam est soleo, oportet dici *Solui*, vt *Cato* & *Ennius* scribunt, non, vt dicit volgus, *Soluitus sum*. debere dici. neque propter hæc, quod hæc quoque discrepant in sermone pauca, minus est analogia, vt supra dictum est.

62 ¶ ITEM cur non sit analogia, adferunt, quod à similibus similia non declinatur, vt ab *dolo*, & *colo*. ab altero enim dicitur *dolui*, ab altero *colui*. In quibus adsumi solet aliquid, quo facilius reliqua dicantur, vt *Myrmecidis* operibus minuteis solet fieri. Igitur in verbeis temporalibus quom similitudo saepe sit confusa, vt discerni nequeat nisi traseris in aliam personam aut in tempus, quæ proposita sunt, nosse, similia intelleguntur, cum transitu est in aliam personam: quod alterum est, *dolas*, alterum *colis*. Itaque in reliqua forma verborum suam vterque sequitur formam, vtrum in secunda forma verborum temporale habeat in extrema syllaba *as*, acsi discernendas dissimilitudines interest: quocirca quare ibi potius index analogiæ, quam in prima? quod ibi abstrusa est dissimilitudo, vt apparet in *heis*, *meo*, *neo*, *veho*. ab *heis* enim dissimilia fiunt transitu. quod sic dicuntur, *meas*, *nos*, *uehus*: quorum vnumquodque suas conseruat similitudinis formas.

63 ¶ ANALOGIAM item de *heis* quæ appellantur participia, reprehendunt multa iniuria. Nam nõ debent duci terna à singuleis verbeis, *amaturus*, *amans*, *amatus*: quod est ab *amo*, *amans*, & *amaturus*: ab amor *amatus*. Illud analogia quod præstare debet, in suo quidque genere habet casus, vt *amatus*, *amato*, *amati*: & sic in mulieribus, *amata*, *amate*: item *amaturus* eiusmodi habet declinationes. *amans* paulo aliter, quod hoc genus omnia sunt in suo genere similia proportione. sic *virilia* & *muliebricia* sunt eadem.

64 DE eo quod in priore libro extremum est, ideo non est analogia: quod qui de ea scripsit, aut inter se non conueniant aut in quibus conueniant, ea cum consuetudinis discrepant verbeis vtunque. Sic enim omneis repudiandum est arteis: quod in medicina & in musica & in alijs multis discrepant scriptores. itè in quibus conueniunt, vt scripteis, sic etiã re repudiant. nam quod ita dicitur, non sit ars, sed artifex reprehendendus, qui debet in scribendo non vidisse verum: non ideo non posse scribi verum. qui dicit hoc monti, & hoc fonti, cum alij dicant hoc monte & hoc fonte: sic alia que

alia quæ duobus modis dicuntur, cum alterum sit verum, alterum falsum: non vter peccat, tollit analogias: sed vter rectè dicit, confirmat: & quemadmodum is qui cum peccat in heis verbeis, vbi duobus modis dicuntur, non tollit rationem cum sequitur falsum: sic etiam in heis quæ non duobus dicuntur, si quis aliter putat dici oportere atque oportet, non scientiam tollit orationis, sed suam inscitiam nudat.

63 ¶ **Q**UIBUS rebus solui arbitremur posse quæ dicta sunt priore libro contra analogiam, vt potui, breui percurri. Ex quibus si id confecissent, quod voluimus, vt in lingua Latina esset anomalia: tamen nihil egressent: ideo quòd in omnibus partibus mundi vtraque natura inest: quòd alia inter se, alia sunt sicut in animalibus dissimilia: vt equus, bos, ouis, homo: item alia in vnoquoque horum genere inter se similia innumerabilia. Item in piscibus diffi-

mustellæ, sic aliis. vt maior ille numerus sit similitudinum earum quæ sunt separatim in muræneis, separatim in aselleis, sic in generibus aliis. Quare cum in inclinationibus verborum numerus sit magnus à dissimilibus verbeis ortus, quòd etiam vel maior est in quibus similitudines reperiuntur, consistendum est esse analogias. Itemque cum ea non multò minus quam in omnibus verbeis patiatur vt consuetudo communis: fatendum illud, quodammodo analogiam sequi nos debere vniuersos, singulos autem, præterquam in quibus verbeis offensa sit consuetudo communis. quòd, vt dixi, aliud debet præstare populus, aliud è populo singuli homines. Neque id mirum est, cum singuli quoque non sint eodem iure. nam liberius potest poeta quàm orator sequi analogias. ¶ Quare, cum hic liber id quod pollicitus est demonstraturum absoluerit, faciam finem. proximo deinceps de declinatorum verborum forma scribam.

EPITOME LIBRI NONI.

De quatuor rebus quæ continentur declinationibus verborum. De simili ac dissimili 1. Quid ratio quam appellant λόγος. 2. Quid

Propertio quod dicunt ἀνάλογος. 3. Quid consuetudo & usus. 4. In quibus non sit seruanda Analogia. 5. In quibus sit seruanda Analogia. 6.

M. TERENCEII VARRONIS DE LINGVA LATINA LIBER

NONVS.

LN VERBORVM declinationibus disciplina loquendi dissimilitudinem an similitudinem sequi deberet multi quærent. Cum ab heis ratio quæ à similitudine oriretur, vocaretur analogia, reliqua pars appellaretur anomalia: de qua re primo libro, quæ dicerentur, cur dissimilitudinem ducem habere oporteret, dixi. Secundo contra quæ dicerentur, cur potius similitudinem conueniret præponi. quarum rerum quòd nec fundamenta, vt debuit, posita ab vilo, neq; ordo ac natura, vt res postulat, explicata, ipse eius rei formam exponam. ¶ Dicam de quatuor rebus quæ continentur declinationibus verborum: quid sit simile ac dissimile, quid ratio quam appellant λόγος, quid proportio, quod dicunt ἀνάλογος, quid consuetudo. quæ explicatæ declarabunt analogiam & anomalam, vnde sit, quid sit, cuiusmodi sit.

2 ¶ De similitudine & dissimilitudine ideo primum dicendum, quòd ea res est fundamentum omnium declinationum, ac continet ra-

tiones verborum. ¶ Simile est, quod res plerasq; videtur habere eandem: quas illud cuiusque simile. ¶ Dissimile est quod videtur esse contrarium. huius minimum ex duobus constat omne simile, item dissimile, quòd nihil potest esse simile quin alicuius simile: item nihil dicitur dissimile quin addatur quouis id sit dissimile. Sic dicitur similis homo homini, equus equo: & dissimilis homo equo: nam similis est homo homini, ideo quòd eandem figuras membrorum habent, quæ eos diuidunt ab reliquorum animalium specie: in ipseis hominibus simili de causa vir viro similior quam vir mulieri, quòd plures habent eandem partes: & sic senior seni similior quam puero. Eo porro similiores sunt qui facie quoque panè eadem, habitu corporis simili. Itaque qui plura habent eadem dicuntur similiores: qui proximè accedunt ad id vt omnia habeant eadem, vocantur gemini, similibus. ¶ Sunt qui treis naturas rerum putent esse, simile, dissimile, neutrum quod aliàs vocetur non simile, aliàs non dissimile. Sed quamuis tria sint, simile, dissimile, neutrum, tamen potest diuidi

etiam in duas partes: sic, quodcumque conferas, aut simile esse, aut non esse. *simile esse & dissimile*, si videatur esse, vt dixi: *neutrum*, si in neutram partem præponderet: vt si duæ res quæ conferuntur, vicenas habent parteis, & in heis denas habeant eandem, denas alias ad similitudinem & dissimilitudinem æquè animaduertendas. hanc naturam plerique subiiciunt sub dissimilitudinis nomen. Quare quoniam fit vt potius de vocabulo quam de re controuersia esse videatur: illud est potius aduertendum, cum *simile esse* dicitur quid, cui parri simile dicatur esse. in hoc enim solet esse error, quod potest fieri vt homo homini simile sit, & non sit, vt multas partes habeat simileis; & ideo dici possit simileis habere oculos, manus, pedes, sic alias res separatim, & vnâ plures. Itaque, quod diligenter videndum est in verbeis, quas parteis & quot modis oporteat vt simileis dicantur, vt infra apparebit: is locus maximè lubricus est. Quid enim similitudo potest videri indiligenti, quàm duo verba hæc, *uis* & *uis*? quæ non sunt: quod alterum significat suere, alterum suem. Itaque similia esse vocibus ac syllabeis confitemur, dissimilia esse partibus orationis videmus: quod alterum habet tempora, alterum casus. quæ duæ res vel maximè discernunt analogias. Item propinquiora genere inter se verba similem sæpe pariunt errorem, vt in hoc, quod *nemus* & *lepus* videntur esse simile, quod vtrumque habuerit eundem casum rectum: sed non est simile, quod eis certæ similitudines, opus sunt, in quo est, vt in genere nominum sint eodem. quod in heis non est: nam in virili genere est *lepus*, & neutro *nemus*: dicitur enim hic *lepus*, & hoc *nemus*. Si eiusdem generis essent, vtrique præponeretur idem, ac diceretur aut hic *lepus* aut *nemus*, hic aut hoc *lepus*, & hoc *nemus*. quare, quæ & cuiusmodi sunt genera similitudinū ad hanc rem, perspicendum ei qui declinationes verborum proportionem sintne, quæret. Locum hunc, quod est difficilis, qui de heis rebus scripserunt, aut vauerunt. aut inceperunt, neque adsequi poterunt. itaque in eo dissentio, neque ea vniuersi, apparet. nam alij de omnibus vniuersis discriminibus perscrutuntur numerum: vt Dionysius Sidonius, qui scripsit eas esse septuaginta vnum: alij, partes eius, quæ habent casus: cuius eadem hic cum dicat esse discrimina quadraginta septem, Aristoteles retulit in litteras quatuordecim, Nestocles Parmeniscus in litteras octo: sic alij pauciora, aut plura. quarum similitudinum si esset origo rectè capta, & inde orta ratio, minus erraret in declinationibus verborum, quarum ego *principia* prima duorum generum sola arbitror esse, ad quæ similitudines exegi oporteat: è quæis vnum positum in

verborum materia, alterum vt in materia figura, quæ ex declinatione fit. Nam debet esse vnum, vt verbum verbo, vnde declinetur, fit simile: alterum, vt è verbo in verbum declinatio, ad quam conferatur, eiusdem modi fit. alias enim à similibus verbeis similiter declinantur, vt ab herus, ferus: hero, fero: alias dissimiliter herus ferus, heri ferum. Cum vtrumque & verbum verbo erit simile, & declinatio declinationi; tum denique dicam esse similem, ac duplicem & perfectam similitudinem habere, id quod postulat analogia. Sed ne altitius videar poluisse duo genera esse similitudinam sola, cum vtriusque inferiores species sint plures: si de heis reticero, vt mihi relinquam latebras, repetam ab origine, quæ similitudineis conferendis verbeis & inclinandis sequendæ aut vitandæ sunt. ¶ Prima diuisio in oratione, quod alia verba nuscuntur, vt hæc, vix, mox: à ferus, ferebam: & cum nisi in heis verbeis qua declinantur, non possit esse analogia, qui dicit simile esse mox & nox, errat: quod non est eiusdem generis vtrumque verbum, cum non succedere debeat sub casum ratione. nox neque debeat neque possit. ¶ Secunda diuisio est de heis verbeis qua declinari possunt: quod alia sunt à voluntate, alia à natura. *Voluntaria* appello cum vnusquisque à nomine alio imponit nomen, vt *Romulus*, *Roma*. *Naturam* dico, cum vniuersi acceptum nomen ab eo qui imponit non requirimus quemadmodum id velit declinari, sed ipsi declinant, vt huius *Romæ*, hanc *Romam*. De heis duabus partibus, *voluntaria* declinatio refertur ad consuetudinem, *naturalis* ad rationem. Quare proinde ac simile, conferri non oportet, ac dicere, vt fit à *Roma* *Romanus*, sic ex *Capua* dici oportere *Capuanus*: quod in consuetudine vehementer nutat: quod declinantes imperite rebus nomina imponunt, à quibus cum accepit consuetudo, turbulenta necesse est dicere. itaque neque *Aristarchus* neque alij in analogijs defendendam eius susceperunt causam. Sed, vt dixi, hoc genere declinatio in communi consuetudine verborum ægrotat & languescit: quod oritur è populi multiplici imperio. itaque in hoc genere in loquendo magis anomalia quàm analogia. ¶ Tertia diuisio est, quæ verba declinat à natura. ea diuiditur in parteis quatuor. in vnâ primam, videlicet, quæ habet casus, neque tempora habent: vt *docilis*, *facilis*: in alteram, quæ tempora habent, neque casus: vt *doceri*, *faci*: in tertiam, quæ vtraque habet, vt *docens*, *faciens*: in quartam, quæ neutrum: vt *doctus*. Ex hac diuisione singuleis partibus tres reliquere dissimiles. Quare nisi in sua parte inter se collata erunt verba, si non conueniunt, non erit ita simile vt debeat facere idem.

¶ In articuleis vix adumbrata est analogia & magis vocum quim rerum: in nominibus magis expressa: ac plus etiam in vocibus ac similitudinibus, quam in rebus, suam obtinet rationem. Etiam illud accedit, in articuleis, habere analogias, ostendere sit difficile, quod singula sint verba: heic contra facile, quod magna sit copia similium nominum. Quare non tam hanc partem ab illa diuidendum quam illud videndum, vt satis sit verecundi, etiam 10
illam in eandem harenam vocare pugnatum. ¶ Vt in articuleis duæ partes, finitæ & infinitæ: sic in vocabuleis duæ, vocabulum & nomen: non enim idem, oppidum, & Roma: cum oppidum, sit *vocabulum*, Roma *nomen*. quorum discrimen in heis reddendis rationibus alii discernunt, alii non: nos sicubi opus fuerit, quid sit, & cur, adscribimus vniuscuiusque partes. quoniam species plures, de singulis dicam. Prima pars casualis diuiditur in parteis duas, in *nominatiuum* scilicet: quod finitum & infinitum est, vt hic & quis. 20
de heis generibus duobus vtrumsumperis, cum reliquo non conferendum, quod inter se dissimiles habeant analogias nominatus.

¶ Vt similis sit nominatus, habere debet vt sit eodem genere, specie eadem, sic casu, exitu. *Genere*, vt si nomen est, quod conferas sit nomen. *Specie simile*, vt non solum sed vtrunque sit virile. *Casu simile*, vt si alterum sit dandei, item alterum sit dandei, quocum conferas. *Exitu*, vt quas vnum habeat extremas litteras, easdem alterum habeat. ¶ Ad hunc quadruplicem fontem ordines diriguntur binis vni, transuersi; alteri, directi: vt in tabula sollet in qua latrunculeis ludunt. *Transuersi* sunt qui à recto casu obliqui declinantur, vt albus, albi, albo: *directi* sunt, qui à recto casu in rectos declinantur, vt albus, alba, album. vtrique sunt partibus feneis. Transuersorum ordinum partes appellantur *casus*: directorum, *genera*: vtreisque inter se impliciteis, *forma*. Dicam prius de transuersis. ¶ Casuum vocabula alius alio modo appellauit. nos dicemus, qui nominandi causa dicitur, *nominandi* vel *nominatiuum*.

* Desunt pagina *

& scopæ dicitur vna scopa. aliter enim natura, quod priora simplicibus, posteriora coniuncteis rebus vocabula ponuntur. sic bigæ, sic quadrigæ, à coniunctu dicitur. itaque non dicitur, vt hæc vna, lata, & alba: sic vna bigæ, sed vnæ bigæ: neque vt dicitur, vt hæc duæ, lata, albæ. sic hæc duæ bigæ, & quadrigæ. Item *figura verbi* qualis sit refert, quod in figura vocis alias commutatio fit in vno verbo in medio: vt curso, cursito: alias in extremo, vt doceo, docui: alias communis, vt lego legi. Refert igitur, ex quibus littereis quodque verbum constet, maxime extrema, quod ea in plerisque 60

que commutantur. quare in heis quoque partibus similitudines ab aliis male, ab aliis bene. quod solent sumi in casibus conferendis, recte an perperam videndum. sed vbicumque commouentur litteræ, non solum hæc sunt animaduertendæ, sed etiam quæ proximæ sunt, neque mouentur. hæc enim vicinitas aliquantum potest in verborum declinationibus. In quæis figureis non ea similia dicemus quæ similibus res significant: sed quæ ex forma sint vt eiusmodi res similia ex instituto significare plerunque soleant. vt tunicam virilem & muliebrem, dicimus. non eam quam habet vir aut mulier, sed quam habere ex instituto debet. potest enim muliebrem vir, virilem mulier habere (vt in scæna ab actoribus haberi videmus) sed eam dicimus muliebrem, quæ de eo genere est, quo indutu mulieres, vt vterentur, est institutum. vt actor stolam muliebrem, sic Perperna, & Cæcina, & Purpurina figura muliebria dicuntur habere nomina, non mulierum. ¶ *Flexura* quoque *similitudo* videnda, ideo quod alia verba quam vim habeant ex heis verbeis vnde declinantur, apparet, vt quemadmodum oporteat, vt à prætor, consul; prætori, consuli. Alia ex transitu intelliguntur, vt, *socer*, *macer*: quod alterum sit *socerum*, alterum *inacrum*: quorum vtrumque in reliqueis à transitu suam viam sequitur & in singularibus, & in multitudinis declinationibus. hoc fit ideo quod naturarum genera sunt duo. quæ inter se conferri possunt. vnum, quod per se videri potest, vt homo & equus: alterum sine adsumpta aliqua re extrinsecus perspici non possit, vt Eques, & Equito. vtrumque enim dicitur ab equo: quare hominem homini similem esse, aut non esse, si contuleris ex heis ipseis homini animaduertentis scies. Ac duo inter se similitérne 40
sint longiores quam sint eorum fratres, dicere non possis, si illeis breuiores, cum quibus conferuntur, quam longi sint ignorentur. sic latiorum atque altiorum. item cetera eiusdem generis, sine adsumpto extrinsecus aliquo perspici similitudines non possunt. Sic igitur quidam casus, quod ex hoc genere sunt, non facile est dicere similes esse, si eorum singularum solum animaduertas voces: nisi adsumperis alterum, quo flectitur in transeundo vox. ¶ Quod ad nominatiuum similitudines animaduertendas arbitratus sum satis esse augere, hæc sunt. ¶ Relinquitur de articuleis. in quibus quædam eadem, quædam alia. De quinque enim generibus duo prima habent eadem, quod sunt & virilia & muliebria, & neutra; & quod alia sunt, vt significet vnum, alia vt plura; & de casibus, quos habent quinos. nã vocædei voce notatus nō est. Proprium illud habent, quod *partim* sint *finia*, vt hic & hæc: partim *infinia*, vt quis & quæ; quorum

quod adumbrata & tenuis analogia: in hoc libro plura dicere non necesse est. ¶ Secundū genus, quæ verba tempora habent, neq; casus, sed habent personas, eorū, declinatū species sunt sex. Vna, quæ dicitur *tēporalis*, vt legebam, gemebam; lego, gemo. Altera, *personarum*, vt sero, meto; seris, metis. Tertia, *rogandei*, vt scribōne, legōne: scribīsine, legīsine? Quarta, *respondendei*, vt fingo, pingo; fingis, pingis. Quinta *optandei*, vt dicerē, facerē; dicā, faciā. Sexta, *imperandei*, vt cape, rape; capito, rapito. Item sunt declinatuum species quattuor, quæ tempora habent sine personis, in rogando: vt foditurne? lēriturne? &, fodieturne? sereturne? Ab *respondendei specie* eadem figurē sūt extreme syllabeis dempteis. *Optandei species*, vt viuatur, ametur: viuaretur, amaretur. *Imperandei declinatus* sitne, habet dubitationem: & earum sitne hæc ratio, paretur, pugnetur: parari, & pugnari. Accedunt ad has species à copuleis diuisionum quadrineis, *ab insecti & perfecti*, emo, edo: emi, edi: à *semel & sapius*, vt lego, scribo: lectititauī, scriptitauī: *faciēdei & patiēdei*, vt vro, vngo, vrōr, vngor: *A singulari & multitudinis*, vt laudo, culpo: laudamus, culpamus, Huius generis verborum, cuius species exposui quāmlatē quidque pateat, & cuiusmodi efficiat figuras, in libris qui de formulis verborum erunt diligentius expeditur. ¶ Tertii generis quæ declinantur cum temporibus & casibus, ac vocantur à multis ideo *participalia*, hoc est, gerundi.

* De sunt pagina tres. *

2. Quæ ad modū declinamus, querimus casus eius, etiam si is qui finxit poeta aliquot vocabulum, & ab eo casu ipse aliquē perperā declinauit, potius cum reprehendimus quā sequimur. Igitur ratio quam dico, vtrobique est & in heis verbis quæ imponuntur, & in heis quæ declinantur: neque non etiā tertia illa quæ ex vtroque miscetur genere. Quarum vnaqueque ratio conlata cum altera, aut similis, aut dissimilis, aut sepe verba alia, ratio eadem: & nonnunquam ratio alia, verba eadem. Quæ ratio in amor amorī, eadem in dolor dolorī: neque eadem in Dolor dolorē: & cum eadem ratio quæ est in amor & amoris, sit in amores & amorum tamen, ea, quod non in ea quæ oportet conferur materia, per se solum efficere non potest analogias, propter disparilitatem vocis figurarum. quod verbum copulatum singulare cum multitudine, ita cum est proportione, vt eandem habeat rationem: tum denique ea ratio conficit id quod postulat analogiæ: de qua deinceps dicam.

3. SEQUITUR tertius locus, quæ sit ratio & proportio, quæ à Græcis vocatur *ἀναλογία*: hinc dicta analogia. Ex eodem genere quæ res inter se aliqua parte dissimiles rationē habent aliquam, si ad eas duas alteræ res duæ conla-

tæ sunt, quæ rationem habeant eandem: quod ea verba bina habeant eandem *ἀναλογία*, dicitur vtrobique separatim analogon: simul conlata quattuor, analogia. Nam vt in gemineis, cum simile dicimus esse Menæchmum Menæchmo, de vno dicimus, cum similitudinem esse in heis, de vtroque videatur: sic cum dicimus eandem rationem habere assem ad semissem, quam habet in argento libella ad sembellam, quid sit analogon, ostendimus: cum vtrobique dicimus & in are & argento esse eandem rationem: cum dicimus de analogia, vt sodalis & sodalitas, ciuis & ciuitas, non est idem: sed vtrobique ab eodem ac coniunctum. sic analogon & analogia idem non est, sed item est congeneratum. Quare si homines substuleris, sodales substuleris: si sodales, sodalarē. Sic item si substuleris *ἀναλογία* substuleris analogon: si id, analogiam. quæ cum inter se tanta sint cognatione, debet subtilius audiri quā dici expectare. id est, cum dixerō quid de vtroque, & erit commune, expectes dum ego in scribendo transferā in reliquum. Sed vt potius tu persequere animo, hæc sunt in dissimilibus rebus. vt in numeris, si contuleris cum vno duo, si cum decem viginti. Nam quum rationem duo ad vnum habent, eandem habent viginti ad decem. In nummis in similibus, sic est ad vnum victoriatum denarius, sicut ad alterum victoriatum alter denarius. Sic item in aliis rebus omnibus proportione dicuntur, in quo est: sic quadruplex natura, vt in progenie, vt est filius ad patrem, sic est filia ad matrem: & vt est in temporibus merides ad diem, sic media nox ad noctem. Hoc poeta genere in similitudinibus vtuntur. multum hoc acutissimē geometræ, hoc in oratione diligentius quā alii ab Aristarcho grammatici: vt cum dicunt proportione similia esse, amorem amori, dolorem dolori. Cum item dissimile esse videat amorem dolori, quod est alio casu; item dolorē dolori. sed dicit quod in similibus nonnunquam rationes habent implicatas duas, vt sit vna directā, altera transuersā. Quod dico, apertius sic fiet. Esto sic expositos esse numeros, vt in primo versu sit vnum, duo, quattuor: in secundo, decem, viginti, quadraginta: in tertio, centum, ducenta, quadringenta. In hac formula numerorum duo inerunt quos dixi *ἀναλογία*, qui diuersas faciunt analogias, vnus duplex, qui est in obliqueis versibus, quod est vnus ad duo, sic duo ad quattuor: alter, decemplex, in directis ordinibus: quod est vnus ad decem, sic decem ad centum. Similiter in verborum declinationibus est biuium, quod ab recto casu in recto: ita vt formulam similiter efficiant: quod si primo versu hic albus, huic albo, huius albi. secundo, hæc alba, huic albæ, huius albæ. tertio, hoc album, huic

huic albo; huius albi. Itaque sunt per obliquas declinationes ex heis analogia hoc genus.

* *Desunt quadam.* *

albius, atrius; albio, atrio: per directas declinationes, albius, atrius; albia, atria: quæ scilicet erit particula ex illa ducenaria tria, quæ scilicet centenaria formula analogiarum, de qua supra dixi. ¶ Analogia quæ dicitur, eius genera sunt duo. Vnum *diuinitum* sic est, vt vnum ad duo, sic decem ad viginti: alterum *coniunctiuum*, sicut est vnũ ad duo, sic duo ad quattuor: in hoc quod duo bis dicuntur: & tũ conferimus ad vnũ, & tũ cũ quattuor. Hoc quoque, natura dicitur quadruplex. sic à septem chordis citharæ, tamen duo dicuntur habere tetrachorda. quod quemadmodum crepat prima ad quartã chordã, sic quarta ad septimã respõdet: media est alterius prima, alterius extrema. ¶ Medici, in ægroteis septimos dies qui obseruant quarto die, idẽ diligentius signa morbi aduertunt, quod quam rationem habuit primus dies ad quartum, eandem præfagit habiturum qui est futurus, ab eo quartus, & qui est septimus à primo. *Quadruplices deuncta sunt in casibus vocabulorũ*, vt rex regi: *coniuncta sunt tripliciter in verborum tribus temporibus*, vt legebam, lego, legam. quod quam rationem habet legebam ad lego hanc habet lego ad legam. In hoc ferẽ omnes homines peccant, quod perperam tribus temporibus hæc adiiciunt, cũ proportionẽ volunt pronuntiare. Nam cũ sint verba alicia infecta, vt lego & legis: alia: perfecta, vt legi & legisti: & debeant sui cuiusque generis in coniungendo copulari: & cũ recte sit idẽ lego ad legebam, nõ recte est lego ad legi: quod legi significat quid perfectũ, vt hoc, tutudi, pupugit: tundo, pungo: tũdam, pungam, item necatur sum, verberatus sum: necabor, verberabor. Initia reprehendunt, quod infectũ inter se similia sunt, & perfectũ inter se, vt tundebam, tundo, tundam: & tutuderam, tutudi tũdero. Sic amabar, amor, amabor: & amatus eram, amatus sum, amatus ero. Itaque reprehendunt qui contra analogias dicunt cur dispariter in tribus temporibus dicantur quædam verba natura, cũ quadruplex sit natura analogia. Id nonnunquam, vt dixi, pauciores videtur habere partes, sic etiam alias plures: vt cũ est, quemadmodum ad tria vnum & duo, sic ad sex duo & quattuor. quæ tamen quadrupartita comprehenditur forma quod bina ad singula conferuntur. quod in oratione quoque nonnunquã reperietur. Sicut Diomedes confertur Diomedibus, sic dicitur ab Hercule Herculis. & vt hæc heic ab vno capite à recto casu in duos obliquos descendunt casus: sic contrã, multa à duobus capitibus recti casuum conflunt in obliquum vnum. Nam vt ab eis recteis, heic Bœbici, hæ Bœbiæ, sit heic Bœbici: sic est ab heis, heic Cœlici, hæ

Cœliæ, heis Cœlicis. A duobus similibus similiter declinatur: vt sit in heis, nemus, olus: nemora, olera. Alia à dissimilibus similiter declinantur: vt in articulis ab hic, iste: hunc, istum. *Analogia fundamenta habet*, aut à voluntate hominum, aut à natura verberum, aut re vtraque. *Voluntatẽ dico*, impositionẽ vocabulorum naturam, declinationẽ vocabulorum, quod decurritur sine doctrina. Qui impositionem sequetur, dicit: si simile in recto casu dolus & malus: fore in obliquo, dolo & malo: si naturam sequetur, si sit simile in obliquis Marco, Quinto, fore vt sit Marcum, Quintum. Qui vtrũque sequetur, dicit, si sit similis transitus, vt est in seruis serue, fore vt sit iten in ceruis cerue. Commune omnium est, vt quattuor figuras vocis habeat proportionẽ declinatus. *Primum* genus est ortum ab similitudine in recteis casibus: *secundum* ab similitudine quæ est in obliquis: *tertium* à similitudine quæ est in transitibus de casu in casum. Primo genere ab imposito ad naturam proficiscuntur: in secundo, contrã: in tertio, ab vtroque. Quo circa etiã hoc tertium potest bifariam diuisum esse: tertium & quartum dici, quod in eo vt profas, & rosas potest dici, qui initia faciet analogiæ, impositiones ab heis obliquas figuras declinare habebit: qui naturam, cõtra, qui ab vtraque, reliquas declinationes ab huiusmodi transitibus. Impositio est in nostro dominatu, nos in natura. quemadmodum enim quisque vult, imponit nomen, at declinat quẽadmodum vult natura. Sed quoniam duobus modis imponitur vocabulum, aut re singulari, aut multitudine: singulari, vt cicer, multitudinis, vt scalæ. Nec dubium est quin ordo declinatuũ, in quo res singulares declinantur, solæ ab singulari aliquo casu proficiantur, vt cicer, ciceri, ciceris. item contra in eo ordine qui multitudinis erit solum quin à multitudinis, aliquo casu ordiri conueniat, vt scalæ, scaleis, scalas. Aliud videndum est, cũ duplex natura copulata ad declinationem bini fiant ordines, vt est Mars, Martis. Vnde autẽ ratio analogiæ debuit ordiri, vtrum ab singulari re in multitudinem, an contrã: neque enim si natura ab vno ad duo peruenit: idcirco non potest amplius esse in docendo posterius, vt vnde incipias vt quod sit prius ostendas. Itaque illi qui de omni natura disputant, atque idẽ vocantur physici, tamen ex heis ab vniuersã natura profecti, retrõque esse principia mundi ostendunt. Oratio cũ ex litteris constat tamẽ eã grammatici litteris ostenderunt. quare in demonstrando, quoniã potius profecisse oportet ab eo quod apertius est, quam ab eo quod prius est & potius ab incorrupto principio, ab natura rerum, quã ab libidine hominum. Et hæc tria quæ sequenda magis sunt, minus sunt in singularibus quã in multitudine,

commodius potest ordiri, quod in heis principis minus orationis verbis fingendis, verborum forma, facilius singularia videri posse quam ex singularibus multitudinis: hæc ostendunt, trabs, trabs: duces, dux. Videmus enim ex heis verbis, trabs, duces, de extrema syllaba E litteram exclusam, & ideo in singulari factum esse trabs, dux. Contra ex singularibus non tam videmus quemadmodum facta sint ex B & S trabs, ex C & S dux. Si similitudinis rectus casus forte figura corrupta erit (id quod accidit raro) prius id corrigemus quam inde ordiemur. obliqueis adsumere oportere figuras eas quæ non erunt ambiguar, siue singulares, siue multitudinis, ex quibus id cuiusmodi debent esse, perspicui possint. Nam nunquam alterum, ex altero videtur: vt Chrysippus scribit, quemadmodum pater ex filio, & filius ex parte, neque minus in fornicibus propter sinistram dextra stat, quam propter dextram sinistram. Quapropter, vt ex recteis casibus obliqui, & ex obliqueis recti, & ex singularibus multitudines, & ex multitudinis singulares nonnunquam recuperari possunt: principium id potissimum sequi debemus, vt in eo fundamentum sit in natura, quod in declinationibus ibi facilior ratio. Facile enim est animaduertere peccatum magis cadere posse in impositiones eas quæ sunt plerumque in recteis casibus singularibus: quod homines imperiti & dispersi vocabula rebus imponunt, quocumque eos libido inuitauit. natura incorrupta est plerumque suapte sponte, nisi qui eam vsu inficio deprauauit. Quare siquis principium analogiæ potius posuerit in naturalibus casibus quam in impositiueis, non multa in consuetudine occurrent, & vt à natura libido humana corrigitur, non ab libidine natura, quod, qui impositionem sequi voluerint, facient contrà. In à singulari quis potius proficisci volet, id illum facere oportebit ab sexto casu, qui est proprius. Latineis enim non est casus alius. Heis litterarum discrimenibus facilius reliquorum varietatem discernere poterit, quod ii habent exitus aut in A, vt ab hac terra: aut in E, vt ab hac lance: aut in I, vt ab hoc leui: aut in O, vt ab hoc celo: aut in V, vt ab hoc versu. Igitur ad demonstrandas declinationes biceps vna hæc. ¶ Sed quoniam *ubi analogia*, 50 *trius*; vnum, quod *in rebus*: alterum, quod *in vocibus*: tertium, quod *in utroque*: duo priora simplicia, tertium duplex: animaduertendum hæc quam inter se habeant rationem. *Primum ea* quæ sunt discrimina in rebus, partim sunt quæ ad orationem non attineant, partim quæ pertineant. Non pertinent, vt ea quæ obseruant in ædificiis & signeis faciendis ceteris, que rebus artifices: e queis vocantur aliæ, harmonica: sic item aliæ nominibus aliis: sed 60 nulla harum fit loquedo pars ad orationem. Que

pertinent res, ex sunt quæ verbis dicuntur proportionem, neque à similitudine quoque vocum declinatus habent. vt Iuppiter, Mars, piter: Ioui, Marti. Hæc enim genera nominum & numero & casibus similia sunt, proportionem. similia inter se, quod vtraque nomina sunt, & virilia sunt, & singularia, & casu nominandi & dandi. *Alterum* genus vocale est, in quo voces modò sunt proportionem similes, non rest vt biga bigæ, nuptia nuptiæ, Neque enim in heis res singularis subest vna, cum dicitur biga, quadriga. neque ab heis vocibus que declinata sunt, multitudinis significant quidquam. Ideo quod omnia multitudinis quæ declinantur ab vno: vt à merula, merulæ, sunt eiusmodi vt singulari subiungantur: sic merulæ duæ, caculæ tres, faculæ quattuor. Quare cum idem non possit subiungi: cum dicimus vnæ bigæ, quadrigæ duæ, nuptiæ tres, sed pro eo vnæ bigæ, binæ quadrigæ, trinæ nuptiæ: apparet non esse bigæ, & quadriga, & bigæ, & quadrigæ: sed vt est huius ordinis vna, duæ, tres principium vna: hæc in ordine altero, vnæ, binæ, trinæ, principium vna: sic in hoc ordine altero, vnæ, binæ, trinæ, principium est vnæ. *Tertium* genus, est illud duplex quod dixi, id quo & res & voces similiter proportionem dicuntur: vt bonus, malus: boni, mali. de quorum analogia & Aristophanes & alii scripserunt. Etenim hæc denique perfecta, vt in oratione illæ duæ simplices inchoatæ analogiæ, de quibus tamen separatim dicam, quod heic quoque vtinur in loquendo. Sed prius de perfecta in qua & res & voces quadam similitudine continentur. cuius genera sunt tria: vnum, *vernaculum* ac domesticum: alterum, *aduentitium*: tertium, *nothum*, ex peregrino heic natum. *Vernaculum* est, vt sutor, & pistori: sutori, & pistori. *Aduentitium* est, vt Hectoris, Nestoris, Hectoras, Nestoras. *Tertium* illud *nothum*, vt Achilles, & Peleus, de genere multi videntur, non modò poetæ, sed etiam plerique. hæc primò omnes qui soluta oratione loquuntur, dicebāt, vt questorem, pretorem, sic Hectorē, Nestorem. Itaque Ennius ait, Hectoris natum de muro Troiano iactari. Actius hoc in tragædiis largius à prisca consuetudine mouere cepit, & ad formas Græcas verborum magis reuocare. & à quo Valerius ait, Actius Hectorem nollet facere, Hectora mallet. quod aduentia pleraque habemus Græca, secutum, vt de notheis Græcanicos quoque nominatos plurimum haberemus. Itaque vt heis alia Græca, alia Græcanica, sic analogiæ, è quibus que sic nothæ sunt declinationes, de heis aliæ sunt prisecæ, vt Bacchides, Chryfides: aliæ, minores, vt Chryfideis, Bacchideis: aliæ, recentes, vt Chyfidas, Bacchidas: cum heis omnibus tribus vtatur nostri. maxime qui sequuntur media in loquedo, ostendunt minimè quod prima parum similia videri esse Græceis, vn-de sint translata: tertia parum similia nostris

4 OMNIS analogiæ fundamentum similitudo quædam, vt dixi, quæ solet esse in rebus, in vocibus, & in vtroque in qua harum parte cumque sit in ferendo, & eiuſmodi, videndum. Nam, vt dixi, neque rerum, neque vocis similitudo ad has duplices, quæ in loquendo quærimus, separatim satis est, quod vtraque parte opus est simili, analogias verborum exprimendas: quas ad loquendum vt perducas, accedere debet *usus*. Alia enim ratio qua facias vestimentum, alia, quemadmodum vtare vestimento. *Vsus species* videntur esse tres: vna, *consuetudinis veteris*; altera *consuetudinis huius*, *tertia autem neutra*. *Veteris*, vt calceas furus, calcei furi. *Huius consuetudinis*, vt albus, caldus: albo, caldo. *Neutra*, vt scala, falera, scalam, faleram. Ad quas accedere potest *quarta*, quæ est *mixta*, vt amicitia, inimicitia: amicitiam, inimicitiam. *Prima* est, qua vsi antiqui, & nos reliquimus: *secunda*, qua nunc vtimur: *tertia*, qua vtuntur poetæ. ¶ Analogia non item ea definienda *qua dirigitur ad naturam verborum*, atque illa *qua ad usum loquendi*. Nam prior definienda sic, Analogia est verborum similitudo declinatio similis. Posterior sic, Analogia est verborum similitudo declinatio similis, non repugnante consuetudine communi. Ad quam harum duarum ad extremum additum erit hoc: ex quadam parte: *poetica analogia* erit definita. harum *primam* sequi debet populus, *secundam* omnes 30 singuli e populo: *terciam* poetæ. Hæc diligentius quam apertius dicta esse arbitror. sed non obscurius quam de re simili definitiones grammaticorum sunt, vt Arustini, Aristodemi, Aristoclis, item aliorum. quorum obſcuritates eo minus reprehendendæ, quod pleræque definitione re incognita propter summam breuitatem, non facile perspiciuntur, nisi articulatum sit explicata. Quare magis apparebit si erit aperte de singulis partibus: quid dicatur *verbum*, quid *similitudo verbi*, quid *declinatio*, quid *similitudo declinationis*. non repugnante consuetudine communi, quid ex quadam parte. ¶ *Verbum* dico, orationis vocalis partem, quæ sit indiuisa & minima, si declinationem naturalem habeat. Similem, verbum verbo, tum quom & res, qua significatur, & in figura transitum declinationis parilem. Declinatio est cum ex verbo in verbum, aut ex verbi discrimine, vt transeat mens, vocis 50 commutatio fit aliqua. ¶ *Similitudo declinationis*, cum item ex aliqua figura in figuram transit vt id transit cum quo confertur. ¶ Adiectum est, non repugnante consuetudine communi: quod quædam verba contra vsum veterem declinata patiuntur, vt passu Hortensium dicere pro has ceruices, ceruix: quædam non, vt si dicas pro fauces, faux. Vbi additur, *ex quadam parte*, significat non esse in consuetudine in

heis verbeis omneis parteis: vt declinatum amo, iuuo: amor, iuuor.

5 Quid videretur analogia in oratione, & quas haberet species, & quæ de heis sequenda viderentur, vt breui potui, informari. ¶ Nunc in quibus non debeat esse, ac proinde ac debeat, solet quæri, dicam. Ea ferè sunt quattuor genera: *Primum* in id genus verbeis quæ non declinantur, analogia non debet quæri, vt in heis, nequam mox, vix. De heis magis in alio quam in alio erratur verbo. dicunt enim non habere casus mox & vix, nequam habere: quod dicamus, hic nequam, huius nequam, huic nequam: cum intelligimus, aut hominis eius quem volumus ostendere esse nequam, dicimus casus, & ei proponimus non, cuius putamus nequitiam. Quod vocabulum factum, vt ex non & volo, Nolo: sic ex ne & quidquam, item media extrita syllaba, coactum esse Nequam. Itaque vt eum quem putamus esse non hili dicimus Nihili, sic in quo putamus esse nequidquam, dicimus nequam. ¶ *Secundo*, si vnum solum habent casum in voce, quod non declinentur, vt litteræ omnes. ¶ *Tertio*, si singularis est vocabuli series, neque habet cum qua comparari possit, vt esse putant caput, capitis, capite. ¶ *Quartum*, si ea vocabula quæ conferuntur inter se, rationem habent quam oportet, vt socer, socrus, socerum, socrum.

6 CONTRA in quibus debeat quæri analogia, ferè totidem gradus debent esse coniuncti. *Primum*, vt sint res: *secundum*, vt earum sit vsus: *tertium*, vt hæ res vocabula habeant: *quartum*, vt habeant declinatus naturales. De *primo gradu* quod natura subest & multitudinis & singularis, dicimus hei asses, hosce asses, hic as, hunc assem: contra quod in numeris finiteis multitudinis natura singularis non est, dicimus hei duo, & hei tres: heis duobus, heis tribus. ¶ *Secundo gradu* si est natura, neque est vsus id genus vt sit discriminandum, vt fit in faba, & id genus. Non enim opus fuit, quæ vt in ferueis, item ex parte & vniuersa nominamus.

* Desunt quadam. *

LIBER X.

*

LIBER XI.

Rure ordinatum arbustum. Ex *Sospatri lib. I.* Horum poematorum, his poematis, Ex *eodem libro.*

Catinali. Ex *eodem libro.*

Græ. per omnes casus. Ex *eodem libro.*

LIBER XII.

*

LIBER XIII.

60 Olivo & Osio. Ex *Sospatrio lib. I.*

LIBER XIV.

*

LIBER XV.

*

LIBER XVI.

*

LIBER XVII.

*

LIBER XVIII.

Quibus nos in hoc libro proinde, vt nihil interlit, vtremur indiscriminatim. Ex] Nonio Marcello Indiscriminatim.

LIBER XIX.

*

LIBER XX.

*

LIBER XXI.

*

LIBER XXII.

Rure veni. Ex Sospatro libro I.

LIBER XXIII.

Ingluuiæ, sunt tori circa gulam, qui propter pinguedinem fiunt, & interiectas habent rugas. Iun. Phylarg. in 3 Georg. Virg.

LIBER XXIV.

Proloquium est sententiã, in qua nihil desideratur. Ex 16. Gellij 8.

Quom inde haurierint. Ex Prosciano lib. 10. Haurici vel haurii.

Incerti libri.

Quare in huiusmodi locis poni oportet, notam in transfuersum inter syllabas frequentius ad extremum versum senarium, & similes, si pro longa, breuem habebunt, vt in hoc:

Amicus summus meus & popularis Geta, Ex Rufino de metris Terentij.

*

Caput quod ab eo capiunt initium sensus ac nerui. Ex Lactantio de opificio Dei. v. 5.

*

In priore verbo graues profodiã quã fuerunt manent: reliquã mutant. Ex Lactantio 18. v. 12. ex 2. ad M. Marcellum.

*

Semel minúsvē, an bis minus sit, non scio.

An vtrumque horum, vt quondam audiui dicier.

Ioui ipsi regi noluit concedere. Ex 12. Gell. 6.

*

Id præfente legatis omnibus, exercitu pronunciat. Ex Donato est. 4. scena 3. Eunuchi.

*

Fixum. Ex Diomede lib. 1. c. 4.

*

Varro ait, Alia ex Græco sumpta ex masculino in femininum transire) & A litera finiri: ὁ κοχλίας, hæc cochlea. ὁ χαρτίς, hæc charta, ὁ γαυλάρις, hæc gaulapa. Priscianus lib. 7.

*

Varro in libris ad Ciceronem ait iuuenior & senior comparatiui sunt per diminutionem: senior non satis senex: iuuenior non satis iuuenis vel intra iuuenem: sicut pauperior, intra pauperem. Ex Seruio in 5. & 6. Æneid.

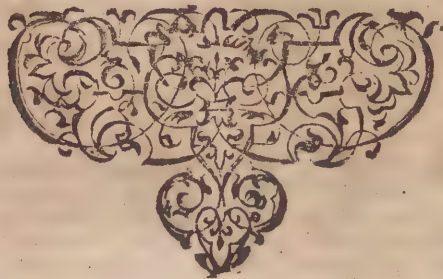
*

Varro ait quatuor foraminum fuisse libras apud antiquos, & se vidisse libras quatuor foraminum. Ex Acrone in artem poeticam Horatij.

M. Varro in libro secundo ad Marcellum de Latino sermone, aditimum dici oportere cõlet, magis quã edituum: quod alterum sit recentioritate fictum, alterum antiquã origine incorruptum. Ex 12. Gellij 10.

Ala, culmus, fabæ. Seruius.

M. VERRII

M. VERRII FLACCI QVÆ EXTANT,

DE M. VERRIO FLACCO.

VERRIUS Flaccus libertinus docendi genere maximè inclaruit. namq; ad exercitanda discipulorum ingenia equalis inter se committere solebat. proposita non solum materia, quam scriberent, sed & præmio, quod victor auferret: id erat liber aliquis antiquus, pulcher, aut rarior. Quare ab Augusto quoque nepotibus eius præceptor electus transit in Palatium cum tota schola. verum ut neq; amplius posthac discipulum reciperet. Docuitq; in atrio Catilina domus, qua pars Palatii tunc erat: sistoria centena in annum accepit. Decessit ætatis exactæ sub Tiberio. Statuam habet Præneste in inferiore fori parte contra hemicyclum, in quo factos à se ordinatos, & marmoreo parieti incisos publicarat. Ex Suetonio de Grammaticis.

Scribonius Aphrodisius Orbilius servus, atque discipulus mox à Scribonia Libonis filia, qua prior Augusti vxor fuerat, redemptus, & manus missus dicitur, quo Verrius, tempore. cuius etiam libros de Orthographia rescripsit: non sine insectatione studiorum, morumq; eius. Ex eodem.

Marcum quidem Antonium, ut insanum increpat Augustus, quasi ea scriberentem, qua mirentur potius homines, quam intelligant. & C. Tug; dubitas, inquit, Cymberne, Annii, an Verrius Flaccus imitandi sint tibi: ita ut verbi, qua Crispus Sallustius excerptis ex originibus Catonis, utaris: an potius Asiaticorum oratorum inanibus sententiis verborum volubilitas in nostrum sermonem transferenda. Ex eod. in Aug. c. 86.

Ante obitum Augusti anno quarto Athenodorus Tarsensis Stoicus, philosophus & M. Verrius Flaccus grammaticus, insignes habentur. Ex Euseb. in Chron.

M. VERRII FLACCI RERVM

MEMORIAE DIGNARVM

LIB. I.

VERRIUS hoc libro refert, cur dicatur versus ille ex Hesiodo, Malum consilium consultori pessimum est. Statua Romæ in comitio posita Horatii Coclitis fortissimi viri de cælo tacta est. Ob id fulgur piaculis luendum aruspices ex Etruria acciti inimico atque hostili in populum Romanum animo instituerant, ut eam rem contrariis religionibus procurare. Atque illam statuam suaserunt in inferiorem locum perperam transponi. quem sol oppositum circum vndique aliarum ædium nunquam illustraret. quod cum ita fieri persuasissent, delati ad populum proditque sunt. & cum de perfidia confessi essent, necati sunt. constititque eam statuam perinde, ut veræ rationes post compertæ monebant, in locum editum subducendam, atque ita in area Volcani sublimiori loco statuendam. Ex qua re bene & prospere reipub. cessit. Tunc igitur quod in Etruscos aruspices male consulentes animaduersum vindicatumque fuerat versus hic senarius scite factus,

cantatusque esse pueris vrbe tota fertur. Ex Gell. lib. 5. cap. 28.

INCERTI LIBRI.

PLVRIMAS prodidit Verrius mortes repentinæ. Ex Flin. lib. 12. c. 71.

Roma plurimos elephantos vidit anno quingentesimo secundo. victoria L. Metelli Pontificis in Sicilia de Pœnis captos CXLII. fuere transecti ratibus, quas doliorum confertis ordinibus imposuerant. Verrius eos pugnasse in circo, interfectosque iaculis tradit, penuria consilij: quoniam neque ali placuisset neque donari regibus. Ex eod. lib. 13. c. 6.

Tenuissimum murænis tergus, contra anguillis crassius, eoque verberari solitos tradit Verrius prætextatos, & ob id multam his dicit non institutam. Ex eod. lib. 9. c. 3.

Populum Romanum farre tantum e frumento trecentis annis usum Verrius tradidit. Ex eod. lib. 18. c. 7.

Verrius Flaccus auctores ponit, quibus credidit in j

dat in oppugnationibus ante omnia solitum à Romanis sacerdotibus euocari deum, cuius in tutela id oppidum esset, promittique illi eundem aut ampliorem locum apud Romanos, cultumve. *Ex eod. lib. 28. c. 2.*

Tunica aurea triumphasse Tarquinium Priscum Verrius tradit. *Ex eod. lib. 23. c. 3.*

Enumerat auctores Verrius, quibus credere sit necesse: Iouis ipsius simulacri faciem diebus festis minio illini solitam, triumphantumque corpora. Sic Camillum triumphasse. Hac religione etiam nunc addi in vnguenta cænæ triumphalis: & à Cenforibus in primis Iouem mirandum locari. *Ex eod. lib. co. 7.*

Verrius Flaccus ait, cum populus Ro. pestilentia laboraret, essetque responsum id accidere; quod dii despicerentur: anxiam urbem fuisse, quia non intelligeret oraculum: euenisseque, vt Circensium die puer de cænaculo pompam superne despiceret, & patri referret, quo ordine secreta sacrorum in arca pilenti composita vidisset. Qui cum rem gestam senatui nunciasset: placuisse velari loca ea, qua pompa veheretur: atque ita peste sedata puerum, qui antiquitatem sortis absoluerat, togæ prætextæ vltim minus impetrauisset. *Ex Macrob. lib. 1.*

M V E R R I I F L A C C I S A T V R N V S.

SATURNALIORVM dies apud Græcos quoque festi habentur. *Ex Macrobio libro 1. Saturn.*

Dilucide me de constitutione Saturnaliorum scripsisse arbitror. *Ex eod. lib.*

Cur autem Saturnus ipse in compedibus visatur, Verrius Flaccus causam se ignorare dicit. *Ex eod. lib.*

XII. Kal. Ian. feriæ sunt Diuæ Angeroniæ, cui Pontifices in sacello Voluptatis sacrum faciunt: quam Verrius Flaccus Angeroniam dicit ait, quod angaret, ac animorum sollicitudines propitiata depellat. *Ex eod. lib.*

M V E R R I I F L A C C I D E O B S C V R I S C A T O N I S.

LIB. I.

LIB. II.

IN eo libro scriptum inuentum est, receptitium seruum dici nequam, & nulli pretij, qui, cum venum esset datus, redhibitus ob aliquid vitium, receptusque sit. Propterea, inquit, seruus eiusmodi sectari maritum, & flagitare pecuniam iuebatur. vt eo ipso dolor maior, & contumelia grauior viro fieret, quod cum seruus nihili petendæ pecuniæ causa

compellaret. Cum pace autem, cunque venia istorum, si qui sunt, qui Verrii Flacci auctoritate capiuntur, dictum hoc sit. receptitius enim seruus in ea re, quam dicit Cato, aliud omnino est, quam Verrius scripsit. *Ex Gellio libro 17. c. 6.*

M. V E R R I I F L A C C I

D E V E R B O R V M S I G N I F I C A T I O N E.

LIB. I.

LIB. II.

LIB. III.

LIB. IIII.

VERRIUS hoc libro dies, qui sunt postridie kalendas Nonas, Idus, quod vulgus imperite nefastos dicit: propter hanc causam dictos, habitosque atros esse scribit. Vrbe, inquit, à Gallis Senonibus recuperata L. Atilius in senatu verba fecit, Q. Sulpitium TR. MIL. ad Atiliam aduersus Gallos pugnaturum, rem diuinam dimicandi gratia postridie Idus fecisse: tum exercitum populi Romani occisione occisam. & post diem tertium eius diei urbem præter Capitolium captam esse. Compluresque alii senatores recordari sese dixerunt, quotiens belli gerendi gratia res diuina postridie kalendas, Nonas, Idus à magistratu populi Rom. facta esset: & eius belli proximo deinceps prælio republicæ malam gestam esse. Tum Senatus eam rem ad Pontificis reiecit, vt ipsi, quod videretur, statuerent. Pontifices decreuerunt nullum iis diebus sacrificium recte futurum. *Ex Gell. lib. 5. c. 17.*

Historiam ab annalibus quidam deserre eo putant, quod cum verumque sit rerum gestarum narratio, earum tamen proprie rerum sit historia, quibus rebus gerendis interfuerit is, qui narret, eamque esse opinionem quorundam, Verrius refert. Ac se quidem dubitare super ea re dicit. Possè autem videri putat non nihil esse rationis in ea opinione. quod historia Græce significat rerum cognitionem præsentium. Sed nos audire soliti sumus, annales omnino id esse, quod historiae sint: historias non omnino esse id, quod annales sint. *Ex Gell. libro 5 c. 18.*

LIB. V.

SALVA res est dum saltat senex, quare parasti Appolinis in scæna dicitent, causam Verrius in libro quinto, quorum prima est vltima, reddidit. Quod C. Sulpicio. C. Fulvio Consulibus &c. At in hoc libro refert Sennii Capitonis verba &c. Quam inconstantiam Verrii nostri non sine rubore retuli. *Ex Festo verbo salua res est.*

LIB. VI.

BELLITVDINEM sicut magnitudinem Verrius (alias Varus) dixit.

Impetum, industrium, indulgentem perinde composita ait Verrius, atque impunis, & immunis, mihi non satis persuadet.

Mamphula appellatur panis Syriaci genus, quod, ut ait Verrius, in clibano ante, quam percoquatur, decedit in carbones, cineremque, &c.

Mater, Matura, manes, inane, matrimonium, materfamilie, matertera, matricis, materia dicta videntur, ut ait Verrius, quia sint bona, &c.

Matronae a magistratibus non summouebantur &c. quam ob causam ait Verrius. . . . nec viri earum sedentes cum vxoribus in vehiculo, descendere cogebantur.

Mendicum dici Verrius putat a mente eius, quem sefellerit fortuna: vel quod precetur quemque, ut vita suae medeatur cibo.

Metaphoram quam Graeci vocant, nos translationem, id est domo mutuatum verbum, quo vtitur, inquit Verrius, &c.

Naucum ait Ateius Philologus poni pro nugis, &c. Quidam nucis iuglandis, quam Verrius iuglandum vocat, medium, velut dissepimentum, &c.

Occare, & occatorem Verrius putat dictum ab occidendo, quod cadat grandis globos terrae, cum Cicero venustissime dicat ab occidendo fruges satas.

Orcum quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum vragum &c. sed nihil affert exemplorum, &c.

Oscos, quos dicimus, ait Verrius Opsecos antea dictos teste Ennio, cum dicat: De muris res gerit Opsecos. Adicit etiam, quod stuprum in necessa libidinis obscena dicantur ab eius gentis consuetudine inducta. Quod verum esse non satis adducor, &c.

Pedum est, quidem baculum incuruum, &c. Sed in versu, qui est in Iphigenia Ennij, Procede gradum proferre pedum, nitere, cessas? id ipsum iaculum significat, cum ait Verrius: mirari satis non possum, &c.

Percunctatio pro interrogatione dicta videtur ex nautico vsu, &c. ob quam causam ait Verrius etiam secundam syllabam per O solet scribi. Mihi id falsum videtur, &c.

Piari eos, veluti proprio verbo ait Verrius, qui parum sint animati, &c.

Pictor Zeufis risu mortuus, dum ridet effuse pictam a se anum *πεκω*. Cur hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significatione verborum scribere propositum habuerit, equidem non video, &c.

Prædia rursus Verrius vocari ait ea reme-

dia, quae data Caecilia &c. ea vocari ait, quod mala prohibeant.

Prærogatiuae centuriæ dicuntur, &c. Verrius probabilius iudicat esse, & cum essent designati a prærogatiuis, in sermonem res veniret, &c.

Profanum, quod non est fanum &c. ut Verrius &c. cuius opinionem neque in hoc, neque in aliis compluribus resutare minime necesse est. Cuius propositum habeam ex tanto librorum eius numero intermortua iam, & sepulta verba, atque ipso saepe confidente nullius vsus, atque auctoritatis præterire: & reliqua quam breuissime redigere in libros admodum paucos. Ea autem, de quibus dissentio, & aperte, & breuiter, ut sciero, scripta in his libris meis inuenientur, inscribuntur: **PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS.**

Quatere suspensum, & vicinum rei alicuius motum significat: non ut Verrius putat, ferrem, &c.

Refert cum dicimus, errare nos ait Verrius. esse enim rectum Rei fert, &c. sed esse iam vsu possessum.

Repagula sunt, ut Verrius ait, quae patefaciendi gratia ita figuntur, ut ex contrario quae oppangantur, &c.

Repastinari ager is dicitur, ut Verrius existimat, cuius natura mutatur fodiendo &c.

Repudium Verrius ait dictum, quod sit ob rem pudendam, &c.

Rhegium appellare oportere ait Verrius id municipium, quod in freto e regione Siciliae est &c.

Romuliam tribum &c. . . . nisse ait Verrius. . . &c.

Ruscum est, ut ait Verrius, amplius paullo herba, & exilius virgultis &c.

Sacram viam quidam appellat am esse existimant, &c. nec appellari debere ait Verrius, sed disiuncte ut ceteras vias Flaminiam, Appiam, Latinam: ut ne nouam viam quidem, &c.

Salicem Verrius virgulti genus non arboris dicit. & ridicule interpretatur. dictum, quod ea celeritate crescat, ut salire videatur.

Salinum in mensa pro aequali solitum esse poni ait cum patella: quia nihil aliud sit sal, quam aqua.

Sas Verrius putat significare eas, auctore Ennio, &c. cum suas magis videatur significare, &c.

Satis verbum Verrio melius fuit præterire, ut mihi videtur, quam tam absurdas opiniones suas de eo recitare, quas sciens præterij, tam Hercules, quam de scabro, quod proximum sequebatur.

Scraptæ dicebantur nugatoriæ, ac despicendiæ mulieres, vt ait Verrius, ab ijs, quæ scraa iidem appellabant etc.

Scurra vocabulum Verrius ineptissime aut ex Græco tractum ait, quod est *σκυρα*, aut à sequendo, cui magis adfentitur etc.

Senonas Gallos Verrius ait existimare appellari, quia noui venerint etc.

Scrilla Verrius appellari putat nauigia Ifrica. etc. cum *σκιλλοειδής*, & ficto vocabulo ius fit etc.

Sertorem quidam putant dictum à prendendo etc. quod totum Verrius *σέρταρος* introduxit.

Silicernium Verrius existimat etc.

Solea, vt ait Verrius, est non solum ea, quæ solo pedis subiicitur: sed etiam pro materia robusta etc.

Solida sella etc. . . . . bant inquit Verrius quod. . . . . absurde, vt mihi videtur, etc.

Solla appellantur sedilia etc. quæ, vt ait Verrius, omnia dicta sunt à solo etc.

Spondere Verrius putat dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur. Deinde oblitus inferiore capite sponsum & sponsam ex Græco dictam ait etc.

Stellionem g. . . . . Verrius dic. . . . . etc.

Stipitatores ait dictos à stipe etc.

Suburam Verrius alio libro à pagò Succufano dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritate etc.

Superuacaneum u. . . . . cludit Verrius ab u. . . . . etc.

Tamias Græcam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati etc.

Talionis mentionem fieri in duodecim ait Verrius etc. neque id, quid significet, indicat: puto quia notum, etc.

Taminia, vna siluestris generis videtur Verrius dicta, quæ tam mira fit, quam minium.

Tarquicias scalas etc. appellatas esse ait vulgò existimari Verrius.

Tartarino cum dixit Ennius, horrendo, & terribili Verrius vult accipi. à Tartaro, qui locus apud inferos.

Tentipellium Artorius putat esse calcamentum etc. Titinium ait Verrius existimare id medicamentum esse etc. cum ille *Τεντινός* dixerit.

Tonfillam esse Verrius ait palum dolatū etc.

Tumultū dici ait Verrius, qui ab alijs oritur, quam ab Italicis, & Gallicis hostibus etc.

Turthenos Etruscos appellari solitos ait Verrius, à Turtheno duce Lydorum etc.

Vacerram Verrius, & alii complures vocari dicunt, stipitem, ad quem equos solebant religare.

Vinex, vt Verrius præcipit, quod vini feraces sint, etc.

M. VERRII FLACCI
EPISTVLÆ.

NAM crebro in antiquis lectionibus inuenitur, sicut in epistulis probat Verrius Flaccus exemplis, auctoritate, ratione dicens in aduerbijs pro V, O plerunque maiores ponere consuetos. & sic pro Huc Hoc, veteres dicere solebant, sicut pro Iluc, illo dicimus. Ex *Serui lib. 8. Æn.*

M. VERRII FLACCI
CARMINA.

BLANDITVSQ. labor molli curabitur arte. Ex *Prisc. lib. 8.*

INCERTA VERRII
FLACCI.

30 SÆVITIAQ. eorum abominaretur ab hominibus. Ex *Prisc. lib. 8.*

Festinat à fando dicitur: quoniam isti ignaviores, qui nihil perferre possunt, plus verborum, quam operæ habent. Sed id nimis coactum, atque absurdum videtur, inquit Gellius. Ex *Gell. lib. 16. ca. 14.*

Caper ostendit de dubijs generibus. Verrium Flaccum posuisse, alecem hanc dicens. Ex *Prisc. lib. 6.*

Alicam sine aspiratione dictam Verrius tradit, & sic multi dixerunt. Ex *Charis. lib. 1.*

Helenius Acron Verrium dicit errare, qui putat hos ambo dici debere. Ex *eod. lib.*

Amœna loca Varro dicta ait, eo quod solum amorem restent, & ad se amanda alluciant. Verrius Flaccus, quod sine munere sint, nec quidquam his officiat: quasi amunia, hoc est sine fructu, vnde nullus fructus exsoluitur. inde etiam nihil præstantes immunes vocantur. Ex *Isid. lib. 14. cap. 7. etym.*

40 Non negat Verrius Flaccus kal. Apr. postea constitutum, vt matronæ Veneri sacri uini facerent. Ex *Macrob. lib. 1. Saturn.*

Nonnulli etiam ex participijs putauerunt talia figurari. vt Verrius Flaccus, qui ab eo, quod est audens, audent. Ex *Charis. lib. 11.*

Camara dicuntur, vt Verrius Flaccus adfirmat, non camera per B. Sed Lucretius cameræque caminis ex cratibus: etiam cameram dici posse ostendit. Ex *eod. lib. 1.*

50 Inchoauit ab inchoo dicendum putat Iulius Modestus: quia sit compositum à caho initio rerum, quod Verrius (&) Flaccus in postrema syllaba aspirandum probauerunt. Cohum enim apud veteres mundum significat. Ex *Dione lib. 1.*

Clunes Verrius Flaccus masculino genere dici probat, quoniam in IS syllaba terminata omnia carentia nominatiuo singulari masculina sunt, vt panis, cinis, crinis, & similia. Ex *Charis. lib. 1.*

Diligente. Verrius Flaccus, inquit Plinius eorum nominum, quæ NS finiuntur casu nominatio, ablatius in E dirigendus est. *Ex eodem lib.*

Difert fatigatus à fesso, vt Verrius ait, quod fatigatus, cum quis per alium laborare compellitur: fessus vero, cum quis labore deficit, vt lassus. *Ex dirimede 1.*

Nec hanc solum Romani meretricem colunt, sed Faulam quoque, quam Herculis scortum fuisse Verrius scribit. *Ex Laët. lib. I. c. xxx.*

Verrius Flaccus sic distinxit: modica esse labra, labia immodica, & inde Labiones dici. *Ex Charif. lib. I.*

Verrius lacte pro lac dicit. *Ex eod. lib.*

Nonnulli synalephas quoque circa obseruandam scripionem existimauerant, sicut Verrius Flaccus, vt vbiicumque prima vox M littera finiretur, sequens à vocali inciperet; M non tota, sed pars illius prior tantum scriberetur, vt apparetur exprimi non debere. *Ex Velio longo Orthogr.*

Manibus per duo I dendum, quia sunt à manibus, vt putat Verrius, sed & manubiæ per V dici possunt. *Ex Charif. lib. I.*

Nomenclator siue V dicitur, vt Verrius ait, velut nominis calator. *Ex eodem.*

Panis genitiuo plurali panum Verrius dixit. *Ex eodem.*

Polenta dici debet per O, cuius rei Verrius Flaccus rationem *** vsus omnium poliatur. *Ex eodem.*

Cum autem quid hoc est hominis quæritur, inquit, de alicuius quæro hominis qualitate* qui ne-

cesse* sit in masculine dicendus est, vt Verrius ait, quoniam neutra in I & in VS non excunt. *Ex eodem.*

Sal neutro genere Verrio etiam placuit. *Ex eodem.* Porphirio ex Verrio & Festo, inauguralibus, inquit, libris ita est, SANE SANCTEQVE. *Ex eodem lib. 2.*

Verrii Flacci scripta ad hoc genus quæstionis pertinentia hæc fuerunt: *Senatum* dici & pro loco, & pro hominibus: *ciuitatem* & pro loco, & oppido: & pro iure quoque hominum, & pro hominum multitudine. *tribus* quoque & *decurias* dici & pro loco, & pro iure, & pro hominibus. *concionem* autem tria significare, locum, suggestumque vnde verba fierent: item significare coetum populi adstantis: item orationem ipsam, quæ ad populum diceretur. *Ex Gell. lib. xvij. cap. 7.*

Verrio Flacco videtur eandem esse apud nos V litteram, quæ apud Græcos Y. namque his exemplis argumentatur. quod illi dicunt *υμινον*, nos cuminum. quam illi *υμινον*, nos cupressum. illi *υμινον*, nos gubernatorem: nec non ex eiusmodi Theus, Menæceus, Peleus, & similibus adfirmat. *Ex Velio Longo de Orthogr.*

X, & Z Verrio Flacco placet mutas esse: quoniam à mutis incipiant, vna à C, altera à D* quod si quos mouet, quod in tenui vocalem desinant: sciunt, inquit, Z litteram sic scribi ab iis, qui putant illam ex C & D* constare, vt sine dubio muta finiatur. *Ex eodem.*

Ex Verrio Flacco Plinij lib. III. VII. VII. XIV. XV. XVIII. XXVIII. XXIX. XXXII. XXXIV. XXXV. *Ex Plin. lib. de nat. hist.*

SEXTI POMPEII FESTI DE VERBORVM SIGNIFICATIONE FRAGMENTVM.

Ex vetustissimo exemplari Bibliotheca Farnesiana descriptum.

SCHEDÆ QUÆ FESTI FRAGMENTO
DETRACTÆ APVD POMPONIVM
LÆTVM EXTABANT.

Ex Bibliotheca Fuluij Virfimi.

In Sextum Pompeium Festum eiusque fragmentum admonitio ad Lectorem.

Vertius Flaccus; cuius quæ extabant fragmenta paulò ante exhibuimus, de significatu verborum scripserat. *Festus in Pictor Zeusis* libros complures ex tanto librorù eius numero Sex. Pompeius Festus intermortua iam & sepulta verba atque, ipso sæpe confidente Verrio, nullius vsus, aut auctoritatis, præterire voluit: reliqua verò, quam breuissimè redigere in libros admodum paucos, cum hac inscriptione, Priscorum verborum cum exemplis, *Festus in Profanum*. Is liber Festi integer adhuc extabat Caroli magni temporibus, cum Paulus quidam

Diaconus iusta lege Talionis, Festi librum in Epitomen redegit: eo indigno successu, vt præ eo Festus negligetur. Vnus tamen adhuc Festi liber extabat totius quasi cladis superstes, & is quidē, pro tēporis iniuria, media parte inutilis (huius enim ante M literam nihil extat: & ab ea ad finem vix dimidium eius quod antea) ex Illyrico aduectus, cuius aliquot pagellas Pomponius Lætus: maiorem partem, Manilius Rallius (ab his Angelus Politianus librum accepit, agnouit, & exscripsit, & ab eo exemplo Petrus Victorius aliquot locis, vulgares Festi libros emendare cœpit:) reliquæ verò ad Aldum Manurium peruenere, qui conatus est cum Pauli Epitome eas coniungere ac quasi vnum corpus ex duplicibus membris conficere. Simili ratione ex vtroque libro cōfectus alter liber extabat, apud Achillem Maseum, Aldino locupletior, reapse tamen imperfectus. Ea res mouit Antonium Augustinum accepto veteri monumento Festi à Rainutio Farnesio Cardinale (cui id Michaelis Siluij Cardinalis testamento relictum erat) ad vtrumque auctorem Festum & Paulum ordine literarum paulò aptiore coniungendum: lectore, quâ licuit, admonito eorum quæ Festi, quæque Pauli essent, neglecta quoque praua librorum Festi diuisione quam Aldus confecerat. Sed cum antiquitati sua ac peculiaris sit materia & forma, Fuluius Vrsinus idem vetus monumentum Festi, ex Farnesiorum bibliotheca, vti erat planè mutilum ac lacerum, iisdem pagellis iisdem lineis representauit, nisi quòd caractere Italico de suo ingenio ac per coniecturam partim exefas, partim fugientes sententias Festi primum supplementis autem quæ plenè extabant ac legi poterant, coniecturas margini adiecit. Festo ita mutilo schedas quæ apud Pomponium Festum fuissent, idem Vrsinus, vti ex erant subiecit. Hunc alij insecuti, spreto tantæ vetustatis monumento atq. exemplari, Antonij Augustini editioni, Vrsinianam confudere. Nos contrâ, vtrasque enim separatim edidimus priorē quidem loco post Verrium Flaccum, hoc est Festi fragmentum vti purum ac simplex fuit cum schedis, Pomponij Læti: secundo, compositum ex Paulo Diacono & Festo ab Antonio Augustino corpus. Nam & simplicia natura priora; & hæc quoque ratione magnis viris laus sua ac priora redditur: sed & vetustatis venerandæ species curiosis conseruatur: & reliquis post Vrsinum, diuinandi occasio maior patet: vt nihil dicam,

hac etiam editione magnum in eo lectioni adiumentum, quòd primores dictiones, de quarum interpretatione agitur, hac nota peculiari quæ cæteris distinctæ atq. separatæ sunt, vt primò obtutu in lectoris oculos incurrant, quæ alioqui abscedentes ac reliquis commixtæ, propter eundem tenorem literarum, Lectori fastidium adferrebant. Hoc te volui Lector.

* * *

M I

¶ murum dicimus: aut quod nullius fiant vocis, cum in eas litteras incidant. ¶ Metaphoram, quam Græci vocant, nos tralationem, id est, domo mutuum verbum: quo vtimur inquit Verrius, in oratione, sapius quidē honesti ac significantis verbi defectu, vt speciosiora, I atq. eodem etiam significantiore, quam proprio vocabulo rem indicemus. . . . .

redit ad sua . . . . . tralatum manebit
 quo peruenit . . . . . as alieno perinde
 ac suo ab . . . . . ¶ Metaplasticos dicitur
 apud p-etas vsurpari id- quòd propter necessitatem
 metri - mutare consueuerunt, - quod item barbarif-
 mus dicitur in solu- ta oratione conscrib-
 enda . . . . . ca à cariore . . . . .
 ¶ Meta . . . . . peruentura . . . . .
 quod . . . . . dicare ait Ennius. . . . .
 id est . . . . . ¶ Meta-
 . . . . . abus vt . . . . . accip- . . . . .
 gratia . . . . .
 necessitate. ¶ Metonymia est tropus, cum ab eo, quod continet, significatur id, quod continetur, aut superior inferiore, & inferior superiore. Quæ continet, quod continetur; vt Ennius, cum ait. Africa terribili tremis, 2 horrida terra tumul-

tu. ab eo quod continetur id quod continet; vt cum dicitur, epota amphora vini. à superiore inferior, vt Ennius: Cum magno, strepitu Vulcanum ventus vegetat, ab inferiore superior, vt persuasit animo vinum deus, qui multo est maximus. ¶ Masculina & femina vocabula dici melius est secundum Græcorum quoq. consuetudinem, qui non ἀσπινξ & γυναικεία ea, 1 speciosiore. 2 tremis. foli. 2

sed ἀσπινξ dicunt & θυλακίς.
 ¶ Matronis aurum fuisse redditum Sinnius Capito ait: quod videtur hoc significare: matronis fuisse re-stitutum aurum, ex quo P.R. crateram fecerat, & eam Apollini Delphos miserat: vt est testimonio in-dex tabella: quod quidem aurum dederant matronæ orn-anti demptum suo, vt votum solueretur Apollini, qui-tam dicunt de eo potius esse intelligendum quod contule-runt olim matrona ad Capitolium à Gallis Senoni-b. liberandum. id eis postea redditum est à pop-ulo Ro. ¶ Magisterare pro regere, et temperare dicebant antiqui. Sed alias magisterare quidam ponunt pro ¶ Muta ifi voce . . . . . multo . . . . .

intelle . . . . .
rem . . . . . as dici . . . . .
vt cui potius con

¶ M. ille singulariter dicebant antiqui, quod nunc non aliter dicimus cū mille nummū proferimus. ¶ *Municas* it. i. ē, dicimur, dicit *Verrius* à munis id ē operibus. ē . . . . . aut potius co. ¶ *Mancipatus*, ita adoptantis vt patri 2 sui heres e-rat, adoptiuus. n. eius qui adoptet, tam heres est, quā si ex eo natus esset sui pariter, quasi in potestate alie- na non esset, ita est legitimus & suus heres, vt p-ater manifesto ex eo, quod ait *Ser. Sulpicius* in ea oratio- ne, quam scripsit ē habuit pro *Aufidia*. ¶ *Multi facere antiqui dicebant sicut magnifacere, re, item* ¶ *parui facere, iestis est M. Cato* in ea, quam scripsit contra *Q. Minucium Thermum* de x hominib. Neque fidem, neque insurandum neq. pud-icitiam multafacit. quod quidem merito ab [1 id. 2. patri.]

Pag. 3.

vsu recessit, quia non estimatur nouo qua- ntitas, nec desiderat multitudinem, nec conti- netur numero. ¶ *Magistri dicunt in omnib. rebus, qui magis ceteris possunt, vt Magistri = quitum, & ¶ Magistri populi, item ludorum Apo- llinis dixerunt antiqui: qua nunc aliter di- cuntur, velit 2 ostendit Cato in oratione quam dixit contra orationem ¶ Maledictores dicebant antiqui, quos nos appellamus maledicos. Cato cum proficisceretur, in Hispani. 3 remouendi maledictores ¶ *Mihipte pro mihi ipse, Cato posuit, cum dixit, decuit talenta versia, atque entia item a ¶ Mansues, pro, mansuetus dixit Cato in epistola ad ¶ Meritauere, saepe merue- re dixit Cato in . . . . . Po-enorum, IIII Suf- fetes euocauerunt statim om- nis cohortes, omnis etiam, qui stipendia meri- auerunt. ¶ Magnificus, pro magnificentius vsurp auit Cato, in ea quam scripsit . . . . . gna, quis homo aut pulchrius purgat abt magnificentius: nunc magnificenti- tius dicimus, cum mag- nifice eius positiuus sit. at nepos eius, in ea quam scripsit . . . . . Ta- men ait, cum *Ædilis Curnis* esset, *Magna Ma- tris* ludos magni- ficentius, quam alij, fecit. ¶ *Magnificior* 4 quoque idem deduxisse videtur a munifice, cum dicamus nunc munificentior, quam- uis- munificens non sit apud nos in vsu. Cato. in ea, quam scripsit, id nemo munificior . . . . . ¶ *Mediocriculo* [1 qualitas. 2. velut. 3. Hispaniam. 4. Munificior.]**

pag. 4.

¶ vsus est in ea quam dixit Cato in consulatu: *Ridibum* adum magistratū genere 1 pauculos homines, medio- criculum exercitum obuium duci. ¶ *Mutini Titini* fa- cellum fuit in *Vellius*, 2 aduersum mutū *Mustellinū* in ang- poru de quo aris sublati balnearia sunt. f- acta domus. *CN. D-omiti. Caluini*, cum man-

fisset ab vrbe condita ad pri- ncipatum *Augusti* *Cæsaris* iniuolatum: religioeque & sancte cultum fuisse, vt ex *Pontificum libris* manifestum est, nunc habet adiculam ad miliarium ab vrbe s- extum & vicensimum, dextra v- ia iuxta diuer- ticulum via, vbi & colitur, & mulieres sacrificant in e- a rōgis pretextis vela- ta. ¶ *Matrona* à magistra- tibus non summoue- bantur, ne pulsari ne contri- cāri ve viderentur, neue gra- vida concuterentur, ob quam etiam ea usam ait *Verrius*, neque earum vires se- dentes cum vxorib. de esse quo 4 ascen- dere coac- tos à magistratibus quod communi vehiculo vehitur vir & vxor. ¶ *Minuitur* populo luctus ædis dedica- tione: cum *Censores* lustrum condiderunt: cū votum publice susceptum soluitur: priuatis aut, cum liberi nati sunt: cum honos in familia venit, cum parens aut liberi, aut vir, aut frater ab hoste captus domum redit. cum desponsa est: cum propiore quis cognatio- ne quam his, 5 qui lugetur, natus est: cum in casto 20 *Cereri* ē, omniq. gratulationi. 6 ¶ *Maximę dignatio- nis* *Flamen Dialis* est inter quindecim *Flammes*, & cum cetera 7 discrimina maiestatis suæ habeant. minimæ habetur *Pomonalis*, quod *Pomona* leuissimo fructui agrorum præsidet promis. ¶ *Mundus*, vt ait *Capito Ateius* in L. vii. *Pontificali*, ter in anno patere solet, diebus his: postridie *Volcanali*, & ante diem vi. *Id. Nou. qui*, quid ita dicatur sis re- [1 genere. 2. velijs. 3. velata. 4. effede. 5. is. 6. tione. 7. certa.]

pag. 5.

¶ fert. *Cato* in commentarijs iuris ciuilib. *Mundo* no- men impositū est ab eo mundo, qui supra nos est: forma enim eius est, vt ex his qui intrauere cognoscere potuit, 1 adsimilis illa 2 eius inferiorē partē veluti consecratam *Dis Manib.* clausam omni tempore, nisi his dieb. qui supra scripti sunt maiores c- ensuerunt: quos dies etiam religiofos iudicauerunt ea de cau- sa, quod quo tēpore, ea quæ occulte, & abditæ ea zreligionis *Deorū Manium* essent. veluti in lucē quandā abducerentur, & pateficerent, nihil eo tempore in rep. geri vouerūt. itaq. per eos dies nō cū hoste manus conferebant: non exercitus scribebatur: non comitia habeb- antur: nō aliud quidquā in rep. nisi quod vltima necessitas admonebat, administrabatur. ¶ *Mos* est institutum pa- trū, id est, memoria veterum pertinens maxime ad religiones, cerem- oniasque antiquorum. ¶ *Milium* quidam putant cepisse nomen à maxima numerorum summa, quæ est mille, quod ali 4 *Græca* stirpis iudicant esse, cum id illi vix vxo uocent; tam *hercules*, quam *panicum*, *paritico*. ¶ *Municipalia* sacra vocantur, quæ ab initio habue- runt ante ciuitatem Romanam acceptam; quæ obseruare eos vouerunt *Pontifices*, & eo more facere, quo adfuisset 5 antiquitus. ¶ *Minora* templa sunt ab *Auguribus* cum loca aliqua tabulis aut linteis sapiuntur, ne vno amplius ostio pateant, certis verbis definita, itaque templum est locus ita estatus, aut ita septus, vt ea vna parte pateat, ang- ulus quod adfixus 6 habeat ad terrā. ¶ *Manalis* fons appellatur ab *Augurib.* puteus perennis, neque tam- men spiciendus 7 videtur, quia flumen id spiciatur,

quod sua sponte in amnem influat. ¶ Manes Di ab Augurib. inuocantur, quod per omnia aetheri [ipotui 2 illi 3 occulte & adita 4. alij 5. adfuesens 6. anguloſque adfixos 7. ſpicendus.]

pag. 6.

terrenæque i manare credantur ¶ Idem, Dij ſuperi atque inferi dicebantur: quos ideo inuocabant Augures, quod hi exiſtimabantur fauere vita hominum. ¶ Munus, ait Verrius, dicitur adminiſtratio reip. (publi- ca,) item magiſtratus, aut præſecturæ, imperi, prouincia: cum multitudinis vniuerſæ conſenſu, atque legitimo in vnum conuenientis populi comitiis alicui mandatur per ſuffragia, vt capere eam poſſit iuſſu populi demandatam: certo ve ex tempore ex fide ſua: & certum uſque at i tempus adminiſtrare. ¶ Monſtra dicuntur naturæ modum e- gredientia: ut ſerpens cum pedibus auis cum quat- tuor alis: homo cum duob. capribus: iecur cum diſt abuit in coquendo. ¶ Muta extra dicuntur, quibus nihil diuinationis, aut reſponſi elicitur. ut contra, dicuntur adiutoria, quæ certum aliquid euenturum indi- cant, aut ab in- cendio vt caueamus, aut à veneno taliq. re certum aliquid, man- feſtumq; inſtare periculum portendunt, aut indicant finium diminution- em. ¶ Minora, itemq; ma- iora auſpicia, quæ d- icantur, docet Meſſala; nam maiora Conſulum, Pr- atorum, Cenſorumq; dici ait, reliquorum minora: cum illi maiores: hi autem minores magiſtratus dic- i conſueuerint. ¶ Men- ſæ in ædibus ſacris arar- um vicem obtinent, quia legib. earum omnium ſacrare quoq; menſæ ſunt: vt velut in ararum, vel in puluinari loco ſint. priuati quoque in primis 3 iſſis locis habere ſolent, vbi iacras 4 habituri ſint, cuius modi eſt parentatio, non ſacrific- ium . . . magno cr . . . tenebat aram . . .

[1 terrenæque 2 ad 3 priuati 4 ſacra.]

pag. 7.

¶ Mille urbium populis ſtetit pro regno dixiſſe ait . . . Veranius in libro quem inſcripſit præſcarum vo- cum, quod ei ſummæ videatur originem dediſſe, ac cauſam Græ- cus ſermo, χμας & χμαδε. eo autem non omnes vti. ¶ Mutaſ literas & ſem- iuocales ſolebant antiqui duplicare ſe- ribendo, aut legendo, & ita ait Ennius ſcrip- ſiſſe, in eo quem de . . . a quo muta duplicata fit primum. ¶ Manumitti dicebatur ſer. ſacrorum cauſa, cum dominus eius tenens ſer- odo caput, modo membrum aliud eiusdem ſerui, ita edicite i hunc hominem liberum eſſe volo: ac pro eo auri x x puri, probi profani mei ſoluo, vt pri- uſquam digre- diar, efficiatur iuris ſui. dum 2 his ſeruum verbis è manu homi- nem liberum mit- tebat 3 ¶ Moſculis Caro pro paruis (qui) moribus dixit in ea quam ſcripſit . . . ¶ M grare menſa quod legib. eius ſacra eſſet, di- iſque templi poſita, inauſpicatum apud antiquos habe- tur, cum ſequitur ſua

migratiens plena. ¶ Menſas aiunt quidam fuiſſe in tri- uis poni ſolitas, quæ ſint triu- iales appellatæ. ¶ Mente capius dicitur, cum mens ex hominis poteſtate abijt: & idem appellatur de- mens, quam (quod) de ſua mente deceſſerit, & à mente (mente) abierit.

¶ Manare ſolem tunc ſo- litos eſſe antiquos dicere ait Verrius, cum ſolis orientis radij ſplendorem iacere ceſſiſſent, atque ideo primum d- ei tempus, mane dictum: quam- uis magis additur 4 quod manū bonū dicebāt: à ma- ne, idē amature; quod id bonum eſt, quod maturum eſt, vnde & ¶ Matura dic- ta quoque videtur Mater. ¶ Mamertini appella- ti ſunt ha c de cauſa, cum de toto Samnio [1 ediciti. Ego 2 tum 3 emitebat 4 id dicitur.]

pag. 8.

grauis incidifſet peſtilentia, Sthenius Mettius eius gentis princeps, conuocata ciuum ſuorum contio- ne, expoſuit ſe vidifſe in quiete præcipientem Apol- linem, vt ſi vellent eo malo liberari, Ver ſacrum vo- uerent id eſt, quæcunq; vere proximo nata eſſent, immolatuſ ſibi, quo facto leuatis, poſt annum vicenſimum deinde eiufdē generis inceſſit peſtilentia. rurſum itaque conſultus Apollo reſpondit, non eſſe perſolutum ab his votum, quod homines immolati non eſſent: quos ſi expulſiſſent, certe fore, vt ea clade liberarentur. itaque i iuſſi patria decedere, cum in parte ea Sicilia conſediſſent, quæ, num c Tauricana i dicitur, forte iabo rantib. bello no- u- o Meſſanen- ſib. auxilio venerunt vltro, eoſque ab eo liber- a- uerunt: & in ſuum corpus, communionemq; agrorū in- uitarunt eos, & nomen acceperunt vnum, vt dice- retur Mamertini, quod coniectis in fortem duodecim deorum nominibus, Mamers forte exierat: qui lingua Oſcorum Mars ſignificatur, cuius hiftoriæ aucto- r eſt Alſius libro primo belli, Carthaginenſis.

¶ Murrata portione vſos antiquos indicio eſt, quod etiam nunc Ædiles per ſupplicationes diis addunt ad puluinaria, & quod XII. tabulis cauetur, ne mortuo indatur, vt ait Varro in antiquitatum L. I. ¶ Muger dici ſolet à Caltrenſium hominib. quaſi mucofus his, 3 qui talis male ludit. ¶ Muri 4 eſt quemadmodum Veranius docet, ea quæ ſit ex tali fordido, in pila piſato, & in ollam ſitil- lem coniecto, ibique aperto, gypſatoq; & in furno percocto, cui Virgines Veſtales ſerra ferrea ſecto, & in ſeriam coniecto, quæ eſt intra in æde, [1. Tauromitana. 2. Caſtrenſib. 3. in 4. Muris.]

pag. 9.

Veſtæ in penu exteriori, aquam iugem, vel quãlibet præterquam quæ per ſitulas vent, addent, atq; ea demum in ſacrificiis vtuntur. ¶ Mortuæ pecudis corio calceos, aut ſoleas fieri Flaminiis nefas habetur. ſed aut occiſæ alioqui, aut immolatæ, quohiã ſua morte extincta omnia funeſta ſunt. ¶ Me, pro mihi dicebant antiqui, vt Ennius cum, ait L. II. ſi quid me fuerit humanitus, vt teneatis. & Luci- us, Nunc ad te redeo, vt quæ res me impendat, agatur. ¶ Minorū Pontificū maximus dicitur, qui pri- mus

mus in id collegium venit: item minimus, qui no-
uissimus. ¶ Maleuoli Mercurii signū erat proxime Ia-
num; qui item erat in Turdellis M. los, *maleuoli etiam*
cognomine appellabatur: Maleuoli autem, quod
in nullius tabernam spectabat. ¶ Malluuium latum 2
in commentarium 3 sacrorum, significat manus 4 la-
uet a quo malluuiā dicūtur, quibus manus sunt lau-
tā perinde, vt quib. pedes, peluuiā. ¶ Maximum
Prætozem dici putant alii eum qui maximi imperi
sit; alij, quia 5 etatis maxime. pro collegio quidē Au-
gurū decretū est, quod in Salutis augurio Prætores
maiores & minores appellantur: non ad astatem,
sed ad vim imperii pertinere. ¶ Mortis causa stipu-
lacio existimatur fieri, vt ait Antistius Labeo, quæ
ita fit, vt morte promissus confirmetur, aut, vt
quidam dixerunt, cuius stipulationis mors fuit
causa. ¶ Maspedis, siue sine r. littera maspe-
di-impreaticic solita vallium 6 quid significet, ne
Messala quidem augur in explanatione augu-
riorum reperire se potuisse ait. ¶ Maiorem
consulem L. Cæsar putat dici, vel eum, pe-
nem quem facies sint, vel eum, qui prior factus sit.
Prætozem autem maiorem, Vrbanum: minores ce-

[1 addunt. 2 datum v. c. 3. Commentario. 4 quia. 5 qui. 6 in precatio-
ne soli taurillum]

pag. 10.

teros. ¶ Mend-icum dici Verrius putat a mente
eius quam tet-ellit fortuna, vel quod precetur quemque
vt vita su-a medeatur cibo. ¶ Mater Matrua
manis mane, marrimonium, mater familia,
matertera, matricis, materia dicta videtur,
vt ait De-rrius, quia sint bona: qualia scilicet
sint, quæ sunt matrua. vel potius a matre,
quæ est ori- gins Græca, μήτηρ. ¶ Modo
quodam id est ratione, dicuntur ista omnia, a modo
fit commodi- tas, commodus, commodat, accom-
dat, modi- ce, modestia, moderatio, modi-
ficatio.

N

¶ Nenia est carmen, quod in funere laudandi
gratia can- tatur ad ubiam, quod vocabulum Afra-
nius in Ma-rceris posuit. Neniā autem inter exse-
quias canti- tabant. sunt qui eo verbo fidem sig-
nificari cred- iderunt. Plautus in . . . . .
abi ergo
Idem Trucul. Huic nomi- ni. amanti mea hera
dixit domi, & ap-ud nos de bonis ne-
niā esto. 2 Quosdam dicunt velle ideo dici neniā
quod & 3 voci sim- ilior querimonia flentium
fit. quidam aiunt ne- niā ductum nomen ab extre-
mi intestini voca- bulo, ad quod probandum testimo-
nio vtitur 4 Plautus 5 in Bacchidibus, si tibi est ma-
chæone, ad 6 nob- is veruina est domi, qua quidem ego
te reddam, v- bi me irruaueris. confossio-
rem foricina- neniā. siue quod extremam flen-
do efferi- mus eam vocem, que endoque. nam
Græci nam extremum dicunt, siue quod chor-
datum vltima vltim dicitur, appellarunt extre-
mam cantionis vocem, naniam: Neniā dea
facellum vltra portam Viminalē fuerat

[1. Flomini. 2. meso. 3. ci. 4. muntur Plauti. 5. chæra. 6. at.]

pag. 11.

dedicatum nunc habet tantum ædiculam.
¶ Nauali corona donatur, qui pri- mus in hostium
nauem armatus transierit: cuiusve opera, ma-
nure nauis hostium capta fuerit, adeptus est eam M.
Terentius Varro, bello Piratico, donante C.N. Pom-
peio Magno. Item alij, inter quos A. A. tillus 1 bello
quod gestum est contra Nabin, vt scrip- tum est in car-
mine Saturnio, quod quidem duces ipsi sunt co- n-
sueti in tabellis publice ponere, in quo no- minabantur
qui nauali corona donati erant. ¶ Neig, ponitur pro nulla
tenus, p- o non ita: & non, etiam significat, vt, nec
¶ Nefrendes dictos asserit Q. Muci- us Scæuola
arietes, quod dentibus fr-ndere non po- sint. Ateius
Capito, infantes esse nondum fre- ndentes, id est,
frangentes, Liu- us in Odyssea veteri. Quem ego ne-
frendem alui lacteam immul- gens opem. &
pro nefrendib.

autem, vt antiqui dicebant, rienes nunc dicit vltus recens.
sunt qui nefrendes dici putent resiculos, quos Lanu-
uini appellant nebrundines: Græci νεβρ-
νι, Prænestini nefrones. ¶ Necerim, nec eum,
¶ Nemora, significat sylua- s amœnas: va-
let enim idem. eius autem vo- a- buli auctor Ho-
merus, qui dixit in Iliade, εὐρεῖσι οὐσι-
πῶ ὄνι τῶ νῖν ἱεραὸν δῶ- μων. dubium non
est, quin eum designet locum, qui campos & pascua
habeat: riu- cæ a Græcis δῖα τὸ ἰσχυρὸν εἶναι
τῶν, appellatum. ¶ Ne- mur, nisi etiam vel
nempe: vsus est Cato de potestate Tri- bunicij, 2 cum ait
arumnas. ¶ Neminis

genitino casu vsus ē Cato, cū dixit & quis diceret cum sit
nominis. Idem de magist- acib. vitio creatis, neminisque
Ennius in Brechtheo lapideo sunt
[1 Atilius 2 Tribunicia.]

pag. 12.

corde multi. quos non miseret neminis. ¶ Nemo
cōpositum videtur ex ne, & homo quod confirmatur
magis, quia in persona semper ponitur, nec plurali-
ter formari solet, quia intelligitur pro nullo. ¶ Neci
datus proprie dicitur, qui sine vulnere interfectus est
vt veneno, aut fame. ¶ Necessarium ait esse Opillus 1
Aurelius, in quo non sit cessandum, aut sine quo
vivi non possit: aut sine quo non bene vitatur: aut
quod nō possit prohiberi quin fiat. ¶ Necessarij sunt
vt Gallus Alius ait, qui aut cognati, aut adfines
sunt, in quos necessaria officia conferuntur præ-
ter ceteros. ¶ Neclegens dictus est, non legens, ne-
que dilectum habens, quid facere debeat, omisa
ratione officij sui. ¶ Necconiunctionem Gramma-
tici fere dicunt esse disfunctionem, vt nec legit, nec
scribit eam si diligentius inspiciatur, vt nec legit, nec
50 scribit Sin- nius Capito, intelligi possit, eam positam esse ab
antiquis pro non, vt & in XII. est. alteri custos nec
escit. irem, si adorat furto, quod nec manifestum
erit. & apud Plautum in Falsinare. nec recte si illi
dixeris. & Turpilium in Demetrio. nec recte di-
ci mihi, quod iam dudum audio. Nec vnquam,
necunquam, quemquam. ¶ Nequalia, detrimenta.
¶ Nequinont, pro nequeunt, vt loquunt & ferunt,

pro solent, & feriunt dicebant antiqui. Liuius in Odissia, partim errant, neq; nunc i Græciam redire. ¶ Nequitū & nequitur pro nō posse dicebāt, vt Pacuuius, cū ait. Sed cū contendi nequitū, vt 2 clam tendenda est plaga. Plautus in Satyrione. retrahi nequitur, quoquo progressa est semel. & Cato Originum L. I. Fana in eo loco complura fuere: ea exauguravit, præterquam quod Termino fanum fuit, id nequitum exaugurari. ¶ Nequicquam significare

[1. Opilius. 2. Nequinont. 3. tum.]

pag. 13.

idem pro frustra, plurimis auctōrū exēplis manifestum est. ¶ Nectere, ligare significat, & est apud plurimos auctores frequēs, quin etiam in commentario sacrorum vsurpatur hoc modo. Pontifex minor ex stramentis naturas i nectido, id est, funiculos facito, quibus suos adnectantur. ¶ Nectar Græcè significat deorum potionem. Vnde Vergilius ait. Stipant & dulci distendunt nectare cellas; item Lucretius L. II. Et nardi florem, nectar de florib. 2 halet. ¶ Nō pride, mæque, & recte, & frequenter dicitur, ac iā pridē, quam pridē. ¶ Nequam aurū est, auris quod vis vehementius ambit. hoc versū Lucilli significari ait Sinius Capito, nequā esse aurū quod auris lædat: vel pondere inauriūm, cum mollissima pars auris inciditur: vel ex auro intelligi pecuniam, cuius respectu, & nimia cupiditate homines ad peccandum adduci. ¶ Nec mulieri, nec gremio credi oportere: proverbiū est, quod & illa incerti & leui animi est, & plerumq; in gremio posita, cū in obliuionem venerunt pro 3 ex surgentiū, procidunt. ¶ Nexū est, vt ait Gall⁹ Ælius, quodcunq; per es & librā geritur, idq; necti dē. quo in genere sunt hæc, testamenti factio, nexi dādo 4 nexi liberaro 5. ¶ Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes impediuntur, quamquam Plautus eo etiam ceruices vinciri ait. perfidiose captus eo epol 6 nemo⁹ ceruices probat. ¶ Nexum æs, apud antiquos dicebatur pecunia, quæ per nexū obligatur. ¶ Negumare in carmine c n. Marciauat, significat, negate: cnm ait. quamuis momentum. duonum negumate. ¶ Negritu in auguriis significat ægritudo. ¶ Nebulo dictus est, vt ait Ælius Stilo, qui nō pluris est, quàm nebula aut qui nō facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator,

[1. nature. 2. narib. 3. propeere. 4. datio. 5. liberatio. 6. adepol.]

pag. 14.

¶ Negibundum a nūqui pro negantem dixerunt. Cato in ea qua scripsit negibundus. . . . . ¶ Neutiquam pro nullo modo dici, testis est . . . . . cum ait. Sed mihi neutiquam cor consenti, cum oculor. aspectu. Cice. Indissolubiles quidem esse non potestis, neutiquam tamen dissoluemini. ¶ Nepos luxuriosus à Tuscis dicitur: nam nepotes sunt luxuriosa vita homines appellati, quod non magis his res sua familiaris cura est, quam iis, quibus pater auisque viuunt. quod nomen ductum ab eo, quod natus post patri fit. quam filius. Quidam inter quos Aristarchus interpres Homeri, Græcum esse voluit, ad quos nō

vim dōm i nūqui, afferunt ex Apollonio. ¶ Nephasti dies not-abantur N. littera, quod iis nephas est Prætori apud i quem lege agitur, fari tria verba, do, dico, addico. ¶ Nep. nota designari solent qui nephasti priores sunt, quorum pars anterior fas: his serui liberati sunt, deletus habentur, exercitus scribuntur, & in prouincias ire licet, sacra quoque instituta sunt, & voia nuncupata solui, & ædes sacrari, solent. ¶ Nepa Afiorum lingua sid⁹, quod dicitur à nostris c-ancer, vel vt quidā volūt, scorpis. Plautus in Casina, Recessim dabo mi ad parietem imitabor nepam. ¶ Nepus, non purus. ¶ Nesi pro sine positum est in lege dedicationis aut Dianæ Auentinen- sis. ¶ Nauteam ait Opilius Aurelius herb- a genus esse gravis nigrius, qua coriarij vtuntur, cuius videri à nauſea ductum nomen, quia nauſea facit, permutatione T. & S. litterarum intermedia antiquis consueta. Plautus, in Artemone. Vnguentum quod naribus millionum nauteam fecisset . . . . .

I apud.

pag. 15.

. . . . . Iem atq; aromaticum. Idem Curculione. Nam odor vnguentum omnium præter nauſea est. In Casina ei pro scorto susponeur hircus vnctus nauſea. Labeo in commentario iuris pontificij ait, nauſeam rubidum quiddam esse, quo Pontificum vestimenta quadam colorant. Nationem, item apud antiquos natum Citricus, genus hominum, qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt, significare ait. qui & nationem ait non tantum vniuersim de omnibus, ser i e de singularebus quoque hominibus seivndim dici solere. Sinius autem Capito, omnia ferre genera hominum per nationes diuidi, vt Curces Sabinos, Hænicos, Æquos, item Volsquos. In pecorib. quoq; bonis prouentus futura bona natio dicitur. ¶ Nautiorum familia à Troianis oriunda est: nam fuit eorum princeps Nautes, qui Romam deuſit simulacrum æneum minerva, cui postea Nautij sacri- ficare soliti sunt. Vnde ipsa quoque dea Nautia vocabatur 2 de causa. Alij quod ducē Nante acciti conductj. à Brucijs milites fuerint ad Messanam oppugnandam, contra quos à senatu sis missus L. Cæcilius Metellus: qui cum ab illis interfectus esset: missi ad eos fuerunt expostulatum de fœdere violato legati . . . . . us, P. Veturius, qui cum aliquantisper, ob refectionem corporis in oppido quod infedissent, Britij quibus fœdus tunc Romanis erat, bello statim eo destiterunt inde à principio Nautia, familia Nautia appellata est. Natio natio dicebatur negotia tio: & ¶ Natinatorum ex eo, seditiosi, negotia gerentes, M. Cato in . . . . . in multo Macedonia. Et

[1. sed. 2. A hæc trium enim litterarum spatium in exercitum relinquitur.]

pag. 16.

60 truriam, Samnites, Lucanos inter se natinari, nequit facti.

factiones esse. ¶ Nactae appellantur vulgo fullones, vt ait Curiatius, quod nauci non sint, id est nullius pretii. Idem sentit & Cincius. quidam aiunt, quod omnia fere opera ex lana, nactae dicantur à Græcis.

¶ Naucum 1 ait Ateius Philologus poni pro nugis. Cincius, quod in oleæ nucis, quod intus sit. Aelius Stilo omnium rerum puramen. Glossematorum autem scriptores, fabæ grani quod hæteat in fabulo 2. Quidam ex Græco *vai* & *vai*, leucum hominem significari.

Quidam nucis iuglandis, quam Verrius iugulandam 3 vocat, medium velut dissepimentum. Plautus in parasito pigro, Ambo magna laude lauti, postremo ambo sumus non nauci. item in Mostellaria.

Quod id esse dicam verbum nauci, nescio. & in Truculento: Amas hominem non nauci. & Nautius (&) in Tunicularia. Eius noctem nauco ducere. Sed Ennius, illuc 4 est nugator nihili non nauci homo.

¶ Nares appellari putant, quod per ea nasi foramina odoris cuiusque nasi flamus. 5 ¶ Narica est genus piscis minuti. Plautus. Muriaticam autem 20 video in vasis stagnis naricam bonam & canutam & taguma quas factas conchas piscinarias.

¶ Nancitor in XII. nactus erit, pro 6 erit. Item in fœdere Latino: pecuniam quis 7 nancitor habeto: & si quid pignoris nanciscitur, 8 sibi habeto. ¶ Nare à naue ductum Cornificius ait, quod aqua feratur natans, vt auis, 9 Ennius L. VII. alter nare cupit, alter pugnare paratust. Plautus in Aulularia.

Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea induitur ratis. natate igitur est, sapius nare, vt dicitur, factitare. ¶ Nauus, celer, ac strenuus, 30 a nauium velocitate videtur dictus. En-

[Nauti 2 faba hilo 3 iuglandam 4 illic 5 flamus 5 prænauus 7 qui 8 nancitor 9 nauis]

pag. 17.

nus L. vi. Nauus repertus hō Graio patre Graius homo rex. & L. xvi. Nauorum imperium seruare est insuperantum. Plautus in Friuolaria. Naue agere oportet, quod agas non ductarier. ¶ Naualis scriba, qui in naue apparebat, inter aliud genus scribarum 40 minimè dignitatis habebatur, quod periculis quoque eius ministeriū eēt obiectū. Plautus: nō ego te noui naualis scriba columbari impudens. siue quod columbaria in naue appellatur ea, quibus rem geminent 2 siue quod columbariorum quæstus temerarius incertusque. ¶ Nassiterna est genus vasis aquari ansati, & patentis, quale est quo equi perfundi solēt. Plautus in Bacchidib hæc quis 3 euocat cū nassiterna, & cum aqua istum impurissimum? & in Neruolaria. Equis huc effert nassiternam cum aqua 50 siue suffragio? & Cato in ea oratione, quam composuit in Q. Sulpicium. Quoties vidi truilos nassiternas perfusos 4 aqualis matellas sine ansis. ¶ Nassa est piscatoris, vasis 6 genus, quo cū intravit piscis, exire non potest. Plautus. Numquam hercule ex ista nassa hodie ego escam petam.

¶ Napturas nectito, cum dixit Pontifex, funiculi exstramentis sunt. ¶ Nautibulum vocabant antiqui vas aluci simile ligne 7 a nauis similitudine. ¶ Nauia est vno ligno exulpto, vt nauis, 60

quo vtuntur aluco in vindemia, ficus quoque in comitio appellatur Nauia ab Attio Nauio augure. Nam cum Tarquinius Priscus institutas trib. à Romulo mutare vellet, deterreturq. ab Attio per augurium, vt eluderet eius prudentiam, interrogauit eum, an fieri possit id, quod animo proposuisset suo; cum illo 8 permittente augurio cum respondisset effici posse; iussit Rex cotem, ac

[1 esset 2 remicari 3 Equus 4 pertusus 5 piscatorij 6 vasis 7 videlicet 8 ille]

nouaculam pro-ferri quia prolata, interrogatus augur an eos illa possit praecidi, respondissetq. posse: nouaculam subito praecidit. quo facto statim Nauium ex eo, Tarqui nō nihil auso contra amplius facere, nouaculam illam ac cotem sub locum consecratum, deo- di iussisse: & sicum ab eo satam ibi esse intra i- d spatium loci, qui contentus sine sacro sit: e- amq. si quando arefcere contigisset, subseri, sum- iq. ex ea sarculis iussisse. quofac- to, tantos i- nra temporis tractus, cum alie in eo loco complu- res ficus enata essent, atque ea euulsæ de- inde de sacro illo loco radicibus remoueren- tur: omnes qua mihi tunc temporis erant, sicum praeter vnā illam, cictas fuisse, adm onitu sacrali, ac iussu in primis aruspicum, & diu- is etiam responsis promittentib. quādiu ea vixeret, lib- ertatem populi R. incolumen mansuram, ideoq. coli & subseri ex illo tempore ceptam.

¶ Nauscit eam gran- um faba se aperit nascendū gra, quod non dis- imile nauis forma. ¶ Nauitas secundum incorr- uptam consuetudinem dictos, quos nunc n- os nauitas dicimus, testis est Cato in ea, quam sci- ipsit cum in Hispaniam proficisceretur, cum ait; nauitas quod secum portauerant vinū atq. oleum, v- sicut tantum eos sum. ¶ Nauiam sylvæ vocitatam extra urbem ad miliarium quartum, quod Næuij cu iustam ibi domus fuerit, a quo nemora Nauia ap- pellata etiam fuisse, Verrius ait: quam opprobrii loco obijci ab antiquis solere, quod in ea morari ad- fuescant perditū ac nequam homines, testis est M. Ca- to in ea, quam scripsit in M. Cæ- ium si se appella- uisset. Orsus iter crans à porta Næuia atq. ex- inde in nemora Nauia

pag. 18.

pag. 19.

a dono procul Nauia. Vnde dicitur prouerbi- um natum esse, à dono Nauis, quod refertur à Verrio. ¶ Nudius tertius videtur compositum ex nunc & dic tertio. N . . . dicuntur in agro

quos . . . alio nomine appell- ant, a parte totum significantes; quasi. inde appell- ati sunt . . . dicantur pa- . . . dici- tur celū ca- . . . d icatur dam- . . .

¶ Nuptā nouam, sponsam (vt eēt mu- lieres quib. in nuptiis vtuntur, pronuba ab eadem causa hoc est a nubendo dicitur) ali- qui appellatam esse volunt: nec desu- runt tamen qui dice- rent, sic appellatam, ab eo quod vas nuptu

Graci nouam nuptiam vocent. alij quod ap- pellant vxo-

rem vobis Homerus, loquendo quadam consuetudine, quae est antiqua Graecorum, cum ait ἔξιμιος ἄνθρωπος ἀνδρῶν ἀρχαίων. ¶ Numere & numero di iur, sed numere sunt, videtur esse praesentis temporis, & proferunt alie-num numero fuerunt, quod de praeterito usurpat, sine eo ordine vsurparunt antiqui quadam consuetudine loquendi qua solebant proferre verba eiu(s)modi: siue certa sine extremarum vocalium, quemadmodum videtur in suis scriptis vsus Pompeius Sexus, apud quem reperitur extre-ma syllaba vocari casus producta, & eundem casus eadem corrupta, terminataq; in e, temporis praesentis, Numero autem dixisse antiquos, nimiumque significare, ait Sinius capito: esse enim italocum . . . . . ū: vos estis minime . . . . . nisi num ero perbiterint, nisi citro . . . . . id est ni-mium si isto, qui ex eam nume-

[1 cito.]

pag. 20.

ro estis mortui, hoc exemplo, vt pingeretis, id est, cur cito mortui estis? Item in Nelei. Nunquam numero matri faciemus volui. 1 Idē 2 est, nunquā nimium faciemus. Apud Naxium Nemmem vidi, qui numero sciret, quiq; sciret, id est opus, id est, nimium sciret. An panurgus Antonius hæc ait numero nimirum cito? celeriter nimium: vt Plautus in Casina. Ere mihi quid vis mea ancilla? nimium sæpius numero dicitis nimium cito. Attius in Oenomaio. Ego vt essem adfinit tibi, non vt te extinguerem, tuam peti gnatam, numero te expurgat timor. Atranius in Suspecta per saltum, & abste creditum numero nimis, celeriter. Cæcilius in Æthine, 3 Ei petri, quid ita? numero, veni fuce 4 domum. Atranius in Simulante. e 5 misera numero, ac ne quicquam egi grans. ¶ Numerus Senatū ait cuius Senator consili, cum impedimento vult esse quo minus faciat. S. C. postulatque. vt aut res, quæ adferuntur, 6 diuidantur: aut singuli consulantur, aut si tot non sint Senatores, quo numero liceat praescribi 7 S. C. ¶ Nupta verba dicebantur ab antiquis, quæ virginem d cere non licebat, vt Plautus in Discolo. Virgo sibi, nondum didici nupta verba dicere. ¶ Nuptias dictas esse ait Santra ab eo, quod nymphæa dixerunt Græci antiqui, ἄνθρωπος, inde nouam nuptam ἄνθρωπος. Cornificius, quod noua petatur coniugia. Curatius, quod noua ratio 8 fiat. Ælius & Cincius, quia flammeo caput nubentis obuoluatur, quod antiqui obnuere vocabant 9 ob quam causam legē quoq; Parentem 10 iubere caput eius obnuere, qui parentem necauisset, quod est obuoluere. ¶ Numerius prænomen nunquam ante fuisse in patricio familia dicitur. quāuis 11 Fabius qui

[1 volup. 2 id 3 Æthione. 4 fuge. 5 Ei 6 referantur 7 praescribi 8 patric. 9 vocabant. 10 funestam 11 quamus.]

pag. 21.

vnus post sex & trecentos ab Eutriscis interfectos superiuit, inductis 1 magnitudine diuitiarum, vxorem dedit Oracili Maleuentani, vt tum dicebantur, hiliā, ea cōdicione, vt qui prim⁹ natus eet, prænominē

60

anī materni, Numerius appellaretur. ¶ Non omnibus dor mio: prouerbium natum à Cipio quodam, qui Pa rarchon dictus est, quod simularer dormientem. quo impunitius vxor eius moecharetur, eius meminī Lucilius. ¶ Nuncupata 2 pecunia est, vt ait Cincius in L. II. de officio iurisconsulti, nomina, 3 certa, nominib. propriis pronuntiata. cum nexum faciet, mancipiūq; vt lingua nuncupasset, * ita ius esto: ita 5 vt nominarit: locutusve erit, ita ius esto. vota nuncupata dicuntur quæ Consules, Prætores eum in prouinciam proficiscuntur, faciunt, ea in tabulas praesentibus multis referuntur. At Santra L. II. de verborum antiquitate, satis multis nuncupata conligit non de recto nominata significare, sed promissa, & quasi testificata, circumscripta, receptaque. 6 etiam in votis nuncupandis esse conuenientius. ¶ Nusciosum Ateius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum videret. At Popilius 7 Aurelius nuscionibus esse cecitudoines nocturnas. Ælius Stilo, qui plus videret vesperi, quam meride, nec cognosceret, nisi quod vsq; ad oculos adnouisset. ¶ Nonas quidam à noua Luna, quod in eas concurreret principium Lunæ: alij quod semper ante diem Iduum nonum essent, scribit. ideo debere primam appellationis eius syllabam adiecta u littera. ¶ Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui, vt rustici conuenirent mercandi, vendendique causa, eumq; nefastum, ne si liceret cum populo agi, interpellarentur nundinatores. ¶ Nundina-

[1 inductus. 2 Nuncupata 3 nominata 4 nuncupauit 5 id est 6 quod 7 Opilius.]

pag. 22.

lem cocum Plautus in Aulularia. Cocus nundin ille est, 1 in nonum diem solet ire cocum cocum, qui nouendialis alias appellatur, manifesto significat, quem dixit nundinalē, quod in nonū diem coqueret. ¶ Nuculas, Praenestinos antiqui appellabant, quod inclusi a Pœniæ Castliti, famens nucib. sustentauerant: vel quod in eorum regione plurima nux nincta pascur. 2 ¶ Nummum ex Gæco uocabulo vsuquos existimant dictum. & tantundem apud nos, & apud illos valere, quia pleraq; nomina à Gæco accepimus, quorum hoc propriū est. ¶ Nuntius & persona dicitur, & res ipsa. in persona dicitur, vt nuntius aduenit, in re, vt nuntius allatus est: quæ am differentiam. C. Cæur in Commentariis fecisse videtur. ¶ Nuper, quasi nouiper, tanquam dica-mus nouissime. estq; praeteriti temporis, id autem, si erant, qui ni

¶ Numen quasi nutus dei ac potestas dicitur. ¶ Numella genus vinculi quo quadrupes alij ganitur. solent autem ea fieri neruo, aut co-uo crudo bouis vt plurimum. ¶ Nundidas dicimus quos Græci Νομίδας, siue quoa id genus hominum pecorib. n-ogoriat, siue quod herbis, vt peccora aluntur. ¶ Nuces flagrantur nuptis, & iaciuntur pueris, vt nouæ nupta miranti domum noui mariti auspiciū sebas secundum & solistimum.

¶ Numam Pompiliū Ianicul. um montem habitauisse ferunt, in quo arcam eius in-nenam, cum libris Numæ nominalis

nominis ; à Terentio quodam scriba repastinante agrum. ¶ Nonuncium quod vulgo Magistri ludi appellant, significat novem uncias: ac terenciū, quod singula lex-uncia dimidium unciarum trium fit. ¶ Nomen hinc ex Græco ὄνομα dictum est, [i cocuville nundinalis est. 2 nascitur.]

pag. 23.

quasi nomen, quod novitiam faciat. si-ue familiæ est. ut Terentius ponitur et pro debito: ut ex-actum dicimus fuisse nomen, cum à debitore exacta pecunia sit. ¶ Noctua videtur dicta a noctis tempore, eo quo canere solet, aut volare. ab εὐνοῦται appellatur Minerva a Græcis, quia noctua oculis est cæcis. 1

¶ Noneola, vocantur papilla que ex faucibus, caprarū suspendent. ¶ Noctilucam cum dixit Lucilius L. II. obscenum significat. . . noctiluca . . . medica.

¶ Nonerca dicitur, quam quis liberis sublati, novam uxorem ducit, arcenda familia gratia, id est coercenda, prima autem memoratur apud veterannia, qua nupsit. ¶ Nauibus regnante Ser. Tullio. q in Aventinū montē paludib. discissum ascendere ab aduētū sic dictū aiunt, vel q Aventinus in Aduentino rex Albanus sit sepultus. ¶ Noualem agrum Ælius Gallus, Opilius item Aurelius eum aiunt esse quem Græci νῆον dicunt, ad quod Homero quoque teste videntur, qui dixit, νῆον βαδάνηται 3 in 3. Sed C-incius eum esse, ubi glaba profissa ad novam sementem sic relicta.

¶ Nauti consulari, & T. Sicini, Volsci populi, cum arox proelium inissent aduersus Romanos: Trib. M. in Circo combusti feruntur & sepulti in crepidine, quæ est proxime Circum, qui locus postea fuit la pide albo constratus, qui pro rep. in eo prolio occubere, Opiter Verginius Tricostus. . . Valerius Launus. Posthumus Cominius Auruncus. Ma-llius Tolerinus. P. Verginius Geminus. A. Sempronius Atratinus. Verginius Tricostus. Mutius Scauola, Sex. Fufius Medullinus. ¶ Noxa-ut Ser. Sulpicius Rufus ait, damnum significat. apud poetas autem &

[i cassis. 2. veteres Annia. 3 τῆλα]

pag. 24.

oratores ponitur pro culpa. ad 1 noxa peccatum, aut pro peccato pœnâ, 2, ut Accius in Melanippa. 3 Tete esse huic noxæ obnoxium. Item, cum lex iubet noxæ dedere, pro peccato dedi iubet. Cæcilius in Hypobolimæo chereitato. 4 Nam ista quidem noxa muliebrem, & 5 magis quam viri. ¶ Noxæ curiæ proximæ 6 compitū Fabriciū edificatæ sunt, quod parum amplæ erant veteres à Romulo factæ, vbe 7 is populum, & sacra in partis triginta distribuerat, ut in iis ea sacra curarent, quæ cum ex veterib. in nouas euocarentur, septem 8 curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Fortensis, Raptæ, Vellensis 9 Velitiæ res diuine fiunt in veteribus curiis 10. ¶ Northum Græci natum ex vxore non legitima vocant, qui apud nos spurio patre nat⁹ d^r, quod Ser. Tullius qui Romæ regnauit, natus est ex concubina Spurius 11. Tulli tributis 12 nisi forte malumus cedere. 13 Oeliam corniculam captiua cum iuscipum matre feruentem. 15 ¶ Nota

alias significat signum, vt in pecoribus, tabulis, libris litteræ singulæ, aut binæ, alias, ignominiam. ¶ Nobilem antiqui pro noto ponebant. & quidem per c. litterâ, 16 vt Plautus in Pseudolo: Peregriua facies videtur hominis, atque ignobilis 17. & oculis meis obuiam ignobilis 18 obliicitur. Accius in Diomede. Ergo me Argos referam, nam hic sū nobilis 19 Lilius in Virgo. 20 ornamentū incēdūt nobili 21 ignobiles, ¶ Noegcum quidam amici gen⁹ prætextū purpura: quidam candidū ac perlucidum, quasi à nauo, quod putamen quorundam pomorum est tenuissimum non sine candore, vt Lilius ait in Odyssia. Simul ac lacrimas de ore noegeo detertit, id est candido. ¶ Nixi di appellatur tria

[i at 2 pœna. 3 Menalippo. 4 Cherestrate. 5 muliebri est. 6 proximo. 7 vbi 8 L. II. 9 Vellensis. 10 Curij. 11 sp. Tulli. 12 Tr. 13 credere. 14 Oclia carniculana captiua. 15 seruiente. 16 per G litteram. 17 gobilis. 18 gnobilis. 19 suam gnobilis. 20 Virgine. 21 ornatu incendunt gnobilis.]

pag. 25.

signa in Capitolio ante cellam Mineræ genibus nixa, velut præsidentes patientium nixib. quæ sua i sunt qui memoriæ prodiderint, Antiocho rege Syriæ superato, M. Accillum 2 subtrahit a populo R. adportasse, atque vbi sunt, posuisse. etiam qui 3 capta Corintho aduecta huc, quæ ibi subiecta fuerint membra. ¶ Nictare & oculorū, & aliorum membrorum, nifu sæpe aliquid conari, dictum est ab antiquis, vt Lucretius in L. III. Hic vbi nexari 4 nequeunt insiltereque alis. Cæcilius in Hymnide. gartulis medentes iactent sine nictentur, perticis. Nonius in Machcho pone. 5 acutū scribere. 6 cum in neruo nectabere 7 vnde quidā nictationē: quidam nictum, vt Cæcilius in pugile 8: tum inter laudandum hunc timidum tremulis palpebris percutere nictum: hic gaudere & mirari. Nictit canis in odorandis ferarum vestigiis leuiter ganniens, vt Ennius in L. X. veluti siquando vinclis venatica vencnox, apta solet, si forte ex nare sagaci sensit, voce sua nictus 10 vlulatque ibi acuta & 11 vnde & ipsa gannitio. ¶ Niquis sciuit centuria est, quæ dicitur à Seruio Tullio rege constituta, in qua liceret ei suffragium ferre, qui non tulisset in sua, nequis cuius suffragij iure priuaretur; nam scilicito 13 significat sententiam dicito, 14 ac suffragium tertio 15, vnde scita plebis. sed in ea centuria, neque censetur quicquam, 16 neq; centurio præficiatur, neque centurialis potest esse, quia nemo certus est eius centuriæ. est autem nequis 17 sciuit, nisi quis ciuit. ¶ Ningulus, nullus, vt Ennius L. II. qui ferro minitere, atque inte 18 ninculus 19 mederi queat. ¶ Niger lapis in Comitio locum funestum significat, vt ali 20, Romuli morte destinatum.

[i signa. 2 Macillum. 3 etiam q. 4 nictari. 5 Maccho. Copone. 6 scriber. 7 nictabere 7. 8 pugile. 9 venox 10 nictit. 11 est. 12 inde. 13 scisco. 14 dico. 15 ferro. 16 quiscquam. 17 niquit. 18 nite. 19 ningulus 20 alij.]

pag. 26.

Sed non vsu obu-ent ut hi sepeliretur: sed Faustulum nutri-cum esse si sepeliretur fuisse. ¶ Quintilianum auum ti. . . qui Romæ partes sequebantur

cuius familia dicta Quintilia, iuxta appellationem eius. ¶ Nanum Græci vas aquarium dicunt humilem & concauum, quod unigo vocant scilicet barbarum v. de nani pumiliones appellantur.

¶ Necem suspicatur Verrius à Græco duci: nam illi necyn, mortuum dicunt. Inde nos dicimus necida. ¶ Niuem Verrius interpretatur novum ex Græco, qui id ne-on dicunt. N . . . significat da

¶ Nequitates dicti sunt Narnensis 2 qui e Nequino oppido eiectis colonis veteribus ibi habitaverunt. Cato in ea adversus 3 x hominib.

¶ Negotium quod non sit otium. ¶ Naves a navis celeritate, quæ velociſſima est, dicuntur.

¶ Numida dicuntur Noma-des, qui diutius vivere dicuntur, unde Cato in . . . Numidas viuares quod multam viuunt ætatem, dixit. ¶ Noces mitti Cerialib. Capito.

Sinnius solitum esse dici ait, cum vellimus 4 significare, missilia Cerialib. in Circo mitti, quod cum mitti noces mos esset, plane volumus a parte totum designare quia adeo diligantur supra omnia alia missilia præ flamma cum fiat v. sta, quæ sparguntur noces.

¶ Nouendiales feriæ dicuntur instituta a Tullo Hostilio 5 rege, ex monitione procurandis prodigiis nono die in feriis Lavinis: siue quod in more 6 Albano lapidibus pisset: siue quod vox esset exaudita, vt Albani sub risu facerent, quæ omiserant sacra. nam ab his illa sunt tunc reuocata, quæ missa crate 7 à pœ-næ funditus deleta

[1. xhamile. 2. Narniensis. 3. A Thormunde. 4. vellimus. 5. Hostilio. 6. monte. 7. amissa ciuitate. ac.]

pag. 27.

negligere temporibus sequentibus cœpissent: N . . . dicuntur inuenta à Marcello cos. operæ quibus admodum Syracusa facilitate expugnari possunt. ¶ Nautalis porta, iuxta nautalis regio, videtur utraque ab nautalium vicinia, ita appellata fuisse. ¶ Nonarum postridia, Iduum Kalendarum dies abeni habentur. item nonarum nuptæ a. d. III. Kalend. nonas Idus diem arum inlucescere, quoniam decreto Pontificum atri hi dies esse iudicati sunt, quod quotiescumque Romani duces belli gerendi gratia his diebus supplicauerunt, male temp. gessere.

O

¶ SEX. POMPEI FESTI DE VERBOR. SIGNIFICATIONIB. INCIPIT. FELICITER ¶ OB PRÆPOSITIO ALIAS PONITVR pro circum, vt cum dicimus urbem obsideri, obsignari, obuallari. alias ponitur in vicem præpositionis, quæ est propter, vt obmerita, ob superatos hostes. N. obsides, p. obsides qui ob fidem patriæ prestandam dantur. alias pro ad ponit, vt Ennius. Ob Romam noctu legiones ducere cepit. Et alibi ob Troiam duxit. ¶ Oculissimè, carissimum. Plaut. oculissimè oſtiũ amicæ: Idem id Curculione, oculissimè dixit, significat. atq. qui clare aspicit. Idem in Psen dolo. ¶ Oculatũ i proſenti posuit, cum dixit. Emito de cæca Hercule elisũ, id vendit oculatũ die. Idem alibi oculatum Argũ dixit, q. p. corũ corpus oculos hæt, Idem pluris e ocul-

latus testis vnus, quam auris decet, i. e. qui se vidisse dicat. ductam aut ait Verrius hanc formam ob oculi appellatione. ¶ Oculi dicitur, vt funditus. penitus. signifi- catque tam carum esse, quam oculum, vel initar oculi esse. ¶ Olescit dicebant antiqui ab odore, pro olescit, veterem quadam consuetudine immutandi litteras, quæ sunt, vt sæpe alias, tum in [i. osculatum. antea male.]

pag. 28.

hoc quoque libro contenta. quæ vox vt quibusdã v. ex Græca oſon, tracta est. ¶ Octauia porticus duæ appellantur, quarum alteram, theatro Marcelli propiore, Octauia soror Augusti fecit, alteram theatro Pœp. proximã CN. Octauius CN. filius, qui fuit Æd. cur. P. R. cos. decemuirum i sacris faciendis, triumphauitq. de rege Perse nauali triumpho: quam combuſtam reficendam curauit Cæsar Augustus. ¶ Ogygia moenia Accius in Diomede appellans significat Thebas, quia eã urbem Ogygus condidisse traditur. ¶ Occasus, oportunitas temporis casu quodã proueniens est, Occasus, interitus vel Solis, cum decidit à superis infra terras, quo vocabulo Ennius pro occasione, est vltus lib. ii. hic occasus datus est, at Oratius inclutus saltu. item in L. V. inicit inritatus, tenet, occasus iuuat res. Item in L. VIII. aut occasus vbi, tempus iudicium auidere represcit. ¶ Occisum à necato distinguit quidã, quod alterum à cadendo, atque ictu fieri dicunt, alterum sine ictu. itaque in Numæ Pompili regis legibus scriptum est, si hominem fulminibus 3 occisit, ne supra genua tollito. Et alibi. si fulmine occisus est, et iulta nulla fieri oportet. ¶ October equus appellatur, in qui capto Martio mensis Oct. immolatur quod annis 4 Marti, bigarum v. tricium dexterior. de cuius capite non leuis contentio solebat esse inter Suburanenses, & Sacrauienses, vt huiusmodi regie pariete, illi ad turrim Mamiliam id figerent, euidemque coda tanta celeritate perferretur in regiam, vt ex ea sanguis detillet in iocum, participandæ rei diuina gratia, quem hostiæ loco quidam Marti bellico deo iacrarunt dicunt, non vt vulgus putat, quia velut supplicium [1. xvir. 2. O. gger. 3. fulminis. 4. quatuor.]

pag. 29.

de eo sumatur, quod Romani Ilio sunt oriũdi, & Troiani ita effigie in equi sint capti. Multis autem gentibus equum hostiarũ numero haberi testimonio sunt Lacedæmonũ qui in monte Taygeto equum ventis immolant, ibidemque adolent vt eorum flatu cinis eius per sinus quam latissime difteratur. & Sallentinũ, apud quos Menzanæ Ioui dicatus viuos i conicitur in ignem, & Rhodi, qui quod annis, quadrigas solis consecratas in mare jaciunt, quod is tali curriculum fertur circumuehi mundum. ¶ Occidamus Plautus ponit pro contra cedamus, cũ plurimæ aliæ propositiones familiariores huic verbo sint. ¶ Occentassint antiqui dicebant, quod nunc conuicium fecerit, dicimus, quod id clare, & cũ quodã canore fit, vt procul exaudiri possit. quod turpe habetur, quia nõ sine causã fieri putatur. inde cætilenam dicit, quia illam

illam non cantus iucunditatem puto. ¶ Ocrem antiqui, vt Ateius Philologus in libro Glossematorum refert, montem confragosum vocabant, vt apud Liuium. Sed qui sunt hi, qui ascendunt altum ocrim? & celsosque ocris, aruaq. putria, 3 & mare magnum. Namq. Tarnari celsos ocris. &, haut vt quem Chiro in Pelio docuit ocri. vnde fortasse etiam ocriæ, 4 sint dictæ inæqualiter tuberatæ. ¶ Occare, & occatorem Verrius putat dictum ab occædendo, quod cædat grandis globos terræ: cum Cicero venustissime dicat ab occædendo fruges satas. ¶ Ocius secundæ collationis & deinde tertix occissime frequentata sunt. Alij dictas nostras tracta 5 ex Græco, id est *oikos*, cuius prima significatio, ex qua procedere in comparationem debet, apud nos non est tertix verò consolationis, 6 cuius maiora exempla sunt, auctor est Plautus in Neruolaria. occissimè nos li-

[1 viuius. 2 quotannis. 3 patria. 4 ocrea 5 Alij non dicta. 5 nostro, sed tracta 6 collationis.]

pag. 30.

beri possimus fieri i
 quicquam occifi
 lius historiarum libro
 tantur occissime
 Lamia apud
 Lamiam oport

Coc-
 concii
 Ælius

¶ Ocimum, Græcum, & à celeritate nascendi est dictum
 ¶ Occupaticius ager dicebatur ab antiquis, qui desitus à cultoribus frequentari proprijs ab alijs est occupari cœptus. quod in agro Campano factum est. 30
 Nam cum Hannibal, Capzanos, qui de Punica rep. bene meriti fuerant, remunerare vellet, atque eorum agras, qui essent occupati, dauastatig; tanquam ex hoste receptos, restituere: nominandos publica edixit. sed cum querelam audiret communitatem eorum, quorum ager occupatus est à priuatis, iussit dare agros, non quos illi acceperant, sed occupaticios. ¶ Orchitum Accius

Philologus in collectaneis ait esse genus olea ductum ex Græco ὄρχητις, quod testicularum sit magnitudinis, itaque vocari ex eo orchitum.
 to grandiore: ¶ Orchestra, locus in scena, quo antea, qui nunc platanipedes appellantur, non admittebantur histriones, nisi tantum interrim dum fabulæ explicarentur, qua sine ipsis explicari non poterant. Ricinia autem portabant, quo æquiore habitu prodirent, atq. vt indonomen ducerent. ¶ Orca genus marina belua maximum dicitur, ad cuius similitudinem vala quoque ficaria, orca dicuntur, sunt enim tenuia, atque in formi specie
 mala & ante
 quantæ ne
 [Accius.]

pag. 31.

¶ Oriri, nasci, vel surgere. ¶ Orba apud poetas significat priuatam, aliqua persona cara. apud oratores, qua patrem amisit, aut matr. vt Ser. Sulpitius ait, qua liberos quasi oculos orba est tris est ante

Gal lus Ælius
 O-
 stantior
 in eo libro
 pontificatu
 pu-ella sine
 sacra
 nupa
 ali-cui fuisset
 Cornificus in
 on Vginus
 interferunt
 nastos
 ste. ¶ Orty-

gia dicta est insula, que vocatur nunc Delos.
 ¶ Orbius cliuus videtur appellatus esse ab orbibus per cuius flexuosos orbis Tullia filia Ser. Tullij regis, & L. Tarquinnius Superbus gener, interfecto rege properauerat 2 tendentes vna in regia domus possessionem. cœptus est autem is cliuus appellari Orbius. quod pronus cū esset per orbis in exquilariū colle-m ducere: 3 vnde Orbius ab ipsis orbibus sic appellatus est.
 ¶ Oratores ex Græco ὀρχηστῆς - se dictos existimant, quod ad reges & gentes, qui missi erant pro republica nostra à populo R. ij conceptis verbis solerent deos
 qui . . . cit

[1 matrem. 2 properauerant 3 duceret.]

pag. 32.

eos nostri alij i pro legatis appellant, vt Cato in ea quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum. M. Fuluius consuli legatus sum in Ætoliam, propterea quod ex Ætolia complures venerant Ætolos pacem velle: de ea re oratores Romam profectos. & in originum L. I. propter 2 id bellum cœpit Cælius P. R. Albanus. oratores misit Romam cum . . . alias pro decretoribus, 3 vt Terentius orator venio, facite exorator sim. Item & Afranius in Emancipato si . . . tum si quod oritur. . . . alias pro difertis & eloquentibus ab eo quod antiqui orare, dicebant pro agere. ob quam causam, orationes quoque eorum vocantur. ¶ Orata genus piscis appellatur à colore auri, quod rusticorum, dicebant, vt auriculas, oriculas. itaque Serapilius quoq. quædam prædiuitem, quod & duob. anulis aureis, & grandibus vteretur, Oratam dicunt esse appellatum. ¶ Ora extremæ partes terrarum, id est, maritimæ dicuntur, vnde & vestimentorum extremæ partes, quæ quidem & primæ dici possunt. Cæcilius in Æthrione vsus est pro initio rei; cum ait: oram reperire nullam quam expediam, queo. ¶ Oreæ, freni quod ori inferuntur. Titinius in Setina. & si tacebit, tamen gaudebit sibi promitti oreæ 5 & Nauius in Hariolo. Deprandi autem Leonis 5 obdas oreas. Cato originum L. III. equos respondit: oreas mihi inde, tibi cape flagellum. Cælius pro se apud populum. equusq. 7 mihi sub feminibus occisus erat, oreas detraho inspectante Lucio Stertinio. ¶ Oreos

Liber pater, & Oreades Nymphæ appellantur, quod in montibus frequenter apparent. ¶ Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram *
 [1 alia 2 propterea 3 deprecatoribus, 4 quæ me 5 permittio-
 ves 6 Leonisi 7 equo qui * Quod hic desideratur habes in
 Schedis pag.172. ver.23. vsque ad pag.187. ver.29.]

pag. 33.

est, cum ait, cum magistratus nihil audent imperare, ne quid consilii auspicari peremat.

P

¶ Perihodos dicitur & in carmine lyrico pars quædam, & in soluta oratione verbis circum scripta sententia, & in gymniciis certaminibus perihodon vicisse dicitur, qui Pythia, Isthmia, Nemea, Olympia vicit à circumitu eorum spectaculorum. Perempta & interempta pro imperfectis poni solet à poetis. Lucretius. cum corpus simul, atq; animi natura perempta. ¶ Perpetem, pro perpetuo dixerunt poetæ. ¶ Pæcuius Iliona. fac, vt cæpisti, hanc operam mihi des peretem. oculis traxerim. ¶ Perfillum vocant sacerdotes ridiculum picatum, quo vngue Flamen Portunalis 2 arma Quirini vnguet. ¶ Perficum portum, Plautus cum ait; mare Euboicum videtur significare, quod in eo classis Persarum dicitur stetit, non procul à Thebis. ¶ Personata fabula quædam Næuij inscribitur, quam putant quidam primum; à personatis histrionibus. sed cum post multos annos comædi, & tragædi personis vt cœperunt, verisimilius est eam fabulam propter inopiam comedorum actam nouam per Atellanos, qui proprie vocantur personati, quia ius est is 4 non cogi in scæna ponere personam, quod ceteris histrionibus pati necesse est. ¶ Perficus peracutum significare videtur, vt Plautus. nihil de conciliare sibus, nisi qui per sibus 6 sapis. Næuius. & qui fuerit perficus carpenti ad stratio. 7 ¶ Perpetrat peragit, perficit. Pæcuius in Teucro. neque perpetrare præcibus, imperia qui derinui patris 8 Spartam reponare 9 instat, id si perpetrat. quo etiam sine prepositione, vsi sunt, quod conuer-
 [1 interfectus 2 Quirinalis 3 actam 4 ius 5 sibi 6 perficus 7 adest ratio 8 nec pretio quit. & in Niptris 9 redpare.]

pag 34.

sum iam in consuetudinem est. *perpulis, persuasit, impulsit* . . . . . *dicendo me per-pulit* . . . . . *scilicet c-ompulit* . . . . . ¶ *Pertisum, pro per-tisum dixerunt antiqui* . . . . . *Per-suasit, impulsit.* qui paul. ¶ *Puteum antiqui dixerunt unde sumi potest:* inde ¶ *Puticulos, antiquissimum genus sepultura appellatos, quod ibi in puteis sepe ierentur homines; qualis fuerit locus, quo nunc cadauera proijci solent extra p-arem Enquibnam: qua ibi putrescerent inde p-orius appellatos existimat puticulos (Eli-us Gallus: qui ait antiqui moris fuisse, vt patres familias in locum publicum extra opidum mancipia vilia proicerent, atque ita proijcta, quod ibi ea putrescerent, nomen esse factum puticulis. ¶ Putum antiquos pro puro dixisse ait. inde putatas vites, quibus*

decisum est id, quod impedimento erat, dici Con-nifici 2 ait neque aliter accepit Ennius. cum dixit in Alexandro amidio. 3 purus put-us. & plantus. purus purus hic sycophanta est

aurum quoq;

quo certior se putatum dici so-let, quod est expurgati, & ratio putata id est pura facta, vt hebedib. retulit. ¶ Putium plantus dixit stultitio vitio stultior est barbaro. Id autem ex hac causa. ¶ Putius cum ad 4 Hercule rit-um sacrificandi accepisset, cum milibus aëris gra-uis quinquaginta edocuisse dicitur seruos publicus 5 P.R. quo factio Portij intra diem xxx. cum eius fami-lia xij. fuissent, omnes interierunt. ¶ Pubes adolescens, qui iam generare potest, vocatur, cui contrarium est impubes. ¶ Pubes etiam &
 [1 decisum 2 Cornificius 3 dimidio 4 ab 5 publicos.]

pag. 35.

¶ *urium numerus eiusdem ætatis dici solet.* 20 ¶ *Puteolos quidem distos aiunt ab aqua calida putore.* quidam à multitudinẽ puteorum ear- undem aquarum gratia factorum. . . . . ver- . . . . . cum autem . . . . . is vio- . . . . . illius tra . . . . . ¶ *Pugnosa a punctione id est percussione distos.* ¶ *Pegajum equum alatum fuisse tradunt poeta: cuius quidem vngulam suscitasse fontem, qui Hyppocrene dicitur est.* traditur. sed

30

. . . . . ersus alia . . . . . Lucina Iuno . . . . . formon- . . . . . ¶ *Prospera quædam nomina vsurpabant antiqui in, e, declinata vt præfscine, extrema produ cta syllaba, videlicet vt occurrerent fascino, vt ait L. Cincius: quod etiam feri consuevit in fam-ilia purganda sacro.* ¶ *Porca præ-cidanea dicitur, que ante immolari solet.* quod genus hostiæ quod ante nouam frugẽ præ-cidetur, præ-cidariũ appellabant.

40

¶ *Placenta libi quoddam genus vo-catur ex tribus pulibus factum: alij dicunt genus pult is, cum tribus libamentis.* ¶ *Porriciam, pro porro ia-ciam, maxime de extis dicebant antiqui. plant. in P-seudolo. atque in manibus exta teneam, vt porriciam inieba.* 1 loci porricitur autem focus ar-isque quod consecrandum est deo, dicandumque contra ite 2 consumitur in sacro, quod est profanatum vt Verrius eodem libro de significatione verborum. sint dicta libere, si qua contra dixerit: iam arbitrat ob eam causam porrici exta aris & fo-culo, quia profana 3 ea
 [1 inieba 2 id 3 profanata.]

pag. 36.

quoq. id est deo dicta consume 1 est necesse, cuius opinionem, neque in hoc, neque in aliis compluribus refutare minime necesse est, cum proposito habeam ex tanto librorum eius numero intermortua iam, & sepulta verba, atque ipso sape confitegente nullius vsus, aut auctoritatis prætere, & reliqua quam breuissime redigere in libros adme-

admodum paucos. ea autem, de quibus dissentio, & aperte & breuiter, vt sciero, scribta in his libris meis inuenientur. inscribuntur priscorum verborum cum exemplis. ¶ Porigam dixisse antiqui videntur, pro porrigam, propter morem non ingeminandum litterarum, ducto verbo à porro regam. aut si id frivolum videtur, cum aperte è ciuo regit 2. tractum fit. sed antiqui etiam porgam dixerunt, pro porrigam. ¶ Porcæ appellantur rari sulci, qui dicuntur 3 aquæ deriuandæ gratia. Dicti quòd porcant, id est prohibent 5 aquam frumētis nocere: nam crebriores sulci, limi 6 vocantur. ¶ Postliminium 7 receptum, Gallus Aelius in libro primo significationum, quæ ad ius pertinent, ait esse eum, qui liber ex qua ciuitate in aliam ciuitatem abierat, in eandem ciuitatem redit eo iure, quod constitutum est de postliminis, itemq; seruos 8 à nobis in hostium potestatem peruenit postea ad nos, redit in eius potestatem, cuius antea fuit iure post limini. equi, & muli & nauis eadem ratio est postliminium receptum is⁹ quæ serui. quæ generata 20 rerum ab hostibus ad nos postliminium 10 redeunt, eadem genera rerum à nobis ad hostis redire possunt. cum populis liberis, & confederatis, & cum regibus postliminium nobis est ita, vt cum hostibus quæ nationes in opinione 11 nostra sint, cum his

[1 consumere. 2 riuo regam. 3 ducuntur. 4 porcent. 5 prohibeant. 6 lire. 7 postliminio. 8 qui seruus. 9 ius. 10 postliminio. 11 ditione.]

pag. 37.

procul sint. ¶ Prouorium fulgur appellatur, quòd ignoratur noctu, an interdiu fit factum. itaque Ioui fulguri 1 & Summano fit, quòd diurna, Iouis, nocturna Summani fulgura habentur. Propatulum late patens, atq. apertum, & patuli boues, quorum cornua in diuersum super 2 modum patent. ¶ Propriassit, proprium fecerit. ¶ Properus antiquos dixisse, pro celer, testimonio est qualiratis aduerbium, quod est prope. ¶ Prophetas in Adraito Iulius nominat antistites fanorum, oraculorumq. interpretes, cum capita viridi lauro velare imperant prophætæ, sancta ita caste qui putant 3 sacra. ¶ Propter viam fit sacrificiù, quòd est proficiscendi gratia Herculi, aut Sanco, 4 qui scilicet idem est deus. ¶ Prodigia quod prædicunt futura, permutatione g. litteræ: nam quæ hunc c, appellatur, ab antiquis g. vocabatur. ¶ Prodit, porro dederit, vt est in lege censoria, porticum sartam, tectamque habeto, prodito, alias prodiderit. ¶ Prodegeris, consumpseris, prodideris, vt Cæcilius in hymnis sprodigere est, cum nihil habeas, te inridier. & Plautus in Neruolaria: productæ prodigium 6 esse in 7 amatorem addecet. ¶ Prodinunt, prodeunt, vt Ennius Annali. L. III. prodinunt famuli tum candida lamina lucent. ¶ Probrum stuprum, flagitium, vt Accius in Hellenibus: qui nisi probrum, omnia alia indelicta æstimant. Cæcilius in Dauo. ea tum compressa parit huic puerum, sibi probr. ¶ Probrum 8 velut, prohibi, qui se⁹ delinquendo prohibent. ¶ Prodigiatores haruspices, prodigiorum interpretes. ¶ Proditia, 10 memoria porro dat, & fallit. item: ex interiore loco procedit. item perdit, vt Ennius L. XVI. non in sperando cu-

pag. 38.

pide 11 rē proderè summā. ¶ Punicū quod appellatur [1 Fulgura tori. 2 supra. 3 parant. 4 Sango. 5 Hymnide. 6 producere prodigum. 7 me. 8 Probi. 9 a. 10 prodiit 11 cupidi.]

genus libi transtatum a Pœnis. idem appellatum fuit probum, ceteris libis suauissimum quia videtur. . . Punicum dicitur etiam vestis no-men . . . ¶ Pro, significat, in, vt pro rest-is, 1 pro eade, pro tribunali. ¶ Progenerum app-ellat au⁹ neptis sua viri. ¶ Profanū q non è sanum app-ellat. Plau⁹ sacrum, an profanū habias parupèdit. Liu-ius in . . . publici . . . Pacuuius in Peribœa . . . inde profanationem dici ait Verrius. ¶ Pro, ponitur pro amplifi-cando, ac palam faciendo: vt prodi, prouoca, prop-elle. ponitur alias pro⁹ priuandi facultate, vt in propudio, prohibendo, quia utrunq. abnuit in his esse pudorem, potestatemq. alias aliud alio 2, vt pro pecunia, pro fradio 3, pro consule, 4. alias pro a- admiratione, vt pro Iuppiter, Accius in Melani-ppo 5 pro Iuppiter manu omnium 6 Plautus in Condalio . . . , alias pro ante, vt pro hostio. alias pro in, vt dicimus promittere barbam & capillum. ¶ Profundum dicitur id quod est altum ac fundum longe habet. Pacuuius in Medo neq. profundum ¶ Profesti dies di-cti, quod sint procul à religione nōinis diuini. Cæcilius in . . . quod facinus profesto, fecisti tantundem. festino die . . . item Afranius in Priuigno. x- que profesto, contra cum celebras. ¶ Profusus super mo-dum sumptuosus dicebatur. Terentius in Ade-lyphis, profundat, perdat, pererat, nihil ad me . . . alias obiectus, iacens . . . & Pacuuius in Teuc-ero. profusus gemitu murmuro, occitians 7 ru-at [1 vestris. 2 apud ob ab. 3 prade. 4 consilio. 5 Menalippo. 6 omnium 7 oscitans.]

pag. 39.

. . . . . cant
. . . . . rta
¶ Plauti appellantur canes, quorum aures lang- uida sunt, ac flaccida. vt latius videretur
patere . . . . . que
. . . . . e
. . . . . vni-
. . . . . cis
¶ Plante appellantur semina olerum, quod plana sunt, vt appellantur planta nostrorum pedum ex causa simili. ¶ Planca dicebantur tabula plana, ob quam causam ¶ Planci appellantur, qui supra modum pe dib. planis sunt. ¶ Plaustrum perculi antiqui dicebant ab eo, qui pede onusta plaustra perculit, id est euerit: quod postea abiit in proverbiū id; quod à Plauto in Epidico Comœdia relatum est. E-pidicus mihi magister fuit, perij: pene plaustrum perculi.
¶ Plebeium magistrarum nemi- nem licet ca-

43
 pere, nisi qui ex plebe est: cuius generis est
 omnis magistratus, qui appellaturi ille nomine.
 ¶ Plutei dicuntur crates corio crudo intentæ I,
 quæ solebant opponi militibus opus facientib.
 & appellabantur militares. nunc etiam tabu-
 la, quib. quid præcipitur, eodem nomine dicun-
 tur. Plebei Aediles non minus populi-q; plebeiscito,
 quæ de eo magistratu creando suffragium tu-
 lit, vt sacris adibus præessent, sunt constitu-
 ti: quos Tribu pl. ministros fuisse dicunt qui vna cum
 Plebeis Aedilib. sunt creati, dissidente plebe,
 a Patrib. ij tabernas fecerunt, quæ novas vocant. nos
 autem quinque dicimus eas esse. & septem feruntur
 & plebeis quidem appella- mus à genere ma-
 [1 iuncta.]

pag. 40.

gistratus. eas enim faciendas curauerunt M. Iuni-
 us Brutus. Q. Oppius Aediles pl. Plexa colliga-
 ta significat ex Græco, cui eos etiam præpositio-
 nem adicimus, cum dicimus perplexa. Plentur
 antiqui etiam sine præpositionibus dicebant.
 ¶ Plera dixisse antiquos testis est Pacuuius, cum
 ait. plera pars pessumdatur. ¶ Ploximum ap-
 pellari ait Catullus, capsam in cistio, capsæ u.
 cum dixit, gingiuas verò ploxiimi habet ve-
 teris. ¶ Plorare, flere, inclamare nunc signifi-
 cat, & cum præpositione implorare, id est
 inuocare: & apud antiquos plane incla-
 mare, in regis Romuli, & Tatii legibus. si nu-
 rus sacra diuis parentum eitod. in Ser. Tul-
 li, hæc est. si parentum puer verberit, attol-
 le plorassit, (pareri.) puer diuis parentum
 sacer esto: id est, clamavit. dix

quæ dicimus nea 3. Græcos appellare mani-
 festum est. ¶ Pacem à pactione condicio-
 num putat dictam Sinius Capito, quæ utriq.
 inter se populo sit obseruanda. ¶ Penem, antiqui
 eodam vocabant. a qua antiquitate etiam
 nunc ossa porcina cum cauda in cenis puris
 ossa penita vocatur. & peniculi, quis calcia-
 menta terguntur, quod e codis extremis facie-
 bant antiqui, qui, tergent 4 ea. dictum est forsan
 à pendendo. Næuius in Tunicularia. 5 Theodo-
 rum compellas, qui aras compitalibus sedens
 in cella circumtectus regetibus Lares lu-
 dentis peni pinxit bubulo. significat peni-
 culo grandi, id est coda. ¶ Proprius sobrino
 mihi est consobrini mei filius, & consobrinx meæ
 filia 6 & patris mei consobrinus, & matris

50
 [1 capsam u. 2 eitod. 3 nos, ea mēdi. 4 tergerent. 5 Cunicula-
 rio. 6 filius.]

pag. 41.

meæ consobrini. ¶ Possessio est, vt definit Gallus A-
 Elius, vsus quidam agri, aut ædifici, non ipse fundus,
 aut ager. non enim possessio est a rebus quæ tangi
 possunt. qui dicit, se possidere, his 2 vere potest
 dicere. itaque in legitimis actionibus nemo ex his
 qui possessionem suam vocare audet, sed ad inter-
 dictum venit, vt Prætor his verbis vtatur. Vti
 nunc possidetis, eum fundum Q. D. A. quod nec vi,
 nec clam, nec precario alter ab altero possidetis

ita possideatis, aduersus ea vim fieri, veto
 ¶ Præfecturæ æ appellabantur in Italia, in quibus &
 ius dicebatur, & nundinæ agebantur, & erat quædam
 earum R. P. neque tamen magistratus suos habebant.
 in qua 3 his legibus præfecti mittebantur quotannis
 qui ius dicerent. quarum genera fuerunt duo: alter-
 rum, in quas solebant ire præfecti quattuor viginti
 sex virum 4. pro populi suffragio creati erant, in hæc
 oppida: Capuam. Cumas, Cafilinum, Volturnum, Li-
 ternum, Puteolos, Aceras, Suefilam, Atellam, Cal-
 latium; alterum, in quas ibant, quos Prætor vrbanus
 quod annis 6 in quæq. loca miserat legibus, vt Fun-
 dos, Formias, Cære, Venareum, 7 Allheas 8 Priuer-
 num, Anagniam, Frusinonem, Reate Saturniam, Nur-
 sianam, Arpinum; aliaque complura. ¶ Parret, quod est
 in formulis, debuit & producta priore syllaba pron-
 nuntiari, & non gemino r. scribi, vt fieret parret;
 quod est inueniatur, vt comparer, apparet. ¶ Portum
 in xij pro domo positum omnes fere consentiunt. cui
 testimoniū defuerit, his 9 tertiis diebus ob por-
 tum obuagulatū ito. ¶ Patrocinia appellari
 cœpta sunt, cum plebs distributa est inter patres,
 vt eorum opibus tuta esset. ¶ Posticam lineam in
 agris diuidendis Ser. Sulpicius appellauit ab
 [1 de. 2 ii. 3 quas. 4 numero qui. 5 Calatiam. 6 quotannis. 7 Ve-
 nafrum. 8 Allifus. 9 ius.]

pag. 42.

exori- ente sole ad occidentem, quæ spectabat
 30 qua tur riq. abd tab frum danto
 Pontina tribus à Pon-
 tia vr-be dicta, a qua & palus quoque Pon-
 tina appellata est iuxta Terracenam. ¶ Pa-
 piria tribus a Papirio appellata est, vel a no-
 mi I ag-ri, qui circa Tusculum est. Huic Papinia tribus
 coniu-cta fuit, vt de sinib. aliquando suscepit bellum,
 quod in d-ictum per fortiales cum esset, duce . . . infer-
 tur: bellum itaque incituro, cum utraq; tribus instruc-
 tos exerc-itus haberent ad dimicandū, quia alterius dux
 discesserat iam ab armis, caduceatoribus antequam
 signum conf-errent, utraq; ad exercitus missis,
 rem in ipsorum ar-bitrio futuram denunciarunt, ac po-
 testate, (ac pote-state) ita sine ulla dimicatione virisq;
 exercitus suffrag-io pax facta. ¶ Pupinia Tribus
 ab agri nomine dicta, qui Pupinus appellatur circa
 50 Tuleulum vrbem
 minit inuictum
 ē. ¶ Popillia tri-bus vna quinque & triginta tri-
 buum, tot enim fue-runt: à Popillia femina fe-
 lici nomine ap-pellata, quomodo tribus quoque
 ¶ Pinaria à sororis Pinarij dicta, sicut ab eius no-
 mine. Populi com-mune est in legibus ferendis
 cum plebe suffragium. nam ¶ Comitia centuriata
 ex patribus, & plebe constant in centurias diuisis, at
 cum plebes sine patr-ibus tribusis comitijs conuenit,
 quod plebes sciijt, plebi- scitum ad ea de scitula

pag. 43.

gium: quibus suffraganeibus sit populi scitum. ¶ Pro-si-
 limies appellantur in agrorum mensuris, qui di-rec-
 ti sunt ad orientem. ¶ Pugio dictus vi-detur
 quod panchim pugnat. ¶ Propilia 2 tribus à no-
 mine progenetricis traxit vocabulum. nam con sue-
 uerunt. nam solum à viris, sed à feminis q-uoq-
 tribus nominare. ¶ Præbia dicuntur curan-di ma-
 li remedia, videlicet, quæ curationi-s cau-
 sa præbeantur. ¶ Parare inter se m-unus
 dicebatur, cum sortitio fiebat à magistrati-b. P.R.
 uter magistratus, veram rem --acere 3
 deberet: aut inter se comparabant der-eb. le-
 ge mandatis. Itaque in senatu, & in comiti-o quoque
 sortiri, aut inter se parare solebant, ut-rum ex-
 ire, utrum domi manere oporteret. nam Con-sulib. æ-
 que as Pratoribus nouis in prouinciam ire, atq- ex ea
 rem gerere: contra abire, anni prioris magistra-
 tib. opuserat. lego etiam cauebatur, ut certos intra dies
 designati magistratus prouinc-ias inter se pa-
 rarent. ¶ Peregrinos iter Pr.d. q. al. Inter ciuis alr in
 t peregrinos ius dicebat à Pratore: iōq. lege primū suf-
 4 cum vnus tantum fuisse, postea duo id-circo sunt creati
 Pratores. ¶ Præmetium dicitur, quod anto metitur qua
 si præmetiū, prælibationis causa. ¶ Prote-lare dr lōge pro-
 pellere, ex Græco videlicet, quod est The, 5 & signi-
 ficat longe. ¶ Priuato sumptu se alebant mili-
 tes Romani antequam stipendia mererentur, quod in 30
 consuetudine fuit pane ad id tempus, quod fuit pau-
 lo antequam Romana ciuitas capta est à Gallis,
 à quo tempore sine publico stipendio m-ilites non fiebant,
 ¶ Porci effigies inter militari-a signa quintum locum
 obtinebat, quia confecto bel-lo, inter quos populos
 pax fiebat, ea ca/æ porca fax-ere firmari solet.
 ¶ Polimenta, ait Verrius antiqui dicebant testiculos
 [I. pu. gat. 2. Popilia. 3. agere. 4. fims. 5. m. 6.]

pag. 44.

porcorum, cum eos castrabant à politione fegetum, 40
 aut vestimentorum, quod similiter atq. illa, curētur.
 ¶ Pater patrum dicebatur apud antiquos, qui cū iā
 ipse pater esset, habebat etiam tum patrem. ¶ Portif-
 culus est, vt scribit Ælius Stilo, qui in portu mo-
 dum dat classi, id autem est malleus. cuius meminit
 Cato in dissuasiōe de rege Attalo, & vestigali-
 bus Asiæ. C. Licinio Pr. remiges scripti ciues
 Romani sub portifculum sub flagrum conscrib-
 ti venire passim. ¶ Pro scapulis cum dicit Cato,
 significat pro iniuria verberum. nam complures
 leges erant in ciues rogata, quibus sanciebatur
 pœna verberum. his significabat prohib. se multos
 suos ciuis in ea oratione, quæ est contra Mar-
 Cælium. si em percussus, sepe incolumis abii, præterea
 pro rep. pro scapulis atq. ærario multum R. P. pro-
 fuit. ¶ Præmanus Tribunus apud Catonē, in ea, quæ
 est contra Thermum de suis virtutib. Aliud est pro-
 perare, aliud festinare. qui vnum quodq. mature
 transigit is, properat: qui multa simul incipit,
 neque perficit, is festinat. ¶ Prorsus porro versus,

nisi forte ex Græco nō 2 Cato de feneratione
 legis Iuniæ. Camerini 3 ciues nostri oppidum pul-
 chrum habuere, agrum optimum, atque pulcher-
 rimum, rem fortunatissimam. cum Romam venie-
 bant, prorsus deuertebantur pro hospitibus ad ami-
 cos suos. ¶ Prohibere comitia, dicitur vitare diem
 morbo, qui vulgo quidem maior, ceterum ob id ip-
 sum comitialis appellatur. Cato in ea oratio-
 ne, nam scripsit de sacrilegio commissio. domi-
 cum auspicianus, honorem medium 4 immortalium
 velim habuisse. serui, ancillæ, si quis eorum sub
 centone crepuit, quod ego non fensi, nullum mihi
 vitium facit. si cui ibidem seruo, vt ancillæ
 [1. prohibuisse 2 ægi 3 Camerini 4 Deum.]

pag. 45.

dormiēti euenit, quod comitia prohibere solet, ne is
 quidem mihi vitium facit. ¶ Penatores qui penus gest-
 tant. Cato aduersus M. Acilium quarta. postquam
 natiuiratis 1 ex nauib. eduxi, non ex militib. atq- nau-
 tatiuiratis 2 ex nauib. eduxi, non ex militib. atq- nau-
 tatiuiratis 1 ex nauib. eduxi, non ex militib. atq- nau-
 tatiuiratis 2 dedi. ¶ Pila-
 res lapidis genus, cuius M. Cato originum L. v. lapis
 candidior quam pelaltes. 3 ¶ Peregrina sacra appel-
 lantur, quæ aut euocatis diis in oppugnandis vr-
 bibus Romam sunt conata, 4 aut quæ ob quasdā reli-
 giones per pacem sunt petita, vt ex Phrygia Ma-
 tris Magnæ: ex Græcia Cereris: Epidaurō Æscu-
 lapi: quia coluntur eorum more, à quib. sunt accep-
 ta. ¶ Peculatus furtum publicū dici cœptus est à pe-
 core, quia ab eo initiū eius fraudis esse cœpit. si qui-
 dem ante æs, aut argentum signatum ob delicta
 pœna grauissima erat duarum ouium, & xxx x.
 bouum. ea lege 5 sanxerunt T. Menenius Lanatus, &
 P. Sestius Capitolinus cōs. quæ pecudes, postquam
 ære signato vti cœpit. P.R. Tarpeia lege
 cautum est, vt bos centusib. ouis decusib. æstima-
 retur. ¶ Porcium, & Pinarium Hercules, cū ad aram,
 quæ hodieque maxima appellatur, decima bouum,
 quos à Geryone abductos abigebat Argos
 in Patriam profanasset, genus sacrificii edocuit quæ
 familia, & posterī eius non defuerunt decumantibus
 vsq. ad Ap. Claudium censorem, qui quinquaginta
 millia æris grauis his dedit, vt seruos publicos
 edoceret ritum sacrificandi: quo facto Porzi, cum
 essent ex familia 6 numero duodecim, omnes inter-
 erant 7 intra diem xxx. Pinarius, quod non adfuit
 sacrificio postea cautum est, ne quis Pinariorum ex eo
 sacrificio vesceretur. ¶ Plebe: a pudicitia facel-
 lū in vico lōgo est, quod cū Verginia patrici gene-
 ris scemina, conuiuiō 8 facto inter patres & ple-
 [1. Nauitas 2. feci. sed cibum 3. pilates 4. coacta 5. eam
 legem 6. ea familia 7. intererunt 8. conuicio.]

pag. 46.

beim, n-am patricia plebeio homini L. Volumnio con-
 sul-i nupserat
 qui . . . . .
 bit . . . . .
 fere . . . . .
 eo iu-ra . . . . .
 ¶ Porto-rium dictum est vect' gal, quod soluitur
 60 porti-ioribus, quò canduxerint . . . . . dimi-

diato

in ve-*Agalibus* autem portoria fruenda locan-
tur dua-bus

liusq.

& Ti.

Corun-canius Ti. F. censors

intra temporis spatium certum

quid æ

censoria ma-

iestate spr et a

dam probi i &

funt. ¶ Primi-genius sulcus dicitur, qui in noua urbe

condenda ta-uro & vacca imprimitur, quod genus

iumentum velut ex-erctum adhibebatur

vrrinq. media p

lari iudicio qui & i-*pse*

¶ Parilib. ur-

bem condidit Rom-ulus, quem diem festum præcipue

habebant iuni-ores. ¶ Prætexta pulla nulli

alij licebat vti, quum ei qui sumus faciebat. Idem

iūs magistratus habebat, qui in aliquo

locos publicos lud-os faciebat. nam is prætexta

vritur, & scribam ha-bere solet propter eos,

quos facit, ludos, prætexta ius datum est item Con-su-

lib. & Prætorib. vota nuncupantibus ob igno-

rantiam sacra nouorum 2 asciorum. Idem da-

rum est vti emit 3 votum aliquod soluentibus

quod item Valerius vica-nus cum vteretur pu-

ra ex fenatu, improbar-i ceptus est. ¶ Pila

[1. prædib. 2. sacrorum nouorum. 3. iem.]

pag. 47.

¶ viriles & multobres effigies in compitis

suspendebantur Compitalibus ex lana, quod esse deorum

inferorum hunc diem festum, quos vocant La-

res, putarent, quib. eo die tot pila quot

capita seruorum: tot effigies, quot esse-nt li-

beri, ponebantur: ut visus, sic in m inu-ocantur

parcerent, & essent his pilis, & simulachris con-tenti.

¶ Punica fortuna ad e-*uoluisse* dicitur Cornelius Sc-*ipio*

cum Carthaginem obsideret: ne aduersa ea Fortu-

na vteretur. Idem quoq. vout adem Ver-eris,

qua cognomentum habuisse dicitur. G-enit-

ricis quam dedicauit, ubi primum amu-

lam Romana ciuitatis Carthaginem sem vrbe

expugnauit: quamuis alij dicant, aliquot post annis

dedicauisse . . . . . cos quum Pu-

nica Fortune edem, quam ex vo-to debet

primam dedicare, locandam non curasset. ¶ Pueri, in-

puberes dicuntur, in quo significatu vritur Atta-

in . . . . . plurib. versib. docet.

. . . . . Pueri inpuberis anem signum ad salinas

o-*ima* . . . . . possum fuit, quod signum allatum

. . . . . fuisse ferunt, quod sunt cona-

zi quidam auferre, sed auello-re nemo vnquam

potuit. Alij dicunt auulsam basim præter ipsum signum

a quibusdam fuisse quiq. abstulerint, sub i signo abierūt.

basi sola potuit. Alij tamen trad-unt simul, vt

signum ipsū abstulerint, in agro Tiburti erexere ad qui-

num ab vrbe militarium. ¶ Plena iue Tellu-

ri datri sacrificabatur, & pecudis id gen^o cum feretur ad

satis inimicum, quia rostro semen todiendo corrup-

peret. ¶ Plori appellati sunt Vmbri, pedib. planis

qđ effici. vñ soleas humiditas qui-b. vritur in venædo

quo planius pedem ponerent, vo-cant semiplotia, &
ab eadem causa M. Acci-us poeta, quia Vmber

[i. sive 2. censetur.]

pag. 48.

Sarfinas erat, à pedum planicie initio Plo-
tus, postea Plautus ceptus est dici. ¶ Postumus co-
gnominatur post patris mortem natus. Pla-
utus in Aulularia. Post mediam ætatem qui mediam

ducit vxorem domum si eam fenex anum prægnan-
tem fortuito fecerit; quid dubitas, quin sit paratum

his nomen pueris Postumi? ¶ Porcas, quæ inter
duci i sulcos fiunt, ait Varro dici, quod porrigant

frumentum. ¶ Parmulis pugnare milites
soliti sunt. quarum vsum sustulit C. Mari-

us datis in vicem earum Bruttianis. ¶ Porcam
auream & argenteam dici ait Capito Ateius,

quæ & si numero hostiarum non sint, nomen
tamen earum habere, alteram ex auro, alteram

ex argento factam adhiberi sacrificio Ceri-
ali. ¶ Pulcher bos appellatur ad eximiam pin-

guitudinem perductus. ¶ Propudi ait 2 porcus dic-
tus est, vt ait Capito Ateius, qui in sacrificio gentis

Claudix velut piamentum, & exsolutio omnis
contractæ religionis est. ¶ Parum cauisse 3

videri pronuntiat magistratus, cum de confi-
lii sententia, capitis quem condemnaturus

est. ¶ Piscatorii ludi vocantur qui quod annis 4 me-
se Iunio trans Tiberim fieri solent à P. R.

Vrbano pro piscatorib. Tiberinis, quorum quæstus
non in Macellum prouenit. sed fere in aream Vol-

cani quod id genus pisciculorum viuorum datur ei
Deo pro animis humanis. ¶ Publicius cliuus appel-

latur quem duo fratres L. M. Publici Malteoli 5 Æ-
diles. Cur. pecuniariis condemnatis ex pecu-

nia, quam ceperant, 6 munierunt, vt in Quentinum
vehiculi, 7 Vel 8 venire possit. ¶ Prædia 10 rursus

Verrius vocari ait ea remedia; quæ data II
Cæcilia vxor Tarquini Prisci inuenisse ex-

[1. duor. 2. Propudianus. 3. Patranisse. 4. quotannis. 5. Ma-
leoli. 6. ceperant. 7. vehiculis. 8. Velia 9. possint. 10. Prædia
vel prædia. 11. Caia]

pag. 49.

istimatur, & immiscuisse on i suæ, qua præcincta sta-
tua eius est in æde sanctus qui deus, dius fidius vo-

catur. ex qua zona periclitantes ramenta sumunt. ea
vocari ait prædia, 3 quod mala prohibeat. ¶ Priscæ la-

tinæ colonix appellatæ sunt, vt distinguerent à no-
uis quæ postea à populo dabantur. ¶ Prætor ad por-

ram nūc salutatur his, 4 qui in provincia Pro præto-
re, aut Pro cōsule exit: cuius rei morē ait fuisse Cin-

cius in lib. de consuli potestate talē. Albanus 5 rerū
pōtitos vsque ad Tullum regem: Alba deinde diruta

vsque at poectum 6 Murem eos populos Latinos ad
capud oertentinx, 7 quod est sub monte Albano con-

sulere solitos, & impèrium communi consilio ad-
ministrare. itaque quo anno Romanos imperatores

ad exercitum mittere oporteret in illu nomis
Latinis, complures nostros in Capitolio à sole o-

riente auspiciis operam dare solitos. vbi anes ad-
dixissent, militem illū qui a communi Latio 8 missus
esset (illum quem rous addixerunt) Prætorē saluta-
re so-

re solitum, qui eam provinciam optineret Prætoris nomine. ¶ Patricios, Cincius ait in libro de comitiis, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur. ¶ Possessiones appellantur agri late patentes, publici privati que. quia non mancipatione, sed usu tenebantur, & ut quisque occupauerat, collidebat. ¶ Potestur, Scipio Africanus in ea, quæ est de imperio D. Bruti. & poteratur, C. Gracchus in ea qua vocis 10 est cum circum conciliabula iret. ¶ Probrum virginis Vestalis, ut capite puniretur: vir qui eam incestu auisset, verberibus necaretur; lex fixa in atrio Libertatis cum multis aliis legibus incendio consumpta est, ut ait M. Cato in ea oratione, quæ de Auguribus inscribitur. adicit quoque virgines Veitales sacerdotio exaugu-

[1. Zonas. 2 Sancti 3 prebia, vel prebia 4 in. 5 Albanos. 6 ad P. Decium. 7 caput Ferentinum. 8 Latij. 9 colebat. 10 usus.]

pag. 50.

rat-as qui incesti damnata, vine defessa sunt, quod sacra Vesta matris polluisent, nec tamen, licet nocentes extra urbem obruebantur, sed in campo proximè portam Collinam, qui Sceleratus appellatur. ¶ Privilegium sunt qui dicat esse privatam legem. Cicero in orbe quam scripsit pro domo sua ad Pontifices. vini conf. in eo lectio-res istim-are conf. os aut-em nemo iudicant Senatores, Equites, Trib. Ararj, condemnanti trib. xxx. v. quo ius, quo more, quo exèpio notiam legem de capite civis indemnari iussit: vetant leges sacrata, vetat XII. tabularum leges privatis hominib. irrogari Veneficos quinq. & triginta trib. omnino non condemnant, quia ipsi in dicta, cana occiduntur. ¶ Punicum dicuntur non Pœni, quamvis, ut ait Verrius, a Phœnicibus oriuntur: & Punicum bellum, non Pœnicum quæ Pœni appellantur, nam quæ tolebat antiqui efferre per Pa syllabam loga Ennius in P. æ, extulit, Panos dies sed est culpa liberiorum, qui ea q̄ feminino genere dicunt scribunt masculino. et ipsi Graeci ita loquuntur, qui solent philologos ph. largyros, feminas dicere. ¶ Pœnos, putant viros libraribus appellari, mutunt q̄ per adiectione ab Ennio ea vox explanata non fuerit, cum tamen eiusmodi fere nomina etiã in viris, nõ tantum in femineo sexu profertur. dicimus, tã hic lapis 2 q̄ nã hac lupus, quin et ea q̄ participia appellantur, quæ ut plurimum aliquem ordinem rerum significant, est qua casus, numerus, species, tempora, personæ, recipiunt, utroq̄ genere enuntiantur.

[1 longam. 2 lupus.]

pag. 51.

¶ Porcum qui & Palemon alio nomine dicitur, inter deos, qua præiunt mari à Romanis colebantur. ¶ Pœnas pendere in eo proprie dicebant, qui pecuniam ob delictum solvit; quia penso are olim utebantur. ¶ Pullariam, manum dextram dixisse videtur Pla-

60

utus in : Procedere interdum succedere, interdum pone cedere, Pertusum dolium cum dicimus, venenum significamus. ¶ P-es de ruic Ennius lib. I. Annalium ¶ Polit. pro pila ludic dicit ¶ Petreia vocabatur, qua pompam precedens in coloniis, aut municipijs, imitabatur animum ebriam. ab agri vitio, scilicet: petreia appellata. ¶ Procilli siue ¶ præcilli Cato dixit in con-vertat ad illam impudencior nuntur legationes test. ¶ Pelliculatione, pro inductionem à pelliciondo, quod est inducendo, dixit Cato in ea oratione, e, quam scripsit de r. loco-s, Cato sæpe dicit, ut Contra, s, roborem & arbores, loco, r, dicebant antiqui proprie mari opus est. ¶ Pœniosâ & Pecuniosâ dixit Cato in oratione, quæ scribitur impudentiam præciosâ. ¶ Pascuales oves pro pasuales, inscienter dixit in ea quam scripsit pascalis ovis vetuit. Idem. ¶ pelltam ovem Tarentinam appellat in ea oratione, quam scripsit pretio Tarenti plus. C. sesterius pelltam ovem, quam ignaro Tarentino q̄ pasceret, Tarentinam dicit. Periculatus sũ, Cato ait in [1 in agro.]

pag. 52.

ea oratione, quam scripsit ad litis Censorias ¶ Parci non peperci, ait Cato in eadẽ oratione. Scio fortunas secundas negligentiam prendere solere: quod uti prohibitum ite, q̄ in me esset, meo labori non parsi. ¶ Prædonulos Cato hypocoristicos dixit in epistularum: quia sæpe vitiles videt prædonuli. ¶ præcæz singulariter idem in ea, quæ est de coniuratione. ¶ pulchralibus atq. cupidus 3 idẽ in ea, quæ est de fundo oleario. ¶ punctariolas, levis pugnas appellat Cato in ea quæ dixit de re Histrie militari. ¶ pro ædificatũ dicit q̄ ex privato loco processat in publicũ solũ. ¶ percunctatũ patris familia, nomen nequis feruum mitteret, lege sanctum fuisse ait in ea, qua legẽ Orchia distuadet. ¶ prodidisse nõ solũ in illis dicit, qui patria hostibus prodiderunt, sed et tempus longius fecisse. ut Cato. Te C. Cæcili diẽ prodidisse 4 militibus legionis III. cum proditione non haberent. ¶ pavimenta Pœnica marmore Numidico contrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit neque coctibus fieret. dicere possum, quibus villæ atque redificata, atque expolita maximo opere, citro, atque ebore, atq. pavimentis pœnicis tent. ¶ pro lato ære astirit, Ennius Achilla in Aristarchi cum ait, significat clypeo ante se protento. ¶ pœnitã 6 offam Nævius appellat ab igne carnis cum coda: antiqui autem offam vocabant ab igne globi forma ut manu glomeratam pulvem. ¶ priuata feriã vocatur sacrorum, propriorum, velut dies natales, operationes, denecales. ¶ ronubz adhibentur nuptiis quæ semel nuptserunt, ut matrimonia paupertas

tem 7 auspicientes. ¶ Pudicitiae signum in foro Bo-
uario est, ubi familiae aedis est 8 Herculis. eam qui-
dam Fortunae esse existimant. Item via Latina
ad miliarium illi 9 Fortunae Muliebris, nefas

[1. notas. 2. precens. 3. cupidus. 4. prodidisse 5. in Achille A-
rifiarchi. 6. penitiam. 7. matrimonij perpetuitatem. 8. adis
est. 9. IIII.]

pag. 53.

est attigi, nisi ab ea, quae semel nupsit. ¶ Patrimi &
matrimi pueri praetextati tres nubentem deducunt;
vnius, qui faciem praefert ex spina abba, quia noctu
nubebant; duo, qui tenent nubentem. ¶ Pilētis & car-
pētis per urbē veli marronis concessū est, quod cum
aurū nō reperiretur, ex voto, quod Camillus voue-
rat Appollini Delphico, contulerunt. ¶ Prima aut
secunda hora ducant 1 sponsalib. omnis causā, vt op-
tima ac secundissima eueniant. ¶ Praetextū 2 sermo-
nem quidā pucāt dici, quod praetextatis nefas sit ob-
sceno verbo vti. ali 3 quod nubentib. depositis praet-
textis à multitudine puerorum obscena clamentur.
¶ Palatualis Flamen constitutus est, quod in tutela
eius dea Palatium est. ¶ Portenta existimantur qui-
dam grauius esse, ostenta bona. alii portenta quaedam
bona, ostenta quaedam tristitia appellari. portenta,
quae quid porro tendatur, indicent; ostenta, quae
tantummodo ostendant monstra: praecipiant quoque remedia.
¶ Postularia fulgura, quae
votorum vt 4 sacrificiorum spretam religionem de-
siderant 5 ¶ Pestifera, quae mortem, aut exilium
ostendunt. ¶ Peremptalia, quae superiora fulgura,
vt 6 portenta peremunt. id est olunt 7 ¶ Pullus
Iouis dicebatur Q. Fabius, cui Eburno cognomen
erat propter cādorem, quod eius natis fulmine icta
erat. antiqui autem puerum, quem quis amabat,
pullum eius dicebant. ¶ Peregrinus ager est, qui
neque Romanus, neque hostilis habetur. ¶ Publica
sacra, quae publico sumptu, pro populo fiunt, quae q.
pro montibus, pagis, curiis, sacellis. ad 8 priuata, quae
pro singulis hominibus, familiis, gentibus fiunt.
¶ Perenne dicitur auspicari, qui amne, aut aquā, quae
ex sacro oritur, auspiciato transit. ¶ Puls pos-
simum datur pullis in auspiciis, quia ex ea ne-

[1. dicata 2. praetextatum. 3. alij 4. aut 5. designant. 6. aut
7. tollunt. 8. ar.]

pag. 54.

cel-se decidere in terram al quid quod tripudium faceret,
id est terripanium (paure enim ferire est) ex quo notio-
nem caperent futuri. nam si pulli per quos auspicabatur,
non edissent, periculum imminere arbitrabantur. ac
qui p-uisissent, bonum augurium esse putabant, si
tum ex ore eis edentibus aliquid decidisset. ¶ Porten-
ta re-rum feri dicuntur, cum solida corpora raro
se ostendunt; vt cometa turbines, barathra,
tonitrua sereno caelo facta. ¶ Pedestria aus-
picia arbitrabantur à vulpe, lupo, serpente, equo, ce-
terisque animalibus quadrupedibus. Propter
uia ap-sellabantur auspicia, quae sese propter viam
ostentant

infirm-
ria ap-sellabant auspicia, id est sacrificia, antiqua lo-

quendi co-nusitudine, cum aut hostia ab ara ef-
fugit, aut percussa mugitum dedit, aut in aliam quam
oportuit p-antem corporis decidit. ¶ Pestifera auspicia
sunt, cum cor in exiis, aut caput non fuisset
in iocinore. ¶ Pul-larium à pullis appellatum
quidam putant, quia non aliud sed hoc ei peculia-
re est, auem auspican-do obseruare. ¶ Prapetes
aues dicuntur, quae se ante auspicientem ferunt:
nam antiqui prapetere dicebant pro anteire.
10 ¶ Pecunia sacrificium fieri dicebant, cum frugum, fruc-
tumque 4 causā mola pu-ra offerebatur in sacrifici-
cio, quia omnis res fam-iliaris quam nunc pecuniam
dicimus, ex his rebus con-stabat. ¶ Proiecta sacra
appellatur, quae fulgu-rante caelo fiunt; tunc. n. pro-
iecta depellendorū ma-lorū fulguris, vel procurandorum
bonorum causā fiunt. ¶ P-arilia festa sibi obser-
uanda iudicant pri-uacim ipse quoque puer-
peræ administrantis 2 v-ti pariendo ab eis quasi
stabilantur 3 Parilia festa

20 [1. fructumque. 2. domi instratis. 3. stabilantur.]

pag. 55.

ria . . . . . pa-
um in
¶ Pub-
licis. Augures eodem iure cum ceteris Au- guribus
non erant: nam cum essent Augures numero plu-
res, publici maiestate ceteros antebant; ori-go ve-
tusta, ideoque obscura: illud manifestum ductu so-
rtis deligi solitos, qui Augures populi P. R. Quiri-
tium in Auguralibus dicerentur. Captabant auspic-
cia in 30
appellatur, designabant, in pomerio extra ur-
bem. . . . . es faci-
fecitti

¶ Picas rex pico aue uiebat, vt Verrius ait ob
augurium, a quo sic dictus is regem Fat-ium, Faunum
alij quem vocant, & Fatuum procrea-uit; & ex
eis Latinus ortus, Troianos summo honore adfecit: vt
etiam eorum regem fugientem Ar-giuos Aeneam
40 hospicio suscepit, dedit ciuitatem, iunxit
natam connubio. ¶ Polubrum esse existi-
mant quam non peluim vocamus, cuius eadem formula, quae est
polubri, teneturque manu sin-istra, vt eius significa-
tio docet. ¶ Patres appe-llantur, ex quibus Senatus
constat, quos initio urbis condita Romulus C.
delegit. & sic appellauit, quorum consilio, atque
prudencia res publica ad-ministraretur, atque
gubernaretur; quique agrorum pars ad-
tribuerent tenuioribus perinde ac liberis,
ac pecunias diuiderent. etenim solebant iam inde à Ro-
mulo nummis auri atq. argenti signati vti-
tramarinis vti: id quod publica, & priuata
rationes commentariorum doce-nt. ¶ Publica pondera
quibus populus Rom. vti solet, ex ea causa Iunius in
dicitur sic ait, quod duo Silli P. & M.

[1. Sili.]

pag. 56.

Trib. pleb. rogant his verbis. Ex ponderibus publi-
cis, quib. hac tēpore populus oetier (qui) solet, vti
coequetur sedulum, vt hi i quadranta vini octo-
ginta

ginta pondo fiet. congius vini decemp. is 2
 sex sextari congius fiet in 3 duo de quinquagin-
 ta sextari quadrantal fiet vini. Sextarius
 æquus æquo 4 cū librario 5 fiet. sex de quiq. 6 libra
 in medio fient. si quis magistratus aduersus hac. 7. d.
 m. pondera, mediolq. vasaq. publica, modica,
 minora, maiorave faxit, iussit vere fieri, do-
 lumve adduit. quod ea fiat, cum quis volet magistra-
 tus multaretur, 8 dū minore patri 9 familias taxat,
 licetoz; siue quis in 10 sacrum iudicare voluerit, lice-
 to. ¶ Pecū, cū dixit M. Cato per casum genitiuum,
 à singulari casus recti formauit, quo vte-
 bantur antiqui; id est pecu, ac testu, tonitru, genu,
 veru, quorum omnium genitiuus pluraliter gemi-
 nat v. litterā, non quia dicimus pecus, vt pest^o, eā que
 in vsu est, formam in declinationib. sequimur. ¶ Pre-
 teriti senatores quondam in opprobrio non erant,
 quod vt reges sibi legebant, sublegebantque,
 quos in consilio publico habent: ita post ex-
 actos eos, Consules quoque & Tribunos u. Militum
 consulari potestate coniunctissimos sibi quo-
 que 12 patriciorum, & deinde plebeiorum lege-
 bant; donec Omnia Tribunicia interuenit,
 qua sanctum est, vt Censores ex omni ordine op-
 tinum quemque curiati 13 in senatu legerent. quo
 factum est, vt qui preteriti essent, & loco moti, ha-
 berentur ignominiosi. ¶ Pro censu classis iunio-
 rum Ser. Tullius cum dixit in descriptione cen-
 turiarum, accipi debet in censu, vt ait M.
 Varro in L. VI. rerum humanarum. sicuti. pro æ-
 de Castoris, pro Tribunali, pro testimonio.

[1. vti 2. fiet 3. vini 4. atque 5. vinario 6. sexdecimque
 7. hoc 8. multare, vti 9. parte 10. im 11. Tribuni 12. quisque
 13. curiatim.]

pag. 57.

¶ Procum (patriciū) in descriptione ceassiu quā. I scit
 Ser. Tullius, significat procerū. si enim sūt princip-
 pes. nam proci dicitur qui possent aliquā in matri-
 monium, Grace *προκοινη*, est enim procare, possere,
 vt cū dicitur in iudice conlocando, si alii procas, ni-
 ue seum procas, hoc est possis, vnde etiam meretrices
 procas. ¶ Prærogatiuæ centuriæ dicuntur, vt do-
 cet Varro rerum humanarum l. vi. que rus. 2 Ro-
 mani, qui ignorarent peritores; facilius eos anim-
 aduertere possent. Verrius probabilius iudicat
 esse, vt cum essent designati à prærogatiuis, in ser-
 monem res veniret. populi de dignis, indignisq.
 & fierent ceteri diligenter ad suffragia
 de his ferenda. ¶ Peculium feruorum à pecore item
 dictum est, vt ex 3 pecunia patrum familia. ¶ Puelli
 per diminutionem à pueris dicti sunt. itaque &
 Ennius ait. Pueri soliti suos sacrificare puellos.
 & Lucilius cumque hic tam formosus homo, ac te
 dignus puellas. Et Plautus. osim huic puello se-
 se venum ducier. ¶ Præclamitatores 4 dicuntur
 qui Flamini, Diali, Quirinali, Martiali antecedent;
 exclamant feris publicis, vt homines abtine-
 neant se opere, quia his opus facientem videre
 religiosum est. ¶ Pedum est quidem baculū incur-
 sium, quo pastores vtuntur ad comprehendendas

oues aut capras, à pedibus. cuius. m. 6 etiam Vergi-
 lius in Bucolicis, cum ait: At tu sume pedum.
 sed in eo versu, qui est in Iphigenia. Enni. procede
 gradum, proferre pedum, nitere cessas? Id ipsum
 iaculum 7 significari, cum ait Verrius, mirari fa-
 tis non possum. cum sit ordo talis, & per eum signifi-
 catio aperta, gradum proferre pedum cessas? nite-
 re. ¶ Pone graui sono antiqui vtebantur pro-
 logi significatione, Sed præcipientes vocabu-
 10 [1. classium quam 2. quo rustici 3. & 4. præclamitatores
 5. antecedentes. 6. memini 7. baculum 8. loci.]

pag. 58.

li . . . . .
 . . . . .
 . . . . . ¶ Pe-
 r-imit, adimit, tollit. Vnde & peremptus, in: e: f: ctus.
 ¶ P-ure lautum antiqui dicebant, aqua pura
 la-utulum . . . . .
 . . . . . ¶ Pura vest-
 20 im-enta sacerdotes populi Romani, cum sacri-
 fic-abant, habere soliti erant, id est, non ob-
 dita, non sulgurata, non sancta, non maculata,
 ex h-æo causa
 voca . . . . .
 tiata . . . . . ¶ Proculato, provocato, &
 proclatato etiam usurpari solet. ¶ Profericulum vas
 aneum sine ansis appellatur, patens summum, vel-
 lut peluis. quo ad sacrificia vtebantur in sacra-
 30 rio Opis C-oniue. ¶ Patella, vascula parua picata,
 item sacris fa-ciendis apta: que erant forma
 velut capidul-a quedam. Panticos dicebant
 frus ventris . . . . . ef-
 pellata quo
 . . . . .
 . . . . . ¶ Propincta clas-sis dicebatur exercitus ad
 prælium instructus, & pa-ratus: que Diali Flamini vi-
 dere non licet: an-æ qui enim propinctum militum
 dixerunt vt nunc quoq., cum exercitus instruc-
 40 tus est. propincta autem ideo, quod togis intincti
 ad pugnam ire soliti fuerunt. Vnde & testame-
 ta iprocidi fieri dicta, que fac- ut adpignari iuri. ¶ Profi-
 mu-rium esse ait Antistius in commentario iuris pontifi-
 calis, pomerium, id est l-icum proximum muro.
 Cato. olim quidem om-nes auspicabantur extra Auen-
 tinum, nunc etiam intra æ- lificia. à cū aut pomerium
 quasi pomerium. solet au-tem is potissimum dari
 rus i pomerii profereudi, qui populum Romanum
 [i ius.]

pag. 59.

50 agro de hostibus capto auerunt. Antiquissimum
 Romuli pomerium Palatini montis radicibus
 terminabatur. procul id Ser. Tullius rex. i-tem
 L. Cornelius Sulla Dictator imitatus vt vi-
 detur, Tullium regem, profere temptauit: sed
 pomerium cum locus sit, qui sineum urbani auspicii sa-
 ciat
 intra agrum effatum certis regionibus terminatus, ad
 captanda auspicia, quem licet proferre, ne-
 mo tamè Aueninum, cum pomerium procul i. intra mœ-
 nis inclusit. cuius res causa illa probatur, quod Remus
 60 in ea auspicauerit, ausq. irritas habuirit: in ter-

quenti autem atata inclusum aiunt. Pomœrium si tac-
 tum a priuatis fuisset, pœna statuta erat. ¶ Po-ntifi-
 cale pomœrium appellabatur locum illum, agrumque
 pone murum, in quo Pontifices sua con-
 tulerent auspicia. cum aut pomœorum profer-
 retur, tum Augures publicos P. R. hac uerba praire solitos:
 Di tuclares urbis pomœrium hoc ne minus maiusue
 faxit: sed ijs quib. terminarum e regionibus effereatis.
 dictum autem uidetur pomœrium, ueluti post mo-
 uos id est, quod esset retro & intro muros urbis.
 ¶ Prœptum pro eo q. quis are para uit suo, uideri ait po-
 situm . . . de cuius are tute-

rio tuo ratulisti. at quidam prolatum signifi-
 care aiunt idem quod pro. mptum: sed proprium ait
 id dici promptum, quod in situ turum factum sit, cui
 significationi penus contrarium est, cum præsertim
 penus, aliud promptuarium panoleium 2 appelletur,
 ut est apud Plautum in Trinumo. ¶ Potitus seruitute
 ab antiquis dicebatur, qui ut ait Labeo, seruitu-
 tem seruit. tales consuetudines proxime Græci no-
 ris 3 sunt. eodem modo dicebatur ab antiquis
 potitus hostium. ¶ Penus 2. uocatur locus intus in æ-

[1 proprie 2 panis olei uini 3 moris.]

de Vestæ segetibus. sapt. 1 qui certis diebus circa Vestæ-
 lia aperitur. ii dies religiosi habentur. ¶ Planta oliagi-
 nœa est uirga foliata ex olea deplantata. ¶ Pomo-
 nal est in agro Solonio, uia ostiensis ad duode-
 cim lapidem deuerticulum 2 a miliario octauo.
 ¶ Pubes & 3 qui pubem generare potest his 4 incipit
 esse a quatuordecim annis: femina a duodecim
 uiri potens, siue patiens, ut quidam putant. ¶ Præn-
 dicula antiqui dicebant, quæ nunc ientacula. ¶ Pro-
 digux hostia uocantur, ait Veranius; quæ con-
 sumuntur, unde homines quoq. luxuriosi, prodigi.
 ¶ Petronia annis est in Tiberim perfluens, quæ ma-
 gistratus auspiciato trãseunt, cum in cãpo quid age-
 re uolunt. quod genus auspici perenne uocatur. annæ
 autem feminine antiqui enuntiabant. ¶ Penetra-
 le sacrificiũ dicitur, quod interiore parte sacrari cõ-
 ficitur. unde & penetralia cuiusque dicuntur, &
 ¶ Penes nos, quod in potestate nostra est. ¶ Puri, pro-
 bi, profani, sui auri dẽ in manu missione sacrorum cau-
 sa. ex quibus puri significat, quod in usu porco 5 nõ fue-
 rit. probi quod recte excoctũ pugnatiq. sit. profani,
 quod sacrũ non sit, & quod omni religione solutum
 sit. sui, quod alienũ nõ sit. ¶ Pacione antiqui dicebãt,
 quam nunc pactionem dicimus. unde & pacisci ad-
 huc, & paco in usu remanet. ¶ Prefan. 6 . . .
 porca dicitur, ut ait Veranius, quæ familiæ pur-
 gandæ causa Cereri immolatur, quod pars quæ-
 dam eius sacrificiũ fit in conspectu mortui eius,
 cuius funus instituitur. ¶ Pateram perplouere, in sac-
 riss cum dicitur, significat pertusam esse. ¶ Pastillum
 est in sacris hbi genus rutundi. ¶ Pulia laxa esse
 ad portum, qui sit secũdum Tiberim, ait Fabius Pic-
 tor, quem locum putat Labeo dici, ubi fuerit Fica-
 na, uia Ostiensis ad lapidem undecimum. ¶ Pau-

[1. sapius 2. diuerticulo 3. etiam. 4. in 5. spurco. 6. pra- 60
 fontanea 7. perplouere.]

ri frumeta dicebãt antiqui, quæ de vagina non bene
 exibant. ¶ Paludati in libris auguralibus signifi-
 cat, ut ait Veranius, armati, ornati. omnia enim
 militaria ornamenta, paludamenta dici. ¶ Purimen-
 strio esse dicuntur, qui sacrorum causa toto mense in
 cærimoniis sunt, id est puri sint certis diebus care-
 re. ¶ Prox bona uox, uelut quidam præsignific-
 care i uideretur, ut ait Labeo de iure pontificio L.
 xi. ¶ Penatis singulariter Labeo Antistius posse
 dici putat, quia pluraliter Penates dicuntur, cum pa-
 tiatur proportio etiam Penas dici, ut optimas, pri-
 mas, Antias. ¶ Proculiunt, promittunt ait signifi-
 care Antistius de iure pontificali L. vi. ¶ Popu-
 laria sacra sunt, ut ait Labeo, quæ omnes ciues
 faciunt, nec certis familiis adtributa sunt.
 Fornacalia, Parilia, Laralia, porca præcidania,
 Pollucere merces . . . liceat sunt far, po-
 lenta, uinum, panis fermentalis, 2 ficus passa, uul-
 la, bubula, agnina, casei, ouilla, alica, sesama,
 & oleũ, pisces, quibus est squama, præter squarũ 3 Her-
 culi autem omnia esculenta, ipoculenta. ¶ Pro-
 festum est facere, tamquam profanum facere, id est
 quod eo die, qui dies feriarum non est, facere. uel, ut
 quidam dixerunt, pro eo facere uelut feriarum non sint;
 aut id facere, quod feris fieri non liceat. Ita que diem
 profestum, diem sine feriis esse. ¶ Profanum est, quod
 fani religione non tenetur. ¶ Procubitores dicuntur
 feri uetites, 4 qui noctu custodiæ causa ante ca-
 stras excubant, cum castra hostium in propinquo
 sunt, ut M. Cato in eo, quem de re militari scrip-
 sit. ¶ Properam, pro celeris, ac strenua dixisse
 antiquos testimonio est Cato, cum ait in libro de
 re militari. tertiae faltris, eductio celeris pro-
 peraq. 6 est. ¶ Pro . . . sta dolia ait dici Labeo

[1 putant significare 2. fermentatus 3. scarum 4. sero uelli-
 tos 5. castris 6. properaque.]

40 quod . . .
 r . . .
 tur . . .
 do . . .
 pr-inas dicebant . . . ¶ Prinas mulieres
 tur pro . . .
 sent-e . . . ¶ Pube præ-
 ab ijs, qui puberes sunt, omnem populũ signifi-
 can- . . .
 qua . . .
 fusc . . .
 dem . . .
 deci-dit . . .
 conc . . .
 agor . . .
 eadem . . .
 tera loc-a . . .
 fulgura sacra . . .
 quæ erogatur in ludos & spectacula appellatur lu-
 carie, i dicta quod eluce capitur
 in eodem libro
 dixi 2 existimat, cuius opinionis est & Valerius Af-
 sala

fala in exemplana-tione XII. ¶ Pipulum dicebatur ploratus. ¶ Promel-ere, Verrus ait significa-
 ri lituum prouere. 3 Purime tetinero, positum est pro pu-
 rissime tenuerit. ¶ Publicus ager dictus, quia Augurum
 & iure Augurum est. ¶ Prodicere diem est, proderit:
 productio naq. prod-ito est, qua ut ait Verrus, in pra-
 s-ens valet. ¶ Patr-onus ab antiquis cur dictus
 sit, manifestum: quia ut patres filiorum, sic hi
 numerari inter do-minos clientem consueverunt. ¶ P
 ristina, velut prist-ma 5: sic prior, & alia
 eius modi dicta-bant, ab eo quod est prius
 [1 lucar, inde. 2 dici. 3 significare, sitempromouere. 4 pu-
 blicor. 5 priustina.

pag. 63.

..... e
 ..... s
 ..... nte
 ..... riu 20
 ..... qui
 ¶ Prasagiu'o dicta est quod
 prasagire est acure sentire, unde & saga anus d-icta
 qua multa sciens, & sagaces canes, quod ferarum cubilia p
 sentiant.

LIBER XVI. SEX. POMPEI FES-TI
 INCIPIT LIBER XVII. FELICI-TER.

¶ Quirinus ex hac causa Romulus est appel-
 latus, quod curi, id est hasta vireturi, à qua Roma-ni eo
 nomine Romulum appellauerunt. ¶ Quiri-
 nalis porta, eadem qua & Collina dicebatur, ut le-
 gimus apud antiquos scriptores. post- tum autem
 vnius nomen pro aliterius nomine reperit. q. ini tio ita cõ-
 iuncta fuerunt, ut unam tantum fuisse qu-asi id iustra-
 getur. quam ideo nominari ait Collina-m Santra
 proxime eam quod collis Quirinatus est. porta-
 m rursum Quirinalem ideo appell-ant, siue quod
 ea in collem Quirinalem iur: siue q. proxime eam iacel-
 lum est Quirini. unde, ut videtur, vsurpatio facta,
 & duplex nomen vni eidemq. res m-positum est. Qui-
 rites, dicti & Sabini a Curi dea, cui aqua & vino
 sacra facere soliti erant. quos tamen quidam 1 curis,
 dictos volunt, in quibus ab his ei sacra fiant;
 cui opinioni Verrus adue-tatur. ab eiusdem autem
 dea nom ne videntur ite-m Curres 2 Sabina
 hasta appellata quibus ea ger-s armis erat potens.
 nunc & Sabini & Roman popu-li singulare viur-
 patur nomen, ut iudicio & pre-co, qui in funeris 3
 indictus ita pronuntiare so et, illius 4 Quirisleto dat,
 [1 quidam a. 2 Curres. 3 funeris. 4 ollus.]

pag. 64.

Quirites autem dicti post foedus à Romulo, & Tatío
 percussum, communionem, & societatem populi factam
 indicant. ¶ Quirinalia mense Februario dies,
 quo Quirini fiant sacra, idem stultorum feriae ap-
 pellatur (antequam in eum commigrarent fere Sa-
 bini Curib. venientes post foedus inter Romulum
 & Tatium) quod quidẽ 1 iuorũ fornacaliũ fierorum
 cognominant, 2 eo potissimum 3 A rem diuinam fa-

ciunt. ¶ Quirinalis collis, qui nunc dicitur, olim ego-
 nus 4 appellabatur antequam in eum commigra-
 rent (fere) Sabini 5 Curib. venientes post foedus in-
 ter Romulum & Tatium icũ m. à quo hanc appel-
 lationem sortitus est; quamuis existiment quidam
 quod in eo factũ sit replũ Quirino, ita dictũ, Quirina
 Tribus à Curenstibus Sabini appellacionem videtur
 traxisse. ¶ Quiritum fossa dicitur, quibus Ancus
 Martius circumdedit urbem, quam secundum ostium
 10 Tiberis posuit, ex quo etiam Ostiam. & quia populi
 opera eas fecerat, appellauit Quiritium. ¶ Quin-
 centum & producta prima syllaba, & per c. lite-
 ram vsurpabant 6 antiqui, quod postea leuius visum
 est, ita ut nunc dicimus pronuntiar. ¶ Qui patres,
 qui conscripti vocati sunt in Curiam. qui tempore
 regibus vrbe expulsi, P. Valerius Conf. propter
 inopiam patriciorum ex plebe adlegit in numerum
 senatorum c. & lx & iiii. vt expleret numerum
 senatorum trecentorum, & duo genera appellaret
 esse. 7 ¶ Quispiam quin significet aliquis: & que-
 piam aliqua 8 similiter qui 9 alia eiusdem generis,
 vt dubium non est, ita (vt) vnde sequens pars eius
 cœperit, inueniri non potest. ¶ Quinquatrus
 appellari quidam putant à numero dierum, qui
 fere his 10 celebrantur, qui scilicet errant tam
 hercule, quam quadriduo Saturnalia, & totidem
 [1 quidam. 2 cum ignorant. 3 A die. 4 Agonus. 5 s abini. 6 ur-
 surpabant. 7 appellata sunt. 8 aliqua. 9 que. 10 feris.]

pag. 65.

dieb. Compitalia. nam omnibus his singulis diebus
 fiunt sacra forma autem vocabuli eius, exemplo mul-
 torum 1 populorum Italicorum enuntiatum est, quod
 post diem quatuor iduum est is 1 dies festus, vt apud
 Tulculanos Triatrus, & Sextatrus, & Septematrus,
 & Falisco Decimatrus. Mineruq. autem dicatum eun-
 diem existimant, quod eo die ædis eius in Auenti-
 no consecrata est. ¶ Quinquertium vocabant
 antiqui, quem Græci μετρητιον, vt indicat ver-
 sus hic. omnis æqualis vincebat quinquertio.
 40 Lius quoque ipsos athletas sic nominat. quin-
 quert-ones pre-co in medium vocat. ¶ Quisquilix
 dici putantur, quidquid ex arboribus minutis sur-
 culorum, foliorumue cadit. velut quidquid cadix. 2
 Cæcilus. qui quibus volantis venti spolia memo-
 rant modo. & Nouius in Togularia. abide
 turba te saxo, homo non quisquilix quid est. ¶ Quin-
 tipor seruile nomen frequens apud antiquos
 erat, à prænominem domini ductum, vt Marci-
 por, gripor 3 puamus sint, qui à numero natorum
 ex ancilla qu-nto loco dictum putent. ¶ Quippe
 significare quid ni, testimonio est Ennius L
 xl. 4 qu ppe solent reges omnes in rebus tecun-
 dis. idem L. xvi. quippe vetusta virum non est
 satis bella moueri. item alii complures. ¶ Quia-
 nam pro quare, & cur positum & 5 apud anti-
 quos, vt Nauium in carmine Punice belli. sum-
 me denm regnator quianam genus isti. & in
 satyra, (quianã genus isti. & in satyra.) quianam Sa-
 turnium populam pepulisti. & Ennium in L. vii.
 quianam dictis nostris sententia flexa est. ¶ Quid

60

nisi vsurparise 6 antiquos testis est Afranius in epistola. Me auctore mater abstinebis quid nisi? ¶ Quietalis 7 ab antiquis dicebatur orcus.

[1 u. 2 cadit. 3 Capor, 4 xi. 5 est. 6 vsurparisse 7 Quietalus.]

Pag. 66.

¶ Qui-ntia prata dicta sunt à Quintio Cincinnato, qui sib- i damnato filio, venditis omnibus quatuor iugerum agr-um trans Tiberim parauerat. quem agrum colentem Sen- atum Dictatorem, per viatores, salutauit Cin- cinnatum, qui de re bene gossa acto triumpho, ad priu-ata negotia confestim redit, deposita Dictatura pec- uariarumq; rem S agrariam exercens Romanis ip- sis amulationi: uit uos

quodeo. ¶ Quin-tiliani Luperci appellati videntur à Quintilio, qui prapositus est Lu-percis: ut à Fabio Fabiani dicti sunt. item Luperci, quibus is prapositus fuerit. fuisse autem Romuli temporibus institutos utrosque. ¶ Fabianos & Quin-tili-anos, multi sunt qui existiment quorum num-erum postea saepe auctum fuisse: quia honoris gratia multi luperci adscribebantur. ¶ Quin- tianam classem ait Verrius dictam. quod in ea Ser. Tullius rex distribuit à capite censorum multitudine, quinque. fecit cum eas ord-inauit. hanc autem offerri causam de capite censorum nomine. quod ij quo censerentur, nihil præter se h-aberent, suumque caput. Lucilius sic meminit, quod adeptus. ¶ Querque-ram febrem, grauem & magnam. nam quidam querc-um dictam volumi, quod id genus arboris, cum gra-ue sit ac durum. tum etiam in ingentem euada-: altitudinem. Aurelius autem Opilius frigidam a-ut dici, & cum horrore tremen-tem. Santra eam ex G-raco deducit, qui tremo-rem eiusmodi raptè dicunt. Vnde dici etiam carcerem. Plau-tus in Friuolaria. Is mihi erat bilis querque-ra tussis. Lucilius libro . . . iactans me ut feb- ris querquera. ter- ret- alibi querque-ra consequitur febris, capitiq;

Pag. 67.

dolores . . . . . ius
 . . . . . quorum ex legib. quadrupli erat a-ctio
 . . . . . ibus
 . . . . . ata
 . . . . . oë
 . . . . . abant
 . . . . . ab eo
 . . . . . in
 . . . . . tis
 . . . . . q. li. do-
 . . . . . populo
 . . . . . curia Ca-
 labra . . . . . m i legum
 . . . . . in populi do-
 minatu. ¶ Quando rex com-itia sic 2
 fas: sic notatum esse diem in festis i-n honorem
 regis sacrorum, aiunt qui de ferijs mensuris scrip-
 sissent, que nonis februarij in Curia à Rege dicuntur: 3

ea vero a multis scriptori-bus tradita sunt. nam quo die rex in Comitium venit, eius pars anterior nefas habetur. . . contra autem posterior fas: quia sacri peractis inde abit, quod si quis ali- pro Rege ea die in Comitibus fecerit, punita Pon- rixes, tum his 4 dies totus est factus. ¶ Quando sic- reus delatum, fas. eodem modo in fastis notatur di- es, qui talis est, vt ads vestu 5 eo die purgetur, sterensq; in aluum 6 Capitolinum ex ade Vestæ deferatur. cum id factum sit tunc prætori liceat fari tria ver- a.

Quæstores dicebantur, quod quærent de rebus capitalib. vnde qui talia quærent, Quæstores pari- cidi appellantur. ¶ Quando cum graui voce pro- nuntiatu, significat quod, quoniam, & est coniuucti, vt Plautus in Menachmis. Ideo quia mensam, quando edo, [1 comitia. 2 sit. 3 edicuntur, 4 u. 5 ades Vestæ. 6 oluum.]

Pag. 68.

detergeo: & in Pseudolo. Dabo, quando erit. du- cito, quando habebis. & Ennius l. xvj. Nox quan- do mediis signis præcincta volabit. in xij. qui- dem cum c i littera vltima scribitur, idemque sig- nificat. ¶ Quadrata Roma in Palatio ante templum Apollinis dicitur, vbi reposita sunt, quæ solent boni ominis gratia in vrbe condenda adhiberi, quia saxo munitus est initio in speciem quadratam. eius loci Ennius. m 2 cum ait. & quis est erat 3 Romæ regnare quadrata. ¶ Quadrur- bem Athenas Accius appellauit, quod scilicet ex iiii. vrbibus in vnam domicilia contulerunt, Bl uione, Eleusine, Pirexo, Sunio. ¶ Quæro, vt significat idem, quod rogo, ita quætere ponitur ab antiquis pro quætere. vt est apud Ennium. l. ij. Ostra mu- nita est idem loca nauibus pulchris mundo 4 facit. nauisque mari quæsentibus vitam. & in Chresponte. 5 ducit me vxorem liberorum sibi quæsendum gratia, & in Andromeda liberum quæ- sendum causâ familiæ matrem tuæ. ¶ Quadrant- tal vocabant antiqui, quam ex Græco amphoram dicunt, quod vas pedis quadrati octo & xl. ca- pit sextatis. Plautus in Curulione. Auus hæc sitit, quantillum sitit? modica est, 7 capit qua- drantal. & Cato contra Oppium. Vinum redimif- ti, prædia pro vini quadrantalibus sexaginta in pul- li 6 dedisti, vinum non dedisti. ¶ Quaxare 7 rane dicuntur, cum vocem mittunt. Quartarios ap- pellabant antiqui muliones mercenarios, quod quartam partem quæstus capiebant, Lucill- us. Porro homines nequam malus vt quarta- rius cippos colligere omnes. Quatenus signifi- cat, qua sine, vt hætenus, hac sine. At quatinus, quoniam. sed antiqui quatenoc 8 dicebant, vt Sci- [1 E. 2 meminit. 3 exiterat. 4 Munda. 5 Chresponte. 6 publicum 7 Quaxare 8 quæteros.]

Pag. 69.

pio Africanus in ea oratione, quæ scripsit post quam ex Africa rediit vti negotium natum erat, quate- noc i castra nostra ita munita erant, vt postea partem exercitus abducere. ¶ Quan de pro quam vsos esse antiquos, cum multi veteres testimonio sunt

sunt, tamen huius 2 in primo. Iuppiter, vt muro fretus magis quam de manus impe 3 . . sedo, quan- de tuas omnes legiones, ac populatis. & Lucretius. clarus ob obsecramlinguam, magis inter in- anes. quan de grauis tergaio, 4 qui vera requirunt, ¶ Quam mox, significat quam cito. sed si per se ponas mox, significabit paullo post, vel postea.

¶ Quatere, suspensum, & vicinum rei alicuius motum significat, non vt Verrius putat, ferire, cum id ipsum verbum concutere ex præpositione, quæ est con, & quatere sit compositum. quaf- sare autem est sæpe quatere.

¶ Querquetula- na vt re 5 putantur significari nymphæ præ- sidentes querqueto virenti quod genus syluæ indicant fuisse intra portam, quæ ab eo dic- ta sit Querquetularia, sed feminas antiqui quas sciens 6 dicimus, viras appellabant. vnde adhuc permanent virgines & viragines. ¶ Ques antiqui dixerunt, inde declinatum remanet da- tiuo casu, quib. nam qui adhuc item qui 7 facit, vt isti istis, illi illis.

¶ Qui hoc censetis, illuc transi- te; qui alia omnia, in hanc partem. his verbis præit ominis videlicet causa, ne dicat, qui non censetis. ¶ Quot serui, tot hostes, in proverbio est, de quo Sinius Capito existimat errorem hominibus interuenisse præpostere plurimis enuntia- tibus. vero enim similis esse dictum initio, quot hostis, tot serui, tot 8 captiui fere ad seruitu- tem adducebantur. vnde etiam mancipia, nec

[1 quatenos 2 tum Ennius vel tum & Linius 3 manusui Idem 30 in 4 inter Graion. 5 vira 6 sagas nos 7 quis 8 quod.]

pag. 70.

fan . . . . .
 ser . . . . .
 epti . . . . .
 ruti . . . . .
 gia . . . . .
 turbat . . . . .
 rent . . . . .
 vncia . . . . .
 Slnn-ius Capito . . . . .
 vt perhibent . . . . .
 nificat virtutis . . . . .
 omnibus . . . . .
 cillæ . . . . .
 omnis vn . . . . .
 me part . . . . .
 gula, sed v . . . . .
 f altius fixa . . . . .
 ferendum qui . . . . .

¶ Quoniã significat nõ solum id quod quia, vt ait Verrius apud antiquos, sed etiam id quod postquam, hac sci- licet de causa, quod Gracum in ei, I vrin- q. significat-ion-em optinet. ¶ Quod significat etiam aliquid præ-terquam quod in usu fere e. ¶ Graci dicunt n. ¶ Quin-que males Censores appella- batur, qui lustru cõ derent quinto quoq; anno à quo nõ- tri ceptos. ¶ Quin-que genera signorum obseruabant Augures publici, ex caelo, ex anibus, ex tripudiis,

ex quadrupedib. ex diris. vt est in Auguralibus.

R

Rufuli Tribuni mil- ium appellabantur, quos Consul faciebat, non populus: de quorum iure, quod Rutilius Rufus leg- sm tulerat, qua eis cauebatur multis modis (sic enim eleua-nerant eorum ius, ac non eleua- bant, qui populi suffra-gio creabantur. ¶ Rufuli à cognomine Rutili, a-c post Rutili appellati sunt. [in.]

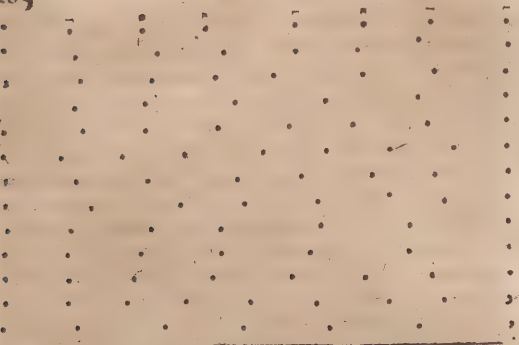
pag. 71.

. . . . . nas
 . . . . . Næui-
 . . . . . uit
 . . . . . ad
 . . . . . escen-
 . . . . . Ru-ctare
 non ructari. dicendum ait Verrius. vt pro
 . . . . . os igi-
 . . . . . scrib-
 . . . . . Valerius El-accus
 . . . . . Videres alios Ructa-re, ac
 respuere pulcherrima superbia. M. Cice-
 ro tamen in libro II. Philippicarum, ructa-
 retur dixit. ¶ Respersum, vinum si- gnificat
 apud antiquos: quia in sacris no- uendia-
 lib. vino mortui sepulchrum. s- pargebatur.
 ¶ Romani
 videntur ab initio nulla vsti esse
 opera, sed vbi primum ludos facere c-æperunt
 tunc asciti artifices ab Etruscis ci uitatibus
 fuerunt: sero autem ludi omnes, qui nunc
 à Romanis celebrari solent, sunt institu-
 ti. Quidam primos ponunt Rom-anos. Alij aiunt
 Megalenses, id est Matris Magnæ ac po-
 pulares Cereris. Alij aiunt in conferendis
 equis Troianis lusitasse pueros Romanos. Alij
 institutum, vt luderent e-quitando, iactu,
 saltu, cursu festis Pa- lilibus: parib. q. etiam
 ve ludicra certationes a ludentibus fierent.
 ¶ Rubidus panis appellat-ur parum coctus, cum
 rubeo colore rubefactus. Plautus in Casina:
 In furnum condit- o, atque ibi torreto
 pro pane rubido. It-em. ¶ Scottæ ampullæ

pag. 72.

vetustate rugosæ, & coloris eiusdem, rubidæ di- ci solent. ¶ Romanam portam vulgus appellat, vbi ex epistyllo defluit aqua. qui locus ab an- tiquis appellari solitus est statuz Cinciz, quod in eo fuit sepulchrum eius famliæ. sed porta Romana instituta est à Romulo infimo I cliuq; Victoriæ, qui locus gradibus in quadram formatus est. appellata autem Romana à Sabinis præcipue quod ea proximus aditus erat Romæ. ¶ Rutabu- lum est, quo rustici in prouendo igne, panis conquendi gratia. ¶ Nonius in Pico quid ego fa- cerem, otiosi, 2 rodebam rutabalum. Nauius obscenam viri partem describens. vel quæ spe-

pag. 76.

vbi incubare possit auspicii repetendi causa. Rogatio est, cum populus consulitur de vno pluribus ve hominibus quod non ad omnes pertineat, & de vna, pluribus de rebus de quibus non omnibus sanctiatur. nam, quod in omnes homines, resve populus sciuit, lex appellatur. Itaq; Gallus Aelius ait, inter legem & rogationem hoc interest. rogatio est genus legis, quæ lex non continuo ea rogatio est. A I non potest non esse lex, si modo iustis comitiis rogata est.

Romulum quidam sicu ruminali, alij quod lupæ rumæ nutritus est, appellatum esse ineptissime dixerunt, quem credibile est à virum magnitudine, item fratrem eius, appellatos. Romam appellatam esse Cephalon Gergithius (qui de aduentu Aeneæ in Italiam videtur conscribisse) ait ab homine quodam comite Aeneæ eum enim occupato monte, qui nunc Palatius 2 dicitur, urbem condidisse. atq; eam Rhom nominasse. Apollodorus in Exenide ait, Aenea, & Lauinia natos Mayllem, Mulem, Rhomumque atque ab Rhomo vrbi tractum nomen Alcinus ait Tyrrenia Aeneæ natum filium Romulum fuisse, atq; eo ortam Albam Aeneæ neptem, cuius filius nomine Rhodius 3 condiderit urbem Romam. Antigonus Italicæ historiae scribtor ait, Rhomum quandam nomine, Ioue conceptum, urbem condidisse in Palatio Romæ, eique dedidisse nomen Historiæ Cumanæ compositor Athenis quosdam profectos Sicyonem Thespiadasque 4 ex quibus porro ciuitatib. ob inopiam domiciliorum compluris profectos in exterar regiones, delatos in Italiam, eosque multo errore nominatos Aborigines, quorum subiecti qui fuerint Cæximparrum viri, vnicarumque virium imperio montem Palatium, in quo frequentissimi confederint, appellauisse à viribus regentis Valentiam: quod non

[1 A rogatio 2 Palatinus, vel palatium 3 Rhomus 4 Thespiasque.]

pag. 77.

men aduentu Euandri, Aeneæq; in Italiã cum magna Grace loquẽtiũ copia inter spatium, dici coẽptũ Rhomẽ. Agathocles Cyzicenarum rerum conscribtor, ait, vaticinio Heleni impulsu Aeneã, Italiam petiuisse portantem suam secum neptem Alcani filiam nomine Rhom, eamque vt Italia sint Phryges potiti, & his regionibus maximẽ, quæ nunc sunt vicinæ vrbi, prima zomnium consecrassẽ in Palatio Fidei tẽplum, in quo monte postea cum conderetur vrbs, visam

esse iustam vocabuli Romæ nominis causam, eã quæ priore, vnde ea locum dedicauisset Fidei. Ait quidem Agathocles complures esse auctores, qui dicant Aenean sepultum in vrbe Berecynthia proxime flumẽ Nolon, atq; ex eius progenie quendam nomine Rhomum venisse in Italiam, & urbem Romam nominatam condidisse: Caltinus 3 Agathoclis Siculi qui res gestas conscribit. arbitratur e manu Troianorum fugentium Ilio capto, cuidam fuisse nomen Latino, eumq; habuisse coniugem Rhomam, à quo vt Italia sit potius, urbem condiderit, quam Rhomam appellauisse. Lembus, qui appellatur Heraclides, existimat, reuertentibus ab Ilio Achiuis, quendam 4 tempestate deiectos in Italiæ regiones secutos Tiberis decursum peruenisse, vbi nunc sit Roma, ibique propter tardium navigationis, impulsas captiuas auctoritate virginis cuiusdam tempestiuæ nomine Rhomes, incendisse classem, atque ab ea necessitate ibi manendi urbem conditam ab his, & potissimum eius nomine eam appellatam, à cuius consilio eas sedes sibi firmauissent. Galitas scribit, cum post obitum Aeneæ imperium Italiæ peruenisset ad Latinum Telemachi Circeq; filium, hisque ex Rome suscepisset filios, Romum, Romulumq; vrbi conditæ in Palatio causam fuisse appellandæ potissimum Rhom

[1 in ijs 2 primam 3 Callas quosdam 5 isque.]

pag. 78.

mæ. Diocles Prearethius ait Iliam Numitoris A. Iani regis filiam, gemellos editisse, quos in i-ma Tiberis ripa à Faustulo, regio ministro, exp-ostis iuxta flum appellatam postea à Rom-ulo Ruminalem, sic sacentes lupam lac-tasse. Et picum Marium nutritum, post repletos Accam Laurentiam, Faustuli uxorem, educasse, pler-ique tamen, consilio, & alimenta præbente Numito-re, nutritos aiunt, quod Iliæ ex Mariæ se pepe-risse eos asserebat, ac secreto litteris, omni deni-que liberali disciplina Gabiis institutos atque excultos fuisse, atque ita in musicis primam p-ueritiam iraduxisse, cum inter aequales omne pr-astarent corporis proceritate, & forma, nomin-atos, alterũ Romulum, Remum alterum. Eos vbi ex compressu Iliæ natos se cognouerint, & quod expositos in ripa Tiberis lupa lactauerit præbens rumam, monte vicino descẽdẽs, & quod reperti à Faustulo sunt educa-ti, Romulusque & Remus à Ruma nominati poti-ssimum: præterea quo, patre essent procreati intellexerint, Numitori auo primum restituisse reg-num. deinde de vrbe condenda per auguria decre-uisse, uter eam conderet, nominaretq; ab Deorum manifesta approbatione, Romulum urbem con-didisse, eamque nominasse Romam potius, quam Romu-lam de suo nomine, vt ampliore vocabuli signifi-catione prosperiora patriæ suæ ominaretur. Romam antea Romulam appellatam Terentius quidem Varro fuisse ait ab Romulo deinde detortam voca-lem, detrita que lras fuisse credibile. ceterum cau-sam eius appellatio-is inuenisse ait Verrius vetuam esse publicari Romam portam ante-a Romulam voca- f ij

statam ferunt, quæ fuerit ab Roma appellata

pag. 79.

¶ Romuliam Tribum appellatam ait Dio-ny-
sius ab Romulo, quod in agro ab eo ca-
pto de Veientibus populis, ea Tribus cen-
satur. Terentius Varro distam ait, quod pro-
xima Roma esset

Dio-ny-
ca-
cen-
cse-
batur.
pro-
xima
que
c-uidain
ep

ruma, id est, mamma

Capi-
nium

de

que

requisi-

ap-
pellatam

est quæ

¶ Rumex

genus reli simile spari Gallici, cuius m. Lucili-
us. Tum spara, tum rumices portant tragula

porro. Rumitant, significat rumigera-
nt, vt Nænius.

Simul alius aliunde rum-
itant inter se

¶ Ruminale ficum appel-
latam. ait Varro prope Curiam sub Veter-
ibus, quod sub ea ar-
bore lupa rumam dederit

Remo & Romulo
id est, mammam. Mamm-a
autem rumis di-
citur. vnde rustici hœdos lactent-
es subrumis vocant. qui adhuc sub mammis habentur. alibi autem sunt
qui putent. quod sub ea pecus ruminari solitum
esset. ¶ Rumen est pars colli, qua esca deuoratur,
vnde rumare dicebat quod nunc ruminare.

¶ Rumentum in Augur-
alibus significare videtur interruptio, abruptio
one dum verba ancilib. mouendus prait, si intrin vis 3 canerit,
tum aque atque auspicio augurio rumentum
est. ¶ Rhegium signifi-
care oportere, ait

[1 sese 2 alij 3 auu.]

pag. 80.

Verrius id municipium, quod in freto regno, Sicilia
est: quod id dictum est a rumpendo, quod est Græce

εσταναι 2, eo quidem magis, quia in Gallia Cisalpina
vbi forum Lepidi fuerat, Regium vocatur. ¶ Rhonde

scadionque 3 cum dixit Lucilius quo nomina ripa-
rum 4 poiuit, tam infestum sibi corpus, & valitudine
referens, quam leuis, sed 5 saluti nauigantium.

¶ Rhincerotem quidam esse aiunt boue Ægyptium.
Redemptores proprie, atque antiqua consuetudine
dicebantur, qui cum quid publice faciendum, vt 6

præbandum condixerant, 7 effecerantq; tum demum
pecunias accipiebant. num antiquitus emere pro ac-
cipere ponebatur. at hi nunc dicuntur redemptores,
qui quid conduxerunt præbandum, vtendumq; Redi-
bitur tunc 8 id proprie dicitur, quod redditum est,
improbatumq; & 9 qui dedit, idemque rursus coactus
est habere id, quod ante habuit. ¶ Rediuum quidam,
alij reuiuum appellant, tum circa vnguis cutis se
resoluit, quia ruere 10 est, soluere. Titinnius in feti-
na, lassitudo conseruum rediuæ, & flagri & Liui.
Scabra in legendo, rediuio faue offendens. ¶ Redhof-

50

50

50

50

50

50

tire referre gratiam. Nauius 11 in Lupo. Vel Vi-
ens regem salutat iube 12 Albanum mulium 13 co-
mitem senem sapientem contra redhostis Men-
lus. & Accius in Amphitryone. cedo ecquid te-
redhostium 14 cum ea sem obiectet 15 facilius.
nâ & hostire, pro æquare posuerunt. Ennius in Cres-
sphone. Audis, atque auditis hostimentum adiu-
ngito. & in Hectoris Iytris. quæ mea cominus ma-
chaëra, atque hasta hospitis 16 manu & Pacuuius
in Teucro. Nisi coerceo proteruitates, atq; hostio fe-
rociam. ¶ Redatruare 17 dicitur in Saliorû exultati-
onibus cû presul ampirauit, 18 quod est, motus edidit,
ei 19 referuntur inuicem iidem motus. Lucilius, presul

[1 regione 2 p̄p̄ 3 Rhondon, Icadionque 4 cognomina pira-
tarum 5 illa essent 6 auu 7 conduxerant 8 Redibitum 9 ei 10
luere 11 Nonius 12 saluo re iubet 13 Amulium 14 redhostium
15 cum in ea se obiectet 16 hostirû 17 Redampruare. 18 amprua-
uit. 19 &.]

pag. 81.

vt ampiruet, inde vulgus redamplauit 1 at
Pacuuius. Proætrendat gratia. Simul cû videat Graios
nihil mediocriter redampruare, 3 opibusque sum-
mis persèqui. ¶ Rediuum est ex vetusto renouatû.
Cicero l. 1. 4 in Verrè Vtrum existimatis minus ope-
ris esse vanam columnam efficere ab integro nouam
nullo lapide rediuuo. ¶ Redarguisse 5 per e,

litteram Scipio Africanus Pauli filius dicitur eunti
asse, vt idem etiam pertisum. cuiusm. Lucilius, cum
ait, Quo facietior videre, & scire plusquam ceteris
pertisum hominem, non pertæsum dicere ferunt, 6
nam genus. ¶ Rediuculum vocant mulieres catel-
lam, qua maxime vtuntur ornatus causa ¶ Reus
nunc dicitur, qui causam dicit: & item qui, quid pro-
misit sponditve, ac debet. at Gallus Ælius li II. signi-
ficationum verborum, quæ ad ius pertinet, ait. Reus
est, qui cum altero litem cõtestat. tum habet, siue his 7
egit, siue cum eo actum est. ¶ Reus stipulâdo est idem
qui stipulator dicitur, quippe suo nomine ab altero
quibus populatus 8 est, non his 9 qui alteri adstipu-
tus est. ¶ Reus promittêdo est, qui suo nomine alteri
quod promisit, qui 10 pro altero quid promisit. ait
Capito Actus 11 in eadem quidem opinione est: sed
exêplo adiuuat interpretatione. Numa 12 in secunda
tabula, secûda lege, in qua scriptum est, quid horum
fuit vnum 13 iudici arbitrove, reove, eo die diffensus
14 esto. nunc vterque actorum rei quæ 15 in iudicio
me 16 vocatur, itemque actorum de vi accitur 17
more veteri, & consuetudine antiqua. ¶ Riuis vulgo
appellatur tenuis fluo aquæ, non spe consiliove 18
factus, verum naturali suo impetu. sed hi 19 riui di-
cuntur, qui Manu facti sunt, siue super terram fossa,
siue super 20 specu, cuius vocabuli origo ex Græco
pendet. ¶ Repanda 21 locatur Pompina 22 flumi-

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

20

pag. 82.

50 n-a, id est, purganda: retæ enim vocantur arbores, quæ

2-26

a-ut ex r'pi fluminum eminent, aut in alveis extant.
 ¶ Rit-us est mos, vel consuetudo. ¶ Rite autem bene a-crecte significat

istic. *Plautus in Menachmis. Certe has mulier canterino ritu astans somniat*

homi
 ina
 telo
 alio
 tionem
 lorum
 litum est
 remo

¶ Retrattare est rursus tractare.
 ¶ Ra-bidus a rabie dicitur, qui morbus caninus est. Catullus de Berecynthia, & Atti. Abit in quiete molli rabidus furor animi. ¶ Rauri coloris, rauristelli appellant a Plauto, qui sunt inter flauos & castios, rauo sub con-

quod genus hominum pessimum est. Idem in Epidico: Sed quis hæc est muliercula, & ille rauristellus, qui venit. ¶ Rates vocantur tigna inter se colligata, quæ per aquam agantur, quo quidem vocabulo interdum etiam na-ues ipsa significantur Afranius in epistula Vento percussam ratem it-em eodem nomine significarint 2 etiam re-mos. Attius in Neoptilemo. Atque ego rep-ercutio ratibus mare. & alio loco. Sed iam propellant caruleum rates salum.

¶ Radere g-enas vetitum est in lege xij. id est, vnguibus scindere. ¶ Rabula 30 dicitur in multis intus 3 neg-oris, paratusq; ad radendum, quid, auferendumque. vel est ita dicitur, quia acrior sit in neg-oris agendis, & quasi rabiolus.

[1 colere. 2 significarunt, 3 intentus.]

pag. 83.

¶ Rodusculana porta videtur appellata, quod rudis & impolita sit relicta; vel quia a-re 40 vincita fuit. nam as, vt Varro ait in libro antiquitatum, raudus dicebatur: atque ex ea dici in man-cipando, Rodusculo libram ferito. ¶ Runa genus reli. Ennius: runata recedit, id est, pilata est genus etiam enim

m, atque
 quod vene-
 us. M.
 Val-erio

¶ Raresores antiqui silicines appellabant, 50 qui vt ait Verrius, ita appellati vid-entur, quia radere istu chordas videantur artificio quodam. ¶ Raticam quadrantem Tarquitiu in libro quem inscripsit de & Oppius Aurelius, dictum putant, quod in eo, & triente, ratis fuerit effigies, vt nauis in asse, a qua quidem re appellatum quoque raticum dicunt. Meminit trientis ratiti Antonius, a qua raticos ex hac causa dici trientes putat, quod ratis appellatio tercia parti-s assis sit, quin-

ta autem, aut alius partis, in illa sic, 2 sed secundum numerum, vt sex-tans. nec hac re ratem dici solere, nisi de terna: ac legionum vnam 3. vnam ratem triente significat. quod hi penderentur trientes, cum ratio cum his putaretur, quibus soluenda res essent. ¶ Raurim antiqui pro rauritate dicebant. Plautus. Vbi si quid poscamus, ad raurim poscamus. Item experiurauri 4 hercle omnia ad rauram raurim. & in Artemone. & Cæcilius in Hypobolimæo. Prius ad raurim poscaris, qua placen-tam feceris. ¶ Ratus sum, [1 Opilius 2 nulla sit 3 legib. Numa. 4 expurgabo.]

pag. 84.

significat putauri, sed alioqui, pro firmo, certo ponitur ratus, & ratum Ennius. Occidunt, vbi potitur ratus Romulus prædam. & Accius in Menalippo. Negi, ratum est, quod dicas, neque quæ agitas, dicendi est locus R. duobus in cõplurib. orationib. cum de actis differti cuius etiã perferri solet, id est rationum re-latarum quod his 2 tabulis docentur iudices, quæ publice data, atq; accepta sint. ¶ Rauriã a rauris oculis, quemadmodum a cæsis castullæ, ¶ Raturumena porta a nomine eius appellata est, qui ludicio certamine quadrigris victor, clarusci 4 generis iuuenis vehis 5 consternatis equis excussus Romæ periit, qui equiferuntur, non ante constituisse, quam peruenirent in Capitolium, conspectumque fictilium quadrigrarum quæ erant in fastigio Iouis templi, quas faciendas locauerant Romani vegenti 6 cuidam artis figulinæ prudenti. quæ bello sunt recipere: quia in fornace adeo creauerant, vt eximi nequirent. idque prodigium portendere videbatur, in qua ciuitate ea fuissent. omnium eam futuram potentissimam. ¶ Reciperatio est (vt ait Gallus Ælius) cum inter populum, & Reges, nationesque & ciuitates peregrinas lex conuenit, quomodo per reciperatores reddantur res, reciperentur que, resque priuatas inter se persequantur. ¶ Reciprocare pro vtro, citroque poscere vsi sunt antiqui quia procare est poscere.

Pacuuus in Teucro. Rapido reciproco, percito, augusto, citare, rectem, reciprocare. vnde eq. gremiis subiectare, adfigere. Plautus in Afraba, Quali tollenono, 7 aut pilum Græcum reciproceis plana via. ¶ Recellere, reclinare, & excellere, in altum extollere. ¶ Recinium omne vestimentum quadratum, hi qui. xij. interpretati sunt, esse dixerunt vir toga. mulieres vtuebantur, prætextum 10 clauo purpureo. [1 differitur cuiuspiam 2 in 3 Reuilla 4 Etrusci 5 Vais 6 Vienti 7 tollenonem 8 ij 9 virilens togam, qua 10 prætextam.]

pag. 85.

vnde reciniati mimi planipes. quam rem diligenter exsequitur Santra l. ij. de antiquitate verborum. ¶ Reconductæ 1 fecerit 2 & condere urbem, facere, ædificare, vt Cincius testatur in libro de verbis priscis. ¶ Ricæ, & ruculæ vocantur parua ricinia, vt palliola ad vsum capitæ facta. grane 3 quidem ait esse muliebree cingulum capitæ, quo pro vita Flaminiæ redimiatur. ¶ Rectæ appellantur vestimenta virilia, quæ patres liberis f. iij

luis conficienda curant ominis causa. ita vsurpata. q. a stantibus & in altitudinem textuntur. ¶ Reman-
cipatum Gallus Aelius esse ait, quæ mancipata sit ab
eo, cui in manum conuenerit. ¶ Renes (quos nunc
vocamus) antiqui nefrundines appellabant. quia
Græci *ρενη* eos vocant. Plautus in Satyrione. Male
tibi euenisse video, glaber erat tanquam rien. ¶ Re-
friua fabra 4 dicitur, via 5 ait Cincius quoq. quæ ad
sacrificium referri solet domum ex segete auspicij
causa, quasi reuocant & fruges, vt domum datantes
teuirtico 7 ad rem diuinam faciendam. Aelius dubitat,
an ea sit, quæ prolata in segetem domum referatur,
an quæ refrigatur, quod est torreatur. sed opinionem
Cinci adiuuat, quod in sacrificiis publicis, cum puls
fabata dis datur, nominatur refriua. ¶ Remeare, redi-
re vt commeare, vltro, citro 8 ire. vnde commeatu
dari dicitur, id est, tempus, quo ire, redire cū⁹ possit.
Africanus (vt in ea mancipato. 10) Vtuit me sine mer-
cedo prosum paucius 11 remeare in ludum. ¶ Remeli-
gens, 12 & remora memorando 13 dictæ sunt in 14
Plauto in Patina, Nā quid illæ nunc tam diuinitus 15
remorantur remeligines. ab Afranio in Prodito,
remeligo à Laribus missa sum hanc, 16 quæ cursum

[1 Recondit 2 referret 3 Granium 4 faba 5 vt 6 reuo-
cent 7 è tritico 8 citroq. 9 redireq. 10 in Emancipato 11 Paccius
vel Paucius. 12 Remeligentes 13 memorando 14 a 15 tamdiu
16 huc.]

pag. 86.

cohibeam nauis. ¶ Remora alias tarditas
fiman-tur, 1 ab eo quod moram facit. Plautus Trin-
inno 2. Quæ in rebus multis obstant, odios-
æq. su- vt. remoramque faciunt rei priuata, &
publicæ. Lucilius. Quantum vox ex te resonans
meo gr-ada remoram facit. ¶ Remurinus ager
dictus, quia possessus est à Remo. & habitatio Remi
Remu-ria item in Auentino dicta. namq. Auenti-
inum, in quo habitare: elegisse Remum dicitur. Vnde vocatam
aiunt Remuriam, locum in summo Auentino, ubi
de urbe condenda fuerat auspiciatus. alias Remo-
rum 3 quondam cum locum appellatum fuisse
restis est. ¶ Remores
item in vsu-icio aues di-untur, quæ acturum aliquid
remora-ri compellunt ¶ Rima-
ri, quare-re valde vs in rimis quoq. . . .
qui te rima-tur . . . .
Ennius li. xi.
viriq. ¶ Re-millum dicitur, quasi repandum . . . .
Lucilius Suda
remilium & Afranius in
co-
xendice pergam ¶ Re-
morbescat En-nius posuisse videtur, pro in mor-
bure recidat. ¶ Re-futare significat redargue-
re. Pacuuius in Hemi-iona 4
quas gloria &
victas humanum . . . compositum a fando, versa a
litera in u. vt item in cludo factum est, a quo
recludere. ¶ Re-nanciscitur, Verrius quidem sig-
nificare ait re-heredit. Vnde adhuc nes
dicimus nanciscitur; & nactus, id est adeptus. Reqr, 60

existimo, & quæ-unque ab eo declinantur,
quorum passiuu aucto-ritas est. Remul-
[1 nominatur 2 Trinummo 3 Remerium vel Remonium 4 Her-
miona.]

pag. 87.

co est, cum scapha remis nauis magna tra-
hitur. ¶ Rigidum & præter modum frigidum si-
gnificat, & durum . . . . . rigido
ugido 1
rigido
rigido ferro
¶ Regifugium diei notatur in Fastis vi. kalen-
Martius, vt ait Verrius, ita dictus, quia
eo die rex Tarquinius Roma fugerit; quod fal-
sum esse arguit Cincius in libro Fastorum, & Tul-
ius 2 de ferijs qui Saliarum, & Salius
adesse dicunt Regi sacrorum, cum facit sacri-
ficium in Comitio, quo facto statim fugit quod verum cog-
nouerit esse, qui legerit in Fastis dies tales, qua-
les no-
tantur sic. ¶ REX. C. F. id est quando Rex
comitiauit, Fas; id est ad comitium it-
at his enim tantum ferijs Regi sacrorum in Comitium,
nec in alijs ire licet. qui mos videtur as-
situs ex E truria. Regifugium item dies notatur in Fastis,
kalen. Iunijs. qui dies, quia totus nefastus non est,
legi debet cum nota N. non N. quod ille dies sit
& nefasto factus. ¶ Regia dicta, vel q. sacrorum
causa tã-quã in fanũ à Pontifice conuocati,
in eam consenserint: aut quod in ea, sacra
a Rege sacrificulo erant sol-ita vsurpari.
¶ Regia feria dicta videtur, quæ sunt fori,
conuentus, & nundinarum causa in ciuitate aliquem
per sacerdotem, qui sit regia mai-estate.
sed non semper ob hanc vnã causam tant-
um, qui z homini talis maiestatis cura datur
etiam, cū expiatio ictus fulguris fit,
aut in procurando portento simili-
li quo regia feria fieri etiam solita sum.
¶ R-eglefcit, cum dixit Plautus,
significat crescit, hoc versu: vix super-
sum dolori, qui in dies va- e misero mihi ac
perditi, reglefcit magis, magisq. inde etiam glires
[1 rigidus 2 Inlius 3 qua.]

pag. 88.

dicti videntur, quibus corpus pinguedine adre-
fcit. Reapse est reipsa. Pacuuius in Armorum iud-
cio Si non est ingratum reapse quod feci bene. ¶ Re-
gimen pro regimento vsurpant poetæ. Ennius l.
xvj. Primus in ex bradyn (in) regimen belli q. pe-
ritus. ¶ Religati dicuntur proprie, quib. ignomi-
niæ, aut pœnæ causa necesse est ab vrbe Roma,
alioue quo loco abesse lege, Senatuique consul-
to, aut edicto magistratus, vt etiam Aelius
Gallus indicat. Religiosus est non modo de-
orum sanctitatem magni æstimans, sed etiam officio-
sus aduersus homines dies autem religiosi, quib.
nisi quod necesse est, nefas habetur facere: quales
sunt sex & triginta atri, qui appellantur, & alij
senes, atq. hi 3, quib. mûdus patet. A 3 esse Gallus A-
lius, quod homini ita facere non liceat, vt si id
faciat, contra deorum voluntatem videatur fa-
cere. quo in genere sunt hæc, in aedem Bonæ deæ
virum

virum introire; aduersus mysticæ 4 legem ad populum ferre: dic ne factu apud Prætozem lege agere. Inter sacrum autem, & sanctum: & religiozum differentias bellissime refert. ¶ Sacrum ædificium, consecratum deo. ¶ Sanctum murum, quifit circum oppidum, religiosum sepulcrum, vbi mortuus sepultus, aut humatus fit, satis constare ait. sed ita portione quadam, & temporibus eadem videri posse, siquidem quod sacrum est, idem lege, aut instituto maiorum sanctum esse putant, & violari id sine pœna non possit. idem religiosum quoque esse, qui non iam 6 fit aliquid, quod ibi homini facere non liceat: quod si faciat, aduersus deorum voluntatem videatur facere. similiter de muro & sepulchro debere obseruari, vt eadem

[1 & Alliensis: 2 ij. 3 Δ Religiosum 4 auspicia. 5 putat, vt. 6 quoniam.]

pag. 89.

& sacra, & sancta, & religiofa fiant, sed quo 1 modo, quod 2 supra expositum est, cum de sacro diximus. ¶ Repotia postridie nuptias apud nouum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Pacuuius in Iliona. Ab eo depulsam mamma pædagogandum accipit appot. . . talis 3 liber. ¶ Repagula sunt, vt Verrius ait, quæ patefaciendi gratia (qua) ita figuntur, vt ex contrario quæ oppanguntur. Cicero in Verrem l. iij. Postea conuulsis repagulis, effractisque valuis demoliri signum, ac vestibus labefactare conantur. quæ poetæ interdum repages appellant.

¶ Repudium Verrius ait dictum, quod fit ob rem pudendam. Accius. Repudio eiecta ab Argis iam dudum exsulo. ¶ Repedare, recedere. Pacuuius. Paulum recede 4 gnate à vestibulo gradum. ¶ Repastinari ager is dicitur, vt Verrius existimat, cuius natum 5 mutatur fodiendo, cum aut siluester ex quo dicatur 6, aut lapis mollitur frangendo, vt fiat pasculi 7, vel pecoribus herba, vel hominibus satio. Cato in ea, quam scribit de suis virtutibus contra Thermum. Ego iam à principio in parsimonia, atque in duritia, atque industria omnem adolecentiam meam abstinui, 8 agro colendo, faxis Sabinis, silicibus repastinandis, atque conferendis. Afranius in Repudiato. Repastina ferati senex 9 fugis.

¶ Reluere, resolucere, repignerare. Cæcilius in Carine, Vt aurum, & vestem, quod matris fuit, reluât, quod viua ipsi 10 opposuit pignori. ¶ Resignare, antiqui pro rescribere ponebant, vt adhuc subsignare dicimus pro subscribere: Cato de spoliis, ne figerentur, nisi quæ de

[1 eo. 2 quo. 3 repotialis. 4 repeda. 5 natura. 6 excoedatur. 7 pasculus. 8 obstinui, 9 Repastinare sero tu senex. 10 ipsa.]

pag 90.

ho-sibus capta essent. sed tum vbi indiuisi sunt reuertantur resignatis vestigaliibus . . . nar . . . requi . . . alia a . . . quod n . . .

reb . . . indi . . . tertium . . . ranorum . . . positi . . . nisi a . . . vocabu . . . cretum . . .

10 sultra-re sape reslire. ¶ Restibilis ager dicitur qui bie-ennio continuo seritur sarreo spico, id est ari-sto, quod ne fiat, solent qui prædialo-cant excip-ere. ¶ Reses, & residuus dicitur ignauus, quia residet Accius in Odi residuus sün-o ded'tos, atque inertes. Afranius in Rosi prætere-a resides mistii Pacuuius in arm orum iudicio Tuq. te resider-e mauiis residem, at contra nos hic esse in labore

¶ Refecrare, reso lusre religione. utique cum reus populum co-mitiis orauerat per deos vt eo periculo li-beraretur . . . iubebat magi-firatus eum refec rare. Rursus, autem, idem vti se liberarent inf-istebat, & quod insons innocensque esset cau-sabatur: & quod caput est, ne eidem iter-um dies d'ceretur, neve iterum animaduerti sta-tuerent in eum, deprecabatur, cumque comitia esse-nt dimittenda.

pag. 91.

30 . . . . . aut iure . . . . . ut . . . . . ica . . . . . Plautus. Refecrog, mater quod dud-tum obsecraueram . . . . . refecr-or

¶ Res conperendinata dicitur, vt Verrius ait, iud-icium in diem tertium constitutum. ¶ Rauam vocem significare ait Verrius raucam, & Parum liquidam, proxime canum latratum sona-ntem: Vnde etiam causidicus pugnacite-r loquen-s, ratula appellabatur, vt est apud Lu-cilium

40 . . . . . t rani-lla . . . . . rauis-elli nisi arauu potius dictos velimus, vt est arua Plau tum, qui ait in Aulularia. Vbi si quid poscamus (quod) ad rauim poscamus prius. Et a'i-bi. Expurga-bo hercle omnia ad raucam rauim. ¶ Rosea in agro Reatino campus appellatur quod in arua rore humi-da semper ferent. ¶ Rediculi sanum extra portam Capenam Cornificius ait fuisse. qui Rediculus pro-pterea appel-latus est, quia accedens ad vr-bem Hannibal, ex eo loco redierit quibus-dam visis perterritus.

¶ Reçari Verrius ait dici ab eo quæ, de mita sera a ian-uae cardine petefiant fores: inde, quæ patescunt, & declusa sint, re-ferata dici. sera neque dicantur 2 fustes; qui opponuntur clausis foribus. Pacuuius in

60 A-morum iudicio. Nunc pandite valuas, t iij

remouete seras, ut complectar.

[1 quod. 2 namque dicuntur.]

¶ Rema-

pag. 92.

nant, i repent. 2 Ennius l. j. defunt 3 riuos
camposque remant. 4. ¶ Refert cum dicimus,
errare nos ait Verrius. esse enim rectum rei

fert, datiuo scilicet, non ablatiuo casu. sed
esse iam vsu possessum. ¶ Ridiculus proprie

dicitur, qui in rebus turpib. ridetur. ¶ LIBER
XVII. SEXTI POMPEI FESTI LI-
BER XVIII.]

¶ RIDE O, INQVIT GALBA CAN-
terio, prouerbiu est, quod Sinius
Capito ita interpretatur, nisi 3, qui
principio rei alicuius inchoata deficiunt animo.
Sulpicius Galba, cum in prouinciam exiens, ad por-
tam ipsam canterium suum animaduertisset cecidisse,
rideo (inquit) canterio te iam lassum esse, cum tam
longum iter iturus, vix id sis ingressus. ¶ Retricibus
cum ait Cato in ea, quam scribit, cum edisser-
tauit Fului Nobilioris Censuram, significa-
ta aquam eo nomine, quæ est supra viam Ar-
deantinam inter lapidem secundum, & tertium, qua
intrigantur horti infra viam ardeantinam, &
Asinariam vsque ad Latinam. ¶ Recepticum ser-
uum, Cato in suasionem legis Voconia cum ait,
significat, qui ob vitium redhibitus sit. vbi
irata facta est, seruum recepticum sectari,
atque flagitare virum iubet. ¶ Rogat, id est,
consulit populum vel petit ab eo, vt id scif-
cat, quod ferat. vnde nos quoque in consue-
tudinibus habemus pro petere, & orare. Cato
in dissuasionem, ne lex Bæbia derogaretur,
ait hoc potius agam, quod hic rogat. ¶ Restat

[1 Reuitant. 2 repant. 3 deserunt. 4 reuitant. 5 de iis.]

pag. 93.

pro distat ait Ennius ponere, cum his 2 dicat. Im-
petu aut 3 longe mediis regionibus restat.

¶ Ruri esse, non rure dicendum, testis est Terenti-
us in Phormione, cum ait. ruri se contine-
bat, ibi agrum de nostro patre, ¶ Religioni

est quibusdam porta Carmentali egredi, &
in æde Iani, quæ extra eam, Senatam habe-
ti 4: quod ea egressi sex & trecenti Fabii apud

Cremeram omnes interfecti sunt, cum in æde Iani
S. C. factum esset, vti proficiscerentur. ¶ Retiario

pugnanti aduersus murmillonem, canatur. Non te
peto, piscem peto. quid fugis Galle? quia murmil-
lonicum, genus armaturæ Gallicum est, ipsiq; mur-
millones ante Galli appellabantur, in quorum ga-
leis piscis effigies inerat. Hoc autem genus pug-
næ institutum videtur à Pittaco, vno ex
reptem sapientibus, qui aduersus Phrynonem
dimicaturus propter controuersias finium,
que erant inter Articos, & Mytilenacos, re-
te occulte lato impediuit Phrynonem. ¶ Re-

signatum æs dicitur militi cum ob delictum aliquod
infl. T. R. Militum, à in tabulas refertur, ¶ Resig-

mare etiam antiqui pro scribere interdum pone-

50

tionis poenam remiserunt P. Africani, L. Mummi

Censura insignis: sed in qua segnitiæ in agen-
do notetur Mummius. Is Afellum nulla soluta pœ-
na ex ararijs exemit, Afellum irrisa seueritate
qui illum fecerat ararium. Sed & Q. Fului No-
bilioris, & eius collega T. Anni Lusci fuit no-
bilissima Censura: nobilitati tribus notis
inuisis seuerissimis, Q. Pompei & Q. Cæcili Metelli
Macedonici Censura lectus se-natus, ad sum-
mum senatores amoti sunt tres, & eo lu-
mine 2. qui alicorum offunderent claritatem.

¶ Redinunt

bant. ¶ Rituales nominantur Etruscorum libri,
in quibus præscriptum est, quo ritu condantur vr-
bes, aræ, ædes sacrentur, qua sanctitate iuri, quo
iuræ portæ, quomodo tribus, curiæ, centuriæ di-
stribuentur, exercitus constituantur, ordinentur
ceteraque eiusmodi ad bellum, ac pacem pertinen-
tia. ¶ Rutilæ canes, id est, non procul à rubro
colore immolantur, vt ait Ateius Capito cana-
rio sacrificio pro frugibus deprecanda sæuitiæ causa
sideris caniculæ. ¶ Religionis præcipuæ ha-

[1 Ennium. 2 ii. 3 haud. 4 habere. 5 à ne stipendium ei detur.]

pag. 94.

betur Censo-ria maiestas, cuius in libris de vita P. R.
Varro exem-pla hæc profert. M Fuluius Nobili-
or, cum M. Æmilio Lepido Censor factus, cum ei
admodum i- nimicus antea existisset, sapeq; iu-
dicio cum e-o sibi fuissent, publica rei causa,
quæ in pri-mis spectatur, statim eo delato mune-
re, homini in micus remisit. quod eius animi
iudicium fu-it omnibus gratum & probatum. A. Postu-
mius Q. F. uluius Censores facti, quia Fuluius duos filios
amiserat in Illirico militantes, & propter g- auem mor-
bum oculo-rum, censuram gerere non poterat, vt
libri Sibyl- lini adirentur, auctor fuit, & vt pu-
blice supp- licaretur pro valetudine collega,

Tit. Sempron- ius, cum à Rutilio Tr. pl. Censoria
fides labe- factaretur qui ob parietem dirutum iratum
cum esset æ- dis priuata, die dicta collegam Claudium
condemna- uerat fecit vt eadem illa, eodem qua in lo-
co erant, con- demnatum absoluerent centuria.

L. Anni Paulus 1 & Q. Philippi religiosa censura
fuit. Laborauit Paulus merito grani, & pane
amissione capitis in eo honore. Religiosa item
& P. Corneli S- cipionis Nasica, cui collega M. P.

Opilius, post cons- ulem qui fratrem vidit, censura
fuit. vadatus enim cum esset, . s. P. R. liberatum
constat. M. Val- erius Messala. C. Cassius Lon-
ginus Censores, quorum in magistratu subuersa pudici-
tia fuerat, famosi existerunt: nam palmam, qua
in Capitolio in ara ipsa Iouis optimi maximi, bello Per-
sico nata fuerat, tunc prostratam ferunt, & sibi ena-
tam ficum, infames quæ rursus fecit, qui sine
ullo pudicitia resp- ectu fuerant Censores

L. Corneli Lentuli C. Censorini sequitur censura:
Lentulus iudicio pu- blico repetundarum damnatus
fuerat. plurimi itaque censuram adepro damna-

[1 Pauli.]

pag. 93.

tionis poenam remiserunt P. Africani, L. Mummi

Censura insignis: sed in qua segnitiæ in agen-
do notetur Mummius. Is Afellum nulla soluta pœ-
na ex ararijs exemit, Afellum irrisa seueritate
qui illum fecerat ararium. Sed & Q. Fului No-
bilioris, & eius collega T. Anni Lusci fuit no-
bilissima Censura: nobilitati tribus notis
inuisis seuerissimis, Q. Pompei & Q. Cæcili Metelli
Macedonici Censura lectus se-natus, ad sum-
mum senatores amoti sunt tres, & eo lu-
mine 2. qui alicorum offunderent claritatem.

¶ Redinunt

¶ Redinunt

¶ Redinunt

¶ Redinunt

¶ Redinunt, significat, redeunt. Ennius redinunt in cum feri patriam, ¶ R-egium est, quod est, aut fuit Regis, vt seruus Pompili. regis & domus regia, qualis est Numæ. ¶ At regale facinus, quod est di gnium rege. ¶ Romanos in lib. xi. Graco-s appellat Ennius, cum ait. Contendant Gra-cos, Graios memorare solent sos, quod Graca lin-gua longos per tempore tractus gentibus H-ispanti. ¶ Non Romanos ait Graca locutos, cum Romulus vr-bis conditor verbis lingua Lai-næ locutus sit: sed quod olim lingua Gracia gentis fuerit eadem cum Latina, parum prola-tione mutata. hoc autem verum esse ind-icat origo eius qua videtur quasi Graca v-surpatio. ¶ Rigido super cerula suro, cum ai: Ennius, locatus 2 videtur super eiyro verbi ceru-li. est enim à matris 3 no-mine. eodem verbo de eadem re vltus est. & L. II. Fort se se per lata camp-i cerula prata ca- rula, mare ipsum dixit & alibi. Inde parum per caru'a nauibus amb-ulabant. 4 Parum insulam [1. Hesperia. 2. iocatus 3. maris 4. ambullabant.]

pag. 95.

refert. Item. Vnum surum surus ferre, ta- men defendere possunt. ¶ I suri autem iunt rus- tes, & hypocoristicos surculi. ¶ Reque eapse Scipio Africanus, Paulli filius, cum pro æde. Ca- storis dixit, hac compositione vltus est. quib. de hominib. ego sæpe, atq. in multis locis opera, factis, consiliis, reque eapse (sæpe) bene- meritus spem, id est & re ipsa. ¶ Reip. multa- rum ciuitatum pluraliter dixit C Gracchus in ea, quam conscripsit de lege. p. Enni 4 & peregrini- s, cum ait. ex notiones, cum alis rebus per aua- ritiam atq. stultitiam, res publicas suas ami- serunt. ¶ Recto fronte ceteros sequi si norit. Cato in disertatione consulatus. antiquæ id consuetudinis fuit, vt cum ait Ennius quoq. à stirpe supremo, & Iliad nepos. & lupus foeta. 5 & nulla metus. etiam in commentariis sacrorum pontificalium frequenter est hic ouis, & hæc agnus, ac 6 porcus. quæ non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia, de- bebamus accipere. ¶ Recipe apud Catonem, pro- recipiam, vt alia eiusmodi complura. ¶ Redemp- titauere item, vt clamitauerit Cato (idem) in ea, qua egit de signis & tabulis. honorem temptauere 7 ait, l. efecta 8 benefactis non redemptitauere. ¶ Repulsor secunda conla- tionem dixit Cato in ea, quæ est contra Cornelium apud populum, hæc 9 quis inculcitur, religiosior, desertior, publicis negotiis repulsior. ¶ Ra- tissima quoq. ab his, 10 quæ rata dicimus. vnde etiam rationes dictæ. Cato in quam u Thermaum Brga rep. multa beneficia rattissima, atq. gratissima. ¶ Regillis, tunicis albis, reri- culis lutæis vtrisque. ¶ Etis, 12 textis sulum ver-

1. possens. 2. iustis. 3. siem. 4. Renni. 5. femina. 6. hæc. 7. cmo.

ticamere. 8 malefacta. 9 ei. 10 eis. 11 Q. M. i. Minucium. 12. re Etis.]

pag. 97.

sum à stantib. pridie nuptiarum diem virgi- nis I induta cubitum ibant ominis causa, vt e- tiam in totis virilibus dandis obseruari solet. ¶ Rapi simulatur virgo ex gremio matris: aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum traditur, 2 quod videlicet ea res feliciter Ro- mulo cessit. Rapi solet fax, qua pralucente no- ua nupta deducta est ab vtrifq. 3 amicis, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte ponat. aut vir in sepulcro comburendam curet, quo vtroq. mors propinqua alterius virius 4 captari putatur. ¶ Ritus est mos comprobatus in administrandis sacrificiis. ¶ Receptus mos est, quem sua sponte ciuitas alienum ad- sciuit. ¶ Religiosi dicuntur, qui faciendarum, pra- termittendarumq. rerum diuinarum secundum mo- rem ciuitatis delectum habent, nec se superstitio- nibus implicant. ¶ Renouatiuum fulgur vo- catur, cum ex aliquo fulgure functio fieri cæpit, si factum est simile fulgur, quod idem significet. ¶ Referrî diem predictam, id est anteferrî, religiosum est, vt ait Veranitis in eo, qui est auspiciozum de comi- tiis, idque exemplo comprobat L. Iuli & P. Licini Censorum, qui id fecerunt sine vilo decre- to Augurum, & ob id, Iustrum parum felix, fue- rit. ¶ Regalia exta appellantur; quæ poten- tibus imperatum honorem pollicentur: priua- tis & humilioribus, hereditates: filio fami- liæ, dominationem. ¶ Respiciere autem & 5 in auspiciando, vnde quis auem prospexit, cum eodem reuertitur. ¶ Religiosum ac sacrum est, vt templa omnia, atq. ædes, quæ etiam sacrata dicuntur. ad 6 quod per se religiosum [1. virgines. 2. traducitur, vel trahitur. 3. vtriusque. 4. alienum 5. auem, est. 6. at.]

pag. 98.

est, non vtique sacrum est, vt sepulcra quod ea non sacra, sed religiosa sunt. ¶ Reus cum pro v-iroque ponatur, vt ait Sin- nius in eo, qu- em de reo inscribit, & cum di- cit pro se, a-ut cum contra te agit, iuramen- to tuo vti p-otest. ¶ Rosciy vni go appella- ri solent, in omni arte ita perfecti, vt Roscium comædus in arte sua perfectus fuerit, cui nihil desset ad perfectionem, vt libro 3. de oratore ait- mentè Aug usto, vt est in Fastis, Veneri sebant, quod eodem illo die adis et dea consecrata. est, iumenta-que, & olitores ab opere cessant, quia omnes horti in tutela Veneris esse dicuntur. ¶ Raucos appella- tos esse ait Verrius. videri sine à similitudine quadam spi- carum arista. in sp-icis namque flaua flu- menta raua appella-ri idem Verrius Rica est vestimentum quadratum

6. docet.

fimbriatum, pur-pureum, quo Flaminica pro palliolo mitra ve utebantur, ut Verrius existimat. Titi-nius. Rica ex lana fucida, alba vesti-tus. Alij dicunt, pallium esse triplex, quod conficiant virgines ingenuæ; patrimæ, n-arime, quod caruleo colore infectum lauetur aqua p-ura. Alij quod Flaminica cingat pileum. ¶ Respicit, tunc dicitur cum peracto sacrificio, quasi finis imp-etratus esset, & quasi forent comitia perfecta, sum-i tunc reum iubebant sacerdotes suo more, alii-sq. peractis iuxta consuetudinem luci, in quo sacra faciebant reo à calatorib. ingeniculato, atque ita inclinatio vinum in caput infundebant solenni cum precatione. ¶ Remisso exercitii simul etiam

pag. 99.

Augur, quo consuetudine in bello usus est in auspiciando, discedere una iubetur, quod tunc illo discedente certum est, exercitium etiam esse remissum, ut cum opus sit, tunc si velit, discedere possit. nam Consules, & censores non in perpetuum Auguribus presentibus utuntur, ut ait Ap. Pulcher, sed tantum in auspicio, quas i postea dimittat is, à quo lege sicures habitæ sunt prius, quem & priorem esse ait Antifrius Labeo quig. eadem qu-oq. lege significari, ut prior sit in auspiciando dicitur, ut ait idem Labeo in libro de officio Augur-30 rix. Potest autem Augur id & in consilio facere, vel in alio, quo se-det loco; pullis quo putem edenit us solistim-um facit auspici-um. potest etiam si velit, intra pomerium. sin autem in rem-plo consistit. ¶ Re-ceptum dicitur idem quod amissum recipere, quasi reparatum & re-paratum. ¶ Rictus, rixæ, rixose, ringitur dici videntur quia in diuersum rumpuntur, contrariaq. sint recto quod vocabatur a regendo, ut commodius deductum videatur, dictum videri po-40 test.

S

¶ Salsaria in Augurali & Salsaria carmine appellatur, quæ alias esop-ia pro sedilib. dicere habemus nunc ad-huc in consuetudine. ¶ Salsaria deq. sic quæ est, pro plus minive significat autem id quod antiqui vsque dicere soliti erant. ¶ Salsaria & Augurali, tonanti. ¶ Sine sacris hereditas in proverbio dici solet, cum aliquid obtulerit sine vlla incommodi a- [i quos]

pag. 100.

pendite: quod olim sacra non solum publica curiosissime administrabant, sed etiam privata. relictusq. heres sic i pecuniæ, etiam sacrorum erat; ut ea diligentissime administrare esset necessarium. ¶ Suppura antiqui dicebant quæ nunc supinum dicimus ex Græ-

co, videlicet pro adspiratione ponentes literam, ut cum idem hylas dicunt, & nos siluas. item flex, & iuxta, septem. eius vocabuli meminit etiam Lucilius. Si verò das, quod rogat, & si suggeri 2 suppus. ¶ Sempronia horrea, qui locus dicitur, in eo fuerunt lege Gracchi, ad custodiam frumenti publici. ¶ Statua est ludi 3 eius, qui quondam fulmine ictus in Circo, sepultus est in Ianiculo. cuius ossa postea ex prodigiis, oraculorumque respon-10 sionis Senatus decreto intra urbem relata in Volcanali, quod est supra Comitium, obruta sunt. superq. ea columna, cum ipsius effigie, posita est. ¶ Serulius lacus appellabatur à eo, qui eum faciendum curauerat in principio vici Iugari continens basilicæ Iulix, in quo loco fuit effigies hydræ posita à M. Agrippa. ¶ Sonticum morbum in xij. significare ait Elius Stilo certum cum iusta causa, quem non nulli putant esse, qui noceat, quod fontes significat nocentes. Næuius ait. Sonticam esse oportet causam, quam ob rem perdat mulierem. ¶ Sacram viam, quidam appellatam esse existimant, quod in ea foedus ictum sit inter Romulum, ac Tatium. quidam, quod eo itinere vtantur sacerdotes idulium sacrorum conficiendorum causa. itaque ne eatenus

[i sicui 2 suggerit 3 ludionis 4. h. ab.]

pag. 101.

quidem, ut vulgus epinatur, sacra appellanda est à regia ad domum Regis sacrificuli, sed etiam à regis domo ad sacellum Srenix, & Rurifus à regia vsq. in arcem. nec i appellari debere ait Verrius, sed disuncte, ut ceteras vias Flaminiam, Appium, Latinam, ut ne Nonamuiam quidem, sed Nouam viam. ¶ Scita plebei appellantur ea, quæ plebs suo suffragio sine patribus iussit, plebeo magistrau rogante. ¶ Solitaurilia hostiarum trium diuersi generis immolationem significat, tauri, arietis, verris, quod omnes ea solidi, integriq; sint corporis: contra aci 2 . . verbices 3 marales 4 qui 5 quia sollum Otice totum, & solidum significat. vnde tela quædam soluferrea 6 vocantur tota ferrea, & homo bonarum artium sollers, & quæ nulla parte laxata cauaque sunt, solida nominantur. atque harum hostiarum omnium inuolari sunt tauri, quæ pars scilicet creditur 7 in castratione, sunt quidem qui portant, 8 extrib. hostiis præcipue nomen inclusum cum solido tauri, quod amplissima sit earum, quidam dixerunt omnium trium vocabula confixa suis, ouis, tauri ad effectum id, quod vno modo appellarentur vniuersæ. quod si 10 i sollo, & tauris earum hostiarum dictum est nomen, antiquæ consuetudinis ii per vnum l-enuntiant non est mirum, quia nulla tunc gemina-

minabatur littera in scribendo. quam consuetudinem Ennius mutauisse fertur utpote Graecus Graeco more vsus, quod illi aeque scribentes ac legentes suplicabant

[Inecita. 2 contrarij. 3 veruerec. maialesq. 5. solli ferrea 6 ca- diu. 7 putent. 8 confusa. 9 se. i. scilicet 10. antiqua consuetudine.]

pag. 120.

mutas semi-vocales, & liquidas, ¶ Secordi am quidam pro ignavia posterunt.

M. Cato pro stultitia posuit, Originum lib. 10 vij. cum ait

mensam ti-miditatem, ac secordiam causa erat, nequid neg-orij publici, vel privati gere-retur. compos-uitum autem videtur ex se, quod est sine & corde.

¶ Semis femodi-us, semuncia: qua ratione ex Graeco trahuntur alia, que, s, litteram pro aspiratione eorum habent, vt in a septem, & ca siluae, sic ista ab eo, quod illi in- u- cu dicunt, declinata videntur.

¶ Sublicium pon-tem quidam putant appellatum esse a sublicibus, peculiari vo- cabulo Vollico-rum, qua sunt tigna in latitudinem extensa, qua non ali- ter Formiani vocent, quam a nomine librorum: & qua ab alijs auctoribus sublices vocan- tur, quod sub eis aqua liquens laberetur, dicta.

in qua opinio- ne fuit . . . qui & meminit Sub-lici pontis: & Nanius, 30 qui ait in belli Pnnici libro

quam liquidum Sublicio trans ponte annem, & alij tab-ulis qui adhuc no- men retinet . . .

Sallustius libro qua-nto historiarum, . . . ne inrumendi p-onis Sublici . . . sublicibus cauta . . . essent.

¶ Superuacaneum, vt videtur, se- 40 cludit Verrius ab v-acuo, quod

[1 ab.]

pag. 103.

vacuum quidem dicatur id s- antummodo, quod sufficiat, satis-q. fit familia: quod autem super sit, super-uacaneum id dicitur.

¶ Sersertarios appellabant antiqui vt ait b-omines con- ductos mercede, que ad arbores ful- gurias piacularium com-missarum 50 causa sacrificia quadam strux i & ferto sollemnibus verbis faciant

PRECOR TE IVPPI-TER VTI MIHI VOLENS PROPITIUS SIES, quod & nullo etiã febas adhibio stru-fertario.

¶ Suberies, arboris genus, ex qua cortex natarioris detrahitur Lucilius

¶ Silicernium dicitur cana fu-nebris, quam 60

alio nomine, exequium scriptores v-ocant sed & V-errius existi- mant silicernium dici, quod nos farci- men dicimus, quo fletum i familia purgabatur: quia cuius nomine ea res instituebatur, i-s iam silentium cernerit Catilius Obolokate. Cre- didi silicernium eius messe esurum.

¶ Sudum Verrius ait significare sub- 10 v-dum sed auct-orum omnium fere exempla volunt, vt sudu-s signum significet. sudum enim quasi sudum, id est, sine vdo, vt se- curus, sine cura d-ctum est

¶ Sublesta antiqui dicebant in fir- ma, & tenuia. Plautus in Persa. Ad [1 strue 2. fletu.]

pag. 104.

paupertatem si innigrant infamiae, grauior paupertas fit fides sublesti- or, id est, infirmior. Idem in Neruo- laria. vintum ait sublestissimum, quia infirmos faciat vel corpore, vel animo.

¶ Statur, & vir, & caro non habent. ¶ Supel- lectilis recto casu, & senis ratione di- cebantur, quae nunc contarij vi- dentur esse finitioni portiois i: quia omnia vocabula, X. littera finita, per declinationes obliquum ca- luum syllabam accipiunt. haec autem duo delcuerunt ab ea, vt alia com- pium 2, quae non ideo inf mare de- bent praecceptum.

¶ Scurra vocabulum Verrius ineptif- sine aut ex Graeco tractum ait, quod est schypoazain, aut a sequendo, cui magis adsentitur, quod & tenuiores fortunae homines, & ceteri alioqui, qui honoris gratia prosequerentur quempiam, non antecedere, sed sequi sint soliti, quia videlicet dicat Lu- cilius. Cornelius P.noster Scipiadis dicto, tempusq. intorquet in ip- sum oti, & deliciis, luci effecta, atq. cinædo. & sectatori adeo ipsi suo, quo rectius dicas. Ibat forte domum, se- quimur multi, atque frequentes. cum secutos videri velit, ob eorum iurgia, non ob adiectum officium.

[1 proportionis. 2 alia complura.]

pag. 105.

¶ Seco, Valgi^o putat ex Graeco quod est, i-aeis dicitur. ab- surde scilicet. significat enim aperte aliter, exemplis omnium fere, quae ista vocē vsurpant. Stipe esse num- mum signatum, testimonio est & de eo quae i dat sti- pendiu militi, & cui spondetur pecunia, quod stipu- lari dicitur. ¶ Sobrinus est, vt ait Gallus Aelius patris mei consobrini filius, & matris meae consobri- nae filius. femina iisdem de causis appellat fratrem, & fratrem patrualem, & consobricum,

& propius consobri. 2 & sobrina. iidem gradus in sobrina quoq. sunt. ¶ Sororium tigillum appellatur hac de causa. ex conuentione Tulli Hostii regis, & Metti Fufitii 3 ducis Albanorum, Trigemini Horatii, & Curatii 4 cum dimicassent, vt victores sequeretur imperium, & Horatius noster exuperasset, victorq. domum reuerteretur, obuia soror, cognita morte sponſi, sui fratris manu occisi, auersata est eius osculum, quo nomine Horatius interfecit eam, & quamquam a patre absolutus sceleri 5 erat accusatus tamen parricidi apud Duumuiros, damnatusq. prouocauit ad populum cuius iudicio victor, duo tigilla tertio superiecto, quæ pater eius constituerat, velut sub iugum missus subit, consecratisq. ibi aris Iunoni Sororiæ, & Iano Curatio, liberatus omni noxia sceleris est auguriis adprobantibus. ex quo sororium id tigillum est appellatum. ¶ Sororiæ 6 mamma dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, vt fraterculare puerorum. Plautus in [1 id quod. 2 Sobri. 3 Metij Suffrij. 4 Curatij. 5 sceleris. 6 Sororiare.]

pag. 106.

Fribolaria. tunc sororiabant papillæ pri-mulum, sed illud volui dicere, fraterculabant. quid opus est verbis multis. ¶ Surregit & sortus an-siqui ponebant pro surrexit, & eius participio, quasi sit surrectus, quibus L. Liuillus frequenter vsus est. ¶ Sors & patrimonium significat, vnde con-sortes dicimus, & Deis respon-sum, & quod cuiq. accidit in so-rtiendo. ¶ Soracum dicitur, quo ornamen-ta portantur scancorum. Plu-sus in Persa. libro-rum incillum plenum soracum habeo. ¶ Sobrium vicum dictum putant Cloarius & Elius, quod in eo nullus taberna-locus, neq. caup-ona fuerit. alii, quod in eo Mercurio non lacte: sed vino solitum sit supplicari. ¶ Som-nium tripu-dium, vt ait Apollin- Patcher, quod sonet, cum pullo exci-dit plus 2 quad-rupediæ ex ore. ¶ Sons 50 nocens, vt ex c-ontrario insons, in-nocens. ¶ Sodalis quidam dictos pu-tant, quod vna l-ederent, essentq. alii quod ex suo dapib. vsqi soliti sint. alii, quod inter se inimicm suade-
rent, quod vile est-ſet, eosdem, quod docant crebo, congre 3 vocari à Græco vocabulo, quod est sippa. ¶ Sodes, fraudes, vt ſis, pro si vis. & illico pro in loco. Terentius in Andria. Dis 60

fodes, quis heri Chry-sidem habuit. ¶ Surum dicebant, ex quo per demi- [1 Dei. 2 puli. 3 congeras.]

pag. 107.

nutionem surculas fac-tum est Pla- utus in . . . surum non est tibi. surum dicebant pal-um item: nam qui- a sapiebatur Cir-cus surculis, longum deligebant ſu- rum, tum poli- ebant ascia . . . tum poli- aut alulæ Ennius. vnus su-rus surum ferre, iamen defende-re poslent. ¶ Suremis, sumpſit, neq. manum su- remit hastam. Idem . . . suremptis, vsurpauit, pro . . . p-uerum sustule- rit. ¶ Su-rum . . . cum dixit qui ita appellatus est, quod cum in Academia & Ly-cio nobilissi- mos inter excelleret, atq. ob eam causam, præstant-issimus semper habitus fuisse: i-ntituit, cum dispuraretur, vt pre-mus sumere- tur is, qui esset ipſo dignior. vnde ca-ſe-ſor i-ſo-ſor-vi- eor illum nominauit. quod si mon- eius esset, d'ſuran-tem non num- quam refellebat. Socratem quas à se scriptum, coniece-rat in librum quem inscripserat Scy- rium, ob eum, cuius gratia id appel- lauerat opu. ¶ Summu ſi dicebantur murmuratores. Næuius, odi, inquit Summuſſos, pro-inde aperte dice quid ſit, quod times. Ennius in sexto Annalium. Qui-ntus in occulto muſſa- bat: & Aciu-s in Andromacha. di- ce iam mater no-n est: nam i muſſare ſi- ne. Caliu-s in Agnorizomene.

pag. 108.

quod potes, ſile, cæla, occultata, tege- tate, muſſa, mane. ¶ Sum, pro eum vſus est Ennius li.i. At tu non vt ſum ſumma i ſeruare decet rem. & li. ij. At ſe ſe ſum quæ dederat in lumi- nis oras. ¶ Sollo Olce dicitur id, quod nos torum vocamus. Lucilius, ſuaſa 2 quoq. omnino dormit non ſollo 3 dupondi; id est non rota. Idem Li- uius. ¶ Sollicuria, in omni re curiora. 4 & ſolliferreum genus teli, totum ferreum. ¶ Sollers etiam in omni re pru- dens; & ſolemne, quod omnibus annis præſtari debet. ¶ Solla 5 appellantur ſedilia, in quibus non plures ſingulis poſſunt ſedere. ideoq. ſoliar ſternere dicuntur. qui ſollifternum habent, & ſo- laria vocantur Babylonicæ; qui bus eadem ſternuntur. quæ, vt a- it Ver-

it Verrius, omnia ducta sunt solo. 6 aluei quoq. cauandi 7 gratia instituti, quo singuli descendunt, folla dicuntur. quæ ascendendo 8 potius dicta videntur, quam a solo 9. **S**ollistimum. Ap. Pulcher in Auguralis disciplinæ. l. i. ait esse tripudium, quod aut 10 excidit ex eo, quod illa fert. saxum-ve solidum, aut arbos viuiradix 10 liber. ruit, quæ nec prævitio, humani 11 cædentur ve, iaciantur ve, pel-lantur ve. Solum, terram. Ennius l. iij. Tarquinio dedit imperium [Isummam. 2 vasa. 3 folla. 4 curiosa. 5. Solia. 1. a follo. 7. lauandi. 8. a sedendo 9. follo. 10. anni 61. humana ve vi.]

pag. 109.

simul & sola regni. & aliubi. 1 Sed sola terrarum postquam permenfa pa-rumper. **S**olea, vt ait Verrius, est non solum ea, quæ solo pedis subicitur, sed etiam pro materia robustæ, 2 super quam paries cratitius extruitur. **S**olox, lana crassa, & pecus, quod passim patitur non testum. Titihius in Bar-rato. 3 Ego ab lana soloci ad purpuram data. & Lucilius. Passali 4 pecore, ac montano, hirtio, atq. soloce. **S**os pro eos antiqui dicebant, vt Ennius lib I. Constitit inde loci propter sos dea diarum. l. iij. Circum sosque sunt magnæ gentes opulentæ. l. vij. Dum centent terrere minis, hortantur e sos. l. xi. Contendunt Gratos Græcos memorare solent sos. interdum pro suos ponebantur, vt cum per datium casum idem, Ennius effert. Postquam lumina sis oculis bonus An-cus reliquit. **S**ultis, si voltis. Plau-tus in Friuolaria. Sequimini me hac sultis legiones omnes lauernæ. & in Rudente. Curatæ hæc sultis mag-na diligentia. M. Cato pro L. Cæte-tio. Audite sultis milites, si quis vestrum in bello superferit, si quis non inuenerit pecuniam, egebit. **S**olari sine præpositione dixisse antiquos testis est Pacuuius, cum ait. **S**olatur, auxiliatur, hortaturq. me. **S**olatum genus morbi maxime a rusti-cantibus dicitur, cuius meminit [I. alibi. 2. robusta. 3. Barbato. 4. Pascali.]

pag. 110.

etiam Afrani-us in arquato med-eri, cuius nomen ab au-igine. I **S**polip-unga genus bestiola malefica, quod acris, concipit i quo fit feruore solo-his, à quo nomen traxit. **S**ol-pes significat apud omnes ferre à au-tores saluam;

Afranius in ep-istola, Di ee sospitem seruent tuis. Vergil. l. viij. **E**neid. Maxime Teu-crorum ductor, quo sospite nunquam. En-rius in parentem & pa-tria di seruate sospitem ac-suis in rite ad patri-am sospes perueni- set Ennius vi-deatur seruatorem signi-ficare, cum dix-it. Quol sospite cæterum s-ospicare, Verrius ait esse bona spe afficere, aut bonam soena non falle-re, **S**uccro-tilla tenuis diceba-tur, & alia vox. Titinius in fabullare succro-tilla vocula. Feminea Afranius in episto-la. loquebatur succro-tilla voce serio, Plautus in de-scribendis mulie-rum cruribus gracilibus in Syr-9. Cum extoris 20 talis, cum fodellis 3 cr-usulis. bel-le, quæ non pedib-u- irent. **S**u-cula est machina genus reuētis materiz, & forata, ac crassa, quam vt vber scrofæ porci circum-stant sic, versant-esque ductario fune volunt. 4 eodem no-mine stellas ruint que 5 dicunt, quas aliter [I. aurigine 2. fere 3. todellu 4. voluunt 5. quinque.]

pag. 111.

appellarunt à p'uni-a hyadas. Græci v-das. nestri, ex-ctimantes à subus dici, modo Latine lo-quenti, dixerint I eas **S**ucculas. **S**uc-cingulum ap-pellatant antiqui ba-teum. Plautus, Ab Hippoly-a succingul-um Herculis 2 aque magno neu-tiquam abstu-lit periculo. **S**uccer-dæ stercus su-illum dicebatur us. finus succeda. Titinius. Quid habes, nisi 40 vnam arcam sine cla-ui, eo condis succulas. alio nomi-ne succerda dicitur opicerda . . homo opicer-da . . homi-nem, quem Sol in opice dis aspici-t. **S**uburanam tribum antea succifanam 3 per c. appellaba-nt ex nomine regionis; nam parte-m imam illam quoq. trahunt fuisse suc-cufanam. dictam. Verrius autem ait se mi-ratum esse, 50 cur non à nomine pagi. **S**uccula-ni, in quo milites exercebantur. **S**uccidanea hostia appellatur quæ secundo lora cadeba-tur, quod quasi succideretur, dicta. quidam à suc-cedendo, non à succi-dendo dictum putant. **S**ugillatum dici existimant ex Græco vocabulo, quod ea pars quæ est sub collo, non-est ab iis dicitur. **S**ycophantus quæ-dam ex hac causa 60 dictos putant. Attricos quondam 4 iuuenes solito-e aiunt in hortos

quorundam i-rumpere : fiscoq.
deligere , qu-am ob causam lege factum
[i loquendi,dixerunt 2.Hercules. 3 Succusarum 4
quosdam s.causam.]

pag. 112.

qui id fecisset , capite i esset ei. quam poe-
nam qui persequerentur ob paruola
detrimenta , sycophantas appella-
tos. ¶ Sulci appellantur , qua ara-
trum ducitur , vel stationis facien-
dæ causa , vel vrbis condendæ. vel
fossura rectis lateribus , vbi arbores
ferantur. sulmen quoq; , qua eius
vestigium , similiter appellatur.
quod vocabulum quidam ex Græco
factum , quia illi dicant οὐλόν.

¶ Suasum , colos appellatur , qui fit ex
fillicidio fumoso in vestimento albo.
Plautus. Quia tibi suaso infecisti pro
pudiosa pallulam. quidam autem le-
gunt in suaso. nec desunt , qui dicant ,
omnem colorem , qui fiat inficiendo,
suasum vocari , quod quasi perlua-
detur 2 in alium ex albo transire.

¶ Saltum Gallus Ælius l. ij. significa-
tionum , quæ ad ius pertinent.
ita definit. ¶ Saltus est , vbi siluæ
& passiones sunt , quarum causa ca-
sæ quoq; si qua particula in eo sal-
tu pastorum , aut custodum causa
aratur ea res non peremit nomen
saltui , non magis , quam fundi , qui
est in agro culto , & eius causa ha-
bet ædificium , si qua particula
in eo habet siluam. ¶ Superescit,
significat supererit. Ennius. Dum
quidem vnus homo Romanus 3 toga
superescit. & Acer 4 in Chrylippo.
Quin hinc 5 superescit , Spartam atq;
[i capital 2 persuadentis 3 Roma 4. Accius 5 si.]

pag. 113.

Amyclas trado. sed per se ¶ Super sig-
nificat quidem supra , vt cum dici-
mus , super illum cedit. i verum poni-
tur etiam pro de , Græca consuetudi-
ne , vt illi dicunt , ὑπὲρ. Plautus
in Milite glorioso. Mea opera super
hac vicina , quam ego nunc concilio
tibi. Id Phasmate. Ehe , . . . tan-
dem percipio , super rebus nostris lo-
quitur. Pacuuius in Medo. qua super
re interfectum esse Hippotem di-
xisti? Cato contra Annium. Nemo antea
fecit super tali re cum hoc magistratu
vtiq; rem. Afranius in Virgine. Alis 2
de rebus in qua cœpisti super 3 ¶ Super-
cilium dicitur , quod supra cilium
fit , id est integumentum oculi supe-
rius. ¶ Sub iugum mitti dicuntur
hostes victi , ereptis omnibus armis
relinque , cum hastis defixis duabus

in terrâ ; tertiq; ad summum
earum deligatum , speciei am 4 iubentur
subeuntes transire. ¶ Subices En-
nius in Achille pro subiectis] posuit.
cum dixit. Nubes per ego deum subices
humidas , inde i oritur imber sonitu f-
æuo spiritu. Superstites 6 , testes
præsentis significat. cuius rei tes-
timonium est , quod supersticibus præ-
sentibus , ii , inter quos controuersa
est , vindicias sumere iubentur.
Plautus in Artemone. Nunc mihi
licet quid vis loqui , nemo hic adest
superstes volgari quidem consue-
[i sedit 2. Aliis 3. A re 4. ipsi eam 5. unde
6. Apræsentes.]

pag. 114.

tudinem , ponitur pro iis , qui satis
superq; sint superstitis etiam
liberi parentibus dicuntur .
quomobrem progredi cuperem ulterius uiuen-
uendo. quoniam omnes superstitis mihi
velim. ¶ Superuaganea aus voca-
tur ab Au-guribus , qua ex sum-
mo cacumine vocem emittit , qua
quasi in altissimis , superq; omnia
vagatur , appellata. ¶ Supercilia in
Iunonis tu-rela putabant , in qua dican-
tur mulieres etiam quod ius prælegan-
tur oculi , per quos luce fruimur,
quam tribuat I-uno. Vnde ipsa dea
Lucina quoq; dicta videtur. ¶ Sup-
pernati dican-
tur , quibus femi-
na sunt succisa in modum sillia-
rum pernarum. Ennius in Annalib.
is 2 pernas succidit iniqua superbia
Pœni , & Catullus ad Coloniã 3 in
fossa Ligari iacet superpernata
curi. ¶ Superuum modo signifi-
lumum. vt cum dicitur . . . par
supreme bel-li , & armorum Maou
potens. Plautus. Me certe suppre-
mum habuisti semper in tribu
tuis. alias extre-mum significat , vt
in legib. xij. Solis occasus suppre-
ma tempestat esto . . . suppremo
crimine nece tuo. Vnde dicimus
ab illo sepeliri die suppremo . . .
& quasi supremo I-ugentes
tempora vultu. Cato de . . . do-
lents nunquam cuiq; reo apud Præto-
[i consuetudine. 2. His.]

pag. 115.

rem denegasse suppremam aduoca-
tionem , alias pro maximo , cum duas
oues , & triginta bou-es suppremam mul-
tam dicerent. ¶ Sub-fidium
batur quando mi-lites subside-
bant in extrema acie lat-entique acci
succurrebant. quod genus milium
constabat ex iis , qui emeruerant

stipendia, *locum* *z-amen* *retine-*
bant in exercitu *quæ erat* *ter-*
ria acies Triariorum, *vt* *Plautus*
in Trinolaria, *agite nunc*, *subsi-*
dite omnes, quasi solent-*triariorum* *fi-*
mili modo dicti præfidiarii *ante* *eos*
collocati qui erant, *aut in ali-*
o loco præpositi. ¶ *Subsolaneæ*
quæ sunt solo re-s *appellantur*
nec ad unius nomen-rei solum conferunt
subsolaneæ enim dicuntur quæ in infimum
solum colunt: ut quæ in terram super-
solaneæ. dicitur inde solidum, inum
solum, rursum quo planta pedis innititur.
 ¶ *Subsilles sunt, quas a iter ipsiles: vo-*
cant lamella necessaria sacris, quæ ad rem
diuinam conferre dicuntur *maxime*
specie virum & mulierum. ¶ *Substillum*
antiqui appellabant tempus ante
pluuiam, iam p-ene voidum, (dum)
& post pluuiam, non per siccum, quod
iam stillaret, aut nondum desisset. 3
 ¶ *Subscudes appellantur cuneratæ 4 ta-*
bella. quib. tabulæ inter se con-
figuntur, qui a quo eæ immittuntur,
succuduntur. Pac-uuus in Niptris. Nec
 [*Triariorum 2 ipsilicæ, 3 desisset. 4 canearæ.*]

pag. 116.

ulla subscus cohibet compagem
aluei. Plautus in Afraba. Terebra-
tus multum fit, & subscudes addi-
te. ¶ *Sub corona venire dicuntur,*
quia captiui coronari solent ve-
nire, vt ait Cato in eo, qui est de re
militari. vt populus suus sua opera
potius ob rem bene gestam coro-
natus supplicatum eat, quam re
male gesta coronatus veniat. 1 id
autem signum est mihi præstari
a populo. 2 quod etiam Plautus signifi-
cat in Hortulo. Præco ibi adfit
cum corona, cuiq. liceat veniat. 3
 ¶ *Sublimen est in altitudinem elat-*
um, vt Ennius in Thyeste. Aspice
hoc sublime candens, quem vocant
omnes Iouem. Vergilius in Georgicis
l. i. Hic vertex nobis semper sub 4
 ¶ *Sublimauit dixit A 5 id est in altum*
extulit. Originum l. ij. In ma-
ximum decus atq. in excelssissi-
mam claritudinem sublimauit. Id
autem dicitur a limine superiore,
quia supra nos est. ¶ Subcenturia-
re est explendæ centuriæ
gratia supplere, subicere. Plau-
tus in Saturione. ¶ Subcenturia
centum, require, qui te delect-
ret domi. & Cæcilius in Trium-
pho. nunc meæ militiæ 6 astutia
opus est subcenturia 7 Subru-

mari dicuntur hædi; cum; ad
mammam admouentur, quia ea
 [*1 venat 2 ab ullo. 3 venat. 4 sublimis. 5 A Cato*
6 malitia 7 subcenturiata.]

pag. 117.

his vocabantur, 1 vel quia rumina
trahunt lacte fugentes. ¶ *Subulo*
Tufce tibicen dicitur. itaq. En-
nius Subulo quondam marinas
propter adstrabat 2 plagas. ¶ Subu-
ram Verrius alio libro a *pag.*
Succufano dictam ait: Hoc vero ma-
xime probat eorum auctoritate,
qui aiunt, ita appellatum, & re-
gionem vrbs, & tributum a statiuo
præsidio, quod solitum sit succur-
rere Exquiliis, infestantibus eam
partem vrbs Gaiinis. incidioq.
esse, quod adhuc ea tribus per c.
20 litteram non b. scribatur. ¶ Sub-
uerbultam, veribus vstam 3 sig-
nificat Plautus cum ait. vlcero-
rosam, compeditam, subuerbultam,
fordidam. ¶ Suboles ab olefendo,
id est crescendo, vt adolefcentes
quoq. & adultæ, 4 & indoles dicitur.
 ¶ *Lucretius. l. v. Siue virum*
suboles, siue est muliebris origo.
Vergilius. Cara deum suboles, mag-
num Iouis incrementum. ¶ Subucu-
lam Aelius Stilo, & Cloatius iis-
dem fere verbis demonstrant
vocari, quod diis detur ex ablica 5
& oleo, & melle. nam de tunica
generenorum est omnibus. ¶ Sub vos
placo, in precibus fere cum dicitur,
significat id, quod supplicio 6. vt
in legibus. traniq. dato, edendo
que 7 plorato. ¶ Sufficus dicebatur
40 folliculus testiculorum arietinorum,
 [*1 rumis vocabatur. 2 adstrabat. 3 verberibus. 4 a-*
dulti. 5 balica. 6 supplicio. 7 endeq.]

pag. 118.

qui celebris v-sus erat pro *mar-*
pio, forsitan dictus *suscicus*
a fisci similitudine. ¶ *Subacti-*
molliti. alia-s compulsi, & coacti,
vt cum dicim-us pectus sub arbore
subactum. alia-s vitti. ¶ *Suppli-*
cium a supp-licis d'fferit, 22 vsus ar-
guit. quod in usu sit, vt dicimus
hæc deorum. illud hominum: cum su-
matur supp-licium de aliquo,
id est pœ-na agatur eius, qui iubetur
cædi. ¶ Suppli-cia sunt, qua caduceato-
res portant. ea sumebantur ex
verbena falic-i: arbore, nec enim ex
alia supplicia fas erat quam de ver-
bonis 2 sumi. Sin-nice Capito ait, cum ci-
uis necaretur, a vestibus suis, vt

Semonia res sacra fieret verne-
ce bidente, ut eo sacrificio po-
na salutis 3. e-inibus, caput ipsum dam-
nati, patrim-oniumq. cui delibatum esset
id fieret sa-crum deo: indeq. fuisse
solitum ut quia tunc in forum suppli-
candi causa prodiret Rex Sacro-
rum, ut id vo-caretur supplicium, hoc ve-
ro semper ela-tum a multis, quo exem-
plo docet suppli-cia dici supplicamenta. 10
nuncj fere supp-licia, pro pœnis dicun-
cuntur. ¶ Sufes dic-tus Pœnorum ma-
gistratus, ut Olcor-um Medias-turicus.

Calidius in oratione in Q. Caci-
lium. Non ne vobis I-udices ignem
& fumus prosequi flammas
videtur Sinatus 5 cen-suit referentib.
fufetis. ¶ Sub vitem h-astas iacere
[1 felici 2 vertere. 3 soluti. 4 saepe relatum 5
Senatus.]

Pag. 119.

dicitur veles, cum eas sub manu
sursum mitti-t. Lucilius. Vt
veles bonus sub vice-m qui subdit 1 haf-
tas. ¶ Sub vitem prælia-ri. dicuntur
milites, cum sub vinea militari pug-
nant. Lucilius. Æ-q. prodite

in altum, præliari, pro-cul sub vite.
¶ Sub vineam iacere dicun-tur milites
cum adstantibus centuri-onibus, ia-
cere coguntur sudes. ¶ Supparus
dicebatur puellaro vestimen-
tum lineum, quod & f-ubucula ap-
pellabatur, Pomponius i-n Fullonia

ex lino est, dicitur sup-parum: puni-
ceum vestimentum ita vo-cat Neui 2 de
bello Puni-co in Nautis
vocat Neptuno v-estem consec-
ratam, supparum, at nunc supparos 40
appellamus vela li-na iam 3 crucem
expansa. Mulier vi-detur pue-la
supparo induta, ut Affen-jus ait. Puella
non sum, supparo si in-duta sum. Supa 4
significat iacis. vnde d-ssip-at, dicitur
& obspat, obicit. & inspat, inspigit.

incit far in olam 5
¶ Sarela. dolosa astutia, a simili-
tudine suentium di-ctæ sunt. ¶ Sus-
petus. est diversa significationis 50
a suspicor enim, & suspicio parti-
m venit. ita-q. non mirum, si
non una signifi-cati-o dari potest. ¶ Su-
tri im quasi eant, ut-iq. in proverbium
abij ex hac causa. Gallico tu-
multu quon-dam edictum est le-

[1 submisti. 2 Navius 3 linea in. 4 Sipar. 5 ollam.]

Pag. 120.

giones Strij vt præsto essent 60

cum cibo suo. quod vsurpari cop-
tum est in iis, qui suis rebus, opi-
busq. officii id præstant, quib.
deberent. Plautus. Sed facito dum
merula per 1 versus. quod 2 scantat co-
las cum suo cuiq. 3 facito veniant,
quasi eant Sutrium. ¶ Suopte, a ip-
sius. vt meopte, meo ipsius, tuopte,
tuo ipsius. ¶ Suillum genus inui-

sum Veneri prodiderunt poetæ
ob interfectum ab apro Adonim,
quem diligebat Dea, quidam autem,
quod inmundissimi sint iues ex
omni mansueti pecore, & arden-
tissima libidinis. ita, vt opprobrium
mulieribus inde tractum sit, cum
subare, & subire dicuntur. ¶ Sus
Mineruum in proverbio est, vbi
quis id docet alterum, cuius ipse
inficius est. quam rem in medio,

quod aiunt positam Varro &
Euhemerus ineptis mythis in-
uoluere maluerunt, quam sim-
pliciter referre. ¶ Strues gene-
ra librorum sunt, digitorum contone-
torum non dissimilia, qui super-
iecta panicula in transuersum
continentur. ¶ Struices antiqui
dicebant extruções omnium
rerum. Plautus. Cerialis cœnas dat.

ita mensas extruit, tantas strui-
ces concinnat patinarias. Et
Liuius quo Castalia, per struices sa-
xeas lapsu accedit. ¶ Struere, an-
[1 incineris. 2 quor. 3 colax, cum cibo tum quor-
cor. 5 A fluo.]

Pag. 121.

tique dicebant pro adicere, augete,
vnde industrius quoque M. Cato iu-
re, lege, libertate, Rep. communiter
vti oportet gloria atq. honore, quo-
modo sibi quisq. struxit aut 1 in xij-
quod est. si caluitur, pedem ve struit
manum endo iacito. Alii putant
significare retrorsus ire: alii in
aliam partem: alii fure: 2 alii gradum
augere; alii minuere: ac vix pedem
pedi præferat, otiose it, remoratur.

¶ Scopus est, vt Adeius 3 Ph lo-logus
existimat, quod Græce σκῆπτρον 4
vocatur. & quod sacerdotes pro in-
signi habent in capite quidam
coronam esse dicunt, aut quod
pro corona insigne in caput impo-
natur, quale sit strophium. itaq.
apud Faliscos idem 5 festum esse, qui
vocoetur. ¶ Struppearia, quia corona
ti ambulent. & a Tusculanis, quod
in puluinari imponatur Calloris,
Strutheum; vocari. ¶ Strutheum;

in mimis præcipue vocant ob-
scenam partem virilem. s. à salaci-
tate videlicet passeris, qui Græce
struthos dicitur. ¶ Strenam voca-
mus, quæ datur die religioso, omni-
nis boni gratia à numero, quo significa-
tur alterum, initiumq. 6 venturum similis
commodi veluti trenam, præposita s littera, vt
in loco, & lite solebant antiqui.
¶ Strebula Vmbrico nomine Plau-
tus appellat coxendices hostia-
tus [1 ar 2 fugere, 3 Accius 14 sebor 5 diem
6 veriumq.]

pag. 122.

rum, quas G-raci iuxta dicunt, qua
in altaria im-poni solebant, vt Plau-
tus ait in Fri-nolaris ¶ Strebula
agnina tene
bulis ¶ Sclat-a genus erat nauigij
latum magis, quam altum, sic
appellatum à latitudine, sed
consuetudin-e, qua slocum pro locum, & sli-
tem antiqui pro sliem dicebant. ¶ Selembus.
grauis, rar-dus, sicut Lucilius
Apulidæ pe-dibus slembum dixit,
cum refer-t equum pigrum & tardum.
Stelionem 1 g-enus aiunt lacerta quod
Verrius dic-tum ait, quia virus
stillet cibo, p-otius, quam quod ali-
bi 2 à stellarum similitudine, quia
varium est. ¶ Stipem dicebant pec-
uniam signa-ram quod stiparetur:
ideo stipular-i dicitur is, qui in-
terrogatus, sponder stipem, id est
as. ¶ Stipem in masculino gene-
re antiqui usurparunt pro eo quod est, se-
mina, met-aphorice dicentes, poeta
quæ nunc in fæmineo proferunt, gene-
re. Liuius. tradunt familias quo-
rundam Rom-anorum, Troiano sursu ante
conditam Rom-am procreatas. Idem Li-
uius. Ostrymon quendam memorant
Graio stirpe ex-sitisse. Ennius Arsal.
nomine Pyrrh-us vii memorant,
à stirpe supremo
est reuoca fratre-m eodem stirpe prognatum,
plaudite, quam Gall-us Atilius sic de-
finit. ¶ Stirpest 3 gent-is propagatio vt
qui 4 à quoq. est prognat-us. stirpes autem

pag. 123

per translationem dicuntur
ab stirpitibus, quæ sub imis arbori-
bus nascuntur. ¶ Strip-atores appel-
labantur corporis custodes, quos
antiqui latrones dice-bant i. mer-
cenarios qui cum ferro, ve-
lut circumdant-ur. Regum cor-
pora. ¶ Strip-es suffis terra defixis: Afra- 60

nus in Porro honeste
quam fecerit, qui stip-ite hostium
impulit, vestram impl-oro fidem, qui
adestis . . . eam filuam, &
. . . us in . . . hostili in me ia-
ctu 2 percussit la-tus, vt reuulso
stipire miles, si-qui iactu vali-
do percussit parmam. nisi si
stipitem ponere voluit pro
telo, vel hasta. Accius in Bacchis: Ec-
quem stipitem abi-egum, 3 aut al-
neum . . . us. Ennius
. . . . . stipi-tes abiegno 4
. . . . . est stipitem
. . . . . intere-mit eum, qua
. . . . . stipitem a-ripit. ¶ Strit-
tanum antiqui diceb-ant pro tri-
tana, qui est pater at-a-ui & atania,
vt sliem, pro. lile. ¶ Strigores in Ne-
lei carmine pro Stri-gosis positum
inuenitur, id est, densa-tum virium ha-
minibus. 5 alias, strigo-res, exerciti. ¶ Stri-
ga appellabantur ordines rerum
inter se coniu-natæ 6 colocata-
rum, à strigen-do dictæ. Stri-
gas (vt ait Neri-us Græci surnia ap-
pellant, quod maleficis mulieribus

[1 ostium 2 iactu 3 abiegnum 4 abiegnos 5 ha-
minibus. 6 coniu-nate.]

pag. 124

nomen inditum est, quas volaticas
etiam vocant. Itaq. solent his ver-
bis eas veluti auertere Græci
ΣΤΡΥΠΙΝΤΑ ΠΟΜΠΕΙΕΝ ΝΥΚΤΙΚΟ ΜΑΝ
ΣΤΡΥΠΙΝΤΑ ΟΛΛΑΟΝ ΟΡΝΙΝ ΑΝΩ ΝΤΜΙΟΝ
ΝΚΥΡΟΡΟΥΣ ΕΡΙ ΝΗΑΣ ¶ Statuliber est,
qui testamento certa conditione
proposita iubetur esse liber. &
si per heredem est, quo minus sta-
tuliber prestare possit, quod
prestare debet nihilominus liber
esse videtur. ¶ Status dies vocatur
qui iudicij causa est constitutus cum
peregrino 2 eius enim generis ab anti-
quis hostes 3 appellabantur, quod
erant pari iure cum populo R. atq.
hostire ponebatur pro æquare.
Plautus in Curculione. Si status con-
dictus cum hoste intercedit dies,
ramen est eundem, quo imperant
ingratis. ¶ Stagnum quidam dici
putant, quod in eo aqua perpetuo
stet. alij, quod is locus à Græcis στυ-
ρο: 4 dicitur, quia bene contineat
aquam. ¶ Saturam, & cibi genus ex
varijs rebus conditum est, & lex
tis alis 5 legibus conferta. itaque in
sanctione legum adscribitur.
neue per Saturam abrogato, aut de-
rogato. T. Ennius Lucus in ea, (quam

Quam dixit aduersas Ti. Gracchum, Imperium quod plebes per Saturnam Federat, id abrogatum est, & C. Laelius in ea, quam pro se dixit. Dein postero die quasi per Saturnam sententia. 1. *bet.* 2. *hoste.* 3. *peregrini.* 4. *seruis.* 5. *multis alijs.*

Pag. 123.

rijs exquisitis in deditiōnem accipitur. *Statae* Matris simulacrum in Foro colebatur, postquam id collastrauit, i ne lapides igne corrumpere-rentur, qui plurimus ibi fiebat nocturno tempore, magna pars populi in suos quiq. vicos retulerunt eius deo cultum: *Stalagmum* genus inaurium videtur significare *Cacilius* in Carine, cum ait. Tum ex aure eius stalagmum domi habeo. *Stolidus* stultus. *Ennius* l. i. Nam vi depugnare ius stolidi solidi 2 sunt. & in *Alexandro*. Hominem appellat, quia lascini stolide non intellegit. & *Cacilius* in *Hypobolimo*.

Abi hinc tu stolide, illi 3 vt tibi fit pater? & in *Andronico* 4 sed ego stolidus, gratulatum me oporteat 5 prius. *Stuprum* pro turpitudine antiquos dixisse apparet in *Nelei* carmine. *foede*, *supreque* castigor cotidie. & in *Appi* sententijs. qui animi . . . compotem esse, nequid fraudis, *stupriq.* ferocia pariat. *Nauis*, *Sesq.* l. ij perire mauolunt ibidem, quam cum stupro redire ad suos populatis. item. Sin illos deserant fortissimos viros, magnum stuprum populo fieri pergentis. 6 *Stupam* linum impelitur appellant *Graci* 40 *Dorij*. *Stura* flumen in agro *Laurenti* est, quod quidam

[i collustravit 2 soliti 3 illic 4 *Aulrogyna*, 5 oportuit 6 pergam.]

Pag. 126

Astrum vo-tant. *Suber* arbor ac suberies, q-ua natabant in *thermi* 1 *Stre-niam* mulierem appella-bant, quam *G-raci*, *scipar* dicunt: que non capi-2 semen genitale. *Step-* 50 *lafia*, aut *Sc-phasium*, ubi unguentum memoraba-tur *pretiosum*. *Pomponius* in *Adelph-is*. *Di te*, perdant in-feri *Anti-pho*, quia unde hoc unguen-tum fit, q-uaris; atqui *lepidium* unde un-g-uentum, nisi ex *Soplasia* est;

Stulto-rum feria appellaban-tur *Quirina-lia*, qui erat dies *festus* *Qui primi*, 3 qu-od eo die *Quirino* sa-crificant id qui *solemni* die aut

non potuer-unt rem diuinam face-re, aut ign-orauerunt suorum fornacaliu-m sacrorum diem, commissumq. piaculum exprobant; moræ a-tq. quod suis non fecerant; quib. p-ermittebatur ferijs, sacrum faciebant. *Sanctum* ait dici *Opilius* *Aure-* 10 *lius*, quod nec sacrum est, nec religiosum. At *Aelius Stilo*: quod utrumq. esse videatur, *Sacrum* scilicet, & religiosum. pleriq. autem, quod ei, qui id violant, pœna sit, multa-ue sanctitas se ponetur 4 pro sacro tantum. unde & sanctio dict-a legum; sancta item & rogatio: qui s-c-otionem rogauit; *Tr. pl.* *Sanqualis* aus ap-pellatur, qua in com-mentarijs augura-libus effusa-ga dicitur, quia in *Sangui* di-tutela est. *Sacom-orsum* genus est

[i thermis 2 concipit 3 *Quirim*, 4 sed ponitur 5 quinquo.]

Pag. 127

arboris, quam dicta-m *Pomponius* ait ex *sico*, & m-or 2 quod ficus ea sit & morus: unde nomen per m-oron & *lycor* de-ductum est. *Tolen* 2 dicitur, q solus sit. Eund-em modo *Solem*, modo *Apollinem* vocari. tu es *Appolloj* vt est in carmine *Seculari*. *Sacrem*

porcum dicitur *Verri-us*, vbi nam a parva habetur *purus*, a qu-a re appella-tum esse *sacrem* dicit-t. ita id adij-cit, quod parum opus est, 3 omisit voca-buli *erymon*. *Plautus*, *Aido-lefcens* qui bis hic *preijs* porci veniunt *lacres*, *stercis* nummum vnum en a me accipe iure te plari 3 de mea *posunia*. & in *Andent-e*. Sunt domi agni & porci *sacres*. C-ato aduer-sus. *Q. Minucium* *The-rmum*, post

sac-crem in si-nu *mastruit*. ponitur ali-quando pro *hos-tia*. *Ennius*. *Iuso* *sanguis-ne* *sacrem* *Sacrificium* quod pro *uiuis* p-r-imis fiat, appellabatur ab antiquis *sa-crima*: est autem, vt *Aelius Stilo* & *Clo-atius* dicunt, *mustum* *indi-tum* in *amphoram*

Liberalibus *farni-ficij* *causa*, pro *uis* & *vino*, que quasi *sacra* sunt, cum *lib-ero* fit, vt *pre-merium*, cum *Cereri*. *Sacrificulus* *Rex* appellatur, quin ea *sacra*, que *facere* *Rege-s* *stuerant*, *facit*. *primus* memorat-ur post *reges* ex-actos *Sivinnius* *Bell-utus*. *Sacella* di-cuntur *loca* *Dijj* *sacra* *sine* *rec-*

[*1. al. mozo.* 2. *solem*, antea 3. *piari*.]

Pag. 128.

60 to. *Sacro-sanctum* dicitur, quo iure

iure iurando interposita est institutum si quis id violasset, ut morte poenas penderet. cuius generis sunt TR. PL. Ædilef. q. eiusdem ordinis, quod affirmat M. Cato in ea, quam scripsit, Ædilis plebis sacro sanctos esse. Sacrate leges sunt, quibus sanctum est, qui quid aduersus eas fecerit, sacer alicui deorum sicut familia, pecuniaque sunt qui esse dicant sacratas, quas plebes iurata in monte Sacro scierit. Seclusa sacra dicebantur, que Græci mysteria appellant. Scæna ab alijs: à quibuldã scæna appellatur, dolabra pontificalis. Sarrissa est hasta Macedonica genus. Sacer mons appellatur trans Anicnem, paulo ultra tertium miliarium: quod eum plebes, cum secessisset à patribus, creatis TR. plebis, qui sibi essent auxilio discedentes Ioui consecrauerunt.

At homo sacer is est, quem populus iudicauit ob maleficium, neq. fis est eum immolari: sed, qui occidit, parricidii non damnatur; nam lege tribunicia prima cauetur, si quis eum, qui eo plebei scito sacer sit, occiderit: parricida ne sit. ex quo quius homo malus, atq. improbus sacer appellari solet.

[i. sit cum.]

pag. 129.

Ius Ælius ait sacrum esse quocunque modo atq. instituto ciuitatis consecratum sit. siue ardis, siue ara, siue signum, siue locum i siue pecunia, siue quid aliud quod dis dedicatum, atq. consecratum sit: quod autem priuati, suæ religionis causa, aliquid earum rerum Deo dedicent, id Pontifices Romanos non existimare sacrum. at si qua sacra priuata suscepra 2 sunt, que ex instituto Pontificum statò die, aut certo loco faciendã sint, ea sacra appellari, tanquam sacrificium. ille locus, ubi ea sacra priuata faciendã sunt, vix videtur sacer esse. Sacrani appellati sunt Reate ori, qui ex Septimontio. Ligures Siculfoq. exegerunt, nam vere sacro nati erant. Sagma vocantur verbenã, id est herbã pure, quia ex loco sancto arcebantur à Consule. Pretoreus, leatis proficiscenibus ad fœdus

faciendum; bellumq. indiciendum. vel à faciendõ, id est confirmando. Næuius. 1 3 ius sacratum Iouis iurandum sagma. Sagaces appellantur multi ac folletis acuminis Afranius in Brundisina. Quis tam sagaci corde, atq. ingenio vnico. Lucretius lf. j. Nec minus hæc animum [1 locus 2 suscepra 3 A Scapos, atque verbenas sagma scripserunt.]

pag. 130.

cognoscere posse sagacem. Sagacem etiam canem dixit iunctus canis, sagax, validis viribus fretus. Saga quoque dicitur mulier perita sanorum, & vir sapiens pro-aucta prima syllaba, forsitan prop-ter ambiguitatem euitandam. Sanates quasi sanati appella-ri, id est sanata mentis. Sulpicius autem Rufus, Sanates & Opillus Aurelius existimant dici inferioris loci gentes. vt Tiburtes, & alias, qui cum populo Tiburte habitauerunt in agro Tiburti id est peregrinos, inferiorisq. loc-i gentes, itaque scriptum est in xij. Nex-o, solutoque, forti, sanati-7. idem ius esto, id est, honorum, quod & peregrino, qui & inferiorum coloniarum que sunt aduulba in Priscos Latinos, quas Priscus rex inegerit secundum mare, supra Sinfra Romam, in ciuitates Latinarum eosq. sanatis, propterea quod præter opinio-nem eos parauisset sanauisse-q. & cum eis pacisci potuisset nominauit, vt ait Cincius l. ij. de officio iuriconsulti. ne Valerius quidem Messala in xij. explanatio-ne id omisit. qui tamen in eo libro quem de dictis inuoluit inscribi. 2 for-ns & sanatis duas gentes finitimas esse ait, [1 Opillus 2 inscribit.]

pag. 131.

de quibus legem hanc scrip-tam esse, qua cauim, vt id ius mansisset, quod popu-us R. haberent. neque alios, quam fortos, & sanates eam legem significare existimar, hoc intellectu. multi sunt, quib. quod alia placuit, displicet postea: id est, ai-t. sunt fortis significare sanati insani. Sump-a vinea purata, id est pura pro g ij ariani

69

facta. virgula enim re-litæ impe-
 dimento vitibus sole-nt esse, quæ
 idco absconduntur. inde etiam
 sarmenta scrip-tores dici pu-
 rant sarpere enim a-ntiqui pro pur-
 gare dicebant. ¶ Sar-te in Augu-
 raliibus pro inte-gro ponitur.
 sane, sartequ-e audire vi-
 dereq. ob quam causam opera pu-
 blica, quæ locantur, ve i-n-tegra præf-
 zentur, facta testis re-cantur. et-
 enim sarcire est integrum facere.
 ¶ Sarra dicebatur, q-uæ nunc Epiros
 dicitur. ¶ Sardare, intelligere
 significat. Ne uius belli Pu-
 nici libro. Qu-od bruti nec satis
 sardare queunt. ¶ Sardi venales
 alius alio nequ-ior: ex hoc natum
 proverbium vi-detur, quod ludis
 Capitolinis, qui fiunt à vicinis 2
 prætextatis au-ctio Velentium, 20
 fieri solent in qua nouissimum
 quæsq. de-erimus produ-citur
 à præcone senex cum toga pa-

[1 sonai facti, 2 vicani 3 Velentium.]

pag. 132.

re-texta 1 bullaque aurea, quo
 cultu reges soliti sunt esse E . .
 eorum 2, qui Sardi appellantur.
 quia Etrusca gens est orta Sardi. 30
 bus ex Lydia. Tyrrhenus enim inde
 profectus cum magna manu eorum,
 occupauit eam partem Italiae, quæ
 nunc vocatur Etruria. At Sin-
 nius Capito ait Ti. Gracchum
 Consulẽ collegam P. Valeri Fal-
 tonis Sardiniam, Corsicamq. sub-
 egisse, nec præde quicquam aliud,
 quam mancipia captum, quorum vilif-
 sima multitudo fuerit. ¶ Sarcito 40
 in xij. Ser Sulpicius ait signifi-
 care damnum soluto, prælitato.
 ¶ Sardanapalus rex Assyriorum
 fuit vnicæ luxuriæ, inter mu-
 lieres, epulæq. versatur semper
 atq. omni tempore. ¶ Sargus, piscis
 genus, qui in Ægyptio mari fere
 nascitur. Lucilius. Quem præclarus
 Helops, quem Ægypto sargus mo-
 nebit. ¶ Saturnia Italia, & 50
 mons, qui nunc est Capitolinus,
 Saturnius appellabatur, quod
 in tutela Saturni, esse existi-
 mantur. Saturnij, quoq. diceban-
 tur qui castrum in imo cliuo Ca-
 pitolino incolabant, vbi ara di-
 cata ei deo ante bellum Troiana
 videtur, quia apud eam suppli-
 cant apertis capitibus. nam Ita-
 liæ auctore Enq. velant ca-

[1 prætexta 2 Etruscorum.]

pag. 133.

pita, quod is, cum rem diuinam faceret
 in litore Laurentis agri Veneti ma-
 tri ne ab Vlyxe cognitus interrump-
 ret sacrificium, caput adoperuit.
 atq. ita conspectum hostis euitauerit.
 ¶ Saturno dies festus celebratur men-
 se Decembri, quod eo ædis est dedi-
 cata: & is cultura agrorum præ-
 sidere videtur, quo etiam falx est
 ei insigne. versus quoq. antiquissi-
 mi, quibus Faunus facta cecinisse ho-
 minibus videtur. Saturnij appel-
 lantur. quibus & à Nauio bellum
 Punicum scriptum est a & multis aliis
 plura composita sunt qui deus in saba-
 ribus Saturnus 2 nominatur, vide-
 licet à rationibus. ¶ Sas Verrius pu-
 tat significare eas, teste Ennio
 qui dicit in l. j. Virgines nam sibi
 quisque domi Romanus habet sas.
 cum suas magis videtur signifi-
 care. sicuti eiusdem l. iij. faten-
 dum est eam significari, cum ait.
 Nec 3 quisquam philosophiam quæ doc-
 trina 4 latina lingua non habet,
 sapientia quæ perhibetur (in somnis
 vidit prius, quam sam dicere cepit.
 idem cum ait sapiam pro ipsa,
 nec alia potuit in l. xij. Quo res sap-
 sa loco se se ostentatque, iubet-
 que. & Pacuuius in Teucro. Nam Teu-
 crum regi sapia res retribuet. 5
 ¶ Scaëum, vulgus quidem & in bona,
 & in mala re vocat: cum aiunt
 [1 quoniam. 2 Saturnus. 3 Neque. 4 philosophia quam do-
 Etrianam. 5 Teucro regnum sapia res retribuet.]

pag. 134.

bonam, & malam scaëum. at scriptores
 in mala pone-re consueverunt, ut
 apud Græcos inuenitur positum
 pro sinistro scaëum usum patit Hos-
 titius in belli Hi-striæ libro . . . . .
 sentit scaëum . . . . .
 abit penitus . . . . . ¶ Saperda
 genus pessimi p-icis sapientem etiam
 significat, cum ait Varro. Bolli-fistius
 Saperdæ, cu-m simus omnes.
 50 ¶ Sanderacam ait esse genus coloris,
 quod Græci Sandicem appellant.
 Næuius, meru-la sanderacino colore.
 ¶ Sabini quod volunt somn ant, vetus
 proverbium esse, Et inde mansse ait,
 Sonnius Capit-3, quid quotiescuq. sacri-
 ficium prote-ruam fieret, hominem
 Sabinum 1 at illud adhibere solebant:
 nam his 2 pro-mittebat se pro ei somniat-
 rum. idemq. postquam enigiasset, sacra
 facientibus narrabat omne quidquid
 in quæ

in quiete vi-disset, quod quidam esset ex sacri-
fici religione, Unde venisse videtur
in prouerbium Sabinos solitos quod
vellent somn-ia-re . sed quia, propter auidi-
tatem bibendi quadam anus mulieres
id somnium cap-rabant, vulgatum est
illud quoc. anus quod vole som-
niat. fere enim quo-d vigilantes a-
nimo volumus, id dormientib. ap-
parere solet. ¶ Sam-buca organi dicitur
genus, à quo Samby-cistria nomen
dicuntur. per similitu-dinem etiam
eam machinam appella-runt, qua

[ad 2 h.]

pag. 135.

urbes ex expugna-nt; nam vt in
organo chorda, sic in m-achina funes
intenduntur. ¶ Sam-nitibus nomen
factum ab hastis, propter genus
hasta, quod caui-a appellant
Graeci. alij aiunt sabinis vere
sacro voto, hos genus hominum
extra fines eiusdem Comio Castronio
duce occupasse c-ollem, cui nomen
Sammio, à quo Samnites. ¶ Salar-iam viam
incipere ait à port-a, quæ nunc Col-
lina à colle Quirina-li dicitur.

Salaria autem propterea a-pellabatur,
quod imparatur fuer-it, vt ea liceret
a mari in Sabinos sa-lem portari.
¶ Salacia dicta est quod salum ciet: an-
tiquos autem ait eo vocabulo poe-
tas pro aqua ipsa vsos esse. Pacuius
in Hinc scuiti-am Salaciæ
fugimus, lesiq. munere veficimur
Cereris: post condor chalamo, nemo vt me
tunc inde queat abducere mortali-um
circummoero. ¶ Salucari-s porta
pellata est ab edo sa-lutis, quod ei
proxima fuit. alij ob sa-lutationes. Vo-
cantur Megalesia qui n-unc ludi, scenicos
olim dicebant quo-s primum fecisse
lium M. Pompilium M.
F. Curules A-ediles, memoriæ
prodiderunt historicis, solebant
his prodita mimi in orchestra, dum
insus actus fab-ula componeren-
tur cum versib. ob-scenis. ¶ Salua res
est dum cantat senex, quare parafici

pag. 136.

Apollinis in scæna dicitent,
causam Verrius in l. v. quorum
prima est P. littera, reddidit.
quod C. Sulpicio. C.2 Fulvio Cof. M. Cal-
purnio Pisone Pr. Urb. ficiente
ludos, subito ad arma exierint,
nunciatio aduentus 3 hostium,
victoresq. in theatrum redierint 60

folliciti. ne intermissi religionem
adferrent, instaurati qui 4 essent,
inuentum esse ibi C. Pompinium 5
libertinum mimum magno
natu, qui ad tibicinem saltaret,
itaq. gaudio non interruptæ
religionis editam vocem nunc
quoc. celebrari. at in hoc libro
refert Sinnii Capitonis verba
10 quibus eos ludos Appollinæ
Claudio, & Fulvio cof. factos di-
cit ex libris Sibyllinis, & va-
ticinio M. 6 varis institutos, nec
nominatur vllus Pomponius,
ridiculeq. de ip. 7 appellatio-
ne parastorum Apollinæ hic
causam reddit cum in eo præ-
terisset. ait enim ita appellari,
quod C. Volunnius, qui ad tibi-
20 cinem saltarit, secundarum par-
tium fuerit, qui fere omnibus
mimis parastus inducatur. quam
inconstantiam Verrii nostri non
sine rubore retulit. ¶ Salios
à fallendo 8 & saltando dictos esse
quauis dubitari non debeat, ta-
[1 P. 2 C.N. 3 nuntiato aduentu 4 instaurandiq.
5 Pomponium 6 Martij 7 ipso 8 saltando.]

pag. 137.

men Polemon ait Arcada quendam fuisse,
nunc Salium, quem Æneas à Mantinea in Italiam
deduxerit, qui iunenes Italicos cōmior sal-
tationem docuerit. At Critolatus Saonem ex
Samothræce cum Ænea deos Penates qui Lau-
niun transitulerit, saliare genus saltandi
instituisse. à quo appellatos Salios, quib. per omnis
dies, vibicunq. manent, quia amplè ponuntur cæ-
næ, sicut alia magna dum 1, saliares appel-
lantur. ¶ Salmacis nomine nympa Cali, & Ter-
ræ filia fertur causa fontis Halicarnassi aquæ
appellandæ fuisse Salmacidis, quam qui bibisset,
vicio impudicitia mollesceret. ob eam rem, quod
eius aditus angustatus parietibus, occasionem
largitur iuuenibus peculantibus antecedentium 2
puerorum, puellarumque violandarum, quia non
patet refugium. Ennius Salmacida spolia sine
languine, & sudore. ¶ Salus virginis Cinci-
us ait esse conducticia, quæ ad Salios adhibe-
antur cum, apicib. paludatas, quas Ælius Stila
sciepsit sacrificium facere in Regia cum Pontifi-
ce paludatas cum apicib. in modum Saliorum.
¶ Sponde Verrius putat dictum, quod sponte
tua, id est voluntate, promittatur. deinde
oblitus inferiore capite sponsum & sponfam
ex Græco dictam ait, quod ii videri inter-
positis rebus diuinis faciant. ¶ Salicem idem
virgulti genus, non arboris dicit, & ridicu-
le interpretatur dictam, quod ea celeritate crescat
vt salire videatur. ¶ Salinum in mensa pro
aquali solitum esse poni ait cum patella, quia ni-

hil aliud sit fal quam aqua. ¶ Salentinos a salo dictos, Cretas, & Illyrios, qui cum Locren- sibus nauigantes societatem fecerint, eius re- [1 sunt, 2 accedentium.]

pag. 138.

gionis Italiae, quam dicunt ab eis. ¶ Saculares ludi Tarquini superbi regis in agro, sunt primum facti, quem Marti consecrauit P. Valerius Poplicola Cos. quod populus R. in loco illo antea reperiam aram quoque Diti, ac Preserpina consecrauerat, in extremo Martio Campo, quod Terentium ap- pellatur demissam infra terram pedes fere viginti, in qua pro malis auertendis populus R. facere sacra solitus erat. Ludos postea saculares & nonagen- mo quoque anno facere ibi coepit Popilio Lenate Duumviro sacrorum: in quibus ho- stis furulis est operatus tribus diebus, eoridem- que noctibus ac deinde institutum esse, cen- tum post annos, vt fierent. Vnde videntur sa- culares appella- ti, quod centum annorum spatium sa- culi habetur. ¶ Scutulum tenue & macrum dicitur, ex Graeco, vt cum dici- mus scutulum horarium, exi- lem aliquem demo- nstramus in quo pellicula tantu. In pompa aliud di- citur scutulum, vt videatur scu- tulum de seruil- o derivatum de tria littera. si que is, qui virtute po- test scrutari. sed ex Graeco nomen factum scutulo, cum co- riarium significamus. ¶ Squandum in- cultum & sord- idum ait Verrius significare, sic dic- tum, quod proxime ad similitudinem squamae pi- scium accedit, vtiq; eorum qui in profunditatibus ab- diti paludum, Igu- allent maxime. Vnde Ennius in Telepho. Quam ve- stis squalida septus stola. ¶ Squarrosos ab eadem squamarum piscium similitudine ait dic- tos, quorum cutis exsur- gat ob assiduum in- laniam. Lucilius. Varo- num ac rupicum iqua- resa, in condita rostra. Scheniculas app- llare videtur mere- triculas. Plautus propter viam vn guenti sceni, quod est pessimi generis. itaque dixit. Diabola-

pag. 139.

res schenicula, mi- racula. cum extritis talis cum colellis crustulis. Idem. Profedas pistorum amicas, reliquias holicarias miseris scheno dili- genter: seruilico as, sord- as. ¶ Scorta appel- lantur meretrices ex cons- uetudine rulticorum qui, vt est apud Aellanos anti- quos, solebant di- cere, se actuisse pro scorto delicularum. 1 omnia namq; expellibus facta, scortea appellantur. ¶ Scortes id est pelles vestium arie- tenorum ab iisdem 50 scortibus pellibus idem Verrius dictas esse ait. ¶ Scandula- taca genus herba frugibus i- nimicæ, quod eas velui hedera implicando noc- cat. ¶ Scapten- sula locus vbi argentum effodiur in Macedonia, na dictus à fodiendo, quod est Graece ορυ- ται. Lucretius. Qua- les expiret Scap- ten- sula subter odores. ¶ Spara paruisimi generis iacula, ab eo quod spargantur, dicta. Lucillus Sa- y- arum L. . . Tum Spara, tum mu- rices, 2 parantur: itaque pro- ro. ¶ Scitum populi 60

dicebatur, quod sine plebe curo- tus patricius ordo, rogante patricio, suis sus- fragiis iussit quod autem aliquo interrogante ex patribus & plebe suffragante scitum esset, id iam leges scrib- ta dicebantur. Sed illud pleebiyi- tum est quod TR. PL. sine patricijs plebem ro- gaur, id est, consu- luit, plebeq; scituit. ¶ Plebes autem est omnis populus praeter senatores, & praeter patricios: ¶ Scia facie, pro bona facie, alias, bonis pro scitis, à pe- etis vsurpantur. Ter- rentius in Phormione. satis, inquit, scita. & in Heautontimoru- meno, ac si scias, quam scite in mentem veneri. L. Ennius in libro vj. lumen scitus agalo. ¶ Scenam genus fuisse culturi manifestum est, sed futurum 3 se- [1 pelliculam. 2 murices. 3 vtrum.]

pag. 140.

curis, an dolabra sit, ambigitur. quam Cincius in libro qui est ei de verbis prisca, dolabram ait esse pontificiam. Linius in Lydio. Corruit quasi ictus scena, haud multo secus. S E X. POMPEI FESTI DE VERBORVM SIGNIFICAT. LIB. XVI. II. INCIPIT LIB. XVIII. ¶ Scirpus 2 est id, quod in palustribus locis na- scitur leue & procerum, vnde teges fiunt. Inde prouerbum est in eas natum; res, quæ nul- lius impedimentum sunt, in scirpo nodum quarere. En- nius. Querunt in scirpo, soliti quod dicere, nodum. & Plautus in Aulularia. Quasi pueri, qui nare dis- scunt, scirpo inducetur ratis. Nouius in Phoenissis. Same arma. i. ante 3 occidam claua scirpia. ¶ Spira dicitur, & basis columnæ vnus tori, aut duorum, & genus operis piscorij, & funis nauticus in orbem conuolutus, ab eadem omnes similitudine. P. cu- uius. Quid cessatis focii eicere spiras sparteas? Ennius quidem hominum multitudinem ita appellat, cum ait. Spiras legionibus hexunt. ¶ Spectu, sine præpo- sitione Pacuius in Doloreste vnus est, cum ait. Am- plus, rubicundo colore, & spectu proptero 4 ferox. ¶ Spectile 5 vocatur intra vmbilicum suis quod est carnis, proprii cuiusdam habitus, exos; qua etiam antiqui per se vtebantur. Plautus e- numerandis villis 6 obsoniis in Carbonaria sic .m. Ego pernam, sumen, sacres, spectile, galium, 7 glandia. ¶ Spicit quoq; sine præpositione dixerunt antiqui. Plautus. Flagitium, si nihil mit- tatur, qua surpercilio 8 spicit & ipexit Ennius. l. vj. Quos vbi rex. . uolo spexit de contib. 9 cellis. ¶ Spirillum vocari ait Opilius Aurelius captae barbam. ¶ Spintyrnix est auis genus turpis

[1 i. secundus. 2 Scipitum antea male scirpus 3 i. 2. 4 pro teruo. 5 Spectile 6 villis 7 callum. 8 supercilio. 9 monis.]

pag. 141.

figuræ. occuratrix artificum, perdita spinturnix ea Graece dicitur (vt ait Santra) ΣΠΙΤΥΡΝΙΧ. ¶ Spicum masculine antiqui dicebant, vt hunc stirpem & hanc amnem. versus est antiquus. Quasi mes- sor per messim vnumquemq; spicum collegit. Spere 5 antiqui pluraliter dicebant, vt Ennius l. ij. Et

Ampl

simul effugit spes ita funditus nostras. & l. xvi. ¶ Spero, si spes quicquam prodesse potis sunt, ¶ Spectio in auguralibus ponitur pro aspectione, & nuntiatio quia in omne ius sacrorum habent Auguribus spectio duntaxat, quorum consilio rem gerent magistratus, non ut possent impedire nuntian- do, quæ cum vidissent satis. Spectio sine nuntiatione data est, ut ipsi auspicio rem gererent, non ut alios impedirent nuntian- do. ¶ Scripturarius ager publicus appellatur, in quo ut pecora pascantur, certum æs est. quia publicanus scribendo conficit rationem cum pastore. ¶ Scribas proprio nomine antiqui, & librarios, & poetas vocabant. at nunc dicuntur scribæ quidem librarij, qui rationes publicas scribunt in tabulis. itaque cum Lilius Andronicus bello Punico secundo scribisset carmen, quod à virginibus est cantatum, quia prosperius resp. populi R. geri cœpta est, publice ad- tributa est & 2 in Auentino ædis Mineræ in qua liceret scribis, histrionibus q. consistere, ac dona ponere in honorem Liliij quia his, & 3 scri- bebat fabulas, & agebat. ¶ Scrapæ diceban- tur nugatoriæ, ac despiciendæ mulieres, ut ait vnus, 4 ab his 5 quæ scra idem appellabant, id est quæ quæ excreare solet, quatenus id faciendo, se purgaret. Titinnus in Prilla. Rectus me- cafior. Pflculeta Postumæ lectum hodie Ara- [Lilius, qui 2 ei 3 in 4. Verrius 5 in.]

pag 142.

tum vidi scratæ mulieris. ¶ Scrutillus appel- labatur venter suillus co-ndito farre expletus Plautus. venter suillus, i dicam suo nomine scr- inillum. 2 ego me hodie. si quid esset, quod com- eda farre biberem ¶ Spinter vocabatur armilla genus, quod mulie- res antiquæ gere-re solebant brachio summo sinistro. Plautus. In-bæque spinter nouam reconcinariet. ¶ Scrupi dicuntur aspera saxa, & difficulti-a petra. oriam atracida- ri affluetæ, aut naufragiorum polluta sce- lere. Ennius in An- dromacha. Scru, eo inue- sita saxa atque hos-tres, 3 quam excaprent. Vnde scrupulosam rem dicimus quia aliquid habet in se asperi. Corn- lina Sisenna hist. libro iij. his tum iniect us est leuis scrupulus, & quædam dubitatio. ¶ Scortæ ab eadẽ causa, qua scort- tum vocabatur pellicanus, in quo sagitta recunduntur, ab eo quod ex pellibus factum est quia pelibus nomen à an- tico quod Graecopellis. Vnde scytica & scuta, quia non sine pelibus sumi. ¶ Sceleratus campus ap- pellatur prope portam Col- lnam, in quo virgin- es Vestales, quæ inestum fecerunt, defossæ sunt v- na. Scribonianum ap- pellatur antea 4 atria puteal, quod fecit scri- bonius, cui negotium da- rum a Senatu fuerat, ut conquireret 5 sacella att- acta. iij. illud pro- curauit, quia in eo loco att- actum fuit. quod ign- oraretur autem, ubi esset (ut quidam) fignur conditum, quod cum scitur, ne-

fas est integri, semper forami- ne ibi aper- to cælum patet. ¶ Sceleratus vi- cus appellatur, quod cum Tarquinius Superbus interfici- entis curas- set Ser. Tullium regem foce rum suum, corpus [i suillus 2 scrinillum 3 saxo atque vestris 4 ante 5 coningueret.]

pag. 143.

eim iacens filia carp- ento superuecta est, pro- perans in possessionem domus paterna. ¶ Scel- rata porta eodem app- ellatur à quibusdam, quæ & Carmentalis dicitur, quod ei proximam Car- menta sacellum fuit. Scelerata autem, quod per eam sexi- & trecenti Fabij c- un clientium millibus quinque egressi aduersus E- truscos, ad annem Cremeram omnes sunt interfecti. quæ ex cau- sa factum est, ut ea porta int- rare, egredie omen habeatur. ¶ Schedia genus nauigij inconditi, irabibus tantum inter se connexis faci- ti. quo mercimonia circum ferunt post amissam nauem. Vnde schedia vs- us quoque poemata d- cis & vsus, non sa- tis perfectis i qui essent. appellauit schedium. i cum dixit. Qui schedium faci- tis inconditum, & inlaboratum. ¶ Sexagenarios de ponte olim deciebant, cuius causam Mani- lius hanc refert. quod Romam, qui incolerint primi Aborigines, h- ominem sexaginta annorum qui esset, immolare Diti Patri quot- annis soliti fuerint. quot facere eos de- stitisse aduersus Her- culis. sed religio- ne postea veteris moris se- irpeas hominum ef- figies de ponte in Tiberim vetere modo mittere instituisse. Alij dicunt, morante in Italia Hercule, quod quidam ei- us comifum habitau- rint secundum rip- am haberi, 2 atque Argæ- eos se ab Argiis vocauerint arui, 3 quorum pro- ditam memori- am redintegrari eo gene- re missum ab Grac- a legatum quandam Argæ- um diu cum iis Romæ moratum esse. is vt obseri- t institutum esse à sacerdotibus effigies f- cirpea ex omnibus, cum quæ publicæ erant rei nu- triauisset, per flumen, ac mare [i perfecti 2 Tiberis, 3 arui.]

pag. 144.

in patriam remitteretur. sunt qui dicant, post urbem à Gallis liberatam, ob inopiam cibatus cæptos sexaginta annorum homines iaci in Tiberim, ex quo numero vnus, filij pietate oc- culatus, sæpe profuerit patriæ consilio, sub perloña filij, id vt sit cognitum, eius iuueni esse ignotum, & sexagenarius vita concessa. late- bras autem eius i quibus arquerit, 2 semen. id est cohibuerit, & celauerit, sanctitate dignas esse viuas, ideoq. arca 3 appellata, sed exploratissimum il- lud est cautæ, quo tempore primum per pontem cæ- perunt comitiis suffragium ferre, iuniores conclama- uerunt, vt de ponte decerentur sexagenarii qui iam nullo publico m- nere fungerentur, vt ipsi potius sibi quam illi dilligerent imperatorem; cuius senten- tiæ est etiam Sinius Cápito. vanam autem opi- nionem de ponte Tiberino, confirmauit

Afranius in Repudiato. ¶ Scelus alter significat sexu, natura, habituq. ex Græco, quam illi vocant *ἴκην*, Afranius in Priuigino. Sic agit 5 orbus virili sexu adoptauit sibi. Pacuuius in Atalanta. Triplicem virili sexu partum procreat. ¶ Simpludiarea funera sunt, quibus adhibentur D T. 6 ludi, corbitoresque quidem ea dixerunt esse, quibus neutrum genus interesset ludorum, nam indiciua sunt, quibus adhibentur non ludi modo, sed etiam defultores, quæ sunt amplissima. ¶ Sex suffragia appellantur in equitum centuriis, quæ sunt adfectæ 7 ei numero centuriarum quas Priscus Tarquinius rex constituit. ¶ Sestertius dicitur quarta pars denarii, quo tempore his 8 decussis valebat, id est dupundius, S. [I cas 2 arcuerit 3 Argæa 4 Sextus 5 ait 6 duntaxat 7 ad- pta 8 u.]

pag. 145.

¶ Sinistræ aues, sinistrumque est sinistimum, auspici- 20 cium, 1 i. quod sinat fieri. Varro l.v. epistolicarum quæstionum ait. A deorum, sede cum in meridiem spectes, ad sinistra sunt partes mundi exorientes, ad dexteram occidentes; factum arbitror, vt sinistra meliora auspicia, quam dextera esse existimentur. idem tere sentiunt Sinius Capito, & Cincius. ¶ Sentinare, satagere, dictū à sentina, quam multa aquæ naus cum recipit, periclitatur. Cæcilius in Athrione. Cum Mercurio capit consilium, post quam sentinat satis. ¶ Senatores à senectute dici- 30 iatis constat, quos initio Romulus elegit centū, quorum consilio Remp. administraret, itaque etiam Patres appellati sunt, & nunc cum senatores adesse iubentur, quibusque in senatu sententiā dicere licet. quia hi, 3 qui post lustrum conditum ex iunioribus magistratū ceperunt, & in senatu sententiam dicunt, & non vocantur Senatores ante, quam in senioribus sunt censi. ¶ Senatus decretū à consulto Ælius Gallus sic distinguit, vt id dicat particulam quædam esse senatus consulti, vt cum prouincia alicui decernitur, quod tamen ipsū senatus consulti est. ¶ Senis criminib. nubentes ornantur, quod his 4 ornatus vetustissimus fuit. quidam quod eo Vestales virgines ornentur, quarum castitate viris suis sponcæ 5 . . . à ceteris. ¶ Seates, cum constet esse spinas, & Afranius in Abducta dixerit. Quam senticollæ verba perorquet turba 6 pro spinosis accipi debet. ¶ Senium à senili acerbitate, & vitii dictum. posuit Cæcilius in Hymnide. Sine suam senectutem ducat vtrique ad senium sorbitio. ¶ Senonas, Gallos (Verrius ait) exilitumari appellari, quia noui venerint ex 50 [1 auspiciorum 2 quia multum aqua 3 ij 4 his spondeant 6 lupæ.]

pag. 146.

transalpina regione, ac primum appellatos Etruscæ postea Seno-nas. ¶ Septentriones septem stellæ appell-antur à septem bobus iunctis, quos trio-nas à terra rustici appellant, quod iuu-ete fixæ ut amarent 60 forura

quasi terriones. quidam à septem stellis quod id astrum Græ-ci *ἑπτά* dicant, quia habet partem quand-am remonis specie. Vnde ait Ennius Superat iemo stellas. Sed & physici eum situm septem stellarum contem- . . . templati. I sep-tentriones dici aiunt, quod ita sunt sita septem stellæ, vt ternæ proximæ specie efficiant velut trigona. ¶ Scensas antiqui dicebant, quam 10 nunc canas. quæ aurem nunc prandia, pro canis habebant, & pro cæ nis vespernas appellabant. ¶ Signa, vt rerum, quæ quoque res ipsa dicuntur, aut lapides, aut fictile. aut si qua eiusmodi adhuc aliqua, & signa dicuntur qua sculpantur etiam. Sed pocula etiam in quibus sunt simulacra ad effigies sigillata. ¶ Sequester is dicitur, qui inter aliquos, qui certant, medius, vt inter eos conuenerit, depositum ita tenet aliquid, vt ei reddat. qui 2 id deberi iure sibi confiterit. Cato in ea ora-tione, quam habuit de Indigitibus. Sinunt m-ieros perire vt bona rapiant; aut si superstites petant, vi seques prodent 3 & Plautus Mercator. Immo sic sequestro mihi data est ¶ Sepulchrum est, vt ait Gallus Ælius, in quo mortuus sepultus est, quod antiqui bustum appellabant hisque 4 cippis, aut ali-quaa alia re, mortui causa designatus est, intra quos sepultura est facta. ¶ Segnitia dicitur, quod sine 30 [1 contemplant 2 quos 3 sequestro dant 4 isque.]

pag. 147.

nitendo quid vile, aut honestum, Terentius. Enimuero Dauæ, nihil loci est segnitia, neque socordia. ¶ Signa res dicitur signis notare, velut in pecoris sit. sed antiqui eo pro scribere utebantur, vnde est subsigna-re, & consignate inuenitur possum, pro subscribere, & conscribere. ¶ Septimontium dies appellatur mense Decembri, qui dicitur in Fastis Agonalia 40 quod eo die septem montibus sunt sacrosicia Palatio, Velia, F-aguali, Subura-Cermalò, Cælio, Opio, Cælipio. ¶ Situs usurpatum est pro tu-bis ipsis, id quod Græce dicitur *σιων* in lege riuaticia sic est qua laua fuit rogant-e populum Ser.Sulpicio Ser. F Ruso. Mon-tani, paganie, si-phonibus aquam diuidunt: donec eam inter se diuiserint: Pratoris iudicatio esto. ¶ Si parium, quo in scanis mimi vtuntur dictum ait Verrius a vela-mento, quod vocetur alias aulam. ¶ Supparum ap-pellant dolonem, quod est velum minus in nau, vt acation, maius, supparum autem dictum ait Sinius Capito velut se-patatium quod ser, disjunctumque a delo- ne interioris mali. ¶ Sepulcrum morte, moroque: cum ait . . . . d-e L: Terentio. Tusci vici magistro significat viuum de saxo Tarpeio elatum, cum eo ve-nisset commissatum, quod moro, id est vino es-set coactus. ¶ Seplassia Capua in quo plurimi vnguentarij

rij erant. in Pison-em. Cicero. Seplasia m-
 eberculo, ut dici audiebam, te vt primum aspe-
 xit Campanum consulem repudiavit. ¶ Sati-
 cula oppidum in Samnio captum est: quo
 postea coloni-am deduxerunt Triumviri. M.
 [1merog.]

pag.148.

Valerius Coruus, Iunius Scæua, P. Fluius I
 Longus ex S. C. Kal.Ianuariis P.Papiro Cur-
 fore, C.Iunio. ij. Cbf. Segesta, quæ nunc appellatur,
 oppidum in Sicilia est, quod videtur Æneas condi-
 disse præposito ibi Egesta, qui eam Egestam nomi-
 nauit. sed præposita est ei S. littera, ne ob-
 sceno nomine appellaretur, vt factum est
 in Maluento. quod Beneuentum dictum est.
 & in Epidamno, quod vürpatur Dyrrachium.
 ¶ Seliquastra sedilia antiqui generis appel-
 lantur D. littera in L. conuersa, vt etiam
 in sella factum est, & subsellio, & folio, quæ
 non minus à sedendo dicta sunt. ¶ Silus
 appellatur naso L. rusus versus repando. vnde galeæ
 quoque à similitudine, silæ dicebantur. ¶ Siluij
 sunt appellati Albani reges, à Lauiniæ filio, quem
 post excessum Æneæ grauida relieta, timens pe-
 riculum, & suæ vitæ, & eius, quem vtero gerebat,
 in filius lateas, enixa est. qui restitutus in regnum
 est post mortem Alcanij, prælatus Iulio 3 fratris fi-
 lio, cum inter eos de regno ambigeretur. ¶ Sertorem
 quidam putant dictum à prendendo, quia cum cui-
 piam adferat 4 manum educendi eius gratia ex-
 feruitute in libertatem, vocetur adfer-
 tor. cum verisimilius sit dictum, qui sereret
 quid, ac potius adfertorem à ferendo
 cepisse nomen, cum aliquem serat petendo in
 libertatem eandem, qua ipse sit, id est iungat,
 quia fruges cum feruntur terræ iungit, quod totum
 Verrius a m d u r u s introduxit. ¶ Seges
 dicitur ea pars agri, quæ arata, & conlita est.
 à ferendo videlicet. ¶ Serilla Verrius
 appellari putat nauigia Hiltricia, 5 ac
 [1 Fuluius 2 sulum 3 Iulo 4 asserat 5 Hetricia.]

pag.149.

Liburnica, quæ lino ac sparto condensantur,
 à conferendo & contexendo dicta. quia dicit
 Pacuius in Niptris. Nec vlla subcus i cohi-
 bet compageme alui: sed, lita lino, & spar-
 teis serillibus cum m e r e r u n t, & ficto vo-
 cabulo, vsus sit pro funiculis, qui sparto confe-
 rantur. ¶ Seruorum dies festus vulgo existimatur
 Idus 2 Aug. quod eo die Ser. Tullius, natus seruus 3
 ædem Dianæ dedicauerit in Auentino, cuius
 tutelæ sint cerui, à quo 4 celeritate fugi-
 tiosos vocent seruos. ¶ Sero sapiunt Phry-
 ges, prouerbium est natum à Troianis, qui decimo
 denique anno velle coperant Helenam, quæque
 cum ea erant rapta, reddere Achiuus. ¶ Sis-
 pitem Inunem, quam vulgo sospitem appel-
 lant, antiqui vürpabant, cum ea vox ex
 Græco videatur sumpta, quod est σίσπηρ. ¶ Sul-

tis. si voltis significat, composito voca-
 bulo. ita, vt alia sunt, A si audes; sis, si vis,
 plicet A 6 in loco; scis licet, 7 scias licet; 8 equidem
 (equo) ego quidem. Ennius. Pandite sulti gen-
 nas, & corde relinquite somnum. ¶ Sertius 9
 à sero videtur dictum. Accius in Amphitryone.
 Si forte paulo, quam tu veniam sertius. 10
 ¶ Sedum, alii sadum appellant herbam, quam Opil-
 ius Aurelius scsuuium vocari ait, eamq-
 in teguli feri, nec quamobrem id fiat, indi-
 cat. ¶ Specus feminino genere pronuntia-
 bant antiqui. vt merus & nepos, tam hercules,
 quam masculino stirpis, vt 10 frons, 11 vt Ennius.
 Tum causa 12 sub monte alte 13 specus in ius 14 pate-
 bat. 15 & Pacuius in Chryse: Est ibi sub eo
 saxo penitus atrata harena ingens specus.

¶ Spondere intera ponebatur pro dicere, vn-
 [1 subsens 2. Idib. 3. serua 4 quorum A 5. foder 6. ilicet, ire
 licet. 7. illico; 8. scilicet, 9. Sertius 10. serius 11. stirpis aut 12. ca-
 su 13. alta 14. intus 15. patebant.]

pag.150.

de & respondere adhuc manet, sed postea
 vürpari cœptum est etiam in promissio-
 ne alterius. ¶ Subditus dicitur is, qui in demor-
 tui, (in demortuis) iu. dicitur locum iudex
 datur his, qui eum habuerant iudicem duma-
 xat in eandem rem, vt litem. ¶ Saturno
 sacrificium fit capi-te aperto. Eius autem sacro
 Metellus Pont. Max. cum Claudium Augurem inuissif-
 set adesse vt eum tunc adhiberet Ser. Sul-
 pici Ser. F. in aug-uratione: ille autem excusa-
 ret se sacra sibi fam-iliaria obstare, quib. sup-
 plicandum esset capite aperto: Saturno autem
 esset futurum, vt cum ap-erto capite res sacra
 facienda esset: Pont-ijex illum multauit
 Claudius prouocauit. sed cum reconciliatus Pon-
 tifici esset Claudius ta-milia sacris peractis
 Saturno sacra fecit religione solutus. ¶ Sa-
 xum Tarpeium appel-latam a iunz partem mon-
 tis, qui ob sepultam Tar-peiam ibi virginem, qua
 eum montem Sabinis prodere pacia erat, ita
 nominatus est. vel ab eo, quod quidam nomine
 L. Tarpeius Romulo regi cum propter rapti-
 as virgines aduerla-rectur, in ea parte, qua sa-
 xum est, de noxio pena sumpta, Tarpeium dictum,
 nolere funestum locum cum altera parte
 Capitoli coniungi. ¶ S-captia tribus à no-
 mine Vrbs Scaptiæ appellata, quam Pedani
 incolebant. ¶ Stellati na tribus dicta, non à campo
 eo, qui in Cæpania est, sed eo, qui parum abest vrbe Ca-
 pena, ex quo Tusci profecti, St ellatizum cum
 campum appellantur. ¶ Sabati-na à lacu Sabate.
 ¶ Sabini dicti, vt ait Varro Terentius,
 quod ea genus pp 2 præcipue colat de-os sine dno-ru
 o-ctid-ay. ¶ Sanqualis porta appellata est
 [1 ius 2. Penates.]

pag.151.

ab aui sanquali. id-eoq. eodem est nomine
 quo aui ipsa appellatur. ¶ Silere, tangere
 significat, ficto verbo à S. littera, quæ ni-

ium eius vocis est. ¶ Sella Curulis locus n circo datus est Valerio Didia-tori, posteriusq. 2 eius honoris causa, ut pro-xime sacellum Murcia spectarent, vnde aspi-ciebant specta-cula magistratus. ¶ Somatica causa dicitur à morbo sonico, propter quem, quod est ge-rendum agere desistimus. M. Porcius lato de re, 3 A. Atili quid dicam causa exiisse, timidus ne sis, an impedimento t-ibi causam fonticam fuisset. ¶ Stricidium qu-asi stillicidum, cum stel-la, concreta frigore, ca-dunt. Cato pro C. n-ihilominus voluit semper de stricidio in re presenti cognosce-re. atque etiam statu-ere. ¶ Sacramento dicitur quod iuris iurandi sacrati-one interposita actum est. Vnde quis sacramen-to dicitur interrogari, quia iusiurandum interponitur. Cato in Q. Thermum de x. hominib. Tunc vero ibi ad-erunt, ne mala facinora, bona fide, aus scelera nefaria fierent, qui dicere sacramen-to, traderentur, lege est-imaritur. ¶ Siremp-s ponitur pro eadem, vel, pro inde quasi similia res ipsa. Cato in d. fluadum le-gem, quae postea re-licta est. Et praeterea rogas ut quomquam aduersus ea, si populus condemna-uerit, siremp-lex fiet, quasi auferius le-gem fecisset. ¶ Spiciunt, antiquos di-uisse sine preposi-tione testis est Cato in ea, quam habuit in Q. Thermum de septem hominib. Ut solent euitare son-ituus, nisi qui sempiterni sunt, quos dum occur rant, ne spiciunt, neq. raris, esse voluit. ¶ Spat-iatorem, errorem Cato in An. 5 [i. sacro 2. postorifque. 3. Cato de re Flovia. 4. fillus 5. M.]

pag. 152.

Caelum si se appellauisset. In coloniam me hercu-les scribere nolim, si trium virum i sim. spatiatorem atq. fescennium. ¶ Stata sacrificia sunt, quae certis dieb. fieri debent, Cato in ea, quam scribit de L. Veturio, de sacrificio 2 commisso, cum ei equum ademit. Quod tu, quod in te fuit, sacra, sta-ta solemnia, capite sancta deseruisti. ¶ Sol-emia sacra dicuntur, quae certis temporib. an-nisq. fieri solent. ¶ Serra praelari dicitur eam affi-due acceditur, recediturq., neq. vilo constititur tempore. Cato de re militari sine 3 forte opus sit cuncto, aut globo, aut forcipe, aut tur-ribant terra, uti adoriare. ¶ Stercus ex a de Vesta 17. Kal. Iul. defertur in angiportum medium fere cliui Capitolini, qui locus clauditur porta stercoaria, tanta sanitatis maiores nostri esse iudicare. ¶ Samnitiorum aliis adem Honoris, & Virutis C. Marius fecit, ne si forte officeret auspiciis publicis, Augures eam demoliri cogerent. ¶ Sex Vesta sacer-dotes constituta sunt, ut populus pro sua quaq. parte haberet ministrum sacerorum, quia ciuitas Romana in sex est distributa partis, in pri-mos secundosq. Titenses, Ramnes, Luceres. ¶ Sa-linum cum tale in mensa ponere figulis reli-gioni habetur, quod quondam in Esquilina regio-n: figulo, cum fornax plena vasorum coqueretur, 50

atq. ille proxime eam conseruatus, super modum potus, somno esset oppressus cum conuiuiis suis, praetereis quidam petulans, ostio patente ex mensa salinum coniecit in fornacem: atq. ita, incendio excitato, figulus cum suis concre-matus est. ¶ Sacramentum, as significat, quod pœ-næ nomine penditur, siue eo quis interrogatur. [i. Triumuir 1 sacrilegio 3. Sive.]

pag. 153.

siue contenditur. id in alius reb. quinquaginta assium è, in aliis reb. quingentorum inter eos, qui iudicio in-ter se contenderent. qua de re lege L. Papirii Tr. pl. i. sancti è his verbis. Quicunq. Praetor post hoc 2 factus erit, qui inter ciues ius dicit, tres viros Capitales populum rogato, hique 3 tres viri 4 4. . quicunq. 4 5. . cti erunt sacramenta ex 4 6. . iudicatio-q. eodemq. iure sunt, uti ex legib., plebeiq. scitis exigere, iudicareq. (esse), esseq. oportet. sacramenti autem nomine id as dici coeptum est, quod & propter ararii inopiã, & sacrorù publicorù multitudinem, consumebatur id in reb. diuinis. ¶ Sextantarii asses in vsu esse coeperunt ex eo tem-pore, quod 7 propter bellu Panicu secundu, quod cu Hannibale gestum est, decreuerunt patres, ut ex ar-sib. qui rum erant librarii, fierent sextantarii (per quos cum solui coepti esset) & 8 populus a re alie-no liberaretur, & priuati quib. debitum publice solu-ui oportebat, non magno detrimento adficerentur. Septuennio quoq. (anno) 4° vsus est, ut priore numero 10 sed id non permansit in vsu, nec ampli-us processit in maiorem. ¶ Senacula tria fuisse Romæ. in quib. senatus haberi solitus sit, memo-ria reddidit. 11 Nicollratus in libro, qui inscribitur de Senatu habendo. vnum, vbi nunc est ædis Cócordiæ inter Capitolium & Forum in quo solebat mag-istratus D. T. 12 cum seniofrib. deliberare. alterum, ad portam Capenam, tertium, citra ædem Bel-lonæ, in quo exterarum nationum legatis, quos in urbem admittere nolebant, senatus dabatur. ¶ Scholæ dictæ sunt, non ab otio ac vacatione omni, sed quod, ceteris rebus omisiss, vacare libera-rib. studis pueri debent, ut etiam ludi ap-pellantur, in quibus minime luditur, ne tristi [i. Militum 2. H. L. R. 3] que 4 Capitalis 5. a. ex h. l. fa 6. a. ignito 7. quo 3. ut 9. a. quod co 10 nummo 11 prodidit 12. dentaxat.]

pag. 154.

aliquo nomine fug-iant pauci suo fungi mu-neri. ¶ Sabici ar-ies dicitur, qui agitur, ut cadatur, quod fit (ut ait Cincius in libro de officio iuris-consulti) exemplo Ac-haniensium, apud quos expiandi gratia aries imigitur ab eo, qui se-culus admittit, pœnæ p-enda loco. ¶ Speciem, quam nos dicimus, inde Graeci dixerunt. Pla-to quidem idean. nobis species pro eadem po-nitur. Selterti no-a apud antiquos fuit depondi, & semilib. vnde sosterteru dicitur quod semif-terius. Sed auctos 1 est bello Panico secundo, apud antiquos autem 8 quinquefis in vsu e-rant, & valebant de-uar. ris deos asses, quadriga-ri bi-

ri, bigati. quinquies quinos. sed uterque. auctus est, numerum aris perductum esse autem lege Flaminia minus solvendi, cum are alieno premere-
tur P. R. ¶ Solida sella, ait Verrius sedere tum quis iubetur, cum mane surgens auspicandi gratia enigi lauit, quod antiqui exprele, n. h. i. q. ab interiore parte excavata-s, aut laxas faciebant sedes, quas sedes, solidas ideo, quod in his nihil erat concavum, maxime appellabant, inquit Verrius, quod scilicet essent tota
absurde, ut mihi videtur, cum omne id quod fit rotum, ait dictum solidum.

¶ Silurum antiqui pro eo quod nunc ientaculum dicimus appellabant, quia ieiuni vinum soli 3 conditum ante meridiem obforbeant. ¶ Suffragato-res dicebantur apud maiores, hi vulgo in viscerum candidatis, nam ut melius apparent, iuncta suffragia suffragator, quem quisq. fieri vellet, notabat a-pposito puncto, s. c. r. i. b. t. candidatorum hominum nominib. Varro in L. vij. rerum humanarum hoc tradit. ¶ Struppi vocantur in pulvinarib. fasciuli

[1 auctus 2 productum 3 filii]

pag. 155.

da verberis facti, qui pro deorum capitibus ponuntur. apud urbem Calo Antistius Labeo dicitur magistratum publicum

¶ Secespitam esse Antistius Labeo ait, cultrum ferreum, oblongum, manubrio eburneo, rotundo, solido, vinculo ad capulum auro argemq. fixum clavis aeneis. x. Cypro, quo Flamines, Flaminicae Virgines Pontificesq. ad sacrificia vtuntur. Eadem alias dicitur, qua in sacrorum vtuntur, sacraria namq. in templis roticulo aeneo olim sepebantur, in quo tubae relictae sunt, per quas manib. sacra tangere licet. est hoc in templo, Bona dea: sed & in aliis locis: & sunt reliqua repagula quadam, ita secespita dicitur duob. modis. Secius est, quod secespita scaturit libum, seu placenta, quae soleat necessarii sacrificijs adhiberi.

¶ Suffimenta sunt, quae faciebantur ex faba milio-q. molito, mulso, sparso, ea dijs dabantur eo tempore, quo vix calcatae prolo. ¶ Serpsit, vbi sum t antiqui pro serpsit, unde videntur serpulae dictae, quas nunc serpentes dicimus, ex Graeco, quia illi ἰσπερα, nos pro aspersione eorum, S, litera posita, vt ἰσπερα, imo septem. ¶ Suffibulum est vestimentum albi, prae extima qua-drangulum, oblongum, quod in capite Virgines Vestales cum sacrificant semper habere solent, idq. fibula comprehenditur.

¶ Silentio surgere ait dicit, vbi qui post mediam noctem auspicandi causa ex lectulo suo silentio iuravit, & liberatus a lecto, in solido se posuit, se-detq. ne quid eo tempore deiciat, rursusq. se in lectum reposuit: hoc enim est proprie silentium, omnis vitii in auspiciis va-

[reliculo.]

pag. 156

cuitas Veranius ait non utiq. ex lecto, sed

ex cubili, ne rursus se in lectum reponere necesse esset. ¶ Sarpiuntur vineae, id est putantur, vt in xj. Quandoq. sarpta, donec dempta erunt, Sammanalia, liba farinacea in modum rotae facta. 2 Suffuerat, sub eodem lecto fuerat. Scribunt lapidem esse ait, & ita vocari Antistius Labeo in agro Manullino 3 a diuinam rem faceret 4 Se quamq. seorsum quamq. ¶ Sanates dicti sunt, qui supra, infraq. Romam habitauerunt, quod nomen his fuit, quia cum defecissent a Romanis, breui post redierunt in amicitiam, quasi sanata mente: itaq. in xij. cautum est, vt idem iuris esset Sanatib. quod Forcib. id est bonis, & qui nunquam defecerunt a P. R.

¶ Sublucare arbores est ramos earum supputare, & veluti supputas lucem mittere; conlucare autem, succissis arborib. locum implere luce. ¶ Spurcum vinum est, quod sacris adhiberi non licet, vt ait Labeo Antistius. l. x. commentarij iuris pontificij, cui aqua admixta est, de fructum ves, aut igne tactum est, mustum vt ante, quam deternescat. ¶ Septimontio, vt ait Antistius Labeo hisce montib. ferria, Palatio, cui sacrificium, quod fit, Palaturo dicitur, vila 5 cui item sacrificium. Figuali 7, Subura, Cermallo, 8 Oppio, Caelio monti, Cispio monti. Oppius autem appellatus est, vt ait Varro rerum humanarum l. viij. ab Opita

¶ Opio Tusculano, qui cum praesidio Tuiculano missus ad Romam tuendam, dum Tullius Hostilius Veios oppugnaret, confederat in Carinis, & ibi castra habuerat. similiter

[1 nec 2 sella, vel sella 3 a ubi scribit 4 faceret 5 deservitum ut 6 Velia 7 Figualis 8 Cermallo 9 Opitire.]

pag. 157.

Cistiu a Leuo Cispio Anagnino, quod eiusde rei causa eam partem Esquiliarum, quae iacet ad vicum Patricium versus, in qua regione est adis Mesicis, tuitus est.

¶ Sistere sana cum in urbe condenda dicitur, significat loca in oppido futurorum sanorum constituere. quam 2 Antistius Labeo ait in commentario xv. iuris pontificij, sana sistere esse lectisternia certis locis & diis habere. ¶ Subigere 3 arietem in eodem libro Antistius esse ait dare arietem, qui pro se agatur, cedatur. Bene sponsis, beneq. volueris in precatatione augurali Messala augur ait significare sponde-ris, volueris. ¶ Serpula serpserit, ait idem Messala, serpens irreperit. Soleno idem ait esse consulo. Suad ted idem ait esse, sicte.

¶ Stellam significare ait Ateius Capito latum, & prosperum, auctoritatem secutus P. Seruilij auguris, (stellam) quae ex amella 4 aerea ad similes stellae locis inauguratis figuratur. ¶ Sinistrum in auspiciando significare ait Ateius Capito latum & prosperum auspicium, aut 5 silentium dubi 6 duntaxat vacat vitio. igitur silentio surgere cum dicitur, significat non interpellari, quo minus rem gerat. ad 7 sinistrum hortari quoq. anpi-

40

50

cia ad agendum, quod animo quis proposuerit.
 ¶ Satis verbum Varro melius fuit præterire, vt mihi videtur, quam tuam abfuri qui 8 opinio suas de eo restare: quia sciens præterij, tam hercules, quam de scabro, quod proximum sequebatur.
 ¶ Stipatores ait dictos à stipa, quam mercedis nomine accipiant custodes cuiusque corporis. vnde & stipam, quam 10 amphoræ cum extruuntur, firmari solent; etiam stipites, qui ob eandem causam destituuntur. ¶ Sollicitare
 [1 Crispium. 2 Q. 3 Subicere. 4 lamella. 5 at. 6 ubi. 7 at. 8 abfurdas. 9 recitare. 10 qua.]

pag. 158.

quidam dictum putant, vel vt citare ex solo, quod est ex suo loco ac sententia mouere. solum autem quin significet locum, quis dubitet? cum exsules quoque dicantur loco p arria sua puls.

T.

¶ Tappete 1 ex Græco sum- pfit, tappe- ræ. Ennius cum ait. t-appetem etiam dixit Turpi- lius in Demetrio Le tappetem veterem. sic tappet- s neutro genere. Terenium in campo Martio locum Verrius ait ab eo, dicendum fuisse, quod t-erra ibiper ludos Secularis Ditis patris ita leni-er tera- tur ab equis quadrigari- is, vt eorum lenis mor- tilitas 2 æquiparet mo- sus rapidos velocis Lu- næ. quod quam aniliter re- latum sit, cui- us manifestum est. ¶ Taurij ludi in- stituti dis Inferis ex hac causa videntur. Tarquinio regnante, cum magna incidisset pestilentia in mulieres gravidas, earum fetu si facti 3 sunt ex car- ne diuendita populo taurorum immolatorum. ob hoc ludi Taurij appellati sunt, & fiunt in circo Flamio, ne intro muros euocentur dij Inferi. Sed Taurios ludus Varro ait vocari, quod eis ludus discipu- lus pendens à doctore in cr- udo corio tauri solitus sit impelli, atque vt- que eo inibi cogi docere, quoad consisteret, & sola viru- te talorum constaret pedu- m firmitas. ¶ Talas- sionem in nuptiis Varro ait- sionem esse lani- fici ræxeg, id est quasillum, i- su enim so- litum appellari Talassionem. at quidam historiarum scriptor, Talassium ait nomine virum, rapta virgine vnice p- ulcherru- dinis, quodei id coniugium fuerit se- lix, boni hominis 4 gratia nunc redintegrari. tribuni

pag 159.

via rogatione l- ex Curiata fertur, quo Hanni- bal anno in conspectu Romæ cum esset. nec ex prædidi- is discedere liceret. ¶ Fabius Maximus Verru- cosus, id per TR. FL. & Ma-rcellus col. facere in- st- uerunt, vt nota- uit Ælius in xij. signi- ficationum verborum. ¶ T- rifulcum fulgur fuit ab antiquis dictum q- uia id, aut incendit, a- us afflat, aut re- rebrat. ¶ Togatarum duplex genus: prætextarum, h- ominum suffragio: quæ sic appellantur, quod togis prætextis rem

p. administrant- e, tabernariarum; quia hominibus ex- cellentibus etiam humiles permixti, vt sunt p- lagiarij, serui denique & caupona ex tab- ernis honeste prodeant persepe. ¶ Ta- uras, vaccas steriles ap- pellabant, ait Verru- s, quæ non magis pariant, quam tauri, sed vero- similis sit ex Græco dic- tas, quia Græci vaccas, tauipas appellant. ¶ Todi sunt aues parua, & toti- lli, quarum. m. Plaurus in Sy- ro, cum ait Cum extri- tis talis, cum todillis eru- sculis. ¶ Tubillustria quibus. diebus adscribi rumijn Fastis est, cum in atr io Sutoris agna tubæ lustrantur. ab is tubos appellant, quod genus lustrationis ex Arcadia Pallanteo i trans- latum esse dicunt. ¶ T- uditantes, tudentes, negotium iud- entes significare ait Cincius, id est agentes. E- nnius l. 2. Hæc inter se totum- 2 ui iuduan- tes. & Lucretius item libro 2. Nec tuditantes rem cessant extrinsecus villan. ¶ Iudices mall- eos appellant antiqui à tunden- do, 3, quam- is alij 3 cruribus 4 tudites. Inde Ateius Philo- og- us existimat Tuditano cognomen inditum, quod caput malleoli simile habuerit. Tullios al- ij dixerunt esse filanos, alij riuos, alij
 [1 Arcadie Pallanteo, vel Arcadia Pallante 2 tota 3 alij 4 iudib.]

pag. 160.

vehementes proiectiones sanguinis 1 arcuatim fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius in Ajace. Ajax misso sanguine tepido tulij efflantes volat. ¶ Topper significare. ait Artorius cito, fortasse, celeriter, temere. 2 cito, sic in Nelei carmine. Topper fortunæ commutat- tur hominibus (citius) sic C. Næuius. Capesser flam- mam Volcani cito. 3 sic in eodem. Namque nullum peius macerat 4 humanum, 5 quam de mare sæuum. Viret 6 cui sunt magnæ topper confringent. impor- tunæ vnde 7 (fortasse) sic Coelius l. vij. Ita vt i se quisque vobis studeat æmulari in statu fortunæ reip. (eadem re gesta.) topper nihilo minore negotio acto, gratia minor esset. for- tasse, sic Acasius in Io. Topper, vt fit patris ten- cicititas. 8 (Ennius vero sic.) Topper, fortasse valet in Enni & Pacuui scriptis. apud Ennium est, Topper quam nem- melius scit. Pacuuius. Topper tecum fit potestas faxit, si mecum velit. ad 9 in anti- quissimis scriptis celeriter, ac mature. in Ody- ssa vetere Topper facit homines vtrius fue- rint. Topper citi ad ædis venimus Circeæ, 10 simul duona eorum portant ad nanis millia. alia in iisdem 11 & inferuntur. Tibicines etiam hi ap- pellantur, qui sacerdotes viri speciosi publice sacra faciunt, turbarum lustrandarum gratia. ¶ Torrens participialiter pro exurens ponitur, vt est apud Pacuuium in Antiopa. Flammeo vapo- re torrens terræ fetum exufferit. signifi- cat etiam fluium subitis imbribus concitatum, qui alioqui siccitatibus exarescit. quius 12 aquam ipsam quæ fluit, flumen recte dici ait Ælius Gallus l. 2. quæ ad ius pertinent. ceterum vulgi con- luet idi-

fuetudine vtrumq. iam dici flumen, & perennem
 [1 annu. 2 mature. 3 topfer. 4 macit. 5 hermona. 6 vires. 7 an-
 da. 8 pater istam eiecit foras. 9 at. 10 Circes. 11 indidem. 12 Tubici-
 ner. 13. quamun.]

pag. 161.

fluumium & torrentem. ¶ Torū, vt significat torridū,
 aridum per vnum quidem, R, antiqua consuetudine
 scribitur. led quasi per duo R, scribatur pronuntiarī
 oportet, nam antiqui nec muras, nec semiuocales
 litteras geminabant, vt fit in Ennio, Arrio, Anno.
 ¶ Turmam equitum diciam esse ait Curiatius quasi
 terimam: quod terdeni equites ex tribus tribubus
 Titienfium, Raminum, Lucerum fiebant. itaque primi
 singularum decuriam esse ait Curiatius decuriones dicti, qui ex
 eo in singulis turmis sunt, etiam nunc terni. ¶ Torri
 a torro, 1 deductum proprie significat ficcare, atque
 arefacere. sed vsurpatum esse iam pro eo, quod fit i-
 gne vrere. Plautus (in) vna edet 2 opera in furnum
 calidum condito, atque ibi torreto. ¶ Turannos,
 3 Etrufcos appellari solitos ait Verrius a Turrheno
 duce Lydorū, a cuius gentis præcipua crudelitate
 etiam tyrannos dictos. Tyria maria in prouerbium
 deductam est: quod Tyro oriundi Poeni adeo potentes
 mari fuerunt, vt omnibus mortalibus naviga-
 tio esset periculosa. Afranius in Epitola. Hunc
 ferriū autem maria tyria conciet. ¶ Toruitas
 à ferocia taurorum dicta est. Pacuius in Ar-
 morum iudicio. Feroci ingenio toruus præ gran-
 di gradu. & Cum recordor eius ferocem, & tor-
 uam confidentiam. Turbelas 4 dixisse est
 quos, quas nunc turbas appellamus, testis est
 Plautus in Pseudolo. Quo alto 5 & quantas soleam
 turbelas dare. ¶ Tutulum vocari aiunt Flaminic-
 arum capitis ornamentum, quod fiat victa
 purpurea innexa crinibus, & extractum in
 alectudinem. quidam pileum lanatum forma me-
 tali figuratum, quo Flamines, ac Pontifices
 vtuntur, eodem nomine ꝑvocari. Ennius li-

[1 Torrens a torro. 2 vna a depol. 3 Turrheno. 4 turbellas 5 Quales.]

pag. 162.

baq. fistores argæos, & intulatos. ¶ Tuor
 video; Tueor, defendo in vsu olim fuit.
 sed iam promiscue vtuntur, & ponitur tue-
 or, pro video; & contueor, pro defendo. ¶ Tuga-
 ria à tecto appellantur domicilia rusticorum
 sordida. Afranius in V-irgine. Sordidum
 tugurium est, turpe Cæcilius in Hypo-
 bosimæo. Habitab-at in tugurio sine o-
 perculo. quo nomine Valerius in expuna-
 tionie xij. fait etiam signifi-
 cari. ¶ Tuscum vicum ce-ceri omnes quidem scrip-
 tores dictum aiunt ab eo, quod Persena rege
 descendente 1 ab obli-tione, remanserunt
 Roma, locoq. his dato, ibi habitauerunt Ve-
 entes fratres Celes & Vibena, vnde post eieci, quod
 Tarquinium Romam secum max-ime reducere cupie-
 rint. M. Varro, quod ex Cœlio in eum locum deduci
 sint. ¶ Toxicum dicitur cerua-nus venenum, quo
 quidam perungere sagit-tas soliti sunt.

Cæcilius in Gamo. Vt hom-inem miserum
 toxico transegerit. Afranius in
 vxorium istud toxicum mit-tite.
 quidam dictos aiunt à Tusco ¶ Tuscos
 rege Hercu-
 lis filio. Alii quod vnici studii si-nt sacrificiorum,
 ex Græco, velut duconei ¶ Vade ¶ Tusculum
 ab eadem causa sacrificiorum, v-el quod aditum dif-
 ficilem habeat, id est, dæmono. ¶ Tumulum Sstio
 Alius sic definit; Tumulus est cumulus are-
 næ editus secundum mare fluctib. in altum elo-
 uatus. vnde similiter & manufac-tus, & nat-
 uralis proprie dici potest. ¶ Tumultuarius
 milites, dicuntur lecti ob subitum ti-morem, v-
 nde etiam tumultum dici ait Verrius, quia non aliunde
 is ornatur 2 quam ab Italicis & Gallicis h-omnib.
 [1 descendente. 2 oriatur.]

pag. 163.

qui immin ent Italia. itaq. nullum
 tumultum, præter quam Gallicum, aut domesticum
 nominabam. ¶ Thomicæ Græco nomine appellantur
 canabi impoliti, & sparto leuiter tortæ
 restes, ex quibus funes fiunt. Lucilius Vidimus
 vincitum thomicæ can-abina. Opillus 1, Aure-
 lius ait moll-em puluillum, quem in
 collo habent, restis ne laxat, thomicem vo-
 cari. ¶ Tongera Alius Sri-lo ait noscere esse,
 quod Præcæstini tong-ionem dicant. pro
 tionem significat 2 ia-tius dominari. Ennius.
 Alij rhetorica tongent, & vincere
 etiam quandoq. videtur significare.
 ¶ Tesca Verrius ait loca augurio desig-
 nata, quo tem-ino finis in terra auguri. Of-
 itius Aueli-us loca consecrata ad
 augurandum scrib-sit. sed sancta loca vndiq.
 sepra doce nt Pontificis libri, in quibus
 scriptum est. ¶ Templum-q. sedentiq. tescumq.
 sine deo, sine deæ dedicauerit, vbi eos ac-
 cipiat volentes, propitioq. Hostius belli
 Hybrici li. per gentes alte atherias, atque
 ama tesca, per- que violabis 2 templa antiq a
 deum. Cicero 2-ero aspera difficilium aditu
 dixit, cum ait Lo-ca aspera, saxa tesca tuor.
 Accius in Philo-tæta. Quis tu es mortalis,
 qui in deser-2, & tesqua te adportas loca.
 ¶ Tonsillam ait esse Verrius palum dolatum
 in acumen, & culpidie præferratum, vt existi-
 mat, qu-em configi 3 in litore nauis re-
 ligande causa. Pacuius in Medio. 4 Acces-
 si ad-eam, & tonsillam 5 pegi lato in litore.
 Accius Phinidis. Tacete, & tonsillas lito-
 re la-edo 6 edite. ¶ Tonsam Ennius signifi-
 [1 Opillus 2 volabilis 3 configi 4 Medio 5 tonsillam 6 lato.]

pag. 164.

cat remum, quod quasi tondeatur ferro
 cum ait lviij. Poste recumbite, vestrae.
 pectora pellite tonsis. item. Pone petune,
 exia referunt ad pectora tonsis. & in
 Alota. Alius in mari vult magno tenere
 60 tonsam. ¶ Thymbræum Apollinem Vergilius

à monte Thymbraco appellauit, qui est in agro Troiano. ¶ Toleno 1 est genus machinæ, quo trahitur aqua alteram partem prægrauante pondere. dictus à tollendo. ¶ Tolerare, patienter ferre. Accius in Neoptolemo. Aut 2 quisquam potis est tolerare acritudinem. Ennius l. ij. Ferro se cæde, 3 quam ditis his toleraret. ¶ Toles tumor in faucibus quæ per diminutionem tonsillæ dicuntur. ¶ Tullianum, quod dicitur pars quædam carceris Ser. Tullium regem ædificasse aiunt. ¶ Taxat^{io} verbum ponitur in his, 4 quæ finiuntur, quoad tangi liceat. in. litibus quoque, arbitrove 5 cum proscribitur quoad ei iussit 6 statuendi. ¶ Taxatio dicitur, quæ sit certæ summæ. a tangen-

do autem dici etiam scænici testimonio sunt, qui taxatores dicuntur, quod alter alterius maledictis tangit. ¶ Tabernacula dicuntur à similitudine tabernarum, quæ ipsæ, quod ex tabulis olim fiebant, dictæ sunt, non vt quidam putant, quod tabalis claudantur. ¶ Tagit. Pacuuius in Teucro. Vt ego, si quisquam me tagit. & tagam. Idem in Hermiona. Aut non cernam, nisi tagam. sine dubio antiqua consuetudine vsurpauit. nam nunc ea sine præpositionibus non dicuntur, vt contigit, attigit. ¶ Tablinum proxime Atrium locus dicitur, quod antiqui magistratus in suo imperio tabulas

[1. Toleno 2. Hand 3. cædi, 4. ijs. 5. arbitriou 6. ius sit.]

SCHEDÆ

SCHEDAE QVAE FESTI
FRAGMENTO DETRACTÆ
APVD POMPONIVM LÆTVM
EXTABANT.

Ex bibliotheca Fulvii Vrsini.

pag. 167.

¶ Manubiæ Iouis tres creduntur esse, quarum vnae sint minime, quæ moneant placatæq. sint. Alteræ quæ maiores sunt, ac veniant cum fragore, discutiuntque aut diuellant quæ à Ioue sint, & consilio deorum mitti existuntur. Tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniant: & quanquam nullum sine igne fulgur sit, hæ propriam differentiam habeant, quæ aut adurant, aut fuligine deformant, aut accendant, quæ statim mutant deorum consilio superiorum. ¶ Manias Ælius Stilo dicit ficta quæ i ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alij maniolas appellant. Manias autem, quas nutrices minitentur paruulis pueris esse larvas, id est manes deos deasque, qui aut ab inferis ad superiores manant, aut Mania est eorum auia materna. sunt enim vtriusque opinionis auctores. ¶ Mamerthus prænomen Oscum est, ab eo quod hi Martem Mamertem appellant. ¶ Mamiliorum familia progenita sit à Minimia Telegoni filia, quam Tutu-
li procreavit, quando id oppidum ipse condidisset.
¶ Mantare, sæpe manere. Cæcilius in Epistola.
iam ne 3 adeo manta. iam hoc vide, cæcus animum
¶ Manticularum vsus pauperibus in nummis
recondendis, etiam nostro sæculo fuit. Vnde manticulari dicebantur, qui surandi gratia mantulas arte-
tractabant. Inde poetae pro dolo sic agendo
vsi sunt eo verbo. Pacuvius. Ad manticulandum a-
sistit aggreditur. scit enim quid promeruerit. mo-
dici manticulatur, . . . Ita me facti oppressi iugo.
Item deinde. Aggrediar actu regem manticulantem.

[1 quædam 2 fuit 3 alora.]

pag. 168.

dum est mihi. et. Machinam ordiris nouam mantica-
cula 1 & tactu, an sanctiora dicis iuraturanda. Plau-
tus hoc significare videtur, quibus quotidie parua
noxæ extergeantur. frequens enim antiquis ad man-
nos tergendas vsus fuit mantelorum. ¶ Moelson per-
sona comica appellatur, aut coci, aut nautæ, aut eius
generis. dici ab inuentore eius Mœtione comædo
(vi) ait Aristophanes Grammaticus.

¶ Maniana appellata sunt à Manio censore qui pri-
mus in Foro vltra columnas tigna profecit, quo ampliarentur superiora spectacula. ¶ Maior Græcia dicta
est Italia, quod eam Siculi quondam obtinuerunt: vel
quod multe magnæque ciuitates in ea fuerunt ex Græcia
profectæ. ¶ Maius mensis ex compluribus ciuitati-
bus Latinis ante urbem conditam fuisse videtur.
qua ex causâ vtrum à maioribus, vt Iunius à iunio-
ribus dictus sit: an à Maia, quod Mercurio filio e-
ius res diuinae fiant solennes: an quod ipsi deæ in
multis Latinis ciuitatibus sacrificia fiebant. . . . 2 A
¶ Monstrum vt Ælius Stilo interpretatur, à monen-
do dictum est. velut monstrum. Item Sennius Ca-
pito, quod monstrer futurum, & moneat volunta-
tem deorum, quod etiam ¶ prodigium, velut præ-
dictum 3 & quasi prædictum, quod prædicat eadem,
& ¶ portentum quod portendat: & significet. inde
dici apparet id quartum, quod mihi vsus est ad
ciendam, prædictum cum ex eadem significatione
pendeat, & in promptu sit omnibus id est ¶ ossem-
tum: quod item ab ostendendo dictum est apud
auctores: qui monent histiones in scena, sed et-
iam vbi adiciuntur commentarij. ¶ Monile dic-
tum est ornatus mulieris: qualem habuisse Eri-
-

[1 manticula 2 A ipse mensis 3 prodicium.]

pag. 169.

phylam fabulæ ferunt, ex eo etiam equis præpendens
a collo ornamentum, monile appellant. ¶ Molu-
crum non solum quo mola teruntur 1 dicitur, id
quod Græci *μολα* appellant, sed etiam tumor ven-
tris, qui etiam virginibus incidere solet, cuius me-
minit Afranius in Virgine. Ferme virgini, tanquam
grauida mulieri vterus, molucrum vocatur, transit
sine doloribus. Cloatius etiam 2 A in libris sacro-
rum, molucrum esse aiunt ligneum quoddam qua-
dratum, vbi immolatur. Idem Ælius in explanatione
carminum Salarium eodem nomine appellari ait,
quod sub mola supponatur. Aurelius Opilius appel-
lat vbi molatur. ¶ Mola etiam vocatur far totum,
& saie sparsum: quod eo molito, hostiæ apergan-
tur, molas auas incepte quidam dictas putant. ¶ Mun-
du. etiam mulieris

um virginali mundo clam patre. En-
 etiam ære Ceteris. Qui 3 mundus appellatur, qui
 ter in anno solet patere, 3. kal. Sep. & 4. Non. Octob.
 & 3. id. Nonemb. Qui (vel omni dictus est, quod
 terra mouetur. ¶ Mamphula appellatur panis Sy-
 riaci genus, quod, vt ait Verrius, in clibano ante-
 quam perecoquatur, decidit in carbones, cineremque,
 cuius meminit Lucilius. Pistricem. valida 5 si nummi
 suppeditabunt, addas empleuron, mamphulas quæ
 10 sciat omnis. ¶ Municeps est, vt ait Ælius Gallus, qui
 in municipio liber natus est. Item qui ex alio ge-
 nere hominum munus functus est. Item qui in mun-
 15 cipio ex seruitute se liberauit à municepe. Item
 municipes erant, qui ex aliis ciuitatibus Romam ven-
 issent, quibus non licebat magistratum capere, sed

[1 al. verrantur. al. uertuntur, 2 A & Ælius 3 Quin 4 id
 omne 5 validam.]

pag. 170.

tantum muneris partem. At Seruilius 1 aiebat initio
 fuisse, qui ea conditione ciues Ro. fuissent, vt semper
 remp. separatim à populo Rom. haberent, Cumanos,
 Accranos, Atellanos, qui æque ciues Ro. erant & in
 legione merebant, sed dignitates non capiebant.

¶ Mutas, quæ 2 è literis appellatas quidam putant,
 quod positæ in vltimis partibus orationis obmutescere
 cogant loquent. m. quidam quòd parua, exiguæque
 sint vocis, vt quando mutum oratorem, aut tragædum
 dicimus. Multam Osce dici putant pœnam quidam.
 ¶ Varro ait pœnam esse, sed pecuniariam, de qua
 subtiliter in l. i. quæstionum Epist. refert. ¶ Mulleos
 genus calceorum aiunt esse, quibus reges Albanorum
 primi, deinde patricij sunt vsi. M. Cato originum li. vii.
 Qui magistratum Carulem cepisset (calceos) mulleos
 allutaciniatos 3 ceteri perones. Item Titinius in Seriana
 4 iam cum mulleis te ostendisti, quos tibiatis in calceos.
 quos putant à nullando dictos. i. luendo. ¶ Multifariam
 dixerunt antiqui, videlicet, quod in multis locis fari
 poterat. ¶ Manius Egeri 5 Ne morensem Dianæ
 consecrauit, à quo multi, & clari viri orti sunt, &
 per multos annos fuerunt. vnde & prouerbium. Multi
 Mani Aricie. Sinius Capito longe aliter sentit. ait enim
 turpes & deformes, significari, quia ¶ Maniæ
 dicuntur deformes personæ. & Aricie genus panni
 6 fieri, quod manici 7 appellatur. ¶ Mœne singulariter
 dixit Ennius. Apud Emporium in campo hostium pro
 8 mœne. ¶ Mutire, loqui Ennius in Telepho. Palâ
 mutire plebeio piculû est. ¶ Mœnia, muri, & cetera
 munienda vrbis gratia

[1 al. Seruilius 2 quæstam 3 allutaciniatos, vel lunator 4 Serina
 5 Egerius agraria 6 panis 7 Manij 8 al. per.]

pag. 171.

facta: vt Accius in Hellenibus. Signa extemplo
 canere, ac tela ob mœnia offerre imperat. Significat
 etiam officia. Plautus in Neruolaria. 1 Prohibent
 que mœnia alia, vnde ego fungor 2 mea, Murrinam
 genus. ¶ Manuos in carminibus ioculari. Ælius Stilo
 significare ait bonos: & Infer-

di. ¶ Manes pro boni dicuntur à suppliciter eos ven-
 nerantibus propter metum mortis, vt immanes quo-
 que pro valde 3 dicuntur. ¶ Mulcerdas prima syllaba
 producta dicebant antiqui ster-
 cidas murum. ¶ Mapalia castæ Pœnicæ appellantur
 in quibus quia nihil est secreti, solet solute viuenti-
 bus obici id vocabulum. Cato Originum libro
 quarto. ¶ Mapalia vocantur vbi habitant: ea quasi
 cohortes rotundæ sunt. ¶ Metalli 4 dicuntur in lege
 10 militari quasi mercenarij. Accius Annali. XXVII.
 Calones, famulique metalliq. 5 caculæq. id quo ge-
 nere hominum Cæcilia familia cognomen putat
 dictum. Quod est.

¶ Manum & mentum, prouerbium est ex Græco
 ductum, quod est, καλὰ μὲν τὸ πῆλ' ἀνὴρ, καὶ χαλὰ τὸ
 κρ. Calchantem vitis ferentem quidam augur vicin-
 us præteriens dixit errare: non enim ei fas esse no-
 uum vinum. . . ¶ Minusculæ quinquartus appellatur
 Idus Iun. quod is dies festus est tubicinum, qui
 20 colunt Mineruam, cuius deæ proprie festus dies est.
 ¶ Quinquartus mense Martio. Multi Mariani dici so-
 lent à C. Mario instituti, cuius milites in furca sunt
 posita 6 tabella varicosius onera sua portare asue-
 uerant.

[1 Strabo 2 al. fungar 3 A non bonis 4 metelli 5 metellique 6
 perposita.]

pag. 172.

SEX. POMPEI FESTI
 LIBER XIII. INCIPIT.

¶ Mulus 1 . . . ea sterilis sit
 quam mulus. vel quod vt mulus non suo genere
 sed equis ortus, sic ea Solis, non suo fulgore luceat.
 ¶ Murtix deæ sacellum
 ¶ Martius mensis initium anni fuit & in Latio & post
 Romam conditam, quod eo 2 genus erat bellico-
 sissima, cuius rei testimonium est, quod postero-
 res mensès, qui annum finiunt, à numero appella-
 ti vltimum habent Decembrem. ¶ Malo cruce, ma-
 40 culino genere eum dixit Gracchus in oratione, que
 est in P. Populium posteriorem 3 tam præsentem
 tavit antiquam consuetudinem, quam hunc fron-
 tem atq. hunc stirpem idem antiqui dixerunt, &
 rursus hanc lupum, hanc metum. Item cum idem
 in Pompilium & matronas 4 ait. Eo extemplo inti-
 tuto, dignus fuit qui malo cruce periret

. . . & impro-
 bum, qui assidue in litibus moraretur: ob camque
 causam in ordine staret aduentum Prætorum.
 At Ælius Stilo, qui minime ordine viueret. 6
 . . . in ea oratione, quam scribit de suis virtu-
 tibus contra Thermum. Quid mihi fieret, si
 non ego stipendia (in ordine) omnia ordinarius
 meruissim semper? sunt quidam etiam, qui mani-
 pulatam, quia infimè sit ordinis, appellatum cre-
 50 dant ordinarium. ¶ Ornatus dicitur & bonis artibus
 intitu-

infructus; & honores adeptus in populo: etiam
[1 A vehicu' a luna adhibetur quod eam 2 ea 3 posteriore 4 Po-
pulum & Marthonem 5 Hac cum sine pag. 32. coniungenda
unt- 6 A M. Cato.

pag. 173.

bene aptus, vt miles, aut gladiator, & acturus fabu-
las. Atq; & ornatus dicitur cultus ipse, quo quisorna-
tur vt cum dicimus aliquem tragico vel comico or-
natu prodire.

¶ Orestides nymphæ, montium cultrices
¶ Ordo sacerdotum æstimatur deorum A I
maximus quique Maximus videtur Rex, dein Dialis,
post hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto
Pontifex maximus. Itaque in solus 2 Rex supra om-
nis acubatur. Licet 3 Dialis supra Martialem, &
Quirinalem Martialis supra proximum. Omnes
idem 4 supra Pontificem. Rex, quia potentis-
simus. Dialis, quia vniuersi mundi sacerdos qui ap-
pellatur Diuum. Martialis, quod Mars conditori
ris vrbis patrem. Quirinalis, socio imperij Romani
Cuius ædifico Quirino. Pontifex maximus, quod
iudex atq; arbiter habetur rerum diuinarum, huma-
narumque. ¶ Ordiri est rei principium facere, vnde
& togæ vocantur exordia 5. ¶ Opaca vocantur vim-
brosa. ¶ Opalia dies festi, quibus supplicatur Opi,
appellatur, quorum alter ¶ Optutu-
tu, quæ optuitu, à verbo, quod est tuor, & si-
gnificat video. ¶ Optatam hostiam, alii optimam
appellant eam, quam Edilis tribus constitutis ho-
stis optat, quam immolari velit. ¶ Optima spolia
dicuntur originem quidem trahentia ab ope Satur-
ni vxore, quod ipse agrorum cultor habetur, nomi-
natus à saturo, tenenque falcem effingitur, quæ est
insigne agricolæ. Itaque illa quoque cognomina-
[1 maiestate, vt 2 aliu communi scilicet, 3 scilicet 4 item
5 a legordite]

pag. 174.

tur Coniua, & esse existimatur terra. Ideoque in
Regia colitur à P. R. quia omnes opes humano ge-
neri terra tribuat, ergo & opulenti dicuntur terre-
stribus rebus copiosi, & hostiæ opimæ præcipue
pingues, & opima magna & ampla. Vnde spo-
lia quoque quæ dux P. R. duci hostium detraxit,
quorum tanta raritas est, vt intra annos paulo
trina con-
tingerint nomini Romano. vna, quæ Romulus de A-
crone, altera, quæ Consul Costus Cornelius de To-
lumio, tertia quæ M. Marcellus Ioui Feretrio de vi-
ridomato 1 fixerunt. M. Varro ait opima spolia esse,
etiam si manipulari miles detraxerit, dummodo duci
hostium

non sint. Ad ædem Iouis Feretri poni testimonio
esse libros Pontificum, in quibus sit. Pro primis spo-
liis bouem 2 pro secundis solitaurilibus pro tertiis
agro publice fieri debere, esse etiam compelli reges 3

Iegem opimorum spoliorem talem. Cuius auspicio
classe procincta optima spolia capiuntur, Ioui Fere-
trio dari oporteat, & bouem cædito, qui cepit aris-
cc. secunda spolia in Martis aram in campo, solitauri-
rilia vtra voluerit, cædito. tertia spolia Ianui 4. Qui-
rino agnum marem cædito, c. qui ceperit ex are
dato, cuius auspicio capta dis baculum dato. huius
ædis lex nulla extat, neque templum habeat neque 5
fecitur. Vt qui optima lege fuerint 6 adici solet, cum
quidam magistratus creantur

¶ Obscum duas diuersas & contrarias significatio-
nes habet. Nam Cloatius putat eo vocabulo si-
[1 Viridomaro. 2 boue. 5 Pompili regis 4 Iano 5 necne
6 sruant.]

pag. 175.

gnificari sacrum, quo etiam leges sacræ obsecræ i di-
cuntur, & in omnibus fere antiquis commentariis
scribitur Opicum pro Obsco, vt in Titini fabula
quinta. Qui obsco & Volse fabulantur, nam lati-
ne nesciunt. i quo etiam verba impudentia, & elata
appellatur obscena, quia frequentissimus fuit vs-
us Obscis libidinum spurcatum. Sed eodem etiam
nomine appellatur locus in agro Veienti, quo frui
soliti produntur Augures 2 A Romani. ¶ Obigitat
antiqui dicebant, pro ante agit, vt obambulare.
¶ Obinunt, Obuunt. ¶ Obiurar antiqui pro ad-
tu ponebant, vt est in

Penthesilea. Formida-
bant obiurare

¶ Ob vos sacro, in quibusdam precationibus est, pro
vos obsecro, vt sub vos placo, pro supplico. ¶ Op-
portune dicitur ab eo quod nauigantibus maxime
vtilis, oportateque sunt portus. ¶ Obherbescere, her-
bam increscere.

¶ Oboritur, nascitur. nam præpositionem ob, pro ad,
soli tam ponis, testis hic verus. Tantum gaudium ob-
oriri ex tumultu maximo. & Ennius. Ob Romana no-
tu legiones ducere cepit. ¶ Obnectere, obligare,
maxime in nuptiis frequens est. ¶ Obseruasse dicitur,
qui obseruat quid cuiusque causa facere debet. Ita-
que bis obseruat, coluisse aliquem dicitur. ¶ Om-
mentans; Lilius in odysea, quom ait, In Fyllum ad-
uenies, aut ibi ommentans, significat obmanens, sed
ea significatione, qua sæpe fieri dicitur. id enim est
mantare. ¶ Ops antiqui dicebant quem nunc opu-
lentum, vt testimonio est, non solum ei contrarium
inops

[1 al. sacrata obsco al. obsecra. 2 A publici populi. 3 is qui.]

pag. 176.

concedit. ego egens exortus sum. ¶ Obsidionalis co-
rona est, quæ datur imperatori ei, qui obsidione li-
berauit ab hostibus obseffos. ea fit ex gramine viri-
di fere ex eo loco descripto, in erant inclusi. her-
bam autem victoriæ signum fuisse apud antiquos alij
quod 1 exemplis docuimus. Quæ corona magnæ
auctoritatis fuit. nam & P. Decio data dux sunt,
vna ab exercitu vniuerso, altera, ab his qui fue-
runt in præsidio obseffi, & L. Sergio 2. Denique, qui

Achilles Romæ existimatus est : ac fertur centies & vicies pro rep. depugnasse. coronis donatus. xxvi. in his aureis viii. ciuicis xiiii. muralibus tribus. obsidionali vna. Inter obsidionalem, & ciuicam hoc interesse, altera singularis salutis signum est, altera diuersorum 3 ciuium seruatorum. ¶ Obsitum Cloatius, & Ælius Stilo esse aiunt violatum attractumque de cælo. Cincius quom, 4 qui deo deæque 5 obstitit, id est qui viderit quod videri 6 nefas esset. ¶ Obsitino, obfirmato, perseveranti, vt tenere possit, vt Pacuuius. obstinati exortus vt Accius in Amphitryone. Vt tam obstinato animo confusus tuo. Cato in O. Terminus de. X. hominibus. Rumorem, fama floccificet capitas 7 stupris, obstinatus insignibus flagitiis. Næuius in Lycurgo. Vos qui astatis obstinati. ¶ Obsrudant, obfatulent, ab auidæ truendo Scyngilam, 9 non fumendo cibum. Vnde & obsrudulentum dixit Titinius. Obsrudulenti aliquid, quod peccam sedens: aut luculentaster, 10 aut formaster frigidus. ¶ Obsidiam, tanquã præsidium, subsidium, recte dicitur. cuius etiam auctor. C. Lælius pro se apud populum. Vt in 11 nobis terra marique simul obsidium

[1 aliquot 2 Sicinio 3 vniuersorum 4 cum 5 qui deo, qui deæ 6 al. videre 7 al. cupitus 8 al. trudendo 9 gingiuam 10 al. hic la- taster, 11 vii.]

pag. 177.

facerent. Et Sallustius historiarũ. I. Magnis operibus 1 perfectis 2 obsidium cepit per L. Catilinam legatum. ¶ Obsitum, obliquum. Ennius L X V I. Montibus obstitis, obstantibus, vnde oritur nox. Scin L V I I I. Amplius exaugere obstipulumve 3 solis. Cæcilius in imbro. Relupina obstito capitulo sibi ventum facere cunicula 4. Lucretius. Omnia mendose fieri, atq. obstita necesse est. ¶ Obsalutare, offerre salutandi gratia dicebant antiqui, vt consalutare, persalutare. ¶ Obuaticator dicebatur, qui cuiquam occurrebat, quo minus rectum iter conficeret. ¶ Oufentine tribus initio causa fuit nomen fluminis Oufens, quod est in agro Priuernate mare intra 6 & Taracinam. Lucretius 7 Priuerni Oufentina venit, fluuioque Oufente, postea deinde à Centoribus alij quoq. diuersarum ciuitatum eidem tribui sunt adscripti. ¶ Oscillum Santra dici ait, quod oscillent, id est inclinent, præcipitesq. afferantur. 8 Oscillantes, ait Cornificius, ab eo quod eos cælare sint soliti personis propter verecundiam, qui eo genere lusus vrebantur. Causa autè eius iactationis proditor Latinus rex, qui prælio quod eis 9 fuit aduersus Mezentium Cæritum regem nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iupiter factus Lariaris. Itaque (scit eius 10 dies feriatis liberis, seruosque requirere eum non solum in terris, sed etiam qua videretur cætum posse adiri per oscillationem, velut imaginem quandam vitæ humanæ, in qua altissima ad infimum interdum, infima ad summum eferuntur. atque ideo memoriam quoque redintegrari initio acceptæ vitæ per motus cunarum, lactisque alimentum, quia per eos dies feriarum, & oscillis moueantur, & lactata potione

[1 al. opiq- 2 al. profellus 3 obfipo lumine. 4 al. C. Lælius im-

brex 5 tunica 6 al. inter mare, & 7 al. Lucilius 8 efferantur 9 al. ei 10 per sex eos f. scilicet eos.]

pag. 178.

vtantur. nec desunt qui exemplum Græcorum secutos putent Italos, quod illi quoque iniuria interfecto Icaro, Erigone filia eius dolore impulsâ suspensio perisset, per simulationem

¶ Ostentum non solum pro portento poni solere, sed etiam principaliter

testimonio est Pacuuius in Medo. Atque ecum in ipso tempore ostentum seneim. & Accius in Bacchis. Præsens præsto irrideris nobis stirpe . . . . .

vtro ostentum obtulit. ¶ Obscinum tripudium est, quod oris cantu signum significat quid portenditur; cum cecinit cornu, cornix, noctua, aut 3 quæ alis ac volatur, vt buteo, sinqualis, aquila, immittulus, vulturus. picam aut 4 Martius, Heroniusque, & parra, & in oscinibus, & in alitibus habentur. ¶ Ostium vrbe ad exitum Tiberis in mare fluentis Ancus Martius rex condidit, & feminino appellasse vocabulo fertur. quod siue ad vrbe, siue ad coloniam, qua postea condita est, refertur, Quod neutrum certe plura . . . . .

. . . . . ferri non debet. ¶ Osculana pugna in proverbio, quo significabatur victos vincere, quia in eadem & Valerius Læuius imperator Ro. à Pyrho erat victus, & breui eundem regem deuicerat. Sulpicius. . . . . item Imperator noster. eius rei meminit Titinius hoc modo. Hæc quidem quasi Osculana pugna est . . . . .

fecus, quia in fugere post hinc spolia colligant. Signi [1 al. candens 2 al. Claudius 3 aliter 4 Picus aut.]

pag. 179.

ficatur etiam osculo ianuum, vt Plautus in Neruolaria. ¶ Osculum sar est mihi

qui ambo 1 mi patet: quod inter cognatos, propinquosq. institutum ab antiquis est, maxime feminas

¶ Optima lex 2 . . . . . in Magistro populi faciedo qui vulgo Dictator appellatur, quam plenissimum posset ius eius esse significabatur, vt fuit Mani Valerij, M. F. Volusuina gentis 3 qui primus Magister à populo 4 creatus est propter 5 quam vero prouocatio ab eo magistratu ad populum dicta 6 est, qua ante non erat, desitum est adicij vt optima lege,

vt pote inminuto iure priorum Magistrorum. ¶ Originum libros quod inscripsit Cato, non satis plenum titulum propositi sui videtur amplexus, quando prouocant ea, quæ sunt rerum gestarum P. R. ¶ Optio qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. his 7 adiutor dabatur centurioni à Trib. Militum, qui ex eo tempore, quem velint; centurionibus permittum est optare. etiam nomen ex facto sortitus est. Plautus in Asinaria. Qua me, qua vxore, qua tu feruum

Sauream potes, circumduce, aufer, promitto tibi non obli-

obfuturum si id effeceris tibi, optionem sumito Leonidam. ¶ Obsidionem potius dicendum esse, quam obsidium, adiuuat nos testimonio suo Ennius in Telamone quom ait. Scibas natum ingenium Aiaceum, cui tu obsidionem paras. Item alio loco. Hecbor, qui haud cessat obsidionem obducere. ¶ Orare antiquos dixisse pro agere; testimonio sunt, quodd & oratores, & hi qui nunc quidem legati, tunc vero oratores reip. mandatas partis agebant. Ennius quoque quom dixit in libro 1. Annalium. Facere vero.

[1 ambo 2 Δ cum dicebatur. 3 Volusii N 4 populi 5 post al. data 6 is.]

pag. 180.

quod tecum precibus pater orat. ¶ Oscos quos dicimus ait Verrius Opiscos antea dictos. teste Ennio, quom dicat, De muris rē gerit Opiscus. Adicit etiam, quodd stuprid inconcessū libidinis obscena dicatū, ab eius gentis cōsuetudine inducta quodd verū esse non satis adducor, quom apud antiquos omnes fere obscena dicta sint, quæ mali omnino habebantur. vt illa Virgilij testimonio sunt, vt superiorum auctorum exempla referre non sit necesse, quom ait. Harpyias obscenas volucres. & Obscenamque famem. ¶ Obpræpositione antiquos vsos esse pro ad, testis est Ennius, quom ait. LXI I I I. Omnes occidi, obscensique in nocte serena, id est, accensi. 1 & in Iphigenia, Acherontem adibo 2 vbi mortis thesauri adiacent. 3 Eiusdem autem generis esse ait obferre, obtulit, obcurrit, oblatas; obiectus: mihi non satis persuadet. ¶ Ostentum, quo nunc vtimur interdum prodigij vice, quin participaliter quoque dici solitum sit, non dubium facit etiam C. Gracchus de legibus a se promulgatis, quom ait. Quod vnum nobis in ostentum, ipis in vsum adportatur. ¶ Occisitantur, sæpe occiduntur. sic C. Gracchus: pro rostris in P. Popilium. Homines liberi nunc in oppido occisitantur. ¶ Osi sunt, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quæ est de lege Minucia, quom ait. Mirum si quid his iniuria sit, semper eos osi sunt. quod nunc quoque cum præpositione elatum frequens est, quom dicimus, semper perosi. ¶ Ostende, ostendam: vt permultis aliis exemplis eius generis manifestum est. ¶ Optionatus, vt D. curionatus. Pontificatus dicitur, vt Cato in ea, quam habuit apud equites. Maiores seorsum, atque diuersum pretium

[1 al. lucenti 2 al. obibo 3 obiacent.]

pag. 181.

parare bonis, atque strenuis, decurionatus, optionatus: hastas donaticas, aliosque honores. ¶ Ob os, ad os significat. . . . Item vt superioribus quoq. exemplis restatus 1 est. ¶ Obsonitauere, sæpe obsonauere. Cato in suatione (de lege orchia derogaretur. 2 Qui antea obsonitauerat: postea centenis obsonitauerat. Significat autem conuiuari. ¶ Ostentus, sæpe ostendis gloriandi causa. Sed & participaliter: id & dici debet, & dictum est feminino genere. ¶ Quibus duabus multabantur apud antiquos in minoribus delictis, vt in maioribus amb. 3 nec hunc vltura numer. 1 excedebat multatio: quæ posteaquæ ære signato vti ciuitas cepit, pecoraq. multatio in incu-

ria corrūpēbātur, vnde etiā peculatus crimē vsurpari cceptum est, facta æstimatio pecoralis multæ, & boves cētēnis assibus, oues denis æstimata. Inde suprema multa, id est maxima appellatur tria milla aris. Item vinctis 4 minoribus delictis. ¶ Oliuitorum antiqui dicebant, quō olea cogebatur: 5 vt messem cum frumenta: aut vindemiam, quom vvas. quod vocabulum potius frequentari debebat, quam nullum 6 eius significationis causa 7 haberemus, quamuis quidam obliuitatem meam 8 dicant. Oppidorum originem optime refert Cato. Cicero lib. i. de gloria, eamque appellationem vsurpationem appellaram esse existimat, quod opem darent adiciens, vt imitetur inertias 9 Stoicorum. ¶ Oreum, quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Vragum 10, quod & v, littere sonum per o, efferebant: per c, litteræ formam nihilominus, g, vsurpabant. Sed nihil astat exemplorum, vt ita esse credamus: nisi quod his 11 deus maxime nos vrgeat. ¶ Obmoueto, pro adnoueto dicitur.

[1 restaturus 2 ne legi Orchia derogaretur 3 xxx bob. 4 vinctis 5 al. colligebatur 6 al. nullam 7 al. causam 8. al. obliuitatem eam 9 al. meptius 10 Vragum 11 ii.]

pag. 182.

batur apud antiquos, vt alia: quæ relata sunt. ¶ Offendices ait esse Titius nodos, quibus apex retineatur, & remittatur. At Veranius coriola existimat, quæ sint in loris apicis, quibus apex retineatur, & remittatur, quæ ab offendendo dicantur, nam quom ad mentum peruentū sit, offendit mentū. ¶ Oluatū, Antistius Labeo ait esse mensuræ genus. ¶ Occultum, offerre, significat sub terram fere ponere. ¶ Obiacuisse antea iacuisse. ¶ Præceptat, in saluari carmine est, se se præcipit. ¶ Pa pro parte; & po, pro potissimum 2 positum est in saluari carmine. ¶ Promenerat item, pro monet. ¶ Prædoviont, præoptant. ¶ Prospices, prospice. ¶ Pænis 3, pennis 4, vt Casinas dicebant, pro Camænis: & Cænas pro canis. ¶ Polteo, pro vltiore. ¶ Polet: pollet: quia nodum geminabant antiqui consonantis. ¶ Plissima 5, plurima. ¶ Pretet tremonti prætemunte. ¶ Per fines, perfringas. 6 ¶ Pro mention 7 præcipuum, præter ceteros meritum. aut pro medium 8 hoc est participat, aut 9 pro indiuiso dicimus. Priuiclio es, 10 priuis, id est singularis. ¶ Petilam suram: ficcam, & substrictam vulgo interpretatur. Scæuola ait vngulam albam equi ita dici. ¶ Pilumnoe poploe in carmine saluari, Romani, velut pilis vti assueti: vel quia præcipue pellant hostis, ¶ Præpetes aues quidam dici aiunt, quia secundum auspicium faciunt præteruolantes. alij quod aut ea, quæ præpetamius indident. aut quod præteruolent, aut ex Græco tractum putat, quodd ante conspectum volent nostrū. inepte. sex præpositione Latina cōponentes & Græcō vocabulo. 1 ceterum poetæ promiscue omnes aues ita appellant. Pilare compilare, sunt qui Græcæ originis.

[1 al. Oluatium 2 al. populo 3 al. Pænis 4 al. Pænis 5 al. Plissima 6 al. perfringat 7 al. promerion 8 al. medio 9 al. vt ut 10 priuicliat.]

pag. 183.

¶ Picati appellantur quidam, quorum pedes formati

sunt in speciem sphingum: quod eas Dorificas vocat.
 ¶ Petulantes, & petulci etiam appellatur qui proteruo impetu, & crebro petunt laedendi alterius gratia. Ver. in iv. Geor. Neq. oues, hodieq. petulci floribus insultent, & Cornigeras norunt matres.

agnique petulci. Et Afranius in Ida. Nostrum in contentum, aut confesum ludum; sapiumq. petulcum. Interdum pro veloce vsi videntur antiqui, vt hoc vsu intelligi potest. Exiit quasi petulcus quidam, pedibus conuibravit.

¶ Petrarum genera sunt duo, quorum alterum naturale saxum prominens in mare, cuius Ennius meminit L. XI. Alte delata, ceterisque 2 ingentibus recta. & Leuius 3 in Centauris. Vbi ego saepe petris. alterum manufactam, vt docet Aelius Gallus. petra est, qui locus 4 dextra ac sinistra fornicem expleturusq; 5 ad libramentum summi fornicis. ¶ Petillere antiqui pro petere dicebant: ea quidem forma verbi, qua sunt lacescere, & incessere. sed vt mihi videtur, quom significabant saepius petere, vt petessant, saepius petant. ¶ Perrones rustici fere dicuntur propter vetustatem, & quod deterrima quaque ac praeurptus. ia agri petra vocantur, vt rupices idē a rupicis. ¶ Petauristas Lucilius a petauro appellatos existimare videtur, quom ait. Sicuti mechanici, cui alio exilure petauro. At Aelius Stilo quod in aere volent, cum ait Petaurista proprie Graece, ideo quod his, *oēs dicitur petra*. ¶ Petoritū, & Gallicū vehiculū esse & nomē eius dicitū esse existimant a numero iij rotarum. alij Osce, quod hi quoq; petora quatuor vocent alij Graece, sed *osioris* dicitum. ¶ Petiminia in his 3 iumentorum vlcera, & vulgo appellant, & Lucilius

[1 al. pedicus. 2 petrisq; 3 Leuius 4 al. qua totius 5 al. expletura est 6 a rupibus 7 u 8 al. humoris.]

pag. 184.

meminit quom ait. Vt petimen naso, aut lumbos cervicibus tangat. eo nomine autem, & inter duos armos suis quod est, aut necos i solitū appellari testatur. Nauis in descriptione Sullae 2, quom ait. Petimine piscino qui meruerat. ¶ Pennas antiquos ferunt appellasse penas ex Graeco, quod illi *petna* ea, quae sunt volucriora 3 dicant. Item easdem penas, vt crescat. ¶ Pictor Zeuxis risu 4 mortuus, dum ridet effluisse pictam a se anam *petuū*. cur hoc loco relatum sit a Verrius, cum de significatu verborum scribere propositum habuerit, equidem non video, cum verficulos quoque (adhuc eret tulerit & ineptos pati, sed nullius praetorsus praetexto nomine: qui tamen sunt hi. Nam quid modi facturus risu denique? nisi pictor fieri vult, qui risu mortuus. ¶ Picta quae nunc toga dicitur, purpurea ante vocitata est, eaque erat sine pictura. eius rei argumentum est pictura in aede Verrum, & Consiliorum, in altera M. Fuluius Flaccus, in altera T. 6 Papirius Cursor triumphantes ipsa picti sunt. ¶ Tunica autem palmata a latitudine clauorū dicebatur, quae nunc a genere picturae appellatur. ¶ Impetum, indutrium, indulgentem perinde composita esse ait Verrius, atq; impune, & immunis, mihi non satis persuadet.

¶ Pietati a dem consecratam ab Acillo. 7 aiunt eo loco, quo quondam mulier habitauerit, quae patrem

suum inclusum carcere mammis suis clam aluerit, ob hoc factum, impunitus 8 ei concessus est. ¶ Picum a uem quidam dicitum putant a Pico rege Aboriginum, quo dissolutus fit 9 A

¶ Piscatorium aet vetusto more appellatur, quod in [1 al. pectus 2 al. sulca 3 a l. volucris 4 risu 5 ea de re venulorū & ineptos satis, & nullius pretij 6 f L. 7 Acilio 8 impunitas 9 quod is solius eo rri.]

pag. 185.

monte Albano datur pro piscibus. ¶ Pedā vestigium humani praecipue pedis appellasse aut quos in commentariis quibusdam inueniri solet. ¶ Pelscia in saluari carmine Aelius Stilo dicit ai, capitia ex pellibus agnignis facta quod Graeci pelles vocent peteē neutro genere pluraliter. ¶ Peltiferum fulgur dicitur, quo mors, exilium vt significari solet. ¶ Pisalitem appellant Nauis Pantaleontem, id est Pisis oriundum tyrannum, cum alioqui inde profecti nunc Pisani dicantur.

¶ Pedibus obstitum, id est pediculis, Titinius pedicosum appellat hoc modo. Rus detrudetur pediculus, squalidus. Pedes autem pro pediculis. sic Plautus refert in Curculione. Item genus A i inter homines meo quidem animo, vt muscae, culices, cimices, pedesq; pulicesq; & Linius in gladiolo. Pulices, ac cimices an pedes, responde mihi. & Lucilius. Vbi me vidit, caput scabit, pedes legit. ¶ Pefestas inter alia quae (si) inter precatorem dicuntur, 2 cum fundus lustratur, significare videtur pestilentiam, vt intelligi ex ceteris possunt, quom dicitur, Aertas morbum, mortem, labem, nebulam, impetiginem. ¶ Pedum baculi genus incuruum, vt Virg. in Buc. quom ait. At tu sume pedum, quod me cum sepe rogaret. ¶ Pedem struit in xij. significat fugit, vt ait Ser. Sulpicius. ¶ Pistum pisendo perpolitum, antiqui frequentius vsurpabant, quam nunc nos dicimus.

¶ Pedarium Senatorem significat Lucilius quom ait. Agipes vocem mittere cepit. qui ita appellatur, quia tacitus transeundo ad eum, cum sententiam probat, quid sentiat, indicat. ¶ Piscatorij ludis, vocantur, qui mense Iunio trans Tiberim fieri solent pro quatuor piscinorum. Piscinae publicae, hoc [1 a lononem 2 fal. interpretatores dicunt imprecatores 3 al. a piscendo propoliturum.]

pag. 186.

dieq; nomen manet, ipsa non extrat ad quam & natatum, & exercitationis alioqui causa veniebat popululus. Vnde Lucilius ait Pro obtuso ore pugil, piscinensis reses. ¶ Pectenatum tectum dicitur a similitudine pectinis in duas partes diuisum, vt tectum in quatuor. ¶ Piarī eos velut proprio verbo, ait Verrius, qui patum sint animati, cum mentis suae non sunt, per quaedam verba liberantur incommodo.

¶ Pignora, pignora eo modo, quo Valelij, Aufelij, pinos, palis, dicebantur. ¶ Pictusum Palari dicta est ea regio Urbis, quam Romulus obuersam posuit, ea parte, in quaplurimum erat agri Romani ad mare versus, & quia 2 mollissime adibatur vrbs: cum Etruscorum agrum a Romano Tiberis discluderet cetera viciniae ciuitates colles aliquos

aliquos haberent oppositos. ¶ Peculatus est nunc quidem quaecumq; publicum furtum, sed indictum est à pecore, vt pecunia quoque ipsa. Iam 4 etiam noxijs 5 pecore multabantur, quia neque aris adhuc, neque argenti erat copia. Itaque suprema multa etiam nunc appellatur. ¶ Piatrix dicebatur sacerdos, quæ expiare erat solita, quam quidem simulatricem, alij sagam, alij expiatricem vocât; & piamenta, quibus vitur expiando, alij purgamenta. ¶ Piacularis porta appellatur propter aliqua piacula, quæ ibidem fiebant, vel, vt ait Cloatius, cum ex sacro 6 per aliquem piaculo soluitur, vt aliqua pifandi propitiandique causa immolatur. ¶ Pigere interdum pro tardari, interdum pro pœnitere poni solet. ¶ Pingere, pigere, vnde plantæ pangi dicuntur, cum in terram demittuntur.

¶ Permutatur id propriè dici videtur, quod ex alio loco
[1 Pinassi, Papij. 2 qua 3 aliquot 4 Nam 5 noxia 6. cum facto.]

pag. 187.

in alium transfertur, at commutatur, quom aliud pro alio substituitur. Sed ea iam confuse in vsu sunt.

¶ Pierides Mulsæ propter amœnitatē, ac solitudinem Pierij montis dictæ videntur, quo 1 esse 2 secretis locis propter studia liberalia delectentur.

¶ Percontatio pro interrogatione dicta videtur ex nautico vsu, quia conto pertentant, cognoscuntque nauigantes aquæ altitudinem. ob quam causam ait Verrius etiam secundam syllabam per o. solere scribi. mihi id falsum videtur: nam est illa percunctatio, quod

is, qui curioso quid interrogat, percunctari sit; vt recte per v. literam scribatur. ¶ Perfugam Gallus Ælius ait, qui liber, aut seruus, aut hostis sui 4 voluntate ad hostes transferit. qui idem dicitur transfuga, quamquam sunt, qui credant perfugam esse, non tam qui alios fugiat, quam qui ob ipem commodorum ad quempiam perfugiat: ¶ Perfacul antiqui, & per te facul dicebant, quod nunc facile dicimus, inde permanfit in consuetudine facultas.

¶ Peremptalia fulgura Græccus 5 ait vocari, quæ superiora fulgura, vt 6 portenta vi sua peremant duob. modis, prioribus tollendis: aut maiore manubiâ, vt tertia secundæ, secunda primæ cedat. nam vt omnia 7 superentur fulgure, sic rectum fulgur manubiis vincit. ¶ Perediam & bibesiam Plautus finxit sua consuetudine, cum intelligi voluit cupiditatem edendi & bibendi. ¶ Peremere Cincius in libr. de verbis priscis ait significare idem, quod prohibere. at Cato in li. qui est de re militari pro viciare vsus est.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

¶ Tabem eam, quæ faceret tabescere apud antiquos
[1 eod 2 al. eae 3 per conclusus resit, 4 sua 5 Granus 6 aut 7 omnia.]

pag. 188.

vsurpatum. Sallustius quoque frequenter, vt in Catilina, cum ait. Vitribes plerisque ciuium animos inuaserat. & in li. iv. historiarum. Qui quidem nos, vt tubes in Vrbeni coerit 1 & Corunibis 2 pro Liburnia. Propter hanc tabem, atque perniciem do-

mus totius. ¶ Tabellis pro chartis vtiebantur antiquis, quibus vltro citro 3 siue priuatim, siue publicè opus erat, certiores absentes faciebant. vnde adhuc tabellarij dicuntur. & tabellæ missæ ab imperatoribus. ¶ Tagax furunculus à tagendo 4 cuius vocabuli Lucilius meminit. Et mutonis manum perscribere posse tagem. 6 ¶ Tages nomine Genij filius, nepos Iouis, puer dicitur disciplinam dedisse aruspicij duodecim populis Etruriæ. ¶ Taminia vuz siluestris genus. videtur Verrio dicta, quod tam mira sit quàm minium. ¶ Talus in Sabinorum nominibus prænominis loco videtur fuisse. ¶ Talentorum non vnum genus Atticum est sex millium denarium. Rhodium & 7 Cistophorum quatuor millium, & quingentorum denarium. Alexandrinum xij. 8 denarium Neapolitanum sex 9 denarium. Syracusanum trium 10 denarium. Rheginum victoriarum. ¶ Tâne, eo vsque, vt Ælius Stilo & Opillus 11 Aurelius interpretantur. Itaque Afranius. Tamne ardua tna plena est aranearum. ¶ Thaleæ 12 nomen dictum 13 alij ab ætatis flore ajunt, alij quodd carmina semper floreat ¶ Talipedare antiqui dicebant pro vacillare pedibus lassitudine, quasi qui trahit pedes, vt talis videatur insilitere, aut identidem tollere pedes.

¶ Tam significationem habet, cum ponimus præpositiuam quandam, cui subiungimus quam, vt cum dicimus, tam egregium opus tam paruo pretio venifende.

[1 al. coniectus. 2 Cornificus. 3 citroque 4 tagendo 5 manu perscrabere 6 tagacem 7 septem. m. 8 iix. m. 9 vii. m. 10 iiii. m. 11 Opilius 12 Thalia 13 esse.]

pag. 189.

id est sic, vt apud Græcos quoque τὸν ἀπαρτοῦ. Item ex contrario ei dicimus, quom malus Homerus, tam bonus Cherylus 1 poeta est. At antiqui tam etiam pro tamen vsi sunt, vt Næuius. Quid 2 si taceat, dum videat, tam etiam sciat, quid scriptum sit. Ennius. Illæ meæ tam potis pacis potiri. Titinius. Bene cum facimus, tam male subimus, vt quidem perhibent viri. Item. Quanquam 3 tædis nihil, tam elcator 4 simul vobis conulni. ¶ Tandem quom significat aliquando, interdum tamen ex superuacuo ponitur. vt apud Ter. in Phormione, quom ait. Ita ne tandem vxorem duxit Antipho iniussu meo? non enim hic tempus vllum significat. At Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait. Tandem aliquando. ¶ Tauri, verbenæque in commentario sacerorum significat ficta farina. ¶ Tama dicitur, cum labore viæ sanguis in erura descendit, & tumorem facit. Lucilius. 5 Inguenne existat, papula, tama, ne boa noxit. ¶ Tanius, Græcã vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitatis honorari, vt sit apud Cæcilium in Androgyneo. Sepulchrum plenum taniarum. ita vt solet, & al. as. Dum taniam qui 6 volnus vinciret. Ennius in Alexandro. Volans de celo cum corona, & taniis. Accius in Neoptolemo. Decorare est tanius, quã vrbenæ exenais. 7 ¶ Tædulum antiqui interdum pro fastidiosum interdum, quod omnibus tædio esset, ponere soliti sunt. ¶ Tatium occilium ait Lanuij 8 ab amicis eorum legatorum, quos interfecerat Tanius I-

trones, sed sepultum in Auentinienſi laureto. Quod ad ſignificationem verborum non magis pertinet, quam plurima alia, & præterita iam, & deinceps

[1 Choetilus 2 al. Quam 3 Quam 4 ea me caſtor 5 al. Lucretius. 6 qua 7 al. crænius 8 al. Lanij 9 al. Tatiani.]

pag. 190.

quæ referuntur. ¶ Taurorum ſpecie ſimulacra fluminum, id eſt cum cornibus formantur, quòd ſunt atrocita, vt tauri. ¶ Talionis mentionem fieri in xij, ait Verrius hoc modo. Si membrum rapit, ni cum eo pacit, talio eſto. neq; id, quid ſignificat indicat, puto quia notum eſt, permittit enim lex parem vindictam. ¶ Tarquitiæ ſcalas, quas rex Tarquinius Superbus fecerit, abominandi eius nominis gratia ita appellatas eſſe ait volgo exiſtimari. ¶ Tarpeia eſſe 2 effigiem ita appellari putant quidam in æde Iouis Metellina, eius videlicet in memoriam virginis quæ pacta à Sabinis hoſtibus ea, quæ in ſiniſtris manibus haberent vt ſibi darent, intromiſerit eos cum rege Tatius, qui poſtea in pace faciendâ cauerit à Romulo, vt ea Sabinis ſemper pateret. ¶ Tam perit, quomam extrema faba, in proverbio eſt, quòd ea plerumque aut proteritur, aut decerpitur à prætereuntibus. ¶ Tapulum legem conuulſalem ficto nomine conſcripſit ioculoſo carne Valerius Valentinus, cuius. m. Lucilius hoc modo. Tappulum rident legem concere 3 opimi. ¶ Termonem Ennius Græca conſuetudine dixit, quem nos nunc terminum hoc modo. Ingenti vadit curſu, qua redditus terminus eſt. & Hortatore bono prius, quam ſiniſtris termino. ¶ Trientem tertium pondo coronam auream dedidit ſe Ioui donum ſcripſit. T. Quintius Dicit. quom per nouem dies totidem vrbes, & decimam 4 Præneste cepiſſet. id ſignificare ait Cincius in Myſtagogicon. ii. duas libras pondo, & trientem, qua conuetudine hoſieq. vtimur, quom lignum bes alterum dicimus, id eſt pedem, & beſsem latitudinis habens, & ſextertium, id eſt duos aſſes, & ſemiſſem tertium. item ſi

[1 rapit, al. rapit. 2 al. etiam 3 congera 4 deditone.]

pag. 191.

tres aſſes ſunt & A 1 quadrans quartus 2 . . . . . ¶ Tertium diem pro ſereno dictum ab antiquis, nec ſe habere rei auctorem ait. ¶ Teretinatibus à flumine . . . . . ¶ Tripudium . . . . . cuius. in exultatione tripudiat . . . . . a terra paucienda, nam pauiare, eſt ferire, a quo & paumenta id ex Græco, quod illi τριπύριον, quod nos ferire . . . . . mum intactus uſur . . . . . ¶ Teminare, violare . . . . . & contaminare, dictum videlicet . . . . . ilintare. ¶ Teres eſt in longitudine rotundatû. quales aſſeres natura miniſtrat. ¶ Temetum, vinum. Plautus in Aulularia. Cererin' Strobile has facturi nuptias? qui? quia temeti nihil allatum video. Pomponius in Decima, Non multi temeti, ſed plurimi. Nouius in duobus Doſſenis. Sequimini perminate, ſequere temeti timor. idem in Funere. Agite, exite, remulentum 3 tollite: & in Surdo. Filias habeo remulen-

tas, ſed eccas video cedere. Afranius in Conſobriniſ. Pol magis iſtius temulentæ, futilis. ¶ Tintinnare eſt 4 apud Næuium hoc modo. Tantum ibi molæ crepitum faciebant, tintinnabant compedes, & apud Afranium. Oſtarij impedimenta tintinnare audio. ¶ Tributorum conlationem, quom ſit alia in capite, illud 5 ex cenſu, dicitur etiam quoddam temerarium vt poſt Vrberem & Gallis captam conlatum eſt, quia proximus xv. annis cenſus alius 6 non erat. Item bello Punico ſecundo, M. Valerio Leuino, M. Claudio Marcello coſo. quom & Senatus, & populus in ærarium, quod habuit 7 detulit.

¶ Tentipellium Artorius putat eſſe calciamentum ferratum, quo pelles extenduntur, inde quo Afranium [1 Δ quadrans. 2 Δ dicitur. al. symulentiang. 4 al. Tintinnare 5 al. aliud 6 populus 7 al. porcus.]

pag. 192.

dixiſſe in Promo 1. Pro manibus credo habere ego illos tentipellium. Tatinius ait Verrius exiſtimare, id medicamentum eſſe, quo rugæ extenduntur, quom dicat. Tentipellium inducitur, rugæ in ore extenduntur. quom ille Cornutus dixit. ¶ Tignum non ſolum in ædificiis, quo vtuntur, appellatur, ſed etiam in vineis, vt eſt in XII. Tignum iunctum ædibus, vineaue, & concapit 2 ne ſoluato. Tela proprie dici videntur ea, quæ miſſilia ſunt. ex Græco videlicet tranſlato eorum nomine, quoniam illi τένον miſſila dicunt, quæ nos eminus. ſicut arma ea, quæ ab humeris, dependentia retinentur manibus, quoniam quidem non minus in nobis eam partem corporis armum vocari exiſtimandum eſt, quam . . . . . ¶ Tigillum, Sororium. Vici appellari incipiunt ex agris, qui ibi villas non habent, vt Marſi ſunt Pel'gni. ſed ex vicis partim habent remp. & ius dicitur, partim nihil eorum, & tamen ibi nundina aguntur 3 negotij gerendi cauſâ, & magiſtri vici, item magiſtri paci quotannis ſunt. altero, cum id genus ædificiorum deſinitur, quæ contentia ſunt his oppidis, quæ itineribus, regionibusque diſtributa inter ſe diſtant, nominibusque diſſimilibus diſcriminis cauſâ ſunt diſpartita. tertio, cum id genus ædificiorum deſinitur, quæ in oppido priuo, id eſt, in ſuo quique loco proprio ita ædificat, vt in eo ædificio peruium ſit, quo itinere habitatores ad ſuam quique habitationem habeat acceſſum, qui non dicuntur vicani ſicut hi, qui aut in oppidi vicis, aut hi, qui in agris ſiunt, vicani appellantur.

¶ Viget dictum videtur a vi agendo, ſed non vi [1 al. Primo. 2 capulo 3 habentur.]

pag. 193.

agendis, hoſtilibusque rebus, verum his, quæ celer 1 . . . . . concitatur animo ad bonam frugentem. ¶ Voicram auem, que ſe vellit. Augures hanc eandem fuſillantem 3 appellant. ¶ Vigintiquinq; pœnas in XII. ſignificat vigintiquinq; aſſes. ¶ Victimam Ælius Srio ait eſſe vitulum, ob eius vigorem. alij autem, quæ vinſta ducatur ad altare;

altare: aut quæ ad 4 hosteis victos imoletur. ¶ **Ve-**
 stigal, æs appellatur, quod ob tributum, & stipen-
 dium, & equestre, & ordinatum populo debetur.
 ¶ **Via** sunt & publicæ, per Λ 5 . . . e omnibus
 eorum, quorum sunt priuatæ . . . . . vias
 licet, priuatæ, quibus veritum vti. . . . . præter
 munio. dionisa m lapides sunt, qua volet, iumenta
 agito. ¶ **Viatores** appellantur, qui magistratib. appa-
 rent. eo quia initio omnium tribuum, cum agri in
 propinquo erant vrbs, atque assidue homines rusti-
 cabant, crebrior opera eorum erat in via, quam vr-
 be, quod ex agris plerunq; homines vocabantur à
 magistratib. ¶ **Verticulas**, cum ait Lucilius, ita appel-
 lauit vertebas. ¶ **Vernæ**, qui in villis vere nati, quod
 tempus duce natura feturæ est: & tunc rem diuinam
 instituerit Marti Numa Pompilius, pacis concordia-
 ve obtinendæ gratia: inter Sabinos, Romanosque vt
 vernæ viverent, ne vincerent. Romanos enim
 vernas appellabant, id est ibidem natos, quos vin-
 cere perniciosum arbitrium Sabinis, qui coniuncti
 erant cum P. R. Vergiliæ dictæ, quod eorum orta
 ver finitur, ætas incipit. ¶ **Vastu** pro magnum.
 ponitur tamen & pro mani. Accius. lam hanc vrbe[m]
 ferro vastam faciet Peleus. & Pacuuius.

[1 celeriter 2 tendunt. 3 al. felicitatem. 4 ob 5 Λ quat ir.]

pag. 194.

Quales, scabres quod, inculata vastitudine. 1 ¶ **Ve** vi-
 ctis, in proverbium venisse existimatur, cum Ro-
 ma capta à Senonibus Gallis aurum ex cõuentione,
 & pacto adpenderetur, vt recederent, quod iniquis
 ponderibus exigi à barbaris querente Λ P. Claudio,
 Brennus rex Gallorum ad pondera adiecit gladium,
 & dixit, ve victis, quem postea persecutus Furius Ca-
 millus, cum insidiis circumuentum concideret, &
 quereretur contra fœdus fieri, eadem voce remunera-
 rasse dicitur. ¶ **Vegrande** significare alij aiunt ma-
 le grande: vt vecors, vesanus, mali cordis, maleque
 sanus. alij, paruum, minutum, vt quom dicimus,
 vegrande frumentum. & Plautus in cistellaria. Qui
 nisi itures nimium is vegrandi gradu. ¶ **Vecors** est
 turbati, & mali cordis. Pacuuius in Iliona. Qui ve-
 loci superstitione cum vecordis coniuge. & Nonius
 in . . . . . Coactus testimoniam ex animo detur-
 bat & Vecordiam. ¶ **Vapula** Papiria, in proverbio
 fuit antiquis, de quo Sinnius Capito sic refert, tum
 dici solitum esse, cum vellent minantibus ibi 2 signi-
 ficare se eos negligere, & non curare, fretos iure li-
 beratis. Plautus in Feneratrice, Heus tu in barbaria
 quod fecisse dicitur libertus suæ patronæ, ideo di-
 co . . . . . liberta salue. Vapula Papiria in bar-
 baria est, in Italia. Ælius hoc loco, vapula positum
 esse ait pro dolo. Varro, pro peri. teste Terentio in
 Phormione. Nam tu . . . . . respis verbero.
 & Plauto in Curculione. Reddin, an non mulietem
 prius, quam te huic meæ macharæ obicio multigi-
 a? Vapula ergo res vehementer iubeo, ne me terris.
 ¶ **Vacerram** Ælius & alij complures vocari aiunt
 stipitem, ad quem equos solent religare. Ateius ve-

[1 squalo scabre atq. 2 filii 3 Vapulare ego]

pag. 195.

ro Philologus hoc nomine significari maledictum
 magnæ acerbitatis, vt sit vecors & vesanus teste Li-
 uio, qui dicit. Vecorde, & malefica vecordia. ¶ **Va-**
 garem pro vagitu. Ennius li. XVI. Qui clamor oppu-
 gnantis vigore volati. Lucretius li. II. Et superatur, ite
 miscetur funere vigor. ¶ **Valuoli** fabæ folliculi appel-
 lati sunt, quasi valluoli, quia valuo factis excutiatur.
 ¶ **Vagulato** in L. XII. significat questio cum cõuicio.
 Cui testimoniu[m] defuerit, is tertius diebus ob portum
 obuagulatum ito. ¶ **Valgos** Opillus Aurelius, aliq; que
 cõplures aiunt dici, qui diueras suras habeant. Plau-
 tus in Milite glorioso. Qui talos vitiosos maiorem
 partem videas vagi salis & in Silitergo: Si nea mihi
 insignitos pueros pariat postea, aut varum, aut val-
 gum, aut compenem, aut patum, aut boschum si-
 lium. ¶ **Viere**, alligare significat, vt hic versus demon-
 strat. Ibant malaci viere Veneriam corollam, vade
 vimina, & vasa viminea, que vincuntur ligata. ¶ **Ver-**
 mina dicuntur dolores corporis cum quodam mi-
 nuto motu quasi à vermibus scindantur. hic dolor
 Græce $\sigma\epsilon\sigma\sigma$ dicitur. ¶ **Veruta**, pila dicuntur, quod Λ 3
 habeant præfixa. Ennius L. X. . . . . curius
 quingetos sape veruti. ¶ **Vruat**, Ennius in Androme-
 da significat, circumdat, ab eo sulco, qui fit in vrbe
 condenda vrvo aratri, quæ sit forma simillima vinci-
 ni à curatione orutis & dentis, cui præfigitur vo-
 mer. ait autem. Circum sese vruat ad pedes à terra
 quadringentos caput. ¶ **Vngulus** Ostorum lingua
 anulus, vt . . . . . si quid monumenti
 nacta est, qui eorum acquireret, est vngulus quem eã
 detraxit ebrio. Pacuuius in Iliona. Repugnanti ego
 porro hunc vi detraxi vngulum, & in Atalanta Su-
 [1 malefice, vacerra 2 frailli 3 al. verua.]

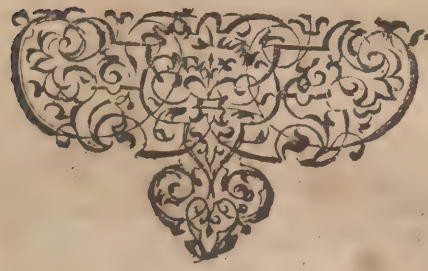
pag. 196.

spensum læuo brachio ostendo vngulum. ¶ **Vnciaria**
 lex appellari cœpta est. quam L. Sulla, & Pompeius
 Rufus tulerunt, qua sanctum est, vt debitores deci-
 mam partem . . . . .
 dicebant antiqui, cuius color inficiendo mutatur, vt
 Ennius cum ait. Cum illud, quo iam semel est imbuta
 veneno. ¶ **Ventabant** dixisse antiquo verisimile est,
 cum & præpositione adiecta . . . . .
 . . . . . aduentabant. V. ut uptum est, vel . . . . .
 . . . . . quod Graci $\nu\epsilon\alpha$ dicunt. ¶ **Venditiones** di-
 cebatur olim Censoru[m] locationes: quod velut fructus
 publicoru[m] locoru[m] venibãt. ¶ **Viminalis** & porta & col-
 lis appellatur, quod ibi viminũ fuisse videri silua, vbi
 est & arafoui Viminio cõsecrata. ¶ **Vindex**, ab eo quod
 vindicat, quominus is, qui præfuit, ab alio teneat.
 ¶ **Vineæ**, vt Verrius præcipit, quod vino feraces sint,
 etiam militares quãdam machinationes à similitu-
 dine appellatur. ¶ **Viuatus** & viuudus & poetis dicun-
 tur à vi magna. ¶ **Vindicia** appellantur res eæ, de
 quibus controuerfia: (quod potius dicitur ius, quia
 fit inter eos, qui contendunt. 1 Cato in ea, quam scri-
 bit. L. Furio du aqua . . . . .
 Prætores secundum populum vindicias dicunt.
 60 . . . Lucilius. Nemo hic vindicias, neque sacra, ne-

numen veretur. de quo verbo Cincius sic ait. Vindiciae olim dicebantur illae, quae ex fundo sumptae in usus adlatæ erant. at Ser. Sulpitius . . . . .
 tam singulariter formato vindiciam esse ait, qua de
 re controuersia est, ab eo quod vindicatur . . . . .

. . . . . & in XII. S. vindiciam falsam tulit, (si velit is, 2 . . . . . tor arbitros tres dato, aut arbitrio . . . . . fructus duplione damnum decidito.
 [X aut potius dicatur vindicia inter eos, qui conuenerunt 2 rs. s^o q^o l^o].

S E X

SEX. POMPEI FESTI
DE VERBORVM SIGNIFICATIONE,
LIBRI XX.

VNA CVM PAVLI DIACONI AB ANTONIO
AVGVSTINO EPITOME, CONIVNCTI.

Epistola Pauli ad Carolum Regem.

DIVINAE largitatis munere, sapientia potentiaque praesulgido Domino Regi Carolo Regum sublimissimo Paulus ultimus seruuulus, Cupiens aliquid vestris bibliothecis addere, quia ex proprio perparum valeo, necessario ex alieno mutuanti. Festus denique Pompeius Romanis studiis assatum eruditus, tam sermonum abditorum, quam etiam quarundam causarum origines aperiens, opus suum ad viginti vsque proluxa volumina extendit. ex qua ego prolixitate superflua quaeque, & minus necessaria pratergrediens, & quaedam abstrusa penitus stilo proprio enucleans, nonnulla ita vt erant posita relinquens, hoc vestra celsitudini legendum compendium obtuli. In cuius serie, si tamen lectum ire non dedignabimini, quaedam secundum artem, quaedam iuxta etymologiam posita non inconuenienter inuenietis, & praecipue ciuitatis vestrae Romulae, viarum, portarum, montium, locorum, tribuumque vocabula diserta, reperietis, ritus praeterea gentilium, & consuetudines, varias dictiones quoque poetis, & historiographis familiares, quas in suis opusculis frequentius posuere. quod exiguitatis meae munusculum si saeuae, & subtilissimum vestrum ingenium non vsquequaque repulerit, tenuitatem meam, vita comite ad potiora excitabit. Vale.

A BACTI magistratus dicebantur, quia coacti deposuerant imperium.

Abalienatus dicitur, quem quis à se remouerit.

Ambulantes, abscedentes.

Abarcer, prohibet.

Abauus dicitur, quia abest ab auo, & est auus aui.

Abortiuus, abortiuus.

Abemito significat demitō, vel auferto. *emere* 10 enim antiqui dicebant pro accipere.

Abgregare, est ab grege ducere: *adgregare*, ad gregem ducere: *segregare*, ex pluribus gregibus partes seducere. vnde & *ogregius* dicitur è grege lectus. quorum verborum frequens vsus non mirum si ex pecoribus pendet: cum apud antiquos opes, & patrimonia ex his præcipue constiterint. vt adhuc etiam *pecunias* & *pesulia* dicimus.

Abietaria negotia dicebantur, quã materiã nũc 20 dicimus. videlicet ab abietibus coemendis.

Abisse, pro adisse dicebant.

Abitionem antiqui dicebant mortem.

Abnutare sæpe abnuere.

Aboloes dicebant, pro ab illis. antiqui enim litteram non geminabant.

Aborigenes appellati sunt, quod errantes conuenerint in agrum, qui nunc est populi Romani. fuit enim gens antiquissima Italix.

Abortum grauidæ mulieris dicitur, quod non 30 fit tempestiue ortum.

Abrogare, infirmare.

Ab præpositio à Græco deducitur & ð. significat autem retractionem in partem posterioriorem.

Acoranum lutum, cum paleis mixtum.

Acerra, ara, quæ ante mortuum poni solebat, in qua odores incendebantur. alij dicunt arculam esse thurariam, scilicet vbi thus reponerent.

Acitare dicebant, quod nunc dicimus agitare.

Acieris, securis ærea, qua in sacrificijs utebantur sacerdotēs.

Acies, Acumen, Acus, & Acuere dicuntur ab ænũ quam Latine dicimus cotem.

Aclassis tunica, ab humeris non consueta.

Acumacruma, vtenilia ampliora.

Actus, modo significat in comœdijs, & traegœdijs certa spatia canticorum: modo iter inter vicinos quatuor pedum latum: modo in geometriã minorem partem iugeri, id est centum viginti pedum: modo motum corporis, vt hultionum & saltatorum, qui etiam ex hoc ipso actiuosi dicuntur.

Acspediens dicebatur, cui præcipuum erat in currendo acumen pedum.

Acus palca est. Varro rerum rusticarum tertio: acus subtruendum parturientibus. acus in area excutitur. Idem in eodem primo argillam mixtam acere. 60

Acus dicitur, qua sarcinatrix, vel etiam ornatrice vitur. palca etiam quædam de frumento acus dicitur. exercitus quoque instructio: quod est pars militum vehementissima est ad hostem vulnerandum acumine telorum. totum autem ex Græco sermone trahitur: cum sarcire apud illos ἀναστρέφει dicitur.

Ad aut proprie personam significat: vt Eo, ad Pompeium: aut locũ, vt Abijt ad theatrum.

Adagia, ad agendum apta.

Adasia, ouis vetula recens partus.

Adaxini, adegerint.

Adcensi dicebantur, qui in locum mortuorum militum subito subrogabantur: dicti ita, quia ad censum adijciebantur.

Addere est proprie idem dicere, & approbare dicendo: alias addicere damnare est.

Addubanum, Danubium.

Ad dues, addideris.

Adæo duas habet significationes. nam cum prima acuta effertur: idem significat, quod accedo. vt cum dicimus Adeo prætores: cum autẽ secunda, id est, quod vsque eo, non quidem secundum rationem, quia ad præpositio accusatiuis accommodata est: sed vetusta quadam loquendi consuetudine.

Ad exitam ætatem, ad vltimam ætatem.

Adfabrum, fabrefactum.

Adfatim dictum à copia fandi siue abundanter. Liuius: Adfatim edi, bibi, lusi. Terentius adfatim dixit pro eo, quod est, ad lassitudinem.

Adfectare est prouum animum ad faciendum habere.

Adfines, in agris vicini, siue consanguinitate coniuncti.

Adgressus, apud Ennium adgrettus fari, pro eo quod est adgressus ponitur. quod verbum venit à Græco ἀγρειν.

Adigas, dare cogas.

40 *Aditulum*, paruum aditum.

Adlesti dicebantur apud Romanos, qui propter inopiam ex equestri ordine in senatorum sunt numero adsumpti. nam patres dicuntur, qui sunt patricij generis: *conscripti* alij in senatu sunt scriptis adnotati.

Adlicit est, perducit aliquem in rem. dictum à verbo lacer, id est decipit. Hinc descendit inlicere, & oblectare, id est frustrantem inducere.

50 *Adliuescit*, liuere incipit, hoc est liuidum fieri.

Admissina aues dicebantur ab auribus, quæ consultantem inberent.

Admicat, sæpe, & leuiter oculo annuit. Næuius in Tarentilla: alij adnutat, alij admicat, alium amat, alium tenet.

Adolescit à Græco ἀδωρεσθαι, id est adresco, venit vnde fiunt *adulterus*, *adolefcentis*, *altare*: eo quod in illo ignis excreuit. & *exoliterus*, qui excessit olendi, id est crescendi modum: & *inolerus*, id est creuit.

Adoptatiuum ex adoptato filio natus.

Ador farris genus, odor quondam appellatum, ab edēdo; vel quod aduratur, vt fiat tostum. vnde in sacrificio mola salsa efficitur.

Adorare apud antiquos significabat agere. vnde & legati oratores dicuntur: quia mandata populi agunt.

Adorem laudem, siue gloriam dicebant: quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Adpromissor est, qui quod suo nomine promittit, idem pro altero quoque promittit.

Adrumani, rumorem fecit, siue commurmuratus est. quod verbum quidam à rumine, id est parte gutturis putant deduci.

Adsciscere est adiungere vel adiuuere.

Adscripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, vt essent coloni.

Adscriptitij, veluti quidam scripti dicebantur: qui supplendis legionibus adscribebantur. hos & adensos dicebant: quod ad legionum centum essent adscripti. quidam velatos, quod vestiti inermes sequerentur exercitum, nonnulli ferentarios, quod fuidis lapidibusque præliaturi ea modo ferrent, quæ in hostes iacerent. alij rorarios, quod id genus hominum ante, quam acies coirent in modum rorantis: tempestatis dimicaret.

Adscelara femina vel in bonam partem dicitur, velut honorata: vel in malam; quasi ad extremum periculum adducta.

Adsonere manu est admouere. quod ea quoque quæ in terram dimittuntur. feri dicuntur. vnde etiam leræ appellantur, quia foribus admotæ opponuntur defixæ postibus: quemadmodum ea, quæ terræ inferuntur.

Adstela, mentæ vocantur, ad quas sedentes flamines sacra faciunt.

Adsiduum dicitur qui in ea re, quam frequenter agit, quasi confedisse videatur. alij adsiduum locupletem: quasi multorum assium dictum putarunt. alij eum, qui sumptu proprio militabat: ab assē dando vocatum existimarunt.

Adspere, & præspere dicebāt antiqui à iâpiendo. sicut nos quoque modo dicimus ab æquo iniquum: à quærendo inquirere.

Adtegrare est, vinum in sacrificijs augere. integrare enim, & adtegrare minus factum est in statutum redigere.

Adtassent, statuerunt.

Adtestata dicebantur fulgura, quæ iterato fiebant, videlicet significationem priorum adtestantia.

Adtuum, & tritum ex Græco descendit: quia illi vestem tritam *αδτῶνας* appellant.

Adtubernalis, habitator continuæ tabernæ. quod genus domicilij antiquissimum Romanis fuisse testimonio sunt extere gen-

tes, quæ adhuc tabulatis habitant ædificijs. vnde etiam testæ castrensia, quæuis pellibus contegantur, tabernacula tamen dicuntur.

Adulatio iactatio quædam verborum figurata ab hastis velitaribus. velites dicuntur expediti milites, quasi volites, id est volantes.

Aduersus aut contrarium significat: aut idem quod erga.

Adulari est compositum ex accedendo, & adludendo.

Adulter, & adultera dicuntur: quia & ille ad alteram, & hæc ad alterum se conferunt.

Adulterina signa dicuntur alienis anulis facta.

Aduocari sæpe aduocat.

Aduofem, aduersarium hostem.

Æ syllabam antiqui Græca consuetudine per AI scribebant. vt aulai, pictai, musai.

Ædilis initio dicitur est magistratus, qui ædium non tantum sacrarum, sed etiam priuarum curam gerebat. postea hoc nomen & ad magistratus translatum est. Dicitur autem *Ædilis*, quod facilis ad eum plebi aditus esset. sed & *Ædilatus* dicebatur eadem dignitas, sicut pontificatus, magistratus.

Ædus, domicilium in edito positum, simplex, atque vnus aditus. siue ideo ædis dicitur, quod in ea æuum gerebat, quod Græce *αἶθρ* vocatur. itaque ædificare, cum sit proprie ædem facere, ponitur tamen pro omni genere constructionis *αἶθρα χῆστῶν*.

Æditimus, ædis intimus.

Ædituus, sacræ ædis tuitor. id est curam agens.

Ægeum mare appellatur, quod crebra in eo sint insulæ: vt procul aspicientibus species caprarum videatur. siue quod in eo *Ægæa* Amazonum regina perierit. siue quod in eo *Ægeus* pater Thelei se precipitauerit.

Ægrum ex Græco *αἶγρ* appellatur. à quibusdam putatur à voce doloris appellari: quod est *αἶγ*.

Ægyptinos, *Æthiopus*.

Æmidum, tumidum.

Æmiliam gentem appellatâ dicunt à Mamerco Pythagoræ philosophi filio: cui propter vnicam humanitatem cognomen fuerit *Æmilios*. alij, quod ab Alcanio descendat, qui duos habuit filios Iulum, & *Æmilon*.

Ænariam appellauerit locum, vbi *Æneas* classem à Troia veniens appulit.

Ænatores cornicines dicuntur, id est cornu canentes.

Ænolum, quod ex ære sit dicimus.

Æn. si dicti sunt comites *Ænæ*.

Ænulum, vas ex ære paruum.

Æquidiale apud antiquos dicitur est, quod nunc dicimus æquinotiale. quia nox diei potius quam dies nocti adnumerari debet. Græci quoque in hæc consentiunt *ισοπῆρας*, id est æquidiale, dicentes.

10

20

30

40

50

60

Aquilasium, significat ex toto dimidium dictum à lauatione lanæ, quæ dicitur æquilasium redire, cum dimidium decidit sordibus.

Aerarij Tribunus à tribuendo aere sunt appellati. Aerarium sane populus Romanus in æde Saturni habuit.

Aeribus pluraliter ab ære, id est aramento dicit Cato.

Aerosam appellauerunt antiqui insulam Cyprus; quod in ea plurimum æris nascatur.

Aerumulas Plautus refert furcillas, quibus religatas sarcinas viatores gerebant. quarum usum quia C. Marius rettulit, *mulæ Marii* postea appellabantur. itaque aeruminae, labores honorosos significant, siue à Græco sermone deducuntur. nam *αἰσπερ* Græce, Latine tollere dicitur.

Aeruscare, aera vndique, id est pecunias, colligere.

Aestimata pœna ab antiquis ab ære dicta est. qui eam aestimauerunt ære: ovem decussis, bovem centussis, hoc est decem & centum assibus.

Aestumias, aestimationes.

Aestuaria sunt omnia, qua mare vicissim tunc accedit, tunc recedit.

Agafones equos agentes, id est minantes.

Ægea via in nauis dicta, quod in ea maxima quæque res agi solet.

Agendum significat age modo. est enim adhortantis sermo.

Agere modo significat ante se pellere, id est minare. Vergilius: & potum passas age Tyrrine. modo significat iurgari; cum dicimus, agit cum eo furti. modo rependere: vt cum dicimus, gratias ago. modo i verbis indicare: vt cum dicimus causam ago. quin etiam si accessit gestus, & vulgus quidam dæcor: vt cum scenici agere dicuntur.

Agina est, quæ inferitur scapus trutinæ, id est in quo foramine trutina se vertit. vnde *aginatrices* dicuntur.

Agus dicitur à Græco ἀγός, quod significat castum. eo quod sit hostia pura, & immolationi apta. Agnus ex Græco ἀγνός deducitur. quod nomen apud maiores communis erat generis, sicut & lupus, quod venit ex Græco λύκος.

Agolum, pastorale baculum, quo pecudes aguntur.

Agonias hostias putabant ab agendo dictas.

Agonium dies appellabatur, quo rex hostiam immolabat. hostiam enim antiqui *agoniam* vocabant. *Agonium* etiam putabant deum dici presidentem rebus agendis: *Agonalis* eius festiuitatem. siue qua agones dicebantur montes: *Agonia sacrisua*, quæ fiebant in monte. hinc Romæ mons Quirinalis *Ægonis*, & collina porta *Æ-*

gonensis. *Agonium* id est ludum: ob hoc dictum, quia locus in quo ludi initio facti sunt, fuerit sine angulo, cuius festa *Agonalis* dicebantur.

Albegmina partes extorum, quæ dijs immolabant.

Albesia scuta dicebantur, quibus albenfes, qui sunt Marfi generis, vsi sunt, hæc eadem *decumana* vocabantur, quo essent amplissima, vt *decumani fluctus*.

Albiana ager trans Tiberim dicitur, à loco Albionarum: quod loco bos alba sacrificabatur.

Albogalerus, à galea nominatus. est enim pileum capitis quo Diales flumines, id est sacerdotes Iouis utebantur. fiebat enim ex hostia alba Ioui cæsa: cui adhibebatur apex virgula oleagina.

Albula Tiberis fluius dictus albo aquæ colore. *Tiberis* autem à Tiberio Silio rege Albanorum: quod is in eo extinctus est.

Album, quod nos dicimus, à Græco, quod est ἄλφον, est appellatum. Sabini tamen *alpinum* dixerunt. vnde credi potest nomen *Album* à Candore niuium vocitatum.

Alcedo dicebatur antiquis pro halcyone. vt pro Ganymede *Calamitus*: pro Nilo *Melo*,

30 *Alebria*, bene alentia.

Aleonem, aleatorem. Næuius: pessimorum pessime, audax, ganeo, lucro, aleo.

Aleudo, corporis pinguedo.

Alga, herba, quam mare ad litus proijcit. Vergilius in Bucolicis: Proiecta vilior alga.

Algeo ex Græco ἀλγῶ dicitur, id est doleo. vt sit frigus, dolor quidam membrorum, rigore coniectus.

40 *Alia* dicitur quod alit corpus.

Alicaria meretrices appellabantur in camgana solitæ ante pristina alicariorum versari quæstus gratia. sicut hæc, quæ ante staula sedebant, dicebantur *prostituta*.

Alienatus, qui alienus est factus.

Aliusmodi, pro alijsmodi.

Alorium, & *illorsum*, sicut introrsum dixit Cato.

50 *Alivai* dixit Plautus pro co: quod est alivæ rei.

Alives volatu auspicia facientes istæ putantur buteo, sanqualis: immusculus, aquila, vulturius.

Alivæ antiqui dicebant pro aliter Græco ἄλιος ἢ ἄλιος transferentes. Hinc est illud in legibus Numæ pompilij: SI QVIS ALIVÆ FAXIT IPSOS IOVI SACER ESTO.

60 *Allus*, pollex scandens proximum digitum

quod Græce dicitur *ἀμείβη*.
Aliensis dies dicebatur apud Romanos ob-
 cœniffimi ominis. ab Allia fluuii scilicet,
 vbi Romanus fufus à Gallis exercitus est.

Alma, lancta, fiue pulchra, vel alens: ab alen-
 do fcilicet.

Almities habitus almarum rerum.

Alitaria funt, in quibus ignis adoletur. Alta-
 ria ab altitudine dicta funt. quod antiqui
 dijs fuperis in ædificijs à terra exaltatis la-
 cra faciebant: dijs terreftribus in terra: dijs
 infernalibus in effofa terra.

Altellus Romulus d. cebatur, quafi altus in
 tellure: vel quod tellurem tuam aleret: fiue
 quod aleretur telis: vel quod à Tatio Sa-
 binorum rege pofitatus fit in colloquio
 pacis: & alternis vicibus audierit, locutus-
 que fuerit. ficur enim fit diriuautiue à ma-
 cro macellus, à vafco vafellus: ita ab alter-
 no altellus.

Alter, & pro non bono ponitur: vt in alicui-
 rijs altera cum appellatur auis, quæ vtique
 proftera non est. fic alter nonnumquam
 pro aduerfo dicitur, & malo.

Alterus ponebant pro eo, quod est aduer-
 bium alias.

Altercatio, iurgatio.

Alternatio, per vices fuffeffio.

Alterplicem, duplicem.

Altertra, alterutra.

Alterum Sinius ait idem fignificare, quod
 apud Græcos *ἄλλοτερον*. Quidam vero ex v-
 troque effe compositum *ἀλλοτερος* & *ἄλλοτερος*.

Alum proprie mare profundum.

Aluis ab alendo dictus alias ab altitudine.

Alucinatio, erratio.

Alueolum, tabula aleatoria.

Aluerno pro Laumedonte à veteribus Ro-
 manis nec dum aduetis Græcæ linguæ dictū
 est: fic Melo pro Nilo, Catamirus pro Gany-
 mede: Alpius pro Alpico dicebatur.

Aluis venter femina, ab alendo dicta est.

Am præpofitio loquelaris fignificat circum.
 vnde fupra *feruus ambactus*, id est circum a-
 ctus dicitur.

Amaffo, amauero.

Amatio ab amore denominatum.

Ambatus apud Ennium lingua gallica actus
 dicitur.

Ambarnales hoftiæ appellabantur, quæ pro
 aruis à duobus fratribus facrificabantur.
 Ambarnalis hoftia est, quæ rei diuinæ facra
 circum arua ducitur ab ijs qui pro fru-
 gibus faciunt.

Ambaxioqui, circum euntes cateruatim.

Ambegni bos, & veruex appellabatur, cum
 ad eorum vtraque: latera agni in facrificium
 ducebantur.

Ambesi ita tertiæ perfonæ verbum est, vt
 nullam aliam habeat declinationem.

Ambidens. fiue bidens ouis appellabatur, quæ
 fuperioribus, & inferioribus est dentibus.

Ambiguum est, quod in ambabus parti-
 bus animo potest. huiusmodi apud Græcos *ἀμφι-
 βόλος* dicitur.

Ambitio est ipfa actio ambientis.

Ambitus proprie dicitur inter vicinorum æ-
 dificia locus duorum pedum, & femipedis
 ad circum eundi facultatem relictus. ex
 quo etiam honoris ambitus dici cœptus
 est à circum eundo, fupplicandoque. Amb-
 itus proprie dicitur, circuitus ædificiorum
 patens in latitudinem pedes duos, & femi-
 fem: in longitudinem idem, quod ædifi-
 cium. fed & eodem vocabulo crimen auar-
 itia, vel adfectati honoris appellatur.

Ambo ex Græco dictum videtur, quod illi
ἀμφοτέρω dicunt.

Ambices regulæ, quæ transfuerfa afferibus,
 & regulis interponuntur.

Ambrones fuerunt gens quadam Gallica, qui
 fubita inundatione maris, cum amiffiffent
 fedes fuas, rapinis, & prædationibus fe-
 fufiofque alere coeperunt. eos, & Cimbrof, &
 Teutonofque C. Marius deleuit. ex quo tra-
 ctum est, vt turpis vitæ homines Ambro-
 nes dicerentur.

Ambulatio, ambulationes.

Amburbiales hoftiæ dicebantur, quæ circum
 terminos vrbs Romæ ducebantur.

Ambustus circum vitus.

Amenta, quibus, vt mitti poffint, vinciuntur
 iacula, fiue folearum lora. ex Græco, quod
 est *ἀμπερα*, fic appellata. vel quia aptantes
 ea ad mentum trahunt.

Ameria vrbs in Vmbria ab Amiro fic appel-
 lata.

Amia genus pifeis.

Amicinum vitris pediculum, ex quo vinum dif-
 funditur.

Amicitia vocabulum ab amore deducitur:
 quamuis interdum vituperandus fit amor.
 ab antiquis autem ameci, & amocæ per e
 litteram efferebantur.

Amiculum genus est veftimenti à circumie-
 ctu dictum.

Aminula vrbs paruarum opum fuit in Apulia.

Amia patris mei foror, quia fimiliter tertia à
 me fit, atque auia, videri potest dicta: ex
 eo, quod ab antiquioribus auia fit vocita-
 ta. fiue amia dicta est, quia à patre meo a-
 mata est. nam plus forores à fratrib. quam
 fratres diligere folent. videlicet propter diffi-
 militudine perfonarum, quæ ideo minus ha-
 bent diffenfionis, quo minus æmulationis.

Amnes perticæ aucupales.

Amnenses appellabantur vrbes fitæ prope a-
 mnem, vt à mari maritima. vnde *Intervanne*,
 & *Antenna*, dictæ funt, quod inter amnes
 funt pofitæ. vel ante fe habeant amnes.

Annus proprie dicitur à circūnando, quoniam
AM ex Græca præpositione sumptum, quæ
est ἀμφι, significat circum, & nare fluere.

Amœbæum carmen est, quotiens aliqui ex
æquali numero versuum canunt: & ita se
habet ipsa responsio, vt aut malum, aut
contrarium aliquid dicat.

Amœna dicta sunt loca, quæ ad se amanda al-
liciant, id est trahant.

Amosio, annuo.

Ampelices dicebatur, ab antiquis, quod circum
penderent quos nunc ampedices appellamus.

Ampulata, id est circumputata, dicitur ab eo,
quod antiqui *putum* pro puro dicebant. vnde
deducuntur *pudor* & *pudicissus*.

Amsegetes dicuntur, quorum ager viam tangit.

Ancermis, qui circa terminos prouinciæ man-
nent. Vnde amiciri, amburbium, ambar-
ualia, amplexus dicta sunt.

Amussum, regulariter, tractum à regula, ad quam
aliquid exæquatur, quæ amussis dicitur.
quidam amussim esse dicunt non tacite:
quod mutire interdum dicitur loqui.

Anatem morbum annuum dicebant, id est ve-
tularum: sicut *senium* morbum senum.

Ancasa dicta sunt ab antiquis vasa, quæ cæ-
lata appellamus: quod circūm cædendo talia
fiunt. ipsum quoque cælare verbū ab eadem
causa est dictum, & littera cum L permutata.

Ancaps significare videtur id, quod ex vtraque
parte caput habeat, vt securis, bipennis, sed
magis à capiendo, quod ex vtraque parte
æque captatur, appellatum est.

Ancilla dicitur ab Anco Marcio: quod is bel-
lo magnum seminarum numerum cepit. si-
ue ideo sic appellatur, quod antiqui *ancu-
lare* dicebant, pro ministrare. ex quo dii quo-
que, ac deæ feruntur coli, quibus nomina
sunt Anculi, & Anculæ.

Anclabris mensa ministerijs diuinis apta. vasa
quoque ænea, quibus sacerdotes vtuntur,
anclabria appellantur.

Antlare haurire, à Græco ἀντλῆ descendit. Li-
uius florem antlabant liberi ex carthesijs.

Anculenta femina menstruo tempore ap-
pellatur. vnde trahitur inquinamentum.

Ancus appellatur, qui aduncum brachium ha-
bet, vt exporrigi non possit.

Andron locus domicilij appellatur angustior
longitudine, in quo viri plurimi moraban-
tur, vt gynæceum à mulieribus.

Andruare, id est recurrere à Græco verbo ἀν-
δρῆ, id est inuenire. hinc *drua* vocata est.

Angerona deæ sacra à Romanis instituta
iunt, cum angina omne genus animalium
consumeretur cuius festa Angeronalia di-
cebantur.

Anginam vinariam habere dicuntur, qui vino
suffocantur.

Angipontus iter cõpendiarium in oppidoteo quod 60

fit angustus portus, id est aditus in portum.
Angor est animi, vel corporis cruciatus, pro-
prie à Græco ἀνώγει, id est strangulatione
dictus. vnde & faucium dolor *angina* voca-
tur. Plautus: vellem me in anginam verti,
quo huic aniculae fauces præoccuparem.

Angulus à Græco ἄγυλος, siue ab eo quod est
ἄγος, id est prope: quod aduncatur, quod ex
diuerso coacta faciunt anguli formam.

10 *Annaria* lex dicebatur ab antiquis ea, quæ fi-
niuntur anni magistratus capiendi.

Annus ex Græco venit quem illi ἄννος dicunt:
& quod nos triennium, illi dicunt ἄννιος.

Anquirere est, circum quærere.

Antiarium bellum, quod ante vrbe geritur.

Ante Terentius pro antea ponit.

Antefixa, quæ ex opere sigulino tectis adfi-
guntur sub stillicidio.

Antes sunt extremi ordines vinearū. vnde etiā
nomen trahunt ante, quæ sunt latera ostiorū.

Anteurbana, prædia vrbi propinqua.

Antia muliebres capilli demissi in frontem
appellati ex Græco videntur. quod enim
nos contra, illi ἀντι dicunt.

Anticum veteres etiam pro ianua posuere.

Antigerio antiqui pro valde dixerunt.

Antios, id est excruciatos.

Antipagmenta valuarum ornamenta: quæ an-
tis adpanguntur, id est adfiguntur.

30 *Antiquare* est in morem pristinum reducere.
Antras, conualles, vel arborum interualla.

Antroare, gratias referre *truas*, mouet, *truas* quo-
que vocant, quo permouet coquentes extra.

Anus dicta est ab annorum multitudine: quo-
niam antiqui nõ geminabant consonantes, vel
quod iã sit sine sensu, qui Græce dicitur ἄν-
ος.

Anxur vocabatur, quæ nunc Tarracina dicitur
Volscæ gentis. sicut ait Ennius: Vultu-
culus perdidit Anxur.

40 *Ape* apud antiquos dicebat, prohibe, cõpescere.
Apellinæm antiqui dicebant pro Appollinæm.

Aperta idem Apollo vocabatur. quia patente
cortina responsa ab eo denitur.

Apex, qui est sacerdotum insigne, dictus est
ab eo, quod comprehendere antiqui vin-
culo, aperte dicebant. vnde aptus is, qui con-
uenienter alicui iunctus est.

Apica dicitur ovis, quæ ventrem glabrū habet.

Apiculū filii, quo flamines velatū apicē gerunt.

50 *Apluda* est genus minutissimæ paleæ frumen-
ti, siue panicis. de qua Næuius. Non hercle
apluda est hodie, quam tu nequior, sunt qui
apludam forbitonem siquidissimū putent ge-
nus: quod flatu dei jciat, & quasi adplo datur.

Aplustria nauium ornamenta: quæ quia erant
amplius, quam essent necessaria vlti, etiam
aplustria dicebantur.

Apollinæres ludos, hoc est in laudem Apollinis,
populus laureatus spectabat stipe data pro
cuiusque copia.

Apor apud

Appellat auisse, appellasse.

Appia via, & aqua ab Appio Claudio est appellata.

Apricum locum à sole apertum à Græco vocabulo *apikon* appellatur, quasi *apetivus*, id est sine horrore, videlicet frigoris vnde etiam putatur Africa appellari.

Apus cum propria significatione intelligatur, poni tamen solet pro adepto: sicut *apici* pro adipisci. 10

Aqua, genus minimi pisciculi.

Apud mutuum loci, & personæ conjunctionem significat: vt cum dicimus cæno apud amicum. Apud, & *Penes* in hoc differunt: quod alterum personam cum loco significat: alterum personam, & dominium, ac potestatem, quod trahitur à *penis*.

Aqua dicitur, à qua iuamur. Aqua & ignis interdici solet. quam accipiunt nuptæ: videlicet, quia hæ duæ res humanam vitam maxime continent. Itaque sanus profecti redeuntes ignem supergrediebantur aqua dispersi, quod purgationis genus vocabant suffitionem. 20

Aquaticum dicitur, cum aquæ pluuiæ remedijs quibusdam elicitur: vt quondam, si creditur, manali lapide in urbem ducto.

Aquagium quasi aquæ agium, id est aquæ ductus, appellatur.

Aquarioli dicebantur mulierum impudicarum forçidi *adsele* 30

Aquius color est fuscus, & subniger à quo *aquila*, dicta esse videtur. quamvis eam ab acute volando dictam volunt. Aquilius autem color ab aqua est nominatus. nam cum antiqui omnino naturales nosserent, id est album & nigrum: interuenerit autem is quoque qui ita neutri simili est, vt tamen ab utroque proprietatem trahat: potissimum ab aqua eum denominarunt, cuius incertus est color.

Aquilus prænomen ab aquilo colore, id est nigro, est dictum.

Aquilo ventus à vehementissimo volatu ad instar aquilæ appellatur.

Aquiperse genus piscis.

Arabice olet, id est ex odoribus Arabicis.

Arbilla aruina, id est pingendo corporis.

Arbitr dicitur iudex, quod totius rei habeat arbitrium, & facultatem. 50

Arbitrarium: cum adhuc res apud arbitrum geritur.

Arbitrium dicitur sententia, quæ ab arbitro statuitur.

Arbosum pro arbore antiqui dicebant, & *roborem* pro robore.

Arbutus genus arboris frondibus ratis. Vergilius: & quæ vos rara viridis tegit arbutus umbra.

Arca deminutiuum facit *arculam*, & *arcellam*: vt à porco *porculum* & *porcellum*: à mamma, *mammulam*, & *mammillam*.

Arcani sermonis significatio trahitur siue ab arce, quæ tutissima pars est urbis, siue à genere, sacrificij, quod in arce fit ab auguribus, adeo remotum à notitia vulgari, vt ne litteris quidem mandetur: sed per memoriam successorum celebretur. siue ab *arca*, in qua, quæ clausa sunt, tuta manent. cuius ipsius origo ab arcendo pendet.

Arcere est continere. vnde & *arcus* in ædificijs dictus est: quia se ipsum continet. Alij dicunt *arcum* dictum esse ab opere arrigendo in altitudinem. Arcere prohibere est. similiter *abarret* prohibet. *porcet* quoque dictum ab antiquis, quasi porro arcet, & pro eo quod est continet, ponitur. vnde & *coercere* continere dicimus. trahitur autem hoc verbum à Græcorum magistratu, quem illi *ἀρχος* vocant: in cuius potestate est cogere, vel prohibere.

Arcubia qui excubabant in arce.

Auis dicebatur auis, quæ in auspicijs veterat aliquid fieri.

Arcus dicebantur circuli, qui ex farina in sacrificijs fiebant.

Arcum appellabant circulum, quem capiti imponebant ad sustinenda commodius vasa, quæ ad sacra publica capite portabant.

Arculus putabatur etiam deus, qui tutelam gereret arcarum. 30

Arcuma genus plaustri est modici, quo homo gestari possit.

Arca proprie dicitur locus vacuus, quasi exaruerit, & non possit quidquam generare.

Arseria aqua, quæ inferis libabatur. dicta à ferendo, siue vas vini, quod sacris adhibebatur.

Argea loca Romea appellantur: quod in his sepulti essent quidam Argiuorum illustres viri. 40

Argennon argentum percandidum.

Argeos vocabant scirpeas effigies, quæ per virgines Vestales annis singulis iaciebantur in Tiberim.

Argus, oculus. Argus nomen est hominis, quæ fuisse fingitur oculis plenus.

Arguum iri, in discrimen vocari.

Aridum proprie est, quod naturalem humorem amisit. dicitur autem per contrariam significationem, quod irrigari deserit. nam Græco irrigare est *ἀρδεν*.

Ariator, qui etiam cocio appellatur, dictus videtur à voce Græca, quæ est *ἀρπη*, id est tolle. quia sequitur merces, ex quibus. quid cadens lucelli possit tollere. *lucellum* deminutiuum est à *lucro*.

Ariminum à nomine fluminis propinqui est dictum. 60

Aristophorum vas, in quo prandium fertur, vt discus.

Arma proprie dicuntur ab armis, id est humeris, dependentia: vt scutu, gladius, pugio, sica. & ea, quib. prope praeliatur: sicut *tela*, quibus procul.

Armata dicebatur virgo sacrificans, cui lacinia togæ in humerum erat reiecta. Legibus etiam Laurentium sancitum est, ne potum ex alieno legatur *in armum*, id est, quod humeri onus sit.

Armentum id genus pecoris appellatur, quod est idoneum ad opus armorum. Inuenies tamen feminine *armentas* apud Ennii positum.

Armillas ex auro, quæ viri militares ab imperatoribus donati geruntur, dictas esse existimant, quod antiqui humeros cum brachijs armos vocabant. vnde *arma* ab his dependentia sunt vocata.

Armillum vas vinarium in sacris dictum, quod *armo*, id est humero deportetur.

Armillistrum festuna erat apud Romanos, quo res diuinas armati faciebant, ac dum sacrificarent, tubis canebant.

Arna caput, agni caput.

Arquites, arcu praeliantes, qui nunc dicuntur sagittarij.

Arse verbe, auerte ignem significat. Tuscorum enim lingua *arse*, auerte: *verse* ignem constat appellari. vnde Afranius ait: Inscribe ali- quis in ostio ARSE VERSE.

Arlineum, ornamentum capitis muliebris.

Artifices dicti, quod scientiam suam per artus exercent: siue quod apte opera inter se ardent: qua ex causa etiam *artes* appellatae sunt.

Artius, bonis instructus artibus.

Artus ex Græco appellantur, quos illi *ἀρτὸς* dicunt. siue artus dicti, quod membra membris arrentur.

Arvum dicimus agrum necdum satum.

Arvenam, siue arrenam, vas ab hauriendo sic appellabant.

Asparagus herba dicta, quod in aspero virgulto nascatur.

Aspa dicebatur cantus tibiaram.

Asseres dicti quod affideant parieti, trabibusque.

Assiratum apud antiquos dicebatur genus quoddam potionis ex vino & sanguine temperatum: quod Latini prisca sanguinem *asser* vocarent.

Assi significat at, sed, vel autem.

Assis apud poetas astutiam significat. cuius origo ex Græco ab oppido *ἀσσι* deducitur: in quo qui conuerset assidue sint cauti, atque acuti esse videantur.

Asinus, arte tutus.

At differentiam rerum significat. vt cum dicimus, Scipio est bellator, at M. Cato orator.

Ataninium est poculi fistilis genus, quo in sacrificijs Romani utebantur sacerdo-

tes Potitij.

Ataus: quia *tata* est aui, id est pater: vt pueri vsurpare solent.

Atrabilis ab atro, id est, animi vitio dicta. est enim atru nigrū, id est, à cādore remotum.

Atratas atrii coloris.

Atriplex herba, quæ nunc atriplex dicitur. *Atrium* proprie est genus ædificij ante ædem continens mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluuia descendit. dictum autem atrium, vel quia id genus ædificij Atrix primum in Etruria sit institutum: vel quia à terra oriatur quasi *atereum*.

Atrox appellatur ex Græco, quia illi atrocita appellatur, quæ cruda sunt. siue atrox dicitur ab eo, quod nihil timeat. *ἄτρος* enim Græci dicunt timere.

Atta appellatur, qui propter vitium crurum, aut pedum plantis insidunt: & attingunt magis terram, quam ambulant. quod cognomen Quintio poetæ adhæsit.

Attam pro reuerentia seni cuiuslibet dicimus: quasi eum aui nomine appellemus.

Atticissat, Attice loquitur. Plautus: non Atticissat, sed Sicilissat, id est Sicule loquitur.

Atringe pro attingam posuere.

Aucta sæpe aucta.

Auctuarium dicebant antiqui, quod supra mensuram, vel pondus iustum adijciebatur, vt cumulus vocatur in modio.

Auctor communis generis apud antiquos:

Auctum vocabatur spatium circi, quod supra definitum modum victoriæ adiungitur.

Audacia ab auide, i. cupide agendo dicta est.

Audacias pluraliter Cato dixit.

Audax deminutium facit audaculus.

Auditauis, sæpe audiui.

Auentinus mons intra urbem dictus est: quod ibi rex Albanorum Auentinus bello fuerit extinctus: atque sepultus.

Auere nihil aliud est, quam cupere, argumento est *audum* & *auditiem*. ex quibus præcipua cupiditas intelligitur, cum significet & gaudere.

Aues ab aduentu earum dicuntur, quod inde veniant, vnde quis non suspicetur.

Augur ab auius, gerendo dictus: quia per eum auium gestus educitur: siue ab auium garritu: vnde & *augurium*.

Auguraculum appellabant antiqui, quam nos arcem dicimus: quod ibi augures publice auspicarentur.

Augustus locus sanctus, ab auium gestu: id est quia ab auius significatus est, sic dictus: siue ab auium gultatu: quia aues patris id ratum fecere.

Anidus à non videndo, propter nimiam cupiditatem appellatur. sicut *aspens*, qui mentem suam non habet.

Anillas agnas recentis partus.

Aulas antiqui dicebant, quas nos dicimus ollas, quia nullam literam geminabant. Itaque *aulicoqua* exta, quæ in aulis coquebantur, dicebant, id est elixa.

Aulans, euolant.

Aureas dicebant frenos, quibus equorum aures religantur.

Aureas auriga, *aureas* enim dicebatur frenum, quod ad aures equorum religabatur. *arias* quo era coercebantur.

Aureliam familiam ex Sabinis oriundam à Sole dictam putant: quod ei publice à populo Romano datus sit locus, in quo sacra facerent Soli. qui ex hoc Auselij dicebantur, vt Valelij, Papijsij; pro eo, quod est Valerij, Papirij.

Auricalchum, vel oricalchum quidam putant compositum ex aere, & auro: siue quod colorem habeat aureum. *oricalchum* sancti dicitur, quod in montuosis locis inuenitur. mons etenim Græcè *ὄρος* appellatur.

Auribus à magnis auribus dicitur, vt sunt asinorum & leporū, alias ab audiendi facultate.

Aurum dictum, quia præcipue custoditur. Græce enim *ἀέρι*, custodire dicitur. vnde & thesaurum Hippocrates medicus de nomine inuentoris id dictum putat. quem vocitatum ait Aurum. quidam à similitudine auroræ coloris nomen traxisse existimant. nonnulli quia mentes hominum auertat. alij à Sabinis translatum putant: quod illi aufum dicebant.

Ausculari dicebant antiqui pro *osculari*, quod est os cum ore conferre.

Ausis, audeas.

Ausoniam appellauit Auson Vlyssis, & Calypsus filius eam primam partem Italiae, in qua sunt vrbes Beneuentum, & Cales. deinde paulatim tota quoque Italia, quæ Apennino finitur. dicta est Ausonia ab eodem duce à quo etiam conditâ fuisse Aruncam vrbe ferunt.

Auspicium ab aue spicienda. nam apud nos cum præpositione dicimus aspicio: apud veteres sine præpositione spicio dicebatur.

Auumnum quidam dictum existimant, quod tunc maxime augeantur hominum opes coactis agrorum fructibus.

Auunculus matris mex frater, traxit appellationem ab eo, quod neque tertius à me, vt auus est: sed non eiusdem iuris. ideoque vocabuli facta deminutio est, siue auunculus appellatur, quod aui locum obtineat, & proximitate tueatur fororis filium.

Auum patris, matrisq. pater, dictus à Græco vocabulo, quod est apud eos *πάτερ*, mutatis quibusdā literis. Alij volunt, quod ex ea voce appetetur, quod apud eosdē Græcos *πάτερ* appellatur. significatq. magnum. cum veluti magnus pater sit auus. Alij putant auum dictum esse, quia ad duos attineat, quasi ad

dum: vel quia ad patrem sit additus.

Auxiliares dicuntur in bello socij Romanorum exterarum nationum: dicti ex Græco vocabulo *ἀύξιος*, quod nos dicimus rerum crescentium auctiorem.

Auxilla, olla paruula.

Axamenta dicebantur carmina saliaria, quæ à Salijs sacerdotibus componebantur in vniuersos homines (composita.) Nam in deos singulos versus facti, à nominibus eorum appellabantur. vt Ianualij, Iunonij, Mineruij.

Axare, nominare.

Axe adglomerati, vniuersi stantes, id est cohortibus, aut legionibus.

Axi, quem Græci *ἀξίον* dicunt, plures habet significationes. Nam & pars cæli septentrionalis, & stipes teres, circa quem rota vertitur: & tabula fecundis axis appellatur.

Axiotiosi factiosi dicebantur: cum plures vna quid agerent, facerentque. *Axis* autem antiquos dixisse, pro egerit, manifestum est. vnde *axies* mulieres, siue dij dicebantur vna agentes.

B

Bacæ vas vinarium simile bacroni.

Bacchanalia dicebantur Bacchi festa.

Bacronem dicebant genus vasis longioris manubrij. hoc alij *nullam* appellant.

Baiulos dicebant antiqui, quos nunc dicimus operarios. vnde adhuc *baiulari* dicitur.

Balana nomen à Græco descendit. hanc illi *οὐράνας* dicunt antiqua consuetudine, quæ *πίπρον βαρύνον*, *πίπρον βαρύνον* dicebant. *Balana* nam belluam marinam, ipsam dicunt esse pisitrem, ipsam esse cetum.

Basatrones, & plateas bullas luti ex itineribus: aut quod. de calcementorum solcis eraditur, appellabant.

Barathrum Græci appellant locum præcipitem, vnde emergi non possit. dictum ab eo, quod est *βάρυς*.

Barbari dicebantur antiquitus omnes gentes exceptis Græcis. vnde Plautus Næuium poetam Latinum, barbarum dixit. & de se cum transfert fabulam ex Græco dixit. M. Attius vortit barbare (Fortasse & hinc noster apostolus Græcis, ac barbaris se debitorum esse fatetur.)

Barbaricum appellatur clamor exercitus: videlicet quod eo genere barbari vtantur.

Bardus stultus à tarditate ingenij appellatur.

Cæcilius nimis audacem, nimisque bardum, barbarum. trahitur autem à Græco, quod illi *βάρυς* dicunt. *Bardus* Gallicæ cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit, à gente Bardorum, de quibus Lucanus. Plurima securi fuditis carmina Bardi.

Barium vrbe Italiae appellauerunt conditores eius expulsi ex insula Bara, quæ non

longè est à Brundisio.

Barrire elephantum dicuntur, sicut oves dicimus *balare*, utique à sono ipso vocis.

Basilica dicitur à *basilias*, hoc est rege dicta.

Basilicum, regale.

Basiliscus appellatur genus serpentis. vel quod in capite habeat album instar diadematis: vel quod reliqua serpentum genera vim eius fugiant.

Batus genus herbae.

Bellarum, & *bellaria* res aptas bellis appellabant.

Belliepeam saltationem dicebant, quando cum armis saltabant. quod à Romulo institutum est: ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum à ludis Sabinorum virgines rapuit.

Bellitudinem sicut magnitudinem Verrius dixit.

Bellona dicebatur dea bellorum, ante cuius templum erat columella, quae bellica vocabatur, supra quam iaciebant, cum bellum indicebatur.

Bellule, apud Plautum. deminutivum adverbium est à bene, quod facit belle, & bellule.

Bellum à belluis dicitur: quia belluarum sit perniciosa dissensio.

Belluus bestiae similis.

beneficarij dicebantur milites, qui vacabant muneri beneficio. è contrario *munifices* vocabantur, qui non vacabant, sed manus rei publicae faciebant.

Benouentum colonia cum deduceretur, appellari coeptum est melioris ominis causa. namque eam urbem antea Graeci incolentes *benouen* appellauerunt.

Benignus proprie dicitur is, qui bonis, & dignis largitur. est autem compositum ex bono, & gignendo.

Benna, lingua Gallica, genus vehiculi appellatur. unde vocantur conbennones in eadem benna sedentes.

Bes appellatum est quod bis triens sit, quamvis dura compositio fiat besis ex triente. besis vinctae octo sunt, triens quatuor.

Bibliotheca & apud Graecos, & apud Latinos, nam librorum magnus per se numerus, quam locus ipse, in quo libri collocati sunt, appellantur.

Bidental dicebant quoddam templum, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. *Bidentes* autem sunt oves duos dentes longiores ceteris habentes.

Digenera dicuntur animalia ex diuerso genere nata, ut leopardus ex leone & panthera; cicutusus ex apro & seropha domestica, mulus ex equa & asino.

Signa geminae dicuntur, quia bis vna die natae sunt.

Bilbis factum à similitudine sonitus, qui fit in vase. Neuius, Bilbis amphora, inquit.

Bilinges Brutates, Ennius dixit, quod Brutij & 60

Osce, & Graece loqui soliti sint, sunt autem Italiae populi vicini Lucanis.

Billis apud Aegyptios appellatur semen humanum humi profusum.

Binomius, cui genus est nomen, ut Numa Pompilius, Tullus Hostilius.

Biseta porca dicitur, cuius à ceruice setae bifariam diuiduntur, cum iam esse incipit maior sex mensium.

10 **Bitenses** dicuntur, qui peregrinant assidue.

Blandicella verba blanda per deminutionem sunt dicta.

Blaterare est stulte, & percipide loqui, quod à Graeco *βλατ* originem ducit. sed & camelos, cum voces edunt, blaterare dicimus.

Blenos stultos esse Plautus indicat, qui ait: Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Blitum genus oleris à saporis stupore appellatum esse ex Graeco putatur. quod ab his *βλατ* dicitur stupidus.

Boa serpens est aquaticus, quem Graeci *βόας* vocant, à qua isti obturgescunt. crurum quoque tumor via labore collectus boa appellatur.

Boare, id est clamare, à Graeco descendit *βοάω*. **Boarium** forum Romae dicebatur, quod ibi venderentur boues.

Bocus genus piscis à boando, id est vocem emitendo appellatur.

30 **Boia**, id est genus vinculorum, tam lignearum quam ferrearum dicuntur.

Boicus ager dicitur, qui fuit Boiorum Gallorum. is autem est in Gallia citra Alpes, quae togata dicitur, in qua sunt Mediolanenses.

Bombitatio est sonus apum. ab ipso sonitu dictus, sicut *mugitus* bouum, *hinnitus* equorum.

Bona, id est substantia rerum. dicta sunt quod digna sint bonis.

40 **Botulus** genus farcininis propter connexionem à bolis sic appellatur.

Boues bidentem à dentium numero dicuntur appellari.

Bovinnatus dicitur.

Brachium nos, Graeci *βραχίον* dicunt, quod dicitur à *βραχ*, id est breue: eo quod ab humeris ad manus breuius sint, quam à coxis plantae.

Brassica à praesecando est dicta.

Breue à Graeco descendit, quod est *βραχ*.

50 **Bruma** à breuitate dierum dicta.

Brundisium quidam poetae breuitatis causa Brendam dixerunt.

Brutiana parma dicebantur scuta, quibus Brutiani sunt vsi.

Brutiani dicebantur, qui officia seruilia magistratibus praestabant: eo quod hi primum se Hannibali tradiderant, & cum eo perseuerauerunt, vsque dum recederet de Italia.

Brutum antiqui grauem dicebant.

60 **Bubinare** est menstruo mulierum sanguine

ne inquinati. Lucilius: Hæc, inquit, te imbulbinat, & contra te iubilbitat. *Imbulbitare* est puerili stercore inquinari, dictum ex fumo, quod Græci appellant *βούλας*.

Bubleum est genus quoddam vini.

Buccina quam nos appellamus, Græci *buchia* non à similitudine soni dicunt.

Bucephalus vocatus est equus Alexandri regis, propter quandam bubuli capitis similitudinem.

Bucrum pecus de bubus dicimus.

Bulgas Galli sacculos scorteos appellant.

Bulmam Græci magnam famem dicunt, adfueri magnis & amplis rebus præponere *βυ*, à magnitudine scilicet bouis. hinc est, quod grandes pueros *bupedas* appellant, & mariticam sicum, *bulycon*.

Bulla aurea insigne erat puerorum prætextatorum, quæ dependebat eis à pectore, ut significaretur eam ætatem alterius regendam consilio. dicta autem est à Græco sermone *βούλα*, quod consilium dicitur Latine. vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pectus, in quo naturale manet consilium.

Burratica potio appellatur. lacte commixtum sapa. à rufo colore, quem *burrum* vocant.

Burranicum, genus *γασίς*.

Burrum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum. unde rustici burram appellant *buculam*, quare rostrum habet rufum. pari modo rubens cibo ac potione ex prandio burrus appellatur.

Bustum propriè dicitur locus, in quo mortuus est combustus & sepultus. dicitur que *bustum* quasi bene vitum. ubi vero combustus quis tantummodo, alibi vero est sepultus, is locus ab vrendo *vstrina* vocatur. sed modo *bustum*, eo, quod sepelitur, *sepulchra* vocamus.

Buteo genus auis, quæ ex eo se alit, quod accipitri eripuit: vastitatisque est causa his locis, quæ intraverit, ut bubo: à quo etiam appellatur buteo.

Burrubata, Næuius pro nugatoriis posuit, hoc est nullius dignationis.

C

Cacula seruus militis. Plautus. Video caculam militarem. dicitur autem à Græco *κλάριον*, quod fustibus clauisque ligneis ad tutelam dominorum armari soliti sint.

Caculatum, seruitium.

Cadmea terra, quæ in æs conijcitur, ut fiat orichalcum.

Caduca auspicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga è manu.

Caduceatores legati pacem perentes. Cato Caduceatori, inquit, nemo homo nocet.

Cæciliant. cæcis proximi sunt oculorum acie obtusa. Plautus: Num nam mihi oculi cæ-

culant, esse hic noster Herminio!

Caculare est cæcos imitari.

Caculus condidit Præneste. Unde putant Cæcilius ortos, quorum erat nobilis familia apud Romanos. Alij appellatos eos dicunt à Cæcade Troiano Ænæ comite.

Cati vallum dicitur, in quo præacuti pali terræ adfixi, herbis vel frondibus occultantur.

Cadem putant ex Græco dici, quod apud illos *κατακτείνω* significat interficere.

Cadere à cædendo dictum.

Caditta tabernæ in via Appia à domini nomine sunt vocatæ.

Calasses, cælaueris.

Calcestra auguria vocant, cum fulminat, aut tonat.

Calibem dictum existimant, quod dignam cælo vitam agat.

Calla, quod ea cælentur, quæ volumus esse occulta.

Cana apud antiquos dicebatur, quod nunc est prandium. *Vesperna*, quam nunc cenam appellamus.

Canacula dicitur, ad quæ sualis ascenditur.

Carimoniarum causam alij ab oppido Cære dictam existimant: alij à caritate dictam iudicant.

Casar, quod est cognomen Iuliorum, à casarie dictus est, quia scilicet cum casarie natus est.

Casariasi, comati.

Casones appellantur ex vtero matris exsecti.

Castus vocantur & ij, quibus pugiles dimiscant. & genus quoddam muliebris ornatus.

Calasis tunicæ genus quod Græci *καλασίον* dicunt. Alij dicunt nodum esse tunicæ muliebris, quo connexæ circa ceruicem tunica submittitur.

Calathos Græci, nos dicimus quasillos.

Calathores dicebant serui *καλαθῶν*, quod est vocare: quia temper vocari possent ob necessitatem seruitutis.

Calbeos armillas dicebant, quibus triumphantes utebantur, & quibus ob virtutem milites donabantur.

Calces ampullæ plumbeæ.

Calicata ædificia calce polita. *Calicatis* calce politis.

Calim antiqui dicebant pro clam: ut *nis* pro nobis: *sani* pro suam, *em* pro eum.

Caliptra genus vestimenti, quo capita operiebant.

Calix, quod in eo calidum bibitur: vel à Græco *κάλυξ*.

Calones calcei ex ligno facti. Calones militum serui, dicti, quia ligneas clauas gerebant, quæ Græci *κάλυξ* vocant. Is quoque qui huiusmodi telo vitur, *clauator* appellatur.

Calpar vinum nouum: quod ex dolio demittit:

sacrificij causa ante, quam gustetur. Ioui. n. prius sua vina libabant, quæ appellabant *sesta vinalia*. ¶ Calpar genus vas fictilis.

Calpurnij à Calpo Numæ regis filio sunt oriundi.

Camara, & *camuri boues* à curuatione, ex Græco *καμυρι* dicuntur.

Camelis virginibus supplicare nupturæ solitæ erant.

Camena musæ à carminibus sunt dictæ: vel 10 quod canunt antiquorum laudes: vel quod sint castæ mentis præfides.

Camillus proprie appellatur puer ingenuus.

Canis dicunt Græci, nos canistra, & per deminutionem canistellam.

Canalicola forenses, homines pauperes dicti, quod circa canales fori consisterent.

Cantr dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem *cancelle*, ex quo genere sunt *calces*, qui per deminutionem appellantur 20 *calculi*.

Candelabrum dictum, quod in eo candelæ figantur.

Canentis capitis ornamenta.

Canephora mulier appellatur, quæ fert Canum, id est qualum; quod est cistæ genus.

Canica surfures de farre, à cibo canum vocatæ.

Canitadinem pro canitie. Plautus: Stultus est aduersus ætatem, & capitis canitudinem. 30

Cannensem curso rem Titinius pro pistore dixit.

Canta pro cantata ponebant.

Cantherius hoc distat ab equo, quod maialis à verre, capus à gallo, veru ex ab ariete. est. n. cantherius equus, cui testiculi amputantur.

Canturnus nomen loci.

Caperatium rugosum, à cornuum caprinorum similitudine dicitur.

Capidulum genus vestimenti, quo caput tegebatur.

Capillatam vel capillarem arborem dicebant, in qua capillum tonsum suspendebant.

Capis poculi genus dictum à capiendo.

Capra deorum appellabantur fasciculi facti de verbenis.

Capital facinus, quod capitis pœna luitur. Capital linteum quoddam, quo in sacrificiis utebantur.

Capitulis lucus, vbi si quid violatum est, caput violatoris expiatur.

Capitarium æs, quod capi potest.

Cappas marinos equos Græci à flexione posteriorum partium appellant.

Capra dictæ, quod omne virgultum carpant, siue à crepitu crurum. Vnde & *crepas* eas præfici dixerunt.

Capreolis vitium cincinnati intorti, quia ad locum capiendum tendunt appellati.

Capradia appellatur ager, qui vulgo ad Capræ paludes dici solet.

Caprona equorum iuba in frontem deuexæ dictæ quasi à capite pronæ.

Capruniculum vas fictile.

Capsa à Græco appellantur. Has illi *νεχια* pas dicunt.

Capsit, prehenderit.

Capius locus dicitur ad sacrificandum legitime constitutus.

Capuam in Campania quidam à Capy appellatam ferunt, quem à pede introrsus curuato nominatum antiqui, nostri *Falconem* vocant alij à planicie regionis.

Capulum & manubrium gladij vocatur: & id quo mortui efferuntur. vtrunque à capiendo dictum, sâne à capulo fit capularis.

Capus ex Græco, dictum quod illi interdum *καπα* dicunt.

Carinantes, probra obiectantes, à carina dicti, quæ est infima pars naui: sic illi fortis infimæ.

Carissam apud Lucilium vaftram significat.

Caraisicis loco habebatur is, qui se vulnerasset, vt moreretur.

Casa à cauatione dicta.

Casaria, quæ custodit casam.

Cascum, antiquum.

Casem à coeundo dictus.

Casinam fabulam Plautus in scripsit ab ancillæ nomine Casina, quam amari à sene introduxit.

Casnar, senex Oscorum lingua.

Cassabundus crebro cadens.

Cassia via à Cassio strata.

Cassiculum, reticulum, à cassibus per deminutionem dictum.

Cassilam antiqui pro casside ponebant.

Casta mola genus sacrificij, quod Vestales virgines faciebant.

Castrens corona donabatur, qui primus hostium castra pugnando introisset. cui insigne erat ex auro vallum.

Casus dicimus non modo ea, quæ fortuito hominibus accidunt, sed etiam vocabulorum formas, quia in aliam, atque aliam cadunt effigiem.

Catachresin tropum nos abusonem dicimus, cum alienis abutimur perinde, ac propriis cum propria deficiunt.

Catamium pro Ganymede dixerunt, qui fuit 50 Iouis concubitus.

Catampo genus est lusus.

Catax, claudus.

Catsons, ex quo aqua Petronia in Tiberim fuit; dictus, quod in agro cuiusdam fuerit Cati.

Catillatio grauel opprobrium hominibus generosis obiciebatur, siqui prouincias amicas populi Romani expoliassent.

Catilones appellabant antiqui gulosos.

60 **Catones** appellantur portus in mari interio-

res arte & manu facti.

Capularia porta Romæ dicta est, quia non longe ab ea ad placandum canalicæ sidus frugibus inimicum rusæ canes immolabantur, vt fruges flauescerent ad maturitatem perderentur.

Caulinam carnem esitauisse, hoc est comedisse Romanos Plautus in Saturione refert.

Caninus genus quoddam vinculi, qui interdum canis appellatur.

Candeca cistellæ ex iunco, à similitudine equinæ caudæ factæ.

Caudicaria naues ex tabulis crassioribus factæ.

Caualares hostiæ dicebantur, quod cauiæ, id est pars hostiæ cauda tenus diceretur, & ponebatur in sacrificio pro collegio pontificum quinto quoque anno.

Caullatio est iocosa calumniatio.

Caullum, caullatio, id est irrisio.

Cautionem dicebant, quam modo dicimus cautionem.

Caula à cauo dictæ. antiquitus enim ante vsum testorum oves in antris claudebantur.

Cauum à chao dictum, & eius inanitate.

Celeres antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus, à Celere interfectore Remi qui initio à Romulo iis præpositus fuit qui primitus electi fuerunt ex singulis curiis deni, id eoque omnino trecenti fuere.

Celibari hasta caput nubentis comebatur, quæ in corpore gladiatoris steterit abiectione, occisique, vt quemadmodum illa coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa cum viro sit. vel quia matronæ Iunonis Curitis in tutela sint, quæ ita appellabatur à ferenda hasta. quæ lingua Sabinorum *curis* dicitur. vel quod fortes viros geniturus ominetur. vel quod nuptiali iure imperio viri subicitur nubens: quia hasta summa armorum, & imperij est. quam ob caulam viri fortes ea donantur, captiui sub eadem veniunt, quos Græci *δρακοντιος κη δρακοντιος* vocant.

Celsum, ex Græco *κίρνε* eques dictus.

Cenina vrbs, quæ fuit vicina Romæ, à Cenite conditore appellata.

Censere nunc significat putare, nunc suadere, nunc decernere.

Censio æstimatio. vnde *censores*. **Censio hastaria** dicebatur, cum militi multa nomine ob delictam militare indicebatur, quod hastas daret. **Censio neminem facere** dicebatur censor, cum multam equiti inrogabat.

Censores dicti, quod rem suam quisque tanti æstimare solitus sit, quantum illi censuerint.

Census *censendo agri* proprie appellantur, qui & emi, & venire iure civili possunt.

Centaurion medicamentum à Chirone centauro inuentum.

Centenaria cænæ dicebantur, in quas lege Licinia non plus centusibus, præter terra nata impendebatur: id est, centum assibus (qui erant breues nummi ex ære.)

Centenas pondo dicebant antiqui referentes ad libras.

Centumuiralia iudicia à centum viris sunt dicta. Nam, cum essent Romæ triginta & quinque tribus, (quæ & curiæ dictæ sunt) terni ex singulis tribubus sunt electi ad iudicandum, qui centumuiroi appellati sunt, & licet quinque amplius, quam centum fuerint, tamen quo facilius nominarentur, centumuiroi sunt dicti. Centumuiralia iudicia, quæ centumuiroi iudicabant.

Centuria in agris significat ducenta iugera: in re militari centum homines.

Centuriata comitia, (item curiata) dicebantur, quia populus Romanus (per centenas turmas diuisus erat.)

Centuriatus ager in ducenta iugera definitus, quia Romulus centenis ciuibus ducenta iugera tribuit.

Centurionus antea, qui nunc Centurio, & *curianus* & *decurionus* dicebantur.

Cercopila genus simiæ, quæ vltimam partem caudæ villosam habet.

Cercopa Græci appellant lucrari vndique cupientem. quasi *κέρπια*, quem nos quoque *lucronem* vocamus.

Cereos Saturnalibus muneri dabant humiliores potentioribus: quia candelis pauperes, locupletes cereis utebantur.

Cermalus locus in vrbe sic nominatus.

Cernuus calciamenti genus.

Cerritus furiosus.

Cerrones leues & inepti à cratibus dicti: quod Siculi aduersus Athenienses cratibus proscutis sunt vsi, quas Græci *κέρπια* appellant.

Cornaria ovis, quæ pro certia immolabatur.

Cornuus, quod *κέρπια*, id est cornua gerat, dictus.

Cessos est terra in modum lateris cascata, cum herba, siue frutex circisus & truncatus est.

Cesticillus appellatur circulus, quem superponit capiti, qui aliquid est laturus in capite.

Chalcidonicum genus ædificij, ab vrbe Chalcida dictum.

Chaos appellat Hesiodus confusam quandam ab initio vnitatem hiantem, parentemque in profundum, ex eo & *χάος* Græci, & nos *hiare* dicimus. Vnde *Ianus* detracta aspiratione nominatur ideo, quod fuerit omnium primus, cui primo supplicabant velut parenti, & à quo rerum omnium factum putabant initium.

- Cilo** dicitur cognomento à magnitudine laborum. *Cilo* sine aspiratione, cui frons est eminentior, ac dextra, sinistraque velut recisa videtur.
- Chœnica**, mensuræ genus.
- Choragium**, instrumentum scenarum.
- Cibus** appellatur ex Græco, quòd illi *peram*, in qua cibum recondunt, *κλίσιν* appellant.
- Cicatricare**, cicatricem inducere.
- Cicum** membrana tenuis maiorum puniceorum.
- Cicindela** genus muscarum, quod noctu lucet, videlicet à candore. Vnde etiam *candelabra* putantur appellata.
- Circuma** auis noctua.
- Ciere** nominare.
- Cilium** est folliculus, quo oculus tegitur. vnde sit *supercilium*.
- Cilliba**, mense rotundæ.
- Cimbri** lingua Gallica latrones dicuntur.
- Cimmerij** dicuntur homines qui frigoribus occupatas terras incolunt. quales fuerunt inter *Baias* & *Cumas* in ea regione, in qua conuallis satis eminenti iugo circumdata est, quæ neque matutino, neque vespertino tempore sole contegitur.
- Cincia** locus Romæ, vbi Cinciorum monumentum fuit.
- Cincta** flaminica veste velata.
- Cingula** noua nupta præcingebatur, quod vir in lecto soluebat, factum ex lana ouis: vt sicut illa in glomos sublata coniuncta inter se sit; sic vir suus secum cinctus, vincit usque esset. Hunc Herculeo nodo vincitum vir soluit omnino gratia: vt sic ipse felix sit in suscipiendis liberis, vt fuit Hercules, qui *Lxx*. liberos reliquit.
- Cingules** appellabant homines, qui in his locis, vbi cingi solet, satis sunt tenues.
- Cinxia** Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptiis, quod initio coniugij solutio erat cinguli, quo noua nupta erat cincta.
- Circæna** dicitur auis, quæ volans circuitum facit.
- Circites**, circuli ex ære facti.
- Circumbudum** ius prædiorum.
- Cispius** mons in vrbe Esquilinæ regionis de nomine cuiusdam hominis dictus.
- Cisterna** dicta est, quod cis in est infra terram.
- Citeria** appellabatur effigies quædam arguta, & loquax, ridiculi gratia, quæ in pompa vehi solita sit. Cato in *M. Cæcilium*. Quid ego cum illo disertem amplius, quem ego denique credo in pompa vectitatum ire ludis pro cetera, atque cum spectatoribus sermocinaturum?
- Citimus**, extremus. Vls enim facit ultra, vltimus cis; citra, citimus.
- Citior** comparatiuum à *citro*. Plautus. Nullam

- ego rem citiorem apud homines esse, quam famam reor.
- Citrosa** vestis appellata est à similitudine citri.
- Ciuicam** coronam ciuis salutis suæ causa seruatus in prælio dabat, quæ erat ilignea frondem habens perennem.
- Clacenaix**, genus conchæ.
- Clam** à clauibus dictum, quod his, quæ cælare volumus, claudimus.
- Claritudinem** claritatem.
- Classes** clypeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus.
- Classici** testes dicebantur, qui signandis testamentis adhibebantur.
- Classis** prociincta, exercitus instructus.
- Claua** teli genus, qua Hercules vtebatur.
- Clauata** dicuntur aut vestimenta clauis intertexta, aut calciamenta clauis confixa.
- Claudere** & clauis ex Græco descendit. cuius rei tutelam penes Portunum esse putabant, qui clauim manu tenere fingebatur, & deus putabatur esse portarum.
- Claudiana** tonitrua appellabatur, quia Claudius Pulcher instituit, vt ludis post scenam collectus lapidum ita fieret, vt veri tonitrus similitudinem imitaretur. nam antea leues admodum, & parui sonitus fiebant, cum clauis & lapides in labrum æneum conicerentur.
- Clauim** consuetudo erat mulieribus donare ob significandam partus facilitatem.
- Clauisula**, quam Græci *κλεισθρα* vocant, à breui conclusionem est appellata.
- Clauus** annalis appellabatur qui figebatur in parietibus sacrarum ædium per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.
- Clientam** pro cliente Plautus dixit.
- Clingere** cingere à Græco *κλειειν* dici manifestum est.
- Clivella** dicuntur non tantum ex, quibus sarcinæ conligatæ multis portantur, sed etiam locus Romæ propter similitudinem. & in via Flaminia loca quædam deuexa subinde & accliuæ. est etiam tormenti genus eodem nomine appellatum.
- Clivua** auspicia dicebant, quæ aliquid fieri prohibebant. omnia enim difficultia clivua vocabant. vnde & *cliu* loca ardua.
- Cloaca** à conluendo dictæ.
- Cloacale** flumen dixit Cato pro cloacarum omnium conluuie.
- Cloacare**, inquinare, vnde & *cloacæ* dictæ.
- Clælia** familia à Clælio Ænæ comite est appellata.
- Clælia** fossæ à Clælio duce Albanorum dictæ.
- Clucidatum** dulce, & suauis dicebatur.
- Clunna** follicula ordici.

Clunaculum cultrum sanguinarium dictum vel quia clunes hostiarum diuidit: vel quia ad clunes dependet.

Clunas simias à clunibus tritis dictas existimant.

Clunes masculini. Plautus: Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Clunum Græci κλυνῆ dicunt. Vnde accepta præpositione fit *inclunus*. In enim sæpe augendi causa adiciimus, vt inuocauit, in- clamauit.

Clypeum antiqui ob rotunditatem etiam corium bonis appellarunt, in quo sædus Gaborum cum Romanis fuerat adscriptum.

Enasonas, acus, quibus mulieres scalpunt caput.

Cnephosum antiqui dicebant tenebricosum. Græci enim κνῆσ appellat obscurum.

Cocceum genus edulij ex melle & papauere factum.

Coclearia dicuntur lapides ex flumine rotundi ad coclearum similitudinem.

Cociones dicti videntur à cunctatione, quod in emendis, vendendisq; mercibus tardè perueniant ad iusti pretij finem. Itaque apud antiquos prima syllaba per V litteram scribebatur.

Cocium à cogendo dicitur, quia coquendo coarctetur, vt ad vtilitatem vscendi perducatur.

Cocula vasa ænea cocionibus apta. alij cocula dicunt ligna minuta, quibus facillè decoquantur obsonia.

Codeta ager, in quo frutices existunt in modum codarum equinarum. Codeta appellatur ager trans Tiberim, quod in eo virgulta nascuntur ad caudarum equinarum similitudinem.

Caelius mons dictus est à Cœle quodam ex Etruria, qui Romulo auxilium aduersus Sabinos præbuit: eo quod in eo domicilium habuit.

Cœpiam futurum tempus ab eo, quod est cœpi. Cato: Cœpiam seditiosa verba loqui. Inuenitur quoque apud maiores & infinitiui modi *cœpere*.

Cogitatio aduerbialiter, pro cogitare.

Cogitatio dicta velut coagitatio, id est longa eiuſdem rei agitatio, in eadem mora consilij explicandi.

Cognitor est qui litem alterius suscipit coram eo, cui datus est. *procurator* autem absentis nomine auctor fit.

Cognitu facilia eadem ratione dicitur, qua dictu facilia & perfectu, & factu facilia.

Cognomines dicuntur, qui eiuſdem sunt nominis.

Cohum lorum, quo temo buris cum iugo conligatur, à cohibendo dicitur. Cohum poëta cælum dixerunt à chaos: ex quo putabant cælum esse formatum.

Conquire, deputare.

Collus quoque masculine dixerunt: est enim genus tormenti è corio.

Collunarius porcus dicitur, qui cibo permixto & collusione nutritur.

Colophon dixerunt, cum aliquid finitum significaretur.

Colossus à Caleto artifice, à quo formatus est, dictus. Fuit enim apud Rhodum insulam itatua solis alta pedes centum & quinque.

Columna dicta, quod culmina sustineant.

Colurna hastilia ex corno arbore facta.

Comedum bona sua consumentem antiqui dixerunt. Comedo comedonis, qui, vt supra, bona sua consumit.

Comissatio à vicis, quos Græci κῆποι dicunt, appellatur. in his enim habitabant prius, quam oppida conderentur. quibus in locis alij alios conuictus causa inuitabant.

Comitiales dies appellabant, cum in comitio conueniebant. qui locus à coeundo, id est simul veniendo dictus est.

Commentacula virgæ, quas flamines portant pergentes ad sacrificium, vt à se homines amoueant.

Commentaculum genus virgulæ, quæ in sacrificiis utebantur.

Committere proprie est in simul mittere. Nunc eo vtitur & pro facere, aut pro relinquere, aut pro incipere.

Commugeno, conuocanto.

Comædiæ constat appellari ex eo, quod initio in vicis iuueæ cantare soliti essent conuenientes.

Comædice figuratum à comædo. Plautus: Eugeus aditristi & dulce. & comædice.

Comparsu Terentius pro compescuit posuit.

Compascuus ager, relictus ad pascendum communiter vicinis.

Comperce pro compesce dixerunt antiqui.

Compernes nominantur homines genibus plus iusto coniunctis.

Compescere est velut in eodem pascuo continere.

Compescere lucum, est lucum suis finibus cohibere.

Compilare est cogere, & in vnum condere.

Computata festa, quæ in compitis peragebant.

Compluriens à compluribus significat sæpe. Cato: Contumelias mihi dixisti. compluriens.

Comparedes eiuſdem rei populo sponsores.

Compius, id est ornatus, à Græco descendit, apud quos κοπιῶ dicitur comere. & κοπιῶς, quod apud nos comis. & coma dicitur capilli cum aliqua cura compositi.

Conaudium, coaudium: sicut coangustatum dicitur.

Concepina ferix festa dicebantur, quæ in

- certis diebus seruabantur, quotannis, vt *fementina, compitalicia*.
- Conciliabulum* dicitur locus; vbi in concilium conuenitur.
- Conciliatrix*, dicitur, quæ viris conciliat vxores, & vxoribus viros.
- Concilium* dicitur à populi consensu: siue concilium dicitur à *concalando*, id est vocando.
- Concinare* est ante componere. *Concinere* enim conuenire est.
- Concio* conuentus dicta, quasi conuocatio. *Concio* significat conuentum, non tamen alium, quam eum, qui à magistratu, vel à sacerdote publico per præconem conuocatur. *Concionem* antiqui masculino genere posuerunt.
- Concipilauisti* dictum à *Næuio* pro corripuisti, & inuolasti.
- Conclauata* dicebantur, quæ sub eadem erant clauæ.
- Conclauia* dicuntur loca quæ vna clauæ clauduntur.
- Condere*, componere. *Condere* proprie est in vnum, & interiorem locum dare ad custodiam faciliorem. quod verbum nunc significat conscribere: nunc facere: nunc componere, & instruere.
- Conducere* est dicendo denuntiare.
- Conditio* in diem certum eius rei, quæ agitur, denuntiatio.
- Conditum* est, quod in communi est dictum.
- Condulus* anulus. *Condalium* similiter anuli genus.
- Consecerunt*, vna fecerunt.
- Consecta* sus dicebatur, quæ cum omni fetu adhibebatur ad sacrificium.
- Constages* loca dicuntur, in quæ vndique confluunt venti.
- Constatisti* foedere coniuncti.
- Confugiam* antiqui, confugium dicebant.
- Congruere* dictum est à gruibus, quæ non se segregant, siue cum volant, siue cum pascunt.
- Conlector*, interpres somniorum.
- Coni um* genus libaminis, quod farina confersa faciebant. *Comitum* Afranius pro ornatu & exultu posuit.
- Coniuola* occulta.
- Conlatia* oppidum fuit prope Romam, eo quod ibi opes aliarum ciuitatum fuerint conlata: à qua porta Romæ *Conlatina* dicta est.
- Conlatiuum sacrificium* dicitur, quod ex conlatione offertur.
- Conlatiuum ventrem* magnum, & turgidum dixit Plautus, quia in eum omnia edulia congeruntur.
- Conlucare* dicebant, cum profanæ siluæ rami deciderentur officientes luminibus.
- Conquirere*, coercere.
- Conregione*, e regione,

- Conrusparsi*, conquirere. Plautus: *Conruspare* tua consilia in pectore.
- Conscripti* dicebantur, qui ex equestri ordine patribus adscribebantur, vt numerus Senatorum expleretur.
- Consentia* sacra, quæ ex multorum consensu sunt statuta.
- Considerare* à contemplatione siderum videtur appellari.
- Consilium* vel à consulendo dicitur, vel quod in vnam sententiam plurium mentes consiliant & conueniant. sed à silentio creditibilis factum putatur quo maxime inuenitur.
- Considerare* Ennius pro conticuere posuit.
- Consiliuere* apud Ennium pro conseptum reperitur. *Consiprum* clauis præfixum.
- Consponsor*, coniuurator.
- Consponsos* antiqui dicebant fide mutua conligatos.
- Consternatio*, quæ est concitatio quæ iam subita ex aliquo metu: à sternutamento deducta est: quod eo toto concutimur corpore.
- Constitutus* hominum à consistentium multitudine appellatur.
- Consualia* ludi dicebantur, quos in honorem Consi faciebant: quem deum consilij putabant.
- Consuetudinem* Plautus pro consuetudine dixit.
- Consulas* antiqui ponebant, non tantum pro consilium petas, & perconteris: sed etiam pro iudices, & statuas.
- Contagionem* esse dicendum, non contagium.
- Contemplari* dictum est à templo: id est loco, qui ab omni parte aspici, vel ex quo omnis pars videri potest, quem antiqui templum nominabant.
- Contestari* est, cum vterque reus dicit, Testes estote. *Contestari* litem dicuntur duo, aut plures aduersarij, quod ordinato iudicio vtraque pars dicere solet Testes estote.
- Conuignum* fructum carnis cum septem costis demptum.
- Contrarium* æs, graue æs.
- Contubernales* dicuntur à tabernis, quæ fiebant ex tabulis. vnde & *tabernacula* dicta sunt, licet ex tentorijs, & ex pellibus fiant.
- Contubernium* dicitur contubernalium habitatio.
- Conuoli* oculi sunt in angustum coacti conuoluentibus palpebris.
- Conuallis* est planities ex omni parte comprehensa montibus, collibusve. *Vallis* duobus lateribus inclusa planities. *Vallis* deminutiuum vallicula facit.
- Conuenta* conditio dicebatur, cum primus sermo de nuptijs, & earum conditione habebatur.
- 60 *Conuentus* quattuor modis intelligitur. Vno cum

cum quemlibet hominem ab aliquo conuentum esse dicimus: Altero, cum significatur multitudo ex compluribus generibus hominum contracta in vnum locum: Tertio, cum à magistratibus iudicij causa populus congregatur: Quarto, cum aliquem in locum frequentia hominum supplicationis, aut gratulationis causa colligitur.

Conuexum est ex omni parte declinatum, qualis est natura cæli, quod ex omni parte ad 10 terram versus declinatum est.

Conuicium à vicis in quibus prius habitatum est, videtur dictum: vel immutata littera quasi conuocium.

Conuotii iisdem votis obligati.

Copona taberna copiis dicta.

Cogitare pro cogitare, id est frequenter cogere, Plautus posuit.

Coquum & pistorem apud antiquos eundem fuisse accepimus. Næuius, Coquus inquit, 20 edit Neptunum, Venerem, Cererem; significat per Cererem panem, per Neptunum pisces, per Venerem holera.

Corbis dicuntur naues onerariæ: quod in malo earum summo pro signo corbes solerent suspendi.

Corculum à corde dicebant antiqui solertem, & acutum. Plautus in Casina: Ego sum liber Meum, corculum melliculum, verculum. 30

Corda frumenta, quæ sero maturescunt, vt *fenum cordum*.

Corgo apud antiquos pro aduerbio, quod est profecto ponebatur.

Corinthiensis ex eo dici coeperunt, ex quo coloni Corinthum sunt deducti, qui antea Corinthij sunt dicti. quam consuetudinem seruamus etiam cum Romanenses, & Hispanienses, & Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis ciuitatibus negotiantur. 40

Corius apud antiquos masculino genere dicebatur. Plautus: Iam tibi tuis meritis crustus corius redditus est. Pari modo diuerso genere dicebant, hæc ludus, hæc metus, hæc amnis, hic frons.

Corniscarum diuarum locus erat trans Tiberim cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela esse putabatur.

Cornua Liberis patris simulachro adijciuntur, 50 quem inuentorem vini dicunt: eo quod homines nimio vino truces sunt.

Corolla deminutiuum est à corona. corollam noua nupta de floribus, verbenis, herbisque à se lectis sub amiculo ferebat.

Corona, cum videatur à choro dici, caret tamen aspiratione: siue coronæ dicuntur, quod cohonorant eos, quibus imponuntur.

Corpulentis Ennius pro magnis dixit. nos corpulentum dicimus, corporis obedi hominem. 60

Cossi ab antiquis dicebantur natura rugosi corporis homines, à similitudine vermium ligno editorum, qui cossi appellantur.

Cotilia lacus appellatur, quod in eo est insula Cotila nominata à Græcis.

Coturnium vas, quo in sacrificijs vinum fundebatur.

Coturnix appellatur à sono vocis.

Cracentes graciles. Ennius: Succincti gladijs media regione cracentes.

Craticulum à Græco *κράτιον* deducitur.

Crebrisuro apud Ennium significat vallum crebris furis, id est palis, munitum.

Credulus, credas, Plautus: Ipsi nec amat, nec tu credulas.

Creperum, dubium. vnde *inceptare* dicimus, quia male dicta fere incerta, & dubia sunt.

Crepidines, laxa prominentia.

Crepitulum ornamentum capitis. id enim in capitis motu crepitum facit.

Crepus Romani Iupercos dicebant à crepitu pellicularum, quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis in Iupercalibus nudos discurrere, & pellibus obuias quasque feminas ferire.

Creterre vocabulum trahitur à cratere, quod vas est vini.

Creui modo significat hereditatem adij: modo maior ætate, vel censum: modo iudicium: modo diuisi. quæ omnia à duobus verbis cresco, & ceruo veniunt: cuius vnus origo ex Græco trahitur, quod illi *κρηταιον* dicunt perficere.

Crines à discretione dicti, quam Græci *κρηταιον* appellant. nam iidem eos *κρηταιον* vocant.

Crocario, coruorum vocis appellatio.

Crocotilum valde exile. Plautus: Extortis talis cum crocotilis crusculis.

Crocoinum genus operis pistoriij.

Crucium, quod cruciat. Vnde Lucilius vinum insuauæ crucium dixit.

Crumina sacculi genus. Plautus: Dij bene vorant, tene, tene, crumina minuerint triginta minæ.

Crusculum deminutiuum à crure.

Crustoria tabernæ à vasis potorijs crustatis dicta.

Crustumina tribus à Tuscorum vrbe Crustumina dicta.

Cubam Sabini vocant eam, quam militares lecticam. vnde videtur deriuatum esse *cubiculum*.

Cubans auspicatur, qui in lecto quærit augurium.

Culcia, quod tomento inculcat, appellata.

Culigna vos potiorum. Caro, Culignâ inquit, in feno Græco ponito, vt bene oleat. Culigna vas vinarium à Græco dicta, quam illi dicunt *κρηταιον*.

Culina vocatur locus, in quo epula in fune-

re comburantur.

Culiola cortices nucum viridium, dicta à similitudine culeorum, quibus vinum siue oleum continetur.

Culticula fusticulus quidem ligneus in sacris dicebatur.

Cum alter significat cum altero, dictum ab antiquis ita breuitatis causa, ut *sodes* pro *si* audes, *scilicet* pro *scias licet*, *sis* pro *si vis*.

Cumeram vocabant antiqui vas quoddam, quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utensilia, quod & camillum dicebant, eo quod sacrorum ministrum *camillum* appellabant.

Cumerum vas nuptiale à similitudine cumerarum, quæ sunt palmæ vel spartæ ad usum popularem, sic appellatum.

Cum imperio esse dicebatur apud antiquos, cui nominatim à populo dabatur imperium.

Cum populo agere, hoc est populum ad concilium, aut comitia vocare.

Cum potestate esse dicebatur de eo, qui à populo alicui negotio præferebatur.

Cuncti significat quidem omnes, sed coniuncti & congregati: at vero *omnes* etiam si diuersis locis sint.

Cuniculum, id est foramen sub terra occultum, aut ab animali, quod simile est lepore, appellatur, quod subterfossa terra est latere solitum, aut à cuneorum similitudine, qui omnem materiam intrant findentes.

Cum re est iterum facere. vnde & inquinare.

Cupes, & cupedia antiqui lautiores cibos nominabant. inde macellum forum cupidinis appellabant. Cupedia autem à cupiditate sunt dicta, vel, sicut Varro vult, quod ibi fuerit Cupedinis equitis domus, qui fuerat ob latrocinium damnatus.

Cudressi mortuorum domibus ponebantur ideo, quia huius generis arbor excisa non renascitur: sicut ex mortuo nihil iam est sperandum, quam ob causam in tutela Diæ patris esse putabatur.

Cura dicta est, quasi cor edat: vel quia cor vrat.

Curatores dicuntur, qui pupillis loco tutorum dantur. siue illi qui rei familiaris, agrive diuidendis præpositi sunt.

Curia, locus est, ubi publicas curas gerebant.

Calabra curia dicebatur, ubi tantum ratio sacrorum gerebatur. Curia etiam nominantur in quibus vniuicuiusque partis populi Romani quid geritur. quales sunt ea, in quas Romulus populum distribuit numero triginta. (quibus postea addita sunt quinque) ut in sua quisque curia sacra publica faceret, feriatque obseruaret. hisque curiis singulis nomina Curiarum virginum imposita esse dicuntur, quas virgines quondam Romani de Sabinis rapuerunt.

Curiales eiuudem curia, ut tribules, & muni-

cipes. **Curiales flamines** curiarum sacerdotest. **Curiales mensa**, in quibus immolabatur Iunoni, quæ Curis est appellata.

Curata comitia à curiis appellata.

Curij sana à Curio dicta, quia eo loco domum habuerat.

Curionem agnum Plautus pro macro dixit, quasi cura macruisset.

Curionia sacra, quæ in curiis fiebant.

Curionium as dicebatur, quod dabatur curioni ob sacerdotium curionatus.

Curis est Sabine hasta. Vnde Romulus Quirinus, quia eam ferebat, est dictus: & Romani à Quirino *Quirites* dicuntur. Quidam eum dictum purant à Curibus, quæ fuit vrbs opulentissima Sabinorum.

Curitim Iunonem appellabant, quia eandem ferre hastam putabant.

Curriculo pro cursum ponebant. Plautus, Licet, inquit, vos abire curriculo.

Curriculus deminutium est à curru.

Curij locus appellatur à Curtio, qui eo loco in profundissimum se ob salutem populi Romani proiecit hiatum.

Curules equi quadrigales. Curules magistratus appellati sunt, quia curru vehabantur.

Cussi irem pro ignauo dicebant antiqui.

Custodeam dicebant antiqui, quam nunc dicimus custodiam.

Custoditio est opera ad custodiendum quid sumpta.

Curis Græcæ habet originem. hanc enim illi *κῆρος* dicunt.

Cybele macer, quam dicebant magnam, ita appellabatur, quod ageret homines in furorē, quod Græci *κῆβη* dicunt. Cybele vero eadem dicta à loco, qui est in Phrygia.

Cybius dictum, quia eius medium æque pariter in omnes partes, quod genus à geometris *κύβη* dicitur. Vnde etiam tessellæ quadratæ *κύβη*. Hinc & *κύβη* genus piscis, quia piscæres id genus piscium velut aleam ludant.

Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermone sine manibus conficiat, quibus partibus corporis qui carent, *κῆρ* vocantur: ideoque quadratum eum fingunt. Alij volunt sic appellatum, quod in Cyllenia via sit nutritus. Alij quod in monte Arcadiæ Cyllene. Alii quod à Cyllene sit nympha educatus.

Cymbam Græci appellabant *κῆρ*.

Cymbum poculi genus à similitudine nauis quæ dicitur cymba, appellatum,

Cynthius Apollo à Cyntho Deli monte vocatus.

Cyparisse appellantur acies quædam igneæ, quæ noctu apparere solent ad similitudinem cupressi.

Cyparissia dicuntur ignes prodigiosi à similitudine cypressorum.

Cypria Venus, quod ei primum in Cypro insula templum sit constitutum, vel quia parientibus

277

D

tibus præsideat, quod Græco *weis* patere sit.

Cyprio boui merendam, Ennius sotadico verlu cum dixit, significat id, quod solet fieri in insula Cypro, in qua boues humano stercore pascuntur. Idem cum dicit. Propter stagna, vbi lanigerum genus piscibus pascitur: esse paludem demonstrat, in qua nascuntur pisces similes ranunculis, quas oues consecratae edunt.

Cytherea, Venus ab vrbe Cithera, in quam primum deuecta esse dicitur concha, cum in mari esset concepta.

D

D *Acrimas* pro lacrimis Liius saepe poluit nimirum, quod Græci appellant *δακρυα*. Item *dantia*, quæ laetitia dicitur, & dantur legatis hospiti gratia.

Dadalam à varietate rerum, artificiorumq. dictam esse apud Lucretium terram, apud Ennium Mineruam, apud Virgilium Circem facile est intelligere: cum Græce *δαδάλω*, significet variare.

Dagnados iunt auium genus, quas Ægyptii inter potandum cum coronis deuincere soliti sunt, quæ vellicando, mortificandoque & canturiendo assidue non patiuntur dormire potantes.

Dalium lupinum ait esse Aurelius, Ælius stultum. Otorum quoque lingua significat mianum. Santra verò dici putat ipsam quem Græci *δαιναρον*, id est propter cuius fatuitatem quis miceri debeat.

Damium sacrificium, quod fiebat in operto in honorem Bonæ deæ, dictum à contrarietate, quod minime esset *δαιμόνιον*, id est publica. dea quoque ipsa *δαμνία*, & sacerdos eius *δαμνίας*, appellabatur.

Danista, fenestrosos.

Danunt, dant:

Daps apud antiquos dicebatur res diuina, quæ fiebat aut hiberna semente, aut verna. quod vocabulum ex Græco deducitur, apud quos id genus epularum *δαψι* dicitur. Itaque & *dapsive* se acceptos antiqui dicebant, significantes magnifice, & *dapsicum negotium* amplum, ac magnificum.

Dasi, dari.

Dauinia Appulia appellatur à Dauino Illyricæ gentis claro viro, qui eam propter domesticam seditionem excedens patria occupauit.

Deactio, peractio.

Deblasterare est stulte loqui. Nam Græci *δελύστας* stultos appellant.

Decalcatum calce litum.

Decermina dicuntur: quæ decerpuntur purgandi causa.

Decuma quæque veteres diis suis offerebant.

Decotos togæ detritæ.

Decrepitus est desperatus crepera iam vita vt *crepusculum* extremum diei tempus. Siue decrepitus dicitur, quia propter senectutem nec mouere se, nec vllum facere potest crepitem.

Decultarunt, valde occultarunt.

Decumana oua dicuntur, & *decumani fluctus*, quia sunt magna. nam & ouum decimum maius nascitur, & fluctus decimus fieri maximus dicitur.

Decumanus appellatur *limes*, qui sit ab ortu solis ad occatum. Alter ex transuerso currens appellatur *cardo*.

Decures, decuriones.

Decuriones appellantur, qui denis equitibus præstant.

Dedita intelligitur valde data.

Defomitatum à fomitis succisum, quibus confoueri erat solitum.

Defensam detritam atque deconsam.

Defus dicebant antiqui, vt deamare, deperire: significantes omnem fructum percipere.

Degere antiqui posuerunt pro expectare.

Degunere degustare.

Deinceps qui deinde cepit: vt *princeps*, qui primum cepit.

Deincipem antiqui dicebant proxime quenque captum, vt principem primum captum.

Deinde compositum est ex præpositione, & loci significatione: vt exinde, perinde, proinde, subinde: quæ item tempus significant.

Delapidata, lapide strata.

Deliberare à libella, qua quid perpenditur, dictum.

Delibrare aquam sulco deriuare.

Delicare ponebant pro dedicare.

Delicata dicebant diis consecrata, quas nunc delicata. Vnde adhuc manet *delicatum*, quasi lufui dicitur. *Dedicare* autem proprie est dicendo deferre.

Delicia est tignum quod à culmine ad regulas angulares infimas versus fastigatum collocatur, vnde *sectum deliciatum*, & *regula deliciarum*.

Delinquere est prætermittere, quod non oportet præteriri. Hinc deliquia & delicta.

Delicium solis à delinquendo dictum, quod delinquat in cursu suo.

Deliquam apud Plautum significat minus.

Delubrum dicebant fustem delibratum, hoc est decorticatum, quem venerabantur pro deo.

Deluit, soluit. à Græco *δελύω*

Demag pro minus antiqui dicebant.

Demunus capite appellatur, qui ciuitate mutatus est: & ex alia familia in aliam adoptatus: & qui liber alteri mancipio datus est: & qui in hostium potestate ve-

60

nit: & cui aqua, ignique interdictum est.
Demæ apud Atticos iunt, vt apud nos pagi.
Demum quod significat post, apud Liuium *demus* legitur. Alij *demum* pro duntaxat posuerunt.
Denaria cæremonix dicebantur, & *tricenaria*, quibus sacra adituris decem continuis diebus vel triginta certis quibusdam rebus carendum erat.
Denicalos ferix colebantur, cum hominis mortui causa familia purgabatur. Græci enim *νῆμι* mortuum dicunt.
Deorata, perorata.
Depeculatus à pecore dicitur, qui enim populum fraudat, peculatus pœna tenetur.
Deperire significat valde perire.
Depolitum perfectum, quia omnes profectio- nes antiqui politiones appellabant.
Depontani senes appellabantur, qui sexagenarij de ponte deieciuntur.
Deprehensa dicitur genus militaris animaduersionis castigatione maior, ignominia minor.
Depubam porcum lactantem, qui prohibitus sit pubes fieri.
Depuere, cædere, Lucilius: palmisque misellam Depuuit me, id est, verberauit me. quod ipsum ex Græco est *πῦσι*.
Diæce Græci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus *segestria*.
Derogare proprie est, cum quod ex lege vetere, quo minus fiat, sancitur lege noua. derogare ergo detrahere est.
Desiderare & considerare à sideribus dici certum est.
Desinare desinere.
Despretus, valde spretus.
Degeria porcæ, id est macilentæ.
Detractare est male tractare.
Detrides esse detritos deminutos.
Deuersus dicebant deorsum versus.
Deuitare valde vitare.
Deum dictus est, quod ei nihil desit vel quia omnia commoda hominibus dat: siue à Græco *θεός*; quod significat metum; eo quod hominibus metus sit. sed magis constat id vocabulum ex Græco *θεός* esse dictum aspiratione dempta, qui mos antiquis nostris frequens erat.
Deutans dicitur, quia assi deest sextans, quem admodum duodeuiginti & deunx.
Dextimum & sinistimum antiqui dixerunt.
Dentra auspicia, prospera.
Dextrarum tibiarum genus est, quæ dextra tenentur.
Diabatra genus solearum Græcanicarum.
Dianius locus Dianæ sacratus.
Dicassit, dixerit.
Dici pro dic antiqui posuere.
Dicæstia vocabatur, quæ nunc Puteoli: 60

quod ea ciuitas quondam iustissime regebatur.
Dici mos erat Romanis in omnibus sacrificijs, precibusque, *POPULO ROMANO, QUIRITIBVSQ;* quod est Curenſibus quæ ciuitas Sabinorum potentissima fuit.
Dicynna Diana, quam esse lunam putabant, dicta quod fulgore suo noctu omnia ostendit.
Dierædum dicebant per antiphrasin, volentes significare malum diem.
Dies dictus, quod diuini sit operis, siue ab Ioue eius, vt putabant, rectore, qui Græce *Δία* appellatur: siue quod ær diurnus dehiscat in candorem.
Dissarreatio genus erat sacrificij, quod inter virum & mulierem fiebat dissolutio. dicta dissarreatio, quia fiebat farreo libo adhibito.
Dignorum signa imponunt, vt fieri solet in pecoribus.
Dilaniare est discindere, & quasi lanam trahere, vnde *lacinia* & *lanius* dicitur, qui pecus discindit.
Dilectus militum, & is, qui significatur amatus, à legendo dicti sunt.
Diobolares meretrices dicuntur, quæ duobus obolis ducuntur.
Diomedeæ insula in qua Diomedes sepultus est excedens Italia.
Diomedis campi in Appulia appellantur, qui ei in diuisione regni, quam cum Dauno fecit, cesserunt.
Diox genus piscis frequens in ponto.
Dirigere apud Plautum inuenitur pro discedere.
Diruncium, depurgant.
Dirus, dei ira natus.
Dirutum ære militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominie causa non erat datum, quod æs diruebant in fiscum, non in militis sacculum.
Diserim pro diserte dixerunt antiqui.
Diseriõnes, diuisiones patrimoniorum intre consortes.
Diserus à disserendo dictus.
Dispensatores dicti, qui æs pensantes expendebant, non adnumerabant. hinc deducuntur expensâ, siue dispensata, vel compensata item compendium, dispendium, asspondium, dupondium.
Dispersere est proprie pecus à passione deducere, vt compescere vna pascere, & in vno loco continere.
Dissulus porcus dicitur, cum in ceruice fetas diuidit.
Dissusum, & pertisum dicebat, quod nunc distellum, & pertesum.
Disidium, discordiam.
Disididula antiqui dicebant, quæ nunc sunt

castella, ex quibus à riuo communi aqua
quisque in suum fundum ducit.

Dium antiqui ex Græco appellabant, vt à deo
ortum, diurnum sub cælo lumen *ἡμέρας* Διός.
Vnde adhuc *sub* dio fieri dicimus, quod non
fit sub tecto: & *interdium*, cui contrarium est
nocturnum. **Dium**, quod sub cælo est extra tectum,
ab Ioue dicebatur, & *Dialis flamen*, &
Dius heroum aliqui ab Ioue genus ducens.
Dium fulgur appellabant diurnum, quod 10
putabant Iouis, vt nocturnum Sammani.

Doli vocabulo nunc tantum in malis vtitur:
apud antiquos autem etiam in bonis rebus
vtebantur. vnde adhuc dicimus *Sine dolo*
malum, nimirum, quia solebat dici & bonus,

Doliola, locus in vrbe sic vocatus, quia inua-
dentibus Gallis Senonibus vrbes, sacra in
eodem loco doliolis reposita fuerunt. qua
de causa eodem loco ne despuere qui-
dem alicui licebat.

Domus à Græco venit *δομος*.

Donatica coronæ dictæ, quod his victores
in ludis donabantur, quæ postea magnifi-
centiæ causâ institutæ sunt super modum
aptarum capitibus, quali amplitudine fiunt
cum lares ornantur.

Donum ex Græco quod illi vocant *δῶρον*.

Dorsum dictum, quod pars ea corporis deuexa
sit deorsum.

Dorem manifestum est ex Græco esse. nam 30
δοῖον dicitur apud eos dare.

Dracões dicti *δράκοντες*, quod est videre.
clarissimam enim dicuntur habere oculo-
rum aciem, qua ex causa incubantes eos the-
sauris custodiæ causa fixerunt antiqui.
Ideoque *Æsculapio* adtribuuntur: quod
vigilantissimi generis putantur, quæ res
medicinæ maxime necessaria est.

Dubenus apud antiquos dicebatur, qui nunc
dominus.

Dubiat, Dubitat.

Duco, cum pro puto ponimus, ex Græco de-
ducitur, quod illi dicunt *δύω*.

Duillum, bellum videlicet quod duabus parti-
bus de victoria contenditibus dimicatur.
Inde & *perduellus*, qui pertinaciter retinet
bellum.

Duicensus dicebatur cum altero, id est cum si-
lo, census.

Duidens hostia bibens.

Duis duas habet significationes. nam & pro-
dis ponebantur, & pro dederis.

Dumecta antiqui, quasi dumiceta appellabant,
quæ nos dumeta.

Dumosa, frondosa.

Duodenginti dicendi cōsuetudinē à Græcis tra-
xisse videmus, qui sic enunciant *δωδεκάτην*.

Duonum bonum.

Duplicat, duplicabis.

Duplionem antiqui dicebant, quod nos duplum. 60

venit autem à Græco *δύω*.

Dusmoso in loco apud Liuium significat dumo-
sum locum. antiqui enim inscribebant S
litteram, & dicebant cōmittere pro com-
mittere, & casinæ pro camenæ.

E

Eamus ex Græco *ἔαμι*.

Ecere iusurandum est, ac si dicitur per Cere-
rem, vt aceator, ædepol. alij *ecere* pro ec-
ce positum accipiunt.

Edestra, qui præsumt regijs epulis, dicti *ἐπί τῆς*
ἑστραίας.

Edecimata, electa.

Ederam fluminis, ali neque tangere, neque
nominare fas erat: pro eo quod edera vin-
cit ad quodcumque se applicat. Sed ne anu-
lum quidem gerere ei licebat solidum, aut
aliquem in se habere nodum.

20 **Effastiatum** exertum, quod scilicet omnes exer-
to brachio sint exilati, id est extra vesti-
mentum filo contextum.

Effari, & *effata* à fando, quod ipsum ex Græ-
co *ἐφαίω*.

Effata, elocuta.

Egens velut exgens, cui ne gens quidem sit re-
liqua.

Egeria nymphæ sacrificabant prægnantes,
quod eam putabant facile conceptam al-
uum egerere.

Egretus & *adgretus* ex Græco sunt ducta, à
surgendo, & proficiscendo. Vnde & *Nyctæ*
gretus, quasi noctisurgium.

Eiuratio significat id, quod desideretur, non
posse præstari. Plautus eiurauit militiam.

Elascatena genus salsamenti, quod appellatur
vulgo malandrea.

Elaudare plus quam nominare.

Elecebra argentariæ meretrices, ab eliciendo
argento dictæ.

40 **Elestabo**, eliciam.

Elices sulci aquarum, per quos aqua collecta e-
ducitur eliris.

Elinguem sine lingua.

Elix à liquore dicta.

Elucum significat languidum, & semisomnum:
vel, vt alij volunt, allucinatore, & nuga-
rum amatorem siue halonem, id est hestier-
no vino languentem, quem *εὐλοῦ* vocitant
Græci.

Elumbem, euulso lumbo.

Em pro eum ab eo, quod est is.

Emancipari duobus modis intelliguntur, aut
ij qui ex patris iure exierunt, aut ij, qui a-
liorum sunt dominij. quorum vtrunque
fit mancipatione.

Emem eundem.

Emerere quod nunc est mercari, antiqui accipie-
bant pro sumere.

Empanda, paganorum dea.

Emptium militem mercenarium.
Emussitata, ad amussim facta.
Endoictum, initium.
Endoplorato, implorato, quod est cum questio-
 ne inclamare. *Implorare* nanque est cū fletu
 rogare, quod est proprie vapulantis.
Endoprocinctu, in procinctu. significat autem
 cum ex castris in prælium exitum est. *pro-*
cinctos quasi præcinctos, atque expeditos.
 nam apud antiquos togis incinctu pugna- 10
 se dicuntur.
Ennam etiam ne.
Enubro, inhibenti.
Enunqsam, ecquando.
Epeus nomen cuiusdam fabri, qui equum Du-
 reum fecit.
Epirocum genus amicali croco tinctum, te-
 nue & perlucidum.
Epilimma genus vilissimi vnguenti.
Epistylum *trabs*, quæ super columnas poni- 20
 tur.
Epolonos dicebant antiqui, quos nunc epul-
 nes dicimus. Datum autem est his nomen,
 quod epulas indicendi Ioui, ceterisque dijs
 potestatem haberent.
Epulam antiqui etiam singulariter posuere.
Equales appellabantur, qui in quibusdam lu-
 dis nocte epulabantur.
Equestre as, quod equiti dabatur.
Equiria ludi, quos Romulus Marti instituit 30
 per equorum cursum, qui in campo Martio
 exercebantur.
Equirine, iusjurandum per Quirinum.
Equo vehi flammæ diali non licebat, ne si lon-
 gius digrederetur, sacra neglegrentur.
Equitare antiqui dicebant equum publicum
 merere.
Equus Marti immolabatur, quod per eius ef-
 figiem Troiani capti sint: vel quod eo ge-
 nere animalis Mars delectari putaretur. 40
Ectum citumque fit inter consortes, vt in li-
 bris legum Romanorum legitur. *Ectum* à
 coërcendo dictum, vnde & *erciscundæ* &
ercisci. *Cium* autem est vocatum à ciendo.
Erebum Vergilius interdum obscuritate quan-
 dam esse describit apud inferos, cum ait. I-
 mas Erebi descendit ad vmbros. Interdum
 flumen eiusdem loci, dicens. Et magnos Ere-
 bi transiimus amnes. Varro vero Erebo
 natam noctem ait. Vnde est & illud: Erebo 50
 creata fuscis crinibus nox te inuoco.
Ergo correptum, significat idem, quod apud
 Græcos *oûs*; producte, idem quod *χρειν*,
 hoc est gratia: cum scilicet gratia intelli-
 gitur pro causa. Sed illud superius etiam si-
 ne exemplis notum est: hoc inferius, sic for-
 matur: cum dicimus de aliquo, statua dona-
 tus est honoris, virtutisque ergo, id est ho-
 noris, virtutisque causa.

Eritudo, seruitudo.

Erugere semel factum significat, quod *eruſta-*
re sæpius. illud enim perfectæ formæ est,
 hoc frequentatiuæ.
Eruum & erulia à Græco sunt dicta, quia il-
 lium *ερυβος*, erulia *ερυλιου* appel-
 lant.
Escaria mensæ quadratæ vocantur, in qui-
 bus homines epulantur. *Anclabris* ea quæ
 in sacrificando dijs *anclatur*, quod est hau-
 ritur, ministraturque. 10
Escit erit.
Euboicum talentum nummo Græco septem
 millium, & quingentorum cistophorum
 est, nostro quattuor milium denario-
 rum.
Eudiacon lineum filum, quod medici extremo
 in clysterio relinquunt, per quod climos
 emittitur.
Eueluum, euentilatum. Vnde *velabra*, quibus
 frumenta ventilantur.
Euerriator vocatur, qui accepta iure heredita-
 te iusta facere defuncto debet. quæ si non
 fecerit, seu quid in ea re turbauerit, suo ca-
 pite luat. id nomen ductum à verrendo.
 Nam *exuerra* sunt purgatio quædam dom-
 nus, ex qua mortuus ad sepulcrum feren-
 dus est, quæ fit per euerriatorem certo ge-
 nere scoparum adhibito, ab extra verrendo
 dictarum.
Eum antiqui dicebant pro eorum.
Europam tertiam orbis partem ab Europa A
 genoris filia certum est appellari. Sed alij
 de amore Iouis in taurum versi narrant.
 Alij eam à prædonibus raptam. & nauem,
 quæ Iouis tutelam effigiem tauri habue-
 rit, in eam regionem esse delatam. Qui-
 dam ob pulchritudinem regionis per si-
 mulationem raptæ filiæ occupatam eam
 terram ab Agenore, & Phœnicibus se- 40
 runt.
Exagogen, euectionem.
Examen est & æquamentum & iudicij inue-
 stigatio, & apum congregatio, vel locusta-
 rum.
Examussim, regulariter. *amussis* enim regula fa-
 brorum est, vel, vt alij volent ferramentum,
 quo in poliendo vtuntur.
Exanclare, exhaurire.
Exbueres exinteratas; siue exbuæ, quæ ebi-
 berunt, quasi epotæ.
Excedere, egressi.
Excisionem vrbs à cædendo dictam manife-
 stum est.
Exbiet, excutiet.
Excipuum, quod excipitur, vt *præcipuum*, quod
 ante capitur.
Excedere, pro cudere, & incus ipsa à cudento
 dicta sunt.
Exdosua, dorsum confringere: alij exime. 50
Exduia, exuuiæ.

Exemplum

Exemplum est, quod sequamur, aut vitemus: *exemplar*, ex quo simile faciamus. Illud animo estimatur, istud oculis conspicitur.

Exercirent, sarcirent.

Exercitionem exerciti dicebant antiqui: exercitationem exercitati. Item exercitiorem, exercitissimum: sicut ab exercitato, exercitatiorem, exercitissimum.

Exercitus & militum copia dicitur: & homo multis negotijs exercitus, sed superius quarti ordinis, hoc secundi est.

Exesto, extra esto: sic enim lictor in quibusdam sacris clamitabat: *hostis, vincis, mulier, virgo exesto*, scilicet interesse prohibebatur.

Existi purgamentum, vnde adhuc manet suffitio.

Exsusi, exsusi: vt merat pro mersat.

Exregia, egregia: id est egregie lectæ.

Exhaustant, efferunt.

Exiles & illa à tenuitate viarum, quas Græci in chartis ita appellant, videntur esse dicta.

Exilica causa, quæ aduersus exulem agitur.

Eximium inde dici coeptum, quod in sacrificijs optimum pecus e grege eximebatur: vel quod primum erat natum.

Exin metri causa dicitur pro exinde.

Exinfulabat exerebat, infulas enim sacerdotum, filamenta vocabant.

Existimare dictum est ab æstimatione.

Exitium antiqui ponebant pro exitu. nunc exitium pessimum exitum dicimus.

Exodium exitum.

Exomides sunt comici vestitus exertis humeris.

Exoletus qui adolescere, id est crescere desiit.

Exoriri surgere.

Expapillato brahio exerto: quod cum sit, papilla nudatur.

Expatare, in locum patentem se dare, siue in spatium se conferre.

Expectorat, ex pectore eicit.

Expergitus, ab alio excitatus: quem solemus dicere expergefatum.

Experitos, imperitos.

Experrectus, à corrigendo se vocatus; quod ferè facimus recentes à somno. *Experrectus* est, qui per se vigilare coepit.

Explenunt, explent.

Explorare antiquos pro exclamare vsos: sed postea prospicere, & certum cognoscere coepit significare. itaque speculator ab explorare hoc distat, quod *speculator* hostilia silentio perspicit, *explorator* pacata clamore cognoscit.

Exporgere, porro agere, exporrigere.

Experta antiqui dicebant, quasi expertia habita.

Exrogare est, ex lege vetere aliquid eximere per nouam legem.

Exia dicta, quod ea dijs profecentur, quæ maxime extant, eminent que.

Externus est aliena terra.

Exterraneus ex alia terra. *Exterraneus* quoque dicitur, & qui ante tempus natus, vel potius eiectus est. dictus autem *exterraneus* quod eum mater exterita alio eiecit.

Extimum extremum significat, vt ita intimo sit contrarium.

Extrarium ab extraneo sic distinguitur. *extrarium* est, qui extra focum, sacramentum, iusque sit. *extraneus* ex altera terra, quasi *exterraneus*.

Exugentes, exprimentes.

Exuuiæ ab exuendo dictæ.

F

F *Abam* nec tangere nec nominare Diali flammis licet, quod ea putatur ad mortuos pertinere. Nam & lemuralibus iacitur laruis, & parentalibus adhibetur sacrificijs. & in flore eius luctus litteræ apparet videntur.

Fabiani, & *Quintiliani* appellabantur luperci à Fabio & *Quintilio* præpositis suis.

Facem in nuptijs in honorem Cereris præferrebant, aquaque spargebatur noua nuptas siue vt casta, puraque ad virum veniret: siue vt ignem atque aquam cum viro communicaret.

Facies antiqui dicebant, vt fides.

Facessere significat interdum facere, vt est, Iusta facessunt. interdum verò pro abire ponitur. *Pacuius*: *Facessite* omnes hinc, id est abite.

Factio & *factiosus*, initio honesta vocabula erant. vnde adhuc *factiones* histrionum, & *quadrigrariorum* dicuntur. *Factio* autem nomine *factio*nis seditio, & arma vocantur.

Facul antiqui dicebant. & *faculter* pro facile. vnde *facultas* & *difficultas* videntur dicta. sed postea *facilitas* morum, *facta* est, *facultas* rerum.

Fagutal facellum Iouis, in quo fuit fagus arbor quæ Ioui sacra habebatur.

Fala dicta ab altitudine à falando, quod apud Etruscos significat cælum.

Falarica, genus teli missile, quo vtuntur ex falis, id est ex locis extructis dimicantes.

Falcones dicuntur, quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curuati, à similitudine falcis.

Faleri oppidum à sale dictum.

Falsus & *falsior* cum rationabiliter dici possint, non tamen sunt in consuetudine.

Fama à fando dicta. sic apud Græcos *quærum sero* & *quærum*.

Famelicosam terrâ, terram palustrem vocabant.

Famella deminutiuum à fama.

Familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorum dux & princeps generis vocabatur pater, & mater familie. Vnde familie nobilium *Pompiliorum*, *Valeriorum*, *Corneliorum*, & *familiares* quæ eadem

familia. postea hoc nomine etiam *famuli* appellari ceperunt permutata I cum V littera.

Familiaris Romanus, priuatus Romanus.

Famino, dicitur.

Famuletium dicebatur, quod nunt seruitium.

Famuli Origo ab *Olcis* dependet, apud quos seruus famel nominabatur. vnde & familia vocata.

Fama, quod fando consecrantur.

Fanatica dicitur arbor fulmine icta.

Fanum à fano dictum; siue à fando; quod dum pontifex dedicat, certa verba fatur.

Farsenam virgulti genus.

Farrago appellatur id, quod ex pluribus satis pabuli causa datur iumentis.

Farreum, genus libi ex farre factum.

Fartores, nomenclatores qui clam velut infarcirent nomina saluatorum in aurem candidati.

Fascinum, & fas, à fando nominantur.

Fastigium ædificij summum.

Fastis diebus iucunda dari licebat; nefastis quædam non dari licebat.

Fastorum libri appellantur, in quibus totius anni fit descriptio. Fasti enim dies fasti sunt.

Fatantur, multa fantur.

Fauentia bonam ominationem significat. Nam præcones clamantes, populum sacrificijs *fauere* iubebant. *Fauere* enim est bona dari. at veteres pœtæ pro silere vsi sunt fauere.

Fauis, à fauendo.

Fauisse locum sic appellabant, in quo erat à qua inclusa circa templa. Sunt autem, qui putant fauissas esse in Capitolio cællis cithernisque similes: vbi reponi erant solita ea, quæ in templo verustate erant facta inutilia.

Fausilulum porcellum, feturam porcorum.

Februarius mensis dictus, quod tum, id est extremo mense anni, populus *februaretur*, id est lustraretur, ac purgaretur: vel à *Ianone* *Februata*, quam alij *febralem*, Romani *februlim* vocant: quod ipsi eo mense sacra fiebant, cuiusque feriæ erant Iupercalia, quo die mulieres februebantur à Iupercis amico Lunonis, id est pelle caprina: quam ob causam is quoque *dies februarius* appellabatur. Quæcunque denique purgamenti causa in quibusque sacrificijs adhibentur, *februa* appellantur. Id vero, quod purgatur, dicitur *februatum*.

Fedum antiqui dicebant pro hedo, solus pro holere, fostim pro hoste, fostiam pro hostia.

Felices, arbores Cato dixit, quæ fructum ferunt, infelices quæ non ferunt.

Femur, femoris, & semen feminis, fenero, &

feneror dici potest.

Ferus appellatur naturalis terræ fetus; ob quam causam & nummorum fetus fenus est vocatum, & de ea re leges fenebres. Fenus, & feneratores, & lex de credito pecunia *Fenebris*, à fetu dicta, quod crediti nummi alios pariant, vt apud Græcos eadem res *trunc* dicitur. *fenum* quoque pratorum ab hac causa est appellatum, quando id ipsum manens quotannis nouum parit. Vnde etiam *festuca* vocata est.

Feralia, dijs manibus sacrata festa, à ferendis epulis, vel à ferendis pecudibus appellata.

Ferctum genus libi dictum, quod crebrius ad sacra ferebatur, nec sine strue, altero genere libi. quæ qui adferebant, *struferctarij* appellabantur.

Ferentarij, auxiliares, in bello, à ferendo auxilio dicti. vel quia fundis, & lapidibus pugnabant: quæ tela feruntur, non tenentur ita appellati. Ferentarij leuis armaturæ pugnatores.

Feretrus Iuppiter dictus à ferendo, quod pacem ferre putaretur, ex cuius templo sumebant sceptrum, per quod iuraret, & lapidem silicem, quo fœdus ferirent.

Feria à ferendis victimis appellata.

Feria statæ appellabantur, quod certo statutorque die obseruarentur.

Ferias antiqui festas vocabant. & aliæ erant sine die festo, vt nundinæ: aliæ cum festo, vt Saturnalia, quibus adiungebantur epulationes ex prouentu fetus pecorum frugumque.

Ferire dictum, quod ferientes feruntur.

Ferocit, apud Catonem, Ferociter agit. *Finere* idem pro figere.

Ferus ager incultus.

Fescenins versus, qui canebantur in nuptijs, ex vrbe Fescenina dicuntur allati: siue ideo dicti, quia fascinum purabantur arcere.

Fesnae vocabantur, qui depellere fascinum credebantur.

Festram antiqui dicebant, quam nos fenestram. *Fenales* à ferendo dicti. apud hos enim belli, pacisque faciendæ ius est.

Fiber genus bestiarum quadrupes. Plautus: Sic me subes cotidie, qua fiber salicem. quo nomine extremæ fluminis oræ appellantur. Vnde & *fibras* iocinorum, & *fibrias* vestimentorum dicimus.

Ficoles palus ficulneus.

Fides genus citharæ dicta: quod tantum inter se chordæ eius, quantum inter homines fides, concordent. cuius deminutium *fidicula* est.

Fidusta à fide denominata, ea, quæ maxime fidei erant,

Filicata patera dicta, quod ad filicis herbæ speciem sit cælata.

Filices mali & nullius vsus, à filice dicti.

Firmum sive *aspidochelone*, dictum videtur.

Fiscellus casei mollis appetitor, vt *catillones* catillorum liguritores.

Fibulas, fibulas.

Flagrator dicebantur genus hominum, quod mercede flagris cædebantur.

Flamearij infectores flamei coloris: *violarij* violati coloris dicuntur.

Flamen Dialis dictus, quod filo assidue veletur. indeque appellatur flamen, quasi filamen. Dialis autem appellatur à Dio, à quo vita dari putabatur hominibus.

Flameo amicitur nubens omnis boni causa, quod eo assidue utebatur *Flaminica*, id est Flamini vxor, cui non licebat facere diuortium. Flameo vestimento Flaminica utebatur, id est Dialis vxor, & Iouis sacerdos, cui telum fulminis eodem erat colore.

Flaminia dicebatur sacerdotula, quæ *Flaminica* Diali præministrabat, eaque *patrimis* & *matrimis* erat, id est patrem matremque adhuc viuos habebat.

Flaminia ades domus flaminis Dialis.

Flaminus camillus puer dicebatur ingenuus *patrimis*, & *matrimis*, qui Flamini Diali ad sacrificia præministrabat, antiqui enim ministros *camillos* dicebant. Alii dicunt omnes pueros ab antiquis camillos appellatos, sicut habetur in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura præciperet: Hiberno puluere, verno luto, grandia Fara Camille metes.

Flaminus circus, & via Flaminia à Flaminio consule dicta sunt, qui ab Annibale interceptus est ad lacum Trasimenum.

Flaminus lictor est, qui Flamini Diali sacrorum causa præsto est.

Flator, tibicen.

Flamina dicuntur, cum ex labore viæ sanguis defluit circa talos.

Floriferum dictum, quod eo die spicæ feruntur ad sacrarium.

Flumentana porta Romæ appellata, quod Tiberis partem ea fluxisse affirmant.

Fluuiam Lunonem mulieres colebant, quod eam sanguinis florem in conceptu retinere putant.

Flustra dicuntur, cum in mari fluctus non moventur, quam Græci *μαλακίας* vocant.

Focus, fomenta, focillationes, *foculi*, à fouendo, id est calefaciendo, dicta sunt.

Fodare, fodere.

Fœdus appellatum ab eo, quod in paciscendo (fœdere hostia necaretur. Vergilius: & cæsa iungebant fœdera porca. vel quia in fœdere interponatur fides.

Folium à Græco venit, quod illi dicunt *φύλλον*, sed ideo per vnum L; quia antiqui non ge-

minabant consonantes.

Folliculare appellatur pars remi, quæ folliculo est lecta, à quo vita follicularis.

Fomites sunt assulæ ex arboribus, dum caduntur excussæ, dictæ, quod in eo opere occupati, cibus, potuque confouentur. At Opilius adfuit iam vires vocari existimat fomites. alii vocari putant scintillas, quæ ex ferro candenti maleis excutuntur. dictæ autem ita, quia igni sunt confortæ. pari modo *assula*, quæ sunt securibus excussæ.

Fons à fundendo dicitur.

Fontinalia fontium sacra. vnde & Romæ fontinalis porta.

Forago flum, quo textrices diurnum opus distinguunt, à forando dictum.

Forbeam antiqui omne genus cibi appellabant, quam Græci *φορβαν* vocant.

Forcipes dicuntur, quod his forma, id est calida capiuntur.

Fordicidijs boues fordæ, id est gravidæ, immolabantur, dictæ à fetu.

Forma significat modo faciem cuiusque rei; modo calidam, vt cum exta, quæ dantur, *deforma* appellantur. Ex Cato ait de quodam ædificio æstate frigido, hieme formido. Item forma appellatur puls miliacia ex melle.

Formia oppidum appellatur ex Græco, vel vt hominæ, quod circa in crebra stationes, tutæque erant, vnde proficiebantur nauigatori.

Formuales forcipes dictæ, quod forma capiant, id est feruentia.

Formacalia seræ instituta sunt faris torrendi gratia, quod ad fornacem, quæ in pistrinis erat, sacrificium fieri solebat. Fornacalia sacra erant, cum far in fornaculis torrebant.

Foris frugi & bonus, siue validus.

Forum sex modis intelligitur. ¶ Primo negotiationis locus, vt forum *Flaminium*, forum *Iulium*, ab eorum nominibus qui ea fora constituenda curarunt, quod etiam locis priuatis, & in viis, & in agris fieri solet. ¶ Alio, in quo iudicia fieri, cum populo agi, conciones haberi solent. ¶ Tertio, cum is, qui prouinciæ præest, forum agere dicitur, cum ciuitates vocat, & de controuersis eorum cognoscit. ¶ Quarto, cum id forum antiqui appellabant quod nunc vestibulum sepulchri dicitur. ¶ Quinto locus in naui, sed tum masculini generis est, & plurale. ¶ Sexto, fori significant Circensia spectacula, ex quibus etiam minores forulos dicimus. Inde & *foræ*, & *foras dare*, & *fores*, & *foras*, & *forecula*, id est ostiola dicuntur.

Fouij, qui nunc Fabij dicuntur, dicti, quod

princeps gentis eius ex ea natus sit, cum qua Hercules in fouea concubuit. Alii putant eum primum ostendisse quemadmodum vrsi & lapi foueis caperentur.

Fragebunt, displicebunt.

Frater à Græco dictus est *φίλος*, vel quod sit fere alter.

Fratilli villi sordidi in tapetis.

Fraurare puerorum mammae dicuntur, eum primum tumescunt, quod velut fratres pares oriuntur. quod etiam in frumento spicacera facere dicitur.

Fratria, vxor fratris,

Fraus eris, fraudem comiserit.

Fraxare, virgiliam circumire.

Fregella locus in vrbe, in quo ciuitatis felii hospites habitauerunt.

Fremium dictum velut fermentum.

Frendere est frangere. vnde est *fabæ fressa*: vnde & dentibus dicimus frendere.

Frequentarium, frequentem.

Frigira & frictum à Græco venit *φρίγισ*.

Fringilla avis dicta, quod frigore canter, & vigeat. vnde & *frigitur*.

Friuola sunt proprie vasa fistidia quassa. Vnde dicta *vuba friuola*, quæ minus sunt fide subnixæ.

Frontem antiqui masculino genere dixere.

Frugimenta à frugibus appellata.

Funiflor & frunitum dixit Cato, nosque, cum adhuc dicimus *infunitum*, certum est antiquos dixisse frunitum.

Frutinal templum Veneris fruti.

Fruus frugis dixerunt antiqui fructâ & fructum.

Fucis falsa, dicta autem quasi fucata.

Fulgere prieci pro ferire dicebant. Vnde *fulgur* dictum est.

Fulgurium id, quod est fulmine ictum. qui locus statim fieri putabatur religiosus, quod cum Deus sibi dicasse videretur.

Fulmen dictum à fluore flammæ.

Fundus dicitur ager, quod planus sit ad similitudinem fundi vasorum. Fundus quoque dicitur populus esse rei, quam alienat, hoc est auctor.

Funeres tibie dicuntur, cum quibus in funere canitur, quas Flamini audire putabant illicitum.

Furcilles, sunt furcilla, quibus homines suspendebant.

Furnalia sacra Furinæ, quam deam dicebant.

Furum genitiuus pluralis à fure.

Furnum nigrum, vel atrum. hinc dicta *furnus furie*, *furnus*, *fuligo*, *fulgus*, *fumus*. *Furnum bonum* id est nigrum, immolabant Averno.

Furare, augere est. vnde & *confurare*. Sed Cato hoc pro sæpius fuisse posuit.

Furtiles dicuntur, qui silere tacenda nequeunt, sed ea effundunt. sic & *visu furtiva* à fundendo vocata.

G*alia* *Cæcilia* appellata est, vt Romam venit, quæ antea *Tanaquil* vocitata erat vxor *Tarquini* *Prisci* regis Romanorum. quæ tantæ probitatis fuit, vt id nomen ominis boni causâ frequententer nubentes, quam summam asseuerant laudatam fuisse.

Galbeum, ornamentum genus.

10 *Gallam* bibere, ac rugas conducere ventris, cum ait *Lucilius*; præmonet parsimonia esse vitendum, neque gulæ indulgendum, ventremque coartandum.

Galli qui vocantur *Matris Magnæ* comites dicti sunt à flumine, cui nomen est *Gallo*. quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, vt se priuent virilitatis parte. Alii putant ideo eos sibi genitalia incidere, quia violauerint nomen patris, matrisve, ne possint ipsi fieri parentes.

20 *Ganeum* antiqui locum abditum, ac velut sub terra dixerunt. *Terentius*: Vbi illum quæram? credo abductum in *ganeum*.

Gannirio, canum querula murmuratio.

Galearia à *galearum* similitudine dicta.

Gaudium *δῆλον τῆς γαυρίας*, dictum.

Gaulus genus nauigii pane rotundum.

Gemurja sub minimo digito pedis tuberculum, quod genere faciat eum qui id gerat.

Genas *Ennius* palpebras putat, cum dicit hoc versu: *Pandite fulti genas*, & corde reliquite somnum. Alii eas partes putant *genas* dici, quæ sunt sub oculis. *Pacuius* *genas* putat esse, quæ barba primum oritur, hoc versu: *Nunc primum opacat flore lanugo genas*.

Geniales deos dixerunt aquam, terram, ignem, ærem. ea enim sunt semina rerum, quæ Græcorum alii *σοφεία*, alii *αίσιπυρα* vocant. Duodecim quoque signa, lunam, & solem inter deos computabant. *Geniales* autem dicti à gerendo, quia plurimum posse putabantur, quos postea gerulos appellarunt.

Genialis lætus, qui nuptiis sternitur in honorem genii, vnde & appellatur.

Genium appellabant deum, qui vim obtineret rerum omnium gerendarum. *Aufustius*, genitus, inquit, est deorum filius, & parens hominum, ex quo homines gignantur. & propterea *genius* meus nominatur, quia me genuit. Alii *genium* esse putarunt vniuersumque loci deum.

Gens Ælia appellatur, quæ ex multis familiaribus conficitur.

Genitius dicitur & ex eodem genere ortus, & is qui simili nomine appellatur. vt ait *Cincius*: *genitiles* mihi sunt, qui meo nomine appellantur.

Genuini dentes, quod à genis dependent.

Genus dictum putatur à terræ Græco vocabulo, quam *γῆ* dicunt.

German est, quod ex arborum surculis nascitur, vnde & germani, quasi eadem stirpe genti.

Gerra, crates viminæ. Athenienses cum Syracusas obsiderent, & crebro gerras poscerent, irridentes Siculi, gerras clamitant. Vnde factum est, vt gerræ pro nugis, & contemptu dicantur.

Gerusia curia ab ætatis vocabulo dicta.

Gestis, qui subita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu præter consuetudinem exultat.

Gestus, quo indicatur, quid geratur, præter participium quod à gereudo deducitur.

Gesum graue iactum.

Gigeria ex multis obsoniis decerpta.

Gingeriator tibicen.

Gingrire anserum vocis proprium est. Vnde genus quoddam tiliarum exiguarum *gingrina*.

Gliscere crescere est, & *gliscera mensa* gliscerentes, id est, crescentes per instructionem popularum scilicet.

Glicis subactis, leuibus, teneris.

Glocire & *glocidare* gallinarum proprium est, cum ouis incubituræ sunt.

Glomus in sacris crustulum cybii figura & oleo coctum appellatur.

Gloria à Græca voce dicta. hanc enim illi *κλῆρος* vocant.

Glos, viri soror, à Græco *γλῶσσα*.

Glucidatum, suauæ, & iucundum. Græci enim *γλυκὺν* dulcem dicunt.

Gluma hordei tunicula: dictum, quod glubatur, id granum. vnde & *pecus glubi* dicitur, cuius pellis detrahitur.

Gnaeus & corporis insigne, & prænomen, à generando dicta esse, & ea ipsa ex Græco *γεννᾶν* apparet.

Gnarigauis significat, apud Liuium, narrauit.

Gnaruisse, narrasse.

Gnarus cum significet id, quod sciens, peritus, tamen inueniemus *prognare* significare aperte.

Gnephosum, obscurum: videlicet ex Græco, quod est *γνῆφος*.

Gnitus, & *gnixus* à generibus præsci dixerunt.

Gnotus, cognitu.

Gracchurus vrbis Iberæ regionis, dicta à Graccho Sempronio, quæ antea Illurcis nominabatur.

Gracchuli à sono oris vocati. siue à gerendo dicti quod iacta segetum semina plurimum gerant. vel quod ex oliuetis cubitum se recipientes duas pedibus baccas, tertiam ore ferant.

Gradium Mars appellatus est à gradiendo in bella vltro citoque: siue à vibratione hastæ, quod Græci dicunt *αερα δειπνῆ*: vel vt alii dicunt, quia gramine sit ortus. quod interpretantur, quia corona graminica in re militari maximæ est honorationis.

Græta sacra, festa Cereris ex Græcia translata, quæ ob inuentionem Proserpinæ matronæ colebant. quæ sacra dum non essent matronæ, quæ facerent propter eadem Cannensem, & frequentium lugentium, institutum est, ne amplius centum diebus lugeretur.

Grallatores appellabantur pantomini, qui vt in saltatione imitarentur ægipanas, adiectis perticis furculas habentibus atque in his superflantes ad similitudinem curum eius generis gradiabantur, vtique propter difficultatem consistendis. Plautus: Vinceretis cursu ceruas, & grallatorem gradu.

Gramia colorum sunt vitia, quas alii *glamas* vocant.

Grando guttæ aquæ concretæ solito grandiores.

Grassari antiqui ponebant pro adulari. *grassarij* autem dicuntur latrones vias obsidentes. *gradi* siquidem ambulare est. vnde tractum *grassari*, videlicet ab impetu gradiendi.

Grauaestellus, senior. Plautus: qui est grauaestellus, qui aduenit? vt puto grauaestellus à grauitate dictus.

Graue as dictum à pondere, quia deni asses, singuli pondo libras, efficiebant denarium ab hoc ipso numero dictum. Sed bello Punico populus Romanus pressus ære alieno, ex singulis assibus librariis senos fecit, qui tantumdem valerent. Item *nummi quadrigati*, & *bigati* à figura cælaturæ dicti.

Grauida est, quæ iam grauatur conceptu: *pregnans* velut occupata in generando, quod conceperit *incipiens* propinqua partui, quod incitatus sit fetus eius.

Greges ex Græco dici, quos illi *αἰγῆς* solent appellare.

Gricesca funis crassus.

Groma appellatur genus machinulæ cuiusdam, quo regiones agri cuiusque cognosci possunt, quod genus Græci dicunt *γῆμετρα*.

Gruere dicuntur grues, vt siues *grunnire*. vnde tractum est *congruere*, hoc est conuenire, quia id genus volucrum minime soliuagum est.

Grumus, terræ collectio minor tumulo.

Gallioca nucum iuglandium summa, & viridia putamina.

Gurgustium genus habitationis angustum à gurgulione dictum.

Gusturnium vas, ex quo aqua in manus da-

tur: ab eo quod propter eris angustiam guttatum fluat.

H

Habitior, pinguior.

Habitudo, habitus corporum.

Halapanta significat omnia mentientem. ab eo quod *halet* omnia. *Halu* enim Græci τῶν ἄλλων, id est fallentem appellant.

Hallus, pollex pedis scandens, super proximū, dictus à saliendo nam ἄλλοσις Græce, Latine significat salio.

Hamo cognominatus, quia in arena putatur inueniuntur. quæ Græce hoc nomine ἄμμος appellatur. cui cornua adfiguntur arietis, à genere pecoris inter quod inuentus est.

Hamotrachones alii piscatores, alii qui vnco cadauera trahunt.

Hanula parua delubra quasi sanula.

Harniga dicebatur hostia, cuius adhærentia inspiciebantur exta.

Hastra subiiciebantur, ea quæ publice venundabant: quia signum præcipuum est hastra. Nam & Carthaginenses cum bellum vellent, Romam hastam miserunt: & Romani fortes viros sæpe hastra donarunt.

Hæbes, reuusi acuminis.

Hecate, Diana eadem putabatur & luna, & Proserpina.

Hedera dicta, quod hæreat: siue quod edita petat, vel quia, id cui adhæserit, edat, quæ in tutela Liberi putabatur esse, quia vt ille, inuenis semper, ita hæc viret, vel quia ita omnia sicut ille mentes dominum illigat.

Heliconides musa à monte Helicone vocata.

Heluæca genus ornamenti Lydii, dictum à colore bouum, qui est inter rufum & album, appellatur quæ *heluæca*.

Heluus ab hiatus & oscitatione dictus.

Helueta, holera minuta.

Heluo dictus est immoderate bona sua consumens, ab eluendo. Cui aspiratur, vt auaritas magis exprobetur. fit enim vox incitator.

Heluæ & *helusa* antiqui dicebant, quod nunc holus, & holera.

Hemina ex Græco ἡμιον, quod est dimidia pars sextarii.

Hemera humana, & *hemonem hominem* dicebant.

Herbam do, cum ait Plautus, significat victum me fateor: quod est antiqua, & pastoralis vite indicium, nam qui in prato cursu, aut viribus contendebat, cum superati erant, ex eo solo, in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario tradebant.

Herbilibis anse, herba pascus, qui gracilior est, quam frumento altus.

Hercens Iuppiter intra conspectum domus cuiusque colebatur, quem etiam deum pe-

netralem appellabant.

Hercules astrologus dictus, quod eo die se flammis iniicit, quo futura erat obscuratio solis.

Hera, id est aduerbium temporis heri, dictum à Græco ἑρῆ.

Heredum prædium paruulum.

Herem Marteam antiqui accepta hereditate colebant. quæ à nomine appellabatur *heredum*, & esse vna ex Martis comitibus putabatur.

Heres apud antiquos pro domino ponebatur.

Herna à Græcis ponitur pro firmamento. Vnde etiam Mercurii nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis dictum. Interdum etiam saburram significat.

Hernici dicti à faxis, quæ Marci herna dicunt.

Hetta res minimi pretii, quasi *hieta*, id est hiatus hominis, atque oscitatio. Alii putulam dixerunt esse, quæ in coquendo pane solet adurgere, à qua accipimus rem nullius pretii cum dicimus, *non hette te facio*.

Heus aduerbium vocandi à Græco ἤνυ venit. **Hilarodos**, lasciuus & delicati carminis cantor.

Hilus putant esse, quod grano fabæ adhæret. ex quo *nihil*, & *nihilum*.

Hippacare est celeriter animam ducere. ab equi halitu, qui est supra modum acutus.

Hippaginus naues, quibus equi vehuntur, quos Græci ἵππων ναυῶν dicunt.

Hippus, id est equester, Neptunus dictus est, vel quod Pegasus ex eo, & Pegaside natus sit: vel quod equaleus, vt putant, loco eius suppositus Saturno fuerit, quem pro Neptuno deoratur: vel quod tridentis in ætu terra equum excierit. cui ob hoc in Illyrico quaternos equos iaciebant nono quoque anno in mare.

Hippocoum vinum insula Coo, dictum ab agro generoso, cui nomen est Hippo.

Hira, quæ diminutiue dicitur *hilla*, quam Græci dicunt ἦρα, intestinum est, quod ieiunium vocant.

Hircipili duorum pilorum homines.

Hirquitalli pueri primum ad virilitatem accedentes. à libidine scilicet hircorum dicti.

Hirrire, garrire, quod genus vocis est canis rabiosæ.

Histriones dicti, quod primum ex Histria venierint.

Holiducos latro, atque obsecror viarum.

Homelium pilei genus.

Honorarios ludos, quos & liberalia dicebant.

Horclum & *forclum*, pro bono dicebant.

Horða pregnans, vnde dies, quo grauidæ hostiæ

hostiæ immolabantur, *hordicidia*.
Hordiarum es, quod pro hordeo equiti Romano dabatur.

Horreum antiqui dicebant *farreum*, à farre.

Hortus apud antiquos omnis villa dicebatur, quod ibi, qui arma capere possent, orirentur.

Hostia dicta est ab eo, quod est *hostire*, ferrere.

Hosticapax, hostium captor.

Hostilis laribus immolabant, quod ab his hostes arceri putabant.

Hostimentum, beneficij pensatio.

Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, & qui nunc hostis perduellis.

Humanum sacrificium dicebant, quod mortui causa fiebat.

Hyperborei supra aquilonis flatum habitantes dicti, quod humanæ vitæ modum excedant viuendo vltra centesimum annum, id est 20
Hyperborei des. sæculi humani.

Hyperionem alij patrem solis, alij ipsum, quod erat super terras, ita appellatum putabant.

I

I*ambi* vocabantur, qui singuli ex proscenio loquebantur: *triambi*, qui terni.

Ianeus, ianitor.

Ianiculum dictum, quod per eum populus Romanus primitus transierit in agrum Etruscum. 30

Iannualis, libi genus, quod Iano tantum modo libatur.

Ibi dicitur, cum locus semel demonstratur, ibidem cum sæpius.

Icadion, nomen sæuissimi piratæ.

Icit, percussit.

Idulus ouis dicebatur, quæ omnibus idibus Ioui macabatur.

Iecumanum victimarium.

Igitur nunc quidem pro completionis significatione valet, quæ est ergo: sed apud antiquos ponebatur pro inde, & postea, & tum. 40

Ignem ex domo Flaminia efferri non licebat, nisi diuinæ rei gratia.

Ignia, uia vasorum fistilium.

Ignis Vestæ siquando interstinctus esset, virginis verberibus afficiebatur à Pontifice. quibus mos erat tabulam felicitatis materiam tamdiu terebrare, quousque exceptum ignem uno
 cribro æneo virgo in ædem ferret.

Ignitabulum, ignis receptaculum.

Ilia dicta ab ima, quæ pars chartæ est tenuissima.

Illicet, sine dubio.

Im ponebant pro eum, à nominatio is.

Imago ab imitatione dicta.

Imbarbestere, barbarum fieri.

Imbelliam, belli incipientiam.

Imbrex, nomen cuiusdam comici.

Imbrica tempestata pluuiam videtur significare.
Imbutum est, quod cuiuspiam rei succum bibit: unde infantibus, an velint bibere, dicente
bu contenti sumus.

Immanis, feras, siue magnus.

Immolare est mola, id est farre molito, & sale hostiam perspersam sacrare.

Immunus, vacans munere. aliquotiens pro improbo ponitur, vt apud Plautum: *Immunus* est facinus.

Immasculus auis genus, quam alij regulum, alij ossifragam dicunt.

Immustulus ales ex genere aquilarum est, sed minorum virium, quam aquilæ. quæ volucris raro, & non fere, præterquam vere apparet, quia æstum, algoremque metuit, appellatur autem ita, quod subito & inexpectata se immittat.

Impages dicuntur, quæ à fabricis in tabulis figuntur, quo firmius cohæreant. à *pangendo*, id est figere. unde poetæ *pangere versiss* dicuntur, & agricolæ *pangere plantas*, id est infligere.

Imparem numerum antiqui prosperiorem hominibus esse crediderunt.

Impares tibiarum numero foraminum discretæ.

Imparem em, non parentem, hoc est obedientem.

Impedimenta, impedimenta dicebant.

Impenetrabile, cuius vltimum penetrabile intrare non licet.

Impensam, stipem, æs sacrum, quod nondum erat pensum.

Impercito, parçito, futurum ab imperatio.

Impescere, in lætam segetem pascendi gratia immittere.

Impetix, impetigo.

Impetrium, impetratum.

Impetum, industrium, indulgentem perinde composita ait Verrius, atque *impunis* & *immuni*, mihi non satis persuadet.

Impiatus, sceleratus.

Impite, impetum facite.

Implexum, implicatum, quod Græci *εμπλεκω* dicunt.

Implorare, inclamare, ad auxilium inuocare.

Impluuium, quo aqua impluit collecta de tecto.
Compluuium, quo de diuersis locis aqua pluuialis confluit in eundem tectum.

Impoluitas Centores facere dicebantur, cum equiti æs abnegabant ob equum male curatum.

Impomenta, quasi imponimenta, quæ post cænam mensis imponebant.

Imporcitor, qui porcas in agro facit arando.

Porca autem est inter duos sulcos terra emittens.

Impotunum, in quo nullum est auxilium, velut esse solet portus nauigantibus.

Et *Impos* est, qui animi sui potens non est, qui

animum suum in potestate non habet.
Improlus, vel *improlis*, qui nondum est adscriptus in ciuitate.

Impudicatus, stupratus, impudicus factus.

Imputatum, nondum purgatum. *putum* enim est purum. vnde *putare* vites dicimus, hoc est detrahere, quæ impedimento sunt ad fructum.

In non semper abnitionem significat, sed interdum etiam pro adnuendo ponitur, vt inuolando, inclamando, inuocando. *In* præpositio significat modo, quod non, vt *Inimicus*: modo actionem, vt inclamauit: modo vbi, quo tendatur, vt *Incurrit*: modo vbi qui sit: vt inambulat.

Inarculum virgulta erat ex malo punico incuruata, quam regina sacrificans in capite gestabat.

Incalanto, inuocanto.

Incalationes, inuocationes.

Incalatine, vocatiue.

Incanillatio, per despectum irrisio.

Incesit, incenderit: sicut *incepsit*, inceperit.

Inceps, deinceps.

Incessere, immittere, ac iactu, vel verbis petere.

Incessus à Græco trahitur. nam illi facinus dicunt *ἄνεσος*.

Inchoare videtur ex Græco originem trahere, quod Hesiodus omnium rerum initium esse dixerit chaos.

Inciorem, immansetum, & ferum. Pacuuius: Reprime incicorem iracundiam. Interdum *cicur* pro sapiente ponitur, vt idem Pacuuius: *consilium cicur*.

Incilla fossæ, quæ in viis sunt ad deducendam aquam, siue deriuationes de riuo communi factæ.

Incita, incitata.

Incitega machimula, in qua constituebatur in conuiuio vini amphora, de qua subinde deferrentur vina.

Inclamare, conuiciis, & maledictis insectari,

Inclutus, nobilis, clarus.

Incocte dicebantur mulieres plus æquo calamitris viæ.

Incomitem, sine comite.

Incomitari significat tale conuicium facere, pro quo necesse sit in comitium, hoc est in conuentum venire. Plautus: Quæso, ne me incomites.

Inconsiliasti, comparasti, commendasti, vel, vt antiqui, per dolum decepisti.

Inconditum, non ordinate compositum.

Inconspretum, non improbatum.

In conuentione, in concione.

Increpitare, arguere, conuiciari. *Increpitare*, clamare, male dicere.

Increpitato, serito.

Increta, indiuisa.

Incuria, negligentia.

Indepisci, adsequi, adipisci.

Indepirare, consequi.

Inductium funus, ad quod per præconem euocabatur.

Indiges, indigetis facit. hoc nomine Æneas ab Ascanio appellatus est, cum pugnans cum Mezentio nusquam apparuisset: in cuius nomine etiam templum construxit.

Indigitamenta, incantamenta, vel indicia.

Indigitatio, imprecatio.

Indigetes dij, quorum nomina vulgari non licet.

Indoles, incrementum, industria.

Industrum, antiqui dicebant *indestrum*, quasi qui quicquid ageret, intro strueret, & stude-deret domi.

Inebre aues, quæ in auguriis aliquid fieri prohibent. & prorsus omnia *inebra* appellantur, quæ tardant, vel morantur agentem.

Ineopte, eo ipso.

Inermat, armis spoliat.

Iners, ignauus, vel sine arte.

Infectores, qui alienum colorem in lanam coniciunt. *offectores*, qui proprio colori nouum efficiunt.

Inferæ sacrificia, quæ diis manibus inferebant.

Inferium vinum, id quod in sacrificando infra pateræ labrum ponebatur.

Infibulari sacrificabant flamines propter vsu æris antiquissimum æreis fibulis.

Infindere, inrecipere, interponere.

Infit, incipit. sed diuersæ significationis est ab eo quod est fit, nam *infis*, agentis: fit autem patientis est.

Inferiri, non fateri.

Infiuari, creditum fraudare.

Infra classem significatur, qui minore summa, quam centum & viginti millium æris censi sunt.

Infrequens appellabatur miles, qui abest, absuitve à signis.

Infula sunt filamenta lanea, quibus sacerdotes, & hostiæ, templeque velabantur.

Ingens dicitur augendi consuetudine, vt inclamare, inuocare. quia enim *gens* populi est magnitudo, ingentem per compositionem dicimus, quod significat valde magnum.

Inglunies à gula dicta. hinc & *ingluniosus*, & *gluio*, gulo, *gumia*, guttur, *guttus*, gutturiosus, & *curculio*.

Inhibere iungere, sed melius cohibere.

Inigere pecus, agere, id est minare.

Iniji ponitur interdum pro concubuit. Interdum pro inuenit, vt *Infit* rationem. Interdum pro introit, vt Plautus: *Init* te vnquam febris.

In insula Æsculapio facta ædes fuit, quod ægroti

ægroti à medicis aqua maxime sustentetur. eiusdem esse tutelâ draconem, quod vigilantissimum sit animal, quæ res ad tuendam valetudinem ægroti maxime apta est. canes adhibentur eius templo quod is verberibus canis sit nutritus. bacillum habet nodosum, quod difficultatem significat artis. laurea coronatur, quod ea arbor plurimorum sit remediorum. huic gallinæ immolabantur.

Initium est principium: sed alias quo quid incipiat, vt viæ Appiæ porta Capena: alias ex quo quid conitet, vt aqua, terra, aer.

Iniuges bonæ, qui sub iugo non fuerint.

Iniurium, periuurium.

Inlaquea. um alij pro vincto vtuntur, alij pro soluto.

Inlex producta sequenti syllaba significat, qui legi non paret. *Inlex* correpta sequenti syllaba significat inductorem ab iudiciendo. Plautus: Esca est meretrix. lectus *Inlex*.

Indices canales, in quos aqua confluit in viis lapideis: stratis, ab eliciendo dicti.

Inlicitator emptor.

Inlicium dicitur, cum populus ad concionem elicitur, id est vocatur. vnde *collicia* tegulæ, per quas aqua in vas defluere potest.

Inlicium vocare antiqui dicebant ad concionem vocare.

Inlitterata pax est quæ litteris comprehensa non est.

In mundo dicebant antiqui, cum aliquid in promptu esse volebant intelligi.

Inori minores.

In pelle lanata noua nupta confidere solet, vel propter morem vetustum, quia antiquitus homines pellibus erant induti, vel quod restetur lanificij officium se præstaturam viro.

In procinctu factum testamentum dicitur, quod miles pugnaturus nuncupat præsentibus commilitonibus.

Inquitinus, qui eundem colit focum, vel eiusdem loci cultor.

Insanum, pro valde magnam vsus est Plautus.

Inscitia, stultitia.

Insecta, non secta, sed & aliquoties significat secta.

Inseptum non septum. ponitur tamen & pro non ædificatum.

Inseque apud Ennium, dic, *Insexit*, vixit.

Incessores latrones, qui circa vias insidientur sedentes.

Insignes appellantur boves, qui in femine, & in pede albunt habent, quasi insigniti.

Insignis tam ad laudem, quam ad vituperationem insecti potest.

Insinuare, crimen in aliquem confingere.

Inspare iniicere. vnde fit *dissipare*.

Inspere farinulam iacere pulvis. vnde *dissipare*, *obspere*. vt cum rustici dicunt, obspira pullis escam.

Institutum ab inferendo tractum. sed aliquoties significat impositum.

Insons, extra culpam, à qua dici *morbus* quoque existimatur *sonicus*, quia perpetuo nocet.

Instaurari ab instar dictum est, cum aliquid ad pristinam similitudinem, & comparationem reficitur.

Instigare, incitare.

Inuasum, appellabant colorem similem luteo qui fiebat ex fumoso stillicidio.

Insula dicta proprie, quæ non iunguntur communibus parietibus cum vicinis, circuituque publico, aut priuato cinguntur, à similitudine videlicet eorum terrarum quæ fluminibus, ac mari eminent, suntque in saepe posita.

In tempestatem nocte dicimus pro incertiore tempore, quia non tam facile noctis horæ, quam diei possunt intelligi. *Tempestatem* enim antiqui pro tempore posuere.

Inter capedo, tempus interceptum, cum scilicet mora est ad capiendum.

Inter cutem flagitiosos dicebant antiqui mares qui stuprum passi aliquando essent.

Inter cuius, vehementer *cutius*, id est valde stupratus.

Inter dualim, & *interatim* dicebant antiqui, quod nunc interdum, & interim.

Intergerini parietes dicuntur qui inter confines struuntur, & quasi intergeruntur.

Internecium testamentum est, propter quod dominus eius necatus est.

Interfectio, vite priuatio appellatur interfectio, à nece denominato vocabulo.

Interregnum appellatur spatium temporis, quousque in loco mortui alius ordinetur.

Intrahere est contumeliam intorquere.

Inuolutus vermiculi genus, qui se inuoluit pampino.

Iouista compositum à Ioue, & iusta.

Ipsipe, ipsi neque alij.

Ipsullus ces braeæ in virilem, muliebremque speciem expressit.

Iracundia dicta, quod iram incendat.

Ircæ, genus sarciminis in sacrificiis.

Ircens, genus sarciminis.

Iriella, vasis genus in sacris.

Iripices genus rastrosum ferrorum, quod plures habent dentes ad extirpandas herbas in agris.

Irpini appellati nomine lupi, quem *irpium* dicunt Samnites. eum enim ducem secuti agros occupauere.

Irqui allus puer, qui primo virilitatem suam experitur.

Ira caeter, ita mehercules, vt subaudiatur iuuet.

Italia dicta, quod magnos Italos, hoc est boves habeat. vituli etenim *Itali* sunt dicti. Italia ab Italo rege, eadem ab Attelido . . . appellata.

Itionida, Minerua à loco sic appellata.

Iubar stella, quam Græci appellant *αυτοφειν*, *ι* *ομεν*, hoc est lucifer, quod splendor eius diffunditur in modum iubæ leonis.

Iubere ponebatur pro dicere, quod valet interdum pro decernere vt, Populus iussit.

Iubilare est rustica voce inclamare.

Iugarius, vicus dicitur Romæ, quia ibi fuerat ara Iunonis Iuge, quam putabant matrimonia iungere.

Iuge auspiciū est, cum iunctum iumentum steruus fecit.

Iugere milui dicuntur, cum vocem emittunt.

Iuges, eiusdem iugi, pares. vnde & coniuges, & *seuges*.

Iugula stella orion, quod amplior sit ceteris, quasi non iuglandis.

Iugum, sub quo victi transibant, hoc modo fiebat: fixis duobus hastis super eas ligabatur tertia. sub iis victos descinctos transire cogebant.

Iunium mensis dictum putant à Iunone. iidem ipsum dicebant *Iunonium* & *Iunonialem*. *Iulium* quod eo mense dicitur Iulius natus.

Iurare Flamini Diali fas non erat.

Iurgatio, iuris actio.

Iussa iura.

Iussi dies dicebantur triginta, cum exercitus esset imperatus, & vexillum in arce positum.

Iustum vadem, idoneum sponforem.

Iuuenalia iungebantur Dianæ simulachra, quia ea ætas fortis est ad tolerandam viam. Diana enim viarum putabatur dea.

Iuuenilis sacra pro iuuenibus sunt instituta.

L

L *Abes* macula in vestimento dicitur, & deinde *μαρμαρις* transfertur in homines vituperatione dignos.

Literare, diuidere, comminuere est. ex quo dictus est *lanius*, qui discindendo lacerat pecora. *Lacinia*, quod pars vestimenti est. *Lacerna*, quod minus capiti est. *Lacer*, quod auribus curtatis est. *Lacerum*, quodcumque est in corpore imminutum.

Lacit, decipiēdo inducit. *Lax* etenim fraus est.

Lacis, in fraudem inducit. inde est *allicere*, & *laccere*. inde *lactar*, *illactar*, *delectar*, *oblectar*.

Lacobriga nomen compositum (à lacu & brigâ Hispaniæ oppido.

Lactaria columna in foro olitorio dicta, quod 60

ibi infantes lacte alendos deferebant.

Lacuna, aquæ collectio, à lacu deriuatur, quam alij *lamam*, alij *lustrum* dicunt.

Lacus Lucrinus inuestigalibus publicis primus locatur eriuendus, omnis boni gratia, vt in dilectu, censuue primi nominantur Valerius, Saluius, Statorius.

Lana vestimenti genus duplicis, quidam appellatam existimant Tusce, quidam 10 Græce, quam *χλωρον* dicunt.

Lana, sinistra, quam Græci *αριστερα*. vnde tractum cognomen *Scauola* à læua *lanium*, sinistrum: & *lanorsum*, sinistrorsum.

Lamberat, scindit, ac laniat.

Lance & *licio* dicebatur apud antiquos: quia qui furtum ibat querere in domo aliena, *licio* cinctus intrabat: *lance*que ante oculos tenebat propter matrem familiæ, aut virginum præsentiam.

20 *Lancea* à Græco dicta, quam illi *λόγχη* vocant.

Lancea effigies compitalibus noctu dabantur in compita: quod lares, quorum is erat dies festus, animæ putabantur esse hominum, redactæ in numerum deorum.

Lanorum vestimenti genus ex lana succida confectum.

Lanoculus, qui lana tegit oculi vitium.

Lapidem silecem tenebant iuraturi per Iouem hæc verba dicentes, *Si sciens fallo, ium me Diispiis salua vrbe, arceq; bonis eijciat, vti ego hunc lapidem.*

Lapidicina, vbi excinduntur lapides.

Lapit, dolore afficit.

Larentalia coniugis Faustuli nutricis Remi, & Romuli Laurentiæ festa.

Larua, furiosus, & mente moti, quasi laruis exterriti.

Latex à lapsu, profluens aqua dicitur. vitmur tamen vocabulo & in vino.

Latio loqui à Latio dictum est, quæ locutio a deo est versa, vt vix vlla pars eius maneat in notitia.

Latiauerunt Cato posuit pro saepe tulerunt.

Litrare Eannius pro poscere posuit.

*Latro*nes eos antiqui dicebant, qui conductimilitabant, *λοδοι* & *λατεις*. at nunc viarum obsecutores dicuntur, quod alatere adoriuntur, vel quod latenter insidiantur.

50 *Latomias* ex Græco, & maxime à Syracusanis, qui latomias & appellant, & habent ad instar carceris, ex quibus locis excisi sunt lapides ad extruendam urbem.

Laudare ponebatur apud antiquos pro nominare.

Lauerniones fures antiqui dicebant, quod sub tutela deæ *Lavernæ* essent, in cuius luco obscuro, additoque soliti furta, prædamque inter se luere. hinc & *lauernalis porta* vocata est.

Laureati milites sequebantur currum triumphantis, vt quasi purgati à cæde humana intrarent urbem. Itaque eandem laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitum erat: vel quod medicamento siccissima fit: vel quod omni tempore viret, vt similiter resp. vireat.

Lauria epularum magnificentia, alii à lauatiōe dicta putant quia apud antiquos hæ elegantia, quæ nunc sunt, non erant, & raro aliquis lauabat.

Lauitina farina appellabatur ex tritico aqua consperso.

Lauula locus extra urbem, quo loco quia aqua fluebat, lauandi vsus exercebant.

Lætosia insula dicta à conlobrina Enææ ibidem sepulta.

Lætus dicitur, vel à collectis foliis ad cubitandum: vel quod fatigatos ad se alliciat: à Græco λέτος.

Legimus aut scriptum, aut oleam, glandemve, & alia quædam, & addita præpositione dicimus, colligimus, deligimus.

Legio Samnitum linteata appellata est, quod Samnites intrantes singuli ad aram, velis linteis circumdatam, non cessuros se Romano militi iurauerunt.

Lemnisci, id est, fasciolarum coloris dependentes ex coronis, propterea dicuntur, quod antiquissimarum genus coronarum lanearum.

Lemonia tribus à pago Lemonio appellata est, qui est à porta Capena via Latina.

Linones ab alliciendo adolescentulos appellati.

Lipareses, Liparitani ciues, id est, Lipareses.

Lipista, genus vasis aquarii.

Lerta ornamenta tunicarum aurea.

Lesbum, genus vasis cælati à Lesbis inuentum.

Letum ab obliuione, quam Græci λήθη vocant, dictum.

Leuir est vxoris meæ frater.

Libella diminutiuum est à libra.

Liber repertor vini; ideo sic appellatur, quod vino nimio vsi omnia libere loquantur.

Liberales dicuntur non solum benigni, sed etiam ingenue formæ homines.

Liberalia Liberi festi, quæ apud Græcos dicuntur *σιβήρια*. Næuius: libera lingua loquemur ludis Liberalibus.

Liberala ponebant pro *effata*, id est, locuta.

Libertatis templum in Auentino fuerat constructum.

Libris, scapus libræ.

Librilla appellantur instrumenta bellica, saxa scilicet ad brachii crassitudinem in modum flagellorum loris reuincta.

Libycus campus in agro Argeo appellatus, quod in eo primum fruges ex Libya allatae sunt. quam ob causam etiam Ceres ab Argeis Libyssa vocata est.

Licitati in mercando, siue pugnâdo cõtédetes.

Lictores dicuntur, quod fasces virgarum ligatos ferunt. hi parentes magistratibus, delinquentibus plagas ingerunt.

Limaces cochleæ à limo appellatæ.

Limatus ager est in centurias dimensus.

Limites in agris, nunc termini, nunc viæ transuersæ.

Limus, obliquus, id est, transuersus, vnde & limina.

Lingua non solum pars corporis dicitur, sed etiam differentia sermonum promontorii quoque genus non excellentis, sed molliter in planum deuexit.

Lingula per deminutionem linguæ dicta. alias à similitudine linguæ exertæ, vt in calcæis: alias insertæ, id est infra dentes coercitæ, vt in tibiis.

Lingula, genus piscis, vel mulier auguratrix.

Liquitur, labitur, fluit.

Litatum alii solitum, deditum deo, quasi litatum: alii ex Græco à πρεσβυς, quas illi *πρεσβυτες* dicunt.

Liri cecidisse dicitur, qui eius rei, de qua agebat, cautiam amisit.

Lituis appellatus est, quod litis sit testis. est enim genus buccinæ incuruæ, quo qui cecinerit, dicitur liticen. Ennius. Inde loci lituus sonitus est audit acutus.

Lixa bundus, iter libere, ac prolixè faciens.

Lixa, qui exercitum sequuntur quæstus gratia. dicti, quod extra ordinem sint militum eiis que liceat, quod libererit. alii eos à Licha appellatos dicunt. quod & ille Herculem sic secutus. quidam à liguriendo quæstum.

Locatum, positum.

Locuples, locorum multorum domini.

Læbesum & læbertatem antiqui dicebant liberum & libertatem. ita Græci λιβή, & λιβία.

Longitrorus sic dicitur, sicut dextrorsus, sinistrorsus.

Lotos, arboris genus, ex cuius materia frequenter tibiae fiebant, cuius baccis pasti quondam Lotophagi dicti.

Lucani appellati dicuntur, quod eorum regio sita est ad partem stellæ luciferæ, vel quod loca cretosa sunt, id est multæ lucis. vel à Lucilio duce. vel quod primitus in luco confederunt.

Lucar appellatur æs, quod ex Lucis captatur.

Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam, & Tiberim fuit: pro eo, quod victi à Gallis fugientes e prælio ibi se occultauerunt.

Lucaris pecunia, quæ in luco erat data.

Lucem facere dicuntur Saturno significantes, id est capita detegere.

Lucerenses, & Lucertes, quæ pars tertia populû Romanorum est distributa à Tatio, & Romulo, appellati sunt à Lucero Ardeæ rege, qui

auxilio fuit Romulo aduersus Tatium bel-
lanti.
Lucetium Iouem appellabant, quod eum lu-
cis esse causam credabant.
Lucius, prænomen est eius, qui primum fuit,
quia oriente luce natus est.
Lucio meli à duce suo Lucomo dicti, qui postea
Lucerenses appellati sunt.
Lucumones quidam homines ob insaniam di-
cti, quod loca ad quæ venissent, infesta facerent.
Lucretius mons in Sabinis.
Lucius, & *lugere* à Græco trahuntur *λυπῶν*,
 vel *λύσειν*.
Luculentus à luce appellatus.
Lucuntiere genus operis pistorii.
Lues est diluens vique ad nihil, tractum à Græ-
co *λύειν*. hinc, dictum *lutum* terra humore
 soluta, & *lustratio*, qua quid soluitur, ac li-
beratur. hinc & *λύτρα* *ἀπὸ τῆς λύσεως* id est, 20
 solutione auris *λύτρα* enim libra est.
Luma genus herbæ, vel potius spinæ.
Lumbago vitium, & debilitas lumborum.
Lura os culci, vel etiam vtris. vnde *lurcones* ca-
paci gulæ homines, & bonorum suorum
 consumptores.
Luridi, supra modum pallidi.
Lusitio, vitium oculorum, quod clarius ves-
peri quam meridie cernit.
Lustra significat lacunas lutasas, quæ sunt in 30
 siluis, aprorum cubilia. à qua similitudine
 is, qui in locis abditis, & sordi dis ventri, &
 desidæ operam dant, dicuntur in lustris
 vitam agere. & cum eiusdem vocabuli pri-
 ma syllaba producit, significat nunc tem-
 pus quinquennale, nunc populi lustrationem.
Lustrici dies infantium appellantur, puellarum
 octauus, puerorum nonus. quia his lustran-
 tur, atque eis nomina imponuntur.
Luxa membra è suis locis mota, & soluta: à 40
 quo *luxuriosus* in re familiari solutus.
Luxantur à luxu dictum, id est luxuriantur.
Lycij Apollinis oraculum in Lycia maximæ
 claritatis fuit ob luporum interfectionem.
lycus enim lupus est.
Lycophos Græci dicunt, quod nos primum tem-
 pus lucis dictum autem *lycophos*, quasi *λυ-
 πῶν φῶς*, id est lumen candidum.
Lymphæ dictæ sunt à nymphis. vulgo autem
 memoriæ proditum est, quicunque speciem 50
 quandam è fonte, id est effigiem nymphæ
 videriat, furendi non fecisse finem, quos
 Græci *νεμεφρονοίς* vocant, Latini *lymphatos*
 appellant.
Lyrnessades, ab oppido Phrygiæ Lyrnesso di-
 cti.

M

Macellum dictum à Macello quodam, qui
 exercebat in vrbe latrocinia. quo dam-
 nato Censores *Æmilius*, & *Pulcius* statue- 60

runt, vt in domo eius obsonia venderentur.
Macilenti macie tenuati. (PAVL.)
Maestus magis auctus.
Madusa ebrius, à Græco *μαδῶς*, deductum, vel
 quia madidus fit vino.
Maandrum, genus picturæ, dictum est à simi-
 litudine flexus amnis, qui appellatur *Meandrus*.
Macia tribus à quodam castro sic appellatur.
Maniana ædificia à *Mænio* sunt appellata: is
 enim primus vltra columnas extendit ti-
 gna, quo ampliarentur superiora.
Mastus lingua Olsa, mensis *Maius*. *Osci* enim
 à regione Campaniæ, quæ est *Oscos*, vo-
 cati sunt.
Magis à Græco *μαγις* venit.
 . . . temperare di . . . erare quida . . . FEST.
Magisterare regere, & temperare est. *Magiste-*
rare moderari. vnde *magistri* non solum do-
 ctiores artium, sed etiã pagorum, societatum,
 vicorum, collegiorum, equitum dicuntur:
 quia omnes hi magis ceteris possunt. vnde
 & *magistratus*, qui per imperia potentiores
 sunt, quam priuati. Quæ vox duabus signi-
 ficationibus notatur. nam aut personã ipsã
 demonstrat, vt cum dicimus, *magistratus*
 iussit: aut honorem: vt cum dicimus *Titio*
magistratus datus est. PAVL.
Magisteria dicuntur in omnib. rebus, quæ mag-
 nis ceteris possunt, vt *magisterium* equitum.
 . . . rebus, qui ma . . . quitum. et . . . Ilinis
 dixit . . . unur velit . . . contra ora . . . FEST.
Magenium, magis augmentatum. PAVL.
Magnificissima; dicebant antiqui pro magnifi-
 centissima. re enim vera magnificens dici
 non potest. vnde magnificientissima vide-
 tur deduci.
Magnificus idem Cato pro *imagnificentius*
 dixit, & non frustra: nam *positius* eius
 magnifice est.
Magus
 . . . auit Cato in ea, quam . . .
 . . . gna quis homo . . .
 . . . pulchrius purgat . . .
 . . . Ateius, dicimus, cum mag . . .
 . . . at nepos eius in ea . . .
 . . . men ait, cum *Ædilis* . . .
 . . . istria ludos magni . . . FEST.
Magnificor quoque
Magnum annum dicunt mathematici, quo se-
 ptem sidera errantia expletis propriis cursi-
 bus sibimet concordant. PAVL.
Magnum focerû appellat vir vxoris suæ auum.
Magnam socrum vir vxoris suæ auiam appellat.
Magvos ludos, Romanos ludos appellabant,
 quos in honorem Iouis, quem principem
 deorum putabant, faciebant.
Maiestas à magnitudine dicta.
Maijs Idibus mercatorû dies festus erat. quod
 eo die *Mercurij* ædes esset dedicata. M 111

Maius mensis in compluribus ciuitatibus Latinis ante urbem conditam fuisse videtur. quia ex causa vtrum à maioribus, vt *Iunius* à iunioribus dictus sit: an à Maia, quòd Mercurio filio eius res diuinæ . . . . . fiant solennes; an quod ipsi deæ in multis Latinis ciuitatibus sacrificia fiebant (ipso mense.) . . . . .

Maior patruus, aui & auix patruus. 10

Maior amita, aui & auix amita. 10

Maior auunculus, aui & auix auunculus.

Maior Gracia dicta est Italia, quod eam Siculi quondam obtinuerunt. vel quod in ea multæ, magnæque ciuitates fuerunt ex Græcia profectæ.

Maior magistratus consul dicitur.

Maior socer vxoris meæ proauus.

Maior socrus vxoris meæ proaua.

. . . . . iora auspicia quæ d. . . . .

. . . . . maiora Consulm, Pr. 20

. . . . . liquorum minora cum ill. . . . .

. . . . . res magistratus dica . . . . .

Maiorem Consulem L. Cæsar putat dici, vel eum, penes quem fasces sint: vel eum, qui prior factus sit: *Prætor* autem *maiorem* Urbanum, minores ceteros. F E S T.

Maior Consul dicitur vel is, penes quem fasces sunt: vel is, qui prior factus est: *Prætor* autem maior Urbanus, minores ceteri. P A V L.

Maiores Flamines appellabantur patricij gē- 30 neris, minores plebei.

Maledictores dicebantur ab antiquis qui nunc maledici.

Maledic . . . . .

. . . . . nos appellamus . . . . .

. . . . . Hispania re . . . . . F E S T.

Maleuoli Mercurij signum erat proxime Ianum, qui item erat in Turdellis Me . . . . .

. . . . . appella 40

maleuoli autem, quod in nullius tabernam spectabat.

Maleuoli Mercurij signum, id est statuam, appellabant, ideo quod in nullius tabernam spectabat. P A V L.

Malleoli vocantur non solum parui mallei, sed etiam ij, qui ad incendium faciendum aptantur: videlicet ad similitudinem priorum dicti.

Mallunium dicitur, quo manus lauantur. *Mallunia*, quibus manus sunt lautæ: *pellunia*, quibus pedes. 50

Mallusium lauum in commentarium sacrorum significat, manus qui lauet. à quo mallunæ dicuntur, quibus manus sunt lautæ, perinde vt quibus pedes pellunæ. F E S T.

Maltha dicitur à Græcis pix cum cera mixta.

Mamercus prænomen est Oscum, eo quod 60

hi Martem Mamertem appellant. P A V L. *Mamers* Mamertis facit, id est lingua Osca Mars Martis. vnde & *Mamertini* in Sicilia dicti, qui Messanæ habitant.

Mamertini appel . . . . .

. . . . . c de causa cum de toto Sannio

grauius incidisset pestilentia, Sthenius Mettius eius gentis princeps conuocata ciuium suorum concione, exposuit se vidisse in quiete præcipientem Appollinem, vt si vellent eo malo liberari, vel sacrum vouerent, id est quæcunq. vere proximo nata essent, immolatueros sibi. Quo

facto leuatis post annum vicefimum, deinde eiusdem generis incessit pestilentia. rursum itaque cõsultus Apollo, respondit non esse persolutum ab iis votum, quod homines immolati non essent: quos si expulissent, certe fore, vt ea clade liberarentur. Itaque si iussi patria decedere, cum in parte ea . . . . . confedissent.

quæ Tauricana dicitur, forte parantibus bello . . . . . Messanensibus auxilio uenerunt vltro, eosque . . . . . liber

. . . . . provincial . . . . .

quod ob . . . . . citum eorum, vt gratiam referrent, & in suum corpus, communionemque agrorum inuitarunt eos, & nomen acceperunt vnum, vt dicerentur *Mamertini*, quod coniectis in sortem duodecim deorum nominibus *Mamers* forte exierat, qui lingua Oscorum Mars significatur. cuius historix auctor, est Albius libro primo belli Carthaginensis. F E S T.

Mamilia turris intra Saburæ regionem, à Mamilio nomen accepit.

Mamiliorum familia (progenita fuit à) Mamilia Telegoni filia, quam Tusculi procreauerat, (quando id oppidum ipse condidisset.)

Mamphula appellatur panis Syriaci genus, quod, vt ait Verrius, in elibano ante, quam percoquatur, decidit in carbones, cineremque. cuius meminit Lucilius: Pistricem valida si nummi suppeditabunt, Addas empleuron, mamphulas quæ sciat omnes.

Mamphur appellatur loro circumuolutum mediocris longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in operibus tornandis.

Marmurij Veturij nomen frequenter in cauitibus Romani frequentabant, hac de causa Numa Pompilio regnante celo cecidisse fertur ancile, id est scutum breue: quod ideo sic est appellatum, quia ex vtroque latere erat recisum: vt iunnum, infimumque eius latus medio pateret. vnaque edita vox, omnium potentissimam fore ciuitatem, quamdiu id in ea mansisset.

Itaque facta sunt eiusdem generis plura, quibus id misceretur, ne internosci caeleste possit. probatum opus est maxime Mamurii: qui pramii loco petiit, vt suum nomen inter carmina Sallii canerent.

Manalem fontem dici pro eo, quod aqua ex eo semper manet.

Manalus fons appellatur ab auguribus puteus perennis. neque tamen spiciendus videtur, quia flumen: id spiciatur, quod sua sponte in amnem influat.

Manalem lapidem putabant esse ostium Orci, per quod animarum inferorum ad superiores manarent, qui dicunt manes. ¶ *Manalem* etiam lapidem vocabant petram quandam, quæ erat extra portam Capenam iuxta ædem Martis: quam, cum propter nimiam siccitatem in urbem protraherent, insequebatur pluuia statim. eumque quod aquas manaret, manalem lapidem dixere.

Manare dicitur, cum humor ex integro, sed non solido nimis per minimas suas partes erumpit. quod ex Græco trahitur: quia illi non satis solidum dicunt.

Manare solem antiqui dicebant, cum solis orientis radii splendorem iacere cepissent, à quo & dictum putabant *mane*. alii dictum *mane* putant ab eo, quod *manum* bonum dicebant.

- . . . olitos esse antiquos, ... 30
- . . . cum solis orientis radii . . . .
- . . . flent atque ideo primum . . . .
- . . . uis magis addidit . . . .
- . . . ne id est à mature. quod id . . . .
- . . . unde Maruta di . . . .

Mane à diis manibus dixerunt. nam *mana* bona dicitur. vnde & *Mater Manuta*, & *poma matura*.

Maniceps dicitur, quod manu capiatur. *Maniceps* dicitur, qui quid à populo emit, conducitve, quia manu sublata significat se auctorem emprionis esse. qui idem præ dicitur: quia tam debet præstare populo quod promisit: quam is, qui pro eo præ factus est.

Mancini fana appellantur, quod Mancinus habuit insignem domum, quæ publicata est eo interfecto.

Manducus effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas, formidolosasque ire solebat magnis malis, ac late dehitens, & ingentem dentibus sonitum faciens, de qua Plautus ait in Rudente: Quid si aliquo ad Iudas me pro manduco locem? Qua propter clare crepito dentibus.

Manes dii ab auguribus inuocantur: quod hi per omnia ætherea, terræque ma . . . .

- . . . . .peri, atque inferi . . . .
- . . . . .augures quod L.I. . . . 60

minis

Manes dii ab auguribus vocabantur, quod eos per omnia manere credebant: eosque deos superiores, atque inferos dicebant.

Manuos in carminibus saliaribus Ælius Stilo significare ait bonos. (& inferi dii manes pro bonis dicuntur à suppliciter eos venerantibus propter metum mortis: vt immanes quoque pro vade non bonis dicuntur.

Mania turpes, deformesque personarum. *Manias* (Ælius Stilo dici ait ficta quedam ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii *manolas* appellant.) *Manias* autem, quas nutrices ministrantur pueris parvulis esse, laruas, id est manes, quos deos, deasque putabant, quotique ab inferis ad superiores emanare credebant. (vt *Mania* est eorum anima materve.) Sunt enim vtriusque opinionis auctores.

Manius, agrum Nemoensem Dianæ consecrauit, à quo multi, & clari viri orti sunt, & per multos annos fuerunt. vnde proverbium: Multi manii Ariciæ. Alinius Capito longe aliter sentit. ait enim turpes, & deformes significari: quia maniarum dicuntur deformes personarum; & Ariciæ genus panis fieri, quod manici appellantur. *Manius* prænomen dictum est ab eo, quod mane quis initio natus sit: vt *Luclius*, qui luce.

Manlia gentis patriciæ decreto nemo ex ea Marcus appellatur: quod M. Manlius, qui Capitolium à Gallis defenderat, cum regnum affectasset, damnatus, necatusque est.

Manfusium edacem à mandendo scilicet.

Manusues pro mansuetus.

- . . . M. Cato in epistula . . . .
- . . . mansues ad . . . .

Manfuctum ad manus venire suetum. alii aiunt *mansus* tum dictum, neque ex misericordia mansum, neque ex crudelitate sævum, sed modesta temperatum.

Mancare sæpe manere. Cæcilium in epistula: Iam ore adeo manca. Iam hoc vide cæcus . . . . animum aduentus angit.

Manticularia dicuntur ea, quæ frequenter in vſu habentur & quasi manu tractantur. frequens enim antiquis ad manus tergendas vſus fuit mantiliorum: vnde hæc trahitur similitudo.

Manticularum vſus pauperibus in nummis recondendis, etiam nostro sæculo fuit. vnde *manticulari* dicebantur, qui furandi gratia manticulas attricebant. Vnde poetæ pro dolose quid agendo vſi sunt eo verbo. Pacuuius: Ad manticulandum astu aggreditur. scit enim quid promeruerit. . . . ita me facti op-

facti oppressi iugo. Item deinde: Aggreditur atq. regem. manticulandum est hic mihi. Et: Machinam ordiris nouam manticula tacu, an sanctiora dicis iureiuranda. Plautus hoc significare videtur, quibus cotidie paræ noxæ extergeantur.

Mantisa additamentum dicitur lingua Tusca, quod ponderi adiicitur: sed deterius, & quod sine vilo vsu est. Lucilius: Mantisa obsonia vincit.

Manubia Iouis tres dicuntur esse, quarum vna sunt minima, quæ moneant, placida: que sint. Alteræ quæ maiores sunt, ac veniant cum fragore, discutiantq. aut diuellant, quæ à Ioue sunt, & consilio deorum mitti exiltimentur. Tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniant: & quanquam nullum sine igne fulgur est, hæ propriam differentiam habeant, quod aut adurant, aut fuligine deformant, aut accendant, quæ statim mutant deorum consilio superiorum.

Manuum, & **mentum**, proverbium est ex Græco ductum, quod est *τοιαύτα ποτὸς πίνε καλῶς, ἢ χεῖρας ἀφῆς*. Chalcantem vites ferentem quidam augur vicinus præteriens, dixit. errare: non enim ei fas esse nouum vinum

Manumitti seruus dicebatur, cum dominus eius, aut caput eiusdem serui, aut aliud membrum tenens dicebat: *Hunc hominem liberum esse volo*: & emittebat eum e manu

- . . . . .odo caput . . . . .
- . . . . .edicito, hunc . . . . .
- . . . . .pro eo aurix . . . . .
- . . . . .usquam digre . . . . .
- . . . . .sui dum his . . . . .
- . . . . .nem liberum mit . . . . .

Mapalia case Pœnicæ appellatur: in quibus quia nihil est secreti: Solet id vocabulûm solute viuentibus obici. Cato libro quarto Originum: Mapalia vocantur vbi habitant. ea quasi cohortes rotundæ sunt.

PAVL. **Marculus** deminutium à Marco.

Marspedis, siue sine R littera Maspedis imprecaticie, festiua vallium, quid significet ne Messala quidem augur in explanatione auguriorum reperire se potuisse ait.

FEST. **Martialis** campus in Cælio monte dicitur, quod in eo Equiria solebant fieri, siquando aquæ Tiberis campum Martium occupassent.

PAVL.

Martius kalendas matronæ celebrabant: quod eo die Iunonis Lucinæ ædes coli cæpta sit.

Martius mensis initium anni fuit & in Latio & post Romam conditam, eo quod gens erat bellicosissima. cuius rei testimoniû est, quod posteriores mentes, qui annum finiunt à numero appellati vltimum habent Decembrê.

Mas deminutiue facit masculus.

Masculina: & feminina vocabula dici melius 60

est secundum Græcorum quoque consuetudinem, qui non ἀρσινὰ & γυναικία εἶ, sed ἀρ.

Masculino genere parentem appellabant antiqui qui etiam matrem. **Malo** cruce masculino genere cum dixit Gracchus in oratione quæ est in F. Popullium posteriore, tam representauit antiquam consuetudinem, quam hunc frontem, atque hunc stirpem iidem antiqui dixerunt: & rursus hanc lupum, & hanc metum. Item cum idem in Popillum & matronas ait, eo exemplo instituto. Dignus fuit qui malo cruce periret.

PAVL.

Matello, diminutiuum à matula.

Mate familia non ante dicebatur, quam vir eius paterfamilia dictus esset. nec possunt hoc nomine plures in vna familia præter vnam appellari. sed nec vidua hoc nomine: nec quæ sine filiis est, appellari potest.

20 **Mater** **Matula**, manes, mane, matrimonium, materfamilia, matertera, matricæ, materie dictæ videntur, vt ait Verrius, quia sint bona: quæ scilicet sint, quæ sunt matura. vel potius à matre, quæ est originis Græcæ.

FEST.

- . . . . .manis . . . . .
- . . . . .matertera, ...
- . . . . .vt ait Ve . . . . .
- . . . . .sint, quæ . . . . .
- . . . . .quæ est ori . . . . .

30 **Matrem** Matrem antiqui ob bonitatem appellabant: & **matrum** idoneum vsui: & mane principium dici, & inferi dij manes, vt suppliciter appellati boni essent: & in carmine Saliari *Cerushmanus*, intelligitur creator bonus.

PAVL.

Matertera, matris soror, quasi mater altera. Matertera patris & matris, mihi magna mater est.

Matralia, Matris Matutæ festa.

40 **Matrici** cognominantur homines malarum magnarum, atque oribus late patentibus.

Matrimes, ac **pairimes** dicuntur, quibus matres & patres adhuc viuunt.

Matrona à magistratibus non submoueantur, ne pulsari, contrectariue viderentur: neue grauidæ concuterentur. Sed nec viri earum sedentes cum vxoribus in vehiculò descendere cogebantur.

- . . . . .atibus non summoce . . . . .
- . . . . .tat. . .ntrectari . . . . .
- . . . . .ntur: neue . .tur. quam . . . . .
- . . . . .usam ait Verrius . . . . .
- . . . . .eteri . . . . .
- . . . . .uxoribus deesse quo descen . . . . .
- . . . . .ros à magistratibus. quod commu . . . . .
- . . . . .uehic. .itur vir, & uxor . . . . .

Matronas appellabant eas fere, quibus stolas habendi vsus erat.

PAVL.

Matronis aurum redditum cum legitur, hoc significare videtur: quia matronæ conuuls-

runt ornatus sui aurum ad Capitolium à Gallis Senonibus liberandum: quibus postea est redditum à populo Romano.

FEST. *Matroni*, . . . to ait, quod.
 . . . fuisse re . . .
 . . . & eam a . . .
 . . . monio in . . .
 . . . tronæ orna . . .
 . . . Apollini, quod . . .
 . . . quod contuler . . .
 . . . a Gallis Senon . . .
 . . . tum . . .
 . . . est a pop . . .

PAVL. *Matula*, vas urinae.

Maurorem poetæ dicunt Martem.

FEST. *Maxima* dignationis Flamen Dialis est inter quindecim Flamines, & cum ceteri discrimina maiestatis suæ habeant. minimi habeantur *Pomonalis*, quod Pomona leuissimo fructui agrorum præfidet pomis.

PAVL. *Maximam* hostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis: sed ab animo placidiore.

Maximi annales appellabantur, non magnitudine: sed quod eos Pontifex maximus consecrasset.

FEST. *Maximum* Prætorem dici putant alij eum, qui maximi imperij fitalij, quia ætatis maximæ pro collegio quidem augurum decretum est: quod in salutis augurio Prætores maiores, & minores appellentur; non ad ætatem, sed ad vim imperij pertinere.

PAVL. *Maximus* Curio, cuius auctoritate curiæ omnesque curiones reguntur.

Maximus Pontifex dicitur, quod maximus rerum, quæ ad sacra, & religiones pertinent, iudex sit, vindexque contumaciæ priuatorum, magistratumque.

FEST. *Me* pro mihi dicebant antiqui.

Me pro mihi dicebant antiqui, vt Ennius cum ait libro secundo: Si quid me fuerit humanitus, vt teneatis. & Lucilius: Nunc ad te redeo, vt quæ res me impendet agatur.

PAVL. *Mentus* à meando dicitur.

Mecastor, & *mebercules* iusurandum erat: quasi diceretur, *ita me Castor, ita me Hercules*, vt subaudiatur iuuet.

Meddix apud Oscos nomen magistratus est. Ennius: Summus ibi capitur meddix, occiditur alter.

Medialem appellabant hostiam atram, quam meridie immolabant.

Medibile, medicabile.

FEST. *Mediocriculo* vsus est in ea, quam dixit, Cato in Consulatu: Ridibundum magistratum genere pauculos homines, medicocriculum exercitum obuiam duci.

PAVL. *Mediocriculus* idem Cato ponit, cum ait Ridibundum magistratum paucos homines medicocriculum exercitum obuiam duci.

Mediocrumum, mediocre.

Mediterreum melius, quam mediterraneum, Siffenna dici putat.

Meditrinalis dicta hac de causa. Mos erat Latinis populis, quo die quis primum gustaret mustum, diceret omnis gratia: *Vetus nouum vinum bibo, veteri nouo morbo medeor*. A quibus verbis, etiam Meditrinæ deæ nomen ceptum, eiusque sacra Meditrinalia dicta sunt.

Meditullium dicitur, non medium terre, sed procul à mari, quasi meditellium: ab eo quod est tellus.

Mediusfidius compositum videtur, & significare Iouis filium, id est, Herculem: quod Iouem Græci *Δία*, & nos Iouem: *ac fidium* pro filio, quod sæpe antea pro L litera D utebantur. quidam existimant iusurandum esse per diui fidem: quidam, per diurni temporis, id est, diei, fidem.

Medullius, ex intimis medullis.

Mefanculum teli missilis genus.

Megalefis ludos Matris Magnæ appellabant.

Melanocoryphi, genus aurum, quæ Latine vocantur atricapillæ, eo quod lumenta eorum capita nigra sint.

Melibœa purpura à nomine insulæ, in qua tingitur, est dicta.

Melica gallinæ, quod in Media id genus auium corporis amplissimi fiat: L littera pro D substituta.

Melis hasta à ligno mali dicta.

Melo nomine alio Nilus vocatur.

Melos insula dicta est à Melo, qui ex Phœnice ad eandem fuerat profectus.

Meltom meliorem dicebant.

Membrum abscondi mortuo dicebatur, cum digitus eius decidebatur, ad quod seruatum iusta fierent reliquo corpore combusto.

Memorare significat, nunc dicere nunc memorie mandare.

Memoriosus, *memoriosior*, & *memoriosius*, (et) *memoriosissime* facit.

Mendicium dici putat velâ, quod in prora ponitur. *Mendicium* dici Verrius putat à mēte eius, quem sefellerit fortuna, vel quod preceperit quemque vt vitæ suæ medeatur cibo.

FEST. *Mend*

eius, quam fe

vt vitæ su

Mensa, frugibusque iurato, significat per mensam & fruges.

Mēsa in ædib. sacris ararum vicem obtinebant, FAVL.

. . . sē in ædibus sacris ara

. . . legibus earum omnium s

. . . vt velut in aram, vel in

. . . uati quoque in primis i

. . . vbi sacras habituri

. . . parentatio, non sacrific

. . . FAVL. *Mensarij*, nummularij.

Mentecaptus dicitur, cum mens ex hominis potestate abiit, & idem *demens*, qui de sua mente decesserit; & *amens*, qui a mente abierit.

FEST. . . . hominis potestate . . . .
. . . . mens, qui de sua . . . .
. . . . a mente abierit . . . .

PAVL. *Mentum* dicebant, quod nos commentum.
Mercedicius mercenarius, quod mercede se tue-

atur.
FEST. *Mercedonias* dixerunt a mercede soluenda.

PAVL. *Mercurius* a mercibus est dictus. Hunc etenim negotiorum omnium existimabant esse deum.

Merendam antiqui dicebant pro prandio; quod scilicet medio die caperetur.

Merga furcula, quibus acerui frugum fiunt, dicitur a volucris mergis, quia ut illi se in aquam mergunt, dum pisces persequuntur, sic messores eas in fruges demergunt, vel eleuare possint manipulos.

Meritare (idem) Cato ait, pro meruere.
FEST. . . . ere, sæpe merue . . . .
. . . . enorum IIII. . . . Suf . . . .
. . . . uis cohortes omnis . . . .
. . . . tauerunt . . . .

PAVL. *Mertat* pro merfat dicebant.

Merum antiqui dicebant solum vnde & auis *merula* nomen accepit; quod foliuga est, & solitaria pascitur. at nunc *merum*, purum appellamus.

FEST. *Meson* persona comica appellatur, aut coci, aut nautæ, aut eius generis. dici ab inuentore eius Mesone, comædo ait Aristophanes Grammaticus.

PAVL. *Messapia* a Messapo rege appellata.

Metaphoram quam Græci vocant, nos tralationem, id est, domo mutuatum verbum, quo utimur, inquit Verrius alii . . . nec sapius quidem honesti, ac q.

. . . . enas vt speciosiora at . . . .
. . . . ere significante . . . .
. . . . no, quam proprio uo . . . .
. . . . em indicemus . . . .
. . . . leret, redit ad sua . . . .
. . . . tralatum manebit . . . .
. . . . quo peruenit . . . .
. . . . as . . . alieno perinde ac suo ab . . . .

Meta. . . . stices dicitur apud p . . . .
. . . . quod propter necessitatem metri . . . .
. . . . r. quod idem barbaris . . . .
. . . . ta oration. . . . scrib . . . .

Meta . . . . ca . . . a . . . . cariore . . . .
. . . . .peruentura. . . .
. . . . .dicare ait Ennius . . . .
. . . . .id est. . . .
. . . . .abus vt . . . .
. . . . .accip. . . .

PAVL. *Metari* castra dicuntur, quod metis dirigun-

Metalli dicuntur in re militari quasi mercenarij. Attius annalium vigesimo septimo, calones, famulique, metellique, caculæque a quo genere hominum Cæcilia familia cognomen n putatur dictum.

Metonymia est tropus, cum ab eo, quod continet, significatur id quod continetur: aut superior inferiore, & inferior superiore. quæ continet, quod continetur: vt Ennius cum ait: Africa terribili tremit horrida terra tumultu. ab eo, quod continetur, id quod continet: vt cum dicitur epota amphora vini. a superiore inferior. vt Ennius: cum magno strepitu Volcanus ventus vegetat. ab inferiore superior: vt Persuasiit animo vinum deus, qui multo est maximus.

Metus feminino genere dicebant. Ennius. Viuam, an moriar, nulla in me est metus.

Migrare mens a
FEST. . . . sq. templi posita . . . .
. . . . tur, cum sequitur sua . . . .
. . . . uidam fuisse in tri . . . .
. . . . uales appellata. . . .

Mihipte pro mihi . . . . decuit talem . . . .
. . . . uersa, at que . . . .
. . . . entia item a . . . .

Mihipte Cato pro mihi ipsi posuit.

Miliem Aelius mollitia *κρητ' ἀνθρώπων* dictum putat. eo quod nihil molle, sed potius asperum quid gerat. sic *ludum* dicimus, in quo minime luditur.

Milium quidam putant cepisse nomen maxime a nummorum summa, quæ est mille. quod alii Græcæ stirpis iudicant esse, cum ad illi *κίχρον* vocant, tam Hercules quam panicum *κίχρον*.

Millus collare canum venaticorum, factum ex corio, confixumque clavis ferreis eminentibus aduersus impetum luporum. Scipio Emilianus ad populum: Vobis inquit, reique publicæ præsidio eritis quasi milibus cani.

Milvina genus tibie acutissimi soni.

Mina singulariter d.
pluraliter dicimus cu . . . .
item M. Cato in s . . . .
mina cog. . . .

Minam Aeliam vocitatum ait mammam alteram lacte deficientem, quasi minorem factam.

Minervimus pro minimo dixerunt.

Minerva dicta, quod bene moneat. hanc enim pagani pro sapientia ponebant. Cornificius vero, quod fingatur, pingaturque minitans armis, eandem dictam putat.

Minime gentium dicebant, pro eo quod est omnium gentium iudicio minime esse faciendum.

Miniscitur pro reminiscitur antiquitus dicebatur.

FEST. *Minora* templa sunt ab auguribus cum loca aliqua tabulis, aut linteis sepuntur, ne vno amplius ostio pateant. Itaque *templum* est locus ita affatus, aut ita septus, vt ea vna parte pateat, angulusque adfixus habeat ad terram.

PAVL. *Minorum* Delum Puteolos esse dixerunt, quod Delos aliquando maximum emporium fuerit totius orbis terrarum, cui successit postea Puteolanum, quod municipium Græcum. antea *Dicæarchia* vocatum est. vnde Lucilius. Inde Dicæarchum populos, Delumque minorein.

Minores & maiores inter cognomia feminarum poni solebant.

FEST. *Minorum Pontificum* maximus dicitur, qui primus in id collegium venit. Item minimus, qui nouissimus.

PAVL. *Minotauri* effigies inter signa militaria est: quod non minus occulta esse debent consilia ducum, quam fuit domicilium eius Labyrinthus. Minotaurus putatur esse genitus, cum Pasiphæ Minois regis vxor dicitur concubuisse cum tauro. sed affirmant alij Taurum fuisse nomen adulteri.

Minucia porta appellata est, eo quod proxima est sacello Minuci. Minucia porta Romæ est dicta ab ara Minuti, quem deum putabant.

Minuebatur populo luctus ædis dedicationis: cum à Censoribus lustrum condebatur; cum votum publicè susceptum soluebatur. Priuatis autem, cum liberi nascerentur, cum honos in familiam veniret: cum pater aut liberi, aut vir, aut frater ab hoste captus domum rediret: cum puella desponsaretur: cum propiore quis cognatione, quam is qui lugeretur natus esset: cum in Casto Cereris constitissent.

FEST. *Minuitur* populo luctus ædis dedicatione: cum Censores lustrum considerunt: cum votum publice susceptum soluitur. priuatis autem, cum liberi nati sunt: cum honos in familia venit: cum parens, aut liberi, aut vir, aut frater ab hoste captus domum redit: cum desponsa est, cum propiore quis cognatione, quam is, qui lugeretur, natus est, cum in Casto Cereris est, omnique gratulationi.

PAVL. *Minutiones* appellantur animum minorum cantus.

FEST. *Minusula Quinquatrus* appellabantur Idus Iunæ, quod is dies; Festus erat tibicinum qui Mineruam colebant. *Quinquatrus* proprie dies festus erat Mineruæ, Martio mense.

PAVL. *Minutum* & minuere ex Græco *μεινῶν* dictum videri potest.

Minya dicti Argonautæ, quod plerique eorum ex filius Minyæ fuerant orti.

Miracbidion primæ adolescentiæ.

Miracula, quæ nunc digna admiratione dicimus, antiqui in rebus turpibus utebantur.

Miror dicebant comparatiuum a miro: Titinius. Mirior inquam tibi videor.

Miscelliones appellantur, qui non certæ sententiæ, sed variorum, inmixtorumque iudiciorum sunt.

10 *Miscenum* promontorium à Miseno tubicine Ænæ ibi sepulto est appellatum.

Mijera:ur, qui conqueritur aliena incommoda: *miseretur* is, qui miserum subleuat.

Mijeret me eadem forma dicitur, qua piget, pœnitet, tædet.

Modo cum per correptum O dicitur, significat tempus, vt modo veni. & ponitur pro tantum, vt Tace modo. quod si producta posteriore syllaba enuntietur, datiuus vel ablatiuus est casus, ab eo, quod est modo.

Modo quodam, id est ratione. dicuntur omnia ista à modo: commoditas, commodus, commodat, aecommodat, modice, modestia, moderatio, modificatio.

quodam id
fit commodi
dat, modi
ficatio.

Mœne singulariter dixit Ennius. Apud Emporium in campo hostium per mœne.

Mœnia muri, & alia muniendæ vrbs gratia facta, vt Attius in Helenibus: Signo ex templo canere, ac tela ob mœnias offerri imperat. Significat etiam officia. Plautus in *Neruolaria*: prohibentq. mœnia alia, vnde ego fungar mea.

Mola vocatur eam far tostum, & sale sparsum, quod eo molito hostiæ aspergantur.

Moles pro magnitudine fere poni solet. moliti & molitiones à molendo certum est dici.

Mollestræ dicebant pelles ouiles, quibus galeas extergebant.

Molucrum, non solum quo molæ vertuntur dicitur, id quod Græci *μύλον* appellant, sed etiam tumor ventris, qui etiam virginibus solet euenire. cuius meminit Afranius in Virgine: Ferme virgini, tanquam gravidæ mulieri crescit vterus, molucrum vocatur, transit sine doloribus. Cloatius etiam in libris sacrorum. Molucrum aiunt esse lignum quoddam quadratum, vbi immolatur. Idem Ælius in explanatione carminum Saliarum eodem nomine appellari ait, quod sub mola supponatur. Aurelius Opilius appellat, vbi molatur.

60 *Momar*, Siculi sultum vocant.

Momen, momentum. Lucretius: *Momine si paruo possunt impulsa moueri.*

Monile dictum est ornatus muliebris, qualem habuisse Eriphylem fabulæ ferunt. ex eo etiam equis præpendens à collo ornamentum monile appellatur.

Monimentum est, quod mortui causa ædificatum est: & quidquid ob memoriam alicuius factum est, vt fana, porticus, scripta, & carmina. Sed monumentum quamuis mortui causa sit factum, non tamen significat ibi sepultum.

Montiores dicuntur & qui in scena monent histiones, & libri commentarij.

Monodos appellatus est Prusæ filius, qui vnum os habuit dentium loco. similiter habuit & Pyrrhus rex Epirotarum.

Monstrum, vt Ælius Stilo interpretatur, à monendo dictum est, velut monstrum. Item Sinius Capito, quod monstret futurum, & moneat voluntatem deorum. quod etiam prodigium, velut prædictum & quasi prædictum, quod prædicat eadem, & portendit, quod portendat, & significet. inde dici apparet id quartum, quod mihi visum est adiciendum. præsertim cum ex eadem significatione pendeat, & in promptu sit omnibus, id est ostentum, quod item ab ostendendo dictum est. **Monstra** dicuntur naturæ modum egredientia, vt serpens cum pedibus, auis cum quatuor alis, homo duobus capitibus, iecur cum distabit in coquendo.

FEST. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
PAVL. **Moracias nubes**, Titinius duras esse ait. vnde sit deminutiuum moracillum.

Morbosam hominem, morbo aliquo affectum.

Mortem obijisse, ea consuetudine dicitur, qua dixerunt antiqui ob Romam legiones ductas, & ob Troiam duxit exercitum, pro ad similitertque, **vadimonium obijisse**, id est ad vadimonium iisse, & **obuiam**, ad viam.

FEST. **Mortis causa** stipulatio existimari fieri, vt ait Antistius Labeo, quæ ita fit, vt morte promissoris confirmetur, aut vt quidam dixerunt, cuius stipulationis non fuit causa.

Mortue pecudis corio calceos, aut soleas fieri Flaminiis nefas habetur: sed aut occisæ alioqui, aut immolatæ: quoniam sua morte extincta omnia funesta sunt.

PAVL. **Mortue pecudis** corio calceos fieri Flaminiis nefas habebatur, quoniam sua morte extincta omnia funesta æstimabantur.

Mortuus ab emerita vitæ dictus.

Mos est institutum patrium pertinens maxime ad religiones, cæremoniasque deorum antiquorum.

Mos est . . . trium defunctorum veterum pertinens maxime ad religiones c . . . .
nasque antiquorum.

Moscuis Cato pro paruis moribus dixit . . . .
. . . . .
uis qui moribus dixit . . . . .

Mox, paulo post.

Mucia prata trans Tiberim dicta à Mucio, cui à populo data fuerant, pro eo quod Porse-
nam Etruscorum regem sua constantia ab
vrbe dimouit.

Muger, mucosus.

Muger dici solet à castrensi hominibus quasi mucosus is, qui talis male ludit.

Muginari est nugari, & quasi tarde conari.

Mugionia porta Romæ dicta est à Mugio quodam, qui eidem tuendæ præfuit.

Mulciber Vulcanus à mollicendo scilicet ferro dictus est. **mulcere** enim mollire, siue lenire est. Pacuuius: **Quid me obtutu terres? mulces** laudibus?

Muli Mariani dici solebant à C. Mario instituti, cuius milites in furca interposita tabella varicosius onera sua portare adfuerant.

Mulis celebrantur ludi in circo maximo Consulibus. quia id genus quadrupedum primum putatur cæptum curru, vehiculoque adiungi.

Mulus vehiculo lunæ adhibetur: quod tam sterilis ea sit, quam mulus. vel quod vt mulus non suo genere, sed equi creetur: sic ea soli, non suo fulgore luceat.

Mulleos genus calceorum aiunt esse. quibus reges Albanorum primi, deinde patricij vsi sunt. M. Cato Originum libro septimo: **Qui magistratum curulem cepisset, calceos mulleos allucinatos.** ceteri perones. Item Titinius in Satina: **Iam cum inuleis te ostendisti, quos tibiatis in calceos.** quos putant à nullando, id est suendo distos.

Multam Osce dici putant pœnam quandam. M Varro ait pœnam esse, sed pecuniariam, de qua subtiliter in libro primo questionum epistolarum refert. **Maximam multam** dixerunt trium millium & viginti assiu, quia non licebat quondam pluribus triginta bobus, & duobus ouibus quenquam multari. æstimabaturque bos centussibus, ouis decussibus.

Multifacere dicitur, sicut **magnifacere**, & **paruifacere**. Cato. Neque fidem, neque iusurandum, neque pudicitiam multifacit. Quod merito ab vsu recessit; quia quantitas numero non æstimatur, nec desiderat multitudinem.

Multifa . . . . .
. . . . .
tiam de pudicitia.

M . . . . .
. . . . .
. . . . .
ntitas . . . . .
netur nu. . . . .

PAVL. *Multifariam* dixerunt antiqui, quod videlicet in multis locis dari poterat, id est dici.

Mummians adficia à Mummio dicta.

Mundus appellatur cælum, terra, mare, & aer. mundus etiam dicitur ornatus muliebris. quia non alius est, quam quod moveri potest. mundus quoque appellatur lautus, & purus. Ateius: Cum virginali mundo clam pater . . . Ennius: idem loco naubus celsis, munda facie, atque etiam aere.

FEST. *Mundus*, vt ait Capito Ateius in libro sexto pontificali, ter in anno patere solet, diebus his: postridie Volcanalia, & ante diem sextum Id. Nouemb. Qui quid ita dicitur, sic refert Cato in Commentariis iuris ciuilib: *Mundo* nomen impositum est ab eo mundo, qui supra nos est. Forma enim eius est ex iis, qui intrauere, cognoscere potuit, ad similes ille eius inferiorem partem, veluti consecratam diis manibus clausam omni tempore, nisi iis diebus, qui supra scripti sunt, maiores c. . . quos dies etiam religiosos iudicauerunt, ea de causa, quod quo tempore ea, quæ occulte, & abdita ea religionis deorum manium essent, veluti in lucem quandam adducerentur, & patefierent: nihil eo tempore in republica geri voluerunt. Itaque per eos dies non cum hoste manus conferebant: non exercitus scribebatur: non comitia habebant . . . aliud quicquam in re . . . nisi quod vltima necesse . . . admoenebat administrabatur.

PAVL. *Mundum* gentiles ter in anno patere putabant diebus his: postridie Volcanalia, & ante diem tertium Nonas Octobris, & ante diem sextum Idus Nouembris. inferiorem enim eius partem consecratam diis manibus arbitantes clausam omni tempore, præter hos dies, qui supra scripti sunt. quos dies etiam religiosos iudicauerunt ea de causa, quod his diebus ea, quæ occulte, & abdita religionis deorum manium essent, in lucem adducerentur, nihil eo tempore in rep. geri voluerunt. Itaque per hos dies non cum hoste manus conferebatur, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quidquam in re. nisi quod vltima necessitas exegisset, administrabatur.

Munus significare certum est officiosum, vnde è contrario *immunis* dicitur, qui nullo fungitur officio.

Munus alius lex vocata est, qua Cincius cauit, ne cui liceret munus accipere. Plautus: Neque muneralem legem, neque lenoniam roga: fuerit. necne flocci astimo.

Municia pro comunicas dicebant.

. . . comunicas dicit . . . aut vt potius eo . . . FEST.

Municipes est, vt ait Ælius Gallus, qui in municipio liber natus est. Item qui ex alio genere hominum munus functus est. Item qui in municipio à seruitute se liberavit à municipe. Item municipes erant, qui ex aliis ciuitatibus Romam venissent, quibus non licebat magistratum capere, sed tantum muneris partem. At Ser. filius aiebat initio fuisse, qui ea conditione ciues Rom. fuissent, vt semper remp. separatim à populo Rom. haberent, Cumanos videlicet, Accerranos, Atellanos, qui æque ciues Rom. erant, & in legione merebant, sed dignitates non capiebant.

Municipalia sacra vocabantur, quæ ante vrbem conditam colebantur.

Municipalia sacra vocabantur, quæ ab initio habuerunt ante ciuitatem Romanam acceptam; quæ obseruare eos voluerunt Pontifices, & ex eo more facere, quod adiuuissent . . . antiquitus. FEST.

Municipium id genus hominum dicitur, qui cum Romam venissent, neque ciues Rom. essent; participes tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungendum vna cum Romanis ciuibus, præterquam de suffragio ferendo, aut magistratu capiendi; sicut iuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Accerrani, Lanuini, Tusculani, qui post aliquot annos ciues Rom. effecti sunt. Alio modo, cum id genus hominum definitur, quorum ciuitas vniuersa in ciuitatem Romanam venit; vt Aricini, Cærites, Anagnini. Tertio, cum id genus hominum definitur, qui ad ciuitatem Romanam ita venerunt, vti municipia essent sua cuiusque ciuitatis, & coloniar, vt Tiburtes, Prænestini, Pisani, Arpinates, Nolani, Bononienses, Placentini, Nepesini, Sutriui, Lucentes. PAVL.

Munificor à munifico identidem Cato dixit. cum nunc *munificentior* dicamus, quamuis munificens non sit in vsu.

. . . munifico cum dicamus . . . .
. . . . vis munificens non sit . . . . FEST.
. . . . esim scripsit . . . munifi . . .

Munio mortificatio ciborum.

Munus significat officium, cum dicitur quis munere fungi. Item donum, quod officii causa datur. PAVL.

Murcia dex facellum erat sub monte Auentino, qui antea Mureus vocabatur.

Murgisonem dixerunt à mora, & decisione.

Murres dicebatur sal in pila tunsum, & in ollam fistilem coniectum, & in furno percoctum, quo dehinc in aquam misso Vestales virgines utebantur in sacrificiis.

Murres est, quemadmodum Veranius docet, ea quæ sit ex sale sordido in pila pinfato, & in FEST.

& in ollam fritilem coniecto, ibique oper-
to, gypfatoque, & in furno percocto, cui vir-
gines Vestales ferra ferrea lecto, & in feriam
coniecto, quæ est intus in æde Vestæ in
penu exteriori, aquam iugem, vel quam-
libet, præterquam quæ per fistulas venit,
addent, atque ea demum in sacrificiis vtun-
tur.

Murrata potione vsos antiquos indicio est quod
etiam nunc Ediles per supplicationes
diis addunt ad puluinariis, & quod XII. tabu-
lis cauetur, ne mortuo indatur, vt ait Varro
in antiquitatum libro primo.

PAVL. *Murrata potione* vsi sunt antiqui: sed postea ad-
suerunt murrain diis suis libare. ideoq; duo-
decim tabulis est cautum, ne mortuo inde-
retur.

Murricidium ignauium, sultum. Plautus. Murri-
cide homo, gnaue, iners.

Murrina genus potionis, quæ græce dicitur *ne-* 20
har. hanc mulieres vocabant *murriolam*, qui-
dam *murratum vinum*. quidam id dici putant
ex *væ* genere *murrina* nomine.

Muscærdas prima syllaba producta sterces mu-
rum appellant.

Mussare, murmurare. Ennius. In occulto mussa-
bant, vulgo vero pro tacere dicitur, vt idem
Ennius: Non decet mussare bonos.

Mustricola est machinula ex regulis, in qua cal-
ces nouus sinitur. Afranius, *Mustricolam* in 30
dentes impingam tibi.

FEST. *Muta*.
 . . . . . i si vocem
 . . . . . multo.
 . . . . . intelle
 . . . . . cem. . . . . as dici
 vt cui potius con

PAVL. *Muta* extra appellabant, ex quibus nihil diuina-
tionis animaduertebant.

FEST. . . . . dicuntur, quibus ni 40
 . . . . . respon
 . . . . . iutoria quæ
 . . . . . cant, aut ab in
 . . . . . a veneno taliq.
 . . . . . mistare periculum
 . . . . . finium deminution

PAVL. *Muta* dicuntur literæ, quod postæ in vltimis
partibus orationis obinutescere cogant lo-
quentes, vel quod paræ, exiguæque sint vo-
cis. vt cum mutum oratorem, aut tragedum 50
dicimus.

FEST. . . . . mutum dicimus: aut quod nul-
lius fiant vocis, cum in eas litteras inci-
dant.
 . . . . . iuocales
 . . . . . ubendo, aut
 . . . . . sisse, in eo
 . . . . . plicata sit.
 . . . . . fer. sacrorum

Mutini. Titini facellum fuit in Velis aduer- 60

sum Murum Mustellinum in angu . . . . .
 de quo aris sublatis balnearia sunt . . . . .
 acta dom. . . . . caluini, cum mansif-
 set ab vrbe condita . . . . . ncipatum Au-
 gusti . . . . . & sancte cultum
 . . . . . manifestum est . . . . . extum &
 vicensimum dextra u . . . . . iculum .
 . . . . . colitur et . . . . . inc . . . . .
 . . . . . ula . . . . .

10 *Mutini* Titini facellum fuit Romæ, cui mu-
lieres velatæ togis prætextatis solebant
sacrificare. PAVL.

Mutare, loqui. Ennius in Telepho: Palam mu-
tire plebeo piaculum est.

Myoparo genus nauigii ex duobus dissimili-
bus formatum. Nam & midion, & paron
per se sunt.

Mymilonica scuta dicebant, cum quibus de
muro pugnabant. erant siquidem ad hoc i-
psum apta.

Myrica corona Papirius vsus est. quod Sardos
in campis myrteis superasset,

. . . . . vt patri sui heres e
 . . . . . tet tam heres est, quam
 . . . . . in potestate alie
 . . . . . & suus heres vt p
 . . . . . Sulpitius in ea oratio
 . . . . . pro Aufidia
 rep. publi
 . . . . . ræ imperi
 . . . . . sæ consensu
 . . . . . populi comit
 . . . . . vt capere eam
 . . . . . certoue ex
 . . . . . ad tempus admi
 . . . . . lebatarum
 . . . . . s stetit pro regno
 . . . . . Veranium in libro
 . . . . . cum quod ei summæ
 . . . . . causam Græ
 . . . . . eo autem non

FEST.

N

Nacca appellantur vulgo fullones, vt ait
Curiatius, quod *nauci* non sint, id est
nullius pretii Idem sentit & Cincius. qui-
dam aiunt, quod omnia fere opera ex lana
naca dicantur à Græcis. FEST.

Nacca appellantur fullones, quod *nauci* non
sint, id est nullius pretii omnia fere opera
ex lana ideo dicuntur à Græcis. PAVL.

Nania est carmen, quod in funere laudandi
gratia cantatur ad tibiam. Sunt qui eo ver-
bo sinem significari purant. Quidam volunt
naniam ideo dici, quod voci similior queri-
monia fluentium sit. Quidam aiunt *naniæ*
ductum nomen ab extremi intestini voca-
bulo; Græci enim *nani* extremum dicunt. Si-
ue quod chordarum vltima *nani* dicitur, ex-
tremam cautionis vocem *naniam* appella-
runt.

Nania est

FEST. . . gratia cau.
 . . . nius in ma . . . p.
 . . . quia se anti . . .
 . . . nificari credi . . .
 . . . abi ergo . . .
 . . . idem huic nom . . .
 . . . dixit domi, & ap . . .
 . . . niam esto quosda . . .
 . . . quod & voei sum . . . 10
 . . . sit. quidam aiunt ne . . .
 . . . mi inteltini voca . . .
 . . . nio vtitur Plautus . . .
 . . . chædem ad vol . . .
 . . . te reddamu . . .
 . . . rem son . . .
 . . . do efferim . . .
 . . . Græci *nætas* dicunt . . .

PAVL. *Nania dea sacellum extra portam Viminalem* 20
 FEST. fuerat dedicatum.

FEST. . . sacellum vltra portam . . .
 . . . ædiculam.

PAVL. *Nania silua dicta iuxta urbem, quod Næuij cu-*
 infsdam fuerit.

FEST. . . vocitatum extra . . .
 . . . rum quod natui cu . . .
 . . . nemora Næuia ap . . .
 . . . ait quam ob probri loc. . .
 . . . quod in ea morari ads . . . 30
 . . . mines. testis est M . . .
 . . . in Cœlium si se appella . . .
 . . . a porta Næuia atque ea . . .
 . . . unt proverbii . . .
 . . . refertur a Ver . . .

Nancitor in XII. nactus erit, prædatus erit. Item
 in fœdere Latino, *Pecuniam Qui nanci-*
tor, habeto, & siquid Pignoris nancitur, sibi ha-
beto.

PAVL. *Nancitor, nactus erit.* 40

Nanum Græci vas aquarium dicunt humile,
 & concauum, quod vulgo vocant *sinulum*
barbarum: vnde *nani* pomiliones appellan-

FEST. tur.
 . . . tionem eius . . .
 . . . humilem er. . .
 . . . barbarum . . .

Napusas nectito cum dixit Pontifex, funiculi
 ex stramentis fiunt.

PAVL. *Napusas*, feniculi. 50

Nare à naue dictum quod aqua feratur natans,
 vt nauis. *Natate* est sæpius *nare*, vt dicitare,
 factitare.

FEST. *Nare* à naue ductum Cornificius ait, quod
 aqua feratur natans vt nauis. Ennius libro
 septimo; Alter *nare* cupit, alter pugnare
 paratust. Plautus in *Aulularia*: Quasi pueri,
 qui *nare* discunt, *scirpea* induitur ratis.
Natate igitur est sæpius *nare*, vt dicitare, fa-
 ctitare. 60

Nares appellari putant, quod per ea nafi fora-
 mina odoris cuiusque nari flamus.

Narica est genus piscis minuti. Plautus. *Murica-*
ticam autem video in vasis stagnis *naricam*
 bonam & canutam, & taguma quinas fartas
 conchas piscinarias.

Narica, genus piscis minuti. PAVL.

Nassa est piscatorij vasis genus, quo cum in-
 trauit piscis exire non potest. Plautus: Nun-
 quam hercule ex ista *nassa* hodie ego escam
 petam. FEST.

Nassiterna est genus vasis aquarij ansati, &
 patentis. quale est quo equi perfundi so-
 lent. Plautus in *Bacchidibus*. *Ecquis euo-*
catur cum nassiterna, & cum aqua istum im-
 purissimum? & in *Neruolaria*: *Ecquis huc*
effert nassiternam cum aqua sine iustifragio?
 & *Cato* in ea oratione, quam composuit
 in *Q. Sulpicium*. Quotiens vidi trullos
nassiternas, perfusos aqualis matellas sine
 ansis.

Nassiterna genus vasis aquarij ansati, & pa- PAVL.
 tentis.

Natinatio dicebatur negotiatio, & *Natinatores*
 ex eo seditiosi.

Nati . . . iatio, & *natinatores* . . . FEST.
 . . . gerente M. Cato in . . .

. . . ultu *Macedoniæ*, *Etruriam* *Sam-*
nites, *Lucanos* inter se *natinari*, atque factio-
 nes esse.

Natio genus hominum, qui non aliunde ve- PAVL.
 nerunt, sed ibi nati sunt, in pecoribus quo-
 que bonus proventus feturæ, *bona natio* di-
 citur. FEST.

. . . natum, *Cin* . . .
 . . . nt, sed ibi . . .
 . . . ationem ait . . .
 . . . nibus se te . . .
 . . . us seiuncti . . .
 . . . to omnia se . . .
 . . . cius *Sabinos* . . .
 . . . bus quoque bonus.

Naualis *tona* solet donari, qui primus in ho- PAVL.
 stium nauem armatus transfilerit.

. . . us in hostium . . .
 . . . opera ma . . . FEST.
 . . . est eam M . . .
 . . . CN. Pomp. . .
 . . . tillus bel . . .
 . . . um est in car . . .
 . . . nstueri. . .
 . . . minabantur . . .
 . . . pro nulla . . .
 . . . vt nec . . .

Naualis porta à vicinia *naualium* dicta. FEST.
 . . . a regio vide . . . PAVL.
 . . . a appella . . .

Naualis scribas, qui in naue apparebat, inter
 aliud genus scribarum minimæ dignitatis
 habebatur, quod pericula quoque eius
 ministe-

ministerium esset obiectum. Plautus : Non ego te noui naualis scriba columbari impudens. siue quod columbaria in naue appellantur ea , quibus remigent , siue quod columbariorum quæstus temerarius, incertusque.

Naucum ait Ateius Philologus poni pro nugis. Cincius quod in oleæ nucis , quod intus sit. Ælius Stilo omnium rerum putamen. Glossematorum autem scriptores fabæ grani quod hæreat in fabulo. Quidam ex Græco, *ναις ὀύχ'* , leuem hominem significari. Quidam nucis iuglandis , quam Verrius iuglandam vocat , medium velut dissepimentum. Plautus in Parasito pigro : Ambo magna laude lauti , postremo ambo sumus non nauci. Item in Mostellaria : Quod id esse dicam verbum nauci nescio. & in Truculento : Amas hominem non nauci. & Nauius (&) Tunicularia: eius noctem nauco ducere. Sed Ennius. Illic est nugator nihili, non nauci homo.

PAVL. **Naucus** pro nugis ponitur. alias pro oleæ, aut nucis nucleo. alij omnium rerum putamen ita appellari volunt. quidam ex Græco, quod sic *ναις ὀύχ'* , leuem hominem significari volentes. quidam volunt sic appellari membranulam , quæ in nucis iuglandis est medio.

Nauia lignum cauatum vt nauis, quo in vindemiis vti solent.

FEST. **Nauia** est vno ligno exculpto, vt nauis, quo vtuntur alueo in vindemia. ficus quoque in comitio appellatur Nauia , ab Attio Nauio augure. Nam cum Tarquinius Priscus institutas tribus à Romulo mutare vellet, dederetque ab Attio per Augurium , vt eluderet eius prudentiam, interrogauit eum, an fieri posset, id quod animo proposuisset suo; cui ille permittente augurio cum respondisset effici posse, iussit rex eorum, ac nouaculam pro

- an cos illa
- culam subito
- ex eo Tarq.
- cere noua
- cratum de
- esse intra
- sacro sit e
- subserisui
- to tanto s
- loco complu
- euitæ de
- moueren
- erant ficu.
- isse. adm.
- cum & diuin.
- uiuaret lib
- suram ideo quod
- tas secundum in cor

tos quos nunc Cato in ea, quam sci retur, cum ait naturæ vinum atque oleum u

Nauscit cum gran.

gratia quod fit non diff

Nauscit cum granum fabæ se nascendi gratia aperit, quod fit non dissimile nauis formæ.

10 Naustibulum, alueum ad nauis similitudinem, factum.

Naustibulum vocabant antiqui vas aluei simile, videtur à nauis similitudine.

Nantea herba grans nigris, qua coriarij vtuntur, à nauce ductum nomen, quia nauseam facit permutatione T in S.

lius Aurelius herb.

quo coriarij vtuntur

tum nomen, quia nauseam fa.

s literarum inter me

Plautus in Artemone

lionum nanteam fecisset

lem atq. aro

nguentum o

o scorto sup

in Commen

dum quidam

colorant

30 Nautiorum familia à Troianis dicitur oriunda.

Nautiorum fa

eorum princeps

æneum Mi

ucare soliti

abatur de cau

conductiq. ab

anam appugna

missus L. Cæcilius

fectus esset. missi

um de fœdere viola

us P. Veturius, qui

refectionem corpo

nēdissent Bruti

Romanis erat bello

aut inde à principe

appellata est.

Nauus, celer, ac strenuus: à nauium velocitate videtur dictus. Ennius libro sexto : Nauus repertus homo Graio patre Graius homo rex. & libro sextodecimo : Nauorum imperium seruare est insuperantum. Plautus in friuolaria: *Nauæ agere* oportet, quod agas, non ductarier.

Nauus, celer, ac strenuus: à nauium velocitate dictus.

Nebulo dictus est, vt ait Ælius Stilo, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspicitur, qualis sit, nequam, nugator.

60 Nec coniunctionem grammaticam fere dicunt

esse disunctiuam, vt Nec legit, nec scribit: cum si diligentius inspiciatur, vt fecit Sinnius Capito, intelligi possit eam positam esse ab antiquis pro non. vt in XII. est, *Ast ei custos necessit.* Item: *Si adoras furio, quod nec manifestum eris.* & apud Plautum in Phasmete: Nec recte si illi dixeris. & Turpilium in Demetrio: nec recte dici mihi quod iam dudum audio.

PAVL. Nec coniunctio disunctiuam est, vt Nec legit, nec scribit. ponitur etiam pro non. Turpilium: Nec recte dici mihi iam dudum audio.

FEST. Nec mulieri, nec gremio credi oportere. pro uerbum est, quod & illa incerti, & leuis animi est: & plerumque in gremio posita, cum in obliuionem uenerunt exurgentium prociidunt.

Necem suspic

PAVC. *vinu mor* 20
da
Necem à Græco dici certum est. *vinu* enim mortuum dicunt Græci.

FEST. Nesi datus proprie dicitur, qui sine vulnere interfectus est, vt veneno, aut fame.

PAVL. Necessaria, nec eum.
FEST. . . . . erim, nec eum.

Necessarium ait esse Opilius Aurelius, in quo non sit cessandum, aut sine quo uiui non possit. aut sine quo non bene uiuatur; aut quod non possit prohiberi, quin fiat.

PAVL. Necessarium, in quo non sit cessandum.
FEST. Necessarij dicuntur cognati, aut affines, in quos necessaria officia conferuntur.

Necessarij sunt, vt Gallus Ælius ait, qui aut cognati, aut affines sunt, in quos necessaria officia conferuntur præter ceteros.

Nectar Græce significat deorum potionem. vnde Vergilius ait; Stipant, & dulci distendunt nectare caellas. Item Lucretius libro 2. Et nardi florem, nectar qui floribus habet.

PAVL. Nectar Græce significat deorum potionem.
FEST. Nectere, ligare.

FEST. Nectere, ligare significat, & est apud plurimos auctores frequens: quin etiam in commentariis sacrorum vsurpatur hoc modo. Pontifex minor ex stramentis naturas nectito. id est funiculos facito, quibus fues adnectantur.

PAVL. Necunquam, nec vnquam, quenquam.
FEST. Nefasii dies N littera norantur.

. . . . . ti dies nom
. . . . . apud quem
. . . . . addico nep
. . . . . riores sunt q.
. . . . . liberati sunt
. . . . . unt. & in prouin
. . . . . inst rita sunt, & ædes sacrari

PAVL. Nefrendes arictes dixerunt, quod dentibus 50

frendere non possint. Alij dicunt nefrendes infantes esse nondum frendentes, id est frangentes. Liuius: Quem ego nefrendem alui, lacteam immulgens opem. Sunt qui nefrendes testiculos dici putent, quos Lanuini appellant nebrundines, Græci νεβρις, Prænestini nefrones.

. . . us Scauola . . . . . FEST.
. . . sint. Ateius . . . . .
. . . ndentes, id est . . . . .
. . . vt quem ego non . . . . .
. . . us opem. et . . . . .
. . . pro nefrendibus . . . . .
. . . vsus recens . . . . .
. . . s, quos Lanu . . . . .
. . . Græci νεβρις . . . . .

Negibundum a

. . . ea, quam scrip . . . . .
. . . negibundus . . . . . PAVL.
Negibundum pro negante dixerunt.

Neglegens non legens, neque electum habens, quid debeat facere. FEST.

Neglegens dicitur est non legens, neque dilectum habens, quid facere debeat omissa ratione officij sui.

Negotium quod

. . . . . tate quæ . . . . .
Negotium, quod non sit otium. PAVL.

Negritu in augurijs significat ægritudo. FEST.

Negumate in carmine CN. Marci uatis significat negate, cum ait Quamuis mouentium duonum negumate.

Negumate, negate. PAVL.

Nemini genitio casu Cato vsus est, cum dixit, Sunt multi corde, quos non non miseret nemini.

Nemini . . . & quis dicere cum sit . . . . . FEST.
. . . vitio creatis, nemini que
. . . in Eretheo: lapideo sunt corde multi, quos non miseret nemini.

Nemo compositum videtur ex nei, & homo; quod confirmatur magis, quia in persona semper ponitur, nec pluraliter formari solet, quia intelligitur pro nullo.

Nemo, nec homo. PAVL.

Nemora significant filias amœnas.

. . . as amœnas ua . . . . . FEST.
. . . buli auctor bo . . . . .
. . . in reuel auh
. . . du, durbium non . . . . .
. . . qui campos & pascua . . . . .
. . . que d' au

Nemur, nisi etiam, vel nempe. PAVL.
mur, nisi etiam, vel . . . . . FEST.
. . . ibunicæ cum ait. nemur . . . . .
. . . rumnas.

Nepa Afronum lingua sidus, quod cancer appellatur. vel, quidam volunt scorpium. PAVL.
Plaurus: Dabo me ad parietem; imitabor nepam.

ei suffragium ferre, qui non tulisset in sua. nequis civis suffragij, iure priuaretur. nam *scisno* significat sententiam dicito, ac suffragium fertor: vnde *scisno plebis*. Sed in ea centuria, neque censetur quicquam. neque centurio præficitur, neque centurialis potest esse, nemo quia certus est eius centuriæ. est autem Niq̄i sciuit, nisi quis sciuit.

Niuem . . . Græco qui id . . . . .
 . . . nificat da 10

PAVL. *Niuem* interpretatur nouum ex Græco, quod illi dicunt *niu*.

FEST. *Nixi dij* appellabantur, quos putabant præsidere parientium nixibus.

Nixi dij appellantur tria signa in Capitolio ante cællam Mineræ genibus nixa, velut præsidentes parientium nixibus. quæ signa sunt qui memoriæ prodiderint. Antiocho rege Syriæ superato M. Acilium subtrahita à populo Rom. adportasse, atque v- 20
 bi sunt, posuisse. etiam quæ capta Corintho aduecta huc, quæ ibi subiecta fuerint mensæ.

Nobilem antiqui pro notho ponebant, & quidem per G. literam, vt Plautus in Pseudolo: Peregrina facies videtur hominis atq; gnobilis. & oculis meis obuiam gnobilis obicitur. Attius in Diomede: Ergo me Argos referam, nam hic sum. l. gnobilis. Liuius in Virgo ornamenta incendunt gnobili igno- 30
 biles.

Nobilem antiqui pro noto ponebant. Plautus Peregrina facies, atque ignobilis.

Noctilucam Lucilius cum dixit: obscænum significat.

. . . . . lib. ij. obscæ . . . . .
 . . . . . medica . . . . .

PAVL. *Noctua* à tempore noctis dicta, quo canit, vel volat.

. . . ore, eo quo 40
 . . . appellatur . . . . .

FEST. *Noxæum* quidam amicali genus prætextum purpura, quidam candidumve perlucidum, quasi à *nauca*, quod puramem quorundam pomorum est tenuissimum non sine candore, vt Liuius ait in Odyssia: Simulac lacrymas de ore noxæo Deterfit. i. candido.

Noxæum amicali genus. Noxæum candidum. Liuius: Lacrimas de ore noxæo Deterfit. id est candido. 50

FEST. *Nomen* dictum quasi nouimen, quod notitiam facit.

Nomen siue ex Græc . . . . .
 . . . ne familiæ est . . . . .
 . . . actum dicimus . . . . .
 . . . ecunia sit . . . . .

Nonarum. Iduum, Kalendarum posteriori dies nuptiis alieni habentur, quoniam hi dies decreto Pontificum anni iudicati sunt: quod quotiescunque Romani duces belli ge- 60

rendi gratia hisdiebus supplicauerunt, male rempublicam gessere.

- . . . . . III. kalen. . . . .
- . . . . . v. nuptæ. . . . . FEST.
- . . . . . trum inlucisce . . . . .
- . . . . . es esse iudica . . . . .
- . . . . . uces belli ge . . . . .
- . . . . . e remp. ges . . . . .

Nonas quidem à noua luna, quod in eas concurreret principium lunæ. alij quod semper ante diem Iduum nonum esset, scribitur. que ideo debere primam appellationis eius syllabam adiecta V littera.

Noneola vocatur papillæ, quæ ex faucibus caprarum dependent.

- . . . . . as est castis . . . . .
- . . . . . parum sup . . . . .

Non omnibus dormio proverbium videtur natum à cipio quodam qui Pararhenchon dictus est, quod simularet dormientem, quo impunitus vxor eius mæcharetur. eius meminit Lucilius.

Non pridam, æque, & recte, & frequenter dicitur, ac iam pridem, quam pridem.

Nonuncium

- . . . . . Iudi appellant signi . . . . .
- . . . . . runcium, quod singuli sex . . . . .
- . . . . . um sit . . . . .

Nonuncium, & *teruncium* dicitur, quod nouem vnciarum sit, siue trium. PAVL.

Nota nunc significat signum, vt in pecoribus nunc litteras singulas, aut binas; uunc ignominiam. FEST.

Nota nunc significat signum, vt in pecoribus tabulis, libro, litteræ singulæ, aut binæ; alias ignominiam.

Nothum Græci natum ex vxore non legitima vocant, qui apud nos spurio parte natus dicitur, quod Ser. Tullius, qui Romæ regnauit, natus est ex concubina Spurio Tulli tributis nisi forte maluimus credere Oclisia Corniculana captiua, eum susceptum matre seruiente. PAVL.

Nothus Græci natum ex vxore non legitima dicunt, qui apud nos spurio patre natus est.

Nona curia, proximæ compitum Fabricium ædificata sunt. quod parum amplæ erant veteres à Romulo factæ, vbi is populum & sacra in parte is triginta distribuerat, vt in iis ea sacra curarent, quæ, cum ex veteribus in nouas euocarentur: septem curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis. Velitiæ res diuinæ sunt in veteribus curiis. PAVL.

Nona curia, proximæ compitum Fabricium ædificata sunt. quod parum amplæ erant veteres à Romulo factæ, vbi is populum & sacra in parte is triginta distribuerat, vt in iis ea sacra curarent, quæ, cum ex veteribus in nouas euocarentur: septem curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis. Velitiæ res diuinæ sunt in veteribus curiis. FEST.

Nona curia, proximæ compitum Fabricium ædificata sunt. quod parum amplæ erant veteres à Romulo factæ, vbi is populum & sacra in parte is triginta distribuerat, vt in iis ea sacra curarent, quæ, cum ex veteribus in nouas euocarentur: septem curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis. Velitiæ res diuinæ sunt in veteribus curiis. PAVL.

Nona curia, proximæ compitum Fabricium ædificata sunt. quod parum amplæ erant veteres à Romulo factæ, vbi is populum & sacra in parte is triginta distribuerat, vt in iis ea sacra curarent, quæ, cum ex veteribus in nouas euocarentur: septem curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis. Velitiæ res diuinæ sunt in veteribus curiis. FEST.

Nona curia, proximæ compitum Fabricium ædificata sunt. quod parum amplæ erant veteres à Romulo factæ, vbi is populum & sacra in parte is triginta distribuerat, vt in iis ea sacra curarent, quæ, cum ex veteribus in nouas euocarentur: septem curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis. Velitiæ res diuinæ sunt in veteribus curiis. PAVL.

Nona curia, proximæ compitum Fabricium ædificata sunt. quod parum amplæ erant veteres à Romulo factæ, vbi is populum & sacra in parte is triginta distribuerat, vt in iis ea sacra curarent, quæ, cum ex veteribus in nouas euocarentur: septem curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis. Velitiæ res diuinæ sunt in veteribus curiis. FEST.

Nonalis ager nouæ relictus sementi. PAVL.

- . . . . . ucius eum esse vbi . . . . . FEST.
- . . . . . sementem sit relic . . . . .
- . . . . . T. Sicini Volsci . . . . .
- . . . . . inissent aduersus . . . . .
- . . . . . combusti seruntur . . . . .

neque est proxime cir
pide albo constratus
Opiter Verginius
Læminus Postumus Co
Ilius Tolerimus, P. Ve
onius Atratinus, Ver.
ius Scauola, Sex. Fusi

Nonendiales feriae

Hostilio rege extin
is nono die inferi
more Albano lapi
exaudita, vt Alban
rant sacra, nam ab his
quæ missa erate à poet.
tibus cœpissent
lo Cos. operæ
pugnari pos

PAVL. *Nonendiales feriae à numero dierum sunt dictæ.*

Nonerca dicitur, quam quis sublatis liberis nouam vxorem ducit, augendæ familiæ gratia

FEST. tis nouam
gratia, id est coer
tercetrannia
Ser. Tullio
scenderetur
tinus in Auen
tum Ælius
aiunt esse
mero quoque
ὄνο βραδείας πη

PAVL. *Noxa ponitur pro peccato, aut pro peccati pœna, cum lex iubet noxæ dedere pro peccato.*

Noxia apud antiquos damnnum significat, sed à poetis ponitur pro culpa.

vt Ser. Sulpicius.
apud poetas autem, & oratores ponitur pro culpa. at noxa peccatum, aut pro peccato poenam, vt Attius in Melanippo. re re esse huic noxæ obnoxium Item cum lex iubet *noxæ dedere*, pro peccato dedi iubet. Cæcilius in Hypobolymæo chereftato. Nam ista quidem noxa mulieris est magis quam viri.

Noces

untur pueris, vt nonæ.
noui mariti auspicium
littimum:

PAVL. *Noces flagitantur nuptiis, & iaciuntur pueris, vt nouæ nuptæ intranti domum noui mariti secundum fiat auspicium.*

Nuculas Prænestinos appellabant: quod inclusi à Pœnis Casilini famem nucibus sustentarunt: vel quod in eorum regione plurima nux minuta nascitur. FEST.

Nux

quod inclusi.
uerunt: vel quod in
ta nascitur.

Nudius tertius cōpositum ex nunc, & die tertio. PAVL. .stitum ex nunc . . . . . FEST.

.in agro
.anta pa
.ati sint
.dicantur pa
.tur cælum cau
.icatur dam

Numam Pompilium Ianicul. .ferunt, in quo arcam eius in . . . . . 10 . . . . . nominis à Terentio . . . . . te agrum

Numa Pompilii in ianiculo est sepulchrum. PAVLVS.

Numella genus vinculi, quo quadrupes deligantur. FEST. . . . . quod quadruped . . . . . ri neruo, aut co

Numen, quasi nutus dei, ac potestas dicitur. . . . . . nutus dei ac pote. FEST.

Numera senatum ait quiuis senator consuli, cum impedimento vult esse, quo minus faciat senatusconsultum, postulatque, vt aut res, quæ adferuntur, diuidantur: aut singuli cōsulantur: aut si tot nō sint senatores quo numero liceat præscribi senatusconsultum.

Numerius prænomen nunquam ante fuisse in patricia familia dicitur, quamuis Fabius, qui vnus post sex & trecentos ab Etruscis interfectos superstit, inductus magnitudine diuitiarum vxorem dixit Otacilii Mæleuentani, vt tum dicebantur, filiam, ea conditione, vt qui primus natus esset, prænomine aui materni Numerius appellaretur. PAVL.

Numerius prænomen est tractū ab auo. PAVL.

Numerio dicebant pro nimium,

Nus . . . . . nt videtur esse . . . . . FEST. . . . . num numero fu . . . . . co ordiæ vsur . . . . . etudine loquen . . . . . eiuimodi, siue . . . . . ium quemadmodum . . . . . vsus Pompeius Sex . . . . . ma syllaba voca . . . . . u calus eadem cor . . . . . e temporis præsentis . . . . . antiquos nimium . . . . . Sinnius Capiro esse enim . . . . . um vos estis minime . . . . . ero perbiterint, nisi cito . . . . . mium si isto, qui exeam, numero

estis mortui, hoc exemplo, vt pingeretis, id est, cur cito mortui estis? Item in Neleis: Nunquam numero matri faciemus volui. Idem est. Nunquam nimium faciemus. Apud Næuium: Neminem vidi, qui numero sciret, qui que scit, id est opus. id est nimium sciret. Anpanurgus Antonius hæc ait numero nimium cito? celeriter nimium. vt Plautus, in Casina: Ere mihi quid

vis mea ancilla? nimium sapius numero dicis nimium cito. Attius in Oenomao: Ego vt essem adfins tibi, non vt te extinguere, Tuam peti gnatum, numero te expurgat timor. Afranius in suspecta: Per falsum, & abs te creditum numero nimis Celeriter. Cæcilius in Æthrio: Ei perii, quid ita? numero. venit luce, domum. Afranius in Simulante: Ei misera numero, ac nequam egi gratias.

PAVL. *Numidas* dicimus, quos Græci Nomadas: siue quod id genus hominum pecoribus negotiatur: siue quod herbis vt pecora aluntur.

FEST. . . das dicimus, quos Gr . . .
 . . . hominum pecoribus . . .
 . . . cora aluntur . . .

PAVL. *Nummus* ex Græco numismate nascitur.
 FEST. . . istimantur d . . .
 . . . ualere, quia . . .
 . . . hoc proprium est . . .

Nuncupata pecunia est, vt ait Cincius in libro secundo de officio iurifconsulti, nomina certa nominibus propriis pronuntiata. Cum nexum faciet, mancipiumque ut lingua nuncupasset ita ius esto: ita, vti nominari, locutusue erit, ita ius esto. Vota nuncupata dicuntur, quæ consules, Prætores, cum in provinciam proficiscuntur, faciunt: ea in tabulis præsentibus multis referuntur. At Santra libro secundo de verborum antiquitate satis multis nuncupata contigit non derecto nominata significare, sed promissa, & quasi testificata, circumscripta, receptaque etiam in votis nuncupandis esse conuenientius.

Nundinalem cocum Pladinale est in . . .
 . . . nouendial . . .
 . . . nificat qu . . .
 . . . ret. . .

Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui, vt rustici conuenirent mercandi, vendendique causa, eumque nefarium, ne si liceret cum populo agi, interpellaretur nundinatores.

PAVL. *Nundinas* feriarum diem esse voluerunt antiqui: quo mercandi gratia vrbe rustici conuenirent.

FEST. *Nuncius* & res ipsa, & persona dicitur. . .
 . . . in persona dicitur . . .
 . . . allatus est, quod . . .
 . . . mentaris fec . . .

PAVL. *Nuper* quasi nouiter, tanquam dicamus nouissimum.
 FEST. . . tanquam dici e . . .
 . . . ris id autem . . .
 . . . sa erant, qui nu . . .

Nupta verba dicebantur ab antiquis, quæ virginem dicere non licebat, vt Plautus in Dis-

colo. Virgo sum, nondum didici nupta verba dicere.

Nuptam à Græco dictum, illi enim nuptam appellant *νύμφη*.
 . . . lieres quibus . . .
 . . . eadem causa . . .
 . . . qui appellatam . . .
 . . . tamen qui dice . . .
 . . . *νύμφη* . . .
 . . . appellat vxo . . .
 . . . consuetudi . . .
 . . . ait *ἡγάμ* . . .
 . . . *στειν* . . .

Nuptias dictas esse ait Santra ab eo, quod nymphae dixerunt Græci, antiqui *νύμφη* inde nouam nuptam *νύμφη*. Cornificius, quod noua petantur coniugia. Curatius, quod noua ratio fiat. Ælius, & Cincius, quia flameo caput nubentis obuoluarur, quod antiqui *obnubere* vocarunt. ob quam causam legem quoque Parentam iubere caput eius obnubere, qui parentem necauisset, quod est obuoluere.

Nusciosum Ætius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum videret. at Popilius Aurelius, nuscitones esse cæcitudines nocturnas. Ælius Stillo, qui plus videret vesperi, quam meridie, nec cognosceret, nisi quod vsque ad oculos admonisset.

Nusciosus qui parū videt propter vitium oculorum, quiq; plus videt vesperi, quā meridie. . .
 . . . cuntur noma . . .
 . . . vnde Carō in . . .
 . . . multam viuunt . . .
 . . . cerialibus Capito Si . . .
 . . . ait cum velimus sig . . .
 . . . libus in Circo mitti . . .
 . . . fet plane volumus . . .
 . . . quia adeo diligentur s . . .
 . . . præ flamma cum sunt u . . .

O B præpositio alias ponitur pro circum, vt cum dicimus vrbe *obsideri*, *obsignari*, *obuallari*. alias in vicem præpositionis, quæ est propter, vt *Ob* merita, vt superatos hostes: vnde *obsides*, pro *obsides*, qui ob fidem patriæ præstandam dantur. alias pro ad. vt Ennius: *Ob* Romam noctu legiones ducere cepit.

. . . onitur. . .
 . . . obsideri ob . . .
 . . . in vicem præpo . . .
 . . . superatos . . .
 . . . riæ præstandam . . .
 . . . ob Romam noc . . .
 . . . ob Troiam duxit . . .

Ob præpositione antiquos vsos esse pro ad, testis est Ennius, cum ait libro quartodecimo; Omnes occisi, *obcensique* in nocte serena, d est

id est, accens. * & in Iphigenia : Acheron-tem obibo, ubi mortis thei auri *obiacent*. eiusdem autem generis esse ait, *obferre, obculit, obcurrere, oblatum, obiectus*, mihi non satis persuadet.

PAVL. *Ob os* significat ad os.

FEST. *Ob os* ad os significat . . . item vt superioribus quoque exemplis testatus est.

PAVL. *Obacerare*, obloqui, atque alterius sermonem moleste impedire. quod sumptum videtur à paleis, quas Græci *αχρα* vocant. Itaque & frumentum, & panis non sine paleis *acerosus* dicitur. item *tutum aceratum* paleis mixtum.

Obacerbat, exacerbat.

Obambulare, aduersum alios ambulare, & quasi ambulanti sese opponere.

Obdere, opponere, vel opperire.

Obedire, obaudire.

Obesct, oberit vel aderit.

Obesus, pinguis, quasi ob edendum factus.

Obherbe, uti, herbam increfcere.

Obiacuisse, antea iacuisse.

Obices, pessuli, feræ.

FEST. *Obigitur*, antea agitatur, vt obambulat.

Obigitur antiqui dicebant, pro ante agitatur, vt obambulare.

PAVL. *Obinunt*, obeunt.

Obitu dicebant pro aditu.

FEST. *Obiurare*, iureiurando obstringere.

Obiurare, iureiurando obstringere, vt est in Pantasilea, formidabant obiurare.

PAVL. *Obiurgatio* post turpe factum castigatio. *Momito* vero est ante commissum.

Obliueratum, alii ab obliuione, alii à litore, quod ibi notata fluctibus æquari, & tolli solent.

Obliuuisse dicebant antiqui mente errasse, quasi in loco deorum alicui occurrisset.

FEST. *Obmanens* pro diu manens, vt permanens.

Obmoueo pro admoueo dicebatur apud antiquos, vt alia quæ supra relata sunt.

PAVL. *Obnoscere*, obligare, maxime in nuptiis frequens est.

Obnoscere, oblegare.

Obnoxius, pœnæ obligatus ob delictum.

Obnubii, caput operit. vnde & *nuptia* dictæ à capitis operatione.

FEST. *Oboritur*, adnascitur.

Oboritur, adnascitur. nam præpositionem ob pro ad solitam poni, testis hic versus: *Tantum gaudium oboriri ex tumultu maximo. & Ennius: ob Romam noctu legiones ducere cepit.*

PAVL. *Obprobare* probrum obiicere.

Obpunit, verberat, à *puniendo*. id est feriendo, vnde pueri quod puniendo coercentur, id est, plagis vnde & *puniementa*.

Obrogare est legis prioris infirmandæ causa 60

legem aliam ferre.

Obrutui, obstupuit à bruto, quod antiqui pro graui interdum pro stupido dixerunt Afranius: Non possum verbum facere, obrutui.

Obsalutare, salutandi gratia offerre.

Obsalutare, offerre salutandi gratia dicebant antiqui, vt consalutare, persalutare.

Obsecrare est opem à sacris petere.

Obsequela, obsequium.

Obseruasse dicitur qui obseruat, quid, cuiusq. causa facere debeat. itaque is qui obseruat, coluisse aliquem dicitur.

Obsidionalis corona est, quæ datur imperatori ei, qui obsidione liberauit ab hostibus obsessos: ea fit ex gramine viridi fere ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. herbam autem victoriæ signum fuisse apud antiquos, aliisque [exemplis] docuimus.

quæ corona magnæ auctoritatis fuit. Nam & P. Decio datæ duæ sunt: vna ab exercitu vniuerso: altera ab iis, qui fuerunt in præsidio obsessi. & L. Scio Dentato, qui Achilles Romæ existimatus est, ac fertur centies, & vicies pro Rep. depugnasse. Coronis donatus viginti sex. In iis aureis octo, ciuicis quatuordecim, *muralibus* tribus, obsidionali vna. Inter *obsidionalem*, & *ciuicam* hoc inter est, quod altera singularis signum salutis est, altera diuersorum ciuium seruatorum.

Obsidionalis corona dicebatur, quæ ei, qui ob-

fessos liberauisset ab hostibus, dabatur. ea fiebat ex gramine viridi ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. quæ corona magnæ auctoritatis erat. Ciuica corona singularis salutis signum erat; obsidionalis vniuersorum ciuium seruatorum.

Obsidionem potius dicendum esse, quam obsidium, adiuuat nos testimonio suo Ennius in Telamone, cum ait: Scibas natum ingenium Aiaceum, cui tu obsidionem paras. Item alio loco: Hector quid haud cessat obsidionem obducere?

Obsidium, ramquam præsidium, subsidium, recte dicitur. Cuius etiam auctor C. Lælius pro se apud populum, vt in nobis terra, marique simul obsidium facerent. & Sallustius historiarum primo: Magnis oppibus profectus obsidium cepit per L. Catilinam legatum.

Obsonitauere saepe obsonauere. Cato in sua sione (de lege Orchia derogaretur) qui antea obsonitauere, postea centenus obsonitauere. significat autem conuiuari.

Obsonitauere, saepe obsonauere. significat autem conuiuari.

Obstinat, obfirmat.

Obstinare, obfirmate, perseveranti, vt tenere possit. Pacuuius obstinatè exortus. vt Attius

FEST.

PAVL.

FEST.

20

30

PAVL.

FEST.

40

50

PAVL.

FEST.

in Amphitryone: aut tam obstinato animo confusus tuo. Cato in Q. Thermum de decem hominib. rumorem, famam floccificavit captus stupris, obstinatus insignibus flagitiis. Nævius in Lycurgo: vos qui astantis obstinati.

Obstinere dicebant antiqui, quod nunc ostendit, vt in veteribus carminibus: Sed iam se celo candens aurora obstinet suum patrem.

Obstinere, pro ostendit.

PAVL. *Obstitum*, violatum.

FEST. *Obstitum* Cloatius, & Aelius Stilo esse aiunt violatum attractumque de celo. Cincius eum, qui deo, deæque obstiterit; id est qui viderit, quod videri nefas esset.

PAVL. *Obstitum*, obliquum.

FEST. *Obstitum*, obliquum. Ennius lib. xviii. Montibus obstitis, obstantibus, vnde oritur nox. & libro octavo: amplius ex augure obstito polumve solis. C. Licinius Imbrex: resupina obstito capitulo sibi ventum facere cucinula. Lucretius: Omnia mendose fieri atque obstita necesse est.

Obstrudant, obstruunt, ab aude trudendo guttulum non sumendo cibum. vnde & *obstrudulentum* dixit Titinius. obstrudulenti aliquid, quod peccam sedens. Aut hic lætalter, aut formaster frigidus.

PAVL. *Obstrudant*, aude trudent.

Obstruatio est, cum deus testis in meliorem partem vocatur; *deterioratio* cum in deteriore.

Obstruat, contra sententiam tractat.

Obstruator est, qui facit quid contra tractantem.

Obstruere ex Græco trahitur: ab eo quod illi obstita dicuntur *δοξαι*.

Obstruere, quasi obtuere, à verbo tueor, quod significat video.

Obstruere dicebatur, qui cuiquam occurreret, quo minus id rectum iter conficeret.

Ob vos sacro, pro vobis obsecro: vt *sub vos placo*, pro supplico.

Ob vos sacro, in quibusdam precationibus est, ob vos obsecro, vt & sub vos placo pro supplico.

Occidere, & occidere Verrius putat dictum ab occidendo, quod cædat grandis globos terræ; cum Cicero venustissime dicat ab occidendo fruges fatas.

PAVL. *Occidere*, & occidere ab occidendo dictum, quod grandis terræ cædat globos.

FEST. *Occasio* opporunitas temporis casu quondam proueniens est.

PAVL. *Occasio*, opporunitas temporis casu proueniens.

FEST. *Occisus*, interitus, vel Solis, cum decidit à superis infra terras. quo vocabulo Ennius pro occasione est vsus in libro secundo; hic occasione datus est, at Horatius inclutus 60

faltu. Item in libro quinto: iniicit intitatus, tenet, occasus iuuat res. Item in libro octavo: aut occasus vbi, tempusve audere repressit.

Occisus, interitus; vel Solis in Oceanomersio.

Occidere dicebant pro conuicium facere, cum id clare, & cum quodam canore fieret, vt procul exaudiri potuisset: quod turpe habebatur; quia non sine casu fieri putatur. inde cantilenam dici, qui illam non cantus iucunditatem putat.

10 *Occidantur* antiqui dicebant, quod nunc conuicium fecerint, dicimus: quod id clare, & cum quodam canore fit, vt procul exaudiri possit. quod turpe habetur, quia non sine casu fieri putatur. inde cantilenam dici, quia illam non cantus iucunditatem putat.

20 *Occidamus* Plautus ponit pro contra cedamus. cum plurimæ aliæ præpositiones familiariores huic verbo sint.

Occidamus Plautus posuit pro contra cedamus.

Occisus, sæpe occiduntur.

Occisus, sæpe occiduntur. sic C. Gracchus pro rostris in P. Pompilium: Homines liberi nunc in oppido occisitantur.

Occisus à necato distinguitur. nam *occisus* ab occidendo dictus, *necatus* sine ictu.

Occisus à necato distinguit quidam, quod alterum à cædendo, atque ictu fieri dicunt, alterum sine ictu. Itaque in Numæ Pompilii Regis legibus scriptum esse, *Si hominem fulminibus occisus, ne supra ianua tollito.*

& alibi, *Homo si fulmine occisus est ei iuxta nuba fieri oportet.*

Occulturn offerre, significat sub terram fereponere.

40 *Occupatio* ager dicitur, quod desertur à cultoribus propriis, ac aliis occupatur.

Occupatio

. . . à cultoribus fr

. . . ri ceptus, quo in

. . . nam cum Hann

. . . bene meri

. . . atque eorum a

. . . tanquam ex l

. . . nandos pu

50 . . . diret commu

. . . est à prinatis

. . . accepissent.

Occinum Græcum.

Occinum Græcum, (& à celeritate nascendi est dictum.)

Occinus & *occissime* positium. Latinum non habent, sed ab eo veniunt, quod est in Græco *ωιδω*.

Occinus secundæ collationis, & deinde tertiar occissime frequentata sunt: alii dicta à nostris, &

nostri, & tracta ex Græco id est *oculus*, cuius prima significatio, ex qua procedere in comparationem debet, apud nos non est. tertiam vero collationis, cuius maiora exempla sunt, auctor est Plautus in *Nerularia*:
 Ocissime nos liberi possimus fiet.

- . . . quequam occisa . . . . .
- . . . . . ius hostiarum . . . . .
- . . . . . tantur ocissum . . . . .
- . . . . . lamia apud . . . . .
- . . . . . laniam opor . . . . .

Ocrem antiqui, vt Ateius Philologus in libro *Glossematorum* refert, montem confragosum vocabant, vt apud *Liuium*: Sed qui sunt hi, qui ascendunt altum *ocrim*? Et, celsosque *ocris*, aruaque patria, & mare magnum. Namque *Tanari* celios *ocris*. Et, haud vt quem *Chiro* in *Pelio* docuit *ocr*. vnde fortasse etiam *ocrea* sint dictæ inæqualiter tuberata.

PAVL. *Ocrem* montem confragosum dicebant antiqui, hinc *ocrea* dictæ. inæqualiter tuberata.

FEST. *Octauia* porticus duæ appellatur, quarum alteram theatro *Marcelli* propiore *Octauia* soror *Augusti* fecit: alteram theatro *Pompeii* proximam *CN. Octauius CN. filius*, qui fuit *Ædilis Curilis*, *Prætor*, *Consul*, *Decemuit* sacris faciendis, triumphauitque de rege *Persæ* nauali triumpho. quam combustam rescindendam curauit *Cæsar Augustus*.

October equus appellatur, qui in campo *Martio* mense *Octoberi* immolatur quotannis *Marti*, bigarum victricum dexterior: de cuius capite non leuis contentio solebat esse inter *Suburanenses*, & *Sacrauienses*, vt hi in regia *pariete*, illi ad *Turrim Mamiliam* id figerent: eiusdemque cauda tanta celeritate perfertur in regiam; vt ex ea sanguis destillet in focum, participandæ rei diuinæ gratia. quem hostiæ loco quidam *Marti* bellico deo sacrari dicunt, non vt vulgus putat, quia velut supplicium de eo sumatur, quod *Romani* *Illo* sunt oriendi, & *Trojani* ita effugie in equi sint capti. Multis autem gentibus equum hostiarum numero haberi, testimonio sunt *Lacedæmonii*, qui in monte *Taygeto* equum ventis immolant, ibidemque adolēt, vt eorum flaturu cinis eius per flūs quam latissime defertur, & *Sallentini*, apud quos *Menzanæ Ioui* dicatur viuus conficitur in ignem, & *Rhodii*, qui quotannis quadrigas soli consecratas in mare iaciunt, quod is tali curriculo fertur circumuehi mundum.

PAVL. *October* equus appellatur, qui in campo *Martio* mense *Octoberi* *Marti* immolatur. de cuius capite maxima erat contentio inter *Suburanos*, & *Sacrauienses*, vt hi

in regia *pariete*, illi ad *turrim Mamiliam* id figerent. Cuius cauda, vt ex ea sanguis in focum distillaret; magna celeritate perferebatur in regiam.

Oculatum pro præfenti posuit *Plautus* cum dixit: *oculata die*. Item ipse: pluris est *oculatus testis vnus*, quam *auriti Decem*, id est qui se vidisse dicat.

FEST.

- . . . dolo osculatum pro præ
- . . . odia cæca hercule . . . . .
- . . . tem alibi oculatum ar.
- . . . idem pluris est ocul
- . . . id est qui se vidisse di
- . . . formam ab oculi ap

Oculissimum, carissimum. *Plautus* *Oculissimum* ostium amicæ.

PAVL.

- . . . inum ostium amicæ
- . . . me dixit signifi.

FEST.

Oculitus quoque dicitur, vt *funditus*, *penitus*. quo significatur tam carum esse, quam oculum.

PAVL.

- . . . unditus, penitus signifi
- . . . alum vel instare . . . . .

FEST.

Olesiaci dicebant, pro *olesacit*: quæ vox a *Græco* *ὀλεσι* tracta est.

PAVL.

- . . . antiqui ab odore . . . . .
- . . . consuetudine in

FEST.

vt sæpe alias, tum in hoc quoque libro contentæ. quæ vox, vt quibusdam videtur, ex *Græca* *ὀλεσι* tracta est.

Oenigenas, vino genitos.

Oestrum, furor *Græco* vocabulo.

PAVL.

Officines, colorum infectores.

Offendices dicebantur ligaturæ nodos, quibus apex retinebatur. id cū peruenisset ad mentum, dicebant *offendimentum*.

FEST.

Offendices ait esse *Titius* nodos, quibus apex retineatur, & remittatur. at *Veranius Choriola* existimat, quæ sint in loris apicis, quibus apex retineatur, & remittatur, quæ ab offendendo dicuntur. nam cum ad mentum peruentum est, offendit mentum.

Offertimenta dicebant, quæ offerebant.

Officiosus ab efficiendo dictus.

Offringi terra dicitur, cum iterum transuerso sulco aratur.

Offuare, aquam in fauces ad sorbendum dare.

PAVL.

Offudas fallacias.

Ogygia moenia *Thebana* ab *Ogygo* conditore dicta.

Ogygia moenia *Artius* in *Diomede* appellans, significat *Thebas*, quia eam urbem *Ogygus* condidisse traditur.

FEST.

Oleagineis coronis ministri triumphantium utebantur, quod *Minerva* dea belli esse putabatur.

PAVL.

Oleutica mali odoris loca.

Olerum, stercore *lanmanum*. *Veranius*: *Sacerdotula* in sacratio *Martiali* fecit *olerum*.

Oliuatum dicebāt ab oleis, vt à vino vindemiā.
FEST. *Oliuetam* antiqui dicebant, cum olea colligebatur: vt messem, cum frumenta: vindemiam, cum uuas. quod uocabulum potius frequentari debebat quam nullam eius significationis causam haberemus, quamuis quidam oliuitem eam dicant.

PAVL. *Ollis*, illic: vt olli, illi:

FEST. *Oluatium* Antistius Labeo ait esse mensuræ genus.

PAVL. *Omen* uelut oremen quod fit ore. augurium, quod a uibus alioque modo fit.

FEST. *Ommenians.* . . . in *Odyssæ* cum ait: in *Pylium* adueniens, aut ibi *ommentans*. significat obmanens. Sed ea significatione quæ sæpe fieri dicitur. id enim est mantare.

Opaca uocantur umbrosa.

Opaca. umbrosa.

Opalia dicebantur dies festi, quibus *Opi* supplicabant.

Opalia dies festi, quibus supplicatur *Opi* appellantur, quorum aliter

Operat, sæpe operit.

PAVL. *Opigenam* Iunonem matronæ colebant, quod ferre eam opem in partu laborantibus credebant.

Opilio. genus auis.

FEST. *Opima* spolia dicuntur originem quidam trahentia ab *Ope* Saturni vxore. quod ipse agrorum cultor habetur, nominatus à *fatu* tenensque falcem effingitur. quæ est insignis agricolæ. Itaque illa quoque cognominatur *Consua*, & esse existimatur terra. Ideoque in regia colitur à populo Romano, quia omnes opes humano generi terra tribuat. Ergo & *opulenti* dicuntur, terrestribus rebus copiosi: & *hostia opima* præcipue pingues: & *opima* magna, & ampla. unde spolia quoque, quæ dux populi Romani duci hostium detraxit, *opima* dicuntur. quorum tanta raritas est, vt intra annos paulo

trina contigerint nomini Romano. una, quæ *Romulus* de *Acrone*: altera, quæ *Cossus Cornelius* de *Tolumnio*: tertia, quæ *M. Marcellus* *Ioui Feretrio* de *Viridomaro* fixerunt. *M. Varro* ait *opima* spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit dummodo duci hostium

non sit. Ad ædem *Iouis Feretri* poni, testimonio esse *libros pontificum*, in quibus sit pro primis spoliis bouem, pro secundis solitaurilibus, pro tertiis agno publice sacra fieri debere. esse etiam compelli reges legem opimorum spoliatorum talem: *Cuius auspicio classe prociecta opima spolia capiuntur, Ioui Feretrio dari oporteat. & bouem cadito, qui capis aris ducenta secunda spolia. in matris aram in campo, solitaurilia uita uoluerit cadito. tertia spolia Iano Quirino agrum*

marem cadito centum qui ceperit ex are dato huic adis. ex nulla extat, neque templum habeat, neque scitur. Vt qui *opima* lege fuerint, adici solet, cum quidam magistratus, creatur.

Opparum magnarum opum apparatusum.

Opis dicta est coniux Saturni, per quam uoluerunt terram significare: quia omnes opes humano generi terra tribuit. Unde & opulenti terrestribus rebus copiosi, & hostiæ *opimæ* præcipue pingues: & *opima*, magna & ampla spolia.

Opiter est, cuius pater auo uiuo murtuus est, ducto uocabulo, aut quod obitu patris genitus sit, aut quod auum ob patrem habeat, id est pro patre.

Opiculus *Iuppiter*, & *opiculator* dictus est, quasi opis lator.

Opportune dicitur ab eo, quod nauigantibus maxime utile, optatique sunt portus.

Opperiri, expectare.

Oppido, ualde multum. ortum est autem hoc uerbum ex sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum faceret. utque multitudo significaretur, sæpe respondebatur, quantum vel oppido satis esset hinc in consuetudinem uenit, vt diceretur *oppido*, pro ualde multum. Itaque si qui in aliis rebus eo utuntur, vt puta si qui dicant *oppido* didici, spectauit, ambulauit, errant: quia nulli eorum subiici potest, vel quod satis est.

Oppidorum originem optime refert *Cicero* libro primo de gloria, eamque appellationem usurpatione appellatum esse existimat, quod opem darent, adiciens, vt imitetur ineptias Stoicorum.

Oppidum dictum est, quod ibi homines opes suas conferunt oppidum. dicitur & locus in circo, unde quadrigæ emittuntur.

Ops antiqui dicebant opulentum. unde e contrario *inops*.

Ops antiqui dicebant qui nunc opulentum dicimus, vt testimonio est, non solum ei contrarius *inops*.
 . concedit, ego egens exortus sum.

Opream hostiam, alii *opriman* appellant eam, quam *Ædilis* trib. constitutis hostiis optat. quam immolari uelit.

Optima lex in Magistro populi faciendo, qui uulgo *Dictator* appellatur, quam plenissimum posset ius esse, significabatur. vt fuit *Manii Valerii*, *M. Fabii Volusianæ* gentis, qui primus *Magister* à populo creatus est propter quam uero prouocatio ab eo magistratu ad populum data est, quæ antea non erat. desitum est dici, vt *optima* lege, utpote inamutato iure priorum magistratum.

Optio, qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. Is adiutor dabatur centurioni à Tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, centurionibus permillum est optare, & nomen ex facto sortitus est. Plautus in *Afinaria*: qua me, qua vxorem, qua tu Sauream seruum potes, circumduce, aufer, promitto tibi, non obfuturum, si id effeceris, tibi optionem sumito Laonidam.

PAVL. *Optio* est optatio, sed in re militari optio appellatur is, quem decurio, aut centurio, optat sibi rerum priuatarum ministrum, quo facilius obeat publica officia.

Optionatus vt *Decurionatus*, siue *Pontificatus* dicitur.

FEST. *Optionatus*, vt *Pontificatus*, *Decurionatus* dicit, vt Cato in ea, quã habuit apud equites. maiores seorsum, atque diuersum parue-
re bonis, atque strennis, *decurionatus*, *optionatus*, *hastas donaticas*; aliosque honores.

PAVL. *Opunculo*, quod *opilionis* genus cantus imitatur.

FEST. *Ora* extremæ partes terrarum, id est maritimæ dicuntur. vnde & vestimentorum extremæ partes; quæ quidem & dici possunt. Cæcilius in *Afchrione* vsus est pro initio rei, cum ait: *Oram* reperire nullam, quam expediam, queo.

PAVL. *Orare* antiqui dixerunt pro agere. vnde & *oratores* causarum actores, & oratores, qui nunc legati. quod reip. mandata peragent.

FEST. *Orare* antiquos dixisse pro agere. testimonio sunt, quod & oratores, & ii, qui nunc quidem legati tunc vero oratores, quod reip. mandatas partes agebant. Ennius, quoque cum dixit libro primo *annalium*. face vero, quod te cum precibus pater orat.

Orata genus piscis appellatur à colore auri, quod rustici orum dicebant, vt *auriculas*, *oriculas*. itaque *Sergium* quoque quandam prædiuitem, quod & duobus anulis aureis, & grandibus vteretur. *Oratam* dicunt esse appellaram.

PAVL. *Orata* genus piscis à colore auri dicta, quod rustici orum dicebant, vt *auriculas*, *oriculas*.

Oratores ex Græco à *εὐρησις* dicti, quod missi ad reges, nationesque deos solent à *εὐρύς*, id est testari. hi modo appellantur legati.

FEST. . . es dictos ex
. . . gentes qui missi
. . . itrum populo Ro
. . . à *εὐρύς*
. . . acte. eos nostri alii pro legatis appellant, vt Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus contra *Thernum*: *M. Fulvio* Consuli legatus sum in *Ætoliã*, pro-

ptererea quod ex *Ætolia* complures venerant *Ætolos* pacem velle: de ea re oratores Romam profectos, & in *Originum* libro primo: Propter id bellum cœpit *Cælius PR. Albanus*, oratores misit Romam eum . . . pro decretoribus, vt *Tereñtius*: orator venio, facitè orator sum. Item & *Africanus* in *Emancipato*. si . . . tum si quid oritur . . . as . . . fertis & loci veteribus. ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere. ob quam causam . . . quoq. eorum vocantur.

Orba significat apud poetas priuatam aliquam personam cara.

Orba est, quæ patrem, aut matrem, aut filios, quasi lumen amittit.

- . . . rba apud poe
- . . . persona chara. apud
- . . . mat. vt sca
- . . . ncos. orba est
- . . . tris est ante
- . . . vlus *Ælius*
- . . . in eo libro
- . . . pontificatu
- . . . ella sine
- . . . sacræ
- . . . nupta
- . . . fuisse
- . . . nificius in
- . . . onigiarum
- . . . inter se
- . . . runt
- . . . ros
- . . . isse

Orca genus marinæ belluæ maximum ad cuius similitudinem vasa ficaria *orca* dicuntur. sunt enim tetetes, atq. vniuersi specie.

- . . . nomen duceret
- . . . maximum
- . . . vasa quoque inf.
- . . . retes atque u.
- . . . malæ & antæ.

Orchestra locus in scæna. antea, qui nunc *placida* non admittebantur rim *fabulæ* dum ex explicari non potera. tabant quo equiori

Orchitis genus oleæ ex Græco dictum, quod magnitudine sit instar testiculorum.

- . . . Philologus in
- . . . ductum ex Græco
- . . . rudinis, itaque u
- . . . to grandior ore

Orchis ab *vrghendo* mortem dictus. C enim pro *G* frequenter ponebant antiqui.

Orchum, quem dicimus ait *Verrius* ab antiquis dictum *Vragum*, quod & *V* litteræ sonum pro *O* efferebant, & per *c* litteræ formam, nihilominus *g* vsurpabant. sed

nihil affer exemplorum, vt ita esse credamus, nisi quod is deus nos maxime vrgueat.

Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram, & improbum, qui assidue in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret aduentium prætorem. at Ælius Stilo qui minime ordine viueret.

. . . in ea oratione, quam scribit de suis virtutibus contra Thermum. Quid mihi fieret, si non ego stipendia in ordine, omnia ordinarius meruisssem semper? Sunt quidam etiam, qui manipularem eum, qui infimi ordinis sit, appellatum credant ordinarium.

PAVL. **Ordinarius** homo scurra, & improbus, qui assidue in litibus moratur, ob eamque causam in ordine stat Prætozem adeuntium, siue dictus per contrarietatem, quia minime ordine viuit.

Ordini est rei principium facere.

FEST. **Ordini** est rei principium facere. vnde togæ vocatur exorditæ.

Ordo sacerdotum æstimatur deorum.

. . . maximus quisque. Maximus videtur Rex, deinde Dialis, post hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto Pontifex maximus. itaque in conuiuiis solus Rex supra omnes accubat: sed Dialis supra Martialem & Quirinalem; Martialis supra proximum, omnes dein supra Pontificem. Rex, quia potentissimus. Dialis, quia vniuersi mundi sacerdos, qui appellatur Diuum. Martialis, quod Mars conditoris vrbis parens. Quirinalis socio imperii Romani Curibus ascito Quirino. Pontifex Maximus, quod iudex, atque arbiter habetur rerum diuinarum, humanarumque.

FEST. **Orea freni**, quod ori inferuntur. Titinius in Setina. & si racebit, tamen gaudebit sibi permitti oreæ. & Næuius in Hariolo: Deprandi autem leonis obdas oreas. Cato Originum, libro tertio. equos respondit: oreas mihi inde, tibi cape flagellum. Coelius pro se apud populum: equusque mihi sub feminibus occisus erat, oreas detraho inspectante Stertipio.

PAVL. **Orea freni**, quod orii inferantur, dicti. **Oreus** Liber pater, & Oreades nymphæ à montibus appellantur.

FEST. **Oreos** liber pater, & Oreades nymphæ appellantur, quod in montibus frequenter apparent.

PAVL. **Orini**, nasci, vel surgere.

FEST. **Originum** libros quod inscripsit Cato: non satis plenum titulum propositi sui videtur amplexus: quando prægrauant ea, quæ sunt rerum gestarum populi Romani.

. . . quanta 60

Ornatu dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus à populo, & bene aptus, vt miles aut gladiator, & acturus fabulas. atque etiam ornatu dicitur cultus ipse, quo quis ornatur, vt cum dicimus aliquem tragico, vel comico ornatu prodire.

Ornatus dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus. Appellaturque ornatus, cultus ipse, quo quis ornatur. **PAVL.**

Ortygia Delos insula.

Orty . . . ita non Delos . . . . . **FEST.**
. . . . . tus esse ab ordibus . . . . .
. . . . . filia. Ser . . . . .
. . . . . nius Superbus ge . . . . .
. . . . . orarat tende . . . . .
. . . . . s flectionem coe . . . . .
. . . . . s quod pro . . . . .
. . . . . ducere vnde . . . . .
. . . . . tus est . . . . .

20 Oscilla festa in honorem Bacchi; in quibus homines se per funes iactant. alii putant Erigones, & Icaro festa. **PAVL.**

Oscillum Santra dici ait, quod oscillent, id est, inclinent, præcipitesque in os ferantur. **Oscillantes** ait Cornificius ab eo quod (os cælare sint soliti personis propter verecundiam, qui eo genere lusus utebantur. Causa autem eius iactationis proditur. Latinus rex, quod prælio, quod ei fuit aduersus Mezentium Caritum regem, nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iupiter factus Latiaris. Itaque per sex eos dies, feriatos liberos, seruosque requirere eum, non solum in terris, sed etiam qua videretur cælum posse adiri per oscillationem, velut imaginem quandam vitæ humanæ, in qua altissima ad infimum, interdum infima ad summam efferuntur. atque ideo memoriam quoque redintegrari initio acceptæ vitæ per motus curarum, lactisque alimentum, quia per eos dies feriarum, & oscillis moueantur, & lactata potionerantur. Nec desunt, qui exemplum Græcorum secutos putent Italicos, quod illi quoque iniuria interfecto Icaro, Erigone filia eius dolore impulsâ suspendio perisset, per simulationem . . . . .

Oscines aues Appius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant auspiciu, vt coruus, cornix, noctua; aut quæ alis, ac volatu, vt buteo, sanqualis, aquila, immistulus, vulrurius, pica aut Martius, Feroniusque, & parra, & in oscinibus, & in alitibus habentur.

Oscines aues auspiciu ore facientes. **Oscinum** augurium à cantu auium. **FEST.**
Oscinum tripudium est, quod oris cantu significat quid portendi, cum cecinit coruus, eornix, noctua, parra, picus. **PAVL.**

Osceum dicitur significare sacrum. unde leges *osce*, id est, sacratae. *Osicum* quoque inuenimus pro *osco*. *Osceis* enim frequentissimus fuit usus libidinum spurcarum. unde & verba impudentia appellatur *obscena*. Titinius: *Osce*, & *Volsce* fabulantur, nam Latini nesciunt.

Osceum duas diuersas, & contrarias significationes habet. Nam Cloatius putat eo vocabulo significari sacrum, quo etiam leges sacratae *osca* dicuntur. & in omnibus ferè antiquis commentariis scribitur *opicum*, pro *osco*, ut in Titinij fabula *Quinta*: Qui *Osce*, & *Volsce* fabulantur: nam Latini nesciunt, à quo etiam verba impudentia & celata appellantur *obscena*, quia frequentissimus fuit usus *Osceis* libidinum spurcarum. Sed eodem etiam nomine appellatur locus in agro Veienti. quo frui soliti produntur augures Romani. *Osceos*, quos dicimus, ait Vertius, *Opseos* antea dictos, teste Ennio, cum dicat: De muris res gerit *Opceus*. Adicit etiam, quod stupra in concessu libidinis *obscena* dicantur ab eius gentis consuetudine inducta. Quod verum esse non satis adducor, cum apud antiquos omnes ferè *obscena* dicta sint, quæ mali ominis habebantur: ut illa Vergilij testimonio sint, ut superiorum auctorum exempla referre non sit necesse, cum ait Harpias, *obscenas* volucres: & *obscenam* que famem.

Osculana pugna in proverbio, quo significabatur, victos vincere. quia in eadem & Valerius Laënius Imperator Romanus à Pyrrho erat victus, & breui eundem regem deuicerat. Sulpicius.

Item Imperator noster. eius meminit Titinius hoc modo: hæc quidem quasi *osculana pugna* est. *osculus*, quia hinc fugere impulsis spolia colligunt. significat etiam *osculum*, suauium. ut Plautus in *Neruolana*: *osculum* sat est *osculi* mihi. qui, ambo mi parer? quod inter cognatos propinquosque institutum ab antiquis est, maximè que feminas.

Osi sunt, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quæ est de lege Minucia, cum ait: Mirum siquid iis iniuriæ sit? semper eos *osi* sunt, quod nunc quoque cum præpositione elatum frequens est, cum dicimus, *perosi*.

Osi sunt, ut *perosi* sunt, dicebatur.

Osorem dixerunt, qui aliquem odisset.

Osentas, sæpe ostendis gloriandi causa.

Osentas, sæpe ostendis gloriandi causa. sed & participialiter id etiam dici debet, & dictum est feminino genere.

Osentum, ostentatum.

Osentum, non solum pro portento poni solere, sed etiam participialiter . . . te- 60

stimonio est Pacuuius in Medo . . . .
arque eum in ipso tempore ostentum senem. & Attius in Bacchis: præsens præsto irridetis nobis. . . . stipe vitro ostentum obrulit. Ostentum quo nunc

vtimur interdum prodigij vice, quin participialiter quoque dici solitum sit, non dubium. facit etiam C. Gracchus de legibus à se promulgatis, cum ait: quod vnium nobis in ostentum, ipsis in usum asportatur.

Ostiam urbem ad exitu Tiberis in mare fluentis Ancus Marcius rex condidisse, & feminino appellasse vocabulo fertur. quod siue ad urbem, siue ad coloniam, quæ postea condita est, refertur.

Ostia, vrbs ab exitu Tiberis appellata.

Oualis, corona est myrtae, quam habebant, qui ouantes introibant, cum bella non erant indicta, aut sine sanguine confecta.

Ouantes, lætantes, ab eo clamore, quem faciunt redeuntes ex pugna victores milites geminata O litera.

Ouem masculino genere dixerunt, ut ouibus duobus, non duabus.

Oufentina, tribus ab Oufente fluuio dicta.

Oufentina, tribus initio causa fuit nomen fluminis Oufens, quod est in agro Priuernate inter mare, & Terracinam. Lucretius: Priuerni Oufentina venit, fluuioque oufente. postea deinde à Censoribus alij quoque diuersarum ciuitatum eidem tribus sunt adscripti.

Ouibus duabus multabantur apud antiquos in minoribus criminibus, in maioribus autem bubus. nec vltra hunc numerum excedebat multatio, quæ posteaquam ære signato uti ciuitas coepit, pecoræque multatitia incuria corrumpebantur. unde etiam *pecularis* crimen usurpari coeptum est, facta est æstimatio pecoralis multæ, & boues centenis assibus, oves denis æstimatæ. Inde *suprema multa*, id est, maxima appellatur tria millia æris. Item vicis minoribus delictis.

Oxime, occissime.

P

PA, pro parte, & po, pro populo positum . . . .
est in saluari carmine.

Pacem à pactione conditionum putat distam Sinius Capito, quæ vtrique inter se populo sit obseruanda.

Pax dicta est à pactione.

Pacionem antiqui dicebant, quam nunc pactionem dicimus. unde & *pacisci* adhuc, & pacco in usu remanet.

Paana Apollinem vocauerunt, quod sagittarum ictu eum nocere putabant est enim *paanes* ferire. Alij quod remedium morbis . . . .

finem faceret talis granitatis.

Padidos, sordidos significat, arque obsoletos, tractum vocabulum à Græco: quia *padis*, id est, pueri, talis sint ætatis, vt à sordibus nesciant abstinere.

Pagani, à pagis dicti.

Pagi, dicti à fontibus: quod eadem aqua vte-riantur. aquæ enim lingua Dorica *pagai* appellatur.

Pagina dicta quòd in libris suam quæque obtineat regionem, vt *pagi*: vel à pangendo, quòd in illis versus pangantur, id est, figuntur.

Palatium, mons Romæ appellatus est, quod ibi pasceus pecus balate cõsueuerit: vel palares, id est, errare, ibi pecudes tolerent. alij quòd ibi Hyperborei filia Palanto habitauerit, quæ ex Hercule Latinum peperit. alij eundem, quod Pallas ibi sepultus sit, existimant appellari.

Palatualis, Flamen ad sacrificandum ei deæ constitutus erat, in cuius tutela Palatium esse putabant.

Palatualis, Flamen constitutus est, quod in tutela eius deæ Palatium est

Pales dicebatur dea pastorum, cuius festa *palia* dicebantur. vel, vt alij volunt, dicta *pavilia*, quoniam pro partu pecoris eidem sacra fiebant.

Pallas, Minerua dicta est: quòd Pallantem gigantem interfecerit: vel, sicut putabatur, quod in Pallante palude nata est.

Palmites, vitium sarmenta appellantur, quod in odum palmarum humanarum virgulas, quasi digitos edunt.

Palmula, appellantur remi à similitudine manus humanæ.

Papari, blandiri.

Paludati, armati, ornati. omnia enim militaria ornamenta *paludamenta* dicebantur.

Paludati in libris auguralibus significat, vt ait Veranius, armati, ornati. omnia enim militaria ornamenta *paludamenta* dici.

Pancarpia dicuntur coronæ ex vario genere florum factæ.

Pandana porta dicta est Romæ, quod semper pateret.

Pandiculari, dicuntur, qui toto corpore oscitantes extenduntur: eo quod *pandi* sunt.

Pandicularis dicebatur dies, idem & communnicarius, id quo omnibus diis communiter significabatur.

Pangere, fige e. vnde *planta pangi* dicuntur, cum in terram demittuntur. inde etiam *versus pangi*, vel *figi* in cera dicuntur.

Pangere significat figere. vnde *planta pangi* dicuntur, cum in terram demittuntur

Panibus redimebant caput equi immolati Idibus Octobribus in campo Martio, quia

sacrificiũ fiebat ob frugum euentum: & equus potius, quàm bos immolabatur, quod hic bos frugibus parandis est aptus.

Panticesrus ventris.

frus ventris

mi ag

Panus facit deminutiuum *panicula*.

Papilla capitula mammarum dicta, quod *papula* sunt similes.

Papiria tribus à Papirio vocata.

diria

coniu

quod ind

tur bellum

tos ex et

discessera

signum con

rem in ipsorum ar

testate, ac pote

exercitus suffrag

Pappi, carduorum flores. Lucretius: Vestem, nec plumas auium, papposque volantis.

o quoque

rum ex

fulibus ae

tq. ex ea

s magistra

intra dies

nicias inter se pa

uit cuius aliter inter

lege primum factus

circo sunt creati

Pavarium, æs appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur.

Pavarsenga, apud Persas viarum mensura.

Parens, vulgo pater, aut mater appellatur. sed iuris prudentes auos, & proavos, auas, & proavias parentum nomine appellari dicunt.

Pavere, obedire.

Pavibus equus, id est, duobus, Romani utebantur in prælio, vt sudante altero transirent in sicum.

Parci quæstores appellabantur, qui solebant creari causa rerum capitalium quærendarum. Nam *paricida* non vtrique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem. Id autem fuisse indicat lex Numæ Pompilij Regis his composita verbis: *Si quis hominem liberum dolo sciens morte duit paricida esto.*

Parilibus Romulus vibem condidit, quem diem festum præcipue habebant iuniores.

vibem condidit Rom.

habebant iunio.

Parmulus pugnare milites soliti sunt, quarum vnum suffulit C. Marius datis in vicem eatum Brucianis.

- PAVL.** *Parones*, nauium genus, ad cuius similitudinem myoparo vocatur.
- FEST.** *Parret*, significat apparebit.
- Parret*, quod est in formulis, debuit, & producta priori syllaba pronuntiarī, & non gemino scribi, vt fieret *paret*, quod est inueniatur. vt comparet, apparet.
- Parfi*, non *peperci*, ait Cato in eadem oratione. Scio fortunas secundas negligentiam prendere solere: quod vtī prohibitū irem, quod in me esset, meo labori non *parfi*.
- PAVL.** *Parfi* (idem) Cato dixit pro *peperci*.
- FEST.** *Paruus*, & pro nascendo ponitur, & pro parato. *Nauius*: Malè *parra*, malè dilabuntur.
- PAVL.** *Parum canisse* videri pronuntiat magistratus, cum de consilij sententia capitis quem condemnaturus est.
- Parumper*, significat paulisper, quasi perparum, hoc est valde parum. refertur, aiunt, ad tempus.
- FEST.** *Pascuales oues*, Cato posuit pro pascuales.
- . . . . . cientes Cato dixit in ea . . . . .
- . . . . . calis ouis veruit . . . . .
- . . . . . appellat in ora . . . . .
- . . . . . cio Tarenti plus.c. . . . .
- . . . . . nam ignaro Terentino . . . . .
- PAVL.** *Pascito linguam* in sacrificiis dicebatur, id est, cōciceto, contineto, taceto.
- Passales* & oues, & gallinæ appellantur, quod passim pascuntur.
- FESTVS.** *Passer marinus*, quem vocat vulgus struomellum.
- PAVL.** *Pastillum* est in sacris libi genus rotundi.
- Pastillus*, forma panis parui, vtique: diminutiuum est à pane.
- Patagium* est, quod ad summam tunicam affui solet que & *patagiata* dicitur, & *patagiarij*, qui ciuimodi opera faciunt.
- Patagus*, morbi genus.
- Patacem bouem* Plautus appellat cuius cornua diuersa sunt, ac latè pateant.
- FESTVS.** *Patelle*, vasa picata parua sacrificiis faciendis apta.
- . . . . . item sacris fa . . . . .
- . . . . . velut capidul . . . . .
- Pateram* perplouere in sacris cum dicitur, significat pertusam esse.
- PAVLVS.** *Pateram perplouere* cum dicerent, significabāt pertusam esse.
- FEST.** *Pater parimus* dicebatur apud antiquos, qui cum iam ipse pater esset, habebat etiā tum patrem.
- Patr.*
- . . . . . sit manifestum, quia, ...
- . . . . . numerari inter do . . . . .
- PAVL.** *Patres*, senatores ideo appellati sunt, quia agrorum partes attribuebant tenuioribus, ac liberis proptiis.

- . . . . . lantur ex quibus Senatus . . . . . **FEST.**
- . . . . . condita Romulus C. . . . .
- . . . . . quorum consilio, atq. . . . .
- . . . . . ministraretur, atq. . . . .
- . . . . . agrorum partes at . . . . .
- . . . . . perinde ac liberis . . . . .
- . . . . . solebant iam inde à Ro . . . . .
- . . . . . argenti signati vl . . . . .
- . . . . . publicæ, & priuata. . . . .
- . . . . . nt. . . . .
- Patrum comu.*
- Patricios*, Cincius ait in libro de Comitibus, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur. **PAVL.**
- Patricius vicus* Romæ dictus, eo quod ibi patricij habitauerunt iubente Seruio Tullio, vt si quid molirentur aduersus ipsum, ex locis superioribus opprimerentur.
- Patrimi & matrimi* pueri tres adhibebantur in nuptiis: vnus, qui facem præferret ex spina alba, quia noctū nubebant duo, qui nubentem tein tebant. **FEST.**
- Patrimi, & matrimi* pueri prætextati tres nubentem deducunt: vnus qui facem præfert ex spina alba, quia noctū nubebant: duo, qui tenent nubentem.
- Patrocina* appellari cœpta sunt, cum plebs distributa est inter patres, vt eorum opibus tura esset.
- Pauciens* dicebant pro raro. Titinius: Vxorem pauciens videbo.
- Paueri*, fumenta dicebant antiqui, quæ de vagina non bene exibant. **PAVL.**
- Pauimenta Pœnica*, in marmore Numidico constrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit: *ne quis consul bis fieret*: Dicere possum quibus villæ, atque ædes adificata, atque expolitæ maximo opere, citro, atque eboie, atque pauimentis Pœnicis flent. **FEST.**
- Pauimenta Pœnica*, hoc est, marmore Numidico strata. **PAVL.**
- Pauperies*, damnnum dicitur, quod quadrupes facit.
- Pectenatum*, tectum dicitur à similitudine pectinis in duas partes deuexum, vt *testudinatum* in quatuor. **FEST.**
- Pellucum*, palati dicta est ea regio vrbis, quæ Romulus obuersam posuit, ea parte, in qua plurimum erat agri Romani ad mare versus, & quia mollissime adibatur vrbs cum Etruscorum agrum à Romano Tiberis includeret, cetera: vicinæ ciuitates colles aliquos haberent oppositos.
- Peculatus* est nunc quidem, qualecunque publicum furtum, sed indutum est à pecore, vt pecunia quoque ipsa. Iam etiam noxij

pecore multabantur, quod neque æs ad-
huc, neque argenti erat copia. itaque *suprema*
multa etiam nunc appellatur.

PAVLVS. *Peculatus*, furtum publicum à pecore dictum
sicut & *pecunia*. eo quod antiqui Romani
nihil præter pecora habebant.

Peculatus, id est furtum publicum, dici cœpit
à pecore tunc, cum Romani præter pecudes
nihil haberent.

FESTVS. *Peculatus*, furtum publicum dici cœptus est
à pecore, quia ab eo initium eius fraudis
esse cœpit, siquidem ante æs, aut argen-
tum signatum ob delicta pœna grauif-
sima erat duarum ouium, & triginta bo-
um. ea lege fauerunt T. Menenius Lana-
tus, & Sestius Capitolinus Consules. quæ
pecudes, postquam ære signato uti cœpit
populus Rom. Tarpeia lege cautum est, vt
bos centussibus ouis decussibus, æstima-
retur.

Peculium seruorum à pecore item dictum est,
vt pecunia patrum familiarum.

PAVLVS. *Peculium* seruorum à pecore dictum, sicut &
pecunia nobilium.

Pecunia, sacrificium fieri dicebatur, cum fru-
ges, fructusque offerebantur: quia ex his
rebus constat, quam nunc pecuniam di-
cimus.

FESTVS. *Pecunia*, sacrificium.
• • • tumque causa mola pu . . . 30
• • • cio, quia omnis res fam . . .
• • • dicimus, ex his rebus con . . .
• • • appellantur: quæ fulg . . .
• • • iecta depellendorum . . .
• • • bonorum causa fiunt.

PAVLVS. *Pecunium*, cum dixit M. Cato per casum geni-
tium, à singulari casus recti formauit, quo
utebantur antiqui, id est, pecu, ac testu, ro-
nitru, genu, veru, quorum omnium geniti-
uus pluraliter geminat V litteram. nunc
quia dicimus vt pectus, eam, quæ in vsu
est, formam in declinationibus sequimur.

PAVL. *Pecunium*, Cato dixit genitiuum pluralem ab
eo quod est pecu.

Pedam, vestigium humanum appella-
bant.

FESTVS. *Pedam*, vestigium humani præcipue pedis ap-
pellasse antiquos in commentariis quibus-
dam inueniri tolet.

Pedarium, senatorem significat Lucilius, cum
ait: agipes vocem mittere cœpit. qui ita
appellatur, quia tacitus transeundo ad eum
cuius sententiam probat, quid sentiat, in-
dicat.

Pedem struit, in XII. significat, fugit, vt ait Ser.
Sulpicius.

PAVLVS. *Pedem struit*, dicebant pro eo, quod est, fu-
git.

Pedestria, auspicia nominabantur, quæ daban-
tur à vulpe, lupo, serpente, equo, ceterisque 60

animalibus quadrupedibus.

• • • picia

• • • terisque

Pedibus obsitum, id est pediculis. Titinius **FESTVS**
pedicosum appellat hoc modo: Rus detrudetur
pedicosus, squalidus. Pedes autem pro
pediculis sic Plautus refert in Curculione:
Item genus inter homines meo quidem
animo, vt musca, culices, cimices, pedes-
que, pulicisque. & Lilius in gladiolo: pul-
licefne, an, cimices, an pedes: responde mi-
hi. & Lucilius: vbi me videt, caput scabit
pedes legit.

Pedes, dicuntur, quos deminutiue dicimus **PAVLVS**
pediculos. ab his *pedicosi* appellantur. vt est il-
lud. pedicosus, squalidus, vbi me videt, ca-
put scabit, pedes legit.

Pedula, quæ dicimus, **FESTVS**
pellare manifestum est.

20 *Pedum*, est quidem baculum incuruum, quo
pastores vtuntur ad comprehendendas
oues, aut capras, à pedibus. cuius meminit
etiam Vergilius in Bucolicis, cum ait: At
tu sume pedum. Sed in eo versu, qui est in
Iphigenia Ennij: Procede, gradum profer-
re pedum, nitere, cessas? id ipsum iaculum
significari cum ait Verrius, mirari satis non
possum cum sit ordo talis, & per eum signi-
ficatio aperta, gradum proferre pedum ces-
sas? in nitere.

Pedum, baculi genus incuruum. Vergilius: At
tu sume pedum. Pedum pastorale baculum
incuruum dictum, quia illo oues à pedibus
comprehenduntur.

Pegafides, musca dicta sunt à fonte, quem Pe-
galus istu vngula fingitur aperuisse. ob
quam causam & Græcè appellata sunt hyp-
pocrenæ.

Pelamys, genus piscis dictum, quod in luto
moretur, quod Græcè dicitur **FESTVS**

40 *Peligni* ex Illirico orti. inde enim profecti du-
ctu Volsini regis, cui cognomen fuit Lucul-
lunt partem Italiæ occuparunt. Huius fue-
runt nepotes Pacinus, à quo *Pacinales*, &
Pelicius, à quo Peligni.

Pellem habere, Hercules fingitur, vt ho-
mines cultus antiqui admoneantur. lu-
gentes quoque diebus luctus in pellibus
sunt.

50 *Pellexit*, in fraudem induxit.
Pellicator, qui pellicit ad fraudem.

Pellices, nunc quidem appellantur alienis
succumbentes, non solum feminæ, sed
etiam mares. antiqui eam proprie pel-
licem nominabant, quæ vxorem habens
nubebat. cui generi mulierem etiam pœ-
na constituta est à Numa Pompilio hac le-
ge: *Pellex aram Iunonis ne tangito. Si tangeret*
Iunoni crinibus demissis agnum seminam
cadito.

Pelliculationem Cato à pelliciendo dixit.

Pelliculatio

FEST. . . . . ndo, quod inducen.
 . . . . . quam scripsit de

PAVL. *Pellicum* galeum, quia fiebat ex pelle.
Pelluuiæ, quibus pedes lauatur, vt malluuiæ,
 quibus, manus.

Pelia, genus scuri.

Penates alij volunt, vt habeat nominatum
 singularem *penas*. alij *penatis*.

FEST. *Penaris* singulariter Labeo Antistius posse dici
 putat, quia pluraliter *penates* dicantur,
 cum pariatur proportio etiam *penas* dici, vt
 optimas, primas, Antias.

Penatores qui *peaus* gestant. Cato aduersus
 M. Acilium quarta: Postquam nauas ex
 nauibus eduxi, non ex militibus, atque
 nauis piscatores *penatores* fici sedarum
 dedi.

PAVL. *Pendere poenas*, soluere significat, ab eo quod
 aere graui cum verentur Romani, penso
 eo, non numerato, debitum solvebant. vnde
 etiam *peniones* dictæ. *Poenas pendere*
 proprie dicitur, qui ob delictum pecu-
 niam soluit, quia penso aere vtentur.

FEST. . . . . oe
 . . . . . ob
 . . . . . ntur

Penem antiqui codam vocabant. a qua anti-
 quitate etiamnum ossa porcina cum cauda
 in cenis puris *ossa penita* vocatur. & *peni-
 culi*, queis calciamenta tergentur, quod
 e codis extremis faciebant antiqui, qui
 tergerent ea. dictum est forsitan a penden-
 do. Næuius in Tunicularia. Theodorum
 compellas, qui aras compitalibus Sedens in
 caella circumtectus tegetibus Lares lu-
 dentes *peni* pinxit *bubulo*. significat penicu-
 lo grandi, id est, coda.

PAVL. *Penem* caudam vocabant. vnde & ossam por-
 cinam cum cauda. *ossam penitam* dicebant.
 hinc & *peniculos* vicimus, quibus calcia-
 menta tergentur, qui de caudarum extre-
 mitate fiunt. *Penis* denique a pendendo vo-
 cata est.

FEST. *Penetrabile* sacrificium dicitur, quod interiore
 parte sacrarij conficitur. vnde & *penetrabilia*
 cuiusque dicuntur, & *penes nos*, quod in po-
 testate nostra est.

PAVL. *Penetrabilia* sunt penatium deorum sacraria. 50
Penetrare, penitus intrare.

Peniculi spongiæ longæ propter similitudi-
 nem caudarum appellatæ. Penes enim vo-
 cabantur caudæ.

FEST. *Penitam ossam* Næuius appellat abslegmen
 carnis cum coda, antiqui autem *ossam* vo-
 cabant abscessum globi forma, vt manu
 glomeratam pulcem.

Pennas antiquos serunt ex Graeco, quod illi
 ea, quæ sunt volucris dicant. Item

easdem *penas*, & *coenas*.

Pennas, impennatasque agnas, in saluari car-
 mine; spicas significat cum aristis; & alias
 sine aristis agnas nouas volunt intelligi. PAVL.

Penora dicuntur res necessariae ad victum
 cotidianum. & locus eorum *penarius*.

Pentathlon antiqui quinquartium dixerunt.
 id autè genus exercitacionis ex his quinq.
 artibus constat, iactu, disci, cursu, saltu, ia-
 culatione, lustratione.

Penuria est id, quod paene minus sit, quam
 necesse est.

Penus vocabatur locus in aede Vestæ inti-
 mus.

. . . . . oatur locus intimus in aede Vestæ
 segetibus. Saepius qui certis diebus
 circa Vestalia aperitur, ij dies religiosi ha-
 bentur.

Perbitere Plautus pro perire posuit.

20 *Percunctatio* pro interrogatione dicta vide-
 tur ex nautico vsu, quia conto pertentant,
 cognoscuntque nauigantes aquæ altitudi-
 nem. ob quam causam ait Verrius etiam
 secundam syllabam per O solere scribi.
 mihi id falsum videtur. nam est illa per-
 cunctatio, quod is, qui curiose quid inter-
 rogat, per cuncta vult, vt recte per V litte-
 ram scribatur.

Percussio videtur dicta ex vsu nautico, quia
 aquæ altitudinem conto portentant. Alij
 volunt percussationem dici, quod scilicet
 is, qui curiosus est, per cuncta inter-
 rogat. PAVL.

Percussatum patris familie nomen nequis
 seruum mitteret, lege sanctum fuisse ait
 Cato in ea, quæ legem Orchiam dissuadet.

Perditum est, quod interit, ac recuperari non
 potest. PAVL.

Perediam, & *bibesiam* Plautus cum dixit, in-
 telligi voluit cupiditate edendi, & bibendi.
Perediam, & *bibesiam* Plautus sinit sua con-
 suetudine, cum intellegi voluit cupidi-
 tatem edendi, & bibendi.

Peregere dicebant expergefaceri.

Peregrina sacra sunt dicta, quæ ab alijs vrbi-
 bus religionis gratia sunt aduecta. PAVL.

Peregrina sacra appellantur, quæ aut euoca-
 tis diis in oppugnandis vrribus Romanis
 sunt conlata, aut quæ ob quasdam religio-
 nes per pacem sunt petita, vt ex Phrygia
 Matris Magnæ, ex Graecia Cereris, Epidau-
 ro Aesculapij, quæ coluntur eorum more,
 a quibus sunt accepta. FESTVS.

Peregrinus ager est, qui neque Romanus, ne-
 que hostilis habetur.

Peremere alij posuere pro prohibere, alij pro
 vitare. PAVLVS.

Peremere Cincius in libro de verbis priscis
 ait significare idem, quod prohibere. ac Ca-
 to in libro qui est de re militari, pro vitia-

re vsus est, cum ait: cum magistratus nihil audet imperare, nequid Consul auspicij peremat.

. . . est, cum ait: Cum magistratus nihil audet imperare, nequid Consul auspicij peremat.

Per omne dicitur auspiciari, qui omnem, aut aquam, quae ex sacro oritur, auspiciato transit.

Perempta, & *interempta* pro imperfectis poni solet a poetis. Lucretius: Cum corpus simul, atque animi natura perempta.

Peremptalia fulgura Gracchus ait vocari, quae superiora fulgura, vt portenta, vi sua perimant duobus modis, prioribus tollendis, aut maiore manubia, vt tertia secunda, secunda primae cedat. Nam vt omnia superantur fulgore, sic istum fulgur manubiis vinci.

PAVL. *Perfacul*, & per se facul antiqui dicebant, quod nunc facile, & perfacile dicimus. inde permansit in consuetudine facultas.

FEST. *Perfines*, perstringas.

Perfugam, Gallus Aelius ait, qui liber, aut seruus, aut hostis sui voluntate ad hostes transferit, qui idem dicitur transfuga. quāquam sint, qui credant perfugam esse, non tam qui alios fugiat, quā qui ob spem commodorum ad quempiam perfugiat.

PAVL. *Perfuga*, & *transfuga* dicitur. quod ad hostes perfugiat, & transfugiat.

Pergite, agite. Vergilius: Pergite Pierides.

Pergracuari est epulis, & potationibus inseruire. Terentius: Hominem improbum, Nuncurri pergracuar.

FEST. *Periculatus* sum Cato est vsus in dicendo.

. . . ulatus sum Cato ait in ea oratione, quam scripsit ad litris Cenforias.

Peribodos dicitur & in carmine lyrico pars quaedam, & in soluta oratione verbis circum scripta sententia, & in gymniciis certaminibus *peribodon* vicisse dicitur, qui Pythia, Isthmia, Nemea, Olympia vicissim circumitur eorum spectaculorum.

PAVL. *Perimit*, adimit, tollit. vnde & *peremptus*, interfectus.

FEST. *Pellat*, a quo etiam pellat.

PAVL. *Permissus* appellatur aries: qui annis compluribus tonsus non est.

FEST. *Permutatur*, id proprie dici videtur, quod ex alio loquo in alium transfertur. at *commutatur*, cum aliud pro alio substituitur. sed etiam confuse in vsu sunt.

Perpetem pro perpetuo dixerunt poetae. Pacuvius in Iliona: fac, vt cepisti hanc operam mihi des perpetem. Oculis traxerim.

Perpetem pro perpetuo dixerunt poetae.

PAVL. *Perpetrat*, peragit, perficit.

FEST. *Perpetrat* peragit, perficit. Pacuvius in Teu-

ero: neque perpetrare precibus impetia qui dicimus patris spartam deponere. instat, id si perpetrat. quomodo etiam sine praepositione vsi sunt, quod conuersum iam

Perpulit, persuasit, impulit.

PAVL. FEST.

Perficum portum Plautus cum ait, mare Euboicum videtur significare, quod in classis Perfarum dicitur steterisse non procul a Thebis.

Perficum portum, mare Euboicum: quod in eo steterit classis Perfarum.

Perficum Plautus dixit peracutum.

Perficus peracutum significare videtur, vt Festus. Plautus: nihil de consiliare sibi, nisi qui perficus sapiens. Naeuius: & qui fuerit perficus carpenti est ratio.

Perfillum vocant sacerdotes rudiculum picatum, quo vngvine flamen Portunalis arma Quirini vnguet.

PAVL.

Perfillum dicebant vas quoddam picatum, in quo erat vnguentum, vnde arma Quirini vnguebantur.

FEST.

Personata fabula quaedam Naeuij inscribitur, quam putant quidam primum a personatis histrionibus. sed cum post multos annos comoedi, & tragoedi personis vti coeperunt, verisimilius est eam fabulam propter inopiam comoedorum actam nouam per *asellanos*, qui proprie vocatur personati, quia ius est iis non cogi in scena ponere personam, quod ceteris histrionibus pati deesse est.

PAVL. FEST.

Pertisum pro pertesum dixerunt antiqui.

. . . dome
. . . licet
. . . sum di
. . . qui paul

40. *Pertisum* (dohum) dicitur cum ventrem significat.

PAVL.

Pertu . . . t dicitur.

. . . deruit
. . . L. I. A. N.

FEST.

Pescia in Saliari carmine, Aelius Seulo dici ait, capita ex pellibus agninis facta, quod Graeci vocant pelles *trion* neutro genere pluraliter.

Pestestas inter alia, quae interpretatores dicunt, cum fundus lustrantur, significare pestilentiam, vt intelligi ex ceteris possunt, cum dicitur: Auertas morbum mortem, laborem, nebulam, impetiginem.

Pestestas dicebatur pestilentia,

Pestifera auspicia esse dicebant, cum cor in extis, aut caput in iecinore non fuisset.

. . . sunt, cum cor in
. . . in iecinore.

PAVL.

FEST.

60. *Pestiferum* fulgur dicitur, quo mors, exillium, vt significati solent.

PERANT.

Petauristas, Licilius a Petauro appellatus existimare videtur, cum ait: Sicuti mechanici, cum alto exilure petauro. ait Aelius Stilo, quod in aere volent, cum ait: petaurista proprie Graece, quod ij *αετς δεπα τεταυρα*.

Petilamsuram, significat vngulam equi albā.

PAVL. *Petilamsuram*, siccam, & substrictam vulgo interpretatur. Scacuola ait vngulam equi albam ita dici.

LIST. *Petimina*, in humeris iumentorum vlcera, & vulgus appellat, & Lucilius meminit. cum ait: Ut petimen naso, aut lumbos ceruicibus tangat. eo nomine autem & inter duos armos suis quod est, aut pectus, appellari solitum testatur. Naeuius in descriptione suillae, cum ait: petimine piscino qui metuerat.

PAVL. *Petimina*, in humeris iumentorum vlcera.

Petissere, petere.

FEST. *Petissere*, antiqui pro petere dicebant, ea quidem forma verbi, qua sunt *laccessere*, & *incessere*. sed, vt mihi videtur, tum significabant saepius petere, vt *Petissant*, saepius petant.

Petoritum, & Gallicum vehiculum esse, & nomen eius dictū existimant a numero quatuor rotarum. alij Osce, quod ij quoque petora quatuor vocent. alij Graece, sed *αορως*: dictum.

PAVL. *Petoritum*, vehiculum Gallicum. alij Osce putant dictum, quod hi petora quatuor appellant: quatuor enim habet rotas.

FEST. *Petrarum*, genera sunt duo, quorum alterum naturale laxum promiaens in mare, cuius Eonius meminit li. xi. alte delata, ceterisque ingentibus tecta. & Linius in Centauris: vbi ego saepe petris. alterum manufactum, vt docet Aelius Gallus. petra est, quae Iouis dextra, ac sinistra fornicem expletura est ad libramentum Iummi fornicis.

PAVL. *Petrea*, vocabatur, quae pompam praecedens in coloniis, aut municipiis imitabatur animum ebriam ab agri vitio, scilicet petris, appellata.

FEST. *Petree* . . . s, aut . . . agri vitio . . . ue praecilli c . . . uertat illam . . . impudentior . . . nter legationes 50 . . . test

Petronia, amnis est in Tiberim profluens quā magistratus auspicio transeunt, cum in campo quid agere volunt, quod genus auspicii peremne vocatur, amnem autem feminine antiqui enuntiabant.

PAVL. *Petronia*, nomen amnis in Tiberim defluētis.

Petrones, rustici a petrarum asperitate, & duritia dicti.

FEST. *Petrones*, rustici fere dicuntur propter vetustata- 60

tem, & quod deterrima quaeque ac praerupta . . . iam agri petrae vocantur, vt *rupices* iidem.

Petulantes & *perulci*, etiam appellantur, qui proteruo impetu, & crebro petunt laedendi alterius gratia. Virgilius quarto Georgicorum: neque oues, hediq; perulci Floribus insultent. & Cornigeras norunt matres . . . agnique petulci. & Afranius in Iuda: nostrum in conuentum, aut consessum ludum, lapsumque petulcum, interdū pro veloci visi videntur antiqui, vt hoc versu intelligi potest: exiliuit, quasi petulcus quidam pedicus conuibrauit.

Phascola, appellant Graeci, quas vulgus **PAVLVS.** nas vocat.

Piacularia, auspicia appellabant, quae sacrificantibus tristia portendebant; cum aut hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitū dedisset, aut in aliam partem corporis, quā oporteret, decidisset,

quendi c . . . fugit aut . . . oportuit pa

Piacularis, Romae porta appellatur propter aliqua **FESTVS.** aliqua piacula, quae ibidem fiebant: vel, vt ait Cloatius cum ex sacro per aliquem piaculo soluitur, vt aliqua piandi, propitiandique causa immolatur.

PAVL. *Piacularis porta*, Romae dicta propter aliqua piacula, quae ibidem fiebant.

FEST. *Piari eos*, veluti proprio verbo, ait Verrius, qui parum sint animati, cum mentis suae non sint, & per quaedam verba liberantur incommodo.

Piatrix, dicebatur sacerdos, quae expiare erat solita, quam quidam *simularicem*, alij *lagam*, alij *expiatricem* vocant. & *piamenta* etiam dicebantur, quibus in expiando vtitur.

PAVL. *Piatrix*, dicebatur sacerdos, quae expiare erat solita, quam alij *lagam* vocabant. *Piamenta* quoque dicebantur, quibus vtebantur in expiando.

Picati, appellantur quidam, quorum pedes formati sunt in speciem sphingum, quod eas Dorij phicas vocant.

FEST. *Picena regio*, in qua est Asculum, dicta, quod Sabini, cum Asculum proficiscerentur, in vexillo eorum picus confederit.

PAVL. *Picta*, quae nunc toga dicitur, antea vocabatur purpurea, eaque erat sine pictura.

Picta, quae nunc toga dicitur, purpurea antea vocitata est, eaque erat sine pictura. eius rei argumentum est . . . pictura in **FESTVS.** aede Verumini, & Consi, quarum in altera M. Fuluius Flaccus, in altera C. Papirius Cursor triumphantes ita picti sunt. *Tunica* autem *palmata* a latitudine clauorū dicebatur, quae nunc a genere pictura appellatur.

ntur . . . . . uæ . . . . .
Plebeiae, Pudicitiae sacellum in vico Longo est, quod cum Verginia patricij generis femina conuicio facto inter patres, & plebē.
 . . . . . ful . . . . . bit.
 . . . . . qu . . . . .
 . . . . . fere . . . . . eo iu
Plebeiae, Pudicitiae sacellum Romae, vt sacra cetera, colebatur. IO
Plebei, Aediles dissidente plebe a patribus sunt creati.
 . . . . . q. plebei scito . . . . .
 . . . . . suffragium tu . . . . .
 . . . . . sunt constituto . . . . .
 . . . . . unt, qui vna cum . . . . .
 . . . . . ente plebe a pa . . . . .
 . . . . . uas vocant, nos . . . . .
 . . . . . as esse, & septem ferunt . . . . .
 . . . . . mus a genere magistratus. eas enim fa- 20
 . . . . . ciendas curauerunt. M. Iunius Brutus, Q. Oppius Aediles Plebis.
Plebicum, magistratum neminem capere licet, nisi qui ex plebe est.
 . . . . . nem licet ca . . . . .
 . . . . . eneris est . . . . .
 . . . . . sto nomine . . . . .
Plema, sine tellu
 . . . . . id genus cum secretu . . . . .
 . . . . . in fodiendo corrum 30
Plenur, antiqui etiam sine praepositionibus dicebant.
Plera, dixisse antiquos, testis est Pacuuius, cum ait: plera pars pessumdatur.
Plexa, colligata significat, ex Graeco, cui nos etiam praepositionem adiciamus, cum dicimus perplexa.
Plexa, colligata, inde & perplexa.
Plisima, plurima.
Plorare, flere, inelamare, nūc significat, & cum praepositione implorare, id est inuocare. 40
 . . . . . at apud antiquos plāne inelamare. in Regis Romuli, & Latij legibus: *Si murus sacra Dius parentum esto*, & in Seruij Tullij haec est: *Si parentem puer verberit, aut ille plorasit parentes, puer dius parentum sacer esto*, id est clamarit, dixit.
Ploti, appellantur, qui sunt planis pedibus. vnde & poeta Attius, quia Vmber Sarcinas erat, a pedum planicie initio Plotus, postea 50
 . . . . . Plautus est dictus solēas quoque dimidiatas, quibus utebantur in venando, quo planius pedē ponerent, semiplotia appellabāt.
 . . . . . Vmbri pedibus planis . . . . .
 . . . . . bus vtuntur in venando . . . . .
 . . . . . bant semiplotia, et . . . . .
 . . . . . us poeta, quia Vmber Sarcinas erat, a pedum planitia initio Plotus, postea Plautus coeptus est dici.
Ploxinum, appellari ait Catullus, capsam inci-

sio, capsavē cum ait. gingiuas vero ploxini habet veteris.
Ploxinum, capsam dixerunt. PAVL.
Plutei, crates corio crudo intentae, quae solebant opponi militibus opus facientibus, & appellabantur militares. nunc etiam tabulae, quibus quid praesepitur, eodem nomine dicuntur.
 . . . . . do intentae . . . . .
 . . . . . opus facientibus . . . . .
 . . . . . nunc etiam tabu . . . . .
 . . . . . nomine dicun . . . . .
Poesmis, Poenis, vt *caemenas*, dicebant pro *caemenis* & *caefnas* pro *caenis*.
Polet, pollet. quia nondum geminabant antiqui consonanteis.
Polimenta, testiculi porcorum dicuntur, cum castrantur, a politione vestimentorum: quod similiter, vt illa curantur. PAVL.
 . . . . . dicebant testiculos porcorum, cum 20
 . . . . . eos castrabant a politione segetum, aut vestimentorum: quod similiter, atque illa, curentur. FEST.
Pollit, pila ludit. PAVL.
 . . . . . in V. . . . . PAVL.
 . . . . . dixit . . . . . FEST.
Pollubriū, *polluuiū*. vas, quod nos peluim vocamus. PAVL.
Pollucere, merces . . . . . liceat sunt far, polenta, vinum, panis fermentatus, ficus, pasta, suilla, babula, agnina, casei, ouilla, alica, sesama, & oleum, pisces, quibus est squama, praeter squarum. Herculi autem omnia esculenta, poculenta.
Polteio, pro vltiore.
Pomonal, est in agro Solonio via Ostensi ad duodecimum lapidem diuerticulo a miliario octauo.
Pone, graui sono antiqui utebantur pro loci 40
 . . . . . significatione. sed praeficientes vocabu PAVL.
Pone, graui sono ponitur pro loci significatione.
Pontina, tribus a Pontia vrbe est dicta.
 . . . . . tia vr . . . . . FEST.
 . . . . . tina . . . . .
Popillia, vr . . . . . buum, tot enim 50
 . . . . . suc . . . . . lici nomine a
 . . . . . mine . . . . . Pinaria a sorori . . . . .
Popillia, trib. a progenitrice traxit vocabulū. PAVL.
Popularia, sacra sunt, vt ait Labeo. quae omnes ciues faciunt, nec certis familiis attributa sunt. *formacalia*, *parilia*, *laralia*, *porca praecidantia*. FEST.
Populi com . . . . . cum plebe
 . . . . . suffragium . . . . . ex patribus
 . . . . . & plebe . . . . . cum plebes
 . . . . . sine patri . . . . . quod plebes
 . . . . . sciuit, pleb . . . . . appellatur.
Porcae, appellantur rari sulci, qui dicuntur a-

quae deriuandas gratia dicti, quod *porcant*, id est prohibent aquam frumentis nocere. nam crebriores sulci, limi vocantur.

PAVLVS. *Porcae*, in agris sunt dictae, quod *porcant*, id est prohibent aquam frumentis nocere. nam crebriores sulci limi soleat vocari.

FESTVS. *Porcam*, auream, & argenteam dici ait Capito Areius, quae & si numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam adhiberi sacrificio Ceriali.

Porcas, quae inter duos sulcos fiunt, ait Varro, dici, quod porrigant frumentum.

PAVLVS. *Porcas*, quae in agris fiunt, ait Varro dici, quod porrigant frumentum.

Porci, effigies inter militaria signa quintum locum obtinebat. quia confecto bello, inter quos pax fieret, caesa porca foedus firmari solebat.

FESTVS. . . . a signa quintum locum . . . lo inter quos populos . . . ere firmari solet.

Porrigam, dixisse antiqui videntur, pro porrigam, propter morem non geminandarum litterarum. ducto verbo a porro regam. aut si id friuolum videtur. cum aperte eriuo regam tractum sit. sed antiqui etiam porrigam dixerunt pro porrigam.

PAVLVS. *Porriciam*, porro iaciam. . . iaciam, maxime . . . 30

Portenta, existimantur quidam grauius esse, & *portenta* bona, alij *portenta*, quaedam bona, *ostenta* quaedam tristitia appellari. *portenta*, quae quid porro tendatur, incident, *ostenta* quae tantummodo ostendant monstra, praecipiant quoque remedia.

PAVLVS. *Portenta*, rerum fieri dicuntur, cum solita corpora raro se ostendant, vt cometae, turbines, barathra, sereno caelo facta tonitrua.

Portifculus est, qui in portu modum dat classi. 40 est autem malleus.

FESTVS. *Portifculus*, est, vt scribit Aelius Stilo, qui in portu modum dat classi. id autem est malleus. cuius meminit Cato in dissuasione de rege Attalo & vectigalibus Asiae. C. Licinio Prato, remiges scripti ciues Romani sub portifculum sub flagrum conscripti venire passim.

Portum, ia duodecim pro domo positum omnes fere consentiunt: Cui testimonium desuerit, ijs 50 tertius diebus ob portum obnagulatam ito.

PAVLVS. *Portum*, frequenter maiores pro domo posuerunt. *Portumnus*, qui & Palaemon, a Romanis inter deos colebatur.

FESTVS. *Por . . . te . . . Resessio*, est, vt definit Gallus Aelius, vsus quidam agri, aut aedificij, non ipse fundus, aut ager. non enim possessio est . . . de rebus, quae tangi possunt . . . qui dicit, se possidere, is vere potest di- 60

esse. Itaque in legitimis actionibus nemo ex his qui possessionem suam vocare audeat, sed ad interdictum venit, vt praetor his verbis utatur. *Vti nunc possidetis, cum fundum Q. D. A. quod nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero possidetis, ita possideatis, aduersus ea vim fieri veto.*

Possessio, est vsus quidam agri, aut aedificij, non ipse fundus, aut ager. **PAVLVS**

IO *Possessiones*, appellantur agri late patentes publici, priuati que, quia non mancipatione, sed vii tenebantur, & vt quisque occupauerat, collibebat. **FESTVS**

Posticam, lineam in agris diuidendis Seruius Sulpicius appellauit ab exori

. . . qua . . . tur . . . riq . . . abd . . . tab . . . frum . . . danti

IO *Postica*, linea in agris diuidendis ab oriente **PAVLVS** ad occasum spectat.

Posticum, ostium dicitur in posteriore parte aedium. ceterum antiqui etiam viciniam habitantem ad posterioris partem aedium sic appellauerunt. denique, & quae ante nos sunt, anticae: & quae post nos sunt, postica dicuntur. & dextram anticam, sinistram posticam dicimus. sic etiam ea caeli pars, quae sole illustratur ad meridiem, antica vtrique nominatur: quae ad septentrionem est, postica. rursumque diuiduntur in duas partes, orientem, atque occidentem.

Postliminium, receptus dicitur is, qui extralimina, hoc est terminos prouinciae captus fuerat, rursus ad propria reuertitur.

FESTVS. *Postliminium*, receptum, Gallus Aelius in libro primo significarum, quae ad ius pertinent, ait esse eum qui liber, ex qua ciuitate in aliam ciuitatem abierat, in eandem ciuitatem redit eo iure, quod constitutum est de postliminiis. Itaque qui seruus a nobis in hostium potestate peruenit, postea ad nos, redit in eius potestate, cuius antea fuit iure postliminij. equi, & muli, & nauis eadem ratio est postliminij receptum is quae serui. quae genera rerum ab hostibus ad nos postliminio redeunt, eadem genera rerum a nobis ad hostes redire possunt. cum populis liberis; & cum foederatis. & cum regibus postliminium nobis est ita, vt cum hostibus, quae nationes in opinione nostra sunt, cum his.

Postularia fulgura, quae votorum, aut sacrificiorum spretam religionem designant, *perstifera*, quae mortem, aut exilium ostendunt. *peremptalia*, quae superiora fulgura, aut portenta peremunt, id est tollunt.

Postumus, cognominatur post patris mortem natus. Plautus in Aululo. Post media aetate qui media dicit vxorem domum: Si eam senex annu praegnate fortuito scerit: Quid dubitar quin

quin sit paratū his nomen pueri Postumi? *Potitur.* Scipio Africanus in ea, quae est de imperio D. Bruti: & poteratur. C. Gracchus, in ea, quae vsus est, cum circum concilhabula iret.

Potitium, & *Pinarium* Hercules, cum ad aram, quae hodieque maxima appellatur, decimam boum, quos à Geryone abductos abigebat Argos in patriam profanasset, genus sacrificij edocuit. quae familia, & posterij eius non defuerunt decumantibus vsque ad Appium Claudium Censorem, qui quadraginta millia aeris grauis hic dedit, vt seruis publicos edocerent ritum sacrificandi: quo facto Potitij, cum essent (ex familia numero duodecim omnes interierūt intra diem trigesimum. Pinarius quōd non adfuit sacrificio, postea cautum est, nequis Pinariorum ex eo sacrificio vesceretur.

Potitus, seruita . . . . . qui, vt 20
ait Labeo, seruitu . . . . .
nes proxime Gracino . . . . .
dicebatur ab antiquis . . . . .

Prae . . . . .
bia, remedia . . . . .
. . . . . cau . . . . .
. . . . . iuis . . . . .
. . . . . bus P. R. . . . .
. . . . . cere . . . . .
. . . . . ebulse . . . . .

Præceptat, saepe praecipit. 30
Præceptat, in Saliari carmine est, saepe praecipit.

Præcipientatores, d'cuntur qui Flamini bus Diali, Quirinali, Martiali antecedent. ex clamant feris publicis, vt homines abstineant se opere: quia his opus facientem videre religiosum est.

Præclamitatores, dicebantur, qui Flami ni Diali, id est sacerdoti Iouis, antecede bant clamantes, vt homines se ab opere ab stinerent; quia hunc opus facientem videre in religiosum erat. 40

Præcias, dicebant qui a Flamini bus praem itebantur, vt denunciarent opificibus man us abstinerē ab opere; ne, si vidisset sacerdos fa cientem opus facta polluerentur.

Præcidania agna, vocabatur, quae ante alias cadebatur. item *porca*, quae Cereri ma ctabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset, id est glebam non obiecisset: quod mos erat eis facere prius, quam nouas fruges gusta rent. 50

Præcidaneum porcam dicebant, quam im molare erant soliti ante, quam nouam fru gem praeciderent.

Præcidanea dicitur . . . . .
. . . . . genus hostiae, quod . . . . .
. . . . . arium appellabat . . . . .
aut ex tribus pu . . . . .
. . . . . debuit . . . . . is cum tribus liba 60

Prædidero, antecedere, id est, ante immolare. *PAVL.*
Praedia, rursus Verrius vocari ait ea remedia *FEST.*
quae data Caecilia vxor Tarquinij Prisci inuenisse existimatur, & immiscuisse o nus suae, qua praecinstra statua eius est in aede sanctus, qui deus Dius Fidius vocatur: ex qua zona periclitantes ramenta sumunt: ea vocari ait praedia, quod mala prohibeant.

10 *Prædonulos*, Cato *de re rustica* dixit in Epistularum. Quia saepe vtilis videntur praedonuli.

Prædonulus, *prædonulus*, id est deminutiue idem Cato posuit pro praedonibus. *PAVL.*

Praedotium, praecoptant. *FEST.*

Praefecturae, eae appellabantur in Italia, in quibus & ius dicebatur, & nundinae agebantur, & erat quaedam earum resp. neque tamen magistratus suos habebant. in quas legibus praefecti mittebantur quotannis, qui ius dicerent: quarum genera fuerunt duo: alterum, in quas solebant ire praefecti quatuor (sex virum pro populi suffragio creati erant in haec oppida Capuam, Cumas, Castrinum, Vulturum, Linternum, Puteolos, Acertas, Sueffulam, Atellum, Calatiam, alterum in quas ibant quos Praetor urbanus quotannis in quaeque loca miserat legibus, vt Fundos, Formias, Caere, Venafrum, Allifas, Priuernum, Auagniam, Frusionem, Reate, Saturnia, Nursiam, Arpinum, aliaque complura.

Præfericulum, vas aeneum sine ansa patens summum, velut peluis, quo ad sacrificia utebantur. *PAVL.*

. . . . . aeneum si . . . . .
. . . . . lur peluis. . . . . rio Opis . . . . .
Co . . . . . *FEST.*
PAVL.

Præficiae, dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductae, quae dant cereris modum plangendi, quasi in hoc ipsum praefictae. Navius: Haec quidem mehercle opinor, praeficia est, quae sic mortuum collaudat.

Præiurationes, facere dicuntur ij, qui ante alios conceptis verbis iurant, post quos in eadem verba iurantes tantummodo dicunt. Idem in me.

Præliares, dies appellantur, quibus fas est hostem bello laceffere. erant enim quaedam feriae publicae, quibus nefas fuit id facere.

Præmetium, quod praelibationis causa ante praemeritur. ante metitur, qua . . . . .

Præmiosa, pecuniiosa. *FEST.*

. . . . . Cato saepe dicit, vt *PAVL.*
. . . . . boves locor dicebant . . . . . *FEST.*
. . . . . propter e mari opus est . . . . .
. . . . . in orationem, quam scrib . . . . .

FEST. *impudentiam praemio Praeneste*, dicta est, quia is locus, quo condita est montibus praestet.

Praenomibus, feminas esse appellatas testimonio sunt Cæcilia, & Tarratia, quæ ambe Cææ solitæ sint appellari. pati modo Lucia, & Titia.

Præpetas, aues dicuntur, quæ se ante auspiciantem, ferunt. nam præpetere dicebant pro antea.

PAVL. *Præp.* quidam putant, quia voce est aues aues dicuntur, quæ s

nan antiqui præpetere *Præpetes*, aues quidam dici aiunt, quia secundum aspiciunt faciant præternolantes, alij quod antea, quam petamus, indicent. aut quod præternolent. aut ex Græco tractum purant, quod ante conspectum volent nostrum. inepte scilicet ex præpositione Latina componentes, & Græco vocabulo. cæterum poetæ promiscue omnes ita appellant.

FEST. *Prærogatiuæ*, centuriæ dicuntur, ut docet Varro rerum humanarum libro sexto, quæ rus Romani qui ignorarent petitores, facilius eos, animaduertere possent. Verrius probabilis iudicasse, ut cum essent designati prærogatiuis, in sermonem res veniret populi de dignis, indignisve, & fierent ceteri diligentiores ad suffragia de his ferenda.

PAVL. *Præes*, est is, qui populo se obligat, interrogatusque a magistratu, si præes sit, ille respondet, Præes.

Præfagire, est prædiuinare, præspicere, *sagax* enim est acutus & solers.

Præfagitiis, dicta, quod *præfagire* est acutè sentire. unde *saga* dictæ anus, quæ multa sciunt. & sagaces canes, qui ferarum cubilia præscantiunt.

FEST. . . . . . tio . . . . . quod

PAVL. *Præfiderare*, dicitur, cum maturius hiberna tempestas mouetur, quasi ante sideris tempus.

Præsidium, est, quod pro utilitate & salute alicuius auxiliij gratia præponitur. *subsidiium*, quod postpositum est ad subueniendum laborantibus.

Præstinare, apud Plautum emere est, id est emendo tenere.

Præstitem, in eadem significatione, dicebant antiqui, qua nunc dicimus *antistitem*.

Præstolari, dicitur is, qui ante stando ibi, quo venturum excipere vult, moratur.

FEST. *Præteriti*, senatores quondam in opprobrio non erant, quod ut reges sibi legebant, 60

sublegebantque quos in consilio publico haberent, ita post exactos eos, Consules quoque & Tribunos Militum Consulari potestate coniunctissimos sibi quosque patriciorum, & deinde plebeiorum legebant; donec Omnia Tribunicia interuenit, qua sanctum est, ut Censores ex omni ordine optimum quemque curiatim in senatu legerent, quo factum est, ut qui præteriti essent, & loco moti, haberentur ignominiosi.

Prætexta, pulla nulli alij licebat uti, quam ei qui funus faciebat.

alij licebat uti, qui ius magistratus h loco publico lud.

uritur, & scribam hab quos facit ludos libus, & Praetoribus votarantiam sacra nouorum est uti emit votum quod item Valerius vica ra ex sanatu in proba

Prætextæ, appellantur, quæ res gestas Romanorum continent scriptas.

Prætextatis, nefas erat obsceno verbo uti. idcoque prætextatum appellabant sermonem, qui nihil obscenitatis haberet.

Prætextum, sermonem quidam putant dici, quod prætextatis nefas sit obsceno verbo uti. alij quod nubentibus depositis prætextis a multitudinæ puero:um obsequi clamantur.

Prætor, ad portam nunc salutatur is, qui in prouinciam. Prætoræ aut Proconsule exit. cuius rei mortem ait fuisse Cincius in libro de Consulum potestate talem. Albanos iterum positos vsque ad Tullum regem. Alba deinde ditura vsque ad P. Decium Murem Cos. populos Latinos ad caput Oerentinae, quod est sub monte Albano consulere solitos, & imperium communi consilio administrare. Itaque quo anno Romanos imperatores ad exercitum mittere oporteret, iussu nominis Latini complures nostros in Capitolio à sole oriente auspiciis operam dare solitos. Vbi aues addixissent, militem illum, qui communi Latio missus esset, illum, quem aues addixerant, Præto:rem salutare solitum, qui eam prouinciam optineret Prætoris nomine.

Prætoris, cohors est dicta, quæ a Præto:re non discedebant. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent, & cetero munere militiae vacarent, & sesquiple: stipendium acciperent.

Prætoris, porta in castris appellatur, qua exercitus in prælium educitur, quæ initio Præto-

Prætores erant, qui nunc Consules, & ij bella administrabant: quorum tabernaculum quoque dicebatur *prætorium*.

Præuaricatores, à prætergrediendo sunt vocati. *Prædicula*, ientacula.

FESTVS. *Prædicula*, antiqui dicebant, quæ nunc ientacula.

PAVLVS. *Prædicium*, ex Græcoi . . . est dictum, nam meridianum cibum cœnam vocabant.

Præcem, singulariter Cato dixit.

FESTVS. *Præcem*, singulariter idem (Cato) in ea, quæ est de coniuratione.

Præsan. . . porca dicitur, vt ait Veranius, quæ familiæ purgandæ causa Cereri immolatur. quod pars quædam eius sacrificij fit in conspectu mortui eius, cuius funus instituitur.

Prima, aut secunda hora ducant sponsalibus: omnis causa, vt optima, ac secundissima eueniant.

PAVLVS. *Prima*, aut secunda à diei hora causa omnis sponsis tribebatur.

FESTVS. *Primanus*, Tribunus erat, qui primæ legionis tributum scribebat.

Primanus, Tribunus apud Catonem, in ea quæ est contra Thermum de suis virtutibus . . .

Prim . . . condenda . . . iumenti, velut ex . . . vtrinq; media . . . lari iudicio, qui & ip.

PAVLVS. *Primigenius*, sulcus dicitur, qui in condenda noua vrbe, tauro, & vacca designationis causa imprimitur.

Primnesius, palus, ad quem funis nauticus religatur, quem alij tonsillam dicunt.

Primordia, principia.

Principalis, castorum porta nominatur, quod in eo loco est, in quo principes ordines tendunt.

FESTVS. *Prisca*, Latinæ coloniz appellatæ sunt, vt distingerent à nouis, quæ postea à populo dabantur.

PAVLVS. *Prisci*, Latini proprie appellati sunt ij, qui prius quam conderetur Roma fuerunt.

Priscus, Tarquinius est dictus, quia prius fuit, quam Superbus Tarquinius.

Prisina, velut priusina, dictum est.

FESTVS. *Prisina*, velut pris . . . eiusdem dictita

PAVLVS. *Prisimum*, ab eo venit, quod est prius. pari modo & prior.

Priuate, vocabantur feriz sacrorum propriorum, velut dies natales.

FESTVS. *Priuate*, feriz vocantur sacrorum propriorum, velut dies natales, operationis, denecales.

PAVLVS. *Priuate*, sumptu se alebant milites Romani pene ad id tempus, quo Roma est capta à Gallis.

FESTVS. . . se alebant mili . . .

. . . mererentur, quod in . . . tempus, quod fuit pau . . . capra est à Gallis . . . ilites non fiebant . . .

Priueras, mulieres priuatas. . . priu . . . tur de . . .

Priuinus, dictus, quod ante, quam mater fecundo nuberet, est progenitus. pri enim antiqui pro præ dixerunt.

Priuinio, es prius singulis. . .

Priuos, priuasque antiqui dicebant pro singularis. ob quam causam & *priuata* dicuntur, quæ vniuscuiusque sint. hinc & *priuilegiū*, & *priuatus*, dicimus tamen & *priuatum*, cui quid est ademptum.

Pro, significat in, vt pro rostris. pro æde, pro tribunali. ¶ Pro ponitur etiam pro amplificando, ac palam faciendō, vt prodi, pro uoca, protrahe, propelle. ¶ Alias pro priuati facultate, vt in propudio, prohibendo: quia vtrunque abnuit in his esse pudorem, potestatemque. ¶ Alias aliud alio, vt pro pecunia, pro prædio, Proconsule. ¶ Alias pro admiratione, vt pro Iuppiter. ¶ Alias pro ante, vt pro ostio. ¶ Alias pro in, vt promittere barbam, & capillum.

. . . tione. . . ca, pro . . . plifi. . . tate. . . auit. . . ud alio . . . alias pro . . . in Melan . . . mani ouiu . . .

Piautus in cond. . . pro ostio, alia . . . bam, & capillum:

Pro censu classis Iuniorum Ser. Tullius cum dixit in descriptione centuriarum, accipi debet in censu, vt ait M. Varro in libro sexto rerum humanarum. sicuti pro æde Castoris, pro tribunali, pro testimonio.

Pro scapulis cum dicit Cato, significat pro iniuria verborum. nam complures leges erant in ciues rogatæ quibus lanciebatur pœna verberum. his significat prohibuisse multos suos ciuis in ea oratione, quæ est contra M. Cœlium: Sicem percussi, sæpe incolumis abij. præterea pro republica, pro scapulis, atque ærario multum Reip. profuit.

Pro scapulis cum dixit Cato, significauit pro iniuria verberum.

Pro sententia, ac si dicatur in sententia, vt pro rostris, id est, n rostris.

Proadificatum dicitur, quod ex priuato loco processit in publicum solum.

Probi, velut prohibi, qui se à delinquendo prohibent.

Probrum, stuprum, flagitium, vt Attius in Helenibus: qui, nisi probrum, omnia alia indelicta æstimant. Cæcilius in Dauo: Ea

tum compressa parit huic puerum, sibi probrum.

PAVLVS. *Probrum*, stuprum, flagitium.

FESTVS. *Probrum* virginis Vestalis, vt capite puniretur vir, qui eam incestauisset, verberibus necaretur: lex fixa in atrio Libertatis cum multis aliis legibus incendio consumpta est, vt ait M. Cato in ea oratione, quæ de auguribus inscribitur. Adicit quoque virginibus Vestales sacerdotio exauctorat. cra. 10

.cx.

.tar.

PAVLVS. *Procalare*, prouocare, ex Græco *μαλέει*, id est, vocare. vnde *Kalenda*, *calumnia*, *calones*, *calcula*, & *calatores*.

Procalato, prouocato.

.uoca.

FESTVS. . . . .tiat . . . . .

PAVLVS. *Procipis*, progenies, quæ ab vno capite procedit.

. . . . .procita . . . . .

Procari, poscere. vnde *procaces*, meretrices, ab assidue poscendo: & *proci* vxorem poscentes in matrimonium. *procari*, poscere est. vnde & *proci*, & meretrices *procaces*, & verbum *procas*, id est, poscis.

Procar dicebant, pro poscitur.

Procedere dicebant interdum pro succedere, interdum pro porro cedere.

. . . . .ce . . . . .

FESTVS.

PAVLVS. *Procellunt*, procumbunt.

Procera, prolixa, & in longum producta, quasi ex cera ob eius facilitatem.

Procestria dicuntur, quo proceditur in muro, Aelius *procestria* ædificia dixit esse extra portam. Artorius *procestria*, quæ sunt ante castra, etiam qui non habent castra, propugnacula, quibus pro castris vtuntur, ædificant.

Procinctis classis dicebatur, cum exercitus cinctus erat Gabino cinctu confestim pugnaturus. Verustius enim fuit multitudinem hominum, quam nauium, classem appellari.

Procinctam classem, id est, paratam ad bellum militum multitudinem. Diali Flamini videre non licuit.

FESTVS. *Procinctam* class . . . . .

. . . . .prælium instructus, & par . . . . .

. . . . .dere non licet. anti . . . . .

. . . . .dixerunt, vt nunc quoque . . . . .

. . . . .tus est, procinctæ aut . . . . .

. . . . .ad pugnam ire solit . . . . .

. . . . .ta in procinctu fieri . . . . .

PAVLVS. *Prociant*, pro vocitant. *ciare* enim vocitare est. vnde *prociat*, & *prociat*.

Prociat, sæpe *prociat*, id est, producere.

Procium, testamentum dicebatur, veluti procatum, prouocatum, id est, irritum, ac ruptum. *Prociat*, cum prima syllaba corripitur significat petitum. Liuius: Matrem 60

prociat plurimi venerunt.

Procubitores dicuntur, qui noctu custodia causa ante castra excubant: cum castra hostium in propinquo sunt.

Procubitores dicuntur fere velites, qui noctu custodia causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt. vt M. Cato in eo, quem de re militari scripsit.

Proculinant, promittunt aut significare Antistius de iure pontificali libro nono.

Proculunt, promittunt.

Proculum inter cognomina eum dicunt, qui natus est patre peregrinæ à patriâ *procul*.

Proculus sunt, qui credant ideo dictos, quia patribus senibus, quasi *procul* progressis ætate, nati sunt.

Procum, patricium in descriptione, ceas si vnam fecit Ser. Tullius, significat *procerum*.

ij enim sunt principes. nam *proci* dicuntur, qui poscunt aliquam in matrimonium, Græcè *μνηστήρες*. est enim *procare*, poscere, vt cum dicitur, in iudice conlocando, *si alium procas, nive eum procas*, hoc est poscis. vnde meretrices *procaces*.

Prodegeris, consumpseris, prodideris, vt Cæcilius in Hymni. *prodigere* est, cum nihil habes, te intridier. & Plautus in *Nerulonia*: *productæ* prodigium esse in amatorem addecer.

30 *Prodigere*, est consumere. vnde & *prodigus* fit. *PAVLVS*

Prodidisse, tempus longius fecisse.

Prodidisse non solum in illis dicitur, qui patriâ hostibus prodiderunt, sed etiâ tempus longum fecisse. vt Cato: Te C. Cæcili diem prodidisse militibus legionis tertie; cum prodicionem non haberent.

Prodigia, quod prædicunt futura: permutatione G literæ: nam quæ nunc C appellatur, ab antiquis G vocabatur.

40 *Prodigiatores*, haruspices prodigiorum interpretes.

Prodigiatores, prodigiorum interpretes. *PAVLVS*

Prodigæ, hostiæ vocabantur, quæ consumuntur. vnde homines quoque luxuriosi, *prodigiæ* hostiæ vocantur, vt ait Veranius, quæ consumuntur: vnde homines quoque luxuriosi, *prodigi*.

Prodinunt, prodeunt, vt Ennius *annalium* libro tertio: *Prodinunt famuli*, tum candida lumina lucent.

Prodit, non solum in apertum exit, significat, sed etiam porro it. *PAVLVS*

Prodit, memoriæ porro dat, & fallit. item ex interiore loco procedit. item perdit, vt Ennius: Non in sperando cupidi rem prodere summam.

Proditæ, memoriæ porro dat, & fallit. item ex interiore loco procedit. item perdit, vt Ennius libro 16. Non in sperando cupidine rem prodere summam, *FESTVS*

Producit, porro dederit, vt est in lege censoria porricum sartam, rectamque habeto, prodito, alias prodiderit.

PAVL. *Profanum est, quod sani religione nō tenetur.*

Profanum, quod non est sanum. Plautus: Sacrum, an profanum habeas, paruipenditur.

FEST. . . . . scudolo: Atque in
. . . . . interea laci
. . . . . isque quod consecran
. . . . . ntia it consumi

vt Verrius eo . . . . . rum sint dicta libe . . . . . arbitratur ob eam cau . . . . . culo, quia prophaca ea quoque, id est deo dicta, confirmē est necesse. Cuius opinionem neque in hoc, neque in aliis compluribus refutare minimē necesse est, cum propositum habeam ex tanto librorum eius numero inter mortua iam, & sepulta verba, atque ipso sæpe consistente nullius vsus, aut auctoritatis præterire, & reliqua quàm breuissimē redigere in libros admodum paucos. ea autem, de quibus dissentio & aperte, & breuiter: vt sciero, scripta in his libris meis inueniuntur, inscribuntur: *Priscorum vrborum cum exemplis.*

Profesti dies diuini Cæcilius . . . . . sti tantumdem . . . . . in Priuigno æd.

PAVL. *Profesti dies procul à religione numinis diuini.*

FEST. *Profestum diem dicebant, qui festus non erat. Profestum est facere, tanquam profanum facere, id est, quod eo die, qui dies feriarum nō est facere, vel, vt quidam dixerunt, pro eo facere, velut ferie non sint: aut id fecere, quod feris non liceat. Itaque diem profestum, diem sine feriis esse.*

PAVL. *Profundum, quod longè habet fundum.*

FEST. . . . . altum est, ac fund. . . . . in Medo, neq. . . . .

Profusus, superni Terentius in Ade . . . . . at nihil ad me . . . . . et Pacuuius in Teu . . . . . ro ocestitans rua

PAVL. *Profusus, supra modum sumptuosus. Terent. profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet, alias abiectus, iacens. Pacuuius: Profusus gemitu, murmuro.*

FEST. *Progenerum, appellat auus neptis suæ virum. . . . . ap. . . . . pell . . . . . Liui . . . . . bea*

Prohibere comitia dicitur vitare diem morbo, qui vulgo quidem maior, ceterum ob id ipsum comitialis appellatur, Cato in oratione, quam scripsit de sacilegio com-

missō: Dōmi cum auspicamus, honorem medium immortalū velim habuisse, serui, ancillæ, si quis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. Sicut ibidem seruo, aut ancillæ dormienti euenit, quod comitia prohibere soler, ne is quidem mihi vitium facit.

Pro lato aere astitit. Eon. in Achille Aristarchi, cum ait, significat clypeo ante se protento.

10 *Pro lato aere apud Ennium, significat scuto ante se protento.*

Proletarium, capite censum dictum, quod ex his ciuitas constet, quasi proles pro genic. Idem & proletanei.

Prologium, principium, proloquium. Pacuuius. Quid est? nā me examinasti prologio tuo.

Prologere dicuntur, qui solito diutius lugent.

Promellere, litem promouere.

Prome . . . . . FEST. . . . . rilituū promere

Promeneruat item pro monet (in Saliari carne.)

Promerion, præcipuum, præter ceteros meritum, aut pro medium hoc est participat, vt pro indiuiso dicimus.

Promiscam, dicebant promiscue.

Promissus, capillus dicitur longus, item barba . . . . . PAVL. . . . . promissa, velut porro missa.

Promonstra, prodigia.

30 *Promulco agi dicitur nauis, cum scaphæ ducitur fune.*

Promulgari leges dicuntur, cum primum iavulgus eduntur, quasi prouulgari.

Pronuba adhibebantur nuptiis, quæ semel nupsentur, causa auspicij, vt singulare perseveret matrimonium.

Pronuba adh bentur nuptis, quæ semel nupsentur, vt matrimonia paupertatem auspicantes.

40 *Pronurus, nepotis vxor. . . . . PAVL. . . . . Prop. . . . . ita dolia ait dici Labeo, quod . . . . . FEST. . . . . PAVL.*

Propages, propagine à propagando, vt faciunt rustici cum vitem vetulam supprimunt, vt ex ea vna plures faciant.

Propatulum, latè patens, atque apertum, & patuli boues, quorum cornua in diuersum supra modum patent.

50 *Properam pro celeri, ac strenua dixisse antiquos testimonio est Cato, cum ait in libro de re militari: Tertia est castris educatio celeris, properaque est.*

Properam, celerem strenuamque significat.

Properare aliud est, aliud festinare, qui vnum quodque maturè transigir, is properat, qui multa simul incipit neq. perficit, is festinat.

Properus antiquos dixisse pro celer, testimonio est qualitatis aduerbium, quod est propere.

60 *Properus, celer: vnde aduerbium properè. . . . . PAVL.*

Properare, mandare, quod perficiatur. nam impetrare est exorare, & perpetrare, perficere.

Prophetas, dicebant veteres antistites sanorum oraculorumque interpretes.

Prophetas, in Adraſto Iulius nominat antistites sanorum, oraculorumque interpretes. cum capita viridi lauro velare imperant prophetæ sancta ita caste qui putant sacra.

Propius, sobrino mihi est consobrini mihi filius, & consobriniæ meæ filia, & patris mei consobrinius, & matris meæ consobrinius.

PAVL. *Propius*, sobrino mihi est consobrini mei filius, & patris mei consobrinius.

FEST. *Propriassit*, proprium fecerit.

Propter viam sit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi aut Sanco, qui scilicet idem est deus.

PAVL. *Profecturi*, viam Herculi aut Sanco sacrificabant.

FEST. *Propudianus*, porcus dictus est, ut ait Capito Ateius qui in sacrificio gentis Claudie velut piamentum, & exsolutio omnis contractæ religionis est.

PAVL. *Propudium* dicebant, cum maledicto nudare turpitudinem volebant, quasi porro pudendum. quidam propudium putant dici à quo pudor, & pudicitia procul sint . . . 30

FEST. . . . . procul sint

PAVL. *Prorsilimites* appellantur in agrorum mensuris, qui ad orientem directi sunt.

FEST. *Prorsil* . . . . . rec . . . . . detur

PAVL. *Prorsum*, ponebant pro recto.

Prorsus, porro versus.

FEST. *Prorsus*, porro versus, nisi forte ex Græco *προς*.

Cato de generatione legis Iuniae: Camerini ciues nostri oppidum pulchrum habuerunt, agrum optimum atque pulcherrimum, rem fortunissimam. cum Romam veniebant, prorsus devertebantur pro hospitibus ad amicos suos.

PAVL. *Prosapia*, progenies, id est, pro sparsis, & quasi factis liberis: quia *sipare* significat iacere, & disficere.

Prosedas, meretrices Plautus appellat: quod ante stabula sedebant. eadem & *prostitula*.

Prosedium, à prosequendo: obsequium ab obsequendo dicuntur.

Proscium, quod profecatum proficitur.

Prosimurium, pontificale, pomerium, ubi pontifices auspiciabantur. dictum autem pomerium, quasi promurum, id est proximum muro.

FEST. . . . . rium ait esse Antistii . . . . . ficalis pomerium, id est . . . . . Cato . . . . . olim quidem omn . . . . . tinum, nunc etiam intra æd

quasi promocrium solæ rus pomerij profecandi

ui . . . . . sed . . . . . ciat . . . . . ad . . . . . ne . . . . . moe . . . . . omus . . . . . in se . . . . . si rac . . . . . ntifi . . . . . agrumque . . . . . aconui . . . . . retur tum . . . . . e solitos . . . . . inus, maiusve . . . . . ibus effereatis . . . . . veluti post moe

tro muris vrbis

Proposta, proposita.

Prospera.

. . . . . ne declina . . . . . cta syllaba . . . . . vt ait L. Cinc . . . . . familiar pur

Prospices, prospice.

Prosumia, genus nauigij speculatoarium paruum.

Protelare, longe propellere: ex Græco videlicet *προς*, quod significat longe.

lare dicitur longe pro est *προς* & signi

Protinam, protinus. Terentius: Protinam conuiciam me in pedes.

Provincia appellantur, quod populus Romanus eas pronicit, id est ante vicit.

Pronorsum, fulgur appellatur, quod ignoratur noctu, an interdiu sit factum, itaque Ioui Fulguri, & Summano fit, quod diurna Iouis, Nocturna Summani fulgura habentur.

Prox, bona vox, velut quidam putant, significare videtur, vt ait Labeo de iure pontificio libro vndecimo.

Prox, bona vox, vt existimo, quasi proba vox.

Prugnum, pro priuignum.

Pruina, dicta, quod fruges, ac virgulta perurat.

Pube præsentem est populo præsentem *πυβος* ab iis, qui puberes sunt, omnem populum significans.

se . . . . . ab . . . . . can

Pubes, adulescens, quinetiam plutium numerus eiusdem ætatis.

60 *Pubes*, adulescens

PAVL. FEST.

PAVL.

FEST.

PAVL.

FEST.

PAVL.

FEST.

PAVL.

catur

catur. cui contrarium dici solet.

Pubes &, qui pubem generare potest. is incipit esse a quattuordecim annis, femina a duodecim *viripotens*, siue pariens, vt quidam putant.

PAVL. **Pubes puer**, qui iam generare potest. is incipit esse ab annis quattuordecim, femina *viripotens* a duodecim.

FEST. **Publica pondera** . . . . . IO
ex ea causa. Iunius in

t, quod duo Silli P. & M. Tribuni PL. rogarint his verbis: *Ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier. qui solet, vt conequatur sedulum, vt hi quadrantal vini octoginta pondo fiet. congius vini decem P. IS. Sex Sextarij congius fiet vini. duodequingenta sextarij quadrantal fiet vini. Sextarius aequus aequo cu librario fiet. sex de quinque librae in modio sient. si quis magistratus aduersus hac D. M. pondera, modiosque, vasq; publica, modica, minora maiora ve faxit, in sive re fieri, dolu ve adduit, quod ea siant, eum quis volet magistratus multaretur, dum minore patris familias taxat, liceto, siue quis in sacrum indicare voluerit, liceto.*

PAVL. **Publica sacra**, quae publico sumptu pro populo sicut, quaeque pro montibus, pagis, curiis, sacellis. at priuata, quae pro singulis hominibus, familiis, gentibus sicut.

FEST. **Publica sacra**, quae pro populo fiebant: priuata quae pro singulis hominibus, & familiis apellabant.

Publicus clius apellatur, quem duo fratres L. M. Publicij Malleoli Aediles Curules pecuariis condemnatis ex pecunia, quam ceperant inuierunt, vt in Auentinum vehiculi Velia venire possit.

Pudicitiae signum in foro boario est, vbi familia naecidisset Hercules. eam quidam Fortuatae esse existimant. Item via Latina ad milliarium illi fortunae muliebris, nefas est attingi nisi ab ea quae semel nupfit.

PAVL. **Pudicitiae** signum Romae colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea, quae semel nupfisset.

Puelli, pueri per deminutionem. Ennius: Poeni soliti suos sacrificare puellos.

FEST. **Puelli** per deminutionem a pueris dicti sunt. itaque & Ennius ait: Poeni soliti suos sacrificare puellos. & Lucilius: cumque hic ta formosus homo, ac te dignus puellus. & Plautus: Olim huic puello sese venum ducier.

Pueri im . . . . . itur Atta
 . . . . . uerbis docet
 . . . . . signum ad Salinas . . .
 . . . . . signum allatum . . .
 . . . . . quod sunt cona 60

nemo vnquam ipsum signum ubierunt mul ut ad qui

practer sub signo dunt sic rexerunt

Pugio dictus est, quod eo punctim pugnatur.

. . . . . no . . . . . **PAVL.**
 . . . . . sue . . . . . **FEST.**
 . . . . . oque . . . . .
 . . . . . ma . . . . .

Pugnis a punctione, id est percussione dicitur. . . . . **PAVL.**
 . . . . . tione . . . . . **FEST.**

Puilia saxa esse ad portum, qui sit secundum Tiberim, ait Fabius picto; quem locum putat Labeo dici, vbi fuerit Ficana via Ostiensis ad lapidem vndecimum.

Pulcherbos appellatur ad eximiam pinguitudinem perductus.

20 **Pulchralibus** atque cupiditiis idem in ea, quae est de fundo oleario.

Pulchralibus pro pulchris.

PAVL.

Pullariam Plantus dixit manum dextram.

Pullus Iouis dicebatur Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta erat. Antiqui autem puerum, quem quis amabat, pullum eius dicebant.

FEST.

Puer, qui obscene ab aliquo amabatur, eius a quo amatus esset, **pullus** vocabatur. vnde Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat candore, quod eius natis fulmine icta esset, **pullus** Iouis appellatus est.

PAVL.

Puls potissimum datur pullis in auspiciis, quia ex ea necesse erat aliquid de idere, quod **tripudium** faceret, id est terripaium. **paure** enim ferre est. bonum enim augurium esse putabant, si pulli, per quos auspicabantur, comedissent, praesertim, si eis edentibus aliquid ab ore decidisset. sin autem omnino non edissent, arbitrabantur periculum imminere.

Puls potissimum datur pullis in auspiciis, **FESTVS.**

quia ex . . . . .
 . . . . . cesse . . . . .
 . . . . . id est r . . . . . nem . . . . .
 . . . . . non . . . . .
 . . . . . qui pa . . . . . tum ex . . . . .

50 **Punctariolas** leuis pugnas apellat Cato in ea quam dixit de re Histriae militari.

Punctariolas leues pugnas identinem ipse dixit. **PAVLVS.**

Punici dicuntur non Poeni, quamuis a Phoenice sicut oriundi.

. . . . . tur, non Poeni, quamuis . . . . . **FEST.**
 . . . . . antur, & Punicum bell . . . . .
 . . . . . lantur, nam quae soleb . . . . .
 . . . . . logam Ennius in Prae . . . . .
 . . . . . briorum, qui eaq; se . . . . .

lino etiam ipsi Gr
gos philargyros
ius appellari mu
vox explanata non
nomina etiam in vi
dicimus tam hic lapis, qu
cipia appellantur, quae
nem rerum significant
tempora personas recipi

Punicum quod appellatur genus
latum

quia i . . . no . . . sto

PAVLVS. *Punicum* genus libi translatur a Poenis. id e-
tiam appellabant probum, quia erat cete-
ris squissimum.

Pupinia tribus ab agro Pupinio.
abagri nomin

FEST. . . Tusculum vrbem
minitiniuctum
est.

PAVL. *Pura vestimenta* sacerdotes ad sacrificium ha-
bebant, id est non obfita, non fulgurita,
non fucista, non maculam habentia.

PAVL. . . sit a
FEST. . . exh

PAVL. *Puro lauum*, aqua pura lauatam.

FESTVS. . . lau
ite
in

Puri, *probi*, *profani*, *sui* auridicitur in manuif-
sione sacrorum causa. ex quibus *puri* signi-
ficat, quod in vsu spurco non fuerit *probi*,
quod recte excoctum, purgatumq; sit. *pro-
fani*, quod sacrum no sit, & quod omni re-
ligione soluta sit *sui*, quod alienum no sit.

Purime tetinero, purissime tenuero.

PAVL. . . rissime tenuer
FEST. . . publicus est. vt
et iure augurum
prodicio namq; prod
sens valer.

Puri mensurio esse dicuntur, qui sacroru cau-
sa toto mense in caerimoniis sunt, id est
puri sint certis rebus carento.

Puteolos dictos putant ab aquae calidae putore
quidam a multitudine putearum earun-
dem aquarum gratia factorum.

PAVL. . . aldae pu
FEST. . . ndem
uer
cum autem . . . is
uio . . . illis

Puteum
inde

PAVL. *Puticuli* sunt appellati, quod vetustissimum
genus sepulturae in puteis fuerit, & dicti 60

puticuli, quia ibi cadauera putescerent.

FEST.

pellatos
is fuerit
extra p
inde p
los Aelici
familias
vilia profici
ea putesc.

10 *Putium* Plautus dixit pro stulto.
tio: est barbaro

at Hercule rit
millibus aeris gr
seruos publicus PR
xxx. cum eius famil.

PAVL.
FEST.

Putus antiqui dicebat pro puto. vnde *putariae*
vites, & *arbores*, quod decisis impedimentis
remaneret putae. *aurum* quoque *putatū*
dici solet id est expurgatū. & ratio *putata*,
id est pura facta.

PAVL.

antiquos
decisum est
nifici ait ne
in Alexandr
amidio purus p
sycophanta est
quo certior se
putarum dici se
ta, id est pura fact
dibus retulit.

FESTVS.

aatum
ulam sa
ditur sed
erius alia
cina Iuno
formon

ta re
se oste
tonit
picia
terisque
uanda iudicant pri
perae administrtatis v
stabiliantur Parilia fe
pa

um in
t suo videri ait po
de cuius aere tute
um triticum in commen
quidam prolarum signifi
optum, sed proprium ait
rutum factum sit, cui
re, cum praesentim aliud
pantolcium appellerat

no.
stimant, quam
formulaque est
iftra vt eius significa
cuius

pla

goue

go ue
rtis
tium in
atae
rinalis
ra ur
es faci
ecisti
ait ob
uum Faunum,
uit, & ex
adfecit ut
giuos Aeneam
ciuitatem iunxit.

P qu
iuse
dem
deci
con.
ager.
eadem.
tera loc
fulgura.
quae erogatur
cari edictaque
in eodem libro
dixi existimat
falla in explana
ploratus,
simp.
feci
uiri
con.
in eo
listo
istim
consu
os au
nemo
dicant
tribus xxx
de capite ci
uerant XII
neficos quinq.
nant, quia ipsi ind

PAVL.

Quadrantal vocabant antiqui, quam ex Graeco *αυραρία* dicunt, quod vas pedis quadrati octo & quadraginta capit lextra- rios. Plautus in Curculione: Anus haec si- 50 tit. quantillum sitit: modica est, capit Qua- drantal. & Cato contra Oppium: Vinam redemisti, praedia pro vini quadrantalibus sexaginta in publicum dedisti, vinum non dedisti.

Quadrata Roma in Palatio ante templum Apollinis dicitur, ubi posita sunt, quae solent boni omnis gratia in urbe condenda adhiberi: quia saxo munitus est initio in speciem quadratam. eius loci Ennius memi- 60

nit, cum ait: Et quis extiterat Romae re- gnare quadratae.
Quadruplicatores dicebantur, qui eo quaestu PAVL. se tuebantur, vt eas res persequerentur, quarum ex legibus quadrupli erat actio.
populo . . . FEST.
ia ca.
in legum
do . . . populi
10 **Quadrurbem** Athenas Attius appellauit, quod scilicet ex quattuor urbibus in vnam domicilia contulerunt, Braurone, Eleusine, Piraeo, Sunio.
Quaeso, vt significat idē quod rogo, ita quaesere ponitur ab antiquis pro quaerere, vt est apud Ennium libro secundo: Ostia munita est, idem loca nauibus pulchris Munda facit, nauis que mari quaesentibus vitam. & in Cresphonte: ducit me vxorem liberorum sibi quaesendum gratia. & in Andromeda: liberum quaesendum causa familiae matrem tuae.
20 **Quaeso** significat id, quod rogo, **Quaesere** ta- PAVL. men Ennius pro quaerere posuit.
Quaestores . . . PAVL. capitalibus vnde cidi appellantur.
Quamde pro quam vsos de antiquos, cum FEST. multi veteres testimonio sunt, tum est Liuius in primo: Iuppiter, vt muro fretus magis quam de manus impe secundo.
30 **Quam** de tuas omnis legiones, ac popularis. & Lucretius: Clarus ob obscuram linguam magis inter inanes **Quamde** grauis tergaioi qui vera requirunt.
Quamde pro quam dicebant antiqui. PAVL.
Quam mox significat, quam cito, sed si per se FEST. ponas mox, significabit paullo post, vel postea.
40 **Quando** cum graui voce pronuntiatur, significat quod quoniam, & est coniunctio. quando acuto accentu, est temporis aduerbium.
nunt iatur, significat FEST. vt Plautus in Maeniam, quando edo, detergeo. & in Pseudolo: Dabo quando erit. Ducito, quando habebis. & Ennius libro sextodecimo: Nox quando mediis signis praecincta volabit. In duodecimo quidem cum Clittera vltima scribitur, idemque significat.
Quando rex comitiauit fas, in fastis notari solet, PAVL. & hoc videtur significare, quando rex sacrificulus diuinis reb. perfectis in comitiū venit.
itia sic . . . FEST.
i honorem
enstrui scrip
Rege dicuntur
traditae sunt
pars ante

posterior
 si quis alius pro Rege
 tifer cum his dies

PAVL. Quando steruus delatum fuit, eodem modo in
 factis notatur dies, quo steruus purgatur ab
 aede Vestae.

WEST. . . . . reus delatum fas, eo
 . . . . . es: qui talis est, vt
 . . . . . steruusque in alium ca
 . . . . . cum id factum sit

Quartarios, appellabant antiqui muliones
 mercenarios, quod quartam partem quaes-
 tus capiebant. Lucilius: porro homines ne-
 quam malus vt quartarius cippos collige-
 re omnes.

PAVL. Quartarios, appellabant muliones mercena-
 rios, quod quartam partem capiebat quaes-
 tus.

Quatenus, significat qua sine: vt haecenus, hac
 sine. quatinus vero, quoniam, sed antiqui
 quatenos dicebant.

WEST. Quatenus significat qua sine, vt haecenus, hac
 sine. At quatinus, quoniam. Sed antiqui
 quatenos dicebant, vt Scipio Africanus in ea
 oratione, quam scripsit, postquam ex Africa
 rediit. Vt negotium natum erat; quatenos
 castra nostra ita munita erant, vt posses par-
 tem exercitus abducere.

Quatere, suspensum, & vicinum rei alicuius
 motum significat, & vicinum rei alicuius
 morum significat, non vt Verrius putat, fe-
 rre: cum id ipsum verbum concutere ex
 praepositione, quae est con, & quatere, sit
 compositum. quassare autem est saepe qua-
 tere.

PAVL. Quatere, suspensum, & vicinum rei alicuius
 motum significat, & interdum concutere.
 quin & id ipsum verbum concutere ex qua-
 tere sit compositum. quassare autem est saepe qua-
 tere.

WEST. Quaxare, ranae dicuntur cum vocem mittunt.

PAVLVS. Quercus dicitur, quod id genus arboris graue
 sit, ac durum, cum etiam in ingentem eua-
 dat amplitudinem, quercueram etiam gra-
 uem, & magnam quidam putant dici.

WEST. Querg.
 nam quidam quero
 arboris cum gra
 ingentem euadat
 Opilius frigidam a
 rem. Sabura eam ex G
 rem eiusmodi
 etiam carcerem Plau-
 erat bilis querque
 iactans me vt feb-
 rer alibi querque

PAVL. Quercueram, frigidam cum tremore à Graeco
 καίμα certum est dici vnde & carcer. Lu-
 cilius: iactans me, vt febris quercuera. &
 alibi. Quercuera consequitur (febris) capi-

risque dolore. Item Plautus: Is mihi erat bi-
 lu querqueratus.

Querquetulanae, dicebantur nymphae quer-
 queto virefcenti praesidentes.

Querquetulanae, vitrae putantur significari
 nymphae praesidentes querqueto virefcenti
 ti, quod genus siluae indicant fuisse intra
 portam, quae ab eo dicta sit. Querquetula-
 ria. Sed feminas antiqui quas sciens dici-
 mus, viras appellabant. vnde adhuc perman-
 ent virgines & viragines.

Querquetularia porta Romae dicta, quod
 querquetum intra muros urbis iuxta se ha-
 buerit.

Quae antiqui dixerunt: inde declinatum re-
 manet datiuo casu, quibus; nā Qui adhuc
 item Quaeis facit, vt isti illis, illi illis.

Quianam pro quare, & cur positum, & apud
 antiquos, vt Naeuium in carmine Punici
 belli: Summe deum regnator quianam gen-
 us ista. & in Iatyrā: Quianam Saturnium
 populum pepulisti. & Ennius in libro se-
 ptimo: Quianam dictis nostris sententia
 flexa est.

Quianam pro quare, & cur ponitur. Ennius:
 Quianam dictis nostris sententia flexa
 est.

Quid nisi vsurpauisse antiquos testis est Afa-
 rianus in Epistula: me auctore mater abste-
 nebit, quid nisi?

Quietulus, ab antiquis dicebatur Oreus.

Qui hoc censeris, illuc transite, qui alia omnia
 in hanc partem his verbis praecit omnis vi-
 delicet causa, ne dicat, qui non censeris.

Quincentum & producta prima syllaba, &
 per Clittem vsurpant antiqui, quod postea
 leuius visum est, ita vt nunc dicimus pro-
 nunciari.

Quinquatrus, appellari quidam putant a nu-
 mero dierum, qui fere his celebrantur: qui
 scilicet errant, tam Hercule, quam qui tri-
 dyo Saturnalia, totidem diebus Compita-
 lia. nam omnibus his singulis diebus
 sunt sacra. forma autem vocabuli eius,
 exemplo multorum populorum Italico-
 rum, enuntiata est, quod post diem quin-
 tum Iduum est is dies festus, vt apud Tul-
 culanos Triarius, & Sexatrus, & Septend-
 trus, & Faliscos Decimatrus. Mineruae au-
 tem dicatum eum diem existimant, quod
 eo die aedis eius in Auentino consecrata
 est.

Quinquatrus, festiuis dies dictus, quod post
 diē quintā Iduum celebraretur, vt triarius,
 & sexatrus, & septimarius, & decimatrus.

Quinq. genera signorum obseruant augu-
 re: ex caelo, ex auribus, ex tripudiis, ex qua-
 dru pedibus, ex diris.

Quinq. augure pui, c.

ex quadrupedibus, ex d
Quinquerium vocabant antiqui, quem Graeci *πέντοδρον*, vt indicat versus hic: Omnis aequalis vincebat quinquerio. Lilius quoque ipsos athletas sic nominat. *Quinqueriones* praeco in medium vocat.

FEST. *Quinq.*
bantur, qui lustrum con
ari caeptos.

PAVLVS. *Quinquerium* Graeci vocant *πέντοδρον*, quo die quinque genera artium ludo exercebantur. ipsos quoque athletas Lilius *quinqueriones* appellat.

Quintana appellabatur porta in castris post praetorium, vbi reum vtensilium forum fuit.

FEST. . . . .
tanam classera
Rex distributa
fecit, cum eas or
sam de capite
nihil praeter se h
cilius sic meminit. quod
adeptus.

PAVLVS. *Quintia* prata trans Tiberim a Quintio Cincinnato, cuius fuerant, dicta sunt.

FEST. *Qui*
ag . . . . . sen
cin . . . . . riu
pec . . . . . sis
uos . . . . . quod eo
appel . . . . . est li
luperici

Romuli
& Quincti
quorum nu
uoris gratia

Quintipor seruale nomen frequens apud antiquos erat, a praenomine domini ductum, vt *Marcipor*, *Gripor*. quamuis sit, qui a numero natqum ex ancilla quinto loco dictum putent.

PAVLVS. *Quintipor* seruale nomen frequens apud antiquos, a praenomine domini dictum, vt *Marcipor*, scilicet a Quinto, & Marco.

FEST. *Qui patres*, qui *conscripti* vocati sunt in curia, quo tempore Regibus vbie expulsis, P. Valerius Consul propter inopiam patriciorum ex plebe adlegit in numerum senatorum centum & sexaginta & quattuor, vt expleret numerum senatorum trecentorum. & duo genera appellaret esse.

Quippe significare quidni, testimonio est Ennius libro xl. *Quippe* solent reges omnes in rebus secundis. Idem libro xvi. *Quippe* verosta virum non est satis bella moueri. Item alij complures.

PAVLVS. *Quippe* significat quidni.

FEST. *Quirina* tribus a Curenibus Sabinis appellationem videtur traxisse.

Quirinalia mense Februario dies, quo *Quirini* 60

sunt sacra, idem stultorum feriae appellantur. (ante quam in eum commigrat en fere Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum, & Tatium) quod quidem suorum fornaacalium sacrorum cognominant, eo potissimum rem diuinam faciunt.

Quirinalia dies, quo Quirino fiebant sacra, eadem & stultorum feriae sunt appellata. PAVL.

Quirinalis collis dictus est, quia in eum commigrauerunt Sabini Curibus venientes. quamuis alij a templo Quirini dictum putent.

Quirinalis collis, qui nunc dicitur, olim Aegonus appellabatur ante, quam in eum commigrarent (fere) Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum, & Catiium istum, a quo hanc appellationem sortitus est: quamuis existiment quidam, quod in eo factum sit templum Quirino ita dictum. FEST.

Quirinalis porta dicta, siue quod ea in collem Quirinalem itur, siue quod proxime eam est Quirini sacellum. PAVL.

illa
ua co
Quiri
aut le
itum autem
tio ita con
ia, si id suffra
in Santra pro
llis est, porta
ellant, siue quod
quod proxime eam lacel
vsurpatio facta
positum est, qui
dere fertur.

Qui
aqua & vino
tamen quid in curiis
his ei sacra fiant
atur, ab eiusdem autem
n Curres Sabiniae
armis erat potens
uli singulare vsur.
o est praeco, qui in funeris
illius *Quiris leto datus*. Quirites autem dicti post foedus a Romulo & Tatius percussum, communionem, & societatem populi factam indicant.

Quiritium fossae dicuntur, quibus Ancus Marcius circumdedit urbem, quam secundum ostium Tiberis posuit, ex quo etiam *Ostiam* & quia populi opera eas fecerat, appellauit Quiritium.

Quiritium fossae dictae, quod eas Ancus Marcius, cum urbem circumdedit, Quiritium opera fecit. PAVLVS.

Quispiam significat aliquem, sed vnde sequens pars eius vsurpari coepit, inuoc-

niri non potest.
 FESTVS. *Quisquam* quin significat aliquis, & quae piã,
 aliqua, simul, terque alia eiusdem generis,
 vt dubium non est, ita vnde sequens pars e-
 ius coeperit, inueniri non potest.

Quisquiliæ dici putantur, quidquid ex arboribus minutis furculorum, foliorumque cadit, velut quidquid cadit. Caecilius: *Quisquillas* volantis venti spolia memoranti modo. & Nouius in *Togularia*: abi de-
 10 turbate saxo, homo non quisquiliæ, quid est?

PAVL. *Quisquiliæ* putantur dici quidquid ex arboribus minutis furculorum, foliorumque cadit, velut quidquid cadit.

Quod significat etiam aliquid, praeterquam quod in vsu fere est, & Graeci dicunt *τι*.
 FEST. etiam aliquid, praeter

Quoniam significat
 apud antiquos
 cer de causaq
 qui significationem

PAVL. *Quoniam* significat non solum id, quod quia, sed etiam id, quod postquam, hac de causaq; quod Graecum *τι* et *υτι* utriusque significationem obinet.

FEST. *Quot serui, tot hostes*, in proverbio est. de quo Sinius Capito existimant errorem hominibus interuenisse praepostere plurimis e-
 30 nuntiatis. vero enim similis esse dictum initio, *Quot hostes, tot serui*, tot captiui fere ad seruitutem adducebantur. vnde etiam mancipia, nec san

ser
 epti
 ruti
 gia
 turbat
 rent
 uncia
 Sinni
 vt peri
 nifica
 omnibus
 cillae

omnis vn
 me part
 gula sed u
 saltius fixa
 ferendum qui

R

PAVL. **R** Pro S littera saepe antiqui posuerunt, vt *maiosibus, meli: sibus, lasibus, fesis*, pro maioribus, melioribus, lanibus, feriis.

FEST. **R** duobus in compluribus orationibus, cum de actis discribitur etiam perscribi solet, id est rationum relatarum, quod iis tabulis docentur iudices, quae publicae data, atque accepta sint.

Rabidus a rabie, qui morbus caninus est. PAVL.

R
 Catullu
 li rabidu
 FEST.

Rabula dicitur in multis intentus negotiis, paratusque ad radendum quid, auferendumque. vel quia est in negotiis agendis acrior, quasi rabiosus,
 dicitur in multis intus ne
 10 dendum quid, auferend
 quia acrior sit in nego

Radere g
 lege xii id est. vnguib.

Rapi simulatur vi: go ex gremio matris, aut si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum trahitur, quod videlicet ea res feliciter Romulo celsit.

Rapi solet fax, qua praelucente noua nupta deducta est: ab utriusque amicis, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulchro comburendam curet, quo utroque mors propinqua alterius. vtrius captari putatur.

Rasores fidicines dicti, quia videntur chordas
 10 icu tradere. PAVL. FESTVS.

abant
 dentur, quia
 artifi

Rates vocant tigna colligata, quae per aquam aguntur, quo vocabulo interdum etiam
 30 noues significantur. PAVL.

Rate
 quae per aquam agan
 interdum etiam na
 Afranus in Epistula
 cultam rate in ite
 ficarint etiam re
 40 lemo, atque ego reper
 & alio loco. Sed iam pro
 res salum. FESTVS.

Ratissima quoque ab iis, quae rata dicimus, vnde etiam rationes dictae. Caro in Q. Thermum, erga rem publicam in multa beneficia *ratissima*, atque gratissima.

Ratissima quoque ab iis, quae dicimus rata, vnde etiam rationes dictae.

Ratitum quadrantem dictum putant, quod in eo, & triente ratis fuerit effigies, vt naui
 50 in asse. FESTVS.

Tarqui
 et Oppius
 in eo & tri
 t naui in as
 quoque ratitum
 ratiti Antonius
 rientes putat
 is assis sit, quin
 nulla sit, sed se
 60 rans, nec hac re ra

na. ac legionum vnam
 gnificat, quod hi pe
 ratio cum his putaretur
 ffent.

Ratumenaporta a nomine eius appellata est, qui ludicro certamine quadrigis victor Etrusci generis. iuuenis Veis consternatis quis excussus Romae perit: qui equi feruntur non ante constituisse, quam peruenirent in Capitolium, conspectamque fictilium quadrigarum, quae erant in fastigio Iouis templi, quas facienda locauerant Romani Veienti cuidam artis figulinae prudenti, quae bello sunt recuperatae: quia in formae adeo creuerant, vt eximi nequirent. idque prodigium portendere videbatur, in qua ciuitate eae possent, omnium ea futuram potentissimam.

PAVL. *Ratumena porta* a nomine cuiusdam aurigae sic appellata.

FEST. *Ratus sum*; significat putauit, item ratus, certus, & firmus.

Ratus sum, significat putauit, sed alioqui pro firmo, certo ponitur ratus, & ratu Ennius: Occiduntur, vbi ponitur ratus Romulus praedam. & Attius in Menalippo: neque ratum est, quod dicas, neque quae agitas, dicendi est locus.

PAVL. *Rana* vox rauca, & parum liquida, proxime canum larrarum sonans. vnde etiam caudidicus pugnaciter loquens *rabula*.

- FEST.
- uocem
  - parum
  - autem
  - loquen
  - Lucilium
  - traui
  - elli, nisi
  - la. tum, qui
  - poscamus quod
  - bix pu ga
  - rautum

PAVL. *Rauis coloris* appellantur, qui sunt inter flavos & caesios, quos Plautus appellat *rauisstellos*, Quis inquit, haec mulier, & ille raustellus, qui venit?

- FEST.
- appellant
  - rauo sub con
  - quod genus homin
  - sed quis haec est
  - uenit

Rauillae à ravis oculis. quemadmodum a caesiis *caesulae*.

Rauim anti
 • Plautus. Vbi si quid pos
 • am item experiurauit her
 • em & in Artemone, &
 • in Hypobolimeao. Prius
 • n tam feceris.

PAVL. *Rauim* dicebant pro raucitate. vnde & ver-

bum rauio, ravis.
 RAUCOS appella
 ab ariditate
 earum aristae in sp
 menta raua appell
 docet.

Reapse est re ipsa. Pacuius in Armorum iudicio: Si non est ingratum reapse, quid feci bene.

10 *Recellere, reclinare*, & excellere, in altum extollere.

Receptitium seruum, Cato in suasionem legis Voconiae cum ait, significat, qui ob vitium redhibitus sit. Vbi irata facta est, seruum receptitium sectari, atque flagitare virum iubet.

Receptitius seruus est, qui ob vitium redhibitus est. PAVL.

Receptus mos est, quem sua sponte ciuitas alio festum ad ciuit.

20 *Recinium*, omne vestimentum quadratum, ij, qui xix. interpretati sunt, esse dixerunt virilem togam qua mulieres utebantur, praetexta clauo purpureo. vnde *reciniati* mimi plantipedes quam rem diligenter exsequitur Sautra libro secundo de antiquitate verborum.

Recinium, omne vestimentum quadratum vnde *reciniati* mimi. PAVLVS.

30 *Reciperatio* est, cum inter ciuitates peregrinas lex conuenit, vt res priuatae reddantur singulis, recuperenturque.

Reciperatio est, vt ait Gallus Aelius, cum inter populum, & reges, nationeque, & ciuitates peregrinas lex conuenit: quomodo per reciperatores reddantur res, recipenturque, resque priuatas inter se persequantur.

Recipie apud Catonem pro recipiam, vt alia eiusmodi complura.

40 *Recipie*, recipiam. PAVL.

Reciprocare pro vltro, citroque poscere. vnde eque gremiis sublectare, ac figere.

Reciprocare pro vltro, citroque poscere vti sunt aut qui, quia *procare* est poscere. Pacuius in Teucro: Rapido, reciproco, percipro, angusto, citare, rectem. reciprocare. vnde eque gremiis sublectare, ac figere. Plautus in Afraba. quasi tollenono, aut pilum gracum reciprocet plana via.

50 *Reconductae fecerit*, & condere urbem, facere, aedificare, vt Cincius testatur in libro de verbis priscis.

Rectae appellantur vestimenta virilia, quae patres liberis suis conficienda curant omnibus causa ita usurpata, quod astantibus & in altitudine texuntur. PAVL.

Rectae appellantur vestimenta virilia, quae astantibus, & in altitudinem texuntur.

60 *Recto fronte* ceteros sequi si norit. Cato

in dissertatione consulatus. antiquae id consuetudine fuit, ut cum ait Ennius quoque, *a stirpe supremo. & ista dia nepos. & lupus seta & nulla metus.* & iam in commentariis sacrorum pontificalium frequenter est *hic ovis, & haec agnus, ac porcus.* quae non ut vitia, sed ut antiquam consuetudinem testantia debemus accipere.

Redantnuare dicitur in Saliorum exultationibus, cum praesul *ampirauit*, quod est motus edidit. ei referuntur inuicem iidem motus Lucilius praesul ut ampernet, inde volutus redamplauit. At Pacuuius, promerenda gratia simul, cum videam Graios nihil mediocriter Redantnuare opibusque summis persequi.

Redarguisse per E litteram Scipio Africanus Pauli filius dicitur enutiasse, ut idem etiam *perissum*, cuius meminit Lucilius, cum ait: quo facitior videare, & scire plusquam ceteri, perissum hominem, non pe. taesum dicere ferunt, nam genus.

Redemptitauere: rem, ut clamitauere, Ca. osidem) in ea, qua egit de signis, & tabulis honorem temptauere ait, male facta beneficia non redemptitauere.

PAVL. **Redemptitauere**, ut domitauere.

Redemptores proprie, atque antiqua consuetudine dicebantur, qui cum quid publice faciendum, aut praebendum conduxerant effecerantque: tum demum pecunias accipiebant. nam antiquitas *emere* pro accipere ponebatur. Atij haec dicuntur redemptores, qui quid conduxerunt praebendum vendendumque.

Redhostire, referre gratiam. Naeuius in Lupo vel Veiens regem salutari iube Albanum milium comitem senem sapientem contra redhostis Menalus & Actius in Amphitryone: Cedo equid te redhostum, cum meassem obiecerit facilius. Nam & *hostire* pro aequare posuerunt. Ennius in Cresphonte: audis, atque auditis *hostimentum* adiungito. & in Hectoris lyris. *Quae mea comibus machaera*, atque hasta hospis manu & Pacuuius in Teuero: nisi coerceo proteruitates, atque hostio ferociam.

PAVL. **Redhostire** est gratiam referre. nam & *hostire* pro aequare posuerunt.

Redibitur tum id proprie dicitur quod redditum est, improbatumque, & qui dedit. idemque rursus coactus est habere id, quod ante habuit.

PAVL. **Rediculi** finum extra portam Capenam fuit, quia accedens ad urbem Hannibal ex eo loco redierit quibusdam perterritus visis.

FEST. Capenam Cornifi propterea apel.

urbem Hannibal. dam visis perterritus. **Redimiculum** vocant mulieres catellam, qua maximè vtuntur ornatus causa.

Redimunt, r deunt. Ennius inunt in cunt ferri

Rediniam quidam, alij *reliuuium* appellant, cum circa vnguis cutis se soluit, qui *uere* est soluere. Titinius in Setina lassitudo conferuum rediniae, flagri: & Liuius scabra in regendo, rediuiosaue offendens.

Rediua siue *reliuuium* dicitur, cum circa vngues cutis se soluit, quia luere est soluere.

Rediniuum est ex vetusto renouatum.

Rediniuum est ex vetusto renouatum. Cicero I bro primo in Verrem: vtrum existimatis minus oper se esse vnam columnam efficere ab integra nouam nullo lapide rediuuio.

Resferri diem prodiclam, id est anteferri religio sum est, ut ait Veranius in eo, qui est auspicio rum de cumitiis, idque exemplo comprobatur L. Iulij, & P. Licinij Censorum qui id fecerunt sine vlllo decreto augurum, & ob id lustrum parum felix fuerit.

Resfert cum dicimus, errare nos ait Verrius. esse enim rectum rei fert: datiuo scilicet, non ablatiuo casu. sed esse iam vsu possessum.

Resina faba dicitur, ut ait Cincius quoque quae ad sacrificium referri solet donum ex segete auspicii causa, quasi reuocent siue ges, ut donum datantes reuocito ad rem diuinam faciendam. Aelius dubitat, an ea sit, quae prolata in segetem, donum referatur, an quae refrigatur, quod est torrentur: sed opinione Cincij adiuvat, quod in sacrificiis publicis, cum puls fabata diis datur, nominatur resina.

Resina dicebant, quae ex segete causa auspicii donum ad sacrificium referrebant.

Resutare, redarguere, compescere a fando, versa A littera in V.

R. re Pacuuius in Hemi. quas gloria et pietas humana littera in V tam recludere.

Regale est dignum rege. gnum Rege.

Regalia extra appellantur, quae potentibus insperatum honorem pollicentur, priuatis & humilioribus hereditates, filiofamiliae dominationem.

Regia, domus, vbi Rex habitat. alioqui regiae se

Regiescit cum dixit
 uersu vix super
 e misero mihi, ac
 de etiam glires dicti videntur, quibus
 corpus pinguitudine adcrefcit.

PAVL. *Regiescit apud lautum significat crescit.*
Regifugium sacrum dicebant, quo die Rex
 Tarquinius fugerit e Roma.

FEST.
 VI kal.
 us, quia 10
 quod fal.
 et Tul
 r Salios
 ficium in
 oucrit
 ales no.
 ando Rex
 at his
 nec in
 truria 20
 kal. Iunius
 legi debet cum
 ne facto factus
 quod in sanum a Pon
 ant, quod in ca sa.
 ira viurpari
 uae sunt fori co
 ciuitate aliquem
 icitate, sed non
 um, qui homini tales 30
 pt. sfulguris fit.

Regilla, tunicis albis, & reticulis luteis vtrif-
 que . . . . .
 que . . . . .
 pridie nuptiarum diem virginis induta
 cubitum ibant omnis cauta, vt etiam in to-
 gis virilibus dandis obseruari solet.

Regimen pro regimento vsurpant poetae. En-
 nius libro sextodecimo: Primus senex Bra-
 dyn (in) regimen, bellique peritus.

Regimnest 40
 ut seruus
 Numae Pompilij
 gnum Rege
 appellat Eani
 os Graij memo
 ngua longos per
 Hispani, non Ro
 cum Romulus ur
 inae locutus sit
 gentis fuerit 50
 none mutata.
 icat origo eius
 surpatio.

PAVL. *Regium est, quod aut est, aut fuit regis.*

FEST. *Regati* dicuntur proprie, quibus ignomi-
 niae; aut poenae causa necesse est ab vrbe
 Roma, aliove quo loco abesse lege, Sena-
 tusque consulto, aut edicto magistratus, vt
 etiam Aelius Gallus indicat.

Religioni est quibusdam porta Carmentalis

gredi, & in aede Iani, quae est extra eam, se-
 natum habere: quod ea egressi sex & treceri
 Fabij apud Cremeram omnes interfec-
 ti sunt, cum in aede Iani Senatus consultum
 factum esset, vt proficerentur.

Religionis praecipue habetur Censo.
 Varro exc.
 or cum M
 admodum
 dicia cum
 quae in pr
 re homin
 iudicium fu
 mius Q. F.
 a miserat
 bum ocul
 libri Sibyll
 blicae supp
 TI. Sempron
 fideles labefa
 cum esset Aed
 condempnar
 coerant coade
 L. Aemili Paulli e
 fuit, laborauit
 amissione capi
 et P. Corneli Sc
 opilius post cons
 fuit, vadatus
 constat M. Val
 ginus Censores
 tia fuerat famosi
 in capitolio in ara
 fico nata fuerat
 tam ficum, infamesq;
 ullo pudicitiae resp.
 L. Corneli Lentuli, C
 Lentulus iudicio pu
 fuerat. plurimi itaq;

Mammi
 ae in agn
 soluta poe
 ueritate
 & Q. Fului No
 ci fuit no
 tributis notis
 cili Metelli
 natus ad sum
 tres, & eo lu
 clari atem

Religiosi dicuntur, qui faciendarum; praeter-
 mittendarumque rerum diuinarum seculu-
 dum morem ciuitatis dilectum habent, nec
 se superstitionibus implicant.

Religiosum, ac sacrum est, vt templa omnia,
 arque aedes, quae etiam sacrae dicun-
 tur, ad quod per te religiosum est; non vt
 quod ea non

Religiosus est non modo deoru sanctitate ma

gōi aestimans, sed etiam officiosus aduer-
sus homines. *Dies autem religiosi*, quibus,
nisi quod necesse est, nefas habetur facere.
quales sunt sex & triginta atri, qui appel-
lantur, & Allienus atque ij quibus mun-
dus patet. Esse, Gallus Alius, quod homini
ita facere non liceat, vt si id faciat, contra
deorum voluntatem videatur facere. quo
in genere sunt haec: in aedem Bonae deae
virum introire: aduersus mystica legem
ad populum ferre: die nefasto apud Prae-
torem lege agere. Inter sacrum autem, &
sanctum, & religiosum differentias bellissi-
me refert. *Sacrum aedificium*, consecratum
deo. *Sanctum murum*, qui sit circum op-
pidum. *Religiosum sepulcrum*, vbi mortuus
sepultus, aut humatus sit, satis constare
ait. Sed ita portione quadam, & temporibus
eadem vide: i posse. Siquidem quod
sacrum est, idem lege, aut, iustituro maio-
rum sanctum esse putant, violari id sine
poena non possit. Idem *religiosum* quoque
esse, (qui non iam sit aliquid, quod ibi ho-
mini facere non liceat; quod si faciat ad-
uersus deorum voluntate n videatur face-
re. Similiter de muro, & sepulchro debe-
re obseruari, vt eadem, & sacra, & sancta,
& religiosa fiant, sed quo modo, quod su-
pra expositum est, cum de sacro dixi-
mus.

Reluere, resoluere, repignerare. Caecilius ja
Carine: vt aurum, & vellē, quod matris fuit,
Reluat, quod viuā ipsi opposuit pignori.
Reluere, soluere, repignerare.

Reluere, soluere, repignerare. **PAVL.**
FESTVS. *Remancipata* Gallus Aelius esse ait, quae mā-
cipata sit ab eo, cui in manu conuenit.

Remant, reuerant. Ennius libro primo: desunt
riuos, camposque remant.

Remant, reuerant. Ennius, Riuos, camposque
remant. **PAVL.**

Remeare, redire: vt comeare, vltro, citroque, i-
re vnde *commeatus dari* dicitur, id est tem-
pus, quo ire, & redire commode possit.

Remeare, redire: vt comeare, vltro, citro iu-
re. vnde *commeatus dari* dicitur, id est, tem-
pus, quo ire, redireque possit. Afranius (vt in
emancipato veruit me sine mercede pro-
fum paucius remeare in ludum. **FEST.**

Remiligines, & remora ea morando dictae sunt
a Plauto in patina. Nam quid illae nunc
tam diu initus remorantur remiligines? Ab
Afranio in Prodito. Remeligo a latibus
missa sum, hanc, quae cursum cohi.

non ma
in no
acq; su
publi
in eo, quod

Remiligines, & remora a morando dictae
Plautus: Quid illae nunc tam diu initus re- **PAVL.**
60

morantur remiligines? & Lucilius: Quae-
nam vox ex te resonans meo gradu remo-
ram facit?

Remillum dicitur, quasi repandum.

FESTVS.

Re

Lucilius Iuda
remelum & Afra
xendice pergam

Remissio

vsus est in
iuberur, quod
rum est exer-
ut cum opus sit
in perpetuum
untur, vt ait
cio, quas po-
cures habitae
esse ait Antis-
oque lege signi-
ando dicitur, vt
officio augu-
in consilio ta-
let loco pulis
um facit auspi-
elit intra prome-
pio consistit.

Remorbescat, in morbum recidat.

PAVL.

morbe cat. En
bum recidat.

FESTVS.

Remores aues in auspicio dicuntur, quae actu-
rum aliquid remorari compellunt.

PAVL.

30

item inu
remor

FESTVS.

Remulco est, cum scaphae remis nauis magna
trahitur.

PAVL.

atra
ficat

FEST.

Remurinus ager dicitur, quia possessus est a
Remo, & habitatio Remi Remona. sed &
locus in summo Auentino Remoria dici-
tur, vbi Remus de vrbe condenda fuerat
auspicatus.

PAVL.

40

dictus
remu
num ei
taram a
de vrb
rum quu
testis e

FEST.

Renanciscitur significat reprehendit. vnde ad-
huc nos diuimus *nanciscitur*, & *nacū*, id
est, adeptus.

PAVLVS.

Rena

FEST.

nificare ait rep
dicimus nanciscitur

Renouariuum fulgur vocatur, cum ex aliquo
fulgure functio fieri coepit, si factum est
simile fulgur, quod idem significet.

existimo, & quaecu
quorum passua aucto

PAVLVS. *Reor*, existimo, & quaecunque ab eo declinantur.

Repagula sunt, vt Verrius ait, quae patefaciendi gratia ita figuntur, vt ex contrario quae oppanguntur. Cicero in Verrem libro quarto: postea conuulsis repagulis, effractisque valuis demoliri signum, ac vestibus labefactari conantur. quae poetae interdum repages appellant.

Repagula sunt, quae patefaciendi gratia ita figuntur, vt e contrario oppanguntur. haec & repages dicuntur.

FEST. *Repanda* locantur *Pompina flumina*
ap

Repastinari ager is dicitur, vt Verrius existimat, cuius natura mutatur fodiendo cum aut siluester excoadicatur, aut lapis mollietur frangendo, vt fiat pascui, vel pecoribus herba, vel hominibus satioe. Carō in ea, 20
quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum: ego iam à principio in parsimonia, atque in duritia, atq; industria omnem adulescentiam meam abstinui, agro colendo, saxi Saxini, silicibus repastinandis atque conserendis. Afranius in repudiatō: Repastina ferati senex fugis.

PAVL. *Repastinari* ager is dicitur, cuius natura fodiendo mutatur.

Repedare, recedere.

FEST. *Repedare*, recedere. Pacuius; Paulum repedagnare a vestibulo gradum.

PAVLVS. *Reperum* dicitur, quasi repartum, & reparatum.

FEST. *Re*
quod amissum recipereparatum

Repotia postridie nuptias apud nouum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Pacuius in Iliona: ab eo depulsum mamma pedagogandam accipit appotalis liber.

PAVL. *Repotia* postridie nuptias apud nouum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio.

Repudium, quod fit ob rem pudendam, appellatum.

FEST. *Repudium* Verrius ait dictum; quod fit ob rem pudendam. Attius; Repudio eiecta ab Argis iam dudum exsulo.

Repulsor secunda conlatione dixit Carō in ea 30
quae est contra Cornelium apud populum: Nec quis incultior, religiosior, desertior, publicis negotiis repulsior.

PAVL. *Repulsor* Carō dixit comparatiue a repulso.

Reque capse, re ipsa.

FEST. *Reque capse*. Scipio Africanus Pauli filius, cum pro aede Castoris dixit, hac compositione vsui est, quibus de hominibus ego scæpe, atque in multis locis opera, factis, consiliis, reque capse (scæpe) bene meritis spem, 60

id est re ipsa.

Res comperdinata significat iudicium in PAVL diem tertium constitutum.

ut
iure
ut
ica
um ob
ror
is con
dicium

Resecrare, res c

rans populum co
ut eo periculo
stratus cum reser
se liberaret in si
innocensque esset cau
est, ne eidem iterum
animaduertisti
cumque comitia esse

Resecrare, soluere religioe. vtique cum reus PAVL
populum comitiis orauerat per deos, vt eo
periculo liberaretur, iubebat magistratus
eum resecrare. Plautus: Resecroque mater,
quod dudum obsecraueram.

Reserari a sera dictum est.

FEST.
dici ab eo, quae de
ine patefiant
& declusa sunt re
neque dicantur sustes
foribus. Pacuius in
pandite valuas
complexar.

Reses, signaus, quia residet.

PAVLVS.
FEST.
residet. Atti
residuos sum
in rosa, praeterea
pa cuius in arm
tuque te desider
nos hic esse in

Residiare, scæpe resiliere.

PAVL.
FEST.
sulta.

Resignare antiqui pro rescribere ponebant. vt
adhuc *subsignare* dicimus pro subscribere.
Carō de spoliis, ne figerentur, nisi quae de
ho

re
nat
requi
alia a
quod m
reb
in di
tertium
ranorum
positi
uifi a
uocaba
cretum

Resignare antiqui dicebant pro rescribere, vt PAVL.

adhuc *subsignare* dicimus pro subscribere.
Resignatum aes dicitur militi, cum ob delictum aliquod tribuni militum, (ne stipendium ei deretur,) in tabulas refertur. *resignare* enim antiqui pro scribere interdum ponebant.

***Respersum* vinum dixerunt, quia vino sepulcrum spargebatur.**

***Respicere* autem & in auspicando, unde quis auem, prospexit, cum eodem reuertitur.**

***Respici* auis**

ficio quasi suis imperiis comitia perfecta sumi dotes suo more, aliquid admitti, in quo sacra factoribus ingenuitate vinum in caput infusione.

***Respublicas* multarum civitatum pluraliter dixit C. Gracchus in ea, quam conscripsit de lege P. Ennii, & peregrinis, cum ait: eae nationes, cum aliis rebus, per avaritiam atque stultitiam, respublicas suas amiserunt.**

***Restat* pro distat ait Ennius: ponere, cum id dicat, imperus, aut longe in medijs regionibus restat.**

***Restat* Ennius posuit pro distat.**

***Restibilis* ager sit, qui biennio continuo feriarum farreo spico, id est aristo, quod ne fiat, solent, qui praedia locant, excipere.**

***Restit* dicitur qui bis, co, id est arist, cant excipere**

***Retiario* pugnanti aduersus mirmillonem cantatur: Non te peto, piscem peto. quid me fugis Galle? quia mirmillonum genus armaturae Gallicum est, ipsique mirmillones auge Galli appellabantur, in quorum galeis piscis effigies inerat. Hoc autem genus pugnacae institutum videtur à Pittaco vno ex septem sapientibus, qui aduersus Piryonem dimicaturus propter controuersias finium, quae erant inter Atticos. & Mytilenacos recte occulto lato impediuit Piryonem.**

***Retractare* est, rursus tractare.**

***Retricibus* cum ait Cato in ea, quam scripsit, cum edisserauit Flauij Nobilioris Censuram, significat aquam eo nomine, quae est supra viam Ardeatinam inter lapidem secundum, & tertium, qua irrigantur horti infra viam Ardeatinam, & Anagninam, vsque ad Latinam.**

***Retricibus* cum ait Cato, aquam eo nomine**

significat qua horti irrigantur.

***Reus* dicitur est a re, quam promissit, ac debet.**

***Reus stipulando* est, qui stipulatur. *Reus promittendo* est, qui suo nomine alteri quid pro altero promissit.**

***Reus* nunc dicitur, qui causam dicit: & item**

qui quid promissit, spondiditve, ac debet.

at Gallus Aelius libro secundo significationem verborum, quae ad ius pertinent, ait: *Reus* est, qui cum altero litem contestatam habet, siue is eger, siue cum eo actus est.

***Reus stipulando* est idem qui stipulator dicitur. quippe suo nomine ab altero (qui stipulatus est, non is qui alteri ad stipulatus est. *Reus promittendo* est, qui suo nomine alteri quid promissit, quive pro altero quid promissit, at Capito Ateius in eadem quidem opinione est; sed exemplo adiuvat interpretationem. Numa in secunda tabula secunda lege, in qua scriptum est:**

Quid horum fuit unum iudici arbitror, reove, eo die deffensus esto. nunc veterque actor, reusque in iudicio ne vocatur, itemque accusator de vi accitur more veteri, & consuetudine antiqua.

***Reus* cum pro u**

nus in co q

cit pro se a

to tuo vt

***Rhegium* appellatur id municipium, quod in**

fretto Siciliae est, quoniam id a rumpendo

dicitur esse.

are oportere, ait Verrius, id municipium, quod in fretto e regione Siciliae est, quoniam id dictum est a rumpendo, quod est Graece *παρρησι* eo quidem magis, quia in Gallia Cisalpinga, ubi forum Lepidi fuerat, Regium vocatur.

***Rhinocerotem* quidam esse aiunt bonem Aegyptium.**

***Rhonde*. Sicadionque, cum dixit Lucellius, quo nomina ripatum posuit, tam insectum sibi corpus, & valetudinem referens, quam leuis, sed salutis nauigantium.**

***Rica* est u**

fimbriatum, purp

palliolo, mitrave

existimat. Titi

fucida alba vestit

triplex, quod con

nuac patrimae in

rum laetur aqua pe

leum.

***Rica* est vestimentum quadratum fimbria-**

tum purpureum, quo Flaminiacae pro pal-

liolo utebantur. Alij dicunt, quo Gex lana

fiat succida alba, quod conficiunt virgines

ingenuae patrimae, matrimae ciues, & in-

ficiatur ceruleo colore.

***Ricane*, & riculae vocantur parua ricis, vt**

pallio-

palliola ad vsum capitis facta.

NEVS. *Ricae*, & ricalae vocantur parua ticia. vt palliola ad vsum capitis facta. Granius quidem ait esse muliebri cingulum capitis, quo pro vitia Flaminica redimiatur.

Rictus

dicitur videntur, quia contrariaque sint regendo, vt commo dictum videri po

PAVLVS. *Rictus*, rixae, rixiosae, rigitur, dici videntur, quia in diuersum rumpantur, contrariaque sint recto, quod vocabulum dictum videtur a regendo.

FESTVS. *Rideo*, inquit Galba Canterio, prouerbiū est, quod Sinius Capito ita interpretatur, nisi qui principio rei alicuius inchoatae deficiunt animo. Sulpicius Galba, cum in prouinciam exiens, ad porta ipsam canterium suum animaduertit cecidisse, rideo, inquit, canteri rei iam lassum esse, cum tam longum iter iturus, vix id sis ingressus.

Ridiculus, proprie dicitur, qui in rebus turpibus ridetur.

PAVLVS. *Ridiculus*, qui in rebus turpibus ridetur.

Rienes, antiqui vocabant *nefrundines*, quia Graeci eos *νεφρι* dicunt. Plautus: Glaber erat, tanquam rien.

FESTVS. *Rienes*, quos nunc vocamus, antiqui nefrundines appellabant. quia Graeci *νεφρι* eos vocant. Plautus in Saryione: male ribi venisse video, glaber erat tanquam rien.

Rigido

Ennius locutus videtur

u. est enim amans no

re. v. s. est. & lib. ij.

I caerulea prata. Ce

& alibi inde parum

ulabant Parum insulam refert. item vnum vsurū surus ferre tamen defendere possunt

furi autē sunt rustes, & *αυροκορυμφιδος* surculi.

PAVLVS. *Rigidum*, & praeter modum frigidum significat, & durum.

FESTVS. . . . . u gido u

rigido

o ferro

PAVLVS. *Rimari*, est valde quaerere, vt in rimis quoque

ri, quae

qui te rimra

Ennius lib. xx.

utrique.

FESTVS. *Rituales*, nominantur Etruscorū libri, in quibus perscripta est, quo ritu condatur vbes, arae, aedes sacretur, qua sanctitate muni, quo iure portae, quo modo tribus, curiae, centuriae distribuantur, exercitus constituantur, ordinentur, ceteraque eiusmodi ad bellum, ac pacem pertinentia.

Ritus, est mos comprobatus in administrandis sacrificiis.

Ritus, est mos, vel consuetudo. rite autem significat bene, ac recte.

Rit

ne

istic

teri

hon

ia

telo

alio

tionem

lorum

licum est

remo

Riuus, vulgo appellatur tenuis fluuor aquae, non spe, consiliove factus, verum naturali suo impetu. Sed ij ritui dicuntur, q manu facti sūt, siue super terrā fossa, siue super specu cuius vocabuli origo ex Graeco pēdet.

20 *Robigalia*, dies festus septimo Kalēdas Maias, quo Robigo deo suo, quem putabant rubiginem auertere, sacrificabant.

Robum, rubro colore, & quasi rufo significari, vt bouē quoque rustici appellant, manifestum est vnde materia; quae plurimas venas eius coloris habet, dicta est *robur*. hinc & homines valentes, & boni coloris, *robusti*, *robos* quoque in carcere dicitur is locus, quo praecipitur maleficorum genus, quod ante arci robusteis includebatur.

Rodus, vel raudus cum dicitur, res rudis, & imperfecta significatur. Hominem quoque imperitum rudem vocamus. *Rudentes* testes nauticac, & asini, eum vocem mittunt.

Rodus, vel *raudus* significat rem rudem, & imperfectam. nam laxum quoque *raudus* appellant poētae, vt Aetius in Menalippo;

Constituit, cognouit, sensit, conlocat lese in locum Celsum, hinc manibus rapera

raudus saxum grandem, & grauem; & in

Chryippo. Neque quisquam a telis feruus. Sed vti cuique obuiam fuerat, ferum, alius saxum rodum. vulgus quidem

in vsu habuit, non modo pro aere imperfecto, vt Lucilius, cum ait: plumbi paxillum rodus linique materiam, sed etiam pro

signato, quia in mancipando cum dicitur, *rudusculo libram serito*: asse tangitur libra.

Ciccius de verbis priscais sic ait: Quomodemum omnis fere *materia* non deformata *rudis* appellatur, sicut *vestimentum rude*, non perpolitum: sic aes infectum *rudusculum* apud eadem Apollinis aes conflatum

iacuit, id *adrudus* appellabant. in aestimatione censoria aes infectum *rudus* appellatur. *Rudarij* ab eodem dicuntur, qui sagana

noua poliunt. Hominem imperitum rudem dicimus. *Rudentes* testes nauticac, & asini, cum voce mittunt.

60 *Rodus scilicet lana porta appellata, q rudis & im-*

PAVLVS.

lita sit relicta, vel raudo, id est aere vincita

quod . . . . .
 aere . . . . .
 tatum . . . . .
 ncipa . . . . .
 eli . . . . .
 genus . . . . .
 enim . . . . .
 uatq . . . . .
 uene . . . . .
 us.M. . . . .
 erio . . . . .

EST.

PAT.

Rogat, est consulit populum, vel petit ab eo, vt id sciscat, quod ferat. vnde nos quoque in cōsuetudine habemus pro petere, & orare. Cato in dissuasiōe, ne lex Baecia derogaretur, ait: hoc potius agā, quod hic rogatur. *Rogatur*, est consulit populum, vel petit ab eo, vt id sciscat, quod ferat.

Rogatio est, cū populus consulitur de vno, pluribusve hominib. quōd nō ad omnes pertinet; & de vna pluribusve rebus de quibus, nō de omib. sancitur, nā q̄ in om. es homines, resve populus sciuit, lex appellatur.

EST.

Rogatio est, cum populus consulitur de vno, pluribusve hominibus quod non ad omnes pertineat; & de vna pluribusve rebus, de quibus, non omnib. sancitur. nam quod in omnes homines, resve populus sciuit, *lex* appellatur. Itaque Gallus Aelius ait, inter legem, & rogationem hoc interest, *rogatio* est genus legis, quae *lex* non continuo ea rogatio est (rogatio) non potest non esse lex, si modo iustus comitiis rogata est.

Romam appellatam esse Cephalon Gergithius, qui de aduentu Aeneae in Italiam videtur conscripsisse, ait ab homine quodam comitiae Aeneae, cum enim occupato monte, qui nunc Palatinus dicitur, urbem condidisse, atque eam Romam nominasse.

¶ Apollodorus in Euxenide ait Aenae, & Lauiua natos Mayllem. Mulum, Romumque atque ab Romo urbi tractum nomen. ¶ Alcimus ait Tyrrhenia Aeneae natum filium Romulum fuisse, atque eorum Alban Aeneae neptem, cuius filius nomine Romus condiderit urbem Romanam. ¶ Antigonus Italicae historiae scriptor ait, Romum quendam nomine, Ioue conceptum urbem condidisse in Palatio Romae, eique dedisse nomen.

¶ Historiae Cumanae compositor Arhenis quidam profectos Sicyonem, Thespiasque ex quibus porro ciuitatibus, ob inopiam domiciliorum, compluris profectos in exteris regiones, delatos in Italiam, eosque multo errore nominatos Aborigenes, quorum subiecti qui fuerint. Caeximparum viri, vnicarumque virtum imperio montem Palatium, in quo fre-

quentissimi confederint; appellauisse a viribus regentis *Valentiam*, quod nomen aduentu Euandri, Aeneaeque in Italiam cum magna Graece loquentium copia interpretatum, dici coeptum *Romam*. ¶ Agathocles Cyzicenarum rerum conscriptor ait, vaticinio Heleni impulsus Aeneam Italiam petiuisse portantem suam secum neptem, Ascanij filiam nomine Rhomam, eamque vt Italia sint Phryges potiti, & ius regionibus maximae, quae nunc sunt vicinae urbi, primum omnium consecrasset in Palatio fidei templum. in quo monte postea cum conderetur vrbs, visam esse iustam vocabuli Romae nominis causam, eamque priore, vnde ea locum dedicauisset fidei. ¶ Ait quidem Agathocles complures esse auctores, qui dicant Aeneam sepultum in vrbe Berecynthia proxime flumen Nolon, atque ex eius progenie quendam nomine Romum venisse in Italiam, & urbem Romam nominatim condidisse. ¶ Callias Agathocles Siculi qui res gestas conscripsit, arbitratur e manu Troianorum fugientium Ilio capto cuiusdam fuisse nomen Latino, eumque habuisse coniugem Romam, a quo vt Italia sit potius, urbem condiderit, quam Romam appellauisse. ¶ Lembus, qui appellatur, Heraclides, existimat reuertentibus ab Ilio Achuis quosdam tempestate deiectos in Italiae regiones securos Tiberis decursum peruenisse, vbi nunc sit Roma. vbiq̄ propter tractuum nauigationis impulsas captiuas auctoritate virginis cuiusdam tempestiuae nomine Romes, incendisse classem, atque ab ea necessitate ibi manendi urbem conditam ab his, & potissimum eius nomine eam appellatam, a cuius consilio eas sedes sibi firmauissent.

¶ Galatas scribit, cum post obitum Aeneae imperium Italiae peruenisset ad Latinum Telemachi, Curcesque filium ex Romae suscepisset filios, Remum, Romulumque, vrbique conditae in Palatio causam fuisse appellandae potissimum.

Rom . . . . .
 is . . . . .
 ini . . . . .
 ex . . . . .
 Rom . . . . .
 lac . . . . .
 tos . . . . .
 pler . . . . .
 mito . . . . .
 pepe . . . . .

. . . deni.

deni
 atque
 man
 omnes p
 nomia
 compressu
 postros in
 mam mont
 sunt educ
 minari pot
 essent procreati
 rest tuisse reg
 per auguria decre
 naretque ac deorum
 mulum vrbem cond.
 potius quam Romu
 re vocabuli signi
 suae ominaretur

FAVLVS. Romam Romulus de suo nomine appellavit;
 sed ideo Romam, non Romulam, vt ampliore vocabuli significatu prosperiora patriae suae ominaretur.

FEST. Romanam portam vulgus appellat, vbi ex epistyllo defluit aqua. qui locus ab antiquis appellari solitus est *statae Cinciae*, quod in eo fuit sepulcrum eius familiae. sed porta Romana instituta est a Romulo in sinu cluuo Victoriae qui locus gradibus in quadram formatus est. appellata autem Romana a Sabinis praecipue, quod ea proximus aditus erat Romam.

FAVL. Romana porta apud Romam a Sabinis appellata est, quod per eam proximus eis aditus esset.

FEST. Romanam portam anteatam ferunt, quae fuerit.

Romani.
 artificium
 coeperunt
 is ciuitatibus
 omnes qui nunc
 sunt instituta
 manos, alij aiunt
 magnae ac po
 in conferendis
 ros Romanos alij
 os equitando iacta
 parilibus, paribusque etiam
 ludentibus fierent.

FAVLVS. Romulia tribus dicta, quod ex eo agto censebatur, quem Romulus ceperat ex Veientibus.

FEST. latam Terentius quidem deinde de ortam vocabile, ceterum caussisse ait, Verrius

Romulum quidam a sicu ruminali, alij quod lupae summa nutritus est, appellatum esse.

neptissime dixerunt. quem credibile est a virium magnitudine, item fratrem eius appellatos.

Romulus, & Remus a virtute, hoc est a robore appellati sunt. PAVLVS.

Rorarios milites vocabant, qui leui armatura primi praelium committebant; quod, vt ante imbrem fere *rorare* solet, sic illi, ante grauem armaturam quod prodibant, rorarij dicti.

Rorarium vinum, quod rorariis dabatur. vbi incubare posset. FESTVS.

Roscij appellabantur in omnibus profecti artibus, quod Roscius quidam profectus vnus in arte sua, id est, comedia iudicatus sit.

ri solent in comoedus in nihil deesset de oratore mense Aug quod eodem ill est iumenta onnes horti in

Rosea in campo Reatino campus appellatur, quod in eo atua rore humida semper feruntur.

us appellatur ida semper ferent.

Rorundam aedem Vestae Numa Pompilius Rex Romanorum consecrasset videtur, quod eandem esse terram, qua vita hominum sustentaretur, crediderit, eamque pileae forma esse: vt sui simili templo dea coleretur.

Rorundam faciebant aedem Vestae ad pilae similitudinem, quod eandem credebant terram esse.

Rubidus apud Plautum panis vocabatur parum coctus. item scortae ampullae rugosae rubidae dici solent.

tur parum coctus cum Plautus in Catina o atque ibi torreto em scortae ampullae vetustate rugosae, & colois eiusdem rubidae dici solent.

Ructare, non ructari dicendum est. Flaccus Videres alios ructare, ac respicere pulcherrima superbia. Cicero tamen ructaretur dixit.

stare ut pro os igit scrib ceus re, ac M. Cice ructa

Rufuli, Tribuni mili
 Consul faciebat . . . . .
 Rutilius Rufus leg.
 modic sic enim cleua
 bant, qui populo suffr
 cognomine Rutili a
PAVL. **Rufuli**, appellabantur Tribuni militū a Con-
 sule facti, non a populo. de quorum iure,
 quod Rutilius Rufus legem tulerat, Rufuli,
 ac post Rutuli sunt appellati.
Rumen, est pars colli, qua esca deuoratur. vn-
 de *rumare* dicebatur, quod nunc *ruminare*.
FEST. . . . . .
 . . . . . qua esca deuoratur . . . . .
 . . . . . quod nunc ruminare . . . . .
PAVL. **Rumentum**, abruptio.
FEST. . . . . .
 . . . . . alibus significare vi
 . . . . . oue, dum Anci.
 . . . . . erimen vis canerit . . . . .
 . . . . . o augurio rumentum . . . . .
PAVL. **Rumex**, genus teli simile spari Gallici.
FEST. **Rumex** . . . . .
 . . . . . meminuit Lucili . . . . .
 . . . . . tragula . . . . .
Ruminalis, dicta est siens, quod sub ea arbore
 luppa mammam dedit Ramo, & Romulo.
 mamma autem rumis dicitur. vnde & ru-
 stici appellant hedos subrumos, qui adhuc
 sub mammis habentur.
FEST. . . . . .
 . . . . . latum ait Varro . . . . .
 . . . . . bus, quod sub ea ar-
 . . . . . Reino, & Romulo
 . . . . . ma autem rumis di-
 . . . . . es sub rimios vo-
 . . . . . albi autem sunt
 . . . . . ruminari solitum
PAVL. **Rumitantes**, rumigerantur. Nacuius: Simus a-
 lius aliunde rumitantes inter se.
FEST. . . . . .
 . . . . . ntur. vt Nae-
 . . . . . iantes inter . . . . .
PAVL. **Runa**, genus teli significat. Ennius: runata re-
 cidit, id est, pilata.
FEST. . . . . .
 . . . . . nas . . . . .
 . . . . . ac . . . . .
 . . . . . Nacui . . . . .
 . . . . . uit . . . . .
 . . . . . ad . . . . .
 . . . . . esca . . . . .
Rupitias, in XII. significat, damnum dederis.
PAVL. **Rupitias**, damnum dederit significat.
FEST. **Ruri** esse, non aere dicendum. Testis est Te-
 rentius in Phormione, cum ait: ruri se con-
 tinebat, ibi agrum de nostro patre.
Ruscum est, vt ait Verrius, amplius paullo
 herba, & exilius virgultis, fructibusque nō
 dissimile iunco, cuius coloris rebus vti mu-
 lieres solitae, commemorat Cato Origi-
 num libro septimo: Mulieres opertae auro,
 purpurae, ars inhaeret diadema coronas
 aureas rufae facie, galbeas lineas, pelles, re-
 dimitula.

Ruspari, est quaerere crebro, vt hoc versu in-
 dicatur; & ego ibo. vt latebras ruspans ti-
 mer amaptimas. **PAVL.**
Ruspari est cerebro quaerere.
Rustica, vinalia quatuordecimo kalendas Se-
 ptembris celebrabantur, quo die primum
 vinum in vibem deferebant.
Rustica, vinalia appellantur, mensae Augusto **FEST.**
 quartodecimo kalendas Septembris Iouis
 dies festus, quia Latini bellum gerentes
 aduersus Mezentium, omnis vini libatio-
 nem ei deo dedicauerunt. eodem autem die
 Veneri templa sunt consecrata, alterum ad
 Circum maximum alterum in luco Libiti-
 nensi, quia in ipsius deae tute sunt horti.
Rustum, ex rubus . . . . .
Ruta, caesa dicuntur, quae venditor posses-
 sionis, sui vsus gratia, cecidit, tuendoque
 contraxit. **20**
Rutabulum est, quod rustici in prouendo i-
 gne pa. is coquendi gratia (vtuntur.) No-
 nius in Pico: quod ego facerem, otiosi rode-
 bam rutabulum. Nacuius obtencam viri
 partem describens: vel quae sperat se nu-
 ptu. amiri adulecentulo, ea licet senile tra-
 het teritricum rutabulum.
Rutabulum, a pro uendo igne vocatum, quo **PAVL.**
 panes coquantur. inuenitur tamen posi-
 tum & pro vitili membro. **FEST.**
Rutillae, canes, id est, non procul a rubro colo-
 re immolantur, vt ait Ate. us Capito cana-
 rio sacrificio pro frugibus deprecandae sac-
 ritiae causa sideris caniculae. **FEST.**
Rutilium, rufum significat, cuius coloris stu-
 diosae etiam antiquae mulieres fuerunt,
 vnde traxerunt cognomine Rutillas, vt in-
 dicat frequenter Afranius.
Rutilium, rufum significat, cuius coloris stu- **PAVL.**
 diosae etiam antiquae mulieres fuerunt.
 vnde & rutilae dictae sunt.
Rurum, dictum, quod eo harena eruitur. **FESTVS.**
Rurum, tenentis iuuenis est effigies in Capi-
 tolio Ephebi more Graecorum harenam
 ruentis exercitationis gratia. quod signum
 Pompeius Bithynicus ex Bithynia supelle-
 stilis regiae Romam deportauit.
 S

Sabatina, a lacu Sabate dicta. **PAVLVS.**
Sabatina . . . . . **FEST.**
Sabini dicti, vt ait Var
 quod ea gens PP. praecipue colat de
 C. S. S.
Sabini, a cultura deorum dicti, id est, a mō rō rō- **PAVL.**
 C. S. S. **FESTVS.**
Sabini, quod
 . . . . . prouerbiū ē . . . . .
 . . . . . Sinius Capito . . . . .
 . . . . . siciū propte . . . . .
 . . . . . Sabinum at . . . . .
 nam

nam bis pr
rumidem
facientibus
in quiete vi
fici religione
in proverbiu
uellent somn
tatem bibendi q
id somnium cap
illud quoque anu
niat, ferè enim quo
animo volumus
parere solet.

Saccor

m Pomponius
ot, quod ficus ea
nomen per M
ductum est lo
leuem modo So
tu est Apollo

Sacella di

a dii sacrata sine tecto.

PAVL. Sacella dicuntur loca diis sacrata sine tecto.

Sacer mons trans Anicnem fluvium vltra ter
tium miliarium appellatur, qui Ioui fuerat
consecratus.

FEST. Sacer mons appellatur trans Anicnem paullo
vltra tertium miliarium, quod cum ple
bes, cum successisset a patribus creatis Tri
bunis plebis, qui tibi essent auxilio, disce
dentes Ioui contecrauerunt. ¶ At homo sa
cer is est, quem populus iudicavit ob ma
leficiu, neque fas est eum immolari: sed
qui occidit, parricidi non damnatur: nã le
ge tribunicia prima cauetur: *si quis eum qui
eo plebescitio sacer sit, occiderit: parricida ne
sit, ex quo quiuis homo malus, atque im
probos sacer appellari solet.* ¶ Gallus Aelius
ait sacrum esse quocunq; modo, atque in
stituto ciuitatis consecratum sit, siue a
dis, siue ara, siue signum, siue locus, siue pe
cunia, siue quid aliud, quod diis dedica
tum, atque consecratum sit. Quod autem
priuati suae religionis causa aliquid earum
rerum dederint: id Pontifices Romanos
non existimare sacrum: at si qua sacra pri
uata iustepta sunt, quae ex instituto Pon
tificum statò die, aut certo loco facienda
sint: ea sacra appellari, tanquam sacrifi
cium. Ille locus, vbi ea sacra priuata fa
cienda sunt, vix viderur sacer esse.

PAVL. Sacram viam quidam appellatam esse existi
mant, quod in ea fœdus ictum sit inter
Romulum, ac Tatium, quidam, quod co
itinere vtantur sacerdotes idulium sacro
rum conficiendorum causa. Itaque ne ea
tenus quidem, vt vulgus opinatur, sacra
appellanda est a regia ad domũ regis sacri
ficuli, sed etiam a regis domo ad sacellum
Siteniae & rursus a regia vsque in arcem.

nec appellari debere ait Verrius, sed disiu
ctè, vt ceteras vias Flaminia, Appiam, La
tinam, vt ne Nouamuiam quidem, sed No
uam viam.

Sacra via in vrbe appellatur, quod in ea fœ
dus ictum sit inter Romulum & Tatium. PAVL.

Sacramenta dicitur, quod

ae interposita, ac tum
to dicitur interrogari quia
in Q. Thermum de x
aerant, ne mala
scelera nefaria sit
nto traderetur. lege est

Sacramentum dicitur, quod iusurandi sacra
tione interposita geritur. PAVL.

Sacramentum aes significat, quod poenae no
men penditur.

Sacramentum aes significat, quod poenae no
mine penditur, siue eo quis interrogatur,

siue contenditur. id in aliis rebus quinquag
inta assium est, in aliis rebus quingento
rum inter eos, qui iudicio inter se conten
derent. qua de re lege L. Papinij Tribuni
plebis sanctum est his verbis: *Quicumque
Praetor post hoc factus erit, qui inter ciues
ius dicet, tres viros (capitales) populum roga
to, isque tres viri . . . quicumque . . . fa
cti erunt sacramenta ex . . . iudicantoque eo
demque iure sunt, vti ex legibus, plebcique
sciitis exigere, iudicare esseque oportet.* ¶ Sa
cramentum autem nomen id aes dici coepum
est, quod propter aerarij inopiam, & sacro
rum publicorum multitudinem consume
batur id in rebus didinis.

Sacrami appellari sunt Reate orti, qui ex Se
primontio Ligures, Siculòsque exegerunt.
nam vere sacro nati erant.

Sacrae leges sunt, quibus sanctum est, qui
quid aduersus eas fecerit, sacer alicui deo
rum sicut familia, pecuniaque. Sunt qui es
se dicant sacratas, quas plebes iurata in
monte sacro seuerit.

Sacrae leges dicebantur, quibus sancitum e
rat, vt si quis aduersus eas fecisset, sacer ali
cui deorum esset cum similia, pecuniaque. PAVL.

Sacrem

ns vbi iam
ire appel
ita id adi
um sit voca
lescens qui
eueunt sa
numnum
plari de mea
e. un domi
to aduer
tum post
rem in su
uando pro
me sacrem

Sacrificulus

- . . . qui ea sacra, quae
- . . . s fuerant, facit
- . . . ur post Reges ex
- . . . urus.

PAVL. *Sacrificulus* Rex appellatus est, qui ea sacra quae Reges facere aufueverant, fecisset.

Sacrims a pellabatur mustum, quod Libero sacrificabant pro vineis, & vasis, & ipso vino conseruandis. sicut *praemissum* de Ipi- 10 cis, quas primum melleuissent, sacrificabant Ceteri.

- FEST.
- . . . primis fiet
  - . . . crima est
  - . . . ar us dicun
  - . . . rum in amphoram
  - . . . ifici causa pro
  - . . . quae quasi sacra
  - . . . ero fit, vt prae

Sacrofanctum dicitur, quod iureiurando interposito est institutum, si quis id violasset, vt morte poenas penderet. cuius generis sunt Tribuni plebis, Aedilesque eiusdem ordinis quod affirmat M. Caro in ea, quam scripsit, Aedilis plebis sacrosanctos esse.

PAVL. *Sacrofanctum* dicebatur, quod iureiurando interposito erat institutum, vt qui violasset, morte poenas penderet.

Seculares ludi apud Romanos post centum 30 annos fiebant, quia *saeculum* in centum annos extendi existimant.

- FEST.
- . . . Tarquinij Superbi Regis
  - . . . Marti consecraui

Cos. quod populus

Romanus in
aram quoque Diti a
extremo Mart
pellatur demissa
viginti, in qua
R. facere sac
& nonagensi
Popillio Laenate
stis furialis est
quod noctibus, ac de
rum post annos u
culares appell
saeculi habetur.

Sagaces appellantur multi, ac sollertis acuminis. Afranius in Brundisina: Quis tam sagaci corde, atque ingenio vnico. Lucretius lib. II. Nec minus haec animum. cognoscere etiam canem inuictus caribus fruetur mulier per sapiens pro forsitan prop euitandam

Sagaces appellantur sollertis acuminis, vnde PAVL. etiam caeres indagatores sagaces sunt appellati. *Saga* quoque dicitur mulier perita factorum, & vir sapiens, producta prima syllaba propter ambiguitatem euitandam.

Sagmina dicebant herbas verbenas, quia ex loco sancto arcebantur legatis proficiscentibus a foedus faciendum, bellumque indicendum, vel a faciundo, id est confirmando. Naeuius: Scabos, atque verbenas sagmina iumperunt.

Sagmina vocatur verbenae, id est herbae puerae, quia ex loco sancto arcebantur a Consule, Praetoreve legatis proficiscentibus ad foedus faciendum, bellumque indicendum, vel a faciundo, id est confirmando. Naeuius: Ius sacrarum Iouis iurandum sanguine. FEST.

PAVL. *Salacium* dicebant deam aquae, quam putabant salum ciete, hoc est mare mouere (vnde Ouidius: Nymphaeque salaces.) quo vocabulo poetae pro aqua vsi sunt. Pacu- 10 u. us: Hinc saeuitiam Salaciae Fugimus.

- . . . salum dicitur, an
- . . . uocabulo poe
- . . . Pacuius
- . . . am Salaciae
- . . . uescimur
- . . . mo vt me
- . . . um saeptam

Salaria via Romae est appellata, quia per eam Sabini sal a mari deferebant. PAVL.

- . . . iam viam
- . . . a, quae nunc Col
- . . . li dicitur
- . . . appellabatur
- . . . ut ea liceret
- . . . lem porrari

40 *Salentinos* a salo dicitos, Cretas, & Illyrios, qui cum Locrensibus nauigantes societatem fecerint et eius regionis Italiae quam

Salentini a salo sunt appellati. PAVLVS.

Salias virgines Cincius ait esse conducticias, quae ad Salos adhibebantur cum apicibus paludatae, quas Aelius Stilo scripsit sacrificium facere in Regia Pontifice paludatas cum a, icibus in modum Saliorum. FEST.

50 *Salicem* idem virgultigenus, non arboris dicit, & ridicule interpretatur dictam, quod ea celeritate crescat, vt salire videatur.

Salinum in mensa pro aquali salitum esse poni ait cum patella: quia nihil aliud sit sal quam aqua. Salinum cum sale in mensa ponere figulis religioni habetur, quod quondam in Elquilina regione figulo, cum forax plena vasorum coqueretur, atque ille proxime eam conuiatus, super modum potus somno esset oppressus cum

cum coniuvis suis, praeteries quidam pe-
culans ostio patente ex mensa salinum co-
iecit in fornacem, atque ita incendio exci-
tato figulus cum suis concidit. **ESTIVS.**

Salios saltando, & saltando dictos esse, quan-
uis dicitari non debeat, tamen Polemon
ait Arcada quendam fuisse nomine Salium,
quem Aeneas a Mrintea in Italiam dedux-
erit, qui iuvenes Italicos saltatio-
nem docuerit. At Critolaus Saonem ex
Samoethrae cum Aenea deos penates, qui
Lauinium transtulerit. Saliare genus sal-
tandi instituisse: a quo appellatos Salios,
quibus per omnis dies, vbicunq; inaeor,
quia amplae ponuntur caevae, si quae
aliae magnae sunt, Saliare appellan-
tur.

Salmacis nomine nympa Caeli, & Terrae fi-
lia ferur causa fontis Hal carnassi aquae
pelladae fuisse Salmacidis, quam qui bi-
bisset, vitio impudicitiae mollesceret, ob
eam rem, quod eius aditus angustatus pa-
ricibus occasionem largitur iuuenibus pe-
culantibus ante e sentium perorum, puell-
larumque violandarum, quia non patet re-
fugium. Eonius: Salmacida spolia sine san-
guine, & sudore.

Salium Gallus Aelius libro secundo signifi-
cationum, quae ad ius pertinent, ita definit:
Saltus est, vbi siluae, & pastiones sunt, qua-
rum causa caesae quoque. Siqua particula
in eo saltu pastorum, aut custodum causa
aratur, ea res non peremit nomen saluti,
non magis, quam fuidi, qui est in agro
culto, & eius causa habet aedificium siqua
particula in eo habet siluam.

Salua res
enex, quare parastis Apollinis in scae-
na dicitent, causam Verris in libro quin-
to, quorum prima est Pliteria reddidit,
quod C. Sulpicio, C. Fulvio consulibus M.
Calpurno Pisone Praetore Urbis faciente
ludos subito ad arma exierit, in nuntiato
aduentu hostium, victoresque in theatrum
redierint, solliciti, ne intermissi religionem
adferrent; instaurati qui essent, inuen-
tum esse ibi C. Pompinium libertinum
mimum magno natu, qui ad tibicinum
saltaret. Itaque gaudio non interruptae
religionis editam vocem nunc quoque ce-
lebrari. At in hoc libro refert Sinnij Ca-
pionis verba, quibus eos ludos Apollina-
res Claudio, & Fulvio Consulibus factos
dicit ex libris Sybyllinis, & varicinio Mar-
cij variis institutos, nec nominatur vllus
Pomponius, ridiculeque de appellatione
parastorum Apollinis hic causam reddit,
cum in eo praeterisset. Ait enim ita ap-
pellari quod C. Volumbius, qui ad tibi-
cinum saltari, secundarum partium fue

rit, qui fere omnibus inimis parastus indu-
catur. Quam inconstantiam Verrij nostri
non sine robore retuli.

Salutaris porta appellata est ab aeda Salutis,
quae ei proxima fuit.

- . . . S porta ap
- . . . lutis, quod ei
- . . . utationes vo
- . . . unc ludi scenicos
- . . . sprimum fecisse C
- . . . lium M. Popillium.
- . . . Aediles memoriae
- . . . historici solebant
- . . . ino. hestra dum
- . . . bulae componeren
- . . . scaenis.

PAVL.
FESTVS.

Sambuca organum genus, a quo *sambucifriae*
dicuntur. machina quoque, qua vrbis expu-
gnatur, similiter vocatur. Nam, vt in orga-
no chordae, sic in machina intenduntur fun-
nes.

Sam genus, a quo *Sambi*.
dicuntur, per similitu-
eam machinam appella-
nt. nam vt in
machina funes.

PAVL.
FESTVS.

Samnites ab hastis appellati sunt, quas Graeci
appellant, has enim ferre alluere e-
rant sine a colle Samnio, vbi ex Sabinis ad-
uentantes confederunt.

- . . . mmitibus nomen
- . . . s propter genus
- . . . appellant
- . . . t Sabinis vere
- . . . hominiam
- . . . comio castro
- . . . collem, cui nomen

PAVLVS.

anates dicti sunt qui supra, infraque Ro-
mam habitauerunt, quod nomen his fuit,
quia, cum defecissent a Romanis, breui
post redierunt in amicitiam, quasi sanata
mente. Itaque in XII caua um est. *Vt idem
iuris esset Sanatibus, quod fortibus, id est bo-
nis, & qui nunquam defecerant a populo
Romano.*

- . . . ti appella.
- . . . Sulpicius.
- . . . et Opiliu
- . . . dici inferio
- . . . vt Tiburtes.
- . . . populo Tibur
- . . . Tiburti ide
- . . . riorisque loc
- . . . in XII. hex
- . . . forti sanari
- . . . id est bonor
- . . . qui & inf
- . . . que sunt

FEST.

eos Latinos . . . . .
 egerit secundum . . . . .
 fra Romam in c . . . . .
 eos quae sanati . . . . .
 praeter opinio . . . . .
 ser sanauissetq . . . . .
 cisci potuisset no . . . . .
 Cincius libro II. d . . . . .
 sulti. ne Valerius . . . . .
 in XII. explanati 10
 mea in eo libro, quem . . . . .
 volute inscribi foris . . . . .
 duas gentis finitima . . . . .
 gem hanc inscrip . . . . .
 n uti dius man . . . . .
 P. R. haberent . . . . .
 ctos, & sana . . . . .
 nificare exis . . . . .
 rumulti sunt . . . . .
 cuit displi 20
 sancti forcti . . . . .
 anati infani . . . . .

Sanctum

lius quod . . . . .
 at Aelius . . . . .
 videatur e . . . . .
 plerique autem q . . . . .
 poena. sit multa . . . . .
 se ponetur pro . . . . .
 et sanctio dist . . . . .
 et rogatio qui con . . . . .

Sanderacam

quod Graeci sa . . . . .
 Naeuius Meru . . . . .

PAVL. *Sandaraca*, genus coloris. Naeuius: Morula tandaracino ore.

Sangualis avis, quae ossifraga dicitur.

FEST. *Sangualis avis* a mentariis augura ga dicitur, quia in turela est.

Sangualis porta

coque eodem est nomine

PAVL. *Sangualis porta* appellatur proxima aedibus Anci.

FEST. *Saperda*, genus pessimi piscis. genus pessimi piscis significat C saperdae cu

Sarcito in XII. Seruius Sulpicius ait significare damoum soluito, praestato.

PAVL. *Sarcito*, damoum soluito.

FEST. *Sardanapalus* rex Assyriorum fuit vnicae luxuriae; inter mulieres, epulasque versatus semper, atque omni tempore.

PAVL. *Sardare* intelligere. Naeuius. Quod bruti nec

IESTVS. . . . . intelligere uis bellu Pu

10

20

30

40

50

60

d bruti nec satis

Sardi venales

ior ex hoc natum . . . . .
 detur, quod ludis . . . . .
 fiunt a vicinis . . . . .
 etio valentium . . . . .
 in qua nouissimus . . . . .
 rimus producitur . . . . .

senex cum toga praetexta, bullaque aurea, quo cultu Reges soliti sunt esse Etruscorum, qui Sardi appellantur, quia Etrusca genus orta est Sardibus ex Lydia. Tyrrenus enim inde profectus cum magna manu eorum occupauit eam partem Italiae, quae nunc vocatur Etruria. At Sinius Capito ait Ti. Gracchum Consulem collegam P. Valerij Faltonis Sardiniam, Corsicamque subegisse, nec praedae quidquam aliud, quam mancipia captum, quorum vilissima multitudo fuerit.

Sargus piscis genus, qui in Aegyptio mari ferre nascitur. Lucilius: quem praclarus helops, quem Aegyptio sargus mouebit.

Sargus piscis genus in mari Aegyptio.

Sarissa, hasta Macedonica.

Sarissa est hastae Macedonicae genus.

Sarpta vineta purata, id est pura iacta. vnde & virgulae abscillae *sarmenta*. *sarpere* enim antiqui pro purgare dicebant.

dest pura . . . . .
 dictae in pe . . . . .
 ent esse, quae . . . . .
 inde etiam . . . . .
 res dici pu . . . . .
 ntiqui pro pur . . . . .

Sarpuntur vineae, id est putantur, ut in XII. quandoque *sarpta*, donec dempta erunt.

Sarra, Tyros in ula.

uae nunc Epiros.

Sarsae ponebant pro integre, ob quam causam opera publica, quae locantur, ut integre praestentur, *sarsa tella* vocantur. etenim *sarsire* est integrum facere.

rie in augu . . . . .
 gro ponitur . . . . .
 audire ui . . . . .
 opera pu . . . . .
 ntegra praes . . . . .
 cantur, et . . . . .
 facere . . . . .

Sas Verrius putat significare eas teste Ennio, qui dicit in libro primo: Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sas. cum suas magis videatur significare, sicuti eiusdem libro septimo, fatendum est eam significari, cum ait: nec quisquam philosophia (quam doctrinam Latina lingua non habet sapientia

PAVL.

FESTVS.

PAVLVS.

FEST.

PAVL.

FEST.

PAVL.

FEST.

fapientia, quæ periberur) In somniis vidit prius, quam sam discere coepit. Idem cum ait *Sapfam* pro ipsa, nec alia ponit in libro 16. Quo res sapfa loco sese ostentatque iuberque & Pacuuius in Teucro: Nam Teucrum regi sapfa res restibilibet.

PAVL. *Sas*, suas. Ennius: Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet fas. Sam, eam. Idem Ennius: Neque quisquam philosophiam In somniis vidit prius, quam sam discere coepit Sapfa, ipsa. Idem Ennius: Quo res sapfa loco sese ostentat.

FEST. *Sati* . . . um in Samnio captum est, quo eam deduxerunt Triumviri M. Valerius Coruus, Iunius Scaeva; P. Fulvius Longus ex S. C. kal. Ianuariis P. Papirio Cursore, C. Iunio II. Cos.

Satis verbum Verrio melius fuit præterire, vt mihi videtur, quam tam absurdas opiniones suas de eo recitare; quas sciens præterrij, tam Hercules, quam de Scabro, quod proximum sequebatur.

Satur, & vir, & caro non habent.

PAVL. *Satura*, & cibi genus ex variis rebus conditum est, & lex multis aliis legibus conferta. Itaque in sectione legum adscribitur: *neue per saturam abrogato, aut derogato*. T. Annius Luscus in ea, quam dixit aduersus T. Gracchum: Imperium quod plebes per *saturam* dederat, id abrogatum est. & C. Laelius in ea, quam pro se dixit: dein postero die, quasi per *saturam* sententiis exquisitis, in dedicationem accipitur.

Satura, & cibi genus dicitur ex variis rebus coaditum: & lex multis aliis conferta legibus: & genus carminis, vbi de multis rebus disputatur.

Saturnia Italia, & mons, qui nunc est Capitolinus, Saturnius appellabatur, quod in tutelâ Saturni esse existimantur. Saturnij quoque dicebantur, qui castrum in imo cliuo Capitolino incolebant, vbi ara dicata ei deo ante bellum, Troianum videtur, quia apud eam supplicat apertis capitibus Nam Italici auctore Aenea velant capita; quod is, cum rem diuinam faceret in litore Laurentis agri Veneri matri, ne ab Vlysse cognitus interrumperet sacrificium, caput adoperuit, atque ita conspectum hostis euitauit.

Saturno dies festus celebratur mense Decembris, quod eo aedis est dedicata & is culturae agrorum præsidere videtur, quod etiam falx est ei insigne. versus quoque antiquissimi, quibus Faunus fata cecinisse hominibus videtur, Saturnij appellantur, quibus & a Naenio bellum Punicum scriptum est. & a multis aliis plura composita sunt. qui deus in Saliaribus Saturnus no-

minatur, videlicet a Sationibus.

- . . . sacrificium sit cap
- . . . Metellus Pont.
- . . . set adesset, vt cum
- . . . pici Ser. F. inaug
- . . . ret se sacra sibi sam
- . . . plicandum esse capite
- . . . esset futurum, vt cum ap
- . . . facienda esset, Pont
- . . . Claudius prouocauit
- . . . tifici esset, Claudius f
- . . . Saturno sacra fecit re
- . . . xum Tarpejum appel
- . . . tis, qui ob sepultam Ta
- . . . eum montem Sabinis
- . . . nominatus est. vel
- . . . L. Tarpeius Romulo
- . . . ras virgines aduers
- . . . xum est denoxi poenae
- . . . noluerunt functum locum
- . . . Capitoliij coniungi.

Scaeuam volgus quidem & in bona, & in mala reuocat: cum aiunt, bonam & malam.

- . . . in mala pone
- . . . apud Graecos c
- . . . pro sinistro sca
- . . . tius in belli Hi
- . . . sentit scaeu
- . . . obit penitus

30 *Scaeu* res dicitur, mala: quasi sinistra. *scadon* PAVL. enim Graece sinistrum dicitur.

Scandulaca genus herbae frugibus inimicae, quod eas velut hedera implicando necat.

Scandun

- . . . inimicae, quod eas
- . . . necat

FESTVS.

Scaptenfulae locus vbi argentum effoditur in Macedonia dictus a fodiendo, namq; Graece *scadon* effodere dicitur. Lucretius: Quales exspiret scaptenfula subter odores.

Scapten

- . . . in Macedoni
- . . . quod est Graece *scadon*.
- . . . lis exspiret Scap.

FEST.

Scaptia tribus a nomine vrbs Scaptiae appellatur.

PAVLVS.

S.

mine vrbs Scaptiae incolebant.

FEST.

Scelerata porta quae & Carmentalis dicitur, vocata, quod per eam sex & trecenti Fabij cum clientium millib; quinque egressi aduersus Etruscos ad amnem Cremeram omnes sunt interfecti.

Scele

ellatur a quibusdam orant, quod ei proximum Car rata autem, quod per eam

FEST.

clentium millibus
 trufcos ad amorem
 fefti qua ex cau
 trate, egredive
Sceleratus campus app
 liam, in quo virgini
 fecerunt, defoffae: unt
 . . . appellatur antea atria
 . . . bonus, cui negotium da
 . . . conquereret facella, at
 . . . curavit, quia in eo loco
 . . . facellum fuit, quod ignora
 . . . vt quidam fulgur conditum
 . . . fas est integri, femper forami
 . . . to caelum patet.

PAVL. **Sceleratus campus** appellatur proxime portam Collinam, in quo virgines Vestales, quae incestum fecerunt, viam defoffae sunt.

Sceleratus vicus Romae appellatur, quod cum Tarquinius Superbus interficiendum curasset Seruium Regem socerum suum, corpus eius iacens filia carpento superuecta fit properans in possessionem domus paternae.

FEST. **Sceleratus vi**
 quod cum Tarquinius Superbus interficere: Ser. Tullium Regem foce
 . . . nto superuecta est pro
 . . . domus paternae.

Scena ab aliis, a quibusdam scena appellatur dolabra pontificalis.

PAVLVS. **Scena**, siue sacena, dolabra Pontificalis.
 FEST. **Scenam** genus manifestum est, sed futurum securis an dolabra sit ambigitur. quam Cincius in libro, qui est ei de verbis prisca, dolabram ait esse Pontificaliam. Linius in Lydio: corruit, quasi ictus scena, haud multo secus.

Scensas
 nunc cenas, quae auiem habebant & pro cenis

PAVLVS. **Scensas** Sabini cenas dicebant, quae autem nunc prandia sunt, cenas habebant, & pro cenis *vespernas* appellabant.

Schedia genus nauigij inconditum, id est, trabibus tantum inter se nexis factum. vnde mala poemata *schedia* appellabantur.

FEST. . . a genus nauigij
 . . . se coadnexis fact
 . . . ferunt, post amissam
 . . . us quoq; poemata
 . . . is perfectis, qui essent
 . . . um dixit, qui *schedium* fa

Schoeniculae app
 trices Plautus propter vsu vng
 quod est pessimi generis, itaq.
 . . . iratulae cum extritis
 . . . idem, pro sedas, pistorum
 . . . miseris schoeno dili

as

Schoeniculae appellantur meretrices, propter vsu vnguenti schoeni, quod est pessimi generis.

Scholae dictae sunt ex Graeco *σχολη*, a vacatione, quod ceteris rebus omisissis vacare liberalibus studiis pueri debent.

Scholae dictae sunt non ab otio, ac vacatione omni, sed quod ceteris rebus omisissis, vacare liberalibus studiis pueri debent. vt etiam ludi appellantur, in quibus minime luditur, ne tristi aliquo nomine fugnerae

Scirpus est id, quod in palustribus locis nascitur leue, & procerum, vnde regetes fiunt. inde proverbium est in eas natum res, quae nullius impedimenti sunt. in scirpo nodum quaerere. Ennius: Quarunt in scirpo, soliti quod dicere, nodum. & Plautus in Anularia: quasi pueri, qui nare dicunt, scirpo induetur raris Nonius in Phoenissis: sime arma, id est an occidam claua scirpa.

Sciscito, sententiam dico.

Scissa plebei appellatur ea, quae plebs suffragio sine patribus iussit plebeio magistratu rogante.

Scium populi

. . . tus patricius
 . . . stagiis iussit
 . . . ex patribus, et
 . . . am leges scrib
 . . . rum est, quod TR.
 . . . gavit, id est consu
 . . . plebes autem est
 . . . praete: patricios
 . . . bona facie, alias bonis
 . . . poetis vsurpantur. Te
 . . . tatis, inquit, scita, et
 . . . menon. At scias, quam scite
 . . . vt Eeni in libro sexto: Lumen
 . . . scitus agaso

Scorta appellatur rusticorum quos solebant delicularum omnia appellatur tenorum ab iisdem esse ait.

50 **Scorta** appellantur meretrices quia, vt pelluculae, sub gantur. omnia namque ex pellibus facta *scortea* appellantur. *Scortes*, id est pelles testium arietinorum ab eisdem pellibus dictae.

Scortium pelliceum, in quo sagittae reconduntur, appellatur ab eadem causa, qua scortum. *scortos* enim Graece pellis dicitur. vnde *scuticulae*, & *scuta*, quia non sine pellibus sunt.

. . . tum vocabatur

FEST.

...recunduntur ab ea.
 ...quia pellibus nomen a.
 ...Scyticae, & scuta

raptae dicebantur nugatoriae, ac despicien-
 dae mulieres, ut ait Verrius ab iis, quae *scra*
 idem appellabantur, id est quae quis excrea-
 re solet, quatenus id faciendo se purgaret.
 Titinius in Prilla: rectius mecasto, Picule-
 tae Postumae Lectum hodie stratum vidi 10
 scraptiae muli.

PAVL. *Scraptiae* nugatoriae, ac despicien-
 RESTVS. *Scribas* proprio nomine antiqui, & librariorum,
 & poetas vocabant. at nunc dicuntur scri-
 bae qui idem librarii, qui rationes publicas
 scribunt in tabulis itaque, cum Livius An-
 dronicus bello Punico secundo scripsisset
 carmen, quod a virginibus est caratū, quia
 prosperius res publica populi Romani geri
 coepta est, publi adtributa est (&) in Auen- 20
 tino aedis Mineruae, in qua haeret scibus,
 histuionibusque consistere, ac dona ponere
 in honorem Luuij, quia is, & scribebat fa-
 bulas, & agebat.

Scriptum lapidem esse ait, & ita vocari, Anti-
 stius Labeo in agro Menullino, vbi diui-
 nam rem faceret.

Scripturarius ager publicus appellatur, in quo
 ut pecora pascantur, centum aes est. quia
 publicanus scribendo conficit rationem 30
 cum pastore.

PAVL. *Scrupa* dicuntur a pexa saxa, & difficilia atre-
 tiacu, vnde *scrupulosam* rem dicimus, quae
 RESTVS. aliquid in se habet asperi.
 . . . laxa, & difficil
 . . . ri insuetae, aut
 . . . lere: Ennius in Ar
 . . . tita saxa, atque hos
 . . . vnde scrupulosam
 . . . in se a pera. Corne 40
 . . . III. Hic tum iniectus
 . . . et quaedam dubitatio

Securrae vocabulū Verrius neptissime aut ex
 Graeco tractū ait, quod est *συσφραγεις*; aut
 a sequendo: qui magis adsentitur, quod &
 tenuioris fortunae homines, & ceteri alio-
 qui, qui honoris gratia prosequerentur quē-
 piam, non antecedere, sed sequi sicut soliti,
 quia videlicet dicit Lucilius; Cornelius
 Publius noster Scipiadus dicto, reimpulse
 intorquet in ipsum. Om, & delictis, luci est
 fistitae, atque cinasto. Et sectatori a leo ipsi
 suo, quo rectius dicitur. Ibat forte dominum,
 sequimur multi, atque frequentes. Cum se-
 cutos videri velit, ob eorum iurgia, non ob
 a. suerum officium.

PAVL. *Scutulum* tenue, & macrum, & in quo tantum
 RESTVS. ex his pell:cula cernitur.

Scuta
 Graeco, ut cum dicim

Item aliquem dem
 pompa aliud d
 tilum de scruti
 qui virtute p
 scuti locum co

Sed pro sine inveniuntur posuisse antiqui. PAVL.
Secespita cultrum ferreum, oblongum manu-
 brio eburneo, rotūdo, solido, vincto ad ca-
 pulum auro, argētoque, fixo clavis aeneis,
 aere Cyprio, quo Flamines, quo Flamioicae
 virgines, Pontificesque ad sacrificia uteban-
 tur. dicta autem est *secespita* a secando.

Secespitum esse Antisti
 . . . ferreum oblongum mani
 . . . o solido vincto ad ca
 . . . fixum clavis aeneis ac
 . . . nes. Flaminicae virgi
 . . . crificia vntur, ea
 . . . a in sacrario vntur
 . . . rediculo aeneo olim
 . . . nubae relictae sunt
 . . . tangere licet est
 . . . sed & aliis in locis, et
 . . . quaedam ita secespitae di

Secespitam alij securim, alij dolabram aeneam, PAVLVS.
 alij cultellum putant.

Secessiones, narrationes.
Securus libum est, quod secespita secabatur. FEST.
 . . . est, quod secespita secatur.
 . . . ae sole at necessariis sa

Seculsa sacra dicebantur, quae Graeci myste-
 ria appellant.

Secundiam quidam pro ignavia posuerūt. Ca- PAVL.
 to pro stultitia posuit compositum autem
 videtur ex se, quod est sine, & corde.
 . . . am quidam
 . . . M. Cato pro
 . . . VII. cum ait
 . . . mensam I
 . . . ne quid neg
 . . . retur compos
 . . . quod est sine

Secularis veruex, qui gregem agnorum praec- PAVL.
 cedens ducit.

Secutio, persecutio iuris.
Secutores, & qui secant dicuntur: & qui empra
 sua persequuntur.

Secunda res non a numero dicuntur, sed quia
 ut velimus, sequantur.

Secus, aliter, haud secus, non aliter.
Secus Valgius putat ex Graeco, quod est *σικκος* FESTVS.
 dictum ab absurde sciti, et. significat enim a-
 perire aliter exemplis omnium fere, qui
 eam vitem usurpant.

Sediculum, sedile. PAVL.
Sedum, alij *sadū*, appellat herba, quā Opillius FEST.
 Anchus se unū vocat ait, eaque in tegu-
 lis hinc, nec quomobrem id fiat, indicat

60 *Seges* dicitur ea pars agri, quae arata: & con-

sita est a serendo videlicet.

Segeſt, quae nunc appellatur oppidum in Sicilia est. quod videtur Aeneas condidisse praeposito ibi Egeſto, quoniam Egeſtam nominavit. Sed praeposita est ei S. littera, ne obsceno nomine appellaretur, ut factum est in *Malenonto*, quod Benevictum dictum est & in *Epidamno*, quod vsurparunt Dyrachium.

Segnitia

- . . . honestum. Terentius . . . 10
- . . . segnitiae, neque socor . . .

PAVLVS.

Segnitia dicitur, quod sine nitendo quid utile, aut honestum. Terentius: Enimvero Dauc nihil loci est segnitiae, neque socordiae.

FEST.

Seliquastra, genus sedillam.

Seliquastra sedilia antiqui generis appellatur D. littera in L. conuersa, ut etiam in sella factum est, & subfello, & folio, quae non minus a sedendo dicta sunt.

20

Sellae curulis locus . . .

- . . . ictori posteriusque . . .
- . . . xime sacellum Mer . . .
- . . . ciebant specta . . .

PAVL.

Semencinae feriae fuerunt institutae, quasi ex iis fruges grandescere possint.

Semis, semodius, semuncia ex Graeco trahuntur sicut & alia nonnulla, quae S. litteram pro aspiratione eorum habent, ut *septa* septem, *sestertilia*, sic ista ab eo, quod illi dicunt *sestertium*, declinata sunt.

30

FEST.

Semis, semodi.

- . . . tione ex Grae . . .
- . . . litteram pro . . .
- . . . habent, vt . . .
- . . . siluae, sic . . .
- . . . vt dicunt . . .

Sempronia horrea, qui locus dicitur, in eo fuerunt lege Gracchi, ad custodiam frumenti publici.

40

Senacula tria fuisse Romae, in quibus Senatus haberi solitus sit, memoriae prodidit Nicostratus in libro, qui inscribitur de Senatu habendo. vnum, ubi nunc est aedis Concordiae inter Capitolium & forum, in quo solebant magistratus D. T. cum semotibus deliberare. alterum ad portam Capenam. Tertium circa aedem Bellonae in quo exterarum nationum legatis, quos in urbem admittere volebant, senatus dabatur.

50

PAVL.

FEST.

Senaculum locus Senatorum.

Senatores a senectute dici satis constat, quos initio Romulus elegit centum, quorum consilio Rempublicam administraret. Itaque etiam patres appellati sunt, & nunc cum senatores adesse iubentur, quibusque in senatu sententiam dicere licet. quia ij qui post lustrum conditum ex iunioribus magistratum ceperunt, & in senatu sen-

60

tentiam dicunt, & non vocantur senatores ante, quam in senioribus suat cessi.

Senatus decretum a consulo Aelius Gallus sic distinguit, vt id dicat particulam quandam esse senatus consulti, vt cum prouincia alicui decernitur, quod tamen ipsum senatus consulti est.

Senus crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus vetustissimus fuit. quidam quod eo Vestales virgines ornentur, quatum castitatem viris suis sponoe . . . a ceteris.

Senium a senili acerbitate, & vitii dictum. posuit Caecilius in Hymnide: Sine suam senectutem ducat vtique ad senium sorbitio.

Senonas, Gallos, Verrius ait, existimari appellari, quia noui venerint ex transalpina regione . . . *Senos* postea Seno . . .

Senes, cum constet esse spinas, & Afranius in Abducta dixerit: quam senticosa verba per torquet turba, pro spinosis accipi debet.

Setinare, satagere, dictum a sentina, quia multam aquam nauis cum recipit, periclitatur. Caecilius in Aethione: cum Mercurio capit consilium, postquam sentinat satis.

PAVL.

Setinare, satagere, dictum a sentina nauis, quae quis vt aqua liberet, euacuate contendit. Itaque sentinare, subtiliter periculum vitare. Caecilius Capit consilium, postquam sentinat satis.

FEST.

Seplasia

- . . . uo plurimi vnguenta . . .
- . . . cuius meminit Cicero. Seplasiam . . .
- . . . audiebam te, vt primum alpe . . .
- . . . Consulere repudiauit . . .
- . . . septem stellae appel . . .
- . . . bus iunctis, quos trio . . .
- . . . appellant, quod tunc . . .
- . . . quasi tertiones . . .
- . . . quod id astrum Grae . . .
- . . . partem quandam . . .
- . . . Ennius, supera . . .
- . . . et physici cum sum . . .
- . . . conten . . . tem . . .
- . . . aiunt quod ita sunt . . .
- . . . ut ternae proxim . . .
- . . . trigona . . .

Septimontio, vt ait Antistius Labeo hisce montibus feriae. Palatio, cui sacrificium, quod fit, *Palatuar* dicitur. Vellae, cui item sacrificium. Faguali, Suburae, Cermallo, Oppio, Coelio monti, Cispio monti. Oppius autem appellatus est, vt ait Varro Rerum humanarum libro octauo, ab Opita Oppio Tusculano, qui cum praesidio Tusculanorum missus ad Romam tuendam, dum Tullus Hostilius Velos oppugnaret, confederat in carinis, & ibi castra habuerat, similiter Cispus a Laeao Cispio

Cispio Anagnino, qui eiusdem rei causa eam partem Elquiliarum, quae iacet ad vicum patricium versus, in qua regione est aedis Melitris, tui us est.

PAVL. *Sacrificium*, quod fiebat Romae in monte Palatino, Palatuar dicebatur.

Septimonium appellabant diem festum, quod in septem locis fiebatur sacrificium, Palatio, Velia, Fagutali, Subura, Cermalo, Coclo, Oppio, & Cispio.

- FESTVS. . . . . pellatur mense . . . . .
- . . . . . astis agonalia . . . . .
- . . . . . ntribus fiunt sa . . . . .
- . . . . . Fagutali, Subura . . . . .
- . . . . . Cispio . . . . .
- . . . . . chrum est, vt ait Gallus Ael . . . . .
- . . . . . mortuus sepultus est. quod ant . . . . .
- . . . . . labant his, que cippis aut alip . . . . .
- . . . . . tui causa designatus est intra . . . . .
- . . . . . pultura est facta . . . . .

Sequamque, seosum quamque. . . . . is dicitur, qui inter aliquos . . . . . inter eos conuenerit . . . . . quid vt ei reddat, qui id . . . . . stiterit. Cato in ea ora . . . . . de indigitibus. sinunt . . . . . vt bona rapiant, aut . . . . . sequestro dent & Pla . . . . . sic sequestro mihi data.

Serilla Verrius appellari putat nauigialitrica. ac Liburnica, quae lino, ac sparto condensantur, a conferendo, & contextendo dicta quia dicat Pacuuius in Niptris: nec vlla subcus cohibet compagem aluei: Sed sutalino, & sparteis serillibus. cum *serilla* appellatur, ficto vocabulo vsus sit pro funiculis, qui sparto conferuntur.

PAVL. *Serilla* nauigialitrica, quae lino, ac sparto condensantur, a conferendo, & contextendo dicta.

Serius Attius a sero comparuit. ait enim: Ne, si forte paulo, quam tu, veniam serius.

FESTVS. *Serius* a sero videtur dictum. Attius in Amphitryone: Ne, si forte paulo, quam tu, veniam serius.

Sero sapiunt Phryges, prouerbium est natum a Troianis, qui decimo denique anno velle coeperant Helenam, quaeque cum eant rapta, reddere Achuis.

PAVL. *Serpsit* antiqui pro serpsit vsi sunt. vnde *Serpulae* dictae, quas nunc serpentes dicimus, ex Graeco, quod illi *serpetra*, nos pro aspiratione eorum S littera posita; vt *serpsit*, *serpsit*, *serpsit*.

- FEST. . . . . antiqui pro serpsit . . . . .
- . . . . . ulae dictae, quas nunc ser . . . . .
- . . . . . ceo, quia illi *serpetra*, nos . . . . .
- . . . . . S. littera posita, vt . . . . .

Serpula serpsit, ait (idem) Messalla, serpentes inrepsit.

Serra praeliari dicitur, cum assidue acceditur, recediturque, neque vlllo consistitur tempore. Cato de re militari: siue forte opus sit cuneo, aut globo, aut forpice, aut turribus, aut serra, vt adoriare.

Serra praeliari dicitur, cum assidue acceditur, recediturque, neque vlllo tempore consistitur. PAVL.

10 *Sertorem* quidam putant dictum a prendendo, quia cum cuiuspiam afferat manum educendi eius gratia ex seruitute in libertate, vocetur *adsertor*, cu verisimilius sit dictum, qui sereret quid, ac potius adsertorem a serendo cepisse nomen, cum aliquem serat petendo in libertatem eandem, qua ipse sit, id est iungat: quia fruges cum seruatur, terrae iungit. quod totum Verrius *in. d. d. vos* introduxit.

20 *Seruilius* lacus appellabatur, eo, qui eum faciendum curauerat in principio vici iugati continentis basilicae Iuliae, in quo loco fuit effigies hydrae posita a M. Agrippa.

Seruilius lacus Romae a conditore vocatus.

Seruorum dies festus erat Idibus Augusti: quia eo die Rex Tullius filius ancillae (natus est.) PAVLVS.

Seruorum dies festus vulgo existimatur Idibus Augusti, quod eo die Ser. Tullius natus serua aedem Dianae dedicauerit in Auentino, cuius tutelae sint cerui, a quorum celeritate fugitiuos vocent *seruos*.

. . . . . in carmine app . . . . . elopia pro sedilibus di . . . . . dhuc in consuetu-

Sestertius dicitur quarta pars denarii, quod tempore is decussis valebat, id est dupondius.

40 *Sestertius* dicitur quarta pars denarii, quod tempore is decussis valebat, id est dupondius & semis. PAVL.

- Sestertij* no . . . . . FESTVS.
- . . . . . dupondij, & semissis . . . . .
- . . . . . tertius, sed auctos esse . . . . .
- . . . . . apud antiquos autem . . . . .
- . . . . . rant & valebant . . . . .
- . . . . . ri, bigati, quinqueffis . . . . .
- . . . . . est numerum aeris perduct . . . . .
- . . . . . minia minus seluendi . . . . .
- . . . . . tur P. R. . . . .

Sextmillium, & ducentorum hominum primus C. Marius conscripsit legionem, cum antea quattuor milliū fuisset, vnde etiam appellabatur quadrata. PAVL.

Sext suffragia appellantur in equitum centuriis quae sunt adiectae ei numero centuriarū quas Porsicus Tarquinus Rex constituit. FEST.

Sext Vestae sacerdotes constitutae sunt, vt populus pro sua quaque parte haberet ministram sacrorum, quia ciuitas Romana in-

sex est distributa partis. in primos, secundoque Titienfes, Rammes, Luceres.

Sexagenarios

. . . cuius causam Mani . . .
 . . . qui incoluerint . . .
 . . . hominem sexaginta . . .
 editi patri, quor . . .
 . . . q. facere eos de . . .
 . . . ulis, sed religio . . .
 . . . cirpeas hominum es. . .
 . . . modo mittere . . .
 . . . t. morante in Italia . . .
 . . . ius comitum habitauit . . .
 . . . am haberi, atque Arga . . .
 . . . auerit arui. quorum pro . . .
 . . . am redintegrari eo ge . . .
 . . . a legatum queadam Arga . . .
 . . . is Romae moratum esse his, vt . . .
 . . . t. institutum a sacerdotibus, vt . . .
 . . . scitpea ex omnibus, cumque publicae . . .
 . . . ntiuisset, per flumen, ac mare in patriam remitteretur. Sunt, qui dicant, post urbem a Gallis liberatam ob inopiam cibatus coeptos sexaginta annorum homines iaci in Tiberim; ex quo numero vnus filij pietate occultatus saepe profuerit patriae consilio sub persona filij. id vt sit cognitum, ei iuueni esse ignotum, & sexagenariis vita concessa. latebras autē eius quibus arguerit senem, id est cohiberit, & caelauerit, sanctitate dignas esse visas, indeoque, *Arcae* appellata. Sed exploratissimum illud est causae, quo tempore primum per pontem coeperunt comitiis suffragium ferre iuniores, conclamauerunt, vt de ponte deicerentur sexagenarij, qui iam nullo publico munere fungerentur, vt ipsi potius sibi, quam illi deligerent imperatorem. Cuius sententiae est etiam Sinius Capito. Vanam autem opinionem de ponte Tiberino, confirmauit Afranius in Repudiato.

Sexantarij asses in vsu esse coeperunt ex eo tempore, quod propter bellum Punicum secundum, quod cum Hannibale gestum est, decreuerunt patres, vt ex assibus, qui tū erant *librarij*, fierent sextantarij, per quos cum solui coeptum esset, & populus aere alieno liberaretur, & priuati, quibus debitum publice solui oportebat, non magno detrimento adficerentur: Septuennio quoque (anno) vltus est, vt priore numero, sed id non permansit in vsu, nec amplius processit in maiorem.

Sexus aliter significat sexu, natura, habituque ex Graeco, quam illi vocant *ξεν*. Afranius in Pruiigno sic agit: orbus virili sexu adopravit sibi Pacu. us in Aralantae: Triplicē virili sexu patum procreat.

PAYLVS. *Sexus* natura, vel habitus, ex Graeco *ξεν* vo. 60

catur.

Sibinam appellant Illyrici telum venabuli simile. Euius: Illyrici restant sicis, sibinisque fodentes.

Sibus, callidus, vel acutus.

Sic verlanu

FEST.

siue voluit eodem non

. . . pellant Dolonem

. . . cation maius

. . . Capito velut se

. . . lone iuterioris

. . . orte moroque cum ait

. . . L. Terentio Tusciui

. . . ium de saxo Tarpeio

. . . uenisset commissatum, quod

. . . et coactus

Sicilicoe hastarum spicula lata. Euius: Incedit *PAVL.* veles vulgo scilibus latis.

Sicilicum dictum, quod semunciam fecet.

Sicyonia genus calciamenti. Lucilius: Et pedibus laeua sicyonia demit honesta.

Sifus

FEST.

. . . is ipsis id quod Graece

. . . geriualicia sic est

. . . e populum. Ser. Sulpi.

. . . tani, paganiue si

. . . donec eam inter se

. . . s iudicatio esto

Signa, vt rerum, ita

. . . aut lapides, aut f

. . . adhuc aliqua, et

. . . pantur etiam, sed po

. . . simulacra ad essi

Signare significat modo scribere, modo anulo *PAVL.* signa imprimere, modo pecora signis notare.

. . . xi dicitur signis notare

FEST.

. . . sed antiqui eo pro scribere

. . . re, & consignare

. . . ere, & conleri

Silatum antiqui pro eo, quod nunc ientaculū *PAVL.* dicimus, appellabant, quia ieiuni vinum sili conditum ante meridiem oborbabant.

. . . pro eo quod nunc ientaculum *FEST.* dicimus . . . quia ieiuni vinum solicon. oborbabant.

Silere tacere significat ficto verbo ad S. littera *PAVL.* ra, quae nota silentij est.

Silere, tangere.

FEST.

. . . a S. littera, quae ini

. . . dici, vbi qui post mediam

. . . caudi causa ex lectulo s. o si

. . . et liberatus a lecto in olido

. . . letque ne quid eo tempore deiciat.

. . . le in lectum reposuit, hoc enim est.

. . . entium, omnis viti in auspiciis vacui

. . . tas. Veranius ait, non vti que ex lecto, sed ex cubiliue rursus se in lectum ponere necesse esse.

PAVL. *Silicernium* erat genus farciminis, quo fletu familia purgabatur. dictum autem silicernium, quia, cuius nomine ea res instituebatur, is iam silicem cernebat. Caecilium credidi silicernium eius me esse esurum.

FEST.

.	nebris quam	.
.	ocant, sed	.
.	errius existi	.
.	uod nos farci	.
.	lerum familia	.
.	omine ea res	10
.	siam silentium	.
.	olostare. Cre	.
.	me esse esurum	.

Siluij sunt appellati Albani Reges, a Lauinia filio, quem post excessum Aeneae grauida relicta timens periculum, & suae vitae, & eius, quem utero gerebat, in filiis lateas enixa est, qui restitutus in regnum est post mortem Ascanij praelatus Iulo fratris filio, cum inter eos de regno ambigeretur.

Silus appellatur naso sursum versus repando. unde galeae quoque a similitudine fileae dicebantur.

Simpludiarum funera sunt, quibus adhibentur D. T. ludi, corbitoreque quidam ea dixerunt esse, quibus neutrum genus, interest ludorū. dam indictua sunt, quibus adhibentur non huic modo, sed etiam desultores, quae sunt amplissima.

PAVL. *Simpludiarum* funera, quibus ludos adhibebāt. *Simplulum* vas paruum non dissimile cyatho, quo vinum in sacrificiis libabatur. unde & mulieres rebus diuinis deditae *simpulatricae* dicuntur.

Simulus, id est, odium, dicta ex cōtrario, quā minime sint simul. potest & a simulatione dicta existimari, quia simulare loquuntur ad inuicem.

FEST. *Sincinium*, cationem solitariam.

in proverbio dici solet sine vlla incommoda appendice; quod olim sacra non solum publica curiosissime administrabant, sed etiam priuata. reliquaque heres sic pecuniae etiam sacrorum erat; vt ea diligentissime administrare esset necessarium.

Sinistræ aues, sinistrumque est sinistrinum auspiciū, id est, quod sinat fieri. Varro libro quinto *Epistularum* quaestionum, ait; a deorum sede cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt partes mundi exorientes, ad dexteram occidentes: factum arbitror, vt sinistra meliora auspicia, quam dextra esse existimentur. idem fere sentiunt Sinius Capito, & Cincius.

Sinistrum in auspiciando significare ait Ateius Capito, laetum & prosperum auspiciū, at silentium dubij duntaxat vacat

60

vitio: igitur silentio surgere cum dicitur, significat non interpellari, quo minus rem gerat, ad sinistram hortari, quoque auspicia ad agendum quod animo quis proposuerit.

Siparium genus veli mimicum.

Si utuntur, dictum ait . . . **PAVL.**
mento quod vocetur . . . **FEST.**

Sireps dicitur, quasi similis res ipsa. habetur hoc in libris Catonis. **PAVL.**

ponitur pro eadem, vel proinde . . . **FEST.**
Cato in dissuadendo le
lista est, & praeterea rogas
ea si populus condemnaue
siet, quasi aduersus le

Sisipitem Iunonem, quam vulgo *Sesipitem* appellant, antiqui vsurpabant, cum ea vox ex Graeco videatur sumpta, quod est *αδελφ.*

Sistere sana cum in vrbe condenda dicitur, significat loca in oppido futurorū sanorum constituere, quod Antistius Labco ait, in commentario quintodecimo Iulii Pontificij, sana sistere esse lectisternia certis locis & diis habere.

Sistere sana cum dicerent, significabatur lectisternia certis in sano locis componere. **PAVL.**

Sobrinus est patris mei consobrini filius, & matris consobrinae filius.

Sobrinus est, vt ait Gallus Aelius, patris mei consobrini filius, & matris meae consobrinae filius, semina iisdem de causis appellat fratrem & fratrem patruelem, & consobrinum, & propius consobrino, & sobrina. iidem gradus in sobrina quoque sunt.

Sobrium vicum
er Aelius quod
locus, neque caut
aliquid in eo
vino solitum

Sobrium vicum Romae dictum putant, vel quod in eo taberna nulla fuerit; vel quod in eo Mercurio lacte, non vino supplicabatur. **PAVL.**

Sodales dicti, quod vna sederent, & essent: vel quod ex suo dapibus vester soliti sint: vel quod inter se inuicem suaderent, quod vtile esset.

Sodalis

tant, quod vna . . . **FESTVS.**
alij, quod ex suo
alij quod inter se
rent, quod vtile est
crebro congre vocan
vocabulo, quod est

Sodes, si audes, vti si pro in loco. Terentius sodes, quis heri Chry

Sodes, si audes; vti sis, pro si vis; & illico pro in loco. Terentius in Andria: Dic, sodes, quis heri Chrysidem habuit. **PAVL.**

- FEST.** *Solari* sine praepositione dixisse antiquos, testis est Pacuvius, cum ait: solarur, auxiliatur, hortaturque me.
- Solatium* genus morbi, maxime a rusticantibus dicitur, cuius meminit etiam Afran . . .
 . . . arquato Medo . . .
 . . . tigne . . .
- PAVLVS.** *Solatium* genus morbi.
- Solea*, vel ea dicitur, quae solo pedis subiicitur, vel genus piscis, vel materia robusta, super quam paries craticius extruitur. 10
- Solea*, ut ait Verrius, est non solum ea, quae solo pedis subiicitur, sed etiam pro materia robusta, super quam paries craticius extruitur.
- FESTVS.** *Solicitare* quidam dictum putant vel . . .
 . . . ex suo loco, ac sententia . . .
 . . . quin significet locum, quis . . .
 . . . quoque dicantur loca pa . . .
- PAVL.** *Solicitare* est solo citare, id est, ex suo loco movere. *solum* autem quin significet locum, quis dubitet? cum *exules* quoque dicantur loco patriae suae pulsi. 20
- FEST.** *Solida* sella ar . . .
 iubetur, cum mane sur . . .
 lauit quod antiqui expresse . . .
 riore parte excauat . . .
 ciebant sedes, quas s . . .
 in his nihil erat con . . .
 bant, inquit Verrius, quod . . .
 absurde, ut mihi videtur . . .
 sit totum ait dictum solidum. . . 30
- Solino* idem ait esse consulo.
- Solino* intelligitur consulo.
- Solipunga* genus bestiolae maleficae, quod acrius, concitatusque fit feruore solis. unde etiam nomen traxit.
- PAVL.** *Soli* . . .
 maleficae quae . . .
 fit feruores . . .
 traxit. . .
- FEST.** *Solitaurilia* hostiarum trium diuersi generis immolationem significant, tauri, arietis, verris, quod omnes hae solidi, integrique sunt corporis. contra Aci . . . veru ces maiiales, qui quia *solum*, Osce totum, & solidum significat. unde tela quaedam *solliferrea* vocantur tota ferrea, & homo bonarum artium *sollers*, & quae nulla parte laxata, cauaque sunt, *solida* nominantur. atque harum hostiarum omnium inuolati sunt tauri, quae pars scilicet caeditur in caltratione. sunt quidem qui putent, ex tribus hostiis praecipue nomen inclusum cum solido tauri, quod amplissima sit earum. quidam dixerunt omnium trium vocabula confusa suis, ouis, tauri adfcesisse id, quod vno modo appellarentur vniuersae. quod sit a sollo, & tauris earum hostiarum ductum (est) nomen antiquae con- 60
- uetudinis. per vnum L. enuntiarum non est mirum, quia nulla tunc geminabatur littera in scribendo. quam consuetudinem Ennius mutauisse fertur, utpote Graecus Graeco more vsus, quod illi aeque scribentes, ac legentes duplicabant muras Sem
- Solitaurilia* hostiarum trium diuersi generis immolationem significant tauri, arietis, verris, quod omnes hae solidi, integrique sunt corporis. *Solum* enim lingua Osceorum significat totum, & solidum. unde tela quaedam *solliferrea* vocantur, tota ferrea: & homo bonarum artium *sollers*: & quae nulla parte laxata, cauaque, solida nominantur.
- Solla* appellantur sedilia, in quibus non plures singulis possunt sedere, ideoque *solla* sternere dicuntur, qui *sollisternium* habent, & solaria vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur. quae, ut ait Verrius, omnia ducta sunt solo algei quoque laeadi gratia instituti, quo singuli descendunt: sola dicuntur, quae a sedendo potius dicta videntur, quam a sollo. 20
- Solla* sedilia, in quibus singuli tantum possunt sedere, ideoque solia sternere dicuntur, qui *sollisternium* habent. & solaria vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur. 20
- Solemnia* sacra dicuntur, quae certis temporibus fiunt. 30
- Solemnia* sacra dicuntur, quae certis temporibus, annisque fieri solent.
- Sollisimum* App. Palcher in Auguralis disciplinae libro primo ait esse tripudium, quod aui excidit ex eo, quod illa fert. saxumve solidum, aut arbos viuatradix auit, quae nec prae vitio, humani caedantur, ue, iacianturve, pellanturve.
- 40** *Sollo* Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Lucilius: suasa quoque omnino dirimit non sollo dupondi. id est non tota. Item Liuius *Sollicuria*, in omne re curiora, & *solliferreum*, genus teli totum ferreum. *sollers* etiam in omni re prudens; & *solemne*, quod omnibus annis praestari debet.
- Sollo* Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Liuius: *Solliferreum* genus teli, id est, totum ferreum. *Sollers* etiam in omni re prudens: & *solemne*, quod in omnibus annis praestari debet. 40
- Sollox*, lana crassa, vel pecus quod passim appellatur non rectum. Titinius in Barathro: ego ab lana soloci ad purpuram data. & Lucilius: Pascali pecore, & montano hircō, atque soloce.
- Solox*, lana crassa, & pecus quod passim appellatur non rectum. Titinius in Barathro: ego ab lana soloci ad purpuram data. & Lucilius: Pascali pecore, ac montano, hircō, atque 40

aque soloec.

Solum, terram. Ennius libro tertio: Tarquinio dedit imperium, simul & sola regni. & a Iulio: sed sola terrarum postquam permensa parumper.

PAVL. *Solum*, terram.
Sonus, sonanti.

FEST. . . niuo significat in car
 . . . augurali sonanti
 . . . uium tripu
 . . . Pulcher, quod IO
 . . . dit plus quadr.
 PAVLVS. *Sons*, nocens: In sons, innocens.
 FESTVS. . . nocens, vt ex
 . . . nocens.

Sonticum morbum in xij. significare ait Aelius Stilo certum cum iusta causa. quem nonnulli putant esse, qui nocent, quod fontes significet nocentes. Nacuius ait: sonticam esse oportet causam, quam obrem perdas mulierem.

PAVL. *Sonticum*, iustum. Nacuius: sonticam esse oportet causam, quam obrem perdas mulierem.

FEST. . . ausa dicitur a morbo
 . . . erendum agere
 . . . lato dere A. Atili
 . . . tisse, timidus ne
 . . . vbi causam sonticam

PAVL. *Soracū* est, quo ornamenta portantur scenicoꝝ.
 FEST. . . quo orname
 . . . corum Pla
 . . . rum icillum

Sororiare mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, vt *fraterculare* pueroꝝ. Plautus in *Trinolaria*
 . . . papillae pr
 . . . uolui dicere
 . . . opus est verb

PAVL. *Sororiare* mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt. 40

Sororium tigillum appellabatur locus sacer in honorem Iunonis, quem Horatius quidam statuerat causa sororis a se interfectae ob suam expiationem.

FEST. *Sororium* tigillum appellatur hac de causa ex conuentione Tullij Hostilij Regis & Metij Suffetij ducis Albanorum, Trigemini Horatij, & Curatij cum diu iuissent, vt victores sequeretur imperium, & Horatius vnoster exsuperasset, victorque domum reuenteretur, obuia soror cognita morte sospiti, sui fratris manu occisi, auersata est eius osculum, quo nomine Horatius interfecit eam. & quanquam a patre absolutus sceleris erat, accusatus tamen patricidij apud Duumuiros, damnatusque, prouocauit ad populum, cuius iudicio victor duo tigilla tertio superiecto, quae pater eius con-

stituerat, velut sub iugum missus subit, consecratisque ibi aris Iunoni Sororiae, & Iano Curatio, liberatis omni noxia sceleris est auguriis adprobantibus. ex quo sororium id tigillum est appellatum.

Sors & pairimonium significat. vnde *consortes* dicimus: & dei responsum: & quod cuique accidit in sortiando.

Sors et . . . cat, vnde con . . . FEST.
 & deis resp
 . . . accidit in so

Sorsutillus venter suillus condito farre expletus.

. . . labatur venter suillus co
 . . . Plautus venter suillus di
 . . . in illum ego me hodie
 . . . esa farre biberem

Sos, pro eos antiqui dicebant, vt Ennius libro primo: Constitit inde loci propter sos dea dearum. & libro tertio: Circum soq. sunt magnae gentes opulenta. Libro septimo: Dum censent terere minis, hortantur ve sos. Libro vndecimo: contendunt Graecos memorare solent. sos interdum pro suos ponebant, vt cum per datiuum casum, idem Ennius effert. Postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit.

Sos pro eos antiqui dicebant, vt Ennius: Constitit inde loci propter sos dea dearum. Sos interdum pro suos ponebant. per datiuum casum idem Ennius effert: Postquam lumina sis oculis, pro suis.

Sospes saluus. Ennius tamen *sospitem* pro seruatore posuit.

Sos . . . omnis ferre au . . . FEST.
 . . . Afranius in Ep
 . . . seruent tuis
 . . . maxime Teu
 . . . nunquam. En
 . . . parentem, & p
 . . . sospitem. Att
 . . . rite ad patr
 . . . set. Ennius. vid

Sospitare est bona spe afficere, aut bonam spem non fallere.

. . . ficare cum dix
 . . . liber ceterum . . . FEST.
 . . . ait esse bona spe
 . . . spem non falle

Spara minimi generis iacula a spargendo dicta. Lucilius. Tum spara, tum murices portantur tragula porro

. . . ba . . . paruissimi . . . FEST.
 . . . pargantur dicta
 . . . rum spara, tum mu
 . . . orro.

tiatorem, erratorem. Cato in M. Coelium, si se appellauisset: In coloniam me

hercules scribere nolim, si Triumvirum
sum, spatiatorem, atque fescuinum.

PAVLVS. *Spatiatorem* pro erratorem Cato posuit.

FEST. . . . . quam nos dicimus, *est* Q.

. . . . . ton quidem ideam, n .
. . . . . n. tur.

Spēctio in angularibus ponitur pro aspectione,
& nuntiatio. quia omne ius sacrorum habet,
auguribus *Spēctio* dumtaxat, quorum
consilio rem gereret magistratus, non ut
posset impedire nuntiando, quae cum vidissent
satis, *Spēctio* rem nuntiatione data est, ut ipsi
auspicio rem gererent, non ut alios impediret
nuntiando.

Spēctū sine praepositione Pacuuius in Dulore
ste vsus est, cum ait: amplius, rubicundo colore,
& *Spēctū* pro teruo ferox.

PAVL. *Spēctū* sine praepositione Pacuuius posuit.

FEST. *Specus* feminino genere pronuntiabant antiqui,
ut metus, & nepos tam Hercules, quam
masculino stirps, aut frons, ut Ennius. Tū
casu sub monte altae *Specus* intus patebat.
& Pacuuius in Chryse: Est ibi sub eo saxo
penitus strata harena ingens *Specus*.

Speres antiqui pluraliter dicebant, ut Ennius
libro secundo: Et semel effugit *Speres* intus
funditus nostras. & libro sexto decimo: Spero,
si *Speres* quaequam prodesse potis sunt.

Spētile vocatur infra umbilicum suis quod est
carnis, proprii cuiusdam habitus, exos, quae
etiam antiqui per se utebantur. Plautus e-
numeratis vilibus obsoniis in Carbonaria
sic meminit: Ego pernam, sumen, sueres,
Spētile, callum, glandia.

PAVL. *Spētile* caro quaedam proprii cuiusdam
habitus infra umbilicum suis.

FEST. *Spiciit* quoque sine praepositione dixerunt
antiqui. Plautus: flagitium est si nihil mitter-
tur, quae supercilio *Spiciit*. & *Spexit*. Ennius
libro sextodecimo quod ubi rex paulo *Spex-
xit* de contibus cellis.

Spiciunt antiquos di
. . . . . tione testis est Cato in ea, quam
. . . . . septem hominibus, ut solent
. . . . . iuios nisi qui sempiterni sunt, quos
. . . . . cant, ne *Spiciunt*, neque ratos .

Spicum masculinae antiqui dicebant, ut hunc
stirpem & hanc annem, versus est antiquus:
quasi messim per missim vnumquenque
Spicum collegit.

Spinther vocabatur
res antiquae ger
si sinistro, Plautus
reconcinariet

PAVL. *Spinther* armillae genus, quo mulieres utebā-
tur brachio summo sinistro.

Spyntyrnix, genus auis turpis figuratae Grae-
ce *σπυρντιξ* dicitur.

FEST. *Spyntyrnix* est auis genus turpis figuratae. oc-
cur. arrix artificum, perdita (*spintyrnix*). ca 60

Graece dicitur, ut ait Santra *σπυρντιξ*.

Spira dicitur, & basis columnae vnius tori, aut
duorum, & genus operis pistoriij; & funis
nauticus in orbem conuolutus; ab eadem
omnes similitudine. Pacuuius: Quid cessa-
tis socij eicere *Spiras* sparteas? Ennius qui-
dem hominum multitudinem ita appellat,
cum ait: *Spiras* legionibus nexuat.

Spirillum vocari ait Opillius Aurelius caprae
barbam.

Spirillum barba caprae appellatur.

Spondere putatur dictum, quod sponte sua, id
est voluntate promittatur.

Spondere Verrius putat dictum, quod sponte
sua, id est voluntate, promittatur. deinde
oblitus inferiore capite sponsum, & spon-
sam ex Graeco dictam ait, quod ij *σπονδης*
interpositis rebus diuinis faciant. *Spondere*
antea ponebatur pro dicere, vnde & respon-
dere adh
vsurpari coepit est
ne alterius.

Spondere ponebatur pro dicere, vnde & respon-
dere adhuc manet, sed postea vsurpari coe-
ptum est in promisso.

Sponsis bene, beneque volueris, in precatione
augurali Messala augur ait significare spon-
ponderis, volueris.

Spurcum vinum dicebant, cum aqua admix-
ta, aut igne tactum erat, mustum ve ante-
quam deferrescat.

Spurcum vinum est, quod sacris adhiberi non
licet, ut ait Labeo Antistius libro decimo
commentarij iuris pontificij, cui aqua ad-
mixta est, defrutum ve, aut igne tactum est,
mustum ve ante, quam deferrescat.

Squalidum incultum & sordidum, quod pro-
xime similitudinem habeat squame pis-
cium, sic appellatum
. . . . . cultum, & sord
. . . . . tum quod proxime
. . . . . scium accedit, it
. . . . . diti paludum squ
. . . . . in Telepho. Quam ve
. . . . . stola

Squarrosos
similitudine ait dic
gat ob assiduam inlu
num, ac rupicum squar
rostra.

Squarrosi ab eadem squamarum similitudine
dicti, quorum cutis exsurgit ob assiduam
illuuiem. Lucilius: Varronem ac rupicum
squarrosa incoadita rostra.

Stagnum quidam dici putant, quod in eo aqua
perpetuo est alij, quod is locus a Graecis
σταντιξ dicitur, quia bene continet aquam.

Stalagmum genus inaurum videretur signifi-
care Caecilius in Karine, cum ait: ium ex
aureius *Stalagmum* Domi habeo.

Stalagmum,

IVL. *Stalagmium* genus inaurium. Caecilius: Ex aurecius stalagmium Domi habeo.

FEST. *Stata* sacrificia sunt, quae certis diebus fieri debent. Cato in ea, quam scribit de L. Veturio, de sacrificio comisso, cum ei equum ademir, quod tu, quod in te fuit, sacra stata sollempnia, capite sancta deseruisti.

PAVL. *Stata* dicebantur sacrificia, quae certis diebus fiebant, Cato: Sacta, stata, sollempnia, sancta deseruisti.

FESTVS. *Statae* Matris simulacrum in foro colebatur. **IO**
Statae Matris simulacrum in foro colebatur, postquam id collustrauit, ne lapides igne corrumperentur, qui plurimis ibi fiebat nocturno tempore, magna pars populi in suos quique vicos retulerunt eius deae cultum.

Statua est ludij eius, qui quondam fulmine ictus in circo sepultus est in Ianiculo, cuius ossa postea ea prodigijs, oraculumque responsis tenarus decreto intra urbem relata in Volcanali, quod est supra comitium, obruta sunt, superque ea columna cum ipsius effigie posita est.

Statuliber est, qui testamento certa conditione proposita iubetur esse liber, & si per heredem est, quo minus statuliber praestare possit, quod praestare debet: nihilominus liber esse videtur.

PAVL. *Status* dies vocatur, qui iudicij causa est constitutus cum *peragrino*. eius enim generis **30**
peragrino ab antiquis *hostes* appellabantur, quod erant pari iure cum populo Romano, atque *hostre* ponebatur pro aequare. Plautus in *Curculione*. Si status conditus cum hoste intercedit dies, tamen est eundum, quo imperant ingratiss.

PAVL. *Status* dies vocatur, iudicij causa constitutus **FEST.**

Stellam significare ait Ateius Capito lactum, & prosperum, auctoritatem secutus P. Seruiliij auguris, quae ex lamella aerea adsimilis stellae locis inauguratis infigatur. **40**

Stellati
 . . . eo, qui in Campania est, sed eo, qui
 . . . pena ex Tusci profecti su
 . . . campum appellauerunt.

Stellionem g
 Verrius dic
 stiller cibo p
 bi a stellarum
 uarium est **50**

Stercus ex aede Vestae xvii. kalendas Iulias defertur in angiportum medium fere cliui Capitolini, qui locus clauditur *portae percorariae*, tantae sanctitatis maiores nostri esse iudicauerunt.

PAVL. *Stevilam*, sterilem. **FEST.**

Stie
 . . . bant quam g
 . . . que non cip

lasi, aut s memorab in Adelph feri Anti tum sic vnde vng est.

Stipatores ait dictos a *stipe*. quam mercedis nomine accipiant custodes cuiusque corporis. vnde & *stipam* qua amphorae cum extruuntur, firmari solent, etiam *stipites*, qui ob eandem causam destituuntur.

PAVL. *Stipatores*, id est custodes cuiusque corporis, dicti sunt a *stipe*, quam accipiebant mercedis nomine.

Stipatores corporis custodes, quos antiqui latrones vocabant: stipati enim ferro circumstant corpora regum.
 . . . atores appel
 . . . ustodes, quos
 . . . bant, id est mer
 . . . m ferroue
 . . . t regum cor

Stipem esse nummum signatum, testimonio est (& id quod datur stipendium militi, & cum spondetur pecunia, quod stipulari dicitur.
 . . . cuniam signat
 . . . ideo stipular
 . . . terrogat
 . . . aes

Stipes fustis terrae defixus.
 . . . defixus. A fra
 . . . otro honeste
 . . . ite hostium
 . . . pro fidem qui
 . . . am siluam &
 . . . stili in mela
 . . . tus vt reuolso
 . . . qui iactu vali
 . . . parmam, nisi si
 . . . uoluit pro
 . . . in Bacchi sec
 . . . egum aut al
 . . . us Ennius
 . . . ites abiegno
 . . . e stipitem
 . . . mit dum, qua
 . . . rripit.

Sti
 re antiqu
 mina met
 quae nunci
 re Livijs tr
 rundam Rom.
 conditam Romam
 uis Ostrymon
 Graio *stipe* ex
 Nomine Pyrrh
 a *stipe* supremo

ita menſas extruit, Tantas ſtruces concinat patinarias. & Lanius quo Caſtalia, per ſtruces ſaxas lapſu accidit.

PAVL. *Struces* dicebãr omnium rerũ iñſtructiones. *Struppi* vocabantur in puluinariibus faſciculis de verbenis facti, qui pro deorum capitibus ponebantur.

FESTVS. *Struppi* vocantur in puluinariibus . . . rum capitibus ponuntur, . . . bem calo Antiftius . . . giftratum publicum . . .

Strutheum in mimis præcipue vocant obſecnam partem virilem, a ſalacitate videlicet paſſeis, qui Græce *εευδης* dicitur.

PAVL. *Stulticrum* feriae appellabantur Quirinalia, quod eo die ſacrificabant ij, qui ſolenni die, aut non potuerunt rem diuinam facere, aut ignorauerunt.

FEST. *Stult* . . . tur Quirina . . . Qui primum . . . ſacrificãnt ij . . . non potuer . . . re, aut ign . . . fornacalia . . . commiſſum . . . more, at . . . quibus p . . .

Stuppam linum impolitum appellant Graeci Dorij.

Stuprum pro turpitudine antiquos dixiſſe apparet in Nelei carmine: foede, ſtupreque caſtigor cotidie. & in Appi ſententiis: qui animi . . . compotem eſſe, nequid fraudis, ſtuprique ſerocia pariat. Næuius: Seleque ij perire mauolunt ibidem, quam cum ſtupro redire ad ſuos popularis: item, ſin illos deſerant fortiſſimos viros, magnũ ſtuprum popule fieri pergetis.

PAVL. *Stuprum* pro turpitudine antiqui dixerunt. unde eſt in carmine: Foede, ſtupreque caſtigor cotidie.

FEST. *Stura* flumen in agro Laurenti eſt. *Stura* flumen in agro Laurenti eſt, quod quidam Aſtiram vocant ac ſubietſque Thermi.

Suadecid, idem ait eſſe, ſic te.

Suaſum, coles appellatur, qui ſit ex ſtillicidio fumoſo in veſtimento albo. Plautus: quia tibi ſuaſo inſeciſti propudioſa pallulam. Quidam autem legunt in ſuaſo, nec deſunt, qui dicant omnem colorem, qui ſiat inſiſciendo, ſuaſum vocari, quod quaſi perſuadetur in alium ex albo tranſire.

Sub corona venire dicuntur, quia captiui coronati ſolebant venire, vt ait Cato in eo, qui eſt de re militari: vt populus ſuus ſua opera potius ob rem bene geſtam coronatus ſupplicatum eat, quam remale p . . .

ronatus veneat. Id autem ſignũ eſt nihil præſtari a populo. quod etiam Plautus ſignificat in Hortulo. præco ibi addit cum corona, cuique liceat, veneat.

Sub ingum mitti dicuntur hoſtes victi, ereptis omnibus armis, reliſque, cum haſtis deſixis duabus in terra, tertiaque ad ſummum earum deligata, ipſi eam iubentur ſubeuntes tranſire.

10 *Sub ingum* mitti dicuntur hoſtes, cum duabus haſtis in terra deſixis, tertiaque ſuperligata, inermes ſub eas coguntur tranſire. PAVL.

Sub vineam iacere dicitur milites, cum aſtantibus. centurionibus, iacere coguntur ſudes, tur milites ionibus ia . . . FEST.

Sub vitem haſtas iacere dicitur veles, cum eas ſub manu ſurſum mittit. Lucilius: vt veles bonus ſub vitem, qui ſubmiſit haſtas. Veles autem velitis facit. PAULVS FEST.

Sub vitem ha . . . manu t Lucilius. vt . . . m qui ſubit has . . .

Sub vitem praeliari dicuntur milites, cum ſub vinea militari pugnant. Lucilius: Neque prodire in altum, praeliari procul ſub vitæ.

30 . . . ri dicuntur . . . militari pug . . . q prodire . . . ul ſub vite. . . PAVLVS

Sub vos placo, in precibus fere cum dicitur, ſignificat id, quod ſupplicio vt in legibus: Tranſque dato, edendoque plorato.

Sub vos placo, ſupplicio. FEST.

Subactum modo ſignificat mollitus; modo victus, modo copulſus. vt cum dicimus, pecus ſub arbore ſubaſctum. modo coactus.

. . . molliti . . . vt cum dicim . . . ſubaſctum . . . PAVL.

Subditus dicitur iudex, qui loco mortui datur iis, qui eum habuerant iudicem in aliqua re, vel lite. FEST.

Subdit . . . tui in demortuis iu . . . datur his, qui cum hab . . . xar in eandem rem. . .

Subices Ennius in Achille pro ſubiectis poſuit, cum dixit. Næques per ego deum ſubiices humidas. Vnde xritur imber ſonitus aërio ſpiritu.

Subices Ennius pro ſubiectis poſuit. PAVL. FEST.

Subici ar . . . quod ſit, ait Cincius . . . conſulti exemplo, ar . . . coplandi gratia aries int . . . lus admittit poene p . . .

Subigere arietem in eodem libro Antistius esse ait dare arietem, qui pro se agatur, cadatur.

in dicebant infir

Plautus in Persa: Ad paupertatem si immigrant infamiae, Grauior paupertas fit, *fides sublestior*. id est infirmitior. Idem, in Nertuolaria, *vinum* ait *sublestissimum*, quia infirmos faciat, vel corpore, vel animo.

PAVL. *Sublesta*, infirma, & tenuia. Plautus: Grauior paupertas fit, *fides sublestior*. id est, infirmitior. Idem ait *vinum sublestissimum*, quia infirmos faciat, vel corpore vel animo.

FEST. *Sublicium* po
appellatum a
cabulo Volsc
in latitudinem
licet Formian
librorum qu
sublimes vocan
aqua liquens
in qua opinio
& meminit
qui ait in belli
quam liquidum
annem, & alij tab
men retinet
Sallustius libro qu
ne intumendi p
sublicibus cauata
sent

Sublimauit dixit, id est, in altum extulit, Origium libro secundo: In maximum decus, atque in excelssimam claritudinem sublimauit. id autem dicitur a limine superiore, quia supra nos est.

Sublimen est in altitudinem elatum. vt Ennius in Thyeste: Aspice hoc sublime candens, quem vocant omnes Iouem. Vergilius in Georgicis libro primo: Hic vertex nobis semper sublimis.

PAVL. *Sublimen* est in altitudinē elatum. id autē dicitur a limine superiore, quia supra nos est.

FEST. *Subducare* arbores est ramos earum supputare, & veluti sputus lucem mittere; *conluacare* autem succis arboribus locum implete luce.

Suboles ab olescendo, id est, crescendo, vt *adolescentes* quoque & *adultae*, & *indoles* dicitur. Lucretius libro quibros: Siue virum suboles, siue est muliebris origo. Vergilius: Cara dum suboles, magnum Iouis incrementum.

Subrumari dicuntur haedi, cum ad mamma & admouentur: quia ea (his vocabantur; vel quia rumine trahunt lacte sugentes.

PAVL. *Subrumari* dicuntur haedi, cum ad mammam admouentur: quia ea rumis vocatur; vel quia rumine trahunt lac sugentes.

Subscudes appellantur tabellae, quibus tabulae inter se configuntur, quia quo immittuntur succiditur. Pacunius: Nec vlla subscus cohibet compagem.

ellantur cunetae ta
tabulae inter se con
a quo eae immittantur

uius in Niptris: Nec vlla subscus cohibet compagem aluci. Plautus in Astraba: Terebratus multum fit, & subscudes ad ditate.

bsidium dice
lites subside
1 entiq; aciei
genus militum
emeruerant
amen retine
quae erat ter

m, vt Plautus
gite nunc subf
e triario si
fidiari ante eos
rant aut in alio
nti

Subsilles dicebantur quaedam lamellae sacrificiis necessariae.

li ipsij les uo
s, quae ad rem
ur maxime
rum

30 *Subsolanae*

appellantur
rei solum conferunt
ui infimum
in terram super
lum inum
sinnititur.

Substillum

it tempus ante
paene vuidum dum
m non persicum, quod
aut non dum desister.

Substillum tempus ante pluuiam iam paene vuidum, & post pluuiam non persicum, quod iam stillaret, aut non dum desister.

Subucula genus libi dicitur, ex halica, & olao, & melle, & genus vestimenti.

Subuculam Aelius Stilo, & Cloatius iisdem fere verbis demonstrant vocari, quod diis detur ex halica, & oleo, & melle. Nam de tunicae genere notum est omnibus.

Subuerbustam, veribus vstam significat Plautus cum ait: Vlcerosam, compeditam, subuerbustam, fordidam.

Subuerbustam, veribus vstam significat.

Subulo Tusce tibicen dicitur.

Subulo Tusce tibicen dicitur. Itaque Ennius: Subulo quondam marinas propter adstabat plagas.

60 *Suburam* Verrius alio libro a pago Succusano di-

FEST.

PAVL.

FEST.

PAVL.

FEST.

PAVL.

FEST.

no dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritate, qui aiunt ita appellatam & regionem urbis, & tribum a stativo praesidio, quod solitum sit succurrere Esquilis infestantibus eam partem urbis Gabinis. indicioque esse, quod adhuc ea tribus per C litteram non B scribatur.

PAVLVS. *Subura* regio Romae a pago Succufano vocabulum traxit, quod ei vicinum fuit.

FEST. *Suburanam*
• Succufanam
• nt ex nomine
• umam illam quoque
• cufanam dictam
• iratum esse
• pagi succufa
• xercentur.

Succenturire est explendae centuriae gratia supplere, subiicere. Plautus in Saturione: Succenturia centum, require, qui te delectet domi. & Caecilius in Triumpho: nunc meae militiae astutia opus est succenturia.

PAVLVS. *Succenturire* est explendae centuriae gratiae supplere. Caecilius: Nunc meae militiae astutia opus est succenturia.

Succerda stercus suillum. Titinius: Quid habes nisi vnam aream sine clauae: eo condid succerdas.

FEST. • est stercus su.
• us Simus
• utd habes, nisi
• ui, eo condid
• e succerda
• homo opicer
• nem, quem sol
• it.

PAVLVS. *Succidanea hostia* dicebatur, quae secundo loco caedebatur. sic appellata est a succedendo.

FEST. • ppellatur, quae
• ur, quod quasi
• quidam a sub
• dendo dictam.

PAVLVS. *Succingulum*, balteum
FEST. • ingulum ap
• lteu. Plautus
• un. Herculis
• r, quam abstu

PAVLVS. *Succrotilla*, vox tenuis, & alta Titinius: Feme
FEST. • nea fabula succrotilla vocula.

• tenuis diceba
• Tritinius in
• fabulare succer
• nius in Epistul
• tilla voce serio
• scribendis muli
• gracilibus in Syr
• talis cum fodellis cr
• de quae non pedibus

• tula est machinae
• materiae & foratae
• quam vt uber serose
stant.

• stellas ruitque
• ahyadas Grae
• stimantes a subus
• uenti dixerint.

Sudicnulum genus flagelli dictum, quod vapulantes, sudantes facit. PAVLVS

Sudum, sicum, quasi sendum, id est sine vdo.

Securus, sine cura:
• significare sub
• um omnium fere
• us sicum significet
• est sine vdo, vt fe

Sufes digistratus, vt oscor
• Calidius in Oration
• lium. Nonne vobis l
• et fumus profequi
• videtur. Senatus cens

Sufetis:
Sufes Consul lingua Poenorum, Calidius: Senatus inquit, censuit referentibus susfetis. PAVLVS

Suffibulum vestimentum album praetextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales virgines sacrificantes habebant, idque fibula comprehendebatur.

Suffibulum est vestimentum al.
• drangulum oblongum, quod in ca
• est ales cum sacrificant, semper
• quae fibula comprehenditur.

Suffimenta sunt, quae molito mulso spar
• re, quae vuae calcatae

Suffimenta dicebant, quae faciebant ex faba, mulioque mellito, mulso sparso. ea diis eo tempore dabantur: quo vuae calcatae praetulo premebantur. PAVLVS

Suffiscus folliculus testium arietinorum, quod utebantur pro marsupio, affici similitudine dictus. FESTVS

Suffiscus dicebantur folliculus testium arietinorum. qui celebris u.
• pio forsitan d
• fisci similitu

Suffragas maiores hi, qui vulgo in usu iuncta suffrag fieri vellet notabat candidatorum hominum. Rerum humanarum. Varro in lib. vii.

Suffuerat, sub eodem tecto fuerat: *Sugillatum* dicitur ex Graeco, quod ea pars, quae est sub collo, vocatur ab eis dicitur. PAVLVS, FESTVS

• dici existimant
• quod ea pars, quae
• vocatur ab iis dicitur.

Suillum gens inuisum Veneti prodiderunt poetae, ob interfectum ab apro Adonium, quem diligebat dea. quidam autem, quod immundissimi sint sues ex omni maniuero pecore, & ardentissimae libidinis. ita, vt opprobrium mulieribus inde tractum sit, cum subire, & subire dicuntur.

Sulci appellantur, qua ararum ducitur, vel rationis faciendae causa, vel urbis condendae, vel fossura rectis lateribus, vbi arbores ferantur. fulmea quoque, qua eius vestigium, similiter appellatur. quod vocabulum quidam ex Graeco fictum, quia illi dicunt *δολος*.

PAVLVS. *Sulcus* dicitur a Graeco, qui ab illis *δολος* appellatur.

Sulcis, pro si vultis. Plautus: Sequimini me hac sulcis. & Cato: Audite, sulcis, milites.

FEST. *Sulcis*, si vultis. Plautus in Friuolaria: Sequimini me hac, sulcis, legiones omnes laetinae. & in Rudente. Curatae haec, sulcis, magna diligentia. M. Cato pro L. Caesetio. audite, sulcis, milites. si quis vestrum in bello super fuerit, si quis non inuenerit pecuniam, egebit.

Sulcis, si vultis significat compositio vocabulo, ita vt alia sunt, fodes, sis si vis, vlicet in loco, scis licet scias licet, equidem ego quidem. Ennius: pandite sulci genas, & corde relinquitte somnum.

PAVLVS. *Sulcis*, si vultis. Ennius: Pandite sulci genas: & corde relinquitte somnum.

Sum pro eum vsus est Ennius.

FEST. *Sum* pro cum vsus est Ennius libro primo: At tu non vt sum summam seruire decet rem. & libro secundo: At sese sum quae dederat in luminis oras.

Summanalia liba farinacea in modum rotae facta.

Summiffiore aliis aedem Honoris, & Virtutis C. Marius fecit, ne si forte officeret auspiciis publicis, augures eam demoliri cogent.

FEST. *Summiffi*, murmuratores. Naeuius: Odi, inquit, tum miffos, proinde aperte dice, quid fit. Terentius miffare pro tacere poluit, cum ait: Sile, caela, occulta, tege, tace miffa.

PAVL. . . si dicebantur . . .
 . . . Naeuius: Odi, inquit . . .
 . . . inde aperte dice, . . .
 . . . rimes. Ennius in sexto . . .
 . . . ntus in occulto. miffa . . .
 . . . in Andromacha di . . .
 . . . m est. nam miffare si . . .
 . . . s in Agnorizomene: Quod potes fi . . .
 . . . le, caela, occulta, tege, tace, miffa, mane.

Supie (suo) ipsius: vt incopte, meo ipsius: tuo-
 pre, tuo ipsius.

Supa 60

difficit . . . . .
in . . . . .
iniicit farinolam.

Supat, iacit, vnde diffipat, difficit: & obfipat, PAVL.
 obiicit: & insipat, hoc est iniicit.

Supelletilis recto casu, & senis ratione dice- FEST.
 bantur, quae nunc contraria videntur esse
 finitioni proportionis, quia omnia voca-
 bula x littera, finita, per declinationes obli-
 quorum casuum syllabam accipiunt. Haec
 autem duo descierunt ab ea, vt alia com-
 plura, quae non ideo infirmare debent prae-
 ceptum.

Supercila in Iunonis tutela esse putabatur, quod PAVL.
 iis protegantur oculi, per quos luce frui-
 mur, quam tribuere putabant Iunonem.
 vnde & *Lucina* dicta est.

. . . Iunonis tu . . . FEST.
 . . . tur muliere . . .
 . . . tur oculi, per q . . .
 . . . quam tribuat . . .
 . . . Lucina quoque . . .

Supercilium dicitur, quod supra cilium sit, id
 est integumentum oculi superius.

Superefcit significat supererit. Ennius: dū qui-
 dem vnus homo Romae toga superescit. &
 Attius in Chryfippo: Qui hinc superescit,
 Spartam, atque Amyclas trado. Sed per
 se super significat quidem supra, vt cum
 dicimus super illum sedit, verum ponitur
 etiam pro De, Graeca consuetudine vt illi
 dicunt, *caep*. Plautus in Milite gloriofo:
 Mea opera super hac vicina, quam ego nūc
 concilio tibi. in Phasmate: Ehe
 tandem percipio, super rebus nostris loqui
 re. Pacuuius in Medo: Qua super re interfe-
 ctum esse Hippotem dixisti? Cato con-
 tra Annium: Nemo antea fecit super tali re
 cum hoc magistratu vtrique rem. Afranius
 in Virgine: Aliis de rebus in qua coepisti
 super re.

Superefcit, supererit. Ennius: Dum quidem v- PAVL.
 nus homo Romae superescit.

Supersifines antiquitus appellati sunt testes.

Supersifines testes praefentes significat. cuius FEST.
 rei testimoniū est, quod superstitibus prae-
 sentibus, ij, inter quos cōtrouersia est, vin-
 dicias sumere iubentur. Plautus in Ar-
 temone: Nunc mihi licet quiduis loqui, ne-
 mo hic adest superstes. Volgari quidem
 consuetudine ponit.

. . . superque sint . . .
 . . . liberi parentib . . .
 . . . quamobrem . . .
 . . . do quanquam o . . .
 . . . velim . . .

Supernacnaeum . . . . .
 cludit Verrius ab u . . .
 . . . antum inodo . . .
 . . . fit fami . . .

uacaneum.

PAVL. *Supervacaneum, supervacuum.*
Supervacanea dicebatur ab auribus auis, quae ex summo cacumine vocem emittit. dicta ita, quia super omnia vagatur, aut canit.

FEST. *Su*
catur ab au-
mo cacumin-
quasi in altis
uagatur a

Supparus

uestimen-
ubucula ap-
n Fullonia
omne quod
parum Puni-
cat Neui de-
o. & in Nautis
estem confec-
nunc supparos
na iam crucem
detur puella
ius ait. Puella
dura sum

PAVL. *Supparus* vestimentum puellarum lineum, quod & subucula (id est camisia) dicitur. Afranius: Puella non sum, supparo si induta sum.

Suppernati dicuntur, quibus femina sunt succisa in modum suillarum pernarum. Ennius: His pernas succidit iniqua superbia Poeni.

FEST. *pernati* dicu-
na sunt succisa
rum pernatu-
is pernas suc-
Poeni. & Catu
fossa ligari ia
curi

PAVL. *Supplicia* veteres quaedam sacrificia a supplicando vocabant.

FEST. *Supplic*
res portent
uerbena falic
alia supplicia
bonis sumi. fia
is necaretur
Sermoniae re-
ce bidente
na salutis
nati patrim
id fieret sa-
solitum vt
candi causa
rum vt id vo-
ro semperela-
plo docet supol
nunc fere suppl

tur
cium a supp-
guit, quod
hae deorum
matur supp-
id est dep-
caedi

Suppreum modo significat summum, modo extremum, modo maximum.

Supp

10 summum vt
supreme bel-
potens. Plautus
mum habuisti se-
tuis. alias extre-
in legibus XII. Solis
ma tempestas esto
crimine neeste tuo
ab illo sepeliri die
& quasi supremo l-
tempora voltu. Cato d-
20 lentis nunquam cuiq.

premam aduoca-
maximo cum duas
s supremam mul-

Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus ex Graeco, videlicet pro adspiratione ponentes litteram, vt cum iidem *bras* dicunt, & nos siluas. item *is*, sex & *ius*, septem. eius vocabuli meminit etiam Lucilius. Si vero das, quod rogat, & si suggeri suppus.

Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus.

Surregit, & *sortus* pro surrexit, & quasi possit fieri surrectus frequenter posuit Lilius
& sortus an.
& eius part-
bus L: Lilius
est

40 *Surremit*, sumpsit. inque manu surremit ha-
stam

manum su-
Surremsit, sustulerit.
Surremsit
pue. fustule
cum dixit
est, quod cum
nio nobilissi-
atque ob eam
issimus semper
nstituit, cum
imus sumere
ipso dignior
t. quod si mon-
tem nonum
Socratem quae-
rat in librum
inscriperat. Scy

gratia id appel
Surum dicebant, ex quo
 . . . est Plu
 . . . on est tibi
 . . . um item nam qui
 . . . cus furculis
 . . . m. rum poli
 . . . aur asulae
 . . . rus surum
 . . . repossent.

PAVL. *Surum* dicebant, ex quo per diminutionem
 fit *furculus*. Euius: Vnus surus surum fer-
 ret, tamen defendere possent.

FESTVS. *Sus Mineruam*, in proverbio est, vbi quis id
 docet alterum, cuius ipse infcius est. quam
 rem in medio, quod aiunt, positam, Varro
 & Euhemerus inepris mythis inuolucere
 maluerunt, quam simpliciter referre.

PAVL. *Suspectus* a suspicor venit & a suspicio.

FEST. *Sus*
 . . . significationis
 . . . et suspicio parti
 . . . e. non mirum si
 . . . o dari potest.

PAVL. *Susque*, deque, significat plus minusve.
 FEST. . . ens est pro plus minusve.
 . . . uod antiquis vsque dice

PAVL. *Sutela* dolosae astutiae, a similitudine succi-
 tium dictae.
 FEST. . . stutiae a simili
 . . . dictae

Su
 . . . tiq; in proverbium
 . . . causa Gallico ru
 . . . dam edictum est legiones Su-
 . . . trij, vt praesto essent cum cibo suo, quod v-
 . . . surpari coeptum est in iis, qui suis rebus, o-
 . . . pibusque officij id praestarent, quibus de-
 . . . berent. Plautus: Sed facito dum, merula per
 . . . versus, quod cantat cotas eum suo cuique
 . . . facito ventant, quae eant Surtium.

PAVL. *Sycophantas* appellatos hac de causa dicunt.
 Atticos quosdam inuices solitos aiunt in
 hortos ir. mperie, fiscoque deligere: quam
 ob causam lege est constitutum, vt qui id
 fecisset, capite truncaretur: quam poenam
 qui persequerentur ob paruula detrimen-
 ta, *sycophantas* appella. os.

FEST. . . idem ex hac causa
 . . . Atticos quondam
 . . . s aiunt in hortos
 . . . irrumperet, si osque.
 . . . b causam lege factam, qui id fecis-
 . . . set, capite esset ei, quam poenam qui perse-
 . . . querentur ob paruola detrimenta, *sycophan-
 . . . tans* appellatos.

T

Tabellis pro chartis utebantur antiqui,
 quibus vltro, citrove, siue priuatum

siue publice opus erat, certiores absentes
 faciebant. vnde adhuc *tabellarij* dicuntur. &
 tabellae missae ab imperatoribus.

Tabem eam, quae faceret tabescere apud anti-
 quos vsurpatum. Sallustius quoque fre-
 quenter, vt in Catilina, cum ait: vbi tabes
 plerosque ciuium animos inuaserat. & in
 libro quarto historiarum, qui quidem mos,
 vt tabes in urbem coniectus. & Coruinus
 pro Liburnia: propter hanc tabem, atque
 perniciosam domus totius.

Tabernacula dicuntur a similitudine taberna-
 rum, quae ipsae, quod ex tabulis olim fie-
 bant, dictae sunt, non, vt quidam putant,
 quod tabulis claudantur.

Tablinum proxime atrij locus dicitur; quod
 antiqui magistratus in suo imperio tabu-
 lis.

Tablinum proxime atrium locus dicitur, quod
 antiqui magistratus, in suo imperio tabu-
 las rationum ibi habebant publicarum ra-
 tionum causa factum locum.

Tablinum, locus proximus atrio, a tabulis ap- PAVL.
 pellatus.

Taciturnus, qui facile tacet, tacitus, argutus e-
 tiam, qui potest aliquando tacere.

Taedulum, fastidiosum, siue quod est omni-
 bus taedio.

Taedulum antiqui interdum pro fastidioso;
 interdum, quod omnibus taedio esset, po-
 nere soliti sunt.

Taenias Graecae vocae sic interpretatur Ver- FESTVS.
 rinius, vt dicat ornamentum esse laeuum cap-
 itus honorari, vt sic apud Caecilium in An-
 drogyno: sepulchrum plenum taeniarum,
 ita vt solet, & alias: Dum taeniam, qui vul-
 nus vincit, petit. Euius in Alexandro:
 volans de caelo, cum corona, & taeniis. At-
 tius in Neoptolemo: Decorare est satius,
 quam urbem taeniis.

Taeopcon appellatur Graeci genus scribendi PAVL.
 deorsum versus, vt nunc dextrorsum scribi-
 mus.

Taeopcon soliti sunt appellare, Graeci genus FEST.
 scribendi deorsum versus, vt nunc dextror-
 sum scribimus.

Tagax surunculus a tangendo dictus, cuius PAVL.
 vocabuli Lucilius meminit: Et mutonis
 manum perferbere posse tagacem.

Tagas nomine Genij filius, nepos Iouis, puer FEST.
 dicitur disciplinam auspicij dedisse duo-
 decim populis Etruriae.

Tagit Vacuius in Teucro: Vt ego, si quis-
 quam me tagit & tagam. Idem in Hamio-
 na: Aut non cernam, nisi tagam, sine dubio
 antiqua consuetudine vsurpauit, nam nunc
 ea sine praepositionibus non dicuntur, vt
 contigit, aturgit.

Tagit simpliciter dicitur, quod atigit, conti- PAVLVS.
 git fa-

git facit compositum.

Talassionem in nuptiis Varro ait siguum esse lanificij. *Talassionem* enim vocabant quasillum, qui alio modo appellatur calathus, vas vtiq; lanificiis aptum.

FEST. . sionem in nuptiis Varro ait .
 . fici *Talassionem*, id est quasillum .
 . litum appellari *Talassionem*. at .
 . historiarum scriptor *Talassium* .
 . uirum rapta virgine vnicae pu . I O
 . dinis, quod ei id coniugium fuerit se .
 . omnis gratia nunc redintegrari

Talentorum non vnum genus. *Atticum* est sex millium denarium. *Rhodium*, & *Cistophorum* quatuor millium quingentorum denarium. *Alexandrinum*, duodecim milliū denariū. *Neapolitanum*, sex denariū *Syracusanum* trium denariū. *Rheginum* victoriati.

Taliam Cornificius posuit, vnde & *Talassus*. 20

Taliam alij folliculum cepe.

PAVL. *Talia*, folliculum cepe.
 FEST. *Talionis* mentionem fieri in x i i. ait Verrius, hoc modo, si membrum rasperit, ni cum eo pacit, talio esto. neque id, quid significet, indicat. puto quia notum est. permittit enim lex pacem vindictam.

PAVL. *Talipedare* antiqui dicebant pro vacillare pedibus lassitudine, quasi trahat pedes, vt talis videatur insistere, aut identidē tollere pedes. 30
Talipedare est vacillare pedibus, & quasi talis insistere.

Talus praenomen erat Sabinorum.

FEST. *Talus* in Sabinorum nominibus praenominis loco videt, et fuisse.

Tam significationem habet, cū ponimus praeposituam quandā, cui subiungimus quam: vt cum dicimus, tam egregium opus tam paruo pretio venisse, id est, sic. ita vt apud Graecos quoque *ἴσως ἀγροῦ*, item ex contrario ei dicimus, quam bonus Homerus, tam malus Cherylus poeta est. At antiqui tam etiam pro tamen vsi sunt. vt Nonius. Qui, si taceat, dum videat, tam etiam sciat, quid scriptum sit. Ennius: illae meae tam potis pacis poriri. Titinius: Bene cum facimus, tam male subimus, vt quidam perhibent viri. Item: Quanquam estis nihili, tam effeator simul vocis consului.

Tam significationem habet praepositiuam, cui 50
 subiungimus quam. vt tam malus Cherylus, quam bonus Homerus. tam etiam pro tamen vsi sunt.

PAVL. *Tam modo* antiqui dicebant pro modo.
 FEST. *Tam modo* antiqui ponebant pro modo. vt Attius: Tam modo, inquit, Praenestinus.

Tam perit, quam extrema faba, in proverbio est, quod ea plerunq; aut proteritur, aut decerpitur n praetercuntibus.

Tama dicitur, cum labore viae sanguis in cru- 60

ra descendit; & tumorem facit. Lucilius: Inguenne existat, papulae, tama, neboa noxii.

Tama in carmine positum est pro tam. PAVL.
Taminia vna siluestris dicta, quod tam mira FESTVS
 sit, quam minium.

Taminia vna siluestris generis videtur Ver- PAVL.
 rio dicta, quae tam mira sit, quam minium.

I O *Tamme*, eousque vt Aelius Stilo, & Opilius Aurilius interpretantur. itaque Afranius: Tamne arcula tua plena est araneorum?

Tamme, eousque. Afranius: Tamne arcula tua PAVL.
 plena est araneorum?

Tandem cum significet aliquando, interdum tamen, ex superuacuo ponitur, vt apud Terentium in Phormione, cum ait: Itane tandem vxorem duxit Antipho iniussu meo? non enim hic tempus vllum significat. at Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait, tandem aliquando.

Tappete ex Graeco sum- FESTVS
 tac. Ennius cum ait. T
 lius in Demetrio. Le
 veterem dic tapper

Tapulla dicta est lex quaedam de conuiujs. PAVLVS.

Tapullam legem coniuualem ficto nomine conscripsit iocoso carmine Valerius Valentinus. cuius meminit Lucilius hoc modo: Tapullam ridet legem contere opimi.

Tarmes genus vermiculi carnem exedens. PAVLVS.

Tarpeiae etiam effigiem ita appellari purant FEST.
 quidam in aede Iouis Metellina. eius videlicet in memoriam virginis, quae pasta a Sabinis hostibus, quae in sinistris manibus haberent, vt sibi darent, intromiserit eos cum Rege Tatius, qui postea in pace facienda cauerit a Romulo, vt ea Sabinis semper pateret.

40 *Tarquias scelas*, quas rex Tarquinius Superbus fecerit, abominandi eius nominis gratia ita appellatas esse ait vulgo existimari Verrius.

Tartarino cum dixit Ennius, horrendo, & terribili Verrius vult accipi a Tartaro, qui locus apud inferos.

Tartarino, horrendo & terribili, PAVLVS

Tatium occium ait Lauinij, ab amicis eorum FEST.
 legatorum quos interfecerant Tatiani latrones, sed sepultum in Auentino lauro. quod ad significationem verborum non magis pertinet, quam multa alia praeterita deinceps, quae referantur.

Tauras, vaccas steriles dici existimabant hac PAVL.
 de causa, quod non magis, quam tauri, pariant.

. uras vaccas steriles ap . FEST.
 . quae non magis rapiant .
 . similis sit ex Graeco dic .
 . tas appellant.

PAVL. *Tauri*, verbenaeque in commentario sacrorum significat ficta farinaeae.
Taurij appellabantur Iudi in honorem deorum inferorum facti. Instituti autem videntur hac de causa: Regnante Superbo Tarquinio cum magna incidisset pestilentia in mulieres grauidas, quae fuerat facta ex carne deo vendita populo taurorum, ob hoc diis inferis instituti Iudi, & Taurij vocati sunt.

FEST. *Tau* stituti diis inferis ex I.
 Tarquinio regnante cum
 pestilentia in mulieres
 fetu si facti sunt ex carne.
 taurorum immolatorum. ob
 appellari sunt, & fiunt
 intra muros euocentur di
 ludos Verro ait vocari, quod.
 lus pendens a doctore iner
 solitus sit impelli, atque vsque
 docere, quoad consisteret
 de talorum constaret pedu
Taurium aes dicitur quod in ludos tauricos consumitur.

Taurorum specie simulacra fluminum, id est, cum cornibus, quod sunt atrocita, vt tauri.

Taxat verbum ponitur in iis, quae finiuntur quoad tangi liceat, in litibus quoque arbitrove cum proferbitur, quoad eius sit statuendi. *Taxatio* dicitur, quae fit certae summae. a tangendo autem dici, etiam scaenici testimonio sunt, qui *taxatores* dicuntur, quod alter alterum maledictis tangit.

PAVL. *Taxat* & *taxatio* a verbo tango dicuntur. vnde & *taxatores* a scaenicis dicuntur, qui ad alterutrum maledictis tangunt.

Tegillum cucullinnculum ex scirpo factum.

Plautus: Tegillum mihi arer, id si vis, dabo.
 FEST. *Tela* proprie dici videntur ea, quae miscilia sunt: ex Graeco videlicet eorum nomine, quia illi *ἑλάνθη* missa dicunt, quae nos eminus sicut arina ea, quae ab humeris dependencia retinentur manibus, quandoquidem non minus in nobis eam partem corporis armum vocari existimandum est.

PAVL. *Temerare*, violare sacra, & contaminare dictum videlicet a temeritate.

Temetum, vinum. vnde *temulentus*, & *temulentia*.

FEST. *Temetum*, vinum. Plautus in *Aulularia*. Qui quia temeti nihil allatum. Pomponius in *Decima*: Non multi temeti, sed plurimi. Nonius in duobus doctis: Sequimini praeminare, seque te temeri timor. Idem in *Funere*: Agite, exite, temulentiamque tollite. & in *Surdo*: Filias habeo temulentas. sed eas video incedere. Afranius in *Cō-*
 sobrinis: Pol magis istius temulentiae futilis. 60

Tempesta, tempestiua. *Tempestatem* pro tempore. frequenter dixerunt antiqui.

Templum significat, & aedificium deo sacrum, & tignum, quod in aedificio tranuersum ponitur.

Tenite, credebantur esse sortium deae, dictae quod tenendi habent potestatem.

Tensa vehiculum argenteum, quo exuuias deorum ludis Circensibus in circum ad puluinar vehebantur.

Tensam ait vocari Sannius Capito vehiculum quo exuuias deorum ludicris Circensibus in circum ad puluinar vehuntur. fuit & ex ebore, vt apud Trinium in *Barbato*, & ex argento.

Tentipellium, genus calciamenti ferratum, quo pelles extenduntur.

Tentipellium Artorius putat esse calciamentum ferratum, quo pelles extenduntur. idem Afranius dixisse in *Promo*. Pro manibus credo habere ego illos tentipellium. Titinium ait Verrius existimare, id medicamentum esse, quo rugae extenduntur, cum dicat. Tentipellium Inducis, rugae in ore extenduntur cum ille *ἔνωμα* dixerit.

Tenus significat finem: vt cum dicimus, haec tenus.

Terentum locus in campo Martio dictus, quod eo loco ara Ditis patris in terra occultaretur.

in campo Martio loc
 dicendum fuisse, quod Te
 saecularis Ditis patris
 tur ab equis quadrigari
 tilitas acquireret mo
 nac, quod quam aniliter relat
 vis manifestum est.

Teres, rotundus in longitudine.

Teres in longitudine rotundarum. quales aseres natura ministrat.

Teretinaibus, qui a flumine Tere de dicti existimantur, & syllaba eius tertia mutata, & pro Tere de Teram scribi debuisset.

Termentum pro eo, quod nunc dicitur detrimentum, vtitur Plautus in *Bacchidibus*.

Termentum apud Plautum detrimentum. *Termetus* ramus direptus ex arbore, nec foliis repletus, nec nimis glaber.

Termino sacrificabant, quod in eius tutela fines agrorum esse putabant, denique Numa

Pomilius stavit eum, qui terminum exarrasset, & ipsum, & boues sacros esse.

Terminus, quo loco colebatur, super eum foramea parabat in tecto, quod nefas esse putarent terminum intra tectum consistere.

Termonem Ennius terminum dixit.

Termone Ennius Graeca consuetudine dixit: quem

quem nos nunc terminum, hoc modo. Ingenti vadit cursu, qua redditus termino est. & idem: Hortatore bono prius, quam iam finibus termino est.

Terjum diem pro sereno dictum ab antiquis; nec se habere rei auctorem ait.

PAVLVS. *Terjum* diem, serenum.

FEST. *Tertium*, quantum differre ait a tertio, quarto, quinto: quod, quid factum sit, significat.

PAVLVS. *Tesca* loca augurio designata. Cicero aspera ait esse, & difficilia.

- loca augurio desig
- no finis in terra auguri op
- us loca consecrata ad
- sit, sed sancta loca vndiq
- nt Pontificis libri, in quibus
- que sedemque tescumque
- dedicauerit, vbi eos ac
- s; propitiosque. Hostius belli
- pergentis alter aetherias, atque
- uiolabis sempla antiqua
- vere aspera, difficilia aditu
- ca aspera saxa tesca tuor
- octera. Quis tu es mortalis
- a, & tesca te adportas loca

PAVL. *Testiculari* est iumentis maribus feminas, vel mares feminis admouere, licet alij dicant *testilari*.

Tetini pro tenui.

FEST. *Thalae* nomen dictum, alij ab aetatis flore aiunt, alij quod carmina semper floreat.

PAVL. *Themis* deam putabant esse, quae praeciperet hominibus id petere, quod fas esset, eamque id esse existimabant, quod & fas est.

Thiasitas, sodalitas.

Thomices Graeco nomine appellantur canabi impolito, & sparto leuiter tortae restes, ex quibus funes fiunt puluilli quoque quos in collo habent, ne a restibus laedantur, *thomices* vocantur.

- nomine appellantur
- et sparto leuiter tortae
- sunt. Lucilius. Vidimus
- abina, Opilius Aure
- puluillum, quem in
- aedat tonicem vo

PAVLVS. *Thraeces* gladiatores a similitudine palmularum Thraciarum.

Throcum genus fellae habetur apud Plautum.

Thymbraeus Apollo a monte Tymbraco dictus, qui est in agro Troiano.

FEST. *Thymbraeum* Apollinem Vergilius a monte Thymbraco appellauit, qui est in agro Troiano.

PAVL. *Tiberu* fluiuius dictus a Tiberino Rege Albanorum, quod in eo cecidisset vel Tiberis a Tiberi Rege Tuscorum.

Tibicines in aedificiis dici existimantur a si-

militudine tibiis canentium, qui vt canentes sustineant, ita illi aedificia.

Tifata illiceta, Romae autem Tifata curia. Tifata etiam locus iuxta Capuam.

Tigillum sororium.

Tignum non solum in aedificiis, quo vtuntur, appellatur, sed etiam in vineis, vt est in xij. *tignum iunctum aedibus, vineaeque, & concapu, ne soluito.*

Tinia, vasa vinaria.

Tippula bestiolae genus sex pedes habentis, sed tantae leuitatis, vt super aquam currens non desidat. Plautus: Neque tippulae leuius pondus est, quam fides lenonia.

Titiensis tribus a praenomine Tati Regis appellata videtur. Titia quoque curia ab eodem Rege est dicta.

Titinnire, & titinnabunt Naeuius dixit pro sonitu tintinnabuli.

20 *Titinnire* est apud Naeuium hoc modo: Tantum vbi molle crepitum faciebant, titinnabant compedes. & apud Afranium: Ostiarij impedimenta titinnire audio.

Titiuillitium nullius significationis est, vt apud Graecos βήτιον & τινδαλιός. Plautus: non ego istud verbum empitem titiuillitio.

Tituli milites appellantur, quasi tutuli, quod patriam tuerentur, vnde & Titi praenomen ortum est.

Todi genus auium paruarum. Plautus: Cum extortis talis, cum todillis crusculis.

Todi sunt quarum meminit Plautus in Syris talis, cum todillis crus.

Togatarum

- minum fastigi, quae
- quod togis praetextis rem
- tabernariarum, quia
- cellentibus etiam humiles
- lagari serui denique et
- ernis honeste prodeant

Tolerare, patienter ferre. Attius in Neoptolemo: Aut quisquam potis est tolerare acridinam. Ennius libro secundo: Ferio secedere, quam dictis his toleraret.

Toles, tumor in faucibus, quae per deminutionem *consillae* dicuntur.

Tollenno est genus machinae, quo trahitur aqua, alteram partem praegravante pondere, dictus a tollendo.

Tongere nosse est: nam Praenestini *tongittonem* dicunt notionem. Ennius: Alij rhetorica tongent.

- lo ait noscere esse
- tionem dicant pro no
- tius dominari. Ennius
- tongent & vincere
- videtur significare.

60 *Tonsam* Ennius significat remum, quod qua-

FESTVS

PAVL

FESTVS

PAVL

FESTVS

PAVL

FESTVS

si tondeatur ferro, cum ait libro septimo: Postea recumbite, vestraque pectora pellite tonsis. item: Pone perunt, exin referunt ad pectora tonsas. & in Afoto: Alius in mari vult magno tenere tonsam.

PAVL.

Tonsa, remus; quod quasi tondeatur ferro. Ennius: Pone perunt, exin referunt ad pectora tonsas.

Tonilla palus delatus in acumen, & cuspile praeferratus, qui navis religandae causa in littore figitur. Attius: Tacete, & tonillas littore in laeda edite.

FEST.

esse Verrius palum dolatum
cuspile praeferratum, vt existi
m cum figi in littore navis re
causa, Pacuuius in medio: Acces
cam. & tonillam pegi laeto in littore
in Phinidis: Tacete, & tonillas litto-
laeda edite.

Topper significat ait Artorius cito, fortasse, celeriter, temere, cito, sic in Nelei carmine: Topper fortunae commutantur hominibus citius, sic C. Naevius: Capeffer flammam Volcani topper. sic in eodem, Namque nulum peius macerat humanum, quam de mare saeuum viret cui sunt magnae topper confingent importunae vnde, fortasse, sic Coelius libro septimo: ita vt sese quisque vobis studeat aemulari in statu fortunae reipublicae, eadem regeſta, topper nihilo minore negotio acto, gratia minor esset. fortasse, sic Attius in Io. Topper, vt fit, patris runc eicit iras. (Ennius vero sic.) topper fortasse valet in Ennij & Pacuuij scriptis apud Ennium est; Topper, quam nemo melius scit. Pacuuius: Topper tecum sit potestas faxit si mecum velit. At in antiquissimis scriptis celeriter, ac mature, in Odyſſia veteri: Topper facit homines vtrius fuerint. Topper citi ad aedis venimus Circae, simul duona eorum portant, ad navis millia, alia in iisdem inueniuntur.

PAVL.

Topper, cito: vt illud Nelei: Topper fortunae commutantur hominibus.

Torrrens est participium, & nomen est.

FEST.

Torrrens participialiter pro exurens ponitur, vt est apud Pacuuium in Antiopa. flammeo vapore torrrens terrae fetum exusserit. significat etiam fluiuium subitis imbribus concitatum, qui alioqui siccitatis exarscit, quauis aquam ipsam, quae fluit, flumen recte dici ait Aelius Gallus libro secundo, quae ad ius pertinent. Ceterum vulgi consuetudine vtrunque iam dici flumen, & perrennem fluiuium, & torrentem.

Torrere a torreo deductum, proprie significat siccare, atque arefacere, sed vsurpatum est iam pro eo, quod sit igne vtere. Plautus: (in) vna eadem opera in furnum calidum condito, Atque ibi torreto.

Torrere a torreo deductum proprie significat siccare, atque arefacere. sed vsurpatum est etiam pro eo quod sit ignescere.

PAVL.

Toruitas a ferocia taurorum, quasi tauri acerbitas est vocata.

Toruitas a ferocia taurorum dicta est. Pacuuius in Armorum iudicio: feroci, ingenio toruus, praegradi gradu. & cum recordor eius ferocem & toruam confidentiam.

FEST.

Torum vt significet torridum, aridum, per vnum quidem R antiqua consuetudine scribitur. Sed quasi per duo R scribatur, pronuntiarı oportet. nam antiqui nec mutas, nec semiuocales literas geminabant, vt fit in Ennio, Arrio, Annio.

Torum, torridum, aridum.

PAVL.

Toxicum dicitur ceruar.

FEST.

quidam perunguere sagitta
Caecilium in Gamo vt hom
toxico tranſegerit. Afra
vrorium istud toxicum mitt

Trabica navis, quod sit trabibus confixa. Pacuuius: labitur trabica in alueos.

PAVL.

Trabs proprie dicitur duo ligna compacta.

Trachali appellatur muricum ac purpureae superiores partes. vnde Ariminenſes maritimi homines cognomen traxerunt Trachali.

Tragula genus teli, dicta, quod scuto infixatrahatur.

Tragus, genus conchae mali saporis.

Transtra, & tabulae nauium dicuntur, & tigna, quae pro pariete in parietem porrigitur.

Trepidit, vertit. vnde trepido, & trepidatio: quia turbatione mens vertitur.

FEST.

Tributorum conlationem cum sit alia in capite, alia ex censu, dicitur etiam quoddam temerarium, vt post urbem a Gallis captam conlatum est, quia proximis quindecim annis census alius non erat. Item bello Punico secundo M. Valerio Laeuino, M. Claudio Marcello coss. cum & senatus, & populus in aerarium, quod habuit, detulit.

Tributum dictum, quia ex priuato in publicum tribuitur.

PAVL.

Trientem tertium pondo coronam auream disse Ioui donum scripsit T. Quintus Dictator, cum per nouem dies totidem vrbes, & decimam Praeneste cepisset. id significare ait Cincius Myſtagogicon libro secundo, duas libras pondo & trientem. qua consuetudine hodieque vtrium, cum lignum bes alterum dicimus, id est pedem, & bessem latitudinis habens, & sesterterium, id est duos asses, & semissem tertium. item si tres asses sunt, & quartus quadrans.

FEST.

Trifax telum longitudinis trium cubitorum, quod catapultam mittitur. Ennius: aut permaceret paries percussus trifaci.

PAVL.

Trifascium

TRIT. *Trisculum* fulgur fu
 . . . . . a id aut incendit a
 . . . . . rebrat.

PAVL. *Tritonia* Minerua a ripa Tritonis fluminis
 dicta, quod ibi primitus sit visa.

Triumphales coronae sunt, quae imperatori
 victor: aureae praeferuntur, quae temporibus
 antiquis propter paupertatem lauteae
 fuerunt.

Troia, & Regio Priami, & lusus puerorum e-
 10 questus dicitur, & locus in agro Laurente,
 quo primum in Italia Aeneas cum suis
 constitit.

Tromentina tribus a campo Tromento dicta.

Trossuli equites dicti, quod oppidum Tusco-
 rum Trossulum sine opera peditem cepe-
 rint.

Troo avis onocrotalus. Caccilius irridens ma-
 gnitudinem nisi: Pro di immortales, vnde
 prorepsit troo: 20

Tryga antiqui vinum appellabant. vnde *trygo-*
zus adhuc dicitur.

FEST. *Tubicines* etiam ij appellantur, qui sacerdotes
 viri speciosi publice sacra faciunt tubarum
 lustrandarum gratia.

PAVL. *Tubilivria* dies appellabant, in quibus agna
 FEST. tubas lustrabant.
 . . . . . quibus diebus adscriptum in
 . . . . . rio futorio agna tubae
 . . . . . is tubos appellant, quod genus 30
 . . . . . Arcadia Pallanteo trans

Tuditantes, tudentes
 . . . . . entes significare ait Cinnius
 . . . . . nius libro secundo. Haec inter se totum
 . . . . . ntes, & Lucretius item lib. ij. nec
 . . . . . rem cessam extrinsecus vllam

PAVL. *Tuditantes* significat negotiorum tudentes, id
 est agentes. Lucretius. Nec tuditante rem
 cessant extrinsecus vllam.

Tudius mallei a tundendo dicti. inde & cui-
 dam cognomen Tuditano fuit, quod caput
 malleo simile habuerit.
 . . . . . alleos appellant antiqui a tunden-
 . . . . . is, alij curibus tudites. inde Ateius
 . . . . . is, existimat Tuditano cognomen
 . . . . . caput malleoli simile habuerit.

Tuor, video: tueor, defendo.
 . . . . . video, tueor, defendo.
 . . . . . sed iam promiscue vtuntur 50
 . . . . . or prouideo, & contuoco.

Turia tecto appellantur
 . . . . . sordida. Afranius in V
 . . . . . tugurium est tarpe
 . . . . . bolimaeo Habirab
 . . . . . perculo, quo nomin
 . . . . . tione XII. ait etia
 . . . . . cari.

Tullianum quod dicitur, pars quaedam carce-

ris, Ser. Tullium Regem aedificasse aiunt.
 . . . . . lij dixerunt esse filanos, alij ri-
 . . . . . uos, alij vehementes proiectiones sanguinis-
 . . . . . arcuatum fluentis, quales sunt Tiburi in A-
 . . . . . niene. Ennius in Aiace. Ajax, missis sangui-
 . . . . . ne tepido tullij effantes volant.

Tumu
 . . . . . milites dicuntur lecti ob subitum ti
 . . . . . de etiam tumultum dici ait Verrius, qui
 . . . . . is ornatur, quam ab Italicis: & Gallicis h
 . . . . . Italiae, itaque nullum
 . . . . . quam. Gallicum, aut domesti

. . . . . Aelius sic definit tumultus es.
 . . . . . nae editus secundum mare fluctibus u
 . . . . . uatas. vnde similiter & manu fac
 . . . . . turalis proprie dici potest.

Turbellas dixisse antiquos, quas nunc turbas **PAVL.**
 appellamus, testis est Mautus in Pseudolo: **FEST.**
 . . . . . quales. quantas solem turbellas dare.

Turbellas apud Plautum turbas significat.

Turram equitum dictam esse ait Curuius,
 quasi terimam: quod terdeni equites ex tri-
 bus tribubus Titiensium, Ramnium, Luce-
 rum, siebant itaque primi singularum decu-
 riarum decuriones dicti, qui ex eo in singu-
 lis turmis sunt etiam nunc terni.

Turrhenos Etruscos appellari solitos ait Ver-
 rius, a Turrheno duce Lydorum, a cuius
 gentis praecipua crudelitate etiam tyran-
 nos dictos.

Tusci a Tusco rege filio Herculis sunt dicti, **PAVL.**
 vel a sacrificando stud. os. ex Graeco *θυσιας*
 velut Tusculum dictum, quod ad tum dif-
 ficilem habet, id est *θυσιας*.
 . . . . . quidam dictos aiunt a Tusco . . . . . **FEST.**
 . . . . . lis filio. alij quod vicini studiosi ita
 . . . . . ex Graeco velut *θυσιας* Tu
 . . . . . ab eadem causa facti. uiciorum; u
 . . . . . ficilem habeat, id est *θυσιας*.

Tuscum vicum co
 . . . . . tores dictum aiunt a
 . . . . . descendente ab obs
 . . . . . Romae loquoque his dano
 . . . . . entes fratres Coeles. & Vibenn
 . . . . . Tarquinium Romam secum ma
 . . . . . rint. M. Varro quod ex Coe
 . . . . . fiat.

Tuscus vicus Romae est dictus, quod ibi ha-
 . . . . . bitauerunt Tusci, qui recedente ab obsi-
 . . . . . dione Posti a remanserunt.

Tutulium dicebant Flaminiarum capitis or-
 namentum vitra purpurea innexa crinibus,
 & in altitudinem extractum. Ennius: Fictor-
 res; Argeos, & rutulatos.

Tutulium vocari aiunt Flaminiarum capitis **FEST.**
 ornamentum, quod fiat vitra purpurea in-
 nexa crinib. & extractum in altitudinem
 quidam pileum lanarum forma e tati fi-

guratum, quo Flamines, ac Pontifices utantur, eodem nomine vocari. Ennius: Libaque, fectores, Argaeos.

Tium frequenter dicitur maxime. Varro in Europa: Tium sub sede fuissent.

Tyria maria in proverbium deductum est: quod Tyro mundi Poeni adeo potentes maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatione esset periculosa. Afranius in Epistula: Hunc serrium autem maria Tyria conciet.

• x curiata fertur, quo Hanni
• Romae cum esset, nec ex praefidi
• Q Fabius maximus Verru
• arcellus Cos. facere in
• uit Aelius in XII. sig

V

V *Acerram* dicunt stipitem, ad quem equos soleant religare. alij dicunt maledictum hoc nomine significare magnae acerbitatis, ut sit vecors, & vesanus.

Vacerram Verrius, & alij complures vocari dicunt stipitem, ad quem equos solebant religare. Ateius vero Philologus maledictum hoc nomine significari magnae acerbitatis, ut sit vecors, & vesanus teste Livio, qui dicat: vecorde, & malefica recordia.

Vadem, sponforem significat datum in re capitali.

Vagorem pro vagitu Ennius posuit.

Vagorem pro vagitu Ennius libro sextodecimo: Qui clamor oppugnantis vagore volanti. Lucretius libro secundo. Et superantur, item miscetur funere vagor.

Vagulario in lege XII. tabularum significat quaestionem cum coniugio. Cui testimonium desueris, u. tertius diebus ob portum obvagularum ito.

Valges Opilius Aufelius, alijque complures aiunt dici, qui diuersas furas habeant. Plautus in Milite glorioso, qui talos vitiosos habeat. Maiorem partem videas valgis talis, & in (Sitelitergo.) Sic ea mihi insignitos pueros pariat postea, Aut varum, aut valgum, aut compernem, aut paerū, aut brochum (filium.) e contrario vari dicuntur incurua crura habentes.

Valges Aurelius intelligi voluit, qui diuersas furas habent: sicut e contrario vari dicuntur incurua crura habentes.

Vallescit, perierit, a vallo militari, quod sit circa castra, quod qui eo eiciuntur, pro perditis habentur.

Valuoli, folliculi fabae.

Valuoli folliculi fabae appellati sunt, quasi

valliuoli, quia vallo facti excutiantur.

Vapula Papiria, in proverbio antiquis fuit, de quo Sinius Capito sic refert, tum dici solitum esse, cum vellent minantibus significare se eos negligere, & non curare, fretos iure libertatis. Plautus in Feneratrice: Heus tu in barbaria quod dixisse dicitur liberta suae patronae, ideo dico, liberta salue, vapula Papiria. In barbaria est in Italia. Aelius hoc loco *vapula* positum esse ait pro dolo. Varro pro peri, teste Terentio in Phormione. Non tu

& Plauto in Curculione: Reddin, an non mulierem prius, quam te huic meae machaerae obiticio magistia? vapula ergo te vehementer iubeo ne me territes.

Vastum pro magnum, ponitur tamen & pro festinani. Atrius: Iam hanc urbem ferro vastam faciet Peleus. Pacuuius: Quales, scabres, quod inculta vastitudine: vnde vastitas, & vastitudo.

Vastum pro magnum, ponitur tamen & pro festinani. Atrius: Hanc urbem ferro vastam faciet. vnde vastitas, & vastitudo.

Vaticanus collis appellatus est, quod eo potitus sit populus Romanus varum responso expulsis Etruscis.

Ve visticis, in proverbium venisse existimatur, cum Roma capta a Senonibus Gallis aurum ex conventionem, & pacto adpendere, ut recederent, quod iniquis ponderibus exigi a barbaris quereant Ap. Claudio, Brennus Rex Gallorum ad pondera adiecit gladium, & dixit, *Ve visticis*, quem postea persecutus Furius Camillus cum infideli circumuentum consideret, & quereatur contra foedus fieri, eadem voce remunerasse dicitur.

Ve vobis dicebatur ab antiquis, & ve nobis.

Vecors est turbati ac mali cordis.

Vetricularia vita dicitur eorum, qui vectibus parietes alienos perfodiunt furandi gratia. Cato: vetriculariam vitam viuere, repente largiter habere, repente nihil.

Vestigal, aes dicitur, quod ob tributum, & stipendium, & equestre, & ordinarium populo deberur.

Ve grande significari alij aiunt male grande, ut vecors, vesanus, malicordis, maleque sanus, alij paruum, siue minutum, ut cum dicimus, ve grande frumentum & Plautus in Cistellaria: qui nisi iteres nimium is ve grandigrade.

Ve grande significat male grande. ut vecors, vesanus, malicordis, male sanus, alij paruum, siue minutum intelligunt, ut ve grande frumentum.

Vegere, portare vel trahere.

Veia apud Oscos dicebatur plaustrum. vnde veiatij,

veitij stipites in plastro, & vectura veitura.

Vel, conligatio quidem est disunctiua, scilicet earum rerum, quae natura disuncta sunt, in quibus aut coniunctione rectius vitimur, vt, Aut dies, aut nox. sed earum, quae non sunt contrariae, quae eligatur, nihil interest, vt Ennius: vt tu Dicator, vel equorum, equitumque Magister Esto, vel Consul.

Velari appellabantur vestiti, & inermes, qui exercitum sequebantur, quique in moruorum militum loco substitutebantur. ipsi sunt & *ferentarij*, qui fundis ac lapidibus pugnabant quae tela feruntur, non tenentur. Cato eos ferentarios dixit, qui tela, ac poriones militibus pugnantibus ministrabant.

Velitatio dicta est vitro, citroque probrorum obiectio, ab exemplo velitaris pugnae. Plautus: Nescio, qui velitati estis inter vos.

FEST. *Venditiones* olim dicebantur Censorum locationes, quod velut fructus publicorum locorum venibant.

PAVL. *Venerari* verbum compositum ex venia, & orando.

Venabant dicebant antiqui. vnde praepositione adiecta fir aduentabant.

FEST. *Venabant* antiqui dicebant sine praepositione, pro aduentabant.

PAVL. *Versocrum* vouendi mos fuit Italis. magnis enim periculis adducti vouebant, quaecumque proximo vere nata essent apud se animalia, immolauros. Sed cum crudele videtur retar pueros, ac puellas interficere, perductos in adultam aetatem velabant, atque ita extra fines suos exigebant.

Verberuare idem Cato frequentatiue ab eo, quod est verbero, dixit.

FEST. *Veredis* antiqui dixerunt, quod veherent rhedas: id est ducerent.

Vergilae dictae, quia earum ortu ver finitur, & aestas incipit.

PAVL. *Vergilae* dictae, quod earum ortu ver finem facit.

Vermina dicuntur dolores corporis cum quodam minuto motu, quasi a vermibus scindatur. hic dolor Graece *σφοδι* dicitur.

Vernae appellantur ex ancillis ciuium Romano: um vere nati, quod tempus anni maxime naturale securae est.

FEST. *Vernae*, qui in villis vere nati, quod tempus, duce parura securae est: & tunc rem diuinam instituerit Marti Numa Pompilius, pacis, concordiaeque obtinendae gratia inter Sabinos, Romanosque, vt vernae vincent, Romanos enim vernas appellabant,

id est, ibidem natos. quo vincere perniciosum arbitrium Sabinis, qui coniuncti erant cum populo Romano.

Vernisera mensalia aeguria.

PAVLVS.

Versuram facere, mutuaam pecuniam sumere, ex eo dictum est, quod initio, qui mutabantur ab aliis, non vt donum ferent, sed vt aliis soluerent, velut verterent creditorem.

10 *Versuti* dicuntur, quorum mentes crebro ad malitiam veruntur.

Verticulus cum dixit Lucilius, articulos intelligi voluit.

Veracent, vertant. Pacuuius: Dij monuerint meliora, atque amentiam auerterent tuam, id est auertissent.

Verata pila dicitur, quod veluti verna habent praefixa.

Vescor, pascor.

20 *Vesculi*, male curati, & graciles homines. vt enim syllabam rer paruae praeponebant, vnde Veiouem, paruum louem, & vegrandem fabam, minutam dicebant.

Vescus, fastidiosus: ve enim pro pusillo utebatur. Lucetius vescum dixit edacem, cum ait: Nec mare quae impendent vesco sale saxa peresa.

30 *Vespaes*, & *vespilones* dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucris, sed quia vespertino tempore eos offerunt, qui funebri pompa duci propter ihopiam nequeunt, hi etiam vespilones vocantur. (Martialis: Qui fuerat medicus, nunc est Vespilo Diaulus.)

Vesperna apud Plautum cena intelligitur.

Vesperugo, vesper stella. Plautus: Nec vesperugo, nec vergiliae occidunt.

Vespices fruteta densa dicta a similitudine vestitis.

40 *Vesticeps* puer, qui iam vestitus est pubertate e contra *inuestu*, qui necdum pubertate vestitus est.

Vestu generaliter dicitur, vt stragula, forensis, muliebris. *vestimentum* pars aliqua, vt pallium, tunica, enula.

Veteratores callidi dicti a multa rerum gerendarum vetustate. Cannius: mulieri non astute facile veterator persuasit.

Veterinam bestiam iumentum Cato appellauit a vehendo. Opilius veterinam dici putat, quasi venterinam, vel vterinam, quod ad ventrem onus rehgatum gerat.

Veternofus dicitur, qui graui premitur somno. Cato veternosum hydropicum intelligi voluit, cum ait: Veternofus quam plurimum bibit, tam maxime sinit.

Vexillum deminutiuum est a velo.

Viatoras appellabantur, qui magistratibus pa-

rebant, eo quod plerumque ex agris homines euocabantur à magistratibus, & frequens erat eorum ab agris ad urbem via.

VIAT. *Viatores* appellantur, qui magistratibus apparent, eo quia initio omnium tribuum cum agris in propinquo erant vrbus, atque assidue homines rusticabantur, crebrior opera eorum erat in via, quam vrbe, quod ex agris plerumque homines vocabantur à magistratibus, & frequens eorum erat ab agris ad urbem via.

PAVL. *Vibices* plagae verberum in corpore humano dictae, quod vi sunt.

Vibrissae pili in naribus hominum, dicti, quod his euulsis caput vibratur.

Vibrisse est vocem in cantando crispare. Titinius: Si erit tibi cantandum, facito, vsque exuibrilles.

VIAT. *Vici* appellari incipiunt ex agris, qui ibi villas non habent vt Marfi, aut Peligai. Sed ex vicis partim habent rempublicam, & ius dicitur, partim nihil eorum, & tamen ibi nundinae aguntur negotij gerendi causa, & magistri vici, item magistri, paucique.

annis fuerit. Altero cum id genus aedificij, quae continentia sunt, iis, oppidisque itineribus, regionibusque distributa distant, nominibusq. dissimilibus discriminis causa sunt dispartita. Tertio cum id genus aedificiorum definitur, quae in oppido prius in suo, quisque loco proprie ita aedificat, vt in eo aedificio peruium sit, quo itinere habitatores ad suam quisque habitationem habeat accessum, qui non dicuntur *vicarij*, sicut ij, qui aut in oppido vias, aut hi, qui in agris iunt, vicarij appellantur.

Vicina, vicinorum conuersatio.

VIAT. *Vitulum* Aelius Stilo ait esse vitulum ob eius vigorem, alij autem quae victa adducatur ad altae: aut quae ad hostis victos immoletur.

PAVL. *Viduertas* calamitas dicta, quod viduet bonis.

Viere, alligare, vnde *vimina*, & vasa *viminea*. *Vietus* languidus, sine vi, & naturalibus priuatus viribus.

Viget dictum a vi agendo, sed in agendis hostilibus rebus: verum iis, qui concitato animo ad bonum tendunt.

VIAT. *Viget* dictum videtur a vi agendo, sed non in agendis hostilibus rebus, verum his quae celerissimo, concitatoque animo ad bonam tendunt frugem.

Viginti quinque poenae significat viginti quinque asses.

Viminalis porta, & collis appellabantur, quod

ibi viminum silua fuisse videtur, vbi est & ara Ioui Viminio consecrata.

Viminalis porta & collis appellabantur, quod ibi viminum fuisse silua videtur.

Vinalia diem festum habebant, quo die vinum nouum Ioui libabant.

Vinciam dicebant continentem.

Vindex, ab eo quod vindicat, quo minus is, qui pressus est, ab aliquo teneatur.

Vindiciae appellantur res eae de quibus controuersia est, quod porius dicitur ius, quia fit inter eos, qui contendunt. M. Cato in ea, quam scripsit L. Furio: De aqua Praetores secundum populum vindicias dicunt, & Lucilius: Nemo hic vindicias, neque sacra, neque numen veretur: De quo verbo Cincius sic ait: *Vindiciae* olim dicebantur illae, quae ex fundo sumptae in ius adlatae erant. At Ser. Sulpicius am singulariter formato vindiciam esse ait . . . qua de re controuersia est, ab eo quod vindicatur, & in XII. *Si vindiciam falsam tulit . . . si velit is, arbitror res dario, eorum arbitrij fructus duplione damnata decidio.*

Vinae, vt Verrius praecipit, quod vini feraces sint, etiam militares quaedam in achinationes a similitudine appellantur.

Vinulus dicitur molliter se gerens, & minime quid viriliter faciens (Plautus: Oratione vinula, ac venustula.)

Viritanus ager dicitur, qui viritim populo distribuitur.

Viritim dicitur dari, quod datur per singulos viros. Cato: praeda, quae capta est, viritim diuisa.

Viriligo in corpore hominis macula alba, quam Graeci *αλφον* vocant, a quo nos album siue a vitio dicta, etiam si non laedit, siue a vitulo, propter eius membranae candorem, qua nascitur inuolutus. Lucilius: Haec odiosa mihi viriligo est, non dolet inquit.

Vitulans, laetans gaudio, vt praetor vitulus. Eanius. Habet is coronam vitulans victoria.

Vinatus, & viuudus a vi magna dicuntur.

Vinatus & viuudus a poetis dicuntur, a vi magna.

Vinissimus superlatiuus a viuudo.

Vl Cato pro vltra posuit.

Vmbrae vocabantur Neptunalibus caesae frondae pro tabernaculis.

Vnciaris lex dici coepit, quam L. Sulla, & Pompeius tulerunt, qua sanctum est, vt debitores decimam partem.

Vngulatos vngues magnos, atque asperos Cato appellauit.

Vngulum Oicorum lingua significat anulum.

477. Vngulus Os corum lingua anulus, vt
 siquid monumenti nacta est, qui eorum re-
 quireret, est vngulus, quem ei detraxit e
 Lirio. Pacuuius in Iliona: Repugnanti ego
 porro huac vi detraxi vngulum, & in Ata-
 lanta Suspensum in laeuo brachio ostendo
 vngulum.

478. Vngulus fustis vnus.

Volsgram auem, quae se velit, augures hanc
 eandem felicitatem appellant. 10

Vola, vestigium medij pedis concauum. sed &
 palma manus vola dicitur.

Volones dicti sunt milites qui post Cannen-
 sem cladem vsque ad octo millia, cum es-
 sent serui, voluntarie se ad militiam ob-

tulerunt.

Volturnalia Volturno deo sua sacra faciebant,
 cuius sacerdotem Volturnalem vocabant.
Vopte pro vos ipsi Cato posuit.

Vrbanae tribus appellabant, in quas vrbs erat
 dispartita à Ser. Tullio rege, id est Suburra-
 na, Palatina, Esquilina, Collina.

Vruat Ennius in Andromeda significat cir- FEST.
 cundat, ab eo sulco, qui fit in vrbe conden-
 da vrvo aratri, quae sit forma simillima
 vinci curuatione buris & dentis, qui praefi-
 gitur vomer. ait autem: circum sese vruat
 ad pedesterra oc . . . capur.

Vxorium pependisse dicitur, qui, quod vxorem PAVL.
 non habuerit, aes populo dedit.

F I N I S.

NONIVS MARCELLVS DE PROPRIETATE SERMONVM.

Summa capitum quæ in Nonio.

<i>De compendiosa dictina ad filium.</i>	<i>De numeris & casibus.</i>	Cap. 9.
Cap. 1.	<i>De mutatis coniugationibus.</i>	Cap. 10.
<i>De honestis & nouè veterum dictis.</i>	<i>De indiscretis aduerbiis.</i>	Cap. 11.
Cap. 2.	<i>De doctorum indagine.</i>	Cap. 12.
<i>De indiscretis generibus.</i>	<i>De genere nauigiorum.</i>	Cap. 13.
Cap. 3.	<i>De genere vestimentorum.</i>	Cap. 14.
<i>De varia significatione sermonum.</i>	<i>De generibus vasorum & poculo-</i>	
Cap. 4.	<i>rum.</i>	Cap. 15.
<i>Differentia nonnullarum dictionum</i>	<i>De genere & colore vestimentorum.</i>	
<i>in significatione.</i>	Cap. 16.	
<i>De impropriis.</i>	<i>De genere ciborū & potuum.</i>	Cap. 17.
Cap. 5.	<i>De genere armorum.</i>	Cap. 18.
<i>De contrariis generibus verborum.</i>	<i>De propinquitate.</i>	Cap. 19.
Cap. 6.		
<i>De mutata declinatione.</i>		
Cap. 7.		
Cap. 8.		

NONII MARCELLI PERIPATE- TICI TIBVRIENSIS DE COM- PENDIOSA DOCTRINA PER litteras ad filium.

CAP. I.

ENIVM est rædium, & odium, dictum à fenestrate, quod senes omnibus odio sint, & rædio. Cæcil. Ephesione: Tum etiam in fenestrate hoc deputo miserimum,

sentire ea ætate, esse odiosum se alteri. Nam ætatem malam, fenestratum vereres dixerunt. Plaut. Menæch. Confitus sum fenestrate, onustum gero corpus, vires reliqueret, vt ætas mala est ergo merx. Accius Amphitryone: An mala ætate mauius malè multarum exemplis omnibus? Turpilius Philopatro:

Miserum puto, si etiam istuc ad malam ætatem accessit mali. Pacuuius Peribæa: Parum est, quod te ætas malè habet, ni etiam hic ad malam ætatem adiungas cruciatum reticenti. Afranius Vopisco:

Si possent homines delinimentis capi.

Omnes haberent nunc amatores anus.

Ætas & corpus tenerum & morigeratio.

Hæc sunt venena formosarum mulierum.

Mala ætas nulla delinimenta inuenit.

¶ Bonam ætatem quoque dicimus adolescentiam, vel iuuentutem. Marcus Tullius de senectute: Quod si ipsi voluptatibus bona ætas stuitur, iuventutis primum paruulis

fruitur rebus. ¶ Nam prudentissimè noster Maro diei partes primas, quasi eius ætatem puberem, *meliorem* dixit nono libro. Nunc adeo melior, quoniam pars acta diei est. ¶ Senium ipsum positum [*promalo*] Sic Turrinius Veliterna: Quot pestes, senia & iurgia sese met diebus emigrarunt. Nonius Gallinaria: Opere, quæ actor, cantor, cursor, senium fonticum. Accius, *in vno* p. 222: Moïsi amici subigit, quod mihi est senium multo acenimum. Pomponius Præcohe posteriore; Calce apponit nuntium nobis disparem, diuisum, huic seni senium, & merum. Lucillius Satyrarum lib. xv. In numero quorundam nunc primus Trebellius multo Obmarcescebat febris, senium, vomitus, pus. Turpilus Demingo: Quia enim odio, ac senio mihi hæc sunt nuptiæ. Pacuuius Peribæa: Metus, egestas, mæror, senium, exsiliumque & senectus.

2 ¶ *Velitatio* dicitur leuis contentio, dicta ex confectione velitum. Plautus Asinar. Verbis velitationem fieri compendio volo. Idem Menæch. Nescio quid vos velitati estis, inter vos duo. Turpilus Lindia: Comperere verbis velitari, ad rem redi. Afranius Priuigno: Interea verba iactare, & labris inter se velitari, velificariet. Cæcilius Pausimacho: velitari te res tamen.

3 ¶ *Toga*, dicta est à tegendo, & est toga (sicut in consuetudine habetur) vestimentum, quo in foro amicumur, cuius & Cicero meminit in Catilinam: Velis amictos, non togis. Titinnius Fullonibus: Quæ inter decem annos nequisti vnam togam detexere. ¶ Dicitur & rectum. Titinn. Gemina: Syrus cum scorto constituit ire, claus illic d' abstrudi iubeo, rusticæ togæ ne sit copia, id est recti.

4 ¶ *Tollere, occidi*. Luc. l. lib. xxvj. Audiui quem febris vna, atque vna *ante* via, vini inquam hiatus vnus potuit tollere. ¶ *Tollere mittere*. Virg. Æneid. lib. ij. Clamores simul horrendos ad sidera tollit. ¶ *Tollere, transferre* Vergilius Æneid. lib. ij. Vnius in miseri exitum conuersa tulere. ¶ *Tollere, inferre*. Virg. Georg. lib. ij. Tollentemque minas, & sibila colla tumentem Deice, ¶ *Tollere est eleuare*. Idem in xi. Tollit se ad rectum quadrupes. Idem lib. i. Et mulcere dedit fluctus & tollere vento. Marcus Tul. Philppicarum lib. xi. Vel in cælum vos, si fieri poterit, humeris nostris tollemus. Lucilius lib. xxvij. Et fœdera tollent. Marcus Tul. Hortensio: Nihil tamen esse, in quo se animus excellens tollat. ¶ *Tollere, ostendere, erigere*. Virgil. Æneid. libro primo: Cui mater media sese tulit obuia sylua. Idem libro vij. Laborum Prima tulit finem. ¶ *Tollere, occidere*. Var. Sexagesi: Num quis patrem decem annorum

natus non modo aufert, sed tollit, nisi veneno? ¶ *Tollere est & differre*. Plautus Pænulo: Omneis extollo ex hoc die in alium diem. ¶ *Tollere, pati, sustinere*. Vergilius Æneid. lib. iij. Iuuenemque superbum. Seruio enixæ tulimus. & idem lib. xij. Non tulit instantem Phegeus, animisque fremantem. Terentius Phormione: Ego te complures aduersum ingenium meum menses tuli. Marcus Tul. in Versem, Diuinatione: Tuli grauitur, & acerbe iudices. Idem de offic. lib. ij. Nisi enim multorum impunitates scelerrum tulissem.

5 ¶ *Tenacia est perseverantia & duritia*. Ennius Hæctoris Iyitis: Ducet quadrupedum iugo inuitum doma in frenâ, & iugo valida, quorum tenacia infrenari nimis. ¶ *Tenacia, parsimonia*. Afranius Priuigno: Vixisti durus, difficilis, tenax.

6 ¶ *Tempestas est turbo ventorum*. Vergilius Georg. lib. i. Quid tempestates autumni, & sidera dicam? ¶ *Tempestas, tempus*. Sallustius Iugur. Ea tempestate in exercitu nostro fuere complures boui, atque ignobiles. Lucillius lib. xxvij. Iam qua tempestate viuo certo sine ad me recipio. Pacuuius Teucro: Quam te post multis tueor tempestatibus. Marcus Tul. de senectute: Curus est ceterus ætatis, & vna via naturæ, eaque simplex, sua cuique parti ætatis *tempestiuas* est data. Varro Eudæmonibus: Dum sermone cœnulam variamus, Interea tonit bene tempestat serena.

7 ¶ *Trepidare, metuere*. Vergilius lib. ix. Dum trepidant, ita hasta Tago per tempus vtrunque. Idem lib. r. ix. Trepidant inmissolumine manes. Lucillius lib. xxx. Sed quid ego hæc animo trepidanti dicta profundo? ¶ *Trepidare, festinare*. Virgil. lib. ix. Ne trepidate meas Teucro defendere naueis. & Georg. lib. iij. Tum trepidæ inter se cocunt, pennisque coruscant.

8 ¶ *Tangere, ferire, commouere*. Vergilius libro nono: Nec solos tangit Atridas. Iste dolor. Idem lib. xij. Miseri te signa potens Tangere cura potest, oro. M. Tullius Fragmentaria Verrinarum: Nunquam tua me cura, tuaium vefortunarum cogitatio tangeret. & Lucret. Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira. ¶ *Tangere est contingere*. Lucretius lib. i. Tangere enim & tangi, nisi corpus, nulla potest res. Terent. Adelph. Nunquam dum ego adcro, hic te tanget. ¶ *Tangere, inspicere*. Luc. xxvj. Neque prius, quam venas hominis tetigit, ac præcordia. ¶ *Tangere est circumuenire*. Turpil. Demetrio: At etiam ineptus meus mihi esse iratus pater, quia se talento argenti tetigit, veteri exemplo amati. Item Leucaadia: Hoc quæro ignoscere Istitic solent necis minoris noxia Serum, si forte quæ

si alias res vini cauo. Lucil. lib. xxx. Et Mufconis manu perfcribere poffet Aiace. Pomponius Aleonibus: At ego rufcificam tangere, vrbanaſtim nescio. Tangere, *contingere*. M. Tull. in Verrem aſtione ij. Verres ſimul ac tetigit prouinciam. Virg. lib. ix. Sat fatiſ, Venerique datum, tetigere quod arua Fertiliſ Auſonia Troes.

9 ¶ *Trifte, crudelē, immitē*. Virgil. *Encl.* lib. ij. Illi mea triſtia fata, Degeneremque Neoptolemm narrare memento. Lucillius lib. xxx. Idque tuiſ ſæuiſ factiſ & triſtibuſ diſctiſ. ¶ *Trifte eſt mæſum, aut infeſtum*. Virgil. in Bucol. Triſtiſ at ille tamen, cantabitis Arcadeſ, inquit. Idem Georg. lib. Aut vnde nigerrimū auffer Naſcitur, & pluuiū conſtruit puluere cœlum.

10 ¶ *Phrygia*, veſtiſ picta eſt. eiſ artiſciſ *phrygioneſ* appellantur. hoc Virgil. probat lib. ix. Vobiſ picta croco, & fulgentiſ murice veſtiſ. Item eodem: O verē Phrygiæ, neque enim Phrygeſ. Titin. Barbato: Phrygio fui primo, benēque id opus ſciui, reliqui acui, aciãſque hero, atque heræ noſtræ. Plaut. Menæch. Pallam ad phrygionem fert conſecto prandio. Varro Coſmatoryne, *αὐτὸς ἠθροπᾶς ἄσπερον*. Phrygio qui puluinar poterat pingere ſoliardē vigebar.

11 ¶ *Hoſtimentum*, eſt æquamentum, vnde & *hoſteſ* dicti ſunt, qui ex aqua cauſſa pugnam incunt. Plautuſ Aſin. Par pari datum hoſtimentum eſt opera pro pecunia. vnde & *hoſtire* dicitur. Idem in eadem, *Quin* promitto inquam hoſtire contra, vt merueriſ. id eſt, æqua reddere.

12 ¶ *Tolutim*, dicitur quaſi volutum, vel volubilitur. Plaut. Aſin. Demam hercle iam de ordeo, tolutim ni badizãſ. Nouiuſ Gallinaria: O peſtifera, Pontica, ſera, trux *tolutiuentia*, id eſt, volubiliſ locutio. Idem Macco ex ſule: Edixi iturum hominem in Thuſcoſ tolutim. Item Lucil. Satyr. lib. viij. Si omne iter euadit, ſtadiūque accliuē tolutim. Idem, Velle tolutim: hic ſemper iacepturus videtur. Var. Trioditeſ triphyliõ, *αὐτὸς ἠθροπᾶς*. Sed vt equuſ, qui ad vehendum eſt natus, tamen hic traditur magiſtro, vt equiſo doceat tolutim. Pomp. Decumaſ fulloniſ: Et ybi inſilui in cocleaturn equuleum, ibi tolutim tortor. Var. Agathone: Hæc poſtquam dixit, cedit cituſ Celluſ tolutim.

13 ¶ *Capulum*, dicitur quidquam aliam rem intra ſe capit. nam *ſarcophagum*, id eſt, ſepulchrum capulum veteres dici volunt, quod corpora capiat. Plaut. Aſin. dicens de ſene: Perij miſera, vt oſculatur carnufex, capuli decuſ. Idem milite: Quid aiſ tu? Itãne tibi ego videor oppido Acherontiſ, *capulariſ*? Idem: Capulo proximuſ. Nouiuſ Pap-

po, Præterito, dum iſtoſ inuitaueriſ ſuffragatoſ, pater, Priuſ in capulo, quam in curuli ſella ſuſpedit nateſ. Lucil. Satyr. lib. ij. *Quem* cum vidiffent Hortenſiſ Poſthumuſque, Ceteri item in capulo hunc non eſſe, aliũque cubare. Varro Coſmatoryne, *αὐτὸς ἠθροπᾶς ἄσπερον*. Propter eunam capulum poſitum nutrit tradit pollinctori.

14 ¶ *Temulenta*, dicta eſt ebriofa, dicta à *temeto*, quod eſt vinum, quod attentet mentem. Plautuſ Aulularia: *Quia* temeti nihil allatum intelligo. Idem Truculento: Siue aded caret temeto, tamen ab ingenio eſt improbuſ. M. Tull. de Republ. lib. iij. Ita magnam habet vim diſciplina verecundiæ, carent temeto omneſ muliereſ. Varro, Eum moduſ matula, *αὐτὸς ἠθροπᾶς ἄσπερον*. *Quiſ* in omni vita helio ποικίλο olfacet temetum? Idem Modio: Tremodiam, amphoranque eandem temeti ac farris modium.

15 ¶ *Cinadi*, dicti ſunt apud veteres ſaltatoſ, vel pantomimi, *αὐτὸς ἠθροπᾶς ἄσπερον*. Plaut. Aulularia: Ita fuſtibuſ ſum mollior magiſ, quàm vlluſ cinæduſ. Idem Milite: Tum ad ſalandum non cinæduſ magiſ vſque ſaltat, quàm ego. Idem Sticho: Lepidam, & ſuaueſ *cantionem* aliquam occipito *cinadicam*, id eſt, quæ ad ſalandum mouere poſſit. Lucilliuſ Satyr. lib. ij. Stultè ſaltatum te interueniſſe cinæduſ. Varro, *ἐνθὸς λήραε*. Meritò vt quietuſ, ac demiffior probanduſ, *ἀξία ὄρε ἠπαυτοῦ, ἰουνοῦ ἰνυαῖ, ἰθὺ*.

16 ¶ *Exercitum*, dicitur fatigatum, dictum ab exercitio. Salluſt. Iugurthinõ bello: Nabdalfã exercitõ corpore. Plautuſ Bacch. *Quæ* ſodalem, atque me exercitoſ habet. Lucretiuſ libro ſecundo: Conciliuſ, & diſſidiuſ exercita crebris. Afraniuſ Suſpecta: Ita, vt huic, ero adoleſcenti, cui ſuſpirium tradidit, qui me eſt animi exercitioſ. Virg. lib. iij. Nante Iliaciſ exercite fatiſ.

17 ¶ *Tenuſ*, eſt laqueuſ dictuſ à tendicula. Plaut. Ba. Nunc ab tranſenna hiſ turduſ lumbricum petit, Pendebit hodie pulcẽ, ita intendi tenuſ.

18 ¶ *Illicire*, eſt propriè illaqueare. Nauiuſ Lyentgo: Al' ſublime alioſ ſaltuſ illiſcite, vbi Bipedeſ volucieſ lino linquant lumina.

19 ¶ *Pelliceſ*, à Graeco vocabulo ſignificantiam ſapienteſ inflexam putant, quaſi pellex, hoc eſt, *ποικιλῶν*, quod ſi hoc non eſt, vana compoſitio hominũ videri poſſeſt.

20 ¶ *Caluitur*, dictum eſt fruſtratur, tractum à caluiſ mimũ, quod ſit omnibuſ fruſtratuſ. Plaut. Aſin. Nam vbi domi ſola ſum, ſopor manuſ caluitur. Pacuiuſ Mendo: Sentiõ, Pater, te vocis caluiſ ſimilitudine. 60 Sed quid conſpicio? num me laetãniſ caluitur

Ætas ? Accius Euryface: Sed memet caluor, vos istum, vt iussu, ocyus Abstrahite. Lucil. Satyr. lib. xvij. Si non it, capito, inquit, eum & si caluitur ergo Fur dominum. Pacuvius Duloreste: Me caluitur suspicio, hoc est illud, quod fore occultè Ajax prædixit. Salustius historiarum libro iij. Contrà ille caluiratus.

21 ¶ **Frigere**, est & *frigitire*, & *früinnire*, subtilite cum sono, vel erigi, & excitari: 10 quod quæcunque friguntur, vel frigent nimio calore, vel frigore, cum sono solum subtiliunt. Plautus Casina: Sono quid frigitis? quid istuc tam cupidè cupis? Var. Virgula diuina: Et pullos peperit frütinnientis. Idem *δὲν ὄρεσας*: Sæpe totius theatri tibiis crebro fluctedo, commutare mentes, *frigi* animos eorum.

22 ¶ **Defloccare**, est atterere, tractum à vestibus sine flacco. Plautus Casina: Perij, 20 flacco habebit iam illic homo lumbos meos.

23 ¶ **Depexum**, dictum est laceratum. Terent. Heaut. Næ (si uiuo) aded exornatum dabo. Aded depexum, vsque dum uiuat, meminerit semper mei.

24 ¶ **Sartores** dici non solum à sariendo, terum etiam à sariendo. Plautus Captiuus: Sartor, satôrque scelerum, & messor mazume. Et in subsequenteribus aperuit: Non occatorem prius debebas dicere. Nam semper 30 occant prius, quam sariunt rustici. Varro Vinalibus, *αἱ εἰ ἀφ' ἑσθ' ἴτων*: Etenim sic vide vtrum mercedem accipit is, qui meas venit segetes vt sarrat, an ego ab illo. Sic ego centissim sartor, si tu plus laboras, quam ego do.

25 ¶ **Nautea**, est aqua de coriis, vel, quod est verius, aqua de sentina, dicta à nautis. Plautus Curculione: Nam omnium vnguentum odor præ tuo nautea est. Idem Afinaria: 40 Nauteam bibere malim, si necesse sit, quam illam oscularier.

26 ¶ **Trica** sunt impedimenta, & implicationes: (& *intricare*, impedire, morari) dicta quasi tericæ, quòd pullos gallinaceos inuoluant, & impediant capilli pedibus implicati. Plaut. Curculione: Quod argentum tu mihi quas tricas narras? Idem Epidico: Aliqua ope exsoluam, *extricator* aliqua, id est, ex impedimentis liberator. Lucilius Satyr. 50 lib. xi. Nec mihi amatore hoc opus, nec *trico* ne vadato. Turpil. Demiurgo: Iudicia, lireis, rubas, tricas, conciones maxumas. Afranius Epist. Ita intricauit huius hanc rem temeritas. Varro *ἡ ἐξ ἑσθ' ἴτων*: Putas eos non citius tricas Atellanas, quam id extricatoros?

27 ¶ **Caperare**, est rugis frontem contrahere, & asperare, tractum à caprorum frontibus crispis. Plautus Epidico: Quid illud est, quod illi caperat frons seueritudine? Var-

ro Eumenidibus: Quin mihi caperata tuam frontem Strobile omittis?

28 ¶ **Examussim**, dicitur examinatè ad regulam, vel coagmentum. est enim *amussis* regula fabricorum, quam architecti, cum opus probant, rubrica illiunt. I lautus Amphit. Si vera hæc loquitur, examussim est optima. Idem Milite: Inest in hoc emussicata sua sibi ingenua indoles, id est, examinata. Idem Menæchmis: Vt hanc rem vobis examussim disputem. Varro, *τὸ παλαιὸν τὸ μακρὸν, αἰεὶ μακρὸν ἔστιν*: Quare si diu gens est, *ad amussim*, per me licet assumas, teneo. Idem, *αἰεὶ ἔστιν*: Idem **Quæstionum** Plaut. lib. ii. *Amussis* est æquamentum leuigarum, & est apud fabros tabula quædam, qua vtuntur ad saxa coæquanda.

29 ¶ **Mutus**, onomatopœa est incertæ vocis, quasi mugitus. Nam mutus sonus est propriè, qui intellectum non habet. Næuius Lycurg. Ducite eò cum argutis linguis mutas quadrupedes. Accius *Ἐπι τῶν παιδῶν*: Item ad mœsticiam mutam infantium quadrupedum.

30 ¶ **Dispennere**, est expandere, tractum à pennis, & volatu auium. Plautus Milite: Vbi lubet dispennite hominem diuersum, & distendire.

31 ¶ **Focula**, dicta sunt nutrimenta, vnde & *foculare* dicitur, vt fouere. Plautus Persa: Atedes. nam iam iurus ventris fumaant focula.

32 ¶ **Bardum**, est vi præpostera, & ingenio tardum. Nam Græci *βάρδος* dicuntur tardos dicebant. Homerius Iliados xxij. *βάρδος ὡς ἰθὺς οἱ ἴσαν κακὸν ἔργον ἴππων*. *ἡμεῖς δ' εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ ἐπιπέδου ἐπὶ τὸ ἰθὺς ὡς ἰθὺς*. Plautus Persa: Nimis tandem me quidem pro barda, & pro rustica reor habitam esse abs te.

33 ¶ **Illex**, & *colex* est, qui sine lege viuus Plautus Persa: Impure, inhoneste, iniurie, illex, labes populi. Lucil. Satyr. ij. Non dico, vincat licet & vagus exulet, erret Exlex. Varro *Ἐπιμαχία, αἰεὶ τίθηται*: Postremò quero, parebis legibus an non? Anne exlex solus viues? Lucilius lib. xxx. Accipiunt leges populus, quibus legibus exlex. Cæcilius *Ἀπὸ τῶν ἰθὺς*: Quid narras Barbare cum indomitis moribus illiterate? illex es. Sisenna lib. iij. Armis, equis, commecitibus nos magis inuerunt exleges, & minus honore dignos putabis? Marcus Tull. pro Cluentio, Non quo illi aut exlegem vllam, aut causam pecuniæ publicæ contempnam, atque obiectam putant.

34 ¶ **Lurcones** dicti sunt à lurcando. Lurcare est cum auiditate cibum sumere. Lucillius Satyr. lib. ij. Nam quid Mætrino, subctòque huic opus signo, Vt lurcetur lurdum, & carnaria furtim, Parum conficeret. Pomponius Syris: Lupatium nullum vesceba-

ſcebarur. Iardum lurcabat lubens. Plautus Perſa. Perenniſerue, lurco, edax, furax, fugax. Lucilius Satyrar. libr. v. Viuite lūrcones, comedones, viuite ventres. Varro Eumenidibus: Contra cum pſaltria & cum Flura lurcare, adſtrepis.

35 ¶ *Toral*, & *Torialum*, ſtragulum eſt. Var. de vita pop. Rom. libr. i. Quod frontem lecticæ ſtruebant, ex ea herba torta torum appellatum, hoc quod iniicitur, etiamnum toral dicitur: lecticam quæ inuoluebant, ſe-
10 gēſtria appellabant.

36 ¶ *Concenturiare*, eſt colligere, dictum à centuriis, quæ ad ſuffragia conueniebant. Plautus Pſeudolo: Concenturio in corde ſycophantias. Terent. Phorm. Ego in inſidiis hic ero *ſuccenturiatus*, ſi quid deficiat.

37 ¶ *Finitores* dicebantur, quos nunc agrimenſores dicimus, diſti quòd ſines diuident. Plautus Pœnul. Eius nunc regiones limites: conſinia determinabo: eius rei ego
20 ſum factus ſinitor.

38 ¶ *Paſſum*, eſt propriè rugoſum, vel ſicum. Plautus Sticho: In portu vento ſecundo, velo paſſo peruenit. id eſt, laxo & rugoſo. vnde & *vua paſſa* dicta eſt, quòd ſit rugis implicata. Plautus Pœnul. Si qui de ætu mecum ſaturus pro vua paſſa penſili. Lucil. Sat. libr. 9. Rugoſi *paſſique ſenes* eadem omnia querunt.

39 ¶ *Exſpes*, dicitur ſine ſpe. Accius Euryſace: Ille orbus, exſpes liberum. Idem Medea: Exſul, inter hoſteis exſpes, exſpes, deſertus, vagus.

40 ¶ *Exſules*, dicuntur extra ſolum. Virgil. Georg. libr. iij. Longè que ignotis exulatis, & in conſequentibus: Et ſtabula adſpectans regis exceſſit auitis.

41 ¶ *Veſtiſpici*, appellabantur veſtium cuſtodes ſerui, quod frequenti diligentia veſtes inſpiciant. Plaut. Trinum. Nox datur, ducitur familia tota, veſtiſpici, vactor, auri cuſtos. Afran. Vopifco: Noui non inſcituram ancillulam veſpere, & veſtiſpicam. Varro Pappo, aut indigitamentis: *Naſurtium* nõne vides ab eo dici, quod naſum torquet: *veſtiſpicam*, quòd veſtem ſpiciat.

42 ¶ *Suppilare*, eſt inuolare, vel rapere, à pilorum raptu. vnde & furtum paſſi *compilati* dicuntur. Plautus Trocul. Hæc cum video fieri, ſuffuror, ſuppilo. de præda prædam
50 capio. Cæcil. Nauc. Suppilatum eſſe eum, atque ornamenta omnia. Pomp. Sarcularia: Alteram apportat, prodigit, patrem ſuppilat ſemper.

43 ¶ *Hauſtra*, propriè dicuntur rotarum cadi, ab hauriendo, ſicuti Græcè *ἀστρά*. Lucretius libr. v. Vt fluuios verſare rotas, atque hauſtra videmus.

44 ¶ *Veterina*, animalia dicuntur omnia,

quæ vehere quid poſſunt. Lucretius libr. v. Et genus omne quod eſt veterino ſemine partum. Idem: Torto homine veterino ſemine equorum.

45 ¶ *Crepera*, res propriè dicitur dubia. vnde & *crepuſculum* dicitur lex dubia, & ſenes *decrepiti* diſti in dubio vitæ conſtituti. *Creperum bellum*, anceps, & dubium. Lucret. libr. v. Ex æquarâ que ſunt creperi certamina belli. Accius Phœniſ. Quæ ego cuncta eſſe
10 fluxa, in mea re *crepera* comperi. Idem Telepho: Nunc tu in re crepera tua quid capias conſilij vide. Lucil. Satyrar. libr. v. Sature ſoli mihi in magno mœrore, triſtitia in ſumma, *crepera iuuentus* ſalutis. Pacuuius Duloreſte: Non veter animum agritudine in re crepera conſici. Plautus Aſinaria: Qui quidem cum filio potet vnâ, atque vnâ amicam ducitet *decrepitis* ſenex. Varro Myſteriis: Priſca horrida ſilent *oracla*, *crepera* in nemoribus.

46 ¶ *Auernus*, lacus iccirco appellatus eſt, quia eſt odor eius auiibus inſeſtiſſimus. huius rei manifeſtator eſt Lucretius libr. vj. Principio quidem *auerna* vocatur: nomen id à re impoſitum eſt: quia ſunt auiibus contraria cunctis. Vnde & Virgilius libr. vj. Inde vbi venere ad fauces graue olentis Auerni, Tollunt ſe celeres. Et poſtea in eo libro: Quam ſuper haud vllæ poterant impunè volantes Tendere iter pennis, talis ſeſe halitus
30 atris Faucibus effundens ſupera ad conuera ferebat.

47 ¶ *Vitulantes*, veteres gaudentes dixerunt, dictum à bonæ vitæ commodo: ſicuti qui nunc eſt in ſumma lætitia, viuere eum dicimus. Næu. Lycurg. Vt in venatu vitulantes ex ſuis locis nos mittant (pœnatis) decoratos feris.

48 ¶ *Extorris*, dicitur extra terram, vel extra terminos. Accius Euryſ. Nunc per terras vagus, extorris regao, exturbatus mari. Turp. Lemn. Neque durare poſſunt, ita huius inſcitia, atque dementia extorrem facit. Salluſt. Iugurthino bello: Sicuti videtis extorrem patria, domo inopem, & cooper-
40 tum miſeriis effecit. Virgilius Æneidos libro iij. Finibus extorris, complexus auuſſus Iuli.

49 ¶ *Enoda*, ſignificat explana, & quæ ſic proprietas, manifeſtum eſt, hoc eſt, non
50 dis exolue. Accius Euryſace: Tu autem quod quæro abs te, enoda, & qui ſis explica. Idem Alpheſ. Quid hi tam obſcurum dicunt eſſe, tam *ve inenodabile*? Enn. Telepho: Verum quorum liberi leto dati ſunt in bello, non lubenter hæc enodari audiunt. Turp. Demetr. Ab initio vt res ſit geſta, enoda mihi. Pacuuius Peribœa: Gnato ordinem o-
60 mæm vt dederit, enodat patri. Marc. Tull. q iij

de finibus bonorum & malorum libr. v. Hæc igitur nobis explicanda sunt, sed si *enodatus*, vos ignoscetis eius ætati. Varro de vita populi Romani libr. i. Neque vitæ in singulis rebus diu ius moremur, vt dixi, atque enodare subtilius velimus.

50 ¶ *Grumus*, dicitur agger, à congerie dictus. Accius Ocnomao: Quencunque institeram grumum, aut præcisum iugum.

51 ¶ *Torris*, dicitur fax, vnde & *corridare* dicitur comburere. Acc. Menal. Regina erit tempus, cum hic torris, quem amburi vides. Idem Meleag. Eum suum vitæ finem, ac fati internectionem fore Meleagro, vbi torris esset interfectus flammæus.

52 ¶ *Expectorare*, est extra pectus eicere. Accius Phœnissis: Inculant vltro, à fortuna opibûlque omnibus Desertum, abiectum, afflictum ex animo expectorant. Idem 20 Epigr. Eloquere properè, ac pauorem hunc meum expectora. Cicer. de Oratore libr. ij. Tum pauor sapientiam omnem mihi ex animo expectorat.

53 ¶ *Extispices*, propriè haruspices dicti sunt, quod extra spiciant. Accius Medea: Principio extispicum ex prodigiis congnuens ars te arguit. Varro Serr. *extispici*: Ait consulem mihi pilum cedere, subsilio, & hostias extispici disputanti re- 30 linquo.

54 ¶ *Lactare*, est inducere, vel mulcere, vellere, decipere. Accius Medea: Nisi vt astu ingenium, linguæ laudem, & dictis lactem lenibus. Pacu. Iliona: Ne portò te erros, qui nunc lactat, maceret. Cæcilius Hypobolimaø Rastraria: Quod proluium, quæ voluptas, quæ te lactat largitas? Acc. Alcæone: Tanta vt frustrando lactans, vanans protrahis. Varro *ovis rûpas*: Quibus 40 sibus delectet ipse amasiam, Et auuditatem speribus lactet suis. Cicero Tuscul. libr. iij. Mæculentia lactans malo alieno, delectatio, iactatio, & similia.

55 ¶ *Succussare*, est sursum frequenter excutere. Accius Philoctera: Agite, ac vulnus ne succusser gressus, caurè ingredimini. Lucilius Satyrarum libro quarto, *Succussator* tetri, tardique caballi. Idem libro quarto, Campanus Ionipes *succussor* nullus se- 50 querur.

56 ¶ *Strena*, dicta est à strènuitate. Pompon. Pistotibus: Asside, siqua ventura est alia strenna strenæ.

57 ¶ *Adulatio*, est blandimentum propriè canum, quod & ad homines tractum consuetudine est. M. Tullius libr. de natura Deorum ij. Canum verò tam fida custodia, tamque amans dominorum adulatio. Idem de offic. lib. i. Cauendum est, ne alienationi- 60

bus patefaciamus aureis, nèue adulari nos finamus. Lucret. Gannitu vocis adulat. Acc. Prometh. Sublime aduolens Pennata cauda, nostrum adulat sanguinem.

58 ¶ *Manducones*, qui & *manduci* dicti sunt, & *mandones*, edaces. Pompon. Pistotibus: Magnus Camillus manducus, canterius. Lucil. Atque omnes mandonum gulæ. Varro Bimargo: Magna vt tremiscat Roma, & magna mandonum gulæ.

59 ¶ *Senica*, significat senes. Pompon. Pistotibus: Pappus hic medio habitat senica, non sefencia. Idem Præcone posteriore: Sed me exercet senica nequam, neque illo quid faciam scio.

60 ¶ *Gradarius*, est molli gradu, & sine succussatura nitens. Lucil. Satyrar. libr. xij. Ipse equus non formosus, gradarius, optimus, victor. Varro Modio: An qui gradu toliculite, te melius, quam tute molliter vectus, cito relinquat?

61 *Exdorsuare*, dorso nudare. Plaut. Aulularia: Tu Machærio congrum, iuream exdorsua quantum potes.

62 ¶ *Delirare*, est de recto recedere. *lira* autem est fossa recta, quæ contra agros tuendos ducitur, & in quam vligo terra decurrat. Pomponius Prostibulo: Iamne abierunt? iamne obrundunt? iamne ego sum in tuto satis? num quis hic resistit, qui nondum labas *lirari* mihi? id est, confoderit. Lucil. libr. xxvj. Quapropter deliro, & cupidè of- ficiam fungor ruderum. Plaut. Amphit. Delirat vxor.

63 ¶ *Centuriatum*, dictum est abundanter & copiosè à centuriis, quæ suffragium in comitiis ferebant. Pomponius Prostibulo: Continud ad te centuriatum current, qui panem petent.

64 ¶ *Rumen*, dicitur locus in ventre, quo cibus sumitur, & vnde redditur: vnde & *ruminare* dicitur. Pomponius Prostibulo: Ego rumorem paruifacio, dum fit rumen qui impleam.

65 ¶ *Rudus*, sterco, quod raditur. Lucil. Satyr. lib. xj. Viam struendum, & iaciendum huc aggerent, & id genus rudus.

66 ¶ *Rutrum*, dictum est à radendo. Pompon. Pannuc. Sarculum hinc illò profectus, illum redisti rutrum. Lucillius Satyrar. lib. ix. Frumentarius est, modium sic secum atque rutullum vnum affert. Varro Margop. *celi dixit*: Cui Celer die nos lemnatos, Iogos Antipatri Stoici filius rutro caput displanat.

67 ¶ *Nebulones* & *tenebriones* dicti sunt quia mendacis, & astutiis suis nebulam quandam, & tenebras obiciant: aut quibus ad fugam fugitiuis, & furta hæc erant accomodata, & vitia. Pomponius Pann. Quid dedi

dedi nebuloni, quem pertesum pauperem? Lucillius Satyrarum libro xiiij. Publius Paulus mihi Turditanus quæstor, Hibera in terra fuit lucifugus nebuli, id genus sanè. Idem lib. xx. Nugator quidam, ac nebulo sit maximus multò. Afranius in Epistola: Huc venit fugiens tenebriorem Tyrium. Varro Papiapapa, *πῆλι ἐγκοπιῶν*. Si & accufator, & reus erunt tenebriones, vterque vtrunque vituperato. Quod Homerus confirmat *ἰαυδὶ δ' ὄ. γ. Ἐστ' ὄρεθ' ποροδοῖς νέτοσ' κελίχθον ἐμίχ' ἄνω, Ποιμῆσιν ἔπι φίδων, κελίχθ' ἔτε τυκλόσ' ἀμείνω.* Varro *γέροντο δ' ἰδ' ἀσπύλιον*. Manius Curius consul in capitolio cum delectum haberet, nec citatus in tribu ciuis respondisset, vendidit tenebrionem.

68 ¶ *Trudus*, veteres à terendo, quam nos diminutiuo *trullam* dicimus, appellari voluerunt. Pomponius Pannuceatis: Mulier vbi asperit tam mirificè trutulatam truum. Titia. Setina: Sapientia gubernator torquet nauem, haud valentia, Cocus magnum ahenum quando feruit, paulla confutat trua.

69 ¶ *Euannetur*, dictum est ventiletur, vel moueatur à vannò, in qua legumina ventilarunt. Pomponius Pannuceatis: Dixi ego illud futurum, in prima valua etiam vix hæret misera, euannetur. & mea ocyus opera, vt fiat fecero. Lucillius Satyrarum libro vij. Hunc molere, illam autem vt frumentum *vannere* cunnis. Idem lib. xi. Crisfauit, vt frumentum clunibus *vannat*. Varr. de re rustica lib. i. Vt quod leuissimum est in eo, atque appellatur acus ac palea, euannatur foras extia aream.

70 ¶ *Vasum*, est callidum, & quasi valde asrum, & vrbani. Pomp. Præconè posteriore: Teigum varium, linguam vasram. Marcus Tullius de Republica libro iij. Non sunt in disputando vasti, non veteratores, non malitiosi. Afranius Diuortio: Qui connoctu clanculum brusfire dorem, ne remittat vaser honestè vt latites, & nos laudas diutius.

71 ¶ *Particulones*, dicti sunt cohæredes, quòd partes partimonij sumant. Pomponius Præconè posteriore: Age modò itagari, particulones producami tibi.

72 ¶ *Clepere*, est furari, tractum à *κλέπτω*, verbo Græco. Accius Epigram. Eaque hac causa, vt nequis nostra auribus verba cleperet. Plautus Pseud. Rape, clepe, harpaga. Marc. Tullius de Republica libro iij. Non modò, vt Spartæ rapere, vbi pueri & clepere discunt. Idem de natura deorum libro iij. Agnum inter pecudes aurea clarum coma. Quendam Thyesten clepere ausum esse è regia. Pacuuius Hermiona: Sermonem hic

nostrum ex occulto clepit, quantum intelligo. Var. Octogesi: Si quæ opificio non probiter clepere.

73 ¶ *Corporare*, est interficere, & quasi corpus solum sine anima relinquere. Eran. Andr. Corpus contemplatur, vnde corporaret vulnere. Accius *σαοισυδης*, vel Trophæo libro primo, Corporare abstergo es ausus.

74 ¶ *Circus*, dicitur omnis ambitus, vel gyrus, cuius diminutiuum est *circulus*. Acc. Andromeda: Quot luna circulos annuos institit.

75 ¶ *Medicinam*, dicimus & venenum, tractum à Græcis, qui venenum *φαρμακον* appellant. Accius Phœnisis: Sterilem esse illius opera medicinam autumans.

76 ¶ *Cernuus*, dicitur propriè inclinatus, quasi quòd terram cernat. Lucil. Satyr. libro tertio, Cernuus extemplo plantas conuestit honestas. Virgilius libro x. Eiectòque incumbit cernuus armo. Lucil. Satyrarum libro xxvij. Modò sursum, modò deorsum, tanquam collus cernui. Varro de vita populi Romani libro primo: Etiam pelles bubulas oleo perfusas percurrebant, ibique *cernuabant*. A quo ille verus vetus est in carmine, Sibi pastores ludos faciunt cernui Consualia.

77 ¶ *Strictura* dicuntur propriè scintillæ, quæ de ferro feruenti exeunt, quòd aut strictè emittantur, id est, celeriter, aut oculis sui fulgore præstringant. Virgilius libro viij. Stricturæ chalybum, & fornacibus ignis anhelat. Lucillius Satyrarum lib. iij. Crebræ vt scintillæ in stricturis, quod genus olim feruenti ferro.

78 ¶ *Quiritare*, est clamare, tractum ab iis, qui Quirites inuocant. Lucil. Satyr. lib. vi. Hic, inquam, rudet è rostris, atque ciulitabit, Concurfans veluti arenarius, clarè quiritans. Nigid. Commento grammatices: Clamat quiritatum.

79 ¶ *Caries*, est vetustas, vel putrilago, vnde *caricium* veteres dixerunt. Lucil. Satyr. libro vii. Ne auriculam obsidat caries, ne vermiculique, Turp. Leucadia: Ciperi vident vt osculatur cariem? num illum illæpuder? Afran. Priuigno: Nemo illa viuit carie cariofior?

80 ¶ *Virosa*, mulieres dicuntur virorum appetentes, vel luxuriosæ. Lucil. Satyr. lib. vii. Dixi ad principium venio, vetulam, atque virosam vxorem cædam potius, quam castrem egomet me. Afranius Diuortio: Vigilans, ac sollers, sicca, sana, sobria: Vinosa non sum: & si sum, non desunt mihi Qui vltro dent: ætas integra est, formæ satis.

81 ¶ *Caprona*, dicuntur comæ, quæ ante frontem sunt, quasi à capite pronæ. Lucillius Satyrar. libr. vij. Aptari caput, atque comas fluitate capronas. Altas frontibus immisissas, vt mos fuit illis.

82 ¶ *Cerebrofi*, dicuntur ad insaniam faciles, quibus frequenter cerebrum moueatur. Lucillius Satyrarum libro xv. Te primum cum istis insanum hominem & cerebrosum.

83 ¶ *Gliciscit*, est congelascit, & colligitur vel crescit, vel ignescit. Turp. Phil. Cum te saluum video, vt volui, glicis o gaudium. Acc. *Æneadis*: Difumma tibi perduellum est quorum, aut quibus se à partibus gliciscunt. Pacuuius Peribœa: Sed nescio quidnam est: animus horrescit, gliciscit gaudium. Sallustius Historiarum libro iij. Neque iam sustineri poterat immensum aucto mari, & vento gliciscente. Virg. lib. x. j. Haud secus accenso gliciscit violentia Turno. M. Tullius Hortensio: Ad iuuenilem libidinem copia volupratum gliciscit illa, vt ignis oleo. Plautus *Asinaria*: Tempus est subducere hinc me, pulchrè hoc gliciscit prælium.

84 ¶ *Postomis*, dicitur ferrum, quod ad cohibendum equorum tenaciam naribus, vel morsui imponitur, Græcè *πρόσθεσις*. Lucillius Satyr. lib. xv. Trulleus postomis huic ingens de naribus pendet.

85 ¶ *Tricones*, morosi, & ad reddendum duri, Lucillius Satyrarum libro xv. Lucius Cotta senex Crassi pater huius Panæxi Magnus tri. o fuit numarius, soluere nulli. *Lenius*, id est, facilis.

86 ¶ *Saga* mulieres, dicuntur foeminae, ad libidinem virorum indagatrices. vnde & *sagaces* canes dicuntur ferarum, vel animalium quæsitores. Lucillius Satyrarum libro vij. *Ætatem* & faciem, vt *saga*, & bona conciliatrix. Turpil. Boethuntibus: Non ago hoc per *sagam* pretio conductam, vt vulgo solent.

87 ¶ *Lapit*, significat obdurefacit, & lapidem facit. Pacuuius, Peribœa: Lapit cor cura, ærumna corpus conficit.

88 ¶ *Munes*, apud veteres dicebantur non à largitione, quæ ignota erat, sed consentientes ad ea, quæ amici velint. Pacuuius Duloreste: Animum quæ tum largitio multis ignota erat, munificus nemo putabatur, nisi pariter volens. Lucillius libro xxvi. Munifici, comésque amicis nostris videamur viii.

89 ¶ *Petulantia*, dicta est à petendo. M. Tull. de Repub. lib. iij. Itaque à petendo petulantia, à procando, id est, poscendo *procacitas* nominata est.

90 ¶ *Calendarum*, vocabulum proprium 60

Varro complexus est de vita populi Romani libro primo: Itaque *calabantur*, id est, vocabantur, & ab eo *Calendaræ* appellatae, quod est tractum à Græcis, qui *καλεῖν* vocare dixerunt.

91 ¶ *Consulum*, & prætorum proprietates, quod consulant, & præcant populis auctoritate. Var. ostenditur de vita populi Rom. lib. ij. Quod idem dicebantur consules & *praiores*: quod præirent populo prætores: quod consulerent senatui consules.

92 ¶ *Procacitas*, à *procando*, id est, poscendo, dicitur: vnde & *proci* dicti sunt matrimoniorum petitores. M. Tull. de Repub. libro iij. A procando, id est, poscendo, *procacitas* nominata est. Terentius Hecyra: Maligna multo, & magis *procax* facta ilico est. Li. *Ægistho*: Quin, quod parere vos maiestas mea *procat*, Toleratis, extemploque illam deducitis.

93 ¶ *Ignominia*, est nominis nota. Marc. Tul. de Repub. lib. iij. Censoris iudicium nihil ferre damnato [offerent] nisi roborem. Itaque vt omnis ea iudicatio versatur tantummodo in nomine, animaduerso illa ignominia dicta est. Lucill. Satyr. lib. xxix. Apolo 'st nomen, qui te antiquis non sine Delicis maculam, atque ignominiam imponere.

94 ¶ *Fidei* proprietatem exemplo manifestavit M. Tul. de Repub. lib. iij. Fides enim nomen ipsum mihi videtur habere, cum sit, quod dicitur.

95 ¶ *Portitores*, dicuntur telonarij, qui porrum obfidentes omnia luscitarentur, vt ex eo vestigal accipiant. M. Tull. de Repub. lib. iij. Nolo enim eundem populum imperatorem, & portitorem esse terrarum. Optimum autem & in priuatis familiis, & in Republica vestigal duco esse parsimoniam. Plautus *Menæchmis*: Portitorem domum duxit. Ita mihi necesse est eloqui, quidquid egi, atque ago. M. Tullius de officiis: Primum improbantur ii quæstus, qui in odia hominum incurrunt, vt portitorum, vt scenaratorum. Terent. Phormione: Sed epistolam ab eo allatam esse audiui modò, & ad portitorem esse delatam. Plaut. *Asin.* Ego pol istum portitorem priuabo portorio. Virgil. libr. vj. Portitor ille Charon. Var. *Mysteris*: *Æs* defraudasse cauponem, bonam luto obleuisse, tum portitores æra induxere.

96 ¶ *Seditionis*, proprietates à M. Tul. manifesta est lib. de Repub. vj. Eaque dissensionem cinium, quod seorsum eunt alii ad alios, seditio dicitur.

97 ¶ *Hamiotas*, piscatores, ab hamis Varro Bimargo voluit appellari: Cohortes cocorum, atque hamiatarum, aucupumque.

98 ¶ *Valgum*, est propriè intortum. Nou. Militibus Pomerinensibus: Valgus, veter-nofus, genibus magnis, talis turgidis.

99 ¶ *Vatrax* & *varicosus*, pedibus viti-ofis. Lucil lib. xxviii. Vt si progeniem an-tiquam, qua est Maximus Quinctus, Qua varicosus, vatrax.

100 ¶ *Catax* dicitur, quem nunc *coxo-nem* vocant. Lucil. Satyrarum. lib. 2. Hostili-bus contra Pestem, pernicièmq; catax, quàm & Manlius nobis.

101 ¶ *Silones*, superciliis prominentibus dicti significatione manifesta. Var. γνάδι σταν-θῶ. Nonne non vnum scribunt esse grandibus superciliis silonem quadratum, quod Silenus hirsutus superciliis fingeretur?

102 ¶ *Bronci*, sunt productio ore, & den-tibus prominentibus. Lucil. Satyr. lib. 3. Bron-cus nouit lanus, dente aduerso eminulo, hic est Rhinoceros.

103 ¶ *Compernes*, dicuntur longis pedib. Lucil. Satyr. lib. 3. Nunc censes κακίππο καμων, κακίππο υεγῖ illam. Non licitum esse vterum, atque etiam inguina tãgere mammis Com-pernem, aut varam fuisse Amphitryonis ἄνο-πῖ Alcmenam, atque alias. Ledam ipsam deni-que nolo Dicere, ture vide, atque disyllabon elige quoduis, Τυρῶ, Ἐνδιπέριον aliquam rem insignem habuisse Verucam, næuum pictum, dentem eminulam vnam.

104 ¶ *Vari*, dicuntur obtortis plantis. Lucil. Satyr. lib. 17. Compernem aut Varam fuisse Amphitryonis ἄνοπῖ. Nam & *varices* inde dicuntur venæ in suris inflexæ, vel obtortæ. Var. epist. ad Varron. Nam si tuam rhe-dam non habuissem, haberem varices.

105 ¶ *Lingulaca*, dicuntur verbosi. Var. Papiapapæ, ἀεὶ ἔγχαριον. Quare resident lin-gulacæ, obtreffatores cui iam nunc murmu-rantes dicunt: μουῖσταις τις μάινει ἢ μιμνῆσταις. Plautus Casina: Lingulaca est, nam nun-quam tacet.

106 ¶ *Rabula*, litigiōsi, à rabie dicti. Var. Papiapapæ, ἀεὶ ἔγχαμιον. Ille ales gallus, qui fuscitabat Articularum musarum scriptores, an hic quia gregem rabularum?

107 ¶ *Ebullire*, est efferuescere, dictum à bullis. Cic. Tusculan. lib. 3. Qui si virtutes ebullire volent, & sapientias, nihil aliud di-cent, nisi eam vim, qua fiant vestræ volupta-tes, quas suprâ dixi.

108 ¶ *Rapones*, à rapiendo dicti. Var. Pa-piapapæ, ἀεὶ ἔγχαμιον. Prætor noster eripuit mihi pecuniam, de ea quæstum ad annum ven-iam ad nouum magistratum, cum hic rapo vmbra quoque spei deuorasset.

109 ¶ *Srabones* vnt, quos *strabos* nunc dicimus. Var. Flextabul. ἀεὶ ἰπαρχῖων: Multi enim, qui limina intrarunt, integris oculis *strabones* sunt facti. habet quiddã enim ἰλκυ-

5100 provincialis formosula vxor. Lucil. lib. 27. Nulli me inuidere, non strabonem fieri sæpius delitiis me istorum.

110 ¶ *Exterminatum*, est extra terminos missum. Lucil. lib. 29. Non reditet ad se, atq; illam exterminaret miseram. M. Tul. de of-fic. lib. 3. Atque hoc omne genus pestiferum, atque impium ex hominum communitate exterminandum est.

111 ¶ *Exodium*, est finis, à Græco tra-ctum, quasi ἐξω τῆς ὁδοῦ, id est, extra viam. Varro ἐκδιπέριον, ἀεὶ θυριῶν. Socrates cum in vinculis publicis esset, & iam bibisset νέανειον in exodio vitæ. Idem ἐως πῖρας ἀειδιόταν. Vitæ cursum vt cognoscere possem, & quæ serui-tutis, & libertatis ab origine ad exodium adductæ. Idem ταπῖ ἰπρίμου, Quod cœ-peras modò in via narrare, vt ad exodium ducas.

20 112 ¶ *Putus*, dictus est à putando. Plaut. Pseudolo: Purus putus est ipseus. Varro ἐκα-τόμην, ἀεὶ θυριῶν. Mea igitur hecatombe pura ac puta. Idem Prometheo: Chryso-sandalos vocat sibi amiculum de lacte, & cetam tarentinam, quam apes Milesiæ cœ-gerint ex omnibus floribus libantes sine of-fese, & neruis, sine pelle, sine pilis, puram, putam, proceram, candidam, teneram, for-mosam. Nam & *rationes* ea causâ *putari* dictæ sunt, quoties ex his fraudis, aut fal-si, aut mendacij, aut iniqui aliud separa-tur, & ipsum nanque dubitantes cum dici-mus, *puto*, significamus nos in rebus in-certis, & obscuris falsis opinionibus fieri am-biguos.

113 ¶ *Compedes*, non à pedibus dictæ, sed ab impedimento. Varr. Prometheo libro 1. Ego infelix non queam vim propullare, atque inimicum Orco immittere? nequiquam sæpe aratas manus compedes conor reuel-lere. Idem Flextabul. ἀεὶ ἰπαρχῖων. Domo exeo, intro, & pedes corrigiis compedio. Idem Parmenone: Lepusculi timentes, hoc qua-drangulum. Dedit Diana rete nexile, ἀκνας, Viscum, sagenam, lineamque compedem. I-dem Sesquilysse: Quòd cum ire vellemus, obuius stare vbi corpori grinas compedes im-positas video.

114 ¶ *Fulgura*, dicuntur coruscationes, à fulgore. Varro ἀεὶ νεπαυνοῖ: Cognitio e-nim tonitrum fulget, & tonitrum fulguris à flumine orta.

115 ¶ *Coagulum*, à coagendo, quod est colligendo. Varro: est modus matulæ, ἀεὶ μῖθῶν. Cui nihil iucundius quisquam bibit. Hoc agritudinem ad medendam inuenerunt: Hoc hilaritatis dulce seminarium: Hoc con-tinet coagulum conuiuia.

116 ¶ *Mulierosi*, dicti sunt mulierum ap-petentes. Afranius Vopisco: Homo muliero-

60

fus confert me ilico aliò.

117 ¶ *Flagriones*, dicti sunt serui, quod flagris subiecti sunt: vt *verberones* à verberibus. Afranius Vopisco: Tu flagronibus priuiguo: Iucūditatis plus inest in te mihi, quàm commercatis conquestè edulibus.

118 ¶ *Merenda*, dicitur Cibus, qui post meridiem datur. Afranius Fratriis: Interim Merendam, occurro cautè, cum veni iuuar.

119 ¶ *Pedetentim*, & *pedepressim*, dictū est 10 cautè, quasi lenta, & tarda itione. Mar. Tul. de officiis libr. 1. Sin minus sensim erit, pedetentim que faciendum. Idem Veirinis aetione 2. Quæ tamèn à me pedetentim, cautè que dicentur. Lucil. libr. 27. Ille contra omnia inter plures sensim, & pedetentim foris, ne quem ledat. Quadrigrarius Annalibus: Exeritu instruto, pedetentim milites ducere cœpit. Cæcilius Annalibus: Ipse cum cætera copia pedetentim sequitur.

120 ¶ *Calces* à calcando, quod est, nitendo, dictæ sunt, non à calcitrando. Nam & de omnibus pedibus, & de hominum, & vniuersorum animantium dici potest. Nam sunt calces extrema pars pedum terræ proxima. Virgil. libro 5. Ecce volans, calcemque terit iam calce Diore. Idem libro 6. Tollit se ad rectum quadrupedes, & calcibus auras Verberat.

121 ¶ *Subligaculum* est, quod pudendæ partes corporis teguntur, dictum quod subtus ligetur. M. Tull. de offic. libr. 1. Scænicorum quidem mos tantam habet vetere disciplina verecundiam, vt in scænâ sine subligaculo prodeat nemo.

122 ¶ *Mediocritas* medium dici voluit Mar. Tul. de offi. libr. 1. Eadem ratio est habenda vestibus, in quo, sicut in plerisque rebus, mediocritas optima est. Lucil. libr. 27. Paulò hoc melius, quam mediocre, hoc minus malum, vt quàm pessimum. Terent. Andr. Et tamen omnia hæc mediocriter. Cicero Tuscul. libr. 3. Athæ mihi afferentur mediocritates, quæ si naturales sunt, quid opus est consolatione?

123 ¶ *Modestiam*, à modo dictam M. Tullius auctor est de offic. libr. 1. Nam hanc, quam interpretamur modestiam, quo in verbo modus est.

124 ¶ *Antes*, sunt quadraturæ, vnde & ante dictæ sunt quadræ columnæ. Virgil. Georg. libr. 2. Iam canit effætos extremus vinitor antes.

125 ¶ *Immune* dicitur sine officio, sine munere. Virgil. Georg. libro 4. Immuni que sedens aliena ad pabula fucus. Marc. Tull. Philippic. libro primo. Nam immunitates datæ?

126 ¶ *Camerum*, obtortum, vnde & *camera* recta in curuitatem formata. Virg. Geor. 60

libro tertio. Et cameris hirtæ sub cornibus aures.

127 ¶ *Dirum*, est triste, infestum, & quasi Deorum ira immissum. Virgil. Georg. libr. 4. Prius, quàm Dira per incautum serpan contagia vulgus. Et *Æneid*. libro 4. Vltricè que sedet in limine diræ Marc. Tull. de senectute: Intelligi potest ex his fratribus, qui in Adelpis sunt, quanta in altero diritas, in altero comitas.

128 ¶ *Exordium*, est initium, vnde & vestes *ordiri* dicitur, cum instituitur detexenda. Virgil. *Æneid*. libr. 4. Quoniam reginam ambire furentem. Audeat assatu, quæ prima exordia sumat? Marc. Tull. Hortensio: Perge quæso: nec enim imperitè exorsus es. Lucilius libr. 29. Vtrum tristis, contorto aliquo ex Pacuiano exordio Cicer. Timæo dicit: Facillimum autem est in omni inquisitione rationis exordium. Varr. *de rebus rusticis*. Qui fabularum collocant exordia.

129 ¶ *Inops* dicitur sine ope, & auxilio: Virgil. libro octauo. Res inopes Euandrus habebat. Et Georg. libro primo. Atque inopi metuens formica senecta. Terent. Adelpis: Per te misero, atque innocenti auxilium, subuenite inopi. Marc. Tull. de offic. libro 2. Nimirum enim inops ille, etsi bonus est vir, etiam si referre gratiam non potest, habere certè potest.

130 ¶ *Defrudare* significat fructum minuerè, vel per fraudem aliquid exquirere. Terent. Phorm. Suum defrudans Genium comperit miser. Plautus *Afinaria*: Ten' ego defrudem, cui ipsi nihil est in manu, Nisi quid tu porro vxorem defrudaueris?

131 ¶ *Sudum*, dicitur quasi semiudum, vt est aer post pluias serenus & liquidus. Virg. 7. Arma inter nubes cæli regione serena, Per sudum rutilare vident. Plautus *Milite*: Quàm Solis olim cum sudum est solent. & Lucil. Nec ventorum flamina stando suda secundent.

132 ¶ *Irritare*, dictum est propriè prouocare tractum à canibus, qui cum prouocantur, irruunt, Lucilius *Satyrarum* libro primo. Irritata cane, quàm homo, quam planius dicit. Terent. Phor. Irritor. Virgil. libr. 10. Irritæque virum telis, & voce laceffit. Sallust. *Historiarum* libro 1. Tunc verò & posci, cum ceteri eiusdem causa & ducem senatus rati, maximo gaudio bellum irritare. Lucilius libr. 28. Lucilli si in amore irritaris suo. Plautus *Amphitryone*. Irritabis crabrones. Varro *Sesquialysse*: Omnes irritans ventos, omnesque procellas.

133 ¶ *Abligare*, est propriè aliò mittere, dictum à legatis qui cum legationibus mittuntur, Terent. *Hecyra*: Aliquò mihi est hinc ablegandus, dum parit Philumena.

134 ¶ *Arcanum*, dicitur secretum, vel absconditum, quod quæ in arcis sunt celata sunt & abscondita. Virgil. Æneid. lib. 4. Solam nam præfidis ille Te colere, arcanos et am tibi credere sensus. Et Æneid. lib. 1. Longius & voluens fatorum arcana mouebo.

135 ¶ *Tormines*, genus morbi dicti quod dolore torquent. Cicero Tuscul. lib. 2. Quâuis idem torficulum se in torminibus, & in stranguria sua præbeat. Et 4. Itaque dicimus grauidinosos quosdam, quosdam torminosos.

136 ¶ *Monimenti*, proprietatem à monendo M. Tul. exprimendam putauit, ad Casarem epistola 2. Sed ergo quæ monimenti ratio sit, nomine ipso admonet, ad memoriam magis spectare debet posteritatis, quàm ad præsentis temporis gratiam. Virgilius libro sexto: Quem candida Dido esse tui dederat monumentum, & pignus amoris.

137 ¶ *Riuales*, dicti sunt quasi in vnum [riuum] amorem deriuantes. Terentius Eunucho: Miles Thrafo Phædrice riualis.

138 ¶ *Gestire*, significat lærum esse, dictum à gesticulis faciliouibus. Terent. Eunucho. Chærea quid est quod sic gestis aut quid hic sibi vestitus quærit; Virg. Georg. libro 1. Et studio in cassum videas gestire lauari.

139 ¶ *Inuolare*, est irruere, insilire, aut à volatu, aut à vola, id est media manu dictum. Ter. Eunucho. Ut ego vnguibus facile illi in oculos inuolem venefico. Lucil. lib. xxx. Inde canino ritu, oculi que inuolem.

140 ¶ *Propinare*, à Græco tractum est, *propin* post potum tradere. Ter. Eunucho: hunc vobis comedendum, & bibendum, & deridendum propino. Ennius Satyrarum libro tertio. Enni poeta salue, qui mortalibus Vertus propinas flammeos medullitus.

141 ¶ *Insulsum*, propriè fatuum; quasi sine sale. M. T. ad Casarem in iuniorum epistola 2. Sed ita locutus insulse est, vt mirum Senatus conuiuium exceperit. & de Oratore lib. 2. Vt nihil aliud eorū, quàm ipsa *insulsum* rideatur.

142 ¶ *Ignauum*, & legne, torpidum, effeminatum, & sine igni. Virgil. Georg. libro 4. Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent. Et Georg. lib. 4. En age legneis rumpe moras: M. Tull. ad Casarem in iuniorum lib. 2. In quatuor me prouocauit oratio, mea consecuta est legnis. Et de senectute: Quæ vitia sunt, non senectutis, sed certè ignauitæ, & somniculosæ senectutis.

143 ¶ *Calamitosum*, dicitur malis, & calamitatibus prægrauatum. M. Tul. Verrinarum diuinatione: Et honoris amplissimi puto esse, & accusare improbos, & miseros, calamitososque defendere.

144 ¶ *Serium*, triste, & quasi sine risu. M. Afranius Priuigno: Non ego te noui tristem,

Afranius Priuigno: Non ego te noui tristem; seruum seruum: Plautus Amphitryone: Nunc quidem Præter nos nemo est, dic mihi verum serid.

145 ¶ *Interpolare*, est immittere, & interponere, & nouam formam è veteri fingere. M. Tul. Verr. actione 2. Aliquid demendo, mutando, interpolando. & est tractum ab arte fulonia, qui poliendo diligenter vetera quæque quasi in nouam speciem mutant. Plautus Amphitryone: Illic homo me interpolabit, meūque os finger ceno.

146 ¶ *Euerriculum*, genus est retis piscatorij, à verrendo dictum, vel quod trahatur, vel quod si quid fuerit piscium natum euerat. Ad hoc M. Tull. Verriarum lib. vi. de signis: Quod vnquam, Iudices, huiusmodi euerriculum vlla in prouincia fuit?

147 ¶ *Dinaricari*, dictum est distendi, dictum ab his, qui vitio naturæ ita sunt pedibus discretis, vt eos in diuersum habeant separatos. M. T. de signis: Sopatrum hominem summo magistratu præditum, deuaricari ac deligari iubet.

148 ¶ *Vacillare*, est trepidare, vel cum lassitudine niti, à sensibus, qui sint æuo defessi, atque ad sustinendam lassitudinem baculo tarditate leuent. M. Tul. Philip. lib. 3. In Galliam mutilatum ducit exercitum cum vna legione, & ea vacillante.

149 ¶ *Præstringere*, dictum est valde stringere, & claudere. Plaur. Milite glorioso: Præstringat oculorum aciem in acie hostibus. Lucil. lib. xxx. Præstringatque oculorum aciem splendore micanti. M. Tul. de senectute: Voluptas rationi inimica est, mentis (vt ita dicam) præstringit oculos, nec habet vllum cum virtute commercium. Varro Andabatis: Non mirum si cæcutis, aurum enim Non minus perstringit oculos, quàm *πρὸς οὐδ' ὑπὸ*. Cic. de fato, & de finibus bonorum & malorum lib. 2. Aciem animorum nostrorum virtutis splendore præstringitis.

150 ¶ *Angina*, genus morbi eo quod angat, & Græcè *αὐγῆ* appellatur. Lucillius lib. xxx. Insuperato abiit, quem vna angina abstulit hora.

151 ¶ *Arquatus*, morbus dictus qui regius dicitur, quod arquis sit concolor de virore, vel quod ita stringat corpora, vt in arcum ducat. Lucillius, Nos esse arquatos, furgamus, eamus, agamus. Varro Eumenidibus: Nam vt arquaris, & veterosis, quæ lutea non sunt, æquæ vt lutea videntur, sic insanis sani, & furiosis videntur esse insani.

152 ¶ *Friuum*, est proprium vniuersis que vnde & res priuata. Lucil. lib. xxx. Culciulæ accedunt priuæ centonibus binis. Idem: Abdomina Tunni priua dabo.

153 ¶ *Nugator*, nugis turbator. Lucil. lib.

xxx. Quam me hoc tempore nugator cognoscere non vis.

154 ¶ *Foramina*, quasi diminutiue à foribus dicta. Cic. Tuscul. lib. i. Nam nunc quidem, quamquam foramina illa, quæ patet ad animos à corpore, callidissimo artificio natura fabricata est.

155 ¶ *Discerniculum*, acus, quæ capillos mulierum ante frontem diuidi, dictum à discernendo. Lucillius lib. xxx. Euphocamo digigitis, discerniculumque capillo.

156 ¶ *Fratrum*, proprietatem Nigidius acutissime dixit: Frater est, inquit, dictus quasi ferè alter.

157 ¶ *Supplantare*, dictum est quasi pedem supponere. Lucil. lib. xxix. Supplantare aiunt, Græci *ὑποκαταβειν* dicunt. M. Tul. de offic. lib. 3. Contendere debet, quam maxime potest, vt vincat, supplantare eum, qui cum certer: at manu pellere nullo modo debet.

158 ¶ *Coniungere*, copulare, dictum est à iugo. Lucillius lib. xxix. Qui mihi quantum est inter humanum genus rerum, quod inter se coniungat, communicat.

159 ¶ *Fenestra*, à Græco vocabulo conuersum est in Latinum, *ἄνοι τὸ φάειν*. Cicero Tuscul. lib. i. Non eas parteis, quæ quasi fenestræ sunt animi.

160 ¶ *Emungi*, ex manifesta significatione manat. Lucil. lib. xxix. In mellis spem esse omnem quouis possem emungi volo. Terent. Phormione: Emunxi argento senem.

161 ¶ *Agglomerare*, est implicare, coniungere, dictum est à glomere. Virg. Æneid. lib. 2. Et lateri agglomerant nostro.

162 ¶ *Collare*, est vinculi genus, quo collum adstringitur. Lucil. lib. xxix. Cum manicis, catulo, collaris; vt fugitium Deporem.

163 ¶ *Depilati*, dictum rarefacti. Lucil. 29. Nato quid actum est, depilati omnes sumus.

164 ¶ *Excuriari*, curia excludi. Varr. *ἄπο τῆς ἄρας*. Apollonium ideo excuriant, quia nihil habebat.

165 ¶ *Pensum*, significat exæquatam, quodd sine inclinatione sunt, quæ penduntur. Lucil. lib. 28. Nihil parui ac pensu, vti littera doceas lutum.

166 ¶ *Aqua intercus*, hydropum morbus, quasi aqua inter cutem. Lucillius lib. 28. Aquam te in animo habere intercutem. Mar. Tull. de offic. lib. 3. Si quis medicamentum cuiquam dederit, ad aquam intercutem.

167 ¶ *Maltas*, veteres molles appellari voluerunt à Græco, quasi *μαλακός*. Lucil. lib. 27. Infanum vocant, quem maltam, ac femina dici videt.

168 ¶ *Monogrammi*, dicti sunt homines macie pertenues, ac decolores: tractum à pictura, quæ prius, quam coloribus corporatur, vmbra fingitur. Lucillius lib. 2. Vix viuo

homini, ac monogrammo. Et 27. Quæ pietas? monogrammi quinque adducti pietatem vocant.

169 ¶ *Portorium*, dicitur merces, quæ portitoribus datur. Lucil. lib. 27. Facit idem quod illi, qui inscriptum è portu exportant clanculum, ne portorium dent.

170 ¶ *Impertire*, est participare, & partem dare. Lucil. lib. 27. Quibus potest impertit. Nouius Decuma: Si ignoris impertit, sicuti facilius. Mar. Tul. de Repub. lib. v. Quod molestis senectutis suæ vestris familiis impertire posset. Et ad Hircium lib. v. Et quoniam, vt hoc tempus est, nihil habeo patriæ quod impertiam.

171 ¶ *Sedulò*, significat sine dolo. Lucil. lib. 27. Salutem fictis versibus Lucillius, quibus potest, impertit, totumque hoc studiose & sedulò. M. Tul. de finibus bonorum & malorum 3. Sedulò, inquam, faciam, sed fortuna fortis: quare conare quæso.

172 ¶ *Scripturarios*, quos nunc tabularios dicimus, dici voluit veteres, quodd scripturis, & commentariis omnia, vel vrbium, vel prouinciarum complecterentur. Lucillius lib. 26. Publicarum rerum assueciam, vt scripturarius.

173 ¶ *Versipelles*, dicti sunt quolibet genere se commutantes. Lucil. lib. 26. At Libertinus Tricorius Syrus ipse ad mastigias, quicum versipellis syro, & quicum commuto omnia. Plaut. Amphitru. Versipellem se facit, quando lubet.

174 ¶ *Combibones*, compotiores, à combibendo dicti. Lucillius lib. 26. Quandoquidem reperi magnis combibonum ex copis.

175 ¶ *Capital*, dictum est capitis periculum. Plaut. Menæchm. Nunquam hercule effugiet, tamen si capital fecerit. Lucillius lib. 26. Facile deridemur, scimus capital esse irascier.

176 ¶ *Clandestino*, est absconditè. Lucil. lib. 26. At enim dicis clandestinò tibi quod commissum foret, neu mutires, neu mysteria efferres foras.

177 ¶ *Idiotas*, à Græco tractum *ἰδιώτης*, inuitiles, quasi sibi tantum non plurimis vtilles. Lucillius lib. 26. Quidni & tu idem illiteratum me, atque idiotam diceres?

178 ¶ *Exspirare*, dictum est vel ab spiritu effuso, vel à spiraminibus. Lucil. libro tertio: Exspirans animam pulmonibus eger agebat. Idem libro 26. Vt si illiuem facere per ventrem velis curare omnibus distento corpore expirer vis.

179 *Eliminare*, extra limen eicere. Pacuuius Duloreste: Vbi illic est? me miseram quoniam clam vos eliminat? Pompon. Cantabit. Iftic manet. eliminabo extra ædis coniugem. Ennius Medea exsule: Antiqua, herilis fida custos corporis.

Quid sic extra ædis examinata eliminator?
Accius Meleagro: Tum vt eliminator clamore, simul hæc nota vox ad aures accidit.

180 ¶ *Incoxare*, in coxam sidere. Pomponius Pannuceatis: Neque interim cacandi causa vnquam incoxauit nates.

181 ¶ *Condeperere*, commissere, à Græco tractum dicitur. Homerus Odysseæ µ. κρηγι δ' ε-
ψ' ουσ µεν ανδρα. Pomponius Nuptiis: Partem inspui, conclusi, condeperui.

182 ¶ *Vituperare*, dictum est vitio dare tanquam culpæ, vel dissipientiæ. Terent. Andria: Nunc quam rem vitio dent quæso animaduertite. Et in sequentibus: Id isti vituperant factum. Lectum est autem & vitium dare, hoc est, vnicuique rei culpam ampliari. sed hoc incertæ auctoritatis scriptoribus inuenitur.

183 ¶ *Ordire*, est ponere, incipere. Accius Amph. Non paruum rem ordibor, ne retice, 20 obsecro. Afranius Suspecta: Tamen animo ordire me oportet pauilla paullulum.

184 ¶ *Pilare*, dictum est; vt *plumare*, pills vestiri. Afranius Compitalibus: Præterea corpus meum nunc pilare primum cæpit. Nouius Exodio: Pati dum poterunt antè, quam pugnè pilant.

185 ¶ *Populare*, significat populi amorem conciliare. vnde *populares* dicti de vno populo amici. Pacuuius. Chryse. Atque vt promeruit pater, mihi patriam populauit meam. 30 Teren. Phom. Amicus summus meus, & popularis Geta.

186 ¶ *Rabere*, dictum est à rabie. Varro, Idem Attij quod Tiuj. Quid est? quid blateras? quid rabis? quid vis tibi? Cæcilius Hypobolimæo, Rastriaria: Rabere se ait.

187 ¶ *Superfedere*, manere, perseuerare, quasi in voluntate, & consilio sidere. Turpil. Pedio: Vt ille hac sese abstineret, ego superfederem nuptiis. Plaut. Epidico: Superfede istis rebus: irem tu ipse vbi lubet finem face. Siffenna histor. libr. 4. De virtute eorum accusanda proloqui superfederunt.

188 ¶ *Tintinnare*, dicitur sonare, vnde & *tintinnabula* sunt appellata. Afr. Vopisco: Tintinnare ianitoris impedimenta audio. Nigidius libr. 18. Itaque ex ære in saliaribus Altanus tintinnat: id est, sonat.

189 ¶ *Verminari*, positum torqueri à verminibus, quod facile se torqueant. Pomponius hirnea, Pappi decimus mensis est, cum factum est: ita fit: ita semper solet: decumo mense demum turgens verminatur, parturit.

190 ¶ *Canatim, suatim, bouatim, canum, & suum, & boum genere.* Nigidius commento grammatico: iunt etiam assimilanter dicta hæc, canatim, suatim, bouatim, quæ ab animalibus sumuntur.

191 ¶ *Coxim*, dictum quasi coxim. Pomp. 60

Porcaria: Sciunt hoc omnes: quantum est, qui coxim cacat.

192 ¶ *Infabrè*, scædè, vt est *affabrè*, pulcrè. Pacu. Nypris: Barbaricam pestem nauibus nostris obtulit Noua figura factam, commissam infabrè.

193 ¶ *Sepiunt*, significat tenent, impediunt, dictum à sepibus, quæ obiectæ iter claudunt: vnde & *circumseptum* dicitur. Afranius Marterteris: Perij, lacrymæ linguam sepiunt.

194 ¶ *Stigmatias*, veteres punctos in notis dici voluerunt. M. Tull. de offic. lib. 2. O miserum, qui fidelio rem, & barbarum, & stigmatiam puraret.

195 ¶ *Referare*, aperire, à sera dictum, qua remota valuæ patefiunt. Marc. Tull. de offic. libro secundo: Nec ita claudenda est res familiaris, vt eam benignitas aperire non possit: nec ita referanda, vt pateat omnibus. Virgilius libro octauo. Non secus, ac si qua penitus vi terra dehiscens Infernas referet sedes.

196 ¶ *Abundare*, supra modum aliquid esse. Virgilius libro quarto: Ergo apibus scætis idem, atque examine multo Primus abundare. tractum ex amnibus, qui quoties augentur imbribus maioribus, & crebris vndis eriguntur. Virgil. Georgic. libro primo: Præsertim incertis si mensibus amnis abundans Exit.

197 ¶ *Tergiuersari*, fallere, & dicta mutare, & est quasi tergum vertere, vt ait Plaut. Amphit. Versipellem se facit, quando lubet. Marc. Tull. de offic. lib. 3. Tribus generibus, quomodo possunt, non incallidè tergiuersantur. Varro: Itaque illa tergiuersari non desinit, secum que rapiunt.

198 ¶ *Prudentiam*, à prouidendo dictam, dilucidè ostendit Marc. Tullius Hortensio: Id enim est sapientis prouidere, ex quo sapientia est appellata prudentia. Idem de senectute: Quid multa? sic mihi persuasi sentio, cum tanta celeritas animorum sit, tanta memoria præteritorum, futurorumque prudentia. Et de republic. libro sexto: Totam igitur expectas prudentiam huius rectoris, quæ ipsum nomen hoc nacta est, ex prouidendo.

199 ¶ *Appendix*, dicitur quod alij est adiunctum, quasi ex alio pendeat. Marc. Tull. Hortensio: Vidi enim quod videndum fuit, appendix animi esse corpus, nihilque esse in eo magnum.

200 ¶ *Coniuij* proprietatem M. Tul. de senectute demonstrat: Bene enim maiores accubationem epularem amicorum, quia vitæ coniunctionem haberet, coniuiuium nominauerunt.

201 ¶ *Occationem*, ab obcæcatis semini- bus, quæ id efficitur, dici M. Tul. voluit de se-

nectute: Sparsum semen, cohibet primum id obsecratum: ex quo occatio, quæ hoc efficit, nominata est.

202 ¶ *Coagmenta*, dictæ sunt coniunctiones arctæ, & compares, à cogendo, id est, stringendo: vnde & *coagulum* dicitur. Marc. Tullius de senectute: Vivendi est finis optimus, cum integra mente, certisque censibus opus ipsa suum eadem, quæ coagmentavit, natura dissoluir.

203 ¶ *Vernaliter*, pro adulatoriè, à vernis, quibus hæc vivendi ars est. Cæcilius Venatore: Credo, nimis tandem hoc fit vernaliter.

204 ¶ *Pecuniosorum* & *locupletum* proprietatem aperuit M. Tul. de repub. lib. 2. à pecore *pecuniosos*, & à possessionibus locorum *locupletes* appellatos esse asserens, multaque ditione ovium, & boum. quod nunc erat res in pecore, & locorum possessionibus, ex quo pecuniosissimi & locupletes vocabantur.

205 ¶ *Viritim*, dictum est separatim, & per singulos viros. M. Tul. de repub. lib. 2. Ac primus agros, quos bello Romulus cepit, diuisit viritim civibus. Plaut. Aulul. aliter, sub hac tamen significantia, diuidere argenti dixit nummos in viros. Varro de vita populi Rom. lib. 1. Extra urbem in regiones 26. agros viritim liberis attribuit.

206 ¶ *Vernas*, veteres appellabant, qui vere sacro fuerant nati: & habebatur nomen hoc pro vitabili, & maledicto. Plaut. Amph. Hic, qui verna natus est, queritur. Lucil. Verna acer cupit hæc. Plaut. Amph. Cum cruciatu tuo istæc hodie verna verba funditas.

207 ¶ *Concinnare*, est facere, vt Plautus Amph. Lacrymantem ex habitu concinnas tuam vxorem. Sed proprietates verbi hæc est, quod apud veteres *cinnis* potionis genus ex multis liquoribus confectum dici solet. ¶ Rectè autem concinnare & consentire intelligi potest, & quasi conc. nere, vt multis diuersè canentibus vnus efficitur modus. Plaut. A. sinar. Auiceps, quando concinnauit aream, effundit cibum. M. Tul. de finibus bonorum & malorum. lib. 4. Cum iis, cum quibus reconcinnabatur, verbis discrepare. Idem Academicis lib. 2. Quæ cum similitudine verbi concinnare maxime sibi videntur.

208 ¶ *Pauperas*, dicta est à pecunia parua. Varro de vita pop. Rom. lib. 1. Pecunia quæ erat parua, ab ea paupertas dicta, cuius paupertatis magnum testimonium est.

209 ¶ *Pandere*, Varro existimat ea causa dici, quod, qui ope indigerent, & ad asyllum Cereis confugissent, panis daretur. Pandere ergo quasi panem dare, quod nunquam sanum talibus clauderetur. Idem de vita pop. Rom. lib. 1. Hanc deam melius putat esse Cereem, sed quod in asyllum, qui confugissent,

panis daretur, esse nomen fictum, à pane dando pandere, hoc est aperire.

210 ¶ *Blatis* & *blateras* confingit, aut inconditè, & inaniter loqueris. Plaut. Amphit. Qui, malum, intelligere, quifquam potis est, ita nugas blatis. Idem Aulul. Vbi tu es, quæ *deblaterasti* iam vicinis omnibus?

211 ¶ *Percontari*, diligenter inquirere. Plaut. Amph. Qui istuc in mente est tibi, ex me, mi vir, percontarier? Et est proprietates verbi ab eo tracta, quæ vada in fluminibus, contus exquirunt.

212 ¶ *Prodigia*, dicta sunt portè adigenda. Plaut. Amph. Sed mulier, Postquam exporrecta es, prodigiali Ioui aut mola falsa hodie, aut thure comprecata oportuit.

213 ¶ *Ceriti* & *laruati*, malè sani, aut Cereis ira, aut laruarum incurfatione animo vexati. Plaut. Amphit. Laruatus ædè pol hominem miserum medicum queritar. Idem qui supra: Quasi adueniente morbo medicati tuuenem, tu certè aut laruatus es, aut certus.

214 ¶ *Calcitriones*, qui insectant calcibus. Plaut. A. sinar. Clamat, procul si quem videt ire ad se calcitronem. Varro Sequiulyss. Itaque cum equum mordacem calcitronem horridum miles, ac vir non vitabat.

215 ¶ *Votitum*, veteres religione aliqua prohibiturum vel interdictum dici voluerunt. Plaut. A. sinar. Nolo illam habere causam, & votitam dicere.

216 ¶ *Verberare*, non solum à verberibus dictum, sed & à verbis. Plaut. Aulul. Nam cur me miseram verberas?

217 ¶ *Cassum*, veteres inane posuerunt, & arbitrandum est eius verbi proprietatem magis ab araneorum cassibus dictam, quod sint leuis, ac nullius ponderis; non, vt quibusdam videtur, quasi quassum. Plaut. Aul. Virginem habeo grandem, dote cassam, atque illocabilem.

218 ¶ *Crocium*, propriam cornuorum vocem veteres voluerunt. Plaut. Aul. Simul radebat pedibus terram, & voce crociabat sua.

219 ¶ *Subleuit*, significat illudit, & pro ridiculo habuit, tractum à genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur. Plaut. Aul. Fidei centebam maximam multò fidem esse, ea subleuit os mihi penissumè.

220 ¶ *Inuestes*, dicuntur impuberes, quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat. Hoc & Æneid. li. 5. videtur sensisse Virg. Aurea cæsaries ollis, atque aurea vestis. Sed meliùs intelligi potest inuestes appellatos, quasi in *Vesta*, id est, in pudicitia, & in castitate.

221 ¶ *Inferum*, ab imo dictum, vnde *inferi*, quibus inferius nihil. vnde *inferum* rectè potest dici, quicquid desuper mittatur. Var. Marcipore: Nubes aquali frigidò velo leues, Cœli cauernas aureas subdixerant, Aquam vomentes inferam mortalibus.

222 ¶ *Syrus*, à Græco magis tractum est

ἄνθρωποι. Has nos scopas, rustici eo nomine vros vocant. Var. Marci pore : Ventique frigidose ab axe eruperant Phrenetici septentrionum filij, Secum ferentes tegulas, ramos, fyras.

223 ¶ *Euirare*, dicitur virilitatem amittere, & effeminari. Var. Marci pore : Spatulæ euiravit omnes Veneriæ pueros.

224 ¶ *Ludibria*, proprietatem trahunt à leui ac sine pondere, & contemnendo : aut, 10 quod magis verum est à ludicro. Virgil. lib. vi. Foliis tantum ne nomina manda, Nec turba volens rapidis ludibria ventis.

225 ¶ *Febris*, proprietatem habet à feritate morbi, vel mali, vt à calendo *calorem*, vel *candorem*. Var. Andabatis : Aperiendam putat, idque alterum appellamus à calendo *calorem*, alterum à feruore *febrim*.

226 ¶ *Vulpinari*, dictum est fraudibus, & mendacijs vera peruertere, vel effingere, di- 20 ctum ab iurecto, seu intorto vulpium cursu. Var. Mylteris : Vulpinare modò & concursa quâlibet, erras.

227 ¶ *Sufflatum*, dicitur propriè tumidum & roctum, & quasi vento quodam clatius factum. Var. Agathone : Neque auro, aut genere, aut multiplici scientia, Sufflatus querit Socratis vestigia.

228 ¶ *Vespertilio*, animal volucre biforme, dictum quòd vespere se ad volatum præ- 30 parat noctis. Var. Agathone : Quid multa? factus sum vespertilio, neque in muribus planè, neque in volueribus sum.

229 ¶ *Exporrectum*, extentum : *porre-ctum* est enim tentum, id est porrò iactum. Var. Eudæmion. Quæ res in somnum recidens, & *ἀναΐσιν* *ὀδῶσιν*, eris iterum exporrectus.

230 ¶ *Iugatam*, coniunctam, à iugo dictam. Cic. Tusculanarum lib. 3. Hoc quidem est commune virtutum, omnes enim inter se 40 iugatae sunt.

231 ¶ *Prodius*, dictum est interiorius longius, à prodeundo, quasi porrò eundo. Var. Virg. diuina : Primum venit in vrbe, atque intra muros, deinde accedit prodius, atque introit domum, id est, intra priuatos muros.

232 ¶ *Granaria*, loca in horreis seruandis feminum granis. Var. *γερῶσθιδῖα ἀουδῶσιν* : Vel decem Mensis, vbi vna sepiant granaria.

233 ¶ *Torculum*, quod vsu torcular dicitur, quod intortum latrem vitis, vel oleae exprimat. Var. *γερῶσθιδῖα ἀουδῶσιν* : Vineis ibi ampla cella torculum reponant.

234 ¶ *Cingulum*, à cingendo, quod *incingulum* plerumque dicitur. Var. *γερῶσθιδῖα ἀουδῶσιν* : Nouus maritus taciturus taximulos is soluebat cingulum.

235 ¶ *Silicernium*, pessimè intelligentes, ita posuisse Terent. putant, quòd incuruitate silices certat senex. *silicernium* est propriè 60

conuiuium funebre, quod senibus exhibetur. Var. Meleagris : Funus exequiari laude ad sepulcrum antiquo more silicernium consecimus. Idem *ἀσεί υδῶσιν*. Non quo pransi discentes dicimus alius alij, vale.

236 ¶ *Suffundarium*, dictum est subiectum, dictum à fundamentis. Var. *ταφῶσιν ψυψίνων* : vt antiqui nostri in domibus lateritijs paululum modò lapidibus suffundatis, vt humorem effugerent, habitabant.

237 ¶ *Edones*, & *phagones* ab edacitate, vnum Latinum, alterum, Graecum. Varro, *ταφῶσιν ψυψίνων*, ἢ ἀπυψίνων : Edones Romam vt turba, intendat annona : sed propter phagones ficedulam pinguem, aut turdum nisi volentem non video.

238 ¶ *Elixum*, quicquid ex aqua molitur, vel decoquitur. nam *lixam* aquam veteres esse dixerunt. vnde & *lixa* dicti, qui militibus aquam ad castra, vel ad tentoria solent ferre. Var. *ταφῶσιν ψυψίνων* : In pavimento noir audes facere lacunam : at in humu calceos facis elixos.

239 ¶ *Parochos*, à Græco tractum est nomen, quòd vehiculo præbeat. hoc schemate enim Græcè ; Latinè vehicula appellantur : & est officij genus, quod administrantibus pareret. Var. Sefquilyse : Hic enim omnia erat : idem sacerdos, prætor, *parochos*, denique ideim lenatus, ideim populi caput.

240 ¶ *Trossuli*, dicti sunt torosuli. Var. Sefquilyse : Nunc emunt trossuli nardo nitidi vulgò Attico talento equum.

241 ¶ *Probofcis*, Græcum nomen est, dictum, quòd antè depascat ; & est porrecta corporis pars in hærens naribus, quæ excepto homine in alijs animalibus inuenitur. Var. Sefquilyse : Inuenisse se, cum dormire cepisset tam glaber, quàm Socrates, caluum esse factum ericium è pilis albis cum proboscide.

242 ¶ *Tutanus*, dens à tutando. Varro *ἰπυαλῆς* : Tuam fidem, Noctu Annibalis cum fugauit exercitum, Tutanus, hoc Tutanus Romæ nuncupor. Hac propter omnes, quila- borant, inuocant.

243 ¶ *Turillina*, dea est à tuendo dicta. Varro *ἰπυαλῆς* : Tuam fieri non Turillinam, quam ego ipse inuoco, quòd meæ aures abs te obsidentur.

244 ¶ *Cetarij*, genus est piscatorum, quòd maiores pisces capit, dictum ab eo, quòd cere in mari maiora sunt piscium genera : quod Virg. Immania cete. Var. *γῶσθιν αἰαλῶσιν*. Non animaduertis cetarios, cum videre volunt in mari thunnos, ascendere in malum altè, vt penitus per aquam perspiciant pisces?

245 ¶ *Tonimus*, positurum, sonamus cum modo, à tono. Var. Eumenidibus. Tibi tympana non inani sonitu matris deum tonimus.

246 ¶ *Tibinos*, à tibiis modos. Var. Bu-

menidibus: Apage in directum à domo no-
stra istam insanitatem.

247 ¶ *Præsepia*, non tantum, quibus aut
cantheria, aut iumenta cætera, aut vetera ani-
malia pabulantur, sed & omnia loca clausa, &
tuta, dicta præsepia. Virg. *Ænead.* lib. 1. aut
agmine facto Ignauum fucos pecus à præse-
pibus arcent. Var. *ἰνδ. λύρας*; Si quis Melo-
dinis tonos lyras præsentibus se retineat fo-
rensibus.

248 ¶ *Subrigere*, significat sursum erige-
re, quo verbo rustici viuunt, cum tritæ fru-
ges ad ventilandum in arceis eriguntur. Virg.
Ænead. lib. 3. Tot linguæ, totidem ora sonant,
tor surgit aureis.

249 ¶ *Lingulaca*, locuteleic, à procacitate
linguæ, & loquendi proprietate trahunt. Plaut.
Casina; Lingulaca est, nam nunquam tacet.

250 ¶ *Fures*, significantiam habent à *fur-*
uo, quod Romani veteres atrum appellaue-
runt: ed quodd per obscuras atque atras no-
ctes oportuna sit eius mali affectio, eos dictos
fures. Var. rerum diuinarum lib. 14. Furem
ex eo dictum, quod *furuum*, atrum appella-
uerint: & fures per obscuras noctes, atque a-
trās facilius furentur. Homerus: *κλέπη δέ τῃ
νυκτὸς ἀμείνω.*

251 ¶ *Ventorum* proprietates & vocabu-
lorum significaciones in tractatibus nobilium
philosophorum quæsitæ, has apertissimas po-
tuimus inuenire. ¶ *Eurum* dictum *ἔπρ τῆς
ἰσοπέδου*, quodd flatus eius ab oriente sit hye-
mali. ¶ *Austrum*, qui Græcè *νότος*, dictum
ab humore & nebula, quod *νότις* Græcè, hu-
mor Latina interpretatione dicatur, ac sit is
ventus sudoris effector, vt est Homer. *ἄνεμος
ἰσὸν ἰσπέδος*. ¶ *Circium* à turbine, ac ver-
tigine. ¶ *Borream*, hoc est, aquilonem *ἄνεμος
τῆς βορέως*, quodd sonorus sit & procellosus. Ho-
mer. *καὶ βορέης ἀνεμὸς ἕρπυλλος μέγα κέμα κολιδοῦσιν.*
in alio loco: *ὄπτε θαλάσσης: κέμα τῶσιν βορέωσιν
ἕρπυλλον.* *Ἠλένοθεν ὄπρ' ἕρπυλλον ποίησεν βορέωσιν ἀνεμὸν.*

252 ¶ *Pieratem*, docti veteres hanc esse
voluerunt, quodd quæ in ea sunt, quasi penitus
& in penetralibus recondantur. hoc & in an-
tiquis libris, & philosophorum tractatibus in-
uenitur.

253 ¶ *Lauum*, significari veteres putant,
quasi à leuando. Virg. quoque sub hac ofen-
sione posuisse voluerunt, Georg. lib. 4. si quem
Numina læua sinunt, audirque vocatus Ap-
pollo. Eonius *Annalium* lib. 3. Olim de cœ-
lo læuum dedit inclutus signum.

254 ¶ *Rudentes*, ea causa sapientissimi
dictos volunt, quodd fines, cum vento verbe-
rentur, rudere existimentur, atque hunc son-
num proprium funium, non asinorum putat.

255 ¶ *Infesti* proprietatem hanc esse Nig.
voluit, quasi nimium festinantis ad scelus,
vel ad fraudem.

256 ¶ *Maturare*, non vti consuetudo est,
properare dicendum est, sed cum modo stu-
dium adhibere festinum: à maturitate di-
ctum, quæ ratione naturæ modificatione
quadam, nec præcipitur, nec præcox quid
fiat, neque differretur, ne senio dissoluatur. Vir-
gil. Georg. 4. Frigidus agricolam si quando
continet imber, Multa forent, quæ mox cœ-
lo properanda sereno Maturare datur.

10 257 ¶ *Lictoris* proprietatem à ligando
dictam vetustas putat. ita enim carnificis
officium antiquitus fungebatur. Marc. Tull.
pro Rabirio: Lictor, inquit, colliga manus.

258 ¶ *Sororis* appellationem veteres ele-
gantii interpretatione posuerunt: itaque ma-
ximi iuris scriptores exprimendam putave-
runt. Antist. Labeo: Soror, inquit, appellata
est, quodd quasi seorsum nascitur, separatur-
que ab ea domo, in qua nata est.

20 259 ¶ *Lues*, à rebus soluendis proposita.
Licin. Macer. *Annalib.* lib. 2. Nequaquam sui
lauandi reluant arma lue.

260 ¶ *Humanitatem* non solum, vt
nunc consuetudine persuasum est, de bene-
uolentia dexteritateque & comitate veteres
dicendum putauerunt, & quam Græci *φιλανθρω-
πία* vocant: sed honestorum studiorum &
artium appetitum, quodd nulli animantium
generi, præterquam hominibus concessa sit.
30 Var. Rerum humanarum lib. 1. Praxiteles,
qui propter artificium egregium, nemini est
pauillum modò humaniori ignotus.

261 ¶ *Ador*, frumenti genus, quodd epu-
lis, & immolationibus sacris pium putatur.
vnde & *adorare*, propitiare religiones, potest
dictum videri. Var. de re rustica lib. 1. In lo-
co humidioris *far adorem* potius ferunt,
quàm triticum. Virg. lib. 7. Et aderea liba per
herbam subiiciunt epulis.

40 262 ¶ *Faciem* totius corporis formam,
ἡγεσιμον, id est, os posuit antiquitas prudens,
vt ab aspectu *species*, & à fingendo *figura*: ita
à factura corporis *facies*. Plaut. *Pœnulo*: Sed
earum nutrix qua sit facie mihi expedi: Sta-
tura non magna, corpore aquilo ipsa est. Pa-
cuius Nypris: Ætate integra, Feroci inge-
nio, facie procerca virum. Sallust. *Historiar.*
lib. 2. Sardinia in Africo mari facie vestigi
humani [prominet] in occidentem, quàm in
50 orientem latior.

263 ¶ *Vestibula*, quidam putant sub ea
proprietate distincta, quodd in primis ingres-
sibus, & in spatii domorum *Veste*, hoc est a-
ræ, ac foci soleant haberi. Sed siue sic intelli-
gi debeant, non abhorret à vocabuli proprio.
¶ Inuenitur etiam apud veteres doctos *vesti-*
stibula ob eam significantiam dicta, quodd in
his locis, ad salutandos dominos domorum
quicunque venissent, stare soleant, cum in-
60 trocundi daretur copia: atque ob hanc cog-
nitionem,

gnationem; & quasi stabulationem primos ingressus domorum vestibula nominatos. Cicero Oratore: Vestibula nimirum honesta, aditusque ad causam faciet illustres.

264 ¶ *Bidentes*, qui aestimant ob eam causam oves à Virgil. dictas, quod duos dentes habeant, pessimè ac vitiosè intelligunt. Nam nec duos dentes habent, & hoc quidem & genus monstrum est, & melius intelligi potest, si biennis dixerit auctoritate Pompon. Attellana: *Mars* tibi voueo facturum, si vquam redderit, videnti verre. Lab. Paupert. Vifus hac nocte bidentes propter viam facere. Et Nig. Figulus dicit *bidental* vocari, quod bimæ pedes immolentur.

265 ¶ *Ingeri*, proprietatem Varro designat de re rustica libr. i. Apud nos in agro Rom. ac Latino meriuntur iugeris, iugū vocant, quod iuncti boues vno die exarare possunt.

266 ¶ *Fenus*, ab eo dictum est, quod pecuniam pariat incrementi tempore, quasi fetus, aut fetura. Nam & Græcè *τίξ* dicitur *τίξ* quod est parere. Varro libr. iij. de Latino serm. Fenus autem dictum à fetu, & quasi fetura quadam pecuniæ. Nam & Caronem, & cæteros antiquiores sine o litera fenus pronuntiasse contendit, vt fetus, & fecunditas.

267 ¶ *Receptitium*, seruum quidam ab ea proprietate dictum volunt, vt si nequam, & nihil sit, qui venundatus ob aliquod vitium aut malefactum ab aliquo districtiore recipiatur. Sed vera est hæc eius nominis interpretatio, quem in data dote, aut donatione quis exceperit, quod est propriè receperit. Plautus Trinummus: Posticulum hoc recepit, cum ædes vendidit. Cato: Mulier & magnam dotem dat, & magnam pecuniam retinet. ex ea igitur re familiari, ex qua sibi dote data retinuit pecuniam, à viro forte irata reperere instituit. Apponit ei flagitatore rem receptitium hoc est, proprium seruum, quos reliqua pecunia receperat, nec dederat dotis, & exceperat. Cicero de Oratore libr. 2. Sed dicis te cum ædeis venderes, ne in rutis quidem & cælis solum tibi paternum recepisse.

268 ¶ *Siticines*, vt *liticines* à lituo: vt *tubicines* à tuba, ita *siticines*, qui apud funeratos [vel vita sanctos] & sepultos, hoc est, iam sitos canere soliti erant, honoris causa, cantus lamentabiles. hoc in libris Coniectaneis Arcei Capitonis inuenitur, & Cato id vocabulum indubitanter apposuit.

269 ¶ *Iumentum*, à iungendo veteres dictum putant, g. litera in eo nomine attrita. Nam & vestibulum dicunt, quod nunc vehiculum dicitur.

270 ¶ *Arcera*, plaustrum est rusticum tetrum vndique quasi arca. Hoc vocabulum & apud Varronem, & M. Tullium inuenitur.

Hoc autem vehiculi genere fenes, & ægroti vestarij solent. Varro *νεστροδιδασκάλος*: Vehabatur cum vxore vehiculo semel aut bis anno cum arca: si non vellet, non stereret.

271 ¶ *Tropæi* significantiâ propriam Var. Bimargo ostendit: Ideo fr. gahostium G. æcè vocatur *ἔρπ*. hiæc spolia capta, fixa in stipitibus appellantur *tropæa*.

272 ¶ *Luxum*, id est, vultum, & leco motum, quod nunc *luxari* ignari Latine dicimus. Inde *luxuria*, quia à recta viuendi via sit exclusa, & eieccta.

273 ¶ *Culinam* veteres coquinam dixerunt, non vt nunc vulgus putat. Varro Modio: At hoc interest inter Epicurum, & gæcones nostros, quibus modulus est vite colina. Plau. Mustellaria: Exi è colina, sis, foras, mastigia, Qui mihi inter patinas exhibes argurias. Varro de vita populi Romani libro primo: Quâ finis it, antica, & postica. in postica parte erat *culina*, dicta ab eo, quod ibi colebant ignem: locupertiorum domus quàm fuerint angustiis paupertinis coactæ, ipsa nomina declarant.

274 ¶ *Modestum*, à modico, hoc est, moderato positum. Varro Modio: Non eos oprumè vixisse, qui diuissimè vixerint, sed qui modestissimè, id est, modicè.

275 ¶ *Infans*, à non fando dictus est. Cic. de Oratore: Nam & infantes actionis sæpe fructum tulerunt. Et est, quod aut dici non debeat, aut fari non possit. Nam & infantes vsque eò appellandi sunt, donec coeperint fari. Curius libr. xix. Vt pueri infantes faciunt mulierculam honestam. & xv. Vt pueri infantes credunt signa omnia æna Viuere, & esse homines. Virgil. Æneid. libr. secundo. Infandum regina iubes renouare dolorem. Varro *ἰνὸς λῆρας*: Voces Amphionem tragœdum, iubeas Amphionis agere partes infantiorum, quàm meus est mulio. Acc. Athemante: Prius quàm infans esses, facinus oculi vescuntur tui. Varr. Eumenid. Postremo nemo ægrotus quicquam somniat Tam infandum, quod non aliquis dicat Philosophus. Cicero de Oratore libr. iij. Modo hoc constet, neque infantiam eius, qui rem nouerit: sed eam explicare dicendo non queat: neque scientiam illius, cui res non suppetit, ac verba non desint, esse laudandam.

276 ¶ *Sarcinatricis*, non (vt quidam volunt) sarcitricis, quasi à sarciendo: sed magis à sarcinis, quod plurimum vestium sumant. Varro *ἰνὸς λῆρας*: Homines rusticos in vindemia incondita cantare, sarcinatricis in machinis.

277 ¶ *Pesaurista* à veteribus dicebantur, qui saltibus, vel schœnis leuioribus mouerentur: & hæc proprietates à Græca nomina-

320 ¶ *Moletrina* à molendo, quòd pistri-
num dicimus: vt *serarina*, vt *fetulina*. Cato
in Thermum. Neruo, carcere, moletrina.

321 ¶ *Panis*, proprietatem à pascendo pu-
tant veteres existimandam. Varro de vita po-
puli Romani lib. i. Pastillos, & panes, hæc vo-
cabula pastus, quod esset pascere, dicebant.

322 ¶ *Mustulentum*, & vinulentum, vt fe-
culentum. Plaut. Cistella. Nam ita mustulen-
tus æstus nares attingit, Vt sit odor musti, aut
musto oblitus ac madens.

323. ¶ *Conuiuium* dictum est, quasi è vitis.
locum, qui secundum ignobilitatem loci ma-
ledictis, & dictis turpibus cauilletur.

324 ¶ *Prolubium*, est patère amicitiam &
fidem. Accius Andromeda: Muliebri ingeniu,
prolubium, occasio. Nouius Colacc: Et volo,
& vereor, & facere in prolubio est. Laberius.
Compitalibus: Quòd quid si me à matronali
pudore prolubium meretricis progredi coe-
git? Varro de lingua Latina lib. v. Prolu-
bium, & prolubidinem dici ab eo quod lu-
beat. Vnde etiam lucus Veneri Lubentinae
dicatur.

325 ¶ *Pedato*, positum pro repetitu, vel
accessu quasi per pedem, sicuti nunc vulgò
dicitur tertio pedato. Cato Originum lib. i.
Igitur tertio pedato bellum nobis facere. I-
dem, Dissuasio de fœneratione. Tertio au-
tem pedato, item ex fœnore discordia excre-
scbat.

326 ¶ *Præclauium*, pars vestis, quæ an-
teclauum textitur. Afranius Homine: Tertium
dicim præclauium vnum texere. Idem Fra-
tritis: Mea nutritrix surge, si vis, profer purpu-
ram, Præclauium, contextus.

327 ¶ *Propages*, est feries, & affixio conti-
nua, vel longè ducta. *pages* enim compactio,
vnde *compages*, & *propagare*, id est, genus iu-
gelongè mittere. Pacuuius Antiopa: Saluete
gemini mea propages sanguinis. Ennius.
Nonis: Vnde florent fructus, vitæque propa-
ginem.

328 ¶ *Prægradat*, prægreditur, anteuenit,
dictum à gradu, Pacu. Atalanta: Extremum
intra canterem ipsum prægradat Partheno-
rem.

329. ¶ *Promicare*, extendere, & porriò ia-
gere. Vnde *emicare*. Næuius: Siquidem loqui
vis, non perdocere, multa longè promicanda
oratio est.

330 ¶ *Præuius*, dictus est antecedens. Cice-
ro: Alcion genuit clavis delapsus ab astris. Præ-
uius auroræ Solis, noctisque satelles.

331 ¶ *Digladiaui*, dictum est dissentire, &
dissidere dictum à gladii. Cicero Academi-
corum lib. i. Quid autem stomachatur Mu-
sæcus? quid Antipater digladietur cum Car-
neade. tot. voluminibus à Idem iij. Digla-

diari autem semper & depugnare cum fa-
cinorosis, & audacibus, quis non cum-
miserrimum, tum etiam stultissimum di-
xerit?

332 ¶ *Æquor*, ab æquo, & plano. Cicero
Academicorum lib. ii. vocabulum accepisse
confirmat. Quid tam planum videtur, quam
mare? ex quo etiam æquor illud poëtarum vo-
cant. Lucret. lib. iii. Voluitur, & plani rap-
tium petit æquora campi.

333 ¶ *Meniana* ab inuentore eorum Me-
nio dicta sunt. Vnde & *columna Meniana*, Ci-
cero Academicorum lib. iii. Interim ille cum
æstuarer, veterum vt Menianorum, sic Acade-
micorum viam secutus est.

334. ¶ *Natrices*, dicuntur angues natantes.
Cicero Academicorum lib. iii. Sic enim vul-
tis, tantam vim natricum, viperarumque fece-
rit: Lucillius Sasyratum lib. ii. Natibus natri-
cem impressit crassam, & capitatam.

335. ¶ *Exsultare*, dictum est exsillire. Cicero
Academicorum lib. iii. Et vt nos nunc sedem-
us ad Lucrinum, pisciculòsque exsultantes
videmus. Virg. Æneid. lib. iii. Exsultantque
vada, atque æstu miscentur arenæ.

336. ¶ *Excordes, concordésque*, ex corde si-
gnificantiam ducunt. Cic. Tusc. lib. i. Aut va-
de magna dissensio est. Aliis cor ipsum animus
videtur, ex quo excordes, vecordes, concor-
désque dicuntur.

337 ¶ *Manum* dicitur clarum: vnde etiam
manè post tenebras noctis dici pars prima: in-
de *Manuta*, quæ Græcè *ἠδούθη*. Nam inde vo-
lunt etiam *Deos Manes* appellari, id est bonos,
ac prosperos, quòd melior mors sapientiori-
bus, quam vita probetur. Cic. Tusc. li. i. Quid
Ino Cadmi filia? nõnne *ἠδούθη* nominata à
Græcis, *Manuta* haberetur à nostris: inde *imma-
nes* non boni, vt sæpe.

338 ¶ *Fodicare*, est fodere, à fodiendo di-
ctum. Cicero Tusc. lib. iii. Fodicantibus iis rebus,
quas malas opinemur, dissimulatio, vel ob-
liuio.

339 ¶ *Politiones*, agrorum cultus diligen-
tes, vt polita omnia dicimus exculta, & ad ni-
torum dedueta. Ennius Sasyratum libro iii.
Testes sunt lati campi, quos gerit Africa ter-
ra politos. Idem Annalium libro viii. Ra-
stros dente sabbres capis caussa politioni Agri.
Varro: Quid mirum [si] ex agris depolitioni-
bus eiiciuntur, hinc in conaculo polito reci-
piuntur.

340 ¶ *Præfica*, dicebantur apud veteres,
quæ adherere solent funeri mercede con-
ductæ, vt & sferent fortia facta laudarent,
Plaut. Friuola. Superabòque omnes argutan-
do præficas. Idem Trucu. Argutù ciuem mihi
habeam pro præfica. Quæ alios collaudat, ea
se verò.

re vero non potest. Lucillius xxij. Mercede que Conductæ fient alieno in funere præfixæ. Multo; & capillos scindunt, & clamant magis. Varro de vita pop. Rom. Deindenænam cantari solitam ad tibias & fides, eorumque ludistrucas cursitassent. Hæc mulier vocitata olim præfica vsque ad Punicum bellum.

341 ¶ *Parectati*, hi, qui de pueritia veniunt ad pubertatem, à Græco vocabulum sumptum. Lucilius lib. viij. Inde paræctato Chamydes, ac barbula prima. Idem lib. xx. Tum ephēbum quendam, quem vocant paræctaton. Varro de compositione Satyrarum: Paræctatæ adfunt, mulierque mulier Venus capur.

342 ¶ *Proletarij*, dicti sunt plebei, qui nihil reipubl. exhibeant, sed tantum prolem sufficient. Cato de tribunis militum: Expe-

dito pauperem plebeium, atque proletarium. Cassius Hemina Annal. lib. ij. Tunc Marcus præco primum proletarios armavit. Varro de vita populi Rom. lib. i. Quibus orant pecunie satis locupletes, assiduos, contrarios, proletarios. Idem: Assiduo neminem, vindexim voluerunt locupleti.

343 ¶ *Profapies*, generis longitudo: dicta à profupando, aut profereudo. Caro originum lib. j. Veteres profapies, & multa alia apud multos.

344 ¶ *Options*, in cohortibus, qui sunt honesti gradus, vt optatos, quod est electos: & *adoptatos*, quod adscitos. Var. de vita populi Rom. lib. ij. existimat appellatos. Referentibus centurionibus adoprati, in cohortes subibant, vt semper plenæ essent legiones: à quo optiones in turmis decurionum, & in cohortibus centurionum appellati.

NONIVS MARCELLVS DE HONESTIS ET NOVE VETERVM DICIS PER LITERAS.

CAPVT II.

APVD iuxta. Sifen. Historiarum libro 20
11ij. Dum pristinam vitium apud ignem per sudorem corpore exhauserunt. M. Tul. de offi. Cuius focum mirari solitus Cato, apud quem ille sedens Sannitum quondam hostium, iam clientium suorum munera repudiauerat. Et de Orat. lib. ij. Cum etiam tum in lecto Crassus esset, & apud eum Sulpitius sederet.

2 ¶ *Apisci*, inuenire. Sifenna Hist. lib. iij. Itaque postero deligato signium redeuntis apiscitur.

3 ¶ *Abstemijs*, qui vino abstinet. Apul. In te fuisse quondam Athenis parcus, atque abstemijs. In lib. Ludicrorum. Abstemijs est imò scit quo rete leporem tenebat, lupum non tenere. Lucil. Satyr. lib. vj. Thauomeno inquit, vaiua sororem Lanificam dici siccam, atque abstemiã vbi audit. Varro de vita pop. Rom. lib. j. Quantopere abstemijs mulieres voluerint esse, vel ex vno exemplo potest videlicet.

4 ¶ *Adipatum*, veteres honestè pro pingui & succulento & opimo potuerunt. Cicero de Orat. Adsciuerunt suis artibus opimum quoddam, & tanquam adipatæ dictionis genus.

5 ¶ *Adhamare*, obligare, abhamo tractum. Cicero Academic. lib. ij. Qui enim serijs honores *adhamauerunt*, vix admittuntur ad eos, nec satis commendati multitudinì possunt esse.

6 ¶ *Adstipulari*, positum est pro assentiri. Cic. Academic. lib. iij. Falsum esse Stoici dicunt & eorum adstipulator Antiochus.

7 ¶ *Additum*, est quasi deuorum, vel obnoxium. Cicero Tusc. lib. ij. Qui certis quibusdam, destinatisque sententijs quasi additi, & consecrati sunt.

8 ¶ *Aquilex*, aquam colligens. Varro Quinquartibus: An hoc præstat hero filius Diogenis, quod ille è ventre aquam mittit? an hoc te iactas: at hoc pacto villior te Tuscus aquilex.

9 ¶ *Æquimentum*, positum est non æquamentum, quasi parem vicem; sed *merces pro eo quod dicitur admissum*. Var. Sexage. An si equam emisses quadrupedem; vt meo asino Reatino admitteres, quantum poposcisses, dedisses æquimenti?

10 ¶ *Ærificium*, dictum, quod sit ex ære, Varro *quod dicitur arificijs*: Nihil sum Musæ postis, quasi arificiæ dixi.

11 ¶ *Aplidas*, iumentum furfures dicunt rustici veteres. hoc in antiquis inuenitur, quorum in dubio est auctoritas: quanquam & Plaut. in *Astraba* fabula ita dixerit; cuius incertum est, an sit eius comœdia: atque ideo versute eosdem ponere supersedimus.

12 ¶ *Adulterionem*, pro adultero. Laberius in primo, quem si quis legere voluerit, sibi inueniet; & fidem nostram sua diligentia adseruiabit.

13 ¶ *Anticipare*, posuerunt veteres praenire, hoc est ante capere. Varro Bimargopoli: Sensistis dicite labdaea: & viuos contemnite viui. Anticipate, atque addite calcas, stultos contemnite docti.

14 ¶ *Aurigatur*, honestè positum pro moderatur, ac regit. Varro Modio. Ad se vnum esse pulmentarium secundas, quo natura aurigatur, non necessitudo.

15 ¶ *Architectari*, componere. Cicero de Finibus bonorum & malorum libro 2. Cur tandem sapientia tantopere laudatur? An quòd ita callida est, vt opt. mè possit architectari voluptates.

16 ¶ *Aiat*, quod est dicat. Cic. de finibus bonorum & malorum. Et Marcus: Quasi ego id curem, quòd ille aiat, aut neget.

17 ¶ *Anellus*. M. Tul. de finibus bonorum & malorum lib. 5. Nec tamen Epicurum licet obliuisci, si cupiam: cuius imaginem non solum in tabulis nostri familiares, sed etiam in poculis, & in anellis habebant.

18 ¶ *Amatio*, i laurus Rudente: Nimis penè inepta, atque odiosa eius amatio est.

19 ¶ *Adesum*, consumptum. Sisenna Histor. lib. 3. Iisdem temporibus Esernini duplici fossa, vallòque circumdati, frumento adeso, quod ex arca in oppidum portatum est.

20 ¶ *Attendere*, pro intendere, cogitare. Cic. Orat. Nihilne vobis in mentem venit, quod praeterea à Crasso requiratis? Idem Hercules ipsum, inquit, attendo.

21 ¶ *Accommodat*, adiungit, applicat. Cicero de Orat. lib. 2. Aficcano illi superiori coronam sibi in conuiuio ad caput accommodanti. Virg. Æneid. lib. 2. Laterique Aegiium accommodat ense.

22 ¶ *Autumnitas*, pro autumnò. Var. Serrano: *auti autumnitas*: Retinet viatorem meridie praetereuntem fontem: quod autumnitas ipsi terra ordo ventem praedierat. Idem Quinquatribus: Cape hanc caducam Liberi molem, dependens Bromij autumnitatis, vbi olim neutro. Varro Ep. hemeride: Nauali Etesiq. diutius, & cyberis flauerant, & autumnum ventosum fuerat.

23 ¶ *Aritudinem*, pro ariditate. Varro Proemethico lib. j. Humanam quandam gentem stirpis, inquit, siccis, calore, atque humore aritud. nem misceat.

24 ¶ *Aboriat*, pro aboriat. Varro pro Callio, vel Fundanio de admirandis rebus: Vinum quod ibi natum sit in quodam loco si pragnans biberit, fieri vt aboriat.

25 ¶ *Adolefcentiaris*, pro luxuriaris, Varro, *Eni 77 qaxj pògor, etel dionous*: Tum quidem vt faciat censeo, quoniam tu quoque adhuc adolefcentiaris.

26 ¶ *Ancillatur*, pro seruiunt. Tritinnius Prælia: Verum enim dotibus delinixi, vltro

etiam vxoribus ancillantur. Accius Meleagro: Quam innata ancillans, dicto obediens viri.

27 ¶ *Absentum*, sine sono. Cicero Oratore: Sed sunt quidam, aut ita lingua hæsitantes, aut ita voce absenti.

28 ¶ *Algu*, pro algore. Accius Andromeda: Misera abualla saxo, senio, pædore, algùque, & fame. Varro, *ixu se, i abei ruxis*: Leges ruina de iacentem subdealter algu danti frigore. Lucillius. Nam tam algu, atque nigrore maius. Lucretius lib. iij. Morbis, algòque, famèque.

29 ¶ *Ætatem*, positum pro sæpe, ac diu. Plaut. Afin. Adeo vt ætatem ambo ambobus nobis sint obnoxij. Idem eadem: Ætatem velim seruire, Libanum vt conueniam modo.

30 ¶ *Altilis*, non solum pingue ab alendo, verum etiam opulentum. Plautus Cistellaria: Prohibet diuitiis maximis, dote altili, atque opima.

31 ¶ *Assulatim*, vt minutatim. Plaut. Captiuus: Priusquam pulsando assulatim foribus exitium dabo. Nauius Pullis escam: Hic iure inops pauld da adsimile, simul assulatim vis aias, sumit cibum. Plaut. Menach. Nisi dedolabo assulatim viscera.

32 ¶ *Anxistudo*. Accius Euryface: Persuasi mæron, anxistudo, error, dolor. Idem Armorum iudicio: Vbi cura est, vbi anxistudo: acerba ibi cuncta consiliorum ratio, & fortuna. Sic M. Tul. de repub. lib. ij. Quartaque anxistudo prona ad luctum, & mærens, semper que ipsa se sollicitans. Pacuius Hermiona: Tristitia, atque animi intoleranda anxistudine.

33 ¶ *Albitudinem*, pro albore. Plaut. Trinummio: Vbi habitat & item alterum ad istanc capitis albitudinem.

34 ¶ *Adhæsum*, à cohærendo dixit Lucros. lib. iij. Nam neque pulueris interdum sentimus adhæsum. Item lib. iij. Tenue locis, quia non potis est affigere adhæsum.

35 ¶ *Amolimini*, est recedite, vel tollite. Terent. Andria: Proinde hinc vos amolimini. Nam mihi impedimento estis. Pacuius Hermio. Non tute hinc & conspectu amolire? Idem Antiopa: Nonne hinc vos properè stabulis amolimini? Sisenna Histor. lib. iij. Impedimentum omne de cunctis itineribus amoliantur.

36 ¶ *Acrimonia*, est animi viuacitas. Neuius Lycurgo: Ne ille mei feri ingenij, atque animi aciem acrimoniam. Accius Neoptolemo: Vim, ferociam, animum, atrocitatem, iram, acrimoniam.

37 ¶ *Abingat*, separat, alienat. Pacuius Medo: Que res te ab stabulis abingat, certum est loqui.

38 ¶ *Angustitatem*. Accius Oenomaos: Saxum id facit angustitatem, & sub eo sacro exuberat.

berans scatebra fluuia eradit rupem. Aug ustitatem dictum pro angustia. Accius Alphesibœa. Sed angustitatem inclusam, ac saxis squalidam.

39 ¶ *Adsestrix*, femininum est ab eo, quod est affessor. Afranius Fratris: Dimittit adsestricem, me ad sese vocat.

40 ¶ *Attri*, dies dicuntur, quos nunc nefastos, vel posteros vocant. Afranius Fratris: Septembris heri Kalendæ, hodie attri dies.

41 ¶ *Aiutamini*, pro aiutate. Pacuius Chryse: Aiutamini, & defendite.

42 ¶ *Æra*, numeri nota. Lucil. lib. xxix. Hæc est ratio peruersa æra summa, & subducta improbè.

43 ¶ *Appetones*, ab appetendo dicti. Laberius Virgine, Alienum appetonibus via perditæ diuerticula sequi.

44 ¶ *Aduocasse*, prouocasse. Lucil. lib. xxix. Amicos hodie cum improbo illo audiuius. Lucilio aduocasse.

45 ¶ *Armillum*. Lucil. lib. xxviii. Hinc ad me, hinc licet auus rursus ad armillum.

46 ¶ *Adolescenturire*. Laberius: Incipio adolescenturire, & nescio quid nugarum facere.

47 ¶ *Auxiliatum*, vt suppeditatum. Lucret. lib. v. Alituum porro genus alis omne videmus fidere, & à pennis tremulum petere auxiliatum.

48 ¶ *Ardum*, pro aridum. Lucil. lib. xxvii. Ardum miserimum, atque infelix lignum sambucum vocant.

49 ¶ *Aduerruncare*, auertere. Lucil. lib. 26. Dij maluerint meliora, atque amentia auerruncassint tuam. Pacuius Modo: Possum ego istam capite cladem auerruncassare. M. Tull. de finibus bonorum & malorum: Dij maluerint meliora, atque amentiam auerruncassint meam.

50 ¶ *Apisci*, adipisci. Lucil. lib. xxvj. Vt ego effuriam, quod ego te in primis cupere apisci in telligo.

51 ¶ *Accepso*, accipio. Pacuius Teucro: Haud finam quicquam profari, prius quam accepso, quod peto.

52 ¶ *Adauctauit*, auxit. Accius Ænadis: Quibus rem summam, & patriam nostram quondam adauctauit pater.

53 ¶ *Adaxint*, adigant. Plautus Anulularia: Vtinam me diu adaxint ad suspendium.

54 ¶ *Affectare*, afficere. Plautus Bacch. Tua flagitia, aut damna, aut dispoliabilia, quibus patrem, & me, teque, amicisque omnes affectas tuos.

55 ¶ *Adingare*, adiungere. Pacuius Chryse: Mater est terra, ea parit corpus, anima mater adiungat. Idem Iliona: Blandam hortatricem adiungat voluntatem.

56 ¶ *Ædituor*, id est, ædem tuor. Pompo-

nus Ædito: Qui postquam tibi appereo, atque ædituor in templo tuo nec mortalibus, nec mortalium vllum in terra miserius est.

57 ¶ *Æternare*. Varro rerum humanarum lib. ij. Litterisque, ac laudibus æternare.

58 ¶ *Albicatur*, candidatur, exalbescit. Varro, Caue canem: Vbi riuus præcipitatur, in nemore, deorsum rapitur, atque offensus aliquo à scopulo lapidoso albicatur.

59 ¶ *Abcondit*, pro abscondit. Cæcil. Exsule: nam hic in tenebris intus sese abscondit, Pomponius Maccis geminis. Perij non puellula est, nunquid abscondidisti inter nates?

60 ¶ *Attrigit*, contigit. Turpil. Leucadia: Ne me attrigas, atque aufer manum. eia quam ferocula est. Accius Erigonis: Age age amolire, amitte, caue vestem attrigas. Plaut. Bacchidibus: Ne attrigas puerum ista causa, quando fecit strenuè.

61 ¶ *Augifcat*, auget. Ennius Andromach. Quid fit seditio, tabesne, an numeros augifcat suos.

62 ¶ *Atrox*, crudum. Næuius Belli Pœnic. lib. iiii. Simul atrociam porricerent exta ministratores.

63 ¶ *Adquo*, pro inquantum. Afranius Promo: Vt scire possis adquo te expediat loqui. Idem Priuigao: Ni tantum emarem talem tammeritò patrem, Miratus essem adquo licere.

64 ¶ *Alternatim*, per vices. Quadrig. Annal. lib. 3. Item gaudium, atque ægritudinem alternatim sequi.

65 ¶ *Apricari*, in aprico esse. Var. Mysteris: licet videre multos quoridie hyeme in sole apricari.

66 ¶ *Absente*, nobis, & presente nobis pro presentibus, & absentibus nobis. Plaut. Amphit. Nec nobis presente aliquis quisquam nisi seruus. Afran. Auctione. Ades, si hæc absente nobis venerit puer.

67 ¶ *Antiquari*, obsolefieri, & è memoria tolli. M. Tull. de offic. li. ii. Perniciosè enim Philippus in tribunatu, cum legem agrariam ferret, quam tamen antiquari facile passus est, in eo vehementer se moderatum præbuit.

68 ¶ *Allectat*, illicit, delectat. M. Tull. de senect. Ad quem fruentum non modò non retardat, verum etiam inuitat, atque allectat senectus.

69 ¶ *Abusa*, vtendo, vel in vsum consumpta. Plaut. Afin. Vbi illa, quæ dedi ante? abusa sunt. nam sic ea durarent mihi mulier mitteretur ad te, nec te quisquam poscerem.

70 ¶ *Assa*, voce sola, linguæ tantummodo, aut vocis humanæ, non admistis aliis vocibus esse voluerunt. Varro de vita pop.

Romani libro ij. In conuiujs pueri modesti, vt can:arent carmina antiqua, in quibus laudes erant maiorum, & assa voce, & cum tibicine. Idem Caro, vel de liberis educandis: Melos alterum in cantibus est bipartitum, vnum, quod est in assa voce, alterum quod vocant organicon. § Assum autem existimandum est, vt in obsonijs sine pigmento saporis alieni, quemadmodum merum dicitur solum.

71 § *Arcti*. Varro de vita pop. Rom. lib. 4. Bòque pecuniam magnam consumpsisset, quod arci, quos sum opere jecerat, fessi, pondere diu facti, celeriter corruissent.

72 § *Admiculauis*, positum pro adiuui. Varro Caro, vel de liberis educandis: Quod peiisti, vt eius educationis fierem tibi socius, quoad potui admiculauis tuam voluntatem scribendo.

B.

73 § *Betere*, est ire. Varr. Assanos multos, quòd parere ea non poterat mulier foras betere iussit. Pacuuius Nypris: Vos betite defensum patriam in pugnam. Idem Hedo: Bibite si recto, pergitur, iam si ire conor, prohibet betere.

74 § *Cellioris*, est melioris. Varro Testamenti, *et dicitur*. Venio nunc ad alterum genus testamenti, quod dicitur physicon, in quo Græci belliores, quàm Romani nostri.

75 § *Brusum*, dicitur hebes, & obtusum. Lucr. lib. iij. An contracta suis est partibus obrutescat. Pac. Hermon: Ea obnoxium esse, aut brutum, aut elingue putes.

76 § *Bulga*, est folliculis omnis, quam & crumenam veteres appellauerunt: & est facculus ad brachium pendens. Lucil. Satyr. lib. vj. Cui neque iumentum est, nec seruus, nec comes villus, Bulgam, & quicquid habet nummorum, secum habet ipse. Cum bulga cenat, dormit, lauit: omnis in vna Spes hominis bulga. hac deuincta est cætera vita. Var. Otagesi *et dicitur* *veiquatov*. In quo nobilior est philippeum, quod accipimus, quàm quod bibimus, cum alterum addamus in bulgam, alterum in vesicam. Luc. lib. xxvj. Ita vt quisque nostram est bulga matris est in lucem editus.

77 § *Bacillum*, M. Tull. de supplicijs: Denique proximus listori Sextius, de quo saepe iam dixi, conuersio bacillo. oculos misero tundere vehementissimè cœpit. Afran. Homine. Bacillam deligatum. corneolum poscit. Cic. de Finib. honor. & maior. lib. iij. Vt bacillum aliud est inflexum, & incuruatum, aliud ita natum.

78 § *Bacchari*, veteres non solum Bacchi numine fuere dici voluerunt, verum etiam loca, in quibus sit debacchatum, *bacchata* dixerunt. Virg. Georg. libro iij. O vbi campi,

Sperchiúsque, & virginibus bacchata Lacœni Taygera? Nam & quicquid vehementius commouetur, bacchari voluerunt. Santra Nuntij Bacchis: ita obsoletum sono furenter, ab omni parte bacchari nemus.

79 § *Blaterare*, est confingere per mendacia. Afran. Augure: Quid est istuc te blaterare, atque obloqui. Idem Incend. Illud memento, nequid in primis blateres. Cæcilius Hymnide: Sine blaterare, nihil agit in amore inermus.

80 § *Bount*, dictum à boum mugitibus, Pacu. Medea: Clamore & sonitu colles resonantes bount. Virg. Georg. lib. iij. Reboant siluæque, & magnus olympus. Var. Parmen. Exeunt citi, strepunt, bount.

81 § *Baiulare*, ferre. Plaut. Asinaria: Ego baiulabo, tu, vt decet dominum, ante me ito iuanis.

82 § *Bipennis*, manifestum est id dici, quòd ex vtraque parte sit acutum. Nam nonnulli gubernaculorum partes tenuiores ad hanc similitudinem pinnas vocant eleganter. Varr. Marcipore: Delime bipennis, vt leuis passerculus. Idem eodem: Annos caduci naufragij it. Cicero: Nec quarum bipennis plumas vapor Perursit altrè mœsti in terram cecidimus. Idem Parmenone: Ferens ferream humero bipennem securum.

83 § *Biuiras*, quas vsus viduas appellat. Var. Lege Meaia: Ad biuiram venio, cum vellem ostendere quid vellem, Metamelosia constariz filius me reprehendit.

84 § *Bouinatores*, quos nunc malitiosos & tergiversatores dicimus. Lucillius lib. xj. His stringofus, bouinatorque, ore improbus duro.

85 § *Bubulcitare*, Varro Manio: Vinicius meus, quòd apud Plocium herorem bubulcitaret, alteri in dolore non desuit.

86 § *Bases*. Varro *et dicitur* *βάσις*. Primum eam esse phyticem, quid si item phytion, vt ipsa vox basis eius.

87 § *Badius*. Varr. *et dicitur* *βάσις*. Equi colore dispares, ita dati: hic badius, iste giluis, ille murinus.

88 § *Binum*, millium numero, pro binis millibus. Sisen. Histor. lib. iij. Ad binum millium numero saucijs vtrinque factis.

89 § *Balbe*, obscurè. Varr. Rerum humanarum lib. xx. Præterquam duobus in primis est scriptum balbe, spectare velit potius, quàm voluntatem debeam non datum dicere magistratum.

90 § *Baiulum*. Cic. de Oratore lib. iij. Remigem aliquem, aut baiulum nobis oratorem descripteris.

91 § *Balbutiro*, est cum quadam linguæ hæsitacione, & confusione trepidare. Cic. Academicorum libro iij. Planè vt supra dictus

dicitur Stoicus per pauca balbutiens. Et Tusc. lib. 5. Me quidem auctore etiam Peripatetici, veterisque Academici balbutire aliquando desinant.

92 ¶ *Bura*, dicitur pars atrii posterior decurata. Virg. Georg. lib. 1. Continud in siluis magna vi inflexa domatur In burim. Varr. de re rust. lib. 1. Et saepe fracta bura relinquunt vomerem in aruo. Hanc Virg. burim vocauit.

93 ¶ *Blitea*, inutilis, à blito herba nullius vsus. Plaut. Truc. Blitea & lutea est meretrix. Labeo. Tusco: Bipedem, bliteam, beluam.

94 ¶ *Buceras*, bouum greges. Lucret. lib. 2. Lanigeræ pecudes, & equorum duellica proles. Buceraeque greges.

95 ¶ *Baubare*, latrare, à canum voce. Lucr. lib. 5. Et cum diferti baubantur in ædibus.

96 ¶ *Bellosum*, bellicosum Cælius: Tantum bellum suscitare conari aduersarios contra bellosum genus.

97 ¶ *Buas*, potionem positam paruulorum. Var. Cato, vel de liberis educandis. Cum cibû, ac potionem buas, ac papas docet, & matrem mammam, patrem ratam. Lucil. lib. 8. Cum viuilentas diceret, vini buas designauit.

C

98 ¶ *Comest*, pro comedit. Varr. Margopoli, *comest* *comest*. Natura humanis omnia sunt paria: Qui te plus urget, pisceis ut saepe minutos Magnus comest, ut auceis enecat accipiter. Tinnius Gemina: Libram aiebat satis Esse ambobus farris nutrire. plus comest Sola vxor. Idem Fullonibus: Ego me mandatam meo viro male arbitror, Qui rem disperdit, & meam dotem comest. Afranius Æqualibus: Iste, ut tu rem narras, comest hic quotidie. Plautus Miscellaria: Sine modò venire saluum, quem absentem comest. Idem Trinummo: Quod & bibit, quod comest, quod facit sumpti. Pompon. Distore: Decipit Vincios quod molendum conduxit, comest No-nius fullonibus seriatim: Vortit se in omneis bestias, comest quicquid tetigit tatum. Idem Agric. Æpol. paternam qui comest pecuniam. Lucilius Satyrarum libro 3. Commanducatur, totum complexa comestque. Ex 30. Conficit ipse, comestque. Marc. Tullius Hortensio: Se ad extremum pollicetur prolarum, qui se ipse comest, quod efficit dialecticorum ratio.

99 ¶ *Cuia*, pro cuius. Lucil. lib. 30. Cuias opera troginis calix per castra cluebat.

100 ¶ *Contollere*, contra tollere. Plaut. Aul. Contollam gradum.

101 ¶ *Claritudo*, pro claritas. Sallust. Jugurt. Cum præsertim tam multæ varietate sunt artes animi, quibus summa claritudo paratur. Sisea. Histor. lib. 3. Quod forsasse an ex voluntate sua summa, cum claritudine celeriter confecisset.

102 ¶ *Colluuio*, labes ex immunditia. Ma re. Tull. de senect. Cumque ex hac turba & colluione discedam.

103 ¶ *Commulaxare*, est exercere, ac mature facere. Varr. Flexa, *comulaxare*: Nec dolorem adia phoron esse, quod philosophia commulaxarem ea patrem, neque irato mihi habenas dedi vnquam, neque cupiditas mihi imposuit frenos.

104 ¶ *Cetra*, [obstaculum, scutum] Varro: Væ victis, *cetra* *conuersas*. Quis rotundam facere cetram nequeat?

105 ¶ *Ceracem*, non d. positum pro coruo. Cicer. de Orat. lib. 3. Quare coracem istum vestrum patiamur nos quidem pullos suos excludere?

106 ¶ *Canitudinem*, pro canicie. Varr. Aborig. *canitudo* *canitudo*. Sed neque vetulus canitudo quam nouellus melior, nec canitudin. comes virtus.

107 ¶ *Condocefacere*, Cicer. Tusculanar. libro 5. Nemo est enim, qui eorum bonorum animinum putet esse iudicem, cumque condocefaciat, ut ea, quæ bona, malæ videantur, possit contemnere.

108 ¶ *Conscribillauit*, pro conscripsi. Varr. Columna Herculis, *conscribillauit*. Itaque eas in cetram conscribillauit Herculis ad litem. Idem. Marcip. Astrologi non sunt, qui conscribillant pingentes cælum.

109 ¶ *Committilis*, [compositi] Pomponius Præcone posteriore: Si sciam quid velis, quasi serui comici committilis.

110 ¶ *Contente*, parce, & continenter. Plaut. Asina. Quanquam illum mater arctè contenteque habet.

111 ¶ *Caries*, est vetustas. Varr. Cosmotoryna, *caries* *caries*. Singulos lectos stratos ubi habuimus, amissimus propter cariem, & tinea. Lucil. lib. 30. Planta vna est pedibus cariosis mensulibano.

112 ¶ *Cortes*, sunt villarum intra maceriam spatia. Var. Papiapap. *cortes* *cortes*. Dum vixi, promiscuaris meis in cortibus paui. Idem de re rustica libro 1. Nec minus & à pabulo cum redierint anseres, sues, porci, in corte exteriori. Idem de vita populi Rom. lib. 1. Ad focum hyeme, ac frigoribus cænitabant: æstiuo tempore in propatulo; rure in corte; in vrbe, in tabulino, quod Mænianum possumus intelligere tabulis fabricatum.

113 ¶ *Cupas*, Var. Est modus matulæ, *cupas* *cupas*. Cupas vinarias sirpare noli, adde cyathum vini in vxoreulæ opicillum. Idem Sesonulyse. Alteram viam deformasse Carneadem virtutis se cupis acris aceti.

114 ¶ *Comedim*, pro comedam. Plautus Bacchidibus: Quod dem scortis, quodque in lustris comedim, congreget pater. Cicero ad Varr. epistola petisser: Cura si me amas,

vt valeas, ne ego te iacente bona tua comedim. Statui enim tibi ne ægroto quidem parcere. Pompon. Prostituto: Ego quero quod edim; has querere quod cacent, contra ius est.

115 ¶ *Commemoramentum*. Cæcil. Plocio. Pudebat, credo, commemoramentum stupri.

116 ¶ *Conspicilium* vnde conspiciere possis. Plautus. Medio: In conspicio adseruabam, pallium obseruabam.

117 ¶ *Colustra*, lac nouum in mammis. Lucil. libro 8. Hiberam insulam fomento omni colore colustra. Laberius Virgine: Siquidem mea colustra fretus terris studere fecisset sumere aquam ex fonte.

118 ¶ *Conquiniscere, & ocquiniscere* in clinari significat. Plautus Cistell. Faciendum est puellile officium, conquiniscam ad cistulam. Idem: & dolosi, idem conquiniscere, sis, istice cæuetio simul.

119 ¶ *Copi*, pro copioso. Plautus Pseudolo: Atque ego nunc me vt gloriosum faciam, & copi peccore. Turpil. Epiclero: Te quidem omnium iam pater copem causa rem facit. Pacu. Peribœa: O multimodis variè dubium, & prosperum copem diem.

120 ¶ *Collutuler*, significat dedecoret. Plautus Trinummo: Hęc famigeratio te honestet, me collutuler, etsi sine dote duxerit.

121 ¶ *Congenerat*, est adiungit, associat. Accus Fidicinis: Quam vehar grato tibi congenerat gentium, aut generum affinitas.

122 ¶ *Certe*, significat dicite, vel date, ab eo quod cedo. Næuius Lycurgo: Pro industria ne te regem prognatum patrem Lycurgum certe. Ennius Medea: Saluete optima corpora, certe manus vestras, meaque accipite Accius Menalippo: Æneum aliquis certe in conspectum, aut nos vbi est dicite ad eum. Pacu. Atramenta: Is vestrorum vter sit, cui signum datum est certe.

123 ¶ *Cuppedia*, cupiditas. Cic. Tuscul. lib. 3. Ambitio, mulierofitas, peruicacia, legurratio, violentia, cuppedia.

124 ¶ *Castitudinem*, pro castitate. Acc. Phœniss. Ibi fas, ibi cunctam antiquam castitudinem.

125 ¶ *Comitasset*, pro cubisset. Acc. Erigona: Tum autem Ægisthus si me esse eodem lecto comitasset patri.

126 ¶ *Cituma*, sunt proxima cælo millia. Marc. Tullius de Repub. libro 6. Ex quibus erant ea minima, quæ vltima cælo, cituma terris luce lucebat aliena. Et libro 1. Quare si placet, deduc orationem tuam de eo loco ad hæc cituma.

127 ¶ *Claret*, clara est, vel clareat. Turp. Pedio: Cuius aduentu insula hodie claret Cypros Bn. Tela. Nam ita mihi Telamonis patris, atque facies proauui Iouis gratia ea est, at-

que hoc lumen candidum claret mihi.

128 ¶ *Casteria*, locus, vbi cum nauigatio cõquiescit, remi, & gubernacula conuiescunt: Plaut. Asinar. Quia pol si reposui remum, sola ego in caisteria: vbi quiesco, omniss familie caulla consistit tibi.

129 ¶ *Coquinatum*, ad coquendum. Plautus Aulularia: Neque ego vquam, nisi hodie, ad Bacchas veni in bacchana coquinatum.

130 ¶ *Curio*, curiosus. Plaut. Aulul. Volo scire ego ex te, qui sit agnus curio.

131 ¶ *Culcita*, Var. Quinquatrib. Quàm in testudine lecto, culcita pluinea, in die dormire. Idem de vita pop. Rom. libr. 1. Qui primus vxorem ducebat duabus culcitis, ac duobus toris plagulis cum strasser.

132 ¶ *Citrus*, Var. γεγονοῦσθαι ἀσκήλα. In quibus Lybia citrus fasce cingit fores.

133 ¶ *Cæcutiunt*. Var. γεγονοῦσθαι ἀσκήλα. Verum oculi mihi cæcutiunt, an ego vidi seruos in armis contra dominos?

134 ¶ *Caballus*. Lucil. lib. 2. Succussatoris terri, tardique caballi. Var. Parmeno: Alius caballum arbori ramo in humili alligarum relinquit. Idem Sesquialyffe. In castris permansit, inde caballum reduxi ad censorum.

135 ¶ *Coda*. Var. τὰ φῶν ἰσθίπρω. Sed vt canis sine coda.

136 ¶ *Carnales*, sedules Varr. Sexagesi: Vix & fatus erat, cum more maiorum vltro carnales arripiunt, de ponte in Tiberim deturbant.

137 ¶ *Crassum*, positum pro hebeti, & stulto. Var. Sexag. Senibus crassis humili non vidimus quid fiat.

138 ¶ *Canum*, vetus, antiquum. Virg. libr. 1. Cana fides, & Vesta. Var. Eumenidib. Et ecce de improviso ad nos accedit cana veritas Atticæ philosophiæ alumna.

139 ¶ *Cisum*, vehiculi biroti genus. M. Tull. Philipp. lib. 2. Delituit in quadam caupona, atque ibi se occultans perpotauit ad vesperum: inde cisio celeriter ad urbem adductus domum venit.

140 ¶ *Celeratim*, celeriter. Sifen. Histor. lib. 5. Quo magis celeratim poterant, in insidiis suos disponit.

141 ¶ *Copiantur*, à copia honestè positum, vt lignantur, & pabulantur, & aquantur. Cælius lib. 1. Armis & magno comœatu, prædæque ingenti copiantur. Virgil. Georg. lib. 4. Sub mœnibus vrbs aquantur.

142 ¶ *Confutare*, est confundere, vel committere. Var. Manio: Harum ædium summa attria confutabant architecti omnes. Titinius Setina, Cocus magnum alienum quando feruit, paulla confutat tua.

143 ¶ *Compluries*, frequenter. Caro Suasione in legem populi: Quod compluries vsu venit, omni tẽpore anteuertum est, rẽp. reddidimus. Idem Orig. lib. 4. Compluries eorum milites merce;

mercenarij inter se multi alteri alteros castris occidere. Plaut. *Perfa*: Quid metuis? metuo hercle verò, sensi ego compluribus.

144 ¶ *Cognomen*, est eiusdem nominis. Afranius Diuort. Letium genus cognominacionis morborum cognominis.

145 ¶ *Clypeat*. Pacu. *Hermiona*: Currum liquit, chlamide contra astu clypeat brachij. ita & galeare. *Cynna* Epigrammatis: Miseras audeat galeare puellas.

146 ¶ *Conuolare*, dicitur furto omnia colligere. Terentius *Phormione*: Aliquid conuolasse, atque hinc me ego conicerem protinus in pedes.

147 ¶ *Cluet*, nominatur. Lucil. libro xxx. *Clua* opera Trogius calix per castra cluebat, Enn. Ambrach, Per gentes esse cluebat omnium miserimus. Pacu. *Iliona*: Sed hæc cluentur hospitum infidelissimi. Var. *de op. & p.*: Pacuuius discipulis dicor porro is fuit Ennius, Musarum *Pompius* clueor.

148 ¶ *Cibicidas*. Lucil. lib. 27. Viginti domian triginta: vel centum cibicidas alas.

149 ¶ *Contenturum*. Lucil. lib. 27. Tu Lucilium credis contenturum, cum me ruperint, summa omnia fecerim? Var. *Caro*, vel delibris educandis: Vel maxime illic didici & ficienti videri aquam mulsam, esurienti panem cibarium siligineum, & exercitato somnum suauem.

150 ¶ *Canicas*, veteres furfures esse voluerunt. Luc. lib. 27. *Quanti* veller, quam canicas a pulce, & maconis manu.

151 ¶ *Concorditas*, pro concordia. Pacu. *Hermiona*: Concorditatem hospitio adiunctam perperem probitatem conseruatis.

152 ¶ *Commentum*, pro communium. Plau. *Amphitryon*. *Faciam* Amphitryonem aduenientem ab ædibus, vt abeat quouis pacto, fac commentus scies.

153 ¶ *Cribrum*. Lucil. libro 36. *Cribrum*, in tectniculum, lucernam in laterem, in telam licium.

154 ¶ *Contemptissimum*. Luc. libro 37. Ego enim contemptissimus fieri & fastidire *Agamemnonis*.

155 ¶ *Cordi est*, honestè dictum animo sedet. Lucilius lib. 26. Et quod tibi magnopere cordi est, mihi vehementer displicet. Idem: Si tibi porro istæ res iccirco est cordi, quod re- 50 re vtilem.

156 ¶ *Congenulare*, est flecti genibus. *Cælius* *Annal.* lib. 6. Ipse regis eminus equo ferit pectus aurosum congenulat, percussus deiecit dominum.

157 ¶ *Causari*, causam dicere, vel defendere. Accius *Medea*: Qui potis est repelliquisquam, vbi nullus est causandi locus? *Afran.* *Emancip.* Vide vt facundè contra causeris patrem. Pacu. *Armorum iudicio*: Qui

se ad finem esse, ad causandam volunt, de virtute is ego cernundi do potestatem omnibus.

158 ¶ *Celebrescat*, celebris fiat. *Acc.* *Diomedes*: Et qualis fuerit fama celebrescat tua.

159 ¶ *Cœpire*, incipere. *Cæcil.* *Peribœa*, rastroaria: *Ære* obscuro, hercle desinam, manè cœpiam. *Plat.* *Mænechmis*: neque ego infanio, neque pugnas, nec lites cœpio. Idè *Truculento*: Dum abeam quòdam, & vbi nihil cœpiam.

160 ¶ *Cerissant*, certa fiant. *Pacu.* *Chryse*: *Æquæ* eccos vnde certissent.

161 ¶ *Celebre*, non solum frequens, sed etiam velox. *Accius* *Ægistho*: *Celebri* gradugressum accelerasse decet.

162 ¶ *Calliscerunt*, pro occaluerunt. *Caro* de bello *Carthaginensi*: *Aures* nobis calliscerunt ad iniurias.

163 ¶ *Commetare*, commeari. *Nonius* *Bubulco* *cerdone*: Cum ad lupam *Nostram* tam multi crebro commetant lupi. *Afran.* *Virgin.* *Quòtu* commearas? vbi confixus desides?

164 ¶ *Concalluit*. *M.* *Tul.* lib. 4. ad *Atticum*: *Locus* ille animi nostri, *stomachus* vbi habitat, olim concalluit. Et de *Deorum* natura lib. 4. *Quorum* tanquam manus opere, sic animus visu concalluit.

165 ¶ *Conciare*, cum perturbatione commouere. *Accius* *Medea*: Nisi quas terrestres ponrus strages concier: *Afranius* *Deposito*: *Dij* sunt irati tibi, *Qui* conciare cogites tantum mali. *Ennius* *Duloreste*: *Ex*templo *egisti* fidem nuncupantes conciebat populum.

166 ¶ *Conglomerare*, inuoluere, superadde- re Enn. *Thyeste*. Heu mea fortuna, vt omnia in me conglomeras mala.

167 ¶ *Congerianescere*, coalescere, coniungi vel consociari. *Quadrigarius* *Annal.* *Facite* 40 exempla eorum, vt vos cum illis congerianescere sciat. Var. *Rerum* *humanarum* li. 3. Postea cum his vna temp. coniuncti, & congerinanti tenuere.

168 ¶ *Collabella*, adiunge labra. *Laber.* *Annalium* *Peranna*, *collabella* osculum.

169 ¶ *Cymbalissare*, cymbala quaterere. *Cassius* *Hemina* lib. 3. *Mulier* cantabat tibi *Phrygiis*, & altera cymbalissabat.

170 ¶ *Concinmare*, conficere, vel colligere. *Neu.* *belli* *Pœnici* li. 4. *Transit* *Melitam* *Rom.* exercitus, in *sulam* integrum *irit*, populatur, vastat, rem hostium concinnat.

171 ¶ *Caullire*, esurire, vel libidinari. *Laber.* *Lacu.* *Averno*: *Scinde* vnam exoleto impatienci *catullientem* lupam.

172 ¶ *Caduciter*, precipitanter. Var. Et ratione: *Ar* *stigidos* *nimbros* *aqua* *ista* *caduciter* *ruentes*. *Pertimuerint* *aquatiles* *querquedulæ* *natantes*.

173 ¶ *Cupionter*, cupidissime. *Acc.* *Philo.*

Acta: Cui potestas detur, tua Cupiente malis membra difcrepar suis. Ennius Phœnice: Stultu, est, qui cupida cupiens cupienter cupit.

174 ¶ **Commemorare**, commemorare, in memoriam reducere. M. T. de senectū. Pythagorēumq. more, exercendæ memoriæ gratia quidquo die dixerim, audiuerim, egerim, commemoro, vesperi. Idem de finibus bonorum, & malorum lib. 1. Sed à te opportunè mentio facta est. Sed etenim me vis audire Cicero, quænam sit istius veteris, quam commemoras Academicorum de finibus bonorum, Peripateticorumque sententia.

175 ¶ **Coniectarium**, efficax, perfectum. M. Tul. de finib. bonorum & malorum lib. 4. Illud verò minimè coniectarium, sed in primis hebes illorum. **Concubia** nocte primi somni. Sifen. Hist. li. 4. Ipsi legati concubia nocte oppido digressi iam supra hostium munitionem succedunt.

176 ¶ **Cista**. Sifen. Histor. lib. 4. Cistæque, quæ erat legum ferendarum gratia paratæ, defecerant.

177 ¶ **Centones**, & cilicia. Sifen. Hist. lib. 4. Puppæ aceto madefactis centonibus integuntur, quos supra perpetua classi suspensa cilicia obtenduntur.

178 ¶ **Crebritudinem**, pro crebritate. Sifen. Historiarum lib. 4. Nam clandestina celeriter transigit apud notos cogitata dici decet, non explanari.

179 ¶ **Cementa**, lapides non magni modi, quibus ædificia confurgunt, Sifen. Hist. lib. 4. Formidine oppressus, quod humilem cæmentis instructum oppidi murum sciebat. Var. Bimargo: Non te pudet, Mani, cum domi tuæ vides commilitonum tuorum cohortes seruis tuis ministrare cæmenta?

180 ¶ **Cis**, positum pro vltra. Sallust. Cis Rhenum, atque inter mare nostrum, & Oceanum, nisi quæ fuit paludibus inuia, perdomita. Var. Rhetoricorum lib. xx. Eo die cis Tiberim redeundum est, quod de cælo auspiciari ius nemini sit præter magistratum.

181 ¶ **Quadrifariam**. Varr. Rhetoric. libr. xx. Et ea, quæ ad morales pertinent, quadrifariam disperterim in homines, in loca, in tempora, in res.

182 ¶ **Concalfacere**, exercitare, vel incendere, vel hortari. Cic. de natura deorum lib. 3. Et ait idem, cum brachium concalfecerit, tum se solere pugnare. Idem ad Paulam lib. 3. Nos Ventilianis rumoribus concalfecimus.

183 ¶ **Cauillantur**, vt incantur. Cic. de Oratore lib. 3. Cauillantur, aut aliquid de oratoris arte paucis præcipiunt libellis.

184 ¶ **Catus**, pro sapiente. Cic. Tuscul. lib. 2. Sed homo catus nunquam terminat, nec magnitudinis, nec diuturnitatis modum.

185 ¶ **Contrahi**, dictum est honestè quadam

tristitia liberari, & sollicitudine, aut merore. Cic. Tusculan. lib. 3. Hoc detracto, quod totum est voluntarium, ægritudo erit sublata illa mœrens, morsus, tamen & contractiuncula quædam animi relinquuntur. Et libro 4. Itaque hæc prima definitio est, vt ægritudo sit animi aduersante ratione contractio.

186 ¶ **Ciceres**, Cic. Tuscul. libro 5. Partim soliuagas, partim congregatas, immanes alias, quatuor autem cicures, nonnullas abditas, tenaque testas.

187 ¶ **Cuias**, vnde. Cicero Tuscul. libro 5. Socrates quidem, cum rogaretur cuiatem se esse diceret, mundanum inquit.

188 ¶ **Cibarium**, quod nunc aut de pane fordido, aut de alio ind. gno dicatur. Varro Modio: In cubiculo dormire mallet, scilicet potius vinum meum cibarium, quam ego dominus cubarem. Idem *de re rust.* Tuus autem ipse frater cibarius fuit Aristoxenus. Cicero Tuscul. lib. 5. Cui cum peregrinanti Ægyptum comitibus non consecutus, cibarius in casa panis datus esset, nihil visum illo pane iucundius.

189 ¶ **Comedones**, ab edendo. Varr. Modio: Putat fore hoc, quod hic comedonibus conuenit vsu, quibus nota voluntate comedunt, tunc gula gaudet.

190 ¶ **Caulem**, vitis robur Varro de re rust. lib. 1. Quem dicimus caulem, vt Virg. li. 12. Puberibus caulem foliis. Varro: Ex sarmento caules qui nati sunt de iis plurimum valent primum, ac secundum, non nunquam etiam tertium relinquere, reliquos decerpere.

191 ¶ **Continuare**, conuenire, concurrere. Sifen. historia lib. 6. Marius ostio Liris euehitur, atque Ænariam suos continuare.

192 ¶ **Cinefactum**, in cinerem dissolutum: figuratio, vt resectum & labefactum. Lucr. li. 3. At nos honorifico cinefactum te prope busto.

193 ¶ **Coxendicas**, coxas. Lucil. Caput collo sustentatur, truncus sustinetur à coxendicibus. Varro de re rustica lib. 1. Lata fronte, naribus simis, lato pectore, crassi coxendicibus.

194 ¶ **Conditanæum**, quod condi vel condiri potest, rectè dici. Varro de re rustica libro 1. In agro crasso, & calido oleam conditanæam, radium maiorem, Salestinam orchitem, passiam Berginam, colmicinæam albicerem.

195 ¶ **Cenatus**, vt præfusus, vt potus, vt lotus, id est confecta cæna: Varro de vita populi Roman. lib. 3. Vt eius conuiuium, qui triumpharet in capitolio, videretur esse proprium, vt ipse potius domum reduceretur cenatus à conuiuio.

196 ¶ **Cirros**, capitis crines. Var. Cato, vel de liberis educandis: Itaque Ambraciæ primum capillum puerilem demptum, item citros ad Apollinem solere solet.

197 ¶ *Catello*, Var. Cato, vel de liberis educandis: Quare meliusculæ [curæ] consuetudines pueriles illorum, qui suis catellis ministrant, quod edent.

D

198 ¶ *Dextima*, pro dextra. Varro *de i. l. s. c. u. v.* Porro inde ab vno quoque compito ternæ viz oriuntur, è quibus singulæ extumæ extum ad cælos habent proprium: A primo compito dextimam viam munit Epicurus.

199 ¶ *Desueui* illum pro desuefeci illum, id est, consuetudinem ei abstuli. Titinnius Gemina: Parastos amouit, lenonem ædibus absterrui, Desueui, ne quod ad cœnam exiret extra consilium meum.

200 ¶ *Dapalis cœna*, est amplis dapibus plena. Titinnius, Varro: Toro fit in foco de lignis. mihi dapalis cœna.

201 ¶ *Diuitant*, pro diuites faciunt. Accius Atyanacte: Nihil credo auguribus, qui aures verbis diuitant Alienas, suas vt auro locupletent domos. Turpilius Thrasyloonte: Dij me diuitant.

202 ¶ *Desquamat*, squamis exspoliatur. Plaut. Aulul. Dromo desquama pisceis, tu Machærio Gongrum, murænam exdorsua quantum potes. Lucillius Saryrarum lib. 7. Sador, subellor, desquamor, punicor, ornor, Expilor, pingor.

203 ¶ *Deartuare*, est quasi per artus concidere. Plautus Captiuus: Tum igitur ego deunctus, deartuatus sum miser. Idem eadem: Dilacerauisti, deartuasti, atque opes confecisti.

204 ¶ *Demoliri*, diruere. Sallustius Historiarum libro quarto: Pluteos rescindit, ac munitiones demolitur, locòque summo potitur.

205 ¶ *Diuidos*, separatos, Accius Andromeda: Nò' que vt seorsum diuidos leto offerres:

206 ¶ *Dispuluerare*, est dissoluere. Næu. 40 Gymnastico: Saxa, siluas, lapides, montes dissipulueras.

207 ¶ *Differitas*, pro differentia. Lucret. lib. 4. Tantaque in his rebus distantia, differit atque est.

208 ¶ *Debilo*, debilis. Ennius lib. 8. debilo homo.

209 ¶ *Domutionem*, Pacuuius Hermiona: Nam solus Danaus hic domutionem dedit. Lucillius lib. 26: Domutionis cupidi, imperium regis penè imminuimus.

210 ¶ *Designare*, cum nota, & ignominia: aliquid facere. Terentius Adelph. Illa, quæ ante facta sunt, Omitto. modo quid designauit?

211 ¶ *Deblaterare*, est obloqui, confingere. Lucillius lib. 30. Deblaterat, plenus bonus rusticus concinit vna.

212 ¶ *Deletere*, non quod deleatur, sed quod deleat. Varro Modio: Si displicebit, tam tibi 60

latum mare Partis, quantum spongiam delectilem.

213 ¶ *Datatim*, id est, inuicem dando. Plaut. Curculione: Tum isti, qui ludunt serui scurrarum datatim in via. Afranius Homine: Datatim vxorem vt ludas. Pomponius Adelph. Quod ille dicit cum datatim in lecto tecum lusi. Nonius Exodio: In molis non ludunt raptim pila datatim morfo.

214 ¶ *Diuidia* est tædium. Acci. Armorum iudicio: Huius me diuidia cogit plus, quam est par, loqui. Turpilius Epiclero: Sperabam consilia mea diuidiæ tibi, cum ætas accesset, non fore.

215 ¶ *Dulcitas*, dulcitus, pro dulcedo, Accius Tereo: O suauem linguæ sonitum, & dulcitas conspirantis animæ. Cæcil. Syracul. Tanta huic inuasi in corda indulcitas. Cicero de deorum natura lib. 3. Quin etiam gustatus qui est sensus ex omnibus maximè voluptarius, quinque dulcedine præter cæteros sensus commouetur.

216 ¶ *Discorditas* pro discordia. Pacu. Hermiona: Quantamque ex discorditate cladem importem familiæ.

217 ¶ *Deletio*. Lucil. lib. 29. Deletionem nostri ad vnum exercitus.

218 ¶ *Depeculassere*, ac deargentassere, & decalanticare. Lucil. lib. 26. Depeculassere aliqua sperans me, ac deargentassere, decalanticare eburneo speculo depeculassere.

219 ¶ *Disflare*, est flatu disturbare. Plautus: Cuius tu legiones disflauisti spiritu. Lucil. lib. 26. Pars disflatur vento, pars autem obrigeficit frigore.

220 ¶ *Danunt*, dant. Pacuuius Iliona: Dij me, & si perduat, tamen esse ad vitam expectant. Quod priusquam intereo, spatium vlciscendi danunt. Plautus Pseudolo: Cui seruitutem dij danunt lenoniam. Næuius Belli Pœnici li. 4. Eam carnem victoribus danunt. Cæcil. Plocio: Patere quod datur, quando optata non danunt.

221 ¶ *Deamare*, vehementius amare. Afranius Vopisco: Voluptatem capio maximam, cruciari tua te culpa, qui det, & de illa pessima, quam deamas, promerere.

222 ¶ *Decollare*, collo deponere. Cæcil. Notonicasioni habes vide, tibi tradidi, in tuo collo est, decollés caue.

223 ¶ *Degulasse*, est gula dedisse. Afranius Brundisius: Imò iam dudum occubuisse, degulasse oportuit.

224 ¶ *Delectare*, illicere, attrahere. Ennius Thyeste: Et me Apollo ipse delectat, ducit Delphicus. Quadrigarius Annalium libro quarto: Fabius de nocte cœpit hostibus castra simul oppugnare, eum hostem delectare, dum collega id caperet, quod captabat.

225. ¶ *Delica*, explana, indica. Accius Achil-
le: Quare alia, ex crimine inimicorum, effuge-
re possis, delica Cæcil. Obolostare: Immo ve-
rò hæc antè solitus sum, res deliciar. Titinnius
libro quinto: Quid istuc est? aut istic sibi vult
sermo? mater delica.

226. ¶ *Deorare*, absumere, eripere. Accius
Æneadis: Patrio exemplo, & me dicabo, ar-
que animam deorabo hostibus.

227. ¶ *Dignet*, dignos putet. Pacu. Iliona:
Quis deos infernos, quibus cœlestes, dignet
decorare hosteis?

228. ¶ *Debiliter*, debilitatè. Pacuvius. Mife-
ret me, lacrymis lingua debiliter stuper.

229. ¶ *Demagus*, & alde magis. Lucilius lib.
16. Rex Corus ille duos hos ventos, Austrum,
atque Aquilonem nouissimè alebat, solos de-
magis istos ex nimbo austellos, nec nos sene-
ces putare.

230. ¶ *Diu*, pro die, vade & inter diu dici-
tur: Titinnius Fullonibus: Nec noctu, nec diu
licer fullonibus, quiescant. Plaut. Casina. No-
cti que, & diu vt viro subdola sies. Idem Au-
lul. Nec noctu, nec diu quietus vnquam eam,
nunc dormiam.

231. ¶ *Dubitatum*, dubitanter. Cælius An-
naliu libro tertio: Imperator conclamat de
medio, vt velites è sinistro cornu remoueantur,
& Gall. s non dubitatum immitrantur. Si-
senna Hist. lib. 4. Quod hostem non dubita-
tum cum pluteis, ac scalis iter facere cornu-
bat.

232. ¶ *Discedere*, hiari, diuidi, distendi. Mar-
Tull. de officiis lib. 3. Hinc ille Gyges induci-
tur à Platone, qui cum terra di-cessisset mag-
nis quibusdam imbribus. Sisen. Hist. libro 4.
Armata dextera ducti, magisque in latitudi-
nem discedunt.

233. ¶ *Delegare*, veteres di-
pescere posterunt, vel dispertire. Plaut. Amphit. Si cui fauores
delegatos viderint.

234. ¶ *Depserè* à Græco magis significan-
tiam, & originem trahit. Homerus Odyssea,
περσεν δὲ λήρας, περσεν δὲ λήρας. Varr. Myst. Sed tibi
fortasse aliis molit, & depser.

235. ¶ *Dolatum*, quod dolatum vsu dicitur,
quod est percussum, vel abrasum, vel effossum.
Varr. Agathone: Num nam cælarus in manu
dextera Icyphus cælo dolatus artem ostentat
Mentoris? Cicero, dolatum. Academicorum
lib. 4. Non enim est ex saxo scalptus, aut è ro-
bore dolatus.

236. ¶ *Descobinatis*, sauciis, & abrais, ac de-
sectis. Varro Meleagris: Sin autem delectationis
causa venamini, quanto satius est saluis
cruribus in circo expectate, quàm his desco-
binatis in silua currere?

237. ¶ *Dentarpagas*, quas Græci δὲ δονταρπάγας
vocant, Latine voluit appellari. Varro Quin-
quatribus: Hic bipensiles forcipès, dentar-

pagas.

238. ¶ *Desubulare*, perfodere. Var. Sesequi-
lysse: Vnam veniam esse non amouisse duce
virtute, hanc esse nobilem, alteram Carne-
dem desubulasse, bona corporis securum.

239. ¶ *Dormitio*. Var. Sexagesi, O stulta no-
stri peccatoris dormitio vigilabis. Et alio loco
idem: Quid mihi cum somno, si dormitio
tollitur?

240. ¶ *Dissentaneum*, discors, & dissentiens,
vt contentaneum contra. Nigidius: Eum lo-
cum facit dissentaneum.

241. ¶ *Decidua*, quæ cadant, vt occidua quæ
occidant. Laberius: In alium finalium, non v-
bi caput, à folis decidua folia pandit.

242. ¶ *Duodeuicesimo*, ita vt duodecimo.
Varro Humanarum rerum libro 16. Mortuus
est anno duodeuicesimo, rex fuit 21. Cato
quarto Originum: Deinde duodeuicesimo
anno post dimissum bellum, quod 1111. & 22.
annos fuit, Carthagenensis sextum de scedere
decerne.

243. ¶ *Diurnare*, honestum verbum pro diu
vivere, & apud veterem prudentem auctori-
tatis itecognitæ: Neque optimum quæque in-
ter nos sunt diurnare.

244. ¶ *Duritudo*, pro duritia. Cato in Vetu-
rium: Qui illius, inquit, impudentiam norat,
& duritudinem.

245. ¶ *Delicia*, numero singulari, quod aut
rarum est, aut singulare. Plautus. Mea volu-
pras, mea delicia.

246. ¶ *Diritas*. M. Tul. de senectute: Quan-
ta in altero diritas?

247. ¶ *Dirissimum*, seuerum. Varro Bimar-
go: Scæna quem senem Latina vidit dirissi-
mum.

248. ¶ *Diis*, diuinis, ac iugibus. Varr. Spec. 20.
249. ¶ *Diuis*, quem nobilem diuina a lyras sol her-
moge quadam gubernans motibus diis vi-
ger.

249. ¶ *Dicteria*, quasi dicta non seria. Varro
di. 20. Quam mobile, Neque orto practi-
cium autrille psalterium, Quibus sonant in
Græcia dicteria.

250. ¶ *Dispalare*, est separare. Sisenna Hist.
lib. 3. Dispalari ab signis digressi omnes, ac
dispartati. Idem: Tanto plures passim dispa-
lantur.

251. ¶ *Deloricare*, dictum est scindere. Cic. de
Orat. lib. 2. Qui in causa peroranda non dubi-
tant excitare reum consulente, & eius dilor-
icare tunicam, & iudicibus cicaricem aduer-
sam senis imperatoris ostendere.

252. ¶ *Diuitior*. Cic. de Orator. lib. 3. Inde
illicentior, & diuitior Oratit dithyrambus.

253. ¶ *Deturbare*, delicere, demouere. Sallust.
lib. 2. Mœnibus deturbat. Virgil. lib. 5. Puppis
deturbat ab alta. Et lib. 6. Inde altas animas,
quæ per iugal longa sedebant, Deturbat.

254 ¶ *Diuidia*, vt dissensionēs. Accius Phœnissis: ne horum diuidiæ, & discordiæ diffident, & disturbent tantas etiam optimas ciuium diuitias.

255 ¶ *Depprogare*, diminuere. Cæcilii: Nomen virginitatis, nisi mitum est, deintegravit.

256 ¶ *Deiugare*, deiungere, separare, dissociare. Pacuuius Chryc: Perque nostram egregiam vnanimitatē, quam memoria deiugat.

257 ¶ *Denasci*, decreescere. Cassi. Hemina 10 Annalium libro 2. Quæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.

E

258 ¶ *Euirescat*. Varro Prometheo lib. xv. Atque ex languibus dolore euirescat colos.

259 ¶ *Euallare*, dictum excludam, & quasi extra vallum mittam. Titinbius Prælia: Quæ ego hodie extorem hanc domo faciam pilatricem pallia euallauit: ô pulere. Varro, *de uis* in *Bois* ad *trid* *qm*. Donec foras non intus euallauerunt.

260 ¶ *Excantare*, significat excludere. Plaut. Bacchi. Nam credo cuius excantare cor potest. Lucillius Satyra lib. 2. Quæ ego nunc amilio, præcanto, atque exigo, atque excanto. Varro Eumenid. Vbi vident se cantando ex ara excantare non posse, deripere incipiunt.

261 ¶ *Extundere*, est extorquere, vel inuenire. Afranius Epistola: Atque adeo extundo, ex officio datur mihi custodiendus. Vir. Geor. lib. 1. Vt varias usus meditando extunderet artibus Pædlatim.

262 ¶ *Exculpere*, est extorquere. Plaut. Cistellaria: In quæstione vix expulsus, vt diceret. Lucillius Satyrarum lib. 2. Nunc nomen, iamque ex testibus ipse rogando. Exsculpo, hæc dicam. Idem: Vt esurienti leoni ex ore exculpere prædam.

263 ¶ *E regione*, positum est ex aduerso. Cic. Academ. libro 4. Nec ego, non ita vos etiam dicitis esse e regione nobis in contraria parte terræ, qui aueris vestigiis stent postea contra vestigia?

264 ¶ *Exorbebo*, pro extorbeam. Plaut. Epidico: Iam ego me conuortam in hirudines, atque horum exorbebo sanguinem. Turpilii Leucadia: Iam ego istam tibi tristitiam exorbebo.

265 ¶ *Egurgitem*, exhauriam significat. Plautus Epidico: Atq. egurgitem domo prorsum.

266 ¶ *Expapillato*, brachio, quasi vsque ad papillam renudato. Plautus Milite glorioso: Id connexum in humero, lauo expapillato brachio.

267 ¶ *Exos*, dicitur sine osse. Lucret. lib. 3. Exos, & exanguis timidos perfluat artus.

268 ¶ *Extrarium*, quasi alienum. Afranius Suspecta: Vt me osse in hac re ducat abs te extrarium.

269 ¶ *Errabundus*, pro errans. Virgilius: Si qua forte serant oculis sese obuia nostris Errabunda bouis vestigia.

270 ¶ *Excandescencia*, iracundia, feruentia. Cicero Tuscul. lib. 4. libidini ira, excandescencia, odium, inimicitie, discordia. Idem eodem. Excandescencia autem est ira nascens, & sine modo existens.

271 ¶ *Emungere*, sine labore tollere. Terentius Phorm. Emunxi argento senem.

272 ¶ *Effutire*, cum mendacio dicere. Terentius Phorm. Ne vos forte imprudentes foris effutiretis. Cicero Tusc. libro 5. Nec hæc sic agit, vt ex tempore quasi effutire videatur. Lucretius: Mara licet similis ratione effutiat ore.

273 ¶ *Eleuit*, maculauit. Lucil. li. 6. Si hic vestimenta eleuit luto, ab eo risum magnum ad cachinnum imprudens subiicit.

274 ¶ *Eluuiem*, purgationem. Lucil. libro 26. Vt eluuiem facere per ventum velis.

275 ¶ *Exponere*, pro exempla boni ostendete. Cic. Academ. lib. 2. Frangere auaritiam, scelera ponere, vitam suam exponere ad imitandum iuuentuti.

276 ¶ *Expetunt*, pro volunt. Pacuuius Ilicona: Dij me, etsi perdunt, tamen esse adiutam expetunt, Quod prius quam intereo, spatium vlciscendi danunt.

277 ¶ *Expalpare*, elicere. Plaut. Pænulo: Quid faciam? exota, blandire, expalpa. Pompon. Collegio: Siquid expalpare possim ab illo. Plautus Vidul. Nunc seruus argentum a patre expalpabitur.

278 ¶ *Expergo*, pro expergefacio. Acci. Antigona: Heus vigiles propetate, expergite peccata tarda Sopore, exurgite. Santra Nuntii Bacchi: exemplo exire vadit qua genitrix, & omnis vocis expergit sono.

279 ¶ *Extrahunt*, pro exhibunt. Afran. Aetione: Simullimen intrabo, illi extrahunt illico.

280 ¶ *Efflicium*, vehementer. Plautus Pænulo: Earum hic adolescens alteram efflictim perit. Pompon. Dorata: Scio pol te illam amare efflictim. Laberius Belonistria: Domina nostra priuigium suum amat efflictim.

281 ¶ *Expulsim*, dictum a frequenti pulsu. Varro sera parate: Purgatum scito, quoniam videbis Romæ in foro ante ianienas pueros pila expulsim ludere. Nigidius Commen. lib. 20. Cuiusmodi genus aduerbiorum aduerbij motu, qua cæuit in, pulsus, cursus.

282 ¶ *Eluui*, corruptus, & morbiferis operis tractus. M. Tul. de offic. lib. 2. Qui collecti cæteris causis eluuiōis, pestilentia, vastitatis.

283 ¶ *Exhiberi*, inferri. M. Tul. de offi. libr. 3. Quod cum audiuisset adolescens, filius negotium exhiberi parati.

284 ¶ *Equiuos*, diminutiuum ab equis.

M. Tull. Hortensio dici voluit: Vt igitur demitiores equorum non verbera solum adhibeat ad domandum, sed cibum etiam saepe subtrahunt, vt fame debilitetur equuleorum nimis effrenata vis. Varro Eumenidib. Neque furentem equuleum Damacrinum infanus equiso exhibebis morbi fluctibus educat vnquam. Pomponius Decuma fullonis? Vbi insilui in cocleatum equuleum, ibi tolitim toror.

285 ¶ *Emancipatum*, subnixum, deditum. M. Tul. de senectute: Ita senectus nimis honesta est, si seipsa defendit, si ius suum retinet, si nemini emancipata est, si vtique ad vltimum spiritum dominatur.

286 ¶ *Exiurare*, & deiurare, id est valde iurare, vt deamare. Plaut. Amphitryone: Exiurasti te mihi dixisse per iocum.

287 ¶ *Exornare*, ornare: vt exstruere, instruere. Plautus Aulul. Repudum rebus paratis, exornatis nuptiis. Vir. Aeneid. lib. 4. Pulchramque vxoris vrbe[m] exstruis. Cicero Tuscu. lib. 2. Modo est aliqua patientia, si nulla est, quid exornatur philosophia?

288 ¶ *Equiso*, pro equite. Varro Triodite Triphylion: *ἵπποι ἀπὸ τῆς τρίτης οὐραίας*. Nam vt equus qui ad vehendum est natus, tamen hic traditur magistro, vt equiso doceat tolitim: Idem Marcipore: Quam nautici equifones, per viam qua ducerent loca. Idem Eumenidibus: Neque ferentem equuleum Damacrinum infanus equiso exhibebis morbi fluctibus educat vnquam.

289 ¶ *Eunuchare*, Varro Lege Mænia: si qui patriam maiorem parentem extinguit, in eo est culpa, quod facit pro sua parte is, qui se eunuchat, aut aliqua liberos producit.

290 ¶ *Equilam equam*. Varro Lege Mænia: Nemo est tam negligens, quin summa diligentia eligat asinum, qui suam saliat equilam.

291 ¶ *Esurigo*, fames. Varro, *ταφῆ ὑψίμων*: Vbi lubet, i.e. licet accubitum, accedo strenuè, subtilissimus, quodd[am] esurigo sine debar costas.

292 ¶ *Ericium*, Varro Sexagesi: Se circumspexisse, atque inuenisse, cum dormire coepisset, iam glaber quam Socrates, gallum esse factum circium pilis albis, cum proboscide.

293 ¶ *Elucifacere*, dictum à luce. Laberius: Sic citò fulgentis splendore pecuniæ volo Elucifacere exitum ætatis meæ.

294 ¶ *Exigor*, pro à me exigitur. Cæcilius Æschino: Ego illud minus nihilo exigor portorium.

295 ¶ *Edulcare*, pro dulcius facere. Matius: Quapropter edulcare conuenit vitam, Curasque a cerbas sensibus gubernare.

296 ¶ *Equitum*, pro equo. Virg. Georg. lib. 3. Atque equitem docuerat sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Ennius Anna. libro 7. An non quadrupes equites.

297 ¶ *Equitare*, quoque Lucillius equum dicit, cum sit hominis equum insidentis: Queis hunc currere equum nos, atque equitare videmus, His equitat, curritque: oculis equitare videmus.

298 ¶ *Exsequiantur*, ab exequiis, vt conuiuantur & epulantur. Varro Bimargo: Ipsum 10 propter vix liberti semiartrati exequiantur.

299 ¶ *Exedra*, M. Tul. de offi. & de finibus bonorum & malorum 5. Sunt in ipsis locis iudicia summorum virorum, tamen ego illa moueo exedra. Et de oratore lib. 3. Tunc dedita opera quietiscentibus aliis in eam tam exedram venisse, in qua Crassius posito lectulo recubuisset.

300 ¶ *Ergo*, positum pro ea causa. Virgilius lib. 6. Illius ergo Venimus, & magnos Erebi transuauimus amnes. Sisenna Hist. lib. 4. M. lites, vt lex Calpurnia concesserat, virtutis ergo ciuitate donati.

301 ¶ *Enixim*, pro Enixè. Sisenna Hist. lib. 4. Ergo illos malos, & audaces semper enixim contra fortunam, atque honores huius ordinis omnia fecisse, ac dixisse sentio.

302 ¶ *Exinanita*, euacuata. Sisenna Hist. li. 4. Denique exinanitas castris Romani, qui clauso se loco potuerant expedire.

303 ¶ *Exanclare*, est perpeti, vel superare. Cicero Academicorum li. 4. Credòque Clitomacho ita scribenti, vt Herculis quendam laborem exanclatum. Et Tusc. lib. 1. Quod cum exanclauisset omnes labores, tum incideret in mortis malum sempiternum.

304 ¶ *Eugium*, media pars inter naturalia muliebria. Lucil. Epodis Hymnis: Sine eugio ac destina Laberius Centenario. Quare tam arduum ascendis, an concupisti eugium scindere?

305 ¶ *Exoticum*, aduentitium à Græco. Plaut. Must. Non omnes possunt olere vauenta exotica.

306 ¶ *Ebrivulare*, ebrium facere, & ebriacus ebrius. Lab. Cithera, Ebrivulati mentem hilarem arripunt. Idem Aulularia, Homo ebriacus somno sanari solet.

307 ¶ *Exfundere*, à fundo auertere. Cælius Antipater lib. 7. Resp. ommissa exfundato pulcerrimo oppido.

308 ¶ *Externauit*, vt consternauit: id est demetem fecit. Carul. Ah misera assiduis quam luctibus externauit Spinosa Brycina ferens in pectore curas.

309 ¶ *Excissatum*, laniatum, vulneratum. Plautus Cistellaria: Capillo scisse, atque excissatis auribus.

310 ¶ *Edusam*, & Porinam deas præfides vult haberi puerorum. Varro Cato, vel deliboberi s educandis: Cum pro cibo, & potione 6
initia

nitiarent pueros, sacrificabantur abedulibus
Eduſæ, & à potione Potinæ nutriti.

311. ¶ *Eſculentum*, & eſcarium ab eſcis,
& ab edendo dictum. Varro Cato: vel de liberis
educandis: Fortunasse illos non natura
præſtare, ſi quid his datum ſit eſculentum.
Plaut. Menæchmis: Ea enim ferè lenta vincu-
la ſunt eſcaria.

312. ¶ *Ephippium*, tegmen equi ad mollem
veſturam paratum. Varro Cato, vel de liberis
educandis: Mihi puero modica vna fuit tu-
nica, & toga ſine faſceis calcementi, equus ſi-
ne ephippio, balneum non quotidianum, al-
ucus rarus.

F

313. ¶ *Famulatus*, pro ſeruiunt. M. Tul-
lius de Repub. lib. iij. Eſt enim genus iniuſtæ
ſeruitutis, cum hi ſint alterius, qui poſſunt eſ-
ſe, cum autem hi famulantur. Et de offic. lib.
iij. Quam hi ſeruitutis famulatus, & ſeruien-
tis voluntati.

314. ¶ *Firmitudo*, pro firmitas. Plaut. Aſi-
naria: Si iſtam firmitudinem animi obtines,
ſalvi ſumus. M. Tullius de Republ. libro j.
Habent æqualitatem quandam, quia carere
diutius vix poſſunt liberi, deinde firmitudi-
nem.

315. ¶ *Fortunare*, eſt proſperare, & omni-
bus bonis augere. Plaut. Trinummus: Dij for-
tunabunt noſtra conſilia. M. Tullius ad Cu-
rionem: Tibi patrimonium dij fortunent.
Aſtinius Emancipato: Deos ego omnis, vt
fortunæ aſſint, precor.

316. ¶ *Fallam*, pro fallaciam. Nonius De-
cimus: Me non vocauit, ob eam rem hanc fe-
ci fallam.

317. ¶ *Ficitatem* dictum, vt oliuitatem, id
eſt, ſiuctus fici. Nouius: Ficitores omnes ca-
piunt ficitatem, in eis ſine moleſtia.

318. ¶ *Fimbria*, ſunt omnis extremitas. 40
Nauius Lycurgo: Vt videam Vulcani opera
hæc flaminis fieri flora.

319. ¶ *Famulitas*, eſt ſeruitus. Accius An-
dromeda: Nam poſtquam paruos vos oppreſ-
ſit famulitas; Vis atque egeſtas, fama, formi-
do, pudor. Pacuuius Atalanta: Quæ famu-
litas.

320. ¶ *Fidelitatem*, id eſt, fidem. Acc.
Myrmidonibus: Nolo equidem, ſed tu huic
quem ſis quali in te fiet fidelitate, ob fidam 50
naturam viri ignoſce. Afran. Vopifco: Intro-
acturam, petit opera, nimirum meæ Fide-
litaris.

321. ¶ *Falſum* habuit, pro feſellit. Salluſt.
Iugurth. Neque ea res me falſum habuit.

322. ¶ *Famul*, famulus. Ennius lib. viij.
Mortalem ſummum Fortuna repente Reddi-
dit, vt ſummum regno, famul optimus eſſet.

323. ¶ *Flaccet*, languet, deficit. Lucilius lib.
viij. Hic eſt Macedo ſi agron longius flaccet. 60

Accius Achille: An ſceptra iam flaccet, ſepat.
Afran. Diuort. Diſperij perturbata ſunt, iam
flaccet fortitudo. Ennius Thyeſte: Inſflac-
cunt conditiones, repudiato & reddito.

324. ¶ *Fulguriuit*, fulgorem fecit, vel ful-
mine afflauit. Ennius: Sanè à ſuo ſonitu claro
fulguriuit Iupiter. Lucil. lib. xxvj. Luporum
exauctorem maluanum, & fulguritatem ar-
borum.

325. ¶ *Friget*, frigidum eſt. Virgil lib. vj.
Corpùſque lauant frigentis, & vngunt. Te-
rentius Phorm. Abi, tange, ſi non totus friget,
me eneca.

326. ¶ *Fauitorem*, fautorem: Lucill. libro
xxix. Fauitorem me tibi, amicū, amatorem
putes.

327. ¶ *Folliculum*, Lucillius poſuit pro cor-
pore, libro xxvj. Ego, ſi quis ſum, & quo folli-
culo ſum indutus, non queo.

328. ¶ *Fligi*, affligi. Liuius Ægiſtho: Ipſe ſe
in terram ſaucius fligit cadens. Accius *in vaueri*
Mæxi: Nec perdoluſcit fligi ſocios morte, cam-
pos cotege. Idem Ægiſtho: Heu ciuitatis ſtir-
pem funditus fligi ſtudet.

329. ¶ *Fraſceſcere*, frangi. Acc. Ægiſtho: Ne-
que ſera hominum pectora fraſceſcunt, donec
vim perſenſerint imperij. Idem Euryſta:
Nūquam erit immanis, cum mea opera extin-
ctum ſciat, qui fraſceſcat.

330. ¶ *Fuam*, ſum vel ſiam. Pacuuius Dulo-
reſte: Reſponſa explanat, mandat ne matri fiat
Cognoscendi vnquam, aut contuendi copia.
Titinnius Fullonia: Perij hercle verò Tiberi,
nunc tecum obſecro, Vt mihi tubuenias, ego
ne maialis ſuam. Liuius Heim. Obſecro te
Anticle, matri ne quid tuæ aduoſus ſuas.
Afran. Promo: Cauere ne pendeas, ſi ſuas in
quæſtione. Ennius Hectoris Lytris: At ego
omnipotens te expoſco, vt hoc conſilium A-
chiuis auxiliij ſuat.

331. ¶ *Facul*, pro faciliter. Huic contra-
rium eſt difficul. Lucil. lib. vj. Peccare impunè
rati ſunt Poſſe, & nobilitate facul propellere
iniquos. Pacu. Teucro: Nos illum interea per-
ficiendo propitiatos faculremur. Afranius
Auctione: Haud facul (vt ait Pacuuius) ſemi-
na inuenietur bona. Accius Melagro: Erat vti-
le, iſtuc ferre aduoſum fortunam facul. Varro
Bimago: Quod vtrum ſit magnum an pa-
uum facul, an difficul.

332. ¶ *Famulanter*, pro ſuppliciter. Acc.
Tereo: Deinceat mone natum Semela aſſute,
& famulanter pete.

333. ¶ *Fluctuatim*, iactanter & ſolutè. Aſra-
nius Pompa: Tene tu, in medio nemo eſt, ma-
gnificè volo fluctuatim ire ad illum, accipe
hoc tegmen tu & ſuſtine.

334. ¶ *Fortunatim*, proſperè. Ennius An-
nalibus: Mi reliquæ ſidei, regno vobis que
rites Se fortunatim feliciter, ac bene vortat.

335 ¶ *Frustratim*, & frustillatim perfrusta, vt minutatim. Pompon. Verre: Ægroti, Verum illi valent, qui luctantur cum leonibus. Vt re obiectes frustratim passerinum prandiū saturarum, non frustillatim, nec minutatim dari.

336 ¶ *Fastidiliter*, fastidiosè Var. Cras credo, hodie nihil: Quibus instabilis animus ardens mutabiliter non habere fastidiliter inconstanti pectore.

337 ¶ *Fugere*, dictum est deterius fieri M. Tull. Officior. lib. ii. j. Si quis vinum fugiens vendat sciens.

338 ¶ *Fatigare*, positum pro fatigari. Virgil lib. viij. Olli remigio noctemque diemque fatigant.

339 ¶ *Fraus*, pro fraudatus, id est, ad fraudis fructum venerit. Plautus Asinaria: Non placet. Metuo in commune ne quam fraudem fraus fiet.

340 ¶ *Fax*, pro face. Var. *νεκρὸν δὲ δαμάτω*: Confluit mulierum tota Roma, quæ noctu fieri incipit solita, etiam nunc pinea fax indicat. Idem Sexagesi: Adest fax inuoluta incendio. Idem de vita populi Romani lib. ij. Cum à noua nocte ignis in face afferretur, foco eius sumptus fax ex pinu ablata esset, vt eam puer ingenuus afferret.

341 ¶ *Flauissus*, eas dici Varr. existimat, quos Græci thesauros vocant, in epistola quam aduersus Seruium Sulpitium dedit: Quintum Valerium Soranum solitum dicere, quos thesauros Græco nomine appellaremus, priuscos Latine flauissas dixisse, quod in eas non rude es, argentumque, sed flata, signataque pecunia conderetur.

342 ¶ *Formidolosum*, & quod ipsum formidet, & quod sit formidabile. Sallustius in Catilina: Non armatus hostis formidolosus.

343 ¶ *Fruisci*, pro frui. Lucil. lib. xvij. Æquè fruiscore ego, ac tu. Cælius libr. i. Domus suas quecque ire iubet, & sua omnia fruiscei. Nonius Parta: Quod magno opere quæscerunt, id fruiscei non queunt.

344 ¶ *Fellare*, ex fugere. Var. Manio: Tum eum, ad quem veniunt in hospitium, lac humandum fellasse.

345 ¶ *Falliciloquentia*. M. Tullius de Finibus bonorum & malorum lib. iij. Quæ diligentissime contra Aristonem dicuntur à Chryssippo, ex ea difficultate illæ fallaciloquentiæ.

346 ¶ *Fabellæ*. M. Tullius de finibus bonorum & malorum lib. v. Libertèrque se cum his congregant, dantque se ad ludendum, fabularumque auditione ducuntur.

347 ¶ *Ferabite*, positum pro agresti. Sisen. Hist. lib. iij. Et partim ferabite, partim

lauto & ar busto, ac multa pinu, ac myrretis abundant.

348 ¶ *Foramen*. Sisen. Hist. lib. iij. Neque porta, neque vllum foramen erat, quæ post eruptionem fieri.

349 ¶ *Flexanima*. Cicero de Oratore lib. ij. Tantam vim habet illa, quæ rectè à bono Poëta dicta est flexanima, atque omnium regina rerum oratio. Pacuuius Hermiona: O flexanima, Atque omnium regina rerum oratio.

350 ¶ *Frons*, pro fronde. Virgilius Georg. lib. ij. Frons tenera imprudensque laborum. Varro de re rustica lib. j. Quod Cato ait Circumfundum vltimos, & populos, vnde fons ouibus, & bobus fit.

351 ¶ *Fala*, turres sunt lignæ. Ennius lib. xv. Malos defendunt; sunt tabulata, falæque. Hæc sunt & in Circo, quæ apud veteres propter spectatores è lignis erigebantur.

352 ¶ *Foria*, stercorea liquidiora. Pomponius Macco: Conforisti me Diomedes. Laberius in Panilicis: Foriolus esse videris, in coleos cacas.

353 ¶ *Foriolus*, qui foria facile emittat, soluti scilicet ventris.

354 ¶ *Flores*, fex vini. Cæcil. Ad Pol. Ego neque florem, neque flores volo mihi, vinum volo.

355 ¶ *Februare*, positum pro purgare, purificare. Varro de vita populi Romani lib. j. In eorum enim sacris liba cum sunt facta, inceni solent faris semine, ac dicere se ea februare, id est, pura facere.

G

356 ¶ *Grunnare*, dicitur porci, quod eroum proprium vocis est. Varro Aboriginibus: *νεκρὸν δὲ δαμάτω*: Grunnit tepido lacte satur, mola mactatus porcus. Cicero Tusculanarum lib. v. Aurgrunnitum cum iugulatur sus. Laberius Sedigito: Grunnientem adspexi sacrosam.

357 ¶ *Grunduleis*, lares dicuntur Romæ constituti ad honorem Porcæ, quæ nigra pepererat.

358 ¶ *Grandire*, est grandem facere. Var. Rerum diuinarum lib. j. Cum aut humus feminari incipere non possit, aut recepta non reddat, aut edita grandire nequeat. Plautus Aulularia: Testudinem istum tibi ego grandibo gradum. Lucretius lib. iij. Quæ nunc vix nostro grandescunt aucta labore. Idem lib. j. Quæque sua de materia grandescere, aliæque. Acc. Melæagro: Fruges prohibet pergrandescere. Pacu. Duloreste. Nec grandium frugum ferum posse, nec mitefcere.

359 ¶ *Granditatem*, maiorem ætatem. Sisen. Hist. lib. iij. Neque ætatis granditatem, neque ea merita, neque ordinis honestatem,

aut dignitatem sibi esse excusationi.

360 ¶ *Grauedinosi*. Cic. Tuscul. lib. iij. Itaque dicimus grauedinosos, quosdam terminosos.

361 ¶ *Grallatores*, sunt colobathrarij. Grallæ enim sunt fustes, quibus innituntur. Varro: Mutuum muli scabunt, Græcè *σεί α' γ' ορασην δ'*. Grallatores, qui gradiuntur grallis, quæ sunt peritica lignæ ab homine isto, qui in ista tangitur, sicilianimi nostri sunt, galææ crura, ac pedes nostri effiare *κρητοι*, sed ab animo mouentur.

362 ¶ *Grandiloqui*. Cic. Orat. Nam & grandiloqui, vt ita dicam, fuerunt cum ampla & sententiarum grauitate, & maiestate verborum. Et Tuscul. lib. v. Quid tandem isti grandiloqui contra hæc duo, quæ maxime angunt.

363 ¶ *Guttatim*. Plautus Mercatore: Cor guttatim contabescit, quasi in aqua indideris salem. Enn. Hecuba: Vide, hinc meæ, inquam, lacrymæ guttatim cadunt.

364 ¶ *Gracilitudo*, & gracileus pro gracilis: & gracilentum pro gracili: & gracilium pro gracilitas. Acc. Amphitryone: Tamen ista tua gracilitudo propemodum & luctus facit, ne dubitem. Ennius lib. vij. Deducunt habiles gladios filo gracilento. Næuius Protesilao: Demia gracilentis colorem, dum ex hoc gracilis sit. Turp. Canephoro: Nosti, quam sit gracili corpore?

365 ¶ *Grandæuitas*. Acc. Alemæone: Quia nec vos, nec illi impudè iriderent meam grandæuitatem. Idem Bacchis: Quia neque vestustas, neque mors, neque grandæuitas. Pacuuius Hermiona: Quod tamen ipsa orbitas grandæuitasque Pelei per penuriam stirpis subaxet.

366 ¶ *Geminitudinem*. Pacuuius Atalanta: Habeo ego istam, qui distingam inter vos, 40 geminitudinem.

367 ¶ *Gnaritas*, scientia. Sallustius Hist. lib. iij. Diuersa, vti solet, rebus perditis capessunt. Namque alij, fiducia gnaritatis locorum, occultam fugam sparsi globis eruptionem tentauerunt.

368 ¶ *Gallulare*, pubescere. Nou. Exod. Puerum mulieri præstare nemo scit, quanto melior sit, cuius vox gallulascit, cuius iam ramus roborascit.

369 ¶ *Gratulari*, gratias agere. Enn. Hæcu. Iupiter tibi summa tandem malè re gesta gratulor. Næu. Belli Pœnici lib. iij. Is qui sursum ad cœlum sustulit suas res, Ammulus gratulabarur Diuis. Afran. Ciner. Quod saluus venis, melius est, gratulor Diis.

370 ¶ *Garrive*, quasi ineptè strepere. Cic. de Orat. lib. ij. Nam & scelis multis ante gymnasia inuenta sunt, quam in his philosophi garrive cœperunt.

371 ¶ *Gargaridiare*. Var. epist. ad Fusium Quintiporis clodium foræ ac poemata eius, gargaridanis dices, ð fortuna, ð fors fortuna.

372 ¶ *Gallinas*. Cic. Acad. lib. iij. Qui gallinas alere per multas quæstus causa tolerem. Idem lib. ij. Cum ouum inspexerat, quæ gallina peperisset, dicere solebat.

373 ¶ *Gabalum*, cruce[m] dici veteres volunt. Var. *ἀμφορ μερεϊς, σεί πο' απ' ο' υ' λας*. Nos Barbari, quod innocentes in gabalum suffigimus homines, vos non Barbari noxios absoluimus.

374 ¶ *Genialis*, hospitalis. Santra de Antiquitate verborum lib. iij. Scis enim Geniales homines ab antiquis appellatos, qui ad inuitandum, & largius apparandum cibum promptiores essent.

375 ¶ *Gangrana*, est cancer. Lucil. lib. r. Serpere vti gangræna malo, ad quem herpetica posset. Var. *σεί ε' ζ' α' γ' α' γ' η' κ' ε'*. Non vituperamus, cum sciamus dictum præcidi oportere, si ob eam rem gangræna non sit ad brachium ventura. Idem de vita populi Rom. libr. iij. Quod facilius animaduertatur per omnes articulos populi hanc mali gangrænam sanguinolentam permeasse.

376 ¶ *Genium*, parsimoniam. Terentius Phormione: Suum defraudans Genium comparit miser. Lucil. lib. xxvj. Curet ægrotum, sumptum homini præbeat, Genium suum defraudet, alij parcat.

377 ¶ *Gepua*, gulosi. Lucil. lib. xxx. Illo quid fiat lamia, & Pitho *ε' ζ' η' δ' ο' υ' r' e' s*. Quod veniunt genuæ illæ vetulæ, improbæ, ineptæ.

378 ¶ *Glumam*. Varro folliculum graminis frumentarij dici putat de re rustica lib. r. Granum dictum, quod est intimum solidum: gluma, qui est folliculus eius: arista, quæ vt acus tenuis longè eminet [è gluma.]

379 ¶ *Gerdius*. Lucil. lib. xxx. Curare domi sint Gerdius, ancillæ, pueri, zonarius, textor.

380 ¶ *Gravidauit*, impleuit. Cæcil Titthe: Per mysteria hic inhonestè grauidauit probro.

381 ¶ *Germanitus*, fideliter, dictum à germanitate. Pomp. Præfecto morum: Vt si quis est amico amicus, gaudet si quid euenit boni, cui amicus est germanitus.

382 ¶ *Generosum*, nobile, vel forte. M. Tul. de offic. lib. iij. Cumque de imperio certamen esset cum rege generoso, ac potenti.

383 ¶ *Gratosum*, multæ gratiæ. M. Tul. de offic. lib. iij. Vt argentarius qui esset apud omnes ordines gratosus.

384 ¶ *Gratificari*, gratiū facere. M. Tul. Hort. Quare egredere quæso, & gratificare reipubl.

385 ¶ *Gerræ*, nugæ, ineptiæ, & sunt gerræ fascini, qui sic in Naxo insula Veneris ab incolis appellantur. Plaut. Afin. Gerræ. Qui sese parere apparent huius legibus profectè.

Idem: Hic aderis credo congerio meus, vt col-

lufor meus, qui eandem exercet nugas. Cælius
Portitore: Cur depopulator terræ?

386 ¶ *Gallare*, vt est bacchari. Varro: Cùm
illo vento, video Gallorum frequentiam in
templo, qui dum effena hora, nam ad lateta
imponerent ædilis signofis, & deam gallantes
vario retinebant studio eodem. Nam quæ
venustas hic adest gallantibus.

387 ¶ *Ganeones*, à ganeis dicti, vt popino-
nes, & sunt loca vinolentiæ, ac libidini apta. 10
Varro Modio: Et hoc intereft inter Epicurum
& ganeones nostros, quibus modulus est vtæ
culina. M. Tullius in Catilinam: Quis ganeo?
qui adulter? quæ mulier infamis? quis corru-
ptor iuuentutis est?

388 ¶ *Glubere*, diftringere. Varro de re ru-
ftica lib. i. Durities enim ea, quodd non folùm
stringit baccam, fed etiam ramos glubit, ac re-
linquit ad gelicidium reteclos.

389 ¶ *Gramia*, pituita oculorum. Cæcil. 20
Gramofis oculis ipfa, arratis dentibus.

390 ¶ *Gigeria*, interftina gallinarum cum
his, & ita cocta. Lucill. lib. viii. Gigeria funt,
fiue ad eò hepata.

391 ¶ *Glus*, Nominatiuus ab eo, quod funt
glires. Laberius in aquis caldis: Etiam hic
me optimus foimauis premit, opprimitur glis.
Plautus Genitiuo plurali: Glirium exami-
na.

392 ¶ *Genius* generis [deus] Laberius Im- 30
agine: Genius generis noftri parens.

H.

393 ¶ *Habentia*, vt indiftria, fapientia,
concordia. Claud. lib. vij. Animos eorum ha-
bentia inftarat, ab eo, quod est habere.

394 ¶ *Hora*, iuuentutis Dea. Ennius An-
nalianum lib. i. Te Quirine pater veneror, Ho-
ràmque Quirini.

395 ¶ *Halec*, genere neutro. Plaut. Aulular.
Qui mihi olera cruda ponunt, halec danunt. 40
Horat lib. ij. Sermon. Ego fecem primus & ha-
lec Inueni.

396 ¶ *Halophantam*, aut fycophantam ho-
minum genus nequam, quod ob fuenda men-
dacia miferima mercede conducitur. Plaut.
Halophantam, an fycophantam magis effe di-
cam nefeio. Et alius nobilitatis obicurat. Ha-
lophantam mendacem velit.

397 ¶ *Hippocampi*, equi marini à flexu
caudarum, quæ pifcofæ funt, & est Græcum. 50
Menander: Vehutus hippocampus in æternæ
vfus. fcire nocitur Delphino cinctis vehicu-
lis, hippocampifque afperis. Lucillius tranf-
uerfo ordine poluit, hippocampi elephanto
camillos.

398 ¶ *Hara*, eft porcorum ftabulum. Var.
Prometh. lib. i. In tenebris, ac fuilli viuunt, nifi
non forum hara, atque homines, qui nunc ple-
rique fues funt exiftimandi. Cicero in Pifo-
nem: Ex hara producte, non fchola.

399 ¶ *Hilaritudinem*, pro hilaritate. Plau-
tus Milite gloriofo: Sine, animo obfequere
mecum, atque onera te hilaritudine.

400 ¶ *Hifcere*, eft proprie loqui. Acc. Ar-
morum iudicio: Hem vecor plus, quàm fas
eft, captiuum hifcere.

401 ¶ *Honestitudo*, pro honeftas. Ac-
cius Oenom. Horrida honeftitudo Euro-
pæ principium primo ex loco. Idem Myr-
midonibus: Tua honeftitudo Danaos De-
cipit diu.

402 ¶ *Hilum*, breue quoddam. Lucill. lib.
xxx. Quoddque tuas laudes culpas, non profi-
cis hilum. Cicero Tufc. lib. i. Num illud quod
Sifyphus veriat Saxum, fudans nitendo, neque
proficit hilum?

403 ¶ *Hornum*, ipfius anni. Lucillius lib.
xxviii. Vtrum nano an horno te abftuleris à
viro. Varro Eumen. Cùm in eo effem occupa-
tus, atque in fchola curarem, inferibit Scæ-
nius horno per Dionyfiam.

404 ¶ *Hilaresco*. Varro Epiftolar. Latin.
libro i. In votum amicorum domus fumat,
hilaresco.

405 ¶ *Hostire*, eft comprimere, retunde-
re, dictum ab hostia. Pacuuius Teuc. Nifi
coerceo proteruitatem, atque hostio fero-
ciam. Hostire, offendere, cedere. Nunc quod
meum admiſſum nocens hostit voluntatem
tuam.

406 ¶ *Hallucinari*, aberrare & non con-
fiftere, atque diffolui, obftupefieri, atque tar-
dari honeſte veteres dixerunt, vt eft: Et afli-
duò ofcitantem vidit, atque illius quidem de-
licatiffimas mentis, & corporis hallucina-
tiones.

407 ¶ *Hilaretur*, iucundetur. M. Tull.
de finib. bonorum & malorum lib. ii. Verum
hoc loco fumo verbis his eandem certè vim
voluptatis Epicurum noſſe, quàm cæteros.
omnes enim iucundum motum, quo fenſus
hilaretur, Græcè *ἠδὴ*, Latinè voluptatem vo-
cant.

408 ¶ *Hebes*, poſitum pro obſcuro, aut ob-
tufo. Cicero Academicorum lib. ii. Quid Lu-
næ, que liniamenta ſint, porèſtne dicere, cuius
& naſcentis, & ſeneſcentis aliàs hebetiora, a-
liàs acutiora videntur cornua?

409 ¶ *Hinnos*, vel hinnas, ſub quo ſenſu
accipere debeamus, Varro deſignat: ait enim,
ex equis & Hiannulis, qui naſcantur, hinnos
vocari.

410 ¶ *Hillas*, interftina veteres eſſe dixe-
runt. Vnde Bohilla oppidum in Italia, quodd eò
bos interftina vulnere trahens aduenerit. La-
ber. Lambit irem hillam cocus, ſi lumbum ad-
uſſit flagris pæditur. Idem Catulario: Néue
aliter hunc pædicabis, quomodo video adole-
ſcenti noſtro cædis hillas.

60 411 ¶ *Hinnibunde*, pro hinnienter ab eo
quod

quod est hinc. Claudius Annalium lib. xvj. Equi hincibunde inter se spargentes terram calcibus.

I

412 ¶ *Incuruisere*. Cicero de Oratore lib. ij. Ut bacarum vbertate incuruisere. Ita Tusc. lib. i.

413 ¶ *Infinatam*. Cicero Academic. lib. iij. At hoc Anaximandro populari & sodali suo non persuasit. Is enim infinitatem rerum atque naturæ dixit esse, è qua omnia gignuntur.

414 ¶ *Insanitas*. Cicero Tusc. lib. iij. Insipientia autem quasi insanitas quædam, quæ esset insania, eademque dementia. Var. Eumen. Apage in die rectum à domo nostra istam insanitatem.

415 ¶ *Infractionem*, torporem. Cicero Tusc. lib. iij. In quem cadat ægritudo, cadere in eum timorem, & infractionem quidem a-

416 ¶ *Inglandes*, agrestes nuces. Cicero Tusc. lib. v. Instituitque ut cadentibus iuglandum putaminibus barbam sibi, & capillum aduerent.

417 ¶ *Ingeneraretur*, vt innaferetur. Cicero Academic. lib. iij. In tanta animalium varietate homini vt soli cupiditas ingeneraretur cognitionis, & scientiæ.

418 ¶ *Iuuenilitas*, pro iuuentus. Varro 30 Tithono, *αἰετός*: Quam dereliquit multitudine iuuenilitas.

419 ¶ *Itum*, pro incessu. Titin. Serina: Itum, gestum, amictum, qui videbant eius.

420 ¶ *Implicare*, positum pro orare. Afran. Brundisim. In parte inferiore hic implicabatur caput fateor.

421 ¶ *Inanis*, pro inabitate. Plaut. Aulular. Ita inaniis sunt opletæ, atque araneis.

422 ¶ *Incitas*, dicitur egestas. Plautus 40 Trinummus: Alij exsulatum abierunt, alij emortui, alij se suspendere. Hem nunc hic cuius est, vt ad incitas redactus est? Idem Pœnulo: Profecto ad incitas lenonem rediget, si eas abduxerit. Lucillius Satyrar. lib. iij. Illud ad incitas cum redit, atque inter necionem. Idem lib. xv. Villicum Aristocratem mediastinum, atque bubulcum Commanducatus corripit, ad incitas adegit.

423 ¶ *Incertas*, incertum facit. Pacuuius 50 Dulorestite: Sed ne incertat dictio, quam rem expedi. Plaut. Epidico: Longa dies meum incertat animum.

424 ¶ *icit*, significat percutit, ab icu. Plaut. Truculento: Frenidit, icit femur. Idem Aulular. Ibi vt piscabar, fuscina ici vidulum. Pacuuius Armorum iudicio: Nam canis quando est percussa lapide non tam illum appetit, qui se icit, quam illum ipsum lapidem, qui icta est, perit. Afranius Simu- 60

lante: Offendit, frangit, rumpit, icit poculo. Cæcilius de mandatis: Si vnquam quisquam vidit, quem catapulta, aut balista icerit. Lucius lib. iij. Esse animam cum animo coniunctam, quæ cum animi vi Percussa est, exinde propellit corpus & icit. Turpilius Demetrio: Nam si iceris me posthac, credas mihi velim, Inquit. tum quid censes? dolebit scilicet. Næuius Danaë: Quæ quondam fulmine icit Iupiter.

425 ¶ *Inuncare*, quasi vno inuadere, & arripere. Lucil. lib. xv. Aut qui nummos tritis inuncat.

426 ¶ *Insolum*, insolitum. Afranius Crimine: Orbitatem senectuti tuæ malam metui, Quod insolum non venit cæco ac dementi. Idem Virgine: Ne veniret, quod nunc agitur insolum.

427 ¶ *Inibi*, pro sic, & mox. Afranius Materteris: Postquam se vidit inibi esse gignatam, paruulam sororibus commendat. Cæcilius Plocio: Libérne es? Non sum, verum inibi est. Pacuuius Iliona: Profecto aut inibi est, tam iam potiuntur frugum.

428 ¶ *Ignota*, id est, insciza. Næuius Lycurgo: Ignotæ iteris sumus, tute scis.

429 ¶ *Iniurie*, dictum pro iniuriose. Næuius Lycurgo: Oderunt Dij homines. Iniuriosè egone, an ille iniuriè facimus?

430 ¶ *Incilare*, est increpare, vel improbare. Accius Meleagro: Quis erit, qui non me spernens, incilans probris. Sermone indecorans, turpi fama differet? Idem Clytemnestra: Matre meo iure factum incilans, genitorum iniustum approbas. Pacuuius Dulorestite: Si quis hac me oratione incilet, quid respondeam? Lucil. lib. xxx. Nunc Cai quoniam incilans nos lædis vicissim.

431 ¶ *Innubere*, positum pro transire, quod hæc, quæ nubunt, ad domos maritorum transeunt. Lucillius Satyrarum libro sexto: Suam enim inuadere, atque innubere censent.

432 ¶ *Infestum* mare haberet, pro, mare latrocinando infestaret. Marcus Tullius de republica lib. iij. Nam cum quæreretur ex eo, quo scelere compulsus mare haberet infestum vno myoparone, eodem, inquit, quo tu orbem terræ.

433 ¶ *Imbricos*, ac tegulas. Sisenna Histor. lib. iij. Dissiparis imbricum/fragminibus ac testis tegularum.

434 ¶ *Impigritus*, pro impigritia. Marcus Tullius de republica lib. iij. Nunquam viri fortissimi fortitudinis, impigritatis, patientiæ.

435 ¶ *Intolerabilis*, id est, qui tolerari non possit. Afranius Priuigno: Quod si fecissem pauld sapius: didicisset is serue, & non esse intolerabilis.

436 § *Inconsulti*, quibus consulentibus religio nihil diceret. Virgilius Æneid. lib. vj. inconsulti abeunt, sedemque odere Sibyllæ.

437 § *Illuuiis, sordes*. Virgil. Æneidos lib. iij. Respicimus, dira illuuiis. Lucilius lib. ix. Illuuiis, scabies oculos huic denique perigo. Conscendere. Varro Manio: Ac periret squalè, scabièque, illuuiè. & vastitudine. Lucilius lib. xxxvj. Hic cruciatur famo, frigore, illuuiè, inualnicie, improfundie, incuria.

438 § *Inuidiosum*, quod sit vitabile ad videndum. Lucilius libro xxvj. Squalitate, summa scabiè, summa in ærumna obrutam. Neque inimicis inuidiosam, neque amico exoptabilem.

439 § *Indulgitate*, pro indulgentia. Sisenia Hist. lib. iij. Bassus assiduitate, indulgitate victus.

440 § *lentare*. Afranius Buccone adoptato: Lentare nulla inuitat. Plautus Curc. Quid antepones Veperi ientaculi? Afranius Crimine: Hæc ieiuna ientaculi. Varro Marciptore: Ut eat, ac rempubl. administret, quod pulli ientent.

441 § *Ignauis*, ignaum fecit. Accius Æne. aut Decio: Fateor, sed sæpe ignauit fortem in spe expectatio.

442 § *Inaudire*, audire. Mac. Tullius ad Pau'am. lib. i. Quorum erupit illa vox, de qua ego ex te primum quiddam inaudieram. Nouius Maleuolo: Vnde hoc tam repente iucundum inaudiui melum? Pacuuius Armorum iudicio: Quod ego inaudiui, accipite, & quid sit factu opus, decerote. Afranius Diuortio: Nouis dictis, quæso, ne ille inaudiat.

443 § *Infelicitis*, infelicem faciant. Cæcilius Naucelero: Vt te Dij omnes infelicitent cum malè monita memoria. Plautus Pœnulo: Dij illum infelicitent omnes.

444 § *Iniquat*. Laberius Nuptiis: Æquum animum indignanti iniquat contumelia.

445 § *Integrare*, redintegrare. Virgilius Georg. lib. 4. Ramosque sedens miserabile carnea Integrat. Accius Antenoridis: Nanque huic inuenio, vt mea ope opes togæ integrent. Pacuuius Chryse: Sed cello inimicitiam integrare. Sisenia Hist. lib. iij. Vltro citòque integram in oppido eadem.

446 § *Irascere*, pro irasci. Pomponius Arista: Noli quæso irasce. More sit, moriri suam quisque vxorem vt velit. Nigidius Commento grammatico lib. j. Ita irasce, quid nunc irascitur?

447 § *Iandiu*, pro olim. Turpillius Hæceta: Rhodiensis est, sed istuc commigrauit iandiu. Ennius Almazone: Factum est iandiu. Cæcilius Eni nauoi μάχη: Liber essem

iandiu, si habuisssem ingeniosos eomatotes mihi. Liuius Aia. e: Mitum videtur quod sit factum iandiu.

448 § *Incursum*, pro celeriter. Cæcilius Fallacia: Nullus sum, nisi meam rem iam omnem propero incursum perdere.

449 § *Indiscriminatim*, indifferenter. Varro de lingua Latina lib. xvij. Quibus nos in hoc libro, proinde vt nihil intersit, vtetur indiscriminatim, & promiscuè.

450 § *Insanum*, pro insanè, vt immanè pro immaniter. Plautus Nervo: Insanum valde vterque deamat. Sallust lib. ij. Immane quantum animi exarsere. Nomen positum pro aduerbio.

451 § *Iuxtim*, pro iuxta. Sisenia ab vrbe condita: Iuxtim Numicium flumen obtruncatur. Liuius Sigistho: In sedes collocat se regias; Clytemnestra iuxtim; tertias nata occupant.

452 § *Inanima*, sine anima. M. Tull. de offic. lib. ij. Quæ ergo ad vitam hominum tuendam pertinent, partim sunt inanima, vt aurum, argentum. Et Hortensio: Nam cum omnis solertia admiranda est, tum ea quæ efficit, vt inanima quæ sunt, viuere, & spirare videantur.

453 § *Indolentiam* nouè. M. Tul. Quod sine dolore sit, de offic. lib. ij. Vt qui rem expectandam vel voluptate, vel indolentia metiuntur.

454 § *Indicare*, promittere, addicere. M. Tul. de offic. lib. iij. Scæuola Publij filius cum postulasset, vt sibi fundus, cuius emptor erat, temel indicaretur.

455 § *Ineptitudo*, pro ineptia. Cæcilius apud Maleuolo: Qui homo ineptitudinis cumulat, cultum oblitus est.

456 § *Igitur*, positum pro postea. Plautus Amphit. Sin aliter essent animati, neque dent, quæ petat: sese igitur summa vi, viuisque eorum oppidum expugnassere.

457 § *Inuolare*, irruere, euolare, vel insillire, vel inuadere. Plautus Amphit. Cum clamore inuolant impetu alaci. Cicero de Oratore lib. iij. Ista prudentia, doctrinæque possessio; in quam homines cadugam quasi, atque vacuum, abundantes otio nouis occupatis inuolauerunt.

458 § *Iudicatum* atque *indictum*: Plautus Afinar. Malè cubandum est: iudicatum me vxor duxit domum.

459 § *Impendio*, pro magis. Plautus Aulularia: Atque ille verò minus, minùsque impendio Curate, minùsque impertire honoribus.

460 § *Indipiscere*, petere, vsurpare. Plautus Aulular. Nec partem tibi adeo cui sit indipisces, neque furem excipies.

461 § *Incrustatum*, ornatum, crustis cooperitum.

portum. Varro *καὶ τῶν ἰσθμῶν καὶ διέρων*, pau-
menta, & parietes crustatos.

462 § *Impotens*, valde potens. Cic. Tus.
libr. v. Qui nihil metuat, nihil agant, nihil
concupiscant, nulla impotentia efferantur.

463 § *Inauditum*, quod non audiat, in
veteribus prudentibus lectum est: Quædam
animalium aliud alio [sensu] carent, & a na-
tura gignuntur, aut inodora, aut inaudita.

464 § *Insectum* aliud, aliud insecsum. 10
M. Tull. pro Plancio: Dolebam, iudices, &
acerbè ferebam, si huius salus ob eam ipsam
causam esset infestior, quod is meam salutem
atque vitam sua benevolentia, præsidio, cu-
stodiâque texisset.

465 § *Ignarum*, quod nesciat, cur aliquid
sit incognitum. Virgilius: Ignarum Laurens
habet ora mimantia. Sallustius Iugurthino
bello: Amore humanæ cupiditatis ignara vi-
sendi.

466 § *Illatebrare*, à latebris honestissi-
mè dictum. Cælius Anag. lib. i. Arma ple-
rique abiciunt, atque inermes in latebras se
illatebrant.

467 § *Inimicitia* numero singulari. En-
nius: Eo ego ingenio natus sum, amicitiam
atque inimicitiam in frontem promptam ge-
ro.

468 § *Impune*, quod est impudens. Lu-
cil. libr. ii. Homo impuratus, & impune est 30
rapister.

469 § *Infinio*, quasi sine fine. & indefi-
nito. Cicero de finibus bonorum & malorum
libr. i. Quorum incurSIONem non solum vi-
deamus, sed etiam cogitemus. Infinitio ipsa,
quam *ἀπειρος* vocant, tota ab illo est.

470 § *Inpopulum*, pro ad populum. Sisen-
Hist. lib. iij. Scruulum eius præmio libertatis
inductum magno cum tumultu conuentum
in populum perduxit armatum.

471 § *Inmissum*, pro demissum, promi-
nens & longius pendens. Sisenana Hist. lib. iij.
Complures menses barba inmissa, & inonso
capillo. Virgil. Æneid. libr. iij. Respicimus,
dita illuues inmissaque barba.

472 § *Iusso*, pro iussu. Sisenana Hist.
lib. iij. Tamen Tudertibus Senatus consulto
& populi iussu dat ciuitatem.

473 § *Iactuosa*, positum pro iactantes.
Cicero Oratore: Cum sint luminosæ, & quasi 50
iactuosæ partes duæ.

474 § *Incisim* [quasi simul] Cicero Ora-
tore: Hæc quidem duo binis pedibus inci-
sim, deinde membratim dicere solebas.

475 § *Importatum*, pro illatum, quomo-
do exportatum, ablatum. Cic. Oratore: Pu-
blicis rebus, quæ adiumenta per homines e-
loquentissimos importata. Idem lib. ii. Modò
cum huc ista sunt importata.

476 § *Inficiatores* sunt falsi criminis ob- 60

iectores. Cicero de Oratore libr. i. Non in-
telligebat, ut si illi inficiatores probassent iu-
dici, ante petitam esse pecuniam, quam esset
cæpta deberi.

477 § *Insignite*, cum iudicio notæ. Cic.
de Oratore lib. ii. Nec improbum notari, ac
vituperari insignite posse.

478 § *Inuuius*, ab eo quod est inuicus.
Cic. de Oratore lib. ii. Quem ego paulò scie-
bam vel impudentius, vel inuicius. Nolo e-
nim dicere de tam suauis homine fastidiosius.

479 § *Inextinguibilis*. Varro Caro, vel
de liberis educandis: Male enim consuetudo
diu importata est inextinguibilis.

480 § *Innumera*, pro innumerabili. Lu-
cretius lib. ii. Non est vnâ, sed numero ma-
gis innumera.

L

20 481 § *Later*. Varro *ἐπιπέλας, ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν*.
Ladon fluens sub Sardibus flumen tulit Au-
reum later, quod conquadrauit religio. Idem
Sesquiulysse: Vbi educantur barbati, in-
numerabiles Lateres aureos habuisse. Idem Ma-
nio: Hic vt quadrato latere stipata strues.

482 § *Lubani*, pro lui. Varro *ἐπιπέλας, ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν*.
Habet qui, & cuius rei causa fecerim
hecatombem, in quo ego (vt puto), quo iam
est luere soluere, lutani.

483 § *Lucuus*. Varro *ἐπιπέλας, ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν*.
libr. ii. Ac nulla Ambrosia, ac nectar, &
non allium, & fardæ. Panis penia, lucuus ci-
bus qui purissimus multè est. Idem *ἐπιπέλας, ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν*:
Vinum, remna lucuus nihil adiu-
uat istam. Afranius Fratris: Pistori nouat
cur non scribitario, vt mittat fratris alio lu-
culentulus.

484 § *Longurio*, id est, longus. Varro Tri-
phalo *ἐπιπέλας, ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν*. Ego nihil narro, ad eò hic
ita curat qui ante me est nescio qui longurio.

485 § *Lotiolente*, dictum veluti luculentè,
à lotio: Titinnius Varro: Lotiolentè flocci
fiet & luculator.

486 § *Lenitudine*, pro lenitate. Turpillius
Philopatro: Mira lenitudine ac suauitate ab-
undat. Cic. Tus. lib. iij. Lenitudo orationis,
mollitudo corporis, ea sibi bona ducens, quid
erit in philosophi grauitate? Et in Verrem:
Quanta me tua, non mea lenitudo.

487 § *Latiudinem*, pro latitudine. Accius
Alcmæone: Vt me repositum immerentem rep-
entino nuntio alacrem reddidisti, ac me ex-
citasti ex lectu in latitudinem. Idem Bacch.
Quanta in venando affectus est latitudine?

488 § *Largitas*, pro largitione. Turp. Pa-
raterusa: Eho dic mihi, an oblita obsecro es
eius crebras mansiones ad amicam, & sum-
pti largitatem? M. Tul. de Republica lib. iij.
Pyrrhi videt largitas acos, aut Samnitium
copia Curio defuerunt.

489 ¶ *Luminosum*, positum pro claro. Cicero Oratore: Tum sunt maximè luminosa, & quasi iactuosa partes duæ.

490 ¶ *Lusus*, vel luffo, qui ab omnibus ludus dicitur. Var. Marciore: Vtri magis sunt pueri, hi pusilli nigri, qui spectant nundinam, vt magister dimittat lusus. Idem; Cato vel de liberis educandis: Ab huiuscemodi lusionibus radices crudelitas agere solet.

491 ¶ *Laboriosum*, in quo laboretur. Gal- 10
lus Poëmaticis: Durum rus fugite laboriosum.

492 ¶ *Laxitas*, laxitudo. Sallust. Histor. lib. III. Simuleos, & cunctos iam inclinatos laxitas, & loci plures cohortes, atque omnes, vt in secunda re, pariter acre inuadunt Marc. Tul. de offic. libr. I. Et admittenda hominum cuiusque modi multitudo, adhibenda cura est laxitatis.

493 ¶ *Lamentas*, pro lamentationes. Pacu. Hermiona: Lamentas stertus facere compen- 20
diliacet.

494 ¶ *Lasare*, & latiscere, & latificare. Liuius Ægiltho: Iamne oculos specie latavisti optabili? Accius Pelopidis: Et te vt triplici lasare bono. Sifen. lib. III. Vtrum ne viri cultu erga se mortalium latiscant: an superna agentes humana negligant?

495 ¶ *Litterosus*, litteratus. Cassius He-
mina Annal. lib. III. Homo merè litterosus.

496 ¶ *Latibulet*, & latibuletur pro lateat. 30
Næuius Erotopagnion: Nocte vt operus amictu latibuletur. Accius Putatoribus: Progredere, & ne quis latibuletur prospice.

497 ¶ *Lupari*, vt scortari, vel prostitui, Turp. Acta: Atque scalis cum meretrice è nostro ornatu per vias lupantur. Lucil. libr. v. Et Diuos thure precemur Consilium, fas si placent, tunc impunè superbis.

498 ¶ *Lutescis*, honestè dictum in poë- 40
maticis, tamen si auctoritatis sit ignobilis. Sanguine diluitur tellus, caua lutescit.

499 ¶ *Libellionem*, vt tabellionem. Varr. Manio: Tum ad me fuerunt, qui libellionem esse sciebant.

500 ¶ *Limum*, obtortum. Varro Ma-
nio: Alter alieno sciens, sed limus intra lim-
tes culinæ.

501 ¶ *Laceffere*, positum pro prouocare. Cicero Oratore: Et Aristoteles Socratem laceffiuit, & Xenophonis voce Misas quasi locutas ferunt. Et Tusc. lib. v. Impulsi sumus ad philosophiæ scriptionem, verum etiam laceffiti.

502 ¶ *Lentitudine*, pro lenitate. Cicero
libr. Tusc. III. Eamque quam lenitatem nos dicimus, vitioso lentitudinis nomine appel-
lant.

503 ¶ *Lea*, pro leænæ. Lucret. lib. v. Ir-
ritata leæ aciebant corpora saltu.

504 ¶ *Ligellum*, tuguriolum, domicilium 60

breue. Plautus Aulular. De suo ligello fu-
mus si qua exit foras.

505 ¶ *Licitari*, congregari, pugnare. Ennius:
Pars ludicrè iactant, saxa inter se licitantur.
Cæcilius Hymnide: Quæ narrare inepti est
scitras feruentis, quin machæra licitari aduer-
sum eum cœpisti sciens.

506 ¶ *Longiscere*, longum fieri, vel fran-
gere. Ennius lib. xvii. Neque corpora firma
Longiscunt quicquam. Idem: Cum sola est,
eadem faciunt longiscere longè.

507 ¶ *Ligurrire*, degustare, vnde abligur-
rire, multa auidè consumere. Horat. Semefos
pisces tepidumque ligurrierit. Atrius Catul.
Priapo: De meo ligurrire libido est.

508 ¶ *Latrocinari*, militare mercede. Plau-
tus Cornicularia: Latrocinatus annos decem
mercedem. In Tiberio: Qui apud regem in
latrocinio fuisti, stipendium acceptitasti.
Ennius: Fortunas quas cœpere latro-
nes iterferare.

509 ¶ *Lauerna*, dea, cui supplicant fures.
Plautus Cornicularia: Litauam Lauernam in
fures scelerassit manus. Luc. l. xvij. Si mellis
facis musas, si vendis Lauernæ.

510 ¶ *Luculentitatem*, à luculento. Cæ-
cilius Hymnide: Vide luculentitatem eius, &
magnificentiam. Laberius Tuca: Dominus
nofter luculentitate captus.

511 ¶ *Lustratus*, luxuriosus, à lustris ab-
ditis lucis. Plaut. Cas. Vnde es, nihil vbi lu-
strerur, ibi bibatur.

512 ¶ *Lusciosus*, qui ad lucernam non vi-
dent, & *luciosus*: vocantur à Græcis. Varro
Disciplinar. libr. 8. Vesperis non videre, quos
appellant lusciosos. Idem Andabatis: Æde-
pol idem cœcus non lusciosus est.

513 ¶ *Lemures*, laruæ nocturnæ, & terri-
ficationes imaginum, & bestiarum. Varro
de vita populi Romani libro primo: Qui-
bus temporibus in sacris fabam iactant vo-
ta, ac dicunt se lemures domo extra ianuam
eicere.

M

514 ¶ *Mollitudinem*, pro mollitie. Varro
Papiapape *ἡ ἐλαφία*. Sigilla in mento im-
pressa amoris digitulo, vestigio demonstrat
mollitudinem. Cicero de Oratore lib. sexto:
Ipsò factu modum & mollitudinis & leni-
tatis.

515 ¶ *Mirius*, magis mirum. Varro *ἡ
δυνατώδης*. Subtilis ac plaudis, & ab aratro pos-
ces stiuam. oro nunquid enim hoc mirius?

516 ¶ *Mandare*, positum pro commen-
dare. Sifen. Histor. lib. III. Post principia
pauillatim recedunt, atque inde cum paucis
fugæ se maadant. Vnde & procuracionem
mandare, commendare, vel causam sentire
poteris.

517 ¶ *Maeri-*

517 ¶ *Macriitudinem*, pro macie. Plautus Captivus: Ossa, atque pellis sum miser macriitudie.

518 ¶ *Mussum*, non solum vinum, verum novellum quicquid est, rectè dicitur. Nævius Gymnastico: Vtrum est melius, virginem an viduam vxorem ducere: virginem, si multa est.

519 ¶ *Maximitas*, positum pro magnitudine. Lucret. lib. 2. Ne quædam cogas immani maximitate.

520 ¶ *Multesima*, pars novè posita quantitas infinita. Lucret. lib. 6. Quàm sit parvula pars, & quàm multesima constet.

521 ¶ *Miseritudine*, pro miseria, vel misericordia. Acc. Astyanacte: Troia est testis, quare ex aliis, qui illius miseritudie Nomen clarum in humili saxo multis memorant vocibus. Idem Alpheisbœa: Cùm ipsa sum, & si miseritudo eorum vlla est liberùm.

522 ¶ *Mœstitudo*, pro mœstitia. Accius Telepho: Quem ego vbi adspexi, virum memorabilem intui viderer, ni vestitus teter, mœstitudo, vastitudo prædicarent hominem esse. Plaut. Aulularia: Qui tanta mala, mœstitudòque obtigit?

523 ¶ *Magnitate*, pro magnitudine. Accius Bacchis: Neque sat fingi, neque dici potest pro magnitate.

524 ¶ *Marcellum*, dictum pro macilentum. Lucillius probat libro sexto: Si nosti, non magnus homo est, nasutus, macellus.

525 ¶ *Macore*, pro Macie. Pacuv. Peribœa: Corpùsque meum tabe, macore, errore, macore fenet. Varro Serrano, *de ci. p. x. i. s. i. v. n.* Noster Atticus rivalis homo iturus in curiam cùm macecebat.

526 ¶ *Matrescam*, matris similis fiam. Pacuvius Doloreste: Vtinam nunc matrescam ingento, vt meum patrè vlcisci queam.

527 ¶ *Munia*, officia. Sallust. Hist. lib. 3. Actum maximè (vbi solet in extremis rebus) sibi quisque carissimum domi recordari, cunctique omnium ordinum munia sequi. Plaut. Mercatore: Dicens pro meritis gratum me, & munia fore.

528 ¶ *Metari*, parare, vnde & metatores. Virg. Georg. lib. 2. Si pinguis agros metabere campi. Densa sere. Cælius Annalium lib. 3. Omnes simul terram cum classi accedunt navibus, atque scaphis egrediuntur, castra metati signa statuunt. Vnde hodieque metatores dicimus.

529 ¶ *Mammeatam*, mammosam. Plautus Pœnulo: Cuius amicam mammeatam.

530 ¶ *Musimones*, asini, muli, aut equi breues. Lucillius lib. 6. Pretium emit, qui vendit equum musimonem. Cato Delectorio: Asinum, aut musimonem, aut arietem.

531 ¶ *Mœstias*, pro mœstificas. Labetius

Tusco: Concitatam mobilitatè mœstias.

532 ¶ *Micthyru*, paupercula, pulmentaria. Lucil. lib. 20. Pulmentaria vteutibus, aut aliquod genus herbæ, & ius manarum bene habet se micthyris, hoc est meri.

533 ¶ *Mertaret*, pro merentem faceret. Accius Myrmidonibus: Quod sicut decuit, ista res mecum, aut meus mertaret dolor, iam diu inflammari, & ardere naues vidisset suas.

534 ¶ *Madore*, infusione. Sallust. Hist. lib. 3. Quasi par in oppido festinatio, & ingens terror erat, ne ex latere noua munimenta madore infirmarentur. Nam mœnia oppidi stagnabant redundantibus cloacis aduerso æstu maris.

535 ¶ *Mercatis*, pro mercantibus. Sallust. Hist. lib. 5. Cæteri negotia sequebantur familiaria legatorum, aut tribunorum, & pars sua commeatibus mercatis.

536 ¶ *Maceries*, est maceratio. Afranius Excepto: Si ille hæc nunc sentit, facere illi factis, Vis quanta illius mors sit, maceries tibi.

537 ¶ *Manubias*, manus exuuie. Nævius Danaë: Manubias suppetat pro me.

538 ¶ *Mutuum*, pro mutuò. Lucillius libro 27. Et si maximè, quod spero, mutuum hoc mecum facis.

539 ¶ *Mordicus*. Lucillius lib. 27. Mordicus petere aurum, & flamma expediat. è cœno cibum. Plautus Menæchmis: Iam dudum oportuit nasum ademptum mordicus.

540 ¶ *Monstrificabile*, Lucil. lib. 27. Nunc ignobilitas his mirum, ac monstrificabile.

541 ¶ *Mendicariet*, pro mendicare, & mendicabulum pro mendicatione. Plaut. Vidularia: Malim moriri meos, quàm mendicariet. Boni ministrantur, illum nunc irrident mali. Idem Aulularia: Memorare nolo hominum mendicabula.

542 ¶ *Mersaret*, mergeret. Acc. Antenoridis: Fortasse an sit quod hic non meret metus? Idem Deiphobo: Vel hic qui in ea parte effrenata impudentia Præsentem præsens dictis mertare institit.

543 ¶ *Muginari*, murmurare. Lucillius lib. 7. Muginamur, molimur, subducimur. Atta Aquis caldis: Atque ea muginantur hodie, atque ego occlusero fontem.

544 ¶ *Medullitus*, à medullis. Varro, Cras credo, hodie nihil: Atque vtigni feruido medullitus Aquiloniam intus seruat frigidinem. Plautus Truculento: Ostendisse sciam mihi medullitus infidelem nunquam dum viam fore. Ennius Saryrar. lib. 3. Boni Poëta salue, qui mortalibus Versus propinas flammeos medullitus.

545 ¶ *Meritissimo*. Turpilius Paraterusa: Meritissimo re, magnificio. Cæcilius Asotro: Meritissimo hic me eiecit ex hac decuria.

546 ¶ *Minitabiliter*, pro minaciter. Accius. *Enea*, Calcei voce canora fremitu peragravit minitabiliter. Pacuvius *Antiope*: Minitabiliterque increpare dictis sæuis incipit.

547 ¶ *Morsificatim*, à morſu. Varro: Sicut pulli sic incedunt, & in labellis morsificatim lulant.

548 ¶ *Mutabiliter*, à mutando. Varro. Cras credo, hodie nihil: Quibus instabilis animus ardens mutabiliter habet habere, & 10 non habere.

549 ¶ *Mordicibus*, & mordicus pro morſu, pro morſibus. Plaut. *Aulul.* Afino me mordicibus ſcindant, boues incurſent cornibus. Cicero *Academ. lib. 3.* Perſpicuitatem, quam mordicus tenere debemus, abſſe dicamus.

550 ¶ *Maander*, eſt picturæ genus, à ſimili opere labyrinthorum ortum clauiculis illigatum. Varro. *τὰς ἐπιπέδων, ἢ ἀεὶ ἔχειν τὴν γὰρ ἀν.* Mihi facies *Mæandrata*, & vermiculata, atque etiam ad eò ingens orbem terræ. Virgilius 20 *lib. 5.* Victori *Chlamydem auratam*, quam plurima circum *Purpura Mæandro*, duplici *Melibza* cucurrit.

551 ¶ *Mansum*, mandendum, aut manſatum. Varro. *γὰρ δὲ, οὐκ αὐτὸν.* Dein certè alij fluctu, vt ſicum pararet manſum, quo venarum ſanguine ritus completeret. Lucilius *libr. 30.* Sperans ætatem eandem hæc proferre poſſet manſum ex ore daturum.

552 ¶ *Mulierauit*, vt effeminauit. Varro. *γὰρ δὲ, οὐκ αὐτὸν.* Et rex & miſellus ille pauper amat, habetque ignem intrus acrem, hic ephæbetum mulierauit: hic, ad me deca adoleſcentem cubiculum pudoris primus poſluit.

553 ¶ *Memordi*, pepoſci, pepugis, ſpepondi in veteribus lecta ſunt. Acc. *Honilia*: *Artrice* viſe ſe memordiſſe autumat. Lab. *Callis*: De integro patrimonio mea centum millia numerum memordi. *Eanius*: Meum non eſt, at ſi 40 me canis memproderit. Cætera in obſcurioribus inueniuntur.

554 ¶ *Metus nouè*, & eleganter poſitum. *Salluſt.* *lib. 1.* Ad bellum excitabat metus *Pompeij* victoris, hoc eſt, quod de *Pompeio* metueretur.

555 ¶ *Mendicimonium*, & *mechimonium* *Laberius* in libro, quem *Cropium* inſcripſit, in eo verba hæc inueniet, qui doctrinæ ſtudium putauerit adhibendum. In eo quoque 50 libro *manſus*, quod eſt, furatus, inueniet.

556 ¶ *Medioximum*, medio actum modo. Var. *Modio*: Quid aliud eſt, quod *Delphicè* canat *columna* literis ſuis, *ἀγὰρ μὲν οὖν*, viduam nos facere ad mortalem modum *medioximè*, vt quondam patres poſtri loquebantur.

557 ¶ *Mafculum*, pro forti, ac vehemēti. Varro. *δὲ, ἢ ἄλλῃ.* Si non plus teſticulorum offenderis, quam in caſtrato pecore, in A-

60 pulia, vincor non eſſe mafculum ad rem.

558 ¶ *Mancum*, debilem. *Marc. Tullius* de ſinibus bonorum & malorum libro tertio: Sed & iam alteris tribus, qui, manbro fore putauerunt ſine aliqua acceſſione virtutum.

559 ¶ *Minutum*, poſitum pro breui. *Varro* *Epift. Latina*: Si veniſſes *Capuam*, quod & pueros minutos vides libenter, & maiores animaduertere non vis. *Marcus Tullius* *Verrinarum* libro 3. *Reticulum*que ad nares admouebat, tenuiſſimo lino, minutis maculis plenum roſæ.

560 ¶ *Maceria*, paries. *Sifen. Hiſtoriar.* *libr. 3.* Poſt villarum macerias, ac parietinas quinque cohortes in inſidiis reliquit.

561 ¶ *Manipulatim*, collecta manu. *Sifen. Hiſtor.* *lib. 3.* *Requieſcendi ſpatium* naſti condenſiores *manipulatim* reſiſtere hoſtibus inſtituiſſent.

562 ¶ *Maliſariam*, partibus multis. *Sifen. Hiſtor.* *lib. 3.* Quod loca paluſtria, quæ erant & altè *multiſar* iam conſoſſa.

563 ¶ *Marfupium*, ſacculum. *Var. Cato*, de liberis educandis: Ex quo perſpicuum eſt maiorem curam habere nos *marſupij*, quam vitæ noſtræ.

564 ¶ *Molimentum*, pro conatu. *Sifen. na Hiſtor.* libro quarto: Contra magno 30 cum *molimento*, ac perpetuo ſono procedunt.

565 ¶ *Modiperatores*, quaſi modum imperantes. *Varro* *Rerum humanarum* *lib. 10.* In conuiuiis qui ſunt inſtituti putandi *modiperatores* magiſtri.

566 ¶ *Magniloquentia*. *Cicero* de *Oratore*, Quod ille *dætylicus* numerus *hexametrorum* *magniloquentiæ* ſit accommodatior.

567 ¶ *Miniftratrix*, poſitum pro miniſtra. *Cic. de Orat.* Sed omneis comites, miniſtratricèſque eſſe oratoris diceres.

568 ¶ *Male audiam*. *Cic. de Orat.* *libr. 2.* In quo libenter male audiam: ſed, quia cauſam non libenter remitto, nimium patiens, & lentus exiſtimor.

569 ¶ *Multitudo*, poſitum pro frequentia aut copia. *Cicero* de *Orat.* *lib. 3.* Sed vt *Pontifices* veteres propter ſacrorum multitudinem tres viros *epulones* eſſe voluerunt. Eodem: *Hunc etiam*, qui familiarior nobis propter ſcriptorum multitudinem eſt.

570 ¶ *Mulieroſitas*, cupiditas femineæ voluptatis. *Cicero* *Tuſ.* *lib. 4.* Similitérque cæteri morbi, vt gloriæ cupiditas, vt mulieroſitas, vt ita ap pellem eam, quæ *Græcè* *φαιρωτία* dicitur.

571 ¶ *Memoriam*, poſitum pro vetuſtate. *Pacu. Chryle*: Perque noſtram egregiam vna-

60 gimi tatem, quam memoria deingrat.

572 ¶ *Mur*

572 ¶ *Murmurillum*, murmuratio. Plaut. Rudente: Nolo ego murmurillum, neque suffurum fieri. Idem: Quid murmurillas tecum, & te discrucias?

573 ¶ *Mediastinus* non solum balnearum, sed ædium quoque ministros & curatores legimus. Lucil. 17. Villicum Aristocratem mediastinum atque bubulcum. Caro præceptis ad filium: Ille Imperator, tu illi ac cæteris mediastinus.

N.

574 ¶ *Nuperum* pro recenti positum ab eo quod est nuper, id est, ante non multum temporis. Plaut. Captiui. Quid tu vna nocte postulauisti, & die Recens captum hominem nuperum, nouitium.

575 ¶ *Nemius* positum pro nullius. Plaut. Captiui. Neminis me miseret, nam mei miseret neminem. Lucillius lib. 30. Neminis ingenium tantum confidere oportet.

576 ¶ *Noxiundo* pro noxia. Acc. Armorum iudicio: Oculi noxiundo obliteretur Pelopidarum, ac per nos sanctescat genus.

577 ¶ *Nubere* veteres non solum mulieres, sed etiam viros dicebant, ita vt nunc Itali dicunt. Pompon. Pannuceatis: Sed meus frater maior postquam vidit me inde eiectum domo, Nupsit posterius dotatæ vetulæ, varicosæ, atræ.

578 ¶ *Nitiditate* pro nitore. Acc. Bacchis: 30 Formæ, figuræ nitiditate hospes regis.

579 ¶ *Numen* pro ornatu. Virg. Æueidos lib. 2. Yadimus immisti Danais haud numine nostro.

580 ¶ *Nenum* pro non. Lucil. lib. 30. Sed tamen hoc dicas, quid est neuu molestum est. Var. Epistola ad Fustum: Si hodie nenu venis, eras quidem si veneris mendiem die natalis fortunæ.

581 ¶ *Neuult* pro non vult. Titin. Scetina: 40 Iplas quidem hercle ducere sanè neuult. Plaut. Trinum. Filium meam tibi desponsatam esse audio, nisi tu neuis.

582 ¶ *Nigret*, nigra fit. Pacu. Chryse: Solis que exortu capellit candorem, occasu nigret. Acc. Bacchis: Splendet sæpe, ast idem nimbis interdum nigret.

583 ¶ *Nitidant*, abluunt, dictum à nitore. Ean. Cresphon. O pie eam secum aduocant, eunt ad fontem, nitidant corpora. Acc. Thebaide: Quin id Circæo fonte adueniunt mundulæ, nitidantur vulgo, pripendantur foni. 50

584 ¶ *Nixurire*, niti velle. Nigidus Commento grammaticæ xxx. Nixurit qui niti vult, & in conatu sapiens aliqua re perpelitur.

585 ¶ *Notificem*, nota faciam. Pompon. Aetreo: Nunc te obsecro stipe vt euoluas meo- rumque genus notifices mihi.

586 ¶ *Numella*, machinæ genus ligneum 60

ad discrucianos foxtios paratum, quo & collum & pedes immittunt. Plaut. Asinaria: Neros, catenas, carcerem, numellas, pedicas, boias.

587 ¶ *Nugiuendos* Plautus dici voluit omnes eos, qui aliquid mulieribus vendat. Nam omnia; quibus mætronæ vtuntur, nugæ voluit appellari. Plaut. Aulul. Vbi nugiuendis res soluta est omnibus.

588 ¶ *Nidus* pro oculo. Varro Quinquatribus: Quam lymphâ melius è lacuna fontium allatam, nidus potili permisceat.

589 ¶ *Nidulantur*. Varro primo Hebdomadon, Dies deinde illos quib. Halcyones hyme in aqua nidulantur, eos quoque septem esse dixit.

590 ¶ *Nescium* pro incognito. Plaut. Rudente: Quæ in locis nesciis nescia spe sumus.

591 ¶ *Noctescere*, cæcari. Furius Poematis: 20 est est auctoritatis incertæ: Omnia noctescunt tenebris calliginis atræ.

592 ¶ *Nepam* quidam canctum putant ob illud Plauti: Retroversum cedam, imitabor nepam. Et illud aliud: Aut cum nepa esset dubium in vtroque. Nam verè nepa scorpius dicitur. M. Tull. de finib. bonorum & malorum lib. 5. Serpere anguiculus, natate, anaticulas, volare merulas, cornibus vti videtur boues, nepas aculeis, suam denique cuique naturam esse ad viuendum ducem.

593 ¶ *Nex* pro Nece. Sisenna Hist. libro 4. Quoniam neque mea nex, neque intercessio posse videtur illorum dementem reprimere audaciam.

594 ¶ *Nania*, inditum & inconditum carmen, quod adducta pretio mulier, quæ præfixa diceretur, iis quibus propinqui non essent mortuis exhiberet. Var. de vita populi Romani lib. 4. Ibi à muliere, quæ obtutum à voce esset, per quam laudari, deinde naniam cantari solitam ad tibias & fides.

O.

595 ¶ *Obscannit*, quasi scænum, id est malum omen obtulit. Plaut. Asinar. Metuo quod illic obscannit meæ falx fallacia.

596 ¶ *Opimitas* ab opimo. Plaut. Afin. Maximas opimitates & gaudio effertissimas. Idem Capt. Maximas opimitates opiparasque offero mihi.

597 ¶ *Obba* poculi genus, quod nunc vbbâ dicitur. Varr. Est modus matulæ, & Dolia arque apothecas trinclinarias, melicas, calenas, obbas, & cumanos calices.

598 ¶ *Opulentias* pro opulentia, Plaut. Mil. glor. Quasi ploris eius, opulentitatem reuerentis. Cæcil. Plotio: Opulentitate nostrâ sibi iniuriam faciam.

599 ¶ *Orbitudinis* pro orbitate. Acc. Amphitr. Miseret lacrymarum, luctum, orbitudinis. Turpil. Thrasylcone: Hoc te oro, vt il-

lius commiserescas miserę orbitudinis. Pacu. Duloreste: Vel cüm illum videas sollicitum orbitudine.

600 ¶ *Ocquiniscere*, est proprię inclinare. Pompon. Prostituto: Vt nullum ciuem prædicauit per dolum, Nisi ipse oras vltroque ocquinisceret. Idem Pistore: Nisi nunc aliquis subitõ obuiam occurrit mihi. Qui ocquiniscat, quo compingam terminum in tutum locum.

601 ¶ *Obliterare*, est obscura facere, & obliuionem ducere. Acc. Agamemnonis: Inimicitias Pelopidarem extinctas iam, atque oblitteratas memoria renouare.

602 ¶ *Offendo*, offensio. Afran. Vopisco: Quõque nunc offendo sæpe procul nostra sit mala.

603 ¶ *Olat*, pro oleat. Afran. Fratriis: Non potest Quin illa rasta, longęque & multis olat. Pomponius Aleonibus: Aleo ludam sanę meæ malę olant manus.

604 ¶ *Obsorduit*, obsoleuit. Cæcil. Hypobolim. Rastraria: Obsorduit iam hæc in me ærumna miseria.

605 ¶ *Obstringillare*, obstare. Enn. Satyrar. lib. 3. Restitant, occurrunt, obstant, obstringillant, obagitant. Var. Manio: Lex neque innocenti propter similitatem obstringillat, neque nocenti propter amicitiam ignoscit. Idem de re rustica libr. 1. Tu, inquit, inuides tanto scriptori, & obstringillandi causa figlinas reprehendis, cüm præclara quædam, ne laudes, prætermittas. Idem de vita populi Romani libr. 4. Quod Curio cüm id fecisset, dicebat amicis, vt illi renunciaretur se obstringillaturum, ne triumphus decerneretur, aut ne iterum fieret consul.

606 ¶ *Obuarare*, peruertere, deprauare, dictum à varis. Enn. Achille: Nam consiliis obuarant, quibus tamen concedit hic ordo.

607 ¶ *Obscundanter*, obsequenter. Nigidius de Diis libr. 1. Cüm autem id quid sit quærimus, obscundanter naturæ viuerent.

608 ¶ *Oculitus*, vt animitus, medullitus. Plaut. Cornicularia: Qui amant ancillam meam Hedylium oculitus.

609 ¶ *Officulatim*, vt simulatim. Cæcil. Fallacia: Officulatim Parmenonem de via liceat legam.

610 ¶ *Officere*, obesse. Marc. Tull. de of. sic. libr. 3. Demoliri ea, quorum altitudo efficeret auspiciis.

611 ¶ *Oliuitatem*, fructus olei. Var. Gloriam *oli* *obiu*. Denique omnis cum lucerna combusta est in lucubrando, oliuitasque consumpta est. Idem de repub. 1. Non modõ integra eximi, sed etiam maior, quàm in arbore vnaquam pependerit, de oliuitate oleas esui optime condi scribit Caro.

612 ¶ *Ocepso*, cœpero. Plaut. Amphitr. 60

Ni ego illi puteo, si ocepso, animam omnem intertraxero.

613 ¶ *Osasum*, pro odi. Plaut. Amphitr. Inimicos semper osasum obtuerier.

614 ¶ *Orbitum*, dictum per orbem. Var. *γῶδι οὐαῖσῖν*: Vt sidera cœli Diuüm circum terram, atque axem quæ voluuntur motu orbico.

615 ¶ *Opulescere*, ab opulento dictum decorẽ. Furius Poëmaris: Quo magis in comptis possint opulescere campis.

616 ¶ *Oculidẽ*, occulta. Cic. de Orator. lib. 2. Inter iuncta argumentorum plerunque oculus, ne quis ea numerare possit. Virgil. Georg. lib. 2. Quod superest, quæcunque premes virgulta per agros. Sparge simo pingui, & multa memor ocule terra.

617 ¶ *Opinabile*. Cic. Academ. lib. 1. Itaque hanc omnem artem rerum opinabilem appellabat.

P

618 ¶ *Penularium*, quasi theca, & vagina penulæ. Nonius Fullonico: Non multo post sonoram accepit, absedes, consequitur penularium, psilotrum petit.

619 ¶ *Pleuitatem*, ignobilitatem. Cato pro Veturio: Propter tenuitatem & pleuitatem. Hemina in Annalibus: Quicunque propter pleuitatem agro publico eieciti sunt.

620 ¶ *Petulum*, tenue, & exile. Lucil. xii. Insignis varis cruribus, & petilis. Plaut. Plo-tino: Nam coloratam frontem habet, petilis habris. Petilis tenuis dicit, habris mollis dicit.

621 ¶ *Paces*, plurali numero nouẽ positum. Varro de vita populi Rom. li. 3. Animaduertendum primùm, quibus de caussis, & quemadmodum constituerint paces: secundum, qua fide, & iustitia eas coluerint.

622 ¶ *Pondo*, mille octingentum, nouẽ Varro de vita populi Romani libr. 4. Itaque retuli auri pondo mille octingentum septuaginta quinq; Græci enim herona mille dixerunt.

623 ¶ *Panus*, tramæ inuolucrum, quem diminutiue panulam vocamus. Lucil. lib. 12. Fortis subtegmis panus est. Tumor quoq; in-guinum ex similitudine sic vocatur. Afr. Mar-tertera: In quem plenam papulam, panũ tympanum. Nouius Optione: Qui me miserum miseriores reddidit, quàm panus puerum, quod pueri ægrius patiatur hoc genus morbi.

624 ¶ *Peniculamentum*, à veteribus pars vestis dicitur. Enn. lib. xi. Annalium: Pendunt peniculamenta vnum ad quemque pedum. Lucil. lib. xix. Peniculamentum verẽ reprehendere noli. Cæcil. Fœneratore: Volat sanguis, simul auolat peniculamentum, & pallio datur.

625 ¶ *Prognariter*, strenuẽ, fortiter, & constan-

constanter. Plautus Persa: Ego scio hercle vt unque velle. Age, indica prognariter. Ennius Annalium libro 6. Diu hoc audite parumper: Vt pro Romano populo prognarier armis Cerrando, prudens animam de corpore mitto.

626 ¶ *Perperos*, indoctos, stultos, rudes, & inulsos, mendaces. Acc. Pragmatic. Describere in theatro perperos populareis. Idem eodem: Et eo plestuntur Poëta, quam suo vicio sapius. Ductabilitate nimia vestra aut perpetitudine.

627. ¶ *Præcox* & *præcona*, quod est, immatura. Ennius Annalium libro 8. *Præcox* pugna est. Lucil. lib. 8. *Anicula aspera*, atque *præcox* est fuga. Non. Huic puellæ *præcox* libido inest.

628 ¶ *Populatum*, per populos. Pompon. Magnus Poëta placuit *populatum* omnibus.

629 ¶ *Præmiatores*, nocturni prædones. Næuius Annagrennuntius: Nam in scæna nos nocturnos cœpit præmiatores tollere.

630 ¶ *Populacia*, vt nugalía, vel puerilia. Lab. Latè coquentibus hædum *populacia* agimus per ludum.

631 ¶ *Possëstrix*, à possidendo. Afran. Aliber totius monilis possëstricem. Ita tonstrix, ita impulstrix, ita curatrix, ita plaustrix, ita affëstrix.

632 ¶ *Perpetuitas*, sit perpetua, æterna. Enn. Annalium lib. 9. Libertatémque vt perpetuitasint quam maximè.

633 ¶ *Præcisum* & *omasum*, partes carnis & viscerum. Næuius Aulularia: *Præcisum*, *omasum*, pernam, callum, glires, glandia. Lucil. lib. 20. Illi præciso, atque epulis capiuntur opimis.

634 ¶ *Pisculentum*, positum piscosum, vt puluerulentum. Cato Originum lib. 5. Origine fluuium Narobem magnum, pulcrum, pisculentum. Et libro 8. Fluuium Hiberum, is oritur ex Catinatis magnus, atque pulcr, pisculentus.

635 ¶ *Pasceolus*, ex aluta sacculus. Plauti Rudent. Prætereacentum denaria Philipæa In pasceolo scorsum. Lucillius libro 13. Adde Syracusis sola, pasceolum, alutam. Cato in Panfam: Pueri in ludo solent pasceolos furari.

636 ¶ *Piem*, colam, custodiam. Plaut. Asinaria: Vbi *piem* pietatem, si istoc more morata tibi postulem placere? Mater mihi quo pacto præcipis?

637 ¶ *Portifculus*, propriè est hortator remigum, id est, qui eandem pericam tenet, quæ portifculus dicitur, quæ excursus, & exhortamenta moderatur. Plaut. Asinaria: Et meam partem loquendi, & tuam trade tibi ad loquendum, atque ad tacendum tute habeas portifculum. Ennius lib. 3. Annal. Thus ante te

nentes parentent, obseruarent, portifculus siugum cum dare cœpisset. Lab. Cithera: Nec palmarum pulfus, nec portifculi.

638 ¶ *Perplexabile*, figuratum, quod aliud audiat, aliud sentiat. Plaut. Asinaria: Nec vllum verbum faciat perplexabile.

639 ¶ *Præsegmina*, propriè Plautus Aulular. ea dici voluit, quæ vnguibus emjulis præsecantur: Quin ipsi pridem tonsor vngues demperat, Collegit, omnia abstulit præsegmina.

640 ¶ *Pipulo*, pro conuivio. Plaut. Aulularia: Ita me bene amet Lauerna, te iam, nisi reddi, Mihi vasa iubes, pipulo hic differam ante ædeis.

641 ¶ *Picos*, veteres esse voluerunt, quos Græci *πικρας* appellant. Plaut. Aulularia: Pici diuitiis, qui aureos montes colunt, ego solus supeto.

642 ¶ *Percellere*, euertere, percutere. Varro Parmenone: Alius teneram abietem solus percellit.

643 ¶ *Pinsere*, tundere, vel molere. Var. τασσῆ πινσεν: Nec pistorem vllum nosset, nisi eum, qui in pistrino pinseret farinaam. Idem de vita pop. Rom. lib. 1. Nec pistoris nomen erat, nisi eius, qui ruri far pinlebat, nominati ab eo quod pinsunt.

644 ¶ *Porcas*, Var. τασσῆ πορκαππο. Non vides in publica nocte te tabernas, qua populus ambulando perinde, vt in aratro porcas reddit?

645 ¶ *Putidus*, putre. Var. τασσῆ πτυδιππο. Inde putidas vvas acinis electis, & comestis extendit in lectis quondam. Cato Originum lib. 2. Si indeignauus putidas, atque senticosas commeatu monere volebat. Cæcil. Andria: Conducit nauem putidam. Afran. Auguri bus: Et fallaci aspectu paries pictus, putidus.

646 ¶ *Pænitudinem*. Pacui. Teucro: Que desiderio alumnus pænitudine Squal. Sca-prêque inculca vastitudine.

647 ¶ *Præbitio*, à præbendo, id est, exhibendo. Var. Eumenidibus: Quod ea die meærat præbitio, in ianua que canem inscribit iubeo.

648 ¶ *Pueros*, pro seruis. Var. Eumenid. Vix vulgus confuit, non Furiarum: sed puerorum, atque ancillarum.

649 ¶ *Paxillus*, diminutiuum à palo. Var. Eumenid. Vbi dicatur primus Zenon nouam hæresin nouo paxillo suspendisse. Idem Bimargo: Vt nouum cribrum nouo paxillo pendeat.

650 ¶ *Proximi*, id est, proximo. Cato contra Furium, die proximi hoc dicit, sed ea declinatione à veteribus & crastini & pristini, præpristini dictum.

651 ¶ *Properatim*, dictum est properanter:

Cæcilius Plocio: Properatim in tenebris istuc confectum est opus.

652 ¶ *Pernicius*, periculum, exitium. Lucil. 29. Nunc tu contra venis, vel qui in nuptiis, vel se seneces, nec sine pernicie. Plaut. Afinar. Pelle crebris perniciis.

653 ¶ *Parcuit*, parcit. Nævius *Quadrigemnis*: Suo labori nulla parcuit.

654 ¶ *Perbitere*, perire. Pacuvius *Peribæa*: Nam me perbitere, illis optularier quovis exitio cupio, dum prosum modò. Titian. Fulconia: Iam pridem egressa vt perbiteris. Linius Tereo: Ego puerum interea ancillæ subdam lætantem meæ, Ne fame perbiter. Bonius Hecuba: Nunquam scripsistis, qui parentem, aurospitem nec astat quos quis cruciatur peruiteret.

655 ¶ *Pigrare*, retinere. Acc. Erigonis: Fateor, sed cur propter te pigrem hæc aut huius dubitem parere capiti? Idem Chryssippo: Melius pigrasse, quàm properasse est nefas.

656 ¶ *Providere*, mouere & ferre. Pacu. Teur. Aut me occide, illa hinc sine vsquam provideam gradum.

657 ¶ *Puellæscere*, effeminari, vel reuirefcere. Var. Baiis: Quòd non solum inuubæ sunt communes, sed etiam veteres puellæscunt, & multi pueri puellæscunt.

658 ¶ *Palæstricos*, quasi ex vsu palæstræ. Afran. Excepto: Etiam depellis mihi manum per palæstricos.

659 ¶ *Populatum*. Cæcil. Obolostate: Ego perdidit te, qui omnes seruos perdo populatum, quæso ne ad malum hoc addas malum.

660 ¶ *Præsentè*, coram, vel præsentibus. Pomp. Syris: Quidam apud forum præsentè tempus mihi vendidit. Acc. Mænalippo: Est res aliqua, quæ præsentè his prius mature institit. Fenestella Annal. lib. 2. Et quædam extrâ præsentè suis, quædam absente proiecissent. Nou. Mænia. Medicatè volumus dono donare pulcro præsentè omnibus.

661 ¶ *Primitèr*, pro primè, & primitus pro primo. Pomp. Maccis geminis: Quin bono animo es video, eripis primitèr dapes. Lucil. li. 5. Sicuti cum primitèr ficos populare sentis, item pretio ingenti ad primitus paucos.

662 ¶ *Prognariter*, audaciter. Plaut. Persa: Age, indica prognariter.

663 ¶ *Properatim*, & properiter, celeriter, properanter. *Quadrigar*. Annal. lib. 2. Ed consules properè exercitum reducunt. Pomp. Buccone adoptato: Pergis properatim. Cæcil. Plocio: Properatim in tenebris istuc confectum est opus. Pacu. Teuc. Mihi classe impetrat Thessalam. Nostramque in altum vt properiter deducerem. Acc. Telepho: Remisque nixi properiter nauem in fugam tradunt.

664 ¶ *Præfactum*, durum, inflexibile. Marc. Tull. de offic. lib. 3. Ego etiam cum Ca-

tone meo sæpè dissentis. nimis mihi præfactum videbatur, ærarium vectigaliæque defendere: omnia publicanis negare. Et Hortensio: His contrarius Aristotius præfactus, ferreus, nihil bonum, nisi quod rectum atque honestum est.

665 ¶ *Pulcritas*, pro pulcritudo. Cæc. Harpazomene: Dij boni, quid illud est pulcritatis?

666 ¶ *Proletarij*, ciues dicebantur qui in plebe tenuissima erant, & non amplius quàm mille, & quingentos æris, in censum deferabant. Enn. Annal. Proletarij, vt publicitus scutæque ferrique ornatus.

667 ¶ *Prospica*, & despica intenta, & contemplata. Næv. Assitogiola: Ac sibi prospica, ac despica. Potest ergo prospicere, ac despici dici.

668 ¶ *Pollentia*, potentia à pollendo dicta. Plaut. Rudente: Ne ineptorum potior sit pollentia. Pollere ergo commune est.

669 ¶ *Propitiabilis*, ad propitiandum. Ennius Capiuncula: Huic est animus propitiabilis, ita & adolabilis, id est sine dolore.

670 ¶ *Pauxillisper*, à pauxillo. Plaut. Truculentio: Plus decem pondo amoris pauxillisper perdidit, id est, per particulas.

671 ¶ *Ponderitatem*, à pondere, vt grauitatem. Acc. Pragmaticon lib. 2. Et cuncta fieri cætera iubet illa, non quod ponderitatem, grauitatèmq; hominis.

672 ¶ *Pueritia*, id est, puritas. Varr. Rerum diuin. lib. 1. Quæ pueritia est infrequens polluta.

673 ¶ *Pralumbare*, lumbos perfringere. Nou. Vindemiæ. Cæpit vnumquemque pralumbare fustibus.

674 ¶ *Pueræ*, pro puellæ. Var. Vx victis, & *φιλωνίας*: Properate viuere pueræ, quas finit ætacula ludere, esse, amare, & Veneris tenere bigas. Idem de vita populi Romani lib. 2. Sic in priuatis domibus pueri liberi, & pueræ ministrabant.

675 ¶ *Pupa*, & *Pupi*. Var. Aboriginibus: *αἰεὶ ἀνδρῶν ἐν φίσσῳ*. Itaque breui tempore magna pars in desiderium puparum, & sigillorum veniebat. Idem Tithono, & *φίλωνος*. Ac inanimam lactis sugentem pascere pupum.

676 ¶ *Pipare*, propriè gallinæ dicuntur. Var. Aboriginibus, & *αἰεὶ ἀνδρῶν ἐν φίσσῳ*. Mugit bos, ouis balat, equi hinniunt, gallina pipat.

677 ¶ *Producere*, dixit prolatare, producere. Varro, *τὸ ἐπὶ τῆς φωνῆς πύσιον, αἰεὶ ἀνδρῶν ἐν φίσσῳ*. Legendo autem & scribendo vitam producto. Virgil. Georg. lib. 1. Durum procutit a rator Vomoris obrufi dentem.

678 ¶ *Præcox*, id est, præcoqua. Varro Synephebo, & *αἰεὶ εὐμορίας*. Verere, ne manu non mittat, cum octo medicarios honestos audissemus dare possis. mittere, quòd si non mitteret, fugies, si me audies, cum n tempus reuocat, ea præcox est fuga.

679 ¶ *Pauperavit*, id est, pauperem fecit. Plautus Milite glorioso : Quæ improba est, Pro mercis vitio dominum precio pauperat. Idem Acari studio : Quam ego tanta pauperavi per dolum pecunia. Titinnius Priuigno : Nam quid ego feci, & aduersum, aut patrem meum, quem pauperetis ambo vestris sumptibus. Idem Varro : Æquum est me habere eos pauperem sumptu meo.

680 ¶ *Potus*, à bibendo. Lucil. lib. 30. Secus 10 cum eo medio ac ludo bene potus recessit.

681 ¶ *Paucies*, pro raro dici, veterum auctoritas docet. Titinn. Gemina: Postquam factus maritus, hanc domum abhorres, tuam etiam vxorem paucis video. Idem eadem: Tu autem, inquit, in vibem paucies venire soles: Cælius Annalium lib. vj. Consulto non paucies accessitum.

682 ¶ *Pollinctores* sunt, qui mortuos curant. Varro: Mutuum muli scabunt, *scilicet a 70* *paucis*. Itaque plures dies inter medici discessum, & aduentum pollinctoris interfuerunt, & id æstate videas. Varro Cosmotyrine, *scilicet a 70* *paucis* *videtur*. Propter cunam capulum postum nutritrix tradit pollinctori. Plaurus Æsinar. Equis currit pollinctorem accersere?

683 ¶ *Putamina* non solum arborum sunt; verum omnium rerum purgamenta. Nam quicquid ex quacunque re proicitur, putamen appellatur. Plaut. Capti. Nucleum amisi, 30 reliqui pigeri putamina.

684 ¶ *Pestilitas*, pestilentia. Lucillius libro vj. Atque ea vis omnis morborum pestilitasque. Lucr. lib. vj. Hæc igitur clades noua pestilitasque.

685 ¶ *Pœniturum*. Accius: *scilicet a 70* *paucis* *videtur*. Quod si procedit, neque te, neque quenquam arbitror tuæ pœniturum laudis: quam ut serues vide.

686 ¶ *Pausa*, est quies alicuius rei. Accius Epigono: Sed iam Amphilocum huc vadere cerno, & nobis datur bona pausa loquendi. Lucil. Satyr. lib. i. Hæc ubi dicta dedit, pausam facit ore loquendi.

687 ¶ *Prosperari*, impetrari. Lucillius lib. 26. Nec minimo, & prosperatur pax, quod Cassandram signo deipuit.

688 ¶ *Puellus*, pueros. Varro Testamento, *scilicet a 70* *paucis* *videtur*. Sic ille puellus Veneris repente vado cecidit cruentus olim. Lucil. Satyr. lib. 50 4. Cùmque hic tam formosus tibi, ac te dignus puellus. Lucret. lib. 4. Et natæ possunt tamen inde puellos suscipere, & partu possent ditescere dulci. Ennius: Ille suos Diuis meos sacrificare puellos. Varro Marcipore: Peliam me, & permisisse, ut ceu eluuiem degluberet dum madore puellum. Idem Sexagesi: Vltra intra pectus dormitio vigilabis: quæ mi puellum impuberem cepisti.

689 ¶ *Pecus* non solum quadrupes ani-

mal, verum omnia animalia pecudes vocantur. Plaut. Rudente: Non vides referre me viduum rete sine squamoso pecu? Liuius Ægistho. Tum autem lascium Nerei simum pecus. Virgil. Georg. lib. 4. de apibus: Et pecudum custodia sollers. Lucret. lib. 2. Prætere a genus humanum, muræque natantes Squamigerum pecudes. Lucil. Stat. lib. 5. Lasciuire pecus iussit, rostrique repandum.

690 ¶ *Percitum*, dictum est percussum. Plaut. Amp. Delirat vxor, atra bili percita est.

691 ¶ *Pecua*, & pecuda, ita vt pecora veteres dixerunt. Nævius Gymnastico: Homines pecua, belluâsque. Idem Lycurgo: Sine ferro pecuda manibus vt ad mortem meant. Acc. Astya: In celsis montibus pecua, atque inter colles pascunt Danaï in Phrygia, & terminis. Idem Medea: Vagant, pauore pecuda in tumulis deserunt, Quis nos pascet postea? M. Tul. de repub. lib. 4. Cùm adhibent in pecuda pastores. Accius Diomede: Passim quæ præda pecua balabant agris. Cæcilium vmbri: Et homini, & pecudibus omnibus. Siffenna Hist. libr. 4. Iumenta & pecuda locis trepidare complaribus.

692 ¶ *Putret*, putridum est. Pacuvius Teucro: Quanquam annis & ætate hoc corpus putret. Accius Erigona: Quanquam exanguis est corpus mihi, atque annis putret.

693 ¶ *Protollere*, est differre. Lucil. Sat. li. i. Si non amplius ad lustrum hoc protolleret vnum.

694 ¶ *Priua*, significat singula. Lucil. Satyra lib. i. Ad cenam adducam, & primum hisce abdomina thymni Aduenientibus priua dabo. Lucret. lib. 3. Quod si forte animas extrinsecus insinuari Vermibus, & priuas in corpora posse venire Credis.

695 ¶ *Prodigitas*, dicta profusio. Lucil. Satyra lib. 6. Nequitia occupatos, petulantia, prodigitasque.

696 ¶ *Porcet*, significat prohibet. Pacu. Atalanta: Magna te, vt verear eloqui, porcet pudor. Accius. Erigona: Quibus oculis quisquam nostrum poterit illorum obtui vultus, quod iam ab armis anni porcet? Ennius Te lamone: Denm me sentit facere pietas, ciuium porcet pudor. Var. Manio: Hunc Cercris tibi ministra frugibus suis porcet. Lucil. libro 6. Non te porro procedere porcent.

697 ¶ *Prolixitudinem*, à prolixo. Pacu. Duloreste: Oro mi, ne aetas sandi mi prolixitudinem.

698 ¶ *Perfice*, perfeceris. Luca. lib. 2. Denique ad extremum crescendi perfice finem, Omnia perduxit rerum natura creatrix.

699 ¶ *Pediolus*, à pede diminutiue. Afran. Excepto: Atq; ad eò nolo nudo pediolo es pus.

700 ¶ *Petico*, genus morbi. Lucillius lib. 30. Illuices, scabies, oculos huic denique petigo Conscendere.

701 ¶ *Porri*go, morbi genus. Lucillius lib. xxx. Tristem, & corruptum scabie & porriginis plenum.

702 ¶ *Profligare*, Verbum passiuum ad vsu[m] trahi co[m]ptum est. Nam cum sit profligatum perditum, & ad internecionem adductum, nunc perfectum solium, tum aut ædificium, aut aliquod vtile inceptum dicendum putant, cum affectum dici debeat, non profligatum. M. Tull. tamen Tuscul. lib. v. Profligata iam, & penè ad exitum deducta quæstio est. Idem de provinciis consularibus: Bellum adfectum videmus. & infra: Nam ipse Cæsar quid est quod in ea provincia commorari velit, nisi vt ea, quæ per eum adfecta sunt perfecta reipubl. tradat. Et in Oeconomicis: Cum affecta iam prope ætate à sole mitescere tempus est.

703 ¶ *Patritium*, vt auitum. Varro Manio: Funere familiari commoto, auito ac patrito more precabamur. Idem reipub. lib. 20. Secundum leges habitasset patritas. Cicero Tusc. lib. i. Patritam illam & auitam, vt ait Theophrastus, philosophiam.

704 ¶ *Percedere*, vt decedere. Cicero Orat. Concisum non concessum, & quod quidam percessum eam volunt.

705 ¶ *Popinones*, vel hi, quos nunc dicimus tabernarios à popinis, vel luxuriosos, qui se popinis dedunt. Varro Modio: Quis populis argenteis in quorum introibit? propino. Lucil. lib. i. Infamem honestam, turpèmq[ue] odisse popinam.

706 ¶ *Putidum*, non putrem, sed odoris mali. M. Tul. de finibus bonorum & malorum lib. v. Non in scire illud dictum videatur in sue, animum illi pecudi datum pro sale, ne putifceret.

707 ¶ *Percursionem*, excursam. Cic. Tusc. lib. 5. Propter animi multarum rerum breui tempore percursionis.

708 ¶ *Præfessinatim*. Sisenna Hist. lib. 4. Idemque perseverauerunt: vti lex perueniret, ad quæstorem ac iudices, quos vellet instituerent præfessinatim & cupidè.

709 ¶ *Præsolari*, est expectare vel manere. Sisenna Hist. lib. 3. Occultè tacitèque aduenientium cohortium præsolari accipiunt.

710 ¶ *Permittere*, promittere, incitare, vel præcipitare. Sisenna Hist. lib. 3. Et inde equum concitatum princeps ad hostium permittit acciem. Idem lib. 4. Multi præmissis armis ex summo se permitterent.

711 ¶ *Proijcere*, effundere honestè positum. Sisenna Hist. lib. 4. Tum postquam apud Æginos, ac Perusinos eius facti mentionem proiecit.

712 ¶ *Petulantiam*, pro improbitate. Cicero de Orat. lib. 2. Illud assequor, vt si quis mihi fortè maledicat, petulans, aut sanè insa-

nus esse videatur.

713 ¶ *Pressu*, quasi compressione. Cicero de Orat. libro 3. Valerium Soranum leuitate vocis, atque ipso vocis pressu, & sono facile vincat.

714 ¶ *Paupertates*, nouè positum numero plurali. Varro de vita populi Romani lib. xi. Quid inter hos loues interstit, & eos, quier marmore, ebore, auro nunc fiunt, potes animo aduerrere, & horum temporum diuitias, & illorum paupertates.

715 ¶ *Plumertinum*, pauperem. Varro de vita populi Romani lib. i. Vt incitet occultu[m]q[ue] sunt consentanea, quod sunt paupertina sine elegantia, accum castimonia.

716 ¶ *Plumarium*, [à plumando] Varro. Cato, vel de liberis educandis: Etenim nulla, quæ non didicit pingere, potest bene iudicare, quid sit bene pictum à plumario, aut textore in puluinaribus plagis.

717 ¶ *Purpurascit*. Cicero Academicorum lib. 2. Quid mare, nõne cæruleum? aut eius vnda cum est pulsa ramis, purpurascit? & quidem aqua tinctum quodammodo & infectum.

718 ¶ *Perp[er]ndiculi*, & normæ. Cic. Acad. lib. 2. Atqui si id crederemus, non egeremus perpendiculis, non normis, non regulis.

719 ¶ *Pingue*, positum pro impedito & inepto. Cicero Academicorum libro 4. Quod ipsi Antiochio pingue videtur, & sibi ipsi contrarium.

720 *Probatu* difficile. Cic. Tusc. lib. 5. Quod & difficile est probatu[m] propter tam varia & tam multa tormenta fortunæ.

721 ¶ *Palpo*, quasi à palpando. Plaut. Mercatore: Palpo percuit.

722 ¶ *Peminosum* mali odoris, à pedore dictum. Varro de re rustica lib. i. Solida terra pauca, maximè si est argilla; ne situ peminosa in ritmis eius grana oblitescant.

723 ¶ *Pisare*, frangere vel tundere. Varro de re rustica lib. i. Promendum hyemè, vt in pistrino pisetur, ac torreatur.

724 ¶ *Præcidaneum*, est præcidendum. Var. de vita populi Romani lib. i. Quod humatus non sit, hæredi porca præcidanea suscipienda Telluri & Cereri. aliter familia pura non est.

725 ¶ *Palange*, dicuntur fustes teretes, qui nauibus subiciuntur, cum attrahuntur ad pelagus, vel cum ad littora subducuntur: vnde etiam, nunc palangarios dicimus, qui aliquid oneris sustibus transfuehant. Varro de vita populi Rom. lib. 4. Cum Pæcus in frictum obuiam venisset nostris, & quosdam cepisset, crudelissimè pro palangis carnis subiecerat, quo metu debilitaret nostros.

726 ¶ *Pondo*, ducentum nouè. Varro sæpe de vita populi Romani lib. 3. Delphos Apol-

lini munera missa, corona aurea pondo ducentum.

R

727 ¶ *Rotunde*, positum eleganter, concinnè, vel collectè. Cicero de finibus bonorū & malorum lib. iij. Ista ipsa, quæ tu breuiter, regem, dictatorem, diuitem solum esse sapientem, à te quidem aptè, ac rotundè, quippe habes à thetoribus.

728 ¶ *Ruta*, dicuntur diruta. Cicero de Orat. lib. 2. Et dicis te cùm ædeis venderes, ne in rutis quidem & cæsis iolum tibi paternum recepisse. Virgilius Georg. lib. ij. Cum ulò que ruit malè pinguis arenæ.

726 ¶ *Rauum*, fuluum. Cicero Academ. lib. iij. Quia nobis in cæpitis tum cæruleum, tum rauum videtur, quòdque nunc [quia] à sole collucet.

730 ¶ *Rauis*, est raucitas. Plaut. Aulularia: Vbi si quid poscamus, ad rauim poscamus prius. Idem Cistellaria. Expurgabo hercle omnia ad raucam rauim.

731 ¶ *Rurant*, pro rustlicantur. Plautus Captiuis: Dum rurant homines, quos ligurriam. Varro Serrano: *αὐτὴ ἀγρονομία*: Dum in agro studiosius ruror, aspicio Triptoleum sculponeatum bigas sequi cornutas.

731 ¶ *Rarenter*, pro rarè. Cæcilius Plocio: Tu nutum non vis odiosam tibi esse, quam rarenter videas. Pomponius Ergastulo: Longè ab vrbe villicari, quòd herus rarenter venit. Non villicarier, sed dominari est mea sententia.

733 ¶ *Ructus*, à ructando dictus. Plautus. Pseudolo: Pergin' ructare in os mihi, suavis ructus mihi est, sic sine modo Lucillius Saryrarum lib. iij. Exhalas tum acidus ex pectore ructus.

734 ¶ *Resupinas*, honestè, id est, ab incepto reuocas, vel peruertis significat. Accius Antigonæ: Quid agis? perturbas rem omnem, ac resupinas toror.

735 ¶ *Ringitur*, irascitur. Terentius: Dum tibi sit quod placeat, ille ringitur, tu rideas.

736 ¶ *Riscus*, loca in parietibus angusta. Terent. Eunuchò: In ricco odiosa cessas?

737 ¶ *Reciproca*, Recipe, Reciproca animum inquam odiose. Ennius Andromeda: Riscus prioris reciprocet, fructus feram.

738 ¶ *Repedare*. Lucillius libro xvj. Redisse ac repedasse, vt Roma vitet gladiatoribus. Idemq; Sanctum ego à Metello Romam repedabam munere.

739 ¶ *Redandruare*, redire. Lucillius lib. ix. Vt vulgus redandruet inde. Pacuuius Chryse: Græcos nihil mediocriter redandruare.

740 ¶ *Redhostit*, rediit, Accius Amphitr. Quid hic redhostit viam, cometet obter factus: Idem *δὴ ἀουρὴν* libro j. Vt dum velint

breuitatem consequi verborum, aliter relatum redhostire sponsum.

741 ¶ *Repuerascere*, in puerum redire. Nouius Agricola: Quid ita? quia enim repuerascis, fugit has personas pater. M. Tullius de Oratore lib. ij. Eòsque incredibiliter repuerascere esse solitos, cum ius ex vrbe tanquam ex vinculis euolauissent. Et de senectute: Et si quis Deus mihi largiatur, vt ex hac ætate repuerascam, & in cunabulis vagiam. Et de Oratore lib. ij. Cum Scipione solitum rustficari, eòsque incredibiliter repuerascere esse solitos.

742 ¶ *Rhetorissat*, iheroricè loquitur. Pomponius Medico: Dolasti vxorem, nunc & propter me cupis concidere, & iam rhetorissas.

743 ¶ *Ramices*, dicuntur pulmones, vel hernia. Plautus Mercator: Tui causa rupi ramices atrum dum spuro sanguinem. Idem Pœnulo: Neque nos quenquam flagitamus, neque nos quisquam flagitat, Tua causa nemo nostrum est tuos rupturus ramices. Var. Triodite, *αὐτὴ ἀπὸ τῆς*: Prius quàm in orchestra Pythaulæ inflet tibias domi suæ ramices rumpit. Lucillius Saryrarum libro nono: Quod deformis senex appetitus ac podagrosus, Quod mancus, miser, exilis, ramice magno. Varro *ῥαπτοδιδασκαλία*: Rapta an nescio quo mulione, rapturis ramicis rumpit.

744 ¶ *Ruspari*, est scrutari. Accius Nyctegresia: Iube nunc attentare, iube nunc animo ruspari Phrygas. Idem Meleagro: Vagent ruspantes sylvas sextam tesseras.

745 ¶ *Regredere*, reuocare. Ennius Achille: Quòd nunc incerta te, atque ignorata, gradum regredere conare?

746 ¶ *Ruminare*, dictum in memoriam reuocare. Varro Tanaquile: Non modo absens quicquam de te segnus cogitauit, sed etiam ruminabitur humanitatem. Liuius Ægisto: Nemo hac vester ruminabitur mulieri.

747 ¶ *Rusticatum*, pro rusticè. Pomponius Aleonibus: At ego rusticatum tanquam, vrbatim nescio.

748 ¶ *Rumiferare*, dictum honestè rumoribus ferre. Plautus Amphitrione: Quamque adeò ciues Thebani verò rumiferant probam.

749 ¶ *Redurare*, aperire, contra id quod dicitur obrurare. Varro Agathone: Pueri obscænis verbis nouæ nuptæ aures redurant.

750 ¶ *Retuba*, perturbatio. Varro Sexagesi: Ergo tum Romæ parè, putè que pudentis Viuere tum in patriam, nunc sumus in retuba.

751 ¶ *Renocare*, positum per vices mutud

vocare. Varro Sexagesi. Qui nobis ministrant pueri diebus festis cicer viride, qui nos prouocare, aduocare cum audeant, nos illos reuocare timemus.

751 ¶ *Recentari*, honeste positum pro nouari, quod est Græcè *δυνασθαι*. Marius. Iam abiciscit Phœbus, & recentari Commune lumen hominibus voluptasque.

753 ¶ *Rapinatores*, pro raptoribus. Varro Mar. In inuidiam veniant in hoc ipso rapinatores Lucillius li. ij. Homo impudicus impudens est rapinator.

754 ¶ *Rhedam*, vehiculum. Varro epist. ad Varronem: Quod sitium heu rhedam non habuissim, varices haberem.

755 ¶ *Recentiorum*, nouorum M. Tul. de finibus bonorum & malorum lib. ij. Horum recentiorum nunquam dictum ab vlllo, quod sciam.

756 ¶ *Rumam*, veteres mamam dixerunt. Varro Cato, vel de liberis educandis: Hisce Manibus lacte fit, non vino: Cuninae propter cunas, Ruminæ propter rumam, id est prisco vocabulo, mamam, à quo subrumi etiam nunc dicuntur agni.

757 ¶ *Reiculas*, oves, aut ætate, aut morbo graues. Varro Cato, vel de liberis educandis: Vt in grege opilio oves minus idoneas remouere solet, quas reiculas appellat. Sape enim vnus puer petulans, atque impurus inquinat gregem puerorum.

S

758 ¶ *Saluatim* [& vellicatim] Sifen. Hist. lib. i. Nos vna æstate in Asia & Græcia gesta literis sicco continencia mandauimus, ne vellicatim, aut saluatim scribendo lectorum animos impediremus.

759 ¶ *Scapum*. Var. Manio: Mihique diuitum stylo nostro papyrino lenij scapos caputio, nouo partu poetico.

760 ¶ *Satrinus*, è luendo. Varro Hercule Socras. Qui satrinus facere infcius, nihil homo agis.

761 ¶ *Scabere*. Var. Manio: Ager derelinqueretur ac periret squalè, scabrèque, illuuiè & vastitudine.

762 ¶ *Stringosus*, apud veteres morbus dicitur iumentorum, qui corpora stringat, aut fame, aut alia vitij causa, quasi stringosus. Masurius Sabinus li. vij. Censores, inquit, P. blius Scipio Nasica & M. Pompilius, cum equitum centum agerent, equum nimis stringosum, & male habitum, sed equitem eius vberimum, & habitissimum viderem.

763 ¶ *Suspiciosus*, qui in suspicione sit. Cato de re Floriana: Sed si qui palam corpore pecuniam quaereret, aut se lenoni locauisset, & si famosus, & suspiciosus esset, vim in corpus liberum non equum censurè adferri.

764 ¶ *Subjicis*, nouè positum non à subii-

cièdo, sed altitudine. Ennius Achille: Per ego Deum sublimes subitiis humidas. Vnde ostenditur imber. Virgilius Bucolicis. Quantum vere nouo viridis se subicit alous.

765 ¶ *Scrapias*, serupedas, stritabiles exprobratio vitij, aut deformitatis metetricum. Plaut. Friuolaria: Scrapia, serupeda, stritabilis: sordida.

766 ¶ *Sabulum*. Varro *ταφύσιον*. Non vides in magnis peristylis, qui cryptas domos non habent, sabulum iacere à pariete aut cryptis, vbi ambulare possint.

767 ¶ *Suctu*. Varro *πυρρὸς οσπρίων*. Vt remota corpora fierent maïora paruo vt suctu candida lactis.

768 ¶ *Super*, valde, vehementer. Virgilius Æneid. lib. j. His accensa super iactatos equos toto Troas. Et libro tertio: O mihi sola mei super Aslyanactis imago: Sic oculos, sic ille manus, sic ora gerebat.

769 ¶ *Scapres*, pro scabres. Ennius Andromeda: Scrupeo inuestita saxo, atque ostreis, quam excaperent. Pacuuius Teucro: Quæ desiderio alumnum, pœnitidine, Squalè, scapresque inculta vastitudine.

770 ¶ *Secundare*, prosperare. Virgil. lib. vj. Dij nostra incepta secundent. Propertius Elegiarum lib. iij. Iam liquidum nautis aura secundat iter.

771 ¶ *Senat*, deprimit. Lucillius libro vj. Sunauit taxim ad nares, delphinus vt olim.

772 ¶ *Scurrile*, quasi vulgare, à scuris. Cicero de Oratore lib. ij. Vitandum est oratori vt runque, ne aut scurrilis iocus sit, aut inimicus.

773 ¶ *Sordet*, sordidata est. Accius Egiltho: Cum manus materno sordet sparsa sanguine.

774 ¶ *Sublabrare*, cibum intra labra mittere. Næuius Decuma: Iam ego illi subiens sublabro est: illud sinciput.

775 ¶ *Sublimare*, extollere. Ennius Medea: Sol qui cadentem in celo sublimat facem.

776 ¶ *Superstuent*, saluent. Ennius Menalippo: Regnumque nostrum vt sospitent superstitentque.

777 ¶ *Seprnosè*, obscure. Liuius Antiochus Ità septuosè dicitur abs te datur, quod conlectutam sapiens agrè contulit.

778 ¶ *Sempiternè*, semper. Pacuuius Mædo: Populòque, vt faustum, sempiternè sospitent.

779 ¶ *Septifariam*, vt multifariam. Santra de verborum antiquitate: In quod volumea vnum nos lectitauimus, & postea inuenimus septifariam diuisum.

780 ¶ *Simulre*, pro similiter. Plaut. Pseud. Ex oïllo ego illum simulre ipidem, vt murenam cocus.

781 ¶ *Scriptat*, constat esse rarum. M. Tulius

lius Hortensio : Itaque tibi concedo, quod in duodecim scriptis solemus, vt calculum reducas, si te alicuius dari pœnitet.

782 ¶ *Succidiam*, successionem necessariam. M. Tul. de senectute. Iam hortum ipsi agricolæ succidiam alteram vocant. Dicitur & succidia, quod est laridum.

783 ¶ *Signatam*, integram virginem vetustas voluit dicere. Lucilius lib. xxix. Primam Chrysicum negat signatam reddere.

784 ¶ *Superbas*, veteres mortuos dixerunt. Plaut. Amphitryone ; Faciam ego hodie te superbum, ni hiinc abis: & post auferre, non abibis.

785 ¶ *Sugillare*, obcludere. Varro Geminis: Contra lex Mânia est in pietate, ne filij patribus luci claro sugillent oculos.

786 ¶ *Satullem*, pro saturem. Varro *de rei usque* *reuer.* Neque in pulvere mythico coquam carnes, quibus satullem corpora, ac famem ventris.

787 ¶ *Singulum*, pro singulare. Plaurus Cifellaria : Atar, singulum video vestigiũ. Varro, *de re rustica* libro primo. Tum verò doces historiam necessarium simul vnum singulum esse. Idem Orogost, *de rei usque reuer.* Hoc erat incommodi, quod nesciebamus, semel vnum singulum esse. Apud alium auctoritatis incertæ : Nisi dixerat nummo singulo multabatur.

788 ¶ *Spem*, veteres spem dixerunt; vnde & prosperè dicitur pro spe. Varro Aboriginibus, *de rei usque reuer.* Sublimis speribus in ætate potio volitantis altos niteas trudit. Idem *in de viuis*. Quibus suam delectet ipse amasiam, Auiditarem speribus læter suis.

789 ¶ *Scalpurire*, scalpere. Plautus Aulularia, Vbi erat hæc defossa, occipit ibi scalpurire vnguibus.

790 ¶ *Somnorinas*, dixit quæ in somnis videantur. Varr. Prometh. lib. i. Linius mensum cum somnorinas imagines Affatur, non vmbraatur somno pupula.

791 ¶ *Satias*, pro satietas. Accius Astyanacte: Quorum crudelitatem nunquam vlla explet satias sanguinis. Varro Prometheo libro II. Cum sumere cœpisset, voluptas retineret. Cum sat haberet [satias] manum de mensa tollere. Sallustius Hist. libro secundo : Hi militibus occupatis tum externorum agros inuasere, siumentaque ex inopia graui satias facta est. Lucilius lib. xxix. Quid mihi proderit, quem satias iam omnium rerum tenet? Terentius Eunuchus : Nam vbi me fortè satias cœpit, commuto locum. Lucretius libro II. Quam tibi iam bene fessus satiare videnti.

792 ¶ *Squalam*, pro squalidam: Ennius Terlamone: Strata terræ laucete lacrymis vellem squalam & sordidam.

793 ¶ *Socienno*, pro socio. Plautus Aulularia : Ibo intro, atque illi socienno tuo iam interstringam gulam.

794 ¶ *Scaturix*. Varro: Est modus matulæ, *de rei usque reuer.* Manias hic Theobogenes fluit scaturex.

795. ¶ *Somniculosus*, quod ad somnos vacet. Liber Sororibus : Hæc alior multum somniculosum.

796 ¶ *Sauitudo*, pro sauitia. Plaut. Bacchid. Vincla, virgæ, molle sauitudo mala sit peior.

797 ¶ *Suauitudo*, suauitas. Plaut. Bacchidibus. Cor meum, spes mea, mel meum, suauitudo, cibus, gaudium. Turp. Leucadia: Inter capedine interficior, desiderio differor, Tuam mihi cupiditas : suauitudo, & mei animi expectatio.

798, ¶ *Seueritudine*, pro seueritate. Plaut. Ep. Quid illud est, quod illi caperat frons seueritudine?

799 ¶ *Sorditudine*, pro sorde. Plaut. Pœnulo. Vt mihi absterferunt omnem sorditudinem.

800 ¶ *Sententia*, sensibilitas. Lucret. libro IIII. Internoscere verborum sententia quæ sit. Lucil. Sat. lib. III. Venitur cœnophoris fundus sententia nobis. Idem libro v. Sitam corpus loco validum, ac regione maneret, Scriptores quàm vera manet sententia cordi.

801 ¶ *Speciem*, specimen, vel exemplar. Lucil. lib. xxx. Sicuti te, qui ea, quæ speciem vitæ putamus esse.

802 ¶ *Sodales*, socij Cicero de Orat. lib. ij. Quod tamen eum defenderem, qui mihi sodalis esset.

803 ¶ *Solitate*, pro solitudine. Accius Euryface : Tuam solitatem memoras, formidas tibi.

804 ¶ *Subiti*, d' Cti pro repentini. Acc. Armorum iudicio : Bene facis : Sed nunc qui subiti mihi febris æstuat mali.

805 ¶ *Sanctitudo*, pro sanctitas. Acc. Terreo: Alia hic sanctitudo est, aliud & nomen, & numen Iouis. Idem Phœnissis : Delubra cœnitu maris sanctitudine. Turpilius Leucadia: Miseram terrent me omnia, Maris scopuli, sonitus, solitudo, sanctitudo Apollinis. M. Tul. de republ. lib. IIII. Eisdem terminos hominum curæ, atque vitæ, sic pontificio iure sanctitudo sepulturæ. Afran. Suspecta. Tuam maiestatem, & nominis matronæ sanctitudinem.

806 ¶ *Satu*, postum pro semine. Acc. Pe lopidis : Nam me heredem ex tuo esse conceptum satu, vt argumenta redigunt animum & commouent. Idem Telepho: Profecti quam est ortus meliori satu.

807. ¶ *Scriptio*, pro scriptum. Varro *de rei usque reuer.* Vulgòque auarus sœuator spe luci rem scriptio duplicat. Cicero Tusculanar. lib. v. Impulsi sumus ad

philosophiæ scriptiones.

808 ¶ *Segnitas*, pro segnitia. Acc. *Æneadis* aut Dec. Eo nunc quod eorum segnitare ardet focus. Idem *Andromeda*: Namque ut dicam te metu aut segnitare addubitare, haud meum est. Cic. de Oratore lib. ij. Et quoniam de impudentia diximus, castigemus etiam segnitatem.

809 ¶ *Scelerosi*, pro scelerati. Lucil. Satyr. lib. 3. Non tamen iratem, tempestatem hanc scelerosi Mirentur. Afran. Diuortio: O diem scelerotum, & indignum.

810 ¶ *Speratum*, id est, sponsum. Afran. Fratriis: Curre, & nuntia venire, & mecum speratum adduce. Videat puellam, curent, conformiter iube. Idem eadem, Speratam non odi tuam.

811 ¶ *Screare*, exspuere: Terent. *aut in timore* Gemitus, screatus, tussis.

812 ¶ *Serescit*, positum pro siccatur, quod serenas sicca sit. Lucet. lib. j. Denique fluctuago suspensa in litore vestes. Vescunt, eadem dispensa in sole serescunt. Inde Virgil. doctæ. Georg. lib. j. Vnde serenas Ventus agat nubes, hoc est, siccas. Idem alio in loco: Atque arida differt Nubila.

813 ¶ *Sucerda*. Lucil. lib. xxx. Hic in stercore humi, fabulisque simo atque sucerdis.

814 ¶ *Simulu*, simul. Lucill. lib. xxx. Gratia habetur vrisque, illis quæ sibi quæ simitu. Plaut. Amphitr. Non ego cum vino simitu tibi imperium tuum. Idem. Meicatore: Ita tres simitu res agenda sunt, quando vnam occoeris.

815 ¶ *Subsciium*, secundum, sequens. Lucil. lib. xxviii. Præterea hæc subsciua si quando voles operam. Subsciium positum succedens, iuccidaneum. Cic. de Orat. li. ij. An se hec necire, que ego sero sacerdens oneri, ut aiunt.

816 ¶ *Suppositionem*, plausum, vel percussum. Cic. de Orat. libro iiii. Et quo vercor, ne nihil sit mi nisi suppositionem pedis imitatus.

817 ¶ *Superbiloquentia*. Cicero Tusculan. lib. iiii. Animi que impotentiam, & superbiloquentiam.

818 ¶ *Sarcinator*, sutor. Lucil. lib. xxviii. Sarcinatore esse summum, suere centoneum optimum.

819 ¶ *Sospitent*, soluent. Ennius Menalippa: Regnumque nostrum sospitent, superstitentque, Pacu. Medo: Populo qui faustum sempiternè sospitent.

820 ¶ *Singularim*, & sigillatim à singulis. Cæc. Hypo. Rastraria: Hos singularim, sapere vos minus arbitror. Cæc. Annal. lib. i. Primum malo publico gratias singularim nomina: Lucil. lib. xix. Sic sigillatim nostrum vnusquisque mouetur.

821 ¶ *Solemnitas*, pro solenniter. Linius Ægiltho: Solemnitus à declitali laudet iubens.

822 ¶ *Scenatilis*, vel scenaticus pro scenico. Varro Modio: Sed, ô Petrulle, ne mecum tarris librum, Si te pepigar hic modò scenatilis. Idem *Scenatilis*: Ut comici nitidi, scenatici.

823 ¶ *Saperdae*, quasi sapientes, & elegantes. Varr. Modio: Omnes videmur nobis esse belli, festini, saperdæ, cum simus *scenatici*.

824 ¶ *Surditatem*. Cic. Tuscul. lib. v. In surditate verò quiddam est mali; Erat surdaster Marcus Crassus.

825 ¶ *Simplicitus*, simpliciter. Plaut. Mercat. Sed eam simplicitus dicam, si opera est auribus.

826 ¶ *Suscitabulum*, honestè positum incitamentum. Varr. *Scenatilis*: Fonicia sunt vocis suscitabulum. Cantantùmque gallus gallinaecus.

827 ¶ *Similitas*, similitudo. Cæcil. Syracusis: Vide Demea, hominis quid fert morum similitas.

828 ¶ *Salebra*, à saltu dicta. M. Tul. de finibus, bonor. & malor. Hic si definire, si diu videre potuisset, si loquendi vim, si denique consuetudinem verborum teneat, nunquam in tantas salebras incidisset. Idem lib. v. Venit ad extremum, hæret in salebra: cupit enim dicere. Et de Oratore: Alter enim siue vllis salebris, quasi sedatus animis fluit.

830 ¶ *Sublestum*, est leue, friuolum. Plaut. Nam ubi ad paupertatem accessit infamia, Paupertas grauior sit, fides sublestior.

831 ¶ *Supellectilis*. Cicero Oratore: Verecundus erit vsus oratori, & quasi supellectilis suppellex.

832 ¶ *Scurrile*, à scurris ridiculum cum turpitudine. Cic. Orat. Ridiculo sic vsurum oratorem, vt nec nimis frequentem, ne scurrile sit: nec subobscano, ne mimicum: nec perulantine improbum.

833 ¶ *Sportas*, aut ab spatio, quasi sparticas, aut ab sportando. Sallust. Hist. lib. v. E munit canes sportis demittebant. Varr. de vita populi Romani lib. i. Neque enim obsonium in tota cena coeptum ex variis rebus cum coniectum in vnam sportam perspicitur.

834 ¶ *Sodes*, non vt apud comicos, sed si audes. Cicero Orat. Libenter etiam copulando verba iungebant, vt sodes, pro, si audes.

835 ¶ *Scopas*. Cicero Orat. Et si humiliter dictum est, scopas (vt ita dicam) mihi videntur dissipare.

836 ¶ *Sciuntur*, pro cognita sunt. Cicero de Orat. li. ij. Ars enim eorum est, que sciuntur. Oratores autem omnis actio opinionibus non scientia contrinetur.

T

837 ¶ *Tetret*, scædet, polluat. Pacu. Periboa: Belluarum, ac ferarum aduentus, ne tetret loca.

838 ¶ *Tetinerit*, pro tenuerit. Pacu. Medo Credo

Credo quorsum iniret tetinisse aiunt? Accius Clytemnest. Vt quæ tum absentem rebus dubiis cõiugem tetinerit, nunc probat vltorem. Pacuuius Hermiona: Sub iudicio quoque omnes gradus tetinerim.

839 ¶ *Tetulit*, tulit. Accius Andromeda: Donec tu auxilium Perseu tetulisti mihi. Cæcilius Hypobolim. Ærumnam pariter tetulisti meam.

840 ¶ *Taxim*, sensim, vel occultè. Pomponius Buccone adoprato: Claudetino tacitus taxim perspectavi percautum.

841 ¶ *Temerius*. Accius *dis amicus* lib. ij. Seu Euripidis, qui choros temerius in fabulis.

842 ¶ *Testatim*, minutim. Pomponius Verre agrotos: iam istam colaphis comminuissem testatim tibi.

843 ¶ *Tractim* vt sensim, id est, diutinè, longo tractu. Plaut. Amphitr. Quid si ego illum tractim tangam, vt dormiat?

844 ¶ *Tudiculare*, commouere. Varr. Marcipio: Hæccine nobis, tibiue tudiculasse?

845 ¶ *Trabs*, Varr. Parmen. Alia trabs pronis in humum accedens proxumè Frangit ramos cadens.

846 ¶ *Tegillum* diminutiuum à tecto. Var. Sesquilylle: Vigere volitans mulsus aquam è nubibus tortam indicat fore, vt tegillum pastor sibi sumat.

847 ¶ *Terta* pro terra. Varr. *ἔχου σὴν ἀεὶ τέρην*: Atrei terra niter galca. Idem, Caro, vel de liberis educand. Alij sunt circumtonsi, & tertij, atque vnctuli, vt mangonis esse videantur ferui.

848 ¶ *Temperatura* pro temperie. Var. *ἄμυρον μετὰ τῆς ἀεὶ σίμης, ὡς ἄμυρον*: Quæro ex te vtrum hoc adduxerit cæli temperatura, an terræ bonitas.

847 ¶ *Torto* pro tormento. Pacuuius Duloresce: Nam te in renebris sæpe læcrao fame, Clausum & fatigans artus torto distraham.

850 ¶ *Tonsus* pro tonsura. Plaut. Amphit. Bura, pes, statura, tonsus, oculi, nasus, vel labra. Accius Amph. Sed quantum hæc est mulier, funesta veste, tonsu lugubri?

851 ¶ *Tuburcinari* significat raptim manducare. Titin. Prælia: Tuburcinari sine me vultis reliquias. Plaut. Persa: Tuburcinari de suo, si quid domi sit. Turpil. Boëthontibus: Melixa intus cessat, credo hercle, belluo tuburcinatur.

852 ¶ *Tabificabile* vel tabificum. Acc. Medea: Par neci orbificor liberorum lero, & tabificabili. Cic. Tuscul. lib. iij. Atque vt hæc tabificæ mentis perturbationes sunt.

853 ¶ *Tuatim*, tuo more. Plaut. Amph. Ecce rem iam tuatim facis.

854 ¶ *Tetivando*. Act. Philoct. Quod te ob-

secro, ne hac aspernabilem tetricudo mea in occulto faxit.

855 ¶ *Temnere*, contemnere. Lucil. lib. xxx. Quodque adeo fuerint qui temnere superbium. Virgil. lib. vj. Discite iustitiam moniti, & non temnere diuos.

856 ¶ *Taxis* pro terigerit. Varro Modio: Sed, ô Petrule, ne meum taxis librum.

857 ¶ *Tippula* animal leuissimum, quod aquas non nando, sed gradiendo transeat. Varro Vimarco: Leuis tippula linifici frigidos transit lacus. Plaut. Leuior es quam tippula.

858 ¶ *Tonefcit* pro tonat. Varro Vimarco: Tunc repente calitum altum tonitribus templum tonefcit.

859 ¶ *Transenna*, non (vt quidam putant) transitus, sed est fenestra. Cicero de Orat. lib. j. Nunc pete à Crasso, vt illam copiam ornamentorum suorum, quam constructam vno in loco, quasi per transennam prætereuntes strictim aspeximus. Sallust. Historiarum lib. ij. Transenna demissum Visçiorij simulacrum cum machinato strepitu coronam capiti imponebat.

860 ¶ *Tironem* positum pro ignaro. Cicero de Oratore libro ij. Frater enim callidum quendam hunc, & nulla in re tironem, ac rudem, nec peregrinum, & hospitem concedo esse debere.

861 ¶ *Trutina* [à trutinando] Cicero de Oratore lib. ij. Ad oblectandos animos, ad impellendos, ad æa probanda, quæ non artificis statera, sed populari quadam trutina examinantur. Varro de vita populi Romani libro ij. Aut alqua ex argentaria trutina, aut lingua penum præ se omnes ferent.

862 ¶ *Turpari* à turpitudine. Cic. Tuscul. lib. iij. Iouis aram sanguine turpari.

863 ¶ *Tenerascere*, tenerum esse. Lucretius lib. iij. Scilicet in tenero tenerascere corpore mentes.

864 ¶ *Trichinum*, tardum, & quasi impeditum, vel siccum, & sine succo; vt sunt capilli, qui Græcè *τρίχες* dicuntur. Var. Eumen. Quod tunc quæritus trichinus erat, nunc est vber, vt quæritus sit magnus.

865 ¶ *Tetrica* est seuera. Var. *ἄμυρον μετὰ τῆς ἀεὶ σίμης, ὡς ἄμυρον*, *ἀεὶ μέγδ ἐνοσθίας*: Eriam si audisset, reddere potuisset mulieri tetricæ, is ducit ad Appiam, moribus bonis. Virg. Æneid. libro septimo: Qui tetricæ horrentis rupes, montemque fuerum.

866 ¶ *Tarditudinem* & tarditiem pro tarditate. Plautus Pœnulo: Quod estis pigri, cochleas vincitis tarditudine. Accius Alcmazone: Atque eccos segneis somno, & tarditudine. Idem Diomede: Multa amittuntur tarditie, & secordia.

867 ¶ *Temeritudinem* pro temeritate. Pa-

cuius Doloreste, Egon⁹ tyannum noui temeritudinem?

868 ¶ *Tenta* dictum pro extensa. Lucretius libro ij. Tympana tanta sonant palmis & cymbala circum Idem lib. vj. Duraque in ore iacens rictu frons tenta manebat. Lucillius Saryratum libro sexto. Tres à Deuotione grabari testibus tenta. Idem libro xj. Hic ubi concessum pellisque vt in ordine tenta. Et lib. xxx. Hic vt muscula contenta, vt scorpius cauda subtrata.

869 ¶ *Tristitia* pro tristitia. Pacuuius Atriana: Quid istuc est, vultum alligat quæ tristitia? Turpilus Leucadia: Ante facta in igne commito tristitias ante diuortium.

870 ¶ *Torporant* pro torpescit. Turpilus Horati: Herus stupidus adstantia eius adpectas repens cor torporant homini amore.

871 ¶ *Titubare*, crepidare. M. Tullius Philippic. lib. viij. Titubare hæcitate, quo se vteret nescire. Virgilius Æneid. lib. v. Vestigia presso Haud tenuit titubata solo. Terent. *quætorij* *uox* *vixit*: Verum illa nequid titubet.

872 ¶ *Tortor* pro torquor. Pompon. Decum a fullonis: Et ubi inslui in conlectum equuleum, ubi tolutum tortor.

873 ¶ *Tunicare* pro vestire. Varro *de re rustica*. Hæc lanigeras detonderi docuit, tunicareque homolum.

874 ¶ *Titionem*, fustem ardentem. Var de vita populi Romani lib. ij. Contra nouo marito cum item è foco in tititione ex felici arbore, & iam qualis q: a allata esset.

V.

885 ¶ *Vulgauit* honestè positum vile habit. & quasi in vulgus dedit. Plautus Amph. Cuique me abente corpus vulgauit suu. Vulgare in vulgus dare, & quasi multis audierit, ac non ta. ita ris dicere. Virgil. lib. x. Quid 40 me alia silentia cogis Rumpere, & obducium vel his vulgare dolorem? Ennius: Quæ scis, In vulgum vulgas, attemque expromis incertem.

876 ¶ *Veget* pro vegetat, vel erigit, vel vegetum est. Pomponius Maiali: Animos Venus veget voluptatibus: Ennius Ambracia: Æquora silia veget ingerit bus ventis. Varro Man. o: Nec natus est, nec morietur, veger, veget, vt patet plurimum Idem *de re rustica*: Quam 50 mobilè Dindam lynam sola roge quædam gubernans motibus diis veget.

878 ¶ *Vero, undam* est auidax, & confidens. Plautus Amphit. Sic est, vera prædico, nisi etiam hæc falso dici insimulaturus es. nimis verocunda es.

878 ¶ *Venor*, circumuenior. Ebn. Nemaza. Tencor. conlepta, vndique venor.

879 ¶ *Vicissatim*, per vices. Næuius belli Pœnici lib. iij. Vicissatim volui victoriam...

880 ¶ *Visceratim*, per viscera. Ennius Androm. Alia fluctus differt, dissipat visceratim membra maria salsa spumant sanguine.

881 ¶ *Vnose*, id est, simul. Pacuuius Mionas: Occidisti, vt multa paucis verba vnosc obnuntiem.

882 ¶ *Vtraque* pro vtrinque, vel vtroque. Hemina Hist. lib. iij. In Hispania pugnatum bis, vtrique nostri loco mori, cæde vsti, hæc atque hercle, vtraque & cum ad nos venis, suffraginatam vidi.

883 ¶ *Vinum* pro vehementi, vel nouo. Virg. Æneid. lib. j. Paullatim abolere Sichæum incipit, & vino tentat præuerrere amore.

884 ¶ *Vegrande* valde grande. Lucillius lib. xxvj. Non iccirco extollitur, nec vitæ vegrandi datur.

885 ¶ *Vanans* dictum pro fallens. Accius Almena: Tanta vt frustrando lætans, vanans prorahit.

886 ¶ *Vanitudo* pro vanitate. Plaut. Pol. ego, vtrum video, tu inuentus verò à vanitudo. Pacuuius Doloreste: Primum hoc abs te oro, nimis inexorablem Faxis, ni turpissimam vanitudine ætatem tuam.

887 ¶ *Variantia* pro varietas. Lucretius lib. j. Talibus in causis, necdum variantia rerum.

888 ¶ *Viscus* positum pro viscere. Lucret. 30 lib. x. Visceribus viscus gigni, sanguinemque creatur. Virgil. Georg. lib. j. Tum laqueis captare feras, & fallere visco Inuentum. id est, tractu visceris. Lucil. Satyr. lib. xij. Id ne argui est magis, an quod pane & viscere pino. Quod vitus dederas, tu primum hæc viscera largi.

889 ¶ *Vager* dictum pro vagitus. Lucret. lib. ij. Et superantur, item miscerit fanere vager.

890 ¶ *Vetustus*, & antiquitas vel filix, vel sapiens, vel inueterata est habitus. Terent. Hecyra: Quis me est fortunatior, vetustasque adeo ple. 109.

891 ¶ *Vastitas* & vastitudo, & vastitas horrore, & delirio, & contagium. Plaut. Pseud. lo: Distractio, diuidium, vastities venit. Acc. Euiyace: Sed vt ratusta & raueste, & vastitudine tardè forma rurs. Idem Meleagr. Que vastitudo hæc, aut vnde inuastit mihi: M. Tull. de offic. lib. ij. Qui collet & cæte is causis elationis, pebbilenuæ, vastitatis. Pacu. Teuctro. Que cædit, o alumnium, pœvitudinæ, quales scaturis, qua inculta vastitudine.

892 ¶ *Vastescant* significat inhorrescant, vel deserantur, Acc. Phœnissis: Iussit proficisci exilium quouis gentium, Ne celere tuo Thebani vastescant agri. M. Tullius de Oratore libro ij. Quid iam de hominum genere dicam, qui quasi cultores terræ constituti, non 60 patiuntur, eam, nec immanitate, bellum effecant.

esserari, nec stirpium asperitate vastescere. Sollust. Iugurtha : Aberat mons fere millia passuum xxx. tractu pari vastus, & humano cultu. Var. Manio : Asperum valde scabre atque illuue, & vastitudine.

893 ¶ *Vicissitatem*, pro vicissitudine. Acc. Phœnissis: Vicissitatemq; imperandi tradidit.

894 ¶ *Vllo*, pro vltus fuero. Acc. Epigone: Qui nisi genitorem vllo, nullum meis dat finem miseris.

895 ¶ *Verruncent*, id est verrant. Acc. Encaedis, aut Decio: Te sancte venerans precibus, inuicte inuoco. Portenta vt populo, patriæ verruncant bene. Pacu. Peribœa: Precor veniam, petens vt quæ, egi, ago, axim, verruncant bene. Afran. Diuor. Et puncto auerruncant cur Syriam simul.

896 ¶ *Vilicant*, vilem faciunt. Turpil. Lindia: Quin moneam, quin clamem, & querat tua viria, quæ re vilicant.

897 ¶ *Villicari*, est rusticari, vel villæ præesse. Pomp. Ergast. Nam longè ab vrbe villicarier, quò herus rarenter venit, Non villicarier, sed dominari mea est sententia. Afran. Specta: In Arpinos iam, quantum pote, explodam hominem vt villicetur. Turp. Parater. Ego nondum etiam hic villicabar Phædria. Idem Hætera: Hic villicor ante vibem, nunc rus eo.

898 ¶ *Vinnulum*, sensilocum, id est, illecebrium: Plaut. Asuaria: Compellando blanditer, Osculando, oratione vinnula, venustula.

899 ¶ *Vitabundus* pro vitans. Sallust. Hist. li. iiii. Duos quàm maximos vtreis leti tabulæ subiecit, quâ super omni corpore quierus inuicem tracto pede quasi gubernator existeret, ea inter molem, atque insulam, mari, vitabundus classem hostium, ad oppidum peruenit.

900 ¶ *Volentia* id est, quæ vellent[à voluntate] Sallust. Hist. lib. iiii. Multisque suspitionibus volentia plebifactorus habebatur.

901 ¶ *Valentia*, fortitudo: Næuius Danaë: Omnes formidant hominis eius valentiam. Titianus Setina: Sapiencia gubernator naquem torquet, non valentia.

902 ¶ *Vomica*, concaua loca, vetustate exesa. Lucil. lib. xxix. Tyroneo, & non mortifero adiectus vomica, & vulnere.

903 ¶ *Viriatum*, dictum est magnarum virium Lucil. lib. xxvi. Contra flagitium nescire bello vinci à barbaro viriato Annibale.

904 ¶ *Vescum*, nimis obscureum. Lucil. lib. xxvi. Quam fastidiosum ac vescum cum fastidio viuere. Virg. Georg. lib. iiii. Nec vescas salicam frondes. Afran. Sororibus: At puer est vescis imbecillus viribus.

905 ¶ *Volup*, pro voluptate. Plau. Asin. Hic senex siquid clam vxorè suâ animo fecit volup.

906 ¶ *Virgindemiam*, vri vindemiam, hoc est, virgarum apparatus, vel demptionem, 60

vel decerpitionem ob verbera. Varro Agathone: Quid tristiore video te esse, quam angit hæc Lampadion, Quid familiaris filius Amat? Hæc spes est auxilii argentaria. Ideoque scapula meruere virgindemiam.

907 ¶ *Virarium*, magnarum virium. Var. Meleag. Si non malit vir virarium, vxorem habeat Acalantam.

908 ¶ *Vulga* capacitas, vel sinus, cum laxitate. Lucil. lib. ij. In vulgam penetrare pilosam. Var. Sexagesi: Eo vt viaticum ex arcula adderem in vulgam.

909 ¶ *Verrucam* positum pro loco edito. Cato libris originum. Cæseo, inquit, si rem seruare vis, faciendum, vt quadringentos aliquos milites ad verrucam illam ire iubeas, eamque vt occupet imperes.

910 ¶ *Vibices*, plagarum vulnera. Cato de falsis pugnis: Vbi societas? vbi fides? maiorum insignitas iniurias, plagas, verbera, vibices, vis dolores, atque carnificinas per dedecus, atque maximam contumeliam inspectantibus.

911 ¶ *Vellicatim*, & saltuatim. Sisen. Hist. lib. i. Nos vna æstate in Græcia, & Asia gesta littere is idem continentia mandauimus, ne vellicatim, ac saltuatim scribendo lectorum animos impediremus.

912 ¶ *Victurus*, victoriam potiturus auctoritas prudentium putauit esse. Pyrrhusne Rex, an Manius Curius prælio victurus esset.

913 ¶ *Virescit*, maiorum virium fit, Purius Poematis: Excrescit animi, virescit vulnere virtus.

914 ¶ *Viro* etiam pro virtute naturali. Luc. lib. ii. Concoctasque suo seruare & perdere viro.

915 ¶ *Venerata* pro veneranda. Virgilius libro 6. Curisq; dabit venerata sacerdos.

916 ¶ *Vter* pro vtero. Cæcilius Vmbris Nunc vter crescit, non potest cæleri.

917 ¶ *Vicarius*, per vicos. Sisen. Hist. lib. iij. Cum complures menses barba immissa, & tonso capillo, lugubri vettitu populum vicatim flets vna cum liberis circumiret.

918 ¶ *Vuluesum*, tristem. Cic. Orat. In quo cum efficeris, ne quid inceptum sit, aut vultuosum.

919 ¶ *Vermiculatum* pro minuto atque miniato. Cic. de Oratore lib. iij. Quam lepidè leteis composita, vt tessellæ omnes Arte, pavimento, atque emblemate vermiculato.

920 ¶ *Venality*, venditores. Cic. Oratione Cornelianâ lib. ij. Neque me diuitiæ mouent, quibus omnes Africanos, & Lælios multi venality, mercatorisq; superarunt.

921 ¶ *Vocare*, positum pro trahere, ducere. Cic. Orat. Si de iure ciuili tecum seram, vocauit te hominem prudentissimum his ipsis rebus, quas abs te didicerit, dicundi arte superauit.

921 ¶ *Verecundari*, verecundia teneri. Cic. de Orat. lib. iij. Alterum cunctantem, & quasi verecundantem incitabat.

922 ¶ *Verfutiloquas*. Cic. de Orat. lib. iij. Num non vis huius me verfutiloquas maffias? Videtis enim & verfutiloquas, & expectoras, ex coniunctione facta esse verba, non nata.

923 ¶ *Vinctatum* ab vincto Cic. Academ. lib. iij. Nec velle, qui asperis, & leuibus, & hamatis, vinctantisque corpusculis concreta hæc esse dicat.

924 ¶ *Venditationem*, vereres pro ostentatione posuerunt. Cicero Tusculanarum lib. iij. Quinetiam mihi quidem laudabiliora videntur omnia, quæ sine venditatione, & si-

ne populo rectè sunt.

925 ¶ *Viere*, viare, & inflectere. Varro de re rustica lib. i. Vt habeas vimina, vnde viendo quid facias.

926 ¶ *Vndulatum* nonè positum purum. Var. de vita pop. Rom. lib. i. & à quibusdam dicitur esse virginis Fortune simulacrum; ab eo quoddam duabus undulatis togis est opertum, proinde vt olim reges nostri undularas; & prætextas togas soliti sint habere.

927 ¶ *Veruicem*. Varro de vita pop. Rom. lib. i. Aut bouem, aut ouem, aut veruicem habet signum.

928 ¶ *Zonatum*, per gyrum. Lucillius libro 6. Zonatum circum impluuium cineratis cludebat.

NONII MARCELLI DE INDISCRETIS GENERIBVS PER ORDINEM LITERARYM.

CAPVT III.

A

Angiportus generis masculini, vt apud multos, Neutri; Plautus Cistellaria: Que quasi cardifcis angiporta purgans. M. Tul. de diuinatione angiporta dixit, Terent. Adelph. Idem quidem angiportum non est peruium. Idem Eunuchus: In angiportum quoddam desertum.

2 ¶ *Arbitrium* generis neutri, sicut sæpe masculini, Plaut. Aflinar. Nihil quarriduo ab alieno quod abs te argentum accepit, tuus arbitriatus sit: comburas si velis, ne vlla sit cæra vbi facere possit litteras.

3 ¶ *Armenia* genere neutro, plerumque Feminino. Ennius: ipsius ad armentas easdem ad armentas viuus, Tu pascere curi frontes armentas soles.

4 ¶ *Abfynthium* generis est neutri Lucrer. lib. quarto: Abfynthia retra medentes Cum dare conantur: masculini Varro Quinquatribus: Quod medico mihi est opus, nempe tuo, abfynthium vt bibam grauem, & castoreum, leuè quod vobis.

5 ¶ *Ararium* neutri est generis, vt sæpe Male. Var. Hoc est magnum conforem esse, ac non studere multos ararios facere.

6 ¶ *Admonitio* vltimo genere dicitur feminino. Masculino. M. Tul. de finibus bonorum & malorum lib. v. Vt acrius aliquanto, & attentius de clares locorum admonitio cogitemus.

7 ¶ *Auditus* est gen. mascul. feminini auditio. M. Tul. de finibus bonorum & malorum lib. v. Lubentè quæ se cum his angre-

gant, dantque se ad ludendum, fabellarumque auditione ducuntur.

8 ¶ *Artus* masculino genere appellamus. Virg. Georg. lib. iij. Micat auribus, & tremunt artus. Artus neutro genere. Plautus Menæch. Ita mihi imperas, vt ego cuius membra, atque ossa, atque artua.

9 ¶ *Angues* mascul. genere dici Virg. testis est: Ecce autem gemini à tenedo tranquilla per alta (Horresco referens) immensis orbibus angues. Et lib. v. Adytis cum lubricus anguis ab umis Neuius Lycurgo: Alre iugatos angues, in cæse gerunt. Lucillius lib. xxvi. Nisi portenta, anguè que volueres ac pinnatos feribitios Angues subare in compluuium duo. Varro Accianius: Cuius vt adpexit torta caput angue reuistum.

10 ¶ *Acherontem* masc. genere dicunt vereres. Virg. lib. sexto: Et tenebrosa palus Acheronte refuso. Fem. Plaut. Captiuis: Verum enimvero nulla adaque est Acherons, atque vbi ego fui.

11 ¶ *Annem* masculino genere appellamus. Virg. Georg. lib. i. Atque alius la: um fubda in verberat annem. Feminino, Plaut. Merc. Nequæ vlla mihi obstrabit annis, neque mons, neque adeo mare. Næuius Lycurg. Sed quasi annis cis rapit, sed tamen inflexa floctitur. Accius epinaufimacheu nauadria: Mundam falso factam obtoxi sanguine, atque acerbos: alta in amni corpore expleui hostitio. Idem Epigono: Apud abudantem antiquæ annem; & rapidas

vndas Inachi, Varro, *de re rustica* lib. 1. In hac ciuitate agros colit arenosos, propter hos fluit amnis, quam olim Albulam dicunt vocitatum.

12 ¶ *Aranea & fem.* sunt generis. Titin. Gemina. Euerite ædeis, abstergite araneas. Virg. Georg. lib. 4. Laxos in foribus suspendit aranea casset, Ennius: Buxus araneæ. *Mascul.* Plaut. Stich. Vt operam omnem araneorum tergam, & texturam improbem, deiciamque 10 eorum omnes telas. Idem Alinar. Iustina columnis deici operas araneorum?

13 ¶ *Ætas, femin.* est generis. Plaut. Menæchmis: Vt ætas mala est, merx mala est ergo, ætas *mascul.* Plautus Trinūm: Propter eisdem, quorum causa fui hoc ætate exercitus.

14 ¶ *Accipiter*, generis est *masc.* Virg. lib. 11. Quam facile accipiter saxo facer ales ab alto. *Feminino*: Lucretius lib. 4. Accipitres somno 20 in leni, sic prælia pugnaque, Ederet sunt perfectantes, visæ que volantes.

15 ¶ *Arua neutri* sunt generis. Virg. Arua aliena iugo premere. *Fem.* Næuius Lyurgo li. 2. Quæque incedunt omnis aruas oberunt. Pacuuius: Postquam calamitas plures annos aruas calcitur.

16 ¶ *Anfradum, masculino* genere dici putant. *Neutro*: Accius Euryface: Super Oceani stagna alta patris tetraurum anfracta reuisam. 30 Varro Parmenone: Cauo fonte, vt cum irrigauit cauata aurium anfracta in syluam vocans.

17 *Æuum*, generis *neutri*, æuitas *feminini*. Varro Tithono, *de re rustica* lib. 1. Quæ voluntatem æuitatis æxtima attingit metam æuitas.

18 ¶ *Æra neutri*. Marc. Tull. Hortensio: Quid tu, inquam, soles, cum rationem ad dispeasatorem accipis, si æra singula probasti, summam, quæ ex his confecta sit, non probare? 40

19 ¶ *Æcina* genere *neutro* frequenter Varr. posuit. *Æcinus mascul.* M. Tull. de senectute: Quæ ex fici tantulogranio, aut ex acini viqueo: Et alij obscuræ auctoritatis: Pressusque labris vnus acinus arebar.

20 ¶ *Ætumnus*, generis *mascul.* *Feminini*: Varro Serrano, *de re rustica* lib. 1. Retinet viatorem meridie prætereuntem fontem, quod ætumnitas in anni tetrachordo mensium præ- 50 terierat.

21 ¶ *Æluus* generis *femin.* Virgil. *Æneid.* lib. 2. In latus, inque feri curuam compagibus aluum Concorfir. *Masc.* Accius Annalibus: Vt quam frigidissimus aluus, Sed alij auctoritatis obscuræ: Mala nemus, retinens grauido concepit in aluo.

22 ¶ *Æcubitionem* genere *feminino*. Marc. Tull. de senectute: Bene enim maiores æcubitionem epularem amicorū, quasi vitæ con- 60

iuactionem haberet, cõuiuium nominarunt.

B

23 ¶ *Bubo* generis *Femin.* *Æneid.* lib. 4. Scraque culminibus ferali carmine bubo. *Genere masculino*: Agellus Hist. lib. 1. Et quod bubo in columna ædis Iouis sedens, confectus est.

24 ¶ *Balnea*, nominis *feminini*. Marc. Tull. pro Sexto Roscio: Occisus est ad balneas palatinas rediens à cena Sex. Roscius. Plaut. *Agnaria*: Ille in balneas irurus est, inde huc veniet postea. Cæcil. *Vmbris*: Quid mihi non sunt balnea? *Neutri*: Marc. Tullius Hortensio: Prius balneola suspendit, inclusit pisces.

25 ¶ *Balteus masc.* generis: Virg. lib. 12. Hæc meo cum apparuit alto Balteus. *Neutro*: Var. rerum diuinarum lib. 11. Tragica vincula baltea sunt. Accius *de re rustica* lib. 8. Actoribus manuleos, baltea, machæras. Liuius lib. 9. Aurata vaginæ, aurata baltea illis erant.

26 ¶ *Buxum*, generis *neutri*: Virgil. Georg. lib. 2. Et vorno rasile buxum, *Feminini*: Ennius: Buxus victa taxis tonsa.

27 ¶ *Blandimentum* generis *neutri*: vt sæpe *femin.* Cic. de republ. lib. 4. In eiue excelso, atque homine nobili blanditiam, ostentationem, ambitionem meam esse leuitatis.

C

28. ¶ *Cliuus* generis *mascul.* vt plerunque *Neutri*: apud Memmum inuenimus, cuius auctoritas dubia est: Ille ardua nitens fortunæ scandere cliua: Cæro de tribunis militum: Locca ardua, & cliua depressa.

29. ¶ *Cyma neutro*, vt Lucillius A spatagi molles, sed viride cyma. *Fem.* Cornelius Celsus, etsi minoris auctoritatis posuit: Lætam formosamque cymam.

30 ¶ *Constitura* generis *femin.* Marc. Tull. de republ. libro 1. Quæ videlicet illo non ex agri constitura, quam cernebat, sed ex doctrinæ iudiciis interpererabatur.

31 ¶ *Crux* generis *feminini* sæpe *Mascul.* Ennius Annal. lib. 11. Malo cruce farum vti des Iupiter.

32 ¶ *Cultor, & cultellus* generis sunt *masc.* Varro *de re rustica* lib. 1. Noctis cultro coquinari se traicit. Nondum enim mihi inueni erant cultelli empestati è Bithynia.

33 ¶ *Cor* generis est *neutri*, vt dubium non est. *Masculini*: Bonius lib. 13. Annibal audacem pectore de me hortatur, Ne bellum faciam: quem credit esse meum cor.

34 ¶ *Cupressus* generis *femin.* vt dubium non est. *Masculini*, Ennius: Capitibus nutanteis pinos, rectòsq; cupressos.

35 ¶ *Carra neutri* generis esse consuetudine persuasum est. *Masc.* Sisenna Hist. lib. 4. Impedimenta collocant omnia, construunt carros, & sarraca crebra disponunt. Varr. Cæli. lib. 2. Gallica porta carros adcurat vsque politos.

36 ¶ *Certamen generis est neutri. Femin.* Siffenna Hist. lib. 4. Accolis celeriter consumptis, est gladios *certationem* reuocauerunt.

37 ¶ *Querela generis femin.* vt sæpe. *Masculino.* Virg. Æneid. lib. 4. Tantos illa suo rumpebat pectore questus.

38 ¶ *Compita generis neutri.* Virg. Georg. li. 2. Præmiâque ingentis pagos, & compita circum. *Mascul.* Varro de scenicis originibus lib. 3. Vbi compitus erat aliquis: Cæcilius Tirthe: 10 Vbi adiciëntem compitum.

39 ¶ *Consortium neutri generis.* ¶ *Consortio femin.* Lucil. lib. 19. Deierat enim scripssisse, & post non scripturum redi in consortionem. Mar. Tull. de offic. libro 3. Dissoluatur necesse est omnis humana consortio. Titus Liuius: Quænam ista suauitas? quænam consortio est?

40 ¶ *Chartam generis femin. Mascul.* Lucil. li. 27. Nec sic, vbi Græci, vbi nunc Socratici charti, quicquid quæritis petimus.

41 ¶ *Clypeus generis masc.* Virg. Ardentis clypeos, atque ara micantia cæno. *Neutro* Virgilius: Et clypeum superintonat ingens. Licinius in Marre: Pars magna leuius clypea portant. Laberius Sororibus: Hoc voluit clypeum contra puluē proici.

42 ¶ *Camenta neutri,* vt est vsus Varro Bimargo: Non te pudet, Mani, cum domi tuæ vides commilitonum tuorum cohortes feruis tuis ministrare cæmenta? *Feminini,* Ennius: Labat, labuntur saxa, cæmenta cadunt.

43 ¶ *Clunes femin.* Horat. Quod pulcræ clunes, breue quod capur, ardua ceruix. *Mascul.* Plaut. Abroico: Quasi lupus, ab armis valeo, clunes desertos gero.

44 ¶ *Calum neutro. Mascul.* Lucretius: Quis pariter cælos amnis conuerterit omnis Ignibus ætheriis terras sufferre feracis? Varro 40 Rerum diuinarum: Vt Deum significas non partem mundi, sic pater magnus materna his est cælus. Ennius: Fortis Romani quamquam cælus profundus. Idem Saturno quem cælus genuit.

45 ¶ *Castitas,* & castimonia generis *feminini. Masc.* Varro Rerum diuinarum lib. 1. Nostro ritu sunt faciendæ, quam hos civilibus. Græco castu. Idem: Et religiones, & castus id possunt, vt ex periculo eripiant nostro. Næuius, Carmine Punicibelli: Res diuas edicit, prædicat castus.

46 ¶ *Callis generis masc.* Virg. Æneid. lib. 4. Prædamque per herbam conuectant calle angusto. *femin.* Liuius lib. 12. Nisi pecorum modo fert angusto saltu, per deuias calles. Idem sic frequenter.

47 ¶ *Culleus, masc. sæpe. Neutro,* Varro de re rust. lib. 1. In singula iugera, dena cullea vini sunt.

48 ¶ *Corbes, corbula.* Varr. de re rust. libro 1. Cogit aliquot corbula viarum & frondem iucundissimam ministrat ouibus. Cæcilius Philomena. Qui panis soli corbulam.

49 ¶ *Quisquis, & gener femin.* attribui posse veterum auctoritas voluit. Liuius: Mulier quisquis es, te volumus. Cæcilius. Quæso igitur quisquis es mea mulier. Pacuuius. Quisquis tu es mulier, quæ me in sacro nuncupasti nomine. Ennius: Et quis ille est, quæ lugubri succincta est stola?

50 ¶ *Canalis, mascul.* Gadullius Gallicanus: Ego vero confiteor certo canali cuncta decurrere. *Feminino,* Lucil. *τοκροεινὰ;* canaliculam dicit.

51 ¶ *Cinis, mascul.* Virg. in Bucol. Cinis ipse bonus sit. Et Georg. lib. 1. Neue effectos cinerem immundum iactare per agros Fem. apud Cæsarem, & Catulum, & Caluum lectum est, quorum vacillat auctoritas: Cum iam fulua cinis fueris.

52 ¶ *Colus, gen. femin.* Cic. Orat. lib. 2. Quid tu, Decilla mea, quando ad me venis cum tua colu & lana?

53 ¶ *Capillus, mascul.* est generis. Terent. Phor. Capillus passus, nudus pes, ipsa horrida. *Neutri,* Plautus Mustellaria: Vide capillum satin' compositum sit commodè.

54 ¶ *Cursus,* omnium consensu *mascul.* genere dicitur. Virgil. Hic cursus fuit. *Cursum femin.* Plaut. Asin. Non me vides ex cursura anhelitum etiam ducere? Idem Cistellaria: Pol accubituram mater magis sum exercitare, quàm à cursura sum tardiuscula.

55 ¶ *Curriculum neutro* genere. Cicero Timæo: Rare igitur & mente diuina ad originem temporis curris curriculum inuentum est Solis, & Lunæ.

56 ¶ *Culest,* pro qualis est, *neutro,* positum pro *masc.* Plaut. Amph. Ædepol. condignum domum culest, qui donum dedit.

57 ¶ *Contagio, femin.* genere appellatur. Salust. Post vbi contagio quasi pestilentia inuasit. *Contagio neutro:* Lucretius libro tertio. Quandoquidem penetrant in eum contagia morbi. Virgil. Nec mala vicini pecoris contagia lædant.

58 *Castella,* diminutiuum est catenarum, & dicuntur genere *Femin.* Cæcilius Plorcio. Castellæ. *neutrum* à castellis similiter diminutiuum. Plaut. Curcu. Delicatum te hodie faciam cum castello, vt accubes ferreo ego dico.

59 ¶ *Corium, neutri* est gen. Corius *mascul.* Plaut. Pœn. Treis facit corios contriuisi bubulos. Varr. Eumenid. Nunc corius vnum tuus depuuit, pergis hera.

60 ¶ *Calx,* est generis *fem.* Virg. lib. 12. Ferrata calce fatigat. *Calx masc.* Plaut. Pœnulo: Quin prius disperibit saxo, quàm vnum calce ciuerit. Var. Margopoli, *αἰὲς ἀγῆς.* Nemini 60 Fortuna

Fortuna currum à carcere intimo missum leui, Inoffensum per æquor candidum ad calceni sibi.

61 ¶ *Cortex* vtriusque est generis. *Mascul.* Varro Prometheo lib. Tum visus supremus cortex, aut cacumina Morientium in quercu, & arborum altitudine. Idem Tichono, *del yā pōr*: Sic inuitata matura anima corporeum corticem facile relinquit. Vir lib. 7. Raptus de subere cortex. *Fem.* verò Bucolicis: Tū Phærontia des musco circumdat amara Corticis. Lucretius lib. 4. Quæ quasi membrana, vel cortex nominanda est.

62 ¶ *Calor* generis *masculini*. Virg. Georg. lib. 2. Si non tanta quies i et frigusque, calorémque Inter, & exciperet cæli indulgentia terras. Plaut. Mercatore: Neque frigus, neque calorem metuo.

63 ¶ *Cafesu* generis *masc.* Virg. Bucolicis: Pinguis & ingrata premeretur caesus vrbī, ¶ *Caleu neutri*. Ne uis Macco: Pecunia quid bonum breue est, respondi, Sardis veniens caesum. Plaut. Medico: Parasito cum virgis caesum radi potest.

64 ¶ *Collum neutri* esse generis Virgil. doct. Et colla comantia pectus. ¶ *Collus masc.* Accius Epigono: Quid cessō ire ad eam? hēm præstō est, como collum grauem. Lucilius Satyr. li. 7. Caldissima ac bene plena iam solorum, atque anseris collus. Idem libro 27. Modò Surfum modò deorsum tanquam collus ceraui. Cæcilīus *af-a-zōpōa*. Hinc collum Iudo prædici iube. Idem Synephebis: ad restim res redit. imōd collus; non res nam ille argentu n habet. Cato Sercia: Accipite, si vultis, hoc ontus in vestros collus. Nediū: Cor vtiū scapulę plus argulus colli habeat nescio Plautus Amph. Make. meorum, barba. collus: Var. Sexagesi: Vt nitens Pæonīs collus. nihil extrinsecus humens.

65 ¶ *Castra* generis sunt *neutri*. *Femin.* Accius Æneadis aut Decio: Castra hæc vestra est, optime effis meritis à nobis.

66 ¶ *Copula* generis *fem.* Accius Phœnissis, Abtorque proiam, ac lupna tortas copulas.

67 ¶ *Cepe* generis *neutri*. Lucil. Satyr. lib. 5. Flebile cepe simul lacrymosęque ordine talpæ. Idem lib. xv. Hoc aliud lo gē est, inquit, qui cepe terebat. Varro Bimargo, Aui. & acui nostri cum allium, ac cepe eorum verba olenter, tamen optime animati erant. Idem Manio: Dulcem aquam bibat salubrem, & flebile estet cepe. *Cepe fem.* Lucil. Satyr. li. 5. Lippus edenda, acia assidē cepariū cepa laeryla. Varro Humentid. In omnis venitiu bet me cepam esse, & festum inum. Idem Cato: vel de liberis educandis: Vt cibo vtatur modico, & idoneo, vt viret actia, vt est sinapi, cepa, allium.

68 ¶ *Cubitus* masc. generis. *Neutri*. Lucil. 60

Satyr. li. 16. Lysippi Iupiter ista Transiuit quadraginta cubita, altus Tarento.

69 ¶ *Coluber* generis *masc.* Virg. Æneid. lib. 2. Coluber mala gramina passus. ¶ *Colubra Feminin.* Lucilius Satyr. lib. 20. Iam distumpetur medius, iā vt Masus colubras distumpit car tu, venas cum extenderit omneis. Turpilius Leucadia: Antipuit colubram mordicus. Varro Humentidibus: Quid dubitatis vtrum nunc sitis cercopitheci, An colubræ, an beluæ; an de albu cibo labus Athenis?

70 ¶ *Contemptus* generis *masc.* ¶ *Contemptio fem.* M. Tul. de repub. li. 3. Que virtus fortitudo vocatur, in qua est magnitudo animi mortis, dolorisque magna contemptio. Idem de offi. lib. 3. Fortitudo quæ est dolorum, laborum contemptio. Et Hortensio: Magnitudo animi, patientia laborum, mortis, dolorumque contemptio, Ita & Tusc. lib. 1.

71 ¶ *Compendium*, compendiaria. Var. *ma-puzia vrbē rō por*: Hoc dico compendiarie sine vlla sollicitudine, ac molestia dicendi ad eandem voluptatem posse perveniri.

72. ¶ *Crocum* generis *neutri*. Sallust. lib. 2. Ite vertit ad Corycum vrbem inclytam patrisque, nemore in quo crocum gignitur. *Masc.* Croc. lib. 3. Et glaucas salices, castamque, crociua que rubentem.

73. ¶ *Conatus mascul.* *Neutro*, Accius Atreo: Ego incipio, conata exsequar.

74. ¶ *Candelabrum* generis *neutri*, vt sæpe. *Masc.* Cæcilius Moletrice: Memini ibi candelabrum ligneum ardentem.

75 ¶ *Cardo* generis *masc.* Virgil. Æneid. lib. 2. Eremoti procumbunt cardine postes *femini*, Graius Peliadibus: Sonat impulsa regia cardo.

76 ¶ *Census* genere *mascul.* *Neutro*; Cicero Consolato suo: Quorum luxuries fortunata census peperit.

77 ¶ *Crines* genere *masc.* Virg. Æneid. lib. 4. Et crines flauos. *Fem.* Plaut. Must. Gerundum morem cenleo, & capiundas cines tibi. Atta Epigrammatib. Prætere tu sis dissoluta crine capillus.

78 ¶ *Cummi* generis *neutri*, vt est vsu monoptoton. Tamen sum. Cionna: Alpinæque cummi, vt sit genitius eius, huius cummis, vt puppis, sebus, peluis.

D

79 ¶ *Dorsum neutri* est generis. Virg. lib. 7. Dorsum immane mari summo. ¶ *Dorsus iterum mascul.* Plautus Milite: Timeo quid rerum gesserim, ita dorsus totus prurit.

80 ¶ *Decorem* generis *mascul.* Decentiam feminini. M. Tul. de decorum natura libro 2. Colorum etiam & figurarum, cum venustatem, atque ordinem, & (vt ita dicam) decentiam oculi iudicant.

81 ¶ *Despectum* generis *masc.* ¶ *Despicia*

ria fem. M. Tul. de offi. libro 2. Ergo hæc despicientia admirabilitatem magnam facit, Et Tuscul. lib. 4. Omnium rerum humanarum contemptio ac despicientia omni virtute ponamus.

82 ¶ *Dominatio*, gen. fem. vt plerumq. *Masc.* M. Tul. de repub. lib. 1. Quid tum, cum es iratus, permittis illi iracundiæ dominatum animi tui? Et de offi. lib. 2. Quorum est leuis fructus, incertus dominatus.

83 ¶ *Debitum* generis est, vt manifestum est, *neutri*. *Feminin.* M. Tul. pro Plautio: Nam alia est *debitio* pecuniæ, alia gratiæ.

84 ¶ *Diluuium* generis est, vt sapius habetur, *neutri*. Virg. libro 8. Diluuio ex illo. *Fem.* Lucr. lib. 6. Pars etiam glebarum ad diluuiem reuocatur Imbribus. Horatius carminum lib. 4. Horrendamque cultis Diluuiem minitatur agris.

E

85 ¶ *Euentus*, generis est *mascul.* *Neutri*, Lucretius lib. 1. Nam quæcunq; eluent, aut his coniuncta duabus Rebus, ea inuenies, aur horum euent: a videbis. Idem lib. 1. Euentum dici poterit, quodcunq; erit actum. Mar. Tul. Hortensio: Tu me & aliàs nonnunquam, & paulò ante adhortatus es, aliorum facta, & euenta conquiretem. Idem consularus fuit libro 2. Atque animo pendens nocte euenta timebat.

86 ¶ *Error mascul.* est generis. Virg. *Æneid.* lib. 10. Gratùtque parentibus error. *Fem.* Accius Neoptolemo. Satis iam dictum est, neq; ego errantia animi prauè morigerabor. *Neutri*, M. Tul. ad Hirtium lib. 2. Qua in re si mediocriter lapsus sum, defende mecum tolerabile erratum.

87 ¶ *Epulum* generis *neutri* est. *Fem.* Lucil. Saryr. lib. 14. Idem epulo cibus, atque epulatio Iouis omnipotentis, qui versus vtrunq; designat. Virg. lib. 6. Epulæque ante ora paratæ Rogifico luxu.

88 ¶ *Eruum* generis *neutri* est, vt plerunq; *Fem.* Varro. Longè fugit, qui suos fugit. Sed vt his erat, hæc legumina arte praua pauca cicer, eruillam, ac paregia alia spira cæteris.

F

89 ¶ *Frontem femigen.* Virg. Et frontem obscænam rugis arat. *Masc.* Titin. Setina: Quasi Hermaphroditus fimbriarum frõtem gestas. *Fem.* Pacu. Voce suppressa, innata fronte, vultu turpido. Cato de re militari. Vna repugnatio est, fronte longo: quadrato exercitu. Cæcilius Subdititio: Nam hi sunt inimici pessimi, fronte hilario, corde tristis: Quos neque vt apprehendas, neque vitare scias. Plaut. Nam coloratum frontem habet petilis.

90 ¶ *Finem mascul.* genere dicimus. Virg. *Æneid.* lib. 10. Hic finis fandi. folio tum Iuppiter aureo Surgit. *Fem.* Lucretius: Et meairo. nã 60

si certam finem esse viderent. Acc. Phœnissis: Neque vlla interea finis curis datur. Virg. *Æneid.* lib. 4. Quam fessis finem rebus ferat. Cæcilius Annal. lib. 5. In aliquâ huic bello finem facere. Cassius Hemina Hist. libro 4. Qua sine omnis res, atque omnes artes, humanitasque aguntur. Var. Meleagris: Currere, vigilare, cursire, quando hæc facere oportet quam ad finem. Sifenna Hist. lib. 4. Et propè mediam 10 ad finem ripæ peruenerant. Varro de vita pop. Rom. libro 4. Ita huius belli horribilis finis facta.

91 ¶ *Funus mascul.* est generis *Feminini*, Lucr. lib. 9. Aurea de cælo demisit funis.

92 ¶ *Fretum neutri* tantum generis esse volumus. Virg. lib. 3. Et crebris legitimus freta concita terris. *Masc.* Lucretius lib. 6. Nam fretus ipse anni permisset frigus ad æstum. Nonius: Dubij fauentem per fretum introcurrimus. Ennius: Crassa puluis oritur, omnem peruolat cæli, fretum Lucillius Serrano: Cæli nomine, & salis fretus: Varro Gallo, aut Fundanio: Inrer Italiam & Siciliam, qui est fretus inter Rhegium, & Messanam.

93 ¶ *Fauor* est generis *mascul.* *Fem.* Accius Oenomao: Augustam adhibeant Fauentiam more ob cæla dictis segregans.

94 ¶ *Fetus mascul.* Virg. Georgic. lib. 3. Aut ouium fetus, aur vrenteis culta capellas. Virg. Bucolic. *fem.* At tu, si fetura gregem suppleuerit, aureus esto. Idem Georg. lib. 3. Cætera nec fetura habilis, nec fortis aratri.

95 ¶ *Frenos mascul.* Virg. libro 3. Et stabulis frenos audite sonanteis. *Neutro* Virgil. lib. 9. Frenaque binæ eius, quæ nunc habet aurea Pallas, Accius Paride: Frena thesauri equorum accommodant.

96 ¶ *Forum* generis *neutri*. *Masc.* Lucil. lib. 3. Romanis ludis forus olim ornatus lucanis Sallust. lib. 1. Illum nautis forum. Pomp. Petitore: Baluca, forus, macellus, fana, portus, porticus.

97 ¶ *Frigus neutri* gen. vt plerunq; *Fem.* Varro, cras credo, hodie nihil: Atque vt igni feruido medullitus aquiloniam intus seruat frigidinem.

98 ¶ *Fulmentum neutro*, vt est in prouerbio veteri, quo Varro vtitur sapius, fulmentum lectum scandunt. *Femin.* Lucillius libro 28. Fulmentas eis atque gneis subducere. Et lib. 4. Sufficit huic dum fulmentas quatuor addit. Plau. Trinummio: Fulmentas iubeam supponi foco.

99 ¶ *Famulatio*, vt dominatio plerunq; generi *feminino*. *Mascul.* Cic. de amicitia: Aut in fabulis, qui aliquandiu propter ignorantionem stirpis & generis in famularu fuerint, cogniti sunt, & aut Deorum, aut regum filij inuenti sunt.

100 ¶ *Fluuus masculini* generis. *Femin.* vt annis

ambis plerunque. Sifen. Hist. lib. 4. Quod opidum tumulo in excelso loco, propter mare, paruis in cœnibus, inter duas *flumias*, intra Vestiuum collocatum. Idem eodem: Transgressus *fluumiam*, quæ secundum Herculaneum ad mare petrinebat.

101 ¶ *Flexus*, genere *masculin*. Virg. Georg. lib. 1. Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis: *Femin*. Cic. Orat. Cum alter alteri obicit vocis inflexiones. Idem eodem: Ipse semoderans ex virili laterum flexione.

G

102 ¶ *Guttur*, *neutri* est generis. Virg. lib. 6. Ille fame rabida tria guttura pandens. *Masc*. Plaut. Milite glorioso. Nam nimis calebat, adurebat gutturem. Lucil. Et ventrem, & gutturem eundem. Næuius: Inurgitavit vsque ad imum gutturem. Var. Lege Mænia: Exercebam ambulando, vt siti capacios ad cenam veniret guttur. Plaut. Aulul. Etiã mne obturas inferiorem gutturem!

103 ¶ *Genus*, *neutri* est generis. Virg. li. 5. Genua labant, vastos quatit eger anhelitus arsus. *Masc*. Lucillius Satyrarum libro 4. Hæret verticulis adfixum in posteriore Parte, atque articulis vt nobis talus, genu'que est.

104 ¶ *Gelus*, *neutro* genere. Titus Liuius: Pissa diacematico foro præstatur virtuti laus gelus, sed multo ocyus vento tæbescit. *Masc*. Afranius Epist. Quis tu es ventoso in loco Soleatus intempesta nocte, sub diuo. Aperto capite, silices cum fiodat gelus? Acc. Prometheus: Tum profusus flamine hyberno gelus. Cato Originum lib. 2. Qui aquatum & lignatum videntur ire, securim atque solum ferunt, gelum crassum excidunt, eum loro colligatum auferunt.

105 ¶ *Grando*, genere *feminini*. Virg. Georg. libro 1. Quam multa in tectis crepitans saltit horrida grando. *Masc*. Var. Triodite, *neutri* est generis. Nec coruscus imber alto nubilo cadens Mulus, grandine implicatus albo.

106 ¶ *Gladius*, *masc*. *Neutri*. Lucil. Hærebat mucro gladium in pectore totum.

107 ¶ *Ganeum*, *neutrum*. Varr. Sesequialysse, Qui se in ganeum accensum coniecit amica.

108 ¶ *Grues*, genere *femin*. Virg. Georg. lib. 1. Stri noniãq; grues. Lucil. lib. 4. Longior hic, quam græs græcæ tota cum volat olim. *Masc*. Laber. Fullonicis: Virum tu hunc, gruem Balearicum, an hominem putas esse?

109 ¶ *Greges*, vt sæpe, generis *mascul*. sunt *Femin*. Lucretius lib. 4. Lanigeræ pecudes, & equorum duellica proles, Buceriãque greges.

H

110 ¶ *Horrea*, genere *neutro*, vt sæpe. *Femin*. Claud. Oratione in Quintium Gallum: Quotum iacent murena vlla horrea, curiaque, &

tabulariæ publicæ. Eiusdem generis tabularias, quo & horreas dixit.

I

111 ¶ *Intyba*, generis *neutri*. Virg. Georg. li. 4. Quodque modo potis gauderetur intyba riuis. *Masc*. Lucil. Satyrarum li. 5. Intybus præterea pedibus præensus equinis. Idem lib. 30. Pulmentaria vt intybus, aut aliqua id genus herba. Pomp. Placenta: Rustici edunt libente r pedibus tristes acres intybos.

112 ¶ *Interitus*, generis dicitur, *mascul*. M. Tul. Philip. lib. 2. Cn. Domitium, non patris interitus clarissimi viri: *Femin*. M. Tul. Verrinarum in frumentaria: Cum bis in eadem prouincia magnæ fugitiuorum copiarum versatae sunt, tum aratorum interito facta nulla est.

113 ¶ *Insomnium*, generis *neutr*. *Fem*. Cæcil. Phoc. Consequitur comes insomniã, ea porro infaniam affert.

114 ¶ *Intestinum*, generis *neutr*. Lucret. lib. 4. Horum in testinum quoduis quale esse putandum est *Masc*. Var. Margopoli *neutri* est generis. Sæsus potiarum, verro, hydragogiarum, cloaca, intestini.

115 ¶ *Ingressus*, generis *masc*. vt sæpe. *Fem*. M. Tull. Orat. Perfecta hac video hanc primam ingressionem meam, non ex oratoris disputationibus ductam, sed de media philosophia repetitam.

116 ¶ *Iocus*, genere *masc*. Cic. pro Cæcilio: Ludus, iocus, sermo etiam familiarium deferendus. *Neutr*. Næuius Protesila: Clam ineunt, irruunt, cachinnos, iocæ, dicta risitant. Sallust. Iugurthæ bello: iocæ, atque seria.

L

117 ¶ *Lentem*, consuetudo *feminin* genere dici vult. Virg. Georg. lib. 1. Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis. *Masc*. Titin. Lenti calido duella trapula, romice.

118 ¶ *Lux*, *femin*. est generis. Virg. Bucol. Si mihi non hæc lux toto iam longior anno est. *Masc*. Plaut. Aulul. Luce clario diripiamus aurum matronis palam. Varr. Bimargus: Nos ergo nihil egimus, quod legem Lucianam luce clario latam sentulans. Idem Ephebo: *neutri* est generis. Hodie si possumus, quod debemus populo in foro medio, luci clario decoquere M. Tul. de officiis lib. 3. Et cum prior ire luce clario non queo.

119 ¶ *Lucrum*, secundum consuetudinem *neutri* generis. *Masc*. Plaut. Pertã: Nunc ea narro, vnde tu pergrandem lucrum facias.

120 ¶ *Labium*, *neutri* generis. Serenus Opuscillis. Labium quoniam infigere reuellit. Labia rursam, *femin*. Plautus Stichus: Age ribicem, quando bibisti, reser ad labias tibias. Næuius Maccho Exsule: verberatio, populus homini labias pugnis cedere. Idem Prætorio posteriore: Ergo dedita opera te, parer, solum foras seduxi, vt ne quis esset testis tertius. Præter nos, tibi cum tunderem labias lubens. Lucil. Satyrarum lib.

22. Sopiron labias cædit vtrinque secus.

121 ¶ *Lacerti*, generis *mascul.* Neut. Acc. A. Treo: Concoquit partem vapore flammam tribuit verubus lacerta in focos.

122 ¶ *Loca*, generis sunt *neutri*. Virg. *Æneid.* 1. *Loca* feta furentibus austris. *Masc.* Virg. *Æneid.* 1. Deuenere locos, vbi nunc ingentia cernis *Mœnia*. *Næuius Belli Pœnici* lib. 6. Conuenit, regnum simul atque locos vt haberent. *Cicer.* Orat. Ducantur duplices loci, vni rebus ipsi, alteri assumptis.

123 ¶ *Lapides & feminino* genere dici possunt, vt apud *Eonium*: Tanto sublata sunt agmine tunc lapides. ad *Homeri* similitudinem, qui genere feminino lapides posuit.

124 ¶ *Luxuria*, generis *femin.* *Masc.* Varr. *Manio*: Nec sumptibus finem lepidus statues, finemque, modumque.

125 ¶ *Lusus*, vel ludus genere dicuntur *masc.* *Femin.* lusiones. *M. Tul.* de finib. bonorum & malorum lib. 5. Cum hi verò paullulum processerunt, lusionibus, vel laboriosis delectantur. Idem Orat. Qui pila ludunt, non videntur ipsa lusione artificio propriæ palestræ. *Varro Caro*, vel de liberis educandis. Ab huiusmodi lusionibus radices crudelitas agere solet.

126 ¶ *Labrusca*, generis *fem.* Virg. *Bucolicis*: Syluestris raris sparsit labrusca racemis. *Neutro*: Virg. *Culice*: Densa que virgultis auidè labrusca petuntur.

127 ¶ *Liba*, generis *neutri*. *Virgil. Bucol.* *Sinum* lactis, & hæc te liba, Priape, quotannis. *Masc.* *Nigid.* de Diis: Deinde surgat, faciat libos quatuor, & intra libos duos à dextra, & duos dexuos.

128 ¶ *Lupinum*, *neut.* Var. de re rustica lib. 1. Ibi lacum esse oportet, vbi maceratur lupinum.

129 ¶ *Lympha*, aqua genere *femin.* vt sæpe *Masc.* *Lucil.* Impermissum lymphorem.

130 ¶ *Licentia*, *fem.* *Masc.* *Lab.* In paupertatem eo licentiatum.

131 ¶ *Latrina*, genere *femin.* & est lauatrina, quod nunc balneum dicitur. *Lucil.* lib. 11. Qui in latrina lacuque. *Neut.* *Laber* *Compitalibus*: Sequere in latrinam, vt aliquid gustes ex *Cynica* hæresi hic latrinam neutri finem locum dixit. *Lucil.* lib. 6. Hoc tu aptè, credit quanquam latrina petisse.

132 ¶ *Lutum*, genere *neut.* & apud *Ciceronem* *Epistola* ad *Hirtium* læctum est plurali numero. *Luta*, & limum aggerabant. *Masc.* *Claudius Annalium* lib. 4. *Pluvia*, imbri lutus erat multus.

133 ¶ *Lanitium*, genere *neut.* *Vir. Georg.* li. 3. Si tibi lanitium curæ. *Fem.* *Laber*. *Paupertate*: Nihil refert mollem è lanitia *Attica*, An peccore ex hircorum vestigium geras.

M

134 ¶ *Mercatus*, generis habetur *masc.* Se- 60

renus *Ruralib.* Ad mercatum eo villice. *Varro Sexagesi*: Sumptum comitia habebant, ibi nunc sit mercatus. *Mercatura* *femin.* *Plau.* *Trinummo*: *Mercaturam* eam venalis habuit, vbi rem perdidit. *Næuius Militibus Pomerinensibus*: Instant mercaturam spero, rem faciet, frugi est homo. *Lucil.* *Satyrarum* lib. 6. Vetum & mercaturæ omnes, & quæsticuli instituti. *Turp.* *Lindia*: Consilium hoc cepi, litteras misi ad senem nostrum, prodesse nobis ex sententia mercaturam. *M. Tull.* de officiis lib. 3. Ad quos, cum tanquam ad mercaturam bonarum artium sis profectus.

135 ¶ *Mercimonium*, *neut.* *Plaut.* *Amphit.* Vt vos in vestris vultis mercimonii. *Turpil.* *Thrasylonte* *Videre* cupio nostrum mercimonium.

136 ¶ *Melos*, genere *neutro*: *Næu.* *Lycurgo*: Suaue summū melos. *Masc.* *Acc.* *Bacchis*: Vaccii, acri, crepitantes melos. *Pacu.* *Peribœa*: Thestantem, fremitu concidi melum. *Varr.* *Parment.* *Paci* huius nascuntur pueri *rhythmus*, & melos. Idem *Caro*, vel de liberis educandis: Omnes enim qui loquuntur habere debent quosdam melos.

137 ¶ *Medimnum*, generis *neut.* *Masc.* *Lucil.* *Satyrarum* lib. 15. Præterquam in precio primū semisse, secundus *Nummo*, tertius iam pluris, quàm totus *medimnus*.

138 *Margaritarum*, generis *neut.* *Var. de re rustica* lib. 2. *æti* *Frugiar.* Vbi illa phalera, gemmeaque *ephippia*, Et arma margarito candidantia? *Femin.* *Varro Papiapapæ* *æti* *ephippior.* Imperito nonnunc quom concha videtur margaritam, vt amisi smaragdus. *M. Tullius Verrinis* de *Signis*: Villam gemmam, aut margaritam. *Varr.* *Marcipore*: Altera exorat parrem librâ *ocellatorum*, altera virum femodiū *margaritarum*.

139 ¶ *Messum*, generis *fem.* *Masc.* *Lucil.* lib. 27. Potius, quàm non magnam *messum* esse, non probam vindemiam.

140 ¶ *Mendum*, *neutro*. *M. Tul.* ad *Atticum* lib. 2. *Castricianum mendum* non corrigeres. *Fem.* *M. Tul.* *Verrinis*: Quæ mendosa denique litora. *Lucil.* Nam in quibus mendæ *Omnibus* in rebus sunt, sterique potis sunt.

141 ¶ *Metus* *mascul.* *Næuius*: Magni metus tumulus peçtorā possidet. *Feminini*: *Ennius*, Ni metus vlla tenet rite in virtute quiescunt.

142 ¶ *Murmur*, *neutri* est generis. *Masc.* *Lucil.* *Varr.* *Sexagesi*: Iactati sumus, vt deportare, murmur sit verus.

143 ¶ *Mundus*, muliebris, generis *mascul.* *Neut.* *Lucil.* libro 17. Legauit quidam vxori mundum omne, penumque.

144 ¶ *Miseria*, vt sæpe, generis *femin.* *Neut.* *Labirius Carcere*: Homo frugi, quod tibi relictum est, miserimonium retines.

N

145 ¶ *Nundina*, generis sunt *feminini*. *Varr.* *Mar-*

Ma recipere : Maiores sunt pueri , hi pusilluli nigri, qui spectant nudinas , vt magister dimittat suis. *Masc. Lucil. lib. 26.* Paucorum atq; hoc pacto si nihil gustat inter nudinum. *Var. 2. Reg. lib. 2. c. 10.* Quoties pifcus homo, ac rusticus Romanus inter nudinum barbam radebar. Idem *Var. lib. 2. c. 10.* Romam ipsam in arcofice, non qui in orbe inter nudinum calumniarentur. Idem rerum humanarum libro 20. Decemviri cum fuissent arbitrari binos nudinum diuisum habuisse.

146 ¶ *Nasus masc. Neut. Lucil. 7.* Quos oculi non sunt, neque nasum, & qualia sunt. Idem lib. 22. Nasum rectius nunc homini est sura, nec pedes dici.

147 ¶ *Nepos dici & femina potest, Ennio auctore quæ nunc neptis dicitur. Iliada Nepos quas ærumnas retulisti?*

148 ¶ *Nuncius generis mascul. Neutro apud antiquos non recepte auctoritatis lectum est, sed doctos.*

149 ¶ *Nerui masculini, sunt generis, sicut plerumque. ¶ Neruia femin. apud doctos lectum est sæpe. Verum Varr. lib. 5. c. 2. dicitur: Scientia doceat, quemadmodum in psalterio est, terdamus neruias. Neut. Var. lib. 5. c. 2. dicitur: Et id dicitur suam Briseidem producere, quæ eius neruias tractare solebat.*

150 ¶ *Noualia genere neut. Virg. Bucolicis: Impius hæc tam culta noualia miles habebit? 30 Femin. Virg. Georg. lib. 2. Alternis tonsas idem cessare noualeis.*

O

151 ¶ *Obsequium neutro genere abetur. Terent. Andria: Obsequii amicos, veritas odium parit. Obsequela femin. Plaut. Asinaria, Qui mihi ausculrabunt, facient obsequelam. Turp. Epicl. Neq; offerre hunc diuitis errari, & conqueri necesse suæ obsequelæ. Idem Trifileone: Cum interea nihil quicquam à me est premij, neque erat tuæ benignitatis, atque obsequelæ. Sallust. Historiarum lib. 2. Ibi Fimbriana seditione, qui regi per obsequelam orationis, & maxime odium Sylla graues, carique erant. Afran. Priuigno: Quam mihi sit grata ipsius obsequela.*

152 ¶ *Ostrea generis femin. Lucil. Sat. lib. 3. Ostrea nulla fuit, non purpura, nulla Peloris. Turpil. Demetrio: In acta cooperta age in oras ostreas. Var. lib. 2. c. 10. dicitur: Ostrea: Nec multum numus piscis ex salo captus he- 50 lops, neque ostrea vlla magna capta quiuuit palatum suscitare. Afranius Excepto, Conchas echinos, ostreas marinas: M. Tul. Hortensio: Solertiâque eam, quæ possit vel in tegulis profeminare ostreas. Var. Sexagesi: Tunc nuptiæ videbant ostreas Lucrinas. *Neutri, Lucil. Satyrarum lib. 9. Quid ergo si cerno ostrea Cognorim fluitum, limum, ac cœnum sape- scipium? Idem lib. 13. His, itidem in cœpa, da-**

bis ostrea millibus nummum Empta. *Var. 1. c. 10. dicitur: Non posse ostrea se Romæ præbere & echinos.*

153 ¶ *Oues generis femin. vt plerumque. Masc. Var. Rerum human. lib. 3. Vt etiam putantibus qui oues duos, non duas dicunt, Homer. securos, qui ait πικρὰ δὲ ἐστὶν. Idem Terentio: Quando citatus neque respondit, neque excitatus est, cum ego vnum ouem multam dico.*

154 ¶ *Obsidio fem. genere. Virgil. Æneid. lib. 3. Cingique vrbes obsidione videret: Neut. Ennius: Cum suo obsidio magnus Titanum premebat.*

P

155 ¶ *Putei, sunt generis masc. Virg. Georg. lib. 3. Ad pureos, aut alta greges ad stagna iubeto, Currentem ilignis potare canalibus vndam. Neut. Varro Gallo vel Fundanio: De miris, secundò de statuis, & aquis, vt sunt lacus, & stagna, & purea & maria.*

156 ¶ *Piscatio, generis, vt sæpe, feminini. Piscatus masc. Cic. de finib. bonorum & malorum lib. 2. Istius generis afortos iucundè putat viuere mundos, elegantes, optumis cocis, pistoribus, piscatu, aucupio, venatione.*

157 ¶ *Puluis, genere masculino, vi sæpe. Femin. Ennius li. 8. Annalium: Iamque ferè puluis ad cælum vasta videtur. Idem lib. 8. Iamque ferè puluis sulua volat.*

158 ¶ *Posticam femin. genere consuetudine appellamus. Lucil. Saryr. libro 3. Non peperit, verum postica parte protundit. Var. 1. c. 10. dicitur: Pertexit interiores partes domus posticæ (vt ait Plautus) penitissimè. Titinnius neutro in Veliterna dici probat. Atque duo postica, quæ loco mercede. Idem Fullon. Siquis hodie præter has posticum nostrum pepulerit. Lucil. libro 8. Pistinum appositum, posticum, cella, culina. Var. Prometheo lib. 2. Retrimenta cibi, quæ exierunt per posticum, vallem fecerunt.*

159 ¶ *Partus masculi, est generis Virgil. Quin idem Veneri partus suus & Paris alter. ¶ Partitudo & partio femin. Plaut. Aulularia: Probrum, propinqua partitudo cui appetit. Idem eadem: Nam probrum atque partitudo propè adest. Afran. Vopisco: Non dolorum partionis veniet in mentem tibi, Quos misera pertulisti, vt partum proiceret patere Plaut. Truculento: Horresco misera, mentio quò sit partionis.*

160 ¶ *Præsepia neutri sunt generis. Virgil. lib. 11. Qualis vbi abruptis fugit præsepia viculis. Femin. Plaut. Carculione: Quia recipiet se hinc cessum ad præsepia suam. Idem ad meum herum arbitrum vocat me hic intra præsepia meas. Var. de Republ. lib. 1. Contra hic laudabatur ab illis. Is habebat culinam rusticam vna præsepia laram, cellam viariam.*

161 ¶ *Panis*, consuetudine masculino genere appellauit. *Neutr.* Plaut. Curculionē: Hæc sunt ventris stabilimenta; pane, & assa bubula.

162 ¶ *Pingue est*, pro pinguis est, *neutrum* pro alio genere positum. Nonius Triperdita: Si autem pingue est, malè cubandum est putrem panticas.

163 ¶ *Perdix & masculino*, genere dici potest. Varro Admirandis: Perdicas Boetios.

164 ¶ *Palpebrum*, genere *neutro* consuetudo dici vult. *Palpebra femin.* Lucretius lib. 3. Brachia, Palpebræque cadunt, poplitesque cubant. Var. Papiapapæ, *αὐτὸ ἐ γυναικῶν*: Quos callicepharo naturali palpebræ τῆσδε, Vallato mobili septos tenent. M. Tul. de Orat. lib. 2. Munipæque sunt palpebræ; tanquam vallo pilorum.

165 ¶ *Pannus*, vsu generis *masc.* *Neut.* Næu. Tabel. qui habet vxorem sine dote, pannum positum in purpura.

166 ¶ *Purpurissum*, genere *neutro*; Afranius Homine: Cedo purpurissum. *Femin.* Næuius Sannionibus; In licio, ceretam, cerussam, purpurissum.

167 ¶ *Pernicies*, generis *feminini*. Lucillius Satyr. li. 2. Pestem; perniciemque catax, quam & Manlius Nou. *Neut.* Acc. Menalippo: Paratus sum vbi vis, petere pestem, perniciem.

168 ¶ *Palumbi femin.* Virg. Bucolicis: Nec tamen interea rauca tua cura palumbes. *Ma-* 30 *scul.* Lucil. li. 14. Macriôique palumbos. Plaut. Bacchidibus: Qui enim intelligo, duæ vnum, experitis palumbem. Pompon. de Vite: Quo expalumbem vnum ex ore tollit.

169 ¶ *Pigror*, generis *mascul.* Lucil. Sat. lib. 3. Langour, & oppressat pigror, torpôrque quietis.

170 ¶ *Pigne*, Ennius lib. 27. Potestate pignæ sufferre laborem. Acc. Clytemnestra: Omnes gaudent facere rectè mali pignem. *Fe-* 40 *min.* pigritia.

171 ¶ *Pali*, genere *femin.* *Neut.* Var. Flextabulis, *αὐτὸ ἐ πάλαιον*: Quid tu non vides in vinctis, quodd tria pala habeant, tripales dici.

172 ¶ *Periculum*, generis *neutri*. Ter. Andr. Aristæ periculum fieri in filia graue est. Periclitatio *femin.* M. Tul. de Deorum natura li. 2. Sicut ex quibusdam stirpibus, & herbis quantum vtilitates longinqui temporis vsu & periclitatione percepimus.

173 ¶ *Paratus*, generis *masc.* Paratio *femin.* Afranius Priugno: Silentio opus est, nulla inest paratio.

174 ¶ *Penus*, generis *femin.* Lucil. Magna penus paruo spatio consumpta peribit. *Masc.* Pomp. Dogali: Vnum penum, quæ omnem: cæterum aliam præberem penum. Næuius: Do facta meum in penum componam plurius est. *Neutri* etiam lectum est apud plurimos, quorum auctoritas non probatur.

175 ¶ *Polypus*, generis *femin.* Lucil. lib. 29. Paulisper cui medentia medem hæc se vt polypus ipsa.

176 ¶ *Paupertas*, generis *femin.* *Neut.* Cæcilius Ploctio: Ibo ad forum, & pauperi tutelam geram.

177 ¶ *Papauer neut.* Virg. Spargens humida mæla, saporiferumque papauer. *Masc.* Varro Admirandis: Infria teni papauerem. Plautus Afnaria: Formicis obiciias papauerem.

178 ¶ *Pileus*, generis *masc.* Plaut. Captiuus: Pileum, quem habuit, diripuit, cumque ad cælum tollit. *Neutri*, Plaut. Cornicul. Te obsecro, Lyde Pileum meum, mi sodalis, mea salubritas.

179 ¶ *Profecta*, exta, quæ aris dantur ex fibris pecudum dissesta, sunt generis *neutri*. Licinius Macer Ornithogonia: Vulgarè costa vapore Cum virgis profecta ferunt. *Femin.* Lucil. libro 14. Cenam, inquit, nullam, neque Diuo profectam villam. Varr. Rerum diuinarum lib. 11. Proficem extotum vel in mensam porrigere.

180 ¶ *Pedis*, quem nos pediculum dicimus, generis *masculini* est. Nouius: Est pedis vbi unguis in naso. *Femin.* Plaut. Vidularia: Vbi quamque pedem videbat, suffurabatur omnis.

181 ¶ *Pluuia*, vt saepe generis *femin.* Virg. Georg. lib. 1. Tunc cornix plena pluuiam vocat improba voce. *Mascul.* Laberius: Latè loquente qui pedem ex taberna tullimus, tantus cum staret pluur.

182 ¶ *Pistillus masc.* Nou. micio medica: Lacrymæ cadent, calet pistillus. Idem Fullo-nibus: Testes pestinas pistillos mihi cantent. *Neut.* Muntius: Pistillum grande est.

183 ¶ *Propago*, propages, vt saepe, generis *femin.* Pacuuius Antiopa: Saluete gemini, mea propages sanguinis. *Neut.* Ennius: Boni seculode forent fructus, vt æquè propaginem.

184 ¶ *Patibulum*, genere *neut.* *Masc.* Lucil. Rerum humanarum lib. 21. Deligata ad patibulos, deligantur & circumferuntur, cruci designantur. Plautus Carbonaria: Patibulum ferat per urbem, deinde affigat cruci.

R

185 ¶ *Rictus*, generis est *masc.* Titinius: Caue, exporge frontem habeat semper factos rictus. *Ricta neutri*, Lucr. libro 5. Mollia ricta tremunt duros nudantia dentes. M. Tul. de Signis: Vt rictum mentumque eius paulò sic attritus.

186 ¶ *Rogus masc.* generis, Virg. *Æneid.* lib. 4. Hoc rogus iste mihi, hoc ignes araque parabant. *Neut.* Afran. Epistola: Pulcrè hoc incendi rogum, ardet, tenetur, hoc sepulcro sepeli licet.

187 ¶ *Rudens*, generis est *masculini*, Virg. *Æneid.* lib. 3. Excussitque iubet laxare rudentes. *Femin.*

Femin. Plautus Rud. Dum hanc rudentem complico.

188 ¶ *Reticulum*, genere *masc.* M. Tullius Verrinarum actione vij. Reticulumque sibi ad haeres admouebat, tenuissimum lino, plenum rosæ Feneſtella Annal. Fascem peſtoralis reticulum. *Neur.* Claud. lib. i. Prius hisce auctoribus inde reticula galearia.

189 ¶ *Ramenta* generis *neutri*, vt sæpe. *Femin.* Plautus: Ramenta siam plumbea propensior.

190 ¶ *Rastro*, genere *masc.* dicimus, vt apud Virgilium & Terentium. *Neutro* apud Cornelium Celsum: Omnes rastro atrollunt, & adigunt.

191 ¶ *Raptus* generis *masc.* *Fem.* Terentius Adelphi. Dispenj Ctesiphontem audiui filium Vnâ affuisse in raptione cum Æschino.

192 ¶ *Reditus*, generis *masc.* Virgilius Æneid. lib. iij. Noſtri reditus expectatiq̄e triumphi. *Femin.* M. Tul. Philippicorum lib. 7. Exponam vobis breuiter consilium profectiois, & regressiois meæ. Varro Rerum humanarum libro xx. Omnes Tarquinius eiicerent, ne quam reditiois per gentilitatem spem haberent. Idem eodem: Ad milites facit reuersionem.

S

193 ¶ *Sexus*, *masc.* generis esse manifestum est. *Neutr.* Sallustius dixit Historiarum lib. ij. At Metellus in vteriorē Hispaniam post annum regressus, magna gloria concurrentium vndique virile, & muliebre sexus per vias, & recta omnium visabantur. Sisenna Histor. lib. iij. Tum in maro virile, ac muliebre sexus populi multitudine omni collocata.

194 ¶ *Specus*, genere *masc.* Varro Rerum diuinarum lib. iij. Ibi cum amissam captam desiderarunt, animaduertissent que quendam specum tenebricosum. Ennius Lytris: Inferum vastos specus. *Femin.* Ennius Annalium lib. xvij. Concaua sub montis late specus intus patebat. Accius Niptris: Inde aduenio montem Oetam, seruposam specum.

195 ¶ *Strigilim* manifestum est esse generis *femini*. *Neutri*; Varro Bimargo, *στριγιλις* enim est vera, cum in candelabro penderet strigilis.

196 ¶ *Sortes*, genere *femin.* Virgilius lib. x. Nascia mens hominū fati, fortisque futura. *Masc.* Virgilius libro iij. Quæ sortitus non perculit villos.

197 ¶ *Salis*, genere *masc.* Terentius Eunuchus: Labore alieno magnam partam gloriam, Verbis sæpe in se transmouet, qui habet saltem, Quod in te est. Plaut. Mercator: Quæ si in aquam indideris saltem; *Neutro*; Varro Commentario veteri Fabij pictoris legi-

mus: Tesfit & sale; quo sale fordidum vstum est, & ollam rudem facile abiectum est, & postea id sal virginis Vestales serra ferrea fecant.

198 ¶ *Socrus*, & *mascul.* genere veteres dici posse voluerunt. Næuius Pellico: Desine focri tuo, fratri patri meo.

199 ¶ *Salum*, *neutri* generis est vulgari consuetudine. *Mascu.* Ennius Hecuba: Vadantem salum.

200 ¶ *Sibilū*, *neutro* genere, vt apud Sertenum: Suaue sibilum. *Masc.* Virgilius Bucolicis: Nam neque me tantum venientis sibilus austru Lucillius: Saxa & stridor: vbi atque erant dum sibilus insticitis.

201 ¶ *Sagum* generis *neutri*, vt plerunque. *Mascu.* Ennius: Tergius igitur sagus pinguis operat. Varro Virgula diuina: Cum neque aptam mollis humeris fibulam sagus ferret.

202 ¶ *Spari*, quod est genus teli *masc.* genere, vt est apud Virgilium: Agrestisque manus armat sparum. *Neutro*, Lucillius: Tū sparra, tum rumices.

203 ¶ *Sanguis* *masc.* generis in consuetudine habetur. Virgilius Æneid. lib. ij. Vos ô quibus integer aui Sanguis ait. *Neutro*; Ennius Hecuba: Heu me miseram Interij, perdunt lauere sanguem sanguine. Lucretius lib. primo: Visceribus viscus gigni sanguem que creari. Accius Amphitryone. Cum patre paruos patrum hostifice sanguine sanguem viscere suo. Idem Æneadis aut Decio: Vim gallicam obduc contra in acie exercitūve Patrum hostili fusum sanguem sanguine. Varro Cosmotoryæ, *σπαραξ* *σπαραξ*: Africa terribilis contra concurrere ibis, atque Æneæ misceri sanguine sanguem. Cicero de sinibus bonorum & malorum, libro quinto: Quotusquisque est, cui mors cum appropinquet, non fugiat timido sanguem, atque exalbeſcat metu?

204 ¶ *Subcuboneum* positum pro succuba; Titinnius testis est, in Pſaltia: Contemplant ancillas quam arbiter illarum subcuboneum esse.

205 ¶ *Simile* est pro simile est, pro *mascul.* positum neutrum. Titinnius Fullonibus: Formicæ pol persimile est rusticus homo. Næuius Gymnastico: Pol haud parasitorum aliorum simile est. Næuius Militibus Pomeſtineſibus: Tu pueri pusilli simile es, quia enim ad os fers, quicquid nactus es.

206 ¶ *Schema* *femin.* gen. dici veterum vsurpat auctoritas. Plaut. Amph. quod ego huc processi sic, cum seruili schema. Pomponius Proſtitulo: Si valebit plus in buccam veteri si dicin' schema? *Neutro*; Næuius Lycurgo: Pergite thyrsigeræ Bacchæ modo bacchico cum schemate. Lucil. lib. xxix.

In gymnasio vt schema antico est, peccatores retinerem.

207 ¶ *Scrobes*, *femin.* genere. *Masc.* Plautus Amph. Ibi scrobes fodito sexagenos in dies. Idem Aulularia: Ego escodiebam in die denos scrobes. Varro Rusticarum rerum libro primo, scrobiculū dicit. Idem Manio: Quod dum administrant in scrobe fodiendo, inueniunt arcam.

208 ¶ *Syngraphas* *fem.* gen. M. Tul. auctore dicimus: Præ negotiatoribus Achaëis syngraphas, quas nostra voluntate conscripsimus. *Mascul.* Plautus Asinaria: Agedum istum ostende: quem conscripsisti, syngraphum.

209 *Silex*, omnium consensu *femin.* appellatur genere. Virgilius Bucolicō: Ah silice in nuda. *Masc.* Lucrer. lib. 1. Vnde queant validi silices, ferūque creati. Idem libro quinto: Non tuere auulsos silices à montibus altis.

210 ¶ *Spica*, generis sunt *feminini*. Varro Sexagesi: Si canis sit è catello, sic è vitico spica. M. Tul. de finibus bonorum & malorum lib. quarto: Non enim quod facit in frugibus victum ad spicam perduxerit. *Masc.* Tul. de senectute: Calamūque erecta geniculato, vaginis iam quasi pubescens includitur, ex quibus cum fundit fruges spici ordine structas. Varro lege Mania: Neque in bona segete nullum est spicum nequam; neq. in mala nō aliquod bonum.

211 ¶ *Squalor*, *mascul.* est generis. *Femin.* Accius Euryface: Pīō dij immortales speciem humanam, inusitatam egregiam, Indignam clade & squalitudine. Idem Telepho: Nam isti opera l'qualitate est, luctuque horribili. Var. Manio: Ager derelinqueretur, ac periret squalore, scabie atque illuue & vastitudine. Lucil. Squalitate summa, scabie. summa, crumna obrutam.

212 ¶ *Suasiones* gen. *fem.* *Neutri*; Accius Clytemnestra: Sciebam hanc mihi supremam lucem, & seruituris finem dati.

213 ¶ *Scutum* generis *neutri*. *Mascul.* Turpilus Demurgō: Quia non minus res hominem, quam scutum tegit.

214 ¶ *Seplasiū*, generis *neutri*. Varro de re rustica, lib. 1. Doci dato in sulam Chium, agrum Carubum, Seplasia Capuæ, macellum Romuli. *Seplasia fem.* Varro Symphebo: Hic nauium seplasia, hic hedycus Neapolis. Pomponius Quinquatribus: Venit, inquit, rogatum nos, quando nostræ essent seplasia.

215 ¶ *Stupor*, generis *mascul.* ¶ *Stupidatem* *fem.* Accius Epigono: Itā imperitus stupiditatem erumpit se, imposit consilij.

216 ¶ *Statura* gen. *fem.* Lucillius lib. xxviii. Quare pro facie, pro statura, status. *Masc.* M. 60

Tul. de offic. lib. 1. In corporis denique motu, & statu cernitur.

337 ¶ *Stirpem* generis *femin.* Virg. Æneid. lib. viij. Heu stirpem inuisam, & fatis contraria nostris Fata Phrygum. *Masc.* Ennius Adnal. lib. v. Omnes Pyrrhus, vti memorant, à stirpe supremo. Pacuuius Aralanta: Dubito quam insit in viam, aut quod primordium Capissam ad stirpem exquirendum. Virgil. Æneid. lib. xij. Nanque diu luctans, lentoque in stirpe moratus.

218 ¶ *Satio*, gener. *femin.* Virg. Geor. lib. 5. Vere fabis satio. *Masc.* tamen M. Tul. de senectute: Quid ergo vitium ortus, satus, incrementa commemorem?

T

219 ¶ *Tadus*, generis *masc.* vt sæpe *Femin.* Cicero Tusc. lib. iij. Qualis hæc aurium, tales sunt & oculorum, & tactuorum, & odoratorium & saporum.

240 ¶ *Tali*, positum pro talis. Titonius Setina: Accede ad sponsum audaciter, virgo nulla est, tale etiam est.

241 ¶ *Tonitrus* positum pro tonitru. Plautus Amph. Strepitus, crepitus; sonitus, tonitrus.

242 ¶ *Tergum*, *neutro* genere dici, & consuetudo, & veterum confirmat auctoritas. Plautus Pseudolo: Nunquam ædipol vestrum durum tergum erit, quā hoc tergum meum. *Masc.* Plaut. Asinaria: Habeo opinor familiarum tergum, ne quarum foris.

243 ¶ *Textus*, *masc.* est generis *Neutri*; Lucrer. lib. v. Tres species tam dissimileis, tria talia texat. Idem libro sexto: Propter dissimilem naturam, textaque rerum. Accius Nyctegresia: Scendit hora laterum texta Vulcani vorax.

244 ¶ *Terricula*, gener. *femin.* *Neutri*; Acc. ubi vauo, u' xpa: Vbi nunc terricula sua sunt. Idem Telepho: Proinde hæc ista tua aufer terricula: atque animū iratum comprime.

245 ¶ *Torquem*, gen. *Masc.* Lucil. Satyr. lib. xi. Cōuentus, pulcer, brace, saga, fulgeat torques Magni. M. Tull. de offic. lib. iij. Atque hic Titus Manlius is est, qui ad Anienum Galli, quem ab eo pronotatus occiderat, torque detracto cognomen inuenit. *Fem.* Varro de re rustica, lib. 1. Tela dextra vibrant, ruffaria emicant, atque insignibus Martis torques aureæ, & scuta celata Hiberō argento graui crebra fulgent. Claudius Quadrigarius describens Manlij Torquati pugnam: Vbi eum uertit, caput præcidit, torquem detraxit, candidumque sanguinolentam sibi in collum ponit. Varro de vita populi Rom. lib. 1. Auri pondō duo millia acceperunt ex ædibus sacris, & matronarum ornamentis, à quibus postea id aurum, & torques aureæ multæ relata: Romanam, atque consecrata.

246 ¶ *Timor*, generis *masc.* [timiditas] *fem.* Pacuvius Peribœa: Et fare quæ cor tuum timiditas teritat. M. T. al. de repub. lib. II. Esse autem angores, si miseria afflicta, atque abiectas timiditate, & ignavia. Idem de Orat. lib. II. Pudore à dicendo, & timiditate ingenia quadam refugisti. In eodem: Neque illa mihi cautio, & timiditas incauti, propter præstantem prudentiam Crassi negligenda est.

247 ¶ *Tractus* generis *masc.* Varro, mutuum muli scabunt, *æd' ἰσχυροῦς* ut venalem tuniculam poneret quotidie, ut videret, torum denique etiam suis manibus lænea tracta ministrasset infectori.

249 ¶ *Tribula*, *fem.* Virg. Georg. lib. I. Tribulæque, trabæque, & iniquo pondere rastri. *Neuro.* Varro Rerum rustic. lib. I. Quod sit apud alios iumentis, hic tribulo fit.

250 ¶ *Torpor* generis *masc.* Lucret. Taurus, 20 conduxerat omnia torpor Torpor *fem.* Salust. Hist. lib. I. Hæc si placent, si tanta torpido animos obrepit.

251 ¶ *Tapete* generis *neutri.* Turpilius, & Cæcilius: Glabrum tapete. *Masc.* Virg. Pulcrisibique taperas.

252 ¶ *Tributum neuro.* sed *masc.* Cato Originum libris: Ne prædia in lubricum dirigentur, cum tributus exigeretur.

253 ¶ *Testa* genere *femin.* sæpe invenitur. 30 *Neuro* apud obscuræ auctoritatis, sed summos scriptores legimus.

254 ¶ *Turdi masc.* sunt generis, ut plerunque lectum est. *Fem.* Varro Quinquaribus: Tu Medi contra audes dicere, cum in chorato lecto, ac purpurei operis toto cubare videas ægrotum, & eius prius album, quam tympan subducere malis?

255 ¶ *Tarditas* generis *fem.* *Masc.* Varro Bimargo: Ne me prædatus versuum tardor, ne 40 prenet rare cum pyrimon certum.

256 ¶ *Tibiagen*, *fem.* *Masc.* Varro Modio: Quare meas libidines, ac tibias bilingos.

257 ¶ *Tartara* genere *neuro.* Virg. lib. VI. At læva malorum Exercent poenas, & ad impia tartara mittit. *Masc.* Virg. lib. VI. Tum tartarus ipse Bis pater in præceptis tantum.

V

258. ¶ *Vierus*, masculino genere dicitur. 50 *Neuro.* Plautus Aulul. Perij mea nurrix, obsecro, vterum dolet. Turpil. Philopatro: Disperij misera, vterum cruciatur mihi. Afranius Vopisco: Sedit vterum, non vt omnino tamen.

259. ¶ *Venatus masc.* est generis. Virg. lib. 8. Venatu assiduo, & totum cognouimus annæ. Er Georg. Sed rami atque asper victu venatus alebat. ¶ *Venatura fem.* Plautus Milite glorioso, Viden tu illam oculos venaturam facere, atque aucupium auribus.

260 ¶ *Vulius*, mascul. genere appellatur. 60

Virg. lib. V. Mœne salis placidi vultum, fluctuque quieros. *Neuro.* Lucret. lib. quarto: Vt patribus patri, sed quod vtriusque figura esse vides iuxtim miscentes, vultu parentum. Ennius: Auerlabantur semper viuos, voftraque vulta.

261 ¶ *Vulgus neuro* genere solum dici putat Lucill. Satyr. lib. 14. Dilectum video studio sè vulgus habere. *Masc.* Sisenna Hist. li. 3. Imperitum concitat vulgum. Virg. Æneid. lib. 2. Hinc spargere voces in vulgum ambiguas. Accius Euryface: Dissidam amantem: cidere turbet vulgum ambigna. Accius: Eurat mæros disicit. Idem Epigono: Et nõone Angiuos fremere bellum, & velle vi vulgum videri? Varro Erono, *æd' τρωπῶς*: Quare Heraclides Ponticus plus sapit, qui præcipit, vt combere rent, quam Democritus; qui vt in melle seruaret, quem si vulgus secutus esset, peream, si centu denariis calcem mulsi emere possimus. Idem, *æd' ἰσχυροῦς*. Iurgare cœpit dicens, quæ facis, atque in vulgum vulgas.

262 ¶ *Vfus* generis *masc.* Cic. Orat. lib. 2. Adiungeret vfus frequens, qui omnium magistrorum præcepta superaret. *Fem.* Plautus Amphitr. Vsuramque eius corporis cepit sibi. Accius Oenomao: Atque hæc postremam Solis vsuram cape. Varro *τρωπῶς ἰσχυροῦς*. Diogenem literas scisse, dum vsioni quod satis esset.

263 ¶ *Vestis* gen. *masc.* Lucillius Satyr. lib. 4. Ne agitarem, manu tu pessulus, hunc vestem possis cuneo ipso. Virg. Centum greci claudunt vestes.

264 ¶ *Vepres* gen. *masc.* Virg. Spathi rorabant sanguine vepres. *Fem.* Pomponius portopetipocons. Vepra est veprecula. Lucr. lib. 4. Nam sæpe videmus Illorum spoliis vepres volitantibus auctas.

265 ¶ *Vadium* generis *neutri.* Virg. Æneid. lib. I. In vada caeca tulit. Sallustius Histor. lib. primo: Et mox stipidius adueniens cum legionibus, postquam tantas spiras laud facilem pugnantibus vadum, cuncta hosti quam suis opportuniora videt.

266. ¶ *Vespera fem.* Optatum germanus meas vespera oriente clanculum ferri ad speciem delino. *Masc.* Plaut. Amph. Hæc illis est pugna pugna vsque à mane, ad vesperum. Virg. Georg. lib. 3. Cum frigidus æra vesper Temperat. Terent. Heauton. Nunquam tam manè domo egredior, neque tam vesperi reuortor.

267 ¶ *Vires* vsu generis *masc.* tantummodo deputantur. *Neutri.* Lucillius Andronius: Flacci tege vtria.

268 ¶ *Vigilia* generis *fem.* sunt vt plerunque *Neutri.* Varro Endymionibus: Animum mitto speculatum toto oibe, vt quid facerent homines cum experrecti sint, me fa-

ceret certiore[m], si quis melius operam supe-
ret, vt eius consilio potius vigilium admini-
cularem nostrum, qui videt alium curuantem
extreme noctis tempore.

269 ¶ *Virtus* pro vita positum genere *masf.*
M. Tull. de finib. bonorum & malorum lib. 7.
Persecutus Aristoteles animantium omnium
ortus, victus, figurat.

DE VARIA SIGNIFICATIONE SERMONVM PER A LITTERAM.

CAPVT IIII.

A

Aduorsum significat *contra*. Terentius A-
delphis: Neque seruulorum quisquam,
qui aduorsum iectant. Plautus *Asinaria*: Quae
illae praeda est? Ibo aduorsum, atque electa-
10 significat. Titinnius *Gemina*: Mulier credo
aduorsum illum res suas conuerit. Terent.
Andria. Et id gratum fuisse aduorsum te ha-
beo gratiam. Ennius *Telepho*. Te ipsam hoc
opoter profiteri, & proloqui aduorsum il-
lum mihi. Afranius *Excerpto*: De vita, ac mor-
te domini, fabulauerit aduorsum fratrem il-
lius, ac dominum suum. Plaut. *Aulul*. Ego ne
vt te aduorsum mentiar mater mea? M. Tul-
lius de finibus bonorum & malorum libro iij. 30
Nec vero pietas aduorsum deos, nec quanta in
gratia debeat, sine explicatione naturae in-
telligi potest.

2 ¶ *Anima* est secundum consuetudinem
spiritus, quo *uiuimus*. Virg. *Georg.* lib. iij. A-
nimaeque in vulnera ponunt. ¶ *Anima*
rursum *halitus oris & odor*. Virg. *Georg.* lib.
ij. Animas & olentia Medi Ora fouent illo,
& sensibus medicantur anhelis. Titinnius *Ful-*
lonibus: Interea foetida anima nasum oppu-
gnat. Plautus *Asinaria*: An foetet anima tuae
vxor? Idem *Mercatore*: Ieiuniatu[m] plenus a-
nimam foetidit. Caelilius *Quae* mihi vbi Do-
mum adueni, ascedi, extemplo suauium Dat
ieiuna anima? ¶ *Anima, aqua*. Plaut. *Amph.*
Ni ego illi puto, si ocepso, animam om-
nem intertraxero. ¶ *Anima, sonus*. Varro *Eu-*
menidibus Phrygijs per ossa cantus liquida
canit anima. ¶ *Anima iterum significat ira-*
cundum, vel *furiosum*: vnde & *animosi* dicun-
tur iracundi. Plaut. *Amph.* Animam com-
prime. Accius *Menalippa*: Ego ne auxilio mo-
tus, temere vt hosti me animato offeram? I-
dem *Thi. var. or. p. 270*. Vt nunc cum animatus ie-
ros, satis amarus sum. Nouius *Fullonibus fe-*
riaris: Nihil est periculi, dabo tibi virum vali-
dum, virum in animosum. M. Tull. de *Repub.*
lib. j. Ergo non probares consilio pulso libidi-
nes, quae sunt innumerabiles iracundiae, quae
teneant omnia? Ego vero nihil isto animo, 60

nihil ita animato homine miserius ducerem.
Idem de *repub.* lib. j. Tum virtute, labore, in-
dustria quateretur summi viri indolem, nisi
nimis animose ferocis natura illum nescio quo.
Virg. *Georg.* lib. ij. Quos animosi euri assidue
franguntque, feruntque? Et *Aeneid.* lib. x j. Po-
ne animos & pulsus abi. Lucil. lib. xxx. Arque
animosam Thestalianam, indomitam frenis tu-
bignantque domentque Bellando. ¶ *Anima,*
ventus. Virg. lib. viij. Quantum ignes anima-
que valent Lucretius libro quinto: Aurarum-
que leues animae, calidique vapores. Varro
Margopoli, mel. d. 270. Noctilucae[m] tollo, ad fo-
cum fero, in floua anima reuiuiscit. Idem *Cos-*
motoryne, mel. d. 270. Detis habenas a-
nimae leui, dum ventus nos flamine sedo,
suauem ad patriam perducit. Accius *Myrimi-*
donibus: Lassus uahere in salum, & vela ven-
torum animae immittere. Plaut. *Aulularia*:
Neque quid immittat animae dormiens.

3 ¶ *Aptum, necessarium*. M. Tull. de *Repub.*
lib. iij. Eademque obiectum viuo, atque vim-
bram, noctemque efficiat, cum ad numerum
dierum aptum ad laborem iuierem. ¶ *Aptum*
eleganter, ac necessarie positum. Tull. de *offic.*
lib. j. Vt enim pulchritudo corporis, apta com-
positione membrorum, mouet oculos, & de-
lectat. Idemque: Sed facile iudicabimus, quid
eorum apte fiat, quid ab officio, naturaeque
diferet. M. Tull. de finib. bon. & malor. li-
bro iij. Itaque natura sumus apti ad coetus:
consilia ciuitatis. ¶ *Aptus significat adeptus*.
Accius *Menalippo*: Obuia meus, idque ad-
uorsum aptus alteri in promptu occupat. Pa-
cium. *Haemiona*. Quod ego in acie celeberrimo
obiectus vitam, bellando aptus sum. Lucil.
lib. xxxix. Vt si id, quod concupisces, non aptus.
¶ *Aptum, compositum, paratum*. Virg. *Aeneid.*
lib. iij. Interea classem velis aptare iubebas
Aeneides. Idem lib. x. Proiecto dum pede la-
uo Aprat se iugna. Pomponius: Heus aptate
pueri munde, atque ampliter conuuiuium.
¶ *Aptum rursum, connexerunt & colligatum*
significat. Virg. *Georg.* lib. iij. Ipsis e torquibus
aptos iugae pares. Accius *Demetrio*: Hinc
colemea

colemena lege minus aptum cornibus. Lucil. Satyr. lib. x. Confellas quoque validis in funibus aptas. Idem lib. xvj. Ibat forrè aries, inquit, quod genus quantis Restibus vix vno filio hæc se hæreere putares Pellicula extrema exaptum pendere onus ingens. Varro Mutuum muli scabunt, *ἄπειρος*: Vbi lucus opacus teneris fruticibus aptus. M. Tull. de decorum natura lib. iij. Quis enim hunc hominem dixerit, qui tam certos cæli motus, et tam statos astrorum ordines, tamque inter se omnia connexa, & apta viderit, neget his vllam inesse rationem? Sallust. Histor. lib. iij. Quod vbi frustra tentatum est, socordias ire miles, obreperè non aptis armis, vt in principio laxiore agmine. Lucillius lib. xxx. Vnus confertur nouis vetus peribus aptus. M. Tullius Hortensio: Altera est nexa cum superiore, & inde aptè que peadens. Et Tusculan. lib. v. Fulgentem gladium è lacunari seta equina aptum demitti iussit.

4 ¶ *Aequales sunt similes, & ex a quo.* Afranius Vopisco: Equidem tenunquã mihi Parastum, verum amicum, & æqualem, atque hospitem Quoridianum, laurum etiam conuinam domi. ¶ *Aequales rursus aquaui,* Virgil. Æneid. lib. x. Necnon Euantem Phrygium, Paridique Mimanta Equalem. Lucillius Satyrarum lib. v. Veterum vnum cecidisse tamen senem Tiresiam æqualem constat. Afranius Priuigno: Noui amicum, atque æqualem meum. Virg. lib. quinto: Ast illum fidi aequales. Terent. Eunuchos: Patris cognatum, atque æqualem Archidemidem Nostin? M. Tullius de offic. lib. tertio: P. Scipionem, Marce sili, eum, qui primò Africanus appellatus sit, dicere solitum scripsit Cato, qui fuit ferè eius æqualis. Et de Senectute: Ego verò propter sermonis delectationem tempestiuus quoque conuiuus delector, nec cum æqualibus solum, qui pauci admodum restant, sed cum vestra etiam atate.

¶ *Apertum, purum, serenũ.* Virgilius Æneid. libro primo: Scindit se nubes, & in æthera purgo apertum. ¶ *Apertum dicitur patefactum.* Virgil. lib. viij. Iamque adeo exierat portis equitatus epertis. Terentius Adelphi. Abi perstrenuè, ac fores aperit. ¶ *Apertum, nudatum.* Turpil. Demiurgo: Apertæ suræ, brachia autem procerâ horrorem mihi ex corde exsuscitabant. Sallustius Histor. lib. v. Quibus de causis Syllam in victoria dictatorem, sibi equo descendere, surgere de sella, caput aperire solitum. M. Tullius de offi. lib. ij. Verentur enim ne si quo casu euenerit, vt corporis partes quedam aperiantur, aspiciantur non decorè. Virgilius lib. sexto: Aperit ramum, qui veste latebat. Var. Humindib. Capite aperto esse iuber, ante lucem suscitatur. Sisenna Hist. lib. iij. Adoriuntur aduersos, vt

apertis lateribus. Varro de vitâ pop. Rom. lib. j. Minores natu capite aperto erant, capillo pexo, vtique innexis crinibus. ¶ *Aperit, mitigat, placat.* Virgilius Æneid. libro primo: Et vastas aperit Iyrtæis, & temperat æquor.

6 ¶ *Aperire, erigere, ostendere.* Virg. Æn. lib. iij. Quarto terra die primum se attollere, tandem Vifa aperire procul. Idem Æneid. lib. o. stauo: Patriumque aperitur vertice sidus. Varro Meleagris: Non modò furis apertis, sed penè natibus apertis ambulans.

7 ¶ *Autumare, est dicere.* Pacuuius Peribœa: Flexa, non falsa autumate dictio Delphis solet. Idem Hermiona: Quid benefaciam ei, patris cuius opera te esse vltum autumat? Lucillius lib. xxvij. Socraticum quid ante tyranno misisse Aristippum autumant. Plautus Amphitrione: Nisi hoc ita factum est, proinde vt factum esse autumo. Non causam dico, verum qui insimulos probri. ¶ *Autumare est sperare.* Pacuuius Doloreste: Aut hic est, aut hic adfore actutum autumo.

8 ¶ *Altum non solum aerium, vel profundum, sicuti plerunque.* ¶ *Al um ab alendo dictum.* Varro Manio: Habens ante positum alimoniam, sedens altus alieno sumptu.

¶ *Altum, magnũ vel gloriosum.* Virgil. Georg. lib. iij. Te sine nil altum mens inchoat.

¶ *Altum, vetus, antiquum.* Virgilius Georgie. lib. iij. Altius omnem Expediam prima reptens ab origine famã. Et lib. viij. Quid causas petis ex alto? Accius Armorum iudicio: Cur vetera tam ex alto appetitis dissidia Agamænon? ¶ *Altum pressum, obscurum.* Virgilius lib. xj. Quid me alta silentia cogis Rumpere? Idem eodem: Sin altior istis Sub precibus venia vlla later?

9 ¶ *Aditus interpellatio.* Terentius Andria: Aliquot me adierunt, ex te auditum qui aiebant. Virgilius libro decimo: Regem adit, & regi memorat nomẽaque, genenuque. Lucillius lib. xxvij. Cum pacem peto, cum placo, cum adeo, & cum appello meam. ¶ *Aditus, ingressus.* Virgilius l. b. ix. Huc turbidus, atque huc, Lustrat equo muros, aditumque per auiâ quarit. Tul. de supplicis: In ipso aditu, atque opere portus. ¶ *Aditus rursus aduentus.* Accius Medea: Tunc Diomedes & cuius aditum adspectant, peruixi vsque adhuc. M. Tullius ad Cæsarem iuniorem lib. i. Et aut ad consules, aut ad te, aut ad Brutum adissent, his fraudi ne esset, quod cum Antonio fuissent.

10 ¶ *Attendere est intendere.* M. Tullius de officiis, lib. iij. Et si cum animum attendaris, turpitudinem videas adunatam. Accius Diomede: Simul autem attendo, vt qui rem exaudire amplius. Lucillius lib. xxxix. Præterea

vt nostris animos attendere dicitis, Atque adhibere velis. Idem lib. xxvij. Rem cognoscas simul, & dicitis animum attendas postula. Pacuvius Aetiopa: Sed cum animum attendo ad querendum quid fiet. Pomponius Macco: Quid futurum est, si pol ego hanc differe artem attendiderim? ¶ Attendere, *perseverare*. Accius Diomed: Si vnaquam perpediar gnato, puer, ne attenderes Petere à me id, quod nefas sit conce- ti tibi.

11 ¶ *Appellare*, est familiariter. responde- re. Lucillius libro xxvij. Cum mei me adeunt se- uuli non dominam ego appellen. meam? ¶ *Appellare, nominare*. M. Tul. de Offic. l. b. iij. P. Scipionem, Marce filii, qui primus africa- nus appellatus sit.

12 ¶ *Appellare*, est *applicare*. Afranius Ex- cep. Aditu appellant huc ad molem nostram nauiculam. Lucillius lib. xxvj. Agere in ia- ciendo si quo est in vineis actis opus, pri- mum id dant operam, vt quamprimum ap- pellant.

13 ¶ *Aemulus*, est *inuidus*. Virgilius Æ- neid. libro. v. Æmula necdū Temporibus ge- minis canebat sparsa senectus. Et lib. vj. Æ- multus exceptū Tricon. ¶ *Aemulus est iesta- tor, vel imitator*. M. Tul. pro M. Marcello: Illo æmulo, atque imitatore studiosior meorum: ac laborum. Sallust. Histor. lib. iij. Sed Pom- peius a prima adolescentia, sermone fauto- rum, similem fore se credens Alexandro regi. facta, consulatque eius quidem æmula- rius erat. Virgil Æneid. l. b. x. spemque meam patriæ quæ nunc subit æmula laudi. Æmu- lus similitudinem vitæ instituit que sequens. M. Tullius de Repub. lib. j. Quæ enim iud- catur iste optimus doctrina, artibus, studiis au- dicio quando.

14 ¶ *Argutum* significat *sonans*. Virgilius Bucel. Forcè sub arguta confederat ilice Da- phnis, & multa huiusmodi. ¶ *Argutum, au- dax, malitiosum*. Lucillius lib. xxvij. Agite, a- gere fures, mendacia, a gotamini. Plant. Mu- stell. Exi è culina, sis foras mastigia, Qui mi- hi inter patinas exhibes argutias. ¶ *Argu- tum, parvulum, ac latum* Virgilius Geor. lib. iij. Argutumque caput, breuis alius, obefa- que terga.

15 ¶ *Accipere, tractare, increpare*. M. Tull. Verrinarum actione ij. Malè accipit verbis: Robaniam. Et ad Cæsarem Iuniorum libro j. Roga ipsum, quemadmodum eum: ego ar- mis acceperim. ¶ *Accipere, est datum sumere*. Virg. Æneid. lib. iij. Accipe, & hæc manuum tibi quæ mōnumenta mearum. Sint puer. ¶ *Accipere, sentire*. Terentius *autovt*. Clitia a- liter tuum amorem, atque est, accipis. ¶ *Acci- pere, videre*. Virgil. lib. viij. Vt te fortissimes: Tenentur, accipio, agnoscoq̄ lubens. Var. de re rust. lib. iij. Cum diceret se nullam accepisse

villam, qua magis delectatus esset. ¶ *Accipere* *cōcipere*. Virg. lib. viii. Alij ven tosis follibus au- ras. Accipiunt, redduntque. ¶ *Accipere, audire*. M. Tul. Accipit nunc aliud eius facinus nobi- le. Lucil. li. xxx. Hoc etiam accipè quod dico: nam pertinet ad rem. Virg. Æneid. lib. 2. Acci- pe nunc Danaum infidias, & crimine ab vno Disce omneis ¶ *Accipere, pascere*. Terent. Eu- nuch. Accipit hominem nemo melius pro- fus, neque prolixius. ¶ *Accipere, decipere*. Lu- cil. lib. xxx. Sic inquam veteratorem illum verulum lupum Annibalem acceptum.

¶ *Accipere, admittere*. Plaut. Aulularia: Optu- mus tu conditionem banc accipe.

16 ¶ *Ardere, est ignoscere, cōcremari*. Virgil. Æneid. v. Namque volans liquidis in nubibus ar- dit arundo. Idem lib. 2. Iam proximus ar- det Vcaleg n. ¶ *Ardere, festinare*. Virgil. Æ- neid. l. b. i. stant ardentis Tirij pars ducere mu- ros. Mollisq̄ne artem, & manibus subyolaere: saxa. Idem lib. xij. Ardet in arma magis.

¶ *Ardere, fulgorem, & splendorem emittere*. Virg. Æneid. lib. iij. Tyriōque ardebat murice la- na. Li. xi. Ardet apex capiti, tristisq̄ne à verti- ce flamma funditur. ¶ *Ardere, dolere, vel iras- sci*. Virgil. lib. x. Proxima quæque metit gla- dio, latumque per agmen Ardens limitem a- git ferro, te, Turne, superbum Cæde noua- que areos.

17 ¶ *Acre, significat celer, velox* Virg. Georg. lib. iij. Calidumque animis, & cursibus acrem. Idem Æneid. libro 4. At puer Afcanius me- diis in vallibus acris: Gaudet equo. ¶ *Acre au- stur, acerbum, asperum*. M. Tullius Hortensio. Quod alterius ingenium, sicut actum Ægy- ptium, alterius sic actus mei Hymettium di- citimus. Var. Parmenone: Dimināque acreis pectore curas cantu, cōstāque poëti. Acre, *se- uerū* M. Tullius de offic. lib. i. Suum qui que igitur postea i- gerium. ac. Et que se & ho- norum & malorum suorum iudicem præ- bear. Idem eodem: Vtendum est fortasse voc- cis contentione maiore, & verborum graui- tate ac iore. ¶ *Acrem, fortis*. Virg. Æneid. lib. 7. Aut acrem dubites in prælia potcere Tur- num? Cic. Tusc. lib. v. In rebulq; gerundis vi- rum, & acrem, & industrium, eundem tamen malicisū natura. ¶ *Acre, vehemens, sauum*. M. Tul. Hort. Aut Philippo breuius, aut Theo- pompo acris. Virg. Georg. lib. 3. Acrēque Molodum Pasce sero pingui. Idem Æneid. lib. v. Actor ad pugnam redit, ac vim susci- taria. M. Tul. Verrin. actione de signis. ¶ *A- cre, prouidam, diligens*. Virg. Georg. lib. ij. Iam tam acer curas venientem extendit in annum Rosticus.

18 ¶ *Aer, est medium spatium, quod in- ter celum est & terram*. Virgil. Æneid. lib. v. Aera: diluuit tenebrosam, & d' spulir vim- bras. ¶ *Aer, altitudo*. Virg. Geor. lib. ij. Vbi aera vincere

vincere summum Arboris haud ille iactu potuerit sagittæ. ¶ *Aer, sonus.* Var. Andabais: Anima, vt conclusa in vesica quanto est arctè ligata, si perculeris, aera reddet.

19 ¶ *Amarum* dicitur *asperum*. Virgilius Georg. lib. 2. Et amara Paulia bacca. Lucret. lib. 4. Interea propter amarum absinthii latincem. ¶ *Amarum, acerbum.* Virg. Æneid. lib. 4. Isteque autem animi, & rumore accensus amara.

20 ¶ *Admonere, commonefacere.* M. Tul. in Verrem de signis: Rectè admones. Polycletem esse dicebant. ¶ *Admonere, percutere.* Virg. lib. 2. Lucagus vt pronus pendens in verbera telo Admoquit biugos.

21 ¶ *Ambire*, significat *circuire*, & *concludere*. Virgil. libro 3. Quæ rapidus flammis ambit torrentibus amnis. Idem li. x. Atque oras ambibat auro. ¶ *Ambire, ambitionibus, appetere.* Vir. lib. 7. Ne conubitis ambire Latinum Æneidæ possint. Terent. Andria: Nisi vides, nisi senis amicos, oras, ambis. ¶ *Ambire, interpellare.* Virg. Æneid. lib. 4. Quonam reginam ambire furentem Audeat assau?

22 ¶ *Agere, gerere.* Varro Bimargo: Non Hercules potes, qui agebas, sed conopron.

23 ¶ *Aulacia* consuetudine *remeritas* dicitur. Sallust. Catilina bello: Audaç a pro muro haberetur. ¶ *Aulacia, fiducia.* Virg. lib. v. Quisque pedum cursu valet, & qui viribus audax.

24 ¶ *Atrium* dicitur *nigrum*. Virg. libro v. Quinquaginta aris immanis hiatibus hydra. Et Georg. lib. 3. Hic picibus atram Improbus ingluuiem. Var. Eumenidib. Vix vulgus confluit non Furiarum, sed puerorum, atque ancillarum, qui omnes me bilem atram agitare clamitantes.

25 ¶ *Alumnos* consuetudo quos *alas*, vel *educes*, vel eos qui aluntur dici vult. Virg. lib. 2. Nec Romula quondam Villo se tantum telus iactabit alūno. M. Tul. in Verrem de supplicitiis: Italia autem alūnum suum seruitutis extremo, summoque supplicio fixum videret. Var. Sesiuiulyser: Nisi quod lupam alumnū sfellerunt olim. Idem Eumenidib. Et ecce de improviso ad nos accedit cæna veritas Atticæ philosophiæ alumna. ¶ *Alumnum, filium.* Virg. lib. 6. Nec non & Tytion terræ omnipotentis alumnum. Pacu. Teucro: Quæ desiderio alumnum, pœnitudine, Squale, scabrè que, & inculca vastitudine? ¶ *Alumnum, dominum.* Virg. lib. xi. Caro datus ibat alumno.

26 ¶ *Agere, lecto dare.* Virg. Æneid. li. i. Tum vulgus in omne Misceat agens telis. Actum rotarum. Virgil. Æneid. lib. ix. Ipse ter adducta circum caput egit habena. ¶ *Agere, loqui.* Terent. Adelphi: Sed estne ipse de quo agebam? ¶ *Agere, persequi.* Virg. Æneid. lib. 4. Quam

procul incautam nemora inter Cressia fixit Pastor agens telis. Et Æneid. lib. 8. Quos illi bello profugos excgere superbo. ¶ *Agere fugare.* Virg. Georg. lib. 2. Et membris agit atra venena. ¶ *Agere, porrigere.* M. Tul. de offic. lib. 2. Vera gloria radices agit, atque etiam propagatur. ¶ *Agere, intendere, inquirere.* Vir. Bucol. Id quidem ago, & tacitus Lynda mecum ipse voluto. ¶ *Agere, urgere, impellere.* Tul. in Verrem actione 2. Agunt eum præcipitem pœnæ ciuium Romanorum.

27 ¶ *Actum* dicitur *perfectum*. Virg. lib. 6. His actis propere exequitur præcepta Sibyllæ. ¶ *Actum, appulsum.* Virg. lib. 7. Siue errore viæ, seu tempestatibus acti. Varro Loge Mania: Non hoc Paestolus, aureas vndas agens Eripit vnquam è miseris. ¶ *Actum, infixum.* Virg. lib. ix. Sed viribus ensis adactus Transadigit costas. Varr. vi. 3. *cravtæ.* Non videtis, vnus vt paruulus Amor ardisera lampade aride agat amantis æstuantis. ¶ *Actum, coactum, territum.* Virgilius libro sexto. Prodigis acti cælestibus cæta piabunt. ¶ *Actum, ad mortum.* Virg. lib. 8. Accelerant acta pariter testitudine Voll. i. Lucil. lib. 26. Aggere in iaciendo si quo in vineis actis opus.

28 ¶ *Asperum* significat *insuauis*. Terent. *caus rove.* Asperum pater, hoc est, aliud lenius. Iodes vide. Virg. Georg. lib. 2. Asper in ore saפור. ¶ *Asperum, nocens.* Virg. Æneid. lib. 3. Sauiat agris, aspèrque sibi, atque exteritius æstiv. ¶ *Asperum, exasperatum, non leue.* Virg. lib. 9. Bina dabo argento perfecta, atque aspera signis pecula.

29 ¶ *Æquare* est *cum æquitate dividere*. Vir. Æneid. lib. i. Operumque laborem Partibus æquabat iustis. ¶ *Æquare, continuare.* Virg. Æneid. lib. 8. Felix si protinus illum Æquasset nocti ludum.

30 ¶ *Accommodatum* dicitur *adiunctum*. Virg. Æneid. lib. 2. Latè que Argium accommodat essem. M. Tul. in Ver. in frumentaria: Flagitia, libidinisque accommodat. Accius Bacchis: Tunc syluestres exuuias sæuopictas lateri accommodant. Idem de officiis lib. i. Qui se ad temp. & ad magnas res gerendas accommodauerunt. Et de Repub. libro i. Expositamque ad exemplum nostræ reip. accommodabo eam, si potero, omnem illam orationem, quæ est mihi habenda de optimo ciuitatis statu. ¶ *Accommodatum, proclive, propensum.* M. Tul. in Verrem actione 3. Tunc præterea maxime sedari, & quieti profè, præter cæteros ad summum Græcorum otium, potius quam ad vllam vim, aut tumultum accommodari. ¶ *Accommodare, adhibere.* Marcus Tullius de officiis libro 3. Tantum dabit amicitia, vt veram amicitiam causam esse malit, vt oranda litis tempus, quoad per leges liceat, accommodet. Et de senectute

Ceterum & tempora metendis frugibus, & percipiendis accommodata sunt.

31 ¶ *Aridum* dicitur *secum*. Virg. *Aeneid.* lib. 1. Atque arida circum Nutrimenta dedit. ¶ *Aridum, horrificum, acutum*. Virg. *Geor.* li. 1. Et aridus altis Montibus audiri fragor. Lucr. Arius vnde aures terget sonus. ¶ *Aridum purum, lucidum*. Plaut. Rudent. Argento arido.

32 ¶ *Anceps* est *dubium*. Virg. *Aeneid.* lib. x. Anceps pugna diu. ¶ *Anceps, duplex*. Lucr. lib. 10. xxix. Nemo hos accipites ferro effringat cardines. Virg. *Aeneid.* lib. 1. 1. Agnouit prolem ambiguum, geminò que parentis. Var. de vita populi Romani lib. 1111. Cæsar reuersionem fecit, ne post occipitium in Hispania exercitus qui erant, relinquerent: quò se conticeret Pompeius, vt accipiti vrgeretur bello. ¶ *Anceps, acutum ex utraque parte*. Lucr. lib. xxix. Veste, atque accipiti ferro effringam cardines.

33 ¶ *Aura* est *ventorum* [vis] virg. *Georg.* li. 1111. At illi Dulcis compositis spirauit cunibus aura. Idem *Aeneid.* lib. vi. Discolor vnde auri per ramos aura refulsit. ¶ *Aura adactus*, Vari. Eumenidibus: Simul ac languido corpore solis calidior visa est aura.

34 ¶ *Argutari* dicitur *loquaciter proloqui*. Ennius: Quem incertum tu isti credere, atque exercere lingua, vt argutari possis. Nouius Exodio: Quando ad ludos venit, alij cum tacent, totum diem argutatur, quasi cicada. ¶ *Argutari, subflire*. Titiannius Fallonibus: Terra hæc est no. 2. qua vbi tu solitus a gutari pedibus, cremam dum compescis, vestimenta que lauas.

35 ¶ *Attollere* significat *erigere, fundere* Virgil. *Aeneid.* lib. 111. Attollit se diua Lacinia contra. ¶ *Attollere, afferre*. Pacu. Medo: Custodire istum vos, ne eum quis attollat, nè ue attrigat. Idem *Armorum iudicio*: Pro imperio agendum est, quis verat, quisve attollat. Virg. *Aeneid.* lib. 1x. Attulit & nobis aliquando optantibus ætas.

36 ¶ *Auscultare* est *obsequi*. Pacu. Quis semagis audieodum, quam auscultandum cenfeo. Ennius Menalippa: Mihi auscultat nate, Pueros cremari iube. Cæcil. Embono: Audire ignoti quod imperant, soleo, non auscultare. ¶ *Auscultare, audire*. Afran. Simulante: Negro illos vel tantus ausculto lubens. Pomponius Asia: Atque auscultare discæ, si nescis loqui. ¶ *Auscultare, videre, spectare*. Afrapius Priuigno: Videt ludos, hinc auscultauit procul.

37 ¶ *Adducere, ducere*. Terent. *ad-ducere*. Adducimus ad te tuam Bacchidem. ¶ *Adduci, cogi*. M. Tul. de senectute: Nullo imbrim, nullo frigore adduci, vt capite aperto sit. ¶ *Adducere, intorquere, rotare*. Virg. lib. 1x. Ipse ter adducta circum caput egit habena. ¶ *Adducere* 60

producere. Vir. lib. 1x. Ocyus adducto torquens hast. le. lacerto.

38 ¶ *Aquor, campus*. Vir. lib. 111. Illi æquore aperto, Ante notos, Zephyrúmque volunt. ¶ *Aquor, mare*. Virg. *Aeneid.* lib. 1. Et vastas aperit lytes, & temperat æquor. ¶ *Aquor, fluminis*. Virg. lib. 1. 1. 1. Viridè que secant placido æquore lyluas.

39 ¶ *Aduenire, venire*. Cæcil. Plocio: Adepol senectus vt si nihil aliud apportes tecum cum aduenis, vnum id sare est. ¶ *Aduenire, incipere*. Plaut. Amph. Quo aduenienti morbo iure medicabis.

40 ¶ *Æstus, solis & astiti temporis flagrantia*. Virg. *Georg.* li. 111. Æstibus in mediis vmbrosam exquirere vallem. ¶ *Æstus, marini impetus, vel commotionis*. Lucr. lib. 1111. Frigus vt a pluuiis, calor ab sole, æstus ab vndis Æquoris Plaut. Asin. Quo magis te in altum capeffis, æstus te in portum refert. Virg. Fundòque exaltuatio.

41 ¶ *Acerbum, horrendum, infandum, immitte* Virg. *Aeneid.* lib. 1111. & lib. vi. Et funete niertit acerbo. ¶ *Acerbum, incoctum, praecoquus*, & de pomis frequentius dicitur. Varro Agarb. Vugo de continuo abdicatur ideo, quòd maiores nostri virginis acerbe aureis Veneris vocabalis imbu noluerunt.

42 ¶ *Album*, significacione manifesta est, vt Virg. *Georg.* li. 1111. Color deterrimus albis, Et glido. ¶ *Album, mite, vel placidum*. Var. Siquilyse: Aduersi venti ceciderunt, quòd si pergit diutiùs mare voluere, vereor, ne me quoque, cum domum ab llio cæsus reuertero, præter canem cognoscat nemo.

43 ¶ *Adolere* est *verere*. Virg. Bucol. Verbenalique adole pinguis, & mascula taura.

44 ¶ *Adolere, augere, honorare, propitiare*, & est verbum sacratum, vt macte magis aucte. Virg. *Aeneid.* lib. 1. Quinquaginta iurus famular, quibus ordine longo Cura penum struere, & humis adolere penateis. Et lib. vii. Præterea castris adolet cum altaria tedis. ¶ *Adolescere, crepere*. vnde adolescentem dicit Lucret. lib. 11. Dumque adolescendi summum retigere cacumen. Labor. Soror. Laus nomiae gloria adolefcit.

B

45 ¶ *Bellum* est, vt plerunque, *pugna*. ¶ *Bellum, elegans, melius, prudens*. Lucr. li. xxix. Etatem hanc tibi laturam, & bellum, si hoc bellum putat. Varro *de vrb. antiqu.* Diogenem litteras scisse dum visioni quod satis esset, nunc quod etiam acta bellorum hominum. Idem eodem: In carneo stadio *Antiochian* lego, à quo qui certasset animo bellus homo magis delectatus Stoicorum Paneratio, quam athleratum. Idem Sefquinlyse: Quid enim est, quòd homo masculus lubetius videre debeat, quàm bellà vxorem. Idem Bimargo. Socius ex. hosti-

es hostibus, socius bellum ita geris, ut bella omnia domum afferas.

C

46 ¶ *Committere, effigiare.* Pacuv. Niptris: Barbaricam pestem Sabinus nostris obtulit, Noua figura factam, commissam infabre. ¶ *Cōmittere, coniungere, sociare.* Lucil. lib. 28. Quid me fiet, si quidem non vis te improbis committere? Virgil. Æneid. libro 3. Delphinum caudas utero commissa luporum. ¶ *Committere, donare, derelinquere.* M. Tull. in Verrem actione 2. Is calumpniatores ex sinu suo opposuit, qui illam hæreditatem Veneri Erycinæ commissam dicerent. ¶ *Committere, facere.* M. Tull. in Verrem actione III. Ego etiam quæ tu sine Verre commisisti, Verri crimini daturus sum. Virgil. Æneid. lib. 1. Quid meus Æneas in te committere tantum? Lucil. libro 28. Commouet senulquam, neque committet, ut pereat sibi. Idem libro 26. At enim dicis clandestino tibi quod commissum foret, ne mutites quicquam, nec mysteria, efferres foras. ¶ *Committere dicitur iniuriare.* Virg. Æneid. lib. 5. Et tuba commissos medio canit aggere ludos, Var. Endymionibus, Discumbimus multitudine, mius maturæ cenam committis. ¶ *Cōmittere, credere, permittere.* Virg. lib. 9. Portam, quæ ducis imperio commissa recludunt. Terent. Eun. Quem commisisti lupo. Lucil. lib. 30. Quod sua committunt mortali claustra Camœnæ. T. Tull. de offic. lib. 2. Quandiu respub. per eos gerebatur, quibus se ipsa commiserat.

47 ¶ *Confutare, commouere.* Titin. Setina: Cocus magnum alienum, quado feruit, paula confutauit. ¶ *Confutare, opprimere, conuincere.* Terent. Phorm. Confutauit verbis admodum iratum patrem.

48 ¶ *Cāpere, implicare, impedire.* Virg. Georg. lib. 1. Aut oculos capti fodere cubilia talpæ. M. Tull. In Verrem de suppliciis: Non ceperunt, sed adduxerunt onere suo planè captam, atque depressam.

49 ¶ *Condere, significat abscondere.* Virgil. Æneid. lib. 2. Scandunt rursus equum, & nota conduntur in aluo. ¶ *Condere, constituere.* Salust. Carilina bello: Urbem Romam (sicuti ego accipi) condidere, atque habuere initio Troiani. ¶ *Condere, consecrare.* Virg. Æneid. lib. 3. Animam que sepulcro condimus. ¶ *Condere, possidere.* Virgil. libro 7. Optato conduntur Thybridis aluo.

50 ¶ *Colere, est venerari.* Virg. lib. 9. Summe Deum sancti custos Soractis Apollo, Quem pitui colimus. ¶ *Colere, exercere, ut rustici.* Virg. Georg. lib. 1. Fructusque feros mollite colendo. ¶ *Colere, inhabitare.* Virg. Æneid. lib. 3. Hic mater cultrix Cybele. Et rursum: Quas dira Colæno, Harpiæque colunt aliæ. Plautus A. sin. O catenarum colonæ. Et Aulul. Hanc de-

numiam multos annos est ut possideo, & colo. Var. Endym. Ut Mercurium Arcadum colonum. Idè Eumeni. Ut Naiades vindicolæ. ¶ *Colere, diligere.* Virgil. Bucolicis: Ille colit terras, illi mea carmina curæ. Idem Æneid. lib. 4. Solam nam perfidus ille Te colere, Terent. *autot.* Quippe forma impulsu nostra, nos amatores colunt. Lucil. lib. 26. Quare hoc colere est satius, quam illam studium omne hic consumere. ¶ *Colere, ornare.* Var. *rap. q. d. d. p. m. m. m.* At in fegetibus post messem colligebant stramenta, qui domicilia colerent. ¶ *Colere, pati.* Terent. *autot.* Dum ille vitam illam coler in opem, carens patria.

51 ¶ *Cedere, significat secundum consuetudinem abire superatum, & locum victori dare.* Virg. lib. 10. Conuenit Euadri victos discedere ad urbem. Et li. 5. Cede Deo. Lucil. 30. Quodque pudor ex pectore cessit. Mars. Tul. de Offic. lib. 2. Cui quidem exercitus nostri, imperatorisque cesserunt. ¶ *Cedere, succedere.* Virg. li. 12. Cesserit Aufonio si fors victoria Turno. ¶ *Cedere, dare.* Virg. li. 11. Hæc omnis regio, & celsi plaga pinæa montis Cedar amicitia Teucrorum & lib. 11. Aut abeat victus, cedat Lauinia coniux. ¶ *Cedere, recedere.* Luc. lib. 28. Vel si alio opus sit fortè, si hinc aliquod cesseris. ¶ *Cedere, obsequi.* Virg. Æn. lib. 3. Cedamus Phœbo, & monitu meliora sequamur. Et lib. 2. Vestitum hoc augurium, vestitque in numine Troia est. Cedo equidem, nec, nate, tibi comes ire recuso. ¶ *Cedere, euitare.* Virg. lib. 5. Celerique elapsus corpore cessit. ¶ *Cedere, incedere.* Plaut. Aulul. In hoste absolutus cedis. ¶ *Cedunt, perunt.* Var. Armen. Cedit velocibus iuuenis, membris leuis, nitidus oleo.

52 ¶ *Cursus, est pedum velocitas.* Virg. lib. 5. Hic qui fortè velit rapido contendere cursu. ¶ *Cursus, volatus.* Virg. li. 5. Este duces ô si qua via est, cursumque per auras Dirigite in lucos. Et Bucol. Quo cursu deserta petiuit. ¶ *Cursus, nauigatio.* Virgil. Ævei. lib. 3. Sed tibi qui cursum venti, quæ fata dedere? M. Tull. de Repub. lib. 3. Quæ cursu frumento onustas perentibus Rhodum viderit.

53 ¶ *Castigare, increpare vel reprehendere.* Virg. lib. 5. His grauis Entellum dictis castigat Accessit. Terent. *autot.* Senatus, castigas, mones. Cicero de Orat. lib. 1. Et quoniam de imprudentia diximus, castigemus etiam segnitatem. Et Tuscul. libro 5. Sed hoc in me ipse castigo, quod ex aliorum, ut ex nostra fortasse mollicia, non ex ipsa virtute de virtutis robore existimo. ¶ *Castigare, vindicare, punire.* Virg. lib. 6. Castigatque audi que dolos, subigitque fateri. ¶ *Castigare, expellere.* Virg. Æneid. lib. 4. Castigatque moras, opere omnis semira feruet.

54 ¶ *Carpere, attenuare, aperire.* Virg. Georg. libro 1. Nec nocturna quidem carpentes pen-

sa puellæ Nescitorehiemem. Et lib. 4. Eam circum Milesia vellera nymphæ Carpebant hyali saturo fucata colore. ¶ Carpere, *auferre, decerpere*. Virg. Bucol. Inscere Daphni puros, carpent tua poma nepotes. Lucret. lib. 4. Iunatque nouos decerpere flores. Vir. lib. 3. Carpit enim vires paullatim, vultque videndo Femina. ¶ Carpere, *celeriter praterire*. Virgilius. Geo. g. lib. 3. Et acri Carpere prata fuga. Idem eodem: Carpere mox gyrum incipiat. Lucil. li. 29. Hiemem vnamquaque carpam. ¶ Carpere, *pasce*. Virg. Georg. lib. 3. Carpamus dum mane nouum, dum gramina canent.

55 ¶ Contari, est *ambitare, dissipare*. Virg. Æn. lib. 3. Contantem amplexu molli fouet. Marc. Tull. ad Cæsar. iuniorum lib. 1. Sed citò pœnituit, domumque rediit, ceteri contabantur. ¶ Contari est *manere*. Virg. Georg. lib. 4. Non illis quisquam contantibus altum freiter, aut castris audebit vellere signa. Et Æneid. lib. 4. Regionam thalamo contantem. ¶ Contari, *currationem differre*. Virg. 6. Qui nobis contando restituit rem.

56 ¶ Capi, *propitiari*. Lucr. li. 2. Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira.

57 ¶ Capere, *facere*. Terent. And. Non, si capiundos mihi scio esse inimicos omneis homines. ¶ Capere, *perpeti*. Terent. *i avtor*. Dum abs te absum omnes mihi labores fuere, quos cepi leues. ¶ Capere est *collere, tenere*. Virgil. Georgic. lib. 3. Cape saxa manu, cape robora pastor. Et lib. 4. Hic tibi, nate, prius vinclis capiūds. Var. Meleagris: Quem idcirco terram non cepit, & cælum recepit. Idem Eumenidibus. Stolem, calcebsque muliebreis propter positos capio. ¶ Capere, *eligere*. Terent. Hecyra: Cum illum generū cepimus. Virg. Georg. lib. 2. Ante locum capies oculis. Marc. Tull. de officiis libro 3. Quod insit in his aliquod prohi, quod capiat ignaros. ¶ Capere, *delectare*. Virg. Georg. libro 4. Carmine quo capta. Et lib. 8. Æneas capiturque locis. Marc. Tul. Philip. lib. 1. Non possum adduci, & suscipere pecuniam captam. Lucil. lib. 26. Nunc itidem populam istum scriptoribus volumus capere animum illorum. ¶ Capere, *voluntate habere*. Virgil. libro 8. Hæc illum regia cepit. Terent. Heautont. Dij boni quid turbæ est? ædes nostræ vix capient scio. Marc. Tull. de Signis: Tot domos locupletissimas domus istius vna capiet. ¶ Capere, *decipere, circumuenire*. Virgil. Æneid. lib. 2. Captique dolis, lacrymisque coacti. Lucil. lib. 27. At metuis porid aspexit, & forma capiare Altera. Marc. Tul. Hort. Caprum me fortasse, inquit, tu putas, & id, quod nollem, confiteri coactum. ¶ Capere, *occupare, detinere*. Virg. Æneid. lib. 2. Certantque illudere capto. M. Tull. in Ver. de supplicis: Nauem quandam piratarum præda referant non ceperunt, sed abduxerunt. Var. Me-

lea. Quid hic venator non cepit? ¶ Capere, *sariare*. Virg. Georg. lib. 4. Tanta meæ si te ceperit tædia laudis. Capere, *accipere*. Virg. Æn. lib. 2. Tu genitor cape sacra manu, patriosque Penarcis. Et li. 3. Cape dona extrema totum. Terent. Phor. Nam ex his prædiis talenta argenti bina statim capiebat. Lucil. lib. 26. Malis necesse luctu è mensa purè capturus cibum. M. Tul. Hortensio: Deinde boni mores, & modestiores, & ad capienda præcepta molliores. Plaut. Aulul. Nam tua gnata peperit decimo mense post, numerum cape. Var. Quinquatrib. Cape hanc caducam Liberi mollem dapem. ¶ Capere, *complecti*. Varr. Marcipore: Propontis vada quem liquenti cœrulo Narrantem perfundit, cape. ¶ Capere, *inuenire*. Terent. Heautont. Rationem cepi, vt neque tu egeres, neque vt hæc posses perdere. M. Tul. in Ver. actione 2. Reiecti à Chelidone capiunt consilium necessarium. Et de offi. lib. 3. Cum autem consilium hoc princeps cepisset.

58 ¶ Corripere, *comprehendere*. Virg. Georg. lib. 4. Verum vbi correptum manib. vindictive tenebris. ¶ Corripere, *contorquere*. Virg. Æn. lib. 1. Turbine corripuit. ¶ Corripere, *excitare*. Virg. Æn. lib. 3. Corripio è stratis corpus.

59 ¶ Quassum, est conuulsium, & non integrum. Virg. Æn. lib. 4. Quassa: æque rates.

60 ¶ Quassare, est moue. e. Virg. libro 9. Et lampada quassans per Graium populos. Plaut. Miltre: Qui suam vendam chlamydem quassando fecit.

61 ¶ Certare, significat contendere. Vir. Bucol. Content & cygnis vlula. ¶ Certare, *præuenire*. Virg. Æneid. lib. 1. Officio nec te certasse priorem Pœniteat.

62 ¶ Componere, *finire*. Virg. Æneid. li. 1. Ante Ænem clauio componet velper olympto. Et Bucolicis: Non nostrum inter vos rãtas componere litreis. ¶ Componere, *resicere, recreare*. Vir. Georg. lib. 4. Vix defessa senem passus componere inembra. Idem Æo. lib. 1. Nunc placidus compositus pace quiescit. ¶ Componere, *lenire*. Virg. Æn. lib. 1. Sed motos præstat componere fluctus. ¶ Componere, *disponere, constituere*. Virgil. Æneid. lib. 3. Quam tuta possis urbem componere terra. M. Tul. de offi. lib. 3. Atque, quod communiter compositum fuerat, solus duxit. Sisenaa. Hist. libro 4. Exercitum dispartiant, ad constituendum se comparant. ¶ Componere rursus significat *comparare*. Accius Aratorum indicio: Quid est cur componere ausis mihi te, aut me tibi? Lucillus Satyr. lib. 4. Samnis, spurcus homo vita illa dignus, locoque, Cianni Pacidiano compositur, optimus multo. Post homines natos gladiator qui fuit vnus. Sallust. Iugur. Vbi Metelli dicta cum factis compositur. Virgil. Georg. libro 4. Non aliter si parua licet componere magnis.

¶ Componere, *ornare*. Virgil. Georg. libro 4. Dulcis

Dulcis compositis spirauit crinibus aura.

¶ Componere, *colligere*. M. Tull. in Verrinis in diuina:one. Si ab isto libro, quem tibi magister ludi, nescio qui, ex alienis orationibus compositum dedit. ¶ Componere, *simulare*, vel *ingere*. Acc. Agamemnon. Sic victus animus quorum atroci iustus malitia est, Composita dicta è pectore evoluunt suo, Quæ cum componas, dicta factis discrepant. Salust. Iugurtha: Non sunt composita mea verba, parui id facio ipsa se virtus satis ostendit. ¶ Componere, *coniungere*. Virg. lib. 8. Componens manibusque manus, atque oribus ora. Lucil. Satyr. libro 8. Cum Plocio eodem obuiuo amplector, labra libellis compono, hoc est, cum ipso duco pœnias. Idem eodẽ: Tuum latus compone lateri, & cum pectore pectus. Salust. Hist. lib. 4. Suspectusque fuit, incertum verò, an per negligentiam societatem prædaram cum latronibus composuisse.

¶ Componere pro *redimere*. Salust. Hist. lib. 1. Quin lenones, & virarij, lanique, quorum præterea vulgus [in dies] vsum habet pretio compositi.

63 ¶ Crepare, *sonare*. Plautus Menæchmis Dic mihi, an vnquam intestina crepant, quod sentias? Verum vbi satur sum, nulla crepitant, quando esurio, tunc crepant. Virgilius Georg. lib. 1. Atque leuem stipulam crepantibus vire flammis. Terent. Phorm. Sed ostium de-crepuit, nihil ad te. M. Tull. in Verrem de supplicis: Locum illum litonis percrepare totum mulieribus vocibus, cantusqueymphonia: Lucillius libro 16. Percrepa pugnam Pompili factam Corneliane. Vatro Eumenid. Propter crepas vocibus volitans, aures vulgi. Sisenna Hist. lib. 4. Conglobat, & collectis concrepare amnis. ¶ Crepare significat rursum *queri*, vel *dolere*, Horatius carminum lib. 1. Quis post vna grauem molliciem, aut pauperiem crepat? Lucretius libro 2. Et crepar antiquum genus vt pietate repletum. ¶ Crepare iterum *incantare*. Turpil. Pedio: Age tu Hymenem increpa. ¶ Crepare, *frangi*. Virg. lib. 5. Et acuto in murice remi Obnixi crepiere. ¶ Crepare, *seruire*. Bn. Thycste: Sed tonitus aures meas pedum pulsus increpar. M. Tull. de offic. libro 3. Itemque vir bonus habeat hanc vim, vt si digitis concreperit, possit in locupletum testamenta nomen eius irreperere.

64 ¶ Comparare est *scire*, *coniungere*. Accius Amphitryone: Qui meum senium cum dolore tuo coniungam, & comparem. Plautus Asinaria: Prehede auriculas. ¶ Comparare, *adæquare*. M. Tull. ad Cæsarem iuniorem lib. 1. Neminem tibi profectò hominem ex omnibus, aut anteposuissem; aut etiam comparassem. Terent. Eunuchus: Hanc ne comparandus me quicquam ad illum est. ¶ Comparare, *componere*, *machinari*. Sisenna Hist. lib. 4. Eas,

qui hoc malum publicum clandestinis consiliis comparauerunt. ¶ Comparare veteres *confirmare*, & *constituere* dixerunt. Terent. Eunuchus: An potius ita me comparem, Non perpeti meretricum contumelias? Item Andria: Vt malis gaudeant, atque ex incommodis Alterius sua vt comparent incommoda: Tinnius Gemina: Ergo vt sua seruet dona, nobis facier dum est ita, vt cum ea primò blanditer comparemus colloquia. Accius Euryfacc: Nihil est: si autem ad te retardat socium, in portu est, copiatque subsistat modo, tu te ipse effirma & compara. Idem Tereo: Atque id ego semper mecum sic agito, & compare Quo pacto magnam molem minuam. Turpilus Leinnis: Nunquam vitius me comparavi seruire elegantiae. M. Tull. de republ. libro 6. Quamobrem se comparet hic ciuis ita nec est, vt sit contra hæc, quæ statum ciuitatis permouent, semper armatus. Afranius Epistola: Nam proba, & pedica quòd sum, consulo, & parco mihi: quoniam comparatum est. vno vt simus contentæ viro. Cicero de finibus bonorum & malorum libro 5. Omnis auctoritas philosophiæ consistit in beata vita comparanda: ¶ Comparare, *emere*. Terent. Heaur. Argentum dabitur illi, vt vestem, atque alia quæ opus sunt, comparet. ¶ Comparare iterum *estimare*. Accius *id est vno iudicis*: Proin tu id cui fiat, non qui facias, compara. ¶ Comparare, *apparare*. M. Tullius in Verrem actione 2: Vt erat inter suos copiosus, conuiuium comparat. ¶ Comparare, *dare*. M. Tull. in Verrem de supplicis: Ex omni gemitu, ac dolore certa merces comparabatur.

65 ¶ Calx est *finis* Virgilius lib. 5. Calcemque terit iam calce Diore.

66 ¶ Callet significat *sciri*, hoc est calliditate, quæ est vrbana scientia. Accius Ægisthus: Melius quàm viri: callent mulieres. Afranius Abducta: Nescis, nam omnem melius callent rem, quàm volo. Pacuuius Atalanta: Omnes qui tanquam nos sub regno seruiunt, Callet domi cum imperio metere. Sereus Opufulis: Callet senium arte viuendi. Acc. Æneadis, aut Decio: Quod periti sumus in vita, atque vsu callentis magis. Idem Neoptolemo: Sat in astu, & fallendo callet. Sisenna Hist. libro 4: Lucillum Mammium locorum Gaij Scribonij tributum plebis, quem Marcellini consiliarium fuisse callebant, & tunc Curionis oratorem. ¶ Callet etiam dictum à *callositate*. Cecilius Aforo: Tu iam callebis; ille festus desider. Plautus Persa: Sum calleo, quàm aprugnum callum callet. Idem Pœnulo: Quid opus verbis? callum aprugnum callere aequè non soam.

67 ¶ Constituere est *disponere*, *desumere*. Virgilius Æneides lib. 1. Homulus de, feræne Querere constituit. ¶ Constituere, *retinere* fir-

mare. M. Tul. de offic. lib. 1. Incunctis enim ætatis infortia senum constituenda, exercendaque est prudentia. ¶ Constituire, *instiuere*. M. Tullius de senect. Constitutiones nō modō delectant, sed etiam institutiones. ¶ Constituire, *parare*. M. Tull. in Vetrein actione secunda: Quid vbi erat Philodemo nuntiatum: tamen etiam ignarus quantum sibi ac liberis suis iam tum mali constitueretur. ¶ Constituire, *erigere*. Virgil. lib. 6. Et feraleis ante cupressos 10 Constituant.

68 ¶ *Contendere, festinare*. Virg. Æneid. lib. 1. Quæ proxima litora cursu contendunt petere. ¶ *Contentio est perseverantia, vel elatio*. M. Tull. de offi. li. 1. Ex contentione vocis, & summissione, & cæteris similibus facillè iudicabimus. Sallustius Hist. libro 4. Rursus iumentum nasci, ad oppidū ire contendunt. ¶ *Contendere, astringere, intorquere*. Virg. Georg. libro 4. Tanto, nate, magis contende tenacia vincula. Sifenna Hist. libro 4. Simul, & tormenta contendunt. ¶ *Contendere, significat comparare*. Plautus Vidularia: Signum rectè comparabat huius contendendi anulum. Lucilius Saryr. lib. 1. Ut contendere possē Thestiadis Ledæ, atque Ixionas Archilocho. Idem libro 6. Huncine vnaquam Hyacintho hominem cortinipotentis. Delitius contendit? Cæcilius Tithe: Egon' vitam meam Atticam Contentam cum ista rusticana Syria? Lucinius Mavcr in epistola ad senatum: Illi suam vitam mecum contendunt, quorum in corpore ita crebra sunt vulnera vitæ noue, cicatrici vt locus non sit. Næuius Lycurgo: Cave, sis, tuam Contendas iram contra cum ira Liberi. Accius Tereo: video te mulier more multarum vrier. vt vim contendas tuam ad maiestatem viri. Varro *πρόξιμα κενώδων*. Age nunc contende alterum genus philotoreon, nequid ibi videbit melius. ¶ *Contendere, cernere*. M. Tul. de offi. lib. 1. Miserissima omnino ambitio est, honorūque contentio. Virgil. Æneid. libro 4. Quis talia demens abnuat, aut tecum malit contendere bello? Sallustius Jugurthino bello: Fretus multitudine militum sperabat armis contendere. Cic. Tusc. lib. 2. Ut onera contentis corporibus facillius feruntur, remissis opprimunt. ¶ *Contendere, continuare*. Cic. de Oratore lib. 2. Id quod eius scripta declarant, & contentiones vocis, & remissiones continuarentur. Et lib. 3. Nihil perniciosius, quàm & insula siue intermissione contentio. ¶ *Contendere, iterum significat extorquere*. Cicero Epistola Cassij hoc ait: Ita contendo, vt in eo fortunam meas positas putem. Accius Eurysace: Iam potero incipiam, & sine quid vi contendam, vt hinc comperet texum Salaminem habeam. Turpilius Lemnis: Habet potestatem viri, potestatem senis: Pretio contendas, vt redempto Phædria Liceat redire antiquam 60

in consuetudinem. Varro Serrano *οὐδὲν ἀγχοῦ*: Et petere imperium populi, & contendere honores. M. Tul. de offi. lib. 2. Extremum autem præceptum in beneficiis, operaque danda, ne quid contra æquitatem contendas.

¶ *Contendit, proripuit, vel direxit significat*, Virgil. lib. 5. Qui tamen acrias telum contendit in auras. Licinius Macer: Quo die magistratum obiit, repente celeri gradu per forum se in capitolium contendit. Turpilius Philopatro: Gere meas fortunas. mater, hem Quæ causa hoc opere maximo contenditur? Pacuvius Duloreste: Nihil coniectura quini interpretariæ Quorum flexiuce contenderet. M. Tul. de repub. Sed audisse te credo, tum verò Platonem Socrate mortuo, primū in Ægyptum discendi causa, post in Italiam contendisse. Afranius Epistola: Non licet me quo contendisset ita peruenire. Sallustius Jugurthæ bello: Ex prælio fugit in prouinciam, ac deinde Romam contendere. Varro Quinquatrib. Qui Tarentinum tuum ad Heraclidem Ponticum contenderit. ¶ *Contendere, festinare*. Virgil. Æneid. lib. 1. Quæ proxima, litora cursu Contendunt petere. M. Tul. in Verrenis actione 2. Hæc vbi filio nuntiata sunt, statim examinatus ad ædes contendit, vt & vitæ patris, & pudicitie fororis succurreret. ¶ *Contendere, intendere*. M. Tul. Hortensio. Magna etiam animi contentio adhibenda est in explicando Aristotele, si leges.

69 ¶ *Cernere significat videre*. Virg. Æneid. li. 3. Cernimus adstantes nequicquam lumine toruo. ¶ *Cernere rursus disponere*. Lucil. Saryr. libro 5. Postquam præsidium castris educere crevit. Idem lib. 13. Acribus inter se cum armis confingere cernit. ¶ *Cernere, amittere*. Varro *πρὸς τοὺς ἀγχοῦς*: Non vides apud Ennium esse scriptum, Ter sub armis malim vitam cernere, quàm semel modò parere. ¶ *Cernere, audire*. Accius Chrysip. Quid agam? Vox illius cernit est, idem omnes cernimus. ¶ *Cernere iudicare*. Pacuvius Armorum iudicio: Et æquum est & rectum quod postulas, Iurati cernant. Ennius Thyeste: Impetrem facillè ab animo, vt cernat vitæ Bæbium. ¶ *Cernere, rursus dimicare, vel contendere*: Accius *ἐπινοῦναι*: Primores procerum reuocarent nomina, nisi esset Quis, qui armis secum vellet cernere. Ennius Medea exule: Nam ter sub armis malim vitam cernere. Pacuvius Armorum iudicio: Qui sese ad finem esse ad causandum volunt De virtute, & ego potestatem cernundo do omnibus. ¶ *Cernere, rursus cedere*. vnde & *cernere hereditatem* sibi paribus, id est cedere dicti sunt. Accius Myrmidonibus: Regnum tibi permitti malunt, cernam, tradam exercitum.

70 ¶ *Circumferre est proprie lustrare*. Lucil. Saryr. libro 2. Tum facto omnia sunt circumlata

Iara. Plaut. Amphit. Quin tu istanc iubes pro
cerita circumferri? Virg. lib. 6. Idem ter socios
puta circumtulit vnda.

71 ¶ *Confidentia*, est *fiducia*. Virg. *Aeneid.* li.
1. Et afflicti melius confidere rebus: ¶ *Con-*
fidencia, *duritia*, *patientia*. Plaut. *Asinaria*: Sca-
pularum confidentia virtute vlmorum freti.
Confidentia rursus, *temeritas*, *audacia*. Pacu-
uius *Atalanta*: Grandem, atque atrocem co-
ercere confidentiam. Idem lib. 10. Improbus, cō-
fiden, nequam, malus videatur. Turpilius
Leucadia: Videntur fugus incessum, quam est
confidens diis tunc perdunt. Terent. Heaut.
Quid illo homine vixit confidentis? Accius
Myrmidonibus: Iram in frenis obfles, animis
reprimas confidentiam. Afranius *Vopisco*:
Excludat vxor tam confidenter virum? Non
faciet. Virg. *Georg.* lib. 4. Nam quis te, iuue-
num confidentissime, nostras lussit abire do-
mos? Terentius *Andria*: Nescio quis senex
modò venit: ellum confidens. *Confidentia*,
constantia. M. Tull. de *repub.* libro 3. Duas sibi
res quò minus in vulgus, & in foro diceret,
confidentiam, & vocem defuisse. Næuius *Danae*:
Excidit orationis omnis confidentia.
Plaut. *Amphit.* Quæ non deliquit, decet au-
dacem esse confidenter.

72 ¶ *Conferuari*, significat *deici pro se*, &
proterve loqui. Conferuari rursus, *erigi*. Pa-
cuius *Peribœa*: Conferuata animæ, ex pec-
tore hac, & voluere Consilium subit omnes,
quod de nata est modo. Quo pacto inimicis
mortem, & huic vitam efferas. Idem *Dulores-*
te: Vnde exoritur? quo præsidio fierus? auxi-
liis quibus? quo consilio consternatur? qua
vix cuius copis?

73 ¶ *Curriculus*, vt consuetudo fert, à *curru*
diminutio est: dicitur, brevissimum vehiculi
epiroti genus. ¶ *Curriculus*, *curfus*. Varro *E-*
pistola Iulij Casaris: Quem simul ac Romanum
venissim, mihi attrigit aureis nuntius exemplo
eas, in curriculum contuli properè pedes.

74 ¶ *Calumnia*, est *malitiosa*, & *mendax in-*
samatio. Calumnia rursus, *calliditas*. M. Tull.
de *repub.* lib. 2. Vt Carneadi respondeatis, qui
sæpe optimas causas ingenij calumnia ludifi-
cari solet.

75 ¶ *Conuenire*, placere, *constituere*. *Sifenna*
Hist. lib. 4. Signum nactis à Papo, quod in-
ter eos tolli conuenerat. ¶ *Conuenire*, *aptum*
esse. M. Tull. *Hortensio*: Nam quod veteres, ne
non cōueniat nostris ritibus ista oratio, quæ
spectat ad hortandum. ¶ *Conuenire* significat
obuium fieri. Terent. *Eunucho*: Conueni hodie
adueniens quendam mei loci, atque ordinis
Hominem. ¶ *Conuenire*, *videre*. M. Tull. de *se-*
nectute. Neque verò eos solum conuenire ha-
béo, quos ipse cognoui, sed illos etiam de qui-
bus audiuì, & legi, & ipse conscripsi. Plautus
Asinaria: Et atem velim seruire, Libanum vt

conueniã modò. ¶ *Conueniri*, *colligi coire*. Vir-
gil. *Aeneid.* lib. 1. Conueniunt, quibus aut odiũ
crudele tyranni. M. Tull. *Philippicis* lib. 4. Cui
quidem hodierno die P. C. nunc enim primum
ita conuenimus. Conuenire, *constare*. Terent.
Phorm. Conuenit numerus quantum debuit.
¶ *Conuenire*, *similem esse*. Var. Longè fugit,
qui suos fugit. Solus rex, solus rhetor, solus
formosus, fortis, secus, vel ad ædificum mo-
dius purus, putis, si ad huc charactera Cleo-
phantus conueniet, caue attingeris hominem.
¶ *Conuenire*, *placere, certum fieri*, Virgil. libro
12. Cesserit Aufonio si fors victoria Turno,
Conuenit Euandri victos discedere ad urbem.
M. Tull. de *finibus bon. & malorum* libro 5. Vi-
uendi cupiditate incensi omnes sumus, atque
hoc mihi cum fratre tuo conuenit. ¶ *Conue-*
nire, *insempellare*. M. Tull. in *Ver. actione* 2.
Non dubitat, quin ipse, si Verrem conuenisset,
æquitate causæ, auctoritate sua commouere
hominem possit. Lucillius libro 29. Hæc tui
conuentus, tela insidiosis locati.

76 ¶ *Calidum est feruens*. Virg. *Aeneid.* li. 9.
Voluitur ille vomens calidum de pectore flu-
men. ¶ *Calidum, ferox, & inconsultum*. Mar-
Tull. de *offi.* lib. 1. Sic reperias multos, quibus
periculosa, & calida consilia. ¶ *Calidum, cita-*
rum & velox. Varro *ad n. parv.*: Cum dixisset
Vitulus, ecce caldis pedibus quidam nauicu-
larius semustulatus irrupit se in curiam.

77 ¶ *Calum*, est *deorum domicilium*. Virgil.
Aeneid. li. 4. Calum qui vertice fulcit. ¶ *Calum*
rursus *aer*. Tull. de *deorum natura* lib. 2. Altio-
ra eorum, qui terras incolunt eas, in quibus
aer sit rariis, æ tenuis, quàm illorum, qui v-
taneur crasso celo, atque concreto.

78 ¶ *Contentus*, dicitur *cui res etiam parua*
abundè est. Virg. *Aeneid.* li. 7. Patriis, sed non &
filiis armis Contentus. Terent. *Euanc.* Quia
neque tu vno eras contenta, neque solus de-
dit. Lucil. lib. 30. His te versibus interea contē-
tens tenero. M. Tull. ad *Brutum*: Sic igitur fa-
cies, & me aut amabis, aut quod contenti su-
mus, diliges. Idem de *offi.* li. 2. Breuitatis causā
familiã contenti erimus vna. ¶ *Contentum*
dicitur *extensum*. Virg. *Aeneid.* lib. 5. Tum ra-
pidus iam dudum arcu contenta parato Tela
tenens. Lucil. lib. 30. Hic vt muscipula contē-
ta, vt scorpius cauda sublata. ¶ *Contentum*,
colligatum, coniunctum. Virg. *Georg.* li. 3. ¶ *Cō-*
tenra ceruicæ trahit stridētia plaustra. ¶ *Con-*
tenum, continuum, perseverans. Cicero *Tusc.*
lib. 5. Socratem ferunt, cum vsque ad Piræum
contentis ambularet, quæsitumque esset ex
eò, cur id faceret.

79 ¶ *Cogere, corrudere*. Varro *Eumenidi-*
bus: Furando ramen, ac morbo stimulus eod-
dem, Ex sese ipse aliquid quærat, cogatque
peculi. ¶ *Cogere, urgere*. M. Tullius de *offi-*
ciis libro tertio: Diogenes contra nimium

remere cōgēit , qui ne hortatus quidem est. Terentius Euaecho : Iubescē : iubeo , immo cogo , atque impero. ¶ Cogere , *mollire , subigere*. Var. Virgula diuina : Sed pauca otio coactō Libamenta legens caduca verus. ¶ Cogere , *in vnum colligere*. Sisenna Hist. libro 4. Summōri & intra mēnia rursū coacti. Cicero Tuscu. lib. 1. Cælum hoc , in quo nubes , imbres , ventique coguntur. Terentius *Euaecho*. Quasi tanta ad quindēcim cōgēgi. M. Tull. ad M. Catonum : Coactōque in vnum locum exercitū , castra in Lycaonia apud Iconium faceret. Virgil. Bucolicis : Cogere donec oueis stabulis. Lucil. lib. 26. Rauco concionem sonitu , & curuis cogant cornibus. ¶ Cogere , *mulgere*. Virgilius Bucolicis : Cogite oues pueri : si lac præceperit æstus , Vt nuper , frustra pressabimus vbera palmis. ¶ Cogere , *stringere*. Virgilius Georg. lib. 4. Nam frigore mella , Cogit hyems , eadēque calor liquēfacta remittit. ¶ Cogere , est *imprimere , coarctare*. Virgilius lib. 8. Quādrifidam quorūcum cuneis vt fortē coactis Scindebant.

80 ¶ *Claudere* , significat *includere*. Virgilius Georg. lib. 3. Aut intrus clausos satura ad præsepia seruant. ¶ Claudere rursus , *obstere*. Virg. Æneid. lib. 9. Ecce maris magna claudit nos obice pontus. ¶ Claudere , *circūuenire*. Idem Bucolicis : Claudite Nymphæ , Diçteæ Nymphæ nemorum iam claudite saltus. Si quā fortē serant oculis sese obuia nostris Errabunda bouis vestigia.

81 ¶ *Citum* , *celere*. Sallust. Catilinæ bello : Modō citus , modō tardus incessus eius. ¶ Citum , *diuisum* , vel *separatum* : vnde & ofcitare dictum est. Virgilius libro 8. At procul inde citæ Metium in diuersa quadrigæ Distulerant.

82 ¶ *Citare* est *vocare*. Marc. Tull. in Verrem : Citat reum , non respondit : Citat accusatorem. ¶ Citare , *incitare , protocare*. Marc. Tul. de diuinatione : Quorum studium legendi , nō scribendi studium vehementius indies citant. ¶ Citare , *laudare*. Marc. Tull. de offi. lib. 1. Citeturque Salamis clarissimæ testis victoriæ , quæ anteponatur consilio Solobis.

83 ¶ *Cadere* , est *ruerē*. Virgil. Georg. lib. 1. Illa cadens raucum per læuia murmur Saxa ciet. ¶ Cadere , *occidere*. Virgil. Æneid. libro 2. Cadit & Ripheus iustissimus vnus. Qui fuit in Teucris. ¶ Cadere , *evenire*. Marc. Tull. de offi. lib. 3. Et vt iidem dicant , omnes numeros habet , nec præter sapientem cadere in quenquam potest.

84 ¶ *Capessere* , *persecere*. Virgilius Æneidos libro primo : Mihi iussa capessere fas est. Plautus Aulul. In herum matura , in se sera concedet capessere. ¶ Capessere , *immittere*. Plautus Afluaria : Quo magis te in altum capessis , æstus te in porcum refert. ¶ Capessere , *recipere*. 60

Plaut. Amph. Nunc tamen heri imperium persequar , & me domum capeffam.

85 ¶ *Commodum* , sicuti plerunque , *uile commodum , aptum , conueniens*. Virgil libro 12. Accommoda fraudi. ¶ *Commodum* , *integrum , totum*. Lucillius Būsq̄uinoctoginta videbis commoda de Capua quinquaginta atque octo. Plautus Afluaria : Vigniti argenti commodas minas , eius quas dem matri.

10 86 ¶ *Candē* , *ignitum* est. Marc. Tullius de offi. lib. 2. Candente carbone adurebat capillum. ¶ *Candē* , *candidum* est. Virgilius Æneid. lib. 4. Candentis vacca media inter cornua fundit. Varro *vidē* , *æuē*. Candens corpore taurus triuio lumine lunæ.

87 ¶ *Castrum* , *sine libidinis & turpitudinis nota*. Virgilius Georg. lib. 2. Casta pudicitiam seruat domus. ¶ *Castum* , *religiosum*. Virgilius lib. 6. Quique sacerdotes casti dum vita manerēt. Varro *vidē* , *æuē*. Ergo tum sacra , religiosæ , castæque fuerunt res omnes. Idem Eumenidibus : Nam quæ venustas : hic adest gallantibus , Quæ casta vestis : ¶ *Castum* a *furtis & rapinis abstinent*. Varro Andabatis : Nec manus visco tenaci tinxerat viri casta. ¶ *Castum* , *suauē* , *incurdum*. Varro Parmenone : Demittis acreis pectore luctus cantu , castaque poesi.

88 ¶ *Censere* , significat *existimare , arbitrari*. 30 Accius Euryface : Nam eo oblectat spes ærumnosum hospitem , Dum id quod miser est , clam esse censet alteros. Næu. Pœnici Belli libro 6. Censent eō venturum obuiam Pœnum. Cassius Hemina Hist. lib. 2. Censuit sese regem Porcennam occidere. Quadrigarius Annual. lib. 7. Ne nos ad certationem censeas hæc incepisse. ¶ Censere *succensere*. Var. Captiuo prælio , *vidē* , *æuē*. Ne vobis censeam , si ad me referretis.

89 ¶ *Coniicere* , est *iacere*. Virgil. Æneidos libro secundo : Telūmque imbelles sine ictu Coniicit. Afran. Simulante : Vellem interuenissem antè , nam vt signa indicant , Hi conicere verba inter sese acris. ¶ *Coniicere* , *colligere , certare*. Afran. Simulante : Nolim mater me præsentē cum patre conicere , non si me non vis , vel ineam. ¶ *Coniicere* , *agere*. Afran. Materteris : Cassiam conicere hodie ad te volo , ambo adestis , profuturos arbitror. ¶ *Coniicere* , *surari , auferre*. Afran. Incendio : Seruus est mihi in casio sceleratus , curiosus , is cum filio ei conicere ad nescio quicquid de latratu uicula. Lucil. libro 2. Quid dicis ? cur est factum , quod coniciis istuc ?

90 ¶ *Contingere* , est *tangere*. Virgilius Æneidos libro secundo : Funemque manu contingere gaudent. ¶ *Contingere* , *evenire*. Marc. Tullius libro 7. Quod non modō singulis hominibus , sed potentissimis populis sæpe contia-

contingit. Ennius Thyeste. Quam mihi maxime hic hodie contigerit malum.

91 ¶ *Conferre* significationem habet manifestam, Marc. Tul. de offic. libro 2. Omnes meas curas, cogitatione que in eum conferebam. ¶ *Conferre, tollere*. Virgilius: Et conferte gradum, & procedere longius audent. ¶ *Conferre, conferere*. Virgil. libro 9. Ergo & si conferte manum furor, i. aequae monstrat.

¶ *Conferre comparare*. M. Tul. de officiis libro 2. Quae conferti, & comparati cum eorum studiis potest? ¶ *Conferre, transferre*. M. Tul. de offic. lib. 2. Ad hoc potissimum studium nos contulissimus.

92 ¶ *Confectum* dicitur *occisum, exanimatum*. Virgilius lib. 11. Haecenus Aeca furor potui; nunc vulnus acerbum Conficit M. Tul. de Supplicis: Plagis confectum dico à lictoribus tuis, pater, ante oculos tuos occidisse. ¶ *Confectum, defessum*. Virg. lib. 11. Ducitur infelix auro confectus aletes Lucil li. 26. Tum doloribus confectum corpus animo obstitere. M. Tull. de officiis lib. 2. Nec me angoribus dedi, quibus essem confectus.

93 ¶ *Conficere, frangere*. Lucil libro 28. Male hercle vestro confectores cardinum. ¶ *Conficere, colligere*. Terent. Phorm. Id ut conficerem, confeci: affero. M. Tull. ad Caesarem iuniorum libro 1. In singulas regulas impositis sexcentis lexcentis confici posse. Et in Verr. actione 2. Per magnam eum dicere ex illa pecuniam confici posse. Lucil. libro 26. Non te multitudinem tuorum, quam in album inclyta dextra confici tibi. ¶ *Conficere, facere*. Ter. Phor. Bonas me absente hic confecistis nuptias. M. Tullus Hortensio: Ea facultas maioribus nostris erat, qui confectis sena consulis. Et Tusculanarum libro 5. Nihil est enim apud istos, quod non eorum turba conficiat. ¶ *Conficere, explicare*. M. Tullus de offic. lib. 2. Honestatis pars confecta est, quam tibi cupio esse notissimam. ¶ *Conficere, consumere, finire*. Terent. Phorm. Cum hic non videant, me credant conficere, argentum suum. M. Tullius ad Caesarem iuniorum lib. 2. Bellum, ut opinio mea fert, & consensu civitatis confectum iam haberemus. Lucil. lib. 30. Conficit ipse, comestique. M. Tullius Hortensio: Quae est enim confectio valerudinis? quae deformatio corporis?

94 ¶ *Concedere, dare, vel permittere*. M. Tul. in Verrem actione 2. Da mihi hoc, concede quod facile est. Virg. libro 27. Concessit in iras ipse Deum antiquam genitor Calydonia Dianae. Terentius Adelphis: Hui meruisti, ac si de tuo iure concessisses paullulum. Lucil. libro 29. Concedat homini, id quod velit delectari. M. Tul. de officiis libro 3. Si negligant omnia turpia per se ipsa, fugienda esse concedant. ¶ *Concedere, credere, vel consentire*. Te-

rent. Phorm. Nunquam ne hodie concedes mihi neque intelliges? Lucil. libro 28. Concedere vnum atque in eo dicere, quo separatur manus. ¶ *Concedere, recedere, vel cedere*. Terent. Heeyra. Hic video me inuisam esse merito, tempus est concedere. Afranius Incendio: Atque etiam incendit hoc, procul concessero. Cæcilius Tithe: Hic dum abire, huc concessero. Cicero Tusculanarum lib. 4. Ut cum magnitudine medicinae, doloris magnitudo concederet.

95 ¶ *Consequi* significat *sequi*. Virg. libro 5. Quem deinde Cleanthus Consequitur. M. Tul. de offic. libro 3. Ex quo intelligi debet, illud mentis agitatione, inuestigationeque earum rerum, quas cogitando consequebatur, neque otiosum, nec solum vnum fuisse. ¶ *Consequi, adipisci*. M. Tul. Epist. ad Caesarem li. 1. Tunc cum ea, quae es ab senatu summo cum honore tuo consecutus. Idem in Verrem actione prima: Quod ego meo labore, & vigiliis consecutus sum. ¶ *Consequi, exprimere, definire*. M. Tullius ad Caesarem: Extrema verò nec quanta, nec qualia sunt, verbis consequi possum.

96 ¶ *Conserere* dictum est *miscere*. Virgilius Aeneid. lib. 2. Multaque per caecam congressi praelia noctem Conserimus. ¶ *Conserere, inserere*. Virg. Georg. lib. 2. Iuuaet Ithara Baccho Conserere.

97 ¶ *Cedere, est verberibus dederere*. Terent. And. Verberibus casum te in praestinum Daeue Dedam. M. Tul. de supplicis: Cædebat virgis medio in foro Messianæ. ¶ *Cedere, excidere*. Virg. Georg. lib. 1. Cæditur & iulia ante iugo leuis. Lucil. lib. 27. Ligum cædat, pensum faciat, ædeis verrat, vapulet. M. Tul. Hortensio: Aut ibi id ipsum peruertendum fuit, quod tu ne artigisti quidem, aut eius partes, quasi membra quaedam cædenda. ¶ *Cedere, occidere, vel mactare*. Virg. Georg. lib. 2. Non aliam ob culpam Baccho capet omnibus ariis Cæditur. Et Aeneid lib. 2. Cæduntur virgiles. Var. Eumenid. Maximum cædit, ferro, sed cædere Vlystem, Cum bacca sylvam cædit, porcosque trucidat. ¶ *Cedere, immolare*. Plaut. Aulul. Cædendum conduxit ego illum. Virg. Aeneid. lib. 4. Cædunt quinas de more bidentis. ¶ *Cedere, frangere*. Virg. Georg. lib. 3. Cæduntque securibus humida vna. M. Tul. in Verrem actione 2. Cædere ianvam saxis instare ferro. Lucil. lib. 29. Cæde ostium, grato virgere istam perimus. ¶ *Cedere, consumere*. Lucil. lib. 30. Lana opus omne perit, squalor, tinea omnia cædunt.

98 ¶ *Quatere* significat *percutere*. Virgil. lib. 11. Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum. ¶ *Quatit, infestat*. Virg. libro VIII. Aut raptis terram domat, aut quatit oppida bello. ¶ *Quatit, excludit*. Terent. Eunuch.

Nimirum homo quatietur certè cum dono foras. ¶ Quatit, mouet. Virg. lib. 10. At verò ingentem quatiens Mezentius hastam.

99 ¶ Constat, valet, consistit. Lucil. li. 28. Trado ergo alias minimo, porò quod mihi constat carius. Cic. Tusc. lib. 1. Animus, qui si est quatuor horum generum, vnde omnia constare dicuntur. ¶ Constat, compositum est. Lucil. lib. 26. Principio Physici omnes homines ex anima & corpore constare dicunt. Sifen. Hist. lib. 4. Multitudinem procul hostium constare viderunt. ¶ Constat, conuenit, manifestum est. M. Tul. ad Cæsarem Iuniorem lib. 2. Cum constet Cæsarem Lupercis id ve & sigal dedisse, qui ante poterat id constare: Et Tusc. lib. 1. Siue quod à grauioribus leuiora natura repellantur, quæ cum constet.

100 ¶ Constitit, dicitur stetit. Virg. Æn. lib. 4. Hic primum paribus nitens Cylsenius alis Constitit. ¶ Constitit, erectus est. Plaut. Amph. 20. Fremitu virum, & spiriæ atque anhelitu nebula constat. Virg. lib. 5. Constitit in digitos. Cic. Tusc. lib. 2. Vbi rigida constat crassa caligo inferum.

101 ¶ Colligere, in unum redigere. Virg. Æn. lib. 6. Colligere arma iubet, validisque incumbere remis. M. Tul. Philippicis lib. 6. Succurrendum est de Bruto, omnes vndique copiar colligendæ. ¶ Colligere, rescicere. Cic. in Verrem actione 2. Sed manifesto furto perturbatus. 30 vbi se colligit. ¶ Colligere, calare, suppressere. Virg. lib. 12. Subsistit Æneas, & se colligit in arma Poplite subsidens. ¶ Colligere, auferre. Lucil. lib. 30. Ruis hæc, & colligis omnia furrim. Plaurus Aulularia: Quin ipsi pridem rontor vngueis dempserat. Collegit, omnia abstulit prælegmina.

102 ¶ Continens, est abstinens, integer. M. Tul. ad M. Catonem: Vt quæ copis. & opibus ferre vix possumus, ea mansuetudine, & 40 continentia nostra, sociorum fidelitate tueamur. ¶ Continens, coniunctum, continuum. M. Tul. Epist. ad senatum: Itaque cum exercitu per Cappadociæ partem eam, quæ cum Cilicia continens est, iter feci. Idem Hortensio: In continentibus quidem terris vestrum nomen dilatarî potest.

103 ¶ Curatum, est natum. ¶ Curatum, post laborum refectum. Virg. Corpora curamus, fessos sopor irrigat artus. ¶ Curatum, cum delectu apparatus. Lucil. lib. 30. Et circum volitant ficedulæ, turdi, curatis coci.

104 ¶ Conducere, emere. Plaur. Aulul. Cædendum conduxî ego illum. ¶ Conducere est sicuti vsu. Lucilius libro 29. Magno, non magna mercede, magno quidem conduxeris. Tull. de offic. libro 2. Vt sæpe in nostra repub. videmus mercede conducti.

¶ Conducere, colligere, conuocare. Varr. Manio: Manius manè suscitât nos, tum in rostra ad-

fert: populum in forum conduct. ¶ Conducere, conuertere. Lucil. libro 30. Et virtute tua & claris conducere chartis. ¶ Conducere, vile esse: Solus verò foli quid te, quæstu conductat suo. Marc. Tul. de offic. libro 3. Quomodo stultè? etiã me si reipub. conducebat? Potest autem, quod reipub. inutile sit, id cuiquam vile esse: Idem de repub. lib. 1. Facillimum autem in ea republ. esse posse concordiam, in qua idem conducatur omnibus. Sifen. Hist. lib. 4. Quid in repub. suam maximè conducere videretur.

105 ¶ Concelebrare dicitur commouere. Lucil. lib. 1. Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferentes Concelebras. ¶ Concelebrare, diu amare: Dictum à celebritate. Lucil. lib. 50. Multis indoctis sermonibus concelebratur.

106 ¶ Credere, est fidem habere dictis vel factis. Lucil. lib. 27. Hymnis velim te id, quod verum est, credere. Virg. Æneid. libro 2. Ora Dei iussu non vquam credita Teucris. ¶ Credere, fidei committere. lib. 28. Vitam ac fortunas cui crederem meas. ¶ Credere, est seruandum commendare. Plaur. Aulul. Vbi is obit mortem, qui mihi id aurum creditur.

107 ¶ Commodare, est mutare. Lucil. li. 27. Certa sunt sine detrimento, quæ inter se commodent. M. Tul. de officiis libro 2. Atque vt dando, & accipiendo, mutandisque facultatibus, & comodandis, nulla re egeremus. Commodare, cum commodo dare. M. Tul. ad filium lib. 2. Cui ego quibuscunque rebus potero, libentissime commodabo.

108 ¶ Captare, capere. Lucil. lib. 27. Quod si paullisper captare, atque obseruare hæc volueris.

109 ¶ Cognoscere, est audire, & stimare. Lucil. libro 26. Rem cognoscas simul & dictis animum attendas, postulo. Pomp. Pansa Papipolæ: Magis curabo vbi cognorit, omnes vnâ assentiant. Terent. Andria: Eo pacto & gnati vitam & consilium meû cognosces. Vir. Geor. lib. 1. Ni refugis, tenuisque piget cognoscere curas. ¶ Cognoscere, nosse, vel perspicere. Virg. lib. 9. Venatu assiduo, & totum cognouimus amnem. Idem Geor. lib. 2. Nunc quo quantque modo possis cognoscere, dicam M. Tull. Hortensio, Vnde autem facilius, quàm ex animalium monumentis, aut bellicæ res, aut omnis reipub. disciplina cognoscitur? Idem de senectute: Neque verò eos ipse cognoui, sed illos etiam, de quibus & audiui, & legi, & ipse conscripsi. Cognoscere, agnoscere. Virg. Bucolicis: Incipe parue puer risu cognoscere matrem. M. Tull. de repub. lib. 1. Cognoscere me hercle inquit, consuetudinem istam, & studium sermonemque. Varr. Sesiuius ille Vereor, ne me quoque, cum domum ab llio cessim reuertero, præter canem cognoscât nemo.

110 ¶ *Competere*, significat honorē, vel con-
ingitū, vel quidnis aliud aduersus alium petere,
vnde, *competitores*, vt saepe. ¶ *Competere*, par
esse, vel simile: inde in aestimatione rerum, hoc
illi competit, dicimus. ¶ *Competere*, rei cu-
iūque meminisse, aut cōstanter valere. Sallust.
Historiarū lib. i. Sic verō quasi formidine at-
tonitus, neque animo, neque auribus, aut lin-
gua competere.

D

111 ¶ *Damnare*, est damno afficere, vnde &
condemnare dictum est. E contrario nullo da-
mno affectum indemnem probamus. ¶ *Da-
mnare*, est exheredare. Lucilius Satyrarum
lib. xi. Cassius Caius hic operarius, quem Ce-
phalonem Dicimus sectorem, furumque,
hunc Tullius quem Index heredem facit, &
damnati alij omnes. ¶ *Damnare*, necessitate
constringi. Terentius Phorm. Tuus est damna-
tus gnatus, non tu. ¶ *Dānare*, est morti dare. 20
Virgilius *Aeneid.* lib. iij. Non dum illi flauim
Proterpina vertice cruem Abstulerat, Sty-
giōque caput damnanerit Orco. Accius Ar-
morum iudicio: Maiorer luctus, cum me
damnatum audier. M. Tullius in Verrem a-
ctioe i. Reus in iudicium adductus est Ver-
res, homo vita, atque factis omnium iam o-
pinione damnatus. ¶ *Damnare*, & condem-
nare pro liberare positum est. Titinnius Veli-
terna: Fortasse notum fuisse, quo de liber 30
foret: Nunc eius voti condemnatus immo-
lauit hostiam. Virgil. lib. xij. Quem damnat
labor, aut quo vergat pondere letum. Fur-
pilius Leucadia: Et amplius illam apparere
condecer Quando quidem voti condemna-
ta est. Virgilius Bucolicis: Damnaabis tu quo-
que votis. Sifenna Histor. lib. iij. Quōd voto
damnati ferum omnem dicuntur eius anni
statim consecrasse. Cicero Tuscul. lib. v. Re-
rum naturam, quam errorem nostrū damna- 40
re maluimus.

112 ¶ *Delicere*, est illicere. Titinnius lib. v.
Quōdlea parasitus habeat, qui illum sciat De-
licere, & noctem facere possit de die.

113 ¶ *Defendere*, vindicare, depellere. Virgil.
Bucol. Solstitium pecori defendite. ¶ *Defen-
dere*, *meri*, *depellere*. Eunius Achille: Ser-
ua ciues, defende hostes, cum potes defen-
dere.

114 ¶ *Delica*, est aperi, vel explana. Titin- 50
nius libro quinto: Quid istuc est? aut istic fi-
bi vult sermo, mater delica. Idem Proelia?
Tibine comcediam, quam sciam, non deli-
cem? Cæcilius Obolostate: Si linguas decem
Habeam, vix habea te satis qui audē ache. Im-
mo verō hic antē solitus sum, delicat. Accius
Achille: Qua re alia ex crimine inimicorum
effugere possis, delica. Lucilius lib. xxx. Ne-
mo istum ventrem pertundet, delicet vris, at-
que videbis.

115 ¶ *Delinitus*, ad nostram consuetudinem
placatus. Turpil. Demetrio: Vide mirum in-
genium, ac deliniticum mulierum. Commo-
rat hominem lacrymis. ¶ *Delinitus*, *delecta-
tus*. M. Tullius ad Cassium lib. i. Iam bien-
nium est, cum virtuti nuntium remisisti, de-
linitus, illecebris voluptatis. Lucil. lib. xxx.
Præseruit, labra delicit, delinit amore. ¶ *De-
linitus*, est mente alienatus. Plautus Amphitru.
10 Delinitus sum profectō, ita vt me qui sim,
nesciam. Lucil. lib. xxvij. Condat hominē id,
quod vult deliniat, corrumpat proflus, ac ner-
uos omnes.

116 ¶ *Delinit*, *deligat*. Titinnius Proelia: Ve-
rum enim notibus delinit, vltro etiam vxori-
bus ancillanctur.

117 ¶ *Degere*, est agere. Lucretius lib. ij. De-
ginus hoc xui, quodcunque est. ¶ *Degere*,
etiam est *minuere*. Plautus Aulularia: Nunc e-
go istum foror laborem degam, & diminuan
ubi. ¶ *Degere*, est *destrahere*. Plautus Epidic.
Degitur corium de teigo meo.

118 ¶ *Dare*, est exhibere. M. Tullius de si-
gnis: Ca. Pompeius cum filio, qui fuit in
Tyndaritano, cenam ipsi isti dabat apud vil-
lam. Terentius *iactat*. Namque ei vnam ce-
nam, atque eius comitibus dedi. ¶ *Dare*, *fa-
cere*. Virgilius & *Aeneid.* lib. j. Tu das epulas ac-
cumbere Diuūm. Et lib. iij. Immortam que
coli dedit, & contemnere ventos. ¶ *Da*, si-
gu ficantiam habet manifestam, id est, *dic*,
Virgilius *Aeneid.* lib. iij. Da proptiam Tym-
brae, domum. ¶ *Da, die*. Virgilius Bucolicis:
Sed tamen iste Deus qui sit, da, Tityre, no-
bis Et lib. vj. Tūque, o sacraestissima vates Pra-
scia venturi, da, non indebita posco. Teren-
tius *iactat* *uocē* *de* *de*: Nunc quamobrem
has partes dedicerim, paucis dabo. Lucil. lib.
xxx. Si liceat facere, etiam hoc versibus red-
dere quod do. Et lib. xxvij. Perfuade, & transi,
vel da quamobrem transeras. ¶ *Dare*, *ad*, *scribere*.
M. Tul. in Verrem diuinatione. Ego etiam
qua tu sine Verre commisisti. Ve nī crimini
daturus sum. ¶ *Dare*, *ostendere*. Lucil. lib. xxvj.
Animōque agrotat, vidimus corpore hunc si-
gnum dare. ¶ *Dare*, *petere*. Lucilius lib. v.
Sicuti cum primos ficos propala recentis
Protulit, & pretio ingenti dat; primitus pau-
cos.

119 ¶ *Deponere* est ponere. Virgilius Bucol-
licis: De grege non ausim quicquam deponere
tecum. M. Tullius de offic. lib. ij. Exi-
stimauī honestissimē molestias posse deponi,
vbi me ad philosophiam retulisset.

¶ *Deponere*, est *commendare*. Accius Erigona.
Hospitem deposita interimes. Afranius E-
pist. Amare, habere puerum depositum fo-
ris. M. Tullius de officiis libro tertio: Ego
& promissa nonnunquam faciunda, neque
60 semper deposita reddenda. ¶ *Deponere*, est

alicuare. Plautus Aulularia : Vt me deponat vino, eam affectat viam. ¶ Deponere, est *desperare* : vnde C *depositi* desperati dicuntur Lucillius Satyrarum lib. iij. Symmachus præterea iam tum depositus, bubulcus Exhalans animam pulmonibus æger agebat. Virgilius lib. xij. Ille vt depositi proferret fara parentis. Accius Tereo : Tereus indomito more, atque animo barbaro. Conspectus in eam amore vecors flammæus, & Depositus, facinus pessimum ex dementia Confingit. Idem Alphesib. Et si est in malis Depositus animus meus, quæ scribi exinde audiret. M. Tullius in Verrem actione i. Itaque mihi videor, iudices, magnam, & maximè agram, & propè depositam Reipub. partem suscepisse. Cæcilius Obolo stare : Depositus modò sum anima, vita sepultus sum.

120 ¶ *Destitui*, est *desolari*. Destitui, rursum *fiatus*. Nænius Gymnastico : In alto navem iuber destitui ancoris. Cæcilius Symbolo : Destituit omnes feruos ad mensam ante se.

121 ¶ *Dedicare*, est *dicere*. Accius Alphesib. Aduerter cum te esse Alcæonis fratrem factis dedicat. Cæcilius Annal libro i. Legati quòd missi sunt, veniunt, dedicant mandata.

122 ¶ *Dicere, constituere*. Terentius Andria; Placuit, despondit, hic nuptiis dictus est dies. ¶ *Dicere, denunciare*. Lucillius lib. xxvi. Miniatu aperitè capitis dicturum dicm. Terentius Andria : Dico tibi ne temerè facias. ¶ *Dicere, est iudicare*. Virgilius Bucolicis : Dic Mihi Damæta cuium pecus? ¶ *Dicere, dicare*. Virgilius lib. vj. Iunoni infernæ dictus facer.

¶ *Dicere, destinare*. M. Tullius de offic. libro 3. Et is, qui morti addictus esset, paucos sibi dies commédandorum suorum causa postulat. ¶ *Dicere, est promittere*. Pompon. Pistoribus : Nummos certos dicas. dico quinquaginta millia. Sallustius Historiarum lib. 2. Eodem anno in Macedonia Caius Curio, principio veris cum exercitu profectus in Dardaniam, quibus potuit pecunias dictas coëgit. Afranius Volsisco : Igitur quiescet, quoniam inter nos nuptia dicta, pareas istis verbis, si placet. Idem Fratr. De rustico nescio cui vicino suo Perpauperi, cui dicat dotis paullulum. Pacuvius Hermiona : Prius data est, quàm tibi dari dicta, aut quàm reditum est Pergamo. Var. Myster. In id vngb, dos à femina vt auferatur, quæ mihi postea quàm ad concordia dicta est. ¶ *Dicere, dare*. M. Tullius de offic. lib. ij. Commodè autem quicquid dicit pecuniarum.

123 ¶ *Dignatus*, significat dignus habitus. Virgilius Æneid. lib. iij. Coniugio Anchisa Venetis dignate superbo. Accius Neopr. Sed quoniam mihi iungent, cuique tuillo fuerint,

dignabor dari. Idem Atreo : Ego ne Argiuum imperium attingam, aut Pelopis digner domo? Quòd me ostendam : quòd templum adeam? quo more funesto colloquar? Cicero Orat. Quamquam enim omnis locutio oratio est, quæ tamen consimili laude dignantur.

124 ¶ *Dignari*, dicitur *dignum aliquem deputare*. Virgil. lib. x. Atque idem fugientem haud est dignatus Orodem Sternere.

125 ¶ *Dominus*, dicitur *cui seruitur*. Virgil. Æneid. libro primo : Romanos rerum dominos, gentemque togatam. ¶ *Dominus* rursum appellatur *conuiuij exhibitor* : vnde & *dominia*, conuiuia. Lucillius Satyrarum lib. vj. Qui te bonus Iuppiter inquit, Crasso Mutium cum cenabat dominum fortem. Idem libro xij. Primum dominia, atque sodalitia, omnia tolluntur. Turpilius Philopatro : Fortè eo die meretricis ad me de leuitate Articæ, vt cum venerat, quidam dixerat : quæ cenam apud me Thais atque Erotium, Antiphila, Pythias : ego extra cubi dominam. Varro Papiapapæ, *ἀντιφίλα* : Dominum conuiuij, vinum, aliudve quid mi laudato. Sallustius Historiarum libro tertio : Alteri scribam, & cenas in imo medius inter Tarquinium, & dominum Perpenam. M. Tullius in Verrem Frumentaria : Adria argento dominos vestræ. Var. Endym. Discumbimus mensati, dominus inatura oia ad cenam committit. ¶ *Domini, & mulierum amatores*. ¶ *Dominus, maritus*. Virgilius Æneid. lib. 4. Conubia nostra Reppulit, ac dominum Ænean in regna recepit.

126 ¶ *Deliberare*, est *dubitare*. Terentius Phormione. Ego amplius deliberandum cenfeo.

127 ¶ *Deliberatum, est explicum, desensum, vel definitum*. Turpil. I. bilop. Certum, atque deliberatum est, me illis obsequi.

128 ¶ *Discrimen, diuisio, separatio*. Cicero de finibus bonorum & malorum lib. 2. Homo & acutus, & diligens Chrysippus non contemnit, totumque discrimen summi boni in eadem rerum comparatione positum putat.

¶ *Discrimen est periculum*. Virgilius Æneid. libro primo : Per tot discrimina rerum, Tendimus in Latium. ¶ *Discrimen rursum, separatio à discernendo* : vnde & *discerniculum* dicitur acus, quæ capillos à media fronte disteparat. Sallustius Historiarum libro i. Sertorius fortis turba morantibus, nullo, vt in terrore soler, generis, at imperij Discrimine, per calonum corpora ad medium quasi deinsuper instantium manibus in murum attollitur. Virgil. Æneid. lib. 1. Tros, Tyriusque mihi nullo discrimine agerur. M. Tullius Philippicis lib. secundo : Hetruriam discriminat Cassius. Lucillius libro xxxix. Et amabat omnes

omnes. nam discrimen non facit, neque signat
linea alba. ¶ Discrimen, *certamen*. Virg. lib. 5.
Post hos æquo discrimine pistris, Centaurus-
que locum tendunt superare priorem.

129 ¶ *Duci, delectari, vel advocari*. M. Tul.
de finibus bonorum & malorum lib. v. Danc-
que seise ad ludendum, fabellarumque auditi-
one ducuntur.

130 ¶ *Ducere, pati*. Virgil. Æneid. lib. 4. Na-
te Dea, potes hoc sub casu ducere fomnos?

¶ *Ducere, nudare, exserere*. Virg. Æneid. lib. 12.
Ille tamen clypeo obiecto conuersus in ho-
stem ibat in auxilium, ducto mucrone pete-
bat. ¶ *Ducere, excitare*. M. Tull. in Ver. actio-
ne ij. Quod si quem statum magnopere dele-
ctant: si quis earum honore, aut gloria duci-
tur.

¶ *Ducere consuetudine*, quam signifi-
cantiam habeat, claret, sicut Vir. Æn. lib. xij.
Ducitur infelix quo confectus Aletes. & mul-
ta talia. ¶ *Ducere, illicere, inducere*. M. Tull.

de offic. lib. 2. Postremo pretio, aut mercede
ducuntur. Et de senect. Sic adolescentes sen-
num præceptis gaudent, quibus ad virtutum
studia ducuntur. ¶ *Ducere, struere, erigere*.

Virgil. Æneid. libro 1. Pars ducere muros, Mo-
lirique arcem. ¶ *Ducere, existimare, iudicare*.

Varr. Sexag. Audis iudex rerum ducet esse
hoc modo. Virg. lib. 10. Tantum me crimi-
ne dignum duxisti? M. Tull. in Ver. diui-
nat. Clarissimi viri nostræ ciuitatis tempori-
bus optimis hoc sibi amplissimum, pulcerrim-
umque ducebant. Lucil. lib. xxx. Non datur,

adimitit nemo, nec viuere ducunt, Orco spõ-
dent septimum. M. Tul. de offic. libro 3. A
quatuor fontibus honestatis primo libro offi-
cia duximus. ¶ *Ducere, voluere pertractare*.

Virg. libro sexto: Sic equidem ducebam ani-
mo, rebâque futurum. Lucil. libro xxxi. Age
nunc summam sumptus, ducâque xri simul,
atque alieni. ¶ *Ducere, fabricare*. Varr. 40

¶ *Ducere, trahere, differre*.
M. Tul. ad Casarem iuniorum. lib. 1. Ne res
ducetetur; fecimus vt Hercules Antianus in
alium locum transferretur. Idem de offic. lib.

3. Apud prætorem criminatus est Balbum il-
lum ducere. ¶ *Ducere* propriè pro tempo-
ribus *seruare*. Virgil. Bucolicis: Astrum, quo
segetes gauderent frugibus, & quo Duce-
ret apricus in collibus vna colorem. ¶ *Du-*

cere, demittere, descendere. Plautus Anlu.
Vbi ille abit, ego me duco deorsum de arbo-
re. ¶ *Ducere, genere*. Virgilius libro septi-
mo: Hi bellum assidue ducunt cum gente La-
tina.

131 ¶ *Differre, est spatium temporis dare*. Vir.
Æneid. lib. vi. Distulit in seram commissa
picula mortem. ¶ *Differre, diffamare, di-*

uulgare. Lucillius lib. xxx. Gaudes, cum de
me ista foris sermonibus differis. Varr. de 60

vita populi Romani libro 4. Si modò ciuili
concordia exsequi rationem parer, rumores
famam differant licebit, nõsque carpant.
¶ *Differre, diuidere, vel scindere*. Virg. Georg. li.
4. Scythiæque hyemes, atque arida differt Nu-
bila. Terent. Adelphis: Miseram me, differor
doloribus. Virg. lib. vii. At procul inde citæ
Metium in diuersa quadrigæ Distulerant: Lu-
cillius lib. xxx. Et maledicendo multis sermo-
nibus differis. Plaut. Aulularia: Nisi reddi mihi
vasa iubes, pipulo te differam Ante ædeis.
¶ *Differre, in ordinem ponere*. Virg. Georg. lib.
4. Ille etiam feras in veruam distulit vlnos.
¶ *Differre, distare*. M. Tull. in Verrem diuina-
tione: Ac vide quid differat inter meam opi-
nionem, actuum. Lucil. lib. xxvii. Tamen ali-
i verruca, aut cicatrix medius papillæ differunt,
M. Tull. Hortensio: Quantum inter se homi-
nes studentes moribus omni vitæ ratione dif-
ferant.

132 ¶ *Durum, solidum*. Virg. Æneid. lib. 4.
Sed duris genuit te cautibus horrens Cauca-
sus. ¶ *Durus, nocens*. Idem Georg. lib. 4. Aut
durum tinea genus Lucil libro xxx. Et sauo,
& duro in bello multo optimus hostis. ¶ *Du-*

rum, patiens, & perseverans. Virg. Georg. lib. 2.
Scipiadas duro bello. Et Æneidos lib. 1. Du-
rare, & vosmet rebus seruare secundos. Terent.
Adelph. Non hercle hîc quidem durare quis-
quam, si sic fit, potest. ¶ *Durum, immitte*. Virg.
Georg. lib. 2. Quid iuuenis, magnum cui ver-
sat in ossibus ignem Durus amor? Terent.
Heaut. Et quod illum insinulat durum, id
non est.

133 ¶ *Decernere, est constituere, definire*. M.
Tull. de officiis libro 1. Quare expetenda qui-
dem magis est decernendi ratio, quàm decer-
tandi fortitudo. Virg. Æneid. lib. 4. Decre-
uitque mori. Ter. Andria: Quicquid peperis-
set, decreuerunt tollere. Plautus Asinaria: Eos
me decretum est persequi mores patris. Varrò
Eumenidib. Forenses decernunt, vt existima-
tio nomen eum in sanorum numerum referat.
¶ *Decernere, est dicere*. Plautus Amphitryonci
Qui nequeas, nostrorum veter sit Amphitryo
decernere. ¶ *Decernere, certare*. Virg. Æneid.
lib. 11. Ipsum armis, ipsùmque iubet decerne-
re ferro. Idem Georg. lib. 3. Coribus inter se
subigit decernere amanteis. M. Tul. Philippi-
carum lib. 3. Quam nec seruam animis, armis-
que decernere.

134 ¶ *Demissum, abiectum*. M. Tul. de offic.
lib. 3. Perspicuum est enim ea, quæ timido ani-
mo, humili, demisso vnus accipit afferre. ¶ *De-*
missum, humile, miserandum, abiectum. Virg.
Æneid. lib. 3. Deiecit vultum, & demissa voce
locuta est. Lucil. lib. 27. Re in secunda tollere
animos, & in mala demittere. Cic. Tusc. lib. 5.
Non est ausus elatè, & amplè loqui humili-
tet, dimissèque sentire.

135 *Dimittere, permittere, in potestatem dare.* Tul. de Rep. lib. 1. Tum annui consules, tum dimissi populo fasces. *Dimittere, deelinquere.* M. Tul. ad Cæsarem lib. 3. Quæ si videres non de exercitu retinendo tueri, sed eo traditione, aut dimisso. *Dimittere desuper mittere.* Virgil. *Æneid.* libro 2. Demissum lapsi per funem. Sallust. *Hist.* lib. 3. Cum machinis strepitu dimissum Victoriæ simulacrum coronam capiti imponebat. Var. *Meleagris.* Cum etiam Thais Menandri tunicam dimissam habeat ad talos. *Dimittere, dare.* Virg. *Georg.* lib. 3. Dimissæque ab loue gentis Nomina. *Dimittere, mittere.* Idem *Æneid.* lib. 2. Equidem per litora certos Dimittam.

138 *Discere, est ignotam rem meditando assequi.* Lucil. lib. 9. Discere labora, ne res te ip'a, ac ratio ipsa refellat. Virg. lib. 12. Discere puer virtutem ex me. Discere, tentare. Vi gil. libro v. Et fractis discentem currere rennis.

137 *Defunctum* dicimus consuetudine mortuum. Virg. lib. v. Defunctæque corpora vita. *Defuncti, liberati.* Idem lib. vi. O tandem magnis pelagi defuncte periclis.

138 *Distrahere, est vendere.* Lucil. lib. xxxix. Diuidant, differant, dissipent, distrahant. *Distrahere separare.* Terent. *Phorm.* Quod si eorum fortuna redierunt, Phanium abs te vt distrahat? M. Tul. *Philipp.* lib. 2. Quod primum hæc natura coherencia, opinione distrahsent. Var. de vita populi Romani lib. 1. Distractione ciuium clangue scit bonum proijrium ciuitatis, atque agrotate incipit, & consensescit. *Distrahere, diuidere, diffundere.* Virg. lib. 7. Turbaris distractus equis. Varro de vita populi Romani lib. 1. Medium Superiorum propter perfidiam interemit penè impetiosius, quam humaniis. Nam equis ad curriculum ex vtraque parte deligatum distrahit.

139 *Dicare, dictum est constituere, consecrare.* Virg. lib. v. Vrbe velim posita templis sibi fære dicatis. *Dicare, tradere.* M. Tull. *Epist.* ad Cæsarem lib. 1. Balbum quanti faciam, quamque ei me totum d'cauerim, ex ipso scies. Lucil. lib. xxx. Iuratum te vni cui sit data adæque dicata. *Dicare, indicare, nuntiare.* Lucillus libro xxx. Sic vbi ad aureis fama tuam pugnam claram allatam dicat.

140 *Detrahere, derogare.* M. Tull. de signis: Et si quantis, vt ipse de me detraham, illos ego accusatores puto. *Detrahere, tollere.* Terent. *Heaut. Astiduo.* occurrunt serui, soccos detrahunt. Virg. *Georg.* lib. 3. Obseruan: nido implumeis detrahit. Marc. Tul. *Fruentaria* in Verrem: Postremò sicuti ciuitati ocia tantum detrahit, quantum commo- dum fuit. Idem de offic. lib. 3. Nunquam

committit, vt alienum appetat, & id, quod alteri detraxerit, sibi assumat. Et Hortensio: Vt ea sibi ratio vera restituat, quæ consuetudo vitiosa detraxerit. *Detrahere, extrahere.* Lucil. lib. xxxix. Cum ipsi in locum descendant, cum alios detrahant.

141 *Despicere, est pro nihilo habere.* M. Tul. in Verrem actione 2. Quemadmodum tenuissimum quenque contempserit, despexerit, liberum esse nunquam duxerit. Vir. *Bucolicis:* Despectus tibi sum, nec quis sim quæris. Alexi. M. Tul. de offi. lib. 2. Despiciunt autem eos, & condemnant, in quibus nihil virtutis, nihil animi, nihil neruorum putant. *Despicere, desuper adspicere.* Virgil. *Georg.* lib. 2. Qualem sæpe caua montis conualle solemus Despicere. M. Tul. Hortensio *Consolabitur* eam magnitudo animi, & humanarum opinionum alta quadam despectio.

142 *Deicere, elidere.* M. Tul. ad Cæsarem iuniorum libro secundo. Adest alba nescio cuius Clodij, quam cum rest. tui iussisset Anconam cum eo deicere, cum esset ex senarum consulto. *Deicere dicitur mittere.* Virg. lib. 8. Toto genitor quæ plurima cælo Deiciit in terras. Lucillus lib. 27. Has è fenestris in caput Deiciunt, qui propè ad ostium adspirauerant. *Deicere, precipitare.* M. Tull. in Verrem actione 2. Si me ædilitate deiecessent. Lucil. lib. xxxix. Detrusus tota vi deiectusque Italia. *Deicere, auertere.* M. Tull. *Philippicis:* Nec verò vsquam, nec à Repub. deiciebam oculos.

143 *Deducere, vocare.* M. Tull. de republ. libro 1. Quare si placet deducere rationem tuam de cælo ad hæc ceteriora. *Deducere, trahere, mouere.* Sisenna *Hist.* lib. 4. Ab armis te recedere, præsidia de locis deducere. *Deducere, deprauare, transuerrere à vero & à recto.* M. Tull. Hortensio: Habet enim i, sa incertam de hostium viam, & ex ea multis vitis, & erroribus deprauata deducitur. Virg. *Georgic.* lib. 1. Riuos deducere nulla Religio vetuit.

144 *Deductum, dicitur molle, suauē.* Virg. *Bucol.* Pascere oportet oues, deductum dicere carmen. *Deductum, delectatione ductum.* Virgilius *Bucolicis:* Carmina vel cælo possunt deducere lunam. Lucillus lib. xxvi. Illic oculi deducunt ipsi, atque animus: spes illuc rapit. *Deductum, diminutum, suppressum.* Lucillus lib. xxx. Deductat hunc voce leo. cur tu ipsa venite Non vis huc?

145 *Deferre, abducere.* Virgilius *Æneidos* libro sexto: Defer id Italianam. *Deferre, est asserre.* Virg. *Æneid.* lib. 4. Celeres mandata per auras Detulit. *Deferre, calatum proferre.* Lucil. lib. xxxviii. Quapropter certum est facere contra, ac persequi, Et nomen deferre hominis.

146 ¶ *Destinare*, dicitur *parare*. ¶ *Destinare*, *emere*. Lucilius lib. xxvij. Facio, ad leporem venio, tribus in libertatem millibus destinet.

147 ¶ *Docere*, significat *disciplinā vel artem quampiā magisterio dare*. Virg. *Æneid.* lib. v. Docuit post exitus ingens. ¶ *Docere*, *dicere*. Lucilius lib. xxix. At non sunt similes; neque dant: quid si dare vellent, Acceperis ne, doce.

148 ¶ *Diligere*, manifestam habet significationem, ut plerunque. Diligit, *dividit*. Plautus Curcul. Clypearus elephantum ibi machæra diligit. Titianus Prælia: Pernam totam diligit.

149 ¶ *Dextrum*, dicitur *dextera partis*. Virgil. lib. quinto: Quid tantum mihi dexterabis? ¶ *Dextrum* dicitur *felix, propitium*. Virg. lib. viij. Et nos, & tua dexter adi pede sacra secundo.

150 ¶ *Deprecor*, amolior, depello, propulso. Tul. de Repub. lib. vj. Non modò invidia pari non erāt, sed etiam Claudij invidiam Gracchi caritas deprecabatur. Ennius: Eripite ò cui nunc ærumnam, à libertate para quibus servitutum meam miseram deprecor.

151 ¶ *Diuortium*, est *verum omnium separatio*. Cicero de Oratore lib. ij. Sic est communis sapientia iugo sunt doctrinarum facta diuortia. *Diuortium*; *deflexus de via*, à diuertendo. Virgilius lib. ix. Obiciunt equites sese ad diuortia nota.

E

152 ¶ *Exigere*, *vi extorquere*. M. Tullius in diuinatione: Et cum esset tritici modius festertis duobus pro frumento in modios singulos duodenos festertis exegisse. ¶ *Exigere*, *inquinare*, *verum perdiscere*. Virgilius *Æneid.* lib. primo: Quæreret constituit, socis que exasta refero. ¶ *Exigere* est *excludere*. Plautus *Aulularia*: Itaque omnes exigit foras. Terent. Andr. Spectanda, an exigenda sint vobis prius. Afranius *Fratris*: Retinebitur vir vt volutate vni probabili prægnatam quod non exigat. Næuius *Danaë*: Indigné exigit patria innocens. M. Tull. *Philippicis* lib. ij. Clausæ ademit, forasque exegit. Lucil. lib. xxvij. Vestimentis frigus, atque horrorem exactarum putet. ¶ *Exigere*, *debitum reperere*. M. Tull. *Epistola ad Cæcium*: Sed non vigeo. Longiores enim spectabo, vel potius exigam, quando hercle ego remerè exigam. ¶ *Exigere*, *facere*, *cogere*. Virgilius *Æneid.* lib. ij. Quos improba ventris Exegit carcos rabies. ¶ *Exigere*, significat *agere*. Plautus *Capriuis*: Salue Tyndare, & tu cuius causā hanc ærumnam exigo. Virgil. *Æneid.* lib. j. Omnes vt tecum mentis pro talibus annos exigat. Terentius

Hecyra: Illique exopto, vt reliquam vitam exigat. Lucilius lib. xxvij. Cum cognoueris vitā sine cura exigas. ¶ *Exigere*, *desinare, consistuere*. Virgil. *Æneid.* lib. 4. Decreuitque mori, tempus secum ipsa, modūque Exegit.

153 ¶ *Exactum, transcursum, præteritum*. Virgilius *Geor.* lib. tertio: At tribus exactis, vbi quarta accesserit æstas. Et eodē: Exactis grauidæ cum mensibus errant.

154 ¶ *Elidere, excludere* significat. Virgilius libro viij. Elisos oculos, & siccum sanguine guttur. Plautus *Rudente*: Iubeo oculos elidere, idem vt sæpius faciunt coci. Lucilius *Satyr.* li. ij. Iniuriatum hunc in fauces inuolasse, animamque elisisse illi. ¶ *Elidere, suffocare*, vel *occidere*. Virgilius lib. òctauo: Gemino que preirens eliserit angues. ¶ *Elidere, collidere*. Virgilius *Æneid.* lib. ij. Ter spumam elisam, & rorantia vidimus astra. Cicero *Tuscul.* lib. v. Qui rebus his factus egripit dicitur, potest tamen esse non miser. ¶ *Elidere, ducere*. M. Tul. de Rep. lib. ij. Vt auriga indoctus est curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur.

155 ¶ *Exāclare*, significat *exhaurire*. Plaut. *Sticho*: Næ iste à depol vitum poculo paucillulo Exāclaret. Idem *Pœnulo*: Sæpe exāclarum merum scitissimè. ¶ *Exāclari, perficere*. Pacuvius *Peribœa*: Nō potest, Menalippe, hic sine tua opera exāclari clausos. ¶ *Exāclari* etiam significat *perpetere*. Ennius *Andromacha*: Malo torquetis cum ærumnis illum exāclari diem. Accius *Diomede*: Ferè exāclauimus Tyranni fructum ingenium, atque exsecrabile. Idem *Amph. Pertoleraem* vitam, cladēque exāclarem impatibilibis. Lucilius libro xxx. Quantūque modo ærumnas, quātūque labores Exāclaris. ¶ *Exāclare, effundere*. Ennius *Eumenidibus*: Nisi patrem materno sanguine exāclando vlcisceretur.

156 ¶ *Eliminare, est exire*. Ennius *Manea* exsule: Antiqua ædilis filia custos corporis, Quid sic extra ædeis examinata eliminat? Accius *Phœnissis*: Egredere, exi, esset te, elimina vrbe. Idem *Meleagro*: Timidè eliminor clamore, simul agnita vox ad aureis accinit. Varro *Serrano*: *accit eximiorum*: Occipitium arriudeo ostendo, ex oraculo elimino me. ¶ *Eliminare* rursum *excludere*. Pacuvius *Doloreste*: Vbi ille est? me miseram quoniam clamor eliminat. Pomponius: Conclausos istic manet, eliminabo extra ædeis coniugem.

157 ¶ *Euadere, exire, tendere*. Terentius *Phormione*: Quid hic coprat, aut quo euadet hodie? Lucilius lib. xxxj. Euadat salutem aliquid aliquā, quod conatus sum. Plautus *Asinaria*: Demitor quid sit, & quod euadat sum in metu. ¶ *Euadere, fieri, produci*.

M. Tullius Philippicam libro 2. An verēbare. ne non putarem natura te potuisse non improbum euadere? ¶ Euadere, est *liberare*. Sallustius Iugurthæ bello: Arni Marius signa inferre, atque euadere oppido properauisset, profectō cunctis, aut magna pars Siccer sum fidem mutauissent. Virgilius lib. nono: Nostisne euadere demens Sperasti te posse manus? Lucillius lib. xv. Iccirco omnes euasuros euent ægritudinem. Sisen na Historiarum lib. quarto: Cohors vna post concitata, quamurus erat interruptus, euadit. ¶ Euadere, *adscondere*. Virgilius Æneid. libro ij. Euado ad summi fastigia culminis. ¶ Euadere, *apparere*. Virgilius Æneid. lib. ij. vt tandem ante oculos euasit, & ora parentum.

158 ¶ *Excipere, est sciungere, separare*. Virgilius libro ix. I, sum illum clypeum, cristasque rubentis Excipiam forti. ¶ Excipere, *excusare*, vel *calare*. Plautus Aulularia: Neque partem tibi ab eo, qui qui est, redepces, neque furem excipias. ¶ Excipere, est *suscipere*. Virgilius Æneid. lib. ij. Heu quis te casus deiectum coniuge tanto Excipit? M. Tul. in Verrem de supplicis: Filiorum suorum postremum spiritum ore excipere heeret. ¶ Excipit, *opprimit*, vel *circumuenit*. Virgilius Æneid. lib. ij. Et seclerum fortis agitata Orestes Excipit incautum M. Tullius ad Pompeium lib. iij. Quod si est, non modò inter meum interlulam, sed meipsum planè exceptum putabat. Et rursum: Admoniti sumus vt caueremus, ne exciperemur à Casare. ¶ Excipere, *rursù extrahere* M. Tullius de Repub. lib. iij. Quos insepukos reliquissent eos, quos è mari propter vim tempestatas excipere non potuissent, innocentes necauerint. Virgilius Bucolicis: Non ego te vidi Damonis pessime, captum Excipere insidiis? ¶ Excipere, *manere, habere*. Virg. Geor. lib. iij. Ergo ipsi quanuis angulti terminus tui Excipiat. ¶ Excipere, *captare*. Cicero Orat. l. h. ij. Quidam dari ex hac vita ad pertauctandos animos hominum, & ad excipiendas eorum voluntates.

159 ¶ *Explorare, est intèrius obseruare*. Virg. Æneid. lib. ix. Necnon & trepidi formidie portas Explorant. M. Tul. de offi. lib. ij. Hac vi non miratur, nisi exploratum quidem habeat, id omnino ne minem vnquam suspicaturum. ¶ Explorare, *verù inquirere*. Virg. Æneid. l. b. i. Exite, lo. otque Explorate nouos. ¶ Explorare, *probare*. M. Tul. in Verè a. l. ij. Tum in reliquis explorata, atque prouisa. Lucil. lib. xxix. Certum scio esse ita, vt ciciis. nam mihi erant de illo explorata omnia. M. Tul. de senectute: Quis est nam stultus, quamuis adolefcens, cui sit exploratum, se ad vesperum esse victurum? ¶ Explorare,

siccare. Virg. Geor. lib. j. Et suspenfa focus explorat robora fumus.

160 ¶ *Exercere, fatigare*. Terent. Adelph. I. sanè ego exercebo hodie, vt dignus es, sili-cernium. ¶ Exercere, *Exagitare*. M. Tullius de offic. lib. i. Exercenda etiam est facilitas, & altitudo animi. Virg. Æneid. lib. v. Nate Iliacis exercite fatis. ¶ Exercere, *insequi*. Virg. Æneid. lib. iij. Tun vos, ó Tyrif, stirpem, & genus omne futurum Exercere odiis. ¶ Exercere, *solidare*. Sallust. Iugurthæ bello: Nabdalsa exercito corpore. Cic. Tusc. lib. v. Equidem meos casus, in quibus me fortuna vehementer exersuit. ¶ Exercere, *imponere, imperare*. Virg. Geor. lib. ij. Tunc denique dura Exerce impetia, & ramos compesce silencis. Plaut. Amph. Si in me exerciturus, quò in parietem prius domes. ¶ Exercere, *in meliorem vsum & fructu formare*. Virgilius Geor. lib. i. Exerceatque frequens tellurem, atque imperatarius.

161 ¶ *Equites, cum cōfuetudine aur à magistro equorum, aut scflore appellamus*. Virgil. lib. iij. Interea præmissi equites ex vrbe Latina. Et lib. x. Effuimque equitum super ipse se. utis. ¶ Equites Virg. Geor. l. j. equos dici voluit. Impositi dorso, atque equitè docuere sub armis Insultare solo: & gressus glomerate superbos.

162 ¶ *Exeritum, expauescētū significat*. Virgilius libro v. Plautumque exeritua pennis. Dat recto ingentem. Varro Eumenidibus: Videmus populum furis instructum tribus. Diversum ferri, exeritum formidine. ¶ Exeritum, *accensum, inflammātū*. Virg. Geor. lib. 3. Sa. cit aguis, alpe que siti, atque exteritus astit.

163 ¶ *Experiri, est pati, sentire*. Virgilius lib. primo: Vos & Cyclopea laxa experit. Terentius Hecyra: Nam fuisse ergo me miro ingenio expertus sum. ¶ Experiri, *tentare*. Virgil. Æneid. lib. quarto: Nequid in expertum frustra montura reliquat. Terentius Eunuch. Omnia prius experiri consilio, quam amiss sapienter decet. Lucillius libro xxx. Summatim tamen experiat rescribere paucis. Plautus Afinaria: Dignos adire, atque experiri certū est mihi. ¶ Experiri, *scire*. M. Tul. Epistola ad Brutum lib. vi. Hs contraria, atque parata vt cōsoleat, expertus sum. Virg. libro nono: Experto credite quantus In clypeum inturgat.

164 ¶ *Exire, manifestam habet significationem*, vt Terentius Eunuch: Exi fores, scelste, at etiam restitias Fugitiue? ¶ Exire, *euadere, liberari*. Lucillius lib. xxvij. Ne hoc faciat, atque ex hac ærumna exatis. ¶ Exire, *euasire*. Virgil libro quinto: Corpore relamo. id, atque oculis vigilantibus exit. ¶ Exire, *erumpere*. Virgilius Æneid. libro tertio: Nos

Non sic aggeribus ruptis cum spumeus am-
nis Exit. ¶ Exire, prohibere. Virg. Æneid. lib.
11. Sustinet à iugulo dextram, & vim viribus
exit.

165 ¶ Expedire, utile esse. Terent. Heaut.
Expediri bonas esse vobis: nos, quibus cum est
res, non sinitur. Lucil. lib. 27. Ego enim à pue-
ritia, ut me amare expediat. Tul. de offic. li. 2.
Sæpe enim aut eos lædunt, quos non debeant;
aut eos, quos non expedit. ¶ Expedire est
desinere. Vir Æneid. lib. 4. Et Antonio possis
consistere portu Expediam dictis. Terent.
Phorm. Atque id, si potes, verbo expedi vno.
¶ Expediri, liberari. Virg. Æneid. lib. 2. Flam-
mam inter & hostes Expedior. Terent. He-
cyr. Teque hoc crimine expedi. Si enim Hui.
lib. 4. Faneis expediunt, claustra foribus im-
posita periclitantur. ¶ Expedire, proferre. Virg.
Æneid. li. 1. Ceterumque canistris Expediunt.
M. Tull. in Verrem de supplicis: Hominem
proripi, atque in foro medio nudari, ac deli-
gari, & virgas expediiri iubet. ¶ Expedire, col-
ligere. M. Tull. ad Cæsarem inuicem lib. 1.
Et cæteris autem generibus tunc pecunia ex-
pedietur, cum legationibus victricibus erunt,
quæ spondimus, persoluenda.

166 ¶ Enixa dicitur paru lenata. Virg. Æn.
lib. 3. Triginta capitum scetus enixa iacebit.
¶ Enixa, subiugata. Virg. Æneid. lib. 3. Seruat
enixa tulimus.

167 ¶ Efferre, subdere. Lucil. li. xxv. Depu-
gnabunt pio te ipsi, & morientur, ac se vltro
effere erunt. ¶ Efferre significat proferre. Vir li. v.
Tunc fatus Anchisa cætes pater extulit æ-
quos. Et lib. 2. Mæce efferre pedem genitor?
Lucil. lib. 26. Ego vbi quem ex præco diis ver-
su effero. Euius Medea: Vtinam ne vquam
me de cordis cupido corde pedem extulisse.

¶ Efferre, ostendere. Virg. lib. 8. Vt belli signum
Laurenti Turnus ab arce Extulit. ¶ Efferre,
elogere, leuare. Virg. Æneid. lib. v. Ostendit
dextram insurgens Entellos, & alio Extulit.
Lucil. lib. xxx. Continud simul æ paullò ve-
hementius aura Instaurifluctus, crexerit, extu-
leritque. ¶ Efferre, edere, prouehere. Virg. Geor-
li. 2. Extulit hæc Decios, Marios. Lucillius li.
xxx. Non idecirco extollitur, vel ira, vel gau-
dij dator. M. Tull. Hortensio: Præter cæteros
nostra extulit ciuitas. ¶ Efferre, extollere. M.
Tul. de signis: Nimirum forisram hæc illi
mireatur, atque efferrant. Idem de offic. lib.
2. Iraque eos viros suscipiant, miximique ef-
ferunt laudibus. Lucillius lib. xxx. Omnia
alia, in quibus efferrimur rebus, ne ego multis
loquar.

168 ¶ Extollere, differre. Cæcilius Plocio:
Abi intro, atque ista hæc aufer, tamen hodie
extollat nuptias.

169 ¶ Explere, dicitur implere. Lucr. lib. 3.

Atque explere bonis rebus, satiare quon-
quam. Virg. Geor. lib. 3. Improbus inglu-
uiore, rarisque loquacibus explet. Explere,
minuere. Virg. li. 6. Discendam, explebo nume-
rum, reddatque tenebris.

170 ¶ Educere, erigere. Virg. lib. 6. Atam-
que sepulcri Congerere arboribus, calòque
educere certant. ¶ Educere dicitur exuere.
Virgilius libro 10. Hoc dicens, eduxit corpo-
re telum. ¶ Educere, educare. Terentius
Adelphis: Eduxi à paruulo, habui, iamui pro
meo.

171 ¶ Excutere, dicitur commouere. Virg.
lib. 12. Gaudereque comantis Excutiens cer-
uice toros. M. Tul. de offic. lib. 2. Explica, at-
que excute intelligentiam tuam. ¶ Excute-
re, emittere. Virg. 9. Excussus Acontes Ful-
minis in morem: Excutere, excludere, deij-
cere Virg. Æneid. lib. 4. Excutimur curi, &
20 cæcis errantus in vndis. Idem lib. 9. Excussi
manibus radij, reuolutaque pesca. Lucillius
libro 30. Ipso cum domino calce omneis ex-
cutiamus. ¶ Excutere, eligere. M. Tul. Phi-
lip. lib. 12. Inuentum omnia ex tota Italia
excussimus.

172 ¶ Exponere, extollere. M. Tul. de signis:
Vocat ad cenam deinde ipse prætorum, expon-
ni tuas copias omneis. ¶ Exponere, deponere.
Virg. li. 11. Socies de puppibus aliis. Ponubus
30 exponunt. ¶ Exponere, differere. M. Tull. Phi-
lippic. lib. 2. Expona vobis breuiter consilium
profectionis, & regressus meæ. ¶ Expone-
re, abicere. Terent. Heautont. Erat hiq; Corin-
thia anus haud impura ei dedi Exponendam.
¶ Expositum, subiectum. M. Tul. in Verrem a-
ctione 2. Cum tibi exposita esset ad præcan-
dum omnis Pamphylia.

173 ¶ Exornare, fadare. Terentius Heaut.
Egredere si viuo aded exornatum dabo. Aded
depeum; vt cum viuat, men inerit semper
mei. ¶ Exornare, ornare. M. Tul. in Verrem
de signis: Exornat ample, magnificèq; trici-
nium. Terent. Eunuchos: Ita vitus est dudum,
quia varia veste exornatus fuit. Cicero de O-
rat. lib. 1. Qui omnes eloquentes fuerunt, ora-
tionem suam, & Reipublicæ dignitatem ex-
ornabant.

174 ¶ Explicare, ostendere, explanare. M. Tul.
in Verrem de signis: Vitam alterius totam ex-
plicare. Idem de officiis lib. 3. Vt quadam
sibi concedantur, quò facilius, quæ volunt,
explicent. ¶ Explicare, emittere, extendere. Vir-
gilius Geor. li. secundo: Sed trudit gemmas,
& frondeis explicat omneis. M. Tul. de Re-
pub. lib. 2. Quæ virtus præter cæteras, totam
se ad alienas vigilatas porrigit, atque expli-
cat. Var. Sesiquilyse: Vias stelligeras ætheris
explicans ere cauo sonitum hinc in cothurnis.
¶ Explicare, exercere. M. Tul. de offic. lib. 3.

Explicat, atque excute intelligentiam tuam, ut videas quæ sit in ea species, forma, & notio virtutis boni.

175 ¶ *Exui* est *exsolui*. Virg. Æneid. li. 2. Stultit exutas vinculis ad sidera palmas. ¶ *Exui, nudari*. Virg. lib. v. Magna ossa, incertòsque Exuit. ¶ *Exuere, deponere*. Virgil. Æneid. libro 4. Et si quis adhuc precibus locus, exue mentem. ¶ *Exui, liberari*. Lucil. lib. xxix. Vnde domum vix redeat, vixque hoc exiat 10 se.

176 ¶ *Excidere, cedere*. M. Tul. Philip. lib. 2. Excident gladij cruenta arma de manibus. ¶ *Excidere, in obliuionem dare*. Virg. Æneid. lib. 1. Nec dum etiam caussæ irarum, sæuique dolores Exciderant animo.

177 ¶ *Eiectum, exclusum*. Virg. lib. ix. Nec non Tarquinius eiectum Porlena iubebat Accipere. Lucil. lib. xxix. Ibi erant scopios Eiecere istum abs te, quamprimum, & perdere a morem. ¶ *Eiectum, exensum*. Virg. lib. x. Eiectoque incumbit cernuus armo.

178 ¶ *Exsultare, iuare*. M. Tul. de Repub. lib. 2. Quæ sanguine abitur, quæ in omni crudelitate sic exultat, ut vix hominum acerbis funeribus satietur. ¶ *Exsultare est gestu vel dictu iniuriam facere*. Lucil. lib. xxx. Quin totum purges, debelles me, atque deauras, exsultes, sollicites. Virg. lib. v. Exsultantique haurit Corda paucor pulsans. ¶ *Exsultare, gloriarium iactantia*. Virg. Æneid. lib. x. Exsultat Amazon. M. Tul. Hort. Imbecillis autem est pudoris magister timor, qui, si quando paululum aberrauit, statim spe impunitatis exsultat. Et de senectute: Et Annibalem iuueniliter exultantem patientia sua moliebat. ¶ *Exsultare, supra modum exsilire, & effari*. M. Tul. de Republica: Est igitur quidam turbulentum in hominibus singulis, quod vel exsultat voluptate, vel molestia 40 flaggitur.

179 ¶ *Eligere*, significationem habet aperiri. ¶ *Eligere, desariare*. Lucil. lib. xxix. Corumpat prius, ac nervos omnes eligat.

180 ¶ *Excludere, liberare*. Lucil. 27 Primum quæ virtute seruitutem excluderit. ¶ *Excludere, dicitur eicere*. Terent. Eunuch. Exclusis, reuocat, redeam?

181 ¶ *Excidere, dissentire*. Lucil. lib. 27. Metus ut fieri possit, egone ab Archilocho ex- 50 cido.

182 ¶ *Expectare*, dicitur manere, observare. Terent. And. Expecto quid velis. ¶ *Expectare, sperare*. M. Tul. de offi. lib. 2. Est enim deterior, qui accipit, atque etiam ad expectandum semper paratior. Virg. Georg. lib. 1. Sed illos Expectata seges vanis elusit aristis. ¶ *Expectare, est à Deo poscere*.

183 ¶ *Expetere, accipere*. Plaut. Amphitr. Ergo in seruitute expetunt multa iniqua. 60

¶ *Expetere, transferre, euadere*. Plaut. Amphitr. Suamque ut culpam immortalem expetere ut finat.

F

184 ¶ *Felix*, dicitur fortunatus, beatus. Virg. Æneid. lib. 3. O felix vna antè alias Priameia virgo. ¶ *Felix, propitius*. Virg. Æneid. libro 1. An Phœbi soror, an nympharum sanguinis vna, Sis felix. ¶ *Felix, fructuosus, ferax*. Virg. Georg. lib. 2. Exiit ad cælum tamis felicitibus arbos. Varro de vita populi Romani lib. 2. Contra nouo marito cum item è foco in titione ex felici arbore, & inæquali aqua allata esset.

185 ¶ *Fastigium, ima altitudo*. Virg. Georg. li. 2. Fostitan, & serobibus quæ sint fastigia, querat. Varro de re rustica lib. 1. Fossa ita idonea fiat, ut omnem aquam, quæ de calo venit, recipere possit, aut fastigium habeat, ut exeat è fundo aggeris.

186 ¶ *Ferre, ostentare*. Virg. lib. xi. Captiuusue ut se ferret in auro Venatrix. ¶ *Ferre, confuere dicitur portare*. Virg. lib. v. Vix illam famuli Phegeus. Sabarisque ferebant. ¶ *Ferre, habere*. Virg. lib. v. In magno munere Cysseus Ferre sui dederat monumentum, & pignus amoris, cum filium nomen suum ferre voluisset. ¶ *Ferre, pati*. Virg. Æneid. lib. 2. Miserere animi non digna ferentis. Lucil. lib. 27. Ceterum quicquid sit, qui non sit ferro æquo animo, ac fortiter proelio captiuus prædones non posses iam amplius perferre, tamen suadet, ut norat Terent. Heatur. Nam quem ferret, si patientem non refert suum Cic. in Verrem: De prætura Siciliensi, proit Thermitani hominis facultates ferebant. Et de Orat. lib. 2. Est autem verbum verbum quod tamen consuetudo ferre possit. ¶ *Ferre, conferre*. Virg. lib. v. Quibus acer Erax in prælia fuerus. Ferre manum. ¶ *Ferre, disturbare*. Virg. Æneid. lib. 1. Quippe ferant rapidi secum, veritæque per auras. Et lib. 2. Alij rapiunt incesca feriantque Pergama. ¶ *Ferre, dicere, nominare*. Virg. Æneid. lib. 2. Et scelus expendisse merentem Laocoonta ferunt. Et lib. 3. Quæ nunc Samoïtracia ferunt. ¶ *Ferre, dare, exhibere*. Virg. Æneid. lib. 3. Sacra Dionæ matri, diuisque ferebant. ¶ *Ferre, asserere*. Virg. lib. xi. Legati responsa ferunt. M. Tul. de supplicis: Prohibetur suis liberis cibum, ut situmque ferre. Lucil. libro 29. Colligere auxilium, tamen si est indignum ut feram. ¶ *Ferre, dirigere, ducere*. Virg. lib. 6. Hinc via Tartarei quæ fert Acherontis ad vndam. Lucil. lib. xxx. Quid sibi vult, quare fit, ut iotto versus, ut ad te spectent, atque ferant vestigia, sed omnia prorius? ¶ *Ferre, laudare*. Idem eodem: Et sola ex multis nunc nostra poemata ferri.

187 ¶ *Fuere, est decurrere*. Virg. Georg. lib. 2.

lib. 2. Hæc cadenti argenti riuos, arisque metallâ Ostendit venis, atque auro plurima fluxit. ¶ Fluere, *minui, descere*. Virg. *Æneid.* lib. 2. Ex illo fluere, & ac retro sublapſa referri Spes Danaûm. ¶ Fluere, *latius ac liberius excreſcere*. Vir. *Georg.* lib. 2. Tum denique dura Exercere imperia, & ramos compelleſce fluentis.

188 ¶ *Fatum*, ſignificat decretum, & voluntatem. Virg. *Æn.* lib. 8. Heu ſtirpem inuiſam, & fatiſ contraria noſtris Fata Phrygum. Et eodem: Filius huic fato diuum, proleſque virilis Nulla fuit.

189 ¶ *Fatigare, percutere*. Virg. libro 9. Verſaque iuuenicum Terga fatiganus hafta. ¶ *Fatigare, excutere, vel increpare, vel hortari*. Virg. *Æn.* lib. 4. Sociô que fatigat præcipites vigilate viti. ¶ *Fatigare, inſigare, cogere*. Virg. lib. 9. Collocata fatigat edendi Ex longo rabies, & ſiccæ ſanguine fauces. ¶ *Fatigare ad laſſitudinem deducere*. Virg. lib. 5. Velocis iaculo ceruos, curſu que fatigat. Et lib. 11. Quos nulla fatigant prælia.

190 ¶ *Fædum*, conſuetudine eſt *deſerme*. Teſent. Eunucho: Nunc tibi viderur fædus, quia illam non habet. ¶ *Fædum, execrandum*. Vir. lib. 7. Auertſuſque reſugit Fæda miniſteria.

191 ¶ *Factio*, dicitur malorum conſenſus, & conſpiratio. Salluſt. Iugurthino bello: Inter bonos amicitia, inter malos factio. ¶ *Factio* item ſignificat, *opulentiam, abundantiam, & nobilitatem*. Titinn. Sed iam metuo hercle, Cæſo, ne nimis ſtultè fecerim. Qui ex tanta factione atque opibus ea ſem auſus adgredi. Plautus Aulul. Iſtas magnas factioſopes, dotes depſiſes. Idem Trinum. Voſtras cum noſtris factiones atque opes. Turpil. Traſileone: Non vitilirate, factione fretus intercedere. Cæcilus Philomena: Lata eorum famam occubabat factio.

192 ¶ *Ferox* eſt ſauus, & indomabilis, tranſlatum à feritate. Virg. *Æneid.* li. 4. Ac frena ferrox ſpumantia mædit. M. Tul. de offic. lib. 1. Vt equos propter crebras contentiones præcilliorum ferocitate exultantibus domitoribus tradere ſoleat. Terent. Eunucho: Eô ac eſt ferrox, quia habes imperium in bellus. ¶ *Ferrox ſum illa re* dicitur, vt illa re ſum fretus, vel arrogans. Titinn. Fullonibus: Videram ego te virginem formoſſimam eſſe, ſponſo eſſe ſuperbam, forma ferocem. Plaut. Milite: Vt donatum equum, qui forma eſt ferrox. Accius: Neque vi tanta quiſquam eſt, neque tam abundans fortunis ferrox. M. Tul. Epilt. ad Cæſarem lib. 1. Itaque vereor, ne feroci oratione faciant tutam præclara iudicia telo. ¶ *Ferrox*, ſignificat *cordarus, vel facerus*. Plautus Milite glorioſo: Nam tu, quamuis poris ſis facere, vt ſuat faceris, & quia tecum eram, propterea animo eram ferocior.

193 ¶ *Fama*, eſt opinio ſecundum conſuetudinem. Virgilius *Æneidos* libro tertio: Fama

volat, pulſum regnis ceſſiſſe paternis Idomena ducem. ¶ *Fama*, ſpes profuturi numinis. Virgilius *Æneidos* libro quarto: Nos munera templis. Quippe tuis ſerimus, famam que fouemus inauem. ¶ *Fama* eſt ruriſ *infamia*. Vir. *Æneid.* libro 4. Neque enim ſpecie, famave mouetur. ¶ *Vade & famoſum* dictum infame. Terent. Adelphi. Maledicta, famam, meum amorem & peccatum in ſe tranſtulit. Plaut. *Aſin.* *Quin* etiam me miſerum famoſum facit flagitiis ſuis. Lucil. Satyr. li. 11. Quintus Opimius ille Iugurthini pater huius. Et formoſus homo fuit, & famoſus, vtunque Primò adoleſcens, poſterius directius ſeſe. Turpil. Pedio: Quoſo omite, ac deſere hanc meretricem, quæ te ſemel naſta ſemper ſtudet perdere, detegere, deſpoliare, oppelſe que ad eò fama, ac flagitiis. M. Tul. de repub. libro 4. Atque etiam, ſi qua erat famoſa ei cogratio, poſculum non ferebant. Salluſt. Iugurth. Is oſtquam largitionem famoſam, impudenter emque. Næu. Danae. Subitò famam tollunt, ſiquam ſolam videre in via.

194 ¶ *Famoſum, infamem*. Cic. de Orat. lib. 2. Non pol, inquit, audeo. Nam me ad famoſas, vetuit mater accedere.

195 ¶ *Fortis*, eſt celer. Lucil lib. 3. Aut quidnam tremuliſ facere artibus hædi Conſimiſ incurſu poſſint, ac fortis equi vis. Virg. lib. 9. Quid tam egregium, ſi femina forti Fidis equo. ¶ *Fortis* ruriſ *formoſa*. Plaut. Milite: Et quid fortis viſa eſt? ¶ *Fortis etiam diues*, Plaut. Trinummo: Eum ſorem deſpondiſſe ſuam in tam fortem familiam, id eſt, diuitem, & copioſam. Afran. Fratriis: Formoſa virgo eſt, dotis dimidium vocat Iſti, qui dotis negligunt vxorias: Præterea fortis. Lucil. libro 30. Omnes formoſi fortes, tibi ergo improbus eſto. Fortis, *magnarum virum*. Virgil. *Æneid.* lib. 1. Forten que Cloanthum.

196 ¶ *Faceſſere, eſt facere*. Ennius Annal. lib. 1. Hæc eſſatus, ibique latrones dicta faceſſunt. Afran. Imis: Multa atque moleſta potiri, vt dicta faceſſas. Virgil. *Æneid.* libro 4. Imperio læti parent, ac iuſſa faceſſunt. ¶ *Faceſſere* ſignificat, *recedere*. Enn. Eumenid. Dico viciſſe Oreſtem, vos ab hoc faceſſite. Titinn. Gemin. At aliquis veſtrorum nunquet, Geminæ, vt res ſuas procureret, ædibus faceſſat. Pacuvius Teucro: Te repudio, nec recipio naturam dico faceſſi. Item: Faceſſite hinc omnes, parumper tu mane. Cicero de legibus libro primo: Paulliſper faceſſant rogemus. Afranius Liberto: Nolo hic te videat, dominus eſt, pper faceſſe hinc. Plaurus Rudente: Siquidem ſis pudicus, hinc faceſſas. Marcus Tull. Hortenſio: Faceſſant igitur omnes, qui docere nihil poſſunt, quo melius, ſapientiusque viuamus.

197 ¶ *Fatiſcere, eſt aperire, ruriſum deſicere*.

Accius *Arvori. i. x. x.* Tamen ante fatiscar, qui tuam implorem fidem. Pacuuius Duloreste: Vt si ita suat promerita vestra, æquipara e vt queam. Vereor nisi nunquam fatiscar facere quod qui boni.

198 ¶ *Ferus*, significat *seuerus*. Virgilius *Æneidos* libro 2. *Ferus* omnia Iuppiter Argos Transulit. ¶ *Ferus* significat *equum non solū sctum, sed etiam verū*. Idem eodem: Inque feri curam in compagibus aluum Contorsit. Accius Medea: Perirent stabulis frenos immittēs feris. ¶ *Ferus* item significat *ceruum*. Virgilius *Æneid.* lib. 8. Pectebatque ferum, puroque in fonte lauabat.

199 ¶ *Fuga*, significatur *citus cursus*. Virgil. *Æneid.* libro 1. Vel qualis equos Threissa fatigat Harpalice, volucrumque fuga præuertitur Hebrum. ¶ *Fuga* item *volatum* significat. Virgil libro 3. Cele. ique fuga sub sidera lapsæ semefam prædam, & vestigia sæda relinquant. ¶ *Fuga* item dicitur *nauigatio*. Accius Thelepho: Remi que nixi properiter nauem in fugam Tradunt. Virgilius *Æneidos* libro 5. Ipsæ iam matres, ipsæ, quibus aspera quondam Visa maris facies, & non tollerabile nomen, Ire volunt, omnemque fugæ perferre laborem. Idem libro 4. Non fugis hinc præceps, dum præcipitate potestas? Idem libro 3. Tendunt vela noti, fugimus spumantibus vadis. Plautus *Asinaria*: Remigio, veloque, quantum potes, festina, & fuge. ¶ *Fuga*, *vehemens afflatus*. Virgil. *Georgic.* lib. 3. Ille volat, simul arua fuga, simul æquora verrens.

200 ¶ *Frigit*, correpta prima syllaba, significat *erigit*. Acc. Meleag. *Frigit* fricantem corpus aërium occultè abstracto in flumine. Idè eodem: *Frigit* æstas rubore ex oculis fulgens flammeo. ¶ *Frigere* & *frigus* est *cum sono subsilere*. Plautus *Casina*: Nam quid frigitis? Nam quid istuc tam cupidè petis? Afranius *Triuigao*. Occasione certa mulier inuolat in collum, plorat, orat, occurrit nepos Pozillus neptis porrò de lecto frigit.

201 ¶ *Fingere*, est *inungere*. Lucillius libro 9. Eodem poculo bibo, eodem amplector, labra labellis fingens compono. ¶ *Fingere*, *componere*. Virgilius *Georgic.* libro 2. Per sequitur vitem atrondens, fingitque putando. Marc. Tullius de finib. bon. & malor. lib. 5. Vt alia in primo ortu perficere? alia progrediente arate fingere. Lucill. libro 27. Item populum salute, & fictis verbis Lucillius, quibus potest, imperit. M. Tul. de offic. lib. 3. Fictam, & commentitiã fabulam prolata dicunt à Platone. ¶ *Fingere*, *parare*. Lucillius libro 28. Sed fuga fingitur, timido vadit pede percutiens. Va. Caro, vel deliberis educandis. Magnū est enim, vt Ariston scribit, in primordio pueruli, quemadmodum incipiat fingat id quasi

euadat. ¶ *Fingere*, *effigiarè*, vel *formare*, & *facere*. M. Tul. de repub. lib. 4. Ego vero eodem, quo ille Homerum redimitum coronis, & delibutum vnguentis emittit ex ea vrbe, quam sibi ipse fingit. Idem de Deorum natura li. 2. Deinde in ore sita est lingua, fixita dentibus: ea vocem immoderate profusam fingit, & terminat. Virg. *Æn.* lib. 2. Nec si miserum Fortuna Simeon Finxit, vanum eriam, mendacem que improba finget. M. Tull. de offic. lib. 3. Virum bonum fingimus, de eius deliberatione, & consultatione qui primus. Sallust. Caulling bello: Quæ natura prona, atque ventri obedientia finxit. Plaut. *Asinaria*: Nam neque fictum ysquam est, neque pictum, neque scriptum in poematis. Var. *ru. q. i. v. p. i. p. v.* Vt hîrūdines singulis oblitis luto regulas fingebat. ¶ *Fingere*, *simulare mendacit.* Afran. *Fraternis*: Nunc vide, hoc quo pacto eo autum in medium proferam, Tu Castalia cogita, tu finge, fabricare vt libet. Virg. *Geor.* lib. 2. Non hîc te carmine ficto, Atque per ambages. Terent. *Andria*: Et fingunt quondam inter senunc fallaciam. Virgilius libro 6. Vel cum se pauidum contra mea iurgia fingit Artificis scelus. M. Tul. de finibus bonorum & malorum lib. 3. Talius exemplis non fictæ solum fabulæ, sed etiam historiz refertæ.

202 ¶ *Faccinus, factum*. Sallustius *Carilinz bello*: Qui aliquo negotio intenti preclari facinoris, aut bonæ artis famam quarunt. Terent. *Heaut.* Non sit sine periculo facinus magnum, & memorabile. M. Tul. de offic. lib. 3. Promissum potius nō faciendum, quam tam teritū facinus admittendum fuit. Et de senect. Nullum denique scelus, nullum malum esse facinus, ad quod suscipiendum nō lubido voluptatis impelleret. ¶ *Faciens*, *russum scelus*. Plaut. *Aulu.* Hoc est serui facinus. Sallust. *Caril. bello*: Sed in ea coniuratione fuit Quintus Curtius, natus haud obscuro loco, flagitios atque facinorib. cooperus. M. Tul. de offi. lib. 3. Ab hoc nulla fraus aberit, nullum facinus.

203 ¶ *Furtum*, est *occulia subreptio*. Vi. *Geol.* li. 3. Vulcani, Martisque dolos, & dulcia furti. ¶ *Furtū, insidia*. Sallu. li. 1. Illud profectus viuos, castellâq. incendere, & fuga cultorū deserta igni vastare, neq; elata, aut securissimè s metu gentis ad furti bella peridoneæ. Vir. *Æn.* li. 11. Furta paro belli cōuexo in tramine syluæ, Vt ciuias armato obsidat milite fauces.

204 ¶ *Fures*, etiã serui dicti sunt. Vi. *Bucol.* Quid domini faciant, audent cum talia fures?

205 ¶ *Fiducia, confidentia*. Vir. *Æn.* li. 9. Cernis quæ Rutulos habeat fiducia rerū. ¶ *Fiducia*, est *audacia*. Sallust. li. 2. Ita fiducia, quam argumentis purgatores dimitunt.

206 *Fatigare, cohibere, cōprimere*. M. Tul. de offi. li. 3. Qui nō verbis sunt, & disputationib. philosoph. sed vinculis, & carcere fatigandi. ¶ *Fatiga-*

¶ *Fatigare, commouere, perturbare.* Vir. Æn. li. 1. Quæ mare nunc terrâq. metu, cælûq. fatigat.

207 ¶ *Frigoris*, quæ sit significatio, manifestum est. Virg. Geor. lib. 1. Frigusque calorémque Inter. Et Luor. Frigus, vt à fluuiis, calor ab sole, æstus ab vñdis Æquoris. ¶ *Frigus, metus.* Virgilius Æneid. li. 1. Exemplo Æneæ solūūtur frigore membra. ¶ *Frigus, aeris natura.* Virg. Geor. li. 1. Asceleratum exquirere frigus Difficile est.

208 ¶ *Frigidum, venenatum.* Virgil. Bucol. Frigidus in pratis cātando rumpitur anguis. ¶ *Frigidus, mortuus.* Virgil. Æneid. lib. 9. Voluitur ille uomens calidum de pectore flumen Frigidum. ¶ *Frigidum, segne, imbecille.* Virg. lib. 11. Largus opus, & lingua melior, sed frigida bello Dexterâ.

209 ¶ *Ferire, vsu significat percutere.* Virg. Bucol. Cornu ferit ille, caueo. M. Tul. de suppliciis: Feriuntur securi: lætari tu in omniū gemitu, & triūphas. ¶ *Ferire, sancire, firmare.* Virg. Æneid. lib. 10. Haud mora Tarcon lūgæ opus, sed dūsq. ferit.

210 ¶ *Fouere, est nutrire, prouehere.* Virgilius Georgic. lib. 3. Hinc nescio qua dulcedine lætæ Progeniem, nidōsq. fouent. Et Æneid. li. 7. Iam tum tenditque, fouetque. Lucil. lib. 29. Ventrem alienum in æstum fouere ex molito ordeo, vti cataplasmo. ¶ *Fouere, adspargere.* Virg. libro 12. Fouit ea vultus lympha longæq. nus lapix. ¶ *Fouere, constituere.* Virg. Geor. li. 3. Sub terra fouere latem. Vi. g. lib. 1. Et interdum gremio fouet inscia Dido, Insidiat quantum mi eiꝑ Deus. ¶ *Fouere: veri.* Virg. Æneid. lib. 9. Obuia non ferre arma viros, sed castra fouere.

211 ¶ *Fetum, significat plenum.* Virgil. Æn. lib. 1. Loca fera furentibus austris. Et lib. 2. Scandit fatalis machina muros Feta armis. Var. præbi. new. rō.: Nō videris vnus vt paruulus Amor ardisera lampade. ¶ *Fetū, onere leuatū.* Virg. lib. 9. Fecerat & vindi fetum Mauortis in antro. Et Geor. lib. 3. Nec tibi fera More patrum nixa implebunt molstaria vacca. Var. de vita populi Rōm. li. 2. Mensa anreponebantur cum culina ac vino, in quo quæ veniebant ad fetam amicæ gratularum, vñs matabant.

212 ¶ *Fasces, quæ habeant significatiōnem,* manifestum est. Virg. Geor. lib. 2. Illum nō populi fasces, non porpura regnum flexit. ¶ *Fasces, consulem* posuit. Virg. Geor. lib. 2. Ibiusto sub fasce vñ am dum carpit. ¶ *Fasces* vñs. Idem. Bucol. Ego te hoc fasce leuabo. Idem Geor. lib. 3. Vñsque animas sub fasce dedere.

213 ¶ *Fundere, est liquorem defundere.* Virg. Geor. lib. 3. Hic duo rite merito libans Carthesia Bacchō Fundit hūmī. ¶ *Fundere, prosternere, iacere.* Vir. Æneid. 1. Quam septem in-

gentia victor Corpora fundat hūmī. Et Æneid. lib. 2. Fusus sine mente sine vllō subiacerent. M. Tul. Philip. libro 7. Sceleratissimorum hostium exercitum fūsum, cæūmq. cognoui. ¶ *Fundere, dare.* Virg. Bucol. Ipsa tibi blandos fundent canubula flores. Cic. Tusc. li. 5. Vt aut flores, aut fruges fundant, aut bassas. ¶ *Fundere, dicere.* Virg. Æneid. li. 3. Falsa fundebat lacrymans. Plaurus Asinaria: Næ illa æcastor fūnerato fūdit. ¶ *Fundere, fugare.* Virg. Æneid. lib. 2. Illi etiam siquos obscure nocte per vñbram fūdimus insidiis, totaque agitauimus vñbe, Apparēt. ¶ *Fundere, dimittere.* Virg. Geor. lib. 4. Ruuntque effusi carcere currus. Et lib. 10. Crisistque à vertice flamma Funditur.

214 ¶ *Filium, oris lintamentum.* Lucil. li. 29. Surge mulier, ducis filum non malum. ¶ *Filium* dicitur ducē re quaque ad tenuitatem. Vir. lib. 10. Extremâque Lauso parca sila legunt.

215 ¶ *Flagitiū, periculum.* Lucil. li. 29. Quæ te poscente minus, & præbet rectius multo, & sine flagitio. ¶ *Flagitiū veteres, vitium, quod virgini infertur,* dici voluerunt.

216 ¶ *Fides, quid sit manifestū est.* Vt Vir. Æneid. lib. 1. Capa fides, & Vesta, vt plerunq. fides chordæ appellatur. Tul. Hor. Ponendæ sunt fides, & tibix. & Vir. lib. 6. Threicia fietus cithara, fidibûsq. canoris.

217 ¶ *Facere, apertam* habet significatiōnem. ¶ *Facere rem diuinam,* religionibus exhibere. Plaurus Asinularia: Mulsu, conglatam plenam faciam tibi fideliam. Virg. Bucol. Cūm faciam vitula pro frugibus ipic venito.

G

.ADNOTIV. 22.

218 ¶ *Graue, grauidum.* Vir. Æn. li. 1. Donec regina sacerdos Marte graueis. ¶ *Graue, plenum.* Virg. Buc. Non insucta graueis tentabunt pabula feras. Et Geor. libro 4. Et grauido superant vix vberè limen. Et Æn. lib. 1. Tunc pietate grauem, ac meritis. ¶ *Graue, secundum, ac frugiferum.* Vir. lib. 3. Quod labos aut benefacta iuuant: quid vomere terras Inuertisse graueis? Graue secundum consuetudinem, ponderosum. Virgilius Georgic. lib. 1. Vomis & in flexi primum graue robur aratri. Terent. Hæaut Hui tã graueis hos quæso? M. Tul. de offic. lib. 1. Aut certe omni pondere grauior habenda est. ¶ *Graue, amarum.* Var. Quinquatribus: Absynthium vti bibam grauem, & castoreum, leuèque robur. Virgil. Et graueolentia centaurea. ¶ *Graue, multum valde,* significare veteres probant. Titin. Plautia: Grauique opsonio conuiuas. Nam & grauiiter multum intelligitur. Cæcil. Plocios: Placere hoc cœpit grauiiter, postquam est mortua. Acc. Deiphobo: Aut infando homine gnatula erat, aut arena, si ex sole, qui neque animo amicus vnquam grauis, neque hosti hostis fuit. Sallust. histor. libro. 3. Næque.

his præter solita vitiosis magistratibus cum per omnem prouinciam in fecunditate bien-
nii proximi graue pretium fructibus esset.
M. Tul. de officiis libro 1. Nec verò audiendi
grauiter qui inimicis irascendum putant. Lu-
cret. lib. 1. Humana ante oculos fœdè, cum vi-
ta iaceret. In terris oppressa graui sub reli-
gione. Varro *περὶ τοῦ δ' ἀσκήσει*. Vbi graues pa-
scantur, atque alantur pauonum greges.

¶ Graue, *grandæuum*. Virgil. libro 5. Hic grauis
Entellum dictis castigat Acestes. ¶ Graue, *mo-*
lestum. M. Tullius de senectute: Quod nun-
quam senectutem tibi grauem esse senserim.
In eodem: Facilius in moribus incidunt adole-

scientes, grauius ægrotant, tristius curantur.
Sallust. lib. 2. Et continetur grauis. ¶ Graue,
nocens. Virgil. Geor. lib. 3. Galbanèque agita-
re graui. M. Tullius de offic. libro 4. Magnum
illud bellum persequi vnus, & grauem aduer-
sarium imperij sustulisset. ¶ Graue, *triste*. Acc.

Brigona: Sed vbi ad finem ventum est, in quo
illum fers expectabat loco, ad quem Orestes
grauis sacerdos ferro prompto addititerat.
Virg. lib. 12. Grauioræ nuntius areis vulne-
ret. Graue, *forte*. Vir. lib. 12. Ferit ense grauem
Tymbræus Ostrim. ¶ Graue, *vile*. M. Tul. de
offic. libro 1. Vt iam sint alia grauiora, atque
meliora, tamen nos studia nostra naturæ re-
gula metimur. ¶ Graue, *solidum & firmum*.

Acc. Athamæte. Veneticis, & egressa hostium
deperisti, & graue. Idem Nyctegresia: Id quod
facis, grauum, & graue est. M. Tul. Hortensio:
Vnde ad agendū, aut ad dicendum copia de-
promi maior grauiusimorum exemplorum,
quasi incorruptorum testimoniorum potest.
¶ Graue, *sapiens* cum auctoritate. M. Tul. de
offic. lib. 1. Quæ grauis, & fortis ciuis, & in re-
pub. dignus principatu, fugiet, atque odeat.
Et Hortens. Quid enim aut Herodoto dulcius,
aut Thucydide grauius? ¶ Graue, *necessariū*

Lucil. lib. 29. Habeatque animo mihi admo-
dum causam grauem fore, quæ me ab vllò
commodo abducat tuo.
219 ¶ *Grassari*, dicitur *subramodum sauire*.
¶ Grassari, etiam dicimus *ambulare*. Titinn.
Veliterna: Vnde thesauri, atque multes, sine
eam pedibus grassari, cum fingere eius su-
perbiam. Nou. Pedio: Certamus si me diploi-
di à recta grassatur via. Idem Ped. Nunc me
res ipsa reprimat, sæpe hæc eadem grassatus
via. Sallust. Ingur. Quin vbi ad gloriæ virtuti-
tis via grassatur. Afranius Exepto: Consi-
misi grassantur via, à quibus hic est omnis
cultus.

220 ¶ *Garrula*, dicuntur *aves canora, & hi-*
lares. Virgilius Geor. libro 4. Garrula quam
rignis nidum suspendit hitundo. ¶ Garrulus,
est rursus *cordatus*. Varro Periplus libro 1. In
hac ciuitate tum regnabat Dionysius homo
garrulus & acer.

221 ¶ *Gemini*, dicuntur *ex vno utero, vno die*
editi. Virg. lib. 9. Geminis huic vbera circum
Ludere pudètis pueros. ¶ Geminum, rursum
famile. Pacuuus Hermiona: Par fortitudo ge-
mina confidentia. ¶ *Gemina, dua*. Virg. lib. 6.
Sunt Geminae somni portæ, quorum altera
fertur Cornea.

222 ¶ *Gerere, habere*. Virg. Æneid. lib. 2. Et
nos aliquod noménque, decūque Gessimus.
¶ *Gerere, ferre*. Vir. lib. 7. Bella manu, lectū-
que gero. Et idem eodem: Læuāque ancile ge-
rebat. ¶ *Gerere, facere*. Virg. lib. 9. Nec tecum
talia gessi, Magnanimum Æneam, & fara ex-
trema secutus.

223 ¶ *Gradus*, consuetudine sunt, *per quos*
ad altiora domorū, & edificiorum omniū scan-
ditur. Virgil. Æneid. lib. 1. Aerea cui gradibus
surgebāt lumina. ¶ *Gradus, pedum gradientiū*
uicissitudo. Virg. Geor. li. 4. Gradibūq; sonare
220 Compositis. ¶ *Gradus, firmitas standi*. M. Tul-
lius de offic. lib. 1. Nec tumultuatē de gradu
deiciunt.

224 ¶ *Gestire, cupere*. Lucillius libro xxx-
Quatro haurire animus Musarum è fonti-
bus gestu. ¶ *Gestire, laziū esse*. Virg. Geor. libro
primo: Et studio incaustum videas gestire lau-
uandi.

H

225 ¶ *Herba*, est *viride pecorum pabulum*.
30 Virg. Geor. lib. 1. Et sulcis frumenti quæretet
herbam. ¶ *Herbæ, veteres palmam, vel vistori-*
ariam dici voluit. Virg. Geor. lib. 3. Atque im-
memor herbæ victor equus. Accius Melea-
gro: Gaudent, currunt, celebrant, herbam cō-
ferunt, donant, tenent pro se quisque, cum co-
rona clarum conat caput. Afranius Exepto:
Fit opus luculentum, hoc dici herbam det.

226 ¶ *Habere, planum* est quid significet,
vt Virg. Æneid. lib. 4. Habeat secū, seruētque
sepulchro. Terent. Andria: Quid habui sum-
mum pretiū persolui tibi. * *Habere, satis esse*,
Virg. libro 12. Hoc habet, hæc melior magnis
data victima diuis. * *Habere, tenere, occupare*.
Virgil. Æneid. lib. 2. Hostis habet muros. Lu-
cil. lib. xxix. Hoc tum ille habebat, & ferè om-
nemque Apuliam. Plautus Aulularia: Postre-
mò, huic iam pericrutatus, nihil habet. Terent.
Andria: Certè caprus est, habet. ¶ *Habere, rur-*
sum habitare, Sallust. Catilinæ bello: Credo fal-
sa existimans ea, quæ de inferis memoran-
tur, diuerso itinere malos à bonis loca terra,
inculta, fœda, atque formidolosa habere.
Virg. Æneid. lib. 7. Quæ loca, quæve habeant
hōmines. Afranius Exepto: Vbi hic me sis
quæso habet meretrix Neapolitis. Accius Phi-
loctete: Vbi habet urbem, agrōne. Plaut. Au-
lularia: Patri auōve huius, qui nunc hic ha-
beret. ¶ *Habere, Terentius Eunuchō: Labore*
alio magnam partam gloriam Verbis in
se transinouer, qui habet saltem, Quod in te
est. ¶ Ha-

est. Habere, *facere* saepe. Varro τὰς ὑπὸ πτω-
 Saltē infernus tenebrosius κακοδαιμονας ten-
 net, atque haber homines sollicitos, quod eum
 peius formidant, quàm folio vluam. M. Tul.
 de Repub. lib. tertio: Nam cum quæreretur ex
 eo, quo scelere impulsus mare haberet infe-
 stum vno myoparone, eodem (inquit) quo tu
 orbem terræ. ¶ Habere, *audire*. Lucillius libro
 29. Habes omnem rem, timeo ne accuset. Te-
 rent. Heautont. Habes omnem rem, pergam. 10
 quod cœpi, hoc iter. ¶ Habere, *dirigere*. Lucil-
 lius libro 29. Hic aliud cum iter haberet præ-
 teriens venit.

227 ¶ *Habitare, est inhabitare.* ¶ Habitare,
vi. Varro sermone Latino libro 3. Vtrunque
 mulieres, & epicurocum viri quoque habitau-
 runt. Idem rerum diuinarum li. 16. Hoc nomi-
 ne antiquos secundis reb. Cum as habitasse.

228 ¶ *Hiare, est aperire.* Sallust. Hist. lib. 4.
 Atque hiauit humus multa vasta & profun- 20
 da. ¶ Hiare, *mirari. super.* Virg. Georg. lib. 2.
 Hunc plausus hiantem, Per cuneos gemina-
 tus enim plebēisque patrūmque. Et Æneidos
 libro 6. Incertus clamor frustratur hianteis.
 Varro Marcipore: Quicumque euidenter cir-
 cumstant non rident, credo ridere hianteis. Vi-
 deo hianteis, non audio.

229 ¶ *Horrendum, significat visabile, & ter-
 ribile.* Virgilius libro sexto: Horrendas canit
 ambages, antrōque remugit. ¶ Horrendum, 30
nouum, & admirandum. Virgilius Æneidos
 lib. tertio: Horrendum dictu, video mirabile
 monstrum. Idem libro 2. Nascenti cui treis a-
 nimas Feronia mater (Horrendum dictu) de-
 derat. ¶ Horrendum, *ridiculum.* Virg. Georg.
 lib. 2. Orāque corticibus sumunt horrenda ca-
 uariis.

230 ¶ *Haurire, significat exhaurire, vel im-
 plere.* Lucretius libro 4. Iuuat integros acce-
 dere fonteis, Atque haurire. Lucillius libro 40
 30. Quantum haurire animus Musatum &
 fortia gestit. ¶ Haurire, *auarē sumere.* Cicero
 Tusc. libro 4. Cum inexplebili cupiditate,
 quod affluentius voluptates vindique hauriret,
 eo grauius, ardentiusque sitientem. Virg. lib. 1.
 Ille impiger hausit spūnantem pateram, &
 pleno se proluit auro. ¶ Haurire, *desatigare.*
 Virgil. Georg. libro 3. Exultantiāque haurit
 Corda pator pulsans. ¶ Haurire, *consodere.* Vir.
 libro 10. Per tunicam squalentem auro latus
 haurit apertum. ¶ Haurire, *accipere, vel audi-
 re.* Virg. lib. 12. Haud mollia satū Sublatis ape-
 rite dolis, simul hæc animo hauri. Et lib. 4.
 Vocēque his auribus hausit. ¶ Haurire, *tene-
 re.* Virg. Georg. lib. 4. Et medium sol igneus
 orbem Haurerat.

231 ¶ *Honor, est dignitas.* Marc. Tull. Epist.
 ad Casarem lib. 1. Tu cum ea quæ es ab senatu
 summo cum honore tuo est secutus: ab Ho-
 nor, *gratia, & pulchritudo.* Virg. Georg. lib. 2. 60
 atque benignis.

Frigidis & syluis æquilo decussit honorem.
 Et Æneid. lib. 1. Lumenque inuenta Purpu-
 reum, & latus oculis afflarat honores. ¶ Ho-
 nor, *substantia, delectatio.* Virg. Georg. libro 4.
 En etiam hunc ipsum vitæ mortalis hono-
 rem. ¶ Honor, *cultura, obseruantia.* Vir. Æneid.
 lib. 8. Semper honore meo, semper celebrabe-
 re donis. ¶ Honor, *integritas, pudicitia.* Virg.
 Æneid. libro 1. Et rapti Ganymedis honores,
 10 ¶ Honor, *sacrificium, litatio.* Virgilius libro 8.
 Forte die solenne illo rex Areas honorem Am-
 phitryoniadæ magno, diuisque ferebat. Plau-
 tus Aulularia: Et quidem maiorem filium,
 Mihi honorem habere, quàm eius habuisset
 pater. ¶ Honor, *dilectus amor.* Virg. lib. 12. Per
 siquis Amara Tangit honos animum. ¶ Ho-
 nor, *hostia.* Virgil. Æneid. lib. 3. Meritis aris
 iactabat honores. ¶ Honor, *premium.* Virgil.
 lib. 5. Ipsi præcipue duclionibus addit hono-
 res. Lucillius libro 30. Cuius cum vultu, ac fac-
 cie, ludo, ac sermonibus nostris, Virginis hoc
 pretium, atque hunc reddam honorem.
 ¶ Honor, *sepultura.* Virgilius libro 6. Cernit
 ibi mæstos, & mortis honore carentes. Lucil-
 lius lib. 28. Nullo honore displetu, nullo fu-
 nere.

I

232 ¶ *Inuitare, apertam habet significan-
 tiam.* Virg. lib. 5. Celesti certare sagitta Inui-
 tant, qui source velint, & præmia ponit, Teren-
 tius *εὐνοία.* Quam vellem Menedemum in-
 uitarum nobiscum esset amplius. M. Tull. in
 Verrem actione 2. Rogat Rubrium, vt quos
 ei commodum sit, inuitet. Lucil. lib. 30. Con-
 tra hæc inuitasse, aut inestigasse videntur. M.
 Tul. de senectute: Ad quem fruendum non
 modò non retardat, verum, etiam inuitat, at-
 que allectat senectus. ¶ Inuitari, *est delecta-
 ri.* Virg. Georg. lib. 1. Inuitat genialis hyems
 cuiusque resoluit. Turpill. Trāsitione Opera,
 mensam, talos, vinum, in hæc huiusmodi quib-
 us rebus vita amat vni inuitari solem. Idem
 Philopano: Locus ipse inuitat hercle hic Ven-
 neris. M. Tul. Hortensio: Voluptates autem
 nulla ad res necessarias inuitamenta afferunt
 senibus. Idem de Rep. Idque ipsa natura non
 inuitaret solum, sed etiam cogeret. ¶ Inuita-
 re significat *repleri.* Plautus Amphit. Mirum
 si inuitauit sese in cœna plusculum. Lucil. Pal-
 cre inuitari, acceptique benignè. Turpil. Epic-
 cler. Non inuitat plusculum hic sese vt solet.
 Idem Leucadia: Inuitauit plusculum hic sese
 in prandio. Sallust. Hist. lib. 4. Reuersi postero
 die, multa quæ properantes deseruerant in
 castris nasti, cum se ibi cibo vinoque lati in-
 uitarant. Lucillius 30. Citò enim bene lon-
 ginquum mortaliibus morbum In vino esse,
 vbi qui inuitauit dapsil us se. Varro Selsqui-
 lyse: Ipsum audi vino inuitari poculis large
 atque benignis.

233 ¶ *Iuxta*, est proximè. Vir. Æneid. lib. 3. Humilis volat aquora iuxta. ¶ *Iuxta* est, *coniunctim*. Varro de vita populi Rom. lib. 1. Cum interea in lucubrando faceret iuxta ancillas lanam. ¶ *Iuxta* rursum, *similiter*. Sallust. Iugurthæ bello: Hyemem, atque æstatem iuxta pati. Plautus Trinummo: Iuxtaque eam curo cum mea. Varro Papiapapa, *ædè præcipuo*. Qui potest laus videri versa cum motus sæpe furacis esseinus atque nequissimus ibis iuxta, ac P. Africanus. Plautus Aulularia: Dixi tibi mater, iuxta mecum rem tenes.

234 ¶ *Insolens*, *impudens*, & *audax*, dicitur consuetudine. M. Tul. ad Cæsarem iuniorem lib. 2. Insolens, arrogans, iactans. Idem de senectute: Nec certè verendum ne vera prædicans de se nimis videatur aut insolens, aut loquax. ¶ *Insolens* rursum, *non solens*. Terent. Andria: Quid tu Athenas insolens? Pacuvius Atalanta: Quæ egritudo insolens mentem attemptat tuam? Turpilius Demetrii: Timere occupit interdum oscitatie ineptus. Quid mihi vellem, ex insolentia nesciebam. Idem Leucad. Quem olim oderat, sectatur vltro, ac derinet, Ille insolens autem vt falsidit carnifex: Accius Diomede: Ita è steru, & tenebris obstinatius. Speciem amissi luminis conspiciunt insolentem. Sallust. Catilina: Quæ tamen animus asperrabatur insolens malorum artium. Cic. Orat. Sed me hercule istius disputationis insolentia, atque earum rerum, quæ quasi in arte traduntur inscitia.

235 ¶ *Ingenium*, est *naturalis sapientia*. Sallust. Catilina bello: Ingenium nemo sine corpore exercebat. ¶ *Ingenium* veteres dixerunt, & *sua sponte* vel *natura*. Nævius Lycurgo: Vos qui regalibus corporis custodiam Agitis, ite acturum in frondiferos lucos, Ingenium arbuta vinera sunt, non obscuritas. Sallust. Hist. li. 3. Castiisque collatis, pugna tamen ingenio loci prohibebatur. Virg. Georg. lib. 2. Nunc locus aruorum ingeniis quæ robora cuique, Quis color.

236 ¶ *Immane*, significat *ingens*. Virg. lib. 6. Posuitque immania tæpla. ¶ *Immane*, *scædum*. Accius Andromeda: Immane te habeat templum, obvallatū ossib. ¶ *Immane* rursum *minimè bonum*, & *nocens*. Accius Medea: Prima ex immani victū ad mansuetum applicans. Virg. Georg. lib. 4. Immane ante pedes hydrum moritura puella. Accius Philocteta: Phrygiã minorè esse immanè Graciã. M. Tul. de rep. lib. 4. Quippe si ita sensit, vt loquitur, est homo impurus: sin aliter, quod malo oratio est tamè immanis. Idem de offi. lib. 1. Quo derestabilior eorum immanitas, qui & lacerauerunt omni scelere patriam. Vir. Æn. lib. 1. Pygmalion scelere ante alios immanior omnis. Var. Meleagris: Adde hydram Leraxam, & draconem Hesperidum, quod b. stia fuerunt immanes.

237 ¶ *Intestatus*, est qui sine testamento perit.

¶ *Intestatus* est rursum, cuius verbis fides non habetur. Pomponius Pistoribus. Ipsius cum vno seruo senex intestato proficiscitur.

238 ¶ *Inuadere*, est *appetere incipere*. Virg. li. 12. Aut pugnam, aut aliquid iam dudū inuadere magnum. Lucilius lib. 30. Vt semel in celi pugnas te inuadere vidi. ¶ *Inuadere* rursum, *quasi in vadum ruere*. Acc. Athamãte: Vt profugens hostem, inimici inuadam manus.

239 ¶ *Iubere*, est cogere, aliquid vt fiat. Vir. lib. 11. Ac Nisum dicere iussit. ¶ *Iubere*, est *velle*. Lucil. Satyr. lib. 6. Saluere iubere. ¶ *Iubere*, *salutem mittere amico*. Terent. Andria: Iubeo Chremetem. Virg. Æn. lib. 3. Sed votis, precibusque iubent exposcere pacem.

240 ¶ *Impurus*, est *aliquo vitio maculatus*. M. Tul. in Verr. actione 2. Quam multis istū ingenuis, quam multis matribus familiã in illa terra, atque impura legatione vim attulisse existimatis? Lucil. lib. 26. Coniugè infidamque, stacitã familiam, impurã domum. ¶ *Impurus*, *improbus*. M. Tul. de Rep. li. 4. Sed menti vitig; nostræ minimè audiendus. Quippe si ita sensit, vt loquitur, est homo impur. Ter. Eun. Mei loci, atque mei ordinis, hominè haud impurum.

241 ¶ *Imbuere*, est *intimare* vel *iniuriare*. Var. Ephebo *ædè iuponi*. Quid te facere oportet literis imbutum solis Mineræ? M. Tul. de offi. lib. 1. Plurique autem parentum præceptis imbuti, ad eorum consuetudinem, morèque deducimur. Virg. lib. 7. Promissi dea facta potes, vbi sanguine bellum imbuat. ¶ *Imbuere*, est *inficere*, Accius Philocteta. Cum ex viperino morsu venæ viscerum Veneno imbutæ terros cruciatus cient: Hoc in doctis intellectibus habemus. Cicero de finibus bonorum & malorum: Accedit mors, quæ quasi saxum Tantalos semper impender: tum superstitio, qua qui est imbutus, quietus esse nunquã potest.

242 ¶ *Ilico* significat, *statim*, *mox*. Pacuvius Medo: Repudio auspiciū, regrediendū est ilico. Cæcilius Notonicassione: Ilico ante ostiū hic erimus. ¶ *Ilico*, *illò*. Turpilius Leucadia: Sed quam longè est cum isti ilico, id est, in eū locum Neuius belli Pænci lib. 6. Septimumdecimum annum ilico sedent Accius Euryface: Ilico, in quã, habitat ouis, quam propitius. Cassius Hemina lib. 1. Et quia quod irent, nesciebant, ilico manserunt. Idem: His persuaderet, vt ilico manerent pars ilico manent. Cæcilius Notonicassione. Manete ilico.

243 ¶ *Ignoscite*, est *venia dare*. Vir. Geol. li. 4. Ignoscenda quidem, scirent si ignoscere manes. ¶ *Ignoscite* rursum *noscite*, vel *discite*. Var. Gloriã *ædè qd inou*. Vobis que in theatro, qui voluntatem auribus. Huc aucupatum concurrissis domo. Adeste, id est à me, quæ ferã, ignoscite. Nominum vt feratis è theatro litteras.

244 ¶ *Iter*, est *via*. Virg. lib. 6. Hac iter Elysiis nobis. ¶ *Itinatio*. Terent. Hecyra: Ain

ra: Ain' tu tibi hoc in cōmodum euenisse iter?
Non hercle verbis Parmeno dici potest [tan-
tūm,] Quantū te ipsa nauigare in cōmodū est.

245 ¶ *Innocens, est bonum, & nulli nocens.*
Virgilius Æneidos libro 3. Litūsq; rogamus
Innocuum. ¶ *Innocens, rursus inuegit & in-
corruptus.* Sallust. Iugurtha: Vbi, quę Merellus
agebat, ex duriis accepit, simul de innocen-
tia eius certior Roma factus, diffidere suis re-
bus, ac tum demū veram dedicationem facere
conatus est.

246 ¶ *Indulgere, augere.* Lucil. lib. 29. Tu
qui irā indulges nimis. Manus ā muliere ab-
stinere melius est. ¶ *Indulgere, veniam dare.*
Virg. lib. 10. Tolle fuga Turnum, atque instā-
tibus eripe fatis. Hastenus indulgisse vacat.
¶ *Indulgere, dare, detinere.* Vir. Æneid. li. 4. In-
dulge hospirio, causāsq; in nocte morandi.
Et eodem: Indulgent vino, & vertunt crate-
ras aheos. ¶ *Indulgere, spatium manus dare*
Vir. Geor. li. 2. Sin tumulis accl ue, solum col-
lēsque supini. Indulge ordinibus. ¶ *Indulgere,*
semperare, clementē esse. Virg. Geor. lib. 2. Si nō
ranta quies irret, frigū q; calorēmq; Inter, &
exciperet cęli indulgentia terras. M. Tullius
de officiis lib. 3. Magnus vir in primis, & qui
per indulgens in patrem idem acerbē seuerus
in filium.

247 ¶ *Inane, vacuum: sine pondere.* Vir. Geor.
lib. 3. Atque illis iam sæpe rotę ducantur inane-
nes. ¶ *Inane, concauum.* Vir. lib. 5. Galeam ante
pedes proiecit inancem. ¶ *Inane, vacuum siue*
leue. Vir. Geor. li. 4. Instabiles animos ludo
prohibebis inani. Et Æneidos lib. 4. Et inania
inmurmura miscent.

248 ¶ *Iacet, significantiam habet manife-
stam.* Vt Virg. Bucolicis: Silenum pueri som-
no videre iacentem. Et, Strata iacent passim
sua queque sub arbore poma. M. Tul. de sup-
plicis in Verrem: Patris hi, quos videtis, iace-
bant in limine. ¶ *Iacet, plenum est, oneratum.*
Virg. Geor. lib. 5. Sed iacet aggeribus niuis
informis & alto Terra gelu latē. ¶ *Iacet, per*
plurimum porrigitur. Vir. Geor. li. 3. Tantum
campi iacet. ¶ *Iacet, sordet, nec letus est.* Lucil.
lib. 30. Et sua perciperet retrō relicta iacere.
Lucretius lib. 1. Humana ante oculos fœdē
cūm vira iaceret in terris. ¶ *Iacere, significat*
emittere. Vnde & iaculum. Vir. li. 5. Sublatraq;
procul dextra conuixa coruscet, Et iacit. M.
Tul. in Verrem de signis: In quem scyphum
de manu iacere conatus est.

249 ¶ *Iacit habet, ponit.* Virg. Geor. lib. 4.
Omnis in hanc certam regio iacit arte salutē.
M. Tull. Philippicarum lib. 1. In quo templo
quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis.
¶ *Iacit, facit.* Lucil. li. 26. Aggere in iaciendo, si
quo est vineis actis opus.

250 ¶ *Improbium, sicuti est manifestum, est*
minime probum. Cicero Epistol. ad Cæsarem

libro 1. Debes odisse improbitatem eius, quia
impudentissimum nomē delegerit. ¶ *Impro-
bum, sauum.* Virg. lib. 10. Laui improba teter
Ora cruro. Et Geor. li. 3. Tum piscibus atram
Improbis ingluuiē, ransisque loquacibus ex-
plet. Lucilius lib. 30. Improbior multo, quā
de quo diximus antē: Quanto blandior, hoc
tanto vehemētius mordet. ¶ *Improbium, tur-
pe.* Lucilius lib. 30. Omnes formosi, fortes: er-
go improbus esto.

251 ¶ *Iactare, est dimittere, dependere.* Virg.
libro 7. Et dextro iactura recumbit in armo.
¶ *Iactare, voluere.* Virg. Æneid. lib. 1. Atque il-
lum taleis iactantem pectore curas. ¶ *Iacta-
re, plagis sternere.* M. Tul. in Verrem actioe 2.
Iactatur domi suę vir primarius, & homo
honestissimus, pro se quisque manus affert.
¶ *Iactare, fatigare.* Virg. Æneid. lib. 1. Iactatos
æquore toto Troas. Et, Iactetur odiis Iu-
nonis iniquę. ¶ *Iactare, ambitiosus gloriari.*
Virg. lib. 6. Quem iuxta sequitur iactantior
Ancus, Nunc quoque iam nimium gaudens
popularibus auris. Idem lib. 10. Ecce paro, vo-
ces dum iactat inerteis. Lucil. lib. 18. In re iac-
tanda ipsa ridicula id atque adfederet. ¶ *Iac-
tare, iactata mittere.* Virg. Æneid. lib. 3. Et
flammas, ac lumina iactant. ¶ *Iactare, excute-
re, commouere.* Varro Eumenidibus: Tibi nūc
semituri teretem comam volentem iactant
tibi Galli.

252 ¶ *Inuoluere, significat volutū superim-
ponere.* Vir. Geor. li. 1. Scilicet atq; Ossa si ōdo-
sum inuoluere Olympum. ¶ *Inuoluere, regere.*
Vir. Æneid. li. 2. Vertitur interea cęlū, & ruit
oceanō nox inuoluens vmbra magna terrā-
que, polūmque Mirmidonūmque dolos.
¶ *Inuoluere, implicare.* M. Tul. ad Cæsarem
iuniorē lib. 1. Sed quod videret nomine pa-
cis bellum inuoluerit fore. ¶ *Inuoluerit, oc-
cupatum, comprehensum.* Varro Sexagesi: Ad-
est fax inuoluta incendij.

253 ¶ *Interpres, dicitur obscuri dissertor.* Vir.
Æneid. libro 3. Troiugena interpres diuinū,
¶ *Interpres, auctor.* Virgilius Æneid. libro 4.
Tūque harum interpres curarum, & conscia
Iuno.

254 ¶ *Imponere, significat supra ponere.* Vir-
gil. Æneid. libro 4. Vdit Thuri cremis cum
dena imponeret aris. ¶ *Imponere, dare.* Virgil.
Æneidos libro 111. Finēmq; imponere
curis.

255 ¶ *Intentiū, sollicitum, suspensum, sollicitē,*
diligenter inuentem. Virgilius lib. 5. Intenti
expectant signum. ¶ *Intentum, extensum.* In
eodem: Confidunt transstris, intentāque bra-
chia remis.

256 ¶ *Intendere, inneclere, illigare.* Virgilius
Æneidos lib. 2. Et stuppea vincula colli In-
tendunt. M. Tullius Hortensio: Quaro chim
non quibus intendam: rebus animū; sed

quibus relaxem. Idem de supplicis: Tabernacula carbasseis intenta velis collocabat. Et de senectute: Intentum enim animum tanquam arcum habebat, nec languens succumbebat senectuti.

257 ¶ *Imago dicitur similitudo.* Virgil. *Æneid.* lib. 2. Atque ipsius umbra Creusæ. Visa mihi ante oculos, & nota maior imago. ¶ *Imago, vagina*, Vir. 7. Curuam seruans sub imagine falcem.

258 ¶ *Increpat, & increpat paria sunt: & est aut inculare, aut insultare.* Virgil. *Geor.* lib. 4. *Estatem increpatans seram.* Et lib. 10. Hostis amare, quid increpatas, mortemque minaris? Et libro nono: Quem Turnus pariter cursu, teloque securus increpat his victor. M. Tull. *Hortensio*: Tum Pseudomenus, & sortitam, & totam dialecticam aut illudis, aut increpas. ¶ *Increpare, senare.* Virg. lib. 8. Iterum atque iterum fragor increpat ingens. Et libro nono: At tuba terribilem sonitum procul ære canono increpuit.

259 ¶ *Inuehi, dicitur vehi.* Virgil. lib. 5. Centauro inuehitur magna. ¶ *Inuehi, aggredi, increpare.* M. Tul. ad *Cæsarem* iuniorum libro 3. Itaque in eum palam vehementer est inuectus.

260 ¶ *Immittere, dimittere ad prolixitatem.* Lucillius li. 20. Neque barbam immiseris istam. Virg. *Æneid.* lib. 3. Respicimus, dira illumies, immissaque barba.

261 ¶ *Inducere, fingere, immittere.* M. Tull. de offi. lib. 3. Hinc ille Gyges inducitur à Platone. ¶ *Inducere, persuadere.* Lucil. libro 28. Hymnis ego animum sic induco, quod tu ab infano auferas. ¶ *Inducere, instituire, confirmare.* Lucillius libro 27. Ad quod animum induxit semel, & ut ille omnino putat. ¶ *Induci, delectari.* Lucillius lib. 26. Veterem historiam inductus studio, scribis ad amores tuos. ¶ *Induci est aliquibus fallacis accipi.* Lucil. lib. 30. Quid quarimus acre Inductum cantu, custoditum.

262 ¶ *Insultare, dicitur insultare.* Virg. *Geor.* lib. 3. Insultare solo, & gressus glomerare superbos. ¶ *Insultare, iniuriosus aliquid dicere.* Lucil. libro 29. Insulta miseram te quoque in me.

263 ¶ *Interficere, occidere.* Lucillius lib. 29. Prius non tollas, quam Tulli animum ex nomine, atque hominem ipsum interfeceris. M. Tull. de offi. lib. 3. Ab iisdemque, quæ nocent, interficiuntur. ¶ *Interficere, perdere, concrementare.* Virgil. *Georg.* lib. 4. Fer stabulis inimicum ignem, atque interfice menses. ¶ *Interficere, consumere, finire.* Lucil. libro 28. Piscium magnam, atque atilium vim interfecisti, vt nego.

264 ¶ *Interpellare, dicere, ducere.* Lucil. lib. 28. Verum tu quid agis: interpella me, vt sciam.

¶ *Interpellare, adire, commouere.*

265 ¶ *Ire, est ambulare.* Virg. *Georg.* lib. 3. It tristis arator. ¶ *Ire, incumbere.* Lucil. lib. 28. In medium Chremes, in summum ire admenetur.

296 ¶ *Insigne, dicitur magnum, vel presans.* Vi. *Æneid.* libro 1. Insignem pietate virum. ¶ *Insigne, vile, necessarium.* Luc. 27. Cocus non curat caudam in signem esse, illa dum pinguis fiet. Sic animum amici quærunt, parasiti autem diuitias.

267 ¶ *Impedire, est implicare, inuoluere.* Vir. li. 5. Haud aliter Teucrum navi vestigia cursu Impediunt. ¶ *Impedire, sordidare, ac probrum ducere.* Plautus *Amphitryone*: Immo hunc ego Thebani ciues, qui domi vxorem meam Impudicitia impediuit.

L

268 ¶ *Lauum, aduersum.* Virgilius *Bucolicis*: Sæpe malum hoc nobis, si meus non laua fuisset. ¶ *Laua, prospera.* Virg. *Georg.* lib. 4. Si quem Numina laua sicut, auditque vocatus Apollo.

269 ¶ *Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur.* Virg. *Bucolicis*: Et lac subducitur agnis.

270 ¶ *Lactes, dicuntur intestina.* Titin. *Psalteria*: Farticula, cerebellum, lactes agninas. Plau. *Curc.* Ita cibi vacuitate venio laxis lactibus. Idem *Pseudolo*: Vna opera alligem fugitiuum canem agninis lactibus.

271 ¶ *Legere, sicut est in consuetudine, significat, oculis scripta percurrere.* Virgil. *Bucolicis*: At simul heroum laudes, & facta parentis iam legere. ¶ *Legere, accedere.* Virgil. *Georg.* lib. 2. Ades, & primi legentis oram. Et *Æneid.* lib. 11. Implicuere inter se acies, legitque virum vir. ¶ *Legere, rursum colligere.* Titin. *Velliterna*: Hodie hostes fugauit, spolia placide posterius leget. Virg. lib. 10. Extremaque Lauso Parca fila legunt. Et *Georg.* li. 1. Atque omnis nauita ponto Humida vela legit. *Cæcilium Fallacia*: Osculatim Parmenonem de via liceat legam. Varro *Virgula diuina*: Sed pancarpineo cibo coacto Libamenta legens caudica victus. ¶ *Legere, præterire.* Virgilio auctore dicimus *Æneidos* libro 3, & lib. 5. Litoraque Epeiæ legimus. Et, fractis que legunt in gurgite remos. ¶ *Legere, est nauigare, præstringere.* Vir. *Æneid.* li. 2. Pars cætera pontum Pone legit. ¶ *Legere, etiam eligere dicitur.* Idem *Bucolicis*: Ipse ego cana legam tenera lanugine mala. Turpil. *Epiclero*: Quoniam legere te optimum esse atque æquissimum, quacum ætas vegeta, & iubendum esse tibi. M. T. de offi. libro 3. Cætera autem, quæ secundum naturam esse in vita legere, si ea virtuti non repugnare diligentius intendentes inuenimus

Legere, *surripere* significat. Vnde & sacrilegium dicitur, id est, de sacro furtum. Virgil. Bucolicis: Nam quæ sublegit tacitus tibi carmina nuper. Turpil. Boëtii tibus: Qui verba venatur, mea pestis ais cadat, & sermone hinc sublegam. Lucil. lib. 28. Omnia viscatis manibus leget. Plaut. Aulul. Sed leno egreditur foras. Hinc ex occulto sermone satus sublegâ. Legere, *rursum videre*; hoc & aquiregi. Virgil. Æneid. lib. 6. Quin protinus omnem Perlegerat oculis, ut iam præmissus Achates Afforet. Et eodem: Longo ordine possent Aduersos legere.

272 ¶ *Lustra*, dicuntur *ferarum habitacula*. Virgil. Georg. lib. 2. Non absunt illic saltus, ac lustra ferarum. Et Æneid. lib. 3. Cum vitâ nîn syluis inter deserta ferarû Lustra, domû que traho. ¶ *Lustra* etiam *lupanaria* dicuntur. Plaut. Afinar. Lustris studet. Id est, Apud scortum corruptelâ, & liberis lustris studet. Idem Cassia: Vbi in lustra iacuisse? Egône in lustra? Turpillius Linda: Quibus te in rebus despoliasti foculû, in lustris later. Afranius Priuign. Vxorem quærit firmamentum familiaris. Scias abesse ab iis lustris ingenium procul. Cicero Philipicis libro 2. Cum omnes impuritates, impudica in domo quotidie susceperis, vino lustris que confectus.

273 ¶ *Linquere*, est *dimittere*. Virg. Æneid. lib. 3. Linquimus Orthygæ portus, pelagû que volamus. Et lib. 9. Inque salutatam linguo. Varro *de re rustica*: Illæ nobiles quondam canes hinc liquit homines omnes in terra pla. ¶ *Linquere*, *desuere*, Virg. Georg. lib. 2. Hæc summis linguatur rupibus amies. Idem Æneid. lib. 3. Nam quæ prima solo ruptis radicibus arbos Vellitur, huic atro lignantur sanguine guttæ

274 ¶ *Limare*, *exquirere*, & *delinire*, secundum consuetudinem à lima dictum. Plautus Menæchmis: Ianuam lima proterunt. Idem Bacchidibus: Limaces viri, quod atterant, & consumant. ¶ *Limare* etiam dicitur *coniungere*. Plautus Bacchidibus: Nec cum quoquam acciperis alio mercedem annuam iussi abesse, nec cum quoquam limares caput. Idem Scenatico: Nam pater tuus nunquam cum illa etiam limabit caput. Linius Tertio: Credito cum illos soli mea voluntate nunquam limauit caput. Cæcil. Pausimacho: Hoc à te postulo, Ne cû meo gnato post hæc limassis caput. Turpillius Leucadia: Veritus sum, Ne amoris causam cum illa limassis caput.

275 ¶ *Liquidum*, *suauis*, *dulce*. Varro Eumenidibus: Frigus per ossa corpus liquida canit anima. ¶ *Liquidum*, est *purum*. Virgilius libro sexto: Liquidumque per aera lapæ. Varro Serrano: *ad apertum*: Hunc vocas, sed & liquida vita inuentæ vestræ fecem.

¶ *Liquidum*, *prosperum* Plautus Pseudolo: Ab

sinistra auspicio liquidum, atque ex secentia Confidentia est inimicos meos non posse perdere. ¶ *Liquidum*, rursum significat *molle & fluxum*. Plautus Milite: Liquidius, cultiû que, quàm ventus est fauonius. Idem Cassia: Quondam prognatis in sortiendò fors delicuerit. Varro Diuinarum rerum libro tertio: Lucius Scipio, cum aurum factum haberet vt vinea fulmine, ita est ictus, ut ista esset integra, aurum colliquisset. Idem de proprietate scriptorum: Quid est tanti, aut quid aliud eius generis feruefactum colliquisset, & in forma esset infusum? Virgilius Æneid. lib. 1. Aut cum liquentia mella Stripant. Næuius Lycurgo: Iam solis aestu candor cum liqueceret. ¶ *Liquerit* significat *reliqueris*. Accius Stasiast. Cum subidâ delio de lore hoc animo corpus liquerit. Næuius Belli Pœnici lib. 2. Blandè & doctè percontaris, quo pacto Te oiam vrhem liquerit.

276 ¶ *Laudare*, est *verbis efferre*. Virgilius: Laudato ingentia rura. ¶ *Laudare* etiam significat *nominare*. Virgilius Georgic. libro 2. Aut illaudati nescit Buliridis aras? id est, nec nominâdi. Plaut. Captiuus: Id vt scias, Iouem supremum testem laudo, Hægio.

277 ¶ *Lustrare*, *expiare* Virgilius Bucolicis: Et cum solennia vota reddemus nymphis, & cum lustrabimus agros. Lucillius Saryranum libro secundo: Lustratus, piatus.

¶ *Lustrare*, *circumspicere*. Virgilius Æneid. lib. tertio: Omnia collustrans, hæc primo ab lictore classem Conspecti venientem. Cicero Tusculan. libro quinto: Ego autem omnia collustrarem oculis. Est enim ad portas Agragiana. ¶ *Lustrare*, est *circumire*. Virgilius libro 8. Lustrat Auentini montem. Næuius Egistho: Tum autem lascium Nerei sinum pecus Ludens ad cantum clausum lustrator. ¶ *Lustrare*, *sequi*. Virgilius Bucolicis: At mecum raucis tua dum vestigia lustrò.

¶ *Lustrare*, *patrifacere*. Sallustius Catil. libro 1. Si lustrantur, si erumpunt omnia, muta iam istam mentem. Virg. Æneid. libro 4. Posterea Phœbea lustrabat lampade terras. ¶ *Lustrare* dicimus & scortari, à *lustris*. Plautus Pseudolo: Luxantur, lustrantur, comedunt quod habent. Lucillius lib. xxx. Quem sumptum facis in lustris circum oppida lustrans.

¶ *Lustrare*, *prospicere*, *agnoscere*. Virgilius lib. 8. Ille os, oculûsque loquentis iam dudum & tacito lustrabat lumine corpus. M. Tull. de offic. lib. 3. Sed cum omnia ratione, animo que lustraueris.

278 ¶ *Limen*, *locus standi datus*. Virg. lib. 8. Corripiunt spatio audito, limenque relinquunt. ¶ *Limen*, *omnis ingressus*. Virg. Æneid. li. 2. Limen erat, cæcæque fores, & peruius v-fus. Varr. Virgula diuina: Ad quos cum volucris venti, vt eos vsque ad limina nitidabilis-

¶ Limen non solum, quod sub pedibus est, dicitur, sed etiam quod *superius est ingressus*. Nou. Macco exsule: Limen superum, quod mihi misero saepe confregit caput: inferum autem ubi ego omnes digitos defregi meos.

279 ¶ *Lauare, soluere*. Virgil. Æneid. lib. 2. Atque arcta leuari Vincla iubet Priamus.

¶ *Leuare* rursus, *releuare*. Cic. Tuscul. lib. 5. Aليا nulla potuit inueniri leuatio. Virg. Bucol.

Ego hoc te facile leuabo. M. Tul. Epist. ad Cæ-

10 sareum: lam amplitudinem, gloriamque tuam magno mihi ornamento fore existimo, quod me leuas cura. Pacu. Peribœa: Neque tuum te

ingenium moderat, neque fratrum ita ex-

silium leuat. Var. Virg. diu. Quos nos iacta nouo leuata pascat.

¶ *Leuare etiam minuere*. Acc. Meleagr. Cauē lassitudo poplitum cur-

sus leuat. Idem Nyctegresia: Illos suapte induxit virtus: u laudem illorum leuas, Var. *σει*

εξαρως: Quēnam te esse dicam ferā, qui

20 manu corporis feruidos fontium aperis lacus sanguinis, tēque vita leuas ferreo ense? Virg.

Geor. lib. 2. Omne leuandum Prodimus. Turp.

pul. Demet. Nunc me ex aliorum ingeniis iudicat. Intercapedo quorum amicities leuat.

Var. Quinquat. Absinthium ut bibam grauem, & castoreum, leuēque robur.

280 ¶ *Lautum*, significat *lotum*. Terentius Phorm. Tene ad symbolum venire uictum,

atque lautū ē balneis: ¶ *Lautum, nudum*. Lucil. lib. 26. Malis necesse est lautum ē mensa

purē capturus cibum. ¶ *Lautū, abundas, competens*. Var. *γεγονος ιδουανδης*: Video quod habeat

fatis, si vix putat lautum. ¶ *Lautum etiam inquinatum, vel maculatum*. Virg. Geor. lib. 3. Lauit ater vulnera sanguis. Acc. Stasias: vel Tropæo: Vulnere terro deformatum

suo sibi lautum sanguine tepito. ¶ *Lautum, elegans, iuane*. Terent. Eunuchos: Facetē, lautē, lepide, nihil supra. Afran. Vopisco: Equidem

40 te nunc quā mihi Parasitum, verum amicum, æqualem atque hospitem Quotidianum, & lautum etiam conuiuium domi. M. T. in Verrem actio 2. Romam ut ex Sicilia redii,

co-ites istius, atque amici, homines lauti, & urbani Et Hortens. Quæ est igitur philosophia? Socrate nec dubito quid, quæcūque sit

lautitia, cui rectum elegantem magnificē, neque minus quā deceret, colere instruissent.

281 ¶ *Lentum*, significat *tardum*. M. Tul. de

50 repub. li. v. Marcellus ut taceret pugnam maximam ut consideratus, ut lentus. Et Hortens. Hunc Crassum qui lentius (ut scitis) dicere solebat, ad imitationem quasi nostri generis contendisse. ¶ *Lentum, securum, otiosum*. Virg.

Bucol. Nos patriam fugimus, tu Tityre lentus in vmbra. ¶ *Lentum, flexuosum*. Virgil.

Bucol. Lenta salix quantum pallēti cedit oliua. Idem Geor. 1. Atque Amerina parant lentæ

retinacula viti. ¶ *Lentum, patiens, placidum*. 60

M. Tul. Hortensio: Qui, cum publicas iniurias lentē tulisset, suam non tulit. ¶ *Lentum, facile*. Lucyl. Satyr. li. 11. Contra senex Crassi pater huius Pauati Magnus tritico fuit Numarius soluere nulli Lentus ¶ *Lentum, tenax*.

Plautus Menæchmis: Nimis lenta sunt vincula. Virg. Geor. lib. 4. Et visco, & Phrygię seruant picę lentius Idæ. ¶ *Lentum, frigidum*.

Virg. Geor. lib. 1. Noctę leues melius stipulæ, nocte arida prata Tondētur, noctis lentus nō

deficit humor. Cic. Orat. li. 2. Neque enim est facile perficere, ut irascatur ei, cui tu velis, si

vel index, vel ipse ferre id lentē videare.

282 ¶ *Locus, decus* significare vult Accius Diomed. Non genus virum ornat, generi vir

fortis loco. ¶ *Locus, significationis manifeste est*. Vir. Æneid. li. 3. Hæc loca vi quōdam.

Et: Hic locus vrbis erit. ¶ *Locus genus, nobilitas, dignitas*. Ac. Euryface: Atque, ut vides, non

tenui de loco. Sallustius Catilina: Natus haud obscuro loco.

283 ¶ *Langvor, est torpor, & inertia*. M. Tul. de offi. li. 1. Nihil autem magis cauendum est senectuti, quā ne languori se, desidæque

dat. Langvor, defectio, & dissolutio. Vir. li. 9. Purpureis veluti cum flos succisus aratro

Languescit moriens. Idem lib. 2. Qualem virgineo demessum pollice stotem, Seu molles

violæ, seu languentes hyacynthi.

284 ¶ *Longum, est per planū porrectum*. Vir. Geor. li. 3. Tum longo nullus lateri modus.

¶ *Longum, altum, erectum*. Virg. Æneid. lib. 9. Stant longis innixi hastis, & scura tenentes.

¶ *Longum, diurnurn, persuerans*. Vir. Æneid. lib. 3. Et longum Andromache testatur amorem. ¶ *Longum, sauum, perniciosum*. Virg.

Æneid. lib. 1. Infelix Dido, longūque bibebat amorem.

285 ¶ *Longē etiam valde*. Virgil. libro v. Ante omnes stupet ipse Dares, hęc que recusat

M. Tul. in Verrem de pietura Siciliaensis: Hic longē primus ciuitatis est Epicrates. Et

de offi. lib. 1. In his & nobilissimi philosophi longē principes. Lucil. lib. xxx. Cui vbi decimuria

ante alia omnia. Sisen. Hist. lib. 4. Egredias & longē pietantes, ac metuendas aduersationum opes esse. Terentius Adelph. Et errat longē mea quidem sententia. ¶ *Longē etiam significat aut temporis prolixitatem*, ut Virgil.

Geor. li. 2. Nec longum tempus, Scingēs Exit ac cælū ramis felicibus arbor. Aut spari estimationem. M. Tul. in Clodium, & Curionem: Credo, postquam tibi speculum altarum est

longē, & à pulcris abesse sensit. Virg. lib. 12. Longē illi Dea mater erit, quæ nube fugacem

Feminea tegat.

286 ¶ *Luxuria, est cōtra pudorē, & supra modum profusio*. M. Tul. de offi. li. 1. Intelligimus

quā sit turpe diffundere luxuria, delicatē ac mollior

molliter viuere. §Luxuria intēpestiua abundātia Vir. Geor. li. i. Luxuriam segetum tene-
ra depascit in herba. M. Tul. de Orat. lib. i. Et
omnis luxuries stilo depascenda. Vir. Georg.
lib. i. Aut si luxuria foliorum exuberat um-
bra. Cic. de Orat. Gemmare vites, sicut agros,
laxas segetes, luxuriosa frumenta.

287 Laxum, liebrum, & remissum. Vir. Æa.
lib. i. Et premere, & laxas sciret dare iussus ha-
benas. Idem Geor. li. 2. Et cum se latus ad au-
ras Palmes agit laxis per purū immisissus ha-
benis. § Laxum, nō angustū, sed spatij maioris.
Virg. Geor. li. 3. Et primum laxos tenui de vi-
mine circlos Ceruici subnecte. M. Tul. de of-
fic. libr. i. Et admitrenda hominum cuiusque
modi multitudo, adhibenda est cura laxitati-
s.

288 Locandi, significatio manifesta est,
vt aut operis locandi, aut fundi. M. Tul. Epist.
ad Cæsarem lib. 2. Vel quōd locatio ipsa pre-
tiosa. Idem in Ver. Frumentaria: Ac Senonis
Māneui nobilissimi hominis vxoris fundus
erat colono leatus. § Locare, constituere. Vir.
Æneid. lib. i. Hinc alta theatri Fundamenta
locant alij. Lucil. libro xxx. Virtutis hæc tpe
artis monumenta locantur. § Locare, marito
dare. Plaut. Aulul. Virginem habeo grandem
doce cassiam, atque illocabilem. § Locare, pa-
rare. Lucilius lib. xxvii. Hęc rāmen conuen-
tus, tela, insidiā que locaui.

289 Latum, hilarum, secundum consue-
tudinem. Virg. Geor. lib. i. Et læta pecudes, &
ouantes guttore corui. § Latum, ferax. Virg.
Geo. g. li. i. Latus ager: nullo tantum se Mæ-
sia cultu lactat. § Latum, pingue. Virg. Geor.
lib. 2. Glau de sursu lati redeunt. § Latum,
gratia plenum. Virgil. Æa. li. i. Lumēque iu-
uentæ Parpareū, & lætos oculos afflarat ho-
nores. § Latum, plenum, distensum. Virgil.
Georg. li. 3. Lætā magis pressis manabunt vbera
mamnis.

290 Lassum, dicitur fatigatum. Lucil. lib.
xxx. Leonem in agro tum, ac lassum. § Lassum,
marces, grauatum. Virg. Geor. x. Lassōve
papauerā collo. Demisere caput.

M

291 Mactare, praecipitare. Acc. Antenor.
Qui aut illorum copias fundam in campo.
Aut naveis vram, aut castra mactabo in ma-
re. § Mactare, honorare. Acc. d. s. d. c. c. x. lib.
i. Sapienterque inuictæ gratia, atque honor s
Pater, honeste rem mactauit aurea. § Macta-
re, est immolare. Vir. Geor. li. 4. Et nigrum ma-
ctabis ouem, lucūmque reuises. Lucil. li. v. Et
nigras mactant pecudes, & ignibus Diui. Ac-
Eugone: Quod vitam me suis arcitenens
telis mactasset. Dea Var. de Viralpopuli Roma-
ni libro i. Quod Calendis Junis & publicæ.
& mactari: figuram pulchram Dijs mactat. § Ma-
ctare, est magis augere. Vir. lib. ix. Mactæ noua

virtute puer. Cic. Tus. li. i. Mactæ virtute. Ac-
cius Philoſteta: Vt dixi, mactæ his, armisque
mactæ virtutem patris. Luci. Satyr. lib. v. Ma-
ctæ, inquam, virtute, sitūlque his versūus
esto. Turp. Boëthontibus: Mactæ virtute esto.
Pac. Duloreſte: Mactæ esto virtute, ope, aq̄ue,
omēnque approbo. M. Tull. de rep. Ferunt
laudibus, mactant honoribus. § Mactare,
malo afficere, significat. Plautus Amphit. At e-
go certè cruce, & cruciati mactabo, exi foras,
mactigia. Idem Aulular. Do date mactantem
malo, & damno viros. Non. Gallio. Mactato
te misce virginis verbenis mactat villam in
fortuito. Pomp. Præc. posteriore: At te Dij om-
nes cum consilio, calce, mactassint malo.
Acc. Epigono: Mactas adhiſante exſilio ma-
ctæ pelopis exterois. Et Enn. Telepho: Qui
alum Dij. Deæque magno mactassint malo. A-
fricanus Præigno: A felica penè peristi. Dij te
mactassint malo.

292 Modicum, in cōsuetudine paucillū
uolumus significare. § Modicum, veteres
moderatum, & cum modo dici volunt. Plaur.
Bæchid. Quibus ingens in animo vitibile est
modicum & sine verilitate. Idem Persa: Mo-
dicè & modestè est melius vitam viuere. Et
Milit. Modicè, lapis En. Hecuba: Quæ tibi in
conculio verecundè & modicè morem ger-
rit. Acc. Bæch. Agite modico gradu iaceat
nisus laeas. Turp. Demur. Ego a depol docta
dico, quæ mulier uolet Sibi summum amari
esse indulgentem, & diutinum, Modicè, at-
que parèe eius serui ad cupidines. M. Tul. de
repub. lib. 2. Stau esse optimo constitutam
temp. quæ ex tribus generibus illis regali, &
optumati, & populari consula modicè, nec
puniendo irriter animum immanem, ac fe-
rum, Varro de re r. x. Sapient & bonum ferre
potest modicè, & inualum fortiter, ac leuiter.
Var. Tichon. mod. p. p. p. Si multum lusi, modi-
cè ambis, Sallust. Iugurth. bello: Animus belli
ingens, domi modicus, libidinis & diuitiarum
victor.

293 Mitis, est tranquillus & lenis. Vir. li.
8. Mi is vt in morè stagni, placidaque palu-
dis. Lucil lib 30. Et illud quoque mite malū,
blandum atque dolosum. Tpl. Hort. Aut
Theopompo acris, aut Theophrasto mitius
inueniri potest? § Mitis, est maturus. Plaur.
Mil. Mit simè quidem fistibus. Virg. Bucol.
Sunt nobis mitia; oma. Turp. L'india: Misero
mihī mitigabat sandalio caput. Pac. Dul. Nec
grandiri frugum ferum posse, nec mitescere.
M. Tul. de Repub. lib. 4. Cūmque autumno
terras ad concipiendas fruges patefecerit, hęc
me ad concipiendas relaxarit, a fistula matu-
ritate alia mitigauerit, alia toruerit. Idem de
sene. Facit persape ipsa sibi audientiam di-
ferti lenis compta, & mitis oratio.

294 Mater, est quæ quoduis animalis carno
y ij

edit. Virg. Georg. li. 4. Mater Cyrene, mater. Materem veteres etiam *nutricem* dici volūt. Plaut. Menēch. Ita forma simili pueri, vt mater sua Non inter nosse possit, quæ mammam dabit, Neque adeo mater ipsa, quæ illos pepererat. Virg. Æneid. lib. 7. Et lambere matrem Impavidos. id est, nutricem.

295 ¶ *Merum*, est *solum*. Terent. Phor. Nihil habet nisi spem meram. Var. *τὸ μέρη, τὸ πῦρ*. *Merum*, dicitur, domo: Ac liberos parare cui necesse sit, non est merum, nec tu ædipol quid simulas tuis? Plaut. Aſcar. Aurum atque argentum merum est. Fixus hic apud nos est animus tuus clauo Cupidinis. Varro Sæſquiuſſe: Diogenem poſtea pallium ſolū habuiſſe, & habere Vlyſſem meram tunicam, pileum idēd non habere. Idem Eumenidib. Tu non inſanis, quōd tibi vino corpus corruptum meo. ¶ *Merum*, *ſyncerum*. Pompon. Piſcatoribus, Neſcio quid non eſt hoc merum, quod hic plorat. Var Marci. Eodem conieciſſe mera miracula neſcio quæ. Cic. de Orator. lib. 2. Ecce tibi exortus eſt Iſocrates magiſter iſtorum omnium, cuius è ludo tanquam ex equo Troiano meri principes exierunt.

296 ¶ *Meret*, *meretur*. Virg. lib. x. Qualem meruit Pallanta remitto. Et lib. 4. Si bene quid de te merui. M. Tul. ad Cæſarem iuniorē lib. 2. Quem periſſe ita de Repub. merentem conſulem doleō. Lucil. lib. xxx. Publica lege vt mereas, preſto eſt tibi quaſto. Var ro Eumenid. Quia plus, inquit, merere debet, in quo eſt virtus. ¶ *Meret rufus dolet*. Virg. Æneid lib. 4. Sola domo meret vacua.

¶ *Meret*, *militat*. Lucil. Satyr. lib. xv. Dum miles hybernas ac meret terſa ex ætate quaſi annos. Idem lib. xj. Annos hic errat iam plures miles hyberna. Nobiſcum meret. Virg. lib. v. Merui quoque, ſæpe furores compreſſi. Var. de vita populi Romani li. 3. Qui in exercitu doſati eſſent, & ære publico mererent. ¶ *Meret*, *humillimum & ſordidiſſimum quaſſum capit*. Varro Rerum humanarum lib. xx. Qui in ordine erat, iſ æs militare merebat, & ob mercedem, laborem, vel inſamiam corporis locat. Lucil. lib. 7. Et mercede meret religiones. Varro Agathonē Duloreſte: Qui merita hominem, & ſeruum facit. vnde & *mercenarij*, & *meretrices* dicuntur. Idem Eumenidibus. Primūm iſte qui meret ſeſtertios vicenos.

297 ¶ *Medicamentum*, eſt quo homines, vel animalia cætera curantur. M. Tull. de offici. li. 3. Si quis medicamentum cuiſpiam dederit, ad aquam intercutem. ¶ *Medicamentum rufus venenum*. vt Græcè *φάρμακον*: vel producta eius verbi prima ſyllaba, quōd apud Medos venenſiſi ſint plurimi, ſecundum Virgilium Georg. lib. 2. Media fert ſuccos triſteis, rardūmque ſaporem Felicis mali. Et in ſequen-

tibus: Pocula ſiquando ſæuæ infecere noueræ; Miſcueruntque herbas. Var. *ἀεὶ ἐξ ἀγ. ἡ. ἡ.* Quarit ibidem ab Annibale, cur biberit medicamentum. quia Romanis, inquit, me Prufiades tradere volebat.

298 ¶ *Minutum*, eſt, vt ſæpius, breue. ¶ *Minutum*, eſt *obſcurū*, & *ſcrupuloſum*, vt à Græcis dicitur *ἀσπίρητος*. Cicero de ſiniſibus bonorum & malorum li. 1. Ecce autem mali, minuti, & anguſti, & omnia ſemper deſperantes, aut maleuoli, inuidi, difficiles, lucifugi, maledici, monſtruoſi.

299 ¶ *Malignum* ſignificat conſuetudine, maleuolum. ¶ *Malignum*, *obſcurum*. Virg. li. 6. Quale per incertam lunam ſub luce maligna Eſt iter in ſyluis. ¶ *Malignum*, *gracile*, *minus ferax*. Virg. Georg. 2. Difficiles primūm terræ collēſque maligni.

300 ¶ *Moliri*, eſt *facere*. Virg. Æn. lib. 1. Moliriſve moram, & veniendi expoſcere cauſas. Idem: Res dura, & regni nouitas me talia cogunt Moliri M. Tul. Philippiſis: Quem nihil aliud agere, nihil moliri, niſi necem ciuium, atque imperum ciuitatis videre. Idem de ſeneſtute: Iners non ſit, veniuetiam ſit operoſa, & ſemper agens aliquid, & moliens. ¶ *Moliri*, *retinere*, *morari*, ac *reſiſtere*. Cæcil. Progamō: Ita quod lætitia me mobilisat, moror molitur merui. Lucil. li. vij. Mutilamur, molimur, ſubducimur. ¶ *Moliri*, *exſtruire*, dictum à molibus. Virg. Æneid. li. 1. Moliriſque arcem, & manibus, ſubuolet ſaxa. Acc. Philoſtete: Vbi hortiferæ, & ſoni ſtridor gelidas molitur nives. Vnde *demoliri* dictum eſt deſtruire. M. Tul. de offici. lib. 1. Hanc Scaurus demolitus, acceſſionem adiunxit ædibus. Caſſius Hemina de cenſoribus lib. 2. Et iam aurea in Capitolio ſigna quæ erant, demoluntur. M. Tul. de offici. lib. 1. Demoliri ea, quorum altitudo officeret aſpiciis.

301 ¶ *Molle*, eſt *non durum*. Virgilius libro 8. Mollibus è ſtatis opera ad fabrilia ſurgit. Idem Georg. lib. 2. Quid nemora Æthiopum molli canentia lana? ¶ *Molle*, *reccos*, *nouum*. Vir. Bucolic. Sūt nobis mitia poma, Caſtranea molles. ¶ *Molle*, *opportunum*. Virg. Æneid. lib. 4. Sola viri molles aditus, & tempore noras. Idem: & quæ molliſſima ſandi Tempora. ¶ *Molle leue*, *contemendū*. Vir. Geor. l. 3. Tua Mœccæ hæud mollia iuſſa. M. Tul. de ſeneſtute: Quōd ferendum eſt molliter ſapienti. ¶ *Molle*, *non arduū*, *neceſſitū*. Vir. Buc. Quæ ſe ſubducere colles. Incipiūt, molliſque iugū dimittere cliuo. ¶ *Molle*, *dulce*, *iucundum*. Virg. Georg. lib. 2. Mollēſque ſub arbore ſomni. M. Tul. de legibus libro 2. In animos reneros, atque molles inſuere, quām varios canendi ſonos. Idem de ſeneſtute: Omneis abſterſe tis ſeneſtutis moleſtias: ſed etiam effeceris mollem, ac iucundam ſeneſtutem. ¶ *Molle*,

¶ Molle, *placidum*. Accius Teleph. Remisque nixi propter nauem in fugam Tradunt, subter laxa ad laeuam, quā mons mare Molliat. M. Tullius de senectute: Et Annibalem iuueniliter exultantem patientia sua mollebat.

302 ¶ *Mirari*, significat nouo aliquo obstupesceri. Virg. *Æneid.* libro 1. Artificumque manus inter se, operumque laborem Miratur. ¶ *Mirari, delectari, accendi*. Virg. *Georg.* lib. 3. Seu quis Olympiacæ miratus præmia palmæ Pafcit equos. ¶ *Mirari*, Virgilius lib. 8. Ille optum cuitos, illum admirantur, & omnes Circumstant.

303 ¶ *Micare*, est fortiri digiti. M. Tul. de offi. lib. 3. Dignum esse dicunt, qui cum in tenebris mices, & eos, quas ipse quasi forte, aut micando victus alteri cedit. Varro Parmenone: Micandum erit cum Græco, virum ego illius numerum, an ille meum sequatur. ¶ *Micare, per vices sine ordine mouere*. Vir. *Georg.* lib. 3. Micat anibus, & tremit artus. Idem libro decimo: Semianimique micant digiti, feruntque retrahant. Et *Georg.* libro quarto: Et linguis micat ore trisulcis. Lucilius lib. xxx. Omnia tumendo mucro videas feruente micare. ¶ *Micare, fulgere*. Virg. *Æneid.* libro primo: Micat gæbus æther. Et libro secundo: Ardenteis clypeos, atque æram cantantia cerno.

304 ¶ *Mittere*, manifestam habet significationem. Virgilius libro septimo: Mittitur & magni Venulus Diomedis ad urbem. Et *Georg.* tertio: In saltus utrunque gegem, atque in pascua mittes. Et: Mitte in Venere pecuaria brimms. ¶ *Mittere, est excludere*. Virgil. *Æneid.* lib. 1. Mactumque timorem Mittire. Sifen ab Histor. lib. tertio: Mulierem missa fide, ac pietate propter amoris nefarii lubricinam extrinse. ¶ *Mittere*, Virgilius Bucolicis: Hos illi (quod nec bene verrat) mittimus hædos. ¶ *Mittere, omittere*. Terentius Adelphi. Hera lacrymas mirt. Virgilius lib. 11. Mittere ea quæ muris bellando exhausta sub altis. Lucil. lib. 38. Hoc missum face, illo met veteri libenter. M. Tullius de offi. lib. tertio: Mantum missum fecit, tantum temporibus illis iusurandum valebat. Plaut. *Aulularia*: Iam scrutari mitto, redde huc.

305 ¶ *Mandare*, significationem habet notam: vt Virg. libro octauo: Multa patri mandata dabat portanda. ¶ *Mandare, commendare*. Virg. *Æneid.* lib. 3. Furtim mandarat alexandrum Threicio regi. M. Tul. de offi. li. 2. Dein scriptis nõ ea, quæ nunc, sed actiones nostras mandaremus, vt sæpe fecimus.

306 ¶ *Maturum*, dicitur *celer*. Virgil. *Æneid.* lib. 1. Maturate fugam, regique hæc dicite vestro. Acc. Menalippo: Est res aliqua, quæ præsentè his prius maturè institit. M. Tul. de

offi. lib. tertio: Vcñit ipse maturè, scalnum nullum videt. Varro *Endymion*. Qui vt vigilarem maturè cepisti, in eo retinueris. ¶ *Maturum, grane, sapiens*. Virgilius lib. v. Hoc Helymus, hoc æui maturus Accestes. M. Tul. de senectute: Iam constantis ætatis, & senectutis maturitas. ¶ *Maturum, mite, coctum*. Virg. Bucolicis: Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres. Varro *Eumenidibus*: Discumbimus mustari: dominis matura oua ad cænam committit.

307 ¶ *Metus, dicitur*, sicuti plurimum, *timor*. Virgilius libro sexto: Et metus, & malè suada fames. ¶ *Metus, religio*. Virgil. lib. 7. Sacra coma, multosq; metu seruata per annos.

308 ¶ *Manere, est loco insistere*, Virgilius libro decimo: Manet imperterritus ipse Hostem magnanimum oppetiens. M. Tul. in Verrem: Qui iudicia manere apud ordinem senatorium volunt. Idem de offi. Cysitum quendam suadentem, vt in vrbe manerent. ¶ *Manere, imminere, deberi*. Virgilius libro septimo: Te, Turne nefas, te triste mærebit Supplicium. M. Tul. *Philipp.* lib. 13. Sin autem me aliud fatum mæret. ¶ *Manere, expectare*. Terent. *Eunuch.*: Quam mox irruimus, manere. Omnia prius experiri consilio, quam armis sapienter decet. ¶ *Maner, inhaerere, infixum est*. Virgil. *Æneid.* lib. 1. Manet alta mente repositum. Plautus *Asinaria*: Vale, aliquanto amplius valeret, si hic maneres.

309 ¶ *Monstrum, dicitur horrenda magnitudo*. Virg. *Æneid.* lib. 2. Monstrum horrendum, informe, ingens. ¶ *Monstrum, monstratorem*. Virg. *Æneid.* lib. 3. Monstra deum refero.

310 ¶ *Maculosum, sordidum, immundū*. Lucil. lib. 30. Hæc vestimentis maculosis cum aspicit iste. ¶ *Maculosum, est varium*. Virgil. *Æneid.* libro 1. Succinctam phætra, & maculosa tegmine lyncis.

311 ¶ *Macula, turpitudine*. M. Tul. in Verrem actione 2. Cuius vt adolescentiæ maculas, ingnominiâsq; præteream. Lucilius libro 30. Quæ seis scire tuas omnes maculasq; notâsq; ¶ *Macula, in retibus plaga*. M. Tul. de supplicio in Verrem actione 2. Reticulumque ad nares sibi admouebat, tenuissimo lino, minutis maculis, plenum rosâ.

312 ¶ *Metiri, est transicare*. Lucilius libro xxx. Vir. mare metitur magnum fluctibus tradit. Virg. *Georg.* li. quarto: Et iuncto bipedium cursu meritur equorum.

313 ¶ *Manica, dicitur vestium*. Virg. lib. 11. Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. ¶ *Manicæ, quibus manus vincuntur*. Lucil. li. 30. Si laqueis, manicis, pedicis mens irretita est. Virgil. *Æneid.* lib. 2. Manicas atque arcta lenari Vincla iubet Priamus. Plaut. *Asin.* Vbi manus manicæ complexæ sunt.

314 ¶ *Mastum, triste, miserabile*. Virg. *Æneid.*

325 Nota, dicitur *probrum*. Lucil. lib. xxx. Quem se scire tuas omnes maculâque notâsq. Nota, *signum*. Virg. Georg. lib. 3. Cōtinuôque notas, & nomina gentis inurunt. Nota, *distinctio*. Virg. li. quinto: Cęruleæ cui terga notæ.

326 ¶ *Nudum*, consuetudine, *sine tegmine* dicitur. Virg. lib. v. Nudatôque humero oleo profusa nitescit. ¶ *Nudum, in sepulchro*. Virg. libro v. Nudus in ignota Palœure iacebis a-
10 rena.

O

327 ¶ *Occupatus, impeditus*, vt Græcè dicitur *ἀποκλεισθῆναι*, id est, vacuus non est. Plautus Amph. Herus Amphitryo occupatus. Cic. Tus. lib. 1. Vt si occupati profimus aliquid ciuibus nostris, profimus etiam, si possumus, otiosi.

328 ¶ *Occupare*, est propriè *praesentire*. Cic. Tus. li. v. Quod idem melioribus etiam verbis Metrodorus occupauit. Timinus Veluternæ: Ergo occupa foras exire, vt præsit liateum. Virg. libro xii. Et venienti Ebfio, plagâmq. ferenti Occupat os flammis. Accius Eurytace: Quia in nodum impetu occupemus facere vitrò in regem fidem per eos, & nisi clamoris regem, aut ferre ad regina occupo puerum. Turp. Trasileone: Cessò occupare, & me in colloquium conferre horum? Ennius Hectoris Lytris: Hector te suâ armatos e-
30 ducit foras, Castrisque castra vitrò iam ferè occupat. Pacuuius Doloreste: Is quis est? qui tunc si tu illum occupas, lero dabis. Varo E-
phebo, *vel supponi*: Crede mihi plures dominos ferri comedere, quam canes: Quod si Aëxon occupasset, & ipse prius suos canes comedisset, & non negasset saluatoribus in teatro fieret. Idem Eumenidibus: Prius quam responderem, foris nescio quis occupat res
40 indicare. ¶ *Occupare, dæimere*. Plaut. Epidico: Atque id non decem occupatum tibi erit argentum dies. Pacu. Atalâta: Super satis agere vt ne in mare animum occupes. M. Tul. de officiis libro primo: Et in ea funditus delenda occupari sunt, & fuerunt. Var. Geor. li. iiii. Manicisque iacentem Occupat. Var. Eumenidib. Cùm in eo essem occupatus, atque in schola curaret, vt scribit Scantius homo per
Dionisia. ¶ *Occupare etiam, inuenire, tenere, vel possidere*. Plaut. Trinummus: Familiam o-
50 pprimam occupauit. M. Tul. Hortensio: Et Paulum Marcelli occupauit. Virgil. Æneid. lib. sexto: Occupat Æneas aditum custode sepulchro. M. Tul. Philip. xiiij. Agri Lucani possessiones occupauit. ¶ *Occupare, collocare*. P. Ep. Pistoribus, Quæ ruleram mecum, nulla deinde victoria tam Græca mercede illico curauit, vt occupatam. M. Tul. in Verrem in actione 2. Præterea pecunias occupauerat apud populos, & Syngraphas fecerat.

329 ¶ *Opinio, est fama*, M. Tullius ad Cæsarem iuniorem lib. 1. Erat opinio bona de Plautio, bona de Lepido. ¶ *Opinio, suspicio* Varr. Eumenid. Qui omnes me bimarram agitare clamitantes, opinionem mihi infamiam meæ confirmant. Accius Eurytace: Opinione factum est, quanto minus stirpem educabam, tantò vereremur magis eos esse. Tul. de offic. lib. 3. Qui primum hæc natura coherenteria, opinione distraxissent. ¶ *Opinio, spes opinatio* Tul. ad Cæsarem iuniorem: Post hæc quod voles à me fieri scripto, vincam opinionem tuam. Idem de offic. 2. Opinione afferunt populo, eorum similes fore, quos sibi delegerint ad imitandum. Varro Eudymionibus: Sic ad vos citius opinione vestra abundè miser cecidi. Sisenna Hist. lib. iiii. Popedius opinione frustrata.

330 ¶ *Obscænum, est immundum*. Vir. Æneidos lib. iij. Ostræanas pelagi ferro scædare volucres. M. Tul. de offi. lib. 1. Alter ne libero quidem, si rerum turpitudini adhibetur verborum obscænitatis. Varro Agathone: Pueri obscænis verbis nouæ nuptulæ aures restaurant. ¶ *Obscænum, vitabile*. Virg. Æneid. lib. iij. Obscænamq. famem, quæ prima pericula, vito. Idem xij. Ne me terrete timentè Obscæna volucres. Accius Aslyanaeste: Hunc altispinem regionein fac, ac desistet exercitum morari, nec me ab domiuitate mæcerent obscæno homine. Cic. Tus. lib. ij. Vna & obscænas voluntates, de quibus multo ab illis habetur oratio. ¶ *Obscænum significat maledicum*. Oenomaio: Vos ite actutum, atque opere magno ed cite per urbem, vt omnes, qui arcana, astitumque accolunt ciues, omnibus factis augustin adhibent fauētiam, ore obscæna dicta segregent. Lucil. lib. xxix. Deu rixa vertat verba obscæna.

331 ¶ *Obitus, significat mors, vel occasus*. Virgilius Georgicorum libro primo: Nec frustra signorum obitus speculamur, & ortus. ¶ *Obitus tursum aduentus*. Accius Antigona: At, at nisi me fallit in obitum sonitus. Turp. Epiclero: Equis est, qui interrumpit sermonem meum obitu suo?

332 ¶ *Omen dicitur auspicium prosperum*. Virgil. Georg. libro iij. Omne quo firmans animum, sic incipit ipsa. ¶ *Omen, significatio aduersa*, Vag. lib. xij. Nè ve omine tanto Perquere.

333 ¶ *Olim*, trinam habet significationem temporum *præteriti*. Virg. Buc. Meos olim si fistula dicat amores. ¶ *Olim temporis futuri*. Virg. Æneid. lib. 1. Hunc tu olim cælo spoliis Orientis onustum accipies securâ. Lucil. Syrr. li. xix. Sic tu illos fructus quæras aduersa hyeme olim, Quois vt possit, hæc delectare domive. Turp. Philop. Deinde cùm
60 ad te redierit res olim post mortem patris.

Africanus suspecta: Non amatorem olim defensorum per eum voler.

334 ¶ *Optare, est precibus à diis aliquid postulare.* Virg. *Æneid.* lib. vii. Et reor, & si quid veri mens augurat, opto. ¶ *Optare, eligere.* Lucil. *Satyr.* lib. xix. Aurum vis, hominemve habeas hominem: quid ad aurum? Quare (ut dicimus) non video hic quid magnopere optem Sallust. *Hist.* li. 3. Atque cum cupio laudatum accensum, quæ præmiorum spes, quibus cum optavisset, ire iubet. Virg. *Æneid.* li. 3. Optavitque locum regno. M. Tul. de offi. li. 1. Queque maiori parti pulcherrima videatur, & maximè optant. Terent. *Eunuch.* Hoc si effeceris, Quodvis præmium donum à me optato. Varro *Marcipore:* Diogenes, qui amicos, qui ab Alexandro rege iussus optare, quid vellet se facturum.

335 ¶ *Offendere, est percutere.* Turpil. *Pariterusa:* Caput ut offendit ad limen pol. Lucil. lib. xxix. Crus lapide, nihil est, credam si te offenderit. Varro *Marcipore:* Deum mittit vitile veretrum in sinum, offendit buccam bolunnio. ¶ *Offendere, ledere.* M. Tul. de supplicii lib. ij. Cum iste cum pallio purpureo, parique tunica versaretur in conuiuiis cum mulieribus, non offendebantur homines in eo, neque molestè ferebant. Lucil. lib. xxvij. Nam hic quidem reditum [suum] ralem portendebant, neque alia in te vlla offendere. ¶ *Offendere, inuenire.* Pacu. *Ilionia:* Quos ego ita, ut volui, offendo incolumis. Afran. *Homine:* Ea meminit cum venero confecta ut offendant. *Quadrigarius Annal.* lib. ij. Inde postquam aliquantum recessit, offendit motem loca munita, resque omnes habere, quæ militibus opus sunt, ligna, aquam, pabulum. Et Terent. *Eun.* Offendi adueniens quemdam in ci loci, atque ordinis hominem. M. Tul. de signis: Quod nondum perfectum tēplum offenderant, neque ponere, neque vulgò ostendere voluerunt. Lucil. lib. xxi. Si quod verum, inuicatum autem *Offenderam.* M. Tul. de repub. lib. ij. Sed imitor *Chitum* illum Tarentinum, qui, cum ad villam venisset, & omnia aliter offendisset, ac ferat. *Plaut. Amphit.* Eo more expergestum, adueniens tenebrosum offendi dominum. Varro *Sexagis:* Romam regressus, ibi nihil offendi, quod ante annos quinquaginta, cum primum dormire cæpi, reliqui.

336 ¶ *Obscurum, est sine lumine.* Virg. *Georg.* li. 1. Si nigrū obscuro compræderit æra conu. ¶ *Obscurum, ignobile.* M. Tul. de offi. lib. ij. Qui magna sibi proponunt obscuris orti maioribus. ¶ *Obscurum, absconditum, latens.* Vir. nono: Vidimus obscuris, primum sub vallibus vibem.

337 ¶ *Observare, suspicere, magnis.* *Pro.* Tul. 60

de offic. li. 1. Sicut aliquo honore aut imperio affectos observare, & colere debemus. ¶ *Observare, calare, & intus tegere.* *Plaut. Aulul.* Vbi is obiit mortem, qui mihi id aurum credit, cæpi observare. ¶ *Observare, cognoscere.* Virg. *Æneid.* lib. ii. Et vestigia retrò Observata sequor per noctem. ¶ *Observare, curiosè, & suspiciter circū aspiciere.* *Plau. Aulul.* Oculos ego istos improbè effodiam tibi, Ne me observare possis, quid rerum geram. ¶ *Observare, capere.* Virg. *Georg.* lib. 3. Quos durus arator Observans nido implumens detrahit. Lucil. lib. xxvij. Quòd si observas hominem qui pro commodo, & regno gaudeat. Ter. *And.* Periterrefacias Daum, oblerues filium. Quid agat.

338 ¶ *Occurrere dicitur obutum fieri.* Vir. *Æn.* lib. vi. Hic illi occurrit Tydeus. ¶ *Occurrere, subuenire, comouere.* M. Tul. de supplicii: Occurrebat illa ratio.

339 ¶ *Offerre, inuenire.* Lucil. li. xxvi. Homines ipsi hanc sibi molestiam vltro, atque ærumam offerunt, ducunt vxores. ¶ *Offerre, afferre.* Lucil. li. xxix. Ut nunc hac te mihi opem, atque auxiliū offeras. ¶ *Offerre, ostendere.* Virg. *Æneid.* libro vi. Stridamque acciem venientibus offerit.

340 ¶ *Obducere, aperire.* Luc. lib. xxix. Vos interca lumen afferri, atque aulæa obducere. ¶ *Oducere, tegere.* Vir. *Bucol.* Obducatur pascua iunco.

341 ¶ *Orator, significatione manifesta est.* ¶ *Oratores, legatos.* Virg. *Æneid.* xi. Cestum oratores prima de gente Latina Ire placet.

342 ¶ *Orare, est precibus postulare.* M. Tul. *Verinarum* in divinatione: Rogate & orate, se eos supplices adspernerat. ¶ *Orare, agere.* M. Tul. de offic. li. 3. Ut veram amici causam esse malit, ut orandæ h. is tempus, quoad perleges liceat, accommodet.

343 ¶ *Oppido valde.* *Plau. Amp.* Oppidò interij, obsecro hercle quantus, & quam validus est.

344 ¶ *Oppetere, occumbere mori.* Virg. *Æn.* li. 1. Quis ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis Cōtingit oppetere. ¶ *Oppetere, incidere.* *Plaut. Aful.* Atque illa viua viuus ut pestem oppetas.

345 ¶ *Obesum, pro uberi & crasso sæpius ponitur.* Virg. *Georg.* lib. 3. Arguitumque caput, brevis alnus, obesaque terga. ¶ *Obesum, gracile, & exile.* *Nævius Alcestide:* Corpore, pectorèque vndique obeso, ac mète exiensâ, tardigemulo senio oppressum.

P

346 ¶ *Proprium, diuturnum.* *Sifenna Hist.* libro ij. Tum subito tacuit: atque metu, & suspitione propriâ capere non poterat quietem. ¶ *Proprium est suum vniuscuique* Virg.

Virg. libro 7. Hunc mihi da proprium virgo fata nocte laborem. Varro Capriño prælio: Nam virtutem propriam mortalibus fecit: cætera promiscuè voluit communia habere.

¶ Proprium significat rursus *perpetuum*. Sisenña Hist. lib. 4. Victoribus propriè ipem, vitæ aduersæ fortunæ maiorem formidinem obiecit. Plaut. Cistellaria: Atque illum amatorem tibi proprium futurum in vita. Virg. lib. 6. Propria hæc si dona fuissent. Idem lib. 3. Da propriam Tymbrae domum. Terentius Andria: Ego deorum vitam propterea sempiternam arbitror. Quod voluptates cori propriæ sunt. Accius Armorum iudicio: Nam nõ facile sine deum opera propria humana sunt bona. Idem Medea: Fors dominaatur, neque vita vlli propria in vita est. Lucilius Satyr. libro 17. Cætera contemnit, & in vsura omnia ponit Non magna: proprium verò nil neminem habere Marc. Tul. de Republ. li. 4. Et post Platō, magis etiam quam Lycurgus, omnia qui profus iubet esse communia, ne quis cuius propriam, aut suam rem vllam addiceret. Afranius Vopisco: Dij tibi dent propria quæcunq; exoptes bona. Lucil. lib. 27. Cum sciam nihil in vita proprium mortali datum esse.

347 ¶ *Præuerrere, præuenire*. Virg. Æneid. libro 4. Volucrèmq; fuga præuertitur Hebrum. ¶ *Præuertit, renouat*. Plaut. Amph. Ibi me inclarat Alcmena, iam ea res horrore afficit, herilis præuertit metus, accuro, vt scia, quid velit. ¶ *Præuerrere iterum significat, antepone*. Plautus eodem. Illuc redeundum est mihi, ne me vxorem præuertisse dicant præ republica.

348 ¶ *Promittere, est polliceri*. Virg. Æn. li. 2. Promisi vltorem, & vrbis odia alpera moui. M. Tul. ad Cæsarem iuniorem, Promissa tua memoria tenent. ¶ *Promittere etiam significat ad magnitudine nutrire*. Plau. Rudēte: Capillum promittam optimum est, incipiãmq; hariolari. Virg. Æneid. lib. 3. Promissãque barba. Var. Modio: Quod tum erant in Græcia coma promissa, rasa barba, pallia trahentes.

349 ¶ *Protelare, est percutere, perturbare*. Ter. Phor. Ne te iratus suis sequis dictis procler. Sisenña Hist. lib. 3. Romanos impetu suo protelant, prolectos persequuntur. Protelare rursus adiuuare. Luc. lib. 6. Quem neque Lucanis oriundi montibus tauri Ducere procelo valido ceruicibus possēt. Idem li. 12. Hunc inga mulorum protelo ducere certum Non possunt. Cato Originũ lib. 5. Sed protelo trini boues vnum aratum ducunt. Varro Cato, vel de liberis educandis: Remotissimum ad descendũ formido, ac nimis timor, & omnis perturbatio animi: contra delectatio protelo ad descendum. ¶ *Protelare etiam excludere.*

Turpilius Lemniis: Propter peccatum paucillum indignissimè Patria protelatum esse sãuitia patris. Sisenña Hist. li. 4. Duæ cohortes de subsidio procedunt, atque equites protelant.

350 ¶ *Prodere, significat deferre*. Vir. Æneid. lib. 2. Prodere voce sua quenquam, aut opponere morti. Prodere rursus, *deferre, vel excludere*. Virg. Æn. lib. 1. Nos tua progenies, cæli quibus annuis arcem. Nauibus infandum, amissis, vbius ob iram Prodimmur, atque Italiam longè disjungimur oris. Luc. Satyr. lib. 5. Possitne elabi an prodenda dies? Terent. Andria: Aliquot saltem nuptiis prodardies. ¶ *Prodere, etiam protendere, vel edere*. Vir. Æneid. lib. 4. Italiam reget, genus alto à sanguine Teucri: Proderet. M. Tul. de publicis in Verrem: Ius imaginis ad memoriam, posteritatèmq; prodendam. Et de senectute: Non accipere modò hæc à maioribus voluerunt, sed etiam posteris prodere.

351 ¶ *Periculum, est salutis discrimen*. Vir. Æneid. lib. 3. Obscãnamque famem, quæ prima pericula, vito. Lucil. lib. 29. Adde alios omnes meo periculo ex ordine. Periculum, *experimentum*. Sisen. Histor. li. quart. Periclitantur tormenta, ac tela, multaq; genera machinarum. M. Tul. de republ. libro 3. Sed vt ipsi seu animum periclitantur, seu vident quid se putent esse facturos. Terent. Eunuchō: Fac periculum in litteris. M. Tul. de Deorum natura libro 2. Sicut ex quibusdam stirpibus, & herbis, quorum vilitates longinqui temporis vsu, & periclitatione percipimus. Lucil. lib. 29. Cuius si in periculo feceris periculum. Plaut. Amph. Verum periclitatus sum animum tuum. Sallust. Catilinæ bello: Tunc vero periculo, atque negotiis cõpertum est. Periculosum, *maius & vehemens*. M. Tul. de off. lib. 1. Grauioribus autem morbis periculosas curationes, & ancipites adhibere coguntur.

352 ¶ *Pressum, subtile*. Marc. Tul. Hortensio: Quis te autè est, aut fuit vnquam in pariuudis rebus, in definiendis, in explanandis pressio: *Pressum, onustum, grauatum*. Vir Georg. libro 1. Ceu pressa cum iam portum tetigerat carinæ Puppibus.

353 ¶ *Premere, defodere*. Vir. li. 10. Sulcũque sibi premit ipsa carina. Premere: *claudere*. Virg. lib. 10. Pressiue oculos, aut vulnera laui Veste tegens. Premere, *inequi, fugare*. Virg. Æneid. li. 1. Hac fugerent Graij, premeret Troiana iuuentus. Premere, *virgere*. Virg. Georg. libro 3. Ingentem clamore premes ad retia ceruum. Et lib. 6. Æneid. Vanique premut te inssa parentis. Premere, *significat inmiti cum pondere*. Virg. Georg. libro quarto: Et spumãtia cogere pressis Mella fauis. Idem Æneidos libro 10. Et læuo pressit pede talia.

fatus Exanimæ, rapiens immania pondera baltei. ¶ Premere rursû, *refrenare*, vel *cohibere*. Virg. *Æacid.* lib. 1. Imperio premit, & vincis, & carcere frenat. Idem: Et premere, & laxas sciret dare iussus habenas. Item libro 9. Sic memorat, vocémque premit. ¶ Premere, *regere*. Virgil. libro 9. Canicem galea premimus. Et libro 11. Quos Sinois premit ille viros. Varo Modio: Capitis Coronæ vaccitis lincei face vt languore flatili viridis Premat. ¶ Premere, etiam *remouere*, vel *excindere*. Vir. Geor. 1. Et ruris opaci Falce premes vinbram. Premere, *occidere*. Virgilius libro 9. Arm gerúmque Remi premit. Premere, *aduersari*. Vir. libro 10. Numina nulla premunt, mortali vrgemur ab hoste Mortales. Premere, *calcere*. Virgil. *Æneid.* libro secundo: Velu i qui sentibus anguem Pressit humi nitens. Premere, *deponere*. Virg. Geor. libro secundo: Quod supe est, quæcunque premes virgulta per agros.

354 ¶ *Pretium, pœna exitium.* Lilius Achille: Si malos imitabor, tum pretium pro noxa dabis. Pretiû dicitur, quod re empti datur. Virgil. *Æacid.* lib. quarto: Urbem exiguum pretio posuit. Terêt. Eunuchi. Pretium sperans, lico producit, ac vendit. M. Tull. Verrinarû actio. ne 2. Et parentis pretium pro sepultura liberum posceret. Lucil. libro 28. Nec parcat ylio pretio. Pretium, *propratio*. Sallu. Iugurthæ bello: Vicit tamen in tenatu pars illa, quæ vero pretium aut gratiam anteferebant. Næu. Danae: Quia vt quisque est meritis præsens pretium pro factis ferat. Terent. And. Quod habui summum pretium pro solui tibi. Vi. *Æneid.* li. 7. Et palmæ pretium victoribus: Lucil. li. 30. Cui vultu, ac facie, ludis, ac sermonibus nostris Virginis hoc pretium, atque hunc rededimus honorem.

355 ¶ *Patibulum, est crux.* Sallust. Histor. lib. 4. Inquis notissimus quisque aut mala dependens verberabatur, aut immutilato corpore improbi patibulo emincens affigebatur. Patibulum, *sera qua ostia obcluduntur*, quod hac remota valuz pateant. Titin. Fullon. Si quisquam hodie præter hanc Posticum nostrum pepulerit, patibulo hoc Ei caput defringam.

356 ¶ *Petere, significat poscere.* Virg. *Æneid.* lib. 8. Mittitur & magni Venulus Diomedis ad urbem, Qui petat auxilium. Lucil. lib. 26. Ferri tantum, ii roget me, non dem, quantum auri petis. Petere, *commemorare*. Vi. *Æa.* lib. 8. Quid causas petis ex alto? Petere, *percutere, ferre*. Virg. Bucol. Iam cornu petis, & pedibus qui spargat arenam. Petere, *appetere*. Virg. li. 8. Notumque petiuit Coniugis infastus gremio per mœbra soporem. Petere, *sequi*. Virg. lib. 5. Quem petis, & summis anixus virib. virget. Lucil. 27. Rerû explicatorê mittam, miserum

mendicum petam. Petere, *abducere*. Vir. lib. 6. Tartareû ille manu custodê in v. n. c. la petiuit. Petere, *inquirere*. Virg. lib. 8. Euandrum petimus. Petere, *cupere, appetere*. Vir. li. 3. Puleram que petunt per vulnera mortê. Lucil. lib. 26. Siu autem hoc vident, bona semper petere sapientem putant. Petere, *eligere*. Virg. Geor. lib. 3. Principio sedes apibus, statitôque petenda. ¶ Petere, *obtinere*. Vir. *Æa.* lib. 1. Quæ proxima, litora cursu Contendunt petere: cetera, manere, *expectare*. Virg. lib. 8. Troianos hæc monstra petunt. Petere, *tenere*. Vir. *Æneid.* li. 1. Sûmissi petimus terrâ, & vox fertur ad aures.

357 ¶ *Propter, signi ficut eius caussa.* Virgil. *Æa.* 4. Te propter Libyæ gentes, Nomadumque tyranni Odere. Propter, *alicuius caussa*. Var. Sæquial. Quod Minerua propter stetit, significat eam propter doctrinam. Propter, *iuxta*. Virg. Geor. 3. Et viridi in cæpo templû de marmore ponâ Propter aquam. Var. Caro, vel de liberis educâdis: Atestatus est Fortunâ propter cuius aram mea hostia erat cæsa, id quod postea verû esse. Terêt. Adelph. Nimiû istuc abisti, hic propter hunc aliste. M. Tull. de senectute: S. c. adoleſcentiæ voluptate propter iuētus magis fortasse lætatur: sed delectatur etiam senectus procul eas adspiciens. Idem de repub. lib. 1. Eum quoque vt salutauit, propter Tuberonem iussit adſidere. Var. Sæquialyſſe: Quod Minerua propter stetit, significat eam propter doctrinam. Idem Eumenidibus: Propter eam porticum situm erat dolium. Siffen. Hist. 1 b. 3. Partem cohortium propter mare collocat in litore.

358 ¶ *Ponere, est deponere.* Virg. *Æacid.* lib. 1. Ponuntque ferocia Pœni Corda volêre Deo. ¶ *Ponere, consumere, cōtinere*. M. Tu. de offic. lib. 2. Mirenturque in ea tantum me opera, & temporis ponere. ¶ *Ponere, constituere*. Virgil. Geor. 3. Templû de marmore ponam. ¶ *Ponere, obseruare*. Vir Geor. lib. 3. Aut parco sale contingunt, hiemique resonant. Et *Æa.* lib. 1. Manet alta mente repostû Iudicium Paradis: ¶ *Ponere, desinere*. Virg. lib. 8. Cùm ventî posuere, omni que repente resedit Platus.

359 ¶ *Pernix, significat celer.* Virg. Geor. li. 3. Talis & ipse iuba ceruice effudit equina C6 iugis aduentu pernis Saturnus. Lucil. lib. 27. Futius pernicis, æternum id nobis sperantes fore. ¶ *Pernix, perseverans*. Virg. Geor. lib. 3. Et inter Dura iacet pernix in strato saxa cubili.

360 ¶ *Pullum, est astatu nouella.* Vir. Geor. 3. Continud pecoris generosi pullus in aruis. ¶ *Pullus, non album*. Virg. Geor. lib. 3. Reice, ne maculis infuscet vllera pullis Nascantum. Tit. Lilius: Vestis pulla, pro purê ampla. M. Tull. de signis: In hac officina partem dici cum tunica pulla, & pallio solabat sedere. Var. Sæquialyſſe: Vbi biride Phœbi veste pulla candidi modestè amictus patcunt pectore.

361 ¶ *Plaga, sunt verbera.* Vir. Georg. lib. 3. Plagisque perempto Tonsa per integram soluntur viscera pellem. M. Tul. de supplicis: Plagis confectum dico à lictoribus tuis, pater ante oculos tuos concedisse. ¶ *Plagæ, vulnera.* Virg. lib. 12. Et venienti Ebitis, plagamque ferentur Occupat os flammis. Idem Georg. lib. 3. Multa gemēs ignominiam, plagasque superbi victoris M. Tull. de supplicis: Atque etiam ipsi adolescentes cum Sexto de plaga, & de vno illo i&tu loquebantur. ¶ *Plaga, spatium immensum.* Virgil Æneid. 1. Aethæria quos laxa plaga Iouis ales aperto Turbabat cælō. Varro lege Mænia: Admirantes, quod sereno inde tenuisset oculis cæli rimari plagas. ¶ *Plagæ, sunt retia, quibus capta implicatur.* Vir. Æne. lib. 8. Retia rara, plagæ. M. Tul. de offic. lib. 3. Sântne igitur insidia, tendere plagas, etiam si excitaturus non sis? ¶ *Plaga, spatium amplissimum vel cali vel agri.* Virg. Georg. li. 4. In medio dirimit plaga solis iniqui. ¶ *Plagæ, rursum macula vetiales.* Virgilius Æneid. libro 4. Retia rara, plagæ lata, venabula ferro, Massilique ruunt equites. ¶ *Plaga, aliquando pars lecti, aliquando amnis.* Tacu. Atalanta: Et si metuo pietate plaga palam, vt sit plaga, quam nunc dicimus clauum. Varro Prometheo: Eburneis lectus, & plagis sigillatis. Afran. Palam facito Demæa, & plagulam de lecto, pellis di-

10

20

30

40

50

60

362 ¶ *Putare, colligere, conferre.* Plautus Aulularia: Cur putatur ratio cum argentatio? ¶ *Putare, dicitur purgare, rarefacere.* Virgilius Geor. lib. 2. Fingitque putâdo. ¶ *Putare, aptare.* Titi. Fullo. Date pensam lanam, qui non reddet tempo-i Putatum rectè, facite vt multetur malo. ¶ *Putare, animo disputare.* Vir. Æne. lib. 6. Multa putans, fortè que animo miseratus iniquam. Ennius Thyeste: Ibi quid agat, secum cogitat. parat, putat. Cæcil. Exsules: Nô hæc putas, non hæc in corde versantur tibi? Plautus Amphitryone. Quo id, malum, pacto potest? nam mecum argum œtis puta. ¶ *Putare, asfirmare.* Terentius Andria: Rectè putas. M. Tullius Epistolis ad Cæsarem li. 2. Quod sapientes homines, boni putant. Lucil. lib. 211. Perge amabo, ac, si potes, face dignâ me vt vobis putem.

363 ¶ *Piare, dicitur, impiare, cõtaminare.* Virgilius. lib. vi. Distulit in feram commissa piacula mortem. ¶ *Piare, expiare, purefacere.* Vir. lib. vi. Duc nigras pecudes, ea prima piacula sunt. ¶ *Piare, cõdere, consecrare.* Vir. li. 7. Prodigis acti cælestibus ossa piabunt.

364 ¶ *Passum, perpassum.* Virgilius Æneid. lib. 1. O passi grauiora. ¶ *Passum dicitur genus liquoris, quod ex vna passa cogitur.* Virg. Geor. libro 2. Et passo pithia vtilior. ¶ *Passum, dicitur, solutum.* Virgilius Æneidos li. 1. Cribibus Iliades passis. Terent. Phorm. Capillus

passus, nudus pes, ipsa horrida. Calius Syrnaristosis: Hæri verò prospexisse eum se ex tegulis. Hæc nuntiasse, & flammicum expansum domi. ¶ *Passum, extensum, patens.* vnde & passus dicimus, quod gressibus muris pedes patescunt. Æn. Annalium lib. x. Aegro corde, comis, passis latè palmis pater, passis palmis ait pro patentibus, & extensis. Neu. Iphigenia: Passio vel hoc vicinum aquilone dorum fer foras.

365 ¶ *Parcere, est veniam dare.* Virg. lib. 6. Parcere subiectis, & debellare superbos. Lucilius lib. xxx. Quanti nos faciant socij cum parcere possunt. ¶ *Parcere, seruare.* Virg. lib. x. Argenti atque auri memoras qua multa talenta. Natis parce tuis. Luc. lib. xxvij. Parcant illi magis cui possint, cui fidem esse existiment.

366 ¶ *Pax, significantiam habet notam.* Virgil. vij. Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni. ¶ *Pax, venia.* Virg. Æneid. lib. 3. Sed votis, precibusque iubent exposcere pacem. ¶ *Pax, propitiatio.* Virg. Æn. li. 3. Exorat pacem Diuum.

367 ¶ *Præstare, facere.* M. Tull. de offic. lib. 3. Emptorem indemnem damno præstari oportere. ¶ *Præstare, dicitur consuetudine beneficium dare.* ¶ *Præstare, exhibere.* M. Tul. ad Cæsarem iuniorem lib. 2. Tu si meam fidem præstiteris, quod confido te esse facturum. ¶ *Præstare, antecellere.* Virg. li. 12. Oprastās animi iuuenis. Sallust. Catilinæ bello, Omneis homines, qui student sese præstare ceteris animantibus. Terent. Eunuchus: Dij im mortales, homo quid præstat! M. T. in Verrem: Siciliensi, nimirum illi non ingenio solum his patronis, sed fortuna etiam præstiterunt. Lucil. lib. xx vij. Si facies præstat facie, si corpore corpus. M. Tul. de offic. lib. 2. Quid enim est per Deos im mortales optabilis sapientia? quid præstabilius? Et Horrensi: Itaque nec in philosophia cuiquam cessit, & vitæ grauitate præstiti. Varro Quinquatribus: An hoc præstat hero filius Diogines? Præstat, vtile est. Virg. Æneid. lib. 3. Præstat Tinærij metas iustrare! Achyni. Lucil. lib. xxx. Vti pecudem te, asfirmumque, vt denique. nasci præstiterit. M. Tul. de senectute. Nec vos quidem Titi Pontij centurionis vires habetis. num idcirco ille est præstantior vobis?

368 ¶ *Pium, dicitur religiosum.* Virg. Dij meliora piis. ¶ *Pium, castum.* Virg. lib. 6. Quique pij vates.

369 ¶ *Præcipere, est iubere, vel monere.* Vir. lib. xi. Ipsi numerumque modumque carnis præcipiunt. Et libro nono: Namque ita discendens præceperat optimus armis Æneas. Terent. Adelphis: Nam quid tu hæc agas, Vbi si quid bene præcipias, nemo obtemperat. Lucil. lib. xx vi. Potrò amici est bene præcipere,

ueri, bene prædicare. M. Tull. de offic. libro 3. Nec omnino quicquam de eo genere præcipiendum fuisse. Et Hortensio: Præcipiant hæc istis, & facit nemo. Præcipere præuenire. Virg. lib. 11. Exultetque animis, & spe iam præcipit hostem. Et libr. sexto: Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

370 ¶ *Pulsatum* significat, *percussum*. Vir. li. vi. Pulsatū (ve parens, aut fraus innixa client. M. Tu. de suppliciis: Lectores circumstant valentissimi, & ad pulsandos, verberandōsque homines excitatissimi. ¶ *Pulsatum*, *violatum*, Virg. lib. 12. Pulsatus referens in seculo fœdere diuos.

371 ¶ *Producere*, dicitur *longius ducere*. Virg. Æneid. libro 2. Abnegat exalta vitam producere Troia. Lucillius lib. xxix. Si retinere hunc voles, si longius te producturum, & diutius. M. Tull. de senectute. Conuiuiumque vicinorum quotidie compleo, quod ad multam noctem, quam maximè possumus, vario sermone producimus. Varro *de uerbis*: Valet, & me palmulis producite. ¶ *Producere*, *prosequi*. Virgilius lib. viii. Nec te tua funera mater Produxi. ¶ *Producere*, *instituere*. Terent. Adolph. Seni animam primū extinguerem ipsū, qui illud produxit scelus. Lucil. lib. xxvi. Ducunt uxores, producant quibus hæc faciant liberos. ¶ *Producere*, *deducere*. Terent. Adolph. O, quin egomet produxi. ¶ *Producere*, *foras ducere*. Terent. Heaut. Produxi, ac vendidi. M. Tull. in Verrem frumentaria: Quid opus est Lollio? nemo tuorum amicorum, nemo abs te productus, nemo interrogatus. Lucil. lib. xxx. Producant me ad te, tibi me hæc ostendere cogunt.

372 ¶ *Proluuius* & illuuius significantiam habent parem: & est immunditia. Vir. Georg. lib. 3. Fœdissima ventris Proluuius. Et: Respicimus, dira illuuius. Terent. Heauton. Pannis obrita, Neglecta, immunda illuuius.

373 ¶ *Proluuium*, *profusio*. Terent. Adolph. Quod proluuium? quæ hæc subito largitas?

374 ¶ *Proiectum*, dicitur *dimissum* & *deuolūtum*. Virg. lib. vi. Proiecit tela manu. Idem Bucolicis: Non ego vos posthac viridi proiectus in antro. ¶ *Proiectū*, *longè iactum*, *extensum*. M. Tu. de signis: Sed quod erat huiusmodi loco, atque ita proiecta in altum. Vir. Æn. lib. 3. Proiectaque laxa Pat'hyni Radimus. M. Tull. de repub. 1. Iustitia foras expectat, & proiecta tota est, atque eminent. Et Orat. lib. 3. Brachium procerius proiectum, quasi quoddam telū orationis. ¶ *Proiectum*, *suberactum*, M. Tull. Philip. li. 4. Quid hoc, sicut facit clam te ex vrbe proieceris?

275 ¶ *Præstringere*, *obtenebrare*. Plautus Milite glorioso: Præstringat oculorum aciem in acie hostibus.

376 ¶ *Præstringere*, *astingere*. M. Tull. de si-

gnis: Ignoscite, rei magnitudo me breuiter perstringere atrocitate criminis non sinit. ¶ *Præstringere*, *radere*. M. Tull. Philip. lib. 3. Cuius quidem vomere portam Capuz penè perstringisti.

377 ¶ *Poscere*, *accipere*. Varro Parmenone: In argumentis Cælius poscit palmam, in thesin Terentius, in sermonibus Plautus. ¶ *Poscere*, significat *petere*. Virg. lib. xii. Poscit equos, gaudetque tuens ante ora frementis. Plaut. Aul. Vbi siquid poscas, vsque adrauin poscas prius. Varro *de uerbis*: Non sub tiliis ac plaudes, & aratro poscas astrictam coronam. ¶ *Poscere*, *prouocare*. Virg. lib. 8. Aut aciem dubites in prælia poscere Turnum. M. Tull. prima & secunda actione in Verre: Poscut maioribus poculis. ¶ *Poscere*, *aduersari*. Vir. lib. v. Equidem sic poscere ventos lamdum & frustra cerno te tendere contra.

378 ¶ *Proferre palam facere*. Lucil. 2. Proferat ergo iam vester ordo scelera, quæ in se admiserit. ¶ *Proferre*, *protendere*. M. Tull. de Rep. li. 3. Sapientia iubet proferre opes, amplificat diuitias.

379 ¶ *Penetrare*, *cū vi ingredi*, sicuti plerumque. ¶ *Penetrare*, *exire*, *propripere*. Plautus Trinomino: Quo illic homo farasse penetravit adibus.

381 ¶ *Pariter*, *ex aquo*. Nequius Decuma: Quid prophanari modo; si treis menses in æde, vt pariter disperiam. Afr. Abducta: Dispartiantur patris bona pariter. Pariter, *conuenienter*. Titin. Prælia: Ne tu istum ædepol inedia extulisti pariter, vt dignos fuit. Pariter, *similiter*. Afanius Homine, tibi in vtraque parte pollet, & pariter potest. Pacuius Nyptris: Pariter esse eiga illum. Vbi, vt illum te erga scio. Plau. Aulularia: Is ex se hunc reliquit, qui hic habitat, filium Pariter moratum, vt pater, atque auus eius fuit.

381 ¶ *Posterior*, dicitur *tardus*, vel *secundus*. Posterior, *minus*. Plaut. Asinaria: Posteriori istuc dicis, quam credo tibi.

382 ¶ *Postulare*, intelligitur apertissimè quam habet significationem, vt est *poscere*. Ter. Andr. Alios mores postulat. Et: Dehinc postulo, & si æquum est, te oro Daue. Postulare, *velle*. Plautus Asin. Vbi piem pietatem, si istoc more morata tibi postulem placere, mater, mihi quo pacto præcipis? Idem Aulul. Nam qui heri ex sententia seruire seruus postulat. Parer, *obsequitur*. Virg. Æneid. lib. 1. Parer amor dictis caræ genitricis. Parer, *videtur*, *ostenditur*. Virg. li. x. Cui pecudum fibræ, cæli cui sidera parent.

383 ¶ *Portenta*, dicitur, *qua aliquid portentum*, vt sæpe. Portenta, *inania* *quædam* & *irridenda*. Cic. Tuscul. lib. 1. Aut quid negotij est hæc poetarum, & pictorem portenta con-

384 ¶ *Protinus*, ubi dūque lectum est, cōtra vsum intellectus cōmunis, quo statim significare creditur, positum inuenitur, vt sit *protinus porro*, ac sine inermiissione, *continād*, quōd iunctum tenus, eius significantiam confirmat aduerbij. Virg. nanque in quocunq; loco posuit *protinus*, sub hoc sensu intelligendū reliquit. Et quoniam nonnulli veterum pro eo, quod *protinus* est *protinā*, vel *protinus* conuerterunt, exempla de his necessaria decerpenda sunt. *Afra*. Epist. commissa: Tum protenis restā domum digredimur. *Plaut.* *Astraba*: Dare pedibus *protinam* sese ab his regionib. Idem *Curcul.* præpositione addita. *Oitium* Vbi prospexi, exinde me ilico *protenam* Dedi, quasi in longam fugam. *Næuius Colace*: Vbi vidi exanimabiliter timidis pedibus *protinam* me dedi. id est longius fugi. *Varro* etiam de lingua Latina lib. 6. Vel *protinam*, vel *protinus* continuatione, vel præteritā, vel futurā longitudinis dicit: & tamen quoniam (vt mihi videtur) potest eius aduerbij enuntiatio varia significantia eius mutata pro locis, exemplis testibus designanda est. ¶ *Protinus*, *insequenter*, *deinceps*. *Virg.* *Georg.* lib. 4. *Protinus* aëri mellis cælestia dona Exsequar. Et *Æn.* *Protinus* Antæum, & *Lucam* prima agmina *Turni* persequitur. Et *protinus* *Orsilochum*, & *Batem* duo Maxima *Teucrum* Corpora. Et: *Protinus* aërias *Phæacum* abscondimus arces. ¶ *Protinus*, *iugiter* & *continūd*. *Sisenna* *Hist.* libro primo: Noctē consumpta postero die per incertas vias *Eserniam*, inde *Romam* *protinus* profingerant. Idem libro quarto: *Castra* de *Panā* conuertit in montes, vt crebro *serculis* *protinus* procedendo posset inter *fines* *Æculapiarum* peruenire. *Tubero* *Hist.* lib. primo: Siquid a parentibus acceptum *protinus* antiquæ memoriæ tradiderunt. *Virg.* lib. 10. Huic frater subit *Aleanor*, fratrēque ruentem *Sustentat* dextra traiecit *missa* *lancerto*: *Protinus* hasta fugit, seruātque orientā tenorem. Idem: *Mos* erat *Hesperio* in *Latio*, quem *protinus* vrbes *Albae* & *coluere* *sacrum*. Et *Æneid.* lib. tertio: *Hæc* loca vi quondam, & *valta* conuulsa *ruina* (*Tantum* xui longinqua valet mutare *uirtustas*) *Dehuisse* ferunt, cum *protinus* vtraque *tellus* *Vna* foret. Et libro 8. *Felix* si *protinus* illum *Æquasset* *notū* *ludum*, in *lucē*que *tulisset*. ¶ *Protinus*, *statim*. *Virg.* *Æneid.* lib. quarto: *Protinus* ad regem *cursum* derorquet *Hiarbam*. ¶ *Protinus*, *longē porro*. *Virg.* lib. septimō: *Quā*que *recuruo* *Tartaream* intendit *uocem*, quā *protinus* omne *Intonuit* *nemus*, & *styluæ* *intouere* *profundæ*. Idem libro octauo: *Nam* *memini* *Hesione* *uisentem* *regna* *fororis* *Laomedontiadem* *Priamum* *Salamina* *perentem* *Protinus* *A. cadix* *gelidos* *inuisere* *fines*. ¶ *Protinus*, *valde* *Virg.* *Bucolicis*: *En* ipsa ca-

pellas *Protinus* æger ago, hanc etiam *vix* *Tityre* *duco*. Vt sit *animo* & *corpore* *valde* æger: aut, si aliud enuntiat, refertur ad illud, vt sit *longē*: *porro* ago. At ipsum, *hactenus* [tenus legendum] licet vt præpositionem accepit, & vt præpositionem variet, tamen maximē *finem*, *terminū*que designat. *Virg.* *Georg.* lib. 2. *Hactenus* aruorum *cultus*, & *stera* *cæli*. Idem lib. 11. *Laterum* *tenus* *hispidā* *nanti* *Frons* *hominem* *præferr*. Idem libro 2. *Capulo* *tenus* *abdedit* *ensem*. Idem *Georg.* li. 3. Et *currum* *tenus* a *mento* *palcaria* *pendent*. Idem *Æneid.* lib. 3. Et *pulchro* *pectore* *virgo* *Pubetenus*.

385 ¶ *Parumper*, vi sæpe: *interim*, & *paruo* *tempore*. ¶ *Parumper*, *cito*, & *velociter*. *Virg.* li. 6. *Pulsā*que *parūper* *Corde* *delor*, *tristi* *gaudet* *cognominæ* *terræ*. *Ennius* *Annalium* lib. 1. *Te* *nunc* *sanctā* *precor* *Venus*, & *genitrix* *patris* *nostri*. Vt *me* *de* *cælo* *visas* *cognata* *parūper*. Idem eodem: *Inde* *tuetur* *libi* *lipus*, *scæmina* *conspicit* *amneis*. In *campo* *cleri* *passu* *premens* *parumper*, *Coniicit* *in* *styluam* *sese*.

R

386 ¶ *Restare*, dicitur *superesse*. *Terent.* *Andria*: *Restat* *Chremes*, qui *mihi* *exorandus* *est*. *M. Tull.* *de* *senectute*: *Nec* *cum* *æqualibus* *solum*, qui *pauci* *admodum* *restant*, *sed* *cum* *vestra* *etiam* *ætatē*. *Virg.* *Æn.* lib. 2. *Aut* *quid* *iam* *mifero* *mihi* *denique* *restat*? ¶ *Restare*, *resistere*. *Virg.* *Æneid.* lib. 4. *Hospes*. *Hoc* *solum* *nomen*, quoniam *de* *coniuge* *restat*. *M. Tull.* *de* *finibus* *bonorum*, & *malorum*: *Nullam* *quærentes* *voluptatem* *Stoici* *restant*.

387 ¶ *Religio*, est *deorum* *cultura*. *Vir.* *Æn.* li. 7. *Religione* *patrum* *multos* *seruata* *per* *annos*. ¶ *Religiosus* *quoque* *dies* *infames*, *vel* *infautos* *lib.* *vndecimo* *commentariorum* *grammaticorum* *Nigidius* *appellauit*. *M. Tul.* *ad* *Atticum*. *Non* *maiores* *nostri* *funestiorē* *diem* *esse* *voluerunt* *Aliensis* *pugnæ*, *quā* *vrbs* *captæ*, *quod* *hoc* *malum* *ex* *illo* *itaque* *aliter* *religiosos* *etiam* *nunc* *dies*, *aliter* *in* *vulgus*. ¶ *Religio*, *metus*, *vel* *solicitudo*. *Varro* *de* *synonymis*, *lib.* *quæ* *quæ* *quæ*: *Non* *sit* *thesaurus* *non* *auro* *pectus* *solutum*, *Non* *demunt* *animis* *curas*, *ac* *religiones*, *Per* *sarum* *montes*, *non* *atria* *diuitis* *Crassi*. *Lucret* *lib.* 1. *Humana* *ante* *oculos* *scædē* *cum* *vita* *iaceret* *In* *terris* *oppressa* *grauī* *sub* *religione*. *Virg.* lib. 8. *Iam* *tum* *religio* *pauidos* *terrebat* *agrestes* *Dira* *loci*. *Terent.* *Andria*: *Dignus* *es* *cum* *tua* *religione* *hac* *odio*. *Nodum* *in* *scirpo* *quæris*. *Luci* *lib.* 28. *Anno* *vertente* *dies* *trēti*. *miseri* *ac* *religiosi*. *M. Tul.* *de* *offic.* lib. 2. *Ita* *est* *habendum* *religioni* *contrarium*, *nocentem* *aliquando* & *nefarium*, *impiū*que *defendere*.

388 ¶ *Rarus*, *conuertudine* *insequens* *significat*. *Virg.* *Æneid.* lib. 9. *Qua* *rara* *est* *acies* *in* *terlucet*que *corona*. *M. Tul.* *de* *offic.* lib. 1. *Si*

ad hoc genus castigandi raro, inuitique veniamus. ¶ Rarum, *eleſtum*. Virg. Georg. lib. 4. Hic rarum tamen in dumis olus.

387 ¶ Ruere, est *deſcipi*. M. Tul. de offic. li. 3. Si hoc non est emptorem pati ruere, & per venditorem in maximam fraudem incurrere.

¶ Ruere ſignificat *cadere*. Virg. Æneid. lib. 2. Ruit alto à culmine Troia. M. Tul. de ſupplicis: Que cum accidunt, nemo eſt, qui intelligat ruere illam Remp. ¶ Ruere, *effundi*.

Virgilius libro ſexto: Vnde ruunt totidem voces reſponſa Sybillæ. Idem Georg. lib. 3. Ruit arduus æther. ¶ Ruere, *irruere ſine cauteſta*. Virg. lib. 10. Quid moriture ruis, maioræ que vitibus audeſ? Lucil. lib. 30. Ruis hæc, & colligis omnia ſurtim. ¶ Ruere, *eruere, leuare*. Virg. lib. 11. Et conſufa ruebant Oſſa formicis. Idem Æneid. li. 1. Totumque à ſedibus imis Vnà curſuque, notuſque ruunt.

¶ Ruere, *diruere, complanare*. Virg. Geor. libro 1. Quid dicam, iactō qui ſemine comminus arua inſequitur, cum uolūſque ruit malè pinguis arena? Terent. Adelph. Ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, & proſtrēterem. ¶ Ruere, *erigere, extollere*. Virg. Geor. lib. 2. Et ruit atrā Ad cælum picea craſſus caligine nubem. Idem Æn. li. 2. Vertitur interea cælum, & ruit oceanus nox. ¶ Ruere, *diuidere*. Virgilius Æneid. li. 1. Et ſpumas falſis ære ruebant.

390 ¶ Rigidum, *frigidum*. Virg. Georg. lib. 30. 2. Tellurem borea rigidam ſpirante moueri.

¶ Rigidum, *ereſtum*. Virg. Bucolicis: Tunc rigidas nutare cacumina quercus. Idem Georg. lib. 1. Et curuæ rigidum falces formantur in enſem. ¶ Rigidum, *durum*. Virg. Georg. lib. 3. Veſtèſque rigefcūt Induta, cæduntque ſecuribus humida vina.

391 ¶ Relatū, dicitur *portatum, diſſum*. M. Tul. ad Cæſarem iuniorē lib. 1. Sed hæc videbimus, cum legati reſponſa retulerint.

¶ Relatum, *conuerſum*. Vir. lib. 11. Multa dies, variuſque labor mutabilis xui Rettulit in melius.

392 Reddere, *reponere*. Plautus Muſtel. Tēpellas venit, conſtingit regulas, imbricèſque: Ibi dominus indiligens reddere alias neult: Phormi. Si quid quis reddit, magna habenda eſt gratia. ¶ Reddere, *facere*. Lucil. lib. 29. Pluteos excutit, teſtæque & teſtudinē reddidit.

¶ Reddere, *aduehi*. Virg. Æn. 6. Redditur his primū teris. Reddere, *exponere, & dare*. Plau. Aulul. Tibi ego rationem reddam ſtimulorum ſeges?

393 ¶ Remi, ſunt nauales pedes, ſicuti plerunque remus remigis. Virg. 3. Quam deinde Cloanthus Conſequitur melior remis, ſed pondere pinus Tarda tenet.

394 ¶ Reſerre, *reconſerre*. Vir. Bucol. Cogere doneq; oues ſtabulis, numeruſque reſerre luſ-

ſit. ¶ Reſerre, *adſcribere*. Var. Eumen. Forenſes decernunt, vt exiſtimatio nomē meum in ſanorum numerū referat. ¶ Reſerre, *perſerre, indicare*. Virg. Æn. lib. 2. Reſeres ergo hæc & nūtiuſibus Pelidæ genitori. Lucil. li. 26. Quod ſi intelligebat poſſe haud paucos: etuli. ¶ Reſerre, *oſtendere*. Lucr. li. 1. Vnde reſer nobis viſtor quid poſſet oriri. Quid nequeat. ¶ Reſerre, *remouere*. Vir. lib. 11. Ille pedē referens, & inuutilis, inque ligatus Cedebar. M. T. de ſignis: Cū iā ſat ſperperxiſſe videretur, tollere incipiunt, vt referēt Idem de offi. li. 2. Vt eò, vnde digteſta eſt, referat. Plaut. Afin. Quo magis te in altū capeſſis, æſtus te in portū reſert. ¶ Reſerre, *reddere*. Vir. 8. O mihi præteritos reſerat ſi luppiter annos, Qualis eram. Lucil. lib. 29. Quid te in tromiſi, gratiam reſerat mihi.

395 ¶ Rimari, dicitur *ſcrutari, quarere*. Vir. lib. 11. Et patreſ rimatur apertas. Idem lib. 7. Quod cuiq; reperiū Rimari telū ira facit. Pacu. Atalāa: Cū in uolūtis perueſtigas in mare ſinus. Ac. Ithone: Aur ſtagonū humorē rimaretur loca. Var. lege Mōu. 2. Admirantes quòd ſereno lumine tonuſſer oculis eum rimari plagas. ¶ Rimari, *expleri*. Virg. lib. 6. Rimariūque oculis habitariūque ſub alto pectore.

¶ Rimari, *inhabitare*. Virg. Geor. lib. 1. Dulcibus in ſtagonis rimatur prata Cayſtri.

396 Rumpere, ſignificantiam haber manifeſtam. Vir. 7. Rumpinus inuitē tua vincula, vt plerunque. ¶ Rumpere, *deſeruire*. Terent. Hecyr. Vt me ambulando rumperet. Afran. Epit. Ego miſera riſu claudetino rumperet. Luc. li. 30. Quæ quondam populi oris aures pectora rumpit. Idem lib. 27. Contemptū eam me ruperim, ſumma omnia fecerim. Rumpere, *diſſicere*. Vir. Bu. Frigidus in pratibus cantando rumpitur anguiſ. Rumpere, *reſentū proferre, diuacita dicere*. Vir. l. 10. Quid me al

ta ſilentia cogis Rumpere? Ter. Eunu. Iam me rumpere hoc mihi licet gaudium. Rumpere, *intromere*. Idē eadem: Ceſſo huc intūd rumpereſ.

397 ¶ Rogare, *poſcere*. Luc. lib. 26. Ferri tantum ſi roget me; non dem, quantum auri peti, ſi tēu, it, & ſi quoque à me; quæ roget non impeter. Plaut. Afin. Spectandam me cui annulum det, neque roget. ¶ Rogare, dicitur *deprecari, poſcere*. Tull. Ver. in diuinatione: Rogare & orare necos ſupplices aſpernare. Virg. Æneid. j. Litūſque rogatus Inuocū. ¶ Rogare, *quarere, ciſcitari*. M. Tul. ad Cæſarē iuniorē ſi. Rogā ipſum quem admodum ego cum Arimini acceperim. Ter. Andr. Accedo ad pediſſequas, Quæ ſit rogo.

¶ Rogare, *inſtituere*. M. Tul. Philip. lib. 2. Ego ad eam belli ciuiliſ cauſam atuli, ego leges pernicioſas rogauī? Lucil. lib. 27. Conſilium patriæ, legūque oriundū rogator.

398 ¶ Remiſſum, *latum*. Marc. Tul. de Ora-

torē. Quis vaquam leges præter hūc tragicas pendē

penè comicè, tristes remissè? *Remissum*, significat concessum. Virgilius lib. x. Manibus, & cineris, si qua est ea cura, remitto. *Remissum, missum*. Lucil libro XXI. Cohibet domi mæstus se Albinus: repudium quod filiæ remisit. *Remittere, delectare*. M. Tul. Hortens. Quarto enim non quibus intendam animum rebus, sed quibus relaxem, ac remittam. Idem de senectute: Sed tamen est senis sermo quietus ac remissus.

399 *Recipere, promittere, polliceri*. Varro Bimargo: Ebrius est Marce, id videretur enim Homeri ruminari incipis, cum *dei Sinar* scripturum te scio receperis. *Recipere, ex sanguine, prosternere*. Virgilius li. 9. Pe cetero in aduerso totum cui cominus in fem condidit assurgenti, & multa morte recepit. *Recipere, dictum est datum accipere*. *Recipere, accipere*. M. Tul. de offic. lib. 3. Cysrulum quendam suadentem, vt in vrbe inanerent, Xerx inque recipere, lapidibus obruerunt. Varro Meleagris: Quem idcirco terra non cepit, & cælum recepit. *Recipere, renouare*. Lucil. li. 29. Primum ex aduerso, si quod est enaculum, quod recipiat te. Virg. *Æneid.* lib. 2. Sic ore effata recipit Ad sese. M. Tull. de offic. libro 3. Qui cum ad diem se recepisset, admiratus eorum fidem tyrannus. *Recipere, exceptum facere*. Plaut. Trinam. Vbi nunc adolecens habet Posticulum. hoc recepit cum ædeis venderet. Cic. de Orat. lib. 2. Sed dicis te, cum ædes venderes, ne in rutis quidem, & cæsis solum tibi paternum recepisse.

400 *Redundare, redire*. *Redundare, abundare, superesse*. Lucil. li. 28. Primum redundat aurum, & thelauri patent. M. Tul. de offic. lib. 3. Nunc fugientes conspectum sceleratorum, quibus omnia redundant. Et Hortens. Tum intelligas, quam illud non sit necessariam, quod redundat.

401 *Redire, manifestam habet significatiam*. Terent. Andria: Redeo inde iratus, atque agrè ferens. *Redire, referri, renouari*. Lucil. li. 27. Si tamen non ad te hoc rediit, hoc carebis commodo. Virg. Georg. lib. 2. Redit agricolis labor actus in orbem.

402 *Rursus, significat iterum*. Virg. *Æneid.* li. 2. Rursus in arma feror. *Rursus, verro*. Virgilius Geor. lib. 3. Rursus cura parum cadere. Varro Andab. Mortales multi rursus, ac profus meant. Ennius Andromeda: Rursus profus reciprocac fluctus feram.

403 *Rumor, vt plerūque, opinio est*. Sallust. Histor. lib. 2. Ad hæc rumoribus aduersa in prauitatem, secūda in casum, fortunam in temeritatem declinando corrumpent. *Rumor, fauor, auxiliatio*. Virg. lib. 8. Et iter inceptum peragunt, umore secundo, id est, prospero fauore, & auxilio fluminis. Feneffella Annal. lib. 22. Itaque vt magistratum, tribuni

inierunt. C. Cato turbulentus adolecens, & audax, nec imparatus ad dicendum, initionibus assiduis inuideat. & Ptolemæo, qui iam profectus ex vrbe erat, & P. Lentulo consuli parenti iam iter cogitare, secundo quidem populi rumore coepit. Ennius Annal. lib. 7. Legio reditu rumore ruinas Mox auferre domos populi rumore secundo.

10 404 *Sublatum, susceptum*. Virgil. lib. 9. Troiæque labores Sublatum erudit. *Sublatum, dicimus remotum*. Virgil. lib. 11. Sine me hæc aut mollia facu Sublatis aperiri dolis. M. Tullius Philip. lib. 1. Non modò regno, sed etiam regni timore sublato. Lucil. li. 30. Sublatus pudor omnis, licentia sœnus refertur. M. Tul. de offi. lib. 3. Sustulit quos oblatere intelligebat. *Sublatum, erectum*. Vir. li. v. Sublatæque procul dextra connixa coruscant Terent. Hecyta: Quia vobis paululum accessit pecuniæ, sublatis animi sunt. Lucil. li. xxx. Hic vt mscipula tenta, atque vt scorpis cauda sublata, M. Tul. Hort. Eloquentiam rueri, quam tu in cælum Hortensii, credo, vt ipso cum ea simul ascenderis, sustulisses.

405 *Sufficit, significat consuetudine factum est*. Virg. *Æneid.* 12. Idque dudum dum terga dabat pallatia Tencri Sufficit. *Sufficit, subministrat*. Virg. *Æneid.* li. 2. Ipse perit Danaï animos, virèque secundas Sufficit. *Sufficit, durat*. Virg. lib. v. Nec nos obniti contra, nec tendere tantum Sufficimus. Idem 9. Nec sufficit vmbro scibus. *Sufficere, ab injuriendo*. M. Tul. Hortens. Vt ij, qui conuiuij purpuram tuo sufficunt; prius sanè medicamentis quibusdam.

406 *Suspensum, placidè, silens*. Terent. Phor. Hæc vbi ego audiui, ad fores Suspenso gradu placidè ire perrexi. *Suspensum, dicitur aliè ligatum*. M. Tul. in Verrem, Caput obnubito, arbori infelici suspedit. Virg. lib. 5. Quo tendit ferrum malo suspendit ab alto. *Suspensum, sollicitum*. Vir. *Æneid.* li. 2. Suspensi Euripylum scitatu oracula Phoebi Mittimus. M. Tul. Philip. 7. Aberrat à sententia, suspensus à curis maioribus.

407 *Species, dicitur effigies, facies*. Liu. *Ægist.* Iam ne oculis specie læta viri oprabili. *Species, factum, speculaculum*. Virg. *Æn.* li. 2. Non tulit hæc speciem furiosa mente Coræbus. *Species, imago*. Cic. de offi. li. 3. Tum scitis quia is bonum iudicet, quod honestum; quæ autem huic repugnent specie quadam utilitatis. *Species, pulchritudo*. Varr. Fumen. Quæ casta ætas, quæ vestis adolecētū, Quæ teneris species.

408 *Segne, tardum*. Vir. Georg. 3. En age, segnes Rumpet moras. Et segne dissimile. Vir. *Æneid.* 3. Haud illo segnior ibat *Æneas*.

60 409 *Salus, consuetudine à saliendo di-*

citur. Virg. viii. Tum dentum saltu præceps, sese omnibus armis In fluuium dedit. ¶ Saltus *campi spatium*. Virg. Geor. li. 3. Saltibus in vacuis pascunt, & plena secundum Flumina.

410 ¶ *Subicere, est subsu iacere, supponere*. Vir. Geor. l. 3. Et ramea costis Subiiciunt fragmenta. Et li. xi. Caudamque remulcens, Subiicit pauisantem vtero. M. Tull. Philip. lib. 2. Cervicisque suas ei subiecit securi, qui multi minoribus in peccatis occiderunt. ¶ *Subicere, sursum iacere, excrefcere*. Vir. Bucolicis: Quatum vere nouo viridis se subiicit alnus. Idem Geor. l. 4. Ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit. Lib. xii. Aut corpora saltu Subiiciunt in equos.

411 ¶ *Seruare liberare*. Virg. Æneid. lib. 3. Seruatium ex vndis Strophadum me littora primum accipiunt. ¶ *Seruare, dicitur custodire, tueri*. Virg. Æneid. lib. 2. Seruate domum, seruate nepotem. Idem libro nono: Sola domum, & tantas seruabit filia sedes. ¶ *Seruare, sollicitè, & suspiciose obseruare*. Lucil. lib. xxx. Quid seruas, quod eam, quid agam? quid id attinet ad te? Plautus Asinar. Tuus sermo seruet, Veneri an eas det, an viro. Virgil. Geor. lib. 1. Hoc metuens cæli menses, & sidera serua, quod est Menædri. *επιτηδὸν ἡμεῖς τὰ σ' ἀγα.* ¶ *Seruare, inhabitare, possidere*. Virgil. Geor. 4. Centum quæ syluas, centum quæ flumina seruant. Idem: Immanem ante pedes hydrium moritura puella Seruantem ripas. ¶ *Seruare, tenere*. Virg. li. vii. Curuam seruans sub imagine falcem.

412 ¶ *Supremum, significat extremum*. Virg. li. xi. Qui supremum comitentur honorem. *Supremum, sursum, altum*. Virg. Geor. li. 4. Clamore supremos Implerunt montes Terent. Adelph. Proh supreme Iupiter. Plautus Amphit. Vt Iouis supremi vultis hosteis pacem expetam.

413 *Sæuum, iratum*. Virg. Æneid. lib. 1. Et sæuum ambobus Achillem. ¶ *Sæuum, dicitur immitte*. Vir. Æneid. lib. 1. Sæua memorè lunonis ob iram. Lucillius lib. xxx. Et sæuo ac duro in bello multo optimus hostis. Idem libro xxvi. Quod quæ te in tranquillum ex sæuis transfer tempestatis. ¶ *Sæuum, forte*. Virgil. l. Æneid. Sæuus vbi Acacidæ telo iacet Hector. ¶ *Sæuum, potens*. Idem eodem: Non illi imperium pelagi, sæuumque tridentem, Sed mihi forte datum. ¶ *Sæuum, durum*. Vir. lib. v. Cùm sæuo scopulo multa vix arte reuulsus. Luci. lib. xx. Idque tuis factis sæuis, & tristibus distis.

414 ¶ *Superare, est vincere*. Terent. Eunuch. Superat ipsam Thaidem. Virgil. Bucol. Quid si idem ceter Phæbum superare canendo? Superare, *abundare*. Virg. Geor. lib. 1. Si superant fetus, pariter frumenta sequentur. ¶ *Superare, vincere, superare*. Virg. Æneid. li.

3. Quid puer Ascianus, superatque, & velsitur aura? Idem 2. Satis vna superque Vidimus excidia, & captæ superauimus vrbi. ¶ *Superare, superare*. Virg. Geor. 3. Præterea superat gregibus cùm læta inuentur. ¶ *Superare, ascendere*. Idem eodem: Superant montes, & flumina tranant. Et: Grauido superant vix vberellimen. ¶ *Superare, occidere*. Virg. Æneid. 1. Clam ferro incautum superat.

10 415 *Stratum, significat iacens*. Virg. Geor. 4. Sternunt se somno diuerso in litore ephocæ. ¶ *Stratum, delectum*. Virgil. lib. x. Sternitur infelix Acron. Idem Bucol. Strata iacent passim sua quæque sub arbore poma. ¶ *Stratum, placatum, lenitum*. Vir. Buc. Omne tibi stratū filer æquor. ¶ *Stratum, totum*. Virg. Geor. 3. Multorum stipula, hinc iumque maniplis sternere subter. Et Æneid. 8. Sternitur omne solum relis. ¶ *Stratum, compositum, exstruatum*. Virg. Æn. 1. Minatur portas, strepitumque, & strata viarum.

416 ¶ *Secundum, est numero, aut ordine secundum*. ¶ *Secundum, iuxta*. Virg. Geor. li. 3. Saltibus in vacuis pascunt, & plena secundum Flumina. ¶ *Secundum, prosperum*. Vir. li. x. Et seruare modum rebus iublata secundis. M. Tull. de offic. lib. 1. Sic homines secundus rebus effrenatos. Terent. *euouor*. Sic mihi secundæ, res de amore meo essent. M. Tull. ad Cæliarem iuniorum lib. 2. Scriptum erat equestre prælium valde secundum, in his potius aduersum. ¶ *Secundum, lenè placidum*. Virg. Geor. lib. 3. Mersusque secundo defluit anni.

417 ¶ *Summissus, significat humile*. M. Tul. de officiis libro 1. Neque summissum & abiectum, neque sese efferebant. Virg. Æneid. li. 3. Summissi petimus terram, & vox fertur ad aureis. ¶ *Summittere, subdere, supponere*. Lucil. lib. xxviii. Summittas alios si quos possis cenceas. ¶ *Summittere, demittere*. Virg. Bucol. Palscite vt ante boues pueri, summittite tauros. Idem Geor. lib. 3. Tu modò quos in spem statuis summittere gentis.

418 ¶ *Seuerum, triste*. Var. Eumen. Tertia pœnarum Infamia stans nexa in vulgi pectore, huc et uati inronsa, coma sordido vestitu, ore seuro. ¶ *Seuerum, graue, cœsorium*. Vir. li. 7. Romulidis, Tatiòque seni, Curibusque seueris. ¶ *Seuerus, asperus, truncem*. M. Tul. Hortensio: Aliud ex syluis seuerum, & triste. Virg. lib. 7. Qui tetricæ horrenteis rupes, montemque seuerum. ¶ *Seuerus, seuum, implacidum, uinabile*. Virgil. Geor. libro 3. Inuidia infelix furias, annemque seuerum Cocyci muret. M. Tullius de officiis libro 3. Et, qui perindulgens in patrem, idem acerbè seuerus in filium.

419 ¶ *Soluere, vsu significat enodare*. Virgil. 60 7. Soluite crinales vittas, capite orgia mecum. ¶ *Soluere,*

citia patris. Varro lib. xx. rerum humanarum: Ne quis lectorem spurcum, hominem liberum prehendere iussisse velit. § Spurcum, *vehemens asperum*. M. Tul. ad Casarem iuniorum libro 2. Cum iter facerem, claterram tempestate spurcissima. Varro Eumenidib. Nunc de te, inquit, meliusculam spem habeo, qui rem spurcissimam gustare voluerim. § Spurcum, significat *obscenū, impurum, lurulentum*. Plautus Aſinaria, Tot noctes redat spurcas, quot puras habuerit. Pompon. Proſti. Quæ pedibus nubere poterant, equites perant spurcæ. § Spurcum, etiam *ſæuidum*. Plautus Menæch. Nec isto loco spurcatus nasum odore inlutibili. Lucretius lib. 6. Deinde videre licet, quam multæ homini res Acriter infestant sentus, spurcæque, grauésque. Idem eodem: At contra nobis cœnum terribilissimum cum sit Spurcitas. Lucil lib. 11. Prætor noster adhuc, quam spurcus est ore, quod omnis Extra castra, vt sterces, foras eiecit ad vnum. Idem lib. 28. Quæque aspectu sunt spurca & odore.

426 § Siccum, dicitur *aridū, & sine humore*. Virgilius libro v. Summa petit scopuli, siccaque in rupe reſedit. § Siccum, *exercitum*. Lucillius libro 26. Cum stadio in gymnasio in duplici corpus siccaſſem pila. § Siccum dicitur & *sobrium*, inauditum. Plautus Aſinar. Siccum, frugi, continentem, amantem vxoris maximè. Idem P. eudolo: Vno modò cupidæ estis: eo vos, veſtròſque aded panices madefactis, cum ego ſim hic ſiccus. Cicero Academic. lib. 2. Alius adultis, alius ſenibus, alius ægris, alius ſiccis, alius vinolentis. Varr. Cato, vel de liberis educandis: Peſæ propter exercitationis pueriles modicas, eam sunt conſequuti corporis ſiccitatem, vt neque ſperant, neque emungerentur, ſufflatòve corpore eſſent. § Siccum, *firmum*. M. Tullius de ſenectute. Nullo imbrilullo ſigore adduci, vt capite aperto ſit ſumma eſſe in eo corporis ſiccitatem.

427 § Seges, est *frumentis fructus*. Virgilius Æneid. 2. In ſegetem veluti cum flamma furentibus auſtris. § Segetem, *terram*. M. Tul. Hortenſio: Vt enim ſegetes agricolæ ſubigunt aratri multo antè, quam ſerant. § Segetem etiam *iſſam terram* dicimus. Virgilius Georg. 4. Nec pecori opportuna ſeges, nec commoda Baccho. Idem Æneid lib. 3. Ardebant herbæ, & victum ſeges agræ uegabat. Plautus Aulularia 2. Tibi egorationem reddam ſtimulorum ſeges ad eſt, in qua ſtimuli eripi poſſunt. Accius Oenom. Ferte ante auroram radiorum ardentem indicem cum ſomno in ſegetem agreſtis cornuto ſcient, vt roruleatas terras, ferro ſidas proſcindant glebas, quæ aruo ex molli exciènt. Idem Androm. Quod beneficium laud ſterili in ſegere rex

te obſeſt intelligis: Lucil. Satyr. lib. 7. Solam auram aduerſam ſegetem immutaſſe, ſtatimque. Varro *Quoniam perſeſt, inſegetem, perſeſt*: Et enim quibus ſeges præbeat domum, eſſe am portionem, quid deſideremus?

428 § Sumere, est *accipere, tollere*. Virgilius libro v. Sume pater. Salluſt. Iugurthæ bello: Epriſtolam ſuper caput in puluino remeſe poſitam ſumit. M. Tul. de ſignis: Iſte vnum quodque vas ſumere in manus, laudare, mirari. Lucillius lib. 28. Omnia viſcatis manibus leget, omnia ſumet, Crede mihi præſe aufereſt omnis. Et Plautus Aulularia: Non equidem ego qua voluptate ſumpſi, neque tetigi. § Sumere, *ſuſcipere*. Lucil. lib. 26. Hunc laborem ſumas, laudem qui tibi, ac fructum ferat. Cicero de ſinibus bonorum & malorum lib. 2. Verum hoc loco ſumo de verbis his eandem vim voluptatis. § Sumere etiam ſignificat *eligere*. Lucil. Satyr. lib. 3. Et ſpatium curando corpori honeſtum ſumemus. Plautus Aulular. Syluani locus extra murum eſt auuius, Creber ſalictis oppletus, ibi ſumam locum. Lucillius Satyrarum lib. x. Honorum eſt ludicium crasiſ, vt nos deſcribimus antè: Hoc eſt, quid ſumam, quid non, in quoque locemus. Et lib. xix. Sume diem, qui eſt vitus tibi pulcerrimus vnus. Salluſtius Iugurthæ bello: Scilicet, vt in tanta reſignas omniaum trepidet, ſeſtinet, ſumat aliquem ex populo monitorem offi. ij ſu: M. Tullius Hortenſio: Quare velim dari mihi Luculle iubeas indicem tragicorum, vt ſumam, qui forte mihi deſunt. § Sumere, *conducere*. M. Tul. de offici: lib. 3. Quoad enim peruentum eſt eò, quod ſumpta v's eſt, non domini nauis, ſed nauigantium.

429 § Sufferre, est *ſuſtinere*. Virg. Æneid: lib. 2. Nec clauſtra, nec ipſi Cuſtodes ſufferre valent. Accius Myrmidonibus: Ego me non peccaſſe planè oſtendam, aut poenã ſufferam. § Sufferre, ſignificat *dedere, vel ſupponere*. Plautus Caſina: Intro ad vxorem meam, ſufferam que meum tergum ob iniuriam. Idem Poenulo: Vt enim, vbi mihi vapulandum ſit, tu corium ſufferas. Accius Nyctegreſia: At ego illum eripiam, aut illi poenam ſufferam. Atran. Prodigio: Nam me pudet, vbi meum loquitur Numerius, aliquid ſuffero. Græcè irridet me ilico: *il. aliquid ſuffero*.

430 § Surgere, est *creſcere, augere*. Virg. Georg. lib. 1. Quis ſine nec potuere ſeri, nec ſurgere meſſes. Idem Æneid. lib. 4. Aſcanium ſurgentem, & ſpes hæredis Iuli Reſpice. § Surgere, *origi*. Salluſtius Hiſtor. lib. v. Sella ſurgere, caput aperire ſolium. Terentius Adelphis: Vt triduo hoc perpetuo proſum eſſe lecto nequeat ſurgere. Virgilius libro octauo: Surgit & atherij ſpectans orientia ſolis Lu-

431 *¶ Sacrum, est sacratum vel religiosum.* Virg. lib. 6. Ceterique sacrum Polybetem. Et lib. 7. Sceptumque, sacè que tiaras. *¶ Sacrum etiam scelestum, & desestabile, ita & consecratum.* Afranius Fratribus : O lacrum scurram & malum. Plautus Pœulo: Venditque has omnes, & narticeam, & virgines Presenti argento homini, (si leno est homo) *Quantum* hominum terra sustinet, facerimo. Virg. *Æneidos* libro 3. Aude istos sacer illoto coloso fax tyrosenix. Quid facere est solitus. Turpilii De metrio: Sed etiamne irritas me pessime, ac facerime? idem Linda: Ab hinc triennium sacerrimum domicilium hoc quidem contulit leno. Varro Lege Mœnia: Signata sacra esse desierunt, postquam homines sunt facti.

432 *¶ Saucij, dicuntur propriè vulnerati non masti, sicuti vult consuetudo.* Acc. Phœnissis: Vbi nunc vestra mœnia Omnes saucios conuifit, vt curentur diligenter. Turpil. Epiclero: Patrocinaatem vbi factum auferit saucias. Sallustius Hist. lib. secundo: Auidique ita, promptissime ducibus, vt Metellus istu tragule sauciareter. Virg. *Æneid.* lib. 2. Qualis ingitus fugit cum saucias atâ Taurus. Idem libro septimo: Saucias at quadrupes nota intra tecta refugit. Varro de vita populi Romani libro 4. Itaque in multis ciuibus ex vtraque parte saucias, multis occisis fugater.

433 *¶ Supplicium, dicebatur damnatio, vel poena.* Virg. *Æneid.* libro quarto: Mediis (siquid pia nomina possunt) supplicia haurium scopulis. *¶ Supplicium* rursum *supplicatio.* Sal. Carlinæ bello: In supplicis deorum magnifici. Acc. Epigonis: Nunc pe gamus, supplicis placans colitum aras expleam. Afranius Fratribus: Nullam profectò accessi ad aram, quin deos supplicis, sumptu vatis, donis, precibus, plorans, obsecrans ne quiequam defatigarem.

434 *¶ Samium, est resseum.* Lucil Satyræ. lib. 74. Et non pauper vti Samio, cartoque carino. M. Tull. de Repub. lib. 6. Læli quam omnes habemus in manibus, quam hi imperia pontificum diis immortalibus grata sine famio, que vt h s scribit capedines. *¶ Samium* rursum *acutum, vnde & famiare dicitur acuerè, quod in Samio hoc genus artis polleat.* Lucil Satyrarum libro 8. Hanc vbi vult male habere, vleisci procellæ eius testam sumit homo samiam. Ibi an vno telo inquit, præcessit caulem testis, quæ vna amputat ambo.

435 *¶ Spernere, fastidire.* Virgilius *Æneidos* libro 3. Conitremne orotem Sprenisti mortuus? Terentius Andria: Quot modis contempus, spercus, facta, transacta omnia.

¶ Spernere rursum *segregare.* Ennius Hectoyis Lytris: Milius est virtute ius nam sepe virtute mali nanciscuntur ius, atque æquum, se à malis sperni procul.

436 *¶ Subducere, supputare.* Terentius Adolph. Nunquam ita quisquam bene subducta ratione ad vitam fuit. Lucil libro 211. Eodem vno hi modorationes subducent suas. M. Tull. Hortensio: Nisi etiam sine ea cogitatione incundis, subducendisque rationibus. Item de finibus bonorum & malorum: Qui autem esse potest, nisi te amore præcepit, quod non subducta vitlritate rarone effici solet?

¶ Subducere est *surripere.* Turpilii Lindia: Ego interim in turba foras subduxi cum hac me Virgilius Bucol. Et succus pecori, & lac subducitur aguis. Terentius Eunucho: Vbi primum potuerit, se illi subducer scio. Lucilius libro 333. Neui quis te iguoret famulus subducere. M. Tull. Hortensio: An cum videat me & meos comites, fortitudinem, magnitudinem animi, patientiam, constantiam, grauitatem, fidem, ipsa se subducit. *¶ Subducere* etiâ *sursum ducere, leuare.* Turpilii Parate-rusa: Cum antehac videbam stare tristes, turbido vultu, subductis cum supercilii senes. Varro *de rebus hereticis, & de iuramentis* etc. Ego vnos scilicet antiquorum hominum subductis supercilii dicam, *ταυτων αυωχων.* Sallustius Iugurthæ bello: Dein cunctos pleno gradu in collem subducit. Virg. Bucolicis: Quæ se subducer colles incipiunt. M. Tull. de officiis libro tertio: Huic ille classem Lacedæmoniorum, quæ subducta esset ad Cythæum clam incendi posse. Plaut. Aul. Vt in puteo cenam coquam: inde coctam sursum subducemus co-bulis.

437 *¶ Stupidus, est obstupefactus.* Stupidus, *stultus, iniquus.* Varro *de rebus hereticis*. Andromeda iuncta, & proposita citò non debuit patri suo, homini stupidissimo in os expuere vitam.

438 *¶ Susplicere, est sursum adspicere.* Virgilius *Æneidos* libro 1. Et fastigia suspicit vrbis. Varro Agathone: Et pueri in ædibus sapius pedibus offensa, dum recentes multos in carnario, fluitare suspiciunt. *¶ Susplicere, est suspectum habere.* Sallustius Iugurthæ bello: Per idem tempus Bomilcar, cuius impulsu Iugurthæ deditonem, quam metu deterruit, inceperat suspectus regi, & eum suspiciens nouas res cupere, & perniciem eius dolo querere Virgilius *Æneidos* libro 2. Suspectaque dona. Pat. *capitare iuber.* Et Cic. de orat. quo prudentia hominibus grata est, lingua suspecta.

439 *¶ Subigere, acuerè.* Virg. lib. 8. Subiguntque id cote leures. *¶ Subigere, exercere, molire.* Cicero de Orat. libro 2. Subacto

711

mihî ingenio opus est, vt agro non semel arato, sed nouato, & iterato. ¶ Subigere, est *subparare, & sub diuione habere*. Virg. Æneid. lib. 1. Ternaque tranſierint Rutulîs hiberna subactis. Silenna Hist. lib. 4. Terrore perturbaram multitudinem subigunt. ¶ Subigere, *exarare*. M. Tul. de senect. Cum autem admiraretur Lyander procacitatem arborum, & directos in quicuente ordines, & humum subactam atque puram. ¶ Subigere, *mollire*, vel *exercere*. Virg. Georg. lib. 2. Aut terribibus mandet mutata subactis. Lucil. lib. xxx. An ego te acuam, atque animotam Theſſalam, vt indomitam frenis subigam ante, domemque? M. Tul. Hortensia: Vt enim legote, agricola subigunt aratri multo ante, quam ferant. Idem de senectute: Sed etiam ipsius terræ vis ac natura delectat, quæ cum gremio mollito, & subacto spatium seipsum exceptit. ¶ Subigere, *cogere*. Virg. Georg. lib. 3. Et sæpe superbos Cornibus inter se subigit decernere amantibus. Idem lib. 6. Castigatque, audirque dolos, subigitque fateri. Lucillius libro xxx. Tunc iugo iungas me ante, & succedere aratro lauiem, & glebas subigas proſcindere ferro? Plaut. Mercatore: Mirum quid me subagitarer.

440 ¶ *Summum*, significat quod omnibus sit *altius*. Virg. Æneid. lib. 4. Summoque vlularunt vertice nymphæ. Idem lib. xij. Apicem tamen incita summum Hasta tulit, summâque excussit vertice istas. ¶ *Summum*, *proximum*. Cic. Tusc. lib. 1. Summam aquam attingens cunctus stri Tantalus? ¶ *Summum*, *extremum*. Virg. Æneid. li. 2. Venit summa dies, & ineluctabile tempus Dardaniæ. Lucill. lib. xxvi. Squalitate, summa scabies, summa in ærumma obrutam. M. Tul. Hortensio: Vixit ad summam senectutem, valetudine optima.

¶ *Summum*, *gloriosum*, *laudabile*. Virg. libro 8. Mene igitur socium summis adiungere rebus Nise fugis? Eanius Endromacha: Hæc malos annos, multosque, longinque ab domo bellum gerentes summum, summa industria.

441 ¶ *Speculare*, *dirigere*. Lucil. lib. xxx. Quid sibi vult, quare sit, vt intro versus, & a te spectent, atque ferat vestigia, & omnia proſus? M. Tull. de offic. lib. 3. Ad extremum si ad perniciem patriæ res spectabit, patriæ salutem anteponet salutis patriis. Spectare, est *videre*. Virg. Georg. lib. 1. Hec magnum alterius frustra spectabis æcerum. Lucrer lib. 2. Errata magnum alterius spectare laborem. Virg. lib. xij. Sedeant spectentque Latini. M. Tull. Hortensio: Cæli signorum admirabilem ordinem, insatiabilémque pulcritudinem magis spectat. ¶ *Spectare*, *inspicere*, *cauere*. Plaut. Aſinar. Spectandum, necui annulum det, neque

roget. ¶ *Spectare*, *probare*. Cic. Tusc. libro v. Non igitur ex singulis vocibus philosophi spectandi sunt. Terentius prologo Andriæ. Spectanda, an exigende sint vobis prius. Virg. lib. 8. Sunt nobis fortia bello Pectora, sunt animi, & rebus spectata iuuentus. M. Tull. de offic. lib. 2. Qui simul ac iuuenes esse ceperunt, magna spectare, atque ad ea rectis studiis debent conendere. Varro *probi exortio*: Qui sunt secundum naturam perfecti homines, vt non modò eos spectemus, sed etiam imitemur.

442 ¶ *Stringere*, *percutere*. Virg. Æneid. lib. x. Atque animum patriæ strinxit pietatis imago. ¶ *Stringere*, *nudare*, vel *exercere*. Virg. Æneid. lib. xi. Strictum rotat acer Lucagus ens. ¶ *Stringere*, *refacere*, *excindere*. Virg. Bucol. Hic vbi densas Agricola stringunt frondes. Et Geor. lib. 2. Tunc stringe comas, tunc brachia tonde. ¶ *Stringere*, *accipere*. Virg. Geor. lib. 1. Sed tamen & quernas glandes tunc stringere tempus. Et lauri baccas. Varro de re rustica lib. 1. Quod non solum celeriter præterite stringere vocant, sed etiam te transgubir. ¶ *Stringere*, *radere*. Virg. lib. 8. Ego sum, pleno quem flumine cernis Stringentem ripas. ¶ *Stringere*, *vulnerare*. Virg. li. 8. Hunc primo leuis hasta Camilla strinxerat.

443 ¶ *Succedere*, dicitur in alterius locum *venire*. Virg. lib. x. Interea soror alma monet ibcedere Laulo Tarnum. M. Tul. de offic. lib. 3. Atqui quodam quasi veneno perficiat, vt veros hæredes moueat, vt in eorum locum ipse succedat. ¶ *Succedere*, *ingredi*. Virg. li. 8. Et nostris succedere perantibus hospes. Afranius Excepto: Audite pueri pauca, vos succedite.

444 ¶ *Subire*, in memoriam *reducitur*. Virg. Æneid. lib. 2. Subiit deserta Creusa. Alcaicülque, omniſque domus. Subire, significat *ingredi*. Virg. lib. 8. Hæc, inquit, liuina victor Alcides subiit. Lucillius lib. 23. Puer præterea nostris qui subeant iubet. ¶ *Subire*, *succedere*. Var. Sexagesi. In quantum locum subierunt, inquilina impietas, perfidia, impudicitia, impudentia. ¶ *Subire*, *subdere*, *supponere*. Virg. Æneas subiit mucronem, psidiumque motado sustinuit. ¶ *Subire*, *nasci*, *succedere*. Virg. Phidumque Hebesumque subit. ¶ *Subire*, *resistere*, *resistere*. M. Tul. in Verrem diuinatione: Poteritne eius orationem subire?

445 ¶ *Secare*, dicitur *excidere*. Virg. lib. 8. Quails Nereio Clotho. Et G. latea secant spumantem pectore pontum. ¶ *Secare*, *sequi*, *vide* & *secutores* honoris. *secutores* dicti sunt. Virg. lib. x. Quæ cuique est fortuna hoc, quam quisque secat. ¶ *Secare*, *sequi*.

446 ¶ *Squalidum*, sicuti plerunque dicitur, *sordidum*. Virg. *Æneid.* lib. 2. Squalentem barbam, & concretos sanguine crines. ¶ *Squalidum, fulgens*. Virg. lib. x. Per tunicam iqualentem auro latus haurit apertum.

447 ¶ *Scitum, elegans*. Terentius Andr. Peregallor scitus puer natus est à Pamphilo. M. Tullius in Verrem actione Siciliensium: Vt etiam nos, qui rudes harum rerum sumus, intelligere possumus scitè fa. 2. 1. & venustè.

447 ¶ *Sedet*, significatiois habet clarum. Virgil. us. Turnus sacra velle sedebat. ¶ *Sedet, placet*. Idè v. Idque pio sedet Æneaz, probat auctor Accetes.

448 ¶ *Sustulit*, est *sursum tulit, erexit*. Virg. *Æneid.* lib. 2. Sustulit exuras vioclis ad sidera palmas. ¶ *Sustulit, abstulit*. M. Tu. Phil. lib. 2. Eos qui regni nomen sustulerint, desereados putatis. V. rg. Georg. lib. 1. Sustulerit fragileis calamos, Syluamque totantem.

449 ¶ *Spargere*, significat *distillare*, vel *gutratim infundere*. Vir. li. 12. Spargit rapida vngula rores sanguineos. Idem li. quarto: Spargens humida mella, saporiferumque papauer. ¶ *Spargere, madefacere*. Lucil. lib. 19. Latere pendens, laxa spargens tabo & sanguine atro. Virgil. Spumant ad peigi re cautes.

¶ *Spargere, separare*. Virgil. Georg. lib. quarto. Discerptum latos iuuenè sparsisse per agros. ¶ *Spargere, implere*. Virg. *Æneid.* lib. 11. Et iam prima nouo ipargebat lumine terras.

450 ¶ *Signare*, est *designare, ostendere*. Lucil. lib. 29. Si Socrates in amore, & in adolescentis meliore paullo facie signat, nihilque amauer. ¶ *Signare imprimere*. Virgil. Georg. Et summo vestigia puluere signent. ¶ *Signare, discernere, separare*. Luc. li. 19. Nam discernen non facit, signat linea alba.

451 ¶ *Solui*, significatio manifesta est. Virgilius lib. 6. Solidoque adamante columnæ. ¶ *Solidum, continuum, iuge*. Varro Selsqui vlyfse: Nauibus duodecim domo profectum decem annos solidos errasse.

452 ¶ *Subnixum, subalium*. Vir. *Æneid.* lib. 2. Iuuenemque superbum Seruitio innixæ tnlimus. ¶ *Subnixum, enixum*. Virgil. *Æneid.* lib. quarto: Meonia mentum mitra, cinemque madèrem Subnixus rapto potitur. ¶ *Subnixum, sublime*, hoc est sursum nixum. Cælius Annal. lib. 1. Et Tatini subnixo animo, & victoria inerti consilium ineunt.

T

453 ¶ *Tandem*, significat *vix*, vt apud Ciceronem: Tandem aliquando Quirities Virgilius *Æneidos* libro tertio: Ergo insperata tandem cellare positi. ¶ *Tandem*, significat *tamen*. Titianus Gemina: Symphonia odiosum tandem, vt in moribus placeam viro.

454 ¶ *Tamen*, significat *statim*. Plaut. Rudente: Vtinam fortuna nunc ego anthracina 60

uteret, Vt postquæ exiuissem ex aqua, arerem tamen. Virgilius *Bucolicis*: Hic hædos deponere, tamen viniemus ad vibem. ¶ *Tamen, significat tandem*. Pacuius Peribæa: Tamen obfirmato animo mitefeci metus. Sallustius *Histor.* libro tertio: Nam qui enare conati fuerant, isti sæpe ferramentis nauium, tamen aut vulnerati à suis, aut afflicti vndarum vi, multato foedè corpore, postremò periere.

455 ¶ *Triste*. Virgilius: Et pluuio contristat frigore cælum. Idem *Bucolicis*: Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres. Terentius Andria: Caue, ne te pater tristem feceriat. M. Tullius Horrenfio: Aliud ex syluis feruerum & triste. ¶ *Triste, seuerum*. Afranius Priuigno: M. Tullius de offi. lib. 1. In eius familiaris Scipione ambitio maior, vita tristior. Terentius: Tristis eueritas inest in vultu, atque in verbis fides. ¶ *Triste, amarum*. Virgilius Georg. lib. 1. Tristi que lupini Sustulens fragiles calamos. ¶ *Triste, minax*. Virgil. *Æneid.* lib. 2. Isteque adyris hæc trista dicta reportat. ¶ *Triste, graue*. Tul. de Rep. lib. 6. Qui numero optimatum, & principum obtuli his vobis, & grauitatis suæ liquit illum tristem, & plenum dignitatis sonum.

¶ *Triste difficile*. M. Tu. de senectute: Facilius in morbos incidunt adolescentes, grauius agrotant, tristiùs curantur. ¶ *Triste, nigrum*. Virg. Georg. lib. 3. Aut tonsum tristi contingunt corpus amara. ¶ *Tristis, iracundus*. Afran. Epistola: Iactauit sese, iactet, mihi erit tristior, id est iracundior. Idem eadem: Idem natura tristiori paullulo. ¶ *Tristis, doctus*. Varro Trio dite tripylio, *scilicet apertis nauibus*. Illud verò quondam meo, vt ego non metuam fulmen, non haruspicem tristem simul ac dici non quæro: Lucil. lib. 28. Adde eòdem, tristis ac seuerus philosophus.

456 ¶ *Trahere, per terram ducere*. Virgilius *Æneid.* lib. 1. Lora tenens tamen: huic ceruixque comæque trahuntur Per terræ. ¶ *Trahere rursus lenare*. M. Tul. de deorum natura libro 2. Et recenti fossione terram fumare calentem, atque etiam ex puteis iugibus aquam calidam trahi. Plautus Amphitruone: Ego illi puteo, si occipio, animam omnem intertraxero.

457 ¶ *Tardum*, significat *pigrum, lentum*. Virgilius Georg. libro primo: Sæpe oleo tarde costas agitator aselli. Terentius Eunuchio: Fatuus est, infullus, tardus. ¶ *Tardum, diuturnum, perseverantem*. Virgil. Georg. lib. secundo: Media fert tristes succos, tardumque saporem.

458 ¶ *Tendere, inhabitare tabernacula, hospitium ponere*. Virgil. *Æneid.* lib. 2. Hic Doolopum manus, hic lauus teo, ebat Achilles. ¶ *Tendere, insidians, decipere*, dictum à tendicula. Terent. Phorm. Quia non rete accipit

tenditur neque miluo. ¶ Tendere est propriè laxitatem distendere, & sine rugis facere. Virgilius Æneid. lib. 3. Tendunt vela noti. Idem libro sexto: Tendebantque manus ripæ vterioris amore. ¶ Tendere, est dirigere. Virgilius Æneid. lib. 1. Per tot discrimina rerum Tendimus in Latium. Idem lib. secundo: Ad cælum tendens ardentia lumina. Lucretius libro primo: Primum Graius homo mortalis tendere contra Est oculos ausus.

¶ Tendere, contendere. Virgil. Æneid. libro secundo: Ille simul manibus tendit diuellerè nodos. Idem lib. quinto: Æquo discrimine Pistris: Centauri que locum tendunt superare priorem.

459 ¶ Turpe, est indecorum, informe. Virg. Æneid. libro sexto: Et metus, maleuada famæ, & turpis egestas. Idem Georg. lib. 3. Scabiè que ferat, turpeisque podagrâs. ¶ Turpe, grande. ¶ Virg. Georg. lib. 3. Optima toræ Forma bouis, cui turpe caput. Idem Georg. lib. 4. Et turpeis pascit sub gurgite phocas.

460 ¶ Tenerum, significat gracile, lentum. Virg. Georg. lib. 3. Et ros in tenera pecori gratissimus herba.

461 ¶ Tenuis, vehemens. Virg. Georg. lib. 2. Tenuisque Lageos Tentura pedes olim, ynicurâque linguam. ¶ Tenuis, infœcundum. Virgil. lib. 2. Tenuis vbi argilla, & dumosis calculus aruis. ¶ Tenuis, tenerum. M. Tul. de suppl. in Verrem: Reticulumque sibi ad nareis admouebat tenuissimo lino. ¶ Tenuis, frigidum. Virg. Georg. libro primo: Ne tenues pluuiæ, rapidive potentia folis Acrior. Idem lib. 3. Tum tenues dare rursus aquas. ¶ Tenuis, paruum, exiguum. M. Tul. Hortensio: Eundem non mediocri pecunia, sed etiam tenui percipere possumus. Virgil. lib. v. Et tenuis Teucrum res eripe leto. Idem Georg. lib. 1. Ni refugis, tenuè que piger cognoscere curas.

462 ¶ Tener, sicuti est vltus, significat comprehendit, detinet. Virgil. Æneid. lib. quarto: Verum vbi correptum manibus, vinclicque tenebris. M. Tul. in Verrem diuinatione: Non te, sed hunc librum esse responsurum, quem monitor tuus tenet hic. ¶ Tener, inhabitat, possidet. Virg. Georg. lib. 4. Quæ gurgitis huius lina tenes. ¶ Tener, prohibet. Virg. Georg. lib. 3. Texendæ sepes, etiam pecus omne tenendam. ¶ Tener, compescit, supprimit. Virgil. Georg. lib. 4. Teuicque inhians tria Cereberis ora. ¶ Tener, tegit. Virgilius Georg. lib. 1. Annis abundans Exit, & obducto late tenet omnia limo. ¶ Tener, dirigit. Virgil. Æneidos libro primo: Sed vos qui tandem? quibus aut venistis ab oris? Quòve teneris ite? ¶ Tener, intelligit, dicit Terentius Andria: Id pannes, ne dicas illam; tu autem vt ducas. rem te es.

463 ¶ Tremere, dicitur commoueri, agitari.

Virgilius lib. 11. Cur ante tubam tremor occupat artus? ¶ Tremere, timere. Virgilius Æneid. li. 2. Hæc aliud maius miseris, multoque tremendum. Plaut. Aſinaria: Non placet, pro monstro est, quando sudat qui tremat.

464 ¶ Trahere, consuetudine manifestam habet significacionem. Virgil. Æneid. lib. 2. Alcaria ad ipsa trementem Traxit. ¶ Trahere. Virgil. Æneid. lib. 1. Partibus æquabat iustis, aut forte trahebat.

465 ¶ Tentare, est exerceri. Virgil. Geor. lib. tertio: Et tentat sese, atque irasci in cornua discit Arboris obnixus truncò. ¶ Tentare, experiri. Virgilius libro octauo: His fretus non legatos, neque prima per attem Tentamenta tui pepigi. ¶ Tentare, aggredi. Virg. Æneidos lib. 2. Extemplo tentanda fuga, canit æquora Calchas. ¶ Tentare, petere, dare. Virg. Æneid. lib. 3. Vnde laborem Tentare auxilium iubeat.

466 ¶ Tetrum, vitabile. M. Tul. de offic. lib. tertio: Postremò hæc iam in liberis ciuitatibus regnanti existunt cupiditates, quibus nihil tetrius, nihil fœdus excogitari potest.

¶ Tetu, dicitur illuuiosum, fœcidu. Virgilius Æneid. lib. 3. Tunc vox tetrum dira inter odorem. Idem lib. x. Lauit improba teter Ora cruor. M. Tul. in Verrem actione secunda: Quàm multis istum ingenuis, quàm multis matribus familiâs, in illa tetra, atque impura legatione vim attulisse existimatis? Lucil. lib. xxx. Qui non expectans spectando studio, sed hominis tetri impulsu ingressus.

¶ Tetrum, amarum. Lucretius libro quarto: Ac veluti pueris absinthia tetra medentes Cum dare conantur. ¶ Tetrum, impium, crudelè. M. Tul. de offic. lib. 3. Promissum potius non faciendum, quàm tetrum facinus admittendum fuit.

467 ¶ Torquere, significat inflectere. Virgil. Georg. lib. 2. Ityreos taxi torquentur in arcus. Terent. Eunucho. Illud vide os vt sibi distorsit carnis ex. ¶ Torquere, gyro celeri rotare. Virgilius Æneid. libro primo: Ast illam ter fluctus ibidem Torquet agens circum. ¶ Torquere, iacere, mittere. Virgilius libro quinto: In medios telum torsisti primus Achiuos.

498 ¶ Tueri, dicitur seruare, custodire. M. Tul. Epistol. ad Casarem li. 1. Vt sciret tuenda maiore cura esse, quæ parata sunt. Virgil. libro octauo: Succedunt, variantque vices, quod cuique tuendum est. ¶ Tueri, videre. Virgilius lib. 6. Excipiunt plausu pauidos, gaudèntque tuètes Dardanidæ. Pac. Teacro: Quàm repòst multis tuor temp estatibus.

469 ¶ Tergora, dicitur coria. Virg. Æneid. lib. 1. Tergora diuipiunt costis. ¶ Terga, dorſa. Virg. 7. Hinc raptas fugientibus inge: it hastas in tergum. Lucil. lib. 28. Orationem facere

facere compendi potest. Solui dum saluo in tergo, & tergi nō licet. § Tergum, *scutum* Vir. lib. 8. Et venit aduersi in tergum Sulmonis. Idem lib. x. Dentibus infrendens, & tergo decurrit hastas.

470 § *Transmittere, trahere, derelinquere*, Lucil. lib. xxij. Polemon & amauit mortem & huic trāsmisit suam stolam, quam ducunt.

471 § *Temerarium*, sicuti plerunque à temeritate. § *Temerarium, met uendum, & sollicitū*. Plaut. Asia. Sed quid [hoc] quōd picus vlmū tundit? haud temerarium est: Et in sequentibus: Aut mihi Ia mundo sunt virgē vt atriēsi Sauria.

472 § *Tegetes, à regendo*. Var. de re rustica lib. 1. Sic quæ fiunt de canabino lino, iunco, palma, scirpo, vt funas, restes, tegetes, quæ è fundo fami non poterunt.

473 § *Taleas scissions lignorum, vel praesegmina*. Varro dicit de re rustica lib. 1. Nam etiā nunc rustica voce intertaliare dicitur diuidere, vel excidere ramum ex vtraque parte æquabiliter præcisum, quas alij clabulas, alij taleas appellant.

V

474 § *Volare, est auium*. Virg. Æneid. lib. 1. Homilis volat æquora iuxta. § *Volare, est celeriter currere*. Terent. Hecyra: Ne frustra illic expectet, vola. Virg. Æneid. li. v. Ecce Volat, calcēque terit iam calce Diores.

475 § *Vastum, est magnum*. Vir. Æneid. li. iij. Vastū que caua trabe currunt. æquot. § *Vastum horrens, & asperum*. Cicer. de Orat. Ita vultu motūque corporis vasti, & agrestes, vt etiam si ingeniis valeant, atque artem in oratorum numerum venire non possint. § *Vastum, ingens*. Virg. Æneid. lib. 1. Hic vasto rex Æolus antro. § *Vastum, ferax*. Cic. Tusc. Quæ barbaria, India vastior, aut agrestior?

476 § *Ventus, est status*. Virg. Æneid. lib. 1. Et mulcere dedit fluctus, & tollere vento. § *Ventus etiam significat odorem*. Plaut. Cistell. Ita mustulent. s. ventus nareis obtingit.

477 § *Virtus est fortitudo*. Virg. lib. v. Tunc pudor incendit vires, & conscia virtus. § *Virtus etiam significat auxilium*. Plaut. Milite: Deum virtute eūtem hospitio accipere apud me est comitas. § *Virtus rursum meritum est, & dignitas*. Plaut. Milite: Sicut merci pretium statuit pro virtute, vt veneat Quæ improba est, pro mercis vitio dominum pretio pauperat.

487 § *Vesci, est edere*. Virg. lib. viij. Vescitur Æneas simul & Troiana iuuentus. Acc. Atteco: Ne cum tyranno quisquam epulandi gratia, Accumbat mensam, aut eandem vescatur dapem. § *Vesci etiam significat vti*. Virg. Æneid. lib. 1. Quem si fata vtrum seruant, si vescitur aura Ætherea. Lucret. lib.

v. Quōve modo genus humanum, variante loquela Cœperit inter se vesci per nomina rerum. Pacu. Chryse: Fugimus qui arce hac vescimur. Idem Armorum iudicio: Qui viger ve' catur armis, vt percipiat præmiū. Nouius Macco exule. Curis, tunc vadumonia suum vestimentum vesceris. Acc. Armorum iudicio: Cedit Achilli indutus, armis vesci studet, vt ea cuncta optima Achilli induto, leuia præ illis putet. Idem Phœnissis: Num pariter videor patris vesci præmi s? Tull. de finibus bonorum & malorum libro v. Si gerendis negotiis possit orbatus paratissimis vesci voluptatibus. § *Vesci iterum videre*. Acc. Athamante: Prius, quàm infans esses, facinus oculi vescuntur tui.

479 § *Valere, est operire, vnde & reuelare, eundem dicitur*. § *Valere, rursum ligare*. Pompon. Pannuc. Nūc rogas, Quid siat, celsus est vilis, velet gulam.

480 § *Vola, est media pars manus*. Varro *ὄπιον ἴσῃσ ἀπὸ τῶν*: Pleni libri in quā vbi mancant tapeti eorum, quoniam in sepulchris nec vola, nec vestigium exstat. Idem Varro, *τὸ πρὸς ἄνω* Hęc Huma Pompilius fieri si vident, sciet suorum institutorum nec volam, nec vestigium apparere. Vola rursum cauum est sub planta.

481 § *Vanum, leue, inane*. Vir. Geor. lib. 1. Sed illos Expectata seges vanis clusit arstis. § *Vanum est mendax*. Virg. Æneid. 1. Nisi frustra augurium vni docuere patres. Sallost. In gurthe bello: Mauri vanum genus. M. Tul. de offic. li. 1. Nihil enim proficiunt, nisi admodum mentiantur: nec verò quicquam est turpius vanitate. Idem Tusc. lib. 3. Tum ita variis imbuimur errorib. vt vanitati veritas & opinioni confirmata natura ipsa cedat. § *Vanum, insidiosum, subdolum*. Virg. Æneid. lib. 2. Nec si me miserum fortuna Sinonem Finxit, vat ū etiam, menda. eaque impnoba finget. § *Vanum, obscurum*. Virg. Æneid. iij. Et proculia tenuem ex oculis euannit auram. M. Tul. de repub. lib. v. Vt nostra verò aras cum temp public. sicut picturam accepisset egregiā, sed iam euanescent verustate.

482 § *Vastitas significat vastationem*. Acc. Atyanacte: Propter te tot, tan rās; habemus vastitates funerum. § *Vastitas, desertio*. Var. Prometh. li. 1. Mortales nemo exaudit, sed late incolens Barathrum in hospitalis campis vastitas. Virg. lib. viij. Hęc ego vasta dabō, & lato te limite ducam. Cic. de Deorum natura li. ij. Qui quasi cultores terræ constitui non patiuntur eam, nec in humanitate belluā ū esse ferari, nec stirpium asperitate vastari.

483 § *Vltimum, vltimum nouissimum dicitur*. Vir. Æn. viij. Vltimus ille dies bello, genūq; foisset. Et M. Tull. de senect. Magis del. Claror, qui in prima cauea spectat, tamen etiam qui

in vltima. ¶ Vltimum, primum. Virg. Æneid. lib. 7. Tu sanguinis vltimus auctor. M. Tul. de offic. lib. Efficiturque id, quod Pythagoras vltimum in amicitia putauit, vt vovs fiat ex pluribus. Idem de finibus bonorum & malorum li. 4. Eorum dico, qui summum bonum, quod vltimum appellant, in animo ponent.

484 ¶ *Vrgerē, insistere.* Lucil. lib. 28. Cæde hostium, gnato vrgerē restant, perimus. Quadrigarius Annal. lib. 4. Sed circiter horas duas graui proelio vrserunt: deinde in fugam sunt coniecti. ¶ *Vrgerē est premere, cogere.* Virg. Georg. libro 3. Ima soluantur latera, atque oculos stupor vrget inertes. Er, versaque in obnixos vrgerunt cornua vasto Cum gemitu. Lucil. lib. xxix. Vrget gaudio sepius culpa tua. Var. Antiquitate rerum humanarum: Quamurum fieri voluit, vrgeremur in vnum. M. Tul. Hortensio. Itaque tunc Democriti manus vrgebantur: est enim non magna. ¶ *Vrgerē, est regere.* Virg. Georg. 2. Qui saxo super, atque ingenti pondere testæ Vrgerent. ¶ *Vrgerē, accelarare.* Virg. lib. ix. Tibi quam noctes festina, diésque vrgebam. ¶ *Vincere, significat superare.* Virg. Geor. 2. Vbi acra vincere summum Arboris haud vllæ iactu potuerē sagittæ.

481 ¶ *Vincere, exprimere.* Virg. Geor. 3. Nec sum animi dubius, verbis ea vincere magnū Quam sit. ¶ *Vincere, animi compotem fieri.* Virg. Geor. li. 3. Illi victor ego, & Tyrio conspectus in ostro. Idem lib. 7. Iunonem victrix affatur.

486 *Vertere* dicitur conuertere, contorquere. Virg. 8. Gorgona defecto vertentem lumina collo. ¶ *Vertere, fallere, decipere.* Virg. Æneid. 2. Seu versare dolos, seu certæ occumbere morti. ¶ *Vertere, mutare.* Virgil. Æneid. 1. Quæ te genitor, sententia vertit? ¶ *Versar, agit, commouet, voluit.* Virgilius Georgicarum libro 3. Quid inuenis, magnum cui versar facta in ossibus ignem? Idem Æneidos libro sexto: Nunc me fluctus habet, versantque in litore venti.

487 ¶ *Vindicare, est malefactum defendere.* M. Tul. de offic. lib. 3. Atque iste dolus malus & legibus erat vindicatus. ¶ *Vindicare, trahere, liberare.* Virgil. Æn. 4. Grauiumque idem bis vindicari armis. Cic. Academ. lib. 3. Aliqua potestas si sit, vindicet se in libertatem. Idem de senectute: Et senectus est naturaloquacior, ne ad omnibus eam virtutis videat vindicare. Varro Andabat. Et me Iupiter Olympiæ, Minerua Athenis, suis mystagogis vindicassent. Idem Epist. Latinis: Si in libertatem vindicare non potes, feres fortuna: ¶ *Vindicare, renouare.* Tul. ad Cæsarem iuniorē lib. 1. Quasi si me ad id beneficium accerseres, quo per te me vnâ cum republica in libertatem vindicassim. ¶ *Vindicat, adis-*

cit, ad se trahit. M. Tu. Hortensio: Deinde imitator, vt sibi quidē videretur, naturæ, mos vindicat.

488 ¶ *Vsus dicitur ab utendo.* Virg. Geor. li. 4. Nam neque erat coriis vsus. ¶ *Vs* dicitur consuetudo. Teren. Heaut. Mihi sic est vsus, tibi vt opus factu est face. ¶ *Vsus, opus.* Virgil. libro octauo: Anna acri faciunda viro, nunc vribus vsus, Nunc manifestum est à viuendo dictam. Sallust. Catilinæ bello: Vitam sicuti peregrinantes trāsire. ¶ *Vitas, umbras.* Virg. lib. vi. Et ni docta comes tenui sine corpore vitas Admoneat volitare.

489 *Vitam*, manifestum est à viuendo dictam. Sallust. Catilinæ bello: Vitam sicuti peregrinantes trāsire. ¶ *Vitas, umbras.* Virg. lib. vi. Et ni docta comes tenui sine corpore vitas Admoneat volitare.

490 ¶ *Venire*, claram habet significationem. Virg. lib. 6. Venisti tandem. ¶ *Venire imminere.* Vir. 7. Se satis ambobus Teucrisque venire Latinisque

491 ¶ *Verrere est trahere.* Vir. Æneid. lib. 1. Quippe ferant rapidi secum, verantque per auras. ¶ *Verrere, ferire, percutere.* Vir. Æneid. 3. Annixi torquentur pumas, & ceryla verrunt. Lucil. li. 2. 7. Quam non solum deuorare se omnia, ac deuerrere. ¶ *Verrere, mundare.* Titius. Gemina: Euerite ædes, abstergite araneas. Lucil. lib. 27. Lignum cædat, ædeis verrat, ac vapulet.

492 ¶ *Via, est iter.* Virg. Æn. lib. 1. Strepitumque & strata viarum. ¶ *Via, ratio causa.* Virg. lib. x. Hæc via sola fuit, qua perdere possis. Teren. Phorm. Qua via istuc facies? ¶ *Via, consuetudo.* Teren. Heaut. Sed vi, & via peruulgata patrum. Quotidie accusabam.

493 ¶ *Vestigium*, dicitur pedum impressio. Virg. Geor. 3. Et gradibus ima verrit vestigia cauda. Vestigium, extrema pars pedis. Vir. lib. v. Vestigia priui Alba pedis, frontæque ostentans arduus albam.

494 ¶ *Volutari*, dicitur volui. Luci. xxx. Quid tu istæc curas, vbi ego obliuar, atque volutari? ¶ *Volutare, cogitatione perquirere.* Virg. Bucol. Id quidem ago, & tacitus mecum, Lycida, ipse voluto. Luci. li. xxx. Hæc tunc insimulas, nonne antè in corde volutas?

496 ¶ *Vis, est celer impetus.* Lucil. lib. 27. Romanus populus victus vi, superarus præliis. ¶ *Vis, fortitudo.* Virgil. Æneid. lib. 2. Instat vi patria Pyrrhus. Idem: Auxiliòq; leuare viros; vimque addere victis. ¶ *Vis, celeritas.* Lucr. lib. 3. Aut quidnam tremulis facere artubus hœdi, Consimili in cursu possint, ac fortis equi vis?

497 ¶ *Vix, cum labore.* Virg. Æneid. 9. Vix illum famuli Phegeus, Sagarisque ferrebant. Idem Geor. li. 2. Vix humiles apibus castas, rorémq; ministrat. ¶ *Vix, statim.* Virg. Æneid. 2. Vix ea factus eram, gemitu cum talia reddi. Var. Eumenid. Vix vulgus confuit, non per fugarum, sed puerorum, atque ancillarum.

NONN VLLARVM · DICTICNV M IN SIGNIFICATO DIFFERENTIÆ.

CAPVT V.

Cupido & amor idem significare videntur, & est diuersitas. *Cupido* enim inconsiderata est necessitatis: *Amor* iudicii. Plaut. Bacchid. Cupido te confidit, ane amor? Idem Curcul. discreuit, & vim eiusdem diuersitatis expressit dicēs: Quod Venus, Cupidoque imperat, suadetque amor. Afran. Homine: Amabit sapiens, cupient ceteri.

2 *Cupidinē cum feminino genere* dicimus, cupiditatem significamus. Virg. *Æneid.* li. 6. Quæ lucis miseris tam dira cupido? *cum masculino*, deum ipsum. Plaut. Mercat. Cupido, quantus es! Nau. Gymnastico: *Ædepol.* Cupido, cum tam pusillus sis, nimis multum vales.

3 *Inter Amare, & Diligere* hoc interest: quod *Amare* vim habet maiorem: *Diligere* autem est leuius amare. Cicero ad Brutum: Sic igitur facies, & me aut amabis, aut quo contentus sum, diliges. Et lib. 1. Clodius tribunus plebis designatus valde me diligit vel (vt *ἡμῶν ἀγαπᾷ* dicam) valde me amat. Idē ad Dolabellam: Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum tamen accessit, vt mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse.

4 *Perire, & Interire*, plurimum differentia habent, quod *Perire* leuior res est, & habet inuentionis spem, & non omnium rerum finem. Plaut. Capt. Qui per virtutem perit, at non interit.

5 *Alere, & Educare*, hoc distant: *Alere*, est victu ad temporalivitam sustinere: *Educare* autem ad fatietatem perpetuam educere. Plaut. Menæch. Nam ille homo homines, non aues educat. Acc. Andr. Alui, educaui: id facite gratum vt sit seni.

6 *Inter Tollere, & Auferre*, est diuersitas. *Tollere*, est leuare, & erigere: *Auferre*, legatum transferre. Virg. lib. 8. Tollite cuncta, inquit, coeptisque auferre labores. Turpil. Philopatro: Simul circumspectat. vbi præter se neminem Videt esse: tulit, auferet: ego clam consequor. Var. Sexag. Nunc quis patrem decem annorum natus, non modò aufert: sed tollit nisi veneno?

7 *Horrendum, & Horridum*, habent plurimam diuersitatem. Est enim *Horrendum*, tetrum, & vitabile. Virg. *Æneid.* 3. Concilium horrendum. *Horridum*, plerunque exstans & prominens, & incultum. Virgil. *Æneid.* 4. Et glacie riget horrida barba. Plaut. Pseudu-

lo: Papillarum horridularum oppressiuncule. Acc. Medea: Vt tristes turbinum toleraret hiemes, mare cum horret fluctibus. Lucil. Sartyr. lib. 16. Hi, quos diuitiæ producunt, & caput vngunt Horridulum. M. Tul. de repub. lib. 1. Sed vt ille, qui nauigat cum subito mare cœpit horrescere. Idem de repub. lib. 4. Horum in se veritatem dicitur inhorruisse primū ciuitas. Varro Epistola ad Cæsarem: Interea propè ad occidentem solem horrescit mare. Sisenna Historiarum lib. 5. Subito mare subhorrescere, cæcisque fluctus in se prooluere.

8 *Inter Meretricem, & Prostibulam* hoc interest: quod *Meretrix*, honestioris loci est, & quæstus. nam meretrices à merendo dictæ sunt, quod copiam sui râtum modo noctu facerent: *Prostibula*, quod ante stabulum sterquæstus diurni, & nocturni causa. Plaut. Cistellaria manifestissimè discreuit: Intro ad bonam meretricem, ad stare in via solum, prostibula sanè est.

9 *Genitrix, à Matre*, hanc habet distantia: quod *Genitrix*, semper quæ genuerit, nūcupatur: *Mater* verò aliquando pro nutrice ponitur. Virg. lib. 8. Geminos huic vbera circum, Ludere pendentes pueros, & lambere matrem. Plaut. Menæc. ita forma similes pueri, vt mater sua Non internosse possit, quæ mammam dabat. Neque ad eodē mater ipsa, quæ illos pepererat.

10 *Pudet, & Piget*, hoc distant. *Pudet* enim verecundiæ est: *Piget*, pœnitentiæ. Plaut. Pseudolo: Nimirum id, quod pudet, facilius fertur quàm illud quod piget. Non dedisse istum pudet me, quia non accepi, piget. Idem Trinummo: Pol. pudere, quàm pigere præstat totidem literis. Accius Neoprol. Do, & pudet quæ grauium me, & verò piget. Idem: An pro me. Danc, quiete adiutē inuenio hortari pudet, non prodesse id piget. Turpil. Demetrio: Pudet, pigetque mei me. Pacu. Dulorest: Quid quondam & mihi piget paternum nomen, maternum pudet profari. Sallust. Iugurthæ bello: Nam postea quæ fecerit, incertum habeo pudeatne, an pigeat magis dislerere. Var. Parmen. Pudet me tui, & Musarum agnoscere, piget currere, & vnâ sequi.

11 *Osculum, & Suauium*, his in intellectu discernuntur: quod ab ore *Osculum*, *Suauium*, à suauitate dicitur. Var. de vita populi Romani. Ideoque hoc ab ore dicitur osculum, non à suauitate, vnde suauium, quod simi-

le sit suauitati.

12 ¶ Inter *Sacrificare*, & *Licare*, hoc inter-est. *Sacrificare*, est veniam petere: *Licare*, est propitiare, & votum implere. Virg. *Æneid.*

4. Tu modò posse Deos veniam, sacròque litatis, id est, impetratis. Plau. *Pœnulo*: Si hercle istuc vnquam factum est, tum me Iupiter faciat, vt semper sacrificem, neque vnquam litem.

13 ¶ *Expleri* & *Satiari*, hanc habent differentiam. *Expleri*, est tantummodo plenum esse: *Satiari*, supra modum, & abundantiam. Lucr. lib. 6. Deinde animi ingrata naturam pascere semper, atque explorere bonis rebus, satiariq. nunquam. M. Tull. de repub. lib. 6. Graues enim domine cogitationum libidines, infinita quædam cogunt, atque imperant: quæ, quia nec expleri, nec satiari vilo modo possunt, ad omne facinus impellunt eos, qui illecebris suis incenduntur.

14 *Arcus*, & *Arquus*, hoc distant, *Arcus*, enim suspensus fornix appellatur: *Arquus* nō nisi qui in cælo appareat, quē Irim poetæ dixerunt: vnde & *Arquati* dicuntur, quibus color, & oculi virent quasi in arqui similitudinem Lucret. lib. 6. Tum color nigris exstabat nubibus arquis.

15 ¶ *Fors*, & *Fortuna*, hoc distant. *Fors* est casus tēporalis: *Fortuna* dēa. Acc. *Astyan*. Itera in quibus partibus (nanque audire volo) si est quem exopto, Et quo captus modo, fortunāne an forte reperitur. Idem *Andromeda*: Multi in quo mulier animo sibi mala auferre in malis, Quibus natura praua magis, quàm fors, aut *Fortuna* obfuit. Lucr. *Satyr.* li. 12. Cui paritem *Fortuna* locum, fatumque tulit fors. Idem eodem: Aut forte omnino, ac *Fortuna* vincere bello. Si forte ac temerè omnino, quid cursum ad honorem? Var. *Epist.* ad *Fusium*: Dij quæso, fors fortuna quantis commoditatibus hunc diem.

16 ¶ *Ferus*, & *Ferox*, hanc habent distantiam. *Ferus*, est sæuus, *Ferox*, est fortis. Acc. *Tereo*: Nouus nouo dabunt, aduena animo, audaci in medium proripit sese *ferox*. *Sallust.* Jugurth. bella: Ille animo feroci negat se toties fuscum *Numidam* per timescere. Virg. *Æneidos* lib. 2. *Ferus* omnia Iupiter *Argos* *Trāstulit*. Idem libro 4. Et frena *ferox* spumantia man lit.

17 *Antiquus*, & *Antiquior*, vt gradu, ita & intellectu distāt. Nā *antiquum*, significat vetus. Virg. *Georg.* lib. 2. Antiquasque domos anium *Antiquior* melior. Var. rerum humanarum lib. 20. Neque idonei ciues aliquid habent antiquius salute communi. Acc. *Phænissis* abdraconitis: Sarpe amata exoratus, genere antiquior. Lucil. libro 14. Quin potius vitam degas sedatus quietam, Quam tu antiquius facere, quàm vt hoc fecisse videaris.

Marc. Tull. de amicitia: Hoc quidem est proprium amicitia, sed antiquior, & pulcrior, & magis à natura profecta. Idem de repub. lib. 1. Sed quoniam plurima beneficia continet patria, & est antiquior parens, quàm si quis (vt auget) corauerit: maior ei profectò quàm parenti debetur gratia.

18 ¶ *Fausstum*, & *Festum*, his intellectibus discernuntur. etenim *Fausstum* quasi à fauendo dictum, ac per hoc prosperum & propitium. vnde cōtra infaustum *granax*, & improspèrū: *Festum*, verò solenniter latum, & feruatum. Virg. *Æneid.* libro 9. Festòsque dies de nomine *hæbi*. Terent. O faustum & felicem hunc diem.

19 ¶ *Cuius*, & *Cuiatis*, hæc est differentia. *Cuius* ad personam refertur hominis: *Cuiatis*, vnde significat. Acc. *Teleph.* Qu: neque cuiatis esset, vnquam potuimus multi rogantes scire.

20 *Animus*, & *Anima*, hoc distant. *Animus* est, quosapimus: *Anima*, quaviuimus. Acc. *Epig.* Sapimus animo, fruimur anima. si enim animo anima est debilis. Var. *Andab.* In reliquo corpore ab hoc fonte diffusa est anima. Hinc animus ad intelligentiam tributus.

21 ¶ *Vultus*, & *Facies*, hoc distant. *Vultus*, est voluntas, quæ pro motu animi in facie ostenditur: *Facies* ipsa oris species. *Sallust.* Cat. Profusus in facie, vultūq. recordia inerat. *Lucil.* *Satyr.* li. 1. *Vultus* item vt *facies* mors ceter morbus venenum. Tul. de offic. li. 1. *Præclara*: que esse equabilitas in omni vita, & idem sepe *vultus*, eadēque *frons*.

22 *Sebum*, & *Vnguentum*, habent hanc diuersitatē. *Sebum*, sic ex adipe ruminantiū. *Lucil.* *Satyr.* li. 4. *Tiphone* te pulmonibus adirent, vnguentum *Excoctum* attuli *Eumenidibus*, sanctissima *Eriany*s.

23 *Mussare*, & *Murmurare*, ita discernuntur: quòd *Mussare*, hominū sit occultè, & depressa voce loquentiam, quod cælatum velint. *Virgil.* 10. Quid fortuna ferat, populi sed dicere mussant. Et alibi: Flent mæsti, mussantque patres. *Murmurare*, autem maioris soni est proximi ad tumultum. *Virgil.* *Georg.* 1. Et resonantia longè *Litora* misceri, & nemorum in crebrescere murmur.

24 ¶ *Priores*, & *Primores*, hanc habent diuersitatem. *Priores* enim comparatiui sūt gradus: *Primores* summa quæque res. *Lucil.* *Satyr.* lib. 8. *Gallinaceus* cum victor *segalus* honestè sustulit in digitos, primorūque erigit vnguicis. *Turpil.* *Demet.* *Scædalis* innoxia digitis primoribus. *Var.* *Armorum* indicio: Vt in litore cancri digitis primoribus stare. *Lucil.* *Satyr.* li. 20. *Calphurnij* tæua lege in *Pisonis* reprehendi, *Eduxi*que animam in primoribus naribus. *Afran.* *Vopisc.* *Apagelis* clietrum animum in naribus primoribus vix perculi

pertuli adepol. Tul. Hort. Qui illum nescio quid, quod in primoribus habeat (vt aiunt) labris. Idem Orat. Quæ isti iherotes ne primoribus quidem labris attingerent.

25 ¶ *Poesis*, & *Poema* hanc habent distantiam. *Poesis* est textus scriptorum: *Poema*, inuentio parua, quæ paucis verbis expeditur. Lucil. Satyr. li. ix. Non hæc quid valeat, quæ idve hoc interfierit illud Cognoscis primum, hoc quod dicimus esse poema. Pars est parua poema. Idem Epist. Item quæuis non magna pars poema est illa. ¶ *Poesis*, opus totum totaq; illa summa est vna & *Scius*, vt annales Ennij. At quæstus vnus. Est maius multo, quam quod dixi ante poema. Quapropter dico, nemo, qui culpatur Homerum Perpetuo culpatur, neque quod dixi ante poesi Versum vnum culpatur verbum entymenare malocum. Var. Parm. *Poema* est *ἔπος ἁπλοῦς*, id est, verba plura modicè in quendam coniecta formam. Itaque etiam distichon epigrammation vocatur poema. ¶ *Poesis*, est perpetuum argumentum, & rhythmis, & Ilias Homerij, & annales Ennij. *Poetice*, est ars earum rerum.

26 ¶ *Doctum*, & *peritum* cum simile videatur, à Tullio discretum est, vt sit *peritum* plus quam quod *doctum*, de offic. libro 3. Itaque cum sint docti, à peritis desistunt facillè sententia.

27 ¶ Inter *Vrbem*, & *Ciuitatem* hoc interest. *Vrbs* est adificia. *Ciuitas* incolæ. Vir. Æneid. lib. 1. *Vrbs* antiqua fo. r. Enn. Telepho: Et ciuitatem video Argiolum incendier. Pacu. Atalanta: Sollicita studio, obstupida suspensio animo ciuitas M. Tull. de rebus. lib. 1. Quam cum locis, manibus sepeissent, eiusmodi conjunctione rectorum oppidum, vel urbem appellatur delabris distinctam, spatijque communibus. omnis ergo populus, qui est talis cœtus multitudinis, qualem exposui, ciuitas est: omni que ciuitas est constitutio populij. Idem ij Quo auctore, & principe vocantur ciuitas. Sifen. Histor. lib. 4. Denique cum variis volutatibus incerta ciuitas trepidare. Pompon. Cum vertice superiorem locum inscendo.

28 ¶ Inter *Cogitare*, & *Deliberare* hoc interest. *Cogitare* est dubitare: *Deliberare* confirmare. Turp. Bæothon. Quæso cogita, ac delibera. Idem Philopatro: Certum ac deliberatum est me illis obsequi.

29 ¶ *Scius*, & *conscius* hoc differunt: quodd *Scius* secum: *Conscius* cum alio scius est: licet conscium indifferenter positum legerimus.

30 ¶ *Auspicium*, & *Augurium* his intellectibus discernuntur: quodd sit. *Auspicium* auius inspectio, & quæ ex volatu auium significatur, & vocibus: *Augurium* autem rerum omnium coniecturas prudenter, ac diligenter amplectitur.

31 ¶ *Monstra*, & *Offensa* similiter intelliguntur, quodd imminetia monstrant, ostendant ¶ *Omen* verò votum est mentis, & vocis. vnde sacrificantibus dicitur, bona omnia habete, id est, vt circumstantes & mente rectè velint, & bona oribus proferant. ¶ *Portentum* non solum quod pretendat: sed etiam quod iam apportet, & faciat ex his significandibus, quæ in auspiciis, & auguriis, & extispiciis ostenduntur. ¶ *Prodigium* autem semper pessimum est, dictum quasi porro adigendum, Virg. Æneid. lib. 3. Sola nouum, dictuque nefas, Harpyia Celæno Prodigium canit, & tristes denunciat iras.

32 ¶ *Iniuria*, à *contumelia* hoc distat. *Iniuria* enim leuior res est. Pacuuius Peribœa: Patior facillè iniuriã, si est vacua à contumelia. Cæcilius Fallacia: Facillè æuinnam ferre possum, si inde abest iniuria, Etiamque iniuriam nisi contra constant contumeliam.

33 ¶ *Fulmen*, *Fulgur*, & *Fulgurium* his intellectibus discernuntur. Est enim *Fulmen* telum ipsum quod iacitur. Vt Virg. Georg. li. 2. Ipse pater media nimborum in nocte coruscata Fulmina molitur dextra. *Fulgur* ignis qui coruscet fulmine. vnde & fulgetra dicuntur, & fulgor. Virg. lib. v. Maculosus & auro Squamam incedebat fulgor. *Fulgurium* dicitur fulgure tractum, vel exustum.

34 ¶ *Iurgium*, & *Lis* hanc habent distantiam: quodd *Iurgium* leuior res est. siquidem inter beneuolos, aut propinquos dissentio vel concertatio iurgium dicitur? Inter inimicos dissentio *Lis* appellatur M. Tul. de Rep. lib. 4. Admiror nec reum solum, sed verborum etiam elegantiam. Si iurgant, inquit, beneuolorum concertatio non lis, inimicorum iurgium dicitur. Et in sequenti. Iurgare igitur lex putat inter se vicinos, non litigare.

35 ¶ *Merx*, & *Mercatura* hoc distant. *Merx* est species: ipsa *Mercatura* actus ipse, vel luctus de merce. *Mercatus* autè locus, in quo agitur mercatura. M. Tul. de rep. lib. 3. Phœnices primi mercatus, & mercibus suis auaritiã & magnificentiam, & inexplebiles cupiditates omnium rerum exportauerunt in Græciam. Var. Sexagesi: Vbi tum comitia habebant, ibi nunc sit mercatus. Serenus opusculis: Ad mercatum eo villicæ, ecquid vis inde euehi aut agi? Cic. li. Tus quinto: Ita nos quasi in mercatus quandam celebritatem ex urbe aliqua. Et de offi. lib. 3. Ad quos cum tanquam ad mercaturam bonarum artium sis profectus, inancem redire turpissimum est.

36 ¶ *Superstitionis*, & *Religionis* distantiam manifestè simè discernit. M. Tull. de natura deorum lib. 2. Non enim philo'sophi solum, verum etiam maiores nostri superstitionem à religione separauerunt. Nam qui tota die precabantur, & immolabant, vt sibi sui liberi fu-

perstites essent, *superstiosi* sunt appellati, quod nomen patuit postea latius. Qui autem omnia, quæ ad cultum deorum pertinerent, diligenter retractarent, & tanquam relegerent, dicti sunt *religiosi*, ex eligendo. ¶ Sed verè *superstiosi* proprietatem ex hoc habent, quod præ cultura deorum supersedeant cætera, id est negligant. Itidem & *religiosi*, quasi religiosi omnium cæterorum sacrificiis deseruiant.

37 ¶ *Peius*, & *Deterius* hic sensibus discernuntur: quod si *Peius* à malo, quod in vsu est, & creberrimè frequentatur: *Deterius* verò à bono, vt minoris sit meriti, quàm id, quod placet. Virgil. Geor. libro 4. Deterior qui visus, eum ne prodigus obsit Dede neci. Idem libro VIII. Deterior donec paullatim ac decolor ætas. Hæc enim melioribus comparata sunt.

38 ¶ Inter *Circum*, & *Globum* hoc interest: quod *Circus* est planities rotunda, vt circuius: *Globus* soliditas vndique versum rotunda, vt est sphaera. M. Tullius de natura deorū libro 2. Cùmque duæ forma præstantissimæ sint ex solidis globis, sic enim sphaeram interpretari placet. ex planis autè [aut est] *circus*, aut orbis. Virgilius libr. v. Mediæque in valle theatri *Circus* erat. Et: Lucetèrmque *globum* lunæ *Titaniæ*que *astra*.

39 ¶ *Manubias*, à *Præda* hoc distare veteres existimauerunt, vt si *Præda* corpora ipsa rerum, quæ capiuntur: *Manubia* verò pecuniæ ex præda vendita redactæ, & sic apud plurimos. nam & *Marcum* *Tullium* de lege agraria, ita sensisse voluerunt. *Prædam*, *manubias* scilicet castra denique *Cn. Pompeij* sedente imperatore cenlores.

40 ¶ *Peruicacia*, & *Pertinacia* hoc distant: *Peruicacia* est interdum bonarum rerum perseverantia, *Pertinacia* semper malarum. *Accius Myrmidonibus*: Tu *pertinaciam* esse *Archilochæ* hanc predicat, Ego *peruicaciam* aio, & à me vti volo. Nam *peruicacem* dicis me esse, & vincere *Perfacile* patior, *pertinacè* nil moror: Hæc forteis dicitur, illam indocti possi scè, Tu addis quod vitio est, demis quod laudi datur.

41 ¶ *Sensus*, & *sensa* hoc separantur: *Sensus* enim sunt, qui sentiunt: *Sensa* quæ sentiuntur. *Cicero* de oratore: & quod exprimerè dicendo *sensa* possumus, nam primum manifestum est, & sapere nos, cùm incitatio sit, vel *sensus*.

42 ¶ *Iuuentus* & *Iuuenta* & *Iuuenilitas* hoc differunt. *Iuuentus* iuuenes: *Iuuenta* ætas ipsa, *Iuuenilitas*, quod *ipivis*, vel *πλθoc* vocant *Gæci*. Virg. Geor. li. 3. Et patiens operis, parvè que assuetæ *iuuentus*. Idem eodem: Interea superat gregibus dum læta *iuuentus*, *Solue* *mares*. *Sallust.* *Catilinæ* bello: *Ibique* *iuuentutem* suam exercuit. Idè *Catilina*: Scio suis-

se nonnullos, qui ita existimarent, *iuuentutem*, quæ domum *Carilinæ* frequèbat. *Varro* *Tithono*, *Quam* dereliquit *multicipida* *iuuenilitas*.

43 ¶ *Mora*, *morigera*, & *morosa* hanc habent distantiam: quod *Morosa* est contrariis, peruersisque moribus. *Afranius Vopisco*: Dū *morigeram*, dum *morosam* præbeo, Deinde aliquid dedita opera controuersæ *Conciatio*, lædo interdum *contumeliis*. *M. Tull.* de senectute: Ac sunt *morosi*, & *anxij*, & *iracundi*, & *difficiles* *senes*. *Plautus Aulus*. Dum modo *Morata* rectè veniat, dorata est *satis*.

44 ¶ Inter *Vegetum*, & *Vigens* hoc interest quod *Vegetum* sit incolume, *Vigens*, forte. Nā *vegetum* corporis, *vigens* etiam animi possumus dicere, vt in multis.

45 ¶ *Profesti*, & *Festi* dies discernuntur sic *Profesti*, sunt è festiuitate vacui. *Afran. Priuigno*: Quæ festiuo nos facere solemus die, quotidiano opere promiscuè omnia, atque profesto concelebras focum.

46 ¶ *Quarere*, & *requirere* hoc differunt: quoniam *Requirere* est diu quærere: *Afranius Fratriis*: Proin tutum quæram, ne *requiram* te vide.

47 ¶ *Specula*, & *speculum* sicut genere, ita significantia differunt. Nam *Specula* despiciantiam significat. *Virgil* libro de cimo: Atque leo *specula* cùm vidit ab alta *Ssare* procul campis meditantem prælia *taurum*. *Speculum*, quod imago redditur. *M. Tullius* in *Clodium*, & *Curionem*. Sed credo postquam tibi *speculum* allatum est, longè te à pulcris abesse sensisti. *Varro Eumenidibus*: Sed nos simul atque in summam seculam peruenimus, Videmus *populum* futuris incinctum *tribus*.

48 ¶ *Confiteri*, & *Profiteri* hoc distat: quod *Profiteri* voluntatis est: *Confiteri*, necessitatis, & coactus: quod ita positum sæpius legimus. *Cicero* pro *Manlio*: His ego non solum confiteor, verum etiam profiteor. *Honestius* profiteri, quàm confiteri.

49 ¶ *Vlcus*, & *vulnus* hoc distat: quod *Vlcus* tæta, & clausa est malignitas. *Virg. Geor.* libro 3. *Quam* si quis ferro potuit rescindere summum *Vlcis* os, alitur vitium, vitium que tegendo. *Vulnus*, hians, & patens. Idem libro nono: *Produxi* pressive *oculos*, aut *vulnera* laui *Veste* regens.

50 ¶ *Quartium* & *quarto* prudentes differre dixerunt. *Varro* *Disciplinarum* quinto: *Aliud* est *quarto* prætorem fieri, aliud *quartum*. Et *Quartium* locum significat, & tres ante factos: *Quarto* tempus signat, & ter ante factum. *Ennius* rectè *Quintus* pater *quartum* sit *Consul*.

51 ¶ *Turpe*, & *fadum* quam habeant distantiam, manifestum est. Nam *turpe* leuior res est,

est; *Fædum*, vim habet maiorem. M. Tull. de offic. Luxuria verò cum omni ætate turpis, tum senectuti fœdissima est.

52 ¶ *Forma*, & *Figura*, quæ sit differentia, M. Tul. manifestator est. Nam *Formam* integritatem speciei esse voluit; *Figuram* formam nostram. M. Tul. de offic. lib. 1. Principio corporis nostri magnam naturam ipsa videtur habuisse rationem, quæ formam nostram, reliquàmque figuram, in qua esset species honesta, eam poluit in promptu.

53 ¶ *Dignitatem*, & *venustatem* discerni voluit: M. Tull. ut *Dignitas* viris; *Venustas* feminis sit attribuenda, De offic. libro 1. Venustatem muliebrem dicere debemus, dignitatem virilem.

54 ¶ *Monstra*, & *Prodigia*, & *Portenta* hoc distant: quòd sunt *Monstra*, & *offenta*, monita deorum. Virg. lib. 3. Primumque parentem *Monstra* deum refero. *Prodigia*, deorum minæ, vel iræ. Idem libro tertio: Sola nouum, dictuque nefas *Harpyia* clæano *Prodigium* canit. Et libro sexto: *Prodigis* acti calcæstibus ossa piabunt. *Portenta*, offenta, quæ aliquid imminere significant. Lucil. lib. 26. Nisi *portenta*, anguèque volucres, ac pinnatos scribitis.

55 ¶ *Celare*, & *Celare*, hæc habent distantiam: quòd *Celare*, est tegere, & abscondere. Terentius: Bene dissimulatum amorem, & celatum indicans. Virg. Æn. lib. 6. Sceleri celant calles. *Celare*, iniscalpere. Virg. Æn. lib. 1. *Celata*q; in auro Forcia facta patrù. Varro *Agathon*: Num nam *celatus* in manu dextera *Iscyphus*, Cælo dolitus artè ostendat. Menotus?

56 ¶ *Innuere*, & *Concedere*, quemadmodum inter se distat, aperit M. Tull. ad *Cæsarem* iuniorum lib. 1. Quod mihi, & *Philippo* vacationem hæc, bis gaudeo. nam & præteritis *ignoscis*, & concedis futura.

57 *Contemnere*, & *Despicere*, eò distat: quòd est *despicere* grauius, quàm *contemnere*. M. Tull. in Verrem actione 3. Quicumque contempserit, despexerit, liberum esse nunquam doxerit. Item ad *Cæsarem* lib. 3. Amici nonnulli te contemni, ac despici, ac pro nihilo haberi senatus voluit. Et de senectute: Contemni se putant, despici, illudi.

58 ¶ *Cupiditas*, & *Cupido*, diuersa sunt. Nam *cupiditas* leuior est. Lucil. lib. 23. *Cupidinus* ex homine, *cupido* ex stulto nunquam tollitur: quòd *cupiditas* pars quædam sit temperator defluens ex cupidine.

59 ¶ *Aemulatio*, ab *Imitatione*, hoc distat: quòd *Imitatio* simplex est, & suorem atque inuicem non adimit: *Aemulatio* autem habet quidem imitationem studium sed cum malitiam operatur. Virg. lib. 6. *Aemulus* excellens, & dignum est. Iner-

in *Cæsaria*. Quasi quodam æmulo, atque imitatore studioium & laborum in eorum, & comite abstracto.

60 ¶ *Probatum*, & *Spectatum*, vis maioris est. Lucil. lib. 26. Tuam probatum mihi, & spectatam maximè adolecentiam.

61 ¶ *Bellum*, & *Prælium*, hoc differunt: quòd *prælia* partes sunt belli, hoc est, in bello congressiones. Lucil. li. 26. Vt populus Romanus victus, vi, & superatus præliis sepe est multis: bello verò nunquam, in quo sunt omnia. Vir. lib. vndecimo: Infantem fugiens media inter prælia belli.

62 ¶ *Inter Cauere*, & *Vitare*, Lucil. esse distantiam voluit li. 26. & esse plus *vitare*: Quid tibi cauendum censēs, quid vitandum maxumè.

63 ¶ *Vetustiscere*, & *Veterascere*, quid inter sit Nigidius commentator Grammaticus lib. 20. 10. deplanauit: Dicitur quæ vetustate deteriora sunt *vetustiscere*: inueterascere, quæ meliora. M. Tul. ad *Hirtium* li. 7. Cum enim nobilitas sit nihil aliud quàm cognita virtus, in eo, quem veterascentem videat ad gloriam, generis antiquitatem desideret?

64 ¶ *Nocens*, à *Nesario*, & *Impio*, distare, uti *Nocens* leuius videri possit, M. Tull. de offic. lib. 2. voluit: Nec tamen ut hoc fugiendum est, ita habendum est religioni contrarium, nocentem aliquando, & nefarium, impiumque defendere.

65 ¶ *Innuere*, & *Annuere*, hoc distant: quòd *Innuere* est facie significare Tenent. Adelphis: *Annuere*, quin pugnus continend in mala hæreat. Non innueram, verum in istam partem potius peccaro tamen. *Annuere*, concedere Virg. lib. 10. Annuit his Iuno, & mentem lætata retorfit. M. Tul. Hortensio. Quòd cum vterque nostrum annuissent, omnèque ad id tempus, quod erat dictum postero die venissemus. Positum est annuere pro innuere: *Plautus* *Afinarius*. Neque illa vlli homini nuret, ni cter, annuat.

66 ¶ *Flagrare*, & *Fragrare*, ita discernuntur: quòd *Flagrare* est incendi, & ardere: *Fragrare* verò olere, & in pluriimis inuenitur ista discretio.

67 ¶ *Noxa*, & *Noxia*, hæc habent diuersitatem: quòd est *Noxa* peccatum leue. Virg. *Æneid.* libro primo, *Noxius* olynnoxam, & *furias* *Aiacis* *Ollei*. *Noxia* nocentia Virg. libro octauo: itaque & crimina *noxia* cordi. Marc. Tull. Hortensio: Et ceteras quidè res, in quibus peccata non maximè afferunt *noxias* tamen, ni sciunt, attingunt.

68 ¶ *Plus*, à *Multo*, vetustas voluit discrepare & potest videri hæc habere distantiam, ut sit *Multum* à plurimo minus, ac non supra *plus*, & *Georg.* lib. 1. *Multum* ad eò rati in glebas qui frangit inertes. *Plus*, sicut in

plerisque, quod maioris modi est, quam necessarium est: atque ideo M. Tul. maius discrevit Epist. ad Caronem: Nec iccirco mihi desiderandam esse dignitatem meam, quod eam multi impugnant, sed eo magis recolendam quod plures desiderarint.

69 ¶ Inter *Speratum, Distam, & Pactam & Sponjam*, hoc interest: quod virgo prius quam petatur, *sperata* dicatur. Plaut. Amph. Amphitruo vxorē salutari latus, *Speratam* tuam. Dehinc *promissa*, vel *pacta*, vel *sponsa* dici potest. Virgil. AENE. d. li. 2. Cui pater & cōiunx quōdam tua dicta relinquor? Et idem alio loco: Et gremiis abducere pactas. Titin. Diuortio: Cui exacta ætate sponsa sit desponsa.

70 ¶ *Mutuum*, à *Fœnore*, hoc distat, quod *Mutuum* sine vsu: *Fœnus* cum vsu sumitur, & est accepti fœtus. vnde & fœnus dictū est, vt Græcè *τῆνος*, quasi partus multi sumpti. Plaut. Aſin. Nam si mutū non potero, certū est, sumam fœnore. Vnde honestius mutuū est, quod sub amico affectu fiat, tamen vsu temporis necessarij fœnore sumere decet.

71 ¶ Inter *Notare, & Annuere*, & *Nictare*, veteres hoc interese voluerunt: vt *Nutare* capitis: *Annuere*, vel innuere narium vel labiorum: *Nictare* oculorum significantiam esse decreuerunt. Plautus Aſinarius. Nec illa vlli homini nuret, nictet, annuat.

72 ¶ *Simulare, & Dissimulare*, hanc habent distantiam. *Simulare*, est fingere scire, quæ nescias: *Dissimulare*, fingere nescire, quæ scias. Sal. Catilina bello: Cuius rei libet simulatorem, ac dissimulatorem.

73 ¶ *Castitas, & Pudicitia*, paria deputantur cum sit *Pudicitia*, ab iniuria turpiū libidinū libera: *Castitas*, & ab his continens, & remota: præterea & religiosa munditia, & puritas. Vir. Georg. lib. 2. Casta pudicitiam seruat domus. Virg. AEn. lib. 6. Quique sacerdotes castidum vita maneret. Et lib. 7. Præterea castis adoler cum altaria tedis. atque ideo plus est castitas à pudicitia, quod par sit pudicitia cum aliis cæteris castitas.

74 ¶ *Pascere, & Alere*, hoc distant auctoritate: vt sit *Alere*, sufficiens generis curam habere: *Pascere*, uatos cibo faginare: Varr. *γεωροδιδασκαλον*. Vbi prægrauas pascuntur pauonum greges.

75 ¶ *Ora, & Ora*, licet paria esse videantur, tamen vt genere, ita intellectu distant. nam quoties in his *neurum* genus tægitur, vultus, vel facies nostra significatur. Virgilius. Os, humerūque deo similis. Et lib. 12. Ora citarorum dextra detorsit equorum. quoties *femininum*, cuius rei libet fines. Virg. AEn. lib. 1. Exire, loquor: quæ Explorare nouos, quas vento accesserit oras.

76 ¶ Inter *Exstinguere, & Opprimere*, interesse Cicero voluit de amicitia, vt sit maius

Opprimere, quam *Exstinguere*. Quamobrem primū danda opera est, nequa amicorum diffidia stant: sin tale aliquid euenit: vt extinetæ potius amicitia, quam oppressæ videantur, quasi quod extinguitur: possit renouari: quod opprimitur, non queat.

77 ¶ *Morbum, à Vitio*, prudentia veterum sic voluit separari: vt sit *Morbus*, cum accessit vtique aut temporis, aut contagij: *Vitium* perpetua & insanabilis, atque irreuocabilis causa.

78 ¶ *Meminisse, & In memoriam redire*, hoc differe Aristoteles putat, *διὰ τὸ ἴπερ μνησθῆναι τὸ ἐμνηστῆσαι*, & vult *meminisse* omnium esse animantium, vt cibi, portionis, somni, voluptatis: *in memoriam reuocare*, quod exciderit, non nisi homines posse.

79 ¶ *Die quarta, & Die quarto*, hoc differe prudentes volunt: quorum tamen auctoritas in obscuro est, vt sit *die Quarto* temporis præteriti: *die Quarta* futuri.

80 ¶ *Mentiri, & Mendacium dicere*, quemadmodū distet, P. Nigidius studiis bonarum artium præclarissimus manifestissimè separauit. *Qui mentitur*, ipse non falsus alterum fallere conatur: qui *mendacium dicit*, ipse fallitur quantum in se est, vir bonus præstare debet, vt non mentiarum, prudens ne mendacium dicat: alterum iudicat in homine, alterum non.

81 ¶ *Festinare, & properare*, veteres voluerunt habere distantiam: Cato oratione, quam de suis virtutibus scripsit: Aliud est properare, aliud festinare. qui vnum quid mature transigitis *properat*: qui multa simul incipit, nec proficit, is *festinat*. Verū utrorumque verborum ratio sub hac significantia proxima est veritati, vt sit sepe animi *properare* studio: ad res aliquas contententis *festinare* corpore necessitatibus obsequendi. Virg. lib. 4. Et mediis properas aquilonibus ire per alcum. Idem AEn. lib. 2. Festinare viri, nam quæ tam se-rumorat Segnitias?

82 ¶ *Matrona, & Matresfamilias*, dissimilitudinem hoc modo veteres docti separant quidā, vt sit *Matrona* quæ peperit femel: *Matresfamilias* quæ sepius: sed hæc definitio videtur absurda. Ad hæc fidelius locupletiores *matronam*, quæ in matrimonio sit mariti etiam ante susceptos liberos, distant: meliore tamen matris futuræ spe M. Tull. nomine nuncupatam: *matrem verò familias* quæ in familia mancipioque sit patria, ceteri in mariti matrimonio esset.

83 ¶ *Auarum, & Auidum*, ita discernuntur: *Auarum* enim semper in reprehensione est: *Auidum* autem ab auendo, quod est, etiam honestè capiēdo, & à delectatione intelligi potest, ac per hoc aliquando malis, aliquando bonis adiungitur causis. Vt Virg. Georg. li. 2. Pascuntur oues, aut idæque iuuenç Sallust. bell. Catilina: Landis auidi, pecuniæ liberales erant.

84 ¶ *Audacia*, & *Audentia* hoc differunt quod *Audentia* fortitudinis sit, *Audacia* temeritatis. Vt Sallustius: *Audacia* pro muro habetur: & apud veteres sæpe sic. *Audentia*. Virg. *Audentis* fortuna iuuat. Et: *Audentior* ibo in casus omneis. quamquam & *audaciã* pro fortitudine legimus, vt Virg. lib. ix. Irim de celo misit. *Saturbia* luno *Audacem* ad Tunum. Et: *Aude* hospes contemnere opes, quod humanitatis sit potius, quam temeritatis.

85 ¶ *Prosperare*, & *Respicere* distant: vt aduersorum videre. *Prosperare* rectè dicitur, *Respicere* quasi retrò aspiciere. Varr. Manio: Sedens altus alieno sumptu, neque potest respiciens neque ante prospiciens.

86 ¶ *Furor*, ab *Insania* distare Cic. Tusc. li. 3. ostendit: Iraque non est scriptum, si *insanus*: sed, si furiosus esse incipit. *Insaniã* enim censuerunt incòstantiam, id est, lanitate vacantem, tamen posse tueri mediocritatem officiorum, & vitæ communem cultum, atque visitatum *furorem* autem esse rati sunt mentis ad omnia cæcitatem, quod cum maius esse videatur, quàm *insania*, tamen eiusmodi est, vt furor in sapientem cadere possit, in *insania* non possit.

87 ¶ *Confidentia*, & *Fidentia* discretionem pandit M. Tul. Tusc. li. 3. Qui fortis est, idem *fidens*, quoniam *confidens* mala consuetudine loquétium in vitio ponitur, ductum verbum à *confidendo*, quod laudis est. Qui autem est *confidens*, is profectò non extimescit discrepat enim à timendo *fidens*.

88 ¶ *Inuidia*, & *Inuidentia*. Cic. Tusc. lib. 3. Possit etiam in misericordiam, possit in *inuidiam*. Non dixi in *inuidiam*, quæ tunc est, cum inuidetur. Ab inuidendo autem *inuidentia* rectè dici potest, vt fugamus ambiguum nomen *Inuidia*. Et lib. 3. Vt agnitudini inuidentia. vtendum est enim docendi causa verbo minus visitato: quoniam *inuidentia* non in eo, qui inuidet, solum dicitur, sed etiam in eo, cui inuidetur.

89 ¶ *Aegrotatio*, & *Aegritudo*. Cic. Tusc. lib. 3. Sed propriè vt *agrotatio* in corpore, sic *agritudo* in animo nomen habet.

90 ¶ *Iracundus*, & *Iratrus*, ebrius & ebriosus, amator & amans quid inter se distent, Cicero discreuit Tusc. li. 4. Aliud *iracundum* esse, aliud *iratum*, vt differt anxietas ab angore. neque enim omnes *anxi*, qui anguntur aliquid. ¶ Inter ebrietatem, & ebriositatem hoc interest, aliud est amatorem esse, aliud amantem.

91 ¶ *Laxari*, & *Gaudere* distant: vt Cicero Tusc. lib. 4. Atque vt considerare decet, timere non decet, sic quidem gaudere decet, laxari non decet: quoniam docendi causa à gaudio letitiam distinguimus. vt autem inuenit idem Cicero, *gaudium* in sapiente, & in rebus

bonis semper est, *laxitia* etiam in malis, & turpibus rebus esse potest.

92 ¶ *Pernicitatem*, & *Velocitatem* Cic. discreuit: Tusc. li. v. Plectans valetudine, viribus, forma, acerrimisque sensibus: adde etiam, si lubet, *pernicitatem*. Virgil. Georg. lib. 3. hoc sens. sit, *Dura* iacet *pernix* instrato saxa cubili. vt illud sit celeritatis, hoc patientissimæ fortitudinis,

93 ¶ *Metum*, *Timorè*, *Formidinem*, *Pauorem* Cicero discreuit Tusc. libro quinto: In quem autem metus, in eum formido, timiditas, pauor, ignauias.

94 ¶ *Innocens*, & *innocuum* hoc distat: quòd sit *Innocens* non nocēs, & *Innocuum* illæsum. Virgilius libro decimo: Et sedere carinæ Omnes innocuæ.

95 ¶ *Legere*, & *Eligera* non sub ea significatione intelligi vult Varro de re rustica lib. 1. *Aprica* prius debet descendere de vite. in *vinetia* diligenti, vna non solum legitur ad bibendum, sed etiam eligitur ad edendum. vt sit *legitur*, colligitur, vt plerumque eligitur melior quæque de plurimis.

69 ¶ *Miserari*, & *Misereri*, ceteri his sensibus esse voluerunt: vt sit *Miserari*, flere & lamentari: *Misereri*, miserationem alienis casibus exhibere, & actiuo ad primum affectum: passiuo ad secundum. Acc. Euryface: Heu mihi. vt etiam hæc ærumna mihi luctum addidit luctibus. alia persona: Quid miserari id me Euryfacem tuam sodalitatem memoras? formidas tibi? te comiserabar magis, quàm miserabar mei. & multis mei & aliquando vexata generibus?

97 ¶ *Acerosum*, & *Aceratum* vtrunque non è positum: sed distanti proprietate signatum. *Acerosum* namque panem farre minus purgato, nec fordibus à candido separato dicendum veteres putauerunt. Lucillius. xxv. Quæ gallam bibere, ac tugis conducere ventris Farre aceroso, oleo decumano, pane cumano coegit, tunc Græci *ἀκροσύν* vocant. *Aceratum* verò est lurum paleis mistum, vt laterarij yfus est. Lucil. lib. 9. Latere qui ducit habet nihil amplius. Nam quam commune lurum à paleis cœnũque aceroso.

98 ¶ *Multum*, & *Satis* eo distant: quòd *Multum* infinitum est: *Satis* finitum. Auaris illud, hoc parcis se contentibus applicandum est. Lucil. lib. v. Nam si quid satis est homini: id satis esse potisset. Hoc sat erat: nunc cum hoc non est, qui credimus potè D. vitias vllas animũ mi explete posse? Et libro xviii. Denique vti stulto nil sit satis, omnia cum sint.

99 ¶ *Omne*, atque *Totum*, vt ab omni plus esse *Totum* putent, volũt quidam esse seunctum. cum indiscretè inter auctores frequenter positum legerimus, & vtrunque cum si-

gnificantiā *uniuersitatis*. Lucret. l. 1. Totum video per inane geri res. Virgilius Bucolicis: Omnia vincit amor. Et idem Georg. lib. 3. Omne adeo genus in terris hominumq. ferarumque. Et genus æquoque, pecudes, pictæque volucres. In fariis, ignemque ruunt, amor omnibus idem. Et Æneid. lib. 6. Totamque infusa per artus Meos agitat molem, & magno se corpore miscet. Quid quodd totum, quod plus putatur, nō pro cuncto alicubi accipi potest? Vir. Geor. l. 3. Totas Aduolucres foci vltimos, igniq. dedere, vt sit totas integras: non omnes, quæ in mundo sunt, vltimos.

100 ¶ *Niti*, & *Obniti* cum ex vno sint intellectu, acceptis tamen præpositionibus fit diuersum. *Niti* enim potest videri, aut aliquam gratiam, aut honorem, aut vilitatem ærumnoso tendere sine labore: quanquam in aliquibus grauius audiatur, vt sint enixæ pariedine labore defunctæ. *Inniti* autem incumbere manifestum est. Vir. l. 6. Ille vides pura iuuenis qui nititur hasta. *Obniti* verò est cõtra aduerſa obluçtari. Virgil. Sæpe vtque aded obniti non cedere. Et alibi: *Obniti* torquet spumas, cœrula verrunt. Terent. Andria: Pedibus, manibusque obnixè omnia facturum.

101 ¶ *Illix* & *Illex* hoc discernuntur, ab illicendo, *Illix*, *Illex* verò à quo lex nō seruetur. Plautus Pœnulo: Qui illi tantæ rei ante fuit, vltimus illices. Item Persa: In iure illex, hoc est, viuens sine lege, sine iure labes populi.

102 ¶ *Ergastulum*, & *Ergastulus* vt genere, ita & intellectuibus differunt. Nam *neuro* carceris locus est, *masculino* custos pœnalis loci.

Lucil. lib. xv Non ergastulus vnus, & alius iudicem opposuit, vt nemo sententiam liberè, quasi ergastulus possit dicere.

103 ¶ *Fremere*, & *Frendere* hoc disseparantur: quod est *Fremere* magnum tonare. Virg. Georgicorum lib. 2. Fluctibus, & fremitu assurgēs, Beace, manno. *Frendere* alicubi cum gemitu, vel iracundiâ miserum, aut minax tonare. Virg. Æneid. lib. 3. Luminis effossi fluitum lauit inde cruorem Dentibus inficendens gemitu. Pacu. Antioq. *Frendere* noctes misera, quas perpeſta. m. lauit. Nec macharam audes dentes frendere. Pacu. Antioq: Fruges frendo solos, ac sic probote. Accius Troiadiabus: Saxo fruges frendas.

104 ¶ *Fora*, & *Fori*, vt genere, & intellectuibus discernitur. *neuro* enim loca sunt, quibus ius dicitur, *masculino* paria in nauibus. vt Virg. 6. Inde alias animas, quæ per ioga longa sedebant, Deturbat, laxaque foros, simul accipit alueo Iugentem Æneam, vel locus aperius, ac patens, vnde & gladiatores foros facere dicuntur, cum longo circuitu lectantur.

105 ¶ *Educere*, & *Educare* hanc habent distinctionem. *Educere* est extra trahere, *Educare* e-nutrire, vel prouehere. Var. de liberis edocandis: Educit enim obstetric, educat nutrix, instituit pædagogus, hoc & magister.

106 ¶ *Aborsus*, & *Abortus* varias habet significationes. *Aborsus* enim ille dicendus est, qui in primis mensibus, cum conceptu exordium factum est; *Abortus* propè tempus, parientidum enim moritur quod nascitur. in plurimis hoc reconditum inuenimus.

DE IMPROPRIIS.

CAPVT VI.

Edolare fabricorum est verum verbum. Cum materiarum complanatur asperitas. Vbi sunt eo laudandi scriptores verustatis, etiam ad alias fabricas rerum. Varr. Bimarg. Cum tot comœdias sine vlla fecerimus, ego vnum libellum non edolem, vt ait Ennius.

2 ¶ *Sulcus*, omne quicquid in longitudine aculeatum est, dici potest veterum auctoritate doctorum. Var. Bimarg. Et pater diuum trifulcum soluen igni feruido acturum mitat in tholum Marcelli. Virg. Æneid. lib. 2. Et linguis micatore tritolicis.

3 ¶ *Penulam*, abusiue omne quicquid tegit, nobilissimi veteres transtulerunt. Varr. Manio: Cum corrigias distrupas tener, penula reliquum pedem scortea pertegere.

4 ¶ *Vitreæ*, pertenuæ, & perlucidum quicquid est, auctoritate veterum dici potest. Varr.

40 Mod. Quam istorum vitrea astare os tendat vnicè claus.

5 ¶ *Tela*, etiam lapides dici posse auctoritas docuit, & omnia quæ iaciuntur. Sisen. Histor. libro 4. Manualeis lapides dispartit, propterea quodd is ager omnis eiusmodi telis indigebat.

6 ¶ *Silentium*, fieri consuetudine sumptum est. Sisen. Histor. lib. 4. Orni de contrario silentium.

7 ¶ *Cacum* non solum oculis captum, sed & infidiosum, & occultè malum, vel latens, & tacitum quid veteres dicendum exultimauerunt. Sisen. Histor. lib. 4. Subito mare subhorrescere, cæcòsque fluctus in se prouoluere leniter concepit. Vit. Æn. 6. Cæca regens silo vestigia.

8 ¶ *Labra*, non hominum solum, sed & margines, vel fines dici posse auctoritas persuadet.

suadet. nam & labruscam genus erraticæ vitis esse volunt, quæ in sepibus & in labris agrorum, & terminis nascitur, ut Virgil. Bucolicis: Sylvestris raris sparsit labrusca racemis. Sifenna Hist. liij. Innoxios trementibus artubus repente extrahit, siliquis in labro summo fluminis, cælo albente. Virgilius vij. Sicut aquæ tremulum labris ubi lumen ahemis.

9 ¶ *Interfici, & occidi*, ad animata veteres vehementi auctoritate posuerunt. Plautus Menæchmis: Occisa est hæc res Lucillius: Durum, molle voras, fragmenta interficis panis: Virgilius Georg. lib. iij. Fer stubulis inimicum ignem, atque interfice menses Sallustius Hist. lib. 2. Multique commearus interierant insidiis latronum. Plaut. Mercatore: Mihi harum ædium interitus interfestus est. Cic. Oeconom. Nullo modo facilius arborum posse, neque herbas arefcere, & interfici, neque terram ab sole percoqui. Idem ad Hirtium lib. x. Dicis quasi istuc inereat, nescio: non tamen erit mihi iucundum, seu ritus nequi casus perimeret superioris. Lucillius: Intereunt, labuntur, euntur omnia verfun.

10 ¶ *Gannire*, cum sit propriè canum, Varro asinos rudere, canes gannire, pullos pipare dixit. Lucretius lib. v. alio pacto: Gannitu vocis adulescent. Etiam humanam vocem nonnulli gannitum vocauerunt. Afranius Prosa: Gannire ad aurem nunquam didici. Lucil. lib. vij. Eodem pacto lo gannis.

11 ¶ *Doratam*, non à dote dici, sed ab omni qualibet copia, Cicero de Orat. lib. i. auctor est: Cuius artem cum indoratam esse: incommittatam, & incomptam videris, verborum eam dote locupletasti, & ornasti.

12 ¶ *Putidum*, & sensibus, & auribus probari Cicero de Orat. lib. iij. scribit: Quoniam hæc satis spero vobis quidem certè maioribus natu inhonestæ, & purida videri.

13 ¶ *Cinnos, & Fucum*, quod est aliunde coloris, etiam non talium rerum Tullio auctore discimus de Orat. libro iij. Atque eò citius in oratore, aut poetæ cinnis ac fucuo ostenditur.

14 ¶ *Abdicare*, non solum de patris facto potest dici, quod est familia abicere: sed rem quamlibet negare. Pacuvius Atalant. Mortem ostentant, regno expellunt, consanguineam esse abdicant.

15 ¶ *Equisones*, non equorum tantum moderatores aut magistros, sed omnes, quibus regimen conceditur, cuiuslibet rei, dici posse veteres probaverunt. Varro Marciore: Hic in ambuio nauem conscendimus palustrem, quam nautici equisones per viam conducerent loco.

16 ¶ *Meridiem*, mediam dici dici partem

omnes solummodo dicendum putant, cum & noctis esse eam temporis partem doctorum auctoritas dixerit. Varro Marciore: Repente noctis circiter meridiem. Cum pictus aer feruidis latè ignibus, Cæli oræ anastricæ ostenderent. Nos in epistolis, quæ inscribuntur à doctrinis de peregrinando & vigilia. Igitur aliquando, & morantium cogitationem prius quam ætas in meridie & torpedinem pelleret.

17 ¶ *Rhedam*, pro curru Varro Marciore dixit: Dixe Regi Medeam aduectam per aera in rheda anguibus.

18 ¶ *Fasciam*, pro cortice. Varro *pro fasciâ* *quadam*: In quibus libris sacratum fasciis cingit forem.

19 ¶ *Librum* pro cortice. Virg. Georg. lib. ij. Vdòque docent inolescere libro.

20 ¶ *Viscum*, positum pro rete à temacitate. Varro Parm. Lepusculi rimentes hoc quadrangulum Dedit Diana rete nexile, *quædam*, Viscum, sagenam, lineamque compedem.

21 ¶ *Calcar*, pro impetu. Var. Sesequi vlysse: Venus suo casu vehementius sufflare, & calcar admouere.

22 ¶ *Ebrios, & Ticinios*, non vinolentos, aut si nociuo, sed expletos qualibet re possumus dicere. Varro Eumenid. Et ceteri scholasticis auribus scholastica dape, atque ebriis festicè *adnegantia* confurgia confurgimus ieiunis oculis.

23 ¶ *Torrere*, non solum ignis, sed etiam frigus potest auctoritate Varronis Eumenid. Capite aperto esse iubet, ante lucem suscitatur, frigore torret, venatum eicit ieiunio villicum. Cuius auctoritatis gravitatem secutus Maro à vero non aberravit Georg. j. Aut Boreæ penetrabile frigus adurat.

24 ¶ *Gibberum*, pro existanti, & eminenti. Varro Eumenid. Item tragici prodeunt capite gibbero, cum antiqua lege ad frontem superficies accedebat.

25 ¶ *Ædificandi*, manifesta significatio est. ab eo tractum est, ut quæcunque fabricantur, qualibet opera ædificari dicantur. Virg. Æn. ij. Instar montis equum diuina Palladis arte Ædificant.

26 ¶ *Squalere*, non sordidum plenum esse tantummodo, ut nunc consuetudine persusum est, sed honesta re abundare, & refertum esse veteres honesta auctoritate posuerunt, ducique hanc significatiõnem à squamis putant: ut enim est in corporibus sordidum alta congeries, quæ squalere dicuntur, ita quod fuerit qualibet re densatum, one ratum, inculcatumque, squalere voluerunt. Virg. il. xj. Per tunicam squalentem auro. Accius Pelopidis: Eius serpentis squamæ squalido auro, & purpura textæ.

27 ¶ *Transgressus*, à pedum gradu propriè

dicitur, sed auctoritas verustatis liberio-
rem loquendi dedit. vt Sallust. Hist. 1. & de
his qui nauigassent, & ipsis nauibus, eo ver-
bo vti volunt, in quibus gradus non sit defen-
sio: Nactus obscuram noctem, astu secundo,
ac inde transgressus omnes recipit modos
præcepturus à Lusitanis. Alibi de scaphis: Ear-
um alia paulum nimio progressæ interim
siccò onere, cum paucor corpora agitauerat,
deprimebantur. Lucretius: Præterea paucis
vixque, facitque, Asperiora foras gradiens
arteria clamor.

28 ¶ *Bibere*, rectè dici ea omnia, quæ hau-
stus habent, vt animalia, & terræ, vt Virgil.
Pucol. Sit prata biberunt. Verùm auctoritate
litterata etiam arida, aut sicca, & quibus hau-
stus non sit, bibere positum inuenimus. Virg.
xi. Hasta sub exterram donec perlata papil-
lam Hæsit, virgineumque altè bibit acta
eruorem.

29 ¶ *Libidinem, & Appetitum*, vel *Amit-
tationem* etiam honestæ rei possumus dicere,
vt sit libido omne quod liberaerit. Sallust. Ca-
tilinæ bello: Magisque in decoris armis, &
militariibus equis, quam in scortis, atque cõ-
iugiis libidinem habent.

30 ¶ *Vsu*, ab utendo, vnde & vsurpare di-
ctum est, obtinere. Posuit quoque verustas
vsu perire, hoc est non utendo aliquid posse.
Plaut. Amphit. Est profectò, caue sis, ne te
vsu perdis.

31 ¶ *Furtum*, etiam non ablata res solum,
sed etiam, quicquid occultè geritur, auctori-
tate veterum dici potest. Virg. Georg. libro 4.
Vulcani, Marisq; dolos, & dulcia farta. Plautus
Amphit. Manifesto hunc obrorto collo
teneo siuem fligitij.

32 ¶ *Ingrèdi*, non solum, vt est manifesta
eius verbi significatio, sed etiam venire, ac se
ostendit re auctoritate Plauti possumus dicere
in Amphit. Nihil te pudet, scelaste, populi in
conspèctum ingredi?

33 ¶ *Obsequia*, non solum minores maio-
ribus exhibere, sed etiam minoribus per vicæ
veterum excellens auctoritas voluit. Plaut.
Asin. Ego sanè cupio obsequi gnato meo.

34 ¶ *Versutos*, non solum ad malitiam, cal-
lidos, verum & rectè peritos intelligi posse,
Plautus informat Asinaria: Nec magis verlu-
tam, nec quo caueas ærius. Idem: Homini
versuto si quid rectè curatum velis, mandes.

35 ¶ *Deorari*, non solum cibus gutture, sed
& vox auribus potest, Plaut. Asin. Auscultate,
atque operam date, & mea dicta deuorate. Et
Aulul. Nimium libèter edi sermonem tuum.

36 ¶ *Bicipitem*, quoque reuè incorporearum
posse dici Varro de vita pop. Rom. lib. 4. ape-
ruit: In spe non adduceba, non plus soluturos,
quàm vellent, iniquis equestri ordini iudicia
tradidit, ac bicipitem ciuitatem fecit, discor-

diarum ciuilium fontem.

37 ¶ *Defacata*, omnia pura, & inturbata, &
sine sordibus possumus dicere, vt vium sine
fæcibus. Plautus Aulular. Nunc de facato de-
mum animo egredior domo.

38 ¶ *Malitiam*, veteres, vt doli mediū po-
nendà esse duxerunt, quasi sit & bona. Plaut.
Aulul. Certè ædopol equidè te ciuè sine mala
omni malitia, ad eò vt improbum proposuerit
malo, quòque grauius putatur. In eadem: Quid
factis, neque malis, neque improbis.

39 ¶ *Belluam*, indifferenter posuit auctori-
tate veterum. Plaut. Aulularia: In quo quidè
Agnoscat scio, magis nusquam curiosam esse
vllam belluam.

40 ¶ *Cyrosia*, cum sit corporum, Plaut. Au-
lul. cantare eos dixit, Non temerè est, quod
coruus cantat nunc mihi ab læua manu.

41 ¶ *Rostrum*, hominis dici non debet
conseruado præsumptum apud Plautum Me-
næchmis positum, Apud mensam plena
homini rostrum deliges. Turpilius Pedios:
Nec vnquam vidit rostrum tragædia ractum
vti. Lucillius Satyr. libro quinto, Ne designati
rostrum prætoris, pedesque Spectes. Idem
libro nono: Atrippo & rostrum labe, atque
hoc zeferati in Percutio, detentesque aduersos
discentio omneis. Varro *de re rustica* libro secun-
do, *de re rustica*, Itaque videas barba rostro
illum commentari, & vnumquodque ver-
bum statè auraria pendere. Idem Serreno
de re rustica, Rostrum in protrudenda
cesserent.

42 ¶ *Fatum*, sicuti communiter intelli-
gitur, significantiã decreti habet, à doctis ta-
men indagantur inuenimus positum pro po-
luntate. Virgilius libro vi. Heu stupem inu-
sam, & fati contraria nostris, Fata Phrygiam
Nec enim Iuno, aut quisquam Deorum fa-
tum habet, quod ipsi faciunt. Et eod. m. Fata
huic fato dictum, protèsq; virilis Nulla fatis.
Et alio, Et si fata Iouis poscunt, hæc termi-
nus hæret.

43 ¶ *Rictum*, ferarum dici volunt, cum Ti-
tinius etiam auctor sit hominis, dici debe-
re, Caue ex corde frontem habeat semper fa-
cto rictus. Item Pomponius Prothibula: Quis
hic est quam obrem hic prostrat, rictum & la-
beas cum considero: Lucillius Satyr. lib. 6. Ipsi
Malas tollimus nos atque vim ricti. Var-
ro, *de re rustica*, *de re rustica*, Antè aurio
modo ex sobolis parvuli intortit dimico-
bantur, fed cincinnati oculis suppetulis, nigel-
lis, pupillis, quam hilaritatem significantes
animi rictus parvissimus, vt refrænato riu
roso.

44 ¶ *Stuprum*, quod cum viduis commi-
tatur hæc solum dici putant, veteres pro adul-
terio & vitio ponunt, Plaut. Amphit. Scipri-
de decoris à viro argutam meo. Sallustius
Histor.

Historiarum libro tertio : Ac statim fugiui
contra præceptum ducis rapere ad stuprum
virgines, matrimonisque.

45 ¶ *thesaurum*, etiam pessimæ rei copiam
dici posse Plautus voluit Amph. Qui domi
uxorem neapè impudicitia impediuit, teneo
thesaurum stupri.

46 ¶ *Compositum*, in bonam partem solum
accipi putatur, cum & in malam positum sit.
Plaut. Epidico : Cedo manum, accipe arum-
narum, & miseriarum compositum. Nanius
Danaë : Eam nunc esse inuentam opprobriis
compositum scis.

47 ¶ *Vitis*, posse dici ea, quæ neque animo,
nec spiritu mouentur. Virgil. auctor est Æ-
neid. lib. 7. Intus aquæ dulces, visûque sedilia
faxo Nympharum domus.

48 ¶ *Indolem*, adolescentium tantum con-
suetudo dicitur, quasi noua soboles. Indoles
autem est incrementum, veteres autem senum
dixerant. Plaut. Mlite, Si albus capillas hæc
videtur, neutique tibi ingenium senis Est, in
hec enuiffitata suo sibi ingenium indoles.

49 ¶ *Alacritatem*, in malis habendam Cic.
Tusc. ostendit. Vir igitur temperatus, cõstans,
sine metu, sine agridine, sine alacritate, vi-
la sibiidine non vxatus.

50 ¶ *Catuli*, non solum canum dimini-
uè, verum omnium animalium appellantur.
Virg. Georg. lib. 3. Temp. Fèpore non alio ca-
tulorum oblita læua. Et alio loco de serpen-
tibus : Compositis nouus exuuiis, nitidusque
iuuenta Voluitur, aut catulos rectis, aut ova
relinquens. Plaut. Truculento : Iam hercle
ego hæc te mulier, quasi sus catulos pedibus
proteram Lucret. lib. 5. At catuli pantherarum
syrannique leonum. Lucil. Satyrarum libro
quarto : Concuferat agros catulos, feceruntque
ferarum. Idem lib. vij. Rate ad catulos acce-
dere inultum.

51 ¶ *Compressus*, cum virgine admissus dici-
tur. Plaut. Truculento etiam coitum cum me-
rettrice compressum dici vult. Nam ad ami-
cam decimo mense post, Athenas Atticas Vi-
so, quam gravidam hæc reliquit meo com-
pressu, quid ea agat.

52 ¶ *Opifcem*, non ex ope posse dici Cice-
ro Tusc. lib. 5. auctor est : Aduena quidam &
ignobilis verborum opifex insinuasse se in
antiquam philosophiam videtur.

53 ¶ *Semina* pro vngulis, vel malleolis,
vel fureulis dici posse auctoritate Virgilij
dedit Georg. lib. 3. Seminibus positis super-
est deducere terram Sæpius ad capita, & du-
ros iacere bidentes.

54 ¶ *Sumen*, propriè à fugendo dictum.
Nam & mulieris mammam sumen veteres
dici voluerunt. Lucil. Satyr. lib. quarto : Quod
si nulla potest mulier tam corpore duro Esse
tamèn tepero moueat succussa lacerto, Et

manus vberior lactanti in sumine fidat.

55 ¶ *Exuuias, & spolia* non solum hominũ
regmina, aut vestes dici posse Virgilius au-
ctor est, Georg. libro secundo, dicens de ser-
pente. Cum positus nouus exuuiis nitidusque
iuuenta Voluitur. Accius Bacchis : Tunc pe-
cudum Exuuias læuo pictas lateri accõmo-
dant. Lucret. Nam sepe videmus illorum spo-
liis vepres volitantibus auctas.

56 ¶ *Diuortia*, non conjugij distractionem
solum, sed etiam omnium inflexionum, quæ
à recto detorquentur. Virgilius auctor vij.
Obiiciunt equites sese ad diuortia nota. Huc
illuc.

57 ¶ *Virgines*, non solum feminae dicuntur,
verum etiam pueri inuestes. Nam & quicu-
que ex ephelis excesserant, deuirginari dice-
bantur, Varro *deci sisyphus* : Quam sympa-
tiam lubiat oculos haberet, quid imaginum
interestet. puer vitum esse deuirginatum
vsurus, an monuce *patros* purus dum co-
giro.

58 ¶ *Enixas*, non in partu solum possumus
dicere, sed etiam omni labore exercitas, au-
gore Virgil. Æneidos libro tertio : Stirpis A-
chilleæ factus, iuuenemque superbum Serui-
tis enixæ telimus.

59 ¶ *Prans*, non solum qui pranderent dici-
cuntur, sed etiam quibus nihil desit. Varro
Flextabulis, *deci inappetit* : Quare, ô Marce,
pransum, ac paratum esset, hoc minime o-
portet.

60 ¶ *Os*, rostrum, vel faciem hominũ tan-
tum dici putant, vt de rostro Virgilius libro
nono : Donec Rutuli clamantis in ore Con-
tudit aduersos : sed de facie. Idem Æ. eid. lib. 1.
Os humerò : que deo similis : cum auctoritate
vererum, & pecudum, & ferarum dici possit.
Virgilius libro xij. Ora citatorum dexera de-
torfit equorum. Os etiam alij vitus rei omne
patens accipi potest. Virg. libro tertio : Quam-
si quis ferro potest rescindere summum Vi-
ceris os. Et idem de leone lib. vij. Impavidus
frangit telum & fremit ore eruento. Idem lib.
ij. Et ingentem lato dedit ore fenestram. M.
Tul. de supplicis in Verrem : Nam in ipso a-
dicu, atque ore portus.

61 ¶ *Dorsa*, & tergora hominum, & alio-
rum animantium consuecudo parat, cum &
aquarem dici possit. Virg. Georg. libro ter-
tio : Vndaque iam tergo ferarum sustinet or-
bes. Et Æneid. lib. 1. Dorsum immane mari
summo.

62 ¶ *Omne castum veteres incorruptum*.
sub *Virginis* vocabulo appellauit. Cic. Orat.
Philosophia casta, verecunda, incorrupta
virgo.

63 ¶ *Nidos*, non solum do micilia auium,
sed etiam forus ea, um, Vi g u o n store. di-
cere possumus Geoi. lib. 11. I, x q u e volante

1. sunt dulces in nidis inanimibus eicam.
 2. hinc agmen cęlestium
 3. plurimum induxit solum dici,
 enim pueri a. variet. Virgilius omnium a-
 quarum dicit. Gręc. libro quarto: Ipse feras
 ces figat humo planā; & amicos iriget im-
 brēs.

65 ¶ *Pecudes*, non solum quadrupedes, sed
 etiam alia animalia dicere Virgilio auctore
 possumus Georg. libro quarto: Quem mihi
 vix frugum; & pecudum cultodia sollers. Et a-
 libi: Ignauum fucos pecus a pęcepibus ar-
 cent. Varro sexagesi: Neque quas agi pennis
 anates tremipedas, buxeis rostris pecudes, pa-
 ludibus, nocte nigra, ad lumina lampadis se-
 quens. Lucret. lib. i. Muręque natantes Squa-
 migerum pecudes.

66 ¶ *Profundum*, non solum in imum al-
 tum, sed etiam summum dici posse auctori-
 tas vsurpauit. Virg. *Æneid.* lib. i. Maria, ac ter-
 ras, cęlumque profundum.

67 ¶ *Prociaciam*, non animantium so-
 lum a procando, & pascendo dici posse Vir-
 gilius auctoritatem dedit *Æneid.* lib. i. Peni-
 tusque procaciibus austris. quod est seuenti-
 bus procellosis.

68 ¶ *Puicidum* non solum ab ore fęrido, &
 graui, quod naribus prebetur, sed & quod au-
 ribus triste & insuaue, austerum, rancidum, id
 puicidum dicitur posse auctoritas verustatis, ad-
 misit. Cicero *Orat.* Quoniam igitur modo au-
 dierat Mysus, aut Phry Athenis, cum etiam
 Demosthenes ageretur puicidus.

69 ¶ *Pacempes*, & a diis posse Virg. signifi-
 carit Georg. libro quarto: Tu munera supplex
 Tręde petens pacem. Et *Æneid.* lib. iij. Hic
 Melchus cęcis primū de more iuuenis Ex-
 orat pęciti diuini Plaut. Amph. Ut Iouis Su-
 premi multis hostis pacem experam.

70 ¶ *Deuotum*, ad prosperum tantum vsus
 trahit, sed auctoritas & aduersus significare
 voluit. Virg. *Æneid.* lib. i. Precipue infelix
 pesti deuota futurę.

71 ¶ *Reus*, non solum crimini & culpę ob-
 noxius, sed etiam honesti, vel voti debitores
 promissi auctoritas voluit. Virg. lib. v. Conti-
 tuam ante aras voti reus.

72 ¶ *Dapes*, non solum opiparas appa-
 ratu, iut religiofos sicuti plerunque, significare,
 sed & vitabiles & infandos cibos, auctore Vir-
 gilio possumus dicere. *Æneid.* lib. iij. De Cy-
 clepe: Nam simul expletus dapibus, vinoque
 sepultus. Et Bucol. Quas illi Philomena da-
 pes, quę dona parant.

73 ¶ *Damum*, consuetudo hominum tan-
 tum habitacula dici putat, cum auctoritas &
 templum, & nidos, domos vixerit. Virg. *Æ-
 neid.* lib. vj. Hostia iamque domus patere In-
 gentia centū Sponte sua. Et Geor. li. ij. Anti-
 quasq; domos auū cum stirpibus imis Eruit.

74 ¶ *Incestum*, vsu dicitur flagitium in affi-
 nes admissum, sed & incestare, funere pollicere
 auctore Virgilio possumus dicere libro vj.
 Pręterea iacet exanimum tibi corpus amici.
 Hęc nescis; colamque incestat funere classem.

75 ¶ *Retrotare*, pedem cum hominum, & a-
 liorum animantium dici manifestum sit, Vir-
 gilius libro nono, etiam fluuiorum dici posse
 ostendit: Constaturo & amnis Ręuca sonans
 reuocatque pedem Tibemius ab alio. Et Plau-
 tus reuocatos nauum pedes dixit.

76 ¶ *Murices*, vetustas etiam saxorum as-
 peritates tela omnia voluit posse dici. Virg.
 libro v. Et acuto in murice remi Obnixi cre-
 puere.

77 ¶ *Dentes*, non solum quibus cibis atte-
 ritur, sed omne quo aliquid excercari, vel teneri
 potest Virgilius dici voluit Georg. lib. ij. de
 falce: Et curuo Saturni pente relictam Perse-
 quitur vitem artondens, fingitque purando. Et
Æneid. lib. vj. Tum dente tenaci Ancora fun-
 dabat nauis.

78 ¶ *Locupletos*, non magnarum opum tan-
 tum modo, sed & ad quamlibet rem fimos, &
 cętos M. Tul. dici voluit, ad Casarem iunio-
 rem lib. ij. Nihil omnino cęti; nec locuple-
 tem ad hoc auctorem habebamus. Et de offit.
 lib. iij. Accedit eodem testis locuples Possido-
 nius.

79 ¶ *Monimenta* & templa dici posse M.
 Tul. auctor est in Verr. actio. ij. Ausum esse in
 aede Caloris celeberrimo, clarissimoque mo-
 nimento.

80 ¶ *Promeritum*, etiam in mala parte po-
 suit Plaut. Amphit. Quid mali sum here tanta
 exire promeritum?

81 ¶ *Pallorem*, vetustatem, & negligentiam
 Lucil. lib. xxx. voluit dici posse: Lana opus om-
 nne perit, pallor, sinez omnia cadunt.

82 ¶ *Banus*, & fortis, & pius dici potest. Lu-
 cil. lib. xxx. Caluus Palantino quidam vir no-
 bilis bonus bello. Virg. Georg. lib. ij. Et bona
 bello Cornus.

83 ¶ *Adulare*, cum sit condemnare, positum
 est augere, voti compotem reddere. Nęu. Co-
 lace: Et afferi laudes ago, cum votis me mili-
 tatis meis, Quod pręter spem quem vellem
 audiebam hoc mihi Ennius.

84 ¶ *Disciplinosus* etiam pessima arte po-
 test dici. Cato de re militari: Quam gladiator
 disciplinosus.

85 ¶ *Propitios*, & placatos homines dici ve-
 tustas voluit. Lucil. lib. xxvii. In bonis, porro
 est viris, si irati, seu cui propitij sunt dii, vt di-
 utius etiam vna maneant in sententia, nam cū
 benignitate sollicito propitios. Teren. A-
 delph. Quam vt ea, quę parentes propitij.

86 ¶ *Cachinnare*, non risu tantum, sed &
 de sono vehemētiore vetustas dici voluit.
 87 ¶ *Accius Phœnissis*: Simul & circum magna
 sonauit.

sonantibus excitata saxis Sæua sonando cum
crepitu clagentes cachinnant.

87 ¶ Tacere etiam ea possumus dicere, quæ
sine voce, vel sono sunt. Virgilius. *Æneid.* li-
bro quarto: Totumque pererrat Luminibus
tacitis. Et, Cum tacet omnis ager.

88 ¶ Affari, non solum respondere, vel fa-
belari, sed etiam rogare possumus. Accius Te-
reo: Dum Cadmo generatum semel affare;
& famulante perpetuere. Virg. *Æneid.* libro 10
quarto: I soror, atque hostem supplex affare
superbum.

89 ¶ Fastigia, consuetudine summæ alti-
tudinibus dici putantur, cum sint & imæ, signi-
ficant & sineis. Virgilius *Georg.* lib. ij. For-
tan & serobibus quæ sint fastigia quæras. M.
Tul. de offi. li. ij. Sed quoniam operi inchoato
& propætiam absoluto fastigium imponimus.

90 ¶ Numerum, & de his, quæ non nume-
rantur, sed admetiuntur, dici auctoritas vo-
luit. M. Tul. de offi. lib. tertio: Si exempli gra-
tia, vir bonus Alexandria Rhodum magnum
frumenti numerum adpexerit.

91 ¶ Feruor, cum ex igni sit, & ex flammis,
ex contrario & frigoribus potius inuenitur,
vt sit feruere, non solum ex incendio calere,
sed ex quibuscunque molestiis perturbari.
vnde & ætus marini, & exaltatio animi sub
hac significantia rectè posse sentiuntur. Vir-
gilius *Georg.* lib. i. Omnia tunc pariter ven-
to, nimbisque videbis Feruere.

92 ¶ Templum, & sepulchrum dici potest
veteram auctoritate. Virgilius *Æneid.* lib. iij.
Præterea sunt in tectis de marmore templum
Coniugis antiqui.

93 ¶ Vestigia consuetudine signa impres-
sorum pedum dicimus, lectum inuenimus
partes: extrinsecas pedum dicta vestigia. Virg.
lib. v. Vestigia primi Alba pedis, frontemque
ostentans arduus albam.

94 ¶ Parere, etiam viros dici posse Cæci-
us auctor est. Colchis fat hic vicinus, se au-
tem peperisse. & vobis datum id prudenter &
natum ab Hom. *Ilia*. ξ $\alpha\upsilon\tau\alpha\rho\gamma\lambda\lambda\alpha\iota\sigma\iota\epsilon\tau\mu\epsilon\upsilon\alpha\delta\epsilon$
 $\rho\acute{\omega}\mu\alpha\alpha\delta\epsilon\mu\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon\upsilon\sigma\epsilon\upsilon\sigma\upsilon\upsilon\upsilon$. Parere etiam dictum ea,
quæ non concipiant. Virg. lib. v. decimo: Ite
ait, egregias animas, quæ sanguine nobis. Hæc
patriam peperere suo.

95 ¶ Viros, etiam de animalibus posse dici
Virgilij auctoritas iubet in Bucol. Vir gregis
ipse caper deerrauerat. cum posset maritum
dicere sicut *Georg.* lib. ij. Quem legere du-
cem, & peccoti dixere maritum.

96 ¶ Grundire, cum sit propriè suum, vt
Labeus in sue dicit, Grundientem aspexi
scropham. Et Claudius lib. xvj. Agni grondi-
bat dixit, grumiter pecus suillum. etiam ho-
minum esse grunditum, Cæcilius ex Diomede
in vmb. is designauit. Cuento in ore grundi-
bat miser.

97 ¶ *Insaniam* non hominibus solum, auc
animalibus, sed & his, quæ sine anima sunt.
Virgil. Bucol. Huc ades, insani feriant sine li-
tore fluctus.

98 ¶ *Elegantem*, non solum vt consuetudine
ab elegantia ingenij, aut cultus electione, &
defectus plerumque dici potest, sed à veteribus
etiam vicio datur. M. Tul. in Clodium, & Cu-
rionem: Tu elegans, tu solus urbanus, quem
debet muliebris ornatus, quem in celsis psal-
triaz qui leuare vultum, mollire vocem po-
tes. Cato de Moribus: Auaritiam omnia vitia
habere putant, sumptuosus, cupidus, elegans,
vitiolosus.

99 ¶ *Amarum*, non solum ex sapore triste,
sed ex quacunque causa terribile, & impen-
sum Maronis auctoritate dicimus lib. x. Ho-
stis amare quid incipitas? mortemque mi-
naris?

100 ¶ *Multitudo*, cum sit numeri populo-
rum, vt quidam volunt, Var. pro multo non
absurdè adscripsit de vita populi Rom. lib. ij.
Nihil magis propter argenti facti multitu-
dinem miserat furandum, quod propter cen-
soriæ seueritate nihil luxuriosum habere
licebat.

101 ¶ *Sanguinolentum*, corporum potest
esse. lectum est & de incorporeis. Varro de vita
pop. Rom. lib. iij. Ita que propter amorem im-
perij magistratus grauatim seditionibus san-
guinolentus, aut dominatus quo appellarent.

102 ¶ *Pondus* pro numero. Varro de vita
pop. R. lib. iij. Et Græcia Asiaticas in villas cõ-
posita esse magum pondus omnium artificum.

103 ¶ *Audiendi* sensum etiam iis rebus Vir-
gilius dedit, quæ nec aures habent, nec sen-
sum, *Georgic.* lib. i. Et frustra retinacula ten-
dens Fertur equus auriga, neque audit currus
habenas

104 ¶ *Cavere*, etiam rem bonam dici po-
test. Turpil. Demetrio: Dolentis persona eos
parentes careo.

105 ¶ *Cavi* proprietatis est sinuosi, & conca-
ui, ac per hoc sine habitatione corporalis.
Virgilius verò etiam de incorporalibus, quæ
sunt inania tantum vel obscura, dici posse tes-
tatur lib. vj. Et ni docta comes tenuis sine
corpore vitas Admoneat volitare caua sub i-
magine formæ. Et lib. x. Tum dea nube care-
teantem, & sine viribus vmbra.

106 ¶ *Lauare*, cum sit eluere, & sordida
quæque purgare, vetustatis etiam auctoritas
posuit pro polluere. Virg. *Georg.* lib. iij. Lauit
ater vulnera sanguis. Et lib. x. Lauit improba-
teter Ora cruor. Plaut. Pseudolo, Bas lacrymis
laui. Ennius Hecuba, Heu me miseram, inter-
rij, pergunt lauare sanguen sanguine. Varro
de re rustica, Pater vt cruore laueret ararum ag-
gerem. Afran. Suspecta, Vident lauere lachry-

60 mis me tyum collum pater.

107 ¶ *Animus*, pro corporibus. Virg. li. xj. Ite, aín, egregias animas, que sanguine nobis. Hanc patriam peperere suo, decorare supre-

mis Muneribus. In quo etiam hoc vnum est, quod patriam posuit pro regione, vel terra, cum patria sit ciuitas, vel vrbs parentum.

DE CONTRARIIS GENERIBVS VERBORVM.

C. A. P. VII.

1. ¶ *Aucupari*, adiuuim positum pro passio. Titinius Veliterna. Id ego aucupauí. plenas aureis affero. Plautus Trucul. Lepide auctor aucupauí, atque à mea sententia. Idem Menæchmis: Ve concedamus ex insidiis aucupa; Enn. Medea: Fructus verborum aures aucupant. Pacuuius Chryse: Incipio saxum tentans scandere vortice in summum, dein hominis partes prospectum aucupo. Accius Alysianacte: Nunc in consilio id reges Argi-
uim aucupant, id querunt. Idem Medea: Ego me extollo in abierem, alie ex tuto prospectans aucupo.

2. ¶ *Vagas*, pro vagaris. Plautus Milite: Te alloquor vitij, probrique plenus, qui circum vicinos vagas. Serenus opusculis: Rure puella vagat vitido. Accius Tereio: Fama nam nobilitas lara stirpe præclare viget, vagat. Idem Medea: Vagant, pauore pecuda in tumulis deserunt. Idem Bacchis, Deinde omnes stirpe cum inelyta Cadmi deuagant matrone percipiat tumulu. Pacuuius Medea: Quid tandem, vbi ea est, quod recepta exul incerta vagat? Turpilius Leucadia, Vecordi vagas insania Enni. Hecstos Lytris, Constitit, credo, Scamander, arbores vento vagant. Pacuuius Periboea, In triplici pertimefactus mærore animi incerte errans vagat. Varro Pseudolo Apolline, Cùm sex pueri, & puella paniter item sex, aut septem numero, quæ cum choro pari vagarunt. Idem Hærcule, Tuam fidem per, maximas oras quæ vagat suffragantur. Pomponius Pappo, Præterito populi voluntas hæc est, & vulgo vagas.

3. ¶ *Refragabunt*, pro suffragabunt. Sisenna Histor. lib. 13. Multi populi, plurimæ conciones dictæ turam omnibus animis, & studiis refragabunt.

4. ¶ *Meret*, pro meretur. Plautus Menæch. Item hic vitro fit, vt meret, potissimum nocte domi vt sic. Idem eodem. Adibo, atque hominem accipiam dicitis, quibus meret. Turpil. Philopato. Vnam possum tibi referre gradus, vt de me meres. Idem Herera, meres, merito vt diligare.

5. ¶ *Auspiciari*, pro auspiciatus sum. Plaut. 50 Pensa, Læro faciendo ego auspiciari. Idem

Sticho, Eam ego auspiciari in re capitali mea. Atta Lucubratione, Cùm primo luce hodie vt exornata sit, atque vt auspicius cras est communis dies. Cæcilius Plorio, Insanum hospitium aliter hilitonum est, atque vt magistratus cum publicè auspiciant. Nazius bell. Pœnicil libro tertio, virum prætor aduocet, auspiciat auspiciant prosperum.]

6. ¶ *Eluctari*, pro eluctatus sum. Plautus Trinummo: Cum hæc ærumnis eluctatus. Idem Vidul, Quid multa vrbaz plurimum iustanimus. Terentius Heecyra: Dicteque illi annulum seise, dum iustat, detraxisse.

6. ¶ *Scruto*, Plautus Anulularia: Postremum hunc iam perscrutauí.

7. ¶ *Auguro*, Accius Oenomao. Atque ea coniectura auguro. Idem Amph. Si satis rectè aut vera ratione augurè. Ennius Menalippo: Certo hic est nulla quin monstrum fieri. Hoc ego tibi dico, & coniectura auguro. Pacuuius Chryse: Propemodum animus coniectura de errore eius augurat. Cicero ad Caluum: Præsentit animus, & augurat quodammodo, quæ futura sit suauitas. Virg. lib. septimo. Et si quid veri mens augurat, opto, M. Tulde Republica quo: Cui quidam vnam verè fideliter abundante auguraverim.

8. ¶ *Assensit*, est & passiuum. Accius Neoptolemo vbi nihil contra rationem, & quam habuit assensit silens. Idem Erigona: Assentio, age nunc tu tuam progeniem & ordine. Pompos. Sponsa: Papa pot magis vbi cogorrit, omnes vnà assentiant.

9. ¶ *Cunctantur*, pro cunctantur. Accius Alpheiboea: Ita terrena Membra animo ægroto cunctant sufferre laborem. Ennius Ambracia: Bene mones, tute ipse cunctato, vide fortem virum. Idem Hæctoris. Lytris, Qui cupiant dare arma, Achilli, vt ipsi cunctent.

10. ¶ *Accingo*, pro accingere. Pomponius Maccis geminis: Iam ego mihi adero, dum ego reuorator, age ante accingo ad molas.

11. ¶ *Contempla*, accius Philoætera: Cœempla hanc sedem, in qua ego nouem hyemæ saxo stratus pentuli. Nazius Danæ: Cœcepto placide formam, & faciem virginis. Titinius Fullonia: Adspecta formam, atque os contempla meum. Ennius Medea: Asta atque

Athenas antiquum opulentum oppidum Cō-
templā. Plaut. A sin. Meum caput contemplēs.

12. ¶ *Altorcata est*, passivum. Pacu. Iliora:
Cūr illa hic mecum altercata est?

13. ¶ *Arbitrabunt*. Plautus Scicho: Probie-
res verò arbitrabunt, si probis narraueris.

14. ¶ *Amplexa*, pro amplexare. Acc. Alc-
mazone: Postremo amplexa, fructum quem
dij dant cape.

15. ¶ *Amplexari*, pro amplecti. Cicero de Or-
rat. lib. iij. Nec voluptatem tuentur, quam am-
plexari possunt.

16. ¶ *Criminat*. Ennius Satyr. libro tertio,
Nam is non bene vult tibi, qui falsò crīminat
apud te.

17. ¶ *Dignauī*, pro dignatus sum, vel dignū
dixi. Accius Melagro: Remane gloria apud
me; exuuias dignauī Atalante dare. Pacuuius
Hermiona: Cū neque me aspiciere æquales
dignā, enī meæ.

18. ¶ *Miserarent*, pro miserarentur. Accius
Athamante: Atque ita de illis merui, vt iure
hæc nunquam miserarent mala.

19. ¶ *Largi*, pro largire. Lucilius lib. xiiij.
Quod vitæ dederas tu quidem, hoc est vis-
cera largi. Accius Diomede: Benignè & pro
beneficio largio, atque ampliter. Cato lege
Bæbia: Pecuniam in largibo tibi.

20. ¶ *Intui*, & *Contui*, pro contueri. Turp.
Pedio: Tamen oculis longa intercapedine ap-
perunt cupidè intui. Pomponius Maccis ge-
minis, Incepti contui; conspicio coleatam
espīdem.

21. ¶ *Proficisceret*, pro proficisceretur. Tur-
pilus Hæceta: Hortatur hominē, quam pri-
mum proficisceret.

22. ¶ *Sortirent*, pro sortirentur. Varro Re-
rum humanarum lib. xx. Cū venerint censo-
res, inter se sortiant.

23. ¶ *Moderant*, pro moderantur. Pacu. Peri-
bœa: Neque tuum te ingenium moderat, ne-
que fraternum ita exsilium leuat.

24. ¶ *Sortiunt*. Ennius Crēsphonte, An in ter-
se sortiunt vibem, atque agros?

25. ¶ *Polliceris*, pro polliceretur. Varro Ano-
purgio: Ne dares, ne polliceris.
Quid darum est.

26. ¶ *Populat*, & passivum *populatur*. Virg.
Geor. lib. i. Populatque ingeniem faris acer-
uam Cæcilio: Cæcilius a foro, iam dudum
depopulat macellum. Ennius a mbracia, a-
gros audaces depopulant serui dominorum;
domini. Quadrigarius: agrum Nolanum po-
pulate ceperunt. Accius a Syanaete, Qui no-
stra per vim patria populauit bona, Sisen. Hist.
libro quarto; Procinus agros populabundus
ad Numeriam conuertit.

27. ¶ *Punitur* aliquem, pro punit. M. Tull.
de offic. lib. iij. Neque ad eius, qui punitur ali-

quem, aut verbis fatigat, sed ad Reipub. vili-
tatem referri. Et Tusc. li. i. Quo multi inimicæ
etiam mortuos puniuntur.

28. ¶ *Ruminat*. Vir. Bucol. Illice sub nigra
pallentis ruminat herbas.

29. ¶ *Fabricantur*. M. Tul. de offici. li. i. Vt e-
nim pictoris, & ij, qui signa fabricantur. Plau-
tus a sin. Fabricare, quid vis comminiscere.
Cic. de orat. lib. iij. Capitolij fastigium illud, &
cæterarum ædium non venustas, sed necessi-
tas ipsa fabricata est.

30. ¶ *Palpatur*, pro palpat. Lucil. lib. xxix.
Hic me vbi videt, subblanditur, palpat, ca-
put scabit.

31. ¶ *Luctant*, pro luctantur. Ennius lib. ix.
Viris validis viribus luctant.

32. ¶ *Bellantur*, pro bellant. Virg. li. xi. Et præ-
stis bellantur Amazones armis.

33. ¶ *Partiret*, pro partiretur. Lucil. li. xxix.
20. Quid quas partiret ipse pro doctrina boni.
Plaut. a sinaria, Hanc quidem, quam nactus
prædam, cum illis partiam.

34. ¶ *Imperit*. Lucil. lib. xxvij. Sospirat, Im-
perit salutem plurimam, & plenissimam.

35. ¶ *Cohortant*: Quadrigarius a sin. lib.
i. Et dicerent castra facta esse, atque hos co-
hortarent, vt maturarent.

36. ¶ *Moderant*, pro moderantur. Acc. Epi-
gonis, Viden' vt te impietas stimulat nec mo-
derat metus? Pacuuius Peribœa: Neque tuum
te ingenium moderat, neque fraternum ita
exsilium leuat.

37. ¶ *Commisere scimus*. Vir. Æneid. li. ij. His
lacrymis vitandamus, & misere scimus vitro.
Ennius Hæctoris Lyris, Seruò & nostram
imperium, & fidem Myrmidonum vigilles
commisere scite.

38. ¶ *Præliant*. Ennius a chille Aristarchi, Et
ta mortales inter sese pugnant, præliant.

39. ¶ *Complectere*. Pomponius Fullo aitibus.
Quin ergo, quando conuenit, complectere. Mi-
frater saluo, & soror saluo mea.

40. ¶ *Expergesceret*, pro expergesceretur.
Pomp. a gam. c. nonne supposito: Ne quis in tra-
setur, eum tam clarè conuertit, vt si quis dor-
mitaret expergesceret.

41. ¶ *Labascor*, pro labor. Accius: Nullum
est ingenium tantum, neque cor tam ferum,
quod non labascetur lingua, mitescat malo.
Varro Rerum diuinarum lib. vij. Postquam
vidit misericordia labasci mentem infirmam
populi.

42. ¶ *Congredino*. Plaut. Epid. Quid si ad eam
haud scio an congreddias, si hæc ea est.

43. ¶ *Ceritur*, pro ceritur. Pacu. a motum
iudicio, An quis est, qui te esse dignum, qui-
cum ceretur, putet?

44. ¶ *Frustror*, pro frustror. Pomp. Ma. ali,
Miseret me eorum, qui sine fructis ventrem
frustrarent suum.

45 ¶ *Exsecrarent.* Afran. Incendio, Exper-
turabant, exsecrabant, se, ac suos.

46 ¶ *Imitat.* Varro Epistola Latina lib. ij.
Tuum opus nemo imitare potest. Lilius Achille,
Si malos Imitabo, tum tu pretium pro
noxa dabis.

47 ¶ *Progredi.* pro progredere. Nouius Vin-
demiatoribus, Quid istas, age, moue te mane in
primis progredi.

48 ¶ *Mutuet.* mutuū sumat. Cæcil. Afoto, 10
Ad amicū corret mutuātū, mutuēt mea causa.

49 ¶ *Suanies.* Pomponius Munda, Ego il-
lam non amplectar, non suauem? Nouius
Questione, Mammas teneas, pedes extollas,
suauias cum gemit.

50 ¶ *Consolare.* Varro Oedipohyeste, Per
idem tempus Oedipus Athenas exsul venire
dicebatur, qui consolaret.

51 ¶ *Minitas.* pro minaris. Næuius Danaë,
Etiam minitas? mitte ea, quæ tua sunt magis,
quàm mea Plantus Amph. Quid minitabis te
facturum, si istas pepulissim fores?

52 ¶ *Percontat.* Næuius Maleuolis, Si per-
contassem, malum hoc me præterisset. Næ-
uius Belli Punici lib. ij. Blande, & doctè per-
contat Ennius, quò pacto Troiam urbem re-
liquisset.

53 ¶ *Ominas.* Pomponius Cretula, Nil pe-
nituræ bene eueniat. Ira sit, & tibi bene sit, qui
rectè ominas.

54 ¶ *Paciscunt.* Næuius belli Punici libro
septimo, Id quoque paciscunt mœnia sint,
quæ Lucitium recedunt captiuos plurimos.
Idem, Sicillenses paciscit, ob fides vt reddant.

55 ¶ *Coniuiant.* pro conuiuantur. Pom-
ponius Munda, Si calendis coniuient, idibus ce-
nant foris. Ennius Satyr. lib. j. Malo herelè suo
magno conuiuat, sine modo.

56 ¶ *Mirabis.* Pomponius Patruo, Mirum
factes fatuz si studium mirabis diu?

57 ¶ *Vrinatur.* Cicero Academicis lib. ij. Si
quando enim nos demersimur, vt qui vrinan-
tur, aut nihil superum, aut obscure admodum
certamus.

58 ¶ *Miserete.* Ennius Hecuba, Miserete
manus, date ferrum, qui me anima priuem.

59 ¶ *Opino.* pro opinor. Plaut Bacch. Præ-
nestinum opino esse, ita erat gloriosus. Pacu.
Chyfe, Inueni, opino esse optimum, Orestes
vt hæres sit, sed tamen. Enn. Eumenid. Tacete
opino esse optimum, & pro viribus sapere,
atque fabulari tute noueris. Cæcilius Afoto,
Nihil forte opino inter me, atque illum.

60 ¶ *Promeres.* pro promereris. Plaut. Tri-
nummo, Nam retinere, nequeo, quin dicam
ea, quæ promeres.

61 ¶ *Opitula.* Lilius Equo Troiano, Da mi-
hi hæc opes, quas peto, quas precor, corri-
ge, opitula.

62 ¶ *Fite.* imperatito modo. Cato de pra da

militum diuidenda, Tu diues sit. Crassus lib.
xvi. Iliados, O socij nunc fite viri. Lilius Ody-
sea, fit quoque fitum est.

63 ¶ *Pœnitebant.* Pac. Arm. iud. prologo. Nunc
pœnitebant, libant liberi grato ex loco.

64 ¶ *Partiret.* pro partiretur. A fra. Diuortio,
Cum testamento patria partisset bona. Lucil.
lib. iiii. Tu partem lucis caperes, id guardia
mecum partisses. Accius Chyshipo. Eterna-
bilem diuitiam partissent. Ennius Telamone,
Eandem me in suspitionem feceris partuit
pater.

65 ¶ *Recordauit.* Quadrigarius ann. ltv. Is,
vbi Dac ū cognouit, & patria eum recordauit.

66 ¶ *Poti.* pro potiri. Pac. Iliana, Vt si one-
re credo adhuc sceptrum patenter poti.

67 ¶ *Præstolar.* pro præstolatur Turpilios Pe-
dio, Ego præstolabo illi, eo citane opitium.
Lilius Terco, Nimis pol imprudenter suis
præstolaras.

68 ¶ *Reuortit.* Pomponius Majali, Cenam
queritar, si enim nemo vocat, reuortit, mœstus
ad me, nam miser.

69 ¶ *Rehorticasti.* pro rethoricatus es. No-
uius Aftio, Agenunc, quando rethoricasti,
responde, quod te rogo.

70 ¶ *Tutani.* Plaut. Mercatore, Inuoco vos
Lares diales, vt me tutatis. Næuius Lyeugo,
Tuos qui cellos terminos tutanti. Pomp. Pa-
truo, Nō eras, Quod corpus tremulam famu-
la turaret toga. Pacu. Peribea, Tu mulier te-
gete, & cura templa Liberi.

71 ¶ *Patitor.* pro patere. Plaut. Aft. Patitor tu
item, cum ego te referiam.

72 ¶ *Copulantur.* pro copulant, passium
pro actiuo. Plaut. Aulul. A deant, consilium
copulantur dextris.

73 ¶ *Prælagitur.* pro prælagit. Plaut. Bacch. Oc-
cidi, animus iā isto dicto plus prælagitur mali.

74 ¶ *Expalpabitur.* pro expalpabit, quod est
extorquebit. Plaut. Vidul. Seruus a patre ar-
gentum expalpabitur.

75 ¶ *Reddibo.* pro reddam. Plaut. Casina. Ru-
ri reddibo. Idem Menæchmis Salsum tibi i-
ta, vt mihi dedisti, reddibo.

76 ¶ *Ludipicata.* pro ludificata, pro, ludifi-
cata lepide ero, culpam omnem in me imponit.

77 ¶ *Osculauit.* Titinnius Harubra, Laudor,
quod osculauit præignæ caput.

78 ¶ *Expedito.* pro expeditam. Plaut. Truc.
Ego expedito, rem perdidit apud vos. Pacu. Sc-
liboæ, Mane, expedito factum, mihi quod
contrā rogo respondeas.

79 ¶ *Manducatur.* pro manducat. Pomp.
pappo agricola, Nescio qui fellam virget, quas
asinus vxorem tuam, ita apercis oculis simul
manducatur, ac molit. Lucil. Satyr. libro
quarto, Asequitur neque opinantem, in ca-
put insilit, ipsum Manducatur totum
quod

80 Idem libro xiiii. Cum illud quid facis

quod

quod manducamur in ore. Afranius Fratris.
Facile manducari qui potest.

80 ¶ *Miseretur*, pro miseret. Turpil. Epicuro: Quam matris, nunc patris me miseretur magis. Pacuvius: At accepisti me isto cum verbo, miseretur tui.

81 ¶ *Munerat*, pro muneratur. Turpil. Thracone: Dat vltio, ac munerat, quod ab illo abstulit.

82 ¶ *Rixat*, pro rixatur. Varro Armorum iudicio: Ille viros hortari, ut rixarent, praecleari philosophi. Idem Serrano, *de re rixantibus*: Dormit alius, nimirum vigilant, clamant, calent, rixant. Idem de rerum natura lib. j. Ne familiaria rixent cum vicinis.

83 ¶ *Adiutatur*, pro adiutat. Pacu. Duloreste: Illum, quozro, qui adiutatur, Afranius Isamicis: Haec obsecro igitur agite & me adiutamin. Lucill. lib. xxvij. Nec si paulo minus usuras, & magna adiutatus diu.

84 ¶ *Pigneraretur*, pro pigneraret. M. Tull. de Rep. lib. i. Sed vi plurimas, & maximas nostri animi, ingenij, consilij partes ipsa sibi ad utilitatem suam pigneraretur.

85 ¶ *Murmurat*, pro murmurare. Varro super *inanis ut noluit*, *de re rixantibus*: Ita ut soliti eramus, Romae in balneis plodere coepimus, & murmurari. Quadrigarius Annal. li. viii. In eo loco populus murmurari coepit, Var. *inanis ut noluit*, *de re rixantibus*: Hoc Graecis renuntiatio, ut facile intelligeres, nos ab his amari, commurmurantur. Auctor idem Virgulae divinae: Praefertim, cum venirem meum coercean, nec murmurari patiar.

86 ¶ *Excalceatur*, pro excalceat. Varro Pleu dolo Apolline, *de re rixantibus*: Quod in eius Dei templa calceati introeunt. Nam in oppido, quae est ad Apollinis, & qui ibi ad Herculis introeat, nemo se excalceatur.

87 ¶ *Nutritur*, & nutritur pro nutrit, & nutritur. Varr. Testamento, *de re rixantibus*, *parva es ad rixas*: Natis quos Menippe haeretic nutrit, & utores do, Qui rem Romanam, Latiniisque adfiscere vultis. M. Tul. de Deorum natura lib. ii. Omnium autem rerum, quae natura administrantur, seminator, & sator, & parrens (vt ita dica), atque educatur, atque altor est mundus, omniaque sicut membra, suas & partes nutritur, & continet. Afranius Vopisco: Nam nutritur olivae. Lucil. lib. xxx. Sensus nutriturum sanis, caput opprimit ipse.

88 ¶ *Volam*, pro velim. Lucil. lib. xxvij. Atque dolo attonitos vincere. Epicuri volam. Plaur. Afri. Meo modo loquar quae volam, quoniam intrus non licitum est mihi.

89 ¶ *Commanducatur*. Lucil. Saxy. lib. iiii. Assequitur nec opinaprem, in caput insilit, ipsum Commanducatur totum complexa, comeditque. Idem libro xxv. Villicum Aristocratam mediastinum, atque bubulcum. Com-

manducatur corruptit, ad incita adegit.

90 ¶ *Esuribo*, pro esuriam. Pompo. Augure: Immo mane non esuribis diutius, quare roga. Nouius Meritis & vitae iudicio: Ita vobis otiosus sum: mihi algebo, & mihi esuribo.

91 ¶ *Fatiscuntur*, pro fatiscunt. Accip. *de re rixantibus*: Tamen haud fatiscat quin tuam implorem fidem. Varro Antiquitate humana libro xliii. Altera irra, altera vulneribus fatiscuntur. Pacuvius Duloreste. Vereor si inquam fatiscat facere quidquam, quod quibo, boni.

92 ¶ *Consecrabor*, pro consecrabo. Plaurus Persa: Sed quis hic anctus ambulat magnifice consecrabor.

93 ¶ *Fruticari*, pro fruticare. Cicero ad Atticum lib. xv. Excisa enim est arbor, non euulsa, itaque quam fruticetur, vides.

94 ¶ *Exsugebo*. Plaurus Epidico: Tam ego me vortam in hirundinem, atque eorum exsugebo sanguinem.

95 ¶ *Copulantur*, pro coniungunt. Plaur. Aulul. Adeunt, consistunt, copulantur dexteris.

96 ¶ *Inuenibo*, pro inuenia. Pöponius Buccone adoptato: Saepè annuit, inuenibit saepe.

97 ¶ *Puniantur*, pro puniunt. M. Tull. Tusc. lib. i. Tenendum est igitur, nihil curandum esse post mortem, cum multi inimicos, & mortuos puniuntur.

98 ¶ *Sacrificantur*, pro sacrificant. Varro antiquitate rerum diuinatum libro xliii. Viris neptis sacrificabantur in cubiculo viduae. Sacrificari. Varro. Manio: Non maledicere, pedem in focum non imponere, non maledicere, sacrificari. Idem Varro de liberis educandis: Cum primores cibo, & potione iniuriant pueros, sacrificabantur ab Idibus Edulæ, & Potinae.

99 ¶ *Discrepuit*, pro discrepavit. Cicero de orat. libro tertio. Nihil sane ad rem pertinet, & si qua in re discrepuit ab Antonij diuisione.

100 ¶ *Spolior*, pro spolio. Afranius Crimine. Quos impune depopulatur, & disposatur dedecus. Quadrigarius Annal. Ita per sexennium lugatiam polam, atque agrum Campanum, quod his per militem licebat, exspoliabatur.

101 ¶ *Verecundantur*. Marc. Tull. Hortensio, Hi nostri amici verecundantur capti splendore virtutis.

102 ¶ *Covertitur*, pro covertit. Plaur. Amph. Sed fugam, in se tamen nemo covertitur.

103 ¶ *Ruminatur*. Varro Sexages. Erras, inquit, Marce, acculare nos ruminatis antiquitates. Idem Bimargo, Odyssæam enim Homeri ruminari incipies.

104 ¶ *Precantur*. Varro Eumenid. Ego medicina Serapi vtor, quotidie precantur, intelligo recte scriptum esse Delphis Theo hera.

105 ¶ *Miras*, pro miraris. Varro Eumenidibus; Hospes quid miras animo, curare Seraphim. Quid quasi non curat capidem Aristot-

teles, Idem eisdem: Aut ambos mira, aut noli mirare de eodem.

106 ¶ *Nolitote*, pro nolite. Sifen. Hist. lib. iij. Nolitote mirari, quam desperata voluntate ad vnam belli faciendi viam.

107 ¶ *Glficitur*, pro gliscit. Sempronius A. sellio Hist. lib. iij. Vt maior invidia Lepido glisceretur.

108 ¶ *Ignefcitur*, pro ignescit. Laberius Colace: Figura humana inimici ardore ignescitur.

109 ¶ *Luxuriabat*, pro luxuriabatur. Tubero Hist. lib. iij. Pars omnis luxuriabat. Virg. lib. ij. Luxuriatque toris animosum pectus.

110 ¶ *Focillatur*, pro fouet. Varro de vita pop. Rom. lib. 2. Propter fecidas sublato metu, non in communi spectant: sed suum, quifqua diuersi commodum focillantur.

111 ¶ *Emungerentur*. Varro de liberis educandis: Eam sunt consecuti corporis siccitatem, vt neque spuerent, neque emungerentur.

112 ¶ *Libertatem vti*, pro, vti libertate. Titinius lib. v. Item vti eum oportet libertate,

qui sapit. Nonius Zona: Acque facilitate videro vteris vulgariam. Lucil. Satyr. libro 4. Quem metuas sepe, interdum quem vno libenter. Sic potior illam rem, pro, illa te potior. Terent. Adelph. Mille potior gaudia. Lucret. lib. 3. Adde H. liconiam comites, quorum vnus Homerus Sceptrata potitur. Nauius Lycurg. Dic quo pacto cum potiri pugnant dolis? Accius Phoenissis: Natus vireate scelerum potiretur patris. Pacuuius Atalanta: Regi vt memorabis, nunc regnum potitur transmissu patris.

113 ¶ *Opus est illam rem*, pro opus est illare. Plautus Cistellaria: Malum aufer, bonum mihi opus est. Et Captiuus: Omnes maritimi milites ia opus sunt tibi. Lucretius lib. 2. Scire licet nil principis opus esse colorer. Turpilius Lindia: Me vis potiri? Eae ergo potiri quod volo. Sic & callet illam rem pro illare: Pomponius Pistoribus, Miram ni hae Marfa est, in colubras callet canticulam. Afran. Epistola: Quonquam isthaec malitiosa non tam calleo, tamen non fesselli.

DE MUTATA DECLINATIONE.

CAPVT VIII.

1 ¶ *Apricatio*, pro apricitas. M. Tul. de senectute, Vbi enim potest illa etas aut calecere apricatione melius, vel igni?

2 ¶ *Itiner*, dictum pro iter. Varro Prasno parato, Luna expectante A dria se initer longum sermone leuare. Plant. Mercator, Quin tu ergo itiner exsequi meum me fines? Equidem mutata declinatio non est ab eo, quod est iter iteris, sed est ab eo, quod est iter itineris. Lucretius lib. 6. Obuia discentiar gladiis, itinereque sequatur. Accius Oenamao, Coniugium Tisis pater eat te itiner tendere. Idem Melegro, Labore aut minuat itiner ingrestum via. Turpil. Thrasileone. Age, age, egredere, atque vtiq; istuc perpetui iuner sit tibi.

3 ¶ *Festinem*, pro festinantem. Titinn. lib. 5. Nunc hoc vror, nunc hec res me facit festine.

4 ¶ *Lacte*, nominatio casu, ab eo, quod est lac. Ennius lib. 11. Etsi mulier erubuit, ceu lacte. & pupura mista. Hemina Annalium lib. 4. Ex iberi lacte haurire. Cæcili. Tithe: Preferim, quæ non peperit, lacte non habet. Vari. Andabatis: Candidum lacte papilla cum fluit.

5 ¶ *Manfues*, & *mansues*, pro mansuetus, vt sit nominatiuus mansues. Plaut. a sin. Reddam ego te ex fera fame mansuetum. Accius Melegro: Nunc si me matrem mansues misericordia capris. Varro de re ad ex. Non vidisti simulacrum leonis ad Idam e loco, vbi quendam subito eum cum vidissent, quadrupedem galli tympanis adeo ferunt mansuem, vt traferent manibus?

6 ¶ *Quæsi*, vel *Quæstiu*, dictu pro quæstus,

Titinnius Fullonibus: Ni nos texamus, nihil est fullonibus nobis quæsti, Plautus Aolus. Na hic apud nos nihil est quæsti furibus. Nonius: Per deam sanctam Lauernam, quæ cultrix quæstus sit Terent. Hecy: 2. Nunquam animum quæsti gratia ad malas inducam partem. Pomp. Pistor: Nam plus quæsti facerem, quam quadrinas si haberem molas. Turpilus Demurgo: Cognuit meretrix, quæ me quæsti causa cognouit sui. Idem Heras: Simulauit me à se amari quæsti gratia: Cæcilius Venatore: Satisne huic ordini, & si nihil egi quæsti, quia sunt & multi? Var. de liberis educandis: Non in suarum manuum officio: quibus almo lino quid faciunt aut palma. Nam lib. 2. Quæstus causa deridebant suas res pueris.

7 ¶ *Tumulus*, pro tumultus. Plautus Casina: Quid intus tumulti sunt? Ter. And. Nihil ornati, nihil tumulti. Pomponius Piscatoribus: Quid hoc est tumulti? Acc. Aeneadis, vel Decio: Nihil neque pericoli, neque tumuli est, quod sciam. Idem Nyctegresia: Cuius vos tumulti causa acie timeo quid parum aduorti.

8 ¶ *Victi*, pro victus. Plautus Captiuus: pro victi quotidiani ventrem ad me afferas.

9 ¶ *Æst*, pro æstus. Pacuuius Chryse: Æst forte ex arido.

10 ¶ *Senatus*, vel *Senatus*, pro senatus. Plaut. Epidico: Senati qui columæ cluet. Sallu. Cai. linæ bello: Igitur senati decreto. Q. Martius Rex Fesulas, Metel. Creticus in Apuliam, citacumque ea loca missi. Sifen. Hist. lib. 3. Lucius Calpurnius Piso ex senati consulto duas nouas

tribus,

tribus. Idem: simul & senatus consultis claris-
simis amplificati. Var. de vita pop. Rom. lib. 1. Po-
steaquam Q. Fabio Maximo dictatore. 10
11 ¶ *Vas*, pro vases. M. Tull. de offic. lib. 1.
Vas factus est alter eius sistendi, ut si ille non
reuertisset, moriendum esset ipsi.

12 ¶ *Sumpti*, pro sumptus. Plaut. Trinumus.
Quod exhibit, quod comest, quod facit sum-
pti. Turpilius Philopatro: Ecce aut tuo mo-
re, uti soles videre mihi aegre id pati, quia hos
dies copiosulos intercepedo sumpti faciendi
fuit. Lucil. lib. xxx. Quid dare, quid sumpti fa-
cere, ac praeberere potisset. Cæcilius Plocio:
Quid hoc futurum obsonio, & ubi tantum
sumpti factum? Varro Bimargo: Cum nonissi-
me mitteret, quantum sumpti fecerit.

13 ¶ *Iteris*, positum pro iuineris, & quidem
recte: ab eo, quod est iter iteris, facit iter ite-
neris. Novius Lycurgo: Ignoratis iteris sumus,
tute scis: Acc. Onomao. Presto etiam adsum, 20
exprobre quid fers, nam te longo itere cerno
vadere. Idem Telepho. Studiumque iteris re-
prime. Varro *de vi tauris*. Tua templa ad alta-
phani properans citus itere.

14 ¶ *Exerciti*, vel *exercitius* pro exercitibus.
Acc. armorum iudicio. In quo salutis spes
summas sibi habet exerciti. Idem *de vi tauris*
15 ¶ *Contra* quantum obfueris, si victus sis,
confidera, & quod reuocet summam exerciti.
Var. de vita pop. Rom. lib. 2. Quibus citum tur-
30 per fecerunt foedus sine publico consilio de-
derunt hosti quotquot Decius imperator pro
exerciti salute se diis manibus deuouit.

15 ¶ *Adspecti*, pro adpectus. Accius Astya-
naete. Abducite innotam mihi Miseritudine
comobuit animum excessa, adspecti dig-
nitas. Idem Alphesibæa. Odiorum hostili-
cumque diem obuium, turbam, adspectu at-
que horribilem.

16 ¶ *Scriptio*, pro scriptura. Cicero de Ora-
40 libro secundo. Illud autem est huius insitu-
tis, scriptio, ac temporis.

17 ¶ *Lucti*, pro luctus. Accius Pelopidis.
Cesso h. ne tre: & rapere lucti vestem in lecto
coniugis. Idem Nyægregia, tuæ ne quod su-
perest, socium mittis lecto, an lucti potu er.

18 ¶ *Salti*, pro saltus. Acc. Menalippo. Hi
Menalippum interea trajectus, nemorum in
salti faucibus.

19 ¶ *Parti*, & *partuis* pro partus. Pacu. A ta-
lanta. Vbi me grandam sentio aggrauescere
Propinquitate parti. Varro. Andabatis. Can-
didum lacte papilla cum fluit, signum purant
partuis, quod hic sequatur mul. er. m. e. partu
liquor.

20 ¶ *Frons*, pro fronde. Virgil. Georg. li.
2. Præterea cum frons tenera, imprædenti que
laborum. Varro Parmenone. Creditur lucos
alta frons decidit platanos remis.

21 ¶ *Ubi*, pro ubi. Minus Latini. Ubi potat, ubi

fuerudo, cum veterum auctoritate plurimum
valeat. Tiinnius Gemina. Eux Callos si mo-
rata sitis ambabus, ut pro ego maioribus.
Plaut. Milite. Latrones ibus denumerem si-
pendium. Pomponius Poppo agricola. Nunc
quado voluisti facere, fac voluptari si es ibus.
22 ¶ *Excelstras*. M. Tul. de off. lib. 3. Etenim
magis est secundum naturam excelstras ani-
mi & magnitudo.

23 ¶ *Campani*, pro campani Plaut. Trinum-
mo. Credo ego istuc Stasime ita esse, sed cam-
pani genus multo Syro si ia anteit patientia.

24 ¶ *Pernici*, pro pernicii. M. Tul. pro Sex-
to Roscio. Quorum nihil pernici causa diu-
no consilio, & vi ipsa ac magnitudine rerum
factum putemus. Sisenna Hist. lib. vi. Roma-
nos in te cernit pernici causa venisse.

25 ¶ *Haerem*, pro heredem. Nauius Gym-
nastico. Atque meis bonis omnibus ego te
haerem faciam.

26 ¶ *Geli*, ars monoprotion esse vult, con-
tra sentit auctoritas. Lucretius lib. v. Assidui-
que geli casus mortalibus auferit. Idem lib. 6.
Deniq. saepe geli multus fragor, atque ruina.

27 ¶ *Vapores*, & vapor, & timos, & labos & la-
bor ita sunt, ut color, & colos. Lucretius lib. 3.
Peruolitans permanat odos frugisque, vapos-
que. Nauius Lycurgo. Iam ubi nos duplicant
aduenientistimos, vaposque Accius Andro-
meda. Qui neque terra est datus, nec cineris
causa inquam euasit vapos. Var. Manio. Ster-
nitur iuuenicus, quem labos mollemis ci.

28 ¶ *Peruico*, pro peruicaci. Accius Atimo-
rum iudicio. Sed peruico Ajax animo atque
morabilioni. Plaut. a uul. Hic quidam peruico
custodem addidit.

29 ¶ *Antistitam*. Accius Astyanacte. Vtinã
unica mihi antistitam acquitenasã tute cur.

30 ¶ *Gemiti*. Plautus a uul. Tactum gemi-
ti mali maestitiaeque hic dies mihi obtrahit.

31 ¶ *Specis* pro specibus. Accius Alcimzo-
ne. Quod dii interdum inferam penitus de-
pressam altis clausere specis.

32 ¶ *Gallum*, pro gallorum. Varro Eunio-
nidibus. Pedicatem, an pudorem gallum coe-
pit mihi videri.

33 ¶ *Generibus* pro generis. Accius Alcimzo-
ne. Qui ducat, cum te viderit foecerum, gene-
ribus tantam esse impietatem?

34 ¶ *Argus*, pro argius. Plautus amph.
amphytrio natus Argus ex argo patre. Virg.
Æneid. lib. 4. Hauiat, hunc oculis ignem.
crudelis ab alto Dardanus.

35 ¶ *Augura*, pro auguria. Accius Tele-
pho. Pro certo arbitrator sortis oracula ady-
tus augura.

36 ¶ *Humo*, pro humo. Varro Præfatio pa-
rato. Contra coactus feruus iatratu canum.
Fertur bisulcis vngulis, ne se humo videant.
Varro *de vi tauris*. In pagineto non audes.

facere lacunam, at in humu calceos facis elixos.

37 ¶ *Flucti* pro fluctus. Accius Telepho. Flucti cruoris voluerent mihi. Idem Clytemnestra, Flucti immisericordes iacere, & extra ad saxa allidere. Pacuvius Chryse, Interea loca flucti fœciscunt, fœciscunt ventii, mollicur mare.

38 ¶ *Piscari*, pro piscatus. Pomponius Piscatoribus, Quid habes in scirpulis calce? omne piscari genus. Turpilius Demetrio, Antehac sufflabat aquilo, aut auster, inopia tum erat Piscari.

39 ¶ *Poematis*, M. Tul. lib. 3. Quod idem in poematis, in picturis vsu venit.

40 ¶ *Cultio*, pro cultura. M. Tul. de senectute, Num igitur horum senectus miserabilis, qui se agriculture oblectabantur.

41 ¶ *Vulgariam*, pro, vulgare m. Navius Zonæ, Atque facilitatem video vti vulgariam. Turpilius Thrasycone, Non est mediocris, neque vulgaria fallacia hæc. Afranius Pruiigno, Dehinc temeritate repudio vulgariam.

42 ¶ *Pannibus*, pro pannis. Pomponius Maccis Geminis, Bono animo es video, eripuit primitus de pannibus.

43 ¶ *Indecoris*, pro indecora. Agg. Athamante, Cuius sic vita indecoris, mortem fugere turpem conuenit. Virgil. lib. xii. Nec genus indecoris.

44 ¶ *Fœtis*, pro fœtibus. Accius Bacchis, Vbi sanctus Cytheron frondet viridantibus fœtis.

45 ¶ *Sublima*, pro sublimis. Accius Phœnissis, Aut sæpe ex humili sede sublima euolat. Sallust. Hist. lib. 3. Nam tunc erat, & sublima nebula calum obscurobat.

46 ¶ *Ab eo*, quod est labos. *Labosum* facit, non laboriosum. Lucil. Satyr. lib. 3. Præterea omne iter hoc est labosum. Idem, Tantalus labosus pœnas.

47 ¶ *Nefantia*, pro nefanda. Lucil. Satyr. lib. 3. Tantalus, qui pœnas ob facta nefantia pendit. Idem libro xxix. Dissociat atque omnia ac nefantia. Varro *οὐρανὸν ἄσπετον*, Ego, inquit, eam suppetias, quæ tunc mihi nec res, nec ratio est dissociat atque omnia nefantia?

48 ¶ *Gracila* est pro gracilis. Lucil. Satyr. lib. vii. Quod gracila est, perniz, quod pectore puro, Quod puero similis.

49 ¶ *Bacchanaliorum*, pro bacchanalium, vtriusque aliorum, compitaliorum, & noualiorum, Vulcanaliorum. Sallustius, Ex audinque sonus Bacchanaliorum. Idem Hist. lib. 4. Curio Vulcanaliorum die ibidem moratus.

50 ¶ *Tumulti*, pro tumultus. Ennius Hectoris Lyris, Qui hoc hic clamoris, quid tumulti est? nomen qui vsurpat meum? Turpilius Pedio, Progredior foras visere, quid hinc

tumulti ante fores. Sallust. Catilinæ bello, Ille cohortes veteranas, quas tumulti causa conscripserat in frontem positas, ceterum exercitum in subsidio locat. Afranius Voptico, Hem quid hoc perij, pertimui, quid tui tibi exaadij?

51 ¶ *Progenij*, pro progeniei. Pacu. Paulo, Pater supremæ nostræ progenij patris.

52 ¶ *Strepsis*, pro strepitus. Ennius Hectoris Lyris, Quid in castris strepsis est?

53 ¶ *Mirabilitas*, pro admiratio. Tul. de offic. lib. 2. Ergo & hæc animi despicientia admirabilitatem magnam facit.

54 ¶ *Itiner*, pro iter. Enn. Telepho, Deumque de consilio hoc itiner credo conatum modo. Pacuvius Aralinta, Doler, pigetque magis, magisque me conatum hoc nequequam itiner. Idem Duloreste, Delphos venum pecus secundæ abstabula, ac itiner contuli.

55 ¶ *Ferocia*, pro ferocitate, Pacuvius Teucro, Nisi citia ferocitate, atque ferocia. M. Tul. de Repub. li. quinto. Qui comperit eius vim, & effrenatam illam ferociam.

56 ¶ *Deliritas*, pro deliratio. Laberius, Quænam mens, quæ deliritas vos supplantatores facit, cum cano eugio velitari?

57 ¶ *Holerorum*, pro holorum. Lucil. Satyr. lib. xv. Tintinnabulum abest hinc, suppicili, que holorum.

58 ¶ *Mistura*, pro moderatura. Varro de vita pop. Rom. lib. 1. Sed quod ea & propter talem misturam immoderatam ex aquis cupietis, quod temperatura moderatur in Romuli vita triplicis ciuitates.

59 ¶ *Gubernæ*, pro gubernacula. Lucil. Satyr. lib. xx. Proras despoliare, & detundere gubernæ.

60 ¶ *Singularia*, pro singulari. Turpil. Demetrio, Homo vnica est natura, & singularia.

61 ¶ *Lubidinitas*, pro lubidine. Laberius Sylace, Lubidinitate labitur.

62 ¶ *Fructi*, vel fructus pro fructus. Turpil. Canephoro, Satis fructi reddunt. Idem Herera, Hæc si impero abs te, vt faciat, satis fructi cepero ex te. Varro de re rustica lib. 1. Etus enim saluam esse fructus venenum.

63 ¶ *Mensioem*, pro mensura. Cic. de oratore, Aures enim, vel animus aurium nuntio naturalem quandam in se continet omnium vocum mensioem.

64 ¶ *Volubundus*, pro volutans. M. Tul. de Repub. libro 2. Cupido autem & expectanti, & lubidinoso, & volubundo in voluptatibus.

65 ¶ *Porti*, pro portus. Turpilius Demurgo, Neque nauæ cum essent circumuenti ventis, incerto itinere, porti indigentes.

66 ¶ *Domus*, pro domus. Varro *οὐρανὸν ἄσπετον*, Perexit in interiores partes domus.

67 ¶ *Soni*, & sonus pro sonitus, & sonus. Pacu.

Pacu. Duloreste: Quidam autē hoc soniti est, quod stridunt fores? Cæcilius Calcis: Nā quidam fores scēre soniti? Sifenna Hist. lib. iij. Postquā in sonu signōrum prælum magno cum clamōre virorum coartatum est.

68 ¶ *Glutino*, pro glutine. Lucil. lib. xxv. Præteritō tepido glutinator glutino.

69 ¶ *Cautio*, pro cautio. Cie. de orat. lib. iij. Neque illa mihi cautio, & timiditas in causis, propter præstantem prudentiam Crassi negligenda est. Terent. Andria: Puerum autem ne resciscat mihi esse ex illa cautio est.

70 ¶ *Gelo*, pro gelu. Varr. Sesequial. pueri dū comitēque t. nē cara gelo putri in orū saxa.

71 ¶ *Cestis*, pro cestibus. Varr. Vā victis, *estis* *monitas*: Pugilis spectatoris, qui miserum putat vinci quæro a vobis, si aduersarii superciliosa micellis discobinarit, nunquis vestrum suam mihi est daturus?

72 ¶ *Fructuis*, pro fructus. Varr. Meleagris: Quæro vtrū fructuis, an delectationis causa, fructus vt vēdatis. Idem *rapū iurior*: Aliquot Romæ sunt, qui cellas vinearias fructuis parant, vt vendant.

73 ¶ *Quæsti*, pro quæstus. Var. Prometheus: Acmulum illius artis, atque obstrigilatoream, qui per aliquot annos quæsti nihil fecerit.

74 ¶ *Senectā*, pro senectute. Virg. li. vj. Vires vltra, lorēmq; senectæ. Lucil. li. xxvij. Prospiciendū ergo in senectā, nunc adoleſcētia est.

75 ¶ *Inermis*, pro inermibus. Sallu. Jugurthæ bello: Neque quēquā decere, qui man^{us} armata ab inermis pedib. auxilium petere. Sifen. Hist. li. iij. Pleriq; inermi in castra perſugiūt.

76 ¶ *Gallia*, pro Gallite. Sallust. Hist. li. iij. Cum interim lumine etiam tum incerto, duæ Gallia mulieres conueniunt vitantes ad mēstrua soluenda montem adſcendunt.

77 ¶ *Effigia*, p. effigies. Afran. Vop. ſco: Cui^{us} te fuscitat imago: cuius effigia cognatus patre?

78 ¶ *Intemperia*, pro intemperantia apud veterem auctoritatis obſcure. Has eius intemperias in maritum.

79 ¶ *Poematorum*, pro poematū. Afran. Præsigna: Poematorum non bonorum. Plaut. Aſin. Nam neque fictum vaquam est, neque pictum, neque scriptum in poematis.

80 ¶ *Acritus*, Acritus Neoptolemo: Vis venarum, atque acritas.

81 ¶ *Largitas*, pro largitio. Ter. Adolph. Quod proſoluitur? quæ isthæc subita est largitas?

82 ¶ *Dextrabus*, pro dextēris. Lucretius Odyſſea: Deque manibus dextrabus.

83 ¶ *Curatura*, & *Curatio*, pro cura. Ter. Eunu. Tametsi bona est natura: reddēt curatura iuceas. Cie. Tusc. li. iij. Nā vt medici causa morborum curationem esse inuentam putant.

84 ¶ *Imberbi*, pro imberbis. Lucil. li. xxx. Maximus si argento in verbo androgyni barbati mēcho cinædi. Varro Epistula Fabium: Quod facis Saturnorum similes sunt, quod maxima sunt; idēque imberbi.

85 ¶ *Sexcentum*, pro sexcentorum. Lucil. lib. xxx. Maximus si argenti sexcentū, ac mille reliquit. Idem lib. xxx. Quid verō est centum, ac ducentum possideas? si Millium?

86 ¶ *Pauperis*, pro paupertate. Enn. Hecuba: Senex sum, vti nam mortē oppetam Priusquam eueniat, quod in paupertate mea senex grauiter gemam.

87 ¶ *Aedis*, nominatiuo singulari. Varr. de vita pop. Rom. lib. i. Hæc ædis, quæ nunc est, multis annis post facta sit, in qua omnia regis temporibus delubra parua facta.

88 ¶ *Vicius*, pro victus. Varr. de vita pop. Rom. l. i. Primum de re familiarib. patribus, secundō de vitus consuetudine primigenia, tertio de disciplinis p̄fiscis ne cessariis vitæ.

89 ¶ *Gradus*, pro gradus. Varr. de vita pop. Rom. li. ii. Multo præditi pudore, & pudicitia adoleſcentes, dixerunt cum maiore patre eius graduis, & caritate te stipendia facerent.

90 ¶ *Puerilitas*, pro pueritia. Varr. de liberis educandis: Velim me hercules, inquit, ipse vsu magno puerilitatis formolam audire.

91 ¶ *Anus*, pro anus. Var. Cato, vel de liberis educandis: Eam nutrice m oportet esse adoleſcētem Anuis enim vt sanguis deterior, sic lac Lac enim vt quidam dicunt phyci, sanguis spuma est.

92 ¶ *Præcantrix*, Varr. de liberis educandis: Vi faciunt pleræque vt adhibeant præcantrices, nec medicō ostendunt.

93 ¶ *Ritus*, pro ritus. Var. Cato, vel de liberis educandis: Itaq; domi ritus nostri, qui per Deū fidii iurare vult, prodire solet in cōpluuium.

94 ¶ *Pronis*, postū pro pronā. Varr. Parmenone: Alia trabs, postū in humum accedens proxime frangit ramos cadens.

95 ¶ *Teneritas*, teneritudo. Cicer. de ſtat. bonorum & malorum lib. v. In primo enim orō inest teneritas, ac mollitia quædam.

DE NUMERIS, ET CASIBVS

CAPIT. IX.

1. *Accusatiuum*, numeri singularis possessiui pro genitiuo plurali. Sifen. Hist. lib. iij. Quæ cæno, quibus libris fœderamatorum sum dissoluta. Tinguus Veli-

terna: Omnium vitium expertem, consilij plenum prohibui. Idem Geomina: Non exsecratis paratissimam, nec virum aspellit domo Lucretius lib. vi. Flammea tempestas Siculim

dominata per agros, Plautus Persa: Pol Deum virtutem dicam & maiorum memum. Terent. Hecyra: Propè iam remotum ab iniuria aduersarium. Accius Euryface: Reprime parum per citatum quadrupedem. Nouius Euryface: Millia sex nummum in arcam dimisi nummariam. Accius *ἐπι αὐτῶν μάχη*: Ab classe ad urbem tendunt, neque quisquam potest Fulgentium armum armatus ardore obtui. Turpilius Epiclero: In Caliphonis nunc te miserè liberum Pacuius Atalanta: Parentum, incertum inuestigandum gratia. Idem Peribœa: Regnum imperator aternam morum sator. Varro *μῆτις ἀδρῆτος ἀδελφῶν ἰουλιῶν* Omni opranti ministerio inuidum tabes. Idem de vita populi Romani libro quarto: Hortensius supra decem millia cadum heredi reliquit, *μῆτις μῆτις* vinum mille cadum. Sallust. Histor. libro nono: Catus duas insulas propinquas inter se, & decem stadiam procul à Gadibus factis constabat suoque ingenio alimenta mortalibus gignere. Afranius Vopisco: Antiquitas petenda in principio est mihi maiores nostri in cupidores liberum fueri. M. Tul. de off. li. iij. An emat denario, quod sit mille denarium.

2 ¶ Accusatiuus, positus pro datiuo: Ignoscamus illam rem, pro illi rei ignoscant. Plautus Amphit. Velatis manibus orant, *ἰγνοσάμενος* peccatum suum. Terentius Eunuchus: An, ne comparandus hic quidem ad illum est.

3 ¶ Genitiuus casus positus pro accusatiuo. Titinnius Psaltria: Dicis tu quæso, quò te auortisti? *μῆτις fastidium* meæ delitiæ. Plautus Aulul. Abiit, neque certiozem fecit. *Fastidium mei*, pro, me fastidit. Lucillius Satyr. libro septimo: Tristes difficiles sumus, *fastidimus bonorum*. Turpilius Leucadia: Vide nunc, *fastidium mei*. Lucillius libro xxvii. Cui saepe mille imposui plagarum in diem. Idem: *Si argenti indiges*. Plautus Aulul. Deinde egomet mecum cogitare interdum concepi. Sic veretur illam rem, sicuti & consuetudo, & Terentius Phorm. auctor est dicens: Non simulatam meam vereri saltem. ¶ Veteribus gentium pro accusatiuo poni placet. Afranius Compitalibus: Si non verear, nemo veretur tui. Idem Simulante: Tui veretur me ad te misit. oratum peteret. Idem Emancipato: Oprandum uxorem, quæ non veretur viri. Pacuius, Hermiona: Tyndareo fieri contumeliam: cuius à te veretur maxime acta gratulatione: Nihilne te populi veretur, qui vicerare in via? Varro Sardis Venalibus: Non te tui saltem pudet, si nihil mei reueretur? Accius Alphesibœa: Si tui veretur progenitoris, cedo.

4 ¶ Accusatiuus, positus pro ablatiuo. Titinnius Gemina: Edepol hominis ignaui *functus officium*. Plautus Menæchmis: Nam

parasitus octo hominum munera facile fungitur: Idem Trinummo: Sequere hanc me, gnata, *ut manus fungaris tuum*. Lucillius Satyr. libro primo: Munus, amen fungi, & muros feruare possent. Idem libro quinto: Litius pauperem ait se ingentia munera fungi. Turpilius Epiclero: Sed volo, Vt familia nostra officia fungatur sua. Idem Pedio: Nuptias abieci, amicos utor primores viros. Pacuius Duloreste: Nonne officium fungar vulgi, atque ægie madefactum fetam?

5 ¶ Accusatiuus, vel nominatiuus positus pro ablatiuo. Turpilius Demetrio: Meos parentes careo. Marcus Tullius de Repub. libro quinto: Sed tamen vt bono patrifamilias, colendi, ædificandi, ratiocinandi quidam usus est. Varro *ὄρεως ἀδελφῶν*. Denique si vestimenta ei opus sunt quæ seris? Idem Prometheo lib. primo: Id vt scias, audi hoc, quod falsum dicis esse, nemini oculis opus esse, si habet. Sallust. Histor. libro secundo: Roma quæ pais magna, fulsime, aut proxumorum telis cæteri vice pecorum obrun cabantur. Afranius Vopisco: Tandem vt possimus nostra fungi munera. Idem Frantiis: Id autem me condonat litteris. Lucil. li. xxv. Tu si voles, per aureis pectus irrigari.

6 ¶ Genitiuus, positus pro ablatiuo, vel aduerbio loci. Plautus Trinummo: Non ego sum dignus saluti: Cicero Tullul. libro quarto: Aliquod malum meruit exanimatus, *pendet animi*. Plautus Amph. Vt salui potiremur domi. Pompon. Pappo agricola. Domus hæc fuerit placiti. Accius Epigonis: Locorum late vinda, & frugum vbera. Lucillius Satyr. libro sexto: Hortare illorum si possim capi sortiri. Idem libro octauo: Quarum & abundemus rerum, & quarum indigemus. Idem libro nono. Si nihil ad faciem: & si olim lupa prostibulum quæ Numini opus, atque absit. Pacu. Peribœa: Postquam est honoratus frugum, & floris Liberi. Marcus Tullius de Repub. lib. tertio: Nos autem populus sociis defendendis terrarum iam omnium potius est. Afranius Exceptio: Quod vitæ studium, aut quod præsidium in posterum mihi supponebas, mecum prius tui? Varro de vita populi Romani libro secundo: Venoster exercitus ita sit fugatus, vt Galli Romæ Capitolij sint potiti, neque inde ante sex menses gesserint. Significata ad genitiuum in potestatem venit. Plautus Capt. Ille alter potius hostis est. Sallust. Iugurthæ bello: Vt priusquam legatos conueniret, *Abherbatia potiretur*. Idem eodem: Ager autem aridus, & frugum vacuus. Marcus Tullius de officiis libro primo: Hæc sunt opera magni animi, & excellentis, & prudentia æquæ, *consilique fidens*. Idem: Omnium autem rerum, ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agriculura melius: Virgilius Eneidos libro primo: *Impletur veteris*

metris Bacchi pinguisque ferina. Marc. Tull. Hortensio: Et qui expectat, pædet animi, quia semper quid futurum sit, incertum est. Varro Eumenidibus: Ego autem qui essem plenus vini, & veneris. ¶ Sic desipiebam mentis, pro mente. Plaut. Epidico: Desipiebam mentis, cum illa scripta mitterem. ¶ Sic mille annorum viuum, pro mille annis viuunt. Plautus Militico: Qui mille annorum perpetuo viuunt.

7 *Datiuus, pro accusatiuo.* Titin. Barath. 10
Vbi ambitionem virtuti vidèas antecedere, pro virtutem antecedere, Plaut. Truculentos: Quia tu vestimento. & cibo alienis rebus curas. Acc. Meleag. Cuius exuias, & coronam huic numerauit virgini [legendum munerauit] M. Tul. de republ. lib. 4. Hic verò mulieribus præfatis reponatur, qui apud Græcos creati solent, sed sit cætor, qui viros doceat moderari vxoribus. Sallustius Catilinæ bello: Breui spacio legiones numero hominū experuerat, cum initio non amplius duobus millibus habuisset. Lucillius libro vigesimo sexto: Si miserantur, se ipsi, vide ne illorum causa superiore loco collocauerit. Terent. Facite ita vt vobis deceat. Terent. Andr. Interea mulier quædam ab hinc triennium. Ex Andro commigravit huic vicinia. Varro de vita populi Romani lib. 4. Tanta porò inuasit cupiditas honorum plerisque, vt vel cælum ruere, dummodo 30 magistratum adipiscantur exoptent.

8 *Accusatiuus, pro genitiuo.* M. Tull. de offi lib. 2. Dum homines creuati habeam illam eruentiam meminere, & sperant, Virg. Buc. Alie vnos. Mæx meminisse volebant. Plaut. Cistellaria: Meminere officium suum. Et Menæchmis: Propterea illius nomen meminere facilius. Accius. Euryface: Heu me miserum: cum hæc recorder, cum illos reminiscor dies. Idem in vauo. iuxta: Eos mortalis fœnis lib. x. Miserere or sape studioso volo. Et Athamante: Veritus sum arbitror, atque vinâ memot possim obliuiscer, Et Nydepreha: An ego Pylsem obliuiscer vnquam, aut quæquam proponi velim? Turpil. Pedio: Iam de hinc meminisse illius formam. M. Tul. de Republ. lib. 4. Atque ipsa meus, quæ fututa videt, præterita meminuit. Varro vix vixisti & non vixisti: Liber me epigrammata facere: & quoniam nomina non memini, quod insolium mihi venerit ponam. 50

9 *Inuidiu illam rem,* pro illa re. Accius. Menalippo: Vade, qui mortalis florem librum inuidiu meum: Priuatur, illam rem, pro illa re. Næuius Pedio: Quod res vis hæc priuari pulcras, quas vti solet?

10 *Ablatiuus, pro genitiuo.* Plaut. Pseudolo: Puro modo cupidus estis. Lucil. Saryr. lib. 2. Porro quæcunque, & cuiuscunque, vt diximus ante Oblituerit primo hoc, muerendi referet. 60 Idem, lib. 6. Et id solum iduersa fortunæ aci quæ resistit. Turpil. Pedio: Neque virum

educta, vt par est, expers malitiis. Virg. Georg. lib. 1. Illa ferax oleo est.

11 *Accusatiuus, pro nominatiuo.* Pomp. Præcone posterior: Quod latius in speratas modo mihi irrepere in sinum. Virgil. A. Æneid. lib. 1. Vrbem quam statuo, vestra est.

12 *Nominatiuus, pro datiuo.* Nonius Agricola: Lernete duo verbis etiam primo, & postremo. Plautus Aulul. Credo ego, si lumen iam inaudiuisset mihi esse thesaurum domi, id inuias. Cic. Tusc. lib. 1. Multaque secula post uiguit Pythagoreorum nomen. Varro de rusticata lib. 4. Centum iugeribus vinearum opus esse quindecim mancipia.

13 *Genitiuus, pro datiuo.* Accius Neoptolemo: Quid si ex Græcia omne nomen illium par nemo reperiri potest? Turpil. Pedio: Neque mirum educta, vt par est, expers malitiis, metuens sui. Virg. A. Æneid. lib. 1. Diues opum, studiisque asperrima belli. Plaut. A. Æneid. Volo amori obsecutum illius, volo amet me patre. Idem Pseudolo: Duorum labori ego hominè parissim lubens, Me interrogandi, & tui respondendi mihi. Cic. de orat. lib. 2. Bonorum virorum plenum forum. Varro de vita pop. Ro. lib. 4. Ipsa Italiæ oppida sunt vastata, quæ prius fuerunt hominum referta.

14 *Nominatiuus, pro genitiuo.* Tarp. Epiol. Ad edim scies ea, quæ sunt infens. Terent. Phorm. Ita plerique ingenio illius omnes, nostri nosmet pœnitent. Sic & postior illam rem. Pacuu. Peribcea: Regnum potior, coniugena maeto inferis.

15 *Ablatiuus, pro datiuo.* Lucil. Quod sumptum, atque epulas dictu præparatis honesto. Virg. lib. vi. Teque ad spectu, ne subtrahere nostro.

16 *Genitiuus, pro nominatiuo.* M. Tul. de Republ. lib. v. vt quemadmodum scribit ille, quotidiano in forum mille hominum cum pallis conchylio tinctis discederent.

17 *Ablatiuus, pro accusatiuo.* Virg. lib. v. Grator & pulcro veniens in corpore virtus Adiuuat.

18 *Accusatiuus, pro genitiuo.* Acc. Myrmidonibus: Mea fata in acie oblitui. Sallu. Hist. lib. 3. Sed Pompeius à prima adolescentia sermone fautorum similem fore credens Alexandro regi. Virgil. A. Æneid. lib. 8. Et vocem Anchisæ magni, vultumque recorder.

19 *Accusatiuus, pro datiuo.* Lucil. xxyr. Suspèdat ne se, an in gladium incubat, ne cælum videat. Plaut. Amph. Velatis manibus orant, ignoscamus peccatum suum. Afran. Vopisco: Malè me ètur de nobis heri, qui nos tantoperè indigent in pueritia. Cæcil. Plocio: Dū ego eius mortem inibo. Virg. A. Æneid. lib. 3. Treis adeo incertis cæca caligine soles Erramus pelago, totidem sine sidere noctes. Cicero. de Orat. lib. 3. Locutus esse dicitur homo.

copiosus aliquot horum.

20 ¶ *Datiuus*, pro ablatiuo. Sifenna Hist. lib. iij. *Alij saluti*, ac *velocitati certare*. Var. de re rust. lib. i. A quo quod *indigent potui*, poema dicta esse possunt. Idem Varro de liberis educandis: Non solum qui primus in alteru-

tra te *praestet alios*, sed etiam qui sit secundus, & tertius.

21 ¶ *Nominatiuus*, pro ablatiuo. Sifenna Hist. lib. iij. *Omnia quae diximus loca*, statim *potius*. Idem: *Hostis loca superiora positi*. Virg. *Aen. li. x.* Saxumque vndis immane minatur.

DE MUTATIS CONIVGATIONIBVS.

C A P. X.

Feruit, pro feruet. Lucillius lib. nono: Feruit nunc, feruit ad annum. Acc. Nyctegrefia, Classis adit, clauditur, feruit. Titinnius Serina: Sapiencia gubernator torquet nauem non valentia. Cecus magnam ahenum quado feruit: paulla confutat trua. Accius Meleagro: Heu cor ira feruit cecum, amentia rapior feror que. Pomponius Agricola: Domus haec feruit flagitiis. Afranius Priuigno: Hoc potius hoc nunc feruit inuis, haec volo. Varro Sexagesi: Quod leges iubent, non faciunt, faciant, do scelate feruit omnino. Ab eo quod est feruit breuior accento sonere facit, vt spectat spernere. Atranius Epistolar: Ego miso Clandestinorum pictor fere matera me trua feruere. Lucil. Satyr. lib. viij. Feruere ne longum verò hoc litoribus tradam. Virg. Aeneid. lib. iij. lam. Litora feruere flammis. Lucret. li. xi. Feruere cum videas classem lateque vagari. Nauius Lycurgo: Late, longaque trans nostros feruere. Accius Telepho: Aere, atque ferro feruere igni, insignibus florere. Varro Desultorio: *αὐτὸν τρωαῖς*, Feruere piratis, vasterique omnia circum.

2 ¶ *Lauit*, pro lauat. Virg. Georg. lib. iij. Lauit improba teter Ora cruor. Plaut. Pseud. Eas lacrymis lauit Lucret. lib. ij. Litoris incurui bibulam lauit aequor arenam. Acc. Phoenissis: Salsis cruorem guttis lacrymarum lauit. Var. Cosmotorina, *αὐτὸν εὐροπῆς κόρυς*. Atque Aegaeus fluctus, quam lauit ante aquilo Saeuus vbi posuit Neptuni filius urbem. Sallust. Hist. lib. ij. Dubium an insula sit, quod euri, atque austeri superiacctis fluctibus circumlauit. Nauius Danae. Animi iubeo fonte lauere memini manum. Lauere inde tractum est. Ennius Telamone strata terra, lauere lacrymis vestem squalam, & sordidam. Idem Hecuba: Heu me miserum, interij pergunt lauere sanguinem. Lucret. lib. v. Lubrica proluit larga lauere humida saxa. Accius Medea: Lauere salsis vultum lacrymis. Var. *αὐτὸν εὐροπῆς κόρυς*. Et Hymenaeus, qui primo lauere aluum mansupio solet. Idem *αὐτὸν εὐροπῆς κόρυς*: Patet, vt cruce lauret aratū

aggerem. Afran. Suspecta: Vident laure lacrymis me tuum collum, pater. Lauere etiam inde manabit. Enn. Andromeda: Nam vbi introducta est, puerumque vt lauerent, locum in clypeo. Afran. Fratr. Aquam ex caeno haurire qui lauerent manus. Plaut. Amphitr. Postquam peperit, pueros lauere iussi nos. Inde imperatiuo modo lauite facit. Titin. Psalteria: Manus lauite mulieris, & capita velate. Laui etiam positum pro lauari. Pompon. Petitore haec delecta velim facias, iam pridem volo lacrimam laui.

3 ¶ *Feruat*, pro ferueat. Pomp. Fullone: Facite, vt ignis feruat. ligna instipite, far concidite. Acc. Achil. Ne tum cum feruat pectus iracundia.

4 ¶ *Sonit*, pro sonat. Acc. Aeneadis, aut Decio: Clamore, & gemitu templum resonit coelitur. Idem Phoenis. Ac vbi curu litore latratu vnda: sub vndis labunda sonit. Enn. Hectoris Lytris: Et sonit, Franguntur hasta, terra sudit sanguine. Pacu. Dulorest. Hymenaeum fremunt aequales, aura resonit crepid musico. Sonere inde tractum est. Lucr. lib. i. Caligare oculos, sonere aureis, succidere artus. Accius Neopt. Atque adeo valuas sonere sensu regias. Idem Atrio: Sed quid tonitru turbida toruo Cocussa repente aequora caeli Sessimus sonere? Soniuit etiam inde manauit. Ennius Andromach. & Hermaphrodito: Nam neque irati, neque blandi quicquam syncre sonunt. Acc. Iliona: Ibo ad eam, vt scisciam quid velint: valuz sonunt.

5 ¶ *Expedibo*, pro expediam. Pacu. Atrata. Nam quod conabar, cum interuentum est, dicere. Nunc expedibo. Acc. Nycteg. Cuncta expedibo id modo iusurandum dare. Pompon. Vernio. Sed qui utroque error vos agitat, expedibo. Bna. Eumenid. Id ego aequi aptius fecisse expedibo, atque eloquar.

6 ¶ *Nolito*, pro noli. Lucil. lib. trigesimo, Nolito, tibi me maledicere posse putare.

7 ¶ *Axim*, pro egerim. Pacu. Perib. Vt quegi, ago, vel axim verrunt bene.

8 ¶ *Feruitur*, pro feruit. Afran. Vopisc. Quarta vociferatione feruitur: Hec miseræ mei.

9 ¶ *Maniat*

9 ¶ *Mantat*, pro maneat. Cæcilius in Hypo-
nymæo, Rastr. in voltu eodem, in eadem man-
tat militia.

10 ¶ *Artiuit*, pro artauit. Nou. Dota: a: Ar-
tiuit linguam in palatum, cepit labia fuge-
re. Idem Her. Conatus artiuit matris inter fe-
mina fortiter.

11 ¶ *Audibo*, pro audiam. Ennius Telamo-
ne: More antiquo audibo, neque aureis tibi
contrâ vendas dabo. Idem Pancratius. Quo
nunc me ducis? ubi molarum strepitum audi-
bis maximum? Cæcil. Nacler. Num ab eo
audibus præterea, si dicis, Ælia redeat. Per-
gamo.

12 ¶ *Fulgit*, pro fulget. Lucil. Satyr. lib. vii.
Primum fugit vti caldum, & fornicum fer-
rum. Pomponius Macco sequest. Simile est,
quasi cum in coelo fulgit propter Lunam Lu-
cifer. Lucretius vj. Fulgit item nubes ignis
cum semina multa excussere. Idem: Fulgit
item cum rarefcent quoque nabilia cæli. Ful-
gere correptè pro fulgère. Lucret. lib. v. Mul-
ta videmus enim cælestibus incita flammis
fulgère, cum cæli donauit plaga, vapores.
Pacuius Medo: Linguz bifulcis actu crispo
fulgere. Accius Bacis: Latum in Parnasso in-
ter pinos tripudiantem, in circulis ludo, at-
que tedis fulgere. Lucillius Satyrarum lib. iii.
Conuentus pulcer brææ saga fulgere tor-
ques Magni.

13 ¶ *Es*, pro esto. Lucillius lib. xxviii. Con-
iice te intro, ac bono animo es. Pomponius
Maccois geminis: Bono animo es, video, deri-
psit tibi primum de pannibus.

14 ¶ *Amplant*, pro amplificat. Pacuius
Teuero: Vbi pœræ pro sua parte falsa con-
fictaque canant. Qui causam humilem dicitis
amplant.

15 ¶ *Aperibo*, pro aperiam. Pomponius Ver-
nion. Aperibo, non possum cinem pati. Or-
cus est, quem amare cœpi, pinguis non pul-
cer puer.

16 ¶ *Cupiret*, pro cuperet. Lucret. lib. i. Per-
fringere vt arcta Naturæ primus portarum
claustra cuperet.

17 ¶ *Dicebo*, pro dicam. Næuius Pathicis:
Primum quod dicebo rectè, secundum, quod
dicebo eo meliùs.

18 ¶ *Edim*, pro edam. Cæcil. Afor. Nihilne
tibi esse, quod edim? Nou. Buccula: Quod e-
ditis nihil est, si vultis, quod caeteris, copia est.
Pompon. Condition. Vix nunc quod edim
inuenio: quidnam fiet, si quam duxero? Plaut.
Pœnulo: Est domi quod edimus, ne nos tam
contemptum conteras.

19 ¶ *Facitur*, pro fit. Nigid. Commenta-
tione grammatices lib. 19. Id quod dico, est
huiusmodi: *non facit, non fit, facitur*. Titin-
ius: Quanta stulticia cupidinis! petunt con-
siliū bona gratia, vt parui faciat.

20 ¶ *Euenat*, pro eueniat. Ennius Hecub.
Senex sum, vinam mortem oppetam, Penus
quam euenat, quod in pauperie mea Senex
grauiter gemam.

21 ¶ *Faxim*, pro fecerim. Ennius Phœni-
cæ: Plus miser sum, si scelestum faxim, quod
dicam fore.

22 ¶ *Moneris*, pro monueris. Pacuius Ar-
mor. iudic. Dic quid faciam, quod me mone-
ris effectum da. Item Chryse: Dij moneant
meliora.

23 ¶ *Niuit*, pro ningit. Pacuius Paulo:
Sagittis, plumbis, & faxis grandinat, niuit.

24 ¶ *Obedibo*, pro obediam. Afranius
Maritis: Meo vt obsequar amori, obedibo
tibi.

25 ¶ *Operibo*, pro operiam. Pompon. Præ-
fect. Morum pater ac est negato esse, hic me
operibo capur.

26 ¶ *Paribis*, pro pariet. Pompon. Bucco-
ne auctorato: Si prægnans non es, paribis
numquam.

27 ¶ *Peruenibunt*. Pomponius Pithone
Gorgonio: Hominem beatum, quod illæ per-
uenibunt diuitiæ.

28 ¶ *Redibo*. Plautus Vidular. Ego serua-
bo, quasi sequestri detis, neutri redibo.

29 ¶ *Reperibitur*, pro reperietur. Pompon.
Anulo posteriore: id credo, metuis, ne inuidia
desit tibi. Cum nemo, qui à te recipiat, repe-
ribitur. Plautus Epidico: Quid illa fieri fidici-
na igitur aliqua res reperibitur. Cæcilius O-
bol. Nunc enim uero est, cum mea morti re-
medium reperibit nemo.

30 ¶ *Possetur*, pro posset. Quadrigarius An-
nialium libr. i. Cum non possetur decerni vi-
trius putaretur victoria esse.

31 ¶ *Sapiui*, pro sapui. Nouius Virgine præ-
gnante: Quando ego plus sapiui, qui sullo-
nem compressi quinquatribus.

32 ¶ *Venibo*, pro veniam. Pomponius Mac-
cis geminis: Serò est, sexta, si tibi placet, ve-
nibo.

33 ¶ *Poteratur*, pro poterat. Cælius Anna-
lib. i. Cum iure sine periculo bello geri po-
teratur.

34 ¶ *Potestur*, pro potest. Pacuius Chryse:
Si qua potestur investigari via. Quadrigarius
Annalium libro tertio: Aded memorari vix
potestur, vt omnes simul suum quisque nego-
tium adorti essent.

35 ¶ *Soluerit*, pro solutus sit. Cælius Anna-
lium libro 8. Duos & septuaginta lictores do-
mum ante deportauisse facis, qui ductoribus
hostium soluerint ferri.

36 ¶ *Fidebo*. Næu. De pathicis: Tibi cum
fidebo, fidelis ero.

37 ¶ *Deplorabundus*, pro deplorans. Plaut-
us Aulularia: Homo ad prætorem venit de-
plorabundus.

38 ¶ *Coctum*, pro ad coquendum Plautus
Aulularia: Solet ire coctum. *Ubi sup. NIM*

39 ¶ *Macer*, pro macilentus est. Plautus

Aulularia: Qui ossa, ac pellis totus est ita cu-
ra macer.

39 ¶ *Macer*, pro macilentus est. Plautus

DE INDISCRETIS ADVERBIS.

CAP. XI.

Humaniter, Tull. ad Panfam lib. 1. de ani-
mo semper dilexi, meque ab eo diligi sensi.
Ad Articum lib. 2. Inuitus literas tuas scinde-
rem: ita sunt humaniter scriptae.

2 ¶ *Disertè*, & consuetudine dicitur, & Af-
fran. autore in Diuort. Quod vult disertè pa-
cium, aut dictum.

3 ¶ *Disertim*, dicere planè, palàm Titinnio
auctore possumus Veliterna: Habui rectè di-
fertim. Plaut. Stich. Fuit disertim, veràm id v-
su perdidit. Accius Euryf. Disertim id vnum
in commodis desit meis. Lilius: Tùmque mi-
hi narrato omnia disertim.

4 ¶ *Insaniter*, Pompon. auctore. Metuo il-
lum, iocari nescit, ludit nimium insaniter.

5 ¶ *Seueriter*, pro seuerè dici auctoritas ve-
terum iuber. Titinnius Prælia, Seueriter Ho-
die sermonem amica mecum contulit.

6 ¶ *Communitus*, pro communiter. Varro
Rerum diuinar. Etenim vt Deos colere de-
bet communitus ciuitas sic singulæ familiæ
debemus.

7 ¶ *Blanditer*, pro blandè. Titin. Gemin.
Iucunda primùm blanditer comparamus col-
loquia.

8 ¶ *Celerè*, pro celeriter. Næu. Paul. Nunc
te obsecror, celerè facti subueni censori. En-
nius Sityr. lib. 1. Dum quicquid des celerè.

9 ¶ *Benigniter*, pro benignè. Titinnius
Gemin. Nimium te patrocinari cenfeo beni-
gniter.

10 ¶ *Festiuiter*, pro festiuè. Næu. Gemin.
O domus parata pulcræ familiæ festiuiter.

11 ¶ *Auariter*, pro auarè. Plaut. Curcul. Hoc
vide, vt ingurgitas, impura in se merum auar-
iter. Quadrig. Annal. lib. 21. Crudeliter ille,
nos misericorditer, auariter illi, nos largi-
mur. Cat. de præda militum diuidenda: Fraud-
ulenter a que auariter.

12 ¶ *Amiciter*, pro amicè. Plautus Persa.
Quàm meo amico amiciter hanc commodi-
tatis copiam dabit. Pacuu. Dulores. Nunc ne
illu expectes, quando amico amiciter fecisti.

13 ¶ *Probitè*, pro probè. Varro Orogeli.
Postquam auida libido rapere, ac concidere
cepit, se que opificè non probiter strepere.

14 ¶ *Munditer*, pro mundè Plaut. Pœnulo.
Nam cum sedulo munditer nos habemus, viz.

agrèque amaroculos inuenimus.

15 ¶ *Sauiter*, pro saue, Plaut. Pœnulo: Aha
tam sauitur. Idem Truam mo: Ah nimium
Stasime, sauitur. Accius Aftyas. Ferum feroci
contundendum sauitur.

16 ¶ *Seueriter*, pro sauitur. Ennius Phœni-
ce, Seueriter suspensionem ferre fallam, futi-
lium est. Afran. Simulante: Seueriter ferre
hæc, te simul ac gnatum ab illo abducere. En-
nius Hectoris Lytris: Seueriter fortuna ferri
cernunt de victoria.

17 ¶ *Mœstiter*, pro mœstè. Plaut. Ro dentè.
Sed vade nos ire cum vuida veste dicam ob-
secro, tam mœstiter vestitas?

18 ¶ *Propritim*, pro proprie. Lucret. lib. 2.
Quid genus humanum propritim de quibus
actum est.

19 ¶ *Ampliter*, Lucil. lib. 4. Nam lumpribus
magnis. Et structam ampliter, atque cum æ-
cumbibus mensam. Pompon. Hæc de peti-
tore: Heus apia te pueri nunc munda, atque
ampliter conuiuium. Plaut. Stich. Sac est ser-
uo homini modeste melius, facere suaprum,
quàm ampliter. Accius Diome. Benigne, &
pro beneficio largi, atque ampliter.

20 ¶ *Aliquantisper*, Quadrigarius. Anna-
lium lib. 6. Aliquantisper pugnatè nihil pro-
mouet Pœnus. Cæcil. Fallac. Nam si illi post-
quam rem paternam amiserant, ægestate a-
liquantisper iactati forent. Idem Fallac. Ver-
lim paulisper experiri te, quantisper nõ plus
triduum. Pomp. Dotat. Postum. exgrare, vt
recedas à me paulisper, modo. Quantisper
sat habes.

21 ¶ *Duriter*, pro durè. Terent. Andr. Pri-
mò hæc publicè vitam parè, ac duriter Age-
bar. Noui. Zona. Duriter me habere, vigila-
se. Afran. Ptiwig. Viuax vetus quàm duriter
nunc consilio tergo meo. Enn. Phœnic. Quæ
tibi ex ore orationem duriter dicta dedit. Cæ-
cil. Fallac. Nam quàm duriter vos educavit,
atque asperè non negat.

22 ¶ *Cautim*, pro caute. Acc. Alphesib. Sed
tibi cautim est adendum ad virum. Idem
Philoct. Contra est eundem cautim, & ce-
prandum est.

23 ¶ *Strictim*, Cicer. de Orac. lib. 2. Quasi per-
teat, febriam prætereuntes, strictim adspexi-
mus. Sallust. Strictim, vt quæque memoria
digna

digna videbantur, praescriberem.

24 ¶ *Firmiter*, pro firmè. Lucill. Sat. li. io. Fluctibus, à ventisque aduersis firmiter essent. Idem libro duodecimo: Firmiter hoc pariterque tuo sit peccatore fixum. Afran. Augur. Hic haeret vt clamor oiuur, sed spiritu firmiter instat. M. Tul. de republic. lib. vj. Firmiter enim maiores nostri stabilita matrimonia esse voluerunt.

25 ¶ *Fidèle*, pro fideliter. Plau. Capitiu. Fac 10 fidèle: caue fidem fluxam feras.

26 ¶ *Aequiter*, pro æquè. Pacui. Atalanta: Concertare, ac dissecare partim da cursum æquiter. Accius Antenorid. Ad populum intelligo referendum, quoniam horum æquiter sententiæ fuerunt. Lilius Ægisti. Nam vt pergam accensa, & prædam per participes æquiter partira est.

27 ¶ *Publicitus*, pro publicè. Lucil. Satyr. lib. xij. Huic homini quaestore aliquo esse opus, atque chorago Publicitus, qui mihi atque Episcopo præbeat aurum. Idem libro xvj. Publicitus vendis tamen atque extrema hospitibus. Plau. Amphit. Ita peregre veniens hospitio publicitus accipiar. Cæcil. Ploc. Ibo domum, ad plebem pergitur, publicitus defendendum est. Pomp. Campanis: Dat ordo senio, & fullonibus publicitus cibaria.

28 ¶ *Proteruiter*. Ennius Paneratiast. Quis est, qui nostris foribus tam proteruiter.

29 ¶ *Ignauiter*, pro ignauè. Lucil. Satyr. lib. xvj. Cur tam ignauiter hoc praesertim tempore quaeris? Quadrigitus Annalium libro ij. Et qui ibi erant, non ignauiter putando, eundem diem pro meliore habuerunt.

30 ¶ *Mutuiter*, pro mutuo. Varr. Octogesi, 10 *mutuiter*: Vno, meque ama mutuiter.

31 ¶ *Perspicacè*, pro perspicaciter. Afranius Diuort. Quam perspicacè, quam benignè, quam citò, quam blandè, quam mihi est peccatore.

32 ¶ *Asperiter*. Næuius Pulvis: Vbi tu nequam cubares asperiter.

33 ¶ *Celeranter*, pro celeriter. Acc. Anten. Sed quis hic est, qui macutinum cursum huc celeranter rapit?

34 ¶ *Dapsilo*. Pomp. Rustico: Quid nunc vis fieri verrem fume dapsilè ac dilucide.

35 ¶ *Exquisitum*. Varr. Aiace stramentitio acre æger medicos exquisitum conuocabas, vt conualesceret.

36 ¶ *Hilarè*. Tul. de Orat. Quis vnquam res præter hunc tragicas penè comicè, tristeis remissè, serias hilarè. Afran. Pruiug. Ec propter paruelem tuam Constituit hilarè anhelans, deiecit coma.

37 ¶ *Festinatim*, pro festinanter. Pomp. A. fia. Existi de nocte ad molam fullone festinatim. Sifen. Hist. li. iij. Prætor festinatim de castris ad castra maxima pedites cõduxit

38 ¶ *Pugnitus*, pro pugnis. Cæcil. Falle cia, Nisi quidam qui se malit pugnitus pessundari.

39 ¶ *Fufile*, futiliter. Ennius Phœnice: Vt quod factum est futilè, amici nos feramus forriter.

40 ¶ *Humanitus*, pro humaniter. Turpil. Pedio: Quare esse dicat quisquam illuc hominem, haud quicquam facere humanitus? Cassius Hemin. Hist. lib. iij. Quare si omnes artes atque humanicus aguntur. Afran. Repud. Quanto facilis ego, qui ex equo venio, adducor ferre humana humanitus?

41 ¶ *Inimiciter*. Acc. *Inimiciter* lib. i. Placare hostem ferocè, inimiciterque accessum.

42 ¶ *Memore*, pro memoriter. Pomp. Philotop. Sed ne cum ista hæc memore meministi, indica, qui illud autum abstulerit, non didici harioolari gratis.

43 ¶ *Immortalitus*. Turp. Hetera: Sat me, vt meum cor voluptatibus dat, immortalitus se obtulit mihi hæc facultas.

44 ¶ *Largitus*, pro largè. Afranius Materteris: Quid istuc est, quid ac? quid lacrymas largitus proloquere.

45 ¶ *Iracunditer*. Cæcil. Subditio: Quæso ne temere hanc rem agas, & ne iracunditer.

46 ¶ *Minutim*, pro minutè. Lucil. lib. v. Dic quam cogitat vis ire minutim. Per commissuras rimatum nostris nigrore.

47 ¶ *Parciter*, pro parcè. Pomp. Verre: Salbeolo parciter tanquam frater mihi sis, medium abdomen cum diuidam.

48 ¶ *Superbiter*. Afran. Purgamento: Illa superbiter imperat. Næu. Belli Phœnici libro vj. Superbiter contempnim conterit legiones.

49 ¶ *Longinquè*, & *longiter*, pro longè. Acc. Andromache: Hæc malos annos multos longinquè à domo Bellum gerentes summum summa industria. Lucil. lib. tertio: Non (vt opinor) id à lecto iam longiter rati.

50 ¶ *Perplexim*, pro perplexè. Plau. Stich. Vtrum ego perplexim lacessam orationè ad hunc modum. Hemin. Hist. lib. i. Prudens perplexim scotino scribit.

51 ¶ *Saniter*. Afran. Megalensibus: Adesto, assentio te amare, me adorare saniter.

52 ¶ *Rarènter*. Cæcil. Paussimach. Aedepol voluntas homini rarènter venit. Næu. Exodio: Multum ames, paulum des crebro, venias rarènter. Ennius Androm. Sed quasi fertum, aut lapis durat rarènter gemmum conatue trabem ergastulo: Longè ab urbe villicarier, quò herus rarènter venit. Liq. Tereos: Rarènter venio.

53 ¶ *Contempnim*, pro contemnentar. Næuius belli Phœnici lib. vj. Superbiter, contempnim conterit legiones.

54 ¶ *Temeriter*. Accius Amphitruyon. Hoc in re est, quod tu tam temeriter meam be-

nevolentiam inuenisse es rarus.

55 ¶ *Restrictum*, pro restricte. Afran. Thaide: Eaque firmè sedere, melius consoloribus, quam restrictam cogitata, atque omnibus rationibus.

56 ¶ *Præclariter*. Quadrigarius Annalium libro iij. Et ita rebus præclariter gestis Roman reuertentur.

57 ¶ *Torruiter*. Pomp. Auctorato: Occidit aurum torruiter me amores amauit. Ennius Lupiast. Quem nunc tu tam torruiter increpisti.

58 ¶ *Purior*. Pomponius Haruspice: Fac purior, bucco, vel pectore rustico Vetractes, laui iam dudum manus. Nou. Virgine præ-

gnante: Sequere me, purior volo facias, igni atque aqua volo hunc accipere.

59 ¶ *Verecunditer*. Pomp. Macco: Virgine præteriter vidit duos sensum in ludo, verecunditer non docentem discipulum, verum scalpentem natæis.

60 ¶ *Ceratum*. Virg. Æneid. lib. iij. Ceratim focij ferunt mare, & æquora ventant.

61 ¶ *Abunde*. Sifen. Histor. lib. iij. Perfugè atque abundè sparsi vsq; magnum pondus auri argentique.

62 ¶ *Miseriter*, pro misere. Laberius Macco: Mens incorrupta miseriter corrumpitur.

63 ¶ *Properiter*. Catullus: Animula miserula properiter abit.

DE DOCTORVM INDAGINE.

CAP. XII.

OMnes artem secuti negant aduerbis prepositionem addi oportere, sed auctoritas veterum præponi iubet. *Desubito*. Tituli. Prælia: Sed amabo, quid desubito tam repente ad me venisti? Ennius Panerat. Cum desubito me oras mulier, lacrymansque ad genua accidit. Afran. Emancip. Quam beatæ scenicæ videntur mihi mulieres, quæ iurgio, & benevolentia terrent desubito viros. Cæcil. Afoto. Nam ego duabus vigiliis transfactis duco desubito donum. Quadrigar. Annal. libro ij. His desubito vrisque nuntiatu copiorum copias adesse. Næu. Tripartita: Postquam se videlicet heredem, desubito diuortium fecerunt. Lucret. lib. ij. Vim cupidam tam desubito, quam mens habet ipsa. Lucil. Satyrar. libro x. Quamvis desubito trinis deducere scalis. Tullius de republica lib. vj. In his, vt meministis, concursu leuissimæ multitudinis, & ære congesto funus desubito esset ornatum. Acc. Euryl. Tor tropæa tam desubito famam gloriam Eurois fines: Pom. Pappo agricola: Volo scire exte, cur vrbanas res tam desubito deseris. Idem Pistore: Fit, desubito hilarus, tribus saltat, ridens ringitur. Næuius Danaë: Desubito famam tollunt, si quam solam videre in via.

2 ¶ *Derepente*. Turp. Boethunt. Eum derepente vxorem audio ducere. Enn. Picenic. Ibi tum derepente ex alto in altum desepexit mare. Afran. Incen. Non vsquequæ idoneum inuenias locum; Vbi derepere, cum velis, facias lumen. Idem Homija. Atque ille derepente in iumentum exsilii. Contendit oculos, derepente abiit celo. Enn. Hectoris Iyris: Ecce autem caligo oborta est, omnem prospectum abstulit, derepente contulit sese in pedes. Varro Sesquialyllæ: In Thespiadum ozere derepente. Acc. Athanasie: Hæpèz matu-

tinum lumen, tardo properantem gradu Derepente adspicio ex nemore pauidum, & properantem egredi. Nouius Macco: Scalpis dentes derepente, in cenam si peccaueris. Terent. Hecyra. Ita contipuit derepente ratiis se ad filiam. Pomp. Præcone posteriore: Vis facere, vt nouerca ventalum derepente deserat.

3 ¶ *Picumus*, est auis Marti dicata, quam picium, vel picam vocant. & Deus, qui sacris Romanis adhibetur. Emil. Macer. Theog. lib. j. Et nunc agrestois inter picumus habetur. Higinius: Picumanus est parua veste picus Martis. Fabius pictor rerum naturalium lib. ij. Et simul videbant picum Martium. Idem iuris pontificij lib. iij. Pilumno, & Picumno. Varro de vita populi Romani lib. iij. Pedius Pectus cum esset prætor vrbanus, & sedens in sella curuli ius diceret populo, picus Martius aduolauit, atque in capite eius asedit.

4 ¶ Veterum memorabilis scientia *Pavorum* numerum pro bonis ponebat, *Mulieres*, contra malos appellabat. Terent. Eunuch. Si quisquam est qui placere se studeat bonis, quam plurimis. Acc. Tereo: Video ego te mulier more muliarum vtier. Vt vim contendas tuam ad maiestatem viri. Idem *Probis* probatum potius quam multis forem. Lucil. Satyr. lib. xij. Non paucis male, sed sapientibus esse probatum, *res nã in vrbano res dicitur in vrbis doceri*. Idem libro iij. Vnus modo de multis, qui ingenio fit. M. Tul. de Republica quarto: Nec in hac diffensione suscepi populi causam, sed bonorū. Idem de Republica sexto: Enimvero in diffensione ciuili, cum boni plusquam multi valent, expendendos ab his, non numerandos puto. Afran. Suspectus: Noli ex stulticia multarum credere esse animum unum.

8 ¶ *Censore, & arbitrari*: veteres cognatione quadam socii: ac similia esse verba voluerunt. Varro de Repub. lib. 20. Quod verbū cenſeo & arbitror idem poterat ac valebat. Plautus Rudente: Non vidisse vndas maiores cenſeo. Idem Menæchmis: Demam hanc coronam, atque abſiciam ad læuam manum, Vt ſi ſequetur me hæc, abſiſſe cenſeat. Varro de vita pop. Rom. lib. 2. Itaque quod hos arbitros inſtituerunt, populi cenſores appellauerunt. Idem enim valet cenſere, & arbitrari.

6 ¶ *Aſſici*, malis tantum conſuetudo præſumpſit, cum ſit poſitum & bonis: M. Tull. de offi. libro 1. Si quo aliquo honore, aut imperio affectos obſeruare, & colere debemus. Varro Eumenidibus; Coronam ex auro, & gemmis fulgentem gerit, Luce locum aſſiciens.

7 ¶ *Decurſiones, & Centuriones*, à numero, cui in militia præerant, dicebantur.

8 ¶ *Accenſi*, qui his accenſebantur, id eſt, attribuebantur. Varro de vita populi Romani libro 3. Quid ea ſcripti vis. Cum erant attributi decurſionibus, & centurionibus, qui eorum habent numerum, accenſi vocabantur. Eoſdem etiam quidam vocabant ſerentarios, qui depugnabant pugnis & lapidibus, his armis, quæ ferrentur, non quæ tenerentur.

9 ¶ *Lateres*, apud quosdam, vt ſerobes. cuius generis habeantur, incertum eſt, ſunt autem generis maſculini. Varro de vita populi Rom. lib. 3. Nam lateres argentei, atque aurei præimum conſecti, atque in ærarium, conditi. Alio loco idem: Later quod conquadravit regionem.

10 ¶ *Modestia*, moderatio, modus, modicum, mediocritas, hunc habent ordinem, quod *Modestia*, fundamentum, ſoliditas, baſis ipſa virtutis eſt, è qua gignitur *Moderatio*, qua temperat: aurigatque *modos*, qui ex ſuprà memoratis diſciplinis in factis, & in dictis, & in cæteris talibus, quæ agendi officia ſunt, iunguntur.

11 ¶ *Modicum*, vero moderatum eſt: *Mediocre* quod medium. Ita ſæpe poſitum in magnis auctoribus aucupauimus. Varro, Cato, vel de liberis educandis: Omnia, inquam, in docendis pueris, quæ damna non prohibent verum bonum fieri, mediocrità modica ſunt.

12 ¶ *Prouentum*, etiam malorum rerum dici veteres voluerunt. Lucil. lib. xxvj. Deſtaque adeo male me accipiunt decimæ, & proueniunt male.

13 ¶ *Imbuere*, conſuetudo, inducere, vel inſicere exiſtimat, cum ſi proprie maculare, vel polluere, vel inſicere. Accius Armorum iudicio: Inter quos ſæpe & multo imbutos ſanguine. Idem Menalippo: Credite me a-

mici morte imbuturum manus. Pacuuius Peribœa: Nam ſi te regeter pudor, ſiue adeo cor ſapientia imbutum ſolet. M. Tullius de Repub. lib. v. *Quæ* cum Scipio diſſerret, admodum probans, nimis enim erat odio theorum imbutus. Varro *in ſcriptis, ad diuinationem*: At regie canis ſanguine imbutus nigro. Salluſtius Cætilinæ bello: Ea quaſi venenis malis imbuta, corpus, animumque virilem effeminat. Virg. 6. *Quæ* ſuis prima decem, ſanguis nouus imbutuit arma. M. Tullius Hortenſio: Vti qui cõbibi purpuram volunt, ſufficiens prius lanam medicamentis quibuſdam, ſic litteris, talibus quoque doctriſis ante excoli malis, & ad ſapientiam concipiendam imbuti, & præparati decet. Varro Agath. Ideo quod maiores noſtri virginis a cerberæ aureis Veneris vocabulis imbuti noluerunt.

14 ¶ *Compoſtem*, bonæ rei ſolum dici exiſtimatur, cum etiam mala re poſitum ſit. Accius Chyremneſtra: Cur me miſeram irridece magis compoſtem & multis malis?

15 ¶ *Mira, & Miracula*, veteres pro monſtris, vel horrendis ponebant. Lucil. Satyrum lib. 1. Miracula ciet thelephantas. Plaut. Amphit. Nimia memoras mira: ſed vidisti vxorem theani? Virgil. Georg. lib. 4. Omnia commutat ſeſe in miracula rerum.

16 ¶ *Diem* voluit cum feminino genere dicimus, tempus ſignificare, maſculino diem ipſum. Nos contra inuenimus. Turpil. Pedio: Quando equidem anorem intercapedine ipſe leniuit dies, id eſt, ipſum tempus. Pacuuius Dulorſte. Enatam reſpondit nuptiis, hanc dat diem. Virg. Æneid. lib. 2. Ergo dies infanda aderat, mihi ſacra parari.

17 ¶ *Victorem*, altæ rei ſuperatorem dici voluit Virgilius Georg. ſecundo, Inde ſecutus Per montes victor, atque alta cacumina regnat.

18 ¶ *Verſacrum*, quidam dictum putant, vt plerunque vitabile, & execrandum. Sed Siſenna religioſum dicit Hiſtoriarum libro 4. Quondam Sabini feruntur vouiſſe, ſi res cõmunis melioribus locis conſtituiſſet, ſe verſacrum facturos.

19 ¶ *Apud*, ad; Lucillius libro xxx. Aut cum iter eſt aliquid, & cauſam commentari, vt apud aurificem, ad matrem, cogitationem, ad amicam. Error conſuetudinis apud pro in vitur. Itaque vitioſe dicimus, cum nos in foro fuiſſe dicimus, apud forum fuiſſe, cum apud *intra* ſignificet. Accius Euryſ. Apud ipſum addiſcas. Turpilius Leucadiæ. Vtinam nunc apud ignem aliquem magna aſſidam. M. Tullius de republic. libro tertio; cuius etiam focum Cato ille noſter, cum venerat ad ſe in Sabinos, vt ex ipſo audiebamus, viſere ſolebat, apud quem ſedens Samnitum quondam hoſtium, cum iam clien-

rum suorum dona relegauerat. Accius, Diomedes: Adsum apud te, genitor. Sallustius Iugurthino bello: Ceterum apud aquam Syllam cum equibus nocte agitari iubet. Apud pro in etiam dictum inuenimus; vt Terentius Andria: Apud forum modo è Dauo audiui. M. Tull. de signis: Cœnam isti dabat apud Villam in Tyndaritano.

20 ¶ *Pro*, etiam ante significat, vt Virgilius libro octauo: Stabat pro templo & Capitolia celsa tenebat.

21 ¶ *Operari*, est deos religiosè, & cum summa veneratione sacrificiis litare, vel conuerti. Pomponius Præc. posteriore: Ad Venis profectus est mane vetulus, votum vt foret: ibi nunc operatus est. Afran. Excepto. Proficiscor. res, tempus, locus, simulotium habitabatur, vt operatum illum Dianæ degerem sanctum diem. Idem eadem, lubeo hominem tolli, & collocari, & confoueri, soluo operam Dianæ. Virgilius Georg. lib. primo. Lætis operatus in herbis. Lucil. lib. xxx. Aut operatum aliquo in celebri cum æqualibus fano.

22 ¶ *Sexagenarios*, per pontem mittendos male diu popularitas intellexit, cum Varro de vita populi Rom. libro secundo honestam causam religiofamque patefecerit. Cum in quintum gradum peruenerant, atque habebant sexaginta annos, cum denique erant à publicis negotiis liberi, atque otiosi. Ideo in proverbium quidam putant venisse, vt diceretur sexagenarios de ponte deiici oportere, id est, quod suffragium non ferant, quod per pontem ferebant.

23 ¶ *Strictura*, proprie dictæ sunt scintillæ, quæ de ferro ferri etiam micant, cum massa malis cuditur: vnde & incus est appellata. dictæ autem quod aut strictius emittantur, aut quod oculos fulgore perstringant. Virgilius libro octauo. Stricturæ chalybum, & fornacibus ignis anhelat.

24 ¶ *Proximum*, dicebant veteres non solum adhaerens, & adiunctum, verum etiam longè remotum; si tamen inter duo discretum nihil medium existeret, Virg. Æneid. lib. v. Proximus huic, longo sed proximus intervallo Insequitur Salius. Ita & Sallustius in situ Ponti, de promontoriis Paphlagonum, & quod *ἴσθμῳ* appellauit, posuit.

25 ¶ *Memini illam rem*, difficilius dictu, putant plurimi. Virgil. Bucol. Numeros memini si verba tener m. Et, Alternos Musæ meminisse volebant. Cicero de Orat. libro 3. Quod fuit in Graccho, quem tu melius. Carule, meministi, quod me puero tunc opere ferretur.

26 ¶ *Turbam*, & *Turbas*, diuersam volunt habere significationem, vt sit turba populi conuentus, turba turbatio res. Nos conuulsum lectum inuenimus & iniferere positum,

& pro turbis turbam. Acc. Athiamante: ah dubito, ah quid agis? caue ne in turbam te implices. Idem *συναρταί*, vel Trophæos: non vides, Quantam turbam, quantosve fluctus cõcites? Turpil. Thraylcone: Nemo vnquam vidit ebrium ire interdium, Neque turbam facere, neque fores exurere? Terent. Eunuchos: Ne quam ille hodie infans turbam faciat, aut vim Thaidi. M. Tul. de senectute: Cum in illud diuinorum animorum concilium, cœtũque proficiscar, cumque ex hac turba, & colluione discedam. Plaut. Aul. 4. Redeo intro, nequid hic turbæ fiat. Cæcilius Vabris: Mirum aded, nisi frater domi ebrius turbam aliquam dedit.

27 ¶ *Demosium*, Terent. Phorm. quasi deminutum posuit: Quod ille viciatum vitæ demensio suo Suum defrudans Genium, competit miser. Cicero de Orat. Estimatum, vel æquatum dicit, quæ non ex infatis, sed aperte palam elaborat, vt verba verbis quasi demens, & paria respondeant.

28 ¶ *Superuacuum*, non putat oportere dici Varro de vita populi Romani lib. 3. sed superuacuum, in quo est superuacuum profusè Peruacaneo.

29 ¶ *Cacum*, veteres pro improvido dixerunt. Varro de vita populi Romani lib. 4. Neque id cæci consules fecissent, quæ mandata arcana tam pio sedissent, aut diuidi centum. GN. magnum.

30 ¶ *Quoties per Accusatum*, casum annos vel dies loquimur, iuges annos, vel dies significamus, quoties per *Ablatum*, per interuallum interiectis aliquibus annis, vel diebus. Itaque qui optantes multis annis dicunt, multos annos melius dixerint. Virgilius Georgicor. lib. 2. Ergo non hyemes illam, non flabra, neque imbres Conuellunt, immota manet, multosque per annos, Multa virum voluens, durando secula vincit. Plaut.

Trinum. Quis ruri dum sum ego, vno sex dies Me absente: atque insciente inconspulmo Edes venales hisce inseribit litteris. Turpilius Philopat. Ecce autem tuo more, vt soles videre mihi Egredid pati; quia hos dies complusculos Intercapedo sumpti faciendi fuit. Idem Hæter. Rus ad illas commigrat. Habiramus hyemem rotam, cum multo liercalis. Virgil. Georg. lib. 4. Septem illos totos perhibent ex ordine menses, Fleuisse. Cicero de repub. libri 1. Nec tantum Carthago

habuisset opum sexcentos, ferè annos sine consiliis, & disciplina. Idem de repub. lib. 2. Itaque illa præclara institutio Romuli, cum ducentos annos & triginta ferè firma mansisset. Sallustius Hist. lib. 1. Et ponere valdeam vrbem multos dies restantem, pugnaque vincit. Lucil. lib. xxxv. Qui sex menses vitam dicunt, Quæ spondent septimum. Inuenimus &

zores vocabant. Idem libro iij. Si cuius legati violati essent, qui id fecissent, quāvis nobiles essent, vt dederentur ciuitati, statuerunt, foecialesque viginti, qui de his rebus cognoscerent, iudicarent, & statuerent, & constituerent.

44 ¶ *Atque* particula, si diligentius intelligitur, multam habent significantiam, vt vel illud est Enaij: Atque atque ascendit muros Romana iuuentus, quod est festiuē, & intrepidanter ascendit. Significat etiam celeriter, & statim, vt Virg. Georg. ij. Si brachia fortē remisit, Atque istum in præceps pronō rapit alpeus anni. Habet etiam huiusmodi intellectum, vt dicas, aliter ego feci; & locutus sum atque tu. hoc est, aliter ego ac tu, vel quā tu.

45 ¶ *Intra*, non solum id significat, quod consuetudine persuasum est, vt intra modum, hoc est, à modo minus, sed etiam in ipso modo, vt intra calendās dies etiam ipsæ Calendās accipi debeant: vt intra oppidum, etiam intra cubiculum cum dicitur, in oppido, & in cubiculo dictum esse videatur. Idque ita positum in multis veteribus, sed non tam claris scriptoribus inuenitur.

46 ¶ *Negatiuus diuus* negatiuum nouē significantiam habere. Varrō Bim. 7. p. 10. Quæ non modo ignorasse me clamat, sed omnino omnēs hercas negat nescisse.

47 ¶ *Ludius*, quod ludis pueri præfules essent glabri, ac depiles propter ætatem, quos antiqui Romani Lydios appellabant, vt est in libro j. Varronis de vita populi Romani. Idem Plaut. Aulul. Tu istum gallum si sapi, Glabriorem reddes mihi, quā vullus Ludius.

48 ¶ *Dein super*: Sallust. Hist. lib. j. Sertorius Perthis turbam orantibus, & nullo (vt in terrore solet) geperis, aut imperij discrimine per calonum corpora ad medium, quasi in dein super stantium manibus, in murum attollitur.

49 ¶ *Sifflare*, quod nos vilitatem verbi vitant, sibi sisse dicimus, & est maledica vocis significatio, vel contumeliosa popularium, cum sifflationibus quis exploditur, à Græco ducere originē inuenimus. Huius rei auctor est venerabilis Hom. Iliad. xliij. *Am. 6. p. 10. 11.*

50 ¶ *Nubentes*, veteri lege Romana asses

treis ad maritum venientes, solebant ferre atque vnum, quem in manu tenebant, tanquam emendi causa, marito dare: alium quem in pede haberent, in foco Larium familiarium ponere: tertium in sacciperione cum condidissent compito vicinali solere reionare. Inde Virg. Georg. j. Téque sibi generum Terhys emat omnibus vndis. Quos ritus Varro libro j. de vita populi Romani diligentissimè percurrit.

51 ¶ *Secundum*, non solum numeri, & ordinis, vel prospectum, quod plerunque positum legimus, sed etiam iuxta. Varrō de vita populi Romani lib. j. Tullum Hostilium in velis, vbi nunc est ædes deū Penatium: Aneum in palatio ad portam Mugionis secundum viam sub sinistra. Virg. Georg. iij. Pascuntur verò syluas, & plena secundum Flumina.

52 ¶ *Fornum & Eornaces* dicuntur à forno, quod est, calido, inde *Forcipes*, quod candentes teneant ferrum, vt Virg. lib. viij. Versante que tenaci forcipe massam. Varrō de vita populi Romani lib. i. Locula quæ coquebat panem, primum sub cinere, postea in forno: scuius, vtriusque vocabulum à forno ductum, id est, à calore.

53 ¶ *Ære diruti*, appellabatur milites, quibus propter ignominiam stipendium, id est, merces menstrualis, aut annua, quæ esset in nummis æreis, subtrahabatur. Varrō de vita populi Rom. lib. ij. stipendium appellabatur, quod æs militi semestris, aut annum dabatur: cui datum non sit propter ignominiam, ære datus esse dicitur.

54 ¶ *Negatiuus diuus* pro negatiua vna accipiendā Varrō monstrauit de vita populi Rom. lib. i. Quæ abstinentia viri, mulierisque Romanæ fuerint, quod à rege munera eorum noluerit nemo accipere.

55 ¶ *Tabernæ*, non vinarias solum, vt nunc dicimus, sed omnes, quæ sunt popularis usus, auctoritas Romana patefecit. Varrō de vita populi Rom. lib. iij. Hoc intervallo primum fortissis dignitas creuit, atque ex tabernis lignis argentaria factæ.

56 ¶ *Stacilinum*, & *Stacianum*, & *Fabulinum*, præfides Deos Martis, Iouis, vel de liberis educandis puerilitatis affirmat. Alii Staciano, & Stacilino, quæ vna lingua habent scripta Pappi uices. Sic cum prius o furi incipiebant, factificabant diuo Fabulino.

DE GENERE NAVIGIORVM

CAPVT

Celox, est nauigium breue, dictum à celeritudine. Plaurus Aſnaria: Vnde su-

am? quem interuocam? quod hanc celocem conferam? Idem Captiuus: Vidi in publica celocem,

celocem, ibidem illum adolescentulū. Idem Pœnulo: Obsecro herede operam celocē hāc mihi, ne corbitam date. Turpil. Lemnius: Remulis sensim celox ab oppido processerat. Varr. Hercules: Tuam fidem procella frigida arte obruat celocem. Idem Bimarg. Nautæ remiūgam mouent celocem.

2 ¶ *Corbita*, est genus nauigij tardum, & grande: Plaut. Pœnulo: Tardiores, quam corbita sunt in tranquillo mari. Idem eadem: Obsecro herede operam celocem hanc mihi, ne corbitam date. Lucillius Satyrarum libro xv. Multa homines portenta in Homero versificata. Monstra putant, quorum in primis Polyphemus ducentōs Cyclopes coclites, & porro huic maius bacillum, Quam malus nauis in corbita maximus vlla.

3 ¶ *Horia*, dicitur nauicula piscatoria. Plautus Rudente: Saluete horiamari fluctuoso. Idem eadem: Mea opera laboratur, & rate, & horia.

4 ¶ *Cercurus*, nauis est Aſiana pergrandis. Plautus Stichō: cum percontor portitores, ecqua nauis uenit ex Aſia? negant uenisse. conspicatus sum interim cercurum, quo ego me maiorem non uidisse cenſeo. Lucil. Satyr. libro octauo: Rerum flumen, atque vti ipſo duortio ligneis pedibus cercurum concurret æquis. Idem libro 14. Ad regem legatus Rhodum, & cbatanam, ac Babylonem ibo. cercurum sumam. Plaut. Mercatore: Ædificat nauem cercurum, & merces emitt.

5 ¶ *Lembus*, nauicula breuis piscatoria. Accius Deiphobo: Eo autem, nocte extrema retia vt proueherem, & ſtauerem, Fortē aliquāto quam ſolitus lembo sum progrēſus longius. Turpil. Lencadia: Hortari uoluit cepi illico vt celerarent lembum. Idem Lemais: Lembi redeūtes domum duo ad nos certam accelerauerunt ratem. Virg. Georg. libr. primo: Quam qui aduerſo vix flumine lembum Remigis ſubigit. Siſen. Hiſt. libro tertio: Oracilium legatum cum ſaphis, ac lembis. Plaut. Mercatore: Dum hæc aguntur, lembo aduehitur tuas pater p. uallulo.

6 ¶ *Myoparo* est nauicula piratarum. Marcus Tullius de Repub. libro tertio: Nam cum quaereretur ex eo, quo ſcelere impuſus mare haberet inſectum vno myoparone, eodē inquit, quo tu orbem terræ. Salluſt. Hiſt. libro tertio: Et fortē in nauigando cohors vna grādi faſelo veſta à cæteris deerrauit, marique placido à duobus prædonum myoparonibus circumuenta. Siſenna Hiſt. libro quarto: Næſque triginta bremes, totidem myoparones.

7 ¶ *Faſel*, nauigium Campanum. Varro Deſultorio: In aliis domini delicias faſelo nadium conſili remo, vitem ſictam

ſoluit. Salluſt. Hiſt. libro tertio. Et fortē in nauigando cohors vna grandi faſelo veſta à cæteris deerrauit. Siſenna Hiſt. libro quarto: Proxæ actuarie trahi grandes, ac faſeli primò.

8 ¶ *Lenunculus*, nauigium piſcatorium. Salluſt. Hiſt. libr. 2. Primò indicit fortē ſuper noctem in lenunculo piſcantis.

9 ¶ *Actuaria*, nauicula celeres, diſta quòd cito agi poſſent. Salluſt. Hiſt. libro ſecundo. Ad hoc pauca piratica actuaria nauigia. Siſenna Hiſt. libr. 3. Quibus occiſis actuarias ad viginti, naues item complures onerarias incendant.

10 ¶ *Lintres*, naues fluminales. Vir. Georg. libr. 1. Cauat arbore lintres.

11 ¶ *Scapha*, ſunt nauiculae, quæ maiores naues conſequuntur. Salluſt. Hiſt. libr. quarto: Eum atque Metrophanen ſenatus magna induſtria perquirebat, cum per tot ſcaphas, quas ad oſtia cum paucis ſidis percontatum miſerant.

12 ¶ *Codicarias*, naues etiam nunc conſuetudo appellat, eo quòd in fluminibus ſunt vſui. Salluſt. Hiſt. libr. 4. Quam maximis remeribus per regnum Ariobarzani contendit ad flumen Euphratem, qua in parte Cappadocia ab Armenia diſtinguitur. & quam ad hæc naues codicarie occulte per bycemen fabricatae aderant. Varro de vita populi Romani libro tertio: Quod antiqui plureis tabulis coniunctas codices dicebant, a quo in Tyberi naues codicarias appellamus.

13 ¶ *Priſtium*, nauigij genus à forma priſtium marinarum, quæ longi corporis ſunt, ſed anguſti. Claudius rerum Romanarum libro 12. Quinque priſtes, nauigium ea forma à marina belua dictum eſt. Virgilius libro quinto. Velocem Mneſteus agit acri remige priſtim. Et, Frons hominem præfert, in priſtim definit alius.

14 ¶ *Cymba*, Afranius Excepto: Tum conſcendo cymbam interibi lucis piſcatoriam, venio, iacitur ancora, inhiſcent leuiter. Marcus Tullius de officiis libro tertio, Cymbarū rate pedes multitudo, pro ſe quiſque quod ceperat aſerebat.

15 ¶ *Onerarias*, de oneribus tardas. Siſenna Hiſt. libro 4. Quibus occiſis actuarias ad viginti, naues item complures onerarias incendant.

16 ¶ *Ancora*, vincula, quibus antennæ tenentur. Lucillius. Armamenta tamen vel omnia ſeruo. Funis enim præciſus cito, atque ancora ſoluta.

17 ¶ *Proſumia*, nauigij genus. Cæcil. Meretrice, Qui pro gubernatore propè euerit proſumiam. Idem Amphitryone, De nocte ad portum ſum prouectus proſumia.

DE GENERE VESTI- MENTORVM.

CAPITULUM XIV.

Tunica, est vestimentum sine manicis. Titinnius Veliterna: Tunica & cingula obuncula adimetur, pannos possidebit fœtidus. Cicero in Cati. Manicatis ac talatibus tunicis. Virgilius: Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. Titinnius: Quin togis cum candidis, tunicis sordidis sint, & dicis. Plautus Pseudolo: Manuleatam tunicam habere hominem addecer. Et iccirco manuleatam addidit, ne improprie vteretur. Lucil. Satyr. lib. primo: Prætexat, ac tunicæ Lydorum opus sordidum id omne. Idem libro xv. Scit poeticon esse, videt tunica, & toga quid sit. Varro Meleagris: Cum etiam aliis Menandri tunicam demissam habeat ad talos. Ennius probo Carthaginensium tunicatam iuuentutem voluit dicere. Varro Modio: Quam istorum quorundam vitreæ togæ ostentant tunicæ clausos.

2 Calantica, est tegmen muliebre, quod capiti innectitur. M. Tul. in Clodium: Tunc, cum vincerentur pedes fasciis, cum calanticam capiti accommodares?

3 Penula, est vestis, quam supra tunicam accipimus. Pomp. Pannuceatis: Penulam in caput inducere, ne te noscat. Lucil. Satyr. li. xv. Penula si quaris, canterius, seruus, legeltre Vtilior mihi quam sapiens. Varro Virgula diuina: Non querenda est homini, qui habet virtutem, penula in imbrī.

4 Aulea, genus vestis peregrinum. Varro de vita populi Romani lib. 3. Quod ex hereditate. Attalica aulea, chlamydes pallæ aureæ. Virg. Georg. 3. Purpurea intexti tollant aulea Britanni, & est tanquam paludamentum Barbarici habitus militaris.

5 Plaga, grande linteum tegmen, quod nunc torale, vel leſturiarum sindonem dicimus, quarum diminutium est plagula. Var. de vita populi Rom. lib. 3. Chlamydes, plaga, vela aurea.

6 Stola, veteres non honestæ vestem solum, sed etiam omnem, quæ corpus tegeter. Enn. Teleph. Cedo, & caueo vestitus squalida septus stola. Idem eadem: Regnum est, qui septus medici stola. Varro Cos. or. *cap. 10. de re rustica*. Mulieres, aliam cerneret cum stola holoserica. Idem Eumen. Partum venusta muliebris ornat stola.

7 Palla, est honestæ mulieris vestimentum, hoc est, tunicæ pallium. Plautus Menzchmis: Pallam ad phrygionem fert confecto prandio. Lucillius Satyrarum libro xv. Cum reſum est quiduis: factis est: visuri alieni. Sint homines, spiram, pallas, redimicula promit. Virgilius *Aeneidos* j. Pallam signis, auróque

rigentem.

8 Strophium, est fascia brevis, quæ, virginealem tumorem cohibet papillarum. Turpil. Philop. Me miseram, quid agam? inter vias epistola excidit mihi; Infelix inter tuniculam, ac strophium quam collocaueram. Tullius in Clod. Cum strophio accuratè præcingere. Plautus Atulul. Pro illis crocotis strophis, sum ptu vxorio. Var. Sefquil. Suspendit Laribus marinas molles pilas, reticula, ac strophia.

9 Abolla, velis militaris. Var. Cosmotor. *cap. 10. de re rustica*. Toga tracta est, & abolla data est ad turbam, ubi fera militia in muneræ velli vt prætare.

10 Sagum, vestimentum militare. Sallust. Hist. libro 2. Occurrere auci & prælium ascendere, adeo vt Metello in sagum, Herculeio in brachium tela venient. Virg. libro 8. Virgatis luceat sagulis. M. Tul. ad Cæsarem iuniorum libro primo: Prædie nonas Februarias, cum ad te litteras manè dedissem, descendendi ad forum togatus, cum reliqui confusulares sagati vellent descendere. Var. Virgula diuina: Cum neque aptam mollis humeris fibulam sagus ferret. Sien. Hist. lib. 3. Senatus auctoritate sagaria nunc.

11 Paludamentum, est velis, quæ nunc chlamys dicitur. Sallust. Hist. lib. 3. Eouem tempore Lenculus duplici acie locum cœnæ multo sanguine suorum defensus, postquam ex fatidicis paludamenta aditari, & detectæ cohortes intelligi cœpere. Tol. ad Cæsarem iuniorum lib. 2. Antonius demens ante lucem paludatus.

12 Chlamys, Virg. *Aeneid.* lib. 4. Sidoniam pacto chlamyde circumdara limbo. Val. Hercule Socrati. Cubo in Sardinia ista pedibus chlamyda, sed purpurea amictula.

13 Regilla, vestis diminutivè à regia dicta, vt & basilica. Plaut. Epid. An regillam tuniculam induam, an mendiculam? *Var. ^{manila manila} ^{cap. 10. de re rustica}* Obliâ processit sicuti leui mar-môre Regilla tunicam distinguitur purpura.

14 Ralla, vestis dicta à raurare. Plautus Epidico: Tunicam rallaam, tunicam spissam.

15 Rica, est quod nunc sudariū dicimus. Plaut. Epidico. Ricam, basillicum, aut exotibū. Serenus *Opusculo* lib. 1. Aut zonulam, aut acum, aut ricam. Nonius Pedio, Mollitiam, crocotam, chili idotam, ricam.

16 Ricinum. Lucil. Satyr. lib. 2. Ricini aurati cicæ, & oraria mitræ. Turp. Veliterna: Ducit me secū, postquæ ad ad venimus, veneratur deos, interea adspexit virginè gestantè in capite reticulâ indutâ ostrinam. Var. Prometheus. *lib. 1. Alia mitrâ ricinâ, aut mitrâ melitensem.*

17 ¶ *Casium*, linteolum dicitur purum, & eandem à cædendo, quòd ita ad candorem perueniat, vel quòd oras circuncitas habeat. Plaut. Epidico: Linteolum casium.

18 ¶ *Indusium*, est vestimentum, quòd corpori intra plurimas vestes adhæret, quasi inusium. Plautus Epidico Indusiatam, patagiatam, calculam, aut crocotulam.

19 ¶ *Patagium*, aurea chlamys, quæ pretiosis vestibus immitti solet. Plaut. Epidico Indusiatam, patagiatam. Nævius Lycurgo. Pallas patagiis, crocotis, manicis mortualibus.

20 ¶ *Supparum*, est linteum femorale usque ad talos pendens, dictum quòd subtus appareat. Plautus Epidico: Supparum autem subnimum est ricam. Basilicum, aut exoticum. Nonius Pedio: Supparum purum bellicensem interim escam meram. Afranius Epistola: Tace, puella non sum, supparo si induta sum. Varro Eumenidibus: Hic indutus supparum, Coronam ex auro, & gemmis fulgentem gerit.

21 ¶ *Exoticum*, dicitur peregrinum, Plaut. Epidico: Basilicum, aut exoticum.

22 ¶ *Plumarile*, aut clauatum, aut ex plumis factum. Plaut. Epidico: Cum aule, aut plumarile.

23 ¶ *Mollicina* vestis à mollicie dicta. Nonius Pedio: Mollicinam, crocotam, chridotam, ricam, ticiniam.

24 ¶ *Amphitapa*, vestes dicuntur utrinque habentes villos. Lucil. lib. 1. Pliæ atque amphitape, villis ingentibus molles. Idem lib. 6: Pluma atque amphitape, est aliud quid delirium. Varro. Manio: Alterum bene acceptum dormire super amphitapa bene molli.

25 ¶ *Toga*, non solum viri, sed etiam feminæ utebantur. Afr. Prætris: Equidè prætere stantem nobiscum incestam togam. Varro de vita pop. Rom. lib. 1. Præterea quòd olim fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebrem, & virile.

26 ¶ *Lana*, vestimentum militare, quòd supra omnia vestimenta sumitur. Virg. Æneid. lib. 4. Tyriusque ardebat murice lana.

27 ¶ *Meretricis*, apud veteres succinctiore veste utebantur. Afranius Excepto: Meretricum veste longa, peregrino in loco. Solet turranti causa sese sumere.

28 ¶ *Carbasus*, pallium, quòd sanij amicitur, vel opulentie causa, vt sericum, aut linotenui. Virg. lib. 8. Eum tenuis glaucò velabit amictu Carbasus. Idem lib. 11. Tunc croceam

chlamydemque, sinisque crepanis Carbaseos fuluo in nodum collegerat auro. M. T. in Verrem de suppliciiis: Tabernacula carbafese intenta velis collocabat. Varro de vita populi Romani lib. 4. Eadem postea carbafinea magis, vt pellibus tegerentur toga.

29 ¶ *Prætecta*, in signe Romanum, quòd supra tunicas honorati quique sumunt. M. Tul. de suppliciiis: Sententiæ dicendæ loco togam prætectam, scilicet curulem ius imaginis ad memoriam, posteritatemque prodendam.

30 ¶ *Limbus*, vt annotatum inuenimus, muliebrem vestimentum, quòd purpuram in imo habet. Plautus Aulul. Textores limbora-rij, arcularij.

31 ¶ *Flammeus*, vestis, vel tegmen, quò capita matronæ tegunt, Plautus Aulul. Flammearij, violarij, carinarij.

32 ¶ *Reticulum*, tegmen capitis muliebrem. Varro Sestquialy. Suspendit Laribus marina molles pilas reticula, ac strophia.

33 ¶ *Ricinium*, quòd nunc mafurtium dicitur, palliolum femineum breue. Varro: Nihil magis dicere muliebrem, quàm de muliebri ricinio palliolum simplex. Idem de vita pop. Romani libro 1. Et quo mulieres in aduersis rebus, ac luctibus cum omnem vestitum delicatorem, ac luxuriosum postea institutum ponunt, ricinia sunt.

34 ¶ *Tapete*, tegmen vnicè pectus de coloribus variis. Varr. Hercule Socratico: In omnibus rebus bonis quotidianis cubo in Sardinianis tapetibus. Virg. lib. 9. Qui forte rapetibus aëis. Extractus toto pressabat pectore somnum. Turpiliius: Glabrum tapete.

35 ¶ *Culcita*. Cic. Tuscul. lib. 4. Eripimus huic ægritudinem, quomodo? collocemus in culcita plumea, psalteriam ad iucamus.

36 ¶ *Subucula*. Varro de vita pop. Rom. lib. 1. Postea quàm binas tunicas habere ceperunt, instituerunt vocare subuculam, & indusium.

37 ¶ *Capitia*, capitem regmina. Varro de vita populi Rom. lib. 4. Tunicas, neque capitia, neque zonas. Idem eodem. Neque id ab orbita matrumfamilias instituti quòd ea pectore, ac lacertis erant apertis, nec capitia habebant hæc & capitula appellauit.

38 ¶ *Encombomata*, & *Paruacidas* genera vestium puellarum. Varro de liberis ducendis. Vt puellæ habeant potius in vestitu chlamydas, encombomata, ac paruacidas, quàm togas.

¶ *Palla*, est honesta mulierum vestis, hoc est tunicæ pallium. Pallas hæc est. Pallas hæc est phrygionem tenet coram. Luciliius de vitæ libro xv. Cùm ego est diuidualis est vestis hæc. Pallas hæc est. Pallas hæc est. Pallas hæc est. Pallas hæc est.

¶ *Chlamys*, est vestis mulierum, hæc est. Pallas hæc est. Pallas hæc est. Pallas hæc est. Pallas hæc est.

DE GENERIBVS VASORVM
ET POCVLORVM.

CAP. XIX.

A *Plat*, vel *olla*, quod nos ollam dicimus, sed est capacissimum vas. Plaut. Amph. Opumo iure refringatur aula cineris in caput. Varro *de re rustica* lib. 1. Sed simul manibus trahere lanam, nec non simul oculis obseruare ollam pulvis ne aduratur. Idem Bimago: Vulcanum, nec cum noua lagenae ollarum frangantur, ter precatur.

2 *Matella*, aquarium vas. Plautus Amphitru. Ne tu postules matellam vnam tibi a qua infundi in caput. Varro Endymionibus: Diuitum Aphocascias ad communem reuocat matellam. Idem Manio: Lecto strato, matellam, lucernam, ceteras res huius vbi que pra se portant.

3 *Mortarium*, in quo terantur quae soluenda sunt. Plautus Aulul. Cultrum, securim, pistillum, mortarium.

4 *Peluis* sive aquarius, in quo varia perlunant, vnde ei nomen est. Laberius Virgine: Amo: e eecidi, tanquam blata in peluim. Coelius Feenerator: Peluim sibi poposcit.

5 *Fidelia*, Samium vas ad vsus plurimos. Plaut. Aulul. Multa cogitalem, plenam faciam tibi fideliam.

6 *Patella*. Varro Eumenid. Patella esuriecti posita, prouocat Neapolitanas piscinas. Idem Manio: Quo circa oportet bonum ciuem legibus parere, & deos colere, in patellam dare munus vpius.

7 *Cupae*, & *Tineae*. Varro de vita pop. Ro. lib. j. Antiquissimi in conuiuio vt res vini primo, postea tinas ponebant. Idem: Mori longi cum operculo ad cupas, tertio amphoras.

8 *Vrnula*, est vas aquarium. Varr. de vita pop. Rom. lib. i. Item ex aere, vt vrnula aquales, matulae, sic ceteras.

9 *Cadi*, vasa quibus vina conduntur. Lucil. lib. 18. Millia ducentum frumenti tolle medimnum. Vini mille cadum. Virg. Aeneid. lib. 1. Vina bonus, quae deinde cadis onerarat Acestes. Var. de vita pop. Rom. libro 3. Hortensio supra decem millia cadum haeredit reliquit.

10 *Vrnarium*. Varro *de re rustica* lib. 1. Sed quae necessitas te iuuat aquam effundere domi tuae, si vasa habes pertusa, plumbum non habent? ad quam rem nobis est confluuium, ad quam rem vrnarium?

11 *Polubrum*, quod Graeci *χρυσίβα*, nos trullicum vocamus. Liuius: Argenteo polubro: & areogutto. Fabius Pictor lib. 16. Aquam manibus pedibusque dato, polubrum sinistra manu tenere, dextera vasum cum aqua.

12 *Simpulium*, est vas ligneum. Var. Est modus matulae, *de re rustica* lib. 1. Non vides ipsos deos, si quando volunt gustare vinum, de pectore ad hominum fana, & tamen tum ipsi libero simpulio vinitari?

13 *Lenis*, vasis genus. Afrani. Fratruis: Labella lenis. Laberius cophino: Cum prouincias dispoliauit, columnas monolithas, labella lenis.

14 *Obba*, poculi genus, vel ligneum, vel ex spatio. Varro. Est modus matulae, *de re rustica* lib. 1. Dolia, atque apothecas triclinares, melicas, calenas obbas, & Cumanos calices. Idem: Pissola ad Marullium: Vtrum meridae, an vesperi libentius ad obbam accedas, locus, actus, aduentus declarabit.

15 *Cantharus*. Virg. Bucolicis: Et grauis aurica pendebat cantharus antea.

16 *Dolia*, vasa grandia, quibus vinum reconditur. Varro. Est modus matulae, *de re rustica* lib. 1. Dolias atque apothecas triclinares, melicas, Calenas. Idem Manio: Haec aduentibus accedunt cellae, clauae, claustra, carnaria, dolia.

17 *Alabastrer*. Cicero Academicorum libro 2. Quibus etiam alabastrer plenus vnguenti putere videatur.

18 *Scyphus*. Virg. Et sacer impleuit dextram scyphus.

19 *Batiola*. Plautus Colace: Batiolam adream octo pondo habebat, accipere voluit.

20 *Calices*. Varro. Est modus matulae, *de re rustica* lib. 1. Apothecas triclinares, melicas, calenas, obbas, & Cumanos calices. Cic. Tuscul. lib. 3. Quid huic calix multus impingendus est, vt plorare desinat?

21 *Cymbia*. Virg. libro v. Cymbiaque argento perfecta, atque aspera signis. Varro de vita populi Rom. lib. 1. Item erant vasa viparia, sicut cymbia, aquilinae paterae, guttae, Textarii, simpulium.

22 *Crateres*, vasa vini, Virg. Aeneid. lib. 1. Crateres lacti statuunt, & vina coronant.

23 *Crateres*, vasa olearia. Virg. Bucolicis: Crateresque statuas tibi pinguis oliui. Idem Aeneid. lib. 6. Fusco crateres oliui.

24 *Orcas*. Varro de re rust. lib. 1. Saepe vbi conditum vinum nouum, orcae in Hispania feruere multum ruptae.

25 *Nasiterna*, vas aquatile. Var. de re rust. lib. 1. Vt ex aere aliena, vrceos, & nasiternam, item alia.

26 *Catinus*. Varro de re rust. lib. 1. Pro-mendum enim frumentum, quod curculionnes exesse incipiunt. Ad enim cum promptum est, in

est in sole ponere oportet aquæ catinos, quod eò conueniunt, ut ipsi se hœcant. Idem de vita populi Rom. lib. j. Dicuntur enim patellæ, salini, acetabula, catini, patenæ.

27 ¶ *Calamistrum*, fistula breuis, qua cirri continentur. Cicero Oratore: Remouebitur diuinis insignis ornatus, quasi margaritarum, nec calamistrum quidem adhibebuntur.

28 ¶ *Carchesia*, genera poculorum. Virgil. *Aeneidos* libro primo: Hic duo rite mero libans carchesia Baccho: Et Georg. lib. quarto: Mater cape Mœoniæ carchesia Bacchi. Aliàs summa pars mali, id est, foramina, quæ summo mali funes recipiunt Lucilius, Terentijs hic mali superat carchesia summa. Catullus, Veronensis. Lucida qua splendent summi carchesia mali.

29 ¶ *Cyrnea*, vas vinarium. Plautus Amph. Cadus erat vini, inde impleui cyrneam.

30 ¶ *Mistarium*, quo miscemus. Lucil. lib. 20. V. Vreus, aut longa geminus mistarius ansa.

31 ¶ *Calpar*, nomine antiquo dolium, Varro de vita. po. Rom. libro j. Quod ante, quam nomen dolij prolatum esset, cum id genus vasorum calpar diceretur, id vinum calpar appellatum.

32 ¶ *Trulleum*, quo manus perlucet. Varro de vita populi Romani libro j. Itaque ea sibi modo ponere, ac suspendere, quæ yrilitas postulare, trulleum, mærellionè, peluim, nasternam: non quæ luxuriæ causa esse parata

cuis vrceoli aquæ manalem vocamus, quod ea aqua in trulleum effundatur. Vnde *Manalis* lapis appellatur in pontificalibus sacris, qui tunc mouetur, cum pluuia exorantur. ita apud antiquissimos manalem sacram vocari qui non nouerit, vnde nomen illius?

33 ¶ *Armillum*, vrceoli genus vinarij. Varro de vita populi Romani lib. j. Etiam nunc pocula, quæ vocantur capulas, ac capides, quod est poculi genus: item armillum, quod est vrceoli genus vinarij.

34 ¶ *Sinum*, & *Galeola*, vasa sinuosa. Virgil. Buc. Sinum lacis, & hæc tibi liba Priape quotannis Expectare sat est. Varr. de vita populi Romani libro j. Vbi erat vinum in mensa positum, aut galeola, aut sinum.

35 ¶ *Lepista*, Varr. de vita populi Romani libro j. Vt ferè habent æneunt aliqui venditent oleum. Lepistæ etiam nunc Sabinorum fanis pauperioribus plerisque, aut siciles sunt, aut æneæ.

36 ¶ *Craterra*, est quam nunc siculam vocant. Næu. Lycurg. Nam ut ludere satanteis inter se vidimus propter amnem crateris sumere aquam ex fonte. Varr. de vita populi Romani libro tertio: Ad Sybaritanam prædam, in qua sunt tripodes, cratera, anaucea populo nobilium Tarentinarum. Cicero de Deorum natura libro secundo: In mediisque sinu fulgens cratera relictet.

DE GENERE VEL COLORE

VESTIMENTORVM.

CAPVT XVI.

1 ¶ *Cumatilis*, aut marinus, aut cœruleus à Græco tractum, quasi fluctuum similis. Fluctus enim Græcè *κυμα* dicuntur. Titini, Setina: Et quem colos cumatilis deceat. Plaut. Epidico: Cumatilis, & plumatilis.

2 ¶ *Molochinum*, à Græco color est flori similis malua. Cæcil. Pausimach. Carbasina, molochina, ampelina. Plaut. Aulul. Insector molochini coloris, molochinarios appellauit.

3 ¶ *Impluuiatus*, color quasi fumato stillitido impletus, qui est Mutinensis, quem nunc dicimus. Plaut. Epidico. Impluuiatus ut istæ faciunt vestimentis nomina.

4 ¶ *Calculam*, & *Crocoulam*, vtrunq; à generibus florum translatum à calta, & à croco. Virgil. Bucol. Mollia luteola pingit vacioia calta. Plaut. Epidico: indusiata, patagiata, calculam, aut crocotulam. Non. Pedio: Mollinath, crocoram, chitidoram, ricam, ricinium. Næuus Lycurg. Pallis, patagiis crocoris, malastis, mortualibus. Sed calculam Var. de vita

pop. Rom. li. j. palliolum breue voluit habere. 5 ¶ *Castula*, est palliolum præcinctui, quod nudæ infra papillas præcinguntur, quo mulieres nunc & eò magis vtuntur, postquam subuculis deserunt.

6 ¶ *Cerinum*, à ceræ colore. Plaut. Epidico. Plumatile, aut cumatilis, cerinū, aut melinum.

7 ¶ *Ferrugineum*, colore ferri simile esse volunt. Verè autem ferrugineus color cœruleus est. Virg. Georg. lib. iij. Et ferrugineos hyacinthos. Plaut. Milite: Palliolum habes ferrugineum, nam is colos thalassicus est.

8 ¶ *Ostrinam*, ab ostro colore qui est subrubus. Turpil. Veliterna: Interea adpexit virginem gestantem in capite riculam indutam ostrinam. Varr. Etruscantibus: Aurora ostrinam hic indutus supparum.

9 ¶ *Murex*, color purpureus. Virgil. Bucol. Ipse sed in pratis aries iam suauæ rubet Muree. Et *Aeneid*. lib. iij. Ty, iocque ardebat Mureice lena.

10 ¶ *Luteus*, color propriè croceus est. Virg.

Bucolicis : Iam croceo mutabit vellera luto.
 Er. Æneid. lib. vij. Aurora in roscis fulgebat
 lutea bigis. Varr. Eumen. Nam vt arquaris &
 veternoſis lutea quæ non ſunt, æquæ & lutea
 videntur, ſic inſanis ſani, & ſuriſis eſſe viden-
 tur inſani. Idem Mod. Sed cynicis inuolucra,
 & pallium luteum non eſt.

11 ¶ *Crocota*, crocei coloris veſtis. Plautus
 Aul. Cum incedunt infectores crocorarij.

12 ¶ *Violaria*, à violæ colore. Plaut. Aulul.
 Flammearij, violarij, coriarij.

13 ¶ *Pullus*, color eſt, quem nunc Hiſpani,
 vel natium dicimus. Varr. de vita populi Ro-
 mani lib. iij. Vt dum ſupra terram eſſent, ci-
 cinis lugerent funere ipſo, vt pallis pallis a-
 mitæ. OTTEV

14 ¶ *Anthracinus*, niger à Græco. *Anthracis*
 enim Græcæ, carbones Latine appellantur, &
 eſt lugentium veſtis. Var. de vita populi Rom.
 lib. ij. Propinqua adoleſcentia etiã anthra-
 cinis proximo amiculo nigello, capillo de-
 miſſo ſequereatur luſtum.

DE GENERE CIBORVM ET POTVVM.

CAPVT

XVII.

1 ¶ *Sparagos*. Varr. Virgul. diuin. Oleum in
 ſlucubrationem ſeruauimus, quod in
 ſparagos totum legitime veruimus.

2 ¶ *Blium*, eſt holus lene. Var. Eumen. Em-
 pedocles natos homines ex terra ait, vt bliu.

3 ¶ *Lapathium*. Varr. Mod. Hanc eandem
 voluptatem tacitus taxim, conſequi lapathio,
 & priſana poſſum.

4 ¶ *Mene*. Tol. de ſinib. bonor. & mal. li. ij.
 Qui enim voluptates ipſas contemunt, eiſ licet
 dicere, ſe acipenſerem mene nõ anteponere.

5 ¶ *Acipenſer*, piſcis genus. Cic. Tuſcul. lib.
 j. Et ſi quem tuorum affectum merore videris,
 huic acipenſerem potius, quã aliquem
 Socraticum libellum dabis.

6 ¶ *Nafurii*. Cic. Tuſc. lib. v. Quos neg-
 at ad panem adhibere quicquam, præter na-
 ſurtium.

7 ¶ *Marifca*. Varr. de re ruſtica lib. j. Vt nuc-
 ces Græcæ, ac marifca ſici.

8 ¶ *Ocyumum*, quod ocymum dicimus. Var.
 de re ruſt. li. j. Primum ocymum, ſarraginem,
 vicium nouiſſime ſœnum vocari. Ocymum
 dictam à Græco verbo, *ocub*, quod venit cito, ſi-
 militer quod ocymum in horto.

9 ¶ *Lopades*, genus conchæ marinæ. Plaut.
 Paraſito medico: Addite lopades echinos, o-
 ſtreas.

10 ¶ *Murrhina*, potio conſecta. Varr. An-
 thropopoli: Non modò vinum dare, ſed etiã
 (vt Plautus ait) murrhina, paſſum, deſutum.

Var. de vita populi Romani. lib. i. Tum autē
 Murrhina.

11 ¶ *Loram*, dicebant in vindemia, cum ex-
 preſſiſſent acinis muſtum, & folliculos in de-
 lium conſeſſiſſent.

12 ¶ *Portulaca*. Varr. Diſciplinæ libro viij.
 Manducata portulaca cito tollit.

13 ¶ *Lora*, conſecta portionis genus gan-
 dzuis aptum. Var. de vita pop. Rom. lib. i. An-
 tiquæ mulieres maiores natu bibeabant loraſ,
 aut ſapam, aut deſrutū, aut paſſum, quæ mur-
 rhinam quidam Plautum appellare putant.

14 ¶ *Sapa*, quod nunc mellaceum dicimus,
 muſtum ad mediam partem decoctum. Var.
 de vita pop. Rom. lib. i. Sapã appellabant quod
 de muſto ad mediam partem decoxerant.

15 ¶ *Deſrutum*, ſi ex duabus partibus ad ter-
 tiam redegerant, deſerueſcendo.

16 ¶ *Paſſum*. Varr. de vita populi Romani
 lib. i. Paſſum nominabant, ſi in vindemia vñ
 diutius coctam legerent, eãque paſſi eſſent
 in ſole adſtri.

17 ¶ *Moriolam*. Varr. de vita populi Roma-
 ni. lib. i. Vno addito lorã paſſi vocare ceperunt:
 moriolam nominabant, quod ex vuis
 expreſſum erat paſſum ad folliculos rei, quos
 & vinacea ea dicebant ſapam.

18 ¶ *Turunda*, vt libum ſacrum quoddam.
 & farre genus paſificij. Varr. Cato vel de li-
 beris educandis: Alij afferunt libum, ac tu-
 rundam.

DE GENERE ARMORVM.

CAPVT

XVIII.

1 ¶ *Catapulta*, iaculum celer, vel ſagitta.
 Plautus Curcul. Atque ita te neruo
 torquedo, vt catapulta ſolent. Titin. Secina:
 Quem procul aſpexit, immittere voluit, re-
 uertit, quoniam catapulta volat. Plautus Ca-
 ptiuis: Nam meus eſt baſiſta pugnus, cubitus
 catapulta eſt mihi. Næuius Paceo. Vt ſole

horreſcit cera, caſtra crebro catapulta impu-
 lit. Luc. Sat. li. v. Cuſtodem claſſis catapulta in-
 ſiſta ſariſſas. Siſen. Hiſt. lib. iij. Præterea cata-
 pulta xvj. iij. baſiſtas. xxx. plauſtra conis, ac
 minoribus ſagittis onuſta. Var. de vita pop.
 Rom. li. iij. Nã poſtea C. Lutatio cõſuli ad
 gades inſulas, cum ipſe catapulta iſtus eſſet.

2. ¶ *Veles*, levis armatura. Titin. Barbato: Ita Spurius animatus in prælium, veles equis recipit se, nec ferit quenquam hostem. Sallustius: Iugurthæ bello: Cùmque his permitti velites. Varro *de re militari* *capitulum 10* *de peditibus*, Quem sequuntur cum rotundis velites leues parmis.

3. ¶ *Rorarij*, appellabantur milites, qui ante, quam congressæ essent acies, primo non multis iaculis inibat prælium: tractum, quod ante maximas pluias cælum rotare incipiat. Lucil. Satyr. lib. 7. Quinque hastæ aureolo cinctu rorarius velox. Idem lib. x. Ponè paludatus stabat rorarius velox. Varro de vita populi Rom. lib. 3. Rorarij appellati, quod imbribus fere primum rotare incipiat.

4. ¶ *Antesignanorum*, proprietates aperta est. Varro *de re militari* *capitulum 10* *de peditibus*. Quem sequuntur cum rotundis velites leues parmis, antesignani quadratis multis insignibus recti.

5. ¶ *Funditores* sunt, qui fundis magnis dimicant. Sallust. Iugurthæ bello. Ipse cum expeditis cohortibus, dehinc funditorum & sagittariorum electa manu apud primos erat. Sisen. Hist. lib. 3. Ac post armatos funditores, & sagittarios ponit.

6. ¶ *Glandis*, est plumbum in modum gladii informatum. Sallust. Iugurthæ bello: Pars cminus giande, aut lapidibus pugnare. Virg. lib. 7. Pars maxima glandes Liuenis plumbi spargi.

7. ¶ *Scorpio*, est genus telis. Sallust. Hist. lib. 3. Quarum vna epistola forte cum seruo nati prædatores Valeriani scorpionem in castra misero. Sisen. Hist. lib. 3. Longius scorpios catapultas conicit.

8. ¶ *Tragula* est hasta. Sallust. Hist. lib. 3. Aufdissimis, atque promptis ducibus, vt Merellus istu tragulæ fauciareur. Vae Meleag. Aut ille seruum, qui volabile curvens, sparo securus tragulæ traiecit. Sisen. Hist. lib. 3.

9. ¶ *Pugio*, est gladius breuis. Sallust. Hist. lib. 3. Ac Oppius, postquam orans nihil proficiebat, timide veste tectum pugionem expedire conatus, à Corta, Vulciôque inpeditur.

10. ¶ *Aclides*, iacula breuia. Virg. lib. 7. Tereetes sunt aclides illi Tels, sed hæc lento mos est aptare flagello.

11. ¶ *Ancyle*, scutum grande: vnde etiam nunc arma & ancyle appellatur. Virg. lib. 7. Læuque ancyle gerebat.

12. ¶ *Sparos*, lanceæ tela sunt non bellica, Sallust. Cæcil. nœ bello. Sed ex omni copia circumstantis quarta erat militaribus armis instructa: cæteri vt quosque casus armaueat, sparos, aut lanceas, alij præcætas ludes portabant.

13. ¶ *Phalera*, sunt belli ornamenta. Sallust.

Iugurthæ bello. Ac sibi restitui, & hastas, vexillum, phaleras, alia militaria dona. Virg. 8. Eurialus phaleras Ramnetis, & aurea bullis Cingula.

14. ¶ *Parma* est scutum breue. Sallust. Hist. lib. 4. Hi locorum perignari, & soliti necesse ex viminibus yasa agricteia, ibi us, quod inopia scutorum fuerat, ad ea arte se quinquam in formam parmæ equitatis armabar. 10 Virg. lib. 8. Ense leui nudo, parmaque inglorius alba.

15. ¶ *Ferentarij*, leuis armatura, quod quicquid opus esset, auxilio ferrent excutit leui, armis grauibus non impediti. Cato de re militari: Inde partem equitatis, atque ferentarios prædatum misit. Sallust. Cæcil. nœ bello, Postquam eò ventum est, vnde à ferentariis prælia committi possent.

16. ¶ *Verutum*, est telum breue, & acutum. 20 Sallust. Hist. lib. 3. Saxaque iugentia, & axe iunctæ trabes per pronum, incitabantur, exhibitique eminebant in modum ericij, aut caris veruta binum pedum, Varro *de re rustica*. Acetibus, qui tibi nihil mali fecit verutus, ob arbor præclaram.

17. ¶ *Cetra*, scutum breue. Virg. lib. 7. Leuæ cetra regit.

18. ¶ *Pelta*, scuta Amazonica. Virg. Æneid. lib. 1. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.

19. ¶ *Gesa*, tela Galliarum. Virg. lib. 9. Alphina coruscant Gesa manu. Varro de vita populi Rom. lib. 3. Qui gladiis cincti sine scuto cum binis gestis essent.

20. ¶ *Falarica*, telum maximum. Virgilius Æneid. lib. 9. Sed magnum stridens contorta falarica venit Fulminis acta modo. Enn. Quæ validè veniunt falarica missa, & distum hoc genus telis à falis, id est, turribus lignicis.

21. ¶ *Sparis*, telum agreste. Virg. lib. 1. Agresticisque manus armat sparos. Varro Meleagris. Aut ille ceruum, qui volabile cunctis, sparo securus tragulæ traiecit. Sisen. Hist. lib. 3. Sparis, ac lanceis cminus petereent hostes.

22. ¶ *Balista*, saxa maiora & grauiora quibus iaciuntur. Lucillius lib. 28. Quid sit balistas iactas centenarias. Sisen. Hist. lib. 4. Balistas quatuor centenarias.

23. ¶ *Venabulum*, venantium telum latissimum à cæteris acicis longissimæ. Virg. lib. 9. Suprà venabula fertur. Varro *de re rustica*. Nempe sues syluaticos in montibus tectis venabulo, aut ceruus.

24. ¶ *Comis*, hasta longioris, & robusta. Virg. lib. 9. Ac duntis detrudere comis.

25. ¶ *Manipuli*, sunt manus militum, vel collecti viri. Sisen. Hist. lib. 3. Coniectus tamen & tempora singula constituit, & sicut steterat, manipulos obuerti iussit. Idem li. 4.

799

Marcetera graua bellica manipulorum.

26 ¶ *Lancea*. Sifen. Hist. lib. 3. Gallia marceribus, Sueni lanceis configunt. Idem lib. 4. Alij materibus, aut lanceis tamen medium perturbant agmen.

27 ¶ *Malleoli*, manipuli spartei pice cōtrecti, qui incensi aut in muros, aut in testudines iaciuntur. Sisenna Hist. lib. 4. De quibus partim malleolos, partim faeces sarmentorum incensos supra vallum frequentes.

28 ¶ *Cataphrati*. Sifen. Hist. lib. 4. Custo-

dia in muro stantur cataphratorum Salust. Hist. lib. 4. Dui pręgredebantur equites cataphratti ferrea omni specie.

29 ¶ *Falces*, & harpagæ armorum generum murorum oppugnationi apta. Sisenna Hist. lib. 4. Falces iniectas comminuunt: puteos propius collocatis harpagis; deiciunt.

30 ¶ *Anfasæ*, iaculamenta cum ansis. Ennius lib. 5. Anfasæ mittunt è turribus.

31 ¶ *Coriscæ*, leue missile in modũ sagittarũ. Vir. Coriscæq; leues humeris, & letifer arcus.

DE PROPINQVITATE.

CAP. XIX.

CAESARES dicti qui cæsa matre nascuntur.

2 ¶ *Agrippa*, qui cum labore matris educuntur, hoc est, per pedes contra naturam, non per caput, quasi ab ægro partu.

3 ¶ *Vopiscus*, qui ex duobus conceptis, vno abortu excluso, ad partum legitimum deducitur.

4 ¶ *Glos*, appellatur mariti soror, atque eadem fratris vxor.

5 ¶ *Leuir*, dicitur frater mariti, quasi le-

uus vir.

6 ¶ *Fratria*, appellatur fratrum inter se vxores.

7 ¶ *Amitini*, fratrum maris, & feminæ filij.

8 ¶ *Patrucles*, marium fratrum filij.

9 ¶ *Consobrini*, ex duabus editi sororibus, quasi confororini: de quibus exempla multa sunt in antiquis auctoribus, & maxime in Afranio, & iuris veratissimis scriptoribus.

FINIS.

FVLGEN

FVLGENTII LIBELLVS

DE PRISCO SERMONE,

AD CHALCIDIVM GRAMMA- TICVM TIMAEI PLATONIS

Ecphraſten.

ANDAPILAM antiqui dici voluerunt feretrum mortuorum, id est, loculum, non in quo nobilium corpora, sed in quo plebeciorum atque damnatorum cadauera portabantur, sicut Stesimbrotus Thafius de morte Polycratis Samiorum regis scripsit, Posteaquam de cruce depositus, sandapila etiam deportatus est.

2 ¶ *Vespillones*, dicti sunt baiuli, quauis Antidamus Heracleopolites vespillones dixerit cadauerum hndatores sicut in Historia Alexandri Macedonis scripsit. Plusquam trecentos cadauerum vespillones reperiens crucibus affixit. Mnasca tamen in Cecrope scripsit, Apollinem postquam ab Ioue victus, atque interfectus est, à vespillonibus ad sepulcrum elatum esse.

3 ¶ *Pollinctores*, qui tuncra mortuorum accurant, dicti sunt, Plautus in Poenulo: Quia mihi pollinctor dixerat, qui cum pollinerat. Dicti autem pollinctores, quasi pollutorum vinctores, id est, cadauerum curatores: vnde Apuleius in Hermagora ait: Pollinctor eius funeri duni vinctorem parat.

4 ¶ *Manales*: Labco qui disciplinas Hertrufcas Tageris & Baccheidis quindecim voluminibus explicauit, ita scribit: Fibrae iocinoris sandaracci coloris dum fuant, manales tunc vertere opus est petras, hoc est, quas antiqui solebat in modum cylindrorum per limites trahere pro pluuia comutanda inopia.

5 ¶ *Nesrendes*. Diophantus Iacedaemonius, qui de sacris Deorum scripsit, ait apud Messenios Ioui solere sacrificari sacrum, quod *nesrendes* appellatur. Si quis enim centum hostes interfecisset, Ioui hominem sacrificabat apud Ithomen, quod sacrificatum est à duobus, Aristomene Gortynensis, & Theoclo

Elzo, sicut Socrates scribit. Sed postquam hoc Atheniensibus displicuit, coeperunt efferre porcum castratum, quem nefrendem vocabant, quasi sine *vespucis*, id est, renibus. Ac apud Romanos Varro scribit Sicinium ventatum centies, & vicies pugnasse singulari certamine, cicatrices habuisse aduersas quadraginta quinque, post tergum nullam, coronas accepisse centum viginti sex, armillas cxl. & istum primu sacrum fecisse Marti.

6 ¶ *Ambegna oues*. Bab. Macer, qui factos dies scripsit, ait Iunoni eas, quae geminas parerent oues, sacrificare cum duobus agnis altrinsecus alligatis, quas oues ambegnas vocari, quasi ex vtraque parte agnos habentes.

7 ¶ *Suggrundaria*, antiqui dicebant sepulcra infantium, qui necdum xl. dies impleverent, quae nec iam busta dici poterant: quia ossa quae comburerentur, non erant, nec tanta cadaueris immanitas, qua locus tumesce: et vnde Rutil. Geminus Aftyan. ait: Melius suggrundarium quae res, quam sepulcrum.

8 ¶ *Silicernios*, dici voluerunt senes incuruos, quasi iam sepulcrorum suorum silices adspicientes. Vnde Cincius Alimetus Hist. de Gorgia Leont. scribit dicens: Qui dum iam silicernius sui finem temporis expectaret, etsi mori non potuit, tamen infirmitatibus insuetus vit.

9 ¶ *Aruales fratres*. Acca Larètia Romuli nutrix consueuerat pro agris semel in anno sacrificare, n. filiis suis sacrificium praecedentibus: vnde cum ex iis vnus esset mortuus, propter nutricis gratiam Romulus in vicem defuncti se succedere pollicetur: vnde & vnus processit, cum xij. iam deinceps sacrificare, eosque Aruales dici fratres, sicut Rutil. Gemin. in libris Pontificalibus memorat.

10 ¶ *Iniuges boues.* Manil. Chrestus lib. quæ de Deorum hymnis scripsit, ait Mineræ iniuges boues sacrificari, id est, iugum nunquã ferentes, illa videlicet de causâ, quòd & virginitas iugum nesciat maritale, & virtus nunquam sit iugo prementis subiecta.

11 ¶ *Semones.* dici voluerunt deos, quos nec cælo dignos adscriberent ob meriti paupertatem, sicut sunt Priapus, Hippona, Vertumnus: nec terrenos eos deputare vellent, pro gratiæ veneratione, sicut Varr. in Mythagog. ait: Semonè quæ inferius derelicto, Deum de pinnato attallam orationis eloquio.

12 ¶ *Blaterare.* quasi verba trepidatiã metu balbutire dixerunt. Pacu. Pseudonè comœdia inducit Sceparnionem seruum ancilla dicentem: Nè ego te blaterantem adpiscerem, his nuncium indicassem.

13 ¶ *Lucitiosos.* dici voluerunt interdum parum videntes, quos Græci *μωπας* vocant. Plautus. Milic. Mirum est lolio vilitate te tam vili tritice, Quid iam? quia luscitiosus. Dicunt enim, quòd lolium comedentibus oculi obscurentur.

14 ¶ *Futuli.* Varro in Põrificialibus ait Tutulos sacerdotes dici breuiũ decoram. Numa verò Pompilius & ipse de Pontificalibus scribens, Tutulum dici ait pallium, quo sacerdotes caput tectabant, cum ad sacrificium accessissent sicut & Virgilius ait: Et capita ante aras Phrygio velamur amictu.

15 ¶ *Oriam.* dicunt nauiculam modicam piscatoriam. Plautus Cacisto. Malo hunc aligari ad oriam, vt semper piscetur, etsi sit tempestas maxima.

16 ¶ *Problema.* est propositio in capite libri questionali ter posita. Demosthenes ad Philippum, (Sed ne quid Græcum te turber exemplum, ego pro eo Latinum tibi faciam, ait enim) Problematem autem gradum tradamus adstanti, cui nostra subsequens occursero ratio. Nam & Terullianus libro quem de Fato scripsit. ita ait: Redde huic fati primum problematis mancipatum.

17 ¶ *Puniceus.* Apul. Asia aëreo introducto forores Psyche marito detrahentis, dicuntur: Patre meo faciatorem maritum sortitam sum, deia quouis puero pumiliorem, & curbita glabriorum. Pomulos dicunt molles atque enerves: glabrum verò leuem, & imberberum.

18 ¶ *Sucula.* Sarcem dici voluerunt asturiam, quasi subtilem telam. Vnde & Plautus Casina. Possis, necne, clam me sutelis tuis. Præripere Casinam vxorem, proinde vt postulas?

19 ¶ *Frigutis.* dicitur subtiliter adgarrire. Plaut. Casina. Quidnam frigutis? Ennius Alcestide: Hæc anus admodum sicut, nimum se fauciat, flore Liberi.

20 ¶ *Titiuillitium.* dici voluerunt filia putrida, quæ de telis cadunt. Plautus Casina: Non ego istud verbum emissim titiuillitio. id est, me admodum vili. Nam & Cornutus in Satyra ait: Titiuillitij fat cedo tibi.

21 ¶ *Sculponeas* dici volunt cæstas plumbo ligatas. Vnde Neuius Philemptoro comœdia ait: Sculponeis batuenda sunt hæc latera probe. Et Plaut. Casina: simili modo: Qui quæ so potius, quàm sculponeas. Quibus batuatur tibi os, senex nequissime.

22 ¶ *Catillare.* est per alienas domos gyrare: tractum a catulis, quòd per omnes domos circumeant. Vnde Propertius: Catillata geris vadimonia publicum prostibulum. Et Plautus similiter Casina. Operam vxoris polliceor foras, Quasi catillatum.

23 ¶ *Capularem.* nominari volunt senem iam morti contiguum: quin & reos capulares dicebant, qui capulo digni fuerunt, vnde & Lucilius ait: Pergit capulare cadaver. Staius Cæcilius Melene comœdia: Tunc amare audeg edentule & capularis senex: Edentulum autem quasi sine dentibus dici placuit.

24 ¶ *Promos.* & *Condos.* appellari voluerunt cellarios, eò quòd inde promant, & eò rursus condant. Plautus Pseudolo: Ego sum promus, condus, procurator pecuni. Penum autem cellariam dicimus.

25 ¶ *Suppetias.* dicimus auxilium. Memor in Tragedia Herculis: Ferre Suppetias optimi comites. *μολοχοι* ostentum.

26 ¶ *Austio.* dicitur venditio, quasi quòd & eminentem augeat & vendentem. Plautus Curculione: Auctionem facio parasiticam.

27 ¶ *Nasterna.* est aquæ vna, id est, veteus. vnde Calpurnius Phronesi fabula: Vbi tu nasternam aquam petas. Plaut. Bacchid. Effer nasternam cum aqua foras.

28 ¶ *Anistare.* dicimus præcellere: Crispinus Heraclea: Diuinis virtutibus Anistas Alcides.

29 ¶ *Stega.* est nauis profeciam, sive tabulatum, super quòd nauæ ambulant. Plautus Chrysal. Fortè vt, assedi ita stega.

30 ¶ *Lembus.* genus nauiculæ, vespocillimæ, quòd & dramonis nomine appellamus. Virgilius Georgic. Non aliter quàm qui aduerso vix flumine Lembum Remigis subigit. Limbus verò est ora vestimenti cuius que.

31 ¶ *Ramentum.* dici voliere quasi profectium quoddam purgamentum. Quintus Fabius Lucillus Epico carna. Viliissimum ramentum, proluo iusta pestis.

32 ¶ *Diobolares.* dicuntur vilissimæ meretrices, quæ paruo stipendio prostant. Pammachius. Diobolare prostibulum, quam ego a-

Autum, ut Dirce partem reddam. Pacuu. Non ego sic fui, ut nunc sunt meretrices diobolæ, Quæ suam nummi causa parumpendunt gratiam.

33 ¶ *Veruina*, iaculi genus longum, quod aliqui verutum nominant. Galbius Bassus Satyra, Veruina confodiende non te nauci facio. Nauci enim pro nihilo posuerunt. Plaut. Bacchid. Si tibi machæra est, & nobis varuina est domi, Quæ quidem te faciam, si me irritaueris. Confessorem Soricina naenia.

34 ¶ *Diuidias*, dixerunt tristitiam. Propert. Diuidias mentis conficit omnis amor.

35 ¶ *Iustitium*, dicitur luctus publicus. Vnde Fronteus Orat. pro Nucerinis ait: Denique iustitium plebi indicitur.

36 ¶ *Choragium*, virginale funus vocatur. Apuleius Metamorph. Choragio itaque perfecto domitionem parant.

37 ¶ *Desiduo*, pro dicitur. Varr. Corollario: Diuidiæ mihi fuerunt, tam desiduo abfuisse te.

38 ¶ *Flocci*, quasi nihili. Plautus Flocci est, quid rerum geras.

39 ¶ *Lentaculum*, cibi degustatio. Callim. Arius lentaculum profero Ioui.

40 ¶ *Eduium*, ab edendo, dicitur prægustatiua comestio. Apuleius Asino aureo: Eduiis opiparè excepta, opiparè, id est, luscidè, & delitiosè.

41 ¶ *Tucea*, dicuntur esæ regis. Callim. Pisæis: Ambrosio redolent tuceta sapore.

42 ¶ *Ferculum*, missus carnijum. Petron. Arbiter: Postquam ferculum allatum.

43 ¶ *Myropola*, sunt qui vnguenta vendunt, & sunt pigmentarij. Vnde Næuius Diabolaria: Myropola assarim mihi vnguentum largitus est, quo me venustarem. Assarim dixit abundanter.

44 ¶ *Celocem*, dicunt genus nauticæ modicum quod bæplum dicimus. Apul. lib. de republic. Qui celocem regere nequit, onerariam petit.

45 ¶ *Cælibatum*, dici voluerunt virginittatis abstinentiam. Vnde Felix Capella lib. de nuptiis Mercurij & Philologia: Placuit Minervæ petere cælibatum.

46 ¶ *Exercitus*, pro contempto. Plaut. Milit. glor. Itaque nos, nostramque familiam habes exercitam.

47 ¶ *Valgia*, sunt labellorum obtortiones in supinatione, vel subatione peractæ. Plaut. Milite glorioso: Maiorem partem videas valgis suavis. Sic Petron. Arbiter: Abroso valgiter labello.

48 ¶ *Summates*, dicuntur viri potentes.

49 ¶ *Simplones* dicuntur conuivæ: nam & amicus sponsi, qui cum eo per conuiuia ambulat, Simplator dicitur. Sotrius Piscatoria: Summates viri simplones facti sunt ganci. est autem ganem taberna.

50 ¶ *Præseginia*, sunt partes corporis incisæ, ut Tages in Haruspicina ait: Præseginibus amputatis.

51 ¶ *Congerrones*, qui aliena ad se congregant. Vnde apud Romanos Gerones Brutiani dicti sunt.

52 ¶ *Cistella*, dicitur capsella. Plautus: Cistellam effert cum crepundiis, id est, cum puerilibus ornamentis.

53 ¶ *Fabre*, perfectè dicitur. Antidamus in Moralibus: Fabre compactum animal hominem quis ferat, sic ex re pecuatuma quis auertuncassit tam Aretinas hominum mentes: Porro auertuncare dixit, pro eradicare, Aretinas verò testæas, vel argillaceas: & Pecuatum stultum.

54 ¶ *Halucinari*, dicitur vana somniare. tractum ab allucitis, quos nos *uorwac* dicimus, sicut Petronius Arbiter asserit: Nam ceaturæ venales me allucite molestabunt.

55 ¶ *Calleo*, dicitur saccus in quo rei conclusi in mare mittuntur. Plaut. Vidularia, lube nubè insui Calleo, atque in altum deportari, si vis annonam bonam.

56 ¶ *Elogium*, est hæreditas in malo. Cornelius Tacitus libro facietiarum: Cæsi itaque morum elogio in filiis relicto.

57 ¶ *Lixa*, mercenarius. Lucanus: Stat, dum lixa bibat.

58 ¶ *Sudum*, dicitur serenum. Tiberianus: Aureos subducit ignes, sudus ora lucifer.

59 ¶ *Luteum*, dicitur splendidum. Pacuu. Thyeste: Non illic luteis aurora bigis.

60 ¶ *Abstemius*, obseruans. Rubrius in Satyra: Abstemium merulenta fugit Metenia nomen.

61 ¶ *Vadatus*, obstructus, vel sub fide, aut fideiussione ambulans, sicut Funestella ait: Apud quem vadatus amicitia nodulo tenebatur.

62 ¶ *Manubia*, sunt ornamenta regum. Petronius Arbiter: Tot regum manubiæ penes fugitiuum repetæ.

63 ¶ *Aumarium*, dicitur locus secretus publicus, sicut in theatris, aut circo. Petronius Arbiter: In aumarium memmipsum conieci.

64 ¶ *Delenificus*, blandiloquus. Lucil. Comicus Nummularia: Nescio quorsum mihi conueniunt tua verba, tam delenifica.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

PLANTEN-RECHENKUNDE
DES SAARLANDES

1. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	1
2. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	2
3. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	3
4. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	4
5. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	5
6. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	6
7. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	7
8. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	8
9. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	9
10. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	10
11. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	11
12. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	12
13. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	13
14. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	14
15. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	15
16. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	16
17. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	17
18. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	18
19. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	19
20. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	20
21. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	21
22. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	22
23. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	23
24. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	24
25. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	25
26. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	26
27. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	27
28. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	28
29. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	29
30. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	30
31. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	31
32. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	32
33. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	33
34. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	34
35. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	35
36. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	36
37. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	37
38. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	38
39. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	39
40. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	40
41. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	41
42. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	42
43. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	43
44. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	44
45. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	45
46. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	46
47. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	47
48. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	48
49. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	49
50. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	50
51. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	51
52. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	52
53. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	53
54. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	54
55. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	55
56. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	56
57. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	57
58. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	58
59. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	59
60. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	60
61. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	61
62. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	62
63. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	63
64. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	64
65. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	65
66. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	66
67. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	67
68. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	68
69. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	69
70. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	70
71. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	71
72. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	72
73. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	73
74. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	74
75. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	75
76. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	76
77. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	77
78. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	78
79. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	79
80. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	80
81. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	81
82. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	82
83. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	83
84. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	84
85. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	85
86. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	86
87. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	87
88. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	88
89. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	89
90. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	90
91. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	91
92. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	92
93. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	93
94. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	94
95. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	95
96. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	96
97. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	97
98. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	98
99. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	99
100. Die Pflanzenwelt des Saarlandes	100

ISIDORI HISPALENSIS
EPISCOPI, ORIGINVM SIVE
ETYMOLOGIARVM LIBRI VI-
ginti, ex antiquitate eruti.

*SVMMMA CAPITVM QVÆ SINGVLIS ISIDORI
libris continentur.*

CAPITA LIBRI PRIMI.

7 De disciplina & arte. 8 De septem liberalibus disciplinis. 9 De literis communibus. 10 De literis Latinis. 11 De <i>Grammatica</i>. 12 De partibus orationis, & de nomine. 13 De pronomine. 14 De verbo. 15 De aduerbio. 16 De participio. 17 De coniunctione. 18 De præpositione. 19 De interiectione. 20 De voce. 21 De syllaba. 22 De pedibus. 23 De accentibus. 24 De figuris accentuum. 25 De positura. 26 De notis sententiarum. 27 De notis vulgaribus. 28 De notis iuridicis. 29 De notis militaribus. 30 De notis literarum. 31 De notis digitorum. 32 De orthographia. 33 De analogia. 34 De etymologia. 35 De glossis. 36 De differentiis. 37 De barbarismo. 38 De solæcismo. 39 De cæteris vitiis. 40 De metaplasmis. 41 De schematibus. 42 De tropis.	37 De prosa. 38 De metris. 39 De fabula. 40 De vocabulo historiae. 41 De primis auctoribus historiae. 42 De vilitate historiae. 43 De generibus historiae. <i>Capita libri secundi.</i> 1 De <i>Rhetorica</i> & eius nomine. 2 De inuentoribus rhetoricæ artis. 3 De nomine oratoris, & partibus rhetori- 4 De tribus generibus causarum. (cæ. 5 De gemino statu causarum. 6 De tripartita controuersia. 7 De quatuor partibus orationis. 8 De quinque modis causarum. 9 De syllogismis. 10 De lege. 11 De sententia. 12 De cataſceua & anasceua. 13 De profopoeia. 14 De ethopeia. 15 De generibus quaestionum. 16 De elocutione. 17 De trimodo genere dicendi. 18 De eolo, commate & periodis. 19 De vitiis literarum & verborum & sen- tentiarum cauendis. <i>De vitiis verborum.</i> 21 De figuris verborum & sententiarum. 22 De <i>Dialectica</i>. 23 De differentia dialecticæ & rhetoricæ ar- tis. 24 De diffinitione Philosophiæ. 25 De isagogis Porphyrij. 26 De categoriis Aristotelis.

- 27 De perihelmentis Aristotelis.
- 28 De syllogismis dialecticis.
- 29 De diuisione definitionum ex Marij Victorini libro, abbreviata.
- 30 De topicis.
- 31 De oppositis.
Capita libri tertij, in quo Mathematica.
- 1 De vocabulo *Arithmetica* disciplina.
- 2 De auctoribus eius.
- 3 Quid sit numerus & vnde dicatur.
- 4 Quid præsent numeri.
- 5 De prima diuisione parium & imparium.
- 6 De secunda diuisione totius numeri.
- 7 De tertia diuisione totius numeri.
- 8 De differentia arithmetica, geometria & musica.
- 9 Quot numeri infiniti existunt.
- 10 Quid sit *Geometria*: & de inuentoribus & vocabulo eius.
- 11 De quadripartita diuisione geometria.
- 12 De figuris Geometria.
- 13 De numeris secundum Geometriam querendis.
- 14 De *Musica*, & eius nomine.
- 15 De inuentoribus eius.
- 16 Quid possit musica.
- 17 De tribus partibus musica.
- 18 De triformi musica diuisione.
- 19 De prima diuisione musicae quæ harmonica dicitur.
- 20 De secunda diuisione quæ organica dicitur.
- 21 De tertia diuisione quæ rythmica nuncupatur.
- 22 De musicis numeris.
- 23 De *Astronomia*.
- 24 De inuentoribus eius.
- 25 De scriptoribus astronomia.
- 26 De differentia astronomia & astrologia.
- 27 De astronomia ratione.
- 28 De mundo & eius nomine.
- 29 De forma mundi.
- 30 De caelo & eius nomine.
- 31 De situ sphaerae caelestis.
- 32 De motu eiusdem.
- 33 De cursu eiusdem sphaerae.
- 34 De celeritate caeli.
- 35 De axe caeli.
- 36 De caelestibus polis.
- 37 De cardinibus caeli.
- 38 De connexis caeli.
- 39 De ianuis caeli.
- 40 De gemina caeli facie.
- 41 De quatuor partibus caeli.
- 42 De hemisphaeris.
- 43 De quinque circulis caeli.
- 44 De zodiaco circulo.
- 45 De candido circulo.
- 46 De magnitudine solis.
- 47 De magnitudine Luna.

- 48 De natura solis.
- 49 De cursu solis.
- 50 De defectu solis.
- 51 De itinere solis.
- 52 De lumine Luna.
- 53 De formis Luna.
- 54 De interlunio Luna.
- 55 De cursu Luna.
- 56 De vicinitate Luna ad terras.
- 57 De eclipfi Solis.
- 58 De eclipfi Luna.
- 59 De differentia stellarum, siderum & astrorum.
- 60 De lumine stellarum.
- 61 De situ stellarum.
- 62 De cursu stellarum.
- 63 De vario cursu stellarum.
- 64 De intervallis stellarum.
- 65 De numero circulari stellarum.
- 66 De stellis, planetis.
- 67 De præcedentia & antegradatione stellarum.
- 68 De remotione vel retrogradatione stellarum.
- 69 De statu stellarum.
- 70 De nominibus stellarum, quibus ex causis nomina acceperunt.
- Capita libri quarti, in quo de Medicina.*
- 1 De *Medicina*.
- 2 De nomine eius.
- 3 De inuentoribus eius.
- 4 De tribus haeresibus medicorum.
- 5 De quatuor humoribus corporum.
- 6 De acutis morbis.
- 7 De chronicis morbis.
- 8 De morbis qui in superficie cutis videntur.
- 9 De remediis & medicaminibus.
- 10 De remediis medicinalibus.
- 11 De instrumentis medicorum.
- 12 De odoribus & vnguentis.
- 13 De initio medicinae.
- Capita libri quinti, in quo, quæ ad ius pertinent.*
- 1 De auctoribus legum.
- 2 De legibus diuinis & humanis.
- 3 Quid differunt inter se ius, & leges & mores.
- 4 Quid sit ius naturale.
- 5 Quid sit ius civile.
- 6 Quid sit ius gentium.
- 7 Quid sit ius in litare.
- 8 Quid sit ius publicum.
- 9 Quid sit ius Quiritum.
- 10 Quid lex.
- 11 Quid scira plebecium.
- 12 Quid senatus consultum.
- 13 Quid constitutio & edictum.
- 14 Quid responsa prudentum.
- 15 De legibus consularibus & tribunitiis.

- 16 De lege satyra.
- 17 De legibus Rhodiis.
- 18 De privilegiis.
- 19 Quid possit lex.
- 20 Quare lex facta sit.
- 21 Qualis debeat fieri lex.
- 22 De causis.
- 23 De testibus.
- 24 De instrumentis legalibus.
- 25 De rebus.
- 26 De criminibus.
- 27 De poenis in legibus constitutis.
- 28 De Chronica vocabulo.
- 29 De momentis & horis.
- 30 De diebus.
- 31 De nocte.
- 32 De hebdomada.
- 33 De mensibus.
- 34 De solstitiis & æquinoctiis.
- 35 De temporibus anni.
- 36 De annis.
- 37 De olympiadibus & Iustris & iubilæis.
- 38 De seculis & ætatibus.
- 39 De discretione temporum.

Capita libri sexti. in quo Theologica tractat.

- 1 De veteri & nouo Testamento.
- 2 De scriptoribus & vocabulis sanctorum librorum.
- 3 De bibliothecis.
- 4 De interpretibus.
- 5 De eo qui primùm Romã libros aduexit.
- 6 Qui apud nos bibliothecas instituerunt.
- 7 Qui multa scripserunt.
- 8 De generibus opusculorum.
- 9 De ceris.
- 10 De chartis.
- 11 De pergamenis.
- 12 De libris conficiendis.
- 13 De librorum vocabulis.
- 14 De librariis & eorum instrumentis.
- 15 De canonibus euangeliorum.
- 16 De canonibus conciliorum.
- 17 De cyclo paschali.
- 18 De reliquis festiuitatibus.
- 19 De officiis.

Capita libri septimi.

- 1 De deo.
- 2 De filio dei.
- 3 De Spiritu sancto.
- 4 De eadem Trinitate.
- 5 De hominibus qui quodam præfugio nomen acceperunt.
- 7 De patriarchis.
- 8 De prophetis.
- 9 De apostolis.
- 10 De reliquis in Euangelio nominibus.
- 11 De martyribus.
- 12 De clericis.
- 13 De monachis.

14 De cæteris fidelium nominibus.

Capita libri octauis.

- 1 De ecclesia & synagoga.
- 2 De religione & fide.
- 3 De hæresi & schismate.
- 4 De hæresibus Iudæorum.
- 5 De hæresibus Christianorum.
- 6 De philosophis gentium.
- 7 De poetis.
- 8 De sibyllis.
- 9 De magis.
- 10 De paganis.
- 11 De diis gentium.

Capita libri noni. in quo de iis que ad personas.

- 1 De linguis gentium.
- 2 De gentium vocabulis.
- 3 De regnis & militiæ vocabulis.
- 4 De ciuibus.
- 5 De affinitatibus & gradibus.
- 6 De agnatis & cognatis.
- 7 De prædictis affinitatibus.
- 8 De coniugiis.

Libri decimus tractat de quibusdam vocabulis per alphabetum distinctis.

Capita libri undecimi. in quo de hominibus.

- 1 De homine & partibus eius.
- 2 De ætatibus hominis.
- 3 De portentis.
- 4 De transformatis.

Capita libri duodecimi. in quo de brutis animalibus.

- 1 De pecoribus & iumentis.
- 2 De bestiis.
- 3 De minutis animantibus.
- 4 De serpentibus.
- 5 De vermibus.
- 6 De piscibus.
- 7 De auibus.
- 8 De minutis volatilibus.

Capita libri tertijdecimi. in quo de Mundo.

- 1 De Mundo.
- 2 De atomis.
- 3 De clementis.
- 4 De cælo.
- 5 De partibus cæli.
- 6 De circulis cæli.
- 7 De aere & nube.
- 8 De tonitruo.
- 9 De fulminibus.
- 10 De arcu & nubium effectibus.
- 11 De ventis.
- 12 De aquis.
- 13 De diuersitate aquatum.
- 14 De maris nomine.
- 15 De oceano.
- 16 De mediterræneo mari.
- 17 De finibus maris.

- 18 De aestibus & fructis.
 19 De lacis & stagnis.
 20 De abyſſo.
 21 De fluminibus.
 22 De diluviis.

Capita libri quarti decimi in quo de Geogra-

- 1 De terra.
 2 De orbe.
 3 De Asia & partibus eius.
 4 De Europa.
 5 De Libya.
 6 De insulis.
 7 De promontoriis.
 8 De montibus ceterisque terræ vocabulis.
 9 De inferioribus terris.

Capita libri quinti decimi in quo de locis
publicis & priuatis.

- 2 De ciuitatibus.
 2 De ædificiis publicis.
 3 De habitaculis.
 4 De ædificiis sacris.
 5 De repositoriis.
 6 De operariis.
 7 De aditibus.
 8 De partibus ædificiorum.
 9 De munitionibus.
 10 De tentoriis.
 11 De sepulchris.
 12 De ædificiis rusticis.
 13 De agris.
 14 De finibus agrorum.
 15 De mensuris agrorum.
 16 De itineribus.

Capita libri sexti decimi in quo de metallis,
ponderibus & mensuris.

- 1 De pulueribus & glebis terræ.
 2 De glebis ex aqua.
 3 De lapidibus vulgaribus.
 4 De lapidibus insignioribus.
 5 De marmoribus.
 6 De gemmis.
 7 De viridioribus gemmis.
 8 De rubris gemmis.
 9 De purpureis.
 10 De candidis.
 11 De nigris.
 12 De variis.
 13 De cristallinis.
 14 De aureis.
 15 De vitro.
 16 De metallis.
 17 De auro.
 18 De argenteis.
 19 De ære.
 20 De ferro.
 21 De plumbo.
 22 De stanno.
 23 De electo.
 24 De ponderibus.
 25 De mensuris.
 26 De signis.

Capita libri decimi septimi in quo
de re Rustica.

- 1 De auctoribus rerum rusticarum.
 2 De cultura agrorum.
 3 De frumentis.
 4 De leguminibus.
 5 De vitibus.
 6 De arboribus.
 7 De propriis nominibus arborum.
 8 De arboribus aromaticis.
 9 De herbis aromaticis siue communibus.
 10 De oleribus.
 11 De odoratis oleribus.

Capita libri decimi octaui in quo de re mili-
tari & ludis veterum.

- 1 De bellis.
 2 De triumphis.
 3 De signis.
 4 De buccinis.
 5 De armis.
 6 De gladiis.
 7 De hastis.
 8 De sagittis.
 9 De pharetris.
 10 De fundis.
 11 De ariete.
 12 De clypeis.
 13 De loriceis.
 14 De galeis.
 15 De foro.
 16 De spectaculis.
 17 De ludo gymnico.
 18 De generibus gymnicozum.
 19 De saltu.
 20 De cursu.
 21 De iactu.
 22 De virtute.
 23 De luctatione.
 24 De palestra.
 25 De agone.
 26 De generibus agonum.
 27 De ludis circensibus.
 28 De circo.
 29 De ornamentis.
 30 De metis.
 31 De obelisco.
 32 De carceribus.
 33 De aurigis.
 34 De quadrigis.
 35 De curru.
 36 De equis quibus currunt.
 37 De septem spaciis.
 38 De equitibus.
 39 De defulcoribus.
 40 De peditibus.
 41 De coloribus equorum.
 42 De theatro.
 43 De scena.
 44 De orchestra.
 45 De tragædiis.
 46 De comædiis.

- 47 De themeliis.
 48 De histrionibus.
 49 De mimis.
 50 De saltatoribus.
 51 Quid pro patrono agatur.
 52 De amphiteatro.
 53 De ludo equestri.
 54 De retiaris.
 55 Defecutoribus.
 56 De laqueatoribus.
 57 De veltribus.
 58 De ferali certamine.
 59 De horum execratione ludorum.
 60 De alea.
 61 De pigris.
 62 De calculis.
 63 De tesseriis.
 64 De figuris aleæ.
 65 De vocabulis tesserarum.
 66 De iactibus tesserarum.
 67 De calculorum motu.
 68 De interdictione aleæ.
 69 De pila.

*Capita libri decimonomi in quo de iis quæ
 ad naues, ædificia & vestes.*

- 1 De nauibus.
 2 De partibus nauium & armamentis.
 3 De velis.
 4 De funibus.
 5 De retibus.
 6 De fabricis siue fornacibus.
 7 De instrumentis fabricorum.
 8 De fabricis parietum.
 9 De dispositione.
 10 De constructione.
 11 De venustate.
 12 De laqueariis.
 13 De crustis.
 14 De lithostratis.

- 75 De plastis.
 16 De pictura.
 17 De coloribus.
 18 De instrumentis ædificiorum.
 19 De lignariis.
 20 De inuentione lanificij.
 21 De veste sacerdotali.
 22 De nominibus vestium cæterarum.
 23 De vestibus quarundam gentium.
 24 De palliis virorum.
 25 De palliis fœminarum.
 26 De stratu & reliquis vestibus quæ in vsu
 habentur.
 27 De lanis.
 28 De coloribus vestium.
 29 De instrumentis vestium.
 30 De ornamentis.
 31 De ornamentis capitis fœminarum.
 32 De anulis.
 33 De cingulis.
 34 De calciamentis.

*Capita libri vigesimi & vltimi in quo de iis
 quæ ad victum, sedes & instrumenta.*

- 1 De mensis.
 2 De escis.
 3 De potu.
 4 De vasis escariis.
 5 De vasis potatoriis.
 6 De vasis vinariis & aquariis.
 7 De vasis oleariis.
 8 De vasis coquinariis.
 9 De vasis repositoriis.
 10 De vasis luminarium.
 11 De lecticis & sellis.
 12 De veliculis.
 13 De reliquis quæ in vsu habentur.
 14 De instrumentis rusticis.
 15 De instrumentis hortorum.
 16 De instrumentis eorum.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM

LIBER I.

DE DISCIPLINA ET ARTE.

CAPVT PRIMVM.

DISCIPLINA à discendo
 nomen accepit: vnde &
 scientia dici potest. Nam
 scire dictum est à discere:
 quia nemo nostrum scit,
 nisi qui discit. Aliter disci-
 plina, quia discitur plena.

¶ Ars vero dicta est, quòd artis præceptis re-
 gulaeque consistat. Alij dicunt à Græcis hoc
 tractam esse vocabulum *ἀρτή* à *πέρι*, id est,
 à virtute, quam scientiam vocauerunt. ¶ In-
 ter artem & disciplinam Plato & Aristoteles
 hanc differentiam esse voluerunt, dicentes,
Artem esse in iis quæ se & aliter habere pos-

sunt: *disciplina* uero est quæ de his agit, quæ aliter euenire non possunt. Nam quando ueris dispensationibus aliquid differunt, *disciplina* erit, quando aliquid ueris simile atque opinabile tractatur, nomen *artis* habebit.

De septem liberalibus disciplinis. Item orationibus. CAP. III. Ius H. P.

Disciplinæ liberalium artium septem sunt. Prima *Grammatica*, id est, loquendi peritia. Secunda *Rhetorica*, quæ propter nitorem & copiam eloquentiæ suæ, maximè in ciuilibus questionibus necessaria existimatur. Tertia *Dialectica* cognomento *Logica*, quæ disputationibus subtilissimis uera secernit à falsis. Quarta *Arithmetica*, quæ continet numerorum causas & diuisiones. Quinta *Musica*, quæ in carminibus cantibusque cõsistit. Sexta *Geometria*, quæ mensuras terre, dimensionesque complectitur. Septima *Astronomia*, quæ continet legem astrorum.

De literis communibus.

CAP. IIII.

Primordia Grammaticæ artis, *litera* communes existunt, quas librarij & calculatores sequuntur, quorû disciplina uelut quædam Grammaticæ artis infantia est. unde & eam Varro *literationem* uocat. Literæ autem sunt indices rerum, signa uerborum, quibus tanta uis est, ut nobis dicta absentium sine uoce loquantur. Verba enim per oculos non per aures introducuntur. Usus literarum repertus est propter memoriæ reuocum. Nam ne obliuione fugiant, literis alligantur. In tanta enim rerum uarietate nec disci audiendo poterant omnia, nec memoria cõtineri. Literæ autem dictæ quasi legitæ, quod iteri gentibus præsent, uel quod in legendo iterentur. Literæ Latine & Græcæ ab Hebræis uidentur exortæ. Apud illos enim prius dictum est *aleph*, deinde ex simili enunciatione apud Græcos tractum est *alpha*, idem apud Latinos A. Translator enim ex simili sono alterius linguæ literam condidit, ut nosse possimus linguam Hebraicam omnium linguarum ac literarum esse matrem. Sed Hebræi uiginti duobus elementis literarum secundum ueteris Testamenti libros utuntur. Græci uero, xliij. Latini inter uerâ que linguam progredientes, xxij. elementa habent. Hebraeorum literas à lege cepisse per Moysen. Syrorum autem & Chaldeorum per Abraham. Unde cû Hebræis, & numero & sono concordant, solis characteribus discrepant. Aegyptiorum literas Ysis reginae Isachi filia de Græcia ueniens in Aegyptum, reperit, & Aegyptiis tradidit. Apud Aegyptios autem alias habuisse literas sacerdotes dicunt, alias uulgus, sacerdotales *isegis*, uul-

gares *isegis*. Græcorum literarum usum primi Phœnices inuenerunt. unde & Lucanus: Phœnices primi (famæ si creditur) aulæ Mansuram rudibus uocem signare figuris. Phœnices dicti à rubro mari, quod profuit in Syriam, qui Sidonem urbem inibi condiderunt. Hinc est quod & Phœnicæ colore litterarum capita describuntur, quia ab ipsis litterarum initium habuerunt. Cadmus Agenoris filius Græcas literas à Phœnicæ in Græciam xviij. primus attulit: A. B. Γ. Δ. Ε. Ζ. Η. Κ. Α. Μ. Ν. Ο. Π. Ρ. Σ. Θ. His Palamedes Troiano bello ues adiecit Η. Χ. Ω. Post quem Simonides miles similiter tres alias adiecit ξ. ς. γ. Y litteram Pithagoras Samius ad exemplum uitæ humane primus formauit, cuius uirgula subteritior significat primam ætatem, incertam quippe, & quæ adhuc se nec uitæ nec uirtutibus dedit. Bium autem quod superest, ab adolescentiâ incipit: cuius dextera pars ardua est, sed, ad uitam beatam tendens: sinistra facilior, sed ad labem interitumque deducens. De qua sic ait Persi. Et tibi quæ Samios deduxit littera famos, Surgentem dextro monstrauit limite callem. Quinque autem esse apud Græcos mysticas literas, prima γ, quæ humanam uitâ significat, de qua nunc diximus. Secunda θ, quæ mortem significat. Nam iudices eandem literam theta apponebant ad eorum nomina quos supplicio afficiebant. Et dicitur theta θ *θανάτος*, id est, à morte. Unde & habet per medium telum, id est, mortis signum. De qua quidam sic ait: O multum ante alias infelix litera theta. Tertia T figuram demonstrans dominicæ crucis. Unde & Hebraicæ signum interpretatur de qua dictum est in Ezechiele angelo: Transi per mediam Ierusalem, & signa thau in fronte uirorum gementium & dolentium. Reliquas uero duas summam & ultimam sibi uendicat Christus. Ipse est enim principium & finis, dicens: Ego sum A & Ω. Concurrentibus enim in se inuicem A ad Ω usque; deuoluitur: & rursus Ω ad A replicatur, ut ostenderet in se Dominus & in itij decursum ad finem, & finis decursum ad initium. Omnes autem literæ apud Græcos & uerba componunt & numeros faciunt. Nam alpha literale apud eos uocatur in numeris unum. Vbi autem scribunt beta, uocantur duo. vbi scribunt gamma, uocantur in numeris tres. vbi scribunt delta, uocantur quatuor. & sic omnes literæ apud eos numeros habent. Latini autem numeros ad literas non computant, sed sola uerba componunt, exceptis I, quæ unū, & X, litera, quæ & in figura crucem significat, & in numero decem demonstrat.

De literis Latinis. CAP. V.

Latinas literas Carmentis nympha puella Italica tradidit. Carmentis autem dicta

dicta, quia carminibus futura caebat. Cæc-
 tum proprie vocata Nicostirata. Literæ au-
 tem, aut sunt communes aut liberales. *Com-*
munis dicendæ, quia multi eis videntur in
 commune, ut in scribere & legere. *Liberales,*
 quia eas tantum illi nouerunt, qui liberos
 conscribunt: recteque loquendi, distandi que
 rationem hauerunt. ¶ Literarum duplex mo-
 dus est: diuiduntur enim principiaiter in duas
 partes, in vocales & consonantes. *Vocales,*
 sunt quæ directo hiatu faucium sine ulla col-
 lisione variè emittuntur. Et dictæ vocales,
 quod per se vocem impleant, & per se syllabâ
 faciunt nulla adhærente consonante. *Conso-*
nantes sunt, quæ diuerso motu linguæ vel
 impressione labiorum efficiuntur. Et dictæ
 consonantes, quia per se non sonant, sed iun-
 ctis vocalibus consonant. Hæ in duabus par-
 tibus diuiduntur: in semivocalibus & in mu-
 tis. *Semivocales* dictæ, eo quod quiddam se-
 misonum de vocalibus habeant. Ab equipè
 vocali incipiunt, & desinunt in naturalem
 sonum, ut f, l, m: *Muta* autem dictæ, quia nisi
 subiectis sibi vocalibus nequaquam erum-
 punt. Si enim sit extremum vocalis de raze-
 ris sonum, inclusum, literæ mutæ sonabit,
 ut b, c, d. Vocales autem & semivocales, & mu-
 tæ à veteribus *sona* & *semisona* & *insona* dictæ
 sunt. ¶ Inter vocales autem apud Grammati-
 cos, I, & V, varias habent significationes, nam
 modo vocales sunt, modo semivocales, mo-
 do in dicitur sone. *Vocales* ideo sunt, quia so-
 pita syllabas faciunt, & aliis consonantibus
 coniunguntur. *Consonantes* habentur ideo,
 quia interdum habent post se Vocales in eisdem
 syllabis conlitas, ut lono, vares, & ha-
 betur pro consonantibus. *Media* autem id-
 eum dicuntur, quoniam naturaliter sole me-
 dium sonum habent, ut illius vnus, Coniun-
 ctæ aliis pinguior sonant, ut Ianus, va nus. Sole
 autem post se aliter sonant, aliter iunguntur. ¶ *I*
vero propterea interdum duplex dicitur, quia
 quotiescunque inter duas vocales inuenitur,
 pro duabus consonantibus habetur, ut *Ioia.*
 Geminatur enim sibi sonus eius, ut quocunque
 litera proinde inter b m et sibil, quia alicubi
 nec consonans est, ut *quis.* Vocalis enim
 non est, quia i sequitur consonans non est,
 quia q præcedit. Ideoque quando nec vocalis
 nec consonans est sit e dicitur sibil est: Eadem
 & digamma à Græcis vocatur, quando sibi
 met alique vocalibus iungitur, quæ deordi-
 ganna dicitur. Hæc duplex est in litera. E lit-
 era quæ duplex ganna habet, ad eam similitu-
 dinem conueniunt: vocales digamma ap-
 pellat Grammatici voluerunt, ut verum,
 virgo. ¶ Inter semivocales quædam *liquida*
 dicuntur, quia interdum in vna syllaba post-
 positæ aliis consonantibus desinunt, & à me-
 tro excluduntur, ex quibus duæ apud Latinos

liquefcunt, L & R, ut fragor, & flatus, reliquæ
 M & N apud Græcos liquefcunt: ut Mne-
 steus. Decem & septem autem Latinis lite-
 ris vetus scriptura constabat. Vnde & Latine
 nominantur illa ratione, scilicet vel quod ab
 E vocali incipiunt, & in mutum sonum desin-
 unt, ut sunt semivocales, vel quod à sio I o-
 no incipiunt, & in vocalem E desinunt, ut sunt
 muta. ¶ H autem litera pro sola aspiratione
 adiecta est postea, Vnde & à plerisque aspira-
 tio putatur esse, non litera, quæ proinde aspi-
 rationis nota dicitur, quia vocem eleuat, *A-*
speratio enim est sonus vberius eleuatus, cui
 contraria est *prosodia* sonus æqualiter flexus.
 ¶ K literam Sallustius ludimagister postea
 Latinis adiecit, ut in sono discrimen faceret
 duarum literarum C & Q, quæ ideo superua-
 cua dicitur, quia exceptis *Karta, Kalendis,* su-
 per sua iudicatur, per C enim vniversa expri-
 minus. ¶ Q literam nec Græci resonant, nec
 Hebræi: Quæritur enim Latinis nulla alia lin-
 gua hanc habet. Hæc prius non erat, Vnde &
 ipsa superuacua est vocata, quia per C. concta
 veteres scripserunt. ¶ X litera vique ad Au-
 gusti tempora nondum apud Latinos erat, sed
 pro ea C & S scribebant, vnde & duplex vo-
 catur, quia pro C & S ponitur, vnde & ex eis-
 dem literis compositum nomen habet.

¶ A Græcis duas literas mutauit Latinitas,
 Y & Z, propter nomina Græca, & hæc apud
 Romanos vique ad Augusti tempus non scri-
 bebantur, sed pro Z, H, onebant, at hilaritas,
 pro y vero i scribebant. ¶ Vnicuique autem
 literæ tria accidunt *nomen,* quomodo vocetur,
figura, quo charactere, signetur, *potestas,* quæ
 vocalis quæ consonans habeatur. A quibus-
 dam & *ordo* adiecit, quæ præcedat, quæ se-
 quatur, ut a prior sit, sequens b. A autem in o-
 mnibus generibus ideo prior est litera, pro eo
 quod ipsa prior nascentibus vocem aperiat.
 ¶ *Nomina* autem literarum generes ex son-
 o proprie lingue dederunt, notatis oris sonis at-
 que discretis. Nam postquam eas animad-
 uerterent, & nomina illis & figuras imposue-
 runt: *figuras* autem partim ex placito, partim
 ex sono literarum formauerunt; vixit i & o,
 quarum vnus sicut exilis sonus est, ita tenuis
 virgula: alterius pinguis sonus, sicut & plena
 figura. *Potestatem* autem natura voluntas, *or-*
dinem dedit. ¶ Inter figuras literarum & *api-*
ces, veteres dixerunt, apicem, dictum pro eo
 quod longè sit à pedibus, sed in cacumino li-
 terarum opponitur. Est enim linea iacens su-
 per literam æqualiter ducta.

De Grammatica. CAP. V.

Grammatica est scientia rectè loquen-
 di, & origo & fundamentum liberalium
 artium. Hæc autem in disciplinis post lite-

ras communēs inuenta est, vt iam qui didicerant litteras, per eam rectē loquendi rationem sciant. Grammatica autem à literis nomen accepit. *pphuerunt* enim Græci literas vocant. *Ars* verò dicta est quòd artis præceptis regulisque consistat. Alij dicunt à Græcis hoc tractum esse vocabulum *ἄρτις ἀρτις*, id est à virtute, quam scientiam vocauerunt. *Oratio* dicta est quasi oris ratio, nam *orare* est loqui & dicere. Est autem *oratio* contextus verborum cum sensu. Contextus autem sine sensu non est oratio, quia non est oris ratio. Oratio autem plena est sensu, voce, & litera. *Diuisiones* autem *Grammaticæ artis* à quibusdam triginta diuinerantur, & partes orationis octo: vox articulata, littera, syllaba, pedes, accentus, positura, notæ, orthographia, analogia, etymologia, glossæ, differentie, barbarismi, solœcismi, vitia, metaplasmata, schemata, tropi, prosa, metra, fabula, historia.

De partibus orationis, & de Nomine.

C A P. VI.

Partes orationis primus Aristoteles duas tradidit, *nomen* & *verbum*; deinde Donatus octo definiuit, sed omnes ad illa duo principalia referuntur, hoc est, ad nomen & verbum, quæ significant personam & actum. Reliquæ appendices sunt, & ex his originem trahunt. Nam *prænomen* ex nomine nascitur, cuius officio fungitur: vt Orator ille, *Aduerbium* de nomine nascitur: vt doctus, doctus. *Participium* de nomine & verbo: vt lego, legens. *Coniunctio* verò & *propositio*, vel *inversio* in complexum istarum cadunt. *Modi* & nonnulli quinque partes definiunt: quia istæ superflue sunt. ¶ *Nomen* dictum quasi notamen, quòd nobis vocabulo suo notas efficiat. Nisi enim nomen scieris, cognitio rerum perit. ¶ *Propria nomina* dicta sunt, quia specialia sunt. Vnius enim tamē personam significant. *Species propriorum nominum* quatuor sunt: prænomen, nomen, cognomen, agnomen. *Prænomen* dictum, eo quòd nemini præponatur. Vt Lucius, Quintus. *Nomen* vocatum quia notat genus, vt Cornelius. Cornelij enim omnes in eo genere vocantur. *Cognomen*, quia nomini coniungitur, vt Scipio. *Agnomen* verò quasi accedens nomen, vt Metellus Creticus, quia Cretam subegit. Extrinsecus enim venit agnomen ab aliqua ratione. *Cognomenium* autem vulgò, eo quòd nomini cognitionis causa super additur, siue quòd cum nomine est. ¶ *Appellatiua nomina* inde vocantur, quia communia sunt, & multorum significatione consistunt. Hæc in viginti octo species diuiduntur, ex quibus *Corporalia* dicta, quia vel videntur vel tanguntur, vt celum, terra, *Incorporalia*, quia carent corpore 60

vt nec videri, neque tangi possunt, vt veritas, iustitia, &c. *Generalia*, quia multa sunt, vt sunt, vt animal. Nam & homo, & equus & auis animalia sunt. *Specialia*, quia partem demonstrant, vt homo. Species enim animalium homo. *Principalia*, quia primam positionem habent, nec aliunde nascuntur, vt mons, fons. *Deriuatiua*, eò quòd ex alio nomine deducuntur, vt à monte, montanus. *Diminutiua*, quia minuuntur sensu: vt græculus, scholasticulus. *Sono diminutiua*, quia sonant sicut diminutiua, sed intellectu principalia sunt, vt fabula, tabula: *Tota græca*, quia ex toto Græcè declinantur: vt Calisto. Sic enim Græcus & Latinus dicit. *Tota latina*, quia ex toto in latinum vertuntur. Græcus dicit Odysseus; Latinus Vlyses. *Media* dicta, quia ex parte græca sunt, & ex parte latina. Eadem & *notia*, quia corrumpunt vltimas syllabas manentibus prioribus, vt apud Græcos, Alexandros; Meander; apud Latinos verò Alexander, Meander. Dicta autem notia, quemadmodum notus dicitur quisquis de dispari genere nascitur. *Synonyma*, hoc est plurimonia: eò quòd sit in pluribus nominibus significatio vna: vt terra, humus, tellus: Idem enim sunt nomina. *Homonyma*, hoc est vniuersamina, eò quòd sit in vno nomine significatio plurima: vt tumulus, nunc mons breuis est, nunc tumus tellus, nunc sepulchrum. Est enim in vno nomine significatio diuersa. *Relatiua* dicta, eò quòd ad aliam referuntur personam: vt magister, pater, Dominus. Illa autem quæ dicuntur *ad aliquid* aliter se habentia, à contraria significatione dicta sunt, vt dexter. Dicit enim dexter non poterit, nisi sinister fuerit. Porro *qualitatis nomina* ex eo dicta, quia per ea qualis quisque sit ostenditur: vt sapiens, formosus, diues. *Quantitatis*, quia à mensura trahuntur, vt longus, breuis. *Patrologica* dicuntur, eò quòd trahuntur à patribus: vt Tritides, Tidei filius; *Æneades* *Æneæ* filius, quænis & à maioribus & à matribus ducuntur. *Thetica*, vel *possessiva*, à possessione dicuntur, vt Euan dius enis. *Epihetica*, quæ latine adiectiua vel supposita appellantur, eò quòd ad implendam sui significationem nominibus adiectantur, vt magnus, doctus. Adicere ea personis, vt magus, philosophus, doctus homo, & plenus est sensus. *Actualia* ab actu descendunt: vt rex, dux, cursor, nutritor, orator. *Gentilia* à gente veniunt, vt Græcus, Romanus. *Patria* à patria descendunt: vt Atheniensis, Thebanus. *Loci*, à loco: vt suburbanus. *Verbalia* dicuntur, quia de verbo nascuntur, vt lector. *Participalia*, quæ sic sonant sicut participia: vt clemens, prudens. *Verbis similia*: à verbis similitudine dicta, vt contemplator. Nam & verbum est imperatiui modi futuri temporis, & nomen, quia comparationem recipit. Hæc autem

Hæc autem omnes species à nominum appellatione descendunt. ¶ Secunda pars nominis *Comparatio*. Comparatio dicta, quia ex alterius comparatione alterum præfert. Cuius gradus tres sunt: positivus, comparativus, & superlativus. *Positivus* dicitur, quia primus ponitur in comparationis gradu, ut *doctus*. *Comparativus*, ab eo quod comparationis positio præferatur illi ut dicitur. Plus enim doctior novit, quam doctus. *Superlativus* eo quod comparatio superferatur, ut *doctissimus*, plus enim scit quam doctior. ¶ *Genera* dicta sunt eo quod generent: ut *masculinum*, *fœmininũ*. Cætera nomina non sunt genera: sed hæc nominum ratio & autoritas voluit. *Neutrum* dictum, quia nec hoc est, nec illud, id est, nec masculinum nec fœmininum. *Commune* dictum, quod duobus generibus nomen vnum communicat: ut hic & hæc canis. Cui contrarium est *Epicœnum*, quia vtrumque sexum sub vno genere enunciat, ut hic passer. Est enim incerti sexus, quod nec natura nec oculis discernitur, sed sensus tamen periticia. *Omne* genus dictum, quia eundem generibus servit: masculino, & fœminino, neutro & communi. ¶ *Numerus* dicitur, quia per eum vel singularia vel pluralia nomina ostenduntur. ¶ *Figura*; quia vel simplicia vel composita sunt. ¶ *Casus* à cadendo dicti, per eos enim inflexa nomina variantur & cadunt. *Nominativus* casus dicitur: quia per eundem aliquid nominamus, ut hic magister. *Genitivus*, quia per eum genus cuiuscunque querimus: ut huius magistri filius, vel quod rem significatus: ut huius magistri. *Dativus*, quia per eum alicui aliquid nos dare demonstramus, ut da huic magistro. *Accusativus*, quia per eum aliquem accusamus: ut, accuso hunc magistrum. *Vocativus*, quia per eum aliquem vocamus, ut o magister. *Ablativus*, quia per eum nos auferre aliquid cuiquam significamus, ut auferam à magistro. ¶ *Hexapota* nomina dicta, quia per sex casus varietates habent, ut est *vnus*, *Pentapota*, quod tantum in quinque casibus variantur, ut *doctus*, *Tetrapota*, quod tantum in quatuor casibus declinantur, ut *latus*. *Triapota*, quod tantum in tribus, ut *templum*. *Diapota*, quod tantum in duobus, ut *Iupiter*. *Monapota*, quod vno tantum casu vtuntur, ut *frugi*.

De pronomine. CAP. VII.

Pronomen dictum, quia pro vice nominis ponitur, ne fastidium faciat, nomen ipsum dum iteratur. Nam cum dicimus, Virgilius scripsit Bucolica, addimus pronomen, ipse scripsit & Georgica, sic varietates significationis, & fastidium tollit, & ornatum in-

ducit. ¶ Pronomina autem finita sunt, aut infinita: *Finita pronomina* dicta, eo quod definiunt certam personam: ut ego, me enim statim intelligis. *Infinita* dicuntur, quia non sunt certæ personæ. De absentibus enim dicitur & incertis: ut quis, quæ, quod. *Minus quam finita* appellatur, quia commemorationem faciunt notæ personæ, ut ipse, iste. Certum est enim de quo dicitur. *Possessiva* vocantur, eo quod nos aliquid possidere ostendunt. Nam cum dico meus, tuus, diffinitio aliquid meum esse vel tuum. *Relativa* dicuntur, quia ad interrogationem referuntur, ut quis est? respondetur, is est. *Demonstrativa*, eo quod habeat demonstrationis significationem. Aliquem enim præsentem his demonstramus: ut hic, hæc, hoc: quæ tria & articuli nominantur. ¶ Articuli autem dicti, quod nominibus coarctantur, id colligantur, cum dicimus: hic orator. Inter articulum autem & pronomen hoc interest, quod *articulus* tunc est, quando nomini iungitur, ut hic sapiens. Cum verò non coniungitur, demonstrativum pronomen est: ut hic & hæc & hoc. ¶ Omnia autem pronomina aut primigenia aut deductiva sunt. *Primigenia* dicta sunt, quia aliunde originem non trahunt. Hæc viginti vnum sunt. *Finita* tria: ego, tu, ille. *Infinita* vij, quis, qualis, talis, quantus, tantus, quotus, totus. *Minus quam finita* sex: Ille, ipse, hic, is, idem, sui. *Possessiva* quinque: Meus, tuus, suus, noster, & vester. Reliqua autem *deductiva* dicuntur, quia ex illis deducta atque composita existunt: ut quispiam, aliquis, &c.

De verbo. CAP. VIII.

Verbum dictum eo quod l' verberato aëre sonet: vel quod hæc pars frequenter in oratione versetur. ¶ Sunt autem verba mentis signa, quibus homines cogitationes suas invicem loquendo demonstrant. Sicut autem nomen significat personam: ita *verbum* dictum factumque personæ. ¶ In persona verbi, agentis & patientis *significatio* est. Nam scribo, personæ factum est. Item scribor non personæ factum indicat, sed eius à quo patitur. ¶ *Verborum genera duo* sunt: Grammaticorum atque Rhetorum. *Grammaticorum* in tria cadunt tempora: instans, præteritum, & futurum. ut facit, fecit, faciet, *Rhetorum* autem vniuersa oratio. Verba dicuntur, veluti, Verbis bonis nos cepit, verba bona habuit. Vbi non tantum verba quæ in tria cadunt tempora: sed vniuersa oratio est. ¶ *Verborum species* sunt, formæ, modi, conjugationes, & genera. ¶ *Formæ* verborum inde dictæ, eo quod nos ad vnamquamque rem

informant, per has enim ostendimus quid agamus. *Perfecta forma* dicitur à perficiendo: ut lego. tunc enim dicendum est quando in presenti tempore legimus. *Meditativa* dicta à meditantis sensu, ut lecturio, id est, legere meditator. *Inchoativa* post meditationem ab inchoantis iudicio: ut calesco. *Frequentativa* à sæpius agendo, ut lectito. Formæ enim sensum tenent: modi declinationem. Nam necis quid sit declinatio, nisi prius didiceris quid sit sensus. ¶ *Modo* dicti ab eo: quem admodum sint in suis significationibus. *Indicativus* modus dicitur: quia significationem indicandi habet, ut lego. *Imperativus*, quia sonum habet imperandi, ut lege. *Optativus*, quia per ipsum optamus aliquid agere, ut utinam legerem. *Coniunctivus*, quia ei coniungitur aliquid, ut locutio plena sit. Nam quando dicis, cum clamem, pendet sensus: quod si dicam, cum clamem, quare putas quod taceam? plenus est sensus. *Infinitiuus* dicitur, eo quod tempora definitio personam verbi non definit: ut clamare, clamasse. Cui si adiungas personam: clamare debeo, debes, debet, sit *quasi finitum*. *Impersonalis* dicitur, quia indiget persona nominis vel pronominis: ut, legitur, addis personam à me, à te, ab illo, & plene sentitur. Sed *infinitiuus* modus persona tantum verbi eget: *Impersonalis* verò vel pronominis persona, vel nominis. ¶ *Coniugatio* dicitur eo quod per eam ad unum sonum multa coniunguntur. Docet enim in quam syllabam exeat futurum tempus, nec per imperitiam quis dicat legebo, pro legam. Harum prima & secunda mittunt futurum tempus in bo, & in bor: tertia in am, & in ar. ¶ *Genera verborum* ideo dicta, quia gignunt. Nam actiuo adiciis r, & gignit passiuum, rursus passiuo adimis r & parit actiuum. Ipsa autem *actiua* dicuntur, quia agunt: ut verbero. *Et passiuæ*: quia patiuntur, ut verberor. *Neutra*, quia nec agunt nec patiuntur, ut saceo, sedeo. His fit literam adiciis, non sonant Latine. *Communia* autem dicuntur, quia & agunt & patiuntur, ut amplector. Hæc similiter deposita r litera Latina non sunt. *Deponentia* verò dicuntur, quia deponunt futuri temporis participium à significatione passiuæ, quod exit in dus, ut gloriandus.

De Adverbio. CAP. IX.

Adverbium dictum est eo quod verbis accidat: ut puta, bene legi. Bene adverbium est, legi verbum. Inde ergo dictum adverbium quod semper verbo iunctum adimpletur. Verbum enim solum sensum implet, ut scribo. Adverbium autem sine verbo non

habet significationem plenam: ut hodie. Adiciis illi verbum, hodie scribo. & iuncto verbo implecti sensum.

De participio. CAP. X.

Participium dictum quod nominis & verbi capiat partes, quasi participium. A nomine enim vendicat sibi genera & casus: à verbo tempora & significationes: ab utroque numerum & figuram.

De coniunctione. CAP. XI.

Coniunctio dicta quod sensus sententiarumque coniungat. Hæc enim per se nihil valet: sed in copulatione sermonum quasi quoddam exhibet glutinum. Aut enim nomina focat, ut Augustinus & Hieronymus: aut verba, ut scribit & legit. ¶ Vna autem vis omnium: siue copulens, siue disiungant. *Copulativa* autem coniunctiones dicitur, eo quod sensum vel personas coniungant: ut ego & tu eamus ad forum ipsum, & sensum coniunxit. *Disiunctiva* dicitur, quia disiungunt res aut personas: ut ego aut tu faciamus, *Subiunctiva* dicuntur, quia subiunguntur: ut que. dicimus enim regique hominique Deo: non dicimus, que regique hominique Deo. *Expletiva* dicitur, quia explet propositam rem, ut puta: si hoc non vis, saltem illud fac. *Communes* nominantur: quia ubi vis præponuntur & subiunguntur: ut igitur hoc faciam, hoc igitur faciam. *Causales* dicuntur à causa: eo quod aliquid cogitent facere, ut puta, Occido illum, quia habet aurum: causa est. *Rationales* dicuntur à ratione, quia quæque vitur in faciendo: ut quomodo eam occidam ne agnoscat, veneno an ferro?

De præpositionibus. CAP. XII.

Præpositio dicta, quod nominibus præponatur & verbis. *Accusativa* autem & *ablativa* præpositiones à casibus quibus seruiunt dicitur. *Loquelaes* verò, quia loquelis, id est, verbis semper coherent, nec aliquid valent solæ positæ: ut di, dis. *Coniunctivæ* verò verbis figuram faciunt, ut diduco, distraho.

De Interiectione. CAP. XIII.

Interiectio est vocata, quia sermonibus interiecta, id est, interposita, affectum commoti animi exprimit: sicut cum dicitur ab exaltante eia, à dolente cheu, ab irascite hem, à timente

à timente hei. Que voces quaruncumque linguarum proprie sunt, nec in aliam linguam facile transferuntur.

De voce. CAP. XIV.

VOx est aer. istu sensibilis auditu quantum in ipso est. Omnis vox aut est articulata aut confusa. *Articulata* est hominum: *confusa* animalium. *Articulata* est quæ scribi potest: *confusa* quæ scribi non potest.

De syllaba. CAP. XV.

Syllaba Græcè, Latinè conceptio dicitur, siue complexio. Nam syllaba dicta est *ἀπό τῆ συναιεθείης γένεως*, id est à cœptione literarum. *συναιεθείης* enim dicitur concipere. Vnde verè illa est syllaba quæ ex pluribus nascitur literis. Nam vnâ vocalem pro syllaba abusiue, non propriè dicimus. quæ non tam syllaba dicenda est, quàm ratio temporum. Syllabæ autem aut breues, aut longæ, aut communes sunt. *Breues* vocantur, quia nunquam produci possunt. *Longæ*, quia semper producuntur: & nunquam corripipi possunt. *Communes* autem quia pro scribentis arbitrio cum necessitas cogit & producuntur, & corripipiuntur. Lege Donatum. Ideo autem syllabæ longæ breuesque dicuntur, quia varias vocum moras aut dupla aut simplicia spatia temporis habere videntur. *Diphthonga* syllabæ Græco nomine dicte, quod in eis binæ vocales iungantur. Ex his apud nos *veras* esse scimus quatuor, *ae, oe, au, eu*. Et vero apud maiores tantummodo celebrata sunt. Syllaba autem opud metricos ideo *semipes* nominatur, quod sit dimidius pes. Nam per duabus constat syllabis. Cùm ergo syllaba vna est, quasi dimidius pes est. *Dionysius* Lintius syllabarum omnium singulas formas aptissimas fecit, & ob id statua honoratus est. **IX. 940**

De Pedibus. CAP. XVI.

Pedes sunt qui certis syllabarum temporibus consistunt, nec a legitimo spatio inquam recedunt. *Pedes* dicti eo quod per ipsos metra ambulat. Nâ sicut nos pedibus incedimus, ita metra quasi pedibus gradiuntur. *Pedes* autè omnes cxxiij. sūt. disyllabi iij. trisyllabi viij. tetrasyllabi xvj. pentasyllabi xxx. j. hexasyllabi lxxiij. *Vna autem* autè syllabas pedes dicitur. relique *ovvz* iu vocantur. *Ipsi autè* pedes habet species causas nominum quare ita vocantur. *Pyrrichius* dictus est, quia hic assidue vel in certamine vel in ludo pueri sæpius *scæp* atur. *que ab igne appellat*, qui Græcè *πυρρ* dicitur, qui veluti ignis 60

celeriter labitur. *Spondæus* dicitur, quia trahim sonat. Nâ spondæus tractus quidam dicitur id est, sonus, qui fundebatur circa aures sacrificantium. Vnde hi & qui tibiis caneant, in sacris gentiliū *spondiales* nominabatur. *Trochæus* verò ab eo dictus est, quod celerè conuersionem faciat cantilena, & quasi rota velociter currat in metris. *Hexæ* enim Græcè rota dicitur. *Iambus* dictus est, quod *iambus* Græci detrahere dixerunt. Huiusmodi enim carmine omnes inuersiones vel detractiones implere poetæ sunt soliti. Dictum autem nomen ab eo quod velut venenum quodam modo maledicti aut liuoris infundat. *Tribrachus* qui & *Choriis* appellatur, dictus, quia sit ex tribus breuibus. *Molossus* dictus à saltatione molossorum, quam exereuerunt armati. *Anapestus* Græcè dicitur reperculsus. Græci enim *ἀναπαιστ* reperculsionem dicunt. Quia ideo dicitur reperculsus, eo quod repercutiatur à dactylo. Est enim illi *contrarius*. *Dactylus* à digito dictus, quod à longiore nodo inchoans in duas desinat breues. Sic & iste pes iuncturam vnâ habet longam, & duas breues. Vnde & *mams* oppanâ palma dicitur, & pendentis digiti dactyli. *Amphibrachus*, quod in vtraque parte breuè habeat in medio longa interiacente. *Hexæ* enim breuis dicitur. *Amphimacrus* dicitur, quod duæ hinc inde longæ habeant in medio in clusam breuem. *æmipis* enim Græcè longus dicitur. *Bacchius*, appellatus est, eo quod isto pede *Bacchia*, id est, Liberi sacra celebrabantur. *Antibacchius*, vel *Palimbacchius* dictus, quia tractus à *Bacchio* est. *Procelosmaicus* eo quod sit ad celestina canendum aptus. *Spondæus* autem & *dirochæus*, & *dijambus* dictus, quod geminis consistit iambis, spondæis vel trochæis. *Antispastus*, quod sit ex contrariis syllabis, ex breui & longa, ex longa & breui. *Choriambus* verò, quia ex hoc pede compositum carmen choris aptissimum sit. *Ionicis* sanè propter numerorum inæqualem sonum dicti, habent enim binas longas syllabas, binasque breues. *Pæones* autem à *Pæone* poeta suo iuventore vocati sunt. Constant ipsi ex vna longa & tribus breuibus: que longa iuxta nomina eorum variatim est constituta. *Epiritici* quatuor ex diuisione sua nomina acceperunt, & ideo *Epiritici* vocati, quod semper tres longas habeant syllabas & vnâ breuem. *Syzygia* autem sunt pentasyllabi & hexasyllabi pedes, dicti apud Græcos *ovvz*, quasi quedam declinationes, sed hi non sunt pedes, sed appellantur pentasyllabi & hexasyllabi: quia vltra v. & vj. syllabis non procedunt. vnde non oportet in carmine has syllabas quodlibet excidere nomen: vt Carthaginensium Hierosolimitanorum, & Constantinopolitanorum. **Accidunt vnicuique pedi arsi, thesis, id**

est eleuatio & positio vocis. Neque enim iter ditigere poterunt pedes, nisi alterna vice leuatur & deponatur, vt arma: ar, eleuatio est. ma, positio. In his duobus per diuisionem pedes legitimi colliguntur. *Egna diuisio* est quoties arsis & thesis æquali temporum diuisione ceduntur. *Dupla* quoties ex his vnum alterum duplo vincit. *Sescupla* verò est quoties vnum alterum sescuplo superat. In *simplici* enim eius parte vnum plus inuenitur in dupla vno minus habetur. *Sescuplum* enim dimidium dicitur. *Triplum* est quado maior pars ter continet totum minus, id est tria & vnum. *Epirrita* est quando minus continetur à maiore, & eius tercia pars. Ceduntur enim pedum membra vel per æqualitatem, vel per duplum, vel per sescuplum, vel per triplum, vel per epiritrum. Partimur ergo inæquales hos pedes.

Pyrriichium vj vj
Spondeum
Dactylum
Anapestum
Dispondeum
Proceleumaticum
Dyambum
Ditrochaum
Antipastum
Choriambum

vt fuga. aqua.
 vt astus. aqua.
 vt Menalus. aqua.
 vt Erato. aqua.
 vt oratores. aqua.
 vt auicula. aqua.
 vt propinquitas. aqua.
 vt cantilena. aqua.
 vt Salominus. aqua.
 vt arripotens. aqua.

Item in dupla partimur hos pedes.

Trochaum,
Iambum,
Mol. ssum
Tribrachium
Ionicum maiorem
Ionicum minorem
 Vnus verò tantum est qui tripla partitione diuiditur. que est maxima, atque ideo minimè metris adest.
Amphibrachus vt carina

vt meta. dupla
 vt parens. dupla
 vt Eneas. dupla
 vt macula. dupla
 vt Iunonius. dupla
 vt Diomedes. dupla
 tripla.

Sescupli autem ij sunt.

Amphimacrus
Bacchius
Antibacchius
Pæon primus
Pæon secundus
Pæon tertius
Pæon quartus

vt insula. sescupla.
 vt Achates. sescupla
 vt natura. sescupla
 vt legimus. sescupla
 vt colonia. sescupla
 vt Menedemus. sescupla
 vt celeritas. sescupla.

Restant quos epiritra partitione diuidimus.

Epirritum primus
Epirritus secundus,
Epirritus tertius,
Epirritus quartus,

vt sacerdotes. epiriti,
 vt conditores. epiriti.
 vt Demosthenes. epiriti.
 vt Fescennius. epiriti.

Sunt igitur æqui x. dupli verò vj. triplis vnus sescupli vij. Epiritri iij.

Numerus syllabarum in pedibus à duabus vsque ad sex proceditur. vterius enim non procedit: quia ad vsque sex syllabas tendunt pedes. *Tempora* in pedibus sunt, vt quanta vnusquisque pes habeat. *Resolutio* est pedum quando pro vna longa dua breues ponuntur, aut pro duabus longis quatuor breues ponuntur: vt Virgilius. *Sextaque incedunt abiete costas.* Abiete nunc resolutio est spondai in proceleumaticum: in qua resolutione semper episynelepha sequitur. Ex vna autem longa dua breues fiunt. Ex duabus autem breuibus longa nunquam fit. *Findi* autem solida possunt, solidari scissa non possunt. *Figura* est, cuius nota syllabæ agnoscuntur. Vbi enim circuli partem inferiorem bis positam aspicias, pirrichius est: vbi i geminum iaceus spondeus ij-ij.

Nam nota breuis inferior semicirculus v. nota longa j iacens.
 ¶ Metra pedibus accidunt, vt à trochæo trochaicum, à dactilo dactilicum, à iambo iambicum, de quibus paulo post dicendum est.

De accentibus. CAP. XVII.

Accentus, qui Græcè prosodia dicitur, ex Græco nomen accepit. Non, Græcè *oet* Latine ad, sed Græce, Latine cantus est. Hoc enim nomen de verbo ad verbum expressum est. Latini autem habent & alia nomina. Nam accentus, & tonus & tenores dicunt, quia ibi tonus crescit & definit. *Accentus* autem dicitur, quod iuxta cantum fit: sicut ad verbum quod iuxta verbum est. *Acutus* accentus dicitur, quod acuat & erigit syllabam. *Gravis* quod deprimat & deponat. Est enim contrarius acuto *circumflexus*, quia de acuto & graui constat. Incipiens enim ab acuto in grauem desinit: atque ita dum ascendit & descendit circumflexus efficitur. *Acutus* autem & *circumflexus* similes sunt. Nam vtraque leuat syllabam grauis contrarius est ambobus. Nam semper deprimat syllabas cum illi leuent, vt, Vnde venit Titan, & nox vbi sidera condit. vnde hic grauis est. minus enim sonat, quàm acutus & circumflexus.

¶ *Monosyllaba* autem pars orationis si naturaliter breuis est, vt vir, aut positione longa, vt ars, acutum accentum habebit. Si verò naturaliter longa, vt res, circumflexum. *Disyllaba* pars orationis si priorem naturaliter longam habet, & vltimam breuem, circumflexitur, vt Musa, aliter acuitur. ¶ *Trisyllaba* pars orationis si mediam breuem habet, vt tibia, tunc primam acuumus. Si verò naturaliter longam habet secundam, & vltimam

Ultimam breuem, vt Metellus, tunc mediam circumflectimus. ¶ Tetrasyllaba autem & pentasyllaba ratione trisyllabarum retinentur. ¶ Grauis accentus cum vno accentu poni potest in dictione vna: cum verisique nunquam, vt Catullus. In composita dictione vnus accentus est, vt armipotens, omni potens. Accentus autem reperti sunt vel propter distinctionem: vt Vindictio in litore conspiciuntur sus, ne dicas vsus, vel 10 propter pronuntiationem, ne dicas meta breuiter, & non producta me, vel discernenda ambiguitatis causa, vt ergo. Nam cum producitur go causam significat, cum corripitur, coniunctionem.

De figuris accentuum.

CAP. XIII.

Figurae accentuum decem sunt, quae a Grammaticis pro verborum distinctione 20 nobis apponuntur, *Oscilla*, id est, acutus accentus, linea à sinistra parte in dexteram partem sursum ducta: fit ita, *Basilis*, id est, grauis linea, à summo sinistrae in dexteram de-posita, fit ita, *Neurospila*, id est, circumflexus, linea de acuto & graui facta exprimitur ita 4. *Murex* autem, id est, longa virgula iacens, est ita —, *Beryllus*, id est breuis, pars est circuli inferior iacens ita v. *Rursus*, id est coniunctio, quia duo verba coniungit, subiecta virgula 30 versus circumflexa fit ita n. *Dialole*, id est, distinctio, quae è contrario se parat, dextera pars circuli supposita versus, fit ita o. *Apophros*, pars item circuli dextra, & ad summam literam apposita, fit ita p. quae nota deesse ostenditur in sermone vltimas vocales, vt tribunal' pro tribunale. *Daosia*, quod interpretatur aspiratio, id est, vbi h litera poni debet, tali figura notatur c. *Enn*, quod interpretatur siccatas siue purum, id est, vbi h litera est 40 se non debet, tali nota ostenditur. Quorum duorum accentuum figuram Latini ex ipsa litera aspirationis fecerunt. Vnde si iungas has, facis eandem aspirationis notam, n. Rursum si medium eius apicem scindis, *De rebus* & *per* facis.

De positura. CAP. XIX.

Positura est figura ad distinguendos sen- 50 sus per cola, & commata, & periodos. quae dum ordine suo apponitur, sensum nobis lectionis ostendit. ¶ Dicte autem positurae, vel quia punctis positae annotantur: vel quia ibi vox pro intervallo distinctionis deponitur. Has Graeci *Stiqs* vocant, Latini posituras. ¶ *Prima* positura *subdistinctio* dicitur, eadem & *subpua*. *Media* distinctio sequens est ipsa & *subor*. *Vltima* distinctio quae totam sententiam claudit ipsa est *seidus*:

cuius vt diximus partes sunt *uolus* & *uolus*: quarum diuersitas punctis diuerso loco positis demonstratur. Vbi enim in initio pronuntiationis necdum plena pars sensus est, & tamen respirare oportet, fit *comma*, id est particula sensus, punctusque ad vnam litteram ponitur, & vocatur *subdistinctio* 20, ab eo quod punctum subrus, id est, ad vnam litteram accipit, vbi autem in sequentibus non sententia sensum praestat, sed adhuc aliquid superest de sententiae plenitudine, fit *colon*, mediamque litteram puncto notamus, & mediam distinctionem vocamus, quia punctum ad mediam litteram ponimus. Vbi vero iam per gradus pronuntians plenam sententiae clausulam facimus, fit *periodus*: punctumque ad caput litterae ponimus, & vocatur *distinctio*, id est, *disiunctio*: quia integram separat sententiam. Hoc quidem apud oratores. ¶ *Carenum* apud poetas vbi in versu post duos pedes syllaba remanet, *comma* est, quia ibi post scansionem praecisio verbi facta est. Vbi vero post duos pedes de parte orationis nihil superest *colon* est. Totus autem versus *periodus* est.

De notis sententiarum.

CAP. XX.

Parerea, quaedam sententiarum notae apud celeberrimos auctores fuerunt, quasque antiqui ad distinctionem scripturarum carminibus & historiis apposuerunt. Nota, est figura propria in litterae modum posita, ad demonstrandam vnamquamque verbi sententiam: ut quae ac versus ratione. Notae autem versibus apponuntur numero 20 xvj. quae sunt nominibus infra scriptis.

Asteriscus, apponitur in iis quae omnia sunt, vt illucescant per eam notam quae deesse videntur. Stella enim *stis* Graeco sermone dicitur, à quo Asteriscus stellula est deriuatus.

Obelus, id est virgula iacens apponitur in verbis vel sententiis superflue iteratis, siue in iis locis vbi lectio aliqua falsitate notata est, vt quasi sagitta iugulet superuacua, atque falsa confodiat. Sagitta enim Graece *stis* dicitur.

Obelus, supernè appunctatus ponitur in iis de quibus dubitatur verum tolli debeat, necne.

Limniscus, id est virgula inter geminos punctos iacens, apponitur in iis locis quae sacre Scripturae interpretes eodem sensu, sed diuersis sermonibus transulerunt.

Antigraphus, cum puncto apponitur, vbi in translationibus diuersus sensus habetur.

Asteriscus cum obelo; hac proprie Aristarchus utebatur in iis versibus qui non suo loco positi erant.

Paragraphus, ponitur ad separandas res à rebus quæ in connexu concurrunt, quemadmodum in catalogo loca à locis, & regiones à regionibus, in agone præmia à præmiis, certamina à diversis certaminibus separantur.

Postura, est figura paragrafo contraria, ideò sicut formata, quia sicut ille principia notat, ita ista fines à principiis separat.

Cryphia, circuli pars inferior cum puncto ponitur in iis locis ubi quæstio dubia & obscura aperiri vel solui non potuit.

Antisigma, ponitur ad eos versus quorum ordo permutandus est, sicut & in antiquis auctoribus positum inuenitur.

Antisigma, cum puncto ponitur in iis locis ubi in eodem sensu duplices versus sunt, & dubitatur qui potius eligendus sit.

Diple, hanc scriptores nostri apponunt in libris ecclesiasticorum virorum ad separanda vel demonstranda testimonia sanctorum scripturarum.

Diple, *αλεκτρις* vel *αλεκτρις*, hanc primus Leogaras Sicaculanus apposuit Homericis versibus ad separationem Olympi à cælo.

Diple, *αλεκτρις*, id est, cuius geminis punctis, hanc antiqui in iis apponebant, quæ Zenodotus Ephesius, non rectè adiecerat, aut detraherat aut permutauerat, in iis & nostri ea vsi sunt.

Diple, *αλεκτρις* interponitur ad separandas in comædiis vel tragædiis periodos.

Versa obelismene quoties strophe & antistrophus inferitur.

Aduersa cum obelo ad ea ponitur quæ ad aliquid respiciunt, ut, Nos ne tibi fluxas frigida res vèrere fundo Conamur nos, amiseros qui Troas Achiuis Obiecit.

Diple, superne obelata ponitur ad conditiones locorum, ac temporum, personarumque mutatas.

Obelata & aduersa superne obelata ponitur finita loco suo, monade significante similem sequentem queque esse.

Cenacium, ponitur quoties multi versus improbantur, nec per singulos obelantur, *μεγαλὸς* enim fulmen dicitur.

Κεῖνον, hæc sola ex voluntate vniuersusque ad aliquid notandum ponitur.

PHI & EO, id est fortis vel frontes, hæc ubi aliquid obscuritatis est ob sollicitudinem ponitur.

Anchora, superior ponitur, ubi aliqua res magna omnino est.

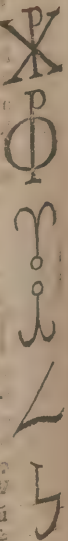
Anchora inferior ubi aliquid vilissimè aut inconuenientiùs denuntiarum est.

Κορυθὸς, nota tantùm in fine libri apponitur.

Αλογον, nota quæ ad mendas adhibentur fuerunt & alia librorum notæ pro agnoscendis iis quæ per extremitates paginarum exponuntur, ut ibi lector in liminari huiusmodi signum inueniret ad textum recurrentis eiusdem sermonis vel versiculi, scilicet esse expositionem cuius similem superiorcentem notam inueniret.

De notis vulgaribus. CAP. XXI. *Vulgares* notas Ennius primus mille & centum inuenit. Notarum vsus erat, ut quicquid pro concione vel contentione, aut in iudiciis diceretur, librarij scriberent cõplures simul astantes, diuisi inter se partibus, quot quisque verba, & quo ordine exciperet. Romæ primus Tullius Tit. Ciceronis liberis commẽtatus est notas, sed tantum præpositionem. Post eum Terentius Persannius, Philargius, & Aquila libertus Mecænatius alius alias addiderunt. Deinde Seneca, contracto omnium digestoque & aucto numero, opus effecit in quinque millia. Notæ autem dictæ, eò quòd verba vel syllabas præfixis characteribus notent, & ad notitiam legentium reuocent, quas qui didicerunt proprie iam notarij appellantur.

De notis iuridicis. CAP. XXII. *Q*uadam autè literæ in libris iuris verborum suorum notæ sunt, quo scriptio celebris breuior fiat. Scribetur enim verbi gratia, per B & P bonum factum, per S & C senatus consultum, per R & P, res publica, per P & R populus Romanus, per D & T, duntaxat: per supinam, mulier, per p, secundum naturam pupillus, per q verso capite, pupilla, per vnum k kaput, per duo k k iuncta kalumnia, causa, per I & E iudex esto, per D & M dolum malum. Cuius generis plurimæ consimiles notæ in libris antiquis inueniuntur. Has iuris

iuris notas novitij imperatores à codicib. legū abolendas sanxerunt: quia multos per has callidi ingenio ignorantes decipiebāt, atque ita iusserunt scribendas in legibus literas, vt nullos errores, nullas ambages afferant, sed sequenda & vitanda aperte demonstrent.

De notis militariibus.

CAP. XXIII.

IN breviculis quoque quibus militū nomina continebantur, propria nota erat apud veteres, quæ inspiceretur, quanti ex militibus superessent, quantūque in bello excidissent. T. nota in capite versiculi posita superfluitate designabat. ☉ verò ad vniuersitasque defuncti nomen apponebatur. Vnde & habet per medium telū id est mortis signū. de qua Persius ait, Et potis est nigrum vitio præfigere theta. Cū autem pueritiam significare vellent, A litera vs̄ sunt: sicut mortem significabant cū ponebant theta ad caput. In stipendiorum quoque largitione propriae erant notæ.

De notis literarum.

CAP. XXIV.

NOtæ etiam literarum inter se veteres faciabant, vt si quid occultè inuicem scriptura significare vellent mutuo scriberent. restus est Brutus qui, vsus iis literis ea quæ acturus erat, notabat, ignorantibus aliis quid sibi vellent ex litera. Cæsar quoque Augustus ad thilum, cum inquit, inoumerabilia incidunt assidue quæ scribi ad alterutrum oportet, & est secreta, habemus ergo inter nos notas si vis tales, vt cum aliquid notis scribendū erit, pro vnaquaque litera scribamus sequentem hoc modo, pro a, b. pro b, c. & deinceps eadē ratione cæteras. pro z autem litera redeundum erit ad duplex aa. Quidam etiam verbis scribebant.

De notis digitorum.

CAP. XXV.

Sunt quædam & digitorum notæ, sunt & Voculorum, quibus secū taciti proculque distantes colloquuntur: sic mos est militaris, vt quoties consentiat exercitus, quia voce non potest, manu promittat, alij quia voce non possunt gladiorum motu saluent. Ennius de quadam impudica, Quasi in choro pila ludens, dotatim dat sese, & cōmunem facit. Alium tenet, alij adnutat, alibi manus est occupata, alij peruellit pedem, alij det

anulum spectandum, & à labris alium inuocat. cū alio cantat, atamen aliis dat digito literas. Et Salomon: Annuit oculo, terit pede, digito loquitur.

De orthographia.
CAP. XXVI.

Ortographia Græcè, Latine recta scriptura interpretatur, quod enim Græcè rectat *orthos*, scriptura dicitur. Hæc disciplina docet quemadmodum scribere debeamus. Nam sicut ars tractat de partium declinatione, ita *orthographia* de scribendi peritiis: vt pura ad, cū est præpositio, d literam: cū est coniunctio, literam accipit. ¶ *Haud*, quando aduerbium est negandi, d litera terminatur, & aspiratur in capite, quando autem coniunctio disiunctiua est, per t literam sine aspiratione scribitur. ¶ *Apud* præpositio per d scribitur, sicut ad, vt apud patrē. quoniam veteres sæpe apud pro ad vs̄ sunt, duabus ex his mediis literis subtraçtis. ¶ Interdū autem alia litera in locum aliarum literarum titē ponuntur. B, & p, literis quædam cognatio est. Nā pro Pÿrtho dicimus Birthum. C, & g, quædam cognationem habent. Nam cū dicimus centum & trecentos, postea dicimus quadringentos, g ponentes pro c. porò inter c & q, quædam cognatio est. nam huiusce per c cuiusque per q, scribimus. Cū autē præpositio per c scribenda est, si autem aduerbium fuerit per q. ¶ Dicimus enim quū lego, Deus per e solam: dæmon per æ diphthongum est notandus. ¶ Equus quod est animal, per e scribendus. Equus, quod est iustus, per æ, diphthongum est scribendus. ¶ Exul addita s, debet scribi: quia exul dicitur, qui extra solum est. ¶ Exultat, melius sine s, litera scribitur. Nam cū ipsa x, ex c, & s, constat, quomodo cū in ea sit s, rursus ei additur alia? ¶ Equor per diphthongū scribendum, quia non ab aqua sed ab equalitate nomen est factum. ¶ Forstran per n, in sine scribendum, quia integrum eius est Fortē si tandem. ¶ Fedus quod est deformis, per e solam scribendum: foedus quod est pactum, cum æ diphthongo scribendum. ¶ Formosus sine n scribitur: quia à forma vocatur. ¶ Gnatius quod est filius, per g, scribendum: quia facit generatus. ¶ H, quæ aspirationis nota est, à Latino tantum vocalib. iungitur, vt honor, homo, humus. Aspiratur autem & consonantibus, sed in Græcis & Hebræis nominibus. Heus autem & heu interiectiones per h, scribendæ. ¶ I, literam inter duas vocales constitutam bis scribi quidam existimabant, vt Troia, Maija, sed hoc ratio non permittit

Nunquam enim tres vocales in vna syllaba scribuntur. Sed l litera inter duas vocales constituta, pro dupla habetur. ¶ Id pronomen neutri generis per describitur, ab eo quod est is, ea, id: quia facit idem. Quod si verbum est tertie personae, per t, notabitur, ab eo quod est eo, is, it: quia facit itur. ¶ K, literam antiqui præponebant quoties a, sequebatur, vt kaput, kama, kalamus. Nunc autem kartago & kalendæ per eandem tantum scribuntur. Omnia autem Græca nomina qualicumque sequente vocali per k sunt scribenda. ¶ Eæus per æ, diphthongon scribitur: quia læritia à latitudine vocata est, cui contraria est tristitia, quæ angustiam facit. ¶ L autem litera interdum pro d litera vitur: vt latum pro datum & calamitate pro cadamitate. à cadendo enim nomen assumpsit calamitas, Maxumus, an maximus, & si quæ similia sunt, qualiter scribi debeant, quaesitum est. Varro tradidit Cæsarem per i huiusmodi verba enunciare & scribere solitum esse. inde propter auctoritatem tanti viri consuetudinem factam, vt maximus, optimus, pessimus scribatur. ¶ Malle per vnum l scribendum: quia magis est velle: Volo, nolo per vnum l. velle & nolle per duo. Nolo enim, non velle est, nolle non velle. ¶ Os si vultum aut ossa significat, per o solam scribendum est, si personam h, præponenda est. ¶ Ora finium per o. hora dici, per h scribendum. ¶ Onus si de onere venit per o solam scribendum, si de honore, cum h, aspiratione. ¶ Præpositio, & præterea, per æ diphthongon scribendum. ¶ Penè verò quod est coniunctio per e. ¶ Poena quod est supplicium, per œ. ¶ Q litera tunc rectè præponitur, cum illam statim u litera sequitur, & alia qualibet vna pluresve vocales iunguntur, ita vt vna syllaba fiat. Cætera per o scribuntur. ¶ Quæ, pronomen cum a scribendum, que coniunctio, sine a. ¶ Quid, per d literam scribitur cum pronomen est, per t, cum verbum: cuius positio prima est queo, quis, quæ, & in compositione nequeo, nequis, nequit. ¶ Quid quando Pronomen est, per a scribendum, quando numerus, per t: quia totidem per t scribitur. ¶ Quocumque, per q scribendum non per c, vt si quot diebus. ¶ R, litera communionem habet cum l litera. Itaque apud antiquos, honos, labos, arbor dicebatur, nunc honor, labor, arbor. ¶ Saz per t scribi oportet, quia integrum, eius facit satis. Sed, per d, oportet scribi, apud antiquos enim sedum dicebatur, nos finales duas literas absci-

dimus. ¶ Tantus, sicut & quantum, in medio m habebant. Quam enim & tam, vnde & quantitas, quantus, tantus. ¶ Ve interiectio cum a scribenda, Ve coniunctio, sine a. ¶ Christus, quia Græcum est, per X, id est Ch scribendum, ita Chrisma. ¶ Y & Z literis sola Græca nomina scribuntur. Nam cum iusticia z literæ sonum exprimat, tamen quia Latinum est, per t scribendum est. Sicut militia, malitia, nequitia, & cætera similia. In dubiis quoque verbis consuetudo veterum erat, vt cum eadem litera alium intellectum correpta, alium producta, haberet, longæ syllabæ apicem apponebant, vt puta populus an arborem significaret, an hominum multitudinem, apice distinguebatur. sic & vbi literæ consonantes geminabantur. Sic licum super ponebant, vt sella, ferra, afferes. Veteres enim non duplicabant literas, sed supra siclicos apponebant, qua nota admonebatur lector geminandam esse literam: & Siculus, quia in Sicilia inuentus est primò.

De Analogia.

CAP. XXVII.

Analogia Græcè, Latine similitum comparatio, siue proportio nominatur. Cuius hæc vis est, vt quod dubium est, ad aliquod simile quod non est dubium referatur, vt incerta certis probentur. ¶ Octo autè modi comparatio analogiæ colligitur, id est qualitate, comparatione, genere, numero, figura, casu, extremis casibus similitum syllabarum, & similitudine temporum. Si quidem de his vnum defuerit, iam non est analogia, id est similitudo, sed est anomalia, id est, extra regulam, vt lupus & lepus, totum conuenit, sed dissentiant casus, fecit enis lupo, leporis. Nam regulariter est, dum quæris vtrum trames masculinum an foeminiuum sit, similibus est illi in omni declinatione hmes, & erit masculinû. Item funis si incerti generis esse credis, similibus est illi panis in declinatione, & erit masculinum. Item ex comparatione positio: vt si dicas, doctus, magnus, positus sunt & sui similes. Sic & per diminutionem, vt pura funera, masculinum esse funiculus ostendit. sicut marmor neutri generis esse marmusculum indicat. Nam quod genus in principalitate est, id esse solet in diminutione, sed hoc non semper, vt pistrinum pistrilla, sed scire debemus expositione, id est, primitiuo declinationem, & ex diminutione, genus colligere.

De Etymologia. CAP. XXVIII.

Etymologia, est origo vocabulorum, cum
 vis verbi vel nominis per interpretationem
 colligitur. Hanc Aristoteles *de sensu* 205 Cicero
annotatorem nominavit: quia nomina
 & verba iterum nota facit exemplo proposito,
 ut puta *flumen*, quia fluendo creuit, à fluendo
 dictum. ¶ Cuius cognitio saepe vsum neces-
 sariū habet in interpretatione sua. Nam cum
 videris vnde ortum est nomen, citius vim ei-
 us intelligis. Omnis enim rei inspectio ety-
 mologia cognita planior est. ¶ Non autem
 omnia nomina à veteribus secundum natura-
 ram imposita sunt, sed quaedam & secundum
 placitum: sicut & nos seruis & possessionibus
 interdum secundum quod placet nostrae vol-
 untati nomina damus. Hinc est quod omni-
 um nominum etymologia non reperitur:
 quia quaedam non secundum qualitatem
 qua genita sunt, sed iuxta arbitrium humane
 voluntatis vocabula acceperunt. ¶ Sunt au-
 tem etymologiae nominum, aut ex causa da-
 tae, ut *reges* à rectè agendo: aut ex origine, ut
homo, quia sit ex humo: aut ex contrariis, ut à
 lauando *lutum*, dum *lutum* non sit mundum,
 & *lucus*, quia umbra opacus, parum luceat.
 Quaedam enim facta sunt ex nominum deri-
 uatione, ut à prudentia *prudens*. quaedam etiā
 ex vocibus, ut à garrulitate *garrulus*, quaedam
 ex Graeca etymologia orta & declinata sunt in
 Latium, ut *syllina domus*. Graecè *σύνεσις*. A-
 lia quoque ex nominibus locorum, vrbium, vel
 fluminum traxerunt vocabula. Multa etiam
 ex diuersarum gentium sermone porantur. Vnde
 & origo eorum vix cernitur. Sunt enim
 pleraque barbara nomina incognita Latinis
 & Graecis.

De glossis. CAP. XXIX.

Glossa, Graeca interpretatione linguae sor-
 tur nomen. Haec Philosophi aduer-
 bium dicunt quia vocem illam de cuius qua-
 litate requiritur vno & singulari verbo desi-
 gnat. Quid enim illud sit in vno verbo po-
 situm declarat, ut Conticescere est tacere.
 Item, Latus haurit apertum, haurit, percutit.
 Item cum terminum dicimus sinem: aut po-
 pulatas interpretamur esse vastatas, & omni-
 no cum vnius verbi rem vno verbo manife-
 stamus.

De differentiis. CAP. XXX.

Differentia, est species definitionis, quam
 scriptores artium de eodem & de altero
 nominant. Haec enim duo quaedam inter
 se communiōe confusa, coniecta differen-
 tia secerantur, per quam quid sit vtrunque

cognoscitur: ut cum quaeritur, quid inter re-
 gentis & tyrannum, adiecta differentia quid
 vterque sit dicitur, ut Rex modestus & tē-
 peras tyrannus voracis & crudelis. Inter haec eorū
 duo differentia cum posita fuerit, quid sit v-
 trunque cognoscitur, sic & caetera.

De barbarismo. CAP. XXXI.

Barbarismus, est verbum corruptum
 vel sono enunciatum. *libera*, ut florēt.
 dum floret dicere oportet, sono si pro me-
 dia, prima syllaba producat, ut latebra, te-
 nebra. ¶ Appellatus autem barbarismus à
 barbaris gentibus, dum Latinae orationis in-
 tēgritatem nescirent: vna quaeque enim gens
 facta Romanorum cum suis operibus, vicia
 quoque & verborum & morum Romā trans-
 misit. ¶ Inter barbarismum autem & barba-
 rolexim, hoc interest, quod barbarismus in
 verbo Latino fit, dum corrumpitur: quando
 autem barbara verba Latinis eloquiis in-
 feruntur, barbarolexis dicitur. Item quando in
 prosa vitium fit sermonis, barbarismus voca-
 tur: quando in metro, metaplasmus dicitur.
 ¶ Barbarismus autem fit s̄pro & pronuncia-
 tione. Scripo quatuor modis, si quis in verbo
 litteram vel syllabam adiciat, mutet, trans-
 mutet, vel minuat. Pronunciatione autem fit
 in tēporibus, tonis, aspirationibus, & reliquis
 quae sequuntur. Per tempora quippe fit barba-
 rismus, si pro longa syllaba brevis ponatur,
 aut pro breui longa. Per tonos, si accentus in
 alia syllaba commutetur: Per aspirationem, si
 adiciatur h littera vbi non debet, aut detra-
 hatur vbi esse oportet. Per hiatum, quoties in
 pronunciatione scinditur versus antequam
 compleatur: siue quoties vocalis vocalem se-
 quitur, ut *Musa Menides*. Fit barbarismus &
 per *Motacismos*, *loracismos*, & *Labdacismos*.
Motacismus, est quoties in m litteram vocalis
 sequitur: ut bonum aurum, iustum amicum,
 sed & hoc vitium aut suspensione m litterae,
 aut detractione vitamus. *loracismus* est, quo-
 ties in iora littera duplicatur sonus, ut *Troia*,
Mania, vbi earum litterarum adest exilis erit
 pronuntiatio: ut vnum iora non duo sonare
 videantur. *Labdacismus* est, si pro vno l duo
 pronuncientur, ut *Afri* faciunt, sicut *Colle-*
quium, pro *conloquium*: vel quoties vnum I
 exilius, duo largius proferimus, quod contra
 est: Nam vnum largius, duo exilius proferre
 debemus. *Collisio* est, quoties nouissima syl-
 laba finis in alterius principio est, ut *matē-*
tera.

De solacismo. CAP. XXXII.

Solacismus est plurimorum verborum in-
 sterse conueniens compositio: sicut bar-
 dd iij

barissimus vnius verbi corruptio. Verba enim non recta lege coniuncta *solæcismus* est. vt si quis dicat, inter nobis, pro inter nos, aut dare veniam sceleratorum, pro sceleratis. Dicitur autem *solæcismus* à civibus Sicilibus: qui ex vrbe Solæ quæ nunc Pompeiopolis appellatur, profecti, cum apud Italos commemorantes, suam & illorum linguam vitiose inconuenienterque confunderent, solæcismo nomen dederunt. Vnde & similiter loquentes, solæcismos facere dicuntur. ¶ *Solæcismus* autem apud poëtas sechema dicitur, quoties in versu necessitate metri factus inuenitur. Cum autem non inuenitur necessitas, permanet solæcismi culpa. ¶ *Solæcismus* fit duobus modis, aut per partes orationis, aut per accidentia partium orationis. *Per partes orationis* fit, si alteram pro altera ponamus: vtpura si præpositiones aduerbiis applicemus. *Per accidentia* fit, id est per ea quæ accidunt partibus orationis, vtpura per qualitates, genera, numeros, figuram, casus. Per ista igitur omnia sunt solæcismi, sicut Donatus exposuit. sunt præterea & plurimis modis. Nam Lucillus *centum genera solæcismorum* dixit, quos omnes vitare potius quam sequi debet, qui regulam rectè loquendi studet tenere.

De vitis. CAP. XXXIII.

Vitia, apud Grammaticos illa dicuntur quæ in eloquio cauere debemus. Sunt autem hæc, barbarissimus, solæcissimus, acyrológis, cacemphaton, & reliqua. *Barbarissimus*, est corruptio verbi vnius. vt si tertiam syllabam quis producat in Ignoscere. *Solæcissimus* compositio vitiosa verborum, vt si aliquis dicat, inter hominibus, pro inter homines. *Acyrologia*, non propria dictio, vt Licet sperare timentis. Proprium est autem timentis formidare, non sperare, & gramineo in campo. Proprium est gramineum dicere campum, non gramineum. *Cacemphaton*, dictio obscena vel incompositè sonans. Obscena, vt, His animam arreptis dictis. Incomposita, vt, Iuuat ire & Dorica castra videre. Mala enim compositio fit ab ea syllaba incipere, qua superior finierat, sed & si alio modo quodlibet incomposita dictio proferatur, cacemphaton dicitur. *Pleonasmus*, adiectio vnius verbi superuacua, vt in Virgilio: Hætenus aruorur cultras & sidera coeli. Neque enim alibi nisi in celo sunt sidera. *Perissologia*, adiectio plurimorum verborum superuacua, vt vsuat Roben & non monatur: dum non sit aliud vitæ, re quàm non mori. Est in Hælia, Aure audietis. Et apud Ioa nem, Quod vidimus oculis nostris, dum non aliter vide-

mus, nisi oculis. Et, Locutus sum lingua mea. *Macrologia*, longiloquium, res non necessarias comprehendens, vt Legati non imperata pace retrò vnde venerant, domum reuersi sunt. *Pantologia*, id est eloquium iteratum, vt Si fata virum seruant, si vescitur aura etherea, neque adhuc crudelibus occupat vmbis. Totum enim quod repetitur vna res est, sed crebro sermone enunciata. *Eclipsis*, est defectus dictionis, in quo necessaria verba desunt, vt, Cui pharetra ex auro: deest enim, erat. *Tapinosis*, est humilitas, statum magnæ rei dicitis infirmans: vt, Apparent rari nautes in gorgite valto. Gurgitem posuit pro mari, *Cacophyntheton*, vitiosa compositio, vt, Versaque iuuenum Terga fatigamus hæta. *Amphibologia*, ambigua dictio: que fit aut per casum accusatiuum, vt illud responsum Apollinis ad Pyrrhum: Aio te Hæcida Romanos vincere posse. In quo non est certum, quem in illo versu monstrauerit esse victorem. Fit & amphibologia: *per incertam distinctionem*: vt, Bellum ingens geret Italia. Incerta distinctio, verum bellum ingens, aut ingens Italia. Fit & *per commune verbum*, vt si quis dicat, Criminatur Caro, vadatur Cicero; prætolatur Brutus, designatur Antonius, nec addat quem, vel à quo. Caro enim Philosophus aliorum crimina reprehendebat. Cicero defensor caularum erat. Vades enim dicuntur, qui legaliter causas agunt. Sed in hac ambiguitate non ostendit quem criminatur Caro, pro quo agat Cicero. Vadat enim id est, causam agit, & non dicitur. Fit & *per homonymiam*, quando vno nomine multe significantur: vt acies, & non addas aut ferris, aut, oculorum aut pulitum. vt sunt similes.

De neaplasia. CAP. XXXIV.

Metaplasia, Græca lingua, Latine dicitur transformatio, quæ fit in vno verbo propter mean necessitatem, & licetiam poetarum, cuius species hæ sunt. *Prothesis*, appositio in principio verbi, vt ignato pronato. *Epanthesis*, appositio in medio, vt reliquias, pro reliquias, & maneat in religione nepotes, pro religione. *Paragoge*, appositio in fine, vt admitter, pro admitti, & potitur, pro potesta. *Apheresis*, abscissio de principio, vt temno pro continuo. *Syncope*, abscissio de medio, vt forsan, pro forsitan. *Apocope*, abscissio de fine, vt fat pro fatis. *Eclasis*, productio contra naturam vt, Italian fati, profugus, & Exeret Diana choros. *Synalepsis*, compositio naturalium. Aquilos Orion, & Verberans Eridanum, cum prima syllaba producta debeat. *Dieresis*, abscissio vnius syllabe in duas debet. *Dieresis*, abscissio vnius syllabe in duas debet.

Hæc in duas; vt *Dives* pictæ vestis, pro pictæ, & aulæ, pro aulæ. *Epi synalophe*, conglutinatio duarum in vnam, vt prende coronas, & ianua pro ianua. *Synalophe*, collisio vocalium adiuncta vocalibus; vt, Atque ea diuersa penitus dū parte geruntur. *Elypsis*, collisio consonantiū cum vocalibus; vt, Multi ille & terris iactatus & alio. *Antithesis*, contraria positio literæ pro alia litera. impete pro impetu, & olli pro illi. *Metathesis*, transpositio literæ, vt *Evandre* pro *Euander*, *Timbre* pro *Timber*. *Inter barbarisimū*, & *figuræ*, hoc est latinam & perfectam elocutionem esse dicunt *Metaplasium*, qui in vno sermone, ratione sit vitiosa. Item inter *solacisimū*, & *schema* id est, perfectam connexionem sermonum, figura est, quæ sit contextu sermonum ratione vitiosa. Ergo *metaplasmi* & *schemata* media sunt. & discernuntur pericia & imperitia. Fiant autem ad ornatum.

De schematibus. CAP. XXV.

Schemata, ex Græco in Latinum eloquium figura interpretantur, quæ sunt in verbis vel sententiis per varias distinctionum, formas propter eloquij ornatum. Hæc dū multa sunt apud Grammaticos, ista inveniuntur. *Prolepsis*, est præsumptio, vbi ea quæ sequi dicunt, anteponuntur; vt, Interea reges ingenti mole i actus. Debut enim sic dicere, Interea reges ingenti mole, & statim adicere quod sequitur, Proecedunt castris deinde dicere Latinus, &c. sed factæ est pro ornamento præsumptio rei, & qui sequi debueret reges interpositi sunt in septem versibus, & postea additum est, Proecedunt castris. Iode præsumptio, quia anteposita sunt quæ sequi debueret. *Zeugma*, est clausula, cum plures sensus vno verbo clauduntur, quæ fit tribus modis. Nam aut in primo, aut in postremo, aut in medio id verbum ponitur, quod sententias iungit. In primo, vt, Veritur ænophori fundus sententiæ nobis. In medio, vt, Græcia Sulpitio sorti data, Gallia Cottæ. In postremo, vt, Namque hoc tempore obsequium amicos, veritas odium parit. *Hypocucis*, est figura superiori contraria, vbi in singulari sensibus propria vnicuique clausula est; vt Regem adit, & regi memorat noménque, genitque. *Syllepsis*, est in dissimilari clausulis, aut pluralis dictio singulari verbo finita, vt Sociis & rege recepto aut singularis dictio plurali verbo explera, vt, Sunt nobis mitia poma, Castaneæ molles, & pressi copia lactis. Supra n. sunt dixit. Hic debuit dicere. Est pressi copia lactis. Sic aut Syllepsis nō solum per partes orationis, sed & per accidentia partibus orationis. Nam vbi & pro multis vnus, & pro vno multum ponuntur, syllepsis est pro multis vnus, vt

est illud, Viciūque armato milite complet. cum non vno, sed multis militibus. Item pro vno multi, vt in Evangelio, Latrones qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei, vbi pro vno vterque inducitur blasphemasse. *Anadiplosis*, est quando ab eodem verbo quo prior versus finitur, sequens versus incipit, vt est illud, Centent & cignis vltula, sic Tyrrus Orpheus, Orpheus in syluis, inter delinias Orion. *Anaphora*, est repetitio eiusdem verbi per principia versuum plurimorum, vt, Nos te Dardania iocela tua qui arma secuti, Nos tumidum sub te perueniēti classibus æquor. *Epanaphora*, est in vno versu per principia sensuum eiusdem verbi repetitio, vt Tenemus Angitiæ vitrea te Focibus vnda. Te liquidi fluere lacus. *Epi-cucis*, in vno sensu congeminitio verbi, vt, Sic sic, uat ire sub vmbra. *Epanalepsis*, est sermonis in principio versus positi, eiusdem in fine replicatio, vt est illud, Crescit amor nummi quacunq; ipsa pecunia crescit. *Paranomasia*, est in significatione diuersa dictio penè ipsa, vt illud, Abire an obire te conuenit, id est exulim fieri, an mori. *Schesis onomaton*, multitudo nominum conuictorum quodam ambitu copulata, vt, Nubila, nix, grandis, procellæ, fulmina, venti. *Paromæon*, est multitudo verborum ex vna litera inchoantium, quale est apud Ennium, O Tite tute Tati tibi tanta tiranne tulisti. Sed hoc bene temperat Virgilis dum non toto versu vitur hac figura, vt Ennius, sed nunc in principio versus tantum, vt est illud, Sæua sedens super arma, nunc in medio, vt, Quæque lacus læe liquidos, quæque alpera dumis. Nunc autem in fine, vt Sala mihi tales castus Cassandra canebat. *Homoptoton*, est cum plurima nomina per vnum casum denunciantur, vt est illud, Sed neque currentem, sed nec cognoscit euntem. Tollentemque manus saxūque immane mouentem. *Homoteleton*, est cum vno modo verba plurima finiuntur, vt abiit, abcessit, euasit, erupit; *Polypoton*, est cum diuersis casibus sententiæ variatur, vt, Ex nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti. Marci dona papæ Marco spondente recusat. Marcus dixit ita est, assigna Marce tabellas. *Hirmos*, est sententiæ continuatæ orationis, tenore a seum vsque ad vltimum seruans; vt, Est in secūto longo locus, insula portum, & reliqua. Hinc enim in longum vadit sensus vsque ad illud, De super horrendis atū nemus, immince vmbra. *Poly-synetheton* est dictio multis concatenata coniunctionibus; vt, Tectūmq; læemque, armæque, Amicteūque canem. *Diatyton* vel *assynetheton* figura est, quæ è contrariis sine coniunctionibus solute ac simpliciter effertur; vt, Venimus, vidimus, placuit. *Antitheton* est, vbi contraria contrariis

opponatur. & sententia pulchritudinem reddunt: ut illud, Frigida pugnant calidis, humentia sicis: Mollia cum duris: sine pondere, habentia pondus. *Hypallage*, est quotiescunque per contrarium verba intelliguntur, ut, Dore classibus Austros, cum ventis naues demus, non nauibus ventos.

De tropis. CAP. XXXVI. et seq.

Tropos, Græco nomine Grammatici vocant, qui Latine modi locutionum interpretantur. Fiant autem à propria significatione ad non propriam similitudinè. Quorum omnium nomina, difficillimum est annotare: sed ex omnibus Donatus xiiij. vsui tradendos conscripsit. *Metaphora*, est verbi alicuius usurpata translatio, sicut dicimus, fluctuare fegetes, gemmare vites, dum in iis rebus fluctus & gemmas non inuenimus, in quibus hæc verba aliunde transferuntur; sed hæc atque alia tropicè locutiones ad ea quæ intelligenda sunt propterea figuratis amictibus obteguntur, ut sensum legentis exerceat, & ne nuda atque in promptu posita vilescant. Fiant autem metaphora: quatuor modis, *ab animali ad animale*, ut Aligeros conscendit equos, *Metaphoricè loquens* miscuit quadrupedi alas auis, & quo cursu deserta petiuit, miscuit volatili cuspum quadrupedis. *Ab inanimati ad inanimale*: ut, Pontum pinus arat sulcum premit alta carina. Miscuit vnum terræ aquis, dum arare & sulcum premere, ad terram pertineat, non ad mare. *Ab inanimati ad animale*, ut florida iuuentus: miscuit flores inanimales, iuuentuti quæ animam habet. *Ab animali ad inanimale*: ut, Tu Neptûne pater cui tempora cana crepanti Cincta salore sonant, magnus cui perpetemento Profuit Oceanus, & flumina crinibus errant. Mentum enim & tempora & erines non ad Oceanum pertinent, sed ad homines. Sic & alia rerum nomina de alio genere in aliud genus decentissimè, decoris gratia transferuntur, ut oratio perornetur. *Metaphora* autem aut *paris vnus* est, ut fluctuare fegetes, non potes dicere fegetare fluctus: aut *antitropha* est, id est, reciproca, ut remigium alarum. Nam & alas nauium & alarum remigia dicuntur. *Catachresis*, est alienæ rei nomè appositum: & eo à metaphora differt, quod illa vocabulum habenti largitur aliud: hæc quia non habet proprium, alieno vritur, ut, *feraque amillima lauro*: & Nunc vna ambo iunctisque feruntur: Frontribus, & longa sulcant vada salsa carina: Dum facies, & frons, tantum animalium & hominum sint. Quod nomen si poeta non apposuisset nauis, quid proprium eidem

parti diceret non haberet. *Metalepsis*, tropus à præcedente indicans quod sequitur. In quo manus caræ nodosaque venit arundo. Nam per manus verba, per arundinem literæ significatae sunt. *Metonymia*, est transnominatio ab alia significatione ad aliam proximitatem translata. Fit autem multis modis, aut enim *per id quod continet, id quod continetur ostendit*, ut theatra plaudunt, patria mugiant: dum illic homines plaudant, hic boues mugiant: aut *contrà per id quod continetur id quod continet*: ut iam proximus ardet Vcalegon, dum non ille, sed domus eius arderet. Item *per inuentorem id quod inuentum est*, ut, Sine Cererè & Libero friget Venus: & Mixtam Volcaus mittit ad altra fauillam. Vult enim per Cererem frumentum inuentricem intelligere panem: per Liberum inuentorem vitis, vinum: per Veneream libidinem: per Vulcanum ignem. At *contrà per Inuentum inuentorem demonstrans*. Ut, vinum precamur pro Libero qui vinum apud Græcos inuenit. Item *per efficiensem, id quod efficitur*, sicut Pigrum frigus, quod pigros homines faciat: & timor pallidus, eo quod pallidos homines reddat. At *contrà per id quod efficitur efficiens*: ut, Iugit equos auri genitor, spumantiaque addit frena loris. Spumantia frena dixit, cum vtique non ipsa faciant spumas, sed æquus, qui ea gerit, spumis conspergat infusus. *Antonomasia*, est pro nomine, id est vice nominis posita, ut Maia genitus pro Mercurio. Qui tropus fit tribus modis ab animo, ut magnanimusque Anchisiades, à corpore: ut ipse arduus: extrinsecus, ut, Infelix puer atque impar congressus Achilli. *Epitheton*, suprapositum nomen, præponitur enim proprio nomini: ut, Alma Ceres, obscenique canes, importunæque volucres. Inter antonomasian autem & epitheton hoc differt, quod in antonomasia, pro vice nominis ponitur: Epitheton autem nunquam sine nomine est. Quibus duobus tropis vel vituperamus aliquem, vel ostendimus, vel laudamus. *Synecdoche*, est conceptio: cum à parte totum, vel à toto pars intelligitur. Eo enim & per speciem genus, & per genus species demonstratur: sed species pars est, genus autem totum. *A toto enim pars intelligitur*, ut, Quum multæ glomerantur aues, vbi frigidus annus Transpontum fugat. Non enim totus annus est frigidus, sed pars anni, id est hiems. At *contrà à parte totum*: ut, Flammæ cum regia puppis. Exulerat. Vbi non solum puppis, sed nauis, sed non nauis, sed qui in ea: & non omnis, sed vnus si quis exulit. *Onomatopœia* nom. in fictum ad imitandam sonum vocis confusa; ut, *Andros* 60 *valuarum, mugitus bouum, balatus ouium.* *Peri-*

¶ *Peviphrasis* est circumloquium: dum res vna plurimis verbis significatur, vt auras vitales carpit. Significauit enim per copulationem verborum vnam rem, hoc est, viuit. Hic autē tropus geniuus est. Nam aut veritatem splendide producit, aut fecunditatem circuitu euat. *Veritatem splendide producit*: sicut, *Eriam prima non spergebat lumina terras*. Triton erocum lituq;gens autoca cebite. Vult enim dicere iam luce fcebat, aut dies ortus erat. *Faditatem circuitu deuat*: sicut, Placitumque petiuit Coniugis infulus gremio pel. membra soporem. Hoc enim circuitu euat obfcouitatem & decenter ostendit concubitiū. ¶ *Hyperbaton* est transcentio, cum verbum aut sententia commutatur. Huius species quinque sunt, Anastrophe, Hysteron proteron, Parenthesis, Tmesis, Synthesis. *Anastrophe* verborum ordo preposterus vt, littora circum per circuitu littora. *Hysteron proteron*, sententia ordine commutata vt, Postquam alros terige fluctus, & ad equora venit. Ante enim ad equora venit, & sic tetigit fluctus. *Parenthesis*, vbi interponimus sententiam notam, quæ ex medio remota integer sensus perdurat vt, *Æneas* (neque enim paruis consistere mentem Passus amor) rapidi ad naues præmittit Achatem. Est enim ordo, *Æneas* rapidum præmittit Achatem. Nam illud in medio parenthesis est. *Tmesis* est lectio vnius nominis per interpositionem verborum: vt, Multum nebulae circum Dea fudit amictum. Pro circumfudit. *Synthesis* est, vbi ex omni parte confusa sunt verba: vt illud, lucentes fortissima frustra pectora, si vobis audendi extrema cupido est. Certa lectus que fit rebus fortuna videtis. Excessite omnes aditis anis que relictis. Dñ quibus imperium luce fiterat, succurritis vbi lucense, moriamur, & in media arma ruitus. Ordo trahit est, lucentes fortissima pectora frustra succurritis vbi incensa, qui excessite iniquas hanc imperium steterit. Vnde in vbi cupido certa est me sequi, audentem excedit, ruitus in media arma & moriamur. ¶ *Hyperbaton* est excelsas fides excedens vbi quam credendum est: vt sydera verberat vnda. & Terram inter flatus aperit. Hoc nimis modo vtra fidem aliquid augeat: nec tamen à rranie significandæ veritatis errat, quæ quæ verba quibus indicat excedant, vt voluntas loquentis non fallentis appareat. quo tropo ubi solum augeat aliquid, sed & in ruitus augeat, vt velocior aura minuitur, vt notior pluma, durior saxo. ¶ *Allegoria* est circumloquium, aliud enim sonat, aliquid significat vt, Tres in litore ceruus consistunt. Vbi tres duces bell. Punic, vbi bella Punica significantur. Et in Bucchis, Aurea in la decem missi, id est ad Augulum decena e-

glogas pastorum. Huius tropi plures sunt species, ex quibus eminent vij. Isonia, Antiphrasis, Enigma, Charientismos, Paronomia, Sarcasmos, Astismos, Ironia est sententia per pronuntiationem contrariam habens intellectum. Hoc enim tropo callide aut per accusationem, aut per insultationem aliquid dicitur. vt est illud, Vestras Eure domos, illa se iacet in aula Bolis, & clauso ventoriu carcere regnet. Et quomodo aula, si carcer est? Soluitur enim pronuntiatione. Nam carcer pronuntiatio est iacet in aula, Ironia est, & totum per contrariam pronuntiationem enuntiat per Ironiæ speciem, quæ laudando deridet. *Antiphrasis* est sermo est contrario intelligendus vt lucus, quia caret luce per nimiam nemorum vimbram. & manes, id est mites & modesti, cum sint terribiles & immanes, & Parca & Eumenides, id est, Furiæ quod nulli parcant vel benefaciant. Hoc tropo & nani Athlantes, & cæci videntes, & vulgo Æthiopes argentei appellantur. Inter Ironiam autem & Antiphrasim hoc distat, quod Ironia pronuntiatione sola indicat quod intelligi vult, sicut cum dicimus homini agenti male, Bonum est quod facis. Antiphrasis verò non voce pronuntiantis significat contrarium, sed his tantum verbis quorum origo contraria est. *Enigma* est questio obscura, quæ difficile intelligitur, nisi aperiat: vt est illud. De comedente exiit eibus, & de forti egressa est dulcedo: significans ex ore leonis fauam extractum. Inter allegoriam autem & enigma hoc interest, quod allegoria bis gemina est: & sub re alia aliud figuratiter indicat: *Enigma* verò tantum sensus obscurus est, & per quasdam imagines adumbratus est: vt, Quadam siba mater matris, & mater filiarum filie suæ. *Charientismos* est tropus, quod dura dicta gratius profertur. vti cum interrogantibus nobis, numquid nos questerit aliquis: responderet, bona fortuna. Vnde intelligitur, neminem nos questerit. *Paronomia* est rebus & temporibus accommodatum proverbum. *Rabus*, vt, Contra stimulum calees: dum significatur aduersis resistendum. Temporibus, vt, Lupus est in fabula. Alii enim rustici vocem hominem perdere, si cum prior lupus viderit. Vnde & subird tacenti dicitur illud proverbum, Lupus in fabula. *Sarcasmos* est hostilis irrisio, cum amaritudine: vt, Referes ergo hec & nuntius ibis Pelidæ genitori, illi mea tristia facta, Degeneremque Neoptolemum narrare memento. Huic contrarius est *Astymus*, id est, vrbauitas sine iracundia: vt id, Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui. Acque idem iungat vulpes & mulgeat hit eos, id est, qui Bauium non odit, pro pœna ei contingat vt diligat Meuium. Fuerit autem Meuius & Bauius poetæ pessimi, & inje-

mici Virgilij. Qui hos ergo diligit, faciat quæ contra naturam sunt, id est, iungat vulpes & mulgeat hircos. *Œcholis* est, quæ Latine interpretatur similitudo, per quam minus nota rei per similitudinem eius quæ magis nota est panditur demonstratio. Huius species sunt tres, icon, parabola, paradigma, id est cõparatio, exemplum. *Icon* est iurago, cum figuram rei ex simili genere cõnamur exprimere. vt, Omnia Mercurio similia, vocemque colorémque, Et crines flauos, & membra decora iuventæ. Congua enim est similitudo de specie, cuius persona inducitur. *Parabola* est cõparatio ex dissimilibus rebus; vt, Qualis in aruis est ferè Libyæ visus leo, cõminus hostem confedit, vbi leoni Cæsarem comparauit, non ex suo, sed ex alio genere cõparationem faciens. *Paradigma* est exemplum dicti vel facti alicuius, aut ex simili, aut ex dissimili genere, conueniens ei, quàm proponimus reicita, Tam fortiter perit apud Hipponam Scipio, quàm Uticæ Cato. Similitudo autem tribus modis fit, à pari, à maiore, à minore. *A pari*, Ac veluti magno in populo cumisapè: coorta est Seditio. *à maiore ad minus*, Qualiter expressum ventis per nubila fulmen, *à minore ad maius*, Si potuit manes arcescere coniugis Orpheus, Threicia fretus cithara, fidibusque canoris. quasi dicat, re parua & bicti, id est, si ille cithara fretus, ego pietate.

De prosa. CAP. XXXVII.

Profa est producta oratio, & à lege metri soluta. *Prosum* enim antiqui productum dicebant & rectum. Vnde ait Varro, Apud Plautum prosis lectis significare rectis, vnde etiam quæ non est perplexa numero: sed recta *prosa oratio* dicitur, in rectum producendo. Alij *prosam* aiunt dictam ab eo, quòd sit profusa, vel ab eo quòd spatiosius proruat & excurrat, nullo sibi termino præfinito. Præterea sciendum tam apud Græcos, quàm apud Latinos longè antiquiorem curam fuisse carminum, quàm prosæ. Omnia enim prius versibus condebantur, prosæ autem studium serè viguit. Primus apud Græcos Pherecides Syrus soluta oratione scripsit, apud Romanos autem Appius Cæcus aduersus Pyrrhum solutam orationem, 50 primus exercuit. Iam exhinc & cæteri prosam orationem condiderunt.

De Metris. CAP. XXXVIII.

Metra vocata, quia certis pedum mensuris atque spaciis terminantur, neque ultra dimensionem temporis constituantur, procedunt. Mensura enim Græcè *μέτρον* dicitur. *Versus* dicti ab eo, quòd à pedibus in ordine suo dispositis, certo sine moderantur per articulos: qui

cæsa, & membra nominantur. Qui ne longius prouoluerentur, quàm iudiciū posset sustinere, modum statuit ratio vnde repereretur, & ab eo ipso versum vocatū dicunt, quòd reuerteratur. Huic adhaeret *rythmus*, qui nō est certo sine moderatus, sed tamen rationabiliter ordinatis pedibus currit, qui Latine nihil aliud quàm numerus dicitur, de quo est illud, Numeros meministi verba tenerem. *Carmen* vocatur quicquid pedes continetur, cui datum nomen existimant, seu quòd carptum pronuntietur, vnde hodie lanā quā purgātes discernunt, cœminare dicimus, seu quòd qui illa caneret, cœtere mēte existimabantur. *Œmetrus* vel à pedibus nō eupata, vel à numero syllabarū, vel ab inuenatoribus, vel à frequentatoribus, vel à rebus quæ scribuntur. *A pedibus* metra vocata, vt dactylicæ, iambicæ, trochaicæ. A trocheo enim trochaicū metrum nascitur, à dactilo dactylicū: sic & alia à suis pedibus. *A numero* vero exametrum, pētametrum, trimetrum. Nam senarios, versus nos ex numero pedum vocamus. Hos Græci quia geminos ferunt, trimetros dicunt. Exametros autè Latinos primū fecisse Ennius traditur, eoque logos vocat. *Ab inuenatoribus* metra vocata dicitur, vt Anacreonticum, Sapphicū, Archiloicū. Nā Anacreonticæ metra Anacreō Teius cõposuit, Sapphica Sappho mulier edit, Archiloicū, Archilochus quidam scripsit. Colophonū, Colophonū quidā exercuit. *Sorades* genere deorū quoque repertor est Sorades genere Crētēs. Simonidia quoque metra Simonides poeta liricus cõposuit. *A frequentatoribus*, vt Asclepiadæa. Non enim ea Asclepius inuenit, sed proinde ita vocata sunt, quòd eis idē frequentissimè & elegantissimè vsus sit. *A rebus* quæ scribuntur, vt heroicum, elegiacū, bucolicū. *Heroicū* enim carmē dictum, quòd eo virorū fortium res & facta narrētur. Nā heroes appellātur viri quasi aerij, & cælo digni propter sapientiam & fortitudinē: quòd metrum auctoritate cætera metra præcedit, vnū ex omnibus, cā maximis operibus aptū quàm paruis suauitatis & dulcedinis reque capax. Quibus virtutibus nomē solūm obtinuit, vt heroicū vocatur ad memorandas scilicet heroum res, hoc est fortium. Nā & præ cæteris simplicissimū habetur, cõstātque duobus pedibus, dactilo & spondeo, ac sæpe penè vel ex hoc, vel ex illo, nisi quòd temperantius fit vtriusque mixtura, quàm si instruat à singulis. Omnibus quoque metris prius est. Hoc primū Moyses in cārico Deuteronomij, loge ante Pherecidē & Homeri cecinisse pbatur. Vnde & apparet antiquū fuisse apud Hebræos studium carminū, quàm apud Gentiles. Siquidē & Iob Moysi tēporibus ad equat hexametro versu dactilo spondeoq; decurrit. Hoc apud Græcos Achæsius Milesius fertur primū cõposuisse, vel vt alij putant, Pherecides Syrus, quòd metrum ante Homeri *Hy-*

thium dictum est. post Homerum heroicum nominatum. Pythium autem vocatum volunt, eo quod hoc genere metri oracula Apollinis sint edita. Nam cum in Parnasso monte Pythionem serpentem in vindictam iratus sagittis insequeretur, aecolæ Delphici hoc illam metro horrati sunt, ut ait Terentianus. Elegiacum autem dictum, eo quod modulatio ejusdem carminis conveniat miseris. Terentianus hos elegos dicere solet: quod clausula talis tristibus, ut tradunt, aptior esset modis. Hoc autem vix omnino constat à quo sit inventum: nisi quia apud nos Ennius eo prior usus est. Nam apud Græcos sic adhuc lex Grammaticorum pendet: ut sub iudice res relegata sit. Nam quidam eorum Colophoniu quendam, quidam Archilochum auctorem a quo inuentorem volūt. Bæcoliu, id est, pastorale carmen plerique Syracusis primum compositum à pastoribus opinantur: nonnulli Lacedæmone. Namque transiente in Thraciam Xerxe rege Persarum, cum Spartanae virgines, sub hostili metu neque egredi virum auderent, neque pompam chorūque agræstem Dianæ deæ pro more exercebant: turba pastorum ne religio periret, eundem in conditis cantibus celebrarūt. Appellatur autem Bæcoliu de matore parere: quamvis antiqui captariorūque sermones in iis & cantica inserantur. *Hymnos* primum David propheta in laudem D. i. composuisse ac cecinisse manifestum est. Deinde apud Gentiles prima Memmia Timotheo f. cit in Apollinem & Mafas, quæ fuit temporibus Ebnij longe post David. Hymni autem ex Græco in Latinam laudes interpretantur. *Epithalamia* sunt carmina nuptiarum, quæ decantantur à scholasticis in honorem sponsi & sponsæ. Hæc primum Salomon edidit in laudem ecclesiæ & Christi. Ex quo Gentiles sibi Epithalamia videlicet: & istius generis carmen assumptum habent. Quod genus primum à Gentilibus in hæc a se celebrabatur. postea tantum in nuptiis hæc vocatur. autem epithalamia in eo quod super thalamum docentur. *Troicus* quod Latine lamentum vocamus, primum legitur in Iliade comp. fuit super urbem Hierosolymam & populum, quando captivus ductus est: hoc hanc apud Græcos Simonides poetâ legitur. Adhibebantur autem funeribus: quæ lamentis: sicut lites & nunc *Epitaphium* Græcè. Latine supra tumulum. Est enim cælus mortuorum, qui in dominatione eorum fit: qui iam defuncti non scribuntur enim ibi vita & mores & actus eorum. *Poesis* autem Græco nomine opus multorum librorum: *omnis* vniuersus. *Ursion* patet enim verbum *Ursion* dnorum *monosyllabon* vniuersus. *Epigramma* est superius: quod in Latinum super scriptio interpretatur: *est* e-

nim super. *Epigramma* litera vel scriptio nominatur. *Epodon* in poemate clausula brevis est. Dicitur autem epodon quod adunatur ad speciem elegiaci, ubi præmissa vno longiori, alter breuior componitur, atque ita in linguis quibusque maioribus sequentes minores quasi clausulae recipiunt. *Clausulas* autem Lirici appellant, quasi præciosas versus integris subiectos, ut est apud Horatium: *Beatus ille qui procul negotiis*, deinde sequitur *prociis*, *ut prisca gens mortalium*: sic & deinceps alterni, quibus aliqua pars deest: & ipsi præcedentibus similes, sed minores: *Cenones* apud Grammaticos vocari solent, qui de centonibus Homeri vel Virgilij ad propriam more centenario, ex multis hinc inde versibus in vnum sarciantur corporibus, cuiusque materiae. Denique *Proba* vix centonem ex Virgilio de fabrica: & euangelis plenissime expressit, manibus composita secundum versus, & versibus secundum materiam concinnatis: sic quoque quidam Romponius ex eo demum poemata inter cetera Iulij, sicut in Thyrium in Christi honorem composuit: similiter & Aristodemus nullus: quod vniuersum in vnum ha. *De fabula. CAP. XXXIX.*

Abulas poetæ à fando nominauerunt: quia non sunt res factæ, sed tantum fando fit. Quæ ideo sunt indoctæ, ut fidei tutorum animalium in eæ se colloquio imago quædam vitæ hominum nosceretur. Has primus inuenisse traditur Alcimon Crotoniensis: appellantur *Aesopica*, quia in apud Phrygiam in hac re pollebat. Sunt autem fabule aut *Aesopica*, aut *Libyica*. *Aesopica* sunt, cum animalia muta inter se sermone finguntur, vel quæ animam non habent, ut vrbes, arbores, montes, penæ, flumina. *Libyica* autem dum hominum cum bestis aut bestiarum hominibus finguntur, vocis esse commercium. Fabulas poetæ quasdam delectandi causa fingunt, quasdam ad naturas rerum, nonnullas ad mores hominum interpretati sunt. *Delectandi* causas fictas, ut eas quas vulgò dicunt, vel quas Plautus & Terentius composuerunt. *Ad naturas rerum fabulas* fingunt, ut *Vulcanus* claudus, quia per naturam nunquam rectus est ignis, ut illa et formis bestia, prima leo, postrema draco, media ipsa Chimera, id est caprea ætates hominum per eam volentes distinguere, quæ vni ferax & horrens prima adolefcentia, ut Leo, dimidium vitæ tempus lucidissimum, ut caprea, eo quod acutissime videat, tunc fit senectus: castibus si flexis, ut draco. Sic & Hippocentauri fabulam esse confictam id est, hominum equo mixtum ad exprimendam humanæ vitæ velocitatem, quæ equum contra esse velocissi-

10
20
30
40
50
60

mum. *Ad mores*, vt apud Horatium mus loquitur muris: mustella vulpecula: vt per narrationem fictam ad id quod agitur verax significatio referatur. Vnde & *Ætopi* tales fabulæ sunt ad morum finem relatae, vel sicut in libro Iudicum ligna sibi regem requirunt, & loquuntur ad oliuam, & ad ficum, & ad vitem, & ad rubum: quod totum vtique ad mores finguntur: vt ad rem que inceditur, ficta quidem narratione, sed veraci significatione veniatur. Sic & Demosthenes orator fabula abusus est aduersus Philippum, qui cum ab Atheniensibus postularet, vt sibi decem oratores darentur, vel discederet, sinxit ille hanc fabulam, qua distuladeret, dicens: lupos aliquorum pastoribus, quorum diligentiam decipere voluissent, suasisse, vt in amicitiam conuenirent: ea tamen conditione. vt canes in quibus erat causa iurgiorum, iure illis traderentur: annuisse pastores, & in spem securitates dedisse canes, quos onium suarum vigilantissimos custodes habebant. Tunc lupi adempta omni formidine. omne quod in gregibus illis erat, non pro satietate tantum, verum etiam pro libidine lacerauerunt. Philippum hoc quoque princeps populi postulare, quo facilius posset opprimere. spoliatam custodibus urbem.

De historiæ. CAP. XL.

Historia est narratio rei gestæ, per quam ea quæ in præterito facta sunt dignoscuntur. Dicta autem Græcè *Historiâ* *ἱστορίαν* vel à videre, vel à cognoscere. Apud veteres enim nemo conscribere Historiam, nisi is qui interfuisset, & ea quæ scribenda essent vidisset. Melius enim oculis quæ sunt deprehendimus, quàm ea quæ audicione colligimus. Quæ enim videntur, sine mendacio proferuntur. Hæc disciplina ad Grammaticam pertinet, quia quicquid dignum memoria est, literis mandatur. Historiæ autem ideo *monimenta* dicuntur, quod memoriam tribuunt rerum gestarum. *Series* autem dicta per translationem à certis florum ianucem comprehensorum.

De primis auctoribus historiæ.

CAP. XLI.

Historiam autem primus apud nos Moyses de initio mundi conscripsit. Apud Gentiles vero primus Dares Phrygius de Grecis & Troianis historiam edidit: quam in foliis palmarum ab eo conscriptam esse ferunt. Post Daretem autem in Græcia Herodotus primus historiographus habitus. Post quem Phærecides claruit iis temporibus quibus Esdras legem conscripsit.

De utilitate historiæ.

CAP. XLII.

Historia gentium non impediunt legentes in iis quæ vtilia dixerunt. Multi enim sapientes præterita hominum gesta ad institutionem præsentium historiis tradiderunt. Siquidem & per Historiam summa rerum temporum annorumque supputatio comprehenditur: & per consiliorum regumque successum multa necessaria perscrutantur.

De generibus historiæ. CAP. XLIII.

Generis historiæ triplex est. *Ephemeris* hanc quoque appetat, vt minus dici digestio: hoc apud nos *diarium* vocatur. Nam quod Latini *diarium* Græci *Ephemerida* dicunt. *Calendaria* appellantur, quæ in menses singulos diguntur, *Annales* sunt res singulorum annorum. Quæcumque enim digna memorie domini militæque patri ac terræ per annos in commentariis acta sunt, ob annue factis his annales nominauerunt. *Historia* autem multorum annorum vel temporum est: cuius diligentia anni commentarij in libris delati sunt. Inter *Historiam* autem & *Annales* hoc interest, quod *historia* est eorum temporum quæ vidimus, *annales* vero sunt annorum quos ætas nostrâ non nouit. Vnde Sallustius ex historialibus, Eusebius & Hieronymus ex annalibus & historiâ constat. Inter *Historiam*, & argumentum & fabulam interest. Nam *Historia* sunt res veræ, quæ factæ sunt, argumenta sunt, quæ esse facta non sunt, fieri tamen possunt. *Fabula* vero sunt, quæ nec facta sunt, nec fieri possunt, quia contra naturam sunt.

ISIDORI HISPALENSIS
EPISCOPI, ORIGINVM SIVE
ETYMOLOGIARVM
LIBER II.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

1 De Rhetorica eiusque nomine.	12 De Catafœcia & Anafœcia.
2 De inuentoribus Rhetorica.	13 De prosopœcia.
3 De nomine oratoris & partibus Rhetorica.	14 De Ethiopœcia.
4 De tribus generibus causarum.	15 De generibus questionum.
5 De gemino statu causarum.	16 De locutione.
6 De triperita controversia.	17 De trimodo genere dicendi.
7 De quatuor partibus orationis.	18 De colo. & commate, & periodis.
8 De quinque modis causarum.	19 De vitiis literarum, & verborum & sententiarum cauendis.
9 De syllogismis Rhetoricis.	20 De iuncturis verborum.
10 De Lege.	21 De figuris verborum & sententiarum.
11 De sententia.	

DE RHETORICA.

CAP. I.

RHETORICA est bene dicendi scientia, in civilibus questionibus, ad persuadendum iusta & bona in rerum personarumque negotio, & causa. ¶ Dicta autem Rhetorica Græca appellatione *ῥητορικὴ*, id est, à copia locutionis. *ῥητορ*, enim apud Græcos locutio dicitur *ῥητορ* orator. ¶ Coniuncta est autem Grammaticæ arti Rhetorica, in Grammatica enim scientiam recte loquendi didicimus in Rhetorica vero percipimus qualiter ea quæ didicimus proferamus.

De inuentoribus Rhetorice artis.

CAP. II.

HÆc autem disciplina à Græcis inueta est à Gorgia, Aristotele, Hermagora: translata in Latinum à Tullio videlicet & Ticiano, & Quintiliano, sed ita copiosè, ita variet, vel pro scientia, vel pro loquacitate verborum, vt eam lectori admirari in promptu sit, comprehendere impossibile. Nam membranis retentis, quasi accrescit memoriæ series dictionis: ac mox repositis

retordatio omnis elabatur. Huius disciplinæ perit, ita cognitio oratorem facit.

De nomine oratoris & partibus Rhetorica.

CAP. III.

ORATOR est igitur vir bonus dicendi peritus. ¶ Vir bonus consistit natura, moribus, vita, artibus. Dicendi peritus consistit artificiosa eloquentia, quæ constat partibus quinque, Inuentione, Dispositione, Elocutione, Memoria, Pronuntiatione, & fine officij, quod est aliquid persuadere. Ipsa autem peritia dicendi in tribus rebus consistit, natura, doctrina, vsu. Natura, ingenio: doctrina, scientia: vsus, assiduitate. Hæc sunt enim quæ non solum in oratore, sed in vnoquoque homine artifice spectantur, vt aliquid efficiat.

De tribus generibus causarum.

CAP. IV.

GENERA causarum tria sunt, deliberatiuum, demonstratiuum, iudiciale. Deliberatiuum, genus est, in quo de quibuslibet vtilitatibus vitæ, quæ aut debeat aut nõ debeat fieri tractatur. Demonstratiuum, in quo laudabilis persona aut reprehensibilis ostenditur. Iudiciale,

in quo de ipsius personæ factu: aut poenæ aut præmij sententiâ datur. ¶ *Dictum autem iudiciale*, eo quod iudicet hominē & sententiâ sua ostēdat, vñ laudabilis præmio dignus sit, aut certè reus condēnari, liberari-ve supplicio debeat. ¶ *Deliberatiuum* genus vocatur, eo quod de vnaquaq. re in eo deliberatur. Huius genus duplex est, suasio & dissuasio, id est, de expectādo & fugiēdo, id est, de faciēdo & nō faciēdo. Sualoria autem in tribus locis diuiditur, honesto, utili, & possibili. Hæc differt aliquid à deliberatiua: quia suatoria eget altera persona, deliberatiua interdū & apud se agit. In suatoria autem duæ sunt, quæ plus valent, spes & metus. ¶ *Demonstratiuum* dictum quod vnamquamque rem aut laudando aut vituperando demonstrat, quod genus duas habet species, laudem & vituperationem. *Laudis ordo tribus temporibus* distinguitur, ante ipsum, in ipsum, post ipsum. *Ante ipsum*: vt, quæ re tam læta tulerunt Secula: *In ipsum*: vt, O sola infandos Troiæ miserata labores *Post ipsum*: vt, In freta dū fluij current, dum montib. vmbra Lustrat, cōuenia polus dum sydera pascat: Semper hos os nomēq. tuū laudēsa, manebūt. Pari ordine è contrario & in vituperatione hominis hæc forma seruanda est, ad hominē, in hominē, post hominē. ¶ *Locus cōmunis*, locus rhetoricus nullus est alius, nisi argumenti sedes. Hæc verò communis ad inquisitionē pertinet: vt nūquā maducaui cōmune, etiā imponēdū. Locus cōmunis demonstratiuum vituperationis genus pertinet. Quod tamen ab eo in aliquo differt. Nam vituperatio quæ contraria est laudi, specialiter ad certam facientis personam adhibetur. Communis verò locus generaliter in facti crimine præponitur. Vnde & communis locus dicitur: quia absente persona non tantum in hominē, quantum in ipsum crimen exponitur. Omne enim vitium non in vno tantum, sed etiam commune in plurimis inuenitur.

De gemino statu causarum. C A P. V.

Status causarū, apud Rhetores dicitur ea res, in qua causa consistit, id est, constitutio. Græci enim statum à contentione dicunt, Latini autem non solum à pugna per quam expugnent propositionem aduersarij, sed quod in eo pars vtraque consistit. Fit autem ex intentione & depulsionē. ¶ *Status autem causarum duo sunt, rationalis & legalis*. De rationali oriuntur coniectura, finis, qualitas, translatio. De fine, iudicialis & negotialis. De iudiciali, absolutiua & assumptiua. De assumptiua, concessio, remotio criminis, relatio criminis, compensatio. De

concessione, purgatio & deprecatio. *Coniecturalis status* est cum factū quod alijs obicitur, ab alio pernegatur. *Diffinitiuus status* est, cum id quod obicitur, non hoc est se contenditur, sed quid illud sit adhibitis diffinitionibus approbatur. *Qualitas* est dū qualis sit res quaritur: & quia de vi & genere negotij controuersia agitur, constitutio generalis appellatur. *Translatio* est, cum causa pendet ab eo: quod aut non is agere videtur quem oportet, aut non apud quos, quo tempore, qua lege, quo crimine, qua poena oporteat. Translatiua constitutio est, quod actio translationis & commutationis indigere videtur. ¶ *Iudicialis est* in qua æqui & recti natura & præmij vni poenæ ratio quæritur. *Negotialis* est in qua quid iuris ex civili more & æquitate sit consideratur. ¶ *Assumptiua est*, quæ ipsa ex se nihil dat firmi ad reusationem, fors autem aliquid defensionis assumit. *Concessio* est, cum reus omnis non id quod factū est defendit, sed vt ignoscatur postulat, quod nos ad penitentiam probauimus pertinere. *Remotio criminis* est, cum id crimen quod inferatur ab se & ab suis culpa, vt & potestate in alij reus dimouere conatur. *Relatiua criminis effectus* ideo iure facti dicitur, quia quis ante iniuria læsionis sit. *Cōparatiua* est, cum aliud aliquid alterius factum honestum aut vt se contenditur, quod vt fieri illud quod arguitur, dicitur eadē commissum. ¶ *Purgatio* est, cum factū quidem conceditur, sed culpa remouetur. Hæc partes habet tres, imprudentiam, casum, necessitatem. *Deprecatio* est, cum & peccasse se & consulti peccasse reus confitetur, & tamen vt ignoscatur postulat: quod genus peccati potest accidere. ¶ *Item ex legali statu hæc oriuntur, id est, scriptum & voluntas, leges contrarias, ambiguitas, collectio siue ratio cinatio & diffinitio legalis*. *Scriptum & voluntas* est, quando verba ipsa videntur, eadē sententia scriptoris diffidere. *Legis contraria status* est, quando inter se duæ leges aut plures discrepare videntur. *Ambiguitas* est, cum id quod scriptum est, duas aut plures res significare videtur. *Collectio vel ratio cinatio* est, quando ex eo quod scriptum est, aliud quoque quod non scriptum est, inuenitur. *Diffinitio legalis* est, cum vis verbi quæ in diffinitiuâ constitutione in qua posita sit, quæritur. ¶ *Status ergo tam rationales quam legales à quibusdam certis xvij. enumerati sunt, cæterum secundū rhetoricos libros Tullij xix. reperiuntur propterea, quia translationem inter rationales principaliter affixit status. Iode se ipse etiam Cicero reprehendens: translationem legalibus statibus applicauit.*

De triperita controuersia.

CAP. LXI.

TRiperita controuersia, iuxta Cicero-
nem aut simplex est, aut iuncta. Et si
iuncta est, considerandum est, utrum ex plu-
ribus questionibus iuncta sit, an ex aliqua
comparatione. ¶ *Controuersia simplex* est,
quæ absolutam continet unam questionem
hoc modo: Corinthiis bellum indicimus,
an non? *Iuncta* est ex pluribus questionibus, 10
in qua plura queruntur hoc pacto: Vtrum
Carthago diruatur, aut Carthaginensibus
reddatur, an eò colonia deducatur? *Ex cõ-
paratione*, in qua per contentionem utrum
potius, aut quid potissimum queritur, ad
hunc modum: Vtrum exercitus in Macedoniã
contra Philippum mittatur, qui sociis sit
auxilio, an teneatur in Italia, ut quãmaxi-
mã contra Annibalem positã copiam sint.

De quatuor partibus orationis.

CAP. VII.

Partes orationis in Rhetorica arte quatuor
sunt, Exordium, Narratio, Argumentatio,
Conclusio. ¶ *Harum prima* auditoris ani-
mum probocat, *secunda* res gestas expli-
cat, *tertia* fidem assertionibus facit, *quarta*
finem totius orationis complectitur. ¶ *In-
choandum* est itaque taliter, ut beneuolum
docilem vel attentum auditorẽ faciamus,
beneuolum, precando, *docilem* instruendo, *at-
tentum* excitando. ¶ *Narrandum* est ita, ut
breuitor atque aperte loquamur. ¶ *Argu-
mentandũ* ita, ut præcipua nota firmemus,
dehinc aduersa confringamus. ¶ *Concluden-
dum* est ita, ut concitemus animum audien-
tis implere quæ dicimus.

De quinque modis causarum.

CAP. VIII.

Species causarum sunt quinque, id est, ho-
nestum, admirabile, humile, anceps, ob-
scureum. *Honestum* causæ genus est, cui sta-
tim sine oratione nostra fauet animus au-
ditoris. *Admirabile* est, quo attentus sit ani-
mus eorum qui audituri sunt. *Humile* est,
quod negligitur ab auditore, & nõ magno-
perẽ attendendũ videtur. *Anceps* est, in quo
aut iudicatio dubitabit, aut causa honesta-
tis & turpitudinis particeps, vt & beneuo-
lentiam pariat & offensionem. *Obscureum* est,
in quo aut tardi auditores sunt, aut diffici-
lioribus ad cognoscendum negotiis causa
cernitur implicata.

De syllogismo. CAP. IX.

Syllogismus Græcè, Latine argumentatio
appellatur. *Argumentatio* autẽ dicta est,
quãsi argutè mentis oratio, qua inuentum
probabile exequimur. *Syllogismus* igitur est 60

propositionis & assumptionis, confirmatio-
ni quæ extrema conclusio: aut ex ambiguo-
tis incerto, aut ex fiducia comprobantis.

¶ Constat enim tribus partibus, propositione,
assumptione, conclusione. *Propositio*, vt
puta, quod bonum est, turpem vltim habere
nõ potest. Consentit audiens, assumpsit ille:
Pecunia turp. m vltim habet. Concluditur,
Ergo pecunia non est bonum. ¶ *Syllogismus*
autẽ nõn solùm rhetores, sed maxime Dia-
lectici vtuntur, licet Apostolus saepe pro-
ponat, assumat, confirmet, atque concludat:
quæ vt diximus, propria artis Dialecticæ,
atque Rhetoricæ sunt. ¶ *Syllogismorum*
apud rhetores principaliter genera duo
sunt, *Inductio* & *ratiocinatio*. ¶ *Inductionis*
membra tria sunt prima *propositio*, secunda
illatio, quæ & assumptio dicitur, tertia *con-
clusio*: *Inductio* est, quæ rebus nõ dubiis cap-
tat assensionem eius cũ quo instituta est:
siue inter Philosophos, siue inter Rhetores,
siue inter sermocinantes, *Propositio* *inductio-
nis* est, quæ similitudines concedendæ rei
necessario vnus inducit aut plurimorum.
Illatio *inductionis* est: quæ & assumptio dicitur:
quæ iẽ de qua cõenditur, & cuius cau-
sa similitudines habitæ sunt, introduct.
Conclusio *inductionis* est, quæ aut concessio-
nẽ illationis confirmat: aut quid ex ea confi-
ciatur declarat. ¶ *Ratiocinatio* est oratio, qua
id, de quo questio, comprobatur. ¶ *Ratioci-
nationis* duo sunt modi. Primus *enthimema*,
qui est imperfectus syllogismus atque rhe-
toricus. Secundus *Epicheirima*, qui est in
Rhetoricis latior syllogismus. *Enthimema*
igitur Latine interpretatur mentis conce-
ptio, quam imperfectum syllogismum solet
Antigraphi nũcupare. Nam in duabus par-
tibus eius argumenti forma consistit, quã-
do eo quo ad fidem pertinet faciendã vir-
tur syllogismorum lege præterita, vt est il-
lud: Si tempestas vitanda est: non igitur nau-
igandum. Ex sola enim propositione consti-
tat esse perfectum: vnde magis Rhetori-
bus quàm Dialecticis conuenire iudica-
tum est. *Enthimematis* *membra* sunt quin-
que, primum conuincibile: secundum o-
stentabile: tertium sententiale: quartum
exemplabile: quintum cõlectiuum. *Con-
uincibile* est, quod evidenti ratione conuin-
cit, sicut fecit Cicero pro Milone: Eius i-
gitur mortis sedetis vltores: cuius vitam si
putaretis per vos restitui posse, nolletis. *O-
stentabile* est, quod certa rei demonstratio-
ne constringit: sicut Cicero in Catilina: Hic
tamen viuít, imò viuít, & iam in senatum
venit. *Sententiale* est, quod sententia gene-
ralis adicit: vt apud Terentium: Obs-
equium amicos, veritas odium parit. *Exem-
plabile* est, quod alicuius exempli compa-

ratione enectum simile comminatur: sicut Cicero in Philip. Te miror, Antoni, quorū exempla imitaris, eorū exitus non pertimescere. *Collectivum* est, cum in vnum quæ argumenta sunt, colliguntur, sicut ait Cicero pro Milone: Quem igitur cū gratia noluit, hunc voluit cum aliquorum querela. Quem iure, quem loco, quem tempore non est abusus, hunc iniuria, alieno tempore, cum piaculo capitis non dubitavit occidere. Præterea secundum Victorinum *enthimematis* est altera definitio ex sola propositione, sicut iam dictū est: quæ ita cōstat. Si respectas vitanda est, non est navigatio requirēda. Ex sola assumptione, ut est illud: Si inimicus est, occidit, inimicus autem est. Et quia illi deest conclusio, enthimema vocatur. ¶ Sequitur *epichirema*, descendens de ratiocinatione latior & executio rhetoricis syllogismis, latitudine distant & productione sermonis à Dialecticis syllogismis, propter quod rhetoribus datur. Hic autem constat modis tribus, primus modus tripartitus est, secundus quadripartitus: tertius quinque partitus. *Tripartitus epichirematicis syllogismus* est, qui constat membris tribus, id est, propositione, assumptione, conclusione. *Quadripartitus* est, qui constat ex membris quatuor: prima propositionis, secunda assumptione, & vna propositionis huc assumptionis conjunctione: tertia probatione & cōclusionione. *Quinque partitus* est, qui constat ex membris quinque: id est, prima propositione: secunda eius probatione: tertia assumptione: quarta eius probatione: quinta conclusionione. Hunc Cicero ita facit in arte Rhetorica: Si deliberatio & demonstratio genera sunt causarū, non possunt rectè partes alicuius generis causæ putari, eadem enim res aliis genus, aliis pars esse potest. Idem genus & pars nō potest. cætera quousque syllogismi huius membra clauduntur.

De lege. CAP. X.

LEx est constitutio populi, quā maiores natu cū plebibus sanxerunt. Nam quid Rex aut Imperator edicit, Constitutio vel edictū vocatur. ¶ *Institutio equitatis* duplex est, nunc in legibus, nūc in moribus. ¶ Inter legem autem & mores hoc interest, quod lex scripta est: mos verò est veritate probata cōsuetudo: siue lex nō scripta; Nā lex à legendo vocata, quia scripta est. Mos autem longa cōsuetudo est, de moribus tracta tantū dē. *Cōsuetudo* autem ius quoddā moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex, nec scriptura aut ratione consistat: quando & legem ratio commendat. Porro si ratione lex consistat, lex erit

omne iam quod ratione consistit, duntaxat quod religioni congruat, quod disciplinae conveniat quod saluti proficiat. ¶ Vocata autem *consuetudo* quia est in communia vsu. ¶ Omnis autem lex, aut permissiva aliquid, ut est illud, Vir fortis perat præmia: aut vetat, ut Sacratum virginum nuptias nulli petere liceat: aut punit, ut Qui cardē secernit capite plectatur. ¶ Facte sunt autem leges, ut earum metu humana coerceatur avaricia, tutatque sit inter improbos innocens: & in ipsīs improbis formidato supplicio refrētur nocendi facultas. Legis enim præmio aut pœna vita moderatur humana. ¶ Erat autem lex honesta, iusta, possibilis secundam naturam, secundum consuetudinem patriæ, loco temporisque congruens, necessaria, vitilis, manifesta que, ne aliquid per obscuritatem, captionem committatur nullo privato commodo, sed pro communi civium utilitate conscripta.

De sententia & Chria. CAP. XI.

Sententia est dictum impersonale, vobis. ¶ Equum amicos, veritas odium patit. Hinc si persona fuerat ad eam, id est, iudicium, *chria* erit: ita offendit Achilles Agamemnonem vera dicendo: Metrophanes promeruit gratiam Mithridatis obsequendo. Nam inter *chriam* & *sententiam* hoc interest, quod *sententia* sine persona profertur, *chria* sine persona nunquam dicitur. Vnde si sententia persona adiciatur, fit *chria*, si detrahatur, fit *sententia*.

De Catastese & Anastese. CAP. XII.

Catastese est confirmatio propositæ. ¶ *Anastese* autem contraria superior est. Reuincit enim non fuisse aut non esse quod natum, aut factum, aut dictum esse proponitur, ut si quis Chimeram neget fuisse, aut fuisse confirmet. Inter has & *chresis* hoc interest, quod *chresis* quamvis & ipsa habeat disputationem in vtranque partem scilicet negandi & confirmandi, tamen incertæ rei quasi quædam deliberatio vel coarctatio est. *Catastese* autem & *anastese* in his rebus quæ verisimiles non sunt, sed pro veris ponuntur, plerumque versantur. ¶ *Anastese* prima diuisio est, in *conueniens* & *mendacium*. *Inconueniens* species sunt, quod inhonestum est, & quod inutile. Item inhonestum tractatur, aut in dictis aut in factis. In dictis, ut si quis indecora & non respondētia auctoritari dixisse dicatur, velut si aliquis infamem Catonem illum censorium, iuuenturem illam ad pœnitiam & luxuriam coarctatum. In factis, v

si quis

si quis abhorrens aliquid à sanctimonia & nomine suo fecisse dicatur, ut est fabula de adulterio Martis & Veneris. *Mendacium* autem tres habet species: *incredibile*, quod factum non esse credatur: ut adolescentem qui de Siculo litore ingredientiēs Africam classes videret. *Impossibile* est, ut Clodius infidias Miloni fecerit, & idem occisus sit à Milone. *Contrarium* est: Nam si infidias fecit, occidit. Qui occisus est, non fecit infidias. Hæc distributio in contrarium, ut Clodius infidias fecit Miloni, & occidit. Confirmatio est. Reformata catactese proderit. Offortebit tamen principia sic ordinare, ut aut credendum esse veterum auctoritati, aut fabulis fidem non habendam esse dicamus. Et ad postremam in anaceve requiramus, ne quid aliud significare voluerint, qui ista finxerunt: ut Scyllam non marinam, sed maritimam tœmiam: nec succinctam canibus, sed rapacem aliquam & inhospitalem venantibus exitisse.

De *protopœsia*.

CAP. XIII.

Protopœsia, est cum inanimalium rerum & persona & sermo fingitur: sicut Cicero in Catilina. Etenim si mecum patria mea, quæ mihi vita mea multo est charior loqueretur, dicens, &c. Sic & montes, & flumina vel arbores loquentes inducimus personam imponentes rei, quæ non habet naturam loquendi: quod & tragœdiis vitratum est, & in orationibus frequentissime invenitur.

de *Ethiopœsia*. CAP. XIII.

Ethiopœsia vero illam vocamus, in qua hominis personam fingimus, pro exprimentis affectibus ætatis, studij, fortune, lætitiæ, sexus, & oris, adactæ. Nam cum pirata persona suscipitur, atrox, abrupta, temeraria erit oratio: cum iocunda sermo simulatur, lenis convenire debet oratio: iam vero adolescentis improvida: & senis, debilis: & militis fortis: & imperatoris, gravis: & patris intransibilis: & rusticæ, inculta: & philosophi perornata, diversa oratio dicenda est. aliter enim loquitur gaudio affectus, aliter vultuatus. In quo genere dictionis illa sunt maxime cogitanda, quis loquatur, & apud quem, & de quo & ubi, & quo tempore: quid egurus, quid acturus sit aut quid pati possit, si hæc constituta neglexerit.

De generibus *quæstionum*.

CAP. XV.

Questiones quæ sunt duo sunt: quarum vna est finitima alteri & finitima. *Finis* est in typo hęc Græcæ. Latine causa dicitur, ubi cum alteri personæ controversia est. *Insuper* quæ d Græcæ thesis. Latine propositum nomen ut hoc personam non habet certam, nec in aliqua certa circumstantia

est. id est, nec locus, nec tempus. In causa vero certa omnia sunt, unde quasi pars causæ est propositum.

De *elocutione*.

CAP. XVI.

Iam vero in elocutionibus illo vi oportet. ut res, locus, tempus, persona audientis efflagit, ne profana religiosis, ne invereconda castis, ne lenia graubus, ne lascivisa seriis, ne ridicula tristibus misceantur. Latine autem loquitur, qui verba rerum vera & naturalia persequitur, nec à sermone atque cultu presentis temporis discrepat. Huic non sit satis videre quid dicat: nisi id quoque suaviter & aperte dicere, ne id quidem tantum: nisi id quod dicit & facere.

De trimodo *dicendi genere*.

CAP. XVII.

Dicenda sunt quoque summisse leniter incitata grauber, inflexa moderatè. Hoc est enim illud trimodum genus dicendi, humile, medium, grandiloquum. Cum enim magna dicimus, granditer proferenda sunt: cum parva subtiliter: cum mediocriter temperatè. Nam in parvis causis nihil grande, nihil sublime dicendum est, sed leni ac pedestri more loquendum. In causis autem maioribus, ubi de Deo vel hominum salute referimus, plus magnificentiæ & fulgoris exhibendum. In temperatis vero causis ubi nihil agitur ut agat, sed tantum modo ut delesteret audiri, inter utrumque est moderatè dicendum: sed & quamvis de magnis rebus quisque dicat, non tamen semper granditer dicere debet sed summissè cum docet, temperatè cum aliquid vel laudat, vel vituperat: granditer cum ad conversionem avertos animos prouocat. Utenda tamen verba in summissio genere sufficientia, in temperato splendentia, in grandi vehementia.

De *collo, themate, & periodo*.

CAP. XVIII.

Componitur autem, instruiturque oratio, verbis, ce nimate, collo & periodo. *Comma* particula est sententiæ. *Colo* membrum. *Periodos* ambitus vel circuitus. Fit autem ex coniunctione verborum comma, ex commate colon, ex colis periodos. *Comma* est iunctura finitio, vputa, Etsi verbor, iudices, ecce vnum coma. sequitur & aliud comma, ne turpe sit pro fortissimo viro dicere: & factum est colo, id est, membrum, quod intellectum sensui præstat, sed adhuc pendet

oratio, sicque deinde ex pluribus membris fit *períodos*, id est, extremæ sententiæ clausula: ita veterem iudiciorum morem requirunt. *Períodos* autem longior esse non debet, quam ut vno spiritu proferatur.

De vitis literarum & verborum, & sententiarum cauendis.

CAP. XIX.

Praterea purum & honestum oratoris eloquiū carere debet omnibus vitis tam in literis quam in verbis, quam etiam in sententiis. In literis, ut iunctura apta & conueniens sit, & sic obseruandam, ne præcedēti verbī extrema vocalis in eandem vocalem priam incidat verbī sequentis, ut fœminæ *Ægyptiæ*, quæ structura melior sit, si consonantes vocalibus applicentur: triūque consonantium, quæ in se incidentes stridere, & quasi fixari videntur, vitanda iunctura est, id est, r, f, x, ut est ars studiorum, rex Xerxes, error Romuli. Fugienda est & consonans m, illius vocalibus, ut verum enim. Præterea carere debet oratio & omnibus vitis, quæ inter prima Grammaticorum studia cognoscuntur.

De iuncturis verborum.

CAP. XX.

In verbis quoque cauenda sunt vitia, ut non impropria verba ponantur, quæ Græci *Acyrologia* vocant. Amanda est ergo *proprietas*: sic tamen ut aliquando propter humilitatem fordidī, aut spurci vocabuli translati nominibus sit vitium, non tamen longè accēdit, sed ut veris proxima & cognata videantur. Fugienda etiam *Hyperbata* longiora, quæ fieri sine aliorum sensuum confusione non possunt. *Ambiguitas* quoque & vitium illud cauendum: cum quidam iactatione eloquentiæ ducti, quod vno aut duobus verbis significare poterant, interpositis inanibus vocibus longa & circumflexa ambage cōcludunt: quod vitium *Perissologia* vocatur. Cui contrarium vitium est *breuitas*. studio etiam necessaria verba, furati. Fugienda sunt quoque sicut in literis & verbis, ita & in sententiis vitia, quæ inter prima Grammaticorum studia cognoscantur. Sunt autem *Cacemphaton*, *Tautologia*, *Ellipsis*, *Acyrologia*, *Micrologia*, *Perissologia*, *Pleonasmus*, & his similia. At contra, orationem extollit & exornat *Energia*, & *Ephasia*, quæ plus quiddam, quam dixerat, intelligi facit: ut si dicas, Ad gl'iam Scipionis ascendet & Virgilius, Demissam lapsum per funem. Cui enim dicit lapsum, alitudo nem imaginis suggerit. Huic contraria vitium est, verbis minere quæ natura sua magna sunt.

De figuris verborum & sententiarum.

CAP. XXI.

Augesur & ornatur oratio etiā figuris verborum ac sententiarum. Nam quia directæ & perpetua oratio fatigationem atque fastidium tam dicenti quam audiendi creat: flectenda est, & in alias versanda formas, ut & dicentem reficiat & ornatio fiat, & iudicem diuerso vultu auditūque delectat. De quibus plurimæ superius à Donato in schematibus artis Grammaticæ annotatæ sunt. Unde tantū illa hic interponi oportuit, quæ in poemate aut nūquam aut difficulter sunt, in oratione autem libera sunt. *Anadiplosis* est congeminiatio verborum, ut, Hic tamen viuit, in dō viuit, & iam in sena:um venis. *Chiasmus*, est gradatio cum ab eo verbo quo sensus superior terminatur, inferior incipit: ac dehinc quasi per gradus dicendi ordo seruatur, ut est illud Africani: Ex innocentiā nascitur dignitas: ex dignitate honor: ex honore imperium: ex imperio libertas. Hanc figuram nonnulli *catanam* appellant, propter quod aliud in alio quasi nectitur nomine, atque ita res plures in geminatione verborum trahuntur. Fit autem schema non solum in singulis verbis, sed etiam in contextione verborum, ut apud Gracchum, *Pueritia tua adolescentiæ tuæ in honestamentum fuit, adolescentiæ senectutis dedecoramentum, senectus reipublicæ flagitiū*. Sic & apud Scipionem: *Ut atque gratis coactus cū illo sponsonem feci, facta sponsonem adduxi, adductum primo cœtu dānaui, damnatum ex voluntate dimisi*. *Antitheta*, quæ Latine cōtraposita appellantur: quæ dā ex aduerso ponuntur, sententiæ pulchritudinem faciunt, & in ornamento locutionis decenissima existunt, ut Cicero, *Ex hac parte pudor expugnat, illinc perulantia: hinc pudicitia, illinc stuprum. hinc fides, illinc fraudatio: hinc pietas, illinc scelus: hinc constantia, illinc furor: hinc pietas, illinc cupiditas: hinc continentia, illinc libido: hinc denique æquitas, temperantia, fortitudo, prudentia, & virtutes omnes certant, cum iniquitate, luxuria, ignavia cum temeritate, & cum vitis omnibus: postremo copia cum egestate: bona ratio cum perdita: mens sana cum amentia bona denique spes cum omnium rerum desperatione colligit. In huiusmodi certamine ac prælio, huiusmodi locutionis ornamento liber Ecclesiasticus vsus est, dicens, *Contra malum bonum, & contra mortem vitam, sic contra pium peccator, & sic in tuere in omnia opera alissimi, bina & bina, vnum contra vnum. Synonymia*, est quorūdam in contexta oratione pluribus verbis vnam rem significamus, ut ait Cicero, *Nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas*. Item,*

rem, Non foram, non pariam, non finam.

Epanados, quam regressivam nostram vocant, Principium dignitatis erat penè par, non par fortasse eorum quæ sequebantur. *Antapodosis*, quoties media prima & ultimum conveniunt, vt ibi: Vestrum hoc factum reprehendo Patres conscripti, non meum, ac pulcherrimum quidem factum: verum, vt dixi, non meum sed vestrum. *Paradiastole* est quoties id quod dicimus interpretatione differimus, cum te pro astuto sapientem appellas: pro inconsiderato fortem, pro inhospitali diligentem. *Antanaclassis* est quæ eodem verbo contrarium exprimit sensum. Quærebatur quidam de filio cur mortem suam expectaret: respondente, Non expecto: imò peto inquit, vt expectes. *Antimetabole*, est conuersio verborum, quæ ordine murato contrarium efficit sensum: Non vt edam viuo, sed vt viuam edo. Et illud: Si consul Antonius, Brutus hostis: Si conseruator reipublicæ Brutus, hostis Antonius: *Ecoche*, Quis eos appellauit Appius. Quis produxit Appius. ¶ Nunc *figuras sententiarum*, quas operepretium est cognoscere persequamur. *Sententia*, est dictum impersonale, vt, Obsequium amicos, veritas odium parit. Huic si persona fuerit adiecta, *Chria* erit, ita: Offendit Achilles Agamemnonem vera dicendo, Metrophanes promeruit gratiam Mithridatis, obsequendo. Nam inter chriam & sententiam hoc interest, quòd *sententia* sine persona profertur, *chria* sine persona nunquam dicitur. Vnde si sententiæ persona adiciatur, fit *chria*: si detrahatur, fit *sententia*. *Sententiarum species* multæ sunt: Aliæ enim *indicatiuæ*, aliæ *pronunciatiuæ*: vt, Nusquam tuta fides, aliæ *imperatiuæ*: vt, Vade, age nate, voca zephyros, & labere pennis. Aliæ *admiratiuæ*: vt, Tantæ animis celestibus iræ? Aliæ *comparatiuæ*, vt est: Si vinco & pereo, quid ibi me vincere præstat? Aliæ *superlatiuæ*, quæ cum aliquo motu animi & indignatione pronuntiant, vt ibi: Quid non mortalia peiora cogis, Auri sacra fames. Aliæ *interrogatiuæ*: vt, iuuenes quæ causa subegit Ignotas tentare vias? Quod genus, vnde domus? pacemne huc fertis an arma? Aliæ *responsiuæ*, vt illinc, istinc. Aliæ *deprecatiuæ*: vt, Eripe me his iniuste malis. Aliæ *promissiuæ*: vt, Parce metu Cytheræa, manent immota tuorum. Aliæ *concessiuæ*, quæ cum impulsione prohibeant: vt, Sequere Italiam vêtis pete regna per vendas, quæ tamen ne non intellecta sit persuasio, permixta sunt aliqua, quæ verent latent, vt, venis pete regna per vendas. Aliæ *demonstratiuæ*, vt, en, ecce. Aliæ *optatiuæ*: vt, O mihi præteritos referat si Iuppiter annos. Aliæ *derogatiuæ*: vt nequaquam. Aliæ *quæ cum exclamatione profertur*: vt, Quis furor ô ciues pacem conuertit in arma? Et Cicero, O dii

immortales, vbinam gentium sumus? Aliæ *exhortatiuæ*, cum ad sententiam prouocamus: vt, Aude hospes concinnare opes. Aliæ *dehortatiuæ*, cum à contratio vitio peccatoque reudicimus. Sunt & *affirmatiuæ*: vt, Quidni, quippe. *Præceptiuæ*: vt, Nudus ara, sere nudus, habebis frigore menses, *Veratiuæ*: vt, Nêve, inter vites corilum sere, nêve flagella Summa, pete. *Negatiuæ*: vt, Non, minime. Sunt & *miratiuæ*, vt Pape, viuere non licet, & fornicari libet? *Dolenti*, Heu mihi, quòd nullis amor, est sanabilis herbas. *Fleenti* similitudinis sic: vt, Creta, vt fertur quòdâ labyrinthus in alta, *Admonenti*, *iridenti*, *gementi*, *exhortatiuæ*, *consolatiuæ*, *commiseranti*: quorum quot sunt genera vel figure, tot & in pronuntiando voces. Sunt & *Amphidoxæ*: quarum pars honesta est, pars inhonesta: vt, non est tua tuta voluntas, Magna petis Phaeton. Sunt & aliæ, *procatalepsis*, cum id quod nobis obici poterat, antè præsumimus ad diluendum, vt, Si quis vestrum iudices, aut eorum qui assunt fortè mirantur. Sunt & *aporia*, dubitatio simulantis nescire se quæ scit, aut quomodo dicitur. *Kenosis* autem dicitur communicatio consilij cum iudicib. aut aduersariis, vt si dicas, Vos consulo iudices, aut vos aduersarij, quid me facere conuenit, aut quid vos facturi fueritis. *Paradoxon*, est cum dicimus inopinatum aliquid accidisse, vt pro Flacco Cicero Cuius laudis predicator esse debuerit, eius periculi deprecatorem se esse factum. *Epiropos* id est permixtio, cum aliquid ipsi iudicibus aut aduersariis permittimus existimanda: vt Caluus in Vaticinio: Perfica frontem, & dic te digniorem, qui prætor fieres quam Cato-nem, *Parrhesia*, est oratio libertatis & fiduciæ plena, vt ibi, Occidi non Sputium Meliorem, & cætera, Quæ figura caudè vtendum est, vt Cicero: præmisit enim rationem. *Ethopœia* est, cum sermonem ex aliena persona inducimus: vt pro Cælio Tullius facit Appium Cæcum cum Clodio loquentem. *Energeta*, est rerum gestarum aut quasi gesturum sub oculis inductio, de qua loquuti iam sumus. *Metathefis* est, quæ mittit animos iudicum in res præteritas aut futuras, hoc modo: Reuocare mentes ad spectaculum expugnatae miseræ ciuitatis, & videre vos credere incendio, cædes, rapinas, direptiones, liberorum corporum iniurias, captiuitates maronarum, trucidationes senum. In futurum autem, anticipatio eorum quæ dicuntur est aduersariis: vt Tullius pro Milone, cum mittit animos iudicum in eum reipublicæ statum, qui futurus est, etiamsi occiso Milone Clodius iuueret. *Apophorepsis* est, cum id quod dicturi videbamur: silentio interscipimus, ita: Quos ego, sed motos præterit composuere flactus. *Epanalipsis*, est digressio, ita:

Tulit calor me dicendi & dignitas rerum paulo longius quam volebam sed redeo ad causam. *Assumptio* est, comme moratio eius rei quam oblitus fuisse nos fingimus. *Apotesis* est, cum id quod in animos iudicium quasi deposueramus, opportunè repescimus. *Periologia* est, cum proponimus aliquid, eiusq; causam & rationem reddimus. *Characterisimus*, est descriptio figure alicuius expressa: vt, Omnia Mercurio si nilis vocemque colorem, Et crines & fluos & membra decora iuuenta. A *Diaprosopos*, cum plures sensus breuiter expeditos in vnum locum coaceruat, & cum quadam festinatione decurrit: vt Cicero, sic: Republicam Quirites vitamque omnium vestrum, bona, fortunas, coniuges, libertosque vestros, &c. *Ironia* est, cum per simulationem diuersum, quam dicit, intelligi cupit. Sic autem, aut cum laudamus eum quem vituperare volumus aut vituperamus quem laudare volumus. Vtriusque exemplum erit: si dicas, Amatorem rei-

publicæ Catilinam: hostem reipublicæ Scipionem. *Diasyrmos*, ea quæ magna sunt verbis minuit: aut minima extollit. *Hyphe* est, quoties in eodem sensu diutius immoramur, sic: Cui tandem pepercit? cuius amicitia fidem custodiit? cui bono inimicus non fuit? quando non aut accusauit aliqueum, aut verberauerit, aut percussit? *Epangelia* est promissio, qua iudicem attentum facimus: pollicentes nos aliqua magna aut minima dicturos. *Prosopopœia* est, cum inanimalium & persona & sermo fingitur. Cicero in Catilina: Etenim si mecum paria mea, quæ mihi vita mea multo est charior loqueretur, dicens, &c. *Parabesis* est, cum quasi deponimus aliquid imperfectum apud memoriam iudicium reperituros nos dicentes cum opportunum fuerit. *Peusis*, id est, soliloquium, cum ad interrogata ipsi nobis respondemus. *Synaresis* est, cum differimus aliquid perentes, vt aliud interim nos non permitant dicere.

Incipiunt capitula de Dialectica.

- 22 De Dialectica.
- 23 De differentia Dialectica & Rhetorica vtrius.
- 24 De Diffinitione Philosophia.
- 25 De Isagogis Porphyrij.

- 26 De categoriis Aristotelis.
- 27 De perihermenis Aristotelis.
- 28 De syllogismis Dialecticis.
- 29 De diuisionibus diffinitionum.
- 30 De topis.
- 31 De oppositis.

De Dialectica. CAP. XXII.

Dialectica est disciplina ad discernendas rerum causas inuenta. Ipsa est Philosophiæ species quæ *Logica* dicitur, id est, rationalis, diffiniendi, querendi & differendi

potens. Docet enim in pluribus generibus questionum quemadmodum disputando vera & falsa diiudicentur. ¶ Hæc quidam primi Philosophi in suis dictionibus habuerunt, non tamen ad artis redgere peritiam. Post hos Aristoteles ad regulas quasdam huius doctrinæ argumenta produxit, & *Dialecticam* nuncupauit, pro eo quod in ea de dictis disputatur. Nam *lexis* dictio dicitur. ¶ Ideo autem post Rhetoricam disciplinam *Dialectica* sequitur: quia in multis vtrique communia existant.

res acutior. *Rhetorica* ad illa quæ nititur docenda facundior. Illa ad scholas, nonnunquam venit: ista iugiter procedit in forum. Illa requirit rarissimos studiosos: hæc autem frequenter & populos. Solent autem Philosophi antequam ad isagogen veniant exponendam, diffinitionem Philosophi ostendere: quod facilius ea, quæ ad eam pertinet demonstrantur.

De diffinitione philosophia. CAP. XXIV.

Philosophia, est rerum humanarum diuinarumque cognitio cum studio bene viuendi coniuncta. ¶ Hæc autem duabus rebus constare videtur: *Scientia* & *Opinatione*. *Scientia* est cum res aliqua certa ratione percipitur. *Opinatio* autem cum adhuc incerta res iacet, & nulli ratione firmata videtur: *Veritas*: Sol videtur tantus quantum videtur, an maior sit quam omnis terra: item Luna globula sit an concaua: & stellæ videtur adhærere celo an per ærem libero sensu ferantur: celum ipsam quæ magnam vim, quæ materia consistat, vtrum quætuor & inuicibilis sit an incredibili celestitate voluatur: quæta sit terra: crassius do:aus

De Differentia Dialectica & Rhetorica artis. CAP. XXIII.

Dialecticam verò & Rhetoricam Varro nouem disciplinam in libris, tali similitudine diffinit. *Dialectica & Rhetorica* est quod in vniuersi hominum pugnæ & fractus & palam disputata illi verba conuersantur, & distendens. *Dialectica* quidem ad discernendas

doque quibus fundamentis librata & suspen-
sa permaneat. ¶ Iplura autem *nomen Philosophi-*
æ, itaque interpretatur, amorem sapien-
tiæ præferunt. Nam Græci *φιλοσοφία* amicum, *σο-*
φία sapientiam dicunt. ¶ *Philosophiæ species*
triplex est, una *naturalis*, quæ Græcè *Πυ-*
σφικα appellatur, in qua de naturæ inquisitione
differtur: altera *moralis*, quæ Græcè *Ε-*
θικα dicitur, in qua de moribus agitur: terti-
a rationalis, quæ Græco vocabulo *Λογικα* 10
appellatur, in qua disputatur quemadmodum
in rerum causis vel vitæ moribus veritas in-
peta queratur. In *Physica* igitur causa quaer-
endi, in *Ethica* ordo viuendi, in *Logica* ra-
tio intelligendi versatur. ¶ *Physica* apud
Græcos primus persecutus est Thales Mi-
lesius, vnus ex septem sapientibus. Hic enim
ante alios cæli causas atque vim rerum natu-
ralium contemplata ratione suscepit, quam
postmodum Plato in quatuor diffinitiones
distribuit, scilicet *Arithmetica*, *Geometri-*
cam, *Musica* & *Astronomiam*. ¶ *Ethicam*
Socrates primus ad corrigendos componen-
dosque mores instituit, atque omne studium
eius ad bene viuendi disputationem perdu-
xit: diuidens eam in quatuor virtutes, in est,
prudentiam, iustitiam, fortitudinem & tem-
perantiam. *Prudentia* est in rebus, qua dis-
cernitur à bonis mala. *Fortitudo*, qua aduer-
sa æquamiter toleratur. *Temperantia*, qua
libido concupiscentiæque frenatur. *Iustitia*,
qua rebus iudicio sua cuique distribuun-
tur. ¶ *Logicam*, quæ rationalis vocatur, Pla-
to subiunxit, per quam discussis rerum mo-
rumque causis, vim earum rationabiliter
persequitur: inest enim deus eam in *Dialecti-*
cam & *Rhetoricam*, dicta autem *Logica*, id
est, rationalis. *Veritas* enim apud Græcos &
sermonem significat & rationem.

¶ In his quippe tribus generibus Philoso-
phia, etiam eloquia diuina consistunt. Nam
aut de naturæ disputatione solent, vt in Genesi
& Ecclesiaste, aut de moribus, vt in Prouer-
biis & in omnibus sparsim libris, aut de Lo-
gica, pro qua nostri Theologiam sibi vendi-
cant, vt in Canico Cantorum, & Euange-
liis. ¶ Item aliqui doctorum Philosophiam
in nomine & partibus suis ita diffinierunt.
Philosophia est diuinarum, humanarumque
rerum, in quarum homini possibile est, pro-
babilis scientia. Aliter, *Philosophia* est ars ar-
tium, & disciplina disciplinarum. Rursum: Phi-
losophia est meditatio mortis, quod magis
conuenit Christianis, qui seculi ambitione
calcata conuersatione disciplinabili, simili-
tudine futuræ patriæ viuunt. ¶ *Philosophia*
diuiditur in duas partes, prima in spectatiuam,
secunda in actiuam. Alij diffinierunt Philo-
sophiæ rationem in duabus consistere parti-
bus, quarum prior inspectatiua est, secunda, a-

ctualis. *Inspectatiua* diuiditur in tribus mo-
dis, id est, prima in naturalem: secunda in do-
ctrinalem, tertia in diuinalem. [¶ *Doctrina-*
lis diuiditur in quatuor partes, id est, prima in
Arithmeticam, secunda in Musicam, tertia in
Geometricam, quarta in Astronomiam. *Actiua*
lis diuiditur in tres, id est, prima in moralem,
secunda in dispensatiuam, tertia in ciuilem.
Inspectatiua dicitur, quæ supergressi visibilia,
de diuinis aliquid & cælestibus contempla-
mur eaque mente solummodo inspicimus,
quæ corporeum supergreduntur obitum.]
Naturalis dicitur, vbi nihil scilicet rei natu-
ra discitur, quia nihil generatur in vita,
sed vnumquodque in his visibus deperitur, in
quibus à creatore diffinitum est: nisi forte eū
voluntate Dei, aliquod miraculum prouenire
monstrat. ¶ *Doctrinalis* dicitur solentia
quæ abstractam considerat quæritatem. *Ab-*
tracta enim quantitas dicitur, quam intel-
ctu à materia separantes, vel ab aliis accidenti-
bus, vt est par, impar, vel ab huiusmodi,
in sola rationatione tractamus. Cuius spe-
cies sunt quatuor, scilicet Arithmetica, Geo-
metria, Musica, & Astronomia. *Arithmetica*,
est disciplina quantitatibus numerabilibus
secundum se. *Geometria*, est disciplina magnitudi-
nis immobiliumque formarum. *Musica*, est
disciplina quæ de numeris loquitur, qui ad
aliquid sunt his qui inueniuntur in sonis. *A-*
Astronomia, est disciplina, quæ cursus celestium
siderumque figuras contempletur omnes, &
habitudines stellarum, circa se & circa terram
indagabilis ratione percurrit. ¶ *Diuinialis* di-
citur, quando autem ineffabilem naturam Dei,
aut spirituales creaturas ex aliqua parte pro-
fundissima qualitate discernimus. ¶ Porro *ac-*
tualis dicitur, quæ res propositas operati-
bus suis explicat. Cuius partes sunt tres, mor-
nalis, dispensatiua, & ciuilis. ¶ *Moralis* dicitur,
per quam viuendi mos honestus appetitur,
& instituta ad virtutem tendentia preparatur.
Dispensatiua dicitur, cum domesticarum
rerum sapienter ordo disponitur. *Ciuilis* di-
citur, per quam totius ciuitatis utilitas ad-
ministratur.

De *Isagogis* Porphyrij. CAP. XXV.

50 **P**ost Philosophiæ diffinitiones, in quibus
generaliter omnia continentur, nunc *Isa-*
gogas Porphyrij expediamus. ¶ *Isagoga*
quippe Græcè Latine introductio dicitur, eor-
um scilicet qui Philosophiam incipiunt, con-
tinens in se demonstrationem primarum ra-
tionum de qualibet re quid sit, suæque certæ
ac substantiali diffinitione declaratur. Nā po-
sito primo genere, deinde species & alia quæ
vicina esse possunt subiungimus, ac discretis
communibus separamus: tandem interpo-

nentes differentias, quousque ad proprium de quo quæramus signata eius expressione perueniamus, vt puta: Homo est animal rationale, mortale, terrenum, bipes, risusque capax. *Genus* animal cum dictum est, substantia ipsius hominis declarata est. Est enim ad hominem genus animal, sed quia late patebat, adiecta est *species*, terrenum: & iam exclusum est id quod aut æthereum aut humidum. *Differentia* verò, vt bipes, quæ propter animalia posita est, quæ multis pedibus nituntur. Item rationale, propter illa quæ ratione carent, mortale autem propter id quod non angelus est. Postea discretis acque discretis adiectum est *proprium* in parte postrema, risus capax: est enim solum hominis quod ridet, sic perfecta est omnis ex parte distinctio, ad hominem declarandum. ¶ Cuius disciplina distinctio plenam exultarunt Aristoteles & Tullius ex genere & differentiis consistere. ¶ Quidam postea plerique in docendo, eius perfectam *substantialem distinctioem* in quinque partibus velut in membris suis diuiserunt. Quarum prima est de genere, secunda de specie, tertia de differentia, quarta de proprio, quinta de accidente. *Genus*, vt animal. Est enim animal commune & generale omnium animantium. *Species*, vt homo. est enim specialitas, qua separatur à cæteris animantibus. *Differentia*, vt rationale, mortale. His enim duobus differt homo à cæteris. Cum enim dicitur rationale: discernitur ab irrationabilibus & mutis, quæ non habent rationem. Cum mortale, discernitur ab angelis, qui neciunt mortem. *Proprium*, vt risibile. Homo est enim qui ridet, & hoc præter hominem nullius animalis est. *Accidens*, vt color in corpore, doctrina in animo. Hæc enim temporum varietate & accedunt & mutantur: vt est ex omnibus his quinque partibus oratio plenæ sententiæ, ita: Homo est animal rationale, mortale, risibile, boni malique capax. sic enim in omni oratione substantiæ tandem interponere debemus species & doctrinas: quam diu seclusis omnibus, quæ hoc idem possunt esse: ad id perueniatur, vt proprietates iam certa tenentur. ¶ *Isagogus* autem ex Græco in Latinum translatus victorinus orator, commentumque eius quinque libris Bogrius edidit.

De categoriis Aristotelis.

CAP. XXVI.

Sequuntur Aristotelis categoriæ, quæ Latine prædicamenta dicuntur: quibus per varias significationes omnis sermo conclusus est. ¶ *Instrumenta categoriarum* sunt quæ, sci-

licet prima æquiuoca, secunda æquiuoca, tertia denominata. *Æquiuoca* sunt, quando multarum rerum nomen vnum est: sed non eadem distinctio, vt leo. Nam quantum ad nomen pertinet, & verus & p. eius & cælestis leo dicitur. Quantum ad distinctionem pertinet, aliter verus distinctio alter pictus, & aliter cælestis. *Vniuoca* sunt, quando duarum aut plurimarum rerum vnum nomen est & distinctio, vt velis. nam & birrus & tunica nomen velis possunt accipere & eius distinctioem. Ergo hoc vniuocum in generibus esse intelligitur: quia & nomen & distinctioem dant formis suis. *Denominata* & *deriuata* dicuntur, quæcunque ab aliquo solo differentia casu secundum nomen habent & appellationem: vt à bonitate bonus, à malitia malus. ¶ *Categoriarum* autem species decem sunt, scilicet *Substantia*, *quantitas*, *qualitas*, *relatio*, *sius*, *locus*, *tempus*, *habitus*, *agere* & *pati*. *Substantia* est, quæ proprie & principaliter substantia dicitur, quæ neque de subiecto prædicatur, neque in subiecto est, vt aliquis homo, aliquis equus. *Secundæ* autem *substantiæ* dicuntur, in quibus illæ quæ principaliter substantiæ primò dicuntur atque clauduntur, vt in homine Cicero. *Quantitas* est mensura per quam aliquid vel magnum vel minus ostenditur: vt longus, breuis. *Qualitas* est, vt qualis sit orator, aut rusticus niger, aut candidus. *Relatio* est, quæ refertur ad aliquid. Cum enim dicitur filius, et ostenditur & pater. Hæc relatio simul incipiunt. Nam seruus & dominus non tempore exordium nominis solum, nec aliquid quando inuenitur dominus prior seruo, nec seruus enim aliquid tempore prior domino. Alterum enim aliquid præesse non potest. Porro *sius* à positione distinctus est, vt quis aut stet, aut sedeat, aut iaceat. *Locus* est ubi sit, in foro, in platea. *Loci* autem motus habet sex partes, dexteram & sinistram, autem & retro, sursum & deorsum. *Partes* quoque istas sex, duo habent, longe & prope. *Tempus*, vt hodie, heri. *Habitus* ab habendo aliquid dicitur, vt habet scientiam in mente, virtutem in corpore. circa corpus vestimentum & cætera quæ ad habendum modum designato à doctoribus numero, comprehenduntur. iam verò *agere* & *pati*, ab agens & patiens huiusmodi significatione consistunt. Nam *scribo* vocis actum, habet: quum faciens tempus indicat. *Scribor* patiens est, quum patiens ostendit. In his enim nouem generibus quorundam exempli gratia quædam posita sunt, vel in ipso substantiæ genere, quod est *vota*, innumerabilia reperimus. Nam & ea, quæ in intellectu capimus, id ad alterum horum decem prædicamentorum sermone vulgamus. Plena enim sententia de his ita est. Arguitinus magnus prædicator, filius illius.

illius, stans in templo, hodie in seculo, prædicando fatigatur. *Ubi* autem substantia est, id est, proprium, quæ ceteris subiacet: reliqua nouem accidentia sunt *Substantia* autem dicitur ab eo, quod omnis res ad se ipsam subsistit. Corpus enim subsistit, & ideo substantia est. Illa uero *accidentia*, quæ in subsistente atque subiecto sunt, substantiæ non sunt: quia non subsistunt, sed mutantur, ut color uel forma. *De subiecto autem & in subiecto:* 10
quasi de ipso & in ipso. Vbi enim dicitur *de subiecto*, substantia est, quasi dicitur de substantia. Vbi autem dicitur *in subiecto*, accidentia sunt, id est, quæ accident in substantia, ut quantitas, qualitas, uel figura. *De subiecto igitur genera & species.* in subiecto accidentia sunt. Ex his nouem accidentibus tria *intra* *ousam* sunt, scilicet quantitas, qualitas & situs. Hæc enim sine ousa esse non possunt. *Extra ousam* uero sunt locus, tempus & habitus. *intra*, & *extra ousam* sunt relatio, facere & pati. ¶ Appellatas autem *categorias* conflat: quia non possunt nisi ex subiectis agnoscere. Quis enim quid sit homo possit agnoscere, nisi aliquem hominem sibi ponat ante oculos, quasi subiectum nominis: Hoc opus Aristotelis intelligendum est, quoniam sicut dictum est, quicquid homo loquitur, inter decem predicamenta habetur. Proficiet etiam ad libros intelligendos, qui sine Rhetoribus & Dialecticis apponuntur. 20

De perihermenis Aristotelis.

CAP. XXVII.

Sequitur dehinc *liber Perihermenias* subtilissimus nitens, & per varias formas iterationisque cautissimus de quo dicitur Aristoteles quando perihermenias scripsitabat, calanum in mente tingebat. ¶ Omnis quippe res quæ una est, & uno significatur sermone, aut per *nomen* significatur, aut per *uolumen*: quæ duæ partes orationis interpretantur totum quicquid concepti mens ad eloquentiam. Omnis enim elocutio conceptæ rei mentis interpretis est. Hanc Aristoteles uir in rerum expressione & faciendis sermonibus peritissimus. *Perihermeniam* nominat, quam 50
 Interpretationem nos appellamus, scilicet quod res mente conceptas prolatis sermonibus interpretatur per *cataphasim*, & *apophasim*, id est, per affirmationem & negationem. *Per affirmationem*, ut homo currit: *per negationem*, ut homo non currit. ¶ In his itaque perihermenis, supra dictus philosophus de septem speciebus tractat, id est, de *Nomine*, de *Verbo*, de *Oratione*, de *Enunciatione*, de *Affirmatione*, de *Negatione*, de *Contradictione*. *Nomen* est vox significativa secundum pla-

citum, sine tempore: cuius nulla pars significativa separata, ut Socrates. *Verbum* est quod significat tempus, cuius pars nihil extra significat: sed semper eorum quæ de altero dicuntur notata, ut cogitat, disputat. *Oratio* est vox significativa ad placitum: cuius partium aliquid separatum significatum est, ut Socrates disputat. *Enunciatio* oratio est vox significativa, de eo quod est aliquid uel non est: ut Socrates est, Socrates non est. *Affirmatio*, est enūciatio alicuius de aliquo, ut Socrates est. *Negatio* est alicuius ab aliquo, ut Socrates non est. *Contradictio*, est affirmatio & negationis oppositio, ut Socrates disputat, Socrates non disputat. ¶ *Utilitas perihermeniarum* hæc est, quod ex his interpretamentis *sylogismi* fiunt. Vade & *analytica* pertractantur.

De syllogismis Dialecticis.

CAP. XXVIII.

Sequitur dehinc *Dialectici syllogismi*, uel *Prologi* eius artis utilitas & uirtus ostenditur: quorum conclusio plurimum adiuuat lectorem ad ueritatem inuestigandam: tantum ut ab ille error decipiendi aduersarium per sophismata fallarum conclusio-
 num. ¶ *Formula categoricorum*, id est, prædicatiuorum syllogismorum sunt tres. ¶ *Primæ* formulæ modi sunt nouem: *Primus* modus est, qui conducit, id est, qui colligit ex uniuersalibus dedicatiuis, dedicatiuum uniuersale directum: ut, Omne iustum honestum: omne honestum bonum: ergo omne iustum bonum. *Secundus* modus est, qui conducit ex uniuersalibus dedicatiuis & abdicatiuis, abdicatiuum uniuersale directum: ut, Omne iustum est honestum: nullum honestum turpe: ergo nullum iustum turpe. *Tertius* modus est, qui conducit ex dedicatiuis particulari & uniuersali, dedicatiuum particulare directum: ut, Quoddam iustum honestum, omne honestum uile: ergo quoddam iustum uile. *Quartus* modus est, qui conducit ex particulari dedicatiua, & uniuersali abdicatiua, dedicatiuum particulare directum, ut, Quoddam honestum iustum: nullum honestum turpe: ergo quoddam iustum non est turpe. *Quintus* modus est, qui conducit ex uniuersalibus dedicatiuis particulari dedicatiuis per reflexionem: ut, Omne iustum honestum: omne honestum bonum: ergo quoddam bonum iustum. *Sextus* modus est, qui conducit ex uniuersali dedicatiua & uniuersali abdicatiua, abdicatiuum uniuersale per reflexionem: ut, Omne iustum honestum: nullum honestum turpe, ergo nullum iustum turpe iustum. *Septimus* modus est, qui 60

conducit ex particulari & vniuersali dedica-
 tiuis, dedicatiuum particulare per reflexio-
 nem: vt. Quoddam iustum honestum: omne
 honestum vtilenigitur quoddam vtile iustum.
Obsecro modus est, qui conducit ex vniuer-
 salibus, abdicatiuo & dedicatiuo, particulare
 abdicatiuum per reflexionem: vt, Nullum
 turpe honestum: omne honestum iustum: ergo
 quoddam turpe non est iustum. *Nonus*
 modus est, qui conducit ex vniuersali abdi-
 catio & particulari dedicatiuo, dedicatiuum
 particulare per reflexionem: vt. Nullum turpe
 honestum, quoddam honestum iustum: igitur
 quoddam iustum non est turpe. ¶ *Formu-
 lę* secundi modi sunt quatuor. *Primus*
 modus est, qui conducit ex vniuersalibus de-
 dicatio & abdicatio, abdicatiuum vniuer-
 sale directum: vt, Omne iustum honestum:
 nihil turpe honestum: ergo nullum turpe
 iustum. *Secundus* modus est, qui conducit ex
 vniuersalibus abdicatio & dedicatiuo, abdi-
 catio vniuersale dictum: vt. Nullum turpe
 honestum: omne iustum honestum: ergo
 nullum turpe iustum. *Tertius* modus est, qui
 conducit ex particulari dedicatiuo & vniuer-
 sali abdicatio, particulare abdicatiuum
 directum: vt, Quoddam iustum honestum: nul-
 lum turpe honestum: igitur quoddam ius-
 tum non est turpe. *Quartus* modus est, qui
 conducit ex vniuersali dedicatiuo, & parti-
 culari abdicatio, abdicatiuum particulare
 directum: vt, Omne iustum est turpe: quoddam
 malum non est turpe: quoddam ergo
 malum non est iustum. ¶ *Formulę* tertij
 modi sunt sex: *Primus* modus, qui conducit ex
 dedicatiuis vniuersalibus, dedicatiuum parti-
 culare tam directum quam reflexum: vt, Om-
 ne iustum honestum: omne honestum ius-
 tum: omne iustum bonum: quoddam ergo
 honestum bonum, quoddam bonum honestum.
Secundus modus est, qui conducit ex de-
 dicatiuis particulari & vniuersali, dedicatiu
 particulare directum: vt, Quoddam iustum honestum: omne
 iustum bonum: quoddam ergo
 honestum bonum. *Tertius* modus est, qui cō-
 ducit ex dedicatiuis vniuersali & particulari,
 dedicatiuum particulare directum: vt, Omne
 iustum honestum: quoddam iustum bonum:
 ergo quoddam honestum bonum. *Quartus*
 modus est, qui conducit ex vniuersali dedi-
 catio, & particulari abdicatio, abdicatiu
 particulare directum: vt, Omne iustum honestum:
 nullum iustum malum: ergo quod-
 dam honestum non est malum. *Quintus*
 modus est, qui conducit ex dedicatiuo parti-
 culari & abdicatio vniuersali, abdicati-
 uum vniuersale directum: vt, Quoddam ius-
 tum honestum: nullum iustum malum: er-
 go quoddam iustum non est malum. *Sextus*
 modus est, qui conducit ex dedicatiuo v-

niuersali, & abdicatio particulari, abdi-
 catio particulare directum: vt, Omne iustum
 honestum: quoddam iustum non est malum:
 Ergo quoddam honestum non est malum.
 Has formulas categoricorum syllogismorum,
 qui plene nosse desiderat, librum legat qui
 inscribitur Peri hermeias ap- lei, & que
 subtilius sunt tractata cognoscat. Distincta
 enim atque considerata ad magnas intelli-
 gentię vias lectorem, præstante Domino, v-
 tiliter introducunt. ¶ Nunc ad *Hypotheticos*
Syllogismos ordine sequenti veniamus. *Modi*
Syllogismorum Hypotheticorum qui sunt cum
 aliqua conclusione sunt sex. *Primus* modus
 est, Si dies est lucet: Est autem dies: Ergo
 lucet. *Secundus* modus est, Si dies est, lucet:
 Non autem lucet: Ergo non est dies. *Ter-
 tius* modus est ita: Non est dies, ergo non
 lucet. atqui dies est, lucet igitur. *Quartus*
 modus est ita: Aut dies est aut nox, Vtique
 dies est: nox ergo non est. *Quintus* modus
 est ita: Aut dies est aut nox: Vtique nox non
 est, Igitur dies est. *Sextus* modus est ita:
 Non est dies: Ergo non lucet: Dies autem
 est: Nox ergo non est. *Septimus* modus est
 ita: Non est dies & nox: Vtique nox non
 est: Ergo dies est. Modos autem syllogis-
 morum Hypotheticorum si quis plenus nos-
 se desiderat, librum legat Marij Victorini,
 qui inscribitur de Syllogismis hypotheticis.
 ¶ Hinc ad Dialecticas diffinitionum species
 accedamus, que tanta dignitate præcel-
 lunt, vt possint iudiciorum aperte manifesta-
 rationes & quedam indicia dictionum ostendere.

*De diuisione diffinitionum ex Marij Victorini
 libro abbreviata.*

C A P. XXIX.

Diffinitio, est Philosophorum, que in re-
 bus exprimendis explicat quod res ipsa
 sit, qualis sit, & quemadmodum ebris suis
 consistere debeat. Est enim oratio breuis v-
 niuersaliusque naturam à communione diui-
 sam propria significatione concludens. ¶ Di-
 uisio diffinitionum in partes xiiii. habetur.
 ¶ *Prima species* diffinitionis est *essentia*, id est
substantia, que proprie & vere dicitur diffi-
 nitio: vt est: Homo est animal rationale,
 mortale, sensus disciplinæque capax. Hęc e-
 nim diffinitio per species & differentias des-
 cendens venit ad proprium, & designat ple-
 nissimè quid sit homo. ¶ *Secunda species*
 diffinitionis est, que dicitur *inueniens* dici-
 tum. *Latente notio* nuncupatur: quoniam, notio-
 nem, conueniunt non proprio nomine possu-
 mus dicere. Nec fito modo de tempore efficitur.

Homo est quod rationali conceptione & exercitio præcitur in omnibus. Non enim dixit quid sit homo, sed quid agat: quasi quodam signo in nomen denotato. Ista enim & reliquis nomina rei præferunt, nõ substantialis explicatio declaratur. & quia illa substantialis est, diffinitionum omnium obtinet principatum. ¶ *Tertia species diffinitionis est, quæ Græcè τριτὴν δicitur, Latine qualitativa vocatur:* quia ex qualitate nominis accepit pro eo quod, quale sit id quod quaritur, evidentior ostendit. Cuius exemplum tale est. Homo est qui ingenio valet, artibus pollet, & cognitione rerum: aut quod agere debet, eligit, aut animaduersione quid inutile sit contemnit. His enim qualitatibus expressus ac diffinitus est homo. ¶ *Quarta species diffinitionis est, quæ Græcè τεταρτην δicitur, Latine à Tollo descriptio nuncupatur:* quæ adhibita circuitione dictorum factorumque rem, quæ sit, descriptio declarat. Quaritur enim, quid sit auarus, quid crudelis, quid luxuriosus, & vniuersa luxuriosus, auarus & crudelis natura describitur, vt si luxuriosum volumus diffinire, dicimus: Luxuriosus est victus non necessarij, sed sumptuosi & honoris appetes, in delicijs affluens, in libidine promptus. Hæc & alia diffiniunt luxuriosum; sed per descriptionem diffiniunt. Quæ species diffinitionis Oratoribus magis apta est quàm Dialecticis, quia latitudines habet, quæ simili modo in bonis rebus ponitur & malis. ¶ *Quinta species diffinitionis est, quam Græcè πητατην δicitur, Latine aduerbium dicimus.* Hæc vocè illâ de cuius re quaritur, alio sermone designat, vno & singulari, & quodammodo quid illud sit in vno verbo positum, vno verbo alia declarat, vt conticescere est tacere. Item cum terminum dicimus finem; aut populas interpretamur esse vastatas. ¶ *Sexta species diffinitionis est, quam Græci ἕκτην δicitur nos per differentiam dicimus.* Scriptores vt artium de eodem & de altero nominant, vt cum quaritur, quid sit inter Regem & tyrannum; adiecta differentia quid vterque sit diffinitur, id est, rex est modestus & temperans; tyrannus verò impius & inuidiosus. ¶ *Septima species diffinitionis est, quam Græci ἑβτην δicitur Latini per translationem dicunt, vt Cicero in Topicis; Litus est, quia fluctus elidit, hoc variè tractari potest.* Modo enim vt moneat, modo vt designet, modo vt laudet ac vituperet. Vt moneat, Nobilitas est virtutis, modorum apud posteros sarcina. Vt designet, Apex est ara corporis. Vt laudet, Adolescens est flos ætatis. Vt vituperet, Diuitiæ sunt breuis vite longum vitium. ¶ *Octaua species diffinitionis est, quam Græci ὀκτατην δicitur Latini per priuatiuam contrarij eius quod diffinitum dicunt.* Bonum est, quod malum non

est. Iustum est, quod iniustum non est, & his similia. Hoc autem genere diffinitionis vti debemus cum contrarium est nouum: vt, Si bonum est, quod prodest cum honestate, id quod tale non est, malum est. ¶ *Nona species diffinitionis est, quam Græci ἑννεατην δicitur, Latini per quandam imaginationem dicunt, vt, Aeneas est Veneris & Anchisæ filius.* Hæc semper in diuiduis versatur, quæ Græci διυνην appellant. ¶ *Decima species ipsius diffinitionis est, quam Græci δέκατην δicitur, Latini per indigentiam pleni ex eodẽ genere dicunt, vt si quaratur, Quid sit thesaurus? respondeatur, cui vis deest, vt sit aris. ¶ Undecima species diffinitionis est, quam Græci ἑκατην δicitur, Latini iuxta rationem dicunt, vt si quaratur, Quid sit animal? respondeatur, vt homo.* Rem enim questam prædictum declarauit exemplum. Hoc est autem proprium diffinitionis quid sit illud quod quaritur declarare. ¶ *Duodecima species diffinitionis est, quam Græci δωδεκατην δicitur, id est, per laudem, vt Tullius pro Cluentio, Lex est mēs & consilium, & animus, & sententia ciuitatis.* Et alter, Pax est tranquilla libertas. Fit & per vituperationem, quam Græci τριωδεκατην δicitur, vt Seruius est postremum omnium malorum, non modo bello, sed morte quoque repellenda. ¶ *Tertiadecima species diffinitionis est, quam Græci τριωδεκατην δicitur, Latini ad aliquid vocant, vt est illud, Pater est, cui est filius, Dominus est, cui est seruus.* ¶ *Quartadecima species diffinitionis est, quam Græci τετραωδεκατην δicitur, Latine generalis.* Cicero in Rhetoricis; Genus est, quod plures amplectitur partes. Item pars est, quæ subest generi. ¶ *Quintadecima species diffinitionis est, quam Græci πεντωδεκατην δicitur, Latini secundum rei rationem vocant, vt, Dies est sol supra terras, nox est sol sub terris.* ¶ *Scire autem debemus prædictas species diffinitionum topicis merito esse sociatas; quoniam inter quædam argumenta sunt posita, & nonnullis locis commemorantur in Topicis.* Nunc autem ad Topica veniamus, quæ sunt argumentorum sedes, fontes sensuum, & origines dictionum.

De Topicis.

CAP. XXXI.

Topica est disciplina inueniendorum argumentorum. ¶ *Diuisio Topicorum siue locorum, ex quibus argumenta dicuntur, triplex est.* Nam alia in eo ipso de quo agitur hærent, alia quæ dicuntur effecta, quæ quodammodo ex rebus alijs tracta noscuntur, alia quæ assumentur extrinsecus. ¶ *Argumenta quæ in eo ipso de quo agitur, hærent in tribus diuisa sunt.* Prima à toto, secunda à parte, tertia à nota. *Argumentum à toto, cum diffinitio adhibetur ad id quod quaritur, si-*

cut ait Cicero: Gloria est laus rectè factorum magnorūque in republica famā meritorū. *A partibus* est argomētum, cum is qui se defendit, aut negat factum, aut factum esse iure defendit. *Anota* est argumentum, cum sui nominis argomēto aliquod dicitur, vt Cicero: Consolem, inquit, quærebam, quem in isto magali inuenire non poteram. ¶ Effecta argumenta sunt, quæ quodammodo ex rebus aliis tracta noscuntur. Sunt autem numero xliij. id est, primū à coniugatis argumentum est, cum declinatur à nomine & fit verbum. vt Cicero Verrem dicit eueritisse provinciam: vel nomen à verbo, cum latrocinari dicitur latro. Nomen est à nomine, Terentius: Inceptio est amencium, aut amantium, dum modo distat vnus appellationis pōltrimitas, in alia vocis declinatione formata. Secundū argumentum à genere est, cum de eodem genere sententia dicitur, vt Virgilius: Variū & mirabile semper fœmina. Tertium à specie argumentum est, cum generali quæstioni fidem species facit: vt, At non sic Phrygius penetrat Lacedæmonia pastor. *A simili* argumentum est, quando rebus aliquibus similia proferuntur: vt, Suggere tela mihi, non illum dextera frustra. Torserit in Rutulos, steteritque in corpore Graiū Iliacis campis. *A differentia* argumentum est, quando per differentiam aliqua separantur, vt Virgilius, Nō Diomedis equos, nec currum cernis Achillis. *A contrariis* argumentum dicitur, quando res discrepantes sibi met opponuntur, vt Virgilius, Mortali me manu factæ, immortalæ ac tunc fas habeant, certūque incerta pericula lustret Æneas, *A consequentibus* argumentum dicitur, quando positam rem aliquid incitabiliter consequitur, vt Virgilius, Non ea vis animo, nec tanta superbia victis. *Ab antecedentibus* argumentum est, quando aliqua ex iis quæ prius gesta sunt comprobantur, vt Cicero pro Milone, vt Virgilius, Cum non dubitauerit aperire quod cogitauerit, vos potestis dubitare quid fecerit? *A repugnantibus* argumentū est, quando illud quod obicitur, aliqua contrarietate destruitur, vt Cicero. Is igitur non modò de tali periculo libertas, sed honore amplissimò ditatus, domi te interficere voluisset? *A coniugatis* argumentum est, cū probabiliter ostenditur quid sit ex re quæque venturum, vt Virgilius, Nos si pellant, nihil abfore credunt, Quin omnem Hesperiam sua sub iuga mittant. *A causis* argumentum est, quando consuetudine conueniunt res quæque tractatur, vt Terentius, Ego non nihil veritus sum dudum abs te cauere, Ne faceres quod vulgus seruorum sollet, doles vt me deluderes. *Ab effectis* argumentum est, cum ex iis quæ facta sunt aliquid approbatur, vt Virgilius, Degeneres a

nimos timor arguit. *A comparatione* argumentum est, quando per collationem personarum siue causarum, sententiæ ratio sub imputatione formatur, vt Virgilius: Tu potes Æneam manibus subducere Graiū; Nos aliquid contra Rutulos iuuasse nefandum est? Item argumenta quæ ducuntur extrinsecus, quæ Græcè ἀλλοτρυα, id est, artis expertia vocantur, vt est testimonium. *Testimonium* verò constat re: & diuiditur quinque modis, id est, primo ex persona, secūda ex natura auctoritate, tertio ex temporibus auctoritatum, quarto ex dictis factisque maiorum, quinto ex tormentis. Tertius ergo superior modus qui est ex temporibus; in octo species deriuatur. Prima ingenio, secūda cōpibū, tertia atate, quarta fortuna, quinta arte, sexta vsu, septima necessitate, octaua concursione fortuitiorum. Testimonium omne est quod ab aliqua externa re sumitur ad faciendam fidē. Persona non qualiscunq; est, quæ testimonij pondus habet ad faciendam fidem, sed morū probitate debet esse laudabilis. *Natura auctoritatis* est, quæ maxima virtute consistit. Testimonia multa sunt quæ afferunt auctoritatem, id est, ingenium, opes, ætas, fortuna, ars, vsus, necessitas & concursio rerum fortuitarum. *A dictis factisque maiorum* petitur fides, cum prælo uni dicta factaque memoratur. *A tormentis* fides præbetur, post quæ nemo creditur velle mentiri. Ea vero quæ tractantur in tempore, quia suis nominibus pleni sunt, diffinitione non indigent. ¶ Memoriz quoque contendum est, *Topica* oratoribus, dialecticis, poetis, & iurisperitis communiter quidem argumenta præstare: sed quando aliquid specialiter probant, ad rhetores, poetas, iurisperitosque pertinet; quando verò generaliter disputant, ad philosophos pertinere manifestum est. ¶ Mirabile planè genus operis, id vnum potuisse colligi quicquid mobilitas ac varietas humanæ mentis in sensibus exquirendis per diuersas causas poterat inuenire conclusum liberum ac voluntarium intellectum. Nam quocunq; se vertent, quascunq; cogitationes intrauerit: in aliquid eorum quæ prædicta sunt necesse est vt cadat ingenium.

De oppositis. CAP. XXXI.

Contrariorum genera quatuor sunt: quæ Aristoteles ἀρκεμαίωυα, id est, *opposita* vocat. Propter quod sibi velut ex aduerso videntur obistere, vt contraria; nec tamen omnia que sibi opponuntur, contraria sunt, sed omnia contra opposita sunt. ¶ Primum genus est *contrariorum*, quod iuxta Ciceronē diuersum vocatur, pro eo quod tantū cōtraria sibi

sibi opponuntur, vt non eorum sint quibus opponuntur, vt sapientia stultitia. Quod genus in tres species diuiditur. Nam sunt quædam ex eis quæ *medium habent*: & sunt quædam quæ *sine medio* sunt: & quædam sunt quæ *habent medium* & tamen *sine nomine* sunt, uti vtrumque contrariorum ei vocabulum creet. Candidum & nigrum medium habent, quia inter eos sæpe color pallidus vel fuscus inuenitur, sine medio sunt quoties vnum de duobus accidit, vt sanitas vel infirmitas. Horum nihil est medium. Ea autem quorum media sine nomine sunt, vt felix, infelix, medium habent, videlicet, neque à toto felix, neque in toto infelix. ¶ Secundum genus est *relatiuorum*: quæ ita sibi opponuntur, vt ad se conferantur, sicut duplum, simplum. Horum solum oppositorum genus ad se refertur. Non enim est maius, nisi referatur ad minus, & simplum nisi ad duplum: aut eius cui opponitur. Nam relatiuum relatiuum ita opponitur: vt hoc ipsum quod opponitur, aut eius sit cui opponitur, aut id id quocunque modo referatur. Dimidium enim opponitur duplo, eiusque dupli medium est: sed ita illi opponitur, vt eius sit cui opponitur. Sic & paruum, opponitur magno: ita vt ipsum paruum ad magnum cui opponitur, sit paruum. Nam quæ superiora dicuntur contraria ita sibi opponuntur, vt eorum non sint quibus opponuntur, nec ad ea quocunque

modo referantur. Siquidem iniquitas iustitiæ ita contraria est, vt non eiusdem iustitiæ iniquitas sit, aut ad illam sit iniquitas. ¶ Tertium genus oppositorum est *habitus vel oratio*. Quod genus Cicero *privatiu* vocat, quia ostendit aliquid quod impiam habuisse, vnde privatus est. Cuius species sunt tres: quarum prima est in re, secunda in loco, tertia in tempore cõgruo. *In re*, vt cæcitas & visio in oculis. *In loco*, vt cæcitas & visionis in oculis locus est. *In tempore cõgruo*, vt in infantem non dicere, sine dentibus: cum cui dentes ætas adhuc parua negant. Non enim est privatus dentibus quos nondum habuit. ¶ Quartum vero genus ex *confirmatone* & *negatione* opponitur, vt: Socrates disputat. Societas non disputat. Hæc à superioribus ideo differunt, quod illa singulari dici possunt, hæc nisi connexè dici non possunt. Quod genus quartum apud Dialecticos multum habet cõstitutum, & appellatur ab eis valde oppositum: siquidem & tertium non recipit. Nam ex illis quædam habere tertium possunt, vt in contrariis, candidum & nigrum. Tertium eius nec candidum nec nigrum, sed fuscum vel pallidum. In relatiuis quoque, vt multa & pauca. Tertium eius, nec multa nec pauca, sed mediocra. In habitu vel oratione, vt visio, & cæcitas. Tertium eius, nec cæcitas, nec visio, sed lippiudo. Hic ergo legit, non legit, tertium nihil habet.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM

LIBER III.

Præfatio lib. Tertij de quatuor sequentibus disciplinis.

Mathematica Latine dicitur doctrinalis scientia, quæ abstractam considerat quantitatem. *Abstracta* enim *quantitas* est, quam intellectu à materia separantes in se, à aliis accidentibus, vt est, par, impar: vel ab aliis huiusmodi in sola ratiocinatione tractamus. Cuius species sunt quatuor id est, *Arithmetica*, *Musica*, *Geometria* & *Astronomia*. *Arithmetica* est disciplina quantitatis numerabilis secundum se. *Musica* est disciplina quæ de numeris loquitur, qui inueniuntur in sonis. *Geometria* est disciplina magnitudinis & formarum. *Astronomia* est disciplina quæ cursus cælestium siderum atque figurarum contemplatur, atque manes habitudines stellarum. Quas disciplinas deinceps paulò latius indicabimus, vt earum causæ competenter possint agnosci.

Incipiunt capitula de Arithmetica.

- 1 De vocabulo Arithmetica disciplina.
- 2 De auctoribus eius.
- 3 Quid sit numerus.
- 4 Unde numeri sunt dicti.
- 5 Quid praestent numeri.

- 6 De prima diuisione parium & imparium.
- 7 De secunda diuisione totius numeri.
- 8 De doctrina Arithmetica, Musica & Geometria artis.
- 9 Quot numeri infiniti existunt.

DE VOCABULO ARITHMETICAE DISCIPLINAE.

CAP. I.

Arithmetica est disciplina numerorum. Graeci enim numerum *arithmos* dicunt. Quam scriptores secularium literarum inter disciplinas mathematicas ideo primam esse voluerunt, quoniam ipsa ut sit, nulla alia indiget disciplina Musica autem & Geometria, & Astronomia quae sequuntur, ut sint, atque subsistant, istius egent auxilio.

De auctoribus eius.

CAP. II.

Numeri disciplinarum apud Graecos primum Pythagorum autumant conscripserunt: ac deinde a Nicomacho diffusus esse compositam: quam apud Latinos primus Apuleius, deinde Boetius transtulerunt.

Quid sit numerus & unde dicatur.

CAP. III.

Numerus autem est multitudo ex unitatibus constituta. Nam vnum semen numeri esse non numerum volunt. Numero numeros nomen dedit, & a sui frequentatione vocabulum indidit. *Vnus* ex Graeco, nomen trahit. Graeci enim unitatem *monada* dicunt: sic duae & tres, quos illi *dyo* & *trisa* appellant. *Quatuor* vero a figura quadrata nomen sumplerunt. *Quinque* autem non secundum naturam: sed secundum placitum voluntatis vocabulum acceperunt ab eo, qui numeris nomina indidit. *Sex* autem & septem a Graeco veniunt. Multis enim nominibus quae in Graeco aspirationem habent, nos aspiratione s. litteram ponimus. Inde pro *sex* pro *intra*, *septem* sicut pro herpillo herba, *serpillum*. *Octo* vero per translationem, sicut illi *dyo*, & nos *otto*. Illi *enna* nos *nouem*: illi *deka*, nos *decem*. Dicti autem *decem* a Graeca erymologia, eo quod ligent & coniungant infra iacentes numeros. Nam *deka*, coniungere vel ligare apud eos dicitur: Porro *viginti* dicti, quod sint decem bis geniti, v pro b. littera posita. *Triginta*, quod a ternario denario signatur: sic usque ad nonaginta. *Centi* vero vocati a cetero, quod est circui-

lus ducenti a duo & ceteri: sic & reliqui vsq; ad mille. Mille autem a multitudine, unde & militia, quasi multicia: inde & milia, quae Graeci mutata littera scilicet pro l. myriades vocant.

Quid praestent numeri, & quid eorum utilitas.

CAP. IV.

Ratio numerorum contemnenda non est. In multis enim sacrarum Scripturarum locis, quantum mysterium habeant, elucet. Non enim frustra in laudibus Dei dictum est. Omnia in mensura & numero & pondere fecisti. Senarius namque qui partibus suis perfectus est, perfectionem mundi quadam numeri sui sic officatione declarat. Similiter & xl. dies quibus moyses & Helias, & ipse Dominus ieiunauerunt sine numerorum cognitione non intelliguntur. Sic & alij in scripturis sanctis numeri existunt: quorum figuras non nisi huius artis scientia solvere possumus. Datus est etiam nobis ex aliqua parte sub numerorum consuetudine disciplina. quando horas per eam discimus, quando ac mensium curriculo disputamus, quando anni spacium redeuntis agnoscimus. Per numerum si quidem ne confundamur, instruimur. Tollit numerum in rebus omnibus, & omnia percunt. Adime seculo computum, & cuncta ignorantiae cacatio complectitur, nec differre potest a ceteris animalibus qui calculi nescit rationem.

De prima diuisione parium & imparium.

CAP. V.

Numerus diuiditur paribus & imparibus. *Par* numerus diuiditur in is: pariter par, & aliter impar, & impariter par, & impariter impar. *Impar numerus* diuiditur in is, primum & simplicium, secundum & compositum, tertium mediocrem, qui quodammodo primus & incompositus est. Alio vero modo secundus & compositus est. *Numerus par* est, qui in duabus aequis partibus diuidi potest. ut ij. iij. vij. *Impar* vero *numerus* est, qui diuidi aequis partibus nequit, vno medio vel deficiente vel superante, ut ij. v. vij. ix. & sic de aliis. *Pariter* par numerus est, qui sequi par e numeru pariter diuiditur, quousque ad indiuisibile perueniat unitate: vtriusque sexaginta quatuor habet medium xxxii. sic autem xv. Sedecima vero, viii. octonarij, iij. quaternarij, ii. binarij, vni, qui singularis indiuidi-

indivisibilis est, *Pariter impar* est: qui in partes æquas recipit sectionem, sed partes eius mox indifficabiles permanent. vt. vi. & x. & xij. triginta & quinque in tria. Mox enim vt huc numerum diuiseris. incidis in numerum quem secare non possis. *Impariter par* numerus est, cuius partes etiam diuidi possunt: sed vtique ad vnitatem non perueniunt, vt. xiiij. Hi autem in mediocriter diuisi faciunt xij. tertiumque in alia medietate m. vj. deinde in alia 10 tres, & ultra diuisione non recipit sectio illa, sed ante vnitatem inuenitur terminus quem secare non possis. *Impariter impar* est, qui ab impari numero impariter uenforatur, vt. xxv. xlix. qui duos sint impares numeri ab imparibus etiam partibus diuiduntur, vt septies septem, quadregies noues & quinq̄ies quini xxv. ¶ *Imparium numerorum*: alij simplices sunt, alij compositi, alij medio- 20 cres. *Simplices* sunt qui nullam aliam partem habent nisi solam vnitatem, vt ternarius solam tertiam, & quinarium solam quintam, & septenarius solam septimam. His enim vna pars sola est. *Compositi* sunt qui non solum vnitatem mediuntur, sed etiam alieno numero procreantur: vt nouem, xv. xxj. & xxv. Dici- 30 mus enim ter nouem: & septies ter xxj. ter quini xv. & quinq̄ies quini xxv. *Mediocrates* numeri sunt, qui quodammodo simplices & incompotiti esse videntur. Alio vero modo secundi & incompotiti. Verbi gratia: Nouem ad xx. dum comparatus fuerit, primus est & incompotitus: quia non habet commune numerum, nisi solum monadicū. xv. vero si cōparatus fuerit: secundus est & compositus: quonia inest illi communis numerus præter monadicum i ternarius numerus: quia nouem mēsurat ter ter. in & quodec m ter quini. ¶ Item 40 parium numerorum alij sunt superflui, alij diminuti, alij perfecti. *Superflui* sunt quorum partes simul ductæ plenitudinem suam excedunt: vt puta duodenarius. habet enim partes quinque. Duodecimam, quod est vnum sextam quod duo, quartam quod tria, tertiam quod quatuor, dimidiam quod sex. Vnum enim & duo & tria, & quatuor, & sex simul ductæ faciunt xvj. & longè à duodenario excedunt, sic & alij similes plurimi, vt duodeu- 50 cessimus & multi superflui tales. *Diminuti* numeri sunt, qui partibus suis compositi, minorē summam efficiunt: vt puta denarius, cuius partes sunt tres. Decima quod est vnum, quinta, quod duo, dimidia quod quinque. Vnum enim & duo & quinque simul ductæ octonarium faciunt, longè à denario minore. Similis est haic octonarius vel alij plurimi, qui in partes redacti infra consistunt. *Perfecti* numerus est, qui suis partibus adimplectur: vt senarius, habet enim tres partes, sextam, tertiam & dimidiam. Sexta

enim eius est vnum, tertia duo, dimidia tres. Hæ partes in summam ductæ, i. vnum & duo & tres simul eundem consumunt perficiuntque senarium. Sunt autem perfecti numeri inter denarium sex, inter centenarium xxvij. inter millenarium. CCCxxvj.

De secunda diuisione totius numeri.

ETI CAP. VII.

Omnis numerus abt secundum se consideratur, aut ad aliquod refertur. ¶ Iste qui est secundum se, diuiditur sic: Alij enim sunt *æquales*, vt duo: alij sunt *inaequales*, vt tres. ¶ Iste qui refertur ad aliquod diuiditur sic: Alij sunt *maiores*, vt duo, alij sunt *minores*, vt vnum: Duo enim ad vnū duplum. Maiores diuiduntur sic, multiplices, superparticulares, superpartientes, multiplices, superparticulares multiplices superpartientes. 20 Minores diuiduntur sic, submultiplices, subsuperparticulares, subsuperpartientes, submultiplices, subsuperparticulares: submultiplices subsuperpartientes. *Per se numerus* est, qui sine relatione aliqua elicitur: vt, j. ij. iij. iij. v. vj. & cæteri similes. *Ad aliquid est numerus* qui relatiuè ad alios numeros comparatur. Verbi gratia, iij. ad ij. dum comparatus fuerit duplex dicitur & multiplex. sex ad iij. 30 octo ad iij. & iterum tres ad vnum triplex. sex ad ij. ix. ad tria, &c. *Æquales numeri* dicuntur, qui secundum quantitatem æquales sunt. Verbi gratia, duo ad ij. tria ad tria. x. ad x. c. ad c. *Inæquales numeri* sunt, qui ad inuicem comparati inæqualitatem demonstrant, vt iij. ad ij. iij. ad iij. v. ad iij. x. ad vij. & vniuersaliter maior minori, aut minor maiori: huiuscemodi dū comparatus fuerit inæqualis dicitur. *Major numerus* est qui habet in se illū minorem numerum ad quem comparatur, & aliquid plus: vt, verbi gratia: quinarium numerus trinarium numero fortior est, eo quod quinarium numerus habet in se trinarium & alias partes eius 40 duas, & reliqui tales. *Minor numerus* est qui continetur à maiore ad quem comparatur cū aliqua parte sui, vt ternarius ad quinarium continetur ab eo cum duabus partibus suis. *Multiplex numerus* est, qui habet in se illum minorem numerum bis aut ter aut quater, aut multipliciter. Verbi gratia, duo ad vnum dum comparati fuerint, duplex est. iij. ad vnum triplex. iij. ad vnum, quadruplex, & reliqui. *E-* 50 *contra* & illi superiores qui continent intra se minores, appellantur *duces*, isti vero *comites*. *Submultiplex* numerus est, qui inter multiplicem continetur bis, aut ter, aut quater, aut multipliciter. Verbi gratia, Vnus à duobus bis continetur, à tribus ter, à quatuor quater, & ab alijs multipliciter. *Superparticularis numerus* est, dum fortior continet inter se inferiorem numerum circa quē cōparatur,

similiter & vnam partem eius. Verbi gratia, iij. ad ij. dum comparata fuerint, continent inter se duos & alium vnum qui media pars est duorum. Quatuor ad iij. dum comparati fuerint, continent in se iij. & alium vnum qui est tertia pars trium. Item quinque ad iij. dum comparati fuerint, habent in se quaternarium numerum, & alium vnum qui quarta pars esse dicitur quaternarii numeri, & ceteri tales. *Superpartiens numerus* est, qui in se inferiore numerum totum continet, & super hoc alteras partes eius duas, aut iij. aut iij. aut v. aut alias. Verbi gratia, v. ad iij. dum comparati fuerint, habet in se quaternarius numerus trinarius. & super hoc alias partes eius duas. vii. ad iij. dum comparati fuerint, habent in se quatuor, & alias tres partes eius, & vocatur *supertripartiens quartas*. Nouem ad v. dum comparati fuerint, habent in se quinque, & alias quatuor partes eius. Iste dicitur *supertripartiens quintus*. *Subsuperpartiens numerus* est, qui continetur in numero superpartienti cum aliquibus partibus suis duabus aut tribus aut pluribus. Verbi gratia, Tria continentur a v, cum aliis duabus partibus suis: v, a ix, cum iij. partibus suis. *Subsuperparticularis numerus* est minor, qui continetur in fortiori numero cum aliqua parte sua, aut media, aut tertia, aut quarta, aut quinta. Verbi gratia, Duo ad iij. iij. ad iij. iij. ad v. & ceteri similes. *Multiplex superparticularis numerus* est, qui dum comparatus fuerit ad numerum sibi inferiorem, continet in se totum inferiorem numerum multipliciter, aut dupliciter, aut tripliciter, aut quadrupliciter cum aliqua parte eius. Verbi gratia, v. ad duo dum comparati fuerint, continet in se bis binos & vnam partem eius. Nouem ad iij. dum comparati fuerint, continet in se bis quaternos octo, & vnam partem eius, videlicet quæ est vnum. *Submultiplex superparticularis numerus* est, qui dum comparatus ad inferiorem sibi numerum fuerit, continet cum multipliciter cum aliis partibus eius. Verbi gratia, viii. ad tria dum comparati fuerint, continent in se bis ternos, cum aliis duab. partibus eius. xlii. ad xii. dum comparati fuerint, continent in se bis senos cum aliis duabus partibus eius. xvi. ad vii. dum comparati fuerint continent inter se bis viii. cum aliis tribus partibus eius. xli. ad ix. dum comparati fuerint, continent inter se bis ix. cum aliis tribus partibus eius. *Submultiplex superpartionalis numerus* est, qui dum ad fortiorem sibi comparatus fuerit, continetur ab eo multipliciter, cum aliquibus partibus suis. Verbi gratia, iij. ad viii. continetur bis cum duabus partibus eius. iij. ad xi. continetur bis cum tribus partibus suis.

De tertia diuisione totius numeri.

CAP. VII.

Numeri aut discreti sunt, aut continentes. Iste diuiditur sic, *linealis*, vt vnus, duo, *Superficialis*, vt tres. Ternarius enim primus latitudinem pandit. *Solidus*, vt octo. Is enim est primus cubus. *Discretus numerus* est, quia discretis monadibus continetur. Verbi gratia, ii. iij. v. vi. & reliqui. *Continens numerus* est, qui coniunctis monadibus continetur. Vt verbi gratia, Ternarius numerus in magnitudine intelligitur, i. linea aut spatium, aut solidam dicitur. Continens similiter: vt quaternarius & quinquarius numeri. *Linealis numerus* est, qui inchoans à monade linealiter describitur vsq; ad infinitum. Vnde alpha ponitur pro designatione linearum quoniam hæc litera vnum significat apud Græcos. ista est figura linealis. *Superficialis numerus* est, qui non solum longitudine, sed & latitudine continetur, vt trigonus, quadratus, quinquangulus vel circulares numeri, & ceteri: qui semper in plano ped. i. superficie continentur. *Circularis* dum similiter multiplicatus fuerit, à se inchoans ad se conuertitur. Verbi gratia, quinquies quini, vicies quinque. *Solidus numerus* est qui longitudine & altitudine continetur, vt sunt pyramides, qui in modum flammæ confurgunt. Cubus sunt tesserae. Sphæra quibus est æqualis vndique rotunditas. *Sphericus* autem numerus est, qui circulo numero multiplicatus à se inchoat, & in se conuertitur, vt quinquies quini, viginti quinque. Hic circulus dum in seipso multiplicatus fuerit: facit sphæram, id est, quinquies xxv. Cxxx.

De differentia Arithmetica. Geometria. & Musica, in medio inueniendo proportionem Arithmetica, Geometria, Musica.

CAP. VIII.

Inter Arithmetica autem, & Geometria, & Musica hoc interest, vt media inuenias. In Arithmetica primo sic queris. Coniungis extrema, & diuidis, & facis medium: vt puta fac extrema esse vi. & xii. simul iungis & faciunt xviii. partitis media & facis ix. quod est analogicum arithmetica, vt medius, quor monadibus superat primum, iis superetur ab extremo. Superant enim ix. vi. tribus monadibus. iis superatur a xii. *Secundum vero geometria* ita queris. Extrema multiplicata tantum faciunt, quantum & media multiplicata, vt puta, vi. & xii. multiplicata faciunt septuagesies dipondius, media, viii. & ix. multiplicata tantumdem faciunt, *Secundum musicam* ita: Qua parte superat medius primum, eadem parte superatur medius ab extremo, vt puta, vi. & viii. duabus partibus media superant: quæ duæ partes tertia media viii. superantur ab vlt. nona.

Quot numeri infiniti existunt.

CAP. IX.

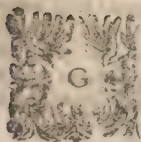
Numeros autem infinitos esse certissimū est, quoniam in quocunque numero finem faciendum putaueris, id est, posse non dico vnde addito augeri: sed quamlibet sit magnus, & quamlibet ingeniem multitudinem continens, in ipsa ratione atque scientia numerorum non solum duplicari, verum etiam multiplicari potest, fra verò suis quisque numerus proprietatibus terminatur, ut nullus eorum par esse cuicunque alteri possit. Ergo & disparēs inter se atque diuersi sunt, & singuli quisque finiti sunt, & omnes infiniti sunt.

Capita Geometriae.

- 10 De inuentoribus Geometriae & vocabulo eius.
- 11 De quadripartita diuisione Geometriae.
- 12 De figuris Geometriae.
- 13 De numeris Geometriae.

DE GEOMETRIÆ INVENTORIBUS & vocabulo eius.

CAP. X.

Geometria disciplina primum ab Aegyptiis reperta dicitur, quia inundante Nilo & omnibus possessionibus eius limo obductis, mirum terram diuidenda per lineas & mēsuras nomen arti dedit. Quae deinde longius acumine sapientum producta, & maris & coeli, & aeris spacia metitur. Nam prouocati studiosi cooperunt post terrae dimensionem & coeli, spacia quaerere: quanto interuallo luna a terris, a luna sol ipse distaret, & vsque ad verticem coeli quanta se mensura distenderet. sicque interualla ipsa caeli, orbisque ambitum per numerum stadiorum ratione probabiliter distinxerunt. Sed quia ex terrae dimensione haec disciplina cepit: ex initio sui & nomen seruauit. Nam Geometria de terra & de mensura nuncupatur. Terra enim Graece vocatur *γεω*, mensura. Huius disciplinae ars continet in se lineamenta, interualla & magnitudines, & figuras, & in figuris dimensionēs & numeros.

De quadripartita diuisione artis Geometriae.

CAP. XI.

Geometriae quadripartita diuisio est, in planam, in magnitudinem numerabilem, in magnitudinem rationabilem, & in figuras solidas. Plana figurae sunt quae longitudine &

latitudine continentur, quae sunt iuxta Platonem numero quinque: Trigonus, tetragonus, pentagonus, hexagonus, heptagonus. Iá octonarius in cubum, id est, in solidam pergit figuram. Numerabilis magnitudo est: quae numeris arithmeticae diuidi potest. Magnitudines rationales sunt, quarum mensuram scire possumus: irrationales vero sunt, quarum mensuram quantitas cognita non habetur.

De planis & solidis figuris Geometriae.

CAP. XII.

Figurae solidae sunt quae longitudine & latitudine & altitudine continentur, ut est cubus, cuius species sunt quinque in plana. Quarum prima circulus est, plano pede figura plana, quae vocatur circumducta, cuius in medio punctus est, quo cuncta conuergunt, quod centrum Geometriae, Latini punctum circuli nuncupant. Quadrilatera figura est plano pede quadrata quae sub quatuor lineis rectis iacet. Dianatheon grammaton, figura plana. Orthogonium, id est, rectangulum figura plana in plano pede. Est enim triangulum, & habet angulum rectum. Isopleuros: figura est plana, recta & subtiliter constituta in solidum. Sphaera est figura in rotundum formata, partibus cunctis aequalis in solidum. Cubus est figura propria solida: quae longitudine & latitudiae & altitudine continetur in solidum. Cylindrus est figura quadrata, habet superius semicirculum in solidum. Conon, figura quae ab amplo in angulum finit, sicut orthogonium. Pyramis est figura, quae in modum ignis, ab amplo in acumen conuergit. Ignis enim apud Graecos *πυρ* appellatur. Sicut enim intra x. omnis est numerus, ita intra circulum omnium figurarum concluditur ambitus. Prima autem figura huius artis punctus est, cuius pars nulla est. Secunda est linea praeter latitudinem. Longitudo recta linea est, quae ex aequo in suis punctis iacet. Superficies vero, quod longitudines & latitudines solas habet. Superficii vero fines lineae sunt, quorum formae ideo in superioribus x. figuris positae non sunt, quia inter eas inueniuntur.

De Numeris Geometriae.

DE NUMERIS GEOMETRIAE. CAP. XIII.

Numeros autem secundum Geometriam quatuor quæris: Extrema quippe eius multiplicata tantum faciunt, quantum & media multiplicata, ut puta, vii. & xii. multiplicata faciunt septuagesies dipondo, media vii. & x. multiplicata tantumdem faciunt.

Incipiunt capitula Musicae artis.

- 14 De Musicae & eius nomine.
- 15 De inuentoribus eius.

- 16 *Quid possit Musica.*
 17 *De tribus partibus Musica.*
 18 *De triformi Musica diuisione.*
 19 *De prima diuisione Musica qua harmoni-
 ca dicitur.*
 20 *De secunda diuisione, qua organica dicitur.*
 21 *De tertia, qua rythmica nuncupatur.*
 12 *De numeris Musica.*

De Musica & eius nomine.

CAP. XIV.

Musica est peritia modulationis sono cantique consistens: Et dicta Musica per derivationem à Musis. *Musa* autem appellatur *Dei & pulchra*, id est, à quarendo, quòd per eas, sicut antiqui voluerunt, vis carminù & vocis modulatio quæreretur. Quaru sonus quia sensibilis res est, præterfuit in præteritum tempus, imprimidiuque memoria. Inde à poetis Iouis & Mineræ filias Musas esse constitum est. Nisi enim ab homine memoria teneantur soni, percipiunt, quia scribi non possunt.

De inuentoribus eius. CAP. XV.

Moyses dicit repertorem Musicæ artis 30 fuisse *Tubal*, qui fuit de stirpe Cain ante diluuium. Græci verò *Pythagoram* dicunt huius artis inuenisse primordia, ex malleorum sonitu & cordarum extensione percussa. Alij *Linum Thebeum & Zetum & Amphion* in arte musica primos claruisse ferunt. Post quos paulatim directa est præcipue hæc disciplina & aucta multis modis, erantque eam turpe Musicam nescire, quam literas & præterponebatur autem non modo sacris, sed & omnibus solennibus, omnibusque lætis, vel tristioribus rebus. Ut enim in veneratione diuina *hymni*: ita in nuptiis *Hymenæi*, & in funenibus *ibreni*, & lamenta ad tibias canebantur. In consuetis verò *lyra* vel *cithara* circunferebatur, & accubantibus singulis ordinabatur conuiuiale genus canticorum.

Quid possit Musica. CAP. XVI.

Itaque sine Musica nulla disciplina potest esse perfecta. Et nihil enim est sine illa. Nam & ipse mundus quadam harmonia sonorum fertur esse compositus, & cæli n ipsum sub harmonia modulatione reuoluitur. Musica mouet affectus, prouocat in diuersum habitum sensus. In præliis quoque tubæ concentus pugnautes accendit, & quanto vehementior fuerit clangor, tanto fit fortior ad certamen animus. Siquidem & tempus cantus 50

hortatur, ad tolerandos quoque labores. musica animum mulcet, & singulorum operum fatigationem modulatio vocis solatur. Excitatos quoque animos musica sedat, sicut legitur de Dauid, qui à Spiritu immundo Saulera arte modulationis eripuit. Ipsas quoque bestias, nee non & serpentes, volucres, atque delphinos ad auditum suæ modulationis, musica prouocauit. Sed & quicquid loquimur, vel intrinsecus venatum pulsibus commouemur, per musicos rythmos harmoniæ virtutibus probatur esse sociatum.

De tribus partibus Musica.

CAP. XVI.

Musica partes sunt tres, id est, harmonica, 20 rythmica, metrica. *Harmonica* est quæ dicitur in sonis acutum & grauum. *Rythmica* est quæ requirit iocutionem verborum, utrum bene sonus an malè cohereat. *Metrica* est, quæ mensuram diuersorum metrorum probabili ratione cognoscit: ut verbi gratia heroicum, iambicum, elegiacum, &c.

De triformi Musica diuisione. CAP. XVII.

Ad omnem autem somnum qui materies cantilenarum est, triformem constat esse naturam. Prima est *harmonica*, quæ ex vocum cantibus constat. Secunda *organica*, quæ ex flatu consistit. Tertia *rythmica*, quæ impulsu digitorum numerus recipit. Nam aut *vocæ* editur sonus, sicut per fauces, aut *flatus*, sicut per tubam, vel tibia: aut *impulsus*, sicut per citharam: aut per quodlibet aliud quod percipiendi sonorum est.

De prima diuisione musica, qua Harmonica dicitur.

CAP. XIX.

Prima diuisio Musicæ quæ harmonica dicitur, id est, modulatio vocis, pertinet ad comædos, tragædos, vel choros, vel ad omnes qui voce propria canunt. Hæc ex animo & corpore motum facit, & ex motu sonum, ex quo colligitur Musica, quæ in homine vox appellatur. *Vox* est aer spiritu verberatus, unde & verba sunt nuncupata. Proprie autem vox hominum est, seu inrationabilium animantium. Nam in aliis abusue non proprie sonitus vox vocatur: ut, *Vox tubæ* iustemunt, *fractasque* ad litorea voces. Nā propriū est, ut litore resonent scopuli, & *Ac tuba* terribilem sonitum procul ære canoro. *Harmonica* est modulatio vocis & concordantia plurimorum sonorum, vel coaptatio. *Symphonia* est moderationis temperamentū ex quibus & acuto concordantibus sonis, siue in voce 60

siue in

siue in flatu, siue in pulsu. Per hanc quippe voces acutiores, grauiorésque concordant, ita vt quisquis ab ea distonuerit, sensum auditoris offendat. Cuius contraria est *diaphonia*, id est, voces discrepantes vel dissonæ. *Euphonia* est suauitas vocis. Hæc & *melos* à suauitate & melle dicta. *Diatoma* est vocis spatium ex duobus vel pluribus sonis aptatum. *Diesis* est spatium quoddam, & deductiones modulandi atque vergentes de vno in alterum sonum. *Tonus*, est acuta enunciatio vocis. Est enim harmonia differentia & quantitas, quæ in vocis accentu vel tenore consistit: cuius genera in xv. partibus musici diuiserunt: ex quibus *hyperlidius* nouissimus & acutissimus. *hypodorius* omnium grauissimus est. *Cantus*, est inflexio vocis: nam sonus directus est, præcedit autem sonus cantum. *Arsis*, est vocis elevatio, id est, initium. *Thesis*, vocis positio, hoc est finis. *Suauis*, voces sunt subtiles & spissæ, claræ atque acutæ. *Perispicua*, voces sunt quæ longius protrahuntur: ita vt omnem impleant continuò locum, sicut clangor tubarum. *Subriles*, voces sunt quibus non est spiritus spissus, qualis est infantium, vel mulierum, vel ægrotantium, sicut in neruis. Quæ enim subtilissimæ cordæ sunt, subtiles ac tenues tonos emittunt. *Pingues*, sunt voces, quando spiritus multus simul egreditur, sicut vitorum. *Acuta*, vox tenuis: alta, sicut in chordis videmus. *Dura vox*, est quæ violentè emittit sonos, sicut tonitruum, sicut incudis tonus, quoties in durum malleus percutit ferrum. *Aspera vox*, est rauca, & quæ dispergitur per minutos & inuicissimos pulsus. *Cæca vox* est quæ mox vt emissâ fuerit, cõticescit, atque suffocata nequaquam longius producitur, sicut est in fictilibus. *Vinnolata vox*, est leuis & mollis atque flexibilis. Et vinolata dicta à vino, hoc est cinchino, mollior flexio. *Perfusa* autem vox, est alta suavis & clara. *Alta*, vt in sublimi sufficiat. *Clara*, vt aures impleat. *Suavis* vt animos audientiæ blandiat. Si ex his aliquid defuerit, vox perfecta non erit.

10

20

30

50

60

bebatur autem non solum in præliis, sed & in omnibus festis diebus propter laudes vel gaudij claritatem. Vnde & in Psalterio dicitur, Canite initio mensis tuba, in die insigni solennitatis vestra. Præceptum enim fuerat Iudeis, vt initio nouæ lunæ tuba clangeret, quod etiam hucusque faciunt. *Tibias* excogitatas in Phrygia ferunt: has quidem diu funeribus tantum adhibitas: mox & sacris gætilium. *Tibias* autem appellatas putant, quod primum de ceruinis tibiis cruribusque hinnulorum fierent: deinde per abusionem ita corporas vocari etiam, quæ non de cruribus ossibusque essent. Hinc & *tibicen* quasi tibiaram cantor. *Calamus*, nomen est arboris proprium, à calendo, id est, fundendo voces vocatum. *Fistulam* quidam putant à Mercurio inuenta: talij à Fauno, quem Græci vocant Pana. Nonnulli eam ab Idi pastore Agrigentino ex Sicilia. *Fistula* autem dicta, quod vocem emittat. *Sambuca*, in musicis species est symphoniæ. Est enim genus ligni fragilis, vnde & tibiæ componuntur. *Pandorius*, ab inuettore vocatus. de quo Virgilius, Pan primus calamos cera coniungere plures Instituit, Pan curat oues, otiumque magistros. Fuit enim apud gentiles Deus pastoralis, qui primus dispersos calamos ad cantum aptauit, & studiosa arte composuit.

De tertia diuisione, quæ Rhythmica nuncupatur.
CAP. XXI.

Tertia est diuisio *rhythmica* pertinens ad neruos & pulsus, cui dantur species cithararum diuersarum, tympanum, & cymbalum, sitrum, acitabula acnea & argentea, vel alia quæ metallo rigore percussa reddunt cum suauitate tinnitum, & cætera huiusmodi. *Cithara* ac *psalterij* reperor Tubal, vt prædictum est, perhibetur. Iuxta opinionem autem Græcorum citharæ vsus reperitus fuisse ab Apollide creditur. Forma citharæ initio similis fuisse traditur pectori humano, quod veluti vox de pectore, ita ex ipsa cantus ederetur, appellatæque eadem de causa. Nam pectus Dorica lingua *udæx* vocatur. Paulatim autem plures eius species extiterunt, vt *psalteria*, *lira*, *barbita*, *phœnicæ*, & *pestides*, & quæ dicuntur *Indica*, & feruntur à duobus simul. Item alie autè & alie, & quadrata forma vel trigonali. *Cardarum* etiam numerus multiplicatus est, & commutatam genus. Veteres autem citharam fiduculam, vel fidicen nominauerunt: quia tam concinunt inter se cordæ eius, quam bene concinunt inter quos fides fit. Antiquitus autem *cithara septemcordis* erat. Vnde Virgilius. Septem discrimina vocum. *Discrimina* autem idèò, quod nulla corda vicinæ cordæ simi-

De secunda diuisione quæ Organica dicitur.
CAP. XX.

Secunda diuisio organica est in iis quæ spiritu restante completa, in sonum vocis animantur: vt sunt tubæ, calami, fistulæ, organa, pandoria, & iis similia instrumenta. *Organum*, vocabalum est generale vocum omnium musicorum. Hoc autem cum folles adhibentur, alio Græci nomine appellant. Vt autem organum dicitur: magis ea vulgaris est cõsuetudo Græcorum. *Tuba*, primum à Tyrhenis inuenta, de quibus Virgilius. Tyrhenusque tubæ mugire per æthera clangor. Adhi-

lem vocem reddat. sed ideo vij. cordæ, vel quia totam vocem implent: vel, quod septem motibus sonat cælum. *Cordæ* autem dictas à corde: quia sicut pulsus est cordis in pectore, ita pulsus cordæ in cithara. Hic primus Mercurius excogitant: idemque prior in nervus sonum strinxit *Psalterium*, quod vulgo *canticum* dicitur, à psallendo nominatum: quod ad eius vocem chorus consonando respondet. Est autem similitudo citharæ barbaricæ in modum *Aliteræ*: sed psalterij & citharæ hæc est differentia, quod *psalterium* lignum illud concavum vnde sonus redditur superius habet, & deorsum feriuntur cordæ, & desuper sonant. *Cithara* autem e contra concavitatem ligni inferius habet. Psalterio autem Hebræi decachordo vsi sunt propter numerum decalogi legis. *Lyra* dicta à varietate vocum, quod diuersos sonos efficiat. *Lyram* primùm à Mercurio dicitur inuentam fuisse, hoc modo: Cùm regrediens Nilus in suos meatus varia in campis reliquisset animalia, relicta etiam testudo est. Quæ cùm esset putrefacta, & nervi eius remansissent extenti inter corium: percussa à Mercurio sonitum dedit, ad cuius speciem Mercurius *lyram* fecit, & Orpheo tradidit, qui erat huius rei maxime studiosus. Vnde & æstimatur eadem arte non feras tantùm, sed & saxa atque sylvas cantus modulatione applicuisse. Hanc musici propter studij amorem & carminis laudem, etiam inter sidera sarrum fabularum commentis collocatam esse fixerunt. *Tympanum* est pellis vel corium ligno ex vna parte extensum. Est enim pars media symphonie in similitudinem citri. Tympanum autem dictum, quod medium est. Vnde & margaritum medium tympanum dicitur, & ipsum vt symphonia ad virgulam percutitur. *Cymbala* & *acitabula* quedã sunt, quæ percussa inuicè

se tangunt & sonum faciunt. Dicta autem *cymbala*, quia cum ballematica simul percutiuntur. Ita enim Græci dicunt *cymbala ballematica*. *Sistrum* ab inuentrice vocatum. Ihs enim *Ægyptiorum* regina id genus inuenisse probatur. Iuuenalis, Ihs & irato ferriat mea lumina sistro. Inde & hoc mulieres percutiunt, quia inuentrix huius generis est mulier. Vnde & apud *Amazonas* sistro ad ad bellũ fœminarũ exercitus vocabatur. *Tinnabulum* de sono vocis nomen habet, sicut & plausus inanum. stridor valuarũ, *Symphonia* vulgo appellatur lignum cauum ex vtraque parte: pelle extensa, quam virgulis hinc & inde musici feriunt. Fictque in ea ex concordia grauis & acuti suauissimus cantus.

De musicũ numeris.

CAP. XXII.

Numeros autem secundum musicam ita quæris. Positis extremis, vtputa vij. & decies dipondius, vides quot monadibus superetur, vij. à xij, & vij. monadibus dictis per quadratum, sexies seni faciunt xxxvj. Coniungis extrema illa, vij. ad xij. simul efficiunt xviii. Partiris tricies sexies per decies octo, efficit dipondius. Hos iungis cum summa minore scilicet, sexies, erunt viii. & erit medium inter vi. & xii. Quapropter viii. superat vi. duabus monadibus, id est tertia de sexies, & superantur viii. à xii. iiii. monadibus, tertia portione. Qua parte ergo superat, eadem superatur. Sed hæc ratio quemadmodum in mundo est ex volubilitate circulorum: ita & in microcosmo in tantum præter vocem valet, vt sine ipsius perfectione etiam homo symphonie carens non consistat. Eiusdem musicæ perfectione, etiam metra constant, in arsi & thesi, id est, eleuatione & positione.

De Astronomia.

22. De Astronomia nominæ.
23. De inuentoribus eius.
24. De scriptoribus astronomia.
25. De differentiis astronomia & astrologia.
26. De astronomia ratione.
27. De mundo & eius nomine.
28. De forma mundi.
29. De calo eiusque nomine.
30. De situ sphaera caelestis.
31. De motu eiusdem.
32. De cursu eiusdem sphaera.
33. De celeritate cali.
34. De axe cali.
35. De caelestibus polis.
36. De cardinibus cali.
37. De conuexis cali.
8. De ianuis cali.

39. De gemina facie cali.
40. De quatuor partibus cali.
41. De hemisphaeris.
42. De quinque circulis cali.
43. De Zodiaco circulo.
44. De candido circulo.
45. De magnitudine solis.
46. De magnitudine luna.
47. De natura solis.
48. De cursu solis.
49. De defectu solis.
50. De itinere solis.
51. De lumine luna.
52. De forma luna.
53. De interuallu luna.
54. De cursu luna.
55. De vicinate luna ad terras.

- 57 De eclipsi solis.
 58 De eclipsi luna.
 59 De differentia siderum, stellarum atque
 astrorum.
 60 De lumine stellarum.
 61 De situ stellarum.
 62 De cursu stellarum.
 63 De vario cursu stellarum.
 64 De intervallis stellarum.

- 65 De circulari numero stellarum.
 66 De stellis planetis.
 67 De praecedentia & antegradatione stellarum.
 68 De remotione, vel retrogradatione stellarum.
 69 De statu stellarum.
 70 De nominibus stellarum quibus ex causis
 nomina acceperunt.

10 De Astronomia ratione. CAP. XXVII.

De Astronomia nomine.

CAP. XXIII.

Astronomia est astrorum lex, quæ cursus siderum ac figuras & habitudines stellarum circa se, & circa terram indagabili ratione percurrit.

De inventoriis eius.

CAP. XXIV.

Astronomiam primi Ægyptij inuenerunt. Astrologiam verò & natiuitatis obseruantiam Chaldæi primi docuerunt. Abraham autem instituisse Ægyptios Astrologiã, Iosephus asseruerat. Græci autem dicunt, hanc artem ab Atlante prius excogitam, idcirco dictus est sustinuisse cælum. Quisquis autem ille fuit motu cæli & ratione animæ excitatus per temporum vices, per astrorum rotatus distinctioque cursus, per intervalloꝝ spacia moderata, considerauit dimensiones quasdam & numeros, quæ distinguendo ac seruetando in ordinem nexens, Astrologiam reperit.

De scriptoribus Astronomia. CAP. XXV.

IN vtraque autem lingua diuersorum quidem sunt de astronomia scripta volumina: inter quos ramen Ptolemæus rex Alexandriæ apud Græcos habetur præcipuus: hic etiam & canones instituit: quibus cursus astrorum inueniatur.

De differentia Astronomia & Astrologia.

CAP. XXVI.

INTER Astronomiam autem & Astrologiam aliquid differt. Nam *Astronomia* conuersionem cæli, ortus, obitus, motusque siderum continet: vel qua ex causa ita vocentur. *Astrologia* verò partim naturalis, partim superstitiosa est. *Naturalis* dum exequitur solis & lunæ cursus, vel stellarum, ceterisque temporum stationes. *Superstitiosa* verò est illa quam mathematici sequuntur, qui in stellis augurantur, quique etiam xij. cæli signa per singula animæ vel corporis membra disponunt. siderumque cursu necessitates hominum & mores prædicere conantur.

Astronomiæ ratio modis plurimis constat. Diffinit enim quid sit mundus, quid cælum, quid sphaeræ situs & cursus, & quid axis cæli & poli, quæ sint climata cæli, quæ cursus solis & lunæ atque astrorum, &c.

De mundo & eius nomine.

CAP. XXVIII.

MUNDUS est hic, qui constat ex cælo & terra, & mari, cælestisque sideribus. Qui idcirco mundus est appellatus, quia semper in motu est: nulla enim requies eius elementis concessa est.

De forma mundi. CAP. XXIX.

FORMATIO mundi ita demonstratur. Nam quemadmodum erigitur mundus in septentrionalem plagam, ita declinatur in australem. Caput autem eius & quasi facies, orientalis regio est, vltima pars septentrionalis.

De cælo & eius nomine.

CAP. XXX.

COELUM physici rotundum, volubile atque ardens esse dixerunt: vocatumque hoc nomine, eò quòd tanquam vas cælatum impressas habeat figuras stellarum. Distinxit enim id Deus claris luminibus, & impleuit sole scilicet, & lunæ orbe fulgenti, & astrorum micantium splendentibus signis adornauit. Hoc autem Græcè *ὀρατος* dicitur *ὀρατὴ* ἢ *ὀρατῆς*, id est à videndo, eò quòd aer perspicuus sit, & ad speculandum purior.

De situ Sphaerae caelestis.

CAP. XXXI.

SPHAERA, cæli est species quædam in rotundum formata, cuius centrum terra est ex omnibus partibus æqualiter conclusa. Hanc sphaeram nec principium habere dicunt, nec terminum, id eò quòd in rotundum quasi circulus, vnde incipiat, vel vbi desinat non facile comprehenditur. Philosophi autem

mundi septem caelos, id est, planetas globorum consono motu introduxerunt, quorum orbibus connexa memorant omnia, quos sibi innexos & velut insertos versari retro, & e contrario caeteris motibus suis ferri arbitrantur.

De motis eiusdem. CAP. XXXII.

Sphaerae motus duobus axibus voluitur: Quorum unus *septentrionalis*, qui nunquam occidit: appella-urque *Borealis*: alter *Australis*, qui nunquam videtur, & *Austronotus* dicitur. His duobus polis moveri sphaeram caeli dicunt. & cum motu eius fixa in ea fixa ab oriente vsque ad occidentem in circum ire: septentrionibus breuiores giros iuxta cardinem peragentibus.

De cursu eiusdem sphaerae. CAP. XXXIII.

Sphaera caeli ab oriente & occidente semel in die & nocte vertitur xliij. horarum spaciis, quibus sol cursum suum supra terras & sub terra sua volubilitate concludit.

De celeritate caeli. CAP. XXXIV.

Tanta celeritate caeli sphaera sicutur currere, ut nisi aduersus praecipitem eius cursum astra currerent, quae eam remorarentur, mundi tuam facerent.

De axe caeli. CAP. XXXV.

Axis, est septentrionalis linea recta, quae per mediam partem sphaerae tendit, & distat axis, quod in ea sphaera, ut rota voluitur, vel quia ibi plauditum est.

De polis caelestibus. CAP. XXXVI.

Poli sunt circuli qui currunt per axem. Horum alter est *Septentrionalis*: qui nunquam occidit, appella-urque *Boreus*: alter *Australis*, qui nunquam videtur. Et *Austronotus* dicitur, & dicitur *poli*, quod sunt axium celi ex utraque parte, a possidendo scilicet nominati: sed *polus Boreus* semper videtur, *Austronotus* nunquam: quia dextra caeli altiora sunt pressa austri.

De cardinibus caeli. CAP. XXXVII.

Cardines caeli, extremae partes sunt partium. Et dicitur cardines, eo quod per eos vertitur caelum, vel quia sicut cor voluuntur.

De conuexis caeli. CAP. XXXVIII.

Convexa autem caeli, extrema eius sunt, & conuexitate dicta, ut est illud: Conuexam quousies claudit nox humida caelum Conuexam enim cursum est quasi conuersum seu inclinatum, & ad modum circuli flexum.

De iannibus caeli. CAP. XXXIX.

Iannus caeli duae sunt, oriens & occidens. Nam vna parte sol procedit, alia se recipit.

De gemina facie caeli. CAP. XL.

Facies caeli vel caput, orientalis regio prima, septentrionalis. De qua Lucanus Sic mundi pars ima iacet, quam zona niualis Perpetuaeque premunt hiemes.

De quatuor partibus caeli. CAP. XLI.

Climata caeli, id est, plagae, vel partes quae sunt, ex quibus prima pars *orientalis* est, vnde aliquae stellae oriuntur: *Secunda*, *occidentalis*, vbi nobis aliqua stellae occidunt. *Tercia*, *septentrionalis*, vbi peruenit sol in diebus maioribus. *Quarta*, *Australis*, vbi sol peruenit noctibus maioribus. *Oriens* autem ab exortu solis est nuncupatus. *Occidens* quod diem facit occidere & interire. *Abcondit* enim lumen mundo, & tenebras super inducit. *Septentrio* autem, a septem stellis axis vocatus, quae in ipso reuoluit rotantur. *Hic prope* & *Vertex* dicitur, eo quod vertitur. *Meridies* autem vocatur, vel quod ibi sol facit medium diem quasi meridies, vel quia tunc purius micat aether. *Merum* enim parum dicitur. *¶* Sunt & alia vij. *climata caeli* quasi vij. linea ab oriente in occidentem, sub quibus & mores hominum dispares, atque animalia specialiter diuersa nascuntur, quae vocata sunt a locis, quibus iam famosis, quorum primum est *Merois*, secundum *Somis* vel *Simois*, tertium *caucasicus* id est, *Aprica*, quartum *Rhodus*, quintum *Hellaspontus*, sextum *Mesopotus*, septimum *Borsypones*.

De hemisphaerijs. CAP. XLII.

Hemisphaerum, dimidia pars sphaerae est. *Hemisphaerium supra terras* est ea pars caeli, quae a nobis tota videtur. *Hemisphaerium sub terra* est, quae videri non potest, quam diu sub terra fuerit.

De quinque circulis caeli. CAP. XLIII.

Zona caeli quinque sunt: quarum distinctio in quibus quaedam partes temperie sua inconstantur, quaedam immunitate frigoris aut caloris inhabitabiles existunt. Quae id est & zona

zonæ vel circuli appellantur, eo quòd in circumductione sphaeræ existunt. Quorum *primus circulus* idèò *Arcticus* appellatur, eo quòd inter eum *Arcturi* signa inclusa prospiciuntur. *Secundus circulus* *Tropicus*, qui & *tropicus* dicitur, quia in eo circuiens sol Aquilonis sinibus ætatem facit, & vltra eum circulum non transit, sed statim reuertitur, & inde *tropicus* appellatur. *Tertius circulus*, *himerinus*, qui à Latinis idèò *aquinoctialis* appellatur, eo quòd sol cum ad eum orbem peruenierit, æquinoctium facit. *Quartus circulus* *Antarcticus* vocatus: eo quòd contrarius sit circulo: quem *Arcticum* nominamus. *Quintus circulus* *hiemalis* sive *brumalis* appellatur, idèò sol cum ad eum circulum peruenierit, hyemem iis qui ad Aquilonem sunt facit, & ætatem iis qui in Austris partibus cõmorantur.

De circulo zodiaci. CAP. XLIV.

Zodiacus autem circulus est, qui ex lineam quinque angulis & ex vna linea constat.

De candido circulo. CAP. XLV.

Lacteus circulus via est, quæ in sphaera videtur, à candore dicta, quia alba est quæ aliqui dicunt viam esse qua circuit sol, & ex splendore ipsius transitu ita lucere.

De magnitudine Solis. CAP. XLVI.

Magnitudo solis fortior est terra, vnde & eodem momento quo oritur, & orienti simul & occidenti æqualiter apparet. Quia verò tanquam cubitalis nobis viderit, considerare oportet quantum sol distat à terris: quæ longitudo facit, vt parvus videatur nobis.

De magnitudine luna. CAP. XLVII.

Magnitudo quoque lunæ minor fertur esse quam solis. Nam dum sol superior sit a luna, & tamen à nobis maior quam luna videatur, iam si prope nos accessisset: multo maior quam luna conspiceretur. Sicut autem fortior est sol terra: ita terra fortior est luna: per aliquam quantitate,

De natura solis. CAP. XLVIII.

Sol dum igneus sit, præ nimio motu conuersionis suæ amplius incalescit. Cuius ignem dicunt philosophi aqua nutrire, & e contrario elemento virtutem luminis & caloris accipere. Vnde dicimus eum sæpius *madidum & rorantem*.

De cursu solis. CAP. XLIX.

Solem per seipsum moueri, non cum mundo verti dicunt. Nam si fixus calo maneret, omnes dies & noctes æquales extiterent: sed cum alio loco cras occasurum: alio occidisse hesternò videmus: apparet eum per seipsum moueri, non cum mundo verti: spatium enim æqualibus orbis annuus conficit propter temporum mutationes. Oriens diem facit: occidens noctem inducit. Nam vadens longius ad meridiem hyemem facit, vt hybernis humoribus atque pruinis terra pinguescat. Accedens propius ad Septentrionem, ætatem reddit, vt fruges maturitate duretur, & quæ sunt in humidis incocta: seru. facta miscantur.

De effectu solis. CAP. L.

Sol oriens diem facit, occidens noctem inducit: nam *dies* est sol super terras, *nox* est sol sub terra. Ex ipso enim sunt horæ: ex ipso dies, cum ascendit: ex ipso etiam nox, cum occiderit: ex ipso menses & anni numerantur: ex ipso vicissitudines fiunt temporum. Quando autem per meridiem currit, vicinior est terræ: quando verò iuxta Septentrionem, sublimis attollitur. Cui idèò Deus diuersos cursus constituit, loca & tempora. ne dum semper eisdem moraretur locis, quotidiano vapore eius vniuersa consumerentur, sicut Clemens ait, Cursus diuersos accipit quibus aeris temperies pro ratione temporum dispensatur, & ordo vicissitudinum permutatio-nisque seruatur. Nam dum ad superiora conscenderit, ver temperat: vbi autem ad summum caeli venerit, æstiuos accendit calores: descendens rursus autumnò temperiem reddit. Vbi vero ad inferiorem redit circulum: ex glaciali compage caliginem nobis hybernifrigoris derelinquit.

De itinere solis. CAP. LI.

Sol oriens per meridiem iter habet: qui postquam ad occasum venerit, & Oceano se intioxerit, per incognitas sub terra vias vadit, & rursus ad orientem recurrit.

De lumine Luna. CAP. LII.

Lunam quidam philosophi licent pro-prium lumen habere, globique eius vnâ partem esse lucifluam, aliam verò obscuram, & paulatim se vertendo diuersas formas efficere. Alij contra aiunt, lunam non suum lumen habere, sed solis radiis illuminari. Vnde & *eclipsim* patitur: si inter ipsam & solem vmbra terræ interueniat. Sol enim longe è ipsa superior est. Hinc euenit, vt quoniam sub

illo est, parte superiore luceat, inferiore verò quam habet ad terras parte obscura sit.

De formis Luna. CAP. LIII.

Prima figura Lunæ bicornis est. Secunda scitilis. Tertia dimidia. Quarta plena. Quinta iterum dimidia ex maiore. Sexta iterum scitilis. Septima bicornis. Septima autem semis, & vicefima secunda semis in suo ordine mediæ sunt: cæteræ autem proportionales sunt.

De interlunio Luna. CAP. LIV.

Interlunium Lunæ, est tempus illud inter deficientem & nascentem Lunam. Est autè trigessimus dies, quo luna non lucret. Quæ idèò videri non potest, quia soli coniuncta obscuratur sed eodem momento renascens paulatim ab eo recedendo videtur.

De cursu Luna. CAP. LV.

Luna amissi ac recepti luminis vicibus mætrua spacia moderatur. Quæ idèò obliquo & non recto incedit cursu, ut sol: ne incidat in centrum terræ & frequenter patiatur eclipsim. Vicinus est enim circulus eius terræ. Crescens autem orientem cornibus spectat: decrescens, occidentem: merito, quia occasura & amissura est lumen.

De vicinitate luna ad terras. CAP. LVI.

Luna terris vicinior est quàm sol. Inde & breviori orbe celerius peragit cursum suum. Nam iter quod sol in diebus cccix. ista per xxx. dies percurrit. Vnde & antiqui menses in luna, annos autem in solis cursu posterunt.

De eclipsi Solis. CAP. LVII.

Eclipsis solis, est quoties luna trigesima ad eandem lineam qua sol vehitur pervenit, eique se obiciens solem obscurat. Nam de facere nobis sol videtur, dum illis orbi Lunæ opponitur.

De eclipsi Luna. CAP. LVIII.

Eclipsis luna est quoties in vmbra terræ Luna incurrit. Non enim suum lumen habet: sed à sole illuminari putatur. vnde & defecit patitur si inter ipsam & solem vmbra terræ interueniat. Patitur autem hoc decima quinta luna, eoque, quàm diu centrum atque vmbra obtantis terræ exeat, videtur que solem, vel à sole videatur.

De differentiâ stellarum, siderum, & astrorum. CAP. LIX.

Stellæ, & sidera, & astra inter se differunt. **S**nam stella est quælibet singularis. **Sydera** verò sunt stellis plurimis facta, ut Hyades, Pleiades. **Astra** autem sunt stelle grandes, ut Orion, Bootes. Sed hæc nomina scriptores confundunt, & astra pro stellis, & stellæ pro sideribus ponunt.

De lumina stellarum. CAP. LX.

Stellæ non habere proprium lumen: sed à sole illuminari dicuntur, sicut & luna.

De stellarum motu. CAP. LXI.

Stellæ immobiles sunt, & cum cælo fixæ perpetuo motu feruntur: neque cadunt per diem, sed à solis splendore obscurantur.

De cursu stellarum. CAP. LXII.

Sidera autem feruntur, aut moventur. **Feruntur**, quæ cælo fixa sunt, & cum cælo voluntur. **Moventur** vero quædam, sicut planetæ, id est, erraticæ, quæ cursus suos vagos certa tamen diffinitione conficiunt.

De vario cursu stellarum. CAP. LXIII.

Stellæ dicuntur pro eo quòd per diuersos orbis cælestium planetarum feruntur. nã quædam celerius exortæ, tardius occidunt: quædam tardius exortæ citius ad occalum perueniunt, aliæ pariter oriuntur & non simul occidunt, omnes autem suo tempore ad suum cursum proprium reuertuntur.

De intervallis stellarum. CAP. LXIV.

Stellæ inter se diuersis intervallis distant à terra: propterea dispari claritate magis quàm uisue nostris oculis apparent. Nam maiores sunt illis quas videmus conspicuas, sed longius positæ parvæ videntur à nobis.

De numero circulari stellarum. CAP. LXV.

Numerus circularis stellarum est, per quem cognosci dicitur, in quanto tempore circuitum suum unaquæque stella percurrit, siue per longitudinem, siue per latitudinè. **Latitudo** intelligitur per signiferum, longitudo per proprium excursum. Nam luna viii. annis foritur, xpl. re circuitu suum. Mercurius annis xii. **Luif.** vii. annis ix. Sol annis xix. **Vesper.** xv. **Phœton.** xii. **Saturnus.** xxx. Quibus peractis ad reuertendum circuitu sui iisdem signis & partibus reuertuntur. Quædam **sydera** radiis solis

solis prædita anomala sunt, aut retrograda aut stationaria: iuxta quod & poeta meminit dicens, Sol tempora diuidit æui: Mutat nocte diem, radisque potèribus atra Ire verat, cursûsque vago ratione moratur.

De stellis planis.

CAP. LXVI.

Quædam stellæ ideò *planæ* dicuntur, id est errantes, quia per totum mundum vario motu discurrunt. Vnde pro eo quod errant, *retrograda* dicuntur: vel *anomala* efficiuntur, id est, quando particulas addunt & detrahunt. Cæterum quando tantum detrahunt: *retrograda* dicuntur, *stationem* autem faciunt quando stant.

De præcedentiâ & antegradatione stellarum.

CAP. LXVII.

Præcedentiâ, vel *antegradatio stellarum* est dum stella motum suum conuetum agere videtur, & aliquid præter consuetudinem præcedit.

De remotione vel retrogradatione stellarum.

CAP. LXVIII.

Remotio, vel *retrogradatio stellarum* est, quando stella dum motum suum agit, sinistè & retrorsum moueri videtur. Ista omnia in absidibus colliguntur.

De statu stellarum.

CAP. LXIX.

Stær stellarum est, dum stella semper motu actus: tamen in aliquibus locis stare videtur.

De nominibus stellarum, quibus ex causis nomina acciperunt.

CAP. LXX.

Sol appellatus eò quòd solus appareat, obsecutus fulgore suo cunctis sideribus. *Luna* dicta quasi *Lucina*, ablata media syllaba: de qua Virgilius: *Castâ fauô. Lucina. sompiti* autem nomen per denotationem a solis luce: eò quòd ab eo lumen accipiat; acceptumque reddat. *Stella* dicta à stando, quia semper fixæ stant in cælo: nec cadunt. Nam quòd videmus de cælo stellâ quasi labi, non sunt stellæ, sed igniculi ab æthere lapsi: qui sunt dum ventus aliora petens ætherem ignem secum trahit, qui tractu suo imitatur stellâ cadentem. Nam stellæ cadere non possunt: immobiles enim (vt prædictum est) sunt, & cum cælo fixæ feruntur. *Sidera* dicta, eò quòd ea nauigantes considerando iter dirigunt ad cursus consilium, ne fallacibus vndis aut ventis aliò deducantur. Quædam autem stellæ *idæo signa* dicuntur, quia eas nauæ obser-

uant in gubernandis remigiis, contemplantes aciem fulgorisque eorum, quibus rebus status cæli futurus ostenditur. sed & omnes homines ea intendunt ad prævidendum aeris qualitates per æstatem & hyemem vernalemque temperiem. Ortu enim vel occasu suo certis stationibus temporum qualitates significant, *Sigæorum* primus *Arctos*, qui in axe fixus: vij. stellis in serenuitate rotatur: nomen est Græcum quòd Latine *Vrsæ* dicitur: quæ quòd in modum plaustrî vertitur, nostri eam septentrionem dixerunt, *Triones* enim propriè sunt boues aratorij dicti eò quòd terram terant: q. triones. Septentriones autem non occidere axis vicinitas facit: quia in eo sunt. *Arctophylax* dicitur, quòd *Arcton*, id est *Helicem* vrsam sequitur. Eudémque & *Bootes* dixerunt, eò quòd plaustrò hæret: signum multis spectabile stellis, inter quas *Arcturus* est. sidus post caudam maioris vrsæ positum in signo Bootis. Vnde & *Arcturus* dictus est, quasi *ἀρκυρ ἄεξ*: quia Bootis præcordis loca collocata est. Oritur autem autumnali tempore *Orion* astrum ante Tauri vestigia fulget: & dictus *Orion* ab vrio, id est, ab inundatione aquarum. Tempore enim hyemis obortus mare & terras aquis & tempestatibus turbat. Hunc Latini *Iugulam* vocant, quòd sit armatus, vt gladius, & stellarum luce terribilis atque clarissimus: in quo si hæc fulgeant omnia, serenitas portenditur, si obscuratur huius acies, tempestas certitur imminere. *Hyades* dicte *δωρὸν ἢ δαυρὸν*, id est à succo & à pluuis. Nam pluuiæ Græcè *δωρὸν* dicitur. Ortu quippe suo efficiunt pluuias. vnde & eas Latini *fuculas* appellauerunt: quia quando nascuntur pluuiarum signa monstrant, de quib. Virgil. *Arcturum, pluuiâsque Hyadas geminôsque Triones*. Sunt autè in fronte Tauri vij. & oriuntur tempore vernali. *Pleïades* à pluralitate dicte. Sunt autè stellæ septè ante genua Tauri, ex quibus sex videntur: nam lætè vnâ. Has Latini *Vergelias* dicunt, à temporis significatione, quòd vere exoriuntur. Nam occasu suo hyemè, ortu æstatè primæque nauigationis tempus ostendunt. *Canicula stella*, quæ & *Sirius* dicitur, æstiuus menses in medio centro cæli est: & dî sol ad eam ascenderit, coniuncta cû sole dupliciter calor ipsius, & dissoluuntur corpora & vaporantur. Vnde & ex ipsa stella *dies caniculares* dicuntur: quâdo & moleste sunt pugnationes. *Canis* autè vocatur propterea quòd corpora morbo afficiat: siue propter flammam candorè, quòd eiusmodi sit, vt præ cæteris lucere videatur. Itaq; quo magis eam cognoscerent, *Sirion* appellasse. *Cometes* stella dicta est, eò quòd comas luminis fundat ex se. Quòd genus sideris quâdo apparuerit, aut pestilentiâ, aut famè, aut bella significat. *Cometæ* autè Latine tri-

nix appellatur, quod in modum crinium
 flamas spargunt, quas Stoici dicunt esse vltra
 .xxx. quarum nomina & effectus quidam Astro-
 logi scripserunt. *Lucifer* dicitur, eo quod inter
 omnia sidera plus lucem ferat. *Lucifer* enim
 est vna ex planetis. Hæc proprie & *iubar* dici-
 tur, eo quod iubar lucis ex se fundat: sed &
 splendor Solis & lunæ ac stellarum iubar vo-
 catur, quod in modum iubar radij ipso forū
 extendantur. *Vesperus* stella occidentalis, quam
 cognominatam perhibet ab *Hespero* rege Hi-
 spaniæ. Est autem & ipsa ex quinque stellis plan-
 etis, noctem ducens & sequens solem. Fertur
 autem quod hæc stella oriens *Luciferum*, oc-
 cidens *Vesperum* facit, de qua *Statius*: & alter-
 no deperditur vnus in ortu. ¶ *Planeta* stellæ
 sunt, quæ non sunt fixæ in cælo, vt reliquæ,
 sed in aere feruntur. Dicitur autem planeta
 vni: & dicitur, id est, ab errore. Nam interdum in
 Austrum, interdum in Septentrionem, plerun-
 que contra mundum, nonnunquam cum mun-
 do feruntur. Hos Romani nominibus deo-
 rum suorum, scilicet *Saturni*, *Lunæ*, *Iouis*,
Martis, *Veneris* & *Mercurij* sacrauerunt. De-
 cepti enim & decipere volentes, in eorū ad-
 lationem, qui sibi aliquid secundum amorem
 præstitissent, sidera ostendebant in cælo, di-
 centes, quod illud sidus esset *Iouis*, & illud
Mercurij, & concepta est opinio vanitatis.
 Hanc opinionem erroris diabolus confirma-
 uit, *Christus* euenit. ¶ *Iam* verò illa, quæ ab
 ipsis gentibus signa dicuntur, in quibus & ani-
 mantur, vni imago de stellis formatur, vt, *Aries*,
Taurus, *Libra* & huiusmodi alia, qui sidera
 præciderunt, in numerum stellarum speciem
 corporis superstitiosa vanitate perempti fini-
 erunt, ex causis quibusdam deorum suorum
 & imagines & nomina conformantes. Nam
Arietem primū signum, cui vt *libra* mediam
 mundi lineam tradunt, propter *Ammonem*,
 id est, *Iovem* vocauerunt, quia in eius capite,
 qui simulachra faciunt *Arietis* cornua fini-
 unt. Quod signum *Gentiles* idem inter si-
 gna primū constituerunt, quod in mense
Martio, qui est anni principium, solem in si-
 gno illo cursum suum peragere dicunt, sed &
Taurum inter sidera collocant, & ipsum in
 honorem *Iouis*, eo quod in bouem sic fabu-
 los conuersus, quando *Europam* transiit.
Cassiope quoque & *Polluxem* post mortem
 inter nobilissima sidera constituerunt: quod si-
 gnum *Gemini* dicitur. *Cancerum* quoque inde
 dixerunt, eo quod cum ad signum mense *Iu-
 nio* sol venerit, retro graditur in modum can-
 cri, breuior estque facit dies. Hoc enim ani-
 mal incertam habet partem primam, denique
 ad vnamque partem gressum dirigit, ita vt
 prior pars sit post, prior, & posterior prior. *Li-
 berum* ingentem *Hercules* in *Gæcia* occidit &
 propter virtutem suam hunc inter duo decim

signa constituit. Hoc signum sol, cum atrige-
 rit, nimium calorem mundo reddit, & annuos
 flarus & æstus facit maiores, quàm in toto
 reliquo anno. *Virginis* etiam signum idcirco
 inter astra collocauerunt, propter quod eisdem
 diebus in quibus sol per illud decurrit, terra
 exusta solis ardore nihil pariat. Est enim hoc
 tempus canicularium dierum. *Libram* autem
 vocauerunt ab equalitate mensis ipsius, quod
 viij. Kal. Octobris sol per illud signum cur-
 rens æquinoctium facit. Vnde & *Lucanus*. Ad.
 iusta pondera *librae*. *Scorpium* quoque & *Sa-
 gittarium*, propter fulgura mensis ipsius ap-
 pellauerunt. *Sagittarius* vir equinus cruribus
 daformatur, cui sagittam & arcum adiu-
 gunt, vt ex eo mensis ipsius fulmina demon-
 strantur. Vnde & *sagittarius* est vocatus
Capricorni figuram idem inter sidera finxe-
 runt propter capram *Iouis* nutricem: cuius
 posterioriorem partem corporis in effigiem pi-
 scis idem finxerunt, vt pluuias eiusdem tem-
 poris designarent, quas solet idem mensis
 plerumque in extremis habere. Porro *Aquas-
 rium* & *piscem*, ab imbribus temporum voca-
 uerunt, quod hyeme quando in his signis sol
 vertitur, maiores pluuie profunduntur. Et
 miranda gentium dementia, qui non so-
 lum pisces, sed etiam arietes, & hircos, & tau-
 ros, vras & canes, cancos, & scorpiones tran-
 stulerunt. Nam & *aquilam* & *cygnum* propter
Iouis fabulas inter cæli astra eius memorie
 causa collocauerunt. *Parseum* quoque & *vro-
 rem* eius *Andromidam* postea quàm sunt
 mortui in cælo, receptos esse crediderunt, vt
 imagines eorum stellis designarent, eorum-
 que appellare nominibus non erubescerent.
Aurigam etiam *Eriphonium* inter cæli astra
 collocauerunt: propter quod vidissent eum
 primū quadrigam iunxisse. Mirati sunt e-
 nim ingentem eius ad imitationem *Solis* ac-
 cessisse, & propter hoc nomen eius post mor-
 tem inter sidera posuerunt, sic *Calisto*, *Lica-
 nis* filia, dum ab *Ioue* compressa, & fabulosa
 ab *Iunone* in vras suisset speciem conuersa,
 quæ *Eræ* dicitur appellatur, post interfectio-
 nem ipsius nomen eius *Iouis* cum filio in stel-
 lis Septentrionalibus transfuit, eamque *Ar-
 ctora* filium ante eius *Arctophylacæ* appel-
 lauit. Sic *libra* pro *Mercurio* in cælum locata.
 sic *Comarum* *Chiron* propter quod nutrierat
Aesculapium & *Achillem*, inter astra simi-
 meratus est, sed quolibet modo superstitio-
 nes hæc ab hominibus nuncupentur, sunt can-
 cri, sidera quæ Deus in mundi principio
 condidit, ac certo motu distinguere tempora
 ordinavit. ¶ *Hoc* igitur signarum observa-
 tiones, vel *geneses*, vel cætera superstitiosa, que
 se ad cognitionem siderum coniungunt, id est,
 ad notitiam factorum, quæ fidei nostræ sine du-
 bitatione, concitata sunt, sic ignorari debent.

Christianis, vt nec scripta esse videantur, sed nonnulli syderum pulchritudine & claritate pellecti, in lapsus stellarū cæcatis mentibus corruerūt, ita vt per supputationes noxias, quæ *mathesis* dicitur, euentus rerū præscite tenentur: quos non solum Christianæ religionis doctores, sed etiam gentiliū Plato, Aristoteles, atque alij rerum veritate commoti concord. sententia damnauerunt, dicentes: Confusionem rerum potius de tali perusatione generari. Nam si genus humanum

ad varios actus nascendi necessitate premeretur, cur aut laudē mereantur boni, aut mali legum percipiant vltionem? Et quamuis ipsi non fuerint cœlesti sapientiæ dediti, veritatis tamen testimonio errores eorum meritō perculerunt. Ordo autem iste septem secularium disciplinarum ideo à Philosophis vsque ad astra perductus est, scilicet vt animos seculari sapientiæ implicatos à terrenis rebus abduceret, & in superna contemplatione collocaret.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER IV.

CAPITA LIBRI QVARTI

1. De Medicina.	8. De morbis qui in superficie corporū & cutis videntur.
2. De nomine eius.	9. De medicinis & medicamentibus.
3. De inuentoribus eius.	10. De libris medicinalibus.
4. De tribus hæresibus medicorum.	11. De instrumentis medicorum.
5. De quatuor humoribus corporis.	12. De odoribus & vnguentis.
6. De acutis morbis.	13. De initio Medicinae.
7. De chronicis morbis.	

DE MEDICINA. CAP. I.

MEDICINA est quæ corporis vel tuetur vel restaurat salutē: cuius materia versatur in morbis & vulneribus. Ad hanc itaque pertinent, non ea tantum quæ ars eorum exhibet, qui propriè Medici nominantur, sed etiam cibus & potus, regimen & regimen. Defensio denique omnis atque munus quæ sanum corpus nostrum aduersus externos ictus casusque seruat.

De nomine eius.

CAP. II.

Nomen autem Medicinae à modo, id est, temperamento impostum estimatur, vt non facis, sed paulatim adhibeatur. Nam in multo contristatur natura, mediocri autem gaudet, vnde & qui pigmenta & antidota facis vel affidue biberint, vexantur. Inmoderatio enim omnis non salutem, sed periculum affert.

De inuentoribus Medicinae.

CAP. III.

Medicinæ autem artis auctor ac reperi-or apud Græcos perhibetur Apollō.

Hanc filius eius *Æsculapius* laude vel opere ampliauit. Sed postquam fulminis ictu *Æsculapius* interit, interdicia ferunt medendi cura, & ars simul cum auctore defecit, latereque per annos penè quingentos vsque ad tempus *Artaxerxis regis Persarum*. Tūc eam reuocauit ad lucem *Hippocrates Aesclepio* patre genitus in insula *Coo*.

10. De tribus hæresibus Medicorum.

CAP. IV.

Itaque tres viri totidem hæreses inueniunt. Prima *methodica* inuenta est ab *Apoline*: quæ remedia sectatur & carmina. Secunda *Empirica*, id est, experientissima, inuenta est ab *Æsculapio*, quæ non indiciorū signis, sed solis constata experientis. Tertia *Logica*, id est, *rationabilis*, inuenta ab *Hippocrate*. Iste enim discussis aratum, regionum, vel ægitudinum qualitatibus, artis curam rationabiliter perferre aris est. *Empirici* ergo experientiam solam sectantur. *Logici* experientiam rationem adiungunt. *Methodici* nec elementorum rationem obseruant, nec tempora, nec ætates, nec causas, sed solas morborum substantias.

De quatuor humoribus.

CAP. V.

Sanitas est integritas corporis, & temperantia naturæ ex calido & humido, quod est sanguis. vnde & *sanitas* dicta est, quasi sanguinis status. *Morbi* generali vocabulo omnes passionis corporis continentur, quod inde veteres morbum nominaverunt: ut ipsa appellatione, mortis vim, quæ ex ea nascitur demonstrant. Inter sanitatem autem & morbum media est curatio, quæ nisi morbo congruat, non producit ad sanitatem. Morbi enim omnes ex quatuor nascuntur humoribus, id est, ex sanguine & felle, melancholia & phlegmate. Ex ipsis enim reguntur sani, ex ipsis læduntur infirmi. Dum enim amplius extra cursum naturæ creuerint, ægritudines faciunt. Sicut enim quatuor elementa, sic & quatuor humores, & unusquisque humor sui elementum imitatur. *Sanguis* aerem, *cholera* ignem, *melancholia* terram, *phlegma* aquam. Et sunt quatuor humores, sicut quatuor elementa, quæ conferunt corpora nostra. *Sanguis* ex Græca etymologia vocabulum sumpsit, quod ex eo corpus vegetetur & sustentetur & viuat. *Cholera* Græci vocauerunt, quod vnius dici spacio terminetur, vnde & *cholera*, id est fellicula nominata est, hoc est, fellis effusio. Græci enim *χολή* dicunt. *Melancholia* dicta, eo quod ex nigri sanguinis fece admixta sit abundantia fellis. Græci enim *μύξα* nigrum vocant, fel autem *χολή* appellant. *Sanguis* Latine vocatus quod sit iustus. vnde & homines quibus dominatur sanguis, dulces ac blandi sunt. *Phlegma* autem dixerunt quod sit frigida. Ex his quatuor humoribus reguntur sani: ex his læduntur infirmi. Dum enim amplius excursum naturæ creuerint, ægritudines faciunt. Ex sanguine autem & felle acutæ passionis nascuntur, quas Græci *ἄκρα* vocant. Ex phlegmate verò & melancholia veteres causæ procedunt, quas Græci *χρόνα* dicunt.

De acutis morbis. CAP. VI.

Œra est acutus morbus, qui aut citò transit, aut cesari interficit, ut *pleuritis*, *phrenitis*, & cetera. *Œra* enim acutum apud Græcos & velocè significat. *Χρόνα* est prolixus corporis morbus, qui multis temporibus remoratur, ut *podagra*, *pleuritis*, & cetera. *Χρόνα* enim apud Græcos tempus dicitur. Quæ sunt autem passionis ex propriis causis nomen acceperunt. *Febri* à feruore dicta est, est enim abundantia caloris *φρένας* appellata siue ab impedimento mentis: quia Græci mentem *φρένας* vocant, seu quòd dentibus infrendant. Nam *frendere* est dentes concurere. Est autem perturbatio cum exagi-

ratione & dementia ex cholericâ vi effecta. *Cardiace* vocabulum à corde sumpsit, dum ex aliquo tumore aut dolore afficitur. *Cor* enim Græci *καρδίαν* vocant. Est enim cordis passio cum formidabili metu. *Lebargus* à somno vocata. Est enim oppressio cerebri cum obliuione & somno iugi, velut stertentis. *Synanche* à continentia spiritus & p̄focatione dicta. Græci enim *συνάχην* continere dicunt. Qui enim hoc vitio laborant, dolore faucium p̄focantur. *Phlegmone* est feruor stomachi cum extensione & dolore, siue *πνευμον* est inquietudo cum robore & dolore & extensione, & duricia & vastitate. Quæ cum ceperit fieri, inquietudo & febris consequitur. Vnde & dicta est *πνευμον* dicitur. Sic enim sentitur, & inde nomen accepit. *Pleuritis* est dolor lateris acutus cum febris & sp̄to sanguinolento. Latus enim Græci *πλευρά* dicitur: vnde & pleuriticâ passio nomen accepit. *Peripneumonia* est pulmonis vitium cum dolore vehementi & suspirio. Græci enim pulmonem *πνευμον* vocant, inde & ægritudo dicta est. *Apoplexia* est subita effusio sanguinis, qua suffocari intereunt. Dicta autem apoplexia, quòd ex laterali percussu repentinus casus fiat. Græci enim percussione *ἀπὸ πλάγης* vocant. *Spasmus* Latine contractio subita partium aut neruorum cum dolore vehementi. Quam passionem à corde nominatam dixerunt: quia in nobis principarum vigoris habet. Fit autem duobus modis, aut ex repletione, aut ex inanitione. *Tetanus* maior est contractio neruorum à ceruice ad dorsum. *Tetanus* lateris dolor est, dictum est autem ita à medicis, quòd dolore corpus transfuerberet, quasi gladius. *Ileos* dolor intestinorum. Vnde & *ileia* dicta sunt. Græci enim *ἰλεῖν* obuoluerè dicitur, quòd se intestina præ dolore inuoluant. Hi & torminosi dicuntur ab intestinorum tormento. *ἰσχυροβία*, id est, aquæ metus. Græci enim *ἰσχυρὸν* aquam vocant, *βία* timorem dicunt, vnde & Latini hunc morbum ob aquæ metum *limphaticum* vocant. Fit autem vel ex canis rabidi morsu, aut ex acris spuma in terram proiecta, quam si homo vel bestia tetigerit, aut dementia repletur, aut in rabiem vertitur. *Carbunculus* dictus, quòd in ortu suo rubescit fit vt ignis, postea niger, vt carbis extinctus. *Pestilentia* est contagium, quod dum vnum apprehenderit, celeriter ad plures transit. Gignitur autem ex corrupto aere, & in visceribus penetrando innititur. Hæc est plerumque per aeris potestates fiat, tamen sine arbitrio omnipotentis Dei omnino non fit. dicta autem *pestilentia* quasi pestalencia, quòd veluti incendium p̄fasciat, Et toto descendit corpore pestis. Idem & *contagium* à contingendo, quia quem tetigerit, polluit.

polluit. Ipsa & *inguina* ab inguinum percussione. Eadem & *lues* à labe & luctu vocata, quæ tantopere acuta est, vt non habeat spacium temporis, quo aut vita speretur aut mors, sed repetitius languor simul cum morte venit.

De Chronicis morbis. CAP. VII.

Chronica est prolixus morbus, qui multis temporibus remoratur, vt podagra, phthis. *Xphtis* enim apud Græcos tempus dicitur. *Cephalæa* ex capite vocabulum habet. capitis enim passio est. Græci enim caput *κεφαλή* vocant. *Scotoma* ab accidente nomen sumpsit, quod repentina tenebras ingerat oculis cum vertigine capitis. *Vertigo* autem est, quotiescunque ventus consurgit, & terrâ in circuitu mouet. Sic & in vertice hominis arteriæ & venę ventositatem ex resoluta humectatione gignunt, & in oculis girum faciunt. Vnde & vertigo nuncupata est. *Epilepsia* vocabulum sumpsit, quod mentem apprehendens pariter etiam corpus possideat. Græci enim apprehensionem *ἐπιληψία* vocant, Fit autem ex melancholico humore quoties exuberauerit, & ad cerebrum aduersus fuerit. Hęc passio & *caduca* vocatur, eod quod cadens æger spasum patitur. Hos etiam vulgus *lunaticos* vocat, quod per hunc cursum comitetur eos infania dæmonum. Eadem & *lunatio* proprie est & *morbus comitalis*, id est maior & diutinus, quo caduci tenentur. Cuius tanta vis est, vt homo vadens concidat spumensque. *Comitalis* autem dictus, quod gentiles cum comitiorum die cuiquâ accidisset, comitia dimittebantur. Erat autem apud Romanos comitiorum dies solennis in Kalend. Ianuariis. *Mania* ab infania vel furore vocata. Nam Græcorum veritas furorem *μανία* appellabatur, siue à diuinatione, quia diuina Græcè *μαντις* dicitur. *Melancholia* dicta est à nigro felle. Græci enim nigrum *μύκτα* vocant, felle autem *χολή* appellant. *Epilepsia* autem in sanctâ fit, melancholia in ratione, mania in memoria *Typhi* sunt frigide febres, quæ abusiue typhi appellantur ab herba quæ nascit in aqua, quæ Latine forma atque status dicitur. Est enim accessiōnū reuolutio per statura temporum interualla. *Reuma* Græcè, Latine eruptio sine flure appellatur. *Catarus* est flur reumatis rugis ex naribus, quæ dum à fauce venierit *βλεφαρος* vocatur, dum ad tharacem vel pupilonem *οφθαλμια* dicitur. *Corix* est quædam infusa capitis in ossa venerit nasiam & præsecutionem fecerit cum sit, mutatione vnde & *Alza* nomen accepit. *Branchos* est præsecio lenticillæ à frigido humore. Græci enim gummi *βραγχος* dicunt, circa quod fauces sunt, quos nos cor-

rumpē brancia dicimus. *Raucedo* amputatio vocis. Hęc & *arterialis* vocatur, eod quod vocem raucam & clausam reddat ab arteriarū iniuriis. *Suspirium* nomen sumpsit, quia inspirationis difficultas est, quam Græci *ἀσπυρία* dicunt, id est, *suffocationem*. *Peripneumonia* à pulmonibus nomen accepit. Est enim pulmonis tumor cum spumarum sanguinearum effusione. *Hæmoptysis*, emissio sanguinis per os, vnde & nomen accepit, *πύκνισ* enim sanguis dicitur. *Ptyphus* est ulceratio & tumor in pulmonibus qui iuuenibus facilius euenire solet. *ἔσθιον* autem apud Græcos dicta, quod sit totius corporis consumptio. *Typhus* Græcè ab altitudine vocatur, quod à profundo pectoris veniat. cuius contraria est superior in faucibus vbi via distillat. *Apotheuma* à collectione nomen accepit. nam collectiones Græci *ἀποθεμα* vocant. *Ἐπιπλοία* dicta est *apothema* intrinsecus vel in latere, vel in stomacho eū dolore & febribus, & rursi abundantibus spumis & purulentis. *ἠπυρία* morbus à iecoris passione nomen accepit. Græci enim *ἠπυρ* iecur vocant. *Lienosis* à splene vocabulum sumpsit. Græci enim *ἐλκω* lien vocant. *Hydrops* nomen sumpsit ab aquoso humore cutis. Nam Græci *ὑδρ* aquam vocauerunt, est enim humor subcutaneus cum inflatione turgēte & anhelitu ferido. *Nephritis*, à reniū lāgore nomen accepit. Renes enim Græci *νεφρ* dicunt. *Paralysis* dicta à corporis impensatione: facta ex multa in frigidatione, aut in toto corpore, aut in parte. *Cachexia* nomen sumpsit à corporis iniuria vel nato habitu. *κυστις* enim Græci malam vexationē vocauerunt. Fit autem hęc passio ex in temperantia agrotantis, vel curatione medicaminis: aut post ægritudinem tarda resurrectio. *Atrophia* nomen accepit à diminutione corporis. Nam Græci nutrimenti cessationē *ἀτροφία* dicit. Est enim tenitas corporis ex causis latentibus, & pabulatis conualecentibus. *Sarcoma* est superfluum carnis incrementum, quo vlyta modum corpora saginantur. Græci enim carnem *σάρκα* vocant. *Ισχία* vocata à parte corporis quam vexat. Nā vertebulorum ossa quorum summitas iliorum initio terminatur, Græci *ισχία* vocant. Fit autem quoties descenderit in recta ossa, & efficitur ibi glutinatio. *Podagram* Græci à retetione pedum dicunt nominatam, & a ferali dolore. Siquidē omne quod in mite fuerit, abusiue agreste vocamus. *Arthritis* morbus ab articulorum passione vocabulum sumpsit. *Calculus* lapis est qui in vesica fit. vnde & nomen accepit. Gignitur autem ex materia phlegmatica. *Sivanguria* dicta est, eod quod stringat vrinarum difficultatem. *Zarocæcis* iuge desciderium Veneris cum extensione naturalium locorum: dicta passio à *Saryris*. *Diarrhœa* iugis

ventris cursus sine vomitu, *Dysenteria* est diuisio continuationis, id est, ulceratio intestini. *Abis* enim difficultatem significat, *irre* intestina. Fit autem antecedente fluore, quam Græci *Αἰσθησις* vocant. *Lienteria* dicta, quod cibum tanquam per lineam intestina nullis obstantibus facit prolabi: *Colica* passio nomen sumpsit ab intestino, quæ Græci *κόλον* appellant. *Ragadas* dicuntur, eò quod fistulæ sint rugis collectæ circa orificium. Hæ & hæ morroides à sanguinis fluore dictæ. Græci enim sanguinem *αιμα* dicunt.

De morbis, qui in superficie cutis videntur.

CAP. VIII.

A *Lopocia* est capillorum fluor circumscriptus pilis fuluis aeris qualitate habentibus, vocata hoc nomine à similitudine animalis vulpeculæ, quam Græci *αλώπηξ* vocant. *Parotides* sunt durities vel collectiones, quæ ex febris vel ex aliquo alio nascuntur in aurium vicinias: unde & *παροτιδες* sunt appellatæ. *Stra* enim Græci auriculam dicunt. *Lentigo* est vestigia macularum parua in rotunditatem formata, à specie lenticulæ dicta. *Erysipelas* est quam Latini sacrum ignem appellat, id est, execrandum per antiphrasim. Siquidem in superficie rubore flammeo cutes rubescunt. Tunc mutuo rubore quasi ab igne vicina inuaduntur loca: ita ut etiam febris exciteretur. *Serpedo* est rubor cutis cum pustularum extantia, & nomen sumpsit à serpente, eò quod serpat per membra. *Impetigo* est siccæ scabies: prominens à corpore cum asperitate & rotunditate formæ. Hanc vulgus sarnam appellat. *Prurigo* vocata à perurando & ardendo. *Νοκταλαπια* est passio qua per diem visus parentibus oculis denegatur, & nocturnis irruentibus tenebris redditur, aut versa vice (vt plerique volunt) die redditur, nocte negatur. *Verruca* aliud sunt, *Syriacis* aliud. *Verruca* singularim sunt *salyniasis* verò illa fortior, ac circa ipsam plures inueniuntur. *Scabies* quoque & *lepra* vtraque passio asperitas cutis cù pruritu atque squamatione: sed scabies tenuis asperitas & squamatio est. Hinc denique nomen accepit, quæ ita veluti purgamenta admittat. Nam *scabies* sicut quasi squamies. *Lepra* verò cutis asperitas squamosa lepidæ herbe similis, unde & nomen sumpsit: cuius color nunc in nigredinem vertitur, nunc in alborè, nunc in ruborè. In corpore hominis ita lepra dignoscitur, si variatim inter sanas cutis partes color diuersis appareat: aut si ita se vbique diffudat, vt omnia vnus coloris quamuis adulterini faciat. *Elephantiasis* morbus dicitur ex similitudine elephantis: cuius naturaliter dura & aspera pellis, nomen morbo in hominibus de-

dit: quia corporis superficiei similem facit elephanthorum cuti: siue quia ingès passio est, sicut animal ipsum ex quo derivatum ducit nomen. *Icterus* Græci appellant à cuiusdam animalis nomine, quod sit coloris fellei. Hinc morbum Latini *arcuatum* appellant ad similitudinem celestis arcus. *Aurigenem* verò Varro appellari ait à colore auri. *Ragium* autem morbum inde æstimant dictum, quod vitæ bono & regalibus cibis citius curetur: *Cancer* à similitudine maritimi animalis vocatum, vulnus sic medici dicunt nullis medicamentis sanabile. Aut ergo præcidi debet à corpore membrum vbi nascitur, vt aliquantulum viuat: tamen inde mortem quamlibet tardius affuturam. *Ordeolus* est parvissima & purulenta collectio in capillis palpebrarum constituta, in medio lata, & ex vtroque conducta, hordei grauum similans: unde & nomen accepit. *Furuncululus* est tumor in acutum surgens dictus, quod ferueat, quasi ferunculus: unde & Græcè *ἀρσενεξ* dicitur, quod sic ignitus. *Obscudo* est, in qua infantum ora exulcerantur, dicta ex languore oscitantium. *Frenusculi* vlcera circa rictum oris: similia his, quæ sunt iumentis asperitate tironum. *Vlcus* putredo ipsa: vulnus quod ferro fit quasi vlcus. Et vlcus quod olet quasi olcus. *Pustula* est in superficie corporis turgida veluti collectio. *Papula* est parvissima cutis erectio circumscripita cum rubore: & ideo papula dicta, quasi pupula strimpta. *Sanies* dicta quod ex sanguine nascitur: excitat enim calore vulneris, sanguis in saniem vertitur. Nam sanies non fit in quocunque loco, nisi vbi sanguis aduenerit: quia omne quod putrescit, nisi calidum & humidum fuerit, quod est sanguis, putrescere non potest. Sanies autem & tabes sibi differunt. Fluere enim sanie viuorum est, tabe mortuorum. *Cicatrix* est obductio vulneris, naturalem colorè partibus seruans: dicta quod obducat vulnera & obæcat.

De remedijs & medicaminibus.

CAP. IX.

Medicinæ curatio non est spernenda. Meminimus enim & Esaiam Ezechie lauguenti aliquid medicinale mandasse: & Paulus Apostolus Timotheo modicum vini prodesse dixit. Curatio autem morborum tribus generibus cõstat: *Pharmacia*, quam Latini med. camina vocant: *Chirurgia*, quæ Latini manuum operationem appellant: manus enim apud Græcos *χειρ* vocatur: *diata*, quam Latini regulam appellant: est enim obseruatio legis & vitæ. Sunt autem omni curationi species tres: primum genus *diæreticum*: secundum *pharmaceuticum*: tertium *chirurgicum*. *Diata* est obseruatio legis & vitæ. *Pharmaceutica* est

sica est medicamentorum curatio. *Chirurgia* est ferri amentoium incisio. nam ferro exciduntur quæ medicamentorum non senserint medicinam. ¶ Antiquior autem medicina herbis tantum ex succis erat. Talis enim mendendi usus cepit: deinde ferro & cæteris medicamentis. ¶ *Omnis* autem curatio aut ex contrariis aut ex similibus adhibetur. *Ex contrariis*: ut fugi dum calido. vel siccum humido. sicut & in homine superbia sanari nõ potest, nisi humilitate sanetur. *Ex similibus* vero sicut ligamentum vel rotundo vulnere rotundum: vel oblongo oblongum apponitur. Ligatura enim ipsa non eadem membris & vulneribus omnibus, sed similibus simili coaptatur. quæ duo etiam ipsa adiutoria nominibus suis significat. Nam *anadimum* Græcè Latine ex contrario datum dicitur. Contraria enim contrariis medicina ratione curatur. At contra ex simili: ut *rupis* quod interperatur amara: quia gustus eius amarus est. Ex contrariis enim nomen accepit, quia amaritudo amaritudinem morbi solvere solet. ¶ *Omnia* autem medicamenta ex propriis causis habent vocabula; *Hiera* enim dicta quasi diuina. *Arteriaca* quod apta sint gutturis meatibus & tumores faucium & artieriarum leniât. *Theriacâ* est antidotum serpentinum, quod venena pûluntur, vti pelvis peste soluitur. *Cathartica* Græcè Latine purgatoria dicuntur. *Craptica*, eo quod de primo die in potetur seu inglutitur. *Diatrodis* a succo indora nomen sumit, fit ex o confectione, sicut *diacodis*: quæ de *in nos* grescit, et ex *papaveris* fit. Sicut diacodis in omnia ex semilibus componitur. *Electuarium* vti carum, quod molle scribitur. *Trochiscos* dicitur, quia in modum rotulae deformatur. *apex* enim Græcè rota dicitur. *Collyria* Latine lotia, quæ ad vitia oculorum detergentur. *Ephedra*, eo quod supponitur, aliis adiutoris, vti dicitur. *Cat. plasma*, eo quod inducitur, sola fit. *Emplastrum* eo quod inducatur. *Malagma*, eo quod sine igne uaceretur & compit herbatur. *Erema* Græcè, Latine relaxatio dicitur. *Pressaria* dicta quod inrus inhiatur. ¶ *Medicamentorum*. *Critica* quidam Græcis inueniunt, inde pingitur dum dia purch. *Equus* dicitur equus. dicitur autem Chiron *Sanctus* qui Chironis fuisse dicitur. unde appellatus *Criticos* dies in dicit vocant, quibus, vti credo, ex indico infirmitatis illud nomen inpositum est. quod quasi indicent hominem, & sententia sua aut puiant aut liberent.

De libris medicinalibus. CAP. X.

Aphorismus est sermo brevis, integrum sensum propositæ rei scribens. *Prognostica* a *prævisio* egritudinum, a prævidendo vocata.

Oportet enim medicum & præterita agnoscere, & præsentia scire, & futura prævidere. *Dynamia*, potentia herbarum & vis & possibilitas. Nã in herbarum cura vis ipsa *dydymus* dicitur. vnde & *dydymus* nuncupatur, vbi eorum medicinae scribuntur. *Botanicum* herbarium dicitur, quod ibi herbae notentur.

De instrumentis Medicorum. CAP. XI.

Enchiridium dictum, quod manu astringitur, dum plurima contineat feramenta. *Xip* enim Græcè manus vocatur. *Phlebotomium* ab incisione vocatum. Nam incisio Latine, Græcè *tomos* dicitur. *Similaria*, *angustrum*, *Spaton elegans*, quæ à Latinis à similitudine cucurbituræ à suspensio *ventosa* vocatur. Denique anisata spiritu per igniculum, dehinc præciso corpori superposita omne quod inter cutem vel altius æstuat, siue humoris, siue sanguinem vocat in superficiebus gliscere. *Pisa* à pinis dicitur seminibus & terendis. Hiinc & *pegmenia*, eo quod in pila & pilo aguntur quasi piligmenta. Est enim *pila* vas concauum & medicorum apum vñ, in qua proprie pilantur fieri & pigmenta concidi solent. Varro autem refert *Pilumnium* quendam in Italia fuisse, qui pinis dicitur præfuit artis; vnde & *pilumni* & *pifiores*. Ab hoc ergo *pilum* & *pila* inuenta, quibus sar pinitur, & ex eius nomine ita appellata. *Pilum* autem est vnde conuaditur quicquid in pila inuenitur. *Morarium*, quod dicitur in *colonia* in puluerem redacta & mortua condantur. *Circulium* est in qua circumducta collyria resoluuntur, erit enim lenis. Nam aspera frangi potius quam resoluunt collyrium facit.

De odoribus & inuentis. CAP. XII.

Odor vocatus ab aere *Thymiana* lingua Græca vocatur, quod fit odorabile. Nã timos dicitur *thos*, qui odorem refert, de quo Virgilius, redolens que tum o signata mella. *Incesum* dictum, qui igne conuenitur dum offertur. *Terraidos* formula incensum in longitudinem porrecta, quia sicut ex quatuor pigmentis. Quatuor enim Græcè *herax* formula *ide* dicitur. *Szade* est incensum quod ex pressura manarum dicitur à Græcis *szade* & *szade*, quod est manare & distillare. *Minobalanum*, quia fit ex glande odorata, de quo Horatius. Et presta tuis balanus capillis. *Vnguentum* verò est omne quod ex communi oleo confectum, aliarum specierum comixtione augetur, odoris iucunditate, msumens & longius redolens. *Vnguenta* autem quædam dicitur à locis vti *relinum*, cuius *relinus* Casar meminit, dicens. Corpus suauitatis relini vti quimus. Hoc conficiebatur in insula *Delo*, quæ est

60

vina ex Cycladibus. Sunt & quædam ab inuētorum nomine, vt *amaracinum*. Nam quidam tradunt regium quandam puerum Amaracū nomine quamplura vnguētorum genera ferentem, casu prolapsū esse, & maiorem ex commixtione odorem creasse. Vnde nunc optima vnguenta amaracina dicitur: sunt autem ex genere florum. Itē quæ à materiæ suæ qualitate dicuntur: vt *rosaceum* à rosa: *cyprinum* à flore Cyprī: quæ proinde & propria materiæ odorem referunt. Ex his quædam simplicia vnguēta sunt, quæ vna tantum specie existunt: vnde & sui nominis referunt odoratum, vt *anetinum*: est enim syncerum ex oleo & aneto tantum. Composita autem sunt quæ pluribus admixtis fiunt: vnde & nominis sui odorem non habent: quia obtinentibus aliis quæ admiscetur, incertum odorem ducunt: vt *cerotum*, *caleficum*, *marciatum*.

De initio Medicina. CAP. XIII.

Quæritur à quibusdam, quare inter cæteras artes liberales ars Medicinæ non contineatur. Propterea, quia illæ singulates continent causas: ista verò omnium. Nam & Gram-

maticam medicus scire iubetur, vt intelligere vel exponere possit quæ legit. similiter & Rhetoricam, vt veracibus argumentis valeat diffinire quæ tractat: necnon & *Dialecticam* propter infirmitatū causas ratione adhibita perferendas atque curandas. Sic & *Arithmeticam* propter numerū horatū in accessionibus, & periodis dierū: non aliter & *Geometriam* propter qualitates regionum, & locorum situs: in quibus doceat, quid quisque obseruare debeat. Porro *Musica incognita illi non erit*, nam multa sunt quæ in Græcis hominibus per hanc disciplinā facta leguntur: sicut habetur de Dauid, qui à spiritu immundo Saulē arte modulationis eripuit. Aselepiades quoque medicus Phreneticū quandam per symphoniam pristinae sanitati restituit. Postremo & *Astronomiam notam habebit*, per quam contempletur rationē astrorum & mutationem temporum, nam sicut ait quidā medicorum, cū ipsorum qualitatibus & nostra corpora commutantur, hinc est quod medicina secundā Philosophia dicitur. Vtraque enim disciplina totum sibi hominem vēdicat. Nam sicut per illam anima, ita per hanc corpus curatur.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER V.

CAPITA LIBRI QVINTI

1	De authoribus legum.	40	14	Quid responsa prudentium.
2	De legibus diuinis & humanis.	15	15	De legibus consularibus & tribunitiis.
3	Quid differunt inter se ius, leges, & mores.	16	16	De lege Saryra.
4	Quid sit ius naturale.	17	17	De legibus Rhodiis.
5	Quid ius civile.	18	18	De privilegiis.
6	Quid ius gentium.	19	19	Quid possit lex.
7	Quid ius militare.	20	20	Quare facta est lex.
8	Quid sit ius publicum.	21	21	Qualis debeat fieri lex.
9	Quid sit ius Quiritium.	22	22	De causis.
10	Quid lex.	23	23	De testibus.
11	Quid scia plebium.	50	24	De instrumentis legalibus.
12	Quid senatus consultum.	25	25	De rebus.
13	Quid constitutio & edictum.	26	26	De criminibus in lege conscriptis.
	De authoribus legum. CAP. I.	27	27	De pœnis in legibus constitutis.

MOYSES gēti Hebraicæ prim⁹ omniū diuinas leges sacris literis explicauit. Foronens rex Græcis primus legis iudiciæque constituit. Mercurius Trismegistus primus leges Ægyptiis tradidit. Solus primus leges Atheniensibus dedit. Lycurgus 60

primus Lacedæmonis iura legum ex Apollinis autoritate confluxit. Numa Pompilius qui Romulo successit in regno, primus leges Romanis edidit: deinde cū populus seditionosus magistratus ferre non posset, Decemvros legis scribēdis creauit, qui leges ex libris Solonis in Latinum sermonem translatas

xij. tabulis exposuerunt. Fuerunt autem hi Appius Claudius, Genutius, Veterius Iulius, Manilius, Sulpitius, Sextius, Curatius, Romelius, Posthumus. Hi Decem viri legum confcribendarum electi sunt. *Leges autem redigere in libros* primus consul Pompeius institueret voluit, sed non perseveravit, obrectatorum metu: deinde Cæsar cepit id facere, sed ante interfectus est. Paolatim autem antiquæ leges vetustate atque incuria exoleuerunt, quarum etsi nullus iam usus est, notitia tamen necessaria videtur. *Leges nouæ* à Constantino Cæsare ceperunt, & reliquis succedentibus: et atque permixtæ & inordinatæ. Postea Theodosius minor Augustus ad similitudinem Gregoriani & Hermogeniani codicem factum constitutionum à Constantini temporibus, sub proprio cuiusque Imperatoris titulo disposuit, quem à suo nomine Theodosianum vocauit.

De legibus diuinis & humanis.

CAP. II.

Omnes autem leges aut diuinæ sunt, aut humanæ. *Diuina* naturæ: *humana* moribus constant; id eoque hæc discrepant quoniam aliæ aliis gentibus placent. *Fas* lex diuina est *ius* lex humana. Transire per agrum alienum *fas* est, *ius* non est.

Quid differunt inter se ius, leges, & mores.

CAP. III.

Ius generale nomen est: *lex* autem iuris est species. *Ius* autem dictum, quia iustum est: omne autem *ius* legibus & moribus constat. *Lex* est constitutio scripta. *Mos* est vetustate probata consuetudo: siue, *lex* non scripta. Nam *lex* à legendo vocata est: quia scripta est. *Mos* autem longa consuetudo de moribus tracta tantum. *Consuetudo* autem est *ius* quoddam moribus institutum: quod pro lege suscipitur, cum deficit *lex*: nec differt scriptura a ratione consistat, quando & legem ratio commendat. Porro si ratione *lex* constat, *lex* erit omne quod iam ratione constituerit, duraxat quod à religioni congruat: quod disciplinæ conueniat: quod saluti proficiat. *vocata autem consuetudo*, quia in communi est vsu.

Quid sit ius naturale.

CAP. IV.

Ius naturale est, aut ciuile, aut gentium, *Ius naturale* est commune omnium nationum, eoque ubique instinctu naturæ, non constructione aliqua habeatur, vt viri & femine coniunctio, liberorum successio, & educatio: communis omnium possessio: & om-

nium vna libertas, acquisitio eorum, quæ cælo, terra marique capiuntur. Item depositæ rei vel commendatæ pecuniæ restitutio: violentiæ per vim repulsio. Nam hoc aut si quid simile est, nunquam iniustum, sed naturale æquumque habetur.

Quid sit ius ciuile.

CAP. V.

Ius ciuile est, quod quisque populus vel ciuicas sibi proprium, humana diuinæque causa constituit.

Quid sit ius gentium.

CAP. VI.

Ius gentium est sedium occupatio, ædificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, fœdera pacis, induciæ, legatorum non violandorum religio, connubia inter alienigenas prohibita, & inde *ius gentium*, quod eo iure omnes ferè gentes vtuntur.

Quid sit ius militare.

CAP. VII.

Ius militare est belli inferendi solennitas: fœderis faciendi nexus, signo dato congressio in hostem vel commissio. Item signo dato receptio: item flagitij militaris disciplina, si locus deseratur: item stipendiorum modus: dignitatum gradus, præmiorum honor, veluti cum corona vel torques donatur. Item prædæ decisio, & pro personarum qualitatibus & laboribus iusta diuisio ac principis portio.

Quid sit ius publicum.

CAP. VIII.

Ius publicum est in sacris & sacerdotibus & in magistratibus.

Quid sit ius Quiritium.

CAP. IX.

Ius Quiritium est propriè Romanorum, quod nulli tenent nisi Quirites, id est, Romani tanquam de legitimis hæreditatibus, decretionibus, de iuribus, de vsucapione, quæ iura apud nullum alium populum reperiuntur, sed propria sunt Romanorum, & in eisdem solis constituta. Constat autem Quiritium *ius* ex legibus & plebiscitis, constitutionibus principum & edictis, siue prudentium responsis.

Quid lex.

CAP. X.

Lex est constitutio populi, quæ maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt.

Quid scita plebium. CAP. XI.

Scita sunt quæ plebs tantum constituit, & vocata scita, quod ea plebs sciat, vel

quod sciscitatur & rogat ut fiat.

Quid senatusconsultum.
CAP. XII.

Senatusconsultum, est quod tantum senatores populis consulendo decernunt.

Quid constitutio & edictum.
CAP. XIII.

Constitutio vel edictum quod rex vel Imperator constituit vel edicit.

Quid responsa prudentium.
CAP. XIV.

Responsa sunt, quae iurisperiti respondere dicuntur consulentibus: unde & responsa Pauli dicta. fuerunt enim quidam prudentes & arbitri aequitatis, qui *insinuationes civilis iuris* compositas ediderant, quibus dissidentium lites contentionesque sopirent.

De legibus consularibus & tribunitiis.
CAP. XV.

Quadam esse leges dicuntur ab iis qui condiderunt, ut *consulares, tribunitia Iulia, Cornelia*. Nam & sub Octavio Caesare iussu consules Papius & Pompeius legem tulerunt: quae à nominibus eorum appellatur Papii & Pompeia, continens primam praemia pro suscipiendis liberis. Sub eodem quoque Imperatore *Falcidius* tribunus plebis legem fecit, ne quis plus in extraneis testamento legaret, quam ut quarta pars superesset heredibus. Et cuius nomine lex *Falcidia* nuncupata est. *Aquilinus* quoque legem condidit, quae hactenus *Aquilina* vocatur.

De Lege saeva.
CAP. XVI.

Saeva verò lex est, quae de pluribus rebus simul loquitur, dicta, à copia rerum, & quasi à saevitate: unde & *saevam* scribere est poemata varia condere, ut Horatii, Iuuenalis & Persij.

De legibus Rhodiis.
CAP. XVII.

Rhodiae leges navalium commerciorum sunt, ab insula Rhodo cognominatae, in qua antiquitus mercatorum fuit usus.

De privilegiis.
CAP. XVIII.

Privilegia autem sunt leges priuatorum, quasi privatae leges. Nam privilegium inde dictum, quod in privato feratur.

Quid possit lex.
CAP. XIX.

Omnis autem lex aut permittit aliquid, ut Vir fortis petat praemium, aut vetat, ut Sacrarum virginum nuptias nulli petere liceat: aut punit, ut Qui eadem fecerit, capite plectatur: aut enim praemio, aut poena, vita moderatur humana.

Quare facta sit lex.
CAP. XX.

Facta sunt leges, ut earum metu humana coerccatur audacia, totaque sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio, refrenetur nocendi facultas.

Qualis debeat fieri lex.
CAP. XXI.

Erit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, secundum patriam consuetudinem, loco temporisque conveniens, necessaria, utilis, manifesta quoque, ne aliquid per obscuritatem in captione contineat, pullo privato commodo, sed pro communi civium utilitate conscripta.

De causis.
CAP. XXII.

Praemissa Graecum est, quod Latine causa dicitur: unde & *pragmatica* negotia dicuntur, & actor *causiarum* & negotiorum *pragmaticorum* nuncupatur.

De testibus.
CAP. XXIII.

Testes sunt à quibus quaeritur veritas in iudicio, quos quisque ante iudicium sibi placitis alligat: nec cui sit postea liberum aut dissimulare, aut subtrahere se: unde & *allegati*, appellantur. Item testes dicti, quod testamento adhiberi solent: sicut *signatoris*, qui testamentum signant.

De instrumentis legalibus.
CAP. XXIV.

Voluntas generale nomen omnium legalium instrumentorum, quae quia non voluntate procedit, ideo tale nomen accepit. *Testamentum* vocatum, quia nisi testator mortuus fuerit, nec confirmari potest, nec sciri quid in eo scriptum sit: quia elatum & obsignatum est, & inde dictum testamentum, quia non valet nisi post testatoris monumentum, unde Apostolus. *Testamentum*, inquit, in mortuis confirmatur. *Testamentum* sanè in scripturis sacris non hoc solum dicitur, quod non valet nisi testatoribus morientibus, sed omnia

sed omne pactum & placitum, testamentum vocabant: nam Laban & Iacob testamentum fecerunt, quod utique etiam inter vivos valeat. & in Psalmis legitur, Aduersum te testamentum disposuerunt, hoc est, pactum: & innumera talia. *Tabula* testamenti ideo appellatur: quia ante chartæ & membranarum usum in tabulis dolatis non solum testamentum, sed etiam epistolarum alioque scribebatur: unde & portitores earum *tabularij* vocantur. *Testamentum iuris civilis*, est quinque testium signis signatum, subscriptione firmatum. *Testamentum iuris prætorij*, est septena testium signis signatum: sed illud apud ciues fit, inde *civile*, illud apud prætores, inde *iuris prætorij*, *Testamentum autem signare*, notare est, ut notum sit quod scriptum est. *Holographum testamentum*, est manu auctoris totum descriptum atque subscriptum: unde & nomen accepit. Græci enim eam totam, *γεννη* literam dicitur. *Iuris testamentum*, est si quis testatus est, capite diminutus est, aut si non rite factum sit. *Inofficiosum testamentum*, est, quod frustra liberos exhereditat, sine officio naturalis pietatis in extraneas personas redactum est. *Ruptum testamentum*, inde vocatur, eo quod nascente posthumo, neque exhereditato nominatum, neque hærede instituto dirumpitur. *Suppressum testamentum*, est, quod in fraudem hæredum vel legatariorum seu liberorum non est palam prolatum: quod si non later, tamen si prædictis personis non proferatur, suppressi tamen videtur. *Nuncupatio* est, quam in tabulis censisque testator recitat, dicens: Hæc v. in his tabulis censisque scripta sunt, ita videtur, ita dico, ita lego: itaque vos ciues Romani testimonium mihi perhibete, & hoc dicitur nuncupatio, *nuncupare* enim est in palam nominare & confirmare. *Ius liberorum*, est coniugium sine liberis inuicem pro loco pignorum hereditatis alterna conscriptio. *Codicillum*, ut veteres aiunt, sine dubio ab auctore dictum, qui hoc scripturæ genus instituit. Est autem scriptura nulla indigens solemnitate verborum, sed sola testatoris voluntate quacunque scripturæ significatione expressa: cuius beneficium voluntatibus defunctorum esse constat subuentum propter legalium verborum difficultatem, aut certe propter necessitatem adhibendorum solemnium: ita ut qui titulum scribit eiusdem scripturæ codicillum vocet: sicut autem *codicillus* fit vice testamenti: ita *epistola* vice codicillorum. *Crescio*, est certus dierum numerus, in quo institutus hæres aut accipit hereditatem, aut finito tempore cretionis excluditur, nec liberum est illi ultra capiendi hereditatis. *Crescio* autem appellata est quasi decretio, id est, decer-

nere, vel constituere: ut puta, ille hæres esto mihi: additur, cernitque infra tot dies. Aduersarum autem hereditatum centesimus statutus erat dies, quibus non esset creatio adiecta. *Fideicommissum* dictum, ut fiat quod a defuncto committitur. Nam *fidēs* dicta, eo quod fiat: quod tamen non in directis verbis, sed precium exposcitur. *Pactum*, dicitur, inter partes ex pace conueniens scriptura legibus ac moribus comprobata: & dictum pactum quasi ex pace factum, ab eo quod est *pango*, unde & pepigit fœdus. *Placitum*, quoque similiter ab eo quod placet. Alij dicunt *pactum* esse: quod volens quis facit: *placitum* verò quo quisquam nolens compellitur, veluti quando quisquam paratus sit in iudicio ad respondendum: quod nemo potest dicere pactum, sed placitum. *Mandatum*, dictum quod olim in commissio negotiorum, alter alteri manum dabat. *Ratum* verò quasi rationabile & rectum: unde & qui pollicetur dicit: Ratum esse profiteor, hoc est, firmum atque perpetuum: rite autem esse non recte, sed ex more. *Chirographum*, cautio vel scriptio duarum instar chartarum. Græci enim manuscriptum, Latine dicitur cautio. *Emptio & venditio*, est rerum commutatio atque contractus, ex conuenientia veniens. *Emptio* autem dicta, quod à me tibi sit: *venditio* quasi venundatio, id est à nundinis. *Donatio* est cuiuslibet rei transactio. Dictam autem dicunt donationem, quasi domi actionem: & *dotem*, quasi do item. Præcedente enim in nuptiis donatione, dos sequitur. Nam antiquus nuptiarum erat ritus, quod se maritus & vxor inuicem emebant, ne videretur ancilla vxor: sicut habemus in iure. Inde est quod præcedente donatione viri, sequitur dos vxoris. *Donatio vsufructuaria*, ideo dicitur: quia donator ex ea vsufructum adhuc retinet, seruat cui donatum est iure. *Donatio directa*, ideo nuncupatur: quia & iure & vsu statim transit in alterum: nec ultra inde aliquid ad ius donatoris retorquetur. *Conditiones*, testium sunt propriæ: & dictæ conditiones à condicendo, quasi condictiones: quia non ibi testis vovs iurat, sed vel duo vel plures. Non enim in vnus ore, sed in duorum aut trium testium stat omne verbum. Item conditiones, quod inter se conueniat sermo testium, quasi condictiones. *Stipulatio*, est quasi promissio vel sponso: unde & promissores *stipulatores* vocantur: dicta autem *stipulatio* à stipula. veteres enim quando sibi aliquid promittebant, stipulam tenentes frangebant: quam iterum iungentes, sponsones suas agnoscebant. *Sacramentum*, est pignus sponsonis: vocatum autem sacramentum, quia violare quod quisque promittit perfidia est.

De rebus. CAP. XXV.

Hereditas, est res quæ morte alicuius ad quempiam peruenit: vel legato testamento, vel possessione retenta. Dicta autem hereditas à rebus additis: siue ab hære, quia qui possidet agrum & censum soluit: inde & res Res sunt quæ in nostro iure consistunt. *Usura* autem sunt, quæ à nobis iuste possidentur, nec aliena sunt. Dicta autem res à rectè habendo *ius* à iuste possidendo. Hoc enim iure possidetur quod iuste: hoc rectè quod bene. Quod autem malè possidetur alienum est. Malè autem possidet, qui vel suis malè vitur, vel aliena præludit. Possidet autem iuste, qui non iritator cupiditate. Qui autem cupiditate tenetur, possessus est non possessor. *Bona*, sunt honestorum seu nobilium: quæ proinde bona dicuntur, vt non habeant turpem vsum, sed ea homines ad res bonas vtantur. *Peculium*, propriè minorum est personarum siue seruatorum. Nam peculium est, quod pater vel dominus filium suum vel seruum pro suo tractare arbitrio patitur. Peculium autem à pecudibus dictum in quibus veterum constabat vniuersa substantia. *Bonorum possessio*, est ius possessionis certo ordine cetero que titulo acquisita. *Inestata hereditas*, est quæ testamento scripta non est: aut si scripta sit, iure tamen nequiquam est edita. *Caduca*, inde dicuntur, quia eius hæredes occiderunt. *Familia hereditanda*, est diuisio hære ditatis inter hæredes. *Hereditanda* enim apud veteres diuisio nuncupatur. *Communis diuisio*, est inter eos quibus communis res est: quæ actio iubet postulantibus his arbitrium dari, cuius arbitratu res diuiduntur. *Vinium regundorum à Vio* dicta, eo quòd per eam reguntur fines virique nõ dissipentur: dummodo non angustiore quinq; pedum loco ea controuersia sit. *Locatio*, est res ad vsum data eua definitione mercede. *Conductio*, est res in vsum accepta, cum constituta mercede. *Res credita*, est quæ in obligatione ita deducta est, vt ex tempore res contrahebatur, certum sit eas deferri. *Vsura*, est incrementum fœnoris, ab vfu aris crediti nuncupata. *Commodum*, est id quod nostri foris est, & ad alios temporaliter transferam est: quod ad eum temporeis quamdiu apud eum fuerit ad eum commodum dictum est. *Precarium*, est dum prece creditor rogatus permittit debitorem in possessione fundi sibi obligati demorari, & ex eo fructus capere, Et dictum precarium, quia pro. ce additur, quasi dictum precadium, rpro à litera commutata. *Munit*, appellatum est, quia id quod à me tibi datur, ex meo tuum fit. *Depositum*, est pignus commendatum ad tempus, quasi depositum. *Deponere* autem quis videtur, cum

aliquid metu furti, incendij, naufragij, apud alium custodiæ causa deponit. Interest autem in loquendi vfu inter *pignus* & *arram*. Nam *pignus* est quod datur propter rem creditam: quæ dum redditur, statim pignus aufertur. *Arra* verò est primum quod pro re bonæ fidei contracta empta, ex parte datur, & postea compleitur. Est enim arra complenda, non auferenda: vnde, qui habet arram, non reddit sciat pignus, sed desiderat plenitudinem, & dicta arra à re pro qua traditur. Item inter pignus & fiduciam & hypothecam hoc interest. *Pignus*, est enim quod propter rem creditam obligatur: cuius rei possessionem solam ad tempus consequitur creditor. Cæterum dominium penes debitorem est. *Fiduciam*, est cum res aliqua sumenda mutua pecuniæ gratia vel mancipatur: vel in iure creditur. *Hypotheca*, est cum res aliqua commodatur sine depositione pignoris, pacto vel cautione sola interueniente, *Momentum*, dictum à temporis breuitate, vt tam cito quàm statim saluo negotio reformetur, nec in vllam moram produci debeat, quod reperitur: sicut nec vllum spatium est momentum, cuius tam breuis est temporis punctus, vt in aliquam moram nullo modo producat. *Instrumentum*, est vnde aliquid constituitur: vt calamus, ascia, culter. *Instrumentum*, quod per instrumentum efficiunt: vt baculus, codex, tabula. *Vsus*, quo in re instructa vitimur: vt in baculo inniti, in codice legere: in tabula ludere: sed & ipse fructus agrorum, quia eo vitimur, vsus vocatur. Hæc sunt tria illa. *Vsus fructus* autem vocatur: quia solo vsu habetur, eius fructus, manente apud alium iure. *Vsucapio*, est de proprio dominij, per continuationem iusta possessionis, vel biennij, vel alicuius temporis. *Mancipatio*, dicta est: quia res manu capitur. Vnde oportet eum qui man. ipium accipit, comprehendere idipsum, quod ei mancipio datur. *Cessio*, est proprie rei concessio, sicut est illud: Cedo iure propinquitatis. *Cedere* enim dicimus quasi concedere, & quæ propria sunt: nam aliena restitimus, non cedimus. Nam cedere proprie dicitur, qui contra veritatem alicui consentit: vt Cicero, Cessit, inquit, amplissimi viri, authoritati, vel potius paui. *Interdictum* est, quod à iudice non in perpetuum, sed pro reformando momento ad tempus, interdicitur: salua propositione actionis eius. *Precium* vocatum, eo quòd prius illud datum, vt pro eius vice rem quam appetimus possidere debeamus. *Commercium*, dictum à mercibus, quo nomine res vanales appellamus. Vnde *mercatus* dicitur cœtus multorum hominum, qui res vendere & emere solent. *Integri restitutio*, est cause vel rei reparatio. *Causa redintegratur*, quæ vi potestatis

expleta non est. *Res redintegratur* quæ vi potestatis ablata atque extorta est.

De criminibus in lege constitutis.

C A P. XXVI.

Crimen à carendo nomen accepit: ut fur-
rum, falsitas, &c. quæ non occidunt, sed
infamant. *Facinus* dictum à faciendo ma-
lum, quod noceat alteri. *Flagitium* à flagitâ-
10 coruptelam libidinis, quod noceat sibi.
Hæc duo sunt genera omnium peccatorum.
Vis est virtus potestatis, per quam causa siue
res vel auferitur vel extorquetur. *Vis priuata*
est si quisquam ante iudicium armatis homi-
nibus, quenquam à suo deiecerit vel expu-
gnauerit. *Vis publica* est, si quis ciuem ante
populum vel iudicem vel regem appellan-
tem necauerit, aut torserit, siue verberauerit,
vel vixerit. *Dolus* est mentis calliditas, à do
20 quod deludat. Aliud enim agit & aliud si-
mulat. Petronius aliter æstimat, dicens: Quid
est iudicis dolus? Nimirum ubi aliquid fa-
ctum est quod legi dolet: habetis dolum, ac-
cipite nunc malum. *Calumnia* est iurgium a-
lienz litis: à caluendo, id est, decipiêdo dicta.
Falsitas appellata à fando aliud quàm verum
est. *Iniuria* est iniustitia: hinc est apud Comi-
cos: In iure sequi, vel, iniuria est qui audeat a-
30 liquid contra ordinem iuris. *Seditio* dicitur
dissentio ciuim, quod seorsum alij ad alios
eunt. Nam hi maximè turbatione rerum &
tumulta gaudent. *Sacrilegium* propriè est sac-
crarum rerum furtum: postea & in idolo-
rum cultu hæsit hoc nomen. *Adulterium* est
illusio alieni coniugij, quod quia alter alte-
rius toram commaculauit: adulteri nomen
accepit. *Suprum*, id est, raptus, propriè est il-
licitus coitus, à corrupendo dictus: vnde &
40 qui rapto potitur, supro fruitur. *Homicidij*
vocabulum compositum est ex homine &
cæde. Qui enim eadem in homine fecisse
comperitus erat homicidam veteres appella-
bant. *Parricidij actio* non solum in eum daba-
tur, qui parentem, id est, qui patrem vel ma-
triem interemisset: sed & in eum qui fratrem
occiderat, & dictum parricidium quasi pa-
rentis cædium. *Interneciei iudicium* in eum
dabatur, qui falsum testimonium fecerat, &
50 ob id hominem occiderat. Accusatorem eius
possessio bonorum sequebatur. Interneciei
autem significatio est quasi hominis quedam
necatio. Nam propositionem *Inter*, ponebāt
antiqui pro E. Næuius: Mare interbibere. Et
Plautus: Interluere mare, id est, ebibere & e-
luere. *Turtum* est rei alienæ clandestina con-
tractio, à furto, id est, fisco vocatum: quia in
obscurò fit. *Fortum* autem capitale crimen
apud maiores fuit ante pœnam quadrupli.
60 *Persuasio* est rei alienæ manifesta præsum-

ptio. Furtum autem earundem rerum sit:
quæ de loco in locum transferri possunt: per-
suasio autem & earum qua transferuntur, &
earum quæ immobiles sunt. *Inscitatio* est ne-
gatio debitæ rei cum à creditore deposcitur.
Item & *abiuratio*, id est, rei creditæ abnega-
tio. *Ambitus* iudicium in eum est, qui largio-
rem honorem capit & ambit, amissurum di-
gnitatem quam munere inuadit. *Peculatus*
iudicium in eos datur, qui fraudem ætatis
faciunt, pecuniâque publicam interuertunt.
Nam à pecunia peculatus est dictus. Non au-
tem sic iudicatur furtum publicæ rei, sicut
rei priuatæ. Nam ille sic iudicatur ut sacrile-
gus, quia fur est sacrorum. *Repetundarum* ac-
cusatur, qui pecunias à sociis cepit. In hoc
iudicio reus si ante moriatur, in bona eius iu-
diciu redditur. *Incesti* iudicium in virgines
sacratas, siue in propinquas sanguine, consti-
20 tutum est. Qui enim talibus miscetur, ince-
sti, id est, incesti habentur. *Maiestatis* reus
tenentur ij, qui regiam maiestatem deserue-
runt, vel violauerunt, vel qui rem publicam
prodiderunt, vel cum hostibus consenserunt.
Piaculum dictum quod expiari potest, com-
missa sunt enim quæ erant quoquo ordine
expianda.

De pœnis in legibus constitutis.

C A P. XXVII.

Dupliciter malum appellatur, vnū quod
homo facit, alterū quod patitur. Quod
facit, peccatum est, quod patitur pœna. Ma-
lum autem tunc plenum est, eum & præteri-
tum est, & impetit vel impendit, ut sit dolor
& metus. *Pœna* dicta quod puniat. Est autem
epithetū nomen, & sine adiectione non ha-
bet plenu sensum, adiecis pœna carceris, pœ-
na exilij, pœna mortis, & implet sensum. *Sup-
plicium* propriè dicitur non quo quis puni-
40 tur, sed qui ita damnatur ut bona eius con-
secrentur & in publico redigantur. Nā *sup-
plicia* dicebantur supplicamenta. Et supplic-
ium dicitur de pius damnatione delibatur
aliquid Deo, vnde & *supplicare*. Octo ge-
nera pœnarum in legibus contineri Tullius
seribit, scilicet, damnū, vincula, verbera, rationē,
ignominiam, exilium, seruitutem & merem.
His namque pœnis vindicatur omne perpe-
tratū peccatum. *Dammum* à diminutione
rei vocatum. *Vincula* à vinciendo, id est, ar-
ctando dicta, eò quod constringant atque re-
tineant, vel quia vi ligant colla. *Compedes* di-
ctæ, quia continent pedes. *Pedica* sunt iaquei,
quibus pedes illaqueantur, dictæ a pedibus,
capiendis. *Catene* autem quod accipiêdo te-
nent vtraque vestigia, ne progrediantur. I-
tem catenæ quod se capiêdo teneant pluri-
60 mis nodis. *Manica* sunt vincula, quibus ma-

nus capiuntur, licet & manica tunicarum sint. *Nervus* est vinculum ferreum, quo pedes vel ceruices impediuntur. *Boya* est torques damnatorum, quasi iugum boum, ex genere vinculorum est. *Carcer*, in quo custodiuntur noxij. Et dicitur *carcer*, quod eo homines coercerentur, includanturque: quasi arcens, ab arcendo scilicet. Locum autem in quo feruntur noxij *carcerem* dicimus numero tantum singulari: vnde verò emittuntur quadrigæ, *carceres* vocamus numero tantum plurali. *Verbera* dicta: quia cum agitantur, aerē verberant. Hinc *flagra*, & *plaga*, & *flagella*: quia cum flatu & strepitu in corpore sonant. Nam *plaga* quasi *flagra*: sed *plaga* & *flagra* primæ positionis sunt: *flagella* autem per diminutionem dicta. *Anguilla* est, quæ coarcentur in scholis pueri, quæ vulgo *scintilla* dicitur. *Fustes* sunt, quibus pro criminibus iuuenes feriuntur: appellati quod præfixi in fossis itent, quos *palos* rustici vocant. *Vestis* dicti, quod manibus vestentur: vnde ostia faxaque veluntur: sed hi ad pœnas legum non pertinent. *Virga* sunt summitates frondium arborumque, dicitur quod virides sunt: vel quod vim habent arguendi: quæ si lenis fuerit, virga est licet non odiosa vel aculeata, scorpio rectissimo nomine vocatur: quia arcuato vulnere in corpus infligitur. *Idus* proprie flagellorum sunt ab agitando vocati *Vngula* dicta, quod effodiant, hæc & *fidicula*, quia iis rei in eculo torquentur, vt fides inueniatur. *Eculus* autem dictus, quod extendatur. Tormenta verò quod torquendo, mentem inueniant. Est & *laurum* supplicij genus ad verberandum aptum, inuentum à Tarquinio Superbo ad pœnas sceleratorum. Iste enim prior *laurum*, tormenta, fustes, metalla atque exilia adinuenit, & ipse prior ex regibus exilium meruit. *Talio* est similitudo vindictæ, vt taliter quis patitur: vt fecit. Hoc enim & natura & lege est institutum: vt lædentem similis vindicta sequatur. Vnde & illud est legis: *Oculum pro oculo, & dencm pro dente*. Talio autem non solum ad iniuriam referendam: sed etiam pro beneficio reddendo ponitur. Est enim communis sermo & iniuriæ & beneficentiæ. *Ignominium* dictum, id quod dehinc habere honestatis nomen, is qui in aliquo crimine deprehenditur. *Disum* autem ignominium quasi sine nomine: sicut *ignarus* sine scientia, sicut *ignobilis* sine nobilitate. Hoc quoque & *infamum*, quasi sine bona fama: *fama* autem dicta, quia fando & loquendo pertrahatur per traduces *liguarum* & aurium serpens. Est autem *nomen* & bonarum rerum & malarum. Nam *fama* felicitatis in-

terdum est, vt illud est, *Illustris fama* quod laus est. *malorum*, vt *Virg. Fama* malum non aliud velocius vllum. *Fama* autem nomen certi locum non habet, quia plurimum mendax est, adiciens multa, vel demutans de veritate: que tamdiu viuunt quamdiu non probatur. At vbi probatur: is esse cella, & exinde res nominatur: non fama. *Exilium* dictum quasi exilia solum. Nam exul dicitur, qui extra solum est. Vnde *postluminium* redemptibus hoc est de exilio reducendis, qui sunt eieci iniuria, id est extra limen patriæ. *Druidique* autem exilium in relegatis & deportatis. *Relegatus* est quem bona sua sequuntur. *Deportatus* quem non sequuntur. *Proscriptio* exilij procul damnatio, quasi potro scriptio. Item *proscriptus*, quia palam scriptus. *Mortalium* est vbi exules deportantur ad erudendam vnam, marmoræque secanda in crustis. *Servitus* à seruando vocata. apud antiquos enim qui in bello à morte seruabantur, serui vocabantur. Hæc est sola malorum omnium postrema, quæ liberis omni supplicio grauior est. nam vbi libertas perit, vna ibi perierunt & omnia. *Mortium* verò diuersi casus, ex quibus *crux* vel *patibulum* in quo homines appensi cruciantur vel patiuntur vnde & nomina habent: *Patibulum* enim vulgò *farcia* dicitur, quasi ferens caput, suspensum enim & strangulatum hæc exanimat: sed patibuli minor pœna, quàm crucis. Nam *patibulum* appensus statim exanimat, *crux* autem suffixos diu cruciatur: vnde & in euangelio latronibus; vt morentur, & de ligno ante fabricatum deponerentur, crura fracta sunt: quia ligno suspensi citò mori non poterant. In ipso quoque genere necis differt. *Crudeus* est enim in aqua spiritum torquentis extinguit: ignibus vii, frigore & fame necari, canibus & bestis exponi. Nam ferro mori, ætas quoque maior optauit. *Glandius* enim sine grauiori cruciari compendiosa morte vitam finire nouit. *Culeus* est paricidiale vasculum ab occultendo, id est claudendo dictum. Est autem vter ex corio factus; in quo paricidæ cum simia & gallo & serpente inclusi, in mare præcipitantur. Omnium autem istarum mortium genus *animaduersio* nominatur. *Animaduersio* est, quando iudex reum punit, & dicitur animaduertere, id est animam illuc vertere: intendere vtrique ad puniendum reum, quia iudex est. Ideo autem Romani *aquam* & *ignem* interdicebant quibusdam damnatis: quia aer & aqua curis patet, & omnibus dara sunt: vt illi non fruerentur, quod omnibus per naturam concessum est.

De temporibus.

- 28 De chronica vocabulo.
 29 De momentis & horis.
 30 De diebus.
 31 De nocte.
 32 De hebdomada.
 33 De mensibus.
 34 De solstitiis & aequinoctiis.
 35 De temporibus anni.
 36 De annis & iubilæis.

- 37 De olympiadicis & lustris.
 38 De seculis & aratibus.
 39 De discretionè temporum, & de prima a-
 de quatuor state.
 40 De secunda astate.
 41 De tertia astate.
 42 De quarta astate.
 43 De quinta astate.
 44 De sexta astate.

De Chronica vocabulo. C A P. XXVIII.

Chronica, Græcè dicitur quæ Latinè temporum series appellatur: qualem apud Græcos Eusebius Cæsariensis episcopus edidit, & Hieronymus præbyter in Latinam linguam conuertit: *χρόνος* enim Græcè, Latinè tempus interpretatur.

De momentis & horis.
C A P. XXIX.

Tempora autem momentis, horis, diebus, mensibus, annis, lustris, seculis, aratibus, diuiduntur. *Momentum* est minimum atque angustissimum tempus, à motu siderum distinctum. Est enim extremus horæ in breuibus intervallis. *hora* sol, aliquid sibi cedit atque succedit. *Hora* Græcè est nomen & tamen Latine *hora*. *Ora* enim huius est temporis: sicut & *ora* functiones maris, fluviorum & vestimentorum.

De diebus. C A P. XXX.

Dies est præsentia Solis: siue Sol super terram, siue sol sub terris. Vt enim dies aut nox sit: causa est aut super terram sol, aut sub terris. *Dies legitimus* xxiiii. horarum est, vsque dum dies, & nox spatia sui cursus ab oriente vsque ad alium orientalem solem celi volubilitate concludat. *Abusus* autem *dies* vnus est spatium ab oriente sole vsque ad occidentem. Sunt autem *dies spatia* duo *interdianum* & *nocturnum*: & est dies quidem horarum, xxiv. spatium autem horarum xii. Vocatur autem *dies* à parte meliore. Vnde & in *ax* est, vt sine commemoratione noctis, numerum dicamus dierum: sicut & in lege diuina scriptum est: Factum est vespere & mane dies vnus. *Dies secundum* Ægyptios inchoat ab occalu solis: secundum Peras, ab ortu solis: secundum Athenienses, à sexta hora diei: secundum Romanos à media nocte. Vnde & tunc *gallicinium* est, quarum vox diei ostendit præconium, quando & *mesonim* afflatus sit. *Dies* dicti à diis, quorum

nomina Romani quibusdam sideribus sacrauerunt. *Primum* enim diem à sole appellauerunt: qui princeps est omnium siderum: sicut & idem dies caput est conctorum. *Secundum* à luna, quæ soli & splendore & magnitudine proxima est: & ex eo mutuat lumen. *Tertium*, à stella Martis, quæ Vesper vocatur. *Quartum*, à stella Mercurij, quam quidam candidum circulum dicunt. *Quintum*, à stella Iouis, quam Phaetonem aiunt. *Sextum* à Veneris stella, quam Luciferum asserunt: quia inter omnia sidera plus lucis habet. *Septimum* à stella Saturni, quæ sexto cælo locata, xxx. annis fertur explere circuitum suum. Proinde autè ex his septem stellis nomina diebus gentiles dederunt, eo quod per eandem aliquid sibi efficii æstimarent, dicentes habere à sole spiritum, à Luna corpus, à Mercurio ingenium & linguam, à Venere voluptatem, à Marte sanguinem, à Ioue temperantiam, à Saturno humorem. Talis quoque sibi exitit gentiliū stultitia: qui sibi fixerant tam ridiculosa signimenta. Apud Hebræos autem dies prima, *Una sabbati* dicitur: quæ apud nos dies Dominicus est, quem Geniles soli dedicauerunt. *Secunda sabbati*, secunda feria: quem seculares diem lunæ vocant. *Tertia sabbati*, tertia feria: quem illi diem Martis vocant. *Quarta sabbati*, quarta feria: qui Mercurij dies dicitur à paganis. *Quinta sabbati*, quinta feria est: id est quintus à diè dominica, qui apud gentiles Iouis vocatur. *Sexta sabbati*, sexta feria est, quæ apud eandem paganos Veneris nuncupatur. *Sabbatum* autem septimus à dominico die est: quem gentiles Saturno dedicauerunt, & Saturnum nominauerunt. *Sabbatum* autem ex Hebræo in Latinum requies interpretatur, eo quod Deus in eo requiuisset ab omnibus operibus suis. Melius autem in vocabulis dierum de ore Christiano ritus loquedi Ecclesiasticus procedit. Tamen si quem forte confiterendo traxerit, vt illud exeat ex ore quod improbat corde: intelligat illos omnes, de quorum nominibus appellati sunt hi dies homines, quise, & propter beneficia quadam mortalia, quia

Plurimum potuerunt & inuenerunt in hoc seculo, delati sunt eis ab amatoribus suis diuini honores, & in sideribus: sed prius à nominibus hominum sidera nuncupata, & à sideribus dies sunt appellati. A fando autem *feria* nuncupata sunt, quod in eis nobis sit tempus dictionis, id est, in diuino vel humano officio fieri. *Sed ex his festi dies* hominū causa instituti sunt: *feriati* causa diuinorū factorū. *Partes dies* tres sunt: mane, meridies & suprema. *Mane*, lux matura & plena nec iam crepusculum. Et dictum *mane* à manu, *manum* enim antiqui bonum dicebāt. Quid enim melius luce? Alij *mane* existimāt vocari à manibus, id est, à diis quorū conuersatio à luna ad terram est. Alij putāt ab aere: quia manus, id est, rarus est arque perspicuus. *Meridies* dictus quasi medidies, hoc est medius dies, vel quia tunc prior dies est. *Merum* enim purum dicitur. In toto enim die nihil clarius meridie, quando sol è medio caelo rutilat: & omnem terrā pari claritate illustrat. *Suprema* est postrema pars diei, quando sol cursum suū in occasum vertit: dicta eo quod superest ad partem vltimā diei. *Sorum* vocatū à clausis feris, quando iā nox venit, vt vultusque somno turtior sit. *Hodie*, quasi hoc die, & quodidie nō cotidie, vt sit quot diebus. *Cras*, quod est postea *Hesternū*, est pridie: & dictum *hesternū* ab eo quod iam dies ipse fit à nobis extraneus, & pratercundo alienus. *Pridie* autem quasi prior die. *Perendis*, id est per ante die, vel in antecessu, id est prius.

De nocte. CAP. XXXI.

Nox à nocendo dicta, eo quod oculis nocet. Quae idcirco lunæ ac siderū lucem habet, ne inde eorum esset, & vt consolaretur omnes nocte operantes: & vt quibusdam animantibus quæ lucea solis ferre non possunt ad sufficiens temperaretur. Noctis autē & diei alternatio propter vicissitudinē dormiendi & vigilandi effecta est, & vt oparis diurni laborē noctis requies temperet. Noctem autem fieri dicunt, aut quia longo itinere latatur sol, & cum ad vltimū caeli spatium peruenit, elaguetur, ac tabe factus effiat suos ignes: aut quia eadem vi sub terras cogitur, qua super terras pertulit lumen, & sic umbra terræ noctem facit. Vnde & Virgilius, tuit Oceano, nox, Inuolvens umbra magna terramque polūque. *Noctis partes* septē sunt, id est vesper, crepusculū, conticinium, intempesum, gallicinium, matutinum, diluculum. *Vesper* à stella occidentali vocatur, quæ solem occiditū sequitur, & tenebras sequentes præcedit. De qua Virgilius, Antedie clauso componit vesper Olympo. *Tenebræ* autem dictæ, quod teneant vmbra. *Crepusculum* est dubia lux. Nam creperum dubium dicitur, hoc est inter lucem & tenebras. *Conticinū* est quar-

do omnia silēt. Conticescere enim silere est. *Intempesum*, est medium & inactiuolum noctis tēpus, quando agi nihil potest, & omnia sopore quæta sunt. Nam tempus per se non intelligitur, nisi per actus humanos. *Medium* autem *noctis* actu caret. Ergo intempesum inactiuosa quasi sine tempore. hoc est sine actu per quē dignoscitur tempus. Vnde est, *Intempesiuē venisti*, ergo intempesum dicitur, quia caret tempore, id est actu. *Gallicinium*, propter Gallos lucis prænunciū dictum. *Matutinum*, est inter abscissum tenebrarum, & auroræ aduentum: & dictum matutinum, quod hoc tempus inchoatē mane sit. *Diluculum*, quasi iam incipiens parua diei lux. Hæc & aurora quæ solem præcedit. Est autem *aurora* diei clarescentis exordium, & primus splendō aëris, quæ Græcè *aurora* dicitur, quam nos per deriuationem auroram vocamus: quasi eorum. Vnde est illud, Latūs Eois Euris equis. & Epasque acies.

De hebdomada. CAP. XXXII.

Hebdomada, dicta à numero septē dierum horum repetitione, & mensis, & anni, & secula peragunt: *hebdomada* enim Græci septem dicunt, hanc nos *septimanam* vocamus, quasi septem luges. Nam *mane* lux est. *Octauus* autem dies, id primus est, ad quem reditur, & à quo rursus hebdomadis series orditur.

De mensibus. CAP. XXXIII.

Mensis, nomen est Græcum de lunæ nomine tractum est. Luna enim *mens* Græco sermone vocatur, vnde & apud Hebræos *mensis legitimus*, non ex solis circulo, sed ex lunæ cursu enumerantur, quod est de noua ad nouam. *Egyptij* autem propter lunæ velociorem cursum, & ne error computationis eius velocius accideret, ex solis cursu dies mensis adiuuenerunt: quo tardior solis motus facilius poterat comprehendī. *Ianuarius mensis* è Iano dictus, cui fuit à gentilibus consecratus, vel quia Ianes & Ianna fir anno. Vnde & bifrons idem Ianus pingitur: vt introitus anni, & exitus demonstraretur. *Februarius* nuncupatur à Februo, id est Plutone, cui eomense sacrificabatur. Nam Ianuariū diis lupis, Februarium diis manibus Romani consecrauerūt. Ergo Februarius à Februo, id est à Plutone, non à febre, id est, aegritudine, nominatur. *Martius*, appellatur: propter Martē Romanæ gentis auctore, vel quod eo tempore cuncta animantia ad mare agantur, & ad concubendam voluptatem. Idē appellatur *mensis nouerum*, quia anni initium mensis est Martius. Idem & *November* ab indicis scilicet germinum: quia in eo virecentibus fructibus nouis transectorum probatur, *occalis* *Aprilis*, pro Venere dicitur, quasi *Afridis* Græcè,

Græce enim *εργη* Venus dicitur, vel quia hoc mense omnia aperiuntur in florem: quasi aprilis. *Maïus* dictus à Maia matre Mercurij, vel à maioribus natu: qui erant principes reipublicæ. Nam hunc mensem maioribus, sequentē verò minoribus Romani consecrauerunt. Vnde & *Iulius* dicitur, Antè enim populus in cencurias seniotum, & iuniorum diuisus erat. *Iulius* verò & *Augustus* de honoribus hominum Iulij & Augusti Casarū nuncupati sunt. Nam prius *Quintilis* & *Sextilis* vocabatur: *quintilis*, quia quintus erat à Marcio: quem principem anni restantur esse Romani. *Sextilis* similiter quod sextus sit. *September*, nomē habet à numero & imbre: quia septimus est à martio & imbres habet. Sic & *October*, *November*, atque *December* ex numero & imbribus acceperunt vocabula: quem numerum decurrentem decembris finit: pro eo quod denarius numerus præcedentes numeros claudit. *Kalendas* autem *Nonas* & *Idus* propter festos dies Romani instituerunt, vel propter officia magistratuum. In iis enim diebus cōueniebar in vrribus. Quidā autē *Kalendas* à colendo appellari existimant. Apud veteres enim omnium mensium principia colebantur: sicut & apud Hebræos, *Idus* autem plerique Latinorum ab edendo dictas putant: quod ij dies apud veteres epularum essent. *Nonæ* à nudinis vocatæ: nudinæ enim sunt publicæ conuentiones, siue mercimonij.

De solstitijs & æquinoctijs. CAP. XXXIV.

Solstitium dicitur: quasi solis statio: quod tunc sole stante crescant dies vel noctes. *Æquinoctium* appellatur, quod tunc dies & nox horarū spatio æquali consistunt. *Duo* autem sunt solstitia, vnum æstiuum octauo kalendarū Iuliarum, de quo tempore remeare sol ad inferiores incipit circulos; aliud hyemale, octauo kalendarum Ianuariarum, quo tempore sol altiores incipit circulos petere. Vnde & hyemalis solstitij dies minimus, sicut æstiuo maximus inuenitur. Item duo sunt æquinoctia, vnum vernale & aliud autumnale, quæ Græci *ἰσημῆρας* vocant. Sunt autem hæc æquinoctia die octaua kalendarum Aprilium, & octauo kalendarū octobris; quia annus in duas partes tantum diuidebatur, hoc est in æstiuū & in hyemale solstitium & in duo hemisphæria.

De temporibus anni. CAP. XXXV.

Tempora anni, sunt quatuor, ver, æstas, autumnus, & hyems. dicta sunt autem tempora à commutationis temperamento, quod inuicem in humore, siccitate, calore & frigore temperent. Hæc & *curricula* dicuntur, quia non stant sed currunt. Constat autem post fa-

ctum mūdant ex qualitate æstus solis tempora in ternos menses fuisse diuisa. Quos in temporum talem veteres discretionem faciunt, vt primo mense *ver nouis* dicatur, secundo *adulium*, tertio *præceps*. Sic & æstas in suis tribus mensibus, *noua*, *adulta*, & *præceps*. Item *hyems noua*, *adulta*, & *præceps* siue extrema. Vnde & illud: *Extrema* sub casum hyemis. *Ver* autem dicitur quod vireat. Tunc enim post hyemem vestitur tellus herbis, & in florem cuncta prorumpunt. *Æstas* dicitur ab æstu, id est à calore, & æstas quasi vsta id est exusta & arista. Nam calor aridus est. *Autumnus* à tempestate vocatur, quando & folia arborum cadunt, & omnia matureseunt. *Hyemem* autē ratio hæmiphærij nesci potest, quia tunc breuiori sel voluit circulo. Vnde & hoc tempus *bruma* dicitur, quasi *breuis* & *bruma* id est brevis, vel à tibo, quod maior tunc fit vesendi appetitus. Edacitas Græcè *bruma* appellatur. Vnde & *imbrumani* dicitur quibus fastidium est ciborum. *Hybernis* autem inter hyemem & vortum est quasi hyernus: qui plerumque à parte totam hyemem significat. Hæc tempora singulis etiam oculi partibus ascribuntur. *Ver* quippe orienti datur, quia tunc ex reuicis omnia oriuntur. *Æstas* vero meridiano, eo quod pars aius calote flagratior sit. *hyems*, septentrioni, eo quod frigidus & perpetuo gelu torpeat. *Autumnus*, occidentio, propter quod graues morbos habet. Vnde & tunc folia arborum desuunt. Vt natem abundet morbis facit hoc consuium frigoris & caloris, & compugnancia inter se contrariorum acrum: *oculis* obsequon s

De anni. CAP. XXXVI.

Annus est solis anfractus: cum per actus trecentis lxx. diebus ad eadem loca sederunt redit. Annus autem dicitur: quia mensibus in se recurrentibus voluitur. Vnde & *annulus*, quasi annulus, id est circulus, quod in se redeat. Virgilius: Atque in se sua per vestigia voluitur annus. Sic enim apud Ægyptios indicabatur ante inuentas literas: picto draconis caudam suam mordente. Quæ in se recurrat. Alij annum dicunt, *ver* in se recurrat. Alij annum dicunt, *ver* in se recurrat. *Fra* sunt autem tempora annorum. Aut enim *lunaris annus* est: triginta dierum, quos solstitialis qui xii. continet menses: aut *magnum*, omnibus planetis in eundem locum recurrentibus; qui sit post annos solstitiales plurimos: *Era* singulorum annorum constituta est à Cesare Augusto: quando primum censum egexit; ac Romanam orbem descripsit. Dicta autem *Era* ex eo quod omnis orbis, ac reddere professus est reipublicæ.

De olympiadicis & lustris & iubilis.
CAP. XXXVII.

Olympias apud Græcos constituta apud Elidem Græciæ ciuitatem. Eliis agentibus agonem: & quinquennale certamē quatuor medijs annis vacantibus: & ob hoc Elidum certaminis tempus olympiadem uocauerunt, quod triennio in vna olympiade supputato. *Lustrum* uero est *quinq; annis*, id est quinquennium, quod quinto anno dicitur condidit propter olympiadas à Romanis: adhuc enim consules, adhuc æra non dum erant. Est enim quinquennale tempus. Ideo uero sic vocatur: eo quod censu per quinquennium in republica peracto, vrb Roma lustrabatur. *Iubileus* interpretatur remissionis annus. Est enim Hebraicus: & sermo & numerus: qui septenis annorum hebdomadibus, id est, quadraginta nouem annis textitur, in quo clangebatur tubis, & ad omnes rederebatur antiqua possessio, leuita absoluebantur, confirmabantur libertates. Hunc numerum etiam in diebus Pentecostes & ipsi celebrant post Domini resurrexerunt remissa culpa: & totius debiti chirographi euasione, ab omni nexu liberi suscipientes, aduenientem in nos gratiam Spiritus sancti.

De seculis & ætatibus.
CAP. XXXVIII.

Secula generationibus constant: & inde secula quod se sequuntur. Absentibus enim alijs, alia succedunt. Hunc quidam quinquagesimum annum dicunt, quem Hebræi iubilium uocant, ob hanc causam & ille Hebræis qui propter uxorem & liberos amat Dominum suum, aure percutis, seruitio subingatur, seruire iubetur in seculum, hoc est usque ad aeternam quinquagesimam. *Ætas* plerumque dicitur & pro vno anno, ut in annalibus, & pro septem, ut hominis: & pro cæcum, & pro quouis tempore: unde & ætas tempus quo l de multis seculis instruitur. Et dicta ætas quasi ætetas, id est similitudo æui. Nam æuum est ætas per petua: cuius neque initium neque extremitas nascitur: quod Græci *aiôn* uocant: quod aliquando apud eos pro seculo, aliquando pro æterno ponitur. unde & apud Latinos est derivatum. *Ætas* autem proprie duobus modis dicitur: aut enim hominis, sicut infantia, iuuentus, senectus, aut mundi, cuius prima ætas est ab Adam usque ad Noë: secunda à Noë usque ad Abraham. tertia ab Abraham usque ad Dauid. quarta à Dauid usque ad transmigrationem Iudæ in Babyloniã. quinta deinde ad aduentum Saluatoris in carne. *syn-*

za quæ nunc agitur vsquequo mundus iste finiatur. Quarum decursus per generationes & regna ita inspicitur.

De discretione temporum.

CAP. XXXIX.

Prima ætas cõtinet in exordio sui creationem mundi. Primo enim diè Deus in lucis nomine condidit angelos. secundo in firmamenti appellatione celos. tertio in Discretionis uocabulo speciem aquarum & terræ, quarto luminaria cæli. quinto animantia ex aquis. sexto animantia ex terra, & hominem, quem appellauit Adam.

Adam anno cccxxx. genuit Seth à quo filij Dei. cccxxx.
Seth anno ccv. genuit Enos, qui primus cepit inuocare nomen Domini. cccxxxv.
Enos anno clxxx. genuit Cain. d cxxv.
Cain anno centesimo lxx. genuit Malaleel. dc cxc v.
Malaleel anno clxv. genuit Iareth. d cccclx.
Iareth anno ceteresimo lxxij. genuit Enoch qui translatus est. m. cxxij.
Enoch anno lxxv. genuit Marusalem. m. cc lxxvij.
Marusalem anno clxvij. genuit Lamech. m. cccclxij.
Lamech anno clxxxviii. genuit Noe. arca edificatur. m. d cxxlij.
Noe autem anno dc. factum est diluuium. m. d cxxlij.

Secunda ætas.

CAP. XL.

Sem post diluuium, secundo anno genuit Arfaxat, à quo Caldæi. m. cccclxiiij.
Arfaxat anno cxxxy. genuit Sala, à quo antiqui Samaritæ vel Indi fuerunt. m. cccclxxix.
Sala anno cxxx. genuit Deber à quo Hebræi. m. d cxxix.
Heber anno cxxxiiij. genuit Faleg. Turris edificatur. m. d cxxlij.
Faleg anno cxxx. genuit Ragau. diij. primum adorantur. m. d cclxxiiij.
Ragau anno cxxxii. genuit Seruch. regnum inchoat Scytharum. m. d cccc.
Seruch anno cxxx. genuit Nachor. Regnum Ægyptiorum nascitur. m. m. xxxv.
Nachor anno lxxix. genuit Tharam. Regnum Assyriorum & Siciuorum exoritur. m. m. ccciiii.
Thara anno lxx. genuit Abraham. m.
Zoroastes magicam artem reperit. m. clxxxiiij.

Tertia aetas. CAP. XLI.

Abraham an. centesimo genuit Isaac ex Sara libera. Nam prius & Ismahel à quo & Ismahelita. IIIM CCLXXXIIII.
 Isaac an. sexagesimo genuit Iacob. Argiuorum regnum inchoat. IIIM CCCCXIIII.
 Iacob an. xxi. genuit Ioseph. IIIM CCCCXXXV.
 Phocæus Græciæ leges dedit. IIIM DCLV.

Ioseph an. cv. vixit. Græcia segetes habere cepit. IIIM DCLXXV.
 Hebræorum seruitutis in Ægypto an. cxliiij. Arlas Astrologiam inuenit. IIIM DCCXXXIX.
 Moyses an. xl. rexit populum in heremo. Hebræi legem & literas habere cœperunt. IIIM DCCCLXX.
 Iosue an. xxvij. Erictionius in Troia quadrigam iunxit. IIIM DCCCLV.
 Othoniel an. xl. cadmus literas Græcis dedit. IIIM DCCXXV.
 Aozh anno lxxx. fabulæ fictæ sunt. IIIM DCCCLXXV.

Dehora ann. xl. Apollo medicinæ artem inuenit & citharam reperit. IIIM DCCCXXV.
 Cedeon anno xl. Mercurius Iyram reperit. & Orpheo tradidit. IIIM DCCCCLVII.
 Abimelech an. tres: Chorus in Græcia inuentus est. IIIM DCCCCLIX.
 Thola an. xxij. Priamus regnavit in Troia. IIIM DCCCCLXXXI.
 Iair an. xxij. Carmentis Latinas literas reperit. IIIM DCCCLII.
 Iephte an. vj. Hercules se flamis iniecit. IIIM DCCCLIX.

Abefon an. vij. Alexander Helenam rapuit. IIIM DCCCLXVI.
 Abdon an. vij. Troia capta est & Æneas in Italiam venit. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Samson an. xxx. Ascanius Albam condidit ciuitatem: à qua Albani. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Heli sacerdos an. xl. Arca testamenti capitur. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Samuel & Saul an. xl. Homerus fuisse putatur. IIIM DCCCLXXXIIII.

Quinta aetas. CAP. XLII.

David ann. quadrag. Cartago à Didone conditur. Cad Nathan & Afaph prophetauerunt. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Salomon an. xl. Templum Hierosolymis edificatus. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Roboam an. xvij. Regnum Israel & Iuda diuiditur. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Abia an. tribus, sub quo Abimelech pontifex fuit. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Afa an. xlj. Achias Amos Iehu. Iohel Azarias prophetauerunt. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Iosaphat an. xxv. Prophetauit Helias & He-

izeus. Abdias & Micheas. IIIM CCCC.
 Ioram ann. viij. Prophetauit Helias & Heliseus. IIIM CCCCXC.
 Ochozias anno vno. Helias rapitur. IIIM CCCCXCIX.

Athalia an. vij. Ionadab sacerdos claruit. IIIM CCCCXCIX.
 Ioas an. xl. Zacharias propheta occiditur inter templum & altare. Heliseus moritur. IIIM CCCCVC.

Amasias an. xxix. Cartago condita est. IIIM CCCCXXV.
 Ozias ann. liij. Olimpias à Græcis instituitur. IIIM CCCCXXXV.
 Affiriorumque regnum in Medos transfertur. IIIM CCCCXXXVII.

Ioathan ann. xvi. Remus & Romulus nascuntur. IIIM CCCCXLIIII.
 Achaz anno xvi. Roma conditur. IIIM CCCCXLVIII.

Ezechias an. xxix. Senatus Romæ fit. IIIM CCCCXLXXIIII.
 Manasses an. lv. Sibilla Samia claruit. IIIM DCLIIII.

Amon an. xii. Censum primum agitur. IIIM DCLV.
 Iosias an. xxxiiij. Thales philosophus agnoscitur. IIIM DCLXXXVII.
 Ioachim ann. xi. Nabuchododofor Iudeam capit. IIIM DCLXXXVIII.

Sedechias an. xi. Templum Hierosolymis incensum. Sappho mulier diuise poemate claruit. IIIM DCLXIX.

Quinta aetas. CAP. XLIII.

Hebræorum captiuitas ann. septuaginta. Iudith historia scribitur. IIIM DCLXXIX.
 Darius an. xxxiiiiij. Iudeorum captiuitas soluitur. IIIM DCCXXIIII.

Xerxes an. xx. Sophocles & Euripides, tragædi celebrantur in signes. IIIM DCCXXXIIII.
 Artaxerxes an. xl. Esdras incensam legem renouat. IIIM DCCCLXXXIIII.

Darius qui & norhus ann. xix. Hæc aetas habuit Platonem primum rhetoricum. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Artaxerxes an. xl. Hoster historia scribitur. IIIM DCCCLXXXIIII.

Artaxerxes qui & Ochus an. xxvi. Demosthenes & Aristoteles predicantur. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Xerxes an. liii. Xenocrates illustis habetur. IIIM DCCCLXXXIIII.

Darius an. vi. Alexander Hierosolymam cepit. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Alexander magnus an. v. Asiam obtinuit. IIIM DCCCLXXXIIII.

Ptolemæus ann. xl. Machabæorum liber inchoat primus. IIIM DCCCLXXXIIII.
 Philadelphus an. xxxviii. Septuaginta inter-

247
 pretes ignoscuntur. **VMCCCL.**
 Euergetes ann. xxvi. Iesus sapientie librum
 composuit. **VMCCCLXXVII.**
 Philopator ann. xvii. Machabæorum secundi
 libri historia componitur. **VMCCCLXXXIII.**
 Epiphanes an. xxiiii. Romani Græcos ob-
 puerunt. **VMCCCLXXXIX.**
 Philometor an. xxxv. Scipio Africanam vicit.
VMCLIII.
 Euergetes an. xxiiii. Brutus Hispaniam sube-
 git. **VMCLXXXII.**
 Soter ann. xvii. Thraces Romanis subiiciun-
 tur. **VMCCXCIX.**
 Alexander an. x. Syria Romanis subiecta est.
VMCCXCIX.
 Ptolemæus an. viii. Rhetorica ars Romæ ce-
 pit. **VMCCXVII.**
 Dionysius an. xxx. Pompeius Iudæam capit.
VMCCXLVII.
 Cleopatra an. ii. Ægyptus Romanis subditur
VMCCXLIX.
 Iulius Cæsar an. v. Hic primus Monarchiam
 tenuit. **VMCLIIII.**

Macrinus ann. i. Huius breuitas vitæ nihil ge-
 storum habetur. **VMCCCLXX.**
 Aurelius Antonius ann. liii. Sabellij hæresis
 oritur. **VMCCCLXXI.**
 Alexander ann. xiii. Origenes insignis habe-
 tur. **VMCCCLXXII.**
 Maximus an. iii. Iste Germanos vicit.
VMCCCLXXIII.
 Gordianus an. vi. Iste de Parthis & Peris tri-
 phauit. **VMCCCLXXIV.**
 Philippus an. vii. Hic primus Christianus im-
 perator fuit. **VMCCCLXXV.**
 Decius an. j. Antonius monachus claruit.
VMCCCLXXVI.
 Gallus an. ii. Nouatus hæresim condidit.
VMCCCLXXVII.
 Valerianus an. xv. Cyprianus martyrio coro-
 nat. **VMCCCLXXVIII.**
 Claudius an. ii. Iste Gothos ab Illyrico expu-
 lit. **VMCCCLXXIX.**
 Aurelianus an. v. Iste Christianos persequitur.
VMCCCLXXX.
 Tadius ann. i. Huius breuitas vitæ nihil habet
 historiz. **VMCCCLXXXI.**
 Probus an. vi. Manichæorum hæresis orta est.
VMCCCLXXXII.
 Carus an. ii. Iste de Peris triumphauit.
VMCCCLXXXIII.

Sexta ætas. CAP. XLIX.

Octavianus an. lvi. Christus nascitur.
VMCCXX.
 Tiberius an. xliiii. Christus crucifigitur.
VMCCXXIII.
 Caius Caligula an. iiii. Matthæus Euangelij
 scripsit. **VMCCXXVII.**
 Claudius an. xliiii. Marcus Euangelium edidit.
VMCCCLII.
 Nero an. xliiii. Petrus & Paulus necantur.
VMCCCLXV.
 Vespasianus ann. x. Hierosolyma à Tito sub-
 uertitur. **VMCCCLXXV.**
 Titus an. ii. Hic facundus & pius fuit.
VMCCCLXXVII.
 Domitianus ann. xvi. Ioannes in Pathmos re-
 legatur. **VMCCCLXXVIII.**
 Nerua an. i. Ioannes Ephefum redit.
VMCCCLXXIX.
 Traianus ann. xviii. Ioannes Apostolus requi-
 escit. **VMCCCLXXXI.**
 Adrianus an. xxi. Aquila interpres habetur.
VMCCCLXXX.
 Antoninus pius ann. xxij. Valentinus & Ma-
 cedon agnoscuntur. **VMCCCLXXXI.**
 Antonius Verus an. xix. Catafrigarum hæresis
 oritur. **VMCCCLXXXV.**
 Commodus an. xliii. Theodotion tertius in-
 terpres habetur. **VMCCCLXXXVIII.**
 Elius Pertinax an. i. Nihil habet historiz.
VMCCCLXXXVIII.
 Seuerus an. xviii. Symmachus interpres quar-
 tus habetur. **VMCCCLXXXVIII.**
 Antoninus Caracalla ann. vii. Quinta editio
 Hierosolymis inuenitur. **VMCCCLXXXIII.**

Diocletianus ann. xx. Iste diuinis libris a d uis
 martyria facit. **VMCCCLXXXIIII.**
 Galerius ann. ii. Huius breuitas vitæ nihil di-
 gnum historiz contulit. **VMCCCLXXXV.**
 Constantinus ann. xxx. Nicæna synodus con-
 gregatur. **VMCCCLXXXV.**
 Constantius an. xxiiii. Anthropomorphitaru
 hæresis oritur. **VMCCCLXXXVI.**
 Iulianus annis ii. Hic ex Christiano pagano
 est factus est. **VMCCCLXXXVI.**
 Valentinianus ann. xliiii. Gothi hæreticæ
 sectus est. **VMCCCLXXXVII.**
 Iouinianus an. i. Iste iterum Christianus esse
 cionitur. **VMCCCLXXXVIII.**
 Gratianus an. vi. Priscillianus agnoscitur.
VMCCCLXXXVIII.
 Valentinianus ann. vii. Hieronymus in Beth-
 leem prædicatur. **VMCCCLXXXIX.**
 Theodosius ann. iii. Ioannes Anachoreta cla-
 ruit. **VMCCCLXXXIX.**
 Arcadius an. xliii. Ioannes Chrysostomus flo-
 ruir. **VMCCCLXXXIX.**
 Honorius ann. xv. Augustinus Episcopus cla-
 ruit. **VMCCCLXXXIX.**
 Theodosius an. xxviii. Nestori hæresis arches-
 extitit. **VMCCCLXXXIX.**
 Marrianus ann. vi. Chalcedonenis synodus a-
 gitur. **VMCCCLXXXIX.**
 Leo maior an. xvi. Ægyptus errore Dioscori
 colanguetur. **VMCCCLXXXIX.**
 Zenon an. xvii. Acephalorum hæresis orta est.
VMCCCLXXXIX.

Anastasijs ann. xvii. Fulgentius Episcopus
 pradicatur. VMDCCXIII.
 Iustinus an. vii. Acephalorum heresis abdicatur.
 VMDCCXXI.
 Iustinianus xxix. an. Vandali in Africa a Be-
 tisario exinguuntur. VMDCCXXIX.
 Iustinus an. xi. Armenij fidem Christi susci-
 piunt. VMDCCXXXI.
 Tiberius an. vii. Longobardi Italiam capiunt.
 VMDCCXXXVIII.
 Mauritius ann. xxi. Gothi catholici effecti
 sunt. VMDCCXLIX.
 Focas an. viii. Romani caduntur a Persis.
 VMDCCCVI.
 Eraclius an. xxvii. Residuum sexte ætatis tẽ-
 pus Deo soli est cognitum. Colligitur om-
 ne tempus ab exordio mundi vsque in
 presentem annum decimum gloriosissi-
 mũ principis, qui est Eraclius. VMDCCCLVII.
 Huius quarto & quinto religiosissimi prin-
 cipis Sisebuti, in Hispania iudæi baptizan-
 tur. Quarum decursus per generationes &

regna: primus ex nostris Iulianus Africanus
 sob Imperatore Marco Aurelio Antonino,
 simplicis historiz stilo elicitur. dehinc Euse-
 bius Episcopus Cæsariensis: atque sancte me-
 morie Hieronymus presbyter, Chronicorum
 canonem multiplicem ediderunt, Historiam
 regnis simul & temporibus ordinatam. De-
 hinc alij atque alij inter quos præcipue Vi-
 ctor Turonensis ecclesie Episcopus recen-
 sitis priorum historis gesta sequentium æta-
 rum vsque ad consulatum Iustini iunioris im-
 peratoris expleuit; Horum nos temporum
 summam ab exordio mundi ad Augusti He-
 raclij Imperatoris vel Sumpiliani regis Got-
 torum, quanta potuimus breuitate notauim-
 us tempora adiacente è latere descendente
 linea temporum cuius iudicio summa præ-
 terita seculi cognoscatur.

Sequentia habentur in quodam codice excu-
 so ante titulum. De discretionem temporum, in
 manuscriptis verò exemplaribus non leguntur.

ISIDORI HISPALENSIS
 EPISCOPI, ORIGINVM SIVE
 ETYMOLOGIARVM

LIBER VI

CAPITULA LIBRI SEXTI

- 1 De nouo & veteri testamento.
- 2 De scriptoribus & vocabulis sanctorum li-
 brorum.
- 3 De biblis hecæis.
- 4 De interpretibus.
- 5 De eo qui primum Romam libros aduexit.
- 6 Qui apud nos biblis hecæis instituerunt.
- 7 Qui multa scripserunt.
- 8 De generibus opusculorum.
- 9 De coris.

- 10 De cartis.
- 11 De pergamentis.
- 12 De libris conficiendis.
- 13 De librorum vocabulis.
- 14 De libris & eorum instrumentis.
- 15 De canonibus euangeliorum.
- 16 De canonibus conciliorum.
- 17 De cyclo paschali.
- 18 De reliquis festiuitatibus.
- 19 De officijs.

LIBER SEXTVS DE VETERI

Elus testamētum ideo di-
 citur: quia ueniente nouo
 testamēt: de quo Apostolus
 meminit dicens: Vetera
 transferunt. & ecce omnia
 facta sunt noua. Testamen-
 tum autē nouum ideo nuncupatur, quia in-
 nouat. Non enim illud discunt, nisi homines
 renouati ex uetustate per gratiam, & pertinē-

tes iam ad testamētū nouū: quod est regnum
 cælorum Hebræi autem uetus testamētum,
 Estra auctore, iuxta numerum literarum sua-
 rum, viginti duobus libris accipiuntur: tri-
 dentes ego in tres ordines, legis scilicet: & pro-
 phetarum, & agiographorum. Primus ordo le-
 gis in quinque libris accipitur: quorum pri-
 mus est Beresith, quod est Genesis. secundus.
 Veella semoth, quod est Exodus, tertius Vei-
 era, quod est Leuiticus. quartus Vaiedabber:
 quod est Numeri. quintus Elle addebarim,
 quod est Deuteronomium. Hi sunt quinque li-

bri Moysi, quos Hebraei *Thorae* vocant, Latini legem appellant. Proprie autem *lex* appellatur: quae per Moysen data est. ¶ Secundus est *prophetarum* in quo continentur libri octo, quorum primus Iosue Ben Nun: qui Latine *Iesus Nave* dicitur, secundus Sophetim, quod est *Iudicum*, tertius *Samuel*, qui est *Regum* primus quartus Malachim, qui est *Regum* secundus, quintus *Esaias*, sextus *Ieremias*, septimus *Ezechiel*, octavus *Tariffra*: qui dicitur *duodecim prophetarum*: qui libri quia pro breuitate adiecti sunt, pro vno accipiuntur. ¶ Tertius est ordo *agiographorum*, id est sancta scribentium: in quo sunt libri noue: quorum primus *Iob*, secundus *Psalterium*, tertius *Miffa*, quod est *Prouerbia Salomonis*, quartus *Coheloth*: quod est *Ecclesiastes*, quintus *Sir asirum*, quod est *Cantica canticorum*, sextus *Daniel*, septimus, *Dibre hiamin*, quod est verba dierum: hoc est *Paralipomenon*, qui & *Chronicon*: qui in duos libros diuiditur, apud Graecos & Latinos, octavus *Esdras*: nonus *Hester*: qui simul omnes v. viij. & ix. sunt xxij. sicut superius comprehensi sunt. Quidam autem *Ruth* & *Rimoth*, quod Latine dicitur *Lamentatio Ieremias*, agiographis adiciunt, & xxiiij. volumina testamenti veteris faciunt: iuxta viginti quatuor seniores, qui ante conspectum Domini assistunt. ¶ Quartus est apud nos ordo veteris testamenti, eorum liberorum qui in canone Hebraico non sunt. Quorum primus *Sapientie* liber est, secundus *Ecclesiasticus*, tertius *Thobias*, quartus *Iudith*, Quintus & sextus *Miccha* & *Baruch*, quos licet Hebraei inter *apocrypha* separauerint, ecclesia tamen Christi inter diuinos libere & honorat & praedicat. ¶ In nouo autem testamento duo sunt ordines, primus *apostolorum*, in quo sunt *Matheus*, *Marcus*, *Lucas*, & *Ioannes*, secundus *apostolicus*: in quo sunt *Petrus*, *quatuordecim epistola*. Petrus in duobus, *Ioannes* in tribus, *Iacobus* & *Iudas* in singulis. Actus apostolorum & *Apocalypsis Iuuanis*. Summa autem vniuersique testamenti uisum distinguitur, id est, in *historia*, in *prophetis*, in *allegoria*. Rursus ista tria multitudine diuiduntur, id est, qui a Deo, quid ab angelis, vel hominibus gestum distumque sit: quid a prophetis nuntiatum de Christo & corpore eius: quid de diabolo & membris eius: quid de veteri & nouo populo: quid de presenti saeculo & futuro regno atque iudicio.

Pentateuchum nominatur. *Pentateuchum* autem a quinque voluminibus dicitur. *nam* enim Graece quinque: *πεντε*: volumen vocatur. *Genesis* liber inde appellatur, eo quod exordium mundi & generatio seculi in eo continetur. *Exodus* vero exitum ab *Aegypto* vel egressum populi *Israël* dixerit: & ex *causa* non aen accepit. *Leuiticus* appellatur, eo quod *Leuitarum* ministeria & diuersitatem victimarum exequitur, totusque in eo ordo *leuiticus* annotatur. *Numerorum* liber vocatur, eo quod in eo egressa de *Aegypto* tribus dinumerantur, & quadraginta duarum per heremum mansionum in eo descriptio continetur. *Deuteronomium* Graeco sermone appellatur, quod Latine interpretatur. *Secunda lex*, id est repetitio & euangelicæ legis praefiguratio: quæ sic ea habet quæ priora sunt, ut tamen noua sint omnia, quæ in eo replicantur. *Iosue* liber nomen accepit a Iesu filio *Noue*: cuius historiam continet: scriptorem vero eius eundem *Iosue* Hebraei asseruerunt: in cuius textu post *Jordanis* transitum regna hostium subvertuntur: terra populo diuiditur, & per singulas vrbes, viculos, montes, atque confinia Ecclesie caelestique Hierusalẽ spiritualia regna praefigurantur. *Iudicum* nomen accepit a principibus populi: qui praesuerunt in *Ihsel* post *Moysen* & *Iosue* antequam *Dauid* & ceteri reges existerent. Hunc liberum & *Ruth* edidisse creditur *Samuel*. *Liber Samuel* eiusdem *Samuelis* natiuitatem & sacerdotium, & gesta describit, idcirco & ab eo nomen accepit. Et quamuis hic liber *Saul* & *Dauid* historiam contineat, vix tamen ad *Samuel* referuntur, quia ipse vixit *Saulis* regnum, ipse *Dauid* in regem futurum. Cuius libri primam partem conscripsit idem *Samuel*, sequentia vero eius usque ad calcem scripsit *Dauid*. *Melachim* proinde appellatur: eo quod reges *Iuda* & *Israëliticae* gentis gestaque eorum per ordinem dixerat temporum. *Melachim* enim Hebraice, Latine *Regum* interpretatur. Hunc librum *Ieremias* primus in vnum volumen coegit. Nam antea sparsus erat per singulorum regum historias. *Paralipomenon* Graecè dicitur: quod praetermissorum vel reliquorum nos dicere possumus. quia ea quæ in lege vel in legum libris vel omiffa vel non plenè relati sunt, in isto summam & breuiter explicantur. *Librum Iob* quidam *Moysen* scripsisse arbitrantur: alij vni ex prophetis: nonnulli vero eundem *Iob* post *plagam* suam passionis scriptorem fuisse existimant, arbitantes, ut qui certamina specialis pugnae sustinuit, ipse narraret quas victorias expediuit. Principia autem & fines libri *Iob* apud Hebraeos prosaica oratione contexta sunt: media autem ipsius ab eo loco in quo ait: *Pereat dies qua natus sum*, usque ad eum

De scriptoribus & vocabulis sanctorum librorum. CAP. II.

Veteris testamenti secundum Hebraeorum traditionem hi perhibentur auctores. Primus *Moyses* diuinæ historiae cosmographicam in quinque voluminibus edidit, quod

quo ait: *Pereat dies qua natus sum*, usque ad eum

ad eum locum: idcirco ego me reprehendo & ago pœnitentiam, omnia heroico metro discurrunt. *Psalmorum* liber Græcè psalterium, Latine organum dicitur. Vocatus autem liber *Psalmorum*, quod vno propheta canente ad psalterium. Chorus consonando respóderet. Titulus autè in psalmis Hebraicus Thehilim, quod interpretatur Volumen hymnorum. Auctores autem psalmodi sunt quæ ponuntur in titulo: *Móyses scilicet, & Dauid & Salomó, Ataph: Erthá, Iduhum & filij. Coré, Emá & reliquorú:* quo *Esdræ* vno volumine cõprehendit. Omnes autè psalmos apud Hebræos metrico carmine cõta. etiã cõpositos. Nã in more Romani Flaccí & Græci Pindariz, nunc alij abo currút: nũc elegiaco, personant nunc Sapphico nũc trimetro: vel tercia metro pede incedentes. *Salomon* filius *Dauid* regis *Israël* iuxta numerú vocabulorú suorú tria volumina edidit: quorum primus est Hebraicè *Mille*: què Græci *Parabolas*: Latini *Proverbiorú* nominat, eo quod in ipso sub cõparatiua similitudine figuræ verborum & imagines veritatis ostendit: ipsam autè veritatem ad intelligendú legentibus referuauit. Secúdam librú *Cohelèth* vocauit, qui Græcè *Eclesiastes* dicitur, Latine *Cõcionator*: eo quod sermo eius non specialiter ad vnum sicut in *Proverbiis*, sed ad vniuersos generaliter dirigatur: docens omnia quæ in mundo cernimus caduca esse & breuia, & ob hoc minime appetenda. Tertium librum *Sirachis* in prænotauit: qui in *Latinam* linguã, vertitur *Cãntica canticorum*: vbi per epithalamium carnèconiunctiõnem *Christi & Ecclésiæ* mysticè canit. Disium autem *Canticum* in canticorum, eo quod omnibus canticis præferatur, quæ in scripturis sacris habentur: sicut quædã in lege dicuntur sancta, quibus maiora sunt, Sancta sanctorum. Horum autem trium librorú carmina, hexametris & pentametris versibus apud suos composita perhibentur: ve *Iosephus* & *Hieronymus* scribunt. *Esaias* euangelista potius quàm propheta edidit librum suum: cuius omnis textus eloquentiæ prosa incedit: Canticum verò hexametro & pentametro versu discurrit. *Hieronias* similiter edidit librum suum cum threnis suis: quos nos *Laméta* vocamus: eo quod in tristioribus rebus funeribusq; adhibeantur, in quibus quadruplex diuerso metro cõposuit alphabetú, quorú duo prima quasi Sapphico metro scripta sunt: quia tres articulos qui sibi nexi sunt, & ab vna tantum litera incipiunt, heroicum coma cõcludunt. Tertium alphabetum trimetro cõscriptum est: & a ternis literis indem versus terni incipiunt. Quartum, alphabetum simile primo & secundo habetur. *Ezechiel* & *Daniel* à viris quibusdam sapientibus scripi esse perhibentur, quorú *Ezechiel* prin-

cipia & fines multis habet obscuritatibus inuoluta. *Daniel* verò claro sermone regna mudi pronuntiat, & tẽpus aduentus *Christi* manifestissima prædicatione annõtat. Hi sunt quatuor prophetæ qui maiores vocátur: quia proluxa volumina condiderunt. *Liber autem duodecim prophetarú* auctorum suorum nominibus præparatur: qui prophetea dicuntur minores: quia sermones eorú breues sũt. **10** *Vnde & connexi sibi inter inuicem in vno volumine continentur: quorum nomina sunt: Oseas, Iokel, Amos, Abdias, Ionas, Micheas, Naú, Abacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias & Malachias.* *Esdræ* liber auctoris sui titulo prænotatur, in cuius textu eiusdem *Esdræ* *Nemiazæ* sermones pariter continentur. Nec quæquã moueat, quod vnus *Esdræ* dicitur liber: quia secundus, tertius & quartus non habentur apud Hebræos: sed inter apocryphos deputantur. **20** *Heser* librú *Esdræ* creditur cõscripsisse. In quo eadem regina sub figura *Ecclesiæ* Dei populum à seruitute & morte eripuisse scribitur: atque interfecto *Aman*, qui interpretatur iniquitas, dei celebritas in posterum mixitur. *Liber sapientiæ* apud Hebræos nusquã est: vnde & ipse titulus græcam magis eloquentiã redoler. Hunc *Iudæi* *Philonis* esse affirmat, qui proinde *Sapientiæ* nominatur: quia in eo *Christi* aduentus qui est *sapientia* *Patris*, & passio eius euidèter exprimitur. **30** *Librum autem Ecclesiasticum* certissimè *Iesus* filius *Sirach* *Hierosolymita* nepos *Iesu* sacerdotis magni composuit: cuius meminit *Zacharias*: qui liber apud *Latinos* propter eloquiij similitudinem *Salomonis* titulo prænotatur: dictus autem *Ecclesiasticus*, eo quod de totius ecclesiæ disciplina religiosa conuersationis magna cura & ratione sit editus. **40** *Hic liber* apud Hebræos reperitur: sed inter apocryphos habetur. *Iuduh* verò & *Tobias* siue *Machabæorum libri*: quibus auctoribus scripti sint, minimè cõstat. Habent autem vocabula eorum nominibus quorú gesta scribantur. ¶ *Quatuor libros Euangeliorum*, quatuor *Euangelistæ* singulariter cõscripserunt. Primus *Matthæus* cõscripsit *Euangelium* literis *Hebraicis* & sermonibus in *Iudæa* iniitiis euãgelizare ab humana *Christi* natiuitate dicēs: **50** *Liber generationis Iesu Christi* filij *Dauid*, filij *Abraham*: significans descendisse corporaliter ex semine patriarcharú *Christum*: sicut promissum erat in prophetis per *Spiritú* sanctum. Secúds *Marcus* plenus spiritu sancto scripsit *Euangelium* *Christi* eloquio Græco in *Italia* secutus *Petrum*, ve discipulus. Is iniitium à spiritu prophæta fecit, dicens, *Vox clamantis in deserto, parate viam Domino: & reliqua*, ve ostèderet *Christi* post assumptionem carnis *Euangelij* prædicasse in mundo. **60** *Ipsè enim* *Christus* & propheta dicitur est, si

bonp vltibz ad hanc mltos apparet et mndiq

cur scriptum est, Et prophetam in gentibus posui te. Tertius *Lucas* inter omnes Euangelistas Græci sermonis eruditissimus, quippe vr medicus in Græcia Euangelium scripsit Theophilo Episcopo, initiatus à sacerdotali spiritu, dicens. Fuit in diebus Herodis regis Iudeæ sacerdos quidam nomine Zacharias, vt manifestaret Christum post natiuitatē carnis & prædicationem Euangelij, hostiā fuisse effectum pro salute mundi. Ipse est enim sacerdos de quo dictum est in psalmis, Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Vbi enim Christus aduenit sacerdotium Iudeorum obmutuit: lex & prophetia cessauit. Quartus *Iohannes* scripsit Euangelium vltimus in Asia; incipiens à Verbo, vt ostēderet eundem saluatorem, qui pro nobis dignatus est nasci & pari: ipsum ante secula Dei verbū esse: ipsum à cælo venisse, & post mortem iterum ad cælum remeasse. Hi sunt *quatuor Euangeliste* quos per Ezechielē Spiritus sanctus significauit in quatuor animalibus. Propterea autē quatuor animalia, quia per quatuor mundi partes, fides Christianæ religionis eorum prædicatione disseminata est. Animalia autem dicta sunt: quia propter animam hominis per eos prædicatur Euangelium Christi. Nam & oculis plena erant inrus & foris, quoniam prævidentur ea Euangelia quæ dicta sunt à prophetis, & quæ promiserant in priori tempore. Crura autē eorū facta: quia nihil prauum in Euangelis est & alas senas regentes crura & facies suas: reuelata sunt enim quæ tegebantur in aduentu Christi. *Euangelium* autem interpretatur bona annuntiatio. Græcè enim bene. *angelus* dicitur annuntiatio. Vnde & angelus nuncius dicitur. *Paulus Apostolus* suas scripsit epistolas quatuordecim, ex quibus nouem, septem ecclesiis scripsit, reliquas discipulis suis Timotheo, Tiro, & Philemoni. Ad Hebræos autem epistola à plerisque Latinis eius esse incerta est, propter dissonantiam sermonis eademque alij Barnabā conscripsisse, alij à Clemente scriptam fuisse suspicantur. *Petrus* scripsit duas nominis sui epistolas, quæ catholicæ ideo nominantur, quia non vni tantum populo vel ciuitati, sed vniuersis gentibus generaliter scripte sunt. *Iacobus* & *Iohānes* & *Iudas* suas scripserunt epistolas. *Actus apostolorum* primordia fidei Christianæ in gentibus & nascentis ecclesiæ historiam digerit. Actuum apostolorum scriptorem Lucam esse affirmat euangelistam; in quo opere nascentis Ecclesiæ infantia textitur, & apostolorum historia continetur. Vnde & actus apostolorum dicitur. *Apocalypsin* librum Iohannes Euangelista conscripsit, eo tempore quo ob euangelij prædicationem in insula Pathmos traditur relegatus. *Apocalypsis* autem ex Græco

in Latinum reuelatio interpretatur. Reuelatio enim dicitur manifestatio eorum quæ abscondita erant. iuxta quod & ipse Iohannes dicit, Apocalypsin Iesu Christi quam dedit illi Deus palā facere seruis suis. Hi sunt scriptores sacrorum librorū. qui per Spiritū sanctum loquentes in eruditionem nostram & præcepta viuendi, & credendi regulam conscripserunt. Præter hæc & alia volumina *apocrypha* nuncupantur. *Apocrypha* autem dicta, id est secreta, quia in dubium veniunt. Est enim eorum occulta origo, nec patet Patribus ex quibus vsque ad nos auctoritas veracium scripturarum certissima & notissima successione peruenit. In his apocryphis etiam inuenitur aliqua veritas, tamen propter multa falsa, nulla est in eis canonica auctoritas, quæ rectè à prudentibus iudicantur non esse eorū credenda, quibus ascribuntur. Nam multa & sub nominibus prophetarum, & recentiora sub nominibus apostolorum ab hæreticis proferruntur, quæ omnia sub nomine apocryphorum auctoritate canonica diligenti examinatione remota sunt.

De bibliothecis interpretibus & interpretationibus librorum veteris Testamenti.

C A P. III.

Bibliotheca à Græco nomen accepit, eo quod ibi recondantur libri. Nam *βιβλίον* librum, *θήκη* repositionem interpretatur. *Bibliothecam veteris testamenti* Eldras scriba post incensam legem à Chaldæis, dum Iudæi regressi fuissent in Hierusalem, diuino afflatus spiritu reparauit, cunctaque legis ac prophetarū volumina, quæ fuerunt à gentibus corrupta cortexit, rotūque vetus testamentum in viginti duos libros constituit, vt tot libri essent in lege, quot & literæ habebantur. *Apud Græcos* autem *Bibliothecam* primus instituisse *Pisistratus* creditur, Atheniensis tyrannus, quam deinceps ab Atheniensibus auctā Xerxes incensā Athenis euexit in Persas, longōq; post tempore Seleucus Nicanor rursus in Græciam retulit. Hinc studiū regibus vrbi busque cæteris natum est comparandi volumina diuersarum gentium, & per interpretes in Græcam linguā vertendi, dehinc magnus Alexander vel successores eius instruendis omnium librorum bibliothecis animū intenderunt, maximè *Ptolemæus* cognomento *Philadelphus* omnis literaturæ sagacissimus, cum studio bibliothecarum Pisistratam æmularetur, non solū scripturas, sed etiam & diuinas literas in bibliothecam suam contulit. Nam septuaginta milia librorum huius temporibus Alexandriæ inuenta sunt.

De interpretibus. C A P. IV.

Hic etiam & ab Eleazarō pontifice scripturas petens veteris Testamenti, in Græcam vocem ex Hebraica lingua, per septuaginta

Septuaginta interpretes transferre curavit: quas in Alexandrina bibliotheca habuit. Si quidem singuli in singulis separati, ita omnia per Spiritum sanctum interpretati sunt, ut nihil in alicuius eorum codice inuentum esset, quod in cæteris vel in verborum ordine discreparet. Fuerunt & alij interpretes, qui ex Hebraica lingua in Græcum sacra eloquia transfulerunt: sicut *Aquila*, *Symmachus*, & *Theodotion*, sicut etiam & *Vulgaris illa interpretatio*, cuius autor non apparet: & ob hoc sine nomine interpretis. *Quinta editio* nuncupatur. Præterea *sextam* & *septimam editionem* Origenes miro labore reperit, & cum cæteris editionibus comparauit. *Presbyter* quoque *Hieronymus* trium linguarum peritus: ex Hebræo in Latinum eloquium easdem scripturas conuertit, eloquentiæque transfudit. Cuius interpretatio merito cæteris antefertur. Nam est & verborum tenacior, & perspicuitate sententiæ clarior, atque vtpote Christiana interpretatione verior.

De eo qui primum Romam libros aduexit.

CAP. V.

Romæ primus librorum copiam aduexit *Æmilias Paulus*, Persæ Macedonum rege deſto, deinde *Lucillus* è Pontica præda. Post hos *Cæsar* dedit *Marco Varroni* negotium causa maxime bibliothecæ construendæ. Primum autem Romæ bibliothecas publicasit. *Pollio*, Græcās simul atque Latinas, addidit aurorem imaginibus in æro. Quod de manubiis magnificentiſſimum intruxerat.

Qui apud nos bibliothecas instituerunt.

CAP. VI.

Apud nos quoque *Pamphilus Martyr*, cuius vitam *Eusebius* Cæsariensis conscripſit, *Pisistratum* in sacra bibliothecæ studio adæquare primus contendit. Hi enim in bibliotheca sua prope triginta voluminum milia habuit. *Hieronymus* quoque atq; *Gennadius* ecclesiasticos scriptores toto orbe quærentes ordine præsecuti sunt, eorumque studia in vno voluminis indiculo comprehenderunt.

Qui multa scripserunt.

CAP. VII.

Marcus Terentius Varro apud Latinos innumerabiles libros scripſit. Apud Græcos quoque *Calistertus* miris attollitur laudibus, quod tantos libros ediderit, quâtos quisque nostrum aliena & scribere proptia manu vix possit. De nostris quoque apud Græcos *Origenes* in scripturarum laboretâ Græcos quam Latinos operum suorum numero

superavit. Denique *Hieronymus* sex milia librorum eius se legisse fateatur. Horum tamen omnium studia *Augustinus* ingenio vel scientia sua vicit. Nam tanta scripſit, ut diebus ac noctibus non solum scribere libros eius quinquam, sed nec legere quidem possit.

De generibus opusculorum.

CAP. VIII.

Opusculorum genera sunt tria. Primum genus excerpſa sunt: quæ Græcè *scholia* nuncupantur, in quibus ea quæ videntur obſcura vel difficilia, summarim ac breuiter perſtringuntur. Secundum genus, *homelia* sunt, quas Latini verba appellant, quæ proferruntur in populis. Tertium, *comi*: quos nos libros vel volumina hincupamus. *Homelia* autem ad vulgus loquuntur: *comi* verò, id est libri maioris sunt disputationis. *Dialogus* est collatio duorum vel plurimorum, quem Latini sermonem dicunt. Nam quos Græci *dialogos* vocant, nos *sermiones* vocamus. *Sermo* autem dicitur, quia inter utrunque ſeritur. Vnde & in *Virgilio*, *Multa inter se longo sermone serabant*. *Tractatus*, est vniuersi multiplex expositio, eo quod trahat sensum in multa, ientiendo, tractando ſecum.

Sermo enim altera eget persona, *tractatus* specialiter ad seipsum est: *verbum* autem ad omnes. Vnde & dicitur, *Verbum fecit ad populum*. *Commentaria* dicta quasi cum mente. Sunt enim interpretationes, ut *commentariis*, *commenta euangelij*. Nam quicquid breuiter componitur *commentarium* dicitur, quod vero elongatur expositio nominatur. *Apologemum* est excusatio, in quo solent quidam accusantibus respondere. In defensione enim aut negatione sola positum est, & est nomen Græcum. *Panagiricum* est licentiosum & lasciuosum genus dicendi in laudibus regum, in cuius compositione homines multis mendacijs adulantur. Quod malum in Græcis exortum est, quorū leuitas inſtructa stentate & copia incredibili multas mendaciorum nebulas suscitauit. *Fastorum libri* sunt, in quibus reges vel consules scribuntur, a fascibus dicti, id est potestatis.

Vnde & *Quidij libri* Fastorum dicuntur, quia de regibus & consulibus edicti sunt. *Præmiū* est initium dicendi. Sūt enim *proemia* principia librorum, quæ ante causæ narrationem ad instruendum audientium aures coaptantur. Cuius nomen plerique latinitalis periti sine translatione posuerunt. Hoc autem vocabulum apud nos interpretatum, præfatio nuncupatur, quasi prælocutio. *Præcepta* sunt, quæ aut quid faciendum, aut quid non faciendum sit docent. Quid faciendum, ut Di-

Iuge Deum tutum: & honora patrem tuum, & matrem tuam. Quid non faciendum, vt, Non mœchaberis, non furtum facies. Similiter & gentilium præcepta vel iubent vel vetant. Iubent faciendum, vt Nudus ara, fere nudus. Vetant, vt Nêve inter vites corilum fere, nêve flagella, Summa pete. Primus autem præcepta apud Hebræos Moyses scripsit: apud Latinos Martius vates primus præcepta composuit. Ex quibus est illud, Postremus dicas, primus taceas. *Parabola & problemata* nominibus suis indicant altius se perferuari oportere. *Parabola* quippe alicuius rei similitudinem per se gerit. quod licet sit vocabulum Græcum, iam tamen pro Latino vsurpatur. Et notum est quòd in parabolis quæ dicuntur per rerum similitudines, rebus de quibus agitur comparantur. *Problemata* autem quæ Latinè appellantur propositiones, quæstiones sunt habentes aliquid quod disputatione soluendû sit. *Quæstio* aut est quæstio cum quæritur, an sit, aut quid sit, aut quale sit. *Argumentum* verò dictum quasi argutum, vel quasi argute inuentum, ad comprobandas res. *Epistolam* propriè Græci vocant, quòd interpretatur Latinè missa. Antè cartæ & membranarum vsuum, in dolatis ex ligno codicillis epistolarum colloquia scribebantur. Vnde & poritores earum *tabellarios* vocauerunt.

De ceris. CAP. IX.

Cera literarum materies paruulorum nunciæ. Ipsæ dant ingenî pueris primordia sensus, quarum studium primi Græci tradidisse produntur. Græci enim & Tusci primum ferro in ceris scriperunt. postèa Romani iusserunt, ne graphium ferreum quis haberet. Vnde & apud scribas dicebatur. *Ceram ferro ne cadito.* postea institutum est, vt in cera offibus scriberent, sicut indicat Atta in satyra dicens, Vertamus vouerem in ceram mucronè que aremus Osseo. *Graphium* autem Græcè: Latinè *scriptorium* dicitur. Nam *graphis* dicitur scriptura.

De cartis. CAP. X.

Cartarum vsuum primum Ægyptus misit, caprum apud Memphiticam urbem. Memphis namque ciuitas Ægyptiorum est. vbi cartæ vsus inuentus est primum, sicut ait Lucanus. Conficitur biliola Mèphitis carta papiro. *Bibulam* autem *papirum* dixit quòd humorem bibat. *Carta* autè dicta, quòd caprum papiri tegmen decerptum glutinatur. Cuius genera quàm plura sunt. Prima & præcipua *Augustea* regia maioris formæ in honorem Octauiani Augusti appellata secunda *Lybiana* ad honorem Lybiæ pro-

uinciae, tertia *hieratica* dicta, eo quòd ad sacros libros eligebatur, similis Augustæ, sed subcolorata. *Quarta Teneoica* à loco Alexandriæ qui ita vocatur vbi fiebat. *Quinta Salsica* ab oppido Salo. sexta *Corneliana* à Cornelio Gallo præfecto Ægypti primum cõfecta. septima *emporetica*, quòd ea merces inuoluitur, cum sit scripturis minus idonea,

De pergamenis. CAP. XI.

Pergameni reges cum carta indigerent, membranas primò excogitauerunt. Vnde & *pergamenarum* nomen huicque tradente posteritate sibi seruatum est. Hæc & *membrana* dicuntur, quia ex membris pecudum detrahuntur. Fiebant autem primum *coloris lutei*, id est crocci, postea verò Romæ *candida membrana* reperta sunt: quòd apparuit in habile esse: quòd & facile fordescant, aciemque legentium lædant cum peritiores architecti neque aurea lacunaria ponenda in bibliothecis putent, neque pauimenta alia quàm eucarifiteo marmore, quòd auri fulgor heberat. & eucharisti viriditas reficiat oculos. Nam & qui nummulariam discunt, denariorum formis mirteos pannos subiiciunt, & gemmarum sculptores, scarabæorum terga quibus nihil est viridius subinde respiciunt. & pictores idem faciunt vt laborem visus eorum viriditate recreent. *Membrana* autè aut *candida* aut *lutea* aut *purpurea* sunt. *Candida* naturaliter existunt. *Luteum membranum* bicolor est: quòd à confectore vna tingitur parte, id est crocatur. de quo Persius, iam liber & postis bicolor membrana capillis. *Purpurea* verò inficitur colore purpureo in quibus aurum & argentum liquefcens, patet in literis.

De libris conscriendis. CAP. XII.

Quædam nomina librorum apud gentiles certos modulis conscribantur. breuiore forma, carmina atque epistolæ. At verò historia maiore modulo scribebantur. & nõ solum in carta vel membranis, sed etiam & in momētis elephanthinis textilibusque malarum foliis atque palmarum. Cuius generis Cinna sic meminit. Hæc tibi areteis multum inuigilata lucernis Carmina, quæ ignes nouimus aereos, Lewis inaridulo maluz descripta libello Persica vexi. munera nauicula. Cincumcidi libros Siciliæ primum increbruit. Nam initio pumicabantur. Vnde & ait Catullus, Cui dono lepidum nouum libellum Arido modo pumice expolitum?

De librorum vocabulis. CAP. XIII.

Codex multorum librorum est: liber vnus voluminis. Et dictus *codex*, per translationem

lationem à corticibus arborum, seu vitium, quasi caudex: quod, in se multitudinem librorum quasi ramorum contineat. *Volumen*, liber est à voluendo dictus: sicut apud Hebræos volumina legis, volumina prophetarum. *Liber*, est interior tunica corticis quæ signo cohæret, in qua antiqui scribebant. De quo Virgilius. Sic alta liber hæret in vltimo. Vnde & liber dicitur in quo scribimus: quia ante vltimam partem membranarum libris arborum volumina fiebant, id est compaginabantur. Vnde & scriptores à libris arborum *librarios* vocauerunt.

De librariis & eorum instrumentis.

C A P. XIII.

Librarios, constat autem bibliopolas dictos. Librum enim Græci βιβλον vocant. *Librarij* autem, idem & antiquarij vocantur: sed & librarij sunt qui & noua & vetera scribunt, *antiquarij* qui tantummodo vetera, vnde & nomen sumplerunt. A scribendo autem scriba nomen accepit: officium exprimens vocabuli qualitate. Instrumenta scribæ, *calamus* & *penna*. Ex his enim verba paginis insuntur: sed *calamus* arboris est, *penna* auis, cuius acumen diuiditur in duos: in toto corpore vnitrate seruata, credo propter mysterium, vt in duobus apicibus vetus & nouum. Testamentum signaretur, quibus exprimitur verbi sacramentum sanguine passionis esse sum. Dicitur autem *calamus* quod liquore ponat. Vnde & apud nauatas *calare* ponere dicitur. *Penna* autem à pēdendo vocata, id est volando. Est enim, vt diximus, aurum. *Folia* autem librorum appellata: siue ex similitudine foliorum arborum: seu quia ex *foliis* sunt, id est, ex pellibus quæ de occisis pecudibus detrahi solent: cuius partes *pagina* dicuntur, eo quod sibi inuicem compugantur. *Versus* autem vulgò vocati: quia sic scribebant antiqui sicut aratur terra. A sinistra enim ad dexteram primum deducebant stilum: deinde conuertebantur ab inferiore & rursus ad dexteram versus: quos & hodie rustici versus vocant. *Schedæ* est quod adhuc emendatur, & necdum in libris redactum est, & est nomen Græcum, sicut & *tomus*.

De Canonibus Euangeliorum.

C A P. XV.

Canones Euangeliorum, Ammonius Alexandriae Episcopus primus excogitauit, qui postea Eusebius Cæsariensis secutus magis composuit. Quia idem facti sunt: vt scire & inuenire possimus, qui reliquorum Euangelistarum similia aut propria dixerunt. Sunt autem numero decem,

quorum primus continet numeros, in quibus quatuor eadem dixerunt: Matthæus, Marcus Lucas & Ioannes. *Secundus*, in quibus tres, Matthæus, Lucas Marcus. *Tertius*, in quibus tres, Matthæus, Lucas & Ioannes. *Quartus*, in quibus tres, Matthæus, Marcus, Ioannes. *Quintus*, in quibus duo, Matthæus, Lucas. *Sextus*, in quibus duo, Matthæus, Marcus. *Septimus*, in quibus duo, Matthæus Ioannes. *Ottauus*, in quibus duo, Lucas, Ioannes. *Decimus*, in quibus singuli eorum propria quædam dixerunt: quorum expositio hæc est. Per singulos enim Euangelistas numerus quidam capitulis affixus adiacet, quibus numeris subdita est era quædam minio notata: quæ iudicat in quo canone postus sit numerus, cui subiecta est era. Verbi gratia: Si est era prima, in primo canone; si secunda in secundo; si tertia in tertio, & sic per ordinem vsque ad decimum peruenies. Si igitur aperto quolibet Euangelio placuerit scire qui reliquorum Euangelistarum similia dixerunt, assumens adiacentem numerum capituli, & requirit ipsam numerum in suo canone quem indicat, ibique inuenies qui & quid dixerunt, & ita demum in corpore inquisita loca, quæ ex ipsis numeris indicantur per singula Euangelia de eisdem dixisse inuenies.

De Canonibus Conciliorum.

C A P. XVI.

Canon autem Græcè, Latine regula nuncupatur. *Regula* autem dicta, quod recte ducit, nec aliquando aliorum trahit. Alij dixerunt regulam dictam vel quod regat, vel quod normam recte viuendi præbear, vel quia distortum præuimque corrigat. *Canones* autem *generalium Conciliorum* à temporibus Constantini ceperunt. In præcedentibus namque annis, persecutione feruente, docendarum plebeum minime dabatur facultas. Inde Christianitas in diuersas hæreses est scissa: quia non erat licentia episcopis in vnum conuenire, nisi tempore supradicti Imperatoris. Ipse enim dedit facultatem Christianis liberè congregari. Sub hoc etiam sancti Patres in concilio Nicæno de omni orbe terrarum conuenientes: iuxta fidem Euangelicam & Apostolicam secundum post Apostolos tradiderunt symbolum. Inter cætera autem concilia quatuor esse scimus venerabiles synodos: quæ totam principaliter fidem complectuntur, quasi quatuor Euangelia, vel totidem paradisi flumina. Harum *prima Nicæna synodus* trecentorum octodecim episcoporum Constantino Augusto imperante peracta est. In qua Ariane perfidia condemnata blasphemia, quam de inæqualitate sanctæ Trinitatis idem Arius asseribat: con-

substantialem Deo patri Deum filium eadem sancta synodus per symbolum definiuit. *Secunda* synodus centum quinquaginta parum sub Theodosio seniore *Constantinopoli* congregata est, quæ Macedonium. Spiritum sanctum Deum esse negantem, condemnans, consubstantialem Patri & Filio Spiritum sanctum demonstravit, dans symboli formam, quam tota Græcorum & Latinorum confessio in Ecclesiis prædicat. *Tertia* synodus *Ephesina prima*, ducentorum Episcoporum sub iunior Theodosio Augusto edita est, quæ Nestorium duas personas in Christo asserentem iusto anathemate condemnauit: ostendens manere in duabus naturis, vnâ Domini nostri Iesu Christi personam. *Quarta* synodus *Chalcedonensis* sexcentorum triginta sacerdotum sub Martiano principe habita est, in qua Eutychem Constantinopolitanum abbatem Verbi Dei & carnis vnâ naturam pronuntiantem & eius defensorem Dioscorum quondam Alexandrinum Episcopum, & ipsum rursus Nestorium cum reliquis hæreticis vna Patrum sententia prædamauit, prædicans eadem synodus Christum Dominum de virgine sic natum, vt in eo substantiali diuina & humana conficatur natura: Hæ quatuor sunt synodi principales, fidei doctrinam plenissime prædicantes: sed & si qua sunt concilia quæ sancti Patres Spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorum quatuor auctoritatem omni manent stabilita vigore: quorum gesta in hoc opere sancta continetur. *Synodus* autem ex Græco interpretatur comitatus vel cœtus. *Concilij* autem nomen tractum est ex Romano more. Tempore enim quo causæ agebantur, conueniebant omnes in vnâ, communique intentione tractabant. Vnde & concilium à communi intentione dictum. Nam *oculus* oculorum sunt. Vnde & *confidium*, id est, consilium. d in f. literam transeunte *cœtus* verò conuentus est, vel congregatio à coeando, id est, conueniendo in vnum. Vnde & conuentus est nuncupatus: sicut à conueni cœtus vel concilium à societate multorum in vnum.

De cyclo Paschali.

CAP. XVII.

Paschalem cyclum Hippolitus, Episcopus temporibus Alexandri Imperatoris primus conscripsit. Post quem probatissimi auctores Eusebius Cæsariensis, Theophilus Alexandrinus, Papias per quoque natione Aquitanus etque Visto, nus amplificatis eiusdem festinans rationibus, multiplices circulos ediderunt. Quis quidem rationem beatissimus Cyrillus Alexandriæ, vrbis Episcopus in xcv. annos per quinquies decem nouies calculans: quoro Kalendas vel luna debeat

paschalis solennitas celebrari, summa breuitate norauit. *Cyclus* autem vocatus, eo quod in orbe digestus sit & quasi in circulo dispositum ordinem complectatur annorum sine varietate, & sine vlla arte. Vnde factum est, vt cuiusque materix *carmina* simplici formitate facta *cyclica* vocentur. Hinc & *lascivulum* dictum, quod ordinem habeat statum annorum.

Primus cyclus decem Nouenais.

B. Com. an ij. Idus	April.	xx.
C. vj. Kal.	April.	xvi.
Em. xvi. kal.	Maii	xvii.
C. vi. Idus	April.	xx.
B. C. ix. Kal.	April.	xv.
E. ii. Idus	April.	xvi.
C. ii. Non.	April.	xix.
E. viiij. Kal.	Maii	xx.
B. C. v. Idus	April.	xv.
C. ii. kal.	April.	xviii.
E. xii. Kal.	Maii	xix.
C. Non.	April.	xv.
B. C. v. Kal.	April.	xvii.
E. xvi. kal.	Maii	xvi.
C. xvi. Idus	April.	xvii.
C. ix. kal.	April.	xvii.
B. E. Idus	April.	xvii.
C. ii. Non.	April.	xx.
E. viiij. kal.	Maii	xvi.

Secundus cyclus Luna.

C. v. Idus	April.	Luna xviii.
B. ii. kal.	April.	xx.
E. xii. kal.	kal. Maii	xxi.
C. Non.	April.	xvii.
C. v. Kal.	April.	xx.
B. E. xvi. kal.	Maii	xx.
C. kal.	April.	xvi.
E. xi. Kal.	Maii	xvii.
C. Idus.	April.	xx.
B. C. v. Kal.	April.	xv.
E. xv. kal.	Maii	xvi.
C. v. Idus	April.	xx.
C. viiij. kal.	April.	xv.
B. Idus	April.	xv.
C. Non.	April.	xviii.
C. v. Kal.	April.	xxi.
E. iv. Idus	April.	xv.
B. C. kal.	April.	xvii.
E. xi. kal.	Maii	xviii.

Tertius cyclus luna.

C. viiij. Idus.	April.	Luna
C. iv. Kal.	April.	xxi.
B. xv. kal.	Maii	xxii.
C. v. Idus	April.	xx.

C.vij.Kal.	April.	xvij.
E.xviii.kal.	Maij	xvij.
B.C.Non.	April.	xx.
E.vii.Kal.	Maij	xxj.
C.viii.Idus	April.	xvii.
C.iiii.Non.	April.	xx.
B.E.xi.Kal.	Maij	xx.
C.viii.Idus	April.	xvi.
C.iiii.Kal.	April.	xix.
E.xiiii.kal.	Maij	xx.
B.C.iiii.Non.	April.	xv.
C.viii.Kal.	April.	xviii.
E.xviii.Kal.	April.	xviii.
C.iii.Kal.	Maij	xix.
B.E.xiiii.Kal.	April.	xv.

Quartus cyclus luna.

C.iii.Idus	April.	xix.
C.vii.Kal.	April.	xv.
E.xviii.kal.	Maij	xvi.
B.C.viii.Idus	April.	xviii.
C.iiii.Kal.	April.	xxi.
E.iii.Idus	April.	xv.
C.ii.Non.	April.	xviii.
B.E.x.Kal.	Maij	xviii.
C.xviii.Kal.	Maij	xxi.
C.iii.Kal.	April.	xvii.
E.xiii.Kal.	Maij	xviii.
B.C.iiii.Idus	April.	xx.
C.vii.Kal.	April.	xvi.
E.xvii.Kal.	Maij	xvi.
C.vii.Idus	April.	xx.
B.C.xi.Kal.	April.	xv.
E.iii.Idus	April.	xvi.
C.iii.Non.	April.	xix.
B.ix.Kal.	Maij	xx.

Quintus cyclus luna.

B.C.vii.Idus	April.	xvi.
C.iii.kal.	April.	xix.
E.xiii.Kal.	Maij	xx.
C.ii.Non.	April.	xxi.
B.C.vii.kal.	April.	xvii.
E.xvii.Kal.	Maij	xix.
C.ii.Kal.	April.	xv.
E.xii.Kal.	Maij	xvi.
B.C.iiii.Idus	April.	xviii.
C.iiii.Non.	April.	xxi.
E.xvi.Kal.	Maij	xv.
C.vi.Idus	April.	xviii.
B.C.iii.Kal.	April.	xx.
E.xiii.Kal.	Maij	xxi.
C.ii.Non.	April.	xvii.
C.vi.Kal.	April.	xx.
B.E.xvii.Kal.	Maij	xx.
C.ii.Kal.	April.	xvi.
E.xii.Kal.	Maij	xvii.

A conditione mundi vsque adhuc nouissi- 60

...mum cycli annum computantur anni VMcccxxxi. post cuius expletionem ad primum exordium recurrendū. Antiquitus ecclesia pascha decima quarta luna cum Iudeis celebrabatur, quocunq; die occurreret. Quē ritum sancti Patres in Nicæna synodo prohibuerunt, constituentes non solum lunam paschalem & mensem inquirere, sed etiam & diē resurrectionis Dominicæ obseruare: & ob hoc pascha à decima quarta luna vsque ad vigesimam primam extenderunt: ne dies Dominicus omitteretur. Pascha autem vocabalum non Græcum, sed Hebraicum est. nec à passione, quoniam *πάσχα* Græcè dicitur pati: sed à transitu Hebræo verbo pascha appellatum est, eò quòd tunc populus Dei ex Ægypto transierit. Vnde & in Euangelio: Cū vidisset, inquit Iesus, quòd venit eius hora vt transiret de mundo ad Patrem Cuius nox idèò *pernigi* ducitur, propter aduentum regis ac Domini nostri, vt tempus resurrectionis eius nos non dormientes, sed vigilantes inueniat: cuius noctis duplex ratio est: siue quòd in eadem luna vitam recepit cū passus est, siue quòd postea eadem hora qua resurrexerat iudicandum venturus est. Eo autem modo agimus pascha, vt non solum mortē & resurrectionem Christi in memoriam reuocemus: sed etiam cætera quæ circa eum attestantur, ad sacramentorum significationem inspiciamus. Propter initium enim nouæ vitæ, & propter nouum hominem quē iubemur induere & exuere veterem: expurgamus veteri sermētum, vt simus noua creatura: quoniam pascha nostrum immolatus est Christus. Propter hanc ergo vitæ nouitatē primus mensis nouorum in anni mensibus celebrationi paschali r̄ysticè attributus est. Quòd verò tertie hebdomadæ die pascha celebratur, id est, qui dies occurrit à decima quinta luna vsque in vicesimam primam, hoc significat: quia in toto tempore seculi quòd septenario dierum numero agitur, nūc tertium tempus hoc sacramentum apparuit. Primum enim tempus est *ante legē*; secundū *sub lege*; tertium *sub gratia*. Vbi ita manifestatū est sacramentū pius occultum in prophetico ænigmate: idèò & propter hæc tria seculi tempora resurrectio Domini tridua est. Quòd verò à quarta decima luna vsq; ad vigesimam primam per dies septem paschalis dies quæritur: hoc fit propter ipsum numerum septenarium, quo vniuersitatis significatio sæpe figuratur, quæ etiam ipsi ecclesie tribuitur propter instar vniuersitatis: vnde & Ioannes Apostolus in Apoc. vii. scribit ecclesie: Ecclesia verò in ista adhuc mortalitate carnis constituta propter ipsam mutabilitatem, lunæ nomine significatur in Scripturis. Varia autem obseruantia opinione pas-

chalis festiuitatis interdū errorem gignit. Latini namque à tertio Non. Martij vsque in terr. Non. Aprilis primi mensis lunam inquirunt, & si decimaquarta luna die Dominico prouenerit, in alio die Dominico pascha pertrahunt. Græci primi mensis lunam ab octauo idus Martias vsque in diem nonarum Aprilium obseruant; & si decimaquarta luna die Dominico incurrerit, sanctum pascha celebrant. Huiusmodi igitur dissensio inter utrosque paschalem regulam turbat.

Communis annus dicitur qui tantum lunationes hoc est, dies cccliiij. habet. Dicitur autem communis: quia sæpe duò conuerti incedunt, vt inuicem se in paschali solemnitate sequantur. Nā embolismus annus est semper solus. *Embolismus* annus est, qui tredecim menses lunares, i. cccliiij. dies habere monstratur. Ipse est annus sannus sancto Moyssi diuinitus reuelatus, in quo iubentur ij qui longius habitant in secundo mense paschia celebrare. Embolismus autem nomen Græcum est, quod interpretatur Latine superaugumentum, eò quod explet numerum annorum communium: quibus undecim lunares dies deesse cernuntur. Embolismi autem anni & communes sic inueniuntur. Si enim à decima quarta luna paschæ præcedentis vsque ad decimam quartam sequentis cccliiij. dies fuerint, embolismalis annus est. Si cccliiij. communis. *Bisextus* est post annos quatuor vnus dies adiectus. Crescit enim per singulos annos quarta pars assis, id est, duodecim horæ. At vbi quarto anno assidem compleuerit, bisextum annum facit. Dicitur autem bisextus, quia bis sexies ductus assidem facit: quod est vnus dies, sicut quadrantem propter quater ductum, quod est bisextus: quem super dicrum cursum in anno sol facit: nisi quòd nequeat annum subintrodúcere: huius bisextæ nonas Mart. computaueris, hoc & prima die lex. non. Mart. & addito bis sexto alio die sexta non. Mart. iteraueris. A sexto autem non. Mart. vsque in diem pridie Kal. Ianuariæ in lunæ cursu bisextus apponitur, atque inde detrahitur. *Intercalares* autem dies idcirco vocantur: quia interponuntur, vt ratio lunæ solisque conueniat. Calare enim ponere dicitur: intercalare interponere. *Epactas* Græci vocant, Latini adiectiones annuas lunares, quæ per vndergarium numerum vsque ad tricenisarium in se resoluantur. Quas idcirco Ægyptij adiciunt vt lunaris emensio rationi Solis æquetur. Luna enim iuxta cursum suum vigintionem semis dies lucere dignoscitur, & sunt in annum lunares dies cccliiij. remanent ad cursum anni solares, dies undecim, quas Ægyptij adiciunt. Unde & *adiectiones* vocantur: ab-

que his nõ inuenies Lunam quòta sit in quolibet anno & mense & die. Istæ epactæ tempore xi. Kal. April. reperiuntur in eadem luna quæ fuerit eo die. Continentur autem circulo decemnouenali: sed cum ad xxix. epactas peruenerit, qui est circulus decemnouenalis, iam sequenti anno non addes super vigintionem, undecim, vt decem anquoncies decem & tringinta, sed inde reuertes vt undecim pronuncies.

De reliquis festiuitatibus.

CAP. XVIII

Festiuitas dicta à festis diebus, quasi festiuitas, eò quod in eis sola res diuina sit. Quibus contrarij sunt fasti, in quibus factus, i. dicitur. *Solemnitas* à sacris dicitur, ita suscepta, vt mutari ob religionem non debeat: à solito, i. firmo atque solido nominata. *Celebritas* autem nominatur, quod non ibi terra, sed cœlestia tantum agantur. *Pascha* festiuitatem omnium prima est, de cuius vocabulo iam superius dictum est. *Pentecoste*, sicut & pascha apud Hebræos celebris dies est, quod post quinque decades paschæ celebratur: unde & vocabulum sumpsit. *Trinitas* enim Græce, quinquæ in quo die secundam legem panes Propositionis de nouis frugibus offerbantur. Cuius figuram annus iubileus in testamento veteti gessit: quæ nunc iterum per figurâ re-promissionis eternam requiè præfiguratur. *Epiphania* Græce, Latine apparitio siue manifestatio vocatur. Eo enim die Christus sedit iudicio apparuit Magis adorandus. Quod fuit figura primitiæ credentium gentium. Quod die & dominici baptismatis sacramentum, & permutatæ in vinum aquæ factorum per dominum signorum principia exiterunt. *Dua* sunt autè *epiphania*: prima, in qua natus Christus pastoribus Hebræorum angelo nunciante apparuit: *secunda*, in qua ex gentium populis, stella indice præsepis cunabula Magos adoratos exhibuit. *Scenopegia* solennitas Hebræorum, de Græco in Latinum, tabernaculorum dedicatio interpretatur: quæ celebratur à Iudæis in memoriam expeditionis, cum ab Ægypto promoti in tabernaculis agebant, & ex eo scenopegia dicitur. *Neomenia* enim Græce, Latine tabernaculum dicitur. Quæ solennitas apud Hebræos Septembris mense celebrabatur. *Neomenia* apud nos Kalendæ, apud Hebræos autem (quia secundum lunarem cursum menses supputantur) & Græce *luna* appellatur: inde neomenia, id est, noua luna. Erant enim apud Hebræos ipsi dies Kalendarum ex legali institutione solemniores: de quibus dicitur in Psalmo: *Cantate initio mensis tuba, in die insigni solennitas vestra.*

Encenia autem est noua templi dedicatio, Græcè enim *καινο* dicitur nouum. Quando enim aliquid nouum dedicatur, encenia dicitur. Hanc dedicationis templi solemnitatem Iudæi Octobri mense colebant. *Dies palmarum* ideo dicitur, quia in eo Dominus & saluator noster, sicut Propheta cecinit, Iherusalem tendens asello sedisse perhibetur. Tunc gradiens cum ramis palmarum multitudo plebeium obuiam ei clamauerunt: Osanna, benedictus qui venit in nomine Domini rex Israel. *Vulgus* autem ideo diem hunc *Capitulium* vocant: quia tunc moris est lauandi capita infantium, qui vngendi sunt: ne observatione quadragimæ sordidata, ad vnctionem accederent. hoc autem die symbolum confitentibus traditur propter confinem Dominice pasche solemnitate: ut qui iam ad Dei gratiam percipiendam festinant, fidem quam consistitur agnoscant. *Cæna Dominica* dicta est, eo quod in illo die Saluator pascha cum discipulis suis fecerit, quod & vsque hodie sicut est traditum celebratur, sanctumque in eo christiana conficitur. *Sabbatum*, ab Hebræis ex interpretatione vocabuli sui requies nominatur: quod Deus in ipso, perfecto mundo, requievisset. Siquidem & eo die requieuit in sepulchro Dominus, ut quietis illius mysteriū confirmaret: quod Iudæis obseruandum in vbra fuerit præceptum est. Sed postquam Christus in sepultura sua eius figuram adimpleuit, obseruatio eius quiescit. *Dominicus dies* proinde vocatur: quia in eo resurrectionis Domini nostri gaudium celebratur. Qui dies non Iudæis, sed Christianis in resurrectionem Domini declaratus est, & ex illo cepit habere festiuitatem suam. Illis enim solum celebrandum sabbatum traditum est: quia erat ante requies mortuorum. Resurrectio autem illius erat: qui resurgens à mortuis non moreretur. Postquam autem facta est talis resurrectio in corpore Domini, ut præter in capite Ecclesiæ, quod corpus Ecclesiæ speraret in fine, iam dies Dominicus, id est octauus, qui & primus, celebrari cœpit.

De officio. CAP. XIX.

Officiorum plurima sunt genera: sed præcipuum illud quod in sacris diuinisque rebus habetur. *Officium* autem ab efficiendo dictum, quasi efficiam: propter decorem sermonis vna mutata litera: vel certe ut quisque illa agat, quæ nulli officiat, sed profint omnibus. *Vesperinum officium*, est in noctis initio vocatum, à stella vespere quæ surgit oriente nocte. *Matinum* vero officium, est in lucis initio à stella luciferi appellatum, quæ inchoante manè oritur. Quorum duorum temporum significatione ostendi-

tur: ut ille ac nocte semper Deus laudetur. *Missæ*, tempore sacrificij est: quando cathedrae foras mittuntur, clamante leuita, *Se quis cathacumensis remissis, excelsi foras*, & inde missa: quia sacramentis altaris interesse non possunt, qui nondum regenerati noscuntur. *Chorus*, est multitudo in facis collectus & dictus chorus, quod initio in modum coronæ circa aras starent & ita psallent. *Alij chorus* dixerunt à concordia quæ in charitate consistit, quia si charitatem non habeat, respondere conuenienter non potest. Cum autem vnus canit Græcè *monodia*. Latine *scinium* dicitur: cum vero duo canunt, *binium* appellatur: cum multi, *chorus*. *Nata chorea* ludicrum cantilenæ, vel saltationis classis sunt. *Antiphona*, ex Græco in interpretatur vox reciproca: duobus scilicet choris alternatim psallentibus ordine comitatur: sive de vno ad vnum, quod genus psallendi Græci inuenisse traduntur. *Responsoris* Itali tradiderunt. Quod carmen inde *responsorius cantus* vocatur, quod alio desinente id alter respondeat. Inter responsorios autem & antiphonas hoc differt, quod in *responsorio* vnus versus dicitur: in *antiphona* autem versibus alternant chori. *Lectio*, dicitur, quia non cantatur ut psalmus vel hymnus: sed legitur tantum. Illic enim modulatio, hic sola pronuntiatio quarritur. *Canticum*, est vox cantantis in lætitaniam. *Psalmus* autem dicitur, qui cantatur ad Psalterium, quo vsus esse prophetam Dauid in magno mysterio prodit historia. *Hæc* autem duo in quibusdam Psalmorum titulis iuxta musicam artem alternatim sibi apponuntur. Nam *canticum Psalmi* est id quod cum organum modulatur, vox postea cantantis e loquitur. *Psalmus* vero canticum quod humana vox præloquitur, ars organi modulantis imitatur. *Psalmus* enim à psalterio dicitur: vnde nec mos est ex alio opere eum componi. Tres autem gradus sunt in cantando: *primus succentoris*, secundus *incentoris*, tertius *accetoris*. *Diaplasma*, Hebraicum verbum quendam esse volunt, quo significatur semper id est, quod illa quibus hoc interponitur sempiterna esse confirmet. Quidam vero Græcum verbum existimant, quo significatur intervallum psallendi: ut *psalma* sit quod psallitur: *diaplasma* vero interpositum in psallendo silentium: ut quemadmodum *hypsalma* dicitur vocum copulatio in cantando: ita *diaplasma* distinctio earum, vbi quædam requies distinctæ conuersionis ostenditur. Vnde illud probabile est, non coniungendas sententias in psallendo, vbi diaplasma interposita fuerit: quia ideo interponitur ut concursio sensuum vel personarum esse noscatur. *Hymnus*, est canticum laudantium, quod de Græco in Latinum interpretatur, pro eo, quod sic car-

nam lacticiæ & laudis. Propriè autem hymni sunt continentes laudem Dei. Si ergo sit laus & non sit Dei, non est hymnus. si sit & laus & Dei laus & non cantetur, non est hymnus. Si ergo in laudem Dei dicitur, & cantatur, tunc est hymnus. Cui contrarium est *threnum*, quod est lamenti carmen & funebris. *Alleluia* duorum verborum interpretatio est, hoc est, laus Dei, & est Hebræum. *Le* enim vnum est de decem nominibus, quibus apud Hebræos Deus vocatur. *Amen* significat verè, siue fideliter, quod & ipsum Hebræum est. Quæ duo verba *amen* & *alleluia* nec Græcis, nec Latinis, nec barbaris licet in suam linguam omnino transferre: vel alia lingua annunciare. Nam quamvis interpretari possint: propter sanctiorem tamen auctoritatem seruata est ab apostolis in us propria lingue antiquitas. Tantò enim sacra sunt nomina: vt etiam Iohannes in Apocalypsi referat se spiritus reuelante vidisse & audiuisset vocem celestis extricatis tanquam vocem aquarum multarum & tonitruum validorum dicentium: amen & alleluia: ac per hoc sic oportet in tertis vtraque dici sicut in cælo resonant. *Osanna* in alterius lingue interpretationem in toto transire non potest. O si enim saluifica interpretatur: anna interiectio est, motum animi significans sub deprecantis affectu. Intègrè autem dicitur *osanna*: quod nos corrupta media vocali littera & elididimus. *osanna*, sicut sit in versibus eum scandimus. Littera enim prima verbi sequentis, extremam prioris verbi veniens excludit, & dicitur Hebræicè *osanna*, quod interpretatur saluifica. subaudiendo vel populum tuum: vel totum mundum. *Fortiorum*, tali ex causa sumpsit vocabulum. *Fertur* enim dicitur oblatio quæ alteri offertur, & sacrificatur à Pontificibus, à quo offertorium nominatur, quasi propter festum. *Oblatio*, vocatur: quia offertur. *Dona*, propriè Dei dicuntur: obsequia quæ pauperes diuitibus loco manerum solunt. Ita *munus* homini datur: *donum* Deo. Vnde etiam in templis donaria dicimus. *Munera* autem vocantur: quia manibus vel accipiuntur, vel dantur. Duo autem sunt quæ offertur. *donum* & *sacrificium*. *Donum*, dicitur quicquid argento aut quæ aut quilibet alia specie efficitur. *Sacrificium* autem est victima & quæcunque cremantur in ara, imponuntur. Omne autem quod Deo datur aut dedicatur, aut consecratur. *Quæ dicitur*, licet non datur, vnde & appellatur. Vnde & errant qui dedicationem consecrationem putant significare. *Immolaris*, ab antiquis dicta, eo quod in mole altaris posita victima excideretur. Vnde & *matatio* post immolationem est. Nunc autem

immolatio panis & calici conuenit: libatio autem tantummodo calicis oblatio est. Hinc est illud: Et libatur de sanguine vnae. sic & secularium quidam poctarum: vnae, inquit, pateras libate Ioui. *Libare* enim propriè fundere est. sumpsitque nomen de Libero quodam qui in Græcia visum reperit vitis. *Hostia*, apud veteres dicebantur sacrificia, quæ fiebant antequam ad hostem pergerent. *Vitima* verò sacrificia, quæ post victoriam deuictis hostibus immolabatur. Et erant victimæ maiora sacrificia quàm hostiæ. Alij victimam dictam putauerunt: quia istu percussa cadebat: vel quia victa ad aras ducebatur. *Holocausum* illud est, vbi totum igne consumitur quod fuit. Antiqui enim cum maxima sacrificia immittrent, tolebant totas hostias in sacrorum consumere flamma: & ipsa erant holocausta. *Incensum* enim Græcè, totum dicitur. *Incensum* incensio: & holocaustum totum incensum. *Cerimonias*, apud Latinos dicuntur sacra omnia, quæ apud Græcos Orgia vocantur. Propriè autem visum est doctoribus, à carento appellari *cerimonias*, quasi carimonias, eo quod ea quæ in sacris diuinis offeruntur, in suo vsu carerent homines: quod etiam nomen in vsu est literarum sanctarum. Alij *cerimonias* propriè in obseruationibus ludæorum credunt: abstinentiam scilicet quarundam escarum secundum veterem legem, eo quod obseruantes carerent his rebus, in quibus se abstinerent. *Sacrificium* dictum, quasi sacrum factum: quia prece mystica consecratur: in memoriam pro nobis Dominicæ passionis: vnde hoc eo iubente corpus Christi & sanguinem deiinum, quod dum sit ex fructibus terræ, sanctificatur, & fit sacramentum, operante inuisibiliter Spiritu Dei: cuius panis & calicis sacramentum Græci Eucharistian dicunt, quod Latine bona gratia interpretatur. Et quid melius corpore & sanguine: Christi *Sacramentum*, est in aliqua celebratione: cum res gestæ ita sit, vt aliquid significare intelligatur: quod sanctè accipiendum est. Sunt autem sacramenta, baptismum & crisma: corpus & sanguis Christi: quæ ob id sacramenta dicuntur: quia sub regumêto corporaliu reru, virtus diuina secretius saluitem eorundem sacramentorum operatur: vnde & à secretis virtutibus vel sacris sacramenta dicuntur. Quæ idèo fructuosè penes Ecclesiam sunt: quia sanctus in ea manens spiritus, eorundem latentè sacramentorum operatur effectum: vnde seu per bonos seu per malos ministros intra Dei Ecclesiam dispensentur: tamen quia Spiritus Sanctus mysticè illa viuificat: quæ quondam Apostolico in tempore, visibilibus apparebat, operibus nec bonorum meritis dispensatorum amplifi-

Vnde Ieiunij nomen creditur derivatū: quod sui inedia viscera vacua & exinanita existūt. *Ieiunium* autem & *statio* dicitur. *Statio* autē de militari exemplo nomen accepit, pro eo quod nulla lætitia obueniens castris stationem militum rescindat. Nam lætitia libentius tristitia sollicitus administrat disciplinam. vnde & milites nunquam immemores sacramenti magis stationibus parent. Discernunt autem quidam inter ieiunium & stationem. Nam *ieiunium* est indifferenter cuiuslibet diei abstinencia: non secundum legem, sed secundum propriam voluntatē. *statio* autem est obferuatio statutorum dierum vel temporum. dierum, vt quarta feria & sexta. ieiunium, ex vereri lege præceptum: de qua statione in Evangelio dixit ille: Ieiuno bis in sabbato, id est, quarta & sexta sabbati. Tēporū autem quæ legalibus ac prophetis institutionibus terminatis temporibus statuta sunt, vt ieiunium quarti, quinti, septimi, & decimi mensis, vel sicut in Evangelio dies illi, in quibus ablati sunt sponsum, vel sicut obseruatio quadragesimæ, quæ in vniuerso orbe institutione apostolica obseruatur circa confinium Dominicæ passionis. His tertium genus quidam adiciunt: quæ *Xerophagiam* dicunt, abstinencia scilicet humentium ciborum. Vnde & nomen hoc datum, eod quod sicis quidam elscis vtantur. *Pœnitentia* appellata, quasi pœnitentia, eod quod ipse homo in se punitur pœnitendo quod malè admisit. Nam nihil aliud agunt quos veraciter pœnitent: nisi vt id quod malè fecerunt impunitum esse non sistant. Eo quippe modo sibi non parcenibus ille parcat: cuius altum iustumque iudicium nullas contempit euadet. Perfecta est autem pœnitentia, præterita deslere & futura non admittere. Hæc secunda in similitudine fontis est: vt si fortè impugnate diabolo aliquod peccatum irrepserit, huius satisfactione purgetur. *Satisfactio* autem est causis peccatorum & suggestionibus excludere & vltra peccatum non iterare. *Reconciliatio* verò est quæ post complementum pœnitentiæ adhibetur. Nam sicut conciliamur Deo, quando primum à gentilitate conuertimur: ita reconciliamur, quando post pec-

catum pœnitendo regredimur. *Exomologesis*. Græco vocabulo dicitur, quod Latine confessio interpretatur, cuius nominis duplex significatio est. Aut enim in laude intelligitur confessio sicut est: Confiteor tibi Pater Domine cœli & terræ. aut dum quisque confitetur sua peccata ab eo indulgentia, cuius indeficiens est misericordia. Ex hoc ergo Græco vocabulo exprimitur & frequentatur *exomologesis*, quæ delictum nostrū Domino confitemur, non quidem vt ignaro, cuius cognitioni nihil occultum est, sed confessio est rei scilicet eius quæ ignoratur professio cognitio. Vtile enim ac iocundum quisquam esse existimauerat, rapere, adulterari, furari, sed vbi hæc æternæ dānationi obnoxia esse cognouit, cognitis iis, confitetur errorem. *Confessio* autem erroris, professio est desinendi: desinendum ergo à peccatis dum confessio est. Confessio autem antecedit, remissio sequitur. Ceterum extra veniam est qui peccatum cognoscit nec cognitum confitetur. Itaque *exomologesis* proterrendi & humiliandi hominis disciplina est, habitus atque vultus, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animū mœroribus deicere, illa quæ peccauit tristi tractatione mutare. *Letania* autem Græco nomine appellantur, quæ Latine dicuntur rogationes. Inter letanias verò & *exomologesis* hoc differt, quod *exomologesis* pro sola confessione peccatorum aguntur, *letania* verò dicuntur propter rogandum Dominum & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam vtrumque vocabulum sub vna significatione habetur, nec differt vulgò vtrum letaniam, an *exomologesis* dicantur. *Supplicationis* autem nomen quodammodo nunc ex gentilitate retinetur. Nam *feria* aut legitime erant apud eos, aut indixit. *Indicta* autem quia paupertas antiqua Romanorum ex collatione sacrificabar, aut certe de bonis damnatorum. Vnde *supplicia* dicuntur, supplicationes quæ fiebant de bonis passorum supplicia. *Sacræ* enim res de rebus execrandorum fiebant.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER VII.

CAPITULA LIBRI SEPTIMI.

1 De Deo.	8 De Prophetis.
2 De Filio Dei.	9 De Apostolis.
3 De Spiritu sancto.	10 De reliquis in Euangelio nominibus.
4 De eadem Trinitate.	11 De Martyribus.
5 De Angelis.	12 De clericis.
6 De hominibus, qui quondam presagio non acceperunt.	13 De Monachis.
7 De Patriarchis.	14 De ceteris fidelium nominibus.

DE DEO. CAP. I.

BEATISSIMVS Hieronymus vir eruditissimus & multarum linguarum peritus Hebræorum nominum interpretationem primus in Latinam linguam conuertit. Ex quibus pro breuitate præternissis multis, quedam huic operi adiectis interpretationibus interponenda studeo. vocabulorum enim expositio satis indicat quid velint intelligi. Habent enim quedam ex propriis causis nominum rationem. In principio autem decē nomina ponimus, quibus, apud Hebræos Deus vocatur. Primum apud Hebræos Dei nomen *El* dicitur, quod alij Deum: alij etymologiam eius exprimentes, *israhel*, id est, fortē interpretati sunt: ideo quod nulla infirmitate premitur, sed fortis est, & sufficiens ad omnia perspctranda. Secundum nomen *Elois* est. Tertium *Elois*, quod vtrumque in Latinum Deus dicitur. Est autē nomen in Latinum: ex Græca appellatione translātū. Nam Deus Græcè *θεός* dicitur quasi *timor*, id est, timor: vnde tractum est nomen Deus, quod eum colentibus sit timor. Deus autem propriè nomen est Trinitatis pertinens ad Patrem & Filium & Spiritum sanctum. Ad quam Trinitatē etiā reliqua quæ in Deo infra sunt posita vocabula referuntur. Quartum nomē Dei dicitur *Sabaoth*, quod veritū in Latinū exercitū suę virtutū de quo in Psalmo ab angelis dicitur: *Quis est iste rex glo-*

ria? Dominus virtutū. Sunt autē in huiusmodi ordinatione virtutes multe, vt angeli, archangeli, principatus & potestates, cunctiq; cœlestis militiæ ordines: quorū tamē ille Dominus est. Omnes enim sub ipso sunt, eiusque domi natiui subiacēt. Quintū nomē *Eliō*, quod interpretatur in Latinum excelsus: quia supra cœlos est, sicut scriptū est deo: *Excelsus Dominus supra cœlos gloria eius.* Excelsus autē dicitur, pro valde cellus. Ex enim pro valde ponitur: sicut eximius, quasi valde eminens. Sextū nomē *Eieie*, id est, qui est Deus. Deus enim solus, quia æternus est, hoc est, quia exordiu nō habet, essentia nomē verē tenet. Hoc enim nomen ad sanctum Moysen, per angelū est delatū. Querenti enim quod esset nomen eius, qui eū pergere præcipiebat ad populū ex Ægypto liberandū, respondit: *Ego sum qui sum: & dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos, tāquā in eius cōparatione qui verē est: quia incōmutabilis est, ea quæ commutabilia facta sunt, quasi non sint.* Quod enim dicitur fuit, nō est: & quod dicitur erit, nōdū est. Deus autē esse tantū nouit: fuisse & futurū esse non nouit. Solus enim Pater cū Filio & Spiritu S. veraciter est. Cui⁹ essentia cōparatū esse nōstū, nō esse est. Vnde & in colloquio dicimus: *Viuit De⁹*: quia esētia vita viuit, quā mors nō habet. Septimū *Adonai*, quā generaliter Dominus interpretatur, quod dominetur creature cūctæ, vel quod creatura omnis dominatū eius deseruiat. Dominus ergo & Deus vel quod domi-

netur omnib. vel quòd timeatur à cūctis. O-
 ctāuū *1a.* quod in Deo tantū ponitur: quod e-
 riā in alleluia in nouissima syllaba sonat. No-
 nū *Tetragrammaton*, hoc est, quatuor literarū,
 quod propriē apud Hebrēos in Deo ponitur,
 ioh, hē, vau, hē, id est, duabus ia, ia, quæ dupli-
 cata ineffabile illud & glorio sum nomen Dei
 efficiūt. dicitur autē ineffabilis, nō quia dici
 non potest, sed quia finiri sensu & intellectu
 humano nullatenus potest, & quia de eo ni-
 hil dignē dici potest. Ineffabilis est. Decimū
Saddai, id est, omnipotēs. Vocatur autē om-
 nipotēs, eò quod omnia potest, sed à faciendo
 quod vult, nō à pariēdo quod non vult. Quod
 si ea ac ciderēt, nequaquā esset omnipotēs, fa-
 cit enim quicquid vult, & inde omnipotens.
 Dicitur autē & alia quedā in Deū substantia-
 liter nōmna, vt immortalis, incorruptibilis,
 incōmutabilis, eternus. Vnde & meritō cūctē
 prē ponitur creaturæ. *Immortalis* sicut de eo
 scriptū est, Qui solus habet immortalitatem:
 quia in eius natura nulla est cōmutatio. Nam
 omnis mutabilitas nō incōueniēter mortalis
 dicitur, secūdu quā & anima mori dicitur: nō
 quia in corpus vel in aliquā alterā substantiā
 mutatur & veritur, sed in ipsa sua substantia
 quicquid alio modo nūc est, aut fuit, secūdu
 id quod destitit esse quod erat, mortalis vtq;
 deprehenditur, ac per hoc solus Deus dicitur
 immortalis, quia solus incōmutabilis. *Incor-
 ruptibilis* appellatur, quia corrupti & dissol-
 ui nō potest, nec diuidi. Quicquid .n. capit di-
 uisione & interitum capit. Ille nec diuidi po-
 test, nec interire. Inde incorruptibilis est. *Incō-
 mutabilis* est, quia sepe manet & mutari nescit.
 Nec proficit, quia perfectus est, nec deficit
 quia eternus. *Eternus* est, quia sine tēpore est.
 Nō enim habet initium neq; finē. Hinc & sempiternus,
 ad quòd sic semper eternus. A qui-
 busdā autē eternus ab ethere creditur dicitur:
 quoniam cælum sedes eius habetur. vnde est
 illud: *Cælū cœli Domino.* & hæc ista quatuor
 vnū significāt, nā vnā eadēmq; res dicitur, si-
 ue dicatur eternus Deus, siue immortalis, siue
 incorruptibilis, siue immutabilis. *Inuisibilis*,
 quia nunquā per substantiā suā apparuit oculis
 mortalium Trinitas, nisi per speciē subiectæ
 creaturæ eiusdēmq; corporeæ: Nā nemo po-
 test ipsā manifestare essentia Dei videre & vi-
 uere, sicut & dictū est Moysi. vnde & Iohānes
 in Epistola sua dicit: Deū nemo vidit vnquā.
 Res est enim inuisibilis: idēq; nō oculo, sed
 corde querēdus est. *Impassibilis* est, quia nul-
 lis perturbationibus afficitur: quibus fragilitas
 humana succūbit. Nō enim attingunt eū
 vllæ passiones vt libido, iracundia, cupiditas,
 dolor, mœror, inuidia, &c. quibus humana
 mens turbatur. Sed cum dicitur, Deus irasci,
 aut zelari, aut dolere, nostro vsu dicitur. Apud
 Deum enim perturbatio nulla est, apud

quē tranquillitas summa est. *Simplex* autē di-
 citur sine non amittēdo quod habet: seu quia
 non aliter est ipse, & aliud quod in ipso est. si-
 cut in homine, cuius aliud est esse, aliud sapere.
 Nam & esse, quis potest, & sapiēs non esse:
 Deus autē habet essentia, habet & sapiētiam:
 sed quod habet hoc & est, & omnia vnus est:
 ac proinde simplex est: quia nō in eo aliquid
 accidētis est, sed quod est & quod in ipso est,
 essentialiter est: excepto quod relatiuē ad quā-
 cunq; personā est. *Summū* bonus, quia incō-
 mutabilis est. Creatura verò bonum, sed non
 summum est: quia mutabilis est. Et dū sit quid
 dam bonum, non tamen esse potest & sum-
 mum bonum. *Incorporeus* autē vel incorpo-
 ralis ideo dicitur Deus, vt spiritus credatur
 vel intelligatur esse, non corpus. Nā dum di-
 citur spiritus: eius significatur substantia. *Im-
 mensus*, quia cuncta concludit, sed omnia in-
 tra eius omnipotentiam coartatur. *Perfectus*
 dicitur, quia nihil ei possit adici. Aramen de
 consummatione alicuius facti perfectio dicitur.
 Deus autē qui nō est factus, quomodo est
 perfectus: Sed hoc vocabulum de vsu nostro
 sumpsit humana inopia, sicut & reliqua ver-
 ba, quatenus id quod ineffabile est, vt cunq;
 dici possit: quonia de Deo nihil dignē huma-
 nus sermo dicit, sicut sunt & alia. *Creator* di-
 ctus pro totius mundi rebus ab ipso creatis.
 Nihil enim est quod non o ignē à Deo tra-
 xerit. Ipse & vnus, quia diuidi non potest, vel
 quia nihil esse aliud dicit, quod tantumcū
 capiat potentia. Hæc igitur quæ de Deo di-
 cta sunt, ad totā pertinent Trinitatē, propter
 vnā & coætarnā substantiā, siue in Patre, siue
 in Filio eius vnigenitō in forma Dei, siue in
 Spiritu sancto, qui vnus & spiritus Dei Patris
 & Filij eius vnigenitū. Sunt autē & quedā
 vocabula ex vsu nostro, ad Deū sumpta: de mē-
 bris nostris: siue de inferiorib; & quia in pro-
 pria natura inuisibilis & incorporeus est, pro
 efficiētis tamen causā in ipso verū species
 ascribūt, vt more locutionis nostræ facilius
 seipsum insinnet: vt quia omnia videt, dica-
 tur *oculis*, propter quod audis omnia, dicatur
auris, pro eo quod auertitur, *ambulari*: pro eo
 quod spectat, *stat*. Sic & in cæteris horū simi-
 libus ab humanis mētibus trahitur similitu-
 do ad Deum: sicut est *apliuifcens* & *memorans*.
 Hinc est quod & Propheia dicit: Irrauit Do-
 minus ex circuitū, per animā suam: non quòd
 animā Deus habeat, sed hoc nōstrō narrat ef-
 fectu. Nam & facies Dei in scripturis sanctis
 nō caro, sed diuina cognitio intelligitur, eadē
 ratione qua per faciem conspectā quis-
 que cognoscitur. Hoc enim in creatore dicitur
 Deo: Ostende nobis faciem tuam, ac si
 dicatur: Da nobis cognitionem tuam. Sic
vestigia Dei dicuntur: quia nunc Deus per
 speculum agnoscitur, ad perfectum, verò
 omni-

omnipotens reperietur, dum in futuro, facie ad faciem quibúsque electis presentabitur, ut ipsam speciem contemplantur: cuius nunc vestigia comprehendere conantur. hoc est, quem videre per speculum dicuntur. Nam & situs & habitus locus & tempus in Deo non proprie sed per similitudinem translatiue dicitur: quippa sedere super Cherubin dicitur, quod est ad sitam: & Abyssus tanquam vestimentum amictus: quod est ad habitum. Et, 10 anni tui non deficient, quod ad tempus pertinet. Et, Si ascendero in caelum; ubi es, quod ad locum manet. Nam & in Prophetâ, Plaustrum portantis scenam species ad Deum ducitur. Hæc & omnia per figurâ Deus: quia nihil est horum ad proprietatem substantiæ eius.

De filio Dei. CAP. II.

Multis etiam modis Christus appellari 20 inscribitur in uenitur diuinis. Nam ipse Dei Patris *Vnigenitus filius* dum esset æqualis Patri, propter salutem nostram formâ serui accepit. Proinde quædam nomina in illo ex diuinitatis substantia: quadam ex dispensatione susceptæ humanitatis assumpta sunt. *Christus* namque ad chrisimate est appellatus, hoc est, unctus. Præceptum enim fuerat Iudæis, ut sacrum conficerent unguentum, 30 quo perungi posset iij qui vocabantur ad sacerdotium vel ad regnum, & sicut nunc regibus indumentum purpure insignè est regni dignitatis: sic illis unctio sacri unguenti nomen ad potestatem regiam conferebat: & inde Christi dicta chrisimate, quod est unctio. Nam *chrisma* Græcè, Latine unctio nuncupatur: quæ etiam Domino nomen accommodauit f. cta spiritualis: qua spiritu unctus est a Deo pater: sicut dicitur in Actibus apostolorum: Collecti sunt enim in hac ciuitate 40 aduersus sanctum Filium tuum, quem unxi. Non utique oleo visibili, sed g. atq. doño, quod visibili significatur unguento. Non est autem Saluatoris proprium nomen Christus, sed communis nuncupatio potestatis, dum enim dicitur Christus, commune nomen dignitatis est, dum *Iesus* Christus proprium est vocabulum Saluatoris. Christi enim nomen nusquam tibi omnino, nec in aliqua 50 gente fuit, nisi tantum in illo regno ubi Christus prophetabatur, & vnde venturus erat. *Messias* autem Hebraicè dicitur: Græcè *Christus*. Latina autem locutione unctus. *Iesus* Hebraicè Græcè *iahu*, Latine autem salutatis: sive saluator interpretatur, pro eo quod unctis gentibus saluifer venit. Etymologiam enim nominis huius etiam Euangelista significat, dicens, Vocabitur nomen eius Iesus, id est, Saluator: quia ipse saluum faciet 60 populum suum. Sicut enim Christus signi-

ficat Regem: ita Iesus significat Saluatorem. Non itaque nos saluos facit quicumque rex, sed rex Saluator. Quod verbum Latina lingua antea non habebat, sed habere poterat: sicut potuit quando voluit. *Emmanuel*, ex Hebræo in Latium significat nobiscum Deus, scilicet, quia per virginem natus Deus hominibus in carne mortali apparuit, ut terrens viam salutis ad cælum aperiret. Ad diuinitatis autem substantiam quæ pertinet, ista sunt, Dominus & Deus. *Deus* autem dicitur propter unitam cum Patre substantiam. *Dominus* autem, propter seruientem creaturam. *Deus* autem & *homo*, quia Verbum & caro. Vnde & *bis genitus* dicitur, sive quia Pater eam genuit sine matre in æternitate, sive quia mater sine patre in tempore. *Vnigenitus* autem vocatur secundum diuinitatis excellentiam, quia sine fratribus: *primogenitus* est secundum susceptionem hominis, in qua per adoptionem gratiæ fratres habere dignatus est: quibus esset primogenitus. *Omnifolius* Patri ab unitate substantiæ appellatur. *Substantia* enim vel essentia Græcè *oia* dicitur *oia* vnum. Vtranque igitur coniunctio sonat vna substantia. Hoc autem vocatur *omnifolius*, quod est, Ego & Pater vnum sumus, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ. Quod nomen est scriptum in sanctis literis non inueniatur in assertionem tamen totius Trinitatis defenditur: quia datur ratio vnde rectè dici ostendatur: sicut & Pater in illis libris nusquam *Ingenitus* legitur, sed tamen dicens esse atque credendus non dubitatur. *Omnifolius* similis substantiæ: quia qualis Deus: talis est imago eius intuisibilis. *Principium*, eò quod ab ipso sint omnia, & quia autè eum nihil. *Finis* vel quia dignatus est in fine temporum humiliter in carne nasci & mori: & iudiciū nouissimum ipse suscipere, vel quia quicquid agimus ad illum referimus. Et cum ad eum peruencimus vltra quod quædam non habebimus. *Os Dei* est: quia verbum eius est. Nam sicut pro verbis, quæ per linguam fiunt sæpe dicimus, illa & illa lingua: ita & pro Dei verbo os ponitur, quia mos est ut ore verba formentur. *Verbum* autem ideo dicitur quia per eum omnia condidit sive iussit. *Veritas*: quia non fallit, sed tribuit quod promisit. *Vita*, quia creauit. *Imago Dei*, propter parenti similitudinem Patris. *Figura* est quia suscipiens formam serui, operum virtutumque similitudinem, Patris in se imaginem atque immensam magnitudinem designauit. *Manus Dei* est, quod omnia per ipsum facta sunt. Hinc & dextera propter effectum operis totius creaturæ, quæ per ipsum formata est. *Brachium*, quia ab ipso omnia continentur. *Virtus* pro eo quod omnem potestatem Patris in semetipso habeat, & omnem cæli

ter aquæ creaturam gubernet, contineat atque regat. *Sapientia* pro eo quod ipse reuelat myteria scientiæ & arcana sapietiæ. Sed tamẽ cum sit Pater & Filius & Spiritus sanctus Sapiencia & virtus & lux, propriè tamen iis nominibus Filius nuncupatur. *Splendor* autem appellatur propter quod manifestat. *Lumen*, quia illuminat. *Lux*, quia ad veritatem contemplandam cordis oculos referat. *Sol*, quia illuminat omnes. *Oriens*, quia luminis fons & illustrator est rerum : & quod orti nos faciat ad vitam æternam. *Fons*, quia rerum omnium origo est, vel quod satiat sitientes. Ipse quoque A & α. *Alpha* enim literam nulla præcedit. Prima est enim literarum sicut & Filius Dei. Ipse enim se principium ludæis interrogantibus esse respondit. Vnde & Iohannes in Apocalypsi, propriè ipsam literam ponens ait : Ego sum A & Ω primus & nouissimus. *Primus*, quia ante eum nihil est. *Nouissimus*, quia nouissimum iudicium ipse suscipiet. *Mediator*, quia inter Deum & hominẽ medius constitutus est, vt hominem ad Deum perduceret: vnde & illum Græci *mediator* vocant. *Paracletus* id est, aduocatus, quia pro nobis intercedit apud Patrem, sicut & de eo dicit Iohãnes: Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum. *Paracletus* autem Græcum est, quod Latine dicitur aduocatus. Quod nomẽ & Filio & Spiritui sancto adscribitur. iuxta quod & Dominus in Euangelio ait: Rogabo Patrem, & alium paracletum dabit vobis. *Intercessor* autem ideo vocatur, quia pro culpa nostra remouenda curam gerit. & pro abluendis nostris criminibus curam impendit. *Sponsus* quia descendens è celo, adhæsit Ecclesiæ, vt pace noui testamenti essent duo in carne vna. *Angelus* dicitur propter annunciationem paternæ ac sue voluntatis. Vnde & apud Prophetam magni consilij angelus legitur, dum sit Deus, & Dominus angelorum. *Missus* dicitur, eò quod apparuit huic mundo. Verbum caro factum: vnde & idem dicit, Ego à Patre exiui, & veni in hunc mundum. *Homo* autem dicitur, quia natus est. *Propheta*, quia futura reuelauit. *Sacerdos*, quia pro nobis hostiam se obtulit. *Pastor*, quia cultos. *Magister*, quia ostensor. *Nazarenus* vero à loco. *Nazarenus* à merito, id est sanctus, huc mundus, quia peccatum non fecit. ¶ Siquidem & de aliis inferioribus rebus nomina species ad se trahit Christus, vt facilius intelligatur. Dicitur enim *Panis*, quia caro. *Vitis*, quia sanguine ipsius redempti sumus. *Flos*, quia electus. *Via*, quia per ipsum ad Deum iuntus. *Osium*, quia per ipsum ad Deum ingredimur. *Mons*, quia fortis. *Petra*, quia firmus est credentium. *Lapis* angularis, vel quia duos parietes è diuerso de circumscriptione & præparatio venientes in vnam fabricam Ec-

clesiæ iungit: vel quod pacem in se angelis & hominibus facit. *Lapis offensionis*, quia veniens humilis offenderunt in eum incedunt homines, & factus est petra scandali, sicut dicit Apostolus Iudæis quidem scandalum. *Fundamentum* autem ideo vocatur, quia fides in eo firmissima est, vel quia super eum catholica Ecclesia constructa est. Sed & Christus *Agnus*, pro innocentia. *Ovis*, propter patientiam. *Aries*, propter principatum. *Hædus*, propter similitudinem carnis peccati. *Vitulus*, pro eo quod pro nobis est immolatus. *Leo*, pro regno & fortitudine. *Serpens*, pro morte & sapientia. *Vermis*, quia resurrexit. *Aquila*, propter quod resurrectionem ad altra remeavit. Nec mirum si vilibus significationibus figeretur, qui vsque ad nostrarum passionum, seu carnis contumelias descendisse cognoscitur. Qui cum sit coæternus Dei patris ante secula Filius, postquam venit plenitudo temporis, propter salutem nostram formam serui accepit, & factus est Filius Dei, hominis filius. Inde quædam de illo in scripturis sanctis, secundum formam Dei, quædam secundum formam serui dicuntur. Quorum exempli gratia duo quoddam commemorantur, vt singula ad singula referantur. Secundum formam Dei de seipso dixit: Ego & Pater vnus sumus: secundum formam serui, Quoniam Pater maior me est. Homines autem minus intelligentes quid pro quo dicatur, ea quæ propter formam serui dicta sunt, volunt transferre ad formam Dei, & rursum ea quæ dicta sunt, vt ad se inuenire personæ referantur, volunt nomina esse naturæ atque substantiæ, & faciunt errorem in fide. Sic autem De filio coniuncta est humana natura, vt ex duobus substantiis fieret vna persona. Solus ergo homo pertulit crucem, sed propter vnitatem personæ & Deus dicitur pertulisse. Hic est quod scribitur. Si enim cognouissent nunquam Dominum gloriæ crucifixissent, Filium ergo Dei crucifixum fatemur: non ex virtute diuinitatis, sed ex infirmitate humanitatis: non ex sua naturæ permanentiæ, sed ex nostra susceptione.

De Spiritu sancto. CAP. III.

Spiritus sanctus ideo prædicatur *Deus*, quia ex patre Filioque procedit, & substantiam eorum habet. Neque enim aliud de Patre procedere potuit, quam quod ipse est Pater. *Spiritus* sanctus autem dicitur secundum id quod ad aliquid refertur spirans. *Spirans* utique spiritus inspirans est, & ex eo appellatus spiritus est. Proprio autem modo quodam spiritus sanctus secundum quod refertur ad Patrem & Filium quod eorum spiritus sit. **60** Nam & hoc nomen quod spiritus dicitur, non

non semper secundum id quod refertur ad aliquid: sed secundum id quod aliqua natura significat, intelligitur. Omnis enim incorporea natura spiritus in scripturis sacris appellatur, unde non tantum Patri & Filio, & Spiritui sancto, sed omni rationali creatura & animæ hoc vocabulum congruit. Ideo igitur Spiritus Dei sanctus vocatur, quia Patris & Filij sanctitas est. Nam cum sic & Pater spiritus, & Filius spiritus, & Pater sanctus & Filius sanctus, proprie tamen ipse vocatur Spiritus sanctus, tanquam sanctitas coessentialis & consubstantialis amborum. *Spiritus sanctus* ideo *non dicitur genitus*, ne duo in Trinitate Filij suspicentur. Ideo *non predicatur ingenuitus*, ne duo Patres in ipsa Trinitate credantur. *Procedens* autem dicitur testimonio Domini dicentis: Multa adhuc habeo quæ vobis loquar, sed non potestis illa modo audire. Veniet autem spiritus veritatis, qui à Patre procedit & de meo accipiet: ille vobis indicabit omnia. His autem non solum natura procedit, sed semper ad peragenda diuinitati opera indeficienter procedit. Hoc autem interest *inter nascentem Filium & procedentem Spiritum sanctum*, quod filius ex vno nascitur: Spiritus sanctus ex vtroque procedit, & ideo dicit Apostolus. Qui autem spiritum Christi non habet, hic non est eius. Spiritus sanctus ex opere etiam *angelus* intelligitur: dictum est enim de illo. Et quæ ventura sunt annuntiabit vobis: & vti que angelus Græcè; Latine nuncius interpretatur: Unde & duo angeli apparuerunt Loth, in quibus Dominus singulariter appellatur, quod intelligimus Filium & Spiritum sanctum: nam Pater nunquam legitur missus. Spiritus sanctus quod dicitur *paracletus*, à consolatione dicitur. *παράκλησις* enim Græcè, Latine consolatio appellatur. Christus enim cum apostolis lugentibus misisset, postquam ab eorum oculis ipse in cælum ascendit. *Consolator* enim tristibus mittitur, secundum illam eiusdem Domini sententiam, Beati lugentes, quoniam ipsi consolabuntur. Ipse etiam dixit: Tum lugebunt filij sponsi, cum ablati ab eis fuerit sponsus. Item *paracletus* pro eo quod consolationem præstet animabus, quæ gaudium temporale amittunt. Alij *paracletum* Latine *oratorem* vel *advocatum* interpretantur. Ipse enim Spiritus sanctus dicitur. Ipse docet, per ipsum datur sermo sapientia, ab ipso sancta scriptura inspirata est. Spiritus sanctus, ideo *sepiiformis* nuncupatur, propter dona quæ de unita eius plenitudine particularim recipientes quique vt digni sunt consueti promerentur. Ipse enim Spiritus *sapientia & intellectus*, spiritus *consilij & fortitudinis*, spiritus *scientia & pietatis*, spiritus *timoris Domini*. Spiritus autem *principalis* in Psalmo quinquagesimo legitur, vbi quia tertio spiritus reperitur, nonnulli Trinita-

tem intellexerunt in Deum, quia scriptum est: Deus spiritus est. Quod enim non est corpus, & tamen est, videtur restare vt spiritus sit. Intelligunt ergo ibi nonnulli Trinitatem significari in spiritu principali Patrem, in spiritu recto Filium, in spiritu sancto, Spiritum sanctum. Spiritus sanctus ideo *donum* dicitur, eo quod datur. A dando enim donum est nuncupatum. Notissimum est enim Dominum Iesum Christum cum post resurrectione à mortuis ascendisset in cælum, dedisse Spiritum sanctum, quo credentes impleti, linguis omnium gentium loquebantur. In tantum autem donum Dei est in quantum datur eis, qui per eum diligunt Deum. Apud se autem Deus est: apud nos dicitur, donum est, sed sempiternæ salutis Spiritus sanctus donum est, distribuens singulis gratiarum dona prout vult. Nam & prophetas quibus vult impartiri, & peccata quibus vult dimittit. Nā peccata sine spiritu sancto non donantur. Spiritus sanctus inde proprie *charitas* nuncupatur, vel quia naturaliter eos à quibus procedit, coniungit, & se vnum cum eis esse ostendit: vel quia in nobis id agit, vt in Deo maneamus, & ipse in nobis, unde & in donis Dei nihil maius est charitate: & nullum maius est donum Dei quam Spiritus sanctus. Ipse est & *gratia*, quæ quia non meritis nostris, sed voluntate diuina gratis datur, inde gratia nuncupatur. Sicut autem vnicum Dei verbum proprie vocamus nomine sapientia cum se vnus saliter & Spiritus sanctus & Pater ipse sapientia: ita Spiritus sanctus proprie nuncupatur vocabulo charitatis: cum sit Pater & Filius vnus saliter charitatis: Spiritus sanctus *Digitus Dei* esse in libris Euangeliorum aperte declaratur. Cum enim vnus Euangelista dixisset: In digito Dei effugio demonia: alius hoc eadem ita dixit. In spiritu Dei effugio demonia. vnde & digito Dei scripta lex est, data die quinquagesimo ab occisione Agni, & die quinquagesimo à passione Domini venit Spiritus sanctus. Ideo autem digitus Dei dicitur, vt eius operatoria virtus cum Patre & Filio significetur, vnde & Paulus ait: Hæc omnia operatur vnus atque idem Spiritus diuidens singulis prout vult. Sic autem per Baptismum in Christo morimur & renascimur, ita Spiritum signamur, qui est Digitus Dei & spirituale signaculum Spiritus sanctus idcirco *in columba specie venisse* scribitur, vt natura eius per autem simplicitatis & innocentia declaratur, vnde & Dominus, Effote, inquit, simplices sicut columba. Hæc enim avis corporaliter ipso felle caret, habens tactum innocentiam & amorem. Spiritus sanctus inde nomine *ignis* appellatur propter hoc quod in actibus apostolorum per diuisionem linguarum vt ignis apparuit, qui & insedit super vnumquemque eorum. Propterea autem diuersarum linguarum gratiam apostolis de-

dit, ut idonei efficerentur fidelium eruditio-
ne populorum. Quod verò supra singulos se-
disse memoratur, id causæ est, ut intelligatur
per plures non fuisse diuisus, sed mansisse in
singulis totus, sicut verè ignis. mos est. Hanc
enim naturam habet ignis accensus, ut quanti
ad eum, quanti ad cinem purpuret et splen-
doris aspererint: tantis visum suæ lucis im-
pertiat, tantis ministerium sui muneris tri-
buat, & nihilominus ipse in sua integritate
permanet. Spiritus sanctus nomine aqua ap-
pellatur in Euangelio, Domino clamante &
dicere, Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Qui
credit in me, flumina aquæ viuæ fluent de
ventre eius. Euangelista autem exposuit vn-
de diceret. Secutus enim ait, Hoc autem dice-
bat de spiritu quem accepturi erant creden-
tes in eum, sed aliud est aqua sacramenti aliud
aqua quæ significat spiritum Dei. Aqua enim
sacramenti visibilis est aqua Spiritus sancti
inuisibilis est. Ita abluit corpus, & significat
quod sit in anima, per illum autem Spiritum
sanctum ipsa anima mundatur & saginatur.
Spiritus sanctus ideo *vnctio* dicitur, Ioanne
apostolo testante, quia, sicut oleum naturali
pondere superfertur omni liquori, ita in
principio superferebatur Spiritus sanctus a-
quis. Vnde & Dominus oleo exultationis,
hoc est Spiritu sancto legitur fuisse vnctus:
sed & Ioannes apostolus Spiritum sanctum vn-
ctionem vocat dicens, Et vos inquit vnctio-
nem quam accepistis ab eo permaneat in vo-
bis, & non necesse habetis, ut aliquis doceat
vos: sed sicut vnctio eius docet vos de omni
re. Ipse enim Spir. S. vnctio est inuisibilis.

De eadem Trinitate. C. P. IV.

Tex quibusdam tribus, quasi Triunitas, ut
memoria, intelligentia, & voluntas, in quibus
mens habet in se quãdam imaginem diuine
Trinitatis. Nam dum tria sint, vnum sunt:
quia & singula in se manent, & omnia in o-
mnibus. Pater igitur & Filius & Spiritus san-
ctus Triunitas & vnitas. Idem enim vnum, idè
& tria. In natura vnum, in personis tria. Vnum
propter maiestatis communionem. tria propter
personarum proprietatem. Nam alius pater,
alius filius, alius Spiritus S. sed alius quid-
em non aliud, quia pariter simplex, pariter-
que incommutabile bonum & coeternum.
Pater solus, non est de alio: ideo solus appel-
latur ingehirus. Filius solus de patre est na-
tus: ideo solus dicitur genitus. Spiritus S. so-
lus de patre & filio procedit: ideo solus am-
borum nuncupatur spiritus. In hac Trini-
tate, alia sunt appellatiua nomina, alia pro-
pria sunt. Propria enim sunt essentialia, ut
Deus Dominus, omnipotens, incommutabilis,
immortalis: Et inde propria, quia ipsam sub-
stantiam significant, qua vnum sunt. Appella-
tiua verò pater & filius & Spiritus S. ingeni-

tus, & genitus & procedens. Eadem & *relati-
ua*, quia ad se inuicem referuntur. Cum enim
Deus dicitur, essentia est, quia ad seipsum di-
citur. Cui verò dicitur pater & filius & Spir. S.
relatiuè dicuntur, quia ad se inuicem refer-
tur. Nam pater non ad seipsum, sed ad filium,
relatiuè dicitur: quia est ei filius: sic S. sanctus,
quia est patris filiusque spiritus. His enim ap-
pellationib. hoc significatur, quod ad se inui-
cem referuntur, non ipsa substantia qua vni
sunt. Proinde Trinitas in relatiuis personarum
nominib. est, deitas non triplicatur, sed in sin-
gularitate est: quia si triplicatur, deorum in-
ducimus pluralitatem. Nomen autem *deorum*
in angelis & sanctis hominibus ideo plurali-
ter dicitur, propter quod non sint merito æ-
quales: De quib. psalmus, Ego dixi dii es-
tis. De patre autem & filio & Spiritu S. propter
vnam & æqualem diuinitationem non nomen
deorum: sed Dei esse ostenditur: sicut ait Ap-
postolus, Nobis tamè vnus Deus, vel sicut vo-
cæ diuina dicitur, Audi Israel, Dominus Deus
tuus, Deus vnus est, ut scilicet Trinitas sit, &
vnus Dominus Deus sit. Fides apud Græcos
de Trinitate hoc modo est vna *veritas*, ac si dica-
tur vna natura, aut vna essentia. Tres *hypostas-
es*, quod resonat in Latinis vel tres personas,
vel tres substantias. Nam latinitas proprie nõ
dicit de Deo nisi *essentiam, substantiam* vero nõ
proprie dicit sed abusiue: quoniam verè sub-
stantia apud Græcos persona intelligitur, non
natura.

De Angelis. C. P. V.

Angeli Græcè vocantur, Hebraicè dicitur
malooth: Latine vero nunciij inter-
pretantur, ab eo quod Domini voluntatè po-
pulis nūciant. Angelorum autem vocabulum
officij nomen est, non naturæ, semper enim
spiritus sunt, sed cum mittuntur vocatur an-
geli. Quib. ideo pictorū licentia pennas facit,
ut celerè eorum in cuncta discursum signifi-
cent, sicut & iuxta fabulas poetarum vni pen-
nas habere dicuntur, propter velocitatè scilicet.
Vnde scriptura sacra dicit, Qui ambulat
super pennas ventorum. Nouè autè ordines
esse angelorum sacre scripturæ testantur, *i.
angeli, archangeli, throni, dominationes, virtutes,
principatus, potestates, cherubin & seraphin.*
Quorum officiorū vocabula cur ita dicta sint
interpretando exequimus. Angeli vocantur
propter quod de cœlis ad annūtiandū homi-
nibus mittuntur. Angelus enim Græcè Latine
nūtius dicitur. Archangeli Græca lingua, La-
tina summi nunciij interpretantur. Qui enim
parua vel minima annuntiant, angeli: qui ve-
rò summa, archangeli nuncupantur. Archan-
geli dicti quod primatum teneant inter an-
gelos. *Apud enim Græcè, Latine principatus*
interpretatur. Sunt enim duces & principes,
sub quorum ordine vniciuque angelorum

officia deputata sunt. Nam quia archangeli angelis præfunt, Zacharias propheta testatur dicens: Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur, & alius angelus egrediebatur in occursum eius, & dixit ad eum, Curre, & loquere ad patrem istum dicens: Absque muro habitabitur Hierusalem. Si enim in ipsis officiis angelorum nequaquam potestates superiores inferiores differerent, nullo modo hoc quod homini diceret angelus ab angelo cognouisset. Quiddam autem archangelorum priuatis nominibus appellatur, ut per vocabula ipsa in opere suo quod valeant designentur. *Gabriel* Hebraice in linguam nostram venit fortitudo Dei. Vbi enim potentia diuina vel fortitudo manifestatur: *Gabriel* mittitur. Vnde & eo tempore quo erat Dominus nasciturus & iuraturus de mundo *Gabriel* mittitur ad Mariam, ut illum annuntiat, qui ad debellandas aereas potestates humilis venit dignatus est. *Michael* interpretatur quis vir Deus? Quando enim aliquid in mundo mira virtutis sit, hic archangelus mittitur. Et ex ipso opere nomen est eius: quia nemo valet facere quod facere præualet Deus. *Raphael* interpretatur curatio, vel medicina Dei. Vbiunque enim curandi & medendi opus necessarium est, hic archangelus à Deo mittitur, & inde medicina Dei vocatur. Vnde & ad Tobiam idem archangelus missus oculis eius curationem adhibuit, & cæcitate deterfa visum eius restituit. Nominis enim interpretatio & angeli officium designatur. *Viel* interpretatur ignis Dei, sicut legimus apparuisse ignem in rubo. Legimus etiam ignem missum desuper, & implese quod præceptum est. *Throni* autem, & dominationes, & principatus, & potestates, & virtutes, quibus vniuersam celestem societatem Apostolus complectitur, ordines angelorum & dignitates intelliguntur. & pro hac ipsa distributione officiorum alij throni, alij dominationes, alij principatus, alij potestates dicuntur pro certis dignitatibus quibus inuicem distinguuntur. *Virtutes* angelicae quaedam ministeria perhibentur, per quæ signa & miracula in mundo fiunt: propter quod & virtutes dicuntur. *Potestates* sunt, quibus virtutes aduersa subiectæ sunt, & inde Potestatum nomine nuncupantur quia magni spiritus eorum potestate cohercent: ne tantum mundo noceant, quantum cupiunt. *Principatus* sunt hi qui angelorum agminibus præfunt. Qui pro eo quod subditos angelos ad explendum ministerium diuinum disponunt, principatus vocabulum acceperunt. Nam alij sunt qui administrant: alij qui assistunt: sicut per *Danielena* dicitur. Milia milium ministrabant ei, & desies milies centena milia assistabant ei. *Dominationes* sunt, quæ in principibus & principibus præcedunt.

qui pro eo quod cæteris angelorum agminibus dominantur, Dominationes vocantur. *Throni* sunt agmina angelorum, quia latino eloquio sedes dicuntur: & vocati *Throni*, quia illis conditor præfider, & per eos iudicia sua decernit vel disponit. *Cherubin* autem & ipse sublimes calorū potestates, & angelica ministeria perhibentur: qui ex Hebraeo in linguam nostram interpretantur scientiæ multitudo. Sunt autem sublimiora agmina angelorum qui pro eo quod vicinius positi quina scientia cæteris amplius sunt, *Cherubin*, hoc est, plenitudo scientiæ appellatur. Ipsa sunt hæc illa animalia super propitiatorum arca facta ex metallo, propter significandam angelorum præsentiam, in quorum medio ostenditur Deus. *Seraphim* quoque similitudo angelorum est, qui ex Hebraeo interpretantur ardentes vel incedentes inter. Qui idcirco ardentes vocantur, quia & Deum nulli alij angeli constant: quia vicinius coram Deo consistunt, adeo claritate diuini luminis inflantur. Vt ipsi velant faciem & pedes seorsus in honore Dei, & idcirco cætera angelorum rubra videre Dei essentia plene non valet: quoniam *Seraphim* eam tegit. Hæc igitur vocabula agminum angelorum non sunt specialia ordinum angelorum, ut tamē sint ex parte coniuncta omnium. Nam dum *Throni* sedes Dei in quorundam angelorum ordine specialiter designantur, tantum per *Palmistam*, Qui sedes super *Cherubin*, dicitur. Sed idem isti ordines angelorum priuatis nominibus appellantur: quia hoc ipsum officium in proprio ordine acceperunt. Et cum sint omnibus communia propria tamen hæc nomina suis ordinibus deputantur. Vnicuique etiam, sicut prædictum est, propria officia sunt iuncta: quæ eos promeruisse in mundi constituto exordio. Nam quia angeli & locis & hominibus præfunt, per prophetam testatur angelus dicens, Princeps regni Persarum restitit mihi. Vnde apparet, nullum esse locum cui angeli non præfunt. Præfunt enim & auspiciis operum omnium. Hic est ordo vel distinctio angelorum: qui post lapsum malorum in celesti vigore stacerunt. Nam postquam apostate angeli ceciderunt, hi in perseverantia æternæ beatitudinis solidati sunt. Vnde & post cæli creationē in principio reperitur. Fiat firmamentum, & vocatum est firmamentum cælum, nimirum ostendens: quod post ruinam angelorum malorum, hi qui permanserunt, firmitatem æternæ perseverantiæ consecuti sunt, nullo iam lapsum aucto, nulla superbia cadentes, sed firmiter in Dei amore & contemplatione manentes, nihil aliud dulce habent, nisi cum à quo creati sunt. Quod autem duo *Seraphim* in *Esaiâ* leguntur, figuratim veteris & noui testamenti significat.

cationem ostendunt. Faciem verò & pedes operiunt Dei, quia præterita ante mundum, & futura post mundum scire non possumus: sed media tantum eorum testimonia contēplamur. Singuli fenas alas habent, quia fabricam tantum mundi, quæ in sex diebus facta est, in præsentī seculo nouimus. Quod clamant ter sanctus alter ad alterum, Trinitatis in vna diuinitate demonstrant mysterium.

De hominibus qui quodam præfagio nomen acceperunt. CAP. VI.

Plerique primorum hominum ex propriis causis originem nominum habent. Quibus ita propheticè iadita sunt vocabula, vt aut futuris aut præcedentibus eorum causis conueniant. In quibus tamen manente spiritali sacramento, omne tantum ad literam intellectum historiæ persequimur. Vbi autem etymologiæ interpretationem nõ attingimus: solam ipsam etymologiam in Latinum ponimus. Quod autem vnum nomen Hebraicum aliter atque aliter interpretatur: hoc secundum accentuum & literarum euentum diuersitatem, vt in variis significationibus nomina computentur. *Adam*, sicut beatus Hieronymus tradidit, homo siue terrenus: siue terra rubra interpretatur. Ex terra enim facta est caro, & humus hominis faciendi materies fuit. *Eua* interpretatur vita: siue calamitas, siue *Væ* vita: quia origo fuit nascendi, calamitas: & *Væ*, quia per præuaricationē causa exitit moriendi. A cadendo enim nomenumpsit calamitatis. Alij autem dicunt ob hoc etiam Euan vitam & calamitatem appellatam, quia sæpe mulier vicio causa salutis est, sæpe calamitatis & mortis origo, quod est *Ve*. *Cain* possessio interpretatur: vnde etymologiam ipsius exprimens pater eius ait: *Cain*, id est possedi hominem per Deum. Idem & lamentatio, eo quod pro interfecto *Abel* interfectus sit, & poenam sui sceleris dederit. *Abel* luctus interpretatur, quo nomine præfigurabatur occidendus. Idem & vanitas, quia citò solutus est atque subtractus. *Seth* interpretatur resurrectio, eo quod post fratris interfectionem natus sit: quasi resurrectionē fratris ex mortuis resuscitaret. Idem & positio, quia posuit eum Deus pro *Abel*. *Enos* iuxta propria lingue varietatem, homo vel vir dicitur. Et congruè hoc vocabulum habuit. De eo enim scriptum est: Tunc enim initium fuit inuocandi nomen Domini. licet plerique Hebræorum arbitrentur, quod tunc primum in nomine Domini, & similitudine eius fabricata sunt idola. *Enoch* dedicatio. In ipsius enim nomine civitatem postea ædificauit *Cain*. *Cainan* lamentatio vel possessio eorum: sicut enim *Cain* possessio, ita deriuatum nomen,

quod est *Cainan*, facit possessio eorum. *Matusalem* interpretatur mortuus est. euidens est etymologia nominis. quidam enim cū pauca translatum fuisse, & diluuium præterisse putauerunt. Ob hoc signanter transfertur & mortuus est, vt ostenderetur nõ vixisse eum post diluuium: sed in eodem cataclismo fuisse defunctum. Soli enim octo homines in arca euaserunt diluuium. *Lamech* percussor. Ipse enim percussit & interfecit *Cain*: quod etiam ipse postea perpetrasse vxoris confiteretur. *Noe* requies interpretatur, pro eo quod sub illo omnia retrò opera quieuerunt post diluuium. Vnde & pater eius vocans nomen eius *Noe* dixit, iste requiescere nos faciet ab omnibus operibus nostris. *Sem* dicitur nominatus, eo quod nomen ex posteritatis præfagio accepit. Ex ipso enim Patriarchæ, & propheta & apostoli & populi Dei. Ex eius quoque stirpe, & Christus, cuius ab ortu solis vsque ad occidentem magnum est nomen in gentibus. *Kam*, calidus: quia ipse ex præfagio futuri cognominatus est. Posteritas enim eius eam terræ partem possedit, quæ vicino sole calentior est. Vnde & *Ægyptus* vsque hodie *Ægyptiorum* lingua *kan* dicitur. *Iafeth* latitudo. Ex eo enim populus gentium nascitur, & quia lata est ex gēibus multitudo credentium, ab eadem latitudine. *Iafeth* dictus est. *Kanaan*, filius *Kan*, interpretatur, mortuus eorum. Quod quid est aliud nisi opus eorum? Pro motu enim patris, id est pro opere eius maledictus est. *Afsasar* sanans depopulationem. *Chus* Hebraicè *Æthiops* interpretatur: posteritate sui generis nomen sortitis. Ab ipso enim sunt propagati *Æthiopes*. *Nemros* interpretatur tyrannus. Iste enim prior arripuit insectam in populos tyrannidem, & ipse aggressus est aduersus Deum impietatis ædificare turrem. *Heber* transitus. Etymologia eius mystica est, quod ab eius stirpe transfret Dominus; nec perseueraret in eis, translata gentibus gratia. Ex ipso enim sunt exorti Hebræi. *Faleg* diuisio, cui pater propterea tale nomen imposuit, quia tunc natus est, quando per linguas terra diuisa est. *Thara* exploratio ascensionis. *Melchisedech* rex iustus. Rex, quia ipse postea imperauit. *Salem* iustus, pro eo quod discernens sacramenta legis & Euangelij: non peccatum victimas, sed oblationem panis & calicis in sacrificium obtulit. *Loth* declinans. *Falis* enim Sodomorum non consensit, sed eorum illicita carnis incendia declinauit. *Moab* ex patre & totum nomen etymologiam habet. Concepit enim eum primogenita filia de patre. *Amnon* cuius causa nomen reddidit filius populi mei: sic deriuatur, vt ex parte sensus nominis, ex parte ipse sit sermo. *Amni enim*

enim à quo dicti sunt Ammanitæ, vocatur
 populus meus. *Sarai*, interpretatur princeps
 mea, eo quod esset vnus tantummodo do-
 mus materfamilias. Postea causa nominis
 immutata ablata de fine litera dicitur Sara,
 id est princeps. Omnium quippe gentium futu-
 ra princeps erat, sicut & Dominus pollic-
 tus fuerat Abraham: Dabo tibi ex Sara filiū,
 & benedicam ei, & erit in gentes, sed & reges
 populorum erunt ex eo. *Agar*, advena vel
 conuersa. Fuit enim Ægyptia. *Cethura*, thy-
 miama interpretatur. *Ismael*, interpretatur
 auditio Deistis enim scriptum est, Et vocauit
 nomen eius Ismael, quia exaudivit eum
 Deus. *Esaui*, trinomius est & ex propriis causa
 variè nuncupatur. dicitur enim Esau, id est
 rufus ob cõtionem rufæ lentis ita appella-
 tus, cuius edulio primogenita perdidit. *Edom*:
 aut ob roborem corporis dictus est, quod La-
 tine sanguineus dicitur. *Sir* verò quod fue-
 rit hirsutus & pilosus: quoniam enim natus
 est, comæ aut pelliculis erat, atque id eo
 tribus nominibus appellatur, Esau, id est ru-
 fus, & Sir, id est sanguineus. *Seir*, id est pilosus:
 quia non habuit lenitatem. *Rebecca*, patien-
 tia sine quæ melum accepit. *Lia*, laboriosa
 vique genarado. Plurimos enim dolores
 quam Rachel fecunditate pariendi exper-
 ta est. *Rachel*, interpre- tur quis, pro ea enim Ia-
 cob paruit tres Liban. *Zalsarus* hians. *Bala*
 inuenerata. *Dina*, trãfertur in causam. Iugii
 enim in Sicharis causa exiit. *Thamar*, ama-
 ritudino pro virtus mortuus. *Eadem* & comurã.
 Mutauit enim se in habitū meretricis, quen-
 do cum socio suo cõcubuit. *Pharesi* diuisio,
 ab eo quod diuiserit membranam fecun-
 darum diuersoris. Inde & Phares sortitus est
 nomen. Vnde & pharisei qui se quasi iustos
 à populo separarant, diuisi appellabatur. *Za-
 ra*, frater eius in cuius manu erat coccinū, in-
 terpretatur oriens, siue quia primus apparuit,
 siue quod pluri ex eo iusti nati sunt, vt in
 libro Paralipomenon continetur. *Zara*, id est
 oriens appellatus est. *Iob*, in Latinum vertitur
 dolens: & rectè: propter percussionē carnis &
 passiones dolorū. Calamitates enim suas no-
 minis etymologia præfiguravit. *Pharao*, no-
 mē est nō hominis sed honoris sicut & apud
 nos Augusti appellantur reges cum propriis
 nominibus cõsueantur. exprimitur autem
 in Latinum *Pharao* denegans, cum vique
 Deum, siue dissipator eius. Populi enim Dei
 fuit afflictor. *Ianes* marinus, siue vbi est signū
 eius Cefis & defecit signum eius coram si-
 gnis Moysi vnde & dixerunt Magi, Hic di-
 gitus Dei est. *Mambres*, mare pelliceum, siue
 mare in capite. Deniq; Moyses interpretatur
 sumptuos ex aqua. Inuenit enim cum ad ripam
 fluminis expositum filia Pharaois, quæ collig-
 gens adopravit filium sibi; vocauitque nomē

eius Moyses, eo quod de aqua sumpisset eū;
Aaron, mons fortitudinis interpretatur, pro-
 pter quod thuribulum accipies in medio su-
 perstitum & interemptorum obuiam stetit
 & ruinam mortis quasi quidam mons fortis
 excludit. *Elenzar*, Dei adiutorium. *Balaac* præ-
 cipitans siue deorās. *Balaam*, vanus populus.
Phinees, ori parcens. transfixit enim pugione
 Zambri cum scorto Madianide, & Domini
 furorem placauit, vt parceret Zambri, stella
 lacescens vel amaricans. Propriè enim est no-
 men ab amaritudine vocatum: quod peccan-
 do amaricaueit populum. *Raab*, latitudo vel
 fames siue impetus. *Iosue* interpretatur salua-
 tor. Ipse enim in figura Christi populom à
 deserto saluauit, & in terram repromissionis
 induxit. *Caleb*, quasi cor aut canis. *Othoniel*,
 tempus eius Deus, vel responsio Dei. *Aod*,
 gloriosus. *Barach*, fulgurans. *Debora*, Apis vel
 loquax. Apis, quia fuit ad bellum promptissi-
 ma, dimicans aduersus Sisaram: quo perem-
 pto cecinit canticum: inde loquax. *Label*, a-
 ffectio. *Gedeon*, experimētum iniquitatis eo-
 rum. Frequentibus enim documentis infor-
 matus est quali præfatio contra hostes futu-
 ram victoriam expedit: ex quo futuro ex-
 perimento etymologiam nominis sumpfit.
Abimelech, pater meus Rex. *Thola*, vermicu-
 lus vel coccinū. *Iair*, illuminans. *Iephthe*, aperies
 vel apertus. *Eseben*, cogitatio siue vinculum
 memoris. *Abdo*, seruus eius. *Sarsan*, vel corū
 vel solis fortitudo. Fuit enim virtute clarus,
 & liberavit Israel de hostibus eorum. *Dabla*
 paupercula vel stipula. *Booz* in fortitudine: si-
 ue in quo robur. *Noemi* quem interpretari
 possumus consolata: eo quod marito & libe-
 ris peregris mortuis, nutrū Moabindē in con-
 solationem suā tenuit. *Ruth*, interpretatur se-
 stinans. Alienigena enim erat ex populo geti-
 til: quæ relicta patria festinavit transire in
 terram Israel dicens socii suæ, Quocunq;
 perrexeris, pergā. *Anna*, gratia eius interpre-
 tatur, quia dum esset prius sterilis natura,
 postremò Dei gratia secundata est. *Eli*, Deus
 meus. *Ofni*, discalcarius. Filius enim fuit Heli
 electus in ministerio sacerdotij: cuius am-
 ficnem suo expressit vocabulo. apostolus e-
 nim ait, Calciami pedes in preparationem E-
 uangelij pacis. Et propheta: Quam speciosi
 pedes qui annunciant pacē: Ille ergo discal-
 carius interpretatur, vt eius nomine veteris
 Testamenti sacerdotium à veteri populo si-
 gnificaretur ablatum. *Phinees*, frater Ofni, os
 mutum interpretatur, quo significatur sa-
 cerdotij veteris & doctrinæ silentiū. *Samuel*,
 nomen eius Deus. *Cessai*, in sole sacrificium
 vel incensum. *Saul*, petitio interpretatur. No-
 rum est enim quomodo Hebræorū populus
 cum sibi regem petierit & accepit, nomē nō
 secundū Deum: sed secundū suā voluntatem.

David, manu fortis interpretatur: vique quia fortissimus in preliis fuit. Ipse & desiderabilis in stirpe scilicet sua, de quo dixerat propheta, Venie: desideratus cunctis gentibus. *Salomō*, tribus nominibus fuisse perhibetur. Primum vocabulum eius *Salomon* dicitur, id pacificus, eo quod in regno eius pax fuerit. Secundum nomen *Ididaeo*, quod fuerit dilectus & amabilis Domino. Tertium vocabulum eius *Coeleth*, quod Græcè appellatur Ecclesiastes, Latine cōcionator: quod ad populum loqueretur, *Ionathas*, columbe donum. *Abafō*, patris pax per antiphrasim: eo quod bellū aduersus patrem gessisset, siue quod in ipso bello David placatus fuisse legitur filio: adeo ut etiā magno eum dolore extinctum plāgeret. *Roboā*, latitudo populi, & ipsū per antiphrasim: quod decem tribubus ab eo separatis, duæ tantum ei relicte sunt. *Abia*, pater Dominus, vel pater fuit. *Afa*, tollens siue sustollens. *Isaphat*, Domini iudicium. *Ioram*, qui est excelsus. *Achazias*, apprehendens Dominum. *Athalia*, tempus Domini. *Ioas*, spirans vel Domini robur. *Amasias*, populū rollens. *Osiā*, fortitudo Domini. *Azarias*, auxilium Domini. *Ozias* autē ipse est qui & Azarias duplici nomine. Ipse est qui illicitum sibi sacerdotiū vendicare conatus, lepra in fronte percussus est. *Ioatham*, est perfectus. Pulchrā etymologia nominis habet. Fecit enim rectū in cōspectu Domini, & portam tēpli edificauit excelsam. *Achas*, apprehendēs. *Ezechias*, fortis Dominus. *Manafes*, obliuiofus. Per multa enim scelera & sacrilegia reliquerat, & oblitus fuerat Domini. *Amon*, fidelis vel honestus. *Iosias*, vbi est incensum Domini, propria etymologia nominis. Ille est enim qui simulachra cōbussit. *Ioachas*, robur. *Ioachim*, vbi est preparatio. *Eliachim*, Dei resurrectio. *Iechonias*, preparatio Domini. *Sedechias*, iustus Domini. *Ieroboam*, iudicatio suæ causæ populū, vel, ut quidā aiūt, diuisio interpretatur, pro eo quod in regno eius diuisus sit populus Israel, & præcisus ē regno stirpis David. Diuisio enim populū causa iste exitit. *Zambri*, psalmus, vel canticum meum. *Ami*, crispas meus. *Ahab*, frater patris. *Iezabel*, fluxus sanguinis, vel fluens sanguinem, sed melius vbi est sterquilinus. Præcipitata enim deorsum cōmederat carnes eius canes, sicut prædixerat *Elías*. Et erunt, inquit, carnes *Iezabel*, sicut *Bercus* super faciem terræ. *Obadiah*, apprehendens Deum. *Iehu*, ipse, vel est. *Ioatham*, rotatus *Sella*, vmbra eius vel petri. *Manaen*, consolans. *Pharceas*, aperies. *Nabubodonosor*, prophetia lag. incuix angustæ, siue prophetans iniquitū, signum per somnium scilicet futurorum quod vidisse narratur, & Daniel interpretatus est, siue sessio in agnitione angustix proiis qui in captiuitatem ab eo ducti sūt, *Zorobabel*, apud Hebræos

ex tribus integris nominibus traditur esse compositus. Zo iste, ro, magister, *babel*, proprie Babyloniam sonat: & efficitur nomen *Zorobabel*, iste magister de Babylone. In Babylone enim ortus est, vbi & princeps gentis Iudææ exiit.

De patriarchis. CAP. VII.

Quorundam patriarcharum etymologia vocabulo resonent. Nam plerique eorum ex causa propria nomina acceperūt. *Patriarcha* interpretatur pater princeps. *Abra* enim Græcè principatus est. *Abraam*, primum vocatus est pater, vidēs populū, propter Israelitas scilicet tantum postea appellatus est *Abraham*, quod transfertur pater multarum gentium, quod erat adhuc per fidem futurū. Gentium autem non habetur in nomine, sed subadditur, iuxta illud. Erit nomen tuum *Abraham*, quia pater multarum gentium posuit. *Isaac*, ex risu nomen accepit. Riserat enim pater, quando ei promissus est admirans in gaudio. *Risit* & mater, quando per illos tres viros promissus est, dubitans in gaudio. Ex hac ergo causa nomen accepit *Isaac*. Interpretatur enim risus. Sciendū autem quod quatuor in veteri Testamento absque illo velamine nominibus suis antequam nacerentur vocati sunt. *Ismael*, *Isaac*, *Salomon*, & *Iosias*. Lege scripturas, *Iacob*, supplantator interpretatur, siue quod in ortu plantam nascentis fratris apprehenderit: siue quod postea deceperit fratrem arte. Vide *Esau* dixit. *Tulle* vocatū est nomen eius *Iacob*, supplantator enim tūc secundo *Israel*, vir vidēs Deum. Tunc enim hoc nomen accepit, quando toruōtē luctatus vicit in certamine angelū, & oriente lucifero benedictus est. Inde propter visionē *Dei* *Israel* appellatus est, sicut & ipse ait: *Vidi* Dominum & salua facta est anima mea, *Ruben*, interpretatur visionis filius. Sic enim quādo eum peperit *Lia*, vocauit nomen eius *Ruben*, dicens: Quia vidit Deus humilitatē meā. *Simeon*, interpretatur auditio Dei. Sic enim dixit *Lia* quādo eum peperit. Quia exauisit me Deus. *Leui* additus. Dixit enim *Lia* quādo peperit eum non ambigens de amore viri: Nunc mecum erit vir meus, quia peperit tres filios. *Iudas*, cōfessio dicitur. Quādo enim eum peperit *Lia*, *Iau*, ē Dominus testis dicens: Nūc super hoc confitebor Domino, & ob id vocatus est *Iudas*. A confessione itaque nomen eius dictum est: quod est gratiarum actio. *Isachar*, interpretatur merces. Hic autem ideo, quia mandragorū filij *Rube*, in ortum viri qui *Rachel* debebatur, ad se emerat *Lia*. Vnde & dum natus est dixit *Lia*, *Vidi* Deum mercedem meā. *Zabulon*, in ortu habitaculum. Sextum enim nomen *Israhel* genuerat *Lia*: propterea iam

secunda dixit, Habitabit mecum vir meus. Unde & filius eius vocatus est habitaculum. *Nephtalim* de conversatione siue comparatione, causa nominis eius est. Unde & dixit Rachel, cum eum peperisset ancilla eius Bala: Habitare me fecit Deus habitationem cum sorore mea. *Dan* interpretatur iudicium. Bala enim dum eum peperisset, dixit Rachel domina eius: Iudicavit me Dominus, & exaudiens dedit mihi filium. Causam nominis expressit, ¹⁰ ut ab eo quod iudicasset Dominus, filio ancillae iudicij nomen imponeret. *Cad* ab euentu siue procinctu vocatus est. Quando enim eum peperit *Zilpha*, dixit domina eius Lia in fortuna, id est quod dicitur, in procinctu vel euentu. *Aser* beatus dicitur, dum enim peperisset eum *Zilpha*, dixit Lia. Beata ego, & beatificant me mulieres, & ab eo quod beata dicatur, ex etymologia nominis Beatum vocavit. *Ioseph* ab eo quod sibi alium filium addi mater optauerat, vocavit augmentum. Hunc *Pharao*, *Cephaneth* appellavit, quod ²⁰ Hebraicè absconditor repertorum sonat, pro eo quod obscura somnia releuavit, & sterilitatem praedixit. Tamen quia nomen ab Aegypto ponitur, ipsius linguae deberet habere rationem. Interpretatur ergo *Cephaneth* Aegypto sermone Saluator mundi, eo quod orbem terrarum ab imminente famis excidio ipse ³⁰ liberaret. *Beniamin* interpretatur filius dexterae quod est virtutis. Dextra enim interpretatur famam. Mater quippe eius moriens vocauerat nomen eius *Benoni*, id est, filius doloris mei. Pater hoc mutavit, filium dexterae nominans. *Manasse* dictus ab eo quod sit pater eius oblitus laborum suorum. Ita enim Hebraicè vocatur obliuio. *Ephraim* eo quod auerit eum Deus, & ex hoc vocabulo in linguam nostram transferatur augmentum.

De prophetis. CAP. VIII.

Quos gentilitas vates appellat, hos nostri *prophetas* vocant, quasi praefatores; quia potèrunt, & de futuris vera praedictant. Qui autem a nobis prophetae, in veteri testamento *videntes* appellabantur, quia videbant ea quae ceteri non videbant, & proficiebant ea, quae in mysterio abscondita erant. Hinc est quod scriptum est in *Samuele*, ⁵⁰ Eamus ad videndum. Hinc *Esaias*, Vidi, inquit, Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum. Et *Ezechiel*, Aperti sunt caeli & vidi visiones Dei. Quorundam autem prophetarum nominum etymologiae annotanda sunt. Vocabula enim eorum satis ostendunt, quid in futuris factis dictisque suis praenunciassent. *Helias* interpretatur Dominus Deus. Ex futuri ergo praesagio sic vocatur. Nam dum altercaretur in sacrificio cum qua-

dringentis sacerdotibus *Baal*, invocato nomine Domini descendit de caelo ignis super holocaustum. Quod cum vidisset omnis populus cecidit in faciem suam, & ait: Dominus ipse est Deus. Ex hac ergo causa tale prius nomen accepit; pro eo quod per eum postea cognouerit populus Dominum Deum. Idem & fortis Dominus interpretatur: vel propter quod interfecit eosdem sacerdotes, vel propter quod *Achab* aduersitatem tolerauit. *Helisus* Domini salus interpretatur, vocabulum autem idem ex futuri praesagio suscepit, denique & multas virtutes fecit, & famam pellens populum a morte saluauit. *Nathar*, dedit, siue dantis. *Isaias* interpretatur saluator Domini. Et merito. Saluator est enim vniuersarum gentium, eiusque sacramenta amplius quam ceteri praedicat. *Tremius* excelsus Domini, pro eo quod dictum est: Constitui te super gentes & regna. *Ezechiel*, fortitudo Dei: *Daniel*, iudicium Dei, siue quia in presbyterorum iudicio sententiam diuinæ examinationis exhibuit, dum reperta eorum falsitate *Suffanna* ab interitu liberauit, siue quod visiones & somnia quibus praesigna quaedam & aenigmata futura monstrabantur, sagaci mente discernens, aperuit. Hic & desideriorum vir appellatus est, quia pa-

nem desiderij non manducauit, & vitium concupiscentiae non bibit. *Osee* saluator aut saluans. Dum enim iram Dei in populum *Israël* ob crimen idololatriae prophetaisset, domui Iudae salutem pronunciauit. Propter quod *Ezechias* rex Iudae, sublatis idolis quae praecedentes leges consecrauerant, templum Domini purgasse ac purificasse monstratur. *Iobel* Dominus Deus siue incipiens Deo, vel fuit Dei. Hoc enim eius vocabulum resonatur, etymologia in certa. *Amos* populus auul-

40 sus. Prophetia enim eius ad populum fuit *Israel*, qui iam auulsus erat a Domino & aureis vitulis seruiebat siue auulsus a regno stirpis *David*, *Naum* germen siue consolator. Increpat enim ciuitatem singularem, & post euerisionem illius consolatur. *Sion* dicens: Ecce super montes pedes euangelizantis & annunciantis pacem. *Abacuc* amplexans, quia vel ex eo quod amabilis Domini fuit, vocatur amplexatio, vel quod in certamen cum Deo congregitur, amplexantis, id est, luctantis fortis est nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est Deum ad disceptionem iustitiae provocare: cur in rebus humanis & mundi istius tanta rerum versaretur iniquitas? *Micheas*, quis hic, vel quis iste? Coniunatur enim *Samaritae* ob causam simulachrorum illo modo de quo *Heli* dicit: Quis est iste inuolvens sententiasse *Sophonias* speculum vel arcanum Domini interpretatur: vtrumque ad prophetas con-

uenit. Ipsi enim sciunt mysteria Dei. Unde ad
 Ezechielem dicitur, Speculatorem te posui
 domui Israel. Et alibi, Non faciet Dominus
 quicquam, nisi reuelauerit seruis suis prophe-
 tis. *Abdias*, seruis Domini. Sicutenim Moy-
 ses seruis Domini & Apostolus seruis Chri-
 sti: ita iste legatus ad gentes missus videt &
 prædicat quæ prophetali digna sunt ministre-
 rio & seruitute, inde seruis Domini. *Ionas* in-
 terpretatur columba siue dolens. Columba,
 pro gemitu quado in ventre ceti triduo fuit.
 Dolens autem vel propter tristitiam quam
 habuit de salute Ninuitarum, vel propter e-
 deram subito arefcente n. cuius vmbaculo
 regebatur contra solis ardorem. Ipse est & *A-
 mathi* Saraprenitæ vidæ filius, vt Iudæi affir-
 mant, quam resuscitauit Hellas, matre postea
 ad eum dicente, Nunc cognoui quoniam vir
 Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo ve-
 rum est. Ob hanc causam ipsum puerum *A-
 mathi* vocatum. Amathi enim ex Hebræo in
 Latinâ linguam veritas dicitur, & ex eo quod
 verum Helias locutus est, ille qui suscitatus
 est, filius nuncupatus est veritatis. *Zacharias*
 memoria Domini: Septuagesimo enim ano
 desolationis templi completo, Zacharia
 prædicante memoratus est Dominus popu-
 li fuit iussuque Darij reuersus est populus
 Dei, & reedificari est vrbs, & templum. *Ag-
 geus* in Latinum festiuus & lætus resonat.
 Destructum enim templum adificandum
 prophetas, & post luctum captiuitatis regres-
 sionis lætitiâ prædicat. *Malachias* inter-
 pretatur angelus Domini, id est, nuncius. Qui-
 quid enim loquebatur, quasi à Domino es-
 sent mandata ita credebantur, & inde ita no-
 men eius Septuaginta transtulerunt dicen-
 tes, Assumptio verbi Domini super Israel in
 manu angeli eius. *Ethas* adiutor. *Neemias*
 consolator à Domino. Quodam enim præsa-
 gio futurorum nomina ista sortiti sunt. Fue-
 runt enim in adiutorium & consolationem
 omni illi populo redeunt ad partiam. Nam
 & templum Domini idem reedificauerunt,
 & mutorum & turrium opus ipsi restauraue-
 runt. *Ananias* gratia Dei interpretatur. Idem
 & *Sidrac* lingua Chaldaea, quod interpreta-
 tur decorus meus. *Azerias* auxilium Domi-
 ni. Idem & *Abdenago*, quod in Latinum ver-
 titur Seruientastaceo. *Misael*, qui populus
 Domini. Ipse & *Misac* quod interpretatur
 risus vel gaudium. *Azai* frater meus. *Semeia*
 audiens Dominum. *Asap* congregans. *Ethan*,
 robustus, siue ascensus. *Idithun* transliens
 eos, siue saliens eos. Quosdam enim inhzren-
 res humo, curuatos in terram & ea que in i-
 mo sunt cogitantes, & in rebus transeuntibus
 specumponentes, transiit canendo ille,
 qui vocatur transliens. *Eman* accipiens vel
 formido eorum. *Barachias* benedictus Do-

minus, vel benedictus Domini. *Olia* districtio,
 siue diuerciculum. *Iudith* laudans, vel confi-
 tès Domino. *Hester* absconsa. *Zacharias* me-
 moria Domini, ob hoc quia canit memoria-
 le testamenti sui sancti. *Ioannes* Domini gra-
 tia, est quod sit limes prophetiæ, prænuncius
 gratiæ, siue initium baptismatis, per quod
 gratia ministratur. Hi sunt prophete veteris
 nouique testamenti, quorum finis Christus,
 cui dicitur à Patre, Et prophetati in genti-
 bus posui te. ¶ *Propheta* autè genera sunt sep-
 tem. Primum genus *Ectisasis*, quod est mentis
 excessus, sicut vidit Petrus vas illud somnif-
 sum de celo in stupore mentis cum variis ani-
 malibus. Secundum genus *visio*, sicut apud
 Esaiam dicentem: Vidi Dominum sedentē su-
 per solium excelsum. Tertium genus *sonium*,
 sicut Iacob subnixam in celo scalam dormiēs
 vidit. Quartum genus *per nubē*, sicut ad Moy-
 sen & ad Iob post plagam loquitur Deus.
 Quintum genus *Vox de celo*, sicut ad Abia-
 ham sonuit dicens, Ne iniicias manum tuam
 super puerum. Et ad Saulum in via; Saulle
 Saulle quid me persequeris? Sextum genus,
accepta parabola, sicut apud Salomonem in
 Proverbiis, & apud Balaam cum euocaretur
 à Balac. Septimum genus *repletio sancti Spiritus*,
 sicut penè apud omnes prophetas. ¶ *Alia*
tria genera visionum dixerunt esse. Vnum *se-
 cundum oculos corporis*, sicut vidit Abraham
 tres viros sub ilice Mambre, & Moyses ignem
 in rubo, & discipuli transfiguratum Dominum
 in monte iuter Moysen, & Heliam, & cætera
 huiusmodi. Alterum *secundum Spiritum quo ima-
 ginamur ea que per corpus sentimus*, sicut vidit
 Petrus disci illum submitti de celo cum va-
 riis animalibus, & sicut Esaias Deum in sede
 altissima nō corporaliter, sed spiritualiter vi-
 dit. Non enim Deum forma corporea circū-
 terminat; sed quem admodum figuratè, non
 propriè multa dicuntur, ita etiã figuratè mul-
 ta monstrantur. Tertium autem genus visio-
 nis est, *quod neque corporeis sensibus, neque ul-
 la parte anima que corporaliū rerum imagi-
 nes captantur, sed per intuitum mentis quo in-
 telligenda conspiciuntur veritas*; sicut Daniel præ-
 dictus mentè vidit quod Balthasar viderat cor-
 pore, sine quo genere illa duo vel infru-
 quosa sunt, vel etiam in errorem mittunt.
 Omnia tamen hæc genera Spiritus sanctus mo-
 deratur. ¶ Habere autem prophetiam nō so-
 lum bonus, sed etiam malus potest. Nam in-
 uenimus Saullem regem prophetasse. Perse-
 quebatur enim sanctum David, & impletus
 Spiritu sancto prophetas cepit.

De apostolis. CAP. IX.

Apostoli missi interpretantur. Hoc enim
 eorum nomen indicat. Nam sicut Græcè

ἄλλα Latine auctij vocantur: ita Græcè Ap-
 oſtoli, Latine miſi appellantur. Ipſos enim
 miſi Chriſtus euangelizare per vniuerſum
 mundum iſta vt quidam Perſas Indòſque pe-
 netrarent docerent gentes, & facientes in no-
 mine Chriſti magna & incredibilia miracu-
 la, vt aſtantiſque ſignis & prodigijs crede-
 rent illis in iſis que dicebant & viderant. Ha-
 bent enim plerũque eorum ex iſis cauſas ſuo-
 rum vocabulorum. *Petrus* à petra nomen ac-
 cepit, hoc eſt à Chriſto ſuper quem fundata
 eſt Eccleſia. Non enim à petro petra, ſed *Petrus*
 à petra nomea ſortitus eſt: ſicut non
 Chriſtus à Chriſtiano, ſed Chriſtianus à Chri-
 ſto vocatus, idòque ait Dominus: tu es *Petrus*
 & ſuper hanc Petram, & cætera, quia di-
 xerat *Petrus*. Tu es Chriſtus, filius Dei viui,
 deinde ei Dominus. Super hanc petra, quam
 conſtitui es, ædificabo, inquit, Eccleſiã meã,
 Petra enim erat Chriſtus ſuper quod funda-
 mentum etiam ipſe ædificatus eſt *Petrus*. *Cephas*,
 dictus, eo quod in capite ſit conſtitutus
 Apoſtolorum, *caput* enim Græcè, caput dicitur,
 & ipſum nomen in Petro Syrum eſt. *Simon*,
Bariona, in lingua noſtra ſonat filius
 columbæ, & eſt nomen Syrum pariter & He-
 bræum. *Bar* quippe Syra lingua filius, *iona*
 Hebraice columba, vtroque ſermone dicitur
 bariona. Alij ſimpliciter accipiunt quod *Symon*,
 id eſt *Petrus* filius ſic Iohannis, iuxta
 illam interrogatiõnem: *Simon*, Iohannis di-
 ligis me? & voluit, propter vitio deprava-
 tum, vt pro *bari* Iohanna, hoc eſt filius Iohannis,
 bariona ſcriptum ſit, vna detracta
 ſyllaba, *Bariona* autem in expreſſione Domini
 gratia, et fuiſſe conſtat. *Petrus* uero, ſimpliciter
Petram, *Cephan*, & *Simon* *Bariona* *Simon* au-
 tem Hebræicè interpretatur obediens: *Sau-
 lus*, Hebræicè ſermone tentatio dictus, eo
 quod prius in tentatione Eccleſiæ ſit verſa-
 tus. Perſecutor enim erat, & inde nomen ha-
 bebatur, quòd perſequeretur Chriſtianos.
 Poſtea mutato nomine de *Saulo* factus
 eſt *Paulus*, quòd interpretatur mirabilis ſive
 electus. Mirabilis, vel quia multa ſigna fecit,
 vel quia ab oriente viſque ad occalum Evan-
 gelium Chriſti in omnibus gentibus prædi-
 cavit. Electus, ſicut in Actibus Apoſtolorum
 Spiritus ſanctus dicit: Segregate mihi *Barna-
 bam* & *Paulum* ad opus ad quod elegi eos.
 Latino autem ſermone. *Paulus* à modico di-
 ctus: vnde & ipſe ait, Ego ſum minimus Apo-
 ſtolorum omnium. Quando enim *Saulus*, ſu-
 perbus, elatus, quando *Paulus* humilis & mo-
 dicus. Ideo ſic loquitur, paulò poſt videbo-
 re, id eſt poſt medicum. Nam quia modicus
 factus, ipſe dicit, Ego enim ſum nouiſſimus
 Apoſtolorum, & mihi minimus omnium ſan-
 ctorum. *Cephas*, autè & *Sauſus* ideo mutato
 nomine ſunt vocati, vt eſſent etiam ipſo no-

mine noui, ſicut *Abrahã* & *Sara*. *Andreas* fra-
 ter *Petri* carne, & coheres gratiæ, ſecundum
 Hebræam etymologiam interpretatur deo-
 rus, ſive reſpondens, ſermone autem Græcò à
 viro virilis appellatur, *Ioannes*, quodam vati-
 cinio ex merito nomine accepit. Incipere
 enim. In quo eſt gratia, vel Domini gra-
 tia. Amplius enim cum cæteris Apoſtolis di-
 lexit Ieſus, *Iacobus Zebedæ* à patre cognomi-
 natur, quem relinques, cum Ioanne verò pa-
 trem ſecuti ſunt. Hi ſunt filii tonitru, qui et-
 iam Boanerges ex firmitate & magnitudi-
 ne fidei nominati ſunt. Hic eſt *Iacobus filius*
Zebedæ, frater *Ioannis*: qui poſt aſcenſionem
 nomini ab Herodè manifeſtatur occiſus. *Ia-
 cobus Alpha*, ob diſtinctionem, prioris
 cognominatus, qui dicitur filius *Zebedæ*, ſicut
 illic filius *Alpha*. Cognomen uero igitur ambo
 à patre ſumpſerunt. Ille eſt *Iacobus minor*,
 qui in Euangelio frater Domini nominatur,
 quia *Maria* vxor *Alpha* ſoror ſuit matris
 Domini, quam *Mariam Cleopha* *Ioannes*
Euangelista cognominat: à patre ſive à gètili-
 tate familiæ, aut quacunque alia cauſa ei no-
 mèn imponens. *Alpha* uero Hebræorum
 ſermone in Latinum exponitur milleſimus
 ſive doctus. *Philippus*, os lampadarum, vel os
 mantum. *Thomas*, abyſſus vel geminus, vnde
 Græcè *Didymus* appellatur. *Bartholomæus* fi-
 lius ſuſpendentis aquas, vt filius ſuſpendentis
 me: Syrum eſt non Hebræum. *Matthæus*, in
 Hebræo donatus exprimitur. Idem & appel-
 latus *Leui* ex tribu à qua ortus fuit, in Latino
 autem ex opere publicani nomen ac ce-
 pit, quia ex eis ſuit electus, & in apoſtolum
 tranſlatus. *Simon Chananaeus*, ad diſtinctionem
Simonis Petri, de vico Galileæ *Cana*, vbi a-
 quas Dominus mutat in vinũ. Ipſe eſt qui
 in alio Euangelista ſcribitur *Zelotes*. *Cana*
 quippe zelus interpretatur. *Iudas Iacob*, qui
 alibi vocatur *Lebbeus*, figuratum nomen ha-
 bet à corde: quòd nos diminutiue corculum
 poſſumus appellare. Ipſe in alio Euangelista
Thaddæus ſcribitur, quem eccleſiaſtica tra-
 dit, *hiſtoria miſum*. *Edeſſam* ad *Abgarũ* re-
 gẽ, *Iudas Iſcariotes*, vel à vico in quo ortus eſt,
 vel ex tribu *Iſachar* vocabulũ ſumpſit, quo-
 dã præſagio futuri in cõdemnatione ſui. *Iſa-
 char* enim interpretatur merces, vt ſignifica-
 retur præſij, proditoris, quo vendidit Domi-
 nũ, ſicut ſcriptũ eſt. Et acceperunt mercedem
 meam, triginta argenteos, &c. *Matthias*, qui in-
 ter Apoſtolos ſine cognomine ſolus habetur
 interpretatur doctus, vt ſubaudiatur pro
Iuda. Ipſe enim in locum eius electus eſt, à
 Apoſtolis, cum pro duobus ſors mitteretur.
Mattheus excelſus mandato. vique propter Eu-
 angelium altiffimum quòd prædicauit. *Leuus*
 ipſe conſurgens, ſive eleuans, eo quòd eleua-
 uerit per prædicationem Euangelij poſt alios

Barthabás, filius Prophete vel consolationis.

De reliquis in Evangelio nominibus.

C A P. X.

M*aria*, illuminatrix sive stella maris. 3-
nuit enim lumen mundi. Serapione
autem Syro Maria domina nuncupatur, &
pulchre, quia Domini genuit, *Elizabesh*, Dei
mei fataritas, vel Domini mei uteramentum. 10
Magdalena, turris. *Martha*, irritans vel pro-
vocans. Sermo autem Syro interpretatur
dominus. *Nathanael*, donum Dei, quia dolus,
id est simulatio dono Dei in eo non fuit. *Ze-
bedæus*, donatus, sive filius iste. *Zachæus* iustus,
sive iustificatus, sive iustificandus. Syrum est
nomen non Hebræum. *Lazarus*, aditus, eo
quod sic e morte resuscitatus. *Herodes*, pellic-
eus, gloriosus. *Chapphus*, investigator aut sa-
gax, aut vomens ore. Iniquo enim ore suo iu-
stum condemnauit, quamvis hoc mysterio
prophetali annuntiasset. *Pontius*, declinans
concilium utriusque Iudæorum. Accepta enim
aqua lauit manus suas dicens: Innocens ego
sum à sanguine huius iusti. *Pilatus*, os mal-
leatoris, quia dum Christum ore suo & iusti-
ficat & condemnat, more malleatoris vera-
que ferit. *Barabba*, filius magistri eorum, abs-
que dubio Iudæorum magistri, qui est dia-
bolus, homicidiorum autor, qui usque hodie 30
regnat in eis.

De Martyribus. C A P. XI.

M*artyres* Græca lingua, Latine testes di-
cuntur: unde & testimonia Græcè mar-
tyria nuncupantur. *Testes* autem id è vocati
sunt, quia propter testimonium Christi pas-
siones sustulerant, & usque ad mortem pro
veritate certaverunt. Quia verò non testes
(quod Latine utriusque possumus) sed Græcè
martyres appellamus, familiariter Ecclesiæ 40
auribus hoc Græcè verbum sonat, sicut multa
Græcè nomina quæ pro Latinis videntur.

¶ *Martyrum primus* in nouo Testamento *Step-
hanus* fuit, qui sermone Hebræo interpret-
atur norma, quod prior fuerit in ministerio
ad imitationem fidelium. Idem autem ex
Græco sermone in Latinum vertitur coro-
natus, & hoc propheticè: ut quod sequeretur
in te vaticinio quodam futuri prius in voca-
bulo resonaret. Passus est enim, & quod vo- 50
cabatur accepit. *Stephanus* enim corona dici-
tur, humiliter lapidatus, sed sublimiter coro-
natus. ¶ *Di* autem sunt *martyrij genera*, vñ
in aperta passi, ne, alterum *in occultis animi
virtute*. Nam multi hostis insidias tolerantes,
& cunctis carnalibus desideris resistentes: per
hoc quod se omnipotenti Deo in corde ma-
stitauerunt etiam pacis tempore martyres fa-
cti sunt: qui etiam si persecutionis tempus ce-
ssaret, martyres esse poterunt.

De clericis: eisdem nomina.
C A P. XII.

C*lericus*, & clericum trino appellatur, quia
per Apostolos legitur ordinatum. *Κληρικός* e-
nim Græcè, è fors vel hereditas Latine dicitur.
Propterea ergo dicti sunt clerici, quod de for-
te sunt Domini, vel quia Domini partem hab-
ent. Generaliter autem clerici nuncupantur
omnes qui in Ecclesia Christi deseruiunt, quo-
rum gradus & nomina hæc sunt: *Obisarius*,
psalmista, *lector*, *exorcista*, *acolytus*, *subdiaconus*,
diaconus, *presbyter*, *episcopus*. Ordo episcoporum
quadruparitus est, id est in *patriarchis*, *archie-
piscopis*, *metropolitibus* atque *episcopis*. *Patriar-
cha*, Græca lingua summus pater interpreta-
tur, quia prima, id est apostolicum retinet
locum & ideo quia summo honore fungitur,
tali nomine consetur, sicut Romanus, Antio-
chenus, & Alexandrinus. *Archiepiscopus*, Græcè
dicitur suamvis episcoporum. Tenet enim
vicem apostolicam, & præsidet tam memo-
polititanus quam episcopis cæteris. *Metropoli-
ni* autem à mensura ciuitatum vocantur. Singu-
lis enim prouincis præminent, quorum
auctoritas & doctrinæ cæteri sac. rdores sub-
iecti sunt: sine quibus nihil reliquos episco-
pos agere licet. sollicitudo enim totius pro-
uinciae ipsi episcopos commissa est. Omnes
autem superius designati ordines vno co-
demque vocabulo episcopi nominantur, sed
ideo priuatio nomine quidam videntur pro-
pter distinctionem potestatum, quam singu-
lariter acceperunt. *Patriarcha*, patrum prin-
ceps. *Archiepiscopus* enim princeps. *Archiepiscopus*
princeps episcoporum, sicut metropolitani à
mensura ciuitatum. *Episcopatus* autem vo-
cabulum inde dictum, quod à ille qui superes-
ficatur, superintendat, curam scilicet gerens
subditorum. *Exorcista* enim Græcè Latine in-
tendere dicitur. Episcopi autem Græcè Latine
speculatores interpretantur. Nam specula-
tor est præpositus in ecc. etiam dictus eo quod
speculetur atque prospiciat populorum infra-
se positorum mores & vitam. *Pontifex*, prin-
ceps sacerdotum est, quali via sequentium. I-
pse & summus sacerdos, ipse & pontifex ma-
ximus nuncupatur. Ipse enim efficit sacerdo-
tes atque leuitas, ipse omnes ordines ecclesia-
sticos disponit, ipse quid vniuersique, facere
debeat ostendit. Antea autè pontifices & re-
ges erant. Nam maiorum hæc erat consue-
tudo, ut rex esset etiam sacerdos & ponti-
fex. Unde & Romani imperatores pontifi-
ces dicebantur. *Vates*, à vi mentis appellatus,
cuius significatio multiplex est. Nam mo-
do sacerdotum, modo prophetarum significat,
modo poetarum. *Antistes*, sacerdos dicitur, ab
eo quod à anc. itaq. Primus est enim in ordine
60 Ecclesiæ, & supra se nullum habet. *Sacerdos* autè
nomen

nomen habet compositum ex Græco & Latino, quasi sacrum dans. sicut enim rex à regendo, ira sacerdos à sacrificando vocatus est. Consecratur enim & sanctificatur. Sacerdos gentilium *flamines* dicebantur. Hi in capite habebant pileum in quo erat brevis virga desuper, habens lanam aliquid: quod cum proestu ferre non possent, filo tantum capiti religare coeperunt. Nam nudis eos penitus caputibus incedere nefas erat. unde à filo quo utebantur, *flamines* dicti sunt: quasi filamines. verum festis diebus filo depositio: pileum imponebant pro sacerdotij eminentia. *Presbyter* Græcè. Latine senior interpretatur, non pro vate vel decrepita senectute: sed propter honorem & dignitatem quam acceperunt, presbyteri non inantur. Unde & apud veteres idè episcopi, & presbyteri fuerunt, quia illud nomen dignitatis: hoc est ætatis. Idco autem & presbyteri sacerdotes vocantur, quia sacramenta, sicut & episcopi: qui licet sint sacerdotes, tamen pontificatus apicem non habent, quia nec chrismate frontem signant, nec patriarcherum spiritum dant: quod solum debet episcopis lectio Actuum apostolorum demonstrat. *Leuita* ex nomine autem vocati de Leuitaim Leuita: exorti sunt, à quibus in templo Dei mystici sacramenti mysteria explebantur. Hi Græcè diaconi: Latine ministri dicuntur, quia sicut in sacerdote consecratio in diacono ministerij dispensatio habetur. *Hypodiaconi* Græcè: quos nos subdiaconos dicimus, qui idco sic appellantur, quia subiacent præceptis, & officio leuitarum: qui in Ecclesia Nathanei appellantur, id est in humilitate Domino seruientes: oblationes enim in templo Dei à fidelibus ipsi suscipiunt, & leuitis superponendas altaribus deferunt. Hi apud Hebræos Nathanei vocantur. *Leitores* à legendo & psalmista à psalmis canendis vocati. Hi enim prædicant populis quid sequantur. isti canunt vt excitent ad compunctionem animos audientium. licet & quidam lætores ita miseranter pronuncient, vt quosdã ad luctum lamentationemque compellant. Idem etiam pronunciatōres vocantur, quod porro annunciant. Tanta enim seram clara erit vox eorum, vt quantum longè positorum aures adimpleant. *Cantor* autem vocatus, quia vocem modulatur in cantu. Huius duo genera dicuntur in arte musica, sicut ea docti homines Latine didicere potuerunt; præcantor & succentor. *Præcantor*, qui vocem præmittit in canenti. *Succentor* autem qui subsequenter canendo responderet. *Concantor* autem dicitur qui consonat, qui autem non consonat, nec concinit, nec cantor, nec succentor erit. *Acolyti* Græcè, Latine ceterofarij dicuntur à deportandis cereis quando Euangelium legendum est; aut sacrificium offerendum. Tunc enim

accenduntur luminaria ab eis & deportantur; non ad fugandas tenebras, dum sol eodè tempore rursus: sed ad signum lætitiæ demonstrandum, vt sub typo luminis corporalis, illa lux ostendatur de qua in Euangelio legitur: Erat lux vera quæ illuminat, & cetera. *Exorcista* ex Græco in Latinum adiutores iube in erepantes vocantur. Inuocant enim super cathecumenos, vel super eos qui habent spiritum immundum, nomen Domini Iesu, adiurantes per eum, vt egrediatur ab eis. *Ostiarj*, id est ianitores qui inter Ecclesia custodes templi dicuntur seruatorum Salomonis filij: qui in veteri testamento electi sunt ad custodiam templi, vt non ingrederetur eum immundus in omni re. dicti autem ostiarj, quod præfixe ostiis templi. Ipsi enim, tenentes clauem, omnia intus extraque custodiunt, atque inter bonos & malos habentes iudicium, fideles recipiunt, respuunt infideles.

De monachis. CAP. XIII.

Monachus Græca etymologia vocatur. Mò quòd sit singularis. *monachos*. Græcè singularitas dicitur. Ergo si solitarius interpretatur vocabulum monachi, quid facit in turba, qui solus est? Plura autem sunt genera monachorum. *Cenobite*: quos nos in commune viuentes possumus appellare. *Cœnobium* enim plurimorum est. *Anachorita* sunt, qui post cœnobialem vitam deserta petunt & soli habitant per desertum: & ab eo quòd præcul ab hominibus recesserunt, tali nomine nuncupantur, sed anachorite Heliam Ioannem cœnobite apostolos imitantur. *Heremita* j sunt, qui & anachorita, ab hominum conspectu remoti, heremum & desertas solitudines appetentes. Nam heremum dicitur quasi remotum. *Abba* autem Syrum nomen, significat in Latinum pater, quod Paulus Romanis scribens exposuit: dicens. In quo clamamus abba pater, in vno nomine duabus vsus linguis. Dicit enim Abba Syro nomine patrem, & rursus Latine nominat, id est, patrem.

De ceteris fidelium nominibus.

CAP. IV.

Christianus quantum interpretatio ostendit, de vocatione dicitur sive de natiuitate autōtis & creatoris. A Christo enim Christiani sunt cognominati, sicut à Iuda Iudæi. De magistris quippe nomine cognomen testatoribus datum est. Christiani autem olim à Iudæis quasi ob opprobrium. *Nazaren* vocabantur, pro eo quòd Dominus noster atque saluator à vico quodam Galilee Nazareus sit appellatus. Non se autem gloriatur

Christianum qui ad me habet & facti non habet. ubi autem nomen scriptum fuerit opus certissime ille est Christianus. quia se factis ostendit Christianum ambulans sicut & ille ambulavit a quo & nomen traxit. *Catholicus* uniuersalis. sive generalis interpretatur. Nam Graeci uniuersale *καθολικόν* vocant. *Orthodoxus* est recte credens. sive recte credit recte viuens. *id est* enim Graece recte dicitur. *doxa* gloria hoc est vic rectae gloriae. Quo nomine non potest vocari qui aliter viuat quam credit.

Neophytus Graece Latine nouellus & rudis, fidelis vel nuper renatus. inter pretari potest. *Catechumenus* dicitur pro eo quod adhuc doctrinam fidei audit, necdum tamen baptismum percepit. Nam *κατηχέω* & *εκεῖ* auditor dicitur. *Competens* vocatur qui post instructionem fidei comperit gratiam Christi, inde & a petendo *competens* vocatur. *Latus* popularis, *nab* enim Graece populus dicitur. *Profelytus*, id est advena & circūcisus, qui miscbatur populo Dei. Graecum est.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER VIII.

CAPITA LIBRI OCTAUI

- 1 De Ecclesia & Synagoga.
- 2 De religione & fide.
- 3 De heresi & schismate.
- 4 De haeresibus Iudaorum.
- 5 De haeresibus Christianorum.
- 6 De philesophis gentium.
- 7 De poeisis.
- 8 De Sybilla.
- 9 De magis.
- 10 De paganis.
- 11 De diis gentium.

De Ecclesia & Synagoga. CAP. I.

ECCLESIA Graecum est quod in Latinum ueritur conuocatio. propter quod omnes ad se conuocet. *Catholica* uniuersalis, quasi *καθολικόν*, id est, secundum totum.

Non enim sicut conuenticula haeticorum in aliquibus regionum partibus coarctatur, sed per totum orbem terrarum dilatata diffunditur. Quod etiam apostolus approbat, ad Romanos dicens: Gracias ago Deo meo pro omnibus uobis, quia fides uestra annuntiat in uniuerso mundo, siue quod in uiritate cunctos coniungit credentes. Hinc & uniuersitas ab uno cognominata est, propter quod in uinitatem colligitur, unde Dominus in Evangelio. Qui mecum non colligit, spargit. Cur autem ecclesia cum una sit, a Ioanne septem scribuntur, nisi ut una catholica septiformi plenitudine designetur, sicut & de Domino nominus dimisse Salomonem. Sapientia edificauit sibi domum & edificauit columnas uij, quae ramentum uij, una esse non ambigunt, dicente apostolo: Ecclesia Dei uiui, quae est columna & fundamentum ueritatis. Inchoauit autem Ecclesia a loco ubi uenit de caelo Spiritus sanctus, & impleuit uno loco sedentes. ¶ Pro eo

peregrinatione autem praesenti Ecclesia, *Sion* dicitur, eo quod ab huius peregrinationis longitudine promissionem rerum caelestium speculetur: & idcirco *Sion*, id est speculatio nomen accepit. Pro futura uero patriae pace Hierusalem uocatur, nam Hierusalem uisio pacis interpretatur. Ibi enim absorpta omni aduersitate: pacem, quae est Christus, praesenti possidebit obtinuit. *Synagoga* Graece, Latine congregatio dicitur, quod proprium nomen Iudeorum populus tenuit. Ipsorum enim proprie synagoga dici solet: quannus & Ecclesia dicta sit. Nostram uero apostoli nunquam synagogam dixerunt, sed super Ecclesiam: siue discernendi causa, siue quod inter congregationem unde synagoga, & conuocationem unde Ecclesia nomen accepit distet aliquid, quod scilicet congregari & pecora solent, quorum & greges proprie dicimus congregari, conuocari autem magis est uentium ratione: sicut sunt homines.

De religione & fide.

CAP. II.

Dogma a putando philosophi nominauerunt, id est hoc puto esse uerum, hoc puto esse bonum. Religio appellata, quod per eam

eam vni Deo religamus animas nostras ad cultum diuinum vinculo feruendi. Quod verbum compositum est à religendo, id est eligendo, vt ita Latinum videatur religio sicut eligio. Triã sunt autem quæ in religionis cultu ad colendum Deum in hominibus perquiruntur, id est *fides spes charitas. In fide* quid credendum, *in spe* quid sperandum, *in charitate* quid à mandum. *Fides* est, quia veraciter credimus id quod nequaquam videre valeamus. Nam credere iã non possumus quod videmus. Proprie autè nomè fidei inde est dictam, si omnino fiat quod dictum est, aut promissum. Et inde fides vocata, ab eo quod à illud quod inter vtrosque placitum est, quasi inter Deum & hominem, hinc & ferdus. *Spes* vocata quod sit spes progrediendi, quasi est pes, vnde contrarium desperatio. deest enim ibi pes, nullã ius progrediendi facultas est, quia dum quisque puctum amat, futuram gloriam non superat. *Charitas* Græcè: Latine dilectio interpretatur, quod duo in se ligant. Nam dilectio à duobus incipit, quod est amor Dei & proximi, de qua Apostolus, Plenitudo, inquit, legis dilectio. Maior est autem hæc omnibus, quia qui diligit, & credit & sperat. Qui autem non diligit, quamuis multa bona faciat, frustra laborat, omnis autem dilectio carnalis non dilectio: sed magis amor dici solet. dilectionis autem nomen tantum in maioribus rebus accipi solet.

De hæresi & schismate. C A P. III.

Hæresis Græcè ab electione vocatur, quod scilicet vnusquisque id sibi eligat quod melius sibi esse videtur, vt philosophi Peripatetici, Academici, Epicurei & Stoici, vt sicut alij qui peruersum dogma cogitantes, arbitrio suo de Ecclesia recesserunt. Inde ergo hæresis dicta Græca voce, ex interpretatione electionis qua quisque arbitrio suo ad iustitiam siue ad suscipiendam quælibet ipse sibi eligit. Nobis verò nihil nostro ex arbitrio inducere licet: sed nec eligere quod aliqui de arbitrio suo induxerint. Apostolos autè Dei habemus auctores: qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio quod induceret elegerunt, sed acceptam à Christo disciplinam fideliter nationibus assignauerunt. Itaque etiam angelus de cælis aliter euangelizauit: anathema vocabitur. *Sectæ* autè à sequendo & tenendo nominata. Nã sectis dicimus habitus animorũ, ac iustitiam eius, disciplinã vel positum quem tenendo sequuntur. longe alia in religionis cultu opinantes quam ceteri. *Schisma* à scissura animorũ nomè accepit. Eodè n. cultu eodèq. ritu credit vt ceteri. solo cõgregatiõis delectatur diffidio. Fit autè schisma cum dicunt homines, nos iusti sumus, nos sanctificamus immundos, & cetera similia. *Superstitio* dicta, eo quod sit superflua, aut su-

perflua observatio. Alij dicunt à senibus, quia multis annis superflues per aetate delirant, & errant superstitione quadam, nescientes quæ vetera colant, aut quæ veterũ ignari asciscunt. Lucretius autem superstitionem dicit superstantium rerum, id est celestium & diuinorum quæ super nos stant: sed malè dicit. Hæreticorum autem dogmata, vt facile possint agnosci, causas eorum vel nomina demonstrare oportuit.

De hæresibus Iudaorum. C A P. IV.

Iudæi, confessores interpretantur. Multos enim ex iis sequitur confessio: quos antea perfidia possidebat. *Hebræi*, transiões dicuntur. Quo nomine admonentur, vt de peioribus ad meliora transeant, & pristinos errores relinquunt. *Pharisæi* & *Sadducæi* inter se contrarij sunt. Nam *Pharisæi* ex Hebræo in Latinum interpretantur *Drusi*, eo quod traditionum & obseruationum suarum quas illi *traditiones* vocant, iustitiam præferunt. vnde & *diuisi* vocantur à populo, quasi per iustitiam, *Sadducæi*, interpretantur iusti, vendicant enim sibi quod non sunt: corporis resurrectionem negant, & animam interire cum corpore predicant. Hi quinque tantum libros Legis recipiunt, prophetarum varietinã respiciunt. *Esnæi* dicunt ipsum esse Christum, qui docuit illos omnem abstinentiam. *Morbonæi*, dicunt ipsum esse Christum, qui docuit illos in omni re sabbatizare. *Genitisti*, dicitur eo quod genere Abraham esse se gloriantur. Nam cum in Babyloniam venisset populus Dei, periticos relinquentes vxores suas, Babylonicis mulieribus adhæserunt, quidam autem Israeliticis tantum coniugis contenti vel ex eis geniti, dum reuersi essent de Babylonia, diuiserunt se ab omni populo & assumpserunt sibi hoc nomen iactantur. *Mersistæi*, appellati, eo quod separant Scripturas, non credentes omnibus prophetis, dicentes aliis & aliis spiritibus illos prophetaffe. *Meropot* enim Græcè, Latine pars dicitur. *Samaritæi* dicitur, quod legem solã custodiunt. Nam prophetas non recipiunt. *Hemerobaptista*, eo quod quotidie vestimenta sua & corpora lauent.

De hæresibus Christianorum. C A P. V.

Quidam etiam hæretici, qui de Ecclesia recesserunt, ex nomine auctorum suorum nuncupantur, quidam verò ex causis quas cogitantes instituerunt. *Simoniaci* dicitur à Simone magice disciplinæ petito, cui Petrus in Actibus Apostolorum maledixit, pro eo quod ab Apostolis Spiritus sancti gratiam pecunia emere voluisset. Hi dicunt creatu-

ram non à Deo sed à virtute quædam super-
na creatam. *Menandriani* à Menadio magno
discipulo Simonis nuncupati, qui mundum
nō à Deo sed ab angelis factū esse asseruit. *Bas-
siliidani* à Baslide appellati, qui inter reliquas
blasphemias passum Iesum abnegavit. *Nico-
lauri* dicti à Nicolao diacono Ecclesiæ Hiero-
solymorum, qui cum Stephano & cæteris cō-
stitutus est à Petro: qui propter pulchritudi-
nem relinquens vxorem dixerat, vt qui vellet
ea vteretur, versa est in suprum talis consue-
tudo, vt iuicem coniugia mutarentur. Quos
Ioannes in Apocalypsi improbat dicens, Sed
hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum.
Gnostici propter excellentiam scientiæ se ita
appellare voluerunt. Animam naturam Dei
esse dicunt, bonum & malum Deum sa-
do-
gnatibus fingunt. *Carpocratiani* à Carpocra-
te quodam vocantur, qui dixit Christum homi-
nem fuisse tantum, & de vitroque sexu pro-
genitum. *Cherinthiani* à Cherinthio quodam
nuncupati. Hi inter cætera circumcisionem
obseruant: nulle annos post resurrectionem
in voluptate carnis futuros prædicant. Vnde
& Græcè *Chiliasæ* Latine *Miliasæ* sunt ap-
pellati. *Nazarai* dicti, qui dum Christū qui
à viro Nazarenus est appellatus filium Dei
confiteantur, omnia tamen veteris legis cus-
todiunt. *Ophiti* à colubro nominati sunt. Co-
luber enim Græcè *ὄφις* dicitur. Colunt enim
serpentem, dicentes ipsum in paradysum in-
duxisse virtutis cognitionem. *Valentiniani* à
Valentino quodam Platónico sectatore vo-
cati, qui *αἰών*, id est, secula quædam in origi-
nem Dei creatoris induxit: Christum quoque
de virgine nihil corporis assumpsisse, sed per
eam quasi per fistulam transiisse asseruit. *Apel-
liæ*, quorum Apelles princeps fuit, qui creato-
rem angelum nescio quem gloriosum super-
ioris Dei faciens Deū legem Israel: illū igneū
affirmans. *Apellæ* quorum auctor Appelles,
qui dixit Christum non Deum veritate, sed
hominē in phantasia apparuisse. *Archontiaci*
à principibus appellantur, qui vniuersitatem
quam Deus condidit, opera esse archangelo-
rum defendens, à *Damiani* vocati, quod adæ
imitentur nuditatem. vnde & nudi orant, &
nudi inter se mares sceminarque conueniunt.
Cainiani proinde sic appellati, quoniam Cain
adorant. *Sethiani* nomen acceperūt à filio A-
dæ, qui vocatus est Seth, dicentes eundem
esse Christū. *Melchisedechiani* vocati, pro eo
quod Melchisedech sacerdotem Dei, non homi-
nem fuisse, sed virtutem Dei esse arbitran-
tur. *Angelici* vocati, quia angelos colunt. *A-
postolici* hoc sibi nomen ideo præsumperūt,
quod nihil possidentes propriū, nequaquam
recipiant eos qui aliquid in hoc mundo vti-
tur. *Cerdoniani* à Cerdone quodā nominati,

qui duo contraria principia asserunt. *Martini-
sæ* à Martione Stoico philosopho appella-
ti, qui Cerdonis dogma secutus, alterū bonū
alterum iustum Deum asseruit, tanquam duo
principia creatoris & bonitatis. *Aratoritæ* ab
oblatione vocati: Panem enim & calicem of-
ferunt, dicentes primis hominib. oblationem
à fructibus terræ & à fructibus uitium fuisse
celebratam. *Aquarij* appellati, eod quod aquā
solam offerunt in calice sacramenti. *Seueria-
ni* à Severo exorti, vinū non bibūt, verus Tes-
tamentum & resurrectionem non recipiunt.
Tatiani à Tatiano quodam vocati, qui & En-
craticæ dicti, quia abominantur carnes. *Al-
gij* vocantur tanquam sine verbo. *ἀλόγος* enim
Græcè verbum dicitur. Deū enim verbū non
credunt, respuentes Iohannis euangelij & A-
pocalypsi. *Cataphrygiis* nomen prouinciæ
Cataphrygia dedit quia ibi exiterūt autho-
res eorum Montanus & Prisca & Maximilla.
Hi aduēum Spiritus sancti non in apostolis;
sed in se traditum asserunt. *Cathari* propter
mundiciam ita se nominauerunt. Gloriantes
enim de suis meritis, negant peccatibus veni-
am peccatorum, viduas h. nupserint, tan-
quam adulteras damnant. Mundiores se cæ-
teris prædicant. Qui nomē suū si cognoscere
vellet, mundanos se potius quam mūdos vo-
carent. *Pauliani* à Paulo Samosatenō exorti
sunt, qui dixit non semper fuisse Christum,
sed à Maria sumpsisse initium. *Hermogeniani*
ab Hermogene quodam vocati, qui materiā
non natam introducens, Deo non nato eam
comparavit, materēq. elemētorum & eam
asseruit, quos Apostolus improbat, elementis
seruientes. *Manichei* à quodam Persa exte-
runt, qui vocatus est Manes. Hic Manes duas
naturas & substantias introduxit, id est, bonā
& malam, & animas ex Deo quasi ex aliquo
fonte manare asseruit. Testamentum vetus
respuit: Nouum ex parte recipit. *Anomiani*,
id est, Latine sine lege dicitur. *Anthropomor-
phiti* dicti, pro eo q. simplicitate rustica Deū
habere humana mēbra, quæ in diuinis libris
scripta sunt, arbitrantur. *Αἰθεραῖος* enim Græ-
cè, Latine homo interpretatur, ignorant
vocē Domini qui ait, Spiritus est Deus. In cor-
poris est enim, nec membris distinguitur, nec
corporis mole censetur. *Eraclitæ* ab Eraclio
authore exorti. Monachos tantum recipiunt,
coniugia respuunt, regna cælorum paruulos
habere nō credunt. *Nouatiani* à Nouato Ro-
mæ vrbis presbytero exorti, qui aduersus
Cornelium cathedram pontificalem conatus
inuadere, hæresim instituit, nolens apostatas
recipere, & baptisans baptizatos. *Montani*
hæretici dicti, quod tempore persecutio-
nis in montibus latuerunt, quæ occasione à
catholica Ecclesiæ corpore se diuiserunt.

Ebionita ab Ebione dicti: siue à paupertate. Christum enim per prophetam solum verum lesam putant effectum. Vnde competenter Ebionitæ pro paupertate intelligentiæ compellati sunt: Hi semitu ixi sunt, & ita reseruent Euangelium, vt legem carnaliter seruent: aduersus quos Apostolus ad Galatas scribens inuehitur. **Fotianis** à Fortino Gallogæcæ sicuti episcopo nuncupati: qui Ebionitarum hæresim suscitans, asseruit Christum à Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum. **Ætiani** ab Ætio quodam nuncupati sunt. Hi offerre sacrificium pro defunctis spernunt. **Ætiani** ab Ætio quodam sunt vocati. Idemque **Eunomiani**, ab Eunomio quodam dialectico Eni discipulo: ex cuius nomine magis innotuerunt: dissimilem Patri asserentes Filium & Filio Spiritum sanctum. Dicunt etiam nullum imputari peccatum in fide manentium. **Origeniani** ab Origene auctore exorti sunt, dicentes quod non possit Filius videre Patrem: nec Spiritus sanctus Filium. Animas quoque in mundi principio dicunt peccasse, & pro diuersitate peccatorum de caelis vsque ad terras lapsas, diuersa corpora quasi vincula meruisse, eaque causa mundam factum fuisse. **Noetani** à quodam Noeto vocati, qui dicebant Christum eundem esse & Patrem, & Spiritum sanctum: ipsamque Trinitatem in officiorum nominibus non in personis accipiunt. Vnde & **Patrispassiani** vocantur, quia Patrem passum aiunt. **Sabelliani** ab eodem Noeto p'p'ulasse dicuntur: cuius discipulus perhibent fuisse Sabellium: cuius nomine maxime innotuerunt. Vnde & Sabelliani vocati sunt: Hi vnam personam Patris & Filij & Spiritus sancti astruunt. **Arriani** ab Arrio Alexandrino presbytero orti sunt, qui coæternum Patri Filium non agnos. es. diuersos in Trinitate substantias asseruit, contra illud quod ait Dominus dicens: Ego & Pater vnum sumus. **Macedoniani** à Macedonio Constantinopolitano Episcopo dicti sunt, negantes Deum esse Spiritum sanctum. **Apollinariani** ab Apollinare vocati sunt, dicentes, Christum corpus tantummodo sine anima suscepisse. **Antidicomariti** appellati sunt, pro eo quod Mariæ virginitati contradicunt, asserentes eam post Christum virum suo commixtam. **Melanchismonitæ** idgo tale nomen acceperunt, quia *ἄριστος* dicitur: Afferunt enim esse in Patre Filium, tanquam vas minus inter vas maius. **Patriciani** à quodam Patricio nuncupati sunt, qui substantiã humanã carnis à diabolo condidit dicunt. **Coluthiani** à quodam Colutho nominati, qui dicunt, Deum non facere malum, contra illud quod scriptum est: Ego Dominus creans mala. **Floriani** à Florio, qui contradidit dicitur Deum creasse mala, contra id quod scriptum

est. Fecit Deus omnia bona. **Donatista** à Donato quodam Afro nuncupati, qui de Numidia veniens totam penè Africam sua persuasione decepit, asserens inuicem Patre Filium, & minorem Filio Spiritum sanctum, & reba-ptizãs catholicos. **Bonesiani** à Bonolo quodam Episcopo exorti produntur, qui Christum filium Dei adoptiuum non proprium asserunt. **Circumcellionis** dicti, eo quod agrestes sunt, quos *Cotopitas* vocant supradictæ hæresis habentes doctrinam. Hi amore martyrij semetipsos perimunt, vt violentur de hac vita discedentes martyres nominentur. **Priscillianista** à Priscilliano vocati, qui in Hispania ex errore Gnosticorum & Manichæorum, permixtum dogma composuit. **Luciferiani** à Lucifero Sirmiac Episcopo, qui contra Episcopos catholicos, qui Constantij persecutione persequi Arrianorum consentientes erant, & postea correcti redire in catholicã delegerunt, dånantes, siue quod crediderant, siue quod se credidisse simulauerant, quod Ecclesia catholica materino recipit sinu: tanquam Petrum post sctum negationis. Hanc illi matris charitatem superbe accipientes, eosque recipere nolentes à communione recesserunt, & cum ipso Lucifero auctore suo, qui manere oriebatur cadere meruerunt. **Iouinianista** à Iouiniano quodam monacho dicti, asserentes nullam nuptiarum & virginum esse distantiam, nullamque inter abstinentes & simpliciter epulantes esse discrimen. **Eluidiani** ab Eluidio nominati, qui dicunt post natum Christum, alios Mariam filios de viro Ioseph peperisse. **Paucianista** à Paterno quodam exorti, qui inferiores corporis partes à diabolo factas opinantur. **Arabici** nuncupati, eo quod in Arabia exorti sunt dicentes animam cum corpore mori, & in nouissimo die vtrumque resurgere. **Tertullianista** dicti à Tertulliano presbytero Africanæ provincie, ciuitatis Carthaginensis, animam immortalem esse, sed corpoream prædicantes, & animas hominum peccatorum post mortem in dæmones verti putantes. **Tarapsona** dicitur dicitur, quod xiiij. luna paschã com Iudæis obseruandum contendunt, nam *ἡ ἑσπέρη* quatuor, dicitur decem significat. **Nyctages** à somno nuncupati, quod vigilias noctis respuant: superstitionem esse dicentes: iura temerare diuina, qui noctem ad requiem tribuit. **Pelagiani** à Pelagio monacho exorti. Hi liberum arbitrium diuinæ gratiæ anteponunt, dicentes sufficere voluntatem ad implenda iussa diuina. **Nestoriani** à Nestorio Constantinopolitano Episcopo nuncupati, qui beatam virginem Mariam, non Deum, sed hominis tantummodo asseruit genitricem: vt aliam personam carnis aliam faceret Deitatis: neque vnum Christum in verbo Dei & carne credidit, sed separatim atque

secundum alterum filium Dei, & alterum hominis prædicavit. *Eutychemi* dicti ab Eutyche Constantinopolitano abbate, qui Christus post humanam assumptionem negavit existere de duabus naturis, sed solum in eo asseruit divinam naturam esse. *Acephali* dicti, id est, sine capite, quem sequuntur hæretici. Nullus enim eorum reperitur auctoritas quæ exorti sint. Hi trium Chalcedonensium capitulorum impugnatores duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, & unam in eius persona naturam prædicant. *Theodosiani* & *Gaianiti*, à Theodosio & Gaiano appellati, qui temporibus Iustiniani principis in Alexandria populi peruersi electione vno die sunt ordinati Episcopi. Hi errores Eutychemis & Dioscori sequentes, Chalcedonense concilium respuunt ex duabus unam in Christo naturam asserunt, quæ Theodosiani corruptam, & Gaianitiæ incorruptam contendunt. *Gnoiti* & *Trithiti* à Theodosianis exorti sunt, ex quibus *Gnoiti* ab ignorantia dicti, quia peruersitate à quo exorti sunt, id adiiciunt, quod Christi diuinitas ignoret futura, quæ scripta sunt de die & hora notissima. non recordantes Christi personam in *Esaia* loquentis, dies iudicii in corde meo, *Thritheiti* vero vocati, quod sicut tres personas in Trinitate, ita quoque tres astruunt deos esse, contra illud quod scriptum est: Audi Israel, Dominus Deus unus est. Sunt & alii hæretici sine auctore & sine nominibus: ex quibus alij triforsem putant Deum esse, alij Christi diuinitatem passibilem dicunt, alij Christi de Patre natiuitati initium temporis dant, alij liberationem hominum apud inferos factam Christi descensione non credunt: alij animam imaginem Dei negant: alij animas conuerti in demones & in quacunque animalia existimant, alij de mundi statu dissentiunt, alij innumerales mundos opinantur, alij aquam Deo coeternam faciunt, alij nudis pedibus ambulant, alij cum hominibus non manducant. Hi sunt hæretici aduersus catholicam fidem exortæ, & ab Apostolis & à sanctis Patribus vel Conciliis prædamnate: quæ dum in se multis erroribus diuise intueem sibi dissentiunt, communi tamen nomine aduersus Ecclesiam Dei conspirant. Sed & quicumque aliter Scripturam sacram intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, à quo conscripta est: licet de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus potest appellari.

De philosophia gentium. CAP. VI.

Philosophi Græca appellatione vocantur, qui Latine amatores sapientiæ interpretantur. Est enim Philosophus, qui diuinarum

& humanarum rerum scientiam habet, & omnem bene viuendi tramitem tenet. Nomen Philosophorum primum à Pythagora sortis exortum. Nam dum antea Græci veteres philosophas, id est, sapientes aut doctores sapientiæ semetiplos iactantius nominarent: ille interrogatus, quid proficeretur: verendum nomine philosophum, id est amatorem sapientiæ se esse respondit, quoniam sapientiam profiteri arrogantiissimum videbatur. Ita deinceps postea: is placuit, ut quantalibet de rebus ad sapientiam pertinentibus doctrina quilibet vel sibi vel aliis videretur excellere: non nisi philosophus vocaretur. Idem autem philosophi triplici genere diuiduntur: nam aut Physiici sunt, aut Ethici, aut Logici. *Physici* dicti, quia de naturis tractant. Natura quippe *physis* Græcè vocatur. *Ethici*, quia de moribus disputant. Mos enim *ethos* apud Græcos appellatur. *Logici* autem, quia in naturis & moribus rationem adiungunt. Ratio enim Græcè *logos* dicitur. Diuisi sunt autem *Ethici* in hæretibus suis: habentes quidam poma ex auctoribus vt Platonicis, Epicureis, Pythagoricis, alij à locis conuenientiorum, & statuta suarum, vt Peripatetici, Stoici, Academicis, Platonicis à Platone philosopho dicti. Hi enim animarum creatorem esse Deum, corporum angelos asserunt: & post multos annorum circulos in diuersa corpora redire animas dicunt. *Stoici* à loco dicti. Porticus enim in qua pæta erant gesta sapientium, atque virorum bonum historia. In hac porticu sapientes philosophabantur, ex qua & *Stoici* dicti sunt. Græcè enim porticus *stoa* dicitur. Hanc sectam primus Zeno instituit. Hi negant diuinitate effici quæquam, beatum. Omne peccatum uniforme esse asserunt, dicentes sic ille tam nocens est, qui palæam furatus fuerit, quam qui aurum: qui mergum occiderit, quam qui equum. Non enim animal crimen, sed animus facit. Hi etiam animam cum corpore perire dicunt. Animam quoque virtutem continendam esse, negant: affectanti gloriam æternam, contra se faciunt non esse æternos. *Academicis* appellati à villa Platonis academia Athenarum, vbi idem Plato docebat. Hi omnia incerta opinantur, sed sicut fatendum est, multa incerta & occulta esse, quæ Deus voluit, excedere hominis intelligentiam: sic tamquam plurima esse, quæ possint & sensus penetratione comprehendere. Hanc sectam Archelaus, Cyrenæicus, philosophus reperit: cuius sectator fuit Democritus, qui dixit tanquam in puteo alto, ita vt nullus *Peripatetici* à deambulacione dicti, eo quod Aristoteles author eorum deambulans disputare solitus esset. Hi dicunt, quendam partem

culam animam esse aeternam, de reliquo magna ex parte mortalem. *Cynici* ab immoderata impudentia nuncupati. Contra humanam enim verendum in propatulo coire cum coniugibus eis mos erat: censes licitum honestumque esse palam cum uxoribus concumbere, quia coniugium iustum est, publicè id prædicantes agendum esse, ut canes in vicis vel platæ. Vnde & a canibus, quorum vitam imitabantur, etiam vocabulum, nomenque traxerunt. *Epicurei* dicti ab Epicuro quodam philosopho amatore vanitatis non sapientie, quem etiam ipsi philosophi porcū nominaverunt: quasi volutans in cæno carnali, voluptatem corporis summam bonum asserens: qui etiam dixit nulla providentia divina instructum esse aut regi mundum: sed originem rerum atomis, id est, inscissabilibus, ac solidis corporibus assignavit: quorum fortuitis concursionibus uniuersa nascuntur & nata sint. Afferunt tamen Deum nihil agere: omnia consistare corporibus, animam nihil aliud esse quam corpus. Vnde & dixit: Non ero postea quam mortuus fuero. *Gymnosophista* nudi per opacitas sine solitudines perhibentur philosophari adhibentes tantum genitalibus tegmina. *Pythia* enim eò dictum est, quod iuvenes nudi exercerentur in campo, ubi pudenda sola tantum operiunt. Hi & à generando se colibent. *Theologi* autem idem sunt qui & *Physici*, dicitur autem *Theologi*: quoniam in scripturis suis de Deo dixerunt, quorum varia constat opinio, quid Deus esset dum quærerent. Quidam enim corporeo sensu nunc visibile mundum ex quatuor elementis Deum esse dixerunt: ut Dionysius Stoicus. Alij verò spiritaliter intellexerunt mentem esse deum: ut Thales Milesius. Quidam animum in omnibus commanentem, & lucidum, ut Pythagoras. Quidam Deum sine tempore incommutabilem, vel Platō. Quidam mentem solutam, ut Cicero. Quidam & spiritum & mentem, ut Martor. Inuentam enim solummodo Deum non vituenerunt exposuerunt: quia euangerunt in cogitationibus suis, Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Platonici quidem Deum euratorem & arbitrum & iudicem asserunt. Epicurei orisū & inexercitatu. De mundo autem Platonici affirmat incorporatum. Stoici corporalem. Epicurus atomis. Pythagorae ex numeris: Eractitus ex igne. Vnde & Varro ignem mundi animum dicit. proinde quod in mundo ignis omnia gubernet, sicut animus in nobis. Quam vanitatem: Qui cum est, inquit, in nobis, ipsi sumus cum exit, emittimur. Ergo & ignis eam de mundo per fulgura proficiscitur, mundus emoritur. Hi philosophorum errores etiam apud Ecclesiam induxerunt hæreses. Inde *atomis* & forme nescio hinc inde apud Ariū Trinitas nominis, &

apud Valentinum & Platonicius futor. Inde Marcionis: Deus melior de tranquillitate, à Stoicis enim venerat, & ut anima interire dicitur, Epicurus obferuatur. & ut carnis refurrectio negetur, de vana omnium philosophorum schola sumitur: & ubi materia cum Deo æquatur, Zenonis disciplina est, & ubi quid de igneo Deo legitur, & rationis interuenit. Eadem materia apud hæreticos & philosophos voluitur, idem & retractatus implicatur.

De Poetis. CAP. VII.

Poeta vnde sint dicti, sic ait Tranquillus: Cum primum homines exuta feritate rationem vitæ habere cepissent, leges ac deos suos nosse, cultum modicum, ac sermones necesse sarium commenti sibi vtriusque magnificentia ad religionem deorum suorum excogitarunt. Igitur ut templis illis domibus pulchriora, & simulacra corporibus ampliora faciebant ita eloquio etiam quasi ab gustiore honorandos putauerunt, laudisque eorum & verbis illustrioribus & iocundioribus nomen extulerunt. Id genus quia formam quam efficitur, quæ *ædior* dicitur: poema vocitatu est: cuiusque fictores, poæta. *Vates* à vi metris appellatos Varro auctor est: vel à viendis carminibus, id est, flectendis, hoc est, modulandis, & proinde poæta Latine vates olim, & scripta eorum vaticinia dicebantur, quod vi quadam, & quasi vefania in scribendo eò mouerentur: vel quibus modis verba connecterent. Viere enim antiquis pro vincere ponentibus, etiam per furorē. *Diuini* eodem erant nomine: quia ipsi quoque pleraque versibus ferebant. *Lyrici* poæta dicti *δὴν ἢ λυρῶν*, id est, à varietate canimū. Vnde & *Lyra* dicta. *Tragedi* dicti, quod in iudicio canentibus præmiū erat hircus, quæ Greci *τῆρον* vocant. Vnde & Horatius: Carmine qui tragico vile certant ob hircū. Iam dehinc sequentes: tragici multum honorem adepti sunt, excellentes in argumentis fabularū ad veritatis imaginem fictis. *Comædi* appellati siue à loco, quia circum pagos agebant, quos Greci *κῶμῶν* vocant: siue à commensatione. Solebant enim post cibum homines ad eos audiendos venire. Sed comici priuarorum hominum prædicant acta, tragici verò res publicas & regū historias. Item tragicorum argumenta ex rebus luctuosius sunt, comicorum ex rebus lætis. Duo sunt autem genera comicorum, id est, veteres & noui. *Veteres*, qui & ioco ridiculæ extiterit, ut Plautus, Actius, Terentius. *Noui* qui & *Satyrice*, à quibus generaliter vitia carpuntur, ut Flaccus, Persius, Iuuenalis, & alij. Hi enim vniuersum delicta corripunt: nec vetabatur eis pessimam queque describere, nec cuiuslibet peccata motusque reprehendere. Vnde & nudi pingē

20

30

40

50

60

rum, eò quòd per eos, vitia singula denudètur. *Satyrii* autem dicti sive, quòd pleni sint omni facundia, sive à saturitate & copia. De pluribus enim simul rebus loquuntur, seu ab illa lætæ quæ plena diversis frugum vel pomorum generibus ad templa gentilium solebat describi, aut à satyris nomen dictum: qui multa habent, .ea quæ per violentiam dicuntur. Quidam autem poetæ *Theologi* dicti sunt: quoniam de diis carmina faciebant. ¶ *Officiū* 10 autem poeta in eo est, vt ea quæ verè gesta sunt in alias species obliquis, figurationibus cum decore aliquo conuersa transducat. Vnde & *Lucanus* in numero poetarum non ponitur, quia videtur historias composuisse non poema. ¶ *Apud* poetas autem tres characteres sunt dicendi: vni in quo tantum poeta loquitur, vt est in libris *Virgilij Georgicorum*. *Alius* dramaticus, in quo nusquam poeta loquitur, vt est in *Comædijs* & *Tragædijs*. *Tertius* 20 mixtus, vt est in *Æoicidæ*, Nam Poeta illic & introductæ personæ loquuntur.

De sibyllis. CAP. VIII.

Sibyllæ generaliter dicuntur omnes fœminæ vates lingua Græca. Nam oris *Æolico* sermone Deum, *secundò* Græci mentem nuncupant, quasi Dei mentem. Proinde igitur, quia diuinam voluntatem hominibus interpretari solebant, *Sibyllæ* nomen hæc sunt, sicut enim omnis vir prophetans vel vates dicitur, vel prophetajta omnis fœmina prophetans *Sibylla* vocatur. Quod nomen ex officio, non ex proprietate vocabuli est. *Dicem* autem *Sibyllæ* à doctissimis auctoribus traditum fuisse: quarum prima de *Perfis* fuit: secunda *Libyca*: tertia *Delphica* in templo *Delphici Apollinis* genita, quæ ante *Troiana* bella vaticinata est, eiusque plurimos versus operi suo *Homerus* inseruit: quarta *Cimmeria* in *Italia*: quinta *Erythra* nomine *Erophyla* in *Babylone* orta, quæ Græcis illi vaticinibus vaticinata est periturâ esse *Troiam*, & *Homerû* mædacia scripturum. Dicta autem *Erythra*, quia in eadem insula, eius inuenta sunt carmina: sexta *Samia*, quæ *Samonota* dicta est à *Samo* insula, vnde fuit cognominata: septima *Cumana* nomine *Amalthæa*, quæ nouem libros attulit *Tarquinio Prisco*, in quibus erant decem et quatuor conscripta. Ipsa est & *Cumæa*, de qua *Virgilius* *Vltima* *Cumæi* venit iâ carminibus ætas. Dicta autem *Cumana* à ciuitate *Cumis* quæ est in *Campania*, cuius sepulchrum in *Sicilia* adhuc manet: octaua *Hellepontia* in agro *Troiano* nata, quæ scribitur *Solonis* & *Cyri* fuisse re. apud *libus* in *nona Phrygia*, quæ vaticinata est *Ancyra*: decima *Tiburina* nomine *Albunea*. Quarum omnia carmina esse 30 videntur: in quibus de Deo & de Christo, &

gentibus multa scripsisse manifestissimè comprobantur. Celebrior autem inter ceteras ac nobilior *Erythra* perhibetur.

De magic. CAP. IX.

Magorum primus *Zoroastes* rex *Bactrianorum* exiit, quem *Ninus* rex *Assyriorum* prælio interfecit, de quo *Aristoteles* scribit, quòd vicies centum millia versuum ab ipso condita iudiciis voluminum eius declarentur. Hanc artem multa post secula *Democritus* ampliauit, quãdò & *Hippocrates* in medicina disciplina effloruit. Apud *Assyrios* autem magicæ artes copiosæ sunt, testante *Lucano*: quis noscere fibra. Facta queat, quis prodar aues, quis fulgura cœli Seruet, & *Assyria* scrutetur sidera cura? Itaque hæc vanitas magicarum artium ex traditione angelorum malorum in tota terrarum orbe plurimis seculis valuit. Per quamdam scientiam futurorum & infernorum, & inuocationes eorum inuenta sunt aruspicia, augurationes, & ipsa quæ dicuntur oracula & nectomantia. Nec mirum de magorum præstigijs, quorum in tantum prodierit maleficiorum artes, vt etiã *Moyfi* simillimis signis resisterent, vertentes virgas in dracones: aquas in sanguinem. Fertur & quadam maga famosissima *Circe*, quæ socios *Vlyssis* mutauit in bestias. Legitur & de sacrificio, quod *Arcades* deo suo *Lyceo* immolabant, ex quo quicumque sumerent, in bestiarum formas conuertebantur. Hinc apparet, non esse in torum dubium quòd nobilis ille poeta scripsit, de quadam fœmina, quæ magicis artibus excellebat. Hæc, inquit, se carminibus promittit soluere mœtes. Quas velit, ast alijs duras immixtere curas. Sistere aquam fluiuis, & vertere sidera retrò, *Noturnos* que ciet manes, magicè videbis *Sub* pedibus terram, & descendere montibus ornos. Quid plura? Si credere fas est, de *Pythionissa*: vt prophætæ *Samulis* animam de inferni abditis euisceret, & viuorum præsentaret conspectibus, si tamen animam prophætæ fuisse credamus, & non aliquam phantasmaticam illusionem *Saracis* fallacia factâ. Prudentius quoque de *Mercurio* sic ait: Traditur extinctas, sumpto modèramine virgæ. In lucem reuocasse apinias, Ast alios dånasse neci. Et post paululum adiecit: *Murmure* nam magico tenues exiit figuras, Atque sepulchrales scite incantare fauillas. Vita iridem spoliare alios ars noxia noui. *Magi* sunt qui vulgò malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. Hi & elementa cõcutiunt, turbant mentes hominum, ac sine villo veneni hauflu violentia tantum carminis interimunt. Vnde & *Lucanus*: Meos haufti nulla sanie polluta veneni incantata perit. 40 *Dæmonis*

Dæmonibus enim accitis audent ventilare, ut quisque suos perimat malis artibus inimicos. Hi etiam sanguine viturur & victimis, & sæpe contingunt corpora mortuorum. *Necromantia* sunt: quorum præcantationibus videntur resuscitari mortui diuinate, & ad interrogata respodere. *Necy* enim Græcè mortuus, *paria* diuinationi nuncupatur: ad quos suscipiendos, cadaueris sanguis adijcitur. Nam amare dæmones sanguinem dicunt. Ideoque quoties necromantia fit, cruor aqua miscetur, ut calore sanguinis facilius prouocentur. *Hydromantia* ab aqua dicti. Est enim hydromantia in aquæ inspectione umbras dæmonum euocare, & imagines vel ludificationes eorum videre, ibique aliqua ab eis audire, vbi adhibito sanguine etiam inferos perhibentur suscitari. Quod genus diuinationis à Peris dicitur allatum. Varro dicit diuinationis quatuor esse genera, terram, aquam, aerem & ignem. Hinc *geomantiam*, *hydromantiam*, *aeromantiam*, *pyromantiam* dictam constat. *Diuini* dicti, quasi Deo pleni: diuinate enim se plenos astimulant, & astuta quadam fraudulenta hominibus futura coniectant. Duo sunt autem genera diuinationis *ars* & *favor*. *Incantatores* d. cti sunt, qui artem verbis peragunt. *Arioli* vocati, propter quòd, circa aras idolorum nefarias preces emittunt, & sancta sacrificia offerunt: isque celebrantibus dæmonum responsi accipiunt. *Aruspices* nuncupantur, quasi horarum inspectatores: dies enim & horas in agendis negotiis operibusque custodiunt, & quid per singula tempora obseruare debeat homo, intendunt. Hi etiam extra pecudum inspicunt, & ex eis futura prædicunt. *Augures* vero sunt, qui volatus auium & voces intendunt, aliaque signa rerum vel obseruationes improuisas habentibus occurreres. *Idem & aruspices*. Nam aruspices sunt que iter facientes obseruant. Dicta sunt autem *aruspices*, quasi auium inspicia: & auguria quasi auium garrula, hoc est, auium voces & huius. Item *augurium* quasi auigerium quòd aues gerunt. Duo sunt genera *aruspiciorum*: vnum ad oculos, alterum ad aures pertinens. *Ad oculos* scilicet volatus: ad aures vox auium. *Pythones* à Pythia Apollinis dicitur, quòd is auctor fuerit diuinandi. *Magi* dicitur, quòd in aëris augurantur. *Genethliaci* appellati propter natalium considerationem dierum. *Genethliaci* enim hominum per duodecim cœli signa describunt, siderumque cursu nascendum motus, actus & euentus prædicare conantur, ad quos, quis quali signo fuerit natus, iam quem esse aut habere vitam qui nascitur. Hi sunt qui vulgò *Mathematici* vocantur. Quis super stellarum genus *Constellationes* hanc vocant, id est, notaciones siderum, quomodo se habeat cum quibus nascitur. Primum autem,

idem stellarum interpretes magi nuncupantur: sicut de his legitur qui Euangelio natum Christum annuntiauerunt. postea hoc nomen soli Mathematici. Cuius artis scientia vsque ad Euangelium fuit concessa, ut Christo edito nemo exinde natiuitatem aliquis de celo interpretaretur. *Horscopii* dicitur, quòd horas natiuitatis hominum speculantur dissimili & diuerso fato. *Sorites* sunt, qui sub nomine fictæ religionis per quassdam quas sanctorum sortes vocant, diuinationis scientiam præstentur, aut quædam eunq, scripturarum inspectione futura præmittunt. *Salsifatores* vocati sunt, quia dum eis membrorum quæcunq, partes salierint, aliquid sibi exinde prosperum, seu triste significare prædicunt. Ad hæc omnia pertinet & *legatura execrabiliū remedium*, quæ ars medicorū condemnata, siue in præcantationibus, siue in characteribus vel in quibuslibet rebus suspendendis atque ligandis. In quibus omnibus, ars dæmonum est ex quadam pestifera societate hominum & angelorum in malorum exorta. Vnde cuncta vitanda sunt à Christiano & omni penitus execratione tepudanda arque damnanda. *Auguria* autem auium, Phryges primi inuenerunt. *Præfixum* vero Mercurius primus dicitur inuenisse. Dicitur autem præfixum, quòd perstringat aërem oculorum. *Aruspicina* autem primus Etruscis tradidisse dicitur quidam Stages. Hic ex oris aruspicianam didicit: & postea non apparuit. Nam dicitur fabulosè at ante quodam rustico subdito ex glebis exiuisse & aruspicianam didicisse, qua die & mortuus est. Quos libros Romani ex Etrusca lingua in propriam mutauerunt.

10
20
30
40

De paganis. CAP. X.

Pagani ex pagis Atheniensium dicitur, vbi exorti sunt. Ibi enim in locis agrestibus & pagis gentiles lucos idolaque statuerunt, & à tali initio vocabulum paganum sortiti sunt. *Gentiles* sunt qui sine lege sunt, & nondum crediderunt dicitur autem gentiles, quia ita sunt ut fuerunt genti id est, sicut in carne descenderunt sub peccato, scilicet idolis seruientes: & necdum regenerati. Proinde gentiles primitus nuncupabantur: ipsi dicuntur Græcè Ethnici. Ethnici enim ex Græco in Latium interpretantur Gentiles. *Id est enim* Græcè gens dicitur. Post fidem autem non debent vocari gentes, siue gentiles, hi qui ex gentibus tredunt: sicut post fidem dicitur iam non potest Iudæus, testante Paulo apostolo, & dicente iam Christianis. Quoniam cum gentes essent, hoc est infideles: *Apostata* dicuntur, qui post baptismum Christi susceptum ad idololatriam cultum & sacrificiorum conu-

50

minationes feuertuntur. Est autem nomen Græcum.

De diis gentium.

CAP. XI.

QVos autem pagani deos asserunt, homines olim fuisse produntur: & pro vniuersumque vita vel meritis colunt apud suos post mortem ceperunt, ut apud Ægyptum Isis: apud Cretam Iouis: apud Mauros Iuba: apud Latinos Faunus: apud Romanos Quirinus. **10** Eodem quoque modo apud Athenas Minerva: apud Samum Iuno: apud Paphos Venus: apud Lemnos Vulcanus: apud Naxos Liber: apud Delos Apollo. In quorum etiam laudibus accesserunt poete, & compositis carminibus in cælum eos susulerunt. Nam quorundam inuentiones artium cultu peperisse dicuntur, ut Esculapio medicina, Volcano fabrica. Ab actibus autem vocantur, ut *Mercurius*, quod mercibus præcet: *Liber* à libertate. **20** Puerunt etiam & quidam viri fortes aut urbium cõditores: quibus mortais homines, qui eos dilexerunt, simulacra fixerunt: ut habent aliquod ex imaginum contemplatione solatium: sed paulatim hunc errorem persuadentibus dæmonibus, ita in posteris constat itrepisse, ut quos illi pro sola nominis memoria honorauerunt, successores deos existimarent que colerent. *¶ S. an. lachryarum* **30** *usus exortus est*, cum ex desiderio mortuorum constituerentur imagines vel effigies, tâquam in cælum receptæ pro quibus se certis dæmones colendi supposuerunt, & sibi sacrificari à deceptis & perditis persulerunt. *Simulacra* autem à similitudine nuncupata, eò quod manu artificis ex lapide aliâve materia eorum vultus imitantur, in quorum honorem finguntur. Ego simulacra, vel pro eo quod sunt similia, vel pro eo quod simulata **40** arque conficta, vnde & facta sunt. Et notandum quòd Latinus sermo sit, & non Hebræus. Apud eos enim idolum siue simulacrum femel dicitur. Iudæi dicunt quòd Israhel primus simulacrum luto fecerit. Gentiles autem primum Prometheum simulacra hominum de luto finxissè perhibent: ab eò que natam esse artem simulacra & statuas fingendi. Vnde & poete ab eo homines primum factos esse confingunt figuratè propter effigies. Apud Græcos autem Cecrops suo quo primum in arce oliua orta est, & Athenarum vrbs ex Mineruæ appellatione nomen sortita est. Hic primus omnium Iuuenem appellauit, simulacra reperit, aras statuit, victimas immolauit: nequaquam istiusmodi rebus in Græcia vnquam visis *Idololatriæ* idolorum seruitus siue cultura interpretatur. Nam *idololatriæ* Græcè, Latine scruitus dicitur: que quantum ad veram religionem atinet, non nisi vni & soli Deo debetur. Hanc sicut

impia superbia, siue hominum, siue dæmonum sibi exhiberi vel iubet vel cupit: ita pia humilitas vel hominum vel angelorum sanctorum sibi oblatam recusat, & cui debetur ostendit. *Idolum* autem est simulacrum quod humana effigie factum & consecratum est: iuxta vocabuli interpretationem. *Idololatriæ* Græcè formam sonat, & ab eo per diminutionem idolum deductum: quod apud nos formulam facit. Igitur omnis forma vel formula idolum se dici exposcit. Inde *idololatriæ* omnis circa idolum famularus & seruitus. Quidam vero Latine ignorant, Græcè imperitè dunt idolum ex dolo sumpsisse nomen, quòd diabòlus creaturæ cultum diuini nominis iniuraxit. *Dæmones* à Græcis dictos aiunt, quasi *desperatores* id est peritos ac rerum p. ascios. Præsciunt enim futura multa, vnde & solent responsa aliqua dare. Inest enim illis cognitio rerum plusquam infirmitati humanæ: partim subtilioris sensus acumine, partim experientia longissima vitæ: partim per Dei summum angelica reuelatione: hi corporum æreorum natura vigent. Ante transgressionem quidem cælestia corpora gerebant. *Lapsi* vero, in æream qualiter conuersi sunt: nec aeris illius puriora spacia, sed ista castiginosa tenebre perpessi sunt, qui eis quasi carcer est vsque ad tempus iudicij. Hi sunt præuicaces angeli: quorum princeps diabòlus est. *Diabòlus* Hebræcè dicitur deorsum auersus: quia quietus in cæli culmine stare cõstitit: sed superbia pondere deorsum conuersus cecidit, Græcè vero *diabòlus* criminator vocatur, vel quòd crimina que ipse inlicit ad Deum referat: vel quia testium innocentiam criminibus a genuerit ficit: vnde & in Apocalypsi voce angelica dicitur: proferat est accusator fratrum nostrorum qui accusabit illos in conspectu Dei nostri die ac nocte. *Satanas* in Latinum sonat aduersarius siue transgressor. Ipse enim est aduersarius, qui est veritatis inimicus, & semper sanctorum virtutibus contrarietur nititur. Ipse & transgressor quia præuicator effectus in veritate quâ conditus est, non stetit. Idem & tentator, quia tentandam iustorum innocentiam postulat, sicut in Iob scribitur. *Antichristus* appellatur, quòd contra Christum venturus est, non quomodo quidam simplices intelligunt, Antichristum ideo dictum, quòd ante Christum venturus sit, & post eum veniat Christus. Nò sic, sed antichristus Græcè dicitur, quod est Latine contrarius Christo. *Ant* enim Græcè in Latini contra significat. Christum enim se mentietur dum venerit, & contra eum dimicabit, & aduersabitur sacramentis Christi, ut veritatis eius euangelium soluar. Nam & templum in Hierosolymis reparare, & omnes **50** veteris legis ceremonias restaurare tentabit. *Sed* &

Sed & ille Antichristus est qui negat esse Dominum Christum. Contrarius enim Christo est. Omnes enim qui exeunt de Ecclesia & ab veritate fidei præcitantur, & ipsi Antichristi sunt. *Bel*, idolum Babilonicum est, quod interpretatur verus. fuit enim hic Belus pater Nini primus rex Assyriorum, quem quidam Saturnum appellant, quod nomen & apud Assyrios & apud Aros postea cultum est: vnde & lingua Puvica *Bal* Deus dicitur. Apud Assyrios autem *Bel* vocatur, quodam sacrorum suorum ratione & Saturnus & sol. *Beelzregor*, interpretatur simulacrum ignominia. Idolum enim fuit Moab cognomento *Baal*, super montem *Fegor*, quem Latini *Priapum* vocant, deum horiorum. Fuit enim de Lapiaco civitate Helleponti, de qua pulsus est & propter virilis membri magnitudinem in numerum deorum suorum eum Græci transfulerunt, & in nomine sacrauerunt horiorum: vnde & dicitur præfisse hortis, propter eorum fecunditatem. *Beelzebub*, idolum fuit Aegæon, quod interpretatur vir muscarum. *Zebub* autem musca vocatur. Spurcissimum igitur idolum, idè vir muscarum vocatur, propter foedus idololatriae: siue propter immunditiam. *Belial*, sine iugo. *Belial* Hebraicè *bel* dicitur, idolum Niniitarum. *Behemoth*, ex Hebræa voce in Latinam linguam animal sonat: propter quod de excelsis ad terrena cecidit, & pro merito suo ut animal brutum effectus sit. Ipse est Leviathan, id est, serpens de aquis, qui in huius locali mari, volubili vertitur astutia. *Leviathan* autem interpretatur a ditamentorum: orum, quorum scilicet, nisi hemicum: quibus in paradiso semel per culpam prævaricationis inivit mortem, & hanc vique ad æternam ætorem quotidie persuadendo adducit vel extendit. Quædam autem nomina deorum suorum gentiles per vanas fabulas ad rationes Physicas conantur traducere: eaque in causis elementorum composita esse interpretantur: sed hoc à poetis totum fictum est, ut Deos suos ornarent aliquibus figuris quos perditos ac dedecoris infamia plenos fuisse: historiae consentitur. Omnino enim fingendi locus vacat, ubi veritas cessat. *Saturnus*, origo deorum & totius posteritatis à pagânis designatur. Hunc Latini à terra appellatum ferunt, quasi ad ipsum sario omnium pertineat rerum, vel à temporis longitudine quod saturaretur annis. Vnde cum Græci ægeos nomē habere dicunt, id est, tempus, quod filios suos fertur ægorasie, hoc est, annos, quos tempus prodaxerit in sereno vitæ, vel eo quod semina vnde orientur iterum redeant. Hunc Cœli patris abscondisse genitalia dicunt quia nihil in cœlo de seminibus nascitur. Fal-

significandam: vel propter tempora & annos quod in se redeant, vel propter sapientiam quod intus acuta sit. In aliquibus autem civitatibus Saturno liberos suos gentiles immolabant: quia Saturnum poeas liberos suos devorasse solium tradiderunt. Iouis fertur à iuvando dictus, & Iupiter, quasi iuvans pater, hoc est, omnibus præstans. Hunc & privato titulo Iovem optimum dixerunt, dum fuisset incestus in suis: impudicus in extraneis, quem modò taurum fingunt, propter Europæ rapium: fuit enim in naui cuius insignis erat taurus, modò Danaes per imbrem aureum appetisse concubituum: ubi intelligitur pudicitiam mulieris ab auro fuisse corruptam: modò in similitudinem aquila fuisse, propter quod puerum ad stuprum rapuerit: modò serpentem, quia repraevenerit, & cygnum, quia cantaverit. Et idè nō figuræ istæ sunt: sed plana de veritate teclera: vnde turpe erat tales deos credi, quales homines esse non debeant. *Ianum* dicunt, quasi mundi vel cœli mensium ianuam: duas lani facies faciunt, propter orientem & occidentem. Cùm verò faciunt eum quadrifrontem, & Ianum geminum appellant, ad quatuor mundi partes hoc referunt, vel ad quatuor elementa siue tempora. Sed dum hoc fingunt, monstrum non deum faciunt. *Neptunum*, aquas mundi prædicant, & dictus ab eis Neptunus, quasi nube tonans. *Vulcanum*, volunt ignem: & dictus Vulcanus quasi volans candor, vel quasi volcanus, quod per aërem volat. Ignis enim de nubibus nascitur. Vnde etiam Homerus dicit eum præcipitatum de aëre in terras: quod omne fulmen de aëre cadit. Idè cō autem Vulcanus de tremore Iunonis fingitur natus, quod fulmina de imo acie nascuntur. Claudus autem dicitur Vulcanus, quia per naturam nunquam est rectus ignis, sed quasi claudus eiusmodi speciem motumque habet. Idè autem in fabrorum fornace eandem Vulcanum auctorem dicunt, quia sine igne nullum metalli genus fundi extendique potest. *Pluton* Græcè, Latine *Dispiter*, vel *Dis* pater, quem alij *Orcum* vocant, quasi receptorem mortuum. Vnde & ore nuncupatur yas quod recipit aquas. Ipse & Græcè *Charon*, *Liberum*, à liberamentis appellatum volunt, quod quasi mares in coeundo per eius beneficium emissis seminibus liberentur, quod idem Liber muliebri & delicato corpore pingitur. Dicunt enim mulieres ei attributas, & vinum propter excitandam libidinem. Vnde & sions eius pampino cingitur: sed idè coronam vitæam & cornu habet, quia cùm gratè & moderatè vinum bibitur, lætitiâ præstat: cùm ultra modum, excitat licet:

id est, quasi cornua dat. Idem autem & *Ey* *aus*. dicitur quod: multo vitum in cornu solentur. Iste & Græcè dicitur à marte Indice Niso, ubi dicitur esse indicius. Ceterum est Nisa ciuitas, in qua colitur idem & Liber, vnde & Nifeus dicitur est. *Mercurius*, sermonē interpretatur. Nam idē Mercurius quasi mediū currens dicitur appellatus, quod sermo: currat inter homines mediū. Idē & *epan*. Græcè, quod sermo. vel interpretatio, quæ ad sermonem utique pertinet *epaneta* dicitur. Idē & mercioſus præſte, quia inter vendentes & ementes sermo fit melius. Qui deo, fingitur habere pennas, quia citius verba discurrunt. Vnde & velox & transiudicatur: alas enim eius in capite & in pedibus, significare volucrum fieri per aera sermonem. Nuncium dicitur, quoniam per sermonem omnia cogitata enunciantur. Idē autem hunc furti magistrum dicit, quia sermo animos audientium fallit. Virgam tenet qua serpentes diuidit, id est, venena. Nam bellantes ac diffidentes interpretum oratione sedantur: vnde & decandni Liuium legati pacis *Caduceatores* dicuntur. Sicut enim per faciales bella indicebantur, ita pax per caduceatores fiebat. *Hermes* Græcè dicitur dicitur *epaneta*. Latine interpretis, qui ob virtutem multarumque artium scientiam *Trimegus* ter maximus nominatus est. Cur autem eum capite canis fingunt, hæc ratio dicitur, quod inter omnia animalia canis sagacissimum genus & perspicax habeatur. *Martem*, demum belli esse dicitur, & Martem appellatur, quia per vias pugnatur, vnde Mars quasi vias. licet & tria sunt genera consuetudinum, sicut *Scytharum*: ubi & feminae & viri in pugnam eunt. Amazonum, ubi sola feminae: Romanorum aliorumque gentium, ubi soli mares. Item Martē dicunt quasi efflorem mortuū. Nam à Marte mors nuncupatur. vnde & adulterum dicunt, quia belligerantibus incertus est. Quod verò nudo pectore stat, ut beilo se quilibet sine formidine cordis obiciat. Mars autē apud Græcos *Gradus* dicitur, eo quod in bello gradu in ferat qui pugnant, aut quod impigre gradiantur. *Apollinem*, quamuis diuinitatem & medicam vellent, ipsum tamen solem etiam dixerunt, quasi solem. Ipsum Titan, quasi vnum ex Titanis, qui aduentum tonem bellū non fecit. Ipsum Phœbum, quasi ephebum, hoc est adulescentem, vnde & sol puer pingitur, eo quod quondam oriatur, & noua luce nascatur. *Pythium* quoque eundem *Apollinem* vocati autē à Pythone immensa molis serpente: cuius non magis venena quam magnitudo terrebat. Hunc Apollo sagittarum iectibus sternens nominis quoque spoliare reportauit, ut *Pythius* vocaretur. Vnde & ch

hoc insignis victoriae *Pythia* sacra celebranda conuoluit. *Dianam* quoque soctorem eius similiter *Ioanam* & viarum *paridem* dicit. Vnde & virginem voluit, quod via nihil patiat, & ideo ambo sagittas habere finguntur, quod ipsa duo sidera de color radios vsque ad terras emittunt: *Diana* autem vocatam quasi *Duanā*, quod luna die ac nocte appareat. *Ipsā* & *Lucinā* asseuerant, eo quod luceat. Eandem & *Triuiam*, quod tribus fingitur, figuris, de qua *Virgilius*:— Tria virginis ora *Dianæ*, quia eadem luna, eadem *Diana* & eadem *Proserpina* vocatur. Sed cum luna fingitur: Sublucis splendet amictu. Cum succincta iacit, calamos *Latonia* virgo est: Cum subnixā sedet solio, *Plutonia* coniunx. *Latonia* autem *Diana*, eo quod *Latonia* fuerit filia, *Cerere*, id est, terram à creandis frugibus asserunt dicitam: appellantes eam nominibus plurimis, dicitur etiam eam & *Opem*, quod opere melior fiat terra. *Proserpinam*, quod ex ea proserpant fruges. *Vestam*, quod herbis vel variis vestita sit rebus. et à vi sua stando: Eandem & *Tellurē* & *Marem Magnum*, finguntur turratam cum tympana & gallo & strepitu cymbalorum. *Marem* vocatam, quod plurima patiat magnam, quod cibū gignat, alimā, quia vniuersa animalia fructibus suis alit. Est enim alimentorum nutrix terra, quod similitudine eius cum clauo fingitur: quia tellus hyeme blanditur, Vere aperitur, ut fruges nascantur. Quod tympanū habet, significari voluit orbem terræ. Quod curru vehitur dicitur, quia ipsa est terra quæ pendet in ære. Quod sustinetur rotis, quia mundus rotatur & volubilis est. Quod leones illi subiciunt manuetos, ut ostendant, nullum genus esse terre tam ferum quod non subigi possit, aut superari ab ea. Quod in capite turratam gestat coronam, ostenditur superpositas terræ ciuitates, quasi insignitas turribus constare. Quod sedes finguntur, circa eam: quia cum omnia mouerantur, ipsam non moueri, quod *Corybantes* eius ministris cum sistris gladiis esse finguntur, ut significetur omnes pro terra sua debere pugnare. Quod gallos huic deæ, ut seruirent fecerunt, significant qui seruire indigeant, terram sequi oportere. In eo quippe omnia reperiri. Quod se apud eam instat, percipitur, inquitur, qui terram colunt, ne sedeant: semper enim esse quod agant. *Cymbalorum* autem arcuum sonitus: terram in orbem crepitus, in colendis agris & ideo are, quod terram antiqui colebant are, prius quam feram esse inuentum. Eandem *Kakam* ignem esse, ut *hibent*, quia terram ignem habere non dubit est, ut ex *Etna* *Vulcano*que dat, in illi. Et ideo *virginem* putant, quia ignis inviolabile sit elementum: nihilque nasci

10

20

30

40

50

60

possit ex eo: quippe qui omnia quæ arripue-
rit absumat. Ovidius in Fastis: Nec tu aliud
Vellat, quam vivam intellige flammam, Na-
tæque de flamma corpora nuda vides. pro-
perea, & virgines ei feruile dicitur, eod quod
fiat de virgine: ita nihil ex igne nascitur.
Lunonem dicunt quasi ianoneum, id est, ianuam,
pro purgationib. feminarum, eod quod quasi
portas marium natorum pendat, id est, nubentiu
n maritis. Sed hoc philosophi. Poetæ
autem Lunonem Iouis asserunt forem &
conjugem. ignem enim & ærem Iovem: a-
quam & terram Lunonem interpretantur, quo-
rum adorsum permixtione vniuersa gignuntur.
Et forem dicunt, quod mundi pars est.
Coniugem, quod commixta corda mundi. Vnde
& Virgilius: Tum pater omnipotens fecundis
imbribus æther Coniugis in gremiu
descendit. Minerva apud Græcos *Ἄρην* dicitur,
id est, sennia. Apud Latinos autem Mi-
neruam vocant, quasi deam & munus artiũ
variarum. Hanc enim inuentricem multorũ
ingeniorum perhibent, & inde eam artem &
rationem interpretantur, quia sine ratione
nihil potest contineri. Quæ ratio, quia ex solo
animo nascitur, animamque purant esse in
capite & in cerebro: ideo eam dicunt de ca-
pite Iouis esse natam: quia sensus sapientis
qui inuenit omnia in capite est. In cuius pe-
ctore ideo caput Gorgonis fingitur, quod il-
lic est omnis prudentia quæ confundit alios &
imperitos ac saxos comprobat: quod & in
anticis Imperatorum statuis cernimus in
medio pectore lorice. propter insinuandam
sapientiam & virtutem. hæc Minerva & *Trito-
nia* dicitur. Triton enim Africa palus est,
circa quam fertur virginali apparuisse ætate:
propter quod Tritonia nuncupata est. Vnde
& tanto præclarius dea credita est: quan-
to minus origo eius innouit. *Pallas* autem
dicta vel ab insula Pallene in Thracia, 40
in qua nutrita est: vel *Ἄρην* ἢ *Ἄρην* ἢ *Ἄρην* ἢ
Ἄρην, id est, ab hæc concussione, vel quod
Pallantem giganteum occiderit. *Venerem* e-
xinde dicunt nuncupatam, quod sine vi fecun-
dina est: virgo non desinat. Hanc Græci *Ἄρην*
vocant, propter spumam sanguinis
generantem. *Ἄρην* enim Græci spumam vocant.
Quod autem fingunt Iovem Saturno Cœlo
patri genitalia abscidisse: & sanguinẽ flu-
xisse mare, atque ex spuma maris concreta
Venus nata est: illud auunt, quod per coitum
saluumoris substantia est. & in te *Ἄρην*
Venerem dici, quia coitus spuma est
sanguinis, quæ ex succo viscerum liquido
saluquit constat. Ideo autem *Venerem*, Vul-
cani dicunt uxorem, quia *Venerem* offi-
cium non sine calore consistit. vnde & frig-
das in *Venerem* senior. Nam Saturnus dicitur
Cœlo patri *virilia* amputasse, quæ in mare 60

cadentia *Venerem* creauerunt. Ideo fingitur,
quia nisi humor de cœlo in terram descende-
ret, nihil creatur. *Cupidinem* vocant ferunt
propter amorem. Est enim de æon fornicati-
onis. Qui ideo alatus pingitur, quia nihil
amantibus leuius, nihil mutabilis inueni-
tur. Puer pingitur, quia stultus & irrationabi-
lis amor. Sagittam & facem tenere fingitur.
Sagittam, quia amor cor vulnerat: facem, quia
inflammat. *Pan* dicunt Græci. Latini Sylua-
num: deum rusticorum, quem in naturæ si-
militudinem formauerunt: vnde *Pan* dicitur
est, Iomne. Fingunt enim eum ex vniuersali
elementorũ specie. Habet enim cornu in si-
militudinem radiorũ solis & lune. Distinctam
maculis habet pellẽ propter caritã sidera. Ru-
bet eius facies, ad similitudinem ætheris. Fi-
stulam septem calamorum gestat, propter ar-
moniam cœli in qua septem sunt soni & se-
ptem discrimina vocum. Villofus est, quia
retilus est conuoluta & agitur venis. Pars eius
inferior foeda est, propter arbores & fetas &
pecudes. Caprinas ungulas habet, vt solidica-
tem terræ ostendat, quæ volunt rerum &
totius naturæ deũ: vnde & *Pan* quasi omnia
dicunt. *Isis* lingua Ægyptiorum terra appel-
latur: quem *Isin* volunt esse. Fuit enim *Isis*
regina Ægyptiorum *Isachis* regis filia, quæ
de Græcia veniens. Ægyptios literas docuit,
& terras colere instituit, propter quod & ter-
ram eius nomine appellauerunt. *Serapis* om-
nium maximus Ægyptiorum Deus. Ipse
est *Apis* rex Argutorum qui nauibus transue-
ctus in Ægyptum, cum ibidem mortuus fuisset.
30 *Serapis* appellatus est, propterea quia arca
in qua mortuus ponitur, quam *Sarcophagum*
vocant, *serapis* Græcè dicitur, & ibi eam
venerari sepulchrum ceperunt, priusquam tem-
plum eius esset instructum, velut *serapis*. Sed
40 *Apis* *Serapis* primo, deinde vna litera com-
mutata *Serapis* dicitur est. *Apis* fuit apud Æ-
gyptios *Taurus* *Serapi* consecratus, & ab eo
ita cognominatus: quem Ægyptus ad *Isis*
star numinis colebat, eod quod de futuris da-
ret quædam manifesta signa. Apparere enim
in Memphis. Quem centum anstites prosequen-
tes prosequenbantur, & repente velut *sim-
pharici* præcinebant. Huius capitis imagi-
nem sibi in heremo videri fecerunt. *Pallas*
50 *Pallas* sando velut *Ἄρην* ἢ *Ἄρην* dicitur, quod voce non
signis ostendere viderentur *Ἄρην*. In his-
cis enim consulebantur à paganis, & respon-
sa illis non signis, sed vocibus dabant. *Genium*
dicunt, quod quasi vita habet omnium
rerum gignendarum, seu à gignendis libentis:
vnde & geniales lecti dicebantur à geni-
bus, qui nouo marito seruebantur. & hæc
& alia sunt gentiliam fabulosa symca-
ta, quæ interpretata sic habentur, vt ea
60 non intellecta damnabiliter tamen ado-

rent. Fatum autem dicunt esse quicquid di-
 fantur: quicquid Iupiter fatum. A fando igitur
 fatum dicitur, id est, à loquendo. Quòd nisi
 hoc nomē iam in alia re soleret intelligi, quo
 corda hominum volumus inclinare: rationabi-
 liter possemus à fando fatum appellare. Nō
 enim abnuere possumus esse scriptum in liti-
 cis sanctis: Semel locutus est Deus: duo hæc
 audiui, &c. Quòd enim dictum est, semel lo-
 cutus est: intelligitur immobiliter, hoc est in-
 commutabiliter est locutus, sicut nouit in cō-
 mutabiliter omnia quæ futura sunt, & quæ ip-
 sic facturus est. Tria autem fata fingunt in
 colo & fuso, digitisque fila ex lana torquenti-
 bus, propter tria tempora: præteritum, quod
 in fuso iam nactum atque inuolutum est: præ-
 sens, quod inter digitos nentis traicitur: fu-
 turum, in lana quæ colo implicata est: & quod
 adhuc per digitos nentis ad fufum tanquam
 præsens ad præteritum traiciendum est. *Par-
 cas* dicunt *nar' d'vlt'p'q'v'v'* appellatas, quod mi-
 nimè parcant. Quas tres esse voluerant: vnā,
 quæ vitam hominis ordiatur: alteram, quæ
 quæritur: tertiam, quæ rumpat. Incipimus e-
 nim cum nascimur: sumus, cum viuimus, de-
 finimus cum interimus. *Fortunam* à fortuitis
 nomen habere dicunt, quasi deam quandam
 res humanas variis casibus: & fortuitis illud ē
 tem: vnde & cæcam appellant, eò quòd pas-
 sim in quoslibet incurrens sine vilo examine
 meritorum, & ad bonos & ad malos venit.
Fortum autem à fortuna separant: & *fortunam*
 quasi sit in his quæ fortuito veniunt, nulla pa-
 lam causa. *Fatum* verò appositum singulis
 & statum aiunt. *Atum* & tres *furias femi-
 nas crinitas* serpentibus, propter tres effectus,
 qui in animis hominum multas perturbatio-
 nes gignunt, & interdum cogunt ira delin-
 quere, vt nec famæ nec periculi sui respec-
 tum habere permittant. Ira quæ vindictam
 cupit: cupiditas quæ desiderat opes: libido
 quæ appetit voluptates. Quæ idè furia ap-
 pellantur: quòd stimulis suis mentem fe-
 riant, & quietam esse non sinant. *Nymphas*
 deas aquarum putant, dictas à nubibus. Nam
 ex nubibus aquæ: vnde derivatum est, *nym-
 phas* aquarum deas, quasi numina *lymphæ-*

rum. Ipsas autem dicunt & Masas, quas &
 nymphas, nec inmerito. Nam aquæ motus
 mulciet efficit. Nympharum apud gentiles
 varia sunt vocabula. Nymphas quippe mon-
 tium. *Oreades* dicunt: sylvarum. *Dryades*: fon-
 tium. *Hamadryades* camporum, *Naiades*,
 maris. *Nereides*, *Heroas* dicunt à Iunone tra-
 xisse nomen, Gæce enim Iuno *h'p'n* appella-
 tur. Et idè nescio quis filius eius: secundum
 Gæcorū fabulā *h'p'e* fuit nuncupatus: hoc vi-
 delicet velur in yllis significante fabula,
 quòd aer Iunoni deputerat, vbi volūt heroas
 habitare. Quo nomine appellant alicui⁹ me-
 ritū animas defanctorum, quasi à *h'p'e*, id est,
 viros aërios & cælo dignos propter sapien-
 tiam & fortitudinem. *Penates* gentiles dice-
 bant omnes deos, quos domi colebant. Et *pe-
 nates* dicti quòd essent in penetralibus, id est,
 in secretis. Hi dii quomodo vocabantur, vel
 quæ nomina habuerint ignoratur. *Manes* di-
 cunt deos mortuorum, quæ uai potestatem
 inter lunam & terram asserūt, à quibus & ma-
 ne dictum existimant, quos putant ab aëre,
 qui maous, id est, rarus est, manes dictos: siue
 quia latè manant per auras: siue quia mites
 sunt in manibus, contrario nomine hoc ap-
 pellantur. *Apuleius* autem ait eius *nar' d'vlt'
 p'q'v'v'* dici manes, hoc est, mites ac modestos,
 cum sint terribiles & irruentes: vt *Parcas*, vt
Eumoides Larvas ex hominibus, factos dæmo-
 nes aiunt, qui meriti mali fuerint. Quorū na-
 tura esse dicitur, terre re paruos, in angulis
 garrere tenebrosos. *Larvas* quæ fabulæ tra-
 dūt infantes corripere ac lamare solent, à la-
 niando specialiter dicit: *Pilosus* qui Gæce *pa-
 nna*. Latine incubi appellantur, siue *incubi* ab
 ineundo passim cum animalibus. Vnde & *in-
 cubi* dicuntur ab incumbendo. hoc est, su-
 prando, Sæpe enim improbi exiūt in cœli mu-
 lieribus, & earum imprugunt cōcubinum, quos
 dæmones Galli *Dusios* nuncupant, quia assi-
 dū hanc peragunt immunditiam. Quem au-
 tem vulgò *incubonem* vocant, hunc Romani
Faunusficarium dicunt, ad quem Horatius
 dicit: Faune Nympharum fugientium ama-
 tor, Per meos fines & aprica rura, Lenis in cœ-
 das, hunc alij, Saryum vocant.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER IX.

CAPITULA LIBRI NONI.

- 1 De linguis gentium.
- 2 De gentium vocabulis.
- 3 De regnis militiaeque vocabulis.
- 4 De ciuibus.
- 5 De affinitatibus & gradibus.
- 6 De agnatis & cognatis.
- 7 De praeclis affinitatibus.
- 8 De coniugis.

De linguis gentium. CAP. I.

INGVARVM diuersitas exorta est in ædificatione turris post diluuium. Nam prius quàm superbia turris illius in diuersos signorum sonos humanam diuideret societatem, vna omnium nationum lingua fuit, quæ Hebraea vocatur, quæ Patriarchæ & prophetæ vsi sunt non solum in sermonibus suis, verum etiam in literis sacris. Initio autè quot gentes, tot linguæ fuerunt, deinde plures gentes quàm linguæ, quia ex vna lingua multæ gentes sunt exortæ. *Lingua* autem dicitur in hoc loco pro verbis, quæ per linguam fiunt, genere locutionis illo, quo is qui efficit per id quod efficitur nominatur, sicut os dici solet pro verbis, sicut manus pro literis. ¶ *Tres autem sunt lingua sacra.* Hebraea, Græca, Latina, quæ toto orbe maximè excellent. His enim tribus linguis super crucè Domini à Pilato fuit causa eius scripta. Vnde & propter obscuritatem sanctarum scripturarum harum trium linguarum cognitio necessaria est, vt ad alteram recurratur, si quam dubitationem nominis vel interpretationis sermo vnus linguæ attulerit. ¶ *Græca autem lingua* inter cæteras gentium clarior habetur. Est enim Latinis & omnibus linguis sonantior; cuius varietas in quinque partibus discernitur. Quarum *prima* dicitur *mixta*, id est, mixta, siue communis, quæ omnes videntur. Secunda *Attica*, videlicet Atheniensis, quæ vbi sunt omnes Græciæ auctores. Tercia *Dorica*, quæ habet Ægyptij & Syri. Quarta

Ionica. Quinta *Æolica*, quæ se Æoles locutos dixerunt, & sunt in obseruatione Græcæ lingue eiusmodi certa discrimina. Sermo enim coru ita est disparitatus. ¶ *Latinas autem linguas quatuor esse* quidam dixerunt, id est, Priscâ, Latinam, Romanam, Mistam. *Priscæ* est quæ vetustissimi Italiae sub Iano & Saturno sunt vsi incondita, vt se habeant carmina Saliorum. *Latina*, quam sub Latino & regibus Tusciæ cæteri in Latio sunt locuti, ex qua fuerunt duodecim tabulæ scriptæ. *Romana* quæ post reges exactos à populo Romano gesta est, quam Næuius, Plautus, Ennius, Virgilius poetæ, ex oratoribus Græchus & Cicero cæteri effuderunt. *Mixta*, quæ post imperium latius promotum simul cum moribus & hominibus in Romanam ciuitatem irrupit, integritatem verbi per solocisinos & barbarismos corrumpens. ¶ Omnes autem Orientis gentes in gutture linguam & verba collidit, sicut Hebræi & Syri. Omnes mediterraneæ gentes in palato sermones ferunt, sicut Græci & Asiani. Omnes occidentis gentes verba in dentibus frangunt, sicut Itali & Hispani. ¶ Syrus & Chaldaeus, vicinus Hebræo est in sermone, consonans in plerisque & literarum sono. Quidam autem arbitrantur linguam ipsam esse Chaldaeam, quia Abraham de Chaldæis fuit. Quod si hoc recipitur, quomodo in Daniele Hebræi pueri linguam quam nouerant doceri iubentur? ¶ Omnem autem linguam vnusquisque hominum siue Græcam, siue Latinam, siue cæterarum gentium aut audiendo potest tenere, aut legendo, aut ex præceptore accipere. Cum autem omnium

linguarum scientia difficilis cuiquam sit: nemo tamen tam desidiosus est, ut in sua gente positus suæ gæcis linguam nesciat. Nam quid aliud putandus est nisi animalium brutorum deterior: Illa enim propriè vocis clamorem exprimunt: iste deterior, qui propriæ linguæ caret noticia. Quismodi autem lingua locutus est Deus in principio mundi cum diceret: Fiat lux, difficile est invenire. Nondum enim erant linguæ. Item qua lingua insonuit postea exterioribus hominum auribus, maxime ad primum hominẽ loquens, vel ad prophetas: vel dum corporaliter insonuit vox dicentis Dei: Tu es filius meus dilectus, ubi à quibusdam creditur illa lingua vna & sola quæ fuit antequam esset linguarum diversitas. In diversis autem gentibus creditur quòd eadem illis lingua Deus loquatur, qua ipsi homines utuntur, ut ab eis intelligatur. Loquitur autem Deus hominibus non per substantiam invisibilem: sed per creaturam corpoream, per quam & hominibus apparere voluit, quando locutus est. Dicit autem Apostolus: Si linguis hominum loquar & angelorum, ubi queritur: Qua lingua angeli loquatur non quòd angelorum aliqua sint linguæ, sed hoc per exaggerationẽ dicitur. Item queritur, qua lingua in futurum homines loquarunt, nusquam reperitur. Nam dicit Apostolus: Sine linguæ cessabunt. Ideo autem prius de linguis ac deinde de gentibus posuimus, quia ex linguis gentes, non ex gentibus linguæ exorta sunt.

De gentium vocabulis.

C A P. II.

GENS est multitudo ab vno principio orta: sive ab alia natione secundum propriam collectionem distincta, ut, Græcia, Asia. Hinc & gentilitas dicitur. Gens appellata propter generationem familiarum, id est, à gignendo: sicut natio à nascendo. Gentes autem à quibus diuisa est terra quindecim sunt: de *Lapset* triginta & vna, de *Cham* viginti septem, de *Sem* quinque, quæ sunt septuaginta tres, vel potius vt ratio declarat, septuaginta duæ, eorundemque linguæ, quæ terris esse ceperunt, quæque crescendo prouincias & insulas impleuerunt. Filij *Sem* quinque, singulariter gentes singulas prouincias. Quorum primus *Elam*, à quo *Elamitæ* principes *Persidis*, secundus *Assur*, à quo *Assyriorum* imperium, tertius *Arfaxat*, à quo *Chaldaeorum* gens exorta est, quartus *Lydi*, à quo *Lydi*, quintus *Aram*, à quo *Syri*, quorum metropolis fuit *Damascus*. Filij *Aram* nepotes *Sem* quatuor *Hus* & *VI*, & *Gether* & *Mesa*. *Hus* *Traconitidis* conditor, qui inter *Palæstinam* & *Cælosyriam* tenuit principatum, vnde fuit *Iob* secundum

quod scriptum est, *VI*, à quo *Armenij*, tertius *Gether*, à quo *Carmenij* sive *Carij*, quartus *Mesa*, à quo sunt ij qui vocantur *Meones*. Posteritas *Arfaxat*, filij *Sem*, *Heber* nepos *Arfaxat*, à quo *Hebraei* sunt. *Ieran* filius *Heber*, à quo *Indorum* gens orta est. *Sale* filius *Ieran*, à quo *Bactriani*, licet eos alij *Scytharum* exules suspicentur. *Ismael* filius *Abraham*, à quo *Ismaelita*, qui nunc corrupto nomine *Saraceni*, quasi à *Sara*, & *Agareni* ab *Agar*, *Nabaioth* filius *Ismael*, à quo *Nabathej*, qui ab *Euphrate* in mare rubrum habitant. *Moab* & *Ammon* filij *Loth*, à quibus *Moabite* & *Ammonite*, *Edom* filius *Esau*, à quo *Idumæi*. Hæ sunt gentes, quæ de *Sem* stirpe descendunt, possidentes terram meridianam, ab ortu Solis vsque ad *Phœnices*. Filij *Cham* quatuor, à quibus ortæ sunt gentes hæ, *Chus*, à quo progeniti *Æthiopes*. *Misraim* à quo *Ægyptij* perhibentur exorti. *Phut* à quo *Lybi*. Vnde & *Mauritanix* flauus vsque ad præfens dicitur *Phut*, omnisque circa eam regio *Phutensis*. *Chanaan*, à quo *Afri* & *Phœnices* & *Chanaanorum* decem gentes. Item ex nepotibus *Cham* filij *Chus*, nepotes *Cham* sex. Filij *Chus* *Saba*, *Euilar*, *Sabata*, *Rema*, *Saba* & *Cusa*. *Saba* à quo progeniti & appellati *Sabæi*, de quibus *Virgilius*, *Solis* est *thurea* virga *Sabæis*. *Euila*, à quo *Getuli* in parte remotioris *Aphricæ* heremo coherentes. *Sabata*, à quo *Sabateni*, qui nunc *Arabari* nominantur. *Rema* verò & *Saba* & *Cusa* paulatim antiqua vocabula perdidit, & quæ nunc veteribus habeantur ignoratur. Filij *Rema*, *Saba* & *Dadan*. Hic autem *Saba* per schin litteram scribitur in *Hebræo*, ille autem superior *Saba* per *samech*, à quo appellantur *Sabæi*, interpretatur autem nunc *Saba* *Arabia*. *Dadan* à quo gens est *Æthiopiæ* in occidentali plaga. Filij *Misraim* *Labin*, à quo *Lyby*, qui quondam *Phutici* vocantur. *Cesthim*, à quo *Philiistin*, quos veteres *Amoræi*, nos modò corruptè *Palæstinòs* vocamus. Cæteræ sex gentes ignotæ sunt, quæ bello *Æthiopico* subuectæ. Vnde ad obliuionem præteritorum nominum peruenierit. Filij *Chanaan* vndecim, ex quo *Chanaan* eorum decem gentes; quorù terram iis expulsis *Iudei* possederunt. Quorum primogenitus *Sidon*, à quo *Sidonis*. Vnde & vrbes eorum in *Phœnicæ* *Sidon* vocatur. Secundus *Ethi*, à quo *Eibei*. tertius *Iebus* à quo *Iebusæi*, quorù fuit *Hierusalem*. Quartus *Amoræus*, à quo *Amorrai*. Quintus *Iergeseus*, à quo *Iergesethi*. Sextus *Euzæus*, à quo *Euzai*. Ipsi sunt *Gabaonitæ*, à civitate eorum *Gabaon*, qui supplices venerunt ad *Iosue*. Septimus *Arachæus*, qui *Achas* condidit oppidum contra *Tripolim* in iadibus *Libani* situm. Octauus *Asenecus*, à quo *Aseneci*. Nonus *Aradius*, à quo *Aradij*.

Aradij, qui & Aradum insulam possederunt angulo freta ad Phœnicis littore separata. Decimus Amareus, à quo Syria nobilis ciuitas quæ vocatur *Cœlis*. Vndecimus Amathe⁹. Hæ sunt gentes de stirpe Cham, quæ à Sidone vsque ad Gaditanū fretum omnem meridianam partem tenent. ¶ Item tribus Filiorum Iaphet. Filij autem Iaphet septem nominantur: Gomer, ex quo *Galata*, id est galli. Magog, à quo arbitrantur *Scythas* & *Gothos* 19 transisse originem. Maday, à quo *Medos* existere putant. Iauan, à quo *Iones*, qui & Græci. Vnde & mare Ionium. Tubal, à quo *Iberi*, qui & *Hispāni*, licet quidam ex eo & Italos suspiciuntur. Moloch, ex quo *Cappadoces* sunt. Vnde & vrbs apud eos vsque hodie Maloca dicitur. Tyras, à quo *Thracas*, quorum non satis immutatum vocabulum est quasi Traces. Filij Gomer nepotis Iaphet. Afcana, à quo *Sarmate* quos Græci *Reginos* vocant. Rifan, à quo *Paphlagonas*. Gotorna, à quo sunt *Phryges*. Filij Iauan Elfa, à quibus Græci *Helijai*, qui vocantur *Æolides*. Vnde & lingua quanta Græcè *Æolis* appellatur. Tarsis, à quo *Cilices*, vt Iosephus arbitratur. Vnde & metropolis ciuitas eorū Tarsis dicitur. Cethim, à quo *Cirheij*, id est *Cyprij*, à quibus hodiè quæ vrbs Scythia nominatur. Dodaniam à quo *Rhodij*. ¶ Hæ sunt gētes de stirpe Iaphet, quæ a Tauro monte ad aquilonem vsque ad Oceanum Britannicū possident, nomina & locis & gentibus relinquentes, de quibus postea immutata sunt plerima, cætera permanent vt fuerunt. Nam multarum gentium vocabula partim manserunt: ita vt hodiè quæ appareat vnde fuerant deriuata, sicut ex *Assur* *Assyrij*, ex *Heber* *Hebræi*: partim verò temporis vetustate ita mutata sunt, vt vix homines doctissimi antiquissimas historias perscrutantes, nec omnium sed aliquarum ex istis originibus gentium potuerint reperire. Nam quod ex filio Cham qui vocabatur *Misraim*, *Ægyptij* sunt exorti, nulla hoc refertur origo vocabuli: sicut nec *Æthiopum* qui dicuntur ad eum filium Cham pertinere qui *Chus* appellatus est. Et si omnia considerentur, plurima tamen gentium mutata, quæ manentia vocabula apparet: quibus postea nomina diuersa, diuersa dedit ratio. Nanque *Indi* ab *Indo* flumine dicti sunt qui ab occidentali parte eos includit. *Seres* à proprio nomine sortiti sunt, gens ad orientem sita, apud quos de arboribus lana contextitur. De quibus est ille: Ignoti facie, sed noti vellere *Seres*. *Gangaride* populi sunt inter *Assyrios* *Indos*, que inhabitates circa *Gangem* fluium. Vnde etiam *Gangaridæ* nuncupati sunt. *Hircani* dicti sunt: à filia *Hircanæ*, vbi sunt plurimæ tigres. *Bactriani* *Scythæ* fuerunt qui suo-

rum factione à sedibus suis pulsi iuxta *Bactron* orientis fluium confederunt, ex cuius vocabulo & nomen sortiti sunt. Huius gentis rex fuit *Zoroastes* inuētor magicæ artis. *Parthi* quoque & ipsi à *Scythis* originem trahunt. Fuerūt enim eorū exules, quod etiam vocabulo eorum manifestatur. Nā *Scythico* sermone exules *Parthi* dicitur. Hi similiter vt *Bactriani* domesticis seditionibus. *Scythia* pulsi, solitudines iuxta *Hircaniam* primū fructum occupauerunt: deinde plerique finium etiā virtute obtinuerūt. *Assyrij* ab *Assur* filio Sem vocati, gens potentissima, quæ ab *Euphrate* vsque ad *Indorum* fines omnem in medio tenuit regionem. *Medi*, à rege suo cognominati putantur. Namque *Iason* *Peliaci* regis frater, à *Pelie* filio *Thestalia* pulsus est cum *Medea* vxore sua, cuius fuit primigenus *Medus* rex *Atheniensium*: qui post mortē *Iasonis* orientis plagā perdoauit. Vique *Medi* urbem cōdidit, gentemque *Medorum* nomine suo appellauit. Sed inuenimus in *Genesis* quod *Madai* auctor gentis *Medorum* fuit, à quo & cognominati, vt superius dictum est. *Fersæ* à *Perseo* rege sunt vocati, qui è *Græcia* in *Asiam* transiens, ibi barbaras gentes grauiditurnoque bello perdoauit. nouissimè victor nomen subiectæ genti dedit. *Fersæ* autē ante *Cyrum* ignobiles fuerunt, & nullius inter gentes loci habebantur. *Medi* semper potentissimi fuerunt. *Casdei* qui nunc *Chaldei* vocantur, à *Caseth* filio *Nachor* fratris *Abrahæ* cognominati sunt. *Sabei* dicti *ἄνθρωποι*, quod est supplicare & venerari, quia diuinitatem per ipsorum thura venerantur. *Ipsi* sunt & *Arabes* qui in montibus *Arabie* sunt: qui vocantur *Libanus* & *Antilibanus* vbi thura colliguntur. *Syri* à *Surim* vocati perhibentur: qui fuit nepos *Abrahæ* ex *Cethura*: quos autem veteres *Assyrios*, nunc nos vocamus *Syros*, à parte totum appellantes. *Hebræi* vocati sunt ab *Heber*: qui progenos fuit Sem. *Israelite* verò ab *Israel* filio *Isaac*. Nam patriarcham *Hebræorum* constat fuisse *Israel*, à quo decem tribus *Iudæorū* *Israelis* vocabulū sortiti sunt. *Iudæis* autē scissura decem tribuum nomina imposuit. Nam antea *Hebræi* sive *Israelite* nuncupabantur. Ex quo autem in duo regna populus *Dei* diuisus est: tūc duæ trib. quæ de stirpe *Iudæ* reges habebant, *Iudæorum* nomen sortitæ sunt. Reliqua pars decem tribuum quæ in *Samaria* sibi regē constituit ob populi magnitudinem pristinum nomen retinuit *Israel*. *Samaritanorum* gens sup̄st̄ exordia ab *Assyriis*, qui transmigrati habitauerūt in *Samaria*: qui Latine interpretantur custodes, eo quod captiuato *Israēl* isti in terra regionis eorum ad custodiam collocati sunt. *Phœnix* *Cathmi* frater de *Thebis* *Ægyptiorum* in *Syria* profectus, apud *Sidonē* re-

gnauit, eoque populos ex suo nomine *Phoenices*, eamque prouinciã Phœniciam nuncupauit. *Sidones* autẽ à ciuitate quã uocat Sidonẽ traxisse uocabulũ perhibetur. *Saraceni* dicti, uel quia ex Sara genitos se prædicent, uel sicut gentiles aiunt, quod ex origine Syrorũ sint quasi Syriginæ. Hi per amplam habitant solitudinẽ. Ipsi sunt & Ismaelitæ, ut liber *Geneseos* docet, quod sint ex Ismaele. Ipsi Cedar à filio Ismaelis. Ipsi *Agareni* ab Agar, qui ut dixim⁹, peruerso nomine Saraceni uocantur, quia ex Sara se genitos gloriantur. *Philistei* ipsi sunt Palæstini, quia p̄ literã sermo Hebræus non habet: sed pro eo Græco uertitur. Inde Philistei pro Palæstinis dicuntur, ciuitate utiq; sua. Idem & Allophili, id est alienigenæ, ob hoc quia semper fuerunt inimici Israel, & Iogẽ ab eorũ genere & societate separati. *Chananei* appellari de Chanaan filio Chãnorũ terrã Iudæi possederunt. Ex cuius origine fuit Emor pater Sichen, à quo Amorreii sunt nũcupati. *Aegyptij* ab *Aegypto* quodã suo rege uocati sunt. Nam antea *Aerij* dicebantur. Interpretantur autẽ lingua Hebraica *Aegyptij* affligentes, eò quod afflixerint Dei populũ priusquam diuino auxilio liberaretur. *Armenij* ex Thessalia vnus de numero ducum Iasonis qui ad Colchos profecti sunt: re collecta multitudine quẽ amisso rege Iasone passim uagabatur, Armeniam condidit, gentique ex suo uocabulo nomen dedit. *Timos* est *Persicus*: qui Scythas ab eis diuidit, Scythia cognominata à quodã limite Scythiã, à quo perhibentur uocati, gẽs antiquissima semper habita. Hi Parthos Bactrianosque, feminæ autem eorum Amazonum regna cõsiderunt. *Massagetae* ex Scytharũ origine sũt. Et dicti *Massagetae* quasi graues, id est fortes Geræ. Nam sic *Liui⁹* argentũ graue dicit, id est, *massus*. Hi sunt qui inter Scythas atque Albanos septentrionalibus iugis inhabitant. *Amazones* dictæ sunt, seu quod simul uiceret sine uirtis quasi *dux* *dux*. siue quod aduultis dexte rioribus mammis esset, ne sagittarũ iactus impediretur quasi *dux* *dux*. Nudabant enim quam aduulerat mãmam. Has Titianus unimammis dicit. Nã hoc est Amazõ, quasi *dux* *dux* id est sine mamma. Has iam non esse constat: quod earũ gentes partim ab Hercule, partim ab Achille, uel ab Alexandro vsq; ad interuencionẽ deletæ sunt. In partibus Asiaticæ Scythiæ gẽtes quæ posteras se Iasonis credunt albo crine nascuntur ab assiduis niuib. & ipsius capilli color gẽti nomẽ dedit, & inde dicuntur *Albani*. Horũ glauca oculis, id est picta inest pupilla: ad eò ut nocte plusquam die cernant. Albani autem vicini Amazonibus fuerũt. *Vgnos* antea *Hurnos* uocatos, postremo à rege suo *Abares* appellatos dicũt, qui prius in ultima Mœotide inter glaciale

Tanaim & Massagerarum iammanes populos habitauerunt. Deinde pernicibus equis Caucasi rupibus feras gẽtes Alexãdri claustra cohibente ruperunt: & orientẽ viginti annis tenuerunt captiuũ & ab *Aegyptis* atq; *Ethiopiis* annuũ uestigial exegerunt. Troianorum gens antea *Dardana*, à Dardano rege nominata. Nã Dardanus & Iasius fratres à Græcia profecti: ex his Iasius ad Thraciam Dardanus ad Phrygiam peruenit, ibique prius regnauit. Post quem filius eius Eriethonius, deinde nepos eius Tros, à quo *Troiani* nũcupati sũt. *Galatae* Galli esse noscuntur, qui in auxilium à rege Bithiniã euocati, regnũ cum eo peracta uictoria diuiserunt: sicque deinde Græci admixti primũ *Gallogræci*: nunc ex antiquo galloꝝ nomine Galatæ nuncupantur. Græci ante *Thessalli*: à Thessalo, postea à Græco rege Græci sunt nũcupati. Nã Gæci propriè Thessali sunt. *Lapithas* autẽ gentẽ Thessaliã fuisse aiunt, circa Penion annẽ olim inhabitantẽ, à Lapitha Apollinis filia nuncupatos. *Sicyoni* Græci sunt nũcupati, à Sicyonio rege. Hi primũ Agialei uocabantur, à rege Agiulio, quẽ primus Sicyoniis imperauit, à quo & Agialea ciuitas nuncupata est, quæ nunc Peloponnesus à Pelope rege suo uocatur. Ipsi sunt & Arcades, ab Arcade rege Iouis & Calystræ filio dicti. *Danai* à Danao rege uocati. Iisdẽ & Argiui ab Argo conditore cognominati. Postquam autẽ rex Græcorum Apis mortuus est, huic filius Argus successit in regnum, & ex eo Argiui uocati sunt, qui etiã ab eis post obituũ ut Deus haberi cepit, templo & sacrificio honoratus *Achai* qui & *Achini* ab Acheo Iouis filio dicti. *Pelagij* nominati, quia cum uelis panis uerno tẽpore aduenisse Italiã uisi sunt ut aues. Primò n. eos Varro Italiam appellisse cõmemorat Græci uerò Pelagos à Ioue & Larissæ filio perhibent dictos. *Myrmidones* fuerũt Achillis socij: Dolopes Pyrrhi, dicti autem Myrmidones propter astutiam quasi *ant* *ant*, id est formicæ. Eratosthenes autem dicit dictos Myrmidones à Myrmidone duce Iouis & Eurymedusæ filio. *Cecropi* Atheniensium regi successit Agranus, cuius filia Arthis nomen & regioni & genti dedit. Et ex ea Attici cognominati, qui sunt Athenienses. Ion vir fortis ex suo nomine eosdem Athenienses uocauit *Iones*. *Macedones* à nomine Macedoniae regis antea Emaci nuncupati sunt: postea Macedones dicti à Macedone rege Deucalionis materno nepote. *Epirota* à Pyrrho Achillis filio prius Piride dicto, postea uerò à Pyrrho rege ad Italiam transiẽ præsumpserunt. Dorus Neptuni & Ellopiis filius fuit, unde *Dori* & originem & nomen ducunt. Sunt autem pars Græciã gentis, ex quibus etiam cognominata est tertia lingua Græcorum quæ Dorica appellatur.

Lacedæmones à *Lacedæmone* *Semela* filio dicti. Hi diu perseuerantes in bello cõtra *Melenses* veriti ne diuturnitate prælij prolis spẽ perderẽt: præceperũt, vt virgines eorũ cũ iuuenib. doni relicti cõ.ũberent, sicq; ex promiscuo virgĩũ & maritorũ cõcubitu iuuenes de incertis parẽtib. nati sunt, & ex nota matris pudoris *Spartani* vocati sunt. Nam ipsos esse *Spartanos* quos *Lacedæmones*. *Thracis* ex filio *Iaphet* qui vocatus est *Tiras* & orti & cognominati, vt superius dictum est perhibentur. licet gentiles eos ex moribus ita dictos existant, quòd sint *traces*. Sæuissimi enim omnĩũ genĩũ fuerũt, vnde & multa de his fabulosa memorantur: quòd captiuos diis suis licent, & humanum sanguinem in ossibus capicũ portare soliti sunt. De quibus *Virgilius*: Heu fuge crudeles terras, fuge litus auarum: quasi crudelium & auarorũ *Ipiro-rũ* gens originẽ à locis ducit: qui missi ad *Argonautas* persequendos, vt à ponto intrauerũt. *Istrum* fluiuiũ à vocabulo *amnis* quò à mari recesserant, appellati sunt. *Romani* à *Romuli* nomine nuncupati qui vrbe[m] *Romam* condidit, gentique & ciuitati nomen dedit. Hi antẽ à *Saturno* *Saturni*, à Latino *Latini* vocati sunt. Nam *Latinus* *Italiae* rex fuit qui ex suo nomine *Latinos* appellauit, qui postea *Romani* nuncupati sunt. Hi & *Quiritis* dicti, quia *Quiritus* dictus est *Romulus*, quòd sãper halta vtebatur, quæ *Sabinorũ* lingua *quiris* dicitur, *Italus* quoque & *Sabinus*, & *Sicanus*, fratres fuerũt ex quibus nomina populis imposita & regionibus sunt. Nam ab *Italo* *Itali*, à *Sabino* *Sabini*, à *Sicano* *Sicani*: qui & *Siculi*, cognominati sunt. *idem* & *Sicilienses*. *Tusci* *Italiae* gens est à frequentia sacrorum, & *thuris* vocata, id est *tho* rã *thris*. *Vabri* *Italiae* genus est: sed *Gallorum* veterum propago: qui a *peninũ* montem incolũt, de quibus *historiæ* perhibent quòd tempore a quosã cladis in *tribus* superferunt, & ob hoc *tribus* Græcè nominatos. *Marsi* gens *Italiae* dicta à *comite* *Liberi* *Marsia*: qui vsum illis vitium ostendit, & ob hoc illi *stauam* fecerunt, quam postea *Romani* victis *Marsis* tulerunt. *Marsos* autem *Græci* *Tuscos* vocant, quasi *caru* *xus*: quòd multos serpẽtes habeant, & *coris* serpẽs dicatur, illæos autem esse carminum maleficiis inhabitant autem *plagam* *apennini* montis simul cũ *Vmbri*. *Gothi* à *Magog* filio *Iaphet* nominati putantur, de similitudine vltimæ syllabæ. quos veteres *magis* *Getas* quam *Gothos* vocauerunt: gens fortis & potentissima. corporum mole ardua, armorum genere terribilis, de quibus *Lucanus*, Hinc *Dacus* premat inde *Getes* occurrat *Iberis*. *Daci* autem *Gothorum* soboles fuerunt, & dictos putant *Dacos* quasi *dagos*, quia de *Gothorum* stirpe creati sunt. De quibus ille, *Ibis*

aretos procul vsque *Dagos*. *Bessi* barbari fuerunt: qui à multitudi[n]e boũ sic vocati creduntur. De quibus quidam: Qui colit terræ medio vel ille *Diuitis* multo boue pilleatus *Acicola* ripæ. *Cipedes* pedestri prælio magis quàm equestri sunt vsi, & ex hac causa ita vocati. *Sarmata* patentibus *campis* armati inquitabant prius quàm eos *Lætulus* *Danubio* prohiberet, atque inde ob studium armorum *Sarmatæ* nuncupati existimantur. *Ianus* fluiuius fertur vltra *Danubium*, à quo *Alani* dicti sunt, sicut & *populi* habitantes iuxta *Lemanũ* fluiuiũ *Alemanni* vocantur: De quibus *Lucanus*, *Deseruere* cauo tentoria fixa *Lemano*: *Longobardos* vulgo ferunt nominatos à proluxa barba & nunquam tonsa. *Vandeliis* annis ab extremis *Galliarũ* *impens*, iuxta quem fluiuium habitasse, & ex eo traxisse nomen *Vandali* perhibentur. *Germanica* gentes dictæ, quòd sint in *mania* corpora, immanesque nationes sæuissimis duratæ frigoribus, qui mores ex ipso cœli rigore traxerunt, ferocis animi & semper indomiti: raptu venatũque viucentes. Horũ plurimæ gentes variæ armis, discoloris habitu, linguis dissõna, & origine vocabulorum incertæ, vt *Tolerates*, *Sauisi*, *Variquadi*, *Tugri*, *Marcomanni*, *Bruteri*, *Camasi*, *Blangiana*, *Tubætes*, quorũ immanitas barbarie etiam in ipsis vocabulis horrorem quandam significat. *Sueui* pars *Germanorum* fuerunt in fine *Septentrionis*, quibus *Lucanus* *Fundit* ab extremo *flauos* *Aquilone* *Sueuos*. Quorũ fuisse centum pagos & populos multi tradiderũt. *Dicti* autem *Sueui* putantur à monte *Sueuo*, qui ab ortu initium *Germaniæ* facit, cuius loca incoluerunt. *Burgundiones* quondam à *Romanis* subacta interiori *Germania* per *castrorũ* *limites* positi à *Tiberio* *Cæsare* in *magnam* *coluerũt* *gentem*, atq; ita nomẽ ex locis sumpserũt: quia crebra per *limites* *habitaacula* *constituta*, *burgos* *vulgò* *vocant*. Hi postea *rebeldes* *effecti* *Romanis*: plusquam octoginta *milja* *armatorũ* *ripæ* *Rheni* *fluminis* *infederunt*, & nomen gentis obtinuerũt. *Saxonum* *gens* in *oceanis* *maris* *littoribus* & *paludibus* *inuuis* *sita*, *virtute* *atque* *agilitate* *habilis*. Vnde & appellata, quod *firidurum* & *validissimum* *genus* *hominum* & *præstans* *cæteris* *piraticis*. *Franci* à quodam proprio *duce* *vocati* *putantur*. alij eos à *feritate* *morũ* *nuncupati* *existimant*. Sũt enim in illis mores incõditi, naturalisque ferocitas animorũ. *Britones* quidam *Latinè* *nominatos* *suspiciantur*: eo quòd *bruti* *sint*. gens inter *oceanum* *interfuso* *maris* *quasi* *extra* *orbem* *posita*. de quibus *Virgilius*, *Toto* *diuiso* *orbe* *Britannos*. *Scotti* propria lingua nomen habent à *picto* *corpore*, eo quòd *aculeis* *ferreis* *cum* *atramento* *variarum* *figurarum* *stigmatum* *annorentur*. *Galli* à *candore* *corporis* *nun-*

cupati sunt. *Libya* enim Græcè lac dicitur. Vnde & Sibylla sic eos appellat: cum ait de iis, Tunc lactea colla Auro igneſcuntur. Secundum diuerſitatem enim cœli, & facies hominum & colores & corporum quantitates & animorum diuerſitates exiſtunt. In de Romanos graues, Gæcos leues, Afros verſpelles, Gallos natura feroces atque acriores ingenio peruidemus, quod natura climatū facit. Galli autem Senones antiquitus *Xenones* dicebantur, quod Liberum hoſpitiū recepiſſent, poſtea x in ſliteram commutata eſt. Vacca oppidum fuit iuxta Pyrenæum, à quo ſunt cognominati *Vaccei*, de quibus creditur dixiſſe poeta: Latèque vagantes *Vaccei*. Hi Pyrinæi iugis per amplam montis habitant ſolitudinem. Idem & *Vaſcones* quaſi *Vacones* e in ſilitram demutata. quod genus Pompeius edomita Hiſpania, & ad triūphū venire feſtinans de Pyrinæ iugis depoſuit, & in vnū oppidum cōgregauit. Vnde & *Conuenarum* vrbs nomen accepit. Hiſpani ab Ibero amne primū Iberi, poſtea ab Hiſpalo *Hiſpani* cognominati ſunt. *Galli* à canſore dicti ſinguntur, vnde & galli. Reliquis enim Hiſpanicis populis candidiores exiſtunt. Hi Græcā ſibi originem aſſerunt. Vnde & naturali ingenio callent. Siquidem poſt finem Troiani belli Teucrum morte Aiæcis fratris inuiſum patri Telamoni dum non reciperetur in regnum, Cyprum conceſſiſſe ferunt, ibique vrbe nomine antiquæ patriæ Salaminam condidiſſe, inde ad Galliciam profectus expoſitis ſediſus ex loco nomen genti dediſſe. *Aſtures* gēs Hiſpaniæ vocati, eo quod circa Iſturan flumen ſeptem montibus ſiluiſque crebris habitent. *Cantabri* gēs Hiſpaniæ à vocabulo vrbs, & Iberi amnis, cui inſidunt, appellati. Horum animus pertinax & magis ad latrocinandum, & ad bellandum, vel ad perpetuandum verbera ſemper parati. *Celtiberi* ex Gallis Celticis ſunt, quorū ex nomine appellata eſt regio Celtiberia. Nā ex flumine Hiſpaniæ Ibero vbi conſederant, & ex Gallis qui Celticis dicebantur, mixto vtroque vocabulo *Celtiberi* nūcupati ſunt. *Afri* appellati ex vno ex poſteris abrahæ, qui vocabatur Afer: qui dicitur duxiſſe aduerſus Libyā exercitū, & ibi victis hoſtibus conſediſſe, eiūſque poſteros ex nomine atauit & Afros & Africam nūcupaſſe. *Pœni* autem Carthaginienſes ſunt à Phœnicibus nūcupati, qui cū Didone profecti ſunt. *Tyrj* verò à Tyria vrbe Phœnicum nūcupati, de qua profecti ſunt, & in Africa latus venerunt. *Getuli* Getæ dicuntur fuiſſe, qui ingenti agmine in locis ſuis nauibus conſcendentes loca Syrtiū in Libya occupauerūt: & quia ex Getis venerant, deriuato nomine *Getuli* cognominati ſunt. Vnde & opinio eſt

apud Gothos, ab antiqua cognatione Mauris conſanguinitate propinquos ſibi vocare. Africam autem initio habuere *Libyes*. deinde *Afri*, poſt hæc *Getuli*, poſtremū *Mauri* & *Numides* *Mauri* & *Numide*, vt *Afri* putant, ſic ſuſpenderunt exordiū & vocabulū. Nam poſtquam in Hiſpania Hercules interit: & exercitus eius cōpoſitus ex variis gentibus amiſſo duce paſſim ſibi ſedes quæreret ex eo numero *Medi* & *Perſæ* & Armenij nauibus in Africa trāuecti proxima maris loca occupauerūt, ſed *Perſæ* dū materiā in agris pro cōſtruendis domiciliis nō inuenirent, & ignara lingua cōmerciū prohiberet: per patētes agros & diuerſas ſolitudoſ vagabantur, & à pabulationib. vagabūdus ſemetipſos propria lingua *Numides* appellauerūt, id eſt ſine oppido vagos & errantes. *Medi* autem cū *Libyis* ſe miſceerūt, qui proximam Hiſpaniā inhabitabant, quorū nomē paulatim *Libyes* corruerūt, barbarā lingua *Maurus* propter *Medos* appellantes; licet *Mauri* ob colorem à Græcis nominentur. Græci enim nigrum *μαυρός* vocant. *Æthiſſero* quippe calore afflati atrii coloris ſpecte ducunt *Maſſilia* ciuitas Africa eſt, non longè ab Athlaſe & hortis *Hæſperidū*: à qua ciuitate *Maſſilij* exorti ſunt: quos non corruptè *Maſſulos* vocamus, de quibus *Virgilius*. Hic mihi *Maſſiliæ* gentis mōlſtrata ſacerdos, *Gaulali* gentes ſunt à meridie vſque oceanum hæſperium peruagantes. His nomen *gauloenſis* inſula dedit quæ eſt iuxta *Æthiopiā*, vbi nec ſerpens naſcitur, nec viuūt. *Garamantes* populi Africa propè *Cyrenas* inhabitantes, à *Garamante* rege à polliniſ filio nominati: qui ibi ex ſuo nomine *Garama* oppidum condidit. Sunt autem proximæ gentes *Ethiopia*, de quibus *Virgilius*, *Extremi Garamantes*. *Extremi* autem, quia ſæui & à conſortio humanitatis remoti. *Hæſperij* verò ſunt qui circa Hiſpaniam commorantur. Nam Hiſpania *Hæſperia* dicitur. *Æthiopes* dicti à filio *Chā* qui vocatus eſt *Chus*, à quo originem trahūt. *Chus* enim *Hebraice* *Æthiops* interpretatur. Hi quondam ab Indo flumine conſurgentes, iuxta *Egyptum* inter *Nilum* & oceanum in meridie ſub ipſa ſolis vicinitate conſederunt, quorum tres ſunt populi. *Hæſperi*, *Garamantes* & *Indi*. *Hæſperi* ſunt occidentis, *Garamantes* tripoliſ, *Indi* oriētis. *Traglodita* gens *Æthiopia* nūcupati, quod tanta celeritate pollent, vt ſeras curſu pedum aſſequantur. *Pamphagi* & hi in *Æthiopia* ſunt: quibus eſca eſt, quicquid mandi poteſt & omnia fortuito gignentia, vnde & appellati: *Ichthyophagi* quod venando in mari valeant, & piſcibus tantum alantur. Hi poſt *Indos* montanas regiones tenent, quas ſubactas *Alexander magnus* piſcibus veſci prohibuit.

Anthropophagi gens asperissima sub regione Sircum sita: qui quia humanis carnibus vescuntur, ideo anthropophagi nominatur. Itaque sicut his, ita & ceteris gentibus per secula aut à regibus, aut à locis, aut à moribus: vel ex quibuslibet aliis causis immutata vocabula sunt: ita ut prima origo nominis eorū temporum vetustate nō pateat. Iam verò his qui Antipodæ dicuntur, eo quod contrarij esse vestigijs nostris putantur: ut quasi sub ter. is 10
 podium aduersa pedibus nostris calcet vestigia, nulla ratione credendum est, quia nec soliditas patitur, nec centrum terræ, sed neque hoc vlla historiarū cognitione firmatur. sed hoc poetæ quasi ratiocinādo conieciunt. *Titanas* autem quosdam in Græcia ferunt fuisse robustos & excellentes viribus populos, quos ferunt fabulæ ab irata contra deos terra ad eius vltionem creatos. Vnde & *Titanes* dicti sunt. *Vnde in Titanas*, id est ab vltione, quod quasi 20
 vltionem maris Terræ causa in deos assumi exitur: quos fabulæ à Ioue bello fuisse superatos atque extinctos fingunt, propter quod è cælo iactis fulminibus interierunt.

De regnis & militia vocabulis.

CAP. III.

Regnum à regibus dictum. Nam sicut reges à regendo vocati: ita regnum à regibus. Regnum vniuersæ nationes suis quæque habuere temporibus, ut Assyrij, Medi, Persæ, Ægyptij, Græci, quorum vices fors temporum ita voluit, ut alterum altero solueretur. Inter omnia autem regna terrarum duo regna cæteris gloriosiora traduntur, Assyriorum primo, deinde Romanorum, ut temporibus & locis inter se ordinata atque distincta. Nam sicut illud prius & hoc posterius: ita 40
 illud in oriente & hoc in occidente exortum est: demque in illius sine huius in tium confestim fuit. Regna cætera, cæterique reges velut appendices istorum habentur. Reges à regendo. Sicut enim sacerdos à sanctificādo: ita & rex à regendo, non autē regit qui non corrigit. Rectè igitur faciendo regis nomē tenetur, peccādo amittitur. Vnde & apud veteres tale erat proverbium. Rex eris si rectè facias, si non facias non eris. *Regia virtutes* precipue 50
diu. iustitia & pietas. Plus autem in regibus laudatur pietas. Nam iustitia per se seuera est. *Consules* appellati à consulendo, sicut reges à regendo, & sicut leges à legendo. Nam cū Romani regum superbam dominationem non ferrent, annua imperia, binōque consules sibi fecerunt. Nam factus regius non beniuolentia consulenti, sed superbia dominantis erat. Hinc ergo cōsules appellati, vel à consulendo ciuibus, vel à regendo cuncta consilio. 60

Quos tamen ideo mutandos per singulos annos instituerunt, ut nec insolens diu maneret, & moderatior citò succurreret. Inde autē duo pares, quia vnus rem ciuilem, alter rem militarem administrabat. Regnauerūt autem annis cccclxvij. *Proconsules* subiecti erant consulibus & dicti proconsules, eo quod vice cōsulibus fungerentur. sicut procurator curatores, id est actoris. *Exconsules* autem dicti, quod iā à cōsularu exierint: hinc discesserunt pacto vicis suæ anno. *Dictatores* quinto anno post reges expulsos Rōmani sibi cicauerunt, dū gener Tarquinij ad iniuriam soceri vindicandā, ingentem aduersus Romā collegisset exercitum. Hi quinquennij temporis imperio utebantur. Plus enim erant honore quā consules, qui annuas potestates tenebant. Et dicti dictatores quasi principes & præceptores. Vnde & magistri populi nominabantur. Vnde & edicta dicuntur. *Cesarum* nomen à Iulio cepit: qui bello ciuili commoto primus Romanorum singulare obtinuit principatum. Cæsar autem dicitur quia cælo mortuæ matris suæ utero prolatus ductisque fuerit, vel quod eum cesarie natus sit, a quo & imperatores sequentes Cæsares dicti: eo quod comati essent. Qui enim exsecto utero eximebantur: cæsones & cæsares appellabantur. *Iulius* autem dictus qui ab Iulo *Æneæ* filio originem duxit, ut confirmat Virgilius, Iulius à magno demissum nomen Iulo. *Imperator* autem nomen apud Romanos eorum tantum fuit prius, apud quos summa rei militaris consisteret, & ideo imperatores dicti ab imperādo exercitiis, sed dum diu duces titulis imperatoris fungerentur, senatus censuit, ut Augusti Cæsaris hoc tantum nomen esset, eo quod is distingueretur à cæteris gentium regibus: quod & sequentes Cæsares habitus usurpauerunt. *Solet enim fieri*: ut primi regis nomen etiam reliqui possideant, sicut apud Albanos ex Silij nomine omnes reges Albanorum *Silij* appellati sunt, sicut & apud Persas *Arfacidae*, apud Ægyptios *Prolemæi*, apud Athenienses *Cecropida*. *Augustus* ideo apud Romanos nomen imperij est, eo quod olim auget rem publicam amplificando. Quod nomen primo senatus Octauiano Cæsari tradidit, ut quia auxerat terras, ipso nomine & titulo consecraretur. Dum autem idem Octavianus, iam Cæsar & imperator appellaretur vel Augustus: postea verò dum ludos spectaret, & pronuntiarum esset illi à populo ut vocaretur & *Dominus*, statim manu vultūque auerso indecoras adulationes repressit, & *Domini* appellationem ut homo declinauit, atque in sequenti die omnem populum grauissimo edicto corripuit, *Domiciumque* se posthac appellari ne à liberis quidem suis permisit. Fuit enim filius

Actix, quæ nata est de sorore Iulij Cæsaris. Reges autem ob hanc causam apud Græcos *Coronati* vocantur, quod tanquam bases populum sustinent. Vnde & bases coronas habent. Quanto enim quisque magis præponitur: tanto amplius pòdere laborum grauarur. Tyranni Græcè dicuntur iisdem Latine & reges. Nam apud veteres inter regem & tyrannum nulla discretio erat: ut, Pars mihi pacis erit dextram terigisse tyranni. Fortes enim reges tyranni vocabantur. Nam, tiro fortis, de quibus Dominus loquitur: Per me reges regnant & tyranni per me tenent terram. Iam postea in usum acci dit tyrannos vocari pessimos, atque improbos reges, luxuriosæ dominationis cupiditatem & crudelissimam dominationem in populis exercentes. *Principes* & dignitatis modo significatur & ordinis, sicut est illud Virgilianum, Principes ardentem coniecit lampada Turnus, pro, primus. Dicitur autem princeps à capiendis significatione, quòd primum capiat: sicut municeps ab eo quòd munia capiat. *Dux*, dicitur eo quòd sit ductor exercitus: sed non statim quicumque principes vel duces sunt, etià reges dici possunt. In bello verò melius duces nominari conuenit quàm regem. Nam hoc nomen exprimit in prælio ducentem. Vnde Virgilius, ducis Euandri. Salustius, Quo cupidius in ore ducis sese quisque bonum. Non dixit in ore consulis. *Monarcha* sunt qui singularem possident principatum, qualis fuit Alexander apud Græcos, & Iulius apud Romanos. Hinc & monarchia dicitur. *Principatus* quippe singularitatis Græco nomine, *princeps* principatus est, *Tetrarcha* sunt quartam partem regni tenentes. Nam *tetrarchæ* quatuor sunt: qualis fuit apud Iudæam Philippus. *Patricij* inde vocati sunt pro eo quòd sicut patres filijs, ita prouideant reipublice. *Præfecti* dicitur, quòd prætoria potestatem præfint. *Prætores* iidem qui & præfecti, quasi præpositores. *Præsides* verò dicitur, quia alicuius loci tutelam prædialiter tenent, *Tribuni* vocati, quòd militibus sine plebibus iura tribuunt. *Chiliarcha* sunt qui mille præfunt militibus, quos nos millenarios appellamus, & est nomen Græcum. *Centuriones* dicitur eo quòd centum præfunt militibus, sicut quinquagenarij qui sunt in capite quinquaginta militum, sicut decani ab eo quòd militibus decem præferuntur. *Miles* dicitur, quia mille erant antè in numero vno, vel quia vnus est ex mille electus. Romulus autem primus ex populo milites sumpsit & appellauit. Liber verò primus militiæ ordinem docuit. *Miles* autem *ordinarius* dicitur, aut extraordinarius. *Ordinarius* est qui per ordinem militat, nec adhuc aliquem consecutus est gradum honoris. est enim gregarius, id est humilis militiæ. *Extrordinarius* est, qui

ob virtutem promouetur ex ordine. *Emeriti* dicuntur veterani solutique militiæ, qui iam in vsu prælij non sunt, quia mereri militare dicitur, à stipendiis scilicet quæ merentur. Iidem & veterani dicuntur, quia iam in vsu prælij non sunt, sed post multos militiæ labores quietis suffragium consequuntur. *Equestres milites* dicitur, eo quòd equo sedeant. Item militat ille in equestri ordine. *Tirones* dicuntur fortes pueri quod ad militiã deligantur, atque armis gerendis hábiles existunt. Hinc non ex sola professione natiuitatis, sed ex aspectu & valetudine corporis æstimantur. Vnde & tirones dicitur, qui antequam sacramento probati fuerint, milites non sunt. Romanæ autem militiæ fuit mos pubeis primo exerceri armis. Nam decimo sexto anno tirones militabant, quo etiã solo sub custodiibus agebant, de quibus Virgilius, Et primo flore iuuentus, *Servus* sanè nunquam militasse constat, nisi seruitute deposita, excepto Hannibalis tempore, cum post Cannensem prælium in tanta necessitate fuissent Romani, ut ne liberandorum quidem seruorum daretur facultas. *Desertores* vocati eo quòd desertis militariibus officiis euagantur. Hi in alios numeros militiæ nomen dare prohibentur, sed si non magni temporis culpam contraxerint, cæsi numeris suis restituuntur, sed & qui deserunt exercitum ad hostes transcurrentes, & ipsi desertores vocantur. *Conscripti milites* dicuntur, quia in tabulis conscribuntur ab eo qui eos ducturus est, sicut transcripti vocantur, cû de alia in aliam legionem transferuntur, & inde transcripti, quod nomina dant, ut transcribantur. *Optiones* dicitur quòd sint electi. Nã aptare eligere est, sicut & illud, Oprauique locum regno, id est eligit. *Excubitores* dicuntur, pro eo quòd excubias semper agunt. Sunt enim ex numero militum & in porticibus excubant propter regalem custodiam. *Excubia* autem diurna sunt, *vigilia* nocturna. Vnde & *vigiles*. *Velites* erant apud Romanos genus militiæ à velitando vocati. Lecti enim agilitate iuuenes cum armis suis post terga equitum consedebant, & mox cum ad hostes ventum esset, equis desiliabant, & continuo pedites ipsi ex alia parte, equitibus per quos aduecti fuerant dimicantibus, hostem perturbabant. Ab his ergo velitibus elephanti quòdam Hannibalis retro acti cum regi iam à suis non possent, fabrili scalpro inter aures adacto necabantur. *Castra* sunt vbi milites steterit. dicitur autem castra quasi casta, eo quòd illic castraretur libido. Nam nunquam iis intererat mulier. *Militia* autem à militibus dicitur, aut à multis, quasi multicia, quasi negotium multorum, aut à mole rerum quasi moletia. *Legio* sex milium armatorum est, ab electo vocata quasi lecti, id est armis ele-

fit. propriè autè Macedonum phalanx, Gallo-
 rum caterua, nostra legio dicitur. Legio autè
 habet sexaginta centurias, manipulos triginta-
 cohortes duodecim turmas ducentas. *Centuria*
 est pars exercitus in centenos milites
 diuisa. Vnde & qui iis præstant, centuriones
 dicuntur. *Succenturiati* sunt, non qui in pri-
 ma, sed in secunda centuria sunt, quasi sub
 prima centuria; tamen stititi etiam ipsi & in
 speculis positi in bello sunt, vt si prima defe-
 cerit, isti quos sub se diximus laborantib. pri-
 mis subueniant. Vnde & ad insidiandum po-
 nitur succenturiatus, quasi armis dolose in-
 stitutus. *Manipulus* ducentorum est militum.
 Manipuli autem dicti sunt milites, siue quia
 bellum primo manu incipiebant, siue quòd
 antequam signa essent manipulos sibi, fasci-
 culos stipulæ, vel herbarum aliquos pro signis
 faciebant, à quo signo manipulares milites
 cognominati sunt. De quib. Lucanus, Conuo-
 cat armatos extemplo ad signa maniplos.
 Turma triginta equites sunt. Romani enim
 equites in vna tribu trecenti fuerunt. De sin-
 gulis enim centuriis decem dabatur. & fiebat
 turma. Cohors quingentos milites habet.
 ¶ *Tria sunt vulgus generas, iacramentum, e-*
 uocatio, concuratio *Sacramentum*, in quo post
 electionem iurat, vniuersique miles se non
 recedere à militia, nisi post completa stipen-
 dia, i. militæ tempora, & hi sunt qui habent
 plenam militiam. Nam viginquinque annis
 tenentur. *Euocatio*, dum ad subitum bellum
 non solum milites, sed & cæteri euocantur.
 Vnde etiam consul solebat dicere: Qui re-
 publicam saluam esse vult, me sequatur. *Con-*
 curatio, quæ fit tumultu, quando vicinam vr-
 bis periculum singulos iurare non patitur: sed
 repente colligitur multitudo & tumultuosa
 in ira consistit. Hæc & *tumultuatio* dicitur.
 ¶ *In acie autem ista forè forma sunt.* Exerci-
 tus, classis, nodus, cuneus, ala, cornua agmen:
 quæ formas & nomina ab ipsis reb. de quib.
 translata sunt imitantur. *Acies* dicta, quòd
 ferro armata sit, & acumine gladiatorum. *Exer-*
 citus multitudo ex vno genere, ab exercitia-
 tione belli vocata. *Classis* dicta propter diui-
 sionem exercitus, quòd postea manipuli dicti
 sunt. Vnde & Virgilius Classib. hic locus hic
 acies certare solebant. Nam postea & classi-
 bus nauium dicta. *Nodus* propriè est densa pe-
 ditum multitudo, sicut turma equitum. *No-*
 dus autem dictus, pro difficultate quòd vix
 possit resolui. *Cuneus* est collecta in vnu mi-
 lium multitudo. Vnde propter quòd in vnu
 coit ipsa coitio in vnum, cuneus nominatus
 est, quasi cuneus, eo quòd in vnum omnes
 coguntur. *Ala* in exercitu triginta equites ef-
 se dicuntur. *Ala* autem, quia ob hoc di-
 citur, quia regunt pedes alarum vice. *Cornua*
 vocantur extremas exercitus, quòd in cornua

fit. *Agmen* dicitur cum exercitus iter facit, ab
 agendo vocatum, i. eundo. Plautus, Quo te a-
 gis & ipse? Est enim exercitus ambulans. Nā
 agmen dicitur, quod in longitudine directū
 est, quale solet esse cum exercitus portis pro-
 cedit: quicquid fuerit aliud, abusuè dicitur.

De ciuibus.

C A P. IV.

DE imperiis militiarq; vocabulis ex par-
 te dicitur est, deinceps *ciuium nomina*
 luminatim subiungimus. *Ciues* vocati, quòd
 in vnum cocentes vivant, vt vita communis
 & ornatio sit & tutior. *Domus* vnus fami-
 lia habitaculum est, sicut vbi vniuersi populi,
 sicut orbis domicilium totius generis huma-
 ni est. Est autem domus genus familiaræ, siue
 conjunctio viri & vxoris. Incipit autè à duob.
 & est nomen Græcum. Nam *δωμος* Græci
 testia vocant. Nam *familia* est, liberi ex liber-
 ris legibus suscepti, à femore *Genus* autem à
 gignendo & p. ogerendo dicitur, aut à diffi-
 nitione certorum prognatorum vt nationes,
 quæ propriis cogitationibus terminantur, gen-
 tes appellantur. *Populus* est humanæ multitu-
 dinis iuris contentus, & concordia communio-
 ne iocatus. *Populus* autem eo distat à ple-
 bus, quòd *populus* vniuersi ciues sunt, cōnu-
 meratus tenoribus ciuitatis. *Plebs* autè reliquū
 vulgus sine senioribus ciuitatis. *Populus* ergo
 tota ciuitas: vulgus vero plebs est. *Plebs* autè
 dicta à pluralitate, maior est enim numerus
 minorum quàm seniorū. *Populus* verò à Greg-
 co dicitur, quasi *πρωτων ἀδελφωτων*, i. ciuium
 cœtus. Vnde & *populus* dicitur est. Græcè autè
populus dicitur à λος à lapidib. *Vulgus* est pas-
 sim inhabitans multitudo, quasi quisq; quòd
 vul. *Tribus* dicuntur tanquam curiæ & con-
 gregationes distinctæ populorum, & vocatæ
 tribus ab eo quòd in principio Romani tri-
 fariè fuerunt à Romulo dispersiti, in senato-
 rib. militibus, & plebibus. Quæ tamen tribus
 nunc multiplicatæ nomen pristinum retinet.
Senatus nomen ætas dedit, quòd senioris es-
 sent. Alij à siendo dictos accipiunt senato-
 res: Ipsi enim agendi facultatem dabant. *Se-*
natu consultius à consulendo & tractando est
 dictum: quòd sic fit, vt consulat & nocere non
 possit. *Patres* autem, vt dicit Salustius, à curiæ
 similitudine vocati sunt. Nam sicut patres fi-
 lios suos ita illi in publicam alebant. *Pa-*
tres conscripti, quia dum Romulus decem curi-
 as senatorum elegisset: nomina eorum præ-
 sente populo in tabulas aureas conscripsit, at-
 que inde patres conscripti vocati. *Primi ordi-*
nes senatorum dicuntur *illustres*, secundi *spe-*
tabiles, tertij *clarissimi*. Iam inferius quæ-
 ritum aliquod genus non est. *Quamuis* autem

senatoria quisque origine esset, usque ad legitimos annos eques Romanus erat, deinde accipiebat honorem senatoriæ dignitatis. *Censores* apud Romanos veteres erant. Est enim censor, nomen dignitatis iudicialis. Censere enim iudicare est. Itē censores sunt patrimoniorum iudices, à censu ænis appellati. *Iudices* dicti quasi ius dicentes populo, siue quod iure disceptent. Iure autem disputare, est iuste iudicare. Non est autem iudex, si non est iustitia in eo. *Præsides* rectores sunt provinciarum: dicti eo quod præstant. *Prætores* autem quasi præceptores civitatis & principes. Idem & quæstiores quasi quæstiores, eo quod questionibus præstant. Consilium enim & causa apud eos est. *Proceres* sunt principes civium vel civitatis, quasi procedēs, quod ante omnes honore præcedant. Unde & capita trahium quæ eminent extra parietes proceres dicuntur, eo quod primo procedant. Hinc autem ad primores facta translatio: quod à cætera multitudine prominent. *Tribuni* dicti, eo quod plebi iura vel opem tribuunt. Constituti sunt autem sexto anno post reges exactos. Dum enim plebs à senatu & consulibus premeretur, tunc ipsi tribunos quasi proprios iudices & defensores creavit: qui eorum libertatem tuerentur, & eos aduersus iniuriam nobilitatis defenderent. Unde & defensores dicti, eo quod sibi plebem commissam contra intolerantiam improborum defendant. At contra nunc quidam eueriores: non defensores existunt. *Numerarii* vocati sunt, qui publicum numerum arariis inferunt. *Functi*, ab eo quod fungantur honore & officio aliquo dicti. Hinc & defunctos mortuos dicimus, qui compleuerunt vitæ officia nihil enim iam faciunt. *Municipes* sunt in eodem municipio nati: ab officio munerum dicti, eo quod publica munera accipiunt. Munia enim officia sunt, vade & immunes dicuntur, qui nullum gerunt officium. *Municipales* originales ciues & in locum officium gerentes. *Decuriones* dicti quod sint de ordine curiæ. Officiū enim curiæ administrant. Unde non est decurio qui summam non intulit, vel curiam participavit. *Curiales* autem idem & decuriones. Et dicti curiales, quia civilia munera procurant & exequantur. *Principales* magistratus & duumvires curialium officiorum ordines sunt. Principales dicti quod præstant magistratibus. *Magistratus* vero quod maiores sint reliquis officiis. *Duumvires* autem qui imper duos viros habent potestatem. *Tabellio* vocatus, eo quod sit portator tabellarum. Idem *exceptor*, idem & *scriba publicus*, quia ea tantum quæ gestis publicantur scribit. *Burgarii* à burgis dicti, quia crebra per limites habitacula constituta burgos vulgò vocant. Unde & *Burgundionum* gentis

nomen inhaerit: quos quondam subacta Germania, Romani per castra disposuerunt, atque ita ex locis nomen sumperunt. *Collegiati* dicuntur quod ex eorū collegio custoditisque deperantur qui facinus aliquod commiserunt. Est enim fordidissimum genus hominum patre incerto progenitum. *Privati* sunt extranei ab officis publicis: est enim nomen magistratum haberi contrarium, & dicti privati, quod sint ab officiis civitatis absoluti. *Mercenarii* sunt, qui servituti accepta mercede, iidem & *Barones* Græco nomine, quod sint fortes in laboribus. *Baronia* enim dicitur gratis: quod sit fortis: Cui contrarius est levis & infirmus. *Publicani* appellantur conductores vel fiscalium, scilicet vel rerum privatarum, siue quia vectigalia publica exigunt, vel quia per negotia fiscalia lucra sectantur. Unde & cognominati sunt. *Villicus* proprie villæ gubernator est. Unde & à villa villicus nomen accepit. Interdum autem villicus non gubernationem villæ sed dispensationem vniuersæ domus, Tollio interpretante significat, quod est vniuersarum possessionum & villarum dispensator. *Actores* idem & curatores ab agendo & curando vocati. *Procuratores* vero, eo quod vice curatoris funguntur: quasi propter curatores: sicut proconsul pro consule. *Coloni* sunt cultores aduenæ, dicti à cultura agri. Sunt enim & lunde venientes, ac debentes conditionem genituali solo propter agri culturam sub dominio possessoris, pro eo quod iis locatus est fundus. *Coloni* autem quatuor modis dicuntur. Nam coloni aut Romani sunt, aut coloni Latini, aut coloni auxiliares, aut coloni raris privati. *Inquilini* vocati quasi incolentes aliena. Non enim habent propria sedem: sed in terra aliena inhabitant. *Difert* autem inter inquilinum & aduenam. *Inquilini* enim sunt qui emigrant, & non perpetuo permanent. *Aduenæ* autem vel incolæ aduentitij perhibentur, sed permanentes, & incolæ, quia iam habitatores sunt, ab incolendo. *Indigenæ* sunt inde genti, & in eodem loco nati, ubi inhabitant. *Incolæ* autem non indigenam, sed aduenam indicat. *Peregrini* dicti eo quod ignorantur eorum parentes à quibus orti existunt. Sunt enim de longinqua regione. *Vrbani* vocabantur qui Romæ habitabant. Qui vero in cæteris locis, oppidanum. Nam sola vrbs, Roma, cætera oppida. *Famuli* sunt ex propria servorum familia orti. *Servi* autem vocabulum inde traxerunt, quod hi qui iure belli possent occidi à victoribus, conferuabantur: & serui fiebant à seruando scilicet serui appellati. *Anticilla* à sustentaculo vocata. *Anticilla* enim Græcè cubitus dicitur. Unde & anconem dicimus.

Mancipium est quicquid manu capi subdiq. potest, ut homo, equus, ovis. Hæc enim animalia statim ut nata sunt, *mancipium* esse putantur. Nam & ea quæ in bestiarum numero sunt, tunc videntur *mancipium* esse, quando capi sue domari ceperint. *Ingenii* dicti qui in genere habent libertatem, non in facto, sicut *liberti*. Vnde & eos Græci *ἑξωτός* vocant, quod sunt boni generis. *Libertus* autem vocatus quasi liberatus. Erat enim prius iugo servitutis addictus. *Libertorum* autem filij apud antiquos, *libertini* appellabantur, quasi de libertis nati. Nunc vero *libertinus* aut à libertis factus, aut possessus. *Manumissus* dicitur, quasi manu emissus. Apud veteres enim, quando manu mittebant, alapa percussus circumagebatur, & libertos confitebantur. Vnde & *manumissi* dicti, eo quod de manu mittebantur. *Dediti* primùm à deditioe sunt nuncupati. *Deditio* enim dicitur, quando se victi aut viacendi hostes victoribus tradunt, quibus hæc origo nominis fuit. Dum quondam aduersus populum Romanum serui armis sumptis dimicabant, victi se dederunt, comprehensisque varia turpitudine affecti sunt. Ex his quidam postea à Dominis *manumissi* propter suppliciorum notas quas manifestè perpessi sunt, ad dignitatem civium Romanorum non perueniebant. *Latini* ante Romam conditam apud Latinos fiebant, nunquàm per testamentum, sed per epistolam libertatem lucentes. Inde quia per testamentum nõ fiebant, nec ex testamento aliquid capere, nec suos hæredes facere poterant, ciues Romani postea sub consulibus per testamentum in urbe Romana esse cœperunt. Dicti autem *ciues Romani* quia in testamento liberi effecti in numerum Romanorum civium rediguntur. His primùm aditus erat in urbe Roma commorari, cæteris autem libertis prohibebatur, ne vel in urbe Roma, vel intra septimum ab urbe milliarium commorarentur.

De affinitatibus & gradibus. C A P. V.

Hæredibus nomē imposuit celsus græcis. Soli enim tributū auctoris. In hoc enim vocabulo prima successio est *hæreditaria* & generis, ut sunt filij & nepotes. *Probæres* est qui loco hæredis fingitur: quasi pro hærede. Est enim aut institutus aut substitutus. *Pater* est à quo nascitur initium generis: itaque est *paterfamilias* vocatur. *Pater* autem dicitur eo quod patratoe peracta filium procreet. Patratoe enim est rei Ventreæ consummatio. *Lucretias*. Et bene patra patrum. *Genitoris* autem à gignendo: & parentes quasi parientes. *idem & creatores*. *Cremens* enim si semen masculi, vnde animalium & hominum corpora concipiuntur. Hinc creatores parentes dicuntur. *Mater* dicitur quod exinde efficiatur aliquid.

enim est quasi materia: nam pater causa est. *Paterfamilias* autem dicitur, quod omnibus in familia sua positis seruis tanquam pater filijs patria dilectione consulit, teruorumque conditionem à filiorum affectu non discernit: sed quasi vnum membrum amplectitur. Hinc enim exortū est nomen *paterfamilias*. Qui autem dominatur in seruis, hoc se nomine nequaquam repatent appellari. *Materfamilias* inde vocatur: quia per quandam iuris solemnitatem in familiam transit mariti. *Tabulae* enim matrimoniales instrumenta emptionis sue sunt. Alias sicut *matrona* est mater primi pueri, id est quasi mater nata: ita *materfamilias* illa est, quæ plures enixa est. Nam familia ex duobus esse incipit. *Auus* patris pater est, ab auo dicitur est, id est ab antiquitate. *Proauus* aui pater est, quasi prope auum. *Abauus* proauus pater, iam longè ab auo. *Araus* abauus pater. *Trisauus* arauus pater: quasi trisauus, id est quantus supra abauum. Sed *trisauus* vltimum cognationis nomen est. *Familia* autem oritur à patre *terminatur* in tritauo. *Filius* & *filia* à familia dicti sunt, ipsi enim primi in ordine nascuntur existunt. Vnde & *Cornelia* familia stirps ipsa omnis à *Cornelio* orta. *Familia* autem à femore. *Femur* enim genus est & stirps ostenditur. Nam familia pro seruis abusus nõ propriè dicitur. *Stirps* ex longa generis significatione vocatur. *Gnatus* dicitur quasi generatus. Vnde & per g scribitur. *Soboles* eo quod substitutio sit generis. *Quadruparius* est autem ordo filiorum ita: *vingentis*, *primogenitus*, *medius*, *novissimus* *vingentis* quod sit vnicus, nec ante, nec post illus. *Primogenitus* ante quem nullus, *Medius*, inter omnes. *Novissimus*, post omnes. *Idem & minimus* à monade. *Novissimus* autem propter quod nouus: quia cæteri præcedendo antiquiores existit. ¶ *Quatuor* etiã *modis filij* appellantur, natura, imitatione, adoptione, doctrina. *Natura*, veluti dicitur filij *Abrahæ* *Iudæi*, *Imitatione*, ut ipsius *Abrahæ* fidem imitantes ex gentibus, dicente *Euangelio*. *Porès* est *Deus* de lapidibus istis suscitare filios *Abrahæ* vel sicut eisdem *Iudæos* *Dominus* filios esse dicit *diaboli*, à quo non nominati, vel nati, sed quem fuerant imitati. *Adoptione* quoque, quod humana consuetudine nulli licet nescire, vel sicut nos *Deo* non natura sed adoptione dicimus, *Pater* noster qui es in cælis. *Doctrina*, sicut *Apostolus* filios suos appellat eos quibus *Euangelium* prædicauit. *Filij* autem ideo in legibus *liberi* appellantur, ut isto vocabulo secerantur à seruis: quia sicut seruis in potestate domini, sic filios in potestate est pater. Inter etiam filios sit *emancipatio*, ut sit liber à patre: sicut sit seruo *manumissio*, ut sit liberatus à domino.

Item liberi dicti, quia ex libero sunt matrimonio orti. Nam filij ex libero & ancilla feruulis conditionis sunt. Semper enim qui nascitur deteriorationem parentis statum sumit. *Naturales* autem dicuntur ingenuatum concubinarum filij, quos sola natura genuit non honestas coniugij, iidem & *pueri* à pube. *Adoptium* filius est, qui aut patre inuito, aut a uo, aut proauo, cuius potestate per mancipationes est traditus in alienam potestatem, quia uerunque fert nomen, ut Flauius *Emilius*, vel *Scipio Paulus*. *Gemini* sunt non duotantum simul nati; sed & plures. De geminis autem vno abortiuo, alter qui legitime natus fuerit, *Vopiscus* naminatur. *Posthumus* vocatur eo quòd post humationem patris nascitur, id est post obitum. Iste & defuncti nomen accepit. Sic enim lex voluit ut qui de defuncto nascitur, defuncti nomine appelletur. *Nothus* dicitur qui de patre nobili & matre ignobili gignitur, sicut ex concubina. Est autem hoc nomen Græcum, & in familiaritate desicit. Huic contrarius est *Spurius*, qui de matre nobili & patre ignobili nascitur. Item *Spurius* patre incerto matre vidua genitus, velut tantum *Spurij* filius, quia muliebrem naturam veteres spiritum vocabant, velut *Son* & *Carops*, hoc est, feminis, non patris nomine. Eosdem & *Fauonius* appellabant, quia quaedam animalia Fauonii Spiritu haulto concipere existimantur. Unde & ij qui non sunt de legitimo matrimonio, matrem potius quam patrem sequuntur. Latine autem *Spurij* quasi extra partem, id est, quasi imitandi. *Nepos* est qui ex filio natus est. dictus autem nepos quasi natus post. Primum enim filius nascitur, deinde nepos. Gradus enim substitutionis est. Hinc & *posterius*, quasi postera ætas. *Nepos* autem ueriusque sexus est. Nam ut *nepos* dicamus in iure est, propter discretionem successionis admissam. *Pronepos* est qui ex nepote conceptus nascitur. Et dictus pronepos, quasi natus porro post. Ex hoc quoque grada incipit vocari & progenies, quasi porro post geniti, nam filij & nepotes non sunt progenies, quia non est in eis longa posteritas. Sicut autem inferius longè editi *progenies* dicuntur, ita superius proauu arauisque *progentiores* appellatur, quasi porro generatior. *Pronepos* dictus quia propè nepotem. *Abnepos*, quia seiuungit ab nepote. Est enim inter illud & nepotem pronepos. *Adnepos* abnepotis filius. *Trinepos* adnepotis filius, quia post nepotè quartus in ordine est, quasi retranepos. Minores autem non dicimus nisi quorundam graduum deficit nomen: ut puta filius, nepos pronepos, abnepos, adnepos, trinepos. Vbi isti gradus defecerint, merito iam dicimus, post patris aui proauu abauu, utraque

Agnati dicti eo quòd accedant pro natis, dñi defunt filij. Qui ideo prius in gente agnoscuntur, qui ueniunt per uirilium sexus personas: ueluti frater eodè patre natus, uel fratris filius nepos, uel ex eo item patruus propinquitate cognationis. *Cognati* dicti, quia sunt & ipsi propinquitare cognationis coniuncti. Qui inde post agnatos habentur, quia per femininam sexus personas ueniunt: nec sunt agnati, sed aliàs naturali iure cognati. *Proximus*, propter proximitate sanguinis appellatus. *Consanguinei* vocati, eo quòd ex vno sanguine, id est ex vno patris semine nati sūt. Nam semen uiri spuma est sanguinis, ad instar aquæ in seipulos collisæ, quæ spumam candidam facit, uel sicut uinum nigrum quòd in calice agitatur spuma albertem reddit. *Fratres* dicti, eo quòd sint ex eodem fructu, id est ex eodè semine nati. *Germani* uerò de eadem genitrice manantes: non, ut multi dicunt, de eodem germine, qui tantum fratres uocatur. Ergo fratres ex eodem fructu, *germani* ex eadem genitrice manantes. *Plerini* uocati, eo quòd sint ex diuersis partibus, & in uero editi. Nam uerus tantum uulteris est. Quatuor autem modis fratres dicuntur in diuinis scripturis, natura, genere, cognatione, affectu. *Natura*, ut Esau & Iacobus, *Andreas* & Petrus, Iacobus & Iohannes. *Genis*, ut omnes Iudei fratres inter se uocantur, ut in Dentitionomio. Si autem emeris fratrem tuum qui est Hebræus, et Apostolus, Optabam, inquit, ego Anachema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati meic secundum carnem, qui sunt Israelite. Porro *cognatione* fratres uocantur, qui sunt de una familia, id est, patria, quas Latini paternitates interpretantur, cum ex una radice multa generis turba diffunditur, ut in Genesi dixit Abraham ad Loth, Non sit rixa inter me & te, & inter pastores tuos & pastores meos, quia omnes fratres nos sumus. Et ceterè Loth non erat frater Abraham, sed filius fratris eius Aram. Quarto modo *affectu* fratres dicti, qui in duo seinduntur, spirituale & commune. Spirituale quo omnes Christiani fratres uocantur ut, Recce quam bonum, & quam iucundum habuit fratres in unum. Item commune, cum omnes homines ex vno patre nati patri inter nos germanitate coniungimur, Scriptura loquente, dicite his, qui oderunt uos fratres nostri uos estis. *Germani* ita intelliguntur ut germani eadem genitrice manant. Soror autem ut frater. Nam soror est ex eodem semine dicta, quòd sola cum fratribus in sorte agnationis habebatur. Fratrum filij *paruales* dicti, eo quòd pures eorum germani fratres inter se fuerunt. *Consobrini* uerò

vocati, qui aut ex sorore & fratre, aut ex duabus sororibus sunt nati : quasi confororini. *Fratrueles*, autem matertera filij sunt. *Sobri- ni* confobrinorum filij. *Tius* Græcum nomen est. *Patruus* frater patris est : quasi pater alius. Vnde & decedente patre pupillum prior patruus suscipit, & quasi filium lege tucur. *Auunculus* est matris frater, cuius nomen formam diminutiuū habere videtur: quia ab auo venire monstratur. *Amita* est soror patris quasi altera mater. *Soror* est qui filiam dedit. *Gener*, est qui filiam duxit. *Gener* autem dictus, quod asificatur ad augendum genus. *Socer* autem & *socrus* quod generum vel numerum sibi associant. *Virricus* autem qui uxorem ex alio viro filium aut filiam habentem duxit. Et dictus *virricus* quasi nutriticus, quod à matre superducatur nouus. *Prinigenus*, est qui ex alio patre natus est, & priuigenus dici putatur: quasi priuigenus: quia prius genitus. Vnde & vulgo antenatus. *Vocabula* autem à gente hæc videntur declinata genitor genitrix, agnati agnatæ cognati cognatæ, progenitores progenitrices, germani germanæ.

In quibusdam exempli hæc adiciuntur.

Hæc consanguinitas dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens, vsque ad vltimum gradum subtraherit, & propinquitas esse desierit: eam rursus lex matrimonij vinculo repeat, & quodammodo reuocat fugientem. Ideo autem vsque ad sextum generis gradum consanguinitas constituta est, vt sicut sex ætatibus mundi generatio & hominis status finitur: ita propinquitas generis tot gradibus terminaretur.

Item de predictis affinitatibus.

Avector mei generis pater mihi est, ego illi auus aut filia. Patris mei pater, mihi a-

uius est, ego illi nepos, aut neptis. Patris mei auus mihi proauus est: ego illi pronepos aut proneptis. Patris mei proauus: mihi abauus est, ego illi abnepos aut abneptis. Patris mei abauus, mihi atauus est, ego illi adnepos aut adneptis. Patris mei atauus mihi tritauus est, ego illi trinepos aut trineptis.

De patruis.

Patris mei frater mihi patruus est ego, illi fratris filius aut filia. *Patruus* mei pater mihi patruus magnus est, ego illi filij fratris filius aut filia. *Patruus* mei, auus, mihi propatruus est, ego illi filij aut nepos aut neptis. *Patruus* mei proauus mihi adapatruus est: ego illi nepotis aut neptis filius aut filia.

De amitis.

Matris meæ soror mihi amita est, ego illi fratris filius aut filia. *Amita* meæ mater, mihi amita magna est, ego illi filia fratris filius aut filia. *Amita* meæ auia mihi proamita est, ego illi neptis filius aut filia. *Amita* meæ proauia mihi abamita est, ego illi neptis, nepos, aut neptis.

De auunculis.

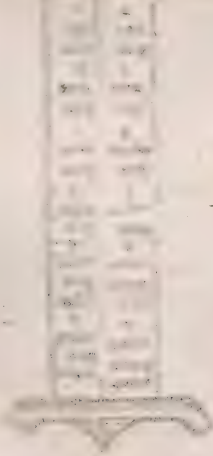
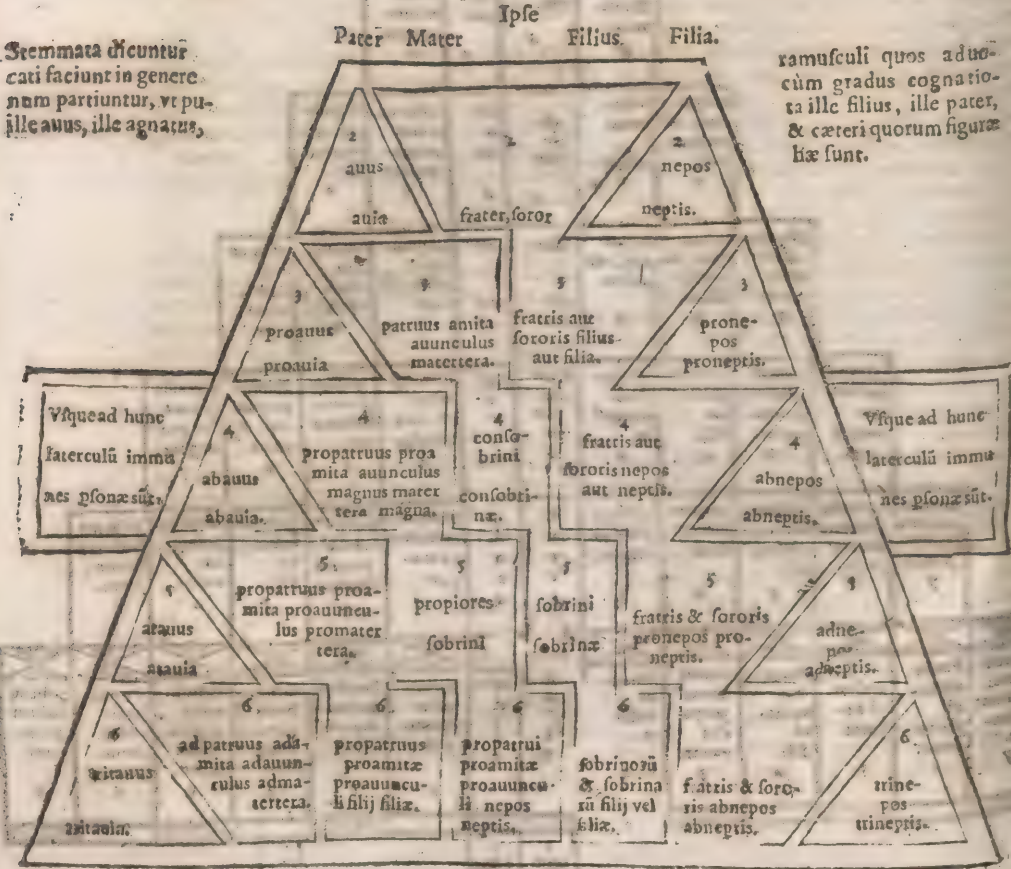
Matris meæ frater mihi auunculus est, ego illi sororis filius aut filia. *Auunculus* mei pater mihi auunculus magnus est, ego illi sororis filius aut filia. *Auunculus* mei auus mihi proauunculus est, ego illi neptis filius aut filia.

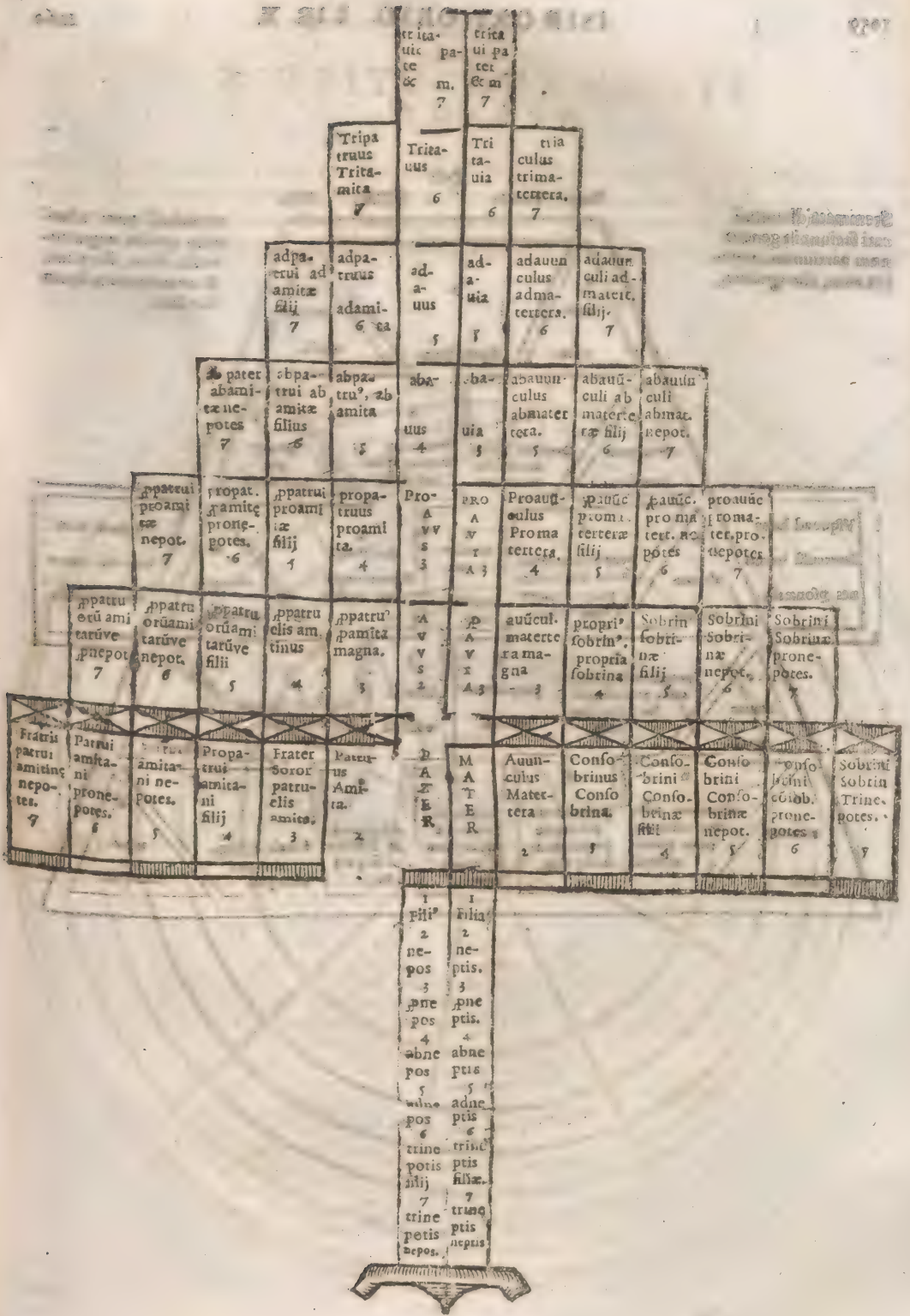
De materteris.

Matris meæ soror mihi matertera est, ego illi sororis filius aut filia. *Matertera* meæ soror mihi matertera magna est, ego illi sororis nepos aut neptis. *Ania* meæ soror mihi abmatertera est, ego illi pronepos sororis aut pronepotis. *Proauia* meæ soror mihi promatertera est, ego illi neptis filius aut filia.

Stemmata dicuntur
casi faciunt in genere
nam partiuntur, ut pu-
ille auus, ille agnatus,

ramusculi quos aduo-
cum gradus cognatio-
ta ille filius, ille pater,
& ceteri quorum figurae
hae sunt.

STEMMATA STIRPIS HUMANÆ.

Hæc consanguinitas dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens, usque ad ultimam gradum substrahit, & propinquitas esse deserit, eam rursus lex hæc, matrimonij vinculo reperto, & quodam modo reuocat futuram. In deo autem usque ad sextum generis gradum consanguinitas constituta est, ut sicut sex atatibus minima generatio, & hominis status finitur, ita propinquitas generis tot gradibus terminaretur.

De coniugiis. CAP. VIII.

Vtr sexum significat, non coniugium nisi adieceris, ut eius. *Maritus* vero etiam sine adiectione coniugem sonat, & à mare maritus, quasi mas. Est enim nomen primæ positionis, quod facit in diminutione masculini, in derivatione maritus. *Sponsus*, à spondendo vocatus. Nam antequam tabellarum matrimonij cautiones sibi invicem emitterent, in quibus spondebant se invicem consentire in iura matrimonij, & fideiussores dabant. Unde admissum est ut sponsum dicamus virum, à spondendo & sponfam similiter. Cæterum p oprie spondere, velle est. Ergo sponsus non quia promittit, sed quia spondet & sponsores dat. *Arrabo*, dicta quasi arra bona. Quod enim datur pro coniugio, bene datur; quia coniugium bonum est. Quod verò causa fornicationis aut adultærii, malum est; idcirco arrabo non est. Dicta autem arra, à re pro qua vaditur. Est autem arra non solum sponso coniugalis, sed etiam pro quolibet promissa re data, ut compleatur. *Penci*, nuptiarum putiores, à pro-candendo est, petendo dicitur. *Pronuba*, dicta, eo quod nubentibus præcedit, quæq; nubentem viro coniungit. Ipsa est & *paranymphea*. Nam *nymphea* sponsa in nuptiis, & *nymphea* pro laetitiosis officio, quod ad nomen nubentis alluditur. *Coniuges*, appellatur propter ægum quod imponitur matrimonij coniungendis. Iugo enim nubentes sicut solent: propter futuram concordiam, ne separentur. Coniuges autem verus appellantur à prima desponsationis fide, quamvis adhuc inter eos ignoretur coniugalis concubitus sicut Maria Ioseph coniux vocatur, inter quos nec fuerat nec futura erat carnis ulla commixtio. *Nupte* dictæ, quod iustus suos velent: translatum nomen à nubibus, quibus tegitur celum. Vnde & *nuptia* dicuntur, quod ibi primùm nubentium capita velantur. *Obnubere* enim, cooperire est. Cuius contraria *innuba*, hoc est, innupta, quæ adhuc vulgum suum non velat. *Vxores*, vocatæ quasi vniiores. Moris enim erant antiquitus, ut nubentes puella simul venirent ad limen mariti, & postea antequam ingrederentur, ornarentur lanceis vitis, & oleo vngerentur. Et inde vxores dictæ, quæ vniiores: quæ ideo vocabantur limina calcate, quod illic ianuæ & cocune & separentur. *Matrona*, est quæ iam nupsit, & dicta matrona, quasi mater nati, vel quia iam mater fieri potest: vnde & matrimonium dicitur. Distinguitur autem inter matronam, matrem & matrem familiæ. Nam matronæ, quia iam in matrimonium conuenerunt: matres, quia pepererunt, matres familiæ, quia iam per quandam iuris solennitatem in familiam mariti transierunt.

Monogamus dicitur, quia vni tantum nupsit. *Mior* enim apud Græcos vnum dicitur: quæ nuptiæ interpretantur. *Bigamus* autem & *trigamus* à numero vxorum vocatus, quasi à duabus vel tribus mulieribus. *Vidua* vocata, quod cum viro uno fuerit, nec circa consortium alterius viri post mortem coniugis primi adhaerit. Nam quæ alteri post mortem prioris viri nupsit, vidua non dicitur. Item vidua dicta, quod sola sit, nec circa consortium alterius viri coniugalia iura custodiat. Fratris vxor *fratrissa* vocatur. Mariti frater *leuir* dicitur. Duorum inter se fratrum vxores *ianitricæ* vocantur: quasi eandem ianuam terentes, vel per eandem ianuam iter habentes. Viri soror *glos* appellatur. Sororis vir speciale nomen non habet, nec vxoris frater. *Matrimonium*, est nobilium iusta conuentio & conditio. *Coniugium*, est legitimarum personarum inter se coeundi & copulandi nuptiæ. Coniugium est dictum, quia coniuncti sunt, vel à iugo quo in nuptiis copulantur, ne resolui aut separari possint. *Connubium* autem non à nupta, sed à nubendo formatum, dicitur autem connubium cum æquales in nuptias coeunt, ut puta ciues Romani, partimque dignitate. Connubium autem non est, cum ciuis Romanus cum Latina iungitur. Quoties autem connubium non est, filij patrem non sequuntur. *Hymenæus*, dicitur à quodam Hymenæo, qui prius prospere vsus est nuptiis, vel *eros* à quibus, quæ membranæ virginitatis est claustrum. *Contubernium*, est ad tempus coeundi conuentio, vnde & tabernaculum quod modò huc, modò illic presignitur. *Repudium*, est quod sub testimonium testium vel presentium vel absentium mittitur. *Diuortium*, est quotiescunq; dissoluto matrimonio, alter eorum in nuptias sequitur. *Diuortium* autem dictum à flexa viarum, hoc est, via in diuersa tendens. *Fribolum*, est cum eo animo separantur, vt rursus ad se inuicem reuertantur. Nam fribolum est velut quassæ mentis & effluxæ, ne c stabilis. Proprie autem fribola vocantur scitilia vasa iutilia. *Tres* autem ob causas dicitur vxor, prima est causa prolis, de qua legitur in Genesi, & benedixit eos, dicens, Crescite & multiplicamini, secunda causa adiutorij, de qua ibi in Genesi dicitur. Non est bonum esse hominem solum, faciamus ei adiutorium simile, tertia causa *incontinentia*. Vnde dicit Apostolus, Qui se non continet, nubat. *Ineligendo marito* quatuor spectari solent. *Virtus*, genus, *pulchritudo*, *sapientia*. Ex his sapientia potentior est ad amoris effectum. Refert hæc quatuor Virgilius de Ænea, quod his Dido impulsæ est in amorem eius. *Pulchritudine*, *Quem sese ore ferens*. *Virtute*, *Quam forti pectore* & *armis*. *Oratione*, *Hæc quibus ille ætatis fa-*

ris, quæ bella exhausta canebat. Genere, Credo equidem, nec vana fides, genus esse decorum. ¶ Item in re eligenda vxore: quatuor res impellunt hominem ad amorem: pulchritudo, genus, diuitiæ, mores. Melius tamen est si in ea mores quærantur, quàm pulchritudo. Nunc autem illæ quærantur, quas aut diuitiæ, aut forma, non quas probitas morum

commendat. ¶ Ideo autem scemina: sub viri potestate consistunt, quia leuitate animi plerunque decipiuntur. Vnde & æquum erat eas viri auctoritate reprimi. Proinde & veteres voluerunt sceminas inuuptasq; uamuis perfectæ ætatis essent, propter ipsam animi leuitatem, in tutela consistere. g boup. aubj on

ISIDORI HISP ALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM.

LIBER XII.

De quibusdam uocabulis nominum per alphabetum distinctis.

Rico quorundam nominum, id est, unde veniat, non penè omnibus patet. Proinde quadam noscendi gratia operi interiecimus. Licet origo nominum unde veniat à philosophis eam teneat rationem, vt per denominationem homo ab humanitate, sapiens à sapientia nominetur, quia prius sapientia, deinde sapiens: tamen claret alia specialis origine quorundam nominum causa: sicut homo ab humo, unde propriè est appellatus. Ex quibus exempli gratia quadam in hoc opere posuimus.

A

Heros, vir fortis & sapiens. *Auctor*, ab au-gendo dicitur. Auctorem etiam scemineo genere dici non posse existimant. Nam quadam sunt, quæ in sceminino flecti non possunt, vt cursor. *Aktor*, ab agendo, *Alumnus*, ab alendo vocatus; licet & qui alit, & qui alitur, alumnus dici potest, id est, & qui nutrit, & qui nutritur: sed melius tamen qui nutritur. *Amicus*, per deriuationem, quasi animi cultus. dicitur autem propriè amicus ab amo, id est, catena charitatis: unde & amici quod teneant. *Amator* turpitudinis, quia amore torquetur libidinis. *Amabilis* autem, quod sit amore dignus. *Amasus*, eo quod sit pronus ad amorem. *Asinus*, ab astu vocatus, qui est callidi & cauti nominis, qui possit sine periculo fortiter aliquid facere. *Argutus*, quia argumentum citò inuenit in loquendo. *Acer*, in vnamquamque formam

vegetus ac nimius. *Alacer*, à velocitate & cursu, quasi diceret aliger. *Armiger*, quod arma gerat. *Alacris*, lætus: alacriter gestiens & nullius rei nouitate turbatus. *Agilis*, ab agendo aliquid celeriter: sicut docilis. *Emulus*, eiusdem rei studiosus, quasi imitator & amabilis. Alias inimicus inuenitur. *Aequus*, est secundum naturam iustus dicitur: ab æqualitate, hoc est ab eo quod sit æqualis: unde & æquitas appellata, ab æqualitate quadam scilicet. *Aequanus*, ab eo quod sit alteri æqualis æuo, id est, coætaneus. *Arrogans*, eo quod multum rogetur, & ille multum fastidiosus sit. *Audax*, propriè pro arrogante ponitur. *Animosus*, eo quod sit animus & viribus plenus. *Animatus*, quasi animo auctus, & quasi animo firmatus. *Aelanus*, pro eo quod seipsum super mensuram suam eleuet: dum magnus sibi videret de his quæ agit. *Attollens*, quod se eleuet & erigat. *Ambitiosus*, quod honores ambiat. *Auidus* dicitur ab auendo: auere enim cupere est: Hinc & avarus. Nam quidam auatum esse dixerunt, progredi vitra quam sufficit. *Auarus* ex eo dicitur, quod sit auidus auri, & nunquam opibus expleatur: & quantum plus habuerit, tantum plus cupiat: Flacci super hoc concordante sententia: qui ait, Semper auius egerit, & Sallustius, Quod neque avaritia copia, neque inopia minuatur. *Amarus*, à sapore translatum nomen habet. Est enim inuius, nec nouit quenquam ad consortium sumi aliqua inuitare dulcedine. *Adulter*, violator maritalis pudoris, eo quod alterius torum polluit.

Auceps

Auceps huc illæque fluctuans ac dubius istud aut illud capiat, & in qua parte declinet anxius. *Aurore*, quod sit terris moribus. *Abstemius* à temeto, id est, vino, quasi abstincens à vino. *Abblatatus*, quod sit à lacte ablatus. *Ager*, quod agatur infirmitate, vel tristitia ad tempus. *Egrotus*, quod sit æger frequentius, sicut iratus & iracundus. *Eruminosus* à rumine dictus, quod per inopiam miser factus esuriat & sitiat. *Auspex*, eo quod auium auspicia intendat, sicut auceps, quod aues capiat. *Astrosus* ab astro dictus, quasi malo sidere natus. *Enormis*, eo quod normam & mensuram excedat. *Abactor* est fur iumentorum & pecorum, quem vulgò abigicum vocant, ab abigendo scilicet. *Atratus* & *Albatus*, ille à veste nigra sit ab alba. *Aduena*, eo quod aliunde adueniat. *Alienigena*, qui ex alia gente genitus est; & non ex ea ubi est. Item alienigena, quod aliena regionis sit, & non eius ubi est. *Acolæa*, eo quod adueniens terram colat. *Agricola* à colendo agro, sicut syluicola. *Affecta*, eo quod sequatur aliquem lucri causa. *Astidus* dicebatur apud antiquos, qui assibus ad ærarium expensum conferendis præerat, & in negociis quoque publicis frequens: vnde & per s, non per d scribendum est. *Apparitor* nominatus, quod appareat & videatur, & præsto sit ad obsequium. *Attentus*, vt aliquid audiens geneat. *Attonitus*, veluti furore quodam instinctus atque stupefactus: dictus attonitos à tonitruu strepitu: quasi tonitruo stupefactus & vicino fulgore, aut à tactu proximus. *Allectus* quod sit palam electus. *Abactus*: quod sit ab actu remotus. *Aborivus*, eo quod non oriatur, sed aboriatur & excidat. *Adoptivus*, quia est palam adoptatus in filium. *Ambo* ab eo quod *αμφο*, nomen de Græco Latinum factum, littera tertia demutata. *Alius* de multis dicitur: alter verò de duobus dicitur. *Æquimanus* appellatur, qui vtique manu gladio incunctanter vtatur.

B

B*eatus* dictus quasi bene auctus, scilicet ab habendo quod velit, & nihil pariendo quod nolit. Ille autem verè beatus est, qui & habet omnia quæ vult bona, & nihil vult mali. Ex his enim duobus beatus homo efficitur. *Bonus* à venustate corporis creditur dictus: postea & ad animum transferam nomen est. Eum autem dicimus bonum, cui non præualer malum: eumque opimum, qui peccat minimum. *Benignus* est vir sponte ad benefaciendum paratus & dulcis alloquio. Non autem multum distat benignus à bono, quia & ipse ad benefaciendum videtur expositus. Sed in eo differt, quia potest bonus esse & tristior; & bene quidem facere & præ-

stare quod poscitur; non tamen suavis esse nouit confortio. *Benignus* autem sua cunctos nouit inuitare dulcedine. *Beneficus* à benefaciendo alteri dictus. vnde & beneficentia vocatur, quæ proximo prodest. *Benivolus* quia bene vult. Non tamen dicimus beneuolus sicut nec maleuolus. Sæpe enim ex duabus partibus compositum nomen, aut priorem aut sequentem litteram corrupit. Nam beneuolentia absurdum sonat. *Blandus*, dulcis & inuitans ad familiaritatem sui. *Brutus* quasi obrutus, quia sensu caret. Est enim sine ratione, sine prudentia. vnde & ille Iunius Brutus ex sorore Tarquinij Superbi genitus, cum eundem casum timeret in quem frater inciderat, qui ob diuitias & prudentiam ab auunculo fuerat occisus, vitæ temporis simulauit stultitiam. vnde etiam Brutus est cognominatus, dum vocaretur Iunius. *Balbus* à balando potius quam loquendo dictus. Verba enim non explicat. Inde & *blefus*, quia verba frangit. *Bucco* garrulus, quod cæteros oris loquacitate, non sensu exsuperet. *Biliosus*, quod semper sit tristis, ab humore nigro, qui bilis vocatur. *Baburinus*, stultus, ineptus. *Biathanatus*, quod est bis mortuus. *Diathanos* enim Græco sermone mors dicitur.

C

C*larus* à Cælo, quod splendeat. vnde & clara dies, pro splendore cœli. *Celsus* à cœlo dictus, quod sit sublimis & altus, quasi cœlestis. *Castus* primùm à castratione nuncupatus: postea placuit veteribus etiam eos sic nominari, qui perpetuam libidinis abstinentiam pollicebantur. *Cæles* dictus; quia iter sibi facit ad cœlum. *Cœlebs*, connubij expers, qualia sunt nomina in cœlo, quæ absque coniugibus sunt. Et cœlebs, dicitur, quasi cœlo beatus. *Cælicola*, eo quod cœlum colat: est enim angelus. *Continens* non solùm in castitate dicitur, sed & in cibo & potu: in ira quoque & vexatione mentis & detrahendi libidine. Et continens dicitur, quod se à multis malis absteineat. *Clemens*, misericors ab eo quod eluat, id est, protegat & tueatur: sicut solet patronus clientem. *Concors* à consuetudine cordis appellatur. Nam sicut consors dicitur, qui sortem iungit ita ille concors dicitur, qui corde iungitur. *Concionator*, multitudinis allocutor. *Consolator*, vnius allocutor. Et inde dictus consolator, quod soli se applicat cui loquitur, & solitudinem leuat alloquio suo. Hinc & solatium. *Consultus* est qui consultitur, cui contrarius est inconsultus, qui non accipit consilium. *Constans* dictus, quod vndeque stat: nec in aliquam partem declinari potest. *Confidens* quod sit in cunctis fiducia plenus. vnde & *Cæcilus*: Si confidentiam

habes, confide omnia. *Cautus* a cauendo dicitur. *Callidus* fraudulentus, quia celare nouit, & male peritus. *Callidum* autem veteres non pro astuto tantum, sed etiam pro astute docto ponebant. Hinc & versutum, ab eo quod animum cito vertat. *Cupidus* a cupiendo multum, id est, accipiendo vocatus. *Clamofus*, quasi calamofus à calamo, scilicet quod sonet. *Calumniator* falsi criminis accusator, à caluendo, id est, frustrando & decipiendo dicitur. *Calulator* à calculis, id est, lapillis minutis, quos antiqui in manu tenentes numeros componebant. *Compiler* qui aliena dicta suis permiscet: sicut solent pigmentarij in pila diuersa mixta contundere. Hoc scelere quondam accusabatur Mantuanus ille vates, cum quosdam versus Homeri transferens suis permiscuit: & cum compiler veterum ab æmulis diceretur, ille respondit: Magnarum esse vitium clauam Herculi extorquere de manu. *Contumax* ab eo quod contemnat. *Chromaticus*, quia non confunditur, nec colorem mutat. Græcè enim χρωμα color vocatur. *Contumeliosus*, quia velox est & tumet in verbis iniuriæ. *Contentiosus* ab intentione vocatus, qui non ratione aliqua, sed sola pertinacia vindicat. *Contemptibilis*, vel quia contemptui habilis, vel quia contemptus & vilis, id est, sine honore. *Cruentus* hoc est, crudus, quem Græci αἷον appellant per translationem, quasi non coctus nec esui habilis. Est enim asper & durus. *Carnifex* quod carnem afficiat. *Cruciaris*, eo quod sit cruce dignus. *Collega* à colligatione societatis & complexu amicitiae dicitur. *Coartatus* quasi comparatus. *Complex*, qui vno peccato vel crimine alteri est applicatus ad malum: ad locum vero nunquam complicem dicimus. *Confors*, eo quod ad eum pars pertinet bonorum. Nam sortem veteres pro parte ponebant. *Confors* ergo quod sit communis sorte, sicut diffors dissimilis sorte. *Celer* appellatus à celeritate, quia quod vltus exigit velociter facit. *Consuetudinarius* ab eo quod sit genere vel loco affinis. *Colonus* à colonio, vel ab agro colendo dicitur. *Curator* quod curam ferat pueris, qui adhuc eius ætatis sunt, vt negotia sua satis administrare non possint. *Cognitor* à cognoscendo causam dicitur. *Clientis* prius colentes dicebantur, à colendis patronis. *Caprius*, caprius dicitur, quasi capite diminutus ingenuitatis: fortuna enim ab eo excedit: vnde & à viris peritis capite diminutus dicitur. *Columnis* à columna vocatus, eo quod erectus & firmissimus sit. *Comptus* à coma dicitur, quod sit formosus capillis, vel quia comam nutrit. *Calamiferosus* à calamifero, id est, aculeo in calamum similitudine facto, in quo crines obtorquentur, vt crispi sint: quem in cinere calefa-

cere solent qui capillos crispant, vt calamiferosi sint. *Corpulentus* quod sit corpore validus & lentis carnis. *Crausus* à sagina corporis à creando carnes. *Comestor* à comedendo satis. Est enim gulæ ac ventri immoderate deditus: *Caupo* pessimus de vino aquam faciens. *Candidus*, canus dicitur candore, & candidus quasi candor datus. Studio enim accedit candor. Nam album vocari, natura est. *Cloctus*, curus, crispus. *Cacus* appellatus quod carcat visu. Est enim luminibus amissis. *Cæcus* est qui vtroque oculo non videt. *Caducus* à cadendo dicitur, id est, lunaticus, eo quod certo lunæ tempore patiatur. *Confessus* à confessione sceleris appellatus. Inde & confusio. *Conuulsus* dicitur, cui sua, vt aliqua aliqua adimuntur. Vnde & conuulsa hæbit, cuius eminentia vi tempestatis adimitur: vnde & Virgilius: Vix septem conuulsa vndis, quasi mutilata. *Consumptus* totus sumptus & deuoratus. *Conciliatrix* ob societatem flagitiosæ consensionis dicitur, eo quod intercurat, alienumque mundinet corpus. Hanc etiam à senonem vocant. *Circumforanus*, qui aduocatorum causa circum fora & conuentus vagatur. *Colligatus*. *Carpentarius*.

D

Dominus per derivationem dicitur, quod domum præsit, & cunctæ familiæ dominetur. *Difertus*, doctus à differendo dicitur: differt enim differit. *Doclus* à docendo, inde, & doctor. *Dacilis* non quod sit doctus, sed quia doceri potest: est enim ingeniosus, & ad discendum aptus. *Discipulus* à disciplina dicitur: disciplina autem à discendo vocatur, dispensator vocatur cui creditur administratio pecuniarum. Et ideo dispensator, quia prius qui dabant pecuniam, non numerabant eam, sed appendebant. *Dives*, ab ære vocatus, vel diu vescens. *Decorus*, perfectus, à decem dicitur. *Decens*, compositus, à numero decem dicitur. Hinc & decorus & decibilis. *Directus*, eo quod in rectum vadit. *Diligens* à diligentia: Hæc sunt enim signa diligendi. *Delibutus*, de oleo vinctus, vt athletæ solent vel in cereumate pueri. Hinc & delibutum gaudium, id est, perfructum vel plenum. *Delicatus* quod sit delictus passus: viuens in epulis & nitore corporis. *Defessus*, semper infirmus, quasi diu fessus. *Debilis*, quod per bilem factus sit fragilis. *Bilis* enim humor est afficiens corpus. *Decolor*, quod destrilli color. *Desperatus* vulgò vocatur malus ac perditus, nec iam vilius prospere spei. Dicitur autem per similitudinem ægrorum, qui affecti & sine spe deponuntur. Conuersus autem erat apud veteres, vt desperati ante ianuas suas collocarentur, vel

vel vi possent à transeuntibus forte curavi, qui aliquando simili laborauerant morbo. *Degenet* aut ignobilis, aut quod sit impari genere, aut si dum sit optimo genere natus, in honestate tamen viuit. *Decrepitus*, quod morti sit propior, & quasi ad mortis tenebras crepat sicut crepusculum tempus noctis. Alij dicunt decrepitum, nō qui senectute auallus est, sed qui iam crepare desierit, id est, loqui cessauerit. *Deprecius* ab eo quod sit vilis, nec aliquo pretio dignus. *Dirus* præparcus & teret, quasi diuina ira in id actus. Nam dirum dicitur, quod diuina refertur ira. Alias dirus, magnus. *Deuotus* valde hiscens. Hic enim *De* augentis est, vt de amare, desiderare. *Despicens* eo quod deorsum aspiciat, vel contemptum habeat. *Dolus*, invidiosus vel malignus, ab eo quod desudat. Vt enim accipiat, occultam malitiam blandis sermonibus ornat. *Dubius*, incertus, quasi duarum viarū. *Dilatator* dicitur, eo quod deregat quod latebat. *Dilatator*, quia dilert ad proferendum. *Desidiosus*, tardus, piger, à desidendo vocatus, id est, valde sedēdo. Idem & fediōsus à fediēdo, de enim hic augentis est. *Desitius* mēte defectus per artem dicitur, vel quod à recto ordine & quasi à ira aberrerit. *Lira* enim est orationis genus, cum agricolæ facta semente dirigunt sulcos, in quos omnis leges decurrit. *Vemens* idem qui amens, id est, sine mente, vel quod diminutionem habeat mentis. *Desipiens*, eo quod minus sapere incipit, quam solebat. *Damnatus* & damnabilis: quoniam prior iam additus est, sequens potest addici. *Degulator*, quod gula sit deditus.

E

Eluens, profusus cloquio. *Exertus* in loquendo expeditus. *Exorere* enim proficere vel expeire est. *Eruditus*, quia non rudis, sed iam doctus. *Experius*, autem peritus. *Ex* enim hic pro valde ponitur. *Expers* vero, qui est extra peritiam & intellectum. *Eximius*, valde ornatus: *Ex* enim pro valde ponitur, sicut excellus, quasi valde cellus. *Eximius*, quasi valde eminens. *Efficiat* dicitur, quia nullam difficultatem habet in qualibet re faciēda. Hinc & efficiens à faciēdo dicitur. *Expes*, quod sine spe. *Expers* quia extra partem: caruit enim parte. *Exors*, quia extra sortem est. *Expul*, quia extra solum situm est: quia trans solum missus: aut extra solum vagus. Nam *emulare* dicuntur qui extra solum eunt. *Extorris*, quia extra terram suam est, quasi ex terris. Sed proprie extorris, cum vi expulsi sit: & cum extorris solo patrio electus: & extorris, ex terra sua pulsus. *Extorris*, extra terram: aut extra terminos suos, quia exterritur. *Extormentor* non ille, qui vulgo dicitur *extorrens*,

sed qui deicit & expellit à terminis ciuitatis. *Exterminatus*, ab eo quod sit extra terminos suos electus. Sic & *externus* eo quod sit aliena terra. *Egens* & *egenus*, sine gente & sine genere, indigens. *Exiguus*, multum egens. *Ex* enim pro valde ponitur. *Exilis*, tenuis, quod possit quamuis per angustum exire. *Exesus* quasi percomelus. Est enim aridus, tenuis & exilis. *Exhaustus*, quia consumptus est & inanis effectus. *Exanguis*, quod sit extra sanguinem. *Exanimis* est mortuus. *Exanimis* autem & *exanimus* dicimus, sicut *vanimus* & *vanimus*: *inermis*, *inermis*: & hoc nostro arbitrio subiacer. *Exustus* dicitur, de quo nihil superest, quasi valde vitus. *Ex* enim pro valde ponitur. *Exosus* ab odio dicitur. Nam antiqui & odi dicebant & osus sum. Hinc est *exosus*, quo vitmur, licet iam osus non dicamus. *Exfractor*, quod sit expugnator claustrorum. *Exitiosus*, eo quod multus exitio sit. *Executor*, ab exequendo. Idem & *exactor*. *Esferans*, mente ferina effectus, & ultra humanum modum excedens. *Esferans*, ab eo quod sit præceps & pronus, & sine freno rationis. *Eunuchus* Græcum nomen est, quod est spado. Horum quidam coeunt, sed tamen virtus in semine nulla est. Liqueorem enim habent & emittūt, sed ad gignendum inanem arque inualidum. *Effata*, quod sit frequenti factu exhausta. *Partus* enim eam affluens debilem reddit.

F

Facundus dicitur, quia facile fari possit. *Facens*, qui iocos & lusus gestis & factis commendat, a faciendo dicitur. *Fragilis*, à fruge nominatus, id est, à fructu vel parumonia, siue, vt alij volunt, à modestia temperantia. *Fenerator* qui pecuniam deponit, apud debitore, quasi scenoris actor; nam fœnus pecunia est. *Fœnerator* autē Latine dicitur, & qui dat mutuum, & qui accipit. *Flamines*, pontifices idolorum. *Felix* dicitur, quæ felicitatem dat; felix qui accipit, & felix per quem datur felicitas, vt felix tempus, felix locus. *Fidelis* pro eo quod sit ab eo id quod dicit, vel promittit bonum. *Facilis* à faciēdo, nec tardus. *Firmus*, vnde & formosus. *Fortis*, quia fert aduersa, vel quæcunque acciderint, siue à ferro, quod sit durus, nec molliatur. *Formosus* à forma dicitur. Formum enim veteres calidum & feruens dixerunt. Feruor enim sanguinem mouet, sanguis pulchritudinem. *Fœdus* nomen habet ab hircō & hædo, s. litera addita. Hunc veteres in graui significatione ponebant, vt, Sanguine fœdantem quos ipse sacrauerat ignes. *Fragilis* dicitur, eo quod facile frangi possit. *Fessus*: quasi fissus, nec iam integer salute, est autem generale. Dicimus enim *fessus* animo, vt Terentius, *Fessus* valde re-

sedet : & fessus corpore , quod magis est proprium , & fessus rerum à casu venientium. *Fatigatus*, quasi fatis agitur. *Formidolosus* à formo , id est, sanguine dictus , cum se à cute vel à præcordio fugiens contrahit sanguis. Nam à timor sanguinem gelat , qui coactus gignit formidinem : vnde est illud , Gelidusque coit formidine sanguis. *Formidolosus* autem cum sit timidus , & timendum significat. *Fatuus* idèo existimatur dictus , quia neque quod fatetur ipse neque quod alij dicunt intelligit. *Fatuos* originem ducere quidam putant à miratoribus *Fatua* Fauni vxoris fatidicæ , eosque primum *Fatuos* appellatos , quod præter modum obstupescati sunt vaticiniis illius vsque ad ameniam. *Fausor* ab eo quod faueat & consentiat. *Fistor* appellatus à fingendo & componendo aliquid , sicut qui cupendo mulierum linit & pertractat , vngit & nitidat. *Fallax* quod fando , id est, loquendo decipiat. *Feruidus*, iracundus. Ira enim inflammatur. *Frendens*, quod minando frangat dentes & comprimat fremens. *Ferox*, ab eo quod feritatem exerceat, vt bestia. *Fur* à furando vel furto dictus est, id, à fusco. Nam nocturno vitur tempore. *Facti sum* inter opprobria cum seditiosu accipi volumus : cum verò gratiosum ac potentem & quasi magnæ factionis. *Facinorosus* à facti commissio nominatus. facit enim quod alteri noceat. *Flagitiosus*, eo quod frequentius flagitet atque oppretat libidinem. *Furcifer* dicebatur olim , qui ob leue delictum cogebatur à dominis , ignominia magis quàm supplicij causa , furcam circa viam ferre , prædicans peccatum suum , & monere cæteros nequid simile peccarent. *Futilis*, vanus, superfluus, loquax. Et est metaphorà à vasis futilibus , quæ cassâ & rimosa non tenent ea, quæ inieceris. *Fornicarius*, & Fornicatrix est, cuius corpus publicum & vulgare est. Hæc sub arcuatis prosternebatur , quæ loca fornices dicuntur : vnde & fornicaria. *Virgilius* : Atque aduerso fornice. *Faecunda* à fœtu dicta, quasi fœtu abunda. Est enim partu frequens. *Fœta* prægnans. *Flens*, quasi lachrymis fluens. *Fugitiuus*, nemo rectè dicitur, nisi qui domum fugit. Nam si paruulus puer à nutrice vel à scholis discesserit, fugitiuus non est.

quod sit grandis æuo. *Gratus*, gratiam seruans. Sed *gratus* tantum animo : gratissimus & animo & corpore dicitur. *Gratiosus*, ab eo quod gratis faciat bonum. *Gratiosus*, quod plus vnicuique quàm meretur , tribuit. *Garulus* proprie dicitur , qui vulgò verbosus appellatus accedente læticia nec valens, nec valens tacere : sumptum nomen à graculis quibus, quæ importuna loquacitate semper strepunt, nec vnquam quiescunt. *Ganeo*, luxuriosus & tanquam in oculis locis & subterraneis, quæ *ganea* Græci vocant, *Glucio* à gula, id est, gulofus.

H*umilis* quasi humo acclius. *Honorabilis*, quasi honore habilis, hoc est, aptus. *Honestus*, quod nihil habeat turpitudinis. Nam quid honestas , nisi honor perpetuus , id est, quasi honoris status? *Humanus*, quod habeat circa homines amorem & miserationis affectum. Vnde humanitas dicta , qua nos inuicem tuemur. *Habilis*, quod sit ad habendum commodus atque aptus. *Honorosus* plus est quàm honoratus , sicut scelerosus plus est quàm sceleratus. *Hirsutus*, ab eo quod sit hirtus & pilis horridus. *Hypocrita* è Græco sermone, in Latinum simulatoꝝ interpretatur. Qui dum incus malus sit, bonum se palàm ostendit. *Idem* enim saltum, *uoluntatis* iudicium interpretatur. Nomen autem *Hypocrite* tractum est à specie eorum , qui in spectaculis contra Etæ facie incedunt : distinguentes vultum cæruleo minisque colore & cæteris pigmentis, habentes simulacrum oris lineæ , gylata & vario colore distincta nonnunquam , & colum & manus creta perungentes, vt ad personæ colorem peruenirent , & populum dum in ludis agerent, fallerent, modo in specie viri, modo in femina, modo tonsi, modo criniti anili & virginali , cæteraque specie ætate sexuque diuerso vt fallant populum dum in ludis agunt. Quæ species argumenti, translata est, in iis qui falso vultu incedunt, & simulant, quod non sunt. Nam hypocritæ dici non possunt, ex quo foras exierint. *Humatus* quod sit humo tectus, i. sepultus.

G*loriosus* à frequentia claritatis dictus, pro eg litera commutata. *Gloriosus* à laeuca dictus, quæ datur victoribus. *Gnarus*, sciens, cui contrarius est ignarus, nesciens. *Gravis*, venerabilis. Vnde & contemptibiles leues dicimus. *Gravis* pro consilio & constantia dictus, quia non leui motu dissilit, sed fida constantia gravitate consistit. *Grandeuus*, 60

I*ngeniosus* dictus, quod incus vim habeat ignendi quamlibet artem. *Inuentor*, dictus, quod in ea quæ quaerit, venit. Vnde & ipsa quæ appellatur inuentio, huius verbi originem tractemus, quid aliud resonat , nisi quia inuenire est in id venire quod quaeritur? *Interpres*, quod inter partes medius sit duarum linguarum dum transfert. Sed & qui inter Deum quem interpretatur , & homines , quibus diuina

diuina indicat mysteria, interpres vocatur. *Invidicus*, quia Legem iura dicit. *Indolitus* propriè est imago quædam futuræ virtutis. *Iustus* dictus, quia iura custodit, & secundum legem vivit. *Innox*, quod non noceat. *Immoctus*, cui nocuum non fit, sed apud veteres vt unque indifferens est. *Hilaris* Græcum est nomen. *Iocundus*, eo quod sit semper iocis aptus & hilaritac ac frequentia, sicut iracundus. *Iocosus*, iocis vsus. *Inclitus* Græcum nomen est. Nam *κλῆρος* Græci gloriosum vocant. *Illustris* nomen notitiæ est, quod clareat multis splendore generis, vel sapientiæ, vel virtutis, cui contrarius est obscure natus. *Incolumna* à columna nomen habet, quasi erectus, fortis & stabilis. *Immarcescibilis*, incorruptus & sempiternus, quod sit sine maceratione & languore. *Intemeratus*, incorruptus & nulla temeritate violatus. *Infirmus* quia sine forma. *Imbecillus*, quasi sine baculo fragilis & inconstans. *Inanis*, leuis. *Inconstans*, quia non est stabilis, & quod placet ei, rursus displicet. *Inclians* vel *arrogans* est, qui maiorum institutis non acquiescit: sed propriam quandam viam iustitiæ & sanctitatis inquirat. *Iracundus* dictus, qui accenso sanguine in furorem compellitur. *Incens*, enim flamma dicitur, & ira inflammatur. *Incensor*, ab eo quod incendat atque inflammet. *Incensor*, quia praua suggestione ad vicia cor aliorum succedit, & persuadendo inflammat. *Inexpugnabilis*, quod nunquam expietur, vniquam purgetur. *Inlaudabilis*, non quia laudatus non fit, sed quia laudari non meruit. *Iratus*, ira actus. *Impius*, quia sine pietate religionis est. *Iniquus* propriè dicitur, quia non est æquus, sed inæqualis. Inter pium autem & iniquum hoc distare nonnunquam solet, quia omnis impius iniquus, non tamen omnis iniquus est impius. Impius nanque pro infideli ponitur, & dicitur impius, quod sit à pietate alienus. Iniquus verò dicitur pro eo quod non est æquus, sed prauis operibus maculatur: ne Christianitatis nomine censetur. *Inimicus*, quia non est amicus, sed aduersarius. Dux autem rei inimicos faciunt, fraus & terror. Terror quod timent. Fraus malū, quod passi sunt. *Inuidus* dicitur ab inuidendo felicitati alterius. *Inuidiosus* est, qui ab alio patitur inuidiam. *Inuisus*, odiosus, ab inuidia & odio dicitur. *Inuestigabilis*, cuius testimonium non valet, & quod dixerit, in reum improbatum quod sit. *Infamis*, non bone famæ. *Impobus* dicitur, quod instat etiam prohibenti. *Impertinens*, inquietus: quia non habet portum id est, quietem. Vnde & impertenti, quasi in naufragium cito ferontur. *Insens* est, qui sensus non regitur, vt Numida in sen. *Insidens* proprie, si inter se comprimens dentes. Nam & frangere significat dentes frangere: vnde ascendens iuvenes qui nec dum dentes ha-

bent. *Ingluuiosus* à gula & voracitate dicitur. *Ingloriosus*, quod sit sine gloria, id est, sine triumphis. Itē inglorius iminor gloriæ. *Infirmus*, ingens, nō quod nō habeat formam, sed quod ultra formam magnitudinem habeat. *Inueteratus*, eo quod sit multi veterisque vsus in malitia. *Immanis*, quia non bonus, sed crudelis & terribilis. *Manum* enim bonum dicitur. Vnde *ut arborum*, dii manes, minime boni. *Immunis*, minime munificus, vt est in proverbio veteri: Immunem ciues odere sui. Item immunis, qui non facit munia, id est, officio non fungitur. Est enim omni privilegio vacuus. *Indemnis*, eo quod sine damno viuat, & sine vlla culpa atque periculo. *Iners*, sine arte, & ob hoc ne operis quidem vllius. *Inermis*, vel sine armis, vel sine viribus. Nam semper arma pro viribus accipiuntur. *Ignauus*, ignauus via: id est, rationis & vitæ. *Ignarus*, non gnarus, id est, inscius vel sine naribus. Olfecisse enim veteres, scisse dicebant. Ignarus autem duo significat, vel qui ignorat, vel qui ignoratur. *Immemor*, qui oblitus est: perdit enim memoriam. *Inscius*, quia sine scientia est. *Idiota*, imperitus, Græcum est. *Imperitus*, sine peritia. *Inconsultus*, ab eo quod non accipiat consilium. Item incōsultus, quia est sine consilio & inscius rerum atque ignarus. *Inepius*, apto contrarius est, quasi inaptus. *Inops*, qui sine terra est: opem enim terram intelligimus, quia opem fert fructificando. Alij inopem intelligunt non sepulchrum, inhumatum, cui nec animam manē habenti surrexit tumulus. *Ignobilis*, eo quod sit ignotus & vilis, & obsecuti generis: cuius nec nomen quidem scitur. *Irosus*, quia sudore corporis ferido putet. *Ignoratus*, ignobilis, vel ex improviso veniens. *Improvisus* dicitur, eo quod subito fit: & non portō antè visus. *Index*, proditor ab indicando. *Indigena* vocatur, quod inde genitus sit, id est, in eodem loco quod natus. *Imprudens*, eo quod ab eo pudor & pudicitia procul abest. *Impudicus* à pudore vocatur. Pudorem enim ferorem dicunt. *Incestus*, propter illicitam cōmixtionem vocatur, quasi incastus, sicut qui virginem sacram vel affinitatis suæ proximam stuprauerit. *Interneccia* est, quasi falsum testamentum fecit, & ob id hominem occidit. *Inficiator*, negator, quia non fatetur, sed contra veritatem mendacium nimitur. *Impostor*, interceptor propriè dicitur, qui inter duos de medio tollitur. *Insidiosus*, quod insidiatur. Nā propriè insidare est dolose aliquē expectare. Vnde & insidiæ cognominatæ sunt. *Invidus*, id est, sine cinctu: quia præcingi fortiter vterus permittit. *Inuestus*, id est, sine veste: non dum enim habet stolam, quod est signum maritalis virginitatis. *Iscurra* vocatur, quia causa est, quæ quemlibet confectatur.

K *Atholicus* vniuersalis : Græcum enim nomen est, *Kharus* Græcum nomen est: sicut & *Kharitas*. vnde & eucharistia sacrificium, id est, bona gratia.

L *Volentus* ab eo quod sit lingua clarus, & sermone splendidus. *Lector* dicitur à legendo, id est, percurrendo. Vnde & naais dicitur: legere quicquid transit. Nam legit, *præterit*, vt, - Crebris legimus freta concita terris. Item lector à colligendo animo quæ legit, quasi collector: sicut illud, Qui legitis flores. *Loquax* non est eloquens. *Lacm* à latitudine. *Locuples*, quasi locis plenus, & possessio plurimarum possessor, quemadmodum docet Tullius in lib. 2. de Republica, multa quæ editione ouium & bouum, quod tunc res erat in pecoribus & in locorum possessionibus: ex quo pecuniosi locupletes vocabantur. *Liberalis* dicitur ab eo, quod libenter donet, nec murmure. *Largus*, abundans, affluens. *Longus*, à linea dicitur, propter quod sit potrectus. *Longanimus*, quasi longi animi & temporis. *Longanimus* sive magnanimus eo quod nullis passionibus perturbatur, sed ad vniuersa patientia patiens est. Cui contrarius est *pusillanimus*, angustus, & in nulla tribulatione subsistens, de quo scribitur: Pusillanimis vehementer insipiens. *Leuis* ob inconstantiam vagationis appellatur, quia leui motu mentis nunc ista, nunc illa desiderat. *Lubricus* ab eo quod labitur. *Labens* interdum velox, vt, Labere nympha polo, & Labere pennis. Corpus enim lapide celeriter est. *Lairo* infessor est viarum à latendo dicitur, melius autem latro est, quasi latero, qui à latere infidat viam. *Lanista*, gladiator, id est, carnifex Tusca lingua appellatus, à laniendo scilicet corpora. *Lacepsor* per translationem dicitur à canibus, vel à feris quæ solent lacerando prouocare. *Leno*, conciliator stupri, eo quod mentes miserorum blandiat, & delinendo seducat. *Libidinosus* ab eo, quod facit quod liber. *Libidinosus* à Libero, qui puellarum corpore pingitur. *Ludicrousus*, solutus in voluptates: vnde & membra loco mota, luxa dicuntur. *Lasciuus*, quod sit luxus, solutus & vanus. *Lymphaticus*, quod aquam timeat, quem Græci *υδραγωγος* vocant. *Lymphaticus* proprie dicitur, qui vitium ex aqua contrahit: cuius vitium est huc atque illuc currere, aut à fluore aquæ sumptio vino. Sed poetæ iam hoc genus nominis pro furiosis usurpant. *Luridus*, quod sit pallidus, à loro dicitur, quod huiusmodi habeat curam. *Leprosus* à pruritu nimio ipsius scabiei dicitur: vnde & per se scribi dicitur. *Luscus* quod lacem ex parte sciat: sicut lusciosus, qui vesperè nihil videt. *Luscus* coelites dixerunt antiqui: vnde & Cyclopa coelites legimus: dicitur, qui

vnum oculum habuisse perhibentur. *Locus*, lautus, id est, mundus. *Lupa* meretricis à rapacitate vocata, quod ad se rapiat miseros & apprehendat.

M *Misericos*, à compatiendo aliena miserie vocabulum sortitus est: & hinc appellata miseria, quod miserum cor faciat dolentis alienam miseriam. Non autem occurrit vbi que hæc etymologia: nam est in Deo misericordia sine vlla cordis miseria. *Machus*, magis auctus gloria, & est nomen machi, à lecris. Quoties enim thus aut vinum super vitimam fundebatur dicebant, machus est taurus vino vel thure, hoc est, cum facta est hostia & magis aucta. *Munificus* dicitur, vel quia alicui munera multa dat: vel quia munus suum, i. officium quod debet adimplere: sic & munificus, quia munera fert. *Magnanimus* ab eo quod sit magni animi & magnæ virtutis. Cui contrarius pusillanimus. *Magnificus* autem à magna faciendo vocabulum trahit. *Mansuetus*, mitis vel donatus, quasi manu assuetus. *Moderatus* à modo dicitur & temperate: nec plus quicquam nec minus agit. *Misus*, lenis & mansuetus & cedens improbitatibus, à ad sustinendam iniuriam tacens quasi dicitur. *Musus*, quia vox eius non est sermo, nisi magis: vocales enim spiritu à per hanc quasi mugis emittit. *Memor*, vel qui memoriam tenet, vel qui memoria tenetur. *Magister* maior in latine: nam, Græco natio dicitur. *Minister* minor in latine, quia officium debet manibus exequi. *Minor*, minor: à numero monas, quod post eum non sit aliter. *Maximus* aut peritus, aut ætate, aut honore, factus, aut virtute, aut omnibus magis eximius. *Moderatus*, parus, sed abusus, et per se, aratro habilis. *Moderatus* à modo scilicet & temperamento. *Mediocrus*, quod modicum illi sufficit. *Miser* proprie, eo quod omnem felicitatem amiserit. Secundum autem opinionem proprie mortuus, qui in Tusculanis miseros mortuus vocat, propter quod iam amiserunt vitam. *Miserabilis*, quod sit miseria habilis. *Misus* naturaliter dicitur, non casu. Est enim a natura mentis & animi: vnde & molus. *Mendicus* dicitur, quia minus habet vnde vitam degat, sive quia mos erat apud antiquos os claudere egenum, & nianum extendere, quasi manu diceret. *Mendax*, quod mentem alterius fallat. *Malignus*, quia malitie votum vel opus per agit. *Malus* appellatus à nigro felle, quod Græci *μαρα* dicitur: vnde & melancholici appellantur homines qui ad conuersationem humanam refugunt, & amicorum charorum suspecti sunt. *Malignus* deterior malo, quia frequenter malus: à malo autem peior dicitur, à bono melior. *Melior* dicitur, quia

quia mollior: non durus aut ferreus: nam melius quasi mollis. *Minax* à facie oculorum quando furiosè ardescent, vt videns amplius pertimescat. *Minator* est monitor, sed monitor dicitur cum prænunciat bona: minator cū prænunciat aduersa. *Mulcator*, eo quòd blandis verbis mulceat ad declinandum animum. translatio à mulso, id est, quòd acceptum lenire solet fauces dolentis, aut oppletum sordibus stomachū. *Metatores* appellantur, qui castra designant, à metiendo scil. Lucanus, Hesperios audax veniat metator in agros. *Mollis*, quòd vigorem se xus, eneruati corporis dedecore, & quasi mulier emolliatur. *Macer* à Macie: & macies à macia, eo quòd immoderata libido macros faciat. *Mancus*, manu ancus, vel manu cassus. *Moribundus* morienti similis: sicut vitabundus viuēti similis. Quando enim dicimus, moriturus est, verè moriturus est: moribundus autem non verè, sed verè similis morienti est. *Meretrix* dicta, eo quòd precium libidinis mereatur. Inde à meritoria tabernæ: nam & milites cū stipendia accipiūt, meretri dicuntur. *Morio* à morte vocatus, eo quòd nō vigeat intellectu. *Mullo* dictus à mulis, eo quòd præfideri iisdē vehiculis. *Manifestum* dicitur, quòd in manu est promptū.

N

Nobilis non vilis, cuius & nomen & genus scitur. *Nubilis* ad nubendum habilis. *Nemo* ab homine tractū est, id est, ne homo, quòd est pro nullo. *Nullus* autem, quasi ne vilis. *Nihil* compositū est ex nil & hilo. *Hilum* autem Varro ait significare medullam eius ferulæ quam Græci aphrodelō vocant, & sic dici apud nos nihilum, quomodo apud Græcos oydegry. *Nequam* à maio plerique distinguūt: alium perniciosum: alium nugacem existimantes, vt ait Monatius: Hic adulescens nequam non malus, id est, nugax, non perniciosus. Alij confundunt, quasi vtrunque vnū idēq; significet. *Nequaquam*, eo quòd nec quicquam sit, id est, ex eo quòd nihil sit, veteres esse dictum voluerunt. *Neuter* neque iste, neque ille, quasi dicat, nec vterq;. *Nefarius*, non dignus fare, quo primo cibi genere vita hominum sustentabatur. *Nefandus*, id est, nec nominandus quidem. *Nuncius* enim & qui nunciat & quòd nunciatur, id est, *νῦν* & *νῦν*, sed nuncius ipse homo genere masculino: id verò quòd aunciat genere neutro, vt hoc nuncium, & hæc nuncia. *Nazaræus*, id est, sanctus Dei. *Nazaræus* olim dicebatur qui sanctam comam nutrebat, & nihil continentium conspiciebat, abstinentes se à vino omnique sicera, quæ mētem ab integra sanitate peruerit. *Nugax* autem Hebræum nomen est. Ita enim in Prophetis est exposi-

tum, vbi dicit Sophonias: *Nugax*, qui à lege recesserunt, vt nosse possimus linguam Hebraicam omnium linguarum esse matrem.

Nugigerulus appellatus, ab eo quòd sit garulus turpis nuncius. *Negligens*, quasi nec legens. *Nepos* dictus à genere quodam scorpionū, qui natos suos consumit, excepto eo, qui dorso eius insederit: nam rursus ipse qui seruatus fuerit consumit patrem: vnde homines qui bona parentum per luxuriam consumunt, nepotes dicuntur. Hinc quoque nepotatio pro luxuria ponitur, qua ceterè quæque res consumuntur, *Niger*, quasi nubiger: quia non ferenus, sed fusco cooperatus est. Vnde & *nubilum* diem, tetrum dicimus.

O

Orthodoxus rectæ gloriæ. *Orator* ab ore vocatus, à perorando nominatus. i. dicendo. nam orare dicere est. *Obaudiens*, ab aure, eo quòd audiat imperantem. *Opes*, quòd inferat ostiis pedes. *Opes* facilis, apertus & ostio patens. vnde & ospitalis homo dicitur. *Osor* inimicus ab odio dictus: sicut amator ab amore, & est generis communis. *Odibilis*, odio habilis. *Obsitus*, obsessus, id est, vndique insidiis conuallatus. *Obscenus* impuræ libidinis, à vitio obscuro dictus. *Obtusius*, hebetior & obtusior, quasi ex omni parte runsus. *Obnixus*, contranius & conabundus. *Obnoxius*, quia obligatus est nexibus culpæ. *Oblectator*, quasi cum lætæ & fraude, vt Terentius: Nisi me lætasses amantem. vnde & oblectare dictum est. *Obrectator*, malignus, & qui obstringillando officio dōque non sinat quempiam progredi & augetere. *Orbus*, quòd liberos non habeat, quasi oculis amissis. *Opifex*, quòd opus faciat aliquid. *Opilio*, custos ouium quasi ouilio.

P

Pudens, quasi porro videns. perspicax enim est, & incertorum præuidet casus. *Pauens* dictus à pauendo: pauere enim ferri est: percutitur enim & tolerat. *Perfectus*, cui nihil iam adiici potest. Huic nomini apud Grammaticos comparatio non adiicitur, quia si dixeris: illa perfectior est: iste perfectus nō erit. *Pulcher* à specie cutis dictus, quòd est rubens pellis: postea transit hoc nomen in genus. Nam pulchritudo hominis aut in vultu est, vt: Os humerisque Deo similis. aut in capillis, vt: Namque ipse decoram Cæsariem aut in oculis, vt: Latos oculis afflarat honores. aut in candore, vt: Quale manus addunt ebori decus, aut in lineamentis, vt: Te multo plus figura & lineamenta hospitis delectabant. aut in proceritate. vt Turnus:

Veritur in medijs, & toto vertice supra est.
Pellex à pelliciendo. *Perpicias* splendens,
 eo quod perluceat. *Perpetuus*, perennis. *Per-*
rennis ab eo quod sit perpetuus annis. *Præ-*
ful vocatus, qui præest sollicitudine. *Præ-*
positus appellatus, eo quod sit subiectori ac famu-
 lantibus ordinator vel rector. *Patroni* à pa-
 tribus dicti sunt, quod huiusmodi affectum
 clientibus exhibeant, vt quasi patres illos re-
 gant. *Padagogus*, cui paruuli assignantur. Græ-
 cum nomē est, & est compositum ab eo quod
 pueros agat, i. doceat, & lasciuientem refre-
 net atque. *Præsens* dicitur, quod sit præ sen-
 sibus, id est, coram oculis, qui sensus sunt cor-
 poris. *Prior*, quod primus sit in ordine, & pri-
 mus quasi præminens. *Primus*, posterior, po-
 stremus. *Potens*, rebus tam parens, vnde & po-
 testas, quod pateat illi quaquā velit, & nemo
 inteteludat, nullus obistere valeat. *Præ-*
opus, præ cæteris opibus copiosus. *Pecuniosus*
 Tollius primū eos dictos refert, qui pluri-
 mam habuissent pecuniam, id est, pecora. Ita
 enim antiqui eos appellabant. paulatim au-
 tem per abusivam nomen ad aliud deuolu-
 tum est. *Pernicax* proprie dicitur, qui in pro-
 positō suo ad victoriam perseuerat. Antiqui
 enim viciam dicebant, quam nos victoriam:
 credo quod inde dicatur herba vitia, id est,
 victorialis. *Pernix* à permitendo tractum est,
 id est, in conatibus perseuerando. Alij perni-
 cem velocem intelligunt pedibus. Nam perni-
 ciam pedum est, vt Pernicibus ignea plan-
 tis: sicut celeritas pennarum est, vt: Celerique
 fuga sub sidera lapsæ. *Piger*, quasi pedibus æ-
 ger. Est enim tardus ad incedendum: quod
 nomen per vsam transit ad animum. *Per-*
nox, per uigilans nocte, perseuerans. *Pertinax*,
 impudenter tenens, quasi pertinens. *Petu-*
lans nunc quidem pro audace & improbo
 ponitur: olim autem acerbis flagitatores, &
 proprie argentarioꝝ coactorum pueri, quod
 precia rerum crebrius & asperius exigebant:
 à petendo petulantes vocati sunt. *Procar*, pro-
 prie idem quod petax. Nā procarī est petere:
 vnde & nuptiarum petitores proci dicuntur.
Prodigus sumptuosus atque consumptor, qui
 omnia porro agit & quasi proicit. *Pro-*
fugus proprie dicitur qui procul à sedib. suis vaga-
 tur, quasi porro fugatus. *Peregrinus* longè à
 patria positus sicut alienigena. *Proiectus* qua-
 si longè & procul iactus, sicut & produxit,
 quasi porro illum duxit, & prouocauit, quasi
 porro illum vocauit. *Proiectus* quasi porro
 cictus ac proiectatus, vnde: proiectusque sa-
 xa Pachyni; id est porro iactata. *Proscriptus*
 cuius bona palam & aperte, describuntur,
 bonisque fisci agglomerantur. *Proscriptus*
 ordinem significat, sicut & prescriptiones
 apud Iuriconsultos. *Procinctus* expeditus
 & armatus, vnde & in prociactu, id est, cum

belli causa arma sumebant. *Præinclus*, eo
 quod ante se ponat aliquid quo præingit
 tur. Vnde & de Domino dictum est, Præ-
 cinctus linco, lauit pedes discipulorum suorum.
Prædo est qui populando alienam in-
 vadit provinciam. Prædo ab abigendo præda
 dicitur, & prædo qui prædam habet. *Præ-*
tor est eui de præda debetur, aliquid. *Præ-*
tor dicitur à prætoris, id est obliquo, quod non
 certa via gradiatur, sed pelliciendo dolis. *Præ-*
toris sunt prædones maritimi ab incendio
 nauium transeuntium, quas capiebant dicti.
 Nam *prætoris* est. *Pugillator*, qui de manu
 in manum nummorum aliquid subtrahit.
Peculator pro eo quod sit pecunia publicæ
 defraudator. *Proditor* pro eo quod defra-
 git rem proditor perditor: vt, Vnus ob uia
 proditor dimur. *Perfidus* quia fraudulentus est, & sine
 ne fide, quasi perdens fidem. *Periurus*, qui
 prope iurat, id est male iurat. *Periurus* au-
 tem in verbo non habet. Nam peior & de-
 iero dicimus. *Præuarius* male fidei adu-
 catus, & qui vel in acculando nocens, vel
 in defendendo profutura prætercat. *Præ-*
tor tiler dubieque bonat, mercedis gratia, sicut
 corruptus. Cicero, Quid enim tam præuarius
 id est valide varum. *Pellax*, dolosus, & fal-
 lax, à pelle, id est vultu. Foris enim vt fallax
 aridet, sed nequitiam intus gerit. *Pro-*
secutus, quasi porro à sano. Sacris enim illi non li-
 cet interesse. *Patricida* proprie dicitur in-
 terfector parentis, quoduis quidam veteres, pila
 hunc patricidam dixerint, qui hominem
 occiderat, quoniam patricidium & homici-
 dium in quocunque intelligi potest, cum sint
 homines boni inibus pares. *Persecutor* non
 semper pro malo intelligitur, vnde Persecu-
 tor, perfecte secutor. *Publicanus* est qui veteres
 sigalia publica exigit, vel qui per publicas
 negotia seculi lucra sectatur, vnde & cogno-
 minatus est. *Peccator* pellicis id est meretricis
 ce vocatus, quasi pellicator, quod nomen
 apud antiquos tantum flagitiosum significa-
 bat, postea transit hoc nomen in appellationem
 omnium iniquorum. *Peccatorum* est
 pectoris cetera cognominatus, pro eo quod
 inibi occulta delictorum conduntur. *Per-*
perua sine meretricis à proleto in meretricis
 vel in fornicibus. *Pellex* apud Græcos pro
 prie dicitur, à Latinis concuba vel concubi-
 na. Dicta autem à fallacia, id est versutia, ob
 dolositatem vel mendaciam. *Procurus* quasi petax
 longum curus. *Pavidus* est quem vexat
 trepidatio mentis habet enim cordis pulsas
 nomtionem, cordis motum, nam pauere ferire est
 vnde & pavincentum. *Petra* autem & rupe
 a duritia saxorum nominatur. *Puffillan*
 pusillo animo. *Petulus* dicitur ab appeten-
 do, vnde etiam & meretricis pellicis voca-
 tus.

Pisinnus à passione dicitur. *Productus* quasi porro ductus. *Pellicanus* vir sanctus solitudinis deditus.

Questor, à quarendo dicitur, quasi quaesitor. *Questuosus* querimoniosus. *Quernus* quira quereiam infert. *Quiesus* quod sit ipse sibi animo seclius neminem tangens.

Religiosus ait Cicero à relegendo appellatos, qui retrahant, & quasi relegunt ea quæ ad cultum diuinum pertineant. Hi sunt dicit religiosi ex religendo tanquam ex eligendo eligentes; ex diligendo diligentes, ex intelligendo intelligentes. *Ratiocinator* dicitur vir magnus; quia de omnibus rebus quas esse misiles constat, possit reddere rationem. *Retractor* repetitor, nam retrahere, est repetere quod omiseras. *Respicens* eo quod mentem quasi post instantiam recipiat, aut quia respicit qui sapere desieret. Castigat enim se ipsum denotentia, & confit. mat. animum suum ad rectus videndum; cauens ne iterum corruat. *Repentinus* à repente. Repente autem & aduersum & nomen potest esse. *Robustus* fortis, validus, à fortitudine robore arboris appellatus. *Rapidus* velox pedibus. *Raptor* eo quod corruptor. Inde & rapta eo quod corrupta est. *Reus* à re de quo obnoxius est, & reatus à reo est nuncupatus. *Reus* maiestatis primus dicitur qui aduersus rempublicam aliquid egisset, aut quicunque hostibus consensisset. Dicitur autem reus maiestatis, quia maius est ledere patriam quam ciuem unum. Postea autem & hi rei maiestatis dicitur sunt: qui aduersus maiestatem principis egisse viderentur, vel qui leges inuites reipublice contulerant, vel vires abrogabant. *Rixosus* à rictu canino dicitur. Semper enim ad contradicendum paratus est, & in iugio delectatur & promota extendendū. *Rusticus* dicitur quod rus operetur, id est terram.

Sapiens dicitur à sapore, quia sicut gustus aperius est ad discretionem saporis ciborum, sic sapiens ad dinotetiam rerum atque cauillatum, quod unum quod dinoscat, atque sensu veritatem discernat. Cui contrarius est insipiens quod sit sine sapore, nec alicuius discretionis vel sensus. *Studiosus* quasi studii canosus. *Sanctus* veteri consuetudine appellatus, eo quod hi qui purificari volebant, sanguine hostie tangebantur & ex hoc sancti nomen acceperunt. *Sincerus* quasi sine corruptione, seu contrarius est insincerus, vitiat, corruptus. *Supremus* summus, ab eo quod super emineat. Vnde & supremas partes dicim. *Sublimis* ab altitudine vocatus honoris, nam proprie sublime dicitur, quod in alto est, vt Sublimemque ferens ad sidera caeli.

Speciosus à specie vel aspectu: sic formosus à forma. *Solers* quod sit sollicitus in arte & vtilis. *Solers* enim apud antiquos dicebatur: qui erat omni bona arte instructus. *Terentius*,

Adolecentem solentem dabo. *Superstitiosus* ait Cicero appellatus, qui totus dies precabantur, & immolabant, vt sibi sui liberi superstitus essent. *Solertus* quasi solers & citus atque inrequierus. *Sedulius* familiaris verbum Terentij: hoc est sine dolo, alias assiduos. *Sodales* dicuntur, qui ad symbolum conuenire consueverunt, quasi suadentes, alias quasi sedales. Ipsi & socij dicuntur propter periculi & operis societatem, quasi in vna caliga, & vno vestigio manentes. *Scelus* ebrior corde, sicut quidam ait, Ego me ipsum stultum esse existimo: fatuum esse non opinor, id est obtusis quidem sensibus, non tamen nullis. Stultus est, qui per stuporem non mouetur iniuria, lætitiā enim profert, nec vltus est, nec vlla ignominia commouetur ad dolorem. *Segnis*, id est sine igne, ingenio carens. *Se* autem sine significat, vt *Sedulius* sine dolo. *Securus* quasi sine cura, id est frigus, per quod inuites accipimus. *Stupidus* sepius stupens. *Superbus* dicitur, quia vult peruideri quam est: Qui enim vult supergredi quod est, saperbus est. *Sufarro* de loco locutionis appellatur, quia non in facie alicuius: sed in aure loquitur de altero, detrahendo. *Seditiosus*, qui dissensionem animorum facit, & discordias gignit: quam *Græci* *dissonia* dicunt. *Securus* quasi satis verus, tenet enim sine pietate iustitiam. *Simulacrum* dicitur à simulacro, Gestat enim similitudinem eius quod non est ipse. *Suasor* decipiens, id est in suam sortem trahens. *Scrupulosus* animi minuti & asperi. *Scrupo* enim est arena durior. *Sacrilegus* dicitur ab eo quod sacra legit, id est furatur. *Sicarius* vocatur, qui ad perpetrandum scelus telis armatus est. *Sica* enim gladius est à secando vocatus. *Sanus* si nifer atque peruersus à perueritate. Est enim pessimi & crudelis animi *Scenicus*, qui in theatro agit. *Theatrum* enim scena est. *Scorta* quæ à Græcis *αἰρία* vocabantur: quo defricantur pelles, quibus corruptela fit. *Spurcus*, quod sit impurus. *Scelerosus*, sceleribus plenus, vt lapidosus locus & arenosus. Plus est autem scelerosus quam sceleratus. *Sator* feminator, vel pater à semine. *Scurra*, qui scitari solet quæ epia cibi gratia. A sequendo, ergo inde *Scurras* constat appellatur. Idem assecla: à sequendo. *Saxelles*, quod adhaereat alteri, siue à laris custodia. *Suffectus*, in loca alterius suppositus, quasi suffectus. Vnde & consulem suffectum dicitur eum, qui pro alio substituitur. *Secundus*, quia secus pedes: & tractus est sermo à sequentibus seruis pedibusquis. Vnde &

secunda fortuna dicitur, quod secundum nos est, id est prope nos. Inde & res secundæ, id est prosperæ. Secundæ, autem à sequendo sunt dictæ. *Stipulator* promissor. Stipulari enim promittere est, ex verbis iurisperitorum. *Sanus* à sanguine, quia sine pallore est. *Sospes* salutis hospes. *Salus* à sale nomen accepisse puratur. *Subtilis* ab extenuatione dictus. *Sequester* dicitur, qui certantibus medius interuenit, qui apud Græcos à *seios* dicitur, apud quem pignora deponi solent. Quod vocabulum à sequendo factum est, quod eius qui electus sit, utraque pars fidem sequatur. *Sessilis*, quod non videtur stare: sed sedere. *Surdus* à sordibus humoris, aut quod sit sine palpatatione vel sine pulsu, id est sine motu. *Sagis* ab exigendo dictus. *Sutor* à suendis pellibus nominatur. *Subulus* porcerum pastor, sicut *bulbulcus* à cura bouum.

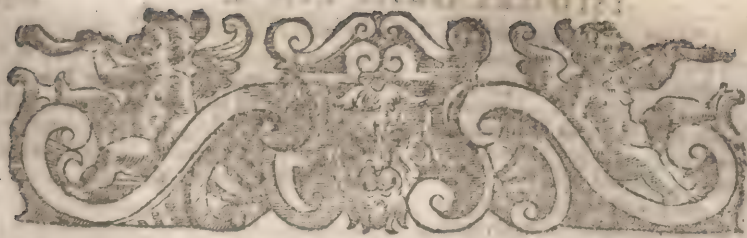
T

Tutor qui pupillum tuetur, hoc est intuetur, de quo in consuetudine vulgari dicitur, quid me tuones? Et tutorem & pædagogum olim obrui. *Testes* dicti quod testamento adhiberi solent sicut signatores quod testamentum signent. *Tetricus mons* in Sabinis asperimus. Vnde & tristes homines tetricos dicimus. *Taciturnus* in tacendo diurnus. *Trutinator* examinatore ex iudicij libra perpendens recta, translatione à *trutina*, quæ est gemina ponderum lancis. *Triflis*, tenax, nummi cupidior, quod teneat. Interdum & pertinax. *Truculentus*, toruus, terribilis, eo quod sit toruo vultu & turbulento aspectu, ut torua leana, & Cernimus astantes nequicquam lumine toruo. *Turbidus*, terribilis. *Teter* ab obscura tenebrosâque vita. *Teterrimus* pro fero dixerunt, ut Ennius, *Tetrosque* elephantcs. *Terribilis*,

quia timorè habet & timetur. *Tergiuorsator*, quod animum quasi tergum vertat huc & illuc, nec faciliè qualis sit intelligitur. *Temulentus* à temeto, id est vino dictus. *Timidus* quod timeat diu, id est à sanguine, nam timor sanguinem gelat, qui coactus gignit timorem. *Turpis* quod sit informis & torpeat.

V

Vir à Virtute. *Vilis* ab vrendo bene sua, vel quod bene quid vti possit, sicut docilis quod doceri possit. *Verus* à veritate, hinc & verax maior est veritas quàm verus, quia non est veritas à vero, sed verus à veritate descendit. *Veridicus*, quia verum dicit, & veritatis assertor est. *Verecundus*, quia verum factum erubescit. *viridis*, vi & succo plenus. *Venustus* pulcher, à venis, id est sanguine *Viuens*, id est viuus. *Varius*, quasi non vnus via: sed incertæ, mixtæque sententiæ. *Versutus*, eo quod eius mens in quolibet actu ad quamlibet fraudem faciliè vertitur, vnde & versutia dicitur contorta sententiæ. *Plautus*, *Versutior* est quàm rota figuraris. *Vilia* à villa, nullius enim urbanitatis est. *Versipellis* eo quod in diuersa vultum & mentem vertat. Inde & versutus & callidus. *Violentus*, quia vim infert. *Vecors* mali cordis & malæ conscientiæ. *Vagiam*, quasi sine via. *Vanus* à Venere etymologiam trahit. Item vanus, inanis, falsus, eo quod sine memoria euanescat, *Vesanus* porro sanus. *Violentus*, qui & satis bibit & difficile inebriatur. *Vexatus*, id est portatus, ab eo quod est veho. vexo vecto, vt, Vexasse sit portasse. *Veneficus* eo quod venenū mortis causâ parauit, aut prestiterit, aut vendidit. *Vehitor* quasi vehitor. Est autè vector & qui vehit & qui vehitur. *Venator*, quasi venabulator, à venatione scilicet qua bestias premit. Quatuor autem sunt venatorum officia, *Vestigatores*, indagatores, alatores, & pressores.

ISIDORI HISPALENSIS
EPISCOPI, ORIGINVM SIVE
ETYMOLOGIARVM
LIBER XI.

CAPITA LIBRI VNDECIMI.

1 De homine & partibus eius.

2 De aetatibus hominis.

3 De portentis.

4 De transformati.

De homine & partibus eius. CAP. I.

ATYRA dicta est ab eo quod nasci aliquid faciat. Gignendi enim & faciendi potens est. Hanc etiam dicitur Deum esse dixerunt, à quo omnia creata sunt & existunt. *Genus*, à gignendo dicitur, cui derivatum nomen à terra ex qua omnia gignuntur. à terra Graecè terra dicitur. *Vita*, dicta propter vigorem, vel quod vitam tenet nascendi atque creandi. Unde & arboris vitam laetie dicuntur, quia gignuntur & crescunt. *Humor*, dictus quia ex humore factus est, sicut dicitur in Genesi, Et creavit Deus homo nem de limo terrae. Abusu autem pronunciat ex utraque substantia totus homo, id est ex societate corporis & animae. Nam proprie homo ab humo. Graeci verò hominem proprie appellaverunt eo quod sursum spectat & subleuatus ab humo ad contemplationem virtutis sui. Quod Ovidius poeta designat cum dicit, Pronaque cum spectent animalia caetera terram. Os homini sublimare dedit caelum, utque videre iussit, & erectos ad sidera tollere vultus. Qui ideo erectus caeli aspectu, ut Deum quaerit, non ut terram intenderet, veluti praeterquam quae natura prona & ventri obedientia finxit. Duplex est autem hominis interior & exterior. Interior homo anima, exterior homo corpus. Anima autem à ventis nomen accepit, eo quod ventus fit. Unde & ventus Graecè *anemus* dicitur, quod ore traheret aërem vivere videatur: sed aperitissime fallum est, quia multo prius gignitur anima quam accipi aërem possit: quia iam in genitricis utero vivit. Non est ergo aëris anima, quod quidam putaverunt, qui non potuerunt incorporatam eius cogitare

naturam. Spiritum idem esse quod animam Evangelista pronunciat dicens. Potestatem habeo ponendi animam meam & tutius potestatem habeo sumendi eam. De hac quoque ipsa Domini anima passionis tempore memoratus Evangelista ita protulit, dicens, Et inclinato capite misit spiritum. Quid est enim emitere spiritum, nisi quod animam ponere: sed anima dicta propter quod vivit, spiritus autem vel pro speciali natura, vel pro eo quod spirat in corpore. Item *animus* idem esse quod animam, sed animam vitae est, animus consilij. Unde dicitur philosophi etiam sine animam vitam manere, et sine mente animam durare. Unde & amentes, nam mentem vocari volunt ut sciat animam ut velit, Mens autem vocata quod emineat in anima, vel quod maneat. Unde & immemores amentes, quae propter non animam, sed quod excellit in anima mens vocatur, tanquam caput eius vel oculus. Unde ipse homo secundum mentem imago Dei dicitur. Ita autem haec omnia adiuncta sunt animae, ut una res sit. Pro efficiētis enim causarum diversa nomina sortita est anima. Nam & memoria mens est, unde & immemores amentes, dum ergo vivificat corpus, anima est, dum scit, mens est, dum vult, animus est, dum recollit, memoria est, dum rectum iudicat, ratio est, dum spirat, spiritus est, dum aliquid sentit, sensus est. Nam inde animus sensus dicitur pro eis, quae sentit, unde & sententiam nomen accepit. Corpus, dictum pro eo quod corruptum reperit, Solubile, nam quae mortale est, & aliquando solvendum. Caro autem à creando est appellata. Crementum enim semen masculi, unde animalium & hominum corpora con-

cipientur. Hinc & parentes creatores vocan-
 tur. *Caro* autem ex quatuor elementis com-
 pacta est, nam terra in carne est, aer in aliu,
 humor in sanguine, ignis in calore vitali. Ha-
 bent verò in nobis elementa suam, quæque
 partem, quibus quid deberetur compage reso-
 luta. *Caro* autem & *corpus* diuersa significant.
 In carne semper corpus est, non semper in
 corpore caro, nam caro est quæ uiuit, idem &
 corpus. Corpus quod non uiuit, id est non 10
 caro. Nam corpus dicitur aut quod post vitam
 mortuum est, aut sine vita est conditum. In-
 terdum & cum vita corpus, & non caro, ut
 herba, & lignum. ¶ *Sensus corpora* quinque
 sunt, visus, auditus, odoratus gustus & tactus.
 Ex quibus duo aperiantur, & clauduntur
 semper, & duo patentes sunt. *Sensus dicti*, quia
 per eos anima subtilissimè totum corpus agi-
 rat vigore sentiendi. Vnde & *presentia* nuncu-
 pantur, quod sint præ sensibus, id est præ ocu-
 lis, quæ præsto sunt oculis. *Visus*, est qui à phi-
 losophis humor vitreus appellatur. Visum au-
 tem fieri quidam asseuerant, aut externa æ-
 therea luce, aut interno spiritu lucido per te-
 nues venas à cerebro venientes, atque pene-
 tratis tunicis in aerem exeuntes, & tunc com-
 mixtione similis materiæ visum dantes. Visus
 dictus quod viuacior sit cæteris sensibus, ac
 præstantior siue velocior, ampliùque vigeat,
 quantum memoria inter cætera mentis offi- 30
 cia. Vicinior est enim cerebro vnde omnia
 manant, ex quo fit, ut ea quæ ad alios perti-
 nent sensus, videre dicamus, veluti cum di-
 cimus: Vide quomodo sonat, vide quomodo
 sapit, sic & cætera. *Auditus*, appellatus
 quod voces hauriat, hoc est aere verberato-
 sonos suscipiat, *Oloratus*, quasi aeris odore
 attractus. Tacto enim aere sentitur, sic & ol-
 factus quod odoribus afficiatur. *Gustus*, à gut-
 ture dictus, *Tactus*, eo quod pertractet & tan- 40
 gat, & per omnia membra vigorem sensus as-
 pergat. Nam tactu probamus quicquid cæ-
 teris sensibus iudicare non possumus. duo au-
 tem tactus genera sunt: nam aut extrinse-
 ce venit quod feriat, aut intus in ipso cor-
 pore oritur quod sentiat. Vnicuique au-
 tem sensui propria natura data est. Nam quod
 videadum est, oculis capitur, quod audien-
 dum auribus: mollia & dura tactu æstimantur,
 sapor gustu, odor naribus ducitur. ¶ Pri- 50
 ma pars corporis caput, datumque illi hoc
 nomen eo quod sensus omnes & netui in-
 de initium capiant, atque ex eo omnis vi-
 gendi causa oriatur. Ibi enim omnes sensus
 apparent. Vnde ipsius animæ, quæ consulit
 corpori quodammodo personam gerit. *Ver-*
tex, est ea pars qua capilli capitis colligun-
 tur, & in qua cesariæ vertitur, vnde & nuncu-
 patur. *Calvaria*, ab ossibus caluis dicta, per
 defectionem, & neutraliter pronuntiat. 60

Occipitium, capitis pars posterior, quæ con-
 tra capitium, vel quod sit capitis remorsum.
Capilli, vocati quasi capiti pili, facti ut deco-
 rem præstent & cerebrum aduersus frigus
 muniant atque à sole defendant. *Pili* autem
 dicti à pelle qua prodeunt, sicut & pilum di-
 citur à pila, vbi pigmentum contunditur. *Ca-*
sarius, à cadendo vocata, idè que tantum vi-
 rorum est. Virum enim tonsurum esse decet:
 mulierem non decet. *Comæ*, sicut proprie non
 casti capilli, & est Græcus sermo. Nam
 comas Græci à secando nominant, vnde &
napis condere dicunt. Vnde & *cirri* vocantur
 quod etiam idem Græci mallonem vocant.
Crines, proprie mulierum sunt. Dicti autem
 crines eo quod vittis differantur. Vnde &
disriminalia dicunt, à quibus diuisi religan-
 tur. *Tempora*, sunt quæ caluarie dextra læua-
 que subiacent. Quæ ideo sic nuncupantur,
 quia mouentur, ipsæque mobilitate quasi tempo- 20
 ra quibusdam interuallis mutantur. *Fa-*
cies, dicta ab effigie, ibi est enim facta tota fi-
 gura hominis & vniuersiusque personæ cog-
 nio. *Vultus* verò dictus, eo quod per eum
 voluntas ostenditur animi, secundum volun-
 tatem enim in varios motus mutatur, vnde &
 differunt sibi vtraque: nam facies simpliciter
 accipitur de vniuersiuitate naturali aspectu.
 Vultus autem animorum qualitates signifi-
 cant. *Frons*, ab oculorum foraminibus nomi-
 nata est. Hæc imago quædam animi mentis
 motum specie sua exprimit, dum vel læta vel
 tristis est. *Oculi* vocati, siue quia eos cithorum
 regmina occultant: ne qua incidentis miorie
 offensione lædantur, siue quia sunt in oculi
 tum habent, id est secretum, vel intus pos-
 itum. Hi inter omnes sensus vicinios ani-
 mæ exillunt. In oculis enim omnis mentis
 iudicium est, vnde & animi perturbationes vel
 hilaritas in oculis apparet. *Oculi* autem idem
 & lamina. Et dicta lamina quod ex his lu-
 men manat, vel quod ex initio sui clausam te-
 neant lucem, aut extrinsecus acceptam visui
 præponendo resondat. *Pupilla*, est me-
 dius punctus oculi in quo vis est videndi, vbi
 quia parue imaginis nobis videntur: propterea
 pupille appellantur. Nam paruuli pu-
 pilli dicuntur. Hanc plerique pupillam vo-
 cant. vocatur autem pupilla quod sit pura
 atque impolluta, ut sicut puella. *Physici* di-
 cunt eadem pupillas quas videmus in oeu-
 lis, mortuos ante rigorem non habere, qui-
 bus non visus certa est aspera ratio. *Circulus* ve-
 rò quo à pupilla partes albæ oculi separan-
 tur discera nigredine corona dicitur, quod
 rotunditate sui, ornent ambitum pupillæ.
Voluos autem quidam appellant ipsos ver-
 tices oculorum ex similitudine valuarum.
Palpebra, sunt sinus oculorum, à palpatione
 dictæ, quia super moventur. Concurrunt
 enim

enim inuicem, vt affiduo motu reficiant obtu-
 tum. Munita sunt autem vallo capillorum,
 vt & apertis oculis si quid inciderit repella-
 tur, & somno conuulcentibus tanquam inuo-
 luti quiescant latentes. In summitate autem
 palpebrarum locis quibus se vitæque clau-
 sã contingunt extant ad moti ordine seruato
 capilli, tutelam oculis ministrantes, ne irruẽ-
 te forde facile infortis excipiant, & ex eo no-
 ceantur, vt pulueris vel cuiusquam cæffioris
 materia arceant contactum: aut ipsum quo-
 que aerem concidendo mitificent, quod tenuem
 atque serenum faciant visum. *Lacry-
 mas* quidam à laceratione mentis putant di-
 ctas, alij existimant idẽ quod Græci *δακρυα*
 vocant. *Cilia* sunt tegmina quibus cooperi-
 tur oculi, & dicta cilia quod celent oculos,
 teguntque tuta custodia. *Supercilia* cilia,
 quæ superposita sunt ciliis, quæ idcirco pilis
 vestita sunt, vt oculis inuadimenta prestant,
 & sudorem à capite defluentem depellant.
Intercilium verò est medium illud iacet su-
 percilia quod sine pilis est. *Gena* sunt inférie-
 res guleorum partes, vnde barbæ inchoant.
 Nam Græcè *γεναια* barbæ. Hinc & genæ quod
 inde incipiunt gigni barbæ. *Malæ* sunt emi-
 nentes sub oculis partes, ad protectionem
 eorum suppositæ. Vocatæ autem malæ siue
 quod infra oculos prominent, in rotundita-
 tem, quæ Græci *μαλα* appellant, siue quod sint
 super maxillas. *Maxilla* per diminutionem
 à malis, sicut paxillus à palo, taxillus à talo.
Mandibula sunt maxillarum partes, ex quo
 & nomen factum. *Barbam* veteres vocave-
 runt quod virorum sit, non mulierum. *Au-
 rium* inde dictum nomen à vocibus haurien-
 dis, vnde & Virgilius, vocemque his auribus
 hausit. Aut quia vocem ipsam Græci *αυριον*
 vocant, ab auditu. Per immutationem e-
 nim litteræ aures, quasi aures nuncupatæ
 sunt. Vox enim repercussa per anfractus
 earum sonum facit quo sensum excipiant au-
 diendi. *Pinnula* summa pars auris ab acumi-
 ne dicta. Pinnam enim antiqui acutum di-
 cebant, vnde & hippocentis & pinna. *Nares* id-
 eo nominantur, quia per eas vel odor vel
 spiritus manare non desinit, quia nos odore
 admonent, vt norimus aliquid & sciamus.
 Vnde e contra inscij ac rudes ignari dicuntur.
 Olfecisse enim veteres fuisse dicebant. *Te-
 rentius*, Ac non totis sex mensibus prius ol-
 fecissent, quàm ille qui equum ceperit. *Na-
 rium* recta pars, propter quod æqualiter sit in
 longitudine & rotunditate porrecta, colum-
 na vocatur, extremitas eius, pirula à formula
 pomi piri. Quæ verò dextra leuãque sunt,
 pinnulæ ab alarum similitudine: medium
 autem interfinium. *Os* dictum quod per
 ipsum quasi per ostium & cibos intus mitti-
 mus, & spiritum foris proiciamus, vel quia

ibi ingrediuntur cibi, & inde egrediuntur ser-
 mones. *Labia* à lambendo nominata, quod
 autem superius est, labium dicitur, quod in-
 ferius eo quod grossius sit, labrum. Alij viro-
 rum labra, mulierum labia dicunt. *Lingua* à
 lingendo cibum putat Varro nomen impo-
 situm. Alij quod per articulatos sonos verba
 ligat. Sicut enim plectrum cordis, ita lingua
 illiditur dentibus & vocalem efficit sonum.
Dentes Græci *δεντα* vocant: & inde in Lati-
 num nomen trahere videntur. Horum primi
præciores dicuntur, quia omne quod accipi-
 tur ipsi prius incidunt. Sequentes *canini* vo-
 cantur, quorum duo in dextra maxilla, &
 duo in sinistra sunt. Et dicti canini, quia ad
 similitudinem caninorum existunt, & canis
 ex ipsis ossa frangit, sicut & homo, & quod
 non possunt priores præcidere, illis tradunt,
 vt confringant. Hos vulgus pro longitudine
 & rotunditate *colomellos* vocant. Vltimi sunt
molares, qui concisa à prioribus atque confra-
 cta subigunt, & movent, atque immassant,
 vnde & molares vocati sunt. Dentium autem
 numerum discernit qualitas sexus. Nam in
 viris plures, in foeminis pauciores existunt.
Gingiuæ à gignendis dentibus nominatæ.
 Factæ autem sunt, etiam ad decorem den-
 tium: ne nudi horrore potius, quàm orna-
 mento existerent. *Palatum* nostrum sicut cœ-
 lum sursum est positum, & inde palatum à
 polo per derivationem: sed & Græci simili-
 ter palatum *παρα* appellant, eo quod pro
 sui concauitate cœli similitudinem habeat.
Fauces à fundendis vocibus nominatæ, vel
 quod per eas famur voces. *Arteria* vocatæ,
 siue quod per eas à pulmone aer, hoc est spi-
 ritus fertur, seu quod artus & angustis me-
 ribus spiritum vitalem retineant, vnde vocis
 sonos emittunt: qui soni vno modo fonar-
 rent, nisi lingux motus distantias vocis effi-
 ceret. *Tales* Gallica lingua dicuntur: quas vul-
 gò per diminutionem *ustillas* vocant, quæ in
 faucibus turgescere solent. *Mentum* dictum
 quod inde mandibulæ oriuntur, vel quod ibi
 iungantur. *Gurgilio* à gutture nomen trahit,
 cuius meatus ad os & nares pertendit: habens
 viam qua vox ad linguam transmittitur: vt
 possit verba collidere. Vnde & *garrivæ* dici-
 mus. *Rumen* proximum gurgulioni, quo ci-
 bus & potio deuoratur. Hinc bestix quæ ci-
 bus reuocant ac remandunt: ruminare dicitur.
Sublinguium operculum gurgulionis,
 quasi parua lingua, quod foramen linguæ re-
 cludit operitque. *Collum* dictum, quod sit
 rigidum & rotundum, vt columna, baiulans
 caput & sustentans, quasi capitolum: cuius
 anterior pars gula vocatur, posterior cervix.
Cervix autem vocata, quod per eam partem
 cerebrum ad medullam spinæ dirigitur, qua-
 si cerebri via. Veteres autem plurali tan-

tum numero cervices dicebant: primus Hof-
 tensius cervicem singulariter dixit. Cervix
 autem numero singulari membrum ipsum
 significat. Nam pluraliter contumaciam se-
 pe demonstrat. Cicero in Verrinis Præto-
 rem tu accusas frangere cervices. *¶ Humeri* di-
 cti, quasi armi, ad distinctionem hominis a
 pecudibus mutis, ubi humeros, illi armos
 habere dicuntur. nam proprie armi quadru-
 pedum sunt. *Ala* summi humeri pars poste-
 rior. *¶ Brachia* à fortitudine nominata, *Brachii*
 enim Græcè graue & forte significat. In bra-
 chiis enim tori lacertorum sunt, & in signe
 musculorum robur existit. Hi sunt tori, id est
 musculi: & dicti tori, quòd illi viscera torra
 videantur. *Cubitus* dictus, quòd ad cibos su-
 mendo in ipso cubamus. *Vna* secundum
 quòsdam utriusque manus extensio est, se-
 cundum alios cubitus, quod magis verum
 est. quia Græcè *κῦρος*, cubitus dicitur. *Ala*
 sub brachia sunt appellata, eò quòd ex eis in
 modum alarum motus brachiorum inchoet
 quas quidam acellas vocant, quòd ex his
 brachia *cillantur*, id est, mouentur, vnde & o-
 scilla dicta ab eo, quòd cillantur, id est, mo-
 ueantur ora. Nam *cillere* est mouere. Hos qui-
 dam *subhircos* vocant, propterea quod in ple-
 nissimè hominibus hircorum fœtorem reddat.
Manus dicta, quòd sit totius corporis manus.
 Ipsa enim cibum ori ministrat, ipsa operatur
 omnia, atque dispensat: per eam accipimus
 & damus. Abusu autem manus etiam ars
 vel artifex, vnde & manus præcium dicimus.
Dextra vocatur à dando, ipsa enim pignus
 pacis datur, ipsa fidei restis atque salutis ad-
 hibetur, & hoc est illud apud Tullium. *Videm*
publicam in usu senatus dedi, id est, dextram:
 vnde & Apostolus dicit, Iacobus & Ioannes
 dextras dederunt mihi & reliqua. *Laua*,
 quòd apertur sic ad leuandum. *Sinistra* au-
 tem vocata, quasi sine dextra. siue quòd rem-
 fieri solet. A sinendo enim sinistra est nun-
 cupata. *Palma* est manus expansis digitis, si-
 cut palma ab expansis palmæ ramis. *Digiti*
 nuncupati, vel quòd decem sunt: vel quia
 decenter iuncti existunt. Nam habent in se
 & numerum perfectum & ordinem decen-
 tissimum. Primus pollex vocatur, eò quòd in-
 ter cæteros virtute preleat & potestatis. Se-
 cundus index & salutaris, seu demonstrato-
 rius, quia eo fere salutamus atque ostendi-
 mus. Tertius impediens, quod plerumque
 per eum probi insectario exprimitur. Quar-
 tus anularis, eò quòd in ipso anulus geritur.
 Idem & medicinalis, quòd eo rita colliria à
 medicis colliguntur. Quintus articulis,
 pro eo quòd eo aures scalpinus. *Vngulas*
 ex Græco vocamus, illi enim has *ὀνυχας* di-
 cunt. *¶ Truncus* media pars corporis à collo-

lo vsque ad inguina. De quo Nigid. Caput
 collo vehitur, truncus sustinetur coxis & ge-
 nibus cruribusque. *Thorax* à Græcis dicitur
 anterior pars trunci à collo vsque ad stoma-
 chum, quam nos dicimus arcam, eò quòd ibi
 arcam sit, id est, secretum, qua ceteri arcentur.
 vnde & arca & ara dicta, quasi res secreta,
 cuius eminentes pulpæ mamillæ dicuntur.
 Inter quas pars illa ossis pectus dicitur, dex-
 tra levæque costæ. *Pectus* vocatur quòd sit pe-
 xum inter eminentes mamillarum partesq; vnde
 & pectinè dicitur, quòd pectus capillos
 faciat. *Mamilla* vocata, quia rotundæ sunt,
 quasi mala, per diminutionem scilicet. *Papilla*
 capita mammarum sunt, quas infantes
 sugentes comprehendunt. Et dictæ papillæ
 quòd eas infantes quasi pappant dum lac sugunt:
 proinde de mamilla est omnis eminentiæ
 vberis: papilla verò breue illud vnde lac tra-
 hitur. *Vbera* dicta, vel quia lacte videntur
 vel quia vinda humore scilicet lactis in more v-
 varum plena. *Lac* vim nominis à colere tra-
 hit, quòd sit albus liquor: *νῦδος* enim Græcè
 album dicitur, cuius natura ex sanguine com-
 mutatur. nam post partum si quid sanguinis
 nondum fuerit veri nutrimento consumptus
 naturali meatu fuit in mammas, & eam vir-
 tute albesces lactis accipit qualitatem. *¶ Cuius*
 est quæ in corpore prima est appellata,
 quòd ipsa corpori superposita in aëtionem pri-
 ma patitur. Cutis enim Græcè *κῆσις* dicitur:
 eadem & pellis quòd externas iniurias cor-
 poris tegendo pellat, pluriusque & ventos
 hisque ardores perferat. *Pellis* autem mox de-
 tracta, subacta iam corium dicitur. *Corium*
 autem per derivationem caro appellatur,
 quòd eo regatur: sed hoc in brutis animalibus
 proprium est. *Pori* corporis Græco
 nomine appellantur, qui Latine proprie spiram-
 menta dicuntur, eò quòd per eos viuificus
 spiritus exteriori ministratur. *Ariua* est pin-
 guedo cuti adhærens. *Paloa* est caro sine pin-
 guedine, dicta quòd palpitet: resiste enim se-
 pe. Hanc plerique & viscum vocant, propter
 quòd glutinosa sit. *Membra* sunt partes cor-
 poris. *Artus* quibus colligantur membra, ab
 artando dicitur. *Nervi* Græca appellati deriva-
 tione: quos illi *νεῦρα* vocant, alij Latine vo-
 caros heruos putant, eò quòd per artuum con-
 iunctiones invicem his in hæreant. Maxi-
 mam autem virtutem substantiam nervos fa-
 cere certissimum est. Nam quanto fuerint
 densiores: tanto propensius augetur e firmi-
 tatem. *Artus* enim dicitur, quòd colligati in-
 uicem nervis artentur, id est, stringantur, quo-
 rum diminutiva sunt articuli. Nam artus di-
 cimus membra maiora, ut brachia, articulos
 minor membra, ut digitus. *Compagnia* capita sunt ossium: dicta eò quòd
 ab

sibi compacta nervis velut glutino quodam a dhæreant. *Ossa* sunt corporis solidamenta. In his enim positio omnis roburque subsistit. *Ossa* autem ab vsto dicta, propter quod cremantur ab antiquis, sine, ut alij putant, ab ore, quod ibi pateant. Nam vbiq; cute visceribusque obiecta celantur. *Medulla* appellatur, quoddam madefaciens ossa, irrigant enim & confortant. *Vertebrae*, sunt summæ ossium partes nodis crassioribus conglobatae: dicta ita, eo quod ad inflexionem membrorum illa vertantur. *Cartilagineae*, ossa mollia & sine medulla, quod genus auriculæ & narium difformem & costarum extremitates habent, siue opercula ossium quæ moventur. Et dicta cartilagineae, quod leni attritu carent dolore dum flectuntur. *Costae*, appellari quoddam putant, quod ab ipsis interiora custodiantur, ut tota mollicies ventris vallata seruetur. *Latus*, qui iacentibus nobis 20 Est enim læva pars corporis, dextro autem lateri habilior motus: læva fortior, & oneri ferendo accommodatior. Vnde & læva nuncupata, quod aprior sit ad leuandum aliquid & portandum. Ipsa enim gestat clypeum, enseni, pharetram & reliqua onera, ut expedita sit dextera ad agendum. *Dorsum*, est à ceruice vsque ad renes, dictum autem dorsum, quod sit superficies superior corporis 30 in modum saxi, fortis ad durandum & ad perpetuandum. *Terga*, quia in ea supini iacemus in terra: quod solus homo potest. Nam muta animalia tantum in ventre, aut in latere iacent. Vnde & in animalibus terga abusive dicuntur. *Scapula*, scandendo dicitur. *Intra scapulum*, spatium quod inter scapulas est, vnde & nomen. *Pala*, sunt dorsii dextra leuiorque eminentia membra, dicta quod in luctando eas preminis, quod Graeci *palas* dicunt. *Spina*, est iunctura dorsii, dicta 40 eo quod habeat radiolos acutos, cuius iuncturae spondilia appellantur, propter partem cerebri quæ fertur per eos longo tractu ad cæteras corporis partes. *Sacra spina*, est ima perpetua spina quam Graeci *ἰσπὴν ἔσπον* vocant quoniam primum infante concepto nascitur, ideoque & hostia. id primum à gentilibus diis suis debatur, vnde & spina sacra dicitur. *Renes*, ait Varro dictos, quod riuus ab his obsceni humoris nascantur. Nam venæ & 50 medullæ tenuem liquorem desudant in renibus, qui liquor rursus à renibus calore Venereo resolutus decurrit. *Lumbi*, ob libidinis lasciuiam dicti, quia in viris causa corporeæ voluptatis in ipsis est, sicut in vmbilico mulieribus. Vnde & ab Iob in exordio sermonis dictum est, Accinge sicut vir lumbos tuos: ut in his esset resistendi preparatio, in quibus libidini est vitata dominandi occasio. *Vmbilicus*, est medius locus corporis: di-

ctus quod sit ibi vmbro iliorum. Vnde & *vmbro* appellatur locus in medio clypei, à quo pendet. Ex eo enim infans in vtero pendet, ex eo etiam & nutritur. *Ilium* Græco sermone appellatur, quod ibi obuoluamus nos. Græce enim *ἰλίου* obuoluere dicitur. *Clunæ*, vocata, quod sit iuxta colum: quod est longa &. *Nates*, quod in ipsis innititur dum sedemus. Vnde & conglobata est in eis caro, ne prementi corporis mole ossa dolerent. *Genitalia* corporis partes sunt: ut nomen ipsum docet: à gignenda sobole accepterunt vocabulum, quod his procreatur & gignitur. Hæc & pudenda pro verecundia siue à pube. Vnde & indumento operiuntur. dicuntur autem ista & inhonesta, quia non habent eam speciem decoris, sicut membra quæ in promptu locata sunt. Idem & *vererum*, quia viri est tantum, siue quod ex eo virus emittitur. Nā virus proprie dicitur humor fluens à natura viri. *Testiculi*, per diminutionem à testibus dicti, quorum numerus incipit à duobus. Hi enim semen calamo ministrant, quod ab spinæ medulla & renibus & lumbis suscipiunt ad gratiam procreandi. *Viscus*, est pellis in qua testiculi sunt. *Posteriora* vero vocata, quod retro sunt & à vultu auersa, ne dum aluum purgamus in quinaremus aspectum. *Meatus* inde appellatus, quia per eum meant, id est egeruntur stercore. *Fœmora* dicta sunt, quod ea parte à fœmina fetus viri discrepet. Sunt autem ab inguinibus vsque ad genua. *Femina* autem per derivationem fœmorum partes sunt, quibus in equitudo tergis equorum adhæremus. Vnde & prælatos olim *sub fœminibus equos amisse* dicebatur. *Costa*, quasi cõiunctæ axes. In ipsis enim fœmora moventur, quorum concava vertebra vocantur, quia in eis capita fœmorum vertuntur. *Suffragines*, quia subtrus fœmorum, id est, flectuntur, nõ supra sicut in brachiis. *Genua*, sunt cõmissiones femorũ & erurũ, & dicta genua, eo quod in vtero sint genis opposita. Cohærent enim sibi ibi, & cognata sunt oculis lacrymarũ indicibus & misericordiæ. nam à genis genua dicuntur, denique cõplicatum gigni formatique hominẽ dicunt, ita ut genua sursum sint quibus oculi formantur, ut caui & recõditi sũt. Ennius, Atque genua cõprimat arta gena. Inde est quod homines dum ad genua se prosternunt, statim lacrymantur. Voluit enim eos natura vterũ maternũ rememorari, vbi quasi in tenebris cõsedeabant, antequam ad lucẽ peruenirẽt. *Cynna* dicta, quia in iis currimus & gressum facimus. Sunt autem sub genibus vsque ad furas. *Tibia* vocata, quasi tuba. Sunt enim longitudine & specie similes. *Talus*, dictus à tolo. Nam tolus est eminens rotunditas: vnde & fastigium templi rotundi tolus vocatur. Talus autem sub

erere est, sub talo, calcanei. *Pedes*, ex Græca etymologia nomen sortiti sunt. Hos enim Græci *πόδες* dicunt, quia alternis moribus solo fixi incedunt. *Planta*, à planitie nuncupata, quia non rotunda, vt in quadripedibus, ne stare non possit bipes homo, sed plantæ atque longiores formatae sunt, vt stabile corpus efficiat. Sunt autem plantæ anteriores partes, quæ etiã ex multis ossibus constant. *Calcis*, prima pars plantæ, à callo illi nomen impositum, quo terram, hinc & calcaneus *Solum*, inferior pars pedis, dictum quia eo terræ vestigia imprimimus, sed & solum dicitur omne quod aliquid sustinet, quasi solidum, vnde & terra solum quoddam cuncta sustineat, & solum pedis quoddam totam corporis molem portat. ¶ *Viscera* non tantum intestina dicimus, sed quicquid sub corio est, à visco quod est inter cutem & carnem. Item viscera vitalia, id est circumfusa cordis loca, quasi viscosa, eo quod ibi vita, id est anima continetur. Item viscera capita nervorum ex sanguine & neruis copulata. Eadem lacerti siue mures, quia sic in singulis membris cordis loco sunt, vt sit in media parte totius corporis cor, appellanturque à nomine similitum animalium sub terra delitescentium. Nam inde *musculi* à murium similitudine, iidem etiam & *tori*, quod illic viscera tota videantur. *Cor*, à Græca appellatione deriuatum, quod illi *καρδια* dicunt, siue à cura. In eo omnis sollicitudo, & scientiæ causa manet. Quod ideo pulmonum vicinum est, vt cum ira accenditur, pulmonis humore temperetur. Huius duæ arteriæ sunt, de quibus sinistra plus sanguinis habet, dextra plus spiritus, vnde & dextro brachio pulsum inspicimus. *Præcordia* verò sunt loca cordi vicina, quibus sensus percipitur, & ducta præcordia, eo quod ibi sit principium cordis & cogitationis. *Pulsus*, vocatus quod palpiter, cuius iudicio aut infirmitatem intelligimus, aut salutem. Huius duplex est motus, aut simplex, aut compositus. Simplex est qui ex vno saltu constat, compositus est qui ex pluribus motibus inordinatus & inæqualis existit, qui motus certa habent spacia, dactylicum percussum quandiu sine vitio sunt. Si quando verò citatioris sunt, vt *δινοξέος*, aut leniores vt *μυρταέος*, mortis signa sunt. *Vena*, dicta, eo quod via sint narrantis sanguinis, atque nuper corpus omne diuisi, quibus vniuersa membra irrigantur. *Sanguis*, ex Græca etymologia nomen duxit, quod vegetetur & sustentetur, & viuat. Sanguis autem est dum in corpore est, effusus verò cruor dicitur. Nam cruor vocatus eo quod effusus decurrit, vel ab eo quod currendo conuertat. Alij autem cruorem interpretantur sanguinem corruptum qui emittitur. Alij

aiunt vocatum sanguinem, quod suavis sit. Sanguis autem non est integer, nisi in iuuenibus. Nam dicunt physici minus sanguinem per ætatem, vnde & in senibus tremor est. Propria autem sanguis anima possessio est. Inde genas lacere in luctu mulieres solent, vnde & purpureæ vestes & flores purpurei mortuis præbentur. *Pulmo*, ex Græco trahit vocabulum. Græci enim *πνεύμων* vocant, eo quod cordis flabellum sit, in quo *πνεύμα*, id est spiritus inest, per quod & agitantur & mouentur, vnde & pulmones vocati sunt. Nam Græcè *πνεύμα* spiritus dicitur, qui flando & agitando ætatem admittit & recipit, à quo mouentur pulmones, & palpitant, & adaperiendo se, vt flatum capiant, stringendo, vt eiciant. Est enim organum corporis. *Iecur*, nomen habet, eo quod ignis ibi habeat sedem, qui in cerebro subuolat. Inde ad oculos exercitioque sensus, & membra diffunditur, & calore suo ad se succum ex cibo tractum vertit in sanguinem, quem ad usum pascendi nutriendique singulis membris præbet. In iecore autem persistit voluptas & concupiscentia, iuxta eos, qui de physicis disputant. *Fibra*, iecoris sunt extremitates, sicut extremitates partes foliorum in vitibus, siue quasi linguæ eminentes. Dicitur autem fibra: quod apud gentes in sacris ad Phœbi aras festibatur ab ariolis, quibus oblatris arguere censuræ responsa acciperent. *Splen* dictus à supplemento, ex contraria parte iecoris, vnde sua existerent, quem quidam etiam iussum causa factum existimant. Nam splene videmus, felle irascitur, corde sapiunt, in core amamus. Quibus quatuor elementis constantibus integrum est animal. *Fal*, appellatur quod sit folliculus gestans humorem qui vocatur bilis. *Stomachus*, Græcè eo vocatur, eo quod ostium vêtis sit, & cibum excipiat, atque in intestina transmittat. *Intestina* dicitur, eo quod corporis interiore parte cohærentur, quæ idcirco longis nexibus in circularum ordinata sunt modum, vt susceptas escas paulatim digerant, & super additis cibus non impediatur. *Omentum*, membranam quod continet intestinorum, maiorem partem, quod Græci vocant. *Diaphragm*, intestinum quod discernit ventrem & cætera intestina à pulmone vel corde. *Cæcum* intestinum, quod sit siue foramine & exitu, quod Græci *κοιλία* dicunt. *Ieiuna*, tenue intestinum, vnde beneuolum dicitur. *Venter* autem, & alius, & vterus inter se differunt. Venter est qui accipit cibos digerit, & apparet extrinsecus, pertingitq; à pectore ad inguina, & dicitur venter quod per totum corpus vitæ alimenta transmittat. *Aluus*, est quæ cibum recipit, & purgari solet. *Salsustius*, Simulans sibi aluum purgari.

Et vocatur alius quod abluatur, id est purgetur. Ex ipsa enim fordes stercoreum demittit. *Vterum* solæ mulieres habent in quo concipiunt, ad similitudinem cauliculi. Tamē autores vterum pro vtriusque sexus ventre plerumque ponunt, nec poetæ tantummodo, sed & cæteri. Vocatur autem vterum, quod duplex sit, & ab vtraque in duas se dividit partes, quæ in diuersum diffusæ ac replexæ circumplicantur in modum cornuum arctis, vel quod interius impleatur foetu. Hinc & vter quod aliquid extrinsecus habuerit, ut membra & viscera. *Aquaticulus* autem proprie potius est, hinc ad ventrem translatio. *Matriæ* dicitur quod foetus in ea generetur, semen enim receptu confoluit, conseruatur coporatur, corporatum in membra distinguit. *Vulua* vocata quasi valua ventris, id est ianua, vel quod semen recipiat, vel quod ex ea foetus procedat. *Vesica* quasi vas aquæ, quia sicut vas aqua, ita de renibus vrina collecta complectur, & humore distenditur. Cuius vasis in vasa vena non habetur. *Vrina* autem dicta, siue quod dicitur, siue quod ex renibus exigitur. Cuius iudicio & salus & ægritudo futura monstratur. Qui humor vulgo locum dicitur, quod eo lora, id est munda vestimenta efficiantur. *Semen* est quod iactu sumitur, aut terra aut ab vtero ad gignendam vel fructus vel foetus. Est enim liquor ex cibi & corporis decoctione factus, ac diffusus per venas atque medullas, qui inde defudatus in modum sentinæ concrevit in renibus eiusque per coitum & in vtero mulieris susceptus calorem quodammodo viscerum, & mensurali sanguinis irrigatione formatur in corpore. *Menstrua* s. peruacius mulierum sanguis. Dicta autem menstrua propter circuitum lunaris lucis, quo solet hoc venire proficiunt. Luna enim Græcè *μήνη* dicitur, hæc & muliebria nuncupantur. Nam mulier solam menstruale est animal. Cuius cruoris contactu fruges non germinant, accescunt inusta, moriuntur herbe, amittunt arbores fructus, rubigo ferrum corumpit, nigrescunt aramenta. Si qui canes inde edunt, in rabiem efferuntur. Glutinum asphalti quod nec ferro, nec aquis dissoluitur pollutam cruore ipso sponte dispergitur. Post plurimos autem dies menstruos ideo semen non est germinabile, quia iam non est menstrualis sanguis à quo perfusum irrigetur. Tenuē semen locis muliebris non potest adherere. Labitur enim nec habet vim adherendi. Similiter & crassam vim non habet gignendi, quia muliebris sanguini miscere se non potest propter nimiam sui spissitudinem. Hinc & steriles maris & foeminas dicitur fieri, vel per nimiam seminis vel sanguinis crassitudinem, vel propter nimiam raritatem.

Primum autem aiunt cor hominis fingi, quod in coe fit & vita hominis & sapientia: deinde quadragesimo die totum corpus expleri: quod æ abortionibus, ut ferrur, collectum est. Alij foetus à capite sumere dicunt exordium. Vnde & in auium foetibus primum oculos fingi in quos videmus. *Fœtus* autem nominatus, quod adhuc in vtero fouetur. Cuius secundæ dicuntur *fillitulus* qui simul cum infante nascitur, continetque eum: dictus ita, quia cum eum edibus sequitur. *Nasci* autem patribus similes aiunt, si paternum semen validius sit: matribus si matris, hæc ratione similes exprimi vultus. Qui autem vtriusque parentis figuram reddat, æqualiter mixto paterno maternoque semine concipiuntur, auiorum proavorum similes fieri, quia sicut in terra multa semina occulta, ita & in hominibus semina celantur, figuram parentum redditura. ex paterno autem semine puellas nasci, & ex materno pueros: quia omnis partus constat duplici semine: cuius pars maior cum inualuerit, occupat similitudinem sexus. In corpore nostro *quodam tantum vtilitatis causa* facta sunt: ut viscera quædam & vilitatis & decoris, ut sensus in facie, & in corpore manus ac pedes. quorum membrorum & vilitas magna est, & species decentissima. *Quodam tantum decoris*, ut mamillæ in viris, & in vtroque sexu vmbilicus. *Quodam discretiois*, ut in viris genitalia, barba prolixus, pectus amplum: in mulieribus tæves genæ & angustum pectus: ad concipiendos autem & portandos foetus renes & latera dilatata. Quod ad hominem, & ad partes attinet corporis ex parte dictum est, nunc arates eius subiungamus.

De aratibus hominis. CAP. II.

Gradus aratis sex sunt, infantia, pueritia, adolescentia, iuuentus, grauitas atque senectus. Prima ætas *infantia* est pueri natiuitatis ad lucem, quæ porrigitur in septem annis. Secunda ætas *pueritia*, id est pura & necdã ad generandum apta, tendens vsque ad decimum quartum annum. Tertia *adolescens* ad gignendã adultã, quæ porrigitur vsque ad vigesimam octauam annũ. Quarta *iuuentus* tenuissima omnium ætatũ, finiens in quinquagesimo anno. Quinta ætas *senioris*, id est præuitas, quæ est inclinatio à iuuentute in senectutem: nondũ senectus: sed iam nondum iuuentus, quia senioris ætas est quã Græci *προσβύτην* vocant. Nam senex apud Græcos non presbyter, sed *πρεσβυτης* dicitur. Quæ ætas à quinquagesimo anno incipiens septuagesimo terminatur. Sexta ætas est *senectus*, quæ nullo temporũ tempore finitur: sed post illas quinque ætates quãtuncque vite est, senectuti deputatur.

tur. *Senium* autem pars est vltima senectutis, dicta quòd sit terminus sexæ ætatis. In his ergo sex spaciis philosophi vitam descriperunt humanam, in quibus mutatur & currit, & ad mortis terminum peruenit. Pergamus ergo breuiter per prædictos gradus ætatis etymologias earum in homine demonstrantes. *Infans* dicitur homo primæ ætatis, dictus autem infans, quia adhuc fari nescit, id est loqui non potest. Nondum enim bene ordinatis dentibus, minus est fermonis expressio. *Puer* à puritate vocatus: quia purus est, & nec dum lanuginem florémque genarum habens. Hi sunt *ephebi*, id est à Phæbo dicti, necdum viri, sed adolescentuli læues. *Puer* autem *tribus modis dicitur*, pro *natiuitate*, vt Esaias, *Puer natus est nobis. Præ ætate*, vt octennis, decennis. Vnde est illud, iam puerile iugum tenera ceruice regebat. *Pro obsequio* & fidei puritate, vt Dominus ad prophetam, *Puer meus es tu, noli timere*, dum iam Ieremias longè pueritiæ excessisset annos. *Puella* est paruula quasi pupilla. Vnde & pupillis, non pro conditione, sed pro ætate puerili vocamus. *Pupilli* autem dicti, quasi sine oculis, hoc est à parentibus orbi. Hi autem verè pupilli dicuntur: quorum parentes antè discesserunt, quàm ab eis nomen acciperent. Cæteri orbi vocantur *orphani*, id est qui & pupilli. illud enim Græcum est, hoc Latinum. Nam & in Psalmo vbi legitur, *Pupillo tu eris adiutor*. Græcus habet *oppa o. Puberes* pube, id est à pudendis corporis nuncupati, quòd hæc loca tunc primùm lanuginem ducunt. Quidam autem ex annis pubertatem existimant: id est cum puberem esse qui quatuordecim annos expleuerit, quânis tardissimè pubescat. Certissimum autem puberem esse, qui & ex habitu corporis pubertatem ostendat & generare iam possit. *Puerpera* sunt quæ annis puerilibus pariunt. Vnde & Horatius, *Laudatur primo prole puerpera nato*. Et dicta puerperæ, vel quòd primo partu granatur, vel quòd primùm pueros pariant. *Adolescens* dictus, eo quòd sit ad gignendum adultus, siue à crescere & augeri. *Iuuenis* vocatus, quòd iuare posse incipiat, vt in bubus iuueni, cum à vitulis discesserint. Est enim iuuenis in ipso ætatis incremento positus, & ad auxilium paratus. Nam iuare hominis est opus aliquid conferentis. Sicut autem xxx. perfectæ ætatis est annus in hominibus: ita in pecudibus ac iumentis tertius robustissimus. *Vir* nuncupatus quòd maior in eo vis est, quàm in feminis. Vnde & *virum* nomen accepit: siue quòd vi agat feminam. *Mulier* verò mollitie tanquam mollior detracta litera, vel mutata appellata est mulier. Vtrique enim fortitudine & imbecillitate animorum vel corporum separantur. Sed ideo virtus maxima viri, mulieris

minor, vt patiens viro esset, scilicet ne feminis repugnantibus libido cogeret viros aliud appetere, aut in alium sexum prouerere. Dicitur igitur mulier secundum fœmineum sexum, non secundum corruptionem integritatis: & hoc ex lingua sacræ Scripturæ. Nam Eva statim facta de latere viri sui, nondum contracta à viro, mulier appellata est, dicente scriptura. Et formauit eam in mulierem. *Virgo* à viridiore ætate dicta est: sicut virga & vitula. Aliàs ab incorruptione, quasi virago: quod ignoret fœmineam passionem. *Virago*: vocata, quia vt vir agit, hoc est opera virilia facit & masculini vigoris est. Antiqui enim fortes fœminas ita vocabant. *Virgo* autem non rectè virago dicitur si non viri officio fungatur. Mulier verò si virilia opera facit, rectè virago dicitur, vt Amazones. Quæ verò nunc fœmina, antiquitus virago vocabatur, sicut à seruo serua: sicut à famulo famula ita à viro vira. Hinc & virginis nomen quidam putant. *Fœmina* verò à partibus fœmorum dicta, vbi sexus species à viro distinguitur. Alij Græca etymologia fœminam ab ignea vbi dictam putant: quia vehementer concupiscit. Libidinosiores enim viris fœminæ sunt, tam in mulieribus, quàm in animalibus. Vnde nimius amor apud antiquos fœmineus vocabatur. *Senior* est adhuc viridior. Quid in sexto libro *Senior*. Inter iuuenemque senemque. *Terentius*, *Qui viri iure sumus. Adolescentior* non vtrique magis est adolescens, sed minus, vt *senior*. minus est sene, vbi comparatiuus gradus minus significat à positiuo. Ergo *senior* non satis, sicut *iunior* inter iuuenem & senem, sicut *pauperior* inter ditem & pauperem. *Senes* autem dictos quidam putant: à sensus diminutione, eo quòd iam præ vestigare desipiunt. Nam physici dicunt homines stultos esse frigidioris sanguinis, prædentes calidi. Vnde & senes in quibus iam friget, & pueri in quibus necdum calet, minus sapient. Inde est quòd conuenit sibi infantum ætas & senium, Senes enim per nemiã ætatem delirant, pueri per lasciuiam & infantiam ignorant quid agant. Senex autem tantum masculini generis est, sicut anus fœminini. Nam anus dicitur sola mulier. *Anus* autem appellata à multis annis quasi annosa. Nam si cõmune esset nomen, cur diceret *Terentius*, *senem mulierem?* Hinc & *vetula*, quia *vetusta*. Sunt autem à sene *senectus*, ita ab anu *anulus* nominata est. *Canities* uitem vocata à candore, quasi candidies. Vnde est illud, *Florida iuuentus, lactea canities* prout diceret candida. *Senectus* autem multa secum & bona afferet & mala. Bona, quia nos à potentissimis dominis liberet, voluptatibus imponit modum, libidinis frangit imperus, auget sapientiam, dat maturiora consilia. Mala autem quia

quia senium miserimum est, debilitate & odio. Subeunt enim morbi tristisque senectus. Nam duo sunt quibus minuuntur corporis vires, senectus & morbus. *Mors* dicta quod sit amara, vel à Marte, qui effector mortium: siue mors à mortu primi hominis quo ille pomi esu mortem meruit. *Tria* sunt autem genera *morsu*, acerba, imatura, naturalis. *Acerba* infantium: *immatura* iuuenum: *matura*, id est naturalis, senum. *Mortuus* autem ex qua parte orationis declinetur incertum est. Nam sicut ait Cæsar, ab eo quod est morior in participio præteriti temporis, in Tus exire debuit, per vnum scilicet, u, non per duo. Nam ubi geminata est littera, nomen est participium, ut futurus, arduus. Conuenienter itaque factum est, quemadmodum id quod significat, non potest agendo: ita & ipsum nomen non possit loquendo declinari. Omnis autem mortuus aut funus est aut cadaver. *Funus* est si sepeliatur. Et dictum fuit à funibus accensis: quos ante feretrum papiris, cera circumdatis ferebant. *Cadaver* autem est si insepultum iacet. Nam cadaver nominatum à cadendo, quia iam stare non potest. *Quod* dum portatur, etæ quia dicimus: crematur, reliquias, conditum, iam sepultum. *Corpus* autem à consuetudine dicitur, ut illud, Tu corpora luce carentum. *Defunctus* vocatus, quia completit vitæ officium. Nam dicimus defunctos officio, qui officia debita compleuerunt, vnde & honoribus sanctos. Hinc ergo defunctus, quod ab officio sit vitæ depositus: siue quod sit diè functus. *Sepultus* autem dicitur, eo quod iam sine pulsu & palpitatione est, id est sine motu. *Sepultra* autem est condero corpus. Nam *humari* obstruere dicimus, hoc est humum inicere.

De portentis. CAP. III.

Portenta esse ait Varro, quæ contra naturam nata videntur: sed non sunt contra naturam, quia diuina voluntate sua, cum voluntas creatoris cuiusque conditæ rei natura sit. Vnde & ipsi gentiles Deum modò Naturam, modò Deum appellant. Portentum ergo sit non contra naturam, sed contra quam est nota natura. Por. èta autè & ostenta monstrataque prodigia ideo nuncupantur: quod portendere atque ostendere, monstrare atque prædicere aliqua futura videntur. Nam *portenta* dicta pethibentur à portendendo, id est præostendendo. *Ostenta* autem, quod ostendete quicquam futurum videantur. *Prodigia*, quod potius dicant, id est futura prædicent. *Monstra* vero à monitu dicta, quod aliquid significandum demonstrant, siue quod Italiani monstrant quid appareat, & hoc proprietatis est: abusione tamen scriptorum plerumque corripitur. *Quædam* autem portentorum creationis in significationibus futuris

constitutæ videntur. Vult enim Deus interdum ventura significare per aliqua nascentium noxia: sicut & per somnos, & per oracula, quibus præmonet & significet futuram cladem, quod plurimis etiam experimentis probatum est: ut in temporibus Xerxis regis. Tunc quippe vulpes ex aqua creata, dissolui regnum eius portendit. Alexandro ex muliere monstrum creatum est: quod superiores corporis partes hominis sed mortuas habuerit: inferiores diuersarum bestiarum, sed viuentes: significasse repentinam regis interfectionem, superuixerant enim deteriora melioribus. Sed monstra quæ in significationibus dantur, non diu viuunt, sed continuo nata fuerint occidunt. Inter portentum & portentuosum differt. Nam *portenta* sunt, quæ transfigurantur, sicut fertur in Umbria mulierem peperisse serpentem. Vnde Lucanus, Matremque suos conterruit infans, *Portentuosæ* verò leuem sumunt mutationem. Exempli causa, cum sex digitis nati. *Portenta* igitur vel *portentuosæ* existunt alia magnitudine totius corporis, ultra communè hominum modum, quantus fuit Titio in nouem iugribus iacens, Homero testante: alia, *paruitate* totius corporis, ut Nani, vel quos Græci pygmaeos vocant, eo quod sint statura cubitales. Alij *magnitudine* partium, vel luti capite informi, aut superfluis membrorum partibus, ut bicipites & trimani: vel Schinodotes, quibus gemini procedunt dætes. Alij à *defectu* partium, in quibus altera pars plurimum deficit ab altera, ut manus à manu vel pes à pede. Alij à *dissectione*, ut sine manu, aut capite generata: quos Græci steriosos vocant. Alia *per numeria*: quando solum caput, aut erus nascitur. Alia *qua in parte transfigurantur*: sicut qui leonis habent vultum, vel canis, vel taurinum caput, aut corpus, ut ex Paphæ memorant genitum Minotaurum, quod Græci *trigesoptus* vocant. Alia *qua ex omni parte transfigurantur* in alienæ creationis portentum: ut ex muliere vitulum dicit historia generatum. Alia *qua sine transfiguratione mutatione habent locorum*, ut oculus in pectore vel in fronte, aures supra tempora: vel sicut Aristoteles tradidit, quandam in sinistra parte iecur; in dextera parte splen habuisse. Alia *secundum connaturationem* ut in alia manu digiti plures connaturati & coherentes reperiuntur, in alia minus siue in pedibus. Alia *secundum immaturam & intemperatam creationem*, sicut ij qui dentati nascuntur, siue barbati, vel cani. Alia *complexu plurimarum differentiarum*, sicut illud quod prædiximus in Alexandro multiforme portentum. Alia *commixtione generis*, ut *andros* & *hermafroditæ* vocantur. *Hermafrodita* autem nuncupati, eo quod eis uterque sexus ap-

pareat. *Hydræ* quippe apud Græcos Mercurius est. *Aspidem* Venus nuncupatur. Hi dextram manillam virilem, sinistram muliebrem habentes vicissim cocundo, & gignunt, & pariunt. Sicut autem in singulis gentibus quedam monstra sunt hominū, ita in vniuerso genere humano quedam monstra sunt gentiū, ut gigantes, cyclopes, & cætera. *Gigantes* dicti iuxta Græci sermonis etymologiam, qui eos *gigas* exillimant, id est terrigenas, eo quod fabulosè parens terra immensa mole & similes sibi genuerit. *Hydræ* enim terra appellatur. *Hydræ* genus, licet & terræ filios vulgus vocet, quorum genus incertum est. Falso autem opinantur quidam imperiti de scripturis sanctis, præuaricatores angelos cum filiabus hominum ante diluuium concubuisse, & exinde natos gigantes, id est nimium grandes & fortes viros, de quibus terra completa est. *Cyclopes* appellatur, eo quod canina capita habeant, quosque ipse latratus magis bestias, quam homines conficitur. Hi in India nascuntur. *Cyclopes* quoque eadem India gignit, & dicti cyclopes, eo quod vnum oculum in fronte media habere perhibentur. Hi & *Hydrophori* dicuntur, propter quod solas ferarum carnes comedunt. *Lemniæ* in Libya credunt truncos sine capite nasci, & os & oculos habere in pectore. Alios sine ceruicibus gigni, oculos habentes in humeris. In vltimo autem orientis monstruosæ gentium facies scribuntur. *Alia sine naribus*, & quali torius oris planitie, infornis habentes vultus. *Alia labro superiori aded prominenti*, ut in solis ardoribus totam ex eo faciem contegant dormientes. *Aliis concreta ora* esse, modico tantum foramine calamis venarum potum haurientes. *Nonnulli sine linguis* esse dicuntur, inuicem pro sermone vientes nunc sine motu. *Panois* apud Scythiam esse ferunt tam diffusa auri magnitudine, ut omne corpus ex eis cõtegant, *Hydræ* enim Græco sermone omne, *Hydræ* aures dicuntur. *Amabatita* in Ethiopia proni, ut pecora ambulare dicuntur, quadragesimum anni annum nullus supergreditur. *Satyri* homiõnes sunt ad incis nasibus, cornua in frontibus habent, & caprarum pedibus similes: qualem in solitudine Antonius sanctus vidit. Qui etiam interrogatus à Deo seruo respondisse fertur dicens: Mortalis ego sum, vno ex accolis heremi, quos vario delusa errore gentilitas Faunos Satyrosque colit. Dicuntur quidam & syluestres homines, quos nonnulli Faunos ficarios vocant. *Sciopodum* gens fertur esse in Ethiopia singulis cruribus & celeritate mirabili: quos inde *Sciopodæ* Græci vocant, eo quod per æstum in terra resupini iacentes, pedum suorum magnitudine adumbrentur. *Anipodes* in Libya plantas veritas habent post crura &

oculos digitos in plantis. *Sciopodæ* in Scythia sunt, humanam formam & equinos pedes habentes. In India feruntur esse gentem, quæ *Sciopodæ* nuncupantur duodecim pedum staturam habentes. Est & gens ibi statura cubitalis, quos Græci à cubito *Sciopodæ* vocant, de qua supra diximus. Hi montana India tenent, quibus est vicinus oceanus. Perhibent & in eadem India esse gentem facinuram quæ *Sciopodæ* concipiunt, & octauum vite annum non excedunt. Dicuntur autem & alia hominum fabulosa portenta quæ non sunt, sed ficta: & in causis rerum interpretantur, ut *Gerionem* Hispaniæ regem triplici forma proditum. Fuerunt enim tres fratres tantæ concordie, ut in tribus corporibus, quasi vna anima esset. *Geriones* quoque meretricis crinitas serpenticibus, fertur, quæ aspicientes se conuertebant in lapides, habentes vnum oculum quo inuicem vtebantur. *Færent* autem tres sorores vnius pulchritudinis, quasi vnius oculi, quæ ita inspectores suos stupefcere faciebant, ut vertere eos putarentur in lapides. *Serenas* tres fingunt fuisse ex parte virgines, ex parte volucres habentes alas & vngulas: quarum vna voce, altera tibiis, tertia lira canebat. Quæ ille nauigantes suo cantu in naufragia traherent. Secundum veritatem autem meretricis fuerunt, quæ transeuntes, quoniam aegritudinem deducebant, iis fictæ sunt inferre naufragia. Alas autem habuisse & vngulas, quia amor & volat & vulnerat. *Quæ* inde in fluctibus commorale dicuntur, quia fluctus Venere creauerunt. *Scillam* quoque ferunt foeminam capitis succinctam caninis, cum latratibus magnis, propter scerum Siculi maris, in quo nauigantes verticibus in se concurrentium vndarum exterriti, latrare, existimant vndas, quas torbentis æstus vorago collidit. Fingunt & monstra quedam irrationabilium animalium, ut *Cerberum inferorum canem* tria capita habentem, significantes per eum tres atares, per quas mors hominem deuorat, id est, infantiã, iuuentutem & senectutem. *Quem* quidam inde dictum Cerberum putant, quasi sic *Hydræ* soecæ, id est, carnem vorans. Dicunt & *Hydræ* esse serpentem cum nouem capitibus, quæ Latine scædra dicitur, quod vno castoreo capite exerescebant. Sed constat hydræ locum fuisse euomentem aquas, vastantem vicinam ciuitatem, in quo vno clauso meatu multum erumpebant. Quod Hercules videns, loca ipsa exussit, & sic aquæ clausi meatus. Nam hydra ab aqua dicta est: huius mentionem facit Ambrosius in similitudinem heresum dicens: Hercules enim velur quedam hydræ fabularum, vulneribus suis creabit, & dum sæpe reciditur, pullulat, igni debita in-

condiōque peritura. Fingunt & *Chimæram* triformem bestiam, ore leonem, postremis partibus draconem, media capræ. Qua quidē Physiologi non animal, sed Ciliciæ montem esse aiunt, quibusdam locis leones & capræ nutriente, quibusdam ardentem, quibusdā plenum serpentibus. Hunc Bellerophontes habitabile fecit, vnde *Chimæram* dicitur occidisse. *Centaurs*, id est hominibus equo mixtis species vocabulū dedit, quos quidā fuisse equites Thestiaiorum dicit, sed quod discurrentes in bello velut vnum corpus equorum & hominum viderentur, inde Centauros fictos asseruerunt. Porro *Monocentaurum* nomen sumpsisse ex tauro & homine, qualē bestiam dicunt fabulosē in Labyrintho inclusam fuisse. De qua Ouidius: Semiboyēmque yrum, semiuirūque bonem. *Onocentaurus* autem vocatur, eō quod media pars hominis species: media asini esse dicatur, sicut & *Hypocentauri* quod equorum hominūque in cis natura coniuncta fuisse putatur.

De transformatis. CAP. III.
 Scribuntur autem & quædam monstruosæ hominum transformationes & commutationes in bestias, sicut de illa maga famosissima *Ciree*, quæ socios quoque *Vlyssis* mutasse fertur in bestias: & de *Arcadibus*, qui sorte ducti, transierant quoddam stagnum atque ibi conuertebantur in lupos. Nam & *Dionedis* socios in volucres fuisse conuersos, nō fabuloso mendacio, sed historica affirmatione confirmant. Sed & quidam asserunt *Strigas* ex hominibus fieri. Ad multa enim latrocinia figura sceleratorum mutantur, & siue magicis cantibus, siue herbarum veneficio, totis corporibus in feras transeunt. Si quidem & per naturam plerāque mutationem recipiunt: & corrupta in diuersas species transformantur: sicut de vitulorum carnibus putridis apes: sicut de equis *scarabei*: de mulis locustæ: de cancri scorpiōnes. Ouidius: Concaua littorei si de mas brachia cancri: Scorpius exhibet, caudāque minabitur vna.

IS IDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM

LIBER XII.

CAPITA LIBRI DVODECIMI.

- 1 De pecoribus & iumentis.
- 2 De bestis.
- 3 De minutis animantibus.
- 4 De serpentibus.

- 5 De vermibus.
- 6 De piscibus.
- 7 De auibus.
- 8 De minutis volatilibus.

De pecoribus & iumentis.

CAP. I.

MNIBVS animantibus Adam primus vocabula indidit, appellans vnicuique nomen ex præsentis institutione, iuxta conditionem naturæ cui seruiet. Gentes autem vnicuique animalium ex propria lingua dederunt vocabula. Non autem secundum Latinam linguam a que Græcam aut quarumlibet gentium barbararum nomina illa imposuit Adam: sed illa lingua que an e diluuium omnium vna fuit, quæ Hebræa nuncupatur. Latine autem *animā* siue *animantia* dicta, quod animantur vi-

ta, & moueantur spiritu. *Quadrupedia* vocata, quia quatuor pedibus gradiuntur: quædam sint similia pecoribus, tamen sub cura humana non sunt, vt cerui, damæ onagri, &c. sed neque bestie sunt, vt leones: neque iumenta, vt vsus hominum iuuare possit. *Pecus* dicimus omne quod humana lingua & effigie caret. Proprie autem pecorum nomen iis animalibus accommodari solet, quæ sunt aut ad vescendum apta, vt oues & sues: aut vsui hominum commoda, vt equi & boies. Differt autem inter pecora & pecudes, nam veteres cōmuniter in significatione omnium animalium *pecora* dixerunt. *Pecudes* autem tantum illa animalia quæ eduntur quasi pecudes. Generaliter autem animal *pecus* a pa-

scendo vocatur. *Iumenta* nomina inde traxerunt, quòd nostrum laborem vel onus suo adiutorio subuectando vel arando iuuent. Nam bos carpentem trahit, & durissimas terræ glebas vomere vertit. Equus & Asinus portant onera, & hominum in gradiendo laborem temperant. Vnde & iumenta appellantur ab eo quòd iuuent homines. Sunt enim magnarum virium animalia. Easdem quoque *armenta*, vel quòd sint apta armis, id est, bello: vel quòd his in armis videntur. Alij *armenta* tantum boues intelligunt ab arando, quasi *armenta*. Discretio est autem inter *armenta* & greges: nam *armenta* equorum & bouum sunt: *greges* verò caprarum & ouium. *Ouis* molle pecus lanis, corpore inerme, animo placidum, ab oblatione dictum, eo quòd apud veteres in initio non tauri, sed oues in sacrificio mactarentur. Ex his quasdam *videntes* vocant, eo quòd inter octo dentes duò altiores vocant: quas maximè gentiles in sacrificio offerebant. *Veruex*, vel à viribus dictus, quòd cæteris ouibus sit fortior, vel quòd sit vir. i. masculus, vel quòd vermem in capite habeat: quorum excitari prurit, inuicem se concutiunt, & pugnantes cum magno impetu feriunt. *Aries* vel *domus aries*, id est à Marte vocatus: vnde apud nos in gregibus masculi mares dicuntur: siue quòd hoc pecus à gentilibus primum atis est immolatum. *Aries* quòd aris imponeret. Vnde est illud: -- *Aries* mactatur ad aram. *Agnum* quamquam & Græci vocant *domus aries*, quasi pium. Latini tamen idèd hoc nomè habere putant, eò quòd præ cæteris animantibus matrem agnoscat: atèd vt etiam si in magno grege errauerit, statim balatu recognoscat vocem parentis. *Hæti* ab edendo vocati. Parsi enim pinguisimi sunt, & saporis iocundi: vnde & edere: inde & edulium vocatur. *Hircus* lascium animal, & petulcum & feruens semper ad coitum: cuius oculi ad libidinem in transuersum aspiciunt: vnde & nomen traxit. Nam hirci sunt oculorum anguli secundum Suetonium: cuius natura adeò calidissima est, vt adamantem lapidem, quem nec ignis, nec ferri domare valet materia, solus huius cruor dissoluat. Maiores hirci *cinisii* dicuntur à fluo Cinefe in Lybia, vbi grandes nascuntur. *Capros* & *capras* à carpentis virgulis quidam dixerunt. Alij quòd carpent aspera. Nonnulli à crepitu crurum: vnde eas *capreas* vocitatas quæ sunt capræ agrestes, quas Græci pro eo quòd acerrimè videant, *domus aries* *sepedes*, dorcadas appellauerunt. Morantur enim in excelsis montibus, & quamuis de longinquo, vident tamè omnes qui veniunt. Eadem autem & *capras*: eadem *ibices* quasi auices, eò quòd ad instar autium ardua & excelsa teneant. & in sublimibus inhabitent, ita vt de sublimitate vix

humanis obturibus pateat: vnde & meridiana pars *ibices* aues vocat, quæ Nili fluentis inhabitant. Hæc itaque animalia, vt diximus, in petris altissimis commorantur vt si quando ferarum vel hominum aduersitatem persenserint, de altissimis saxorum cacuminibus sese præcipitantes in suis se cornibus illæsa suscipiunt. *Cerui* dicti *domus aries* *negitar*, id est à cornibus. *negitar* enim Græcè cornua dicuntur. Hi serpentium inimici cum se grauatos in infirmitate persenserint, spiritu narium eos extrahunt de cauernis: & superata pernicie veneni eorum pabulo reparantur. *Dictamnū* herbam ipsi prodiderunt. Nam & pasti excutiunt acceptas sagittas. Mirantur autem sibi lum fitularum. Erectis auribus acutè audiunt, summis nihil. Si quando immensa flumina vel maria transiunt, capita clunibus præcedentium superponunt, sibi que inuicem succedentes nullum laborem ponderis sentiunt. *Taxos* *domus aries*, à Græcis nominatis qui dum eadem specie sint, vt cerui: villosos tamen habent armos, vt hirci, & menta promissis hirsuta barbis, qui non alibi sunt quam circa Phasidem. *Hinnuli* filij sunt ceruorum, ab innuere dicti: quia ad nutum matris absconduntur. *Damula* vocata, quòd de manu effugiat: timidum animal & imbecille: de quo Martialis: Dente tuetur aper, defendunt cornua ceruum. Imbelles damæ, quid nisi præda sumus? *Lepus* quasi leuipes, quia velociter currit. Vnde & Græcè pro cursu *negitar* dicitur velox est enim animal & satis timidum. *Cuniculi* genus agrestium animalium, dicti quasi caniculi, eo quòd canum in dagine capiuntur, vel excludantur ab speluncis. *Sus* dicta, quòd pascua subigat, id est, terra subacta escas inquirat. *Verris*, quòd grandes habeat vires. *Porcus*, quasi spurcus. Ingurgitat enim se cæno, luto immergit, limo illinit. Horarius: Et amica luto sus. hinc etiam spurcicia vel sparius nuncupatur. Porcorum pilos *seras* vocamus, & *seras* à sue dictas: à quibus & *suores* vocantur, quòd ex fetis suant, id est, consuunt pelles. *Aper* à ferrate vocatus, ablata littera, & subrogata p. Vnde & apud Græcos *domus aries* *peros*, id est, ferus dicitur. Omne enim quòd ferum est & immitte abasue agreste vocamus. *Iuuenens* dictus, eo quòd iuuare incipiat hominum vsus in excolenda terra, vel quia apud Gentiles Ioui semper vbique iuuenens immolabatur, nunquam taurus. Nam in vitimis etiam ætas considerabatur. *Taurus* Græcum nomen est sicut & bos. Indicis tauris color fulvus est, volucris pernicitas, pilis in contrarium versis, caput circumflexum flexibilitate qua volunt, tergi duricia omne telum respunt immiù feritate. *Bovem* Græci *domus aries* dicunt. Hunc Latini *trionem* vocant, eo, quòd terram terat, quasi terionè: *Newius*, *Trionem*

Trionem hic moderatur rusticus. Cuius latitudo pellim à mento ad cetera, palearia dicuntur, à pelle ipsa, quasi pellearia, quod est generositas in boue signum, Bouni in sociis eximia pietas. Nam alter alterum inquirunt quo diceret collo arata consuevit, & frequenter motu pium testator affectum si forte uideret. *Valca* dicitur assuasi boacca. Est enim ex qualitate nobilitum nominum: sicut leo leonidrao draconis. *Vitulus* & *vitula*, à viriditate vocati sunt, id est arata viridi, sicut vigor. *Vitula* autem parua est & nondum enixa. Nam *enixa* *muca* est aut *uouca*. *Eubala* vocati per derivationem, quod sint similes bouis: adeo indomiti, vix ferantur iugum ceruicibus non recipiant. Hos Africa procreat. *Vri* agrestes boues sunt in Germania, habentes cornua in tantum protensa, ut regis mensis insigni capacitate ex eis gerula fiant. *Camelus* eiusus nomen dedit, siue quod quando onerantur, ut breuiores & humiles fiant, accumbant, quia Graeci *καμη* humile & breue dicunt: hinc quia curuus est dorso. Camor enim verbo Graeco curuam significat. Hos licet & aliae regiones mirant, sed Arabia plurimos. Differunt autem sibi. Nam Arabici binatubera in dorso habent: reliquatam regionum singula. *Dromeda* genus est camelorum, minorum quidem stature, sed velocioris. Vnde & nomen habet. Nam *δρως* Graece cursus uelocitatis appellatur. Centum & amplius milia vno die pergere solent. Quod animal sicut bos & ovus & camelus ruminat. *Ruminatio* autem dicta est à rumine eminenti gutturis parte: per quam dimissus cibus à certis animalibus riuocatur. *Asinus* & *asellus* à sordendo dicitur, quasi assedus: sed hoc nomen quod magis equis conueniebat, ideo hoc animal sumptit. Quia pristinum et quos caperent homines, hinc praedare ceperunt. Animal quippe tandem & nulla ratione renitens, statim ut voluit sibi homo subtrauit. *Onager* interpretatur asinus ferus. *On* quippe Graeci asinum vocant, & *er* ferum. Hos Africa habet magnos, id est, indomitos, & in deserto vagantes. Singuli autem foeminarum gregibus praesunt. Nascentibus n asculis celant, & testiculos eorum moris detruunt: quod tamon celantes matres eos in secretis locis occubant. *Asini* *Arcadici* *Aioli*, quod ab Arcadia primum uenti sunt magni & alti. Minor autem asellus agro plus necessarius est, quia & laborem tolerat, & negligentiam propemodum non recusat. *Equi* dicitur, eo quod quando quadrigis iungebantur, aequabantur, paraeque forma & similes cursu copulabantur. *Cabalus* à cauando dicitur, propter quod quadrigens vngula impressi terram concauet, quod reliqua animalia non habent. Inde & sonipes

quod pedibus sonat. *Vincitibus equorum* multa: exultant enim in campis, odorantur bellum, exultant sonitu tubae ad praelium: voce accensi ad cursum prouocantur. dolent cum victi fuerint: exultant cum vicerint. Quidam hostes in bello sentiunt, adeo ut aduersarios morfu perant. Aliqui etiam proprios dominos recognoscunt: obliui mansuetudinis, si mutantur: aliquid praeter dominum nullum dorso recipiunt. Intei factis vel morientibus dominis multi lachrymas effundunt. Solius equi est propter hominem lachrymari, & doloris affectum sentire. Vnde & in centauris equorum & hominum natura permixta est. Solent enim ex equorum mollitia vel alacritate euentum futurum dimicaturi colligere. Aetas longana equis Persicis, Vngaricis, Epiroticis ac Siculis: in annis ultra quinquaginta: breuior autem Hispanicis ac Numidicis & Gallicis, frequens opinio est. *In generosis equis*, ut aiunt veteres, *quatuor spectantur*: forma, pulchritudo, meritum, atque color. *Forma* ut sit validum corpus & solidum robore, conueniens altitudo, latitudo, latus longum substrictius, maximae & rotundae clunes, pectus late patens, corpus omne musculorum densitate nodosum, pressicus, & cornu concauo solidatus. *Pulchritudo*, ut sit exiguum caput, & siccum, pelle prope ossibus adhaerente, aures breues & acutae, oculi magni, nares patulae, & erectae, ceruix, coma densa & cauda, vngularum soliditatis fixa rotunditas. *Meritum*, ut sit animo audax, pedibus alacer, tremantibus membris, quod est indicium fortitudinis: quae ex summa quiete facile concitetur: vel excitata festinatione non difficile teneatur. Motus autem equi in naribus intelligitur: virtus in membris uementibus. *Color* hic praecipue spectandus: *baduus aureus, rosens, mirrens, ceruinus, gilus, glaucus, scutulatus, canus, candidus, albus, guttatus, niger*. Sequenti autem ordine, *varius* ex nigro baduoque distinctus: reliquis *varius* color, vel *cinereus* deterimus. *Baduum* autem antiqui vadium dicebant, quod inter cetera animalia fortius vadat. Ipse est & *spadix* quem phoenicatum vocant: & dicitur spadix à calore palmae, quam Siculi *spadicam* vocant. *Glaucus* uero est veluti pictus oculos habens: & quodam splendore perfusus. Nam *glaucum* veteres dicebant album. *Gilus* autem melinus color est subalbidus. *Guttatus*, albus nigris interuenientibus punctis. *Candidus* autem & albus inuicem sibi differunt. Nam albus cum quodam pallore est: candidus uero, niueus & pura luce perfusus. *Canus* dicitur, quia ex candido colore & nigro est. *Scutulatus* vocatus propter orbes quos habet candi-

dos inter purpureos. Varius, quod vias habeat colorum imparium. Qui autem albos tantum pedes habent, petali appellantur: qui frontem albam, calidi. *Corninus* est, quem vulgo gauranem dicunt. *Erane* idem vulgus vocat; quod in modum *Erei* sit coloris. *Mirtus* autem est pressus in purpura. *Dofinus* autem dicitur, quod sit color eius de asino: idem & *cinerus*. Sunt autem hi de agresti genere orti: quos *equiferos* dicimus, & proinde ad urbanam dignitatem transire non possunt. *Maurus* niger est. *Nigrum* enim Graeci *μαύρον* vocant. *Mannus* vero equus breuior est, quem vulgo, *brunium* vel *brunittium* vocant. *Veredos* antiqui dixerunt, quod veherent rhedas, id est ducerent, vel quod vias publicas currant: per quas & rhedas ire solitum erat. *Equorum tria* sunt genera: vnum *generosum*, preliis & oneribus aptum: alterum *vulgare* atque *gregarium* ad vehendum, non ad equitandum aptum: tertium ex permutatione diuersi generis ortum, quod etiam *bigenerum* dicitur: quia ex diuersis nascitur, vt mulus. *Mulus* autem à Graeco tractum vocabulum habet, Graecè enim quod iugo pistorum subactus, tardas molendo ducat in girum molas. Iudaei asserunt quod Ana abnepos Esau equarum greges ab asinis in deserto ipse fecerit primus ascendi, vt mulorum inde noua contra naturam animalia nasceretur. Onagros quoque admissos esse ob hoc ad asinas: & ipsum istiusmodi reperisse concubitus, vt velocissimi ex his asini nascerentur. Industria quippe humana diuersum animal in coitu coegit: sicque adulterina commixtione genus aliud reperit: sicut & Iacob contra naturam colorum similitudines procurauit. Nam tales foetus oues illius concipiebant, quales umbras arietum desuper ascendentium in aquarum speculo contemplantantur. Denique & hoc ipsum in equarum gregibus fieri fertur, vt generosos obiciant equos visibus concipientium, quo eorum similes concipere & creare possint. Nam & columbarum dilectores depictas ponunt pulcherrimas columbas eisdem locis, quibus illae versantur, quo rapiente visu similes generent. Inde est quod quidam grauidas mulieres iubent nullos inueneri turpissimos animalium vultus, vt cynocephalos & simias, ne visibus occurrentes similes foetus pariant. Hanc enim foeminarum dicunt esse naturam, vt quales prospexerint, siue mente conceperint in extremo voluptatis aestu dum concipiunt, talem sobolem procreent. Etenim animal in usu Venereo formas extrinsecus intus transmittit, eorumque satiata typis rapit species eorum in propria qualitate. In inmanibus *bigenera* dicuntur.

tur, quae ex diuersis nascuntur, vt mulus ex equa & asino: *burdo* ex equo & asina: *hibrida* ex apris & porcis: *vitrus* ex oue & hircoc: *musino* ex capra & arietem. Est autem datus gregis.

De bestiis. CAP. IV.

Bestiarum vocabulum proprie conuenit leonibus, tigribus, pardis, & vulpibus, canibusque & similibus & ceteris quae vel ore vel unguibus sauiunt, exceptis serpentinibus. *Bestia* autem dicitur à vi qua sauiunt. *Fera* appellatur, quod naturali viantur libertate: & desiderio suo ferantur. Sunt autem liberae earum voluptates, & huc atque illuc vagantur, & quo animus duxerit eo feruntur. *Leonia* vocabulum ex Graeco origine in fluxum est in Latinum. Graecè enim *λεων* vocatur, & est impermen nothum, quia ex parte corruptum. *Leona* vero totum Graecum est, sicut & *dracana*. Vt autem *leona* lea dicatur, vt scriptum est à poetis. Leo autem Graecè, Latine reuocatur, eo quod sit princeps omnium bestiarum: Cuius genus trifarium dicitur: quibus breues ac iuba crispae, imbelles sunt: longi & coma simplici acres, Aniaas eorum frons & cauda indicat. Virtus eorum in pedore: firmitas in capite. Septem autem à venatoribus terram contuentur, quo minus conspectis venabilis terreatur. *Roporum* timent strepitus, sed ignis magis. Cum dormierint vigilat oculi: cum ambulat cauda sua cooperiunt vestigia sua, ne eos venator inueniat. Cum generentur catuli, tribus diebus & trib. noctibus catulus dormire fertur, tunc deinde patris firmitu vel rugitu veluti tremefactus cubilis locus, suscitare dicitur catulum dormientem. Circa hominem leonum natura est benigna, vt nisi laesi nequeant irasci. Paret enim eorum misericordia exemplis assiduis. Prostratis enim patitur captiuos obuiis repatriare permittunt hominem non nisi in magna fame ingerunt. De quibus Lucretius: Scymnique leonum, &c. *Tegris* vocata propter volucram sagittam. Ita enim nominant Persae & Medii maculis, virtute & velocitate mirabilis: ex cuius nomine flumen Tigris appellatur, quod sit rapidissimus sit omnium fluminum. Has magis Hircania gignit. *Panther* dicitur siue quod omnium animalium amicus sit, excepto dracone, siue quia & sui generis societate gaudet, & ad eandem similitudinem quicquid accipit reddit. *Leonia* enim omne dicitur. *Bestia* est haec minutis orbiculis super-

picta, ita vt oculus ex fuluo circulis, nigra
 vel alba distingatur varietate. Hæc semel o-
 mnino parturit, cuius causæ ratio manifesta
 est. Nam cum in vtero matris coalueret catuli,
 naturæque ad nascendum viribus pollent, o-
 diunt temporum moras. Itaque onerata
 foetibus vuluam tanquam obstantem partui
 vnguibus lacerant, effundit illa partum seu
 portus dimittit, dolore cogente. Ita postea
 corruptis & cicatricosis sedibus generale se-
 10 men infusum non erit acceptum, sed irritum
 resistit. Nam Plinius dicit animalia cum acu-
 tit vnguibus frequenter parere non posse.
 Vacillant enim intrinsecus se mouentibus
 catulis. *Pardus* secundus post *Pantheræ* est, ge-
 nus varium & velocissimum, & præceps ad
 sanguinem. Saltu enim ad mortem ruit. *Leo-
 pardus* ex adulterio *leone* & *pardi* nascitur,
 & tertiam originem efficit, sicut & Plinius in
 naturali historia dicit, leonem cum *parda*, aut
 20 *pardum* cum *leona* concumbere, & ex vtro-
 que coitu degeneres partus creati, vt mulus
 ex equa & asino. *Rinoceros* à Græcis vocatus.
 Latine interpretatur in nate cornu. Idem &
 monoceros, id est, vnicornis, eo quod vnum
 cornu in media fronte habeat pedum qua-
 tuor, ita acutum & validum, vt quidquid im-
 petierit, aut ventilet, aut perforet. Nam & cū
 elephante sæpe certamen habet, & in ventre
 vulneratum prostermit. Tantæ autem est for-
 30 titudinis, vt nulla venantium virtute capiatur,
 sed, sicut asserunt qui naturas animalium
 scripserunt, virgo puella præponitur, quæ ve-
 nienti finem aperit, in quo ille omni ferocita-
 te deposita capar ponit, sicque soporatus ve-
 lut inermis capititur. *Elephantem* Græci à ma-
 gnicitudine corporis vocatum putant, quod
 formam montis præferat. Græcè enim mons
 elifio dicitur. Apud Indos autem à voce *barro*
 40 vocatur. Vnde & vox eius *barrius* dicitur, &
 dentes eius *ebur*. Rostrum autem *promoscula*
 dicitur, quo ille pabulum ori admouet, & est
 angustissimus, vallo munitus eburneo. Hos
bones *Lucanos* vocabant antiqui Romani,
 boues, quia nullum animal grandius vide-
 bat. *Lucanos*, quia in *Lucania* illos primus
Virgus in prælio obiecit Romanis. Nam hoc
 genus animalis in rebus bellicis aptum est.
 In eis enim *Pertæ* & *Andi* ligneis turribus
 colloccatis, tanquam de muro iaculis dimi-
 cant. Intellestu autem & memoria multa vi-
 gerit. *Gregatim* incedunt, motu quo valent
 salutare homines, nisi fugiunt, auersi coeunt,
 quando autem parturiant, in aquis vel insu-
 50 his dimittunt foetus, propter dracones, quia
 inimici sunt & ab eis implicanti necantur.
Benni autem portant foetus, nec amplius
 quam semel gignunt, nec plures, sed tantum
 vnum. Viuunt autem annos trecentos. Apud solā
 60 *Affricam* & *Indiam* elephanti prius nasceban-

tur, nunc sola eos *India* gignit. *Gryphes* vocan-
 tur, quod sit animal pennarum & quadru-
 pes. Hoc genus ferarum in *Hyperboreis* mō-
 tibus nascitur, omni parte corporis leones
 sunt: alis & facie aquilis similes, equis vehem-
 10 ter infesti. Nam & homines viuos discer-
 punt. *Camelion* non habet vnum colorem, sed
 diuersa varietate cōspersus, vt *pardus*. Dicitur
 autem ita, eo quod cameli similitudinem ha-
 bet & leonis: huius camelionis corpusculū
 ad colorem quos videt facillima conuersione
 variatur, quod animalium aliorum non est
 ita ad conuersionem facilis corpulentia. *Ca-
 melionopardus* dicitur, quod dum sit vt *pardus*
 albis maculis superasperfus, collo equo simi-
 lis, pedibus bubalis, capite tamen camelo est
 similis: hunc *Aethiopia* gignit. *Lynx* dicitur,
 quia in luporum genere numeratur: bestia
 maculis distincta terga, vt *pardus*, sed similis
 20 lupo. Vnde & ille *lynx*, iste *lynx*. Huius vri-
 nam conuerti in duritiem preciosi lapidis di-
 cunt, qui *Ligurius* appellatur, quod & ipsos
 lynces sentire, hoc documento probatur. Nā
 egestum liquorem arenis in quantum potue-
 rint, contegunt, inuidia quadam naturæ, ne
 talis egestio transeat in vsum humanū. *Lyn-
 ces* dicit Plinius. Secundus extra foetum vñū
 non admittit. *Castores* à castrado dicti sunt.
 Nam testiculi eorum apti sunt medicamini-
 bus, propter quod cum præsenferint venato-
 rem, ipsi & se castrant & morsibus vires suas
 amputant. De quibus *Cicero* in *Scauriana*,
 redimunt se à parte corporis, propter quod
 maxime expectantur. *Iuuenalis*: Qui se, *Ea-
 nu*chum ipse facit, cupiēs euadere damnum
 Testiculi. Ipsi sunt & *Fibri*, qui *griam* *Pon-
 tici canes* vocantur. *Vrsus* ferus dicitur, quod
 ore suo formet foetus, quasi osus. Nam aiunt
 eos informes generare partus, & carnem
 40 quandam nasci, quam mater lambendo in
 membra componit. Vnde est illud. Sic for-
 mat lingua foetum cum protulit vrsa. Sed
 hoc immaturitas partus fecit, denique trice-
 simo die generat. Vnde euenit, vt præcipitata
 fecunditas informis procreetur. *Vrsorum* ca-
 put inuadit: vis maxima in brachiis & in
 lumbis. Vnde interdum erecti insistunt. *Lupus*
 50 *Græca* derivatione in linguam nostram
 transfertur. *Lupos* enim illi *λύκος* dicitur: *λύ-
 cos* autē *Græcè* à morsibus appellatur, quod
 rabie rapacitatis quæque inuenerit, trucidet.
 Alij *lupos* vocatos aiunt, quasi *leopos*, quod
 quasi leoni, ita sit illi virtus in pedibus: vnde
 quicquid pede presierit, non uiuit. *Rapax* au-
 tem bestia & cruoris appetens, de quo *Iustici*
 aiunt, vocem hominum perdere si eum prior
 lupus viderit. Vnde & subito tacenti dicitur,
Lupus in fabula. Certè si se prius visum sen-
 60 serit, deponit feritatis audaciam. *Lupi* toto
 anno non amplius, quam duodecim diebus

coquant: famem dñi portant, & post longa ieiunia multam deuorat. Lupos Æthiopia mittit ceruice iubatos, & tantum varios, venosum colorem dicant illis abesse. *Canis* nomine Latinum. Græcam etymologiam videtur habere. Græcè enim *uiv* dicitur: licet eum quidam à canore latratus appellaram existiment, eo quod infonet: unde & canere. Nihil autem sagacius canibus. Plus enim sensus cæteris animalibus habent. Namque soli sua nomina recognoscunt: dominos suos diligunt: dominorum recta defendunt: pro domino suo se morti obiciunt: voluntarie enim domino suo ad prædium currunt: corpus domini sui etiam mortuum non relinquunt. Quorum postremo natura est, extra homines esse non posse. In canibus duo sunt spectanda, aut fortitudo, aut velocitas. *Canis* abusus dicitur: quatuorlibet bestiarum filii. Nam canis proprie canum sunt, per diminutionem distincti. *Lycisci* autem dicantur, ut ait Plinius, canes nati ex lupis & canibus, cum inter se forte miscetur. Solent & fornicare: canes noctu in syluis alligatæ admitti ad bestias tygres, à quibus insiliri & nasci ex eodem feru canes ad accerrimos & fortes, ut in complexu leones prosternant. *Vulpes* dicta, quasi volupes. Est etiam volubilis pedibus, & nunquam rectis itineribus. sed tortuosis & fractibus currit, fraudulentum animal, insidiosque decipiens. Nam dum non habuerit se sciam, fingit morere: sicque descendente, quasi ad caduer volucres rapit & deuorat. *Simia* Græcum est nomen, i. pressis naribus. Unde & *Simias* dicimus, quod suppressis naribus sint, & facie fœda, rugis turpiter follicantibus, licet & capellaram sit pressam habere nasum. Alii *Simias* Latino arbitrantur sermohe vocatas, quod multa in eis similitudo humanæ rationis sentitur: sed falsum est. Hæc stementoribus sagaces noua luna exultant, melio & canuillantur. Fortas quos am int ante se gestant, negliget circa matrem hærent. Harum genera quinque sunt, ex quibus *cercopitheci* caudas habent. *Simia* enim cum cauda est quam quidam cruda vocant. *Singa* villolæ sunt domis, mammaribus prominentibus, dociles ad feritatis obliuionem. *Cynocephali* & ipsi similes simis, sed facie ad modum canis, unde & nuncupati. *Sayri* facie ad modum græta & gesticulatis motibus in quieti. *Callithrices* toto penè ad spectu & cæteris distant. Sunt enim in facie producta barba, & lata cauda. *Leontophonos* bestia modica, & ex eo ita vocata, quia capta exuritur, ejusque eisere vespere per compita semicarum leones necant, si quantuluncumque ex illis superferint. *Hystrix* animal in Africa omiacij simile, vocatum à spinarum stri tore, quas tergo laxatas emittit, ut canes insequentes vulnoret. *Enhydros* bestiola ex

eo nuncupata, quod in aquis versetur, & maxime in Nilo. Quæ si inuenit primum crocodilum, volutat se in lutum potantem, & intrat per os eius in ventrem, & capens totam a interiora eius, exit viua de viscibus crocodili, ipso mortuo. Hinc *Hydræ* Græcè vocatur, eo quod odore suo & salubria ciborum & venenosa prodentur. De quo *Draconibus* ait: Prædicit suillus vim cuiuslibetque veneni. *Sillus* autem à feus est nuncupatus. Hic etiam serpentes insequitur, quicum adactis aspitem pugnat, caudam erigit, quatuor aspis maxime obseruat quasi minacem, ad quam cum vim suam transfert, decepta cœripit. *Musca* appellatur, quod muribus infestus sit. Hunc vulgus *captum* à captura vocant. Alii dicunt quod caprat, id est, videt. Nam tanto acute ceruic ut fulgore luminis h. c. tenebras superet. Unde & à Græcis venit *carus*, id est, i. geniosus, & à *carum*. *Fur* à furis dictus, unde & *fur*. Tenebrosos enim & occultos cuniculos effodit, & eicut prædam quam inuenit. *Melo*, quod sit rotundissimo membro, vel quod fauos petat, & assidue mela capter.

De minutis animalibus. CAP. III.

MVS pusillum animal, Græcam illi nomen est, que quid vero ex eo trahit latini sit. Alii dicunt mus, s. quod ex hancore terra nascitur. Nam aras terra, unde & humus. His in plenilunio iterum crescit, sicut quædam maritima augentur, quæ rursus de crescente luna deficient. *Sorex* Latium est, eo quod rodant, & in modum sitæ prædicant. Antiqui autem sorce, *Saurium* dicebant, sicut & *Stodum claudum*. *Muscula* dicitur quasi mus longus. Nam telum à longiudine dictum. Hæc ingenio subtilia, in domibus vbi nutrit catulos suos, ut ante mutæ que se debi nutrit. Serpentes etiam mutæ que postquam duo autem sunt genera *masculorum*. Alterum enim *hyalastre* est distans magnitudine quod Græci *hidres* vocant, alterum in hominibus oberrans. *Fab* autem opinantur, qui dicitur multam ore concipere, aure effundere partem. *Masculum* cuius morsu aranea moritur. Est in Sardina animal persequendum, araneæ facina, que *subfiga* dicitur, eo quod nempe figat. In metallicis argenteis plumbis est, oculto repositis, & per inprudenciam superedentibus pestem facit. *Talpa* id est, dicitur quod sit dimuta excitate perpeua & tenebris. Est enim absque oculis, tempore quo in terram fodit, & huiusmodi egerit, & que in hancore frugibus comedit, quam Græci *argentea* vocant. *Græci* dicitur sunt quia pingues vespere cit fontibus. Nam *quæstio* dicitur esse ceteris Hyeme enim tota dormiunt & hancore les quasi

quasi mortui iacent, tempore æstiuo reuiuifcunt. *Ercium*, animal spinis cooperitū, quod exinde dicitur nominatum, eo quod subrigit se quando spinis suis clauditur, quibus vndique protectus est contra insidias. Nam statim vi aliquid senserit, primum se subrigit: quæ in globum conuersus, in sua se arena recolligit. Huius prudentia quædam est. Nam dum absciderit vnam de vite, supinus sese voluat super eam, & sic eam exhibet nativis suis. *Grillus*, nomen à sono vocis habet. Hic retro ambulat, terram terebrat, stridet noctibus, venatur eum formica circumligata capillo in cavernam eius coniecta, affrata prius puluere ne se abscondat. Ita formicæ complexibus trahitur. *Formica* dicta, eo quod ferat micæ fatris, cuius solertia multa. Proinde enim in forum, & præparat in ætate quod hyeme comedit. In messe autem eligit vnicuique hordeum, non tangit. Dum pluit ei super frumentum, totum efficit. *Dicitur in Æthiopia esse formica ad canis formam*, quæ arenas aureas pedibus erunt, quas custodiunt ne quis auerat, captivæ ad necem persequuntur. *Formicoleon*, ob hoc vocatus, quia est vel formicarum leo, vel certè formica pariter & leo. Est enim animal paruum formicis satis infestum, quod se in pulvere abscondit, & formicas frumentum a gestantibus interficit. Proinde autem leo & formica vocatur quia alius animalis ut formica est: formicis autem ut leo est.

De serpētibvs.

C A P. IV.

Anguis vocabulum omnium serpentium genus, quod picari & contorqueri potest. Unde anguis, quod angulosus & nunquam sit rectus. Angues autem apud gentiles pro genibus lucanum erant habiti semper vadæ & Perisus. Inge duos angues pueriacer est locus. *Colubrum*, consistit ab eo dictum, quod colat umbras, vel quod in lubricis tractus flexibus sinuosis labatur. Nam *lubricum* dicitur quæquid labitur dum tenetur, ut piscis & serpens. *Serpens* autem nomen accepit, quia oculis accessibus serpsit: non apertis passibus, sed squamarum minutissimis assibus reptit. Illa autem quæ quatuor pedibus niuntur, sicut lacerti & stelliones, non lepidines sed *reptilia* nominantur. Serpentes autem reptilia sunt, quia ventre & pectore reptant. Quorum tot venena, quot genera, tot perniciæ, quot species: tot dolores, quot colores habentur. *Draco*, maior cunctorum serpentium, siue omnium animantium super terram. Hunc Græci *aplanthe* vocant. Unde & derivatum est in Latino ut diceretur draco, quia sæpè à speluncis abstractus fatur in aerem, concitaturque propter eum aer. Est autem crista-

tus ore paruo: & artis fistulis per quas trahit spiritum, & linguam exerit. Vini autem non in dentibus, sed in cauda habet, & verberare potius quam rictu nocet. Innoxius autem est à venenis: sed ideo hinc ad mortem faciendam venena non esse necessaria, quia si quem ligaverit, occidit. A quo nec elephanti tutus est sui magnitudine corporis. Nam circa semitas delitescens, per quas elephanti solito gradiuntur: crura eorum nodis eligit, ac suffocatos perimit. Cignitur autem in Æthiopia & India, in ipso incendio iugis æstus. *Basileus*, Græcè. Latine interpretatur regulus, eo quod rex serpentium sit: adeo ut eum videntes fugiant, quia ostentū suo eos necat: nam & hominem, vbi aspiciat, interimit. Siquidem ad eius aspectum nulla avis volans illata transit: sed quamvis procul sit, eius ore combusta deoratur. A mustelis tamen vincitur, quos illic homines inferunt cavernis, in quibus delitescit. Itaque ea visa fugit, quem illa persequitur & occidit. Nihil enim parens ille rerum sine remedio constituit. Est autem longitudine semipedalis: albis maculis lineatus. *Regulus* autem, sicut scorpiones, arenaria quæque sectantur, & postquam ad aquas venerint, ibique aliquem momorderint, *soporibus* & lymphaticos faciunt. *Sibilus* idem est qui & regulus. Sibilus enim occidit antequam mordeat vel exurat. *Vipers* dicta, quod vi pariat. Nam cum venter eius ad partum intumuerit, catuli non expectantes naturæ maturam solutionem, sed corrosis eius lateribus vi erumpunt cum matris interitu. *Lucanus*: Viperci coeunt abrupto corpore nati. Fertor autem quod masculus ore inserto viperæ semen exprat. Illa autem ex voluptate libidinis in rabiem versa, caput matris ore receptum præcidit. Ita sit ut patens uterque pereat, masculus dum coit, femina cum parit. Ex vperæ autem partu nascuntur, qui *dracæno* vocantur à Græcis. *Aspis* vocata, quod morsu venena immittat & aspergat: *is* enim Græci venenum dicunt, & inde aspis quod morsu venenato interimat. Huius diuersa genera & species & dispartes effectus ad nocendum: ferunt enim aspis cum ceperit pati incantatorem, qui eam quibusdam carminibus propriis euocat, ut eam de caverna educat: illa autem cum exire noluerit, vnam aurem ad terram premit, alteram cauda obturat & operit: atque ita voces illas magicas non audiens, non exit ad incantantem. *Disphas*, genus est aspidis, quæ Latine stula dicitur, quia quem momorderit, sicut perit. *Hypnalis*, genus aspidis dicta, quod somno necat. Hæc sibi leopatra opposuit, ac in morte quasi somno soluta est. *Hæmorrhôis aspis* nuncupatur, eo quod sanguinem sudet qui ab eo morsus

fuerit : ita vt dissolutis venis, quicquid vitæ
 est per sanguinem euocet. Græcè enim san-
 guis *ἀἷμα* dicitur. *Presler aspis*, semper ore
 patenti & vaporante currit. Cuius poeta sic
 meminit: Oraque distendens audis fuman-
 tia presler, hic quem percussit, distenditur,
 enormique corpulentia necatur. Extubera-
 tum enim putredo sequitur. *Seps*, tabificus
 aspis, qui dum momorderit hominem, sta-
 tim eum consumit : ita vt liquebat totus in
 ore serpentis. *Cerastes*, serpens dictus, eo
 quod in capite cornua habeat similia arie-
 rum: *Κέρατα* enim Græci cornua vocant: sunt
 autem illi quadrigemina cornicula: quorum
 ostentatione, veluti esca, illiciens sollicita-
 ta animalia perimit. Totum enim corpus
 atenis regit: nec vllum indicium sui præbet,
 nisi ex ea parte qua inuitatas ayes vel ani-
 malia capit. Est enim flexuosus plus quam
 alij serpentes, ita vt spinam non habere vi-
 deatur. *Scitalis*, serpens vocatus, eo quod
 tanta præfulget tergi varietate, vt notatum
 grata retardet aspicientes: & quia reptan-
 do pigrior est, quos assequi non valet mira-
 culo sui stupentes capit. Tanti autem feruo-
 ris est, vt etiam hyemis tempore exuius cor-
 poris feruentis exponat. De quo Lucanus:
 Et scitalis sparsis etiam nunc sola pru-
 nis Exuias postura suas. *Amphidana* dicta,
 eo quod duo capita habeat: vnum in loco
 suo: alterum in cauda, currens ex vtroque
 capite, tractu corporis circulato. Hæc sola
 serpentium frigori se committit: prima om-
 nium procedens. De qua Lucanus: Et grauis
 in geminum vergens caput amphidana.
 Cuius oculi lucent veluti lucernæ. *Embydris*,
 coluber in aqua viuens. Græci enim *ὕδρα* a-
 quam vocant. *Hydros*, aquatilis serpens, à
 quo isti obrurgescunt, cuius quidam mor-
 bum *Boam* dicunt, eo quod simo bonis re-
 mediatur. *Hydra* draco multorum capitum:
 qualis fuit in Lerna palude provincia Arca-
 die: hæc Latine exedra dicitur, quod vno
 caeso tria capita exerceant, sed hoc fabulo-
 sum est. Nam constat Hydram lacum fuisse
 euomentem aquas, vastantem vicinam ciui-
 tatem, in quo, vno meatu clauso, multi e-
 rumpebant. Quod Hercules videns, loca
 ipsa exussit: & sic aquæ clausit meatus. Nam
 Hydra ab aqua dicta est. *Chelydros*, serpens,
 qui & chelydros dicitur, quia & in aquis &
 in terris moratur. Nam *χελύκη* dicunt Græci
 terram, *ὕδρα* aquam: hic per aquam labitur,
 terram fumate facit: quem sic Macer descri-
 bit: Seu terga expirant spumantia virus:
 Seu terram fumot, qua teter labitur anguis.
 Et Lucanus. Tractique via fumante Che-
 lydri. Semper enim directus ambulat. Nam
 si torserit se dum currit, statim crepat. *Na-
 rix*, serpens aquam veneno inficiens. In

quocumque enim fonte fuerit, veneno eum
 immiscet: de quo Lucanus, Et Narix viola-
 tor aquæ. *Cencriis*, serpens inflexuosus,
 qui semper iter rectum efficit. De quo Luca-
 nus: Et semper recto lapsurus limite Cen-
 criis. *Parias*, serpens qui semper in cauda
 ambulat, & sulcum facere videtur. De quo
 idem Lucanus: Quo contempnus iter cauda
 sulcare Parias. *Boas*, anguis Italiæ immen-
 sa mole: persequitur greges armentorum
 & bubalos, & plurimo lacte irriguis vber-
 bus se innectit & surgens interimit: atque
 inde à bonum populatione Boas nomen accep-
 tit. *Iaculus*, serpens volans. De quo Lucanus:
 Iaculique volucres. Exiliunt enim in abori-
 bus, & dum aliquod animal obuium fuerit
 iactant se super illud & perimunt. Vide &
 iaculi dicti sunt. In Arabia autem serpen-
 tes sunt cum alis, quæ Sirenæ vocantur, quæ
 non solum plus currunt equis, sed etiam vo-
 lare dicuntur: quorum tantum virus est, vt
 mortuum ante mors insequatur, quam do-
 lor. *Obites* dicta, quod colorem arenæ habeat.
 De qua poeta: Quam paruis maculis Teosa-
 nus obites Concolor exultis atque indis-
 cretus arenis Admorus. *Seps*, exigua ser-
 pens, quæ non solum corpus, sed & ossa vene-
 no consumit. Cuius poeta sic meminit: Ossi-
 que dissoluens cum corpore tabificus Seps.
Dipsas, serpens tantæ exiguitatis fertur,
 vt cum calcatur non videatur. Cuius ve-
 nenum antè extinguit quam ferriatur, vt
 facies præuenta morte, nec tristitiam induat
 moritum. De quo poeta: Signiferum iuuenem
 Tyrrheni sanguinis Aulum Torta caput retrò
 dipsas calcata momordit, Vix dolor aut
 sensus dentis fuit. *Salpinga*, serpens est,
 quæ non videtur. *Cecula*, dicta, eo quod
 parua sit, & non habeat oculos. *Contupe-
 da*, à multitudinis pedum dicta. *Bruca*
 est, cuius penè totum corpus in ventre colli-
 gitur. *Lacertus*, reptilis genus est, vocatis
 ita, quod brachia habeat. Genera lacerto-
 rum plura, vt botrax, salamandria, sauria,
 stellio. *Botrax* dicta, quod ranæ habeat fa-
 ciem. Nam Græci ranam *Βίτρα* vocant.
Salamandria vocata, quod contra incendia
 valeat: cuius inter omnia venenata vis ma-
 xima est. Cætera enim singulos ferunt, hæc
 plurimos pariter interemit: nam si arbori in-
 repperit, omnia poma inficit veneno, & eos
 qui ea cederint, occidit, quæ etiam si in pu-
 teum cadat, vis veneni eius potantes inter-
 ficat. Ista contra incendia repugnans, i-
 gnes sola animalium extinguit. Viuit
 enim in medijs flammis sine dolore & con-
 sumptione, & non solum quæ non vritur,
 sed extinguit incendium. *Sauria* lacer-
 tus, qui quando senescit, exantur
 60 oculi eius, & intrat in foramen parietis
 aspiciens.

aspicientis contra Orientem, & orto sole in-
 tendit & illuminatur. *Stellio* de colore homē
 habet inditum. Est enim tempore pictus lu-
 centibus guttis in modum stellarum. De quo
 Ouidius, Aptūmq; colorī. Nomen habet,
 variis stellatus corpore guttis. Hic autē Scor-
 pionibus adeo contrarius traditur, vt viso eo
 pauorem iis afferat & torporem. Sunt & alia
 genera serpentium, vt *Amedite*, *Elephantia*,
Camedracones. Postremo quantos nomi-
 num, tantus mortium numerus. ¶ Omnes autem
 serpentes natura sua frigidi sunt, nec
 percutiunt, nisi quando calefcunt. Nam quā-
 do sunt frigidi, nullum tangunt. Vnde & ve-
 nera eorum plus die quā nocte nocent. Tor-
 pent enim noctis algore, & merito, quia frigi-
 di sunt nocturno rore. In se enim adducunt
 vaporem corporis gelidæ pestes, & natura
 frigida. Vnde & hyeme in nodos torquentur
 ætate soluantur. Inde est, quod dum quic-
 quam serpentium veneno percutitur, primū
 obtupescit: & postea vbi in illo calefactum i-
 plsum virus exarserit, statim & hominem ex-
 tinguit. *Venenum* autem dictum, eo quod per
 venas vadit. Infusa enim pestis eius per venas
 vegetatione aucta discurrit, & animam ex-
 tinguit. Vnde non potest venenum nocere,
 nisi hominis tetigerit sanguinem, Lucanus,
 Noxia serpentum est admixto sanguine pes-
 tis. Omne autem venenum frigidum est, &
 ideo anima quæ ignea est, fugit venenū fri-
 gidum. In naturalibus bonis, quæ nobis & ir-
 rationabilibus animantibus videmus esse cō-
 munita, viuacitate quadam sensus serpens ex-
 cellit. Vnde & legitur in Genesi: Serpens au-
 tem erat sapientior omnibus pecoribus ter-
 ræ. Dicit autem Plinius: Si creditur, quod
 serpentis caput etiam si cum duobus euas-
 erit digitis, nihilominus viuūt. Vnde & totum
 corpus obicit pro capite ferientibus. *Angui-*
 40 *bis* vniuersis hebes visus est. Rarō in aduer-
 sum contuentur, nec frustra, cum oculos non
 in fronte habeant, sed in temporibus, adeo vt
 citius ardeant quàm aspiciant. Nullum au-
 tem animal in tanta celeritate linguam mo-
 uet, vt serpens: adeo vt triplicem linguam
 habere videatur cum vna sit. Serpentiū v-
 da sunt corpora: adeo vt quacunque eunt, viā
 humore designent. Vestigia serpentium talia
 sunt, vt cum pedibus carere videantur: costis
 tamen & squamarum nisibus crepant: quas à
 summo gutture vsque ad imam aluum parili
 modo dispositas habent. Squamis enim qua-
 si vnguibus, costis quasi cruribus inniuntur.
 Vnde si in qualibet corporis parte ab aluo
 vsque ad caput istū caput aliquo collidatur
 debilis reddita cursum habere non possit:
 quia vbiunque istus ille inciderit, spinam
 soluit, per quam costarum pedes & motus
 60 corporis agebantur. Serpentes autem diu

viuere dicuntur, adeo vt deposita vetere tu-
 nica, senectutem deponere, atque in iuuentu-
 tem redire perhibeantur. Tunica serpen-
 tum *exuvia* nuncupantur, eo quod iis quan-
 do senescunt sese exuunt, quibus exui in iu-
 uentutem redeunt. Dicuntur autem *exuvia*
Grindunia, quia exuuntur & induuntur. ¶ Py-
 thagoras dicit de medulla hominis mortui
 quæ in spina est, serpentem creari, quod etiā
 Ouidius in *Metamorphos.* libris commemo-
 rat, dicens: Sunt qui cum clauso putrefacta est
 spina sepulchro Mutari, credant humanis
 angue medullas. Quod si creditur, merito e-
 uenit, vt sicut per serpentem mors hominis:
 ita per hominis mortem serpens. Fertur au-
 tem quod serpens hominem nudum non sit
 ausus attingere.

De Vermibus. C A P. V.

Vermis est animal quod plerunque de
 carne vel de ligno, vel de quacunque re
 terrena sine vllō concubitu gignitur: licet
 nonnunquam & de ouis nascantur, vt scorpio.
 Sunt autē *vermes* aut *aeris*, aut *agua*, aut
terre, aut *carnium*, aut *frondiū*, aut *lignoriū*, aut
vestimentorum. ¶ *Aranca* vermis *aeris*: ab
 aeris nutrimento cognominata quæ exiguo
 corpore longa fila deducit: & telæ semper
 intenta nunquam desinit laborare, perpetuū
 sustinens in suo labore suspendium. ¶ *Sanguisuga*
 vermis *aquatis*, dicta quia sanguinē
 fugit. Potantibus enim insidiatur, eūmq; il-
 labitur faucibus, vel vbi vspiam adhæserit,
 sanguinem haurit: & cum ninitio cruore ma-
 duerit, id euomit quod hausit, vt recentiorē
 denuo sugat. ¶ *Scorpio* vermis *terrenus*, qui
 potius vermibus ascribitur quàm serpētibus:
 animal armatum aculeo: & ex eo Græcè vo-
 catum, quod cauda figat: atque arcuato vul-
 nere diffundat venena. Proprium autem est
 scorpionis, quod manus palmam non feriat.
Cantarida vermis terrenus, qui humano cor-
 pori statim si fuerit applicatus, sui adustione
 vesicæ efficit plenas humore. *Multipes* ver-
 mis terrenus, ex multitudine pedum vocatus
 qui contra istum contractus in globū com-
 plicatur. Nascitur sub petris ex humore &
 terra. *Limax* vermis limi dictus, quod in li-
 mo, vel de limo nascatur: vnde & lordidas
 semper & immundus habetur. ¶ *Bombyx*
 vermis *frondiū*: ex cuius textura bombyci-
 num conficitur. Appellatur autem hoc no-
 mine ab eo quod euacuetur dū fila generat,
 & aer solus in eo remaneat. *Eruca* fron-
 dium vermis oleribus vel pampinis inuolu-
 ta: ab erodendo dicta, cuius meminit Plau-
 tus, Imitatus nequam bestiam & maleficam
 inuolutam in pampino. Impletur se e-
 dem: rēq; aduolat vt locusta, vt hic il-
 un ij

lucque discurrens, semipalpa dimittat, sed permanet perituris flugibus & cardo lapsu pigriusque moribus vniuersa consumit. ¶ *Teredonas* Græci vocant *lignorum* vermes, eò quòd terendo edant. Hos nos *Termites* dicimus. Ita enim apud Latinos ligni vermes vocantur, quos tempore in potuino cæse arbores gignunt. ¶ *Tinea* vermis *vestimentorum* dicta, quòd tenear, & eosque mædeat quò erodit. Inde *perlinax* dicitur, eò quòd in eandem rem identidem vrgeat. ¶ *Vermes* carniū, *hemibranchis*, *lumbricos*, *ascaridæ*, *costi*, *pediculi*, *pulices*, *lendes*, *tarmus*, *ricinus*, *vīsa*, *cinex*. *Hemibranchis* vermis capitis vocatur. *Lumbricus* vermis intestinorum, dictus quasi *lumbicus*, quia labitur, vel quòd in lūbis sit. *Ascaridæ*, *costi*, *Pediculi* vermes cutis à pedibus dicti. Vnde & *pediculosi* dicuntur, quibus *pediculi* in corpore effruescunt. *Pulices* verò vocati sūt, quòd ex pulvere magis nutriantur. *Tarmus* vermis est lardi. *Ricinus* vermis est canis, vocatus eò quòd hæret in auribus canum. *vōs* enim Græcè canis est. *Vīsa* vermis est porci, appellata quia vrit. Nā ubi momorderit, adeo locus ardet, vt statim ibi vesicæ fiant. *Cinex* de similitudine cuiusdam herbæ vocatus, cuius ferorē habet. Proprie autem *vermis* in carne puncta nascitur: *tinea* in vestimentis: *eruca* in oleribus: *teredo* in ligno: *tarmus* in lardo. ¶ Vermis nō vt serpens apertis passibus vel squamarum nisibus reptat, quia non est illi spūæ rigori vt colubri, sed in directum corpusculi sui partes gradatim porrigendo contrahens, comprehendendo portectum motum explicat: sicque agitatus perlabitur.

De piscibus. CAP. VI.

Pisces dicti, vnde & pecus, à piscendo scilicet. *Roptilia* idēd dicuntur hæc quæ nantant, eò quòd reptandi habeant speciem & naturam, quamuis se in profundum immergant, tamen in natando repunt. Vnde & ait David. Hoc mare magnū & spaciosum manibus illic repessis, quorum non est numerus. A *pisces* sunt quædam genera piscium, dicta eò quòd ambulandi in terris vsū & nandi in aquis officium habeant. A *capri* etiā Græcè vtraque dicitur, id est, quia in aquis & in terris viuunt, vt *Rhocæ*, *Crocodili*, *Hippopotami*, hoc est, equi flumiales. ¶ Pecoribus autem & bestis & volatilibus ante homines nomina imposuerunt, quā piscibus, quia prius visa sunt & cognita. Piscium verò postea cognitis generibus nomina instituta sunt, aut ex similitudine terrestrium animalium, aut ex specie propria, sive moribus, seu colore, vel figura, aut sexu. Ex similitudine

terrestrium, vt *rana*, *leones*, & *viruli*, & *nigri* *meruli*, & *parui* diuerso colore, *collo* & *dorso* *picti*, & *turdi* albo *vati*, & *cæteræ* quæ *libi* *ibæ* species *terrestrium* animalium nomina vindicant: Ex *moribus* *terrestrium* vt *cænes* in mari à terrenis canibus nuncupati, quòd mordeant. *Eulapi*, quòd *improba* voracitate alios persequantur. A *colore* a *virulibus*, quia colore vmbre sunt: & *aurata*, quia in capite aurum colorem habent, & *vati* à *varietate*, quos vulgo *truchas vocant*. A *figura* vt *orbis*, quia rotendus est, *capri* quæ in capite consistit, vt *folia*, quòd sit in latere calcamantorum *foliis*. A *sexu*, vt *malesculis*, quòd *balenæ* *malesculus*. *hius* enim *coria* *conspicere* bellua hære perhibetur. Hinc & *malesculi* *clearum*, quorum lacte concipiuntur *olives*. *Balenæ* autem sunt *immaculæ* *magnitudinis* *bestiæ*, aut emittendo & fundendo aquas *vercata*. *Cæteris* enim *bestiis*, *maris* *aliis* *lacu* *vndas*. *Balæon* enim Græcè emittere dicitur. *Cæte* dicitur *in* *maris* *vndis*, hoc est, *in* *immanitatem*. Sunt enim *ingentia* *genera* *belluarum*, quæ *in* *montium* *corporibus*, *qualis* *ætus* *exceptit* *ionam*: cuius *alvus*, *tanquam* *ingnitudinis* *fuit*, vt *instar* *obtinere* *in* *se* *dicens* *propheta*, *Exaudiuit* *me* *de* *venite* *inferni*. *Byssi* *marini*, quòd *prima* *parte* *equi* *sunt*, *postrema* *soluntur* *in* *piscem*. *Bocæ* *duntaxat* *in* *boues* *marinos*, *quasi* *bocæ*, *color* à *colore* *appellati*. Nam *caeli* *teum* *est* *viride* *etiam* *nigri*, vt *est* *mare*. *Delphinæ* *partum* *habent* *vocabulum*, quòd *de* *de* *cas* *com* *num* *sequantur*, vel quòd *ad* *symphoniam* *gregarum* *eduenant*. *Nihil* *in* *maris* *velutis* *istis*. Nam *plerumque* *salientes* *naues* *transvolant*. Quando autem *preludunt* *in* *luctibus*, & *vndarum* *motibus* *salu* *precepti* *feruntur*, *tempestates* *significare* *videntur*. *Hi* *proprie* *Simones* *nominantur*. Est & *Delphinum* *genus* *in* *Nilo* *dorso* *ferrato*, qui *crocodilos* *tenera* *ventrium* *secantes* *intermunt*. *Porci* *marini*, qui vulgò vocantur *suilæ* *quidam* *escant* *quærit*, *more* *suis* *terram* *sub* *aquis* *fosciunt*. Circa *guttur* *enim* *habent* *oris* *ostium*, & *nisi* *rostrum* *arenis* *immergant*, *pastum* *non* *colligant*. *Corui* à *cordis* *voce* *dicti*, quia *grunnunt* *pectore*, *suæque* *voce* *proditi* *capiuntur*. *Thynni* *nomen* *Græcum* *habent*. *Hi* *ingrediantur* *Vēris* *tempore* *in* *quæ* *dextro* *latere* *læuo* *exeunt*. Hoc *inde* *creduntur* *facere*, quòd *dextris* *oculis* *acutis* *viudeant*, *quæ* *in* *sinistris*. *Gladus* *dicitur* *eò* *quòd* *rostrum* *in* *uicronato* *sit*, & *ob* *hoc* *naves* *profefas* *mergit*. *Serræ* *nuncupatur*, quia *ferratam* *criftam* *habet*, & *subter* *atans* *navem* *fecat*. *Scorpi* *dicitur*, quia *legit* *dum* *trans* *solitud*. *Tradit* *enim* *decem* *canceris* *enim* *et* *duas* *manipulo* *alligatis*, *omnes* *qui* *ibi* *sunt* *scorpi* *nes* *ad*

nes ad eum locum congregari. *Aranca*, genus piscis, dicitur quod aure feriat. Habet enim stimulos, de quibus percutit. *Crocodilus*, à croceo colore dicitur, gignitur in Nilo, animal quadrupes in terra, & in aquis valens, longitudine plerunq; viginti cubitorum, dentium & unguium immanitate armatum, tantuq; e cutis duritia, vt quamuis fortium ictus lapidum tergo repercussus non sentiat. Nocte in aquis, die in humo quiescit: oia in terra fouet: mascula & femina vices seruant. Hunc pisces quidam feratam habentes cristam tenera ventriumi defecantes interimunt. Solus ex animalibus superiorem maxillam mouere dicitur. *Hippopotamus* vocatus, quod sit equo similis dorso, iuba, & hinnitu, solito resupinato apertis dentibus, cauda tortuosa, unguibus binis, die in aquis commoratur: nocte segetes depascitur, & hunc Nilus gignit. *Pagrus*, quem Græci *fagrum* idè nuncupant, quod duos dentes habeat, ita vt ostreis in mari alatur. *Dentris*, pro multitudine & granditate dentium dicitur. *Lepus*, à similitudine capitis nuncupatur. *Lupum*, vt dictum est, auiditas appellauit, piscem in captura ingeniosum: denique rete circumdatus fertur arenas arare cauda, atque ita conditus transire rete: *Mullus* vocatus, quod mollis atque tenerissimus: cuius cibo tradunt libidinem inhiheri: oculorum autem aciem hebetari: homines verò à quibus saepe pastus est, piscem olent. *Mullus* in vino necatus, hi qui inde biberint, tardium vini habent. *Mugilis* nomen habet, quod sit multum agilis: Nam vbi dispositas inserint piscatorum insidias, confectum retrorsum rediens ita transilit rete, vt volare piscem videas. *Melanurus*, quod nigram caudam habeat, & nigras pennas, & in corpore lineas nigras, pinguis enim Græci nigrum vocant. *Glaucus*, à colore dicitur, eo quod albus sit. Græci enim *adon* dicunt. Hic vitæ raro apparet nisi tantum in nubilo. *Timallus*, ex flore nomen accepit. *Timum*, quippe flos appellatur: nam dum sit specie fragrus, & sapore iocundus, tamen sicut flos flagrat, & corpore odores aspirat. *Escaurus* dicitur, eo quod solus escam ruminare perhibetur: denique alij pisces non ruminant. Tradunt autem hunc ingeniosum etiam. Nānque inclusum nassis, non fronte erumpere, nec insectis luminibus caput inserere, sed aduersum caudæ ictibus crebris laxare fores, atque ita retrorsum redire, quem luctatum eius si forte alios escarus extrinsecus videat, apprehensa mordicus cauda adiuuare nissus erumpentis. *Sparus*, à lancea missili accepit nomen, quod eiusdem figure sit. Terrestris enim prius inuenta fuit, quam marina. Nam sparus est telum rusticorum missile, à spargendo dicitur. An-

stralu piscis, siue quia aquarum vndam suo ore suscipit: siue quia tunc hic piscis oritur, quo tempore tendere in occasum Pleiades ceperint. *Amio*, saxatilis dextra sinistraque lateribus virgis puniceis perpetuis, atque discoloribus designatur: dicitur amio, quia non capitur nisi hamo. *Echeneis* paruis & semipedalis pisciculus: nomen sumpsit, quod nauem adhaerendo retineat. Ruant licet venti, & saugiant procellæ, nauis tamen quasi radicata in mari stare videtur, nec moueri, non retinendo, sed tantummodo adhaerendo. Hunc Latini *Moram* appellauerunt, eo quod cogat stare nauigia. *Franscopus*, vocatur ab oculo quem in capite habet, à quo semper supra intendit. *Milago* nominatus, quia euolat super aquam. Quoties autem ceruicit extra aquam volitans, tempestates mutari designat. *Squamatus* dicitur, quod sit squamis acuris. Vnde & ceteris cate lignum politur. *Cinix* Syriæ quæ nunc Tyrus dicitur, olim *Sarra* vocabatur à pisce quodam qui illic abundat, quem lingua sua *far* appellant: ex quo derivatum est, huius similitudinis pisciculos *sardas sardinas*que vocari. *Halec*, pisciculus ad liquorè salamentorum idoneus: vnde & nuncupatus. *Aform*, pisciculus qui propter exiguitatem hamo capi non potest. *Anguilla*, similitudo anguis dedit nomē: origo eius ex limo. Vnde & quando capitur adeo lenis est, vt quanto fortius presserit, tanto citius elaboratur. Ferunt autem & orientis flumini *Gangeti* anguillas tricenis pedibus gignere. *Anguilla* vino necatæ, qui ex eo biberint, tardium vini habent. *Draco* marinus: a uelocitate branchiis habet ad caudam spectantes, quidum percussit, quaquæ ferit venenum fundit, vnde & vocatur. *Muranam* Græci *ruerum* vocant, eo quod compleret se in circulo. Hanc feminam tantum sexus esse tradunt & concipere à serpente: ob id à piscatoribus tanquam à serpente sibilu evocatur & capitur. Ictum autem sustis difficulter interimitur, ferula protinus animam in cauda habere certum est. Nam capite percusso vix eam interimunt, cauda statim exanimari. *Congrus* polyptus. Id est, multiples: plurimos enim nexus habet. Iste ingeniosus hamum appetens brachiis completitur, non morsu: nec prius dimittit, quam escam circumferat. *Torpedo* vocata, eo quod corpus torpescere faciat, si eam quisquam viuenter tangat. Narrat Plinius Secundus: Ex Indico mari torpedo etiam procul & è longinquo, vel si hasta virgæque attingatur, quantum prævalidos lacertos torpescere, quamlibet ad cursum veloces pedes alligari. Tanta enim vis eius est, vt etiam auræ corporis sui afficiat membra. *Sepia* dicitur, quia sæpius interclusa facilius capitur: in cocundo obscenum genitore enim concii-

pit sicut vipera. Cuius atramenti tanta vis est, ut lucina additum, Æthiopes videri ablatum priori lumine quidam tradunt. *Lulligo*, tradunt in Oceano Mauritanie, non procul à Lixo flumine tantam multitudinem lulliginum euocari ex aqua, ut etiam naues demergere possint. *Concha* & *Cochlea* hac ex caula vocata, quia deficiente luna cauantur, id est, euacuantur. Omnium enim clausorum maris animalium atque concharum incremento lunæ membra turgescunt, defectu euacuantur. Luna enim cum in auginæ fuerit, auget humorem: cum vero in defectum venerit, humores minuuntur. Hoc enim Phisici dicunt. Conchæ autem primæ positionis nomen: cochleæ vero, per diminutionem quasi conculæ. Concharum multa genera sunt, inter quas & *margaritifera* quæ celo dicuntur, in quarum carne preciosus calculus solidatur. De quibus tradunt qui de animantium scribere naturis, eo quod nocturno tempore littora appetunt, & ex cælesti rore margaritas concipiunt: vnde & celo nominantur. *Marex*, cochleæ est maris, dicta ab acumine & asperitate, quæ alio nomine conchilium nominatur, propter quod circumcisa ferro lachrymas coloris purpurei emittat, ex quibus purpura tingitur: & inde ostrum appellatum, quod hæc tintura ex testæ humore elicitor. *Cancri* vocantur, quia conchæ sunt cetræ habentes: inimica ostris animalia. Eorum enim carnis viuunt, miro ingenio. Nam quia valida testa eius aperiri non potest, explorat quando ostræ claustra testarum aperiat: tunc cancer lateat lapillum inicit, atque impedita conclusione ostræ carnes erodit. Tradunt quidam à decem cæcris esse ociami manipulo alligatis, omnes qui ibi sunt scorpiones ad eum locum coituros. Duo autem sunt genera cancerorum, *fluuiiales* & *marini*. *Ostræ* dicta est à testa, quibus molities interior carnis munitur. Græci enim testâ *ispura* vocant. *Ostræ* aut neutro, carnes eius foeminiò dicuntur genere, *Musculi* sunt, ut prædiximus cochleæ, à quorum lacte concipiunt ostræ, & dicti musculi, quasi masculi. *Peloridae*, à Pelore promontorio Siciliæ, ubi abundant, cognominatæ sunt. Vnde Virgilius dicit, Ecce autê Boreas angusta ab sede Pelori. *Yngues*, à similitudine humanarum ynguium dictæ. *Testudo* dictus, eo quod regimine testæ sit adoperus in camera modum. Sunt autê quatuor genera, *terrestres*, *maritime*, *lucaria*, id est in celo & paludibus viuentes. Quartum genus *fluuiiales*, quæ in dulci aqua viuunt. Trajunt quidâ, quod incredibile est, tardius ire navigia, testudinis pedem dextrum vehentia. *Echinus* à terrestri echino nomen traxit, quem vulgus Erycium vocat, cuius testa duplex, spinis aculeata in mo-

dum castaneorum: quando adhuc operata de arboribus cadunt. Caro eius mollis & minio similis. *Vri*, tribus modis dicitur, ut testudo, ac pelorus, & cochlea. Nam & quod edimus & ubi caro inest: utrunque dicitur pelorus. *Rana*, à garrulitate vocata: eo quod circa genitales strepunt paludes & foros vocis importunis clamoribus reddunt. Ex iis quædam *aquatica* dicuntur, quædam *palustres*, quædam *rubeta*, ob id quia in vepribus viuunt, grandiores cunstarum. *Alie calamiatæ* vocantur, quoniam inter arundines fruticesque viuunt, minimæ omnium & viridissima, mitæ & sine voce sunt. *Agredula*, ranæ paludis in secco vel agris conmorantes, vnde & nuncupata. Negant quidam canes latrare, quibus in offensa viua fuerit data *spongia*, à fingere. *nitiditate* & extergere dicta. Afranius, Accedo ad te ut te tibi ceruicem fingam linteo, id est extergam. Cicero. Et fingebatur sanguis, id est extergebatur. Animal autem esse docetur crure inhaerente petris. Vnde & dum abcioditur, sanguinem remittit: Nam alia sunt viuientia in aquis & discuntur, ut pisces, alia sunt fixa, ut ostrea, *echina*, *spongia*. Ex his alias mares dici, eo quod tenues sunt fistule spiritoseque: alias foeminas, quæ maioribus nitulis sunt ac perpetuis: alias duriores, quas Græci appellant *regios*, & nos hircoslas dicere possumus ob asperitatem sui. Molissimum genus carum penicilli vocantur, eo quod aperæ sint ad oculorum tumores, & ad extergendas lippitudines viles. Candiæ spongia cura sunt. Per ætatem enim ad solem sternuntur, & sicut cera punica candorem bibunt. Animalium omnium in aquis viuientium nomina cxliij. Plinius ait, *diuisa in generibus, belluarum, serpentium, communis terra* & *aquæ: cancerorum, concharum, locustarum, peloridaum, polyporum, sclearum, lacertarum, & lulliginum*, & his similia, ex quibus multa quodam naturæ intellectu temporum suorum ordinem cognoscunt, quædam vero in suis locis mutatione vagantur. In piscibus autem foeminis *alia commixtioni masculi concipiunt, & pariunt* catulos, *aliæ ponunt sua sine masculi commixtione* salcepra, quæ idem insequens sui seminis iactu perfunduntur, & quæ hoc munere fuerint affata, sunt generabilia, quæ vero perfusa non fuerint, sterilia perseverant, aut putrescunt.

De anibus.

CAP. VII.

Num nomen auj, sed genus diuersum. Nam sicut species sibi differunt, ita & nature diuersitate. Nam *aliæ simplices sunt*, ut *co-* 60 *lûbæ*: *aliæ astuta*, ut *perdix*: *aliæ ad manum se* sub-

subiiciunt, vt accipiter: alia reformidant, vt garamantes: alia hominum conuersatione delectantur, vt hirundo: alia in desertis secreta vitam degunt, vt turtur: alia solo sermone repto pascuntur, vt anser: alia carnes edunt, & rapinis intendunt, vt miluus: alia incolæ quæ manet in loco semper, vt strutio: alia aduertiunt quæ propriis temporibus reuertitur, vt ciconia: & hirundines: alia congrega, id est gregatim volantes, vt sturni & coturnices: alia solitaria, id est solitaria propter insidias depraedandi, vt aquila, accipiter & quæcunq; ita sunt: alia vocibus strepunt, vt hirundo: alia cantus edunt dulcissimos, vt cygnus & merula: alia verba & voces hominum imitantur, vt pitaucus & pica. Sed & alia sicut genere, ita & moribus innumerabilia. Nam volucrum quot genera sint, inuenire quisquam non potest. Neque enim omnes India & Æthiopiæ atque Scythiæ deferra penetrare potuit, qui eorum genus vel doctrinas nosset. Auis dicta, eo quod vias certas non habeant: sed per auias quæque discurrant. Alites quod alis alta intendant, & ad sublimia remigio alarum conscendant. Volucres a volando, nam inde volare, inde & ambulare dicitur. Vola enim dicitur mediâ pars pedis siue manus, & in auiibus vola pars mediâ alarum, quarum motu penna agitantur, inde & volucres. Pulli dicuntur omnium auium nati, sed & animalium quadrupedum nati pulli dicuntur, & hominum paruis pullis. Recentes ergo nati pulli dicitur, eo quod pulli sunt. Vnde & vestis nigra pulla dicta est. Ala sunt in quibus penna per ordinem fixæ volandi exhibent vsum. Vocata autem ala, eo quod in aues totum plexos alant & foueant pullos. Penna a pendendo, id est a volando dicta, vnde & pendere. Volucres enim pennarum auxilio mouentur, quando se aeri mandant. Pluma quasi piluma. Nam sicut pili in quadrupedum corpore, ita pluma in auiibus. Auium nomina multa a sono vocis constant esse composita, vt grus, coruus, cygnus, pavo, miluus, vlula, cuculus, græcullus, &c. Varietas enim vocis eorum docuit homines quid nominarentur. Aquila ab acumine oculorum vocati. Tanti enim contutus esse dicitur, vt cum super maria incombibili penna ferat, nec humanis pateat obrutibus: de tanta sublimitate periculosum natate videat: ac tormenti instar descendens raptam prædâ pennis ad litus pertinet. Nam & cœtra radium solis fertur obrutum non flectere, vnde & pullos suos vngue suspensos radiis solis obicit, & quos viderit immobilem tenere aciem, vt dignos genere conseruat, si quos verò flectere obrutum, quasi degeneres abiicit. Vultur à volatu tardo nominata putatur. Magnitudine quippe præpetes volatus non habet. Haru quidam dicunt concubitu non misce-

ri, & sine copula concipere & generare, natoque earum penè usque ad centum annos procedere. Vultures autem sicut & aquilæ etiam vitâ maria cadavera sentiunt. Alcius quippe volantes multa quæ montium obscuritate calantur, ex alto illi conspiciunt. Gradipes apud Græcos vocatur auis apud nos rarda, eo quod graui volatu derenta, nequaquam, vt cetera: volucres attollitur velocitate penarum. Grus verò nomen de propria voce sumpserunt, tali enim sono susurrant. Hæ autem dum proterant vnam sequuntur ordine literato. De quibus Lucanus. Et turbata petit dispersis litera pennis. Exclusa autem petunt quod facilius videant quæ petant terras. Castigat autem voce quæ cogit agmen. At ubi raucessit, succedit alia, nocte autem excubiis diuidunt, & ordinem vigiliarum per vices faciunt, reuertes lapillos suspensis digitis, quibus sombos arceant: quod cavendum erit clamor indicat. Ætatem in illis color prodit. Nam senectute nigrescunt. Ciconia vocata a sono quo crepitant, quasi ciconia: quem sonum oris potius esse constat, quam vocis, quia eum quatiens rostro faciunt. Hæ veris nunciæ, societatis comites, serpentium hostes, maria transuolant, in Asiam collecto agmine pergunt. Cornices duces eas præcedunt, & ipsæ quasi exercitus prosequuntur. Eximia illis circa filios pietas. Nam ad eò nidos impensius fouent, vt assiduo incubitu plumas exuant. Quantum autem temporis impenderint in foribus educandis, tantum & ipsæ inuicem à pullis suis aluntur. Olor auis est quam Græci *ὄλιον* appellant. Olor autem dicitur, quod sit totus plumis albus. Nullus enim meminit cignum nigrum: hæc enim Græcè totum dicitur. Cygnus autè à canedo est appellatus, eo quod carminis dulcedinem modulatis vocibus fundit. Ideo autè suauiter eum canere dicunt, quia collis longum & inflexum habet, & necesse est eluctantem vocem per longum & inflexuosum iter varias reddere modulationes. Ferunt in Hyperboreis partibus præcinctibus ethareis olores plurimos aduolare, apteque admodum concinere. Olores autè Latinum nomè est. Nam Græcè cyeni dicitur. Nauæ verò sibi hanc bonam prognosiam facere dicit, sicut ait Æmilius: Cygnus in auspiciis semper letissimus ales. Hæc opiant nauæ, quia se non mergit in vnda. Strutio Græco nomine dicitur, quod animal in similitudine auis pennas habere videtur: tamen de terra altius non eleuatur. Qua sua fouere negligit, sed proiecta tantummodo sotu pulueris animantur. Ardea vocata, quasi ardua, id est, propter altos volatus. Lucanus, Quæque ausa volare Ardea. Formidat enim imbres, & super nubes euolat, vt procellas nubium sentire non possit. Cum autè altius vo-

Iuenerit, significat tempestatem. Hanc multi
Tantalum nominant. *Phoenix* auis Arabie, dicta
quod colorem Phoeniceum habeat, vel quod
sic in toto orbe singularis & unica. Nam Ara-
bes singularem & unicam Phoenicem vocat.
Hæc quingentesi ultra annis viuens, dū se vi-
derit senuisse, collectis aromatum virgultis,
rogū sibi instruit, & conuersa ad radium soli-
s alarum plausu voluntarium sibi incendiū
nutrit, sicque iterum de cineribus suis resur-
git. *Cymolagus* & ipsa Arabiæ auis, proinde
ita vocata, quod in excelsis nemoribus rexit
nidos ex fructibus cinnami: & quoniam non
possunt ibi conscendere homines propter ra-
morū altitudinem & fragilitatem, eosdē ni-
dos plumbatis appetunt iaculis, ac sic cinna-
mos illa deponunt, & precius amplioribus vē-
dunt: eo quod cinnamum illud magis quàm
alia mercatores probet. *Pſitacus* in Indiæ li-
toribus gignitur, colore viridi, torque puni-
ce, grandi lingua & cæteris auibus latiore.
Vnde & articulata verba exprimit, ita vt si
eam nō videris, hominē loqui putes. Ex natu-
rā autem salutat dicens, aue, vel *χαι*. Cetera
nomina institutione discit. Hinc est illud:
Pſitacus à vobis aliorum nomina discam, Hoc
didici per me dicere, Cæsar aue. *Haleyon* pe-
lagi volucris dicta, quasi ales oceanæ, eo quod
hyme in stagnis oceanis nidus faciat, pullōs
que educit: qua excubante fertur extento
quoque pelagus silentibus ventis continua se-
ptem dierum tranquillitate miscere, & e-
ius foetibus educandis obsequiū ipsa rerū na-
tura præbere. *Pellicanus* auis Ægyptiæ habi-
tans in solitudine Nilii fluminis, vnde & no-
men sumpsit. Nam Canopus Ægyptus dicitur.
Fertur, si verum est, eam occidere natos
suos, eosque per triduum lugere, deinde sei-
psam vulnerare, & aspersione sui sanguinis
vivificare filios. *Stymphalida* aues à *Stym-
phalidis* insulis appellata, vbi plurimū abū-
dant, aduersus quas Hercules sagittis est vsus.
Sunt enim pelagi volucres in insulis habitan-
tes. *Diomedias aues* à sociis Diomedis appel-
latae, quos ferunt fabulae in eisdem volucres
fuisse cōuersos, forma fulicæ similes, magni-
tudine cygnorum, colore candido, duris &
grandibus rostris. Sunt autem circa Apuliam
in insula Diomedea inter scopulos littorum
& saxa volitantes, iudicant inter suos & adue-
nas. Nam si Græcus est propius accedunt &
blandiuntur: si alienigena, morsu in pugnans
& vulnerant lacryantē quasi vocibus dolent-
es vel suam mutationē, vel regis interitum.
Nam Diomedes in Illyriis interēptus est. Hæ
aues Latine Diomedie dicuntur. Græci eas
i *εγδιου* dicunt. *Mæmonides* aues Ægyptiæ ap-
pellata: à loco vbi Mæmon perit. Nam cater-
uam aduolare dicuntur ex Ægypto ad Iliū
iuxta Memnonis sepulchrum, & proinde cas-

Iliæses Mæmonias vocat. Quinto autē anno ad
Iliū venit, & cum biduo circumuolaret, ter-
tia die ineuntis pugna vicissim se vnguib;
rostrisque dilacerant. *Hercinia* aues dicta ab
Hercinio saltu vbi nascitur, quarū pennæ a-
deo per obscura emicant, vt quāuis non o-
tenta densitate tenentur, sit ad præsidium itine-
ris dirigendi latē interluceant, cursūque, via-
pareat iudicio plumarum fulgentiū. *Oncro-
talon* Græci vocant tolro longa. Quorū duo
genera sunt, aliud aquatile, aliud solitudinis.
Ibis auis Nilii fluminis quæ semetipsam pur-
gas, rostro in anam aquam fondens. Hæc se-
pentinū ouis vescitur, ex eis escam grauisimā
nidis suis deportans. *Menopes* eosdem & gau-
los, qui parentes suos recondere atque alere
dicuntur. *Coradulus* genues volatilis est, quā
cor edēs. *Monedula*, quasi monedula, quæ cū
aurum inuenit, aufert & occultat. Cicero pro
Valerio Flacco, Nō plus aurū tibi quàm mo-
nedule committendū. *Vesperilio* pro tēporis
nomē accepit, eo quod lucem fugiēs crepus-
culo vespertino, circumuolat, præcipiti motu
acta, & tenuissimis brachiolorū mēbris suspi-
sa, animal murium simile, non tam voce re-
sonans quàm stridore, specie quoque volatilis,
simul & quadrupes, quod in aliis auib;
reperiri non solet. *Luscinia* auis inde nomen
sumpsit, quod cantu suo significare solet diei
surgentis exortū, quasi lucinia. Eadē & *acro-
dula*, de qua Cicero in Prognosticis, Et ma-
tutinos exercet acrodelæ cantus. *Vlula* auis
vno rē *inadū*, id est à planctu & luctu no-
minata. Cū n. clamat, aut fletum imitatur
aut gemitū. Vnde apud augures: si lamentetur
tristitiam tacens ostendere fertur prospere-
ritatem. *Bubo* à sono vocis compositū nomen
habet, auis feralis, onusta quidem plumis, sed
gravi semper detēta pigmentia: in sepulchris dia-
noctūq; versatur, & semper cōmoratur in ca-
uernis, de qua Ouidius, Fœdæque sit volucris
venturi nuntia luctus, Ignarus bubo dirum
mortalibus omen. Denique apud augures
malum portendere fertur. Nam cū in vi-
be visa fuerit solitudinem significare dicunt.
Noctua dicitur pro eo quod nocte circumu-
lat, & per diē non possit videre. Nam exortō
splēdore solis visus illius hebetatur. Hæc au-
tē in insula Cretēsis non habet: & si veniat aliū-
de, statim moritur. Noctua autē non est bu-
bo nā bubo maior est. *Nycticorax* ipsa est no-
ctua quia noctem amat. Est n. auis lucifuga,
& solē videre non patitur. *Strix* nocturna a-
uis habēs nomē de sono vocis. Quando enim
clamat stridet, de qua Lucanus: Quod crepi-
dus bubo, quod strix nocturna queruntur.
Hæc auis vulgō *Amma* dicitur, ab amando
paruos, vnde & lac præbere dicitur nascē-
tibus. *Coruus* siue *corax* nomen à sono guttu-
ris habet, quod voce coracine. Fertur hæc

avis quod editis pullis escam plenè non præbeat: priusquam in iis per pennarum nigredinem similitudinem proprii coloris agnoscat. Postquam, verò eos terros pluinis aspexerit, intro agnitos abundantius pascit. Hic prior in cadaueribus oculi petit. *Cornix* antea avis apud Latinos Græco nomine appellatur, quam aiunt augures hominum curas significari: iohibens augere, insidiarum vias nosterat, fugam prædicere. Magnam nefas hæc credebat, vt Deus consilia sua cornicibus mandaret. Huic inter multa auspicia tribuunt etiam pluinias portendere vocibus, vnde est illud, Tunc cornix plena pluiniam vocat improbat voce. *Graculus* à garrulitate nuncupatus, nõ, vt quidam volunt, pro eo quod gregatim volent, cum sit manifestum ex voce eum nuncupari. Est autem loquacissimum genus & vocibus importunū. *Pica* quasi poeticæ, quod verba in discrimine vocis exprimat; vt homo. Per ramos enim arborum pendulæ importuna garrulitate sonantes, & si linguas in sermone nequeunt explicare, sonum tamen humanæ vocis imitantur, de qua cõgruè quidam sic, Pica loquax certa dominum te voce saluto. Si me non videas, esse negabis auem. *Picus* à Pico Saturni filio nomen sumpsit, eo quod ea in auspiciis utebantur. Nam ferunt hanc quiddam habere diuinum: illo indicio, quod in quacunque arbore nidificauerit, clauus vel quicquid aliud fixum fuerit, diu hærere non possit quin statim excidat, vbi illa insederit. iste est picus martius, nam alia est *pica*. *Pano* nomen de sono vocis habet, cuius caro tam dura est, vt putredinem vix sentiat, nec facile coquatur, de quo quidam sic ait, Miraris quories gemmantem explicat alas, Si potes hunc seruo tradere iure coeo. *Phasianus* à Phaside insula Græciæ vnde primum asportatus est, appellatus. Testatur id verus distichon illud, Argiua primum sum trasportata carina. Antè mihi notum nil nisi Phasis erat. *Gallus* à castratione vocatus. Inter cæteras enim aues huic soli testiculi adimuntur. Veteres enim abscessos gallos vocabant, sicut autem à leone *leona*, & à dracone *dracena*, ita à gallo *gallina*. Cuius membra fuerint quidam, si auro liquefcenti miscantur, consumit. *Anas* ab assiduitate nandi aptum nomen accepit. Ex quo genere quædam germanæ dicuntur, quod plus cæteris nutrant. *Anseri* nomen anas dedit per derivationem, vel à similitudine, vel quod & ipsa nandi frequentiam habeat. Iste vigilias noctis assiduitate clangorem testatur. Nullum autem animal ita odorem hominis sentit, vt anser: vnde & clangore eius Gallorum ascensus in Capitolio deprehensus est. *Fulica* dicta, quod caro eius leporem sapiat. *Adypus* enim lepus dicitur, vnde & apud Græ-

cos *lagus* dicitur. Est enim *avis flagens* sibilans, inquam in medio aque vel in petris quas aquæ circumdant, maritimòque semper delectatur profundo. Quæ dum tempestatè perferent, fugiens in vado ludit. *Mergus* ab assiduitate mergendi nomen habet. Sæpe autè diuiso in profundum: capite aurarum signa sub fluctibus colligit, & prouidentes aquoris tempestatem clamore ad littora tendunt. Nam in pelagiorum grauitatè esse tempestatem, constat, cum ad littora mergi confugerint. *Accipiter* avis animo plus armata quam vngulis, virtutem maiorè in minore corpore gestans. Hinc ab accipiendò id est à capiendò nomen sumpsit. Et enim eas capiendis aliis auib; audas, ideoque vocatur accipiter, id est raptor. vnde & Paulus apostolus, Sustinetis enim si quis vos accipit, vnum diceret, si quis rapit, dixit si quis accipit. Fertur autem accipitres circa pullos suos impios esse. Nam dum viderint eos posse remanere volatus: nullas eis præbet escas, sed vertebant pennas & à nido præcipitant: atque à terro compellunt ad prædam ne forte ad hunc pigrescant. *Capus* ita in lingua dicitur à capiendò. Hunc nostri *faiconem* vocat, eo quod incuruis digitis sit. *Miluus* mollis viribus & volatu, quasi mollis auis, vnde & nuncupatur, rapacissimus tamen, & semper domesticis auib; insidiatur. *Ossifragus* vulgo appellatur auis quæ ossa ab alto dimittit, & frangit. Vnde & à frangendo ossa nomè accepit. *Turtur* de voce vocatur auis pudica, & semper in montium iugis, & in desertis solitudinibus commorans. Tectis enim hominum & conuersationem fugit, & commoratur in siluis. Quæ etiam hyeme deplumata in truncis arborum concauis habitare perhibetur. Cuius contrario columba hospitia humana diligit, domorum semper blanda inhabitatrix. *Columba* dicta, quod earum colla ad singulas conuersationes, colores mutent, aues mansuetæ, & in hominū multitudine conuersantes, ac sine felle, quas antiqui *Venerius* nuncupabant, eo quod nidos frequentent, & osculo amorem concipiant. *Falumbes*, eo quod sicut facta, à pabulo quas vulgus titos vocant, auis casta ex moribus appellatur, quod comes sit castitatis. Nam dicitur quod amisso corporali consortio solitaria incedat, nec carnalem copulam ultra requirat. *Perdix* de voce nomen habet, auis dolosa atque immunda. Nam masculus in masculū confurgit & obliuiscitur sexum libido ipsa præceps. Ad eam autem fraudulenta, vt alteri oua diripiens, vneat: fraus fructum non habet. Denique dum pulli propriè vocem genitricis audierint, naturali quodam instinctu, hanc quæ eos fouit: relinquunt, & ad eandè quæ genuit reuertuntur. *Coturnices* à sono vocis dictæ, quas Græ-

ci *Ortygia* vocant, eo quod primum visa fuerint in Ortygia insula. Hæ adueniendi habent tempora. Nā æstate depulsa maria transmeant, *Ortygoeometra* dicitur avis quæ gregem ducit, eam terræ propinquante accipiter videns rapit, ac propterea cura est vniuersis ducem sollicitate externi generis, per quam caueant prima discrimina. Cibos gratissimos habent semina venenata, quàm ob causam veteres vesci interdixerunt. Solum enim hoc animal sicut & homo caducum patitur morbum. *Vpupam* Græci appellant, eo quod stercore humana consideret, & ferentis pascatur simo, auis spurcissima, cristis extracibus, galeata, semper in sepulcris & humano stercore commorans. Cuius sanguine si se quisquam inunxerit, dormitum pergens, dæmones suffocantes se videbit. *Tucos*, quos Hispani *cuculos* vocat, à propria voce constat nominatos. Hi ventèdi tempus habent, miluorum scapulis suscepti, propter breues & paruos volatus ne per longa aeris spacia fatigati deficiant. Horum salutaris cicadas gignunt, oua passeris nido repta comedit & sua obicit, quæ ille suscepta & fouet & nutrit. *Passeres* verò sunt minuta volatilia, à paruitate vocata, vnde & pusilli & parui. *Merula* antiquitus medula vocabatur, eo quod moduleretur. Alij merulam vocatam aiunt, quia sola volat, quasi mera volas. Hæc cum in omnibus locis nigra sit: in Achaia candida est. *Hirundo* dicta quod cibos non sumat residens, sed in aere capiat escas & edat, garrula avis, & per tortuosos orbes & flexuosos circuitus peruolans, & in nidis construendis educandisque foetibus solertissima, habens etiam quiddam præcium, quod lapsura deserat, nec appetat culmina, aliis quoque auibus non impetitur, nec vniquam præda est, maria transuolat, ibique hieme commoratur. *Turdi* à tarditate dicti: hyemis enim cõfinito se referunt. *Turdela* quasi minor turdus, cuius stercore viscū generari putatur. Vnde & proverbium apud antiquos erat, Malum sibi auem cacare. *Furfurius* vocatus, quod prius farre in fatinam redacto pasceretur. *Ficedula* dicta quod ficos magis edant. Quod panditur versiculo veteri illo, Cum me ficus alat, cum pascat dulcibus visis, Cur potius nomen non dedit vna mihi? *Carduelis* quod spinis & cardibus pascitur, vnde etiam apud Græcos *καρδουλις* dicta est, ab *καρδος*, id est spinis quibus alitur. *Augures* autem dicunt & in gestu, & in motu, & in volatu, & in voce auium signa esse constituta. *Ofimæ* aues vocant quæ ore cantique auspiciam faciunt, vt coruus, corbix, picus. *Alites* quæ volatū ostendere futura videntur, quæ si aduersa sunt, inhibe dicuntur, quod inhibeant, id est vetera: si prospera præpetes, & idèd præpetes, quia omnes

aues priora petunt volantes. *Tertiam* faciunt speciem auguriorum in auibus quam communem vocant, ex vtroque commixtam, id est cum aues ex ore & volatu auguria faciunt: sed fides non habent. Omnium autem genera volucrum bis nascuntur. Primum enim oua gignuntur, inde calore matris corporis formantur & animantur. *Oua* autem dicta ab eo quod sint vuida. Vnde & vna eo quod intrinsecus humore sit plena. Nam humidum est quod exterius humidorem habet, vuidum quod interius. Quidam autem putant ouam Græcam habere originem nominis. Isti autem dicunt *α* v litera ablata. *Oua* autem quædam inani vento concipiuntur: sed non sunt generabilia nisi quæ fuerint concubitu masculino concepta, & feminali spiritu penetrata. Quorum vim tantam dicunt vt lignum perfusum ouo non ardeat, ac ne vestis quidem contra aduratur. Admixta quoque calce glutinare fertur viri fragmenta.

De minutis volatilibus. CAP. VIII.

Apes dictæ, vel quod se pedibus inuicem nectantur. Nam postea & pedes & pennas accipiunt. Hæ solertes in generandi molis officio, assignatas incolunt sedes, domicilia memorabili arte componunt, ex variis floribus fauam condunt, textique cetis innumera prole castra replent, exercitum & reges habent, prælia mouent, fumum fugiunt, quælitu exasperantur. Has plerique experta sunt, neci de bouum cadaueribus. Nam pro his creandis, vitulorum occisorum carne verberant, vt ex putrefacto cruore vermes nascantur, qui postea efficiunt apes. Proprie autem apes vocantur ortæ de bobus, sicut *crabrones* de equis: *fuci* de mulis, *vespa* de asinis. *Castros* Græci appellant: qui in extremis partibus, fauorū maiores creantur: quos aliqui reges putant, dicti quod castra ducant. *Fucus* est maior ape, crabrone minor. Dicitur autem fucus quod alienos labores edat, quasi focus. Depascitur enim quod non laborauit, de quo Virgilius, Ingnaum fucos pecus à præsepibus arceat. *Crabrones* vocati à cabo, id est caballo, quod ex his creentur. sicut autem crabrones nascuntur de equorum carnibus patridis: ita ex eis iterum sæpe nascuntur scarabei, vnde & cognominati sunt. *Tauri* vocantur scarabei terrestres rictino similes. *Buprestis* animal est in Italia paruum: simillimū scarabeo, longipedum. Pallie inter herbas bouem maximè, vnde & nomen habet, deuoratūmq; tacto felle ita infamat, vt rumpat. *Cicendula* scarabeorum genus est, eodè quod gradicus vel volans lucet. *Blatta* à colore nuncupata, siquidem & comprehensu

prehensa manum tingunt, vnde *blatteum* colorem ducunt. Hoc autem animal lucem videre non patitur, contrarium musca. Nam musca lucipeta, & *blatta* lucifuga est. Per noctem enim tantum ambulat. *Papiliones* auiculæ sunt: quæ maximè abundant florentibus pialuis, quique vermiculos stercore suo faciunt nasci. *Locusta* quodd pedibus sit longis, veluti hastâ, vnde & eam Græci tam maritimam quam terrestrem, hastago, appellat. *Cicada* ex colorum nascuntur sputo, hæ in Italia apud Reginos multæ sunt, nec vsquam alibi. *Musca* ex Gæco venit, sicut & mus. Hæ sicut & apes necatæ in aqua, aliquoties post vnius horæ spacium reuiuiscunt. *Cinomya* Græcè vocatur, id est musca canina. Nam

in ore, Græcè canis vocatur, *Culex* ab aculeo dictus, quodd sanguinem sugat. Habet enim in ore fistulam, in modum stimuli, qua carnem terebrat: vt sanguinem bibat. *Cyniphes* muscæ minutissime sunt, sed aculeis permolestæ, quibus tertia plaga superbus populus Ægyptiorum cæsus est Oestrum animal armentis aculeis permolestum. Oestrum autem Græcum est: quod Latine asilus, vulgo tabanus vocatur. *Bibiones* sunt qui in vino nascuntur, quos vulgo *mustiones* à musto appellant. vnde & Afranius, Cui ad me expectas & fabulari incipis, ex ore in oculis tuis bibiones inuolant. *Gurgulio* dicitur, quia penè nihil aliud est nisi guttur.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER XIII.

CAPITA LIBRI DECIMITERTII.

- 1 De mundo.
- 2 De atomis.
- 3 De elementis.
- 4 De caelo.
- 5 De partibus caeli.
- 6 De circulis caeli.
- 7 De aere & nubibus.
- 8 De tonitruo.
- 9 De fulminibus.
- 10 De arcu & nubium effectibus.
- 11 De ventis.

- 12 De aquis.
- 13 De diuersitate aquarum.
- 14 De maris nomine.
- 15 De oceano.
- 16 De mediterraneo mari.
- 17 De sinibus maris.
- 18 De aestibus & fretis.
- 19 De lacis & stagnis.
- 20 De abyssis.
- 21 De fluminibus.
- 22 De diluuiis.

Præfatiuncula in librum sequentem.

IN hoc libello quasi in quadam breui tabula quasdam caeli causas, situsque Terrarum & maris spacia annotauimus, vt in modico lectori ea percurrat, & compendiosa breuitate etymologias eorum causasque cognoscat.

De mundo. C A P. I.

MVNDS est caelum, terra, mare, & quæ in eis sunt opera Dei, de quo dicitur. Et mundus per ipsum factus est. Mundus Latine à philosophis dicitur, quod in sempiterno motu sit, vt caelum, sol, luna, aether, maria. Nulla enim requies eius elementis concessa est, id est, esse semper in motu est. Vnde & animalia Varro videtur elementa quoque iam per semetipsa, inquit, mouentur.

Græci verò nomen mundo de ornamento accommodauerunt, propter diuersitatem elementorum, & pulchritudinem siderum. Appellatur enim apud eos *κόσμος*, quod significat ornamentum. Nihil enim mundo pulchrius oculis carnis aspicimus. Quatuor autem esse constat *climata mundi*, id est plagas, Orientem, Occidentem, Septentrionem & Meridiem. Oriens ab exortu solis nuncupatus, Occidens quod diem faciat occidere & interire. Abscondit enim lumen mundo & tenebras superinducit. Septentrio autem à se-

per stellis axis vocatur quæ in ipso reuolutæ rotantur. Hic propriè & vertex dicitur, eo quod vertitur, sicut ait poeta, Vertitur interea cælum. *Meridies*, vel quia ibi sol faciat medium diem quasi medidies, vel quia tunc purius micat æther. *Merum* enim purum dicitur. ¶ *Ianua cæli* due sunt, *Oriens* & *occasus*. nam vna porta sol procedit, alia se recipit. ¶ *Cardines autem mundi* duo, *septentrio* & *meridies*, in ipsis enim voluitur cælum.

De atomis.

CAP. II.

Atomos philosophi vocant quasdam in mundo corporum partes tam minutissimas, vt nec visui pateant, nec *raspi*, id est sectionem recipiant, vnde & *atomos* dicti sunt. Hi per inane totius mundi irrequietis motibus volitare, & huc atque illuc ferri dicuntur, sicut tenuissimi pulueres, qui infusi per fenestras radiis solis videntur, ex iis arbores & herbas & fruges omnes oriri, & ex iis igne & aquam, & vniuersa gigni atque constare quidam philosophi gentium putauerunt. Sicut autem *atomi* aut *in corpore*: aut *in tempore*, aut *in numero*: aut *in litera*. *In corpore* vt lapis. Diuides eum in partes & partes ipsas diuides in grana, veluti sunt arena, rursumque ipsa arena grana diuide in minutissimum puluerem: donec si possis peruenias ad aliquam minutiam quæ iam non sit quæ diuidi vel secari possit. Hoc est atomus in corporibus. *In tempore* verò, sic intelligitur atomus. Annua verbi gratia diuides in *menses*: menses, in hebdomadas, hebdomadas in dies: dies, in horas, adhuc partes horarum admittunt diuisionem quousque peruenias ad tantum temporis punctum, & quandam momenti stillam, vt per nullam morulam produci possit, & ideo iam diuidi non potest, hoc est atomus temporis. *In numeris*, sic octo diuiduntur in quatuor: rursum quatuor in duo: deinde duo in vnum. Vnus autem atomus est, quia inseparabilis est, sic & in litera. nam orationem diuidit in verba: verba autem in syllabas: syllabam autem in literas. Litera pars minima atomus est: nec diuidi potest. *Atomus* ergo est, quod diuidi non potest, vt punctus in geometria. Nam *in cæli* sectione dicitur, *atomos*, quod secari nequit.

De elementis. CAP. III.

Ylli Græci rerum quandam primam materiam dicunt: nullo prorsus modo formatam, sed omnium corporalium formarum capacem, ex qua visibilia hæc elementa sunt. vnde & ex eius deriuatione vocabulum acciperunt. Hanc *ὕλην* Latini materiam appel-

lauerunt, ideo quia omne informe vnde aliquid faciendum est semper materia nuncupatur. Proinde & eam poetæ *syliam* nominauerunt. Nec incongruè, quia materiae syluarum sunt. Græci autem elementa *τα στοιχεία* nuncupant, eo quod sibi societatis concordia & communicatione quadam conueniant. Nam sic ea inter se naturali quædam ratione iuncta dicuntur, vt modò originem ab igne repetentes vsque ad terram, modò à terra vsque ad ignem, vt ignis quidem in aera desinat, aera in aqua densetur, aqua in terram crassetat, rursumque terra diluatur in aquam, aqua arcescat in aerem, aera in ignem extenberetur. Quapropter omnia elementa omnibus constat ineffabile vnum quodque eorum ex eo quod amplius habet accepisse vocabulum. ¶ Sunt autem diuina providentia propriis animantibus distributa, nam cælum angelis, aerem volucris, mare piscibus, terram hominibus, cæterisque animantibus creator ipse impleuit.

De cælo. CAP. IV.

Cælum vocatum est, eo quod tanquam stellarum vas impressa lumina habeat veluti signa. Nam *cælatus* dicitur vas quod signis eminentioribus resalget: distinxit enim eum Deus claris luminibus, & impleuit: solis scilicet & lunæ orbe fulgenti & astrorum micantium splendentibus signis adornauit. Alias autem à superiore cælando. Hoc autem Græcè *ἀέρας* dicitur *ἀέρας* & *ἴσος*, id est à videndo, eo quod acris perspicuus sit, & ad speculandum purior. Cælum autem in Scripturis sanctis ideo *firmamentum* vocatur, quod sit cursu siderum & ratis legibus fixisque firmatum. Interdum & *cælum* pro *aere* accipitur, vbi venti & nubes, procelle & turbines fiunt. Lucretius, Cælum quod dicitur aer. Et Psalmus Volucres cæli appellat: cum manifestum sit aues in aere volare: & nos in consuetudine hunc aerem cælum appellamus, nam cum de sereno vel nubilo quarimus, aliquando dicimus: qualis est aer: aliquando, quale est cælum.

De partibus cæli. CAP. V.

Aether locus est in quo sidera sunt, & significat eum ignem, quia toto mundo in alterum separatus est. Sanè æther est ipsum elementum: *ἀθήρ* verò splendor ætheris, & est sermo Græcus. *Sphæra* cæli dicta, eo quod species eius in rotundam formata sit: sed & quicquid tale est à volubilitate *Sphæra* à Græcis dicitur, sicut & *pila*: quibus ludunt infantes. Nam philosophi dicunt cælum in *Sphæra* figuram vndique esse conuexum: omni

omnibus partibus æquale, concludēs terram in mediā mundi mole librātam. Hoc moueri dicunt, & motu eius sidera in eo fixa ab oriente vi que ad occidentem circuire, septentrionibus breuiores gītos iuxta cardinem peragētibz. *Axi*s est septentrionis linea recta, per mediam pilam Sphæræ tendit, & dicitur axis, quod in eo Sphæra vi rotā voluit, vbi quæ sibi plaustrum est. *Cardines* extre-mæ partes sunt axis, & dicti cardines, eo quod per eos vertitur cœlum. *Poli* sunt circuli qui curunt per axem. Horū alter est *septentrionalis*, qui nūquam occidit, appellaturque *Boreus* alter *australis* qui nūquam videtur, & *austriacus* dicitur, & dicitur poli quod sint axem circuli ex vlti plaustrorum, à poliōdo scilicet nōminati, sed postus Boreus semper videtur: *Austriacus* nunquam, quia dextra cœli altiora sunt pressa Austri. *Cōuexa* extrema cœli sunt, à curuante dicta. Nam comū uexum curuum est, & inclinatum, & in modū circuli flexum. *Laotens circulus* via est quæ in Sphæra videtur, à candore dicta, quia alba est: quam aliqui dicunt viam esse quam circuit sol, & ex splendore ipsius transitu ita lucere.

De circulis calis. CAP. VI.

Habitatio ista circularum distincta *zonis*, quæ adam partem tempore sua incolere perant, quæ de uniusque, quæ in mare fugoris aut caloris *Zone* autem ipse quinque sunt, quæ idem *zonæ* vlti circuli appellatur, eo quod in ea circuli Sphæræ existūt. Quorū *primus*, *arcticus* ideo *arcticus* appellatur, eo quod in eo *arctici* signa inclusa perspicuntur, quæ a nobis in vltimum speciem ficta septentriones appellatur. *Secundus circulus* ex eo *arcticus* dicitur, quia in eo circulo sol aquilonis finibus vitætem faciēns ultra eū circulum non transit, sed statim reuertitur, & inde tropicus appellatur, *Tertius circulus* *equinoctialis*, qui à Latinis ideo æquinoctialis appellatur, eo quod sol cum ad eum orbem peruenit æquinoctiam facit: *quæ* enim Latine dies dicitur atque nox quo circulo dimidia Sphæræ pars constituta prospicitur. *Quartus circulus* antarcticus vocatur: eo quod contrarius sit circulo quem arcticum nominamus. *Quintus circulus* *æquinoctialis* quæ à Latinis hic malis siue brumalis appellatur, ideo quia cum sol ad eum circulum peruenit, hiemem is qui ad Aquilonem sunt facit, æstatem autem is qui in Austri partibus commorantur. *Zodiacus* autem circulus est, qui duodecim continet signa: *zodiacus* id est ab animalibus, ita dicitur.

De aeris & ignis. CAP. VII.

Aer est in gītas plurimum, habes admixtum raritatis quam cætera elementa,

De quo Virgilius, Longum per inane secutus, Aer dicitur dicitur, ab eo quod ferat terrā, vel ab eo quod feratur. Hic autem partim ad cœlestem, partim ad terrenam materiam pertinet. Nam ille subtilis, vbi ventosi ac procellosi motus non possunt existere, ad cœlestem pertinet partem, iste vero turbulenti, qui exhalationibus humidis corpore sentit, teræ deputatur, quique ex se multas species reddit, nam commotus ventos facit, vehementius concitatus, ignes & tonitrua: contractus, nubila: conpillatus, pluuiam: congelantibus nubibus niuem: turbulentius congelantibus densioribus nubibus, grandinem: diffusus, serenum efficit. nam aerem densum nubem esse constat: *nubem rarefactam* *est soluiam, aciem*: *Nubes* dicitur ab obnubendo, id est operiendo cœlum, vnde & *nupta* quod vultus suos vellet, vnde & *Neptunus* quod nubat, id est mare & terram tegat. *Nubes* autem aeris densitas facit. *Venti* enim aerem conglobant, nubemque faciunt, vnde est illud, Atque in nubem cogitur aer.

De tonitruo. CAP. VIII.

Tonitruum dicitur quod sonus eius terreat, nam tonus, sonus. Qui ideo interdum tam grauius concutit omnia, ita vt cœlū discidit videatur, quia cum procellis vehementissimi venti nubibus se repete immiserit: turbine inualecente, exitūque querente: nubē quam excavauit impetu magno profcindit, ac sic cum horrendo fragore deferretur ad aores. Quod mirari quis vō debet, cum vesicula quamuis parua, magnam tamē sonitum displosa emittat. Cum tonitruo autē simul & *fulgura* exprimit; sed illud celerius videtur, quia clarum est: hoc autem ad aures tardius peruenit. Lux autem quæ appareret ante tonitruum, aībz *fulgor* vocatur. Quæ vt diximus, ideo ante videtur, quia clarum est lumen, tonitruum autem ad aures tardius peruenit.

De fulminibus. CAP. IX.

Fulgur & fulmen ictus cœlestis iaculi à feriendo dicit. *Fulgere* enim ferire est ac percutere. *Fulmina* autem collisa nubila faciunt, nam omnium terū collisio ignē creat, vt in lapidibus cernimus, vel attritu rotarum, vel in silois arborū: simili modo in nubibus ignis, vnde & prius nubila sunt, deinde ignes, Ex vento autem & igne fulmina certum est in nubibus fieri & impulsu ventorum emitti. Ideo autem fulminis ignē vim habere maiorem ad penetrandum, quia subtilioribus elementis factus est, quam noster, id est qui nobis in viū est. Tria sunt autem eius nomina, *fulgur*, *fulgor*, & *fulmen*, *Fulgur*, quia tangit:

fulgor, quia incendit & vrit: fulmen, quia findit, ideo & cum trinis radiis pinguntur.

De arcu & nubium affectibus.

CAP. X.

Arcus cœlestis dicitur à similitudine curuati arcus. *Iris* huic propriū nomen est. Et dicitur iris quasi aeris, id est quod per aerem ad terras descendit. Hic autem à sole resplendet dum caua nubes ex aduerso radium solis accipiunt, & arcus speciem fingunt, cui 10 varios colores illa dat res, quia aqua tenuis, aer lucidus, & nubes caligantes irradiata ista varios creat colores. *Pluuia* dicitur, quod fluat quasi fluuio. Nascuntur enim de terræ & maris anhelitu, quæ, cum altius eleuata fuerint, aut solis calore resoluta, aut vi ventorū cōpressæ stillantur in terris. *Nimbus* est densitas nubes intempestæ & obseura, & inde nimbus à nube. Sunt autem nimbi repentis & præcipites pluuia. nam pluuia vocamus lentas 20 & iuges quasi fluuias, & quasi flacientes. *Imbres* autē & ad nubes & ad pluuias pertinent: dicti à Græco vocabulo quod terram inebriant ad germinandum. Ex his enim cuncta creantur. vnde & Lucretius: Ex igni terra atque anima nascuntur & imbris. est autem nomen Græcum. *Grando* appellata, quod forma eius granorum similitudinem habeat. Hæc autem ventorum vigore durantur in nube, ac solidantur in niuem, ruptoque aere soluuntur. *Nix* à nube vnde venit. *Glacies* à gelu & aqua quasi gelacies, id est gelata aqua. *Gelu* autem quoddam stringitur tellus. γὰρ quippe terra dicitur. Tunc autem maiori gelu stringitur terra, cum fuerit nox serena. *Pruina* est matutini temporis frigus: quod inde pruinae nomen accepit, quia sicut ignis vrit. nō enim ignis, vtere verò & ad solem & ad frigus pertinet. Nam vno sermone duo diuersa significantur, pro eo quod vnum effectum habent. 40 Similis enim est vis & calor & frigiditas, vnde & vtraque laxa rumpunt. Nam & calor vrit vt est, vritur infœlix Dido. Item frigus vrit vt est, Aut boreæ penetrabile frigus adurat. *Ros* Græcum est quod illi *spiro*: dicunt. Alijros putant dictū, quia rarus est nō spissus, vt pluuia. *Nebula* inde dicta, vnde & nebula, ab obnubendo, hoc est operiendo terram, siue quod nubes volans faciat, Exhalat enim valles humidæ: nebulas & sunt nubes, inde 50 nubilum, inde nites. *Nebulæ* autem imāpetūt cum serenitas est, summā, cum nubilum. *Caligo* vmbra est de spissitudine aeris effecta. Et dicta caligo, quod maximæ aeris calore gignatur. *Tenebra* dicitur quod teneant vmbra. Nihil enim sunt tenebræ, sed ipsa lucis absentia tenebræ dicitur: sicut silentium non aliqua res est: sed vbi sonus non est, silentium dicitur, sic tenebræ non aliquid sunt: sed vbi lux non est, tenebræ dicuntur. *Vmbra* est aer

carens sole. dictum autem quod fiat cum solis obicitur radiis. Est autē mobilis & cæca, & ex solis circuitu, & ex motu ventorum. Nanque quoties mouetur in sole, nobiscum moueri videtur: quia vbi quoquo loco à radiis solis obstitit, proinde illi lumen auferimus. sicque ingredi nobiscum vmbra, & gestus nostros videtur imitari. *Lux* ipsa substantia: lumen quod à luce manat, id est candor lucis. sed hoc confundunt auctores.

De ventis. CAP. XI.

Ventus aer commotus & agitat: & pro diuersis partibus cœli, nomina sortitur diuersa, dicitur autem ventus, quod sit vehemens & violentus. *Vis* enim eius tanta est, vt non solum saxa & arbores euellat, sed etiā cœlum terramque conturbet, maria commoueat. *Ventorū quatuor principales spiritus* sūt. Quorum primus ab oriente *Subsolanus*, à meridie *Auster*, ab occidente *Fauonius*, à septentrione *eiusdem nominis ventus* aspirat habens geminos hinc inde ventorum spiritus. *Subsolanus* à latere dextro *Vulturinū* habet, à leuo *Eurum*. *Auster* à dextris *Euroaustriū*, à sinistris *Austroafricū*. *Fauonius* à parte dextra *Africū*, à leua *Corū*. Porro *Septentrio* à dextris *Circiū*, à sinistris *Aquilonem*. Hi duodecim vni mundi globum fluuius circumagunt. Quorū nomina propriis ex causis signata sunt. Nam *Subsolanus* hinc inde ventorum spiritus nascatur. *Eurus*, eo quod ab Eo fiat: id est ab oriente. Est enim *Subsolano* coniunctus. *Vulturinus*, quod altè tonat: de quo Lucretius, Altitonans Vulturinus & Auster fulmine pollens. *Auster* ab hauriendo aquas vocatus, vnde & crassum aerē facit, & nubila nutrit. Hic Græcè *vetros* appellatur, propter quod interdū corrumpat aerem. Nam pestilentia quæ ex corrupto aere nascitur, Auster flans in reliquis regiones transmittit: sed sicut Auster pestilentiam gignit, sic Aquilo repellit. *Euroauster* dicitur, quod ex vna parte habeat *Eurū*: ex altera *Austrum*. *Austroafricus*: quod iunctus sit hinc inde *Austro* & *Africo*. Ipse & *Libanotus*, quod sit ei *Libis* hinc & inde *Notus*. *Zephirus* Græco nomine appellatus, eo quod flores & germina eius flau viuificentur. Hic Latine *Fauonius* dicitur propter quod foueat quæ nascuntur. vnde est illud, Et zephiro putris se gleba resoluit. *Austro* autem flores soluuntur, zephiro sunt. *Africus* à propria regione vocatus. In Africa enim initiū standi sumit. *Corus* est qui ab occidente ætliū fiat. & vocatur *Corus*, quod ipse venturum circulū claudat, & quasi chorum facit. Hic antea *Caurus* dicitur, quem pleriq; *Argesten* dicunt, non vt imprudēs vulgus *Agræste*. *Septentrio* dicitur, eo quod à circulo septē stellarū confurgit: quæ vertete se mūdo resupinato capite ferri videtur. 60 *Circius* dicitur, eo quod *Coro* sit iunctus. Hanc

Hispani *Gallum* vocant, propter quòd eis à parte Galie fiat. *Aquila* dictus, eo quòd aquas stringat & nubes dissipet. Est enim gelidus ventus & siccus. Idem & Boreas, qui ab Hyperboreis montibus fiat. Inde enim origo eius dem ventus est, unde & frigidus. Natura enim omnium septentrionalium ventorù frigidà & sicca est: australium humida & calida. ¶ Ex omnibus autem ventis duo cardinales sunt, *Septentrio* & *Auster*. ¶ *Etesia* autem flabra Aquilonis sunt, quibus nomen indicù est, quò certo anni tempore flatus agere incipiunt. *Etesia* enim Græce, annus Latine dicitur. Hæc autem cursum rectum à Borea in Egyptum ferunt: quibus *Auster* contrarius est. ¶ Duo sunt autem extra hos vbiq; spiritus *magis quam venti*, aura & altanus. *Aura* ab ære dicta, quasi aerea, quòd lenis sit motus æris. Agitatus enim aer auram facit, unde & Lucretius. *Aereas auram*. *Altanus*, qui in pelago est per derivationem ab alto, id est mari vocatus. Nam altus est flatus in ripis quem diximus auram. Nam aura terra est. ¶ *Turbo* est volubilitas ventorum, & turbo dictus à terra quoties ventus confurgit, & terram in circuitum mittit. *Tempestas* aut pro tempore dicitur, sicut vbiq; historiographi solent, dum dicunt, ea tempestates aut ab statu cæli, quia magnitudine sui multis diebus oritur. Verno autem & autumnali tempore quàm maximæ sunt tempestates: quando nec plena est ætas, nec plena hiems: unde medium & confine vtriq; que temporis ex conjunctione aerum contrariorum efficiuntur tempestates. *Fragor* à fractarum rerum nominatus est sonitus: quia sicca quæque & arida fragit facile. *Procella* ab eo quòd percellat, id est percutiat & euellit. Est enim vis venti cum pluvia. *Procellæ* enim aut aut de fluminibus aut de ventis sunt. Nihil autem velocius ventis. unde & propter celeritatem iam ventos quam fulmina alata fingunt poeta, vt Alatus viribus Austri.

De aquis. C A P. XII.

Aqua dicta quòd superficies eius equalis sit. Hinc & æquor appellatur, quia æqualiter sursum est. ¶ Duo autem sunt validissima vitæ humanæ elementa ignis & aqua. unde grauius dominantur quibus ignis & aqua interdicitur. ¶ Aquarum elementum cæteris omnibus imperat. Aquæ enim cælum temperant, terram fecundant, aerem exhalationibus suis incorporant, scandunt in sublimem, & cælum sibi vendicant: quid enim mirabilius aquis in celo stantibus? Parum sit in tantam peruenisse altitudinem: rapiunt & secum piscium examina: effusa, omnia in terram nascentium causa sunt. Fruges gignunt, arbores frutices herbasque producunt, lordes deterunt, peccata ablunt, potum cunctis

animantibus tribuunt.

De diuersitate aquarum. C A P. XIII.

Aquarum natura multa est diuersitas. *Alia* enim salis, alia nitri, alia aluminis, alia sulphuris, alia bituminis, alia curam morborum adhibentes. Nam iuxta Romam *Albulæ* aquæ vulneribus medentur. In Italia fons Cicer, oculorum vulnera curat. In *Æthiopia* lacus est quo perflua corpora velut oleo nitescunt. *Zamæ* fons in Africa, canoras voces facit. Ex Clitorio lacu *Ialix* qui biberint, vini tactum habent. In *Chio* insula fontem esse dicunt quo hebetes fiunt. In *Bœotia* duo fontes alter memoriam: alter obliuionem affert. *Cizici* fons, amorè *Veneris* tollit. *Bœotia* lacus furialis est: de quo qui biberit ardore libidinis exardescit. In Campania fons aquæ, quæ sterilitatem feminatum, & virorem infantiam abelere dicitur. In *Æthiopia* fonte rubro qui bibeat *limphaticum* fit. *Lechnus* fons *Arcadia* abortus fieri non patitur. In *Sicilia* fontes sunt duo, quorum vnus sterilem facundat: alter fecundam sterilem faciat. In *Thessalia* duo sunt flumina: ex vno bibentes oves nigra fieri ferunt: ex altero *albas*, ex vtroque *varias*. *Clitumous* lacus in *Vnbria* maximos boues gignit. *Reatinis* paludibus iumentorum ungulas indurari dicunt. In *Alphalite* lacu *Iudææ* nihil mergi potest: quicquid animâ habens. In *India* *Sisena* vocatur stagnum, in quo nihil innatat, sed omnia merguntur. At contra in *Alece* lacu per *Porcidam* omnia fluitant, nihil mergitur. *Marsidæ* fons in *Phrygia* saxa generat. In *Achaia* aquæ profluit è faxis *Stix* appellatâ, quòd illico potata interficit. *Celomum* stagnum *Siciliæ* fetore odore abigit proximantes. Fons est in *Africa* circa templum *Ammonis* qui humoris nexibus humi stringit. *Fauilla* etiâ in cespiti solidat. *Fons Iob* in *Idumæa* quater in anno colore mutasse dicitur, id est puluerulentum, sanguineum, viridem, & limpidum trinis mensibus in anno tenes ex his vnum colorem. In *Troglodytis* lacus est, ter in die fit amarus & deinde de rotis dulcis. Fons *Siloæ* ad radicem montis *Sion*: non iugibus aquis, sed incertis horis diebusque ebullit. In *Iudæa* quondam ritus sabbatis omnibus siccabatur. In *Sardinia* fontes calidi oculis medentur: fures arguunt. Nâ cæcitate deregitur eorum facinus. In *Epiro* esse ferunt fontes, in quo faces extinguntur accensæ: & accenduntur extincta. Apud *Garamates* fontes esse esse aiunt ita argentem die, vt non bibatur: ita ardentem nocte, vt non tangatur. Iam verò in multis locis aquæ manant perpetim feruentes, tanta vi vt balnea calefaciant. Quædam enim terræ sunt quæ multum sulphuris & aluminis habent: Itaque cum per venas calentes aqua frigida venit vicino sulphuris calore cotta excandescit: nec talis ab origine effluit, sed permuratur dum venit. Sulphur enim aluménque

secum ferunt aquæ, utranque materiam igne plenam marisque motibus incalcentem.

De maris nomine. CAP. XIV.

Mare est aquarum generalis collectio, Omnis enim congregatio aquarum siue salæ sint, siue dulces, ab usu maria nuncupantur, iuxta illud, Et congregationes aquarum vocavit maria. Proprie autem mare appellatum: eo quod aquæ eius amara sint. *Æquor* autem vocatum, quia æqualiter sursum est: & quantum aqua fluitantes velut montes erigantur: sedatis rursus tempestatibus adæquantur. Altitudo enim maris diuersa est: indifcreta tamen dorsus eius æqualitas. Ideo autem mare incrementum non capere, cum omnia flumina & omnes fontes recipiat, hæc causa est: partim, quod influentes undas ipsa magnitudo eius nõ sentiat; deinde quod amara aqua dulcem fluentem consumat, vel quod ipsa nubes multam aquarum ad se attrahant, siue quod illam partem venti auferat, partim sol exsiccat, postremum quod per occultam quadam terræ foramina percolatur, & ad caput amnium fontisque reuolutum recurrit: Maris autem certum non esse colorem: sed pro qualitate veterum inuari. Nam modò flauum est, modò luculentum, modò atrum.

De Oceano. CAP. XV.

Oceanum Græci & Latini ideo nominant, quod in circuli modo ambiat orbem: siue à celeritate, eo quod ocyus currat. Item quia ut cælum purpureo colore nitet. Oceanus quasi *in Æthiops*. Hæc est qui oras terrarum amplectitur, alternisque ætibus accedit atque recedit. Respirantibus enim in profundum ventis aut remouet maria, aut resorbet. Quique à proximis regionibus diuersa vocabula sumptis: ut Gallicus, Germanicus, Scythicus, Cispinus, Hircanus, Athlanticus, Gaditanus. Nam *Gaditanum fretum* à Gadibus dictum ubi primò ab Oceano maris magni limen aperitur. Vnde & Hercules cum Gadibus peruenisset, columnas ibi posuit, sperans illic esse orbis terrarum finem.

De mediterraneo mari.

CAP. XVI.

Mare magnum est quod ab occasu ex Oceano fluit, & in meridiem vergit, deinde ad septentrionem tendit. Quod inde magnum appellatur, quia cætera maria in comparatione eius minoræ sunt. Istud est *mediterraneum*: quia per mediam terram vsque ad orientem perfunditur, Europam & Africam Asiæque determinans: Cuius prima

partis sinus, qui Hispaniis perfunditur, *Ibericus* & *Balearicus* appellatur. Deinde *Galicus*, qui Narbonensem prouinciam alluit. Mox *Ligusticus*, qui iuxta Genuam urbem est proximæ. Post hæc *Tyrrhenus* qui Italiam attingit, quem Græci Ioniam, Itali inferum vocant. Deinde *Siculus*, qui à Sicilia vique ad Cretam vadit. Deinde *Creticus*, qui in Pamphiliam & Ægyptum pertendit. Inde *Hælisponicus*, qui in septentrionem retorquens anfractibus magnis iuxta Græcias & Illyricum in angustias septem radiorum stringitur: quo Xerxes ponte nauibus factis in Græciam commeatur, ibi est Abydos. Inde diffusus ab æquore patente rursus stringitur & fecit *Propontidem*, qui mox in quingentos passus coarctatur, sique *Bosphorus Thracicus*, quo Darius copias traiecit. Inde Ponticus sinus amplissimus à tergo *Meoridis paladis*, quod mare ex multitudinis fluminum dulcius quam cætera, nebulosumque & breuius est, vnde & *Ponticum vocatum*, quod hebreus, siue præter phocas & thymos atque diphimos, anas belluas maiores non patitur. Sicut autem terra dum via sit, pro diuersis locis variis appellatur vocibus: ita & pro regionibus hoc mare magnam diuersis nominibus nuncupatur. Nam à *Ibericum* & *Africanum* à *provinciis* dictum: à *insulis*, Balearicum, Siculum, Creticum, Cyprium, Ægeum, Carpathium. Nam inter Tenedum & Chium, sexum est in mari portus quàm in insula, quod vi reatibus procul capra simile creditur, quam ipsa nuncupant, vnde & *Ægeum* mare est dictum, sic & Carpathium mare inter Ægyptum & Rhodum ab insula Carpatho illic posita. *À genibus Gallicum*, Aufonium, Danaticum, Ligusticum. Ab oppidis Argolicum, Corinthium, Tyrium, Adriaticum. Nam Adria quædam ciuitas Illyrico mari proxima fuit, quæ Adriatico mari nomen dedit. *À positione cæli*, ut superum & inferum, quod sit oriens superior, occidentis inferior. Est autem Tuscum & Adriaticum. *À memoria regis*, ut Ionium, Io quippe rex fuit Græciæ vnde Iones Athenienses. Hoc mare & Tyrhenum dictum, siue quod Tuscanum aliquid est Tyrhenum, siue à Tyrhenis nautis qui se in hoc mare præcipitauerunt. Et sciendum Ionium sinum esse immentum, ab Ionia vsque ad Siciliam, & huius partes esse Adriaticum, Achaicum & Epiroticum, *À moribus accolarum*, alibi Euxinus, a quo nunc antea appellatus est. *À castibus hominum* qui ceciderunt in mari, ut Hellesponticum, Icarium, Myrteum. Nam Myrteum mare dictum à Myrtili lapsu, quod illic ab Oenomaio præcipitatus sit. Icarus verò Cretenfis, ut fabulæ ferunt, altiora petens, pennis solis calore solutus mari in quo cecidit, nomen imposuit. Frixus quoque, cum Helle sorore sua fu-

sua fugiens insidias novercales, conscendit
nauem signam arietis habentem, qua libe-
ratus est. Helles autem foror eius perpeſſa
naufragium decidit in mare, & mortua Hel-
lesponto mari nomen dedit. *Ab ordine* fluen-
ta Propontidis. Nam dictū Propontum, quia
pontum præuenit. Idem & à *transiſu vel an-
gustis meatibus* boum Bosphorus. Ægyptium
autem pelagus Aſia datur, Gallicum Euro-
pæ, Africanum Libyæ. His vt quæque proxima
sunt, venerunt in partes. *Pelagus*, autem est
latitudo maris sine litore & portu. Græco
nomine *ἄνεμος*, hoc à latitudine dictū,
vnde & plagia, eo quod sit importuosa.

De sinibus maris. CAP. XVII.

Sinus, dicuntur maiores recessus maris, vt
in mari magno *Ionius* in Oceano, *Cassius*,
Indicus, *Persicus*, *Arabicus*, qui & mare rubrū,
qui Oceano inscribitur. *Rubrum* autem mare
vocatū, eo quod sit roseis vndis infectum:
non talem naturam habet, qualem videtur
ostendere, sed vicinis litoribus vitatur gur-
ges atque inſicitur, quia omnis terra quæ cir-
cumſtat pelago rubra est & sanguineo colori
proxima. Ideoque inde minimum acerrimum
exceptū, & alij colores quibus pictura va-
riatur. Ergo cum terra habeat hanc naturam:
fluctibus subinde diluitur, & quicquid adhæ-
sum est, in colorem cadit. Ob hoc etiam in
iis litoribus gemmæ rubræ inveniuntur. *Lap-
illus* enim huiusmodi humo involutus cum
inter arenas attritus est, & terræ colorem ha-
bet & maris. Hoc mare in duos scinditur si-
nus: Ex iis qui ab oriente est *Persicus* appella-
tur, quia ora illius Persæ inhabitant: Al-
ter verò *Arabicus* dicitur, quod sit circa Ara-
biam.

De aestibus in fretis. CAP. XVIII.

Aestus, ad Oceanum pertinet: fretum ad
vtrumque mare. Nam aestus est maris
accessus vel recessus, id est inquietudo, vnde
& æstuarium per quæ mare vicissim tam acce-
dit quam recedit. *Fretum* autem appellatum,
quod ibi semper mare ferueat. Nam fretum
est angustum & quasi feruens mare, ab vnda-
rum feruore nominatum, vt Gaditanum vel
Siculum. Nam fræta dicit: Varro ait, quasi fer-
uentia, & motum feruoris habentia. *Fretum
Sicilia* quod Rhegium dicitur. Salustius ex
tali causâ vocari scribit dicens, Italia olim
Siciliam coniunctam fuisse, & dum esset vna
tellus, medium spacium aut per humiditatem
abruptum est aquis, aut per angustiam scis-
sum. Et inde *peræ* nominatum, quia Græcè
abruptum hoc nomine nuncupatur. Est autè
arctissimum trium millium spacio Siciliam

ab Italia diuidens, fabulosis infame mbris,
quibus hinc inde Scylla & Charibdis offen-
ditur. Scyllam accolere fixam in mari immi-
nens appellant simile celebrata formæ pro-
cul visentibus. Vnde & monstruosam speciem
fabula illi dederunt quasi formam hominis,
capitibus succinctam caninis, quia collis ibi
fluctus latratus videntur exprimere. *Charib-
dis* dicta, quod gurgitibus oculis naves ab-
sorbeat. Est enim mare verticosam, & inde i-
bi laniata naufragia profundo emergunt. Ter
autem in die erigit fluctus, & ter absorbet.
Nam accipit aquas, vt vomat: vomit, vt rur-
sus accipiat. *Sirres* autem sunt onerosa in ma-
ri loca. *Sirres* autem Salustius à tractu vocari
dicit, quod omnia ad se trahant, & appropin-
quantes vadoso mari hæreant. Hæ autem ad
mare Ægyptium vicinæ sunt, & pariter ad-
miscuntur. *Vada* verò sunt per quæ in mari
vel in fluminibus homines vel animalia pe-
dibus vadant: quæ Virgilius Breuia appellat,
Græci *βραχίαι*.

De lacu in stagnis. CAP. XIX.

Sunt & quædam maria que non miscuntur
Oceani fluctibus aut mari magno, & dicitur
lacus & stagna. *Lacus*, est receptaculum
in quo aqua retinetur, nec miscetur fluctibus
vt lacus Asphalti, lacus Benacus & Larius, &
cæteri quos Græci *λίμνες*, id est stagna vocant.
Nam fontes labuntur in fluuiis: flumina in
freta discurrunt. Lacus stas in loco, nec pro-
fluat. Et dictus lacus quasi aquæ locus. *Lacus
Asphaltius*, idem & mare mortuum vocatū,
propter quod nihil gignit viuam, nihil reci-
pit ex genere viuientium. Nam neque pisces
habet, neque assuetas aquis & lætas mergedi
vlu patitur aues: sed & quæcunque viuentia
mergenda tentaueris, quacunque arte dimer-
sa statim resiliant: & quamuis vehementer
illisa confestim excutiantur: sed neq; ventis
mouetur, resistente turbiditate bitumine, quo
aqua omnis stagnatur. neque nauigationis
patiens est, quia omnia vira caei est in profun-
dū mergitur, nec materiâ vllam sustinet, nisi
quæ bitumine illustratur. Lucernâ accensam
ferunt supernatare: extinctâ lumine demer-
gi. Hoc & mare Salinarū dicitur, sive lacus As-
phalti, id est, bituminis, & est in Iudæa inter
Hierico & Zoaran. Longitudo vsque ad Zoar-
as Arabiæ, diuigitur itadus septingentis octo-
ginta: latitudo stadis centū quinq; aginta vs-
que ad vicinia Sodomorū. *Lacus Tiberiadis*,
ab oppido Tiberiade vocatus, quod quondā
Herodes in honorē Tiberij Cæsaris condidit.
Est autem in Iudæa omnibus lacis salubrior,
& ad sanitatem corporum quodammodo effi-
caciior. *Genesar lacus*, amplissimus in Iudæa
longitudine centum quadraginta, extendi-
tur stadis, latitudine quadraginta diffundi-

1155

tur, crispantibus aquis: auram non ventis, sed de seipso sibi excreans. Vnde & Genetar dicitur Græco vocabulo, quasi generans sibi auram. denique per diffusiora spatia lacus frequentibus autis spirantibus agitatur. Vnde & purior haustus eius, & od potandum dulcis & habilis. *Benacus lacus*, Italix in Venetia, de quo fluvius nascitur Mincius, qui lacus magnitudine sui tempestates imitatur marinas. *Lucrinus & Auernus lacus* Campanix sunt. *Lucrinus* autem dictus, quia olim propter copiam piscium vestigalia magna præstabat. *Auernus* autem lacus vocatur, quia aues ibi superuolare non possent. Nam antea silvarum densitate sic ambiebatur, ut exhalantis inde per angustias aquæ sulphureæ fetor grauissimus superuolantes aues halitu suo necaret. Quam rem Augustus Cæsar intelligens, defectus siluis ex pestilentibus amœna reddidit loca. Lacus autem idem & stagnum ubi immensa aqua conuenit. Nam dictum est stagnū, ab eo quod illuc aqua ster, nec decurrat.

De abyssō. CAP. XX.

Abyssus, profunditas aquarum impenetrabilis: siue speluncæ aquarū latentium, de quibus fontes & flumina procedunt, vel quæ occultè subtereunt. vnde & abyssus dictus. Nam omnes aquas siue torrentes per occultas venas ad maricem abyssum reuertuntur. *Fluctus*, dicti quod flatibus fiant. Ventorum enim impulsu agitatæ aquæ fluctuant. *Aqua*, est staturia & sine motu æqualis. *Vnda* verò eminens liquor, qui semper in motu est. *Lucerius*, *Aeris vnda*, id est motus, & corpus illud quod refluxuat. Nam nec vnda per se aqua est: sed aqua in motu quadam & agitatione quasi abeunde & redeundo vnda vocata. *Latex* proprie liquor fontis est. Et dictus latex quod in venis terræ lateat. *Gutta*, est que stat: stilla, que cadit. Hinc & fillicidiū, quasi stilla cadens. *Sivria* enim Græcum est, id est gutta, inde fit diminutiuum, ut dicimus stilla: dum autem stat aut pender de tectis vel arboribus, quasi glutinosa est: dum ceciderit, stilla est. *Spuma* dicta eo quod spuat. sordes enim sunt vndarum. vnde & multum, & ea que coguntur spuma pargantur. Hinc & iputum.

De fluminibus. CAP. XXI.

Fluuius, est perennis aquarum decursus, à fluendo perperim dictus. Proprie autem flumen ipsa aqua fluvius cursus aque. Prius autem flumē quàm fluvius, id est, prior aqua quàm decursus. Duo sunt fluminum genera: vñ *torrens*: alerū *viuū*, de quo Virgilius, donec me flumine viuo, Ablucro. *Torrens*, est aqua veniens cum impetu. Dicitur autem torrens, quia pluuia exesit, succitate torrescit,

id est, arefcit, de quo Pacuvius, Flammeo vapore torrens torret. Cui Græci ab hyeme nomine dederunt, nos ab æstate: illi a tempore quo succrescit, non a tempore quo seccatur. *Amnis*, fluvius est nemore ac frondibus, redimitus, & ex ipsa amœnitate amnis vocatur. *Decursus*, proprie fluis cursus, siue aquarum sic, seu quarumlibet rerum. *Riuus* dicti, quod deriuentur ad irrigandum, id est inducendū aqua, in agris. Nam *irrigare* inducere est, *Gurgis*, proprie locus altus in flumine. *Pateus*, est locus defossus ex quo hauritur aqua, à potatione dictus. *Fons*, caput aquæ est nascens, quasi fundēs aquas. *Quidam* autem fluviorum propriis ex causis nomina acceperrunt: ex quibus nonnulli nominandi sunt qui in historiis celebres memorantur. *Geon* fluvius de paradiso exiens atque viciuam Æthiopiā cingens, vocatus hoc nomine quod incremento suæ inundationis terram fluvii irriget: præ enim Græcè, Latine terram significat. Hic apud Ægyptios Nilus vocatur, propter litum quem trahit qui efficit fecunditatem. Vnde & Nilus dictus est quasi *in mēsa* trahens. Nam antea Nilus Latine Melo dicebatur. Apparet autem in Nilide lacu, de quo in meridico versus excipitur Ægypto, ubi Aquilonis flatibus repercussus aquis retro fluctantibus intumescit, & inundationem Ægypti facit. *Ganges*, fluvius, quem *Physon*, scriptura sacra nominat, exiens de paradiso pergit ad Indiæ regiones. Dicitur autem Physon, id est, cetera, quia decem fluminibus magnis sibi adiunctis impletur & efficitur vni. *Ganges* autem vocatus à Gangaro rege Indiæ. Fertur autem Nili modo exaltari, & super Orientis terras erumpere. *Tigris* fluvius Mesopotamiæ de paradiso exurgens, & pergens contra Assyrios, & post multos circuitus in mare mortuum influens. Vocatur autem Tigris propter velocitatem instar bestix Tigridis, nimia pernitate currētis. *Euphrates* fluvius Mesopotamiæ de paradiso exurgens, copiosissimus gemmis, qui per mediam Babyloniā influit: hic à frugibus vel ab vberitate nomen accepit. Nam Hebraicè Euphrata fertilitas interpretatur. Mesopotamiā enim in quibusdam locis ita irrigat, sicut Nilus Alexandriam. Salustius autem auro certissimus asserit, Tigridi & Euphratem vno fonte manare in Armenia, qui per diversa euntes longius diuiduntur, spacio medio derelicto multorum milium: que tamen terra que ab ipsis ambitur, Mesopotamiā dicitur. Ex quo Hieronymus animaduertit, alio de parte auti fluminibus intelligendum. *Ladus*, fluvius orientis, qui à rebo mari accipitur. *Hiraps*, fuit Medorum rex antiquissimus, ex quo amnis orientis nomen accepit, qui conuac Hydaspes dicitur, de quo Lucanus:

Yalpis

Vastis Indus aquis mixtum non sentit Hidaspen. Et, quâ Medus Hidaspes Accedit pelago, Phœbi surgentis ab igne. Qui dum sit fluuius Persarum, dicitur tamen contra orientem decurrere. *Araxis* fluuius Germaniæ. De quo Virgilius: aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. Currit enim Tigris per Parthiam & Assyriam. *Bactrus* fluuius orientis à rege Bactro vocatus fertur, à quo & Bactriani, & vrbis eorum. *Chooaspis* fluuius Persarum, vocatus eorum lingua, quod miram aquæ dulcedinæ habeat: ad eod vt Persici reges quamdiu inter ripas Persidis fuerunt, sibi ex eo pocula vendicauerunt. Ex hoc amne quidam Cygnum Ciliciæ fluuium derivari existimant. *Araxis* amnis Armeniæ, qui ab vno monte cû Euphrate diuersa specie oritur, dictus quod rapacitate cuncta profrenat. Vnde & cum Alexander eum transfredi vellet ponte fabricato, tanta vi inundauit vt pontem dirueret. Hic breuibus intervallis ab Euphratis ortu caput tollit: ac deinde Caspium fertur in mare. Fluuius Scythiæ qui vocatur *Orentes* iuxta Antiochiæ muros decurrens, qui à solis ortu oriens non longè ab vrbe mari consistit, quem de originis suæ tractu orientem veteres Latine appellauerunt, Cusu. fluentis ex ipso impetu frigidioribus, & zephyris assidue ibi spirantibus, tota ciuitas momentis propè omnibus refrigeratur. *Iordanis* Iudææ fluuius, à duobus fontibus nominatus: quorum alter vocatur Ior, alter Dan. His igitur procul à se distantibus in vnum alueum federatis, Iordanis deinceps appellatur. Nascitur autem sub Libano monte, & diuidit Iudæam & Arabiam, qui per multos circuitus iuxta Iericho in mare Mortuum influit. *Eufis* Caucaiseis montibus sulcus cum pluribus aliis in Euxinum præcipitatur mare. Vnde & nuncupatur. *Cydnus* amnis Ciliciæ, à Tauro monte progrediens, miram aquarum habens suavitatem, & quicquid candidum est, Cydum gentili lingua Siriti dicunt. Vnde cydnus anni huic nomen datum, quia tumet æstate quando niues soluitur: reliquis anni temporibus tenuis est & quietus. *Ilus* fluuius Asiæ. *Pactolus* fluuius Asiæ, arenas aureas trahens: de quo Virgilius, Pactolusque irrigat auro, quem pro aurato fluore alij Chrysoeam vocant. *Erimus* fluuius Asiæ, qui Smirnazos secat campos, & ipse fluctibus aureis & arenis plenus, à quo Smirna vocata est. *Meander* amnis Asiæ flexuosus, qui recurrentibus ipsis inter Asiam & Ionium præcipitatur in sinum, qui Miletum diuidit & Prienam. Meander autem vocatus, quod sit flexuosus: & nunquam currat rectus. De quo Ouidius, Quisque recurvatus ludit Meander in vndis. *Tanus* fuit, rex Scytharum primus, à quo Tanais fertur fluuius nuncu-

patus, qui ex Riphæis syluis veniens, dirimit Europam ab Asia inter duas mundi partes mediis currens, atque in Pontum fluens. *Inachus* Achaïæ amnis, Argolicos irrigans campos, quem rex Inachus à se nominauit, qui exordium Argiæ genti primus dedit. Ibi est & Erimanto ab Erimanto monte dimissus. *Padus* Italiæ fluuius à iugis alpium sulcus, ex tribus fontibus oritur: ex quibus vno vocabulum est Padus, qui diffusus in modum stagni amnem sinu dirigit, à quo & Padus est nuncupatus. Hic à Græcis *Eridanus* cognominatur, ab Eridano Solis filio, quem Phacontem dicunt, qui fulmine percussus in eodem fluuiio deiectus est, & extinctus. Augetur autem ex ortu Canis liquecentibus niuibus, & cum accessione triginta fluminum circa Rauennam in Adriaticum mare deferretur. *Tiberis* Italiæ fluuius à Tiberino rege Albanorum dicitur appellatus, qui in hunc fluuium cecidit, de exitu suo nomen dedit. Nam antea *Albula* antiquum nomen à colore habuit, quod nitidus albus sit. Ipse est autem *Tibris*, qui & *Tiberis*, sed Tiberis in quotidiano sermone: *Tibris* in versu dicitur. *Danubius* Germaniæ fluuius vocari fertur à niuium copia, quibus magis augetur. Iste est qui in Europa plus omnibus famam habet. Idem & *Ister*, quia dum per innumeras vadit gentes, mutat & nomen, & maiores sibi ambigens colligit vires. Oritur à Germanicis iugis & occidentalibus partibus barbarorum, pergens contra orientem: sexaginta in se fluuios recipit: septem ostiis in Pontum influit. *Rhodanus* Galliæ fluuius ab oppido Rhodo cognominatus est, quæ coloni Rhodiorum vocauerunt, qui rapido concitus cursu, Tyrrheni æquoris freta scindens, non modicum sæpe nauigantium facit periculum, dum inter se maris fluctus & amnis fluentia decertant. *Rhenus* à Rhodani societate fertur vocatus: quoniam cum eodem ex vna prouincia oritur. Est autem Germaniæ fluuius inter tres Europæ maximos fluuios computatus, qui à iugo Alpium vsque in Oceani profunda cursus suos dirigit. *Iberus* amnis qui quondam totius Hispaniæ nomen dedit. *Mineus* fluuius Galliciæ nomen à colore pigmenti sumpsit, qui in eo plurimus inuenitur: *Durius* à Græcis quasi Doricus cognominatus. *Tagum* fluuium Carthago Hispaniæ nuncupauit, ex qua ortus procedit, fluuius arenis aureis copiosus, & ob hoc cæteris fluuiis Hispaniarum prælatus. *Betis* fluuius, qui & Beticæ prouinciæ nomen dedit: de quo Martialis: Betis oliuifera crinem redimite corona, Aurea qui nitidis vellerâ tingit aquis, eod quod ibi lanæ pulchro colore tinguntur. Betis autem dictus, eod quod humili solo decurrat. *Bard* enim Græci hu-

mille vel mersum vocant. Quædam autem flumina in diluuiio soluta mole terrarum præclusa sunt: quædam verò quæ non erant abissæ, tunc præruptis meatibus exuperunt.

De diluuiis. CAP. XXII.

Diluuium dictum, quod aquarum clade omnia que inundauerit deleat. *Primum diluuium* extitit sub Noe, quando hominum sceleribus offensus omnipotens, toto orbe commotus, deletis cunctis, vnum spacium cæli fuit ac pelagi. Cuius hætenus indicium videmus in lapidibus, quos in remotis montibus conchis & ostris conerets, sæpe etiam cauaros aquis visere solemus. *Secundum diluuium* fuit in Achaia, Iacob patriarchæ, & Ogi temporibus, qui Eleusina conditor & rex fuit, noménque loco & tempori dedit.

Tertium diluuium in Thessalia Moysi vel Amphiryonis temporibus, qui tertius post Cecropem regnauit. Cuius temporibus aquarum diluuiis maiorem partem populorum in belsalia absumpsi: quæcis per refugia montium liberatis: maxime in monte Paruaso, in cuius circuitu Detecalion tunc regno poteratur: qui tunc ad se raudus cõsurgentes susceptos, per gemina Parnassi iuga fouit & aluit. A quo propriæ genibus hominum Græcorum fabulæ ex lapidibus reparatum ferunt, propter hominum in stram cordis duritiam. Sed & flumina cum in solitis aucta imbribus vltra consuetudinem, vel diuurnitatem, vel magnitudinem redundant, multaque prosterunt, & ipsa diluuium dicuntur. Sciendum autem flumina cum super modum crescant, non tantum ad præsens inferre damna, sed etiam & aliqua significare futura.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM

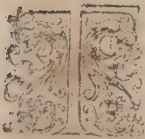
LIBER XIV.

CAPITA LIBRI DECIMIQUARTI

- 1 De terrâ.
- 2 De orbe.
- 3 De Asia & partibus eius.
- 4 De Europa & partibus eius.
- 5 De Libya & partibus eius.

- 6 De insulis.
- 7 De promontoriis.
- 8 De montibus cæterisque terra vocabulis.
- 9 De inferioribus terra.

De Terra. CAP. I.

TERRA est in media mundi regione posita, omnibus partibus cæli in modum centri & quali interuallo consistens, quæ singulari numero totum orbem significat: plurali verò singulas partes, cui nomina diuersa dat ratio. Nam terra dicta à superiori parte, qua teritur: humus ab inferiore vel humida terra, vt sub mari: tellus autem, quia fructus eius tollimus: hæc & Ops dicta, eò quod opem fert frugibus. Eadem & arida, ab arando & colendo vocata. Propriè autem terra ad distinctionem aquæ, arida nuncupatur, sicut Scriptura ait: *Quia vocauerit Deus terram, aridam.* Naturalis enim proprietates siccitas est terræ, Nam vt humida sit, hoc aquarum affinitate sortitur. Cuius mo-

40 tum alij dicunt ventum esse in concavis eius, qui motus eam mouet Salustius, Ventis per cõcaua terræ præcipitati rupti aliquot montes tumulique sedere. Alij aquam dicunt generalem in terris moueri, & eas simul concutere, sicut vas, vt dicit Lucretius. Alij *omnes mundi* eandem terram vocant: cuius plerumque latentes rainæ superposita cuncta concutienti Terra quoque *hiatus* aut motu aquæ inferioris fit, aut crebris tonitruis, aut de concavis 50 terræ erumpentibus ventis,

De Orbe. CAP. II.

Orbis à rotunditate circuli dictus, quia sicut rota est. Vnde breuis etiam rotella orbisculus appellatur. Vndique enim Oceanus circūfluens eius in circulo ambir fines. Quod diuisus est autem trifariè. Ex quibus vna pars Asia: altera Europa: tertia Africa, quæ & Libya

Libya nuncupatur. Quas tres partes orbis veteres non æqualiter diuiserint. Nam *Asia* à meridie per orientem vsque ad septentrionem peruenit. *Europa* vero à septentrione vsque ad occidentem: atque inde *Africa* ab occidente vsque ad meridiem. Vnde euidenter orbem dimidium duæ tenent Europa & Africa: alium verò dimidium sola Asia: sed ideo istæ duæ partes factæ sunt, quia inter vtramque ab Oceano mare magnum ingreditur, quod eas intersectat. Quapropter si in duas partes orientis & occidentis orbem diuidas, Asia erit in vna: in altera verò Europa & Africa.

De Asia. C A P. III.

Asia, ex nomine cuiusdam mulieris appellata, quæ apud antiquos imperium tenuit Orientis. Hæc in tertia orbis parte disposita, ab oriente ortu Solis à meridie Oceano, ab occiduo nostro mari finitur: à septentrione Mæotide lacu & Tanai flumini terminatur. Habet autem prouincias multas & regiones quarum breuiter nomina & situs expeditam: sumpto initio à paradiso. *Paradisus*, est locus in orientis partibus constitutus, cuius vocabulum ex Græco in Latinum vertitur, hortus. Porro Hebraice Edem dicitur, quod in nostra lingua de litæ interpretatur. Quod verumque iunctum facit hortum deliciarum. Est enim omni genere ligni & pomiferarum arborum confusus, habens etiam lignum vitæ. Non ibi frigus, non æstas: sed perpetua aeris temperies. Et cuius medio fons prorumpens totum nemus irrigat: diuiditurque in quatuor nascentia flumina: cuius loci post peccatum hominis aditus interclusus est. Septus est enim vndique romphea flamma, id est, nuro igneo accinctus, ita vt eius tum celo potè iungatur incendium. Cherubin quoque, id est, angelorum præsidium atcendis spiritibus malis super romphea flagrantiam ordinatum est, vt homines, flammæ, angelos verò malos angeli boni submoueant, ne cui carni vel spiritui transgressionis aditus paradisi pateat. *India* vocata ab Indo flumine quod ex parte occidentali clauditur. Hæc à meridiano mari porrecta vsq. ad ortu Solis, & à septentrione vsque ad montem Caucasum peruenit, habens gêres multas & oppida: insulam quoque Taprobanâ ègêmis & elephantis referant Chrysen & Argyren auro argentoque fecundas, vtilem quoq. arboribus foliis nunquam carentè. Habet & fluuios Gangen & Nidan & Hypanen illustrantes Indos. Terra Indiæ Fauonij spiritu saluberrima, in anno bis metit fruges: vice hyemis & æstatis Etestas patitur. Gignit autem tincti coloris homines, elephantes ingentes, monoceron

bestiam, psitacum autem, ebenum quoque lignum, & cinnamomum, & piper, & calamum aromaticum. Mittit & ebur lapides quoque preciosos, berillos, chrysoptaphos & adamantè, carbuculos, lychnites, margaritas, & vniones, quibus nobilitum sceminaru ardet ambitio. Vbi sunt & môres auri, quos adire propter dracones, & gyphas, & immensoru hominu monstra impossibile est. *Parthia* ab India sinibus vsque ad Mesopotamiã generaliter nominatur. Propter inuisã enim virtutè Parthorum, & Assyria, & reliquæ proximæ regiones in eius nomè transierit. Sunt enim ea Aracusia, Parthia, Assyria, Media & Persia: quæ regiones inuicem sibi coniunctæ initium ab Indo flamine sumunt. Tigris clauduntur, locis montuosis & asperioribus sitæ, habentes fluuios Hydaspem & Arben. Sunt enim inter se sinibus suis discretæ, nomina à propriis authoribus ita trahentes. *Aracusia* ab oppido suo nuncupata. *Parthia*, Parthi à Scythia venientes occupauerunt, eamque ex suo nomine vocauerunt. Huius à meridie rubru mare est, à septentrione Hircanum salum: ab occidua Solis plaga, Media. Regna in ea octodecim sunt, porrecta à Caspio littore vsque ad terras Scytharum, *Assyria* vocata ab Assur filio Sem, qui eam regionè post diluuium primus incoluit. Hæc ab ortu Indiam à meridie Mediam tangit: ab occiduo, Tigrim, à septentrione montem Caucasum vbi portæ Caspiæ sunt. In hac regione primus inuentus est vsus purpureæ inde primum crinum & corporum vnguenta venerit, ac odores quibus Romanoru atq. Græcoru effluxit luxuria. *Media* & *Persia*, à regibus Medo & Perso cognominata, qui scilicet easdem prouincias bellando aggressi sunt. Ex quibus Media ab Occasu transversa Parthia regna amplectitur: à septentrione Armenia circûdatur: ab Ortu Caspios videt: à meridie Persiam. Huius terra Medicam arborem gignit, quam alia regio minime parturit. Sunt autè Mediæ duæ, maior & minor. *Persida*, tendens ab ortu vsq. ad Indos: ab occasu rubrum mare habet: ab æquilone verò Mediam tangit: ab austro Armeniã, quæ Persidæ annectitur, quibus est Susa oppidum nobilissimum. In Persia primu orta est ars magica, ad quam Nemroth gigas post cõfusionem linguarum abiit, ibique Persas ignem colere docuit. Nam omnes in illis partibus solem colunt, qui ipsorum lingua El dicitur, *Mesopotamia*, Græcam etymologiam possidet: quod duobus fluuiis ambiatur. Nam ab oriente Tigrim habet, ab occiduo Euphratem: incipit autem à septentrione inter montem Taurum & Caucasum: cuius à meridie sequitur Babytonia, deinde Chaldæa, nouissimè Arabia. *Babylonia* regionis caput Babylon

vrbs est, à qua nuncupata, tam nobilis, vt Chaldaea & Assyria & Mesopotamia in eius nomen aliquando transferant. Arabia appellata, id est, sacra. Hoc enim significare interpretatur, eo quòd sit regio thurifera, odores creans. Hinc eam Graeci *Βασίλευσα*, nostri beatam nominauerunt. In cuius latibus, & myrrha & cinamomum prouenit. Ibi nascitur auius Phoenix, Sardonix genima, *Ιπίδι*, Molochites & Pæderos ibi inueniuntur. Ipsa est Saba appellata, à filio Chus, qui nuncupatus est Saba. Haec autem angusto terræ tractu ad orientem versus ad Persicum sinum extenditur, cuius septentrionalia Chaldaea claudit: Occasum, sinus Arabicus. *Syriam*, Syrus quidam perhibetur indigena à suo vocabulo nuncupasse. Haec ab oriente, fluuio Euphrate: ab occasu, mari nostro & Aegypto terminatur, habes à septentrione Armeniam & Cappadociam: à meridie sinum Arabicum. Situs eius porrectus in immensam longitudinem, in lato angustior. Habet enim in se prouincias Commagenam, Phoeniciam, & Palæstinam: cuius pars est Iudæa absque Sarracenis, & Nabathæis. Commagena prima prouincia Syriae à vocabulo Commagæ vrbs nuncupata, quæ quondam ibi metropolis habebatur. Huius est à septentrione Cappadocia: ab ortu Mesopotamia: à meridie Syria: ab occasu mare magnum. Phœnix Cadmi frater de Thebis Aegyptiorum in Syriam profectus, apud Sydonem regnavit, eamque prouinciam ex nomine suo Phoeniciam appellauit. Ipsa est vbi Tyrus est, ad quam Elaias loquitur. Habet autem ab oriente Arabiam: à meridie mare rubrum. *Palæstina*, prouincia Philistinam urbem metropolim habuit, quæ nunc dicitur Ascalon: ex qua ciuitate omnis circa eam regio Palæstina est nuncupata. Huius ab oriente mare rubrum occurrit: à meridiano latere Iudæa excipitur: à septentrionali plaga Tyriorum finibus clauditur: ab occasu Aegypto limite terminatur. *Iudæa*, regio Palæstinae ex nomine Iudæ appellata: ex cuius tribu reges habuit. Haec prius Chanaan dicta est, à filio Cham. siue à decem Chananeorum gentibus: quibus expulsis eandem terram Iudæi possederunt. Initium longitudinis eius à vico Arsa vsque ad vicum Iuliam porrigitur: in quo Iudæorum pariter & Tyriorum habitatio communis est. Latitudo autem eius à monte Libani vsque ad Tiberiadis lacum extenditur. In medio autem Iudææ ciuitas Hierosolyma est, quasi vmbilicus regionis totius terræ: variarum opum dives, frugibus fertilis, aquis illustris, optima balsamis. Vnde secundum elementorum gratiam æstimauerunt Iudæi eam promissam patribus terram fluentem

lacte & melle: cum hinc illis Deus resurrectionis prerogatiuam polliceatur. *Samaria*, regio Palæstinae ab oppido quodam nomen accepit quod vocabatur Samaria: ciuitas quòd dā regalis in Israel que nunc ab Augusti nomine Sebastia nuncupatur. Hæc regio inter Iudæā & Galilæā media iacet: incipiens à vico, cui nomen est Eleas, desiciens in terra Agrabat. Situs eius natura consimilis nec vllò differens à Iudæa, *Galilæa*, regio Palæstinae vocata, quòd gignat cãdidiore homines quæ Palæstina. Hæc autem duplex est, superior & inferior: sibi tamen contex, Syriae & Phoeniciæ adhærentes. Terra earum opima & fetax & fructibus satis fecunda. *Pennisopolis* regio in confinio Arabiae & Palæstinae sita. Dicta à quinque ciuitatibus impiorum, quæ celesti igne consumptæ sunt: terra amplius olim à Hierosolymis vberiora: nunc autem deserta atque exusta. Nam pro scelere incolarum de cælo descendit ignis, qui regionem illā in cineres æternos dissoluit. Cuius vmbra quædam & species in fauillis & arboribus ipsis etiam adhuc videtur. Nascuntur enim ibi poma videntia sub tanta specie maturitatis, vt edendi desiderium gignant. Si carpas fatiscunt ac resoluuntur in cinerem, fumumque exhalat, quasi adhuc ardeant. *Nabathæa*, regio à Nabath filio Ismael nuncupata. Iacet autē inter Iudæam & Arabiam: & surgens ab Euphrate in mare rubrum porrigitur, & est pars Arabiae. *Aegyptus*, quæ prius Aera dicebatur, ab Aegypto Danaï fratre postea ibi regnante nomen accepit. Haec ab oriente Syria ac mari rubro coniuncta, ab occasu Libyam habet: à septentrione mare magnum: à meridie verò retroflus recedit, pertendens vsque ad Aethiopiā: regio celi imbribus insueta & pluuuarum ignara. Nilus solas eam circumfluitans irrigat, & inundatione sua fecundat: vnde & frax frugibus multam partem retararum frumento alit: ceterorum quoque negotiorum adeò copiosa, vt impleat necessarios mercibus omnem orbem terrarum. Finis Aegypti *Canoëa* à Canope Mæælai gubernatore sepulto in ea insula, quæ Libyæ principium & ostium, Nilus facit. *Seres*, oppidum orientis: à quo & genus sericum & regia nuncupata est. Haec à Scythico Oceano & mari Caspio ad Oceanum orientalem inuestitur, nobilibus ferulis frondibus: à quibus vellera decerpuntur, quæ cæteris generibus Seres ad vsum vestium vendunt. *Bactria*, regioni proprius amnis Bactrus vocabitū dedit. Partes eius quæ planæ sunt, pro paucis ingis ambuntur: quæ aduersæ sunt, Iudii fluuii fontibus terminantur. Reliqua includit O. huius fluius. Mittit Bactria fertilissimos camelos inquam atterentes pedes.

60 *Scythia* sicut & *Galhia* à Magog filio Iaphet fertur

fertur cognominata: cuius terra olim ingens fuit: nam ab oriente India à septentrione per paludes Mæotides inter Danubium & Oceanum vsque ad Germaniæ fines porrigebatur. Postea verò minor effecta à dextra orientis parte qua Oceanus Syricus tenditur vsque ad mare Caspium, quod est ad occasum: dehinc à meridie vsque ad Caucaſi iugum deducta est: cui subiaceret Hircania, ab occasu habens pariter gentes multas propter 10 terrarum infœcunditatem late vagantes. Ex quibus quædam agros incolunt, quædã portentuosæ ac rudes carnis humanis & eorum sanguine viuunt. Scythiæ plures terræ sunt locupletes: inhabitabiles tamen plures: nam dum in plerisque locis auro & gemmis affluat hyphorum immanitate accessus hominum rarus est. Smaragdis autem optimis hæc patria est. Cyaneus quoque lapis & crystallus purissimus Scythiæ est. Habet & flumina magna Ocoron, Phasiden atque Araxen. *Hircania* dicta à sylua Hircana, quæ Scythiæ subiaceret, habens ab oriente mare Caspium: à meridie Armeniam: à septentrione Albaniam: ab occasu Iberiam. Est autem sylua aspera, copiosa immanibus feris, tigribus, pantherisque ac pardis, de qua Virgilius: Hircanæque admorunt vbera tigris. *Albania* à colore populi nuncupata, eo quod ab crine nascantur. Hæc ab oriente sub mari Caspio 30 surgens, per ora Oceani septentrionalis vsque ad Mæotides paludes per deserta & incultra extenditur. Huic terræ canes ingentes sunt, tantæque feritatis, vt tauros premant, leones perimant. *Armenia* nuncupata ab Armeo Iafonis Thessali comite, qui amisso rege Iafone collecta multitudine eius, quæ passim vagabatur, Armeniam cepit, & ex suo nomine nuncupauit. Sita est inter Taurum & Caucaſum à Cappadociam vsque ad Caspium 40 mare protensa, habens à septentrione Ceraurios montes, ex cuius collibus Tigris nascitur: & id cuius montibus arca post diluuium resedisse perhibetur. Duplex est autem Armenia superior & infer ior: sicut duæ Pannoniæ. *Hiberia* regio Asiæ est, prope Pontum Armeniæ iuncta. In hæc herbæ tincturæ viles nascuntur. *Cappadociam* vrbs propria nominauit. Hæc in capite Syriæ sita, ab oriente Armeniam tangit: ab occasu, Asiam minorem: ab aquilone, mare Cimmericum: & Hemiscirios campos, quos habuere à mazones, à meridie verò, Taurum montem cui subiaceret Cilicia & Isauria vsque ad Cilicum sinum, qui spectat contra insulam Cyprum. Terra eius ante alias nutrit equorum. Halys amnis per eam fluit, qui quondam Lydiæ regna disiunxit à Persis. *Asia minor* ab Oriente Cappadocia cingitur, ab aliis partibus vndique 50 mari circumdatur. Nam à septentrione

Pontum Euxinum habet, ab occasu Propontidem, à meridie Ægyptium mare. Habet prouincias Bithiniam, Phrygiam, Galatiam, Lydiam, Cariam, Pamphiliam & Hysauriam, Liciam atque Ciliciam. Prima Asiæ minoris *Bithinia* in Ponti exordio ad Solis orientis partem, aduersa Thraciæ iacet, multis antea nominibus appellata. Nam prius *Beiticia* dicta, deinde Migdonia, mox à Bithinio rege Bithinia nuncupata. Ipsa est & maior Phrygia. Nicomedia vrbs in ea est, vbi Hannibal fugiens veneni haustu animam exhalauit. *Galatia* dicta à prisico Gallorum gentibus à quibus extitit occupata. Nam Galli in auxilium à rege Bithiniæ euocati, regnum eum eo peracta victoria diuiserunt, sicque deinde Græcis admixti, primum Gallogræci, nunc ex antiquo Gallorum nomine Galatæ dicuntur, & eorum regio Galatia nuncupatur. *Phygia* dicta à Phrygia Europis filia. Hæc *Dardania* à Dardano Iouis filio dicta. De quo Homerus ait, Quem primam genuit cœlesti Iupiter arce. Hic enim profectus de Corintho ciuitate prius uenit in Phrygiam. Est autem regio *Troadis* superiecta ab Aquilonis parte Galatiæ, à meridiana, vicina est Lycaonia, ab oriente Lydiæ adheret, ab occidente Hellesponto mari terminatur. Huius regio Troia est, quam ex suo nomine appellauit Tros Troianorum rex Ganimedidis pater. *Dua* sunt autem *Phrygia*, maior & minor. *Mayor Phrygia* Smirnam habet. *Minor* verò Ilium, Licaoniam, *Cariam* Hermus fluius discernit à Phrygia. *Lydia* sedes antiqua regum, quam Pactoli vnda extulit in diuitias, torrentibus aureis. hæc antea Mæonia dicebatur, quæ dum pro breuitate duos fratres reges Lydum & Tyrrhenum ferre non posset, hinc ex sorte Tyrrhenus cum ingenti multitudine profectus loca Galliæ occupauit, & Tyrrheniam nuncupauit. Lydia autem à Lydo regis fratre, qui in prouincia remanserat, cognominata est. Coniungitur ab occidente minor Phrygiæ, ab ortu Smirnam urbem habet, quam Helles fluius cingit, cuius campos Pactolus, & Hermus circumfluunt, arenis aureis ditissimi. *Isauria* ex situ loci perhibetur cognominata, quod vndique aurarum aperta flacibus pateat. Metropolitim urbem Seleuciam habet. *Cilicia* à Cilice quodam nomen traxit, quem ortu Phœnice dicunt, antiquiorem locum fuisse asserunt. Plurima iacet campis, recipientibus ab occiduo Lyciam, à meridie mare Persicum, à tergo montis Tauri iuga. Hanc Cygnus amnis interfecat, matrem urbium habet Tarsum. In ea & Coriscos oppidum est, vnde crocum plurimum & optimum venit, spiramine flagrantior & colore pulchrior aureo. *Lycia* nuncupata, quod ab oriente ad-

iuncta Cilicia sit. Nam habet ab ortu Cili-
ciam: ab occasu & meridie mare: à septentrione
Cariam. Ibi est mons Chimera, qui no-
cturnus æstibus ignem exhalat: sicut in Sici-
lia Ætna & Neseus in Campania.

De Europa.

CAP. IV.

Post Asiam ad Europam stilus vertendus
est. *Europa* quippe Agenoris regis Libyæ
filia fuit, quam Iouis ab Africa raptam Cre-
tam aduenit, & tertiam partem orbis ex eius
nomine appellauit. Iste autè est Agenor Li-
byæ filius, ex qua & Libya, id est, Africa fer-
tur cognominata. Vnde apparet prius Libyã
accepisse vocabulum, postea Europam. Euro-
pa autem in tertiam partè orbis diuisa inci-
pit à flumine Tanais, descendens ab occasu
per septentrionalem Oceanum vsque ad fines
Hispaniæ, cuius pars orientalis & meridiana
à Ponto confurgens, tota mari magno coniū-
gitur, & in insulis Gadibus finitur. ¶ Prima
Europæ regio *Scythia* inferior, quæ à Mæoti-
dis paludibus incipiens, inter Danubium &
Oceanum septentrionalem vsque ad Germa-
niam porrigitur: quæ terra generaliter pro-
pter barbaras gètes, quibus inhabitatur, bar-
barica dicitur. Huius pars prima *Alania* est,
quæ ad Mæotidas paludes pertingit. Post hæc
Dacia, vbi & *Gothia*: deinde *Germania*, vbi
plurimam partem Sueui incolunt. *Germa-
nia* post *Scythiam* inferiorem à Danubio in-
ter Rhenum fluium Oceanumque conclu-
sa, cingitur à septentrione & occasu Oceano.
ab ortu verò, Danubio: à meridie Rheno flu-
miæ dirimitur: terra diues vitium, ac populi
numerosis & immanibus. Vnde & propter
fecunditatem gignendorum populorū, Ger-
mania dicta est. Gignit aues hircinas, quarum
penæ noctu perlucet. Bisontes quoque fer-
ras & vicos atque alces parturit. Mittit & gē-
mas, crystallum, & succinum, callaicū quoq;
viridem, & cerauiū candidum. *Dua* sunt au-
tem *Germania*, superior iuxta septentrionalem
Oceanum: inferior circa Rhenū. ¶ Provincias
autem quas Danubius à barbarico ad medi-
terraneum mare seclust: prima est *Mesia*, à
messium prouentu vocata. Vnde eam veteres
Cereris horreum nuncupabant. Hæc autem
ab oriente ostiis Danubij iungitur, ab Euro-
verò, Thraciæ: à meridie Macedoniæ ab oc-
casu Histriæ copulatur. Post Mesiam autem
Pannonia est. Inde *Noricus ager* frigidus, &
parcius fructuosus. Post quem *Rheticus* ferax
frugibus, qui excipit Galliam Belgicam.

¶ *Thraciæ* Tyras Iaphet filius veniens no-
men dedisse perhibetur. Alij à scæuicia incola-
rum Thraciam appellatam dixerunt, Huius

ab Oriente Propontis & vrbs Constantino-
polis opposita est, à septentrione verò Ister
obtendit, à meridie verò Ægæo mari adha-
ret, ab occasu Macedonia illi subiaceret. Cu-
ius regionem olim Bæstorum populus Mes-
sagetæ, Sarmatæ, Scythæ, & aliæ plurimæ na-
tiones incoluerunt. Ampla est enim, idèò que
plurimas continuit gentes. Ebrum fluium
Thracia fundit, qui etiam gentes barbaro-
rum plurimas tangit. ¶ *Græcia* à Græco re-
ge vocata, qui cunctam eam regionem re-
gno incoluit. Sunt autem prouinciæ *Græciæ*
vii, quarum prima ab occidente *Dalmatia*,
inde *Epirus*, inde *Hellas*, inde *Thessalia*, inde
Macedonia, inde *Achaia*, & duæ in mari *Creta*
& *Cyclades*. *Illyricum* autem generaliter
omnis *Græciæ* est. *Dalmatiam* à Delmi ma-
xima eiusdem prouinciæ ciuitate traxisse no-
men existimat. Adhæret ab oriente Macedo-
niæ, à septentrione, *Misæ*, ab occasu *His-
tria* terminatur, à meridie verò Adriatico si-
nu clauditur. *Epirus* à Pyrrho achillis filio
cognominata; cuius pars *Chaonia*, quæ ante
Mollossi dicta est, à Molosso filio Pyrrhi,
quem de Andromacha habuit. Sed postquam
occidit eum Pyrrhus Orctis insidis. Andro-
macham Helenus suscepit, tenuitque re-
gnum patrum qui successerat patri, à quo
Molossia et pars *Epiri*, quam Helenus pos-
sedit à matre habuit, quem in venatu per-
ignoscentem occidit. *Chaoniam* no-
minatam, quæ à solatiis fratris exiuit.
Hellus dicta à rege Hellene Deuotionis &
Pyrrhi filio, à quo & prius Græci Helenes
nuncupata rege Hellene sunt. Ipsi est & *At-
tica* terra Atica prius dicta. Nam *Græcus* qui-
dam Græciæ indigena fuit, ex cuius filia At-
tis nomine Attica terra vocata est. Hæc in-
ter Macedoniam & Achaiam media iacet,
Arcadiæ à septentrionali parte coniuncta.
Ipsi est & vera *Græcia*, vbi fuit Atheniensis
ciuitas mater liberalium literarum philoso-
phorum vitrix, qua nihil habuit *Græciæ* cla-
rius atque nobilius. In ea est & Maratonius
campus opinione quondam prælij cruentissi-
mus. *Hellades* autem duæ sunt prouinciæ
Bæotia & *Peloponensis*. *Bæotia* autem dicta
hæc ex causa, Dum Cadmus agenoris fi-
lius Europam sororem à Ioue raptam ex
præcepto genitoris quaereret nec reperiret,
patris iram formidans exilium elegit. Nam
bouis fortè conspectus secutus vestigia, am-
plexus est sedem vbi recubauerat, sic que do-
cum de nomine bouis Bæotiam nominabit,
vbi & Thebas urbem construxit, in qua o-
lim ciuilia bella detonuerunt, & vbi nati
sunt a pollo & Hercules maior ille Theba-
nus. Eadem est *onia* vocata, à fonte quo-
dam Apollini & Musis consecrato, qui in ea-
dem Bæotia est. *Peloponensis* secunda pars
Hellas.

Helladis à Pelope regnata atque vocata. *Theſſalia* à Theſſalo rege cognominata, quæ ad meridianam plagam Macedonia coniuncta eſt, cuius à tergo Pieria eſt. Multa in Theſſalia flumina & oppide: inter quæ præcipuè Theſſalonica & Thebæ. Ibi eſt mons Parnaſſus quendam Apollini conſecratus. Theſſalia patria Achillis, & origo Lepitarum fuit, de quibus fertur, quod hi primo equos frenis domuerunt. vnde & Cætanî dicitur. In Theſſalia primùm ſolidi aurei facti ſunt: domandorum quoque eorum vius primùm repertus eſt. *Macedonia* in exordio ab Emathio rege Emathia nomen erat, ſed Macedo Deucaltonis maternus nepos poſtquam ibi accepit principatum, mutauit vocabulum, Macedoniaſque à ſuo nomine dixit. Eſt autem conſiſ ab oriente Ægei mari: à meridie Achaia: ab occaſu Dalmatia: à Septentrione Miſia: patria Alexandri Magni, & regio aureis ventis argentoque opima. Lapidem quem peranitem vocant, ita gignit. Mons Olympus in ea eſt, qui excellens vertice tantus attollitur, vt in cacumine eius nec nubes nec venti ſentiâtur. *Achaia* ab Achæo rege & vrbs & prouincia appellata. Hæc peninſula eſt. Nam abſque Septentrionali parte qua Macedonia iungitur, vndique ſeptra eſt mari. Ab oriente enim habet Mircetum mare: ab Euro æticum: & meridie Ionium: ab Africo & occale Caſſiopus iuſus: à ſola ſeptentrionali parte Macedonia vel Attica terra adiungitur. Ius caput eſt vrbs Corinthus Græciæ decus. In ahus eſt Achaia fluius. *Arcadia* ſinus Achæi eſt. vt plarani ſolum, inter unium & Egeum mare expoſita, quam Arcas Iouis & Calixta filius, Pelasgi in diſionem redactis, ex ſuo nomine Arcadiam nuncupauit. Ipa eſt & Sicyonia à Sicyone rege, à quo & regnum Sicyoniorum eſt dictum. Habet autem Arcadia fluium magnum Erimantum: Aſbeſton quoque lapidem, qui ſemel accenſus nunquam extinguitur. Candidiſſimæ etiam merulæ ibi naſcuntur. ¶ *Pannonia* ab Alpiſus Apenninis eſt nuncupata, quibus ab Italia ſecernitur: regio verò fortis & ſolida duobus ſatis acribus fluius Drabo Saboque vallata. Coniungitur autem cum Norico & Rhenia, habens ab oriente Miſiam: ab Euro Iltriam: ab Africo verò alpes Apéninas: ab occaſu Galliam Belgicam: à ſeptentrione Danubij fontem, vel limitem, qui Germaniam Galliaſque ſecernit. ¶ Iltriam Iſter amnis vocant, qui eius terrâ inſluit. Ipſe eſt Danubius. Habet autem Iltria à ſeptentrione Pannoniam. ¶ *Italia* olim à Græcis populis occupata, magna Græcia appellata eſt: deinde à regis nomine *Sarurnia*, mox & Latium dicta, eò quòd idem Saturnus à loue ſediſus ſuis pulſus ibi latue-

rit: poſtremò ab Italo Siculorum rege ibi regnante, *Italia* nuncupata eſt. Cuius ſitus longitudine amplius quàm latitudine à Circio in Eorum extenditur: meridie Tyrrheno mari. ab Aquilone Adriatico clauditur: ab occiduo Alpium iugis finitur: terra in rebus omnibus pulcherrima: ſol: fertilitate, pabuli vbertate gratiſſima. Habet lacus Benacum, Auernum, atque Lucrinum: fluius, Eridanum & Tiberim, & tepètes fontibus Baias. Gignit gemmas Sercitum, Ligurium, & corallium: Boam quoque ſerpentem, lynxem feram, & Diomedias aues. Italia autem & Hiſpania idcirco. *Hesperia* dictæ, quòd Græci Hespero ſtella nauigent, & in Italia & in Hiſpania, duæque hac ratione diſcernuntur. Aut enim Hesperiam ſolam dicis, & ſignificas Italiam: aut addis vltimam, & ſignificas Hiſpaniam, quia in fine occidentis eſt. *Tuſcia* pars Italiae: Vmbria verò pars Tuſciæ. Tuſcia autè à frequentia ſacrorum & thuris vocata *ἄριον ἢ θυρίων*. *Vmbria* verò hitoria narrat, eò quòd tempore aquoſæ cladis imbris ſuperfluerit, & ob hoc Vmbria Græcè cognominata. Eſt enim in iugis Apennini montis ſita, in parte Italiae iuxta meridiem. *Heruria* pars Italiae dicta, quòd eius finis tendebant vſque ad ripam Tiberis, quaſi *ἑρurus ἑρurus*. Nam *ἑρurus* alter, *ἑρurus* finis vocatur. Romæ enim finis antea vnã tantum Tiburis ripam tenebat. Alij *Ecruriam* ab Etrurſo principe putant. Itæ & *Tyrrhenia* à Tyrrheno Lidij fratre, qui ex ſorte cum populi parte de Mæonia venit ad Italiam. Hæc eſt & *Tuſcia*, ſed Tuſciã dicere non debemus, quia nuſquã legimus. Tuſcia autem à frequentia ſacrificij & thuris dicta eſt *ἄριον ἢ θυρίων*. Illic & aruſpicinam dicunt eſſe repertam. *Apulia* eſt vbi Biunduſi ſitū eſt, quam Etholi ſecuti Diomedem duce cõdiderunt. *Campania* habet terras huc et atque ætate vernantes. Sol ibi mitis, temperies grata, aer purus & blandus. ¶ *Gallia* à candore populi nuncupata eſt: *ἰαία* enim Græcè lac dicitur. Montes enim & rigor celi ab ea parte Solis ardorem excludunt, quo fit vt cãdor corporum non coloretur. Hanc ab oriente alpium iuga reuertur: ab occaſu Oceanus includit: à meridie prarupta Pyrenæi: à ſeptentrione Rheni fluuenta atque Germania: cuius initium Belgica finis Aquitania eſt, regio gleba vberi ac pabuloſa ad vſum animalium apta, fluminibus quoque & fontibus irrigua, perſuſa duobus magnis Rheno & Rhodano fluius. *Belgi* autem ciuitas eſt Gallia à qua Belgica prouincia dicta eſt. *Ciſalpinga*, quia citra alpes. *Transalpinga*, id eſt trans alpes, contra Septentrionem. *Rhenia* verò quòd fit iuxta Rhenum. *Aquitania* autem ab obliquis aquis Ligeri fluminis appellata, quia ex plurima parte

terminus eius est, eamque penè in orbe cingit. ¶ *Hispania* prius ab Ibero amne Iberia nuncupata. Postea ab Hispano Hispania cognominata est. Ipsa est & vera Hesperia, ab hesperia stella Occidentali dicta. Sita est autè inter Africam & Galliam, à Septentrione Pyrenæis montibus clausa : à reliquis partibus vndique mari conclusa salubritate cœli æqualis, omnium frugum generibus fœcunda, gemmarum, metallorumque copiis ditissima. Intèfluunt eam flumina magna, Betis Mineus, Iberus & Tagus aurum trahens vt Pactolus. Habet prouincias sex, *Taracensem, Carthaginensem, Lusitaniam, Galiciam, Beticam,* & transiecta in regione Africæ *Tingitanam, Dua sunt Hispania, Citerior, quæ in Septentrionali plaga à Pyrenæo vsque ad Carthaginem porrigitur: vltior, quæ in meridiem à Celtiberis vsque ad Gaditanum fœrum extenditur. Citerior autem & vltior dicta, quasi citra & vltra: sed citra, quasi circa terras: & vltra, vel quòd sit vltima, vel quòd non sit post hanc vlla, hoc est, alia terra.*

De Libya. C A P. V.

Libya dicta, quòd inde Libs fiat, hoc est, Africanus. Alij aiunt Epaphum Iouis filium, qui Memphim in Ægypto condidit, ex Cassioa vxore procreasse filium Libyam, quæ postea in Africa regnum possedit. Cuius ex nomina terra Libya est appellata. *Africam* autem nominatam quidam inde existimant, quasi apricam, quòd sit aperta celo vel Soli, & sine horrore frigoris. Alij dicunt Africam appellari ab vno ex posteris Abraham de Cethura, qui vocatus est Afer, de quo supra meminimus. Incipit autem à finibus Ægypti pergens iuxta meridiem per Æthiopiam vsque ad Athalantem montem. A septentrionali verò parte, mediterraneo mari coniuncta clauditur, & in Gaditano freto finitur, habens prouincias *Libyæ Cyrenensem, Pentapolim, Tripolim, Bizantiu Carthaginè, Numidiam, Mauritaniam Sitifensem, Mauritaniam Casariensem, Mauritaniam Tingitanam,* & circa Solis ardorem *Æthiopianam.* ¶ *Libya Cyrenensis* in parte Africæ prima est, à Cyrene vrbe metropoli, quæ est in eius finibus nuncupata. Hinc ab oriente Ægyptus est: ab occasu Sirtes maiores & Troglodytæ: à septentrione mare Lybicum: à meridiem Æthiopia, & barbarorum variz nationes, & solitudines inaccessibiles, quæ etiam basiliscos serpentes creant. ¶ *Pentapolis* Græca lingua à quinque vrbibus nuncupata, id est, Berenice, Ceutria, Apollonia, Ptolomais, ex quibus, Ptolomais, & Berenice à regibus nominatæ sunt. Est autem Pentapolis Libyæ Cyrenensis adjuncta, & eius finibus deputata. ¶ *Tripolitana* quoque prouinciam Græci lingua sua designant de numero trium magnarum vrbium: Occa, Tabracæ, Leptis magnæ: hæc habet ab oriente Sirtes maiores & Troglodytas, à septentrione mare Adriaticum: ab occasu Byzantium: à meridiem Getulos & Garamantes vsque ad Oceanum Æthiopicum percurrentes. ¶ *Bizantena* regio ex duabus nobilissimis vrbibus nomen sortita est, ex quibus vna Adrumetus, vocatur, altera Bizantium. Hæc sub Tripoli est, patens passuum ducenta vel amplius millia, fœcunda oleis, & glebis ita præpinguis vt iacto ibi semine, incremento penè centesimo fruges renascantur. ¶ *Zeugis* vbi *Carthago* magna, ipsa est & vera Africa inter Bizantium & Numidiam sita, à septentrione mari Siculo iuncta, & à meridiem vsque ad Getulorum regionem porrecta: cuius proxima quæque fugifera sunt: vltiora autem bestiis & serpentibus plena, atque onagris magnis in deserto vagantibus. ¶ *Getulia* autem Africæ pars mediterranea est. ¶ *Numidia* ab incolis passim vagantibus sic vocata, quòd nullam certam haberent sedem. Nam lingua eorum incertæ sedes & vagæ, Numidiæ dicuntur. Incipit autem à flumine Amisiga, & Zeugitanum limitem desinit: habens ab ortu Sirtes minores: à septentrione mare quod intendit Sardiniam: ab occasu Mauritaniam Sitifensem: à meridiem Æthiopicum gentes, regio campis præpinguis. Vbi autem syluestris est, feras educat, vbi iugis ardua, equos & onagros procreat: eximio etiam marmore prædicatur, quod Numidicum dicitur. Habet vrbes præcipuas Hipponen, Regium & Susicadam. ¶ *Mauritania* vocata à colore populorum, Græci enim nigrum *μαύρον* vocant. Sicut enim Gallia à candore populi, ita Mauritania à nigredine nomen sortita est. Cuius prima prouincia Mauritania Sitifensis est, quæ Sirisi habet oppidum: à quo & vocabulum traxisse regio perhibetur. ¶ *Mauritania* verò *Casariensis* coloniz, Cesariz ciuitas fuit, & nomen prouinciæ ex ea datum. Vtræque igitur sibi coniunctæ ab oriente Numidiam habent: à septentrione mare magnum: ab occasu flumen Maluam: à meridiem montem Atrixim, qui discernit inter secundam terram & arenas iacentes vsque ad Oceanum. ¶ *Mauritania Tingitana* à Tingi metropolitana huius prouinciæ ciuitate vocata. Hæc vltima Africæ exurgit à montibus vij, habens ab oriente flumè Maluam: à septentrione fretum Gaditanum: ab occiduo Oceanum Atlanticum: à meridiem, Gaulanum gentes vsque ad Oceanum, hesperium pererrantes, regio gignens feras, simias, dracones, & struthiones. Olim etiam &

riam & elephantis plena fuit, quos sola nunc India parit. ¶ *Garamantis* regionis caput Garama oppidum fuit. Est autem inter Cirenensem & Aethiopiā, ubi est fons qui friget calore diei, & caler frigore noctis. ¶ *Aethiopia* dicta a calore populorum, quos Solis vicinitas torret. Denique vim sideris prodit hominum color: est enim ibi iugis æstus. Nā quicquid eius est sub meridiano cardine est. Circa occidentum autem montuosa est, arenosa in medio, ad orientalem verò plagam deserta: cuius situs ab occiduo Athlatis montis ad orientem vsque in Aegypti fines porrigitur: à meridie Oceano: à septentrione Niloflumine clauditur: plurimas habens gentes, diuerso vultu & monstruosa specie horribiles. Ferarum quoque & serpentium referta est multitudine. Ibi quippe Rhinoceros bestia: & camelopardus, basiliscus, dracones ingentes, ex quorum cerebro gemmæ extrahuntur. Iacynthus quoque & chrysoprassus ibi reperiuntur. Cinamomū ibi colligitur. *Dua* sunt autem *Aethiopia*, vna circa solis ortum: altera circa occasum in Mauriā. ¶ Extra tres autem partes orbis, *Quarta pars trans Oceanum* interior est in meridie, quæ Solis ardore nobis incognita est, in cuius finibus antipodes fabulose inhabitare produnt. ¶ Proxima autem Hispaniæ Mauriā est, deinde Numidia: inde regio Carthaginensis, post quæ Getuliam accipimus, postea Aethiopiā in eadem loca exusta Solis ardoris. ¶ Sciendum sanè quòd quædam provinciæ primum de nomine auctoris appellatæ sunt: postea à provincia gentis nomen est factum. Nam ab Italico Italia & rursus ab Italia Italus, & sic vitur ipso nomine gentis, quomodo fuit ipsum nomen auctoris: vnde deriuatum est nomen provinciarum. Ex quo accidit ex vno nomine nominari & ciuitatem & regionem & gentem. *Provincia* autem ex causa vocabulū, acceperunt. Principatus namque gentium qui ad alios reges pertinebant, cum in ius suum Romani vincendo redigerent, procul politas regiones provincias appellauerunt. *Patria* autem vocata, quòd communis sit omnium, qui in ea nati sunt. *Terram* autem significari, vt prædiximus, elementum: *terras* verò singulas partes, vt Africa, Italia. Eadem & loca. Nam *locus*, & terræ spatia in orbe terrarū, multas in se continent provincias, sicut in corpore locus est pars vna multa in se continens membra: sicut & domus multa in se continens cubili, vnde sic terra & loca dicuntur terrarum spatia, quorum partes sunt provincie, sicut in Asia, Phrygia; in Gallia, Rhetia; in Hispania, Bætica. Nam Asia locus est; provincia Asia Phrygia. Troia regio Phrygiæ illud equitas Troiæ. Itē *regiones* partes sūt provinciarum, quas vulgus cōuentus vocat; sicut

in Phrygia Troia: sicut in Gallicia Catabria, Asturia. A rectoribus autem regio nuncupata est: cuius partes territoria sunt. *Territorium* autem vocatum, quasi *tauritorium*, *stritum* *bovis* & *aratro*. Antiqui enim sulco ducto, possessionem & territorium limites designabāt.

De insulis. CAP. VI.

Insula dicta, quòd in solo sint, id est, in mari. Ex iis, quoque & notissimæ & maxime, quas plurimi veterum solerti studio indagauerunt, notandæ sunt. *Britannia* Oceani insula interfuso mari toto orbe diuisa, à vocabulo suæ gentis cognominata. Hæc aduersa Galliarum parte ad prospectum Hispaniæ sita est, circuitus eius quadragies octies septuaginta quinque millia, multa & magna flumina in ea, fontes calidi, metallorum larga & varia copia. Gages lapis ibi plurimus & margaritæ. *Thanasos* insula Oceani freto Gallico à Britannia est, varia, tenuis, separata frumentariis campis & gleba vberi. Dicta autē *Thanasos*, a morte serpentum, quos dum ipsa nescia, asportata inde terra quoque gentium veſta sit, angues ilico perimit. *Thyle* vltima insula Oceani inter septentrionalem & occidentalem plagam vltra Britanniam, à Sole nomen habens, qui in ea æstiuum solstitium sol facit, & nullus vltra eam dies est. vnde & pigrum & concretum est eius mare. *Orchades* insulæ Oceani vltra Britanniam post hæ numero octoginta tres, quarum duodecim deserte sunt, tredecim coluntur. *Scotia* eadem & *Ibernia proxima* Britannicæ insulæ, spacio terrarum angustior, sed terra fecundior. Hæc ab Africa in Boream partem porrigitur, cuius partes priores Iberiam & Catabricum Oceanum intendunt. Vnde & Ibernia dicta. *Scotia* autem quòd ab Scotorum gentibus colitur appellata, illic nullus anguis, vix rara, apis nulla, adeò vt aduectos inde pulueres seu lapillos si quis alibi sparserit inter aluaria, examina fauos deserant. *Gades* insula in fine Beticæ provincie sita, quæ dirimit Europam ab Africa, in qua Herculis columnæ visuntur, & vnde Tyrrheni maris faucibus Oceani æstus immittitur. Est autem à continenti terra centum viginti passibus diuisa, quam Tyrij à rubro profecti mare occupantes in lingua sua Gades, id est, septem nominauerunt, pro eo quòd circumsepta sit mari. Nascitur in ea arbor similis palmæ, cuius gummi infectum vitrum. Ceraunium gemmam reddit. *Fortunata insula* vocabulo suo significat omnia fere bona, quasi felices & beata fructuum vbertate. Sua enim apte natura preciosarum poma syluarum parit. Fortunatis vitibus iuga collum vestiuntur. Ad herbarum vicem, messis & olus vulgò est

Vnde gentiliū error & secularia carmina poetarum propter soli fecunditatem eandem esse paradifum putauerunt. Sitæ sunt autem in Oceano contra leuam Mauritanie occiduo proximæ, & inter se interiecto mari discretæ. *Gorgones* insulæ Oceani obuertæ promontorio quod vocatur *Hesperuceras*, quas incoluerunt *Gorgones* femine alii pernicitate, hirsuto & alpero corpore, & ex iis insulæ cognominatæ. Distant autem continenti tria bidui navigatione. *Hesperidum insula* vocatæ à ciuitate *Hesperide*, quæ fuit in fine Mauritanie. Sunt enim vltra *Gorgones* siue sub *Athlanteum* litus in intimis maris finibus, in quarum hortis fingunt fabulæ draconem peruigilem aurea mala seruantem. Fertur ibi esse maris æstuarium adeo sinuosis lateribus tortuosum, vt visentibus procul lapsus angueos imiteretur. *Chryse* & *Argyre* insulæ in Indico Oceano siue, adeo fecundæ copia metallorum, vt plerique eas auream superficiem & argenteam habere prodiderint, vnde & vocabula sortita sunt. *Taprobana* insula *India* subiaccens ad *Eurum*, ex quo Oceanus *Indicus* incipit, patens in longitudine octingentis septuaginta quinque millibus passuum, in latitudine sexcentis xxv. millibus stadiorum. Scinditur annue interfluo, tota margaritis repleta & gemmis. Pars eius bestiis & elephantis repleta est: partem verò homines tenent. In hac insula dicunt in vno anno duas esse æstates & duas hyemes, & bis locum vernare floribus. *Telos* insula est *Indie* ferens omni tempore folia. Hucusque insulæ Oceani. ¶ Item, insulæ quæ ab *Hellefpon*to vsque ad *Gades* in mari magno constitutæ sunt. *Cyprus* insula à ciuitate *Cypro* quæ in ea est, nomen accepit: ipsa est & *Paphos* *Veneri* consecrata in *Carpathio* mari, vicina *Aultra*, famosa quondam diuitiis, & maxime æris. Ibi enim prima huius metalli inuentio & vilicitas fuit. *Creta* insula *Græciæ* pars est iungens contra *Peloponensem*. Hæc primū à temperie cæli *Macaronensem* siue *uaggeon* viore appellata est: deinde *Creta* dicta à *Cretarum* fuisse à quibus *Iupiter* ibi absconditus est enutritus. Est autem insula *Græciæ* inter ortum & occasum longissimo tractu porrecta, à septentrione *Græciæ* æstibus, ab *Austro* *Ægyptiis* vndis perfusa. Fuit autē quondam centum vrribus nobilis. vnde & hæc *Hecatompolis* dicta est. Prima etiam hæc inuia remis & sagittis elauit. prima liceris iura finxit. equestres turmas docuit. Studium musicum ab *Idæis* dactylis in ea ceptum: capris copiosa, cervis eger, lupos & vulpes aliæque terarum noxia vlsquam gignit, serpens ibi nullus, & noctua nulla, & si hæc natiur, statim moritur. Larga est autem viti-

bus & arboribus. *Dyctamnus* herba in *Creta* nascitur & *Alimus*, quæ aduersa diurnam famem prohibet. *Phalangos* autem venenatos gignit & lapidem qui *litæus* dactylus dicitur. *Abydos* insula in Europa super *Hellefpon*tu posita, angustior & periculoso mari separata & *Abydos*, *Græcè* dicta, quod introitus *Hellefpon*ti maris, in quo *Xerxes* pontem ex nauibus fecit, & in *Græciam* transit. *Cos* insula adiacens provincie *Atticæ*, in qua *Hippocrates* medicus natus est, quæ vt *Varro* testis est, arte lanificij prima in ornamento feminatarum inclaruit. *Cyclades* insulæ antiquitatis *Græciæ* fuerunt, quas inde *Cyclades* autumant dictas, quod hæc spaciis longioribus à *Delo* porrectæ, in orbem tamen circa *Delum* sitæ sint. Nam orbem *ἄλλοι* *Græci* loquuntur. Quidam verò, non quod in orbem digestæ, sed propter scopulos, qui circa eandem sunt, dictas putant *Cyclades*. Hæ in *Hellefpon*to inter *Ægeum* & *Mælicum* mare constitutæ circumdantur etiam pelago *Mirtæo*. Sunt autem omnes numero quin quaginta tres, tendentes à Septentrione in meridiem milia quingenta, ab oriente in occasum milia ducenta, metropolis earum *Rhodus*. *Delos* insula in medio *Cycladum* sita. Et dicta *Delos* fertur, quod post diluuium quod *Ogygij* temporibus notatur, cum orbem multis mensibus continua nox inumbrasset, ante omnes terra radiis solis illuminata est, for itaque ex ea nomen, quod prima manifestata sit visibus. Nam *ἰθὺς* *Græci* manifestum dicunt. Ipsa est & *Orygia*, eo quod primum ibi visæ sunt cocurnices aues, quas *Græci* *ἔρπυγος* vocant. In hac insula *Latona* enixa est *Apollinem* & *Dianam*. *Delos* autem & ciuitas dicitur, & insula. *Rhodos* *Cycladum* prima ab oriente, in qua rosa capitolium dicitur esse inuentum, dum ibi ciuitas conderetur, ex quo & vrbs & insula *Rhodos* est appellata. In hac vrbe *Solis* *Colossus* fuit æreus, lxx. cubitorum altitudine. Fuerunt & alij centum numero in eadem insula *Colossi* in notres. *Tenedos* vna ex *Cycladibus* ad septentrionem sita, in qua olim ciuitas à *Tene* quodam condita est. Vnde nomen vrbs illius, vel potius insulæ fuit. Nam *Tenes* ille infamatus, vel quod cum nouerca sua concubisset, fugiens in hanc insulam, vacuum cultoribus obinuit. Vnde & *Tenedos* insula dicta est, sic *Cicero*, *Tenen* ipsum, cuius ex nomine *Tenedos* nominatur. *Carpathos* vna ex *Cycladibus* in meridie posita contra *Ægyptum*, à qua *Carpathium* mare appellatum est, vocata propter celerem fructuum maturitatem. Est enim inter *Ægyptum* & *Rhodum*. Ex hac insula dicuntur & *Carpathiæ* naues magne & spaciosæ. *Cithæra* insula vna ex *Cycladibus* à parte occidua sita, cuius *Porphy-*

ris antea nomen fuit. Cithæra autem vocata, quod ibi Venus orta sit: *Icaria* insula una de Cycladibus, quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samum & Miconium procuratoribus saxis inhospitalis est, & nullis finibus portuosa. Dicitur autem Icarum Creten-
 10 sè in n. usfragio interisse, & de exitu hominis impostum nomen loco. *Naxos* insula à Dionysio dicta, quasi Dionaxos, quod fertilitate vitium vineat cætera: est autem à Delo nouemdecim millia passuum separata, ex qua olim Ionis fertur aduersus Titanas fuisse profectus. *Melos* ex numero Cycladum, una omnium insularum rotundissima, unde & nuncupata. Historia dicit ex Iasone natum fuisse Philomelum & Plurum: ex Philomelo Paræanum genitum: qui de suo nomine *Paron* insulam & oppidum appellauit. prius autem *Minoia*, deinde *Paros* dicta. De qua Virgilius: Nixumque Paron. Gignit enim mar-
 20 ror candidissimum, quod Parium dicunt. Mirit & Sardan lapidem marmoribus quidem præstantiorem, & inter gemmas vilissimum. *Chios* insula Syra lingua appellatur, eò quod ibi mastix gignitur. Syri enim mastice *Chion* vocant. *Samos* insula est in mari Ægei, ubi nata est Iunio: ex qua fuit Sibylla Samia, & Pythagoras Samus, à quo philosophiæ nomen inuentum est, in hac insula reperta prius fœtalia vasa traduntur. Unde & vasa Sa-
 30 nia appellata sunt. *Sicilia* à Sicano rege Sicania cognominata est: deinde à Sculo Itali fratre Sicilia. Prius autem Trinactia dicta propter tria *Ægei*, id est, promontoria, Pelorum, Pachinum, & Lilibæum. Trinactia enim Græcum est, quod Latinè, triquetra dicitur, quasi in tres quadras diuisa. hæc ab Italia exiguo freto discreta, à Africum mare prospiciens, terris frugifera, auro abundans: cauernis tamen & fœtulis penetrabilis, ventisque & sulphare plena. Unde & ibi Ætnæ monti
 40 extant incendia: in cuius freto Scilla est & Charibdis, quibus nauigia aut absorben-
 tur aut colliduntur. Fuit autem quondam patria Cyclopium, & postea nutrix tyrannorum frugum fertilis, ac primum terris omnibus communis feminibus aratro profecta. Principem urbium Syracusæ habet: fœnem Aretusam, & Alpheum fluitum magnorum generatorem equorum. In ea insula primum est inuenta con-cedia. Achaten lapidem ipsa primum
 50 ex Achate flumine edidit. Parturit & mare eius corallum: gignit & sales Agrigentinos in igne solubiles, crepitantes in aquis. Omnis ambitus eius clauditur stadium murum millium. Salustius autem dicit Italiam coniunctam Siciliam fuisse: sed medium spacium in petu maris diuisum & per angustiam scissum. *Pappum* insula, stadii decem à Sicilia remota iacens & planior, unde & nuncupa-

ta, de qua Virgilius, Tapsumque iacentem.
 ¶ *Aeclia* insula Sicilia, appellata ab Æolo Hippotæ filio: quem poeta fuisse rexem fuisse ventorum: sed ut Varro dicit, restor fuit istarum insularum: & quia ex carum nebulis & fumo futuro prædicebat futus ventorum, ab imperitis visus est ventos sua potestate retinuisse. Eadem insula & *Vulcania* vocantur, quod & ipse sicut Ætna ardeant. Sunt autem nouem habentes propria nomina: quarum primam *Liparus* quidam Liparen vocauit, qui eam ante Æolum rexit. Altera *Hiera* vocatur, quod sit celibus eminentissimis: reliquæ verò, id est, *Strongyle*, *Didyme*, *Ericusa*, *Phemusa*, *Euonyros*, *Ericodes*, *Phaciodos*: quæ quoniam nocte ardent, *Aeclia* siue *Vulcania* dicuntur. Ex iis quædam ab initio non fuerunt, quædam postea mari editæ vsque nunc permanent.
 10 ¶ *Stæchades* insula Massiliensium sexaginta millium spacio à continenti in fronte Narbonensis prouinciæ, quæ Rhodanus fluitus in mare exit. Dicta autem Græcè Stæchades, quasi opere in ordinem sint posita.
 ¶ *Sardis* Hercule procreatus cum magna multitudine à Libya profectus *Sardiniam* occupauit, & ex suo vocabulo insula nomen dedit. Hæc in Africo mari facie velligij humani, in oriente quàm occidente latior prominet: ferè paribus lateribus, quæ in meridiem & septentrionem vertunt: ex quo ante commercium à nauigantibus Græcorum *ixus* appellata est. Tertia patet in longitudine millia cxi. latitudine xl. In ea neque serpens gignitur, neque lupus, sed solifugatanium, animal exiguum hominibus perniciosum. Venenum ibi quoque non nascitur, nisi herba per scriptores plurimos & poetas memorata, apiastro similis, quæ hominibus rictus contrahit, & quasi ridentem interimit. Fontes habet Sardinia calidos, infimis medelam præbentes: suribus cæcitatem si sacramento dato oculos aquæ eius tetigerint. ¶ *Corfica* insula exordium incoisæ Ligures dederunt, appellantes eam ex nomine ducis. Nam quædam *Corsa* nomine Ligus mulier, cum taurum ex grege, quem prope littora regebat transarare solitum, atque per interualla corpore aucto remeare
 50 videret: cupiens scire incognita sibi pabula, taurum à cæteris digredientem vsque ad insulam nauigio profecta est. Cuius regressu insula fertilitatem cognoscens Ligures, raiibus ibi profecti sunt. eamque nomine mulieris auctoris & ducis appellauerunt. Hæc autem insula Græcè *Κέρκυρα* dicitur à Cyno Herculis filio habitata, de qua Virgilius: Cynia Taxos. Diuiditur autem à Sardinia xx millium freto, cincta Ligustici æquoris sinu ad prospectum Italix. Est autem

multis promontoriis angulosa, gignens lætissima pabula & lapidem, quem Carochiten Græci vocant. *Ebolus* insula Hispaniæ dicta quod à zonis non procul sit, quasi ebozos. Nam lxx. stadiis ab ea distat, cuius terrâ serpentes fugiunt. Huic contraria est Colubaria, quæ referta est anguibus. *Barbares* insule Hispaniæ duæ sunt, *Aphrosiades*, & *Gymnades*, maior & minor, vnde & eas vulgus Maioricam & Minoricam nuncupant. In iis primum insulis inuenta est funda qua lapides emittuntur, vnde & *Baleares* dictæ: *Cænan* enim Græcè emittere dicitur: vnde & ballista quasi missa, & fundibulum. *Virgilius*: *Balearis* verbere fundæ.

De Promontoriis. CAP. VII.

Commune est insulis, vt prominent. Inde & loca earum *promontoria* dicuntur. Sic *Sallastus* de Sardinia: In Oriente latior prominet quàm in Occidente. *Sigæum promontorium* Asiæ, vbi *Hellepontus*, apertius dilatatur. Dicitur autem *Sigæum* propter *Herculis* taciturnitatem, quia prohibitus hospitio à *Laomedonte* Troianorum rege, simulavit abscessum, & inde contra Troiam cum silentio venit, quod dicitur *orph. Maleum promontorium* Græciæ, quod intrat mare, & per millia quinquaginta protenditur, vbi vnda ita saeva est, vt prosequi nauigantes videatur. Hoc autem promontorium à *Maleo* rege Argiuorum nomen accepit. *Pelorum promontorium* Siciliæ respiciens ad *Aquilonem*, secundum *Salutium*, dictum à gubernatore *Hannibalis* illic sepulto. *Pachinum promontorium* Siciliæ Austrum spectans ab aeris crassitudine dictum. Nam *παχυν* est pinguis & crassus. Austro enim perfatur. *Lilybæum promontorium* Siciliæ, Solis occasum intendens: vocatum ab eiusdem nomine ciuitatis, quæ ibi est sita. *Borio promontorium* Numidiæ vocatum, eo quod *Aquilonem* intendat. Hoc *Hippone* regium postea dictum, pro eo quod sit æquore interruptum. *Calpis* Hispaniæ promontorium.

De cæteris terra vocabulis. CAP. VIII.

Montes sunt tumores terrarum altissimi dicti, quod sint eminentes. *Quidam* autem propriis ex causis vocati sunt, ex quibus notandi sunt qui opinione maximi celebrantur. *Mons Caucasus* ab India vsque ad *Taurum* porrectus, pro gentium & linguarum varietate quoquo versus vadit, diuersis nominibus nuncupatur. Vbi autem ad orientem in excelsoiorem confurgit sublimitatem: propter nimium candorem *Caucasus* nuncupatur. Nā orientali lingua *Caucasum* significat candidum: id est, niuibus dēssimus candidantem. Vnde & cum *Seythæ* qui eidem monti iun-

guntur, *Casim* vocauerunt. *Casim* enim apud eos candor siue nix dicitur. *Mons Taurus* à plerisque idem vocatur qui & *Caucasus*. *Libanus* mons Phœnicum altissimus, cuius meminerunt prophætæ: dictus à thure, quia ibi colligitur, cuius ea pars quæ est super eum ad orientalem plagam respiciens, *Antilibanus* appellatur, id est, contra *Libanum*. *Ararab* mons Armeniæ in quo arcam historie post diluuium resedisse testantur. Vnde & vsque hodie ibidem lignorum eius videntur vestigia. *Acroceranij montes* propter altitudinem & fulminum iactus vocati sunt. *Græcè* enim *νεαυρη* fulmen dicitur. Sunt autem inter Armeniam & Iberiam, incipientes à portis *Caspis* vsque ad fontem *Tigridis* fluij. *Hyperborei montes* *Seythiæ* dicti, quod supra, id est, ultra eos flat *Boreas*. *Riphai montes* in capite *Germaniæ* sunt à perpetuo ventorum flatu nominati. Nam *ῥιπὴ* Græcè impetus & *ῥιπὴ* dicitur, *ῥιπὴ τῆς πύλης*. *Olympus Mons* Macedoniae nimium præcellus, ita vt sub illo nubes esse dicantur. De quo *Virgilius*, *Nubes excelsit Olympus*. Dicitur autē *Olympus*, quasi *ὀλυμπος*, id est quasi cælum. Hic mons Macedoniae diuidit à Thracia. *Athos mons* Macedoniae, & ipse altior nubibus, tantò que sublimis, vt in *Lemnum* umbra eius pertendat, quæ ab eo lxxvj. millibus separatur. *Parinissus mons* est *Thessaliæ*: iuxta *Bœotiam*, qui gemino vertice est erectus in cælum. Hic in duo finditur iuga *Cirra* & *Nisa*. vnde & nuncupatus, eo quod in singulis iugis celebrantur *Apollo* & *Liber*. Hæc iuga à duobus fratribus *Cithæron* & *Helicon* appellantur. Nam *Helicon* dicitur ab *Helicone* fratre *Cithæronis*. Item *Ceraniij sunt montes* *Epiri*, à crebris dicti fulminibus: Græcè enim fulmen *κεραυνὸς* dicitur. *Apenninus* mons appellatus, quasi *Alpes Pœnina*: quia *Hannibal* veniens ad Italiam eisdem alpes aperuit, vnde & *Virgilius*, *Alpes immittit apertas*. Has enim *Hannibal* post bella Hispaniæ aceto rupit. *Iuuenalis*, *Et motem rupit aceto*. Et inde loca ipsa quæ rupit *Apenninæ alpes* vocantur. *Mons Ætna* ex igne & sulphure dicitur: vnde & *Gehenna*. Cōstat autem hunc ab ea parte qua *Burus* & *Africus* flat, habere speluncas plenas sulphuris, & vsque ad mare deductas: quæ speluncæ recipientes in se fluctus ventus creant, qui agitatae ignem gignit ex sulphure, vnde fit quod videtur incendium. *Pireneus* & ipse à crebris fulminum ignibus nuncupatus. Græcè enim ignis *πύρ* vocatur. Iste est qui inter Galliam & Hispaniam quasi de industria munimentum interiacet. *Quolur* à singularitate dicitur, quod omnibus Hispaniæ montibus solus altior videatur, siue quod oriente sole antè radius eius in eo quàm ipse cernatur. *Calpis* mons in vltimis finibus *Oceani*, qui

dirimit Europam ab Africa, quem Achlantis
finem esse dicunt, de quo Lucanus, Heiperiā
Calpen: summū inque impieuit Athlantem.
Athlas Promethei frater fuit & rex Africae,
à quo astrologiae artem, prius dicunt excogita-
tam. idēque dicitur esse sustinuisse caelum.
Ob cruditionē igitur eius discipulū & scienti-
am caeli nomen eius in montem Africae de-
terminatum est, qui nunc Athlas cognominatur,
qui propter altitudinem suam quasi caeli
machinam atque astra sustentare videtur. *Alpes*
autem propriē montes Gallie sunt, de quibus
Virgilius Aeria alpes. Et dicendo acrias, ver-
bum expressit à verbo. Nam Gallorum lin-
gua alpes montes alti vocantur. Hæ sunt e-
nim quæ Italiae mororum exhibent vicem.
Coles sunt præminentiora iuga montium, quasi
colla. *Iuga* autem montium ex eo appellata
sunt, quod propinquitate sui iunguntur. Tu-
mulus est mons brevis, quasi iungens tellus.
Item tumulus terra congetta, vbi nulla me-
moriam est. *Valles* sunt humilia loca, quasi vul-
sa. Hinc & conualles, depressa loca terrarum
inter montes. *Campus* est terrarum planities.
Dicitur autem campus quod brevis sit pedi-
bus, nec erectus vt montes, sed patens & spa-
tiosus suo porrectus & iacens. vnde & Græcè
πεδιον dicitur. Sumpsit autem nomen ex Græ-
ca etymologia. *χαμα* enim Græci humi di-
cunt. *Solum* est omnium quod sustinet, à solidi-
tate dictum scilicet. vnde & de mari Virgilius
ait, Sub ratharū que solum *Salsus* sunt vasta &
hyliū maria loca, vbi arbores exiliunt in altū.
Facies sunt angustorum locorum aditus in-
ter arduos montes loca angusta & breuia,
dicta à facium similitudine, quasi foeces. *Cō-
fruges* loca in qua vndique venti currunt, ac
saxa frangunt: vt Neuius ait: In montes vbi
venti frangebant locum. *Scabra* sunt loca si-
cuti aspera. Vnde & scabies dicitur, à corporis
asperitate. *Lustra* obscura latibula ferarum &
luporum. cubilia sunt, vnde & lupanaria lustra
dicuntur, per contrariam videlicet, quia pa-
rum lustrantur. *Lucus* est locus densis arbori-
bus septus, soli lucem detrahens. Potest & à
collucendo crebris luminibus dici, quæ ibi
propter religionem Gentilium cultumque
habebant. *Deserta* vocata quia non feruntur, &
ideo quasi deseruntur: vt sunt loca siluarum
& montium, contraria vberissima autem terrarū
quæ sunt vberissima glebæ. *Deuia* sunt loca
secreta & abdita quasi extra viam. Ista sunt
& inuia. Inde & auisaria secreta loca. & à via
remota: aut tantum aditibus ambibus. Vnde est
illud, Inculca rubene auian bæcis. *Amœna*
loca Varro dicta ait, eo quod solum amorem
præsentent, & ad se amanda alliciant. Perius
Placcus, quod sine manere sunt, nec quicquā
in his officij, quasi amant. hoc est, sine fru-
ctu, vnde nullus fructus exsoluitur. Inde etiā

nihil præstantes, immunes vocantur. *Aprica*
locā quæ sole gaudent, quasi *αἴριο* *οὐρανῶ*, id
est, sine frigore: siue quod sine aperto caelo.
Opaca verò loca quasi operto caelo, aprico cō-
traria. *Lubricum* dici constat locum ab eo
quod ibi quis labitur: & lubricum dicitur, nō
quod labitur, sed in quo labitur. *Æstiuia* sunt
locā vmbrosa, quibus per æstatem vitant pe-
cora solis ardorem. Statius, Et vmbrosi pa-
tuere æstiuæ Licæi. *Navalia* sunt loca vbi na-
ues fabricantur. Hoc & tæximum vocatur.
Portus autem locus est ab accessu ventorum
remotus, vbi hiberna opponere solēt. Et por-
tus dicitur à deportandis commercijs. Hinc ve-
teres à baiulandis mercibus baias vocabant,
illa declinatione à baia baias, vt à familia fam-
ilias. *Litus*, est terra aquæ & mari vicina. Et
dictum litus, quia fluctu eliditur, vel quod a-
qua alluitur, Cicero in Topicis, Litus est quod
fluctus alludit. *Circumlunium* locus quem a-
qua circumluit. Allunium consumptio riparū
ex aquis. *Margo* est pars cuiuslibet loci, vt puta
maris, vnde & nomen accepit. *Mariima* qua-
si maris intima. *Ostia* ab ingressu & exitu flu-
minis dicta in mari. *Continens* perpetua terra,
nec vllō mari discreta, quem Græci *ἠπειρον*
vocat.

De inferioribus terra.

CAP. IX.

Specus est fossa sub terra quæ prospici po-
telt. *omnīa* Græcè, *Spelunca* Latine. *Spiracu-
cula* appellata omnia loca pestiferi spiritus
quem Græci *χαρμῆνα* appellant, vel Acherō-
tea. Etiam Varro spiraculū dicit huiuscemodī
locū, & spiracula ex eo dicitur loca, qua ter-
ra spiritū edit. *Hiatus* præruptio terræ pro-
funda, quasi hiatus. Proprie autē hiat⁹ est ho-
minis oris apertio, translata à feris, quarū a-
uiditas oris ad apertione monstratur. *Profun-
dum* proprie quasi profundū vel sursum vel deor-
sum dicitur. vt Maria ac terras calūm; pro-
fundū. *Barathrum* nimis altitudinis nomē est,
& dictum barathrum quasi vorago atra, scilicet à
profunditate. *Erebus* inferorum profunditas
atque proc, flus. *Stryx* *ἄνθρῳ* *στρυγίλῳ*, id est
à tristitia dicta, eo quod tristes faciat, vel q̄
tristitiā gignat. *Cocytus* locus inferi. *Cocytus*
autem nomē accepit Græca interpretatione,
à luctu & gemitu. *Tartarus* vel quā illic om-
nia turbata sunt *ἄνθρῳ* *ταρταρον*, vel quod ve-
rius *ἄνθρῳ* *τῆς* *αἰχμησῶς*, id est à timore frigoris,
quod est algerē, scilicet quia luce solēque ca-
ret. Nam neque illic vapores sunt, qui ex solis
luce gignantur, neque flatus qui eiusdem
motib. incitantur, sed perpetuus stupor. *ταρτα-
ρον* enim horrere & tremere apud Græcos

legitur. Illic enim erit fletus & stridor dentium. *Gebenna* est locus ignis & sulphuris, quem putant ita nominatum à valle idolis consecrata, quæ est iuxta murum Hierusalé, repleta olim cadaveribus mortuorum. Ibi enim Hebræi filios suos immolabant dæmonibus, & appellabatur locus ipse Gehennon. Futuri ergo supplicij locus ubi peccatores cruciandi sunt, huius loci vocabulo designatur. Duplicem autem esse gehennam & ignis & frigoris in Iob legimus. *Inferus* appellatur eo quod infra sit. Sicut autem secundum cor-

pus si ponderis sui ordinem teneant, inferiora sunt omnia grauiora: ita secundum spiritum inferiora sunt omnia tristiora, unde & in Græca lingua origo nominis quo appellabatur inferus: ex eo quod nihil suæ habeat, resonare perhibetur. Sicut autem cor animalis in medio eius est, ita & infernus in medio terræ esse perhibetur. Unde & in Euangelio legimus. In corde terræ. Philosophi autem dicunt quod inferi pro eo dicantur, quod animæ hinc illinc ferantur.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI ORIGINVM, SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER XV.

CAPITA LIBRI QVINTIDECIMI.

- 1 De ciuitatibus.
- 2 De edificiis publicis.
- 3 De habitaculis.
- 4 De edificiis sacris.
- 5 De repositoriis.
- 6 De operariis.
- 7 De adiutibus.
- 8 De partibus edificiorum.

- 9 De munitionibus.
- 10 De vinctis.
- 11 De sepulchris.
- 12 De edificiis rusticis.
- 13 De finibus agrorum.
- 14 De mensuris agrorum.
- 15 De itineribus.

De ciuitatibus. CAP. I.

DE autoribus conditarum urbium plerunque dissensio inuenitur: adeo ut nec urbis quidem *Roma* origo diligenter possit agnosci. Nam *Salustius* dicit: urbem *Romanam* sicuti ego accepi condidere atque habitare in initio *Troiani*, & cum iis *Aboriginibus*. Alij dicunt ab *Euaëdro*, secundum quod *Virgilius* dicit. Tunc rex *Euaëdrus Romanæ* conditor arcis. Alij à *Romulo*, ut *Ennius*, His nata auspiciis illa inclita *Roma*. Si igitur tantæ ciuitatis certa ratio non apparet, non mirum si in aliarum opinione dubitatur. Unde nec historicos nec commentatores varia dicentes imperitè cõdemnate debemus, quia antiquitas ipsa creatiua erorem. Sanè quasdam de quibus aut *Sanctæ* scripturæ, aut historiarum gentium certam originem referunt, paucis admodum verbis retere oportet. Primus ante diluuium *Cain* ciuitatem *Enoch* ex nomine filij sui in *India* condidit: quam urbem sola multitudine suæ posteritatis impleuit. Primus post diluuiõnem

Nembroth gigas *Babylonem* urbem *Mesopotamiæ* fundauit. Hanc *Semiramis* regina *Alyriorum* ampliauit, murumque urbis bitumine & cocto latere fecit. Vocabulum autem sumpsit à confusione: eo quod ibi cõfusæ sint atque permixtæ linguæ ædificantiæ turrim. *Iudæi* asserunt *Sem* filium *Noë*, quæ dicunt *Melchisedech*, primum post diluuium in *Syria* condidisse urbem *Salem*: in qua regnum fuit eiusdem *Melchisedech*. Hanc postea tenuerunt *Iebusæi*: ex quibus & sortita est vocabulum *Iebus*: sicque duobus nominibus copulata, *Iebus* & *Salé*, vocata est *Hierusalem*, quæ postea à *Salomone Hierosolyma* quasi *Ierolomonia* dicta est. Hæc & corruptè à poetis *Solima* nuncupata est, & postea ab *Ælio Adriano* *Elia* vocitata est. Inde ipsa est & *Sion*, quæ *Hebræi* cè speculario interpretatur, eo quod in sublimi constructa sit, & de longè uenientia contempletur. *Hierusalem* autem pacifica in nostro sermone transferunt. *Oppida* nobilia, qui vel quæ constituerunt. *Dionysius*, qui & *Liber* pater, cum *Indiam* victor præambolasset, *Nisam* urbem ex suo nomine iuxta *Indû* fluuium condidit, & *quinquaginta milibus hominum* impleuit.

Medus autem Egæi filius *Mediam* construxit. vnde & regio eius *Media* nomen sortita est. *Persepolis*, urbem caput Persici regni Perseus Adia filius condidit formosissimam confertissimamque opibus, à quo & *Perseida* dicta est. *Cyriophontem* quoque parti apud Parthiam considerunt, in æmulationem Babyloniarum urbis. *Susis*, oppidum *Perseida* aiunt Memnonis fratrem constituisse. Dictum autem *Susis* quod imminat *Susæ* fluuio. Ibi est regia *Cyri*, lapide candido & vario cum columnis aureis, & lacunaribus gemmisque distincta, continens etiam simulacrum cæli, stellis micantibus præsignatum, & cætera humanis mentibus incredibilia. *Bactrum*, oppidum *Bactriani* considerunt ex proprio amne illud cognominantes, qui *Bactras* vocatur. *Garræ* ciuitas *Mesopotamiæ* trans *E-dissam* condita à *Parthis*, vbi quondam Romanus est casus exercitus, & *Crasus* dux captus. *E-dissam* urbem *Mesopotamiæ* condidit *Nembroth* filius *Chus* postquam de *Babylone* migravit, in qua & regnavit, quæ antè *Iare* cognominata est. Ipse construxit & *Calamic* quæ postea verso nomine à *Seleuco* rege dicta est *Selencia*. *Philadelphiam* urbem *Arabie* condidit *Raphaim* gens antiquissima, quam inter fecerunt filij *Loth*. *Selucus*, vnus ex pueris *Alexandri* post mortem eiusdem *Alexandri* occupato regno orientis urbem in *Syria* condidit, eamque ex *Antiochi* patris sui nomine *Antiochiam* nuncupavit, & *Syriæ* caput instituit. Ipse quoque *Zabdam* & *Sabdam*: ipse *Apamiam* & *E-dissam* urbem condidit. *Damascus*, *Syriæ* condita à *nuo* pater à *Dapalco* dispensatore *Abrahæ* filio. Hæc antea in omni *Syria* tenuit principatum. Necdum enim efflorebant ibi *Antiochia*, *Laodicia*, & *Apamia*: quas vrbes post *Alexandrum* constructas esse cognoscimus. Hic est *Damascus* quem *Abrahâ* futurum sibi heredem dixerat, antequam esset illi promissus *Isaac*. *Gazam*, oppidum *Palestinae* condiderunt *Euzi*, in qua habitauerunt *Cappadoceæ* pristinis cultoribus interfectis. Vocata autem *Gaza*, eo quod ibi *Cambyfes* rex *Persarum* thesauros suos posuit, cum bellum *Egyptiis* intulisset *Persarum* enim lingua thesaurus *Gaza* nominatur. *Philistim* vrbes condiderunt *Allophili*, ipsa est *Ascalon*, de qua superius memorauimus: nuncupata ex nomine *Cestrom*, qui fuit nepos *Cain* & filius *Misram*. *Dor* vrbs fuit quondam potētissima, & versa *Vice Striat dōis turris*: postea ab *Herode* rege *Iudæa* in honorem *Cæsaris Augusti* *Cæsarea* nuncupata in qua *Cornelius* domum *Christi* vidit *Ecclēsia*, & *Philippi* ediculas, & cubiculum quatuor virginū prophetarū. *Ioppe*, oppidum *Palestinae* maritimū. Idē *Palestini* edificauerunt, vbi saxum ostenditur, quod

vinculorum *Andromediæ* adhuc vestigia retinet: cuius beluæ forma eminentior elephantis fuit. *Iericho*, à *Iebuseis* condita traditur: à quibus & nomen traxisse perhibetur. hanc subuertit *Iesus*. Postquam intravit *aliam* *Ozam* de *Bethel* ex tribu *Ephraim*. Sed & hæc eo tempore quo *Hierusalem* oppugnabatur à *Romanis*, propter perfidiam ciuium capta atque destructa est. postquã tertia edificata est vrbs, quæ vsque hodie permanet. *Sichem*, *Samarie* urbem, quæ *Latine* & *Græcè* *Siemina* vocatur, edificauit *Emor*, appellauitque eam nomine *Sichena* filij sui. Ipsa est etiam *Neopolis* ciuitas *Samaritanorū*. *Bethel*, vrbs *Samarie* condiderunt *Iebusei*: quæ prius vocabatur *Luz*, sed postquam dormiens ibi *Iacob* vidit *scalam* innitentem *cælo* & dixit, Verè hæc domus *Dei* est & porta *cæli*: hæc ex causa nomen locus accepit *Bethel*: id est domus *Dei*. Quando autem ibi ab *Ieroboam* vituli fabricati sunt, vocata est *Bethauen*, id est domus *idoli*, quæ antea vocabatur domus *Dei*. *Berthelem Iuda*, ciuitas *Dauid*, quæ mundi genuit saluatorem, à *Iebuseis* condita fertur, & vocata primū *Efrata*. Quam *io* autem *Iacob* ibi pecora sua pascit, eodem loco *Berthelem* nomen quodam vaticinio futuro imposuit, quod domus panis interpretatur, propter eū panem qui ibi de *cælo* descendit. *Ebron*, ciuitas *Iudææ*, quæ quondam vocabatur *Arbe*, condita est à gigantibus ante septem annos quam ab eis *Tanis* vrbs *Egypti* conderecur. Ipsa est *Arbe* à numero ita vocata, quod ibi tres patriarchæ sepulti sunt, & quartus *Adam*. Ipsa est *Mambre* vocata: ex vno anteo *Abrahæ*, *samariam*, à qua omnis regio quæ circa eam fuit, nomen accepit. *Seinacherib* rex *Astirorum* construxit, vocauitque *samariam*, id est, custodiam, quam quando *Israel* transtulit, ibi coactiuit. Hanc obidione captam *Antiochus* solo coegquauit. Quam postea *Herodes* à fundamentis instaurant, in honorem *Augusti*, *Augusti*, id est *Sebaltiam* *Græco* sermone vocauit. Ibi sepulti sunt *Heliseus* & *Abdias* *Prophetæ*, & quomator inter natos mulierem non fuit *Baptista* *Ioannes*. *Tiberiadem* vero *Herodes* alius in *Iudæa* in nomine *Tiberij Cæsaris* condidit. *Tyros*, vrbs *Picearum* condita à *Phœnicibus* fuit. hæc est ciuitas, ex qua aurum regi *Salomoni* deferrebat, in qua optima purpura tingitur. Vnde & *Tiria* dicitur nobilis purpura. *Phœnicæ* à *Rubro* mari profecti, *Sidonem* vrbes opulentissimas condiderunt: quam à piceum copia *Sidon* appellauerunt. Nam piceum *Phœnicæ* *Sidon* vocant. Ipsi etiam *Tyrum* in *Syria*: ipsi *Miticam* in *Africa*, *Hipponem*, *Lepisum*, aliisque vrbes in ora *maris* ma condiderunt. Ipsi *Thebas* in *Boetia* duce *Cadmo*: ipsi pe-

fremd in vltima orbis tendentes urbem in
 Oceano considerunt, eamque lingua sua
 Gades nominauerunt. Nam mos erat anti-
 quas Phœnicum gentis, cum multis simul
 mercandi causa à domo proficisci, & cum
 incolatum animos commercio rerum iis an-
 tē incognitum sibi conciliafissent, loca quæ
 condendis vrbibus idonea videbantur, cape-
 re. Ex iis profecta & Dido in litus Africæ vr-
 bem condidit, & *Carthadam* nominauit,
 quod Phœnicæ lingua exprimit ciuitatem
 nouam. mox sermone verso Cartago est di-
 cta hanc Scipio deleuit. Quæ autem nunc
 est, postea à Romanis est condita. Cartago
 autem antea *Birsa*, postea *Tyrus* dicta est, de-
 inde *Cartago*. *Memphim*, ciuitatem Aegypti
 ædificauit Epaphus Iouis filius, cum in se-
 cunda Aegypto regnaret. Hæc est vrbis in
 qua charta nascitur, vbi etiã optimi mathe-
 maticæ fuerunt. Nam hanc urbem magicis
 artibus deditam, pristini vsque ad præsens
 tempus vestigia erroris ostendūt. *Tanis*, Me-
 tropolis Aegypti, vbi Pharo fuit, & Moyses
 cuncta signa fecit, quæ in Exodo scribuntur.
 Hanc construxisse perhibentur Titanes, id
 est gigantes, & ex suo nomine nuncupau-
 erunt. *Aeliopolis*, vrbis Aegypti, quæ Latinè in-
 terpretatur solis ciuitas, sicut lxx. interpretes
 arbitrantur. Aedificata est autem à filio Is-
 rael, in qua Phouifares sacerdos fuit, cuius
 meminit Ezechiel. *Vrbem Alexandrinam*
 condidit Alexander magnus, cuius & nomen
 detinet. Hanc enim idem in terminis
 regionis Africæ & Aegypti, constituit, &
 caput esse regionis Africæ & Aegypti iussit.
 Interiacet autem inter Aegyptium & mare:
 quasi claustrum, importuola. Hæc est vrbis
 Aegypti, postea versa in *Alexandriam*. *The-
 bas Aegyptias* condidit Cadmus, quæ inter
 Aegyptias vrbes numero portarum nobilio-
 res habentur, à quas commercias Arabes
 vndique subuehunt. Hinc regio Aegypti
 Thebais dicta est. Thebæ autem & Bœotig
 sunt & Aegyptiæ, vno tamen auctore sunt
 conditæ. *Ptolomais* & *Berenice* à regibus Aeg-
 yptiis nominatae à quibus & ædificata fue-
 runt. *Cæsaream Cappadocia*, Philippus in ho-
 norem Cæsaris ædificauit. *Tarsum Cilicia*,
 Dioces proles Perseus ædificauit, de qua ci-
 uitate Paulus Apostolus, Natus, inquit, Tarsus
 Ciliciæ. Quidam etiam locus Indiæ Tarsus
 vocatur. *Seleuciam Isauria* condidit Seleu-
 cus, qui & Antiochiam. Illus autem Apollinis
 filius in Phrya *Alium* condidit. Amazones
Ephesum in Asia construxerunt. Theseus ve-
 ro *Smirnam* construxit, quæ Homero poetæ
 patria exiit, & Smirna vocata, quod eius
 campos Hermus fluuius secat. *Dioscoriam*, Col-
 chorum urbem Amphitus & Circius aurigæ
 Castoris & Pollucis fabricauerunt, ex eo-

rum nomine eam cognominantes. Nam
 Castor & Pollux Græcè *Διοκρυπτοι* appellan-
 tur. *Nicomedia* à Nicomedeo rege Bithiniæ
 ædificata est. *Bithinia*, condita à Phœnæ, quæ
 quæ primum Mirandina vocabatur. *Constanti-
 nopolim*, urbem Thraciæ Constantinus ex
 nomine suo instituit, solam Romæ meritis &
 potentia adæquatam. Hæc condita primum
 à Pausania rege Spartanorum, & vocata *B-
 zantium*, vel quod tantum pateat inter A-
 driaticum mare & Propontidem, vel quod
 sit receptaculum terræ marisque copias. Vnde
 & eam Constantinus aptissimam condere
 iudicauit, vt receptaculum sibi terra mari-
 que fieret. Vnde & nunc Romani imperij
 sedes & totius caput est orientis, sicut & Roma
 occidentis. *Epirus*, Thraciæ condita est à
 Pyrrho & cognominata. *Athenas*, in Helladæ
 Cecrops condidit, & ex suo nomine cecro-
 piam nominauit, hanc Amphion qui in Græ-
 cia tertius post cecropem regnauit, Miner-
 uæ sacravit, & nomen ciuitati Athenas dedit.
 Nam Minerva Græcè *Αθήνη* dicitur, vnde &
 Mineruam Græci inuentricem multarum
 artium asserunt, quia & literæ & artes diuer-
 sorum studiorum, & ipsa Philosophia veluti
 templum Athenas habuerunt. *Corinthum*, in
 Achaia condidit Corinthus Orestis filius.
 Hanc Græci Corintheam vocant, hoc est
 administrationem reipublicæ. *Thebas Bœo-
 tia*. Cadmus veniens à Phœnicibus condidit,
 Thebis Aegyptiis prius ab eo constructis.
Mycenas Lacedæmonia condita à Lacedæ-
 monæ Semele filio. *Sparta*, à Sparto filio Pho-
 ronei vocata: qui fuit filius Inachi. Ipsam
 autem esse Spartam, quam & Lacedæmo-
 niam ciuitatem, atque inde Lacedæmoni-
 os Spartanos dici, *Achaia*, ab Achæo con-
 structa. Pelops qui apud Argos regnauit. *Pe-
 loponensem urbem* condidit. *Cecrops* in insula
 Rhodo. *Rhodium* ædificauit. *Carparus Com-
 acos* Tifonis filius. *Paphum*, a grecis Licurgi
 filius. *Samum*. Dardanus autem condidit *Dar-
 daniam*. *Thessalonicam* Thessalus Græci filius
 ædificauit, in qua etiam regnauit. *Brundisium*
 construxerunt Græci. *Brundisium* autem di-
 ctum est Græcè, quod *brunda* caput cerui di-
 catur, sic est enim vt & cornua videantur: &
 caput & lingua in positione ipsius ciuitatis.
 In Italia autem à Iano *Ianiculum*: à Saturno
Saturnia atque *Latiom* conditum, eò quod
 ibi fugiens Ianus, cognominatus. Ab Her-
 cule in Capania *Pompeia*, qui visor ex Hi-
 spania pompan boum duxerat. Aeneas au-
 tem post excidium Troiæ in eandem Italiam
 veniens, ab vxoris nomine *Lauiniam* con-
 didit. Aescanias verò relicto Lauiniam no-
 ueracæ suæ regno, *Albam longam* ædifica-
 uit. Alba autem vocata propter colorem
 suis, longa, quia longum oppidum est, iuxta
 prolixi:

proximitatem collis in quo positum est. Ex hac etiam vrbe reges Albanorum appellari coeperunt. *Capuam* Capis Siluius rex Albanorum construxit, appellatam nomine cōditoris, licet & sicut qui dicant à capacitate eam *Capuā* dictam, quòd eius terra omnem vitæ fructum capiat: alij, à locis campestribus in quibus sita est. Est autem caput vrbium *Cāpaniæ*, inter tres maximas Romæ, *Cartaginē*que numerata: ex qua & prouincia *Italiae Campania* dicta est. Romulus cum interfecto apud *Albam* Amulio, avum Numitorum in regnum constituisset, in eum locum vbi nunc Roma est deuenit: ibique sedes posuit, mœnia construxit, vrbemque ex nomine suo *Romam* vocauit. Hanc autem antè *Euander* dicitur condidisse, vt est illud, Tunc pater *Euander* Romanæ conditor arcis. *Ancus* Martius ex filia *Numæ* Pompilij natus, hic vrbem in exitu *Tiberis* condidit, quæ & peregrinas merces exciperet, & hostem moraretur, quam ab ipso situ *Ostiam* appellauit. Galli quædam intestina discordia & assidujs dissensionibus suorum permoti, sedes nouas quæ:entes *Italiam* profecti sunt: sedibusque proprijs *Tuscis* expulsis, *Mediolanum* atque alias vrbes condiderunt. Vocatum autem *Mediolanum*, ab eo quòd ibi sus in *mediolana* perhibetur inuenta. Historijs placet à *Melappo* *Gizæo* *Mesappia* datam originem, versâ post modum in nomen *Calabriae*, quam *exordio* *Oenotri* frater *Peuceetius* *Peuceetiam* nominauerat. Manto *Tiresiæ* filia post interitum *Thebanorum* dicitur delata in *Italiam* *Mantuanam* condidisse. Est autem in *Venecia* quæ *Gallia Cisalpina* dicitur. Et *Mantua* dicta, quòd manes tuetur. *Parthenopia* à *Parthenope* virgine quadam illic sepulta, *Parthenopia* appellata: quòd oppidum postea *Augustus* *Neapolim* esse maluit. Ad promontorium *Leucatem* in quo tractu *Apollinis* templum fuit, bellum *Augustus* contra *Antonium* gessit. Quo victo, vrbem in *Actia* co sinu condidit: quam à victoria *Nicopolim* appellauit. *Palantum* *Partheniorum* dux *Partheniæ* constituit. *Taras* *Neptuni* filius fuit, à quo *Tarentū* ciuitas & cōdita appellata est. Cum *Cyrus* maritimas vrbes *Græciæ* occuparet, & *Phocenses* ab eo expugnati omnibus angustijs premeretur, iurauerunt vt profugerent quàm longissimè ab imperio *Perfarum*, vbi ne nomen quidem eorum audirent: atque ita in vltimos *Galliæ* sinus nauibus profecti, arnisque se aduersus *Gallicam* feritatem tuentes, *Massiliam* condiderunt, & ex nomine ducis nuncupauerunt. Hos *Varro* trilingues esse dicit: quòd & *Græcè* loquantur, & *Latinè* & *Gallicè*. *Narbonam* & *Arelatum* & *Pistavianum* coloni proprii condiderunt. *Burdegalim* appellatam ferunt,

quòd *Burgos* Gallos primùm colonos habuerit: quibus antea cultoribus impleta est. *Terracynam* in *Hispania* *Scipiones* construxerunt: ideo caput est *Terraconenis* prouinciae. *Casaraugusta* *Terraconenis* *Hispaniæ* oppidum à *Cæsare* *Augusto* & sicum & nominatum loci amenitate & delitijs præstantius ciuitatibus *Hispaniæ* cunctis, atque illustrius, flores sanctorum martyrum sepulchris. *Afri* sub *Hannibale* maritima *Hispaniæ* occupantes, *Carthaginem Spartariam* construxerunt, quæ mox à Romanis capta & colonia facta, nomen etiam prouinciæ dedit. Nunc autem à *Gothis* subuersa atque in desolationem redacta est. *Saguntum* *Græci* ex insula *Zacyntho* profecti in *Hispaniam* condiderunt: quam *Afri* postea bello impetiam deleuerunt. *Emeritam* *Cæsar* *Augustus* adificauit, postquam *Lusitaniam* & quosdam *Oceani* insulas cepit: dans ei nomē ab eo quòd ibi milites veteranos constituisset. Nam emeriti dicuntur veterani, soluti que à militia. *Vlyssipona* ab *Vlysse* condita & nuncupata: quo loco, sicut historiographi dicunt, cælum à terra, & maria disjunguntur à terris. *Hispalim* *Cæsar* *Iulius* condidit, quam ex tuo nomine, & Romæ vrbis vocabulo *Iuliam Romanam* nuncupauit. *Hispalis* autem à situ cognominata est, eo quòd in solo palustri suffixis profundo palis locata, sic ne lubrico atque instabili fundamento caderet. *Gades* oppidum à *Pœnis* conditum: qui & *Carthaginem Spartariam* condiderunt. *Septa* oppidum à montibus septem: qui à similitudine fratres vocati *Gaditano* imminent freto. *Tingis* ciuitas & *Lixus* Anteus auctor est, quem *Hercules* ferit: luctæ certamine superatum interfecisse. *Lix* autem à *Lixo* flumine *Mauritanicæ* nuncupata, vbi antea regia fuit & *Sala* quòd immineat *Salæ* flumini. *Cæsaream* *Mauritanicæ* oppidum *Iuba* rex *Maurorum* in honorem *Cæsaris* *Augusti* condidit: quam ex eius nomine *Cæsaream* appellauit: sicut *Herodes* aliam *Cæsaream* in *Palestina*, quæ nunc est vrbs clarissima. *Icosium* *Cæsariensis* *Mauritanicæ* oppidum, *Hercule* illic transiunte, viginti à comitatu eius discedentes construxerunt. Hanc ne quis imposito à se nomine priuatum gloriaretur, de eòdientium numero vrbi *Icosio* nomen est datum. *Cyrenegina* fuit *Libyæ* quæ ex suo nomine ciuitatem *Cyrenem* condidit: ex qua & *Libyam* *Cyrenensem* vocauit.

De adificijs publicis,

CAP. II.

60 Ciuitas est hominum multitudo societatis vinculo adunata, dicta à ciuibus, id est ab

incolis ipsis vrbis, pro eò quòd plurimorum
 consensit & contineat vitas. Nam vrbis ipsa
 mentia sunt: ciuitas autem non laxa, sed ha-
 bitatores vocantur. ¶ Tres autem sunt so-
 cietates familiarum vrbium, genantium. *Vrbs*
 vocata ab *vrbe*, quòd antiquè ciuitates in or-
 bes fiebant: vel ab *vrbo* patre aratri quo mu-
 ri designabantur, vnde est illud, *Optauitque*
locum regno & concludere sulco. Locus e-
 nim futuræ ciuitatis sulco designabatur, id
 est aratro. Cato, *Qui urbem inquit, nouam co-*
dit. Tauro & vacca ares, ubi arauerit, murum
faciat: ubi portam vult esse, aratrum sustollat
& portet, & portam vocet. Ideò autem vrbis
 aratro circuebatur dispari sexu iuuenco-
 rum, propter commixtionem familiarum, &
 imaginem serenitatis, fructumque reddentis.
 Vrbis autem aratro conditur: aratro vertitur.
 Vnde Horatius, *Imprimeretque muris ho-*
stile aratrum. *Oppidum* quidam ab oppositio-
 ne murorum dixerunt: alij ab opibus recon-
 dendis: eo quòd sit munium, alij quòd sit in
 eo conuentus habitantium, & opem der mu-
 riam contra hostem. Nam primùm homines
 tanquam nudi & inermes, nec contra beluas
 præsidia habebant, nec receptacula frigoris
 & caloris, nec ipsi inter se homines ab homi-
 nibus satis erant tuti. Tandem naturali so-
 lertia speluncis silæstribusque regumentis
 turgia sibi & casas virgultis arundinibus
 quæ contexerunt, quòd esset vici turior, ne
 iis qui nocere possent aditus esset. Hæc est o-
 rigo oppidorum, quæ quòd opem darent, id-
 eundè oppida nominata dixerunt. Oppidum
 autem magnitudine & mœnibus discrepat à
 vico, & castello & pago. Ciuitates autem aut
coloniae, aut municipia, aut vici, aut castella, aut
pagi appellantur. *Ciuitas* propriè dicitur
 quam non adueoxæ, sed eodem innati solo
 condiderunt. Ideòque vrbes à proprijs ciuibus
 conditæ, ciuitates non colonias nuncupan-
 tur. *Colonia* verò est quæ defectu indigena-
 rum nouis cultoribus adimpletur. Vnde &
 Colonia à cultu agri est dicta. *Municipium*
 est quod manente itatu ciuitatis ius aliquod
 minoris aut maioris officij à principe impe-
 trat. Dictum autem municipium à munus,
 id est officijs, quòd tantum munia, id est tri-
 buta dedita, vel munera reddant. Nam libe-
 rales & famosissimæ causæ, & quæ ex prin-
 cipe proficiscuntur, ibi non aguntur. Hæc e-
 nim ad dignitatem ciuitatum pertinent. *Vici*
 & *castella* & *pagi* ij sunt, qui nulla dignitate
 ciuitatis ornantur, sed vulgari hominum cõ-
 uentu incoluntur, & propter paruitatem sui
 maioribus ciuitatibus attribuantur. *Vicius*
 autem dictus à vicinis tantum habitatoribus,
 vel quòd vias habeat tantum sine muris.
 Est autem sine munitione murorum, licet &
 vici dicantur ipsæ habitationes vrbis. Dictus

autè vicus: eo quòd sit vice ciuitatis, vel quòd
 vias habeat tantum sine muris. *Castrum* voca-
 qui dicebant oppidum loco altissimo situm,
 quasi casam altam: cuius pluralis numerus
 castra dimonitium castellum est: siquè quòd,
 castrabatür licentia inibi habitantium, ne
 passim vaga nocti pateret. *Pagi* sunt apra æ-
 dificijs, loca inter agros habitantibus. Hæc &
 conciliabula dicta, à conuentu & societate
 multorum in vnum. *Competæ* sunt vbi vsus
 est conuentus fieri rusticorum, & dicta com-
 petæ quia multa loca in agris eodem compe-
 tet, & quò conueniunt à rusticis. *Suburbana*
 sunt circumiecta ciuitatis edificia, quasi sub
 vrbe. *Mœnia* sunt muri ciuitatis, dicti ab eo
 quòd muniunt ciuitatem, quasi munimenta
 ciuitatis, id est tutamenta. *Munium* autem di-
 ctum, quasi manu factum: sic & *muri* à mu-
 nitione dicti, quasi munitione quòd muniunt
 & tueantur interiora vrbis. *Mœnia* autem du-
 plicem habent significationem. Nam inter-
 dum mœnia abusuè dici solent omnia ædi-
 ficia publica ciuitatis vt, Diuidimus muros,
 & mœnia pandimus vrbis. Propriè autem
 mœnia sunt tantum muri. *Murus* autem tur-
 ribus propugnaculisque ornatur. *Turres* vo-
 catae quòd teretes sint & longæ. *Teres* enim
 est aliquid rotundum cum proceritate, vt co-
 lumna. Nam quantis quadratæ aut latæ cõ-
 struantur, procul tamen videntibus rotundæ
 exstantur, ideò quia omne cuiusque an-
 guli simulachrum per longum aeris spacium
 euanesceit atque confunditur, & rotundum di-
 ctum, quia ex his propugnatur. *Promurale* verò
 eo quòd sit pro munitione muri. Est enim
 murus proximus ante murum. *Porta* dicitur:
 quia potest vel importari vel exportari ali-
 quid. Propriè autem porta aut vrbis aut ca-
 strorum vocatur, sicut sapientis dictum est.
 Vicus, vt prædictum est, ipse habitatores vr-
 bis sunt, vnde & vicini dicti. Vici ipsa spacia
 angusta quæ inter vicus sunt. *Plateæ* perpetuæ
 ac latiores ciuitatum viae sunt iuxta pro-
 prietatem linguæ Græcæ à latitudine nunc-
 cupatae. *Alteus* enim Græci larum dicunt.
Quintana pars plateæ quinta est: quia carpen-
 tum progredi potest. *Clauca* dicta, quòd iis
 percolantur aquæ. Has primùm Romæ fecit
 se dicunt Tarquinium Priscum, vt quotiens
 pluiarum inundatio existeret, per eas aquæ
 extra ciuitatem emitterentur, ne maximis
 periculisque tempestatibus planitiem vel
 fundamenta vrbium strages aquarum sub-
 uerteret. *Imbuli*, vel quia sub volumine sunt,
 vel quia sub iis ambulant. Sunt enim portico-
 sus hinc inde platearum. *Fusus* est exercen-
 datum litium locus à fuso dictus, siue
 Phorotheo rege, qui primus Græcis leges
 dedit. Hæc loca & prætostra vocantur, ideò
 quòd

quod ex bello Punico captis navibus Carthaginiensium, rostra ablata sunt, & in foro Romano præfixa, ut essent huius in signe vinctum *Curia* dicitur, eo quod ibi curia per senatum de cunctis administraretur. *Prætorium*, eo quod ibi prætor sedeat ad discutiendum, *Gymnasium*, generalis est exercitiorum locus. Tamen apud Athenas locus erat ubi discubatur philosophia, & sapientiæ exercebatur studium. Nam *γυμνάσιον* Græcè vocatur, quod Latine exercitium dicitur, hoc est meditatio. Sed & balnea, & loca cursorum & athletarum gymnasia sunt, eo quod illic omnes in huius artis studio exercerentur. *Capitolium*, *Roma* vocatum, eo quod fuerit Romanæ urbis & religionis caput summum. Alij autem, cum Tarquinius Priscus Capitolij fundamenta Romæ aperiret, in loco fundamenti capiti hominis literis Tuscis notatum inuenit, & proinde Capitolium appellavit. *Arces*, sunt partes urbis excelssæ acque munitæ. Nam quæcumque turissima vrbium sunt, ab arcendo hostem arces vocantur. Vnde & arcus & *Circum*, Romani dictum putant à circum equorum, eo quod ibi circum metas equi curant. *Theatrum* autem à spectaculo nominatum, *ἀρτίς θεῖος* quod in eo populus stans deusperit, atque stans, ludos scenicos contem. paretur. *Amphitheatrum* verò vocatum, quod ex duobus sit theatris compositum. Nam amphitheatrum rotundum est theatrii ve. o ex medio amphitheatri est, semicirculi figuram habens. *Labyrinthus*, est perplexis partibus ædificium, qualis est apud Cretam à Dedalo factus, ubi fuerit Minotaurus incitatus: in quo si quis introierit sine glomere lini, exitum inuenire non valet. Cuius ædificij talis est situs, ut aperientibus fores, tonitruum intus terribile audiatur. Descenditur centenis vltra gradibus, intus simulacra & monstrifera effigies, in partes diuersas transfusus innumerari per tenebras, & cætera ad errorem ingredi entium facta, ita ut de tenebris eius ad lucem venire impossibile esse videatur. Quatuor sunt labyrinthi. Primus *Aegyptus*: secundus *Creticus*: tertius in *Lenno*: quartus in *Italia*, omnes ita constructi, ut disfoluere eos nec vlla secula quidem possint. *Pharus*, turris est maxima: quam Græci & Latini in commune ab ipsius rei vtu Pharus appellauerunt: eo quod flammarum indicio loci è videatur à nauigantibus, qualem *Prolemæus* iuxta Alexandriam constituisse ostendit, dantes exempli de *Plauto*, si ve. cassem vos in ædem ad prandium. Hinc & ædificiū, eo quod fuerit prius ad edendum factum. *Aula*, domus est regia siue spaciolissima habitaculum, porticusque quatuor circumclusum. *Atrium*, magna ædes est, siue amphoi & spaciola domus, & dictum est atrium eo quod addantur ei tres porticus extrinsecus. Aliis atrium quasi ab igne & ligno arum dixerunt.

bricatas pharos dicunt. Nam *ὄρε* lux est, *ὄρε* videre. Vnde & *Lucifer* Græcè *φωσφόρος* appellatur. *Coclea*, sunt altæ & rotundæ turres, & dictæ *coclea*, quasi *cycleæ*, quod in eis tanquam per circulum orbemque concendatur, qualis est Romæ *clxxxv*. pedibus. *Therma*, appellatæ quod calcant. Græci enim *θερμῶν* calorem vocant. Balneis verò nomen inditum à leuatione morborum. Nam Græci *βανείων* dixerunt, quod anxietatem animi tollat. Hæc & *gymnasia* dicuntur, quia ibi athletæ vincto corpore & perfricato manibus exercitantur. Nam *γυμνῶσιον* Græcè, Latine exercitium dicitur. *γυμνῶσιον* vero nudus, *Apodyterium*, ubi lauantium vestimenta ponuntur, ab exuendo dictum, *ἀποδυτήριον* enim Græcè exuere dicitur. *Propina*, Græcus sermo est, qui apud nos corruptè *papina* dicitur. Est autem locus iuxta balnea publica, ubi post lauantium à fame & siti reficiuntur. Vnde & *propina* & *propinare* dicitur. *Νίσσα* enim Græcè famem significat, eo quod hic locus famem tollat. *Taberna*, olim vocabantur ædificia plebeiorum parua & simplices in vicis, aribus, & tabulis clausæ, vnde & *tabernariz*, quod ibi soleant condesere, dictæ autem: *taberna* quod ex tabulis ligneis erant constructæ: quæ nunc etsi non speciem: nomen tamen priuinum retinent. *Μακέλλον* dictum, quod ibi macerentur pecora, quæ mercantibus venduntur. *Mercatum* autem à commercio nominatum. Ibi enim res vendere vel emere solitum est, sicut & telonium dicitur, ubi merces nauium & nauarum emolumenta redduntur. Ibi enim vestigialis exactor sedet, precium rebus impostitum, & voce à mercatoribus flagitans. *Carcer* est à voce prohibentur exire, & dictus *carcer* à coercendo. Hinc *Fronto*. Ut pergræcari potius amoenis locis, quàm coerceri carcere videretur.

De habitaculis. CAP: III.

Habitatio, ab habitando vocata, ut *Habitare* casus. *Domus*, ex Græca appellatione vocata. Nam *δῶμα* *Γεγενετα* dicitur. Est autem domus vnus familie habitatio: sicut vrbis vnus populis: sicut orbis, domicilium totius generis humani. Omne ædificium antiqui *ædem* appellauerunt. Alij *ædem* ab ædendo quidem *lumpfisse* nomen existimant, dantes exempli de *Plauto*, si ve. cassem vos in ædem ad prandium. Hinc & ædificiū, eo quod fuerit prius ad edendum factum. *Aula*, domus est regia siue spaciolissima habitaculum, porticusque quatuor circumclusum. *Atrium*, magna ædes est, siue amphoi & spaciola domus, & dictum est atrium eo quod addantur ei tres porticus extrinsecus. Aliis atrium quasi ab igne & ligno arum dixerunt.

Atrum enim fit ex fumo. *Palatium*, à Palante principe Arcadum dictum: in cuius honore Arcades Palanteum oppidum construxerunt, & regiam in ipsius nomine conditam palatium vocauerunt. *Thalamum*, hac ex causa vocatum ferunt. Cum enim raptræ fuissent à Romanis Sabinæ, ex quibus cum vna ante alias specie nobilis cum magna omnium admiratione raperetur, Talamoni duci eam oraculo resposum est dari: & quoniam hæ nuptiæ feliciter cesserant, institutum est, vt in omnibus nuptiis thalami nomen iteretur. Ægyptij quoque lingua sua loca in quibus nubentes succedunt & incubant, thalamum nominant. *Cœnaculum*, dictum à communione vescendi: vnde & cœnobium, congregatio. Antiqui enim publicè & in commune vescabantur, nec vllius conuiuium singulare erat, ne in occulto deliciæ luxuriam gignerent. *Triclinium*, est cœnaculum, à tribus lectulis discumbentium dictum. Apud veteres enim in loco vbi conuiuij apparatus exponebatur, tres lectuli strati erant, in quibus discumbentes epulabantur. *Klin* enim Græcè lectus vel accubitus dicitur, ex quo confectum est, vt triclinium diceretur. *Cella*, dicta quòd nos occultet & celer. *Cubiculum* verò, quòd eo cubemus, ibique dormientes requiescamus. *Cubile* autem cubandi locus est. *Secessus* quòd fit locus secretus, id est sine accessu. *Diuersarium* dictum, eo quòd ex diuersis viis ibi conueniatur. *Hospitium*, sermo Græcus est: vbi quis ad tempus hospitali iure inhabitat, & iterum inde transiens migrat. Inde & metarum, quia mutatur. Vnde & legitur, & Castra metati sunt pro mutauerunt. Non enim illic permanet exercitus, sed pertransit. *Mœniana*, dicta sunt quòd manemus. Mœnians collega Crassi in foro proiecit materias, vt essent loca in quibus spectantes insisterent, quæ ex nomine eius mœniana appellata est. Hæc & solaria, quia patent soli: post hæc alij lapide, alij materia ædificare porticibus mœniana, & foribus, & domibus adiecerunt. *Tabulata*, olim lignæ domus fiebant. Inde nomen permanet tabulorum. *Apozeum*, est constructum sub terris ædificium, quod nos antrium vel speluncam dicimus. *Solarium*, quòd i soli & auræ patet, qualis fuit locus in quo David Bersabeam lauandam aspexit & adamauit. Cum Hierosolymam Antiochus obsideret, Hircanus princeps Iudæorum reserato David sepulcro, tria millia auri talenta inde abtraxit: ex quibus ec. c. Antiocho dedit, vt obsidionem relinqueret, atque vt facti inuidiam demerit, fertur ex reliqua pecunia instituisse primus *Xenodochia*, quibus aduentum susciperet pauperum & peregrinorum, vnde & vocabulum sumpsit. Nam ex Græco in Latinam *Xenodochia*

χθῶν peregrinorum susceptio nuncupatur. Vbi autem ægrotantes de plateis colliguntur: *νοσοκομῖον* Græcè dicitur: iniquo consumpta languoribus atque inedijs miserorum membræ fouentur.

De adificiis sacris. CAP. IV.

Sacra sunt loca, diuinis cultibus instituta, vtpote ea in quibus altaria litantibus à more pontificibus consecrantur. *Sacra* iuxta veteres exteriora templi sunt. *Sacra* autem sanctorum locus templi secretior, ad quem nulli erat accessus, nisi tantum sacerdoti. Dicta autem *Sacra* sanctorum, quia exteriori oraculo sanctiora sunt, vel quia sanctorum comparatione sanctiora sunt, sicut Cantica canticorum, quia cantica vniuersa præcellunt. Sanctam autem à sanguine hostiæ nuncupatum. Nihil enim sanctum apud veteres dicebatur, nisi quod hostiæ sanguine esset consecratum aut conspersum. Item sanctum quod extat esse sanctum. *Sancire* autem est confirmare & irrogatione poenæ ab iniuria defendere, sic & leges sanctæ, & mores sancti esse dicuntur. *Propitiatorium*, oraculum inter duo Cherubin. Et dictum, propitiatorium quasi propitiations oraculum. Propitiatio enim placatio est. *Oracula*, dicta eo quòd inde responsa redduntur, & oracula ab ore. *Penetralia*, secreta sunt oraculorum, & penetralia dicta ab eo quod est penitus, hoc est penitus. *Oratorium*, orationi tantum est consecratum, in quo nemo aliud agere debet, nisi ad quod est factum, vnde nomen accepit. *Monasterium* vnus monachi, id est solitarij habitatio. *Cœnobium*, ex Græco & Latino videtur esse compositum. Est enim habitaculum plurimorum in commune viuentium. *templa* enim Græcè commune dicitur. *Templi*, nomen generale, pro locis enim quibuscunque magnis antiqui templa dicebant. Et templa dicta quasi tecta ampla. Sed & locus designatus ad orientem, à contemplatione templum dicebatur. Cuius partes quatuor erant: antica ad ortum, postica ad occasum, sinistra ad septentrionem, dextra ad meridiem spectans, vnde & quando templum construebant, orientem spectabant æquinoctialem, ita vt linea ab ortu ad occidentem missæ fierent partes cæli dextra sinistra æquales, vt qui consuleret ac deprecaretur rectum aspiceret orientem. *Fana*, dicta à Faunis quibus templa error gentilium contruebant, vnde consules dæmonium, responsa audirent. *Delubra*, veteres dicebant templa fontes habentia, quibus ante ingressum diluebantur, & appellari delubra à diluendo. Ipsa nunc sunt ædes cum sacris fontibus in quibus fideles

fideles regenerari purificantur, & bene quodam prælagio delubra sunt appellata. Sunt enim in ablacionem peccatorum. Fons autem in delubris locus regeneratorum est, in quo septem gradus in Spiritu sancti mysterio formantur, tres in descensu, & tres in ascensu. Septimus verò is est qui & quartus, id est similis Filio hominis: extinguens fornacem ignis, & stabilitatem pedum, fundamentum aquæ, in quo plenitudo divinitatis habitat corporaliter. *Basilica* prius vocabantur regum habitacula vnde & nomen habent. Nā *Basili* rex, & *basilicæ* regis habitationes. Nūc autem idē diuina templa basilicæ nominantur, quia ibi regi omnium Deo cultus & sacrificia offeruntur. *Martyrium* locus martyrum Græca derivatione, eo quòd in memoriam martyris sic constructum, vel quòd sepulchra sanctorum ibi sint martyrii. *Aram* quidam vocatam dixerunt, quòd incensæ ibi victimæ ardeant. Alij aras dicunt à precationibus, id est, quas Græci *Æxæ* vocant, vnde contra imprecationem satuta dicitur. Alij volunt ab altitudine aras, sed malè. *Altare* autem ab altitudine constat esse nominatum, quasi alta ara. *Pulpitum* quòd in eo lector vel psalmista positus in publico conspici à populo possit, quòd liberius audiatur. *Tribunal*, eo quòd inde à sacerdote tribuantur præcepta viuendi. Est enim locus in sublimi constitutus, vnde de vniuersa exaudiri possint. Aliàs tribunal à tribubus denominatum: quòd ad illum tribus conuocentur. *Analogium* dictum quòd sermo inde prædicetur. Nam *ἀναλογία* Græcè sermo dicitur, quòd & ipsum altius situm est.

De repositoriis. C A P. V.

Sacrarium propriè est locus templi in quo sacra reponuntur: sicut donarium est in quo collocantur oblata, sicut lectisternia dicuntur, vbi homines sedere consueverunt. Ab inferendis ergo & deportandis sacris sacrarium nuncupatur. *Donaria* verò eo quòd ibi dona reponantur, quæ in templis offerri consueverunt. *Acrarium* vocatum, quia prius æ signatum ibi recondebatur. Hoc enim olim in vsu erat auro argentoque nondum signato, ex quorum metallis quantus postea facta fuisset pecunia, nomen tamen ærarij permansit ab eo metallo vnde pecunia initium sumpsit. *Armarium* locus vbi quarumcumque artium instrumenta ponuntur. *Armamentorium* verò vbi tantum tela armorum. Vnde Iuuenalis, Quicquid habent telorum armamentaria cæli. Dicta autem vtraque ab armis, id est brachijs quibus exercentur. *Bibliotheca* est locus vbi reponuntur libri. *ἑλεος* enim Græcè liber, *θήκη* repositorium dicitur.

Promptuarium dictum eo quòd inde necessaria victui promuntur, id est, proferuntur. *Cellarium* quòd in eo colligantur ministeria mensarum: vel quæ necessaria victui supersunt. Inter promptuarium autem & cellarium hoc interest, quòd cellarium est paucorum dierum, promptuarium verò temporis longi. *Apotheca* autem vel horrea à Græco verbum ex verbo repositoria vel reconditoria dici possunt, eo quòd in iis homines elaboratas fruges reponunt. Vnde & *θήκη* Græco sermone repositam rei copiosam substantiam appellamus.

De operariis. C A P. VI.

Ergasterium locus est vbi opus aliquod fit. Græco enim sermone *ἐργαστήριον* operer significat. *Ergastula* quoque & ipsa à Græco vocabulo nuncupantur, vbi deputantur noxij ad aliquod opus faciendum, vt solent gladiatores & exules qui marmora secant, & tamen vinculorum custodijs alligati sunt. *Gynacium* Græcè dictum, eo quòd ibi conuentus foeminarum opus lanificij exercendum conuenit. Mulier enim Græcè *γυνή* nuncupatur. *Pistrinum* quasi pilistrinum, quia pilo antea tundeant granum. Vnde & apud veteres non molitores, sed pistoris dicti sunt quasi hiores, à findendis granis frumenti: molæ enim nondum vsus erat, sed granum pilo tundeant: vnde Virgilius, Nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo. *Clibanus* fornax à cliuo dictus, ab eo quòd in erectione fit collectus. *Cliuum* enim ascensum dicimus siue flexuosum. *Furnus* per derivationem à farre dictus, quoniam panis ex eo factus ibi coquitur. *Torcular* dictum, eo quòd ibi vix calcantur, atque extortæ exprimantur. *Forus* est locus vbi vna calcatur, dictus quòd ibi feriatur vna, vel propter quòd ibi teratur pedibus. Vnde & calcatorium dicitur: sed hoc nomen multa significat. Prima species fori, locus est in ciuitate ad exercendas nundinas relictus. Secunda, vbi magistratus iudicare solet. Tertia, quam supra diximus, quam calcatorium nominamus. Quarta, spacia plana in nauibus, de quibus Virgilius, Laxatque fores. *Lacus* dictus quòd ibi decurrit frugum li-

De adiutibus. C A P. VII.

Aditus ab eundo dictus, per quem ingredimur & admittimur. *Estibulum* est vel aditus domus priuatæ, vel spatium adiacens ædibus publicis. Est vestibulum dictum, eo quòd vestiuntur fores, aut quòd aditum recto vestiatur, aut à stando. *Porticus* quòd transeus sit magis quam ad standum

sica sit, quasi porta, & porticus eo quod sit aperta. *Ianua* à Iano quodam appellatur, cui gentiles omne introitum vel exitum sacrauerunt: Vnde Lucanus, Ferrea Belligeri compescat limina Iani. Est autem primus domus ingressus: cætera intra ianuam ostia vocantur. Generaliter quidem ostium est, per quod ab aliquo atcerur ingressu, ab obitandò dictum, siue ostium, quia ostendit aliquid intus. Alij autem ostium appellari, quia hostem mo-
10 ratur. Ibi enim aduersarius nos obicitimus. hinc & Ostia Tiberina, quia hostibus sunt opposita. *Fores* & *valua* claustra sunt. Sed fores dicuntur quæ foras, valua quæ intus reuoluuntur, & iustioris complecibilisq; sunt: se à generaliter vsus vocabula ista corumpit. *Claustro* ab eo quod claudantur dicta. *Fenestra* sunt quibus pars exterior angusta & interior diffusa est, quales in horreis videmus dictæ. eo quod lucem fenestrent. Lux enim
20 Græcè *phos* dicitur: vel quia per eas intus positus homo foras videri. Alij fenestram pucant dictam, eo quod domus lucem ministrat, compositum nomen ex Græco *Laphin* iue sermone. *phos* enim Græcè lux est. *Cardo* est locus in quo ostium vertitur: & semper mouetur, dictus *cardo* quia *cardo*, quod quasi cor hominem rotam, ita ille cuneus ianuam regat ac moueat. Vnde & prouerbiale est, In cardine reari esse. *Limina* ostiorum dicta, eo
30 quod transversa sunt, vt limes, & per ea sicut in agro aut introeat, aut foris eat. *Postes* & *antes* quasi post & ante stantes. Et antes quia ante stant, vel quia antea ad eas accedimus priusquam domum ingrediamur. Postes eo quod post ostium stent.

De partibus aedificiorum.

CAP. VIII.

Fundamentum dictum quod fundus sit donui. Idem & cementum à cedendo dictum, quod à crasso lapide surgat. *Pariet* nuncupatur, quia semper duo sunt pares, vel à fronte, vel à latere. Siue enim tetragonum siue hexagonum sit, qui se conspiciunt ex parietunt. *Aliter* enim structura facta deformis est. *Parietinus* dicitur quasi parietum ruinatus. Sunt enim parietes stantes sine tecto & sine habitantibus. *Angulus* quod dicitur parietes in vnum coniungat. *Culina* dicta sunt, quia apud antiquos tanta tegebatur culmo, vt nunc rustica. Hinc tecti summitas culmen dicitur. *Camera* sunt volumina introitus respiciantia appellata, à curuo, *curuato* enim Græcè curuum est. *Laquearia* sunt quæ cameram subtegunt & ornant: quæ & lacunar dicuntur. Principaliter autem lacus dicitur: vt Lucilius, Refulant aedèsque lacusque. Cuius dimini-
60

tio lacunar facit: vt Horatius, Neque aureum mea renidet in domo lacunar. Inde sit alia diminutio lacunarum. & per *ar* *laquearium* facit. *Abstia* Græco sermone, *Lacine* interpretatur lucida, eo quod lumine accipio per arcum replendeat. Se l'vtrum absidè an absidem dicere debeamus. hoc verbigenus ambiguum quidam doctorum existimant. *Testudo* est camera templi obliqua, nam in molium testudinis veteres templorum tecta faciebant: quæ ideo sic fiebant, vt cœli imaginem redderet, quod constat esse conuexum. Alij testudinem volent esse locum in partem atrij aduersum venientibus. *Arcus* dicti quod sint arca conclusionem curuati, ipsi & fornice. *Pavimenta* originem apud Græcos habent elaborata arte picturæ. *Litostrotia* paruis cunctis ac tessellis cinctis in variis coloribus, vocata autem pavimenta, eo quod paviantur, id est cadantur. Vnde & pavor quia cadit cor. *Ostracus* est pavimentum testaceum, eo quod fractis testis calce admixta feriatur. Testam enim Græci *ostraka* dicunt. *Complexum* dictum, quia aquæ partes quæ circa sunt: id conueniant. *Tesselle* sunt quibus domicilia iterantur, à tessellis nominata, id est quadratis lapillis, per diminutionem. *Bases* fulcræ sunt columnarum, quæ à funda nent conuergunt, & superpositæ fabricæ sunt nent pondus. *Bases* autem nomen per se est fortissimè Syro sermone. *Columna* pro longitudine & rotunditate vocata, in quibus totus fabricæ pondus erigitur. Antiquariorum columnarum erat altitudinis, tertia pars latitudinis. *Genera* rotundarum quatuor. *Doricæ*, *Ionicæ*, *Tuscanicæ*, *Corinthicæ*, mensura grossitudinis & altitudinis inter se distantes. Quintum genus est earum quæ vocantur *Atticæ*, quaternis angulis aut amplius, paribus laterum intervallis. *Capitola* dicta, quod sint columnarum capitata: sicut super collum, caput. *Epistylia* sunt, quæ super capitella columnarum ponuntur: & est Græcum, id est supermissa. *Tegula* quod tegat aedès, & imbrices, quod accipiant imbres. *Laticores* & *laterculi*, quod lati formentur circumactis vndique, quatuor tabulis. *Canalis* ab eo quod eava sit in modum cannae. Sanè canalium melius genere feminino quam masculino proferimus. *Fistula* aquarum sunt dictæ, quod aquas fundant, & emittant. Nam *stimon* Græcè mittere est. Formæ earum pro magnitudine aquæ & capacitatis modo fiunt.

De munitionibus.

CAP. IX.

Munitum vel munimentum dictum, quia manu est factum. *Cohors* vocata, vel quod coartat cuncta, quæ interioris sunt, id est conclus-

concludat, vel quod coerecat obiectu suo extraneos, & adire prohibeat. *Vallum* est, quod mole terræ erigitur, ut custodia præcedatur. dictum autem vallum à vallis. Nam *valli fustes* sunt, quibus vallum monitur. Et valli dicitur, quod figantur & euellantur. *Intervalla* spacia sunt inter capita vallorum, id est stipitum quibus vallum fit, vnde & cætera quoque spacia dicuntur, à stipitibus scilicet. *Agger* est cuiuslibet rei accretio, vnde fossæ aut valles possunt repleri. *Agger* proprie dicitur terra aggesta, quæ vallo facto propius ponitur, sed abusive & muros & munimenta omnia aggerem dicimus. *Macerie* sunt parietes longi, quibus vineæ aliquæ clauduntur. Longum enim Græci *καρπὸν* dicunt. *Formatum* siue *formatum* in Africa vel Hispania parietes de terra appellant, quomodo in forma circumdatis duabus utrinque tabulis iustificiuntur verius quam instruuntur. *Ævis* durant incorrupti, ventis, ignibus, omni cemento fortiores. *Sepes* munimenta fororum sunt, vnde & appellatæ. *Caula* munimenta ovium, vel sepimenta ovium. Est enim Græcum nomen detracta. Nam Græci *αὐλά* vocant animalium receptacula.

De tentoriis. CAP. P.

T *Abernacula* tentoria sunt militum, quibus in itinere solis ardores temperatissimum in horum frigorisque iniurias vitant. Dicitur autem tabernacula quod cortinæ distentur, quæ tabulis interitantiibus appenderentur, quæ tentoria fastinent. *Tentorium* vocatur, quod tendatur funibus & palis, vnde & hodie præterdere dicuntur. *Papilioes* vocantur à similitudine parvuli animalis volantis, quod maxime abundat sibi, & bus maluis. Hæ sunt aviculæ quæ lumine accenso conveniunt & circa volutantes ab igne proximo interire coguntur.

De sepulchris. CAP. XI.

S *Epulchrum* à sepulto dictum. Prius autem quisque in domo sua sepeliebatur. Postea veritum est legibus, ne factore ipso corpora viventium contracta inficerentur. *Munimentum* idem nuncupatur, eo quod mentem nonnear ad defuncti memoriam. Cui enim non videtur monumentum, obliuisceris mortuum. Hoc est illud quod scriptum est, Excidit tanquam mortuus à corde. Cum autem videris, monet mentem & ad memoriam te reducit, ut mortuum recorderis. *Munimenta* itaque & memoriam, pro mentis admonitione dictæ. *Tumulus* dictus quasi tumens tellus. *Sarcophagus* Græci nomen est, eo quod ibi corpora assuescunt, cuius enim Græcè, caro, *πέτρα* com-

dere dicitur. *Mausolea* sunt sepulchra seu monumenta regum, à Mausoleo rege Ægyptiorum dicta. Nam eo defuncto vxor eius miræ magnitudinis & pulchritudinis sepulchrum excoxit, in tantum ut vique hodie omnia monumenta preciosa ex eius nomine mausolea nuncupentur. *Pyra* est genus sepulchrorum quadratum & fastigiatum ultra omnem celsitudinem quæ fieri manus possit, vnde & mensuram vnam vmbriarum egessæ nullam habere vmbra dicitur. Tali autem edificio surgunt, ut à lato incipiant & in angusto finiuntur, sicut ignis. *Pyra* enim dicitur ignis, hæc Ægyptus habet. Apud maiores enim, potentes aut sub montibus aut in montibus sepeliebantur. Inde tractum est, ut super cadavera aut pyramides fierent, aut ingentes columnæ collocarentur.

De adificiis rusticis. CAP. XII.

C *Asa* est agreste habitaculum palis atque virgultis, arundinibusque contextum, quibus possint homines tueri à vi frigoris, vel caloris iniuria. *Tegurium* casula est, quam facit sibi custodes vinearum ad regimen sui quasi tegurium, siue propter ardorem solis & radios declinandos siue ut inde homines vel bestias, quæ insidiari solent caris frugibus, abigant. Hanc rusticis *copannam* vocant, quod vinum tantum capiat. *Tesius* quidam putant esse tuguria, quædam loca præcipua & aspera. *Magalta* ædificia Numidarum agrestium ob loca a muris lateribus recta, quasi nauium carinæ sint: siue rotunda in modum furnorum. Et magalia dicta, quasi magara, quia *Magar* Puncti novam villam dicunt, vna litera commutata à pro magaria, tuguria.

De agris. CAP. XIII.

A *Ger* Latine appellari dicitur, eo quod in agro agatur aliquid. Alij agrum, cuius Græco nomine manifestus credunt. Vnde & villa Græcè *κῆρυξ* dicitur. *Villa* à vallo, id est aggere terræ nuncupata, quod pro limite constitui solet. *Possessiones* sunt agri late patentes publici privatique: quos initio non occupacione, sed quisque ut potuit occupavit, atque possedit, vnde & nuncupati. *Fundus* dictus, quod *ca fundatur* vel stabiliter *patrimonii*. *Fundus* autem, & vrbium ædificiū & rusticum intelligendum est. *Prædium* quod ex omnibus *parisfamilias maxime prouidetur*, id est apparet, quasi præiudici, vel quod antiqui agros, quos bello ceperant, ut *præda* nomine habebant. *¶* Omnis autem ager, ut Varro dicit, quæ adrisarum dividitur. Aut enim *arvus* est ager, id est sativus: aut *consius*, id est arboribus: aut *pascuus*, qui herbis tantum,

& animalibus vacat: aut *florens*, quod sunt horti apibus congruentes & floribus. Quod etiam Virgilius in quatuor libris Georgicorum secutus est. *Rura* veteres incultos agros dicebant, id est silvas & pascua, agrum verò qui colebatur. Nam rus est quo mel, quo lac, quo pecus haberi potest. Vnde & rusticus nominatur. hæc agrestium prima & otiosa felicitas. *Segetes* ager est in quo seritur. vnde & Virgilius, *Ille segetes demum votis respon-* 10
det. *auari* Agricolarum. *Copiosus* ager dicitur, qui à diuisoribus agrorum relictus est ad pascendum communiter vicinis. *Alluuus* ager, est quem paulatim fluvius in agrum reddit. *Ar-*
cifinius ager dicitur est, quia certis linearum mensuris continetur: sed arcentur fines eius obiecta fluminum, montium, arborum vnde & in iis agris nihil subcisuorum interuenit. *Novalis* ager est primum profectus, sive qui 20
alereis annis vacat, nouandarum sibi vitium causa. *Novalia* enim semel cum fructu erant, & semel vacua. *Squalidus* ager quasi excolidus, eo quod iam à cultura exierit, sicut exconsul, quod à consularu discesserit. *Uliginosus* ager est semper vuidus. Nam vuidus dicitur, qui aliquando siccatur. Vligo enim humor terræ naturalis est, ab ea nunquam recedens. *Subficius* sunt proprie quæ de materia præciden-
dens sutor quasi, superuacua abiicit. Inde & subficiui agri, quos in pertica diuisos recusat, 30
quasi steriles vel palustres. Itè subcisuua, quæ in diuisura agri non efficiunt centurias, id est iugera cc. *Area* dicitur tabularum æqualitas. dicta autem area à planicie atque æqualitate, vnde & ara. Alij aream vocatam dicunt, quod pro trituran-
dis frugibus eradatur, vel quod non triturentur in ea nisi arida. *Pratum* est cuius fœni copia armenta tuentur, cui veteres Romani nomen indiderunt ab eo quod protinus sic paratum: nec magnum laborem 40
cultura desideret. Prata autem sunt quæ secari possunt. *Paludes* dicunt à Pale pastorali dea, quod paleam, id est pabula nutriant iumentorum.

De finibus agrorum. CAP. XIII.

Fines dicti, eo quod agri funiculis sunt diuisi. Mensurarum enim linearum in terrarum 50
partitione tenduntur, vt dimensionis æqualitas teneatur. *Limites* appellati antiquo verbo transuersi. Nam transuersa omnia antiqui linea dicebant: à quo & limina ostiorum per que foris & intus itur: & limites quod per eos foras in agros eatur. Hinc & *limus* vocabulum accepit, singulum quo serui publici cingebatur obliqua purpura. *Termini* dicti, quod terre mensuras distinguunt atque declarant. His enim testimonia sanium intelliguntur, &

agrorum intentio & certamen aufertur. *Limites maximi* in agris sunt duo, *cardo* & *decumanus*. *Cardo* qui à septentrione directus à cardine cœli est: nam sine dubio cœlum vertitur in septentrionali orbe. *Decumanus* est qui ab oriente in occidentem per transfertum dirigitur, qui pro eo quod formam X faciat, decumanus est vocatus. Ager enim bis diuisus figuram numeri denarij efficit. *Area* ab arcendo vocata. *Fines* enim agri custodia, eosque adire prohibet. *Trifinium* dicitur, eo quod trium possessionum fines astringit. Hinc & *quadrifinium*, quod quatuor. Reliqui limites angustiores & inter se distant in paribus, interuallis & nominibus designatis.

De mensuris agrorum.

CAP. XV.

Mensura est quicquid pondere, capacitate, longitudine, altitudine, animoque 10
metitur. Maiores itaque orbem in partibus partem, in prouinciis: *provincias* in regionibus: *regiones*, in locis: *locos*, in territorijs: *territoria*, in agris: *agros*, in ceterijs: *ceterias*, in iugibus: *iugera*, in climatibus: deinde *climata* in *actibus*, *peractibus*, *passibus*, *gradibus*, *cubitis*, *pedibus*, *palmis*, *uncias*, & *digitis* diuisunt: Tanta enim sunt 30
eorum tolerantia. *Digitus* est minima pars agrestium mensurarum. Inde uncia habet digitos tres. *Palmus* autem quatuor habet digitos: *pes* sedecim digitos: *passus* pedes quinque: *peractica* passus duos, id est, decem pedes. *Pertica* autè à poriado dicta, quasi portica. Omnes autem præcedentes mēsuræ in corpore sunt, vt *palmus*, *pes*, *passus*, & reliqua: sola *peractica* portatur. Est enim decem pedum ad instar calami in Ezechiele templum mensuratis. *Actus* est 40
minimus, latitudine pedum quatuor, longitudine ceterum sexaginta. *Climata* quoque vndique versum habent sexaginta pedes. *Actus quadratus* vndique finitur pedibus centum viginti. Hunc *Betici* arapennè dicunt, ab arando scilicet. *Actus duplicatus* iugerum facit: & ab eo quod est iunctum, iugeri nomen accepit. *Iugerum* autem constat longitudine pedum ducentorum quadraginta, latitudine centum viginti. *Actus* prouinciæ *Beticæ* rustici agrum 50
vocat. *Porcum* iidem *Betici* triginta pedum latitudine, & octoginta longitudine definiunt. Sed *porca* est quod in arado extat. *Lyræ* quod defossium est. At *Galli cœdærum* appellant in areis vrbasus spaciū centum pedum, quasi centerum. In agrestibus autem pedum *CL*: quod aratores cædærum vocat. Porro *stadias* ager habet passus cxxv. id est, pedes cxxv. cuius mensura octies computata miliare facit, quod constat quinque milibus pedum. 60
Centuria autem ager est ducentorum iugerum, qui

rum, qui apud antiques à centum iugeribus vocabatur: sed postea duplicata est, nomenque pristinum retinuit. In numero enim centuriarum multiplicatae sunt: nomen mutare non potuerunt.

De itineribus. CAP. XVI.

Mensuras viarum nos *milliaria* dicimus, Graeci *stadia*, Galli *leucas*, Aegyptij *si-¹⁰ gnes*, Persae *parasangas*. Sunt autem proprie quaeque spacia *Milliarium* mille passibus terminatur: & dictum *milliarium*, quasi mille adiam, habens pedes quinque millia. *Leuca* finitur passibus quingentis. *Stadium* octava pars *milliarium* est, constans passibus *cxxv*. Hoc primum *Herculeum* statuisse dicunt, eumque eo spacio determinasse, quod ipse sub viro spiritu confecisset: ac proinde *stadium* appellasset, quod in fine respirasset, suntque ²⁰ iterisset. *Via* est, qua potest ire vehiculum: & via dicta à vehiculorum incurfu. Nam duos actus capit, propter euntium & venientium vehiculorum occursum. Omnis autem via aut publica: sicut *privata*. *Publica* est quae in solo publico est, qua iter actus populo pater. Haec autem ad mare, aut ad oppida pertinet. *Privata* est quae vicino municipio data est. *Strata* dicta, quasi vulgi pedibus detrita. ³⁰ *Lucretius*: *Strataeque iam vulgi pedibus detrita viarum*. Ipsa est & *delapidata*, id est, lapidibus strata. Primum autem *Poeni* dicuntur lapidibus vias stravitisse: postea *Romani* eas per om-

nem penè orbem disposuerunt, propter re-
ctitudinem itinerum, & ne plebs esset ociosa.
Agger est media stratae eminentia, coacervatis
lapidibus strata, ab *aggere*, id est, coacervatione
dicta, quam historici viam militarem
dicunt: ut, *Qualis saepe vis depressus in aggre-
re serpens: Iter vel itus est via*, qua ita ab ho-
mine quaqua versum potest. *Iter* autem & itine-
ret diversam habent significationem: *Iter* enim
locus est transitu facilis. unde & appella-
mus itum. *Itiner* autem est itus longae viae:
& ipse labor ambulandi, ut quò velis peruenias.
Semita itineris dimidium est, à semi ita
dicta. *Semita* autem hominum est: *callis* fera-
rum & pecudum. *Callis* est iter pecudum in-
ter montes angustum & tritum à callo pecu-
dum vocatum, siue callo pecudum perdura-
tum. *Tramites* sunt transversa in agris itine-
ra, siue recta via, dicti quòd transmittant. *Di-
uortia* sunt flexus viarum, hoc est, viae in di-
uersa tendentes: eadem *diuortia* sunt, hoc
est, diuersae ac diuisae viae: siue *semitae* trans-
uersae, quae sunt alterae viae. *Binium*, quia du-
plex est via. *Competa*, quia plures in ea com-
petunt viae, quasi *trivium*, *quadrivium*. *Ambitus*
inter vicinorum aedificia locus, duorum pe-
dum & *semipedis* ad circumeundi facultatem
relictus, & ab ambulando dictus. *Orbita* ve-
stigiū carri, ab orbe rotae dicta. Porò *actus*
quo pecus agi solet. *Clinosum* iter flexuosum.
Vestigia sunt pedum signa primis plantis
expressa, vocata quòd iis viae praecurrentium
inuestigantur, id est, cognoscantur.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER XVI.

CAPITA LIBRI DECIMISEXTI.

- 1 De pulueribus & glebis terra.
- 2 De glebis ex aquis.
- 3 De lapidibus vulgaribus.
- 4 De lapidibus insignioribus.
- 5 De marmoribus.
- 6 De gemmis.
- 7 De viridioribus gemmis.
- 8 De rubris gemmis.
- 9 De purpureis.
- 10 De candidis.
- 11 De nigris.
- 12 De variis.
- 13 De crystallinis.

- 14 De aureis.
- 15 De vitro.
- 16 De metallis.
- 17 De auro.
- 18 De argento.
- 19 De aere.
- 20 De ferro.
- 21 De plumbo.
- 22 De stanno.
- 23 De electro.
- 24 De ponderibus.
- 25 De mensuris.
- 26 De signis ponderum.

De pulueribus & glebis terra.

C A P. I.

DVLVIS dicitur, quoddam venti pellatur. Tollitur enim eius flatu nec resistit nec stare nouit sicut ait propheta: Tāquam puluis, quem proficit ventus à facie terræ. *Limus* vocatur,

quoddam leuis sit. *Cenium* est vorago luti. *Cinis* ex incendio dicitur ab eo enim fit. *Fauilla*, quoddam per ignem effecta sit. Nam quod ignis est. *Gleba* quoddam globus sit. Pulueris enim collectione compingitur, & in vno glomere adunatur. Terra autem ligata gleba est, soluta puluis. *Labina* eo quoddam ambulatibus lapsum inferat, dicta per derivationem à labe. *Lutum* vocatum quiddam per antiphrasin putant, quoddam non sit mundum: nam omne lorum mundum est. *Volubra* appellata, quoddam ibi apri voluerunt *Vlgo* sordes limi vel aquæ sunt. *Sabulum* leuissimum terræ genus. *Argilla* ab Argis vocata: apud quos primum ex ea vasa confecta sunt. *Creta*, ab insula *Creta* vbi melior est. *Creta Cynolia* candida est à *Cinæa* Italiae insula dicta: quantum altera vestimentorum preciosos colores emollit: & conficatio sulphure quoddam nitore exhilarat: altera geminis nitorem præstat. *Creta argentaria* & ipsa candida appellata, eo quoddam nitorem argento reddat. *Terra Samia* à Samo insula dicta, glutinosa & candida, & lingua leuis: medicamentis & vasculis necessaria. *Puluis Puteolanus* in Puteolanis Italiae colligitur colibus, eponiturque ad sustinenda maria fluctusque frangendos. Nam merus aquis fortius lapis fit, vndisque cotidie fortior effectus in saxam mutatur, sicut argilla igne in lapidem vertitur. *Sulphur* vocatum, quia igne accenditur, crispentem ignis est. Nā vis eius in aquis feruentibus sentitur, nec alia res facilius accenditur. Nascitur in insulis *Æolis* inter Siciliam & Italiam, quas ardere dicunt. Inuenitur & in aliis locis effossum. Huius genera quatuor. *Vnum* quoddam foditur transluet & vitæ, quo solo ex omnibus medici vtuntur. *Alterum* quoddam appellant glebam visibus tantum salinum familiare. *Tertium* liquor est, vsus eius ad lanas suffundendas in calice vni, prunæque præstat. *Quartum* ad licinia conficienda maxime aptum. Sulphuris tanta vis est, vt morbos conuales deprehendat nitore suo impositis ignibus in calice vini, prunæque fodita circumferens exardescens reperculso pallorem dirum velut defunctorum effundit.

De glebis ex aqua. C A P. II.

BItumen in Iudæa de lacu Asphaltice emergit, cuius glebas superfluentes, nau-

ta scaphis appropinquantes colligunt. In Syria autem limus est passim à terra exelituas. Spissantur autem vtraque & desiccate coeunt. & vtraque Græci *μαρτοπαρ* appellant. Natura eius ardens & igni cognata, & neque aqua neque ferro rumpitur, nisi iolis muliebribus inquinamentis: vtilis ad compages nauium. *Alumen* vocatum à lumine, quoddam lumen coloribus præstat tingendis. Est autem salugo terræ, efficiturque hyeme ex aqua & limo, & ælii vis solibus innotatur. Huius species duæ sunt, liquidum & spissum. *Sal* quiddam dictum putant, quoddam in igne exiliat. Fugit enim ignem dum sit igneus, sed naturam feminicam sunt. *Alis* sal à solo & sole vocatum existimant: nam *aquis maris sponte gignunt*, spuma in extremis littoribus vel scopulis derelicta & sole decocta sunt & *lacus & si omnia & putei à quibus hauritur*. Dehinc in salinis ingestus sole siccatur, sed & flumina desantur in sale, amne reliquo sub gelo fluente. *Albi quoque de raelis arenis colligitur*, crescentes cum luna noctibus: nam in *Cyanea* Ammoniacæ sub arenis inuenitur. Sunt & montes *natus salis*, in quibus ferro et dicitur vt lapis renascens maius: tanta alibi duritia, vt muros domusque massis salis faciens, sicut in Arabia. In natura quoque salis differentia sunt. Nam alibi suavis, alibi salissimus commune sal in igne crepitat. *Tragacanthum* nec crepitat in igne, nec exilit. *Argentum* Siciliæ salinissimum patiens in aqua exilit, in igne fluit contra naturam. Sunt & colorum differentia. *Memphiticus rufus* est: in parte quoddam Sicilia *purpureus*, vbi *Bona mons* est. Item in eadem Sicilia in Pachyno adeo *isidibus & lacidus*, vt imagines reddat. In *Capadocia crocinea* effuditur. *Sal* satura necessaria est ad omnem escam. *Puluis* nris enim saporem dat, excitat auditatem, & appetitum in omnibus cibis facit. Ex eo quippe omnis victus, delectatio & summa hilaritas. Hinc & salis nomen accepisse patatur. Nihil enim vitiluis sale & sole. Denique cornea videmus corpora hauricorum. Quicquam pecudes, armenta, & iumenta sale maxime prouocantur ad pastum: multum largiores lacte, multoque gratiores casei dote. Corpora etiam sal attrinunt, siccant & alligat. Defuncta etiam à prescendi labe vindicat, vt durent. *Nitrum* à loco sumptis vocabulum. Nascitur enim in oppido vel regione *Ægypti Nitria*, ex quo & medicinae sunt, & sordes corporum vestiumque lauantur. Huius natura non multum à sale distat. Habet enim virtutem salis & similiter oritur canescitibus littoribus siccitate. *Aphronitrum* Græcè. Latine spuma nitri est, de quo quidam ait, *Rusticus* est, nescit quid Græco nomine dicat, spuma vocantur.

Græcus est *aphrositru*. Colligunt autem in Asia in fl. elunio d. stillans, e. h. ne liccarur sole. Optimum pa. a. ur. si minime fuerit ponderosum & maxime fricabile. colore pene purpureo. *Chalcitruum* dictum, quia chalcidis est unum, id est flos, vnde & apud Latinos aeris flos appellatur. Fit autem nunc multis in regionibus: olim in Hispania puteis vel stagnis id genus aquæ habentibus, quam decoquebant, & in piscinas ligneas fundebant, appedentes super eas resses lapillis extentes, quibus limus in similitudinem vitreis acinis adhereret, sicque eticium siccabatur diebus xxx. Fit autem nunc albi in speluncis, quod liquidè collectum de lane diffusum in quosdam solidatur bores: fit & in scrobibus cauatis, quarum de lateribus decedentes gutte coalescunt: fit & salis modo, ex flagrantissimo sole. Aded autem constat ista virtus esse, ut in Leonum & visorum ora sparsum tantam vim habeat ad stringendum, ut non valeant mordere. In codice quodam manuscripto ante vocabulum *aphronitru* habentur hæc: Nam sicut salem in litore maris feruor conficit Solis, durando in petram aquas marinas, quas maior vis venurum vel ipsius maris feruor in litora vltiora proterit: ita in Nicria, vbi estare pluuie prolixiores telurem infundunt, aduritur sideris ardor tantus, qui ipsas pluuiales per latitudinem arenarum concoquat: in petram salis quidè vel glaciei aspectu similitimè, sed nihil rigiditatis rigoris, nil salis saporis habentem, qua tamen iuxta naturam salis in caumate desare atque nubilosæ aeris fluere ac liquefieri solet. Hanc indigent lumentes feruant, & vbi opus fuerit, profa. nento vtuntur. Vnde Iudæa peccanti dicit propheta: Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam Borith, maculara es in iniquitate tua, dicit Dominus. Crepidat autem in aqua, quomodo calx viua, & ipsa quidem disperit, sed aquam lauationi aptam reddit.

De lapidibus vulgaribus. CAP. III.

Lapis à terra tanquam densior etiam vulgo dicitur. Lapis autem dictus, quod la. pedem. Lapis mollis est & iparsus. *Saxa* hærent & à montibus exciduntur. Petra 50 Græcè est *Silex* est lapis durus, eò quod exharignis, ab eo dictus. *Scopulus* à saxo eminenti, quasi à suspensendo dictus: siue a regimento nauium. *Saxo r. m. inis. Spelæa* Græcè, spelunca Latinè. Est autem lapis cauata *Crepidat* extrema saxi abrupti vnde & crepido vocata, quod si abrupti saxi altitudo, sicut hæret petreæ pedes densas, vnde & vocatur. *Cantax* aspera saxa in mari dicta à cauendo, quæ cauata. *Murices* petreæ in litore similes mu-

ricibus visis, acutissima & nauibus pernicio-
sa. Item laxum est, quod humanæ vocis sonum captans, etiam, verba loquentium imitatur. *Saxa* autem Græcè, Latinè imago vocatur, eò quod ad vocem respondens alieni efficitur imago sermonis: licet hoc quidem & locorum natura eueniat, ac plerumque conuallium. *Calculus* est lapillus ter. re. & mixtus, torundum atque durissimus, & omni puritate lenissimus. Dicitur autem calculus, quod sine molestia breuitate sui calcetur: cui contrarius est serripus, lapillus minutus & asper: qui si inciditur in calciamentum, nocet, & molestia efficitur animo: vnde & molestiam animi dicimus serripulum: hinc & serripa saxa id est, aspera. *Cos* nomen accepit, quod ferrum ad incidendum acuat, *Cos* enim Græco sermone incisio nominatur. Ex his aliæ aquarum sunt: aliæ oleo indigent in acuedo, sed oleum lenem, aquarum aciem acerrimam reddunt. *Pumex* vocatur, eò quod spumæ densitate concretus fiat, & est aridus, calore parvus: tantamque naturam refrigerandi habens, ut in vase missus, multa defueret designant. *Rudis* artifices appellat lapides contulos & calci admixtos, quos in paumentis faciendis superfundunt: vnde & rudera dicuntur. *Gypsum* cognatum calci est, & est Græcum nomen: plura eius genera: Omnium autem optimum *lapis specularis*. Est enim si-
gnis adificiorum & coronis gratissimus. *Calx viua* dicta, quia dū sit tactu frigida, intus oculum continet ignem. Vnde & peruisa aqua statim latens ignis erumpit. Natura eius mirum aliquid facit. Postquam enim aserit, aquis incenditur, quibus solet ignis extinguui, oleo extinguitur, quo solet ignis accendi. Vnus eius structuris fabricæ necessarius. Nam lapis lapidi non potest adherere fortius, nisi calce cōiunctus. *Calx* è lapide albo & duro melior structuræ, ex molli, vitilis rectoris. *Arena* ab ariditate dicta, non adhærendo in fabricis, ut volunt quidam. Huius probatio, si manu impressa stridat, aut si in vestem candida sparsa nihil sordis relinquat.

De lapidibus insignioribus.

CAP. IV.

Magnes lapis Indicus ab inuētore vocatus. Fuit autem in India primū repertus. *Claus* crepidarū, baculusque cuspidi hæret eū armata idē Magnes pasceret, poltea & passim inuētus. Est autē colore ferrugineus, sed probatur eū ferro adiunctus eius fecerit raptum. Nā aded apprehendit ferrū, ut catenam faciat annulorū. Vnde & eū vulgus ferrū viuum appellat. Li quorē quoque vitri, ut ferrū trahere creditur, cuius tanta vis est (ut refert beatissimus Augustinus) quod quidam eundem

Magnetem lapidem tenuerit sub vase argenteo, ferrumque super argentum posuerit: deinde subter mouēte manu cum lapide ferrum cursu desuper mouebatur. Vnde factum est, vt in templo quodam simulachrum ex ferro pendere in aere videretur. Est quippe & alius in Æthiopia Magnes, qui ferrum non ambit, sed respuit. Omnis autem Magnes tanto melior est, quanto magis cœruleus. *Gagates* lapis primum inuētus est in Sicilia: *Gagatis* fluminis fluore reiectus. Vnde & nominatus, licet in Britannia sit plurimus. Est autem niger, planus, lenis & ardens igni admotus. Fictilia ex eo scripta non delentur: incensus serpentes fugat: dæmoniacos perdit, virginitatem deprehendit: mirum quia accēditur aqua, oleo restinguitur. *Asbeston* Arcadiæ lapis, ferrei coloris: ab igne nomen sortitus, eo quod accensus semel, nunquam extinguitur. De quo lapide mechanicum aliquid humana ars molita est: quod gentiles capiti sacrilegio mirantur. Deique in templo quodam fuisse Veneris sanam dicunt, ibique candelabrum & in eo lucernam sub duo sic ardentem, vt eam nulla tempestas nullus imber extingueret. *Pyrites* Perficus lapis fuluus acris simulans qualitatem, cuius plurimū ignis: siquidem facile scintillas emittit: hic tenentis manum si vehementius prematur aurit: propter quod ab igne nomen accepit. Est alius *Pyrites* vulgaris, quem viuum lapidem appellant, qui ferro vel lapide percussus scintillas emittit, quæ excipiuntur sulphure vel aliis fugis vel foliis, & dicto celerius præbet ignem. Hunc vulgus focarem petram vocat. *Selenites* Latine lunaris interpretatur, eo quod interiore eius candorem cum luna crescere atque deficere aiunt. Gignitur in Perside. *Dionysius* lapis fuscus & rubentibus notis sparsus. Vocatur autem ita, quia si aqua mixtus conteratur, vinum flagrat: & quod in illo mirum est, ebrietati resistit. *Thracius* niger & sonorus: nascitur in flumine, cuius nomen est pontus in Equitia. *Phrygius lapis* ex loco traxit vocabulum. Nascitur enim in Phrygia, colore pallidus, mediocriter grauis. Est autem gleba pumicosa. Vritur ante a vino perustus, statūque foliibus donec rubescat: ac rursus vino dulci incingitur, trinis vicibus, tingendis tantum vestibus vitilis. *Syrius lapis* à Syria, vbi reperitur appellatur: hic integer fluctuari traditur: comminutus mergi. *Arabicus* similis est ebori sine vlla macula. Hic defricatus ad cutem, succum demittit croco similem. *Iudaicus* lapis albus est, at que in schemate grandis scripturis sub inuicem modularis, quas Græci *yeuimide* appellant. *Samius* à Samo insula, vbi reperitur, vocatus, & est grauis & candidus, poliendi aurū vitilis.

Memphitis vocatus à loco Ægypti, & est gemmantis naturæ. hic tritus, atque in his quæ vrenda & secantur, sicut ex aceto illinitus ita obstupescere facit corpus, vt non sentiat cruciatum. *Sarcophagus* lapis dicitur, eo quod corpora defunctorum condita in eo infra quadraginta dies absuntur. *Asph* enim Græce caro dicitur, *asph* comedere. Nascitur autem in Troade, fissilique vena scinditur. Sunt & eiusdem generis in Oriente saxa, quæ etiam viuētibus alligata, erodunt corpora. *Aornathites* appellatus, eo quod cute resolutus in colorem veniat sanguinis. Est autem admodum liuidius. Est & ferrugineus. Nascitur in vltima Ægypto, Babylonia & Hispania. *Androdamanus* colore niger, pondera & duritia insignis, vnde & nomen traxit, præcipuus reperitur in Africa. Trahere autem in se argentum vel æs dicitur, quique attritus vt hæmarchites in colorem redigitur sanguinis. *Aschis* inuenitur in vltima Hispania croco similis cum leui fulgore, facile friabilis. *Amiantos* appellatus à veteribus, eo quod si ex ipso vestis fuerit contexta, contra ignem resistat, & igni imposta non ardeat, sed splendore accepto nitescat, & est scissi aluminis similis: veneficis resistens omnibus, specialiter magorum. *Batrachites* similis est testæ laminose scissibilis. *Galahtites* colore cinereus, gustu suauis, sed ideo sic vocatus, quod quiddam de se lacteum attritus dimittat. *Obsis* lapis niger est translucidus, & vitri habens similitudinem. Ponitur in speculis parietum propter imaginum vmbas reddendas. Gemmas multi ex eo faciunt: nascitur in India & in Samo Italia. *Myrridas* lapis Euphratis Sole repercussus coloribus micat variis. *Aethides lapides* reperiuntur in midis aqualum: aiunt binos inueniri, marem & feminam: nec sine his parere aquilas. Horum masculus durus similis gallæ, subrutillus: femineus verò pusillus ac mollis. Alligati, partus celeritatem faciunt: etiam à quibus vuluæ excidunt, nisi citò partorientibus auferantur. *Phengites* Cappadociæ lapis, duritia marioris candidus atque translucens: ex quo quondam templum constructum est à quodam rege foribus aureis, quibus clausis claritas intus diurna erat. *Emites* eboris similis, in quo Darium conditum fertur, Pariorique similis candore & duritia, minus tamen ponderosus, qui Porus vocatur. *Ostracites* vocatus, quod similitudinem testæ habeat, vsus eius est pro pumice. *Melantes* lapis dicitur, eo quod melleum & dulcem succum emittat. *Ismirus* lapis asper & indomitus, & omnia atterens, ex quo gemmæ teruntur. *Chrysites* colore similis ocreæ, inuenitur in Ægypto.

Ammites, similis nitro, sed durior: gignitur in Ægypto & Arabia: qui nascitur in Æthiopia veluti viridis, sed læscere, cum resoluatur. remordens vehementer. *Coranus* albus est, duriorque Paris, *Melotius* veluti viridis & grādis inuenitur in Ægypto. *Tusculanus* à loco Italia dictus, diffilire igne traditur. *Sauinus* lapis fuscus addito oleo etiam lucere fertur. Est & quidam viridis lapis vehementer igni resistens. *Sifaius* mollis & candidus, ex calefactus oleo nigrescit atque durefcit. *Lapides* quoque medicinalium mortuorum & pigmentorum vñibus apti. *Edesius* præcipuus & inde *colaticus*. *Thebaicus* quoque & *basanites* lapides vel ex sese remittentes, *Specularis* lapis vocatus est, quod vitri moie transluceat: reperiuntur primùm in Hispania citeriore & circa Segobricam urbem. Inuenitur enim sub terra & effusus exciditur, atque finditur in quamlibet tenues crustas.

De marmoribus.

CAP. V.

POST lapidum genera veniamus ad *marmora*. Nam inter lapides & marmora differentia Nam *marmora* dicuntur eximij lapides, qui maculis & coloribus commendantur. Marmor sermo Græcus est à viriditate vocatus, & quamvis postea & alij colores inueniuntur: nomen tamen pristinum à viriditate retinuerunt. *Marmorum colores & genera* innumerabilia sunt. Non tamen omnia è rupibus exciduntur, sed multa sub terra sparsa sunt: præciosissimi generis, sicut *Lacedæmonium* viride cunctis hilarius: reperiuntur prius apud Lacedæmones vñ se & vocabulum traxit. *Ophites* serpentium maculis simile est, vnde & vocabulum sumpsit: duo eius genera, molle cæcidum, nigrum durum. *Augustum & Tiberium* in Ægypto Augusti & Tiberij primùm principatu reperta sunt. Differentia eorum est ab *Ophite*: cum illud, vt prædiximus, serpentium maculis sit simile: hæc maculas diuerso modo colligunt. Nā Augusteum vndatim est crispum in vertice: Tiberium sparsa non conuoluta canitie. *Purpurites* ex Ægypto, est rubens, candidis interuenientibus punctis. Nominis eius causa quod rubeat vt purpura. *Basanites* ferrei coloris sine duritia. Vnde & nomen ei datum est: inuentus in Ægypto & Æthiopia. *Alabastrites* lapis candidus, interinctus variis coloribus, ex quo Euangelici illius ynguenti vasculū fuit. Cauant enim huic ad vasa ynguentaria: quoniam optimè seruare incorrupta dicitur. Nascitur circa Thebas Ægyptias & Damascum Syriæ, cæteris candidior, probatissimus verò in India. *Parius* candoris eximij *Ligidinus* cognomento. hic apud Paron insulam nascitur, vnde & *Parius* nuncupatus. Magnitudo eius quæ lancis cra-

terisque non excedat. vnguentis & ipse aptus. *Coralliticus* in Asia reperiuntur, mensuram nõ vltra cubitos binos candore proximo ebors ad quandam similitudinem è diuerso niger. *Alabandicus* terræ suæ nomine nuncupatus, purpuræ aspectu similis. Ille in oriente igni liquatur, atque ad vsum vitri funditur. *Thebaicus* interinctus aureis guttis inuenitur in parte Ægypti ascriptus coticulis ad terenda collyria quadã vitilitate naturali conueniens. *Sienites* circa Siemem vel Thebas nascitur, trabes ex eo fecerunt reges. *Marmora* autem quæ in officinis sunt, rupibus gignuntur: ex quibus istæ Siemites diuersi coloris maculis distinctus est, cuius primùm vsum insulæ Cyclades dederunt. *Lesbius* liuidior est paulò hoc, sed & ipse diuersi coloris maculas habent. *Corinthæus* Ammoniacæ guttæ similis cum varietate diuersorum colorum. Corintho primùm reperiuntur, ex eo columen ingentes liminæque fiunt ac trabes. *Charistæum* viride, optimum nomen ab aspectu habens, eo quod gratum sit iis qui gemmas sculpsit: eius enim viriditas reficit oculos. *Numidicum* marmor Numidia mittit, ad cutem succum dimittit, croco similem, vnde & nomen accepit, non crustis, sed in massa & liminum vsu aptum. *Luculleum* marmor nascitur in Choo insula, cui Lucullus consul nomen dedit, qui delectatus illo primùm Romam inuexit, solùmque penè hoc marmor ab amarore nomen accepit. Est & *Limenis ræpera* appellatus à colore cineris, cuius lapidis alligatio contra serpentes laudatur. *Ebur à barro*, id est, elephante dictum. Horatius, Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris?

De gemmis. CAP. VI.

POST marmorum genera gemmæ sequuntur, quæ multum auro decorum tribuunt venustate colorum. Primordia earum à rupe Cauasi. Fabulæ ferunt, Prometheus primùm fragmentum saxi eiusdem inclusisse ferro ac digito circumdedit, isque initium cepisse *annulum* atque *gemmas*. Genera gemmarum innumerabilia esse traditur, è quibus nos tantum quæ principalia sunt siue notissima annorabimus. *Gemma* vocatur, quod instar gumi transluceant. *Pretiosi lapides* ideo quia carent valent, siue vt à vilibus discerni possint, seu quod rari sint. Omne enim quod rarum est, magnum & pretiosum vocatur, sicut & in Samuelis volumine legitur, Et sicur Dominus pretiosus erat in Israel, hoc est, rarus.

De viridioribus gemmis.

CAP. VII.

OMNium gemmarum virentium. *Smaragdus* principatum habet, cui veteres ser-

tiam post margaritas & vniones tribuunt dignitatem. S maragdus à nimia vitiditate dicitur. Omne enim satis viride Smaragdum dicitur. Nullis enim gemmis vel herbis maior hoc austeritas est. Nam hebras virentes frondésque exuperat: inficiens circa se viriditate repercussum aerem. Sculptenibus quoque gemmas nulla gratior oculorum refectio est. Cuius corpus si extentum fuerit, sicut speculum, ita imagines reddit. Quippe Nero Cæsar gladiatorum pugnas in smaragdo spectabat. Genera eius duodecim, sed nobiles tres *Scythici*, qui in Scythica gente reperuntur. Secundum locum tenent *Bactriani*. Colli-guntur enim in commissuris saxorum flante Aquilone. Tunc enim tellure deoperta inter-mittant, quia iis ventis arenæ maximè mouentur: Tertium *Ægyptij* habent. Reliqui in metallis ærariis inueniuntur, sed vitiosi. Nam aut ære aut plumbo aut lapillamentis vel salis similes notas habent. *Smaragdi* autè mero & viridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuatur. *Chalcosmaragdus* dicta, quod viridis sit: & turbida, æris Venis. Hæc in Ægypto vel Cypro insula nascitur. *Præsius* pro viridante colore dicitur, sed vilis. Cuius alterum genus sanguineis punctis abhorret. Tertia in distantiam virgulis tribus cæcidis, *Berillus* in India gignitur, gentis suæ lingua nomē habens, viriditate similis smaragdo, sed cum pallore. Polihtr autem ab Indis in sexangulas formas, vt hebetudo coloris repercussione angulorum exciteretur. Aliter politus non habet fulgorem. Genera eius nomen *Chrysoberillus* dicitur, eo quod pallida eius viriditas in aureum colorem respiciat: & hunc India mittit. *Chrysoprasus* Indicus est, colore porri succum referens, autem interuenientibus guttis, vnde & nomen accepit, quem quidam Berillorum generis indicauerunt. *Iaspis* de Græco in Latinum viridis gemma interpretatur. Est autem smaragdo sublimis & crassi coloris. Species eius xvij. Volunt autem quidam Iaspidem gemmam, & gratæ & turelæ esse gestantibus, quod credere non fides, sed superstitionis est. *Topazion*, ex vireni genere est omnique colore resplendens: inuenta primum in Arabiæ insula, in qua Troglodytæ prædones fame & tempestate fessi eum herbarum radices effoderunt, eruerunt. Quæ insula postea quædam nebulis cooperta, tandem à nauiganibus inuenta est. Sed ob hoc locus & gemma nomen ex causa accepit. Nam *troglodytes* Troglodytarum lingua significationem habet querendi. Est autem amplè simi gemmarum: eadem sola nobilium limam sentit: genera eius duo. *Callarica* colore viridis, sed pallens, & nimis crassa, nihil iocundius aurium decens, vnde & appellata. Nascitur in India vel Germania in rubibus gelidis, oculi modo

extruberans. *Melochites* spissius virens & crassior: quam smaragdus, à colore malua nomen accepit: in reddendis laudata sigois. Nascitur in Arabia. *Heliotropium* viridi colore & nubilo helius puncteis superparata eam sanguineis venis. Causa nominis de effecta lapidis est. Nam detecta in labris æneis radio Solis mutat sanguineo repercussu. Extra aqua autè speculi modo Solea excipit, deprehenditque defectus eius subuenit: tunam ostendens. Magorum impudentes, manifestissimè in hoc quoque exemplum est, quod admixta herba Heliotropio quibusdam additis præcantationibus gerentem conspici negant. Gignitur in Cypro & Africa, sed melior in Æthiopia. *Sagia* gēma prasini coloris apud Chaldaeos. Cuius tanta vis est, vt permeantes naues è profundo perat, & carnis ita tenaciter adhæreat, vt nisi abrafa parte ligni vix separatur. *Myrrhites* dicta est, quod in eo myrrhæ color est: Compressus autem vsque ad colorem nardi spirat lauantem aromatis. Reperitur in Arabia vel Ægypto myrrhæ coloris & odoris, vnde & nomen accepit. *Melichloros* bicolor ex vna parte viridis: ex altera melissimilis. *Chosaspus* à summe Perlarum dicta est, ex vindicte fulgoris aurci.

De rubris gemmis.

CAP. VIII.

Corallius gignitur in mari, forma ramosus colore viridis & maxime robens: bacca enim vel vix candida rub aqua & molles detritæ ac confectæ durantur & rubescunt, rarisque protinus lapidei sunt. Ita que occupari euellique rebus solet, aut acuti ferimento præcidit: quæ de caula coralli⁹ vocatur. Quorum autè apud nos margaritū Indicum pretiosum est, tantū apud Indos corallium. Hunc Magi fulminib. resistere affirmat, si eridat. *Sardius* dicta, eo quod primum reperta sit à Sardis. hæc rubrū habet colorē marioribus præstans: sed inter gemmas vilissima: Genera eius quinque, *Onyx* appellata, quod habeat in se pernixtū candorem in similitudinem virgulis humanæ. Græci enim vngue *ὄρυξα* dicitur. Hanc India & Arabia gignit: distant autè inuicē. Nam Indica igniculos habet albis cingentibus zonis: Arabica autè nigra est cum cæcidis zonis, genera eius quinque. *Sardonia* ex duum nominum societate vocata est. Est enim ex onychis candore & Sardo. Constat autem tribus coloribus: tubertus nigra, medio candido, superius mineo. Hæc sola in signando nihil cere euellit. Reperitur autem apud Indos & Arabes detecta torrentibus. Genera eius quinque. *Hamarthites* rubore sanguineus ac propterea *Hamarthites* vocatum

quæ quippe *arguis* est. Gignitur in Æthiopia quidem, sed principalis in Arabia & in Africa inuenitur. De qua promittunt Magi quiddam ad coarguendas barbarorum insidias. *Succinus*, quem appellat Græci *ἐλκνρ πορ*, fului cereique coloris, fertur, arboris succus esse, & ob id succinum appellari. Electrum autem vocari fabulosa argumentatio dedit. Namque Phacæote fulminis ictu interempto forores eius luctu mutatas in arbores populos, lachrymis electrum omnibus annis fundere iuxta Eridanum amnem: & electrum appellatum, quoniam sol vocitatus sit electron plurimi poetæ dixerunt. Constat autem non esse succum populi, sed pinæ arboris. Nam accensus tedæ nidore flagrat. Nascitur autem in insulis Oceani septentrionalis sicut gummi, densaturque et crystallum rigore vel tempore. Ex ea fiunt decoris gratia agrestium foeminarum monilia. Vocari autem à quibusdam harpaga, eo quod attritu digitorum accepta caloris anima paleasque vestium simbrias rapiat: sicut magnes ferum. Quocumque autem modo libeat tingitur. Nam Anchusæ radicæ conchiliæque inficit. *Ligurius* vocatus, quod fiat ex vitina lyncis *beluz* tempore indurata. Est autem sicut & succinum tulua, attrahens spiritu folia propinquantia.

De purpureis. CAP. IX.

Inter purpureas gemmas principatum *Ametistus* Indicus tenet. Ametistus purpureus est permixto violaceo colore, & quasi rosæ nitor, & leniter quidam flammulas fundens. Alterum eius genus descendit ad hyacinthos. Causam nominis eius afferunt, quia sit quiddam in purpura illius nõ ex toto igneum, sed vini colorem habens. Est autem sculpturis facilis: genera eius quinque, *Saphirus*, ceruleus est cum purpura, habens pulueres aureos sparfos: apud Medos optimus, nusquam tamen perlicidus. *Hyacinthus*, ex nominis sui flore vocatur. Hic in Æthiopia inuenitur, ceruleum colorem habens. Optimus qui nec rarus est, nec densitate obtusus, sed ex vtroque temperamento lucens purpuræque resurgens: hic autem non rutilat æqualiter, sed cum facie cæli mutatur. Sereno enim perspicuus est atque gratus, nubiloso coram oculis euanescent atque marcescitur: in missu frigidus est, in sculpturis durissimus, nec tamen inuidus. Nam adamantescribitur & signatur. *Hyacinthizon*, Indicus est hyacinthum propè referens. Quidam autem eorum crystallis similes, capillamentis intercurrentibus obscurantur, ex quo etiam vitio nomen illorum est. *Ametistizon* appellatur, quia eius extremus igniculus in a-

metisti violam exit. *Chelidonia*, ex hirundinũ vocata colore, & duum est generum, quarum vna ex altera parte purpurea, & altera purpurea nigris interuenientibus maculis, *Cyanea*, Scythiæ gemma cœruleo coruscans nitore purpura interdum & punctulis intermicantibus auratis puluisculis varians, *Roditis*, rosea est, & ex eo nomen accepit.

De candidis. CAP. X.

Margarita, prima candidarum gemmarum, quam inde margaritam atque vocatam, quod in conchulis maris hoc genus lapidum inueniatur. Inest enim in carne cochleæ calculus natus, sicut in cerebro piscis lapillus. Gignitur autem de cœlesti rore, quæ certo anni tempore conchulæ hauriunt. Ex quibus margaritis quædam vntones vocantur: aptum nomen habentes, quod tantum vnus nunquam duo vel plures simul reperiantur. Meliores autem candidæ margaritæ, quàm quæ fluescant. Illas enim aut inuentus: aut matutini roris conceptio reddit candidas: has senectus vel vespertinus aer gignit obscuras. *Pedorus*, secunda post margaritam candidarum gemmarum: de qua queritur in quo colore gemmarum debeat: toties iactati per alienas pulebriudines nominis: ad eodẽ vt decoris prærogatiua vocabulo facta sit. *Asserius*, candida est in clausam lucem continens, veluti stellam intus ambulante, redditque Solis candidantes radios, vnde & nomen inuenit. *Galactites*, lactea est, quæ attrita reddit succum albam ad lacteum saporem: foeminis nutrientibus illigata fecundata vbera. Infantium quoque collo suspensa saluam facere fertur: in ore autem liquefcere, & memoriam adimere. Mittit eam Nilus & Achelous amnes. Sunt qui smaragdum albis venis circumligatum Galactitem vocant. *Galatias*, grandinis & candorem præfert, & figuram, duritie quoque inuisa vt adamas: etiam in igne posita, manet suam figuram. *Solis gemma*, candida est, traxitque nomen quod ad Solis speciem in orbem fulgentes spargit radios. *Selenites*, translucet candido malleo: quoque fulgore, continens lunæ imaginem: quam iuxta cursum astri ipsius perhibent in dies singulos minui atque augeri. Nascitur in Perside. *Cimædia*, inuenitur in cerebro piscis eiusdem nominis: candida & oblonga. Prælagire his ferunt Magi signa tranquillitatis vel tempestatis. *Belocalm* albicans pupillam cingit, nigra medio aureo fulgore lucentem, & propter speciem Assyriorum regi Belo dicatam, vnde & appellata, *Epimelas*, dicitur eum, in candida gemma superne nigricat color vnde & nomen habet: *Exebenus*, speciosa & candida, qua aurifices aurum poliunt.

De nigris. CAP. XI.

Achates, reperta primum in Sicilia iuxta flumen eiusdem nominis, postea plurimis in terris. Est autem nigra habens in medio circulos nigros & albos iunctos & varios. similis Hamathici. Magi suffitu earum, si creditur, tempestates evertit: flumina sistit. *Asectos*, nigra & ponderosa distincta venis rubentibus. Hæc ex calcifasta igni septē dieb. calorem tenet. *Ægyptilla*, nigra est radice, cærulea facie, ex Ægypto ubi inuenitur vocata. *Modia*, nigra est, à Medea illa fabulosa inventa. Habet venas aeris coloris, sudorē reddit croci, saporem vini. *Veientana* Italica generata est, à Veientibus reperta, nigra facie, albis intermicantibus noris. *Baripros*, nigra est cum sanguineis & albis notis. *Meramelas*, nigra vena, quemlibet colorem secans per mediū. *Veneris crinis*, nigerrimi nitoris: continens in se speciem rufi crinis. *Tricouus*, ex Africa nigra est, sed tres succos reddit: ab radice nigrum est, medio sanguineum, è summo ocreæ. *Dionysia* nigro mixtis rubentibus notis ex aqua rita vinum flagrat, & odore suo ebrietati resistere puratur. *Pyriis*, nigra quidem, sed attrito digitos adurit.

De variis.

CAP. XII.

Sangru, varius ex omnibus penè coloribus conitans, vnde & nominatur. *Olea*, barbaris nominis ex fuluo & nigro, viridique & cædido est. *Mitridax*, Sole percussa: coloribus micat variis. Gignitur in Perside. *Droselina* varius nominis causa: quia si ad ignem applicetur velut sudorem mittit. *Opalm* distinctus, diuersarum colore gemmarum. Est enim in eo carbunculi tenuior ignis: ametisti fulgens purpura: smaragdi nitens viriditas, & cuncta pariter sub quadam varietate lucentia. Nōmē habet ex patria. Sola enim eum parturit India. *Pontica*, à Ponto dicuntur: genere diuerso, nunc sanguineis, nunc atratis guttis micantes: alæ habentes stellas, alæ longis colorum ductibus ligatæ. *Exocontalibus*, in parua magnitudine multicolor: vnde & hoc nomen sibi adoptavit. Tam diuersis enim notis sparsus est, vt sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendantur. Nascitur autem in Libya apud Trogloditas. *Marina*, apud Parthos gignitur, sed præcipua in Germania humorem sub terra putant calore delatum. vnde & nomen sumpsit. Varietas eius in purpuram eandorēque & ignem cum quibusdam colorum repercussionibus, quales in caelesti arcu spectantur. Cuius contraria causa crystallum facit, gelu concreto vehementiore.

De crystallinis. CAP. XIII.

Cristallus, resplendens & aquosus colore. Traditur, quod nix sit glacie durata per annos. Vnde & nomen ei Græci dederunt. Gignitur autem in Asia & Cypro: maxime in Septentrionum alpibus, ubi nec æstate sol feruentissimus inuenitur. Ideo ipsa diurna & annosa duritia reddit hanc speciem quæ crystallus dicitur. Hic oppositus radiis Solis ad eò rapit flammam, vt aridis fungis vel foliis ignem præbeat. Vfus eius etiam ad pocula destinatur. Nihil autem aliud quàm frigidum pati potest. *Adamus Indicus*, lapis paruus & indecorus, ferrugineum habens colorem & splendorem crystalli. Nunquam autem vltra magnitudinem nuclei auellani repertus. Hic nulli cedit materiæ, nec ferro nec igni, nec vaquam incalcescit: vnde & nomen Græca interpretatione, indomita vis, accepit. Sed dū sit inuictus ferri ignisque contemptor, hircino rumpitur sanguine, recenti & calido maceratur, sique multis scibus ferri perfringitur. Cuius fragmentis sculptores pro gemmis insigniendis perforandisque videntur. Hic autem dissidet cum Magnete lapide, in tantum vt iuxta positus, ferrum non patiatu abstrahi Magnetis, aut si admotus. Magnes comprehenderit, rapiat atque auferat. Ferrum quoque in electri similitudine venena deprehendere: metus vanos expellere: maleficis resistere artibus. Genera eius sex. *Galatias*, grandinum & candorem & figuram adamantinæ duritie habet. Etiam in igne positus manet suum frigus. *Cerauniorum duo genera* sunt. Vnum quem Carmania mittit crystallini similem, splendet tamen cæruleo, & si sub diuo positus fuerit, fulgorem rapit sidereum. Ceraunium alterum Hispania in Lusitanis litoribus gignit, cui color Pyropo rubenti, & qualitas vt ignis. Hæc aduersus vim fulgurum optulari fertur, si credimus. Dicta autem Ceraunia, quoniam alibi non inuenitur, quàm in loco fulminis ictui proximo. Græcè enim fulmen *κeraunia* dicitur. *Iris*, apud Arabiam in mari ubro nascitur coloris crystallini, sexangulata, dicta ex argumento iris. Nam sub recto percussa Sole, species & colores arcus caelestis in proximis parietes imitatur. *Astrion*, ex India est, crystallo propinqua: in cuius centro stella lucescet fulgore lunæ plenæ. Sumpsit autem nomen quoddam astris opposita, fulgorem rapit ac egerit. *Electria*, quasi electoria. In ventriculis enim gallinæ inuenitur, crystallina specie, magnitudine fabæ. Hæc in certaminibus inuictos fieri Magi volunt, si credimus. *Enhydros*, ab aqua vocata. Exundat enim aqua in ita vt clausam in ea putei fontaneam icaturiginem. Omnium ardentium gemmarum

principatum *carbunculus* habet. Carbūculus aurem dictus, quōd sit ignitus vt carbo, cuius fulgor nec nocte vincitur. Lucet enim in tenebris, adeo vt flammās ad oculos vibret. Genera eius xij. sed præstantiores qui videntur fulgere, & velut ignem effundere. Carbūculus autem Græcè *ἀσβεστός* dicitur. Gignitur in Libya apud Troglodytas. *Ambracites* vocatus, quōd sit & ipse coloris ignei, vt carbūculus, sed candida vena præinctus, cuius proprium est quōd iactatus in ignem velut inter mortuos extinguitur: at contra aquis peruisius exardescit. *Sandastrus* nascitur in India loco eiusdem nominis. Species eius, quōd veluti intro lucido igne intus fulgent aureæ guttæ. Constat autem inter omnes quantum numerus stellarum accidit, tantò & præcium accedere. *Lignis* ex eodem genere ardentium est appellata à lucernarum fragrantia. Gignitur in multis locis, sed probatissima apud Indos. Quidam eam remissiore carbūculū esse dixerunt. Huius duplex facies: vna quæ purpura radiat: altera quæ cocci robore. A Sole excalescitur, aut digito: um attritu paleas & chartarum fila ad se rapere dicitur. Sculpturis resistit, ac si quando sculpta fuerit, dū signa imprimit, quasi quodam animali morſu partem ceræ retentat. Genera eius quatuor. *Carchedonius* hoc quōd & *Lychnites* facere dicitur, quanquam multum vilior prædictis. Nascitur apud Nasamonas imbre, vt ferunt, diuino. Inuenitur ad repercussum lunæ plenæ. Omnia autem genera sculpturæ resistunt. *Alabandina* dicta ab Alabanda Asiæ regione, cuius color ad Carchedoniū vadit, sed rarus. *Dracontius* ex cerebro draconis eruitur, quæ nisi viuenti abscessa fuerit, non ingemescit: vnde & eam Magi dormientibus draconibus amputant. Audaces enim viri explorāt draconū specus, & spargunt ibi gramina medicata ad incitandum draconū soporem, atque ita somno sopitis capita desecant, & gemmas decrahunt. Sunt autem candore translucenti. Vsu eorum orientis reges præcipue gloriātur. *Chrysoprasus* Æthiopicus est, quem lapidem lux celat prodit obscuritas. Noctē enim igneus, est die aureus. *Flogites* ex Persida est, ostentās intra se quasi flammās estuantes quæ non excedant. *Syrtesis* vocata quoniam in littore Syrtium inuenta primum est in parte Lucaniæ. Color eius croceus, intus stellas continens eiaſanguidas, sub nubilo renitentes, *Ermision* inter gratissimas aspicitur. & ex igneo colore radians auro, portans secum in extremitatibus candidam lucem.

Chrysophis aurum tantūm videtur esse. *Chrysolitus* auro similis est cum marini coloris similitudine: hunc Æthiopia gignit. *Chrysoletrus* similis auro, sed in colorem electri vengens, matutino tantūm aspectu iocundus, rapacissimus ignium. & si iuxta fuerit, celerimè ardescens. *Chrysolampia* ex auro & igne vocata. Aurea est enim die, & nocte ignea. hanc Æthiopia gignit. *Ammechrysus* a cinis auro intermixtis nunc bractearum, nunc pulueris habet quadrulas. Gignitur in Perside. *Leocrysus* colore auro interueniente candida vena. *Melœstris* dicta, quōd veluti per aurum sincerum: sic hæc gemma translucentat. *Chrysocolla* gignitur in India, ubi formicæ eruant aurum. Est autem auro similis & habet naturam Magnetis, nisi quōd augere aurum traditur, vnde & nuncupatur. *Argiritus* similis argento, habens stigmata aurea. *Andredamus* argenti nitorem habet, & penè adamas, quadrata semper testis. Magi putant nomen impositum ab eo quōd animorum impetus vel iracundias domare & refrenare dicitur, si credimus. Gignitur in mari Rubro. *Chalcites* aeris coloris est. *Calcosanus* nigra est, sed lapidi illius aeris tintum reddit. *Balanites* duo sunt genera, subuicides & Corinthij aeris similitudine, mediansecante flamma vena. *Sideritis* à contemplatione ferri nihil dissonat. In maleficiis quoquo modo si inferatur discordias excitat. *Idem dactilus* ex insula Creta est, ferri coloris, causa nominis eius, quia pollicem humanum exprimit. *Æthiops* ferrei coloris est, qui dum teritur, succum emittit. *Similianicus* in Euphratis alueo legitur pro connexionē marmoris similis, medio colore glauco, veluti oculi pupilla internitens. *Arabica* ex patria dicta, aspectu eburnea est. *Hephaestis* speculi naturam habet in reddendis imaginibus, quanquam rutileæ: experimentum eius si feruenti aquæ addita statim refrigeret: aut si Soli opposita aridam materiam accendat. Nascitur in Coryco. *Ostracites* lapidosus colore testaceo durior. *Alueria* Achati similis, nisi quōd Achates politura pinguescit. Duriori tanta inest vis, vt alie gemmæ sculptantur fragmentis eius. *Glossopetra* similis est linguæ humanæ, vnde & nomen sumpsit. Fitur autem deficiente luna cælo cadere, cui non medicæ Magi tribuunt potestatem. Nam ex eo lunares motus excitari putant. ¶ Sunt & quædam gemmarum genera cognominata ab animalibus, *Echites* viperæ maculas exprimit. *Carcina* marini cancri coloris est. *Scorpiis* scorpionem & colore & effigie refert. *Myrmicites* formicæ reptantis effigiem imitatur. *Taos* pauoni est similis. *Hieracites* acipitris coloris. *Æstus* aquilæ. *Æ-*

De aureis.

CAP. XIII.

Sunt quædam gemmarum genera ex specie metallorum vel lapidum cognominata. 60

gophthalmos, caprino oculo similis. *Lycophthalmos* quatuor est colorum, ex rutilo sanguineum, in medio nigrum candidus cingit ut luporum oculus. *Mecomites* papauer exprimit. ¶ Sunt & quædam gemmæ quibus gentiles in superstitionibus quibusdam vtuntur. *Liparia* suffita, omnes bestias euocare tradunt. *Anancitida* in necromantia de nonum imagines euocare dicuntur. *Sinohirida* umbras inferarum euocatas tenere dicuntur. *Chelontes* oculus est Indicæ testudinis, varius & purpureus. Per hunc Magi impostum linguæ futura prænuunciare fingunt. *Bronia* à capite testudinum, è tonitruis cadi putatur, & restinguere fulminis ictus. *Hiena* lapis in oculis hienæ bestiæ inuenitur: qui si sub lingua hominum subditus fuerit, futura eum præcinere dicunt. Sed & *corallius* tempestati & grandini resistere fertur. *Pontica* est gemma quædam luore perlucida: habens stellas rubras, interdum & auræas. Dicunt per eam interrogari demones & sagari. ¶ In quibusdam gemmarum generibus vera à falsis discernere magna difficultas est: quippe cum inuentum sit ex vero genere alterius in alia falsa trahere, ut Sardonicas, quæ trinis glutinantur gemmis, ita ut deprehendi non possint. Fingunt enim eas ex diuerso genere, nigro candido minioque colore. Nam & pro lapide preciosissimo smaragdo quidam vitrum inficiunt, & fallit oculos sub dolo quædam falsa viriditas, quo adusque non est qui probe simulatum & arguat: sic & alia alio atque alio modo. Neque enim est sine fraude vlla vita mortalium. Omnes autem non translucidas gemmas *cacas* appellant, eò quòd densitate sua obscurantur.

De vitro. C A P. XV.

Vitrum dictum, quòd visui perspicuitate transluceat. In aliis enim metallis quicquid intrinsecus continetur, absconditur. in vitro verò quilibet liquor vel species qualis est interius, talis exterius declaratur, & quodammodo clausus patet. Cuius origo hæc fuit. In parte Syriæ quæ Phœnice vocatur finitima Iudææ, circa radicem montis Carmeli palus est, ex qua nascitur Belus amnis, quinque millium passuum spacio in mare fluens iuxta Ptolemaidem: cuius arenæ de torrente fluctu sordibus eluuntur. Hæc fama est pulsanæ mercatorum nitri, cum sparsim per litus epulas pararent, nec essent pro atollendis vasis lapides: glebas nitri ex naue subdidertunt, quibus accensis permixta arena litto-
ris, translucens noui liquoris fluxisse riuos, & hanc fuisse originem vitri. Mox ut est ingeniosa solertia, non fuit contenta solo nitro, sed & aliis mixturis hanc artem studuit. Le-

uibus enim aridisque lignis concoquitur, adiecto cupro ac nitro, continuisque fornacibus ut æs liquatur massæque fiunt. Postea ex massis rursus funditur in officinis, & aliud statu figuratur: aliud torno teritur: aliud argenti modo cælatur. Tingitur etiam multis modis, ita ut hyacinthos saphirosque & virides imitetur, & oniches vel aliarum gemmarum colores: neque est alia speculis aptior materia vel
10 picturæ accommodatior. Maximus tamen honor in candido vitro, proximo in crystalli similitudine. Vnde & ad potandum argenti metalla & auri vitrum repulit. Olim fiebat & in Italia, & per Gallias & Hispaniam arena alba & mollissima pila molæque terebatur. Dehinc miscebatur tribus partibus, nitri pondere & mensura: ac liquata in alias fornaces transfundebatur, quæ massa vocabatur ad-
20 monitrum, atque hæc recocta fiebat vitrum purum & candidum. In genere vitri & obsianus lapis annumeratur. Est autem vires, interdum & niger, aliquando & translucidus, crassiore visu & in speculis parietum pro imagine umbras reddente: gemmas ex eo multifacium. Hunc lapidem & in India, & in Italia, & ad Oceanum in Hispania nasci tradunt. Fertur autem sub Tiberio Cæsare quandam artificem excogitasse vitri temperamentum, ut flexibile esset & ductile. Qui dum admil-
30 sus fuisset ad Cæsarem, porrexit phialam Cæsari. Quam ille indignatus in paucientum proiecta. Artifex autem sustulit phialam de pavimento, quæ complicauerat se tanquam vas æneum: deinde malleum de sinu protulit, & phialam correxit. Hoc facto Cæsar dixit artifice, Nunquid alius scit hæc conditura vitrorum? Postquam ille iurans negauit alterum hoc scire, iussit eum Cæsar decollari, ne dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur, & omnium metallorum præcia abstraherentur. Reuera, quia si vasa vitrea non frangerentur meliora essent quàm aurum & argentum.

De metallis.

C A P. XVI.

Metallum dictum Græcè *σφοδρόν* & *μαρμαίον*, quòd natura eius ea sit, ut ubi vna vena appaerit, ibi spes sit alterius inquirendi. Septem autem sunt genera metallorum: aurum, argentum, æs, electrum, stannum, plumbum, & quod domat omnia ferrum.

De auro. C A P. XVII.

Aurum ab aura dictum, id est, à splendore quòd reperculso ære plus fulgeat. Vnde & Virgi-

& Virgilius : Discolor inde auri per ramos
 aura resulsit, hoc est, splendor auri. Naturale
 enim est ut metallorum splendor plus ful-
 geat luce alia repercussas. Hinc & aurarii di-
 citur, quorum fulgor splendidos reddit. *Obyr-*
sum aurum dictum, quod obradit splendore:
 est enim coloris optimi, quod Hebræi *Oph-*
thax, Græci carion vocant. *Brassæa*, dicitur
 tenuissima lamina, *Χρυσός*, quod est
 χρυσός, id est à crepitando. *Pecunia*, prius de pec-
 cudiibus, & proprietatem habebat & nomen.
 De corio enim pecudum *nummi* incideban-
 tur & signabantur. Postea à Saturno *areus*
nummus inventus est. Ipse enim signari nū-
 mos & scribi constituit. Propterea & ara-
 rii à Saturno à gentilibus consecratum est.
 Alij, ut superius, pecuniam à pecudib. appella-
 verunt: sicut à iuvando *iumenta* dicta sunt.
 Omne enim patrimonium apud antiquos
peculium dicebatur à pecudibus, in quibus
 eorum constabat universa substantia, unde
 & *pecuarius* dicebatur qui erat dices: modò
 vero *pecuniosus*. Antiquissimi nondum auro
 argentoque invento, ære utebantur. Nam
 prius *ærea pecunia* in usu hominum fuit: post
 argentea: deinde *auræa* subsecuta: sed ab
 ea qua cepit nomen retinuit. Vnde & *ara-*
rium dictum, quia prius æs tantum in usu
 fuit, & ipsum solum recondebatur, auro
 argentoque nondum signato, ex quorum
 metallis quamvis postea facta fuisset pecu-
 nia, nomen tamen aurarii permansit ab eo
 metallo, unde initium sumpsit. *Thesaurus* iux-
 ta Græcâ proprietatem *Θησαυρός* à posi-
 tione, hoc est, à repository nominatur. Nam
θησαυρός positio dicitur, & est nomen ex Græco
 Latinoque sermone compositum. Nam dic
 Græci repository dicunt: *θησαυρός* aurum quod
 iunctum sonat repository aurum. *Auraria*,
 nomen habet ab auro. *Tributi* verò, eo quod
 antea per tribus singulas exigebantur: sicut
 nunc per singula territoria. Sic autem in tres
 partes divilum fuisse Romanum populum
 constat, ut qui præ æat in singulis parti-
 bus, *Tribuzi* dicerentur. Vnde etiam sum-
 ptus, quos dabant populi *tributa* nominave-
 runt. *Vestigalia*, sunt tributa, à vehendo di-
 cta. *Stipendium*, à sibi pendenda nominatū.
 Antiqui enim apperere pecuniam soliti es-
 sant magis quàm annumerare. *Moneta* appella-
 ta est, quia monet ne qua fraus in metallo
 vel pondere fiat. *Numisma*, est solidus aureus
 vel argenteus siue areus, qui ideo numisma
 dicitur, quia nominibus principū effigiebūl-
 que signabatur. Prius nummus *ἀπυρος* nun-
 capabatur, quia quamprimum ex argento
 percutiebatur. *Numi* autem à Numa Roma-
 norum rege vocati sunt, qui eos primum ap-
 pud Latinos imaginibus notavit, & titulo
 nominis sui præscripsit, *Solidi*, dicuntur à sac-

culo, quo conduntur, à continente, id quod
 continetur appellatum. ¶ In numismate tria
 quaruntur, *metallum figura, & pondus*. Si ex
 iis aliquid defuerit, numisma non erit. ¶ Tria
 sunt autem genera argenti, & auri, & æris: *si-*
gnatum factum, infectum, & signatum, est quod
 in nummis est *factum*, est quod in vasis & si-
 gnis: *infectum*, quod in massis est, quod & gra-
 vum dicitur, id est, massa. ¶ In notitiam auream
 formarum metalla ita venerunt. Dum enim
 quacunq; causa ardentes sylvæ excoque-
 rent terram, ex calefactis venis fudit riuos cui-
 uscunq; structure. Siue igitur æs illud tre-
 rat, siue aurum cum in loca terræ depressiora
 decurreret, sumpsit figuram, in quam illud vel
 profluens riuus vel excipiens lacuna forma-
 verat. Quarum rerum splendore capti homi-
 nes cum ligatas attollerent massas, viderunt
 in ea terræ vestigia figurata, in quæ excogita-
 verunt liquefactas ad omnem formam posse
 deduci.

De argento. CAP. XVIII.

Argentum, non longè à Græcâ appella-
 tione distat. Hoc autem illi *ἀργύρον* vocant.
 Cum mirum in modum illud dum candi-
 didum sit, impressum corpori lineas nigras
 reddit. *Argentum vivum* dictum, quod exscin-
 dat materias, in quibus inicitur: hoc & liqui-
 dum, quia percurrit. Invenitur specialiter in
 metallis, siue in argentariis fornacibus gut-
 tarum concretionem testis inhærens: sæpe et-
 iam & in stercore vetustissimo cloacarum
 vel puteorum limo. Fit etiâ & ex minio im-
 posito conchulæ ferreæ plena testæ super-
 posita: tum circumlito vaseculo circumdantur
 carbones, sicque argentum vivum ex minio
 stillat: sine hoc neque argentum, neque es in-
 aurari potest. Tantæ autem virtutis est, ut si
 super sextarium argenti visci conenatum sa-
 xum superponas: oneri statim resistat. Si ve-
 rò auri scrupulum, levitatem eius raprim si-
 num recipit: est quo intelligitur non pondus,
 sed naturam esse cui cedit. Servatur autem
 melius in vitreis vasis: nam cæteræ materias
 perforat. Porri autem datum interficit, pon-
 deris causa. *Argentum purgamenta* *ἀργύρες*,
 quam nos sputum argenti appellamus. Fit
 autem ex argento & plumbo.

De ære. CAP. XIX.

Aæs, à splendore aeris vocatum sicut au-
 rum & argentum. Apud antiquos au-
 tem prius æris quàm ferti cogitatus usus. Æ-
 re quippe prius sepebant terram, ære cer-
 tamina belli gerbant: eratque in precio ma-
 gis æs: aurum verò & argentum propter i-
 nutilitatem reiciebantur. Nunc versa vice

iacet æs, aurum summo cæssi honori. Sic volente ætas commutat tempora rerum. Et, Quod fuit in pretio, fit denique nullo in honore. Vfus æris postea transit in simulacris, in vasis, in ædificiorum structuris: maximè & ad perpetuitatem monumentorum etiam publicæ in eis constitutiones scriptæ sunt. *Cyprium æs*, in Cypro insula prius repertum, vnde & vocatum: factum ex lapide eroso, quem Cadmia vocant, & est ductile: huic si addatur plumbum, colore purpureo fit. *Aurichalcum* dictum, quod & splendorem auri & duritiam æris possideat. Est autem nomen compositum ex lingua Latina & Græca. *Æs* enim sermone Græcorum *χάλυξ* vocatur. Fit autem ex ære & igne multo, ac medicaminibus perducitur ad aureum colorem. *Corinthæum*, est omnium commixtio metallorum quod casus primùm miscuit. Corinthæ cum caperetur inceusa. Nam dum hanc ciuitatem Hannibal cepisset: omnes statuas æneas & aureas & argenteas in vnum rogam congestis, & eas incendit. Ita ex hac commixtione fabri sustulerunt & fecerunt paraphides. Sic Corinthia nata sunt ex omnibus in vni, nec hoc nec illud. Vnde & vsque in hodiernum diem: siue ex ipso, siue ex imitatione eius æs Corinthium vel Corinthia vasa dicuntur. Huius tria genera, candidum vni ad argenti nitorem accedens, alterum in quo ipsius auri fulua natura est: tertium in quo æqualis cunctorum temperies. *Coronarium*, ex ductili ære tenuatur in laminas: taurorumque selle tinctum speciem auri coronis histrionum præbet, vnde & appellatur. *Pyropum*, igneus color vocatur. Namque in singulis vncias æris additis auri scrupulis senis prætenui bractea ignescit, flammalique imitatur, vnde & pyropum dicitur. *Regalare* æs dicitur, quod ab aliis ductile appellatur: quale omne Cyprium est. *Ductile* autem dicitur, eo quod malleo producatur: sicut contra *fusile*, quod tantum funditur. Hoc & *caldarium* quod tantum funditur. Nam malleis fragile est. Siquidem omne æs diligentius purgatis igne vitis excocis, & regulare efficitur. *Campani* quoque inter omnia generâ æris vocatur à Campani prouincia, quæ est in Italia partibus, vtriuslibet & vasis omnibus probatissimum. *Æs* o mne frigore magno melius funditur. *Æs* rubiginem celerius trahit nisi oleo perungatur, seu utri autem id optimè in liquidâ pice traditur. Inter omnia metalla æs vitiumum est, & maximè potestatis, ideo & *en-a limina*: vnde & Virgilius, Hinc foribus cædo stridebat ahenis. *Opigo æris*, Cadmia & Chalcitis. *Purgamenta æris*. Cadmia, & origo, & *æris flos*. *Cadmia*, gignitur in metallorum æris atque argenti fornacibus insidente nitore. Namque ut ipse lapis ex quo fit, æs

Cadmia vocatur: sic rursus in fornacibus existit, & nominis sui originem recipit. *Æris flos* fit seu gignitur constellationibus, resolutoque liquato ære, superflua frigida aqua. Repentina enim densatione tanquam de succo reparatur flos. *Aeruginem* æs quoque creat. Nam laminæ æræ super vas aceti acerrimi fermentis superpositæ, atque ita distillantibus: quod ex eo cecidit in ipsum acerrum teritur & cribratur.

De ferro. CAP. XX.

Ferrum, dictum quod farra, id est semina siugum terræ condit. Idem & chalybs à Chalybe flumine vbi ferrum optima acie temperatur. Vnde & abusiue dicitur chalybs ipsa materies, vt, *Vulnificusque calybs*. *Ferri v-sus*, post alia metalla repertus est. Cuius postea versa in opprobrium species: Nam vnde prius tellus tractabatur, in modum cruor effunditur. Nullum autem corpus tam densis inter se coherentibus & implicitis elementis quàm ferrum: vnde inest illi duritia cum frigore. Ferri autem metalia penè vbique reperitur: sed ex omnibus generibus palma *Sericico ferro* datur. Seres enim hoc cum vestibus suis pellibusque mittunt, *Secunda Parthicos*, neque alia genera ferri ex mera acie temperantur. *Ceteris* enim admiscetur mollior complexus. Differentia ferri plurima iuxta terræ genus. Nam aliud *molle plumboque viciniss*, rotarum & clauorum vsibus aptum. aliud *fragile & crosuum*, cultura terræ conueniens. aliud *sola breuiare placet clausique caligariis* aliud *rubiginem celerius sentit*. *Strictura* vocantur hæc omnes, quod non in aliis metallis: à stringedo aptè vocabulo imposito. Aquarum verò summa differentia est quibus ferri candēs immergitur quo vtilior sit: sicut *Bilbilis* in Hispania & *Tirrasona*, *Conus* in Italia. In acuendo ferro, oleo delectatior fit acies, vnde & tenuiora ferramenta oleo restringi mos est: nec qua in frangilitatem darentur. A ferro sanguis humanus sese vlcescit. Contactum nanque celerius rubiginem trahit. Cum ferro *magnes* lapis concordiam habet. Sola enim hæc materia vim ab hoc lapide accipit, retinetque longo tempore. Ex eodem lapide architectus quidam *Alexandria* templum concauerat: vnde & in eo simulacrum ferro in ære pèdere videretur. Ferrum accensum igni nisi daretur scibus, corumpitur. Rubens non est habile ad cundendum: neque antequam abescere incipiat, aceto vel alumine illitum ferrum, sit æris simile. *Purgamenta ferri*, rubigo & scoria. *Rubigo*, est vitium rodens ferrum ipsi vel etiam segetes, quasi rodigo mutata vna litera: hæc & erugo ab erodendo. Nam erugo vitium est fer-

est ferri ab erodendo dicta, non ab eramento. Scoria vero purgamenta & sordes sunt quæ igne excoquantur. dicta scoria, quia de ferro excutitur. *Rubigine* autem caret ferrum si crassa & gipso & liquida pice perungitur. Item rubigo ferramenta non vitiat, si eadem medulla ceruina, vel cerussa mixta rosaceo vngatur.

De plumbo. C A P. XXI.

Plumbum dictum quod ex eo plurimum pilis factis maris altitudo tentata est. Huius vero genera duo sunt *nigrum* & *candidum*, sed melius candidum, quod prius in insulis Atlantici maris inuentum est. Siquidem & in Lusitania & in Gallicia gignitur, summa terra arenosa, & coloris nigri, & pederis grauis: interueniunt & micaui calculi, maxime torrensibus siccatis: lauant eas arenas, & quod subsidit, coquunt in fornacibus. Inveniuntur & in auratis metallis aqua missa calculi nigri, & graues, & dum aurum colligitur cum eo remanent, postea separari constantur, & in plumbum album resoluuntur. Inde & eadem grauitas plumbi que auri. *Nigrum plumbum* circa Cantabriam abundat, cuius origo duplex est. Aut enim solum ex sua vena prodit, aut cum argento nascitur, mixturæ venis constat. Huius primus in fornacibus liquor fecundus, secundus argenteus: quod remanet super arena vena rursusque conflata, fit nigrum plumbum. India neque plumbum neque æs habet, geminis tantum & margaritis hæc; erunt. Nigro plumbum fistulis laminisque vocatur. Laboriosius in Hispania & Gallia eruitur plumbum. Nam in Britannia summo terra cõtio.

De stanno. C A P. XXII.

Stanni etymologia *στανναι*, id est separans dicitur & discernens. Mixta enim & adulterata inter se per ignem metalla dissociat, & ab auro & argento æs plumbumque secerant, alia quoque metalla ab igne defendit, & cum sit natura æris ferrique durissima, si absque stanno fuerit, ferritur & crematur. Stannum illitum æreis vasis saporem facit gratiorem, & compescit virus eruginis. Specula etiam ex eo temperantur. Cerussa quoque ex eo sicut ex plumbo conficitur.

De electro. C A P. XXIII.

Electrum vocatum quod ad radium solis clararius auro argentoque reluceat. Sol. n. a poetis electron vocatur. Desecarius est enim hoc metallum omnibus metallis. Huius tria sunt genera. Vnum quod ex pipi arbo-

ribus floit, quod succinum dicitur. *Alterum* metallum, quod naturaliter inuenitur, & in precio habetur. *Tertium* quod fit de tribus partibus auri & argenti vna. Quas partes, etiam si naturam resoluas, inuenies. Vnde & nihil interest natum sit an factum, virumque enim eiusdem naturæ est. *Electrum* quod est naturale, eiusmodi natura est, vt in conuiuio & ad lumina clarius cõditis metallis fulgeat, & venenum prodat. Nam si ei infundas venenum: stridorem edit, & colores varios in modum arcus cœlestis emittit.

De ponderibus. C A P. XXIII.

Ponderum ac mensurarum iuuat cognoscere modum. Nam omnia corporalia sicut scriptum est à summis vsque ad imã in mensura, & numero, & pondere disposita sunt atque formata. Cunctis corporeis rebus pondus natura dedit. Suum regit omnia pondus. ¶ Primus Moyses in heremo filius Israel pondera & mensuras dedit. Primus Sidon Argiuius ponderum rationem in Græcia constituit, & licet alij antiquiores extiterint, iste hac arte experientior fuit. ¶ *Pondus* dictum, eo quod in statera libratum pendeat, hinc & pensum. Abusu autem pondus libra vna est. Vnde etiam *dipondium* dictum est, quasi duo pondera, quod nomen adhuc in usu retinetur. *Trutina* est gemina ponderum lances æquali examine pendens, facta propter talenta & centenaria appendenda, sicut *momentana* pro parua modicæque pecunia. Hæc & *moneta* vocata. Eadem & *statera* nomẽ ex numero habens, quod duabus lances & vno in medio stilo librata æqualiter stet. *Exammen* est stilum mediũ quo trutinæ statera regitur, & lances æquantur. Vnde in lanceis *amentũ* dicitur *Campana* à regione Italiæ nomẽ accepit, vbi primũ eius visus reperit est. Hæc duas lances non habet: sed virga est signata libris & vncijs, & vago pondere mensurata. Vnicuique autem ponderi certus est modus nominibus propriis designatis. *Calculus* minima pars ponderis, quarta pars oboli est, constans lentis geminis granis. Appellatur autem calculus quod sit parvulus, sicut & lapis calculus, qui adeo minimus est, vt sine molestia sui calcetur. *Siliqua* vige sima quarta pars solidi est, ab arboris semine vocabulũ tenens. *Cerates* oboli pars media est, siliquã habens vnã semis. Hic latinitas *semiboli* vocat. *Cerates* aut Græcè, Latine *siliqua* cornu interpretatur. Obolis siliquis tribus appenditur, habet cerates duos calcos quatuor. Fiebat enim olim ex ære ad instar sagitte. Vnde & nomen à Græcis accepit, hoc est sagitta. *Scrupulus* sex siliquarum pondere cõstat. Hic apud Græcos dramma vocatur. *Scrupulus*

autem dicitur per diminutionē à lapillo breuius qui scrupus vocatur. *Dragma* octaua pars vncie est, & denarij pondus argenti tribus constans scrupulis, id est xvij. siliquis. *Denarius* autem à dando dictus, quia pro decem nummis imputatur. *Solidus* nuncupatur, quia nihil illi deesse videretur. Solidum enim antiqui integrum dicebant & totum. Ipse quoque *nomisma* vocatur, pro eo quod nominibus principum effigiebusque signetur. Ab initio verò vnium nomisma vnus argenteus erat. Hoc enim ab Assyriis coepit. Dicunt enim Iudæi, quod Abraham in terram Chanaan primus hanc aduexit formam. *Solidus* apud Latinos alio nomine *sexula* dicitur, quod de iis sex vncia cōpleatur. Hunc, vt diximus, vulgus aureum solidum vocat, cuius tertiam partem idē dixerunt *tremissem*: eo quod solidum faciat *termissem*. *Sexula* bis assumpta duellum facit, ter posita *staterē* reddit. *Stater* autem medietas vncie est, appendens aureos tres, vnde & vocatur *stater*, quod tribus solidis stet. Hic & *seminuncia*, quia semis habet de vncia. Hic & *semisibis*, quia ponderis semissem quasi semis assis. *Quadrantem* similiter Hebræi cadrantem vocant, & vocatur *quadra* quod vncie quartam partem appendant. *Sicel* qui Latino sermone *sielus* corrupte appellatur: Hebræum nomen est, habens apud eos vncie pondus. Apud Latinos autē & Græcos quarta pars vncie est, & stateris medietas, dragmas appendens duas. Vnde cum in literis diuinis legitur *sielus*, vncia est: cum verò in gentiliū libris, quarta pars vncie est. *Vncia* dicta quod vniuersitatem minorum ponderis sua vnicitate vinciat, id est compleatur. Cōstat autem dragmis viij. id est scrupulis xxxiii. Quod proinde legitimum pondus habetur, quia numerus scrupulorum eius horas dei noctisque metitur, vel quia libram efficit duodecies computatus XII. vnciis perficitur, & inde habentur perfecti ponderis genus: quia tot constat vnciis quot mensibus annus. Dicta autem *libra* quod sic libera, & cum ea inter se pondera prædicta concludat. *Minus* in ponderibus centum dragmis appenditur, & est nomen Græcum. *Talentum* autem summum est pondus perhibetur in Græcis, nam nihil est chalcō minus, nihil talento maius. Cuius variū apud diuersas gentes pondus habetur. Apud Romanos enim talentum est lxxij. librarum, sicut *Plautus* ostendit, qui ait duo talenta esse CXLIII. libras. Est autem triplex, id est minor, medius, summus. Minor quinquaginta, medius lxxij. librarum: summus exx. constat. *Centenarium* numeri nomen est, eo quod centum librarum ponderis sit. Quod pondus propter perfectionem centenarij numeri Romani instituerunt.

De mensuris. CAP. XXV.

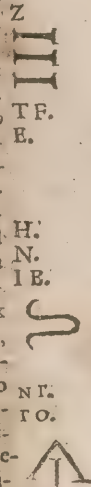
Mensura est res aliqua modo suo vel tempore circumscripta. Hæc aut corporis est, aut temporis. Corporis est, vt hominum, lignorum, & columnarum longitudo, vel breuitas. Sed & solum istum propriam sui orbis habere mēsuram, quod Geometrici perscrutari audent *Temporis*, vt horarum, dierum, & annorum. Vnde & metiri pedes horarum dicimus, hoc est mensurare. *Proprie* autem *mēsuram* vocata, quod ea fruges metiuntur atque frumentum, id est humida & sicca, vt modius, vna, & amphora. *Mensurarum* pars minima *cochlear*, quod est dimidia pars dragmæ, appendens siliquas nouem. Qui triplicatus conculam facit. *Concula* dragma vna & dimidia adimpletur. *Cyathi* pondus decem dragmis appenditur: qui etiam à quibusdam *coulacus* dicitur. *Oxifalus* fit si quinque dragmæ adduntur ad x. *Acitabulum* quarta pars heminæ est, xij. dragmas appendens. *Cotula* hemina est habens cyathos sex, quæ idcirco *cotula* vocatur, quia Græco sermone *cote* incisio dicitur, & hemina sextarij in duo aquæ inciditur, & cotula facit. *Hemina* autem appendit libram vniam, que geminata sextarium facit. *Sextarius* duarum librarum est, qui bis assumptus bilibris nominatur assumptus quater, fit Græco nomine *Chœnix*. quinquies complicatus quinarum siue gomor facit. Adiecit sextum, congiū reddit. Nam congius sex metitur sextariis: à quo & sextarij nomen dederunt. *Congium* autem à congiendo, id est per augmentum crescendo vocatur. Vnde postea pecunia beneficij gratia dari coepit, congiarium appellatum est. Vnusquisque enim sui temporis imperator fauorem populi captans, adiciebat vt largior videretur in donis. *Congiarium* autem specialiter mēsuram est liquidorum, cuius & rem simul & nomen à Romanis impostum inuenimus. *Metreta* est mensura liquidorum. Hæc à mensura accepit nomen. *Metra* enim mensuram dicunt Græci: & inde appellata *metreta*, licet & vna & amphora & reliqua huiusmodi nomina mensurarum sint: tamen ista hoc nomen à denarij numeri perfectione accepit. *Metrum* ad omnem mensuram pertinet. *Metra* enim Græci: Latine mensura dicitur. Nam & cyathus mensura est, & amphora mensura est, & quicquid plus minusve capit, mensura est. Sed idē hoc nomen specialiter sibi assumpsit, quod sit mensura perfecti numeri, id est denarij. *Modius* dictus ab eo quod sit suo modo perfectus. Est autem mensura librarum XLIII. id est sextariorum xxij. Cuius numeri causa inde tracta est, eo quod in principio Deus xxij. opera fecerit. Nam prima die vij. opera fecit, id est materiam informem, angelos, lucem, cælos superiores

periores, terram, aquam atque aerem. Secūda die firmamentum solum. Tertia die quatuor: maria, semina, sationes atque plātaria. Quarta die tria: solem & lunam & stellās. Quinta die tria: pisces & reptilia aquarum, & volatilia. Sexta die quatuor: bestias, pecudes, reptilia terræ & hominē. Et facta sunt omnia xxij. genera in diebus sex. * Et xxij. generationes sunt ab Adam vsque ad Iacob, ex cuius semine nascitur omnis gens Israel. Et xxij. libri veteris testamenti vsque ad Hester. Et xxij. litterarum sunt elementa quibus constat diuina legis doctrina. His igitur exēplis modius xxij. sextariorum à Moyse secundum sacrae legis mensuram effectus est. Et quamuis diuersæ gentes huic mensuræ pondus vel adiciant ignoranter vel detrahāt: apud Hebræos cōstitutione diuina tali ratione seruatur. Modius enim à modo dictus. Hinc & modica, id est moderata. Modicis enim modius nomen impōsit. Nam modica pro paruis abusiue nō propriè dicimus. *Satum* genus est mensuræ iuxta morem provincie Palæstinæ, vnum & dimidium modium capiens: cuius nomen ex Hebræo sermone tractum est. *Satum* enim apud eos nominatur sumptio, siue leuatio: eo quòd qui meritur, eandem mensuram sumat ac leuet. Est & aliud *satum* mensura sextariorum xxij. capax quasi modius. *Batus* vocatur Hebraica lingua ab olearia mola quæ bath apud eos: vel batha nominatur, capiens quinquaginta sextaria, quæ mensura, vna mola vice proteritur. *Amphora* vocata quòd hinc & inde leuetur. Hæc Græcè à figura sui dicitur: quòd eius ansæ geminæ videantur aures imitari. Recipit autem vini vel aquæ pedem quadratum, frumenti verò modios Italicos tres. *Cadus* Græca amphora est continens vinas tres. *Vrna* mensura est: quam quidam quarrarium dicunt. Propriè autem vrnas est quod pro condendis defunctorum cineribus adhiberi solet: de quo poeta, Cælo tegitur qui non habet vrnas. *Medimna* est mensura quinque modorum. *Medimna* autē Latina lingua vocatur, id est dimidia. eo quòd quinque modis metiatur, qui est dimidius numerus à perfecto denario. *Artaba*

mensura est apud Ægyptios sextariorū lxxij. composita ex numero, propter lxxij. gentes vel linguas, quæ orbem impleuerunt. *Gomor* xv. modiorum onus appendit. *Corus* xxx. modis impletur. Hic ab Hebraico sermone descendit: qui vocatur cora similitudine collis. Cora enim Hebraicè colles appellantur. Coaceruati enim modij xxx. instar collis iudentur, & onus cameli efficiunt.

De signis ponderum.
CAP. XXVI.

Ponderis signa plerisque ignota sunt, & inde errorem legentibus faciunt. Quapropter formas eorum & characteres ita vt à veteribus signata sunt subiciamus. *Zeta* litera significat dimidium obolum. *Virgula* æqualiter iacens & porrecta simpliciter significat obolum. *Geminata virgula* duo oboli sunt. *T Latinum* significat obolos tres. *F Latinum* significat obolos quatuor. *E Latinum* denotat obolos quinque. Oboli vero sex propterea characterem non habent quòd in vna dragma sex veniāt, quod est pondus denarij argentei. *Heta* litera significat filiquas viij. id est tremissem. *N Latinum* significat nomisma Græcum, id est solidum. *Iota* adiuncta beta significat dimidium solidum. *Virgula* duæ ex vno angulo à læua in dextram se diuidentes, significant dragmam: quam etiam olcem appellant. *N Latinum* adiuncto gamma Græco significat semiunciam. *Gamma* autem Græcæ literæ o Latinum in fine adiunctum, significat unciam. *Lambda* Græcum per medium sui i Latinum adiectum, significat libram. *Kappa* Græcum circa finem cornuum adiuncto y Græco significat cyatum. *Si* verò o Latinum habuerit adiunctum heminā demonstrat, quam Græci cotylen vocant. *Xi* Græcum si habuerit iunctum E Latinum, significat sextarium. *Si* verò o Latinum habuerit adiunctum, indicat acitabulum, quod Græci oxifalon vocant. *M Græcum* superposita n Latino significat mna. *A Latinum* in fine habens *Lambda* Græcum significat talentum. *Alpha* Græcum in dextro brachio superiori o a o littera coniuncta chœnix est.

10
20
30
40

ISIDORI HISPALENSIS
EPISCOPI, ORIGINVM SIVE
ETYMOLOGIARVM
LIBER XVII.

CAPITA LIBRI DECIMISEPTIMI.

- 1 De autoribus rerum rusticarum.
- 2 De cultura agrorum.
- 3 De frumentis.
- 4 De leguminibus.
- 5 De vitibus.
- 6 De arboribus.

- 7 De propriis nominibus arborum.
- 8 De arboribus aromaticis.
- 9 De herbis aromaticis vel communibus.
- 10 De oleribus.
- 11 De odoratis oleribus.

1 De autoribus rerum rusticarum.

CAP. I.

ERVM rusticarum scribēdi
solemniam apud Græcos pri-
mus Hesiodus Bœotius hu-
manis studiis conuulit, de-
inde Democritus magnus
quoque Carthaginensis in
xvii. voluminibus. studiū agri-
colationis conscripsit. Apud Romanos autem
de agricultura primus Cato instituit, quā inde
Marcus Terentius expoliuit, mox Virgilius
laude carminū extulit. Nec minus studiū ha-
buerunt postmodum Cornelius Celsus & Lu-
lius Atticus, Emilianus siue Columella, insi-
gnis orator, qui totū corpus eiusdē disciplinæ
complexus est. Primū ad aratrum boues iun-
xisse ferunt quendā priuatum hominē & ful-
minatū nomine Homogirum. Quidam autē
Ostrim dicunt esse artis huius inuentorē, qui-
dam Tripolemū. Et hic quæsitio est, quomodo
prima Ceres ferro in Græcia vertere terrā
instituit, sed ferro qualicumque, non speciali-
ter vomere aut aratro. Stercorandi agrī ra-
tionē primus induxit quidā nomine Stercu-
rus in Italia, cuius ara apico dedicata est Ro-
mæ. Hic plura instituit, ut maiorem illi nobi-
litem facerent hoc nomine, quo splen-
dē sonaret, & dignitatem tituli compa-
raret.

De cultura agrorum. CAP. II.

Cultura est qua frumēta vel uina magno
labore quærantur, ab incalento uocata.
10 Diuitia enim antiquorū in his duob. erant, be-
ne pascere, & bene arare. Cultura agrī cinis,
aratio, intermissio, incensio stipularū, stercor-
ratio, occatio, runcatio. Cinis est incendū per
quod ager inutile humorē exudat. Aratio di-
citur, quæ de arce prius terræ culturam exerce-
bant, antequam ferri fuisset usus repertus. du-
plex est autē aratio, uernalis & autumnalis.
Intermissio est qua alternis annis uacuus ager
uites recipit. Stercoratio est læta cinis asper-
sio. Stercus autē uocatur, uel quia sternitur in
agris, uel quod extergi oporteat quicquid sor-
diū in ciuitate redūdat. Idē & simus est, qui per
agros iacitur. Et dictus simus quod fiat inuis,
id est stercus quod uulgo latamen uocatur, eo
quod suo nutrimento læta faciat germina, red-
dātque pingua arua & foecūda. Occatio est cū
rustici satione facta bubus dimissis grandes
glebas cædūt & lignonibus frangūt: & dicta oc-
catio quasi obocatio, quod operiat semina.
30 Occare igitur est operite semina terra, uites
uel arbores. Runcatio est à terra herbas euelle-
re. Nā rus terra est. Sulcus à sole uocatur, quod
proficissus solē capiat. Veratū dicitur, quasi
uere actū id est uerno aratū. Proficissio est ara-
tio prima cū adhuc durus est ager. Satio dicta
quasi seminis actio, quæ uel sit satorū actio.
Serere autē uocatur, quia hoc celo sereno fa-
ciendū est, non per imbres. Hinc est & illud
Virgii

Virgilianum. Nudus ara, sere nudus. *Messis* à merendo, id est i cecidendo dicta. *Seges* autè de femine dicta quod iacimus, siue à sectione.

De frumentis. CAP. III.

Prima *Ceres*, cepit vti frugibus in Græcia, & habere legeres translatis aliunde seminibus. Huius meminit Ouidius dicens, Prima *Ceres* vno glebam dimouit aratro. Prima dedit fruges alme, præque mitia terris. *Frumenta* sunt propriè quæ aristas habent: *fruges* autè reliqua frumenta autem vel fruges à *frumen* dicitur, hoc est à vescendo dicta. Nam *frumen* dicitur summa pars gulæ. *Primitia* propriè sunt quæ de frugibus præceptuntur. *Triticum* vel à tritura dictum, quod purissimè horreo condatur, vel quia granum eius commolitur & teritur. *Far* dicitur, eo quod in initio frangitur. Apud antiquos enim molarum usus nondum erat, sed frumentum in pila missum frangebant, & hoc erat genus molendi. *Adorem* tritici genus, quod idem vulgo semen dicitur. *Edor* quondam appellatur ab edendo, quia primo eo vti sunt homines, siue quia in sacrificio ipsius generis panis ad aras offerebatur. Vnde *adorea* sacrificia dicuntur. *Siligo* genus tritici à selecto dictum. Nam in pane eius specie præcipua est. *Trimensis triticum* idem nuncupatum, quia satum post tres menses colligitur. Nam vbi propter aquam aliamve causam matura satio omissa est, præsidium ab hoc proicit. *Alia* Græcum nomen est. *Alicahocron* siue est alia, pondere & bonitate præcipuum. *Hordium* dictum, quod præ cæteris generibus frumenti aridum autè fiat, vel quod spica eius ordines habeat. *Horu tria genera*. Primum exaricum vocatur, eo quod spica eius sex ordines habeat, quod quidam canterinum appellant, quoniam animalia melius quam triticum pascit, & homines salubrius quam malum triticum. Alterum *diabolon*, eo quod duos ordines habeat, hoc plerique calaticum vocant. Tertium *trimensis*, quia cogit necessitas verno seminatur, & celeriter colligitur. *Scindula* à diuisione vocata. Duplex enim est, scinditur, id est diuiditur, *Centenium* appellatum, eo quod in plerisque locis iactus seminis eius in incrementum frugis centesimè renascatur. Hinc & *milium* à multitudinem fructus vocatum. *Panicum* dictum, quod in multis regionibus ex eo panis vice homines sustententur, quasi panis vitium. *Pisum* à pascu. *Sisamum*, Græcum nomen est. *Farrago* dicta à farre. Est enim herba hordeacea adhuc viridis: necdum granis ad maturitatem turgentibus. *Spica* de maturis frugibus abusu dicitur. Nam præ ipse spica est, cum per culmi folliculum, id est extremum tumorem aristæ adhaerens, in modum spiculi eminet. *Arista* appellata, quod prius ipsa arescat. *Culmus* est ipse culmus spicæ qui à radicibus nascitur.

Et dictus culmus, quasi calamus. *Folliculus* est theca frumenti, in qua granum seruatur interius. Hæc super spicam vallo instructa munimen præterdit, ne auium minorum morsibus spica suis fructibus exuatur, aut vestigiis proteratur. *Stipula* sunt folia seu vagina, quibus culmus ambitur atque fulcitur, ne pondere frugis curuetur qua ambiunt culmum. Et dicitur stipula quasi vsta, & quasi vstipula. *Stipula* dicta ab vsto, collecta enim messe vritur propter culturam agri. Item stipula, vel quia pars eius vritur, pars interdum pro palea prædicitur. *Palea* à quibusdam vocari dicitur, quod pala ventiletur, vt frumenti purgentur. *Gentiles* autem paleam à quadam Pale frugum inuentrice vocauerunt: quæ *Ceres* esse voluit. De qua *Virgilius*, Te quoque magna *Pales*, & te memorande canemus. Item alij à pabulo nuncupatam dicunt paleam, quod ea primum sola in pascendis animalibus pastus præbebatur. Cuius natura ex contrario tantum est frigida, vt obrutas niues fluere non sinat: adeo calida, vt maturescere poma compellat.

De leguminibus. CAP. IV.

Legumina à legendo dicta, quasi electa. *Veteres* enim meliora quaque legebant siue quod manu legantur, neque sectionem requirant. *Leguminum* plurima genera, ex quibus faba, lens, pisa, faselum, cicer lupinum, gratiora in vtu hominum videntur. *Faba* Græca etymologia à vescendo vocabulum sumpsit, quasi faga. *Phazan* enim Græcè comedere dicitur. Primum enim homines hoc legumine vti sunt. Huius species duæ, quarum altera *communis*, altera *Egyptia*, *Faba fresa* dicta, eo quod eam homines frendant, id est frangant, id est molendo comminuant. *Lens* vocata, quod humida & lenta est, vel quod ad hæret humi. *Faselum* autè & *cicer* Græca nomina sunt: sed faselum vile genus leguminis, quia omne quod abundat vile est, hoc autem semen abundanter inuenitur. *Lupinum* Græcum & ipsum nomen est: de quo *Virgilius*, Tristesque lupini, quia vultum gustatis amaritudine contristant: vnde & illud præ amaritudine, nec vermibus nec vllum animal commedit. *Medica*, *vicia*, eruum pabulorum optima sunt. *Medica* dicta, quia a Medis translata est in Græciam tempore quo eam *Xerxes* rex Persarum inuast. Hæc semel seritur & decem annis permanet, ita vt quater vel sexies possit per annum recidi. *Vicia* dicta, quod vix ad triplicem perueniat fructum: cum alia legumina prouentum habeat fertilem: vnde & *Virgilius*, Et tenuis foetus viciæ. *Pisa* quod ea penlabatur aliquid auri munitum. Nam *pis* aurum dicitur. *Eruium* à Græco trahit vocabulum. Hoc enim illi *ἰσπερ* dicunt, quod dum sit quibusdam pecoribus infestum, tauros tamen pingues efficit.

De vitibus. CAP. V.

Vitis plantationem primus Noe instituit, rudi adhuc seculo. Apud Græcos autem inuentorem vitis Liberum appellant. Vnde & eum gentiles post mortem deum esse voluerunt. *Vitis* dicta, quòd vim habeat citius radicandi. Alij putant vites distas, quòd inuicem se vitis innectant, vicinijque arboribus prestando religentur. Est enim earum natura flexibilis, quia quasi brachijs quibusdã quicquid comprehenderit stringunt. *Labrusca* est vitis agrestis quæ in terræ marginib. nascitur. Vnde & *labrusca* dicta à labris & extremitatibus terræ. *Codex* dictus, quasi caudex. Sic enim & veteres elodum pro claudio dicebant. *Sarmentu* à serendo, quasi seramentum. *Malleolus* est nouellus palmes innatus prioris anni flagello, cognominatus ob similitudinem rei: quòd in ea parte qua deciditur ex veteri sarmento prominens vtriusque mallei speciei præbeat. *Spadentes* sunt furculi fruge carentes, ex ipsa appellatione, quòd sint inhabiles fructu & sterilitate affecti. *Sagittæ* rustici vocant nouissimam partem furculi: siue quia longius recessit à matre, & quasi profiliu: seu quia acuminis tenuitate teli speciei præfert. Summitates vitium & fruticum *flagella* nuncupantur, eo quòd flatu agitentur. *Palmes* vitis materia mollis, quia per nouella brachia emissus fructum affert. Nam idem rustici partem vitis palmitem vocant. Palmes enim diminutiuum nomen est, quòd nomen paragogum dicitur, quòd à palma deriuetur. *Palma* enim habet nomen proprium, quòd dicitur principale, ab eo quòd ex se deriuatū facit. *Pampinus* est folium cuius subsidio vitis à frigore vel ardore defenditur, atque aduersus omnem iniuriam munitur. Qui ideo alicubi intercusus est, vt solem ad maturitatem fructus admittat, & umbram faciat. Et dictus pampinus, quòd de palmite pendeat. *Caprioli* dicti quòd capiant arbores, sunt enim cincinnati siue vincinoli: quibus se innectere vites & suspendere solent arboribus, quò adminiculo freti palmites ventos ac turbines continere queant, & sine lapsu pediculorum fructus suos sustineant, ac sese vaga proceritate distendant. *Corimbi* sunt annuli qui proxima quæque ligant & comprehendunt: nec longius laxati palmites vectorum flatibus dissipentur. *Vna* dicta: quòd intrinsecus humore sunt plene, sicque & pinguedinis. Nam humidum est, quòd exterius humorem habet, vuidum quòd interius. *Acinus* brotus est *Racemus* est botrionis pars, & *botrio* Græcū est. *Suburbana vna* quedã dicuntur, quia fructus earum ad escam velut pomum in vrbibus venditur. Commendat enim eas & species & saporis iocunditas, ex quibus sunt *pra-*

coqua, duracina, purpurea dactyli. *Rhodia* *Libyca, Ceraunia, Stephanie, Trepediana, Vnciaria, Cidonita. Præcoqua* vocata, quòd cito maturecant, & ante omnes sole coquantur. Has *lazarus* dicunt, quòd currant ad maturitatem velociter vt lepus. *Duracina* autem per totã hiemem. *Venicula, & Numisiana. Purpurea* à colore dicuntur. *Dactyli* à longitudine. *Rhodia & Libica* à regionibus nuncupatae sunt. *Cerunna* verò quòd rubeant velut ignis. *Stephanite* à rotunditate. *Vnciaria* à magnitudine. Genera autem vuarum quæ vino deseruiunt plurima. Ex quibus *aminea* dicta, quasi sine minio, id est sine rubore. Album enim vinum reddit: quæ cum sint vnus nominis, non vnã speciem reddit. Amineæ enim duæ geminæ ab eo dictæ quòd duplices vvas mittunt. *Aminea lagana*, quia plus omnibus lanescit lanugine. *Rubiliana* dicta, quia eius materia rubet. *Fecinia* minuti aciei & duræ cutis vvas habet; nobilitate Amineæ sequitur, fecunditate præcedit. *Qyam* proinde Feciniã vocant, quòd plus quàm ceteræ feces afferat. *Apiana* vinum dulce faciunt: quas nisi cito legas, pluuiis & ventis, & maxime apibus infestantur, quarum depredatione apiarum cognominatae sunt. *Balanite* à magnitudine nomen sumpserunt. *Balanin* etiam Græcè grande vocata. *Biturica* à regione nomen sortita est, turbines & pluuias & calores fortissimè sustinens, nec in macra terra deficiens, huius meriti & *basilica* est. *Argiis* græcula vitis generis albi, fertilis, vastam materiam & breue, & latum folium mittens, cuius fructum nisi primo tempore colligas, aut ad terram decider, aut humore putrescit. *Inerticula* nigra est, quam Græci *an. ar. arion* vocant, boni vini & lenis, à quo etiam nomen traxit, quòd iners in tenrandis neruis habeatur: quauis gustu non sit hebes. *Mæotica* à regione Ægypti Marcotis dicta, vnde prius uenerunt, sunt enim & albæ & nigræ. *Elbola* quas quidam varias appellant, neque purpureæ, neque nigræ: ab elbo colore ita dicta, subalbi tamen musti. *Elbum* enim est inter nigrū candidumque colore. Nam elbum nec album nec nigrum est. *Tertius* locus vium quæ sola fecunditate commendantur, abundantia copiosa, multumque vini fluens. *Viticonia* vvas magnas magis quàm multas habet: nomen autem inde hoc sumens, quòd multum vini fluat. *Syriaca*, vel quia de Syria allata, vel quia nigra est. ¶ Multa autem genera vitium sunt: quæ tamen mutatione loci, & qualratem & nomen amittunt. *Vitis* inter cetera magis ista cõueniunt. *Oblaqueatio*, putatio, propinatio, f. s. o. Oblaqueare est circa codicem terrã aperire, & velut lacus effundere. Hoc aliqui *excodicare* appellant. *Putare* est virgam ex vite superflua resciccare cum flagellis

flagellis luxuriat, Putare enim dicitur purgare, id est amputare. Traducere trāducere. Propaginare vero flagellum vitis terræ submersum Reinere, & quasi portō pangere. Hinc propagines ac propagare & protendere dicitur. Fodere vero est foueam facere, quasi fouere.

De arboribus. C A P. VI.

Arborum nomen siue *herbarum* ab aruis inflexum creditur, eo quod ad terris, fixis radicibus adherent. Vtraque tamen ideo sibi pene similia sunt, quia ex vno alterū gignitur. Nam dum sementem in terram ieceris, herba prius oritur: dehinc conforta surgit in arborem, & infra paruum tempus quam herbam videris arbuta suspensa. *Arbuta* arbor nouella & tenera in qua infensio fieri potest, & dicta arbuta, quasi arboris hasta. Alij *arbutum* locum in quo arbores sunt, volunt accipere, sicut solitum. Sic & *virectum* vbi virgule nouelle & virentes. *Arbor* autem & *fructifera* & *sterilis*, arboris autem non nisi fructifera. Genere autem scemmino *arbores* dicimus *poma* vero neutro. *Fructus* breuis est appellatus, quod terram frōde regat. cuius plurale nomen fructera arbor alta est. *Sylua* vero spissum nemus & breue. *Sylua* dicta quasi *xilia*, quod ibi ligna cædantur. Nā Græci *ξύλον* lignum dicunt. Multa enim Latina nomina Græcam plerunque etymologiam recipiunt. *Nemus* à numinibus nuncupatum, quia pagani ibi idola constituebant. Sunt enim nemora arbores maiores, vmbrosæ frondibus. *Lucus* est densitas arborum solo lucem detrahens, tropo per antiphrasin, eo quod nō luceat, siue à luce, quod in eo lucebant funalia vel cerei propter nemorum tenebras. *Salictus* est densitas arborum alta vocata hoc nomine: eo quod exiliar in altum, & in sublime cōsurgat. *Auiaria secreta* nemora dicta, quod ea aues frequentant. *Recidua* arborum sunt quæ alij sectis repullulat. Alij recidua à cædendo dicunt, quia post casum nascuntur. Alij à recidendo & repullulando dixerunt. Ergo reciduum vbi mors aut calus. *Insitio* dicitur cum filio trunco surculus fecundæ arboris sterili insertitur, aut oculorum impostio, cum in isto cortice libro alienæ arboris germen immittitur. *Planta* sunt de arboribus. *Plantaria* vero quæ ex seminibus nata sunt cum radicibus & à terra propria transferuntur. *Cessipes* si urices sunt, quasi cuspites, vel quasi circa pedes. *Frondes* quod ferant virgulta vel vmbra, sunt autem causa vmbraurum. *Oculi* nodi sunt ex quibus frondes exeunt. *Radix* appellatur, quod quasi radis quibusdā fixa terris, in profunda demergitur. Nam phisici dicunt parem esse altitudinem radicem & arborum. Alij radicem à similitudine

radiorum dictā putāt, vel quia si cradatur, nō repullulat, *Truncus* est statura arboris insiftens radici. *Corticem* veteres coriucem vocabant. Dicitur autem cortex, quod corio lignū tegat. *Liber* est corticis pars interior dicitur à liberato cortice, id est ab lato. Est autem medium quoddam inter lignum & corticē. *Rami* sunt qui de trunco manant, sicut à ramunculis cætera. *Surculi* à præcisione serræ nuncupati. *Virgultū* est, quod de radice pullulat, ramus qui de ipso robore arboris, virga quæ de ramis. Proprie autem *Virgultum* appellatur, quod ad radicem arboris nascitur, & quasi inutile ab agricolis amputatur. Et hinc dictum virgultū, quia ex virga tollitur. *Virga* à virtute dicitur, quod vim in se multam habeat, vel à viriditate, vel quia facis indicium est, quod vim regat. Vnde hac vtuntur magi ad placandos inter se serpentes. & idcirco in ea hos sustinent illigatos. Hac etiam philosophi, & reges ac magistri, nunquij & legati vtuntur. *Flagella* dicuntur vt prædiximus, summa arborum partes, ab eo quod crebros ventorum sustinent flatus. *Comas* vocatas dicunt quasi comas, *Folia* Græcè *κόμα* dicuntur, inde est ad nos hoc nomē per derivationē trāslatum. Flores nominati, quod citō defluat de arboribus, quasi fluores, quod citō foluantur. In his duplex gratia, coloris & odoris. Austro enim flores soluantur. *Zephyro* sunt. *German* dicimus surculum prægnantem, à gerendo: vnde & germinatio. *Fructus* nomen accepit à frumine, id est eminente gutturis parte qua vescimur. Inde & fruges. *Fructus* autem proprie dicuntur agrorum & arborum, quibus vtique vtimur. In animalibus vero abusuē & translatiuē vocamus fructum. *Poma* dicta ab opimo, id est à copia vbertate. *Matura* dicuntur, quia apta sunt ad manducandum: sic & *impatura*, quia priusquam matura fiant: dura sunt ad manducandum. *Ligna* dicta, quia incensa conuertuntur in lumen. Vnde & *lucinum* dicitur, quod lumē det. *Hastula* à tollendo nuncupata, quasi abstula. *fomes* est hastula quæ ab arboribus excutitur, recisione aut hastulæ ambusta, aut ligno cauata à fugis nomine accepto, quod ita capiat ignem. De quo Virgilius, Rapuitque in fomite flammam. *Torris* lignum adustum: quē vulgus titonem appellat extractum ex foco, semiustum & extinctum. *Quisquilia* stipulæ immixtæ surculis & foliis aridis. Sunt autem purgamenta terrarum. *Caries* putredo lignorum. dictum hoc nomine, quod eueniat ligneis virtute carentibus.

De propriis nominibus arborum.

C A P. VII.

Palma dicta, quia manus victricis ornatus est, vel quod oppansis est ramis, in modum palmæ hominis. Est enim arbor insigne

victorię, p̄cerōq; ac decoro virgulto, diuturnisq; frōdib; vestita, & folia sua sine vlla successione conseruans. Hanc Gręci *polyuon* dicunt: quōd diu duret, ex nomine auis illius Arabię, quę multis annis viuere perhibetur. Quę dū in multis locis nascitur: nō in omnibus fructus perficit maturitatē. Frequenter autē in Ægypto & Syria. Fructus autem eius *dañili*, à digitorum similitudine nuncupati sunt: quorum etiam & nomina variantur. Nam alij appellāt *palmulas*, similes *mirabalani*. Alij *Thebaici*: qui & *Nicolai*. Alij *nucules*, quos Gręci *nyssorū* vocant. *Laurus* à verbo laudis dicta. Hac enim cum laudib; victorū capita coronabātur. Apud antiquos autē *laudea* nominabatur, postea d̄ litera sublata, & subrogata r̄ dicta est laurus: vt in auriculis quę initio *audicula* dicta sūt, & mediodies, qui nunc meridies dicitur. Hanc arbore Gręci *Δάρυμ* vocant, quōd nunquā deponat viriditatē, inde illa potius victores coronatur. Sola quoq; hæc arbor vulgo sulminari minime creditur. *Malum* à Gręcis dictū, quōd sit fructus eius pomorum omnium rotundissimus. Vnde & hæc sunt vera mala, quę vehementer rotunda sunt. *Malum Matianum* à loco vocatum, vnde prius aduectum est. Nam multe arbores nomina ex prouinciis & ciuitatibus de quibus allata sunt, acceperunt. *Virgilius*, Amātibus quid ex malo queri solear ostendit. *Mala cidonia* nomen sumpserūt ex oppido, quod est in insula Creta, de qua dicere solent Gręci, vrbium Cretensium matrem Cidoniam: ex cuius pomocidonitum conficitur. Fit quoque ex ea & vinum quo languentium desideria falluntur. Nam specie & gustu & odore cuiuslibet vini veteris imaginem representat. *Malomellum* à dulcedine appellatū, quōd fructus eius in mellis sapore habeat, vel quod in melle feruetur: vnde & quidā, Si tibi Cecropio saturata cidonia melle Ponētur, dicas: hæc melimella placent. *Mali punicum* dicitur, eo quōd ex Punica regione sit genus eius trāslatum. Idem & *malogranatum*, eo quōd inter corticis rotunditatem granorū contineat multitudinem. Arbor autem *malogranata* est generis fęminini, pomum verō generis neutri. Flores malorum à Gręcis appellati sunt *quintinas*: Latini *caducum* vocant. Agrestium autem malorum flores Gręci *Βελυδισιον* appellauerunt, quorū alij albi, alij purpurei, alij rosei reperuntur similes florib; mali punici. Negant medici mali punici cibo nostra corpora nutriri: sed eo sic opitantur vtendum vt medicari potius non aere videatur. *Malum persicum*, cuius breuis admodum vita cōcessa est, trium generū esse fertur, *Duracenum*, *Armeniacum* & *Persicum*. *Duracenum* nuncupatur pro eo quōd pomū eius in gustu acorem referat. *Armeniacum* 60

dicitur: quōd primū genus ab Armenia sit aduectū. *Persicū* vocatū, quōd eam arborem primus in Ægypto seuerit Perseus, à quo leoriūdos Ptolemęi ferebāt. Hęc in Perside fructum generat interfectoriū: apud nos autem iocūdum ac suauem. Hocū aliud *pracōs*, aliud vocatur *astuū*. *Medica arbor* cuius, nomen etiam in carminibus Mantuanis inclaudit, asportata primū à Medis, vnde & vocabulum sumpsit. Hanc Gręci *ναρσπόνδα*, Latini *citram* vocant, quōd pomum eius ac folia cedri odorem referant, Malum eius intemicū venenis, & hoc est quōd idem poeta intelligi voluit: cum tradat ex illa foueri animā. Hęc arbor omni penē tempore plena est pomis, quę in ea partim acerba, partim matura, partim adhuc in flore sunt posita, quod in cęteris arboribus ratum est. *Mella* quom Gręci *loron* appellant, quę vulgo propter formam & colorem *fabā Syriaca* dicitur. Arbor enim est magna, fructū ferens comestibilem, maiorem pipete, gustu suauem: vnde & mella vocata est. *Cogumella* quam Latini ob colorem primum vocant, alij à multitudine enixi fructus nixam appellant. Cuius generis *Damascena* melior à Damasco oppido, vnde prius aportata est, dicta: cuius solum pomum stomacho mederi probatur: nam cętera noxia perhibentur. Hęc sola arbor gummi glutinosum, & cōpatium distillat, quo & medici & scriptores vtuntur. *Oleomella* nascitur in Palmaria Syrię ciuitate, ex eo ita appellata, quōd ex tronco oleum defluat in crassitudine mellis, saporis suauis. *Pomelida* serbo similis, mediocri arbor & flore candidulo, dicta quōd dulcedine sit eius fructus, & acuro sapore commixtus. Hęc arbor ætate durat exigua. *Melios* arbor in Aphrica punica lingua vocata, ex qua profluit lētus succus, qui à loco *Ammoniacus* nominatur. *Mesphila* arbor spinosa, fructu similis malorum, sed paulo breuiore. vnde & appellata, quōd pilulę formam habeant eius poma. *Pirus* vocata videtur: quōd in ignis speciem formata est: nam hoc genus pomi ab amplo incipit, & in angustū finit, sicut ignis. Pirus autem arbor, fructus eius *pirū* est. Cuius multe species, ex quibus *Crustumia* sunt *pira* ex parte rubentia, ab oppido *Crustumia* nominata. *Poma piri* iumentis imposita, vel si pauca vehementer onerosa dicuntur esse. *Cerasus* à Ceraso vrbe Ponti vocata. Nā *Lucullus* cum Cerasum ciuitatem Ponti deleisset: hoc genus pomi inde aduexit, & à ciuitate *cerasum* appellauit. Arbor autem *cerasus*, pomum vero *cerasum* dicitur. Hoc etiā & ante *Lucullū* erat in Italia, sed durū, vnde & *cornū* appellatū est. Est autem arbor apra hañilibus. Vnde & *Virgilius*, Bona beilo cornus. *Ficus* Latine à fecunditate vocatur. Feracior enim est cęteris arboribus. Nam ter quaterque per singulos

singulos annos generat fructum, atque alte-
 ro maturoscante alter oboritur. Hinc & *Ca-*
ntia à copia nominata. *Ficus Egyptia* fecū-
 dior fertur, cuius lignū in aqua missum illi-
 co mergitur, & cum in limo aliquandiu ia-
 cuerit, deinde in superficie sustollitur ver-
 sa vice naturæ, quando madefactum debuit
 humoris pondere residere. Antea athletæ si-
 cis alebantur, priusquam eos Pythagoras e-
 xercitator ad carnis usum, qui fortior cibus
 est, trantulisset. A tenibus quoque in alimē-
 tum sumpta: sapius ficus, rugas eorum ferunt
 distendere. Tauros quoque ferocissimos adfi-
 ci arborem colligatos repente māsufecere di-
 cunt. *Caprificus* appellata, eo quod parietes
 quib. innascitur, carpitur. Rūpit enim & pro-
 cit exlarebris quib. concepta est. Alij putant
 caprificum dictū, quod ficus arbor eius reme-
 dio succidetur. *Morus* à Græcis vocata, quam
 Latini *rubum* appellant, eo quod fructus vel
 virgula eius rubent. Est enim *morus sylvestris*
 fructus asserens, quib. in deserto patto: ū fa-
 mes vel penuria confouetur. Huius folia su-
 perposita serpenti, feruntur interinere eum.
Sicomorus sicut & *morus* sūt Græca nomina.
 Dicta autem *sicomorus*, quod sit foliis moro.
 Hanc Latini *Celsam* appellant ab altitudine,
 quia non est brevis vt *morus*. *Nux* appellata,
 quod vmbra vel silicidū foliorū eius proxi-
 mis arborib. noceat. Hanc alio nomine Latini
inglandem vocant, quasi Iouis glandē. Fuit
 enim hæc arbor consecrata Ioui, cuius pon-
 tancam vim habet, vt inuisa inter suspectos
 herbarū vel fungorū cibos, quicquid in eis vi-
 talentū est exudet, rapiat atq. extinguat. *Nu-*
ces autem generaliter dicuntur omnia poma
 tecta corio duriori, vt *panca, nuces, auellana:*
glandes, castanea, amigdala. Hinc & *nucleus* di-
 ctū, quod sint duro corio tecti. At contra *poma*
 omnia mala, mala dicta: sed cum adiectione
 terebratum in quibus antea nata sunt, vt *Persi-*
ca, Punica, Malina, Cidonina, &c. *Amigdala*
 nomen Græcum est: quod Latine *nux longa*
 vocatur. Hanc alij *nucidā* vocāt, quasi mino-
 rem nucem. De qua Virgilius, Cum se nux
 plurima syluis induit in florem. Cūctis enim
 arboribus prior se flore vestit, & ad ferenda
 poma, ardua sequentia præuenit. *Auellana*
 ab Auellano Campaniæ oppido vbi abundat,
 cognominata, sunt. Hæc a Græcis ponticæ
 appellantur, eo quod circa Ponticū mare ab-
 bundent. *Castaneam* Latini à Græco appel-
 lant vocabulo. Hanc enim Græci *καστανή* vo-
 cant, propter quod fructus eius gemini in
 modum reticulorū intra folliculum recon-
 diti sunt, qui dā circiatur, quasi castantur.
 Hæc arbor semel vt excisa fuerit, tanquam
 sylua expullulare consuevit. *Ilex* ab electo
 vocata. Huius enim arboris fructum homines
 primū ad victū sibi elegerant. vnde poeta,

Mortales primū fructibus gustabant gutture glandē.
 Prius enim quā frumcati vsus esset antiqui
 homines glabre vixerunt. *Suberies* arbor ex
 qua validissimus cortex natorius extrahi-
 tur. Et ideo appellata suberies, eo quod fru-
 ctus eius sues edunt. porcorum enim sunt a-
 limenta non hominū. & dicta suberies quasi
 subedies. *Fagus & esculus* arbores glandifere,
 ideo vocatæ creduntur, quod harū fructibus
 olim homines vixerunt: cibūmq; sumpsertūt,
 10 escāmq; habuerūt. Nam *esculus* ab esca dicta,
fagus verò à Græco vocabulū traxit. *eddy* enim
 Græcè comedere dicitur. *Silicon* quam
 Latini corruptè *silicam* vocant, ideo à Græcis
 tale nomen accepit, eo quod ligni eius fructus
 dulcis: *ξύλον* quippe dicunt lignū *πικρὸν* dulce.
 Huius arboris pomo succus expressus acatia
 à Græcis dicitur. *Pistacia* quod cortex pomi
 eius nardi Pistici odorem refert. *Pinus* arbor
 20 *picca* ab acumine foliorū vocata. Pinū enim
 antiqui acutum nominabant, Pinum autem
 aliam *pitin*, aliam Græci *πύκνον* vocant, quā
 nos *piccam* dicimus, eo quod desudat picem.
 Nam & specie sibi differunt. In Germania
 autem inuisis huius arboris lacrima gignit
 electrum. Gutta enim de fluens rigore vel tē-
 pore in soliditatem durefcit, & gemmam facit
 de qualitate sua nomen accipiens, id est suc-
 cinum: eo quod succus sit arboris. Pinus cre-
 ditur prodesse cunctis quæ sub ea seruantur,
 30 sicut nux nocere omnibus. *Abies* dicta, quod
 præ cæteris arboris longè eat, & in excessum
 promineat. Cuius natura expers est terreni
 humoris, ac proinde habilis atque leuis ha-
 betur. De qua Virgilius, Et castus abies visura
 marinos: quia ex ea naues fiunt. Hanc qui-
 dam *Gallicum* vocant propter cādoicam. Est
 autem sine nodo. *Cedrus*, quā Græci *κισσός*
 vocant, quasi ceomenes diosiforon, id est, ar-
 boris humor ardentis, cuius folia ad cypressi
 similitudinem respondent. Lignum vero io-
 cundi odoris est & diu durans: nec à tinea
 vnquam exterminatur. De qua Persius, Et ce-
 dro digna locutus. Scilicet propter durabilem
 perpetuitatem. Vnde & in templis propter
 diuturnitatem ex hoc ligno lacunaria fiunt.
 Huius ligni resina *cedria* dicitur, quæ in con-
 seruandis libris adeo est utilis, vt perlinitis
 ex ea nec tineas pariantur, nec tempore cōse-
 nescant. Nascitur in Creta, Aphrica atque Sy-
 ria. *Cypressus* Græcè dicitur, quod caput eius
 à rotunditate in acumē erigitur. Vnde & *conō*
 vocatur, id est alta rotunditas. Hinc & fru-
 ctus eius *conus*, quia rotunditas eius talis est,
 vt conum immetur. Vnde & *conifera cyparissū*
 dicuntur. Huius lignū cedro penè proximam
 habet virtutem. Temporum quoque trami-
 bus aptum impenetrabili soliditate nūquam
 oneri cedit: sed ea qua in principio fuerit fir-
 mitate, perueniat. Antiqui cypressi ramos.

50
 60

propè rogū constituere solebant, vt odorem cadauerum dum vrentur comprimerent iocunditate odoris sui. *Iuniperus* Græcè dicta, siue quod ab amplo in angustum siniant, vt ignis: siue quod conceptū diu teneat ignem: ad eō vt si prunæ ex eius cinere fuerint operæ, vsque ad annum perueniant. *Juniperum* apud Græcos ignis dicitur. *Iuniperus* autem alia parua, alia magna est. *Ebenus* in India & *Ethiopia* nascitur, quæ cæsa durefcit in lapide. Cuius lignum nigrum est, & cortex leuis vt lauri: sed *Indicum* maculosum est in paruis distinctionibus albis ac fuluis. *Ethiopicū* verò quod præstantius accipitur, in nullo est maculatum: sed in nigrum leue & corneum. Est autem Mareotica palus in India vnde ebenus venit. *Lucanus*, *Ebenus* Mareotica, inquit. *Ebenus* autem crepandis illigatur, vt infantem visu nigra non terreat. *Platanus* à latitudine foliorum dicta, vel quod ipsa arbor parua sit & ampla. Nam *πάταμος* Græci latum vocant. Expressi huius arboris Scriptura et nomen & formam dicens, Quasi *platanus* dilatata sum in plateis. Est autem tenerimus foliis ac mollibus & vitium si olis. *Quercus* siue *quercus* dicta, quod ea folia erant didigentium quærentibus responsa dare, arbor multū annosa: sicut legitur de quercu *Mambre*, sub qua habitauit *Abraham*: quæ fertur vsque ad *Constantini* regis impertiam per multa secula perdurasse. Huius fructus *glandula* appellatur. E quibus vna agræ *stis* *εὐραξίς* dicta, parua forma sed firmo corpore atque nodoso, quæ medicamentibus & incantationibus adhibetur, altera *εὐραξίς* leuis ac tenuis: ac nimium perforata. *Lacernarum* tantū vltibus necessaria. *Fraxinus* vocari fertur, quod magis in asperis locis montanisque fragis nascatur. Hinc per derivacionem *fraxinus*, sicut à monte *montanus*. De quo *Quintus*, *Et fraxinus* utilis hastis. *Taxus* venenata arbor. Vnde & *toxicæ* venena exprimuntur. Ex hac arcus *Parthi* & alia gentes faciunt. Vnde & poeta, *Istireos taxu* torquentur in arcus. *Istireos* autē dicit *Parthicos*. *Acer* coloribus impar. *Robur* autem generaliter dicitur ex omni materia quicquid est firmissimum. *Alnus* vocatur, quod alatur amne. Proximè enim aqua nascitur, nec facile extra vndas viuit. Hinc & tenera & mollis, quia in humecto loco nutritur. *Ulmus* nomē accepit, quod vlginis locis & humidis melius proficit. Nam in montanis & asperis minus læta est. *Larix* cui hoc nomen à castello *Laricio* inditū est, ex qua tabule regulis affixæ flamma repellunt, neque ex se carbonem ambustæ efficiunt. *Populus* dicta, quod ex eius calce multitudo nascitur. Cuius genus duplex est. Nam altera est alba, altera nigra. Alba autem *populus* dicta, quia folia eius vna parte sunt alba, altera viridija. Hac igitur bicolor habens quasi noctis

& diei notas, quæ tempora ortu solis occasuque constant. Genera etiā resinae circa *Ednanum* fluiuū, vel vt alij memorat, in finibus *Syriae*. *Tilium* dicunt, vocatū, eo quod vallis sit ad vsum telorum nitore & leuitate iaculandi. Est enim genus materię leuissimæ. *Salix* dicta quod celeriter saliat, hoc est velociter crescat: arbor lenra viribus habilis vincidias. *Carius* seminis hanc dicitur esse naturā, vt si quis illud in poculo hauserit, liberis careat: sed & feminas infœcundus efficit. *Populus* autē & *salix*, & tria molles materię sunt, & ad sculpturā aptæ. *Vimen* vocatur, eo quod vim habeat multam viroris. Natura enim eius talis est, vt etiā si arefacta abluatur, virefcatur: ac inde excita arque in humo fixa, radicibus sese ipsa dimergat. *Mirica* quæ *Latini* *tramariā* vocat: ex amaritudine nominata. Gaitus enim eius nimis amarus est. Hæc arbor in solitudine & saxoso humo nascitur: ex qua etiam arbore malefcis arboribus mista id est odia concitari dicuntur. *Mirica* à mari dicta, eo quod magis litorea arbor sit. Vnde & *Virgilius*, *Litora* mirteis lætissima & Amantes litora *Mirice*. Hinc est quod & à Græcis *μυρική* dicitur. *Medicorū* autem libri hanc arborem aptā scribunt mulierē necessitatibus plurimam. *Leontiscus*, quod cuius ipsius lentis si & mollis. Nā lenum dicimus quicquid flexibile est. vnde & lentū *vimen* & *vires*. *Virgilius*, *Et lenæ vires*, pro, flexibiles. Huius fructus oleum deludat: cor ex resina quæ multum appellatur, cuius plurima & melior in *Chio* insula gignitur. *Terebinthus* arbor, Græcū nomē generis resinæ omnium resinarum præstantiorem. *Buxus* Græcū etiā nomē à *Latinis* ex parte corruptū. *μύξος* enim appellatur apud eos arbor sepe vires apta, & lenitate materię elementorū aptioribus apta. Vnde & *Scriptura*, *Scribe in buxo*. *Rosandarium*, quod corrupte vulgo *rosadeum* vocatur, quod sit foliis lauri similibus, flore vt *rosa*, arbor venenata. Inerfcit enim animalia, & medetur serpentū vexationes. *Herbitum* vocauerunt pastores, eo quod vice herbæ præbeatur pecoribus vbi desit palæua. *Turbifolius*, quod de vno cespite eius multa virgulta surgat quasi turba. *Stripa* vocata propter quod ex eo stipentur tecta. Hinc & *stipula* per diminutionē. *Arundo* dicta, quod cito arefcatur: Hanc veteres cannā vocauerunt, arundinē vero postea *Varro* dixit. Sanè sciendum, quod *Latinū* canna de lingua *Hebræa* sumptum est. Apud eos enim calamus canna dicitur. *Canna* autem est, quod est inter cannarum nodos dicta, quod lætat. In *Indicis* stagnis nasci arundines calamitū dicuntur, ex quorum radicibus expressū succū bibunt. Vnde & *Varro* ait: *Indica* nō magnū in arbore crescit arūdo. Illius & lætis premitur radicibus humo. Dulcia cui nequeat succo cedere mellis. *Sambucus* mollis & perua arbor.

Rhamnus, genus est rubi quam vulgò senticem vrsinam appellant, asperum nimis & spinosum. *Sentix*, dicta à situ, quòd est terra inculta: in qua sentices spinæque nascuntur. Maiores autem nostri omnem arborem spinosam veprem dicebant, quòd vi prenda. *Oleaster*, dictus quòd sit foliis oliuæ similibus sed latioribus, arbor inculta atque syluestris: amara atque infructuosa, cui infertus oliuæ ramus vim mutat radicis, & vertit eam in propriam qualitatem. Lacryma oleastris arboris duplex est. Alia enim gummi similit sine vili qualitatis morfu, alia ammoniaci gummæ ex stillatione collectam ac remordentem. *Oliua*, Græcè *ελαια* dicitur: ex quo in Latium tractum est, vt oliua dicatur. *Olea* autem ipsa arbor est, fructus oliua, succus oleum. Est autè arbor pacis insignæ, cuius fructus diuersis nominibus appellatur. *Orobanches oliua*, Græca etymologia à similitudine testiculorum vocatæ: quos Græci *ὄρχις* vocant. *Radicula*, pro eo quòd oblongæ sunt in modum radiorum. *Paphæ*, à Papho insula dicta, vnde prius allatae sunt. *Lychnia*, quòd optimum dicitur lumen. Nam *λύχης* lumen est. Vnde & lignum nomen accepit, quia apertum est flammis & luminibus. *Pausia*, quam corruptè rusticè *pysiam* vocat viridi oleo & suauis & apta. Et dicta pausia quòd pauuiatur, id est videtur, vnde & pavimentum. *Syria* dicta pro eo quòd de Syria est allata, siue quia nigra est. *Crusstiumia*, idem & *volevis* dicta: eo quòd volam compleat magnitudine, hoc est mediam manum: vnde & *inuclare* dicimus. Quidam autè *volemū* Gallica lingua bonum & magnum intelligunt: colymbades appellata. *Oleum* autem ab olea nominatur. Nam vt diximus, olea est arbor, vnde deriuatum sit oleum. Sed quòd ex albis fuerit oliuis expressum vocatur. *Spanum*, à Græcis *σπανάκιον* appellatum. Quod autem ex feluis & nondum maturis fuerit expressum, *Viride* appellatur. Quod verò ex nimium maturis, *Comune* dicitur: et hinc ad usum vitæ primum est spanum, secundum viride, tertium commune. *Amurca*, olei pars aquosa ab emergendo dicta, id est quòd ab oleo mergat, & tax eius sit. Hanc Græci *αμυρκα* vocant ex Latina lingua trahentes vocabulum *Gamen*. Græcum nomen est, hoc enim illi *ἀμυρκα* dicunt. *Resinam*, Græci *ρῆσιν* vocant: *ρῆσιν* enim Græcè dicitur quicquid manat. Est enim lacryma sudore exhalata lignorum, vt cerasi, lentisci, balsami, vel reliquarum arborum siue virgultorum quæ sudare produuntur, sicut & odorata orientis ligna, sicut gutta balsami, ac ferularum vel fucinarum, cuius lacryma durescit in gemmâ. Prima est *resina terobintina* omnium præstantior. Afferitur autè ex Arabiæ partibus atque Iudæa & Syria, Cypro & Aprica, ex insulis quoque

Cycladibus. Secunda est *lentiscina*: quæ maxilyx vocatur: hæc ex Chio insula deportatur. Tertia *pinalis*: quarum alia *myrrina*, alia *arabum*, alia liquida, alia arida: & afferuntur ex Tyrhena, Colophoniam. Vnde etiam Colophoniam resina sumpsit. *Pix*, Græcum nomen est, quæ illi *πικρα* vocant. Alij volunt ex pino picem vocari, hæc à Græcis appellatur clodonia, nos *ramalem* dicere possumus, cui probatio splendens lenis & munda. ¶ Creandarum arborum naturaliter tria sunt genera: aut enim ipsa sponte nascuntur, aut ex feminibus fortuito iacentibus surgunt, aut ex radicibus pullulant. Nam cætera vsus inuenit fauente natura. ¶ Omnia poma Latine neutri generis esse dicuntur: arbores autem feminini sunt generis: exceptis paucis, vt hic oleaster, hoc filer: vt Virgilius, Molle filer. Item hoc buxum, licet & hæc buxus dicatur. Nam superfluum quidam volunt facere discretionem, vt hæc buxus de arbore dicamus: buxum verò de ligno compositum.

De arboribus aromatibus. CAP. VIII.

A Romæ sunt quæque fragrantis odoris quæ India vel Arabia mittit, siue alias regiones. Nomen autem aromata traxisse videntur: siue quòd aris imposita diuinis inuocationibus apta videantur, seu quòd sese aeri inferre ac miscere probantur. Nam quid est odor nisi aëris contactus? *Thus*, arbor Arabiæ immensa atque ramosa lenissimi corticis, ramis ad aeris qualitatem. Amigdala modo succum aromaticum fundens album, & masticatione velut in puluerem resolutum: & cum frangitur, incus pingue est, & igni appositum facile ardescens. Et appellatur apud nos masculum, eo quòd sit natura rotundum in modum testiculorum. Reliquum planum penes scabrosum: minus optimum. Ad alteram autem admixta resina siue gummi, sed dignoscitur sua proprietate. Nam *thus* igni impositum ardescit resina fumescit: *gummi* verò liquefcit calefactum. *Tus* verò sine aspiratione è tundendo dicitur, quia dum gummi guttæ ex arbore cadunt in glebis miscentur: dum verò glebæ in puluerem rediguntur, *thus* capitur & virgulis tunditur, & sic inde manibus tollitur. Hoc & *libanum* vocatum à monte Arabiæ vbi Sabæi sunt. Nam mens eorum Libanus dicitur, vbi thura colliguntur, *Myrrha*, Arabiæ arbor altitudinis quinque cubitorum similis spinæ, quam *εσσυδον* dicunt, cuius gutta viridis atque amara vnde & nomen accepit myrrha. Gutta eius sponte manans preciosior est, chelica corticis vulnere vitior iudicatur. Sarcmenta eius Arabes ignibus fouent: quorum fumo satis noxio, nisi ad odorem storacis accurrant, plerumque insanabiles morbos contrahunt. *Myrrha* autem *Trogodytia* ab insula Arabiæ dicta, vbi

Melior colligitur, & purior. *Storax*, arbor Arabiae, similis malo Cidonio, cuius virgulae inter Canicula ortum cauernatim lacrymam fluunt. Distillatio eius in terram cadens munda non est, sed cum proprii corticis serobe feruatur. Illa autem quae virgis & calamis inherescit, munda est & albidā: dehinc fulua fit Solis causa, & ipsa storax calamites pinguis, resinosa, odoris iocundi, humecta & veluti mellosum liquorem emittens. Storax 10 autem dicta quod sit gutta arboris profluens & congelata. Nam Graeci Syriam guttam dicunt. Graece autem *στυραξ* Latine storax dicitur. *Bidella*, Indiae & Arabiae arbor, cuius lacryma melior Arabica. Est enim lucida, subalbida, leuis, pinguis, aequaliter cerea. & quae facile molliatur, neque ligno vel terrae commixta: amara, odoris boni. Nam ex India fordida est & nigra & maior gleba: Adulteratur autem admixto gummi: qui non ita amarificat gustu. *Mastix*, arboris Ierisci gutta est. Haec *granomastix* dicta est, quia in modum granorum est. Melior autem in Chio insula gignitur, odoris boni, candoris cerae puniceae. Unde & splendorem cutis pulchrificat. Adulteratur autem interdum resina vel thure. *Piperis*, arbor nascitur in India, & in latere montis Caucasi, quod Soli obuersum est: foliis ad iuniperi similitudinem. Cuius sylvas serpentes custodiunt, & serpentes igne fu- 30 gantur: & inde ex flamma nigrum piper efficitur. Nam natura piperis alba est, cuius quidam diuersus est fructus. Nam quod immaturum est *piper longum* vocatur: quod incoeruptum ab igne, *piper album*, quod vero *cruce rugosa* & *horrida* fuerit, ex calore ignis trahit & colorem & nomen. Piper si leue est verum est, si graue est nouellum: vitanda est autem mercatorum fraus. Solent enim reuulsiuissimo pipere humecto argenti spumam 40 aspergere aut plumbum vi ponderosum fiat. *Alca* in India atque Arabia gignitur: arbor odoris suavissimi ac suauis. Denique lignum ipsius, vice thymiamatum adoleatur altariibus, unde & nomen traxisse videtur. *Cinamomum* dictum, quod cortex eius in modum canis sit rotundus & gracilis. Gignitur in India & Aethiopiae regionibus, frutice breui: duorum tantum cubitorum, colore subnigro vel cinereo, tenuissimam virgularum. Nam quod in crassitudinem extenditur despectui est, quod vero gracilius proveniunt, eximium. Quod cum frangitur visibile spiritum pentam emittit: ad imaginem nebulae vel pulueris. *Anomum* vocatum, quod veluti odorem cinamomi referat. Nascitur in Syria & Armenia: frutex eius botrosus semen reddens sibi connexum, flore albo veluti viola, foliis similibus brionae, odore etiam bono, somnos suauificat. *Cassia*, nasci-

tur in Arabia: virga robusti corticis, & purpureis foliis, ut piperis. Est autem virtutis cinamomi similis, sed potentia inferit: unde pro cinamomi vice duplex eius pondus in medicamentis admisceatur. *Calamus aromaticus*, a similitudine calami vsularis vocatur. Gignitur in India multis nodis geniculatus, fuluus, fragrans suauitate spiritus. Qui cum frangitur, in multas sit partes scissilis, simulans gustu castiam cum leui acrimonia remordente; *Balsami*, arbor in Iudaea intra terminos tantum xx. iugerum erat. Posteaquam eandem regionem Romani potiri sunt, etiam latissimis collibus propagata est, stirpe similis vitis foliis similis tuta, sed albidioribus semperque manentibus. Arbor autem *balsamum* lignum eius *xilobalsamum*: succus opobalsamum. Quod ideo cum adfectione significatur, eo quod percussus ferreis vngulis cortex ligni per caernas eximij odoris guttam distillat. Cuius guttam adulteram admixto Cypriano oleo vel melle. Sed sincera probatur a melle, si cum lacte coagulauerit: ab oleo, si in stillata aqua aut admixta facile fuerit resoluta: praeterea si laeas vestes, ex ipsa pollatae non maculantur. Adulteratum quidem neque cum lacte coagulat, & ut oleum in qua supernatae & vestem maculat. Balsama autem si pura fuerint, tantam vim habent, ut si sol excanduerit, suis in manu non possint.

De herbis aromaticis siue communibus.

CAP. IX.

Extant & quarundam herbarum nomina, quae ex aliqua causa resonant, habentes noninum explanationem. Non tamen omnium herbarum etymologiam inuenies. Nam pro locis mutantur etiam nomina. *Folium* dictum, quod sine vlla radice innatis in ladix littoribus colligitur. Quod ligno perforatum, siccant Indi atque reponunt. Fertur autem paradisi esse herba gustu nardum referens. *Nardus*, herba est spicosa, unde & a Graecis *ναρδος* appellata: quarum alia *Indica*, alia *Syriaca* vocatur, non quod in Syria nascatur, sed quod mons in quo inuenitur alio latere Indiam spectat, alio Syriam. Est autem Indica multiformis, sed melior Syriaca, leuis, fulua, comosa, spica parua, odoriflora, Cyprum simulans. Quod si multum in ore tardauerit, linguam siccatur. *Nardus Celtica*, a regione Galliae nomen traxit. Nascitur enim sapientis in Liguriae alpibus, & in Syria, frutice paruo, radicibus in manipulo collectis ligamentis. Flos eius tantum propter odorem bonus. Tyris eius atque radiculae viles probantur vsibus nostris. *Cosium* radix herbae est nascentis in India, Arabia

rabia & Syria, sed mollius Arabicum: est enim album & leue, suauis, iocundi odoris: *Indicum* colore nigro, & leue vt ferula. *Syracum* vero potere graue, colore buxo, odore acro, summum tamen album, leue aridum, gustu incommensis. *Crocus* distus ab oppido Ciliciae, quod vocatur Corijum, quamquam & alibi naicitur, sed non tantum vel tale quale in Cilicia. Vnde & à potiore parte nomen accepit. Nam multa res nomina sumpserunt à locis vbi plus prouenit, & aliquid melius. Optimum est autem quod fuerit recens, odoris boni, albedine parua, porrecta longitudinis, integrum, & naque in fragmenta comminutum inspiratioe, & cum carpitur manus infrensus & leuiter acra. Quod si eiusmodi non fuerit, aut vetustum, aut infusum agnoskitur. Adulteratur autem admixto *crocomagrate*. Agendi quoque ponderis causa, spuma argenti conrita adicitur, & prodiurij puluerulentum reperitur, atque decoctum ab odore proprio fuerit lapsum. *Crocomagra* expressis aromatibus crocini ynguenti atque infornato redimine in panniculis sic: & sed sic applicatur. *Alarum* nascitur in vmbrosis montibus, floribus Cassiae similibus, inter quos flos iuxta radicem purpureus, in quo semen continetur vuarum simile, radicibus pluribus atque tenuissimis & bene redolentibus, & est virtute similis nardo. *Fu* nascitur in Ponto, folijs oleastro similibus. *Quipparum* à Graecis vocatur, quod habeat virtutem feruentem. Radix eius est iunci trianguli folijs porri similibus, radicibus nigris siue contiguis, in similitudinem oliuarum odorosis atque acerrimis. Nascitur in paludibus atque variis locis. Traditur etiam alia species *quippari*, quae in India nascitur, & appellatur lingua eorū *ziziber*. *Iris illyrica* à similitudine *Iris* caelestis nomen accepit. Vnde & Latinis *arcumen* dicitur. *Iris* quod flos eius coloris varietate eundem arcum caelestem imitetur. *Illyrica* autem dicitur, quia in illyrico plurima & violentissima est: species eius folijs gladioli similibus, radice aromatica, odoris boni. *Acorii* folijs viridibus, similibus radicibus, acerrimi odoris, sed iocundi propter quod & aromatica est. *Mesa* folijs pastinacae similibus. *Cardamomū* herba, quam vulgus *Nastur gum* vocat. *Schinus* melius quod in Euphrate nascitur, quam quod in Arabia solum, multiflorum, purpureum, tenue, odoris rosci cum manū fricatur, gustu multum incendit linguam atque mordet. Huius flos *oxyd. des* dicitur. *A. des* enim Graecè flos nuncupatur. *Timum* appellatur, quod flos eius odorem refert. De quo Virgilius: Redolentque timo flagrantia mella. *Epistimum* Graecum, nomen quod Latine dicitur flos timi. Nam flos Graecè ti-

10 mum vocatur. Est autem flos timbrae similis, *Samsucus* est, quem Latini *amaracum* vocant. Cuius nominis vsam Virgilius etiam ad Venerem referens ait: Vbi mollis amiracuracis illum Floribus aspirans molli complectitur vmbra. Apti est autem haec herba vnguentis. Vnde & nomen traxit amaracus à puero cuiusdam regis: qui casu lapsus dum ferret vnguenta, nouum & gratissimum ex confusione odorem creauit. *Hiacinthus* herba est habens florem purpureum. Traxit autem nomen à puero quodam nobili, qui in saltibus inter purpureos flores repertus est interfectus, deditque nomen herbae puerilis funeris casus. Est autem radice & flore viola similis, pueros à pubertate retinens. *Narcissus* herba fabulose impostum nomen habet à quodam puero, cuius membra in hunc florem transferunt, qui & nomen Narcissi in appellatione custodit, & decus pulchritudinis in candore retinet foliorum. *Rosa* à specie floris nuncupata, quod rutilante colore rubeat. *Lilia* lacteis floris herba, vnde & nuncupata, quasi lactea, cuius cum candor sit in folijs, aurum tamen species intus effulget. *Viola* propter vini odoris nomen accepit. Huius genera sunt tria, purpureum, album, melinum. *Acanthus* herba *Aegyptia* semper frondens, spinis plena, flexili virgulto. In cuius imitatione arte vestis ornatur, quae achantina dicitur, & achantis dicta. *Hedera* dicta, quod arboribus reptando adherat. De qua Virgilius, Inter vitricas hederam tibi serpente lauros. Alij hederam aiunt vocatam, quod hedis supra lactis abundantiam in esca à veteribus praebatur. *Hedera*, frigida terrae Indices sunt secundum Physicos. Nam antipharmacum ebrietatis est, si quis potus hederam coronetur. *Elleborum* memorant Graeci circa Elleborum quandam fluuium plurimum gigni, atque inde à Graecis appellari. Hoc Romani alio nomine *veratrum* dicunt, pro eo quod sumptum, moram mentem in sanitatem reducit. Duo sunt autem genera, *album*, & *nigrum*. *Acone* portus est Bithiniae, qui prouentu malorum graminum vsque adeo celebris est, vt noxiam herbam *aconita* illinc nominemus. Nam *toxicaca* venena ex eo dicta, quod ex arboribus toxicis exprimuntur: maxime apud Cantabriam. *Euphorbium* dictam, quod eius succus oculorum acuat visum. Cuius vis tanta est, vt duris carnibus superadecta citius coqui compellat. Nascitur in multis locis, sed maxime in Mauritania. *Laser* herba nascitur in monte Oecobagi: vbi & Ganges fluuius oritur: cuius succus dicitur primum *lasi*: quoniam manet in modum lactis: deinde vsu deiuuante *laser* nominatur.

rum est. Hoc & à quibusdam *epium Cyrenai-*
um appellatum, quoniam & apud Cyrenas
 nascitur. *Aloe* herba amarissimi succi. *Pa-*
nace herba fragrantis odoris, tyro ferula si-
 milis ex quo profluit succus, qui *opoponace*
 dicitur. croceus & pinguis, odore grauis &
 amarissimus. *Galbanum* est genus pigmen-
 ti albi, crescens in monte Amomo Syriæ.
 alius succus est ferula. *Dysia* est mons Cre-
 tæ, ex quo *dictamnium* herba nomen acce-
 pit, propter quam apud Virgilium cerua
 vulnerata salus peragrat. Tantæ enim po-
 tentiæ est dictamnium vt ferrum à corpore
 expellat, sagittas excutiat. vnde & eius pabu-
 lo feræ percussæ sagittas à corpore inhæren-
 tes eiciunt. Hanc quidam Latinorum *po-*
leium Maris dicunt, propter belli tela excu-
 tienda. *Mandragora* dicta, quod habeat mala
 suauolentia in magnitudine mali *Matia-*
ni. Vnde & eam Latini *malum terra* vocant.
 Hanc poetæ *aidygon* propter appellant, quod
 habeat radicem formam hominis simulan-
 tem. *aidygon* enim Græcè, Latine, dicitur ho-
 mo. Cuius cortex vino mixtus ad bibendum
 datur iis quorum corpus propter curam se-
 cundum est, vt soporati dolorem non sen-
 ziant. Huius species dux. *Fœmina*, foliis la-
 stuceæ similibus, mala generans in similitu-
 dinem prunorum. *Masculus* vero, folia be-
 tæ similia habet. *Papauer* herba somnifera:
 de qua Virgilius, Lethæo perfusa papauera
 somno. Soporem enim languentibus facit.
 Eius alia est vsualis, alia agrestis, ex qua fluit
 succus, quem opium vocant. *Colocynthis*
 cucurbita agrestis & vehementer amara, quæ
 similiter vt cucurbita flagella per terram ten-
 dit. Dicta autem *colocynthis*, quod sit fructu
 rotundo atque foliis vt cucumis vsualis. *Cent-*
auriam Græci vocant, quoniam à Chiro-
 ne Centauro ferat reperta. Eadem &
numbrius, quia locis humectis nascitur. Ead-
 em & fel terræ propter amaritudinem.
Glycyrriza Græcè ex eo dicta, quod dulcem
 radicem habeat. *xyon* enim dulce Græci di-
 cunt. Eadem, *asafus*, quia fricentibus strim se-
 dat. *Dracontea* vocata, quod hasta eius varia
 sit in modum colubri, similitudinem que dra-
 conis imitetur, vel quod eam herbam vipera
 timeat. *Chelidonia* idè dicitur, vel quod
 aduentu hirundinum videretur. erumpere, vel
 quod pullis hirundinum si oculi auferantur,
 matres eorum illis ex hac herba mædri di-
 cuntur. *Helianthium* nomen accepit primò,
 quod æstiuo solstitio floreat, vel quod Solis
 motibus folia circumacta conuertat. Vnde
 & à Latinis *solsequia* nuncupatur. Nam &
 Sole oriente flores suos aperit, item serò
 claudit, cum sol occubuerit. Ipsa est quam
 Latini *inurbium sylvaticum* vocant. Hæc &

verrucaria, quod exingat verrucas ex aqua
 potata, vel in caraplasinate posita abtergat.
Pentaphyllon à numero foliorum dicta: eam
 Latini quinquefolium vocant: herba adeo
 munda vt purificationi & templis adhiberi
 à gentibus solita esset. *Hysopus* herba pur-
 gandi pulmonibus apta. Vnde & in vete-
 ri testamento per Hysopi fasciculos asper-
 gebantur sanguine qui mundari volebant.
 Nascitur in petris hærens saxo radicibus.
 10 *Reubarbarum*, siue *reuponicum*, illud quod
 trans Danubium in solo barbarico: illud
 quod circa Ponticum colligitur romanarum
 est. Reu autem radix dicitur. *Reubarba-*
rum ergo quasi radix barbara. *Reuponi-*
um quasi radix pontica. *Hysquamos* à Græ-
 cis, à Latinis *herba calcularis*, quod cal-
 culi eius in figuram canrarorum nascan-
 tur, vt est mali Punici, quorum ora serrata
 sunt, habentia intrinsecus semina papau-
 ris similia. Hæc herba *insana* vocatur, quia
 20 vsus eius periculosus est. Denique si biba-
 tur veledatur, insaniam facit, vel som-
 ni imaginem torpidam. Hanc vulgus mi-
 limindum dicit: propter quod alienatio-
 nem mentis inducit. *Saxifraga* vocata,
 quod semen eius petras in vesica frangat at-
 que comminuat. *Geniana* nomen sum-
 pfit vt medici memorant, ab inuentore, radi-
 cibus aristolochiæ similibus. Nascitur sub
 30 alpiibus Galatiæ & Asiæ. *Satureia* calida
 & propè ignita. Vnde illi & nomen indi-
 tum erant, quod pronos facit in vene-
 rem. *Satyrion* dicta à Satyris, propter in-
 cendium libidinis, quam vulgus *stringum*
 vocat: venereum enim suscitatur. Eadem &
orchis, quod radix eius in modum testiculo-
 rum sit: quos Græci *oprus* vocant. Item &
leporina, propter quod caulem mollem emittat.
 40 *Vrtica* vocata, quod tactus eius corpus
 adurat. Est enim ignea omnino naturæ, &
 tactu perurit: vnde & pruriginem facit. *Ar-*
temisia herba Dianæ à gentibus consecrata
 est, vnde & nuncupata. Græcè enim Diana
asprane dicitur. *Chamamelon* Græcè dicta,
 quod mali Matiani odorem habeat: si que
 brevis terræque vicina. *Chamadrys* à Græ-
 cis appellatur, quod sit breuis, & per terram
 50 strata & minuta foliis parvissimis. *Paon* qui-
 dam medicus fuit, à quo Pæonia herba per-
 hibetur inuenta, vt Homerus dicit. Hanc
 quidam *glycyfiden* vocant, quod dulcis sapo-
 ris, vel penterobinam à numero granorum,
 vel, vt alij, *dactilosam* à digitorum similitu-
 dine. Nascitur in syluis. *Buplossis* à Græcis
 dicta, eo quod folia asperissima admodum
 linguæ boui. habeat. Quæ mirum in mo-
 dum ob sapientiam nutriendam vino in-
 fundenda à veteribus memoratur. Con-
 uulsi

uiij quoque hilaritatem præbere fertur, pro
 olere etiam sumitur. *Arnoglossos*, id est, agni,
 lingua, quæ Romanis plantago dicitur, quod
 planta eius citò adhæreat terræ. Hac multi
 pro olere vefcuntur. *Herpillus*, quæ apud nos
serpillus vocatur, pro eo quodd radices eius lō-
 gæ serpant. Eadem & matris animula, pro-
 pter quod menstrua moueat. *Aristolochia* di-
 citur, quod muliebribus foetis optima fit. Nā
 superflua post partum, matricem beneficio
 vaporis expurgat. Huius herbæ genera sunt
 duo: quarum vna aristolochiā rotunda dicitur,
 propter quod rotundam radicem habeat:
 altera aristolochia longa, quia longam radi-
 cem habet, cum ramis & foliis longioribus,
 quam etiam & dactylinam vocant, quod sit
 radice robore digitali & longa. *Eriogonon*, no-
 men à Græcis dicitur, quod vere primo se-
 nescat. Vnde & eam Latini herbam *senecionē*
 vocant. Nascitur per macerias. *Psyllion* dicta,
 quod semen pulicis simile habeat. Vnde eam
 Latini *herbam pulicarem* vocant. *Hierobotane*
 ideo à Græcis hoc nomen accepit, quod reme-
 diis ac ligamentis hominum & purifica-
 tionibus sacerdotum à gentilibus probare-
 tur apta. Vnde & eam pontifices *sagmen* ap-
 pellabant, quasi sancimen, & hæc *verbena*,
 quia pura. *Palinurus*, herba asperissima & spino-
 sa, pungens. & retinens: vulnerans appropin-
 quantem sibi & adunco dente comprehen-
 dens. *Strutius*, quam quidam *herbā lanariam*
 vocant, eo quod plerique lanam ex ea lauent.
 Nascitur in locis cultis. *Cimicia*, propter simi-
 litudinem cimicis. Vnde & eam Græci *corio-
 nem* vocauerunt. Nascitur in locis asperis at-
 que cultis. *Marubium*, quod Græci *precium*
 dicunt, vocat: im propter amaritudinem. Nasci-
 tur in campis. *Pulegium*, apud Indos pipe-
 re preciosius est. Habet autem vim therman-
 ticam, calefacit & deducit, extenuat, & pur-
 gat, & digerit. *Abfintium* Græcum nomen,
 cuius probabilius est, quod in Ponti regione
 nascitur: vnde & abfintium Ponticum nomi-
 natur. Est amarum gustu, suaue odore, tem-
 peramentum corpori præstans, cuius contu-
 si folia auferendis doloribus vel contusioni
 corporum vtilissima comprobantur. *Sympho-
 ion*, Græcè dictum, ea quod tantam in radice
 vitætem habeat, vt frustra carnis aspersa in
 cacoabo coagulet. *Polypodium*, herba, cuius ra-
 dix hispida atque crinita, vt est pilopus: ex
 quo deriuatum, vt polypodium diceretur. Nasci-
 tur in teneris petrarum terris, siue quer-
 cibus vicinis. *Poltos*, à Græcis, à Latinis *Omnimor-
 bida*, quod multis morbis subueniat. Nasci-
 tur in montibus & duris locis. In quodam
 exemplari hac præterea habetur: De vna radi-
 ce multas & tenues fibras mittit seminis plen-
 nas: in summitate habens quosdam corim-
 bos canelcentes: odori graui & subdulci.

Succus eius in aqua cocta à serpentibus per-
 cussos sanat: sparsa in domo vel incensa om-
 nes serpentes fugat. *Scammonia*, quam
 Latini *acridium* vocant, herba succi plena,
 quæ colligitur sub cauata radice. Denique
 terram rotunda cauitate fodiunt: tum sup-
 positis aut cochleis, aut nucis foliis excipitur
 succus atque siccat, surferunt. Venit autem
 sæpius probabilior ex Mysia Asia. Huic con-
 trarius atque falsus ex Syria atque Iudea.
Daucus, foliis foeniculis thyrso bipalmis. *Ci-
 tocatis*, dicta, quod ventrem cito depurget,
 quam vulgus corruptè *citocoriam* vocant.
Lappa dicta, quod habeat caulem ingentem
 per terram dispositam. Hæc herba à Græcis
μαϊδερος vocatur, quod vestibus homi-
 num inhæreat ob asperitatem sui. Nascitur
 iuxta muros. *Capillus Veneri* vocatus, siue
 quod delapsos post alopeciam capillos re-
 creat, vel quod capillorum fluores coerces,
 vel quod sit virgulis nigris lenibus cum splē-
 dere quasi capilli. Nascitur in aquis locis.
Rubia dicta, quod radix eius sit rubea, vnde
 & colorare lanas perhibetur. Est & vtilis pul-
 uis ex eius radice factus, siue in cibum sum-
 ptus, siue potui datus ad eos qui rabiem pa-
 tiuntur. *Anchusa*, cuius radix contrita digi-
 tos inficit. Est enim colore sanguineo, vnde
 etiam pictoribus ad purpuram efficien-
 dam vsui est. *Cbamaleon*, quæ Latinè *viscava-
 go* vocatur, eo quod viscum gignat: in quo
 hærent aues quæ propria voluntate descen-
 derūt ad escam. *Cicutæ*, propter quod in thy-
 so geniculatos nodos habeat occultos vt cā-
 na: sic dicitur fossa cæca, quæ occulta est.
 Hæc potui data interficit. Hanc in carcere
 Socrates bibit & expirauit. Persius dicit, *Sor-
 bi. so quem tulit dira cicuta*. Hæc dum homi-
 nibus venenum fit: capellas efficit pingues.
Trifolium, est quod Græci *τετραμνος* vocant,
 quod sit foliis trinis per singulas annotatio-
 nes. *Flomos*, quom Latini *herbam lucernalem*
 vocant, ab eo quod ad lucinum proficiat. Eadem
 & *lucubros*, quod lucē præbeat vmbri.
Pyretion, Græcè dicta, quod habeat radicem
 incendiosam atque coaceruantem. *Althea*,
 malua agrestis, siue malua viscus, sed althea
 quod in altum surgit: & viscus, quia glutin-
 osa est. *Origanum*: quod Latinè *colona* inter-
 pretatur, propter quod infusum coleret vini-
 num. *Titimallum*, vocabulum sum pfit, quod
 foliorum comam vel radium Solis circum-
 acta conuertat. Nam Græci Solem *πικρα* vo-
 cant, *μαλλον* comam ex quo confectum est,
 vt titimallum diceretur. Huius species est-
 ptem diuersis locis nascentes, *Strychnos*, quæ
 Latinè *herba salutaris* vocatur, propter quod
 dolorem capitis & stomachi incendium mi-
 tigtat. Eadem & vna lupina propter semen
 eius vix simile. *Pilogonum*, quam Latini her-
 re iij)

bam sanguinariam vocant, propter quod mis-
 sa in naribus sanguinem moueat. *Ambro-
 sia*, quam Latini *apium syluaticum* vocant. De
 qua Virgilius : Ambrosia que comæ diui-
 num vertice odorem spirauere →. *Apia-
 cum*, quod flores eius apes maxime appet-
 unt. *Rosmarinum*, quam Latini ab affectu
herbam saluarem vocant : cuius folia foeni-
 culi sunt similia atque aspera : & rotatum ter-
 re prostrata. *Mamba* agrestis, quam Græci
μαμβα nostri vulgò *nepeta* vocauerunt :
 maioris virtutis & vehemens in calore. *Geni-
 cularis* herba subternitur ob scorpionum
 vim repellendam. *Gladiolus*, quod fit foliis
 gladij similibus, cubitalis, floribus purpureis.
Agaricum, radix vitis albæ. *Aphodelus*, quam
 Latini à colore *albutium* vocant. *Squilla*,
 quod nocens fit de qua superstitio gentiliū
 dicit, quod si integra ad limen suspendatur
 omnia mala fugat. *Χυμωπιτυ* à Græcis dicta,
 quod terræ adhæreat, & odorem pini ha-
 beat. Hanc Latini *cucurbitularem* vocant,
 quod ex parte odorem cucurbitæ referat.
Staphysagria, nascitur in locis amœnis. *Sple-
 nion* dicta, quod splenem auferat, siue *scolo-
 pendryos*, eo quod folia ipsius scolopendro
 animalia sunt similia. Nascitur in humidis
 petris. *Voluus* appellatus, quod radix eius vo-
 lubilis fit & rotunda. *Stœchas*, in insulis Stœ-
 chadibus nascitur : vnde & nuncupatur. *Cy-
 elaminus*, Græcè dicta à quodam qui *Κύελος*
 vocatus est, qui primus virtutem huius her-
 bæ inuenit : siue quod talis herba habeat ra-
 dicem rotundam. Græci enim *κύελος* rotun-
 dum vocant. Cuius radix aut succus si vino
 fuerit admixtus, ebrius facit. Nascitur in syl-
 uosis locis & agris. *Αμύρανος λευκός*, siue brio-
 nia, quam Latini *vitem albam* vocant : vel à
 qualitate coloris, vel quod eius radix con-
 trita & corpori infricata tenentorem & can-
 didiorem cutem reddat. Nam & succus bac-
 carum eius lac vberibus siccis reddit. *Αμύ-
 ρος σιδαιρα*, id est, *vitis nigra*, eademque la-
 brusca : folia hederæ similia, in omnibus
 maior quam ipsa vitis alba : bacca similiter
 habens, quæ bacca immaturitate nigres-
 cent : vnde & vocabulum lumpsæ. *Viticul-
 la* terò herba à Latinis appellata, quod sic-
 ut vitis quicquid proximum habuerit, ap-
 prehendat corimbis, quos annulos appella-
 mus. Et *babalmos*, florem habet croceum,
 oculo santhem. Vnde & à Græcis nomen ac-
 cepit. Est autem caule molle, foliis corian-
 da similibus. Nascitur iuxta muros biuita-
 cum. *Elomos* quam Latini *uerbascum* vocant,
 quarum altera est masculus, albidioribus
 foliis atque angustioribus : altera femina
 foliis latoribus atque nigris. *Ferula*, vocata
 à medulla. Nam *silum* Varro tradit esse feru-

læ medullam, quam appodelon Græci vo-
 cant. Nonnulli à feriendo *ferulam* dicunt.
 Hac enim pueri & puellæ vulpares solent
 huius succus *galbanum* est *papirum* dictum
 quod igni & cereis est aptum : & enim Græ-
 ci ignem dicunt. *Uncus* dicitur, eo quod iun-
 ctus radicibus hæreat. *Scirpus*, à quo segetes
 teguntur sine nodo : de quo Ennius : *Quarū*
 in scirpo soliti quod dicere nodum. Et in pro-
 uerbio : *Qui inimicus est, etiam in scirpo no-
 dum quarit*. *Fucus*, genus herbae est, de qua
 tingitur vestis : dicta, quia mentitur alienum
 colorem : vnde & Virgilius : *Disce mentiri
 lanæ colores*. *Alga*, nascitur in aquis stanti-
 bus. Ita denique nomen lumpsæ ab alpoze
 aquæ : vel quod alliget pedes, quia crassa est
 foliis aquam ex parte superantibus. *Vlva* &
typhus herbae circa fontes & paludes stagnif-
 que nascuntur. Ex quibus *vlva*, id est, *alga*
 mollis & quodammodo fungus, dicta ab *vlvi-
 gine*. *Typhus* verò quæ se ab aquis inflat. Vn-
 de etiam ambitiosorum & sibi placentium
 hominum tumor typhus dicitur. *Carix*, acu-
 ta herba & durissima sparco similis, de qua
 Virgilius : *Et carice pastus acuta*. *Spartus*, frū-
 tex virgofus sine foliis ab asperitate vocatus.
 Volumina enim funium quæ ex eo fiunt, as-
 pera sunt. *Gramen*, à situ porius dictum, quod
 plurimorum agrorum fit. Vnde illud Græci
ἀγρῶν vocauerunt : licet omnis herba gram-
 en vocetur, ab eo quod germinetur : sicut
 robur omnis ligni species & cutis, ab eo quod
 firmissima. *Filix*, à singularitate folij dicta.
 Denique ex vna virgula alitudine cubitali
 vna scissa folia gignit reimplicata, velut pin-
 na. *Zizania*, quod poete sæpe *infelix la-
 lium* dicunt, quod fit inutile & infecundum.
Fœnum dictum, quod ea flamma nutritur, cui
 enim flamma est. *Manipulum*, dicimus fascem
 foeni. Et dicitur manipulus, quod manum im-
 pleat.

De oleribus. CAP. X.

Hortus nominatur, quod semper sibi ali-
 quid oriatur. Nam cum alia terra semel
 in anno aliquid creet : ortus nunquam sine
 fructu est. *Olus*, ab alendo dictum, eo quod
 primum homines ab oleribus aterentur, an-
 tequam fruges & carnes ederent. Tantum e-
 nim pomis arborum & oleribus alebantur,
 sicut animalia herbis. *Caulis* est generaliter
 herbarum & olerum medius frutex : qui vul-
 go *rysus* dicitur, quod à terra sursum conscen-
 dat : ex quo deriuatū est. vt specialiter quod-
 dam genus olerum caulis diceretur, quia ry-
 sus ipse amplius cæteris oleribus coalescit,
 id est, crecit. Est autem generale nomen.

Omnis enim frutex caulis. *Cima* dicitur qua-
 si co-

si coma. Est enim summitas olerum vel arborum, in qua vigens virtus naturalis est. *Malua* ex parte Græco vocabulo appellatur *μαλὴ* ἡ *καρὰ*, eo quod molliendi alium soluedique naturam habeat. Cuius succo si quis se oleo mixto petuxerit, ab apibus negatur ferri. Folia eius ex oleo trita & imposta scorpiionibus, creduntur asserre torporem. *Pistina* ea vocata, quod radix eius præcipue pastus est hominis. Est enim odorata iocunda, cibo delectabilis. *Rapa* dicta à rapiendo, id est comprehendendo. Est autem radice amplior napæ sapore dulcior, & folio tenui. *Napis* à *ναπὴ* dicitur rapæ vocatus, nisi quod foliis latior & radicis gustu subacrior est. Nominis autem affinitas in vtriusque inde penè communis, quia vtriusque semen in alterum vicissim mutatur. Nam rapa in alio folio, vt *Emilianus* ait, per biennium maturatur in napæ alio vero napus transit in rapam. *Napocaulis* ex duobus oleribus compositum nomen habet, quia dum sit sapore napæ similis: non in radice, sed in tyriso descendit vt caulis. *Sinapis* appellatur, quod foliis sit similis napæ. *Raphanum* Græci, nos radicem vocamus, eo quod deorsum totus nititur. Dum reliqua olera in summa magis profiliant, cuius semine macerato quisquis manus infecerit, serpentes impunè trahabit. Si quidem ex ipsius radice etiam erubescit. In cibo quoque venenis obfistit. Nā cōtra venenatas radices, nuges, lupini, citrum, apium, profant, sed contra futurum, non contra acceptum venenum. Vnde & apud veteres ante alias epulas hæc sebebant *μακάρις* apponeret. *Lactuca* dicta est, quod abundantia lactis exuberet, seu quia lacte nutriendes feminas implet. Hæc & in vris Veniens vsum coercet. *Lactuca* agrestis est, quam *Sarraliana* nominamus, ed quod dorsum eius in modum serræ est. *Intubus* Græcum nomen est. Et intubus quod intus sit rotundum caput. *Ascalonia* nuncupata est vna vrbium *Palæstinæ*, quæ *Ascalon* dicitur, vnde prius aduecta est. *Allium* dictum quod oleat. *Upticum* appellatum, quod alij odorem habeat. *Faselos* vocari aiunt à *Phaselo* insula Græciæ, vbi non procul mons *Olympus* est. *Porrum* cuius duo genera sunt, capitatum & sectile. Capitatum melius, sectile parvulum. *Beta* apud nos oleris, apud Græcos litera est. *Bilium* genus oleris, saporis euanidi, quasi vilis beta. *Encumeres* quod sint interdum amari qui dulces nasci perhibentur, si lacte mellito eorum semin infundatur. *Olus* molle *arplex*, vt *assica olysaurum*. *Nasturium* sapor appellatur, quod acrimonia sui nasum torqueat. *Fungi*, quod aridi ignem acceptum concipiant, *psit* enim ignis est, vnde & *esca*

vulgo dicitur, quod sit fomes ignis & nutrimentum. Alij dicunt *fangos* vocatos, quod sint ex eorum genere quidam in ære temp. orij, vnde & defuncti. *Tabera* tumor terrens prodit, eaque causa nomen illi dedit. *Velui* appellati, quod sint volubiles & rotundi. *Asparagus*, quod sit spinosa & aspera, & *stunex* eius ex quo gignitur. *Capparis* à Græcis nomen sumpsisse videtur, quod habeat rotundam in summitatibus seminum capitella. *Arboraca*, hoc est, lapsana. *Lapistrus* lapatum. Hæc in cibo sumpta stomachum confortat, venem reprimunt. *Carduus* genus herbarum spinosarum. Huius natura mordax & cum austera est, mollis, frigidus & indigestus succus eius alopecias curat. *ErUCA* quasi vrica, quod ignitæ sit virtutis, & in cibo sæpe sumpta venis incendium moueat. Huius species duæ: quarum altera vsualis, altera agrestis, acrioris virtutis: vtraque tamen venetis commouens vsuam.

De odoratis oleribus. CA. 2. XL.

A *Pium* dictum, quod ex eo apex, id est, caput antiquorum triumphantium coronabatur. Hercules autem hanc herbam primus capiti circumtulit. Nam nunc populū capite præferbat: nunc oleastrum, nunc apium, cuius radices efficaciter pugnant contra insidias venenorum. Eius generis sunt *petroselinum*, *hipposelinum*, & *scoleoselinum*. *Petroselinum* vocatum quod sit simile apio, & nascatur in perris montibusque præruptis, quod nos *petrapium* dicere possumus, *ερω* enim Græcè apium dicitur, sed est summum ac probabile Macedonicum: gustu suave, & odore aromatico. *Hipposelinum*, quod sit durum & austerrum. *Oleoselinum*, quod mollius folio & caule tenerum. *Feniculum* Latini vocant, quod eius tyrisi seu radicis succus acuat visum: cuius virtus traditur, vt serpentes annum senectutæ eius gustu deponant. Hoc olus Græci *μακάριον* vocant. *Ligurium* à regione nomen accepit. Nascitur enim plurimum in Liguria, odore aromatico & gustu acre. *Annison*, vt Græci dicunt siue vt Latini *anissum*, herba omnibus cognita, acerrimè feruēs. *Coriandrum* ex Græco nomine sumptum, quod illi *κόριον* vocant. Cuius semen in dulci vino datum proniores reddit in venem, à supra modum dederis, amentiam nutrit. Canos etiā ex coriandro in fieri traditur est. *Ruta* dicta, quod sit feruentissima. Cuius altera agrestis atque virtute acrior, sed vtraque repugnare mustelæ docent, quæ dum ei miserente dimicauerint, cibo eius armentur. *Inula* quam rustici alam vocant, radice aromatica, odoris summi, leui acrimonia. *Menta*, genus herbarum odoriferarum, huius genera sex.

ISIDORI HISPALENSIS
EPISCOPI, ORIGINVM SIVE
ETYMOLOGIARVM
LIBER XVIII.

CAPITA LIBRI DECIMIOCTAVI.

1 De bellis.	36 De equis quibus currunt.
2 De triumphis.	37 De septem spaciis.
3 De signis.	38 De equitibus.
4 De buccinis.	39 De defulcoribus.
5 De armis.	40 De pedibus.
6 De gladiis.	41 De coloribus equorum.
7 De hastis.	42 De theatro.
8 De sagittis.	43 De scena.
9 De pharotris.	44 De orciſtra.
10 De fundis.	45 De tragœdis.
11 De ariete.	46 De comœdis.
12 De clypeis.	47 De themelicis.
13 De loriciis.	48 De hiſtrionibus.
14 De galeis.	49 De mimis.
15 De foro.	50 De ſaltatoribus.
16 De ſpectaculis.	51 Quid pro patrono agatur.
17 De ludo gymnico.	52 De amphitheatro.
18 De generibus gymnicorum.	53 De ludo equeſtri.
19 De ſalu.	54 De reſtariis.
20 De curſu.	55 De ſecutoribus.
21 De aſſu agonum.	56 De laqueatoribus.
22 De virtute.	57 De velutibus.
23 De luſtatione.	58 De ſer. ali. ceramine.
24 De palaſtra.	59 De horum execratione.
25 De agone.	60 De alea.
26 De generibus agonum.	61 De pyrgis.
27 De ludis Circenſibus.	62 De calculis teſſerarum.
28 De circo.	63 De teſſeris.
29 De ornamentiſ Circi.	64 De figuris alea.
30 De motis.	65 De vocabulis.
31 De obeliſco.	66 De iactu teſſerarum.
32 De carceribus.	67 De calculorum motu.
33 De aurigis.	68 De interdictione alea.
34 De quadrigis.	69 De pila.
35 De curru.	

De bellis

De bellis

De bellis. CAP. I.

RIMVS bella intulit Ni-
 nus Assyriorum rex. Ipse e-
 nim finibus suis nequaquam
 contentus, humanae socie-
 tatis foedus irumpens, exer-
 citus ducere & Iena vastare,
 liberos populos aut truci-
 cidare aut subiicere, vniuersamque Asiam vs-
 que ad Libyae fines noua seruitute perdo-
 mit. Hinc etiam stultid orbis in mutuo san-
 guine grassari alterna caede. *Quatuor* autē sūt
genera bellorum, id est iustum, iniustum, ciuile &
 plusquam ciuile. *Iustum* bellum est, quod ex
 praedicto geritur de rebus reperitis, aut pro-
 pulsandorum hostium causa. *Inustum* bellū
 est quod de furore, non de legitima ratione
 iniur. De quo in republica dicit Cicero: illa
 iniusta bella sunt, quae sunt sine causa susce-
 pra. Nam extra uiscendi aut propulsandorū
 hostium causam, bellum iustum geri nullum
 potest. Et hoc idem Tullius paruis interiectis
 subdidit: Nullum bellum iustum habetur, nisi
 denunciatum, nisi iudicium, nisi de repe-
 ritus rebus. *Ciuile* bellum est inter ciues orta
 seditio & concitatio tumultus, sicut inter Syl-
 lam & Marium. qui bellum ciuile inuicem
 in vna gente gesserunt. *Plus quam ciuile* bel-
 lum est, ubi non solum ciues concitant sed
 & cognati: quale actum est inter Caesarem
 & Pompeium, quando gener & focer inuicē
 dimicauerunt. Siquidem in hac pugna frater
 cum fratre dimicauit: & pater aduersus filium
 arma portauit. Lucanus: in fratrem ceciderūt
 praemia fratris. Item, Cui ceruix caesa paren-
 tis Cederet. *Bella* itaque dicuntur *interna*, *ex-*
terna, *seruilia*, *socialia*, *piratica*. Nam *piratica*
 bella sunt sparsa latronum manus per maria
 myoparonibus, leuibus & fagacibus, non so-
 lum nauium commeatus, sed etiam insulas
 prouinciāsque vastantibus. Quos primū Cuius
 Pompeius post multam vastationem quā ter-
 ra marique diu egerat, mira celeritate com-
 pressit ac sperauit. Sicut autem bellum vo-
 catur, quod contra hostes agitur: *ita tumultus*
 qui ciuili seditione concitatur. Nam seditio
 est dissensio ciuium: dicta quod seorsum alij
 ad alios eant. Alij aestimant *dissensionem* ani-
 morum seditionem vocari, quam Graeci *δι-*
σσησιον vocant. Quo autem differat vtrumque
 Cicero docet: Potest enim, inquit, esse bellū
 vtrumque non sit. Tumultus autem esse si-
 ne bello nō potest. Quid est enim tumultus,
 nisi perturbatio tanta vt maior timor oriatur?
 Vnde etiam dictus tumultus quasi timor mal-
 tus. Grauior autem est tumultus, quam bellū.
 Nam in bello uocationes valent, in tumultu
 non valent. Differt autem *bellum* *pugna* &
praesidium. Nam *bellum* vniuersum dicitur, vt

Punicum. Huius partis sunt pugnae, vt Can-
 nenensis, Trimenfis. Rursum in vna pugna sunt
 multa praelia. Aliud enim in cornibus, aliud
 in media, aliud in extrema acie geritur. Bel-
 lum igitur est totum: *pugna* vnus diei, praer-
 lium pars pugnae est. *Bellum* antea *duellum*
 vocatum, eo quod duae sint partes dimican-
 tium, vel quod alterum faciat victorem, al-
 terum victum. Postea detracta litera d, & mu-
 tata u in b, dictum est bellum. Alij per anti-
 phrasin putant bellum, quod sit horridum:
 vnde est illud. Bella horrida bella, cum bel-
 lum contra sit pessimum. *Praelia* dicuntur à
 premendo, hostis hostem. Vnde & praelia, li-
 gna quibus vna premitur. *Pugna* vocata, eo
 quod initio vsus fuisse in bello pugnis con-
 tendere, vel quia primū bellum pugnis in-
 cepiebant. Vnde etiam pugna duorum est a-
 liquando sine ferro. Quatuor autem in bello
 aguntur. *Pugna*, *fuga*, *victoria*, *pax*, *Pacis* vo-
 cabulum videtur à pacto sumptum. Posterius
 autem pax accipitur, foedus primū initur.
Foedus est pax, quae fit inter dimicantes, vel fi-
 de, vel à fecialibus, id est, sacerdotibus dictū.
 Per ipsos enim fiebant foedera, sicut per secul-
 lares bella. Alij foedera dicta putant à porca
 foedē & crudeliter occisa, cuius mors optaba-
 tur ei qui à pace resillisset. Virgilius: Et caesa
 frangebant foedera porca. Foederis partes indu-
 ciae. Et dicta, quasi in dies ocia.

De triumphis.

CAP. II.

OMne regnum seculi huius bellis queri-
 tur, victoriis propagatur. *Victoria* dicta,
 quod vi, id est, virtute adipiscitur. Hoc est e-
 nim ius gentium, vim vj expellere. Nam tur-
 pis est dolo quaesita victoria. Certa autem vi-
 ctoria est vel occisio hostis, vel expoliatio, vel
 vtrumque. Non est autē iocunda victoria, que
 per immensa detrimenta contingit. Et hoc
 est quod laudat Salustius, duces victoriā in-
 cruento exercitu deporrasse. *Pompa* dicta est
 Graeca significatione, *δορυφορησις*, hoc est,
 publice ostēdare. Praecedat autē victoria pom-
 pam, ideo quod ituris ad hoc certamē primū
 est victoriae votū. *Trophaum* dictū *δορυφορησις*,
 i. cōuersione hostis & fuga. Nam ab eo quod
 hostē quis fugasset mercebatur trophaum: quod
 occidisset triumphū, qui dictus est *δορυφορησις*,
 id est, ab exultatione. Plene enim victoriae
triumphus debetur: semiplene *trophaum*, quia
 nondū plenam est consecutus victoriam. Nō
 enim obuiuit, sed fugauit exercitum. Haec
 tamen nomina scriptores confundunt. Tran-
 quillus autem triumphum Latine dicit por-
 tius appellatum, quod is qui triumphans vr-
 bem ingrederetur, tripartito iudicio hono-

10
20
30
40
50
60

raretur. Nam primum de triumpho duci concedendo exercitum iudicare solitum erat: secundo senatum tertio populum. ¶ Erat autē apud Romanos mos, ut triumphantes quadrigis veherentur: ex illo quod soliti profiraffer: *Laurea*, eo quod hæc arbor sine spinis est. Nāque & purpuream & palmatam togā triumphantis inducunt, & scorpionem cum sceptrō in manu gerebant ad imitationem victoriae Scipionis: licet & scipio baculus sic quo homines inniuntur. Vnde & ille primus Cornelius Scipio appellatus est, quia in foro pater eius cæcus innixus eo ambulabat. Super scipionem autem aquila sedebat ob indicium quod per victoriam quasi ad superiorem magnitudinem accederent. Inde & colore rufo perlinebantur, quasi imitarentur diuini ignis effigiem. Quod verò à carnifice contingebatur, id erat indicio, ut ad tantum fastigium euecti mediocritatis humanæ commouerentur. ¶ Deobus autem generibus dicitur exercitus, aut *internecione* aut *dispersione*. Salustius. Hostes, inquit, aut oppressi aut dilapsi forent. Sic & vtrumque Virgilius. *Internecione*, vt: Submersisque obrue puppes. *Dispersione*, vt: Aut age diuersos & disice corpora ponto. Expolia, hostium præda: manubiae, exuuiæ partes. *Præda* à prædando vocata. *Manubia* eo quod manibus detrahuntur. Hæ & *exuuiæ* ab exuendo dictæ, quia exuuntur: Hæ & *partes* à pari diuisione pro personarū qualitate & laborum iusta diuisione. *Expolia* autem à palliis, quasi expallia: victis enim detrahuntur.

De signis.

CAP. III.

Signa bellorum dicuntur, quod ex iis exercitus & pugnandi & victoriae receptui accipit symbolon. Nam aut per vocē tubæ, aut per symbolon admonetur exercitus legionū. *Principalia signa* aquilæ, dracones & pilæ. *Aquila* ideo quod eadem avis Iouis in armis auspicio fuerit. Nam dum idem Iouis aduersus Titanos proficisceretur, aquilam ei in auspicio apparuisse ferunt, quam ille pro indicio victoriae acceptam tutela suæ auspiciatus, eam legioni signum dedit: quo factum est, ut deinceps militum signis committeretur. Cuius Lucæus meminit dicens: Signa pares aquilæ & pilæ mimantia pilis. *Draconum signa* ab Apolline morte Pythonis serpentis inchoata est. Dehinc à Græcis & Romanis in bello gestari cœperunt. *Pilam* in signo constituisse

fertur Augustus, propter nationes sibi in cuncto orbe subiectas, vt magis figuram orbis ostenderet. *Vexillum* & ipsum signum bellicū, tractum nomen habens à veli diminutione, quasi velillum. Sub Rômulo autem fasciculos scæni pro vexillis milites habuerunt. Hinc & *manipuli* appellantur. *Manipulos* enim dicimus fascies scæni, quod manum impleant. Cætera signa diuersis prælaris agminibus secundum militarem consuetudinem existunt, per quæ exercitus permixtionem prætorum agnosceret.

De bucinis.

CAP. IV.

Bucina est, qua signum datur in hoste dicta à voce, quasi vocina. Nam pagani aggressusque ad omnem usum bucina ad compita vocabantur. Propriè ergo hæc aggressibus signum fuit: de qua Persius: Bucina iam pulco cogebat ad arma Quirites. Huius clangor bucinum dicitur. *Tuba* Tyarcheni primum inuenerunt, vnde Virgilius: Tyrrhenūq; tubæ mugire per æthera clangor. Hanc enim à Tyr. heinis prædonibus excogitatam dicitur, cum dispersi circa maritimas oras non facili ad quamque prædæ occasionem voce aut bucina conuocarentur, vento plerumque obstreperente. Hinc postea bellicis certaminibus adhibita est ad denuncianda signa bellorum, vt vbi exauditi præco pro tumultu non poterat, sonitus tubæ clangentis artingeret. *Tuba* autem dicta quasi tofa, id est, caua. Item tuba, quasi tibia. Inter tubam autem & bucina veteres discernbant. Nam *bucina* infonans sollicitudinem ad bella denuntiabat: Virgilius: Qua buccina signum dira dedit. *Tuba* autē prælia indicabat, vt: At tuba terribilem sonitum dedit arc canoro. Cuius sonitus varius est. Nam interdum canitur vt bella committantur: interdum vt insequantur eos qui fugiunt: interdum receptri. Nam receptus dicitur, quò se exercitus recipit. vnde & signa receptui canere dicuntur. *Classica* sunt cornua quæ conuocandi causa, erant facta, & à calando classica dicebantur. de quibus Virgilius: Classica namque sonant. Apud Amazonas autem non tuba sicut à regibus: sed à regina sistro vocabatur sceminarum exercitus.

De armis.

CAP. V.

Arma generaliter omnium rerū instrumenta sunt: vnde & vbi reponuntur armaria dicta sunt: vnde & vbi reponuntur armaria dicta sunt. Item arma & tela omnium generū, sed arma sunt quibus ipsi tuemur, tela quæ emitimus. Nā arma duplicia, id est, quibus percutimus, vel quibus regimur. *Arma* autē propriè dicta sunt, eo quod & mos regunt. Nā

arma vel ab armis dicuntur, id est, humeris, ut: - Latos huic hasta per armos Acta nemit... vel *armis* id est, Marte.

De gladiis. CAP. VI.

Gladius generaliter dicitur ensis in prelio, sed ensis ferrum raram: gladius vero totus. Proprie autem appellatus gladius, quia gutam dividit, id est, ceruicem defecat. ad hoc enim est factus: nam cetera membra securibus caduntur, collum gladio tantum. *Acies* autem gladij ab acumine dicta est. *Capitulum* vocatur, vel quia caput est gladij, vel quia ibi capitur ut teneatur. Nam alibi acies ferri non sunt. Mucro non tantum gladij est, sed & cuiuslibet teli acumen, à longitudine. Nam *μακρῶν* Græci longum dicunt: hinc & machera. *Machera* autem est gladius longus ab una parte acutus. *Framæa* verò gladius extraque parte acutus, quâ vulgo spatam vocant. Ipla est & *romphaea*. *Framæa* autem dicta, quod ferrea est. Nam sicut fermentum sic framæa dicitur, ac proinde omnis gladius framæa. *Spata* à passione dicitur verbo Græco, quoniam *μαδῶν* Græcè dicitur pati: unde & patior & paritur dicimus. Alij spatam Latine autumant dictum, eo quod spaciosa sit, id est, lata & ampla. Unde & *spatula* in pecoribus. *Semispatium* gladius est à media longitudine spatâ appellatus, non ut imprudens vulgus dicit, sine spacio, dum sagitta velocior sit. *Pugio* à pungendo & transigendo vocatur. Est enim gladius parvus bis acutus lateri adherens. Item & clunabulum dicitur, quod reliquitur ad pinnem. *Chelidoniacus* gladius ferrum est latum: cuius duplex mucro ad bifurcum in modum caudæ hirundinæ formatur: unde & chelidoniacus dicitur. *Sica* à secando dicta est. Est enim gladius brevis: quo maxime videntur qui apud Italos latrocinia exercent à quo & sicarij dicti sunt. *Tranquillus* autem dicitur: Dicitur cuiusdam gladiatoris in ludâ emissi gladius curvatus fuisse ex acie recta: procurrit vnus ad eum corrigendū, nūmq̃ne à pugnantem responsum est: sicca pugnabo: inde sicca nomen datus est. *Secures* signa sunt quæ ante consules ferebantur, ne aut vsum perderet bellum, aut vacantes ocio aspectum amitterent gladiatorum. Quas & Hispani ab vsu Francorum per deuotionem *Franciscas* vocant.

De hastis. CAP. VII.

Hasta est contus cum ferro: cuius diminitium facit hastile. Nomen autem hastâ ab astu sumptum: unde & asturia. *Contus* ferrum non habet: sed tantum cuspidem acutam. Virgilius, Ferratâque trudes & acuta cuspidem contos. Contus autem, quasi contus.

Est enim contus acuta rotunditas. *Trudes* armatæ sunt cum lunato ferro, quæ Græci aplustria dicunt. *Trudes* autem dicuntur ab eo quod trudent & detrudunt. Virgilius: Ferratâque trudes... *Venabula* dicta, quasi venatur habilia. *Excipia*, quia venientem excipiunt, quasi excipiabilia. Excipiunt enim apros, expectantque leones, intrant vrsos, sit tantum firma manus. *Lancea* est hasta, amentum habens in medio: dicta autem lancea, quia æqua lance, id est, æquali amento ponderata vibratur. *Armentum* vinculum est iaculorum hastilium, quod medijs hastis aptatur. Et inde amentum, quo media hasta religatur, ut scilicet iaculatur. *Claua* est, qualis fuit Hercules, dicta quod sit clavis ferreis inuicem religata, & est cubito semis facta in longitudine. Hæc & *cateia*, quam Horatius *caia* dicit. Est enim genus gallici teli ex materia quàm maxime læta, quæ iactu quidè non longè propter grauitatem euolat: sed quò peruenit, vi nimia perfingit, quod si ab artifice mittatur, rursus redit ad eum qui misit. Huius meminit Virgilius dicens: Teutonico ritu solido torquere cateias. Unde & eos Hispani & Galli, teutones vocant. *Falarica* est telum ingens, torno factum, habens ferrum cubitale, & rotunditatem de plumbo in modum spheræ in ipsa summitate. Dicitur etiam & ignem habere affixum. Hoc autem telo pugnatur de curribus, quas phalas dici manifestum est. Iuuenalis: Consul ante phalas desphnoruntque columnas. A phalis igitur dicta est *phalarica*: sicut à muro muralis. Sanè phalaricam Lucanus dicit neruis mitti tortilibus, & quadam machina, vi. Nunc vibrata phalarica neruis. Virgilius verò ait, Turnū manu phalaricam iacuisse. *Pala* sunt arma iaculorum atque telorum, à torquendo vel emittendo vocata. De quibus Lucanus: Signa præterque aquilas & pila minantia pilis. Cuius singulari pilum nititur. *Telum* vocatur secundum Græcam etymologiam, *τελον* ἢ *τελῶν*, quicquid longè iaci potest, quoniam abusiue dicitur & gladius, vt est illud: At non hoc telum mea quòd vi dextera versat. Proprie autem telum à longitudine dicitur. Unde & *mustella* dicitur, quod longior sit quàm mus. *Cuspis*, hastile amentum, à cespine dicta, quod est virgulum. Virgilius, Et pastoralem præfixa cuspidem myrtum. Proprie autem cuspis est posterior pars hastæ.

De sagittis. CAP. VIII.

Sagitta à sagaci iactu, id est, veloci iectu vocata. Pennis enim fertur quasi auis, vt celeriter mors percurrat ad hominem. His primū Cretenses vsi sunt: quibus pennæ ideo, vt diximus, agglutinantur, vt leues sint & peruolent scutatos. *Specula* sunt sagittæ vel lanceæ breues, ab spicaram specie nuncupatæ,

Scorpio est sagitta venenata arcu vel tormentis excussa. Quæ dum ad hominem venerit, virus quod figit infundit: unde & *scorpio* nomen accepit.

De pharetris. CAP. IX.

P*haretra* sagittarum theca, à ferendo iacula dicta, sicut & *feretrum*, ubi funus defertur: quæ ideo etymologiam communem habent, quia pharetra mortem, feretrum mortuum portat. *Coriæ* propriè sunt arcuum thecæ: sicut sagittarum *pharetra*. *Vagina* appellatur, eo quod in ea mucro vel gladius baiuletur. *Theca* ab eo quod aliquid receptum tegat: e litera pro g posita. Alij Græco nomine thecam vocari afferunt, quod ibi reponatur aliquid. Inde *bibliotheca* librorum repositio dicitur. *Dolones* sunt vaginæ lignæ, inter quas latet pugio sub baculi specie. Dolones autem à dolo dicti sunt, quod fallant & decipiant ferro cum speciem præferat ligni. Hos vulgus Græco nomine *oxos* vocat, id est, acutos. Unde & apud medicos acutus morbus *oxia* vocatur. *Arcus* vocatur, eo quod arceat aduersarium. Inde & *arcus* dicuntur, à quibus arcentur hostes. Item *arcus* ob speciem, quod sint curuati arcus.

De fundis. CAP. X.

F*unda* dicta, eo quod ex eo fundatur lapides, id est emittantur. *Balistæ* genus tormenti ab emittendo iacula dicta. *Balanus* enim Græcè mittere dicitur. Torquetur enim verbera neruorum, & magna vi iacit aut hastas aut saxa. Inde, & *fundibulus*, quasi fundens & emittens. Contra balistam *testudo* valet. Series enim fit armorum vmbonibus inter se collectis.

De arietis. CAP. XI.

A*rietis* nomen species dedit, eo quod cū impetu impingit murum in modum arietum pugnantium. Valide enim ac nodosa arboris caput ferro vestitur, eaque suspensa finibus multorum manu ad murum impellitur: deinde retrosum ducta impetu maiore destinatur: sicque crebris ictibus concussum muri latus cedit, eavatumque irrumpt, ac fenestram facit. Contra impulsum arietis remedium est *saccus paleis plenus*: & in eum locum demissus, quò aries percutit. Laxo enim saccorum sinu ictus arietis illisus mollior. Duriora enim mollioribus facilius cedunt. *Blatæ* sunt crates corio crudo inextæ, quæ in opere faciendi hosti obiciuntur. *Murisculus* cuniculo similis est, quo murus perfoditur, ex quo & appellatur, quasi murisculus.

De clypeis. CAP. XII.

C*lypeus* est scutum maius, dictus ab eo quod cleperet, id est, cælet corpus, periculisque subducatur, *κλεπτήριον*. Oppositus enim sua defensione ab hastis & iaculis corpus munit. Clypeus autem peditum est, scutum equitum. *Scutum* appellatur, eo quod à se excutiat telorum ictum. Ut enim telis resistatur clypeus antefertur. *Vmbro* scuti pars media est, quasi vmbilicus. *Ancile* vocatur scutum breue & rotundum: de quo Virgilius: -- *Leua ancile gerebat*. Et ancile dictum ab ancisione, quod sit ab omni parte veluti ancisum & rotundum. Ouidius: Idque ancile vocant quod ab omni parte rescium. Quæmq; notes oculis angulus omnis abest. *Pelta* scutum breuissimum in modum lunæ mediæ. Cuius meminit liber Regum: Fecit rex Salomò ducenta scuta de auro puro & trecentas peltas ex auro probato. *Scetra* scutum loreum sine ligno, quo vtuntur Afri & Mauri de quo poeta: *Leuam scetra regit*. -- *Parma* leuia arma, quasi paruus clypeus. Dicitur autem & *testudo* scutum. Nam in modum testudinis fit clypeus. Est & *testudo* securorum connectio curuata in testudinis more. Namque in armorum generibus milites etiam ab animalibus nomina sumunt, vt aries. Et Salustius. In modum, inquit, ericij militaris.

De lorica. CAP. XIII.

L*orica*, vocatur, eo quod loris careat solis enim circulis ferreis contexta est. *Squamæ* est lorica ferrea ex lambris ferrei aut æreis concatenata in modum squamarum piscis, & ex ipso splendore squamarum & similitudine nuncupata est. De ciliciis autem & poliuntur & teguntur lorice.

De galeis. CAP. XIII.

C*assis* de lamina est: *galea* de corio. Nam *Casseros* corium dicitur. *Cassidem* autem à Tulsis nominatam dicitur. Illi enim *galeam cassim* nominant: credo à capite. *Apex* est, quod in summa galea eminet, quo figurit cristæ, quasi *Cræci xalvos* vocant. Nam *corus* est curuata, quæ in galea prominet, & supra quam cristæ sunt.

De foro. CAP. XV.

F*orum* exercendarum litium locus, à *fanis* dictum. Qui locus & *Prærostra* vocatur ab eo quod ex bello Punico captis nauibus Carthaginensium rostra ablata sunt, & in foro Romano præfixa, vt essent huius insignie victoriae. Constat autem forum *causa*, lege,

sa, lege, & iudice. *Causa* vocatur à casu quo evenit. Est enim materia & origo negocij: necdum discussionis examine patefacta: quæ dum præponitur causa est, dum discutitur iudicium est, dum finitur iustitia. Vocatur autem *iudicium* quasi iurisdictione, & iustitia, quasi iuris status. *Iudicium* autem: prius *inquisitio* vocabatur. Vnde & actores iudiciorum & præpositos *questores* vel *questitores* vocamus. *Negotium* multa significat, modò actum à cuius, cui est contrarium *ocium*: modò actionem causæ, quod est iurgium litis. Et dictum negotium, quasi nec *ocium*, id est, sine ocio. *Negotium* autè est in causis, *negociatio* in cõmentis dicitur, ubi aliquid datur, ut maiora lætentur. *Iurgium* dictum, quasi iuris partium, quòd qui causam dicunt, iure discutunt. *Lis* à contentione limitis prius nomen sumpsi. De quo Virgilius: Limes erat positus litem, ut discerneret agri. *Causa* aut argu-
mento aut probatione constat. *Argumentum* nunquam testibus, nunquam tabulis dat probationem, sed sola investigatione invenit veritatem; vnde & dictum *argumentum*, id est, arguendum inventum. *Probatio* autem testibus & fide tabularum constat. ¶ In omni autem iudicio sex personæ quaruntur, iudex, accusator, reus, & tres testes. *Iudex* dictus, quasi ius dicēs populo, siue quòd iure discipiet. Iure autem discipere est iuste iudicare. Non est autem iudex, si non est in eo iustitia. *Accusator* vocatus, quasi ad causator, quia ad causam vocat eum quem appellat. *Reus* à re qua petitur nuncupatus, quia quavis sceleris cõfessio non sit: reus tamen dicitur quandiu in iudicio pro re aliqua petitur. ¶ Testes antiquitus *superstites* dicebantur, eo quòd super statum causæ proferebantur. Nunc parte ablata nominis, *testes* vocantur. *Testis* autem cõsideratur: condicione, natura & vita. *Conditio* ne, si liber non servus. Nam sæpe servus metu dominantis testimonium suppressit veritatis. *Natura*, si vir, non scemina: *Vita*, si innocens & integer actus. Nam si vita bona defuerit, fide carebit. Non enim potest iustitia cum scelerato habere societatem. ¶ *Duo* sunt autè *genera testimonij*: aut dicendo id quòd viderunt, aut proferendo id quòd audierunt. *Duobus* autem modis testes delinquunt, cum aut falsa
promunt, aut vera silentio obteguunt.

De spectaculis. CAP. XVI.

Spectacula, ut opinor, generaliter nominantur voluptates, quæ non per semetipsa inquirant, sed per ea quæ illic geruntur. Dicta autem *spectacula*, eo quòd hominibus publicè ibi præbeant inspectio. Hęc & *lubrica* nuncupata, quòd in ludis gerantur aut in scenis. *Ludorum* origo traditur: Lydiis ex Asia trans-

cuntes in Hetruria cõfederunt duces Tyrreno, qui fratri suo successerunt in regno. Contentione ergo in Hetruria inter ceteros ritus superstitionum suarum, *spectacula* quoque religionis nomine instituerunt. Inde Romani accersitos artifices mutuati sunt, & inde *ludi* à Lydiis vocati sunt. Varro autem dicit ludos à luso vocatos, quòd iuvenes per dies festos solebant ludi exultatione delectare populum. Vnde & eum lusum iuvenum & diebus festis & templis & religionibus reputant. Nihil iam de causa vocabuli, dum rei causa idololatria sit. Vnde & promiscuè ludi, *Liberalia* vocantur, ob honorem Liberi patris. Ob hoc despicienda est originis macula, ne bonum æstimes, quòd initium à malo accipit. *Ludus* autem *gymnicus* est aut *circensis*, aut *gladiatorius*, aut *scenicus*.

De ludo Gymnico. CAP. XVII.

Gymnicus ludus est velocitatis ac virium gloria. Cuius locus *gymnasium* dicitur, ubi exercentur athletæ, & cursorum velocitas cõprobatur. Hinc accidit ut omnium propè artium exercitia *gymnasia* dicantur. Antea enim in locis certantes cincti erant ne nudarentur: post relaxato cingulo repente prostratus & examinatus est quidam cursor. Quare ex consilij decreto tunc *archon Hippomenes*, v: nudi deinceps omnes exercitarentur permittit. Ex illo *gymnasium* dictum est, quòd iuvenes nudi exercentur in campo, ubi sola tantum pudenda operiuntur.

De generibus gymnicorum.

CAP. XVIII.

Genera gymnicorum quinque: saltus, cursus, iactus, virtus atque luctatio. Vnde ferunt quendam regem tot filios adolesecantes habentem: totidem generibus de regno iussisse contendere.

De saltu. CAP. XIX.

Saltus dictus, quasi exilire in altum. Est enim saltus altius exilire, vel longius.

De cursu. CAP. XX.

Cursus à velocitate crurum vocatur. Est enim cursus celeritas pedum.

De iactu. CAP. XXI.

Iactus dictus à iaciendo. Vnde & piscatorium rete iaculum dicitur. Huic arti usus est arreptos lapides procul ferire, hanc potèdere librato jacere, sagittas arcu emittere.

De virtute. CAP. XXII.

Virtus est immensitas virium in labore & pondere corporis.

De luctatione. CAP. XXIII.

Luctatio à laterum cõplexu vocatur: quibus cominus certantes inuicem qui Græca appellatione athletea vocantur. Locus autem ioculationis palaestra dicitur.

De palaestra. CAP. XXIV.

Palaestra autem vel *ἄστυ πάλαιος*, id est à luctatione, vel *ἄστυ τὸ πάλαιον* id est à motu ruitæ fortis nominatam dicunt, scilicet, quod in luctando cum medios arripiat, ferè quatiunt, idq; apud Græcos *πάλαιον* vocatur. Quidam opinantur artem luctandi vrsorum cõtentione monstratam. Námque inter ceteras feras eos solos & erigi congestios, & subsidere celeriter ac reuerti, & modò manibus tentare inuicem, modò complexu abigere sese more luctantium dicunt.

De agone. CAP. XXV.

Quæ Latini certamina, Græci *ἀγῶνας* vocant à frequentia qua celebrantur. Si quidem & omnem cõtum atque conuētum *agona* dici alij quòd in circulis, & quasi agonis, id est sine angulo locis ederentur, nuncupatos agones putant.

De generibus agonom. CAP. XXVI.

Agonum genera fuisse: immensitas viriù, cursus celeritas, sagittandi pericia, standi patientia: ad citharam quoque vel tibias incedendi gestus: de moribus quoque, de forma, de cantandi modulatione, terrestris quoque belli & naualis prælij perpetuandũque suppliciorum certamina.

De ludis Circensibus. CAP. XXVII.

Ludi Circenses sacrorum causa ac deorum gentilium celebrationibus instituti sunt. Unde & qui eos spectant dæmonũ cultibus inferuire videntur. Nam res equestris antea simplex agebatur, & vtrique communis vsus ritatus non erat, sed cum ad ludos coactus est naturalis vsus, ad dæmoniorũ cultum translatus est. Itaque & Castori & Polluci deputantur hæ species: quibus equos à Mercurio distributos historiarũ docent, sed & Neptuno equestris ludus est, quem Græci *ἰππῶδες* vocant: sed & Marti & Ioni in ludis equi sunt consecrati, & ipsi quadrigis præstant. Circenses au-

tem ludi ideo dicti, vel à circumuendo, vel vbi nunc metæ sunt, olim gladij ponebantur, quos quadrigæ circuibant, & inde dicti Circenses, ab ensibus circa quos currebāt. Siquidem in litore circa ripas fluminum curius agitantes, gladios in ordine in ripe litore ponebant, & erat artis, equum circa pericula torquere. Inde & Circenses dicti putantur quasi circum enses.

De circo. CAP. XXVIII.

Circus Soli principaliter consecratus est à Spaganis, cuius ædes medio spacio & ensigies de fastigio ædis emicat, quod non putauerunt sub tecto consecrandum, quem in aperto habent. Est autem circus omne illud spaciũ quod circuire equi solent. Hinc Romani dictum putant à circuitu equorum, eo quòd ibi circum metas equi currant. Græci verò à Circe filia solis, quæ patri suo hoc genus certaminis instituit, asserunt nuncupatum, & ab ea circi appellationem argumentantur. Fuit autem maga & venefica, & sacerdos dæmonum, in cuius habitu & opere magicæ artes & cultus idolatriæ recognoscuntur.

De ornamentis circi. CAP. XXIX.

Ornamenta circi, oua, meta, obeliscus, cæter. *Oua*, honori Castoris & Pollucis ascribunt, qui illos ouo edicos credendo de cigno loue non erubescunt. Fingunt autem Circensia Romani ad causas mudi referri: vt sub hac specie superstitiones vanitatum suarum exulent.

De metis. CAP. XXX.

Metarum quippe appellatione propriè terminum ac finem mundi designare volent, ab eo quòd aliquis emensus finis est, siue ad testimonium orientis occidentisq; solis.

De obelisco. CAP. XXXI.

Obeliscum, Mespres rex Ægypti primus fecisse fertur tali ex causa. Cum quodam tempore Nilus vehementer inundatione Ægyptum nocuisset: indignatus rex tanquam pœnas à flumine exigeret, sagittam in vndas misit. Nò multo post graui vultudine correptus, lumen amisit: qui post cæcitatem visu recepto duos obeliscos Soli cõsecrauit. Obeliscus enim sagitta dicitur: qui ideo in medio Circo ponitur, quia per medium mundi sol currit. Medio autè spacio ab vtraq; meta cõstitutus obeliscus, fastigiũ summum atq; cœli significat: cum sol ab vtroque spacio medio horarum

horarum discrimine transcendit. Summo obelico superpositum est quoddam auratum in modum flammæ formatum, quoniam sol plurimum caloris atque ignis habet.

De carceribus. CAP. XXXII.

IN Circo vnde emittuntur equi *carceres* dixerunt, ab ea re qua & ille carcer qui est in ciuitate, quod, vt ibi homines damnati atque in ioclosi, ita hic equi coercentur, ne exeant antequam signum emittant.

De aurigis. CAP. XXXIII.

ARCI *Circi* auriga & currus, equites vel pedes. *Auriga* proprie dicitur, quod currunt agat, siue quod feriat iunxerit equos. Nam haurit, ferit dicimus, vt, Latus haurit a ferum. Ipse est & agitator, id est verberator ab agendo dicitur. Aurigæ autem duobus coloribus sunt: quibus speciem idololatriæ vestunt. Nam *prafinos* terræ. *venetus* celo & maris a paganis dicitur est.

De quadrigis. CAP. XXXIV.

ERICTHONIAS autem qui regnavit Athenis primus quatuor equos iunxisse fertur, sicut *Vigilius* autor est dicens, Primus *Erichthonius* currus & quatuor ausus iungere equos, rapidisque rotis insistere victor. Fuit autem *Mineræ* & *Vulcani* filius de cadeca in terram *Atticæ*, vt fabulæ ferunt procreatus, portentum dæmoniacum, in dæ diabolus qui primo *Iunoni* currum dedicauit. Tali colore quadrigæ productæ sunt.

De curru. CAP. XXXV.

CURRUS à cursu dicitur, vel quia rotas videtur habere multas, vnde & currum quasi currum. Quadrigarum vero & currum duplici colore olim erant, perpetuoque, & qui omnibus equis inicietur. Iugo primus *Cirrhæus* *Sicionius* tantum medius iugauit, ceteros singulos ex utraque parte simplici vinculo applicuit, quos *Græci* *αἰγασπυ*, Latini *ferarios* vocant, à genere vinculi quo prius alligabantur.

De equis quibus currimus. CAP. XXXVI.

QUADRIGÆ & *bigæ*, *trigæ*, & *seingæ* ab equorum numero & iugo dicitur. Ex quibus *quadrigæ* soli, *bigæ* lunæ, & *trigæ* inferis, *seingæ* Ioui, desultores *Lucifero*, & *Hespero* conferauerunt. *Quadrigæ* ideo soli iunguntur, quia per quatuor tempore annus vertitur, ver & æstatem, aut autumnum & hyemem. *Bigæ*, luna

quoniam gemino cursu cum sole contendit, siue quia & nocte videtur & die. Iungunt enim vnum equum nigrum, alterum candidum. *Trigæ* diis inferis, quia hi per tres ætates homines ad se rapiunt, id est, per infantiam, iuuentutem, atque senectam. *Seingæ* maximus currus currit Ioui, propter quod maximum deorum, suorum eum esse credunt. Ideo autem rotis quadrigas currere dicunt, siue quia mundus iste circuli sui celeritate transcurrit, siue propter solem, quia volubili ambitu rotatur. sicut ait *Ennius*, Inde patefecit radiis rota candida cælum.

De septem spaciis. CAP. XXXVII.

SEPTEM SPACIA quadrigæ currunt referentes *Shoc* aut cursum septem stellarum quibus mundum regi dicunt, siue ad cursum septem dierum potentium, quibus peractis vitæ terminus consummatur, quorum finis est creta, id est iudicium.

De equitibus. CAP. XXXVIII.

PORRO *equites singulares* ideo currere dicitur quia singulariter vnusquisque cursum vitæ huius peragit atque transit, alio tempore sequens alium: per vnam tamen viam mortalitatis videlicet ad propriam metam mortis.

De desultoribus. CAP. XXXIX.

DESULTORES nominati, quod olim prout vnusquisque ad finem cursus venerat desiliebat, & curreat: siue quod de equo in equum transiliebat.

De peditibus. CAP. XL.

PEDITES autem aiunt propter pedem currere, quia peditibus curritur mortalitati. Ob hoc à superiore parte curritur ad inferiora, id est ab oriente ad occidentem, quia mortales oriuntur & occidunt. Nudi currunt, quia & hominis & seculo nullæ reliquæ sunt. Recto spacio currunt, quia inter vitam & mortem nihil distat. Hæc ergo propterea fingunt, vt vanitates suas, & sacrilegia excusare conentur.

De coloribus equorum. CAP. XLI.

CIRCA causas quoque clementiorum idem gentiles ceteri colores equorum iunxerunt: *roseos* soli, id est igni: *albos* acri: *prafinos* terræ, *venetos* mari assimilantes. Itæ *roseos* æstati currere voluerunt quia igni coloris sunt, & cuncta tunc fluescunt. *Albos* hyemi, quia sicut glacialis, & frigidus, vniuersa canescunt: veri *prafinos* viridi colore, quia tunc pampinis desatur. Itæ *roseos* currere

Mari sacrauerunt, à quo Romani exoriantur, & quia vexilla Romanorum cocco decorantur, siue quod Mars gaudeat sanguine.

Albos zephyris & serenis tempestatibus: praefinos flori & terrae: venetos aquis vel aeri, quia cinereo sunt coloris: luteos: id est croceos igni & solis: purpureos Iri sacrauerunt, quem arcum dicimus, quod Iris plurimos colores habeat. Sicque dam hac expectatione deorum cultibus atque elemētis mundialibus prophantur: eosdem deos atque eadem elemēta procul dubio colore nascuntur. Vnde animaduertere debes Christiane, quod Circum nominum immonda possideant. Quapropter alienus erit tibi locus, quem plurimi Satanae spiritus occupauerunt. Totum enim illud diabolus & angeli eius replerunt.

De theatro. CAP. XLII.

Theatrum est quo scena includitur, semicirculi figuram habens: in quo stantes omnes inspiciunt. Cuius forma primum rotunda erat sicut & amphitheatri: postea ex medio amphitheatro theatrum factum est. Theatrum à spectaculo nominatum est à *θεατρον*, quod in eo populus stans desuper atque spectans ludos contempleretur. Idem verò theatrum, idem & prostibulum: eod quod post ludos exactos meretricis ibi prosterneretur. Idem & *lupanar* vocatur ab eisdem meretricibus: quae propter vulgari corporis leuitate, *lupa* nūcupantur. Nam *lupa* meretrices sunt à rapacitate vocatae, quod ad se mīeros rapiant & apprehendant. *Lupanaria* autē à paganis constituta sunt: ut pudor infeliciū mulierū ibi publicaretur, & ludibrio haberetur tam iij qui facerent, quam quae parerentur.

De scena. CAP. XLIII.

Scena autem erat locus in sca theatrum in modum domus instructa cum pulpito, qui pulpitus orciſtra vocabatur, vbi cantabant comici tragici, atque saltabant histriones & mimi. Dicta autem scena Graeca appellatione, eo quod in speciem domus erat instructa. Vnde & apud Hebraeos tabernaculorum dedicatio à similitudine domiciliorum *וּמִמְצָה* appellabatur.

De orciſtra. CAP. XLIV.

Orciſtra autem pulpitus erat scenae vbi saltator agere posset, aut duo inter se disputaret. Ibi enim poetae comœdi & tragœdi ad certam rem conscendebant: usque canentibus alij gestus edebant. Officia scenica tragœdi, comœdi, themelici, histriones, mimi & saltatores.

De tragœdis. CAP. XLV.

Tragœdi sunt qui antiqua gesta atque facinorosa sceleratorum regum iudicio carmine spectante populo concinebant.

De comœdis. CAP. XLVI.

Comœdi sunt qui priuatorum hominum dicta dictis aut gestu canebant, atque supra virginum & amores meretricum in suis fabulis exprimebant.

De themelicis. CAP. XLVII.

Themelici autem erant musici scenici qui in organo & lyris & citharis praecinebant. Et dicti themelici, quod olim in orchestra stantes cantabant super pulpitem, quod themele vocabatur.

De histrionibus. CAP. XLVIII.

Histriones sunt qui muliebris indumento gestus impudicarum foeminarum exprimebant: ij autem saltando etiam historias & res gestas demonstrabant, dicti autem histriones, siue quod ab *Histris* id genus sit adductum, siue quod perplexas historiarum fabulas exprimerent, quasi histriones.

De mimis. CAP. XLIX.

Mimi sunt dicti Graeca appellatione, quod merum humanarum fiat imitatores. nam habebant suum autorem qui antequam mimum agerent, fabulam pronuntiaret. Nam fabulae ita componebantur à poetis ut apud simae essent motui corporis.

De saltatoribus. CAP. L.

Saltatores autem nominatos Varro dicit ab Arcade Salio, quem Aeneas in Italiam secum adduxit, qui quae primò docuit Romanos adolescentes nobiles saltare.

Quid pro patrono agatur.

CAP. LI.

Est planè in artibus scenicis Liberi & Veneris patrocinium, quae priuata & propria sunt, scenae de gestu & fluxu corporis. Nam molliciem Libero & Veneri immolabant, illi per sexum, illi per luxum dissoluit. Quae vero ibi vocibus & modis & organo & lyris transiguntur, Apollones, & Musas, & Minervas, & Mercurios patronos habent. Quod spectaculum odire debes Christiane: quorum odisti autores.

De amphibeatro. CAP. LII.

Amphibeatrum, locus est spectaculi, vbi pugnant gladiatores. Et inde ludus gladiatorius dicitur: quod in eo iuvenes usum armorum diuerso motu condiscant, & modò inret se aut gladiis aut pugnis certantes, modo contra bestias incedentes: vbi non odio, sed præmio illecti subeunt ferale certamen.

Amphibeatrum dictum, quod ex duobus theatris fit factum. Nam amphibeatrum rotundum est, theatrum verò ex medio amphibeatre est, semicirculi figuram habens.

*De ludo equestri.**CAP. LIII.*

Genera gladiatorum plura, quorum primum ludus equestrius. Duo enim equites præcedentibus prius signis militariibus, vnus à porta orientis, alter ab occidentis procedebant in equis albis cum aureis galeis minoribus & habilioribus armis, sicque atrociter perseverantia pro virtute sua inibant pugnam, dimicantes quousque alter in alterius morte profiliret, vt haberet qui caderet casum, gloriam qui perimeret. Quæ armatura pugnat Marti duelli causa.

De retiariis. CAP. LIIII.

Retiarius, ab armaturæ genere, in gladiatorio ludo contra alterum pugnantem occultè ferebat rete (quod iaculum appellatur) vt aduersarium cuspidè insidente operiret, implicitumque viribus superaret, quæ armatura pugnat Neptuno tridentis causa.

De secutoribus. CAP. LV.

Secutor, est ab insequendo retiarius dicitur. Gestabat enim cuspidem & massam plumbeam, quæ deuersarij iaculum impediret, vt antequam ille ferret rete, ille superaret. Hæc armatura sacra erat Vescano. Ignis enim semper insequitur: ideòque cum retiario componebatur, quia ignis & aqua semper inter se inimica sunt.

De laqueatoribus. CAP. LVI.

Laqueatoriorum pugna erat fugientes in ludo homines iniecto laqueo impeditos consecutòsque prostrare amictos vmbone pelliceo.

De velutibus. CAP. LVII.

Velutium pugna erat, vt vtrò citroque tela obiectarent. Erat autem eorum varia pugna & spectantibus grauior quam reliqua: velites autem vocati sunt, siue à volitatione: siue à ciuitate Hetruscorum, quæ Veletes vocabatur.

De ferali certamine. CAP. LVIII.

Ferarum pugna erat missas bestias iuvenes excipere & pugnare aduersus eas, vltro-neo funere certare, non crimine sed furore.

*De horum exercitatione ludorum.**CAP. LIX.*

Hæc quippe spectacula crudelitatis & insipientio vanitatum: non solum hominū virtus: sed & demonum iussis instituta sunt. Proinde nihil esse debet Christiano cum Circensii insania, cum impudicitia theatri, cum amphibeatri crudelitate, cum atrocitate arenæ, cum luxuria ludi. Deum enim negari, qui talia præsumit, fidei Christianæ præuicator effectus, qui id denuo appetit quod in lauacro iam pridem renunciauit, id est diabolo, pompis, & operibus eius.

De tabula. CAP. LX.

Alea, id est ludus tabulæ inuenta à Græcis in ocio Troiani belli à quodam milite nomine Alea, à quo & ars nomen accepit. Tabula luditur pigo, calculis, tesseriisque.

De pigris. CAP. LXI.

Pigrus, dicitur, quod per eum tessera pergant, siue quod turris speciem habeat. Nam Græci turrim *πύργος* vocant.

De calculis. CAP. LXII.

Calculi vocati, quod leues sint & rotundi. Vnde & calculus dicitur lapis breuis qui sine molestia sui breuitate calcatur. Item calculi, quod per vias ordinales quasi per calles eant.

De tesseriis. CAP. LXIII.

Tessera, vocata, quia quadræ sunt ex partibus omnibus. Has alij *lepusculos* vocant, eo quod exiliendo discurrunt. Olim autem tessera iacula appellabantur à iaciendo.

De figuris alea. CAP. LXIIII.

Quidam autem aleatores, sibi videntur philosophicè per allegoriam hæc artem exercere, & sub quadam rerum similitudine fingere. Nam tribus tesseriis ludere perhibent propter tria seculi tempora præterita, præsentia & futura, quia non stant, sed decurrunt. Sed ipsas vias senariis locis distinctas propter ætates hominum trinatiis lineis propter tempora argumentantur. Inde & tabulam **6q** ternis descriptam dicunt lineis.

De vocabulis tesserarum.

CAP. LXV.

Iactus quisque apud *lufores* veteres à numero vocabatur, vt vnió, binio, trinio, quatrio, quinio, senio. Postea appellatio singulorum mutata est, & vnió nomen, trionem *suppum*; quationem planum vocabant.

De iactu tesserarum.

CAP. LXVI.

Iactus tesserarum ita à peritis aleatoribus componitur, vt afferat quod voluerit, vtputa senionem, qui eis actu bonum affert. Vident autem canem, quia damnosus est, vnum enim significat.

De calculorum motu.

CAP. LXVII.

Calculi, partim ordine mouentur, partim *vage*. Ideo alios *ordinarios*, alios *vagos* appellant. At vero qui moueri omnino non possunt incitos dicunt. Vnde & egentes homines *inciti* vocantur: quibus spes vltra procedendi nulla restat.

De interdictione aleæ.

CAP. LXVIII.

AB hac arte fraus & mendacium atque *peritrium* nunquam abest, postremo & odium & damna rerum, vnde & aliquando propter hæc scelera interdicta legibus fuit.

De pila. CAP. LXIX.

Pila propriè dicitur, quòd sit pilis plena. Hæc & *sphæra* à ferendo vel feriendo dicitur, de quarum genere & pondere *Dorcarius* sic tradidit, Ne tu parce pilos viuaces condere cerui Vncia donec erit geminam superaddi a libram. Inter species pilaram sunt, *trigonaria* & *arenaria*. *Trigonaria* est qua inter tres luditur. *Arenaria* qua in grege dum ex certo altantium spectantiumque emissæ, vltra iustum spatium pilam excipere lusumque inire consueuerunt. *Cubitalium lusum* appellant, cum duo conimus ex proximo ac penè coniunctis cubitis palam ferunt. *Suram* dicitur dare, qui pilam crure prolato ferendam collusoribus præbet.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER XIX.

CAPITA LIBRI DECIMINONI.

1. De nauibus.	18. De instrumentis adificiorum.
2. De partibus nauium & armamentis.	19. De lignariis.
3. De velis.	20. De inuentione lanificij.
4. De funibus.	21. De veste sacerdotali in lege.
5. De rotibus.	22. De nominibus vestium cæterarum.
6. De fabricis sine fornacibus.	23. De vestibus quarundam gentium.
7. De instrumentis fabricorum.	24. De palliis virorum.
8. De fabricis parietum.	25. De palliis fæminarum.
9. De dispositione.	26. De stratu & reliquis qua in vso habentur.
10. De constructione.	27. De lanis.
11. De venustate.	28. De coloribus vestium.
12. De liqueariis.	29. De instrumentis vestium.
13. De cretis.	30. De ornamentis.
14. De lithostrotis.	31. De ornamentis capitis fæminarum.
15. De plastis.	32. De anulis.
16. De pictura.	33. De cingulis.
17. De coloribus.	34. De calciamentis.

De navibus. CAP. I.

RTIUM quædam vocabula
 variis aliis, ut f. h. a. u. r. vel in-
 strum. ma. r. i. f. e. u. m. vel quæ mi-
 nisterium exhibent, atque ali-
 que huiusmodi deinceps ex parte notanda
 sunt. *Aurifex* generale nomen vocatur quod
 arem faciat: sicut aurifex qui aurum. *Faxo* te-
 min antiqui pro facio dicebant. *Naucerus*
 10 *Centus* navis est appellatus ita quod navis
 in sorte eius sit. *Ναυος* enim Græcè sois dicitur.
 Ceteri autem in naui in contributione
 sunt. *Gubernio* qui & gubernator, quasi cobi-
 bernator, quod cohibeat prudentia sua hiber-
 nator. Et tempestate maris. *Navita* à na se di-
 citur per derivationem. *Navita* autem pro
 naua p. venie dicitur, sicut *Miuors*, pro Mars.
 Nam rectum est naua. *Remo*: vocatur quod
 20 remum gerit, sic autem *remox* quomodo tu-
 box dicitur nominatio casu. *Epipara* Græco
 sermone appellatur: qui Latine dicitur su-
 perueniens. Hic nihil habet negotij, sed nau-
 lo dicitur in alias terras transire disponit. *Na-
 um* quibus perhibe n. distam, et quod gna-
 tum. *Naum* quæ arid est peritum de p. ten-
 tem, & *Naum*, qui continet & gubernare
 nautæ propter maricima pericula & casus, vñ-
 de est illud Salomonis, intelligens gubernacu-
 30 cula possidebit. *Lydijs* autem primum nauim
 fabricauerunt, pelagique in cura petentes
 periculum mare vsibus humanis fecerunt. *Ra-
 tis* primum & antiquissimū genus nauigij è
 rudibus tignis asseribisque confectum. Ad
 cuius similitudinem fabricantur naues, rararix
 dicitur. Nunc iam rates abusive naues. Nam
 propriè rates sunt: coram. x. inuicem trabes.
Trieris nauis magna quam Græci dulconem
 vocant: de qua in Æsai dicitur, Non transibit
 per eam trieris magna. *Carpasia* nauis à Car-
 40 patho insula nominata: sicut à Rhodo Rhod-
 ia: sicut ab Alexandria Alexandria. *Libur-
 ne* dicitur à Libyis: naues enim sunt negotia-
 torum. De quibus Horatius, Ibis liburnis in-
 ter alta nauium. *Rostrata* naues dicitur ab eo
 quod in fronte rostra area habeant propter
 scopulos, ne feriantur & collidantur. *Longæ* na-
 ues sunt, quas dromones vocamus: dicitur è
 50 quod longiores sint cæcis, cuius generarius
 muleculus, curum nauigium. De qua autem
 à decem: eandem dicitur. Cuiusmodi enim Græci
 & *ephor* vocant. *Classis* dicitur à Græco voca-
 bulo *κλάσσις* *κλάσσις*, id est liguis, vñde & calo-
 nes nauiculæ quæ ligna militibus portant.
Archeria naues dicitur, pro eo quod celeritate
 sunt anchoris & instrumentis reliquis nauium
 vehendis sit aptæ. *Phaselis* est nauigium, quod
 nos corruptè baselum dicimus. De quo Vir-
 gilius, p. c. i. s. que phaselis. *Scopa* quæ nauona-
 60 *ry* nauigium, quod Latine speculatorium di-

citur. *Barca* est, quæ cuncta nauis cõmercia
 ad litus portat. Hæc naues in pelago propter
 nimias vñdas suo suscipit gremio. Vbi autem
 appropinquauerit portui reddat vicem barca
 nauis quam accepit in pelago. *Paro* nauigium
 piratarum aptum, & ex iis ita vocatum. *Cice-
 ro*, Tunc se fluctigero tradit mandatum pa-
 roni. Et alibi, Parunculis ad litus ludit celeri-
 bus. *Mioparo* quasi minibus paro, idem & ca-
 rabus. Est enim parua scafa ex vimine facta,
 quæ contexta crudo corio genus nauigij præ-
 bet, quales videntur Germanorū piratæ in o-
 ceani littoribus vel paludibus ob agilitatem.
 De quibus Historia Gens, inquit, Saxonum
 mioparibus non viribus nituntur, fugæ po-
 tius quàm bello parati. *Celonis* quas Græci
 10 *κάρωνες* vocant, id est veloces biremes vel tri-
 remes agiles, & ad ministerium classis aptæ.
 Eunius Labitur vñcta carina per æquora ca-
 na celonis. *Biremes* autem naues sunt habentes
 remorum ordinem geminum. *Triremes* &
 20 *quat. iremes* triū & quatuor ordinū: sic & pē-
 teremes & hexeteremes quinos vel senos ordi-
 nes habentes. *Actuaria* naues sunt, quæ velis
 simul & remis aguntur. *Hippagoga* in quo
 quos transuehere solentem est. *Pentonum* nau-
 30 igium fluminale tardum & graue, quod nō
 nisi remigio progredi potest. Hinc & *trai-
 ctus*, id est exentus. Est enim funis latus, vñde
transsonna dicitur exentus funis. *Limbus* nauic-
 ula breuis, quæ alia appellatione dicitur &
 cymba & caupolus: sicut & limris, id est cara-
 40 b^o quo in Pado paludibusque vititur. *Carabus*
 parua scafa ex vimine facta, quæ contexta
 crudo corio genus nauigij præbet. *Portemia*
 nauicula Syriaci generis lata & sine carina
 à portando vocata. Veniunt iis in Pannonia.
Trabaria amnicæ naues, quæ ex singulis tra-
 bibus cauantur: quæ alio nomine litorarix
 dicuntur. Hæ ex caudicæ factæ ex vno ligno
 caurato & in se caudicæ: quia à quatuor vsque
 ad decem homines capiant.

De partibus nauium & armamentis. CAP. II.

Proppis posterior pars nauis est, quasi post.
 Prora anterior quasi prisora. *Cymba* locus
 vñus nauis, quod aquis incubat. *Carina* a cur-
 50 rēdo dicitur quasi curina. *Fori nauium* latera
 concaua, à ferendo onere dicta, huc tabulara
 nauis, quæ stantur dicitur, ab eo quod in eis
 stis ferant vel foris erimeant. De quibus Vir-
 gilius, Laxantque foros. *Colubina* in summis
 lateribus nauium loca concuupit quæ emi-
 nent remi, dicitur credo quod si similia laci-
 bulis colubarum in quibus ridentur. *Agia-
 uia* sunt loca in nauis per quæ ad remigēs hor-
 60 tator accedit. De qua Eunius, Mula foro po-
 net, Et, Agiaua longa repletur. *Transru* sunt

tabula ubi sedent remiges, quòd in transfuer-
so sint dicta, quæ Virgilius iuga appellat. *Remi*
à remouendis. & decuriendis fluctibus di-
cti: sicut tonfores à rondendis & decuriendis
capillis. *Palmita* est extrema latitudo remi à
palma dicta, quæ mare impellitur. *Antenna*
autè dicta, quòd antè annè sine pòstia. Præ-
terfluit, necas amnis. *Cornua* extremæ partes
anteriorum sunt, dicta per tropam ab anima-
li ad inanimale. *Malus* est arbor maus, quæ ve-
la sustinet. *Malus* autè dictus: quia habet in-
star mali in summitate, vel quia quasi quibus-
dã malleolis ligneis cingitur, quorù volubi-
litate vela factibus eleuatur. *Modius* est cui ar-
bor insistit, ob similitudinem mēsuralis vasis
dictus. *Carchesia* sunt in cacumine arboris.
Troclea, quasi Flitera per quas funes trahun-
tur. *Cinna*, Lucida consulgent alti carchesia
mali. *Troclea* autè vocatæ, quòd rotulas ha-
beant. *ripes*, enim Græcè rota dicitur. *Para-*
stata stipites sunt partes stantes quibus arbor
sustinetur. Cato. Malu del gatù parastate iu-
stæ. *Clauus* est quo regitur gubernaculum.
De quo Ennius, Ve clauu rectum teneam nau-
is que gubernet. *Porticulus* malleus in ma-
nu portatus, quo modus, signumq; datur re-
migaribus. De quo Plautus, ad loquendum
atque tacendum rube habes porticulum. *Ton-*
silla vincina ferreus vel ligneus ad quem in
litore defixum funes nauium illigantur. De
quo Ennius, Tonstillas rapiunt, configunt litus
ad vncas. *Anchora* dens ferreus ex Græc: e-
tymologia nomen dicitur: quòd quasi hominis
manus comprehendat vel scopalos vel are-
nas. Nam manus Græcè χηρ dicitur. Apud
Græcos autem aspiratione m non habet. Nam
ἀπὸ χειρ dicitur, vnde & apud maiores sine as-
piratione proferebatur. *Palani* sunt machi-
næ quibus naues deducuntur & subducuntur
in portum. *Pons* scala nauium.

De velis. CAP. III.

Vela Græci ἀπὸ ἁψα dicunt, proinde quod æ-
ue mouentur. Apud Latinos autem vela
à volatu dicta. Vnde est illud, Velorum pandi-
mus alis. Genera velorum tria sunt, *ἁπλοῦς*, *δι-
πλῶς*, *ἀπὸ ἁψα*. *Siparum*, mendicium. Ex quibus
acatium velum maximū est, & in media nau-
i constitutum. *Epidromos* secundæ amplitu-
dinis: sed ad puppim. *Dolon* minimum velū,
& ad proram defixum. *Anemo* dirigenda pos-
tius nauis causa commendatum quàm celeri-
tati. *Siparium* genus veli vni pedem habens,
quo iuari navigia solent: in navigatione
quoties vis venti saguifer. De quo Lucanus,
Sammia pue tendens Sipara velorum periculis
colligit auras, quòd ex separatione existi-
mant nominatum. Pes extremus angulus ve-
li in quo nauis locantur.

De funibus. CAP. IV.

Funes dicti, quòd antea in vsum luminis
feruntur circumdari cera, vnde & *σύνθηλα*.
Restes, sine quòd rates continent: sed quòd
in his retina tenduntur. *Radenies* sunt funes
nauium: x nimio stridore ita dicit. *Spiræ* funes
quibus in tempèstatibus videtur: quas nauici
suo more cubucas vocant. *Sphæ* autem à
sparto vocatæ. *Propes* funis quo pes veli affi-
gatur, quasi propedes. De quo Terpillus,
Quasi quum ventus fert nauium in mare secun-
du: si quis propedon misit: si velis sinistram.
Tormenium funis in nauibus longus quo pro-
ra ad puppim extenditur, quò magis cōstrin-
gantur: Tormenta autem à tortu dicta: sunt
restes funeque. *Saphon* funis in proa positus.
De quo Cecilius, Venerio cursu veni pro fatio
pede vsque ad sphonem. *Opifera* funes, quæ
cornibus antennarum dextra sinistraq; ten-
duntur retroverso. *Profusum* funis, quò nau-
is in litore religatur ad palum. *Miura* fanis,
qua nauis media vincitur. *Anquina* qua ad
malū antena constringitur. De qua Cinna,
Atque anquina regit stabilem fortissimam cur-
sum. *Remulcum* funis, qua deligata nauis tra-
hitur vice remi. De quo Valgius, Hic mea
me longo succedens prora remulco Læon-
tem gratis litit in hospitium, *Struppi*, vincula
loro vel lino facta, quibus remi ad scalmos
alligantur. De quibus Lilius, Tancq̃ remos
iussi: religare struppi. *Caraportes* linea cum
mass plumbea qua maris altitudo tentatur.
Lucilius, Hanc Caraportem puer eodem de-
fert vinctum plumbi pauxillum rudis linique
mazam.

De retibus. CAP. V.

Retia vocata sine à retinendis piscibus, si-
ne à retibus quibus tenduntur. Minus
autem dicitur à plagis. Nam
plagas propriè dicimus funes illos quibus re-
tia tenduntur circa inam & summam partē.
Funda genus est piscatorij retis, dicta ab eo
quòd in fundum mittitur. Eadem etiam à in-
ctendo iaculū dicitur. Plaurus, Probus qui-
dem antea iaculator eras. *Tragum* genus re-
tis ab eo quòd trahatur non cupati, ipsum &
verriculum. Verre enim trahere est. *Nassa*
ex visnibus tanquam rete cōtextum. *Cassis*
genus venatorij retis quòd capiunt. Hinc est
quòd in cassum dicitur, id est sine causa: quia
si sine cassibus, sine quibus venatio inanis est.
Conopeum est rete in similitudinem tentorij
contextum propter mufcas & culices exclu-
dendos, quò magis Alexandrini vruntur, quia
ibi ex Nilo culices copiose nascuntur. vnde
& *Conopea* dicitur. Nam conopea *Ægy-*
ptus est.

De fabricis.

De fabricis seu fornacibus. CAP. IV.

Faber, à faciendo ferrum impositum nomen habet. Hinc derivatum est nomen ad alias artium materias : fabros vel fabricas dicere esse cum adfectione, vt *faber lignarius*, & reliqua propter operis scilicet firmitatem. In fabricarum autem fornace gentiles *Vulcanum* auctorem dicunt : figuratè per Vulcanum ignem significantes, sine quo nullum metalligenus fundi extendique potest. Nihil est enim pene quod igne non efficiatur. Alibi enim vitrum, alibi argentum, alibi plumbum, alibi minium, alibi pigmenta, alibi medicamenta efficit. Igne lapides in æra solvantur, igne ferrum gignitur ac domatur, igne aurum purificatur, igne cremato lapide cementa & parietes ligantur. Lapides nigros ignis coquendo candificat, ligna candida vrendo obfuscat, carbones ex pruna fulvida nigros facit, de lignis duris fragiles, de putribilibus impuerebiles reddit, stricta soluit, solura restringit, dura mollit, mollia dura reddit. Habet & medicaminis usum. Nam sæpe viri prodest. Pellentia quoque quæ obscuracione solis contrahitur, auxilium certum est. In opere quoque aliud gigni primis ignibus, aliud secundis, aliud tertiis. Habet quoque & aliam in se diversitatem ignis. Nam alius est ignis qui vsui humano, alius qui iudicio patet diuino, siue qui de cælo fulmen alirngit : siue qui de terra per vertices montium eructat. *Ignis* autem dictus, quod nihil gigni potest ex eo. Est enim inuolabile elementum assumens cuncta quæ rapit. *Fabrica*, duabus rebus constat, ventis & flammis. *Flamma* vero proprie fornacis est dicta, quod flatu sollium excutitur. *Fornax* verò ab igne vocata: quæ enim ignis est. *Caminus*, est fornax, & est Græcum nomen derivatum, *ἄνθρακας*, id est, à calore, *Fanilla*, est deserta igne scintilla. *Pruna*, est quamdiu ardet : cum extincta fuerit *carbo* nominatur. *Pruna* autem à perurendo, dicta est: carbo verò quod flamma caret. Qui dum interisse creditur, maioris sit virtutis. Nam iterum incensus fortiore lucecalescit. Cuius tanta vis est & sine igne firmitas, vt nullo humore corrumpatur, nulla verustate vincatur. Exinctus enim tantum incorruptibiliter durat, vt ij qui limites signant, eos infossos terra substernant : & lapides desuper figant, ad conuincendum ligatorum, vt fixum litem post quantalibet secula limitem esse cognoscant.

De instrumentis fabricarum. CAP. V.

Incus, est in quo ferrum tunditur à cadendo dictus, eo quod illic aliquid cydamus:

id est, ferièdo producimus. *Cadere* enim cadere & ferire est. Veteres autem non incudem vocabant: sed *intudem*, eo quod in ea metallum tundatur, id est, tendatur. vnde & tudis malleus, id est, à tundendo, id est, tendendo dictus. *Malleus* vocatur, quia dum quid calet & molle est, cædit & producit. *Marcus* malleus maior, & dictus *marcus*, quod maior sit ad cadendum & fortior. *Marcellus*, medicocris. *Marculus*, malleus pusillus. *Lucillius*: Et velut in fabricam feruens cum *marculus* ferru, Multorum magnis ictibus tundit. *Forcipes*, quasi ferricipes, eo quod ferrum candens capiant, teneantque : siue quod ab his aliquid foru capimus & tenemus, quasi *fornicapes*. Nam *forum* est calidum, vnde & feruidum : vnde & *formosos* dicimus quibus calor sanguis ex rubore pulchritudinem creat. *Lima* dicta, eo quod lenè faciat. Nam *limu* lenè est. *Cilium*, est vnde operantur argentarij, à quo & *calata vasa* dicuntur.

De fabricis parietum. CAP. VIII.

IN fabricis parietum atque testorum Græci inuentorem *Dedalum* asserunt. Iste enim primus didicisse fabricam à *Minerva* dicitur. *Fabros* autem siue *artifices* Græci *τίκτορας* vocant, id est, instructores. *Architecti* autem *commentarij* sunt qui disponunt in fundamentis. Vnde & *Apostolus* de semetipso, vt sapiens, inquit, architectus fundamentum posui. *Machiones*, dicti à *machinis* in quibus insunt propter altitudinem parietum.

De dispositione. CAP. IX.

Edificiorum partes sunt tres: *dispositio*, *constructio*, *versustas*. *Dispositio*, est areæ vel tolij & fundamentorum descriptio.

De constructione. CAP. X.

Constructio, est laterum & altitudinis ædificatio. *Constructio* autè vel *instructio* vocata eo quod instringat, & coherere faciat, vt apides luro, & ligna, & lapides inuicem sibi. Nam & intinctio ferri in aqua *instructura* est. Nisi enim candens tingatur, stringi & coherere non potest ferrum. Item *constructio* à multitudine lapidum & lignorum dicitur: vnde & *strues*. Aliud est enim *ædificatio*, aliud *instauratio*. Nam *ædificatio* noua constructio est. *Instauratio* verò quod reparatur ad instar prioris. Nam veteres *instar* pro similitudine ponebant. Inde & *instaurare* dicebant. *Constructio* autem constat fundamento, lapidibus, arena, calce & lignis. *Fundamentum*, dictum quod fundus sit ædificij. Idem &

mentum à cedendo dictum, quod crasso lapide surgat. *Lapides*, in structuris apti, albus, Tiburtinus, columbinus, fluuiialis, spongia, rubrus & reliqui. *Allus lapis*, alius durus, alius mollis. Mollis dentata terra secatur, tractabilis in opere est, ita ut in eo, quasi in tigno litera scribantur. *Tiburinus*, à loco Italiae dictus, qui dum sit ad fabricam fortis, vaporem tamen difficit. *Tophus*, adificiis inutilis est, fundamentis aptus mortalitatis & mollitiae. Ex aestu enim & halitu maris ficatur & verberatur imbribus. *Arenarius lapis*, concretus maris arenis, hic & bibulus dicitur. Seruat enim humorem acceptum. Idem & in Berica. *Gaditanus*, ab insula Oceani ubi plurimus exciditur. *Piperinus*, subalbidus cum punctis nigris, durus atque fortissimus. *Concleatius*, coctis lapillisque & arena concretus, asperrius & interdum fistulosus. *Columbinus*, à colore auis nuncupatus, natura vicinis gypso & mollitie simillimus. *Molaris*, in parietibus utilis: quia est quaedam natura eius pinguior duraque & aspera, ex quo etiam & mole fiunt, unde & nomen traxit. Huius quatuor genera, albus, niger, permixtus ac fistulosus. *Sfangia* lapis creatus ex aqua leuis ac fistulosus & cameris aptus. *Silex* durus lapis ex cuius genere nigri silices optimi quibusdam in locis & rubentes. Aliqui silices contra vetustatem incorrupti permanent. Idem & in monumentis sculpti, & incorrupti permanent: quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex iis etiam formae sunt, in quibus terra funduntur. *Viridis silex*, vehementer & ipse igni resistens: sed nusquam copiosus, & ubi inuenitur, lapis notatum est. *Pallidus*, in cemento raro utilis. *Globus*, contra iniurias fortis, & in structuris infidus nisi fuerit multa suffucatione deuinctus. *Fragilis silex*, semper veluti madens est. Hunc ex late exhiberi oportet, nec ante biennium inseri in structuris domorum, ficturum operum, ad parietes & fundamenta: quae coctis laterculis ad tecta imbriculis tegulisque aptantur. *Tegula*, vocatur quod tegant aedes, & imbrices quod accipiant imbres. Tegulae autem primae positionis nomen, cuius diminutivum *sigillum*. *Lateralis* vero vocati, quod lati formentur circumactis vndique quatuor tabulis. *Lateres* autem credi sunt: qui & ipsi inde nominati, quod lati ligetis formis efficiantur. Quorum *crates* dicuntur, in quibus lutum pro eisdem lateribus tradis portare solent. Sunt enim connexiones cannarum, dicti *de m. n. carat. n.*, id est, quod se invicem teneant. *Lutum* autem vocatum quidam per antiphrasin putant: quod non sit mundum. Nam omne lutum mundum est. *Calx viua* dicta: quia dum sit tactu frigida, intus ocellum continet ignem, unde perflua aqua statim lateris ignis erumpit. Natura eius

mirum aliquid facit. Postquam enim arserit aquis incenditur, quibus solet ignis extinguatur, oleo extinguitur quo solet ignis accendi, versus eius in structuris fabricae necessarius. Nam lapis lapidi non potest adherere fortius, nisi calce conianctus. *Cipsum*, cognatum calci est, & est Graecum nomen. Plura eius genera. Omnium autem optimum lapis est *specularis*. Est enim in signis aedificiorum & coronis gratissimus. *Arena*, ab ariditate dicta: non ab adherendo in fabricis, ut quidam volunt. Huius probatio si manu impreffa fridet, aut si in vestem candidam sparsa nihil sordis relinquat. *Columna*, pro longitudine & rotunditate vocata: in quibus totius fabricae pondus erigitur. Antiqua ratio erat columnarum altitudinis tertia pars latitudinum. *Genera rotundarum quatuor*. *Doricæ, Ionicæ, Tuscanæ, Corinthæ*, mensura crassitudinis & altitudinis inter se distantes. Quintum genus est *carum* quae vocatur *Attica*, quaternis angulis aut amplius, paribus laterum interuallis. *Bases*, futuræ sunt columnarum, quae à fundamento consurgunt, & superpositæ fabricae sustinent pondus. Bases autem nomen petrae est fortissimæ Syrosermonæ. *Capitella* dicta, quod sint columnarum capita, quasi super columnarum caput. *Epistilia* sunt, quae super capitella columnarum ponuntur, & est Graecum. *Pauimentum* a origine operis à Graecis habent, vocata autem pauimentis eo quod pauantur, id est cedantur, unde & pauo, quia cedit cor. *Ostracus*, est pauimentum testaceum, eo quod fractis testis calce admixto feriatur. *Tessam* enim Graeci *επτα* dicunt. *Ridos*, artifices appellant lapides confusos & calce admixtos, quos in pauimentis faciendis superfundunt, unde & rudera dicuntur *Canalis*, ab eo quod caua sit in modum canne. Sanè canalem melius genere feminino, quam masculino proferimus. *Fistulae*, aquarum sunt dictae: quod aquas fundant & mittant. Nam Graecè *επι* mittere est. Formae earum pro magnitudine aquae & capacitate sunt: per quas aquae per modulos certos diuiduntur. E quibus est *uncia* & *quinaria*, digitus quadratus, digitus rotundus, & ceteri modi cuique causa. Hucusque partes constructionis.

De venustate. CAP. XI.

Venustas, est quicquid illud ornamentum & decoris causa aedificiis additur, ut testorum causa auro distincta laquearia, & praeterea toni marmoris crusta & colorum pictura.

De laqueariis. CAP. XII.

Laquearia sunt, quae cameram subtegunt & ornant: quae & lacunaria dicuntur: quod lacuna

lacus quosdam quadratos vel rotundos ligno vel gipso vel coloribus habeat pictos, cum signis intermicantibus. Principaliter autem lacus dicitur, vt Lucius, Resultant ad eque lacusque. Cuius diminutio *lacunar* facit, vt Horatius, Neque aureum mea renidet in domo lacunar. Inde fit alia diminutio *lacunarium* & per antisticon *laquearium* facit.

De crustâ. CAP. XIII.

Crustæ sunt tabule marmoris. Vnde & *marmoræ* parietes & *crustati* dicuntur. Qui autem marmora secandi in crustas rationem excogitauerunt non constat. Fiant autem arena & ferro seruaque in præterui linea præmente arenas, traque ipso secante: sed grossior arena plus erodet marmoris. Nam tenuis fabricis & politis accommodata est.

De lithostrati. CAP. XIV.

Lithostrata sunt elaborata arte picture parulis crustis ac tessellis cinctis in varios colores. *Tesselli* autem à tesseri nominati, id est quadrati lapillis per diminutionem.

De platis. CAP. XV.

Platis est parietum ex gipso effigies si-
30 gnæque exprimere pingereque coloribus. Platis autem dictam Græcè, quod Latine est pingere terra vel gipso similitudines. Nam impressa argilla vel formam aliquam facere platis est. Vnde & *protoplastus* est dictus homo, qui ex limo primus est conditus.

De pictura. CAP. XVI.

Pictura autem est imago exprimens spec-
40 tici aliquis rei, quæ dum visa fuerit ad recordationem mentem reducit. Pictura autem dicta quasi fictura. Est enim imago ficta non veritas. Hinc & *fucata*, id est ficto quodam colore illita nihil fidei, & veritatis habentia. Vnde & sunt quædã picturæ quæ corpora veritatis studio coloris excedunt, & fidem augere contendunt, ad mendacium provehunt: sicut qui *Chineram tricapiem* pingunt, vel *Scyllam* hominem sursum, caninis
50 autem capitibus cinctam deorsum. *Picturam* autem autem *Ægyptij* excogitauerunt primum vmbra hominis lineis circumductâ. Itaque in *oralis*, secunda singulis coloribus, postea d ueris sicque paulatim sese ars ipsa distinxit, & inuenit lumen atque vñbras differentiasque colorum, vnde & lineas picture prius vñbras quosdam & lineas impenitentes ordinem inuenta artis.

De coloribus. CAP. XVII.

Colores autem dicti sunt, quod calore ignis vel sole perficiuntur, siue quod in initio colebantur, vt somnæ subtilitatis extiterent. *Colores* autem aut nascuntur, aut fiunt. *Nascuntur*, vt sinopis, rubrica, paratonium, melinum, frecia, auripigmentum. *Ceteri* finguntur aut arte, aut permixtione. *Sinopis* primum inuenta in Ponto est. Inde nomen à Synope vrbē accepit. Species eius tres, rubra & minus rubens & inter has media. *Rubrica* vocata quod sit rubra & sanguineo proxima. Hæc plurimis locis gignitur, sed optima Ponto, vnde & *Pontica* dicitur. *Siricum* rubri coloris pigmentum, ex quo & librorum capita scribuntur. Ipsum est & *Phœnicium* appellatum ita, eo quod in Syria colligatur in litoribus rubri maris vbi Phœnicis inhabitant.
20 *Aliud est sericum*, aliud *Syricum*. Nam *sericum* lana est quam Scies mittunt. *Syricum* vero pigmentum quod Syri Phœnicis in rubri maris litoribus colligunt. Est autem inter factitios. Nam sæpe fit aut sinopide, aut sandice mixtus. *Minium* primi Græci in Ephesiorum solo inuenisse tradunt. Cuius pigmenti Hispania ceteris regionibus plus abundat. vnde etiam nomen proprio flumini dedit. Huius distillatio argenti liquidum gignit. *Minium* autem hoc quidam dicunt esse *cinnabarin*. *Cinnabarin* à dracone & barro, id est elephanto cognominatum. Aint enim draconum esse sanguinem dum implciant elephantos. Ruunt enim beluæ & dracones obruntur, quorum sulus color terram inficit, sitque pigmentum quicquid solo tinxerit. Est autem pulvis coloris rubri. *Præfina* id est creta viridis, etsi in aliquibus terris promiscue generetur, optima tamen in Libya Cyrenensi. *Chrysolocola* colore præfina est dicta, quod vena eius habere aurum traditur. Hæc & in Armenia nascitur, sed ex Macedonia probabilis venit. Foditur enim ex metallis æris: cuius inventio argentum atque indicium prodit. Nam vena eius cum suis habent naturæ societatem. *Cypria* ab insula Cyprio, vbi plurima reperitur. *Sandarachum* in insula rubri maris topazum nascitur colore cinnabari, odore sulphureo. Inuenitur autem in auris & argenteis metallis, melior quo magis rufa, quoque magis virtus redolet, quam & cerussa si torreatur in fornace sandarachum facit, vnde & color est flammeus. Quod si torreatur aqua parte rubrica admixta, sandicem reddit. *Arsenurum*, quod Latini ob colorem auri, auripigmentum vocant, colligitur in Põro ex auraria materia, vbi etiam Sandaracha. Optimum est quod in auri colorem transi purum, & fidele, gracili venas
60 rû discipulo. Quod verò pallidius aut Sanda-

rachæ simile est, deterius indicatur. Est & ter-
 tiū genus squamosum, quo miscetur aureus
 color. Vis earum vt Sandarachæ, sed acrior.
 Ocrea & ipsa in insula maris tubri topazon gi-
 guntur. vbi & Sandaracha. Fit quoque & ocrea
 exulsa rubrica in ollis nonis luto circūlitis:
 quæ quanto magis in camino arserit, tanto
 melior fit. *Pentetum* ceruleum temperare pri-
 mum Alexandria reperit. In Italia ex arenæ
 puluere & nitri flore idem faciunt. Sed si Cy-
 prium in fornace adustum huic permissioni
 addes, *vestoriani* similiter erit. *Purpurissimum*
 ex creta argentaria cum purpuris pariter tin-
 gitur, bibitque eum colorem celerius lanis.
 Precipuum est tamen aliud quod adhuc vase
 rubibus medicamentis inebitur. Proximū
 est regesto eo addita creta in vas idem, & quo-
 ties id factum est, eleuatur bonitas. Preciosissi-
 mæ purpuræ causa est quod isicino maxime
 inficitur rubæque. *Indium* in Indicis inuen-
 tur coloris cyanei, spūmā adhzrentē limo. Est au-
 tem coloris cyanei, mixturam pupuræ ceru-
 lique mirabilem reddens. Est alterum genus
 in purpuratis officinis, spūmā in æreis corti-
 cinis innatas: quam infectores detrahentes
 siccant. *Atramentum* dicitur, quod sit atrum:
 cuius species & picturæ & quotidiano vsui
 necessaria est, istud inrer facillios est. Fit e-
 nim & fuligine plurimis modis super arden-
 tes tēdas resina adiecta, lacusculo edificato,
 quodā formam retineat. Huic pictores cum a-
 qua miscent glutem, vt illustrius resplendeat.
 Ad festinationem autem operis etiam sar-
 mentorum veterum carbonēs cum glutino
 tritū inducendis parietibus atramenti speciem
 addunt. Sunt & qui vini facem siccaram
 excoquant, affrimentūque, si ex bono vino fax
 fuerit Indici speciem id atramentum præbe-
 re. Sed & sarmentum vix nigræ vino opti-
 mo tinctum posteaquam siccitate auerit, si
 exuras & conteras, adiecto glutinē, nitorem
 Indici reddet, vti que plurimum necessaria
 est, nullo negotio prouenit. Nam & si gle-
 bā m silicis bene igne excoquas, & aceto a-
 cerrimo superfusanr extinguas, madefacta
 suffungia colorem purpureum reddit. Eam
 vbi contrueris vsta erit. Omne autem atra-
 mentum sole perficitur. Omnes colores cal-
 cis admixtione corrumpunt. *Melinum* di-
 ctum, quod eas metalli ferax sit vna ex Cy-
 cladibus insula Melos nomine. Est enim can-
 didum, nec vtuntur eo pictores propter ni-
 miam pinguedinem. *Anulare* quod vocant
 eandem est: quo muliebres picture lumina-
 nantur. Fit & ipsum ex Creta admixtis vitreis
 gemmis. *Corussa* fit hoc modo: In vase enim a-
 ceto acerrimo impleto sarmenta aminea in
 eodem vasculo collocabis, ac super sarmenta
 tabulas plūmā tenuissimas pones, deinde vas
 diligentiſſime claudes, illinetque ac aliquid

inde spiraminis exeat. Post dies autem xxxv
 vas aperitur, & ex distillatione tabularum in-
 nata cerussa inuenitur. Quod ablatum & ac-
 factum teritur, atque iterum aceto admixtū
 in pastillis diuiditur, & in sole siccatur. Hac
 obseruantia si laminas æreas sarmentis super-
 ponas, ærginē creant Chalcentium:

De instrumentis adificiorum. CAP. XVIII.

In structura autem parietū ad normam fieri,
 & ad perpendicularum respondere oportet:
 Norma dicta Græco vocabulo extra quā ni-
 hil rectum fieri potest. Componitur autem
 ex tribus regulis, ita vt duæ sint binorum pe-
 dum, tertia habeat pedes duos vtriusque decem,
 quas æquali crassitudine politas extremis ad
 cominibus sibi iungit, vt schema tritoni fa-
 ciant. Id erit norma. *Regula* dicta quod dicitur
 dicta, quasi rectula: & impedimentum non ha-
 beat. *Perpendicularum* est quod semper appen-
 ditur, denique in fabrica nisi omnia ad per-
 pendiculum, & certam regulam fiant, necesse
 est vt cuncta mensura instruantur, vt aliqua
 praua sint, aliqua cabantia, prona nonnulla,
 alia supina, & propter hoc vniuersa sunt con-
 structa. *Linea* à genere suo appellata quia ex
 lino fit. *Trulla* nomen factum, eod quod crudid
 & detrudid, id est, includit calce vel luto lapi-
 des. *Marcellus* machina. *Scala* à scandendo
 vocatur, hærent enim parietibus. *Scalæ* autem
 dicuntur, quæ aut vnæ sunt, aut plures: quia
 numeri tantum pluralis est nomen, vt literæ,
 quæ epistolam significat.

De lignariis. CAP. XIX.

Lignarius generaliter ligni opifex appel-
 latur. *Carpentarius* speciem nomen est.
 Carpentem enim solūm facit: sicut nauiculari-
 us, quia tantum nauis est fabricator & ar-
 tifex. *Sarcinellor* dicitur, quod ex multis hinc
 inde coniectis tabulis vnūm tecti faciat
 corpus. Idem & *signarius*, quia tectoria lignis
 iouduit. *Lignum* vocatur Græca etymologia,
 quia incensum in lumen conuertitur & in
 statamam. Vnde & *lucinum* dicitur, quod lu-
 men det. *Materia* inde dicitur omne lignū,
 quod ex ea aliquid efficiatur, vel si ad tanuā
 referas, vel ad statuam, materia erit. Ad ali-
 quid enim semper materia accipienda est, si-
 cur elementa materia rerum esse dicimus:
 quia inde ea quæ sunt facta videmus, & ma-
 teria quasi mater dicta. *Trabes* vocatur, quod
 in transfuso positæ vtrosque parietes conti-
 neant. Aliud autem sunt *signa*, aliud *crabes*.
Signa enim iuncta trabē faciūt. *Trabes* autem
 sunt, cum sunt dolare. *Tolus* proprie est velu-
 ti scutum breue quod in medio tecto est in-
 quo trabes coeant. *Cupla* vocatur, quod copu-
 lent in se locantes. *Luctantes* dicuntur, quod
 erecti inuicem se teneant more toctantia

Agrantes. *Afferes* Ab asse dicti, quia soli ponuntur neque coniuncti. *Scindula*, eò quòd scindantur, id est diuidantur. *Epigri* & clauī sunt quibus lignum ligno adheret. *Clauī* autem dicti quasi chalybi, quia ex chalybe sūt, id est ferro. *Chalybs* enim ferrum est. *Tabule* à veteribus tagulæ vocabantur, à tegendo scilicet, vnde & *regula*. *Commisura* dicitur tabularum cõiunctio. *Sectio* autem dicta à sectando ea quæ ceperit. Nam secare sectari & sequi est. *Serra* autem nomen de sono factum est id est, à stridore. *Serra* cerciniquæ vsum. *Pardices* quidam adolescens inuenit, quem puerum *Dædalus* frater matris suæ studiis perdocendum acceperat. Cuius pueri tantum ingenium fertur: ut dum materiæ diuidendæ compendium quæreret, spinam piscis imitatus de ferro laminam exasperans dentibus mordacitate armavit: quam serram artifices nuncupant. Pro cuius artis inuentione *Dædalus* magister eius inuidiâ liuore permotus, præcepit puerum ex arce deiecit, dehinc exulatum *Creram* abiit, ibique aliquandiu fuit, ut fabulæ ferunt. Ex *Creta* penitus volauit, & inde *Ciliciam* venit. *Circinus* dictus, quòd vergendo efficiat circulum. Huius modus duplicata linea fit, quæ simplex per latitudinem extensa fuerat. Punctus autem in medio circini centrum à Græcis dicitur in cuius medium cuncta conuergunt. *Secturis* vocatur, eo quòd ea arbores succidantur: quasi succurtis. Item *securis*, quasi *seper scuru*. Ex vna enim parte acuta est, ex altera flossoria. Hæc & apud veteres *penna* vocabatur, vtraque autem habens aciem, bipennis. Nam *bipennis* dicitur, quòd ex vtraque parte habeat acutam aciem: quasi duas pennas. *Pennam* autem antiqui acutum dicebāt. Vnde & autem pennæ, quia acutæ. Et ecce nomen quòd referunt antiquitatem, quia veteres dicebant pennas non pinnas. Hæc & *dolabra*: quòd habeat duo labra. nam *securis* simplex est. *Dextralis* dextere habilis. *Asia* ab astulis dicta, quæ à ligno eximit, cuius diminutiuum nomen est *asciola*. Est autem manubrio breui ex aduersa parte referens vel simplicem malleum, aut cauatum, vel bicornem rasiuum. *Scalprum* dictum, quòd scalpruris & foraminibus sit aptum, quasi scalforus. Cuius diminutiuum *scopella*. *Terebra* vocata à vermic ligni, qui vocatur terebra: quem Græci *trypeta* vocant. Hinc terebra dicta dicta quòd ut vermis terendo forat, quasi terefora, vel quasi forans foras. *Taratrum* quasi teratrum. *Sassa* dicta, quòd hærendo scopen faciat. *Cantenum*, *Gallia* *Gunta*.

lanificij vsum monstrasse, hanc etiam telam ordisse, & colorasse lanas perhibent. Oliuæ quoque hanc dicunt inuentricem & fabricæ, multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgò opifices supplicant. Sed & hoc poetice fingitur. Non enim *Minerva* istarum artium princeps est: sed quia sapientia in capite esse dicitur hominis, & *Minerva* de capite *Iouis* nata fingitur, hoc est ingenium, ideoque sensus sapientis qui inuenit omnia in capite est. Ideò & dea artium *Minerva* dicitur, quia nihil excellentius est ingenio quo reguntur vniuersa.

De veste sacerdotali in lege. CAP. XXI.

Octo sunt in lege genera sacerdotaliū vestimentorum. *Poderis* est tunica sacerdotalis linea, corpori astricta vsque ad pedes descendens, vnde & nuncupatur. *adidacem* Græci pedes dicunt. Hæc vulgò *camisia* vocatur. *Albanem* cingulum sacerdotale rotundum polimita arte ex cocco, purpura, hyacinthoque contextum, ita ut flores atque gemæ in eo videantur esse distinctæ. *Pileum* est ex bisso rotundum quasi sphaera media, caput tegens sacerdotale, & in occipio vitta cõstrictum. Hoc Græci & nostri *tiaram* vel *galcam* vocat. *Machil* quòd est tunica talaris tota thicyna habes ad pedes LXXII. tinninabula: totidemque intermixta ad dependentia punicæ mala. *Ephod*, quòd Latine interpretatur superindumentum. Erat enim pallium superhumeralè ex quatuor coloribus, & auto contextum, habens in vtroque humero lapides duos sicut agninos conclusos, in quibus sculpta erant nomina patriarcharum. *Logicon*, quòd Latine dicitur rationale, pannus duplex auto & quatuor, textus coloribus, habes magnitudinem palmi per quadrum, cui inexti erant XII. preciosissimi lapides. Hic pannus superhumeralè contra pectus pontificis annectebatur. *Petalum* aurea lamina in fronte pontificis, quæ nomen Dei tetragrammaton Hebraicis literis habebat scriptum. *Batin*, siue sceminalia, id est braccæ lineæ vsque ad genua pertingentes, quibus verticunda sacerdotis velabantur.

De nominibus vestium cæterarum. CAP. XXII.

Diuersas vestimentorum tegmētum, tegumētum, indumentum, vestimentum, & reliqua. *Tegmētum* dictum eo quòd tegat membra: sicut tegumenta, tecta quæ tegunt corpora. *Indumentum* quòd intus ad corpus induitur: quasi intumētum. *Vestimentum* verò est quòd vsque ad vestigiū pertenditur, quasi vestimentum, ut est tunica talaris. Sed & hæc consuetudo terminam

De inuentione lanificij. CAP. XX. **M**ineraam quandam gentiles multis ingenij prædicant. Hanc enim primam

nes auctorum confundit. Discernitur autem *vestitus* à cultu: quosiam laucus intelligitur *cultus*. Item cultus ab *habitu*. Nam habitus ad naturam pertinet, cultus ad homines. ¶ Ple-
ræque autem vestitus aut à tempore quo ma-
ximè in vlti sunt appellantiur, aut à locis vbi
vel primum vel maximè venditantur, aut à
genere coloris, aut à nomine reperiuntur.
¶ Vestis antiquissima hominum fuit *perizoni-*
matum, id est, succinctorium, quo tantum gen-
italia obteguntur. Hoc primum primi mor-
talis è foliis arborum sibi fecerunt, quando
post prævaricationem erabescentes padenda
velabant. Cuius vltim quædam barbaræ gê-
tes dum sint nude vsque hodie tenent. Hæc
& *campesiria* nuncupantur, pro eo quod eisdè
iuvenes qui nudi excruciantur in campo, pu-
denda obpènt. *Tunica* vestis antiquissima
appellata, quia in motu incedentis sonum facit.
Tonus enim sonus est. Primum autè fuere
pelliceæ tunicæ quibus post offensam & eiecti-
onem de paradiso Adam & Eva induti sunt.
Tabaris tunica dicta, eo quod ad talos vsque
descendat, & ad pedes desinat, sicut *peccoralis*,
quia apud antiquos breuis erat: vt tantam
pectus operiret, licet nunc profusior sit. *Ma-*
nileata tunica, id est manicata, eo quod ha-
beat manicas, quam *Χειρὸν* Græci vocant.
Dalmatica vestis primum in Dalmatia pro-
vincia Græciæ texta est, tunica sacerdotalis
candida cum clavis ex purpura. *Russica* quam
Græci phœnicem vocant, nos coccineam, re-
perta est à Lacedæmonis ad celandum colo-
ris similitudine sanguinem, quotiens quis in
acie vulneraretur, contemplant aduersario
animus augeteretur. Hac sub consulibus Ro-
mani vsi sunt milites, vnde etiam *russati* vo-
cabantur. Solebat enim pridie, quam dimicã-
da n' esset *ante præcipia poni*, quasi admoni-
tio & iudiciũ futuræ pugne. *Laculata* est, quæ
lacus quadratos quosdam cum pictura habet
intextos aut additos acu. *Iacinthina* vestis est
aerio colore resplendens. *Molocina* quæ mal-
uarum stamine conficitur, quam alij *meloci-*
nam, alij *maluellam* vocant. *Bombicina* est à
bombee vermiculo, qui longissima ex se fila
generat, quorum textura bombicinum dicitur
conficere, quæ in insula Choo. Apocala-
ma. *Serica* à serico dicta, vel quod etiam Sere-
primi nũserunt. *Holoserica* tota serica: *inve-*
nim totum. *Tramoserica* stamine lineo, trama
ex serico. *Holeporphyra* tota ex purpura. *Bys-*
sin candida confecta ex quodam genere lini
grossioris. Sunt & qui genus quoddam lini
byssin esse existiment *Fibrina* tramam de fi-
bra lana habens caprina. *Masticina* & mena.
Lina quæ ex solo lino fit. *Linosstema* vestis est
ex lana linoque contexta. Et dicta lino-stema,
quia in stamine linũ in trama lanam habet.
Rosa dicitur *vestis*, quam sursum versum sta-

tesque texunt. *Segmenta* zonis quibusdam, &
quasi præcamentis ornata. Nam & patru-
las cuiusque materie ab hisse præcamentis
vocant. *Leuidensis*, quod raro filo fit, leuiter
que densata. *Pauisensis* contraria Leuidensi
dicta, quod grauitè pressa atque calcata sit.
Cereosa, quali conersissa ad similitudinem cet-
tri. Neuius: Pulchram ex auro vestem que ci-
trofam. *Valentensis* tunica est, quæ afferitur ex
insulis. *Exotica* vestis est peregrina deforis ve-
niens, vt in Hispania à *Oracis*. *Polimicus* mult-
coloris. *Polimicus* enim textus multorum co-
lorum est. *Acu picta* vestis acu textilis aut æu
ornata. Eadem & *Phrygia*. Huius enim antè
periti Phrygij omnes dicuntur: siue qui in
Phrygia inuenta est. Vnde & artifices qui id
faciunt. *Phrygiones* dicuntur. Virgilius: Phry-
giam chlamydem. *Triticis* à tribus licis, quæ
est simplex & biplex. *Rilla*, quæ vltè rasilis
dicitur. *Inripola* vestis illa vocatur, quæ dum
sit vetus ad nouam speciem recurritur. *Pan-*
nuita nuncupata, quod sit diuersis pannis ob-
sita. *Colobium* dictum, quia longum est, & sine
manicis. Antiqui enim magis hoc utebantur.
Libionarium est colobium sine manicis, qua-
li monachi Ægyptij vtuntur. *Lumbare* voca-
tur, quod lumbis religeretur, vel quod lumbis
hæreat. Hoc in Ægypto & in Syria non tan-
tùm feminæ, sed & viri vtuntur. Vnde & Hie-
remias, trans Euphratem tulit lumbare suum,
ibique illud in foramine petræ abscondit, &
postea scissum reperit. Hoc à quibusdam &
renale dicitur, quia renibus alligatur. *Limus*
est vestis, quæ ab umbilico vsque ad pedes
producitur. Hæc autem vestis habet in extre-
mo sui purpuram limam, id est, fluxuosam,
inde & nomen accepit. Nam *limus* obliquũ
dicitur. *Licinum* vocatum, quod textura ei-
us ligata sit in rotam, quasi diceret ligninum,
c. pro g litera commutata. *Armelaxsa* vulgo
vocata, quod ante & retro diuisa atque aper-
ta est: in armos tantum clausa, quasi armi-
clausa: c. litera ablata. *Camissas* vocamus,
quod in his dormimus in camis, id est, in fra-
tis nostris. *Femoralia* appellata, eo quod femo-
ra tegant. Ipsa & *bracæ*, quod sint breues,
& verecunda corporis tibi velentur. *Tubruco*
vocatos dicunt, quod à tibus brachisque re-
gant. *Tubraci*, quod à bracis ad tibus vsque
perueniant.

De vestibus quarundam gentium.

CAP. XXIII.

Quibusdam autem nationibus sua cui-
que propria vestis est: vt Parthis *sa-*
rabra. Gallis *linna*. Germanis *renones*. Hi-
spanis *strices*. Sardis *marstige*. *Saraba-*
ra sunt fluxa ac sinuosa vestimenta: de
quibus

quibus legitur in Daniele, Et sarabara eorum non sunt immutata. Et Publius: Vt quid ergo in ventre tuo Parthi sarabara suspenderunt? Apud quosdam autem sarabara quædam capitum tegmina nuncupantur, qualia videmus in capite magorum picta. *Linna* saga quadra & mollia sunt. De quibus Plautus: Linna cooperta est texturino Gallia. *Renones* sunt velamina humerorum & pectoris vsque ad umbilicum, atque intortis villis ad eò hirsuta, ut imbres respuant: quos vulgò reptos vocant, eò quòd longitudo villorum, quasi reptat: de quibus Salustius. Germani intectum renonibus corpus tegunt. Dicitur autem renones a Rheno Germaniæ flumine, vbi iis frequenter videntur. *Mastruga* vestis Germanica expellens ferarum, de qua Cicero pro Scavro: Quæ purpura regalis non commouit, eum Sardonium mastruga mutauit. Mastruga autem dicta, quasi monstruosa, eò quòd qui ea induuntur, quasi in ferarum habitu transformentur. Dignoscuntur & gentes ita habitu, sicut & lingua discordes. *Perfa* brachia & circa lineamentis, caput tiara tegunt. Eminent apicibus fastigiatis *Alani*: horrent & male lecti cum larratoribus linguis *Scotti*: sacri vel sagati *Alemanni*, Linteari *Inligem*, à i Perfa venicati *Seres*: pharetrati *Armenij*. Nonnullæ equi gentes non solum in vestibus: sed in corpore aliqua sibi propria, quasi insignia vindicant, vt videmus cirros Germanorum: *granos* & *cinnabar* Gethorum: *signata* Butonum. *Circumcidunt* quoque Iudæi: *præputia*, perindum Arabes aures *flauent* capitibus interius *Getæ*: *nitent* *Alani* *albanibus* crinibus. *Mauros* habet *tetra* nos corporum: *Gallos* *sandiosa* cutis: *sine* equis *inertes* extant *Alani*: nec abest gens *Pictorum* nomen à corpore quòd minutis opifex acus punctis & expressos murgi gramini succos includit, vt has ad sui specimen cicatrices ferat, pictus artubus nuda, ulosa nobilitas. Habet & sexus institutam speciem habitus, vt in *viris* *consi* *capillis* in *mulieribus* *redundantia* *crinium*, quòd maxime virginibus insigne est: quarum & ornatus ipse proprie sic est, vt concumulatus in verticem ipsam capitis sui arcem ambitu crinium contegat.

De palliis virorum. CAP. XXIV.

Pallium est quò administrantium scapule contegantur, vbi dum ministrant expeditius discurrant Plautus: Si quid facturus es, appende in humeris pallium, & pergat quantum valet tuorum pedum pernecitas. Dicitur autem *pallium* à *pellibus*, quia prius super *indumta* *pellibus* veteres induebantur, quasi *pelles* siue à *palla* per derivationem. *Chlamis* est quæ ex vna parte induitur neque consui-

tur, sed fibula infranatur. Hinc & Græcè nomen accepit. *Toga* dicta, quòd velamento sui corpus tegat atque operiat. Est autem palli purum forma rotunda & fusiore, & quasi inundante sinu & sub dextero veniens, super humerum sinistrum ponitur: cuius similitudinem in operimentis simulachrorum vel picturarum aspiciamus, easque statuas togatas vocamus. *Toga* autè Romani in pace utebantur: belli autem tempore paludamentis. Mèsuratoga iusta, si sex vlnas habeat. *Toga* autem *palmata* dicebatur, quam merebantur ij, qui reportabàt de hostibus palmas. Ipsa vocabatur & *toga picta*, eò quòd victorias cum palmis intextas haberet. *Toga candida* eademque *crotata*, in qua candidati, id est, magistratum petentes ambiabant, addita crotà quo candidior insigniorque esset. Cicero oratione quã habuit contra competitores, in toga candida scripsit. *Cinctus Gabinius* est, cum ita imponitur toga, vt togæ lacinia, quæ post secus reuoluitur, attrahitur ad pectus, ita vt ex utroque latere ex humeris picturæ pendèant, vt sacerdotès gentilium faciebant, aut cingebantur prætore. *Trabea* erat togæ species ex purpura & cocco, qua operiti Romanorum reges inuicem procedebant. Hanc primùm Romulus adiuuuisse perhibetur, ad discretionem regij habitus. *Trabea* autem dicta, quòd in maiore gloria hominem transbearet, hoc est, vltra & in posterum ampliori dignitate honoris beatum faceret. *Paludamentum* erat insigne palli Imperatorum cocco purpurâque & auro distinctum. De quo Salustius, Togam, inquit paludamento mutauit. Erat enim palli bellicum, dictum, vt quibusdam videtur, quòd eò indutus palam faceret Imperator bellum futurum. *Circumtextum* est, quòd Græcè *μαλας* dicitur, de quo Virgilius: Et circumtextum croceo velamen acantho. *Circumtextum* autem dictum, quia est rotundum pallium. *Diplon* Græcum nomen, ab eo quòd sit duplex amictus Horatius: Contra quem duplici panno patientia velat. Est autem vestis militaris, cuius vsus Gallicis primùm expeditionibus cepit è præda hostili. De qua vox illa senatori, Togis depositis Quirites ad saga conuersi fuerat. *Sagum* autem Gallicum nomen est: dictum autem sagum quadratum, eò quòd apud eos primùm quadratus vel quadruplex esset. *Penula* est pallium cum fimbriis longis. *Lacerna* pallium fimbriarum, quò olim soli milites utebantur. Vnde & in distinguenda castrensium vrbium turba hos *togatos* illos *lacernatos* vocabant. Inde autem *lacerna* quasi à portans capitis fimbriarum, neque ita laxa sunt penularum. *Mantum* Hispani vocant, quòd manus tegat tantum. Est enim breue amictum. *Prætexta* puerile palli est, quò vsque ad xvj. annos pueri no-

biles sub disciplinae culta vrebantur. Vnde & *prætexta puri* appellati sunt. Dicta autem *prætexta*, quia prætexebatur ei latior purpura. *Casula* est vestis cucullata, dicta per diminutio- nem a *cala*, quod torum hominem te- gat, quasi minor *cala*. Vnde & *cuculla*, quasi minor cella, sic & Graeci *Planetas* dictos vo- lunt, quia horis errantibus euagatur. Vnde & *stella planeta*, id est, vagæ suo errore, motique discunt. *Burrus* à Græco vocabulū trahit: **H** enim bium bium dicunt. *Melotes*, quæ etiam *pera* vocatur, pellis est caprina a collo pendēs prætexta, vsque ad lumbos. Est enim habitus, propter necessarius ad operis exerci- tium. Fiebat autem prius, vt quida existimant de pelliculis melonum. Vnde & *melotes* voca- re solent. *Fimbria* vocatæ ora vestimentorum, hoc est, fides ex Græco vocabulum trahentes. Graeci enim terminum *æg* vocant.

De palliis fæminarum.

CAP. XXV.

Regillum est pialatum reginarum amicu- lum, vnde & appellatum: *Poplum* matro- nale pallium ex porpura signatum: cuius sim- bria aureis staminis summitate resplendit. *Palla* est quad ū pallium muliebris vestis de- ductum vsque ad vestigia, affixis in ordinem geminis. Et *palla* dicta, & *ῥόδαν*, id est, à nobilitate, quæ est circa finem huiusmodi in- dumentis: siue quodd rugis vibrantibus sinuata erispetur. *Stola* matronale operimentū, quod cooperto capite & scapula à dextro latere in laeum humerum mittitur. *Stola* autem Græ- cæ vocatur, quod superemittatur. Eadē & *ricinium* Latino nomine appellatum, eo quod dimidia eius pars retro eicitur, quod vulgò *manoriem* dicunt. Vocatur autem dicitur *Ma- uorem*, quasi Martem. Signū enim maritalis dignitatis & potestatis in eo est. Caput enim muliebris vir est, inde & super caput mulieris est. *Amiculum* est meretricum pallium lineū. Hos apud veteres matronæ in adulterio de- prehensæ indebantur, vt in tali amiculo pon- nus quàm in stola polluerent pudicitiam. Erat enim hoc apud veteres signum meretri- cæ vestis, nunc in Hispania honestatis. *Theris- trum* pallium muliebre dictum, quod *ἑρῆστρου*, id est, in æstu & caumate corpora mulierum protegat, quousque hodie Arabiæ & Mesopo- tamiæ mulieres velantur, quibus in æstu tu- rissimo teguntur vinctaculo. De quo in Isaiâ legitur. *Anobaladsum* amictorium lineum fæminarum, quo humeri operiuntur, quod Graeci & Latini *syndonem* vocant.

De stratu & reliquis qua in usu habentur.

CAP. XXVI.

Stragulum vestis est discolor, quod manu- sculticis diuersa varietate distinguitur. Di-

ctum autem, quod in stratu & in amictu ap- ptum sit. De quo Salomon: *S*tragulatum ve- stem fecit sior. *Ludices* à ludis, id est theatris vocatas existimant. Cum enim egrediebantur de ludi prostibulo iuvenes horum vela- mento tegebant caput & faciem, quia sole- bant erubescere, qui lupanur introisset. *Gal- napes*. *Fulera* sunt ornamenta lætorum, dicta quod in ius falcimur, id est, sustinemur, vel quod toros fulciant, siue caput quæ reclina- toria vilugis appellat. *Cerucalia* autem eo quod ponantur sub ceruice vel cubito. *Pul- uillus* dictus à puluinari, qui est diuitū lectus. *Culcitra* vocatæ, quod calcetur, id est sarcian- tur pluma siue tomento, quo molliores cali- diorēque sint. *Tapeta* dicta, quod pedibus primū stenerentur, quasi *tapedia*. *Sipla* *ta- peta* ex vna parte villosa quasi *simpla*. *Am- phitaba* ex vtraque parte villosa *tapeta*. *Lu- cillus*. *Siple* atque *amphitaba* villis ingenti- bus molles. *Manuelia* nunc pro operentis mensis sunt, quæ vt nomen ipsum iudicat, o- lim tergendis manibus præbebatur: siue mā- delia à mandendo. *Mappa* conuiuij & epula- rum appositatum sunt, quasi *manupæ*, atque ob id nominata: cuius diminutiuum *mapella* est. *Toralia* longæ perpetuæque *mappæ*, à toto dicta. *Sabanum* Græcum nomen est. *Fa- citergium* & *manutergium* à tergendo faciem vel manus vocatur. *Vela* dicta, quod obiecta suo interiora domorum valent. *Aulea* vela picta & grandia, quæ ideo *aulea* dicta sunt, quod primū in aula Attali regis Asiæ, cui successit populus Romanus, inuenta sunt. *Corinæ* sunt *aulea*, id est, vela de pellibus, qualia in Exodo leguntur, à quibus taberna- culum extrinsecus tegebatur. Dictæ autem *corinæ* à coris, eo quod prius ex pellibus fuissent factæ, vnde & in eodem tabernaculo legis iubetur, *corinas* fieri ex pellibus arerū rabis, & ex pellibus hyacinthinis. *Cilicia* *Ar- rabes* nuncupant velamenta pilis captarum contexta, ex quibus sibi tentoria faciunt.

De lanis. CAP. XXVII.

Lana à laniendo, id est, vellendo dicta. Hinc & *vellus* dictus, quod prius lanæ vellerebantur, non tonderentur. *Linum* ex terra oritur, deflexumque nomen eius ex Græco. Nam *linum* Græci *λίανον* dicunt: siue quod sit molle & leue. *Scupa* verò cannabi est siue lini. Hæc secundum antiquam orthogra- phiam *stappa* dicitur, quod ex ea rima na- uium stipentur. Vnde & stipatores dicuntur, qui in vallibus eam componunt. *Tomentum* appellatum, quod aut in filo aut in tela tu- meat, nec subtilitatem habeat. *Cannabum* à si- militudine cannæ vocatum: siue à Græca *εὐ- τυμολογία*. Nam illi cannabū *κάνναβιν* vocant.

Asper genus est quoddam lini nimium candidi & molliissimi, quod Græci *papaveri* vocant, *Fibrinum* lana est animalium, quæ fibras vocant: ipsos & castores exstimant: quos dum venatores sequuntur, ipsi sibi testiculos adiungunt. *Avanca* vocata, eò quod aeris infusione in flosibus nutriatur. *Sericum* dictum, quia id serres primi miserunt. Vermiculi enim sibi nati: pecti habentur, à quibus hæc circum arboribus illa decuntur. Vermes altem ipsi Græcè *Cythereus* nominantur. *Placium* est stappa & quasi crasseo serici, & est Græcum nomen.

De coloribus vestium. CAP. XXVIII.

Inflata vocata, quia tingitur, & in aliam candidam speciem nitoris gratia coloratur. Græci, nos *rubrum* seu *vermiculum* dicunt. Est enim vermiculus, ex sylustribus flosibus, *Cochilleum* dictum, eò quod ex cochillis marinis color eius colligitur. Idem & *ostrum* vocatur. *Ostrum*, quod pro colore purpureo temperatur: plurimis quidem in locis, sed optimum in insula Cypro gignitur: sine in iis quos propior Solis cursus illuminat *Cochilia* autem sunt maris, quæ circumcisa ferros lichaynas purpurei immittunt coloris. His collectis color purpureus temperatur. Et ostrum exinde appellatum dicitur, quod ex teste humore elicitor. *Purpura* apud Latinos à puritate lucis vocatur: apud Græcos autem *purpura* dicitur est aspiratione: apud nos purpura sine aspiratione. *Ferrugo* est color purpureus fadrigæ, quæ fit in Hispania vt. Ferrugine clarus Ibera. Dicta autem ferrugo, quod omnis purpura prima tinctura huiusmodi coloris existat. *Glaucus* color est ferrugineus, subinger. *Elbidum* ab albo colore vocatum. *Elbum* enim est medius color inter album & nigrum: & album ab albo derivatum. *Luteus* color: raphefitus, quod est croceus. Nam croceolucei coloris est, vt: Croceo mutarique velleri luto. *Menum*, quod fit colore nigro. Græci enim *menem* nigrum dicunt. *Masticinum*, quod colorem masticæ habeat. *Blatteum*, blaum. *Mesticium*, ofiticium, qui ex vito est. Fit enim ex dependenti fuligine tectorum egesta: effluvis ignibus. Vnde & color eiusdem tincturæ flammeus est.

De instrumentis vestium. CAP. XXIX.

Tela pro longitudine staminum dicta, *terius* derivatum est telaria. *Insubuli*, quia intra & supra sunt: vel quia insubulantur. *Rasæ*, dicti quia radendo sunt. *Pestines*, quia pexa sibi reddunt & imprimaat. *Colum*, quod fit in longitudine & rotunditate, quasi colutina. *Fusus*, quod per ipsam fundatur quod acutum est. *Alibrum*, quod in eo librantur fila,

id est, solvantur. *Calatum* leve gestamen ex ligno vel canna, aut ex iunco factum, in qua vel pensa ponuntur, vel leguntur flores. *Uadæ* enim Græcè lignum est, à quo derivatum est calatum. Nam Latine *quassillum* dicitur. Cicero in Philippicis. Aut vero inter quassilla pendatur aurum. *Pensum* mulierum à pendendo dictum. Vnde pensa & impensa necem. *Fila* dicta, vel quia ex pilis animalium sunt, vel quia lanificem filis tenuibus constar in modum pilorum, id est, quasi florum. *Mataxa* à circuitu scilicet filorum. Nam meta circuitus dicitur, vel quod transferatur. *Gubellum* corruptè à globo dictum per diminutionem, quasi globellum. *Panulia* vel *panucla*, quod ex iis panni texantur. Ipsæ enim discuntur per telam. *Stamen* dictum, quia rectum stat. *Trama*, quod via recta transmitatur per telam. Est enim filum inter stamen currens. *Licia* sunt quibus stamina ligantur, quasi ligia. *Ordure* est texere.

De ornamentis. CAP. XXX.

HActenus de veste: dehinc ad ceterum cultum veniamus. *Ornamenta* dicta, quod eorum cultu ora vultusque decorantur. Primum ornamentum corona insigne victoria, siue regij honoris signum, quæ ideo in capite regum ponitur, ad significandum circumfusos in orbe populos, quibus accinctus, quasi caput suum coronatur. Hæc à Lucilio corolla, ab Homero *stasin* dicta est. Huius principium à Libero quodam gentiles exstimant, quod is in potando mota vino capita vincire fascioliis inflixerit: idcirco olim linei & lanei generis corona fuit: sicut erat in sacerdotibus gentilium. Nomen *corona* hæc ex causa vocatur, quod initio circum aras curreteretur, arque ad imaginem circuitus vel chori est formata & nominata corona. Imperatores Romani & reges quidam gentium aureis coronis vtuntur. Persæ *tiaras* gerunt: sed reges *reclæ*, sarrapæ *incuruas*. Reperita autem *tiara* à Semiramide Assyriorum regina. Quod genus ornamenti exinde vsque hodie gens ipsa retinet. Athenienses enim *cyclades aureas* gerebat partim in vertice nonnulli in fronte. Non enim eadem sunt insignia omnium regnorum. Gentilium vates *insula*, *apice*, *pileo* siue *galerio* utebantur. *Insula* est fasciola sacerdotalis capitis alba in modum diadematis, à qua vitta ab vtraque parte dependet, quæ insulam vinciunt. Vnde & *vitta* dictæ sunt, quod vinciant. In *insula* autem plerunque lata erat, plerunque tortilis de albo & cocco. *Apex* est pileum sultile, quo sacerdotes gentiles utebantur: appellatus ab *apiendo*, id est, à ligando. Nam

virgula quæ in pileo erat, contexebatur filo, quod fiebat ex lana hostiæ. *Galerium* pileum, ex pelle cæte hostiæ factum. *Pilleum* autem dictum a pileo hostiæ unde fiebant. *Cidaris* & ipsum sacerdotum erat, quod a plerisque extra vocatur.

De ornamentis capitis foeminarum.

C A P. XXXI.

Ornamenta capitis foeminarum: *Diademata* sunt omnia in capite foeminarum ex auro & gemmis contexta, quod in se circumactis extrinsecus tectis recedens aspingitur, & extrinsecus dictum Græcè quod præligitur. *Nimbus* est fasciola trāsversæ ex auro assuta in latero, quod est in fronte foeminarum. *Plautus*: Quò magis eam aspicio, tantò magis nimbara est. Nam & lumen quod circa angulorum capita pingitur, *nimbus* vocatur: licet & nimbus sic dicitur a nubibus. *Capitulum* est quod vulgo *capitulum* dicunt. *Ideum* & *cappa*, vel quòd duos arices ut *Kappa* littera habeat: vel quia capitis ornamentum est. *Mitra* est pileum Phrygium caput protegens, quale est ornamentum capitis deo notarum. Sed *pileum* virorum est: *mitra* autem foeminarum. *Redimicula* autem sunt, quibus mitra alligatur. *Pileum* autem, ut prædiximus a pelle erat. Nam mitra ex lana est. *Régula* est mitra virginalis capitis. *Vittæ* sunt quæ crinibus innectuntur, quibus floentes religatur capilli: & vittæ dicitur, quod vincitur. *Tertia* autem est vittarum extremitas dependens diversorù colorum. Item *vitta* est qua corona vincitur: *rema* vero extrema pars vittæ quæ depèdet coronæ. *Reticulum* est, quod colligit comas, dictum ab eo quòd retinet crines ne effundantur. *Discriminabilia* capitis foeminarum sunt vocata ex eo quòd caput auro discernant. Nam discriminare dividere dicitur. *Anicia* sunt circinni dependentes prope auriculos. Græco vocabulo ab auribus dicitur. *Auris* sunt quibus in seeminis ornandorum crinium compago tenetur, ne laxius fluant, & spatiosius dissipent capillos. *Inanes* ab aurium foraminibus nuncupata, quibus preciosa genera lapidum dependuntur. Harum usus in Græcia: puella viraque aure, pueri tantum dextra gerebant. *Torques* sunt circuli auri: à collo ad pectus usque dependentes. *Torques* autem & *bullæ* à viris geruntur: à foeminis vero *monilia* & *catellæ*. Dicitur autem torques, quòd sunt contextæ: & *bullæ*, quòd sunt firmæ: rotunditate bullis, quæ in aqua vento inflantur. *Monile* ornamentum ex gemmis est, quod solet ex sequinarum pendere collo, dictum à munere. Hæc etiam & *serpentium* dicitur, quia consistit ex amphorois quibus-

dam aureis, gemmisque variis in modum facturæ serpentis. Nonnulli hoc & *segmenta* & *longos habitus*: licet & *segmentata vestes* dicamus: ut ipsa. Et *segmentata* dormillet parvula cunis. Plerumque autem & per *monile* omnia ornamenta matronarum significantur quicquid illis munere datur. *Murena* vulgò vocatur: quòd scilicet auri metallo in virgulis sentescente quædam ordinis flexuosa catena contextitur: in similitudinem murene serpentinae auri collum ornandum aptatur. Hæc interdum auri atque argenti textitur virgulis. Unde & dicitur in Canicis canicoribus: *Murena aurea* faciemus tibi vermiculatas argento. *Catella* sunt catenule colli iocicem fe comprehendentes in modum carinæ, unde & appellata. *Dextræ* conuocantur virorum ac foeminarum: quia utriusque sexus dextra sunt, ampla & ante manicam portantur: & possunt sibi iungi clavo vno. *Armilla* autem propriè virorum sunt collatae victoriae causæ militibus ob armorum virtutem. Unde & quoadam vulgò *viribus* dicebantur. Ab intellectu autem cui cili armilla non discernat: quia ipsa quoque ubi ponitur ambigendo constringit, sed quando *armilla* latius extenditur, *circulus* rotundus fit. *Pileola* sunt quibus pectus foeminarum ornatur, vel pallium tenetur: viris in humeris, seu cingulum in lumbis. *Lunula* sunt ornamenta mulierum in similitudine lunæ bullulæ aureæ dependentes. *Specula* dicitur, in quibus foeminae vultus suos intuentur. Dicitur autem *speculum*, vel quòd ex splendore reddatur, vel quòd tibi foeminae intuentes considerent, speciem sui vultus: & quicquid ornamentis deesse viderint, adiciant. *Periscelides* sunt ornata crurum mulierum, siue a milla pedum à quibus gressus earum ornantur. *Osfioriola* valicula sunt muliebria, in quibus ornamenta gestantur.

De anulis. C A P. XXXII.

Primus *Prometheus* fertur circulum ferreum in clauso lapide digito circumdeditisse. Quia consuetudine homines vsi annulos habere cœperunt. *Annuli* autem per diminutionem dicti à circulis & anis, qui sunt circa brachia & circù crura. Unde & signa eorum per diminutionem signilla. Nisi signa maiora sunt: signilla vero quasi minora signa. *Annulos* primum homines gestare cœperunt, quarto à pollice digito, quod eo vena quædam vsque ad cor pertingat, quam notandum ornandamque aliquo insigni veteres putauerunt. *Annuli* apud Romanos *anuli de publico* dabantur, & non sine discrimine. Nam dignitate precipuis viris gestandi dabantur, cæteris solidi.

Annulum

Anulum aureum neque seruus neque libertinus gestabat, in publico, sed anulo auro cohiberi vrebantur: libertini argenteo: serui ferro vrebantur. Apud veteres *ultra unum anulum* *ut supra ne habitum vtro*. Graecus in Meniu, Commoditate Quirites sinistram eius, en cuius auctoritate ne quippiam, qui propter mulierum cupiditatem, ut mulier est ornatus. Crastus qui apud Patibos perierit, in fenestura duos habuit anulos ceasos, præferens, quod pecunia ci iam mente excuisset. Multi etiam Romano- rum pro gratia vite anulum gestare in digito adhibuerunt. *Annula non vbi sunt anulis, nisi quos fingunt ipsos miserat: neque amplius quibus binos anulos aureos in digitis habere solent. At nunc præ auro nullum ferreum anulum esse et atque imitari ne membrum.*

Inter genera anulorum sunt ungulus, samothracium, unguis. Ungulus est gemmatus vocaturque hoc nomine, quia sicut ungula carni: 20
genus anuli auro accingitur. *Samothracium* aureus est quidem, sed capitulo ferreo, à *loto* na vocatus. *Timus* purus est, primum in ludis fabricatus: quam olim tinam vocabant. *Lucis* necesse: Lugente mea vita, nec smaragdus berillusque in Flacce, nec nitentes per candida margaritas quæro, nec corticalis me perpolibit anulus, nec laspius capillus.

De cingulis.

CAP. XXXIII.

Cinctus est lata zona, & minus lata semicinctum, & versisque minima cinguli. Nam à cincto per diminutionem cingulum nominatur. Cincto autem iuvenes in exercitacione campestri verecunda velabant, unde & *campetris* dicebatur. *Baltheus* cingulum militare est dictus, propter quod ex eo signa 40
dependent, ad demonstrandum legionis militaris suamnam, id est, sex milium sexcentorum, ex quo numero & ipsi consistunt. Unde & *baltheus* dicitur non tantum quo, cingitur, sed etiam à quo arma dependent. *Zona* Græcum est, quam illi *Zonæon*, nos cingulum nuncupamus. *Strophium* est cingulum aureum cum gemmis, de quo ait *Canna*: *Strophio lactâtes* cincta papillas. Et *Prudentius*: Nomen hoc gemme *strophio* illigatae. *Lunus* est cinctus, 50
quem publicè habebat serui. Et dictus lunus, quia transverberias habet purpuras id est lunas. *Cinctus* cinguli genus à coacto loro dictum. *Fascia* Græcum est quæ illi *phlegeton* dicitur, quod *phlegeton* dicitur, quia ligatur. *Rearmenium* est quod dicitur. *Chorium* siue brachiale nuncupamus, quod quidem per cervicem & lateribus collidistam, utraqueque alarum sinu ambit atque hinc inde circumcingitur, ut constringens latitudinem vellet corpus, atque coniungendo co-

ponat, hoc vulgò *brachiale*, quasi *brachiale* vocant, quamvis nunc non brachiorum, sed renu sit cingulum. *Succinctorium* aureum vocatur, quod, ut dictum est, sub brachiis ductum alarum sinu ambit atque hinc inde succingit. *Fascia* est qua tegitur pectus, & papillæ comprimuntur, atque crispantur cingulo angustius pectus arctatur, & dicta *fascia*, quod à modo fasciculi corpus alligat. Hinc & *fasciola* quibus valvæ colligantur. *Vitta* dicta, quod ea pectus vincitur instar vittis ligantur. *Liribus* est quomodo ornaturam dicimus. *Fasciola* est qua ambit extremitates vestium: aut ex filis aut ex auro contexta assutaque extrinsecus in extrema parte vestimenti vel chlamidis. De qua *Virgilius*. *Sidoniam picto chlamidem circumdata limbo.*

De calciamentis. CAP. XXXIV.

Strores nuncupati sunt, quod insertis filis Sporcorum seris suant, id est, consuunt, quasi *serores*. *Caligarius* vero non à callo pedum, sed à calo, id est, ligno vocatus: sine quo consui calciamenta non possunt, quod *Græci* *καλαριος* dicunt. Fiebant autem prius ex salice tantum. hinc & *caliametra* dicta, quod in calo, id est, in ligno fiant, vel quod calcantur. *Crepidæ* Græci ante reperitas vbi sunt. Est autem genus singulari forma, & idem utriusque apium pedi vel dextro vel sinistro. *Crepidæ* autem dictæ, quod cum sono fringantur: sicut à pedum crepitu in ambulando. *Calceis* reges vrebantur, & *Cæsares* forma *torum*. *Patricios calceos* *Romulus* reperit iij. corrigiarum, assutaque luna. Iis soli *Patricij* vrebantur. *Luna* autem in eis non fideris formâ, sed notam centenarij numeri significabat, quod initio *patricij* seniores centum fuerunt. *Ocreæ* tibialia calciamenta sunt, dicta quod crura tegant. *Coturni* sunt quibus calciabantur *tragædi*, qui in theatro dicturi erant, & alta intonanti que voce carmina cantaturi. Est enim *calciamentum*, in modum *crepidarum*, quo heroes vrebantur: sed tale est ut in dextro & laevo conveniat pede. *Bra-xæa* calciamentum comædorum erat, sicut *tragædorum coturni*. Quos quidam etiam calones appellant, eo quod ex salice fierent. Nam *Græci*, ut diximus, lignum *καλδύ* vocabant. *Talaris calcei focci* sunt qui inde nominati videntur, quod ea figura sunt ut contingat talus: sicut *subalares*, quod sub talo sunt, quasi *subalares*. *Obsbrigæ* sunt, qui per plâtas cõfuti sunt, & ex superiore parte contingit trahitur, ut constringantur: unde & nominantur. *Ossis* paro ab *Oso* primum factas, & quamvis nunc ex alio genere, tamen nomen pristinum retinent. *Mullei* similes sunt *coturnorum* solo alto, superiore autem parte cum

offeis vel æreis malleolis ad quos lora deligabantur. Dicta autem sunt à colore rubro, qualis est nulli piscis. *Solea* sunt quibus tantum pedum plantæ teguntur dictæ à solo pedum. Item *soleæ* materiales ex materia corio intexta. *Socci* cuius diminutivum *socelli*, appellati inde quòd foccum habeant in quo pars plantæ iniicitur. *Calicula caliga* vel à callo pedum dictæ, vel quia ligantur. Nam *socci*

non ligantur, sed tantum intromittuntur. *Cervi socii* sunt sine solo. *Lingulati*, quos nos *soliatos* vocamus. *Clauati*, quasi caluiati, eo quòd minutis clavis, id est acutis *soleæ* caligis vinciantur. *Perones & culponia* rustica calciamenta sunt. *Braxia* calciamenta mulierum sunt. *Corrigia* à coriis vocantur, vel à colligatione quasi colligix.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI, ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM LIBER XX.

CAPITA LIBRI VIGESIMI

- 1 De mensis.
- 2 De escis.
- 3 De potu.
- 4 De vasis escariis.
- 5 De vasis potatoris.
- 6 De vasis vinariis & aquariis.
- 7 De vasis oleariis.
- 8 De vasis coquinariis & pistoriis.

- 9 De vasis repositorii.
- 10 De vasis luminariorum.
- 11 De lecticis & sellis.
- 12 De vehiculis.
- 13 De reliquiis qua in usu habentur.
- 14 De instrumentis rusticis.
- 15 De instrumentis hororum.
- 16 De instrumentis eorum.

De mensis. CAP. I.

DRIMVS *Dadulus* mensam & sellam fecit. *Coquina* apparatus. *Apicus* quidam primus composuit, qui in eo absumptis bonis morte voluntaria perit, & merito: quia is qui gula atque edacitati fertur, & animam & corpus interficat. Ab esu & comestu *mensa* factum dicitur vocabulum. Nullum enim alium habet usum. *Torus* dicitur à tortis herbis, quæ accumbentium humeris supponuntur. *Stefadium* à stipitibus dictum, quasi stipadium: sic enim prius ceptum est. *Accubitiu* à cibo vocatum, quasi ad cubitum epularum. *Conviviu* apud Græcos à cōpotatione *convivium*. Apud nos vero à conivitu rectius appellatur: vel quia vitæ collocutionem habet. Item convivium dicitur à multitudine convalescentium: nam priuata mensa victus est. *Convivij triplex* est *modus* discumbendi, edendi & bibendi. *Discumbendi*, ut, -- Toris iussu discumbere pictis. *Edendi & bibendi*, ut: Postquam prima quies epulis mensæque remota, Crateras maguos statuunt & vina coronant.

De escis. CAP. II.

CIBUS dictus, quia capitur ore: sicuti *esca*, quia eam nos capit. *Victus* proprie vocatur, quia vitam retinet, unde & ad cibum vocare, incitare dicitur. *Alimonia* dicitur, eo quòd eius sumptu corpus alerur. Hanc iuvenes accipiunt ad incrementum, senes ad perseverantiam. Neque enim subsistere poterit caro nisi alimentis. *Alimentum* enina est quo alimur. *alimonia* alendi cura. *Assuetudo* nūcupata, quasi rei nimium exuberantis effusio ultra quam satis est, modusque non est. *Opulencia* ab ope dicta est, quam si discitias, inuenies eius tenere modum. Nam quomodo opitulatur quod nimium est, cum incommodius sit sapere quàm parum? *Epula* ab opulencia rectorum dicta. *Epulae* autem simpliciter in duo necessaria dividuntur, panem & vinum: & in duo sepe sua, quæ terra & mari vescendi causa exquiruntur. *Dapes* autem regum sunt, epulæ priuatorum. *Delicia* nuncupata, quòd iis del. Stentur homines, easque suaver appetant. *Pulmentum* vocatur à pute, siue enim sola pulvis, siue quid aliud eius permixtione sumatur, pulmentum proprie dicitur. *Sattietas* autem & saturitas cibi

cibi differunt. Nam *satietas* ex vno cibo dici potest pro eo quòd satis sit: *saturitas* autem à sacro nomen accepit, quòd est vario alimentorum apparatus compositum. *Crapula*, est immoderata voracitas, quasi cruda epularum cruditate grauat cor, & stomachus indigestus efficitur. Immoderata enim voracitas vitii est, sed tantum id salutis est, quantum sustentationi naturæ quo sufficit. *Tentaculum*, est primus cibus quo ieiunium soluitur, vnde & nuncupatum. Nigidius: Nospiti ieiunia tentaculis leuibus pollicitus. *Prandium*, ab apparatu edendi dictum: proprie autem veteres prandium vocabant omnium milium cibum ante pugnam: vnde est illud Ducis alloquium, Prandeamus tanquam ad inferos cenaturi. *Merenda*, est cibus qui declinante die sumitur, quasi post meridiem edenda & proxima cœnæ. Vnde & *antecœnia* à quibusdam vocabantur. Item *merendare*, quasi meride edere. *Ammon*, tractum est à tempore, quo Romani veteres ad cibos aduocabantur, sicut Martialis: Imperat excelsos frangere nona toros, quòd adfucit hodie Persæ faciunt. *Cœna*, vocatur à communione vellentium, vnde quippe Græci commune dicunt. Vnde & *communicantes*, quòd communiter, id est, pariter conueniant. Apud veteres enim solitum erat in proprolo vesci, & communiter epulari, ne singularitas luxuriam gigneret. Est autem *cœna* vespertinus cibus, quam vespertinam antiqui dicebant. In vsu enim non erant *prandia*. *Panis* dictus, quòd cum omni cibo apponatur: vel quòd omne animal eum appetat. *panis* enim Græcè omne dicitur. *Cibarius*, est, qui ad cibum veteris datur nec delicatus. *Fermentarius*, fermentis confectus. *Azymus*, non fermentatus. Nam *azymus* est sine fermento, sincerus. *Acrizymus*, leuiter fermentatus, quasi acrozymus. *Siliginus*, panis à frumenti genere nuncupatur. *Siligo* enim generis est tritici. *Rubidus*, recoctus & rubefactus. *Subcinericius*, cinere coctus & reuerfatus. Ipse est & *foctius*. *Libanitus*, in testa coctus. *Spongia*, panis aqua diutissimè laxatus, si illam modicam accipit, & fermentum modicum, & habet humectationis plusquam omnis panis. Vnde & *spongia* nomen accepit. *Placentæ* sunt quæ sunt ex farre, quas alij *liba* dicunt, eo quòd libant & placent. *Laganum*, est latus & tenuis panis qui primum in aqua, postea in oleo frigitur. *Dulcia*, sunt genera pistotij operis, à sapore dicta. Mellem enim asperso sumuntur. *Crustula*, diminutivum est à crusta: panis oleo conspersus, in medio concavus & tortus. Hac & *crusta panis*. *Crusta*, est superficies panis. Ipsa & fragmenta, quia diuiditur vt fracta. *Simplis*, subtilissima est farina. *Amolum*, flos

farinæ tenuissimum præ leuitate de mola eiectum: vnde & appellatur, quasi amola. *Farina* & *furfures*, à farre dictæ, cuius sunt purgamenta. *Polles*, genus est farinæ candidissimæ. *Fermentum*, à feruore nuncupatum, quòd plus prima hora non potest contineri. Crescendo enim excedit. *Carnes* dictæ, quia caræ, siue à creando, vnde & à Græcis *caris* vocantur. *Crudum*, quòd sit cruentum: est enim cum sanguine coctum. *Coctum*, quasi coactum dicitur, id est ab igne & aqua violento modo actusque cœmestioni aptum. Sed & multi censent aliquid coctum vocatur. *Assum*, quòd ardeat, quasi arsum. *Elixum*, eo quòd in aqua sola decoquitur. *Lixa* enim aqua dicitur, ab eo quòd sit soluta: vnde & solutio liblidinis *luxus*, & *membra* loco mora luxata dicuntur. *Frixum*, à sono dictum: quâdo in oleo ardet. *Salsum*, quasi sale aspersum, demptis è medio syllabis tribus. *Rancidum*, ex vitio nuncupatum, quòd rancos efficiat. *Succidia*, carnes in vsu repositæ, à succidendo dictæ. *Lardum* dicitur, eo quòd in domo repositum conseruatur. Nam antiqui domos *lares* dicebant, *Taxea* lardum est Gallicè dictum. Vnde dicit Afranius: In rosa gallum saginatum pingui pastum taxa. *Axungia*, ab vnctione vocata. *Sebum*, à sue dictum, quasi suebum, quòd plus pinguedinis hoc animal habeat. *Offa*, est proprie frustum dentium, cuius diminutivum *offellam* facit. Vnde & *offarij* coci, quia particulatim, id est, *offam* excoquant. Nunc *offa* est latruncium, quia si in os canis iacitur, satiarus ilico compefcitur & fiescit. *Frustum* vocatum, quòd capiatur à frumine. Est enim *frumen* summa pars gulæ. *Pulpa* dicta, quia cum pulte olim commixta vescebatur. Vnde & *pulmentum* & *pulmentarium* dicitur. *Pulpa* autem est caro sine pinguedine: dicta quia palpitare: resilit enim sæpe. Hanc plerique *viscum* vocant, eo quòd glutinosa sit. *Lucania* dicta, quòd prius in Lucania facta sunt. *Farcimen*, caro concisa & minuta, dictum quòd eo institutum farciatur, hoc est impletur, cum aliarum rerum commixtione. *Minutal* vocatum, quòd fiat de piscibus & isciis oleribusque minutatim concisis. *Afarum*, quòd Latine *spumeum* vocatur. *apoc* enim Græcè *spuma* dicitur. *Mantisa*, in mortario ex pisce sunt, vnde & nominata *Isocæ*, piscem quendam vocant, ex quo primum *iscia* facta sunt: & quanuis ex alio genere piscium fiant, initium tamen piscis vocabulum dedit. *Galaticæ*, à colore lacteo nominata. Græci enim *gida* lac dicunt. *Sphæra* à rotunditate Græco vocabulo appellatur. Quicquid enim in rotundum formatur *opificæ* à Græcis dicitur. *Iulus*, coquina magistri à iure annupauerunt, quia ea lex condimenti eius. Hauc

Græci *zemam* vocant. *Casus* vocatur, quòd careat sero, quasi careum. Nam serum ei omne deducitur, ut ponderibus arguatur. *Colustum* lac nouum, quod neutri generis est. *Lac*, a Græco sermone deriuatum est pro candore. Græci enim album *λευκόν* dicunt: lac verò & sanguis quod nutrit & quod nutritur. Nam lacte nutritur: viuimus sanguine. *Quadum*, quasi coactum & quasi coagulum. Accepta enim secum alia specie coagulat. *Mel*, Græcè 10 appellacionis est, quod ab apibus nomen habere probatur. Nam *apis* Græcè *μήλινα* dicitur. Antea autem mella de rore erant, inueniebanturque in arundinum foliis: vnde Virgilius: *Hæcenus aeris mellis cœlestia dona*. Siquidem hucusque in India & Arabia colliguntur reperitur: ramis inhaerens in similitudinem salis. Omne autem mel dulce dicitur. *Sardum*, amarum est absinthij causa: cuius copia, ejus regionis apes nutriuntur. *Fauus* vocatur, quia comeditur magis quam bibitur: 20 *edam* enim Græci comedere appellant. Aut enim medici, & qui de humanorum corporum scripsere naturis, præcipueque Galenus puerorum & iuuenum ac perfectæ ætatis virorum mulierumque corpora calore feruere, & noxios esse iis ætatibus cibos qui calorem augeant, sanitatque conducere frigida quæque in esum sumere: sicut contrario senibus qui pituita laborant & frigore, calidos cibos 30 & vina vetera prodesse.

De potu.

CAP. III.

Potio à Græca deriuatione vocatur. Hanc peno illi *αστρον* dicunt. *Aqua*, generaliter vocata, quòd superficies eius æqualis sit: hinc & æquora. Hanc quidam recentem vocant, quia rejicitur noua à fonte vel flumine. Nam 40 verus putrescit, quia non est utilis vetusta, ut vinum, sed statim sublata de flumine, fonte, vel puteo, fetescit enim vetusta. *Vinum* inde dictum, quòd eius potus sanguine venas citò repleat. Hoc alij quòd nos cura soluat. *Lycium* appellant Veteres vinum *venenum* vocabant. Sed postquam inuentum est virus leuiferi succi, hoc vinum vocatum est, illud venenum. Vnde & Hieronymus in lib. quem de 50 Virginitate conseruanda scripsit, Adolescentulas dixit, na vinum debere fugere ut venenum, ne pro ætatis calore feruenti bibant & pereant. Inde est quod apud veteres Romanos femina non vtebantur vino, nisi sacrorum causa, ceteris diebus. *Merum*, dicimus cum vinum purum significamus. Nam *merum* dicitur, quicquid purum atque sincerum est, sicut & *aquam marã*, nulli vtique rei mixtam. *Uinum* & *merendã*, quod antiquitus id tempo- 60 ris pueris operariis, quibus panis merus dabatur, aut quòd meridient eodem tempore, id est soli ac separatim non vtique in prandio aut in cœna ad vnam mæsiam. Inde credimus etiam, illud tempus quod post medium diem est *meridietem* appellari, quòd purum sit. *Mulsium*, est vinum è lacto statim sublatum: Dicitur autem creditur multum, quòd in se limum & terram habeat mixtam. Nam *mus* terra est, vnde & humus. Cuius tanta vis feruoris est ut vasa quamuis grandia ex eo plena absque spiramine relictã illicò difrumpat. *Rosium vinum*, id est cum rubore. *Kola* enim rubet. *Amineum* verò, quasi sine minio. Id est sine rubore: nam album est. *Succatum* specie quæ gemmæ simile est, id est fului coloris. *Limpidum* vinum, id est perspicuum ab aquæ specie dictum, quasi limpidum. *Limpha* enim aqua est. *Turbidum*, quasi terbidum: id est terra commixtum, quod est fæcc. *Falerium*, vinum vocatum à Falerna regione Campaniæ, vbi optima vina nascuntur. *Colatum*, vas proprium nuncupauit in quo deportatur. *Gazetum* verò à regione vnde defertur. Gaza enim oppidum est Palæstinæ. *Insertum*, vinum dicitur, quòd altario libatur atque offertur. *Sparcum*, quod offert non licet, aut cui aqua admixta, quasi spurium, hoc est immundum. *Honorarium vinum*, quòd regibus & potentibus honoris gratia offertur. Cato de innocentia sua: Cùm essem in provincia legatus, quamplures ad prætores & consules vinum honorarium dabant: nonquam accepi, nec priuatus quidem. *Crudum* vinum est insuauè, quod serui potent. *Acetum*, vel quia acutum, vel quia aqua mixtum. Vinum enim aqua mixtum citò in hunc saporem redigitur. Vnde & *acidum* quasi acidum, quia aqua lauatur vuae in torculari post expressum vinum. Est vilis potus seruis aptus *Conditum* vocatum, quòd non sit simplex, sed commixtionè pigmentorum compositum. *Lactatum*, est potio è lacte. *Mulsium*, è melle mixtum. Est enim potio ex aqua & melle, quod Græci *μυλίστρον* vocant. *Oenonolum*, multum melle admixtum vehementer agitatum atque commotum. *Hydromelum*, quòd fiat ex aqua & melle Mariani. *Succatum*, liquor est aquæ feci vini admixtus, sacco expressis. *Luria*, oximelum appellatum, quòd aceti & mellis permixta conficitur materia: vnde & dulcedinem retinet & acorem. *Rodomelum* dicitur, eo quòd in succo rosæ mel admisceatur. *Meliteratum*, vinum melle mixtum. *Medus*, quasi melus, quia ex melle fit: sicut calimitas pro *cadamitas*. *Fecula*, vna pinguis, decocta vtique ad crassitudinem mellis, ac refrigerata utilis stomacho. *Passum*, quicquid ex vua passã compressum effluerit. Dicitur au-

nam autem passum à patiēdo. Nam percen-
tur vna scicior, & decoquitur, & inde fit pas-
sum. *Desfruum* dictum est, quòd desfruderur,
& quasi fraudem patiatur. *Carenum*, eo quòd
feruendo parte careat. Tertia enim parte mu-
ta missa, quod remanserit carenum est. Cui
contraria. *Sapa* est, quæ feruendo ad tertiam
partem descendit. *Sicera* est omnis potio: quæ
extra vinum inebriare potest. Cuius licet no-
men Hebræum sit: tamen Latinum sonat pro
eo quòd ex succo frumenti vel pomorum con-
ficiatur, aut palmarum fructus in liquorem
exprimantur, cocti: quæ frugibus aqua pin-
gior, quasi succus colatur: & ipsa potio si-
cera nuncupatur. *Cernisia* à Cerere, id est fru-
ge vocata. Est enim potio ex seminibus fru-
menti vario modo confecta. *Celia* à calcifi-
ciedo appellata. Est enim potio ex succo
vitici per artem confecta. Suscitatur enim i-
gne illa vis germinis madefactæ frugis: ac
deinde siccat, & post in farinam redacta
mollis succo admiscetur, quo fermentatio sa-
por austeritatis & calor ebrietatis adiciitur,
quæ fit in iis partibus Hispaniæ, cuius ferax
vini locus non est. *Fex* dicta, quòd sese vasis
emergedo afficiat. *Garum* est liquor piscium
salus, qui olim conficiebatur ex pisce, quem
Græci *ῥαρον* vocabant: & quamuis nunc ex
inuito genere piscium fiat, nomen tamen
pristinum retinet, à quo initium sumpsit. *Li-
quamen* dictum, eo quòd soluti in salsamento
pisciculi eundem humorem liquant. Cuius
liquor appellatur *salsago* vel *muria*. Propriè
autem *muria* dicitur aqua sale commixta, ef-
fecta: quæ gustu in modum maris. *Suici* dicti,
quòd sacco exprimuntur, vt rissana. *Tissana*,
& *rema apocema* Græca vocabula sunt.

De vasis escarum. CAP. IV.

VAs dictum à vescendo, quòd in eo esca
ponatur. Cuius diminutivum *vasulum*
quasi vesculum. *Fictilia* dicta, quòd fiant &
figantur ex terra. Fingere enim est facere &
formare & plasmare: vnde & *figuli* dicuntur.
Et *vas fictile* dicitur, nò fictum in illud quod
mendacium est, sed quod formatur vt sit, &
habeat aliquam formam: vnde & Apostolus
ait. Nunquid dicit figmentum ei qui se fin-
xit, quare me sic fecisti? *Fictilia vasa* in Samo
insula prius inuenta traduntur, facta ex creta
& indurata igne, vnde & Samia vasa. Postea
inuentum est rubricam addere, & ex rubra
creta fingere Antiquiorem autè fuisse dicunt
viam fictilium vasorum, quam fundendi aris
aut argenti. Apud veteres enim nec aurea nec
argentea, sed fictilia vasa habebantur: sicut
ad vina dolis excogitatis: ad aquas *amphoris*,
hydris ad balnea: ac reliquis quæ in vrbibus
hominum, aut tota sunt, à manu aptantur.

Argilla autem ex terra excocta testa voca-
bulum suscepit, quia dum mollis esset, effici-
tur testa, nec comunicatur cum vocabulo pri-
stini generis, quia quod fuit non est: *Aretina*
vasa ex Aretio municipio Italiæ dicuntur v-
bi sunt: sunt enim rubra. De quibus Sedu-
lius: Rubra quod appositum testa ministrat
olus. *Samia vasa* quidam putant ab oppido
Samo Græciæ habere nomen. Alij dicunt cre-
tam esse Italiæ, quæ non longè à Roma nar-
scitur, quæ Samia appellatur. *Calata vasa* ar-
gentea vel aurea, sunt, quæ signis emioēdo-
ribus intus extrave expressa: à cælo vocata,
quod est genus ferramenti, quod vulgò ci-
lionè vocant. *Crispēdita vasa* deaurata. Græ-
cum est. *Anaglypha*, quòd superius fiat scolptra.
Græci enim *αἰο* sursum, *πλασθῆν* sculptantur di-
cunt, id est sursum scolptra. *Discus* antea iscus
vocabatur à specie scuti: vnde & scutella per
diminutionem. Est enim eiusdem similis. Po-
stea discus vocatus est, quòd det escas, id est
apponat. A quo & discumbentes dicti: sive *δο-
νῶν* *πίπτεον*, id est quòd iaceant. *Messorium* voca-
tum à mensa per derivationem, quasi menso-
rium *Καραπίσ* quadrangulum & quadrilate-
rum vas, id est paribus abfidis. *Patina* quòd
dispansis patētib; quæ oris sit. *Lancis graua-
ta*, quasi cauata, g pro c litera posita. Hinc &
concha, sed illa cauata, ista cōcaua, sic & Græ-
ci hæc nuncupant. *Apothēra* à Græcis à fe-
rendo poma vel aliquid nominata, est enim
plana. *Salinum* vas aptum salibus. Idè & *sal-
zica*, quasi salzica. *Acetabulum* quasi acetife-
rum, quòd acetum ferat. *Coclear* ab vtu prius
dictum. Hinc est i. lud veterum distichon,
Sunt cocleis habilis, & nec minus utilis ouis,
Nunquid scis potius cur coclear vocor? *Tri-
pides* Græcè, Latine tripedes. Qui autem qua-
tuor pedibus insistent abusuè dicuntur. In
vasculis autem tria quæruntur quæ placeant,
manus artificis, pondus argenti, splendor me-
talli.

De vasis potatoris. CAP. V.

Poculum à potando nominatum. Est enim
pomme vas in quo bibendi est confecturo.
Phiala dicta, quòd ex vitro fiant. Vitrum
enim Græcè *ἄλας* dicitur. *Patera* phiala sunt
dictæ, vel quòd in ipsis potare solemus, vel
quòd patentes sunt dispensis; quæ labi sit. *Crat-
era* calix est deas habens ansas, & est nomen
Græcum, declinat: ut autem apud eos, hic crat-
er. Nam Latine hæc cratera dicitur. Vnde
Persius, Si tibi crateras argenti. Virgilius. Crat-
eras magnos statuant & vina coronant. Fie-
bant autem primùm à connexionibus vir-
gularum, vnde & dictæ *cratera* *δοῦν* *ἢ* *νεγ-
ρῶν*, id est quòd inuicem se teneant. *Cy-
thi* quoque & *scyphi*, *cymbia*, & ipsa pocu-
la

lori sunt genera. Ex quibus *cymbia* sunt pocula ex similitudine *cymbæ* naus. *Emistis* species poculi, quo ductim, id est vno spiritu bibitur. *Bacchia* primum à Baccho, quod est vinum nominata: postea in vsu aquarum transiit. *Calices & calathis & scala* poculorum genera, artea ex ligno facta, inde & vocata. Græci enim omne lignum *κάλυξ* dicebant. *Ampulla*, quasi ampla bulla: similis est enim rotunditate bullis quæ ex spumis aquarum fiunt, atque ita insistantur vento.

De vasis vinariis & aquariis.

CAP. VI.

OEnosium vas ferens vinum: *Enos* enim vinum est, de quo illud est: Vertitur cenosofori fundus sententia nobis. *Flasce* à Græco vocabulo dicitur. Hæc pro vehendis ac recendendis phialis primum factæ sunt: inde & nunc paræ sunt. Postea in vsu vini transierunt manente Græco vocabulo, vnde & sumperunt initium. *Lagena & situla* Græca nomina sunt: inflexa ex parte vt fierent Latina. Illi enim *λάγνη*: nos lagenam: illi scilicet, nos situlam dicimus. *Cantarus*. *Hydria* vasis generis aquatilis per derivationem vocata: *ὕδωρ* enim Græci aquam dicunt. *Situla* quod sitisibus apta sit ad bibendum, quod vas Græci *κίσθη* vocant. *Carinum* vas fictile, quod melius neutro genere dicitur quam masculino, sicut & *scutellum* dicitur vas aptum salibus. *Orca* est amphora species, cuius minore vocabulo *orceus* diminutiuo vicecolus est. *Sciphus* in quo manus lauamus. *Seriola* est orcarum ordo directus vel vas fictile vini: apud Syriam primum excogitatum: sicut Cilicenses à Cilitia nuncupata, vnde primum aduectæ sunt. *Dolium, cupes & cupas*, à capiendo, id est, accipiendo a quas vel vinum vocatas volunt: vnde & *caubones* *Vires*, ab *νερὸ*. *Mulgariū vas*, in quod mulgatur pecora. Idem & *mulstrum*, quod in eo mulgatur lac. *Labrum* vocatum, eo quod in eo lauationem solium est fieri infantum, cuius diminutiuum *labellum*. Idem & *almeum*, quod in ablutionem fieri solitum sit. *Pelues* vocatur, quod pedes ibi lauentur. *Siphon* vas appellatum, quod aquis suffundendo fundantur enim hoc orientales. Nam vbi sententia domum ardescit, currunt cum *siphonis pleni aquis* & extinguunt incendia: sed & cum aras expressis ad superiora aquis emundant.

De vasis oleariis. CAP. VII.

Emicadium vas olearium. *Scorria* vas olearium, eo quod sit ex corio dictum. *Alabastrum* vas vnguentarium à lapide suis generis, quo unguam, quem *alabastrium* vo-

cant, qui incorrupta vnguentaria consecrat. *Pyxides* vascula vnguentaria ex buxo facta. Nam quod nos buxum, Græci *πύξιν* vocant. *Lenticula* medicum vas æneum, vel argenteum quadrangulum in latere apertum, quod & lichenitum. Est enim vas olei, quo reges & sacerdotes vnguebantur, à liniendo dictum.

De vasis coquinariis. CAP. VIII.

OMnia vasa coquendi causa parata *coacula* dicuntur. *Plautus*: Ex æneis coculis mihi excocta est omnis misericordia. *Olla* dicitur, pro eo quod ebulliat in ea aqua igni subiecto, vt altius vapor emittatur. Vnde & *bullia* dicitur quæ in aqua venti incus spiritum infusetatur. *Patella* quasi patula. Est enim olla oris parentioribus. *Cucurbita & cucuma* à sono feruoris cognominantur. Hæc in Græcis & Latinis communia nomina habent: sed vtrum Latini à Græcis, an Græci à Latinis hæc vocabula sumperint, incertum est. *Lebetes* æneæ sunt Græco vocabulo vocatæ: sunt enim olle minores in vsu coquendi paratæ. *Sartago* à strepitu soni vocata quando in ea ardet oleum. *Tripedes* appellatæ, quod tribus pedibus constant: has Græci *tripodas* vocant. *Morla* à rotunditate sui vocata, vt mala pomorum: sic & Græci. *Cribrum* quod ibi currat frumentum, quasi currisum. *Rotabulum* dictum à prouendo stercore: siue ignem panis coquendi gratia.

De vasis repositoriis. CAP. IX.

Gazophylacium arca est vbi colliguntur in templis ea quæ ad indigentiam pauperum mittuntur. Compositum est autem nomen ex lingua Persica & Græca. *Gazæ* enim lingua Persarum thesaurus, *φύλαξ* Græcè custodia interpretatur. *Arca* dicta, quod arceat visum atque prohibeat. Hinc & *archium*: hinc & *arcanium*, id est secretum, vnde ceteri arcentur. *Cibutum* Græcum nomen est, quod nos arcam dicimus. *Loculus* ad aliquid ponendum in terra factus locus, seu ad vestes vel pecuniam custodiendam, vnde & per diminutionem dicitur. *Mozica*, quasi modica: vnde & modicum a pro d. sicut solent Itali dicere *ozia* pro hodie. *Scrinia* sunt vasa in quibus seruabantur libri vel thesauri. Vnde apud Romanos illi qui libros sacros seruantes scrinarii nuncupantur. *Saccus* à sago dictus, quod eo confusus efficitur quasi sagus, *Maxsupium* sacculus nummorum, quem Græci *κισθη* vocant appellunt. Quædam enim Græci nomina in Latinum paulo iostantur propter Romanum eloquium.

Starcia naurarum sunt; ab eo quòd sunt font. *Lanulcrum* dictum, quòd aliquid in se teneat involutum. *Fiscus*, saccus est publicus. vnde & *fiscella* & *fiscina* dicuntur: hunc habet exactores, & in eo mittunt debitum publicum quod redditur regibus. *Fiscus* autem primæ positionis est derivatum *fiscina* est: diminutivum *fiscella*. *Cavistrum*, fassis cannis contextitur, vnde & nuncupatur: alij Græcum afferunt. *Cistella*, à cistis ex canna vel ligno quibus contextitur nominata. *C. phinius*, est vas ex virgultis apum mundare stercore & terram portare. De quo dicit Psalmista pro Israel: Manus eius in cophino servierunt. *Dictus* autem *cophinus* quasi *conus*, quasi *cauus*. *Corbes* dicti, quia curvatis virgibus contextuntur. *Sportula*, diminutivum à *sportis*: *sportis* autem dicta quia misuitur à *sportis*: vel quia ex spatio fit. *Sparcus* verò est frutex virgosis sine foliis: ab asperitate vocatus, similis carici herbæ, & fucus de eo cõficiuntur.

De vasis luminariorum. CAP. X.

A Colendo ignem & ligna, antiqui appellaverunt *focus*: vbi enim Græcè, Latinè ignis est, vnde iuxta philosophos quoddam cuncta procreantur. Et reuera sine calore nihil nascitur, adeò vt de sepeptione dicatur. *Sterili* non quicquam frigore gigni. Varro autem *focus* ait dictos, quòd fouent ignes: nam ignis ipsa flamma est, quicquid autem ignem fouet focus vocatur: seu ara sit, siue quid aliud in quo ignis fouetur. *Lucerna*, à *lucino* dicta est, vnde & breuis est lux, vt Përsius: *Dispositæ* pinguem nebulam vomere lucernæ. Si enim à luce diceretur: non staret versus. *Licinus* autem quasi *lucinus*. Est enim candela *Lucerna*. *Candelabrum* à candelis dictum, quasi candelas ferat, quòd *candelam* ferat. *Cereus*, per derivationem nominè à *cera* habet ex qua formatur: de quo quidam. Hic tibi nocturnos præstabo *cereus* ignes. Subducta luce altera lux tibi sum. *Candela*, à *candendo* dicitur, quòd *candendo* deletur. *Lucumaria*, pendentia sunt lumina, quasi *lucanaria*, id est in aere *lucencia*. *Funalia*, sunt quæ intra certam sunt dicta à funibus, quos ante usum papiri *cera* circumdatos habuere maiores, vnde & *funera* dicuntur. *Funalia* autem Græci *scobaces* dicunt, quòd sunt scolicia, hoc est mortis. Hos Romani *funes* & *funalia* nominabant. *Funalia* candelabra apud veteres extantes *stimulos* habuerunt aduncos, quibus *funiculi* e ra vel huiusmodi alimento *luminis* oblitri figebantur. Idem itaque & *stimuli* præacuti *funalia* dicebantur. *Impas* flamma est verice *lucens*, dicta quòd *labentis* motu ostendere videatur. *Fax* dicta, quòd *focus* facit, cuius diminutivum *facula*. *Laterna* di-

cta, quòd lucem interiori habeat clausam. Fit enim ex vitro, intus incluso lumine vt venti flatus adire non possit, & ad præbendum lumen facile vbiq; circumferatur. *Lucubrum* vocatum, quòd luceat in vmbra. Est enim modicus ignis qui solet ex tenui stupa ceræque formari. *Pira*, est quæ in modum aræ ex lignis cõstrui solet vt ardeat. *Pyra* enim ignis est, sed *pira* est ipsa lignorum congeries, cum nondum ardet: *rogus* est cum ardere cõpibustum verò iam exustum vocant. *Farus*, est turris maxima, quam Græci & Latini in commune ex ipsius rei vsu pharum appellauerunt, eo quòd flammantur iudicio longè videatur à nauigantibus, sicut supra diximus: qualem Ptolemæus iuxta Alexandriam construxisse octingentis talentis traditur. Vfus eius est nocturno nauium cuiusvis ignes ostendere ad præuncianda vada, portusque introitus, ne decepti tenebris nauigantes in scopulos incidant: nam Alexandria fallacibus vadis infidiosos accessus habet. Hinc igitur in portibus machinas ad prælucendi ministerium fabricatas pharos dictas. Nam *os* lux est, vnde & *lucifer* Græcè *φωσφερος* appellatur.

De lecticis & seltis.

CAP. XI.

L *Estica*, à *lectis* herbis vocatæ. *Stratus*, à *sternendo* dictus, quasi *storiatus*. In iis folis antiqui ad dormiendum accubabant: nondum lancei stramentis reperit. *Storia*, quòd sit terra *strata*. *Camæ*, est breuis & circa terram. Græci enim *camæ* breuè dicunt. *Cubile*, est cubandi locus. *Grabatum*, Græcum est. *Baionula*, est lectus qui in itinere baiulatur, à baiulando, id est deportando. *Pulsinar*, lectus diuitum est, inde & *pulsillus*. *Sponga*, sunt in quibus sunt spingatæ effigies, quos nos *griphos* dicimus. *Punicani lecti*, parui & humiles primùm à Carthagine aduecti, & inde nominati. *Lectica*, siue *plutei lecti*, de quibus *Satilius Rufus* de vita sua, Primùm, inquit, consuetudine imperatorum ipse pro lectis *lecticis* utebatur. *Sponda* autem exterior pars *lecti*, *pluteus* interior. *Geniales lecti*, propriè *sonæ* qui sternuntur *puellis nubentibus* dicti à generandis liberis. *Cunabula*, sunt *lectuli* in quibus infantes necere solebant, dicta quòd parui adhibebantur quasi *cynabula*, nam *ωvov* est Græcè *eniti*. *Ferretum*, dicitur quòd in eo mortui deferantur & est Græcum nomen. Nam *ἀφροδύτης* dicitur *deus* *φύσιν*, id est à ferendo, nam Latinè *capulus* dicitur, quòd super capita hominum feratur: sic *Plautus*, *Capularis senex*, id est vicinus *capulo*. *Scanna* sunt quæ *actioribus* lectis apponuntur dicta à *scandendo*. Hinc

hunc

& scabelli qui lectis partibus vel sellis ad ascensum apponuntur. *Scabellum* autem & suppedaneum dicitur. Nam quod Greci dicunt *κροστήριον*: dixerunt Latini scabellum, & alij dixunt suppedaneum, quod sub pedibus sit. *Scanfilla*, gradus sunt ubi honorati in sedibus hærent. *Sedes* dictæ quod apud veteres Romanos non erat usus accumbendi, unde & confedere dicebantur. Postea ut Varro ait de vita populi Romani, Viri discumbere ceperunt, mulieres sedere, quia turpis visus est in muliere accubitus. *Sedes* singulari numero proprie regni est, quod Greci & *σπῆρος* dicitur. Item *thronum* Greci dicunt, nos solum. *Subsellia*, in quo rex sedet propter tutelam corporis sui, secundum quosdam à soliditate dictum, quasi solidum: secundum alios per antititicon, quasi solidum, à sedendo. Unde & sellia quasi sedda dicta est, & subsellia quasi subseddia. *Sella curules*, erant in quibus magistratus sedentes iura reddebant. Dictæ autem curules, quia apud veteres prætores & consules propter itineris longinquitatem curru prouehebantur, sellæ autem quæ post eos vehantur, quibus sedentes dicere iura solebant, à curru curules sellæ sunt nominatæ. *Tripodes*, scabelli sunt habentes tres pedes, sed & canelabra tripodæ sunt, quia similiter habent tres pedes.

De vehiculis. CAP. XII.

Carrum, à cardine rotatum dicitur, unde & currus dicti quod rotas habere videntur. *Rota* autem dicta quod ruat, & rotundū à rota vocatum. *Reffa*, genus vehiculi quatuor rotarum. His antiqui *reffas* dicebant propter quod haberent rotas. *Carpentum pompaticum*, vehiculi genus est quasi carrum pompaticum. *Plaustrum*, vehiculum duarum rotarum, quibus onera deferuntur. Et dictū plaustrū quia voluitur quasi dicat plaustrū. *Carracutum*, vehiculū altissimam rotarum, quasi carrum acutum. *Cassus*, caurca undique contexta, quasi capsula. *Palentum* vel *petoritum*, contextū iij. rotarum vehiculum, quibus matronæ olim utebantur. Virgilius, *Pilæis* matres molibus. Horatius, *Pluræ* calones atque caballi facendi, ducen Ja petorita. Erat enim antea pilenta veneti coloris, non ut tunc sunt rufi, quibus nisi castæ matronæ uti non poterant: sicut nec vitus. *Basterna*, vehiculum itineris, quæ à via sterna, mollibus stramentis est posita, à dabus animalibus deportatur.

De reliquis que in usu habentur.

CAP. XIII.

Baculus, à Baccho repertore vitis fertur, inuenus quo homines moti vino inni-

terentur. Sunt autem à Baccho baculus, ita à baculo *bacillus* per diminutionem, *Fistula* dicta, quod præfixi in terram stent, quos rustici patos vocant quibus iuvenes pro criminibus feruntur. *Vestis*, dicti quod manibus vestentur, unde hostia spæaque euelluntur. *Forfices*, secunadum etymologiam: si à filo dicuntur, ponitur ut forfices quæ sunt furorum: si à pilo per p. ut *forpiceps*, quæ sunt tonsorum: si ab accipiendone per c, ut forpices: eo quod formam capiant, quæ sunt scilicet Formum enim dixerunt antiqui calidum: unde & *formosus*. *Novacula* ferrum subtile: scilicet que eutum. *Dicta* autem novacula eo quod inouat faciem. In quodam *voiced*, ita legitur, *Novacula* est in quadam subtilitate tenuis: latius ferrum, radendis pilis acutissimum: præparatum, quod licet barbæ segetem metat: impressum corpori, tamen substantiam relinquere illi. *Pecten*, dicitur eo quod pexos capillos faciat atque compositos. *Calamistrum*, est acus quæ calefacta & adhibita calefacit, & intorquet capillos. Unde & *calamistrati* appellantur qui comam torquent. *Clauis*, dicta quod claudat & aperiat. *Carona*, quod capiendone tenet. *Horologium*, quod ibi horas legamus, id est colligamus. Est enim in solaris positum: ubi à clauo per lineam currit umbra, ut quancunque diei horam ostendat.

De instrumentis rusticis.

CAP. XIV.

Vomer, est dictus quod vi humum eruat, seu ab euomendo terram: De quo Lucretius, *Vocus* aratri *Ferreus*, oculis decreuit vomer in aruis. Sunt itque per detrimenta nitorem. *Aratrum*, ab arando terram vocatum dicimus quasi araterrum. *Buris*, est curuamentum aratri, dictum quasi bovoira, quod sit in similitudine caudæ bouis. *Dentale*, est aratri pars prima in qua vomer inducitur quasi dens. *Cultelli*, à cultura dicti: eo quod ex ipsis putatione veteres in arbore utebantur & vite, priusquam falces essent reperia. *Falx*, est qua arbores purantur & vite. Dictæ autem sunt falces, quod his primum milites herbam filicem solebant abscindere. unde est illud, *Pax me certa ducis placidos curuauit in usus*. Agricola nunc in militis autem fuit. *Falcesstrum*, à similitudine falcis vocatū. Est autem ferramentum curuum cum manubrio longo, ad densitatem veprii succidendam. Hi & *runcones* dicti quibus vepres secantur, à runcado dicti. *Serrula* est prætenus lamina ferri, dentium modo: dentate refecans arbores seu ramos. *Rastra* quoque aut à radendo terram aut à raritate de noui dicta. *Ligones*, quod à terram leuant quasi leuones. *Soudicia*, dicta eo quod circa caudicem ter-

ram aperiat, & quappis eius vltus in reliquis operiatur, nomen tamen ex caudice retinet. Hanc alij generaliter *fossorium* vocant, quòd foueam faciat, quasi fouessoriam. *Sarculum* ferrum fossorium: est habens duos dentes à sarriendo, id est fodiendo dictum. *Passinarum* vocant agricolæ ferramentum bifurcum quo semina purgantur. Vnde etiam *repastinari* dicitur sunt vineæ veteres, quæ refodiuntur. *Cylindrus* lapis est teres in modum colicæ, qui à volubilitate nomen accepit. de quo Virgilius, Area cum primis ingenti æquanda cylindro, Et vertenda manu. *Tribula* genus vehiculi vnde teruntur frumenta, & ob hoc ita vocatur. *Pala* quæ *ventilabrum* vulgò dicitur à ventilaadis paleis nominata. *Furcilla* dicta, eo quòd iis frumenta cillentur, id est mouentur. Vnde & *ascilla* dicta ab eo quòd cilleantur, hoc est moueantur ora. Nam *cille* res est mouere. *Tessera* sunt, quibus frumenta numerus designatur. *Trapetum* mola oliparia. *Prelum* trabes quo vna calcara premitur, à premendo vocatur quasi *prossorium*. *Lacus* prelam quo premitur oleum quo liquatus profluit, & quo ab vuis vel oliuis torquendo oleum vinumque exigitur. *Verannes* à vehere, id est exportare nominata. *Qualus* corbes colaque prelorum per quæ mustum fluit, à colando dictus. *Fisculum* quasi fisculum, à colando oleum dictum, vel quasi fiscella olei.

De instrumentis hortorum. CAP. XV.

Rota dicta quòd quasi ruat. Est enim machina, de qua à flumine aqua extrahitur. Lucretius. In fluuio versare rotas atque austra videmus. *Austra* autem, id est rota, ab haurienso aquas dicta. *Girgillus* quòd in girum vertatur. Est enim ignum in transversa peritica, mobile, ex quo funis cum situla vel vire in ore admittitur hauriendæ aquæ causa. *Lobipern* hortulani vocant lignum longum quo hauriunt aquas. Et dicitur telon à longitudine, nam enim Græcè dicitur qui quid longum est. Vnde & *mustela* vocata, quasi mus longus. Hoc instrumentum Hispani *ciconiam* vocant, quòd imitetur eiusdem nominis avem, leuantem ac deponentem restrum dum

clangit. *Amalupus* qui & *canicula*, *ferreus harpax*, quia siquid in puteum decidit, rapit & extrahit. vnde & nomen accipit. *Harpax* enim dicitur quia arripit, *apax* autem Græcè rapere est.

De instrumentis equorum. CAP. XVI.

Phalera ornamenta equorum sunt, & est sermo Græcus, *Frena* dicta quòd equos frenere cogant, vel hoc equi frendant, id est imprimant dentibus & obmordeant. Vnde & *nefrendes* dicti, adhuc lactentes porculi, quòd nondum aliquid frendant, id est comminuat dentibus. Hinc & *fabafresa* quæ molita est. *Lupati* sunt freni asperrimi. Dicti autem lupati à lupinis dentibus: qui inæquales sunt. vnde etiam eorum morsus vehementer obest. *Camus* genus asperri freni est, quo caballi superbi coerceri solent, dicitur à curuitate. *Xepion* enim Græci caruum dicunt. *Habena* ab habendo dicta, quòd iis equos habeamus, hoc est teneamus. Vnde & *equi habiles* dicti. Hæc & retinacula à retinendo ora. *Capistrum* à capite iumentorum dictum. *Sella* à sedendo quasi sedda. *Antella* quasi ante sella, sicut & postellam quasi post sellam. *Cingula* hominum generis neutri est. Nam animalium genere feminino dicimus, has cingulas. *Sagma* quæ corruptè vulgò dicitur salima, à fratu sagorū vocatur. Vnde & caballus *sagmarius*, mala *sagmaria*. *Capulum* funis à capiendo quòd coindomita iumenta comprehendantur. *Calcaria* dicta, quia in calce hominis ligantur, id est in pedis posteriore parte, ad stimulandos equos quibus vrut pugnandum est aut currendum, propter pigritiam animalium aut timorem. Nam ex timore stimuli nuncupati licet sint & libidinis stimuli. *Serigiles* nuncupati à tergendo, quòd iis equi tergantur. *Character* est ferrum coloratum, quo notæ pecudibus inuruntur. *Xæcemp* autem Græcè Latine forma dicitur. *Cauterium* dictum quasi cauturium, quòd vrut & prouida sit in eum seueraque cautio, vt dum videtur cuius sit auaritia refrenetur. Quod interdum pro signo, interdum pro cura adhibetur, vt vis morbi ignis ardore sicetur.

VETERVM GRAM-
MATICORVM DE PRO-
PRIETATE ET DIFFERENTIIS
LATINI SERMONIS LIBELLI.

Authorum hæc sunt nomina.

1 CORNELII FRONTONIS.	7 Q. ASCONII PERDIANI.
2 NONII MARCELLI.	8 MARIJ SERVII HONORATI.
3 AGRAETII.	9 SEX. POMPEII FESTI.
4 ÆLII DONATI.	10 M. TERENTII VARRONIS.
5 AERVTII CELSI.	11 Q. TERENTII SCARVL.
6 FL. SOPITARIJ CHARISII.	12 AGELLII.

Note quibus significatur

- † Decesse aliquid aut corruptum esse.
* Bis dictum, vel esse authoris alterius.
[] Glossæ.

Cornelij Frontonis.

VINDICAT factū: *vin-*
dicta vel *vindictio* futura
prohibet. Ideo Mars vltor,
non vindex dicitur.
Præ victos spoliat: *Ra-*
pina subito venit. Itaque il-
la victoria gaudet, hæc perculantia.
Cur, simpliciter precontatur: *Quare*, causam
rationemque desiderat.

Qui deliquit, non fecit, quod facere debuit:
Qui peccauit, hoc fecit, sed parum rectè.
Remedium, ne periclitemur datur: *Medica-*
mentum ad subi a pericula apratur. Atque ita
remedium subiuuet imminetia, *medicamē-*
tum sanat non sana.

Flumen idem fluit & manet: *Fluuus* tem-
potibus sicatur.

Corinthium cinem dicimus. *Corinthiacum*
vas *Corinthiensem* fontem.

Piconum vas dicimus: *Piconem* verò homi-
nem. *Hilcoius*.]

Roseum per se *Rosaceum* mixtum.

Fusco album opponitur: *Nigro* candidum.
Qui pugnat, resistit: *qui oppugnat*, obsessor est:
qui impugnat, per omnia inimicus est. Itaque
pugnat exercitus: *oppugnantur* vel castra vel
v: *bes*: *impugnantur* inimici.

Album natura: *Candidum* cura fit.

Decus honoris: *Decor* forme: *Decorū* actiōis.
Pöpeij portic^o, si possidet: *Pöpeia* si publicauit:
Pompiana si in alterius dominatione venit.
Saturus ventris. *Saturatus* animi.

Obiurgat eum, cuius habet potestatem: *Mo-*
net propter beneuolentiam: *Admonet*, vt cō-
firmer memoriā: *Submonet*, vt possit ordinatè
pronunciare. Igitur in *obiurgante* potestas in
monente beneuolentia, in *admonente* mem-
ria, in *submonente* officium.

Antiquū est, quod excessit patrū memoriā:
Vetus annorum multorum sentit vilitatem.
Vinum hoc melius est, quò fit verulsius.

Sarcinæ, quæ facit: *Sarcinatrix*, quæ sarcinas
seruat.

Videmus natura. *Spectamus* voluntate. *Intue-*
mur cura. *Aspiciemus* ex improuiso. *Animad-*
uertimus animo. *Cernimus* oculis.

Ostentum, quod præter consuetudinem of-
feritur, vt puta si videatur terrā ardere, vel cœ-
lū, vel mare: *Portentū*, quod potè & diuinus
manet, futurūque postmodū aliquid signifi-
cat: *Monstrū* est contra naturam, vt est *Minot-*
aurus: *prodigiū*, quod mores faciūs, per quòd
detrimentum expectatur. Itaque qui *prodigia*
faciunt, *prodigi* vocantur. In *ostento* raritas ad-
ministracionem facit. In *monstro* rectus ordo
naturæ vertitur. In *portento* differtur euentus.
In *prodigio* detrimentum significatur.

Turbam angustus locus facit: *Frequentiam* multitudinem.

Qui *putant*, omni genere errant: qui *suspiciantur*, aliquo modo praudent.

Frater autem ex alia matre, aut ex alio patre potest esse.

Germanus ex iisdem parentibus sit necesse est. *Sermo* omnium gentium est: *Loquela* cuiusque gentis dialectus propria.

Comes iter facit: *Affecta* sequitur potentior rem: *Sodalis* adolescentiae nomen est: *Clientis* implora opem & fidem. Ita comes tutus affectus officiosus, *sodalis* amicus, *clients* submissus.

Causa, docet factum: *Ratio* soluit obscura.

Nomen proprium indicat: *Vocabulum* diffusum significacionem.

Heret corpus: *Trepilat* motus animi.

Quarimus disciplinam: *Inquirimus*, de quo dubitamus. *Desideramus*, vel quod diligimus, vel, quod amissionis.

Temerari, qui sine respectu salutis obicit se periculis: *Audax* sine ratione impetum facit. Ergo *audax* non providet, *temerarius* non timet.

Longum proverbium est, itaque verbum illi opponitur: *Longinquum* itineris est.

Felix ita natus est: *Fortunatus* cum opibus nomen accipit. Ita *felix* naturae bono fruatur: *Fortunatus* commodo temporis.

Aestas est pars anni: *Aestas* calor temporis.

Aestas à nimio calore nomen accepit: *Aestas* nomen non amittit, etiam si temperata est.

Ciculus proverbium qualitatibus praecellens, simile cognomini. Pro, maturus est, etiam significacionem habens. Ut, Iam fessis ante tempus ciculus, ut loquantur: non ostensio qualitatibus nec certi temporis: At *celeritas* sui temporis est perfecta.

Simul locum demonstrat: *Una* congregacione.

Cominus & *Eminus* de iaculis, quod illud à manibus non recedit, hoc e manibus emittitur.

Parci semel: *Peperci* saepius.

Dicimus, quod volumus: *Loquimur* iniucere:

Narramus, quod ignoratur.

Vultus proprie hominis: *O* omnium: *Facies* plerumque.

Memoriosus habet ad dicta factaque referenda memoriam: *Memor*, beneficii memoriam vel iniuriae refert. Ita *memoriosus* qui facit, ostendit in omni re naturae bonum. *Memoriosus* gratiam vel ferre ex eo ostendit, quod vel retribuit beneficium gratiae, aut iniuriam vindicat fortiter.

Ordinatio simplex est: *Dispositio* vaga.

Consideratio, proverbium ex cognomine.

Consideratio ex participio.

Dedicatur deo: *Consecratur*, quasi sacrum constituitur, hoc est, *Dedicatur* deo, quod illi debetur: *Consecratur*, quod prophandum sit.

Quarimus, qua sine: *Quarimus*, quoniam.

Voluntas factio gaudet: *Voluptas* fieri cupit.

Novissimum ordinis: *Vltimum* orbis.

Furtim cum incipit: *Furaciter* quasi artificiosè, à conseru dine inuoladi: *Furtiuè* quod iam ablatum. Ergo *Furtim* & *furaciter* furax, *furtiuè* locus facit.

Imum summo respondet: *Infimum*, ut infra humum.

Commodat mutuam pecuniam: *Accommodat*, optat.

Fulget natura, ut ignis, sol: *Splendet* artificio ut aurum, argentum.

Meret precium: *Meretur* gratiam. Itaque illud vectigale, hoc honorarium est.

Pedale mensura est pedis: *Pedule* verò sub pedibus praestat virilitatem.

Araneum, quod textum est: *Araneam*, quae textit.

Opinio hominem suspectum facit: *Fama* vel commendat, vel destruit: *Opinio* ostendit: *Fama* indicat, *Rumor* tumultuatur.

Querimonia certae rei est, *Querela* superuacua est. Itaque prior grauitatis est, posterior leuitatis.

Transfuga suos relinquit, & ad alios venit: *Perfuga* supplex est. Ergo *transfuga* ut adiuuetur, sit *perfuga*.

Hunc & *istum* in proximo notant, *illum*, ostendit quidem longè stantem, sed in conspectu *Eum*, absentem refert.

Glorius, vnus est glorie: *Gloriator*, non habet causam gloriandi, sed tamen gloriatur, *Gloriosus* pluribus de causis cogitur.

Abrogat aliquid sibi, etiam si non meruit.

Abrogat, qui alij aufert, vel qui legem tollit. *Continuè*, assiduè, *Continuè*, sine intermissione.

Externus est extere gentis, *Alienus*, non locus, sed re differt, *Extraneus*, qui extra eandem ianuam est, *Extrarius*, qui extra eandem aream.

Lucidum est, quod aperto caelo lumen accipit, *Luminosum*, quod multis foraminibus illuminatur.

Expertus est aliquid, aut in bona parte, aut in mala. *Experrectus* de somno.

Delubrum, in quo homines pericula sua diluunt, ponunt enim vel pileum, vel scutum, vel alia suscepta vocis, *Sacellum*, paruum aedificium diis consecratum, *Templum*, in loco augurato, *Lucus*, locus fulmine ictus, & arborum spissitate tectus, *Fanum*, Fauno consecratum, vnde *Fauni* appellabuntur prius, & illi, qui vagabatur Fanatici.

Bidental, locus fulmine tactus, & expiatus oue, *bidentes* enim oues appellantur.

Interficere & *perimere* prisca sunt, *Occidere*, ob eandem dictum est, *Iugulare*, ob iugulum, *Necare*, à nece, *Interficere* à facto, *Perimere* ab emptione, quasi iure tollere.

Virtus hominis summum bonum est, quae & in oratione & in cursu potest videri, *Fortitudo*

vis corporis, ad sustinendos labores, *Vigor*,

animi habet elationem: *Velocitas*, corporalis celebritas, quasi velox & cita: *Vehementia* à vi: id est, imperu mentis.

Facultas locupletis: *Facilitas* artificis est. Itaque dives *facultatem* habet multam vel emendi, vel redimendi: Artifex opera perficiendi *facilitatem*.

Silet, cuius loquentis sermo comprimitur, ab ipsa significatione literæ S. *Tacet*, qui ne loqui quidem cœpit.

Ignoscit, qui dissimulat se nosse, quod comperit, & ita silentio peccata imponita dimittit: *Concedit*, qui omnia peccata condonat.

Habere potest etiam fur & nequam: *Possidet* nemo, nisi qui rei aut relictæ aut donatæ, aut emptæ dominus est. Ita in *habente* onus possidentis est: *Latet* & *caute* *latet*.

Munus, quod amicus, vel cliens, vel libertus officij causa mittunt, vel munus gladiatorij: *Bonũ*, quod diis datur. Inde, ubi *bona* ponuntur, *donariũ* appellatur. Possunt & illa nihilominus *bona* dici, quæ donat pauperibus, diuites vel potentes illud quoque *donũ* patridũ est, quod militibus donatur in castris, ut corona vallaris.

Noxia poena est: *Noxia* culpa.

Scitis, qui scit: *Scitus*, qui scitur, vel festinus.

Animantia animus facit: *Animalis* animam habent.

Visum semel: *Visitum* sapius esse scito.

Abpulsus est ab aliquo pulsus, *Repulsus* re- 30 tro pulsus.

Metus, motus est animi, *Timor*, quasi tumor, *Formido* fert interdum rationem, *Pavor* puerilis est.

Reperimus nostra, *Inuenimus* aliena.

Videte imperatum, *Videte*, mandativũ.

Proprium cuiusque suum. *Privatum*, non publicum.

Onus vehiculorũ & maius est, *Sarcina* hominum, quæ posita sunt, *Accipimus*, quæ 40 porriguntur.

Locuples à copia locorũ: *Dives*, quia dividendi facultatẽ habet, *Opulens* ab opibus, *Potens*, qui quod vult potest. *Fortunatus*, cui forte aliquid cõtingit, *Beatus*, qui apud Græcos *paucis* est, *Pecuniosus*, qui habet pecuniã vel pecora.

Grande incremento, *Magnum* amplitudine, *Immane*, præcipue amplitudinis.

Poeticũ est rei, ut historicũ, *Poesis*, operũ cõtextus. *Poema*, certis pedibus, & legitimis numeris inclusa materia, *Poeticũ* in poera vile est.

Homonymia, una voce multa significat, *Synonymia* multis vocibus idem testatur.

Clupeum ar morum, *Clupeum* imaginis.

Parvũ in tempore, *Breue* in spacio, *Exiguum* in corpore infantis, *Pusillum* in corpore pueri. (est, furtivũ.)

Involat, qui in die venit, *Survipit* clam, id

Species diviso est generis, *Specialitas* ficta est ab Antonio [Guiphone] Grammatico, 50 id, quod dictum vel factum est.

Species qualificatis.

Proverbiũ est euphono, *Adverbium* viciosũ & fictum, tamen in usu tunc est receptum.

Cõpendium utiq; ad pondus pertinet, *Dissidium* dexterior in põderibus, *Dannum* dat omnibus, *Detrimẽtum*, usu tunc, *Laçura*, quod iacitur ex õtere navis.

Eger animo, *Egrotus* corpore.

Altitudo incrementũ est corporis, *Alimentum* incrementum infantis, *Alimonia* deficiatium ab alesdo quasi particula animi.

Aequalis alterius staturæ par, *Aequabile*, quod æquari potest.

Inscius aliquid nescit, *Nescius* nil novit, alter in parte errat, alter in toto.

Glacies est, quæ ex coitu aquæ constagnat, *Nix* ventorum ritu cadit.

Contrarium negotium, *Adversarius* homo. *Gallus* natione, *Gallus* ex Gallia.

Acuere & *Excacuere*, præpositione distinguuntur.

Incertum, nec tempus, nec numerum recipit, *Dabimũ* à duobus incipit.

Ambulare incipiunt infantes, *Inambulant* homines.

Modulari est, carminis modos facere, *Moderari* est, modum imponere.

Barbara locutio propriè peregrina est, *Barbarisimũ* fit etiã in sermonis Latini locutione.

Cadit etiam in plano, *Decidit* ex alto.

Subsidium, quod subest deficientibus, *Præsidium* imponitur, *Auxilium* repentinum est.

Ita *Subsidium* ad secundos casus preparatur, *Præsidium* ad custodiam collocatur, *Auxilium*, ut proficit, ex inspirato venit.

Disraberẽ à trahẽdo, *Deducere* à ducendo, *Dinellere* à vellendo.

Corruptela ipsa res est, *Corruptio*, corrumpentis ad ministratio.

Cæruleus naturæ color est, *Cæruleus* naturæ fingit. Ita alterum est, alterum fit.

Qui properat, apparet non esse festus, *Qui festinat*, videtur esse defatigatus.

Potimus rudia, *Novimus* vetera.

Nobilem nobilitate rerum, *Generosus*, qui Græcè *Spriçs* appellatur. Ita alter ex re, alter ex generatione est.

Natio solũ patriũ quaerit, *Æs* seriè maiorũ. *Preparare* prius, *Cõparare*, vndique parare.

Gutta manat, *Stilla* cadit.

Convenit in vnuo, *Cõit* in multis.

Causa est, de qua agitur, *Patrocinium*, quod accommodatur, *Oratio*, quæ loquitur.

Superbia est, à superhabendo, *Arrogantia* etiam in pauperem cadit.

Scrutatur in te ille, qui intercipit aliqua secreta, *Quæret* duo significat, vel quod abest, vel quod ad patrimonium pertinet.

Innui in capite, vel supercilio, *Annui* ad id, quod dictum vel factum est.

Gnatus

Gnatus filius, Natus pullus.

Qui infemulat, vel arguit, vel fingit, Qui infemulat, probare vult, quod non est.

Bellum etiam sine praelio est, cum indicitur, Praelium ipsa pugna.

Diligentia à deligendo singula, huic negligentia opponitur, nec recipit errorem, Cura animi est quæ anxium facit hominem, & tam honesta quàm inhonestæ rei est.

Regnum, quod regis, Regale, quod rege dignum est.

Erraticus & potest errare, & solet, Erraticus animus est, qui solet errare, & desinit, Erratio enim animi est repentina commotio.

Error est rei vitium, ut amor, dolor, Erratio interitæ via.

Err. trix per se rapta est, ut venatrix, Erratica ut hederâ, vitis.

Notas vel locum quis, vel personam, vel noxiam, Annotas qui notat quid adiecit.

Salubre ad locum refertur, & ad cibum, Salutare consilium est. Ita Salubre non nocet, Salutare prodest consilio.

Committimus consilia. Credimus pecuniâ. Sub nonnunquam pro etiam ponitur. Ut, Subripuit, etiam rapuit, aut ferè notat aliquid subditum, Id, aut inus significat, aut minus, aut valde & in compositione pro non ponitur, ut, indoctus.

Claritas tam luminis, quàm perspicuitatis, Claritas loqueris. Prior utaque splendoris, polleat in claritate est.

Vicina viciniam coniuuctio, Vicinitas hominum consuetudo est.

Communicus est communicandi voluntas. Communitio, undeque munificio.

Falsio, dum fit, Fucura, cum facta est. Ieiuniam, dies est Ieiunius, cibus, abstinetia.

Elingua, habet linguam, sed vsu eius caret, Elinguatus amissit.

Suspiciosa, qui, Suspiciosus recipit. Re, trarius qui facit, Restio, qui vendit.

Austerus Græca consuetudine, Senotus, à sano.

Eloquentia perfecta vis orationis: Eloquentia, pars supposita commodè eloquendi.

Seruitus est sub domino, Serui patientia Seruitum facit.

Viuperatio vitium parit, Culpatio à culpa incipit.

Nominatio nominat, quem appellat. Appellatio appellantis vox est, in ministerio, & appellat ad potentiorum propter iniuriam, ut si cum inuocat auxilium magistratus, vel cum pecuniam reposcit.

Tres in accusatio casu, Tres in nominatione & vocatio.

Necessitas vel sanguinis, vel meritorum, eum præceptoribus, cum amicis. Necessitas immutabilis res est, ut mori necessitas est.

Necessitas vel sanguinis, vel meritorum, eum præceptoribus, cum amicis. Necessitas immutabilis res est, ut mori necessitas est.

Necessitas vel sanguinis, vel meritorum, eum præceptoribus, cum amicis. Necessitas immutabilis res est, ut mori necessitas est.

Necessitas vel sanguinis, vel meritorum, eum præceptoribus, cum amicis. Necessitas immutabilis res est, ut mori necessitas est.

Necessitas vel sanguinis, vel meritorum, eum præceptoribus, cum amicis. Necessitas immutabilis res est, ut mori necessitas est.

Serum ad negotium pertinet, Serd ad tempus.

Decus est instrumentum cuiusque, Gloria quasi honoris merces.

Honor dignitatis consummatio, vel priuatum, vel publicè, Laus secunda existimatio rectè factorum.

Familia ad dominum non refertur, cum amici familiares sint, Familiarium, quod seruo competit, ut sagum, gladius.

Insector colorem mutat, Offector officio obest.

Certum recipit præpositionem, & fit incertum, certumque vel pondus vel rei pretium, Verum opponitur falso.

Figura artis est opus, Forma naturæ bonum, unde etiam formosus dicitur.

Ignominia imponitur ab eo qui potest animaduersione notare, Infamia ex multorum sermone nascitur.

Nullus est tam in re, quàm in persona. Nemo in persona dicitur, ut, nemo homo.

Iratus ex offensa est, Iracundus natura.

Perculum contra quamvis rem timetur, Pernicies, contra necem.

Omnes nullum excipit, ut omnes homines, ita & res, Cuncti in personarum numero nominantur, prisco dicti verbo. Vniuersi, in vnam sententiam conuersi, dicendi quid, siue faciendi.

Feroces animo, Feri leones, ceteriq, similes. Ausers, qui dedit, Admis imperio coactus, Eripit, qui plus valet. Itaque auserso possumus adinere iubemur, eripere valeamus.

Studium animi est, Disciplina artis.

Incubat, qui incertum facit, Incipit, cuius exitum sperat.

Bonus opponitur malo, qui alij vsu, Commodus alij necessarid utique prodest.

Decens in gestu est, & motu corporis, Formosus ab excellenti specie dicitur.

Decor communis est omnium, & is facit decentiam speciei, Species propria est cuiusque, Itaque Decor in habitu est, Species in mēbris.

Lis nascitur: Pertinacia efficit controuersia: Et litigant homines: res in controuersiam deducitur, ita controuersia partis est, Lis summa.

Rixa sine a mus est, habet defensionem: Pugna legem habet vel naturalem, vel moralem: Palastrans enim vel exhibet virtutem, vel armis per summa vitæ pericula dimicat.

Oculid latent, Clam calant. Alteri non prode, alteri calare habitui naturali inest.

Nauius à præcipuo nauis cursu dicitur, vel alterius causa natus, qui studet per officium suum, & recipit comparisonem superlationemque quia cognomen est. Ita nauis operam nauar aberi: Celer, ut suam rem, ita alterius quoque celeriter perficit.

Agilem actio facit, Sirenum motus, Fortem

Agilem actio facit, Sirenum motus, Fortem

Agilem actio facit, Sirenum motus, Fortem

Agilem actio facit, Sirenum motus, Fortem

Agilem actio facit, Sirenum motus, Fortem

Agilem actio facit, Sirenum motus, Fortem

Agilem actio facit, Sirenum motus, Fortem

animus. *Res*: *Tum* corpus.

Contumeliam inferunt, *Inuriam* patiuntur homines.

Spectacula loca sunt, unde spectamus. *Spectamenta*, quæ spectantur.

Pascencia sunt quæ ex se pascuntur, ut prætæ, & pascencia mancipia: quia pascuntur, idcirco etiam pastores vocantur: *Pabulantia* verò, quæ his utuntur, ut iumenta.

Volentia, quæ volunt: *Volubilia*, quæ voluntur.

Animus qualitas viuens: *Anima*, causa vitæ.

Materies animi est: *Materia* arboris. Et *matres* qualitas ingenij, *Materia* fabris apta.

Hebetescit, quod natura obstupescit: *Hebetescit*, quod amittit aciem.

Cedo sibi potest, & est immobile: *Dat*, qui non finire facit datum.

Fidelis fit: *Fidus* nascitur.

Laus facti instrumentum est: *Laudatio* verò est rerum gestarum relatio.

Ferè futurum significat: *Aliquando* & *Nonnunquam* quod intermittere non patitur.

Aptum loco venit & tempore, quod habet suam materiam. *Vtile* vsus fecit, ut prudentis literæ: *Idoneum*, ut amicum per consilia dicimus, & ut seruum in vsu hominis.

Saxum naturale: *Lapis*, qui è saxo cæsus est.

Certatio est administrantium: *Certamen* 30 operis.

Victima maior est: *Hostia* minor.

Nonij Marcelli.

Cupido & Amor idem significare videntur, sed est diuersitas. *Cupido* enim inconsiderate est necessitatis: *Amor* iudicij. *Plaut.* *Carculione* discernit, & vim eiusdem diuersitatis expressit, dicens,

Quod *Venus* *Cupido*que imperat, suadetque amor.

Cupidinem, cum genere fœmineo dicimus, cupiditatem significamus. *Virg.* lib. 6.

Quæ lucis miseris tam dira *Cupido*?

Cum masculino, deum ipsum. *Plaut.* *Mercat.*

Cupido quantus es?

Amare vim habet maiorem: *diligere* autem est leuius amare. *Cic.* ad *Brotum*: Sic igitur facies, & me aut amabis, aut, quo contentus sum, 50 *diliges*.

Perire leuior res est, & habet inuentionis spem, & non omnium rerum finem. *Plaut.* *Capt.*

Qui per virtutem peritat, non potest interit.

Atere est victu temporali vitam sustentare: *Educare* autem ad satietatem perpetuam educere. *Accius* *Andromeda*,

Alui, educaui, id facite gratum ut sit seni. 60

Tollere est leuare & erigere: *Auferre* legatum transferre. *Virg.* lib. 8.

Tollite cuncta, inquit, ceptorūque adferre labores.

Horrendum est terribile & euitabile. *Virgil.* lib. 3. *Æneid.*

Concilium horrendum.

Horridum plerumque extans, & prominens. *Virg.* lib. 4. *Æneid.*

Et glaciæ riget horrida barba.

Meretrix honestioris loci est, & quasi. Nam *meretrices* à merendo dictæ sunt, quod copiam sui tantummodo noctu facerent: *Prostituta*, quod ante stabulum stet, quæstus diurni & nocturni causa. *Plaut.* in *Cistell.* manifestissime discernit.

Intro ad bonam meretricem, astat ea in via sola.

Prostituta sanè est.

Genitrix semper, quæ genuerit, nuncupatur: *Mater* verò aliquando pro nutrice ponitur. *Virg.* lib. 8.

Geminus huic vbera circum ludere pendentes pueros, & libere manebat. *Plaut.* in *Menæch.*

Ita forma similes pueri, ut mater sua non internoscere posset, quæ mammam dabat,

Neque ad eò marer ipsa, quæ illos pepererat. *Padet* verecundiæ est: *Piget* penitentiæ. *Plaut.* in *Pseud.*

Nimirum id quod pudet,

Facilius fertur, quàm illud quod piget. *Osculum* ab ore. *Suauium*, à suauitate dicitur. *Varro* de vita pop. *Romani*. *Ideo*que hic ab ore dicitur osculum, non à suauitate, vnae & suauium, quod simile sit suauitati.

Sacrificare est, veniam petere: *Litare* est propitiare, & votum impetrare. *Virg.* lib. 4. *Æn.*

Tu modò postce deos veniam, sacrisque litatis, id est, impetratis.

Expleri est tantummodo plenum esse: *Satiari* suprâ modum, & abundantiam. *M. Tull.* de republ. lib. 6. *Græus enim domina cognitionum libidines, infinita quadam cogunt atque imperant: quæ, quia expleri nec satiari ullo modo possunt, ad omne facinus impellunt eos qui illecebris suis incenduntur.*

Arx omissis sulpenfus fornicus appellatur: *Argus* non nisi qui in cœlo apparet, quem *Irin* poetæ dixerunt. *Vnde* & *Arguari* dicuntur, quibus color & oculi virent, quasi in ar, qui similitudinem. *Lucret.* lib. 6.

Tum color in nigris extabat nubib. argui. *Fors* est casus temporalis: *Fortuna* dea. *Terent.* in *Phor.*

O fortuna, ô fors fortuna: quantis commo-diratibus.

Quàm subito herò meo *Antiphoni* ope vestra onerastis hunc diem?

Ferus est saevus. *Ferox* est fortis. Virg. 2. *Æn.*

Ferus omnia Iuppiter Argos

Tran tulit. Idem lib. 4.

Et frena *ferox* spumantia mandit.

Antiquum significat vetus. Virg. lib. 2. *Geor.*

Antiquasque domos auium.

Antiquior, melior. M. Tull. de repub. li. 1. Sed quoniam plurima beneficia continet patria, & est antiquior parens, quam si quis (si auum) curauit, maior ei professio, quam parenti debetur gratia.

Faustum quasi à fauendo dictum, ac per hoc prosperum & propitium. Vnde contra *Infauftum*, minax & in prosperum, Terent.

O faustum & felicem hunc diem.

Cuius ad personam refertur hominis: *Cuius*, unde significat. Accius Telepcho,

Qui neque cuiaris esset vnquam potuimus.

Multi rogitantes scire.

Animus est, quo sapimus: *Anima*, qua viuimus. Accius Epigono,

Sapimus animo, fruimur anima: sine animo anima est debilis.

Vultus est voluntas, quæ pro motu animi in facie offenditur: *Facies*, ipsa oris species. Sal in Catil. *Prorsus in facie vultusque verendum inerat.*

Sebum fit ex adipe ruminantium.

Muscare hominū fit occultè & pressa voce loquens, in quod eclarū velint. Virg. lib. 10.

Se scire fatentur.

Quid fortunas ferat populi, sed dicere musant.

Murmurare maioris soni est, proximi ad tympanum. Virg. *Geor.* lib. 1.

Et resonantis longè

Limora miseri, & nemorum increbrescere murmur.

Primores conparatiui sunt gradus: *Primores* summæ quæque res. Cicero Orat. *Qua isto vobis laboros ne primoribus quidem labris attigissent.*

Poesis est textus ser prorum: *Poema* inuentio parua, quæ paucis verbis expeditur. *Poesis* opus totum, totaque illa summa est vna *Sicis*, vt *Annales* Ennij: *Poema* est *ἔπος ἔπιμοι*, id est, verba plura modicè in quandam coniecta formam: Ita que etiam distichon epigrammation vocant poema.

Poesis est perpetuum argumentum *ἔπος ἔπιμοι*, vt *Ilias* Homeri, & *Annales* Ennij. *Poesis* est æquegrum rerum.

Doctum & *Peritum* cum simile videatur, à M. Tull. discretū est, vt sit *Peritum* plus, quam quod *Doctum*, de *Off.* lib. 3. Itaque cum *sinis doctis* à *peritis* desunt facile sententia.

Verbs est æsthetica. *Uuitas* in colæ.

Cogitare est dubitare: *Deliberare*, confirmare. Turpilus Philopatro,

Certum ac deliberatum est, me illis obsequi.

Scius secum, *Conscius* eū alio *scius* est: licet conscium indifferenter legerimus.

Auspitium, auium inspectio, & quæ ex votatu earum significetur & vocibus: *Augurium* autem rerum omnium coniecturas prudenter & diligenter amplectitur.

Monstra & *Offensa* similiter intelliguntur, quod imminencia monstrant & ostendunt: *Omen* verò votum est mentis & vocis: Vnde sacrificantibus dicitur, *bona omnia habere*, id est, vt circumstantes & mente recta velint, & bona oribus proferant: *Portentum* non solum quod portendat, sed etiam quod iam apporet, & faciat ex his significationibus, quæ in auspiciis & auguriis, & extispiciis ostenduntur: *Prodigium* autem semper pessimum est, dictum quasi porro adigendum. Virg. *Æn.* libro 3.

Sola nouū, dictūq; nefas *Harpyia* *Celeno*: *Prodigium* canit, & tristis denunciat iras.

Iniuria à *consumelia* hoc distat: *Iniuria* enim leuior res est. *Pacuius* *Peribœa*, *Patiōr* facilè *iniuriam*, si est *vacua* à *consumelia*.

Fulmen telum ipsum, quod iacitur. Vt Virgil. *Geor.* lib. 1.

Ipse pater medio nimborum, in nocte corusca,

Fulmina molitur dextra.

Fulgur, ignis, qui coruscet. Vnde & *fulgetra* dicitur, & *Fulgor*. *Fulgurium* dicitur fulgure tactum, vel exultum.

Iurgium leuior res est: siquidè inter beneuoles aut propinquos dissensio vel concertatio *iurgium* dicitur. Inter inimicos dissensio, *Lis* appellatur. M. Tull. de repub. lib. 4. *Admiror nec rerum solū, sed verborum etiam elegantiam. Si iurgant, inquit, beneuolorum concertatio non lis, inimicorum iurgium dicitur.*

Merx est species ipsa, *Mercatura* actus ipse vel luctum de merce, *Mercatura* autem locus, in quo agitur mercatura.

Superstitiosus & *Religiosus* distantiam manifestissime discernit. M. Tull. de natura deorum libro 2. *Non enim philosophi solum, verum etiam maiores nostri superstitiosè à religione separarunt. Nā qui sola die precabantur & immolabant, vt sibi sui liberi superstitioses essent, superstitiosos sunt appellati, quod nomē patuit pestea laurus. Qui autè omnia que ad cultum deorum pertinere diligenter tractarent, & tantū relegerent, d. si sunt religiosi, à religendo. Sed vere superstitiosos proprietatem ex hoc habent, quod præ cultura deorum superfedant cætera, id est, negligant. Itidem & religiosi quasi religiosi, omnium cæterorum sacrificiis seruiant.*

Petius à malo, quod in usu est, & creberri-
mè frequentatur; *Deterius* verò à bono, vt
60 minoris sit meriti, quam id quod placet. Vir-

gil. & org. lib. 4.

Deterior qui visus eum ne prodigus oblit
Dede neci. Idem lib. 8. Æneid.

Deterior donec paulatim ac decolor eras.
Hæc enim melioribus comparata sunt.

Circus est planities rotunda, vt circuitus,
Globus soliditas vndique versum rotunda, vt
est sphaera & Itanium glomer. M. Tull. de
Natura deorum libro 2. *Cumque* duæ forma
præmissæ a sint, ex solidis, *globus* (sic enim
sphaeram interpretari placet) ex planis autē, aut
est *arcus*, aut *orbis*.

Manubias à *Præda* hoc distare veteres exi-
stimarunt, vt sit *Præda*, corpora ipsarum rerū,
quæ capiuntur, *Manubias* verò pecuniæ ex
præda vendita redactæ, & sic apud plurimos.

Peruicacia est interdum bonarum rerum
perseuerantia, *Perinacia* semper malarum.
Acc. Myrmidonibus.

Tu pertinaciam esse Archiloche hanc
prædicās,

Ego peruicaciam aio, & me vti volo.
Nam peruicacem dicis me esse, & vincere.
Perfacile patior, pertinacem nil moror,
Hæc fortes sequitur, illam indocti possi-
dent.

Tu addis quod vitio est, demis, quod laudi
datur.

Sensus sunt, qui sentiunt, *Sensa*, quæ sentiū-
tur. Cic. de Orat. Et quod exprimere dicendo
sensa possumus, nā primū manifestum est, &
sapere nos cum incitatio sit vel *sensus*.

Iuuentus, iuuenes. *Iuuenta* ætas ipsa, *Iuue-
nitas*, quod *iuu* vel *iuu* vocant Græci.
[*Iuuentas* dea, non Cic. in Bruto, *Ludus Iuuen-
tas*, Et Lilius lib. 5. *Iuuentas* Terminus] que ma-
ximo gaudio patrum nostrorum moueri se non
sunt passi.

Morosi est contrariis peruersisque mori-
bus. Afranius Vopisco,
Dum morigeram me, dum morosam præ-
beo.

Vegetum est incolume. *Vigens*, forte. Nam
Vegetum corporis. *Vigens* etiam animi possi-
mus dicere.

Profesti dies sunt, à festiuitate vacui. Afran.
Priuigno,

Quæ festiui nos facere solemus die,
Quotidiano opere, promiscæ omnia.
Et quæ profesto concelebras die focum.

Quære & *requirere* hoc differunt, quoniā
Requirere est diu quærere. Afran. Fratris,
Proin tu, dum quæram, ne requiram te
vide.

Specula despicentiam significat. Virgilius
libro 10.

Leo, specula cum vidit ab alta
Stare procul campis meditantem prælia
raurum.

Speculum, quo imago redditur. Marc. Tull. 60

in Clodium & Curionem, *Sed credo postquam
tibi speculum ablatum est, longè te à pulchris
abesse sensisti.*

Profiteri voluntatis est, *Confiteri* necessitatis
& coactus, quod ita positum sæpius legimus.
Cic. pro Manilio, *Hic ego non solem confiteor,
verum etiam profiteor.* Honellius profiteri, quāti
confiteri.

Vlcus tecta & clausa est malignitas. Virg.
Georg. lib 3

Quam si quis ferro potuit rescindere sum-
quam

Vlcus os, alitur vitium, viuūque tegendo.
Vulnus hians & patens. Idem lib. 9.
Produxi, pressitque oculos, aut vulnera laui
Veste tegens.

Quarum & *Quarid* prudentes differre di-
xerūt. Varro Disciplinarum 5. *Aliud est quar-
id prætorum fieri, aliud quarum.* Et *Quarum*
locum significat, & tres ante factos, *Quarid*
tempus signat, & ter ante factum.

Turpe & *Fædum* quæ habeant distantiam,
manifestum est, nā *Turpe* leuior res est. Mar.
Tullius de Offic. *Luxuria* verò cum omni aia-
ri turpis tum senectuti fædissimæ est.

Forma & *Figure* quæ sit differentia. Marc.
Tullius manifesta or est. Nam *formam* inte-
gritatem speciei esse voluit. *Figuram*, formam
nostram. Marcus Tullius, de officiis libro primo,
Principio corporis nostri magnam naturā
ipsa videtur habuisse rationē que formā nostrā
viliquāmq; figurā, in qua esset: spacios honestā
eam posuit in promptu.

Dignitatem & *Venustatem* discernere vo-
luit. Marcus Tullius vt *Dignitas* viris: *Venust-
as*, feminis sit attribuenda, de Offic. libro 1.
Venustatem muliebrem dicere debemus, digni-
tatem virilem.

Monstra & *Ostenta* sunt monita deorum,
Virg. lib. 3.

primūque parenti

Monstra dūm refero.
Prodigia, deorum minæ vel iræ.

Idem lib. 3.

Sola nouū, dictā que nefas Harpyia Celeno

Prodigium canit.

Portentia Ostenta, quæ aliquid imminere
significat. Lucil. lib. 25. *Nisi portentia angust-
que volucres ac pinnatos, scribis.*

Celare est tegere & abscondere. Ter. in And.
Bene dissimulatum amorem & celatum
indicans.

Calare, in sculpete. Virg. Æneid. lib. 1.

calatāque in auro

Fortia facta patrum.

Ignoscere & *Concedere* quemadmodum in-
ter se distent, aperit M. Tull. ad Cæsarem lu-
niorē lib. 1. *Quidā mihi & Philippo vacationem
das, bis gaudio: nam & præteritis ignoscis, &
concedis futura.*

Contemnere & Despicere eo distant, quòd Despicere grauis, quàm Contemnere. M. Tull. de senectute. *Contemni se putant, despicunt illud.*

Cupiditas & Cupido diuersa sunt. nam Cupiditas leuior est. Lucil. lib. 23. *Cupiditas ex homine. Cupido ex stulto nūquam tollitur: quòd cupiditas pars quadam sit temperationis, defluens ex cupidine.*

Imitatio simplex est, & liuorem atque inuidiam non admittit. *Aemulatio* autem habet quidem imitandi studium, sed cum malitiae operatione. M. Tul. in Caesarianis, *Quasi quoddam aemulo atque imitatore studium & laborum meorum & comite abstracto.*

Probatum & Spectatum, hoc vis maioris est. Lucil. lib. 26. *Tuam probatam mihi, & Spectatam, maxime adolescentiam.*

Bellum & praelium hoc differunt, quòd praelia partes sunt belli, hoc est, in bello congressiones. Lucil. lib. 26. *Vt populus Rom. victus vi, & superatus praeliū sepe est multū, bello vero nunquam in quo sunt omnia.*

Inter Cauere & vitare, Lucilius esse distantiam voluit lib. 26. & esse plus *Vitare* quid tibi cauendum censes, quid *vitandum* maxime?

Vetustisere & Veterascere quid intersit, Nigidius (Figulus) cōmētator Grammaticus lib. 10. deplanauit. *Dicemus qua vetustate deteriora sunt vetustisere: inuit, rascere, qua meliora.*

Noxam à Nefario, & impio distare vult M. Tull. de offic. lib. 2. *leuius vitari possit. M. Tul. de offic. lib. 2. voluit, Nec tamen vs hoc fugiendum est, ita habendum est religioni contrarium, nocentem, aliquando & nefarium impiūque defendere.*

Innuere est facie significare. Ter. in Adelp. Non innueram, verū in istam partem potius peccat e tamen.

Annuere, concedere. Virg. lib. 10.

Annuit his iuno. *Flagrare* est incendi & ardere, *Fragrare* vero olere & in plurimis incenitur ista discretio.

Noxa est peccatum leue. Virgil. Æn. lib. 1. *Vnius ob noxam & furias.*

Noxia, nocentia. Idem lib. 8. *iraque & crimina noxia cordi.*

Plus à Multo vetustas voluit discrepare, & potest videri hanc habere posse distantiam vt sit *Multum* à plurimo minus, ac non supra modum. *Plus*, sicut in plerisque, quod maioris modi est quàm necessarium est, atque ideo M. Tul. dicitur Epist. ad Catonem, *Nec circuo mihi desiderandum esse dignitatem meam, quòd ea non multi impugnarunt, sed eò magis recolendam quòd plures desiderarunt.*

Intra, eratam, & distam, & *Pactam*, & *Sponsam* hoc interest, quòd virgo priuquam peratur, *Sperata* dicitur. Plaut. in Amph.

Amphitruo vxorem saluat lætus, spera-

tam suam.

Uthinc Promissa, vel *Pacta*, vel *Sponsa* dici potest. Virgil. Æn. lib. 2.

cui paruus Iulus.

Cui pater, & coniunx quondam tuæ dicta relinquit?

Et idem in alio loco,

Et gremiis abducere pactas.

Mutuum sine vsuris: *Fœnus* cum vsuris sumitur, & est accepti fortus. Vnde & *Fœnus* dictum est, vt Græcè τῶνος, quasi partus mutui sumti. Plaut. in Afin.

Si mutuò non potero, certum est sumam fœnore.

Vnde honestius *mutuum* est, quod sub amico affectu fiat meum tuum, vsu temporis necessarii.

Nutare capitis. *Annuerere* vel *Innuere* nariū vel laborum: *Nictare* oculorum significantiā esse decreuerunt veteres. Plaut. in Afin.

Nec vlla vlli homini nutet, nictet, annuat.

Simulare est fingere scire, quæ nescias: *Dissimulare*, fingere, nescire, quæ scias.

Castitas & pudicitia paria deputantur, cum sit *Pudicitia* ab iniuria turpiū libidinum libera: *Castitas* & ab his continens, & remota: præterea & religiosa mundicia & puritas. Virg. lib. 7.

Præterea castis adolet dum altaria tedis:

Atque ideo plus est *Castitas* à *pudicitia*, quòd i par sit cum aliis cæteris castitas.

Alere & Pascere hoc distant auctoritate: vt sit *Alere* sufficiens generis curam habere, *Pascere* natos cibo saginare. *Alere* dicitur à λη. Vbi progreues pascuntur pascionum greges.

Ora & *Ora* licet paria esse videantur, tamen, vt genere, ita intellectu distant. Nam quoties in his neutrum genus tangitur, vultus vel facies nostra significatur. Virg. lib. 12.

Ora citatorum dextra detorsit equorum.

Quoties fœminium, cuiuslibet rei fines. Virg. Æn. lib. 1.

exire, locòsque

Expiorare nouos, quas vento accesserit oras.

Inter *Extinguere* & *opprimere* interesse Cicero voluit de Amicitia, vt sit maius *Opprimere*, quàm *Extinguere*. *Quamobrem* inquit, *premiū danda opera est, ne qua amicorum dissidia fiant: sin tale quid euenerit, vt extincta prius amicitia, quam oppressa videatur. Quasi quod Extinguiui, possit renouari: quod opprimui, non queat.*

Morbum à Vicio prudentia veterum sic voluit separari, vt sit *Morbus* cū accessu vitæ aut temporis, aut contagij: *Vicium* perpetua & insanabilis atque irremediabilis causa.

Meminisse & memoriam redigere hoc differre Aristotelis putat, quòd *discedi* memoria non potest, & vult *Meminisse* omnium

esse animatum, ubi cibi, potionis, somni, voluptatis: *In memoriam revocare* quod exciderit, non nisi homines posse.

Die quarta, & die quarto hoc differre prudentes volunt. (quarum tamen auctoritas in obscuro est) ut sit *Die quarta*, temporis præteriti *Die quarta* futuri.

Mentiri & Mendacium dicere, quemadmodum dissent, P. Nigidius studiis bonarum artium præclarissimus, manifestissime separavit. Qui *mentitur*, ipse non fallitur, sed alterum fallere conatur. Qui *mendacium dicit*, ipse fallitur. Qui *mentitur*, fallit, quantum in se est. Vir bonus præstare debet, ut non *mentitur*, prudens, ne *mendacium dicat*: alterum iudicat in homine, alterum non.

Festinare & Propere verates voluerunt habere distantiam, Cato oratione quam de suis virtutibus scripsit. *Aliud est propere, aliud festinare*. Qui vnum quid maturè transigit, is *propere*, qui multa incipit, neque perficit, is *festinat*. Verùm utriusque verborum ratio sub hac significantia proxima est veritati, ut sit sæpe animi *propere*, studiosè ad res aliquas contendens *festinare*, corporis necessitatibus obsequendi.

Matrona & Matrisfamilias dissimilitudinem, hoc modo veteres quidem docti separant, ut sit *Matrona*, quæ peperit semel: *Matrisfamilias*, quæ sæpius: sed hæc definitio videtur absurda. Ad hæc fidelius locupletiores, *Matronam*, quæ in matrimonio sit mariti, etiam ante susceptos liberos dictam, meliorem tamen matris futuræ spè, M. Tullius nomine nuncupatam. *Matrem vero familias*, quæ in familia mancipioque sit patrisfamilias, etiam in marito matrimonio esset.

Avarum semper in reprehensione est, *Avidum* autem ab aucto, quod est etiã honestè cupiendo, & ab electione intelligi potest, ac per hoc aliquando malis, aliquando bonis adiungitur causis. Virg. lib. 2. Georg.

Paſcuntur oves, auidæque iugencæ.

Adæria, fortitudinis sit, *Audaciâ*, temeritatis. Sallust. *Audacia pro muro habetur*. Virg. lib. 5. audentior ito,

In casus omnes. Ibidem.

Aude hospes contemnere opes.

quod humanitatis sit potius, quã temeritatis.

Proſpicere & Reſpicere, distant, ut aduersum videre. *Proſpicere* rectè dicatur, *Reſpicere*, quasi rectò aspiciere. Varro Manio, *Sedens altus altis sumpsit, neque post respiciens, neque ante prospiciens*.

Furorè ab Insania distare Cic. Tusc. lib. 3. ostendit. *Et q. non est scriptum, si insanè, sed si furiosus esse incipit. Insania enim cõsuetudo incõstantiã. Insanitiã sanitate vocatam: posse tamen tueri medicorum officiorum, & vna cõmune cultu atque vſuam. Furorẽ autem esse rari sunt mē-*

is ad omnia cecitatem, quod cum mai' esse videatur, quum insania tamen eiusmodi est, ut furor in sapienti cadere possit, insania nõ possit.

Confidentia *Evidentia* discretionem pandit M. Tusc. lib. 3. *Qui fortis est, idem fidens, quonia cõfidens mala cõsuetudine loquentium vitio ponitur. Auctum verbum à cõfidentia, quod laudis est. Qui autem est cõfidens, is profectò nõ exciteſcit: discrepat enim à timentò fidens.*

Invidia & Invidentia. Cic. Tusc. lib. 3. *Non dixi in invidiam, qua cum est, cum invidetur. Ab invidendo autem invidentia rectè dicti potest, ut effigiamus ambiguum nomen invidiã.*

Aegrotatio & Aegritudo, Cic. Tusc. lib. 3. *Sed proprie ut Aegrotatio in corpore, sic Aegritudo in animo nomen habet.*

Iracundus & Iratus, Ebrius & Ebriosus, Amator, & Amans & alia quid inter se distant. Cic. discrevit Tusc. lib. 4. *Aliud iracundum esse, aliud iratum, ut differat anxietas ab aegrotate, neque enim omnes anxii, qui anguntur, igitur ebricitatem & ebriosissimum nomen invidiã, ut aliud est amatorem esse, aliud amantem.*

Lazari & Gaudere distant, ut Cic. Tusc. lib. 4. *Atque ut considerare decet, timero non decet, si quidem gaudere decet, lazari non decet, quoniam docendi causa à gaudia lætitiã distinguiamus. Ut autem mouit idem Cic. Gaudium in sapiente, in rebus bonis semper est, Lazari etiam in malis & suspicibus esse potest.*

Pernicitatem & Velocitatem. Cic. discrevit Tusc. lib. 5. *Præstant vultudine, viribus, forma, acerrimis intergermissq. sensibus, adde etiam si lubet, pernicitatẽ. Virg. Georg. lib. 3. hoc sensit. Duca læcet pernix infrato saxa cubili.*

Ut illud sit celeritatis, hoc patientissimæ fortitudinis

Metum, Timorẽ, Formidinẽ, Pauorem, Cicero discrevit Tuscul. lib. 5. *In quem autem metus in eũ formidã, emiditas, pavor, ignavia incidit.*

Innocens est non nocens, & *Innocuum* illatum. Virg. lib. 2.

Et federe carinæ. Omnes innocuæ.

Legere & Eligere, non sub eadem significatione intelligi vult Varro de re rustica, *Vna non solum legitur ad bibendum, sed etiã eligitur ad edendum. Ut sit legitur, colligitur, ut plerumque, eligitur verò melior quæq. de plurimis.*

Miserari est flere & lamentari. *Misereri*, miserationum alienis casibus exhibere, & significatione actiua ad primum affectum, passiua ad secundum.

Acerosum & Aceratum utrunque nomen positum, sed distanti proprietate signatum. *Acerosum* namque panem farre minus purgato, ac fordibus à candido separato, dicendum veteres purauerunt. Lucil. lib. 25.

Quæ gallã bibere ac rugis cõducere vètris.

Farre aceroso olei decumano pane coegit.

Hunc Græci *ἀκροπυρ* vocant. *Aceratum* verò est ac.

est lutum paleis mistum, vt laterariis vsus est. Lucil. lib. 10.

Nam laterem qui duxit, habet nil amplius vnquam,

Quam commune lotum e paleis, coentumque acetosum.

Mulum infinitum est, Satis finitum: Auaris illud, hoc parcis & se continentibus applicandum est, Lucil. lib. 18.

Deniq; vt stulto nil fit satis, omnia cu sint. 10

Omne atque totum volunt quidam esse seiunctum, vt *Omni* plus esse *Totum* putent: cum in adferre inter auctores frequenter positum legerimus, vt *Virumque cum* significantia vnuerftratis. Quin quod *Totum*, quod plus puratur, non pro cuncto alicubi accipi potest. Virgil. Georgic. lib. 3.

- totas

Adultere focis vltimos, ignique dederit.

Vt fit totas, integras: non omnes, quæ in mundo sunt vltimos. 20

Eni, *Inni*, *Obni*, cum ex vno sint intellectu, acceptis tamen præpositionibus fiunt diuersa. *Eni*: enim potest videri aut aliquam gratiam, aut honorem, aut vtilitatem æromnoso tendere sine labore, quanquam in aliquibus grauius audiatur, vt sint *inire*, parientia labore defunctæ. *Inni* autem incumbere, manifestum est. Virg. lib. 6.

Ille vides pura iuuenis qui innicitur hasta. 30

Obni vero est, contra aduersarium oblatari. Virg. 4. Georg.

Vtque ad obnixi non cedere.

Illex & *Illex* hoc discernuntur, ab illiciendo *Illex*: *Illex* vero à quo lex non feruetur. Plaut. Penulo,

Qui mala rei ante fuimus *Illices*.

Idem *Perfa*,

Iniurie, *illex* labes populi.

hoc est, viuens sine lege, sine iure. 40

Ergastulum & *Ergastulus* vt genere, ita & intellectibus differunt. Nam neutro carceris locus est masculino, custos loci penalis.

Fremere est magnum sonare. Virg. Georg. lib. 2.

Fluctibus & fremitu assurgens *Benace* marino.

Fremere cum gemitu vel iracundia, miserum aut minax sonore. Virg. lib. 3. *Aeneid*.

Luminis effossi fluidum lauit inde cruo- 50

Dentibus infrendens gemitu. [frem,

Fora & *Fori*, vt genere, ita & intellectibus discernuntur. Neutro loca sunt, quibus ius dici

inde alias animas, quæ per iuga longa sedebant

Deturbat, laxatque foros.

Vel locus apertus ac patens, vnde & gladiatores foros facere dicuntur, cum longo se- 60

ganantur circuitu.

Educere est extra trahere. *Educere*, enutrire, & prouehere. Varro Catone, vel de liberis educandis, *Educit enim obferrix*, *educat nutritrix*, *instruit padagogus*, *docti magister*.

Abortus ille dicendus est, qui & in primis mensibus, cum conceptui exordium factum est. *Abortus* prope tempus pariendi: tunc enim moritur, quod nascitur. In plurimis hoc reconditum inuenimus.

Agrætij.

*F*erimus coniunctiuo modo, tempore præterito. *Fuerimus* eodem modo, tempore futuro.

Cum diceres: verbo actiuo, coniunctiuo modo. *Diceris*, verbo passiuo, indicatiuo modo.

Miramur opera, Admiramur virtutes.

Labium superius dicitur, Labrum inferius.

Rostum non est, nisi quod incuruum est.

Exercitus laboribus, *Exercitatus* studiis.

Minores res esse aliquas, aut homines dicimus: nam *minoru* emptum aut æstimatum aliquid recte dicimus, sicut est. *Pluris*, quod maioris summa taxatur.

Plures de multitudine scribimus, Plures comparatiui gradus. Cic. *Vnus plures prædonum duces cepit Scyruilius*, quàm ceteri. Positiuum habet *Multi*, superlatiuum *Plurimi*.

Cepit, de capiendo. *Cæpit*, de incipiendo.

Vterque venit. *Vterique* veniunt. Cic. *Iubeo promi utroque, binos ut habeam*.

Comparia vas. *Delphica* semper sunt, vnde ipse Cicero dicebat, *Scyphorum paria cõplura*.

Quaritur de inquirendo. *Queritur* de plorando dicimus: & sic *Quæstus* luero, & *Quæstus* lacrymarum.

Poculum vas est. *Potio* quod hauritur. Cic. *Accepto poculo subito in media potione exclamauit*.

Dimidiatum calicem bibi, non *dimidium* dicere debemus: non enim ipse vas bibis, sed quod intra vas est.

Olim & *Quondam*, & aliquando tria tempora tenent, præteriti, præsentis, & futuri: affatim inueniuntur exempla. Præsentis demus, quod difficile videtur. Virg.

Tumidis quod fluctibus olim

Tunditur. Idem,

Quondam etiam victis redit in præcordia vitus.

Cic. *Expurgissimam aliquando caposuisse Rõp*. *Conscribere* est multa simul scribere. *Exscribere*, quod ab aliis scriptum sit, transferre. *Transcribere*, cum ius nostrum in aliu transiit. *Inscribere* accusationis est, vel occationis. *Adscribere* significationis est. *Describere* dictionis vel ordinationis.

Exstruere, est in altum struere. *Instruere* acie vel actionem. *Astruere*, affirmare. *Construere*,

fructuendo coniungere. *Substruere*, est aliqua substruere superposita re.

Memini me facere, dicere debemus, non, *Memini me fecisse*: nam *Memini* sermo est totus præteriti temporis, qui ante factam rem in præsens reuocat. & si dixeris, *Memini me fecisse*, duo præterita simul iungis. Cic. *Memini Pamphilum Lilybetanum mihi narrare solitum*. Idem infra, *Respondi Merello ut debui, & memini me dicere*. Terent.

Ego illam vidi virginem, forma bona, *Memini* videre. Virg.

memini fama est obscurior anais,

Aruncos ita ferre senes.

& multis præterea in locis. Neque inuenitur vbi ab aliis magnis auctoribus *Memini* ita positum sit, vt non addatur aut etiam, aut aliquantus sermo, qui præsens tempus restituar, nisi vno loco, & hoc quasi mirabile,

Namque sub Oebaliae *memini* me turribus altis

Corycium vidisse senem.

quod poetæ pro necessitate metri licuit vltimare.

Instar illius rei dicere debem, nõ ad instar.

Arbor omne lignum dicitur. *Arbos* non nisi fructifera.

Hæra dierum Ora pro sinibus.

Pignora rerum. *Pignora* filiorum & affectionum.

Columba, quæ mansuetæ si possunt, & domibus assuescere. *Palumbæ*, feræ, arboribusque & siluis, saxisque inhabitantes.

Venitit, qui accedunt, *Vaneitit*, qui venduntur.

Consuescimus bona. *Inscuescimus* mala. *Assuescimus* vtraque.

Contingunt bona. *Acridunt* mala. *Euonimus* vtraque.

Fungi agere est. *Defungi* est deficere, vel peragere.

Adolescere augmenti est. *Invalescere* coaugmenti. *Exolescere* vanefficientis.

Auena steriles germen est. *Habena* dicitur retinacula iumentorum, hoc de habedi potestate, illud de occupandi auiditate dictum.

Deuonem, decem vncias. *Diuonem* vndecim.

Pulchritudo formæ in viris *Dignitas*, vnde Cic. oro Cælio, *Quis nõ possit huic arati, atque digni vi, etiam si sine suspitione, at non sine argumento, aledicere*: in feminis autem *Honestas* dicitur, vnde Terent. de honido & seu Eunucho,

Illumne obscero inhonestum hominem, senem, mulierem.

Formosus verò luxuriosus, vi,

Formosum pastor Corydon ardebat *Alexum*.

Ipsæ pronomen dignitatis: *Iste* abiectionis, Terent. in And.

Id isti vituperant factum.

Donu datus est. *Munus* accipietis, illud a dædo, hoc a muniendo vel a mouendo dicitur.

Has manus, huius hominis coniungentes manum, multos homines coniungentes.

Coarguere est coercere, & compescere.

Arguere ostendere & pacificare. Virg.

Degeneres animos timor arguit, vnde argumenta dicuntur, quæ causam causæ ostendunt.

* *Sunt* sermones (vt ita dixerim) communes duo sibi contraria significantes.

Visto est ille, qui portat, & qui portatur.

Hospes est, qui recipit, & qui recipitur.

Sacer est, venerandus & execrandus. Virg.

Auri sacra fames.

Vltus est vindicatus & punitus.

Gratia malæ & bonæ rei causa, nam sic dicitur inimicitiarum, vel beneficij gratia. Ita vt Sallust Opprobrij gratia. Cic. *Religionis & supplicij gratia, colendam & fruendam tradiderat*. Et Terent.

Qui referam sacrilegio illi gratiam?

Suffragia populi, & quæ honorant, dicitur, & quæ donantur. Cic. de præfectura vibana,

Istum vix ullis populis suffragiis redimere potui.

Donamus, & illud, quod damus: & illam, cui damus.

Afficiamus honore. *Afficiamus* iniuria.

Eleuamus, & quæ in altum extollimus, & quæ alleuimus, id est, leuiora facimus.

Subducimus, & quæ retro subrahimus, & quæ in promptu afferimus bullo. Sallust. *Casilina operam quæ in primâ acie subduxit*.

Pudet, & quæ ab alterius facto, & quæ de suo vt in Adolph. de verbis Æschini.

Vbi eum pudet fratis nõ, ante confectum.

Supramus, *Summus* & *Vltimus*, & superiorum & inferiorum significat.

Alti, & quod sursum est, & quod deorsum.

Procul, & longè & propè significat. Vt, clypeo est excussa sagitta, proculque.

Egregium aurore, latus inter & illa fixit.

Damnatus, & *Additus*, & *obligatus*, vel potius absolutus. Virg.

Quem damnet labor, aut quod vergat, id est quem virtus sua absolutur, aut vicem faciat. Nunquam enim Virgilius in duobus locis vnam re ponebat, præsertim cum aut,

interponeret coniunctionem disiunctiuam. Idem alio loco,

Damnabistu quoque votis: sicut voti reus, dixerat hæc, ita & absoluentis dixit, vnde & iure damnas istius & istum, esto ligatum dicitur, hoc est, soluentur, ista istum, quod solui omnibus modis necesse est, est res aliena ligatur.

In præposito virique casu sequitur. Cum in loquelas tranfit, fit etiam communis intellectus, nam & satis & parum factum aliquid, vel non factum dicitur, sicut *Impotens*, & *infactus*.

Lacina

Latere & Absconditum esse aliquid dicimus, & late patere. Virg.

Et secreta latencia conducunt. Et, Quod torrea solum sub fronte latebat.

Horrendum dicimus despicibile aliquid.

Horrendum, a horrerandum. Virg.

Oculos horrenda in virgine fixit.

Adlocatur, daturus patrociniū: Inuocatur prestatum auxilium. Euocatur præbiturus obsequium.

Illucies sordū est: Inguisus vētris, illud qui dem a satando, hoc ab inglutendo dictum.

Torres, lignū præsum: Torrens, aqua prærupte de torrentis.

Commonemus præterita: Admonemus præsentia: Pramoneamus futura.

Ne, multas significatione: habet. *Ve, Ne que re doceri. Ne longa, aduerbium prohibēdi.*

Ne breuis, coniunctio disiunctiva, vt est, Homineſe ferēne.

Ne longa coniunctio causalis, Vt est, Ne tenues plouiz. Et, Ne subeant herbæ.

Temeritas sine cōsilio dicitur. Audacia post cōsiliū.

Velocitas pedum & corporum. Celeritas animorum atque factorum.

Gaudium animi læticia est. Exultatio membrorum atque factorum.

Vulnus est, quod nascitur. Vulnus, quod ab a-

lio inferitur.

Vinum, de victuro dicimus. Vinentem, de motiguro.

Nascitur, quod de vitro decedit. Enascitur quod de terra aut de aqua exurgit.

Adducitur quis ad rem inhonestam: Perducitur ad studia: Deducitur ad honorem.

Eluxit, qui luctum deponit: Illuxit, cum lumen apparuit.

Denūciatur de præsenti: Adnūciatur de futuro: Renūciatur de excusando & repudiando. Cic. Renūciata est

soi a conditio. Deportare, deponere: Adportare est aliquid afferre: Comportare, in vnum locum conferre: Exportare, de loco tollere. Tē-

perantia est animorum: Temporatio rerum: Tempertes ventorum.

Passim aliquid inueniri rerum, de re corporali recte dicimus. Assam de re aliqua incor-

porali: primū enim de incessu, illud de assatu dictum.

Lepus animal est. Lepus iucunditas voluptatis, vnde & gradum aliquid, lepidum dicimus.

Lepos, elogium.

Recipimus aliquid deferendum rogari. Suscipimus nostra sponte.

Aspiciamus sursum. Conspicimus patiam. Respiciamus retro. Inspiciamus intus.

Præterea præteritis temporis. Sallust. Nāquā Hispanos præterea tale facinus facere

audiri Temporis futuri. Præterea haud susce-

cteris. Eo, verbum primæ personæ, facit Eo, vt est.

Eo aduerbium loci, vt si dicis,

Eo redactus sum.

Ego aduerbium interrogantis est. Terent.

Eho Parmeno mi, noſtina?

Eho est interiectio iubentis vel hortantis. Idē.

Eho puer, curre ad Bacchidem.

Heu interiectio dolentis est: Eū laudantis.

Terent. Heu interiectio dolentis est: Eū laudantis.

Eu Phormio. Idem.

Eu noſter, laudo.

Heus aduerbiū vocantis. Heu respondentis.

Limen ædium est. Limes regionum.

Arundo canna est ab ariditate dicta. Vr,

Fluuialis arundo.

Harundo, telum è canna. Virg.

Hæret lateri lethalis harundo.

Hirundo auis est, quæ tignis adhæret. Hi-

rudo sanguisuga dicitur.

Spirare viuētis est. Exspirare mortui.

Persinacia malæ rei. Perseuerantia bonæ.

Consequimur iudicio. Obsequimur officio. Per-

sequimur iniuria. Prosequimur ordine. Ass-

sequimur voto.

Nihil aduerbium. Nihil nomen est.

Nemo momenti. Nullus nihil dicitur.

Genus familiæ. Gentem regionem recte di-

citum.

Lætatur de nostris. Gratulamur de alienis:

Hoc grauitans læticia, Cicero dixit, Neque istius hominis perditis subita læticia, quàm huius hominis amplissimi nona gratulatio, diuinitus cum commouebat.

Herbidum locū dicimus, in quo herba est, est i aridus esse cōsueuerit: Herbosum, qui herbam facile generat etiam si ad tempus aridus sit. Aquaticam, potionem recte dicimus, quæ aquam aliunde recipit. Aquosum locū, quod ex se aquam fundat. Ita & mericā potionem, merosum autem vinum appellatur.

Attollit Aggeras, nō attollit adgerat scri-

bendū est. In compositione enim ad præ-

positio accusatiui casus corrumpitur. cum fer-

uire vocali incipit, quando eam muta sequi-

tur. Integra autem permanet, quando semi-

vocalis, vt adficiat, adsipit. Huius rei ratio red-

dēda est: vocales omnis vocis principes sunt,

& dominæ literarū, yrque sint inuertia for-

teriora naturaliter faciunt, subiecta & adiecta sibi protegent, æqualia autem, & resistētia elidunt. Nam quemadmodum nonnunquam inter se collisa franguntur, interdum & Syna-

lœphā faciunt: Ita consonantes sibi cieditas cōtulerant, quarū virtutē necesse est, vt semi-

vocales inicitate vicina sibi mut. tueantur.

Queritur ab aliquibus quid distat inter Super & Supra, & Subter & Subtus. Super est quæ eminet. Supra, quod subleuatur aliquid habet.

Item *Subter* est, quod ab re aliqua superiore premitur & concutitur. *Subtus* est, quod demissum aliū non contingitur.

Sinum dicimus exterius expāsuna receptaculum: *Gremium* vestis receptaculum, interius iacens secretum. Virg.

Pandentemq; sinus, & tora veste vocātem. Cœruleum in gremium.

Gremium autem dicitur à contratio, ab ingressu difficili.

Dicimus *Adyrium* & *Penam*, & *Penetrabile* eo quod adiri & penetrari raro soleant.

Largitas, humanitatis est: *Largitio* ambitionis.

Crassari in corporeis est, & sanguineis.

Crassari aut animi aut crudelitatis.

Album natura tantum est: Candidū etiā studio: nam & corpori & animo aliquoties assignantur: *Albor* ergo capillos, carmen *candidum* rectē dicimus.

Muliebra dicimus à muliere aliquid factū: *Mulierarium*, per mulieres ordinatum, & per viros gestum.

Iuuentus ipsa hominis ætas, *Iuventas* dea poericē, Æth. vt Græcē dicitur.

Delictum, peccatum aliquando dicimus: *Delictum* militiæ. At *alcuius* rei examinata *Delictionem* appellamus: nam *Diligi* affectiōnis *Deligi* iudicij est.

In *et Commodatū* & *Mutuatū* nō nihil distat. *Commodatus* amico pro tēpore equū, serū, vell ē, hāc ipsam rē, quā dedimus, recepruri, *Mutuatū* pecuniā, triticū, vinū, & his similia, quæ mutuo data recipi necesse nō est. *Ligat* quis vinculo. *Legat testamentū*.

Loqui est hominis. *Obloqui* est obrectatoris. *Alloqui* suadentis est, vel hortantis, vel blandientis. *Elloqui* oratoris.

Percussam corpore dicimus, *Percussum* animo. Cicero de signis, *Tandem illa face percussas esse*.

Effertur, qui portatur. Et *Effertur*, qui laudando extollunt. Idem Cicero, *Nimium hac illa fortasse effertur*.

Discriman & ad periculum pertinet, & ad experimentum.

Indigena homines dicuntur. *Indigenes* dij. Idem *Indigetes*, vnde geniti dij.

Circumpedes sunt obsequia seruorum. *Antipedes* amicorum.

Infrata arbor est cui infrata alienum germē includitur. *Alfrata*, cui incolumi aliquid, vt si stineat, adiungitur. Horat.

Quia *populus* adscita surgit, quippe qua *vilibus* maritatur.

Fremor est rumor hominū. *Fremitus* ferarū.

Flauum dicimus rubeū, sicut *Flaua* Ceres. *Furuum*, nigrum. Horat.

Quam *peuē* satuæ regna Proserpinæ. *Fulvū* rubeū & nigrū. Vt, *Fuluū* leonem, & *fuluam* aquilam, & *fuluam* aurimā. Vt Virg.

Fulua pugnas de nube tuentem: quæ haberet ignem de coelesti, & sordidum de lugubri, aut certē de *Ænea* iracundiā. de *Turbo* tristitiam. *Fuluū* certē aurū, cui ad decorē splendoris sui ingenti aliquid addatur.

Postulatur aliquid honestē: *Postitur* improbē. Cicero in *Fruentaria*, *Incipiunt postulare, postere nimia*.

Abusus virorum rectē dicitur: *Veterus* mulierum: *Ventor* vtroque modo.

Supplicia de tormentis dirimus: *Supplicationes* de precibus diuinis.

Triceni de tricenis dices. *Trigeni* de triginta. *Arcessis*, qui vocat: *Arcessis*, qui accular. Sic Cicero, *Nos capitis arcessere*.

Ecquando, increpando vel inquirendo, interrogantis adverbium est. *Quando* simpliciter loquentis.

Ecce, cum ostendis. *En*, cum increpas. Cicero *En cui tu quoque liberos tuos committas*.

Hem, cum dolor iram mouerit, aut cum admiratione, cogitariōque stuporem.

Aceruus mobilis est: *Acerbus* immaturus. *Asper* in moribus, & in signis.

Aspitum sine aspiratione de abscessu scribis. *Habitū* de vestitu gestūq; corporis dicimus.

Primus ē multus, & *Prior* ē duobus. Ita, *Postremus* de multis, & *Posterior* de duobus. Et, *Alter* de duobus dicitur: *Alius* de multis.

Ve interiectio dolentis est, sine *æ*: *Ve*, coniunctio disiunctiua.

Premiū cū diphthongo, *Pretium* per *æ* sine *æ*. *Veteres* enim maiores res sermonis cū diphthogo, & quadā dignitate scribi voluerūt.

Precari, est rogare. *Deprecari* est purgare, & excusare. Virg.

Equidem *merui* nec *deprecor*.

Cicero *Quid facies Hortensius, auariciāe crimināa frugalitatis laudibus deprecabitur?*

Fides de fidelitate dicitur, *Fidis* de chorda. *Disertus* orator est: *Disertus*, derelictus.

Delator, qui desert ad accusandum: *Dilator* qui d. ssert ad proferendum. *Martialis*,

Traducta est *Gyaris*, nec cepit arena nocentes,

Et *delator* haber, quod dedit exilium.

Deluū, purgat: *Diluū*, temperat. *Lirius* de morte *Mithrididis*. *Quod cū diluisset*.

Aduersum te, *Aduersarius*: *Aduersus te*, inimicior.

De duco, de amico producendo, *Diduco*, distraho.

Devedum, in rectum vadens: *Directum*, in latera aptatum.

Partem nomen est, *Partim* adverbium. *Fastus* de superbia, & facit genitium fastitiam: *Fassus* de libris, & facit fastorum.

Expectatur venturus, *Spectatur* qui videtur vel probatur.

Appāret, qui videtur. *Pāret*, qui obsequitur.

ALII DONATI, AR-
runtij Celsi, & aliorum Te-
rentij interpretum.

Credimus, quod plerunque falsum est, In-
celligimus, quod cerum est.

Vivunt fructibus rei, quæ ab amantibus
saluo usu nobis subministrantur. *Abutimur*, 10
quando deperdimus rem & fructum. *Vsu* est
ager, domus, *abusui*, vinum, oleam, & cætera
hujusmodi.

Scribit, qui verba adhibet tantum, *Facit*,
qui etiam argumentum componit.

Oratio in sensu est, *Stilus* in verbis. *Oratio*
ad res refertur, *Stilus* ad verba. *Stilus* non est
in tempore, sed pro oratione. *Oratio*, est in
cogitatione, & in prolata.

Orationem in sententiis dicunt esse, *Stilum* 20
in verbis, *Argumentum* in rebus.

Auferimus ea, quæ cum fastidio cernimus,
Perimus ea, quæ cum honore tractamus.

Curatio, proprie medicorum est, *Cura* reli-
quarum. *Facere* est in opere esse, *Efficere* per-
fectionem designat.

Lustum, in quo nihil iniquum iubetur, *Cle-*
mens, in quo etiam multum de iusto remittitur.

Adversum sine dubio prepositio est. *Vi-*
Adversum te habeo gratiam. *Adversus* parti- 30
cipium potest esse, ab eo, quod est, *Adverso*.
Scimus, quod certum est. In And.

Nam qui scire possis, aut ingenium no-
scere?

Nossumus, quæ adhuc incerta desideramus.
In Hæcira,

Forma in tenebris nosci non quita est.

Laudat etiam alienus, *Gaudet*, qui paror est.

Ferre, est cum certo tempore, *Perferre*, si-
nem expectat eventus. 40

Feruntur onera, *Sustinentur* supplicia.

Dedere se pertinacibus *Obsequi* superioribus.

Obssequium assentator debet, *Veritatem* a-
micus. In And.

Obssequium amicos, veritas odium parit.

Duriter, sine sensu laboris, *Durè*, crudeli-
ter, illud ad laborem, hoc ad sauitiam. *Durè* in
alterum, *duriter* in nos aliquid facimus.

Cibus, qui etiam delicatis præbetur, *Victus*
in parvis aridisque alimonis est constitutus. 50

Quærit, qui ad plenum & perpetuum repo-
nit, *Querit*, qui vix quotidie inquirendo
victum invenit.

A amator fingere potest, *Amans* verè amat.

Sponder puella pater, *Desponder* adole-
centis.

Metuo illum, qui mihi ipsi aliquid facturus
est, *Timeo* ab illo, cuius causa possum aliquid
mali pati, etiamsi ipse nihil in me mali con- 60
sulat.

Efferris dicuntur cadauera mortuorum, *ira*
proprie ad exequias. In And.

Effertur, imus. Virg.
Ite, ait egregias animas.

Forma immobilis est & naturalis, *Vultus*,
mouetur & fingitur. *Vultum* sibi fingere mul-
ti possunt, *formam* nemo.

Modestia, ad probitatem vultus & motum
pertinet, *Venusitas* ad naturam corporis.

Honestum ad formam, *Liberale* ad vultum.

Feci, quasi facinus, *facere* enim quis & ho-
micidium dicitur, *Commeriti* minoris culpæ
est, *Peccavi*, multo minoris, vel leuioris.

In And.
Quid feci, quid comerui, aut qui peccavi.
Dammum rei est, *Malum* ipsius hominis.

Eger animus dicitur, *Ægrotum* corpus.

Dare, est quod repetas, *Dedere*, est ad per-
petuū. *Dam* amicis, *Damm* tantum hostibus.]

Lex ad homines, *Omnia* ad deos refertur.

Segnitia ad agendum, *Secordia* ad confide-
randum. In And.

Nihil loci segnitiae neque fœcordiæ.

Opem ferre dicitur in malis rebus, & iis,
qui de salute dubij sunt. In Adolph.

Fer opem, serua me.

Opiculi & *opitulatio* dicta ab opem tol-
lendo, hoc est, ferendo. In And.

Sin opituli, huius minas.

In verbis *negotiorum* dicitur. In And.

Inceptio est amentium, haud amantium.

In nominibus *negotiosiora*. Cic. *Facis magis*
quam *facietis* ridiculus.

Negotiorum quoties verba sunt, *Negotiosiora*
quoties nomina.

Temulentus vinò, *Tamerarius* natura.
In And.

Sanè pol illa temulenta est mulier, & te-
meraria.

Sanus, qui saluus est, *Validus*, qui multum
rerum necessariorum ad salutem.

Examinatus est perturbatus. Virg.

Examinata sequens impingeret agmina
muris.

Exanimus, mortuus. Idem.

Corpus vbi exanimum positum Pallantis.

Iracundia, ex iniuria, *Dolor*, ex miseria.

Inuolutus, cui displicens obicitur, *Infelix*,
cui placens negatur.

Ineptum, quod à quouis reprehendi potest.

Falsum, quod etiam prudenter possit fallere.

Sollicitudo est, quæ inhæret mentibus, *Sol-*
licitatio, quæ ab alio fit.

Amor, aduersus inhumanitatem, *Pudor*, ad-
uersus ingratum animum.

Obstatio dicitur, quando eum adiuramus,
quem rogamus, *Oramus* per eas propter quas
rogamus. Virgil.

-- per euerfa genitor sumantia Troia.
Excidia obtestor.

Oramus, quæ bona sunt. Supplicamus in aduersis magis, vel cum lachryis.

Lassus cura, ex præterita spe: *Confectus*, sic vulneratus aut percussus, vt sanari non possit. Conuenit gladiatoribus. Cicero in Catil. Gladiatori illi confecto & sanatio.

Lassus adempta attentione: *Confectus* cura, confirmato timore.

Fis, quod verum est: *Fingitur*, quod falsum est: *Inuenitur*, ne temere fiat: *Efficitur*, vt in effectum perducatur.

Quæ opinamur, putamus: *Quæ putamus*, incerta sunt.

Promissio & *Pollicitatio* eandem vim habent: sed *Pollicitatio* maioris assenerationis est.

Imponitur manus rebus, cum perficitur id, quod coeperit. Virgil.

Imponit regina manum.

Relinquitur res, cum imperfecta manet. Idem, Atq; opere in medio deserta reliquit arara.

Petimus precario. *Poscimus* imperiosè: *Postulamus* iure.

Expectamus tã bona quàm mala: *Speramus* boni tantum.

Assolere consuetudinis est: *Oportet* rationis.

Coram ad certas personas refertur. Vt,

Coram quem queritis, adsum.

Palles ad omnes.

Venerur liber: *Asterius* seruus.

Despicere & *Disquirere* consilium: *Despicere*, deorsum aspiciere.

Timor est malorum: *Pudor* tantum bonorum.

Aduersa temporis aut certa sunt, vt, hodie, eras: Aut incerta, vt dudum, nuper. Itaque in certis certum additur tempus, vt iam dudum nunc, nuper.

Pudor est mali facti: *Verecundia* recti & honesti.

Expostulare est querelam apud eum ipsum deponere, de eo ipso qui fecit iniuriam: *Postulare* autem, quæ relam dicere de altero apud alterum.

Amoliri dicuntur ea, quæ cum magna difficultate & molimine summoventur & tolluntur è medio: *Discedere* dicitur, qui facillè abire è medio.

Amicus animi est: *Amator* corporis.

Anator qui ad tempus: *Amicus*, qui perpetuo amat.

Interrogatio est, cui necessariò responderetur aut etiã aut non: *Percontatio*, cui nihil horum.

Grandis ad parentem ætatis refertur. Vt grandis natu: *Maior*, generaliter & ad summam ætatis refertur, & ad comparisonem ætatis pariter ponitur.

Commodus esse quis potest, & alieno tempore superuenire: *Opportunitas* mali etiam aduentum habere potest: *Commodum* in homine est, aduentus in eius facto.

Quantumvis & *quãtuis* differunt, nam al-

terum contemptiois, alterum laudis.

Confidentia interdum in bona significatio-
ne, interdum in mala ponitur: *Fiducia*, semper in bona.

Gaudemus nostris: *Gratulamur* alienis.
Sempiternum ad deos pertinet: *Perpetuum* propriè ad homines.

Vivus perit, qui etiã dormiès opprimitur.

Videns perit, qui vigilas vini paritor & perit.

Falsum est, quo tegitur id quod factum est: *Vanum* quod fieri non potest: *Fictum*, quod non est factum & fieri potuit.

Falsum est factum mendacium, simile veritati: *Vanum* nec possibile, nec verisimile: *Fictum*, totum sine vero, sed verisimile: *Falsum* loqui mendacis est: *Fictum*, callidi: *Vanum*, Itali: *Falsum* loqui, culpæ est: *Fictum* virtutis: *Vanum*, væcordiæ. *Falsis* decipimur: *Fictis* delectamur: *Vana* contemnimus. Sic Arruntius.

Prudentia naturalis est, *Gravitas* exiit infensus venit. *Imprudens* per se: *Ignarus* per alios.

Restituimur iis, quibus nos volumus: *Reddimur* iis, qui nos volunt. *Restituimus* volentem: *Reddimus* volentibus.

Restituuntur cupiès, *Redditur* cupientibus, *Redditur* & *restituuntur* cupientibus.

Expectatio certorum, *Spes* incertorum, *Expectatio* rerum propinquarum, *Spes*, longinquarum. *Expectatio* destinat tempus, *Spes*, nõ destinat.

Expectamus ante diem, *Speramus* ad diem.

Locus natalium est, *Ordo* fortunæ.

Consilium, in bonis animi, *Res*, in potestate fortunæ.

Lani, qui laniunt pecora, *Lanista*, qui laniandis præsuat gladiatoribus.

Ducitur quis, ad supplicium, *Deducitur*, ad læticiam.

Cura, mentis est: *Curatio*, medicinæ, *Cura-tura* diligentia.

Proxima nobis aut præterita sunt, aut futura, *Præsens* ea sunt, in quibus nunc sumus.

Labra sunt superiora, *Labia* inferiora.

Adducimur vnde nolimus, *Ducimur*, quo volumus.

Cessat desideriosus, *Requiescit* defessus.

Facetus est, qui facit verbis, quod vult, *Lapidus*, qui politus est, vt lapis. *Lanatus*, qui mundus & splendidus est.

Oscula officiorum sunt, *Basis* pudicorum affectuum, *Suavia* libidinum vel amorum.

Dolus à legendo dictus est, id est, à dolando, id est, minuendo. Nam & *dos*, Græcis *lansio* dicitur, & *Dolones*, tela quædam bellica, & *Dolare* fabri, lignum est ascia cadere.

Predicamus vt res sunt, *Laudamus* extollemus. *Predicamus* voce. *Laudamus* argumentum.

Statura corpori ascribitur. *Status* ad habitum refertur. *Status* est *statura*, longitudo corporis.

Indicat is, qui de se volens aliquid, & de aliis etiam prodit, *Constitetur*, qui de se tantum, & qui inuitas.

Ius est, quod omnia recta & inflexibilia exigit, *Aequitas* est, quae de iure multum remittit.

Rursus est introuersum, *Prorsus*, prius versus.

Fides in concipiendis comminationibus, *Denunciatio*, comminantis est.

Iniuria, quae fit innoxio, *Ius*, illa vindicta, quae redditur reo.

Miscipia dicitur, quod manu capta sunt, *Serui*, qui seruati sunt, cum eos occidi oporteret iure belli.

Concertatio ipse actus. In Adolph.

Nunquam vidi iniquius concertationem comparatam.

Certamen, res ipsa de qua certatur. Virg. 5.

Velocis iaculi certamine ponit in vltimo.

Dimidium à diuisione, *Dimidium* à dimensione dicimus.

Memor, qui apud se meminit, *Gratus*, qui meruit hoc nomine vocari, dum vicem reddit.

Laudat coram, qui non tacet apud alios & libere agit non per epistolam, sed ipse praesens, *Laudat* in os, qui apud ipsum loquitur qui collaudat.

Genus ad viuos pertinet, *Familia* etiam ad defunctos.

Genus ad nobilitatem, *Familia* ad copiam refertur.

Rapio ad personam refertur, *Rapina* ad rem, *Rapius* ad stuprum proprie.

Ducimus volentes, *Abducimus* inuitos.

Suademus facilia, *Persuademus* difficilia,

Suadere facientis est, *Persuadere* perficientis.

Ordo vel bonorum vel malorum dicitur, *Grege*

vel bonorum, vel malorum est, & leuium. Cic.

In his bonis gregibus omnes alearores, omnes

impuri impuicique versantur.

Ineptum, est tantum stultum, *Absurdum*, quod

& stultum est, & in ipsa stultitia diuersum, &

quasi sibi repugnans.

Ludere piscem, est non laesum viuere, *Natare*, quod etiam languidi possunt.

Leuitas ad permittendum, *Facilitas* ad ingroscendum.

Pravum est quod ipsum laedit facientem,

Malum quod alios tantum.

Pudet, in his, quae turpiter facit, *Piget*, in his

quae cum danno & malo, *Pudere* etiam ad dedecus, *Pigere* ad dolorem refertur. *Pudet*, quod

turpe est, *Piget*, quod dolet.

Aggredimur, de longinquo, *Adorimur*, ex

insidiis, & ex proximo.

Patronus aut temporale nomen est defensoris, aut certe appellatio, per quam ostenditur, quid illi cultus aut obsequij debeatur,

Patronus autem veri amoris nomen est.

Deficit socius: *Prodit* patres: *Deserit* patronus.

Sallust. Post defectionem sociorum & Laii. Terent.

Prodidisti & te, & illam miseram, & gnatum quod quidem in te fuit.

Plaut. Qui liberos habent, eos deserunt.

Bonus est, qui non nocet: *Liberalis*, qui etiam prodest. *Bonus*, qui non peccat in facto: *Liberalis*, qui nec in verbis.

10 *Orare* est placidos petere: *Obsecrare*, iratos rogare. *Obsecrans* plus facit, quam *orans*: Plus *orans*, quam *rogans*.

Torqueamus hominem: *Extorqueamus* veritatem.

Obnunciat, qui malam rem nunciat: *Annunciat*, qui bonam.

Erratio est peccudum: *Error* animi est, & loci, in quo erratur.

Coram indiget adiectione: *Palam* non indiget. *Coram* ad certas personas refertur: *Palam* generaliter dicitur.

20 *Circūspicimus* praesentia: *Prospicimus* futura.

Respondet puellam, qui petit: *spondet*, à quo petitur.

Ira de causa est: *Iracundia* de vitio multum irascens.

Conseruamus paria: *Quarimus* noua: *Parcimus* omnibus.

Ligare est inuicere alicui vincula: *Alligare* quis dicitur ad aliquid, sine quo esse non possit.

Ridet, qui simpliciter ridet: *Deridet*, qui alterius irrisione & contemptu ridet.

Ducere est apud alium & palam. *Subducere* apud seipsum & secretum,

Facilis est, cuius ira cito soluitur: *Clemens*, qui non irascitur.

Clemens est circa recte agentes, *Placidus* certam circa delinquentes. *Clementis* est, nulli laedere os, *Placidi*, arridere omnibus.

Clemens animo, *Placidus* vultu.

Sauus factis, *Tristis* animo, *Truculentus* vultu. *Tristis*, qui dolet, *Truculentus* & *Sauus*, qui terret.

Probus sibi, *Modestus* apud alios.

Adiuutor dicitur in re bona, *Impulsor* in mala.

Adiuutor à non irascente, *Impulsor* à criminante & irato.

Vitium est, si tonat tantum, *Calamitas*, si tonat, & grandinat, & etiam fulminat.

Calamitas est, cum in rebus dicitur, *Clades*, quia clamatur, alius grandinis coluui frangentis, aliud furti aut doli mali. Sic Probus.

Orator est, dum agit, *Exorator*, cum imperauerit, aliud dicens, hoc est. etiam significationem habet.

Docet poeta, *Discit* Scenicus.

Fidus in maximis, *Fidelis* in minoribus negotiis.

Fidus est amicus, *Fidelis* seruus.

Monemus consilio, *Hortamur* impulsu.

Spoliare est, non minimam partem auferre, *Mutilare*, aliquid detrahere, sine quo res

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

60

esse non possit. *Lacerare*, cum omnino non habeas, quod imminuas.

Agere, est aliquid necessarium facere: *Agitare*, voluptarium.

Expostulatio, apud illum ipsum, qui peccauit *Postulatio*, de illo apud alterum.

Visere, officij est: *Videre*, querentis aliquē.

Visere officij est apud aegrotos: *Videre* cognitionis.

Scimus, quæ ad nos deferuntur: *Rescimus* 10
celata.

Confessio bonæ rei est, *Coniuratio* malæ.

Dedecoratur, quod honestū est in animo. Horat. D. decorant bene nata culpæ.

Turpatur, quod honestū est corpore.

Opera est, si scietes laeserimus. *Culpa*, si nescietes: alterum sceleris, alterum stultitiæ est.

Refellit, qui negat: *Pargat*, qui faceret, & sic defendit. *Refellimus*, per coniecturam: *Pargamus*, per cæteros status.

Iratu, qui ex aliqua re laceffitus irascitur. *Iracundus*, qui ex parua, nullæve causa præcedente irascitur.

Cursum propriè retro: *Prorsū* antè significat.

Trepidatio ad vocem refertur, loquentium.

Cursatio ad sonum pedum. *Trepidatur* ab his qui morbum putant, *Cursatur* ab his, qui raptum sciunt.

Exanimatus est conterritus, conturbatus.

In And. Quidam Pamphilum exanimatum 30
video?

Exanimus verò est occisus. Virg.

Corpus vbi exanimum positum Pallantis.

Fortuna in incerto: *Fors Fortuna* in bono ponitur. Virg.

Si qua in te fortuna fuisset. Et ipse,

O fors fortuna.

*Fortuna dicta est incerta res. *Fors Fortuna*, euentus fortunæ bonus.

Tecta, ne videantur: *Tacita*, ne dicantur.

*Tecta sunt, ne hæc alij sciant: *Tacita*, ne ipse indicet.

Sobrini ex duabus sororibus: *Consobrini* ex fratre & sorore. *Consobrini*, cum de fratre natus est alter, & alter ex sorore, cum ex fratribus, *Patruales* dicuntur.

Mereri bona dicimus: *Commereri* mala, id est, delinquere, peccare. In Hecyra,

Sæpe, quod vellem, meritam scio.

Virg. Ego te, quæ plurima fando.

Enumerare vales, nunquam, regina nego-
bo Promeritam.

Scimus manifesta. *Rescimus* occulta.

Prospicere futura. *Iudicare* præsentia.

Edicimus, quod iubemus fieri. *Interdicimus*, quod vetamus fieri. *Edicimus* vni generi hominum. *Interdicimus* diuersis.

Agit, qui rē iustā dicit. *Orat*, qui animo demisso precatur, vt quasi benefici præstetur sibi.

Scitū dicit, quod placet. *Inscitū* quæ displicet. 60

Offerimus iniuriam non merenti. *Reddimus* ei, qui meretur.

Accersit dicitur vxor ad maritum. *Abduci* à marito ad diuortium. Virg.

Et grēmīs abducere pactas.

Facilis ad peccatū. *Beneuolus* ad irā refertur.

Ségregari dicitur quis à meretrice: *Seiungi* ab vxore.

Redditur nobis, quod nostri cupidum est.

Restituitur nobis, cuius cupidi sumus.

Resciscunt ad quos pertinet & qui nesciunt: *Sciunt*, qui negligunt. *Resciscimus* ex alio: *Sciunt* etiam per nostram opinionationem.

Bonitas in omnibus generaliter rebus est.

Equanimitas in spectatō. *Bonitas* in probandis his, quæ bona sunt. *Equanimitas* in ignoscendis vitiis atque delictis.

Metuimus eos, qui nos amant: *Timemus* etiam inimicos.

Vtimur cum honore: *abutimur* cum iniuria. *Cura* est in spe bonorum: *Solicitudo* in metu malorum.

Refutatio in rē est: *Confusatio* in personam.

Stillare est guttas emittere è corpore; *Exstillari*, ipsum corpus guttatim finiri.

Deliratio senectuti cōuenit, *Timor* cōscientiæ.

Fl. Sospatri Charisij ex artis Grammaticæ institutionibus.

Seruitiū multitudo est seruorum, *Seruitus* Sconditio seruitendi, sed veteres indifferenter seruitium & pro seruitute potuerunt. Virgilius *Æneid.* 3.

Seruitio enixè tulimus.

Mendum in mendacij significatione dicitur. *Menda* in culpa operis aut corporis.

Eborcum, & *Eboratum* & *Eburnum*, ita placuit distingui, vt *Eborcum* sit ex solido ebore confectum, *Eboratum* extrinsecus ebore ornatum, *Eburnum* à similitudine eboris apratum.

Podagrosus à podagra bene dicitur; Sed &

Podagricus à pedum ægitudine.

Æditum dicitur, qui ædem seruat, quasi ædis intimus, *Æditus*, ab æde tuenda.

Cum dicimus *Hispanos*, nomen nationis ostendimus, Cum autem *Hispanienses*, cognomen eorum, qui prouinciam Hispanam incolunt, etiam non sint Hispani.

Lanius dicitur, vt Terent.

Lanij, coci.

Lanio autem quasi diminutio lanij.

Cubicularius est custos cubiculi, *Cubicularius* verò lectus, cubiculo aptus.

Caligarius artifex, *Caligaris* clauus.

Clypeus genere masculino, significatione scuti ponitur, vt Labienus ait, neutro autem

genere, imaginem significat. Plinius dubij sermo-

sermonis secundo, indistincto genere dici ait, sed litera differre, vt pugnatorium per i *Clypeum* dicamus, quod est à Clepere, id est, ex-lare dictum: Imaginem verò per u, à cluedo. Sed hæc differentia mihi displicet, propter communionem i & u literarum.

Munifex est tanquam beneficus: *Munifex* autem tanquam opifex & artifex. Itaque *Munifex* munera largitur: *Munifex* autem munere fungitur.

Diuinitus cum dicimus, ex Dei mente factum significamus: *Diuinè* vero cum laudamus.

Recidua dicimus, quæ post interitum reddunt: *Recidua*, quæ ex suo casu restituntur: vnde Virg.

Recidua manu posuissim Pergama victis. *Necessitas* imperij: *Necessitudo* sanguinis coniunctio. Sallustius tamen necessitudinem

aut sepe, pro necessitate ponit, nec vnquam necessitatem aut ipse, aut quisquam veterum.

Vicinia dicitur loci demonstratio. *Vicinitas* verò vicinorum conductio.

Longitudo mensura est: *Longinquitas* regionis aut temporis.

Largo qualitatis: *Largiter* quantitatis: vnde nascitur *Largitas* aut *Largitio*. Nã *Largitudo* nusquam inuenitur, nisi apud Nepotem.

Insomnia plurali numero significari volunt Grammatici: *Somnia*: singulari verò numero *Somnia*. Vnde Pacuuius in *Antiopa* dixit,

Perdita illuue atque inlomnia. id est, *vigilia*.

Chilones dicuntur, quarum capita oblonga & compressa sunt: *Chilones* autem cum aspiratione ex Græco, à labris improbiis, quæ illi *χίλον* vnde i hilones, improbius labeant.

Nihil si dicas, quantitatem notas: Si verò *Nihili* adiuncta, hominis mores.

Labra modica: *Labia* immodica; & inde *Labiones*.

Lingula cum non à lingendo dicta est, in ægæo. In calcæis verò *Lingula* à ligando: Sed vsus *lingulam* sic non frequentat.

Satiuitas in cibo tantum dicitur: In cæteris verò *Satietas*.

Stirps in significatione sobolis fœminino genere dicitur vt ait Virg.

Heu stirpem inuisam.

Sed cum materiam significat, masculino modo stirpem rectam. Idem,

Sed stirpem Teucris nullo discrimine facrum

Sustulerant. *Breuis* in natura: *Pusillus* in corpore, vt *Breuis* dies, *Pusillus* homo.

Pomæ dicuntur, vbi pomæ nascuntur, vt *clitæna*: *Pomaria* autem, vbi seruantur, vt *Pennaria*.

Intus est, in locum: *Intus*, in loco dicimus.

Quando cura prima syllaba interrogati-
onem temporis significat. Vt,

Quando erit illa dies?
Sed si posterior grauetur, significat quoniam
vel quandoquidem, Virg.

Quando tot stragis aceruos.
Teucrorum, tua dextra dedit.

Tergæ hominis: *Tergæ* pecoris nominatur.
Here, quam diu *Heri*, quando ita enim qui-
dam putant dici debere.

Accedo tibi, eadem tecum sentio: *Accedo* te,
id est, ad te venio.

Q Asconij Padiani interpretis Ciceronis.

Populati auaritia: *Vexati* libidine & crudelitate.

Sunt, qui *Templa* esse dicant, singulorum diis attributorum locorum: *Delubra* multarum ædium sub vno tecto, à diluuiis plurius munitarum: *Fama*, vnde fata petuntur.

Rogare, vt hominem, *Orare*, vt Deum.

Qui defendit alterum in iudicio, aut *Patronus* dicitur, si orator est, aut *Advocatus*, si aut ius suggerit, aut presentiam suam amico commodat, aut *Procurator*, si negotium suscipit, aut *Cognitor*, si presentis causam nouit, & sic tueretur, vt suam.

Pra iudicium dicitur res, quæ cum statuta fuerit, adfert iudicaturis exemplum, quod sequantur, *Iudicium* autem res, quæ causam litæmque determinat.

Suscipitur totum, *Recipitur* pars. *Recipitur*, quod hinc pender: Solum aliquid propter se suscipitur.

Aportare aliquid, vt intercat, *Deportare* vt mutet iocum.

Transigere, quod manifestum est, *Expeditæ*, quod definiendū, *Abfoluere*, quod diuidendū. An *Transigere* est, quod aut confiteri non timeat, aut negatione excludat. *Expeditæ*, quod definitione soluat, *Abfoluere*, quod per qualitatem licitum esse monstratur.

Iniuria semper iniusta est, *Lædi* etiam aliquis iuste potest. Nam & qui iure damnantur, læduntur, sed non iniuria.

Corrupta iudicia sunt in iis, qui acceperunt pecuniam, *Contaminata* in iis, qui offensione ordinis infamantur.

Dies fœminino genere tempus, & ideo diminutive *Diecula*, dicitur breue tempus & mora, *Dies* horarum duodecim generis masculini est. Vnde *Hodie* dicimus, quasi hoc die.

Perditum, quod inueniri non potest, *Profligatum*, quod potest.

Petius *Prodere*, quam *Oppugnare*, propterea quod *Oppugnare* inimici & hostis officium est, *Prodere* grauius, cum ad eos, qui amici esse debent, referatur hoc verbum.

Alacer dicitur is, cui omnis sensus, in suo quisque loco degit. Lacer verò qui sic est affectus, ut vultu indicet adesse animum non sincerum sensibus suis. Quare cognita illud quoque intelligitur, aliud esse *Alacrem* aliud *Lacum*. Sunt qui *Alacrem* festinantem & properum putant, quasi alis acrem.

Aperit ad verba pertinet non obscura, *Palam* ad præsentium multitudinem, & qualitatem frequentis loci.

Destruitur potest esse sine vinculis in diuersum manu docentium ferri, *Obligatus* etiam notis vinculorum in loco intelligitur. Plus est ergo *obligatum* esse, quam *destruitur*.

Intelligitur aliquod argumentis. *Animaduertitur* sensibus præsentis animo utentibus. Plerumque enim *Aduertimus* eam aliquam oculis, aut quouis sensu corporis sine animi attentione. Ergo plus est *Animaduertisum*, quam *Intellectum*. An ab aliis *Intellectum*, ab aliis *Animaduertisum* intelligi possit? quod si est, rursus plus erit *Intelligere*, quam *Animaduertere*.

Deponitur in sequestri, *Accipitur* ab eo, qui corrumpitur, *Recipitur*, id est, promittitur, id est, pro iudicato respondetur.

Sequestres sunt, apud quos pecunia deponitur. *Interpretes*, per quos inducitur pactio.

Argumentari est *Argumentis* uti ad rem probandam. *Dicere*, amplificatione uti ad rem, ad delectandum, commouendumque auditorem oratione perpetua.

Nefandum est non fanium, *Nefarium*, quod sacra polluit, sacre pio solita celebrari. Ergo *Nefarii*, sacrilegi.

Reticiens malos & retinens honos, *Verus Accusator* intelligitur. Qui verò contrà facit, ut sit impedimento cæteris, astute tegat, de hoc intelligitur, quod *Frauaricator*.

Figura est circa gestum situmque membrorum, *Status* circa ornatum & habitum vestis, insignium, & armorum.

Videmus, quod in promptu est, *Inuestigamus* quod non videmus.

In nascendo sortem, in faciendo industriam esse veteres dicebant. Terent. in Adelph.

Ego profectò ingenio egregiè ad miseriam natus som.

Cic. 3. Verrina. Homo factus ad istius libidines.

Plus significatur dicendo *Spiritus*, quam si *Animositas*, *Contentio* ve diceretur.

Inter *Syngraphas*, & cætera *Chirographa* hoc inter est, quod in *Chirographis* tantum qua gesta sunt scribi solent. In *Syngraphis* etiam contra fidem veritatis pactio venit, & nò numerata quoque pecunia, aut non integrè numerata, pro temporaria voluntate hominum scribi solent. More institutoque Græcorum & cætera tabule ab vna parte seruari solent. *Syngrapha* neutrius manu utriusque parti seruanda traduntur,

Bona in ipsi possessionibus, *Fortuna* in fructibus eorum.

Prætexta honestiorum, *Toga* viliorù, quod etiam circa mulieres seruabatur.

Omen, auspicium, *Causa*, excusatio.

Boni pro magnis, *Honesti* pro diuitibus, virtute.

Detrimentum vel vnius partis dici potest, *Interdetrimentum* verò ad utriusque partem spectat, dantis & accipientis.

Bona prædita dicuntur, *bona* satisfactionibus obnoxia, siue sint in mancipiis, siue in pecunia numerata. *Prædia* verò, domus, agri.

Prædia sunt res ipsæ. *Prædes homines*, id est, fideiufiores, quorum res, *Bona prædia* nunc vno nomine dicuntur.

Aliud *Socius*, aliud *Particeps*. *Particeps*, qui certam habet partem, nò diuisè agit, ut *Socius*. *Thensa* sunt lacra vehicula, *Pompa* ordium & hostiarum *Thensus* alià diuinitate dici putant, alij, quod ante ipsas lora tenduntur, quæ gaudent manu tenere & tangere, qui eas deducunt.

Spolia qua sita de viuo hoste nobili per deductionem, *Manubias* veteres dicebant, & erat Imperatorum hæc præda, ex qua, quod vellet, facerent.

Ius, ad doctrinam pertinet, *Officium* ad virtutem.

Marij Seruij Honorati interpretis Virgilij.

Are & superis & inferis diis consecrata sunt, *Altaria* verò sunt superiorum tantum deorum, quæ ab altitudine constat esse nominata. Vt,

En quatuor aras,

Ecce duas tibi Daphni, duas, altaria Phæobos,

Ara dicitur ab ariditate, quia in iis adoleatur ignis. *Altaria* ab alendo, quia igni adduntur alimenta.

Armenta sunt eorum & boum, quod hæc animalia apta sint armis, ut scutis boum coria, equi prælio, *Greges* capellarum & ouium sunt. Hæc tamen, armenta scilicet & greges, sciendù quod plerumque confundit auctoritas.

Angues aquarum sunt, *Serpentes* terrarum, *Dracones* templorum. Vt En. 2.

per alta immensis orbibus angues,

Et paulò post,

serpens amplexus uterque. Item, delubra ad summa dracones.

Sed hæc significatio plerumque confunditur. *Ædem* numero singulari de templo tantum dicimus, plurali, & de domibus, & de templo.

Auguro dicimus secundum Plinium, [Grammaticum] cum præfagio mentis futura colligimus, *Auguror* vero tum cum futura veris captamus auguriis.

Balsamum est ipsa arbor, *Opobalsamum* succus collectus ex arbore, *Xylobalsamum*, lignum ipsius arboris.

Barba, singulari numero hominum, plurali vero quadrupedum dicitur.

Culmus est ipse calamus, *Stipula* verò folia, 10 quæ ambiunt culmum.

Corylli, proprie dicuntur, *Auellana* ab Auella oppido Campaniæ, ubi abundant, nominatæ sunt.

Camuri sunt boum, qui conuersa introrsum cornua habent, quibus contraria; *Patuli*, qui cornua diuersa habent, quorumque cornua terram spectant, His contrarij *Liciui*, qui sursum versum cornua habent.

Candidum esse, id est, quadam nitenti luce 20 perfulsum, Aliud *album*, quod pallori constat esse vicinum.

Crustum cum dicimus fœminino genere, lapidis aut ligni, aut gelu partem significamus. Cum verò *Crustum*, edulium aliquod significamus, partem panis vel placentæ. Virgilij.

Orbem fatalis crustii. Horat.
dant crustula blandi

Doctores.

Cellarium est paucorum dierum, unde & cella dicitur importarum frumentum, *Penus* verò longi temporis.

Ceruis cum numero singulari dicitur, collum significat, si plurali utimur, superbiam ostendimus. Ut in Verr. Cic. *Frange cornices*.

Carcer est vndeunque prohibemur exire, & dictus quasi arcer, ab arcendo, & quando locum in quo seruantur noxij significamus, 40 carcere tantum numero singulari utimur, *Carceres* dicimus numero tantum plurali, unde præsumunt quadrigræ sed poeta plerumque singularem vsurpat. Ut est s. Æneid.
Rursumque effusi carcere cursus.

Copia, de exercitu numero plurali dicimus, ut Sallust. *Memorare possem, quibus in locis maximas hostium copias* pulus Rom. parua manu fuderis, *Copia* vero aliarum rerum est.

Cornus ipsa arbor dicitur, Pomum verò *Cornum*, & *Corna*. Ut,

Lapidosæque corna.
Cestus per diphthongum, significat arma pugilum, habet etiam pluralem numerum, & est quartæ formæ, nam *Cestus, cesti*, numeri singularis, sine diphthongo, baltheum Venæris.

Consulor est, qui consulit, *Consulens*, qui consultitur, *Consulium* verò res ipsa, de qua consulitur.

Deduco est persequor, *Diديو* verò diuido. *Despiciens*, deorsum aspiciens, *Suspiciens*, sursum aspiciens.

Dissimulamus nota, *Simulamus* ignota. *Dissimulamus*, quod sumus, *Simulamus* quod non sumus. Ut Sallust. *Cuiuslibet rei simulator, & dissimulator*, de Catilina.

Dapes regum sunt, *Epula* priuatorum. Vel *Dapes* deorum sunt, *Epula* hominum.

Deos, perpetuos dicimus, *Diuos*, ex hominibus factos, quasi diu obierint. Unde diuos & Imperatores vocamus. Iuuen.

Respice rituales diuorum.

Sed Varro & Ætius [Philologus Grammaticus] contrà sentiunt dicentes, *Diuos* perpetuos, *Deos*, qui propter sui consecrationem timentur, ut sunt dii manes. Quod tangit in 12. dicens,

Turni sic est affata sororem.

Diua, deam, stagnis quæ fluminibusque sonoris

Præfider.

Dona sunt tantum superorum, *Munera* inferiorum. Ut in Bucol.

Phæbo sua semper apud me

Munera sunt, lauri & suauè rubens hycynthus.

Emulcor est, quod dicitur cadauere nondum sepulto. Ut,

30 Extinctum Nymphæ crudeli funere Daphnim.

Emulcor post completam sepulturam dicitur. Ut,

Daphnis ego in siluis, hinc vsque ad sidera notus.

Excubia sunt diurnæ, *Vigilia* nocturnæ.

Fas, ad religionem, *Iura* pertinent ad homines.

Flabra, hoc nomen tantum plurale recipit numerum, ab eo verò, quod *Flamina*, *Flameta* possumus accipere, licet sit vitadum propter aliam significationem, nam dicitur *Flamen* Dialis, *Flamen* Martialis.

Frondeum, est totum de frondibus, ut truncus, *Frondosus*, verò est lucus.

Flagrat, dicimus, quoties incendium significatur, quod statu alitur, ut,

Flagrantibus aris.

Sed quoties odor, qui fracta specie maior est, per R dicimus *Fragrat*. Ut,

thymo fragrantia mella.

Fores proprie dicuntur, quæ foris aperiuntur, sicut apud veteres fuit, *Valua* autè sunt, ut dicit Varro, quæ reuoluuntur, & se velant, *Ianua* verò est primus domus ingressus, dicta, quia Iano consecratum est omne principium. Cætera inter ianuam *ostia* vocantur generaliter, siue valua sunt, siue fores.

60 *Furiosus* est, a quo furor nunquam recedit.

Furians verò, qui furit ex causa.

Fumus est cadauer iam ardēs, quod dū portatur *Eroquias* dicimus: crematum, *Reliquias* & *Bustum* conditum iam, *Sepulchrum*.

Etendere est supina manu libere, quod fit in factis supernis, *Vergere* est conuersa in sinistra partem manū ita fundere, vt supernē conuertatur, quod in infernis fit.

Forpices sunt, quibus incidimus, *Forpices* sunt, quibus aliud forum tenemus, quasi *fornicipes*, n. in forum est calidum. Vnde & *Formosos* dicimus, quibus calor sanguinis rubet in pulchritudinis creat.

Humidum est, quod extrinsecus habet aliquid humoris: *Uridum*, quod intrinsecus, vnde & vix dicta sunt.

Hostia dicuntur sacrificia, quæ ab his sunt, qui in hostem pergunt, *Victime* sacrificia, quæ post victoriam sunt: sed hæc licenter confundit autoritas.

Historia est eorum temporum, quæ vidimus, vel videre potuimus, dicta *de* *re* *isopis*, à videndo: *Annales* sunt eorum annorum & temporum, quæ ætas nostra non nouit. Vnde *Liuius*, Ex annalibus & historiis constat, inquit.

Ignarus est, qui ignorat: *Immemor*, qui oblitus est.

Ius generale est, sed *lex* iuris est species. *Ius* ad non scripta etiam pertinet; *Leges*, ad ius scriptum.

Inensus propriè dicitur plus, quàm inimicus.

Indocile est, quod penitus non potest discere: *Indoctum*, quod nondum didicit.

Labra sunt virorum: *Labia* mulierum.

Liquor cum nomen est, *L* breuis est. Cum ad verbum venerit, producitur. Vt: *Liquor*, *Liquoris*. *Virg.* *Georg.*

canis cum montibus humor

Liquitur.

Legumen dicitur, quod manu legatur, nec sectionem requirit: *Frumenta* sunt omnia, quæ ex se aristas mittunt.

Lactans est, qui lac præbet: *Lactens*, cui lac præbetur.

Legiones peditum sunt: *Turma*, equitum.

Lucens est, quod aliunde illuminatur: *Lucidibile*, quod lucet per se.

Muldra tempus dicitur, quo mulgentur animalia.

Muldræle vas in quo mulgentur.

Medicor accusatiuum regit. Vt, *Medicor* illam rem: *Medicor* vero illi res visitat dicimus: *Medicor* illam rem, figuratum est.

Myræcum, ipse locus est: *Myrtus*, ipsa arbor.

Meior, metaris, metatus sum, significat eligere. Vnde *Lucan.*

Hesperios audax veniã metatur in agros, *Meior*, metitis, metus sum.

Monstrum dictum à monstrando, & refertur ad præsens eius significatio: *Prodigium* est, quod in longum tempus dirigit significationem.

Monumenta sunt memorie: *Monimenta* vero, à mentis admonitione dunt dicta.

Matrona dicitur prima pueri mater: *Materfamilias*, quæ plures peperit. Alij dicitur etiam. *Matronam* dici quæ in matrimonio est viro conuenit, & in eo matrimonio manserit, etiam si liberi nondum fuerint, dicta matris nomine spectatque omine, vnde & *matrimonium* dictum. *Matrem* verò *familias* esse, quæ in mariti manu mancipique esset, quæ in familiam quoque mariti, & sui hæreditatis venisset. Alij *Matronas*, virgines nobiles dicunt. *Materfamilias* verò quæ in matrimonio per coemptionem conuenit. Nā per quandā iuris solemnitate in familiam migrant mariti. Inter *Matrem* & *Matremfamilias* hoc interest, quod *Mater* est, quæ peperit illam significationem, quæ est *matris*, quæ tantum conuenit in matrimonio, quod alij *Materfamilias* verò, quæ conuenit, vt iam diximus, per coemptionem.

Naiades sunt Nymphæ fontium, *Oreadum* montium. *Dryades* arborum.

Noxia, est culpa, id est, peccatum, *Noxa*, poena.

Nimbi dicuntur repentinæ & præcipientes pluuiæ, *Pluuias* ipsas vocamus lætas & iuges. *Olea* est arbor ipsa, vnde deriuatum est *oleum*. *Oliua* fructus ipse, vnde est *oliuum*. *Legimus* tamen *oliuam* & de arbore. Vt,

Incumbens tereti Damon sic cæpit oliuæ.

Oneratus est qualicūque pressus pondere: *Onustus*, cui onus ipsum honori est. Vt si quis hostium spolia ferat. Sed *Oneratus* aspirationem non habet, quia ab onere venit: *Honustus*, quia etiam ab honore descendit, retinet aspirationem.

Opes numero tantum plurali diuitias significat. *Virg.*

Troianas vt opes.

Número tantum singulari, auxiliū. Terenti.

Iuno Lucina fer opem, serua me obsecro.

Vtroque numero, possibilitatem.

Opim quando dicimus, nympham significamus: Si autem dicimus *opem*, auxiliū intelligimus. *Opes* numero plurali, auxilia & census accipiunt. Nam *Opes* terra est vxor Saturni, quam Græci Rheam vocant.

Orare est petere: *Exorare*, impetrare.

Odorum, quod per se olet. *Odoratum*, quod odorem aliunde accipit.

Hoc opus & *hæc Opera* tūc dicimus, quando negotium ipsum, quod geritur, significamus: Si autem fœminino genere dixerimus *Operas*, personas ipsas, quæ aliquid faciunt, significamus.

Patulum dicimus, quod per se patet naturaliter, vt, nares, arbor: *Patēs* est, quod & aperitur & clauditur, vt, ostium, oculi.

Patrij dij sunt, qui præ sunt singulari ciuitatibus, vt *Minerua* Athenis, *Iuno* Carthagini: *Indigetes* autem propriè sunt dij ex hominibus facti, quasi in diis agentes, vt *Æneas* Romanus.

Planta raptæ sunt de arboribus: *Plantariæ*: quæ ex feminibus nata, cum radicibus & terrâ propria transferuntur. Virg. 2. Georg.

Et viua sua plantaria terra.

Pecuaria, ab eo quod est pecuare venit: nã *pecua*, vt ait in *Põpetiana* Cicero, ab eo, quod est *pecua* venit. Vt *genus* *genus*.

Peter à malo dicitur: *Deterior* à meliore.

Pavèr est obediens. Vt, *P-ret* amer distis:

Apparère autem est videri. Vt,

Apparet liquido sublimis in aère nifus.

Pernix, pedum est. Vt,

Pernicibus ignea plantis.

Celeritas pennarum. Vt,

celerique fuga sub sidera lapsæ.

Populus cum numero plurali dicimus, vt *Populus* significamus: cum verò *Populum*, vnus multitudinem ciuitatis intelligimus. Vt, *populum* latè regem, bellòque superbum, de Romano intellexit.

Pollucetur sponte: *Promittimus* rogati.

Pavidus est semper timès: *Pauès*, ex causa. 30

Pone verbum nullum habet accentum. Vt,

Pana metum *Cytherea*.

Pondè tamen in vltima habet accentum, cum significat retro. Terent. in *Phor.*

Pone *Pandè* apprehendit pallio.

Piger ad futurum spectat: *Pudet* ad præteritum. E. licet penè vna sit significatio, tamen dicimus, *Piger* me illud dicere: *Pudet* me fecisse.

Pesere, est secundum Varronem, quoties 40 aliquid pro merito nostro deposcimus: *Pere* vt vero est cum aliquid humiliter & precibus postulamus.

Penetrare dicitur, quod penetrat: quod autem penetratur, *Pennis* *abule*.

Rura dicebant fluxa & pascua: *Agrum* vero eum qui colitur.

Ripa proprie fluminum sunt: *Littora* maris. Vt, *Quid*.

Pro *ripis* littora pulsant.

Sinus genus est vasis, quod cum significamus, si producitur: Cum gremium significamus, si corripimus.

Squalens, splendens significat, quod à *squamis* venit. Vt,

Squamis auròque vilicem.

Squalore sordidum significat. Vt,

Squalentem barbam.

Spinus masculino genere pronostus arbor 50 *catu*: *Spina* verò feminino, senes vocantur.

Salem quo vtimur, singulari tantum numero dicimus: cum *solum* significamus, pluralem tantum ponimus numerum, secundum *Lucanum*, qui ait,

Non soliti iusere sales,

Aliquando & *urbanitatem* per singularem numerum significamus. Terent. in *Eunuch*.

Qui habet salen, quod in te est,

id est, quæ res in te est. Masculini enim generis est, non neutri, & neutra *genitiora* sunt, nec ab hoc accusatiuo nominatiuus esse potest, hoc sale.

Salum ab eo venit, quod est *Salum Sali*, Vt, *Pérque* vndas superante sale:

Et quod ait,

Et sale tabentes artus, ab eo quod est,

hic *Sal Salu*, cum *Salum*, *salu*.

Statio est, vbi ad tempus stant naues: *Portus*, vbi hieant.

Stirps genere feminino gen^o significat. Vt, *Heu stirpè* inuisam. Masculino arbore. Vt, *Sed stirpè* *Teucris* nullo discrimine facti.

Specula, quando speculationem significamus, generis est feminini. Vt,

Specula *Miscenus* ab alra.

Speculum autem, in quo nos intuemur, generis neutri est. *Iuuen*.

Speculum ciuilis sarcina belli.

quod *Græcè* *εὐνοίας*.

Sertum & *Serta*, cum nihil adicitur, dicimus. Vt,

*Serti*que recentibus halant.

Item sibi expressus,

Serta procul tantum capiti delapsa iacebat.

Si autem *Sertos* dixerò, addo flores: Si *Sertas*, addo coronas. Vt *Lucanus*.

Accipiunt *Sertas* nardo floreute coronas.

Species rerum præsentium est, quod quasi aspicitur: *Fama* rerum absentium.

Sanies, mortui est: *Tabus*, viuientis scilicet sanguinis.

Timor de futuro est: *Odiu*, de præsentis.

Turbo quando appellatiuum est, facit *turbini*: Si nomen propriu, *Turbonu*. Vt *Horat*.

Turbonis in aruis.

Troia, cum provinciam dicimus, & principale est nomen, breuis est *Tro*. Vt,

Troia ruitis.

Tripartitus. Quando nõ est principale, & derivatio est, longa est, *Tro*. Vt, *Troius* *Æneas*.

Tellurem deam dicimus: *Terram* verò elementum.

Totum est vnus corporis plenitudo. * Vt, *Totum* auditorium, id est, integru. *Omne* de vniuersis dicimus. Vt, *Omne* auditorium, id est, vniuersa auditoria.

Terror propriè est, qui alijs infertur, vt si dicas, Ille habet *tenorem*, hoc est, timèdus est: vnde & *terribilis* dicitur.

Metus dicitur, quem habent timentes:

Volena ab eo, quod volam impleant, dicta sunt: *Vola* autem est medietas palmæ vel pedis, unde & *innolare* dicimus. *Volena* lingua Gallica bona & grandia dicuntur, sed magis dicta sunt ab eo, quod volam impleant.

Voluens, qui voluit: *Volubiles*, qui voluitur. *Vixens* est mulierum: *Aluus* est, qua defluunt fordes. Sallust. Simulans sibi alium purgari: *Venter* qui videtur. Iuuen.

Montani quoque venter adest abdomine tardus. 10

Vanus est, qui etiam sine utilitate, mentitur: *Mendax*, qui tantum ac decipiendū. Sanè *vanus* apud idoneos, *stultus* inuenitur. *Vt* Iuue. Sic libitum, vano qui nos distinxit Othoni.

Vrbs muros: *Ciuitas* eius habitatores significat.

Visus genere utimur masculino. cum de his loquimur, quibus videmus, *Vt* si dicam, *Nubecula* obest visibus moisi: *Sin neutro* utamur, 20 *ca* quæ videntur, significamus.

Vista sacerdotis sunt: *Laurus* verò etiam Imperatoris victoris.

Vallum dicitur ipsa munitio: nam *Valli* fustes sunt, quibus vallum munitur. *Virg.* de sustentaculis inquit vitium,

Primus vallos sub tecta referto.

Sexti Pompeij Festi

DE V R B I S

VETERIBVS.

A *Mvruales* hostiæ appellabantur, quæ pro aruis à duobus fratribus sacrificabantur. *Amburbiales* hostiæ dicebantur, quæ circum terminos vrbs Romæ dicebantur.

Acus dicitur, qua sarcinatrix vel etiam ornatrix vitur: *Acus* etiam paleæ quædam de frumento dicuntur. 40

Assiduus dicitur, qui in ea re, quæ frequenter agit, quasi cõsedisse videatur. *Alij assiduū*, locupletem, quasi multorum assium, dictum putarunt. *Alij eum*, qui sumptu proprio militabat, ab esse dando vocatum existimantur.

Ad, aut propriè personam significat, *vt* eo ad Pompeium: aut locū, *vt*, abiit ad theatrum. *At*, differentiã rerū significat, *vt* cum dicimus: *Scipio* est bellator. *at* *Marcus Cato* orator. 50

Adscripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, *vt* esset coloni. *Adscriptiij* velut quidam scripti dicebantur, qui suppledis legionibus adscribebantur.

Arbitrium dicitur sententia, quæ ab arbitro statuitur. *Arbitrarij*, cum adhuc res apud arbitrum geritur.

Arbitus honoris dici coepit, à circumcundo, supplicandoque. *Ambitio* est ipsa actio ambiens.

Adeo, cum prima acuta effertur, idè signifi-

cat quod accedo, *vt* cum dicimus, adeo præto-rem. *Cum* secunda, idem est, quod usque eo non quidem secundū rationem, quia *Ad* prepositio accusatiuis accommodanda est, sed vetusta quadam loquendi consuetudine.

Aquilus color est fuscus & subnigri, à quo aquila dicta esse videtur, quia vis eam ab acute videndo dicta volunt. *Aquilus*, autè color, ab aquæ est nominatus. *Aquilo*, verus à vehementissimo volatu, aquilæ instar, appellatur.

Apud & *Penes* in hoc differunt. *Apud* alterum personam cū loco significat: alterum personam, & dominū, ac potestatem prætrahitur à penitus. *Adgregare* est à grege, *Adgregare* ad greges ducere, *Segregare* ex plurib. gregib. partes deducere: unde & *Gregius* dicitur, è grege lectus.

Auidus à non videndo, propter nimiam cupiditatem appellatur: sicut *Ameus*, qui mentem suam non habet.

Beneficarij dicuntur milites, qui vacat muneris beneficio: è contrario *Munifices* vocantur, qui non vacant, sed munus recipi faciunt.

Bardus stultus à tarditate ingenij appellatur. *Bardus* Gallicè cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit à gente Bardorum.

Concinere est apte componere, *Concinere* est conuenire.

Cobum torum, quo temo busis cum iugo colligatur, à cohibendo dictum. *Cobum* poetæ cælum dixerunt à chaos, ex quo putabant cælum esse formatum.

Comptum, genus libaninis, quod ex farina confersa faciebant: *Comptum* Atrianus pro ornatu, & cultu posuit.

Chilo dicitur cognomèto à magnitudine labiorum à *Celo* sine aspirato ne, cui frons est eminentior, ac dextera sinistraq; velut recisa videtur.

Cupes & *Cupedia* antiqui lautiores cibos nominabant inde & macellum & torum *Cupedia* in Romæ appellatione: *Cupedia* autem à cupiditate sunt dicta.

Curia locus est ubi publicas curas gerebat. *Calabra* curia dicebatur, ubi tantum ratio sacrorum gerebatur. *Curia* etiam nominantur, in quibus vnusquisq; partem pop. Rom. quid geritur. *Curia* comitia, à curijs appellata.

Curiales emittuntur curiæ, et tribules, & munitipes. *Curules* equi, qui adigales. *Curules* magistratui appellabantur, qui curia vehebatur.

Cœna apud antiquos dicebatur, quod nunc est prædium. *Perispennis* quæ nunc cœnā appellamus. *De vaculis* dicitur, ad quæ scalis ascenditur.

Cum imperio esse dicebatur apud antiquos, cui nomina à populo dabatur imperium: *Cum* potestate esse dicebatur de eo, qui à populo à licui negotio præficiebatur.

Censuræ nunc significat ac putare, nunc suadere, nunc decernere. *Censura* hastaria dicebatur, dum militi multa homine ob delictum militum re indiciebatur, quod hastas daret. *Census* agrum à censendo

à censendo proprie appellatur, qui & emi & vane iure civili possunt. *Censores* dicti, quod rem suam quisque tanti aestimare solitus sit, quantum illi centuerint.

Comedus, dicitur, qui bona sua consumit, antiqui dixerunt: *Comedio emis*, recitatoribus.

Extraneus est, qui extra forum, sacramentum, siquae sit: *Extraneus* ex altera terra, quasi extraneus. *Externus*, ex altera gente. *Extraneus*, ex alia terra, *Extraneus* quoque dicitur, qui ante tempus natus, vel potius eiectus est. dicitur autem *Extraneus*, quod cum mater exterrita, alio eiecit.

Explorator à Speculatore hoc distat, quod *Speculator* hostia silentio perspicit: *Explorator* pacata clamore cognoscit.

Feralia, diis manibus sacra festa, à ferendis pecudibus appellata. *Feria* à feriendis victimis appellata.

Fenus & *Fœneratores*, & lex de credita pecunia. *Fœnebris*, à fœtu dicta, quod crediti numeri alios periant, ut apud Græcos eadem res *fœnis* dicitur. *Fœnus* quoque pratorum ab hac causa est appellatum, quando id ipsum manens, quotannis novum parit: unde etiam *fœnua* vocata est.

Fœnus appellatur naturalis terræ fœtus, ob quam causam & nummorum fœtus. *Fœnus* est vocatum, & de ea re *leges Fœnebres*.

Fælos & *Fæliosus* initio honesta vocabula erant: unde adhuc factiones histrionum & quadam priorum dicuntur. Modò autem nomine *fælionis* fœditio, & arma vocantur.

Hæc, est adjectivum temporis: *Hæri* dictum à Græco *χθίς*.

Hæri apud antiquos pro domino ponebatur. *Hæredium* prædium parvulum.

Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, & qui nunc hostis, perditilis.

Impages, dicuntur quæ à fabris in tabulis figuntur, quò firmitus cohereant, à *pangendo*, id est, fingendo. Unde & poetæ *Pangere verba* dicuntur, & agricolæ *Pangere plantas*, id est, fingere.

In, non semper abnuicionem significat, sed interdum etiam pro ademptione ponitur, ut inuolando, inclamando, inuocando.

In præpositio significat modò quod non, ut inimicus: modò actionem, ut inclamavit: modò ubi quod tendatur, ut incurrit: modò ubi quis in ut inambulavit.

Infectores qui alienum colorem in lanam concipiunt. *Offectores*, qui è colore proprio novum efficiunt.

Illex pro aucta sequenti syllaba significat, qui legem non parit, qui legem putat tenere se nullam: *Illex* correpta sequente syllaba significat, inductionem: b illiciendo.

Mona & *Monis* tres dicuntur esse, quarum una sunt iniquitas, quæ monet, placidæque

sint. Altera quæ maiores sunt, ac veniant in fragore, discutiuntque, aut diuellant, quæ à loue sint, & consilio deorum mitti existimantur. Tertia his ampliores, quæ cum igne veniant, & quanquam nullum sine igne fulgur sit, hæ propriam differentiam habeant, quod aut adurant, aut fuligine deformant, aut accendant.

Modò, cum per corruptum o dicitur, significat tempus, ut. Modò introij, & ponitur pro tantum, ut. Tace modò nunc iam. Quòd si producta posteriore syllaba enuntietur, dativus, vel ablativus est casus ab eo, quod est *modus*, ut. *Modo* quodam, id est, ratione.

Mente captus dicitur, cum mens ex hominis potestate abiit: & idem: *Demens*, qui de sua mente discesserit: & *Amens*, qui à mente abierit.

Miseratur is qui conqueritur aliena incommoda: *Miseratur* is, qui miserum subleuat.

Miseret me, eadè forma dicitur, qua *Piget me*. *Oculissimum*, charissimum. *Plaut*.

Oculissimum optimum amicea. *Oculatum*, pro præsentis posuit idem *Plaut*.

cum dixit, *Idem ipse*.

Pluris est *oculatus testis vnus*, quàm *aurij decem*.

id est, qui se vidisse dicat. *Oculus* quoque dicitur, ut funditus, penitus: quo significatur charum esse quàm oculum.

Orba significat apud poetas privata aliqua persona chara. *Orba* est, quæ patrem, aut filios, quasi lumen amisit.

Inter *Obsidionalis* & *Civicam coronam* hoc interest, quod altera singularis salutis signum est, altera vniuersorum civium securitofunt.

Ob præpositio aliàs ponitur pro *circum*: ut cum dicimus. *Vi* bemb *obsideri*, *obsignari*, *obvallari*. Aliàs *In*, vicem præpositionis, quæ est propter *ut*, *Ob* merita, *Ob* superatos hostes, unde *obsides* quasi *obsides*, qui ob fidem patriæ præstandam dantur. Aliàs pro *ad*, ut *Ennius*, *Ob Romam noctu legionem ducere cepit*.

Præsidium est, quod pro salute & utilitate allicuius auxilij gratia præponitur. *Subsidium* quod postpositum est ad subueniendum laborantibus.

Properare aliud est, aliud *festinare*. Qui vnus quodque mature transigit, is *Properat*: qui multa simul incipit, neque perficit, is *Festinat*. [Qui neque citius agit, neque serius, sed medium quiddam tenet, is *maturat*: ut bene atque proprie *Nigidius*.]

Portenta rerum fieri dicuntur, cum solida corpora raro se ostendunt, ut cometa, turbines, barathra, item sereno celo fieri tonitrua.

Offensa, quæ tantummodo ostendunt. *Monstra*, quæ perspiciantur, quæque remedio purgentur.

Puri, Probi, Profani, Sui auri dicitur in manumissione, sacrorum causa: ex quibus *Puri*, significat quod in usu spurcum non fuerit: *Probi*, quod recte excoctum, purgatūque sit: *Profani*, quod sacrum non sit, & quod omni religione solutum sit: *Sui*, quod alienum non sit.

Quatenus significat qua sine. vt hactenus, hac sine: at *Quatinus*, quoniam.

Inter *Legem* & *Rogationem*: *Rogatio* est genus legis. Quæ *lex* non continet, ea *rogatio* est, non potest non esse *lex*, si modo iustis comitiis rogata est. Alius Gallus.

Rogatio est, cum populus consulitur de vno, pluribusque hominibus, quod non ad omnes pertineat: & de vna pluribusque rebus, de quibus non omnibus sancitur. Quod in omnes homines, & vix populus sciuit *Lex* appellatur.

Reus stipulando, est idem qui stipulatur: *Reus promittendo*, est qui suo nomine alteri quid promisit, quive pro altero quid promisit.

Inter *Sacrum, Sanctum, & Religiosum* hæc differentia. *Sacrum*, ædificium consecratum Deo. *Sanctum* murum qui sit circa oppidum. *Religiosum* sepulchrum, vbi mortuus sepultus aut humatus sit.

Regium est, quod aut est, aut fuit regis: *Regale*, est dignum rege.

Sub vitem hastas iacere dicitur veles, cum eas sub manu iurium mittit: *Sub vitem praleari* dicuntur milites, cum sub vinea militari pugnare: *Sub vineam iacere* dicuntur, cum astantibus centurionibus iacere coguntur fudes.

Taciturnus, qui facile tacet: *Tacitus*, argutus etiam, quia potest aliquando tacere.

Martij Terentij Varronis DE LINGVA LATINA.

Verba aliud nunc ostendunt, aliud ante significabant, vt *hostis*. Nam tum eo verbo dicebant *Peregrinum*, qui suis legibus vteretur: nunc autem eum, quem tum dicebant *Perduellum*.

Lacus, lacuna magna, vbi aqua contineri potest: *Palus* paululum aquæ in altitudinem & palam latius diffusæ.

Præsidium est dictum, quia extra castra præsidebat in loco aliquo, quo tutior regio esset.

Obsidium dictum ab obsidendo, quo minus hostis egredi possit in die.

[*Pauper*, à paulo laere: *Mendicus* à minus, cui cum opus est, minus est.

Diuos, à diuo, qui vt deus, nullo videtur indigeret: *Opulentus* ab ope, cui ea optime. *Pecuniosus*, à pecunia magna.

Vindemator, vel quod vinum legere dicitur, vel quod de vite id demit: *Vestigator*, à venatu.

Assum dictum, quod ab igni assulescit. *Vuidum* est, quod humidum: & ideo vbi id non est, succus abest, & ideo sudando assum destillat humorem. Vt *Crudum* minimum habet humoris, sic *Excoctum* parum habet succi, *Eluxum* est in liquore aquæ deductum, & ex iure: quod iucundum magis, conditione succi.

Hasta, quod astantis solet ferri. *Iaculum*, quod vt iaciatur, sit. *Tragula*, à traiciendo.

Dammum, à denotione, cum minus re factum, quam quanti consistat: *Detritum*, à detritu: quod ea, quæ trita, minoris sunt precii.

Mercos à merendo, quod manu factum erant, & datum pro eo. *Manupressum*, à manibus & precio: *Præmium*, à præda, quod ob rectè quid factum, concessum.

Loquax, qui nimium loquitur: *Eloquent*, qui copiose loquitur.

Colloquium, cum conuenitur in vnum locum, loquens in causa: *Loquela*, verbum quod in loquendo essetimus.

Loquatur is, qui suo loco quodque verbum sciens ponit: *Præloquitur* iste, cum animo quod habuit, idque extulit loquendo.

Conferre manum dicimus cum hoste: *Afferre manum*, cum libertatem comprehendimus.

Spondet, qui dicit à sua sponte: *Sponsor* etiam spondet, qui idem faciat obligatus: *Præs*, qui à magistro: u interrogatus, in publicum vt præster, à quo & cum respondet, dicitur *præs*. *Vas* appellatus, qui pro altero vadimonium promittebat.

Inter *Agendi, Faciendi, & Gerendi* verba: Potest quis quid *facere*, & non *agere*, vt *poeta facit fabulam*, & non agit: *Contrà actor agit*, & non facit, & sic à *poeta fabula* fit, & non agitur, & non fit. *Contrà Imperator* qui dicitur res gerere, in eo neque agit, neque facit: sed *gerit*, id est, sustinet: translatum ab his qui contra gerunt, quod hi sustinent.

Signa dicuntur eadem & *Sidera*. *Signa*, quod aliquid significant vt, libra aequinoctium: *Sidera* quæ insidiantur, atque ita significant aliquid in terris perueniunt.

Fretum, dictum à similitudine feruentis aquæ, quod in fretum sæpe concurrat æstus, atque afferuescat. *Æquor*, mare appellatum, quod æquatum, commotum vento non est.

Q. TERENTII
SCAVRI DE OR-
thographia.

DE, nonnunquam perperam ponitur, pro
de. De prouincia venire, qui se dicit, di-
cit perperam. Imus enim in prouinciam, vt in 10
naue, vt in Circum. Eximus è prouincia, vt è
nauius, è Corfica. De prouincia existimamus,
cum de ea bene aut malè prædicamus. De
naui dicimus, cum longa an oneraria sit, roga-
mus. De Circo, cum Flauinius, an Maximus.

Vitiosè dicitur. Senatum haberi apud adem
Apollinis, quod in ade dici oportet. Et de se-
natus sententia vitiosè: nam habent dicere, vt
ex mea sententia. Item quidam dicunt, de se-
nata ire, dici potius, quam è senatu quòd de
eo, quo inimus dicimus, in: de, cum redimus. 20
Et senatu eiectus potius quam de senatu.

Malè imperant qui dicunt, de tabulis quid
dicere. De tabulis enim is dicit, qui eas laus-
cat, aut culpât: è tabulis is dicit, qui quod est
in his scriptum: recitat è scripto, quæ pronun-
tiantur.

À capite dempta quæ vocent, malè appel-
lant, quòd sunt de capite dempta, non à capi-
te. Ad caput additum rectè dicitur, si est extra 30
caput, quod additur.

Qui transcribunt tabulas, non describunt
sed exhibent, qui quales sunt scribunt, id
distribunt.

À scena, venit spectator: de scena venis, qui
egit. Contra spectator è theatro: è theatro actor.
De scena loquitur, qui de ea bene an malè or-
nata sit loquitur. In scena pronuntiat, qui hoc
idem subtilius vult dicere, non in scena, sed
pro scena dicit, pronuntiare actorem in scena 40
significanter Græcè dicimus. E scena actor e-
xit, venit in pulpitu, ac vestibulum: in scena
itaque actor est, cum eò venit.

Prodire dicimus, qui domo exedit. Proce-
dere qui eò quòd ducit producere.

Pro rostris dici oportet, cum is qui concio-
natur, his dicit, qui ante rostra sunt. Pro rostris
enim est ante, idem sunt.

In vestra ascendit, è rostris descendit: de ro-
stris dicit, qui ea eiusmodi sunt, dicit. †

In cõione stat, è cõione venit, de cõione dicit. 50
Inscribunt quidam literis, Data è Gallia:
Item, Data in Roma, vitiosè: nam sic dici o-
portet in Gallia, & Roma. Dantur enim in lo-
co, afferuntur è loco: sequitur vt dentur in Gal-
lia & Roma.

Agellij.

Adoptatio dicitur, quod per pretozem fit.
Arrogatio, quòd per populum.

Auarus appellatur, qui avidus æris est. Lo-
cuples, qui multas possessiones tenet.

Lex est generale iussum populi aut plebis,
rogante magistratu. Plebis scèsum est lex, quam
plebes non populus accipit.

Rogatio est, siue cum populus, siue cum
plebs rogitur, siue quod vniuersos pertinet,
capit ipsum, & origo, & quasi fons.

Populus est, in quo omnis pars ciuitatis, o-
mnèsq; eius ordines continetur. Plebs e-
dicitur, in qua gentes ciuium patricia non
insunt.

Qui mentitur, ipse non fallitur, sed alterum
fallere conatur. Qui mendacium dicit, ipse fal-
litur. Qui mentitur, fallit quantum in se est.

Qui mendacium dicit, ipse non fallit, quan-
tum in se est. Ita Nigidius.

Necessitas dicitur pro eo, quod necessum
est. Neccitas pro iure officioque obseruan-
tia affinitatisque.

Errare dicunt, sed è se ipsis. Hallucinati ex
eo quod Græcè dicitur arare.

Qui vnum quid maturè transigit, is propo-
nat: Qui multa simul incipit, neque perficit,
is festinat.

Vani dicuntur, non (vt vulgus dicit) desi-
pientes aut hebetes, aut inepti: sed vt veteri
doctissimi dicebant, mendaces & infidi, & le-
uia inaniaque pro grauib; & veris astutissi-
mè componentes. Scilicet vocantur non tam
stulti, & exordes, quam terri, & molesti, ille-
pidi, quos Græci quædam res usque opsantes dicunt.

Vena suapte vi immobiles sunt, & sangui-
nis tantum demittendi gratia explorantur.

Arteria motu atque pulsu suo habitu &
modum febrium demonstrant.

VOCVM ALIQVOT

APVD TERENTIIVM

explicatio.

E veteribus membranis.

HEus, Ohe, Eho, Ehodum, vocandi.
Antebac, Quoad, Postbac, temporis.
Vsquam, Vsquam, Nusquam, Quopiam, loci.
Amabo, Sodes, Hem, Mea tu, blandientis.
Pol, Edepol, Castor, Hercle, iurandi.
Eu, Euge, Eia, Age, Agedum, hortandi.
Nullus, pro non.
Vt, qualiter, quocumque, Vbiubi, ubicumque, Cui-
cui, cuicumque.
Heu, heu, dolentis.
Hui, Phy, Papa, admirantis.
Vaha, deridentis vel indignantis.
Atat, xpauescentis.
Ha ha ha, deridentis.
Heu heu, au au, flentis.
60 Nequicquam, frustra, Neniquam, nullo modo

Itidem, similiter.
Apprime, Valde.
Aiqui, Certè.
Potis est, potest: *Pote*, potes.
Etsi, tamen, pro quamuis.
Qui, quare vel quomodo.
Quam, quantum.
Maximè, sæpe pro libenter.
Eccum, ecce cum vel ipsum.
Ecca ipsa, ecce ea ipsa.
Hiice, pro hic; *hiicine*, pro hiene; *hiice*, pro hij:
hiicine, pro istone; *huiusce*, pro huius; *hiice*,
hiice, pro hiine.
Illac, pro illac; *illone*.
Malum, interiectio.
Tute, tuipe.
Scelus, quandoque pro scelesto.
Periculum, pro experientia.
Res, pro prædiis vel vilitate.
Facinus, quandoque factum.
Mala, maxilla.
Dica, scedula.
Angiporsum, via arcta.
Occipio, incipio.
Cissa, tardo.
Faxo, faxim, pro faciam vel fecerim: *fuxint*,
 facient fecerint.
D do, do. Sedim, dabo; duim, dent.
Scies, pro scis; *Sciunt*, pro sint.
Face, pro fac. *Adhuc*, pro adhuc.
Id te, pro dimitte. *Rogo*, pro interrogo.
Offendi, pro inveni.
Mane, pro auscultea.
Opperior, expecto.
Percomor, inquiror.
M. iuro, accelero.
Obmundo, maceo, de magna molestia.
Concedo, obedio.

Exigo, expello & sperno.
Arcessor, vocor.
Vereor, timeo. Revereor, obferuo.
Calleo, callidè scio.
Abnuo, nego & subtraho.
Refello, contradico.
Gannit, latrat, inaniter loquitur.
D sp. rj, per deos perij.
Posteridie, pro postredie, hoc est, postero die.
 10. *Astu*, astutia, vel prouidentia. *Astu* pro ciui-
 rate.
Miserè, interdum pro immoderatè.
Prauiso, videre desidero.
Sedulè, inenro, *vuliter*, studiosè, *ex animo*, sine
 dolo.
Ambages, verba frustratoria. *Phalera*, insi-
 diosa.
Clientela, seruitium vel multitudo clientium.
Conclamarum, satis dictum.
 20. *Facessere*, libenter & cum desiderio facere.
Id propterea, propter id.
Ostentare, vanè se iactare vel ostendere.
Propediem, breui vel cito.
Dicm, breue tempus: *Ætatem*, tempus longum
 significat, adverbialiter.
Debacchari, furere, à furore non cessare.
Despicatus, despectus.
Æruana, molestia vel miseria.
Floccifacere, contempnere, despicere.
 30. *Lace, sere* prouocare.
Suffarcinatus, succinctus.
Iurandum, pro iurandum.
Exemplum satere, id est pœnam constituere.
Potissè potis esse, posse.
Qui, pro qui. *Quis*, pro quæuis. *Quisnam* pro
 quænam.
Sycophantia, pro comedone.
Sucenturiatum, sub centuria positus.

PAVLI

FINIS.

PAVLI MANVTII PATRIS DE VETERVM DIERV M RATIONE.

I duo dierum in genera distri-
bui Annum oportet, multifariâ
recte diuidetur, vt sic: *Annus*
constat ex Diebus vel Fastis, vel
Nefastis: aut sic, ex Diebus vel
Festis vel Profestis: aut sic, ex Diebus vel *Senato-*
ris, vel non Senatoriis: aut sic, ex Diebus vel
Comitialibus, vel non Comitialibus. harû enim
quatuor diuisionum, si separatim singulâ cõ-
siderentur, totum Annum qualibet comple- 10
ctur. Nos autem, cum de Diebus ex quâ
scitu digna cõsumimus, quâque ad Romanâ
historiâ notitiâ valde pertinent, breuiter o-
stendere instituerimus, ex his diuisionibus v-
temur ea in qua quæ maior pars est, cõ-
nim partes habent singulâ ea, cum ea parte,
quæ in aliis diuisionibus item maior est, cõ-
parata, verior aliquâto esse cognoscitur. in-
cipiemus igitur à nominatis in prima diui-
sione, Fastis, & Nefastis: quando quidem Fa-
sti, quæ duarum primæ diuisionis partiû ple-
nior est, plures in anno sunt, quàm quæcûque
pars in tribus reliquis diuisionibus latius pa-
tet, hoc est, quàm vel Profesti, vel non Sena-
torij, vel non Comitiales. quod si quis oppo-
nat, in kalendario plures notatos esse dies
littera c, quàm littera f, vnde plures signifi-
cantur Dies Comitiales, quàm Fasti, itaq; nõ
recte me à Fastis, vt à plenior parte, exordiri; 30
sciat, non à me Fastos modò vocari quos no-
tatos littera f videmus, sed omnes planè qui-
bus fari tria verba, Do, Dico, Addico, Prætori
licebat: quorum è numero Comitiales erant,
& ij, quos in kalendario hæ litteræ demon-
strant *N. N. Q. REX. C. Q. ST. D. F. P.* quibus
omnibus cum fari liceret, etiâ si non id sem-
per fieret: quæ de causâ notati sunt aliis liti-
ris potius, quàm f, vt indicetur, præter fari a-
liquid etiam fieri licuisse: non absurdè mihi
facere videor, si ad Fastos, littera f notatos, 40
qui quidem verè Fasti dici possint, quod iis

aliud profus nihil fiebat, quo Prætor à iure
dicendo impediretur, eos quoque dies aggre-
go, quibus, fari semper quidem licebat, non
tamen, quod liceret, fieri semper solebat. vt
omnino tria essent genera, quibus de singulis
agetur suo loco: primum Fasti ij, quibus fari
semper & liceret, & soleret, qui notantur liti-
tera f, sũntque omnes xxxix. hi & propriè er-
rant Fasti, & toti: propriè quod per eos nisi cû
aliquis casus extra ordinem interueniret, ni-
quam Prætorius non dicebat: toti, quod fari,
horis omnibus liceret. Alterum genus fuit,
Fasti ij, qui & ipsi propriè Fasti erant, sed non
toti, quod iis quidem omnibus fari, non ta-
men horis omnibus, liceret. erant autem hi,
N. N. F. P. EN. Q. REX. C. Q. S. T. D. quas litteras
infra explanauimus. atque hi erant omnes
lxxv. Tertium genus Comitiales fuere casu
Fasti, non propriè, quia, cum Comititia non ha-
berentur, tunc fari solum Prætor solebat, hi
modo toti erant Fasti, cum nulla scilicet Co-
mititia haberentur, modo ex parte, cum habe-
rentur illa quidem, sed minimè per totû diẽ.
hi clxxxiv. erant. Nos igitur Fastos omnes
vocamus; quibus scunq; fari liceret, siue Fa-
sti propriè, siue non propriè essent. Itaque ab
his profesti, paulatim progrediemur diuidẽ-
do, vt, qui nobis propositus est huius narra-
tionis finis, eo perueniamus. Omnes Dies aut
Fasti sunt, aut Nefasti: & Fasti partim Fasti,
partim Profesti: Festos plerosque partim Fa-
stos, partim Nefastos fuisse, vt Quinialia, Lu-
percalia, Terminalia, ex kalendario cogno-
scitur, quibus enim Festis diebus adscriptum
est N, ij sunt Nefasti. simul, & Fasti Nefasti,
priori parte, Fasti, posteriore Dies Færalia
adscriptam habet n. qui festus propriè non
fuit, sed gestandæ ad mortuos cœnæ dicatus
dies. quod quia non hora statâ fiebat, sed, vt
cuique commodum erat, idco totus dies po-
tuit esse Fastus, propterea, vt opinor, littera v.
xx ij

notabatur. Festsis potro diebus, non dubito, quin omnibus haberi Senatuum licuerit. cuius rei exempla sunt in antiquorum libris admodum multa, quanquam solemnne hoc non erat vt semper diebus Festsis Senatuum haberetur, sed legitimum vt haberi posset. Solemne autem illud, ac statutum, ex more maiorum, vt kalendis, Nonis, Idibus, haberetur. Itaque in kalendis, Nonis, Idibus, haberetur. Neque Nonis, neque Idibus littera C, quæ Comitiales dies significabat, per quos haberi Senatuum non poterat, neque diebus omnino vllis Festsis adhari profectis dies aut fasti erant, aut Nefasti, & omnibus Profectis Nefastis haberi Senatuum licebat. Profectis autem Fastis non planè omnibus, sed iis tantum, qui Comitiales non essent, quibus autem Profectis haberi Senatuum poterat, iis omnino Agi cum Populo non poterat, contra quibus Profectis haberi Senatuum non licebat, iis Agi quidem cum Populo licebat, nec tamen semper agebatur: cum ea res ex eorum voluntate penderet, penes quos Populi cogendi potestas esset. non enim, quod licet, id etiam necesse est. Quod autem dixi Comitialibus haberi Senatuum non licuisse, declarant illa verba, in epistola Ciceronis ad fratrem, quæ tertia est lib. 11. Consecrati sunt dies Comitiales, per quos Senatuum haberi non poterat. & illa in S. C. quod Cælius ad Ciceronem misit, Epist. lib. 11. Vt, quæ eius rei causa per dies Comitiales Senatuum haberetur, S. C. facerent. Quibus verbis quod extra ordinem à Senatu eo S. C. decerum est, id omnino fieri solitum non esse, dilucide colligit. Ita Senatuum Fastis quibusdam haberi poterat, quibusdam non poterat: siquidem Comitiales inter Fastos iam reuulimus. Nefastis autem haberi omnibus potuisse, iam diximus. Sanè qui me torquet, nodus est, mihi quidem perditissilis, in epistola ad Atticum libro 1. in qua, cum dixisset iam, Nam cum dies venisset rogationi ex S. C. ferenda, paucis post verbis subiunxit, Senatuum vocatur. quod certe mos maiorum minus ferre videbatur, nam, si Rogationi ferenda dies esset, certe Comitialis est. quod si Comitialis, haberi Senatuum non licet: cuius rei rectum solio sunt ea, quæ paulò antè recitauimus, & ex epistola ad fratrem verba Ciceronis & S. C. nisi si factum id extra ordinem dicamus, vt Pisonis Consulis iniquissimus conatus, cuiam iterum: qui cum esset laos rogationis & eius Rogationis, quam ex S. C. & de religione ferebat, idem tamen erat dissuasor. Comitialium magnus erat numerus: eosque fuisse dies Fastos, quod supra dixi, ita existimo, vt mihi videar affirmare posse, non enim inanè quadam

coniectura, sed certa in primis, vt puto, ratione commoueor, nam in Orationibus Ciceronis, in Pisonem, de Prouinciis consularibus, pro Sextio, mentionem video fieri ea de lege, quæ P. Clodius Tribunus pl. sanxit, vt omnibus diebus Fastis Agi cum Populo liceret. quod fit apertum, Fastis quibusdam non id licuisse, quod, vt omnibus liceret, lege Clodia sanctum est, quam tamen legem non fuisse obseruatam, demonstratum est à nobis in lib. de Legibus Romanis. Nec vero mirari satis possum, cum, Fastos aliquot fuisse Comitiales, patet, qui venerit in mentem Macrobio Fastis, dicere, Lege agi licuisse, cum Populo non licuisse, Comitialibus autem vt unque licuisse, quorum alterum verè dictum constat, Comitialibus, inquam, & Lege agi, & cum Populo licuisse: quia scilicet Comitiales erant de numero Fastorum: itaque & illud, omnium Fastorum commune habebant, vt Lege agi posset, & hoc præter ea proprium, vt etiam cum Populo posset. Alterum autem de Fastis diebus, quibus ac lege agi licuisse, cum populo non licuisse, in prima parte verum esse video, in secunda qui possit non esse falsum, haud facillè reperio. qui enim Fastis agi cum populo non licet, cum Comitiales omnes fasti sint & Comitialibus agi licuisse cum populo, iam ostenderim: dixisset hoc modo: Fastis omnibus lege agi licet, cum populo non omnibus licet: nihil erat, quod reprehederes: siquidem, quod docuimus, quibusdam Fastis agi cum populo poterat, quibusdam non poterat: quibus poterat, eos si quis Fastos; aut Fastos, Comitiales diceret, non erraret, cum dies fuerit nullus Comitialis, quia idem & Fastus: sed Comitiales potius, quam Fasti, vt reliquis Fastis proprio nomine distinguerentur, & Comitiales item potius, quam Fasti Comitiales, breuitatis causa, vocabantur. Verùm quia libenter, quantum in me est, Antiquitatem soleo tueri: Macrobiom, à quo multa didici, quasi gratiæ referendæ loco, de honor exultare: vt cum Fastos nominauit, de iis tantum intellexerit qui Fasti vulgo dicebantur, non etiam de iis qui est Fasti ipsi quoque erant, Comitiales tamen appellabatur. spectauit igitur non verbi vni, quæ dies omnes, quibus Prætor tria verba fieri posset sine Comitiales essent, sine nō, completitur, sed consuetudinem loquendi, quod Fastos nominabant eos, quibus tantum lege agi posset, cum eos quibus cum populo posset, Comitiales præcipuo vocabulo mallent appellare. Queritur hic fortasse: cum Comitiales omnes essent Fasti, istque & cum populo, & lege agi posset, cum populo, quia Comitiales: lege, quia Fasti, fieretne simul vtrumque. Negatur, nam, etsi, licebat vtrumque

que eodem die, non tamen utrunque poterat eodem tempore. cum enim populus in Forum conuenisset, quid iudicibus, aut litigantibus loci relinqueretur? porro, si vacaret locus, qui tamen posset Prætor, aut Iudices, in tanto strepitu, quantum coactus in vnum locum multitudinis solet esse, eorum, qui causas agerent, orationes attentis auribus, animisque, ut par est, excipere? sedata mente diligenter aliquid considerantibus oportet esse, itaque absurdum est, credere, potuisse eodem tempore & cum populo agi, & iudicis operam dari: sicuti Fastis iis, qui Comitiales non erant, eodem quidem die non tamen eodem tempore, & Lege actum, & Senatam esse habitum inuenio; sic, ut Lege ageretur primum, deinde Senatus haberetur. quod cum ex aliis locis, tum ex III. & XII. epistola libri II. ad Quintum fratrem intelligitur. Ergo cum omnes Comitiales essent Fasti, non quia semper Lege ageretur, sed quia semper liceret, si modo cum populo non ageretur: (nec enim utrunque simul fieri, iam diximus) ita concludemus: Fastos, litera Γ in Calendario notatos, iurisdictionem omnes habuisse: Fastis, littera ϵ notatis, & ius dici, & agi cum populo eodem die, non eodem tamen tempore, potuisse: id est, quod Fastos eos quoque fuisse dico, non ex eo, quod fieret, sed ex eo, quod liceret. Hæc de fastis supersunt Nefasti. His omnino neq. lege agi, neque cum populo licebat. cum enim opponatur Fastis, quorum è numero sunt Comitiales, eo iure, quod omnes Fasti, siue Comitiales, siue non Comitiales, habent, propterea careant necesse est. Fastus etiam sic: Die nefasto apud Prætores lege agere, religiosum erat. Causas tamen agi, & Concione haberi, & legem promulgari, licebat. nam neque causas agi est lege agi neque Concione haberi, aut, legem promulgari, est cum populo agi. quæ probare singula magni negotij non est. Agitur lege, cum Prætor tria verba facit, Do, Dico, Addico, qui est vltimus iudicij dies, cum verò causis audiendis Prætor operam dat, lege tunc non agitur. quare fastos esse, necesse non est omnes dies, quibus aut pro reo, aut contra reum dicitur, sed fastum esse quidem esse necesse est, quo Prætor, aut qui iudicio præest, cum consilio iudicium sententiam ferre debet. itaque in epistola III, libri II. ad Quintum fratrem, Ad III. Idus, inquit, dixi pro Bestia, de Ambitu, apud Prætores Cn. Domitium. Quem tamen diem (est autem III. Idus Februarij) factum non fuisse, Calendarium indicat, notatur enim, ut nefastus, littera $\mathcal{N}$ nec omnino de octo diebus, qui ab Idibus appellantur, mense Februarij Fastus vllus fuit, vltimo tantum die, hoc

est Idibus ipsis, excepto, qui nefastus prior fastus posteriore parte sunt, notatur enim sic. $\mathcal{N}$. Conciones licet ad populum haberentur, non tamen Comitiales tantum die, sed eo facto, qui Comitialis non esset, & Nefasto patenter haberi poterant. nolo enim quencquam in eo falli, quia fortasse, Agi ad populum, & Agi cum populo idem esse videatur, quæ diuersa sunt. nam Agebatur ad populum cum ad populum concionem aliquis habebat, ut Gellius docet lib. XII. c. v. Agebatur autem cum populo, ut ait Festus, cum magistratus ad Consilium aut Comitiam vocabatur. quod fieri Comitiali duntaxat die licebat. Concionari autem omnibus æquè diebus licuisse, exempla demonstrant. itaque quoties aliquod s. c. erat factum, dimisso Senatu, & s. c. ad populum recitato, magistratus aliquis, aut etiam priuatus Senator, Concione ei à magistratu data, ad populum verba faciebat, nec tamen is erat dies Comitialis: nam Comitilibus fieri s. c. aut omnino Senatam haberi non potuisse, demonstratum est. & Festus hæc aperte distinguit, cum ait, Forum est, in quo iudicia fieri. Cum populo agi, Conciones haberi, soleant. Quo die igitur. Agi cum populo, eodem, Agi apud populum, licebat, quo autem Agi apud populum, eodem. Agi cum populo, non semper licebat. Exempla sibi quisque noter in legendo, quod facillimum est, sunt enim infinita. itaque puto me facere non ineptè, quod iis recitandis quæ passim extant, contereendum mihi tempus esse non existimem. Illud addendum vnum videtur, Cum aduocabatur Concio, ut populus aliquid suffragis, rogante magistratu, scisceretur, tum actum esse cum populo, non ad populum, cum verò Magistratus, aut etiam priuatus aliquis, magistratu ei concionem dante, ad populum verba faciebat, non ut suffragia deinde ferrentur, sed ut aliquid exponeretur, tunc non cum populo, sed ad populū actum esse. Aliud est igitur, Habere concionem, aliud Aduocare concionem. Habere concionem, est Agere ad populum, Aduocare concionem, si aduocatur, ut suffragia ferantur, est Agere cum populo. ideo scripta sunt hæc, apud Macrobius lib. primo Sat. Iulius Cæsar Auspiciores lib. xv. negat, Nundinis Concione aduocari posse, id est, Cum populo agi, id est, quæ Nundinis Romanorum haberi Comitiam non posse, Addita enim sunt illa verba. Id est, Cum populo agi quia non semper, Concione aduocata, cum populo agebatur, sed interdum ad populum duntaxat. Nundinis autem, cum populo quidem agere non licuit, ex quo sequebatur, ut Comitiam haberi non possent, ad populū autē agere, hoc est concionem habere, certè licuit. non enim

ante factu illud quod à Cicerone scriptum est, lib. i. ad Atticum: Ante diem x. Kal. Nundina: Concio biduo nulla. Quibus verbis, id quod factum non est, non id, quod nō licuit, ostēditur, nam cūm haberi Nundinis Comititia non possent, quod non ex Macrobio tantum, verum etiam ex Plinio lib. xix. cap. iix. cognoscitur: propterea ne concionandum quidem P. Clodius, Appius, Metellus putauerunt, qui proximis diebus. Comitiorum causa, Conciones habuerant. Superest de lege promulganda. id enim de tribus, quæ præpositimus, erat tertium Ferendæ legis, & Promulgandæ non eadem ratio fuit. Ferretur die tantum Comitiali: Promulgabatur etiã non Comitiali siue fastus, siue Nefastus esset. itaque C. Cato Tribunus pl. rationem de abrogando Lentulo imperio, die non Comitiali, promulgauit. cūm enim & post xv. Nonas Februarij & ante ix. Idus eiusdem mensis promulgauit: quod ex epistola iiii. libri ii. ad fratrem colligitur: Comitiali die promulgare non potuit, ac ne Fasto quidem. primi enim duodecim Februarij dies Nefasti omnes fuerunt. Haberi autem Senatū per Nefastos omnes, licebat: nec per omnes tamen sed tantum, cūm res postularēt, habebatur, eorū magistratum, quibus id iuris erat, arbitrato. ita Senatus in hoc præstate populo videtur: quod agi cūm populo per vnum modo dierum genus, hoc est, per Comitiales, quæ Fastorum pars erat, haberi autem Senatū per duo genera, hoc est, & per Fastos eos, qui Comitiales non essent, & per Nefastos omnes, licebat. Erat præterea Dies aliquot promissus, quibus totis lege agi, neque omnino licebat, neque omnino non licebat, sed partim Fasti erant, partim Nefasti. horum tria erant genera: alij, prima & postrema diei parte, Nefasti, media Fasti, qui dicebantur *Interfisi*, & in Kalendaria his duabus literis notantur, & N: quod est Endotercis, pro Interfisi. Veteres enim Endo pro In vsurpabant. itaque dixit Cicero lib. i. r. de legibus: Quos endo exlum merita vocauerint. Et Festus notat, Endotercis pro Initium. Varro autem lib. i. de re Rust. Endo suam d. muja. Alij priore parte Nefasti, posteriore Fasti: qui notantur ipsi quōque duabus literis, s, n p, sed coniunctis, hoc modò N: quod valet, Nefastus primo, cuiusmodi fuisse dies ferè omnes Festos, inspecto Kalendario cognoscitur. Nonnulli priore parte Fasti posteriore Nefasti: qui notantur sic, s. p. quod, Fastus primo, significat. quo ex genere videmus in Kalendario Vinalia fuisse. Dies eorū qui priore parte aut Fasti erant, aut Nefasti, de veteribus, quod meminere, nemo nominat. de Fastis autem me-

dia diei parte hoc est de Interfisi, Varro be lib. v. de lingua Latina. *Interfisi* dies sunt, per quos mane & vespert est Nefas medio tempore, inter hostiam caesam & exta portesta fas: à quo, quod fas tum intercedit. Interfisi dies: aut quod Interfisi nefas. Patet iam, his literis, quæ sunt in Kalendario, s. n. c. p. N. s. n, sex dierum genera significari. Fastos, Nefastos, Comitiales, Fastos primo Nefastos primo, Interfisi. Quod si cui veniat in mentem, hæc duarum literarum connectione N. non significari, quod nos diximus, Nefastus primo sed potius, Nefas Prætorii: huius opinionem argumentum primo coniectura, vel ex ipsa potius, vt ego sentio, ratione ductum, deinde etiam Historie veteris infirmat auctoritas. argumentum est hoc. Nefas, cui pauciora sufficiunt, pluribus vixit, quid opus erat, vt ij dies, quibus adscriptum videmus N. Nefasti esse indicarentur, deos potius litteras, quàm vnam, apponeres. Cur N: inquam, non nō præsertim cum Nefasti dies omnes hac vna littera: n. notentur, sicuti & Fasti, eorum quasi aduersarij, vna littera, s. demonstrantur. Age, dicat aliquis, leue hoc esse, planèque negatorum argumentum. quod sanè mihi videtur contra, quid Ciceroni respondebitur mendacine, & falsitatis, quasi rectem corruptum, aut incientem, arguemus, non ita vt opinor, quisquam despicit. Sunt igitur hæc in Epistola, Ruffi, Ciceronis verba, libro ii. ad fratrem: Cognosce nunc Idus. Deamus erat Cælio dies. Comitias ad numerum iudices non habuit. Quibus verbis, cum Idus Februarij, de quibus Cicerolo loquitur, Fastum ex parte diem fuisse, satis constat: quando quidem eo die Prætor Domitius, vt de reo cognosceret, sententiamque ferret, in Forum descendit: sequitur, vt N: quod Idibus omnium mensium, exceptis Iuniis, in Kalendario adscriptum videmus Nefastus dies omnino significari non possit: Eodem in libro altera est Epistola, quæ sic incipit: Sextius noliter absolutus est ad ii. Idus Mart. qui dies, si es die Sextius absolutus est, certè Nefastus planè non fuit, fuit autem: cūm ei sic aduactum, priore quidem parte Nefastus, posteriore autem Fastus: sicuti & Idus Februarij, de quibus in Kalendario N: appositum animaduertimus. Aggrediamur nunc quando & de Dierum ratione, & de literis, eos significantibus, satis multa, atque etiam, vt arbitramur, satis vera dicta, alias, quæ in Kalendario sunt, litteras aut coniectas, eoque obscuriores distiones interpretari: vt, quos Antiquitas capite eorum commodo pro nostra vitili parte consulamus.

A KIANE
B F
C C
D D
E NON.F
F F
G C
H C
A AGON.
B EN
C CARN.
D C
E ID.N
F EN DIES VITIOS.
G CAR IX S.C.
H C
A G
B C
C C
D C
E C
F C
G C
H C
A C
B C
C C
D C
E C
F C
G C
H C
A C
B C
C C
D C
E C
F C
G C
XXXI

H K.F.E.B.N
A N
B N
C N
D NON
E N
F N
G N
H N
A N
B N
C N
D EID.N
E N
F LVPER.N
G EN
H QVIR.N
A C
B C
C C
D FERALE
E C
F TERN.
G REGIEN
H C
A EN
B EQN.
C C
XXIX

D KMAIN
E F
F G
G G
H G
A N
HOC DIE CAESAR.
PONT.MAX.FACT.EST
B NON.F
C F
D G
E C
F C
G C
H EN
A EQN.
B EID.N
C C
D LIB.N
E C
F C
G C
H C
A N
B TVBILN
C QREX.C.F
D C
E C
F N
HOC DIE CAESAR.
ALEXAN.RECEPIT
G G
H C
A F
B C
C C
XXXI

C K.APR.N
D C
E C
F CLVDI MATRI.MAC.
G NON.LVD
H NLVDI
A NLVDI
B NLVDI
C NLVDI
D NLVDI.N.CIRC.
E NLVDI CERER.
F EID.N.LVDI
G NLVDI
H FORD.N.LVD
A NLVDI
B NLVDI
C NLVDI
D EERN.LVD
E IN CIRC
F N
G PAR.N
H N
A VIN.
B C
C ROBN
D F
E C
F N.LVD.FLOR.
G CLVDI
H CLVDI

A KMAIN
B FCOMP
C C
D C
E C
F C
G NONN
H F
A LEM.N
B C
C LEMN
D N.LVD.MART.
IN.CIRC
E LEMN
F C
G BID.N
H F
A C
B C
C C
D C
E AGON.N
F N
G TVBN
H QREX.C.F
A G
B C
C C
D C
E C
F C

H K.IV.N
A F.MART.CAR.MO-
B C NAT
C C
D NON
E N
F N
G MENTL. IN. CA-
PIT
H VS.T.F.PR.
A N
B MART.
C N
D EID.N
E N
F Q.S.T.D.F
G C
H C
A C
C C
D C
E C
F C
G C
H C
A C
B C
C C
D C
E C

F K.IV.LN.
 G N
 H N
 A N
 B POPLIEN'
 C NLVDI APOLLIN
 D NON.NLVDI
 E NLVDI
 F NLVDI
 G CLVDI
 H CLVDI
 A N'LVDI
 B CLVDI.N.CIR.
 C CMERK.
 D EID.N'MERK.
 E FMERK.
 F CMERK.
 G CMERK.
 H LVCAR.N'MERK.
 A CLVD.VICT.CAES.
 B LVCAR.LVD
 C CLVDI
 D NEPT.LVDI
 E NLVDI
 F FVR.R.N'LVDI
 G CILVDI
 H CINCIRC.
 A CINCIRC.
 B CINCIRC.
 C CINCIRC.
 D
 XXXI

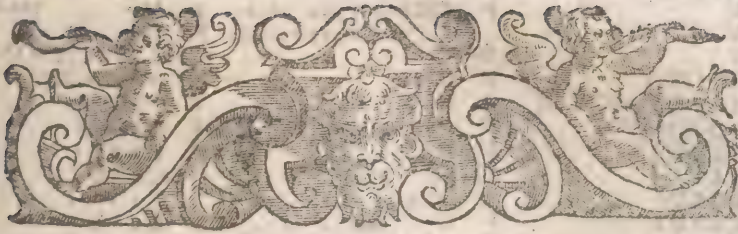
E K.A.VGN.
 F CPER.HOC DIE C.CAE-
 SAR.HISP.VICIT.
 G C
 H C
 A NON.F
 B F
 C C
 D C
 E N' HOC DIE CASAR
 F C HISPALIN.VIC.
 G C
 H C
 A EID.N'
 B F
 C C
 D C
 E PORT.N'
 F C
 G VIN.F.P.
 H C
 A CONS.N'
 B EN
 C VOLC.N'
 D C
 E OPIC.N'
 F C
 G VOLT.N'
 H N'H.D.ARA VICTORIA
 A FIN CVRIA DEDIC.BST
 B F
 C C
 XXX

D KSEPT.N HOC DIE
 E N PER.NEF.
 F N'
 G CLVDI.ROMANI
 H NON.F.LVD.
 A FLVDI
 B CLVDI
 C CLVDI
 D CLVDI
 E CLVDI
 F CLVDI
 G NLVDI
 H EID.N'
 A F.F. EQVOR. PROB.
 B LVDRON.
 C C IN CIRC.
 C CINCIRC.
 D CINCIRC.
 E CINCIRC.
 F CINCIRC.
 G GMERK.
 H CMERK.
 A CMERK.
 B N'MER.H.D.
 C C AVGVSTI NATALIS
 LVD.CIRC.
 D C
 E C
 F C
 G C
 H F
 A C
 XXX

B K.OCT.N
 C F
 D C
 E
 F C
 G C
 H NON.F
 A F
 B C
 C C
 D MEDITR.
 E AVGVST.N'
 F FONT.N'
 G EN
 H EID.N'
 A F
 B C
 C C
 D ARM.N'
 E C
 F C
 G C
 H C
 A C
 B C
 C C
 D CLVD.VICT.
 E CLVDI
 F CLVDI
 G CLVDI
 H CLVDI
 XXXI

A K.NOVEM.N
 B
 C
 D
 E NON.F
 F FLVDI
 G CLVDI
 H CLVDI
 A CLVDI
 B CLVDI
 C CLVDI
 D CLVDI
 E EID.N' EPVL.
 INDICT.
 F FEQVOR.PROB.
 G CLV.PLINCIR.
 H CINCIRC.
 A CINCIRC.
 B CMERK.
 C CMERK.
 D CMERK.
 E C
 F C
 G C
 H C
 A C
 B C
 C C
 D C
 E F
 F C
 XXX

G K.DEC.N
 H
 A
 B
 C NON.F.
 D
 E C
 F C
 G C
 H C
 AGON.
 B EN
 C EID.N'
 D F
 E CONS.N'
 F C
 G SAT.FERTAE SAT
 H C
 A OPALN'
 B C
 C DIV.N'
 D C
 E LAR.N'
 F C
 G C
 H C
 A C
 B C
 C F
 D F
 E C
 XXXI

KALENDARII ROMANI EXPLA- NATIO.

F. Fastus dies
C. Comitialis.
N. Nefastus

Fas. Vario, Festus

I A N.

NON. nonæ
AGON. Agonalia. Ovidius
EN. Endorecificus: pro, Intercifus
CAR. Carmentalia: quod sacra tum, & fe-
riæ Carmenti. Varro
I D. Idus

F E B R.

LVPER. Lupercalia: quod in Lupercali Lu-
perci sacra faciunt. Varro.
QVIR. Quirinalia, à Quirino: quod huic
Deo ferriæ ad Q. fratrem lib. 2.
F. R. A. L. Ferialia: ab inferis, & ferendo,
quod ferunt eum Epulas ad sepulchrum, qui-
bus ius ibi Parentare.

TER. Terminalia: quod is dies Anni ex-
tremus constitutus. duodecimus enim men-
sis fuit Februarius.

REGIF. Regifugium. Ovidius. quanquam
est inter Ovidium, & kalendarium, de Die
Regifugij controuersia. ille enim assignat
ei Februarij diem XXIII. in kalendario autem
video ad XXIV. esse appositum. nec sanè, si
modo Regifugij dies N. fuit videtur esse po-
tuisse die XXIII. hoc est Terminalib. qui N.
dies fuit. altoqui dies idem & N. & N. fuisset.
EQ. Equiria. Varro, Festus, Ovidius

M A R T.

LIB. Liberalia. Varro
QVIN. Quinquatrus. Varro
TVBIL. Tubilustri: quod eo die in Atrio
sacro Sacrorum Tubæ lustrantur. Varro li-
bro 5. Ovidius libro 3. Fastorum, & Festus
Q. REX. C. F. Quando Rex Comitauit.

A P R.

CIRC. Circenses

FORD. Fordicidia: à Fordis bubus Bos for-
da, qua fert in ventre, quod ea die publice
immolantur boues prægnantes in Curtis.
10 complures à Fordis caedendis Fordicidia di-
cta. Varro libro 5. Ouid. libro 4.

CER. Cerialia. Varro

PAR. Parilia: à Pariendo, vt ait Victorinus
Afer. Alij, Palilia, à Pale: quod eo die Feriæ ei-
deæ fiunt. Varro lib. 5. Ouidius lib. 15. Fast.
Festus in verbo, Pales: & Parilibus. Tibull. cl.
6. lib. 2. Propertius in iv.

VIN. Vinalia: à Vino. Varro

ROB. Robigalia: dicta ab Robigo, secun-
dum segetes. Varro

FLOR. Floralia. Ovidius, Plinius

M A I.

COMP. Compitalia

LEM. Lemuria. Varro, Ovidius

LVD. MART. IN CIRC. Ludi. Marti in
Circo. Ovidius

Q. REX C. F. Quando Rex comitiauit,
30 fas.

I V N.

MART. CAR. MONET. Marti, Carneæ
Deæ, Monetæ Iunoni. Macrobius, Ovidius

IN. CAPIT. In Capitolio

VEST. NE. PR. Vestæ, Nefas Prætori

Mat. Matri Maturæ, Ovidius

Q. ST. DE. Quando steruus defertur. Var-
40 ro, Festus, Ovidius

I V L.

POP. LIT. Poplifugium: pro, Populifudium

APOLLIN. Apollinares
 MERK. Mercurus
 VICT. CAESAR. Victoriae Caesaris
 NEPT. Neptunalia
 FVR. Furinalia

OCT.

MEDITR. Meditrinalia, à Medicina Dei.
 Varro
 AVGVST. Augustalia
 FONT. Fontinalia. Varro
 ARM. Armilustrum. Varro

A V G.

FER. Ferialia
 HISP. VIC. Hispaniam vicit
 PORT. Portunalia
 VIN. F. P. Vinalia. Fas Pratori. Varro, Pli-
 nius.

CONS. Consualia. Plutarchus
 VOLC. Volcanalia. Varro
 OPIC. Opicon sua. Varro
 VOLT. Volturnalia. Varro
 H. D. ARA. VICTORIAE. IN. CURIA. DE-
 DIC. EST. Hoc die Ara Victoriae in Curia de-
 dicata est

S E P T.

FER. NEPT. Feriae Nepruno
 E. EQVOR. PROB. Feriae eorum pro-
 bandorum. Valerius Max. lib. II.
 LVD. CIRC. Ludi Circenses, in Augusti die
 natali, Suetonius. Dio

10

N O V.

EPVL. INDIET. Epulum indictum
 LVD. PLEB. IN. CIRC. Ludi Plebeij, in
 Circo. Suetonius

D E C.

AGON. Agonalia
 SAT. Saturwalia. Macrobius
 OPAL. Opalia. Varro, Macrobius
 DIV. Divalia. Diuae Angeronae dies festus.
 Is dies à Varrone lib. 5. de ling. Lat. appella-
 tur Angeronalia, ab Angerona, cui sacrifi-
 cium fit in curia. Macrobius Saturni. lib. 12. kal-
 Ian. feriae sunt diuae Angeronae cui Pontifi-
 ces in sacello Volupiae sacrum faciunt.
 LAR. Larentinalia. Varro, Ovidius, Plutar-
 chus.

D E N O.

DE NOMINIBVS IMPOSITIVIS EX CONSTANTINI CENSURA.

Hæc Tito Probo tribuuntur.

DE PRÆNOMINE.

VARRO simplicità in Italia fuisse nomina aut exiliuma- tionisque suæ argumētum refert, quod Romulus & Remus, & Faustulus, neque prænomen ullū, neque cognomen habuerūt. Qui ab

eo dissentiūt, aut mare corū Rhæam Sylviā vocatā: aut Sylvū Namitorē: fratē eius, Amulium Sylviū: & superiores Albanorū reges, Capetum Sylviū: Agrippā Sylviū: postērioresque duces, Metium Suffetium, & Tutorē Claudii vocatos: nec cōtēti iis, ad Sabinos transgreduntur: & Titū Tatium, Numam Pompiliū. & patrē eius Pōpium Pompiliū: eius denique regionis principes enumerant, Porcianum Luvianum. Volesium Valentiū, Metium Curtium. Alium Suniulicaticū, Heruscius, recitant Latrem Porcenā. Ab equiculis, Septimū Medium, primum regem eorum, & Sertorem Resum, qui primus Ius Feciale instituit. In hunc modum Varronis sententia subicitur. ¶ Romanos autem arbitrandū est ab Albanis & Sabinis multiplicandorum nominum consuetudinem traxisse: quoniam ab illis orti sunt. Omnia autem quæ ad nūmque nostrum definiendū exco- gitata sunt, eandem vim significandi hominis obtinē. Quod per proprietatem dicitur, hoc distat, quia eo gens cognoscitur, idēque dicitur gentilitiū. Cætera ordine variantur. Nam quod præponitur, prænomen: quod pōst fertur, cognomē: quod ad vltimū dicitur, agnomen: quorum series non ita, vt exposui, semper servata est. Animadverto enim in consulum factis: perplexū vltimū prænominum & cognominum fuisse, dictam, Posthumū Commintū Aruncianū, & Potthumū Ebutium Heluam, & Vopiscum Inlium, & Opirem Virginum Tricozum, & Paulum Fabium Maximum. Quinetiam quædam cognomina in nomen versa sunt: vt *Cepionā* que hoc in Bruto nomi- nis locum obtinuit. *Gentilium nomina*, Varro

putat fuisse numero & prænomena circa tri- ginta. Pueris non priusquam togam virilē su- merent, puellis non antequam nuberēt prænomena imponi moris fuisse, Quintus Scæ- uola autor est. Quæ olim prænomena fuerūt, nunc cognomina sunt: vt, Posthumus Agrip- pa, Proculus. Cæsar Opiter, qui patre mortuo, suo viuo gignebatur: vt *Opifcus*, qui in utero matris geminus conceptus, altero abortu e- iecto, in columis editus erat. *Hospes* prænomen fuit in eo qui peregrē apud hospitē nat⁹ erat, idq. habuit Lucretius Tricipitius collega *Le- cij* Sergij. *Volero* enim in prænomen abiit, quia nolētib⁹ nasci liberis parentibus vidēbatur, quo vltus est Pub. Philo. *Laerius* prænomen, est sūptū à larib⁹ Tuscū antē creditū esse: suisque consularis. *Herianus*, est prænomen Tito Vir- gineo Cæso. *Stadius*, à stabilitate: *Fauscus* à fa- uore prænomen cepit. Tullius prænomena- tus est omnis gratia, quasi tollēdus, o litera, in u, conuersa. *Sertor*, qui per stationem natus est, appellatus est. *Ancum* prænomen. Varro à Sabinis translātū putat: Valerius autem scri- bit, quod cubitū vitiosum habuit, quod Græcè vocatur *ἀγυρίον* *Lucij* ceperunt appellari, qui ipso initio lucis ortierant: aut (vt quidā ar- bitrantur) à Lucumoni⁹ *Hetrufcus* *Marij*, qui mare editi erant: vel omnis causa, quasi boni, Manum enim antiqui boni dicebant. *Cneus*, ob insignem rem appellatus, quod v- nū prænomen varia scriptura noratur, alij *Neū*, alij *Gneum*, alij *Cneū* scribunt, qui G litera in hoc prænomen vntur, antiquitatem se- qui videntur, quæ multum ea litera vsa est, o- lim enim dicebant frugmentū, nunc frumē- tum refertur, & gnatura modō natura. Igitur etiam qui in corporibus gigni solet, *Gneus* appellatur. Qui C. corruptione syllabæ dele- tari videntur. Qui *Neus*, leuitatē *Gaij* indi- cant, à gaudio parētum dicti. *Auli*, qui diis a- lentibus nascuntur. *Marci*, qui Martio mense geniti. *Publij*, qui prius pupilli facti erant, quam prænomena haberent, alij omnis cau-

sas, ex pube. *Tiberij* vocari cœperunt, qui ad
 flumina Tibetio: nascebantur. *Titus* à Sabino
 nomine Tito fluxit. *Appius*, ab Acteo eius-
 dem regionis prænominè. *Casines* appellati
 sunt, qui mortuis matribus ex cœti erant. *Ser-
 uius*, qui mortua matre in utero servatus est.
Spurius, patre incerto geniti, quasi Epopœ.
Numerij, sola patricia familia usa est Fabia,
 idcirco quod c c v i. apud Trebiam flumen
 cœsis: qui vnus ex ea stirpe exiierat, ducta in
 matrimonium vxore filij Numerij totalicij
 Malemitani, sub eo pacto, vt quem primum
 filium sustulisset, ei Numerij prænomen im-

poneret, obtemperauit. ¶ Antiquarum mulie-
 rum frequentè in vsu prænominaz fuerunt,
Rutilia, *Cesellia*, *Rodocilla*, *Mutrolla*, *Borra*,
 à calore dicta. Ista prænominaz, à viris tracta
 sunt, *Caia*, *Lucia*, *Publia*, *Mœrea*. Carcerum
Caia vsu super omnes celebrata est: fertur enim
 vxorem, optimam lanificam fuisse, & ideo
 institutum fuit, vt nouæ nuptæ ante iac-
 nuam mariti interrogata quæ-
 nam vocarentur, *Caia*
 esse se dice-
 rent.

CAROLI

CAROLI SIGONII DE NOMINIBVS ROMA- NORVM LIBER.

Cur Romani multis nominibus vsi sint.

QUAMVLTAE res in tota anti-
 quitate Romana parum adhuc
 tractatae ac cognitae sunt, tum
 illa difficilis atque obscura
 quaestio est de ratione nomi-
 num Romanorum. Nam eisi
 res est & à veteribus explicata diligenter, &
 ad huius etiam memoriae hominibus peni-
 tus non neglecta, tamen quia illorum scri-
 pra vetustas vel consumpsit ferè vel deforma-
 uit, hi in hoc genere non satis accuratè o-
 mnia collegerunt, plurimum adhuc lucis de-
 siderare videtur. Itaque, quoniam ad hos quos
 scripsimus, Romanorum magistratum Fas-
 tos eiusmodi maximè disputatio pertinet,
 qui què proximè hac de re scripserunt, nec
 satis plenè nec ad rei veritatem satis aptè tã-
 rum argumentum tractarunt, faciendum esse
 nobis videtur, vt hoc loco quid de nomini-
 bus Romanorum inuenerimus, exponamus.
 Quum autem Romanos homines duobus pri-
 mùm post etiam tribus nominibus vsos esse
 reperiamus, quorum vnum præcipuè Nomè,
 alterum Prænomen, tertium Cognomen aut
 Agnomen appellauerunt, iiccirco danda ope-
 ra est vt in huius quasi vestibulo disputatio-
 nis causam huiusce facti, quae probabilis ma-
 ximè videatur esse, reddamus. Qui igitur de
 his causis disseruerunt, ij in duas ferè partes
 diuisi sunt, quorum alij hanc consuetudinem
 propriam fuisse Romanorum, alij à vicinis
 populis acceptam esse tradiderunt. Ac prio-
 rem quidem opinionem tuetur Varro, (vt est
 apud Valerium Maximum in epitoma de
 prænominibus) posteriorem verò quidam a-
 lij. Varronem autem mouit maximè illa ra-
 tio, quòd in Italia ante Romam conditam
 quosdam homines vno tantummodo nomi-
 ne præditos fuisse, vt Romulum & Remum

& Faustulum animaduertit. Itaque Varronis
 opinionem Pissicianus, fortè sequutus, caus-
 las cur Romani nomina duplicauerint, exp-
 nit duas: vnam, vt qui in quaque familia eò-
 dem nomine vocarentur, præposito aliquo a-
 lio nomine, quo inde prænomen dixerunt, di-
 stingerentur, alteram, vt Sabinorum gratiam
 benevolentiamque colligerent, quos Romu-
 lus in ciuitatem suscepit, aut suis Sabinorum
 nomina, aut contrà sua Sabinorum nomini-
 bus præponentes. Id quod in Romulo scripsit
 etiam Eutropius. Quinet am Appianus huc
 spectasse videtur, quum in proemio historiae
 scripsit Romanos vno prinom nomine vsos
 esse, post duobus, tum tribus. Sic enim ait,
 Καὶ τὰ ὀνόματα Ποικίλοις πάλαι μὲν τῶν ἑλλήνων ἐπι-
 ὀφθαλμοῖς ἀπαρῶν ἐκείνην μὲν δὲ ἐξ ἑτέρων ὀνομα-
 τῶν ἑσθλοῦ ἔξ ὅδ' ἰσχυρῶν ἠρῆσαν ἑσθλοῦ ἔξ ὅδ' ἰσχυ-
 ρῶν ἔξ ὅδ' ἰσχυρῶν ἠρῆσαν ἑσθλοῦ ἔξ ὅδ' ἰσχυ-
 ρῶν ἠρῆσαν ἑσθλοῦ ἔξ ὅδ' ἰσχυρῶν ἠρῆσαν ἑσθλοῦ
 Itemque.
 Varro libro De lingua Lat. quum ait, Quum
 essent duo Terentij, aut plures, discernendi
 causa, vt aliquid singulare haberent, nota-
 bant forsitan ab eo qui mader natus diceret-
 tur, vsus Manius esset: qui luci, Lucius: qui
 post patris mortem, Postumus. Qui verò se-
 cus senserunt, hanc rationem ab alijs populis
 mutuatos esse Romanos dixerunt: præsertim
 verò quum ipsi ante Romam conditam ma-
 trem Romuli legerint Rheam Silviam, auum
 Numitorem Silvium, fratrem eius Amulium
 Silvium, posteriorisque duces Metium Fu-
 ferium, Titum Tatium, Numam Pompi-
 lium, patrèmque eius Pomponem Pompi-
 lium nominatos. In hac autem opinione
 fuerunt Arruntius Claudius & Valerius Ma-
 ximus. Nam Claudius (vt Diomedes scri-
 bit) à Græcis hoc sumptum tradit, apud
 quos multi æquè ac que apud Romanos, tria
 nomina vsurpauerint, id quod in Alexan-
 dro Dardanio Paside & in Achille Æacide

10

20

30

40

Ceteri intelligi posse putat. Valerius autem ab Albanis & Sabinis, à quibus potissimum traxerunt originem, Romanos, hanc consuetudinem accepisse ait. Atque huic quidem ego etiam assentior, quippe qui & hanc rationem apud Italos populos fuisse, & aliis præterea eos quibaldam prænominibus à Romanis vfos esse conperiam, & Remum ac Romulum, aut quia spurij fuerūt, gentis nomine caruisse, aut certe ex Siloia gente, cuius & nater erat, exiisse existimem. Distinguedorum tamen filiorum atque neporum causa inventa prænomina esse. Varroni grauiusimo in primis auctor assentior.

Quid sit nomen prænomen & cognomen.

Celebratū est igitur (quemadmodum demonstratum est) à Romanis hæc tota multiplicandorum nominiū ratio, neque enim nomine aut prænomine tantummodo contenti fuerunt, sed cognomen & agnomen etiam adiunxerunt. Quod etiam significat Pausanias in Atticis, quum eos tribus aut etiam pluribus nominibus vfos esse tradidit, ita, *καθ' ἑνὴν γὰρ ἢ πατρὶσιν ἢ Πρωτοῖσι ἢ τινὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τρία (ὅτε ἢ ὀλίγηται) ἢ ὅτι πλείονα ὄντα ἐξ ἑσῶ τιθένται.* De quibus omnibus quom ab aliis alia tradita sint, quid ipse sentiam, non dicam, quid autem veteres senserint, verbis eorum expositis, breui concludam. Ac primum quidem nominabo Valerium, qui ita ait, Omnia quæ ad vnum quæque nostrum definiendum excogitata sunt, eandem vim significandi hominis obtinent. Quod per proprietatem dicitur, hoc distat, quia eo genus cognoscitur, ideoque dicitur gentilicium. cætera ordine variantur. Nam quod præponitur, prænomen: quod post fertur, cognomen: quod ad vltimum dicitur, agnomen vocatur. Neque verò aliter sensisse videntur Sospiter, Donatus & Diomedes, grammatici non solum antiquitate, sed etiam doctrina nobiles, quorum, vbi de propriis nominibus agunt, hæc verba sunt, Vocabulorum, quibus Romani capita recte nesciant, quatuor genera sunt, prænomen, nomen, cognomen, agnomen, Prænomen, quod nomini gentilicio præponitur, vt Publius: nomen, quod originem gentis declarat, vt Cornelius; cognomen, quod nominibus gentiliciis subiungitur, vt Scipio: agnomen, quod extrinsecus addi solet aliqua ratione, vt Leuenti quæstum, vt Africanus. Quod si quis hos fortasse, vt leues, huiusce rei auctores repudjauerit, nunc animum referat ad ea quæ scripta sunt apud Dionysium, Plutarchum, Ciceronem & Suetonium, aucto-

res rerum Romanarum grauiusimos, eisdemque certissimos, à quibus hæc eadem opinio confirmatur. Dionysius quidem nomen vnum commune Romanis fuisse ait, alterum vero gentilicium. Sic enim de Lucumone ait, *μαθὼν ὅτι Ρωμαῖοι ἐκείνη καὶ ἐννομα καὶ κατὰ μετὰ το κοινὸν ἄρετες, ἃ δὴ συζητῶν ἀπὸ τῶν καὶ παλαιῶνων.* sic alibi commune nomen appellat prænomen, vt de Attio Nro, *αὐτὸς δὲ συζητῶν, Ἀτῖος.* Eodem autem in loco Dionysius commune nomen vocat Lucium, gentilicium verò Tarquinium. Plutarchus verò in Coriolano ait ita. Tertium igitur ei nomen Coriolano inditum est: ex quo intelligi potest, Caium ei fuisse proprium nomen. Marcium verò gentilicium, id est, *καὶ τὸν τρίτον ἔσχετ' ὄνομα τὸ Κοριολάνου ἢ καὶ μαθὼν διὰ τὸ ἔχειν ὅτι ἄλλ' ὁ κοινὸν ἰδίον ἢ ὁ τῶν ὅτι ἑσῶ τῶν ὀλίγων ἢ τῶν πλείων ἢ τῶν ἑσῶ τῶν ὀλίγων ἢ τῶν πλείων.* Idem etiam initio Marij. hæc verba: quia nimis multa visa sunt, atque etiam in promptu sunt omnibus, non apposui: quid tamen, ille tradiderit, breuiter mihi esse ostendendum putavi. Sic igitur ille disputat vt varia & ipse fuisse nominum genera dicat. quorum alia prima, alia secunda, alia tertia vocat. Ac prima quidem nomina quæ propria, vt Cnæum, Lucum, Publium: secunda verò quæ gentis causa multis communia sunt, vt Pompeios, Manlios & Cornelios: tertia, quæ ab actione illa, quæ, vel à corpore, vel à moribus indita sunt, vt Macrinum, Torquatium & Sullam. & secundis quidem respondere apud Græcos Heraclidas ac Pelopidas: tertis verò Gerypum & Gallinicum putat. Quid: quum Cicero epistola ad Atticum libro quarto, ita ait, Qui veteri prænomine, nouo nomine Terentij Cæcilius, & Suetonius in Casare, quum inquit, Vt quod eo anno actum esset, Iulio & Casare actum scriberent, bis euandem reperentes, nomine ac cognomine, nonne satis ostendunt Titum quidem prænomen, Cæcilium verò & Iulium nomina, Casarem verò cognomen esse? Hæc mihi satis multa & satis firma visa sunt quæ asserrem cum ad harum appellationum vim & naturam definiendam, tum ad eorum opinionem labefactandam qui contrà aut aliter senserint aut scripserint.

Quot & qua prænomina fuerint, & vnde singula ducta sint.

Quum ergo multa vocabulorum genera sint, quibus plerumque veteres Romani appellarentur primum de prænominibus, post de reliquis, quid sentiamus dicendum est. Ac prænomen quidem *πρῶτον* Græcè dictum scri-

bit Diomedes: Plutarchus autem modo pri-
 mum nomen, modo proprium nomen, Dio-
 nyfus (ut ostendi) commune nomen appel-
 lat. Vis autem Latini vocabuli satis perspi-
 cua est nam quod nomini p̄ æponitur, id præ-
 nomen dici voluerunt. Ex his autem præno-
 minibus alia à Romanis, alia à finitimis po-
 pulis siquærius usurpata esse reperio: Roma-
 na hæc ad triginta fuisse ex Varronis sen-
 tentia tradit Valerius. Hæc autè fuisse videntur
 10 Agrippa, Appius, Aulus, Cæso, Caus-
 cæus, Decimus, Faustus, Hostus, Lucius, Mam-
 mercus, Manius, Marcus, Numerius, Opiter,
 Postumus, Proculus, Publius, Quintus, Seruius,
 Sextus, Spurius, Tiberius, Titus, Tullus, Vi-
 bus, Volero, & opificus peregrina verò Ancus,
 Aruns, Læus, Lucumo, Metus, Numa, Petro,
 Pompo, Sertor, Tallus, Turnus, Volulus. De
 quorum prænominum origine ac significa-
 20 tione quoniam qui de nominibus modò scri-
 pserunt, nihil dixerunt, nos scribemus ea quæ
 à veteribus tradita, a nobis quanta maxima
 fieri potuit diligentia sunt collecta.

Agrippa, Festo auctore, vocatus qui cum la-
 bore matris sit natus, exempli causa in pe-
 dore contra naturam, & non in caput, id est, ab
 agro partu. Item Marcellus & Quintilianus
 lib. 9.

Appius ex Sabinorum prænomine Actio
 venit, ut ait Valerius, idque Romæ Claudio-
 rum fuit: quorum princip. Actius Clausus
 dicitur est. Livius lib. 3. quo in loco multa in
 scribis continens.

Ab dicti qui diis alentibus nascerentur.
 Valerius.
 Cæso qui ex utero matris exectus est. Festus,
 Valerius, Plin. lib. 7. cap. 9.
 Cæso à gaudio patris appellatus. Valerius.
 Cæso in obinsigne nati qui in corporibus
 40 signatur.

Faustum à favore dictum scribit Valerius.
 Quintus, Sextus, Decimus, à numero dicti
 sunt, teste Varro, ut qui quinto, sexto, &
 decimo quoque loco esset natus, is demum
 primis temporibus Quintus, Sextus & Deci-
 mus dicebatur.

Hostes inquit Valerius, fuit prænomen in
 eo qui peregre apud hospitem natus est, fuit-
 que prænomen Lucretij Tricipitini, collegæ
 50 L. Sergij consulis. Macrobius lib. Saturnal.
 primo, qui in hostico procreatus esset, eum
 Hostum vocatum fuisse scribit. Est autem
 acundum apud Valerium. Hospes enim le-
 gitur non Hostus. Quod autem legendum sit
 Hostus, ex eo intelligi potest quod Livius
 Eueretium Tricipitinum, cuius Valerius me-
 morat, Hostum vocat. Et in consubibus Capi-
 tolins, An. cccxxv scriptum est. P. Lu-
 cretius Hosti F. Macrobius etiam lib. 1. Hosti
 60 liij mentionem facit.

Lucij duplex origo traditur à Valerio, aut
 enim à Lucumoniibus Etruscis dicitur esse, ut
 Lucumo Tarquinienfis, qui se L. Tarquinium
 appellavit: aut is demum Lucius appellatus
 est qui lucis initio natus est. Quod scribit C-
 tiam Festus & Varro.

Mamercus prænomen gentis Emiliæ fuit,
 de quo Plutarchus in Numa & Anulij sic,
 Mamercus fuit Pythagoræ filius, à quo Nu-
 ma Pompilius rex filium Mamercum nomi-
 navit, qui auctor & princeps gentis Emiliæ
 fuit. Festus autem prænomen Oscum esse, pu-
 10 tat, quod Osci Matrem Mamercum appella-
 uerint.

Manius dicitur esse qui manè est ortus: aut
 omnia causa, quasi bonus: manum enim an-
 tiqui bonum dicebant. Varro lib. 2. De ana-
 logia. Valerius, Festus, Macrobius lib. 1. Satur-
 nal. Zosimus autem Græcis historiarum au-
 20 ctor lib. 1. tradit Manium in gentem Vale-
 riam profectum esse à quodam Valerio, qui
 primus sacra diis manibus fecit. Sic enim ait,
 τὸν τῶν βασιλῶν ὁ Οὐαλέριος βροχὸν καὶ τὴν θυρίαν
 καὶ τὰς πᾶν κλισίων ἀναπέτασεν ἐπιπέθων Μανίῳ Οὐα-
 λέριῳ Ταρατίῳ. τὸς τε τὸ χροῖον: τοῦς μάλιστα καὶ
 λέγει Ρωμαῖοι, καὶ τὸ ὄνομα τὸ βυλαίρι.

Manius dicitur esse qui mense Martio natus
 est. Valerius.

De Numero sic Festus, Numerius præno-
 30 men nunquam antea fuisse in patricia fami-
 lia dicitur, quam Q. Fabius, qui vnus post
 sex. & trecentos ab Etruscis interficitos su-
 perstit, inde etus magnitudine diuinitum v-
 xorem duxit Oracilij Maleuentani (ut tum
 dicebantur) filiam, ea condicione ut qui pri-
 mus natus esset, prænomine aut natiuam Nu-
 merius appellaretur. Et Valerius ita. Nume-
 rio sola patricia familia vsa est Fabra, iecirco
 quod e c. v. i. apud Ciceronem, flamen cæs-
 40 sis, qui vnus ex ea stirpe existerat, ducta in
 matrimonium vxore filia Numerij Oracilij
 Maleuentani sub eo pacto, ut quem prim-
 um filium sustulisset, ei Numerij prænomen im-
 poneret obtinuerant. Hinc mendose apud
 Ciceronem lib. 1. De diuinatione legitur ita,
 His adiungatur etiam somnium. Eneid. quod
 in numerum Fabij Pictoris Græcis anabli-
 bus scriptum est, quum sit legendum. Quod
 in Numerij Fabij Pictoris. Fuit enim alter Fa-
 50 bius Pictor prænomine Quintus qui de re-
 bus Romanis Latine scripsit, Gelho & No-
 nio recte (qui etis sæpe verba Lygina prose-
 runt) itaque Cicero de legib. 1. qui eum
 inter historicos Latinos numerat, at qui Græ-
 cè usdem de rebus scripsit, is videtur fuisse
 Numerius nominatus, quem tamen 1. libro
 Dionysij Quintum nominat. Hac ratione in
 oratione pro Cluentio Numerius Aurius le-
 60 gitur. & lib. 3. De orat. Numerium F. rium,
 & lib. 3. De diuin. Numerium Suffucium, &

apud Padianum Numerium Quintium.

Opiter dictus, cuius pater, a quo vivo, mortuus est, quasi qui post obitum patris genitus sit, aut qui ob patrem avum habeat. Quod prænomen Virginio Tricoſto conſuli fuit. Valerius & Feſtus.

Poſtumus, qui poſt humanū patrē eſt natus. Varro lib. 2. de analogia, & Plutarchus in Coriolano, vt Poſthumus Æburius, de quibus Valerius. Nā Liuij libri mendosiora, qui habent: Poſtumiſ pro Poſtumus: qui tamē Poſtamius gētis nomē ſit, Poſtumus prænomen.

Proculus, qui natus ſit patre peregrinante patria procul, vt ait Plutarchus in Coriolano. Valerius autem ait, qui patre ſene natus ſit, quaſi procul ætate progreſſo, cum Proculum eſſe vocatum.

Publy, ait Valerius, qui prius pupilli facti erant quam prænomina haberent: alij omnis cauſa à pube.

Seruius iſ primum dictus eſt quem ſeruiſ mulier peperiffet, vt de Ser. Tull. rege ſcribit Dionyſius. at Valerius, qui mortua matre, in vtero ſeruatus eſt.

Spurius dictus, qui ſine patre eſſet, antiqui enim iſdem literis S P. Spurium, & ſine patre ſcripſerunt. Plutarchus in quaſtionibus, & Valerius.

Tiberij qui ad Tiberim naſceretur. Valerij. De Tito controuerſa eſt. Valerius à Sabino quodam, nomine Tito, manafſe ait, Feſtus à Titulo. Titulos autem milites fuiſſe quòd patriam tuerentur, quaſi Titulos.

Tullus omnis cauſa dictus eſt, quaſi tollendus, o in u verſa. Valerius.

Volo, inquit Valerius, in prænomen abiit, quia nolentibus naſci liberis parentibus videbatur. quo vſus eſt Publilius-Philo. Quare in anno ccccliii. Capitolino ita eſt, *L. Publilius L. F. Voler. N. Philo.*

Vibum prænomen eſſe indicat annus ccc. Capitolinus, vbi ita eſt. *P. Seſſius Q. F. Vibi N. Capitolinus.* Itémque Liuius lib. 26. Vibus Vilius.

Vopifcus dictus, qui ex duobus conceptis vno ab ortu excluſo ad partum legitimum deduceretur, quo prænomine præcipuè Iulia gens vſa eſt. Valerius, Feſtus, Plutarchus in Coriolano, Plin. lib. 6. cap. 9. Sed de Romanorum prænominum vñ ac ſignificatione haec tenus. Peregrinorum autem multo obſcurior ratio & ſignificatio eſt.

Ancum ſcribit Varro à Sabinis ortum. Valerius autem tradit eum Ancum eſſe appellatum, qui vitioſum habuit cubitum, qui à Græcè dicitur, cui etiam Feſtus aſſentitur. Ancus enim, (inquit) ille vocatur, qui ad uncū hab. t brachium, ita vt regi non poſſit. Hinc Ancus Marcius rex, & Ancus Publicius imperator Launinus contra Hoſtilium regem,

Dionyſio auctore.

Arruntem & *Luconem* Etruſca prænomina fuiſſe ſcribit Dionyſius. Itaque Arruntem Tarquinium ſuperbi regis filium, & Arruntem Tolumnium: Porſenæ filium legimus.

Voluſus Sabinū fuit, eòque vſus eſt pater P. Valerij Poplicolæ: Latio & Capitolinis lapid. auctonibus: quanquam Græci *Ἰάκωνος* vocant.

Lartius prænomen, vt tradit Valerius, à Lartibus ſumptum eſt. Tuſcum autem antè creditum eſſe, ſuiſque conſulis Herminij Idem ferè Cariffus & Priſciānus lib. 7. Lartij familiaris eſt, facit Lartius, ſi Tolumij Porſenæ, Lartis. Et Seruius in 6. *Æneidos*. Lar Tolumnius à Coſſo occiſus, à loco dictus eſt. ſtauctor autem Lar Lartius. Et Liuius lib. 4. Daturus, quod Lar Tolumnius diſſet. Et Cicero Philippica 1x. Lar Tolumnius Veientium rex. De Larte Porſenā ita Dionyſius lib.

5. *Ἰάκωνος ἢ Κλάριου ἢ Λάρτος ὄνομα, Περσίωνος κληθῆναι.*

Quòd autem hoc prænomen Herminij conſulis fuerit, (vt ait Valerius) id ex Dionyſij lib. 6. quoque cognoscitur: à quo ita anno ccccliii. conſul ſcribitur *Ἰάκωνος Ερμίνης*, & à Diodoro *Ἰάκωνος Ερμίνης*. Ex his autem intelligi potèſt quam verè ſcripſerint quidam in libro de Nominibus ita, Poſtea quam in vrbem migraturat Sabini, duplicari nomina ceperunt, vt Numa Pompilius, Seruius Tullius, Lares Porſenæ. quanuis hoc nomen Etruſcum fuerit. In quo prænomine *Lartus* ſciendum eò veluti prænomine vſos veteres. Seruius interpres Vergilianus ab oppido dictum puar. Itidem Plutarchus in Publicola exiſtimauit, qui tamen *Ἰάκωνος* ſcribit, ſed malè. Hęc illi, quam autem verè, ipſi viderint. neque enim Lartus Porſenæ duobus tantum nominibus vſus eſt, quum ex Tolumnij gente fuerit. Caſiſto (quem antè nominaui) auctore nec *Lartus* in recto caſu dicitur, ſed *Lar*, quòd ſuperioribus teſtimoniis comprobatum eſt. nec Seruius *Lartem* ab oppido dictum ait, ſed à loco: nec item Plutarchus vſo in libro, nedum, in Poplicola, ab oppido dictum ait, neque item eſt apud Plutarchum, *Ἰάκωνος*, ſed *Ἰάκωνος*, quam mendosè. inquit enim *Ἰάκωνος Κλάριου Περσίωνος*, quum ſit legendum ex Dionyſio, *τὸν Ἰάκωνον Περσίωνος*. Cur igitur hoc illi dixerunt? quia interpretem legerunt, qui ita vertit, Supplex ad Laertem Porſenam conſugit. Illi verò in Græcis libris verſari, quòd in Græco codice eſſe deberet, intelligentes, illud quòd non erat, eſſe affirmarunt.

Merius, Albanorum prænomen fuit, vt in Merio Fuſetio: & Sabinorū, vt in Merio Curtio: & Latinorum, vt in Merio Gemino & Merio Octauio, de quibus Liuius.

Numa Sabinorum fuit, vt in Numa Pompilio rege, & in Numa Marcio pont. max. de quo dixi in primum Liuij librum.

Pomponis prænominis vsus est *Pōpo* *Pompi-*
lius *Numæ* regis pater, *Dionys.* in *Numa*, &
Liuius li. 41. Itaq. *Numa* filiū etiā habuit no-
 mine *Pōponē*, qui ex se gētē *Pōponiā* propa-
 gavit, auctore *Plutarcho*, quāquā quidā impe-
 ritē *Pomponij* filiū *Numam* esse scripserunt.

Tallus *Sabinorum* prænomen fuit, de quo
Festus. *Dionysius* etiā cum *Tatio* rege *Sa-*
binorum *Romam* commigrasse ait *Tallum*
 cognomine *Tyrannum*.

Turnus *Latinorum* fuit, vt in *Turno* *Her-*
demo *Aricino*.

Sertor auctore *Valerio* dictus est, qui per sa-
 tionē natus esset, cōq. pignomine *Sertor* *Ke-*
sius vsus est, is qui primus ius sociale instituit.
Festus autē *Sertorē* à predece dicitū à qui-
 buldam ait, quia quū cupiā afferat manū, e-
 ducēdi eius gratia ex seruitute in libertatem,
 vocetur adseret, quū verisimilius sit dictū
 quōd sereret *quidam* postius adserorē à serē-
 do accepisse nomē, quū aliqū serat, petēdo in-
 do libertatem eandem qua ipse sit, id est iungat,
 quia fruges, quum seruntur, terræ iungit.

Satium prænomen à stabilitate dicitū tra-
 dit *Festus*: simile autem nomen fuisse, *Gellius*.

QVEM ADMODVM RO. PRÆ-
 nomina scriberentur, & errores quidam
 in iis scribendis sublati.

His rebus expōsitis, reliquū est vt (quod in
 scholis etiam *Luianis* fecimus) qua ratione
 hæc ipsa prænomena scriberentur, tradamus, id
 enim maximerē causāmq. cōtinere videtur.
Romanorū igitur prænominū alia singulis, a-
 lia binis, alia ternis licet scribi solita, cum à
 veterib. traditum, tum ab antiquissimo quoq.
 lapide nūmōq. ita retentū est vt nihil ea care
 possit esse illiutius. A cōtinis sunt *Plutarchus*
 in *quæst. Sōpater*. *L. natus* & *Priscianus*:
 quorū verba recte arē iudicandigere probatio-
 nis putatē. Singulis licet scriberentur, *Aulus*,
Cæso, *Caius*, *Quinctus*, *Decimus*, *Lucius*, *Mar-*
cus, *Manius*, *Numerius*, *Publius*, *Titus*, vt *A.*
Postumius, *C. Iulius*, *K. Fabius*, *Q. Cæcilius*,
D. Iunius, *L. Licinius*, *M. Valerius*. *M. Curius*,
N. Fabius, *P. Cornelius*, *T. Manlius*, *Binis*. *A. p-*
pius, *Cnæus*, *Spurius* *Tiberius*, *Opiter*: vt *A. p.*
Claudius. *Cn. Pōpeius*, *Sp. Verusius*, *Titus* *Æ-*
milius, *Op. Virginus*. Ternis, *Mamercus*, *Sex-*
tus, *Seruius*, *Tullus*: vt *Mam. Æmilius*. *Sex. Iu-*
lius, *Ser. Cornelius*, *Tul. Hostilius*. Neq. verò
 horū quūvis antiquæ notæ in libris sunt con-
 seruatae, verū non nullorum ita aut vetusta-
 te aut negligentia sunt deleræ, vt non solū
 nulla vestigia nobis sui reliquerint, sed ipsa
 etiam in alia prænomena transingerant. Cui
 tamen incommodo nos & apud *Luium* & in
Fabii ipsi ita occurrimus, vt & sua cuiq. præ-
 nomina reddiderimus, & ea propriis cuius-
 que, quæ desiderabantur, notis distingimus.
 ac primū quidem, quoniam multos esse

animaduerti qui *D. Decium* interpretarentur,
 notum quidē et orē, sed errorē tamē tollere
 volui, nam præterquā quōd *Decius* est gentis
 nomen: *Græcorum* etiam monumenta satis
 indicant, quoties in his libris Latinis aut a-
 ljis eiusmodi monumentis *D.* loco præno-
 minis scriptum est. *Decimum* esse exponen-
 dū, quia *ἀντιμῶν* plerunq. habent, non *ἀέτων*.

Manius scriberetur hoc pacto *M'*. Id autē
 ex eo argumēto collegi. Animaduerti *Curium*
Dentatū, quē *libri Latini*, *Græcique* plerūq.
Manium *Curium* nominant, in quorū eius triū-
 pho *Capitolino* ita describi, *M' Cuius*, *m. v.*
n. Dentatus. eadē ratione *Valerium*, qui anno
 c c l i x. dictatur est, & à *Dionysio* *Manius*
Valerius dicitur, in fragmentis *Capitolinis* ita
 vocari. *M' Val.* - , præterea consules, qui anno
 c d x c. in cōsulis *Capitolinis* *M' Valerius*,
 & *M' O'facilius* scribuntur, à *Polybio* *Manus*
Quintium, & *Manus* *O'adacium* nominari. Hæci-
 gitur ipsa quū legisset, accuratior deinde fa-
 ctus sum in *Aciliis* & *Aquiliis*, *Æmiliis*, *Ser-*
giis, cæterisq. eiusmodi suo prænominis decora-
 randis, quos in antiquis monumentis iisdem
 notis esse descriptos, apud *Græcos* ferē, aut
Manios aut *Mailios* finitimo errore vocatos
 esse reperiebam. Quibus rebus adductis, tum
 prænomen tum eius antiquam notam lin-
 guæ Latinæ restitui, eaque ipsa re historiam
 ipsam Romanam, quæ magnam iacturam his
 cerat, subleuari. Puto autem veteres his no-
 tis *M'* & *M'* distingui Manium à *Marco* vo-
 luisse, qui *M'* litera notatur. Itcirco autem di-
 xit & *M'*. Nam quæ nota in *Capitolinis* tabu-
 lis est *M'* ea est in numis argenteis *M'*. vt *M'*
Cordius. *Rufus* *M' Acilius* *III. vir* *valeris*. *M'*
Sergius *Silus*. Quos nōmos cum apud alios,
 tū maximerē spud clarissimum virū *Andream*
Lauredanum *patricium* *Venetum*, reperi.

Numerius *N* litera scriberetur. Itaq. ego &
 prænominis notā renouaui, quæ
 iā profus vetustate obsoleuerat. Etenim quū
 hoc esse *Fabii* gētis prænomen ex *Festo* & *Val-*
erio didicissem, quūmq. ex *Fabii* eū primū
Numerium esse dictū, qui *Q. Fabij* filius esset
 eius qui, c c c v i ad *Cremerā* interfecit, super-
 fuit, scire, eūdēmq. in *Capitolinis* consulis
 anno c c c l v i. n. *Fabius* & *F. Q. N. Vibula-*
 nus describi animaduerterē, nō dubitavi quin
 & in eo & in cæteris *Fabii*, qui *N. Fabij*
 scriberentur, *Numerius* esset interpretandum.
 Quod ipsum deinde ex *Diomede* & ex *Valer-*
 rij li. 4. c. 3. aperte etiam cognoui. Nā *Diome-*
 des *Numerij* prænomen *N.* licet designatū
 fuisse scribit, & quī in *Capitolinis* *cripthis* *N.*
Fabius *Pictor* scribitur, is à *Valerio* *Numerius*
Fabius *Pictor* appellatur. Hæc autem nota
 est in *L. Sextio*. *Sext. F. N. N. Sextin.* *Laterano*. &
 in epigrammatis antiquæ vrbs. *N. Iunio* *Epi-*
 gono. In libris autem Latinis ita euauerat, vt

nullam propè sui imaginem reliquisset, sed in c n & m, & c caetera.

Casonis etiã nota quã interisset, ex Tiberio Scario & lapidib. Capitolinis restituta est. Quod tamen intellectu non admodum fuit difficile, nam quum in Fabiorum gente, quos Casonis filios aut nepotes esse Livius & Dionysius scribit, eos in marmoribus Capitolinis, K. F. K. N. describi animaduertentem, in eã veni lententiã vt pro K. Casonẽ esse intelligendũ putare. Quã literã eos iccirco in hoc prænominẽ vsurpassẽ existimo, vt à Caio, qui C litera notatur, intermiseretur, in quam literam passim in libris Latinis mutata erat.

Tiberiũ duabus literis notatũ fuisse, & Probus tradit & antiqua marmora testimonio sunt, in quibus quoties T. inuenitur, semper, Tiberius in Græcorũ monumentis est scriptus, vt in Sèpronis, Emiliis, Claudisq; Neronib. Hęc autẽ ratio scribendi, præterquã in paucis, hoc tempore seruabatur. Quam certè in omnibus nostri non neglexissent, si Plutarchi verba in quæstionibus scripta attendissent, à quo inter ea prænominã, quẽ duabas notatur li. eris, *Tiberius* numeratur, quanquã verba eius mēdosa sunt, inquit enim alia prænominã binis fuisse notata literis, *Caeser* vbi *Tiberius* vbi *Tiberius*, quũ sit legendũ *Caeser* vbi *Tiberius*, quã vocẽ omnes qui hucusq; eius loci testimonium protulerũt, (sicut autẽ plurimi) quicquẽ eũ libiũ Latinẽ verterunt, vt superuacaneã omiserunt. Miror autem amicum meũ in libello De nominibus ita scribere T. i. Titus, vt T. Ampius (quamuis in Sèpronio Græcho Tiberiũ significet) in quo multi erant, mior (inquam) eũ esse scribere, quã neq; scriptorũ neq; lapidũ neq; numorũ auctoritate comprobare possit, quũ in omnibus sit T. Sempronius, non T. Sempronius nisi mendosẽ.

Mamerci prænominẽ quũ esset profus tenetis verustatis opprestum, in lucem prodemus, quod ipsum vnã cum eius nota debemus tum Capitolinorum marmorum, tum maxime Græcorum annualium monumentis. Tullus item & Opiter eodem in numero ponti possunt. Nam quum ab omnibus passim integrã scriberentur, ea à nobis ad antiquæ scripturæ formulam ex Prisciani & Probi auctoritate iedacta sunt, ita vt ille tribus, hic duabus literis notaretur.

De Seruio prænominẽ, quod nonnulli Serg. scribere ceperant, quasi esset gentis Sergiæ nomen, non dicam enim error iam satis à multis exagitarus.

Agrippa modò omnibus literis descriptus est, modò plerisque, vt in Capitolinis cõsulis, an. c. c. l. Agrippa Menenina Lanatus, & c. c. x. x. i. i. Menenius Agrip. P. Reliqua omnib. vt an. c. c. x. x. v. i. P. Lucretius Hosti. F. c. c. P. Sextius Vibi. N. & c. c. x. x. v. i. i. C. Valerius Volufi, N. c. c. l. i. L. Iulius Vopi-

sci. N. at Volero plerisque, vt c. c. l. i. i. L. Publilius Voler. N. Hactenus de notis prænominũ, de quib. nõ ita admodũ lōga disputatione opus fuisse, si amicus meus qui de nominib. scripsit, in his tradẽdis, eadẽ quæ caeteris solet in reb., diligẽtia vsus esset. Ille enim satis esse duxit admonuisse, quædam prænominã vnã litera notata, vt M. P. Q. L. C. D. T. quædam duabus, vt S. P. A. P. C. N. quædam tribus, vt S. A. S. E. X. quæ omnib. nota erant, quæ verò omnibus ignota, ea præterit. nihil enim de Manio, nihil de Nemerio, nihil de Casone, nihil de Viberio, & priscis eorum notis, nihil de significatione eorum, nihil de tota hac tã multiplici & varia ratione, c. nisi quæ multis iã seculis sciebatur, sine vlla tamen auctoritate, tradidit ita vt nisi quatuordecim prænominã cognouisse videatur, aut certè, si plura cognouit, nõ, nisi ea quæ omnibus erãt in propriũ, & quæ nulla ex parte deprauata erant, docuisse, quæ autem intercederant, aut corrupta erant, pro notis præteruisse. Neq; verò cõsulto omisisse potest, quippe quum inter prænominã statuat ea etiam quæ prænominã non sunt, vt Licinius, in Licinio Menenio Lanato apud Libiũ. Quum Licinius sit gentis nomẽ, & apud Liuiũ legendũ sit L. Menenius Lanatus, quod ipse in scholiis Liuianis docui, siquidẽ Diodorus eũ nominat, ab *Abiũ Menenios Lanato*. Ergo si breuitati studuit, cur ea quæ prænominã non sunt, pro prænominibus acceperit, si nihil ex his quæ ab aliis, vt ipse se facturum proficitur, discã erant, prætermisit, vt ignotissimum & obscurissimum quodque præterit?

De duorum prænominum pronuntiatione,

Caij & Cnei.

Iã verò illa nõ cõtendenda ea videtur quæ de duoru prænominũ pronuntiatione a veteribus tradita sunt, Caij & Cnei. Quæ ipsa eũ Cliterra notetur, G tamẽ se nõ pnũtiari Diomedes his verbis testatur, G nona cõsonã est, in cuius locũ C solebat apponi, vt & hodie quũ Caij Cæsarẽ notamus, scribimus C. Cæsarẽ, idẽq; post B literam tertio loco digesta est, vt apud Græcos T posita reperitur in eo loco. Et alibi, N prænominis nota Numerium significat, & præposita sibi G Gnæũ, quẽ antiqui Cnæum scribunt. Et Valerius, Cnei prænomen varia scriptura notatum est, alij enim Cnæum, alij Gnæum, alij Næum scripserunt. Qui G litera in hoc prænominẽ vsi sunt, antiquitate sequuti esse videntur, quæ multum ea litera vsa est. Olim enim dicebant frumentum post frumentum: olim gnaturam, post naturam, itaque etiam qui in corporibus gigni solet, Gnæus appellatur, qui Cnæum dixerunt, corruptione syllaba deleta, ita esse videntur, qui Næum, leuitate.

Qua prænominã pro cognominibus

vsurpata sint.

Fuisse præterea aliquot etiã prænominã quæ

longo pōst tēpore pro cognominib. v. ſurpare cōperit ex vetuſtis nō ſolūm grāmaticis, ſed etiā annalibus intelligit. Quod ipſum in Agrippa, Voluſo, Mamercō, Procūlo & Tullo facile perſpicī poteſt. quæ in L. Viſpānio Agrippa, L. Valerio Voluſo, M. Æmilio Mamercō, C. Plautio Procūlo, L. Volcatio Tullo, viris conſularibus cognomina eſſe perſpicui eſt. Quod etiā tradit Valerius his verbis, Quo olim prænomena fuerunt, nunc cognomina ſunt, vt Poſtūmus, Agrippa, Procūlus. I-temque Prifcian. l. b. 2. his, Inueniuntur autem multa quæ in aliis perſonis ſunt prænomena, loco cognominum accipi.

De Prænominiſus ſæminarum.

Sanè reſtat vt quoniā de virorū prænominibus ſatis dictū eſt, de ſæminarū prænominibus dicēdū eſſe videatur. Quod cō accuratius mihi faciēdū eſſe exiſtimo, q̄ amicus meus nulla antiquorū auctoritate adductus, ſuo iure, feminas Romanas omnino caruiſſe prænominibus, docuit. ſic. n. in lib. De nominib. loquitur, Mulieres à nomine gētis vocabantur, & vno tantū nomine, vt Porcia, Cornelia, Iulia, Tullia. Item Plutarchus in Problem. vbi quæritur maribus nono, feminis octauo die nomina imponerētur, ait, Mulieres vno aut duobus appellabantur nominibus. Ego duobus appellari nūquam obſeruauī, ni fortaſſe prænomen illud ſignificare voluit Plutarchus, quod eſt omnib. mulierib. cōmune, vt dicerētur Cæcæ. Hæc ille ſe obſeruauit ait. ab hac autē obſeruatione omnia tū auctorū tū lapidū etiā veterū teſtimonia maximè diſcētū. Scriptorum primū verba recitabo, pōſt lapidū. Valerius ita, Antiquarū mulierū frequētī in vſu prænomena tuerunt. Rutilla, Ceſella, Rodocilla, Murrilla, Burra. Iſta prænomena à virilib. tracta ſunt, Cæcia, Lucia, Publia, Numeria. Feſtus vero ita, Prænominib. feminas vſas eſſe teſtimonio ſunt Cæcilia & Tarratia, quæ ambæ Cæcæ ſolite ſunt appellari, pari modo Lucia & Tita. Varro autem ita, In noſtris nominibus, qui ſumus in Latio, & liberi analogia neceſſaria. itaque ibi apparet analogia, ac dicitur Terentius vir, Terentia femina Terentiū genus. In præſentibus nominibus idē non fit item, quod hæc inſtituta ad vſum ſingularia quibus diſcernerentur nomina gentilitia, vt à numero, Secunda, Tertia, Quarta, in viris, vt Quintus, Sextus, Decimus: ſic ab aliis rebus quem eſſent duo Terenti, aut plures, dicerendi cauſa, vt aliquid ſingularē haberent, notabant forſitan ab eo qui manè natus diceretur, vt is Manius eſſet: qui luci, Lucius: qui poſt patris mortem, Poſtūmus. E quibus quædam item cecidiſſe in feminis, proportione appellata declarant. Prænomena antiqua mulierum, Mania, Lucia, Poſtūma. Videmus enim Maniam matrem Latum,

dici, Luciam Volumentiam Saliorū earminibus appellari. Poſtūmā à multis poſt patris mortem etiā nunc appellari. Iccirco autē dixit, Quædā. nā paulō antè dixerat. Nō quia Marcus & Numerius dicitur, iccirco Marcā & Numeriā dici. Poſtremò Plutarchus in Mario Poſidonium reprehendit, qui quū primū nomē propriū eſſe diceret, nulli tamē mulieri primū nomen eſſe dicebat. ex quo efficiebatur, mulieres p̄prio nomine caruiſſe. Itaq. idē in quæſtionibus aperte ſcribit, mulieres duobus, viros tribus nominibus eſſe vſos. ſic enim ait, *ἡμετέρας δὲ αὐτῶν ἀνέκατον ἀδελφῶν, τοὺς δὲ οὐκ ἀπείρους.* Itaque miror amicum meum Græcatum literarum peritum ita veritiſſe, Mulieres vno aut duobus appellabantur nominibus. Non enim Plutarchus inquit, vno aut duobus, verūm expreſſe eſt duobus. Idem præterea auctor eſt Romulū ex Eſſilia filiam vnam ſuſcepitſe, cāmque ab ordine procreationis Primam appellatſe: itemque Sullæ dictatori filiam ex Valeria eſſe natam, eandēque (quia poſt obitum patris nata erat) Poſtūmam eſſe vocatam.

Hæc ex auctoribus, quibuscum lapidū etiā teſtimonia conſentunt. Extant epigrammata duo Mutinæ vetuſtiſſima, vñ in turri D. Geminiiani, alterum apud erudiſſimum virum Ludovicū Caſtelucenſi, in quib. prima mētio eſt. ea verò ſunt hæc, *Salvia C. F. Sex. Tullius Sex. F. V. ſibi & prima fecit & ſuis & prima Valeria Sp. F.* Et in multis epigrammatis antiquæ vrbs, *Iulia ſecūda, & Cornelia ſecūda.* Item in eodem libro: *Tertia Prifcia Ionia Salvia.* Tertiam item Liniam legimus apud Sueton. in Cæſare, & apud Macrobr. lib. 2. quam Tertullā vocat Cicero lib. 13. epiſt. ad Atticū, & Valerius, Paulo Æmilio filiam fuiſſe ait nomine *Tertiam.* vnde Paullus apud Cic. *O mea Certia,* inquit, *De Quarta eſt inſcriptio vetus in prætorio Patavino eiſmodi.*

V. E.	Et apud Liu. li. 40. Quarta
T. LIVIVS	ta Hoſtilia memoratur,
LIVIA. ET. F.	Quintæ n. etio eſt apud
QVARTAE. L. .	Liuium li. 28. vt Quinta
HALYS	Claudia. Item apud Cic.
CONCORDIALIS	in oratione p̄ Cælio, &
PATAVI	de aruſpica reſponſis.
SIBI, ET SVIS	Præterea epigrammata
OMNIBVS	duo apud Horatiū ma-
	legutium clariffimum
	iuuenem ſunt. in agro Regienſi eiſmodi,
QVINCTAE NONIAE SEPTIMVS	
RVFÆ ET	D. L. NICEPOR-
NONIAE Q. F. QVINCVLAE & SEPTI-	
	MIA SP. E. QVINTA
	De Lucia extat etiam tale mutinae monu-
	mentum in ſt pulchro marmoreo.
	MEMORIAE CLA. FEM.
L. PANDVCEAE IVLIANAE	
60 MORIB. NATAL. AC PVD. PRISCIS.	

IN LYSTRIBVS QVÆM. COMPARANDA.

QVÆ VIXIT ANNOS XIII. D. XLVII.

CVM MARITO FECIT MEL. V. D. XX.

I. NONIVS VER.

De Mania tale est in lib. epigr. antiq. vrbis.

M A C I L T A E M . I V S T I N A S .

P. S I R I V S S E R P I C A N V S M A R I T V S .

V I O R I O P T I M A E , E T K A R I S S I M A E .

Ec alio loco,

P O P P I D I A S P . E . A . X I I I .

I V L I A P R O C L A F . E I V S . V . A . X . M . I I I .

Est autem *Proculus* Iuliorum prænomē, vt in *Procule* Iulio regnan e *Romulo*, de quo *Liuius* & *Dionysius*. In eodē libro est r. *Flauia Aug.* L. multaque eiusmodi alia. Quibus ex omnibus cum illud intelligi arbitror de quo dicere cœperam, mulieres præter *Caïam*, alio aliquando prænomine esse vsas, tū illud etiā (quod idem ne fieri quidē vnquam se obseruasse profiterer) prænomina modō præponi, modō postponi consueuisse. siquidem *Primam Valeriam*, & *Saluiam Primam*, ac *Quintam Hottiliam*, & *Liuiam Quartam*, ac *Quintam Noniam*, & *Noniam Quinctulam* scriptas esse, animaduerti potest. Quod idē in viris *Liuius* etiam fecit, qui *Attus Tullus*, *Artius Negus*, *Mantius Cneus*, & *Octavius Meritius*: & *Cicero*, *Maluginēus M. Scipio*: & *Suetonius*, *Claudius Appius Regillanus*, & alia eiusmodi dixerunt. *Caïam* præterea, quod commune omnibus mulieribus prænomen fuit, in uerba notatam fuisse, contraque *Caïum* in viris, factis est ex *Probo* aliisque veteribus grammaticis atque lapidibus perspicuum.

De Prænominiibus imponendis.

Nūc, quoniam ad rē pertinet, quod de prænominiibus imponendis veteres senserint, explicemus. Ac sanē qui de tēpore tradunt, quoe imponerētur, auctores habeo nobiles illos quide & magnos, verum ita inter se dissidentes, vt vtram sequaris sententiā, faciliē statuerre non possis nisi aliud aliis tēporib. obseruatum esse intelligas. Quid est enim tam dissimile, quā ea quæ à *Valerio* & à *Plutarcho* Festo scribuntur, quorū ille pueris nō priusquam togam virilē sumerent, puellis non antequam nubent, hi verō maribus quidē non, feminis autem octauo die imponi consueuisse prænomina tradunt. Verba *Plutarchi* sunt hæc in quæstionibus, *ἡ δὲ ἡμέρα, ἣν οἱ παῖδες, ὅς οὐκ ἔστιν ἡμέρα τῆς ἐπιπέρας, τῆς ἐπιπέρας, ὅς οὐκ ἔστιν ἡμέρα τῆς ἐπιπέρας*. Festi verō hæc. *Lustrici dies infantium appellatur, puellarū octauus, puerorum nonus, quia his lustrantur atque eis nomina imponuntur. De ratione autem imponendi satis constat, suis quenque filiis ea prænomina indidisse quæ suæ essent cuiusq. familiæ maximē propria, ac primū quenque filiū patris esse prænomine plerunque vsū, eandēque deinceps rationem in adoptiuis filiis & liberis & nouis cuius, esse scri-*

uatam, vt à quo quisque adoptatus esset, aut per quem quisque vel libertatem vel ciuitatem consequutus esset, eius maximē nomina vsurparet. Ac primū quidem quod dixi, suæ quæque familiæ propria prænomina imponi, intelligendum est, non omnia omnibus familiis prænomina fuisse communia, sed alia aliis fuisse familiaria. *Appius* enim vix in alia quā in *Claudia* gente patricia reperitur.

Marco nequis videretur decreto gentis *Manliæ* patriciæ cautum esse: *Lucium* à *Claudis* repudiatum, *Cneum* & à *Domitiis* *Ahenobarbis* tantum fuisse probatos, *Suetonius* in *Tiberio* & in *Nerone* tradit. Quod autem plerunque primus quisque filius prænomen patris tulerit, id ex familiis istis quas in scholiis *Liuianis* digestissimū, animaduerti potest. Fuisse autem quandam distinguendi rationem, si eodē tempore & filius prænomine prædicti eodem tempore florissent, hinc intelligi licet, quod *Cicero* & *Quintus*, modō parte, modo filio, modō tene, modō adolescente distinguuntur. Quod idem de *Quintis* *Fabiis* *Liuiis*, c. *Curionibus* *Suetonius*. Neque verō de adoptiuorum appellatione multa mihi esse dicenda existimo, quā à multis iam res sit ex veterum annal. obseruatione tractata. Illud tamē dicam, *Dionem* lib. 40. & 46. huius auctorem sententiæ esse: qui adoptarentur ab aliquo, eos nomina illorum omnia, à quibus adoptarentur, fere consueuisse, suum verō gentilicium nomen retinuisse illud quidem, sed aliq. tamen modo commutasse. vt *C. Octavius* qui dicebatur, postea quā à *C. Iulio* *Cæsare* est adoptatus, *C. Iulius Cæsar* appellari ceptus est, ita tamen vt gentilicium *Octauii* nomen non foret, sed id quodammodo commutaret, & *Octauiam* num pro *Octauiio* redderet. Idem in *P. Cornelio* *Scipione* *Emiliano*, & in *L. Manlio* *Acidino* *Puluanio*, & in *P. Licinio* *Craso* *Muciano* factū est: qui omnes ab eo à quo adoptati erant, nomina sumiserunt. Eodem spectans *Cicero* lib. epist. ad *Attic* m. dixit, *Cicero salutē Q. Cæcilio Pōponiano Attico*. Eodem etiam referuntur ea quæ ab eo scripta sunt lib. 7. *Dolabellam* video *Liuiū* testamētā cū duobus coheredib. esse in triete, sed iuberi mutare nomen. Quod autē scribit *Dio*, id etiam verū est, nō ab omnib. tamē vbiq. retētum est. Neq. enim *Aurelius* *Orestes*, qui à *Cn. Aufidio*, nec *Calpurnius* *Pisō*, qui à *M. Pupio* (vt scribit pro domo *Cic.*) adoptati fuerunt, aut *Aurelianus*, aut *Calpurnianus* appellati sunt, sed ille *Cn. Aufidius* *Orestes*, hic *M. Pupius* *Pisō* nominatus est. Eadem etiam ratione ne *P.* quidem *Cornelius* *Scipio* qui, *Dione* auctore, à *Q. Metello* *Pio*, nec *M. Iunius* *Brutus*, qui teste *Plutar.* à *Q. Seruilio* *Cæpione* sunt adoptati, aut *Cornelianus*, aut *Iunianus*; sed ille *Q. Cæcilius* *Metellus* *Pius* *Scipio*, hic

que ratione de Dione, qui beneficio Q. Metelli civis factus. Q. Cæcilius Dio est appellatus. Et Cæsar lib. 1. De bello Gallico, ita, Commodissimū visum est M. Valerium Procillum C. Valerij caburi filium, cuius pater à C. Valerio Flacco civitate donatus erat, mittere.

**CVR GENTILICIA NOMINA
in ius desinant, & quid Gens sit, &
à Familia differat.**

His rebus expositis, reliquum est ut nominibus gentilitiis agamus, de quibus amicus meus sic scripsit. Sciendū omnia nomina quibus familiæ significatur, proferri in ius, ut Porcius & cornelius, Iulius, rectè ille quidè, sed parū ad rē tantā. Illud enim docti hominis & Romanæ antiquitatis periti erat, causam ostēdere, tamque veterū vsu & auctoritate probare, quā ipse (si porero) exponā. credo enim eos ita factū esse, ut gentis originē eiusmodi derivatione significaret, ut quemadmodū in voce derivatio verbi, sic generis etiam, quæ voce illa exprimeretur, principū in voce appareret. Siquidē antiquissimā quāq; gēte aut à viro aut à loco, tanquā à fore aliquo, n. anasse & nomen accepisse, perspicuum est: ita quidē ut hæc derivationis significatio in omnib. studiosissimè cōservata sit. Hanc autē cōsuetudinē ū in paucis quibusdā gētib., & an tequā vrbs cōlderetur, & postquā condita est, quæ regib. cōsultib. que diligētissimè retēcam esse ostēdero, ū neminē fore puto qui contrā dicat. Age n. cur Iulīa gē ē credimus aut Æmiliā, aut A. ā aut Nautiā hæc eiusmodi terminationē ad cō religio ē servasse, nisi ut appareret in voce quod in re existit, ab aliquo ap. las initio derivasset est autē ita. Nam Iulia gēs Iulij Æneæ, Æmilia Æmiliū Iulij filij, Atria Atin, Nautia Nautē Troianos viros sui generis auctores nūcupat. At verò cōdita vrbe nōane id etiā obli. ru. ni est? Scribit enim Plutarch? Numā regē filios quatuor reliquisse, Pōponē, Calpū P. nū, & Mamercū, ab iisq; Pōponiā Capurniā, Pinariā & Mamerciā gēs Romæ ppagatas. L. autē Tarquiniū Priscū scribit Dionys? Damarati Corinthij fuisse filij, & quū Tarquiniū vixeret Lucumonē Etrusco prænominē fuisse vocatum: vbi verò Romā cōmigravit, ad morē Romanū sibi nomina cōposuisse itaq; cōmuni nomine se pro Lucumone Lucū, gē illio verò à Tarquiniū vrbe non se Tarquiniensem, sed Tarquiniū appellari voluisse. Idem fecit Ap. Claudij, qui ex Regillo Sabjnorū oppido post regis e castro anno sexto se cū el. trib. Romam c. vult. Etenim quū Clausus anrē diceretur, nō tā ampli? Clausum, se à Clausū, post Claud. à dic. se, vbi Romæ domicilij cōlocavit, oportet re ex istinauit. Itaq; ab eo cæteri omnes Romæ Claudij nominati sūt. Id autē ita esse, ex eo etiā intelligi potest quod ait Priscianus

lib. 2. nomina hæc in ius apud Romanos idē valere quod apud Græcos patronymica. verba eius sunt hæc, Nominum derivatorum multa genera sunt, quorum patronymicū, quod à p. prius tātūmodo parū nominib. derivatur secundū formā Græcā, quod significat cū genitio primitiv. filios vel nepotes, ut Acaci filie Acaci filij vel nepos. p quo Romanis nominib. familiarū vrūtur, ut Cornelij. Momes. n. ab illo qui prim? Cornelius appellatus est. hoc nomē habuerūt, quicūq; eiusdē familiæ sūt, sicut omnes minores Thelei Thecidas Græci appellaverūt. Hæc ille. Idē autem sentit etiā Dionys?, qui in Prisco hæc nomina συγγενεῖ & πατρωνίμια vocat. Nequē verò dubiū est quin hæc tota ratio terminandi vrque ad reip. interitum incorrupta pervenerit. Nam etsi nonnullos quasi gentilitij nominis expertes esse reperimus, ut M. Perpēnā, & C. Norbanū consulares, quos ita in libris & in Capitolinis marmorib. nominari videmus, id tamē contigisse videtur, aut q. ij cognomine magis quam nomine delectati sunt, ut M. Agrippa, cuius gēntiliū nomē in omnib. lapidibus omisū est quū tamē ex Vipsianorū eum gente fuisse N. pos. & Dio tradiderint: aut certe q. ea nobis ignota sunt. Q. cūq; autem causa sit, non est quod exiguus horū numerus tam religiosum tot aliorū cōsuetudinē impediat, præsertim verò amico meo summo viro auctore, qui ita habere omnia sine vlla exceptione assensavit. Quid autem sit Gens, vnde ipsa omnia gentilitia dicta sunt, ac quid à familia differat nunc dicamus. Inter gentem & familiam illud interest, quod gens ad nomē, familia ad cognomē refertur. Itaque r. b. tanquam totū cōtinere videtur, hæc quodammodo par. ē. ex q. li. gratia. Valerij omnes vni? esse gēis dicuntur, quia vno nomine cōtinentur omnes: at verò partes gentis huius sunt plures, quæ ex cognominum varietate distinctæ sunt, exque familiæ nominantur. ut in gente Valeria Maximi, M. Stale, Flacci, Lævini, Faltones: in Cornelia Scipiones, Lentuli, Dolabella, Sulle, Cinna: in Æmilia Mamercinij, Lepidij, Paullij, Scaurij, Barbule, itēq; in cæteris. At verò Valerij omnes vnius sunt gentis, itēq; que Cornelij atque Æmiliij. Itaq; rectè Festus gentem definit eam quæ ex multis familiis conficeretur. Quod autem interest in cr. gentem & familiam, idem interest inter genus & stirpem. Quæ quidem ita esse, ex his veterū historiarū verbis intelligitur. Sueton. in Galba. Imagines vniuersi generis exequi lōgum est, familiæ breuiter attingam. Qui primus Sulpiciorum cognomen Galba tulit, cur aut vnde traxerit, ambigitur. Et Livius li. 38. P. Scipio Nasica orationem habuit plenam veris decōribus non communiter Corneliæ gentis, sed propriè familiæ suæ.

Et apud Suetonium Caesar, ab Anco Marcio sunt Marcij Reges, quo nomine fuit mater: à Venere, Iulij, cuius gentis familia est nostra. Et in Augusto, Gens Octavia à Tarquinio Prisco rege inter Romanas gentes allecta, mox à S. Tullio inter patricias transfusa, primus ex hoc magistratū cepit C. Rufus. is quaestorius Cnæum & Caiū procreavit, à quibus duplex Octavorum familia defluxit, conditione diversa. Et Cic. in Bruto, Funebres orationes ipsæ familiarum quasi ornamenta seruabant ad vultū, si quis eiusdem generis occidisset. Et Liu. li. 9. Duodecim Potitorum familias fuisse, quum gens Poticia tota interit. Et lib. 1. Iulia gens Iulij auctorem sui nominis nūcupat. Et lib. 7. sic loquitur Valer. Coruus, Nō si mihi nouum hoc Corui cognomen diis auctorib. homines dedistis, Poplicolarū vetustum nostræ familiarum memoria excessit. Et lib. 40. Inde cognomen familiarum inditū, vt Annales appellarentur. Et Catul. Non decet tam vetus sine liberis nomen esse, id est tam veterem gentē, qualis erat Manlia. Hæc de gente, familia & genere, nunc de stirpe dicam, Cic. p. Rabirio, Quæ in familia la^a aliqua fortè floruerit hanc ferè qui sit eius stirpis cupidissimè persequuntur. Et primò De legibus. Hic orti stirpe antur. Et primò De legibus. Hic orti stirpe antur, quiffima sumus. Et in Laelio, Qui aliquandiu propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerit. Et lib. 1. de oratore Quidquæ de re inter Marcellos & Claudios patricios defenditū indicant: quū Marcelli à liberti filio stirpe, Claudij patricij eiusdem hominis hereditatem gentē ad se redisse dicerent, nōne in ea causa fuit de toto stirpis & gentilitatis iure dicendum? Et Suet. in Claudio, Claudij Cn. Pōpeio antur quiffimæ stirpis Magni cognomen ademit. Quæ autem ratio est inter gentem & familiam, eadem est inter gentiles & agnatos. vt. n. familia aut stirps nos propius attingit quàm gens aut genus, sic agnati quàm gentiles: Siquidem gentilis auctore Festo dicitur, qui eodem ex genere natus, & is qui simili nōmine appellatur, rectè. quatenus n. ait, Ex eodem genere, eos intelligit qui eiusdem gentis eūdem principem habent: quatenus, Simili nomine, eos qui quam vno gentis nomine omnes vtuntur, tamen alij atq. alij auctorem sui generis nuncupant. quomodo Cicero in prima Tusculana, se gentilem esse ait Ser. Tullij regis, quaterque simili gentilitio nomine vteretur, quū tamen è diverso vterq. sōte manaret. Quum autem ad Herennij scriptū sit, Si furiosus existat, agnatorū gentilitiūq. in eo pecuniāq. eiusus esto. item, Si pater familiaris intestato moritur, familia pecuniāq. ei⁹ agnatorū gentilitiūq. esto: agnati pfectō videntur esse qui ex eadē familia sūt, quib. deficiētibus, gentiles subeant. Nam Cic. dixit a. De oratore, Iura gē-

tilitatū & agnationū itē, Ius gētilitatis & stirpis. & de legibus. Homines deorum agnatione & gente tenentur: quum vtranque cōiunctiōnem cōplecti vellent. Amicus autē meus in suo libro de nominib. gentem & familiam gentiles & agnatos idem esse censet, quū ait Agnomen familiarum est appellatio & gentis, vnde agnati & gentiles dicebantur qui ex eadem erant familia, vt Cic. in Topicis ait, & idem in Brut. Ser. Tullij regem gentilem suum ea de causa nominat. Mea autem sententia, Ciceronis sententiam percepisse non videtur, qui in Topicis gentiles eos definit qui inter se eodem nomine sunt, id est ex eadem gente, vt infra alio loco ostendam: familiarum vero aut agnatorum non meminit. Est præterea intelligendum Plinij, gentiles nouo quodam modo appellare. siquidem seruos gentiles esse dominorum ait, quia eodem prænomine appellarentur quo dominus, vt Marci por, Quincti por, id est Marci & Quincti puer.

De Romanarum gentium origine.

Duos autem populos seminarū gentiū Romanarum fuisse reperio, aborigines & Troianos, qui ambo ab Aeneæ (vt Lilius & Dionysius tradūt) cōmuni nomine Latini sunt appellati. aborigines autem, qui ante aduentū Aeneæ Latij, regnante Latino, tenebant, docet Dionysius ex Græcis in Italia venientibus. esse conflatos. Græcos autem hos nominat, Oenotri ex Arcadia, Pelasgos ex Thessalia, Euantrū item ex Arcadia, Herculem ex Peloponneso profectū. atque etiam idem scribunt Romulū superante Latinorum Albanorūmq. multitudinem, urbem in Palatio condidisse. Quæ quum ita sint, iam id dubium esse non potest quin ad hos populos alij etiam plurimi accesserint, qui Romanam urbem gentib. repleverint. Siquidem accepimus Romulū Ceninenfes, antemnatos, Camerinos, Veientes, Fidenates, quos bello deuicerat. Sabinos vero etiam quibuscum equo Marte pugnauerat, in societatem nouæ vrbis vocasse. Quinetiam multas Etruscorū vrbes se ad eū recepisse initio à Medullia factō, traditum est. Hoc autem Romulū insitū reliqui deinceps reges studiosissimè sibi cōseruandū esse duxerūt, vfnitimas ciuitates aut vi aut benevolentia sibi adiungerent, Romamque transferrent. Itaq. Tullos Hostilij cuersa Alba familias eius vrbis Romam traduxit: Ancus Lucumonē Etruscum in senatum ascriuit: Priscus Ser. Tull. Corniculānum sibi etiam generum adiunxit. Idē post quoque factum est, Ite: ita regio dominatu reip. Neque enim vnquam desitū est, ciuitatem victis populis & gentibus dari. Italiamque ipsam municipiis deuicere, quæque bello Marfico vniversa ferè ciuitate donata est. Quo tēpore multi etiam ne Italiam quidem gentis virtutis ergo in ciuitatem sus-

cipi coepit sunt. Quoniam autē difficile, immo vero difficillimum est, omnium gentium originem inuenire, paucarū tantum quarundam fontes & initia indicabo: ex quibus intelligi poterit, idem etiam in reliquis factum esse. neque enim ullam aliam historiarū Romanarū partem, tam & à veteribus & ab iis qui nunc sunt, neglectam esse comperi, quam quæ hanc questionem continet.

Huius autem tractationis hos quasi fontes, 10
construo, ut alias gentes à nominibus Aboriginum vel Trojanorum, vel aliorum eiusmodi populorum alias à prænominibus, nominibus & cognominibus, alias à locis, urbibus & populis, alias à quadrupedibus, alias à re alia dictas esse affirmem.

Gentes ab Aboriginibus & Trojanis orta.

Ac Vitellius quidem Fanno Aboriginum rege, & Vitellia, quæ multis locis pro numine celebrantur, ortos tradit Suetonius in Vitellio, 20

Fabij à Fabio Herculis filio orti. Plutarch. in Fabio. Unde Iuuenalis, *Natus in Herculeo Fabij lare.*

Antonij ab Antonio Herculis filio. Plutarchus in Antonio.

Petitionem gentem antiquiorem origine vrbis nominat Liviū à Poutio illo sene qui ad templa affuit epulis. Seruius.

Mamilij à Mamilla Telegoni filia. Liviū, Dionysius, Festus. 30

Multas præterea gentes Romanas à Troianis fluxisse credit antiquitas. Itaque Seruius in v. Æneid. scribit Varronem librum reliquisse de familiis Troianis, id est, quæ genus trahebant à Troianis: & Iuvenalem idcirco Troiungenas appellare nobiles Romanos quasi à Troianis gentes. Inter cæteras autem hæc fuerunt.

Iulij à Iulo Æneæ filio Liviū, Dionysius, Suetonius, Virgilius. Itaque Proculū Iulium Romuli tempore Iulij Ascenij progeniem vocat Dionysius, & ipsi *Iulij* cognomen etiam rulerunt Iulij Albanae suit.

Æmilij ab Æmilio Ascani Troiani filio, ut ait Festus, cui rei forte alludit Virgilius, quem dixit,

*Progeniem sed enim Troiano à sanguine duci
Audebat. Tyrias olim qua veteres arces.
Hinc populum late regem belloque superbum
Venturum excidio Libya.* 50

Et enim progeniem Æneæ & Iulij vocare videtur Scipionē Pauli Æmilij filij, qui Imp. Car. hæginē excidit: populum autē, legiones Romanas quæ ab iisdē etiā genus trahebant, atque in si progeniem & populi idem dicat superuacanea iteratio videatur. Nihil tamen contra veteres affirmo, alij iudicabunt. Plutarchus autē Æmilios à filio quodam Pythagoræ Manterco dictos ait, qui summo lepore p̄ditus fuit quæ Græcè *αἰνῶτα* dicitur.

Atij ab Ati. Virg. -- *Atis, gen̄ unde Atij An-* 60

xere Latini. Quod Augusti causa dicti scribit Seruius, qui ex Atia matre natus est.

Nauij à Naute Æneæ comite. Dionysius, Virgil. & Seruius in 2. Æneid. Quum Diomedes raptum Palladium sibi non esse aptū intelligeret, illud Æneæ transeuntri obtulit, sed quum ille capite velato sacrificans conuertisset, Nautes quidam simulacrum accepit, quæ re Mineræ sacra nō Julia gens habuit, sed Nautia. Idem scribit Varro in lib. De *familij Troianū.*

Cloelij à comite Æneæ eius nominis. Dion.

Iunij à comite Æneæ eius nominis. Dion.

Sergij à Sergesto comite Æneæ. Virgilius lib. 5. -- *domus à quo Sergia nomen.*

Memmij à Meltheo comite Æneæ. Virgil. in 5. *genus a quo nomine Memmi.*

Cluentij à Cloantho comite Æneæ. Virg. in 5. *genus unde tibi Romane Cluenti.*

Geganij à Gida comite Æneæ, ut ait Seruius in 5. Æneid.

Cacilij à Cæcade comite Æneæ, alij à Caculo, qui condidit Præneste. Festus.

Ab Italis.

Caelij à Cæle Vibenna Etrusco, qui se Romanam, regnante Romulo, contulit. Dionysius, Festus, Tacitus, Varro.

Pomponij à Pomposæ, Numæ regis filio. Plutarchus.

Calpurnij à Calpo Numæ F. Plutarchus, Festus. *Calpurnij* dicitur etiam *Calpurnij*.

Pinarij à Pino Numæ F. Plutarch. Seruius à quodā sene, qui quia ad tēpus ad dapes non venit, *Pinarius* dicitur *dom̄ rōi mīnas*, id est à fame. Fortasse Pinaria gens duplex.

Claudij à Claudio Sabino. Liviū.

Valerij à Valefo Sabino. Dion. Itaque Valerij primū, post Valetij dicti. Festus. Boni autem omnis causa in defectu censuæ primū nominabantur Valerius, Salvius. Statorius.

Prænominiibus, nominibus & cognominibus.

Quæ adhuc exposita sunt, ea locupletissimorum monumentorum auctoritate probata sunt, quæ verò infra dicentur, verisimilibus potius quam veris argumentis nituntur. Vera autem esse nego quæ veterum annalium fide carent. A prænominibus autem & nominibus & cognominibus gentes multæ manasse videntur.

Ut autē prætermittā ea prænomena quæ integra pro nomine gentilicio vsurpata videntur, ut Metius, Numerius, Appius Stadius, ut P. Metius in epist. ad Mariū, & M. Metius, & Q. Metius, & P. Metius, quæ se in veteribus lapidibus Romæ legisse Pterius scripta profertur, quanquam deobus r. r. v. Cn. Numerius in lapide vetusto, qui est Venetiis in turri diui Vitalis: M. Appius, cuius lapidem citat in Br. tū Sebastianus Corradus: T. Stadius apud Lidium tribunus plebis: & P. Stadius in antiquis lapidibus vrbis antiq. ut hæc, inquam,

omitam, quæ aliquam fortasse questionem habere possint, at a VLII certè ab AVLO descendisse videntur. vnde Q. Aulius Cerretanus. Livijs, lapides Capitolini.

Casensij à Casone.

Cnaisij à Cnæo, vt de petit. consul. Ex equestri ordine Pompilijs & Cnæijs.

Decimij à Decimo.

Hostij ab Hosto. Vnde epigramma antiq. vrbis. P. Hostio P. F. Senero. Et Plutarchus in Romulo, L. Hostius.

Lucilij à Lucio.

Manlij à Manio.

Marcij à Marco, vel à Mamerco, vt ait Plutarchus in Numa. Etenim vbi ait, à Mamerco Mamerco Reges, lego ipse, Marcios Reges.

Larij à Larre. quanquam Græcè Λαριους scribitur.

Postumij à Posthumo.

Proculij à Proculo.

Publij à Publio.

Spirilij à Spirio.

Serulij à Seruio.

Sexilij à Sexto.

Quintilij à Quinto.

Titij à Tito.

Vibij à Vibo. vnde c. Vibius Pansa.

Volusij à Voluso.

Tullij à Tullio.

Ancij ab Anco. Vnde Sp. Ancius legatus Fidenis interfectus. & Sp. Ancius Briso, de quo in Bruto Cicero.

Petronij à Petrone.

Merilij à Merio.

Arrunij ab Arrunte.

Numitorij à Numitore.

Sertorij à Sertore.

Stratij à Stratio.

Hi à prænominibus: à nominibus verò hæc,

Sextilij à Sextis.

Quintilij à Quintis.

Artij ab Artis.

Porcilij à Porcius.

Hostilij ab Hostis.

A cognominibus verò hæc.

Rutilij à Rutilo.

Varij à Vaso.

Plautij à Plauto.

Fulvij à Fuluo.

Vennonij à Vennonio.

Albij ab albo. Varro.

Albinij ab Albino.

Licinij à Licino.

Silij à Silo.

Geminij à Gemino.

Gallij à Gallo.

Flauij à Flauo.

Plancij à Planco.

Catij à Cario.

Fictorij à Fictore. Vnde Q. Fictorius, de quo Liu.

Cordij à Cordo. Vnde M. Cordius, in numis argenteis.

Papij à Papo. Vnde lex Papia à Papio lata, vt Cicero de offic. air. (Papia autè gens fuit, quæ Muili cognomen tulit, Apiano & Iap. Capi, au. storibus) non à Q. Aemilio Papo, vt amicus meus tradit in lib. de nominibus, neque enim leges à cognomine appellantur, vt in *Ius* designant, sed, si id forte fiat, in *Anus*, Gracchanæ leges, at non Gracchiæ: & Cæsarianæ fortasse, non Cæsariæ à nomine verò semper, vt Sempronie & Iulie. Vnde Cicero in Philipp. prima, Quare acta Gracchi, Sempronie leges proferentur, quare Sulla, cornelia. Idem etiam improbat lectionem illam in Lælio. Videmus Papum Aemylum c. Lucinio familiarè fuisse, improbat autè, quòd cognomen nomini nunquam præponatur, quasi verò Lilius non sæpe dixerit Macer Licinius, Antias Valerius, Curfor Papirius: & Cicero, Verus Antistius: & Cælius: Balbus Cornelius: & alij, Paulus Aemylus & Crispus Salustius.

Furij, qui antè Fusij, à Fuso, quod etiam cognomen tulerunt.

Valerij, qui olim *Valesij*, à Valeso gentis auctore. Itaque cognomen etiam tulerunt Volusi.

Ab vrbibus & populis.

Tarquiniij à Tarquinis vrbe Etruria. Dionysius.

Gabinij à Gabinis, item dicti videntur.

Cominij ab Cominis Italiæ populis, de quibus Plinius.

Volscij à Volsceis: vnde M. Volusius Fictor, de quo Lilius.

Vatinij à Vatinis præcis Latinorum populis, quorum oppidum Vatia.

A quadrupedibus.

A quadrupedibus etià multas gentes nūcupatas esse, idoneos testes habemus Plutarchum & Varronem. Plutarchus in Poplicola ita, Quia pecudibus omnia bona constabant, iccirco filiis suis eiusmodi nomina imposuerunt, vt Porcius. Et Var. lib. 2. De re rust. Nomina multa habemus ab vtroque pecore: à minore, Porcius, Quinius, Caprinus: à maiore, Equitius. Eadem etiam ratione nos & Asinius & Sullius adiungere possumus.

A ministerio aliquo.

Flaminij dicti, quòd Flamini Diali ministrarent. Festus.

Pontificij fortè dicti quòd pontificibus ministrarent. ex quibus fuit T. Pontificius tribunus plebis. De quo Dionysius, & Lilius.

A voce aliqua.

Terentij à tereno, voce Sabina, dicti, quæ molle significat, Varrone teste, vt ait Macrobius, quod si ita est, ergo & multi alij eodem modo, vt

Aurelij, qui antè *Aufelij*, quòd iis publicè locus datus sit vbi soli sacrificium facerent. Festus.

Atricij ab Atro, Varro.

Publicij à publico.

Popillij à popillo.

Horsij ab hirro.

Iuuenij à iuuenta.

Saluij à saluo, vnde boni ominis causâ primus Saluius in censu & delectu nominabatur. Festus.

Septij à numero septem.

Septimij à septimo.

Octauij ab octauo.

Nonij à nouem.

Nonij à nono.

Decij à decem.

Decimij à decimo.

Quemadmodum vsus cognominum & agnominum sit mutentur.

Cur autè duobus nominibus Romani homines, non contenti prænomine & nomine, tertium etiam & quartum adiunxerint, quod cognomen vocarint, magna existere quaestio potest. Ac mihi quidem videtur eos primum vt qui idem prænomen nomèque ferebant, nota aliqua internoscerent, hæc tertij nominis ratione extogitasse, post autem, quum cognominum vsus interuenisset, eisdem etiam sine eiusmodi causa cognomina indidisse. Hac ratione L. Tarquinij Priscum & L. Tarquinium Superbum quum & prænomine & nomine conuenirent, (inquit Di. Nyctus) Priscum illum quod na. u maior, huc Superbum, quòd contumacior esset, esse vocatum. Valuit autem in primis hic cognominum vsus ad confusam ipsarum (vt ostendi) gentium turbam distinguendam. Quod exempli causa in gente Cornelia perspicere potest quæ cognominum varietate in multas familias diffusâ est, Maluginenses atque inde Cossos, Scipiones, Læulos, Merulas, Cinnas, Sullas, Dolabellas, Iternumque quæ familia Maluginensium creuisset, quartis nominibus est in alias etiam familias distributa, ita vt alij Maluginenses Cossi, alij Maluginenses Scipiones, alij Maluginenses Lentuli, itémq; Scipiones, alij Africani, alij Asiatici, alij Naficæ dicerentur: neque enim probo antici emendatione, ab eo traditâ libro secundo annotationum, cap. 13. his verbis, Verba Ciceronis sunt libro 2. de orat. vbi agitur de salibus. Est autem ex hoc genere vetus illud quod aiunt Malugi-

nensem illum M. Scipionem, quum ex centuria sua renuntiaret Acidinũ cõsulem, præcòque dixisset, &c. Sed multum etiã me torquet quiddam in his nominibus *M. Scipionem Malugin.* Nam nusquam inuenio Scipionem tanquam familiæ nomen poni, sed pro cognomine. Scio equidem per librariorum errorem sæpe *Scipionem* legi pro *Capionem*. quare crediderim hoc etiam loco non Scipionem, sed *Capionem* legi debere. Ratio qua impellor est hæc. Scio Q. Seruiliũ Maluginensem sæpe à Lioio nominari in libris primæ decadis, quo tempore Romæ creabantur tribuni militares. Scio quoque Seruilios cognomen habuisse *Capionum*, vt facillè possim affirmare hic esse legendum *M. Capionem Maluginensem*. hanc ergo ipse emendationem non probo. Nam quòd ait, Lioium sæpe Q. Seruiliam Maluginensem nominare, non est ira. Semel enim tantum libro quinto, anno cccclxxii. nominatur, Seruiliam Maluginensem mendose, pro Ser. Cornelium Maluginensem, vt in scholiis Lituianis ostendi cum aliis testimoniis, tum quòd eo anno Diodorus pro eo tribunum mil. cos. pot. edit *Σέρουριον Κορηλίον Μαλυγινον*. Maluginensem autem fuisse cognomen non Seruuliorum, sed Corneliorum petinde atque Scipionem, apparet ex *L. M. P. & Ser. Cornelis Maluginensibus*, qui aut consules, aut tribuni mil. aut censores fuisse à Lioio sæpe traduntur. Quod cognomen aliquot etiam ex Cornelis retinuisse, postquam alia cognomina inuenissent, cum hic locus indicat, in quo est M. Scipio Maluginensis, qui auctore Lioio anno dclxxiiii. pretor fuit tum anno dclxxii. in Capitolinis tabulis, vbi est *Seru. Cornelis C. N. F. C. N. N. Lentulus Maluginensis*. vt omnino *Scipionem*, non *Capionem* legendum esse, contra quàm ille censet, esse existimem. Neque enim intelligo qui illud sit, quod aiunt se nunquam *Scipionem* familiæ nomen inuenisse, sed pro cognomine. Siquidem eadem rationem esse iudico, quum dico M. Scapio Maluginensis, atque quum dico M. Scipio Maluginensis, & P. Scipio Nafica, & P. Scipio Africanus, & alia eiusmodi multa. Sed ad propositum reuertamur. Ergo necessitas primum cognomina excogitauit, post vsus, & commoditas custodiunt, & propagauit. Qui verò agnomen aliud esse à cognomine tradiderunt, ij mihi satis quòd sentiunt non probant. Ex eorum verò numero grammatici veteres existunt, qui (vt supra dixi) cognomina appellant ea quæ tertio loco: quæ verò præterea adiciunt, ea omnia agnomina nuncupant, vt Africanum & Asiaticum. Eiusmodi verò opinio facillè locuple-

locupletissimi auctoris. Ciceronis verbis refellitur, apud quem animaduertere possumus, ea omnia cognomina dici quæ etiam quarto loco ponuntur. Sic enim ille ait pro Murena. Quam laudem ille Africa oppressi cognomine ipso præ se ferebat, eandem hic sibi ex Asia cognomen assumpsit. Et in Suetonio: Et quæ cognomen id tibi per te partum, quod nunc habes à me hæreditarium. Idem Sapientem & Diuitem cognomina vocat, quæ tamen quarto loco erant in M. Porcio Catone & in M. Licinio Crasso. Inquit enim in Catone, Cato quasi cognomen habebat in senectute Sapientis. Et in secundo de officio. P. Crassus tuum cognomine Diues, tum copus. Hæc de causis nos omnia, præter priora duo, cognomina appellabimus. Nam quod amicus meus in libro De nominibus agnomen pro nomine gentilicio sumit, atque inde agnatis ducit, multò mihi minus ex iis quæ dixi & iis quæ dicam, probatur.

Vnde cognomina tracta sint.

Deinceps sequitur vt inde cognomina tracta sint, dicam ea quæ vel veteres prodiderunt, vel ipse aut ratione aut opinione, sequuntur eorum regulas atque præcepta, consequi potui. ac Plutarchus quidem in Coriolano multos nobis huius questionis quasi fontes ostendit, quomodo ait, Cognomina apud Romanos imponi consueuisse, aut ab actione aliqua, aut a forma, aut à fortuna, aut à virtute, perinde atque Græci Σαρδεις & Καρμίνος ab actione, Φυσιονία & Ἰσπάρων à forma Εὐσπέρης & Φιλάδελφος à virtute, Εὐδοξία à fortuna dixerunt: aut à salubritate & dicacitate, quo pacto Græci Antigonum Ἀδύσση, Ptolemæum Ἀδύσση appellauerunt, Romani verò etiam Metellum vnum Diadematum, quod frontem ex vitæ diademate diu obligasset, alterum vero Celerem, quod celeritatem eius in apparandis funebribus patri ludis sunt admirati, vocauerunt: aut à casu nascendi, vt Procolum, Posthumum, Vopiscum: aut à demum etiam à corporis vitio, vt Syllas, Nigros, Rufos, Caecos, Clodios, quibus nec cæcitas nec vllum aliud corporis vitium cõtumeliæ fuit, verum ipsa vitia pro nominibus propriis æquissimo animo audita sunt. Plutarchus (vt dixi) in Coriolano. Mendum autem suspicor esse in exemplis eius: scribit enim Σύλλας: dictos esse à corporis vitio, quomodo alia longe sit eius nominis origo vt tradit Macrobius. Itaque legendum puto Σύλλας, id est Silos. Sili autem sunt, qui naso sunt sursum versus adunco, quod vitium est corporis, neque etiã placet, eundem de cognominibus agentem Clodiorum fecisse mentionem, quod nomen est gentis, quæ nec à suo quidem corporis nominata est, (vt antè dixi) nisi forte Clodios pro Claudis acceperit. Claudius enim Quin-

torum cognomen. Quæ autem scribit in Coriolano, ea de me fere tradita sunt ab eo etiam in Mario. Quinertiam Macrobius libro primo, alios à virtute, alios ab honore vel iniuria, alios à casu cognomina ait inuenisse. Libro autem tertio aliquot etiã à studio piscium cognominatos esse ostendit. Præterea Plin. lib. 8. cap. 3. à rusticis operibus, libro autè 11. cap. 37. à vitiosis corporis partibus nonnullos cognomen traxisse ait. Postremò etiã Varro à maiore & minore pecore cognomina indita esse tradit lib. 2. De re rust. cuius verba ascribam, quia deprauata sunt & manca. Nomina, inquit, multa habemus ab vtroque pecore, à maiore & à minore, à minore, Porcius Quinius, Caprilus: sic à maiore Equitius, Taurus, cognomina adsignificari, quòd dicuntur Annij Capræ, Statilij Tauri, Põponij Vituli, sic à pecudibus alij multi. hæc Varro. Nemo est autem qui non intelligat hic confundi exempla nominum & cognominum, & sensum nullum bonum elici. Itaque si ita legamus, erit sententia aptior: Nomina multa habemus, ab vtroque pecore, à maiore, & à minore, à minore Porcius, Quinius, Caprilus, sic à maiore Equitius, Asinius. Est autem intelligendum, quomodo dicimus Capram, Taurum, Vitulum, cognomina adsignificari, quòd dicuntur Annij Capræ, Statilij Tauri, Põponij Vituli, sic à pecudibus alij multi. Quintilianus eadè fermè docet lib. 1. verba cuius hæc sunt, Scrutabitur præceptor acer origines nominum quæ ex habitu corporis, vt Rufos Longosque fecerunt: vbi est aliud secretius, Syllas, Burri, Galba, Plauti, Pantæ, Scauri, taliæque, & ex casu nascentium: hinc Agrippa & Optiter & Cordus & Poillemus erunt, & iis quæ post natos eueniunt, vnde Vopiscus, iam Coræ, Scipiones, Lanæ, Serrani sunt. Et ex variis causis gentes quoque & loca & alia multa reperias inter nominum causas. Hæc Quintilianus. apud quem item credo esse mendosè Syllas pro Silos ob eam quam iuxta causam. Longum esset hoc loco Liuji, Dionysij, Dionis, Suetonij, Ciceronis aliorumque multorum quo loco de hæc re agunt, in hanc sententiam verba proferre. Quomodo igitur res ita habeat, iam quo modo hoc in singulis factum sit, videamus. Quibus in exponendis hanc diuisionem tuebimur, vt alia ab animo, alia à corpore, alia à fortuna tracta esse dicamus. Ad animi autem pertinent virtutes, mores, oratio, artes, studia, res gestæ ad corpus, partes corporis, color, habitus, vestitus, similitudo alterius, locus & quæ sunt eiusmodi. His autem rebus diligenter animaduertis, omnis (vt puto) impostorum cognominum ratio erit perfecta. Qui autem cognominum terminationes persequuti sunt, frustra laborasse mihi videntur, quomodo

nes terminationes cognominibus (si ita tem-
 pus & euenus tulerit) conuenire possint, præ-
 ter eam quæ gentem notet. Itaque quum apud
 Liuium nomina gentilitia multa pro
 cognominibus mendose legerentur, ea ad
 suam integritatem ex antiquiorum monu-
 mentis à me paulò ante redacta sunt, vt Pa-
 bius Licinus, Marcus Rutilius, Quintus Fla-
 minius, Varius, Pacilius & alia eiusmodi, non
 Licinius, Rutilius, Flaminius, Pacilius, vt vul-
 gò legebatur.

Cognomina à sapientia ducta, aut contrà.

Sapientiam autem atque stulticiam dedif-
 se multa cognomina Romanis eum ex Plinio
 verbis percipitur, tum exempla quæ subiciã
 indicant. Scribit enim Plinius libro tertio,
 Reliquis animi bonis præstitere ceteros mor-
 tales sapientia: ob id. Cati, Coreuli apud Ro-
 mano, cognominati.

Sophus, qui est Græcè sapiens, Sempronio-
 rum cognomen, quod primus tulit P. Sem-
 pronius turis civilis peritissimus.

Cato, auctore Plutarcho in Catone maiore
 vir dicitur multarum rerum peritus. eaq; de
 re M. Porcius Cato vocatus est. Fuit autem
 etiam cognomen Hostiliorum.

De Cato inquit Varro lib. 6. De ling. Latin.
 Cato acuta S. bini diont: quare Catus Ælius
 Sextus, non (vt aiunt) sapiens, sed acutus. Quare
 dixit Ennius, Egregiè cordatus homo Catus
 Ælius Sextus.

Sapientis cognomen inuenit C. Lælius (vt
 ait Plutarcho in Gracchiis) quia, quum Tibe-
 rij partes aduersus optimates rueri cœpisset,
 discordiam ciuitatis metuens ab incepto de-
 siuit.

Coreulium, auctore Festo, antiqui à corde so-
 lertem & acutum dixerunt, eoque cognomi-
 ne vsus est P. Cornelius Scipio Nasica, optimi
 viri filius, vt ait Cicero in Bruto.

Brutum stultum significat, vt ait Dionysius.
 Itaque L. Iunius, qui reges eiecit, factus ad im-
 itationem stultitiæ, Brutus quoque haud
 abnuit cognomen. Liuius, Dionysius.

Bellutus est belluæ similis, vt ait Festus,
 quod cognomen tulit L. Scinius, primus
 tribunus pl. Dionysius & Pædianus.

A virtute & moribus.

Nero Sabino rum lingua strenuum signifi-
 cat. Itaque, Ti. Claudius Ap. Cæci. F. id primus
 tulit, quod post in eius familia mansit. Suet.
 in Tiberio.

Marcellus vt Plutarcho tradit, Est Bellicosus,
 id est Aphios, hoc est Martius. Puto autè Mar-
 cellum dictum esse quasi Martellum, id est,
 Paruum Martem. Eo plebeia gens Claudia
 vsa est.

L. Scinius Dentatus, ob fortitudinem A-
 chilles dictus. Gell. lib. 2. cap. 11.

Superbe cognomè tulit L. Ta. quinius rex,

quia socerum gener sepultura prohibuit.
 Dionys. & alij.

Fragus L. Calpurnius Piso appellatus, ob mo-
 res, vt ait Pædianus in Pisoniana, & Cicero
 in Verrem.

Onicula dictus Q. Fabius Maximus, quia
 moribus fuit humilibus. Plutarcho, in Fabio &
 qui scribit de viris illustribus.

Caprarij cognomen C. Metellus ex contu-
 melia traxit. Cicero libro tertio de orat. Ita-
 que Scipio Ne eo dixit, matrem eius, si quin-
 tum pareret, a sinum fuisse parituram.

Gurgus vocatus Q. Fabius Rullianus F. à de-
 vorato patrimonio. Macrobius, Plutarcho
 Aegypti, in nominat.

Nepos aliquando cognomen contumelia
 fuit à prodigalitate, vt de Q. Metello collega
 P. Lentuli e o s. scribit Valerius. vnde scribit
 Cicero ad Att. Sumptus iam nepos euasit Sca-
 prius. Patrem tamen Metellum qui cum T.
 Didio consul fuit. Q. Metellum Nepotem vo-
 cant etiam Capitolini scriptores. Nepotem
 autem eum dictum, quasi Q. Metelli Mace-
 donici nepotem, significat in Cornelianam
 Pædianus.

Asper C. Trebonius ab insectandis patribus
 nominatus. Liuius lib. 3.

Lurcones, auctore Festo, dicti qui cum au-
 ditare cibum sumerent. Fuit autem Aufidior-
 um cognomen.

Camillus, quo cognomine Furij vsi sunt, est
 puer ingenuus. Festus, Plutarcho in Numa,
 Macrobius lib. 3. Seruius in Virgil. vbi de Ca-
 milla.

Cicurius cognomen Veruriæ gentis à mo-
 rum simplicitate dictus. Varro de ling. Lat.
 Vir optimus P. Scipio Nasica à senatu iudi-
 catus & appellatus est. Liuius.

Ab oratione & dicto aliquo.

Lepidi Emilij dicti sunt à lepore orationis,
 quia Mamercus Numæ F. Princeps eius ge-
 neris summo lepore præditus fuit, quæ Græci
 εἰρωνία dicunt. Plutarcho in Paulo.

Entrapelus fuit cognomen Volumniorum,
 vnde Cicero ad Volumnium, Εὐτρεπής, in-
 quit, tuarum literarum, est autem εὐτρεπής
 idem quod Lepidus.

Attici cognomen inuenit T. Pomponius,
 quod Atticè optimè loqueretur. Cicero in
 Catone. Nepos in vita.

Figuli cognomen adeptus est Nigidius,
 quod in constantiam rerum humanarum ro-
 tæ figurinæ comparauit. Augustinus De ci-
 uitate Dei.

Sura dictus P. Lentulus, qui quum Sulla ra-
 tionem ab eo pecuniæ publicæ repeteret,
 quam quæstor tractauerat, dixit se non posse
 rationem reddere, sed præbiturum suram, vt
 pueri solent qui in sphaeræ ludo peccauerint.
 Plutarcho in Cicero.

Scrofa Tremellius appellatus auctore Macrobio, quod querentibus quibusdam scrofam tuam, verba iurationis concepit, nullā esse in villa sua scrofam nisi quæ in centonibus iaceret, lectulū monstrans. vt autem ait Varro libr. 2. De re rust. quod apud exercitum dixerit, hostes celeriter se, vt scrofa porcos, dissecurum idque fecerit.

Ab arte & studio aliquo.

Fistor Q Fabius dictus, quod primus Romæ adem Saluris pinxit. Plin. libr. 35. cap. 4. Cicero in Tusculana prima.

Mercellus in re militari fuit quasi mercenarius: vnde genti Cæciliæ fuit cognomē. Festus.

Præconinus L. Ælius Stilo, quod præco fuerit. Plin. lib. 33. cap. 1.

Eadem ratione videtur *Fistor* M. Volscij cognomen. Liuius.

Cornicen Oppiorum, Liuius. Vnde & Cornicinus apud Ciceronem in epist. ad Attic. 20

Fullo Apuliorū. Liuius, lapis Capitol. Vnde iocus apud Macrobiū, Miror sororem meam habere Maculam. quom Fullonem habeat.

Porro autem à studio rerum rusticarum multa tracta fuisse cognomina, auctor est Plin. lib. 18. cap. 3. Ex eorum numero sunt.

Babulus luniorum cognomen, qui optimē babus veteretur.

Plumius. qui pilum pistrinis inuenit.

Ciaronus, *Leptali*, vt quisq; optimē cicerem aut lentem serebat: illud Claudiorum & Tulliorum: hoc Corneliorum cognomē. eademque forte ratione *Pisio* Calpurniorum.

Serranus Atinus, quod eum serentem inuenerunt dati honores.

La Furinus Valeriorum cognomen à lactuca. Plinius lib. 9. cap. 3. Quare qui cos. anno ccc. cv. i. r. M. Valerius Maximus dicitur in Cap. tabulis, à Diodoro lib. 11. *Mafusus* *Oicari* 40 *anc* *ancari* appellatur. Idem Plinius lib. 17. cap. 1. scribit ita, Fuere & ab arboribus cognomina antiquis, *Fronditio* militi illi qui præclara facinora Vulturum transinatans, fronde capiti imposta, aduersus Annibalem edidit.

Stolo Licinæ genti (ita enim appellatur in ipsius arboribus fructificatio inutilis:) vnde & *Pampinatio* inuenta primo Stoloni dedit nomen.

Itam à studio piscium dicti sunt Licinius *Marena*, *Sergius Orata*, qui eiusmodi piscibus defessati sunt, vt ait Macrobius libr. tertio, Varro libro tertio De re rustica. quam Fest. Sergium Oratani dictum scribit, quod duobus annulis aureis & grandibus vteretur.

Eadem ratione à maiore & à minore peccore cognomina multa ducta sunt, auctore

Varrone libro secundo. hinc *Statilij Tauri*, 60 xi)

Annij *Capra*, Pomponij, & Mamiliij *Vindici*, Quod etiam in Poplicola scribit Plutarchus.

et dicit de tunc, *πεποι* *αυτῶ* *Σειπας*, *κα* *Βαβῆλως*, *κα* *Καυπεγγεῖος* *ὀνόματα*.

Quæ etiam à studio auium multa sumpta esse placet Varroni. Hinc Cornelium *Merculam*, *Fircellium Pauonem*, Minucium *Picam*, Petronium *Passerem* esse dictum.

10

Ab vrbe vel regione deuicta.

Iam verò ab vrbe vel regione deuicta, hæc quæ sequuntur.

Coriolanus à Coriolis oppido captis dictus est C. Marcius. Liuius lib. 2.

Fidenas à Fidenis L. Sergius & postericius. Liuius.

Massalla Valerius à *Massana* primo Punico bello capta. Macrobius, lap. Capitolini.

Priuernas L. Æmilius Mamercinus à Priuernate bello. Liuius.

Numannus v. Scipio à Numantia deleta. Appianus, Velleius.

Isauricus P. Seruilius ab Isauris vrbe Cilicij captis. lap. Cap. Velleius.

Idem fecerunt qui regiones in potestatem P. R. redegerunt. quorum primus (vt ait Liuius libro 30.) P. Scipio fuit, qui à deuicta Africa cognomen *Africani* tulit; itémque L.

Scipio frater eius, *Asiatici* ab Asia: Q. Metellus *Macedonici*, à Mæcædonia: L. Mummius *Achaici* ab Achaia: Q. Metellus alter *Balcarici* à Balcaribus, & L. Metellus *Dalmatici* à Dalmatia: Q. Fabius *Allobrogici* ab Allobrogibus: Q. Metellus *Cretici* à Creta: D. Iunius Brutus *Callæcus* à Callæcia: Q. Metellus *Numidici* à Numidia. Quorum apud omnes testata cognomina sunt. Hoc autem loco verba quædam amici mei non possum tacitus præterire, quæ ab eo in libro De nominibus posita sunt eiusmodi, Isauricus ab vrbe dictus. Ideo conuenitur Cicero libro epistol. ad Attic. 5. quom esset in Sicilia pro cos. & expugnasset oppidum Pindenissum, non esse aptum ad cognomen parandum. Qui (malum) Pindenissæ? Nam Seruilius antè ab Isauris vrbe præclara fuerat appellatus. Non possum autem præterire, quia hic sensum germanum Ciceronis non videtur assequutus. Neque enim Cicero queritur Pindenissum non esse aptum ad cognomen parandum, sed ad gloriam ex eius expugnatione propter oppidi obscuritatem comparandam. Sic enim ait, Saturnalibus mane se mihi Pindentissæ dederunt. Qui (malum) isti Pindentissæ? Qui sunt? inquit, non enim audiui nunquam. quid ego facian? non potui Ciliciam, Ætoliam, aut Macedoniam redere. Quibus verbis de obscuritate (vt dicitur) oppidi queritur, non de cognomine in-

30

40

50

pro, neque enim quifquam vnquam imperator Romanus, aut Cilius, aut Ætolus est ex victoria nominatus, vt his in cognomine inuidere possit: verum aliquot ex his prouincis clarissimos triumphos egerunt. Hoc idē sentit etiam Cicero, quum scribit ad Cælium, Oppugnabam oppidum Pindensium tantis opibus tantoque negotio vt mihi ad summam gloriam nihil desit nisi nomen oppidi, id est, quod obsecrissimo nomine quum sit, ne in ea quidem laus gloriosa esse victoria & expugnatio possit, qualis eorum fuit qui Ciliam, Ætoliam & Macedoniam subegerunt. Nam quod ait amicus meus ineptum ad cognomen esse, non video cur non Cicero Pindensia dici facile potuisset, & quendam Valerius Messala a Mellana victa, si splendendum oppidi nomen fuisset.

A loco vbi bene malēve pugnatum est.

Regillus A Postumus dictator dictus, quod ad lacum Regillum cum Latinis bene pugauerit, quod cognomen posteritiam eius valerunt.

Æternus M. Marcellus appellatus, quod Æternis captus est. Epitoma.

Crelicus M. antonium triumviri pater dictus, quod Crete mortuus est. Pædianus, Plutar. in Antonio. hunc tamen quidam antonium *Cicereium* vitiose nominant.

Germanicus Cæsar dictus, quod in Germania obiit.

Bithynicus Pompeius dictus, quod ex Bithynia suppellestem regis Nicomedis deportarit. Festus.

Caudinus L. Lentulus, quod ad furcas Caudinas obfessus cum eos. foedus turpe suaferit, vt ex Liuto elici potest.

Ab aliis enentibus.

collatinus Tarquinius dictus, quod diu Collatiae præfectus fuerit. Dionysius.

Poplicola Valerius, quod populum coluerit. Dionysius, Liuius.

Torquatus Manlius quod torquem in pugna Gallo detraxerit. Liuius, Gellius.

Pius Q. Metellus, quod pietatem in reditu patris lacrimis deprecando adhibuerit. Cicero.

Pietas L. Antonius, quod eo animo temp. tractarit vnā cum Fulua, quasi pro Marco Triumviro fratre laboraret. Vnde a Dione dicitur *Αδελφός Αντωνίου Πιότης*, id est, *Ποιότητα*, quamquam a Glareano mendose Pæcius nominatur.

Drausus Liuius vocatus, quod Drausum regem hostium interfecerit. Saetonius in Tiberio.

caucator Fabius, quod cunctando Annibalem fregit Plutarchus.

Venas Plantius quia censor, aquæ Claudie venas indagauerit. Liuius, Frontinus.

Scipio Cornelius, quod patrem luminibus carentem pro Scipione rexit. Macrobius.

Cursor L. Papirius a velocitate cursus. Liuius.

Salinator M. Liuius dictus, quod vestigal nouū exalaria annona commentus est. Liuius.

Ambustus Fabiorum fuit (vt puto) quod a fulmine ambustus fuerit. Sic eniu. Festus, Pullus Iouis dicebatur Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius nauis fulmine ista erat. Antiqui puerum quem quis amabat, pullum eius dicebant. Hinc etiam quidam *Rullum* Fabij Maximi cognomen profectum existimant.

Imperiosus Manlius, quia seuerius delectum habuit. Liuius. Plutarchus *Εμπειρικός* appellat.

Gracchanus dictus est Iunius histor. ab amicicia C. Gracchi tribuni pl. vt scribit Plin. l. 30.

Maximus Valerius, quod plebem patribus conciliauit. Cicero in Bruto.

Maximus Fabius, quod libertinos in quatuor tribus scruuit. Liuius. lib. 9.

Magnus Pompeius, quod res magnas ante ætatem gessit, Appianus, Plutarchus.

Asina Cornelius Scipio quia quum sponsores ab eo poscerentur, asinam produxit in forum cum pecuniæ onere, quasi pro sponsoribus præfens pignus. Macrobius.

Vespillo Lucretius dictus, quod ædilis cadauer Ti. Gracchi tanquam Vespillo in Tiberim proiecit. De viris illustribus in Graccho. Idem etiam fuit Vesp. Vnde in 2. De orat. Vesp. Terentius.

Annalis Villius, quod legem annalem tulit. Liuius. lib. 40.

Diadematus Metellus, quod frontem ex vlcere diu ligauerit fascia, quæ diadema Græcè dicitur. Plutarchus in Coriolano.

Prætextatus Papirius, quod in ætate prætextata summā prudentiam ostenderit. Macrobius.

Lana Popillius, quod quum flamen sacrificium faceret, cum lana in publicum exierit & seditionem sedarit. Cic. in Bruto.

Coruus Valerius, quod ei cū Gallo pugnantia coruus omen victoria fuit. Liuius, Gellius.

Buteo Fabius, quia insidens in nauis buteo auis bono auspicio duci ei fuit. Plin. li. 10. c. 8.

Caudex Ap. Claudius dictus, quod primus caudicem, id est nauem, belli gerendi causa primo Punico bello conscenderit. Seneca.

Cæsar Iuliorum cognomen fuit, de quo alij aliter tradiderunt. amicus autem meus in libro De nominibus ita, Illud nō præfermitrā, Cæsarē non ab vtero casō dētū, quod multis video placere, sed quod ait Seruius & Spartianus, ab elephanto primū cæsor. Nam in lingua Punicā Cæsar elephas dicebatur. Quare in quibusdam argenteis numis apud me videre est, ab altera parte elephantem cū hæc inscriptione *Cæsar*, ab altera autē instrumentum quibus elephatos Romani perimebāt. Hæc ille, Numum

Numum illum cuius ipse meminit, ego accurate effingendam curavi, ut omnes homines eius industriam in Romana antiquitate illustranda cognoscerent. Sunt enim eiusmodi numi multi cum apud alios, tum apud clarissimum & humanissimum virum Andream Lauredanum patricium Venetum, quamquam ille ad hanc numum impetrandum attulit, ea à multis huius artis peritis reprehendi saepe animadverti, qui quæ ille instrumenta elephantorum interimendorum esse tradidit, ea pontificalia ac religionis potius insignia esse contenderent, albogalerum, vel tutulum, secespitam, aspersorium, & vas sacrificale. Albogalerum enim ita describit Festus, Albogalerus à galea nominatus est. est enim pileum capitis quo diales flamines, id est sacerdores Iouis utebantur. fiebat enim ex hostia alba Ioui casta. cui affigebatur apex virga oleagina, Tutulum autem ita, Tutulum vocantur flammicarum capitis ornamentum, quod fiat vitæ purpurea iuncta crinibus & extrectam in altitudinem. Ennius, Libaque fidores, argeos & tutulatos. itaque Varo libro De lingua Lat. exponens hunc eundem Ennij versum, ait. Tutulati dicti ij qui in sacris capitibus habere solent, ut meram. Id tutulum appellatur ab eo quod matres familiaris crines convolutos ad verticem capitis, quos habent uti velatos, dicunt tutulos: siue ab eo quod tuendi causa capilli fiebant, siue ab eo quod altissimum in urbe est, quod est arx. ea res tutulissima tutulos vocatur. De secespita sic Festus, Secespitam alij securim, alij dolabram aeneam, alij cultellum putant. Item Secespita cultrum ferreum oblongum, manubrio eburneo, rotundo, solido, iuncto ad capulum auro, argentoque, fixam clavis aeneis ære Cyprio, quo flamines flammicæ virgines, pontificesque ad sacrificia utebantur, dicta autem est quæ ad sacrificia secano. Aspersorium quidam vocant, quo aquam lustralem aspergebant. vnde Virgilius,

-ter pura socios circumtulit vnda,
Spargens rore leui. Et alibi,
-corpisque recenti
Spargit aqua.
Vas sacrificale est vel capedo, vel simpuium.
De capedine Cicin Paradoxo, Quid autem

Numa Pompilius? minime gratas diis immortalibus capedines ac fœciles vitula quam filicatas aliorum pateras fuisse arbitramur. Et lib. 3. De nat. Docebo meliora me didicisse de colendis diis immortalibus iure pontificio & more maiorum quam capedunculis quas Numa nobis reliquit. De Simpulo Festus, Simpulum vas paruum non dissimile cyatho, quo vinum in sacrificiis libabatur, à tumendo dictum, Varro auctore, ut fortasse à capiendo capedo dicta est. Et Iuvenal. Satyra sexta, aut quis Simpuium ridere Numæ nigramque catinum. Et Plin. li. 35. In sacris quidem etiam inter has opes non muricinis chrySTALLINISVE, sed fictilibus prolibatur simpullis. His igitur rationibus adducti multi instrumenta hæc, quibus elephantes interficerentur, esse iure negant, pontificalia autem (ut dixi) insignia esse asserunt, quæ diuo Iulio Casari consecrato, & id deos relato tributa sint ab Augusto, qui in patris pont. max. mortui honorem hunc numum percusserit, itaque ab altera parte esse elephantum, consecrationis symbolum. Vnde Suet. in Claudio scripserit, Claudius aux Lituæ divinos honores, & circensi pompa currum elephantorum augusteo similem decernendum curavit eadem etiam de causa anguem elephantum ipsi esse subiectum, qui (auctore Plutarcho in Cleomene) heroibus sacer esset. Vnde Virgilius de angue ad tumulum Anchisæ mortui dixerit,

Incertus geniumve loci, famulumve parentis,
quum apothecosin eius significare vellet, ut ait Servius. Sed siue hæc, siue alia sunt, profecto nihil hic numus ad eum qui primum elephantem occidit, neque ad ipsa demum elephantorum interimendorum instrumenta pertinet, quod amicus meus ingeniosè potius quam verè confluxit, præteritum verò quum fabrilis scalpum cum molice ad eiusmodi belluas interimendas adhibuitum sit, auctore Litu.

Censorinus Marcius vocatus fuit, quod bis Censor factus est. Valerius, Capitolinæ censuræ.

Flaminius Quinctiorum & Claudiorum, Angurimus Minuciorum eadem ratione co-

gnomen fuit, ab insigni fortasse aliqua re vel in flaminio vel in auguratu gesta.

Sacerdotis cognomen tulerunt Licinij.

Augu. Q. Scævola: Pont. Max. alter Q. Scævola ab ipso sacerdotio quo fungebantur, vocati sunt.

Curio Scriboniorum cognomen fuit, quod quæ primus id tulit, curio maximus fuerit, vt ex Livio intelligi potest. Quæ ex familia. C. Curio consul, qui de Macedonia triumphavit, & C. Curio filius tribunus pl. auctor civi-
lis belli fuit: ad quæ sunt epistolæ Ciceronis in secundo libro. de quibus epistolis sic scribit amicus meus in lib. De nominibus, Ambiguitas est in nomine Curionis lib. 2. epist. fam. In qua re multi decepti sunt, non distinguentes partem Curionem à filio. Nam illæ epistolæ, non dum erat auditum, & serâ gratulatio scribuntur ad patrem. Hæc ille. Hanc tamen opinionem intelligo à scholis omnibus esse repudiatam, neque enim videre se eruditi homines audent, quemadmodum, quum in extrema epistola de tribunatu C. Curionis filij agatur, ea epistola ad patrem transferri possit, qui multis ante annis consul triumphaverat. In priore vero quum de reditu Curionis in Asia agatur, cur non idem à Romam revertens, qui fuerat abiens? id est, cur non ad eundem redeuntem hanc scripserit, ad quem absente superiores scripserat? præsertim vero quum in superioribus de patris clarissimi viri obitu mentionem fecerit.

Thurinus cognomen Octavio puero fuit, quod regione Thurina natus fuit, ut notus in Augusto.

Sylla P. Cornelius dictus, quod decemviri, aut prætor ex libris Sibyllinis ludos Apollinæres instituit. siquidem Sylla, quasi Sibylla appellatus est. Macrobo. quod cognomen post in familia mansit.

Augustus Cæsar Octavianus dictus est honoris & amplitudinis causa. Suet.

A corporis partibus.

A corporis autem partibus tot cognomina tracta sunt, vt vix comprehendi oratione posse videantur. Nam à capite *Capiones*, *Cilones*, & *Tuditanis* sunt. Cilones enim dicti sunt, quorum vita oblonga, & compressa sunt, vt ait Carisius. Festus autem eos esse ait, quorum frons est eminentior, ita vt dextra sinistraque velut recisa videatur. fuit verò Flammiorum. vnde in Numis argenteis C. *Flammicilo*. Tuditani, qui caput simile malleo habeant. Tudites enim mallei sunt, à tundendo dicti. Iam *cinnamati*, *calvi*, *crispi*, in Quinctius, Licinius, Salustio à capillis sunt, vt *crispinus* Quinctiorum. Quare Suetonius Caligulam Cinnamato crinem admissile scribit veteris familie insigne. *Fronones* à fronte, *Nasones*, *Sili*, *Simi* à naso sunt. Sili sunt qui

naso sunt sursum versus repando. Festus, Silius Sergiorum cognomen fuit. vnde in *Numis*, M. Sergius filius. De simis Plin. lib. 11. cap. 38. A naribus cognomina Simorum & Silonum. videndum tamen ne legendum sit, Simorum & Silorum. Ita *Strabo*, *Parns*, *coelos*, *Lysous*, *Lusinus*, *Rauilia*, *Ocella*, *cacus*, ab oculis. Plin. lib. 11. cap. 37. Strabo, qui perveris & detortis oculis est. Porphyrio. Plinius. Talem autem fuisse Cn. Pompeium Magni patrem cognomine Strabonem, scribit idem *Parns* auctore Porphyriane, est qui oculis est leviter declinatis, vel cuius oculi huc & illuc celeriter moventur, vt ait Acro *Horatius* Satriam tertia, Strabonem appellat *Parns* patrem. *coelitem* Iuleum dixerunt, vnde *Cyclopes* *coelitas* appellaverunt. *Seruius*. At *Plinius* lib. 11. Qui orbi altero lumine nascerentur, *Coelites* dicit: item *Vatro* de ling. Lat. *Lusous* *Amorum*, *Luscinius* *Fabriciorum* cognomen fuit auctoribus *Cap. Iap. Rauilia* à ravis oculis. *Festus*. Vnde *Cassius Longinus* *Rauilia Ocella*, qui parvis versisque oculis esset. *Plin. libro 11.* vnde *Ser.* *Ocella* apud *Cælium* in v. 1. epistolarum. Ap *Claudius cacus* appellatus, postquam aspectum oculorum amisit. A *supericiliis* *Silonos*, id est qui eminentibus sunt *supericiliis*, à *Sileno*, qui hirsutis *supericiliis* pingebatur, *Nonius* ex *Varrone*. A lingua *Balbi* & *Blasi*, quorum nomen *Aciliorum*, hoc *semproniorum* cognomen est. Sunt autem qui *R. litera* pronuntiare non possunt, quo vitio laboravit *Demothenes*. Vnde est in 1. *De orat.* *Demothenes* ita *balbus* fuit. vt ei⁹ artis *c. i. illa* debet, primam *literam* dicere non possit. Et in *Priapo*, Quum loquor vna mihi peccatur *litera*. nã *præ*, *ræ* dico semper, *blæ* *sa* que lingua mea est. eadẽmque fortẽ ratione. *Blasia* *Corneliorum* & *Heluiorum* fuit. *Aures* (inquit *Plinius*) homini tantum immobiles, ab iis *Flaccorum* cognomen. *Labeones* & *Chilonos* à *labiis*. *Plinius*, *Festus* & *Carisius*. *Verrucosus*, à *verruca* in *labiis*. *Fabij* *Maximi* fuit. *Plutarchus*. *Dentati*, qui cum *denticibus* nati sunt. *Plinius* lib. 7. cap. 16. *Curij* & *Sicinij* cognomen. *Barbarus* *Horatiorum* & *Scipionum*. *Barbula* *Æmiliorum*, *Ahenobarbus*, id est, qui aenea barba esset, *Domitiorum*, fuit à *barba*. *Plutarchus* in *Paullo*. A colore *Rutilus*, *Eburnus*, *Aquilinus*, vt ait *Festus*, eadẽmque ratione *Albus*, *Niger*, *Rufus*, *Flauus*. Iam *Scæua*, & *Scæuola*, & *Lauinius*, quod *læua* manu pro dextra vterentur, dicti sunt, quæ *Brutorum*, *Muciorum*, & *Valeriorum* cognomina sunt. De *Scæuola* scribit *Zonaras*. *Mento* *Iuliorum*, *Dorso* *Fabiorum*, *Scapula* *Corneliorum*, *Axilla* & *Abala* *Seruiliorum*. A *cruribus* autem hæc sunt, *Varus*, *Varrus*, *Assa*. Vari qui *crura* incurua habent, & sunt *contrarij* *valgis*. *Vari*, quibus in *exteriori* parte *crura* *flexurata*

Stuncur. a ræ, qui propter vitium crurum aut pedum plantis insistant, & attingunt magis terram quam ambulanti. quorum primum Liciniorum, secundum Seruiliorum, tertium Quintij poeta fuit. F. Ius, Nonius, Plinius. Iam *Plauti, Pansa, Planci, Scauri*, quæ p. d. m. vitia sunt, cognomina Romanis fuerunt. Plautus est, qui planis est pedibus, & nullam habet in medio cauitatem. Pansa, cui pedes lætæ pansi, Plancus, cui plani pedes, Scaurus, qui talos pedum tumentes & porrectos habet. Plin. lib. iii. Festus.

A corporis habitu.

A corporis autem habitu sunt *Crassus, Ma-*
ter, utrunque Liciniorum. *Longus* Semproniorum. *Galba* Sulpiciorum. *Gracchus* item Semproniorum. *Pulcher* Claudiorum. *Clabri* Aciliorum. *Cassus* & *Arutina* Corneliotulu *Paulus* Aemiliorum. De Galba scribit Suetonius in Nerone, atque an crassum an macrum significet, ambigit. Gracchum à gracilitate corporis dictum scribit Cælius. Varrone autem à gerendo, quia mater eius qui primus Gracchus dictus sit, duodecim menses veterum gesserit. ac propterea sine aspiratione scribendum, vt ait Scaurus. Clabri sunt depiles. Cossi, rugosi corporis, à similitudine vermium ligno editorum, qui cossi dicuntur. Festus. Arutina durum est pingue, quod est inter cutem & vitæus. Seruius. Paulus (vt *30* puto) parus est. vnde Terentius. Paulo sumpta dixit. cognomen est Aemiliorum, vt *Pavillus* & *Magnus* Postumiorum Albionorum.

Ab ortu.

Iam verò ab ortu ducta sunt *Geminus* cognomen Seruilicium, quod primum tulerunt. P. & Q. Seruilij fratres. quorum Publius consul fuit cum C. Cor. an. D. I. & D. V. auctor Cicero in Lucullo. *Tergeminus* Horatorum & Curatorum. *Liuius*. *Cordus* C. Mucij. *Dionysius*. Est autem Cordus serò natus. *Quintilianus*. Quare Plutarchus C. Mucium Cordum O. *Lepra* vocat. *Priscus* Tarquinij, quod maior natus esset. *Dionysius*. Idem Priscus fuit etiam cognomen Seruiliorum, ac nescio an eadem ratione *Casca*, quæ pro sene Latini veteres dixerunt, Varrone auctore De lingua Latina. De *Agrippa* & *Proculo* Vipsianorum & *Plautiorum* cognominibus dictum est in prænominibus. *50*

A loco vnde commigrauerint, aut ubi nati sint, aut ubi habitauerint.

A locis porò vnde quisque Romam commigrauerit, hæc sumpta sunt.

Sabinus Regillensis. vel Regillanus, vt est apud Suetonium. ap. Claudius dictus, quia ex Regillo Sabinorum oppido venit. *Li-*
nus.

Antius Valerius. Plinius in præfatione, *60*

quòd Antias & esset & diceretur:

Amerinus Sex. Roscius ex Ameria. Cicero pro Roscio.

Eadem ratione dicti videntur *Furij Medullini*, *Fusij Caleni*, *Sulpicij Camerini*, *Appuleij Saturnini*. *Manlij Vulsones*, *Publij Fulci*, *Aulij Cerretani*, *Plautij Venones*, *Ælii Ligures*, *Comini*. *Aurunci*. *Vfenas* cetæ & *Carrinas* & *Mænas* à loco tracta sunt, teste Varrone lib. 2. De analogia.

Capitolini Manlij dicti sunt etiam antequam M. Manlius Gallos à Capitolio depelleret, quòd in Capitolio habitaret, quod nequis patricius faceret, damnato M. Manlio, decreto cautum est. *Liuius* eadem fortasse ratione & *Quinctij* & *Leuij*. *Capitolini* vocati sunt, & *Genucij Auentinenses*, quòd Auentinum. & *Veigini Cælimontani*, quòd Cælium montem incolerent: & *P. Terentius Tuscanicus* apud *Liuium* libro 45. quòd vicum *Tuscum* habitaret.

A principe generis.

Ælius Lamia à *Lamo* Formirum conditore dictus. Horat. lib. 3. Odarum.

Fusus, *Furius*, qui ante *Fusij* à *Fuso*. *Volusius*, *Valerius*, qui ante *Valerii* à *Valeso*. *Iulus*, *Iuliorum*, qui à *Iulo* generis sui auctore nuncupati. *Marciorum* cognomen fuit *Rex*, fortasse ab *Anco* *Marcio* rege. Siquidem in nummis quibusdam est ab vna parte caput hominis cum hoc nomine, *Ancus*, ab altera verò aquæductus cum his vocibus. *Aqua mar.* in ora verò nummi. *Philippus*. Nam & aqua *marcia* à *Marcio* Rege deducta est, & *Philippus* *marci*orum cognomen est, cuius auctor *Ancus* *Marcus* rex.

A similitudine alterius.

Tantam præterea vim habuit similitudo alterius, vt inde cognomina etiam sæpe inuenta sint. vt de *Cn. Pompeio* magno scribit *Valerius* libro 9. qui *Menogenes* à multis dictus sit, quòd *menogeni* coquo suo sim ille esset & de *P. Scipione*, qui *Serapio*, à *Victimario* eius neminis sibi simili, & *P. Lentulo*, qui *Spintheris*, ab histrione *Spinthere*, adeptus sit: & alter *Scipio*, qui *Salustionicus*, à *Salutione* mimo cognomen inuenit. *Plinius* libro 6. cap. 22.

A fortuna.

A fortuna postremo hæc ducta. *Faelix* *Faustus*, in *Sulla* *Dines* in *Crassi*: *Egenus* ab egestate in *Tarquinio*, post patris atque mortem *egenus* natus. *Dionysius*, *Liuius*.

Cognomina ex cognominibus orta.

multa etiam cognomina ita immutata sunt, vt per diminutionem in *ius* à suo primitiuo deslexa sint. *Albus* enim, quòd fuit cognomen primum *Postumiorum*, post *Albinus* euasit. ita *Rufus* in *Cornelius Rufinus*, *60*

Mamercus in *Familis Mamercius*, *Messalla* in *Valeris Messallus*, inque iisdem *Corvus Corutius*, in aliis etiam eadem fortasse ratione *Löginus Craffinus*; *Calpurnius Louinus*, *Paulinus*, *Crispinus*, *Cafoinus*, *Pattinus*, *Babinus*, *Nigrinus*, que omnia derivata sunt. Item *Marcellinus*, ut *En. Cornelio Lentulo Marcellino*, quod tamen cognomen in eo adoptivis signum fuisse arbitror. Hic enim v. *Lentuli filius* fuit, qui fuit *Marcellinibus*, *Cicerone* auctore in *Bruto*.

Cognomina an hereditaria fuerint.

Hic rebus expōitīs, æquum est etiam cognoscere, quemadmodum ex cognominibus alia ad posteros quàm longissimè propagarentur; alia nē ad filios quæcumque pervenirent. Itēque fecerētibus in eadem gente cognominibus, quemadmodum verbisissimum quōlibet aboleretur, recentia vero omnia plerumque retinerentur. Ac primū quidem qui cognomen patris, autque, & maiori tulerit, id ipsum fecisse videtur præstanti illius qui primus id cognomen inuenit, virtute & gloria adducti, ita tamen ut aut mutare aut relinquere illud cognomē pro arbitratu poterint. cuius rei esse decemōrum p̄sunt ea quæ de *Cicerone* scribit *Plurarchus*. Qui primus (inquit) *Ciceronis* cognomen *Tullius* maxima laude floruisse videtur, quod id cognomen à posteris non solum non neglectum sit, verum etiam studiose retentum. Et paulo post. Quam autem *M. Cicero* postquam magistratus cepit, crederetur cognomen illud aut vitaturus, aut certe mutaturus; respondit operam se daturum ut id esset & *Scabris* & *Carulis* illustrius. Præterea vero idem *Cicero* cognomina hereditaria fuisse ostendit, quum loquentē inducit *Africanū* cum nepotē hoc modo. Fuit id tibi cognomen per te patrum, quod nunc habes ex me hereditarium. Itaque videmus hæc de causa *Albini* & *Albinum* per quingentos amplius annos in gente *Postumia* custoditum, *Maximū* que in *Valeria*, & ferè etiam in *Rabia*, & item in *M. Scævolam*. Hoc tamen non in omnibus feruacum esse inde apparere potest, quod *Serabonis* cognomen, quod fuit patris *Pompeij Magni*, ne filius quidem usurpauit, neque filij *Q. Maximi* *Quintæ* *Verrucellæ* ea quæ fuerunt patris. Nos autem alicuius familiaris cognominibus vetera esse delecta agnoscere potest ex *Manliæ* gente, cuius primū cognomen fuit *Vulso*, post *Vulso Capitolinus*, tū *Capitolinus* usque *Imperius* post *Imperius Torquatus*, a l. extremum autem tantum *Torquatus* retentus est.

An que omniū cognomina fuerint.

Ex his que dicta sunt, illud satis intelligi potest, æquè omnes Romanos ciues uti inuenis cognominibus potuisse, neque ipsum

cognominum vsum plebi magis interdicitur quam optimatibus fuisse. quoniam reip. primum in optimatibus fuit. eorum enim ante cognomina in cetera quam plebis sint. Vbi vero plebs accessit, tum & plebeiōrum etiā ad distinguendas familias cognomina audiri. postmodum que imagines ad posteritatem procedendum ponitur ceperunt. Quam obrem auctorem in lib. De nominibus, in hoc præcepto addido ita loquentem esse mihi. Tribus nominibus senatores fuisse appellatos olim observauimus, equites autē & plebeios maiori ex parte duobus. *Liuius* ubi de tribus nominibus loquitur, hos plebeios nominat, sic, *C. S. Marcius*, *D. Albinus*, *P. Titinnius*, *L. Anullius*. Senatores autem ita vocabantur. *C. Alius* *Patrus*, *M. Licinus* *Craffus*, *M. Porcius* *Cato*. Hæc ille. Igitur quia *Liuius* quatuor tribunos militum esse plebe duobus nominibus afficit, ipsi in vniuersum præcipit, equites & plebeios duobus, senatores tribus nominibus esse vsos neque quocumque incommoda huius rationem consequantur, animaduertis. Quid enim auctorem qui ex equestri & plebeio ordine in senatum legebantur, tum quam legebantur cognomen inuenisse, ante locutionem cognomine caruisse, atque à locutione ipsa, non ab euentu, cognomen sui p̄sente? an vero *P. Valerium*, inquit eum qui primus consularium ex equestri ordine suppleuit, antequam tertium *Siphis* leuomen ferre cepit, innotescere non fuisse? an *yoig* aut *C. Manium*, aut *Ti. Cornelianum*, aut *C. Dullium*, aut *C. Cæcilium*, aut *M. Manium*, aut *Q. Opimium*, aut *T. Didium*, aut *Marios*, aut *Antonios* qui consules, censuras, dictaturas gerunt, & clarissimos triumphos, egerunt, & ceteros, quia tercia nomine, veteribus & scripturis & lapidibus et libris caruerunt, non fuisse? Quid & *ronæ* *C. Pompeius* magni cognomen militum quam ex *Africa*, & ex *Hispania* equas *Rom.* triumphauit? inquit eum ueritate *Sulla* id cognomen inuenisse idem ipse scribit. an vero *Tullius*, non ne ante quam in senatum lectus esset. *Ciceronis* cognomine vltus est? an *Liuius* (inquit) quatuor tribunos plebeios sine tercio nomine protulit? an *yoig* *yoig* *yoig* nomine caruerunt? Quod si non mare postea cognomina non esse. *Liuius* consulo, quæstia quod in aliis etiam eadem in ipso auctore, fecit. Sic enim ait *Liuius* saepe duo profert nomina, neque carere reprehensione, quia historici est omnia explicare & debet sanè scriptorū posteritatis, habere rationem magis quam agrorum temporum. An vero credibile est *C. Sextilio* & *C. Cæcilio* eius tribus militum consulari potestate reip. domi forsque a populo *R. communi* esse, senatum in quem saepe homines nullo vi hono-

honore pro arbitratu censorum legebantur, eis lectione censoria non patuisse? Neque verò senatores pro patribus eum sumpsisse, atque patricios tribus, plebeios duobus usos esse cognominibus, intellexisse puto, præsertim verò quom C. Ælius Pæcus, M. Licinius Crassus, M. Porcius Cato, quos ille senatores appellat, plebeij fuerint, quod ne illum quidem latere existimo. Quid quòd Paulantias, ut ante ostendi, Romanos minimum tribus, plebeique pluribus nominibus esse usos tradidit? Mihi quidem hæc celsi modi præceptio non facis in vniuersum probari, nisi exceptione aut interpretatione aliqua illustretur, potest.

De patricijs familijs, plebeijs, nominibus, & nouis.

Hactenus de gentium & familiarum Romanarum origine, nunc de familiarum conditione dicamus: quas si gentes spectabimus, alias patricias, alias plebeias: si homines, patricios nobiles, partim nouos esse constituemus. de quibus omnibus sigillatim mihi videtur esse dicendum, ut hæc tota de nominibus Romanis suscepta disputatio perficiatur ac primùm de patricijs & plebeijs.

Romulum feribù Dionysius urbem conditam populum in duas partes distribuisse, totam gentem qui inter ceteros aut genere aut virtute aut diuitijs excellebant, alteramque gentem qui his omnibus rebus inferiores erant, acque illos quidem patres, hos verò plebeios nominasse, partes autem vel ab ætate quasi tenes, vnde senatores, vel quòd filios, vel quòd patres haberent, plebeij, non haberent: vel de nique Atheniensium exemplo, qui summo loco natos, *ὀλιγαρχίας* obscuro, *δημίου* vocarunt appellasse, ut autem patricius sacra iudicia, magistratus, senatus & totius rei publicæ administrationem commisisse; sic plebeios his omnibus muneribus vacuos quasi suis artibus operam dare voluisse. Itaque in hanc sententiam apud Lium libro 10. P. Decius plebeius apud patres loquutus est ita, Semper ista audita sunt eadem penes vos auspicia esse, vos solos gentem habere, vos solos iustum imperium domi militiæque: Et lib. 6. App. Claudius patricius, sic, Penes quos sunt auspicia more maiorum? nempe penes patres, nam plebeius quidem magistratus nullus auspiciatò creatur, nobis ad eò propria sunt auspicia, ut non solum quos populus creat patricios magistratus aliter quam auspiciatò creet, sed nos quoque ipsi sine suffragio populi auspiciatò inter regem prodamus, & priuatim auspiciam habemus, quæ isti ne in magistratibus, quidè habent. Quid igitur aliud quam tollit ex ciuitate auspiciam, qui plebeios consules creando à patribus, qui soli ea ha-

bere possunt aufert? Et lib. 4. Lilius Interroganti tribuno, cur plebeium consulem fieri non oporteret, respondit, quod nemo plebeius auspiciam haberet, idè què decemviris consubium diremisse, ne incerta prole auspiciam turbarent. Plebs ad id maxime indignatione exarsit, quod auspiciam tanquam inuisibilis immortalibus negarentur posse. Et alibi, Connubia communicata sunt, quibus sacra confusa sunt & auspiciam. Atque hac eadem etiam ratione adductus Scæuola in Topicis apud Ciceronem gentiles definit, qui inter se eodem nomine sunt, & qui ab ingenis oriundi sunt, quorum nemo seruitutem seruiuit, nec capite dimittitur est. Hæc autem definitio aptè in patricios Romanos cadit, de quibus P. Decius sic apud Lium loquitur. En Romæ inquam sancto audistis, patricios primùm esse factos, non de cælo demissos, sed qui patrem parere possent, id est nihil ultra quàm ingenuos? Et App. Claudius, An hoc, si Claudij familiæ non sim, nec ex patricio sanguine ortus, sed vnus Quiritij quilibet, qui modo me duobus ingenuis eorum & viuere in libera ciuitate scia, recitare possim? Quibus ex rebus intelligi potest, gentem primùm de patricijs dictam, quòd soli ipsi eam haberent, vnde etiam maiorum & minorum generum patricij dicti sunt, post ad plebeios etiam esse translata, qui duobus, ut patricij, essent ingenuis orti, qui idem postea non solum gentem adepti sunt, sed procedente tempore patricios magistratus omnes, sacerdotia, auspiciam, ordines, imperia & triumphos sunt assequuti. Est præterea intelligendum qui ciuitate Romana donabatur eum plebeium fuisse, patricium autem, neminem, nisi nominatim vel à regibus, vel à populo, vel denique ab imperatore factus esset, fuisse. De Romulo Dionysius ita libro 3. *πατριχίαις ἑταίροις, κατὰ τὸν νότον ἑταίροις ἀειδύμω.* Albanas porro familias Iuliam, Geganiam, Metiliam, Quinctiliam à Tullio Hostilio in patricias esse translatas, Lilius & Dionysius auctores sunt: Ostruciam à Seru. Tullio, Suetonius. Post Reges autem exactos App. Claudium à populo patricium factum, Dionysius lib. 5. his verbis, *κατὰ τὸν νότον ἑταίροις ἀειδύμω.* Et Lilius lib. 4. in oratione Canule trib. pleb. Quid hoc si poluit nobilitatem istam vestram, quam priuatè oriundi ex Albanis & Sabinis non genere nec sanguine, sed cooptatione in patres habetis, aut à regibus lecti, aut post reges exactos, iussu populi, & De Cætare aut è ta Sæton. Senatum seplem patricios legit. Dio ita expressit, *Ἐπὶ αὐτῶν πατριχίαις ἑταίροις, κατὰ τὸν νότον ἑταίροις ἑταίροις.* De Augusto item Sueton. Senatum legit, patriciorum numerum

expleuit. quod Dio ita expressit. *ἰτέρας δέ τινος*
Βασιλείᾳ ἰσχυροῦς, τῆς τε ἡβῆς ἰσχυροῦς δὲ τῆς γένος συνειρη-
στος. De Claudio Tacitus lib. II. In numerum
 patriciorum vetustissimū quēque ē senatu
 auctiur, paucis iam reliquis familiarum quas
 Romulus maiorum, & L. Brutus minorum
 gentium appellauerunt. exhaustis etiam quas
 Dictator Cæsar. lege Cassia, & princeps Au-
 gustus lege Seruia sublegere. Fuisse enim
 hanc patriciorum dissimilitudinem, quod alii
 maiorum, alii minorum gentium essent,
 Lilius & cæteri auctores sunt, quanquam
 non eodem modo omnes. Lilius enim quos
 Romulus primū legi, eos maiorum gen-
 tium, quos Tarquinius Priscus minorum,
 quos liberata ciuitate L. Brutus, patres con-
 scriptos appellat, quos ipsos Tacitus mino-
 rum gentium vocat. Hinc Cicero ad Papi-
 rium, aliquot patricios Papirios, quamquam
 minorum gentium, nominat. An verò mino-
 rum gentium omnes, præter eos quos Ro-
 mulus primū fecerat, dicerentur, facile vo-
 cari in quæstionem possit. Cur autem vnus
 gentis ac nominis familiæ altera patricia, al-
 tera plebeia fuerit, quales peralque fuisse re-
 perimus, nemo adhuc tradidit, nos causas
 has potissimū reddi posse putamus: vnam,
 quod non ab eodem ambæ fonte fluerent, vt
 siquis familiam. M. Tullii Longi, qui patri-
 cius anno post reges exactos decimo consul
 cum Ser. Sulpicio fuit, quæ à Ser. Tullio re-
 ge duceretur, siuersam esse à M. Tullii Cice-
 ronis oratoris familia dixerit, qui plebeius
 fuit, quam à Tullo Attio Volschorum rege,
 qui multo post Ser. Tullum regem vixit,
 mansisse, quibusdam, auctore Plutarcho, pla-
 cuit. alteram, quod ex patricia aliqua gente
 alii ad plebem se contulerint, alii in patricia-
 rure manserint; ex plebeia verò alii à plebe
 ad patres transferunt, alii non transferunt: si-
 quidem scribit Suetonius gentem Octauiam
 in patricias transductam precedente tempo-
 re ad plebem se contulisse, ac rursus per diuū
 Iulium in patriciarum rediisse. Et Cicero in
 Bruto. Transfisiones (inquit) à plebe sunt, quō
 homines humiliores in alienum eiusdem no-
 minis infunduntur genus, vt si ego me à M.
 Tullio esse dicerem, qui patricius cum Seru.
 Sulpicio consul fuit. Latium minutium Au-
 gustum patricium ad plebem tranfisse, & tri-
 bunum plebis undecimum factum esse tradit
 Plinius tertium, ab adoptione, vt quum
 plebeius à patricio, aut contra patricius à ple-
 beio adoptaretur. Necessè enim erat cum cō-
 ditionem sequi adoptantis. Ita M. Brutus ple-
 beius à Q. Cæpione patricio adoptatus, & Q.
 Cæpio Brutus dicitur, & P. Scipio patricius à
 Q. Metello plebeio adoptatus, & Q. Metellus
 Scipio dicitur, patriciam Brutorum, & ple-
 beiam Scipionū familiam reddiderūt. Quar-

tam à libertate. liberi enim assequuntur illi
 quidem nomen domini gentilicium, ac con-
 ditionem, si patricio, non assequuntur. Vn-
 de Horatius Flaccus Plebeius, quum & Ho-
 ratii patricij sint. Quāquam nec qui adoptio-
 ne, nec qui manumissione in alienam gen-
 tem migrabant, gētiles cum iis fuisse ex Scæ-
 uolæ d. finitione videntur, vel à quibus, vel
 ad quos transibant illi, quod capite diminuti
 essent: hi, quod seruitutem seruissent, vt in
 Topicis exponit Boetius. Quintam, à ciuita-
 te, nam qui ciuitatem beneficio alicuius patri-
 tricij impetrabant, ij, nomē eius tantum adi-
 pisciebantur, in plebe autem remanebant: &
 siquæ alia sunt eiusmodi. hæc de patricijs &
 plebeijs. Nobiles autem primū patricij di-
 cti sunt, quippe quibus primū honores ij
 ex quibus nobilitas comparatur, in rep. pater-
 unt: post autem plebei etiam, vbi primū
 ad curules honores peruenerunt, nobiles di-
 ci cœpi sunt. Neque enim ex genere nobili-
 tas, sed ex imaginibus parabatur. siquidem ij
 nobiles dicti, qui maiorum suorum imagines
 haberēt, imaginem autem sui ponere ac pos-
 teris tradere non poterant, nisi qui curulem
 magistratum gessissent, quorum post aliquot
 tempora primus esse cœpit ædilitas curulis,
 qui magistratus autē patricijs patuit quā
 plebeijs. Est autem imago, vt ait Polybius
 libro v. simulachrum oris similitudinem assu-
 bit mirōque artificio effictam, coloribus pi-
 gmentisque adumbratam referens. quam in
 iuguntori & cel. briori domūs parte collo-
 cabant. de iure autem ponendarum imagi-
 num sic Cicero in Verrem, Ego me ob adili-
 tatem mihi delatam adeptum esse intelligo
 antiquiorem in senatu sententiæ dicendæ
 locum, togam prætextam, sellam curulem,
 ius imaginis ad memoriam posteritatemque
 prodendam. Sic enim legit Nonius. Et contra
 Rullum, Est hoc in more positum. Quirites,
 vt ij qui beneficio vestri imagines familiaris
 suæ consequuti sunt, eam primam habeant
 conuentionem que gratiam beneficii vestri com-
 suorum laude coniungant. Est autem conse-
 quuti imagines familiaris, magistratus curules à
 maioribus suis item gestos capere. Noui au-
 tem dicti sunt qui nulla maiorum commen-
 datione, ipsi primi ad magistratus curules
 peruenerunt. Quod intellexit etiam Plutar-
 chus, quum in Catone maiore ita scripsit,
εἰς ἀδελφῶν δὲ τῶν Παισίων τῆς ἀπαρχῆς δέξαι τὴν
ἰσχύντας, ἀρχοῦντες δὲ τῶν ἰσχυρῶν δι' αὐτῶν κερμῶν:
καὶ τὰ γέννησις ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἢ τῶν Κέτωνα, ἀπο-
σχηθῶσαν. Et App. lib. 2. καὶ οἱ δὲ κερμῶν τοῦ
ἀδελφῶν, δὲ τῶν ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν γέννησις. Itaque
 Cicero in Rullum ait, Me hominem no-
 tum consulē fecistis. Item, mihi apud
 vos de meis maioribus dicendi facultas non
 datur, non quod non tales fuerint quales
 nos

nos illorum sanguine creatos, disciplinisque institutos videtis, sed quod laude populari atque honoris vestri luce caruerunt. Item, Quomodo quum petebam nulli me vobis auctores generis mei commendarunt, sic, siquid deliquero, nulla sunt imagines quae me a vobis deprecator. Et in Pisonem, Obrepsisti ad honores commendatione famosarum imaginum. Et Liuius lib. r. Ancus Marcius nobilis vna imagine Numae. Et lib. 3. Ap. Claudium, vitum honoratissimam imaginis futurum ad posterum, legumlatorem conditorumque Romani iuris. Et Suetonius in Vespasiano, Flauia gens obscura illa quidem ac sine vllis maiorum imaginibus, sed seip. non peregrinanda. Et Pædianus in orationem in toga candida, Cicero competitorum quatuor plebeios habuit, ex quibus duo nobiles, duo qui tantum non primi ex familiis suis magistratum adepti erant. Et Liuius lib. 22. Nec anem ante belli habituros quam consulere vere plebeium, id est hominem nouum, fecissent, nam plebeios nobiles iam isdem institutos esse sacris. & contemnere plebem quod contemni deseruit a patribus. Et Plin. lib. 35. cap. 2. Extat Messalæ oratoris indignatio, qua prohibuit inferi gæti suæ Launorum alienam imaginem. similis causa Messalæ seni expressit volumina illa quæ de familiis condidit, quum Scipionis Africani transisset atrium, vidissetque adoptione testamentaria Saluionis (hoc enim ei fuerat cognomen) Africanorum dedecore notam irrepentem Scipionum nomini.

De alia nominandi ratione.

Hæc igitur omnia, quæ illi habentur quasi instrumenta quædam nominandi, prænomine, nomen, atque cognomina: non his tamen contenti, alia etiam ad singulos significandos, exempli causa patris, aut cui prænomen, tribusque nomen adiubuerunt. Quod cum ex veribus illorum monumentis, tum maxime ex Pædiano cognoscitur, qui in 2. in Verrem, sic ait, Moris fuit quum aliquis civis Rom. ascendendus esset, significaretur aut à prænomine suo, aut à nomine, aut à cognatione, aut à cognomine, aut à tribu in qua censeretur, aut à curia, aut à censu ut si esset senator equeve Romanus. Quod autem à cognatione significatos esse scribit, à patris vel aui vel proau prænomine, puto intelligi eum voluisse. Nam quod à patris prænomine nominandi consuetudo fuerit, pleni sunt omnes libri, ut Q. Cæcilius L. r. à patris autem & aui, Capitolina marmora satis ostendunt: à proau vero, epigramma quod est in li. Ver. Inscriptionum eiusmodi.

L. Munatius L. F. L. N. L. Fron. Planicus.

Cos. ceus impiter.

V. I. vir epul. triumph. ex Rhetis.

Ædem Saturni F. de manubis.

Agros ditiosos in Italia Beneuenti.

In Gallia colonias deduxit Lugdunum & Rauricam.

Inuenio etiam significatos esse à cognomine patris multos, vt Q. Fabius Maximus filius, T. Quinctius Capitolinus filius & in adoptitiis, vt Metellus Nasicæ F. & in vetere lapide Romæ.

P. Cornelium Paulli Scipio.

Emilianus cos. Itæcor.

Augur triumphauit.

& in numis aliquot argenteis apud clarissimum vitum Andream Lauredanum.

A. Postumius cos.

Bruti F. Albinus.

Porò autem quod à tribu ait, id tale est, quum tribus omnes Romæ xxxv. numerantur, atque ex iis aliquam necesse esset, cuiusque ordinis esset, civis Romanus obtineret, iccirco factum est vt à tribu in qua censeretur, significaretur: tribus autem nomen in aufferendi casu poneretur. Ita legitur in 2. Verr. C. Verres Romilia & alibi, r. Claudius palatina. Et in 9. philip. Sen. Sulpicius Q. F. Len. omnia Rufus. nam Romilia, palatina, & Lemonia, tribuum nomina sunt. Tribus autem ipsa prioribus ferè tantum literis significabatur. Quod videmus adhuc in epistola Cælii esse retentum, hoc modo, C. Lucius C. F. pup. hirus. C. Scribonius C. F. pup. Curio. id est pupinia & popilia. Quo in loco multo in hanc rem à paulo Manutio diligentissimè aque ingeniosissimè sunt collecta.

Quæ de nominibus Romanorum tradita sunt ea si ante rep. obseruata esse intelligi.

Hæc habui quæ de nominibus Romanorum dicerem, quæ certa veterum auctoritate confirmarentur, quorum vestigiis insistentem haud difficile vnumquenque ea quæ à me prætermissa sunt, indagatum esse opinor. Est igitur intelligendum hanc (de qua diximus) nominum rationem si ante potissimum rep. conseruatam esse: post autem cum libertate hanc etiam religiosam descriptionem labi ex omni parte cœpisse. Siquidem liquot, quæ ante cognomina fuerint, prænominibus cepta sunt vsurpari. Nam Iulium Antonium Africanum, paullum Fabium Maximum, notitum Valerium Volusum, Cosum Cornelium Lentulum sardè animaduertere licet imperantem Augusto iis prænominibus esse præditos, quæ ante cognomina fuerant: quod ipsum Valerius quoque & præscianus docuerunt.

VALERII PROBI
GRAMMATICI, DE NOTIS
ROMANORVM INTERPRE-
TANDIS LIBELLVS.

DE MARCO VALERIO PROBO EX SV-
tonij Tranquilli de illustribus Grammaticis libro.

MARCVS Valerius Probus Berytius diu centuriatum petiit, donec ta-
dio ad studia se contulit. Legerat in prouincia quosdam veteres libellos
apud grammaticam, durante adhuc ibi antiquorum memoria, necdum
omnino abolita, sicut Rome. Hos cum diligentius reperere, neque illos
deinceps cognoscere cuperet, quamuis se contemni, magisque opprobrio legendis,
quam gloria & fructus esse animaduertit, nihilominus in proposito mansit. Multa-
que exemplaria contracta emendare, ac distinguere, & adnotare curauit. Soti huius
nec ulli praeerea Grammatices parti deditus. hic non tam discipulus, quam sectato-
res aliquot habuit, nunquam enim ita docuit, ut magistri personam sustineret. Vnius
vel alterum, vel cum plurimos treis, aut quatuor pomeridianis horis admittere sole-
bat, cuba, &que inter longos, ac vulgares sermones legere quaedam, idque perraro nimis
parca, & exigua de quibusdam minutis quasiunculis edidit. Reliquit autem non
mediocrem Syluam observationum sermonis antiqui.

VALE

V A L E R I I P R O B I
G R A M M A T I C I , D E N O T I S
R O M A N O R V M I N T E R P R E -
T A N D I S L I B E L L V S .

Si circa perscribendas, vel paucioribus literis notandas voces studium necessarium. Quod partim pro utilitate cuiusque fiat, partim usu publico, & observatione communi. Nam apud Veteres, cum usus Notarum nullus esset, scribendi facultatem, maximè in Senatu qui ad eandem scribendo, ut celeriter comprehenderent, quædam verba, atque nomina ex communi consensu primis literis notabant. Et singula quid significaret, in promptu erat. Quod in Nominibus, Praenominibus, Libris Publicis, Pontificumque Monumentis, Iurisque Civilis libris etiam nunc manet. Ad quas Notas Publicas accessit, & studiosorum voluntas, ut unusquisque familiares sibi Notas pro voluntate signaret. Quas comprehendere infinitum esset. Publicæ sanè tenendæ sunt: quæ in monumentis plurimis & Historiarum libris, Sacrisque Publicis reperiuntur, ut P. Publius. C. Caius. M. Marcus. C. N. Cneus. Q. Quintus. M. A. R. Martius. Ti. Tiberius. C. L. Claudius. T. Titus. S. P. S. Purius. S. E. X. Sextus. S. E. R. Sertius. O. P. Opius. A. B. V. C. ab urbe condita. p. r. e. Post Reges exactos. P. C. Patres conscripti S. P. Q. R. Senatus, Populusque Romanus. E. Q. R. Eques Romanus. V. R. Vrbs Romana. C. R. Civis Romanus. C. L. Colonia. M. V. N. Municipium. M. a. n. i. c. e. p. s. n. L. Nominis Latini. L. C. Latini Coloni. S. n. L. Socii Nominis Latini. Et similia, secundum hæc: Curiarum nomina. Tribuum. Comitiorum. Sacerdotiorum. Potestatum. Magistratum. Præfecturarum. Sacrorum Ludorum. Rerum Urbanarum. Rerum Militarium. Collegiorum. Decuriarum. Fastorum. Numerorum. Mensurarum. Iuris Civilis: & similia cæterorum, notas proprias habent.

A

A A.

A A.

A A.

A A A.

A. A. A. F. F.

10

ferundo. vel Flausoferundo.

A. A. A. F. F. Q. V. T. Y. Auri, argenti, æris flator fabrica Quirinali Tyberini.

A. A. S. L. M. Apud agrum sibi locum monumenti.

A B.

A B N.

A B S.

A. B. V.

20

A B. V. C.

A. C.

A C.

A C C.

A. C. I. N.

A C O N. vel A C O N. Aclior ems, vel aclionum.

A. C. V.

A. C. V. B. A. V. G. G. A cubiculo Augustorum.

A D. E.

Ad exactorem, vel Effectorem, vel Extorem em.

30

A D. F.

A D. L.

A D I A B.

A D I.

A D I. P.

A D N.

A D. P. vel A D O P. Acliptium.

A. D. P.

Æ D.

Æ D I L.

Æ D I L L.

40

Augustus, vel Aulus, vel

Aut, vel aliquando, vel

Ager, vel agrum, vel agrum.

Augusti, vel Augusta.

Augustalis.

Apud agrum, vel Auri,

Argenti um.

Augusti.

Aere, argento, auro flato

ferundo. vel Flausoferundo.

Auri, argenti, æris flator

fabrica Quirinali Tyberini.

Apud agrum sibi locum

monumenti.

Alia bona.

Abnepos.

Abfolurus.

A bono viro.

Ab urbe condita.

Alius civis.

Actio.

Acceptat.

Actionem.

Aclior ems, vel aclionum.

Aclaro viro.

A cubiculo Augustorum.

Ad exactorem, vel Effectorem, vel Extorem em.

Ad finem.

Ad locum.

Adiabenicus.

Adiutor.

Adiutor provincia, vel

Patria, vel populi.

Abnepos.

Adoptium.

Ante diem pridie.

Ædes.

Ædilis.

Ædiles.

ÆDIL. CVR.	Ædilis curulis.	E. C.	Bonum concessum.
ÆD. P. L.	Ædilis plebis.	E. D.	Bonum datum.
ÆG.	Æger.	E. F.	Bona fide vel fortuna. vel Etilia.
ÆQ. P.	Æqualis persona.		Beneficium. vel Bonum fa-
ÆR.	Ærarium, vel Ærarij.	E. F.	ctur. & alig. ando Beneficis.
ÆR. COL.	Ære colato.		Bona fide contractum.
ÆR. P.	Ære publico.	B. F. C.	Bona fide possessor.
ÆR.	Ære factio.	B. F. P.	Bona gratia.
A. F. P. R.	Actum fide Publij Rutilij, vel Antea factum, post relatum. vel Acmilus 10 fecit, pleclitur Rutilius.	B. G. R.	Bonus homo. vel Bona ha-
A G.	Agit, vel Agil.	B. H.	reditata.
A G.	Agri pa. vel Agro.	B. I.	Bonum iudicium.
A. H.	Alius homo.	B. I. I.	Boni iudicis iudicium.
A. I.	A iudice.	B. L.	Bona lex.
A. I. Æ.	Arbitrium litis æstimanda. vel Liti æstimandum.	B. M.	Bona memoria.
A. L. E.	Arbitrii liti examinanda. vel existimanda. vel existimandum.	B. M. F.	Benemerita fecit.
A. L.	Alia lex.	B. M. F.	B. n. e. r. e. n. t. i. p. o. s. s. i. t. v. e. l. B. e. n. e. m. e. r. i. t. a.
AL. I. L. L.	Alia tertia legionis.	B. N.	Bona nostra.
A. M.	Amicus.	B. O.	Bene optime.
A. M. N.	Amicus noster.	B. P.	Bona possessio. vel Bonorum possessio.
A. M. P.	Amabilis persona.	B. P.	Bonum publicum. vel Bona paterna.
A. N.	Annius.	B. Q.	Bona qualifia.
A. N.	Ante noctem.	BR.	Bonorum.
A. N. M.	Actione n. mandat.	B. R.	Bonorum rector.
ANN vel A. N. vel A.	Annis.	B. R. I. T. A. N. N. C.	Britannicus.
ANN LXX II.	Annis septuaginta duobus. 30	B. R. P. N.	Pro republica nato.
ANT.	Ante vel antea.	B. R. T.	Britannicus.
A. N. T. C.	Ante terminum constitutum.	B. S.	Bene satisfact.
A. O.	Alij omnes.	B. T.	Bonorum tutor.
A. P.	Apud.	B. V.	Bona vixi. vel Bonis viri.
A. P. I. V. D.	Apud iudicem.	B. V. A.	Boni viri arbitratus.
A. P. P.	Appius.	B. V. V.	Balnea, vima, Venus.
APP.	Appellat.		
A. P. Q.	Aulus Publij Quinti, vel Auli.	C.	Caius. vel Cam.
A. P. R. E.	Anno post Romam condita. 40	C.	Cara. vel Con.
A. R. M. P.	Arma publica.	C. A.	Cassa.
AT.	Autem.	C. A. vel C. A. M.	Camillus.
A. T. E.	At ergo.	C. A. S.	Casar.
A. T. M. D. O.	Aio te mihi dare oportere.	C. A. S. A. V. G. vel A. C. A. S. A. R. A. U. G. U. S. T. U. S.	Cæsar Augustus.
A. T. Q.	Atque.	C. A. S. S. A. V. G. G. C. A. S. A. R. E. S. A. U. G. U. S. T. I.	Cæsares Augusti.
A. T. R. E. B.	Aulus Trebonius.	C. A. S. S. A. V. G. G. G. C. A. S. A. S. A. S.	Cæsars. De tribus
A. V. G.	Augustus vel Augur.	C. A. R. C. O. I. V.	Carissima coniugi.
A. V. G. G.	Augustis.	C. A. R. I. S. S.	Carissimus.
A. V. G. N.	Augustus noster.	C. B.	Commune bonum.
A. V. R.	Aurelius.	C. C.	Consilium capui. vel cesset.
A. V. T. vel A. V. T. R.	Autoritas.	C. D.	Quadrangena.
vel A. V. C.		50 C. E. L.	Celeres.
A. X.	Annis decem.	C. E. N. P. P. vel C. E. N. S.	vel C. N. S.
B.	Bonus. vel Brutus.	C. E. N. A.	Censor perpetuus.
B. A.	Balbus, vel Balbum, vel Beno. vel Bona.	C. E. N. T.	Censoris arbitratu.
	Bonam actionem. vel Bonis auspiciis. vel Bonis auidus.	C. E. N. T. V.	Centuria. vel Centurio. vel Centenario.
		C. F.	Centuriones.
		C. H.	Cay filius.
		C. I. C.	Cæstus heredum.
		C. I. C.	Cicero.
		60 C. I. C.	Caius Iulius Caesar.
			C. I. P. P.

CIPP.	Cippus, i. terminus, ut Cippum, seu Lapidem:	C.R.C. C.R.C.P.	cuius rei causa. cuius rei causa promittis.
CL.	Claudius.		
C.L.	Caij Libertus, vel Caius Libertus.	C.V.	centumvium, vel clarissimus vir.
C.L.	Conlibertus.	C.V.	clarissimo viro.
C.L. vel L. vel T.	Cara Liberta.	C.V.L.	cultores.
C.L.	Cara libera.	C.V.R.	curionem, vel curiarum, vel curjor.
C.LIB.	Caij libertus, vel Libervum.		Diuus, vel Decius, vel Diebus, vel Denotus.
C.L.X.	Conliberia carissima.	10 D	vel Dintius, vel Dedicant.
CM.	Comis.	D.	Dia.
C.M. vel CA.M.	Causa mortu, vel C.Martius.	D.A. vel AV G.	Diuus Augustus.
CN.	cneus, vel cneivus.	DATHI.	Dathico.
C.N.	caus noster, vel casar noster.	D.A.V.G.	Deo Augusto, vel Diuo Augusto.
CN. ARR.	cneus Arrius.	D.B.I.	Dis bene iuvantibus.
C.N.I.	cnei Libertus.	D.C. vel CÆS.	Diuus casar.
CO.	coniugi.	20 D.C.A.	Diuus casar Augustus.
C.O.	ciuitas omnis.	D.C.S.	De consulam sententia, vel De consilij sententia.
CO.	conuocatio.	DD.	Dedicauerunt, vel Dedicant.
COM.OB.	comitia obdriaca, vel Obdurata, vel obdriaca.	D.D.	Deo dicant, vel Dotis datio, vel Dictio, vel Du dantibus, vel Donantibus, vel Dono dedit, vel Dono datum, vel Deo domestico, vel Donant, vel Dono dicant.
CON.	consularis.	30 D.D.D.	Datus decreto decurionum, vel Dono decurionum dedit, vel Dono dedit, dicant, vel Dono decurio dedit.
CON.SEN.ORD.	consensu Senatus, equesitris ordanis, populique Romani.	D.D.D.	Dono dederunt, vel Dederunt.
P. Q. R.		D.D.D.D.	Dignum deo donum dicant.
CONS. vel CS.	consularis.	D.D.D.D.	Decreto decuriones dederunt.
CO L. vel CL.	colonia, vel colonia, vel coloni, collegæ, vel collegia, vel collegium, collegæ, vel colonia, vel colamen.	D.D.L.M.	Dono dedit libero munere.
COL.	collegium fabrum, vel Fabrorum.	DD.NN.	Domini nostri.
COLL.FABR.	collegium fabrum, vel Fabrorum.	DD.D.N.N.N.	Domini nostri, De tribus Iupp.
COH. vel C. n.	cohors.	DD.Q.	Dedit, donauitque.
CONIV.	coniunxit.	DD.Q.S.	Dis, de alisque sacrum.
CONIVOBSE.	coniugi obsequentissima.	D.D.S.	Dis, duabus sacris, vel Sacrum.
QVENTISS.	coniugi meritis.	DE.	Decius.
CONIVG.M.	coniunxit.	DEST.	Destinato.
CONIVX.	conlibertus, vel Conliberta.	DF.	Defunctus.
CONLIB.	consubernalis.	D.F.	Decij filius.
CONTVB.	cornicis.	D.F.	Dotem fecit, vel Donum.
COR.	consul.	D.G.	Dedit gratis.
COS.	consul quartum, vel Quarto.	D.H.	Donauit heredibus, vel Dono habuit.
COS.QVAR.	consul tertium, vel Tertio.	DICT.	Dictator.
vel III.	consules designati.	DIG.M.	Dignus memoria.
COSTER.	consules, vel consiliarij.	DIL. vel DILE.	
COSS.DESIG.	consul designatus.		
COSS.	ciuis publicus.		
COSDES.	ciuis Romanus.		
C.P.	creticus, vel crispus.		
C.R.	contractum.		
C.R.			
C.R.			

CTISS.	Dilectissimus.	E ^o vel E.	Eius.
D.I.M.	Dis inferis maledictis, vel Malis, vel Darii iussit.	E.Æ.	Eius etas.
D.I.M.M.	Dis immortalibus.	E.B.	Eius bona.
D.I.M.S.	Dis immortalibus sacrum.	E.D.	Eius domus.
D.L.	Dat laudes, vel Donavit locum.	E.E.	Essi.
D.L.	Delego.	E.F. vel FIL. vel FL.	Eius filius.
D.L.D.P.	Dis locum dedit publicè.	E-F.	Eius fecit.
D.L.S.	Dis laribus sacrum.	E.H.	Eius hares.
D.M.	Dis manibus, vel Domus mortui.	E.L.	Edita lex.
D.M. vel D.M.	Dolum malum, vel Dubium malum, vel Donavit monumentum.	E ^o M. vel E.I.M.	Eiusmodi.
D.M.A.	Deo magno aeterno.	EMP.	Empor.
D.M.F.V.C.	Dolo malo fraudisve causa.	E.N.	Etiam nunc.
D.M.M.	De manibus Meniorum.	E.O.R.	Eorum.
D.N.	Dominus.	E.P. vel E.P.	Epistola.
D.N.	Domus noster.	E.P.M.	Epistolam misit.
D.N.M.Q.	Desoto numini maiestatiq.ue.	E.Q.M.S.P.P.O.M.	Equitum Magister Spurium Pompeianus.
D.N.N.	Domini.	E.Q.O.R.	Equestris Ordinis.
D.O.	De omnibus, vel Deo optimo.	E.Q.P.	Eques publicus.
DOMIC. COS.		E.Q.R.	Eques Romanus.
XIII. LVD.	Domitius consul. XIII. ludos saculares faciendos curavit.	E.R.	Erunt, vel Erit.
S.Æ.C.F.C.		E.X.C.V.R.	Excursio.
DOT.	Dotem.	E.X.D.A.	Ex domo Augusti.
D.P.	Divus Pius, vel Dis penatibus, vel Patriis, vel Dotem petit.	E.X.D.O.A.V.G.	Ex domo Augusti.
D.P.E.C.R.	De pecunia recuperandis.	E.X.R.	Ex actis Regibus.
D.P.P.	Deo perpetuo.		
D.P.S.D.L.D.P.	Deo posuit sibi, dis locum dedit publice.		
D.Q.	Dis Quirinalibus, vel Disque.		
D.Q.R.	De qua re.		
D.Q.S.	De quo supra.		
DR.	Drusus.		
DT.	Dunaxat.		
T.D.SP.	Diem tertium, siue perendio, vel Siue perendinū.		
D.V.	Devotus vir, vel Vester, vel Dis volentibus, vel Devotus Vesta, vel Dies quintus.		
D.V.C.D.V.C.	Ducum dudore, vel Ducum ductio, vel Ductorum ductor.		
D.V.L. vel DOL.	vel Dulcissimus.		
D.V.L.C.I.S.S.	Sicque in ceteris similibus.		
D.VIII.	Diebus novem.		
E	Est.		
		E ^o vel F.	Filius, vel Filia, vel Filius, vel Fecit, vel Februarius.
		d. vel pro	Filia.
		d.V.L.G.V.S.	V. ut S.E.R.I.V.S.
		d.V.I.X.I.T.	pro Senius Vulgus. Vixit, & Digamma Æolicum appellatur.
		F.A.B.	Fabius.
		F.A.B.R.	Fabrum, vel Fabricum.
		F.A.C.	Facti.
		F.A.C.C.	Faciendum curavit.
		F.C.	Fiduciam commissas, vel Fidecia causa, vel Fraude creditoris, vel Faciendum curavit.
		F.D.	Fides data.
		F.E.B. vel F.	Februarius.
		F.F.	Flando ferendo, vel Fidem facit, vel Filiusfamilias.
		F.F.	Fecerunt, vel fabricauerunt, vel Fabrefactum, vel Fundauerunt.
		F.F.A. vel F.F.	Filius familias.
		F.F.F.	Fabricari fecerunt.
		F.F.F.	Ferro flamma, fame, vel Fortior fortuna fato, vel Flauij filius fecit.
		F.F.L. vel F.F.	Fratris filius.
		F.H.	Filius heres.
		F.I.	Fieri iussit.
		F.I.D.	Fides.
		F.I.L. vel F.L.	Filius.

FL.	Flavius, vel Flavia, vel Flaminius.	H.	mo, vel Honestus.
FLAM.	Flaminius vel Flamen.	H.	Hora, vel Honestas.
F.M.	Fati munus, vel fieri mandavit.	H.A.	Honor, vel Honori, vel Hora, vel Hoc.
F.M.L.	Fati munus impleat, vel Implevit.	H.B. vel H.	Hadrianus.
F.N.	Fides nostra.	H.B.F.	Hora bona, vel Hares bo- nerum.
F.N.C.	Fides nostra commisit, vel Commissum.	H.D.	Homo bona fidei.
FOR.	Foro, vel forū, vel foris.	10 H.D.D.	Hic dedicavit.
FORRED.	Fortuna, vel fortunata.	H.F.	Hic dedicant, vel Dedi- caverunt.
FR.	Fronte.	H.I.	Honesti famina, vel For- tuna, vel Hic funda- vit, vel fundat.
FR.COR.	Forum Corneliū.	H.I.	Hereditario iure, vel Hercle iuravit.
FR.F.	Fratri filius.	HICLOCHÆR.	Hic locus Hæredes non
FR.I.	Forum Iulium.	NON SEQ.	sequitur.
FR.L.	Forum Livium.	20 H.L.	Honesto loco, vel hic loc ^o .
FR.POM.	Forum Pompeij, vel Pom- ponij.	H.L.D.	Hunc locum dedit.
FRS.	Forum Sempronij.	H.L.N.	Honesto loco natus.
FS.	Fratres.	H.L.H.N.S.	Hic locus Hæredes non se- quitur, vel sequitur.
FV.C.	Fraudisve causa.	H.M. vel W.	Honesti mulier.
FVNC.	Functus.	H.M. vel H.	Hora mala.
G.	Gaudium, vel Genus, vel Gens, vel Gallius.	H.M.A.D.H.N.	Hoc monumentum ad hæ- redes non transit.
GA.V.G.	Genio Augusti.	TRAN.	Hic monumento dolus malus abest.
GB.	Gens bona.	30 H.M.D.M.A.	Hoc monumentum hære- des eius non sequitur.
G.D.	Gens dolosa.	H.M.H.E.N.S.	Hoc monumentum Hære- des non sequitur, vel hæredem non sequatur.
GENCORR.	Gente Corneliorum.	H.M.P.	Hic memoriæ posuit, vel Hoc monumentū posuit.
GBM. vel GERM.	Germ. vel Germanico.	HO. vel H.	Homo, vel Honestus.
GG.	Gesserunt.	40 HOR.VI:	Horis sex, vel hora sexta.
GL.	Gloria.	HOS.	Hostis.
GLER.	Gloria exercitus Romani.	H.P. vel H.	Hora pessima, vel honesta persona.
GLNL.	Gloria nominis Latini.	H.P.	Hic posuit, vel Possent. vel possint.
GLP.	Gloria parentum, vel Pa- tria, vel Populi.	H.POSS.	Hæreditariū possessor, vel Possessores.
GLPR.	Gloria populi Romani.	H.R.	Honesti ratio.
GLR.	Gloria Romanorum.	H.R.I.P.	Hic requiescit in pace.
GLS.	Gallus Sempronius.	H.S.	Hac sit, vel Herculi sacrū:
G.M.	Gens mala.	40 H.S. vel H.	Hora secunda, vel Sacra.
G.N.N.	Genus nostrum.	H.S.E.	Hic situs est.
G.N.R.S.	Genus Romani Senatus.	H.S.H.N.S.	Hoc sepulchrum hæredes non sequuntur.
G.R.	Genus regū. Vel Revum.	H.S.S.	Hic sepulsi sunt.
GR.	Gratis vel Gerit.	H.S.V.F.M.	Hoc sibi vivens fieri man- davit.
GRA.	Gracius.		
GRD.	Gratis dedit.		
GS.	Genio sacro, vel Sacrum.		
GT.	Gentem.		

Loco G. Antiqui ponebant.

vel C. loco H.

Honestas, vel Hic, vel Ha-
res, vel Hæredes, vel Ho-

Nota in superscriptis quod hæredes non sequebantur monumentum, sed monumentum sequebatur hæredes.

I. II. III. IIII.	Unus, Duo, Tres, Quatuor vel Primus, secundus, Tertius, Quartus.	IN.F.R.P.XX.	In fronte pedes viginti.
†	In.	IN.A.G.R.P.XX.	In agro pedes viginti.
‡	Inter. Vel Interdum, vel Intra.	I.O.M.S.	Ioni optimo maximo sacrum.
† A.	Interea.	I.O.M.I.M.	Ioni optimo maximo immortali.
IA.N.	Ianuarius.	IP.	Iusta persona, vel Iustus possessor, vel In p. glo- ne vel Ius Pontificium.
† C. vel I.	Intra circulum.	I.	Iure rogavit, vel Iure Ro- mano.
IC.	Iulius Caesar.	I.R.	Ius Romanum.
IC.FV.	Iusta causa esse videbitur.	IR.	Iuribus Romanorum.
IC.	Iurisconsultus.	IS.	Iudiciū solvi, vel In sena- tu vel Iudicio senatus vel Iudicium solui, vel Iudicatum solui.
ID.	Idus.	I.S.C.	In senatu consulto.
ID.	Inferis die.	I.S.D.	Inferis die.
ID.	In dimidio, vel Iurisdice- di vel Iuridicundo.	IS.N.R.	In senatu Romano.
† E.	Interdum.	I.S.S.	Inferius scripta sunt.
ID.C.	Iuris dicendi causa.	† T.	Intra tempus, vel Iure ce- stamenti.
ID.P.	Iuridicendo prærit, vel Iuridicundo præfuit.	† T.C.	Intra tempus constitutum.
IE.	Iudex esto.	IV. vel IIII.	Quatuor.
IE.	Iulij Filii.	I.V.	Iustus vir.
I.FO. vel I.F.	In foro.	IVD.	Iudicium.
I.FO.B.	In foro Boario.	IVNON.ET. PROSERP.	Iunonij & Proserpina.
I.FO.C.	In foro Caesaris.	IVRD.	Iurisd. Dio.
I.FO.FLAM.	In foro Flaminij, vel Fla- minis.	IVV.	Iuuenis, vel iumentus. Calenda, vel Caput, vel Clarissimus, vel Cardio, Calenda.
I.FO.IV. vel I.	In foro Iulij.	K	K. vel KAL. vel KI. Castra.
I.FO.L. vel L.	In foro Livij, vel Lucij.	K	Cardo.
I.FO.P.	In foro pacis, vel Palladij.	K. vel K.	Carissima.
I.FO.POP.	In foro populij, vel Pompilij vel populij.	†.	Calendis Ianuarij, vel Ia- nuariis.
I.FO.P.R.	In foro pro rostris.	KALIAN.	Karthago vel Karissimus.
I.FO.T.R.	In foro Traiani.	KAR.	Calenda Augusti, vel Ca- lendis.
I.H.	Iustus homo.	K.A.V.G.	Capite census, vel Consti- tus vel Karthago civi- tas, vel Capite cen- suum, vel Census, Capi- te diminutus.
III.VIR.	Triumviri.	K.C.	Castra dedicantia, vel dedicavit, vel Dedicav- erunt, vel Dedicamus.
IIII.VIR.	Quartumviri. & simili- ter. V. I. Septemviri. X. V. Decemviri. & deinceps.	K.D.	Cardo finalis.
IIII. vel IIIII vel IIIII vel IIII. vel IIII vel IIIII	Sextumvir, vel Sexumvir.	K.DD.	Calendæ Ianuarij.
II.N.Q.	In iustis nuptiis questus.	K.F.	Calumniæ causa.
IL.	Iure legis vel in loco vel Iusta lex.	KI. vel IA. vel IAN.	Calendæ.
.L.	Intra limitem.	K.K. vel C.	Calendæ.
ILD.	In loco divino.	K.L. vel KAL. vel K.	Calendis.
ILP.	In loco publico.	K.L. vel K. vel KAL.	Calendis.
ILR.	In loco religioso.	K.M.	Cardo Maximus.
ILS.	In loco sacro.	K.P.	Cardo positus, vel Castra positi, vel posuit.
IMP.	Imperator.		
IMPP.	Imperatores.		
IMPPP.	Imperatores. De tribus.		
IN.F.R.P.VI.	In fronte pedes sex, Latitudo septem, vel latitudine.		
LAT.VII.			

K.Q.	Calenda Quintilis. vel Quintiles.	L.L.	Lucius, vel Lucius.
K.S.	Calenda Sextiles. vel Sextilis.	L.L.	Lucij liberti, vel Lucius libertus, vel Lucij libertus, vel Lucij libertus.
K.T.	Capite confus.	L.L.Q.E.	Libertis, libertabúsque eorum.
L	Lucius, vel Lucia, vel Lalius, vel Lalia, vel Libertus, vel Quinquaginta.	L.L.L.	Lucij liberti locus.
L. vel LIB. vel LIBERT.	Libertus.	L.L.L. M. M.	Lacerat lacertum Largij mordax Messius. Anthor. M. T. C. libro de Oratore secundo.
L.A.C.	Latini Coloni, vel Coloniaiani, vel Coloniaarii.	10	Sessertius.
L.A.D.	Locus alteri datus.	HS. vel HS	Lucius Luceius Quinti filius.
L.Æ.L.	Lucius Aelius.	L.LVC.Q.F.	Locus, vel Locum monumento, vel mortuorum.
L.A.G.	Lex Agraria.	L.M.	Lucius Murana, vel Morena.
L.A.N.	Quinquaginta annis.	L. MAN.	Lucius Manlius.
L.A.P.	Ludus, Apollinis, vel Apollineus.	L.N.N.FAV.	Lucius Nonius Faustus.
L.BIB.	Lucius Bibulus.	L.N.	Latini nominis.
L.B.M.D.	Locum benemerenti dedit.	LONG.P.VII.	Longij pedes septem, Latium pedes tres.
L.BO.	Lex Boaria.	L.A.T.P.III.	Locus proprius. vel Proprius, vel lege proprius.
L.C.	Lucius Catinus. vel Lucius Cornelius.	L.P.	Latini Prisci Cines Romani.
L.C.DIV. vel D.	Lucus diuinus. vel Lucus diuinum.	L.P.C.R.	Locus publicè datus.
L.CAÆ. vel COE.	Lucius Calius. vel Cælius.	L.P.D.	Lex Plebeia.
L.CEN.	Lucius Censorianus.	L.P.L.	Lucius Posthumius.
LCIN.	Lex Cincia.	L.POS.	Loco priuato, vel Locus priuatus.
LCS.	Lucus sacer. vel Lucrum sacrum.	L.PR.	Loco publico, vel Locus publicus.
L.D.	Locum deditum, vel Lucrum deditum.	L.PVB.	Locus qui supra, vel quo Lex Romana.
L.D.A.B.M.	Locum dedit Aulus benemerenti.	L.Q.S.	Lex Rusticana.
L.D.D.	Locus dono datus.	L.R.	Larius sacrum, vel Sacrorum, vel Locus sacer, vel Lucius Sanius.
L.D.D.D.	Locus datus decreto Decurionum, vel Libens dono dedit, dicant, vel Libens datum decreto Decurionum.	L.R.V.	Locus sacer.
L.D.D.D.	Locum dono dederunt.	L.S.	Lucius Sicinius datus.
L.DIV.	Lucus diuinus.	L.S.C.	Lucius Tactius, vel Legitulus, vel Lucius Titius.
L.E.D.	Leges eius damnatus.	L.S.DEN.	Quinquagintaquinque.
LEG. vel LG.	Legio.	L.T.	Lex vetus.
LEG.III.ITAL.	Legionis tertie Italica.	L.V.	Lucius Valerius.
L.E.M.	Locus emptus.	L.VA.L.	Lucretius. vel Lucretia.
L.F. vel FIL. vel FL.	Lucius filius.	L.VCR.	Iudi Apollinares.
L.FV.	Lucius Furius.	LVD. vel LV D AP.	Lex Vconia.
L.G.	Legauit.	L.VOC.	Iudi seculares.
L.G.D.	Legio decima, vel Legem dat.	LV D. SAEC.	Marcus, vel Miles, vel Monumentum, vel Martius, vel Mulier.
L.H.	Locum hunc, vel Locus heredum.	M	Mimmius.
LIB. vel L.	Libertus, vel Liberti, vel Libertas.	M. vel W. vel MYL.	Mulier.
LIV. REP.	Lex Iulia reperundarum.	40	Mimmius.
LIB. LIB. Q.	Libertis, libertabúsque posteris, libertabúsque posteris.	40	M.
POST. Q. E. OR.			

VALERII PROBI

1467

MA. *Macunius.*
MAG. *Magistratus.*
MAGEQ. *Magister Equitum.*
MÆM. *Marcus Æmilius.*
MATPPECET. *Mater pissima fecit. Et*
S.E.T.S.P.Q.E. *sibi, et suis posterisque*
eorum.
MARIT. *Marius.*
MAVR. *Marcus Aurelius.*
MAX. *Maximus.*
B.B.velVV.velMVL.B *mulier bona.*
N.C.velCIC. *Marcus Cicero.*
M.C. *Marcus Censor.*
M.C. *Monumentum condidit,*
vel Consecrauit, vel
Construxit.
M.E.M. *Municeps eius municipi-*
pij.
MENS. *mensis.*
MER.S. *Mercurio sacrum.*
MESIAN. *Mensis Ianuarij.*
MES.FEBR. *Mensis Februarij.*
MES.MAR. *Mensis Martij.*
MES.APR. *Mensis Aprilis.*
MES.MAI. *mensij maij.*
MES.IVN. *mensis Iunij.*
MES.IVL. *Mensis Iulij.*
MES.AVG. *Mensis Augusti.*
MESSEPT. *Mensis Septembris.*
MESOCT. *Mensis Octobris.*
MES.NOV. *Mensis Nouembris.*
MES.DEC. *Mensis Decembris.*
M.F. *Marci filius.*
M.FA. *Marcus Fabius.*
M.H. *Magnus homo, vel Ma-*
lus.
M.I. *Maximo Icti.*
MIL. *miles, vel militauit, vel*
Milli.
M.velG.INTER. *Morte interuentus.*
M.L. *Maxi Liberti, vel Martij*
Liberti, vel Libertus,
vel Miluus locus.
MLEP.C.REG. *Marcus Lepidus ciuita-*
INST. *tem Regiensium, vel*
Regij instaurauit.
M.M. *Milites.*
M.M.velMVL.M. *Mulier mala.*
M.MAN. *Marcus Manlius.*
M.MAR. *Marcus Marcellus.*
M.N. *Meo nomine.*
MNFL. *Manifestus locus.*
M.N. *Millia numum. vel Nu-*
morum.
M.P. *Marcus Pacuius, vel*
Mense posuit, vel Ma-
ximus Princeps.
M.POP. *Marcus Popilius.*
M.R. *Miles Romanus.*
M.R. *Milicia Rhaematis.*

M.REG. *M.S.P.*
M.S. *M.S.P.*
M.T.C.velTVL. *M.T.C. vel T.V.L.*
CIC. *Cicero.*
MV.velM.velW. *M.V. vel M. vel W.*
M.V.F. *M.V.F.*
M.V.I.velMENS. *M.V.I. vel MENS.*
10 MVN.velMVNP. *M.V.N. vel M.V.N.P.*
MVLIEB. *M.V.L.I.E.B.*
N. *N.*
N.velN. *N. vel N.*
N. *N.*
NAC. *N.A.C.*
NAT. *N.A.T.*
20 NATOR. *N.A.T.O.R.*
NAV. *N.A.V.*
NAVIC. *N.A.V.I.C.*
N.GL.velNR.CL. *N.G.L. vel N.R.C.L.*
N.C.S.C.S.D.E. *N.C.S.C.S.D.E.*
NEG. *N.E.G.*
NEP. *N.E.P.*
30 NEPT. *N.E.P.T.*
NEP.RED. *N.E.P.R.E.D.*
NEP.S.velSAC. *N.E.P.S. vel S.A.C.*
N.P.C. *N.E.P.C.*
N.F.N.velNOB. *N.F.N. vel N.O.B.*
N.H. *N.E.H.*
N.K.C. *N.E.K.C.*
N.L. *N.E.L.*
N.M. *N.E.M.*
40 NN.velNN. *N.N. vel N.N.*
NOB. *N.O.B.*
NOBB. *N.O.B.B.*
NOBG. *N.O.B.G.*
NON.APR.vel. *N.O.N.A.P.R. vel.*
APRIL. *April.*
N.Q. *N.O.Q.*
NR. *N.O.R.*
NR. *N.O.R.*
50 N.T. *N.O.T.*
N.velNAT. *N. vel N.A.T.*
NVP. *N.O.V.P.*
N.V.N.D.N.P.O. *N.O.V.N.D.N.P.O.*

militia Regiensium. vel
militum.
memoria sua posuit.
mensibus, vel mensis.
M.A.R.C.V.S.T.V.L.
L.I.V.S.C.I.C.E.R.
Marius.
Marius filius.
mensibus sex.
Municipia, vel Mani-
ceps.
muliebrem.
Nominis. vel Non.
Noster, vel Nepos, vel
Nunquid.
Non, vel Numerum.
Natus.
Natalia, vel Natio, vel
Natione.
Natorum.
Naves, vel Nauibus.
Nauscula.
Nero Claudius.
Novis civibus Senatus-
consulti suffragium da-
rum est.
Negotiator.
Nepos.
Neptunia.
Neptuno reduci.
Neptuni Sacellum.
Nostre fidei commissum.
Nobili familia natus.
Norus homo.
Non calumnia causa.
Nominis Latini vel Non
licet.
Nonius Macrinus.
Negri. In plurali.
Nobilis.
Nobilibus.
Nobilis genere.
Nomis Aprilis.
Nusquam, vel Neque.
Nero.
Nobilis Rhaematis.
Nostri temporis.
Natio.
Nuptias.
Neque vendetur, neque
docebitur, neque pi-
gnori obligabitur.
Ollius, vel Optimo, vel
Oportet.
Ordo, (vel Ordo, vel O-
mnis ad quos.
Obiter.

O. *O.*
O.velOR. *O. vel O.R.*
O.A.Q. *O.A.Q.*
60 OB. *O.B.*

OB. C. vel CIV.
 O. B. M. E.
 O. B. M. P. E. C.
 O. CON.
 O. E. R.
 OFF.
 O. H. S. S.
 O. L.
 O. M.
 O. P.
 O. PET. S. P.
 O. P. E.
 O. P. P. R. N. vel O.
 O. P. P.
 O. R.
 O. R. vel O.
 O. R. B. P. A. R.
 O. R. D.
 O. R. M. vel M. I. L.
 O. S. C.
 O. V. D.
 Q.
 O. vel e.
 P.
 P. A.
 P. A. E. L. A. G. L. I. E.
 P. A. L.
 P. A. R.
 P. A. R. T. H.
 P. A. T. R.
 P. C.
 P. C. vel P. C.
 P. C. O. N.
 P. D.
 P. E. C.
 P. E. R. T.
 P. F.
 P. C. ius servatos.
 O. B. M. E. M. A. S. S.
 P. C. O. N. S. T.
 O. C. A. M. I. O. M.
 O. F. F. I. C. I. U. M.
 O. F. F. I. C. I. U. M. S. A. N. C. T.
 O. P. E. R. A. S. L. O. C. A. N. T.
 O. P. T. I. M. U. S. M. A. X. I. M. U. S.
 O. P. T. I. M. U. S. V. E. L. O. P. T. I. M. U. S. V. E. L. O. P. E. R. I. E. T.
 O. P. T. I. M. U. S. V. E. L. S. A. N. C. T. O. P. A. T. R. O. N. O. V. E. L. O. P. T. I. M. A. S. V. E. L. S. A. N. C. T. A. P. A. T. R. O. N. A.
 O. P. T. I. M. O. P. R. I. N. C. I. P. I. F. E. C. I. T.
 O. P. T. I. M. O. P. R. I. N. C. I. P. I.
 O. P. P. I. D. I. U. M.
 O. R. N. A. T. O. V. E. L. O. R. D. O.
 O. R. D. O.
 O. R. B. A. T. I. P. A. R. E. N. T. E. S.
 O. R. D. I. N. A.
 O. R. D. O. M. I. L. I. T. U. M.
 O. M. N. E. S. C. O. N. C. I. L. I. A. T.
 O. M. N. I. V. I. R. T. U. T. E. D. E. D. I. T. O.
 O. P. T. I. M. O. V. I. V. E. N. T. I. F. E. C. I. T. V. E. L. O. M. N. I. A. V. I. V. I. N. U. S. F. E. C. I. T. V. E. L. O. M. N. I. B. U. S. V. I. R. I. S. F. E. C. I. T. V. E. L. O. M. N. I. B. U. S. V. I. V. I. G. E. N. S. F. E. C. I. T.
 O. P. E. R. T. U. M.
 M. I. R. I. E. M. S. I. G. N. I. F. I. C. A. T. E. S. T. A. U. T. E. M. G. R. A. T. I. A. L. I. T. E. R. A. C. U. I. S. I. N. A. N. O. M. E. N. E. S. T.
 P. U. B. L. I. U. S. V. E. L. P. E. D. E. S. V. E. L. P. U. S. S. U. S. V. E. L. P. A. T. E. R. V. E. L. P. U. P. I. L. L. U. S. V. E. L. P. O. S. T. U. T.
 P. U. P. I. L. L. A.
 P. U. B. L. I. U. S. A. E. L. I. U. S. A. U. G. U. S. T. I. L. I. B. E. R. T. I. U. S.
 P. A. L. M. A. T. U. S.
 P. A. R. E. N. T. I. U. M.
 P. A. R. T. H. I. C. U. S.
 P. A. T. R. I. C. I. U. S.
 P. A. T. R. E. S. C. R. I. P. T. I. V. E. L. P. A. T. R. I. U. M. C. O. N. S. C. R. I. P. T. U. M. V. E. L. P. E. C. U. N. I. A. C. O. N. S. T. I. T. U. T. A. V. E. L. P. A. T. R. O. N. O. C. O. L. O. N. I. A. V. E. L. P. A. T. R. O. N. O. S. C. O. L. O. N. I. A. V. E. L. P. R. A. E. F. I. C. I. U. S. C. A. S. T. R. O. R. I. I.
 P. E. C. U. N. I. A. C. O. N. S. T. I. T. U. T. A.
 P. A. T. R. I. U. M. C. O. N. S. C. R. I. P. T. U. M.
 P. U. B. L. I. C. O. D. E. D. I. T.
 P. E. C. U. N. I. A.
 P. E. R. I. N. A. X.
 P. U. B. L. I. J. F. I. L. I. U. S. V. E. L. P. U. B. L. I. C. E. F. E. C. I. T. P. E. L. P. I. U. S. F. E. L. I. X.

P. H. C.
 P. I. C. E. N.
 P. I. E. N. T. V. E. L. P. I. E. N. T. I. S. S.
 P. I. R.
 P. L.
 P. L. E. V. E. L. P. L.
 P. L. E. B. S. V. R. B. E. T.
 P. M.
 P. M.
 P. M.
 P. O. B.
 P. O. N. V. E. L. P. O. M.
 P. O. N. T. I. M. A. X.
 P. O. N. T. I. E.
 P. O. P.
 P. O. T.
 P. O. R. O.
 P. P.
 P. P. C. V. E. L. P. C.
 P. P. P.
 P. P. P. B. M.
 P. P. P. P. E. S. S. E.
 V. V. V. V. V. V. E. F. E.
 P. P. R. V. E. L. P. A. C. E.
 P. R.
 P. Q.
 P. R.
 P. R.
 P. R. E. F.
 P. R. E. F. C. O. H.
 P. R. E. F. E. C. T.
 P. R. E. F. F. A. B. R.
 P. R. E. F. P. R. E. S.
 P. R. E. F. V. R. B.
 P. R. E. V. I. G. I. L.
 P. R. E.
 P. R. E.
 I. R. I. D. D. E. C.
 P. R. I. K. M. A. R.
 P. R. I. N.
 P. R. I. N. C. I. V. V. E. N.
 P. R. K.
 P. R. O. C. V. E. L. P. R. O. C. O. S.
 P. R. O. C. O. S.
 P. R. O. N. V. E. L. P. R. O. N. E. P.
 N. E. P.

Publicus honor curatus
 Picenum vel Picentes.
 Piontissimus.
 Populus iure rogavit.
 Publy libertus. vel Publy libertus.
 Plebis.
 Plebs urbana. Et honore
 P. M. Pontifex maximus. vel plus minus.
 Principi militum.
 Publicus.
 Pompeius.
 Pontifex Maximus. vel Pontifici maximo.
 Pontifici.
 Populus. vel Popilius.
 Potestas. vel Potestate.
 Populi Romani.
 Pater patria. vel Pater Patrius.
 Patre conscripti.
 Primus pater patria. vel Pater patria Proconsul.
 Pictas plenus posuit bene merentis.
 Primus pater patria profectus st. Secum salus sublata est. Veni pater validus. vicit vires urbis vestra. seruo. sume. flamma. sive. gog.
 Pace Populo Romano.
 P. Aquam.
 Populus Romanus. vel Pessiori reditum.
 Prater.
 Praefectus.
 Praefectus cohortis.
 Praefectum.
 Praefectus fabrum.
 Praefectus Praesidij.
 Praefectus Urbis.
 Praetor vigillum. vel Praefectus.
 Praetor constitutus.
 Pot reges exactos.
 Pridae idus Decembris.
 Pridae Calendas martij.
 Pridae novae.
 Principi inuentus.
 Pridae calendas.
 Proconsul.
 Proconsules.
 Pronospos.
 N. E. P.

P.R.S.P.	Præses provincie.	RET.P.	Retro pedum.
P.R.S.S.	Præfides.	R.F.E.D.	Retro factum esse dicitur.
P.S.	Posui sibi.	R.G.R.HAV.	Regio Rhæuenna.
PS.	Plebscitum.	R.G.D.	Regis domus.
P.S.E.T.S.	Posui sibi & suis.	R.G.F.	Regis filius.
P.S.E.	Publicè sibi fecit.	R.H. vel R.HAV.	Rhæuenna & quar. loque sine aspiratione
P.S.E.C.	Publica salutis faciendum curauit. vel Publico sum- ptu faciendum curauit.	R.L.P.	R. AV. Rectè legi possit.
P.V.D.	Pro voto dedit.	10 R.N.LON.P.X.	Retro non longè pedes de- cem.
Q	Quintus. vel Quintius & Quintius. vel Qua vel Quæ vel Quartum. vel Quintilius.	RO.	Romani.
Q. vel QVINT.	Quintilius.	ROM.	Romam.
Q. vel QV. vel IV.	Quartus.	R.P.	Res publicæ. vel Romani Principes.
Q.A.M.	Quæmodum.	R.P.C.	Rei publicæ constituto.
QVÆS.	Quæstor.	R.PRI.	Res priuata.
QVÆSS.	Quæstores.	20 R.R.	Reiectis ruderiibus. vel Ruderibus recolligendis.
Q.B.F.	Quæro. vel quare bonum factum. vel Quare bo- num facis.	R.REG.	Rurum Regionisum.
Q.B.M.V.	Quare bene mecum vixit.	R.R.R.	Rurum Romanorum.
Q.CAS.	Quintus cassius.	R.R.R.F.F.F.	Regnum Rome rursi. seruo. flamma. fame.
Q.E.R.E.	Quanti ea res erit.	R.V.E.R.	Rerum Veronensium. vel Restitutor.
Q.F.	Quinti filius.	S	Sacrum. vel Sacellum. vel Semis. vel Sepulchrum. vel Scilicet.
Q.L.	Quinti libertus.	SACR.	Sacrum.
Q.L.F.	Quinti Lucij filius.	30 SARM.	Sarmaticus.
Q.L.S.S.	Quæsiuit liberam stat uam senatus.	S.A.R.M.A.T.A.R.	Sarmatarum.
Q.M.	Quo magis. Vel Quomodo.	SATVR.	Saturnalia.
Q.M.A.X.	Quintus Maximus.	S.C.	Senatus consultum. vel consultum.
Q.N. Q.A.N. Q.N.	Quando neque au. neque negas.	S.C.D.	Senatus consultos decre- tum vel Senatus con- sultus decreuit.
Q. vel Q. vel Q.Q.	Quinquennialis.	S.C.F.A.G.E.	Senatus consultum factum est.
Q.R.F.E.V.	Quare. vel Quod. vel Quemadmodum rectè factum esse videtur. vel videbitur.	40 SCR.I.S.V.L.P.	Scriba Sulmonensis pu- puli. me
Q.S.S.S.	Qua supra scripta sunt.	S.D.S.Y.L.	Sententiam dicit. vel De- dit Sylla.
Q.V.A. vel A.N.N.	Qua. vel Qui vixit annis.	SEMP.	Sempronius.
QVÆV.B.E.C.P.	Quæve eius causa parata. do. lego. vel Parauit.	SEPT.	Septimius.
D.L.	Quæstor.	SER.	Seruius. vel Sernilius. vel Sergius.
QVES.	Quæstores.	SEX.	Sexerus. vel Sextius.
QVÆSS.	Quæstores.	SEV.	Seuerus.
QVIR.R.	Quirites Romani.	50 SEV.AV.G.ARM.	Seuerus Augustus Ar- menicus. Parthicus.
QVARTÆ L.	Quarta legionis.	* PART.	Sine fraude sua.
R	ROMA.	S.F.S.	Sicuti soluit.
R.C.	ROMA ciuitas.	SIC.V.	Sacrorum ludorum. vel Sacrum ludum.
R.D.D.	Res dono data.	S.L.	Senatus.
REG.	Regio.	SN.	Socij nominis Latini.
REIM.	Rei Militaris.	S.N.L.	Si negat. sacrum quartum vel Sacramento quarti.
REIP.	Rei publica.	S.N.S.Q.	to.
REST.	Restituit.		60
RET.P.C.	Retro pedes centum.		
R.E.T.P.XX.	Retro pedes viginti.		70

S.O.	<i>Sine occasione.</i>	TR.Æ.	<i>Tribuni Ærarij.</i>
S.P.	<i>Sine pecunia.</i>	TRANS.AM.	<i>Trans Annem.</i>
S.P.	<i>Stivius.</i>	TRANS.PAD.	<i>Trans padum, vel Trans-</i> <i>padana.</i>
S.P.D.	<i>Salutem plurimam dicit.</i>	TRIB. POT.	<i>vel</i>
S.P.F.	<i>Spirij filius.</i>	POTEST.	<i>vel</i>
S.P.L.	<i>Spirij libertus.</i>	TRIBVNIC.	<i>Tribunicia potestate.</i>
SP.M.	<i>Spirius Milius.</i>	TRIVMPH.	<i>Triumphator.</i>
SPOR.	<i>Sportula, et el Sportulis.</i>	TR.LEG.II.	<i>Tribunus legionis secūda.</i>
S.P.Q.R.	<i>Senatus, Populusque Ro-</i> <i>manus.</i>	10 TR. M. vel MIL.	<i>vel MILIT.</i>
S.P.Q.R.F.T.	<i>Senatus, Populusque Ro-</i> <i>manus precipiat tibi.</i>	TR. POT. vel PT.	<i>Tribunus Militum.</i>
SP.Q.S.C.P.S:	<i>Sibi, posterisque suis cura-</i> <i>ritē pecunia sua.</i>	vel TRIB. POT.	<i>Tribunicia potestate.</i>
S.Q.S.S.E.Q.N.I.	<i>Siquid sacri sc̄iti est, quod</i>	TR.V.CAP.	<i>Trium viri capitales.</i>
S.R.E.H.L.N.R.	<i>non iure sit rogatus, eius</i> <i>hoc legi nihil rogatur.</i>	TR.V.MON.	<i>Trium viri Monetales.</i>
SS.	<i>Senectuta Senatus, vel So-</i> <i>mnium, vel Somniorum</i> <i>summiator.</i>	T.S.E.I.	<i>Testamento sibi fieri iussit.</i> <i>vel Testamento suo.</i>
SS.	<i>Sanctissimus.</i>	T.V. vel TVT.VI.	<i>Titulo usus.</i>
SS.	<i>Sacri scripsi.</i>	TVL.	<i>Tullius.</i>
S.S.C.	<i>Secundum suam causam.</i>	TVL.H.	<i>Tullus Hostilius.</i>
S.S.S.	<i>Sancto Silvano sacro. Sibi</i> <i>supra scripta summa.</i>	TVL.	<i>Tutela.</i>
S.S.S.S.	<i>Sano sanctissimo sacrum.</i>	7.	<i>Turma, vel Turmarius.</i>
S.T.	<i>Sine testibus.</i>	V.	<i>Vir, vel quinque.</i>
S.T.A.	<i>Sine turboris auctoritate.</i>	V.VI.VII.VIII.	<i>Quinque, Sex, Septem, octo.</i>
SDT.	<i>Stadium.</i>	V.B.	<i>Veterano assignatura.</i>
ST LITIBVS	<i>Litibus quod inueniunt est.</i>	VAL.	<i>Valerius.</i>
pro	<i>apud Terentium, in ciui-</i> <i>rate Histomo.</i>	VAT.	<i>Vates, vel Vatium.</i>
S.T.P.	<i>Stadium posuit.</i>	V.A.XI.	<i>Vixit annis duodecim.</i>
S.V.L.Q.	<i>Sibi, uxori, liberisque.</i>	V.B.A.	<i>Viri boni arbitrari.</i>
SVRVM.	<i>Suorum.</i>	V.B.F.	<i>Vir bone fidei.</i>
SYL.	<i>Sylla.</i>	V.C.	<i>Quinti consules, vel vir</i> <i>consularis, vel clariß.</i>
T	<i>Titus, vel Titius.</i>	V.D.	<i>Vitus dedit.</i>
TABVL.	<i>Titus Annius, vel Tutore</i>	V.DICT.	<i>Vir dictatorius.</i>
TAR.	<i>autore, vel Tutoris au-</i> <i>thoritace.</i>	V.E.	<i>Verum etiam.</i>
T.B. vel TPB.	<i>Tabulas.</i>	V.F.	<i>Viuens vel Vinius fecit, vel</i> <i>Valde feliciter, vel V-</i> <i>sus fructus.</i>
T.C.	<i>Tarquinius.</i>	V.F. vel FR.	<i>Vsus fructus, vel Vir fortis.</i>
TER.	<i>Tempus bonorum.</i>	V.F.S.E.S.	<i>Viuens fecit sibi, & suis.</i> <i>vel Vinius.</i>
T.F.	<i>Testamento cauetur.</i>	V.F.C.	<i>Viam faciendam curauit.</i>
T.F.	<i>Terentius.</i>	V.I.	<i>Vir iustus vel illustris.</i>
T.F.L.	<i>Titi filius, vel Titus Flam⁹</i>	VIC.	<i>Villiores.</i>
T.F.L.	<i>Testamento fieri iussit.</i>	VII.	<i>Septimumviri.</i>
T.F.L.	<i>Titus Flavius.</i>	VIR.	<i>Virtutes.</i>
T.F.R.	<i>Tbraæ.</i>	VIR.VE.	<i>Virgo Vestalis.</i>
T.L. vel Tib.	<i>Tiberius.</i>	50 V. VIR.	<i>Sexu vir, vel Sexuiviri.</i>
T.B.D.E.M.	<i>Tibi dulci filio meo. (ius.)</i>	VIX. vel V.	<i>Vixit.</i>
T.L.	<i>Tinu Linius, vel Titi liber</i>	VIX AN. vel ANN.	
T.LEG.III.	<i>Tribunus legionis tertia.</i>	III. MENS. XI.	
T.M.DD.	<i>Terminum dedicauit, vel</i> <i>dedicante, vel Therme</i> <i>dedicata.</i>	DIEB. XV. vel	<i>Vixit annis tribus, mēsbus</i>
T.P.	<i>Titulum posuit.</i>	V.A. III. M. XI.	<i>undecim, diebus quin-</i> <i>decim.</i>
T.B.B. vel T.B.	<i>Tempus bonum. (iij.)</i>	V.M.M.	<i>Vir, un merid Mineria.</i>
TR.CEL.	<i>Tribuni celerum, vel cel-</i>	V.N.	<i>Quinto Nonas.</i>
		V.P.	<i>Vinus posuit, vel Virbis pra-</i> <i>fectus, vel vir probus,</i> <i>vel vir prudens.</i>

V.P.R.
V.PRÆ.
V.QVÆS.
VR.
VR³ C.
VRBISAL.
V.S.
V.S.C.
V.S.L.M.

Veteri possessori redditum.
Vir pratorius,
Vir quaestorius.
Vrbs vel Vrbs. vel Vrba-
Vrbs condita. (nus.
Vrbsalia.
Vines statuit. vel Vir sacer
Voti sui compotes.
Vines sibi locū monumēti.
vel monumēto. vel Viuus.
vel Voto soluto libero mu-
nere. vel Viuus sibi lega-
uit monumentū. vel Voti
soluit libens merito. vel
Voto soluti libero munere.
Viuens sibi legauit locum
monumento.
Vini sibi possiderunt.

V.V.F.
V.TRIUMPH.
V.E.F.
V.VRB.
VX. vel VNX. vel Vc. S.Vxor.
VXO.D.

Viuus viuens fecit.
Vir triumphalis.
Viuens fecerunt.
Vir urbanus.
Vxorem ducit.

X

X.P.
X.V.
X VIR.
X D' BSS.
x MILL.
X P.
X.PSS.
*

Decem.
Decē pondera. vel Pondera
Decem viri.
Decem vir.
Decem diebus.
Decem miliaria.
Decem pedes.
Decem passuum.
Denarij.

V.S.L. L.M.

V.S.P.

7. r. ꝑ.

Y.V.∞.

LITERÆ SINGVLARES
IN IVRE CIVILI.

IN LEGIBVS ET PLEBISCITIS HÆ.

AAA.F.F.
C.E.C.
D.C.S.
E.HO.L.N.A.
I.N.QQ.
L.I.D.A.C.
L.P.C.R.
MEM.D.D.E.
P.I.R.P.Q.I.S.I.
F.P.R.E.A.D.P.

Aere, argento, auro. stando
ferundo.
Colonia eius colonia.
De Consulatis sententia.
Eius hac omnibus lege ni-
hilum rogatur.
Iustus nuptiis quaesita, qua-
situs. vel Iustus nancius
quaesitos: quaesitus.
Lex Iulia de adulteriū co-
ercendis.
Latini prisci, eius Rom.
Municipibus eius munici-
pij dare damnis esto.
Populum iure rogauit, po-
puli que iure sciuit, in
foro pro rostitū: Et ante
diem pridie.

N.R.
S.R.L.E.I.C.Q.
O.R.E.
V.A.
V.D.P.R.L.P.
V.F.
V.P.R.

lege nihil rogauit.
Si rem lex ex inssu. causa-
que omnium rerū esto.
Veterano assignatum.
Vnde plano de recte legi.
Vsus actus. (positus)
Veteri possessori reddi...

Q.D.E.R.F.P.D.
E.R.V.I.C.
Q.E.R.F.E.D.
Q.F.E.I.S.F.
S.C.P.S.
S.F.S.
S.N.L.
S.Q.M.D.E.R.A.
P.P.V.L.O.E.
COSS.PRR. TR.
PL.Q.N.S.Q.
E.V.A.P.P.V.F.
SQSS.E.Q.I.
N.S.R.E.H.L.

Quot de ea re fieri place-
ret de ea re uniuersita
cesserunt.
Quod eius rei factum esse
dicitur.
Quod factum est, in Sena-
tu fuerit.
Senatus Consulē plebiscitū.
Sine fraude sua.
Socij nominis La ini.
Siquid me de ea re ad popu-
lū, plebē uel loci opus est.
Consulares, Praetores, Tri-
buni plebis, qui nunc sunt,
quod eis videbitur, ad po-
pulum plebē uel referant.
Si quid sacri sacri est, quod
iure nō sit rogatū, eius hac

IN ACTIONIBVS HÆ.

A.L.Æ.
A.T.M.D.O.
C.E.D.
E.I.M.C.V.
F.G.
I.D.C.
I.D.II.
I.D.P.
I.D.T.S.P.
N.K.C.
P.P.L.V.
Q.A.N.QN.
Q.B.F.
Q.N.T.S.Q.P.

Arbitriū leui affirmandū.
Aio te mihi dare oportere.
Coniunctam esse dicitur.
vel conai sum.
Ex iure manu conseruam
uocari.
Fraude credicores. vel Fi-
ducia causa. vel Fidei-
commisum.
Iuris dicundi causa.
Iudiciū dabo iuris iudicio.
Iuri dicundo praerit. vel
iuri iudicando.
In diū seruū, siue perenditū.
Non calumnie causa.
Pro preda litis vindicariū
Quando ais. neque negabo.
Quare bonum factum.
Quando negas te sacramēto
quin pragonario pronoco.
Quando in iure te conspicio.
postulo, an fies aut hor.
Si negas sacramēto querito
seruū suū causam. sicut
dixi, ecce tibi vindicta.
Tempore iudicē arbitriū
se postulat, ut des.

Q.I.I.T.C.P.A.
F.A.
S.N.S.Q.
S.S.C.S.D.E.T.V.

T.I.A.V.P.V.D.

IN EDICTIS PERPET VIS HÆ.

- C.G. *Consilium cepit, vel causa cognita.*
- C.E.D. *Consuetum esse dicitur.*
- C.V. *Centumviri, vel clarissimi viri.*
- D.M.L.F.V.C. *Dolo malo. Fraudisve causa, vel causa commissæ.*
- F.C. *Fraude creditorum, vel Fidei causa vel Fidei commissæ.*
- F.E.D. *Factum esse dicitur.*
- H.S. *Hæc sit, vel Hic sit: vel Hora secunda.*
- I.C.E.V. *Ista causa esse videbitur.*
- I.D. *Iudicium dabo, vel Iuris dictio.*
- I.D.C. *Iuris dicundo causa.*
- I.D.P. *Iuri dicundo præort.*
- I.S. *Iudicium solui.*
- M.E.P. *Mala fidei possessor.*
- N.K.C. *Non calumnia causa.*
- P.C. *Patres conscripti, vel Pactum conuentum, vel pecunia constituta.*
- P.DEL.V. *Pro delicto vindicarium.*
- P.P.L. *Pro prædicta litis iudicis.*
- Q.A.M. *Quemadmodum.*
- Q.E.R.E.T.P.I. *Quæsi ea res erit, tãta pecunia iudicium recuperatorum dabo. testibusque dicitur ac decem denunciantibus potestatem faciam.*
- R.D.T.Q.D.T. *Quomodo, vel Quo magis.*
- D.D.P.F. *Quod recte factum esse videbitur.*
- Q.M. *Quæ supra scripta sunt.*
- Q.R.F.E.V. *Quæ supra scripta sunt.*
- Q.S.S. *Quæ supra scripta sunt.*

decem vnitates IIIIIIIIIII. Nouenarius per nouem IIIIIIIII, & sic de aliis. Verum quia hoc scriptori pariter, & lectori fastidium pareret, institutum est, vt omnis numerus vsque ad Quinarium per figuram vnitatis scribatur. Vnitas per vnum I. Binaris numerus per duo II. Ternarius per tria III. Quaternarius per quatuor IIII. quanquam alij etiam sic IV. Quinaris verò per quin-
 10 tam vocalem V, notatur: à quo numero per adfectionem vnicatum deinceps ad Denarium peruenitur. Denarius per decimam consonantem X. Et notandum, quòd quantum I. addit postposita ad X. tantundem demit ei præposita. Quare si supponas I. ad X. habebis vndecim: vt XI. Quòd si præponas, habebis nouem: vt IX. Idque de simplici vnicate intelligimus, quæ semel tamen præponitur. Nam si postponatur, iter repeti potest.
 20 Quod autem de I diximus, idem de X & aliis Noris, cum eas præponi aut postponi contingerit, intelligatur.

L. notat quinquaginta, ad imitationem Græcorum, qui per v. id est N hunc numerum scribunt. L autem & N inuicem sibi cedunt, vt Lympha, Nympha. Huic si præponas X, habebis Quadraginta. Si postponas habebis Sexaginta.

C Centum significat, qui prima litera eius numeri est.

D Quingenta, quia, vt nonnullis placuit, post CD subsequatur. vel, vt aliis, quia inter hanc & M, quod Mille significat, quinque literæ intercedant, quæ dimidium millenarij numeri innuant, vel, quod magis placet, quia fit capitalis litera huius nominis dimidium, quod dimidium millenarij significet. vel potius quia Antiqui hunc numerum per sinistram partem M notarent sic Δ, quæ nota penè D similis est.

M Mille, quia principalis est huius nominis litera.

Et sciendum, quòd quælibet figura, si ei accens recta linea supraducatur, tot significabit millenarios, quot per se significat vnitates, vt

- I *Mille vnitates, id est mille significat.*
- V *Quinque millia.*
- X *Decem millia. & aliquando mille.*
- L *Quinquaginta millia.*
- C *Centum millia.*
- D *Quingenta millia.*
- M *Mille millia. & aliquando*

PONDERVM NOTÆ.

- Semis alicuius rei notatur horum }
- signorum quouis.
- ¶ S numus est Libralis, & notatur per L
- Dipondius numus est bilibris, cuius nota est
- Sertertius numus est duarum semis librarum cuius signum est huiusmodi.
- vel, vt fossæ Clodix visitur, sic.
- vel, vt Iadræ, in arcu quodam sic.

DE NOTIS NUMERORVM.

Millia.

Omnis numerus per figuram vnitatis representari deberet. Vt Denarius per 60

DE NUMERO LITERARVM EX ANTIQVISSIMO CODICE.

A notat CCCCC *Quingenta.*
 B CCC. *Tercenta.*
 C C. *Centum.*
 D D. *Quingenti.*
 E CCL. *Duce sim quinquaginta.*
 F XL. *Quadragenta.*
 G CCCC. *Quadringenta.*
 H CC. *Ducenta.*
 I I. *Vnum.*
 K LI. *Quinquaginta vnum.*
 L L. *Quinquaginta.*
 M M. *Mille.*
 N LXXXX. *Nonaginta.*
 O XI. *Vnd. cim.*
 P CCCC. *Quadringenta.*
 Q CCCCC. *Quingenta.*
 R LXXX. *Octuaginta.*
 S LXX. *Septuaginta.*
 T CLX. *Centum sexaginta.*
 V V. *Quinque.*
 X. X. *Decem.*
 Y CL. *Centum quinquaginta.*
 Z II. *Duo milia.*

I Mille.
 X Centum quinquaginta
 nam milia.
 I I M I L I Quinquaginta milia.
 M I L L I Mille milia.
 M I L L I Nonaginta milia.
 V I I d e c i m Undecim milia.
 Q u a d r a g e n t a Quadragenta milia.
 Q u i n g e n t a Quingenta milia.
 O c t u a g e n t a Octuaginta milia.
 S e p t u a g e n t a Septuaginta milia.
 C e n t u m s e x a g i n t a Centum sexaginta milia.
 Q u i n q u e Quinque milia.
 D e c e m Decem milia.
 C e n t u m q u i n q u a g i n t a Centum quinquaginta milia.
 l i a .
 B i s m i l l i e s m i l l e .

ITEM, SI HIS IACENS REC- TA LINEA SUPERADDATVR, Quid significant.

A Quinque milia.
 B Tria milia.
 C Centum milia.
 D Quingenta milia.
 E Ducenta quinquaginta milia.
 F Quadragenta milia.
 G Quadringenta milia.
 H Ducenta milia.

ALIAE NOTAE NUMERORVM.

SS CC. Ducenta.
 OO M Mille.
 C X D. V Quinque milia.
 qv V Quinque milia.
 Ioo V Quinque milia.
 IMI X Decem milia.
 ccloo X Decem milia.
 oMc X Decem milia.
 DMl ooo I. Quinquaginta milia.
 Iooo I. Quinquaginta milia.
 ccc Iooo I. Quinquaginta milia.
 LCM C Centum milia.
 H I I I I I I I I
 S Q Q Quingenta milia.
 C M D. M Mille milia.

NOTAE

Faint text at the bottom right, possibly bleed-through or a separate note.

D.L.
 D.C.S.
 DN.
 D.
 D.R.P.
 DES.
 DESI.
 DMO.
 DECB.
 DEFP.
 ET
 ETNC.
 EP.
 E.
 R Mo.
 EE.
 ER.
 LG.
 EP.
 EPM.
 EN.
 EB T.
 EDO.
 EM.
 EAT.
 EX7.
 LX9.
 EXPR.
 ED.
 EBL7.
 EMA.
 ETMD.
 CB.
 EX9.
 EX7C.
 EXSC.
 EXIQ.
 EX99.
 FA.
 FFA M.
 FE.
 FAJ.
 FCL.
 FR.
 FF9.
 FL.
 FO.
 FR.
 FM.
 FMI.
 FC.
 FE.
 FE.
 FE.
 FR.
 FV.
 FVA.
 FO.

De libello.
 De consilij sententia.
 Damnum.
 Damnatus.
 De republica.
 De statu.
 De statu ingenuitatis.
 Dummodo.
 Decembres.
 Dare facere prestare. 10
 Etiam.
 Etiam nunc.
 Eius.
 Eß.
 Eiusmodi.
 Esse.
 Erunt.
 Eger, vel ergo.
 Epistola.
 Epistola misse.
 Enim.
 Esset.
 Edictio.
 Esset.
 Eatur.
 Existimo.
 Existimatio.
 Experimentia tua.
 Edictalis.
 Exemplum. 30
 Emissa.
 Et manu diuina.
 Edictum.
 Existimationi.
 Excellentia tua.
 Ex Senatu consulto.
 Ex iure Quiritium.
 Ex communi consensu.
 Filius.
 Filia. 40
 Filius familias.
 Fratres.
 Femina.
 Fraudationis causa latitare.
 Finitum regundorum.
 Fratris filius.
 Flavius.
 Forte.
 Forum.
 Fati munus.
 Fati munus impleuit.
 Fideicommissum.
 Fecerunt.
 Fabricauerunt.
 Furdauerunt.
 Fideiussor.
 Fueris.
 Fubia vel Fulvia.
 Fortes. 60

FV.
 FL.
 F.
 FTCA.
 FOB.
 FB.
 FD.
 FAMA.
 FLCA.
 FVAT.
 FLAM.
 FLAV.
 FH D.
 FFAE.
 FEB.
 FTP.
 FL D.
 FLQ.
 FGTAS.
 FACTIB.
 G.
 GR.
 G.
 CC.
 GORD.
 G.
 GRANS.
 GVAL.
 GC.
 G.
 G.
 GR.
 GM.
 GF.
 GFI.
 GL.
 GRP.
 GLD.
 GT.
 GRA.
 H.
 H.
 H.V.
 H.P.
 HE.
 HV.
 HI.
 HUN.
 H.
 H.
 HH.
 OHO.
 OHON.
 HB.
 HM.
 H.P.

Fuit, fuit.
 Fidei.
 Fundus.
 Fiducia.
 Fuffonibus.
 Factum est.
 Fundus.
 Familia.
 Falculi.
 Fuera.
 Flamina.
 Flavianus.
 Familia herciscundæ.
 Filius familias.
 Februarium.
 Flamen perpetuus.
 Flamen Dialis.
 Flamen Quirinalis.
 Facultas.
 Facultatibus.
 Gratia.
 Gerit.
 Gaudium.
 Gesserunt.
 Gordianus.
 Gaius.
 Gratianus.
 Gaius Valerius.
 Gaius Cesar.
 Grauitas.
 Genus.
 Genus Regum.
 Germanus.
 Germanus frater.
 Germanus filius.
 Gloria.
 Gloria parentum.
 Gloria decus.
 Gratiatua.
 Gratia.
 Honor.
 Honestus.
 Honestus vir.
 Honestæ persona, vel honestus puer.
 Honestæ femina.
 Honestæ vita.
 Honesto loco.
 Honesto loco natus.
 Hora.
 Heres.
 Heredes.
 Homo.
 Homo honestus.
 Hora bona, vel heres bonor. m.
 Hera mala.
 Hora pessima, vel hereditatis possessio.

H	Hereditario iure.	IXI.	Duodecies.
HP9	Hic posuit.	IX XI.	Duodevicies.
HF.	Hic fundavit.	J G.	Idem.
HD.	Hic dedicavit.	I Q.	Iure Quiritium.
H.B.V.P.	Hereditarius bonorumve possessio.	IDNE.	Iurisdictione.
HC.	Hac	I	Inde.
HE	Hereditatem.	IT.	Item.
HVI	Huius.	IVD.	Iudicium.
HVC.	Hanc.	IR.	Iure.
HVM.	Huiusmodi.	IO	Iur.
HONOR.	Honorius.	IR M.	Interim.
HVS.	Heres institutus.	IL.	Illustris.
HS.	In sum.	TD, V.	Indulcatio, vel indulgentia.
HERF.	H. redem facio.	ID.	Inde.
HE.V.	Heredem esse voluit.	II.	Integrus.
HD.	Hereditas divisa.	ITR ² .	Integrum restituit.
AERB.	Hereditatibus.	IVDO.	Iudicio.
HV.	Huc.	IV A.	Iudicia.
HRC.	Honestam recordationis.	IA.	Ira.
HMV.	Honestam memoria viri.	ITQ.	Iraque.
H DNVS.	Hadrianus.	INLMAT.	Illustris magnificentia sua.
L	In.	IP.	Interdictio, vel interdictum.
IP	Inter.	IVN.	Iunias.
XD.	Interea.	ILSIT.	Illustris sublimitas sua.
IA.	Interdum.	IEA.	Interea.
IL.	Intra.	IDA A.	Idem Augusti.
LC.	Intra limitem.	IAR.	In aqueductus restituitur.
IT.	Iuriconsultus, vel intra 30 circulum.	IT.	Iurisperandi.
ITG.	Intra tempus.	IVL.	Iulias.
IMP.	Intra tempus constituti.	IVLANVS.	Iulianus.
IMPP.	Imperator.	ICE.	Iure cauum est.
IMP.CS.	Imperatores.	K.	Kalenda
IMPA.	Imperator Caesar.	KIAN.	Kalendas Ianuarias.
II	Imperator Augustus.	KE.	Kalendas Februarias.
ID.	In iure.	KM.	Kalendas Martias.
IP5.	In Domino.	KAP.	Kalendas Aprilis.
ILS.	In possessione.	KM.	Kalendas Maias.
IDP.	In loco sacro.	KIVN.	Kalendas Iunias.
ILR.	Iuri dicundo praest.	KIVL.	Kalendas Iulias.
ILD.	In loco religioso.	KAG.	Kalendas Augustas.
ILLP.	In loco diuino.	KSEPT.	Kalendas Septembres.
IP.	In loco presenti.	KOCT.	Kalendas Octobris.
ILLA.	In publico. In platea.	KNOV.	Kalendas Novembres.
ISN.	In loco absentis.	KDBC.	Kalendas Decembres.
ISNR.	In Senatu.	KQ.	Kalendas Quinctiles.
IF.	In Senatu Romano.	KS.	Kalendas Sextiles.
IF.CS.	In foro.	K.	Karissime.
IF.CS.A.	In foro Caesaris.	KK.	Karissimi.
IF.P.	In foro Caesaris Augusti.	KD.	Kapite diminutus.
IF.P.	In foro pacis.	KD.	Kapite census.
IF.P. TR.	In foro Traiani.	Ko.	Kardo.
IF.N.	In foro Nervae.	KM.	Kardo maximus.
IFTR.	In foro transitorio.	KAR.	Karago.
IFIVL.	In foro Iulii.	KK.	Karago ciuitas.
IF.POP9.	In foro populi.	K.C.	Kardo positus.
IF.B.	In foro boario.	KE.	Kardo finalis.
IF.FLM.	In foro Flaminio.	60 K.	Kalens.
II.	Inibi.		Kastra

NOTAE IVRIS A MAGNONE COLLECTÆ.

*Hac iuris civitatis libens rex accipe Carle
Offert ille uxor: qua tibi Magno tum.*

AVG.	Augustus.	A T.	Auctor tutor.
AA.	Augusti.	ANT.	Antonius.
A.	Augustalis.	A Z.	Auelata.
AVR.	Aurelius.	AVR.	Aurelius.
AG.	Agit.		
AGs.	Ager:	BA.	Bona.
A.	Aur.	B.P.	Bonorum possessio.
AT.	Aurum.	B.F.	Beneficium.
AC.	Actio.	B.	Bis.
ACB.	Actionem.	BI.	Brenis.
ACM.	Actionibus.	10 B.F.D.	Beneficium dedit.
AMN.	Amantissime.	B.F.O.	Beneficio.
AM.	Amicus.	B.F.	Bona fide.
ATR.	Auctoritas.	BOF.	Bona fortuna. Vel, Bo- num factum.
AMs.	Actio mandati.		Beneficij loco.
AP.	Apud.	BIFL.	Bonorum emptor.
APP.	Appellatio.	B.E.	Bonorum possessio.
APPA.	Ampurata.	B.P.O.	Bonorum possessionem.
ACC.	Accepta.	B.P.N.	Bonorum.
ADL.	Adiutor.	BO R.	Bene.
ADLP.	Adiutor provincia.	20 B.N.	Bona caduca.
AD.	Ad locum.	B G.	Bona vacantia.
ADF.	Ad finem.	BV.	Breui tempore.
ADQS.	Ad quaestorem, vel ad qua- estorem.	BT.	Bona paterna.
APT.	Ad potestatem tuam.	BPT.	Bonorum emptio.
APA.	Apud acta.	BE O.	Bona gratia.
ACO.	Accusatio.	B.G.	Bona fide contractum.
APPB.	Appellationibus.	B.F. T.	Bona memoria.
AVCTIB.	Auctoritatibus.	B.M.	Balium.
AT.	Auctoritas tua.	30 B.M.	Bona materna.
ALL.	Allegata.		
AQIS.	Aquiliana stipulatio.	CA.	Causa.
ANNP.	Annona prefecto.	F.	Cum.
AL.	Aquila.	9.2.	Con.
AFD.	Africa.	9.	Contra.
ANI.	Antestatus.	C.	Causa.
ASI.	Asia.	CC.	Causa cognita.
ACH.	Achaia.	CD.	Contradictio.
APV.	Apulia.	CT.	Certum tempus.
APPO.	Apud prefectum prae- vio.	C° RN.	Comes rerum nitentium.
APPV B.	Apud prefectum urbi.	C.RIP.	Causa Resp.
		40 CLV.	Clarissimus vir.

CAMP.	Campania.	DD.	Deinde.
C.V.R.P.	Curus publicus.	DBB:	Dixerunt.
CIDO.	Condicio.	B.	Donatio.
CORS.	Corsica.	DOT.	Dorem.
CRT.	Consulari.	DP.	Dotem petit.
COR.	Correptori.	D.Q.S.	Dis qui supra.
CC.VV.	Clarissimis viris.	DT.	Danzas.
C.M.V.	Clarissima memoria vir.	D.	Dius.
C.M.F.	Clarissima memoria femina.	D.C.	Dius Casar.
		10 D.C.A.	Dius Casar Augustus.
C.P.	Clariss puer.	DN.	Diminus.
Cs L.	Comes sacrarū largitionū.	D.P.	D.Pius.
C.R.P.	Comes rei privata.	D.V.	Dius Augustus.
COM.	Comes.	D.B.	Devotus.
CLARGN.	Comes largitionum.	D.V.	Devotus vir.
SNVS.	Constantinus.	D.P.	Devota persona.
SVS.	Consensus.	B.	Dampnat.
CYT.	Cuius.	D.L.	Do lego.
CO M.O.R.	Comes Orientis.	DTT.	Decretum.
CMV7.	Centesium miliarium.	DD.	Defunctus.
CR.	Civis Romanus.	DR.	Defunctus.
CS.	Causas.	DIG.	Dignus.
C.A.	Calumnia.	DIG.M.	Dignus memoria.
C.A.A.	Controversia.	D.Q.R.	De qua re.
CDR.NC.	Cautū de re non necessaria.	D.VI.	Dulcissimus.
CDM.	Comes domesticorum.	DIK.	Dilectissimus.
CDRE.	Cautū quo ratum fore.	DPC.	De precatio.
CALAB.	Calabria.	DI.	Dotis tempore.
CAM.V.	Causa memorati viri.	D.	Dius.
C.M.D.	Centum milia denariorū.	DS.	Deus.
V.I.VD.	Centumviale iudicium.	DT.	Dentur.
CTRIO.	Centurio.	B.	
CL.	Claudius.	DC.	Denique.
CF.	Conficius.	DBO.	De beneficio.
CS.	Casar.	DMO.	Domino.
CS.	Corpus.	DAT.	Data.
CPTVS.	Corporatus.	DOCS.	Diocletianus.
CAT.	Cautus.	DELO.	Dulatio.
CD.	Certo die.	DIS.	Decimus Iulius Silvanus.
CT.	Certo tempore.	DQAT.	Denique auctoritas sua.
C.D.E.R.N.E.	Cuius de ea re notio est.	DNM.	Domnum.
C9.	Cautio.	EDNN.	Domini nostri.
C9 NS.	Cautiones.	EP.	Decretum principis.
CSA.	Casar Augustus.	DCRION.	Decuriones.
COMOB.	Comitia Obrizica.	DOPA.	Data opera.
C.	Cornelius.	DA.	Dillo audians.
CT.	Contractus.	DIAH.	Dius in manu.
CR.	Contrarium.	DOS.	Domus sua.
CE.	Circum.	DAT.	Datiano.
CM.	Causa mortis.	DONB.	Donationibus.
CVI9.	Chius.	DET.	Directum factum, vel potius de fundum.
CR.C.P.	Cuius rei causa promittit.		Deberat.
CS.	Confiliarius.	DDAT.	Decuerat.
CM.	Caput minutio.	DCRAT.	Domus isque.
D.	D. diceant.	DEQ.	Dubium non est.
DD.	Dedicaui. rine.	D.N.B.	Dubitari non potest.
D.M.L.	Dolum malum.	D.N.P.	Dictam decies.
D.M.	Diis manibus.	DD-T.	Decretum legationis.
D.M.	Deus mortui.	DELNIS.	De periculo.
D.	Dixit.	60 D.P.	

Q.D.R.P.L.V.

Qua de re peto laudabilitatem vestram.

S.D.
S.F.

Sententiam dixit.
Satis fecit, vel Sactis

Q.

Quur.

SPT.

faciundis.

Q.3N.

Quanam.

S.S.

Satisfactum.

Q.D.C.

Qua de causa.

S.

Sectis.

Q.D.C.V.

Qua de causa venit.

S.N.D.

Sunt.

Q.R.O.

Quaro.

S.

Sine dubio.

Q.M.G.

Quo magis.

S.

Ser.

Q.T.

Qui.

CL.S.

Scilicet.

Q.19 C.

Quintus.

10 S.N.P.

Sine periculo.

Q.M.

Quintus Celius,

S.N.P.M.

Sine periculo moris.

Q.R.

Quintus Murana.

SIGN.

Signum.

Q.L.

Quam rem.

SS

Supra scriptas.

Q.P.T.

Quem iocum.

S.P.M.

Supra memoratus.

Q.P.R.

Quam patriam.

S.C.S.

Sanctus.

Q.P.

Quam prouinciam.

S.C.A.

Sancta.

Q.V.R.

Quo petit.

S.C.M.M.

Sancta memoria.

Q.D.S.

Quem petit.

S.P.D.

Supra dictus.

Q.D.C.

Quem rogat.

S.C.D.

Secundum.

Q.V.

Quem adscribit.

20 S.T.

Statutum.

Quem dicit.

S.T.F.P.

Statutum tempus.

Quem vult.

S.D.

Statutum diem.

S.T. 9 S.

Statutum Consulem.

S.T. 8 N.

Statutum Senatuum.

S.P.Q.R.

Senatus populique Romanus.

S.C.L.

Sacra largitiones.

S.C.L.C.M.

Sacrarum largitionum Comes.

30 S.T.P.

Stadium posuit.

S.T.D.D.

Stadium dedicauit.

T.R.

Traus.

T.M.

Tamen.

T.M.R.A.C.

Transactio.

T.R.

Ter.

T.R.P.

Tribunitia potestas.

T.A.B.

Tabule.

T.

Ton.

40 T.

Tum.

T.M.T.

Testamentum.

T.I.T.

Testamenti.

T.O.T.

Testamento.

T.C.

Tunc.

T.7.

Tur.

T.B.M.

Tabule matrimoniales.

T.

Tunc.

T.O.

Tantum.

50 T.

Ter.

T.P.

Trans.

T.P.B.

Tempus.

T.B.

Tempus bonorum.

T.R.P.L.

Tribunus.

T.B.C.

Tribunus plebis.

T.

Tribunitia.

T.I.B.

Tullius.

T.I.B.C.S.

Tiberius.

T.I.B.C.L.

Tiberius Caesar.
Tiberius Claudius.

R.

Res.

R.F.

Rescriptum.

R.P.O.N.

Respondit.

R.D.

reddi.

R.

Rum.

R.

Respondit.

R.

Romanus.

R.S.

Rom.

R.G.

Responsum.

R.E.G.

Recognoui.

R.E.C.

Rege.

R.C.

Recuperatores.

R.C.

Romani Ciues.

R.

Rox.

R.P.

Respublica.

R.Pr.

R-i priuata.

R.G.L.

Regulis.

R.G.F.9.

Regis filius.

R.G.F.A.

Regis filia.

R.D.

Regis domus vel domum.

R.M.

Regis munus.

R.A.

Roma.

R.A.V.

Racenna.

S.D.

Secundum.

S.C.7.

Sicuti.

S.

Senatus.

S.C.

Senatusconsultum.

S.T.

Sententia.

S.V.

Sine.

S.N.

Sine.

S.H.A.

Senatoria auctoritate.

S.

Sunt.

S.P.

Sed.

S.A.

Sententiam dedit.

S.D.

T r.
T m.
T m. p.
T m. d. d.
T i. b. l.
T i. b. r.
T i. m.
T i. m. d. d.
T i.
T i. b.
T i. b. d. e.
T i. b. d. f. m.
T i. b. d. f. m.
 AOPT.
T r. a. i.

V .
V v. t.
V v. l.
V o.
V e.
V . g.

T r. i.
Terminus.
Terminum posuit.
Terminum dedicavit.
Tiberij.
Tiberij Roma.
Terma.
Terma dedicata.
Tem.
Tibi.
Tibi dulci filio.
Tibi dulci filio meo.
Tibi dulci filio meo adoptiuo.
Traianus.

Vel.
Velut.
Valui.
Vero.
Vsum fructum.
Vsucapio.

V e.
V v.
V . e. t.
V . g.
V r. b.
V . p.
V i. r.
V i. r. v.
V .
V e. s. p.
V e. s. p. c. s.
V a. l.
V a. l. c. s.
V . m. v. n.
× .
× .
× .
× .
Y m. n.

Z e. n.

Verba:
Velut.
Verum etiam.
Verbi grata.
Verbus.
Vir perfectissimus.
Virgo.
Virgo vestalis.
Vestes.
Vespasianus.
Vespasianus Caesar.
Valerius.
Valerius Caesar.
Vias manuit.
Existimavit.
Existimatio.
Xenodochus.
Decies.

Hymnum.

Zenobius.

PETRI

K.A.	kastra.	M.AG.	Militis ager.
K.M.T.	kalmontanus.	Mo.	modo.
K.P.	kastra posuere.	M.G.	magis.
K.D.D.	kastra dedisti.	MAG.	magister.
		MAG.MIL.	magister militia.
LG.	Legem	M.M.T.	Momentum.
LT.	Lucret.	M.M.P.	Momentum petiti.
LT P ⁷ P ⁰	Longi temporis prescri- ptio.	M.M.A.C.C.	Momentum accepit.
		M.M.L.	Momenti loco.
L.	Lucus.	10 M.FI.	Mala fide.
LI.	Lucius Titius.	M.FI.P.	Mala fidei possessor.
L.C.	Lucius Cornelius.	M.H.	Malus homo.
L.M.	Lucius Murena.	M.F.	Maleficus.
L.S.C.	Locus.	M.P.	Martius.
LD VI.	Locus sacer.	M.R.	Martius Rufus.
LDD.	Locus diuinus.	MIN.	Minor.
LR.	Locus dedititius.	M.	Men.
L.Q.S.	Locus religiosus.	M.P.	Mus.
LVD.	Loco quo supra.	MI.	Mibit.
LGD.	Ludus.	20 M.F.	Manifestum.
	Legem dedit, vel Lega- tum dedit.	MS.	Molestus.
	Legavit.	M.P.	Male possidens.
LG.	Ludi Apollinaves.	M.T.	Mater.
LVD.A.P.	Libripens.	M.V.L.	Mulier.
LP.	Locus proprius.	M.A.M.A.	Matertera.
LP.	Locus publicus.	M.V.L.B.	Mulieris bona, vel Mu- lier bona.
L.P.L.	Lucius Valerius.	M.V.L.M.	Mulser mala.
LVAL.	Locus emptus.	M.N.F.	Manifestum.
L.E.M.	Locus cessitius.	30 M.F.L.	Manifestus locus.
L.C.E.S.S.	Locus mortuo dedicati.	M.F.O.P.P.	Manifestum oppidum.
LMD.	Locus adquisitus.	M.F. T.T.	Manifestum territorium.
L.A.D.Q.	Locus bene possessus.	NI.	Nisi.
LBR.	Locus male possessus.	NQ.	Neque.
LMP.	Locus in iure.	NS.	Nisi si.
LI.	Locus iuri Quiritium.	N.	Nam.
LI.Q.	Locus inter adfines.	N.P.	Nec.
L.F.F.A.D.F.	Loca imperialia.	N.	Non.
LIMPL.	Loca privata.	40 NS.	Noster.
LPR.	Loca sacri palatii.	NOB.	Nobis.
LS.A.PAL.	Loca incerta.	NOB.P.	Nobilissimus puer.
L.L.	Luci Valerius Rufus.	NOP.7.	Non oportet.
LVALRE.	Loca per uos.	N.P.7.	Non possunt.
LPI.		N.LI.	Nihil.
		N.V.O.	Nunc verò.
MO.	Adodo.	N.E.7.	Necesse est.
MC.	Mancipium.	NC.	Nunc.
MT.	Mortuus tempore.	NO.	Noster.
M.	Mihi.	50 NI.	Nihil.
M.C.	Matrimonium.	N.	Nam.
M.F.F.I.F.	Manifesti furis.	NN.	Nostrum.
M.	Marcus.	NI.	Nisi.
M.C.S.	Marcus Caesar.	IM.	Non minus.
MAX.	Maximus.	N.	Nus.
MAX.CS.	Maximus Caesar.	N.Q.	Namque.
MAX.PONT.	Maximus Pontifex.	N.O.	Nusquam.
M.P.T.R.POT.	Maximus Pontifex Tri- bunicia potestates.	N.V.	Non vult.
		N.V.V.	Non vult.
MP.	Miles.	60 NOB.C.	Nobilis genere.
MM.	Milites.		
MI.	Militis locus.		

1491

NOB.G.N.
NOB.F.N.
N.R.
N.C.
N.CL.

OM Bº.
OJ.
Oº.
OB.
OP.
OPP.
Oº.
OE.
OC.
O.D.M.

OP.
PP.
P.R.
P.
P.
Pº.
P.
PO.
PL.
PE.
PO.
P.
P.R.
P.R.O.
P.R.S.
P.R.P.
P.V.C.

PQR.
p.K.A.
P.
P.T.
P.V.G.
P.S.
Pº.
P.E.
P.F.L.
P.F.M.
P.P.
P.
P.C.
P.C.
P.A.O.

P.
B.I.C.
P.V.
P.A.T.
P.
P.R.G.
P.C.
P.C.L.

Nobili genere natus.
Nobili familia natus.
Nero.
Nero Casar.
Nero Claudius.

Oportet.
Omnibus.
Oportuit.
Os.
Obriziacum.
Opus.
Oppidum.
Omnino.
Oportere.
Ope consilio.
Opere donum murus.

Pre.
Propter.
Populus Romanus.
Prio.
Pos.
Pro.
P.r.
Potest.
Placuit.
Peregrinum.
Postquam.
Possunt.
Prator.
Pop. Romanus.
Præses, vel præsens.
Præses provincia.
Præses provincia, vir clarissimus.
Populiisque Romanus.
Parens karissime.
Pri.
Præter.
Privilegium.
Possunt.
Poterit.
Præfectus.
Patris filius.
Paterfamilias.
Proposita.
Post.
Post Consulatum.
Patres conscripti.
Patris actio, vel principalis actio.
Pœnam.
Periculum.
Provincia.
Patri eius.
Publius.
Peregrinus.
Proconsul.
Prisca lex, vel prisca La-

PIC.
PIC.ANN.
PIC.V.R.B.
P.V.
P.P.
P.VIG.
PE.ANN.
P.C.L.R.

10
P.C.L.
P.Æ.G.
P.S.Y.R.
P.I.V.D.
P.GAL.
P.A.F.
P.A.F.P.
20
P.P.A.V.G.
P.S.T.Q.H.

QAº.
QR7.
QS.
Q.
Q.
Q.N.
30
Q.V.A.M.7.
Q.D.
Q3.
Q.S.
Q.VI.
Q.Q.
Q.O.
Q.V.
Q.B.
40
Q.P.
Q.
Q.
Q.I.S.
Q.S.
Q.P.
Q.R.

50
Qr.
Q.T.
Qo.T.
QoMo.
Qo.
QoQoMo.
Q.A.
Q.R.
Q.A.P.P.
Q.D.R.
60
Q.D.R.P.E.V.

tini.
Picano.
Picano annonario.
Picano urbicario.
Præfectus urbi.
Præfectus pratorio.
Præfectus vigillum.
Præfectus annonæ.
Præfectus classis Ravennatum.
Præfectus Classis.
Præfectus Ægypti.
Præfectus Syria.
Præfectus Iudææ.
Præfectus Galliarum.
Præfectus Africa.
Præfectus Africa prævincia.
Perpetuo Augusto.
Præcipuo summo, ubi que habeto.

Quia.
Quare.
Quas.
Quod.
Quam.
Quando & quoniam.
Quare.
Quemadmodum.
Quadam.
Quia.
Quis.
Quamvis.
Quinque.
Qui.
Quippe.
Quibus.
Que.
Qua.
Quamquam.
Quis.
Quem.
Quasi.
Quæstio.
Quærius.
Quærius Relius, vel Queres.
Queres.
Quantum.
Quotiens.
Quomodo.
Quoque.
Quoquo modo.
Qua.
Quare.
Quapropter.
Qua de re.
Qua de re peto gratiam vestram.
Q.D.R.P.L.V.

PETRI DIACONI

DE NOTIS LITERARVM

MORE ROMANO LIBER

AD CONRADVM IMP. ROM. PRIMVM.

 ONRADO Dei gratia Imp. Romano, omnibus inuicte perpetuo, PETRVS Diaconus. Quicquid ubique in Solomoneo remorantes Apocritarj adeo confutari Imperij matri erunt, ex parte p[ro]ceptoris nostri Rodulphi Cancellarij nostri Imperij legitarij, scilicet, vt Librum notarum, iam iam penè delctum, renouans vestræ eminentiæ destinarem. Amplexus sum (sateor) antecioribus brachijs tantij p[ro]ceptoris famam, & de sacri vestri Imperij in columitate Deo conservatori omnium gratias regi, ardentissimo desiderio flagrans aliquod appropinquat tanto imperio gratij quomodolibet exarare. Similiter etiam concernentes vos, quoniam vixit veterum praeclatissimorum v[est]rorum iudicium imitari: qui vobiscum dignos illos in Romano palatio adiunxerunt. *Emilius* namque Paulus Imp. Regem potentissimum superans, librorum certam in Vestri palatio admanens. Dehinc Lucullus ex Pontica præda. Post *Caesar* dedit *P. Terentio M.* Varioni negotium in viximæ bibliotheca exponenda. Qui tam multa scripsit, quàm multa vix quilibet legere possent: tam multa legit, vt aliquid scribere vauisse, nobilitas Romana miretur. Similiter etiam *Publius* Græcas, & Latinas adduxit. De his iterum Nunc quas primus notas instruit scribamus, vulgares notas habentem, primus Milite, & Centum, invenit, ad hunc scilicet versus, vt quicquid per contemptum presentium diceretur, librarij scriberent complures simul astantes illic, inter te partibus, quos quisque verba, & quo ordine exciperet. Dehinc *Tullius Tyro*, Ciceronis libertus notas propositiorum commentoruss est. Post hunc *Philargius Sabinus*, & alij qui Mecœnatis alias addiderunt. Deinde *Lucius Anneus Seneca* contractas omnium digesto, & aucto numero opus in quinque milia extendit. Notæ autem dicte sunt eo, quod verba in syllabas præ-

fixis caracteribus notat, vt ad notitiam legentium renouarent, quos dederunt. Quos, qui scribunt, proprie iam Notarij appellati, scribentur autem verba per huiusmodi notas breuitatis causa, vt per B. P. Bonum, per S. C. Senatus consultum, per R. P. Res publica, per P. R. Populus Romanus, per D. T. Dentaxar, per P. P. P[ro]p[ri]am, per P. P. Pupillus, per Q. aduerso capite Popilla, per vnum K. Caput. Quinque autem sunt apud Græcos mysticæ literæ. Prima Y humanam vitam significat. Hac Pythagoras Sabinus; in primis formatum vitæ certum N in primis certitatem, quippe, quæ adhuc sine vitio est, infanti pari huius literæ sit di. Binium, quod superest, adoleſcentia cepit, cuius denotat pars ardua est, sed ad beatam vitam tendente hinc ita faciunt, ad mollem vergens. Secunda, quod morte denotat. Nam eius notitiam Imperatores eandem apponunt. Iupiticio significatur, & dicitur d[omi]ni s[an]cti d[omi]ni d[omi]ni d[omi]ni morte: & habet per medianam telum, cuius significat Militis in bello. Tertiam est T signum demonstrans Domitica Cruce. Reliquas vero duas, primam, & vltimam, sibi v[er]ificat Christus dicens, Ego sum & c. Conſtrentibus enim in se inuicem a, & v[er]is que denotatur, & rursus a & replicatur, vt ascendatur intra se *Domitius* initij decursus ad finem & finis decursus ad initium, sate literam k *Sauilius* magister primus Romanis adiecit, vt in sono duarum literarum discretionem faceret H, & Q. Quæ ideo superu cæ dicitur, ob id, exceptis calendis, supra sua v[er] deantur. X, littera usque ad Augusti tempus non erat: sed pro ea C, & S. scribentur. S. d[omi]ni tempore Cruce uenit, vnde duplex vocatur: quia pro C & S ponatur. Græci duas Augustus, literas nauauit Romanis Y & Z. h[ab]it[us] usque ad Augusti tempus non scribentur: Sed pro Z duas S[er]u ponebant. Pro Y vero I scribentur. Sed de his haecenus. Ad Notarum descriptionem renouandam Christo auspice, veniamus.

Scilicet, etiam, in

A
 A
 A.A.
 A.A.
 AVG. vel Avg.
 AG.
 AC.
 ACON:
 AM.
 AVR.
 AMN.
 AT.
 A T R.
 AD.
 ACC.

AER.
 ADIP.
 AD.L.
 AD.QSR.
 AP.
 APP.
 AM. NT. AMN.

AC.MT.
 AD.F.
 AG.
 AGT.
 ALA.LG.
 A.

ANN.
 A.TP.
 AD.P.
 AEDIL.CVRVL.
 AEDIL.PLEB.
 AE.D.
 AED.IN.M.

AED.S.
 ARC.
 A.P.Q.
 A.A.C.
 AVT.PR.B.

AP.N.
 App.N.
 ARG.
 App S. CLV.
 ALXA.
 AD.D.

A.ALR.
 A.T.AB.

AP.
 ANT.
 AGO.
 ACN.

Affolet, vel Aulus.
 Aut, vel Ager.
 Aus, vel Ager.
 Augusti, vel Augusta.
 Augustualis.
 Augustus.
 Ago.
 Actio.
 Actionem.
 Amicus.
 Aurelius, vel Aurum.
 Amantissimus.
 Autem.
 Authoritas, vel Author.
 Adiutor.
 Acceptat, vel Acceperat.
 Aerarium.
 Adiutor prouincia.
 Ad locum.
 Ad quastorem.
 Apud.
 Appellat.
 Amicus noster amantissimus.
 Adione mandati.
 Ad finem.
 Agit.
 Agitur.
 Alia lege vel Legione.
 Annus, vel Absoluo, vel Absolutio.
 Annos, vel Annorum.
 Anno tempore.
 Ante diem pridie.
 Edilis curulis.
 Edilis plebis.
 Eodem diecauit.
 Aedes inscriptis mercede.
 Aedibus sacris.
 Arca.
 Aulij Publij Quinti.
 Ante auditam causam.
 Author prouincia Romanorum.
 Apud nos.
 Appellantur.
 Argentum.
 Appius Claudius.
 Alexander.
 Ad Dioscorem, vel ad discordiam.
 Alij adulterauit.
 Adulescenti testiculos absidit.
 Apud.
 Ante, vel Antea.
 Agor.
 Actio.

AVG.N.
 AG.
 AG.
 A.S.L.F.
 A.S.
 ARM.E.
 A'CSL.
 A'C.S.L.E.C.

10 AC.MR.
 AN.G.P.
 A.O.P.

A.C.P.VI.
 A.TT.
 BRC.II.
 ARR.
 AMPHTR.
 A'S.TT.
 20 AER.ST.
 A.P.CLN.
 A'COSS.CI.

AD.D.
 AC.D.Q.T.P.

AC.DN.
 AVC.

30 AMN.
 A.TR.TP.
 A.BR.
 A.G.LAQ.
 A

AD.
 AD.F.
 AL.
 AG.
 40 ADLR.
 AD.P.XII.
 A.AT.
 ANN.SEN.
 A. B.

B

B.
 B.
 50 B.
 B.A.
 B.F.
 B.S.
 BS.
 BO.EM.
 B.PC.
 B.ARA.
 B.A.

60

Augustus noster.
 Agro.
 Agrippa, vel Agit.
 A sua lege fecit.
 A suis.
 Arma eius.
 A Consulibus.
 A consiliariis sua legionis
 et ciuitatis.
 Ancus Martius.
 Angelus percussit.
 Auro puro, vel Aurope-
 fito.
 Ad caput pedes sex.
 Ante titulum.
 Arcas duas.
 Arrius.
 Amphitheatrum.
 A supra caelo.
 Aerario Saturni.
 Ad pedes columna.
 A' consulis ciuitatum,
 vel a consiliariis.
 Ad descendum.
 Actioe dotis, qua tibi pe-
 titur.
 Actioe domini nostri.
 Authoratus, vel auctori-
 tas, vel auctor.
 Anima.
 Ad currem Tarpeiam.
 Ad Fossabaurum.
 Actio legis Aquilia.
 Militis ignorantiam densat.
 Adest.
 Ad frontem.
 Alluit.
 Aulus Gellius.
 Adulterauit.
 Ad pedes duodecim
 ante audita.
 Annus Seneca.
 Bonus, vel Bene, vel Bal-
 bus, vel Brusus.
 Bene, vel Bona, vel Bal-
 bus.
 Bustum.
 Bonus, amabilis.
 Bona fides.
 Bona sua.
 Bonus.
 Benorum emptores.
 Bona pecunia.
 Bona aurea.
 Bonam actionem, vel Bo-
 nis Auguriis, vel auspici-
 cium.

B.M.H.E.

B.M.H.E.
B.M.N.
B.
B.M.
B.MR.C.
B.MR.SE.
B.MR.SE.H.

BB.
BFC.
B.M.F.

B.V.
B.H.
B.H.T.S.
B.
B.R. SI.
B.LB.
B.FL.
B.P.

BA.
BN.
BN.
E V.
E F.

BFI.C.
EVS.
B.F.C.T.
E.VD.
B.M.
B.P.
B.FR.
B.ER.ST.
B.ER.INT.
B.E.I.
B.N.H.I.
B.E.P.
B.E.TA.
B.E.CA.
E.F.
B.E.E.
B.E.
E.FR.
B.H.S.I.
B.MT.
B.R.P.N.
B.L.
B.A.
B.E.
E.P.
E.

Bona memoria hic est.
Bona muneru.
Balbius.
Bene merentes.
Bene mereat cibum.
Benemerentibus serua.
Benemerentibus seruatur
hoc.

Bonorum.
Beneficium, vel Benefecit. 10
Benemerentibus fecit, vel

Benemerenti.
Bonorum venditor.
Bonorum h-res.
Bonorum hereditas.
Bonorum.
Bonorum serui.
Bonorum liberi.
Bonorum filius.
Bonorum possessor, vel Bo- 20
norum potestas, vel Bo-
norum publicum.

Bona.
Bonum.
Bona nostra.
Bona vestra.
Bona famina, vel Bona
fortuna vel Bonum fa-
ctum.

Bona fidei contractus. 30
Bonus.
Bona fide contracta.
Bona vendita.
Bona materna.
Bona paterna.
Bona eorum.
Bona eorum seruantur.
Bona eorum inueniuntur,
vel sic aliquando.

Bona hic inuenies. 40
Bona eius.
Bona eius industria.
Bona eius caduca.
Beneficium, vel Benefecit.
Bona ex edicto.
Boniter, vel Beneficium.
Bona fortuna.
Bona hic sic inuenies.
Bona materia.
Bono rei publica nato. 50

Bellum.
Bra.
Bra.
Bra.
Bra.
Bra.

Benemerenti fecit.
Benemerenti fecit.

Causa. Causat. & Centum. & Con. & Con-
tra. & Cum. & Cornibus. & Con-
demno. & condemnatio. & Caius. Invesa ve-
rd si scribatur eadem littera, vt C, mulierem
Caiam significat: quia tam Caias esse voci-
tatas, quam Caios, ex nuptialibus facis ap-
paret: & plurima sunt monumenta veterum
documento. Item de digamma Aelico, q. vt
in multis sepulchris SER^BV^SF^FV^LG^VS^FA^F
LE, I XIT.

C. vel CA. AM.
CA. M^o.
C. C. E.
C. N. EE. CC.

CÆS. vel CS.
Cs. A.
Cs. M.
Cs. IP.
CNTO.

Ca.
CTR.
Ca.
Ca.

CT. RM.
C. R.
CR. C. P.
CC.

C. ML.
CTR. M.
Ca.
C. N.
CTR.

Ct.
CC.
CM^o.
COR.
CORP.
C T^o.

CO.
COSS. vel CONS.
CS.
COM. vel CO.
OB. D.

CL. V.
C. L. F.
C^o.

C.
C. C. F.
CIV.
C. R. C.
CLI.
C. III. INV.
C. LDBL.
CSS.
C. S. FL.

Causa amabilis.
Causa mortis.
Causa conuena est.
Credimus non esse causam
conueniam.

Casar.
Casar Augustus.
Casar Maximus.
Casar Imperator.
Centenario.
Centummillia.
Ceterum.
Circum.
Causat.
Ciuitatis Romana.
Cius Romanus.
Cuius rei causa promittis.

Ducenti.
Centum millia.
Citra murum.
Corymbus.
Cius nosler.
Ceterum, vel Ciuitatis Ro-
mana.

Caput.
Calumnia causa.
Comus.
Cornelius.
Corpus.
Contrarium, vel Contra-
ctum.

Consulibus, vel Consules.
Communes, vel Consilia-
rius & aliquando Cōsul.
Comitia obduraia.
Clarissimus vir.
Clarissima femina, vel
Filia.

Cuius.
Con.
Caius Caij filius.
Ciuis, vel Ciuitas.
Cuius rei causa.
Claudius.
Cubitos tres inuenies.
Causam laudabilem.
Cum suis seruis.
Cum suis filiis.

ENIMMUR
TIFICIT. pro
ENIMMUR.

C. CL. R.	Causa clara regi.	D° D°.	Danda.
C. V.	Causa virginum.	D.	Dedit, & quandoque De-
C. B.	Civis bonus.		dicavit, & aliquando
CORN. R. F.	Cornelia regis filia.		Denarium dicit.
C. R.	Causa filia Regis.	D. D.	De donis, vel d. inde.
CCC. D. P.	Trecentum duplos.	DD.	Dedicatio.
CORN. AVR. S.	Coronas aureas.	DD.	Doctio Ducis.
C. I. T.	Causa iusti.	DD.	Dedit Deus, vel Dono de-
C. S. H.	Cum heredibus:		dicit.
C. S. P. E.	Cum sua pecunia est.	10 DD.	Decreto dato, vel Deo de-
C. II. V. P.	Cubitos duos inuenies		dicitur.
	plumbum.	DD.	Doctis dictio.
C. IV. ARG.	Cubitos decem inuenies	DD.	Dedicauerunt, vel Docti-
	argentum.		naverunt.
C. XXIV. AVR.	Cubitos viginti inuenies	B B.	Dixerunt, vel Dederunt.
M.	aurea mirabile.	D. E. S. T.	Destinavit.
C. P. T.	Causa petitionis, vel Cau-	D. P. C.	Deposicio.
	sam posuit.	D. F.	De loco.
C. MAR. P.	Caput margine plena.	D. O. T. R.	Dotem recuperauit.
CVIT.	Civitas.	D. E.	Defunctus, vel Defuncta.
CCO. T. P.	Cerentum terra pedes.	20 D. R.	De qua re.
C. P. S.	Capsa.	D. V.	Deuotus.
C. M. T.	Causam mali tui.	D. V. °.	Deuotus.
C. M. T.	Crementum multum.	D. B.	Decius Brutus.
C. P. R. S. S.	Cupressi.	D. P.	Deuota persona.
C. N. T. VI.	Centenaria sex.	D. A.	Diuus Augustus.
C. T. V. O. A. B.	Civitas vix omnia aufert	D. A.	Dona.
	bona.	D. B. C. D. C. D. E.	Diuus Cesaris Dictatoris
C. M. L. XII.	Camelos duodecim.	1	causa dedicata est.
CORN.	Cornibus.	30 D. C. A.	Diuus Cesar Augustus.
CVI.	Civis.	D. B. D. D.	De bonis, dixerunt, vel
CED.	Coniunctus esse dicitur.		Dederunt.
C. C. R.	Contrarius contrarius.	D. B. S. F.	De bonis suis fecit.
CONTVB.	Contubernali.	D. B. N.	De bonis nostris.
CR.	Crepitus, vel Crispus.	D. C. S.	De consulis sententia.
C. D.	Condemnatus.	D. C. T.	Detrahitur.
G. P. S. E.	Causam posuit editi.	D. °.	Dedicavit, vel dixit, vel
CENS. vel CNSP.	Censor Pompeius.		Damnauit, vel Ducis
CD9.	Condignum.		vel Donat, vel Dona-
CLS.	Clarissimi.	40	uit, vel Damni.
CL. COS. DESIG.	Claudius Consul designa-	DP.	Diuus P. us.
	tus.	DIG. M.	Dignus morte, vel memo-
CS.	Communis.	ria.	Dedicauerunt.
CSI.	Controversa.	D. D. C.	Dilectus, vel Dilectissimus.
CT. R. E.	Civitas Roma.	D. H.	Dis manibus, vel Damus
C.	comitalem diem quoque	D. M.	mortui.
	significabat.		Deum, vel Demum.
CO 3 3.	collega.	DM.	Diuus maximus, vel Dis
D.	Diuus.	D. M.	maximus, vel Diuus
D. D.	Dedicavit.	50	Manes.
D. °.	Dedit, vel Die.		Dis manibus sacrum, vel
DD.	Dammum dedit.	D. M. S.	Dormierant, vel Dor-
L. R. P.	Dare spondet, vel promit-		miunt mortui.
	tit.		Dies mali sequantur, cras
D. °. a.	Dammatus est.	D. M. S. C. P.	petus.
DD.	Dedimus.		De male loquentibus.
DD. °.	Dandam.	D. M. L.	Dies malus sequitur cras.
DD. M.	Dedimus mercedem:	D. M. S. C.	Die quo supra.
		D. Q. S.	Dotem.
		60 DOT.	

D.F.	<i>Dotem petit, vel Doti promissio.</i>	DPS.	<i>Discipulus.</i>
D ^o .	<i>Dotem fecit.</i>	D.M.S. C.S.R.P.	<i>Dies malus sequitur cras,</i>
D.L.	<i>Donatio.</i>	T.DEINV.	<i>si superis tonitrua, dein</i>
DNS.	<i>De legē, vel Dono legauit.</i>	CAR.	<i>inuenies carbones.</i>
DNA.	<i>vel Dico legem.</i>	D.FEC.R.	<i>De pecuniis repetundis.</i>
DNO.	<i>Dominus.</i>	DIHB.	<i>Diebus.</i>
D ^o .DS.	<i>Domina.</i>	DVG.DVG.	<i>Ducum ductor.</i>
D.V.I.S.	<i>Domino.</i>	D.D.	<i>Ducum dux, vel Duc,</i>
D ^T .	<i>Duo de ferebantur:</i>		<i>Duc.</i>
DEL.	<i>Duototus istorum seruator.</i>	10 D.AE.	<i>De aratio.</i>
D.B.N.M.P.	<i>Duntaxat.</i>	D.B.C.	<i>De bene consulentibus.</i>
L.M.O.	<i>Damnatum esse.</i>	D.B.N.	<i>De bene notariis.</i>
D.P.F.	<i>Dare de nunc mihi parat.</i>	D.R.P.	<i>De republica.</i>
BERS.	<i>Domum melius operans.</i>	D.B.C.	<i>De bono communi.</i>
DD.DD.D.A.A.	<i>Denunciandi potestatem fecit.</i>	D.B.IN.	<i>De bono incertis.</i>
D.V.M.T.	<i>Deserta.</i>	D.B.I.	<i>De bono iudicio.</i>
DVL.	<i>Dedicarant, ded. runt. do-</i>	D.SVP.P.	<i>De suprema pila.</i>
DVMS.	<i>no, auro argento, ure.</i>	D.N.G.	<i>Diutius non gaudelū.</i>
DS.	<i>Dolo, vel malo iuo.</i>	D.D.M.Y.	<i>Dies mali uenerunt.</i>
DS.	<i>Dulcis.</i>	20 D.R.N.	<i>Deus respice nos.</i>
DT.	<i>Dulcissimus.</i>	DC.N.N.B.D.	<i>De Casare nemo non bene</i>
BO. TRA. vel	<i>Dum.</i>		<i>dicat.</i>
TRIN.	<i>Dum.</i>	D.A.M.S.A.V.	<i>De auiibus male senserunt</i>
DO VAL.	<i>Durat.</i>		<i>Augures.</i>
D.S.PO.	<i>Dino Traiano.</i>	D.I.L.IV.A.	<i>De isto lapide inuenies au-</i>
D.S.P.S.P.	<i>Dino Valerio, vel Vale-</i>		<i>rum.</i>
D.M.S.FLR.L.S.	<i>riano.</i>	D.N.P.F.S.	<i>De numerata pecunia fa-</i>
H.	<i>De sua pecunia obiit.</i>		<i>ciot sacrum.</i>
L.H.P.M.R.R.	<i>De sapientia sua proficit.</i>	D.T.G.Q.S.	<i>De iuo genio quid sen-</i>
H.	<i>De uxor Alia Regis lu-</i>	30 DEG.AM.	<i>tu.</i>
D.M.BD.	<i>cia est ista.</i>	DEGN.T.O.	<i>Degeneras à tuis maiori-</i>
D.P.	<i>De hoc potu uetus mune-</i>	DI.V.BB.	<i>bus.</i>
DOS.CS.D.CCL.	<i>re Regis habet.</i>	D.M.B.M.F.	<i>Degenerem te ustandis.</i>
PC.A.GVS.	<i>De memoria uere dicis.</i>		<i>Dilutum uinum hiberas.</i>
D.D.VRG.	<i>De pecunia.</i>	D.L.D.P.	<i>Dus manibus bona memo-</i>
D.R.S.	<i>Dus cubitos est conclusa</i>	D.S.	<i>ria fecit, vel Bone me-</i>
D.PS.	<i>pecuniam Anguria vir-</i>	40 D.D.Q.O.HL.	<i>rentibus fecit.</i>
DVS.	<i>ginis.</i>	S.E.V.	<i>Dus locum dedit publicè.</i>
DVS.	<i>De donu Virginis.</i>	DD.F.H.L.I.O.	<i>Dato solo.</i>
DVS.	<i>De Regibus.</i>	LIB.PRI.DD.	<i>Dis, De abis que omni- tunc locum sacrum esse</i>
D.M.L.	<i>De Principibus, vel Pau-</i>	M.A.R.PV.ET.	<i>uoluerunt.</i>
DSP.	<i>peribus.</i>	LLP.	<i>Dedicatus est hic locus</i>
D.L.S.	<i>Dea uirgines.</i>		<i>Liberatori primum, de-</i>
D.E.MB.	<i>De uirtutibus.</i>		<i>inde Marti Pugnatori,</i>
D.TB.	<i>De uerbis.</i>		<i>Liberò Patrè.</i>
D.VF.	<i>De male loquentibus.</i>		<i>Eius</i>
D.R.M.	<i>De sapientibus.</i>		<i>Est noster, vel Et non</i>
D.TRB.NL.T.S.	<i>De ipsis.</i>		<i>Ess.</i>
D.P.ORT.	<i>De bene merentibus.</i>		<i>Eius.</i>
D.P.OC.	<i>De Tribubus.</i>		<i>Eius memoria dixi.</i>
DETI.	<i>De Præfatio.</i>		<i>Eius bona.</i>
	<i>De Romanis.</i>		<i>Hac abscondita pecunia.</i>
	<i>De tribunali tulit senten-</i>		<i>Erit locus memoria eter-</i>
	<i>tiam.</i>		<i>na.</i>
	<i>De parte Orientis.</i>		<i>Elanguit bonitas eius.</i>
	<i>De parte Occidentis.</i>		<i>Esse uidentum monumen-</i>
	<i>Defuncti.</i>		<i>tum Regis, vel uenden-</i>
			<i>dum.</i>

PETRI DIACONI

1507

ET.
ET.NC.
EG.

EG.M.
EE.
EE.LP.

EE.G.M.I.

EE.M.F.I.
EE.N.P.
E.ERG.R.
EIMO.
E^p vel EP.
EP.M.

FR.
ER.
ERP.
ERG² vel ERG.

EPS.
EQ.R.
EV.
EX.
EXC.

E.A.
E.R.B.
BOR.
E.PI.
E.H.E.
EH.

E.I.RQ.
ER.A.
E.I.M.C.

E.H.O.L.N.R.

E.E.
EHE.
E.C.S.A.B.

E.M.
EX.M.
EDV.P.D.
ED.V.
E.V.V.V.N.V.Y.E

E.P.
E'CONV.
E'S.
E'C.

E'S.E.M.R.
E'P.
EQ.CO.H.

5

Etiam.
Etiannunc.
Ego, vel Ager, vel Eius,
vel Agrum.

Eiusmodi.
Esse.
Esse in potestate, vel in po-
terum.

Esse magis potest, vel Ma-
gister potest.
Ess. magis fieri iussit.

Esse non potest.
Eius ergo Rex.
Eiusmodi.
Epistula, vel Epitaphium.

Epistulam misit.
Erunt.
Erit.
Eripiet, vel Erit paratus.

Ergo.
Episcopus.
Eques Romanus.
Eius.

Exigitur.
Ex consuetudine, vel ex
contione, vel Ex condi-
tione.

Estante.
Eius regis bona.
Eorum.

Et preparat.
Exhaeres esto.
Exhaeredibus, vel Exha-
reditatis.

Exiit requietum.
Ea res igitur.
Ex iure manu conserutum
vocaluit.

Eius hac omnibus lege ni-
hil rogauit.
Ex edicto.
Exhaereditate est.

Eius causa Senatus abdi-
cauit.
Ex more.
Ex malitia.

Edalium populo dedit.
Edendo, vinimus.
Ede, ut vinas, ne vine, ut
edas.

Edendum parce.
E' connubio.
E' Senatus.
E' comitio, vel E' Capito-
lio.

E' sacra aede Martis.
E' palatio, vel E' publico.
E' questris cohortis.
Est.
Ea.

F

FAM.
FR.
FEM.
F.FL.

FA.
FO.
FDC, vel FC.
FD. M.

FRS.
FE.
FER.
FB.

FC.
FRMS.
FEC.
FF.

FC.
FLAR.
E.F.
FF.

FUB.
FRT.
F.D.
F.FBD.

FO.
FR.
FR.
FR.F.

FS.
FRA.C.
FO. S V.P. XX. IN
MM. LDBLE.

F.H.IV.
FN.AGR.
FRS.ARR.
F.P.H.SB.TLA.
FR.

FLS.
F.M.IT.
FN.AGR.
F.M.

F.S.E.
F.S.E.
F.T.C.

F.FAM. vel F.F.
FIC.

FIC.R.P.C.
FI.B.
FIR.
F'E.

10

20

30

40

50

60

Fecit, aliquando Felix, &
Familia, & Fuit, & Fit,
& Figura, & Fides, &
Filius.

Familiaris.
Frater.
Femina.
Fratri filius.

Filia.
Forum.
Fideicommissum.
Fides mundi.

Forti.
Fundauerunt.
Fecerunt.
Fabricauit.

Fecerunt.
Fortissimus.
Femina.
Fecerunt.

Fecit.
Filia Regis.
Fultus familia.

Fabrefactum.
Flabrum.
Forstian.
Fecit diues, vel Dem.

Fecit fabricatio.
Forum.
Frater.
Forum.

Fratri filius.
Fratres.
Fraude creditoris.
Fode sub via, pedes viginti,
inuenies monumentum
laudabile.

Fortunam hic inuenies.
Fines agrorum.
Fornaces Aurificum.

Foris porta hac sub tabulis
forum regnadorum, vel
Regum, vel vinium re-
gundorum.

Flandis.
Fati munus impleuit.
Fines agrorum.

Fecit memoriam, vel in
dum monumentum.
Factum sic est.

Factus est.
Familia testis causa, vel
Familia.
Filius familias.

Fiscum, vel Fideicommissum.
Fiscum Republica causa.
Fide bona.
Fidei iussores.
Fortem.

23

F.DAC.

1309

FD. AG. Fundum agri.
 F. B. Fabricabant.
 F. P. Forma publica vel Fama
 F. P. P. R. Forum populi Romani
 FE. Familia.
 F. Fit. & aliquando Fur.
 F. P. Fides promissor. vel fides promissa
 F. R. Finibus regundis
 F. C. L. Fraudationis causa Latina 10
 F. C. D. Fraude credentes
 F. E. Filios eius
 F. E. D. Factum edito
 F. E. D. Factum esse dicetur
 F. A. B. R. Fabrorum
 F. I. D. M. Fides mera
 F. F. Fefellerunt
 F. F. Fortuna felici
 F. A. C. B. Factum bene
 F. A. C. F. Factum feliciter
 F. A. V. F. Faustina fatum
 F. I. D. D. Fide dignus
 F. I. D. S. E. R. Fidelis seruus.
 F. I. D. F. Fideliter factum
 F. I. D. P. R. Fides populi Romani
 F. I. D. R. P. Fides Reipublica
 F. I. D. S. Fides Senatus.
 F. I. D. P. C. Fides Patrum conscriptorum
 F. I. D. I. M. P. Fides Imperatoria 30
 F. I. D. R. Fides Regia
 F. I. B. I. N. T. E. M. Fides inmemorata
 F. I. G. Figulus. vel Figura
 F. C. L. Fraude clientis
 F. Fastum quoque declarabat diem
 G. Gaudium & aliquando Gaius, & genus & Gens, & Gratia.
 G. Gens. & Genus.
 G. R. Genus. vel Gratia.
 G. S. Gesserant
 G. G. Gesserunt
 G. A. Grauis.
 G. A. V. V. Grauitas vera. vel Vestra
 G. B. Gens bona
 G. E. N. S. Genes
 G. O. Gaudium
 G. R. E. X. Gratia eius
 G. R. C. Gracus
 G. L. A. Gloria
 G. L. A. S. H. I. Gloria sua hic intus
 G. R. M. H. R. Q. Genus regium hic requiescit.
 G. N. N. Genus nostrorum. vel Nostrum
 G. N. & aliquando Genus
 G. T. Gentes
 G. R. I. Gerit
 G. S. Genus
 G. D. Gens dolosa

G. M. F. Germanus frater
 G. V. Genus
 G. N. R. S. Genus Romani Senatus
 G. R. A. T. R. S. B. Genitor autem reseruator bonus vel Gerit. rem Senatus bona
 G. V. Gratia Valerius
 G. O. R. Genus Regium
 G. M. P. F. I. Germanus filius
 G. L. I. Gloria
 G. L. P. Gloria parentum
 G. A. V. Grauitas vera. vel Vestra.
 G. X. rex
 G. L. I. V. I. L. M. Cubitos duos inuenies locum mirabilem
 G. G. E. N. G. E. R. Gaudium generis Germanici
 G. L. A. S. H. I. N. T. E. Gloria sua hic intus est.
 G. E. R. M. Germanicus
 G. M. F. I. Germani filius
 G. O. T. H. Gothicus
 G. R. E. Gratia eius
 G. S. Gessit
 G. R. D. Gratia datum
 G. P. Gula parentum
 G. F. Gula filiorum
 G. I. N. Gens iniqua

H
 H. Hoc
 H. H. Hares
 H. H. Hac.
 H. P. Habet, vel Hares. vel Huius
 H. O. H. Homo honestus
 H. C. Hunc
 H. E. Hic fundauit
 H. D. D. Hic dedicauit
 H. E. M. T. B. N. R. Hac est memoria Tribunorum
 H. A. E. D. E. Q. C. P. Hoc adificium, quod cernis. 40
 A. M. R. P. F. E. C. prudens amator perfecti.
 H. E. R. S. Hercules sacrum
 H. A. E. S. P. R. C. Haredes principis
 H. A. E. M. Haredem meum
 H. I. C. I. V. E. D. F. Hic inuenies adificium Regale
 R. E. G. L. le
 H. M. M. Hic memoria immorabilis
 H. G. O. G. Haredem cognitorem. vel Haredem cognouit
 H. C. L. R. O. Hunc locum Romanorum
 H. C. A. M. N. Hunc amicum nostrum
 H. C. L. Hunc locum
 H. D. D. Hic dedicant, vel Hoc deno datum
 H. S. P. L. M. A. V. Hac sepultura modo aucta
 H. S. V. F. M. Hoc sibi viuens fieri mandauit
 H. M. S. M. Hic mater sua mortua, vel
 H. O. R. A. mala sumpsit moram.
 T. H. R. Theatrum

H.S.E.	<i>Hic sepultus est.</i>	II.	<i>Ius iurandum vel iusse in</i>
H.H.A.P.	<i>Hic habet pecuniam.</i>	I.G.	<i>di cavit</i>
H.S.	<i>Hic sunt.</i>	I.L.I.	<i>In agro.</i>
H.H.	<i>Heredes.</i>	I.L.	<i>Iusta indicavit iudicia.</i>
H.R.	<i>Heres.</i>	INT. vel INC.	<i>Intra limites vel in loco.</i>
HTT.	<i>Hereditatibus.</i>	INTS.	<i>Intrio.</i>
H.I.	<i>Hereditario iure.</i>	I.M. IST. B.	<i>Introcentes.</i>
H.I.	<i>Hic inuenies.</i>	ABSC.	<i>In memoris ista sunt bona</i>
H.A.	<i>Hora.</i>	20	<i>abscondita vel in mo-</i>
HS.	<i>Hos.</i>	IN. HC. MM.S.	<i>numento isto &c.</i>
H.O.S.	<i>Hic hora secunda.</i>	P. SN. FN.	<i>In hoc monumento sunt</i>
H.P.	<i>Honesta persona. Vel Puella.</i>	IN. BM.	<i>pecunia sine fine.</i>
H.L.N.	<i>Honesto loco natus.</i>	INT. S. B. EX.	<i>In bona memoria.</i>
H.V.	<i>Honesta vita.</i>	IN. L. ADMRBL.	<i>Intra sunt bona eius.</i>
HSB.	<i>Hofibus.</i>	IN. M. I. S. T. D.	<i>Inuenies locum admirabi-</i>
H.S.	<i>Hofles.</i>	AVGI.	<i>lem.</i>
HOM.	<i>Homo.</i>	20 IN. HC. MM.S.	<i>In memoria ista sunt diui-</i>
H.HOM.	<i>Homo honestus.</i>	P. S.	<i>tie Augusti.</i>
HC. V.	<i>Hunc virum.</i>	INT. S. A. R. E.	<i>In hoc monumento sunt pe-</i>
HC. AM. N.	<i>Hunc amicum nostrum.</i>	M. S.	<i>curia sacra</i>
HEM. M.	<i>Heredem meum.</i>	IN. AGR. P.	<i>Intra sub ara est memoria</i>
H.B.V.P.	<i>Heres honorumve possessor.</i>	IN. ER. P.	<i>sacra.</i>
HV.	<i>Huius. (tu)</i>	I. TPL. APL.	<i>In agro pedes.</i>
H.M.	<i>Hora mala vel Hora mor-</i>	I. M. TPL.	<i>In fronte pedes.</i>
H.M. H. N. S.	<i>Hoc monumentum heredes</i>	ID.	<i>In templo Apollinis.</i>
	<i>non sequuntur.</i>	IT. P. VI.	<i>In medio templo</i>
HOC. M. N.	<i>Hoc monumentum heredes</i>	IT. P. XII.	<i>Iudex.</i>
NON SEQ.	<i>non sequuntur.</i>	I. M. O.	<i>Intra pedes sex</i>
H.P.S.	<i>Hora pessima.</i>	IN. R. A. R.	<i>Intra, edes tresdecim.</i>
H.S.	<i>Hac sit. vel Hora secunda.</i>	IN. FO. vel I. FO.	<i>In medio</i>
	<i>vel Hoc factis.</i>	I. M. CTT.	<i>Intra aram.</i>
H.S.	<i>Hec sunt.</i>	IT. L. M.	<i>In fundo vel in foro</i>
H.S.B.	<i>Hic situs bonus.</i>	I. P. D.	<i>in media curiare</i>
H.S.S.	<i>Hofles sacrilegi.</i>	IA.	<i>Intra terram vel limites</i>
H.V.B.P.	<i>Heres verus honorum pos-</i>	IAD.	<i>Interdum</i>
	<i>essor.</i>	IA. S. D.	<i>Intereit</i>
H.D.M.	<i>Hec domus mortis.</i>	IA. R. I.	<i>Iam dudum vel Iamdu</i>
H.S.	<i>Hostia sacrilega.</i>	I. AGL.	<i>lam satisfactum</i>
H.M. EXT. N.	<i>Hoc monumentum exterius</i>	I. P. T.	<i>Iam respondit</i>
REC.	<i>non recipit.</i>	I. P. T. O.	<i>In angulo</i>
H.M. D. A.	<i>Hoc mandauit dari Au-</i>	I. P. N. A.	<i>In fonte</i>
H.M. S. S. E. H. N. S.	<i>gustus.</i>	IT. II. C. L.	<i>In puteo</i>
		IT. II. SPLC.	<i>In piscina</i>
		I. P. T. E.	<i>Intra duos colles</i>
		I. C.	<i>Intra duo sepulchra</i>
		50 I. D.	<i>In parete</i>
		I. P. S.	<i>Imperiale</i>
		I. L. S.	<i>Intra Catulum</i>
		I. L. D.	<i>In dominio vel In dimidio</i>
		I. S. N. R.	<i>vel Iurificundi</i>
		I. F.	<i>In possessione</i>
		ID. ID.	<i>In loco sacro</i>
		ID.	<i>In loco diuino vel in loco</i>
		I. D. P.	<i>domus.</i>
		I. D. C.	<i>In senatu Romano.</i>
			<i>In foro</i>
			<i>Iudicium indicandum</i>
			<i>Intra tum</i>
			<i>In iudicando praecepit.</i>
			<i>Iuris dicendi causa</i>

513
 I.E.
 I.F.
 I.FOR.CS.A.
 I.FOR.FLM.
 II.
 IM.
 IARL.
 IAQ.
 IDE.
 IDQ.
 IPT.
 IER.
 ID.
 ILPI.
 ILA.
 IE.
 IP.
 IG.
 ITTP.
 ITC.
 P.P.
 IE.
 IMP.CSA.
 IFCE.
 XIX.
 IX.I.
 IX.I.
 I.D.T.S.P.
 ISF.
 IFT.
 IDID.
 IMP.AV.
 IA.
 IG.
 IF.
 IM.
 INEE.
 I.FOR.CS.A.
 I.FOR.FLM.
 I.ECS.
 IEP.
 IETR. vel TP.
 IEN.
 IETR.
 IEHA.
 IEIV.
 IEPPOP.
 IEB.
 IEL.
 IEF.LAM.
 IEP.R.

Index esto.
 In foro, vel Interfuit.
 In foro Caesaris Augusti.
 In foro Flaminio.
 Ibi, vel Inibi.
 Iam.
 Iam respondit.
 Iam quam.
 Idem est.
 Idemque.
 In positione.
 In loco religioso.
 In loco diuino.
 In loco presenti.
 In loco absenti.
 In breui.
 Intra prouinciam.
 Intra circulum.
 In tuo tempore.
 Intra tempus constitutum. 20
 Intra posuit.
 Interest, vel In eum.
 Imperator Caesar Augustus.
 Ius precepti.
 Duodeuigentes, Vel Duodeuiginti, vel Duodeuiginti.
 Nonus decimus.
 Nouem decem.
 In die tertio, siue perendinum.
 In Senatu fuerunt.
 Interfuerunt.
 Iudicium dabo.
 Imperator Augustus.
 Interea.
 Igitur.
 Item.
 Hymnus, i. laus.
 Iustum non esse.
 In foro Caesaris Augusti.
 In foro Flaminio.
 In foro Caesaris.
 In foro Pacis.
 In foro Transitorio.
 In foro Nerue.
 In foro Traiani.
 In foro Hadriani.
 In foro Iulij.
 In foro Pompilij, vel Pompeij, vel Popilij, vel Populi.
 In foro Boario.
 In foro Liuij.
 In foro Flaminij, Vel Flaminia.
 In foro pro rostris, vel Populi.

I.L.P.
 I.P.CS.
 I.S.C.
 I.E.P.XIII.A.P.T.
 I.C.L.
 IP.
 I.IX.
 IN.
 IO
K
 K.
 X.
 KQ.
 KS.
 KM. vel K.
 KK.
 KIAN.
 KLD.
 KI.
 KRRN.
 KR.A.M.N.
 KRA.CM.
 KR.M.
 KKST.CND.
 SPLC.
 KQ.
 KS.
 KR.
 KR.M.
 K.C.
 KD.
 L.P.S.
 KFES.
 KMART.
 KAP.
 KMA.
 K.P.
 KMR.
 KM.
 KLSEP.
 KLOCT.
 KLNOV.
 KLDEC.
 KM.
 KARO.
 KF.
 K.
 K.M.T.
 K.FX.
 K.DD.
 C.ARC.
 K.M.
 K.D.
 KAR.C.
 In loco publico.
 Imperator Caesar.
 In Senatuconsulto.
 In fronte pedes octij. in agro pedes totidem.
 Intra clium.
 Ius pratoris, vel Præcepti.
 Duodecies.
 Intercessum de notabat die.
 Castra, vel Caput.
 Calendæ, vel Calendæ.
 Carissima.
 Cardo.
 Chaos.
 Charissimus.
 Carissima, vel Carissimi.
 Calendis Ianuarij.
 Calendas.
 Carissimi.
 Carus Rex noster.
 Carus amicus noster.
 Cara caue me.
 Carmen ionus, vel sonus.
 Cava. siens cernenda sapulchra.
 Calendis Quintilis.
 Calendis Scotilis.
 Chorus.
 Cara memoria.
 Capite census, vel Calimia causa, vel Capite casus.
 Capite diminutus.
 Castra posuit, vel Castra peregrina.
 Calendis Februarij.
 Calendis Martij.
 Calendis Aprilis.
 Calendis Maij.
 Castra Ponti, vel Cardo positus.
 Cara memoria.
 Cardo maximus.
 Calendis Septembris.
 Calendis Octobris.
 Calendis Nouembris.
 Calendis Decembris.
 Cardo maximus.
 Carthago.
 Cardo finalis.
 Cælius.
 Cælius mortuus.
 Castra fixit.
 Castra dedicauit.
 Cara ciuias.
 Cardo marinus.
 Capite donatus.
 Carthago ciuitas.

IO

20

30

40

50

L
La.
 L.G.
 L.I.T.R.
 L.C.
 L.L.
 L.D.
 L.G.D.
 L.G.S.F.
 L.G.P.M.
 L.G.S.I.
 L.G.S.P.

 L.G.
 L.B.
 L.C.S.
 L.C.S.N.
 L.D.V.
 L.D.D.

 L.R.
 L.Q.S.
 L.P.
 L.E.M.
 L.P.L.
 L.A.D.Q.
 L.M.D.
 L.B.P.
 L.I.I.
 L.I.I.Q.
 L.I.T.E.
 L.I.M.P.L.
 L.P.R.

 L.S.P.A.L.
 L.I.C.
 L.P.L.
 L.T.
 L.T.
 L.M.
 L.V.A.L.R.F.
 L.V.P.A.P.
 L.P.R.C.R.

 L.C.

 L.I.D.A.G.
 L.M.E.
 L.G.E.G.
 L.R.I.
 L.B.P.
 L.C.D.I.V.
 L.C.S.

 L.D.

 L.D.D.D.

Lucius, vel Libertus, vel
Locus.
Lex vel Lector.
Leges.
Literra.
Locus.
Laudabilis loci.
Laudandum.
Legem dedit.
Regem suam fecit.
Legem promissit.
Legem seruare iussit.
Legem seruare promissit,
vel precepit.
Legauit.
Liberi.
Locus sacer.
Locus Senatus.
Locus diuinus.
Locus dedicatus, vel Dono
datus, vel Locum dono
dederunt.
Locus religiosus.
Loco quo supra.
Locus propitijs.
Locus emptus.
Locus publicus.
Locus adquisitus.
Locus mortis deditus.
Locus bene possessus.
Locus iniuria.
Locus iniuria Quiritum.
Locus inter fines.
Locus imperualia.
Locus priuatus, vel Pro-
prius.
Loca sacra palatij.
Loca incerta.
Loca periculosa.
Lucus Tirijs.
Locus Titi.
Lucus Varana.
Lucius Valerius Rufus.
Ludus Apollinis.
Latini preses, ciues Roma-
ni.
Libertatis causa, vel La-
tini ciues, vel consules.
Lex Iulia diui Augusti.
Lex mecum est.
Legem egisse.
Lex regis iusta.
Locus bene possessus.
Lucrum diuinum.
Lucrum sacrum, vel Lo-
cus sacer.
Locum deditum, vel De-
dit.
Locus datus decreto Decu-
rionum, vel Locu dedi-

L.G.F.S.
 L.E.G.
 L.H.
 L.T.P.R.
 L.M.D.

 L.X.
 L.Q.S.E.
 L.E.G.X.

 H.S.
 L.I.B.E.R.
 L.F.F.O.
 M.D.S.

10

20

30

40

50

60

M
 M.R.
 M.A.X.P.O.T.
 M.C.
 M.F.F.
 M.F.

 M.R.P.
 M.N.E.L.
 M.E.O.P.P.
 M.E.T.T.

 M.N.M.
 M.D.O.
 M.A.G.M.L.

 M.R.F.
 M.C.S.
 M.M.O.N.
 M.A.I.
 M.I.
 M.I.N.
 M.M.
 M.L.
 M.A.G.
 M.O.
 M.O.R.P.
 M.
 M.M.T.
 M.M.P.

 M.M.A.
 M.M.L.
 M.S.
 M.V.N.T.
 M.V.L.B.
 M.V.L.M.
 M.V.L.P.
 M.P.
 M.P.D.
 M.C.V.
 M.T.F.E.

cautionis dono dederunt
vel Locus dedicati-
num dedicatus.
Legem fecit suam.
Legio.
Locum hunc.
Latini patres.
Locus mortis deditus, vel
manibus dicitus.
Sexaginta.
Locus qui super est.
Legione decima.
Seferitium notat.

Meum, Vel meam, vel
Marcus, vel miles, vel
Martius.
Marcus.
Maximus Pontifex.
Mancipio.
Manifestum fecit.
Mala fide, vel Malefidas,
vel mala fidei.
Mala fidei possessor.
Manifestus locus.
Manifestum oppidum.
Manifestum territorium,
vel Titulum.
Manumissum.
Mibi dare oportet.
Magister militum, vel
Magistratus
Marcus Rufus.
Marcus Cesar.
Matrimonium.
Maior.
Mibi.
Minor.
Militem.
Militis locus.
Militis ager.
Modo.
Mortem ponit.
Molestus.
Monumentum.
Monumentum petit, vel
Posuit.
Monumentum accepit.
Monumentum locus.
Mos, vel Mus.

Mulier bona.
Mulier mala.
Mulier pessima.
Male positus.
Maiorem partem dicit.
Manu confertum vocantur
Malo tuo factum est.
 M.M.P.

M.M.P.
 M.L.Q.E.
 M.H.E.
 M.C.M.
 MN.MN.
 M.V.N.
 M.O.
 M.L.P.R.
 MR.C.P.
 M.M.R.G.
 MM.LANT.
 MVNR.vel MVN.
 ML.
 M.L.T.
 M.
 M.S.
 M.M.L.E.
 M.M.F.
 M.C.F.
 M.I.C.V.M.
 M.I.S.

Malo mancipio potestate.
 Melius quicumque erit.
 Mihi hæres erit.
 Mortis causa manumissus
 Municipalis municeps.
 Municipiũ, vel Municipis
 Modi.
 Multum primum.
 Murum cum porta.
 Memoria Regis.
 Memoria Latona.
 Munerabilis.
 Miles, vel Maleficus.
 Milites.
 Munus.
 Molestus.
 Memoria legatorum.
 Mutius Martij filius.
 mortis causa fecit, vel fuit
 murem.
 mensis, vel mensibus.

N.R.
 N.K.C.
 N.N.Q.N.
 N.S.
 N.
 N.O.
 N.O.N.
 N.M.
 N.O.R.
 N.
 N.O.B.G.
 N.L.
 N.
 NEPT.
 N.vel NF. vel NP.
 &NF.
 NT.
 10
 20

Non restituerunt.
 Non calumnia causa.
 Numerat, neque numero.
 Noster.
 Nostri.
 Nostrum, vel Num.
 Nostrum.
 Nonarum.
 Nomen muri.
 Nostrorum.
 Non.
 Nobilis generatus.
 Nonius Lucius vel Non
 lege, vel Nominis Latini.
 Numerator.
 Neptunus, vel Neptuna
 lia.
 Nephastus.
 Nominatus.

N

NQ.
 N.M.
 N.S.F.E.
 N.
 N.E.P.
 N.Q.
 N.R.
 N.
 N.
 N.C.
 N.P.
 N.N.
 N.M.
 N.V.
 V.V.V.
 N.S.E.
 N.C.
 N.C.
 N.L.
 N.V.
 N.L.C.
 N.E.
 N.B.L.
 N.O.B.G.N.
 N.O.
 N.O.B.F.N.
 N.N.R.
 N.E.D.
 N.Q.N.
 N.Q.A.N.
 N.P.
 N.C.
 N.C.N.P.
 N.L.

Nam, vel Nec, vel Non,
 vel Nomen, vel Nepos,
 vel Nonius.
 Namque, vel Nunquam.
 Nam malum.
 Nam satisfactum est.
 Nascitur.
 Natus est puer.
 Neque, vel Nusquam.
 Nero.
 Nos aliquando.
 Nisi, vel Noster.
 Nero Casar.
 Nobil potest, vel posset.
 Non enim.
 Non minus.
 Non vacat, vel non valet
 Non vult.
 Non sicest.
 Nunc.
 Non cert.
 Non longe.
 Non vis.
 Non licet.
 Nobis.
 Nobilis.
 Nobili genere natus
 Nos.
 Nobili familia natus.
 Nostrorum.
 Notus, & diues.
 Nunquid non.
 Numerat, qui annumerat.
 Non potest, vel Non patet.
 Non credo.
 Non clam, nec precario.
 Nominis Latini.

O

CO.

OPT.
 O.F.B.
 O.P.
 O.N.A.
 O.P.
 O.P.E.
 O.B.
 O.B.N.
 O.N.
 O.N.C.O.N.T.I.
 O.B.
 O.D.
 O.F.F.
 O.C.
 O.
 ONTM. IMPL.
 O.O.T.S.
 O.E.R.
 O.C.
 O.D.M.
 O.T.F.N.
 O.
 O.M.S.
 O.S.
 O.M.
 O.M.A.
 O.P.T.P.
 O.M.V.F.
 O.R.N.I.M.P.
 O

Oportet, vel Omnis, vel
 Ostendit, & aliquan
 do Omnibus.
 Oportebit, & Oportuit, vel
 Omnino, & Omnis ali
 quando.
 Oportet.
 Oportebit fide bona.
 Opiter & Oportere.
 Omnia.
 Opus.
 Oppidum.
 Obriacum.
 Omnia bona
 Omnino.
 Orbem.
 Ordo.
 Officium.
 Occursum.
 Os & esset at quandoque.
 Ornamentum Imperiale.
 Ornamentis omnib. textus.
 Ob eam rem.
 Ore cœcilio, vel Ora cœcilij
 Opera domus exunus.
 Ostium fenestra.
 Ostendit & Oportet.
 Omnibus.
 Omnes.
 Omnium.
 Omnia.
 Optimo principe.
 Omnibus visis fecit.
 Ornatus Imperialis.
 Operio, vel Operium, &
 nomine Militis.

OR.N.

ORN.

P

P.L.G.A.T.P.

P.L.T.

P.N.T.

P.L.R.S.

P.R.F.

P.E.

P.B.L.C.

P.H.

P.D.D.C.

P.P.Q.R.

P.

P.

P.

P.P.T.

P.V.G.

P.

P.C.

P.A.L.

P.X.

P.M.S.

P.T.M.

P.F.

P.F.M.

P.E.C.

P.A.

P.P.

P.E.

P.S.

P.D.E.

P.C.P.

P.C.

P.C.L.

P.I.V.G.

P.P.

P.P.I.T.

P.T.Q.R.

P.T.Q.

P.V.

P.C.

P.P.T.

P.P.

P.P.A.V.G.

P.

P.P.

P.E.G.

P.E.C.

P.P.O.R.B.

P.E.

P.P.E.

P.C.O.N.S.

P.P.

P.C.T.

appositum ipsam obuisse demonstrat.

Ornauit, vel Ornamento.

Publicus, & Pœna. & Pius.

Per longa tempora.

Placitum.

Pone.

Plerosque.

Profectus.

Positus est.

Publicum.

Positus hic.

Pondera duodecim.

Populusque Romanus.

Pro, vel Præpes.

Pro.

Per.

Promptus.

Præiilegium.

Potest.

Patres conscripti vel Per consilium vel Post consilium, vel Patris conscriptum.

Patrius.

Patriasatio, vel pedes decem.

Præstamus.

Patrimonium.

Patris filius.

Pater familias.

Pecunia.

Pluuie arcenda.

Posituri, præscribi.

Potes.

Possent, vel possi, vel Possidere.

Possidere.

Principem.

Prisca.

Priscalis.

Præiilegiis.

Proposita.

Proprietati.

Propter quam rem.

Propter quod vel propter quantum.

Provincia.

Proconsul.

Propositur.

Perpetuum.

Perpetuo Augusto.

Pedes, vel Pater, vel Perperua.

Perperua, (tria.)

Peregrinus.

Pecunia est constituta.

Piceno Orbicario.

Potest.

Post penam.

Post consules.

Præses.

Præceptum.

P.V.C.

P.A.E.

P.Æ.G.

P.S.Y.R.

P.V.D.

P.C.L.

P.L.R.

10 P.I.S.P.

P.R.I.L.L.

P.R.D.M.

P.C.M.S.P.T.

P.C.P.R.T.

P.E.B.R.

P.I.M.P.O.R.

P.S.C.O.O.R.

P.R.Æ.F.V.I.G.I.L.

20 P.R.Æ.F.V.R.B.

P.R.P.R.

P.R.Æ.F.A.N.N.

P.R.Æ.P.R.Æ.S.

P.S.

P.R.C.L.D.

P.I.C.

P.R.

P.I.C.

P.E.

30 P.Æ.

P.E.

P.R.P.

P.D.

P.R.

P.E.

P.S.

P.R.T.R.P.L.

P.R.I.A.

40 P.S.T.O.H.

P.C.

P.O.

P.O.

P.P.C.

P.P.A.

P.P.T.

P.S.T.L.I.T.I.B.

I.V.D.

P.C.

50 P.E.O.

P.C.P.

P.A.T.R.

P.V.

P.V.I.D.

P.V.E.

P.R.O.P.

P.V.B.I.V.

P.V.B.H.O.

60 P.O.R.C.F.

Præses provincia vir clarissimus.

Præses Africa.

Præses Ægypti.

Præfectus Syria.

Præfectus Iudæa.

Præfectus Classis.

Præfectus Classis Rhæuennatum, vel Romanorum.

Præfectus Hispania.

Præfectus Illyrii.

Præfectus Damasci.

Præfectus Mesopotamia.

Præfectus Prætorij.

Præfectus Fabrum, vel Fabricorum.

Præfectus Imperij Orientis.

Præfectus Cohortum.

Præfectus Vigilum.

Præfectus urbis.

Præfectus Prætorij.

Præfectus Annonæ.

Præfectus præsidij.

Plæbiscitum.

Pride calendæ.

Periculum.

Prætor.

Picenum.

Potest fieri.

Potest, vel possunt, vel potentes.

Profectus est.

Præses provincia.

Prædium.

Possessori redditum.

Præter.

Præceps.

Prætores Tribuni plebis.

Prætori iudicem arbitrum.

Præcipito, summo, tibi que habeto.

Pax.

Potest.

Pecunia.

Propeterea.

Prætorij.

Præfectus silitibus iudicibus id est, lilitibus.

Per Concilium, vel per Consules.

Patris filius optimus.

Principe.

Patrij Romani.

Populus videtur.

Populo visum est.

Proditor patriæ.

Publicè iuratus.

publicus hostis.

porcij Catonis filius.

P.P.A.T.

P.PAT.
PCT.
P.G.
P.R.F.
PRR.
PRE S B B.

Pater patratus.
Præceptum.
Publicè gerendum.
Præfectos.
Prætores.
Presbyteri.

Q T M.
Qo.M.
Q.E.R.E.
Q.Q.D.
Q.G.V.
Q.C.P.
Q.S.P.
Q.IND.P.
QM.PTR.D.
Q.B.N.F.
10 Q.T.M.

Quintus Aurelius.
Quo modo.
Qualis ea res erit.
Quando quidem.
Qua gratias viri?
Qua causa peti?
Quo iure peti?
Quibus iudiciis peti?
Quam patriam dicis?
Quare bonum non factus?
Quanta munera, vel Quot munera.

Q
Q.M.P.
Q.T.MAX.
Q.S.
Q.

Qua, vel Qua, vel Quia,
vel Qui, vel Quintus.
Quadrè munere plenum.
Quintus Maximus.

10

Quis.
Quod vel Quas, vel Quan-
rum, vel Quor, vel Qua-
stio.

R

Roma, vel Romanus, vel
Romanorum, vel Rom.
vel Rex, vel Regulus,
vel Regnum.

Q D.
Q A.
Q A.
Q A.
Q V.
Q Q, vel
Q Q
Q R.
Q S.
Q APP.
Q D. R. P.
Q D. R. P. G. V.

Quidem.
Qua.
Qua.
Quamdiu.
Quatenus.
Quarum.
vel.
Quanquam, & Quoque.
Quare.
Qua sicut.
Quapropter.
Qua de re peto.

20

R T.
R I D.
R M L.
R M I.
R G T S.
R P C P.
R C, vel R C.
R L.

Referi.
Rotundum.
Romanae leges.
Res materna iacet.
Regium Thefaurum.
Rei principium.
Rescriptum.
Responsum, vel Respondia,
vel Res, vel Res, vel
Rex, vel Ruunt.

Q D. R. P. L. I. V.

Qua de re peto gravita-
te virum, vel Graues
viros.
Qua de re peto laudabili-
ter iura.

30

R, vel R R.
R.
R E B.
R P I.
R D.
R M.

Rura.
Res, vel Rem.
Recuperatores.
Res privatae.
Regis donum, vel domus.
Regis manus, vel Rege
maiori.
Regis filius.
Regnum mundum.
Regulus, vel Regali.
Regis filia.
Romanus.
Romana ciuitas, vel Ro-
mani ciues.

Q P.
Q E.
Q A.
Q C.
Q M.
Q R. EL.
Q S. ST.
Q S.
Q T. P.
Q R.
Q E.
Q O.
Q M. P. T.
Q R.
Q S.
Q E.
Q N.
Q M. L.
Q M. P. V.
Q E. V.
Q V.

Quo perit.
Cur ciuis.
Quemadmodum
Quasi.
Quint us calius.
Quomodo.
Curcius Helius.
Quir stellus.
Quisimus.
Quo tempore
Quippe.
Qua res.
Qua.
Quaro.
Quocumque.
Quam patriam.
Quem rogat.
Quem afferit.
Quem dicit.
Quem petis.
Quis.

40

R G F.
R M.
R G L.
R G F A.
R M S.
R C.

Romana.
Rhaeuenna, vel Rhaeu-
natum.
Rhaeuenna.
Responsio.
Recognouit.
Res gesta.
Romani ciues.
Rarum.
Rura venalia.
Regis familia.
Rura publica.

Q N.
Q M. L.
Q M. P. V.
Q E. V.
Q V.

Quarendum est.
Quaestio.
Qua nam.
Quem locum.
Quam prouinciam.
Qua vult.
Qui.

50

R A.
R H A V.
R E.
R S.
R C.
R G.
R C.
R A R.
R V.
R G E.
R P.

Senatus, vel Stabes, vel
Stultus, vel Stupidus,
vel Sic, vel Sunt, vel
Sunt, vel Sub.
Siluerius.
Studium posuit.

S

SLX.
60 ST.P.

SC. CM.	<i>Sacratus communis.</i>	S.C.P.S.	<i>Senatus consultum vobis scitum.</i>
S.C.L.	<i>Sacri largitoris.</i>	SCIA.F.	<i>Scipio Africanus.</i>
SS. vel		S.I.D.	<i>Supplicatio immortalis Deo.</i>
SAT.	<i>Satis.</i>	S.V.R.	<i>Sine viribus, vel Sine virtute.</i>
ST.F.	<i>Satis facit.</i>	S.X.P.Q.R.	<i>Salva crux populum, quae redemisti.</i>
S.F.	<i>Satis facit.</i>	10 S.S.	<i>Sacri serinij.</i>
S.G.	<i>Satis gestum.</i>	S.CON.	<i>Sine consensu.</i>
S.C. CM.	<i>Sacra coma.</i>	S.AV.	<i>Sine auribus.</i>
S. COR.	<i>Sanctorum.</i>	S. COR.	<i>Sine corde.</i>
S. CMM.	<i>Sa ntle Memoria.</i>	S.L.	<i>Sine lingua, vel Sine liberis.</i>
SPM.	<i>Spiritum.</i>	SAC.S.	<i>Sanctio sancta.</i>
SN.	<i>Sententia, vel Sine.</i>	-S.S.	<i>Sanctiones sanctae.</i>
S.D.	<i>Sententia dixit, vel dedit, vel Senatus dixit.</i>	S.D.	<i>Sacrum Dis.</i>
		S.M.	<i>Sacrum manibus.</i>
S.C.	<i>Sacrilegium.</i>	20 SEQ. Q. OD. ET. P.R.	<i>Senatus Equestrisque ordo. & populus romanus.</i>
S.N.D.	<i>Sine dubio.</i>	S.L.M.N.T.	
S.C.L.	<i>Scilicet.</i>	T	<i>Tallius, vel Tanto, vel Titus.</i>
SN.P.M.	<i>Sine periculo mortis.</i>	Tg.	<i>Ter, vel Tam, vel Trans, vel Tum.</i>
S.C.	<i>Senatus consulto.</i>	TC.	<i>Tunc.</i>
S.S.	<i>Supra scriptus, vel Sine sensu.</i>	TP.	<i>Tempus.</i>
		30 TM.	<i>Tantum, vel Terminatio, vel Therma.</i>
SCD.	<i>Secundum.</i>	T.M.R.	<i>Tamen.</i>
SGN.	<i>Signum.</i>	TN.	<i>Terminus positus.</i>
S.T.T.	<i>Staturum tempus.</i>	T.T.O.	<i>Testamento.</i>
S.T.D.	<i>Statutum diem.</i>	7 T 7.	<i>Timus.</i>
S.T.D.D.	<i>Stadium dedicavit.</i>	T.B.R.	<i>Tiberius roma.</i>
SD.	<i>Supradictus.</i>	T.B.T.	<i>Tibi tantum.</i>
SP.M.	<i>Supra memoravit.</i>	T.B.D.F.M.A.D.	<i>Tibi dulci filio meo adoptato.</i>
SIG.	<i>Sigillum.</i>	40 TRAI.	<i>Traianus.</i>
STIP.	<i>Statuta tempora.</i>	Ti.	<i>Tibi, vel Tribuni.</i>
ST.CS.	<i>Statuti Consules.</i>	TB.	<i>Tribunas.</i>
ST.S.N.	<i>Statuti Senatores, vel Stupet Senatus.</i>	TB.POT.	<i>Tribunitia potestatis.</i>
		TB.CL.	<i>Tiberius Claudius.</i>
ST.P.	<i>Stadium posuit.</i>	TT.QTS.	<i>Titus Quintus.</i>
S ^o .	<i>Sunt.</i>	TB.CS.	<i>Tiberius Caesar.</i>
SPD.	<i>Supradicti.</i>	TT.I.M.P.	<i>Titulum imposuit.</i>
SCS.	<i>Sanctus.</i>	T.P.M.	<i>Tempus malum, vel Stadium.</i>
SCM.	<i>Sanctum.</i>	T.I.A.V.P.V.V.D.	<i>Tento iudice, arbitrio, ve, post volo, ut des.</i>
S.B.	<i>Sibi.</i>	T.	<i>Nomine Militis apperturum ipsum in bello persistit esse signabat.</i>
ST.	<i>Statutum.</i>		<i>Vicit vel Victor, vel Vicit, vel Vicitus, vel Vester, vel Vestro, vel Vero.</i>
SV.	<i>Sine.</i>		
SQD.	<i>Siquidem.</i>		
SAI.	<i>Sententia.</i>		
SL.	<i>Sylla.</i>		
ST.	<i>Sine testiculis, vel Sine testibus.</i>		
	<i>Sine viribus.</i>		
S.V.R.	<i>Sine genitalibus.</i>		
S.G.N. vel G.	<i>Sine oculis, vel Sine occasione.</i>		
S.O.	<i>Sine manibus, vel Sine malo.</i>		
	<i>Sine pedibus, vel Sua pecunia.</i>		
S.M.	<i>Sine patre.</i>		
	<i>Spurius.</i>		
S.P.	<i>Senatus consultus, vel Consultum.</i>		
S.P.	<i>Statuta sententia.</i>		
SP.	<i>Statuto Consulis.</i>		
S.G.			
ST.S.N.			
ST.COS.			

V. E.	Visum est.	V. N. V.	ii posuit.
V. vel V S.	Vester.	V. T.	Viro nostra urbis.
V. V. V.	Veros urbis vestra.	V. S.	Verumtamen.
VAL. C. S.	Valerius Caesar.	V. C. O. S. S.	Voluit Senatus.
V. S. C. S.	Vespasianus Caesar.	V. C. C. F.	Voluerunt Consules.
V. P. I. P.	Vespasianus Imperator.	V. D. A.	Vale coniunx charissima feliciter.
V. M. V. N.	Vias muniuit.	V. D. N. V.	Vale decus nostra Urbis.
V. R. B.	Vrbis.	V. S. L. M. H. D.	Vincis statuit lege mandari hoc de suo sibi.
V. I. G.	Verbi gratia.	S. S.	Viuentes secerunt.
V. M. E.	Verum etiam, vel Veterum etiam.	V. V. F. F.	
Vo.	Vero.		
V.	Vel. & Ver.		
V. V.	Veluti, vel Venerunt.		
VIR.	Virgo.	✕	Xidus.
V. R. B. R. L.	Vrbis Romana.	X.	Denarius.
VAL.	Valerianus.	*	Xynodus.
V. L. S.	Vlpianus, vel Vlpianus.	X ^o .	Existimatio.
V. C.	Vir clarissimus, vel clarus.	X ^o . vel X.	Decies dedit.
VM.	Vestrum.	X. D.	Decies existimet.
VL.	Videlicet.	X. E.	Decem viri.
V.	Vobiscum.	XXII X.	Duo detriginta.
V. I. G.	Viri clari.	X. X.	Vndeagesimo anno.
V. P.	Vrbis Romana.	✕ IIII.	Triginta quatuor.
V. R. B. R.	Vrbis Roma.	Δ V.	Quindecim.
V. S. L. M. P.	Vincis locum monumenti	Y MN.	Hymnus.

DE MINVTIIS, EX DEMETRIO ALABALDO.

A S XII.	Vnciarum Libra.	ss	id est
Scrupulos habet.			CCLXXXVIII.
Deunx, vel Deuns.	XI.	-SSS	CCLXIII.
Dextrans, siue Decuns.	X.	SSS	CCXL.
Dodrans.	VIII.	S ^o S ^o	CCXVI.
Res.	VIII.		CLXXXI.
Sepeunx, siue Sepeus.	VII.	3	CLXVIII.
Semis.	VI.	S	CXLIII.
Quincunx, siue Quincus.	V. 3.		CXX.
			XCVI.
Triens.	IIII.	3	LXXII.
Quadrans.	IIII.	3 ^o	XXXVI.
Sexuncia.	I.	3	XXII.
Vncia.	S		XLVIII.
Sextans.	II.	3 ^o	XII.
Somuncia.	S		VIII.
Doella.	V ^o		VI.
Sicilicus.	2		III.
Semula.	2		II.
Hemisecla.	2		

DE PONDERIBVS.

Siliqua dimidia Sextula, *νεβριον* Græcè. Len-
 tus octo semina cōtinet. Sic autē est. **¶ II.**
 Obolus, qui Latine dicitur Scrupulus, Sili-
 quas omnino continet sex.
 Drachma, siue Argentus. **¶ III.**
 Tres autem Scrupuli drachmam faciunt,
 Sextulam creat additus Scrupulus Drach-
 mæ. **¶ 4.**
 Denarius **¶ 4.** hoc est, sexta pars Vnciæ: ita
 pro vna Libra xij. Vnciarum faciet dena-
 rios lxxij.
 Sicilicum facit duplex drachma. **D.VI.**
 Sextulæ duæ in uella vocantur, & tertia pars
 Vnciæ est. **I. D. VII.**
 Semuncia, Semifuncia, Sexcuns, vel Sexcun-
 tia tres dimidię partes Vnciæ.
 Vncia Sextulas senas habet. vel dicas, Vncia
 vna drachmæ. **V III.**
 Scrupuli xxiiij. Siliquæ cxliij.
 Libra Italica continet Drachmas xcvj. id est
 duodecim Vncias.
 Libra Græca minor est, vt quæ drachmis con-
 ficiatur septem & septuaginta.
 Mnæ, seu minam cōstituunt centū Drach-
 mæ, maiorem drachmis quatuor Romana
 Libræ.
 Dipondius Libræ duæ.
 Sextarius verò Libræ duæ cum dimidia sunt.
 Talentum a tricum maius tres, & octoginta
 minas, & Vncias insuper quatuor habet,
 nec maius vllum pondus Attico talento.
 talentum Atticum minus minas continet

sexaginta, quæ sex millia Drachmarū sunt.

DE MENSVRIS.

Amphora, capit quantum tessera quoquo
 versus in Area pedum quatuor.
 pes sexdecim constat digitis.
 modius est duplex amphora. Græcè *μείδιον*
 id est medimnus.
 Sextarius fit triplici amphora.
 cotyle vocatur dimidium Sextarij, & Hemi-
 na.
 choenicia completur quatuor Sextariis.
 Congius verò completur sex sextariis, qui
 Latine chus dicitur. Inde quidam putant
 Sextarij nomen, quod cum sexies Con-
 gius capit. Scribit tamen Iulius Pollux co-
 tulam Choenicis esse tertiam partem choe-
 nicas, octo & quadraginta Medimno con-
 tineri. Sed & hemina sex impletur Cy-
 athis. Cyathi verò pondus ferè drachmæ
 decem, sicut Oxybaphi quindecim cyathi
 pars quarta mystros. Huius tertia Cyamæ,
 quæ duo eochlearia capit. Sunt & Artabæ,
 quæ ternæ denos capiunt modios, & mi-
 nimum maximum Culleus, quem viginti am-
 phoræ complent.
 Sextarij nota hæc est. **SS**
 Et hæc nota aliquando capitur pro
 Scrupulo.
 Sed Scrupuli figura talis esse censetur. **D**
 Vnciæ verò **S**
 Semis **¶**
 Libræ. **talis** **Δ**

NOTA.

X X I I I I .

NOTARVM ET LITE-
RARVM SINGVLARIVM
DICTIONVMQVE CONTRACTIVS
ET PER COMPENDIVM TAM IN
ANTIQUIS INSCRIPTIONIBVS
quàm in nominis scriptarum
explicatio.

A.	Aulus, <i>prænom.</i>	AFR.	Africa.
A.F.	Auli filius.	AG. <i>vel</i> AGR.P.	Agrippæ filius.
A.E.A.N.	Auli filius Auli ne- pos.	ALA.L.PR.C.R.	Alia prima Prætoria ci- uium Romanorum.
A.L.	Auli Libertus.	ALIM.ITAL.	Alimenta Italica.
A. <i>vel</i> AN.	Annis, <i>vel</i> Anno, <i>vel</i> An- nos, <i>vel</i> Annum.	AN. <i>sem</i> ANI.	Antea, <i>scilicet</i> tribu.
A.D.	Ante diem.	A.N.V.P.M.	Annos vixit plus mi- nus.
A.A.A.F.F.	Ære, Argento, Auro, flando, feruendo.	AN.XV.PR.H.O.C.S.	Annorum quindecim prætextatus hostem occidit, civem seruauit, <i>vel</i> hoste oc- ciso, &c.
A.P.F.	Argento <i>sive</i> Auro pu- blico feruendo.	ANN. BCCCLXXIII.	NAT. VRB. CIR.CON. Annorum DCCCLXIII. nata- lis vrbs circus condi- tus. <i>Hadriano.</i>
A.P.V.	Argento publico.	ANT.AVG.	Antonius Augur.
A.P.R.C.	Anno post Romam con- ditam.	AP.	Appius prænomem.
A.P.	Antonij Prætoria.	AP.F.	Appij filius.
ARA.MIL.FR.V.	A rationibus militaris frumenti.	AP.F.AP.N.	Appij filius, appij ne- pos.
AB.AVG.M.P.	Ab Augusta millia pas- suum.	AP.L.	Appij libertus.
AB.V.C.	Ab vrbe condita.	APP.E.	Appellatus est, <i>in fa- stis.</i>
ABD.	Abdicauit, <i>in Fastis.</i>	AQ.MAR.	Aqua marcia.
ABD. <i>vel</i> ABN.	Abnepos.	ARAB.	Arabicus, <i>sive</i> Arabia.
ACT.	Actiacus <i>sive</i> Actiuum.	ARAB.AQVI.	Arabia adquisita.
AD.AVG.TEMPT. C.P.	Ad Augusti tempora cer- tum pondus.	ARM.	Armenia, <i>vel</i> Armenia- cus.
AD.FR.V.EMV.	Ad fruges emundas.	ARM.CAP.	Armenia capta.
ADIAB.	Adiabenus.	ARG.PX.	Argentus pondo decem.
ADN. <i>vel</i> ADN.	Adnepos.	ARK.RET.P.	Arka retro posita.
AD.TR.IVD.	Ad tribus iudican- das.	ARN.	Armenis, <i>vrbus scilicet.</i>
ÆD. <i>vel</i> AID.	Ædilis.	AR.VV.D.D.	aram votiuam dono de- dit.
ÆD.CVR.	Ædilis curulis.		
ÆD.PL.	Ædilis plebis.		
ÆL.	Ælia, <i>vrbus scilicet.</i>		
ÆMI. <i>vel</i> AIM.	Æmilia, <i>vrbus videlicet.</i>		

AST.
AVG.

AVG.F.
AVG.N.
AVG.L.
AVG.P.
AVGG.
AVGGG.
AVG.CVR.R.P.

AVG.ET POP.
AVG.ET Q.AVG.

AVR.
B.F.COS.
BF.PR.

B.PR.PR.

PR.

B.PROPR.

B.PR.COS.
BF.TRIB.
B.M.
B.M.F.
B.M.F.C.

B.M.P.C.
B.D.S.M.
B.R.P.N.
BER.
BRIT.

BRIX.
C.
C.F.
C.F.CN.
C.L.
D.

D.L.
J.L.
C.
C.LEG.
7.VET.
E.LEG.
E.IN LEG.
C.F.

C.C.C.
C.L.AVG.F.

C.C.M.M.

CG.VV.

Asturica, vel Asta.
Augustus, & aliquando
Augusta, augur, Augustalis.

Augusti filius.
Augusti nepos.
Augusti Libertus.
Augusti puer.
Augusti de duobus.
Augustorum de tribus.
Augustalis, curator rei-publicæ.

Augustales & populus.
Augustalis & Quæstor
Augustalium.

Aurelius.
Beneficiarius Consulis.
Beneficiarius Prætoris.

Beneficiarius Præfecti
Prætorio.
Beneficiarius Præfecti,
sive Prætoris.

Beneficiarius Proprætoris.

Beneficiarius Proconsul-
Beneficiarius Tribuni.
Bene merenti.
Bene merenti fecit.

Bene merenti faciendum
curavit.

Bene merenti ponendum
Bene de se meriti.
Bono Republicæ nato.
Berytus.

Britannia, sive Britannicus.
Brixia vel Brixianorum.
Caius, prænomen.

Caij filius.
cay filius cay nepos.
cayj libertus.

Caia, & aliquando con-
syllabâ notare videtur.
Caix libertus, seu conli-
caix liberta. (bertus.
centuria sive centurio.

centurio Legionis
centuria Veturi.
centurio Legionis.
centuriavit in Legione.

Clara seu Clarissima femina.
(causa.
calumniæ cauendæ.
Caius & Lucius Augusti
filiis.

collegium centonario-
rum Municipij Meva-
nolæ.

clarissimi viri, sive cla-

C.R.

CS.

C.S.H.S.S.V.T.L. communi sepulchro hic
siti sunt. sic vobis terra
leuis.

C.I.V.

C.C.A. sive CAR.

C.CIV.D.D.PVBL.

C. sive CÆS.

CÆSS.

CÆSSS.

CAM.

CAMB.

CAP.

CEN. vel CENT.

CENS. vel CENS.

CER. QVINQ. ROM.

CON.

CERT. SAC.

CL.VIR.

CLA. vel CLAVD.

CLAS. PR. MIS.

CLAS. PR. RAVE.

CL. CEL.

CL.V.

CLVENT.

CLV. & CLVST.

CLVV.

CN.

CN.F.

CN.F.CNN.

CN.L.

COACT. ABD.

COH. PR.

COH. I. CR.

COH. PR. P.V.

COL sive COLLIN.

COLL. FABR.

COLL. A. A. PA-

TRENS.

COL.ÆL.HADR.

AVG.

COL.ALEX.AVG.

COL.ANTI.

COL.ANTIO.

COL.ARA.FLA.

COL.AS.

COL.AVG.FEL.

BER.

COL.AVR.P.MET.

SID.

riffinorum vicorum.
Cui Romano, aut Civiti
Romanorum.

Cæsar Sanctissimus.
Salonino Valeriano.

communis sepulchro hic
siti sunt. sic vobis terra
leuis.

colonia Iulia Valentia,
sive victoria.

colonia carthago.
corona civica data de-
creto publico.

cæsar.

cæsares, de duobus.

Cæsares, de tribus.

Camillia, sive Camillina
tribu videlicet.

cambidonum.

capitalis.

centurio.

censores.

cer. quinque Rom. certaminum quinque
Romæ conlegia.

certamina sacra.

clarissimus vir.

claudia, tribu scilicet.

classis Prætoris Misensis
sive Misensis.

classis Prætoris Ravennas
claudia, celestio tribu, &
parria scilicet. (voto.

clypeus votis. sive clypeo
eluentia tribu scilicet.

clustamina nempe tribu.
cluvia, ut pote tribu.

caeus.

caei filius.

caei filius caei nepos
caei libertus.

coactus abdicavit in Fastis.
cohortis Prætoris.

cohortis primæ Cretens.
cohortis primæ Prætoris
Pia Victoris.

collina, tribu scilicet.
collegium fabricum.

colonia Agrippina. a u-
guita Pa. rensis.

colonia Ælia Hadriana
Augusta.

colonia Alexandria Au-
colonia Antiacû. (gusta.

colonia Antiochia.
colonia Ara Flavia.
colonia Asturica sive Asta.
colonia Augusta Felix
Berytus.

Colonia Aurelia Pia
Metropol. Sidonis

COL. BER. IO. MH	Colonia Berytus, <i>no. ignoratur</i> , MH <i>forfan</i>	CVR. VIAR.	curator viarum.
	MHTROPOLIS.	CVST.	custodi <i>sive</i> custos.
COL. BER. SEC.	colonia Beryt ⁹ Secūdānor	D.	Decimus.
COL. CÆS. AVG.	colonia caesarea Aug.	DE.	Decimi filius [nepos.
COL. COR.	colonia corinthus.	D.F.D.N.	Decimi filius, Decimi
COL. FEL. AVG.	colonia Felix augusta	D.L.	Decimi libertus.
COR. FOR. IVL.	colonia forum Iul.	D.	Domo, quando locorum
COL. IVL. AVG.	colonia Iulia augusta		nomiñib. prapenitur
FEL. BER.	Felix Berytus.	10 D.	ut D. PERVSIA.
COL. IVL. AVG.	colonia Iulia augusta	D.	Domo.
FEL. CAR.	Felix carthago.	D.D.	Quingenti.
COL. IVL. AVG. F.	colonia Iulia augusta Fe		donum dedit, & ali-
C. GAB.	lix C. GAB. <i>ignoratur</i>	D.D.D.	quandum dedicarunt.
COL. IVL. AV. FE.	colonia Iulia augusta	D.D.D.D.	donum dedit, dedicauit
HEL.	Felix Heliopolis.		donum dederunt dedi-
COL. IVL. BER.	colonia Iulia Berytus	D.D.L.M.	carunt. (titō.
COL. IVL. CONC.	colonia Iulia concordia	Δ. Ε.	donum dedit libēs me-
APAM. AVG.	apameorum augusta		ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΡ-
DD.	dedicat.	20 D.I.M.S.	ΣΙΑΣ.
COL. IVL. COR.	colonia Iulia corin-	D.M.	deo Ioui Maximo sacrū
	thus.	D.M.S.	dis manibus.
COL. IVL. VAL.	colonia Iulia Valentia	D.P.	dis manibus sacrum.
COL. NAR.	colonia Narniensis.	D.N. & DN.	di Penates. (perialib.
COL. NEM.	colonia Nemaufensis.	DN.	domino nostro in Im-
C.T.T.	colonia Tiferatiūm Ti-	DN.N.N.	dominus.
	berinorum <i>forfan</i>	D.D.D.D.NN.	domini nostri, de duob.
COL. VEN. LENIA	colonia Venetia <i>ignora-</i>	D.D.D.D.NN.	domini nostri, de trib.
AVG. ALEXAN-	<i>tur</i> , Augusta Ale-	D.D. AVGG. Q.	dominorum Augusto-
DRIA. ANT. A-	xandria Antonia,	NN.	rumque nostrorum.
PELLINA-	<i>ab Antonio Gordiano</i>	30 D.N.M. Q.E.	de otus numini maie-
TIVM.	<i>deos. sibiual Aug.</i>		statique eius.
COL. VIC. IVL.	colonia Victoria Iulia	D.S.D.	de suo dedit.
CELSA.	Celsa.	D.S.D.D.	de suo donum dedit.
COL. V.T.T.	<i>ignoratur</i> (no 1.	D.S.P.	de sua pecunia, vel de
COL. VIM. ANI.	colonia Viminatium an-		suo posuit.
COL. VEP. TRA.	colonia Vlpiana Traia-	D.S.P.P.	de sua pecunia posuit.
	na.	D.S.P.F.	de sua pecunia faciun-
COM. ASLÆ.	communitas Aslæ.		dum.
COMM. CONS.	comuni consensu	D.S.P.F.C.	de sua pecunia faciun-
COM. DOM.	comes Domicorum		dum curauit.
COM. HAB. C.	comitiorum habendorū	40 D.SB.M.	De se bene merenti.
	causa in <i>Fasfis</i> .	D.S.L.M.	deo solo iniuncto Mithe.
CONG. FR.	congiarium pop. Rom.	D.S.P.V.I.S.L.M.	de sua pecunia votum
CONS. SVO.	conservatori suo.		iam soluit libens me-
COR.	cornelia <i>tribu scilicet</i>		ritio <i>sive</i> de sua pecu-
COR. TR.	cornicularius Tribuni.		nia voluit, idem soluit
CORR. FLAM.	corrector Flaminia.		libens meritō.
COSS.	consul.	DAC.	dacis, <i>sive</i> dacicus.
CO. DES.	consul designatus.	DAC. CAP.	dacia capta.
COSS. & COSS.	consules.	DEC.	decurio.
CONS. & aliquādo	CONSS. consules.	DEC. C. C. COL.	decurio collegij cenro-
COSS. VIR.	consularis vir.	AVG. LVG.	nariorū coloniz Aug-
COSS. S.S.	consulibus supra scriptis		gustæ Lugdunensis.
COST.	constitit.	DEC. ORN.	decuria ornamento.
CVR. COL.	curator coloniz.	DEO. NEM.	deo Nemaufensium.
CVR. KAL.	curator Kalendarij.	DES vel DESIG.	designatus.
CVR. REC.	curator pecuniz publ.	DICTI.	dictator.
CVR. R.P.	curator Reipublicæ.	DIC. PER.	dictator perpetuus.
CVR. R. PIS. &	curator Reipublicæ Pi-	DVC. DVC.	duce decenario.
FAN.	sauri & Fani.	DVM.	duumia, <i>tribu videlicet</i>
		E	Eius, vel Est.

Δ.Ε. ΣΕΒΑΣΤ	ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΥΤΥΧΗΣ			naucent.
	ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΗΜΑΡ-	FLAM.DIAL.		Flamen Dialis
	ΝΙΚΗΣ ΕΒΟΥΣΙΑΣ	FLAM.MART.		Flamen Martialis
	ΤΕΤΑΡΤΟΥ.	FLAM. PH. CP.		Flaminini Prouincia
EID.MAR.	Eidus vel Idus Martiæ.	H.C.		Hispaniæ citerioris,
ΕΠΙΕΤ	ΕΠΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ			Prouincia Hispania
EQ.AVG.N.	Equês Augusti nostri.	FL.FEL.		citerior.
EQ.ORD.	Eques Ordinis.			Flauia felicitis epithera
EQ.PVE.	Eques publicus.			Legionum in militari-
EQ.R.	Eques Romanus.	10		bus
ER.LEG.	Etanista Legionis.	FLAV.		Flauia, tribu scilicet
ESQ.	Esquilina, tribu scilicet.	FOR.COR.		Forum Cornelij
ΕΤΑ.	ΕΤΟΥΣ ΔΕΤΡΒΡΟΥ	FOR.RE.		Fortunæ reduci.
EVR.	Europa.	FORT.PRIM.		Fortunæ primigeniæ
EX.A.D.	Ex ante diem.	FR.		Fronte.
EX.A.DC.A.	Ex auctoritate diui Cæsaris Augusti.	Α.		F. conuersum seu digamma
				Æolicum pro V.
EX.AVC.IR.PV.&		G.F.		Gemina fidelis
EX. AVC. Q. VN.	Ex auctoritate Q. Iunij	G.P.F.		Gemina piæ fidelis.
RVS.PR.VR.	Rustici Prætoris Vr- 20	G.P.R.		Genus populi Rom.
	bani.	GAL.		Galeria, tribu scilicet
EX.A.PV.	Ex argento publico.	GER.		Germanicus
EX.EA.P.Q.I.S.	Ex ea pecunia quæ iussu	H.		Hercules, & Hora
AD.AD.E.	Senatus ad ætatum	H.F.		Heredes teccerunt.
	delata est.	H.F.C.		Heredes faciundum cu-
EX.B.S.	Ex bonis suis.			rarunt.
EX.C.C.	Ex Colonorum consul- 10	H.B.M.F.C.		Heres bene merenti fa-
	to.			ciundum curauit.
EX.FIG.	Ex Figlina seu Figulina.	H.A.I.REMIS.		Honore accepto impen-
EX.D.D.	Ex Decurionum Decre- 30	H.A.R.H.N.S.		sam remisit.
	to.			Hæc ara heredes non se-
EX.D.ORD.	Ex Decreto Ordinis.			quetur.
EX.PR.	Ex Prædio.	H.C.D.D.		Quia in principio bligant
EX.SC.	Ex Senatusconsulto.			deest igneratur fori.
EX.SC. TERMIN.	Ex Senatusconsulto. 10			IN, ut sit, in honore a
	terminauerunt.			collegij dedicatum.
EX.V.	Ex voto.	HEL.		Helueria.
EX.V.P.	Ex voto posuit.	H.E.T.L.		Heredes & liberti.
EXEM.DEC.Q.F.	Exemplum decreti quô- 40	HERED.EX.T.		Heredes ex testamen-
	dum facti.	F.C.		to faciundum cura-
EXERC.	Exercituum.			runt.
ESQ.	Esquilina, tribu scilicet.	H.E.T.F.C.		Idem notant.
F.	Factus, Fecit, Felix, Feria	H.M.H.S.		Hoc monumentum he-
	& Festa.			redes sequetur
F.	Filia & Filius.	H.M.H.N.S.		Hoc monumentum he-
F.C.	Faciendum curauit.			redes non sequetur.
FE.	Flando, feriundo.	H.M.H.E.N.S.		Hoc monumentum he-
FE.	Fieri iussit.			redes exteros non se-
F.L.	Flauius, & aliquando	50		quetur
	Flauia, usque tribu.	H.M.D.M.A.		Huic monumento solus
FAB.	Fabia, tribu scilicet.			alus absit.
FABR.	Fabrum.	H.R.I.R.		Honore recepto, impen-
FAL.	Falerina, tribu videlicet.			dium remisit.
FEB.	Februarius.	H.S.E.		Hic situs est
FEC.	Fecialis, Fecit, Fecerunt.	H.S.S.		Hic siti sunt.
FER.LAT.C.	Feriarum Latinarum	H.S.F.		Hoc sacellum fecit.
	causa.	H.S.T.N.E.		Hic sita tamen non est.
FIG.	Figlina, seu Figulina.	H.S.		Seferrij nota.
FIN.POM.TER.	Fines Pomerij termi- 60	H.V.S.R.		Honore vsus sumptum
	remisit.			remisit.

HO.	Hoffem occidit seu ho- ste occiso.	II. VIR.	Triumvir.
HOR.	Horatia, tribu videlicet.	III. VIR. A. A. A.	Triumvir aere, argento, auro stando feriendo.
I. D.	Iure, seu Iuri dicundo.	E. F.	Triumvir Reipublice constituendae.
I. O. M.	Ioui optimo maximo.	II. VIR. R. P. C.	Quartumvir, vel potius Quadrumvir.
I. O. M. D.	Ioui optimo maximo de- dicarum.	III. VIR.	Quartumvir iuri dicun- do.
I. O. M. H.	Ioui optimo maximo Hammoni.	III. VIR. I. D.	Quartumvir argento, s. se auro publice ferien- do.
I. O. M. S.	Ioui optimo maximo sa- crum.	10 III. VIR. A. P. F.	Sexuir seu Senir.
I. O. M. S. P. Q. R.	Ioui optimo maximo se- natus populisque Ro- manus, voto suscepto pro salute Imperato- ris Caesaris, quod per eum respublica in am- pliori atque tranquil- liori statu.	IIII. VIR.	Senir Augustalis.
V. S. P. S. I. IMP.		IIII. VIR. AVG.	Iulia, tribu videlicet.
C. E. QVOD.		IVL.	Iuri dicundo.
PER. EV. R. P.		IVR. DIC.	Iuridico Regionis.
IN. A. M. P. A. T. Q.		IVR. REG.	Inuenturis Mediolano- rum.
TRANS. E.		IVVEN. MED.	Inuenum moderator.
I. S. C.	Iudex sacrorum cogui- tionum.	20 IVVEN. M.	Kaeso seu Caeso prae- nomen.
I. S. M. R.	Iuno Sospita Magna Re- gina, vel Mater Roma- norum.	K. E.	Kaesonis filius.
I. S. S.	Infra scripta sunt.	K. F. K. N.	Kaesonis filius, Kaesonis nepos.
I. A. N. C. L. Y.	Ianus Clusius.	K. L.	Kaesonis libertus.
I. M. M. A. III.	Immunis annis quatuor.	K. sine KAL.	Kalendae.
I. M. M. III. HON.	Immunis iterum, hono- ratus quatum.	L. B.	ΑΥΚΑΒΑΝΤΟΞ ΑΣΤΗ- ΡΟΤ.
I. M. P.	Imperator.	30 L.	Lucius, praenomen.
I. M. P. N.	Imperatoris nostri.	L. F.	Lucij filius.
I. M. P. P.	Imperatores, videlicet du.	L. E. L. N.	Lucij filius. Lucij nepos.
I. M. P. P. I. I.	Imperatores tres.	L. L.	Lucij libertus.
I. N. A. P. I. I. I.	In agro pedes quatuor.	L. C. MEMIES.	Lucius & Caius Memies.
I. N. A. G. P. X.	In agro pedes decem.	L. C.	Locus concessus, vel Lo- co concessio.
I. N. F. R. P. I. I. I.	In fronte pedes quin- que.	L. D. S.	Locus de suo.
I. P. F. R. P. I. X.	In fronte pedes octo.	L. D. S. C.	Locus datus Senatufcon- sulto.
I. N. H. D. D.	In honorem dedicatum.	L. D. D. C.	Locus datus decreto col- legij, sine collegiarum.
I. N. H. II.	In hoc honore.	40 L. D. D. D.	Locus datus decreto De- curionum.
I. N. H. M.	In hoc Magistratu.	L. D. D. D.	pro eodem, vt puto.
I. N. M. M. E.	In Magistratu mortuus est.	L. D. E. D. D.	Locus datus ex decreto Decurionum.
I. N. E. L. F. E.	In eius locum factus est.	L. P. D. D. D.	Locus publice Decurio- num decreto datus.
I. N. M. O. E.	In Magistratu occisus est.	L. L. P. E.	Liberris libertibus po- sterisque eorum.
I. N. P. R. O. E.	In praesio occisus est.	50 L. M.	Libens merito.
I. N. S. I. N. G. H.	In singulos homines.	L. P. V. LAT. P. III.	Longum pedes quinque latum pedes tres.
I. N. T. V. T.	In tutelam.	LEG.	Legatus.
I. N. F. A. E. R. P. P. R.	Inferat arario Pontifi- cum Romanorum.	LEG. AP.	Legatus Antonij Prato- ris.
I. N. L.	Illustis.	LEG. AVG.	Legatus Augusti.
II. VIR.	Duumvir, sine Duovir.	LEG. AVG. PR.	Legatus Augusti Pro- prator.
II. VIR.	Duumvir, sine Duovir.	PR.	Legatus Legionis
II. V. D. D.	Duumviris dedicanti- bus.	60 LEG. LEG.	Ccc j
II. VIR. I. D.	Duumvir iuridicundo.		
II. VIR. Q.	Duumvir Quinquenna- libus.		

LEG. PRO. PR.	Legatus Propratore, <i>sine</i> Propratoris.	MAG. ET DEC.	Magister & Decurionibus.
LEG. PROV.	Legatus Prouinciaz.	MAG. IVV.	Magister iuuentutis.
LEG.	Legauit.	MAG. QVINO.	Magister Quinquennialicium collegii fabricum tignariorum.
LEG.	Legio.	COB. FAR.	
LEG. PRI.	Legio prima.	TIGN.	
LEG. II. TR. FOR.	Legio secunda Traiana fortis.	MAG. X. VIR.	Magister Decemvirum.
LEG. VII. CL. GEM. P. FID.	Legionis septimæ Claudia Geminæ, Pia, Fidelis.	MAM.	Mamercus, <i>prænomen</i> .
LEG. XII. GEM. M. V.	Legionis duodecimæ geminæ, Mineruæ, Victricis.	MAM. F.	Mamerci filius.
LEG. XVI. FR.	Legio decimæ sextæ Frentensis.	MAM. F. MAM. N.	Mamerci filius Mamercici nepos.
LEG. XX. V. V.	Legionis vigesimæ Valeriaz Victricis.	MAM. L.	Mamerci libertus.
LEG. SS.	Legionis supra scriptæ.	MAR. VLT.	Mars ultor, <i>sive</i> maris ultoris.
LEM.	Lemonia, <i>tribu scilicet</i> .	MEN.	Menia, <i>tribu scilicet</i> .
LIB. LIB. Q. P. Q. E.	Libertatis libertabulque posterisque eorum.	MERC. AVG.	Mercurio Augusto.
LOC. D. EX. DD.	Locus datus ex decreto Decurionum.	MERY.	meruit.
LVD. S.	Ludos Sæculares.	Mil.	miles & milia.
M.	Marcus, <i>prænomen</i> .	MIL.	militauit.
M. F.	Marci filius.	MIL. IN COH.	Militauit in Cohorte.
M. F. L. N.	Marci filii, Marci nepos.	MIL. LEG. S. S.	Militi Legionis supra scriptæ.
M. L.	Marci libertus.	MIL. CL. PR. RA.	Miles classis Prætoriaz Rauennatis.
M. M. L.	Marcorum libertus, <i>duorum scilicet</i> .	MIN.	minucia, <i>ut pote tribu</i> .
M. M. M. LIB.	Trium Marcorum liber.	MVL.	mulier.
M. M. ET. 3. L.	Marcorum & Caiorum libertus.	MVN. CAL. IVL.	municipium Calaguriz Iulia.
M.	Mater <i>aliquando</i> .	MVN. SASS.	Municipii Sassinatum.
M.	Menfis.	N.	Numerius, <i>prænomen</i> .
M.	Miles.	N. F.	Numerii filius.
M. COH.	Miles cohortis.	N. F. N. N.	Numerii filius Numerii nepos.
M. B.	Municipij Bergomatiū.	N. L.	Numerii libertus.
M. S.	Municipij suo.	Ns.	Numerus etiam.
M. R.	Municipij Rauennatis.	N. & N.	Numeralibus literis præposito, norant NUMERO.
M. D. M. I.	Magnæ Deum matris Idææ.	N.	Nsutarum.
M. F. C.	Monumentum fieri curauit.	N. MONVM.	Nouum monumentum.
M. P. II.	Millia passuum duo.	N. & NAT.	Natione.
MIN.	Millia nummum.	NAT. GAL.	Natione Gallus.
M. V.	Mineruz Victricis, Legionum epitheta in militaribus.	NON.	Nonas vel Nonis.
M.	Manius, <i>prænomen</i> .	N. TRAN. H. L.	Non-transfilias hunc locum.
M. F.	Manij filius.	NVM. DOM. AVG.	Numini domus Augustæ.
M. F. M. N.	Manij filius Manij nepos.	O. C. S.	Ob ciues seruatos.
M. P. L.	Manij libertus.	O. D. S. M.	Optimè de se merenti.
MAC. AVG.	Macellum Augusti.	O. E. B. Q. C.	Ossa eius bene quietæ.
MÆC.	Mæcilia, <i>tribu scilicet</i> .	OB. AN. L.	Obiit anno quinquagesimo.
MAG.	Magister.	OB. CIV. SER.	Ob ciues seruatos.
MAG. EQ.	Magister equitum.	OB. HON. AVG.	Ob honorem Augustalitatatis.
		OCR.	Orciculana, <i>tribu videlicet</i> .
		OFF.	Officiarius.
		OP. DOL.	Opus dolare.

ORD.RET.	Ordine retrogrado	POL.	Politia, <i>tribus videlicet</i>
OST.	Ostia	POM.	Pomptina, <i>tribus</i>
OVE.	Oufentina, <i>nempe tribus</i>	POP.	Popilla, <i>vel Popillia, tribus</i>
OVE.MED.	Oufentina Mediolano <i>tribus</i> <i>scilicet & patria</i>	POST.	Postumus, <i>pranomen</i>
P.	Publius, <i>pranomen</i>	PR.	Prator
P.F.	Publij filius	PR.CI.	Prator Ciliciae
P.F.P.N.	Publij filius, Publij nepos	PR.A.	Pratoria Antonij
P.L.	Publij libertus	PR.AER.	Præfcti æratio
P.	Pater. Pontifex. Posuit.	PR.K.	Pratori candidato
	Puer	10 PR.Q.A.	Pratori quinquennialicio Kan- didato
P.C.	Patrono Coloniae	PR.Q.	Proquæstor
P.Q.	Patrono corporis	PR.Q. & PR.Q.	Præfcto Quinquenniali- cio
P.C.	Ponendum curavit, <i>sive cu- rarunt</i>	PR.I.D.AVX.	Præfctus iuri dicundo Auximi
P.C.	Post consulatum	PR.II.VIR.	Præfctus Duum viri
P.F.	Pius felix. <i>In Imperialib.</i>	PR.IVV.	Præfctus luuenti, <i>sive lu- uenum</i>
P.F.	Pia fidelis, <i>Legionum epitheta: in militarib.</i>	20 PR.PR.	Præfctus prætorio
P.M.	Pontifex Maximus	PR.PR.	Proprator, <i>sive Proprato- re</i>
P.M. vel P.M.	Plus minus	PR.PROCOS.	Præfctus Proconsuli
P.P.	Pater patriæ	PR. vel PRID.	Pridie
P.P.	<i>Idem notari</i>	PRÆF.OR.	Præfctus oræ maritimæ, & MAR. ET CL. classis
P.P.	Patris parentis	PROCOS.	Proconsul, <i>vel Proconsule</i>
P.P.	Pater patrum, <i>vel Pater pa- tratus</i>	PROP.PRA.	propator prætoria Anto- nij
P.P.	Tecunæ publicæ	30 PROQ.	proquæstor <i>vel proquæsto- re</i>
P.P.	Publicè posuit	PROQ.P.	proquæstor prætorius. <i>vel</i> prætoris
P.P.P.	Pater patriæ prouidentissi- mus, <i>forfan vel aliud simile</i>	PRON.	pronepos
	<i>epithetum</i>	PVP.	pupina, <i>nempe tribus</i>
P.P.P.C.	Patrono perpetuo Coloniae	Q.	Quinctus, <i>pranomen</i>
P.P.H.T.	præfes provinciae Hispaniae	Q.F.	Quincti filius
	Tarraconensis	Q.F.Q.N.	Quincti filius Quincti ne- pos
P.P.HISP.CIT.	præfes provinciae Hispaniae	40 Q.L.	Quincti libertus
	citerioris	Q.C.M.P.I.	Quinctus Cæcilius Metellus pius Imperator
P.H.C.	provinciae Hispaniae citerio- ris	Q. vel Q.	Quæstor <i>sive</i> Quæstori
P.D.D.	publice dono datum, <i>sive de- dicatum</i>	Q. ALIM.	Quæstori alimentorum
P.D.D.	posita decreto Decurionum	Q.P.	Quæstor prætorius <i>sive</i> præ- toris
P.R.	populus Romanus	Q.RR.	Quæstori provincie
P.S.F.	pecunia sua fecit	Q.DES.	Quæstor designatus
P.V.	riæ Victricis, <i>Cohortium epi- theta</i>	Q. PROCOS.	Quæstor proconsulis
P.V.A.	prætorij Urbani Antonia- ni	Q.VRB.	Quæstor urbani
P.M.SALONIEI.	Publius Salonijs & Marcus Salonius	Q. u.	Quinquennialicij
P.POR.	Publij Por. <i>sive puer, pro ser- uo</i>	QQ.CORPOR.	Quinquennialicij corpo- ris
PAL.	palatina, <i>tribus videlicet</i>	QQ.P.P.	Quinquennialicij perpe- tui
PAP.	papia, <i>nempe tribus</i>	QQII.	Quinquennialicio ite- rum
PAPIR.	papiria, <i>utpote tribus</i>	Q.I.S.S.	Quæ infra scripta sunt
PART.MAX.	Particus Maximus	60 Q. T. S. S.	Quæ infra scripti sunt
PAT.COL.	patrono Coloniae		
PEC. <i>sive</i> PEQ.	pecunia, <i>sive</i> pecunia		
PED.	pedes		
POB. <i>sive</i> PVB.	publicia, <i>sive</i> publicia, <i>tribus</i> <i>scilicet</i>		

Q.D.E.R.F.P.D. E.R.I.C.	Quod de ea re fieri placuit, de ea ita censuerunt.	S.P.P.S.	Sacris publicis preesto sunt
QVLS.P.P.S.	Qui sacris publicè preesto sunt.	S.P.Q.L.	Senatus populùsq. Lanuuius
QVI.& QVIR. Q.HH. 53. QVIN.	Quirina, <i>utpote tribu</i> Qui heredes sunt Quinquennialitatis	S.P.Q.R.	Senatus populùsq. Romanus
QVOD.V.M.S. EX.EA.P.Q.I. S.AD.A.D.E.	Quod viæ munitæ sunt ex ea pecunia quæ iussu Senatus ad ætarium declarata est	S.T.T.L.	Sit tibi terra leuis.
R.G.C.	Rei gerundæ causa.	S.V.T.L.H.F.C.	Sit vobis terra leuis: heredes faciendum curarunt
R.P.C.	Reipublicæ constituendæ	S.V.P.	Sibi viuens posuit
R.P.C.C.	Reipublicæ constituendæ causa	SAB.	Sabatina, <i>nempe tribu</i>
RE.P.	Reipublicæ	SAC.	Sacerdos
RE.P. TIF. TIB.	Reipublicæ Tiferatium Tiberinorum	SAC.VG.	Sacerdos virginis
R.VER.	Reipublicæ Veronensis	S.SOL.	Sacerdos Soli
R.M.P.N.	Reipublicam nostram	SAL.	Salutem
R.P.& RES.P.	Respublica	SARM.	Sarmaticus. <i>in Imperialibus</i>
RAT.S.	Rationalis sacrarum rationum	SCA.	Scaptia, <i>tribu scilicet</i>
REC.	Recepta	SED.S.C.	Seditionis sedandæ causa
REG.	Regione, Regni, Regis	SEQ.	equanus
REST.	Restituit	SER.& SERG.	Sergia, <i>utpote tribu</i>
REST.A.CAMB. M.P.XI.	Restituerunt à Cambidono millibus passuum vndecim.	SER.	Seruius, <i>prænomen</i>
ROM.	Romilia <i>utpote tribu</i>	SER.F.	Seruij filius
ROM.ET AVG.	Romæ & augusti	SER.F.SER.N.	Seruij filius, Seruij nepos
R.R.PROX. CIP.	Ruderibus reiectis proximo cippo	SER.L.	Seruij libertus
R.XL.	Remissa quadraginta	SER.	Seruus
S.	Sextus <i>prænomen pro eoderm</i>	SER.OFF.	Seruo officinario
S.	<i>nomnibus propriis postpositis, seruum, vel seruam notat</i>	SEV.AVG.	Seuero Augustali
S.	Semillis nota	SEX.	Sextus, <i>prænomen</i>
S.C.	Senatus consulto	SEX.F.	Sexti filius
S.VE.C.	Senatusve consulto faciendū curauit, vel curauerunt	SEX.F.SEX.N.	Sexti filius Sexti nepos
S.S.	Sanctus Senatus	SEX.L.	Sexti libertus
S.S.& ss.	Suprà scripti	SET.	Sextilis, <i>mensis</i>
S.S.S.	Suprà scriptæ summæ	SIG.LIB.	Signum liberi
\$.S.T.N.	Suprà scriptorum tantum nomine	SIL.	Silius
S.L.	Senatus legitimus	SING. X.II.	Singulis denarios binos
S.L.M.	Soluit libens merito	Sp.	Spurius, <i>prænomen</i>
S.P.E.	Sua pecunia fecit.	SP.F.	Spurij filius
S.P.F.C.	Sua pecunia faciendum curauit	SP.F.SP.N.	Spurij filius Spurij nepos
S.P.D.D.	Sua pecunia donum dedit	SP.L.	Spurij libertus
S.P.P.D.D.	Sua pecunia posuit, donum dedit	SPEC.LEG.	Speculator Legionis
		SPL.EQ.R.	Splendissimo Equiti Romano
		STE.& STEL.	Stellatina, <i>tribu scilicet</i>
		STIP.	Stipendiorum, <i>sive Stipendiauit</i>
		STIP.AN.VI.	Stipendiauit annis sex
		SP.	Stipendiorum
		SVB.SVC.	Subarana quæ & Suensana <i>scilicet tribu</i>
		SVC.IVN.	Succensana quæ & Iunia, <i>utpote tribu</i>
		SVBROG.	Subrogasse
		SVF.	Suffectus <i>aut Suffecti</i>
		SYM.MAG.	Summus Magistratus.

SS.

Sextertij nota est, quæ
aliàs **SH**. & **LS**.
& **TTS** & .-LSS
& **HS**. & **HS**.

V.E.
V.P.&V.F.
V.P.P.P.H.

mūs.
Vir egregi⁹, aut excellēs
Vir Patricius seu præfe-
ctus
Vir præfectus. Praeses,
prouincia Hispania.
Vir excellēs, aut egregi⁹,
Flamen Augusti, siue
Augustalis, perpetuus

T.
T.E.
T.E.T.N.
T.L.
T.L.L.
T.
T.AVG.
T.F.L.
T.P.I.
T.LEG.III.

Titus, *pranomen*
Titi filius
Titi filius Titi nepos
Titi Libertus
Titorum libertus
Tunna
Tutela Augustæ
Testamento fieri iussit
Testamēto poni iussit
Tribunus Legionis ter-
tiæ

10 V.S.
V.L.S.
V.S.L.M.
V.S.P.L.L.M.

Votum soluit
Votum libens soluit
Votum soluit libēs me-
rito
Votum soluit publicè,
libens merito, alterum
enim L. superfluum
esse reor

T.LEG. III.ITAL.

Tibicē, *vel* Tribunus.
Legionis tertie Ita-
licæ

V.S.C.

Votum solui, aut soluē-
dum curauit

TAB.
TAB.P.H.C.
TABVL. XX.
TER.

Tabularius
Tabularius prouincie
Hispanie citerioris
Tabularius vigesimæ
Terentina, tribu *vide-
licet*

20 V.S.
V.DD.
V.S.I.
V.V.

Voto suscepto
Voto dedicatum
Vice sacra iud. cans
Valens Victrix, siue Vale-
ria Victrix. Legionem
epitheta

TI.
TIE.
TIE.TIN.

Tiberius, *pranomen*
Tiberij filius
Tiberij filius Tiberij
nepos

V.V.
V.V.MAX.
V.V.ET.V.

Virgini Vestali
Virgini Vestali maximæ
Valentini veterani & ve-
teres

TII.L.
TON.
TR.MIL.

Tiberij libertus
Tonfor

30 VV.CC.

Viri clarissimi, & Virō-
rum clarissimorum

TR.PL.
TAL. L. DESS.

Tribuni militum, *aut*
Tribunus militum
Tribunus plebis
Tribuni plebis desi-
gnati

V.V.E.
VAL.BYZAC.
VELIN.

Vobis visum erit
Valeria Byzacena
Veientina, tribu *scilicet*
Velina, tribu *videlicet*
Vetuna, nempe tribu
Veteranus

TR.P. seu TRIB.POT.
TRIB.SVCC.
TRO.

Tubonicia potestate
Tribus Succulana.
Tromentina, *scilicet*
tribus

VET.
VET.
VET.AVG.N.

Veteranus Augusti no-
stri

TRIVN.PPP.
TVL.
TVR.
93

Triu Publiorū, *forfan*
Tullus *pranomen*
Turma

40 VET.LEG.II.

Veteranus Legionis se-
cundæ

EX.
V.

*Nominibus præfectum,
mortuum siue mor-
tuam significat*
Qest. re. x. de. ius.

VIC.S.
VIR.DIAN.
VOL.
VOL.F.
VOL.N.

Victoria Sicula.
Virgini Dianæ
Volusus, *pranomen*
Volusi filius
Volusi nepos

V.

Vopiscus, *pranomen*
*Nominibus propriis in
sepulchralibus aliquā-
do præpositum, viuum
denotat*

VOLT.
VOT.
VOT.P.SVSC.
50 VOT.P.SVSC.PR.
SAL.ET RED.
LO.M.SAC.

Volina, tribu *scilicet*
Voluntia, tribu *videlicet*
Voto publicè suscepto
Voto publicè suscepto
pro salute & reditu Io-
ui optimo Maximo sa-
crum

VE.

Victrix fidelis. *Legio-
num epitheta*

VOT.S.PR.R.
CÆS.

Voto suscepto pro redi-
ditu Cæsaris

VE.

Viuens, *aut* Viuius, seu
Viua fecit

V.PR.RE.CÆ.
VOT.V.

Voto pro reditu Cæsaris
Votis quinquennialibus

V.F.S.ETS.

Viuēs fecit sibi & suos
Viuens posuit.

VOT.Q.Q.MVL.X.
VOT.V.

Votis quinquenniali-
bus, multis decenna-
libus

V.P.

Viro bono

60

V.B.

V.C. & V.V.

VOT. X. FEL.

VOT. XX. MVLT. Votis vicennialibus, multis tricennialibus.

XXX.

VI. VIR.

Sexuir, aut Seuir.

VI. VIR. AVG.

Sexuir Augustalis.

VI. VIR. VRB.

Sexuir Urbini.

VI. VIR. EPVL.

Septemuir epulonum.

VIII. VIR.

Octumuir.

VIII. VIR. II. Q. Q. Octumuir iterum Quinquennalicus.

VII. VIR. III. AER. SAT.

Octumuir tertium atrijs Saturni.

VIX. A. LIIX.

Vixit annis quinquaginta octo.

AN. & O. A.

Vixit annis, vel mortuus est anno.

X.

Decimus, prænomen.

X. Vir.

Decemuir.

X. VIR. AG. D. A.

Decemuir agtis dandis ac tribujs iudicandis.

TR. IV. D.

XV. VIR. S. F.

Quindecimuir sacris faciendis.

XX. HER.

Vigesima hereditarium.

✕ 4 ✕
✕Denarij notæ sunt,
pro XXX.

Numerorum notæ, antiquius magis quàm nunc vsurpatæ.

IV.

Pro III.

IIII.

pro VI.

IIX.

pro VIII.

XIIIX.

pro XVIII.

XXXIX.

pro XL.

XXX.

pro LXXX.

CD. sine CD.

pro CCCC.

D. vel D.

pro CCCCC.

M.

pro M. Mille.

CC.

pro Mille.

e13 vel 1.

pro Mille.

COLO.

Quatuor millia.

M aut M.

Quinque millia.

M aut M.

Decem millia.

M aut M.

Quindecim millia: & sic deinceps.

VENERABILIS BEDÆ PRESBY- TERI TRACTATVS DE COMPTO, VEL LOQVELA PER GESTVM DIGITORVM.

DE Temporum Ratione, Domino iuante, dicturi necessarium duximus, vtilissimam primo, promptissimamque flexus digitorum paucis præmonstrare solertiam. vt, cum maximam computandi facultatem dederimus, tum promptiores legentium ingenio ad inuestigandam, dilucidandamque conputando seriem temporum veniamus. Neque enim contemnenda, parupendendaque est Regula, cuius omnes penè Sacræ expositores Scripturæ non minus, quàm literarum figuras monstrantur amplexi. Denique & multi alij alias, & ipse Diuinae interpretæ Historiæ Hieronymus in Euangelicæ tractatu sententiæ huius adiumentum disciplinæ non dubitauit assumere. Centesimus inquit, & Sexagesimus, & Trigesimus fructus, quanquam de vna terra, & de vna semente nascatur, tamen multum differunt in numero. Triginta referuntur ad Nuptias, nam & ipsa digitorum coniunctio quasi molli osculo complexans se, & fœderans, maritum pingit, & coniugæ. Sexaginta verò ad Viduas, eo quòd in angustia, & tribulatione sunt po-

sitæ. vnde & superiori digito deprimuntur. Quantòq. maior est difficultas expertæ quòdam voluptatis illecebris abstinere, tanto maius est præmium. Porro Centesimus numerus (diligenter quæso lector attende) de sinistra transfertur in dexteram. Et eisdem quidem digitis, (sed non eadem manu) quibus in læua Nuptæ significantur, & Viduæ.

Circulum faciens exprimit virginittatis coronam.

Cum ergo dicis Vnum, minimum in læua digitorum inflectens in medium palmæ arcum infigas.

Cum dicis II, secundum à minimo ibidem impones.

Cum dicis III, tertium similiter inflectes.

Cum dicis IIII, minimum leuabis.

Cum dicis V, secundum à minimo similiter eriges.

Cum dicis VI, tertium nihilominus eleuabis, medio dūtaxat solo, qui medicus appellatur, in medium palmæ fixo.

Cū dicis VII, minimum solum super palmæ radicem, cæteris interim leuatis, impones.

Iuxta quem, cum dicis VIII, medicum.

Cum dicis VIII, impudicum è regione compones.

Cum

Cum dicis X. vnguem indicis in medio figes arctū pollicis.
 Cum dicis XX. summitatem impudici inter nodos indicis, & pollicis arctū figes.
 Cum dicis XXX. vngues indicis, & pollicis blando coniunges amplexu.
 Cum dicis XL. interior pollicis lateri, vel dorso indicis superduces ambobus duntaxat erectis.
 Cum dicis L. pollicem exteriore arctu instar Græcæ literæ r curuatum ad palmam inclinabis.
 Cum dicis LX. pollicem, vt supra curuatum indice circumflexo diligenter à fronte p accinges.
 Cum dicis LXX. indicem, vt supra, circumflexum pollice in longam extenso implebis, vngue videlicet in medium indicis arctum fixo.
 Cum dicis LXXX. indicem, vt supra, circumflexum pollice in longam extenso implebis, vngue illius erecto trans medium indicis arctum.
 Cum dicis XC. indicis inflexi vnguem radici pollicis erecti infiges.
 Atque hæctenus in læua.
 CENTVM verò in dextera, quomodo in læua X. facies.
 CC. in dextera, quo modo XX. in læua.
 Eodem modo cætera vsque DCCCC.
 Itē mille in dextera, quo modo vnū in læua.
 Duo millia in dextera, quo modo i i. in læua.
 i i i. in dextera, quo modo i i i. in læua. Et cætera vsque ad nouem millia.
 Porro X. cum dices, læuam in medio pectoris supinam appones, digitis tantum ad cælum erectis.
 x. cum dices, eandem pectori expansam latè superpones.
 xx. cum dices, eadem pronam, sed erectam, pollicem cartilagini medii pectoris immittes.
 xl. cum dices, eandem in vmbilico erectam supinabis.
 l. cum dices, eiusdem pronam, sed erectam pollicem in vmbilico pones.
 lx. cum dices, eandem pronam femur læuam

desuper comprehendes.
 lxx. cum dices, eandem supinam femori superimpones.
 lxxx. cum dices, eandem pronam femori superimpones.
 xc. cum dices, eandem lumbos apprehendes, pollice ad inguina verso.
 At verò c. & cc. Et cætera vsque ad dccc. Eodem, quo diximus ordine, in dextera corporis parte complebis.
 Decies autem centena millia cum dices, ambas sibi manus in rectis sibi inuicem digitis implicabis.
 Est & alter modi computus articulatim currentens, qui, quoniam specialiter ad Paschæ rationem pertinet, cum ad hanc ex ordine ventum fuerit, opportunius explicabitur.
 Cuius ordo ludi, vel loquelæ talis est.
 Cum primam Alphabeti literam intrinsecus cupis, vnum manu teneto. Cum secundam, i i. Cum tertiam, i i i. Et sic ex ordine cæteras, verbi gratia, si amicum inter insidiosos posueris, vt caute se agas, admonere desideras, i i i, & i, & x x, & xviii i. & v. & i, & vii, & v. digitis ostende. Huius namque ordinis (caute age) significant. Potest & ita scribi, si causa secretior exigat. Sed hoc Græcorum computo, literisque facilius disci simul, atque agi possunt. Qui non, vt Latini, paucis, iisdemque geminatis, suos numeros solent exprimere literis. Verum toto Alphabeti caractere in numerosum ordinem figuras extendunt. Tres, qui plus sunt, numeros notis singulis depingunt, eundem penè numeri, figurandique scribendi Alphabeti ordinem sequentes hoc modo, a, b, g, d, e & cætera id est i. i. i. i. i. i. v. Qui & idèdè mox numeros digitis significare didicerunt, nulla instante mora literas quoque pariter iisdem præfigere sciunt. Verum hæc hæctenus. Nunc ad ordinem Vnciarum, & rationem, quantum ipse temporum conditor, ordinatorque Dominus adiuuare dignabit, exponendum veniamus.

EIVSDEM DE RATIONE VN CIARVM.

Vnciarum quoque diuisionem nosse, quæ non minus temporibus, rebusve aliis, quam minus est apta computandis non ignobilis intentio est, quibus quia & dispersæ passim historiarum, & ipsa sacra scriptura vitur, nomina pariter, & figuras earum paucis affigere curauimus.

V	Libra, vel As, vel Assis,	XII	vnciæ.
ii	Denarij, siue Denarij,	XI	vnciæ.
iii	Denarij, vel Dextans,	X	vnciæ.
iiii	Dodrans, siue Doras,	VIII	vnciæ.
v	Bes, siue Bisse,	VII	vnciæ.
vi	Septunx, siue Septus,	VI	vnciæ.

S	Semis.	VI	vncia.
W	Quinquox, siue cingus,	V	vncia.
B	Triens, siue Tras,	IIII	vncia.
Q	Quadrans, siue Quadras,	III	vncia.
S	Sextans, siue Sextas,	II	vncia.
Z	Sexcuns, siue Sexcuncia,	vna Vncia & semis.	
X	Vncia,	XXIIII ss	Scrupuli
AX	Semuncia,	XII ss	Scrupuli.
L	Dux Sextula, siue Sefclaz, id est, Tertia pars vncie.	VIII ss	Scrupuli.
I	Sicilius,	VI Scrupuli.	ss
L	Sextula, siue Sefclaz,	II ss	Scrupuli.
F	Scrupulus,	ss	Sexilice.

Hæc inquam ponderum vocabula, vel characteres non modo ad pecuniam mensurandam, verum ad quævis corpora, siue tempora diuertienda conueniunt. Vnde & ratio & mos obtinuit, vt in cautione computorum pueri vnum, & duo sæpius asse, & dispondio mutent. Item Treffis, Quartuffis, Quinquuffis, Sexuffis, Septuffis, & cætera huiusmodi, quasi tres asses, III. asses, V. asses, VI. asses, VII. asses proferant, & in eundem modum sequentia numerorum quamplurima. Siue igitur horam vnam, siue diem integrum, siue mensem, siue annum, seu certè aliud aliquid maius, minùve temporis spatium in xij. partire vis ipsa xij. pars vnciâ est. Reliquas vndecim, deuncè appellant. Si in sex partire vis, sexta pars sextans, reliquæ Dextrans, vel, vt alij Distas vocitantur. Si in quatuor, quarta pars Quadrantis nomen, residuæ tres Dodrantis accipiunt, & huius discipline: regula soluitur, quæ & plerosque turbat. imperitos. Quia Philippus in expositione beati Iob. *Ætium maris* Oceani quotidie bis venire describens, adiunxerit hunc vnus æquinoctialis Dodrante transmissio tardius sine intermissione, siue diei ventre, siue nocte. Porro, si per tria quid diuidere cupis, tertiam partem Trientem, residuas Bissem nuncupabis. Si per duo, dimidium semis appellatur, sic & cætera quæ ver-

bo melius colloquentis, quàm scribentis filo disci pariter & doceri queunt. Item de corporibus, siue miliarium, siue stadium, siue iugenum, siue perticam, siue etiam cubitum, pedémve, aut palmum partire habes opus, præfata ratione facies. Denique & in Exodo, dimidium Cubiti Semis appellatur, narrante Mose, quod habuerit arca testamenti, duos semis cubitos longitudinis, & cubitum, admissæ altitudinis. Et in Euangelio quarta pars totius mundani corporis, id est, Terra mysticè Quadrantis nomine censetur, cum mittendo in pœnam peccatori dicitur, Non exies inde donec reddas nouissimum Quadrantem, id est, Donec luas terrena peccata, vt Beatus exponit Augustinus.

T E S T I M O N I A V E T E R V M
 QUAE AD HUNC BEDAE TRACTATUM intelligendum pertinent, petenda ex Plutarcho initio Apophthegmatum, Regum, & Imp.

Ex Macrobio Saturna Lib. primo.

Ex Plinio Natur. histor. Lib. XXXIII. Cap. V II.

Ex Apuleio Apologia secunda.

Ex Quintiliano Orator. Inst. lib. i.

Ex Iuuenalis Satyra decima.

Atque suos iam dextra computat annos.

F I N I S.

NOTÆ

N O T A E I N M A R.
 C V M T E R E N T I V M
 V A R R O N E M D E L I N.
 G V A L A T I N A.

L I B E R P R I M V S.

DE LINGVA Latina ad M. Tullium Ciceronē liber quartus. Alij legūt, De lingua Latina, de disciplina originum verborum ad Ciceronē incipit liber primus. Porro ita legi, M. Te-

rentij Varronis de lingua Latina liber quartus, qui est de verb. um originibus ad Ciceronē liber primus. Quam lectionē auſim pro vera affirmare. Conſtat enim omne opus de lingua Latina in tres partes à Varrone diſtributum, Etymologicen, Declinationem & Syntaxin: de aſque poſteriores partes ſeptimo, ac deinceps, libris explicari. Primā verò, eāque bipartitam, ſex libris contineri, quorum tres priores P. ſeptimio quæſtori: poſteriores Ciceroni inſcripti. Illos quidem, de diſciplina originis fuiſſe, in quibz ſingulis per ſe libris, quæ contra etymologiam, quæ pro Etymologia, quæ ad eius formam pertinet, à Varrone diſputantur. Hos autem de verborum origine fuiſſe, quibus quæ vocabula locorum ac temporum ex ſcriptis veterum qui proſa oratione ſcripſerunt, excerpta eſſent, quarto & quinto: vt & ſexto, earundē affectionum vocabula ex poetarum libris ſelecta, Varro explicauit. Ac proinde hic liber quartus eſt de lingua Latina: primus autem de verborum originibus.

A pertendendo? cur non potius à pertineo, pertinaciam, quam à pertendo, declinat cum à teneco tenaciam dicamus. Plautus Captiuus, Tenaxne eius pater? ■ H. Imò epol pertinax: Ea forte ratio eſſe poteſt, quòd plerunque pertendere ſignificat idem ac pertinacem eſſe, vt apud Terentium Eunucho act. i. Scen. i. Pertendens gnauiter: Propertium, pertendens animo. Cæterum vt à peruicacia diſſertat pertinacia, vide Nonium in Peruicacia.

In quo non debet pertendi? ac proinde. No-

nio. Peruicacia, interdum bonarum rerum perſeuerantia: Pertinacia, ſemper malarum dicitur. Gloſſis pertinax eidiſmus, piteger, duriceo: & pertinax. Gloſſis meis manuſcriptis impudens, obſtinatus, durus, tam eſti perſique, vt & eadē gloſſa reſtantur, Pertinacia ſit idem, quod perſeuerantia vnde Gloſſis excuſis Pertinacia eſt, & eadē pronomia.

At pertendi? pertenditur. Verr. id Græci *epidurimēdy*. Gloſſa manuſcripta imminere: 10 ego verò, immorari.

Scrutantur? ſcrutantur.

Ita & on peruicacia? Id eſt de ſignificationibus.

Quaſdam? quædam.

Cuncta? alij, cætera: non neceſſariò. Cuncta enim hic, integra, non mutila, non mutata.

Vt hoſtis? idem penè Cicero i. offic.

C O L V M N A 4.

Vetustas non pauca deprauat? Vetuſtas interdum etiam ſumitur pro diuturnitate temporis in futurum. Cicero, hoc nulla vnquam vetuſtas obruet.

Non pauca deprauat? pauca non deprauat. T. id eſt pauca retinet integra.

Fugitiua ſedulitas Mutij & Bruti retrahere nequit? Sic Terentius, fugitiuum retraham argentum: & Varro i. de ruſtica, Fugitiuarius, qui fugitiuus ſequitur, vt retrahat. ad de qua ſcripti ad legem 18. in verbo fugitiuarius, ff. de præſcriptis verbis.

Non ſi non potuero? non ſi potuero. T.

Si quiuero? ſi quero alij ſi quicquid.

In tramitibus? intransibis.

Peſſeni? poſſint.

Propter bis quaternas cauſas, &c. alij propter quaternas cauſas: alij, propter has quatuor cauſas: alij, propter ternas cauſas: alij, propter has quaternas cauſas. Vertranus. Maurus hanc vocem, Commutationem, de-

lendum existimare hoc loco, artationis se
artationis vocabulo correptionem dictionis
intelligens Turnebus putat mutationem vo-
cabulis accidere vel litterarum, vel syllaba-
rum causa. Eam, quæ ex litteris accidit mu-
tationem, quadrupliciter fieri, demptione,
additione, artatione, commutatione. Quæ in
syllabis, productione demptione, additione,
artatione: arque ita. nõ malè hic legi, propter
bis quaternas causas. Qua forma libro 7. in-
fra, libros faciam bis ternos. Verùm propius
consideranti, locus deprauatus ita restituen-
dus mihi videtur. Propter has quinque caus-
sas, litterarum enim, item syllabarum fit de-
mptione aut additione: & propter earum arta-
tionem, productionem aut commutationem.
Nam Fabius libro 1. has quinq̃ue mutatio-
nis causas in vocabuleis enumerat. Si corri-
piantur, si porrigantur, si quid illis addicia-
tur, si detrahatur, si permutantur litteræ vel
syllabæ. Dicam apertius: dictiones singulas.
maximè mutari, si littera vel syllaba illis vel
adiiciatur, vel dematur, vel ex vno loco in al-
lium mutetur. Vel ex breui longa: vel ex lō-
ga breuis, efficiatur. Totidem enim mutatio-
num causæ accidunt.

Artationem, attractionem. Ita veteres leg-
gunt, superfluum: cum attractio litteræ vel syl-
labæ nihil aliud sit, quàm vel litteræ vel syl-
labæ additio, de qua immediatè dictum est.
Proinde Verranius legit, artationem, eo vo-
cabulo syllabæ potius quàm litteræ correptionem
intelligens. Tameñ interdum artare
significat replere, vt apud Ciceronè pro Ra-
birio. Vt e contrario Augustum, idem quod
plenum ac densam, apud Tibullum. Turne-
bus verò tractationem legit, idque inter-
pretatur tractationem & transpositionem. Alij
alterationem: alij alterationem legunt. Ego
excusæ nihil necessarîo mutandum censeo.

Idem enim artum quod artum) Artationi
productionem ac latitudinem opponit.

Hic commemorandum esse modo non putari)
hic admonendum A. commemorandum V. &
S. commemorandum Ver.

Expeditam) expendam.

Quatuor explicandi gradus &c.) quatuor
explicandi gradus. Infimus in quo &c.

Arifodine) Arifodine V. Arifodine M.
S. Creufodine M.S.

Viocarrus) Vioculus, malè, legendum est,
viocurus. Significat iurum viarum publica-
rum curatorum, de quo in l. 2. in fin. ff. de
cloacis. Paulus sententiæ §. 2. qui publicis
operibus procurat. l. 2. §. 17. ff. Ne quid in lo-
co publico: l. 2. ff. de via publica: & quatuor
viri viarum curandarum l. 2. §. 30. ff. de origine
iuris.

Confixerit) quod fixerit.

Rudentisibilus) in epistola Cælij 8. episto-

larum familiarium 2. legitur Rudentum sibi-
lus: malè. Rudentisibilus enim Pacuuius ita
confixit, vt alibi, Curufionem: vt & Lucil-
lius Repandiostrum: Cortinipotentem. Hip-
potampephantocamelos. Laberius reci-
procicornem, lanicem, vestitrahum, & A-
ristophanes innumera huiusmodi.

Incuruicoricium pecus) idem apud Quin-
tillianum l. c. 10.

Chlamyde contorta clupeat brachium] Veru-
ba Pacuui in Hermiona. Apud Nonium leg-
gitur clupeat: pro quo Liuius dixit paluda-
mento circum læuum brachium impetum
facit. Est autem hic obiter notandum pere-
grinantes, chlamydem sumere solitos. vide
Plaut. in Mercatore.

Philosophia ascendens) descendens.

Vbi est aditus & initia regni) aditus ad ini-
tia rei A. alij, aditus & initia regni. Turne-
bus ita, Et initia regis, eo sensu, qui ad quart-
tum gradum peruenerint, ij reges fuerint.
Nam & ita Horatius, Rex eris, si rectè facies.
Aufon. erit rex, qui faciet rectè. Plautus, Rex
sum illum attingero.

Scientiam ad opinionem aucepit) labor, quod
iam nonnunquam &c.) id est, quid opiner,
dicam. Nam in nostra valetudine opinionem
interdum medici sequi solent.

CO. L. V. M. N. A. 5.

Secundum non prateribo) secundum præ-
teribo, vel eo sensu: Si gradum summum non
ascendo, tamen secundum prætergrediar.
Turnebus verò sic: Non solum ad Aristophan-
nis & Crateris Grammaticorum lucernam.
hoc elucubro, sed ad Cleanthis, qui fuit Phi-
losophus: quasi diceret, non modo vt gram-
maticus, sed vt philosophus hæc verborum
origines expeditam. Solebant enim philoso-
phi, maximè Stoici, ad ineptias vique verbo-
rum origines enucleare. Quod cum Cicero
faciebat, dicebat se Stoicorū ineptias imita-
ri. Huic interpretatoni fauet quod sequitur
in M. S. Volui præterire eos, qui poetarum
modo verba, vt sint ficta, expeditam.

Natusi præterire eos) Volui præterire eos M.
S. T. Hoc enim vult Varro, se voluisse ultra
quosdam grammaticos progredi, qui nuda ac
sola poetarum verba, vt quæ sint ficta, ex-
pediunt. Vnde mox adicit, se non tantum in
Ennii verba (Ennii vocabulo veteres poetas
intelligens) sed & antiqua ac prisca à Latini-
eciam regis temporibus deducta, inquisiturū.
Neque probo quod quidam hic accipiunt
poetarum modo, pro poetarum more.

Expeditam] expendunt.

Non enim videtur esse anit] querere me
in eo verbo, quod finxisset Ennius, causam negli-
gere quod ante rex Latinus fecisset. En. causa-
rum: gligere &c. Scal. Si ita est, nõ querere e-
tiam

tiam, ut superfluum, dispungendum est, sed excusata ut aperta satis, nihil mutandum ceseo: ait enim Varro, non esse consentaneum poetorum tantum verborum origines scrutari, praeforum vero originationem negligere.

An non potius mea verba] An non potius visitata verba.

Obliviosa] id est obsoleta, ignota, quorum Latini obliuiscerantur.

De obliuiscere reliquam quorum partem, cum 10 *ita inuenerim, ut opinor, scribam.*] partim, quod ita inuenerim, ita opinor, scribam. T. ita restituo, De obliuiscere reliquam eorum partem, cum ita euenerit, ut opinor, scribam, ut hoc Varro velle videatur, obliuiscere verborum quarumdam non omnino ac penitus obliuiscere, sed quasi de his, prout res ita ac sermo tulerit, etiam ex sui ingenii sententia quarumdam dicturum: alia, praetermissurum: ac non illa quae etiam ratio sunt tamen in usu aliquo.

Pythagoras] V. Aristot. Ethic. & Physic.

Insua] Principia. A.

Ut omnia ferè] ut adeo ferè. A.

Quin fuerit motus] quin fuerint motus. M. S. T.

Eius enim interuallum] eius annum interuallum M. S. T.

Initiorum quadriga] quadrigas, quadripartitionem per translationem vocat. Proprie quadriga Glossis: τετραριον quadrigum τετραριον quadriga τετραριον.

Quare quattuor] Quare quod quattuor. A.

Quattuor genera rerum, totidem verborum.] Idem Varro lib. 20. rerum humanarum (vel ut ibidem quidam legunt Rhetoricorum) apud Nonium in Quadrifariam, quae ad morales pertinent, quadrifariam dispartierim, in homines, in loca, in tempora, in res.

Horum enim] harum enim M. S. Vtrunque mendose A. nisi legas, minimum horum.

De his locis] de quibus locis M. S. T.

Sei qua] si quae.

Qua radices] quod radices.

Fines suas] fines suos.

Saepe enim ad limites arborum radices, sub vicini proderunt segetes] vel, sub vicinas protriuerunt segetes: vel ita, arborum radices subvicinæ protriuerunt segetes. arbores dixit vel radices subvicinas proterere plerumque segetes alterius.

Incipiam de locis, sub ipsius loci origine] id est dicturus de vocabuleis locorum ab originatione huius vocabuli, locus incipiam.

Ut nunc dicunt conlocatum] id nunc, non frustra adiectum a Varro. Nam antea Varro nis ætatem dicebant locatum, non ut nunc, conlocatum.

Apud Plautum] in Aulularia.

Tritam habeo] v. Nonium in Locandi significatio, Virginem habeo: ita apud ipsum Plau-

tum in Aulularia.

Cassam dote] dote cassam. ita apud ipsam Plautum loco superiore.

Tritia] alij terrea: alij terrea, alij Graeca: alij Treca, alij Creta, alij Thrace: alij Thresia. Scalliger legit, Tritaui.

Fanum in cuius muro locaui] fanum intumuni locaui V. fanum in ciuium muro. T. in cuius muro liberi fanum locaui. S.

Vbi quidquam] vbi quidquam M. S. T.

Quod vsque eius emitur] quod vsque id emit: V. Quod vsque idem, ut T. S. eo sensu, non ante conquisit, quam locatus est publicano: ut haec verba vel ad Praeconem (qui semper vagatur donec repererit pretium) vel ad mercedem quae semper *ἐμπροσθεν* referantur: eoque significatu Plaut. dixit. It ad me lucrum.

Locarium] quod & solarium in l. 15. ff. qui potiores: Graeci *τοιαυτων*.

Quod datur in stabulo & taberna vbi consistant] quod datur in stabulo & taberna uti consistant. Sic in l. 15. ff. locati, ibi stabulum vel vbi greges eius stare oporteat.

Loci multebres] honestè, pro vtero & natura mulieris: ut & apud Catonem & Lucretium. Dioscorides 1. *απρος* dixit.

COLUMNA. 6.

Caelum dicitur duobus modis] pro eo scilicet in quo sunt fixa sidera & pro aere, ita in iure Instit. de iure naturali animalia quae in caelo: pro quo Theophilus *τι ιναερα*.

Nam & Asia] Nam ut Asia M. S. T. Duas autem hic orbis partes facit, tamen Salustio teste, in Iugurtha, plerique tertiam posuere Africam.

Asia dicitur pars prioris Asiae] ea Asia minor dicitur intra Taurum sita.

In qua est Ionia & provincia nostra Cilicia] *τὸ* Cilicia dispungendum. nec enim Cilicia minoris Asiae pars. v. Ciceronem pro Flacco, & Strabonem.

Pars eius summum] pars eius, summum T. *Demonstrat cum dicit*] cum demonstrat dicit. T.

Hoc vide &c.] Versus Pacuij Trochaeus.

Id quod nostri] vide Tullium 2. de Natura.

Memorant] memorant Graeci *αερα*. T. etque ita versus erit absolutus.

Lucretius suorum & vnius viginti librorum initium fecit hoc] Si is numerus librorum Lucretij fuit, aut eius epitomen aut reliquias tantum: aut alterius Lucretij opus habemus, alterius, inquam, forasse eius qui amatorio poculo in furem versus per dilucida intervalia libros conscripsit emendatos, postea à Cicerone: natus ab eo vndecim annis à Var-

rone 24.

Aelius Gallus) *Aelius* MS. Stillonem intelligit: quanquam & *Aelius Gallus* de significatione verborum, quæ ad ius pertinent, scripserit.

Non male, quod posterior Aelius multo potius celare à calo quam cælum à celando.) Atqui Plinius ex Varrone probat, cælum à celando dictum. Ea re, Scaliger hunc locum ita emendar, quod post reor multo potius celare à celo quam cælum à celando. Ego verò ita lego, non male, quod postremo *Aelius* (tradit scilicet) multo potius celare &c. eo sensu. *Aelij Galli*, duæ de cæli origine sententiæ non probandæ. Nam à prima, quæ cælum à celando (Græci *κοσμος*) putat dici, *Aelius* tandem descivit propterea quod idem putat celare potius à celo: quam cælum à celando dici. Secunda item eius opinio falsa, cælum idè dici, quod diu minimè celatur, id est occultatur. nam & interdiu & noctu celatur.

A chaos cauum) à chaos couum MS. fortasse cohum: nam & ita Festus, alij etiam à *καὸς* deducunt.

Andromacha) Andromeda. S. Vt sint Anapesti ex Andromeda Ennij.

noctique causa) *Andromacha*: Nocti quæ causa. A. T alij, pro nocti legunt noctu. Hi autem Anapesti hoc modo restitui possunt, nocti, *Quæ causa cæli*, significationibus confici bigis.

Cauationem) alij rationem, alij notionem, alij nationem. Turneb. procreationem (Cælum enim omnia Ennio generat) alij adgnationem, alij adnationem legunt.

Cæli ingentes fornices) Sic Varro in Menippeis, Cæli cauernas dixit: & verus poeta cortinam sed tamen forniciis vocabulum hac significatione improprie sumi Cicero 3. de Oratore existimat.

Vi à cauo, cauca, cauile) Pro cauile alij legunt cauilla, alij cauille, alij caulæ (quo sensu Lucretius caulæ corporis, pro meatibus corporis vsurpauit) Turneb. cauile pro cauillatione hic sumi arbitratur, quid si, cauernæ.

Conuallis, cauaia vallis) hæc duo cauaia vallis ineptum glossema. S. Glossis conuallis *μεσοπαγειον*.

Et cauere cautione) caueo cautio vel cautæ cautione. V. cauate cautiones MS. T. & cauedum S. Ego, verba præfixæ formulæ aut legis hic laudari non puto: ita tamè restituo: & *cauæ*, à cautione, id ita esse vel Festus in causa mihi concesserit.

ut cauum sit ortum, unde omnia apud Hesiodum à chaos cauum cælum) ut cauum sit ortu, vnde omnia apud Hesiodum à chaos à cauo, cælum.

Territorium) v. l. 239. §. 8. de verborum significatione. Ciceronem in Verrem, Fronti-

num, Siculum, Flaccum. Glossis Territorium *ἀγρὸς, ἔμμενος, ἰα, ἔμμενος, ἰα, ἔμμενος, ἰα, ἔμμενος, ἰα*.
(*Termentarium*) extermentarium. V. malè, hic obiter notandum, Termentum Plauto detritum esse, teste Festo. Est & Glossis Territorium *ἐμμενον*, quod & alibi Tergorium.

Triualum, quo teritur) Tribulum, quo teritur, quidam ita legunt, non malè. Nã & Tribulum legitur apud Varronem 1. de re rustica & Nonium. Veteres etiam dixere, Tribulam in fœminino. Virgil. 1. Georg. 2. Columel. 21. vnde Tribulare apud Catonem pro agitare: hinc etiam Trebla Catoni.

Fines agrorum termini) v. titul. finium reg. & Titul. de Termino moto.

Limitare iter) limitaneum iter, militare iter. Vertr. (nam & militaris via Ciceroni. Higino, Columellæ) malè. Limitare iter, est semita modica, quæ relinquitur inter duo confinia, lata pedes quinque ex duodecim tabularum præscripto, de quo dixi ad l. quinque Pedum. C. Finium regundor.

Termini cum in Latio] alij, quàm is in Latioral i, cuius & Latio: alij cum in Latioralij cum terminus in Latio T:

Termeni alij termon: alij termo. T. quidam terminia.

τέρμα, τέρματα. T. Glossæ Termini *τέρμα, τέρματα*.

Via quidem) Via liquidem. A.

Qua sola teri possint) quæ solo teri possint. Scal. Lucretius, Loca nullius ante trita solo. Solum, infimum pedum calcaneum. Plaut. Qui auro habent supactum solum.

Pinstanti] pinstanti A. Pinstanti apud Nonium, alij pinstanti. quo modo Ennius anal. 10. pinstanti terram genibus.

Ab eo qui Romanus combustus est) alij legunt, ab eo quod Romanus Romæ non combustus: alij, quo ad Romæ, eo sensu, mortuo non combusto, vel combusto, osse tamen eius excepto, ad purgandam familiam, nec sepulto, familia funesta manet. Cætera vide apud Seruium libro 6. Æneid. Cicero 2. de legibus. Varronem 3. de vita populi Romani & Nonium in Anthraciis. de sepulture veteris ratione. Quod ad penultimam lectionem atinet, ea Verranio placet, displicet Scaligero. Nam etiam si Romæ non fuisset combustus, non dicebatur humatus: antequam iusta soluta fuissent. neque proprie sicus nisi postea inscriptione. Ante Nouendiale sacrum supra terram esse dicebatur: vbi comburebatur locus vstrina: cum conditus, funus: post denunciale sacrum, humatus: vbi humatus, sepulcrum: postea inscriptione situs dicebatur. dixi ad l. 28. in s. n. de stipulat.

aut si os exceptum mortui) digitum ad cam

eam rem abscindi testatur Festus: id genus
Febru exuerias, vel exueræ Festo in Buc-
riator.

COLVMNA 7.

Et dicitur humilior, qua ad humum sunt, aut
à re vs Sabini & Lucani] Et dicitur humi-
lior, qua ad humum, vt Sabini vt Lucani V. Et
dicitur humilior, demissior, infimus, humil-
limus. Turn. vt hoc modo coniungantur, vo-
litur humilior ea qua pòst sequuntur, ibi, vbi
nunc est Roma, Septimontium. Scal. ita legit,
Sunt quæ ab humo, vt Apulia & Latium: aut
declinata ab hominibus, vt Sabini & Luca-
ni; Vtrumque vt Hetruria & Thufci, eo fen-
su: ab humo Hetruriam, ab hominibus Thu-
fces dicit. Idem paulo antè sic legit, Et dicitur
humilior, hinc vbi nunc est Roma Septi-
montium. Et pòst, Sunt quæ ab humo vt A-
pulia & Latium. alioquin, funesta non dici-
tur humilior, sed mortuus potius. Idem alio
loco notat posse & hunc locum ita legi & di-
citur situs.

Latium vtrumque] nouum & vetus Latium
intelligit: alij tamen legunt, Latium aut v-
trumque.

Qua regnum fuit Latini vniversus ager di-
ctus Latium] dicitur Latius V. T. vt aruus apud
Plaut. Potest ita legi, dicitur Latinus, vt & in-
fira à Præneste Prænestinus, Aricia, Aricinus.

Vt nostri augures publice dixerunt] publi-
ci, V. S. Cicero publici augures videntur.

Ab Romulo] à Romo V. T.
feruntur auspicia] feruntur auspicia. V. T.

Et enim ex agro Romano primum progredie-
batur] alij, Romam primum. Scaliger ita le-
git, Romani primum progrediebantur.

Gabinus sine peregrinus] Gabinus quoque
peregrinus, S.

Secundum hos hospitia habent singularia.

Ab reliquo discretus] Secundum quos auspicia
habent singularia: alij, secundum hos aus-
picia habent singularia ab reliquo: alij, se-
cundum quos hospitia habent singularia, ab
reliquo discretus.

Ager] Vetus scriptura ita habet, ager di-
ctus est, in qua terra agebant, & vnde quid a-
gebant, aut quo fructus causa: à quo id Græ-
ci dicunt ἀγος vt ager, quo agi poterat. Fa-
bius tamen primo & vltimo ridet Varro-
nem cum ager ab ἀγος, Græco sit, non econ-
tra.

Sic qua agi dictum] Sic agitur eius. M. S.

In quadratum actum] Vetus scriptura in qua-
dratum actum, & latum & longum est cen-
tum & viginti Turn.

Centuria] vide Columellam. Sic. Flac. Var-
ronem de rustica.

Vt tribus multiplicata idem tenet] alij legunt
tribus partibus, Turnebus verò ita, vt tribus

partibus multiplicatæ: vel ita, tribus multi-
plicatæ.

Qua uehebant via, quo fructus conuehebant
villa,] Imò qua uehebant primò uehæ, dein-
de viæ. Item quo fructus uehebant & vnde
uehebant, uehiliæ: & postea villæ, vide Var-
ron. i. de re rustica.

Ager cultus à coalescendo] malè à coalescen-
do Varr. cultum agrum de ducit, cum potius
10 à colendo esse ac dici debeat.

Quod primum ex agro plano fructus capie-
bant campus] malè: id enim potius à Græco.
Nam Siculi ἰντροπόσιον ἡσπιόν vocabant à fle-
xu equorum qui ibi certabant.

A collendo colles] cur non potius à collo,
colles.

Saltus] Græc. ἴν. l. penult. §. 1. ff. si feruit. vin-
dicetur. l. 25. ff. de pignor. act. l. 52. ff. de act.
empr. l. 8. ff. de instructo. alia est explicatio
20 huius verbi. Nam, in assignatione agrorum
quatuor centuriæ coniunctæ, saltus, signifi-
cat aliàs saltus montem ingentem, vt saltus
Pyrenæus dixi plenius ad Festum in voce
Saltum.

Semen, quod non plantè id quod est] alij id
quod inde: alij, id quidè vnde. Verranius, Se-
men dici putat, quòd se minus sit cum feritur
quàm cum mectitur. Turnebus à semi, quòd
sit semiperfectum quiddam, habita ratione
ad id quod ex eo prodit. Ifid. xi. c. 1. quod ia-
ctu sumitur denique à sumendo semen di-
ctum existimat.

Alia que] alia, quæ M. S. A.

Secta terantur] de tritico id intelligi oportet,
non de farre. Far enim non in area, sed in
pistrino pinsebatur atque ex suis folliculis
extricabatur: cui vsui pistulæ farrariæ.

Loca in urbe pura area] Pura, id est non æ-
dificata, vnde locus purus in iure, non ædifi-
catus.

COLVMNA 8.

Ager restibilis, qui restituitur] alia significa-
tione ager restibilis dicitur, qui bis in anno
aratur. Cæterum ea forma restibilis à resti-
tuendo, qua prostibulæ & prostibulum à pro-
stituendo. Restibilis autem πωλοποιός & πα-
νμύβλατος Græcis, dixi plenius ad Festum.

à Nouando noualis ager.] Nouare hic est a-
rare quod Græci νεῶν, adde Varronem 1. de
re rustica. 18. Plin. 19. quid Noualis terra, vide
l. 30. §. 2. ff. de verborum signifi. Glossis No-
uale νεῶν, noualis terra, νεῶν, νεῶν.

Noualis ager aruum] alij ita legunt, noualis
ager aruus, vt apud Plaut. non aruus hic sed
pascuus est ager. Eadem ratione apud Gram-
maticos & Varronem. ager aruus dicitur, alij
aruum interpretantur agrum aratum nec sa-
tum: alij agrum satiualem.

Arationes] Arationes, agri erant publici,

qui aratoribus colendi dabantur (plerumque aratoribus etiam lege publica auferebatur, & colonis assignabantur, ut Capuanus lege Julia) ex quibus decumæ siue decimæ (unde agri decumani dicebantur, iis oppositi qui immunes Ciceroni 4. in Verr. dicuntur) ut ex pascuis agris, scripturæ (Plautus, ob meam pecudem scripturam accepit. vide quæ scripti ad l. 9. Cod. de vestigialibus in verbo Arabarchia) è portibus, portoria, vestigialia populò Romano pendebantur. Cicero pro L. Manilia, Neque ex portu, neque ex decumis, neque ex scriptura vestigial seruari potest: & 4. in Verr. Mercator, arator, an pecuarius. Vbi postea meminit ordinis aratorum, pecuariorum & mercatorum Et hoc quidem modo aruus & pascuis arger distinguuntur, ut & pecuaria & aratiuncula apud Plautum.

Sustollit] sustulit. A.

Sulcus] Varrò rō sulcus, à sustollit ducit, quod melius à Græco *σκαφος*. Et in libris de rusticis sulcum interpretatur, quod aratum vomere lacunam facit. Et veteres quinto, sexto & nono sulco serere dicebāt, pro quinques, sexies, aut nouies serere agrum, de sulcis à quariis v.l. 1. §. 5. § 9. l. 24. ff. de aqua & aquæ pluuiæ.

quod ea terra inacta, id est, proiecta, porca] alij legunt, porrecta. Sic idem Varrò 1. de re rust. 29. porcam dictam esse ait, quod ea seges frumentum porricit. Alij grammatici quod porriciat, id est prohibeat aquam frumento nocere. vide *Antonium* 1. 30. Porcas à rusticis liras vocari Columella ait. Cum inter duos sulcos latius distantes medius cumulus sicam sedē frumentis præbet. De porcis & sulcis aquariis v. l. 24. ff. de aqua & aquæ pluuiæ. vide Festum.

prata quod sine opere parata] aliter Colum. 11. c. 17. q. 10. i. procinus sint parata, nec magnum laborem desiderent. Et Varrò 1. de re rust. c. prata parata appellant. Fortè pratum à Græco est Num apud Græcos *πρωτόν*, viride. adde l. 31. ff. de verborum signific. adde Festum.

Sino opere] sine opera.

Diuidit in eos agros. cum scribit Sulpitius] mendosus hic locus videtur Vetrano. Vetus ita habet. Diuidit enim eos eius Sulpitius. Turnebus, hinc idem enim eos Scius Sulpitius. Scalalludt eò cum scribit Sulpitius.

Ut rursus captis fructus appellantur rura] Falso hæc à Varrone. Rura enim potius à Græco *ἀγροί*.

Sulpitius] Iurise in ultus scilicet:

plebi rura largitur ad aream] alij legunt largitur ad area n. Scal. verò, plebi rura largiuntur ad aream, vel plebi rura largitura ad aream. Ad aream, id est, vberes fructu. & proventus. Id enim Plautus ex aliis authori-

bus. aliàs ad aream largiri rura, quidam putant idem esse, quod, agros frumentarios largiri: contra quam prata ad aream. Alij, ad annuas messes largiri. fortè addendum est ad arandum. Alioquin aream dictam Festus arbitratur, quasi exaruerit, neque quicquam possit generare.

Prædia dicta: item ut prædes à præstando scilicet] quid de publico conducebant mancipes & publicani, prædes dabant, qui prædia farob eam rem obligarent, teste Cicerone in Verrem. Ac prædia, res ipsæ: prædes, ipsi fideiuflores, Alconio, v. Festum in Præs.

quod ea pignori data] pignore dato, alij eo pignore dato.

publicè mancipes fidem præstant] Publicè mancipi fidem præstant, Verrè.

Vbi nunc est Roma Septemmontium demissior infimus locus.] vbi nunc est Roma Septemmontium nominatum à tot montibus. T. Scaliger in appendice putat citari hinc à Varrone verbum Trochaicum cum acrostichide hoc modo, Hic vbi nunc est Roma Septemmontium demissior infimus locus. Quæ verba, Varronis interpretatio mox sequitur, infimus, humilianus. Antea quoque dixi quibusdam videri hæc verba Varronis coniungenda superioribus, vbi de familia funesta agitur.

Terra abijt in nimbos] abijt

Pacuius], Terra exhalat auram, atque auroram humidam atque humectam] Est quæ ita restituat, Pacuius, exhalat auram terram atque auroram humidam atque humectam.

Hinc sudor qui deorsum in terra humber] hinc sudor aquæ vis deorsum. A. hinc sudor vdor ei quamuis, V. hinc sudor, vdor. Is quamuis deorsum in terram vnde sumi potest putreus. Alii ita legunt, hinc sudor quiuis humber in terra: alij, hinc vdor. Aquæ vis in terra humber. Alij, hinc vdor aquæ vis deorsum, hinc terra Vmbria. (Vmbri Diodoro, Solino & aliis *ἀνδρῶν ὑμβρίων*) Vel ita, hinc vdor, hinc queuis deorsum terra, ut Vmbria humbler. De Vmbria adde Iuliorum.

Æoles dicebant rōr rōdior rai rōraior, &c.]

Æoles dicebant ut rōraior sic rōraior & rōraior ut nunc rōraior. T. Æoles dicebant rōraior sic potura à potu. Æoles dicebant rōraior rōraior rōraior, non ut nunc rōraior. S. alioquin rōraior non est dictio Græca eo sensu: sicuti & rōraior. Illud enim Thucydidi significat, rōraior plura Pythii Apollinis (non aquam ut perperam putat Helychius.) Hoc verò rōraior significat, non putrem. Quinetiam potura: verbum satis molens.

Putreolè à putris vel putore.] adde Festum, Strabonem & Stephanum de urbibus.

Vbi in puteis obruebantur homines, qui locus publicus extra Exquilias.] Horat. de Ex qui

lius loquens, Hic misera plebis stabat commune sepulchrum, &c. plebis dixit, quia is locus sepulchuræ inopitum in suburbanis destinatus: Culinæ appellatum eundem locum Virgilius scribit.

Purculos.) alij Putiluculos: legendum Purculos. S.

quod inde suspiciunt lumen, quod antea suscipiunt. A. Quo deinde suspiciunt perpetuò flumen, lacus: Lacunæ, in qua ibi aqua. T. quo inde suspiciunt. V. quoinde suspiciunt perpetuò flumen, Lacus, Lacunæ. Lama ubi aqua contineri potest. S. ut rō quoinde sit idem quod vnde.

perpetuò lumen) perpetuos lumen V. perpetuò flumen. T. Nisi rō Lumen significet funera quæ cum funeralibus efferebantur.

Stagnon quod Græcè στάγνον) στάγνον Verri. T. Stagnum à Græco στάγνον, S. inde Statuæ seu Statuæ aquæ, contrarie perennibus & manantibus. 2. Plin. 88. Ego nihil mirandum censeo. Id enim vult Varro, Stagnum à στάγνον, derivari: id enim appellationis habuisse primum. de Stagno. adde l. 1. § 4. π. ut in flumine publico. quod restagnare. v. l. 1. §. 6. π. de aqua & aquæ pluviæ. l. 2. §. 28. π. ne quid in loco publico.

quid nomen habet primum.) habuit primum V. hoc quid sit, dixi sed quid? Scaliger ita legit, quod non habet rimam. mouetur autem eo quod Græci vocant στάγνον, id quod minime rimosum est & fideliter continet, cui contrarium sic futile.

Stillicidia fluminæque ut ita fluant cadantque) Stillicidia fluvia, quæ ut ita fluant, cadantque V. Stillicidia, flumina, aquæ, uti fluant cadantque S. (sic enim in Senatusconsulto apud Frontinum quominus ea aqua ire, cadere, fluere) inde Caducæ aquæ, quæ ex diuidiis seu Castellis & fistularum manationibus fluebant. Ego ita lego, stillicidia, uti nunc sunt, ut ita sunt, cadantque. argumento legis 17. §. 3. π. de feruitutibus prædiorum urbanorum.

fluit continuè) fluit continuò A. qui circum Aternum habitant flumen Amaternini) fortè legendum Amaternini. Græci ἀμάρτημον.

qui aliter facit ex ambitu causam dicit.) qui aliter facit indagabili ex ambitu causam dicit V. Verri. ita lego, Qui ad honores iter affectat indagabili &c. vel qui honores ita affectat &c. indagabilis vnde dicitur.

quod caput) cuius caput. S. extra Latium) rectè: oritur enim Tiberis in Tuscis: idè que nomen eius non Latinum. nihil Latium, ut quod) Latium & ignotum ut quod A. male, nec enim ignota Tiberis origo. Nam à Tiberi Tusco, Tiberis qui ante Albulam, vnde Festum

anceps est historia.) id est duplex. sic enim apud Nonium Anceps.

Dehebrim) alij Tibrim: alij Deheberim. 3. Plin. 5.

Albulam vocitatū) Albulam appellatū V.

COLUMNA. 9.

propter Tiberim regem) alij Tiberiū legunt ex Luvio. De Tiberi hoc constat. Tiberim, à Tiberi Tusco: à Tiberi, Tiberium regem, Deum Tiberinum, Tiberiū familiam.

Terra in Asiam & Europam) atque ita Europa complectitur Africam, ut apud Sallustium Iguurthino.

& Austrum) & Euum V.

Europa) vide V. Festum in Europa.

Manlius) Manilius v. Mallius MS. de Malliorum & Maniliorum familia dixi ad Festum.

sunt & nomina) multa desūt qua ibi ab Sabineis necata armis) necata armillis: ita lego.

Tarpeium saxum) pars erat montis Tarpei seu Capitolini, vnde nocētes deiciēbantur per iuri communiter. Manlius eò etiam deiectus: ut & qui Tribunorum maiestatem violassent. quæ pœna postea legibus vetita. l. 25. π. de pœnis saxum etiam dicebatur simpliciter. Horat. Deicete è saxo ciues.

ab eo late Saturniam terram, ut etiam Ennius appellat.) Italiam, Saturniam olim vocatam author Halicarnassus: eorum oppidum Saturniam illic fuisse vbi Roma, testatur Ennius apud Catonem in Fragmentis Originum. Hinc Virgilius, Ianiculum hinc: illi fuerat Saturnia nomen T. S.

quam Iunius scribit) quam Iunius describit, vel de qua Iunius scribit.

Iunius) Gracchanus s. de quo in l. vnica. π. de officio Quaestoris.

nunc vacant Pandaniam) quod semper panderetur, ac parceret, teste Verri.

ab aduentu hominum) ab aduentu hominum. T. hanc emendationem à Scaligero non probatam: eò magis admittendam puto, quod sequentia Varronis verba eam satis euidenter arguunt, ibi paludibus: & post, qui aduehebantur ratibus.

ea qua tum iter Velabrum) a qua tum descendebant, dicitur Velabrum. ea qua tum dicitur velabrum. V. de qua tum dicitur velabrum. infra, qua nunc iter velabrum. S.

vnde ascendebant ad rumam noua via lucus est & sacellum lacum.) Vnde ascendebant ad imam nouam viam locus sacellus lacum V. vnde ascendebant ad imam nouam viam: locus sacer velabrum T. vnde ascendebant ad Rumiam, noua via, uti locus & sacellus lacum. S.

Velaturam facere dicitur) volaturam facere Varroni libr. de re rustica dicitur.

ex plaustrorum veduris viuunt. Plutarchus, *in de corpore iuueni* *Sancti* *et* *uiri*.

Quadrantis ratici.) ratici V. malè. *Quadrans* raticus dicitur Festo & Plinio 38. cap. 3. quod in eo esset ratis effigies: vt nauis, in asse. Raticus igitur idem quod ratem habens, rati insignitus ac notatus. *Quin*, ex hoc loco notari potest, quadrantem portitoribus solui solitum vt & balneatori. Horat. Iuuenal. vnde balneum, res quadrantaria dicitur Seneca: e. pill. 87.

Reliqua vrbis loca discreta, vs Argeorum sacraria in xxvii. partes vrbis disposita (Ec.) Alij Argeos loca sacris faciendis. interpretantur. Alij verò existimant per quatuor tribus Argeos diffusos per xxvii. sacraria: cum & infra legatur Prima regionis quartum sacrarium: & post, Argeorum sacellum sextum. Planè Varro hoc dicere videtur, Argeorum sacraria in xxvii. partes vrbis disposita.

Vt Argeorum] cum Argeorum V.

In xxvii. partes] in totidem partes, seculo Varronis, Roma distributa: seculo Augusti, in xvi. teste Dione lib. 55. Plinio Tacito. P. Victore.

C O L U M N A I O.

E queis prima est scripta regio Suburana) vt vltima Arniensis. Cicero in Rullum, describat ab Suburana vsque ad Arniensem.

A Caelio) à Cæle. V. alij Cele. Halicarnassus *Kahn.*

Cælij) Cælis V.

Vicus Tuscus) Ergo Varro putat à Vibenni Tusci coptis in eum locum deductis vicum Tuscum appellari, quod aliter extat apud Liuium.

Intereas) inter eos. V.

Mineruium.) Templum Mineræ: vt Dianium, templum Dianæ.

Cerionia, quod hinc oritur caput sacra via) videtur id velle Varro. Cerioniam denominari à *vix* quod caput est Græcis: quasi Carioniam dicas.

Sacra via) v. Festum in Sacram viam.

Ab Strenia sacello] ab Streniæ sacello. V. alij Streniæ. v. Festum in Sacram viam.

Quinque mensibus) quot mensibus V. sic Cato c. 43. rei rusticæ. Capita oleagina quot mensibus fodere oportet. Idem verbum reperitur in lege C. n. h. 7. §. si cui 24. n. de transac. l. nec semel 12. §. nouissimè 5. n. quando dies legatorum. ad eam formam, superiorib. locis in iure, quotannis dicitur: & Plauto in Stich. scena 2. quot K. iendis. Liuius 5. quot diebus. Cæterum Idibus (vnde Idalia Festo in Sacram viam) hæc sacra fiebant: usque agnam immolabant Ioui, teste Ouidio. ex cuius agnæ lana, flamines Diales consuebant albogaleros suos. Ad eam consuetudinem alludere videtur

tur Horatius his verbis, Dum Capitolium Scandit cum tacita virgine Pontifex.

Primio cliuo) primore cliuo V. & Verr. primori cliuo A.

Subura) Subura v. Festum & Quintilian. *Succusam*] Succusam. V. & Verr.

Secunda regionis Esquilina] secunda regionis collis Esquilinæ.

Esquilina] Esquilinæ V.

Rege Tullio] rege Tullo V. & Verr.

Lucus saguralis (Ec.) lucus saguralis & vitarum Querquetularum sacellum.

Concini] conuenit V.

Lucus Mephitis] lucus Mefitis. V. lucus Martis. V. lucus Meficis. V. malè. vide Festum in Septimontio: & Seruium 7. *Æneidos*:

Quorum angustii fines non mirum Iamdiu enim late auaritia (Ec.) quorum quod angustii fines non mirum: iamdiu enim late auaritia

30 *ritia* vagata est. vel auaritiæ via est. Hinc Ouidius Iuppiter angusta vix torus stabat in æde. & Varro i. de vita populi Romani, omnia regis temporibus delubra parua fuerunt: vt in veteri cultu: quæ sunt consentanea, quod sint paupertina, sine elegantia ac cum castimonia, certè statuaria, quam Alexandrius *καταρχίαν* appellat, multo post introducta.

Lucus Iarum (Ec) *Querquetulanum sacellum*) & Iarium Querquetulanum sacellum V. Iarium Querquetulanum. T. vt apud Liuium Iarium permatinum. Porro, quos Iares Querquetulanos hic Varro appellat. Festus Amphas Querquetulanas vocare videtur.

Terticeps) Terticeps V. terticeps V. T. Verr. Triceps. Volaterranus.

Dexterior via] dexteriore via. T.

Tabernola] pars quædam in vrbe ad Cælium montem.

40 *Quadriceps*] quatriceps V. quatriceps Volaterranus.

In saglinois est] in saglinois est. V. in Esquilis est. T.

Quinticeps] quinticeps V. quinticeps T. Porro biceps, triceps, quatriceps, quinticeps, non significat, habere quattuor vertices, vt putat Volaterranus: sed secundum esse, tertium, quartum, quintum caput.

Septimus mons] Sceptus mons. V. T.

50 *Pætilium*] Pætilium V. alij Petellium. *malij Petillum*: ex P. Victore. Verr.

Esquilinus sexticeps] Esquilis est. S.

Cispius mons] sic Festus: alij, Cispeus.

Ælitumus] æditus V.

Habere] habitare.

Ex qua] ex quibus V.

Viminio] Viminio. Victor. Viminio V.

Vimineta] vimina nata. A.

C O L U M N A I I.

60 *Ex Argeorum sacrificiis*) ex Argeorum sacris.

Aduersum

Aduersum est pila Naris, eadem saluta) aduersum est pila Honoris V. aduersus est pila Horatiam T. (in ea Curatorum spolia fuisse testis est Halicarnassus) Alij Pilonoris legunt: alij, honoris ædem, malè cum trecentis annis post Argeorum sacra, dedicata ædes honoris fuerit à Marcello. Turnebus aliquando legit aduersus est Apollineris ædem. vel aduersus est Apollinaris. Collis vel vicus. Hunc locus Scaliger legit Apollineris ædè & Salutis. Hæc enim omnia fuerunt in colle Quirinali & Apollineris *ἱερὸν*, vt boueris, fueris, lapiderum, nucerum, regerum.

Collis Mutialis] collis Martialis S. teste Dionysio 9.

Habere solet] habitare V. Vertr. T. *Dij filij*] per eum sanctissime adiurabant: vnde Græcis *πίστες*. Comicus per Dium fidiū quæris, iurato mihi, Video, necesse est eloqui quidquid roges.

Muscellario] Intstellario. V. *Turaculum*) auraculum V. auguraculum. T. Locus erat vnde augures auspicabantur festo in quo Numa inauguratus, L. uio. auguraculum appellat Victor, idq. in Palatio collocat. Græcè *εὐανθίου, εὐανθίου*. In castris quoque similis locus erat, vbi duces auspiciis operam dabant: idque augurale Tacito 2.

Ædificium salum est] id est, multa illic delubra & sana, sed priuata tantum ædificia.

Quod Palantes) quod Palantei V. Festum.

Aborigines) qui essent. V. Festum. *A pecore*] id est pecoris balacu vt Næuius. nisi sic legendum, pecuscuu à pecore V. Festum in pecuscuu, partem Palatij fuisse Scaliger notat.

Germalum) Germalum Fest. *Κέρμαρον* & *γέρμαρον* Plutarchus in Romulo.

Himanti) e Tibri inuicti. S.

Vellia) Cato testatur in fragmentis Velliam, 40 partem montis Capirolini à vellenda lana appellatam ante monstratam ab Hetruscis vellaturam.

Vellera) vellemera. V. vellemina: vel vellimina. Nam & ita Varro in libris de re Rustica S.

A quo tribus appellata,) sic Plutarchus in Romulo. Centurias tamen equitum fuisse ait L. uio. & Plin. de viris illustrib. vnde Horatio, celsi Rhaanes. Sed nihil vetat populum 50 in tres partes diuisum: & tamen ex ea vnaquaque centuriam equitum institutam.

Tatiensium) Tatum. V.

Tatienfes) Taties. V. Vertr. Titienfes. Plin. L. uio. Festus: alij, Tatij. vtrunq. non malè: nam à prenomine Titij Tatij regis, Titienfes: à nomine, Tatiensfes. Tities vocat Propertius: v. Lucanus Titios sodales.

Rammenfes à Romulo) Ramnes. V. alij Rhā-

nes. Cæterum qui Ramnes vel Ramnenses hic, Varroni, tribus: Horatio, ciues Romani.

A Romulo) Idem L. uio. Plutarchus, Plinius.

Luceres à Lucumone) Sic Plinius: Festo Lucerenfes & Lucumedi à Lucomo Tusco vel à Lucero rege Ardeæ. Plutarchus ab asyli loco. Vide Sigonium. t. Emendar.

10 *Iunius*) Græchanus cognominatus à Græchi amicitia, vt ait Plinius. Eius Cicero meminit 3. de legibus, & lex vnica ff. de officio Quæstoris.

Volumnius) Voluius. V.

Quinta, quod sub Roma, Romilia.) Ex hoc loco possis colligere, certum quendam ordinem fuisse tribuum. Sic Cicero in Rullum conqueritur in agri diuisione & assignatione, Rullum incipere à Romilia prætermisissis 20 vrbans Saburana, Esquilina, Collina, Palatina, à quibus primis incipere debuit. T.

Est hæc Harpocrates digito significat, qui sunt Taantes, &c.) Itæ loe & cæ. V. etli, & cæ. Vertr. etli Harpocrates digito significat, vt taaceas, Politianus Miscell. 83. Forte legendum, vt taaceam, optimo sensu. Btli Harpocrates digito teneat labellum, & significet ne hoc euulgem, tamen hoc dicam. Alij ita hunc locum emendant. Et si non malè, pro silentij indicio à st. vsurpantes, vt est apud Plautum Truculento Act. 3. scen. 1. apud Terentium Phormione Act. 5. scena 1. Scaliger putat, hæc verba sumpta ex veteri quodam poëta qui ita fortè scripserit. Sancte Serapis, Isis & Harpocrates digito qui significat st.

Harpocrates) Plutarchus in Iside refert Harpocratem Osiris & Isis filium externium, id est natum ante iustum tempus (quæ *ἡμετέριον* Græci) vocem non emisisse nascendo: atque ob id silentij Deum haberi, eiusque signum apud Ægyptios ore obligato atque digito obsignante. Inde Ansonio sigalion dicitur. Aur tua Sigalion Ægyptius oscula signet. Catullus, & paruum reddidit Harpocratem, id est mutum & clinguem. his adde Augustinum 18. de Ciuitate 5.

Taantes) Taantes Eusebio: Mercurius fuit non Deus Pheniciorum sed Ægyptiorum Tho. vel Theuth. teste Cicerone in libris de Natura.

Astarte) quæ & Astaroth. Ea fuit Venus quam Salomon etiam coluit: 1. Reg. 11. dicta autem Astarte à grege & victimarum multitudine. Alij putant fuisse Innonem sub ouis forma adoratam: Nam & Iuppiter Ammon, sub specie arietis colebatur. Alij, deam fuisse Sidoniorum, & quidem Venerem, Astarte figura cultam: quemadmodum & Dagon à reliquis Phœnicibus, sub piscis forma, quibus

Dag piscem significat.

Ambracia) Samothracia V. recte. Hi enim omnes Dij in Samothracia culti. alij legunt Imbrasia. Nam & ita Ambracia dicitur à Quirio Imbraso, teste Callimacho & Stephano. quanquam & Ambrasia non omnino repudiandum, cum sint inibi Æneam Veneri & Diis magnis (qui sunt Dij Samothracæ) templū ædificasse Dionysius ferbat.

Samothracæ Dij) qui à Dardano in Phrygiā: ex Phrygia ab Ænea in Italiam postea deuecti. Varr. 2. Humanar. Festus in Salios. Vnde hi Romanorum penates *καὶ οὗτοι μυσταί* teste Cassio Hemina. Tertullianus libro de spectaculis. Tres aræ, trinis Diis parent, Magnis, Potentibus, Valentibus. & Iuuenalis, Auret licet, & Samothracum & nostrorum aras. Forundem sacris religiosissimis homines iniciabantur.

Neque, ut vulgus putat, hi Samothracæ Dij, qui Castor & Pollux.) Pausanię tamen & Eusebio de præparatione Euāgelica, Samothracæ Dij Castor & Pollux. Cabiri, Corybantæ. Macrobius Iouem Iunonem & Minervam fuisse ait.

Diut potes) qui & ob id *καὶ οὗτοι μυσταί* Eusebio de præparatione Euāgelica: Cabir enim Syriae & Phœnicia lingua, potem suę potentem significare, vir doctissimus antea notauit. quo pertinet illud Tertulliani, superius à me relatum ex libro de spectaculis. Tres aræ Trinis Diis, magnis, potentibus, valentibus.

Hæc duo cælum & terra quod anima & corpus: humidum & frigidum, hæc verba humidum & frigidum, ad corpus referenda. Est enim anima calor & siccitas.

Parire) *ἐπιτεκεῖν* pro parere.

Genus pennæ condecoratum) id est aues: vt & apud eundem Ennium corpora pennipotentum, id est auium.

Non animas) sumptum ex Epicharmo: vide Laetium in Platone.

Venit diuinitus se pulleis insinuans se ipsa anima) Lucretius in pecudes alias diuinitus insinuat se Ennius, vt noster cecinit.

Animalium semen ignis.) V. Festum in geniales Deos. Turnebus putat Zenonis eam sententiam fuisse, ignem sua vi omnia deflagrare: deinde omnia per ignem renasci, quod Scaliger displicet: primò, quòd Zenonis sententię author non fuit. Deinde nō magis fieri posse vt anima constet ex incendio & conflagratione, quàm ex corruptione. Constat itaque, hic non agi *καὶ οὗτοι μυσταί*, sed de eo quod præter quatuor elementa, quinto constituitur à Zenone (quod ab Aristotele *καὶ οὗτοι μυσταί*) igni scilicet: ex quo mens & anima. De quo, vide Cicronem 4. de finibus & in Academicis & secundo de natura. Ter-

tull. libro de anima. Plutarchum in Decretis. Laetium in Zenone.

COLUMNNA 12.

Innumerabiles & immortales ignes) *Stellas & Solem* intelligit.

Epicharmus Enni) id est Ennius in eo opere cui titulu fecit, Epicharmus. Nā Epicharmi poeta Pythagorici quædā *καὶ οὗτοι μυσταί* interpretatus est Ennius: ab eo opus suum Epicharmum inscripsit, in quo illam *καὶ οὗτοι μυσταί* sibi accidisse testatus est. Hoc versu. Nam videbat somniare ego Me esse mortuum. Et Horatius de Epico loquens, dicit, Ennium curasse somnia Pythagorica.

Istic est &c.) Trochaicus ex Ennij Epicharmo.

De sole sumptus ignis.) Varro 1. de re rustica, Principia mundi Ennius scribit, aqua, terra, anima, Sol.

Istque ætus mentis) Istque totus mēis est. *T. mentis*) id est mens, quomodo in eodem opere alibi Terra corpus est, ac mentis, ignis est.

Humores frigida sunt humi) humores frigidescunt humi. V.

Omnia ex se genuerunt) omnia ex genuerunt. V. T.

Frigori immisce et calorem) Trochaicus.

Humori ariditatem) Sic Varro in Prometheo. Excusi & Vertranius, ariditatem habent, utrumque probabile est. Nam & Plauto hilaritudo & hilaritas dicitur. Cæciliō pulchritudo & pulchritas: Tullio beatitudo & beatitas. de quibus vide Gellium. 13. cap. 3.

Animam æther adiungat) adiungat, id est adiungit: est autem clausula Trochaici versus Paccunij in Chryse, qui integer est apud Nonium. Caterum hoc innuit, animam esse ex æthere, corpus ex terra: ne alio qui putet hic agi de connubio & amore cæli & terræ, de quo apud Euripidem Æschylum, Virgiliū, Statium, ex opinione Scytharum cuius meminit etiam Herodorus 4. & Pausanias.

Esse igitur corpus terram qua deperit ipsam) quæ peperit ipsam. V. qui dedit ipsam. S. ego ita lego, Esse igitur corpus terram quæ deperit ipsum, Quod dedit atque capit, neque dispēdi facit huius. His ita, Ennij versus integer restituitur ex ipsomet Varone infra, libro octaūo. Est autem sensus Animam ab æthere: Corpus è terra. vnu quod. que illuc, vnde profectum, reuertit: terram (metaphora est ab amantibus sumpta) deperit ipsum quod rei vnicuique dedit: eandem recipere (metaphora sumpta est à feceratoribus) id omne quod dedit, sine vllō dispēdiō.

legas, ex hembre spiritus.

Hac propter, (scilicet) locus est corruptus nisi etiam legas, Hac propter Iouem sunt, ista quæ dico tibi.

Quæ mortaleis atque vrbes belluâsque omnes iuuat,] quia mortaleis omnes atque arbores herbâsque iuuat. Vertr.

Iuuat.) Iouem à Iuuando dici Varro, & Post eum, Cicero existimat: displicet tamen illa originatio Lactantio instituit. 2.

Quod patefaciat omnia & ipsam semè. Nam tunc est conceptum, & inde eum exit.) conceptum & idem cum exit. V. conceptum, exinde cum exit, quod oritur, Vertr. eo sensu, ex quo primum semè quod oritur apparet, tum conceptum esse cernitur. Scaliger vero ita, & idem tunc exit, quum oritur. Ego vero ita legendum cenfeo. Nam tunc, vel, quod tunc est conspectum inde cum exit, quod oritur. vel ita Nam tunc est conspectum exinde, cum exit quod oritur. nisi etiam malis ita, cum exit, cum oritur.

COLVM. 13.

Dionis & Diespiter dictus hoc est aer dies pater.) Æther refero ad Dionis. Gellio Dionis quasi die iuuans. vnde idem Lucetius dictus est. Est etiam Diespiter, Dis pater, Iuppiter & aer infimus.

Sub dio.) adde legem vnicam. §. 3. π. de via publica: Festum in Diu.

Negant sub tecto per hunc deierare oportere) Idem Varro de liberis educandis: & Plutarchus in Romanis c. 28. Cato apud Nonium. Sic nominare deam Tutelinam sub tecto, religio erat, teste Plinio.

Putabant hunc esse Sanctum à Sabina lingua.) putabant hunc esse Sanguem &c. V. rectè. Nam Catone in originibus teste qui Sanguis Sabinis, is Sanctus Romanis, ab eo Sagi pontifices. verum Festus in Propteruiam. & Lactantius eum Sanguem vocant. Propertius autem Sanctum. Pars Sanctum voce canebat Auctorem generis. Abs Sango, Sanqualis porta Romæ, quod proxima ædibus Sanguis Festus in Sanqualis. Ouidius 6. Pastorum. Quærebam Nonas Sancio Fidione referrem, an tibi Semo pater (antè malè in illo Ouidij loco legebatur Sempiter ut & in inscriptione veteri Sancio semipatri ut apud Liuium 8. idem Semipater qui & Sancus.) tum mihi Sancus ait. Cuiusque ex illis dederis, ego munus habebō, Nomina terna fero, sic voluerit Cures. Quo ex loco notari potest trina nomina fuisse vnius ac eiusdem, Semo pater, Dius Fidius, Sancus. aliis, Sanctus Fidius & Hercules. & ita Vegetianus putat.

Dius Fidius id est Dionis filius.)

Ut Græci dicuntur.) sic Festus in mediis fidius.

Sanctum ab Sabina lingua & Herculum ab Græca.) Festus in propter viam Herculi aut Sancio qui idem est Deus,

Idem.) Item.

Quorum quod finis ortus, orcus dictus.) quorum quod finis, orcus dictus. Scalig. in Coniect.

Ut orcum in neuro, pro loco vsurpetur in masculino, orcus pro Deo, quem admodum cœlum & cœlum. Alij putant Dionem hic infimum aerem & orcum appellari, cuius vxor inferna Iuno seu Proserpina. vnde Virgilius, Iunoni infernæ dictus sacer. Porest quæque videri orcus dici à Græco ὄρκος quod conditorium mortuorum est Menandro.

Finis ortus.) sic Amphiarus in Theophrasto de orculoquens. O cunctis finitor maxime rerum.

Ea dicta Noctiluca in Palatio.) Horatius ita Lunam appellat, Rite crescentem face Noctilucam. Lemnius vetustissimus auctor Venerem eam esse ait. alia significatione Varro in Bimarco, Noctiluca vsurpatur pro lucerna.

Noctiluca.) quod noctu luceat eadem ratione à Plauto in Curculione Noctiluca, vnde dicitur. Glossis Noctiluca vnde dicitur.

Ibi noctu lucet templum.) id est noctu in eius templo lapides lucebāt. vnde Varro li. 5. scribit, Noctiluca, lucere, ab luce: quod propter lumen amissam is cultus instituitur.

Vocabulum Græcum alterum, Latinum alterum.) id est Apollinis Græcum vocabulum est, Dianæ, Latinum.

Et hinc quod in altitudinem & latitudinem simul Diuana appellata.) & hinc quod Diuina &c. T. hæc quod Diuina in altitudinem &c. S. Hoc vult Varro, Dianā seu Diuianam dicti, quod Diuina sit: id est in duas vias feratur, in altitudinem scilicet & latitudinem. Nigidius tamen apud Macrobius li. 1. Dianam Ianam interpretatur, fortasse abs Iano seu Eano, qui & Sol, quod simul cum eo in altitudinem & latitudinem feratur. cui assentitur Cornificus lib. 3. ut eo sensu Diuiana sit, quasi Diuina Iana vel Eana. Iansen Lunæ fit mentio apud Varronem 1. de re rustica. 37.

Diuiana) alij Duana.

Plautus.) in Afinaria. Act. 3. scæna 3. in Persa ait 2. scæna. 4. in Pœnulo. act. 5. scæna. 2. Stichus act. 5. scæna 4.

Quasi proserpens bestia) id est quasi serpens.

Vel quod Terra, ut Physici dicunt iuuat & lucet.) Turnebus ita legit. vel quod altera terra, &c. Nam vt scribit Cicero, Xenophantis opinio fuit habitari in Luna: eamque terram multarum Vrbiū esse ac mōrium. Hoc igitur indicat Varro, Lunam esse quandam terram lucentem, adde Plutarchum in tractatu de facie quæ in orbe Lunæ.

Parietes

parientes eam innocenti) sic apud Tarentiū, Glycerium paruriens, Iuno Lucina fer opē.

Iuno Lucina) de Iunone hoc notandum præter superiores significationes, Iunonem id mulieribus fuisse, quod viris genitricem, quæ apud Petronium iurat mulier per Iunonem suam: & apud Iuvenalem de viro muliebria patiente & molli dicitur, & per Iunonem domini iurante ministro.

Ignis à nascendo, quod hic nascitur, & omne quod nascitur. Iquod hic nascitur, &c. V. quod hinc nascitur omne, & quod nascitur S. quod hinc nascitur.

Quod nascitur ignis scindit. Ideo calet, &c.) Ignis gignit V. igne fecit, ideo calet. A. Vertr. ignis indic. S. Porro scindere est penetrare.

Vi qui denascitur.) Cassius Hemina apud Nonium cap. 2. in Denasci: quæ nata sunt ea Denasci aiunt. Denasci Græcis *ἄρρηκται*, alij vero legunt, vt quod denascitur.

ab ignis iam maiore vi ac violentia Volcanus dicitur) ab ignis valore viceque Volcanus dicitur. V. Vertr. quidam Vulcanū eum fuisse existimant, qui Tubalcaim in Scripturis.

ab eo quod ignis per splendorem fulget, fulgor.) Sic Festus fulgurā à fulgere, id est ferire: alij fulgorē à flammæ flore dici putāt. Vertr.

Et fulguri, quod fulmine ictus Phaeton contrariis diis) & fulguritum quod fulmine ictū, V. Phaeton Vertr. fulmine (cum contrariis diis. S. Inde fulgurita loca, fulgure icta. Festus in Fulguritum (eadem bidentalibus & oblitata, apud eundem auctorem in Oblitata.) Fulguritæ arbores Plauto in Trinūmo: & sanatica arbor, fulmine icta. v. Festū in Fanatica.

Contrariis diis) id est igneis, qui que igni præstant. his enim Phaeton fulguritus.

Nympha Iuturna) Sororem fuisse Turni. 40 Virgilius scribit, ab ea lacus & ædes Iuturnæ Romæ ab eadem fortè, Iuturnæ fons in Italia salubris iuxta Numicum amnē, vnde Romanam ad omnia sacrificia afferre aquam solebant, teste Seruio: tamenq; Varro eam aquā non ad sacrificia, sed ab ægrotis petita fuisse noiat. Idē Strabo refert de Lacu Acutiliensi. Iuturnæ meminit etiam Tullius orat. pro Cluentio.

que iuuaret) quod iuuaret.

Tiberinus) is genius & Deus Tiberis, Ciceroni 3 de Natura.

Velina) Velini.

Velinia) Nympha quæ lacui Velinio præfida.

Nympha Commotia) Commotis. V. Comitæ. V. alij legunt Lymphæ Comitæ. T.

à commotus) quod ibi insula in aqua commouetur. v. Macr. i. Satur. 7. Dionysii. Plin. lib. 2.

Neptunus) ab obnubendo Neptunum appellari Varro hic ait. Cicero 2. de Natura, à nando.

à quo Nuptia, Nuptiisque dicitur) à quo Nu-

ptu, Nuptiæ dicitur. vel Nupta dicitur.

Salaria Neptuni à Salo.) Ea m' do: Græcis vt refert Tullius in Timæo. Est autem salaria maris recessus aqua quæ ad salum cedit: vt Venilia quæ ad litus venit, & eiusdē accessus. Illam veteres Saxones Lidunam hanc Malinam vocabant, vt testis est Beda Anglo Saxo, & apud Malicellum Empyricum, Liduna, & Malina aliquot locis, accessus maris & recessus nō quotidianos, sed Lunares significant: quos obseruari iubet in herbis legēdis.

COLVMNA 14.

Venilia à veniendo.) dixi superius Venilia maris accessus esse. fuit etiā Venilia Nympha, Turni mater. Virgilius, Cui Pilonnus auus, cui diua Venilia mater.

Plautus) Cistellaria. quod ille] quod ibi. V. tranquillo) deest apud Plautum.

Ventum gaudeo) ventū gaudet. V. hac formula aduenientes exceptos, Scaliger existimat. Verū tamen Varro hoc velle videtur aduenientes ipsos, euitato maris periculo, his verbis, Ventū gaudeo, vt solitos. adde Plautum in Curculione. alia significatione sumitur ventum facere apud Liuium Corniciū & Terentiū quod vel flabello vel tunica fiebat.

Mamers.) nouit etiam hoc nomen Martis Lycophon.

Virtus vt viri vis à virilitate) Virtus vt viritus à virilitate S.

Honus est honos) Species Prouerbii.

Polluces, nō est nunc Pollux) sic Plautus Bacchibus, Castor Polluces, &c.

Feronia) Flaccus, ora manusque tua laui-mus Feronia Lympha. alij legunt, Cerionia, alij, Cerronia.

Nouensiles) alij Nouensides. Horum sæpè meminit Liuius, Arnobius refert ex Pisone fuisse nouem Deos, in Sabinis apud Trebiā: ex Grano, nouem Musas, Cornificius vè: nouitatum præfides esse ait.

dicimus Larum Vestam) ita Antonius Augustinus, dicimus veteres verò Hercule Vestā. Scaliger. dicimus Herē, Vestā. Eam antiqui colebant postquam creuerant hereditate. V. Festū in Herē. Idē, in Aspedice (quod & monuit T. lex veteri scriptura, dicimus Hecatem: legit, dicimus hæc, Palen. Excusa nihil necessario murandū. Quid n. Lara fuerit, satis notū. fuit autē Larū mater, quæ Muta & Larūda Lactatio lib. 1. & Macr. Aufon. Larūda progenitus Lar. aliis Larū mæci, Mantia.

Fortem fortunam, fidem. Ea re Sabinorum linguam olent.) Fortunam fortem, fidem Lares Sabinorum linguam olent. S.

Vouit Opi) idem refert Halicarnassensis, nisi quod pro Ope Rheam nominat.

Larunda) Larū deæ. V. de ea superius dictū. *Quirino*) id est Marti (quæ Enyalion vocat:

Halicarnassus) non Romulo. Nā Romulus Tatio superuixit. Hanc distinctionem ignorans Vertranius, audet Varroni ignorantiam aut annalibus falsum impingere. Ceterū Lilius Gregorius hoc loco legit, Carino.

Cloacinaque) Cloacina dicta fuit, quod eius simulachrum in Cloaca repertum. v. Lactantium: & Tertollianum in lib. de Pallio. fuit & Venus Cluacina dicta à pugnando. Nā Cluere veteribus, pugnare.

primū nominē) primū nominatim. V. primū nomē nominē: alij primū nomē nominatū. Vertr. primū generatim nominē alites ab alis: volites à volatu. Deinde nominatim.

alites ab alis) alites alij. V.

Lusciola) lusciniā. V. alij Lusciniola, ex Plau. ex *Africa prognie in luctu facta auis*) Idem Aristophanes in Auisibus.

Galeritus] alij Galerita, sceminino genere. eam Græci, quod quasi tumulum in capite habere videatur, *ἄλλοτερον ἰδὲ καὶ ἰσχυρὸν δαίδα* cognominant.

merula, quod & mera, id est sola volitat] Hoc Etymon improbatum à Fabio 1. cap. 6. v. Festū in *Mercum & Nonium*.

Graculi quod gregatim.) Imò Graculus à voce qua vitur. 1. Fab. 6.

quod & gregatim.) vide lib. 15. §. 2. π. locati.

quod quidā Graci τὰ γράρα γράφα forte legēdū est ex Hesychio vel γράρος. vel ita: sunt quædam Græca: vt *γράφος*. vel ita: vt quædam Græca *Græx*, id enim auis nomen Aristoreli. T. Scaliger verò legit *γράφος*: id enim nomen pro quavis multitudine apud Macrobiū & interpretem Aristophanis *ἀγράφος*.

Murana) v. 12. Isidor. 6.

Cybitum) v. Plinium & Athenæum.

Melandria) ita falsi thynni partes vocant. v. Plinium.

Vracon) Horatium. T. *ῥαῖα* partes maximæ thynnorum piscium. *ῥαῖον* verò Athenæo falsamentum à verno tempore. *ῥαῖα* bellaria.

Anguilla) ab angue. 12. Isidor. 6.

Lingulata) nebulaca. V. lingulata. 7. quod lingue similis sit, præsertim bubulæ. Lingulata tamen est solea, Plautus in Casina, soleas via lingulatas?

Surenæ] *Sirenæ*. V. *Striatæ* Turneb. ex Plauto vel *veneriæ*, ex Seneca. Epist. 15. & Plin. 9. & 32. Alj legunt *Buccina*: alj *Vris* ex Isidoro: alj *Suris*. eò tandem inclinat Turneb. vt legat mures. sunt autē mures & muscoli è genere cōcharū à similitudine dicuntur: vt & murices.

C O L V M N A I S.

Hippopotamus] alij Hippocampi. Est autem animal cetacci generis. v. Plin. 36. cap. 5.

Mergæ] idem Festus in *Mergæ*.

Cercera] cæleris V. alij *Cercuris* alij *καρπύς*: alij *καρπύδα*. quæ ἑρπύδιον Græci, Latini, ardeā. *vt Egypti in flumine*, id est in Nilo: id c.

nim Egyptus.

quadrupes] loc⁹ est corruptus aut: mutilus.

Lytra, quod succidere dicitur arborū ratices in ripa, atque eas dissoluere.) atq. ira à *λύω* seu luo, Luria vel Lytra. sed quid? alij legat Lira. Turnebus Lira.

dissoluere, vt Lytra, alij dissoluere vt luere:

V. dissoluere *λύω & λύω*. id est à solutione.

Fiber à extrema ora fluminis.) Nā Fiber à

10 finio: vt fiber à facio: tuber à tuo: liber à luo: creber à cresco: glaber à glubo: scaber à scarreo: luber à suo: crater à cræco, (id est gracilis sum) Mulctiber à mulceo, cribri à cerno. S.

Fiber) v. 19. Isid. 27.

Fimbria) v. 19. Isid. 24. in fin.

quod consulere) adde Noniū & Fab. 1. cap. 6.

consulat) consat. V.

Consul. fuit) consul fuit. A. Vertr. consulciat.

V. à veterie consulcio: vide consul. um: vt à

20 fulcio fultum, alij consul clueat.

qui præret iure & exercitu] alij qui præret

iuri & exercitui: non necessar. o. notat enim

Nonius Varronem abianuo pro dano sap-

pius vti solere. v. Theophil. §. 7. *Inst. de iur. nat.*

Censioem id est arbutrium) à cedere quod

veteribus arbitrari.

qua Triumuii Capitales num. conquirunt)

Plaut. Quid faciam nuac, si tres. viti me in

carcere compegerint: & in *Asinaria*, Ibo ego

30 ad tres. viros vestraque illic faxo nomina cor-

runt. Constat ex l. 2. §. 30. *π. ff. de orig. iur.* eos

carceris custodiam habuisse, vt cum animadu-

uertit oporteret, interuentu eorum fieret. Est-

que ea de re elegans locus (corruptus tamen)

apud Tacitum *lib. 5. Annal.* vbi de filia Seiani

loquitur. Tradunt, inquit, temporis eius au-

ctores quia triuuiris capitalibus (in excusis

triumuirali supplicio) supplicio affici virginē

inauditum habebatur, à carn. fice, laqueum

iuxta, compressam ad eisdem pertinet lex

52. §. 12. *π. ff. de fursis*, aliās ridiculum videtur

quod Turn arbitratum. Triumuiros capitales

cognouisse de solis peregrinorum seruorum

causis & furtis ciuium. dixi ea de re ad leges

11. Tabularum.

quod terni tribus tribubus] ita legendum,

quod terni à tribus tribubus. vt ex hoc loco

obiter notemus, Varr. ætate nouem creatos

Tribunos militum: postea verò xxiv. vt Poly-

50 bius scribit. Initio soli erant comitatus, id est,

creabantur in comitiis: postea in castris crea-

ti, & Ruffili appellati. adde *gloss. l. 2. C. de pri-*

micerio lib. 12.

Tastensium] alij Tatium.

Crustumina] alij Crustumina: quia & Cru-

stumium & tribus Crustumina apud Liuiū:

sed tamen Crustumina legi potest ex Fe-

sto. & Virgilio lib. 7. *Æneid.*

à consule dicebatur) postea à populo dicti

60 sūt Dictatores. Fenestella c. 8. dictator è ex eo

cogno-

cognominatum refert , quòd ab eo cæteri magistratus dictarentur.

Ve est summa populi Romani Dictator.] ut est summus populi Romani dictator. V. ut est summa in populum Romanum Dictatoris, à qua is quoque &c. Vertr.

Magister populi] idem testatur Cic. de finib. Scæcæ Epist. .09. Antonius Sciocius Florētius author libelli, quem vulgus Fencstellæ tribuit cap 8. dixi de ea re ad leges XII. Tabul.

Pontifices] Pontifices T. à pote seu possibili & facere, quod sacrificare. v. Halcar. cum idē] quod eo. V.

Vlſ eis Tiberim.] Ius & cis. V. & malè. cis & vlris T. berim in l. 2. §. 31. ff. de origi. iur.

Curiones dicti à curiis.] Curiones totidem erant quot & Curia, id est xxx. sacrificabant autē pro Curiiſ, teste Dionysio. in iis etiā e-pulabā ur cū magna hilaritate. Idem ludis publicis Epistolas histronū. Comædo ū. Tragoædorū legebāt. cū quid à populo vel prin-cipe vel domino petebant. vnde Martialis dixit, Epigrammata Curione non indigere, sed cōctæ sua esse lingua. lingua sua, in quā, hoc est maledica. & apud T. ebelhū Pollio-nem, Dicit iussit per Curtione Taurum toties ferire non difficile. Idem per Curione dici iussit, Imposituram fecit & passus est.

Flamines quod in Latio capite velato erant semper.] Hæc verba in Latio, videntur super esse. Alij legunt flamines quòd in sacro. Scali-ger verò ita, flamines quod licio in apice velati erāt. Apice id est galero filo inuoluto. Velati legati etiam dicebatur, quibus e. put cinctam licio laneo. Liviu. l. Virgil. 12. hæc supplicia & velamēta Græci iurata. & ab eo Plautus Amphitr. dixit orare velatis mani-bus. quòd filo laneo velatum esset eorū ca-duceu v. Hoc etiam vocabant velamina. ve-lamēta em. Græci *εσπεραι*. Illud adiciendum Diali flammii sine sp. e sub recto esse, licet in-se: sub dio, non licuisse. vtebatur autem illo albo, qui inde Albogalerus, in quo oicagi-na erat virgula.

Furinales ferie.] V. Festum in Furinalia.

à diis p. re Falacre.] an quòd fallis circi præstet, de quibus Tertullianus & Iuena-lis: aut quòd caluitem arceret. Huc enim vix pertinet, quod phalacræ Hefychio dicuntur quadam Nympha.

in Comitii.] in comitiis. Nā quinquatribus mense Martio saltabant in foro, vbi Comitium erat: & in Capitolio XII. erant à Num-pompiſio instituti, qui Palatini ob id vocati: ut quos add. dit Hōstilius Collini & A-gonales. T. abeatī erat (vbi refert Halcar.) & altos apices gerebāt, in conam fastigiatos. & ancilia manu altera, altera h. stan. tenebant, accincti se gladio erant. Eorum Præsul motus edebat, & ab aliis referebāt. Illud Am-pituarie, hoc Redandruare dicitur à Lucilio.

motis ancilibus necdum conditis infaustum erat aliquid suscipi. V. Festum in Redantrua-re: Tacitum. Suetonium vbi de Othone.

COLVMNA. 16.

Luperici.] de Luperis vide Liuiū Halicar-nasi. Plutarchum. Eorū in vrbe purganda ag-mina erat plura. quidā Fabiani à Fabio: qui-dā Quintilianii, à Quintilio. Hinc Propertio, licēs Fabio Lupercus. vide Festū in Fabiani.

Fratres aruales.] Vide Plin. Gell. 6. c. 7. in f. *quia fratria dixerunt.*] sunt qui à fratria di-xerunt. T.

FratRIA est Gracum vocabulum.] In tres fratias seu tribus Athenæ distributa: dictæ autem *φρατρία* à δὲ τῆς ἀφ' ἑαυτῶν.

Vt Apollinis etiam nunc.] Vt Apuli. V. alij Appoli. Turneb. Neapoli. non male. fuit enim Neapolis oppidum Græcum. fauet huic emendationi Strabo. libro 5.

Sodales Titij.] ita Lucano dictū vt Tatij, à Tacito.

à Titiiſ auibz] Titos vocare videtur Per-sius, cuiſque antiquos interpres. Seruius Pal-lūbes Tetas. Isidor. Titos, quòd fatæ pabulo.

quas in auguriis certis.] quas in tuguriis Pomp. Festus: Vertr. malè. vult enim Varro nō in omnibus auguriis. Titias aues obseruari. j.

Feciales] quos Fest. Feciales. *επιστάτας* Dio-nyſ. *επιστάτας* ἰδ. *καὶ ἄλλοι ποιοὶ* Plutare. adde Cic. de Repub. Varr. de vita P. Romani, v. *qua scripsi ad l. 4. §. 16. τ. de fideicom. liber.*

unde desitum.] Iahj. nō pugnature desitū est. Fœdere fides pacis cōstitutur. author Fene-stellæ. Alij. & cum pugnature desitū. &c. malè. Nā testatur Varro apud Noniū: hoc obsoleuisse suis temporibus: id est. fœdera quidē per eo, fieri, sed bella ab eis nō indicta. Vnus fe-cialiu Pater Parratus dicebatur, quòd & ipsū parentem & illi parentem esse oportere.

Qui res repetent.] id genus repetitionis clarigatio appellabatur, quod verbum pre-hensionem: Luio significat lib. 8. Glossis cla-rigatio *ἐπ' ἀρχαίων ἐπιχειρῆσθαι*.

quinæ nuntij senatus essent.] qui verò nun-tij. &c. V.

Iſocrates.] ita legit Antonius Augustinus. Iphicrates. V. alij Ilocrates. alij Crates. Ver-tranianus Hypsicrates (quem Grammaticum fuisse contiat ex 16. Gell. 12. Est & alius apud

Lucianum in Macrobus Amisenus historiarum scriptor) Turnebus ipsa Crates. Est au-tem nomen Grammatici.

Græcè κόρυς. apud Poetas dictam.] alij co-horton: Turnebus *κόρυς*. Est autem *κόρυς*. ὀ-πῆλοιο: ἵππια. *η. & ω.* Euripidi *ὀπύχοντα* ἵππια limitata.

Manipulos] in singulari: vt Manros apud Carull. in S. sed fit ita est, infā legendum ex-erctus minime manus: non minias manus. *Manipulo sic manipularius.* l. 3. Cod. Theo-

dof ad l. Iul. repetundar. manipulatim. v. Nonium in Manipulatim & Manipuli.

militis quod trium millium. l. i. in f. ff. de testam. militis.

Hastati. hi lorica, securum, gladium Hispanicum, & veruta duo ferebant (*varus vocat Polybius*) in prima acie pugnabant.

Pilani.] in legione Romana pilani (quos Polybius *πυρομαχους & πυροφορους.*) gladiū, parmam, vel ceteram ferebant. V. Festum in Pilanis. glossis Pilum *πυρομαχου δόρυ.*

Principes. hi veruta ferebāt, vt hastas triarrij. cetera, similes triariis, in secunda acie pugnabant.

Et post.) sed post. *minus illustres sumuntur.*) minus illustres sumunt. T.

Triarrij. in extrema acie pugnabant Polyb. *extremis.*) extremi. A.

Plautus.) eadem referuntur à Sexto Pompeio in Subsidiū. ex qua comœdia, non liquet.

ab abscondendo.) ab obsidendo. V. ab obscondendo T. est enim obsidium quasi obsidiū. vt. *disfidium & disfidium.*

Duplicarij.) sic apud Vegetium, sunt armaturæ duplæ, quæ confectuntur binas annonas: vt simplices, quæ singulas: antea malè legebatur duplicari. alii legunt duplicarij, quæ forma dicitur simplaria venditio in l. 48. in f. *π.* de ædificio.

Turma turma est.) turima. vide Festum. *Decuriones.*) Glossis Decuria *δευρία δευρίας.*) *optiones.*) l. 6. ff. de bonis damnatorum. *Liticines & classicos à classe.*) liticines à lituro: classicos à classe.

Classicos à classe.) classines. V. Classificines. T. nihil mutandum: nam & in f. lib. 5. Classici appellantur.

qui item cornu canunt.) qui item cornu videntur. V.

COLVMNA 17.

Comitiis ad comitatū vocant.) comitiis comitatum aduocāt, Verri. (nam & ita L. uio, Ciceroni, Gellio. vnde Incomitari & Comitari) comitiis comitatum legunt. V. *minus nullo est.*) minus nihilo. vel minus vilo vel vno.

Beatus qui mulea bona possidet.) v. l. 49. *π.* de verb. signifi.

cui ea opima.) cui ea opima A. cui est opime. V. T.

ab eadem fonte copia.) copius. V. copis T. Copis *αἰχμαλις* pro copiosus. adde Nonium in Copi. Festum in Copona.

id est ab arte, &c.) vt ab arte medicina fit medicus.

que omnino vltima. Huic rei.) quæ omnino vltima huic rei. S.

aperietur. Quare quòd ab arte artifex dicitur, nec multa in eo obscura relinquam. similis causa, quæ abscentia vocantur aliqua.) aperientur nec multa in eo obscura relinquam. Quare quòd ab arte artifex dicitur similis causa, quæ ab scientia vocatur aliqua &c. S.

præfigator.) tales sunt *ἄποδεικται* qui glossis *ἄποδεικται* qui oculos spectantium fallunt. *monitor.*) Glossis *ἄποδεικται*, subiector, submissor. Vid. l. 8. ff. de instructo, quanquam inibi quidam legunt vin. tor.

nomenclator.) *πῶν* nomenclator à nomine calando in lege 7. *δ.* ff. de operis libertorij. l. vi. ff. de liberali cautā.

legulus.) qui oleam legit. V. Catonem l. b. de re rustica l. 13. §. 6. ff. de usufructu. *vinum legere.*) id est vvas legere. Nam hic vinum pro vuis.

Vestigator.) l. 12. §. 12. ff. de instructo *quis indagator*) quasi indagatur. A.

Venator à venatu.) Quod sequitur verbum *aduentum & inuentum.*) venator à ventu, quòd sequitur feram ad ventum & in ventum. A. venator à venatu quod sequitur certum ad ventum & in ventum. S.

perpascat.) pascebant.

pecora vniversa.) pecunia vniversa. V.

quòd in pecore.) & quòd in pecore.

quo fundamentum instituit.) qui negotium instituit. A.

pedem poni.) pedem posuit.

pes magnus.) vide auctores de similibus agrorum.

peculatoria oues.) peculatus V. peculatoria oues T. quæ peculiare Plauto.

id enim peculiū primū.] inde enim peculiū primū. S.

Hinc peculatum publicum primū.) vt cum pecore diceretur multa.) hinc peculatum publicū furtum & peculatoria oues aliudve quid. S. Ego ita restituo. Hinc peculatum publicū primū, vt cum pecore diceretur multa: & id pecus esset coactum in publicū, si erac auertum, ex quo facta nummaria. Hoc ait Varro, multas seu multas primis temporibus fuisse à pecore: pecora huiusmodi in publicum coacta. eum qui pecus huiusmodi auertisset, peculatus publici teneri solitū. hodie, multas non esse. aut dici à pecore, sed nummaria factas. Huic emendationi fauet Festus in Peculatu: sed quàm maxime ius nostrum in lege aliud est fraus 131. §. 1. ff. de verb. sig. vbi inter cetera, Vlpianus notat, multam hodie pecuniariam esse animaduersionem. In eo enim quod dicit, hodie, satis ostendit, primū non ita fuisse, sed pecore multam primis temporibus dictam fuisse: peculatum ideo dictum pecoris in publicum coacti auertionem: nimirum ante vsum frequentem &

60 quotidianum aris & argenti.

ex qua fructus maior) & qua fructus de malo. S. id est, ex quo fructus fit per interuersionem. ita loquitur Plautus & Apuleius. Verum de hoc loco superiore sententia dixi, & legendum, ex quo facta numaria.

Græcis bos βῶς) Græcis illis vsus, quod βῶς bos. V. Græcis β. vsus. Bos quod bos T. Græcis β. vsus: β. c. bos. S.

Ovis. Ita enim antiqui dicebant, non ut nunc (αἰὲς Κατο) Suidas. β. c. τὸ πρῶτον.

Armenta) vide Festum in Armenta.

I πῶλος) in πῶλος. V. ita vituli apud Gellium t. c. II. à quorum copia Italia dicta quod armentofissima. Hesy chius idem esse scribit.

aut quid plerique vegetei virtutis) Plerique vegetei, vel plerumque vegetei. A.

Capra, capra) vel à carpendo sic enim Festus. Est tamen Turrenum siue Tuscanum vocabulum. Hesy ch. Antiqui etiam dicebantur Crepæ vide Fest.

omni carpa capra) omni carpa capra. V. nullo sensu. omni carpa ποιμαίνω.

Porcus quod Sabini dicunt de aprino porco poridus, inde porcus) Ita Augustinus legit eo sensu. Sabini catuli capri vocabantur porcum. Turnebus ita, Sabini dicunt à primo porco, inde porcus. ob scuro sensu. Scal. verò sic Sabini dicunt aprini porcū: proinde porcus videtur ita legi oportere. Sabini dicunt de aprino porco, porrigus vel porcus. inde porcus.

nisi à Græcis quod Athenis in libro sacrorum scriptū esset πέρκος ἢ πέρκος) Est & apud Lycophronē in Alexandria (etiam πέρκος. unde ab Sabinis Porcopor, id est puer suis. Nā τὸ Πορ Λαconiibus & Dorien sibus puer hinc Marci por, Publi por. Quinti por apud Noniū in Garidiare. sic & Gripor apud Festū in Quinti por. pro Marci Publi. Quini filius. de Porco hoc etiam Varro in 2. de re rust. c. 4. Porcum ait Græcum nomen antiquum, sed obscuratum. nunc enim vocari χαίρον.

dicebant Ares veteres) apud eoldem veteres dicebant αἰῶν.

nostrū aruiga) alii Haruigen, alii Haruiga ex Festo, alii Haruiga ex Donato, alii Hariga ut Turneb. S. Ariga. Nā Hef. ἀρουίγαν πρῶτον.

hinc aruignus) id est aricitinus. alii legunt aruigris. inde fortasse aruina, pinguedo.

C O L U M N A 18.

quas & Actius) que admodum & Actius. in Pontificalibus libris) in Pontificiis libris. videmus in hostiis) videmus. In hostiis vel Bidentes in hostiis. S. nihil mutandum puto, ut mox dicam.

In Pontificalibus libris videmus in hostiis eā aruigē qua cornua habet, quoniam ut cui ovi maris testiculi depri. & ideo ut natura versa veruex appellatur) Locus est deprauatus. dixi paulo antè videri quibusdam legēdū ita esse.

In Pontificalibus libris bidentes in hostiis eam

aruigem vel aruiga que cornua habet. Eiusmodi boues παραλῆς Græcis: Patales Festo: quæ admodū in oue sacrificio destinata, requireretur ut dentes haberet cæteris longiores. Mihi aliud videtur, non quod oues cornigeræ esse non possint, sed quod in Pontificalibus libris aruigem vocari dicat Varro, quæ cornua habeat: cui cum opponat aruigē, cui testiculi sunt adempti: constat cornuum perperam hic fieri mentionem. Nec enim cornua marem faciunt. Legendum itaque, videmus in hostiis eam aruigem, quæ ἐρηξιδία habet: quoniam, si cui mari testiculi cempti, ob id, ut Natura versa, veruex declinat. Hac emendatione nihil apertius, nihil verius.

agnatus, agnus) à Græco potius ἀγνός agnus deducitur.

Hinc canis) à sagaci scilicet sensu & acuto. Canum enim pro acuto.

quod hicitem) hunc locum mox emendo.

Noctuculus) Noctuculus T. à noctū & lucc, i. luce. Victorius, Nectūlus vel Noctulucus. Scal. verò Noctulugus, quod canis in somnis soleat ουκὸς ἔν. (Glossis ουκὸς ἔν canit.) alii Nictuculus. ut canis à nictādo dicatur. Festo enim nictit proprie canis in odoradis ferarum vestigijs leniter ganniens. Itaque totum hunc locum sic restituo, quod hic item nictit, vultaque in custodia, & venando signum dat, canis dictus. his addendum, Glossis Nectuculā in ἄλλω νεκτορῶν dici. Quin & verbum Canis melius à Græco κύνων.

in custodia) Canes enim custodes dicuntur. ut apud Columellam.

à quo etiam rete quoddam Panther) hinc Patherā emere in L. in fin. ff. de act. empti.

qui vivus adhuc capi non potuit) Tigris primum visa est Romæ in dedicatione theatri Marcelli multis post editionem huius libri annis 8. Plin. 17. in fin.

Camelopardalis) de qua Horatius, diuersum confusa genus, panthera Camelo. Æthiopes Nabin appellant. Est autem collo similis equo: pedibus & cruribus boui: camelo capite albis maculis rutilum colorem distinguatur: inde Camelopardalis. 8. Plin. 8.

Alexandria Camelopardalis nuper aduecta) Ea primum visa dictatoris Cæsaris ludis Circensibus. 8. Plin. 18. Dion 43.

quasi gormi) à gerendis cornibus deducit, qui melius declinasset à Græco νεγρῶν.

volpes, quod volat pedibus) Cur non potius à Græco ἀλάπη?

Proxima animalis sunt ea) Proxima animalia V. proxima animalia sunt ea. T. proxime animal. S. id est statim pōst animalia. nisi animalis stirpes quasi animalia esse, quod & censuere quicquid Philo. & Plin. inter quos Platon in Timæo.

virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

Virgultum à virid) in d. viride à virgulto, cum prius fuerit virgultum.

pinna iuglans) Nuc iuglans. V.

Nux quod ut nox acrem, ita huius succius, facit corpus astrum] alij tamen à nocendo nuncem. vnde à Græcis *κλεισι παξις* το καρπί. Nisi malis à Syriaco Luz. *κ* L in N mutato, vt in Lympha Nympha S.

Ruta quam nunc *καρυων* appellant) rectè, nã antiquis *ρίσις* dicebatur. Nicander. Hesych. Radix] exiat apud Nicandream, sed pro baculo.

μαλαχὴν κύμινον) T.

malachem Cymion. his enim vt Latinis utebantur.

Brassica. vt *πρασεκα*) Brassica vt præfica, vt i nfrã.

πρασεκα) alij præficatur. vt apud Plautum exicas arundines, pro execas.

κυκωμερες dicuntur à *κυκωμε*) Imò à Græco *κύκωτος*.

Eructus à ferendo res *ερβη* quas fundus. *ερβη* qua in fundo feruntur vt fruamur] seruntur vt fruamur. T. serant vt fruamur. S. ego nihil mutandũ scisco nisi quod duobus locis *κ* & accipitur pro siue eo sensu, Eructus dicimus quod eos teramus vt fruamur, siue eos fundus vitro ac sponde. siue arte, cura, diligentia, opera & industria hominũ, sollicitatis ac cultus proferat. vt in ea re duo genera fructũ constituat Varro, Naturales & Artificiales, de quibus dixi ad legẽ fructus 45. ff. de vltis. l. 48. ff. de acquir. rerum dominio l. 22. Cod. de rei vindicat.

ερβη frumentum] vnde frugamentum. vide Festum in Frugamentum.

Sed hæc terra, etiam frumentum, quod exta loco, quo silenti addi ex mola, id est ex sale & farre molito.) Hæc à terra: & ipsũ frumentum, quod exta aulicoqua solet addi mola. ea est ex sale & farre molito. Verũ, alij legunt, exta ollica. alij quod in ollico, quo solet addi ex molla. Antonius Augustinus, quod exta olla coqui solent, addita mola ea est ex sale, &c. Ad hunc modũ interpretet varrur in huius loci restitutione: quod antequã faciã, obseruandũ, molã dici far tostum & sale sparsum, quod molitum hostiã spargebatur. Festus in Mola. Et aulicoqua exta, quod in aulis coquerentur, teste Festo in Aulicoqua, ad differentiam eorũ extorum quæ torrebantur in veru, de quibus Varro paulò antè dixit ibi, Hæc sunt quarum in sacrificiis exta in olla, non in veru coquantur. His ita explicatis, locum sic emendo, Hin: declinatã fruges, vnde frugamẽ om. sed est è terra etiã far, quod exis aulicoqua solet addi in mola. ea est ex sale & farre molito. adde Valer. 2. c. 1.

COLVMNA 19.

Puls: vel quod ita Græci, vel ab eo. *ερβη*) Puls Græcis *κλεισις* vel *κλεισις*. inde Glossã *κλεισις*, Farres, Pultes. inde Puls esse potest. vide A-

thenæum. Erat autem Puls Romanorum: vt potentia Græcorum. 18. Plin. 8. Itaque pulificum artificem Plautus sumit pro Romano & Italo: & se Pulitagonidem dicens, Romanũ aut Italum significat. à Pulte Pultorium vas. Glossis *ανειροκίς*.

quod ita sonet) Puls igitur à sono quẽ reddidit cũ insipitur ei aqua, cui simile illud Nazuij, Bilbit simphora, & Eubali Comici apud

Athenæum *βλόπις παρὰ τῆς βαρβαροῦ λατρίαν*.

aqua feruente insipitur] alij, inspergitur. non necessariò. Est. n. insipere vel insipare, Festo iniicere. Quare legẽ dũ, cũ aqua feruẽs est insipitur vel insipatur. Sic insipare & obsipare farinã pullis vel escã, Festo in Insipare, & Puls, est iniicere proiicere. alij, pro insipitur legunt pinfitur.

Panis quod primũ figurã faciebant mulieres in panificio, Panis) quod primò figurã faciebant vt mulieres in lanificio panus: Turnebus, eo sensu, Panẽ ideo appellatum à tumore. Est. n. in lanificio panus, ita obseruãte Scaligero, crostulũ quod in factis adhibetur cybij figura, oleo coctũ. Quinimo ab Atheno *ζυμωτὸν ἄρον* significare. à quo *παισις*, *παισιμον*, *παισις* *παισιον*. Sic festio, Panis vocabulum ex eo esse, quod initio mulieres in panificio: id est, tunc cum panẽ facerent, Panos figurã imprimere. postea, figurã alias insilitas, sed quoniã in veteri legitur, posteaque ei. Possumus & hunc locũ ita emendare, Panis, quod primò figurã faciebãt mulieres in Panificio, Pani: posteaquã ei figurã facere instituerunt alias. ac proinde anceps erit Panis originatio, vel quod Panos figurã singularis Panibus imprimerent: vel quod in Panificio masculinã quandam panis seligebant, ex qua figurã Pani Deo perent.

in Panificio) Glossis Panificium *ἀρτοποιία*. quin & locus vbi fit panis *ἀρτοποιεῖον*: quo defertur Panarium *ἀρτοποιεῖον*. Quin iisdẽ Glossis Panificium *πρωτόν*. sunt autem *πρωτόν* *πρωτόν* liba, vnde id dictum] inde dictum.

nisi ab eo quid Græci *κλεισις*: à quo Græci, quoque granum dictum) à quo Græci *κλεισις* V. Sunt enim *κλεισις* litorra, à quorũ similitudine Græcis granaria dicta. sed tamẽ Turnebus legi posse existimat *κλεισις*. Id enim Siculis granarium, teste Epicharmo apud Pollucẽ. Sed quid? Scal. aliter emendat, hoc videlicet modo: Græcis *κλεισις*, à quo Græcis *κλεισις*, granum dictum. Sed meo iudicio longẽ perita erit grani etymologia, si id à *κλεισις* vel *κλεισις* declines. Certe Varro de re rustica granum à gerendo esse ait, quod gerat spicas.

horreum ab horrendo) ab horrido A. alij ab hordeo. à farre. farreum primò dictum. Festus notat. ex farreo horreum factum.

quod tritum est spicis] è spicis S.

Far à faciendõ, quod in primo fit) longẽ

petitum. potest ira pauld commodio legi
 far à frangendo (id frangere significat No-
 nio) quod in pistrino fit. Emendationi no-
 stre fauet Isidorus 17. c. 3. Is enim testatur, Far
 à frangendo, quòd initio ante molariũ vsum,
 frumentum in pila missum frangerent, id e-
 nim primum genus molendi fuisse.

nam id prius mōm) nam id pius *mōm*. T.
 vt apud Festum in Milium.
 quòd *libaretur, priusquã esset, vt erat coctũ*
 priusquam esset. V. T. priusquam essent. S.
 libabatur enim Diis, anequã comederetur.
 priusquam esset, vt erat coctum) priusquam
 essent coctum.

quòd *in testu calido*) in testa calda. V. Tes-
 tus vel Testum *matris*. (vide Festum.

Matralibus) Matrata matris Matrata festa.
circum aqua bliter fundebat) Quicquid hic
 fundere, accipiunt pro *lauare*. vnde *matris*
 genus cibialij ita, quod mixta farina casco
 aquam in circum aqua bliter fundebant.

à globo globuli) Globi. V. T. & ita apud Ca-
 tonem. Glomi Festo. Sphaera vocat Isidorus
 à forma. 20. c. 2.

Crustula à crusta puluis, quouis crusta dicta
 ea que *vt corium exuritur*) lego, Crustula, à
 crusta panis, quæ quòd oleo exuritur, crusta
 dicta. sic enim Isidorus 20. c. 2. Crustula di-
 minutiu à crusta, panis oleo confersus. &
 post crusta superficies panis. Idem hæc Glossa
 quoque testantur. Crusta, quasi vsta.

Spicium & placenta) hæc duo Turneb. dispugit.
Spicium & placenta quod edebant cum pulre
 placera. Quod A. Triti & placera V. Thrium
 genus libi Atheniensiu iucundũ, co quod
 simile frondibus quæ *Spica* dicuntur, inuolue-
 retur, nisi malis legere *Spicium* hoc enim Græ-
 cis Laganum. Scaliger vero ita legit, Intritu

zai matris. Nam, interere, verbum culina-
 riũ. Terent. Tute hoc intristi. & intriti memi-
 nit Hesychius. quod Galatus Embreton men-
 tinit etiam Apicius Embraeti Baiani lib. 9.

quòd *edebant cum pulre. Ab eo pulmentum,*
vt Plautus: Hinc pulmentum dictum) Cha-
 rissus legit Pulmentum. quod id cum pulre
 esset. vt Plautus inde Pulmentum dictũ. Ego
 vero ita lego, & placenta, quod edebat cum
 pulre, ab eo pulmentũ Plaut. in Aulul. Hinc
 pulmentarium dictũ. Glossis *πορράριον*. Pul-
 mentarij inenit Horatius 2. Satyr. 2.

Plautus) in Aulul. vt Vertranium defece-
 rit memoria aut diligentia, qui in nulla Co-
 mædia Plauti id exiãre scripserit.

hoc primum debuit pastoribus Cascum) hoc
 primũ fuit. V. hoc primũ tepuit. S. ita emedo,
 Hoc (id est pulmentariũ) primũ præbuit pas-
 torib. Cascus. vel, Hoc primũ fuit pastorib.
 Cascus. id est primis temporibus Cascus pas-
 toribus fuit loco pulmentarij, si tamen le-
 gas, tepuit dicendum erit, cascum à cocto nõ

coacto lacte. sed id mihi non placet. Hoc e-
 nim vult Varro, Primis temporibus, Pulmẽ-
 tarij vice cascum pastoribus fuisse: & poma
 quæ natura illis suppeditabat sine igne: po-
 stea verò poma cœpisse decoquere in olla.

casus à coacto lacte vt coaxens dicitur) à
 cocto lacte & coxens V. Isidorus 2. c. 2. Qua-
 xum à coacto lacte declinat.

qua rimis cruda) quæ minus cruda. A. V. T.
 10 Esti scio minus pro nimis interdum accipi, vt
 in lege 1. §. 1. ff. ne quid in flumine in editio-
 ne Haloandri, ibi ne deriuationibus minus
 concessis flumina exarefcat: hanc tamen
 prælicentem licentiam hic vix admitto. vult
 enim Varro, pastores non contentos iis quæ
 natura illis suppeditabat sine igne, poma
 quæ nimis cruda esse poterant, decoxisse in
 olla. cui rei rō minus non conuenit.

ab olla olera dicta) hic locus pot adiuuare
 explicationẽ proverbij, ipsa olera olla legit.

10 *olera, è queis ad coquendum quod ruerit è*
rure, Ruapa vnde Rapæ) quòd erueret è ter-
 ra V. quòd terræ rure, Ruapa & c. V. quòd è
 terra ruerent, Ruapa & c. S. Ego verò ita e-
 mendo, olera, è queis ad coquendum quæ rue-
 bant è rure, Ruapa, vnde Rapæ, sed tamen sa-
 rius erat Varreni Rapam à Græco *ῥάπος* &
ῥαπῆς vel *ῥάπος* (quod Glossis Radix) de-
 ducere. hic inter ea obseruadũ, Rapinæ ver-
 bũ, insolens satis, à rapa deductum, quo ius
 nostrũ vitur in lege L. Titius 88. §. matre &
 vxore 16. ff. de legat. 2. Rapinã facere pro ra-
 pas ferere. id rapistrũ vocat Columella 9. c. 4.

30 *Orchitũ*) ita dicta à magnitudine testicu-
 lorum, qui Græcis *ὄρχις*. de orchite vide Fe-
 stum & Virgilium 2. Georg.

quòd ea antiquitus orchemora) quòd ea At-
 tico orchæ minor. V.

orchemora) ortæ minor. V.

suilla sic ab illius generib. cognominata) suilla
 40 sic habilis & c. V. Alij, suilla, sic à suillis ge-
 neribus.

hanc primò assam, secundò elixam, tertio è
iure vti cepisse natura docet) hac primò assa,
 secundò elixa. sed tamen veteres vsi accusa-
 tiuo pro ablatiuo. vti assam, elixam, pro assa,
 elixa. vide Nonium in Accusatiuis.

Tertio è iure vti cepisse natura docet) Suilla
 è iure, quæ neq. assa neq. elixa est. sed quæ in
 patina cõdita. Plaut. quouis modo cõdias vel
 patinariũ vel assũ. Ius autẽ coquina magis
 (ita lege apud Isidor. 20. c. 2. nõ magistri à iu-
 re nũcupauerũt, quia ea lex cõdimenti eius.

Assum, quòd ab igne assude (si) Assudefice-
 re, à sudò. sudum, quasi sudum, id est, sine v-
 do. Festus in Sudũ vduũ verò (vt mox Var-
 ro) seu vuidum idem quod humidum. Isido-
 rus 20. c. 2. assum, quasi arsum.

Elixum è liquore aquæ) Isidorus 20. c. 2. Li-
 60 xum à lixa, id est aqua, quòd sit soluta: vnde

luxuriosus & luxura membra.

ex iure, quod ius: undum magis conditione est]
 Conditio, conditura.

Succidia à suis concidendis.] Isidorus dicto loco carnes in vsu repositas à succidēdo.

Salere.] Diomedes l.c. 4. ita scripsisse Varro- nem exilitat, non salire.

tergus suis ab eo quod legitur.] Tegus suis, ab eo quod l. legitur. V. atque ita tegus legitur apud Plautum in Captiuis, callos detruncato tegoribus, quo loco, tegoribus, non tergoribus necesse est legi, propter rationē trochaici versus, & in octonario eiusdem fabule, præcunctavit tribus tegoribus glandia.

Perna à pede suis à nomine eius] à pede fueris &c. V. T. non malè: Nam veteres fuerum dicebant pro suo, vt bouerum apud Catonem pro boum. Scaliger verò aliter, Perna à pede: fueris à nomine eiusdem, vt fueres sint 20 suillæ partes. vide Festum in Spetile.

suis à nomine eius. Offula vt ossa minima in sue] quædam quæ ad hunc locum pertinēt superioe sententia à nobis explicata sunt. hæc sequuntur, offula ab ossa minimè fueræ T. suillæ carnis. A nomine eius ossa. S. suis. A nomine eodem ossa dicta, vt ossa minima in sue.

Inscia] sic apud Arnobium Inscia. V. quæ Græci etiam *ισκία*. vide Alexand. Trall. Aphrodisi. n. Athenæum.

profectum Ouidius, imposuit profecta calentibus aris, sic proficari exta dicuntur Suetonio in Augusto. Festo Proficium cadē forma qua in sectum dicitur Inscium. Præcias dixit Arnobius.

murta] myrtu. V. Myrti vel muræ vsu. ante piper fuisse apud veteres refert Plin. 15.

à murto] à murta. V. sic enim veteres genere feminino enunciantur.

quod eo largè factum] quod eo largè factis. V. 40 far. is, id est farcinioibus.

Lucanicam] vide Martialem in Xenis, Appianum, Papinium. Lucania vel Lucania dicitur Isidoro 20 c. 2.

COLUMNNA 20.

Εννίου] *Εννίου* *Εννίου* V. alij *Εννίου*.

Ennius. Neque dispendi facit bilum] dixi de hoc loco superius, vbi de diis & infra libro 8.

Apexabo] Arnobius lib 7. Quid hæc sibi voluit Apexabo, inscia, silicinium, longauo, quæ sunt nomina & farcinium genera:

Tertium factum] Tria igitur genera factu- ū in exteis. Hilum, Apexabo & Longabo.]

Longabo] *Λον* *αυο*. Arnob. lib. 7. Longano. V. alij Longao & Longuno.

quod longius quàm duo bila] quàm duo illa. V. Argumentum] argumentum. V. augmētum.

T. vt & apud Arnobium lib. 7. Augumina etiam dicuntur.

Magnētū] Magnētū. V. malè. Arno. li. 7. Nō

magmenta, nō augmina fecistis. adde Festū. ad religionem) ad regionem. S.

propter hoc montana fama] propter hoc cū- tarea. V. propter hoc magmentarea fama T.

Itaque propter hoc montana fama cōstituta locis certis, quo id imponeretur mata: ab eo quod Græci *μαγνῆται* *μαγνῆται*] imponeretur mactæ,

& pōt pro *μαγνῆται* *μαγνῆται*. V. mactæ, vel mactæ ab eo quod Græci *μαγνῆται*. T. nam mactæ vel mactya Athenæo omnia pretiosa edulia. Alij

μαγνῆται alij *μαγνῆται*, alij *μαγνῆται*, alij mactæ. Scaliger ita emēdat, vel ab eo quod cūm id imponeretur mactæ dicerēt. Eo sensu, Magmentū dupliciter dici, vel quod magis ad religionē

faceret: vel quod cūm id Deo pollucerēt, mactæ dicerēt. Hoc. n. veteres dicebant in pollucēda dape. Mactæ hocce vino, mactæ hæce dape. Hæc opinio inoffense potest ex Catone de re rustica c. 130. 132. 134. 141. Arno. 7. Mactus

hoc vino. Seruius 9. Æneid. Mactus est Taurus, & 4. Æneid. Mactus verbum sacrorum

μαγνῆται dictum, quasi magis auctum. vnde & Magmentum dicebant: quasi magis augmentum: adde Nonium cap. 1. in Adolere. ca. 4. in Adolere & Mactare. Isidorum 10.

Imponeretur] verbū sacrorū. Tertul. in Apolog. de decima Herculis, ne tertiā partē in arā eius imponatis. Ouid. 1. Fast. Sacerdos im-

ponit lib. Iuuen. Farra imponite: adde Virg. 1. Æn. & 4. Lucanū & Silium 4. Aristot. *de*

μαγνῆται *μαγνῆται*. Est autem imponere *μαγνῆται* *μαγνῆται*, vt Dionys. lib. 7. vel *μαγνῆται* *μαγνῆται*, vt Herodianus lib. 5. loquitur.

Item Græcè sigillatim vt ouum bulbum] Hic locus deprauatus Antonio: deploratus Ver-

trano viderur. Scaliger ita emendat. *Ισὲ* Græca fingit Latium vt ouum bulbum, *ιδὲ* *βύβλον*.

Lana ex Gracis] non à *μαγνῆται*, sed à *μαγνῆται*, vnde *μαγνῆται* Appollario & Æschylo.

Panicum quod à Pænis] Tibullus puniceū, purpureūq; Tyros. illud *πονικαῖον*, seu rubrū, & sanguineū: hoc *πορφυρεῖον* in cæruleū vergēs.

subiemen] subtegm. V. de flamine & subtemine. v. l. si cui lana 70. §. 2. ff. de legat. 3. l. vestimentum. 22. ff. de auro.

Trama quod tranat frigus id genus vestimēti] *τραμά* quod tranat phrygium, id genus vestimenti. V. *τραμεά* silium, id genus vestimenti densum. A. quod tramae faigus T. quod tramae frugionis vestimētum. S. Frugionia vestimenta Itali ex voce Syriaca Retortæ: in quibus tramae diuersis modis ricamata & perplexi mæandri sunt.

tramas] alij *τραμά*, alij *τραμεά*, i. *τράσμεά*. densum] inde leui-densis vestis, vario filo ac leuiter densata: cui opponitur pauidentis vel pauitēsis densus texta. Vide Isidorū 19. c. 22.

à densibus pectinis] de pectine adde l. 4. G. de vestibus oloueris.

Pannus Gracum] Nam Græcè *παννός* & *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

παννός] *παννός* *παννός* *παννός*.

pannelum) pannellum. A. pannellum T. pan nelium. S. Isidoro 19. c. 29. Panulix & Panulicia, Hesyechius πανύλον. Nonius Panulam vocat à luendo. Non est igitur sudarium, sed cum totum lanificium & filum inuolutum est. id à diuidendo, alij à voluendo. Sunt & apud Isidorum 19. c. 22. Pannutia diuersis panis obliuata: & pannicularia in lege 6. ff. de bonis da. muat. Est & Glossis Panucellium πανύλον & Pannuculum πανύλον.

alium viri) Cinctus virorum, cingulum mulierum (interdum tamen virorum) cincticulum Plauto puerorum & adolescentū femininum. (tium, zona dimidia & angustior. Cinctus viri à Gallicis, modus duenda togæ.

Taraxa, quod à medio in omnes partes par] ea erat rotunda, minor scuto, quod oblongū & longitudinis 4. pedum & semis. V. Polyb. Glossis taraxa, ἀράξ; ἰσχυρὸν ἀποιδιόνεον.

Com: quod cogitur] Imò potius à Græco κόμην.

in acumen) in acumen.

Tragula à traiciendo) ab ea Tragularij Vegetio, qui ad manubalistas, vel arcubalistas dirigebant sagittas.

Scutum à scutura] Imò à Græco σκῦτον.

consuetum sit tabellis] cōse cteis sit tabellis. A. aut à Græco] vmbones à Græco: ἕβαι enim curui: ἕβανος curuitas, gibbus. ἀμφο superciuosa eminētia: nō ab ἀμβων quod ab ἀμβωνος.

aut à Græco vel quod ambones] à Græco quod ἄμβωνος.

à clade] Clades furculorū detractio. (Nam nō à clade Græcis ramus) vt calamitas, calamo- rum strages, stratorum.

similiter ab omine pilum, quod hostis feriret vt periculum] quod hostis periret vt periculum. V. feriret vt pilum. T. ita lego, quod hostes ferit, vt pellat. (hinc lectio) fauet Festus in Pilumnoe) vel quod hostes ferit vt pilum.

Lorica] Glossis δάρεξ.

succederunt Galli è ferro] succedit Gallia è ferro. V.

sub id vocabulum] locus meadosus, nisi legas, significat id vocabulum.

ex anulis ferream tunicam] ἀλυσίπορος Diodorus 5. Gall. Hallecret, quasi ἀλυσίπορος.

Baleum] Glossis ζώνη. Baleus, cingulum quod & ζώνη & ζωνίονος & cingula, adde Titul. Cod. Nulli licere in frenis & in eque- stribus sellis & in balteis margaritas, &c. ocrea quod opponebant ob crus) aliud crymō vide apud Festum in Ocrem. Glossis ocreæ ἀκρυμίδης.

quod ea varicare nemo possit) quod ea vari ac arumneq; esēt. S. Vari vel varij (vnde Var- rones) bacula furcillara. Arumnae vnde Festo furcillæ. Si retineamus excusam, sensus erit. Quod ea parte nemo deductis diuaticatiff; curibus & pedibus stari possit. Ego vero Va- ricandi verbum, quo hic vitur Varro, sim- plicius accipio pro superare: nam glossis Va- ricat & Transuaricat, ὑπερβαλεῖ.

littera. V. Cerui] litteræ. V. vocanturque Cèruia legendum.

à similitudine cornuum cerui) Ceruorum ambustis imitantes cornua ceruis. Sill. 10. his utebantur ad pluteos & vineas. brachia vocat Lucanus.

à similitudine vineæ] Idem Festus Vineæ. Vegetius 4. c. 15.

Testudo] vide Vegetium 4. c. 14.

aries] vide Vitruuium 10. c. 19.

cibillam appellabat. ea erat quadrata, vt etiam nūc in castris est. à cibo cibilla dicta: postea ro- tunda facta) traiectio manifesta. sic lego, ci- billam appellabant. à cibo cibilla dicta. ea erat quadrata, vt etiam in castris est: postea rotunda facta.

à cibo cibilla dicta) à cibo cilliba. V. sic Fe- stus. Græcis κιλίβης, mensa tripes.

mensa] id est ad mensa. ac proinde mensa vel à Græco μέσσα: vel à metiendo.

Trulla] Tryllæ & Truella in iure dicuntur vide l. 13. ff. de instructo.

COLUMNNA 21.

Vt Truilla. Hinc Græci τρυλλίον] vt Troul- la hinc Græci Trullam. V. Torulla hinc Gre- ci τρομύνη.) hoc vocabulo vitur Aristophanes Nubibus, Truilla à Truare, quod moue- re significat Lucilio, vel, hinc Græci τρυπίλον quod idem est ac τρομύνη Hesy. aliàs τρυβλίον

catinus, patina, acerabium, poculum Hesy- chio. Trulla vas potorium, in uenali. Glossis Trulleum, Guttum Aquiminale, χερσίβον ἕβανος Trulla lignea, ζωμύριος ζωμύριος, seu ζωμύριος.

nisi quod latius concipit aquam] nisi quod latius est quod concipit aquam. V. T.

quod manubrium casum est] Cic. in Ver- rem, Trulla excavata cum manubrio aureo. manubrium) Glossis στέφανος & σπίνος.

nisi vinaria trulla accessit) nisi in vinaria trulla. T. v. l. 23. n. de instru.

matello] huius verbi meminit Varro apud Nonium: Festus, Cicero in Paradoxis.

matula] quæ a matella. Glossis σπάριον, σά- μνος, vrceus, vīna.

futum] futim. V. futis. Sipontinus. μάστιγος) hanus. Sipont. magus. V. Manus. T. id, Festo in Nanum, vas aquarium humi- le, quod vulgò situlum barbarum appellant.

vnde Nani. & glossis, barbarus (vbi tamen

corruptè Bardatus) *βαρδῆτος* ὁ οὐδ' ἔστι.

barbatus) barbatus. V. *ficulus barbatus*. Fefito in Nanum. Bardatus Glossis corruptè dicitur. Est & iisdem Barbutum ἄδης ὀφθαλμοῦ, & Barbatoria *παρρηγογία*. Barbatus etiam alio significatu *ῥοκίμης*.

peduis à pedum lauazione pedeluis] Imò à Græco *πίδος*. de quo vide Pollucem.

κατίου ἢ *κατιονος*.

ubi assa ponebant] in Catino iurulenta & pulmenta ponebantur. in lance assa. apud Siculos tamen in Catino etià assa ponebantur. *magidam*] *magidem*, in lege seruus 36. ff. de cond. indebiti.

Lanculam) lanculam. V. *Lancula* vt lancula fit diminutiuum lancis.

à magnitudine] Imò potius à Græco *μαγίς*. quæ & Glossis *μαγίς*. *magidis* fit mentio in l. 36. ff. de cond. indebiti. adde Pollucem 6. Onomast. 10. & 7. c. 5. & 6. c. 12.

Patinas à patulo) Imò à Græco *πατόν*.

quòd heis libarent cœnas patellas) quòd heis libarent cœnis patellas. V. ego ita lego, vt pusillas queis Diis libabant e cœna. patellas. Vult enim hoc Varro, patellas esse pusillas patellas. quibus antiqui diis suis libabant aliquid è cœna. Nam id pro more apud veteres. Varro apud Nonium c. 15. in patella: Oportet bonū ciuem legibus parere, deos colere, in patellam dare, *μαγίς ἄδης*. Cic. de finibus. non ita religiosis, vt non edant de patella: id est, de iis quæ sunt diis libata.

Τριπλίον τῶν κἀντων Græca sunt) *Triplio* & canum de Græco sunt. V.

Cylibanthum) *Cilbanum*. V. *Cilbantum* T. sunt enim Græcis *κἀντων* tripodes in quibus milites fatigati reponunt scutum.

ἄδης τῶν κἀντων) à *Cylicio*. V. Athenæo *κἀντων*, repositorium vasorum.

qui illa capit) *Cilbantus*. A. T. quo illa Capis. S. de Capide vide Festum in *Armillum*.

Capula) *Capides*. V.

ficiles) ex eodem genere antiqua suppellex sacrorum ac templorum fuit.

magistri) hi in conuiuio bibendi arbitri. Nonius c. 2. in *Modipertores*. vnde lex magistra *Cauallo*, quæ *καταπνυδ*.

poma quæ à hæc possunt potum) Idem Varro l. de re rust. *Vetus* verò *liber*. Et etiam postea, hæc possunt. *Turnebus*, & etiam *posca*: hæc possunt, à *poto*.

ἄδης τῶν κἀντων Græca) *ἄδης τῶν κἀντων* Græco.

origo potionis. *Aqua*) origo potionis aqua. *Aqua* vide Festum.

Fons vnde funditur è terra aqua viua) adde l. 1. §. 4. vb. de viua aqua. ff. de fonte.

fishala) adde 19. *fidor*. 10. passim in iure *fishalarum* fit mentio.

Sinum vide Nonium in *Sinum*.

Depesant) *Lepista*, *Felto* & *Varroni* apud No-

nium c. 15. in *Lepistæ*. *Flepesta*. V. *Lepista* T. S. à *λεπίστῃ*, vel à *λεπίστῳ*, vel à *λεπίστῃ*.

Διήρυξ) *Διήρυξ*. & ita Athenæus & Pollux. T. S.

Quare vel inde) *Quare* videlicet in *le*.

Guttum) vide Nonium c. 15. in *Polu* brum. à *sumendo*) id est *bibendo*.

Simpulum) *Simpium* Arnob. 5. 6. *Simpulium* Nonio & Iuuenali 6. ab *simpulo* *simpulatrice*. vide Festum in *simpulum*. *inde* natū prouerbium, *Fluctus* in *Simpulo* excitare.

Epichyffis) ex ea fundebant in *cyathum*. vide Athenæum.

una columella) id est oblongo pede. Erat & incitega machina, vbi amphoræ ponebatur.

in ea & *cum ea*) & tina & cum ea. S. vide Nonium c. 5. in *Cupa*, & *Tinas*.

urna) Glossis *vrna* ὀψία. *Cadus*, *aquaria*. hinc *vrula*, *Nonio*.

urnarium) vide Nonium c. 15. *Vrnarium*, 6. *Vitruuium*. 4. in f. 1. *Pallad*. 9.

C O L U M N A 22.

ante balineum) *ante balneum*. V. id est ante domus lauirinam. *Balneum*, *priuatium*. *Balinea*, *publica*.

vrinare est mergi in aquam Imburum & c.) *Vrinari* est *mergi* in aquam in *vrbum*, *ficium* & c. S. alij *Impurio*; alij *Bura*; alij *Boris*. *Vrū*

τῶ ἀκρίου sursum versus reflexum, qui motus *vrinatoris* accidit.

mergi in aquam) Glossis *vrinator* *καταπνυδ* à *νατάω*. & *δύρε* quod *mergatur*. vnde *mergus* *δύρε* ἔργε.

quod est vrbum) quod est *bura*. V.

Calix à caldo) Imò à *καλί* Græco. id est ahenū vel ahenum videtur appellare lex eum de *Lanionis* 58. §. 3. ff. de instructo. eo enim aqua ad porandum calefiebat: vt *cacabis* *pulmentarium* coquebatur.

calda puls) *calda plus*. V. nec enim *calicib*. *puls*. sed aqua ponebatur. Eodē loquendi genere vsus est Varro in frā eodē vbi de instructo.

calidum eo bibebant) *calidum* & c. *Calidum* bibebant veteres: quimò id illis in deliciis.

vide *Senecam* l. de Ira 12. & 2. de Ira 25. v. 1. 18.

§. 3. ff. de instructo.

cibum) *pulmentarium* appellat lex 18. §. 3. ff. de instructo.

ab eo cacabum) Imò à Græco. Nam *cacabi* meminit *Pollux* & *Athenæus*.

cacabum) *cacabū* in d. l. 18. §. 3. ff. de instructo. *sed am* sonum. V. alij *solū* *solium* *Tolis* *sedum* *herba* est quæ semper inuicem dicitur.

feliquastris) *ica* legitur ab *Holoād*. in l. 4. ff. de *suppelle* *ante* vbi *Florēna* *secularia* habet.

subsellū) ita in l. 25. §. 1. ff. de auro. *subsellū*.

l. 3. ff. de *suppelle* *et* vbi *Græci* *οὐβήρια*. *dab* *in* *subsellū* *Triumuiris*, *Quæstoribus*. *Indi* *cibus*

50

Arca quod arcentur fures ea clausa) Sic Gre-

ci *οπηαρ πορ. παρι το πους εδους εσπυρι*. Potest etia
arca ab arcēdo, id est continēdo. ut apud Fe-
stum. unde arcus in fornicato opere, *εσπυ το*
εσπυρι.

Armarium) Aumarium Fulgentio. Glossis
αυριζουο à forma: unde & indēd Turricula.
αυριζουο à forma: unde & indēd Turricula.

armamentarium) armamentum.
Mundus muliebru) huc refer legem 7. l. 13.
l. 15. §. 10. l. 30. l. 32. §. 6. l. 39. ff. de auro, a: gento
mundo. Tertullianus duplicem cultum scē-
minarum facit. Cultum quem mundum mu-
liebrem quemque ia auro, argento, gemmis
& vestibus colloca: alterum ornatum, quem
immundum muliebrem vocat, in cura capil-
licutis, & earum partium quæ oculos tra-
hunt positum.

Cinerarius) Glossis Cinerarius *δουλοσ ιραι-*
ρεσ. Idem Cinsio. Huc pertinent ornatices,
de quibus in lege. Itē legato 49. l. legatis 65.
§. ornaticib. ff. de legat. 3. aliis Glossis Crispi-
capillus *αυριζουο*.

discriminalem) quod aliis discriminale & a-
curde acu vide l. 25. §. 10. ff. de auro.

Speculū) mūdi muliebris est speculū l. cum
aurum 19. §. lectum 8. in f. l. argumento 25. §.
ornamēta 10. vers. continentur. ff. de auro.

quod ibi spectant) quod ibi expectat. c. V.
quod ibi se spectant. T. Plaut. quæ se suam-
que atatem spicit, speculo elusa est.

univer) *α ουε* vniuersa ouis. S.
vestis à velis) *ιμοδ* à Græco *εοδωσ*.

vel ab eo) vela ab eo. T.
quod vellebans lanam, ex lana facta vestis)

quod lanabant &c. T. Lana ex lana facta. S.
lanam expungendum.

continere) retineret.
à retetreticulum) quod & Reticulus Glossis

αυριζουο *αυριζουο*: unde apparet in lege 25. §. 10. ff.
de auro, reticula & crocufantia pro eodem
sumi. & tamen non dissimulandum eō loci
legi ab Haloandro Crocophantia: ab aliis
Crocophatum, aliis Glossis Reticulum *αυριζουο*.

Texta) alii Testa.
colligare. Dicitur capital) colligarent, di-
ctum Capital. A.

Capital) Capitulare Glossis *καπιταλιουο*.

Rica) vide Festum in Rica: 10. Gellium 15.
ab Rica Rricula Turpilio & Hesiodo. Suda-
nium esse scribit Nonius. Græci *καλιπυρα*.

mirz) vide l. 2. §. 2. ff. de auro. hinc femi-
miræ l. 25. §. 10. ff. de auro.

Pris de induitū aut amictū) Prius de indu-
tū aut amictū. V. T. de his quæ præcingen-
di, insertendi, adiciendi, incumbendi causa
parantur, vide legem 23. §. 1. ff. de auro.

capitium ab eo quod capis pectus) malè igitur o-
pud Nonium, à ruendo, id est æquando. vide

Nonius c. 14. Capitiū capitis tegumentum
esse ait: cum non capitis, sed de thoris sit. at-
que ita capitiū accipiendum in l. 23. §. 2. ff.
de auro. Tentari potest an idē sit Capitiū
quod fasciæ pectorales, quæ Glossis *ορυθωδωο*
αυριζουο. Nam strophis cohiebans papillarum
tumorem pellis. Nonius c. 14. in strophium.

Subucula) Glossis *υποδωτικα*. vide Nonium
cap. 14.

10 Plautus) in Epidico scena 4.
Inusiatam) Indusiatam, & ita apud Noniū
cap. 14.

patagiata) *αυριζουο* *αυριζουο* ita apud Nonium su-
periore loco, in Castula.

ac crocotulam) aut crocotulam. A.
υριζουο &c.) alii, ut asbyston. Vetus & a-
baston. Scaliger, ut Ambustum. Amictus di-
ctum, quod Amictum, id est circumiectum.

20 aliis *αυριζουο* Plinio, Pausaniæ & Stephano li-
num quod igne non consumitur, ex quo re-
gum funebres tunicæ contextæ corporis fa-
uillam ab reliquo separabant cinere, pretiū
eius æquabat pretium excellentium margari-
tarum, à quibusdam asbestinum, & viuum
19. Phinius 1.

amicus) amictui. T. adde l. 23. §. 1. in verbo
amicendi ff. de auro.

quod vestes si) quo vestes se. v.
quod este se) T. quod vestiras se. v.

30 circumiectum) circumiectui. V. T. id est ad
circumiciendum, id *αυριζουο* l. 45. ff. de ver-
borum significat.

circumtextum) Græcis cyclas. Isid. Virgilius,
& circumtextum croceo velamen acantho.

Antiquissimi amictui) Antiquissimis ami-
ctui. v. antiquissimi amictuis. S.

Ricinium) vide Seruim & Ciceronem de
legibus.

40 duo simplicia paria) *δωδεκα* Paria idē quod
duo. Festus, paribus equis quibus quod æs
dabatur, pararius. Eadem forma pararius di-
citur Senecæ, qui inter dos medius.

reclusum propter leuitatem) reticulum pro-
pter leuitatem. Vertr. R. exclusum propter
leuitatē, eo sensu: primo parilia, deinde pal-
lia *αυριζουο* R. extrito ac reiecto.

αυριζουο *αυριζουο* V. T. vestis
muliebris Helych. & Polluci 7. 4.

50 C O L U M N A 23.

Colendi) colligendi v. lego querendi & co-
gendi, ut in lege in instrumento 8. ff. de in-
strueto. Paul. 3. tentent. 6. §. querendorum §.
cogendorum: & vtrumque etiam re ipsa hic
exponit Varro.

farriendo) *αυριζουο* *αυριζουο* v. alii *αυριζουο* *αυριζουο* ferando,
ut libro 6. est enim ferare, claudere.

Rutum) Græci *καπιλιον* inde Rutellum a-
pud Nonium, à ruendo, id est æquando. vide

Ciceronem 16. ad Atticum.
quod aravit terrā) quod eruit terrā. V. quod
adruit. T. alii, quod aruit.

manicula) manibula. V.

à curuo curuum) à curuo vruum. V. alii ab
vruo, curuum.

conum) cauum.

appellatur) oppilatur. V. id est oppletur
clauditur. Cicero, is oppilatis.

Conum) cauum.

Irpices) vrpices: alii Hurpices. Cato c. 9. de
re rustica.

quæ in terra sunt) serpices) quæ in terra serpunt
serpices: sic infra, spinæ quæ in agris serpunt.

Serpices) Græci ἔρπιδες. vide Helych.

fenisecia) fenisecta. V.

quibus dentalibus) quibus dentatis. V. qui
dentalibus.

à quo & Rutabri dicti) alii Rutabri: alii
Rutubatri: alii Runcastrī (quomodo legendū
2. Gell. 25. alii Rumicestri S. alii Rubiceltri: a-
lii à quo erutum, Rastri dicti T. Vt ab rasu ra-
stellī: à quo rutu Rastri dicti. S. ego nihil mutan-
dum censeo.

Falces à farre) Imò à Syriaco Phelc. à quo
ῥιλακός: vt à Phalga, Falx.

Falces fenaria & adorea) alii, pro adorea
arbor: alii arboraria: quæ & putatoris in
lege 8. ff. de instructo: & apud Paulum 3. sen-
tent. 6. §. quærendorum: sunt & stramentaria
apud Catonem 3.

Lumaria falce) linaria. V. alii Lunaria, a-
lii Lunecta. quid si Dumaria legas: vt sint fal-
ces quibus fecant dumecta. Lumaria tamen
legi potest. Est enim Luma Festo genus her-
bæ & spinæ.

agricole soluum. id est luunt) manifesta nau-
ratio. est enim legendum agricolæ luunt, id
est soluum.

srpata) srpacia. V.

phancillas) falcillas. V. Zanculas. S. Ζάγκυλα.
Syracusia lingua ῥιπαῖον.

Chersonesicē) Chermoneficē. V. alii Chero-
nesticæ: alii Cremonenses. Scaliger Chermes
Pœnicē dicunt, vt hæc videatur Varro ex li-
bris Magonis Carthagenensis, qui de re rusti-
ca scripsit, hausisse.

Inde post in urbe Lucili pistrina &c.) Lo-
celli. V. inde pistor vel Lucilii pistrina, vel pi-
strix. S. citare autem videtur Lucilium, Is li-
bro 26. teste Charisio libro 1. pistrina in ge-
nere feminino extulit: vt Terentius pistril-
lam. Pistrix etiam legitur apud Festum in
Mamphul.

Trapetes, mola olearia) dicitur Trapetū in
lege, Sed addes 19 §. 2. ff. locati. Glossæ Tra-
petum ἰσχυρὸν μύλος ἐκ γουρῆων.

mola olearia) mola oliuaris in l. 21. ff. de in-
structo. Paul. 3. sentent. 6. §. cogendorum.

nisi Cracum) forte à τραπέζω.

mola à molendo) alii à moliendo. vnde pau-
lò post, moliantur. sed tamen apud Plautum
legitur molere, apud Horatium permolere,
quod est subigere.

vallum à volatu) vanum V.

volant inde leuia) id est ἄχρη. ventilabro iacu-
mus fruges, vt ventus dissipet paleam & acus.
vallo ita in aerē proiciamus fruges, vt tamē
in vallum recidant. vannus autem idem ferē
10 quod vallum. adde Varronem de re rustica.

Fiscina à ferendo) fiscina firorum dixit Tul-
lius pro Flacco. est autē diminutium à fisco
20. l. sed. 9.

Corbes) adde l. 8. ff. de instructo.

quod corruébant) quod eò corruébant. V. id
est coniciebant. Catullus. & in quo me cor-
ruerit genere. nisi potius torruerit: legas, pro-
pter ea quæ apud eundem auctorem sequat-
ur de ardore.

tragula) trahula. V. à traha. Virg. Georgic.
Tribulæque, trahæque. alii trahes. Glossis Tra-
hea τράχυν τὰς ῥαῖνας ἰσχυρὰ.

Sirpea quæ virgeis) sirpea quæ iuncea A.

srpatur) id est colligatur. Nam Sirpare est
colligare. vnde quæstiones obscura, sirpi La-
tinis. Græci ῥιπίον.

in qua stercus alii) ve quid vehitur) v. l. 12.
§. & molas 10. ff. de instructo.

alii) ve quid vehitur, quæ ex vimini-
bus v-
terentur. & quod eo vehitur, breuis veba ve-
hiculum dictum) aliud ve quod geritur quod
ex viminibus vicitur: aut eo vehitur breuis, est
vehiculum dictum.

Arcera) d. xix ad leges xii. Tabul. adde No-
nium in Arcera. ¶. vt arca) vt arca Bongar. vt
apud Noni. m. 1. 270.

sed ea omni parte) sed à parte. V. sed aperte. T.
quod perlucens) id est videntur. spectari pa-
làn possunt.

nominata à parte) nominata aperere:
munitur) mœnitur.

ubi sint) ubi sint. S. ubi sint & quod opus
est ad vitam sustinendam, ubi habitent tutò

COLUMNA 24.

tutò vel oppida quod &c.) tutò, oppida.
Quod S.

quod munitus essent) quò mœnitus essent
T. quò muniti essent A.

& quod aggerem contineret murus, &c.) co-
tinent manus V. T. quò aggerem contineret
murum. Quò muniti causa parabatur

murus: quò sepiebant oppidum, eo mœni-
re. Munus enim summa T. Quò mœnien-
di causa parabatur, mœnus: quò sepiebant

oppidum, eo munere. Mœnus. In summo pin-
næ. S. ego sic legendum puto, quò aggerem
contineret, munium: quò muniti causa

parabatur, quò sepiebant oppidum, ex eo mu-
nio, murus: nisi malis ita, vel quò aggerem
contineret, munitio. Huic emendationi fauet

60 Iñdorus 15. cap. de edificiis publicis, ubi do-

et Munium dictum, quasi manu factum : & muros à munitione dictos.

quas insignitis milites habere solent] quas insignia milites. S. alii quas insignes: milites. in gladiatoribus Samnites] docet Samnites milites galeas habuisse. hinc Iuuenalis Pin- niriapi cultos iuvenes, puerosque Lanistæ. Per Lanistas Samnites intelligit, ab armatura Samnitum. Livius 9. Clemens Alexand. Stromat. Athenæus. Hinc Samnis pro gladiatore apud Lucilium & Horatium.

Turres à turris quod hæ prospiciunt anè alios] Ego verò ita lego, Turres à tuendo, quod hæ prospiciunt alios: vel, quod hinc prospiciunt exactè alios. nisi malis Turrim à Græco rûper.

Etrusco ritu multa] Etrusco ritu vt multa V. Tauro (v. vacca) Cato, qui vrbem nouam condidit, Tauro & vacca aret: vbi araverit, murum faciat: vbi portas vult esse, aratrum sursum tollat & portet, vt portam vocet.

aratro] vt aratro vrbs condebatur (quem admodum superius est ostensum, & confirmatur lege pupilli 239. vrbs 6. ff. de verborû signific. ita euerdebatur. Horatius, Imprimeret que muris hostile aratrum : & Modestianus noster refert Carthaginem aratrum passam in l. h. v. s. fructus 21. ff. quibus modis vsus fructus.

munia] muniti. T. introrsum factum murum) introrsum factum, murum. V. T.

Postea quod fiebat orbis) qui postea fiebat orbis, vrbs principium. T. alii vrbs. Principium &c.

cis] que ambitu auspicia urbana finiuntur) Auspicia urbana vocat, quæ fiebant à magistratibus, cum in campum irent, ac pomeriû transirent. Cicero 2. de Natura. Id genus auspicii perone.

Cippi] Lapides pomerii fini: ores. circum Ardolam Ardeam,) circum ars clam. V. circum Ardeam. T. in latio stirpis Romana) fortè: vnde stirps Romana.

colonia) coloni. V. T. quod ex viraque (v. c.) quod dextra ex parte via, sunt ædificia, fundulæ à fundo. Quod exitum &c. V. T.

fundula à fundo. quod exitum non habet) Ita lego, Fundulæ à fundo. Quod exitum non habet, ac peruium non est iter. Angiportum: quod id angustum ab angendo & portu. Et Fundo latum verbo, vt opinor, intelligit semitam planam. Nam Fundus, ager planus, à similitudine fondi vasorum. v. Festum.

ac peruium non est.) ac peruia non est. V. S. id Augustum] si id Augustum. V. T.

Castelli maximæ] (subandi dupes. Castellum maximæ) Glossis maximæ de septu. secundam Tiberim] id est ultra, vel ad ripas

Tiberis.

ad Iunium forum piscarium vocant. Ideo ait Plautus, apud piscarium ubi varia res] ad Ianum &c. V. ad Iunonium &c. Alexander 2. genial. 2. & Vertr. ad Ianium. S. Nondum video in tot variis lectionibus rationem Etymi vocis, de qua noster Varro tractat, quid enim foro Iunio, Iano, Iuuenio & Ianio ad res varias? Interim tamen cupedinis forum: est piscatorium, vt cognoscimus ex Apulici locis.

Plantus] in Curculione act. 4. scen. 1.

Forum Cupedinis à Cupedio, Jali à fastidio, quod fastidiosis quærentur cupedia: & Fastidium id Latinis quod Gallis frandise, & fastidiosus frand. Fauorinus, quibus sumptus & fastidiû pro facetiis procedit, & Isidorus cupes fastidiosus. Alii cupedinis forum dici, volunt, à cupediis seu couponado (quod Grecis κωνιάριον) dictum forum Cupedium quæ forma Cupo, Cupo & Copo: Cupa Caupa & Copa. Cicero ad Pontifices, Panis & vinum à propola & de cupa. Virgil. Copa synisca. Aliud Etymon. Varro 1. rerum humanarû adfert fori cupedinis, quod in area euerfæ domus Numerii Equitii Cupedii fuerit. v. Festum in Cupedinis.

Macellum] ridicula Varr. Etymol. nã à macãdo potius dicitur macellum, quàm ab alia re. Macellus] idè testatur Var. J. rerû humanarû.

Lacum Curtium] Tres historiae hic referuntur à Varrone de Curtio lacu.

Procellus] Porcellus. V. & malè. vide Ciceronem 2. ad Atticum.

(Ælius Stilo) L. Ælius Stilo Varr. magister. Ex senatusconsulto] de quo V. Iulium 7: Plutarchum in Parallellis: Festum.

COLVMNA 25.

Deum maniam] qui & summanus: quod manium sammus. alii legunt, Deum maino: alii Deum manio.

Postulationem postulare.] id est postulationem postulare T. S. Est autè postulatio, cû dii violati expiationè postulat: quoniam, res ipsa petita. postulatio. sic Cicero, Postulationes deceret Ioui, &c. Sed quid? Turnebus legit postuli Leonè eo sensu: id est Deû manii postulare Leonè, id est fortissimû civè, alii legunt Pe- sti Leonè, sed quia historia testatur nõ de peste, sed de hiatu terræ occludèdo questionè fuisse, præstat priorè interpretationè amplecti. eodem mitti] eo dimitti. T. S.

Concordia versum] & à Concordia ver- sum. V. & ad Concordiæ conuersum. S. eo enim conuersum.

(Ælius) Cornelius. v. Lutatus] Lucius.

Fulguratum] fulgurum v. T. ita apud Festum in Fulguritû. inde fulguritæ arbores: Plautus: loca fulgurita: de celo caesa & sacra. Lari- nis. Fidental & Bidetale Glossis κωνιάριον κωνιάριος Iacius, hinc sit vt apud Lucanum,

110

20

30

40

50

60

aruspex collectas fulguris reliquias sanctissimi condit.

Tullio) vide Salustium in Catilina. quod *Syracusis*) de Latumiis Syracusanis, vide Ciceronis ultimam in Verrem.

Latomia) sic Festus. & apud Livium Triūviri carceris latumiarū. alii, lautumiarū: vt veteres libri. hinc lautumarij Ciceroni in Pisonē dixi ad Festū. Glossis *αποδομοιο* lapidicina.

Armilustrum) erat etiam Romæ vicus Armilustri: & locus qui caput armilustri dicebatur in Aventino.

specta cultis adificatus) id est locus contabulatus, vnde ludos spectant: loca autem erant diuisa patribus, equitibusque Glossis *σπαζια*.

Ferur pompa) in ea pōpa simulachra deorum trāfochebātur, Victoriæ, Neptuni, Martis, Apollinis, Cereris. Quid Amor. sed iam pompa venit linguis, animisque facete. Tem-
pus adest plausus, aurea pompa venit. Idem circus erit celebrer pompāque deorum.

In cornicula) nomen Comædiæ Plauti cuius meminit etiam Varro infra lib. 6.

milites aduentu) milites ad vestim. vel milites ad vestū. V. milites aduentu. T. (vt miles in ea fabula ludereur, & pro circo esset, cum per ludibriū circuiretur.) mulieres ad restim A. V. vt restim ducere, sicut cordax, genus saltationis Comicæ, de qua Aristophanes in Nubibus: Lucianus de saltatione: Pollux 4. Athenus in ea præfulcor funē ducebat, quo adprehēso, eum alii sequebātur. Terentius Adelphis, Tu restim ductabis. Horat. i. Epist. 10. Torrum digna sequi potius quā ducere funem. Scal. ita emendat, milites ad vestim. id enim milites vocasse circum, quo in loco vestī aut palo ad terram adfixo circumeūdo ludēbant. qui locus veteribus. ideo etiam Palatia dicebatur, teste Charisio.

Quid cessamus) versus Trochaicus.

Circus noster ecce adest.) Sic Plaut. in Milite. iam est ante ædes circus, vbi sunt ludificandi mihi. est autem apud Plautum eō loci idem iocus qui & hic.

antequam magistratus misit) anteq̃ a magistratus signū misit A. Ouidius, Maxima iam paruo Prætor spectacula circo Quadringes signo, carcere misit equos.

scripsit poeta) scripsit Ennius. V. fortē nihil mutandū in hoc Varronis loco. cuius seculo, Poetæ vocabulo per Antonomasiā fortasse Ennius intelligebatur: vt succedaneis temporibus Virgil 5. 2. Iust. de iure naturali.

ad murtem vocatus) ad murcie. v. ad murtem. alii ad murtim.

quod is locus esset) quod alii inesse. A. *Murria veneris*) quæ & myrtea & murtea. Plinio & Livio. Fuit etiā Romanis dea Murcia, de qua v. Festum, Tertullianū, & ea quæ scripsi ad leges XII. Tabularum.

Ludis Tauricis) ludis Tauricis. v. ludis Tauriis. Festus. In honorem inferorum Deorum instituti fuerunt hi ludī, cum pestis in mulieres grauidas incidisset ex carne taurorum vendita populo.

C O L U M N A 26.

Curia veteres) Vide Festum.

Roftra) huius loci qui Romæ, sit mentio in lege 2 §. postea 4. π de origine juris. *Gracostasius*) vide 33. Plin. 2. Ascō iū 3. Verr. vide Festum in senacula tria. Tullū 2. ad At. *substruētus*) erat enim sub senaculo, de quo mox.

senaculum) ita legitur apud Festum & Valerium. alii senaculum legunt a senatu, ex P. Victore & Lampidio.

Lautola) Lautulæ Fest.

ad lanum geminum) dicitur enim bifrons.

Aequimelium) v. Tullium pro domo & I. 20. π. communis diuid.

Locus ad h. sba Gallica) v. Livium 5.

ossa constra) id est simul humata.

Doliola ad *cluacum maximam*] Rufus, & Victor hunc locum in Aventino ponunt.

vbi non lice despuere] vide Fest in Doliola. *dua tradita historia*] etiam vide apud Livium 5. & Festum in Doliola.

ab Argo] ab Argula seu q: od v. ab Argu lapsu. T. id est Argus lapsu, vel ab Argula, seu Argo.

Publilius vicus] vicus Publii, Russo: vicus Publii. V T.

quod ab his viris dicuntur adificati] quod à viocuris. T. S. ego nihil mutandum censeo: vt. his viris, referatur ad ea quæ superius posita sunt, Adilibus plebeis.

ad florales usus] ad flores usus. v. (floras pro floræ ἀρχαίος. vt familias pro familiar) usus autem pro sursum. T. susum verfum aut susus verfum. S.

Capitolium vetus] quod in regione vrbis quæ alta semita prope templū Floræ victori. inibi Iouis, Iunonis & Mineruæ sacella. In altero Capitolio, quod erat in octava vrbis regione communi tēplo colebantur illi Dii. Medium Templū Iuppiter: Minerua dextra: Iuno sinistra occupabat. In Capitolio quoque omniū Deorum simulachra erant. vnde à quodam Capitolium, E: clesix Idololatria.

Vicus Ciprius à Cipro] v. Livium 7.

Ciprum Sabine bonum] ex Syriaca lingua qua vsi Tusci antiquitus.

immitteret] iniiceret. A. V. T.

inrodidit] ita posticum templi Mineruæ Athenis: vbi publicum æraium.

dicimus] dicamus. V. id est conseruamus. vnde dicatio.

Cauium adium] quod Cavedū. Id pro dū. si nullus locus relictus erat sub dino qui esset] locus sub dio Glossis, sub dino: ὁ πᾶσι πον. *Testudo*] vide Vitruvium: d. xi. c. i. in quædam de

dam de testudine superius, vbi de Instrumētis bellicis.

impluuium) Impluuium ad testum: Impluuium ad solum.

compluuium, utrunque à pluuia est impluuium & compluuium à pluuia. illud, locus in quam: hoc, locus à quo, atque ita intelligi oportet quod à Festo scribitur in voce Impluuium. Ceterum quod hic cōpluuium, confluium dicitur existimio apud Nonium, in Vrniarium. Ad quam rem nobis est confluium ad quam vrniarium? Glossis Compluuiū *μίσχυρος*. *Tuscanicum* v. Vitruuium.

COLUMNNA 27.

Atrium ab Atriatibus Tuscanis) Imò quod *ἄσπιος*. S.

Canaculum) quod olim in plano: postea in edito. vnde Glossis *ἄσπιος* Ratus venit in cœnacula miles. adde Festum in Scenfas.

lanonis) Hostiliæ scilicet. Nam ea Lanuij colebatur.

ibi cœnabant vbi cœnabant. V. *hyberna* v. Plin. Epit. ad Apollinarem. *regionem*) Higionem. V. regionem. T. *Porsium*) potius. V.

Tutulina loca) Tullinæ, vel Titulinæ V. & ita Varro Menippæ. Erat autem hæc Dea frumentorum reconditorum, cuius ædificula in xlii. vrbis regione. eiusdem etiam signum erat in Circo. Tutani verò tēplum extra portam Capenam, cūm Annibal pedem ab vrbe reuulisset, quod ea ratione ab euentu Rediculum. Tutani meminit Varro in Hærcule. adde Festum, Plinium 10.

Nemuribus Nauis) vide Festum in Næuia. *Randuscula*) Randescula quæ & Raduscula. Festo Rodusfulana.

Mugionis) Mucionis. V. Mugionæ: Festo Myconis Halicarnass.

à mugiu) à Mugio quodam. Fest. *Bucitatum antiquum oppidum*) in buccinarum antiquum oppidum vel imbuccinatum. T. id est buccina citatum. de quo vide Varro nem: huius etiam consuetudinis meminit Polybius) Scalliger verò ita, quod ea pecus in buccitatum antiquum oppidum, exigebatur, &c. Nam Bucera & Bucita in antiquo glossario, quæ Gellio n. c. 1. pascua.

antiquum oppidum) id est pallatium in quo Roma quæ & quadrata Ennio. Adde Festum in quadrata Roma. sic *ἡντ' ἰσ. χλω* Græcis *ἀσθ* Athenæ.

Romanulam) Romaniam. V. T. *que habet gradum in naualia*) in notalia. V. in noua via. S.

signum eius institutum) signum & institutum A.

Vt sit clausa v. sit aperta. V. operata. T. *ni cum bellum sit*) hunc belli porta à Plu-

tarcho de fortuna pop. Romani.

Vt etiam nunc sit in Casiris) Lecticæ militares dicebantur Cubæ. Sabina lingua. vide Festum in Cubam Græca *χαμυράδες* Platonem in symposio *χαμυρία*; Euripidi *χαμύρας*: Aristophani *σβίδες*.

Lecto) lecticas. V. lectis. T. rectè. Nam lecti in lecticis ponebantur vt in feretro. lectus mortui. Est enim lectica, id quod lecto sub-

10 sternitur. *quam lecticam*) quam lectionem. V. T. *quod inuoluebant*) quæ inuoluebant. & ita Varro apud Nonium in Toral.

seve stramenta erant è segete) postea ex pellibus. Plaut. Anus licet in pellibus protenditur. & Iuuenalis, syluestrem montana totum cūm sterneret vxor Frondibus, aur culmo, vicina ūmque ferarum Pellibus. & Valerius Maximus refert Caronem hæc edinis pellibus 20 vsum pro stragulis, tanquam nihil mutasset è prisca frugalitate. Certè *σέγαρον* pellem significat: & Latinum Dormio (quod antiqui De: *μιοδῶν ἄσπ* *δραπέτων* à pellibus.

segestriam appellant) segestria appellabāt. Varro li. de vita pop. Rom. apud Nonium c. 1. in Toral. & c. 14. in penula. alij segestriam legunt. Glossis segestrum *τεγείδραρον, σέγαρον* quod in ea sagum) quod in eas agus. V. quod in eas sagus. M. S. quod in eas acus. T. id est paleam. Græci *ἀχυρον*.

calcabant) inculcabant. V. S. rectè. id enim de culcita.

Culcita) Culcita est quicquid tomento inculcator.

ac quicquid) hac quicquid. T. *pulvinaria*) Glosit *στέγαστρον, ἰσθιδίον, ἰσθιδίον* à *pellulæ*) à pellibus. alij plumis abj à pluri- 40 ribus: alij, à pollulis. V. à polulis T. non male Nam polluta, idem quod parua. Caro labellum pollulum. Igitur pulvinaria & puluini, polluli lectuli. Scalliger tamen polulæ seu Polæ sunt pile alata moli tomento factæ, quibus datatim ludebant in foro. vnde Pollice pile Indere Festo. inde Polliones & Pollæ cognomena Romana.

in hys multa peregrina, vt sagū Reno Galli quid *gauna cumma*. eius sagum & *Amphimallon* Græca) locus mendosus Antonio Augustino: Vertranus sic, vt à Senonibus Gallis queis Gausapina est, vt sagum & amphimallon Græca. Turnebus ita, sagum, Reno, Gallica, gaunacum (*καυραξί* Hesychie stragula altera parte villosa vel genus pallij.) Scalliger ad hunc modum legit, sagum, Reno, Gallica: Gaunacum maius sagum &c. vide Athenæum. Hesychie. Pollionem c. *Ælianum* de animalibus 17. c. 17.

Sagū) *ἰσθιδίον* Gallica vel teste Strabone Plinius ait inuentū Gallis esse: erat autē scutulata & virgata. id est reticulatè distincta.

60

Reno) Gallis significat exuvias pecudum
Cæsar 6. Sallust. Servius. Sosipater.

COLVMNA 28.

Torale) Toral. A. Vertr. *επιμον* Glossis To-
ral. Stertum, stratus.

Torus à toruo) Torus fanis ex loris re-
tortus. Caro, ob id tori dicti quòd loris ten-
derentur. Her odo tus τόνος.

Torulus) Torulus. T. quo verbo Plautus vi-
ticur in Amphitruone.

Scabellum) quod Glossis *σκαβέλλον*: alij sca-
mellum.

geritur ab inferiore in superiorem) gerit in
inferiora superiorem. V.

Perisfromata) l. 45. ff. de verb. sign.

sic aliud aliquid ism conuivij causa ibi sic
aliquid item in conuivis. vt *γαυρα*. V. ea
erant villosa rapetia: vt hodie Turcica. nec
alioquin tibi referendum est ad ædeis, vt
Turnebus existimat. Cæterum *Γαυρα* Glof-
fis *βυρβόρον* *παιριον*.

Asspondium) Asspondium as vnus.

ac erat libra pondus) hinc asses librales.

Festus in graue æs: olim enim asses erant li-
brales. postea sextantarij facti. vide Festum in
sextantarij.

decussibus biceffis) decussibus viceffis Vertr.

T. vicentis. V. Est autem differentia inter illa
duo, Biceffis quod est duos asses: & viceffis
quod est viginti,

quod dixi solum) quod dici solitum. V.

decussibus biceffis) decussibus viceffis. V.

ducenti) ducenties. V.

se valet dimidium. vt in selibra & semodio)
aliàs significat sine. V. Festum in Sed.

uncia ab vno) Imò à vocabulo Siculo de
quo vide Aristotelem apud Pollucem 9.

Semissis quod semias id est dimidium assis)

Glossis *σεμια* *δραχμης* *μισου*.

conclusum) conlissum. V.

Nummi, id à Siculij) Idem Pollux 9. ac pro-
inde Suetonius apud Suidam malè à Numa,
nummos appellatos scribit.

denos aris) denos asses.

sestertius quod semistertius) Idem Volusius
Metianus libro de asse. Festus. Apuleius apud
Priscianum libro 6. Charisius tamen libro 1.

Instituit. dici putat sestertium, quòd de tribus
assis ei semis tertius deficiat. adde 33. Plin.

3. Glossis sestertium *δραχμης* *μισου*.

retro ara dicentur] id est id aere retro nu-
merarent pro dupondio & semisse, semissem
tertium dicentes.

sebellia quòd sit libella dimidium) eadem
se libella *μισου*.

*sebellia quòd valet dimidium, & est quar-
ta pars*) quod libellæ vt hæc quarta pars. V.

darina) *δρα*. S. vt est apud Hesiodum.

ab eodem Donum] ab eodem denum. V.

Vt ipsi dappo) vt assedonium. V.

vt *Assis δάμων* T. eo sensu domum, vel ab A-
sianis, vel à Græcis, vel ab Atticis.

¶ Vt reliquum reddatur V. 5. Ifid. 25.

à *Græco ἀπιδάμων*) Imò à Syriaco antea ma-
lè *ἀπιδάμων*. Ifidorus à re pro qua datur 9. c. 3.
refactum) refectum. vide refectum. T.

COLVMNA 29.

quam exolueris) quam vt exularet. V. ex eo
lucrit, quam quanti. A.

10 *Intrigo*] Intrertrigo T. vt cum inter se pedes
vel femina retinguntur.

dicta vt exigi possint ob peccatum) dicata
vt exigi possint ob reatum. V.

olim vnum dicebant multa) origo multa
inde sumpta.

vnum] vinum. A.

poena à puniēdo, vel à pœnitēdo) poena à pœ-
niēdo. & c. V. puniēdo vel pœniēdo V. vel apo-
nē. vt quòd post peccatum sequitur. Vertr. T.

20 *corollarium*] vide Plinium.

μύρον] vide Helychium.

Sophon] scripsit Sophron mimiabos profa
oratione, vt eius imitatione Herodotus, vel
Herodes, quem secutus Martius, teste Mauro
Terentiano & Gellio.

μύρον αἰσθητικόν] *μύρον αἰσθητικόν* V. pro *αι-
σθητικόν*. id est supero pretio. T. alij *μύρον ἰσθητικόν*.

Sciliger *μύρον αἰσθητικόν*, id est par pari.

ea pecunia] si is ea pecunia. V. super ea pec-
30 cunia. V. T.

sacramentum à sacro] Vide Festum. Fab. 7. c.
16. Valer. Maximum. 7. c. de testamentis.

uterque quingentos aru ed pontē deponēbāt)
quinguenos aris ad pontificem depen-
tebant V. in Probi notis legitur, Quòd negas-
se sacramento quinquagenario prouoco: &
apud Festum est quinquaginta.

quinguenos asses] Kenardus 2. Var. 18.

40 ¶ *ad pontem deponēbant*] apud Pontificem;
Renard. 1. Var. 15. dixi ad l. 1. §. 36. *ν. depositi*.

¶ *certo alio legitimo*] certum alium legiti-
mum Renardus 2. Var. 18.

que à populo] que populo. T.

COLVMNA 30.

adtributa] adtributa pecunia, quæ tradita
ea lege, vt alij soluantur. Xenoph. Cicero in
Verr. & Asconius ibidem.

Tribuni ararij] vide Fest. in *Ararij* Tribuni.
Id quos] in quos. V.

50 *as militare*] Hinc milites ære diruti, quorū
stipendia in fiscū deferebantur. Festus in Di-
rutum ære militē. Eo sine in militia & exer-
citu, librarij caducorum, & librarij deposti-
torum, de quibus in lege vtr. ff. de munerib.

quod ait Plautus] Aulular. act. 3. scen. 5.

cedit miles] id est venit.

as quoz, stipē dicebant] vide Festū in *Supē*;
asses libra pondo erant] asses libras pondo.

T. antiquus genitiuus, pro libra.

60 *à stipando stipem*] sic Plutarch. & Porphy-
rio

rio. hæc pecunia impensa Festo.

vocabulo] verbo. A.

Thefauris. id est deorum cellis.

stipem dicunt) vide Cic. 2. de legibus. Ovi.

Senecam in Epistolis.

[Qui pecuniam alligat] an qui stipulatur? an qui spondet: vt vult Festus? Alligati testes dicuntur quod ante iudicium placito alligati. Isid. 23. vt & rei criminum Tullio ad Qu. fraem & pro Cluentio.

[Dispensator] v. l. 5. l. 62. π. de solut. l. 1. c. si aduers. p. l. 4. C. de fid. instrum. Festus in Dispensatores. Nonium 3. n. 18.

stipulari] vide Festum in stipem.

stipulari] Glossis Restipulat a dicitur Restipulatio a dicitur.

militis. In militis. V. multi. T.

impendendo] pendendo. T.

Græde prima p̄sio, & sic, aut secūda, aut qua alia. & in prima pensione & in secūda sit. V.

quod compenditur. quod cum penditur. accedebat] impendebat.

impendium appellatur.) impendium appellatur. Malaspina in 6. ad Attic. I. impendium appellatam. T.

fors quod suum sit forte.) Ex hoc toto notā dū quid fors. quid vsura. quid cōpendiū, quid impendū. fors quod suū vel nostrū sit forte. i.

sortitione vel Dei munere. vsura quod forti accidit ex vsu. i. ob vsum. cadē, impēdiū quod in sorte vel forti impēdeat. Compēdiū, quod capenditur fors, vna sit ac pendatur.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

Finis libri Quarti.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

per trutinam solui solium vestigium nunc manet in ade Saturni quod & etiam nunc propter pensuram trutinam habet pensuram.) idem Festus in Ætarij vbi dixi.

firmat Festus in Læbesū. sic veteres Arbores. pluvina, pignora, Quæso, maioribus, & melioribus: & in l. 2. 5. fuit autē 36. ff. de orig. iur. Valerij, Fusij: nimirum ante inuentam R.

Ab lasibus lares) v. Festum in R.

mundi & motus) mundi morus. T. S.

tempestitia & à motu eorum.) Tempestitia ætas. i. motor eorum. S.

& à motu eorum) & à motore eorum. V. motor eorum S. & à motu deorum qui toto cœlo coniuncti.

mundus deo) mundus dio.

à quo tempus id ab hoc deo, dies) à quo tempus: & ab hoc deo, dies.

Meridies, &c.) adde Nonium ca. 1. & c. 6. in Meridiē, vbi hoc addiicit, Meridia veteribus etiā significasse, mediā noctis: adde Isidor. 3.

inumbrauit.) id est ex descriptione vmbre comparauit. Huiusmodi horologium ornatum.

Glossis, vmbro ornatus.)

à supremo) à superirimo. V. T.

hoc tempus XII. Tabula, dicunt occasum solis.) Idem lib. 6. infra cap. 2.

Lex pratoria] lex Pletoria:

crepusculum à crepero.) id est dubio. Creperū enim dubium. Festus, Creperum. 5. Isid. 4.

Crepusculum igitur idem quod dubia lux.

Lucij prim a luce in creatione.) Lucij prima luce in Reate. Varr. Lucij prima luce creati.

Vertr. adde Festum in Lucius.

ut Catulus ait) Catullus V. Pacuuius. S. vide Varronem 1. de re rustica.

è ἀπέρος) ita Homerus: & Augustinus 23. de Ciuitate 8.

Plantus) Amph. scena 1. 9. Vitru. 4. Fabius.

Iubar quod iubata) εἰδος ἰδίου: ἑσπερος: Scall.

Glossis ἑσπερος) alibi εἰδος ἰδίου fulgor solis.

Ennius, Ajax.) Ennius Aiace. V.

ut in Bruto Cassius) in Bruto Cassij. V. in Bruto. C. Actij. T. Actij Brutus à multis citatur à Cicerone 1. de diuinat. & in Sestiana: & à Varrone lib. 4. 5.

nocte in tempestita) sunt verba Lucretij conuenientis de Tarquinio. His simile illud Ouidij, Nox erat, & tota lumina nulla domo.

deuenit) aduenit. V.

Plautus) Asinaria act. 3. scen. 3.

videbimus. Factum volo. i. redito conticinio.)

Idem lib. 6. vbi de temporibus & de conticinio legendum ita videtur. Factum volo, redito huc conticinio A. Vertr.

dies est) tunc dies est. A.

solstitium quod sol eo die sistere.) Solstitium quod solo die sistere. S.

aut quod sol. ad nos versum proximum est.) aut quod sol aduersum nos, proximum stet. vel ita, aut quod sol ad versum proximum stet.

S. Metaphora à bubus. Versum enim rustici appellant, cum sulco ad finem perducunt ite-

60

Nota in quintum librum Varronis de lingua Latina.

Loquuntur) loquuntur. V. T.

Chrysippus, Aristippus. V. T.

plus litterarum.) id est doctriæ.

amittant) murent. V. mittant. V. T.

COLUMNA 31.

Turdario, Turdelice) Turdelice. V. Turdelico, Turdelice. T. alij Turdelicio.

Lucianum) Lucienum. V. T. S. sic apud Varronem de re rustica.

declinauit, ut à vetere vetustum, ut ab declinauit, ut à vetere, vt ab. V. T. declinauit à vetere. T.

ab solo solū) ab solo solū. V. T. ab solo solū, S. Putat autem Turnebus veteres solū declinasse in masculino. Verū hoc velle videtur Varronem, solū & solas veteribus pro eodem.

ab libero liberū ab lasibus lares.) Quid hoc ab libero liberū? Ita emēdo ab læbofo liberū ab lasibus lares. emendationē nostrā con-

60

rum' reditur eò vnde arationis initium suscipitur. Plinius 18. hinc in porticib. versura Vitruvius: & apud Lacedæmonios, τεράλαζ, cer tamen virginū, in quo tres versus percuriēdi.

C O L U M N A 32.

Æquinoctium) quod & Æquidiale: Græcis *ἰσημερινόν*.

circites anni) circi anni. M. deest id Scaligero. Certè Festo circites circuli magni: sensus est, Circulos paruos anulos: magnos, annos appellari. (colus. A.

vnde annus) Imò ab *ἔννεος* quod Græcis *ἑννεός* *Huius temporis pars hyëps*) pars prima hyë. *ver, quòd tum vivere*) quod tum vivere. A.

Autūnus) de tant multa & quidē ipsū *Ἄυτον* *Autūni*, supplēdū ē Festo, cui *Ἄυτον* dicitur, quod tunc maximè augeāt homines opes, co:ctis agrorū fructib. Ideo Græcis *Ἄυτον* *ἄυτον*: *ἄυ* & *Ἄυτον* Autumnus, fructus.

ab sole hic menses, à luna motu) hoc innuit, Quatuor anni tempora à sole: menses à Luna nominari, à Luna, inquam, quæ Græcis, *ἄυτον*. vnde menses.

à mensibus intermestris dictus) sic Cato de re rustica, c. 37. Antea legebatur intermensis. Vtrunq. tolerabile. significat autē intermestruū, spatium quo Luna silet & in coitu est, de quo videndus. Var. 1. de re rustica: & Ammianus. Hinc Plinio Luna intermestrua: Iulio Firmico Synodica: aliis interlunium, quod *Ἰντερλύνιον* *ἰντερλύνιον*. legendum *ἰντερλύνιον*. *mensis senescentis*) id est declinentis.

ἰντερλύνιον) alij *ἰντερλύνιον*. Menses Athenienseium primo xxx. dierum. Trigessimus additus à Solone, quē *ἰντερλύνιον*, & *ἰντερλύνιον*, appellavit, teste Laertio, quòd Luna quæ biduo in coitu latet, quati vetus & noua nondum trigesimo die splenderet.

lustrum tempus quinquennale.) ita Festus, Scat. Papin. Plin. uterq. l. 4. §. 1. ff. de reb. cred. l. 30. §. 1. π. de leg. 3. t. 67. in f. π. de furtis. Alij lustrum esse existimāt, annis quatuor exactis quintū incipienti, quā itidē lustrī secuturi sit principium: sic dies qui bisi xto intercalatur quarto anno. Ouid. 2. Fast. lucrū appellatur.

vltrò tributa) sic Liu. li. 39. alij vltra tributa, *per censores persoluebantur*) sic Neratius Priscus repetere per iudicem Iulianus 4. ad Municipium Natale in l. vt π. de reb. ædit. per iudicē petere. Vlpianus prohibere per pratorē cauere per iudicē. Callistratus per iudicē respicere, transferre per iudicem l. vt π. de rei vindic. per iudicem auferre l. 4 §. quod si is 6. π. de doli mali per iudicem exigere vel petere. l. vt §. 2 §. 3 π. ratam rem.

seculum) seculū. M. Vtrunq. Glossis dicitur. *aiōna*) *αἰών* quasi *ἄει ὄν*. *Plautus*) in Truculento.

est factus) it est. A. *dies accesserunt*) diem accesserunt. MS. id est ad diem venerunt.

Dicam prius quid Diorum causa] ordinem mēsum ferias hī percenset, Varr. de quibus consule Ouidiū & Kalendarium verus quod superiū in eū finem excudendū curauimus. *dicti ab agone?*) id est ferione. sic Oui. 1. Fasto. semper agatne rogat, nec nisi iussus ait. Senec. 2. Suaf. eo elludit, Carnifex manū porrigit, deinde respicit ad patrē, & dicit, Agone? *per quos Rex in Regia*) Ou. Fast. Rex placare sacrorū Numina lanigere cōiuge debet ouis.

quod interrogatur à principu civitatis) quod interrogat Princeps civitatis A. Vetr. Scat. adde Fest. in Agonium. & ex Plutarcho patet interrogari solitū eum qui fundebat virū inter cornua vitā marū. sic apud Maronem ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido Candētis vacca media inter cornua fudit.

qui fornicilibus suis non sunt feriat) in sua Curia quisq. Fornacalib. (quæ indēta feriat erant) feriebatur & sacra faciebat: sed ista pars populi, quæ sua Curia esset ignorabat. Itaq. tē diuinā Fornacalib. omisā. Quinālib. faciebat. Proinde Quinālia stultorū feriat vocātur apud Ouid. & Fest. in stultorū feriat. *Feralia*] Ferialia. M. S. T.

Feralia ab inferis & ferendo) Ouid. Hanc quia iusta ferunt. dixere feralia lucem. Indo inferia & arferia aqua Festo, quæ adferrebat ad sepulturam, vt libaretur pro mortuis.

Terminalia) Glossis *ἰντερλύνιον* pro *ἰντερλύνιον* alio loco *ἰντερλύνιον* *ἰντερλύνιον*. adde quæ de terminalib. scripsi ad Tit. π. de termino toto

Duodecimus enim mensis fuit Februarius] anno à Martio scilicet incipiente.

Et cum intercalatur inferiores quinque dies duodecimo demuntur mense.) hæc à Varr. scripta ante annū à Varrone emendatū. Nam alternis annis binos, & vicenos ternos intercalabāt dies, mensēq. cōficiebāt intercalare: additis ei quinque dieb. vltime mensis id est Februarij. His adde quæ de intercalatione dixi ad l. 2 π. de diuersis & temporal l. cum bissextum 98 π. de verborum significat.

Equiria] sic Ou. alij Equirria à cursu equorū *Liberalis*] Glossis *ἰντερλύνιον*. Ouid. 3. Fast. Var. 1. de re rustica. August. 6. de ciuitate 9.

sedent) id est feriantur. Plaut. Venter meus resider esuriales ferias vsurpatur. & à Ciccone 2. de leg. cum libis & foculo pro emptore.

sacrificatio) locus corruptus Anton & Verr. videtur. nisi quis existimet sua etiā sacrificia emptorib. liborū sacerdotes Liberi patris vēdidisse, neq. gratis sacrificasse. forte nō à verisimili cōiectura aberit, qui non. p. emptore sacrificatioes, sed p. foribus sacrificatioes legitur. *Et foculo*) Foculus ignitabulū seu paruos focu. Eo vtebantur cū tē diuinā extra tēpla in loci nō facris. aut in quib. ara non erat, faciebant. Cicero pro domo, C. Attius bona Q. Metelli consecrauit, foculo posito in rostris adhibitoque tibicine!

COLVMNA 33.

Forstian hic dies appellatur potius Agonica.)
 de die Liberaliorum loquitur. Eoque pertinet quod scribit Massurius Sabinus libro Florum 2. apud Macrobr. 1. Satur. 4. Liberaliū dies, inquit, à Pontificibus Agonium Martiale appellatur, Martiale autem vocat, quod veteribus idem nomen Bacchus & Mars. de quo vide Varronem in Menippea & *de die Agonis.* Macrobr. l. c. 19.

Quinquatrus hic dies, vnus à nominis errore obliuiscitur.) Hoc innuit, Dies quinquatrum quinque fuisse, cum dies vnus esse debeat. Quintus scilicet post Idus Martias. Ceterum *Glossis* quinquatrua *parā dicitur.*
proinde ut sint quinque. Vt sint quartus siue quintus. A. al. perinde vt sint.

Glossis quinquatruum. Facti verò X. Kalend. April. & X. Kal. Iunii.
in atrio sutorio ita Festus, in atrio saturio. Alexand. 11. Genial. 22. in atrio s. trii. Vertr. *sacrorum tubaliū* est Mineruæ & Volcani: nec enim omnes Tubæ Istrabantur, teste Cuiodio de Tubulustrio adde Festum in Tubulustria.

accessita arcessita. S.
Pergama prope murum Megalesion. vbi Templum eius Deæ. Pefinonte, vbi Megalesion templum eius deæ: vel ita, Pergami *deū mē dē* *magis vbi templum eius deæ.* S. Est autem Megalesion templum *et magis dicitur.*

Hordicidia.) quæ Hordicidia Felto & Varro eade re rustica: ex promiscuo vsu *in Dignoma,* & F. Fastis Horæ calia.
Bos forda que fert in ventre.) quæ prægnās Varro 2. de re rustica, & Fest. Græcis boues forda, *post dicitur.* *Glossis* fordas *ex quo post dicitur.* Forba *svicia vni potus foras.*

Forde lic Ouidius 4. Fastor. horda Varro 2. de re rustica, & Festus. Et ira paulò antè fordecidia pro Hordicidia apud eosdē auctores. *in curvis complureis.)* id est triginta pro numero Curiarum, quæ totidem fuerunt, teste Ouidio.

Palilia.) sic Ouidius 4. Fastorum, quæ & Parilia Ciceroni. 2. de diuinat. Athenæo. Fastis Marmoreis & Festo in Popularia & Parilibus. sed facilis fuit mutatio P. L. in R. vt in Remuribus & Lemuribus. Ceterum notandum hoc est obier Paliliorum die Romam conditam. XII. Kal. Maias.

Cerealia in hac pompa ouum poni solitū Varro 1. de re rustica 2.

vinalia.) dies quo Ioui vinum nouum libabatur. vide F. sum in Calpar. Macrobr. l. Saturn. 4. Græci *mdvina.* Plutarchus sympos. 3. priora X. Kalend. teste Ouidio (IX. Plinio) Posteriora XII. Kal. Septemb. & his posterioribus quæ hic dicuntur. à Varro, magis

conueniunt quàm prioribus, quibus nemo tunc vindemiam aufpicatur. Porro quod de vino diximus, idem penè in frumento. Nam quod primò præmetebant sacrificii causa, Præmessum Latinis, vel Præmetiū teste Festo. *vestigia* Laconibus: quod verò post messem offerrebant Ceteri. *Horiferum.*

10 *aliquot locis vindemia primum à sacerdotibus publicè fiebant.)* sic Athenis quandū ferueret mustum, religio erat tangere. Plutarch. sympos. 3.

vi susti Vinum legere vnas eadem forma à Caton: vinum pendens dicitur.

aqua facit. aquam facit.
facit. id est sacrificat.

inter eius exta casa & porrecta. Extæ costæ cædebantur. deinde proiciebantur in terram. 20 *lis proiectis res diuina facta videbatur.* Quod casa & porrecta, vide F. sum in Extra & Proificia. Nonium in Profecta Macrobr. l. Saturn. 16. in pr.

flamen profus Vinum legit. mos enim fuit vt flamen prior auspicii causavinum legeret. *Robigalia.)* alii Rubigalia, ea fiebant viii. Kal. Maii.

secundum Tiberim id est vltra.

30 *Iunio mense.* Iulio mense. T. vide Ouid. & Macrobr.

Populifugia.) quæ opinor Fugalia. & Fugiana appellat Augustinus 2. de Ciuitate 6.

Nona Caprotina.) vide Macrobr. l. Saturn. 11. *mulieres sacrificant.)* mulieres liberæ & ancillæ sacrificant. Vertr. vide mox addit Varro, ob hoc togam prætextam datam eis, aliis ingenutorum mulierum prætexta, promiscua & communis erat. & ex Macrobio l. c. 11. apparet, Ius togæ, ea die ancillis datum, quod habitu matrum familiaris & virginum assumptio hostes fefellissent.

sacrificant.) sacrificantur. Ve: eres ita habet. & antiqui quoque ita locuti, teste Nonio.

ob hoc toga prætextata. Icar toga. V. Vertr. togata prætextata. Turnebus ita legit, existimās hunc locum referri ad fabulas togatas, quarum species Atellana, Prætextata. & Tabernaria, citatque ad id Horatium, illo loco, vel qui prætextas, vel qui docuere togatas: verum hic nihil de prætextatis fabulis. & hic locus ad prætextarum vsum Nonis Caprotinis ancillis permissum referendus.

Apollinaribus ludis docui populum.) locus est mutus, vt coniciere licet ex libro 25. & 27. Liuii. Fiebant autem hi ludi ante iiii. Nonas Quintil.

cui 20 die xiv. Kal. Septemb.

in portu Tiberino.) in ponte. Æmylio. T. propè portam Colinam. Vertr.

vinalia rustica.) diuersa ab vrbanis quæ Ioui fiebant. ix. Kal. Maii mēse Veneti sacro. *ante diem 24.* x. al. Sept. ante diem xiv. Kal.

60

Sepr. Anton. August. & Vertr. ex Fastis.

C O L U M N A 34.

quod tum Veneri delicata adis.] hinc facile conici potest cur Menipeam suam Varro inscripserit Vinalia *mei apegdioribus*. Vertr. S.

orti eius tutela assignati.] Idem Varro confirmat 1. de re rustica in Veneris tutela hortos fuisse. Nævium Coquos edit Neptunum Venerem, Cererem in est, pisces, olera, panē.

Volcanalia.] X. Kal. Sept.

Opeconsua.] Opiconsuā. M. S. ea fiebant viii. Kal. Sept.

scriptum id dicitur.] ritum id dicitur.

dicitur *us a suffiēdo subligaculum.*] dicitur à suffiēdo, vt subligaculum A. dicitur à subterfēdo. T. dicitur à suffiēdo: vt à subligādo, subligaculum, quidam ita legit: Festus ex eo dictum parat suffibulum quod fibula cōprehenderetur: sed Varro ad Vestales hoc refert: quæ maximè omnium sacerdotum suffitionibus utebantur. v. Nonium & Festum in Exist.

cum dicant, Nouum vetus vinum bibo nouo veteri morbo medeor.] ita quoque apud Festū in Meditrinalia. Alii ita legunt, Nouum vini vetus libo: vetus vinum, nouum libo. Nouo veteri vino, morbo medeor. vt hoc dicat Varro, Meditrinalibus mustum vinum nouum libantes & gustantes boni omnis causa vetus dixisse. ita enim Festus, Plinius 28. c. 2. Cur ad primitias pomorum, hæc vetera esse dicimus, alia noua optamus?

veteri nouo morbo medeor.] sic antè vinum & nouum & vetus libari & degustari medicamenti causa. & Plutarch. 14. symposiar. refert nouum vinum bibentes solitos fuisse precari *ἀθανάτων καὶ ποσειδῶνος αἰνῶν καὶ παρθεναίων καὶ ἡρώων καὶ ἡμιθέων*. S. & medendo Meditrina dea medendi & meditrinalia.

Fontinalia.] ita Festus. vnde porta Fontinalis: alii Fontanalia.

Saturnia] glossis *σάτυρα*.

Armilustrium.] vide Festū in Armilustriū.

Opalia.] vide Macrob. 1. Satur. 10.

Angeronalia.] feræ diuæ Augeroniæ. Macrob. 1. Satur. 10.

ab Augerona] dea, animorum angores depellente, quam ita vocat Festus in Angeronæ. Macrob. 1. Satur. 10. Angeroniam Plinius 3. c. 8. eam Angeranam vocat: non malè. Nam eius simulachrum erat obligato & obliquo ore, deæque *ἔξωδία* existimabatur. Huius feræ verò XII. Kal. Ianuar. fieciebant rem diuinam Pontifices in Voluptate sacello.

cui sacrificiū fit in curia Accalia. ferie Laurentina 11 dies.] cui sacrificium fit eo die: ac cuius feræ publicæ, Laurentinæ is dies, & c. S. in Curia Accalia.] in Curia Acculeia. T. alii in curia Acufcia.

Laurentalia.] Laurentinalia. Macrob. 1. c. 10. Laurentalia Festus.

Sexto] Festo. Macrob. S.

qui *atra dicitur.*] qui Acca dicitur. rectè. nec enim atra die licebat sacrificare. & alioquin Acca meminit Gellius 5. c. 7: Macrob. 1. c. 10. Scaliger ita emendat, quia altera dicitur ob diem Tarrontium. Acca Tarruntia. quasi diceret Varro. Laurentinæ feræ ab Acca nutrice Romuli, quæ Laurentia cognominata est, non ab ea Acca quæ nupsit Tarruntio nobili & diuiri viro. Eius meminit Augustinus licet à quibusdam Tarruntius: ab aliis Tarratius: ab aliis Tarratius nominetur.

Et dicunt hunc diem Tarentinū. Accas Tarentinas.] & dicunt hunc diem Tarentinū. M. S. Turneb. qui tamen totam hanc sententiam interpungit.

faciunt Diis manibus seruilibus sacerdotibus.] faciunt Diis manibus eius sacerdotes Vertr. alii, faciunt Diis manibus eius ibi sacerdotes: vel faciunt diis manibus atuales sacerdotes. rectè. Nam Accæ acm diuinam faciebant atuales sacerdotes.

Septimontium.] ab his septem montibus.] Vellia seilicet, Fagual, Subura, Cerualo, Cispio, Oppia.

feria non populi sed montanorum modo.] nõ populi modo, sed montanorum. vt hoc dicit Varro, Septimontium fuisse ferias non populi, sed montanorum tantum. Et ita est. Septimontii etymon à sacris montanorum esse, montanorum, inquam, ad eorum differentiam qui in humilibus locis habitant. Vt ex hoc loco constet, non modò habitam fuisse differentiam apud Romanos montanorum & eorum qui in humilibus locis (quod & apud Athenienses factum, quorum alii *ἰσχυροὶ αἱμῶν*) sed montanos & paganos (de quibus mox dicitur à Varrone) sua sacra ac collegia in vrbe habuisse. Cicero pro domo. Nullum est in hac vrbe collegium: Nulli pagani aut montani qui de mea dignitate non decernant.

vt paganalibus qui sunt alicuius pagi.] vt Paganalia, quæ sunt alicuius pagi. M. S. vt Paganalia eorū qui sunt alicuius pagi. ita lego. Paganaliorum meminit Macrob. 1. Satur. 16.

eorum qui sunt alicuius pagi.] Pagi inquam, etiam in vrbe & Paganos hic opponi montanis constat. porro cum paulo post dicat Varro de feriis Paganicis, apparet Varronem distinguere Paganalia à Paganicis feriis: priora, ferie private alicuius pagi: hæc omnium. Et Paganorum quidem Dea Cereris, quæ & Empanda Nontio cap. 1. in Pandere numero 209.

De statutis dixi.] de statis dixi. M. S. malè. Nam statii dies profecti Macrobio 1. c. 16. statui, certū solenne ac constituti quorum ob-

serua:

seruationes ex Fastis notabantur: quo sensu Cicero solenne & statutum sacrificium dixit. Solennes feriae, extra ordinem impostis feris opponuntur in l. 6. §. 4. ff. ex quibus causis maiores: & repentinis in l. 3. Cod. de dilatione de animalibus dicam) id est anniuersariis, non tamen statutis, sed conceptiuis: quae extra ordinem indicebantur quotannis.

[Laribus ut alibi] laribus viatibus Bongars. ex inscriptione Transyl. nauta Idem notat vitales penalibus iungi à Labeone apud Seruium 3 Aeneidos p. 275. & 284. Alibi nos plenius [Latina feria] v. Livium & Halicarnass. sacrificatur) sacrificant.

[sementina] sementinae, ita M. S. & Festus. Paganica) quae diuerſae à Paganalibus, de quibus paulo antè. est Paganalia in conceptiuis numerat Macrobius i. Satur. 16.

COLUMNNA 35.

[Nouendiales] Nouendiales. Nouendiale sacrificium, à nouem diebus quibus feriabantur, indicebatur, quoties lapidibus pluerat. adde Festum in Nouendiales.

[Calatur] calatur. M. S. id est pronuntiat. Curia Calabra) quae in Capitolio prope Romuli casam. v. Fest in Curia. Macr. i. Saturn. 15. sic dicta. Quinque calo &c.) sic dicto quinque Kalo Iuno Nouella vel sic. Dies te

Kalo Iuno Nouella. Septem dies te Kalo Iuno Nouella. Scaliger: eo sensu, Quin-

que, cum quinquaginta erant futurae Nonae dicebatur: septies, cum septimanæ. Macrobius Saturnal. 15. refert, priscis temporibus Pontifici minori hanc provinciam delegatam, ut nouae

lunae primum obseruaret aspectum, visamque regi sacrificulo nunciaret. Itaque sacrificio à rege & minore sacrificulo celebratis populo calato, id est vocato in Curiam Cal-

abram (quae casam Romuli in Palatio proxima erat, quot numero dies à Kalendis ad Nonas

superessent, pronuntiantur: & quinquanas quidem quinque dicto verbo K A A N. Septimanas, eodem verbo repetito septies.

[Iuno Nouella] Iuno Couella. V. non malè cohò (quod est cauo & caelesti) que eadè ac-

tionem. Ceterum Nouellam an Couellam Iunonè legas, nihil interest. Eadem autem erat quae Luna & Lucina: quam mulieres, ut viri suum

genium, habebant. In eisdem tutela Kalendae Macrobius. i. c. 9. vnde Kalendarius Iuno. Macrobius. i. cap. 15. Neque hoc prætermittendum quod hoc loco vir doctissimus conicit, posse

& ita legi, Iana Nouella, quomodo & apud Varonem in libris de re rustica.

[ferias primas] id est celebriores. nisi malis legere ferias priuas.

[Tusci Ius] apud Macrobiū Satur. 15. Iris, ubi alij Idis, esse verbum Tuscum, quod Iouis fiduciam interpretatur, quod Idus Ioui consecratae: vel à videndo, Vidus quod est die ple-

na luna videatur: vel *Idus* id est, quod eodè plenam speciem Luna demonstrer, vel ab *o-ve* Iduli, quam Tusci omnibus Idibus immolabant, vel ab Iddiuare Iduare, quod *Hetrusca* lingua significat, videre, ut sint Idus, dies menses diuidentes. v. Iulid. 5. c. 33. Accursum in l. 15. ff. de publicanis.

[postidie Kalendas] vide Afranitum Fratris. Ouid. Plutarch. Macrobius. Gell. dies noui inciperent) nihil noui inciperent. T. vide Gellium.

[omnia verba] id est Do, dico, addico. Comitiales) hi contrarij nefastis. Plautus Pseudol. Istorum nullus nefastus, Comitiales sunt meri. adde Macrobius. i. c. 16.

Itaque non potest agi, necesse est aliquo eorum uti verbo) ita quia non potest lege agi, necesse aliquo uti verbo, cum quid peragitur. Verum antea legebatur. Necesse est enim &c.

[Mutius] Mutius. M. S.

abnegabat) ambigebat. A.

[Intercisi] vide Macrobius. i. c. 16.

[Quando Rex comitiauit fas] Comitauit, id est, sacrificauit in Comitio, vel in Comitium venit. Fas, id est, Fastus dies est. vide Festum in Quando Rex comitiauit fas.

[Rex] herus, vulgata: & malè.

[fas] fissus. Gyrald. libro de anno & mensibus, quasi hic dies in Fastis intercisus.

[dicat ad Comitium] ita ad Comitium. Hoc enim vult Varro his verbis, Quando Rex comitiauit, fas: Regi sacrorum in Comitium ire non licuisse, propterea quod neque magistratum, neque verba ad populum habere poterat, nisi hoc die qui notatus est in

Fastis. Ibat enim in Comitium sacrificij causa, eoque propter patris, proterius fuga se à Comitio corripiebat, teste Plutarcho.

proinde notas illas Q. R. C. F. quae leguntur in Fastis, quidam interpretantur, Quando Rex comitio fugit. Ouidius, Quatuor inde notis locus est, quibus ordine lectis, vel mos sacrorum, vel fuga Regis inest.

[Quando stercus delatum fas] vide Festum in Quando stercus delatum fas.

[pertinet] pertinet.

[Iunius Gracchus] Iunius Gracchanus. M. S. citatur in lege vnica, de officio Quaestoris, cuius nomen ego, antiquè literis, quod nusquam inueni) rectè, nec enim sub antiquis regibus Veneris nomen nec Latium, nec Graecum, teste Macrobius. i. Saturnal. 12. & Arnob. 2.

[Nam primas id est Martius] v. Festum in Martius mensis.

[quod ver omnia aperit, Aprilem] quasi Aprilem. vide Macrobius. i. Satur. 12.

COLUMNNA 36.

[à die Februato] id est à Lupercalibus. restatur antiquum oppidum Palarium) Iustratum antiquum oppidum Palari. S.

gregibus cinctum) de gregibus Lupercorum intelligit, quorum alij Fabiani, alij Quintiliani dicebantur. T. de quibus vide Festum in Fabiani. sed tamen Scaliger ita legit, gregibus humanis cinctum eo sensu: Circa verus oppidum initio greges pastos fuisse: eo vero in urbem incluso, cinctum gregibus humanis.

verborum declinantium] verborum declinationem T. Declinationes, derivationes, inflexiones, à primigeniis seu primitiuis.

ad significat] id est, con significat.

discrimina] discriminum.

aliquo] alió. A.

vna. In nullis) vna nullius. Vel vna cum multis, V. vna in nullius. T.

erant] erunt.

præverbis] id est præpositionibus.

decessit, & concessit] & decessit. & discessit, & concessit. Verr.

hæc decem] Re, ad, ab, in, ex, sub, de, dis, con, præ. proinde rectè emendandum superius, recessit, accessit, abcessit, incessit, excessit, successit, decessit, discessit, concessit, præcessit.

discrimina] discriminum.

Democritus] Epicurus. T.

secuti & item alij] securus, quod, V. etrr. securus T.

postulet] postuletur. S. vt sit. Hellenismus: nam & sic dicitur, Exigi pecuniam.

non postulat] non postulatur. S.

COLUMNNA 37.

Locus] locutus. V. pro, de iis difficile est loqui.

quorum reperitum] quorum in promptu. A.

quorū in partu. V. T. id est, quorū in origine.

et cum hoc agitamus] & cum hoc cogitamus. V. cum nos agitamus. S.

Coactio] coemptio, vel coitio. V.

Concilium] purpura eodem concilio non

in vnum modum exiit. ita legendum apud Seneca i. Natural. i. in f. de subterminis studio, de

luminis concilio & mensure temperamento.

Terrull. lib. de pallio.

Quid ut vestimentum] quod vestimentum

apud fullonem cum cogitur, consiliari dicitur)

Consiliari, pedib. argutari, Titianio in Fullonib. A Fullonib. salrus Fullonius. Sen. Epist. 15.

cogitur] coacta vestimenta ex pilis, vocamus Feltra.

consiliari] conciliari. V. Conciliare: Fullonium verbum. Græci *σωπιτιον* est, *σπιτιον*

est alia ut Libentina] sic alia Lubentina. Ira

Verus: ita Nonius, & August. 4. de Ciuitate 8.

alij ita, vt Libentia. alij. ac Venus Libentina

& Libitina, sic alia, &c. Id autem epitheton

Veneris fuit, teste Plutarcho, in Romanis

& in Numana. ab ea Libitinarij in eius templo,

quæ ad Libitinam & funera pertinebant,

vendebant. Glossis Libitinaris, *ἱεροκλαστίς* qui & alio loco *νεκροδίατρος*, & vespillo. sicuti *νεκροφωστής*, Rogarius, & bustuarius.

COLUMNNA 38.

Mamurium Veturium] Mamuriam veterū.

Vel Mamuri veteri. V. Ex hoc loco constat

multis in rebus, certa nomina dicis causa v-

surpata. vt in Nuptiis Caia & Cæcilia & Tall-

lusionis: in Vestali capienda. Amata r. Cell.

12. Nonis Caprotinis, Caij, Marci, Lucij: in-

centu vel delectu faciendū, Valesij, Saluij, Sta-

torij, & breuiter, in sacrificiis & aliis multis,

bonis nominibus aliquos eligebant. sic in Sa-

liari carmine, bonis omnis causa, Lucia Vo-

lumniam, & Mamurij Veturij nominabant.

Torentius ait] Iuuentius ait, vel Iuuentia

ait. V. sed nihil in] edit P. Terentium hæc i-

psa scripsisse in Comœdia Agnorizomene. de

qua Festus. ac præterea, duo Terentij fratres

vnaus Aster alter Terentius Libo.

sic cum] sic enim. (dicebant.

narrum] gnarum. id enim absque veteres

adiencienda] a tacendo. V. à iacendo M S. à

dicendo. T. (phoris.

pueri dicuntur infantes] vide Æschylj Chœ-

fatuus] locus in edofus. A. fatuus nec fari. T.

fari] *ἄφορον* est.

idem vaticinari] fatui primò pro vatibus,

postea pro vesanis accepti. Sic apud Platonē

30 *μαυτινὴ* quasi *μαυτινῆ*.

poetes] pœnateis. A.

fasti dies] vide supra.

extra urbem agris effari] vide Priscianum:

effari templa] ad fari templa. V. *ἄφαρον* Greg-

ti, sistere fana, Festo & Tacito.

pollutum] pollutum. vt infra.

inde Herculi decima data est] Macrobius 3.

e. 12 Re bene gesta decimam Herculi profana-

uit. adde quæ de decimis scripsi ad 1.2. in fin.

ff. de decimis.

id dicitur Pollutū &c.] id dicitur pollutum

A. Plaut. vt decumã partē Herculi polluceam,

Pollutū quod à Porricendo] cur non potius à

pollucedo: nisi forte pollucere, à porricere est.

porrecta] proiecta A malè Hinc Macrobius

1. cap. 6. Inter cæsa & porrecta fari. *Porricere*

verbum solenne fuit sacrificantibus, 3. Ma-

crob. 2. Virg. 5. Æneid. Extaque salfos porri-

ciam in fluctus. Hinc illa, exta porricuntum

Plaut. Pseudol. ait. Scen. 3. In manibus exta ten-

neam, vt porriciam. adde Festum in Porriciam

Varronem 1. de re Rustic. 29. Arnob. 2. No-

num cap. 2. in Atrox. 62. & Tullium n. 5. ad

Atticum 18.

pollutum] pollutum. vt supra. Id autē ver-

bum solenne sacrificantibus. Carò de re ru-

sticæ c. 132. Ioui dapem polluceri. Plinius 32. c.

2. Ne squamosi pisces pollucereantur: Festus.

Herculi esculentia poculentæque pollucere.

Herculi esculentia poculentæque pollucere.

Est autem diuersissimū pollucere à pollucere.

vt cum.

ut cum]at cum Gyrald.17. histor. Deorum. profanum dicitur] profanatum dicitur. T. Prator urbanus] Populus Romanus Vertr. malè nam Prator urbanus in eo sacrificio la- neam gestabat. 3. Macro. 12. 5. *iuuentam*] vide Halicarnaf. Liuium. Virg 8. falli] à Græco φάσμα & φάσμα.

COLVMNA 39.

translatio]translario V. translatio. Vertr. *pes beta*] ita etiam loquitur Varro 1. de re rust. eo verbo intelligit propagines betarum. *Famiger, Affabile*]tamigerabile S. ita quo- que Sipontinus legit. *Faruus & Fautus*]faruus & Fautus. Vertr. *Fatuus & Farua*. A. Macro. 1. Saturnal. 13. vi. *loqui ab loco*]Imò potius à λόγος, vel λόγος. *quique*]quidque. *in fanis Sabinis*]sumptum id videri potest ex aliquo veteri scriptore.

ad aliquam locutum]ad aliquem locum. V. *conulendi*]consolandi. V. T. *concinne, &c.*] continè loqui à continuo V. dixi ad Festum. *à concinne*]à concinno A. à concino T. id est consono à cinnare. S. à cinnò Nonius. *respondent*]cudant V. cadunt S. *proscenio*]in proscenio A. *poeta cogitante*] Terentius, cogitare com- modè.

ab his rebus]ab queis rebus V. à nouis re- bus T. ut auctium à nouo interpretetur. *Aelius*]qui & Stilo & Preconinus vocatus est. Varronis magister.

senes aliquot nimium nouum verbum] senes alij quod nimium &c. vide 10. Gell. 21. *nouum verbum*]eo vsus est M. Cato, Sallu- stius, Cæsar in oratione pro Roscio Comæ- do & aliis locis : & verus interpres Nouellæ, de Lenonibus 14. *exaratas novè*: vertit, nouiffi- ma supplicia, quæ Iulianus interpres vltima & in Nouella vt de functi cap. 2. nouissima sententiæ, pro vltima ac definitiua.

novius] v. Gloss. Accurfij 22. c. 3. in ver- bo differentia.

quomod. addita] quom additæ A. *in legibus*] x. i. Tabularū : dixi ad leges XII. Tabularum, Titulo de pactis : *ubi nuncupate pecunie sunt scriptæ*] id est in quibus legibus sit mentio nuncupatæ pecu- niæ. Ne alioquin putes, hic à Varrone, nuncu- paras pecunias appellari, quæ sint scriptæ. *quis est qui meum nomen nuncupat*] apud Censorinum, Quis meum nominans nomen exciet.

cupit] cupit.

COLVMNA 40.

indicit illum]indicit bellum. V. T. *indicit illicium S.* *indixit funus*] indictium funus S. indi-

ctium illi funus prædicit T. vide Festum in Indictium funus.

prodixit diem] prædixit diem. V. malè. Pro- dicere diem est diem antè denunciare.

dictum in mimo] dictum in mimo, idem quod dixerium.

dicta ducibus] dicta à ducibus MS. dice ibus T. dictum à ducibus *μαρτυρία*, tessera.

dicis immo] dicitur in imo V. dicitur M S. dicitur in mo. V. dicunt in os T. nisi fortè, di- centino, sit Imperatorius, ea forma qua præ- famino apud Catonem, progredimino apud Plautum in Pseudolo.

dicis causa] sic dicis gratia in l. 4. ff. com- modat. vbi plenius dixi de ea re. hoc adii- ciendum, Dicis causa Sosipatio esse nomen indeclinabile vnus tantum casus, & quidem genitiui.

si dice quid scienti &c. locus mendosus A. Vertr. sic dico quid scienti, quod &, &c. T. si dico nescienti quid & quod ignorat triado, hunc doceo. Id declinatū, vel quod cum do- cemus, dicimus.

ratioputari dicitur] putare rationē Plutar- cho in tractatu de Adulatoris, *ἐπιτιμω* sic in lege l. 31. §. 3. ff. de negotiis, putare sumptus: in lege Thais 41 §. Titius 7. ff. de fi- deicommiss. libert. putata ratio.

disputare] disputat. lego disputatus. cuiusque generis] vnus cuiusque generis A.

Sermo à serie] vel ab *εἶπος* vel ab *ἴπος*.

in vestimento sartum] Imò sartum dedu- citur potius, à sartiendo quam à seric. Sarcire est integrum facere : vnde sanè sarteque in Augurum libris, id est integrè Festus in Sar- te. hinc Sarta, tecta. in l. 7. §. 1. ff. de officio proconsulis l. 7. §. 2. ff. de vsu fructu l. 7. §. 2. ff. ad l. lul. repetundar. vbi quidam legunt sar- ta, non sarta.

sic Augures dicunt, si mihi auctor es verbi] hoc in preceatione sua dicebant augures: louis pater, si mihi auctor es verbi, populo Romano Quiritium hæc sanè, sarteque esse, vti tu nūc mihi benè sponfis beneque volucris.

Ex iure manu conseruū vocare] ex iure, ma- nu conseruū vocare. V. adde qua scripsi ad leges XII. Tabularum. Titul. de possessionib. nam adherere manu] locus est inter polarus. alij ita legunt, manum adherere. adde Festum in Adserere. & in Seretorem.

Consortes] vide Festum in fors. l. 14. Cod. de contr. empt.

fors est impenditū quod inter se iungat] quod in sortem, vel quod sorti se iungat Malaspia- ria in 6 ad Atticum. 1. fors est quod inter se iungit. T. In iure, fors, pecunia principalis quib- us vsuræ accedunt, & lib. 4. §. in f. fors, quod factum sit sorte. adde l. 24. ff. de vsu fructu legatol. pen. §. 1. ff. ad l. Falcid. l. 58. S. cum autem 6. ff. ad Trebell.

legumina] vide Varronem 1. de re rustica. *murmurantia littora*] sic venter murmurari dicitur. vide Nonium in Murmurari.

COLVMNA 41.

Quirites à Curensibus] à Curetibus V. Vertr. alij à Curibus.

Ab iis] id est ab iis.

Itaque hos imitatus Aprissius ait in Bacche] imitans Chrysiippus in bucco, quis me iubilat? vicinus atus antiquus. V. T. Aprissius in Bacche. V. Itaque hoc imitatus aptè Attius in Bacchis. vel. Itaque hoc aperè Attius. S. Bacchas vertit ex Euripide Attius. Est tamen qui Chrysiippi nomine personam ex Tragedia Attici intelligat.

à Ἰνδύκω Γρακο] Ἰνδύκω.

sua voluntate] quidam putant hæc verba superflua: ac proinde hoc loco sponte sua apte, id est sua voluntate.

Terentius] in Adelphis: ubi tamen hæc verba paulò aliter referuntur.

qui idem vi faciat] qui id dum facit V. T.

conspens] fide mutua obligati.

qua pecunia] qua pecunia. Sipontinus & T. contra *sponsum rogata*] id est ad mutuum quandam sponsonem. Itaque proximo libro legitur, sponsus contra sponsum rogatus, id est ad spondendum rogatus. adde 4. Gel. 4.

non enim si volebat] non enim si nolebat V. *cum spondere*] conpondere. T. id est simul dicere: sic, respondere post alium dicere.

cum à sponte responderetur] ad spontem responderent. T. id est ad voluntatem: sponte tamen in ablatiuo ut frequentius inuenias: cum genitiuo etiam nonnunquam. hinc apud Gellium homo suæ spontis.

non spondet ille statim qui dixit spondeo, si iocandi causa dixit] hæc pertinet lex 3. in ff. de obligationibus & actionibus.

sequere etc.] sequere sequere Polybadisce: meam spem cupio consequi. Polyb. sequor hercule quidem, nam lubenter mea sperata consequor adde Nonium in verbis Inter speratam, dictam pactam & sponsam.

Hercule] hercule A.

sperata] à *ἰσπεράω*, ἰσπέρω pro denupta accipitur apud Plautum in Amphitruone & Afranium. vide Nonium d. loco.

Et quod] & non.

dicunt] dicitur. MS. Vertr. alij dicitur.

neque illa speratur etc.] neque ille speratus qui dicitur adolescens: neque illa sperata est: eo sensu, cum sine sponte dicunt, verè neque ille speratus est, qui dicitur adolescens, neque illa sperata est.

COLVMNA 42.

vas] hinc vadari Liuius 3. vades autem ideo dicti quòd qui eos dederit, vadèdi, id est discendi habet potestatem. Acro ad illa verba Horatij 1. Satyr. 1. ille davis vadibus. Glossis, vades è *ἰσπέρω* ἰσπέρω vadata *ἰσπέρω* ἰσπέρω.

passivas curatorem.

qui pro altero vadimonium promittebat] etià in causa criminali. Liuius 3. Glossis vadimonium è *ἰσπέρω* ἰσπέρω *colat*.

vades ne darent] alioquin ordinarium erat fideiussorem à venditore dari. l. vlt. §. vlt. ff. de rescindenda. Primus vades dedit Casio Quintus teste Liuius. vide Demosthenem.

nec sine canendo iibicines dicti] sic supra lib. 4. Nec vinalia sine vino: nec Curna Calabra sine calatione potest aperiri.

Buccinator à vocis similitudine & cantu dictus] quasi vociua ea pagani agrestesque ad omnem vsum ad còpita vocabantur 18. Ith. 24. *alterum cum præpositione*] cum R positione.

Vertr. ut id dicat, osmen & ofnamen] (quod postea ornamentù dictù est. S. in R mutato) non idem esse. aliàs in ofmen & ofnamen nulla præpositio est.

facit fabulam] id est Comædiam: verbigratia, Andriam, Perinthiam.

Et qui aliquid agit nõ esse in sionem] sic vocabat orotium. A. Augustinus putat locù esse deprauatum. Scaliger ita emendat, Er qui aliquid neget, esse inficientem. rectè, ut Negare, non agere est: ita inficientem esse, nihil facere. *adlucei*] adluere est cereum aut facem ferre. Plaut. Curcul. Luces cereum: in Casina, Lucibus nouæ nuptæ facem.

ab luere & luce dissoluntur tenebra] ab ad & luere. V. abluere M. S. alij ablure: alij abluere. ego ita emendo. Id ab eluere, & luce dissoluntur tenebræ.

Nõstiluca] id est Luna.

Lucere item à luce] Luci item à Luce, quod &c. Lucaria item à luce, quòd propter lucem amissam is cultus institutus. S. vide Festum in Lucaria.

qua res] id est aliqua res.

conquistor] quæstor.

Artiaricum illud] Articum MS. Articu. V. Artiaricum. T. vitium illi obtulit, violauit: quod incidit in inuidendum, vel quod inuidit in videndum. S.

obliuio lauet] obuiolauit. V.

COLVMNA 43.

cum muliere fuisse] sic Cicero de Fato, pro conubere: *ἰσπέρω*.

Cerno idè valet. Itaque pro video] Cerno pro video, atque idem valet. Vertr.

in membris] in tenebris.

Cerno à creò] à *κρῖνω* MS. à cereo. V. quòd idem ac creò. Nam & in Saliari carmine Cerrufmanus est creator bonus. & Ceres quòd omnia creat, Cerno à *κρῖνω*. S.

descripti] discreti.

Et qui id in testamento] & quod in testamento cernito. T. & quid in testamento. V. & quid id in testamento dicit vel iubet. Verrantus. ita le-

ita lego, & cernito in testamento, &c. dixi ad
Vlpianum, & libro superiore.

in creatione] in cretione. vide Vlpianum c.
21. cap. 28.

adhibere iubent] adhiberi debent. Vertr.

ab eodem] Ennio.

vitam cernere] multa cernere. V. malé. Nam
ter sub armis vitam cernere dixit, ex Euripi-
de, & alibi, vitam cernamus vtrique, id est, de
vita decernamus.

vos epulo] Nos epulo. V. apud Festum ita
legitur, Quos vbi Rex pauld' spedit de monti-
bus celsis, vbi dixi de huius loci lectione.

qui habeant] spectationem] vide Festum: Cice-
tonem l' hilipp.

quo oculo iniungimus &c.] oculo iniungi-
mus. V. ita lego, quod oculo iniungimus: quo
spicimus, specillum.

poeta] Ennii, scilicet. videtur autem hic lo-
cus sumptus ex Ennio: citatur autem à Cice-
rone.

aus] ausculto] & ausculto, alij, haud auscul-
to sic audire & auscultare opponuntur apud
Cæciliam & Pacuuium.

Repotatio] Repotia. A.

antiquum non ut nunc] antiquum no-
n ut nunc] antiquum non ut nunc] antiquum no-
n ut nunc] antiquum non ut nunc] antiquum no-

mantellum] mantellum. V. mätelum, Plau-
to.

manuterium] manuterium. A. χειρουργιον, 30

manuterium] manuterium. A. χειρουργιον, 30

nuntium erit] nuntiatum erit: nuntiamus in
latis: obnuntiamus in malis.

Quod bonum &c.] huius formulæ, meminuit
Cicero, & de diuinatione, & Liuius.

COLUMNÆ 44.

de meris] de meris] pro muris.
voca inlicium hoc ad me] antiquum, pro huc
ad me, vide Festum.

murrha, unguenti] que unguuntur] distinguit
inter murrham & vnguenta. murrha suo con-
stat succo: vnguenta composita sunt.

Post autem] poltante. V. potestate. T. prior
lectio non mala: nam & ita Latini, Inante di-
cunt.

conventionem] pro concione id vsurpatur.
vt. Vertranio necesse non fuerit mutare in
concionem. Glossæ, Conuentio, aut' de her. sig. 10.

C. Calpurni] C. Calpurnio.

Indices] id est, Consules. sic Consulere pro
iudicare. Qui re ad consulat, Consul fuit. vide
Festum.

Hic accenso, illic praconi] Hic accenso, ille
praconi.

Idem ut praco] item & praco. A.

Bæotia] An hæc comœdia sit Plauti, vide
Varronem apud Gellium 3. c. 3.

alij esse dicunt] M. Artij. A. Aquilij Vertr. 3.
Gell. 3. M. Accij Plauti. M. S. Ælij S.

circum aras] circum aures. M. S. circum au-
reas, vel circum mœros, vt & supra & infra:
nisi aras pro mœris intelligas.

inquisitionis] inquisitionis.

10. accusant] anquisiuit.

mittas auspiciis] id est, qui nuntiet secu-
dum auspiciis.

commeatum] Pratores vocet ad te] Cùm dat
præco, reum vocet ad te.

cornicines] cornicem. V.

ad priuam ianuam] Huius moris facit men-
tionem Plutarchus in Gracchis. Tacitus 2.
Annal.

Argentarij tabernas] quæ in foro.

ex ara] exire.

concionem aduocet] concionem auoces.

quod adtingat] id est, quod incipiat.

Censoribus] antea legebatur censoribus. vt
coff. pro consulibus.

Classicus canas] Classicum canat. A. malé.
nam classicum, Tubæis qui tuba vitur, clas-
sicus. Classicum autem à classibus populi di-
cebatur, quæ in comitia centuriata conuenie-
bant.

hostium] ostium.

ex his qua interea] ex his que interea.

COLUMNÆ 45.

quod censor] locus mendosus. A.

id quod propter &c.] id quod per. &c.

Inlicio & Inlicius] Inlicis. V. Inlicium & In-
licio quod. S.

in choro Proserpina] erat in Laodamia Liuij
Andronici. vbi Laodamia Proserpinam exo-
rat, vt sibi frui liceat complexibus viri mor-
tui.

pellexit] pellicuit.

quod Augur Consuli adest] vide Varronem
3. de re rustica.

ac præit] Præire. vt. 1. 3. 8. 8.

dicis causis] de eo dictum est superius.

COLUMNÆ 46.

M. Iunij] Gracchani.

Inlicium] Inlicium.

illinè illexit] Illigit, illiccitque. T. illiccit &
illexit. Vertr.

qua cum E] quia I. cum E. A. Vertr.

Errare] Errare. vt. 1. 1. 1. 1.

de qua] de qua. vt. 1. 1. 1. 1.

si quis] inquam.

NOTÆ IN LIBRVM VI.

VARRONIS.

Priore libro) id est, prioribus libris, quarto & quinto.

inde si post aliqua dempta sint) inde si post aliqua dempta sint. Verr. S.

obscurior sit volutas, in posteriore non reprehendenda. Igitur] Obscura sit volutas impositoris. Non reprehendendi igitur illi &c. A. T. *facilius*) vt *facilius*.

operam Myrmecidis] Myrmecides (vt & Callicrates Lacedæmonius) quadrigas fecit quas musca tegetet : & in lesamo distichon elegiacon litteris aureis scripsit. sed & nauem quam apicula peanis absconderet. *Bellian. lib. 1. Plinius lib. 7.*

verba omnia] non omnia verba. Verr. nihil mutandum cenfeo, vt mox dicam.

ab eo quod &c.] locus mendosus videtur Anonico Augustino. Sensus est quidem obsecutus, ac non desperatus. Ita potest restitui, ab eo quod non ea sunt in locubratione liberali profecuti. Id vult Varrus. Non multa esse verba in soluta oratione & poetis, de quorum etymo non constet. ab eo quod, id est, propterea quod viri litterati qui de Etymologia scripserunt, paucorum vocabulorum originem reddiderunt, idque probatum iri ostendit ex C. Ælij lectione.

licet multum legerent] licet multum legerim. A. licet multum legeris Verran. non male. vt respondeat sequenti videbis.

in primo) in primis. V.

exili littera expediam] i. leuiter explicata. cum non modo Epimenides post annos quinquaginta expeditus, pro expeditus Turnebus legit expertectus, pro Epimenides Epimenidis. alij ita, Epimenidis opus post annos quinquaginta expeditum. Scaliger. verò Epimenidis corpus post annos quinquaginta expergitum. Hac ille. Expergitum verò antiquè pro expertectum, Festo.

post annos quinquaginta] ita Plutarchus & Laëtius.

Teucer Liuij) id est, Tragedia Liuij Andronici. Teucerum etiam Pacuuius composuit, teste Cicero. 1. de Oratore.

Pompilij) ab eo instituti S. alij, ab queis saliare carmen.

fons in carminibus saliorum) foris in carminibus saliorum. V. S.

COLVMNA. 49. multa propius nobis sanzo] hac non expungenda, vt censet Augustinus, cum id Plautino more dixerit.

prima verba postica] id est Carmen Salio-

rum, qui primi poetæ apud Romanos. vt quia quare] vt quærere a qua re sit. T. ad medendum medicina] a medendo medicina. A.

non possem) non possum. equites ab equite: equitem ab equo] equites ab equito: equito ab equo. V.

vnus erit &c.) versus ex Annalibus Ennij paulò immutatus ab Ouidio in Metamorphosi, & 2. Fastorum. Sunt autem verba Martis ad Iouem de Romulo in numerum deorum referendo.

Hecuba] Ennij fabula. magna templa cæli, tum commissa stellis splendidis] magna templa cælitum commissa stellis splendidis. S.

in Peribœa] Pacuuij.

seruæ saxa &c.] Ardua per loca agresti Nititur, ac trepidante gradu, saxaque serupea Bacchi, altaque templa propè aggreditur. S.

ex Andromacha] Ennij. Vt conici potest ex Cicero: quaquam apud Ciceroem citatur aliter hic versus. v. Tullium Tusculana: quam quis intitū erat oculis] quaquam intuerant oculi M. S. quaquam intuemur oculis.

in hemisphærio] in Hemisphærio T. EA autem locus vbi æther conspicitur. vbi terra cæculo septum stat] vbi concha cæculo, M. S. vbi concha cæculi T. vbi æthera cæcula septum stat. V. S. potest ita legi, vbi terra cæculo septo stat. Cæculum autem septum, mare: stare, vel pro contineri, vel pro replere.

in arce iton] in arce ita. M. S. in arce autè. S. Testaque mæta sunt] Locus mendosus videtur Antonio Augustino. Veteres excusita habent, Testaq; me ita sunt, quoad ego eas te linguā. alij, Testaq; me ita sunt. Scal. ita emendat in Coniectaneis, Testa dumceta sunt, quoad ego castè lingua nuncupauero,

quo loco Testa dumceta interpretatur de terra dumceta. In Appendice verò ita. Templa Testaque incita sunt, quoad ego castè lingua nuncupauero vbi, incita, idem quod innotata. hinc calculi inciti Iulodoro 18. cap. 75. & Cere calces, Plauto *ueter.*

olla vel arbor) olla rer. V. vlla ber. M. S. olla vera arbor. T. alij olla fera: alij olla vber. S. ad hunc modum restitui. Olla veter arbor quis est, quam me sentio dixisse, Templū lectumque esto in sinisterum: olla veter arbor quisquis est, quidquid est sentio dixisse Templū, restumque esto in dexterū: intra ea. &c. S.

quod ego relinquā nuncupauero] quod ego castè linguam. V. quoad ego castè linguam nuncupauero. S.

quam

quam me) quod n̄ sic infra.
intervea) intra ea. V. S. telca (spatia & effata.
concretionem) concrecione. V. conregione T.
 conrecone. S. quod idem est quod conre-
 gione sic veteres subicitare, Inicere, pro subigita-
 re & inicere. Conregione autem est è regione,
 vi Festus notat. Turnebus contra, conre-
 gionem definit, regionem intra fines comprehe-
 sam. moris enim fuit in dedicandis templis &
 fanis, etiam fines ipsos concipi.

sensu] sensu.

Ennius in Medea] h̄c præponendus est hic
 versus, Astu atque Athenas antiquum opu-
 lentum, oppidum.

COLVMNA 48.

quod addit templum] quod ad id templum.

Curia Hostilia templum est, & sanctum non
 est] adde 4. Gell. 7.

Telca] vide Festum.

Lemnia quis tu es &c.] Quis tu es mortalis
 qui in disera Lemnia & Telca te apportas
 loca S.

Lemnia præstolare) Præsto littera rara. vel
 Lemnia Peræ esto litor arat M. S. Qui Lemni
 aspera telca tuere & celsa Cabirum delubra
 tenes, mysteriaque &c. sunt autem versus A-
 napæstici, ex Philoſtete Artij.

et celsa] excelſæ.

Cabirum) Cabirorum mysteria erant in
 Lemno & in Samothrace, de quibus vide
 Strabonem.

deinde Volcania] & Volcania.

ab limine] ab lumine.

Et Naxius &c.] Ætnæa vi spirante vapor
 feruidus. S.

videt, vnde ignes cluet mortalibus diuicis] vi-
 demus, vnde ignis lucet mortalibus clam di-
 uibus. Faerous ita hunc locum emendauit ex
 Cicerone: Tusculana. ab eo sunt, A. Augu-
 stinus, Verranius, Turnebus. Scaliger hos A-
 napæsticos contra, ita restituit: vnde ignes
 mortalibus Diuicis cluet doctu Promethæus
 clepsisse dolo, pœnâsque Ioui fato. expendisse
 supremo.

cluet] clauet. M. S. claret T.

diuicis] diuus M. S. diuicis S.

ideo quod sancta] ideôque sancta T.

ibi] ibi est in Lemno.

illud] ex Medo Pacuuij.

quis pater] versus Ennij.

Bellum tuor & tueri villam] velle tueri
 villam. V.

Aeditumum] ita Varro 2. de re rustica: adde
 Gellium 12. c. 10.

Tu domi] Tueri. V.

quod opus fiat] quid opus fiet. V. quid opus
 fiat. A. quod opus fiat. V. quod opus est. vt
 fiat. ita apud Plautum Menæchm. actu 2.
 scen. 3.

etiam inde idem, illud enim extemplo] etiam
 indidem illud Ennij, extemplo, acceptum me
 necato & filium. S.

Extemplo] verbum sacrorum: vt Ilicet iudi-
 ciorum. hoc, dimisso sonatu: illud patrato sa-
 crificio à prætore pronuntiabitur.

Pernade polum] Anapæstici.

continuis secepit (spoliis) se cepit. M. S. si vel
 sic cepit (spoliis) T. continuis (ex apti: Scaliger
 ita hos Anapæstos restituit: vt hoc quidem
 loco to S. significet signis.

circum septum) contra septum V. confe-
 ptum S.

insidunt] ἐκπύουσι.

signum candens] signum cadens. V.

In rectore] ita Verranius: in pectore. V. in
 Euryſace T. Est autem in hunc modum locus
 h̄c restituendus, super oceanum stragna alta pa-
 tris, terrarum anfracta reuisam.

ab eo leges] XII. Tabularum. v. l. 8. ff. de serui.
 rustic.

In directo pedum octo: in anfracto sexdecim
 Idem habetur in l. 8. ff. de seruit. rusticorum
 prædiorum, nisi quod pro in directo, in por-
 rectum ibi legitur.

octo] d. l. 8. & l. 23.

in anfracto] in anfractum, id est vbi flexu.
 d. l. 8.

sexdecim) imo XXIII. Nam ambitus tres
 dimetientes suas & septimam complectitur.
 ac proinde Scaliger in Appendice putat hic
 non agi de toto ambitu, sed de dimidio, id-
 que angulorum cuiusvis viæ rationem ex-
 pofcere.

Triuia] τριπόλις. v. Macrob. 9.

quod in Triuio penitur] cum corona quer-
 nea & draconum voluminibus. vide Sopho-
 clem ἰζοτ' μου. Estque querna corona, deorū
 inferorum, ad quem etiam modum Parcæ
 coronantur.

COLVMNA 49.

Titanis] quæ & τιτανίς Apollonio 4.

Manilius) Manlius.

Lætona parit &c.] Lætona parit casto com-
 plexu Iouis Deli gemellos creta Titano deos.
 ita restituendi hi versus.

obtines) obsides. Cicero 2. de diuinat. apud
 quem pleniore hi versus.

quod is medius sit locus terrarum] Creditum
 ab antiquis, Delphos in eundem locum con-
 uenisse duos coruos. vide Strabonem libro 9.
 (duos olores fuisse Plutarchus scribit duas
 aquilas, Pindari interpret) missos à Ioue,
 hunc ab ortu, illum ab occasu. Inde (referente
 Pausania) posteri rati sunt illum locum me-
 dium terrarum esse, in cuius rei memo-
 riam in ibi in lapide extructum monumētum
 cum hac inscriptione ἰμφαδεν. Eo pertinet

60 Ouidianum illud 10 Metamorphos. Et orbē

In medio caruerunt præside Delphi. & author obsecrati carminis. Delphos Pithius, orbis umbilicum vocat.

Neque hic locus terrarum est medius] Idem refert Plutarchus libro De defectu oraculorum.

Neque noster umbilicus, hominis est medius] Andreas Vesalius aduersus receptam veterum authoritatem (id enim ita sentit Vitruvius 3. c. 1. Galenus libro xv. de vsu partium: & libro xi. de placitis Hippocratis & Platonis) libro sexto, de hominis fabrica tradit, non in umbilico, sed in pubis ostium, coalitu corporis humani exquisitum medrū esse. quod & Pythagoras existimat, vt mox diceret.

Itaque pingitur qui vocatur *ixθov* à Pythagora] itaque pingitur *ixθov* Terra Pythagoræ. M. S. *ixθov* Πυθαγορα, id est Terra Pythagoræ. vt Pythagora sit genitiuus Doricus. sed planè sensus perturbatus est. ita lego, ita pingitur (quæ vocatur *ixθov* à Pythagora, vt que media cœli) linea ducta infra umbilicum, parte qua discernitur homo, an foemina sit: vbi ortus humanus similis vt in mundo. quasi diceret Varro, Media pars hominis non in umbilico eius, sed in pubis parte. ea enim discernitur homo, mas an foemina sit. Eandem partem Pythagoras obscure (quemadmodum multa alia) viderit appellasse terram ad differentiam fortè alterius partis quæ cælestem aut cælum nominabat] terram, inquam, mediam cæli: nec enim duo illa verba, ac terræ, hic quidquam conferunt, sed potiùs à quodam prauo ac distorto interprete, è glossa in contextum coniecta.

per id quod discernitur homo, mas an foemina sit] hac enim parte sexus æstimatur l. quaritur 10. ff. de statu.

vbi] sibi.

terra mundi media] mirum id tribui Pythagoræ à Varrone, cum id aperte neget Pythagoras apud Plutarchum in Numa.

sed quod vocant Delphis in æde. &c.] sed quod vocant Delphis *περὸ τοῦ ἱεροῦ* in æde.

adlatum est quiddam vt thesauri specie &c.] allatum est quiddam. V. ad latus foraminis est quiddam vt thesauri specie, quod Græci *θησαυρὸς* dixerunt. Verr. Scaliger ita legit, foramen allatum est quoddam thesauri specie: vel thesauri specie allatum (Straboni 10. est *θησαυρὸς*, à fasciis, in modū alarum vtriusque pensile. adde Strabonem lib. 9.) Idē apud Festum in Fauissa ita legit, foramen ad latus est quoddam thesauri specie & id est ad modum illarum fauissarum, quas Græci *θησαυρὸς* vocant. vide Plutarchum in Philopoem. & Liuium 39.

vt thesauri speciem] vt thesauri specie Verr. vt thesauri specie S. quasi diceret, est foramen

Delphis simile tensorio foramini, eo sensu: Foramen illud tenuis vtriusque vincitū est, quæ admodum & tensorij umbilici, in quos inferuntur funes illi, quibus vtriusque ad latus vincuntur equi funales. sed præstat his verbis intelligi foramen quoddam allatum fuisse Delphis. vt ibi esset thesaurus.

umbilicum] hanc vocem dispungendam existimat Scaliger.

10 *alirix terra*] *Ἰουδαία, ἡ τὴν ἑρπίδιον.*

Ennius in Eumenidibus, quas ipse vertit ex Æchylō.

Areopagita quid dedere aliud quàm pedam] quàm peram V. quàm pudam T. id est quàm pudet. Scaliger ita, Areopagiticam ea de re vocat petram.

Musa que pedibus magnum pulsatis olympi] vnicuique Musæ veteres sedes in cœlo assignabant. qua de re vide Macrobi. 2. in somnium 3. atque ita è cœlo Musam inuocat Horatius: Descende cœlo.

pulsatis olympum] citatur à Seruio.

quasi Hellepontum & claustra] Qua Pontus Helles T. ad Hellepontici claustra, quod Xerxes S.

concludit] concludit, malè. Nā Æschylus dixerat *ἡ ἑρπὶς βόσταν*. Herodorus *ἑρπὶς*.

loqui in Aegeo freto] alicui in Aegeo freto, V. alicui in Aegeo freto. S. id est alexi.

30 *ab insulis*] id est scopulis: alij legunt ab hiainulis.

Paccuuius] in Duloreste.

Aeges] dispungenda hæc vox est.

dicitur] dixit. V.

Ennius] Næuius.

Conferre aut ratem aratam qui perit, & quidum mare] conferre queant T. conferta rate, in aratæque peritè, Qui dium mare &c. S. vt conferta, hoc loco fit, numerosa: In arata, *ἡ ἀρά* ἀφελος: diū mare. id quod Græci, *εἰς ἀνά δὲ ἀνά* lias, conferre ratem, est eam agere. sed quid?

Idem ipse in Appendice hunc locum ita legit, vt conferre queant, rate, mo eratæque peritè, per liquidum mare. vt Varro hoc loco videatur referre, quo primū clastem fabricare, & in ea se exercere cæperunt Romani. de quo vide Polyb. 1.

videntur. Ratis enim &c.] videntur, rarefunt, & hoc ratis. Stiatum illud, vbi plures mali aut afferes ac restes ab lato. S. vt ratis ab rarefendo dicitur. aliàs nullum hic Etymon ratis adfertur.

50 *dextra & sinistra*] dextra sinistra S.

COLUMNÆ 50.

aut afferes*] *ἀγρεστis ab agro*) aut afferes ac restes ab lato, S.

Infulus] ab *Infulare* dictæ *infulæ*. *Infulare* autem est *amicitare*.

cum ad sepulchrum] *velari*. n. solita *sepulchra*. *sed velatas*] *cum velatas*. T. locus *mendosus* videtur *Antonio Augustino*. *velatas fronden-tes comas*. S.

Cornuatam vmbra[m] iaci] *Cornua taurum*. T. *Cornuat aurum*, *vmbra[m] iacit*. *icere* *paret*. *Cornuata à cornib*. S. *Cornuare* est *infecte-re*; *paret*, *idem quod apparet*, vt ex *formulis* iurisconsultorum *constare potest*, si *paret eū* *scribere* n. *de iustiti*. l. 47. §. *sed si* n. *de legat*. l. 1. §. *secundum tab*. l. 7. S. *illud sciendum* n. *ex quib*. *causis in possessi*. l. 179. n. *de verb*. *signif*. l. 34. n. *de regulis iuris*, *vmbra[m] etiam iacere*. *Plinius dixit lib*. 2. *nisi legas vibrans iacit*. *vel vibrat*, *iacit*.

curuamus] *curuantur*. A.

Cosauli, dolosi] *osculo, dolori*. V. *orculo, do-* 20 *losi*. T. *Cosuli*. S. *id est cærulei vel Cosaulæ*.

omnia verò ad patula coemisse] *Locus hic cor-* ruptus *Antonio Augustino* videtur. *omnia ad patula*, est *in veteri*. *Scaliger ita emendat*, *Bonio verò ac Pacuio miseria incusia*, &c. *In Appendice verò ita*, *omnia dapatilia coemisse* *Iani Cusiones, Duonus, Ceruses, Diuius, Ianisque* *venit*. *Putat autem duos esse versus Saturnis*, *in quib* n. *Coemisse*, *vel Comisse, Comedisse*: *Duonus Ceruses*, *bonus creator* 30 *Cusiones, Curiones. Quin*, *in coniectaneis scribit*, *errores qui hic sunt*, *vel eruditissimos*, *deterrere à tanto negotio adgrediendo*, *hoc est ab emendatione huius loci*. *Ego verò tentabo vt potero hunc iocum restituere*, *verbis Varronis paulò altius repetitis*, *ad pleniorem intellectum*. *Ad hunc itaq* modum *restituo*, *vt in multis verbis antiquis dicebant*. S. *postea dicunt R*. vt *in carmine Saliorum sunt hæc*, *Cosauli, Dolosi, Eso*, *osnamenta*, *arbosem*, 40 *quæsero*. *Item Cusiatii Muses, Ruse*, *item que lases, fesiæ &c.* *pro Corauli, dolori, ero*, *ornamenta, arborem, quæsero, Curiatij, mures, ru-re, lares, feriz*. *Rem ita esse deprehendet lector exacta collatione, Festi, Varronis, ac veterum adhibita*.

coemisse] *conuenisse*. V.

Iam Cusiatij] *incusia vel Iani Cusiones*. S.

Iani Cusianes. M. S. T.

muses Ruse] *mesidie onese vel Duonus Ce-* 50 *rusus*. S.

Ruse dumque] *rudescimque*. S.

dumque Ianus vener post] *Venesè quod Ve-* nere *post*. *vel Diuius Ianisque* *venet*. S. *Turnebus*, *sunt Curiones qui iam venerant ad omnia Diuius & Ianus*.

diuum extra cantu] *Diuum*, *id est Ianum*.

cante] *id est cantate*. *sic apud Festum Can-* 60 *tato*: *vbi tamè emendo Cantæ* *pro*

Cantare.

supplicè Canitè] *id est suppliciter*.

veteres Casinas Cascas res volo profari Et 10 *primum, &c.* *veteres è Camæna*, *casca[s] res volo profariet, & Priamum*.

res volo profari] *profari volo M S. volo profa-* 15 *rier*.

Ennius] *hunc versum citare videtur Cicer.* 20 *a. Tusculana*.

Casci populi] *coloni deducti à Latinis antè* 25 *Romam conditam*. v. *Halicarnassi*. *Manilius* *Manilius*.

Cascum duxisse Cascam] *id est decrepitum* 30 *decrepitam duxisse*.

Canoras consciebat nuptias] *alij canoras in-* 35 *terpretantur contentes*: *alij*, *Caron eas faciebat nuptias*, *eo sensu*, *Charontem eas nuptias celebrasse*, *quod decrepito decrepita nup-* 40 *serit*.

Papinij] *Pomponij apud Priscianum*.

Ridiculum est, &c.] *hos versus ita restituit* 45 *Octavius Pantagathus*. *cum antea legerentur corrupti hoc modo*, *Ridiculum est*, *cum te Cascam tua Casca dicit*. *Amica Philippotomis*, *eius qui senex pueri dicit psum*: *puellam psum*. *sic fiet mutuam mulinam*. *Vt sis verum psum tu*, *tua amica senex*. *Turnebus ita*, *Fili Petroni sesquisenex puerum dicit* 50 *psum pusa puella*, *ast mutua muli*. *Nam es verè psum tu*, *tua amica senex*. *Scaliger verò ad hunc modum*, *Ridiculum est cum te Cascam tua dicat amica*, *Fili Petroni*, *sesqui senex puerum*. *Dic tu psum illam*; *sic fiet* 55 *mutua muli*. *Nam verè psum tu*, *tua amica senex*.

mutua muli] *mutuam mulinam*. V. *mutua muli*. T. S.

tua amica senex] *Idem apud Priscianum li-* 60 *bro 3*.

Cassinum] *Cascinum*.

Cassinum forum] *Cascinum forum*.

pupum senem] *pappum senem*. S.

Casnar] v. *Festum & Nonium*.

Ambe] *Ambio*. M. S. *Ambo*.

Canis caninam non est] *Caninam*, *id est car-* 65 *nem vel pellem*.

Ambagio dicta vt Ambustum] *Abagio dicta* 70 *vt Abustum*.

Ambigua] *Ambigua*. *Fest*. T. *ambigua* 75 *Fulg*.

COLUMNA 51.

Fæta] *feta*. S.

magnus homo] *μέγας* *apud Aristophanem* 80 *Stolidus & ineprus*.

immanis canes vt] *sic Homerus* *ὄπιθεν*.

Ut signa canant] vt, signa canunt. citatur autem hoc conimatio ex Ennio.

rostrata] rostra. V.

accidisset] accidisset. Cicero 5. ad Atticum cecidisset. Est autem hic versus Ennii in Medea Tullius 2. de Natura & 2. ad Herenniū. *rabes*] vide Priscianum lib. 7. & Varronem infra.

Ennius, &c.] hæc verba à Macrobio 3. cap. 3. tribuuntur Medæ apud Paccuuium. Scribendum igitur, in Medea Paccuuius: sic apud Diomedem, fallò tribuuntur illa verba, Quis tu es mulier, Medo Ennij.

glossemata] id est verba obscura.

Casimillus] vide Plutarchum in Numa: *Phallicarnast.* 2. *qui cummerum fert*] qui merum. V. ita legendum, qui cumerum. Cumerum seu Cumera vas nuptiale. v. Festum.

in quo quid sit in ministerio] cum quo quid sit in ministerio. Vertr.

extrinsecus nesciunt] extrinsecus nesciunt.

Casimillus vocatur in Samothracum mysterijs] idem refert interpres Apollonij.

Dys magnis] qui & Diui potes, & Cabiri. id enim Cabir Syriacè significat.

verbum Græcum arbitror] idem refert Festus. Tuscum tamen verbum esse Macrobius lib 3. scribit.

apud Callimachum] Vide Macrobius dicto loco.

in penateis eius] in poemat. 3. Vertr.

apud Ennium] in Sotadico scilicet. adde Festum.

subulo finitimas, &c.] subulo quondam marinas propter altabat plagas. *altabat*] altabat, Scaliger. Assare tibiae dicitur qui sola tibia canunt, nulla voce admixta. v. Festum in Assa.

versus] scribere alij rem versibus, &c. apud Ciceronem in oratore ad Brutum ita legitur.

Fauni] qui iidem apud Latinos quoddam Magi apud Persas, & Bardii apud Gallos.

in versibus quos vocant Saturnios] qui tandem, inuentore Ennio, degenerarunt in Heroicos. Cicero secundo de legibus. Horatius de arte. & hoc quidem Ennius ait in Neium, qui Saturnio carmine secundum bellum Punicum scripserat. Est autem versus Saturnius Iambicus Hypercatalecticus vt: Dabunt malum Metelli Næuio poetæ. vide Festum in Saturno dies Festus.

à versibus vitandis] à versibus vagiendis. Scaliger.

Corpora Tartarino] desumptum à Græcis, *καρπία τάρταρος* v. i. μεταμπελος ἀπὸ τάρταρος. Scaliger.

paluda virago] Paluda virago cui par imber & ignis spiritus & graui terra. ita citatur

apud Probum. Porro Paluda pro paludata. alij legunt prognata.

virago] *ἄνδρεια*, *γενεαίολο* loco *ἀπορίως*.

Tartarino] id est horrendo, horribili. Festus.

Plato in quarto de fluminibus] Hic dialogus est Phædo, quartus primæ tetralogix. Nam & ita diuisi Platonis libri à Criticis. vide 8. in Appendice.

Epeum fumificum coquum] Coquum fuisse testatur Athenæus: lizam verò Theocritus.

apud Ennium] apud Næuium. V.

Lucam bouem] id est Elephantum. Hoc etiam adiiciendum Scarabeos, quos Galli Ceruos volantes appellant, Lucas etiam dicit Plinio 11. cap. 28.

Virginij] Virgilij.

COLVMNA 52.

id est] identidem vel non item. V.

cornutas] cornuatas V. *quos dentes multi dicunt, sunt cornua*] idem refert Pausanias.

non Africana bestia] id est Panthera.

Orator sine pace redit] Cyneam, intelligit qui re infecta à senatu remissus, de quo vide Plutarchum in Pyrho, authoritate ac suafione Appij Claudij Cæci, cuius verba ab Ennio recitantur. Quo vobis mentes &c. adde legem §. s. ff. de inius vocando.

qui enim verba habere orationum publicè aduersus eum quo legebatur ab oratione, orator dictus] aduersus eum cum quo belligebatur. Vertr. Qui enim vt orationem haberet publicè ab vniuersis, tum quoddam legebatur, ab oratione orator dictus: Turnebus: Qui verba haberet rationum publicè aduersus eum quoddam legebatur. Scaliger: ita lego, Qui enim verba habet & orationem publicè aduersus eum in quem legebatur &c.

Cum res maiore ratione legebantur potissimum, &c.] cum res maior erat, eò legebantur. A. cui fauet lex 4. §. ordine §. digestis de legationibus. eò legabantur. Vertrianus, vt Plautus Stich. Actu tertio, scena secunda, oratores veniunt huc legati publicè. Scaliger verò ita, cum à Republica maiore ratione legebantur. fortasse non absurdè legi poterit, Cum res maior erat. ij legabantur qui, &c. de legatis vide titulum Pandectarum de legationibus.

oratores doctilogi.] qui & *ἄντι* Homero. Certè in iure constat oratores pro legatis usurari

curpari in lege. Lege Julia 7. ff. ad legem Iuliam de re publica.

ollis.]id est Numæ.

Egeria.]id est Aegeriæ Nymphæ. *ollus letho datus est*] ollus Quirinus letho datus est. Fest. in. Quiris hinc Cicero in li. de legibus. Hos letho datos. adde Festum in Indistium funus & Simpludiaræ.

10 *MS.*]lethum, à Greco *λεθη*, id est obliuione. Priscianus verò à Legeui, letum. Cæterum obliuio letho datum potius dicerent quàm mortuum, ideo fortè, ne mortui mentione iniecta viderentur. Itaque vel vixisse Plutarh in Cicerone, vel fœlices esse dicebant. vide Ammianum 25.

mensis.]quæ & Curiales, & Ancilibræ ab ancilando id est ministrando, & assidellæ dicebantur. alij legunt menses quos additos fuisse à Numa testantur historiz:

ancilia.]ancilia primus. S.

ancilium.]ambecisui. M. S. T. S.

ab utraque parte, &c.] vt Thracum incisa, vt Saruruo in carmine. S.

Saturnio, &c.]item alibi, Libaque.

festores.]alij factores. dixi ad Festum in Festum.

30 *scirpeis virgulis*] Quindius, Tum quoque Priscorum virgo simulachra virorum, Mitteretoreo scirpea ponte solet.

triginta.]viginti quatuor.

in sacris, in capitibus.]alij, in sacris capitibus. S. in sacris apicibus, id est, pileis, teste Dionysio.

vt metam.]id est rorma metæ figurarum pileum lanatum Fest.

vti velatos.] vti elatos. S.

ait.]Ennius.

Voltumnalis.]vortumnalis.

Falacer.]Falacris.

patrona. pater.

Catus Aelius Sextus.]vide Ciceronem.

quod est, tunc &c.] & quod est. Tunc cępit memorare simul, rata dicta accipienda, acuta. S.

Thynno capto.]locus mendosus: A. Verr. Tunno capto corium. V. Tunnos captato, cordulum exclude: minores occidunt Lupe, saperda te, & iura silui. sument atque amia: Sceli. in Coniectaneis. Est autem species prouerbij talis, Thynno captato coruum excludendum foras.

occiduntque lupos aperdite, &c.] occidunt, lupo, saperda te & iura silui. T. Rectè Lupe. Nam in lupum inuehitur Lucilius, quem in suo eriam poemate perstrinxit Perlius & Horatius.

Quaque caruleo, &c.] Corpore caruleo canaque cortina recepat. F. Quaque fiuro. canaque caruleo cortina recepat. Cortina dicta

quodd, &c.

COLUMNNA 53.

ea à corde.]Imò potius à rotunditate quòd cortis rotundæ. Cato originib.

inde inuictis sumperum perduellibus.] Quid vnde inuitis sumperint. T. vinctam victis sumperunt perduellibus.

stellis quatuor.]stellis tribus. T.

Opilius.]Turpilius. V.

vespernam.]vespera adde Festum in Scēlas. itaque dicitur) vt ab eo stella Vesper appellatur. V. T.

alter.]alterutrum. S.

id est.]id est. T. S. quasi diceret, Vesper non modo significat tempus, sed & stellam.

Græci dicunt.]dicunt *ἑσπερος*.

Nauis.]Nauis Iouem V. vt ita explicatur versus Saturnius.

solis occasu diei suprema.]sol occasus suprema. & c. ita Gellius. dixi ad leges X I I. Tabularium.

Cornicula.]Cornicularia.

decem.]duodecim: A. Verr.

à stipatione.]à stipe: eo sensu à stipe stipationes: à *στίπε* (quod est mercedula) Latrones, *λάρτες*.]*λεπτος*. V.

nonnunquam milites appellant latrones.]vide Ennium Annal. I. Plautum in Milite glorioso. Festum in Latrones & Nonium in Latrocinari.

quod item vt milites cum ferro.]quod item milites cum ferro. A. quod item, vt illi missiles: Verr.

Item.]sumpta ex Lycurgo Nauis.

Diabathra.] rusegomet casabundum ire ebrium diabathra, &c. est autem Diabathra genus calceamenti à quo diabathrarij. Festum in Diabathra. hinc Diabathrar Mauto in Aulularia scēna, Narravi. qua ratione quidam in l. 2. Cod. de excusationibus artificum pro Diatretarij, legunt Diabathrarij: non necessarid. sunt enim Diatretarij qui margarita perforant, dixi ad legem 27. §. fiscalicem diatretum. *stadi* l. Aquil.

erat amictus.]atque amictus erat.

Lanam carere.]lanas carere. V. Lanam carere est purgare: hinc Carduus & Carminare *ἐξυβρι* à *ἔσπερ* eo verbo vtitur Nonius.

Cosmotria.]Aenathria.

nequam.]Nequam est lana. A. Nequa est lana. T.

osca.]eadem Solox Lucilio. vide Festum in Solox.

in Persa.]act. I. scen. 3.

in Latina.] & in Latio.

Adscriptini.] adde Festum in Adscriptini. 60 pitij.

in Trinummo] act. 2. scena 4.
illum tibi] illum tibi. V.
id est inanem.] inde inanem. V. A.
vbi Rorarij, estis?] vbi rorarij. Estis? &c. vide Nonium, Festum. L. i. i. u. n. hic autem locus ita integre esse poterat, equimini me hæc sulcis legionis omnes Lauicæ. vbi Rorarij, Estis? &c.
Caro.] libro de re militari. adde Varronem libro de vita pop. Romani, apud Nonium in Accensi.
potest id ab arbitrio, &c.] potest esse id ab Accio. Vertr. ei fauet Varro libro xx. rerum humanarum. Scaliger ita emendat, id ab arbitrio eius (nam inde arbitrium) cuius miniter.
nam inde] nam id est. T.
Pacuius Deum Triporcenta.] locus non est mendosus sed lacuna.
Idem.] Plautus Mercatore act. 3. scena 4.

COLUMNA 54.

diuidia.] diuidia. A. Vertr.
Curculione.] act. 2. scena 1.
tibi est, lienes necant.] tibi sit. liena necat. A.
in Phagone.] Huius fabulæ nemo veterum mentionem facit.
omnædulium.] homine medullium. V. omne medullium. T.
Honos syncerastho perit.] Continuo is me ex syncerastho crurifragium fecerit. T. vt sit Throcaicus.
in Parasito pigro.] quæ & *ἡμαρ*, hoc, ex qua citat Priscianus versum.
Trames.] Trames. S. intelligit vermiculos. vide Isidorum.
Age, euge, specta.] à grege spectra. T. antea à gerge. alij Ageage specta.
vibices.] viuices. V. viuifices. M. S.
quid essent.] quid est: vt sit quadratus Iambicus.
Cissellaria.] Neruolaria Vertr. Clitellaria. S. quæ & Astraba, nam *ἀστράβη*, Clitella. atque ita citantur, vt sæpius fabulæ poetarum Latine & Græcæ.
sunt heic.] sumptuis. S.
Diobolares.] sic apud Planudem.
scenicule.] schœnicule. Vertr. ita Festus: schœnicocolæ. T. schœnicolæ. S.
à scano nugario unguento.] siebat ex *oxyphos*. iuncto odorato: de quo Varro lib. de re rustica. hinc schœnæ, delibutæ. Plaut. in Poenulo.
nugario.] nugariorio. Vertr. id est vili. nuca-rio. A.
minacule.] muricolæ, vel myricolæ. S. id est *μυρική*. nisi hic locus pertineat ad *ποδὶς* & *πυρ*.
de tortas oribus.] distortis oribus, deformes. 60

Ibi lem.] Idē Neruolaria. S. in Eruolaria. V. *serantia.*] *Scraptæ*, Non Fest. *Scractia.* M. S. T. *Strateæ*. 3. Gel. 2. *Scractia*. V. *scractia* M. S. *scracere*, Gallis cracher.

scrupela.] *Scrupedæ* *Scrupedæ* Græcis sculponæ, quasi per scrupos & lapillos incedentes. id est difficulter ingredientes.

Striabilis.] *Stratiuolæ*. 3. Gel. 2. *striatipellæ*. M. S. vt sint *striatiuella* Nonio, quæ striugant cutem, quæ volcellis cilia ac pilos euellunt, vel quæ nimio calamistrorum vsu, pellē adurunt, vnde in *coctæ* dicuntur *testo*, in *Incoctæ*.
Tantalæ.] *fordidæ*. 3. Gel. 2. Nonius *Tantulæ* M. S. id est paruolæ.

ab screando serantia] ab excreando serantia. Vertr. ab excreando serancia siccam significat. S. vt innuat, mulierem tussiendo & excreando exhaustam: quod inter castas repudij apud Iuuenalem, lam grauis es nobis, nimiumque emungeris.

Aufcaripedam.] Aufcuripeda. V. à scauro pede scauripedam. T. S. pes scaurus cuius tali sunt extantes vnde Scaurorum nomē. Glossis scaurus *σκαυρίπους* alij legunt Aufcaripedam. vt Scaliger à *σκαυρίδες* vermes.

Iuuentus Comicus.] al. *Iuuentius Comicus.* à *vermiculo piloso.*] à *σκαυρίδες* Græci, quos Gaza perperam vertit Tipullam.

Valerius.] Soranus, cuius meminit Cicero lib. de Oratore ad Q. fratrem.

à pede ac scrupela.] Plaut. quod ea scrupela esset pede.

positum, Incuriosa, &c.] positum in curiosa T. positum pro Curiosa. Itaque est in Menalippo, Reiciias abs te religionem, scrupelæ imponas.

Menalippe.] Menalippo. S. Attij poeta.
reiciis.] reiciias. S. reicit religionem, qui omen ad alium transfert.

Striabilis à striatillo.] *Striabilis* à *striatillo* M. S. T. *Stratiuolæ*. 3. Gell. 2. *Stratiuolæ*.

Striare.] à terendo. eadem forma qua *Stritatus* pro *tritatus*. *Stricare*. T. à *stringo*. *Scrutare*. M. S. *structare*. S. à *struo*. id est moueo. vnde in legibus X l. i. Tabul. pedem struit, id est mouet. vide Festum in Struere.

eo qui sistit agre.] Altæ huiusmodi personæ vocabantur.

Actiosa, &c.] Actiosæ annonam caram vili concinnant viris. Vertr. alij legunt, Actiosæ: alij Axitiosæ, ex Festo, id est factiosæ, quæ & Axia eidem.

in sitelitergo.] in *scythæ* liturgo. S. Nam Athenæo, *Scythæ*, liturgi sunt, eumque ordinem apud veteres tenebant in stipendis rerum corporibus, quem hodie Germani.

mulieres exorculari.] *Ex.*] mulier es. vxor: ciuicam te ego noui. scio axitiosam. T. mulier es, vxor. Quia viri Noui, scio, axiosæ es. S. hoc conuia.

conuicio, Mulier, dimittere solebant vxores. Terentius, ob pergis mulier esse. Plautus Cassigna, foras, mulieres, nisi vxorcula: hic eadem forma dicitur qua apud Varronem in *γυναικων* mulierare.

[*specificatrices*] consupplicatrices. M.S. Cerastribula, *vi de lumbis obcanabis*] Cerastribula. V. Carastribula *vt delibus canabis*. Terent. Caro strebula, vitellina est, canabis. Scaliger. Caro strebula Arnobio quæ ex conuiciosis demitur, ideòque à vertendo strebula. Nam *σπείλος* Græcis curuus & prauus. *ego illum*] ego illum. V. ego sima actutum adrafi. T.

Lima] limæ. in *Pœnulo*] act. 3. scen. 1. *Truculentio*] act. 2. scen. 6. *Strallator*] vide Nonium & Festum. *ab luctu*] ab luca. V. ab aliquo. T. *qui inscribitur nomina Barbarica*] qui inscribitur *νόμιμα βαρβαρικά*. T. d. sic citatur in Thyrænicis legibus ab Athenæo.

Barbarica] a Barbaris enim mos præficatum in luctus a Phrygia] teste Polluce. adde Varronē 4 de vita P. Romani. apud Nonium in Nænia & Præficæ] ab *Ænea* cuius que conitibus (ab his Cares acceperunt, teste eodem Polluce) vnde Nænia seu *γνήπιον* Phrygium vocabulum: id Latini lessum. Canebant autem Nænia ad Tibiam quam Catullus ideo Barbaram vocat. eadem etiam canebant in funere infantium. Stautius 6. à quò fortè genus legis puerilis, Nænia Horatio dicitur: & tandem pro Nugis & friuolis, quòd quæ canerent in mortuorum laudem, nugæ essent. Plautus Afsina, non nugæ: non enim mortuaria. & apud Gellium 18. cap. 7. Cato Philosophos vocat, mera mortuaria vel mortuaria glossaria.

dieta] ea dicta. à præfatione] à præfectione. decem Coelites quos montibus summis, ripis sedere] simus ripis sedere. M.S. scimus Ripheis fodere. Terent. decem Coelites quos montibus summis Ripeis fodere. Scaliger. Ques pro qui. Coelitim autem vocabulo intellige, Azimaspes vnoculos. Fodere autem eos quòd dicit, referendum ad auraria metalla que Gyphi adseruabant, quos Latini Picos, teste Plautus in Aulularia v. Nonium in Picos. Festum in Dracones.

ab oculo Cocles] Imò potius à Græco *κόκκος*. S. Curculione] act. 3. scen. 1. apud Cassinum] C. Actium T. apud Attiū. S.

COLUMNNA 55.

Quid noctis videtur, &c.] Quid nunc noctis tempus est, Terent. vt fiat Anapæstici. alij leuat. Cum no. x videtur. Scaliger, Quid nocti.

videtur in altifono cœli Clypéo temo superat stellas, cogens sublime etiam atque etiam noctis itiner. *sublime cogens*] sublimis agens. T. cogens sublime. S.

cultura tempus] colendi tempus. Glossis Cultura *γαιοργία, γαιοπορία*. *septem stellas*] ita Cicero vocat Septentriones. 1. Tusculana. *vt Homerus*] Iliad. 2. & Odyssiæ.

valentes glebarij] Græci *καμίνω, χροβόει, χροβός, εὐπλευρόβος*. Eadem forma valentes virgatores. Plautus in Afsinaria dicuntur. Glebarij] à gleba dicti. Glossis *βόλος γῆς*. hinc deminutiuum Glebula *βαρ. βελον*.

à detritu] è detrito M. S. detritum. V. er detritum. T. ita lego, Er detrito, eo sensu, non dicit Terentios, sed Triones syllaba Er detrita. Scaliger ita legere videtur. S. detrito eo sensu Triones olim Striones dictos à Stria, quam profcindendo sulcos, faciunt: post, non striones sed Triones. Glossis Triones *βίτες ἀρχαίως*. Item Triones *τραζα*.

terna trigona] terna trigona. T. *Inde hic bene potus primo crepusculo*] inde bene appotus, &c. V. Inde bene appotus primo crepusculo, Domum ire cœpi tramite dextera via.

In Condalio] nomen est fabulæ Plauti, quam eidem Festus tribuit. Vide Gellium. Condali autem est anulus.

tam crepusculo] tua crepusculo. V. *vt ament*] vt amens lampadas accendit. Scaliger.

accendere] occidere. V. occidit. S. volo, at reditio conticinio] volo. huc reditio conticinio. Sic supra libro 5. vbi de Conticinio. reciproca tendens, &c.] Trimeter Iambicus, cum principio *ἀνερχόμενος*, sed potest ita concinnari. Tendens neruo tela reciproca concita equino. S.

apud Plautum] Pseudolo act. 3. scen. 3. *vt transuersus, &c.*] ita legitur apud Plautum. Non prorsus, verum ex transuerso cecidit, quasi cancer solet.

qui in id quod est versus] qui in id quod est in versum MS. in versu. T. inuersum. V.

COLUMNNA 56.

Iamque auroram Anapæsti rutilare] id submit pro *λευκασθεν* Albicare dixit Mærtius in mimiam bis. vt l. 25. S. 1. ff. de heredib. institutis, albescere cælo.

mulieres valdè rufa Rutila dicta] à ruffea facie: & à Catone 7. originum. Ruffæ, à capillis. ad id utebantur cinere ex fecibus vini redactis. idque vocabant fæculam. V. Festum in Ruscum & Rutilium.

scortatur] obsonat: ita legitur apud Terentium. T. Vertr.

in aliquot sacris scriptum. Ne quid scortum)
 Oaidius, scortea, non illi fas est inferre sacel-
 lo, Ne violent puros exanimata deos. Glossis
 scortum *de quibus dicitur*
morticinum morticinum, dixi ad l. vnicam
 in ff. de via publica. Glossis, morticina *du-*
videtur.

scorto] scorteo.
multis nomen) Coronis Anapaestica.
omnia sunt eius] omnia sunt eius.
itaque in Ione hoc (Ep. Homerus) id est Iouē
 annuere dicunt, hinc Græci *vōs: uogivōs.*
 apud Plautum] initio Militis gloriosi.
esuriens in sanē benē] eluriens infani eadem.
 T. ne alioquin versus claudicat.
Epithyrum vocabulum est cibi] de quo vide
 Columellam. dicitur autē, non quod adiciat-
 tur cafeus, sed quod adiciatur caico.
 apud Pacumnium] in Teucro. & apud Cice-
 ronein l. de diuinat.

Flexamina tanquam lymphata, &c.) Flex-
 animat aquam Lymphatā. V. Flexamina. M. S.
 Ciceronis, vbi hic locus plenior.
Thetis] Thetis. T. ita enim locutus Ennius &
 pro Thetide Thetis sic medica pro melica.
peruolgans) Lucretius, peruolgant fulgura
 æolum: alij, peruolans feror.
furor] feror. sic Apollonius 4. locutus *α-
 πύρον ἀπὸ ἀδύκων ἀσπί φέρων.* S.

pullos tranquillo mari dicitur facere) Plautus
 Pœaulo, Nisi illam tranquillam facis quā
 mare est olim Quam ibi alcedo pullos edu-
 cat suos. v. Plin. 10. cap. 32.

ut suo] vt in suo. V. & malē.
duodecim viros] quindecim viros. M. S. A.
 Decem viros V. vt alludat Varro ad sena-
 tum consulti, de quo Liu. 25. quo cantū fuit, vt
 Decēviri Sibyllini sacra Græco ritu facerent:
 de quo v. Macrobi. 1. cap. 17. Hi postea XII. pos-
 tremo xv. Horatius, Quindecim Diana pre-
 ces virorum curet.

Græco ritu] in sacro Cereris scilicet. Cic. de le-
 gib. néve que initiāto, nisi Cereri Græco sacro.
ritu] seu Casto. vnde in Casto seu Casto Ce-
 reris esse, idē quod Cereri operari *ἀγνότην* pu-
 riter facere: tūc minuebatur populo Luctus.
 v. Festū. Glossis Castus. *ἀγνότης οὐδὲ λέγ.* Casti-
 monium *ἀγνότης.*

recte perfectis sacris] rite, &c.
comiter monstrabitur] sic Ennius apud Cic.
 Comiter monstrat viam: & in lege non dubi-
 to 7. in ff. de captiuis comiter maiestatem
 populi Romani conseruare.

Latina] Latine.
Atilium] quē Cicero durum vocat (inter-
 gras fabulas ex Græco versis) quemque Vol-
 catius præfert Terentio.
Lyde] Lyde.
Come Conde] Come crede. V. come tunde. T
 Comere enim pro pulsare. quo sensu Plautus

pestere. & Terentius Depexum dare.
 Nulla res neque, &c.] ita interpunge. Nulla
 res, neque cicurare, neque mederier potis est,
 neque reficere. S.
cicurare] pro quo Nigidius in historia An-
 malum curare dixit. Hinc cultura Horatio.

COLUMNA 57.
Plautum] in Comædia deperdit. & tamen
 similis est propē locus in Rudēte, hoc modo,
 Eluas tu, an exūgare, cicum non interdum.
Cicum] *αἰκῶν.* Helychio *δὶ αἰκῶν.* Glossis
 Cicum *αἰκῶν.*
Densum] genus vestimenti à dentibus pe-
 ctinis iugibus feritur, quodque densitate fri-
 gus arceat.
interduo] interdico.
Eccum] circum.
apud Plautum] in Menechmis act. 1. scen. 3.
effuturium] effutitum.
Hebe] Hebe. V. vt sit *αἰβή.*
spe quidem] sæpe A ipse. T.

Pompiium] Popiliū Vertr. de quo Cicero
 9. famil.
Heu qua me caussa) Heu qua caussa fortu-
 na infesta premis me? S.

apud Lucretiū] apud Luciliū. Vertr. S. aliās
 hic versus non extat apud Lucretium.
atque aliquos, &c.] atque aliquo subito ab
 rebus Clepserē modo qui: vel, forōque T.
ibi ab rebus clepserē foro] ibus ab rebus clep-
 sere forōque S.

Mattium] Mattius Mimiabos scripsit. Ili-
 da Homeri transtulit Latine (vt Liuus An-
 dronicus 200. annis autē, Ouyssiam.) Caio
 Cæsari amicissimus. alij tamen Manium va-
 tem legunt, de quo v. Liuium 25.
mærebat] mærebant. S.

manducari] pro manducare. ita veteres lo-
 cuti, teste Nonio.
vt actius scribit srena] per ē simplex nō scen.
pappum Mæsum] pappum Mæsum vel Mæ-
 sium. V. pappum Mesium nō Mæsum. S. vult.
 enim probare Varro, ea quæ cum diptongo
 scribuntur, simpliciter à nōnullis pronūtiari.
 Est autē Pappus canens carduorum lanngo.
 vide Fest. in Pappi. nomen ex eo habet, quod
 vt anus canescat. Mæsius autem Ocorum
 lingua maiorem significat.

Cæcilius ne rusticus fiat] Cæcilius Pretor nē
 rusticus fiat. S. ex Diomede.
pueris turpicula res in collo suspenditur] cum
 puerilis. V. cum puerulis, & c. T.

Turpicula res] veretrum. S. quod fascinus &
 fascinū ad fascinationes depellendas, ad id e-
 tiam profuisse Satyrice signa in hortis. Plin.
 refert. hinc inauspicatē aues foribus affixæ a-
 moliri malum credebantur. Caluæ & cranis
 asini ad id quoque credebantur prodessē adde
 eundem 28. cap. *ne quid obsit bona scena caussa*) ita lego. Ne
 quid

quid oblit; bonæ scæuæ causâ Bonæ scæuæ dixit pro bonæ rei. Scæua enim manu utebantur vt sæpius fures, vt quæ minus obseruetur. quod Marrucino obiicit Catullus. Idem apud Plautum in Pseudolo.

quid sit, aue sinistra que est.) quod sit aui sinistra scæua, &c. T. S. antea legebatur aut sinistra.

aue sinistra.) id est prospera: cui contraria impediens & Arcula (ab arcendo) Clitua (id est difficilis, remoris (à remorando) Inebra, Enebra, Altera (quæ bonis auibis superueniens vitium illis faciebat) volfgra, quæ volando malum auspicium facit.

Plantum.) in Cistellaria. Quia ego.) Quum ego. A. Tum ego: ita apud Plautum.

quo de sinu) quod est mihi frequentem. V. I. ra omnibus relictis rebus. T.

qui adest assiduus.) Idem Cicero de perit. 20 Consulatus.

COLVMNA 58.

ranti est frequentare.) est facile frequentare tibi, vtilè quæ habere ita in pradio. T.

Apparet dicere, &c.) apparatū dicit facilem, est curare. V. ego verò ita lego. Apparet dicere, facile est curare, vt adsimus. interpretatur enim Varro hæc verba, Tahri est frequentare corpora letis, &c.) corpora letis decretū stare est, quibus concider obrutu fossim.

fossare corpora.] dare corpora. V. fodicare, fite. M. S. T. fodare Festus.

telis, &c.) telis, quibus concidit fossim obrutus.

fac fiet obrutus.] faxim & obrutus. V. faec mussel obrutus. T. faximus & obrutus. V. quibus concider obrutu fossim: vel, quibus concider obrutu fossim S.

Mussare.] forte ex Eanio sumptum 6. Annali.

neque Mu facere aude.) Sic Lucilius, Neque Mu facere vnquam. Est autem Mu, canum: vt pro porcorum: ab hoc grunnare: ab illo Murire.

apud Pacuuium.] n Chryse.

dy monerint meliora.] hii mūdera deat meliora. V. monerint hic, pro monuerint.

à vertendo.] al auertendo.

Aulularia.] Act. 3. l. cæna 3.

pipulo te differant.] Aristophani Sexcentis. Est que tractum à Gallorum pipatū. Nam propriè pipare dicuntur galli. v. Festum in Pipare.

Plauti.] hæc hodie non extat apud Plautum.

animus cum pectore.] animū que in pectore.

S. sumptum autem hoc est ex Homeri Odyss. 10.

gannit.) obgannit. alij, obgāniuit. vel gannuit. Scaliger, oggannit. Gannunt autem cades ob dominorum aduentum, vel, vt ait Lucilius, gannitu vocis adulat. Homerus γαννίζω. Glossis γαννίζω canit, vnde gannit. iisdem translatic gannat γαννίζω. Gannator γαννιστής. tota familia. Jtoti familia.

dibalare.] vti balare. T. Dibalare est debatterare, tractum à balatu pecorum.

hac inquam rudet.] vide hunc locum plenorem apud Nonium.

hinnilitabat.] heylitabat vel militabat. V. ciulitabit. T.

aperiant.] Japerta

volutare vlulantis.] volutares vlulantes. S. volutares fues, qui & colluuiare fues in colluue nutriti.

mugitur] Acroteluticon ex Sotadico carmine. adde huic loco Plinium, vbi de Tauris, clamor ad cælum.] ad cælum clamor. A. clamor it ad cælum. S.

voluenda per athera vagit.] volitat que per æthera vagor. S.

à frundice, frunde frutimi suauiter.] & à sueta frundice, M. S. T. esueta frundice, frunde frutini suauiter. V. Eius ab hirundine. Hirūdo frutinnit suauiter. T. (vnde Varro Virgula diuina, & pullos peperit frutinnientes. Alij tamen cicadam frutinnire dicunt: hircundinem thrisare.) eiuisdem ab hirūdine: nefrendis frutini suauiter. S. Nefrendus puer, vt fenex, qui dentibus frendere, id est frangere non potest. vnde fressa faba, frendere fruges: nefrendes, porculi. vide Notas in Festum.

M. Actius.] Matius. V.

Plautus.) Casina. act. 2. scena. 2.

fues auoluerat, &c.) vt res voluerat, ita tradidi: qua in re neque in iudicium Æsopi nec Theatri iniectus sum. T. quasi diceret, Æsopus Tragædus, & alij, has verborum deriuationes mihi non darent. Scaliger ita emendat, à sue suboluerat, ita ruderat vel grūndibat. tametsi rudere etiam suum, vel leonum.

Ita trude neque in re neque in iudicium Æsopi neque Theatrales in Colace.) paulo antè huius loci emendationem attulit ex Turnebo.

Scaliger verò ita, In Colace neqin rem, neque in iudicium Æsopi, neque theatri des nexum. in Colace.) Attilij in Colace. T.

Mamilius.) Mamilius. T. ita apud Ciceronē, 3. de oratore. & Varronem de re rustica.

in quo sint mancipi.] in quo sunt mancipia. T.

præterquã qua mancipio dentur.) præterquã quod mancipio detur. V. T. præterquã si mancipio dentur. Vert. Hunc locū ita interpretat.

Varro duas Iuriconsultorum sententias profert Manlij vnam. Scæuola, alteram. Ille, Nexum putabat dici id omne quod per as & libram gerebatur: & in eo quæ erant mancipi, contineri: sed & eos actus quibus dominia transferuntur. Contrà, Mutius Scæuola, Nexum quidem id dicebat esse cui as & libra interponebatur ad obligandum aliquem, et non, vt quid mancipio daretur: id est vt dominium transferretur. Varro, quasi iudex aut arbiter honorarius, Mucij Scæuolæ sententiam præfert ac tueri. Hoc, inquit, verius esse, ipsum verbum Nexus ostendit, vt id quod per libram obligatur neque suum fit: id est quod non sit accipientis Nexum appelletur. proinde quæ de mancipio ac mancipiis Turnebus hic commentus est, nihil ad rem. prodest autem nostra interpretatio ad multos iuris nostri articulos intelligendos. v. interim l. 3. ff. de verb. obligat.

In seruitute] forte in seruitio. Non est enim liber in seruitute, sed in seruitio tamen vt sit, interdum iudic, si operas suas locet l. 25. §. 2. ff. de ædilitio.

neque suum fit.] neque suum fit. V. suum, id est accipientis. Nexum ergo quod nec suum fit, quod nobis tantum nexum id est obligatum, non autem proprium.

debeat, dum solueret, &c.] debeat, dat dum solueret. V.

Popilio] Poetelio Visolo. V. Popilio auctore. 30

Bonam copiam eiurarent.] bonam copiam eiurarent. V. Bonam copiam iurare dicebatur debitor qui sui copiam ac suarum operarum copiam facturum creditori suo iurabat: alius verò, est iurare sibi bona esse, ex quibus creditori possit fieri satis, seque soluendo esse. Eiurare verò bonam copiam dicebantur qui iurabant sibi non esse vnde creditori satisfacerent, idem eiurare Festo. ij corpore non seruiebant, & hoc quidem ex fonte veteris ritus, beneficium cessionis bonorum originem habet. de quo scripsi ad Titulum Pandectarum de cessione bonorum, & ad Nouell. 135. Ne quis bonis cedere cogatur.

ne essent nexi] ne essent vinciti. T.

in Cassina.] act. 2. scen 2.

deliquim.] deliquim. T. & ita Glossæ deliquim. Fest. deliquim est, apud Plaut.

auferem Caciliam.] Accilium. Vide Attilium S.

liquitur.] rō liquitur dixit vetere declinatu. Varro 3 rerū diuinar. voluptate liquefimus.

Hesiona.] Hesiona.

enimvero gladij lingula à lingua] verum lingula à gladij lingua. Verr. v. Festum.

gladij lingua à lingua.] vide 10. Gell. 25. ad Festum in lingua.

virulantes.] id *μαυρίαι* Græcis.

à visula.] dea lœtitiæ. Macrobo.

in Duloresse.] in Dolo. V. in Dolone. in Obolo vel obolostate. S. hanc enim Comœdiā vocauit Fæneratorem.

COLVMNA 59.

in Demetrio.] Turpilij, non Ennij: ea versa est ex Alexide.

perfibus aperite.] perfibus à Vertr. ex Festo perfibes. S. à simplici fibus quod est acutus. vide Festum in Perfibus & Sibus.

in Lampadione.] in Lāpade. S. citatur enim Alexis & Antiphanes ab Athenæo *ει λαμπάδιον*. Protinam.] vide Nonium.

Agilone.] Agone. S. citatur enim apud Athenæum Alexis *ει ἀγώνι*. vel Aedone. ea est fabula Litiij Andronici apud Priscianum. nisi legas Aegeone, qualis scripta est ab Euripide.

Caudacus.] gaudacus. T. verbum à gaudeo dictum. M. Scal. Clucidatus vel Glucidatus *μακάριος γλῶσσ.* vide Festum. Quin & Glossis gloditatus *είς*.

Proebia] Proebia. S. vt Inebra superius, ex Festo.

à probando.] à prohibendo. ita Festus.

vt sit turum.] vt sit locum. V. vt sit totum. M S. v. siturum. S.

in Therimo.] in Technico. V. fortè est Cecilij hic locus qui citatur in Fallaci.

conficiant.] conficiant. V. conificant, vel cōfigant M S. conficiant. T. conuicant. S.

à conficto.] à confictu. T. à conuito. S.

Tarentilla Pacuij.] est enim alia Nauij. v. Festum in Adatur.

Tunicularia.] Tunicularia. V. Auricularia. T. *resarrirè.*] referare. V. sarrate. M S. sacum.

M S.

ab ferra.] abferare.

producendum] procudendum. V. prorepdendum. M S.

COLVMNA 60.

disciplina originis verborum.] id est Etymologia. 40

logice.

in illis fit.] & vtilis fit.

vililia.] vt illa.

soluta oratione.] de soluta oratione.

Fiais libri VI.

NOTAE IN LIBRVM

Septimum Varronis de lingua Latina.

eius prima pars.] cuius. cognatio.] agnatio.

COLVMNA 61.

agnationes.] cognationes.

descendendo.] descendendo.

conseruorum omnis.] conseruorum nomina, omnis.

causam quare & cum.] causa inquam cur cas ab

cas ab impostis nominibus declinatint,
quam offendi.

C O L U M N A 62.

Et in heis rebus) ea in.
ac his iungitur) atque his. A. *to a*, deest Faer-
no.

cum sicut *Et c.*) locus mendosus A, tū sicut
ex hac syllaba vnum. Vertr.

Et maneat) remaneat.
declinatus) declinandus. V.

quadam priora, quadam posteriora) ita quo-
que Aristoteles.

ab equo) equito. ab equo, equile. Vertr. ab
equo equito. V.

ager propter eorū quam dicunt *Et c.*) propter
eorum qui dicuntur Vertr. ager eorum pro-
pter quā dicuntur M S. locus mendosus vi-
detur A. Augustino. propter eorū qui dicunt
vltim sunt declinati casus. Vertr.

C O L U M N A 63.

Et alia urgent] & alia vident M S. cum a-
lia vis viget. MS.

ab eo qui vendit: Artemidorus) quid vedit
Artemidorus.

Ionis, Ionam] Ionem.

quod non] quā non.

Artemidori] Artemē.

Iona] Ionis.

C O L U M N A 64.

de quibus qua experio es] de quibus quā
experierint. V. de quibus quā ex prioribus,
cum de alteris totidem scribere, ac S.

qua petimus, quod] quā petimus: quippe
quo A. quoniam petimus. Vertr.

quod is utilitatis] quam utilitatis. V.

quarere] querimus.

quod non videmus] quid non videmus. V. 40

quid non videmus. S.

et v. or] *et v. or*. A. *et v. or* similitudi-
nem M S. Vertran. peristylij similitudi-
nem, Scal.

Et cubiculum ad aequale] & cubiculum ædi-
culæ. S.

C O L U M N A 65. & 66.

si ex diversis] sic ex diversis. A.

à luo] ab luo. A.

liberalia Et muliebria] virilia.

sequi debeamus] sequi non debeamus. Ver-
tran.

vnus albus, alter Aethiops) vnus Gallus, al-
ter Æthiops.

expectari] spectari. A.

Menechmos] Menechmos. M.

num dī crepent] num discrepent. A.

C O L U M N A 67.

qua infra sunt) quod infra sunt. A.
seruanda) secunda. V.

ut quisque] vt quis quā. A.

effinitum] finitum. A. Vertr.

his dictis] his discretis.

quis, quem, cuius] quis, quem, quouis. V.

qua quam] qua, quam.

cuius] quouis. V.

cui] quouis. V.

quae] quai.

C O L U M N A 68.

sic eis mulieribus] sic ea, eis mulieribus. A.

nominandi] denominandi. Scal. intelligit
enim quā *na* *Enim nās* dicta sunt.

seruare videbis] seruati videbis.

sediculum non est] imō est. vide Festum.

à Roma Parmenses *Et c.*] à Roma Roman-
ses, & c. & Albenfes & parmenses. Vertr.

C O L U M N A 69.

fingi praterito] fungi.

Sic amabor, legor] sic amor legor, & eius-
modi verbis est vocabulum. A. non est voca-
bulum.

legor] legar. V.

fit] fit.

amatus eram] amaturus eram.

quod cum his] quid cum his. V.

as, ararias, non arelauinas] æs arelauinas,
nec ararias. Vertr.

in sulsum] infalsum. A. non infalsum. Ver-
tran.

C O L U M N A 70.

ab alaca, alacua] à lauda alaudus. V. ab a-
lauda alaudas. S.

In quod] id quod.

Patrico casu] patrio casu. V.

Patricus] patrius. V.

furus] sciurus. A.

furo] sciuro. A.

sure] ciure. A.

cum è breui melicerte] Hoc vix fieri potest,

50 *quis enim vider* *to* ñ breue?

quidquid] queque. A.

in vocando] inuocandi. A.

C O L U M N A 71.

quibus das] quibusdam.

sed queis dās] queisdam. A.

non hibus *Et hibuscum dicatur*] cum non i-
bus, hibuscum dicatur. Vertr.

ut optimū &c. vt optim, optius, optimum, aliās, & Vertr.
desit, ut melius] desit vt in hoc melum, melius, melissimum. Vertr.
trissyllaba fierent] locus mendosus. A. quadrisyllaba fierent. Vertran. Ego ita lego, neque alia trissyllaba fierent alia quadrisyllaba. Verbi gratia, Macer & tener dissyllaba : & tamen macer facit inactor, trissyllabum : tener, tenerior, quadrisyllabum.

COLVMNA 72.

in medijs non sunt] in aliis media non sunt. A. Vertran.
ut nomināt à libertinis orti publici serui vt nominentur libertini olim publici serui Romani. Vert.
antequam sub magistratibus vt] antequam fuerint magistratibus, qui eos liberarunt, dare coeperunt. Hinc.

COLVMNA 73.

Læsus] lænas.

NOTAE IN LIBRVM OCTAVUM VARRONIS DE LINGVA LATINA.

COLVMNA 75.

Crates &c.] Grammaticus illustris ἀνομιῶν defensor : vt Aristarchus ἀνομιῶν. vide Gellium II. cap. 25. De Cratere plura apud Suetonium in libro de claris Grammaticis. *idque est virtus*] locus mendosus. A. *an vsus*] an nullius. V. vnus A. Vertran.
Ego populi consuetudinis nō sum dominus, at ille mea est] ita lego, Ego populi consuetudinis non sum dominus, vt ille meæ est.

COLVMNA 76.

aliter, ac] aliter atque in A. *cur non modò videatur*] cur non modò non ita lego.
quibus rebus] ex quibus rebus.
quod qui in loquendo &c.] quod in loquendo consuetudinem, qua oportet vti, sequantur, non sine ratione, ita lego.
quod sit] quod non sit. A. Verti.
serperastra] ἰαπεραστρά.

COLVMNA 77.

qui amissa modò quarant] locus mendosus.

A. qui amissa non modò quarant. Vertr.

COLVMNA 78.

inducteis] indoctis.
diuisum?] diuisum, S. *partes?*] partes. S.
non quantum polo] non quantum polus. S. *ab eo*] ἰσχυροῦς.
 10 *rursum idem*] rursum identidem aliis. Vertran.

COLVMNA 79.

sanè murana] An è murena.
non horam] cum horum. V.
cum omnes anima hominū sint diuisa in octonas partes] ea diuisio est Stoica, cui sectæ Varro quinque sensus σπρματικῶν λόγων τὸ φανταστικὸν λογιστικόν. vide Laetrium.
quadripartitam] quadripartitam.
animaduertit] animaduertat.
lentibus nateis] lentibus fatis. A.

COLVMNA 80.

Lana Gallicana] id est parmensis. Martialis, Velleribus primas Appulia, Parma secunda Nobilis Alinum tertia laudat ouis.

COLVMNA 81.

quod id, quod] quod heic quod.
proponimus] præponimus.
Vocis verbus figuras] vocis verbi figuras. Vertranus, verbis vocis figuras. alij ita legunt.

COLVMNA 82.

non dissimilitudines] nos dissimilitudines. A. Vertr.
in hoc] hunc.

COLVMNA 83.

50 *ira caput*] illa capit. V. hic locus 5. libro 4. relatus.
apud Plautum] Mostellaria act. I. scena 3.
pra philolache] Philolachete.
surdum theatru] ἄωφον θέατρον. Galen. πρὸς τὴν ἰδίαν λόγον.
omnes tres] omnes hæ res. A. omnes res vulgat.

cubiculum surdis ad silentium non ad adi-

um) Locus mendosus A. & Vertranio.

Ubi

COLVMNA 84.

cum debuerunt esse ornati disciplina) cum debuerunt antea. A.

COLVMNA 85.

Vinum quod Chio, aliud quod Lesbos) Hellenismus *ἐν τῷ χιῷ, ἢ ἐν τῷ ἰσθῷ*, apud Plautum, Hesperus Zacintho.

Idemque, item &c. locus mendosus A. concedit.) confedit.

COLVMNA 86.

quidam nominatus) quædam nomina. rogar cur non dicas) rogant cur dicas. V. vehant) vehent. A.

COLVMNA 87.

quod in nihil) quod nihili. A. quominus si ratio peruellere) quominus si ratio. V. si ratio. quominus, extrito, atque disuncto.

si in vocabulis casuum possunt item fieri) hic in vocabulis casus possunt item fieri. quod nunquam apud poetas inueniri factum) id est quod deest in fabula, sæpenumero expletur a grege.

si angustus clauis, altera lateris) duplex clauis, vnus angustus, alter latus. Erat autem clauis, plagula quæ ab humeris in pectus demittebatur, vt in *ἰσθῷ* Græcorum.

Decus) decus.

COLVMNA 88.

vt hoc gladium) Varro de re rustica: Late conditum gladium, adde nonium. milla denaria) millia denarium V. dupondius fictus) dupondius dictus.

COLVMNA 89.

Sappho & Alceris) Sappho & Sapphus, vt Alceus.

quod quisque &c.) quod quisque caput pertenderit sequi, debet eius consequentias casus in declinando facere: at non cum dixerit recto casu Alceris. S.

& non secutus erat analogias) defunt. reprehendendum) reprehendunt.

dixisse lana) dixi de lucerna. in nationes exprocreante) natione exprocreante. Verr.

COLVMNA 90.

itaque differunt ac dicuntur) discedunt, ac dicuntur.

COLVMNA 91.

dicebatur esum) olim dicebat esum. V. & iam hoc reprehendit) ante etiam hoc reprehendit A.

animaleis) animanteis. V. cum imperamus) cur imperamus. A.

in præteritis V. dicimus longum) Sic Ennius annuit sese mecum decernere bello.

sacrificor & lauat) sacrifico res V.

sacrificat) sacrifico A.

apud Plautum) in Truculento, actu secundo, scen. 1.

adlauant) lauant. A.

COLVMNA 92.

10 nosse similia intelligunt) non esse similia intelliguntur. Verr.

virum in secunda) locus mendosus A. Vertr nulla iniuria) nulli iniuria. A.

repudiant) pugnant.

nam quod) natura.

COLVMNA 93.

ha murena) heis murenæ A.

COLVMNA 94.

sic alij) sic alij. A.

NOTAE IN LIBRVM
Nonum Varronis de lingua
Latina.

cuiusque simile) cuius est A.

senior seni) senis seni. A.

COLVMNA 95.

si videatur esse vt dixi &c.) videatur esse, vt dixi: neutrum est. A.

Nestocles Parmenifus) Mnestocles Parmenifus. S.

minus erraret) minus erraretur.

COLVMNA 96.

nutat) ægrotat.

nomini) nominatum. V.

Purpurina) spurina.

que sit ratio & propositio) quæ sit propositio.

COLVMNA 100.

sed item est) sed idem est V.

Alij ab Aristarcho) Phraſis Græca, ἡ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἀφ' ἑαυτοῦ.

COLVMNA 101.

quattuor figuras) quattuor figuræ.

tamen eam) tamen de ea.

temperari) reputari.

de genere multi) eo genere multi.

Ennius ait) in Andromacha.

Hecloris natum &c.) Hecloris natu muro iactariet S.

COLVMNA 105.

60 vsuspecies) vsus species. A. Egg ij

scala falera in plural
Caleus furus) calcus furus S. vt suprà li-

bro septimo.
Arusini) Aristz.

NOTÆ IN FRAGMENTO

TVM FESTI.

COLVMNA 119.

Metaplasticos) quod item) quod idem.
Metonymia) *vegerat*) *vegebat*, id est *vegeta-*
bat; vide *Nonium* in *Veget*.

persuasit animo vinum, Deus) *persuasit*
nox vinum, Deus, qui multo est maximus,
 &c. cui simile est illud *Terentianum* ex *Adel-*
phis. *persuasit nox, amor, Vinum, adolescen-*
tia & Propertius, Hâc amor, hâc Liber du-
rus vterque deus.

COLVMNA 120.

Masculina) qui non *ἀνδρῶν* & *γυναικῶν*
 sed *ἀσθενῶν* & *ἐμῶν*) qui non *ἀνδρῶν* ἢ *γυναι-*
κῶν ea, sed *ἀσθενῶν* vocant.

Matronis) vide infra *Pilentis* : & *Litium*
 libro 5.

Apolloni) ita in æro numismate, *Apollo-*
ni sancto.

COLVMNA 121.

Mille (singulariter.) vide I. *Agell*. 16.

Municas, id est *communicas*) idem *Placidus*
 in *Glossis*.

à munis) à in cœniis. antiqui enim cœnium
 pro munus.

Mancipatus) vt *patri sim heres* &c. vt *patri*
rum heres existeret, & tam heres est, quam si
 idem in potestate aliena non fuisset suus he-
 res, vt patet ex eo quod ait *Seruius Sulpitius*
 in ea oratione quam dixit pro *Aufidia*. vide
 § *Agellij* 16.

Magistri) vide *Festum* in *Vici*, & *Paul.* in
Magisterate.

Maledictores) *Cato* in oratione) citatur eadē
 oratio infra in *Nauitas*.

Magnificius) qua) de falsis pugnis contra
Therimum. vide 13. *Agell*. 18.

at *nepos eius*) vide 13. *Agell*. 18.

Mutiani) *mutum*) *murum*.

COLVMNA 122.

Matrone) ob quam etiam causam &c. quā
 enim primam hoc iure vsam ait *Verrius*, eam
 cæteris exemplum dedisse, adeo vt, nec cum

vxoribus adessent, quo descenderent, cogi
 viros à magistratibus, quod communi vehi-
 culo vehitur vir & vxor : ita *Scaliger* emen-
 dat.

Minuitur) 11. *Plinius* 18.

cum in casto *Cereris*) vide *Turtullianum*
 libro de ieiunio : *Arnob.* libro. 5. Id *Græci*
ἀγνεύοντες deo: Qui his castimoniis opera-
 bantur, iunctu carere soliti erant.

10 *Mundus*) ante diem sextum *Nonem*) ante
 diem tertium, *Non.* Octob. ex *Pauli* *Epitoma*
 I. *Macrobi*. 16. *Plutarch.* in *Romulo* : *Apul.* *A-*
polog. 1.

Mundo) *Deorum manium*) *Macrobius*, *Mun-*
dus cum pater, *Deorum* tristium, atque infē-
 rorum, quasi iniqua pater.

Minora templa) cum loca aliqua tabulis
 &c.) Id ita esse indicant *Seruius* & *Schedæ* his
 verbis. Alij templum dicunt, non solum quod
 hastis, aut aliqua re tali & lineis aut loris, &
 simili re septum est, quod ecfatum est. am-
 pli vsuo exitu in eo esse non oportet, cum
 ibi sit cubiturus auspicans.

20 *manalis fons*) neque tamen speciadus &c.)
 neque tamen specu inciliis ve cietur, quia flu-
 men id auspicatur, quod sua sponte in amnem
 influit, vt id *Festus* velle videatur: ad auspi-
 candum flumina ope humana (puta specu &
 inciliis) ducta. non prodesse, sed quæ sponte
 sua in amnem fluunt. Loqui autem videtur
 de perenni auspicio, quod dicebatur, quo-
 ties quis amnem aut aquam, quæ ex sacro o-
 ritur, auspicatò transit. Ex sacro, inquam, id
 est capite fontis. Nam capita omnium fon-
 tium, non ex castellis aut diuiculis, sacra
 vide in *Petronia*.

COLVMNA 123.

40 *Mensa*) legibus earum omnium mensa (sacre
 sunt) id est legibus ædium sacrarum, mensa
 quoque & arula sacræ sunt. Id enim *Papy-*
rano iure continebatur, idem de vasis & om-
 nibus, quæ in æde continebatur cum dedica-
 rentur.

Vt velut in ararum vel puluinaris loco
 sine) id est mensa, quæ ita delica-
 ta in

ta in templo, aræ vsum & puluinaris locum obtinent.

privati quoque] hoc significat, Privatis licuisse in mensis suis sacra facere, parentationem tamen, non sacrificium. sacra facere, inquam, Saliorum impositione, vel sigillorum alicuius dei: pura, Herculis vel aliorum, Arnob. 2. Statius in sylvis. Martialis. Inde Didoni apud Virgilium libatio in mensa. ac proinde parentatio etiam in loco non sacro, sacrificium in sacro tantum perficiebatur.

Mensa tenebat aram) aræ primum anstæ: quò deas à sacrificantibus teneri necessarium esset. 3. Macrobr. 5. & Virgil. Talibus orabat dictis, arasque tenebat.

[*Mille orbium*] v. i. Gell. 16.

Mutæ] solebant antiqui duplicare] idem Festus in Solitaurilla.

Manumitti] sacrorum causa] in Manumissionibus, quæ fiebant sacrorum causa, pen-
debat auri nescio quid. vide Festum in Puri.

ita edicite, &c.] ea solemnia verba manumissionis, de quibus in lege 23. ff. de manumiss. vindict.

ac pro eo auri xx. puri probi profani, mei soluo] lege Manlia, teste Liviò 7. id constitutum, unde aurum vicefimarium. Liviò 27. & Lex vicefima in l. 2. §. ab hoc 44. ff. de origina. iur. huius etiam meminit Cicero 2. ad Atticum 16. Hanc autem vicefimam dominus soluebat, pro liberato seruo. adde Epitacum apud Arrianum lib. 2. & 3. cap. 26. ad eò vt nulla manumissio, referentia ita Tertullano, non esset vestigalis, eamque manumissi vicefimaribus eius arat. (est enim ita legendum apud Arrianum 3. cap. 17. non eius arat.) inferebant: quod postea iis remissum à Nerone, Tacito teste, decimotertio Annal.

puri probi] vide Festum in Puri probi.

mei soluo] soluit. lege, mihi solui.

Migrare mensa quod legibus eius sacra esset] legibus eius, deest. S.

inauspiciatum habebatur] Hoc in superstitione veterum fuit mensas non linquendas, ique confirmat Plinius 28. cap. 2.

scum sequitur sua migrantem poena] cum sequior suaderet causa.

COLUMNA 124.

Mensas aiunt quidam fuisse in triuiis] Vnde quidam fuisse in tristibus dicunt, ex libris qui sunt Rituales appellari. Scal. Vt sit verisimile, Rituales libris, ea parte qua de mensis consecrandis templo edicebant, de auguriis mensalibus (quæ vernisera appellant) de diis ac tristibus, quæ contrà accidebant, edixisse.

triuiales] deæ quæ in Triuiis coleretur sive Diane sive Hecate posite. Idè ait, curiales mensas dici non tam quod lunoni, quæ Quiris appellatur, posita. sed quod ei Sabini in curiis sacrificabant. vide in Quirites.

Mamertini ver sacrum] Vide, ver sacrum & 3. Plin. 13.

vt dicerentur Mamertini] vide Strabonem. *Muriet*] ex hoc loco Nonius, in Statis emendandus. Porro id genus muriei ex Schedis Seruij nondum impressis explicandus. Virgines vestales, tres maxime, ex Non. Maiis ad pridie Idus Maias alternis diebus spicas adorea in corbibus messuariis ponebant, easque spicas ipsæ virgines torrebant, piadebant, & molebant: atque ita molitum coadebant. ex eo fare virgines ter in anno molam faciunt, Lupercalibus, Vestalibus, Idibus Septembr. adiecto sale cocto & sale duro.

Mortua] flaminicis] flaminibus.

COLUMNA 125.

Maleuoli Mercurij signum] in Turdellis Rome M. Mercurios vel Mercurius.

Maximum Praetorem] vide Liviū 7. vide 3. in Maior.

Marspedis] ne Messala &c.) quidquid debite Messala, constat, in formula solitauriliū ad lustrandum agrum ambaruali sacrificio solum Martem nominari, Marspiter te precor. Porro Marspiter non est filius Martis, sed Mars pater, qui & Siluanus Catoni 141. Tres autem erant cuique possessioni siluani. Domesticus, ipsi possessioni rusticus, ipsi pastoribus consecratus. Orientalis, cui in confinio lucus erat positus. vide auctores de limitibus agr. de eo loquitur Caro.

Modo] à modo quodam, id est ratione dicuntur omnia ista commoditas.

Nania] *ἡντιὰν ἐξ ὠδῶν*, Gloss.

νῆαρον] *ἡντιὰν*, extremum inestinum.

νῆαρον] alij *νῆαρον*, scribendum *νῆαρον*.

Nania dea] vide Arist. 6. de animal. 9.

COLUMNA 126.

Navali corona] De Saturnio carmine Attilius Fortunatianus hoc refert, Triumphatus in memoriam victoriæ suæ, Titulos Saturniis versibus in Capitolio posuisse.

Neuiquam &c.] idem placidus in Glossis.

Nesrendes] sic Nesrendes porci. Terentio Scauro in libro de Orthographia, quòd fabam frendere non possint. Et Nesrens infans Placido in Glossis, nondum dentatus, quique cibum frendere nequeat, id est frangere.

Nec coniunctionem] nec escit,] antea nec escit, malè.

C O L V M N A 127.

Neutiquam] *sed mihi &c.*) hic versus citatur à Cicerone in Academicis sine poetæ nomine.

Cicero] libro de Vniuers.

Nepos luxuriosus] idem Placidus in gloss. *Tuscia*] Græcum est etiam vocabulum quo vtitur Apollonius lib. 4. Theocritus Eidyli. 17. Eustathius in Δ Odyssi.

Aristarchus] alij Callimachus:

C O L V M N A 128.

Ex Apollonio] lib. 4.

Nefasti] nefasti V. notantur autem nefasti dies in veteri Calendario N litera, vt nefasti priores. N. P.

Nes pro sine] in lege dedicationis *Aræ Dianæ*] in Schedis veterum inscriptionum extat fragmentum huius dedicationis his verbis. leges huic aræ eadem sunt quæ aræ Dianæ sunt in Auentino monte dictæ.

Nanteam] *Labeo in commēt. iuris Pont.*] citatur infra in Spurcum.

C O L V M N A 129.

Naualis scriba] quibus rem geminēt] quibus remicant. V. quibus remi eminet, vel quibus remi emicant.

C O L V M N A 130.

Nudiustertius] dicitur cœli cauit] V. Varr. 4 de Lingua.

C O L V M N A 131.

Numere & numero] adde Nonium. c. 4. numero 319.

Nuptias] *Parentam*] Funestam. V. Liu. 1. & infra Parici quæstores.

C O L V M N A 132.

Nuncupata] alij nuncupatur.

Nundinas feriarum die esse voluerunt] lege deinde Hortensia factum est, vt is dies fastus esset. 1. Macrob. 16.

Nuculas Prænestinos] vide Liuium 10. & 13. Macrob. 3. Satur.

Nummum ex Graco] vide Pollucem.

Numella genus vinculi] hinc Placidus in gloss. numellatus id est numella ligatus.

Nuces auspiciū fiat secundū & sollicitimū] id displicet Plinio 15. cap. 22. & Varro in apud Seruium 8. Eclog. Huc pertinent illa *Cacliana*, *Concubinae nucæ da:* & *Virgilius Sparge marite nucæ.*

Numam] vide 13. Plin. 13. Liuium 40. Plutarchum in Numa.

C O L V M N A 133.

Novæ Veterannia] *Ecterrannia*. V. Veteres Annia.

Nauibus] idem Varro 4. de lingua.

Nauti consulatus] *T. Sicini Volpsi*] vide Dionysium libro 8.

Sepulci in crepidine] hic locus indicio est hic

agi de iis qui intra urbem sepulti vel combusti, contra quam leges XII. Tab. permitterentur qua de re vide Ciceronem 2. de legib. Plutarchum in Problemat.

Noua curia] vt in iis ea sacra curarēt, qua cũ ex veteribus in nouas euocarētur] dicam plenius ad l. 9. §. 2. ff. de rei. diuisi.

C O L V M N A 134.

Nixi di.] *menja*] *menja* tripedi. M. S. nullo 10 sensu.

Ningulus] *atque in re*] atque vt te. *Niger lapis*] & *Quintilium*] ab eo Luperci Quintiliani. vide infra Quintiliani.

C O L V M N A 135.

Nuces mitti] Mos hic spargendarum nucum habetur in veteri inscriptione quæ extat apud Vrsinum.

Nonendiales seria lapidibus pluisset] vide Liuium 1. & 33.

Nonarum] V. S. Agellij 17. oculi] *simum*] *oculatum*] *Argum*] Græci τῶν ὀφθαλμῶν.

C O L V M N A 136.

October equus] vide Plutarchum in Problemat. & Aconius pro Milone.

C O L V M N A 137.

Occupatitius ager] de agris occupatitius. vide de scriptores de limitibus agrorum.

C O L V M N A 138.

Ortygia nunc] non. Ant. August. *males orbis cliuus*] Virbius MS. virbius Liu. 7.

C O L V M N A 139.

Est cum air] lege, Perimere est cum air. *Ordinarium*] est cum air] pertinēt hæc verba ad explanationem verbi Peremere.

Persicus] alij persibus. vide Varr. 6. de lingua Lat. vide in Sibus.

Perpetua] imperia qui detinuit patris] nec pretio quit. Et in Nytris.

Puteum] vide Varonem 4. de ling. Lat.

C O L V M N A 140.

Puitium] Potitium.

Pegasum equum] vide infra Pegasides. *Porca præcidanea*] *præcidarii*] ea præcidaria Mario Victorino. differt autē à presentanca. *Placēta*] ex tribus pulvis factum] id est farre oleo & melle, teste Seruio. 7. Æneid.

Porriciam] quod est profanatum] vide Varro nem de lingua Lat.

C O L V M N A 141.

Postliminium in opinione] in ditione, ita videtur legendum. Nā & in fragm. legis Seruilia, sic est, qui in arbitratu, ditione, potestate, amicitia.

propter viam] vide Plaut. in Rudente.

C O L V M N A 142.

Punicum] dicitur etiam vestis nomen. vt apud Horatium in Epodis, &c. ode. 9.

Profusus] vide in Occisitantur.

COLVMNA 143.

Plebi adiles] plebei ad les v.l.2. ff. de orig. iur. Dionys. Halicarnas. lib. 6. *plorare*] *Sinurus sacra* (pro) ita legendum, Si Parentem puer verberit, aut ole ploravit, puer diuis parentum sacer esto.

Possessio] est odita veteres teste Quintiliano. *Penem canis puris*] sic Gloss. cæna pura *Penem canis puris*] vide Augustinum in Ioanibon.

Possessio ad interdictum venit] id est ad ius, ad Prætozem, teste Petronio arbit.

COLVMNA 144.

Papiria tribus] vide Liuium lib. 9.

COLVMNA 145.

Parare inter se munus] pro quo Liuius Scipius dixit, Comparare lib. 30. & 32. & 37. vide Sallust. in Iugurth. Cicer. 1. ad Attic.

Peregrinos inter prætor] vide l. 2. §. post aliquot. ff. de orig. iur.

Polimentum] ita Plaut. in Menæch. poliminta Arnob. lib. 7.

COLVMNA 146.

Pottium] *decima bouum*] sic antiqui in foro bouario. De decima quod ait, vide Plurarchum in Problem. vide Varronem 5. de lingua, Terullianum Apolog. c. 14. dixi ad l. 2. §. 2. ff. de pollicitation.

COLVMNA 147.

Prætexta bulla] vide Verrium apud Macrobr. lib. 1. cap. 7.

Porcas] vide Varronem 1. de re rustica cap. 29.

COLVMNA 149.

Possessiones collidebat] colebat. Ant. Aug. legendum, possidebat, ex libro 15. capite 13. I. Iudori.

Potesitur] v. Nonium 10. 34.

Poteratur] in ea qua vocis est cum] in ea que est, cum.

Punicum] non Pœnicum] imò ita in columna rostrata, classes Pœnicas : & in frag. bellum Pœnicum.

COLVMNA 150.

Pelliculationem à pelliciendo] seu pelliciendo, vt Vel Longus in libro de orthographia monet.

Pascuales oues] quibus opponit Pelitas Tartarinas. vide Columellam lib. 7. c. 4. v. in Solox lana.

Porsube] vide Tertullianum in exhortat. ad castitat.

COLVMNA 151.

Pilentis] vide S. Marronis.

Pullus] antiqui autem puerum quem quis amat pullum eius dicebat: idem Placidus in Glossis. Arnob. lib. 4.

Puls] vide infra in Tripudium.

COLVMNA 152.

Pullarium] hoc verbo vtitur Liui. lib. 10. Valerius lib. 1. c. 4.

Publici augures] vide in Publicis ager, vide in Quinq; genera signorum, Ciceronem 2. de Legibus.

Templo cæli regionibus designato] Templum dicitur hic, locus manu designatus in aere post quem factum, illico captatur augurium, teste Seruio 1. & 6. Encid.

lituo qui quinquinal appellatur] vide Seruium Eccl. 9.

Picus rex] vide Laetant. lib. 1.

Pollubrum] vide Nonium.

Publica pondera octier] alii octier, alii vtier.

COLVMNA 153.

pecuum M. Caro] in oratione pro Rhodiensibus. quæ extat apud Gell lib. 4. cap. 7.

Procum] in iudicio collocando] id est ad eundem vel eligendo.

prærogatiua centuriæ] Sic Aufonios in gratiarum action. prima.

Præcianiatores] abstineant se opere] ab opere se abstineant.

COLVMNA 154.

Procieta classis] vide supra Endo procieta.

Profimurium extra Auentinum, nunc etiam intro adificia] mons Auentinus olim extra Pomerium, deinde à Claudio intra Pomeriũ receptus, de quo Tacitus libro secundo. adde Varr. lib. 4. de lingua Latina, Liuium lib. 1. Vopiscum in Aureliano.

Procieta] vide supra Endo procieta.

Profimurium extra Auentinum, nunc etiam intro adificia] mons Auentinus olim extra Pomerium, deinde à Claudio intra Pomeriũ receptus, de quo Tacitus libro secundo. adde Varr. lib. 4. de lingua Latina, Liuium lib. 1. Vopiscum in Aureliano.

COLVMNA 155.

Penus segetibus sepius] regetibus septus hæc lectionem confirmat Ouidius 4. Fast. loquens de æde Vestæ, de qua hic illo versu, Et paties

40 lento vimine textus erat.

COLVMNA 156.

Purim�strio] purim�strio: Suda *purim�strio*].

Pollucero mercas pisces] vide Plinium lib. 37. c. 1. vbi de piscibus pollucendis. De pollucendis mercibus, vide Varronem lib. 5. de lingua

Larina, Tertullianum Apologetic. c. 39.

Pecunia] appellatur Lucarie] huc pertinet

50 fragmentum vetus Senatus consulti, in quo inter cætera legitur, V. F. De Lucari ludorum Sæcularium.

COLVMNA 157.

Quiritis] in funeris indictiuis] in funetibus indictiuis. vide S. Indictium adde Varr. lib. 6. de lingua Latina, & infra Simplidiaria.

COLVMNA 158.

Quintipor] vide Plinium 33. cap. 3.

Ggg iij

C O L V M N A 159.

[*Quintanam classem*] v. 16. Gell. 10. Dionys. Liuium.

Quando Rex comitia sic) legendum ita, quando Rex comitiauit, vt apud Paulum. *dicuntur* edicuntur. Nam & ita Varro supra de lingua Latina.

C O L V M N A 160.

Quando stercus delatum) alium) cliuuum. nam & ita Varro 5. de lingua Latina.

C O L V M N A 161.

Quot serui tot hostes] *Benefica*] alij beneficæ: de quo vide Macrobium 1. Saturnal.

C O L V M N A 162.

Rufuli] videntur Asconius Verrina 2.

Romani artificium] alij, artificium.

equitando] vide Dionem lib. 43.

paribus] fortè hæc vox ita accipienda est, vt apud Virgilium, prima pares ineunt.

Rubidus panis] vt *parū coctus*] vt per coctus. 20

Est enim recoctus Isidorus c. 2.

Itaque ibi torreto pro pane rubido] lege, torreto me pro pane rubido, vt apud Plautum Casina, scæua Vna cædepol.

Romanam portam] quæ Romanula Varroni 4. de lingua.

C O L V M N A 163.

Rutilium Rufum) Rutilius vel Rutulus

Rufus. adde Varron. 4. de lingua.

C O L V M N A 165.

Romam] eadem extant apud Plutarchum in Romulo.

C O L V M N A 166.

Romam ante Romulam) Proprium Romæ nomen vetitum publicari: atque ob id Verranius Soranius neci datus. vide Solinum c. 1.

Romanam portam qua & Romanula] Varroni 4. de lingua.

C O L V M N A 167.

Ruminalem] vide Varronem 2. de Rusticac. vlt. Nonium in Numa.

C O L V M N A 169.

Radere genas] vide Seruiū in 12. Æneid. & ea quæ scripti ad 11. 12. Tab.

C O L V M N A 170.

[*Plautus ubi si quid*] in Aulularia.

[*Item experiurauit*] v. Plautum Cistellaria.

Ratumena porta] vide Plinium 8. c. 43. & libro 18. cap. 2.

Reconducla] alij reconducie.

C O L V M N A 171.

Refrina] *reirrico*] alij è tritico. scribendum reuertantur.

Remurimus] vide Dionys. Halicarnaf. 1. Sc Plutarchum in Romulo.

C O L V M N A 172.

Refugium] *Tullius*] Iulius: & ita Macrobius in Saturnalib.

Saliarum virgines] vide infra Salias virgines.

Starin fugit] vide Plutarchum in Probl. Oridium in Fastis.

Quando Rex] vide Varronem 5. de lingua. *Relegati*] *Senatusconsulto*] *Senatusconsulto*. *Magistratus*] magistratus. *Religiosus*] & alij *senes*] *Allienfis dies*: de quo vide Liuium lib. 6.

C O L V M N A 173.

Repasinari] *abstinui*] obstinui: vide 5. in Obstinato.

C O L V M N A 174.

Reses] & *residuis*] ita Placidus in Glossis. *Somno*] alij *sumnos*: antiquè, vt frons pro frons.

Pacuius] alij Pacuius, antiquè, vt fluius pro fluius.

C O L V M N A 175.

Remanant] reuitant, & ita apud Plautum in Captiuus.

Desunt riuos, campisque remant] deserunt cliuos, camposque reuitant.

C O L V M N A 176.

Religionis præcipua] *Marco Aemilio Lepido*] vide Valerium 4. c. 2.

Quint. Fuluius] adde Liuium lib. 43. *Tit. Sempronius*] vide Valerium 6. cap. 5. *Ciceronem* 6. de Repub. Agell. lib. 6.

L. Amil. Paulus] *Lucius Aemil. Paulus*. vide Liuium in epitoma libro 46. *Plutarchum* in Paulo.

P. Corneli Scipionis] & c. vide Plinium 34. *M. Valerius Messala*] v. Plinium 17. cap. 26.

In ara ipsa Iouis] alij in ara Iouis. antea male, in capite bis. v. Plinium 17. c. 25.

L. Cornelij Lentuli] vide Valerium libro 5. *P. Africani Luci Mummi*] vide Ciceronem lib. 2. de Oratore. *Plutarch.* in Aph.

Qu. Fului nobilioris] huius censuræ nulla extat memoria in veteribus monumentis.

Qu. Pompeij] vide Plinium 7. cap. 43.

C O L V M N A 177.

Romanos) vide Dionysium Halicarnaf. seum lib. 1.

Rigido] *nauibus ambulabant*] ita locutus Cato in libro de rustica c. 1. quin etiam Cicerone, maria ambulauisse dixit, Xenophontem imitatus.

ambulabant] ambullabant. nam Ennius, vt sæpius geminauit literas, vt 5. habuimus in Solitaurilia.

Respublicas] *Caius Gracchus*) vide Ciceronem in Bruto.

recipie] recipiem.

C O L V M N A 178.

Rustica vinalia] vide Varronem 5. de lingua. Plinium 9. cap. 4. *Plutarchum* in Problemat.

C O L V M N A 179.

Suppum] alia significatione sumitur hoc verbum apud Isidorum 18. cap. 65. pro iactu quodam in testis.

C O L V M N A 181.

Sublicium] *vocabulo Volscorum*] Latinis vero Sub-

idè Publicæ, vide Vitruv. 3. cap. 3. legitur ramentum apud Sallustium lib. 4. sublices ad Sublicium pontem agentes erant & qui manum ad stipem porrigebant Seruus de vita beata c. 25.

Suberies] vide J. suber: Isidorum 17. cap. 17.

Silicerniū] vide Non. & Placidū in Glossis.

COLVMNA 184.

Surum] vide S. in Crebrisuro.

Syrium] alij Surium.

Summus] apud Seruiū in fragmentis mus. 10
fate pro tacere, & murmurare accipitur.

COLVMNA 185.

Solatum] arquato] vide Noniū in Arquatus.

Sopfes] parentem & patriæ) hic titulus tribuitur Cæsari in denareis argenteis.

COLVMNA 186.

Ad patriam sopfes) sumptum ex Homero
vid. in ad. i. c. 24.

Surotilla) vide in Todi & Crocotilum
Var. lib. 6. de lingua Latina.

Suburanam iribum] vide in Suburam.

Succidanea hostia] vide Agellium 4. cap. 7.

COLVMNA 187.

[*Sulci*] victum] dictum.

COLVMNA 188.

Superfites] vide Seruium lib. 3. En.

Supernari] alij Supernata. & ita Politianus
in Miscellaneis, cap. 73. alij legūt, expernata.

Supremum] belli & armorum maiors potens] Mars hic belli potens dicitur, vt apud

Horatium Venus Cypri potens.

Subsidium] vide Præsidium.

COLVMNA 189.

Subsiles] vide in Ipsulices.

COLVMNA 190.

Subuerbustam verubus vstam] verberibus
flam. Sic apud Horatium, vsti virgis.

Supplicia sunt qua caduceatores portant)
Hoc significatu supplicium sumitur apud

Sallustium in Iugurtha.

Sinnus capito ait &c.) ea significatione vox
supplicii sumitur apud Isid. 5. & 25. & 6. c. 28.

COLVMNA 191.

Sufes] vide S. in Meritauere.

Sub visem] subijcit] alij subit. alij submisit.

Supa] alti supar.

Olam] alii ollam. vide in Solitaurilia.

COLVMNA 192.

Seruere adicere] alii adicere.

COLVMNA 193.

Stipem] Stipem Glossæ & sup. & v. n.

Stipem in masculino genere) vide in Nau-
tiorum Carisium lib. 7.

Stipes] hostiam] alii ostium, sic S. in Scrupi
hostreis pro ostreis.

COLVMNA 194.

Satura] in fragmento legis Seruiliæ sic est,
extra quam seu quid in Saturam feretur.

Suber arbor ac suberies] vide in Suberies

COLVMNA 195.

Stercilem mulierem] cipit] alii concipit.

Seplasia aut seplasium] vide Nonium in Se-
plasium.

Pomponius in Adelpis) citatus ab eodem,
Nonio, in Daratim. vide in Seplasia.

COLVMNA 196.

Sanctum] vide Macrobr. in Saturnalibus.

Saccorum] Syccomorus Isidoro libro 7.
cap. 7. alii saccomorus.

Sacrem] Plautus in Menæch.

Synceri] alii Synuri, ita apud Plautum. MS.

Sacrificulus] sicinius bellurus) imò Manius
Papirius, teste Liuiò & Dionysio. Sed fieri po-
test vt Festus, aut potius Verrius, alios autho-
res securus sit.

COLVMNA 197.

Sacrata leges] vide in Publica pondera.

Sagminarius] sacratum) Cicero O fides alma
apta pinnis & iururandum Iouis.

COLVMNA 198.

Sanates] vide Festum in Sanates.

Sani fortii] alii sanati facti: alii sani fortii-
que, adde Festum in Fortis.

Sarcta vinea] vide in Sarpjuntur.

COLVMNA 200.

Scauam & in bona) Plaut. in Pseudolo. Bo-
na scaua est mihi. adde Varr. 6.

Saperda] sapientem etiam significat) Varro
apud Noniū in Saperdæ. Omnes videmur no-
bis belli, festiui, saperdæ.

COLVMNA 201.

Salua res] parasiti Apollinis] vide Athenenum
lib. 6.

COLVMNA 202.

Salias Virgines] vide in Regifugium.

COLVMNA 203.

Seculares ludi] vide Acronem in Horatii
carmen sæculare.

*Operatus tribus diebus toridemque nocti-
bus*] vide Acronem dicto loco.

Scutulum] ex Græco σκῦτον.

In opa aliud dicimus scutula] v. Manducus.

Squalidum] quod proximè ad similitudinem
squama piscium accedit] idem Agellius 2. c. 6.

Schoeniculus] vide supra in Proledas.

Scorria] ex pellibus facta (scortea appellantur)
idem Varr. 7. de lingua Latina.

Scaptensula] σκαπτενη Græcis v. n.

COLVMNA 204.

Speiile] suis] fueris. Varro.

Spicit] vltro spexit de ceteribus celsis] Vltro spe-
xit de montibus celsis. Pompon. Latus: alii
pro, vltro, legunt, sedulo, vel paulò.

COLVMNA 205.

Scrupta] scrantia. Varr. lib. 6. de lingua Lat.
Scrupti] in Andromacha] ita apud Nonium
in Scaptes. Alii, in armorum iudicio legunt.

Asperi] alii aspera.

Scribonianū puteal] hoc ipsum Scribonia-
nū puteal expressum est in argenteo quodā de-
nario eum inscriptione, Puteal Scribonian.

Antea atria] ante atria. nā & ita J. in Tablinū

60

C O L V M N A 206.

Sceleratus vicus] vide s̄ in Orbis cliuus.
Sexagenarius] *scirpeus hominum effigies, &c.*)
 vide D ouy] lib. 1.

C O L V M N A 207.

Simpludiarea] vide supra Indictiuū funus.
Sinistra aues] vidēdus Plutarchus in problē.
à deorum] *sedē*] ab hospitiorū sede : sic enim
 apud Vatonem s. de ling. Latina.

Senatores] vide Agell. 3. cap. 8. Liu. 26. c. 36. 10
Septentriones] *Eannus*] plenior extat versus
 apud Varr. lib. 6. de ling. Latina.

C O L V M N A 208.

Septimontium] vide s̄. in Sacrani.
Sifus] *Pratoris*] alij curatoris, vt in lege Ma-
 nilia apud scriptores de limitibus agrorum.
Siparium] vide n̄ Isidorus, 19. cap. 13.

C O L V M N A 209.

Seruorū] *seruos*] alij ceruos. v. Crinitū 19. c. 18.
Sisipitem Inonem] alij hospitem.

C O L V M N A 210.

Saturno] *sacrificiū sic capite aperto*] idē supra
Mezellus] de quo v. 3. Macro. 13. (in Satur.
Claudium augurem] Vide Liuium 45.

Ius sisset adesse] Nam in auguratione eius
 qui augur creandus esset, alius augur adesse
 solitus erat. de quo vide Macro. lib. 4. in In-
 dice: Liuium 36. Suetonium in Caio.

Sacra sibi familiaria] de sacris familie Clau-
 dia, vide Festum in Propudianus capite 12. &
 Macrobitum lib. 1. cap. 16. 30

Scaptea] de qua V. Plin. & Liu.
Stellatina tribus] *Vrbe Capena*] vide Pliniū
 lib. 3. sunt que etiam leguntur hoc loco, regioe
 Capena.

Sabini] quod ea gens pp. in argenteis dena-
 riis. DPP. significant deos penates.

C O L V M N A 211.

*Cella Cirulis locus in Circo datus est Vale-
 rio Dictatori*] vide Liu. lib. 2.

Sontica causa] *M. Porcius lato de ro*] M. Ca-
 to de re florā ita citatur ab Agellio 18. c. 13.

Spiciunt] *inea quam habuit in Q. Thermū de
 septē hominibus*] citatur oratio de decem ho-
 minibus in & Thermum s̄ape à Festo, & ab
 Agellio 13. cap. 14. ita vt h̄c pro septem homi-
 nibus sit legendum, decem hominibus.

Spatiatorem] citatur hic locus ab Agellio,
 7. cap. 12. paulo aliter, sed corruptē.

Sata] *sacrificia*] *de sacrificio commisso*] ita le-
 gitur apud Agell. 7. cap. 22. de sacrilegio com-
 misso, ita legitur in Prohiberi comiti a s̄. & in
 Epitoma Pauli. C O L V M N A 212.

Sacramentum] *post hoc factum erit*] alij post
 hac, alij, post hanc legem rogatam.

Quicumque furti erunt] *quicumque ex hacce.
 ubi aes dicitur cepum est*] idem Varro.

Sextantarij asses] *quod propter bellū punicū*
 quod per bellū Pau. cū. ita legit Hermolaus.

Sextantarij per quos cum soluis cepum esset, 60
populus aere alioo liberatur] vt populus

aere liberetur.

*Septuēnio quo qzanno vsus est vt priore nu-
 mero*] septuēnio quoq; eo vsus est vt priore
Seftorii] vide in Sextantarij. (nummo.)

C O L V M N A 213.

Solida sella] vide in Silēto surgere, adde Li-
 uium lib. 10. & in Silere.

Expresse] ita. anti. qui per S. simplex.
Silatium] *iantaculum*] ita in quibusdam, vt
 & infra, iaiuni. & in glossario iantat.

Suffragatores] *notabat appposito puncta*] anti-
 qui suffragia non scribebant, sed puncto no-
 tabāt, teste Porphyrio in illū Horatij versū.
 omne tulit punctū: adde Cic. pro Cn. Plācio.

Sruppi] vide s̄. in Stroppos.

*Secespiā esse Antistius Labeo ait ferreū cul-
 tium*] Suetonius in Tyberio, inter Pontifices
 sacrificanti pro secespiā plumbeum cultum
 subiiciendum curauit.

Qua in sacratio] Sacratio tēpli locus festo-
 rior erat: vt adytū, locus ad quē nulli erat adi-
 tus, nisi sacerdoti. In eos sacra reponēba-
 tur l. r. ff. de rer. diuis. Seruius 2. *Æa.*

Rediculo] reticulo, natus hic error ex anti-
 qua consuetudine ponendi d. pro t.

Tube] id est tubi. antea, nube.

In templo Bone dea] nō quod ultra Bonillas
 in via Appia fuit (cuius pro Milone Cicero
 meminit) sed quod in Auentino, cuius P. Vi-
 stor facit mentionem. 30

C O L V M N A 214.

Sinistrum] vide s̄. in Silere.
Stipatores] *destituantur*] ita apud Agellū 10.
 cap. 13. alij constituantur, alij destituantur.

C O L V M N A 215.

Destituatur] d est figurat.
Tappate] alij tapere. v. Non.
Tauri ludi] v. in Talipedare.
Tribunitia rogatione] *Aelius in xii. signifi-
 cat verbor.*] ita citatur s̄. in Postlimicium.

C O L V M N A 216.

Taurus] vide Varr. 2. de re rust. cap. 5.

Tullios alij dixerunt esse Silanos] pro Sila-
 nos glossē Siluanos legūt in quibus Siluanus
 expositur *220. v. in* lege Fūdi 17. s̄. itē comitat
 ff. de a. et. empi. Siluani dicuntur persone ex
 quorum rostris aqua salire solet.

Topper] *humanū homonē*] ita in Hemonā.
Topper vt fit patris eicit mas] alij eiecit ma-

alij, pater eiecit foras.

Torrentis] vide Varr. 1. de re rust. cap. 12.

C O L V M N A 217.

Tutulū] *forma melli*] alij formam ē tali:
 alij, forma ē tali. adde de Tutulis Varr. lib. 6.
 & Tertullian. in lib. de Pallio.

Tuguria] *Valerius in explanatione* Duode-
 cim] ita citatur in verbo sanates.

C O L V M N A 218.

Tumuluarij] vide Sentiū initio lib. 8. *Æa.*
Domestium] vid. Cic. 8. Phil. *Æa.*
Tosca] vide Varr. lib. 8. *Æa.*

C O L V M N A 219.

Tonillim] *Phinidis*] ita apud Nonium alij
Phœasii malè.

C O L V M N A 220.

Tablinum] atrium] vide supra in Scribo-
nianum.

NOTÆ IN SCHEDAS.

C O L V M N A 221.

Mannibæ] vide Acron. in Horatium lib. j.
Odat. II. & Seruium lib. I. & II. Æn. & su-
pra in Trifolcum.

C O L V M N A 226.

obiurare] vide supra in Obitu.
Ommentans] id est expectans, ita enim glôf
fæ à mantando, id est manendo. adde Noniũ
in Mantat.

C O L V M N A 227.

Obstinum] *qui deo deæque*] qui deo qui deæ.
alij, siue deo siue deæ, ita Macrobius 3. Satur.
9. Cato dere rustica. c. 89. Agellius 2. cap. 28.
Anobius libro 3.

Obfidium] *obfidium cœpit*] Sic Tacitus li-
bro 4.

C O L V M N A 228.

Optima lex] *magistrorum*] magistratum.
vt optima lege] de antiqua formula, Vti
quod optima lege fuerat, vide Agellium I. c.
12. Liu. lib. 9.

C O L V M N A 230.

Oppidorum] *Cato*] hæc vox dispungenda.
Pa pio parte] sic apud Aufonium, do pro
domo.

Prædotiunt] alij prædotiunt. vide supra in
orcus, sic veteres exfociunt.

Truicilioe] id ita dicitur. vt Aboloes.
pilare] *sumi qui Graecare originis*] nam Græ-
ci fures *φιλία* dicunt. ita scribendum. Se-
neca lib. 7. epistol. 22. filistas vocat.

Picari] *Dori*] imò Bæotij, si verum dicit
Hesiodi antiquus interpres in Theogonia.

C O L V M N A 231.

Petrarum] *Leuius*] alij Liuius, alij Læuius
ex Agellio 12. c. 10.

Pifalitem] alij pifalitem.

C O L V M N A 234.

Tagax] & *Mutonis*, &c.) ita legendum &
Muton manu percabere posse tagacem.
Taliois] *rabit*] alij rupit, alij rapit. vide su-
pra in Pacionem.

C O L V M N A 235.

Tapulam] alij tapullam. v. in Sodales.

Tripidium] vide supra in Puls.

C O L V M N A 236.

Tintimura] *molae*] alij mollem.

Tentipellium] *indeque*] alij idem.

Paci] *magistri*] *pacis*] antiquè,
pro magistri pagi. V. supra in Orcus. sic anti-

qui dicebant leciones.

distributa inter se distant nominibus que dis-
similibus] hæc verba de sunt quibusdam.

in Oppidi vicis] in oppidi vicani.

Viginti quinque] Vide Agellium, 20. c. 1. 6.

Plin. 1.

Victimam que vincula ducatur] alij vitta le-
gunt. Nam vittrati boues ad aram ducebantur,
teste Seruio 2. Acn. alij legunt, victa.

10

C O L V M N A 237.

Via] in hoc fragmento agebatur de viis
muniendis, & lapide sternendis, & de iure
per eas iumenta agendi.

Vastum] vide Non. in Vastitudine.

Ve victis] *adpenderetur*] pensum.

Brennus Rex] alij Brennus dux.

Vire] vide Varron. 4. de lingua.

Vruat] Placidus in gloss. oburbar. circum-

20

scribit.
Vngulus] *nacla est qui eorum ecurreret*] na-
cla siquis requirit.

ebrio] alij clirio.

C O L V M N A 238.

Vindicia] *tor arbitros tres dato*] prætor ar-
bitros tres dato.

30 NOTÆ IN FESTVM
& Paulum.

Abacti qui coacti deposuerunt imperium] vt
abacti magistratus qui per vim depositi: ita
in iure abactus venter Paul. 4. sent. 9. §. abor-
sus (qui Græcis ἐναρπιζόμενος 31. Eclog. 6.) qui
per vim eiectus, dicitur. Ad eundem modum
oues abactæ, porci abacti l. 3. ff. 3. de abigcis.
abacti caballi Cassiod. 8. variar. 32. nam vt sæ-
pius vis in abigearu admittitur l. 1. §. 3. ff. de
abigcis.

Abalienatus] Glossis Abalienat ἀπαλλοτριω-
Abalienata ἀπαλλοτριωθῆναι, sic in l. 8. ff. de ali-
enat iudicij mutandi iudicij mutandi causa a-
balienare. & in l. 38. in ff. de leg. 3. prædia aba-
lienare dicitur. adde infra Alienatus. adde leg-
gem Alienatum. 67. ff. de verborum signifi-
cat. Ciceronem in Topic.

Abambulo] Glossis Ambambulo ἀμμυλοῦ-
ἀμμυλοῦ.

Abarcer] vide infra Arcere.

Abanus] Glossis ἀπατρικῶν πατρῶν. in iure
proavi paterni aut materni pater. l. 10. quarto
gradu 15. ff. de gradib.

Abditui, abortiui] *Abditui*? qui & auul-
sus Glossis & ἀπομαρτυρῆς quasi Abodituius aut
malè editus. Eadem ratione subdituius. Ar-
nob. 4. non tantum mystica sed supposita. &
Glossis subdituius ἀπομαρτυρῆς. id est suppo-
sitiuus & subdituius & ἀπομαρτυρῆς. Est et 7.

60

qui hoc loco legit, Abactiui, à partu abigen- do, vt in l. 4 ff. de extr. crim. l. 8. ff. de ficiariis. l. 39. ff. de pœnis. Abductiui.

Abemitio] emere pro accipere) idē in Emere infra. hinc surremit, sumpsit, infra in Surremit: & surrempsit, sustulit. infra Surrempsit. Sed & Glossæ Abemit, ab eo accipi: ἄβαμι.

Abrogare] Glossis ἀπαρῶν ἀρῶν, ἀπαρῶν ἀρῶν.

Egregius] idem infra Erg. egiz.

ve Pecunia] idem in Peculatus.

peculia] vide infra Peculium.

Abietaria negotia] abietaria negotiatio.

quam materiam] quam materiam: a- liij materiationem. ego ita lego, quam materiaturam. Hoc enim verbo vtitur Vitru- uuius. 4. c. 2. ca Græcis ζυνοργία (Galli mi- nutiariam vocant) vnde ζυνοργοιο Cedreno.

Propius est huic loco, quod idem appellan- tur Matticarij Nouell. 13. c. 5. quasi matri- rarij, ac vix scio an corrupte inibi legatur

20 Matticarij pro Materiarij. Cæterum Materia id dicitur, vnde fieri potest ædificium (quam Græci ἐργασίμην ἔλυν. 2. Eclog. 2. cap. 171.) ac

proinde ligno (quod vnsuendi causa pa- ratur) opponitur l. 12. ff. de vnsuactu. l. 18. ff. 2 ff. de pignoratitia. l. 14. ff. de periculo : l. 47. ff. de act. empi. l. 55 l. 56. l. 57. ff. de legat. 3. l. 1. 62. 167. ff. de verborum significat. Est autem materia Glossis ἄλλοῦ ἔλυν ἢ ἑτέραν, atque ita potest accipi. 19. Eclog. 6. c. 7.

Abiisse pro adiisse] pro obiisse. rectè: nam & infra Abitio pro morte.

Abitionem, &c.] hinc abiit pro obiit supra Abiisse. idque dicebant veteres διασπινύς vi- randa gratia. Plutarch. in Cicerone. Tertull. de testimonio animæ, Si de aliquo, inquit, iā- pridem defuncto, tanquam viuo, quis requi- rat, præ manus occurrit dicere, Abiit iam & reuerti debet. Inde est q̄ in Titulis monumen- torum nunquam, Obiit vel mortuus est, sed

40 semper, vixit. vtebantur & hac formula, bea- tum esse. vide Ammianum 25.

Abnutare sepe abnuere] est enim frequenta- tium Abnutio. sumitur etiam plerunq̄ pro negare. hinc simplex abnutium in l. 83. ff. de verb. obligar. Cæper in libro de orthographia, confessiua vox fit, ex duplici voce abnutiua, vt non nolo. id Glossis ἀνομοτινός, & abnutio infra in verbo In. & abnuat infra in Pro. cui ibidem opponitur adnuo. vnde Ad- nutrium. Glossis καταμοτινός.

Ab oleos pro ab illis] potest hic locus etiam ita accipi quasi diceret τοῦ οἴου pro i apud vete- res vsurparum : sic infra Loebesum pro libe- rum: Loebertatem pro libertatem. vide infra Loebesum. sic infra Pilsuaoe & pobloe, fascinoe, pro Pilsuami pobli, fascini : & alibi infra in Plovare, ast oleo plorassit, Sed veri- similis mihi fit, alio sine id à Festo dici, nem-

pe vt ostendat oleos pro illis dictum à vete- ribus, tunc cum abhorrent a geminandis litteris. id quod sequentia satis ostendit. pro- bantur autem euidentissimè infra in. Oil. c.

Aborigines quod errantes] dicti igitur qua- si aberrigines & à montibus, quos Græci ἄβρι vel quod ἄβρι, id est actores generis. Nam & Glossis ἀβρι, v. Stephanum de vrbibus. Sic origines Sallustio sunt, quas Græci ἀβρι- πλοτες vocant. tamen alio ἀβρι, ut in lege 4. §. 5. ff. de off. Proconsul. pro capite prouinciar. Cuiusmodi vrbem Ammianus matrem vr- bium, Curtius maiorem patriam vocat. eam autem rationem ad vrbes reliquas habebat, quam Metrocomia ἀβρι, v. c. u. u. u.

Abortum] hic in neutro, vt in lege 20. §. 4. ff. de acquir. hæred. dicitur & Abortus in lege 2. Cod. de posthumis: & abortio l. 38 §. 5. ff. de pœnis. fit autem circa tempus pariendi, vt

20 Abortus circa tempus conceptionis. de quo vide Nonium.

Abrogare] abrogo. Glossis ἀπαρῶν ἀρῶν. adde legem 102. ff. de verb. signif.

Aceratum] vide infra in Acus, palca: & in Obacerare, Nodium in Acerosum.

Aceria] alij dicunt arculam esse thuraria] vnde Glossis Acerra, Accepturaria, Turibulū, & ἀκέρωτος. Turibulū vero alibi ἀκέρωτος.

30 Acetare pro agitare] ac proinde c in g mu- tatur propter affinitatem & cognationem lit- terarum inter se : vt in ἀκέρωτος gubernator: ἀκέρωτος golius. vide Priscianum libro 1. Eare fit, vt cum agitando hic mentio fiat. pro ace- rare, legendum purem, Acitare, non Acetare. Acieris] Aceres. Gloss. ἀκέρωτος ἀκέρωτος ab Acieris, Aciarium ἄκέρωτος. Glossis, vbi male ἀκέρωτος : & in iisdem Denticulum Aciarium ἀκέρωτος ἀκέρωτος : iisdem Aciarium diuersa signifi- catione ἀκέρωτος ἀκέρωτος.

40 Aclassis tunica] vide infra Calasis. Glof- sis Aclassi ἀκέρωτος.

Acrumaruma vtensilia ampliora] alij æru- meruma. alij Aerumina. Verus Acrum ærum autensilia. verendum estne in dictione legē- dum fit Macrarumina, vel Macraerumenta vt sint in vasis æreis, maiora. Glossis Aera- menta ἀκέρωτος ἀκέρωτος. Elementa ἀκέρωτος ἀκέρωτος.

Actus] in Comædiis & Tragediis certa spa- cia canticorum] nam scenici agere dicuntur. vide infra Agere.

50 modo inter vicinos quatuor pedum latum] Hinc mirum videri potest quare, Iauolenus via latitudinem legitimum fateatur: latitu- dinis, arbitrariam faciat, in lege, certo ge- neri 13. §. latitudo. 2. ff. de seruitutib. rustico- rum prædiorum.

in Geometria maiorem partem iugeri id est .xxx. pedes] idem Boetius 1. de Geometria : & Epistol. 38.

60 actiuosi] actiuosi vt infra Actitiosi. Acupe-

Acupediis] *Aquipedius*. vel *Agupediis*.
vt *pegunia* pro *pecunia*: alij legunt,
Acrunipediis.

Acus palea] v. infra *Obacere*.
substrucendum] *substruendum*.

Idem in eodem] *Idem eodem*.

Primo] *Primo*.

argillam mixtam acere] vide *ſ. Aceratum*
& *Obacere*.

Acus dicitur] *vel etiam ornatrix vitur*) A-
cus inter alia ſignificat ornamentum capitis.
l. 25 § 10. verſ. ornamentorū. ff. de auro. Con-
ſtantinus in lege 1. Cod. Theod. de repudiis, ſi
præter hæc tria crimina repudiū marito mi-
tente oportet eam viſque ad acuculum capitis
in domo mariti deponere. Id diſcerniculum
ſignificat; Græci *ακναιδία*. Gloſſis *Acucla*. *ακναιδία*.

Ornatrix] vide legem 49. & l. 65. §. *ornatri-*
cus ff. de legat. 3. Græci *ορνατρίξ* & *ορνα-*
τρίς vocant. quo nomine *Fabula edita* eſt.
l. 20. *Naxio*. iſdem ornamentarius *ορνατρίξ* &
ορνατρίς.

excercetur quibque inſtructio] falſo hic *Festus*
quale videtur, acam pro *acic*.

cum ſarcire] quia *ſarcire*.

Adia] *Adia*.

Adia] *ouis recentis partus*) & maior natu.
Hidoro in Gloſſis.

Adaxini] vide *Nonium* in *Adaxini*.

Adceni] vide infra in *Adſcriptij*.

Addicere damnare eſt] inde *Addicti*, pecu-
nia dānati. *Valerio* 6. c. 1. *Quintiliano* 5. & 7.

AdDubanum, *Danubium*] *Ad Dubanum*, ad
Danubium. Alij ad *Danuvium*. A. id eſt ad *Dan-*
ubium. Alij ad *dubicum*, ad *dubiū*. vt *dubi-*
enus ea forma pro *dubius* ponatur, qua ſo-
ciennus pro ſocio apud *Noniū*. Potest tamen
& ira legi, *Ad dubenū*, pro, ad *domnum*. vide
infra *Dubenus*.

Addues] veteres *adduo* pro *addo*: vt *venun-*
duo, pro *venundo*: *creduo*, pro *credo*. Gloſſis

Adduo *megetidō*.

Adeo] *idem ſignificat quod accedo*) Gloſſis

quod vſque eo] ea ſignificatione τὸ *Adeo* ſu-
mitur in l. 8. ff. de iurisdictione. l. 7. §. 6. ff. de
pactis: ſed & eadem ratione apud *Nonium* le-
gitur. *Adquo*, pro in quantum: & Gloſſis *Adeo*

non quidem ſecundum rationem] hoc vult
Festus, neglecta ratione, particulā *Ad*. in ver-
bo *Adeo*, iungi alteri caſui quā accuſatio.

Ad exitam] *ad exitamam*, ita legendum
conſeio: mihi que ſidem facit id quod infra le-
gitur in *Exerimum*.

Afabrum] *quod aſfabrè* *Gellio* 7. c. 7. *Af-*
fabrè Gloſſis *afabrè*.

Aſacem] Gloſſis *αφακίτης*: dōd *τὸς ποσει-*
δω] *Homerum* exprimit, qui in *Odyſſea*
ſcripſerat, *αφακίτης* dōd *id eſt αφακίτης*: ſic
primo *feudorū* 5. cū aliqua *turpiter* ludere,

nihil aliud quā quod paulo antè dictū fue-
rat, adulterare: & vt verbo *Feudifico* vtar,
Cucurbitare.

Adſectare] v. l. 8. in ff. ad L. *Aquil*. ſic adſe-
ctare tutelæ § item *tria*. Inſt. de excuſat. tu-
telæ in *ſententiis*. *Theophilus* ibide. *Adſectare*
apud *Nonium* etiam ſignificat, ſficere.

Adſines in agris vicini] ea ſignificatione ſu-
mitur in l. 12. ff. finium regundorum. Gloſſis

Adſines *αδινεσίων*.

conſanguinitate coniuncti] Gloſſis *Adſines* 5.
in *ſententiis* *αδινεσίων*. v. l. 4. §. 3 § 4 § 5. ff. de gra-
dibus l. 17. Cod. de Nuptiis: §. 6. Inſt. de Nupt.

Adgretus] *Adgretus*. vide infra *Egretus*:
dicitur autem vt *gretus*, *pluſius*.

Adigas] *dare cogas*) ad rem cogas. vel adire
cogas. alij, valde cogas. Cōſtat enim τὸ *Ad*, *αδινε-*
σίων addere: vt in *Adfabrè* *Adprimè*. v. 7. *Gel-*
lij 7. Hinc illa in iure, ad inſurādū *adigere*. l.
8. in ff. de in ius vocādo. iureiurādo *adigere*. l.
31. ff. qui & à quibus: *adigere iureiurādo* 6.
in pr. & §. 3. ff. de iure parronatus.

Adlecti] *qui propter inopiā*) *Senatorum* in-
telligi, quia numerus eorū plenus non erat. Id
autem factum poſt pugnam *Cannensem*. *A-*
lia ſignificatione *Adlecti* *Varroni* dicuntur
ſuſſecti in alterius locū. vt & in l. 11. 12. 13. Cod.
Theodoſ. de ſuſcept. *Aliās*, *adlegi* eſt adſcribī
& referri in numerū l. 3. §. 2. ff. de decurionibus.
vnde *allectio*: vel *adlectio*. l. 7. Cod. de incolis.

Gloſſæ *Ex allectis* *αδινεσίων* *αδινεσίων*.
nam patres] Alij igitur *Adlecti* à patribus &
conſcriptis.

patres] vide infra *Qui patres*.

conſcripti] vide infra *Conſcripti*.

Adlicir] vide infra *Lacit* & *Lenones*.

Lacit] vide infra *Lacit*.

Inlicere] vide infra *Inlex*.

frustrantē inducere] *frustrari* ſeu *inducere*.

Admij ſiue inberent] *iuuarent*.

Adnictar] *Adnutar*. ita veteres libri. *Diſfe-*
rentiam facit inter illa duo *Nonius*. *Adnicta-*
re oculorum: *Adnutare* *onium* vel *Labiorum*
eſſe vult. adde infra *Nictar*.

Adoleſcit] Gloſſis *αδολεσκει*. vnde *αδολεσκει*, *adul-*
tus. vide infra *Suboles*. *Nonium* in *Adolere*
duobus locis, & in *Adoleſcere*. huic contrariū
Aboleſcit Gloſſis *αδολεσκει*.

adoleſcere] *αδολεσκει*. *Ver. ab oleſco*. S. vel ab *αδολε-*
vel *αδολεσκει*.

altare] vide infra *Altaria*.

exoletus] vide infra *Exoletus*.

oleſcendi, id eſt creſcendi] vide *ſ. Suboles*.

Adoptariius) *Adoptiuus*. V. *Adoptiuus*
M. S. adoptarius *Iſidoro* in *Gloſſis*.

Ador] *Græci* *αδωρ*, quod *βένυλλης* *Adur* (*a-*
liis *Adus*) cuius genitiuus *Adoris*. penultima
nunc longa nunc breuiſſima apud *Sannium* veterem
poetam & *Auſonium*. Gloſſis *Adis* *αδωρ*
adde *Nonium* in *Ador* & *Adorem*.

Adorare] vide *Nonium* in *Ador*.

[significat agere]quin & transigere.v.j.Nec, ibi, si adorât furto.

oratores] v. aliud Etymon. j. Oratores.

Adorem] Adoriâ. Glossis Adoria εἶδος σίτου laudem] vnde Adoriosus Glossis ἰδέξῃς & Ador ^{nica}. Plautus , adorea afficit populares suos aliud adorem apud Nonium.

Adpromissor] adde legē 64. §. 4. ff. soluto. l. 5. §. 2. ff. de verb. obligat. l. 43. ff. de solutionibus.

Adrumauit] id' φησὶν Ἕλληνες & Isid. glossis. simile apud Non. Rumferare & Rumitare à rumine] vide j. Rumen & Subrumari: adde Nonium in Rumen.

Adscripsi] vide Liniu 4. vide legem 6. l. 20. l. 22. l. vlt. Cod. de agricolis. (accensos.

Adscriptitij] adscriptos] v. s. Adcessi alij legunt velatos] v. j. Velati. Idē dicitur etiā velites.

Ferētarios] v. j. Ferētarij & Non. in Ferētarij. vorarios] v. j. Rorarij & Noniū dicto loco.

Adfectata] Adfectata.

vel in malā] v. l. 19. §. 19. §. 22. ff. de Iniuriis.

Adferere manu est admouere] adferere, est manū admouere. MS. adferere manum, est admouere. vulgat. (inde enim assertor qui manū alicui assertit eius educēdi gratia ex seruitute in libertatē. vide j. Sertorē & Glossis Adferitor κερπίτης, ἐκέρπει τὴν Adferito κερπίτη) alij ita legunt. Adferere, est admouere.

quod ea] quod ea. (mittuntur. qua in terram dimittuntur) quę in terrā desereri dicuntur] sic dicimus adferere arbores. l. 7. §. 3. ff. de vsu fructu translatitię verō adferere prolem, pro adoptare: adferere in libertatem, id est libertati liberis inserere.

opponuntur] opponuntur.

Adfidele] Adfidelæ.

Adfidulus] Adfidulus, vulgata & quidē relictus. nā ab asse dando, assiduus, Charisto lib. 2. Gell. 26. cap. 20.

Adspere] à sapientia] vnde Glossę sapit, saporem habet: interdum, a ctiue pro saporem immitte. vt apud Tertullianum, Fermentum medicum despit totam conspersionem.

Adstassent. statuerunt] Astassent statuerunt. vulg. Adstassint, steterint. S.

Adtegrare, &c.] Adtegrare est vino sacrificium augere.

Integrare enim, &c.] Adtegrum, minus factum: Integrare, in statutum redigere. S. vulgata, in statum redigere.

Adestata] hæc fulgura contraria peremptilibus. vide infra Peremptalia.

que iteratō fiebant] v. j. Renouatiuū fulgur.

Adertium] ἠερτίμιον] ἠερτίμιον alij ἠερτίμιον. Glossis ἠερτίμιον, Velum.

Adubernalis] Artubernalis. vulg. Artarabernalis] Glossis ἄρταραβερνάλιον] alij Artubernalis adde infra Contubernalis & Tabernacula.

continus] continū. vulg. legendum putō cōtinuus. nisi quis malit hæc vocem vt superfluam atque otiosam dispungere.

pellibus contegatur] v. j. Contubernalis & Tabernacula. l. 7. ff. de supellectile. inde pelliciones vel polliones in lege vltima. ff. de iure immunitatis lib. Cod. de excusat. artif. tabernacula] v. j. Tabernacula: legem 183. l. 184. ff. de verb. significat.

Adulteratio] iactatio quasdā verborum] iactatio quasdā probrorū. ita legitur j. in dictione Velitatio. adde Nonium in Velitatio.

Velites] v. Nonium in Veles.

Adulari] Adolari. M. S.

compositum ex accedendo & adludēdo] cōpositum ex ad & ludendo. S. Est autē propriē Adulatio canum blandimentum Nonio: fortasse & τοῖς οὐρῆσι, à cauda, qua mora canes accedendo blandiuntur.

Adulterium] adde legem 201. l. 225. ff. de verb. signific.

Adulterina signa] v. legem 30. ff. ad legem 20. Cornel. de falsis: Paul. §. sentent. 25. §. 1. & §. 7. Inst. de pub. iudiciis. Eadem ratione in iure adulterina moneta, monetæ adulteratores, adulterinum testamentum, adulterinę statere.

Advocatus, sape vocat] hic iugēda est significatio verbi Advocat, quę in l. 18. ff. ratā rem. vbi nō aduocare, est aduocaris vel testib. imp. prius ministrare, vel negotiis auocari.

Aduocem aduersarium] Glossis Aduoces ^{vulgaris} ^{vulgaris} Fortasse legendū Aduocsem vel Aduersē.

Ae] A 1. scribēbāt] idq. frequētissimū Poetis. Aedilis magistratus] hæc vox dispungenda: nam mox sequitur, postea hoc nomen ad magistratus translatum.

quod facilis ad eū plebi aditus esset] Imō quōd ædibus publicis præter. l. 2. §. 21. ff. de origine iuris. vnde adituens Lucretio. apud Gelliu 12. c. 10. l. ædibus passim in iure.

Aedilatus] Ædilitas: & in l. 17. ff. de cōpens. Ædilitas.

Aedis] in edito] in aditu. S. hinc enim ædes Varroni quōd plano pede aditur: vel, vt Tertullianus in libr. de Pallio loquitur, planitus. ^{αἰὸν} αἰὸν ^{αἰὸν}.

ponitur pro omni genere constructionis] hinc nauem ædificare dicimus l. 46. §. 2. ff. de iure fisci: & insulam l. 27. §. 5. ff. de rei vindic. l. 11. §. 9. ff. de Publiciana.

Aeditimus adis inimus] hoc Etymon duplicet Ciceroni in Topicis. Gellio 12. ca. 10. adde eundem 6. c. 12. l. in 32. c. 2. Charisium lib. 1.

Aediturus] sacre adis tutor] sic Theophilus. §. Tutoris Inst. de Tutelis. & ita Ædilis accipitur in l. 3. §. 3. ff. de Tabulis exhib. ob id Hierophylax appellatur in l. 28. ff. de an. uis. hinc Ædituri in tēplo apud Non. dicitur. Glossis Æditilis Νεανός. Isidē νεανός & νεανός Æditurus] tutor. (diturus.

Ægeum] Ægea] Æge.

Ægram] hinc ægræ mulieris offensam placare. l. vlt. ff. si quis aliquem testari.

Ægyptinos, Aethiops] id est nigros & ful-

cos: Nā glossis Ægyptiū, nigrū à colore vul-
tūis qui ἀγύπτιος. iisdem Ægyptium quōs.

Aemidum, iumidum] alij timidum. ego v-
uidum pro humidum. tamen si Aemidum qui-
dam ἀμείδω το ἄμμα, vt in flarum significet. Glos-
fis Aemidus ἀεμιδωσ.

Aenatores] Aenatores. Glos. ἀενατορες. Κυρι-
α. ἀρεδωσ.

Aeneolum] Aeneolo. alij Aenulum. Isidorus
Enulum. *fi*] sit.

Aequidiale] ἰσημεριον. Glosfis.

*nox diei potius quàm dies nocti adnumerari
debet*] al. quia nocti dies potius quàm nox dici
adnumeratur, vt die scribam ad l. more
Romano. 8. ff. de feriis & Gellium 3. c. 2.

ἰσημεριον] & ἰσημεριον, vt supra dixi.

Aequilaniū] sic Aequiliotū, aequatio. Isid.

Aerarij à tribuendo are] Glosfis Herarius

ἄρεος] vide quæ de arario scribam ad l. 42.

ff. de iure fisci. alio significatu χαλαροτης, χαλ-

αροτης, χαλαροτου ποτος. & Aerifex seu faber Aerarij.

Aerarium in ade Saturni habuit] Idē Var-

ro lib. 4. in fine. Macrobi. i. Saturnal. 8. & Plu-

tarch. 9. adde quæ scripsi ad l. 6. C. de fide in-

strument. & Liuium 3. Glosfis Aerarium *χαλ-*

αροτου ανειον

Aeribus] ab are, id est aeramēto dicit Cato

ab æres quod & ærumentum dicit Cato. Glos-

fis ærumentū χαλκωματα. Aeremēta χαλκωματα.

Aerarium in ade Saturni habuit] Idē Var-

Cod. Th. de operib. publicis.

Aerosam] vt arosā Cyprus, sic arosā pecu-

nia in l. 102. ff. de solutionibus: vbi dixi. vnde

& Glosfis *αεροςωσ*: Auriginosus, ab auri colo-

re & aurofus *αορυ χρυσοσ*.

Aerumnulas] *furcillas*] vide infra furcilles.

retulij] reponit.

Muli Mariani] vide infra Muli Mariani.

onerosos] oneroso.

ἀρετ] inde Aerumnulæ.

Aeruscare] inde æruscatores, qui æsculato-

res. Glosfis Aesculator χαλκωλογος (qui & Nū-

mularius) à χαλκωλογος Aesculor.

Aestimata poena] *ouem decussis, bouē centussis*

vide j. Multam. Ombus, Pecularus. 11. Gell. i.

Agazones] i. vlt. ff. si quadrupedes. Glosfis E-

quillo & *ιπποκωμοσ*.

minantes] sic infra in Agere, & infra Inigere

ante se pellere, id est minare. Estque frequens

verbum Hieronymo & legibus Langobardo-

rum, Burgundionum, Alemanorum, sed & le-

gi Salicæ. Ad eam normam Apulcius promi-

nare dixit. & Amianus ad Paulum i. sentent.

17. actum interpretatur qua peccota minare

consueimus. & in Aufonij versu de Myronis

bucula, Ageret iuuenas cum pastor domum

suas, suam relinquens me minabat, vt suam.

Agea via in nauis] quæ & Agear Glos. *αγεσ-*

αοσ. vide j. Misorum 19. Etymol. 2.

Agere] id est minare] dixi supra in Agalo.

Agere cum eo furti] vide legem 25. & passim.
ff. de furtis. *indicare*] iudicare.

cap] sam ago] & post.

scenici agere dicuntur] vide supra Actus.

Agina] *qua*] quo Glosfæ Danielis, Agina
scapum certiana quodd eo mensura ponderis
æquatur. Bongarf.

unde Aginatores] Glosfis Aginare est *τραν-*

τισειν negotiari, in quibus tamen perperam

10 *legit* *τραπειωδης & τραπειος*, pro *τραπειωδης & τρα-*
πειος. vnde *τραπειωται*; Nouella 30. c. 2. & 118.

c. 2. 4. Edic Iustiniani 13. c. 7. At Isidoro & glos-

fis Acinari est tricari; Aginantes extricantes,
aliis Aginat *δραμπεροστας, ερεφει μηχανηται*, aliis
Aginatores negotiatores actus.

Agnus] *communis erat generis*] vide infra
Recto fronte. sic in Numæ legibus Agnus
mas, Agnus fœmina.

sicut & lupus] vide infra Masculino & Re-
cto fronte. sic apud Ennium lupus fœmina.

ex Græco ἄγνος] ex Græco ἄγνος. S.

Agolum] quo pecudes aguntur, fortasse à Græ-
co ἀγελειον. inde etiam Gallibacillum oblon-
gum vocant *Gaule*.

Agoniam] quo *Rox hostiam*] vide Varonem
4. de lingua.

rebus agendis: **Agonalia**, *ἔργα*.] rebus agendis
cuius festa Agonalia dicebant. & hunc quidē

in modum postrema huius dictionis explica-
ta à Festo verba in hac sedem aduocanda. S.

Agonalia eius festiuitatem] dispūgenda. Cæ-
terum Agonalia Glosfis Agonaria *διδασκα-*

Aegonis] Aegonus.

Aegonensis] Aegonensis.

Agonium] id est ludij ob hoc dictū, *ἔργα*.] Ago-

num locus est in quo ludi initio facti sunt.

ob hoc dictum, quod fuerit sine angulo. S.

Albegmina] Ablegmina, quæ quodd Diis por-
ricerentur, porricæ & profectæ & profegmi-

ne. Proficæ Glosfis *αἰ ἄβη βυζαντινα ἀπαρχη*.

Tertullianus ea ita descripsit, de opinis &
integris superuacua quæque truncatis capi-
tula & vngulas, quæ domi pueris vel canibus
destinatis hinc ablectæ ædes Plauto, derelictæ.

Albesia] *decumana*] *scuta*: *ἔργα post decumani*
suatus] adde infra Decumana oua: & Decu-
manus appellatur limes.

Albula] *Tiberis fluius*] vide infra Tiberis.
Tiberio] Tiberino.

Alcedo] *Catamitus*.] vide infra Catamitum
& Alumento. (mento.

pro Nilo, Melo) vide infra Melo. & Alu-

Alebria] Alebrius vel Alerius. Glosfis *αυτο-*
φωσ. Alebra, quibus alimur: Albre, Ali-

mentum.

Alconem] Tertullianus de fuga. Nescio do-
lendum an erubescendum sit, cum inter ra-
bernarios, & lanios, & fures balnearum & a-

leones & lenones, Christiani quoque vestiga-
60 les continentur. Glosfis *αλεωνων*, Alce.

aleatorem] vide Titulum de aleatoribus. l. 4. §. 2. ff. de edictio. l. 2. §. ff. de verborum significat. Glossis *ἀλεατορῆς, ἀλεατορῆς, ἀλεατορῆς*, quid est Aleo seu alca ludo.

ganeo] vide infra Ganeum.

lurco] lustro. Ver. & ita legendum Carullo in Mamurram, pro vltor. Facit infra Lustrum. sed tamen nihil necesse est invari. nam & Lurco vox nota: vnde Lurconiana condimenta Tertulliano in libro de Anima c. 15.

Algeo] *coniectus*] collectus.

Alicia] vide incerta Verrij Flacci: adde infra Pollucere merces.

Alicaria] *ha*] ea.

Prostibula] vide infra Profedas.

Alienatus] vide l. 67. ff. de verb. sign.

Ali rei] Plautus in Milite, Nulli ali rei est improbus.

Alies] *Buteo*] vide infra Buteo.

sanqualis] vide infra Sanquallis.

Immusculus] vide infra Immusculus. alij legunt Inmustusul. adde 10. Plin. 7.

Aluta] ipsos Ioui *sacer esto*] ipsos antiqui pro ipsus. sic iidem Consol. pro. Consul: & e contra fontes pro fontes: frondes pro frondes. vide Velium Longum de orthographia.

Allus] *Allex*, alij *Hallus*, vt infra in dictione *Hallus*, pedis maior digitus.

Alma, *sancta*] *ἀλμῆ*. Gloss.

pulchra] *ἄλμῆ, ἀλμῆ*. Gloss. inde *Almus* iif. 30 dem *ἄλμῆ, ἀλμῆ*.

alens] *ἀπῆ, ἀπῆ*. Gloss.

Almitis] ea Charisio libro 1. *ἀλμῆ, ἀλμῆ* Gloss. *ἀλμῆ, ἀλμῆ*. *Almitis* *ἀλμῆ, ἀλμῆ*. *Almetes*, *ἀλμῆ, ἀλμῆ*.

Altaria] aliud *Erymon* vide supra Adolescentia. Ceterum non obmittendum Altare dici & Altarium. Gloss. *Altarium* *ἀλμῆ, ἀλμῆ*.

Altellus] *quasi altus* in Tellure] vide infra in *Altus*. Est autem idem ac expositus & *Alumus*. Græci *ἀλμῆ, ἀλμῆ*. Eclog. l. c. 6. *ἀλμῆ, ἀλμῆ*, *ἀλμῆ, ἀλμῆ*. Latini *alumnos* appellant. l. 26. Cod. de Nuptiis. l. j. Cod. que res pignor. sed & *Græci* *ἀλμῆ, ἀλμῆ* appellant Nouell. 253. adde de expositis. l. 152. ff. de iuris. & facti ignor. l. 4. ff. de agnoscend. liber. l. 1. & passim de infantibus expositis.

A macro Macellus] à Marco Marcellus: e-go lego. à Marco Marculus. v. infra Marculus.

ab altello altellus] ab alto, altellus. ita legendum censo. id. n. conuenit superioribus. facit & id quod infra in *Altus* vel ab alter, altellus. Dicitur *altellus* singuli gemisoru: inde nomen *Altelli* aprus Romulū impositū Bongarf.

Alter] *altera auis non bona*] si modò priori vitium facit. ad quem modum fulmen peremptale, quod priori vitium fecit. Ceterum alteram auem potius, quam aduersam Augures efferebant, vt ita malum omnia viderentur minuire, atque eiecare.

Altercatio] Glossis *Altercatio* *ἀλμῆ, ἀλμῆ* reperitur hoc vocabulum in l. 4. Cod. de necessariis feruis, &c. Quintil. 5.

Alternatio] hinc *Alternatim* per vices. vide Nonium in *Alternatim*. & Glossa *Alteris* *ἀλμῆ, ἀλμῆ*. *Alternatim* testis, qui vacillat. *Alternationem* verò nostri pro disunctione vsurpant. l. 2. §. 2. ff. quod certo. l. 7. §. 4. ff. de iniuriis. In lege verò 9. ff. de seruo corrupto, sine alternatione, est illo vno casu vel vno tantum casu.

Alterplex, *duplex*] id est dolosum ludo in lexico. ita Horatio *Vlysses*, duplex.

Alterra] *Alterria*.

Altum] vide Nonium in *Altum*.

Altus] vide supra *Altellus*. alias ab *alitudine*, vnde Glossis *Altus* *ἀλμῆ, ἀλμῆ*.

Alucinatio] alij *Hallucinatio*. Est enim *Hallucinari* *ἀλμῆ, ἀλμῆ* quod Glossa etiamnum confirmant. non tamen necessaria: sed requisita aspirationem in hoc vocabulo, vt etiam multis, *Gellius* scribit 2. c. 3.

Alimento pro *Laomedonte*] alij *Laumento* pro *Laomedonte*, &c. sic *Lautumij* pro *Laotomia*: *Laudicea* pro *Laodicea*.

Melo pro *Nilo*] vt supra *Alcedo*: & j. *Melo*. *Caramitus*] v. supra *Alcedo*: & j. *Caramicus*.

Aluus] adde *Nonium* in *Aluus*.

Am propositio loquelaris, &c. *Am propositio* significat circum. vnde supra *locellaris* seruus *ambactus*, id est circum *actus*, dicitur. ita hunc locum restituit *Scaliger*. cui seruus *locellaris* vel *lucellaris* est *πρωθαρτε*: cuius operas quotidianas dominus locatu, *lucelli* & *quectus* gratia: aut qui in ea re discursat. nisi *loquelaris* seruus accipiatur pro *interuentio*: aut vox *loquelaris* omnino dispungatur.

significat circū] ab *ἀλμῆ, ἀλμῆ*] infra id enim *infra* est in dictione *Annis*. sed *Festus* non seruat exactum ordinem Alphabeti in syllabis, suo quoque loco digerendis.

Seruus ambactus] seruum libertate donatū intelligit *Pers. Satyr. 5*. *Quibus* vna *Quiritem* vertigo facit. & post. *Verterit* hunc dominus momento *turbinis* exit *Marcus*. *Dama*. hinc *circumductiones* manumissionum *inextricabiles*. in l. 6. Cod. de emancipationib. vide infra *manumitti*. l. 23. ff. de manumissionib.

Ambactus apud Ennium, lingua Gallica uisus dicitur] potest & ita legi, *Ambactus alius Bannio*, quam qui lingua *Gallica* *Ambactus* dicitur, & ita est. *Nā* *Ambactus* *Gallis*, teste *Cesare* *cliens*: *Ennio*, *ἀλμῆ, ἀλμῆ*. nisi *actum*, eum esse *Gallis*, qui *Bennio* *ambactus*.

Altus] seruus.

Amatio] *Amutio*, alij *Amasco*, *amare*. *cupio*, vel *amare* *incipio*. ego nihil *mutandum* esse *necessario*, censo, vide *Noniū* in *Amatio*. 60 *al. Amato* ab *Amo*. *Bongarf.*

Ambaruales hostia] vide j. Amtermini.
 à duobus fratribus] ac frugibus. ita in veteri.
 Alij legūt à XII. fratribus. totidem enim Plinio
 18. c. 2. 6. Gell. 7. Fulgent. Macrobi. Aufon.
Ambaxioqui, circueuntes cateruatim] Amba
 ziqui circum eunt cateruatim: ab Am & Axes
 seu Axi. id est glomerati. vide infra Axes.

Ambegni] vide Varro. 5. de lingua & Fulgentiorum.

Ambest] ita tertia persona, verbum est] eadem
 10 ratione Comeſt apud Nonium dicitur. dicitur
 alius regulariter Ambedit, vt in l. 38. ff. de
 acquir. rerum dominio.

Ambidens [sive bidens] vide infra Bidental &
 Bouem & Bidentes. adde 6. Gell. 7. 18. Plin. 2.

Ambiguū] vide l. 3. & passim ff. de rebus dubiis.
 l. 125. ff. de verb. signif.

Ambitio] adde Varroem 4. de lingua. Nonium
 in Ambire.

Ambitus] de legitimo spatio à vicina infu-
 20 la dixi ad l. 14. in fin. ff. de seruit. vrb. adde Isidorum
 lib. 15. Ciceronem in Topicis. Vitruuium
 l. c. 1. Varroem 4. de lingua.

Ambo] vide incerta Verrij.
dictum] ductum.

Amblices] Inde Galli Lambrices.
 regula] alij tegulæ, malè. nam & mox sequitur,
 regulis imponuntur.

Ambrones] gens Gallica qui subita inundatione
 30 maris &c. hanc narrationem Ephori dicit Strabo.

ut & turpis vita homines Ambrones dicerentur] inde
 Glossis Isidori Ambro, deuorator, decoctor, luxuriosus,
 profusus.

Ambulacra] Glossis Ambulacrum, δὲ δόμος, πεινατορι,
 quod & vno in loco Ambulatio: alio, interspacio: vbi malè
 Intercaprio.

Amburbiales hostia] inde etià Amburbium,
 infra in Amtermini. (μέρος)

Ambustus] Glossis περιπεφρογυμπος, περιεμναυ
 40 *Amenta*, quibus vt mitri possint, vincuntur
 iacula] Glossis Ammentum, ἀμμη νόγης.

Amia genus piscium] al. Amio Isidoro 12. c. 6. quod Samo
 capitur.

Amicinum] Anucinum.

vtis pediculum] Glossis Amicinius, ἀσκόδ σόμα.
 alibi Aruianus.

Amicitia] ab antiquis ameci & ameca pere] ab antiquis
 amæqui & amæquæ. S. Gloss. Animæcū ἰσόθυχοι.
 Animæquus, patiens animo. 50

Animula vrbis] Animula vrbis.

Amica patris mei soror] ita Gaius 2. Inst. 8. Amica
 verò magna, cui paterni soror: l. 1. ff. quarto. l. vlt. §
 quarto. ff. de gradib. Amica maior, proaui soror.
 Paul. 4. sentent. 11. que & pro-amita l. 1. in fin. §
 7. ff. de gradib.] Amica maxima, ab aui soror.
 d. l. vltima. §. septimo. (eadem ab amita dicitur)
 Atauī soror, nomine caret. Amita à me
 tertia: à patre amata.
 60 *Amires*] ἀμίρες.

pertica aucupales] Glossis ἰχθυοκροῖ ἡρὰ δροῖ.
Amnenses] Inter-amna & Antenna] alij Inter
 amnenses & Amnenses, nihil mutandum cenſeo.
 nam & Interamnæ Latina vox est. Græcis μεσση
 τήμιος. sic Glossis Interdia, μεσση τήμιος.

Amnis] Am] vide supra Am.

Amæbeum carmen] ex equali numero] equi
 numero. & ita Seruius in 3. Eclog. adde quædã
 his nõ planè dissentanea ex Isidoro 6. c. 19. ipsa] dispungenda
 hæc vox. malum] maus.

Amæna] vide incerta Verrij.

Amosis annuo] Annos, annua. sic enim Glossarium,
 idque interpretatur ἀννός, eidem Annua, est
 anus ἡ παύσι. Anet ἡ παύσι. Antites ἡ ἐπεσοί
 40 ἰς] adde infra Anatum, morbum annuum.

Ampeices] nunc appêices] vide Nonium in Appendix.
 sic substituti dicuntur præcedentis appêices
 institutionis. l. 35. ff. de acq. vel. õm.

Amputata] purum propulo] vide j. Purus.

Amsegetes] quorum ager] quorum seges.

Amtermini] Amptermiini: alij Amitermini: alij
 Antermiines: alij Amtermones.

provincia] P. Romani viciniæ. S. vt Amtermini
 fuerint, non qui in agro Romano, sed qui in
 viciniã. puta vel Sabino vel peregrino vel
 hostico vel incerto. Ager verò Romanus, quidquid
 Amburbiali sacrificio vno die iustria poterat,
 cuius fines amburbio definiuntur.

amburbium] adde supra Amburbiales.

ambarualia] vide supra Ambaruales.

Amuſſim] vide inf à Examuſſim.

mutire] vide infra Mutire.

Aratè morbū annuū] hunc morbum quædam
 Glossis Anitatem appellant. d. xi quædam
 ad hunc locum supra in Amosis.

senium] vide infra Senium.

Ancaſa] quasi incisa.

calata] celata. vt in l. cum aurum 19. §. Inſecti.
 veri. an celati. ff. de auro.

calare] hinc celatura in l. 13. ff. de con. l. furt. *Anceps*] captatur] capitur.

Ancilla] Dij & dea Anculi & Ancula] ij quasi reliquorum
 deorum ministri. ab anculare dicti, quod est
 ministrare. Glossis Ancilia δὲ ληκὴ ἢ δὲ ὀράτια.

Anclabris mensa] vide infra Escariæ.

Anclare] Anclare. vide j. Eræclare, & Non. *anclabant*] antlabant, aki anculabant.

florem Liberi] id est vinum, quod Liber Bacchus,
 Deus vini gentilibus.

Ancurulentæ] Anculentæ.

inquinamentum] vide infra Cunire.

Ancus] qui aduncum brachium] inde Ancus
 Glossis Mancus.
Andron] vide Vitruuium 6. c. 10. id quo viri plurimum,
 vi gynæceum] vide Tit. Cod. de inuilegulis &
 gynæciariis & procuratoribus gynæcii. is
 Hhh

locus Græcis quoque γυμνακονίτιε. Vitruuio 6. c. 10. Glossis, muliebrum γυμνακίον.

Andruare, id est recurrere] Glossis ἀνδρῖσθῆναι. hinc Antroare, infra in Antroare. & Redantruare, seu Redandruare. adde Varronem. Alio significatu Antruare, Glossis ἀντρέσει (pro ἀντρέσει) quod videtur tractum à Græco ἀντρέων, antrum.

à verbo ἀνδρῖσθῆναι à verbo ἀνδρῖσθῆναι: vel ita, à verbo Truare, id est mouere. vnde & Trua vocata.

Trua] Trua. vide infra Antroare, & Truo. quæ omnia Nouio non à mouendo, sed à terendo. Quid Truella, Tiylla, seu Truella, dictum in lege 13 ff. de inst. ucto. l. 36 ff. de auro.

Angerone] cũ angina) vel quòd angores animi putabatur depellere. Macr. l. 1. Sar. Glossis Angeronia, ἡ θεία τῆ βουλῆς καί τῆ καίρων dixi ad Var. & Solinum.

Angnam] quæ & Anguina & ἄγνηρα, Glossis. adde Nonium in Angina.

Angiportus] vide Varronem. Glossis Angiportum, ἄγνηρα πῶς.

Angor] ἰσχυρά γρη) ἀγρησθῆναι alij ἀγρησθῆναι. Plautus] Mostellaria, vbi tamen variatur huius loci lectio.

Angulus] aduncatur) adducatur.

Annaria lex] vide Liuium 40.

Annus] triennium) trimum.

Antarium bellum] ὁ πόρῳ τῆς πολέμου. 30

Glossis Antarium, ἀνταρμος & antepagmensi: hinc Antani siue Antarij funes, Vitruuio.

Antè] pro antea) pro antidea.

Antesixa] vide Liuium 26. & 34. Vitruuio 3.

Antes] ἄντοι καὶ τὰ βῆσι ἀμπόταν.

ante latera hostiorum lege Anta) vide infra Antipagmenta: vide Nonium in Antes.

Anteurbana] ἀπορῶσεια, quæ & suburbana Nouell. 7. c. 3 §. 1. Nouell. 84. c. 1. l. 198. ff. de verb. signif. Glossis ἀπορῶσειον, Processio.

Antia] Antide. Glossis.

muliebres capilli ἔσπε.) quibusdā Glossis Antiax ἄντιος ἢ μετὰ τὸ τῆς κεφαλῶν τῆς βοῶν. Tertullianus, de pallio, genuinos inter antias adumbratos. ἀντι) ἀν) τῶν.

Anticum] vide infra Posticum.

Antigerio valde] idem Glossis: iisdem Antigerium, quemadmodum, in primis: quod & Placidus confirmat. alijs Glossis Antegerio, seu ἀντιγῆσιον, est ἀπορῶσειον.

Antios] Actos. Gloss. auctos: Vrsin.

Antipagmenta] adde supra Antes.

Antiquare, in morem pristinum reducere] sed. & ob ob fieri & memoria tolli. vide Notium in Antiquari.

Antras] Ancras. Glossis Placido in glossis. Angras Gloss. Ifid. (Redantruare.

Antroare] adde supra Andruare, & infra truare) v. j. Truo. cogentes] consequentes.

Anus] antiqui nō geminabant consonantes) i-
tē supra in Ab aloes: & infra Aulās. & in 60

verbo Solitaurilia. Ifid. l. c. 26. in fin.

Anxur] alij Anxur legunt, q̄ Iouē ἀνεγῆ ἴμβερβῆ illic colerent. quin ita in nūmo Panfæ.

Ape] compefce) Glossis Αποκῆσιον.

Aperta idem Apollo] v. quæ scripsi 2. ad Herennium in versu Apertæ fatur dictio.

Apiculum] viciatum apicē gerunt] velati apicem gerunt. S. idque ponē. Nunquam enim sine illo tubo: aut in publico Nūquam sine apice, sed tamē propter astū, ponē regerebāt.

Apluda] p̄ frumētū fursuribus accipit Non.

Aplustria] Aplustra. à Græco ἀπλοστρα πῆσι πλοστρα. Glossis, Aplustria, ἀπλοστρα τὸ ἀνεστῆς ἀπῶρας. Amplustria] Amplustria.

Apor] Apot. alij Ape. al. Apur, victorinus de Orthographia.

Appia] via] de qua vide Liuiū 9. ca. ducebat Appio Claudio] de quo vide l. 2. §. postea cūm Appius. ff. de origine iuris.

Apricum] vide Nonium in Apricari & Apricitatio. Aptus] vide supra Apex.

Aprua] ἀφῶν Græci dicunt. sed Latini tenui pro aspirata vtuntur, vide supra Album.

Apud] vide Nonium in Apud.

Aqua, à qua iuuamur] à qua viuamus. adde Varronem 4. de lingua.

Aqua & igni interdici soles dānatis] in locū huius interdictionis, successit deportatio. l. 2. ff. de pœnis. cuius fit in iure p̄salm mentio.

quam accipiunt nuptia] quæ accipiūt nupte, alij, qua accipiūt nupte. his adde quæ scripsi ad l. 69. ff. de donat. inter virū. adde j. Facem.

Quo dispersi] adpersi.

Insurrectionem] v. j. Laureati.

Aqualicium] Tertull. 40. Apologet. Aquilia] Ioui immolatis. vnde Aquilex Varroni apud Nonium significare eum videtur, qui aquis è cælo eliciendis proficiebatur. alias Aquilices οἱ τὰ παράχρα ἐοργαζομένοις ποσειδάωνος ὀκιοῖσι. Iisdem Aquilex, ὁ παραχρῶς. apud eundem Tertull. superiore libro c. 23. fit mentio

Celestis deæ, quæ vt pluuiarum pollicitatix colebatur ab Ethnicis.

manali lapide] vide j. Manalem lapidem: & Fulgentium in Manales.

Aquagium] lege 15. in fin. ff. rusticorū præd. l. 9. ff. quemad. seruit. amit. l. 3. §. 5. ff. de aqua quotidiana. ἡ παραχρῶσιον Græcis, quod Glossis: Aquiductum & Aquarium.

Aquarioli] Tertull. in Apologet. 43. Primi erunt Lenones, perductores, aquarioli. iisdem Glossis βαρῶδες, & alio loco Bacariones. Aquarij luuenali. vt & Gallis τῶ M præfixo.

mulierum impudicarum sordidi affectu] vnde Glossis Baccario πορῶσι ἀκρονος.

Aquilus color fulcus & subniger] hinc Glossis Aquilum, μέλαν.

antiqui duos colores noscent albū & nigrum] ab his enim duobus pendent reliqui.

Aquilius] Aquillus, Fastis Capitulinis & nummis: alij Aquillus.

prano-

prænomen] alij nomen, & rectè. nunquam enim Romæ tale prænomen. Porro, Aquilia familia duplex patricia & plebeia.

Aquilo ventus] Glossis Aquilio βῆρας. adde Nonium.

Aquipenser] ita Glossis: alij Accipenser.

Arabice olet] species prouerbij.]

Arbilla aruina] Arbilla, arbina seu seum.

Arbitratur dicitur index] vide Titul. de re ceptis arbitris. l. 76. ff. pro socio, vbi de duobus arbitratorum generibus.

quod totius] qui totius.

Arbitrium dicitur sententia] facit lex l. 1. §. 1.

ff. de re ceptis arbitris. (festæ.)

Arbosem pro arbore] sic asenam, asas, lases,

Arbutus] Virg. Eclog. 7.

Arca] adde infra Arcam : hinc in iure arca

ærata vel camerata in l. 19. §. 5. ff. locati lapi

deal. l. 7. §. 1. ff. de religiosis fumentaria olearia

l. 1. ff. de numeris. inde Arcarij in l. 1. Cod. de

excusa. artif. & Tirul. Cod. de susceptoribus

præpositis & arcariis.

Arcani] siue ab arce & est siue ab Arcadibus

quod in excelsa simile montis Romæ habitant

Soliti.

arcula] vide Varr. 8. de lingua. Id in iure ver

bum satis frequens, vt in lege l. 39. ff. de reli

gio. l. 53. ff. de legat. 3. Glossis κελύριον.

Arcelam] Glossis arcela.

mammula] dicitur & mammicula Plauto in

Pseudolo. Actu Quid hoc ibi : vbi mamma

mammicula opprimitur alia. nam pauld an

tè dixerat vbi labra ad labella adiungit. aliàs

superior Plauti locus deprauatus, cum ibi le

gatur, manicula, deminutiuum à manu.

mammilla] Glossis manilla: inde ornamen

tum mamillatum in lege 32. inf. ff. de auro.

quod & mamillare.

Arcani sermonis] arca] vide §. Arca.

Arcere est continere] adde l. 2. §. 9. ff. de aqua

pluuia. vnde Glossis ἐπίχρη. significat et am

petere infra Nouerca, & Sagmina: nisi legen

dum ibi est, ercessabantur, pro arcebantur.

Nam Glossis Excessere καλύσαι: iisdem accessit

καλύσαι, ἐφύνησαι.

arcus in adfeciis] de arcu aquæ ducendas vi

de l. 11. ff. de aqua & aquæ pluuiæ. quid arcus

ab arq̄ differat, vide Nonium in Arcus.

Abarcet] v. §. Abarcet. percet] v. §. Porcet.

coercere continere] eo sensu coercere sumi

tur in l. vnica. §. 9. ff. de fonte.

Arcubia] qui in arce cubant.

Arcula dicebantur auis] Arciua dicebantur a

uis. inde Arciuus Glossis καλοστύκος.

Arculara circuli] id Isidoro sphaera.

Arculum] quem capiti imponebant] vide

infra Cesticellus.

Arculus] deus qui tutelam gereret arearū] ea

res mouet, vt legendū sit Areolus, vel Arulus:

atq̄ quis pro arearum legat, arcarij. vt ab arca, 60

Arcubus: ab Area, Arcolus dicitur.

Arcuma] Arcirma. (re possit.

quo homo gestari possit] quod homo gesta

Area] locus vacuus in iure, Area, locus in

vrbe sine edificio. l. 211. §. locus ff. de verb. si

gnif. vel qui de positis ædibus manet. l. 20. §. 2.

ff. de seruit. vrb. an. l. 21. ff. de pignorat. l. 98. §. 8.

ff. de solutionib. aliàs, locus in quem collecta

pluuia descendit. l. 20. §. 3. §. 6. ff. de seruit. vrb.

In rusticis verò prædiis, locus est terendis

frugib. ac leguminib. aptus. l. 14. in ff. de ali

ment. legatis. l. 17. §. 1. Cod. de seruit. & aqua.

Glossis verò Ara αἰλὴ ἢ ἀγροῦ, ὁ ἀθρονόλος.

quasi exaruerit] inde Glossis Aræum, aut

potius aridum ἄρεον.

Arseria aqua] est adferia: vnde glossis Ad

ferial Ἰδιωρ τὸ ἐπὶ τοῖς νεκροῖς σπερδόμενον dicitur:

vt inferius vinum, quod inferretur. Positum

est autem hoc loco τὸ Ἄρ pro Ad. vt in Atuere,

arcire, arcedere, arutho, arcesso.

Arqua inferu] de inferi dicitur in voce Alta

ria. (& Glossæ.)

Argea] Argei. ita Varro, Ouidius, Plutarch.

Argennon, argentum] Argeonon, argentum

S. v. Meursium 1. Exercitat. 13.

Aridum] vide Nonium in Aridum.

irrigare] de irrigatione vide l. 1. §. 3. ff. de a

qua quod.

Arilator] alij Arrilator: nec enim id verbum

de arra, sed ab arra: alij Arrulator. vide Gell.

16. c. 7. aliis Ariblator. Gloss. μεταβολος, Darda

narius, Cociator, Arilator alio loco Arilator

ἐφ' ἵπτοι, βωμοφύτρο, παραρμητοδότης.] De Dardana

rio quod dicat magnam lucem adfert legi 6.

ff. de extraord. criminib.

qui etiam cocio] ita quibusdam glossis: aliis

Cociator. aliis Cocctio. vide §. Cocctiones, aliis

Cunctio & Cuctio. (Arpa) alij ἄρα.

Arma ab armus] vide infra Armillas, Armil

lum. sed tamen Varro arma. ab arcedis hosti

bis deducit.

vt scutus gladius, &c.) adde l. 3. §. 2. ff. de vi &

viil. l. 4. §. 1. ff. de re militari. l. 41. ff. de ver. sig.

sicut tela quibus procul] v. §. Tela. §. 5. Inst. de

publ. iudiciis. l. 233. §. 2. ff. de verb. signif.

Armata virgo] maxima scilicet vestalis cui

lacinia toga in humerum erat reiecta] in veter

ibus nummis eo habitu ferè conspicitur. A

lij tamen hic legunt Amata. ex Gellio l. c. 13.

malè. cum Armata hic dicatur, non ab amore

aut armis: sed ab armo, id est humero.

ne pomum ex alieno legatur in armum] vide

quæ scripti ad 2. Feudorum 27. in fo

in armum] vide infra Armillas.

Armentū] ad opus armorū] ab arādo Isid.

deducit l. c. 2. adde l. 12. ff. de seruit. rust. præd.

l. 81. §. 3. ff. de leg. 3. l. 89. ff. de verborum signif.

femininè armentus apud Ennium positum] v.

Nonium in Armenta.

Armillas] alia significatione sumuntur Ar

millæ in lege S. r. ff. de auro. dicitur etiam Glossis Armellum : inde glossis Armillarius *ἀρμιλλοποιός*, & Armillum *ἀρμιλλή* *ἀρμιλλή* : Brachionariū iisdē *ἀρμιλλή* viriola, & armilla: vnde illa duo, armillæ & viriolæ iunguntur in lege S. ff. de auro. arma) v. s. Arma.

Armillum vas vinarium in sacris] Nonio verò viceoli vinarij genus : vnde apud eundē prouerbiū, Anus rixus ad Armillū. nota est enim Anuum in vintum propensio. *armo*] v. s. Arma.

Armilustrum] Glossis *ἀρμιλλοστράσιον*. Armilustra verò *ἀρμιλλοστράσιον*. & alio loco *ὄπλων κήραρος*, Armilustrum.

Armbus canebant] Imò classico; eod enim exercitus vocabatur. (*ἀρμιλλή*) *Βάρων*.

Arna capus] Alij, caput Agnæ. Glossis Arna *Ἀρναίτες*] Arcurus Glossis *ἄρκαρος*.

Arse versè] inscribat aliquis in ostio Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

Arse versè] Inscribat aliquis Arse versè in ostio S. Plin. 28. c. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus inscribuntur. alii norant prouerbiū esse, ex Placido: Putant etiam nonnulli Deos hæc inscriptione agatos, vt auerterent Solem aut pluuiam. Malim tamen hoc de igne intelligere & id obseruatū maxime in insulis & ab earum custodib. Pleriq. etiam ita cōueniebat vt insularius seu insulæ custos ignem noxium vel soleret.

filio dignū est, mali & noxi, hominis sanguine saginatur. priſci sanguinem Assir : hinc Glossario Asser *ἀσση*.

Asu] in quo qui conuersant cauti & acuti] lege in quo qui conuersati, è contrario qui nō in oppido, sed in agris versantur simplices: vnde simplex rusticitas in iure.

Atanuuium] Atauium. Potitij] potioni. Atanus] quia tata est au] alij quia A tra est abau] & sic s̄. in Atta Atta. vide J. Auus. alij legunt quia Atta est au].

Atra bilis ab atro, id est animi vitio] hæc verba, animi vitio, superuacanea sunt.

Attratas] attritas. Arrium] aterreū] ateriiū. Atroces] quia illi atrocicia] quia illi *ἀτρωτα* que cruda sunt] vide Noniū in Atrox crudi.

Atta] si tōi noſi *ἀτρωτα* *ἀτρωτα*. Gloss. Quintio poeta] vide Horatium.

Attam] vide s̄. Atauus. Atticissat] Plautus] in Menalie. sed verū.

Attinge pro attingam] alij attingem pro attingam. sic veteres dicem pro dicam: vt Attingebo, claudebo, viuēbo efferebant. sed potest ita legi, Attingem pro attingam. Nam apud Nonium Attingit, pro attingit.

Auctor communis generis] sic sponsor dea, apud Ouidium.

Audacia] vt differat ab audentia. v. Noniū. Audiuitani] Audit au].

Auere] & auidiare] & auiditas. Augur] Auger. veteres dixerūt teste Prisciano i. edicatur] sed iur, vel educitur.

Augustus locus] quia aues pasta id ratū facere] veteres optimū putabant auguriū. si aues pascerentur. Claudius Pulcher, inquit Sueton. apud Siciliā non pascuntur. in auspiciando pulis. per contemptū religionis mari demersit vt biberent quando esse nolēt. preliū nauale iniiit, & superatus est. & Asconius scribit, v. dici solitū magistratuum incurtib. Aues pascūt.

Cicero de Diuinatione. Dico si pascuntur. ratum fecit] Erat id verbū inter cætera Auguralia. Cic. i. de diuin. vbi diximus. Cur à dextra coruus, cornix à sinistra facit ratū & li. 2. Cur alii à dextra, aliis à læua datū est auib. vt ratū facere possint? Eòq; aliū fuisse videtur Chereia apud Sueton. in Caligula c. 58. accipe ratū.

Auillas] quid si Ouillas. Quidā dictas putant, quod vel Necum possent, vellus etiam

avellendo Varroni.

Aulas] aulicoqua exta] alij oilicoſta exta] vide Extaris aula Plauto. & Glossis Extar olla: vbi exta coquantur.

aulis] jollis. coquebantur] alia enim exta torrebantur.

Varro 4. de lingua.

Aureas] vide infra Aureax & oreas. rediguntur] religantur.

Aureax auriga] &c.] Glossis Aura ex solitariis in auro] pro Aureax solitariis in auro] quod loco solitarius] & Caballarius] dicebatur] dicebant.

arias] *arias*

arias] *arias*

arias] *arias*

oria] al. oreas vide infra *orea*.
Aureliâ familiam] à sole) alij ab aureo sole.
[ex hoc Aufelum] Quidam putant veteres
 Sal pro Sol dixisse, aliique Aufolij & Aufolia
 familia à Sole denominata fuisset.

Auricalchum] *oricalchum*] sic infra in Cad-
 mea terra. Et Græcis ὄρεα χαλκῶν. Glossis Au-
 rochalca, ἄρραυ τινυ. id auro præstantius fuit,
 teste Plauto & Seruio. Aristoteles negabat
 suo tempore reperiri in rerû natura. ac pro- 10
 inde Æs Corinthium (quod ex auro & ære
 fiebat, & auro præstantius etiam habebatur)
 diuersum: sed & ab eo quod nunc Lethonem
 vocamus, vnde tibix fiebant, teste Horatio.
 De oricalcho locus extat in l. 45. ff. de coart.
 emp. l. 4. ff. de legat. l.

Auritus] Glossis ἀυρῖτις, ἀυρῖτις, ὄρεα χαλκῶν.
Aurum] vnde & *Theſaurum*] Pædectę Flo-
 rentinæ Theſaurum. Quid sit Theſaurus.
 rentinæ. 67. ff. de rei vindicat. l. 38. §. 5. ff. de auro. 20
 l. 31. §. 6. ff. de adquiren. rerum dom. l. 3. ff. de
 adquir. possess. l. 1. §. 1. in fin. ff. de iure fisci. l. v.
 Cod. de Theſauris.

Hippocrates medicus] Hypsicrates. ita ex
 Varrone, & Gellio 16. restitui potest.

Aurum] Aurion.
auriat] alij auruncet, quod auertere est.
 Inde Aurunci, quasi sedibus auulsi: & Aurun-
 cus Deus ἄυρῖτις θεός.

Auscularis, pro *osculari*] sic è contrâ, osculana 30
 pugna, pro Ausculana.

Ausoniam] & *Cales*] vide Liuium.
funditur] *Aruncam*] Auruncam.
Auspicium] apud veteres sine A) vide infra

Spicit, adde *Respici* auis.
Autumnum] alij Auētumnum.
 ] *Auunculus*] matris meæ frater, sicuti auix
 meæ frater, auunculus magnus: ab auix mā-
 ior: pro auix, maximus auuaculus dicitur. l. 9.

§. 15. §. 16. §. 17. ff. de gradib. l. 5. ff. vnde legitimi. 40
Auis] vide l. vlt. §. 13. ff. de gradib.

rata] vide S. Atratus. alij legunt ἄρυς, alij
 Appa: vt apud Callimachum.

Auxiliare] ἀυξῖτις, ἄυξῖτις, à quo nos di-
 citur rerum crescentiam, auctionem. potest
 etiam sententia constare sine dictione Rerû.

Axilla, olla *paruula*] sic ab ala, Axilla di-
 citur.

Axiamenta] Axamenta, ab axare, id est
 nominare. infra Axare. Fortasse quod in axibus 50
 & tabulis scribebatur. Glossis Axmenta ἄ-
 ξῖματα, ἀξῖματα ἡρώων, ἄξῖματα.

carmina Salaria] ea prætexati pueri discen-
 bant, vt legitimam formulam: vt & Carmen
 Nelic de moribus.
Axare, nominare] inde Glossis Anaxant, id
 est nominant. *Axe*] Axes vel Axci.

Axis] stipis. v. j stipitem.
Axiops] ita apud Plautum, citante Varro.
 dixi ad Varronem.

factios] Glossis factiosus *μαρτίστis*, iuuenes
 appellatur, in l. 128. §. 3. ff. de pœnis. *μαρτί-
 σται*. Harmenopulo 6. c. 7.

Axies mulieres] alij Axiles mulieres. &
 Glossis Axites (nam ita legendum non Axit-
 as) *μαρτίστis*. B

Bacar] quod & Bacariû Isidoro. Bauar cor-
 ruptè in Glossis. (Bacionem al botryoni.

bacioni] baccioni, alij battioni. vide infra
Bacionem] Baccionem, alij Battionem, a-
 lii Battionem. Bacario Glossis *μαρτίστis*.

Baiulos] *baiulau*] vide Nonium in Baiula-
 re. adde l. 235. ff. de verb. signif. §. Gell. 3. Baiola-
 tor Glossis *βασυλῖτις* Baiulacio, *βασυλῖτις*. ite-
 dem Beolat *βασυλῖτις*. (I. Quotil. 4.

Balana] *βαλῖτις*, v. j. Tullium de Oratore &
Pistrice] Alii *Priste*. Est autem Pristis na-
 uigiû à forma belluz marinæ. esse] id est

Balarones] hinc Galli Bellistres.
bullas] ballas. *Barathrum*] *βαρῖτις*, *βαρῖτις*.

Barbari omnes gētes exceptis Græcis] In iure
 Barbari sunt, qui imperio Romano non par-
 rent. l. 6. in fi. ff. de bonis damnatorum. l. 5. §. 6. ff.
 de re militari. l. 26. Cod. de Episl. 2. cod. quæ
 res exportari. l. 9. cod. de re militari. inde Bar-
 baricum, de quo proxima dictione infra.

M. Attius] Plautus, scilicet in Asinaria.
noſter Apſtoſolus] primo ad Romanos. sunt
 autem verba Tauli Epitomatoris non Festi.

Barbaricum clamor exercitus] alio significa-
 tu Barbaricum in iure sumitur. Nam Barba-
 ricum in l. i. C. quæ res exportari. l. 2. Cod. de
 commerciis seu *βασυλῖτις*, l. 19. Belg. l. 1. c. 73. Bar-
 barum solum, ac minimè Romanum in l. 2.
 Cod. de Eunuchis. natio Barbara. in l. vicia.
 de littorum & tinerû custodia. Ammianus
 18. visus in Barbarico miles.

Bardus, stultus] vide Nonium in Bardum.
 Glossis *βαρδῖτις*, ἀρδῖτις, ἀρδῖτις, ἀρδῖτις: iisdem
 tamen Bardus *βασυλῖτις*, ἀρδῖτις, ἀρδῖτις.

Bardus Gallicè cantor] vide Ammianum.
Lucanus] hoc vno tantum loco Festus Lu-
 canum citat.

Barrire] Glossis *βαρῖτις*, est elephantorum.
 sed & Isidorus lingua Indica Elephantem Bar-
 ro vocari scribit.

oues dicimus balare] Glossis Balare, *βαρῖτις*,
Ballatum & *Balatus*, *βαρῖτις*, & alio loco
βαρῖτις.

Basilica] locus in quo iudicia exerceban-
 tur, Fab. 12. adiunctus foro, vt sæpius, Vitru-
 uius §. 6. l. 83. §. 5. ff. de verb. obligat. hinc
 via basilicæ, regia. l. 2 §. 12. ff. de verb. oblig.
 Theophil. §. item si Inst. de l. Aquilia.

Bellarium & *bellaria* res aptas bellis] alij le-
 gunt, res bellarias appellabant. alij significa-
 tione bellaria sumuntur apud Gellium 13. c.

11. & Glossis Bellaria *μαρτίστis*,
Bellitudenem] Verrinus] Varus.
 60 *Bellule*] *bellè*] vide l. 4. ff. de vsu. l. 4. in fin.

ff. quibus. l. 53. in fin. ff. de legat. 2. l. 9. ff. de o-
petis noui nunt. l. 2. ff. de suis. l. 2. ff. ad Senatusc.
Tertull.

Bellū à belluis] Imò à duello, vt Varro scri-
bit lib. 6. vel à βελος, vt à prælio differat. vide
Nonium.

Bellulus, bestia similis] hinc Tapetia quæ in-
textâ animalia habet ζωατά, belluata, Plauto.
in Pseudolo. vnde videtur hic legi posse, bel-
luatus.

Beneficarij milites] de quibus vide l. vlt. ff.
de iure immunitatis: Nouell. 13.

Beneficij] al. munere beneficio.
munifices] munifici. dixi ad l. 18. ff. de ver. sig.,
¶ *Reipublica*] al. publicè.

Benenentum] vide infra Segesta. Liuium 9.
3 Plin. 11. Stephanum de vrbibus.

Melioris ominis] v. j. Romam & Lacus Lu-
crinus: & quæ scripsi ad Nouellam. 28. c. 1.

Benignus] Benignū in iure, æquum & bo-
aum. l. 5. ff. de legat. 3.
μαλοῖτιον] μαλοῖτιον: alij μαλοῖτιον.

Benna] hinc Benarius, σκινάροχος: & Combent-
ones, qui in eadem benna sedent.

Bes] veteribus Des. vide Varroem lib. 6.
de lingua. vel Bessis. nam ab octo in asse de-
minuitur, in ratione partium ineunda: ab vna
etia ad octo fit incrementum.

uncia octo] id enim bes l. 12. 8 ff. mandati. In-
de socius ex besse, l. 76. ff. pro socio: & beses v-
suræ, quoties octauo anno vsuræ sortem ex-
quant. l. 26. versiculo, super vsuris. Cod. de v-
suriis. fiat] sit.

beses ex triente] quibusdam hæc videntur
esse dispungenda. triens] trientis.

Bibliotheca] nam librorum numerus, quam
locus ipse] idem extrat in l. 52. j. ff. de legat. 3. l.
70. ff. de contr. empt. sumitur & pro armario
librorum in l. 12. §. 34. ff. de instr. eto.

Bidental] quoddam templum] hæc verba vi-
dentur superesse. Cæterum Glossis *Bidental*,
τέπος κεραιωνική. vnde Persius hominem κερ-
ραιωνικήν bidental vocauit.

Bidentes] Nonius. tamen hæc etymon re-
prehendit. n. n. 264.

Bigenera] cicur] sus] cicur sus. rectè est autem
hibris, Latinis. (uignus.

Bigna] id ita effertur, vt prignus pro pri-
] *Bilbi*] Glossis B. libit, βορβίτης, ἐπισημασµός

vnde, adumbratio aquæ featurientis & Bilbi-
nus, εἶδος ἀγρίου.

Bilingues] Bilinguis, Glossis βιλίγλωσσος.

Brutates] Brutates. *Binomius*] Binominis.

Biseta] vide j. Diffulsus. alij legunt Bisetæ.

Bitiensis] à bitiendo dicitur: quod à Betire
seu Batere & Beterè, de quo vide Nonium.
vnde Baesis σποσέβης, alij legunt Betare: alij à
beterè Betiensis.

Blaterare] à βλάττω, vide Nonium, in Blatte-
rare & Blattis.

Blennos stultos] Plautus] Bacchidib.

Blitis] vide Nonium in Blitea.

blax] vide 5. Blaterare.

Bœa] ita Lucillius, alij Boua.

crurum quoque tumor] adde infra Tama &
Flemina. nec tantum morbus ipse Boa, sed &
ipse ægrotus dicitur. quomodo & Ergastulus,
carcer: & noxa, qui in ergastulo & carcere, &
qui nocuit, dicitur. Est etiam Boua, boum
morbus, authoribus rei rusticæ.

Boare] vide Nonium in Bount.

Boia] collare est. Author Martyrolog. Tol-
le boiam de collo meo. Cæterum quod apud
Plautum legitur Boias-boiam terit, obscure
positum est, pro Gallus cum Galla cubat. Sunt
enim Boj populi Galliæ.

Boicus ager] in qua sunt] in quo sunt Medo-
lanenses. vide Liuium & Iustinum.

Bombitatio] alij Bombizatio, alij Bombifa-
tio. & Glossis Bomus, βόμωτος: & βομωτός, Bom-
bio: Bombites verò μύρρανης.

Bona] adde l. 21. l. 39. j. l. 1. l. 83. l. 182. ff. de verb.
signif. *Botulus*] φάσκος.

Bouem bidentem] v. 5. Ambidens & Bidental.

Bouinatur, conuiciatur] & tergiuersatur. ut
Gell. 7. vide Nonium Bouinadores, sed & Bou-
uinator Glossis, inconstans. Iisdem Bomina-
tor, qui & βορβορῆτος.

Bracchium breuiore] breuiora.

Brundisium] Brundam: alij, Βρουνδίων, alii
Βρουνδίων, aliis Βρουνδίων, quod lingua Cretensium
ceruum significat.

Brutiana parma] vide infra Parmulis.

Brutiani] Brutiani 10. Gell. 13. Bretii, Stra-
boni. Glossis οἱ δουλοὶ τῶν τῶν ἰσχυρῶν, &
χρηστικῶν, ποσειδῆπος. Fulgentio gerones, fortasse
quod literarum gerones, & publici cursores.

Brutum antiqui grauem] inde Horatius,
Bruta tellus, sed & Brutum, hebes & obtu-
sum Nonio.

Bubleum] alii Bubeum, alii Bublinum, vi-
de Theocrit. Eidyll. 14. alii biblinum, βιβλίον
Hesiod.

Buccina] Buchianò] alij Buchia, alij bucanò.
] *Bucerum pecus*] (de bubus) Glossis βύβρα βου-
in meis Glossis, bucerum, vox inepta. bu-
cerinæ, armenta. & Nonio buceriæ, boum
greges. quid bucera, dixi ad Varroem ex
Gellio.

Bulgas] vide Nonium in bulga. Gall. bou-
ges & bougetes.

Bulimam] bulimum. id etiam Furcilla, &
Curcilla.

Bulla à magnitudine] hinc βουλόνητος, in
Nouell. 6.

grandes pueros bupadas] Latinis Catastri,
Catulestri & Cathastri. 8. Vitr. 4.

Bulla aurea] à βούβη] bulla à βούβη dicitur:
sicut ab ἀβάλλον, ab olla.

Burratica potior] à ρυσο, colore quem bur-
rum]

rum] vide j. Burrum. inde Hispanis Burracci, homines potione rubentes: & vas vinarium, Burracea.

Burrum] vide s. Balenz & Burranica, id Glossis ξανθὸν & πυρὸν.

Bustum] quæ circa bustū versantur, & quæ de busto in testā aliqua bustū ferebant aues. Am- bustandæ, vel potius Ambustanæ, incendiū portendebant. vnde aues incendiariæ (vide Seruium in Fragmentis) & Spinturnices πικρὸν ἀντιθίρα, quod carbonem ex rogo aut ex altari in ædes inferrent.

Bustina] ea separabatur plerunq̄ a sepulchro: id quæ sepulchri Tabellæ indicabant. Publice autem vstrinæ erant in Exquiliis.

Buteo] vide s. Alites.

Buteo] dictio composita à Bu (quod est bibere: vnde Buz potio paruulorum Nonio & Vinibuz, ebriosæ (Tu quod est cibus) vnde Tuburcinari manducare) Ba id est mamma: 20 Ta id est Tara. S. C.

Acula] vide j. Metelli, ibi, Caculæque.

Seruus militis] Glossæ Cacula δοῦλος στρατιώτου.

Plantus] in Trinummo.

Plantus] vide aliud Ety mō infra Procalare.

claus legneis] vide j. Carones.

Cadmea terra] orichalcum] vide s. Aurical- chum.

Caducea auspicia] ea fiebant, si virga (quæ 30 Commentaculum infra, in Commentaculū) è manu flaminis excidisset.

Caduceatores] à caducea quod Carmeum à Syracusio Καρῖκοον: quod & aliis καρκεῖον in l. 8. §. 1. ff. de reum diuis.

Cæcum vallum] hic pro insidioso, occulto, & latenti, vt & apud Noniū, & in meis Glof- sis. Alia ratione, cæcum cubiculum Varroni lib. 4. de lingua. & κύβητος τοῖχος, seu cæcus pa- 40 nioes, ac fenestras non habens. 2. Harmenopul.

Quin, cæcum interdum impro- vidum significat. de quo vide Nonium & I- sidorū 3. cap. 19. Cæca vox quæ mox ac emissæ fuerit contucescit, & suffocata nequaquā lon- gius progreditur, sicut in fitilibus. Quin etiam, interpretibus iuris, cæca testimonia quæ sunt parte absente: & glossis meis, cæco mar- te, idem a c nocturna pugna.

Cædem] κατένεον κατένεον.

Cedere à cadendo] Cedere à cadendo.

Calassiss] adde s. Ancafa.

Calibem] Glossis ἀγαμος ἀνὴρ Celebs, ἀγαμος ἄνθρωπος Innupta ἀγαμία Celibatus, & alio loco Celebs ἀγάμος, sine vxore Cælibes ἀκηνη: Cæterum hoc loco quidam legunt Celibem, alij Celitem (quod dignā cælo vitam agat) Idem Isidorus. Sed dicendum est Celibem di- 40 cī à κάλυψ, quod est connubij expers, vt meæ glossæ testantur: seu carens concubitu, vt aj- 40 γία, carens capri, κερκιδία, carens cauda. vi-

de infra Cercolops.

Calla] cella in l. 3. §. 2. ff. de off. præf. vigili. inde fugitiuus in cellam se recepisse scribitur in l. 17. §. 15. ff. de ædilitio. Inde cella olearia & vinaria l. 10. in f. ff. de vsu & habitac. penuria l. 3. §. 8. ff. de penu. hinc κελύκειος glossis Penuria- rius κελύκειον Penur: κελύκειον Penarium: cella- rius, cellæ præpositus l. 24. ff. de manumiss. test. l. 12. ff. de instructo. l. 12. Cod. de diuers. offic. & cellarij locus cellandis rebus l. 41. §. 1. ff. de legat. 3. Cellarientes species l. pen. Cod. Theodos. de indulg. debit. interdum pro annonis cellaria sumyatur, vt in l. vlt. Cod. Theodos. de offic. omnium iudic. & apud Sulpitium Seuerum 2. historiz sacre.

Gana] vesperna] vide j. Vespere.

Canacula] Cenacula l. 15. §. 5. ff. de pignorat. & ibidem Canacularius, & canaculariam ex- 40 exercere l. 5. ff. de his qui offic.

Carimoniarum] à Cerus quod veteri lingua sanctum: vel à Cerere.

Casar] à Casarie] sic Isidorus 9. c. 3. alij ab e- lephanto, qui Punica lingua Casar. Spartia- nus & Seruius illum quod cæso matris vtero prolatus. Isidor. d. c. 3.

Casones] hos auspiciatus gigni refert Plin. 7. c. 9. exemplum adferens Scipionis Africani & Iulij Cæsaris. v. l. 141. ff. de v. signif.

Calassiss] à Græco κάλασσις: adde s. Acclassis.

Calathos] quasillos] vide j. Talassionem.

Calatores] Calator glossis κλιτάρι. iisdē Calatores δοῦλοι θυμωσίων ἀπέτοιχοι: & post, κλιτά- 50 ρισαί περὶ ὄριον: adde infra Incalanto, Incalationes, Incalatiuē; Procalare.

Calbeo armillas] Glossis Calbe κύβημα. Gal- bei Suetonio. v. j. Galbeum.

Calces] vide j. Cancri.

Calicata edificia] adde j. Decalatum.

Calim] pro clam] vide j. Clam.

Sam pro suam] vide j. Sas.

Im] vide j. Im.

Caliptra] operiebant] à κάλυπτο quod est ve- lo, Tego, Operio: vnde κάλυμμα velum, vela- 40 mentum, κάλυπτομα, Tegestas, Testamentum, Tegimécum, seu Tegmentum: κάλυπτομα Imbrico: κλυπτομα, Imbrix. quid κάλυπτομα dixi ad Titul. Cadicis de donationibus ante nuptias.

Calix] quod in eo caldum bibatur] hic locus 50 argumento est veteres calidam bibisse: de quo dicam ad l. 18 §. 3. ff. de instructo.

caldum] alij caldam, vt aquam intelligas, & Glossis Calda θερμον.

Carones] v. j. Metelli: & Noniū in Calonū.

Graci κάλα] κάλα

clauas] vide supra Cacula.

Calpar] à κάλυπ, vt ab aula Anlar. Glossis Calcar perperam scriptum pro Calpar θυσία ἀπαρχών: & post Calper oivos ἐν θυσία.

Cānata & Camuri boues à curuacione] v. cetera

Vertij ex Charifio, 6. Macrob. 4. in f. sic Nonio Camerum obtortum: vnde Cameræ, tecta in curiuitatem formata. hinc Camerata area, arcuata in l. 16. §. ff. locati: vbi tamen legitur, arata, in editione Florentina, & Haloandri.

Camuri boues) Gloss. Camuris α γνος. τὰ ἐγγε. 6. Macrob. 4. in f. & Camuris hircæ sub cornibus aures, vbi Camura cornua interpretatur in se redeuntia.

Camelis virginibus) alij Camelsis, alij Camenis, argumento eorum quæ dicuntur infra Camerææ, nisi malimus ita legere, Camellis, quæ & γαμήλιος θει. Possis & ita legere, Camelsis vel Camenis, quæ Glossis μόσχοι. vel **Capulum**] & id quo mori vis efferuntur & breuiter quidquid intra se capit: vt Sarcophagum. vide Nonium in Capulum.

Camena musa] ita Glossæ.
Camillus] adde j. Cumeram & Flaminius. 5. Macrob. 8.

Cana] adde j. Canephora. Glossis Cane πα-
ρὰ τὴν ἀνδρῶν.

Canalicola] forenses) Græcis ἀγροπαῖος.
[quod circa cameles fore consistant] v. No-
uell. 90. c. 1.

canales] canalem.
Cancris calces] vide 5. Calces.
Candelabrum] figuratum] vide j. Cincidela.
Canentas] Carentas. **Canephora**] Canifera.
canum] vide 5. Cane.

Canica] adde Nonium in Canicas.
Canitudinem] adde Nonium in Canitudo.
Cannensem] pro pisfore] preposterè Canensis enim videtur dictus à Cane, quod & vinculi genus.

Canta] Cante pro Cantate: ita lego ex Var-
rone 6. de lingua. Diuim extra cante.

Cantherius] Glossis καθεῖνος μνηστῆρος.
Canturinus nomen loci] nomen ioci.
Caperatum] à cornuum caprinorum similitu-
dine] idem Nonius in Caperare.

Capidulum] alij capitulum.
Capillatam] v. 16. Plin. 44.
Capis] adde Nonium in Armillum.
Capitae] Capitale. adde Noniū in Capital.
Capitalis lucus] Capitalis locus.
Caput] capite.

Capitarium es] quod capi potest] Imò quod caput est: καφαλαῖον Græcis. aliàs Capitarium, quod pro capite penditur, seu Capitatio.

Cappas] campas. adde Nonium in Hippo-
campi 2. numero 397.

Capra] vide Varronem 4. de lingua.
Capreoli] fortasse idem Capreoli, quod Capronæ Nonio: nisi quòd infra, Capronarum fit mentio:

Caprilia] ad Capre paludes] vide Litiūm 1.
Plurarchum in Romulo.

Caprona] idem Nonius in Capronæ, nu. 87.
Caprunculum] Capedunculum, vel potiùs 60.

Capeduncula. Cicero de Natura, vel potiùs capedunculus quas Numa reliquit.

Capla] vnde Campsarij Epiphanio libro 2. Campsarij in l. 3. ff. de offi. præf. vigil. qui vestimenta in balneis se ruant. At verò in lege 23. ff. de manumissis vindicta: v. Suetonio in Nerone c. 36 & Iuuenali Satyra 10. Campsarij dicuntur, qui libros portant. alio significa-
tu sumuntur in lege vlt. ff. de iure immuni-
tatis.

Capuam] à Capy & C. Capuam à Capy, seu pede introrsus curuato esse ait re&e. Nam Græcis καπύς, ἄβγ. τὸ καπύ τὸ ἀβγ.

Falconem] vide j. Falcones.
Capulum] & id quo mori vis efferuntur & breuiter quidquid intra se capit: vt Sarcophagum. vide Nonium in Capulum.

Carinantes] probra obiectantes. Jinde Carinari
20 Glossis χαρσινῆες, hoc est illudere.
obiectantes] obiectentes.

Carissam] Caprissam: alij, Carisam Glossæ fortasse à Caribus. notum enim qui Cares fuerint.

vasfram] ita Isidori glossæ. alij legunt va-
frum. Glossæ καυρίων & ποροβοκόνιον exponunt.

Carnificis loco habebatur is qui se vulnera-
fer] cui ob id etiam non parentabant, neque ista faciebant, nisi suspensis oscillis, velut per imitationem mortis. Idem non lugebatur ab vxore l. 11. §. 3. de his qui notantur infamia. Tarquinius huiusmodi homines iubebat crucifigi. v. Cassium Heminam apud Seruium Danielis.

Casa] hoc verbum fatis frequens in iure. §. 5. Inst. de rerum diuili. penult. ff. de usufruct. l. 41. §. 3. ff. de legat. 3. l. 5. l. 6. ff. de acquire. rerum dominio.

Casaria] dicitur eodem modo quo focaria, quæ focum colit. l. 12. §. 7. ff. de instructo, à qua focarius l. 1. §. 5. ff. nauaræ caupones.

Casum antiquum] dixit ad Varronem 4.
Casus à coeundo] alij à cogendo. v. Isidorū.
Casuar] vide Nonium in Carnales. Quintilianum 1. c. 5. vox & Gallica.

Cassabundus] alij casabundus crebro cadens] id nostris Cassitare l. 20. §. 3. ff. de seruit. vrbano-
rum.

Cassiculum] à cassibus] araneorum, piscium, vel aliorum animalium. Glossis δὲ τρωα.
antiqui] id est Tusci v. 18. Isid. 14.
Cassilam] pro casside] Glossis: cassis δὲ τρωα. λαφύ. adde l. 1. Cod. Theodos. de fabricensibus.

Castrensi corona] vide j. Gell. 5.
Casus] sed etiam vocabulorum forma] adde Varronem 7. vbi de Casibus.

Catamitum] vide 5. Alcedo.
Catampo] κατὰ μπόα: alij Catambo. quidam νότιας, vt in lege 1. Cod. de aleatorib.
Catax] qui & coxo. vide Noniū 60.
Catillatio)

Caillatio] *expolliassent*) vide j. Catillones.
Catillones] *Catilonēs*) vide infra Fiscellus.
gulosus] Nam Catullire est esurire, vel libi-
 cinari. Nonio apud Macrobitum 3. Saturnal.
 19. Catillones propriè dicuntur qui ad pollut-
 tum Herculis ultimi cum venirent, catillos
 leguribant.

Catones] Cothones. sunt autem Cothones
 vel Cothona. portus artificiales Servio. 1. Æ-
 neid. dixi ad l. 59. ff. de verb. signific.

Capulus genus vinculi] adde infra Millus colla-
 rare canis: & Non-ũ in Collare: & Lucilium
 ibidem, cum manicus carulo collariq̃ue vt fu-
 gitium deportem: cuiusinodi ferè iniicieba-
 tur torquendis l. 7. ff. ad l. Iul. de vi publica.
 Est præterea Catella demouitiuũ apud No-
 nium à catena: vt infra in Redimiculum, quæ
 & Canis v. Plautum Casina.

Caudæca] *Caudæca. alij, Caudæca cistella ex*
iuuco] in Glossis manuscriptis corruptè Cau-
 dia iuuceum quod vinciam caudæ emargat.
 dicitur & scrippum & tibini.

Cauiares] *cauia*] *cauz*: alij cauiar, & rectè.
 Pars enim secundum caudam Cauiar, vt in
 boue Palasæ: in suæ, ossa penita. Scaliger id
 ita esse putat ex his quæ dicuntur infra in O-
 ctobor equus. Verum, hic de quinquenniali sa-
 crificio: de annuo ac solenni agitur.

Caullatio] à cauillando. quod à cauendo
 rursus demouitiuum. v. l. 177. ff. de verb. sig. 30

Cauitio] id est cautio. Hinc Plautum Cautia
 pro cauta. vt nauita pro nauata. fauitor pro
 fautor apud Nonium. (in Cautio.

Cautionem] quæ & Cautela. vide Nonium

Cauum] v. infra Chaos. & Jex.

Celibari] Cglibari. v. Plutarchum in Roma-
 nis quest. 87.

Curis] vide infra Curis.

Cæcina] Cæcina. *Cænite*] Cænite.

Cæso] *æstimatio*] alij æstimatio descriptoria. 40

Censores] Glossis Censor *τιμωτής*: Censura
ἐπιτιμωσις, *τιμωτής*, *ἀτιμωσις*.

Censui censendo agri] Cicero pro Flacco,
 Quæro si nec ista prædia censui censendo?

venire] vendit: id est qui sunt mancipi: non
 qui vsu tantum reuertuntur.

Centenaria cœna] ita legitur apud Tertul-
 lianum in Apolog. c. 6. alij Centuriæ cœnæ.

Lege Licinia] Imò Fautia sumptuaria, de qua,
 vt & aliis sumptuariis, vide Macro. 3. Satur-
 nal. 17. Gel. 2. cap. 24. Sed Licinia fauiam re-
 nouarint.

non plus centussibus] Tertull. cap. 6. Apolo-
 getici. Videre Centenarias cœnæ, à centenis
 sestertiis dicendas. Et apud Gellium dicto lo-
 co, Fannij centussisque miellos.

præter terra nata] apud Gellium 2. c. 24. præ-
 ter terra nata, vt arboræque. & Cicero 7. e-
 pistolar. fam. ar. 26. Epistola ad Fabium Gal-
 lum, Dum volũs, inquit, lauri isti terra nata,
 quæ lege excepta sunt, in honorem adducet e,

fungos, helluellas, herbas omnes ita condiũt,
 vt nihil possit esse suauius.

qui erant breues nummi ex ære] hæc verba
 aut mendosa, aut potius adiecta à Paulo.

Centenas pondo] dicebant etiam interdum
 laxius, centenas pondo libras.

Centumuiralia iudicia] de quibus. v. l. 13. l.
 17. ff. de inofficio. o. l. vlt. Cod. de perit. here-
 dit. l. vlt. Cod. de liberis præteritis. Tribus in-
 10 terim seu Curias 35. Romæ fuisse hinc obseru.
 (v. interim Crustumina, Lemonia, Lucrum,
 Mæcia, Oufentina, Papiiria, Quirina, Romu-
 lia, Sebatina: Scapria: Stellatina, Titienfis:
 Tromentina Vrbanas.

triginta & quinque tribus] v. infra Curia.
quæ & curia dictæ sunt] hæc verba non sunt
 Festi.

Centuriata] *item Curciata*] hæc duo verba
 si recipimus, scribendum est postea centurias
 & curias.

turmas] *curias* & *curias*: alij, per centurias.
Centuriatus ager] *ducenta*] *ducenta*.

Cercolopis] Cercalopex. Alij Cercolopis, vt sit
 nõ caudata simia: de qua s. dictum est in Cæ-
 libe. opponitur autem Cercopitheco seu cau-
 data simiæ, quæ & Cluna Latinis.

Cercopa] *quasi nẽpẽ oua*] longè petitiũ Etymõ.
 legẽdũ fortasse, quasi *nẽpẽ oua*, qui & *πικροπύσι*.

Cereos] Saturnalib. de Saturnalib. v. j. Sa-
 turno dies festus. (ad Varionem l. 4.

Cermalus] v. j. Septimontium: dixi etiam
Cernuus calciamẽti genus] pro inclinato lum-
 mitur, & in gytum se cum aliis vertente apud
 Nonium. vnde Cernuli Glossis *πρωτὰ πύλιν*.

Cerritus] Glossẽ manu scripte Cerritum,
 insanum, amentẽ. Nonio Ceriti, laruati malè
 sani, aut Ceresis ira aut laruarum incuratio-
 ne vexati.

Cerrones] *Concerrones* vel *Congerrones*.

γέρπας] v. infra Geræ.

Ceruaria onis] quæ, si ceruus deerat, qui
 Dianæ mactaretur, immolabatur. v. Ouidiũ.

Ceruus] v. Varionem.

Cespes in modum læueris] inde Græcis *χορρε-
 Cesticillus*] Cesticillus.

quem superponit capiti] v. s. Arculum.

Chalcidicum] v. Vitruuium. s. Dionem Cas-
 siodor. in Fastis: Chalcidicum etiam pro ce-
 naculo ponitur. (choate.

Chaos] v. s. Cauum: & infra, Cohum & In-
 50 *Vnde Ianus detracta aspiratione nome-
 sur*] antea ergo Hianus.

qui primo supplicabant] v. Briffonium 1. de
 formulis p. 51.

Chilo] *Cilo*] Glossis *ἰσχυρὸς* qui & Capito
 hinc Fabius Cilo in l. 1. ff. de off. P. Vrbi. l. vlt. ff.
 de officio P. Vigilum. *Cibus*] *ἡλιότιον* *ἡλιος*.

Cicum] Glossis *γερύωνος*, accipitur etiam in
 Glossis manuscriptis pro umbilico lupi.

Cicindela] Glossis *λαρυνέας*. Glossis manu-
 60 scriptis genus muscarum ve I scarabæorum.

candelabra] v. 3. Candelabrum potest & hoc loco legi, Candela: quoniam à candore Isidorus.

Cicumia] Cucuma: alij, Cecuma.

noctua] Glossis Νυκτεγίς; & vespertilio.

Cilium] *supercilium*] v. infra supercilium.

Cilliba] dixi ad Varr. 4. vbi de mensis.

Cimbr] *latrones*] eadem forma Isauri, piratæ: 120. Cod. de feris. Ambrones, dissoluti & turpis vitæ homines. 3. Ambrones; Opici & Ofci, Obsæni, infra Ofcam.

Cincia] vide quæ scripsi ad l. 3. ff. si pars hereditaris.

Cincta laminica veste velata] lege Vestæ.

Cingulo] quod vir in lecto soluebat] adde infra Cinxia: Nonium in Cingulo: & quæ scripsi ad leges XII. Tabul.

[*Herculaneo nodo vinctum*] v. Senecam 13. Epist. 88. circa finem vnus tibi nodus sed Herculaneus restat.

Cinxia] quæ fortasse videri ea potest esse quæ Virginensis Augustino 4. de Ciuitate 11. & Virginalis Arnobio: de qua etiam scripsi ad leges XII. Tabul.

Cinguli] v. 3. Cingulo. *Circanea*] Circenda.

Circumluuium] hic pro iure prædiorum sumitur. At in glossis manuscriptis pro loco quem aqua circumluit: qualis locus describitur in lege. 7. § quod si vno 4. ff. de acqui. rerum. dom.

Ius prædiorum] ius prædiorum.

Cispinus] hominis] C: spij Anaguiui.

Cisterna] adde l. 1. §. 4. ff. de fonte. hinc Cisterna vini, Metaphoricè in lege 21. §. sed si de naui ff. de furtis. Glossis τάρικος. Glossis M S. Cisterna, est lacus collectorius.

Citeria] que in pompis huiusmodi effigies in pompis deferbantur. adde quædam ex Plutarcho in Agesilao. adde j. Manducus.

Cacilium] Cælium. ire] iuri.

Citimus] Citis enim antiquum, Citis faciebat: vnde Citimus: alii Citumus. v. Noniū.

uls] vide infra Vls.

ultimus] à genitiuo vltis. v. l. 2. §. & quia 32. ff. de origine iuris.

Ciuicam] v. 5. Gell. 6.

Clacendix] Calcendix. v. Priscianum. 5.

Clam] à clauibus] vel à Calim: v. 3. Calim.

Claritudinem] v. Nonium in Claritudo.

Classici testes] id est Cives: qui necessarii erant in aliqua classe. alias, Classici Gellio 7. c. 13. primæ tantum classis homines. Translaticè verò pro insigni, vnde Classicus scriptor Gellio 19. cap. 8. Est & glossis M S. Classarius seu Classiciarius, idem ac Classicus οὐλοπιστής. Alio quoque significatu Classici in lege vnica. Cod. Theod. de Classicis, deputati nauibus purgandis & deducendis.

Classis procincta] adde infra Endoprocinctu. Glossis Procinctum est δταν εις πόλεμον οὐ καλῶς οὐτι. Theophil. Inst. de testament. or. 60

dinandis νίκα ε' μὲν λου; & εἰνα; ὅτι πόλεμον.

Claua] adde 5. Cacula & Calones.

Clauata] *vestimenta clauis intertexta*] hinc definitum. Clauos aureos vel purpure, vestimentorum esse, etiam non confutos vestimentis. l. 19. §. 5. ff. de auro: multo magis confutos l. 25. §. 1. ff. de auro. *intertexta*] intertexta.

Calciamenta clauis confixa] Ab huiusmodi clauis, clauarium, donatiuum in clauos militarium caligarum: cui muneris, vt clauarius, pater Suctonij præpositus. alia ratione clauus morbus in l. 12. ff. de adilitio: alia item in l. 3. §. 8. ff. de incendio pro clauo nauis, qui & Clauis Glossis, Clauus, οἰαντις πλοῖου. quin & alia in l. vnica. Cod. de excusatione artificum vbi Clauicularii, qui, & Clauarii Glossis & κλεινοῖς clauorum artifices sunt. aliter quàm in l. 8. ff. de custodia. Græci interpretes sumunt Clauiculariū pro carceris præposito, fortasse quòd clauus gestaret.

Claudere] cuius rei ruse lam penes Portumnum esse putabant] vide Seruium 6. Enclides. ab eo Portumnalia Varro 5. de lingua. in æreis nummis Neronis, portus Ostiensis agnoscitur, cum huius Dei imaginæ. vide. Ouid. 6. Fastorum.

Clauim] Clauum Idem tano tribuit vt Clauim teneat Alricus libro de imaginibus v. Alexand. ab Alex. 1. c. 14.

portarium] portuum.

Claudiana] collectus] coniectus.

Clauim consuetudo erat mulieribus donare] claues istæ adimebantur in diuortio. v. Ciceronem 2. Philipp. Ambros. Epistol. 165. qua de re diximus ad l. 2. ff. de diuortis.

Clauisula] Seneca 1. Epistol. 11. Iam clauisulam epistola potest. & 3. Epistol. 26. scire iam volebam, & manus spectabat ad Clauisulam. Glossis Clauisula νόημα.

καλοφῶνα] αἰετοδ, οἱ alij κῆρυον.

Clauis annalis] vt per eos numerus colligetur annorum] v. Liu. 7. circa principium. v. Alex. ab Alex. d. c. 14.

Clientam] *Plautus*] in M lite.

Clingere] *cingere*] cludere. in Glossis M S. disciscere, disuungere.

ακλεινω; κλεινω;] Clivella] *accliuia*] accliuia.

Cluina] v. 10. Plin. 14. hinc cluina auis, quæ quidam clamatoriam vocant, apud Plinium dicto loco. *Clui*] v. Publicius.

Cloacæ] vide infra Cloacæ. & l. 1. §. 4. ff. de cloacis.

Cloelia] v. Liuium. 1. *Cloelia*] Cleantho.

Clucidatum] v. 7. Glucidatum. id autè το γλυκω.

Clume] Clunar glossis.

Clunaculum] *sanguinariū*] itaq; victimarium vel faginariū.

[*vel quis ad clunes*] Sic Isid. 12. c. 6. apud quæ tamè legitur Clunabulū nō Clunallum.

Clurus] Clurus. Glossis, & malè.

Clunæ] Clunæ

Clanes) vide in certa Verrij.
infractos) desertos. v. Nonium 3. 43.
Clutum) *inclutus*) vide j. *Inclutus*.
In) v. *infra*, *In*.
Clypeum) *Gabiorum*) *Sabinorum*.
Cnaonas) *Cnaonas*.
scalpuri) id genus acus muliebris discerni-
culum: diuertum ab eo quod fistulam & ca-
uanda appellatur, quo crines sustentantur.
Cnesofum) vide *infra* *Cnesofum*.
Cocerum) *Coccerum*: hoc verbo vitur Ter-
tullianus libro contra *Valentinianos*.
Coclacea) *Conchalacæ* *κόχχαι*.
Cociones) *Cociones*. alij *Cunctiones*, alij
Cuctiones. v. 16. *Gell.* 7. & 5. *Aulator*. *Glossis*
Cocio *μετά* *Coros*. iisdem *Cociator* dicitur.
Cociliu) *coquendo* *coarctetur*) *coquendo* *coerctetur*
Cocula *v. a*) que *cocitoria* in l. pen. ff. de
pen. & *cocinatoria* in l. 19. §. 12. ff. de *aur.* & *co-*
quinaria: aliis *coquinaria*, aliis *coctatoria*. 20
Coelius) *Coele quodam*) *Coelio Vibeno*.
Cognitor) a *Procuratore* hic discernitur *co-*
gnitor. hic *præsentis*: ille *absentis* est. *Ania-*
nus in l. si *lite*. *Cod. Theodos.* de *cognitoribus*
& procuratoribus. *Proprie* tamen dicitur *co-*
gnitor in *causa status*: v. teste *Alconio* 3. *Verr.*
Donatus in *Adelphis*. In *tria*, inquit, diuisit
officium orationis suæ: in *asseritoris*, *princi-*
pio eam dicit esse *liberam*: in *cognitoris*, *ci-*
uem Atticam: in *fratris*, *meam* *soiorem*: adde 30
Paul. r. *sentent.* 2. *Titul.* de *cognitoribus*: & *li-*
bro 5. *Tit.* 25. adde *Ciceronē* 2. ad *Herennium*:
Cohum) v. 5. *Cohum*. *cœlum* dixerunt à
Chaos ex quo putabatur *cœli* esse *formatum*:
Conquire, *deputare*) *Conquirere*, *decubare*.
vide *Conquiescere* *Nonio*, *decubari*.
Collus) *Culeus*, qui & *collare* *Nonio*. alij *le-*
gunt *Colleus*, vt *sit vas* *particidale*, de quo in
penult. ff. ad l. *Pompeiam* de *parricid.*
Colophæ) *colluione*) adde *Non.* in *Colluio*. 40
Colossus) v. 34. *Phn.* 7.
à Caletio artifice) à *Coletio Charete*: alij à
Charete: teste vel ipso *artifice*, qui *subscripsit*
Colosso.
Centum & *quinque*) *Imò* 70: tantum. vt i-
psemet *Chares* *scripsit*. (*medones*).
Comedum) *Comedo*) adde *Nonium* in *Co-*
Comitiales dies) *his* adde de *Comitiali* *mor-*
bo *infra* *Prohibere*: & *alia* *quædam* *ex* *verbó*
Quando *Rex* *comitiatur* *fas*: De *Comitiali*
morbo, vide *infra* *Prohibere* *Comitia*. 30
simul) *in* *simul*.
Commentacula) *comotacula*.
virga) adde *infra* *Cultrienta*.
Commentaculum) *sacrificiis* *sacris*.
Committere) *relinquere*) *delinquere*.
Comedite) *Plautus*) in *Milite*.
Euge heus adstipiti) *Euge* & *quædam* *hercle*
adstipit Ita legitur apud *Plautum*.
Comparsit) *Terentius*) in *Phormione*.

Copascuus) v. *Ciceronē* in *Topiicis*: 15. *Isid.* 13.
Compernes) vide *Nonium* in *Compernes*.
Compilare) *ne pilos* quidem *relinquere*. *A-*
sconio. alij, hoc *verbum* *deriuant*, à *pilis* *mili-*
taribus. Est enim *pilentum* *agmen*, *densum*
ac pressum: vt est apud *Seruum* *hondum*
excusum: id eoque *Pilate*, *cogere* est.
in vnum condere) vide *infra* *Pilate*, qui
publica sacra *compilauerunt*. l. 9. §. 1. ff. ad l.
Iuliam *peculatus*.

Comptialia) *videndus* *Varro* 5. de *lingua*.
que in compitis prægebant) *ἐν τῶν ἀγῶν*. 7.
nostra *excerpta* *ex* *Glossis* in *voce* *comptialia*.
Compluriēs) *adi* *Nonium* in *Compluriens*.
Comprades) vide *infra* *Præs*.
Comptus) *quod*) *qui*.
Conadunare) *conaugulatur*).
Conadunare) *συναυγῶν*.
Conceptina) *Cceptæ*: dixi ad *Varronem*:
sementina) *sementiacæ*.
Conciliabulum) 15. *Isid.* 2. *diuersum* à *foro*.
1. Gel. 7. *Paul.* 4. *sentent.* 6. *Liuius* 4. 25. 39.
Conciliatrix) *Glossis* *αὐξήτρια*.
Concilium) *vocando*) *conuocando*.
Concinnae) vide *Nonium* in *Concinnae*.
Glossis *συνοπτικῆς* *vā*. adde *Nonium* in *Cin-*
nos & *Cinnus* & *Concinnae*, *duobus* *locis*:
hinc *Concinnae* *litiū* *dicuntur*: l. 9. §. 2.
ff. de *off.* *proconf*.
ante componere) *lego* *aptè* v. *Varronem* 5.
de *lingua* & *Nonium* 1. n. 207. & 295. & 2. n.
270. *Hinc* *concimili* *Tullio* 1. de *Inuent.* n. 33.
v. *excerpta* *nostra* *ex* *Glossis*.

Concinere) *cō* *ciere*. *Conclauata*) *cō* *clauia*:
Conclauia) vide l. 1. §. 1. ff. de *ventre*. l. 47. ff.
de *damno*. *Glossis* *συγκλειῶν*. *clauē*) *clauē*.
Condicere est *dicendo* *denuntiare*) vide 5. *ap-*
pellamus ij. *Inst.* de *actionib.* *Gloss.* *Condicō*.
συγκλειῶν *πρὸς* *ἀλλήλους*.
Condalus) *Condalus*. *Græcis* *κόδουλος*. alij
Condaliū. (*sicut* *συγκλειῶν*).
Confecerunt) alij *Condaliū*. *Glossis* *Con-*
Confecta *sus*) talis fuit ea quæ cum 30. *por-*
culis ab *Ænea* *ma* *ctata*.
Conflages) *Confl.* *ges* *Nonius*. *Isidorus* *Cō-*
frages. *Vtrūque* *autem* *eo* *modo* *dicitur*, *quo*
sufflāmen & *sufframen*.
confluunt) *confligunt*.
Congruere) vide j. *Græte*. *Glossis* *συμμετρῶν*.
qua non se segregant) quia non ferè, *segre-*
gantur.

Coniectur) *Glossis* *ὀνειδισμῶν*.
Conitum) alij *Constus*. alij *Comitus*. alij
Comptum, alij *Constum*. alij *Comtum*.
excultu) *cultu*.
Coniuola) *cochiuola*. *Glossis* *Cohiūm*. vel
Coniūm *κόρυς* *ἢ* *ἰὸς* *μεμυκῶν*. iisdem *concor-*
dem *etiam* *significat*. *occulia*) *occula*.
Colatinum ventrem) *Plaut.* in *Curculione*.
Conoluare) adde *infra* *subluare*. *Glossis*

Conlocatis *εἰς οὐ νέεσσιν*. vbi pro Conlocatis legendum est Conlocatum.

conlocata filia] conlocatæ dicuntur priuatorum filiarum, qui sacri erant, incedunt.

Conrursari, conquirere] Nonio Rusparsi est seruari. Glossis Ruspinat *χερσὶ περιεῖ*.

Conscripsi] vide supra Adlecti.

Consentia sacra] ita & Consentes Dii gentilibus, consensu recepti.

Considerare] adde infra, Præsiderare.

Consilium] quod & Deliberium. Glossis *συμβουλία, γνῶμη*.

Consiliare] confideant.

Conspicuum] pro *Conseptum*] Glossis *Conseptum* *ἰσθελοσ*.

reperitur] inuenitur.

Conspicor] Cicero 12. ad Atticum. vide infra Spondere, & Sacramentum.

Conspicuos] vide Varroem.

Consternatio] adde Nonium in Consternari. Glossis Consternetur *συντρεῖ, πῦρ τε κίενεται,*

ἄσπντα ῥά τισται. à sternutamento] à sternata mente.

quod eo toto] eo quod toto.

Constitutus hominū] Constitutus, hominū constitutarum multitudo: & ita apud Varroem, Constitutus hominum.

Consualia] vide Varroem & Nonium in Cernuus.

Contagionem] vide Nonium in Contagio. Glossis Contagia *μοιροσμοι μιάσματα*. iisdem

Contagia *ῥασοὶ ἐν ἀσθματιβῆ*.

Contemplari] Glossis *σοχῶσθε*. adde Noniū in Contemplā.

Contestari] vide l. 1. ff. quod iussu hinc Contestatio Paul. 2. sent. 14. contestatio. l. 1. §. Iulianus. ff. de liberis agnoscendis. Glossis co-

testat *μαρτυρίασση*. Contestatur *συνμαρτυρηται*, his adde quæ de Autestatione scripsi ad leges XII. Tabularum Titul. 7.

Contestari licent] vide legē 1. C. de litis contestat.

Contrarium æs] Contrarium æs.

Contubernales] domesticil. vlt. ff. de auto (vide Gloss. *συννομοὶ, & σὺνοικοὶ*), & Contubernium *συννομοσιν, σὺνοικῆσιν*) milites l. 15. §. ff. de verb. signific. (vide Glossis Contubernium *σὺνοικοὶ στρατιωτῶν*) seruorum coniuges & nati. l. 2. §. 3. ff. de Infructo. dicitur etiam Glossis Contubernarius. vt & aliis Contabernarius.

Tabernacula] vide infra Tabernacula.

licet ex tentoriis] licet tentoria & pellibus. hinc sub pellibus degere milites dicuntur in l. 7. ff. de pelle cile. & Ammianus 19. sub pellibus exercitu diffuso. adde Liuium. 5. Tacitum §. & 14. 2. Valer. Max. 2. Lamprid. in Alexandro. inde pelliones in l. vlt. ff. de iure iurisdictionis. l. vlt. Cod. de excusat. artif.

pellibus] vide supra Adtubernalis.

Contubernium] l. 5. §. à barbaris ff. de re militari: seruire connubium. l. 14. §. ierulis. ff. de ritu: l. 49. de manum. test. l. 3. Cod. de incestis: Paul. 2. sent. 20. §. 2. inst. de hæ. ab. intest.

Conuolui] Conculi, alij Coniuoli.

Conuallus] vide Varroem.

Conuenta conditio] conuenta conditio, vel conentio. Vtrumque ferri potest. nam & Conuenta seu Conuentum. & Conditio idem

quod conuentio. Idque formula diuortij factis indicat: Conditione tua non vtor. l. 2. §. 2. ff. de diuortis.

Conuentus] ab antiquo conuentum] sic conuenire Nonio obuam fieri. & nostris, in ius vocare. vnde conuentio l. 47. ff. de rei vind. l. 7. Cod. de præ c. xxx.

multitudo, &c.] hinc Glossis Conuentus *συνεδρία, σύνδοσι, ἀγορῆ, συνέλθοσι, ἀσπνοσι*.

tertio cum à magistratibus iudicij causa populus congregatorum] Idem Theophilus §. eadem I. st. quibus ex causis manumittere: & in pri-

Titul. de success. sublati. hinc Ciceroni 7. in Verrem. Liuium 38. Cæsari 6. conuentum agere, quod & infra, forum agere: in verbo Forum. adde j. Conuenire.

supplicationi, &c.] hinc Conueniri Nonio colligi, coire.

Conuexum] Conuexus Glossario *σείφιμα*.

Conuicium] à vicis] malè apud Noniū c. 1. à vitis, nā à vocibus dicitur in l. 15. §. 4. ff. de iniuriis Glossis *καταβῆσις, ὄχλαγωγία*. ac tot-

raffe iisdem, ex superiore loco, *ὄχλαγωγίον* conuicium legendum, non comitium & *ὄχλαγωγῶ* Conuicium facio pro Comitium facio: quod tamen temere affirmare nolim.

primum] primum. Cæterum quod scribit in vicis prius habitatum, id ipsum confirmatur ab Aristotele l. Politicōum variis locis.

Conuotij] ita & Deuoti dicuntur. Glossis *αὐθροναψοί*.

Copona] hinc Coponicula. Glossis *καπινοί*. alij, Caupona. sed vtrumque iisdem dicitur

Copo & *Caupo*.

à Copis] alij à Cupis: alij à Copi. id est Copioso. vnde Copiantur Nonio.

Corculum] *acutum*] cautum.

Plautus] Nihil ad rem hoc Plauti exemplum. sed potius id quod ait Cicero de Scipione Nafica, eum vulgo appellatum *Corculū*.

Corgo Gorgo. Glossis *ἀνμφιβῆσος*.

Corius] vide Nonium c. 3.

Indus] alij lucus, alij lupus, quod magis probandum. vide infra Masculino genere.

hic frons] vide infra Frontem. alij legunt hic fons.

Corniscarum] In *Imonis tutela*] hinc Graculi monere, monetule & monedule, à Moneta: quæ & Iuno dicitur. Glossis *Muneta* dea *μῦθος*.

μῦθος.

Cornua

Cornua

Cornua

Cornua

Cornua

Cornua

16. Glossis Calebra *ἡ καὶ τῶν βοῶν*, sed quoniã hic Calabra curia dicitur ubi tantum ratio sacrorum gerebatur, videtur illo Glossarum loco ledum, *ἡ τῶν βοῶν*.

quibus postea addita sunt quinque) hæc verba temere hic adiecta à Paulo. v. s. Centiuiralia. nomina Curiarum (virginum) nomina Curiũ aut Curetũ virginũ, si nauis, Curienſium. Sabinorum enim nomina imposita Curibus.

Curiales] Cerui curiarum Terentio. Curiales veruulæ inter publicos seruos & communes numerantur. de quibus in l. 6. §. 1. ff. de rerum diuis. quib. cum manumitteretur nomẽ magistratus imponebatur. Curiones postea appellati obſoleta veteri consuetudine Comitiorum, quæ appellatio postea attributa præconibus & Calatoribus. Glossis Curialis *βουλεύσιον: βουλευτικός*.

Curij] Curiati. Curio] Curiatio.

Curionem agnum] v. Nonium in Curio.

Plautus] in Aulularia. (maximus. 20

Curionum] Curioni] de Curionibus. adde j.

Curis] vide Celibari.

Curriculo pro curſum] adde 12. Gell. vlt.

Curriculus] adde Noniũ in Curriculus. dicitur & apud eundem Curriculum.

Currij locus] Curti lacus.

Curules magistratus] l. 2. §. 26. ff. de origine iuris: l. 1. ff. de edictio: §. 7. Inst. de iure naturali. L. ius. 6. Glossis Curulis sella *ἡ σφραῖς βασιλέως*, & alio loco *ἡ σφραῖς ἑπύρου*. Theophilus in §. proponebant Inst. de iure naturali *σέλιον τῶν σφραῖων* vocat.

Cussilirem] Cossilire. alij, Cossilires, qui cossilant vel coxim, id est varicosis lirant vel ambulat. Translatiue, pro otioso, vt hic.

Custodelam] ita s. Confugela.

Cutis] vnde Cutitus. v. j. Intercuritus.

Cybele] Cybebe.

Cymbium poculi genus] hinc cymbia argea. 40
tea in l. 32. §. 1. ff. de auro. 20. l. 5. adde Nonium in Cymbia.

Cyparissa] vide infra Cyparissia.

Cyparissia] Cyparissæ vt s.

Cypria Venus] diua potens Cypri Horatio.

Cyprio boui merenda] id est stercus. v. Sudam 353. *ἡ πύρα*.

in qua boues humano stercore pascuntur] falsum hoc esse multi putant. id enim nulli animanti ruminanti accidit.

propter stagna. etc.] Prope stagna: genus ubi lanigerum piscibu pascit. D.

Dacrimas pro lacrimas] & ita D. pro L. interdum ponitur. ita cælare, pro cedere. v. s. Aucafa. D quoque in R. mutata vt Meridies pro Medidies.

lauria qua datur legatis hospitij gratia] in eũ vsũ Xenoparochi, de quib. in l. 18. §. 10. ff. de vnseribus. de legatio adde dictam l. 18. §. 12.

Dagnades] Dacnades. *δ ακ ιδες*, Hesychio.

canturiendo] id Glossis *ἡ ὑμῶν*. alij cantitando legunt.

Dalinum] aliaunum. & ita Glossis Daunum *ἡ φεγγα ἰσίδεμ Dauus ἡ φεγγα, ἀμετρεγς*.

Damium] sacrificium quod fiebat in operto

Glossis *ἡ δαμία ἡ σφραῖς τῶν γυναικῶν*.
dea damia] Dea Damia. aliis Dea Demia. sacerdos eius Damias] alij Damiatrix, alij Demiatrix.

Danunt] adde Nonium in Danunt. Glossis Dianunt *ἡ δαμων* & Didita. *ἡ δαδιδίτα*.

Daps] Glossis *ἡ δαψία*.

res diuina] inde Nonio Dapes, apparatus religiosi, opipari: se] & infandi arque vitabiles.

daptricẽ se acceptos] dapſile Nonio. adde eundem in Dapalis cena. & Glossis Dapus *ἡ δαπυ*.
ἡ δαπυ. (rare est obloqui conſingere.

Deblaterare, stultẽ loqui] Nonio Deblaterare, *ἡ δαπυ* stultos appellat] Glossis *ἡ δαπυ* iactans

βλατῆν iactatio: & βλατῆς stultus & Blaterare, *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*. Blato *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*. [ædificia.

Decalcatiũ] quod & Calicatũ vt s. Calicata

Decima quæque veteres Diis suis offerebant]

Imò vni tantum Herculi. Varro 5. de lingua. de ea re dixi ad l. 2. ff. de pollicitationib.

Decotes] alij Decutes, quasi sine cute & flocco vel flacco. vnde Desfloccare Nonio.

Decrepitus] Glossis Decrepitũ *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*.
ἡ δαπυ *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*.

creperam vira] v. s. Creperum.

crepusculũ extremũ dici rēpus] Glossis *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*.
ἡ δαπυ & alio loco Crepusculum, *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*.
nec vllum potest facere crepusculum] quidam decrepitũ dici putat ab vltimo crepitu candelæ vel lucernæ: id enim decrepare, & destertere.

Decultarunt valde occultarunt] vt particula

De augere: vt in verbo depositũ l. 1. ff. depositi. sic j. Dedita valde data. [suatus. v. Albesia.

Decumana oua] adde s. Albesia. decumani

Decumanus limes] 18. Plin. 34. qui & Decimanus Siculo Flacco adde Aggenũ de limitibus: & Duodecimanus Hygeno.

Cardo] v. Siculũ Flaccum: & Aggenũ, idẽ & Kardo Hygeno. [nus: & Decures s. Decures.

Decuriones] qui & Decurioni s. Centurio qui denis equitib. præsum] Glossis Decurio *ἡ δαπυ*.
Decurionatũ] Decurio *ἡ δαπυ*. alio significatu decurio sumitur in Tit. ff. & C. de Decur.

Dedita] v. quæ s. dixi in Decultarunt.

Deformitatum] Deformitarum.

à formitibus] v. infrã formites.

Defensam] Glossis Defensa *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*.
ἡ δαπυ & Defensũ *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*.

Degere] Degerere.

Degumere] Glossis *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ* & *ἡ δαπυ* alij

Degumare, alij Degumare à Gumia. de quo infrã in Ingluuiis. id autẽ à γόμεος, quod significat *ἡ δαπυ* τῶν γῶμος Saburrã Latini vocant.

v. Noniũ 2. 377. dicitur & Degulasse Nonio.

Regulator Apuleio in Apologet.

Deinceps] Glossis *ἡ δαπυ* *ἡ δαπυ*. Dein

Dein cipe sic Apul. deinceipe sermonē dixit. Delapidata lapide strata sic in l. 1. §. 2. de via publica. (in Deliberare.

Deliberare) id est perpendere. adde Noniū Delibrare aquam, Julco deriuare) aut potius conferre altitudinem loci vnde concipitur aqua, cum loco quo duceada est. Vitruuius 8. c. 6. hinc libramentum aquæ a, ud eundem authorem 8. c. 3. 8. c. 6. & c. 9. libratio, libra, a-

quarta. de librationibus aquarum & que admodum dioptri is aut libris aquarum aut chorobate, v. eūdem. Porro Delibrare, alio significato accipitur apud Colum. 4. c. 24. Authores rei rusticæ pro librum tollere seu decorticare. de quo vide Noniū in Delibratum.

Delicare] pro Dedicare) vt & apud Noniū pro aperire explanare & indicare. Delicata) aelharus quasi lufui.

Delicius) Glossis Delicatus (causa est dicere. 20

dedicare, dicendo deferre) sic Nonius, Dedicicia est tignū) deliqui & Vitruuius dicuntur huiusmodi tigna. 6. c. 3. aliās, Delicia apud Noniū, raro ac singulari.

fastigatum) fastigium. Delinquere) hinc deliquia) vide infra Deliquium. Cæterum id deducit à delinquendo, quod est prætermittendo, cum potius sit à delinquendo, quod est à deficiendo. Tuberō, delinquit aut superest aliquid tibi? Cœlius in historiis, delinquere frumentum & Glossis Deliquium

Deliquium solis) vide s. Delinquere. Glossis Deliquium solis

Delinquendo) deliquando. Delinquas) deliquatur.

Deliquum) Delicuum Glossis. Plantus) in Casina.

Delubrum) hanc Festi interpretationem reprehendit Aconius in Diuinat. Porro Delubrum significat etiam Dei simulachrum & locum consecratum. de quo vide Varronē apud Macrobr. 3. c. 4. Seruium 2. & c. 4. Aeneid. & Glossis Delubri

Delui) Glossis

Demagis) Glossis

pro minus) hmo pro magis vel nimis apud Non. 2. 229.

Deminutus capite) v. Titulum. ff. de capite Purimensfrio.

Demoe) v. infra

Denaria ceremonia) v. infra

Denarius) v. infra

Denarius) v. infra

Denarius) v. infra

Denarius) v. infra

Denarius) v. infra

Denarius) v. infra

Denarius) v. infra

Denarius) v. infra

quidem pœnæ hæc militares collocantur, castigatio & ignominiofa missio in l. 3. §. 1. ff. de pœnis. non fit tamen inibi mentio Deprehensæ, nisi fortè in iis pœnis quæ illo loco enumerantur deprehensam, putemus esse pecuniariam multam, vel munitionem indictionem. proinde etiam hic legi potest Depensâ, non deprehensâ ab ære pendendo.

Ignominia minor) tertio poematum infamia, stans nexa in vulgi pestore fluctuante intrusa comes, sordido testibus, otescuerit Nonius 4. n. 418. Depuere) Depuere.

Derogare) dixi ad l. 102 ff. de verb. sig.

Desuare) Desinare. vnde Glossis desinator

Detudes) detonfos) detones. Gloss. detones

Dextrinum) veteres Dextinum dicebāt pro Dextrum. vide Noniū in Dextima.

Diabathra) vide Varro 6. de lingua.

Dianius) Dianium, ita apud Liuium: vt Vitruuius. Aculapiti, & Varioni Megalestion.

Dicassit) Gloss

Dice pro dis) Dice pro Dicem (vnde Nonio Dicebo) alij pro Dicam, malè. vide s. Attinge, pro Attingam.

Dicearchia) Dicearchia. v. j. Minorem Delūmos erat Romanis in omnib. sacrificiis præcibusq; pop. Rō. Quiritibusq; pro salute præuinciu ita precare publice mos erat. v. l. 233. §. 1. ff. de v. sig. vbi plura relati. adde Terul. Apolog.

Dici) Curenstibus) adde j. Quirina tribus.

Dies) de diebus Comitialibus, Præliaribus, Religiosis, Seruorum. vide supra Comitiales, & infra, Præliares, Religiosi, Seruorum.

Diffarreatio) cui contraria farreatio. Boet. in Top. Vipian. Titul. 9. Halicarnass. 2. Tacit. 4. Annali. 18. Plin. 3. Glossis Confarreatus.

Dignorant) Denotant. Glossis Dignorat.

Dilaniare) lacinia) laniena.

Dilectus militū) v. j. Lacus & Neglegens. ita quæque scriptum in l. 20. ff. non. divid. l. 36. ff. de statulib. l. 3. ff. ad l. lul. Maieft. l. 4. ff. de re mil. & 4. legū Francicarū. c. 71. quibus tamē locis quidā legit, delectū: quidā, edictum.

Diobolares) meretrices) vide Fulgentiū Plautiadē. Gloss. Diouolares; perperam

Dirigere) apud Plautum) in Curculione? Clypeatus elephantum vbi Mæchera dirigit: & ita legendū apud Non. c. 4. 148. ob diligit. Accursius legit Diribere apud Plautū inuenitur pro discedere, & Plauti Curcæ. & l. scen. 1. Dirunciū) Dirunciū: alij Dirunciūant.

Dirus) adde Noniū in Dirum.

dei ira) hinc Gloss. Dir, oppugnata per deo

Dirus) hinc Gloss. Dir, oppugnata per deo

Dirus) hinc Gloss. Dir, oppugnata per deo

Dirus) hinc Gloss. Dir, oppugnata per deo

Dirus) hinc Gloss. Dir, oppugnata per deo

Dirus) hinc Gloss. Dir, oppugnata per deo

Dirus) hinc Gloss. Dir, oppugnata per deo

Dirutum are militem] adde Varronem 4. de lingua & Ciceronem Verrina de supplicio & 16. Gell. 4. adde j. Resignatū æs & impolitias eo sine librarij caducorum in l. vlt. ff. de iure immunitatis: potest & huc referri pecuniaria multa de qua in l. 3. §. 1. ff. de re militari.

¶ quod as diruebatur in fisco] à Tribuno aliqui granio miles solebatq; accipere. 7. Gell. 10. *Disertim pro diserte*] ac planè Nonius in Disertim. Glossa Disertium *σοφῆς παρῶς.*

Disertiones] Disortiones. Glossæ Disortio- nes *δυσκνήσις*; (inde disortium & disor- tes.) Glossis Disortium *δυσκνήσις, διασπασίς.* *confortioni opposita*, [de Confortib. v. l. 31. in l. ff. de excus. tut.

confortes] vide Erctum & Sors. *Disertus*] Glossis *δύσιος.* *à differendo*] Glossis differit *διασπασθῆναι, διασπασθῆναι.* *Diserte* *ἐπιτιμῆς ἐπιλογίσιμος.*

Dispersatores] v. Varr. 4. de ling. 33. Plin. 3. *as pensantes*] vide infra Pendere pœnas.

¶ Dispecere] vt compescere, vna pascere v. §. compascuus: hinc compascendi ius. 20. §. 1. ff. si seruitus vindicetur.

Dissulcus] Dissulcis Glossis *χρῆσις διαίτησις*, vbi scribendum *χρῆσις διαίτησις.*

setas] v. §. Bisera. *Diuidiam*] vide Nonium Diuidiæ, Diuidiæ & Diuidos. Glossis Diuidia *διχῶνεια.*

Diuidicula] *quæ nunc sunt castella quibus à viso communi aquam quisque in suum fundum ducit*. Hesych. *Κάσσιλος, ὄνομα τῶ που μετέζουτος τὸ δῶρο.*

castella] l. 19. ff. de seruit. vrb. l. 1. §. 39. ff. de aqua quorundiana, quæ & castelli. l. 41. §. 1. ff. de legat. 1. plerumque ex plumbo fiebant. l. 17. §. 1. l. 38. §. 2. ff. de act. empto.

Diū] *diurnū*] diū sic paulo post j. in Dium. *sub diū*] vide Varr. 4. de lingua. l. 1. §. 3. ff. de struo via publica.

Diuus hereum aliquis] Diuus fidius, ab Ioue struo] & fl. genus diducens. S.

Dium fulgur] Glossis Dium *ἀστράπη.*

Doli] *in bonis*] videl. l. §. 3. ff. de dolo. l. 26. ff. de captiuis: de huiusmodi vocabulis mediis & ancipitib. adde que scripsi ad l. 1. §. 3. ff. de 236. ff. de verb. sig. 12. Gell. 2.

Doliola] vide Varronem 4. de lingua.

Donatica Corona] vide infra in Optionalis & Donaticæ hastæ.

Donum] vide Nonium in Dona. l. 19. 4. l. 214. ff. de verborum significat.

Dorsum] adde Noniū in Dorsa & Dorsum.

Dotem] ea *δότην, παρῆξ* Gloss. add. Tit. C. 10. de rei vxor. act. Vlp. de dotib. ff. de lure Dotium.

Dracones] *incubantes eos thesauris custodia eausa finxerunt*] videtur Festus alludere ad id quod Varr. 6. de lingua. & Nonius de Picis scribunt.

Ideoque Aesculapio adtribuntur] idē j. ple-

nus in verbis, In insula Aesculapio facta. *Dubenus*] dixi quædam supra in Adubanus, alij hinc legunt Dubienus, qui nunc dubius. vnde Glossis Dubinos vel potius Dubienus *δουβῆναι* malè autem *δουβῆναι.*

Dominus] *dubius* vt §. eod.

Duellum] Glossis *ἀνδρομαχία, ἀρχαῖος, perduellis*] alij perduellio. adde l. 234. ff. de verborum significat. dicitur & Glossis Duellio

10 *πόλεμος* & Duelliones *πόλεμος, ἀρπαγῆς.*

Duicensus] id est bis census: sic in census, qui census non est. profectus, de quo dixi ad leges XII. Tabul.

cum filio] vide supra Improbus. Glossis *δου- τισον, ἀπογαγμῆσιμος.*

Duidens] *bidens*] v. §. Bidens.

Duis] *pro dis*] pro bis.

Dumetia] *Dumeta*] Glossis *Ἰδμετὰ ἀκρῆς, διάνης, ληχμοῦδης ἢ θαμνῶδης τόπος.*

20 *Dumosa*] adde j. Dumosa.

Duodeuiginti] vide supra Dextans, sic apud Nonium Duodeuicifimo.

δουοῖς ἐκείσοι] *δουοῖς ἐκείσοι* & *δουοῖς ἐκείσοι*. V.

Duonum] Duonus. Glossis *ἀγαθός.*

Duplabis] Glossæ Duplavit *ἐδίπλασεν.*

Dusmoso] adde §. Dumosa.

casmena] vide infra Pœnis.

E *Aple, ea ipsa*] Glossis *Εα ἴψα ἐπέμναι αὐτῆς.*

Eccere] *per Cererem*] Glossis *Εκκερὶ δὴ τῆς, δὴ ματρος.* sic infra Equirine per Quirinum.

pro ecce] Glossis *Εκκερὶ ἰδοί.*

Edeatre] *Edeatræ*, alij *Edefmatræ.*

Edecimata] *Edecumata* id quibusdam glos-

sis *ἰδὲ κερσῶνα δὲ κερδῶντων.*

Ederim flammī Diali neque tangere neque nominare fas erat] de his quæ flammī Diali interdita, vide infra Equo vehi, Fabam, Iurare, adde 10. Gell. 15. Plutarch. in Problem.

Diali] Glossis *Διάλις ὁ τῆς Διὸς ἱερὸς.*

40 *edera*] v. infra Hedera.

Effasilatam exeatum] *Exfasilatam*, alij *Ex- filatum*, alij *Exafilatum*, alij *Expapilatum*, vt infra. *Expapillato*, exerto brachchio.

Effari] *ἐφάρει ἡσπῆσι.*

Egeria] *Aegeriæ*, alij *ἡγῆρεια.*

conceptam] conceptum.

Egretus] *adgretus*] v. §. *Adgretus.*

surgendo] *sugrediendo.*

Eiuratio] Glossis *Εἰυρὰτὶς ἐξομῆσις.* hinc etiā

50 *Deiurium* 7. Gell. 18.

Elacatena] *Helacatenes* 32. Plin. vlt.

salamanii] calciamenti.

melandrea] *melandria*, v. Varr. 4. de lingua.

9. Plin. 15. 3. Athen. 20.

Elicis] *sulcis aquarū*] v. j. Incille, Inices, Inli-

cium. de Elicibus dixi ad l. 1. §. 9. ff. de aqua &

aquæ pluuiæ. *Elicatores*, Glossis *ἰδὲ σπῆσιποι.*

Elinguē] hinc Glossis *Elinguatio ἡλῶσσοτομία.*

Eliza] *ἐξ ἰδάτος ἐκζῶσις.* Gloss. adde Nonium

60 in Elixum.

Elucum (significat languidum) quin & Elucus ipsam tarditatem animæ significat Gellio 6. cap. 12. Tertull. de corona, ab eluco defen-
sare: v. j. Helucum.

Elumbem) *emulso*) auulso.

Em) adde infra Im.

Emancipati) Glossis *ἑλευθεροί*. & Emanci-
patione *ἑλευθερία* & *ἑλευθερία*: adde Vlpianum
Titul. 10. & quæ scripti ad l. 9. Cod. de eman-
cipat. liberorum.

qui aliorum sunt dominij) alij. domini legunt
pro dominij. neutrum recte. origo erroris non
ad alio quam Festo. Emancipare enim hoc pos-
siremo significatu videtur accipere pro man-
cipare, cum sint illa duo contraria: tamen si
interdum confunduntur illa duo. sic apud Non-
ium, senectus nemini emancipata, idem, ac
senectus nemini mancipata. idque etiam non
sine aliquo respectu dicitur. Nam qui quid
emancipat, alteri id mancipat: nec mancipa-
tio vlla sine emancipatione: vt nec ven-
ditio sine emptioe.

Emerere) pro *sumere*) vide supra Abemito.

Empanda) Paganorum dea) de qua dixi ad
Nonium.

Emussitata) idem quod amussitata.

Endocium) de particula Endo pro In, adde
infra Endoplorato, Endoprocinctu, Endo-
iatio. & Glossi. Endopicus, Endoclasa, Endo-
peticas, Endedocarit, Endofestabar, Endo-
ribuum.

Endoplorato) alij Edendoplorato. adde in-
fra, Sub vos placo.

Implorare) vide infra Implorare.

Endoprocinctu) vide infra In procinctu. v.
excerpta nostra ex Glossis.

Emulsi) succincti.

Enebro) vide Glossis Enibra, Enibrum, E-
niber picus, Inebro, Inebræ aues, Enibræ.

Epicrocum) ita Glossis. vide Varronem 6.
Nonium 4. 227. Epilimma) Epalimma.

Epulones) quos nunc Epulones) Epulares.

Epulares) Epulones. vide s. Epulones.

Equirine) Ecquirine, vt sit iusturadum per
Quirinum: vt supra Eccere, per Cererem.

Equo vehi) *Flamini Diali*) adde quæ scripti
supra in Ederam.

Equitare) equum publicum merere) alij, e-
quo publico merere.

Equus Marti) *immolabatur*) vide infra 50
Ceter equus.

Ercetum) *citumque*) antea legebatur Ercetum,
cium, quod sit inter consortes, alij legunt
Hercetum &c. ab Hercisci. vnde illud notum
in iure familiæ Erciscundæ, vel herciscundæ.
alii, Ercetum cium, idem quod hæreditas
diuisa. Glossis Herctus, citus, vt apud Ser-
uium Ercetum non Cium, patrimonium
non diuisum: Ercetum, ciendum, hæreditas
diuidenda. Ciendæ, diuidendæ. Erciscundæ,

ἑλευθεροί.

consortes) vide supra Disertiones.

libris legum Romanorum) libris Regum
Romanorum:

Ercetum) sensus est, patrimonium prius er-
ciscabantur, id est coercerantur, seu con-
iungebantur, deinde ciebantur, id est diui-
debantur. Hinc Seruius 8. Æneid. Erceto non
cito interpretatur, hæreditatem coercitam,
nondum tamen diuisam.

Erebrum) quidam ab Ereb deducunt voca-
bulo Hebræo vel Syriaco, quod Latinis *ἑ-
ρεβρα*. vnde Erabes vel Arabes, quasi *ἑρεβρα*.
Var. Erebonetæ ait) v. Tul. 3. de Nat. vbi dixi.

Virgilius) lib. 9. Æneid.

Ergo) adde Nonium in Ergo.

Eritudo, seruitudo) quidam ab antiquo E-
rus deducto à Græco *ἑριτος*: Eritudinem dici ar-
bitrantur. Verum insoles plus satis verbum
seruitudinis facit, vt in eius vicem legam, se-
ueritudo: vt apud Nonium: & eò amplius
Eueritudo, pro Eritudo.

Erugere) factum) alij ructum. alij eructum,
v. 10. Gell. 7.

Eruum) adde Nonium in Eruum.

Escaria mensa quadrata) vide nonium li-
bro 4.

Anclabris) vide supra Anclabris.

Anclatur) antiatur. vide supra Anclare.

Escit) escit. adde infra Superescit: & infra.
Nec coniunctionem.

Euboicum talentum) *cistophorum*) vide infra
Talentum.

quattuor millium denarium) id falsum.

Eudæon) vide Hesygium *ἑδαιον*.

climos) clyminos, vel *κλιμος*.

Euclatum) *vel labra*) ea ventilabra. Columel-
læ 2. c. 10. & Varroni 4. de lingua.

Euerriator) qui acceptat iure hæreditate
iusta facere debet) huc adiciendum ex verbo
Herem infra, antiquos accepta hæreditate
Hærem Marteam coluisse.

qua) qui.

distarum) distæ.

Europam) vide Varronem 4. de lingua.

tutela) tutela. Tutela in nauis *ἑλευθερία* *ἑλευθερία*
ἑλευθερία, id est calaturæ, seu *ἑλευθερία* *ἑλευθερία*. Phœni-
cibus *ἑλευθερία*, teste Herodoro.

effigiem) effigiae.

Exagogem, euectionem) vide Plautum in
Rudente.

Examen) *Exaquamentum*) id Græci *ἑλενα*.
Latini sacoma vel scamina.

Examussim) plura apud Nonium in Amuf-
sim.

amussis) vide supra Amussis.

Exanclare) vide supra Anclabris. adde No-
nium in Exanclare duobus locis.

Exbueres) Exubereres. Græci *ἑλευθερία* *ἑλευθερία* la-
te depulsos: vt *ἑλευθερία* *ἑλευθερία*.

exbua] *exuberæ* vel *exburæ*. sunt autem hoc loco *Exbua*, *epotæ*: à *bua* potionis genere, teste Nonio. vnde *Vinibua* mulieres, *bibaces*.

Exipuum] aliud ab *Excipulo*, quod *Glossis* *ἐξίπιον*.

Excudere] *cadendo* *cædendo*.

Exdorsuare] adde Nonium in *Exdorsuare*.

Exduta] *Excluta*.

Exemplum] *istud*] & hoc.

Exercitionem exerciti dicebant antiqui: exercitationem exercitari &c.) quidam ita legunt, *Exercitionem*. *exerciti* dicebāt antiqui, *exercitationem exercitiis*. Nam antiqui, teste Nonio, *exerciti* vel *exercitiis*. *Quin* Turneb. 3. c. 5. dispungit verbum *exerciti*. sed vt video alia mens est *Festo*, ab *Exerito* *Exercitione*: ab *exercitatio* *exercitationem* declinanti.

exerciti] vide infra *Exercitus*.

Exercitus] homo multis negotiis *exercitus*. vide Nonium in *Exercitum*.

quarti ordinis] ordinē hic appellat id quod alij *declinationem*.

Exesto] sic apud *Lucianum* in *Pseudomā-*

ἐξέστη *ἡ χάρις ἀπορροῦς, ἡ ἐξ ὁμοιοφύτου*. *vinculus*] id in *resolutoriis* sacris, verbi gratia, *Iunonis Lucinæ*, dicebatur, ad quē nisi *solutis* nodis accedi *fas* non erat.

Exfit] quod malè apud Nonium *Tesfit*.

suffitio] de *suffitionibus* dixi quædam ad *Varronem* 5. de *lingua*.

Exfuit] *meritæ*] vide infra *Mertat*.

Egregia] vide supra *Abgregate*.

Exiles] *ilia*. vide infra *Ilia*.

à tenuitate viarum] à tenuitate *inarum*. Est autem *Ina*, pars *chartæ* tenuissima. *Marcellus Empiric* c. 31. ad *ulcera* in *ano* facta *chartæ* combustæ, seu *inarum* eius, conferunt, vide infra *Ilia*. & *Plinium*.

Exilica] *Exulica*.

Exodium] ita apud Nonium c. 1. alij *Exodium*: fortè quia nullos alios *authores* legunt præter *Biblicos*, in quibus *Exodi* sit *mentio*: & tamen fatendum *vt*rumque *efferi*, vt & *ἡ ἐξοδία* & *ἡ ἐξοδία*.

Exoletus] *Glossis* *ἐξολέτος*, *ἡ ἐξολέτος*. *Exoletus*] *ἡ ἐξολέτος*.

Exomides] vide 7. *Gell.* 12.

Exoriri] *adolescere*] vide supra *Adolescit*.

Expapillato] vide supra *Eff. afflatum*. adde 50 Nonium in *Expapillato*.

Expatare] *Festus* *vitiioso* codice videtur *v. sus*, & *expatare* pro *Expatare* legisse, quod *Glossis* *ἐξπατάω*.

Expectorare] v. Nonium in *Expectorare*.

Expergius] *expergesfactus*] *Glossis* *ἐξπεργίος*: *passiue* sumitur. *Gellius* 6. c. 10. *ista* re *animos* *hominum* *expergebat*.

Experitos, *imperitos*] *Glossis* *Expetides*, *ignari*. *Vt vt sit*, *Experitus* hinc *diuersus* ab *ex-*

perto: idem quod *expers*.

Expreza] *Experta*.

expertia] *ex peritia*.

Extæ] adde de *extis* *Regalibus*, infra *Regalia*.

Externus] *alienus*] *alienus*. vel *alius*.

Exterraneus] *Exterrificus*.

Extimum] adde supra ad *Exitam*, seu ad *Extimam*.

Extrarium] *sacramentum*] alij *sacra*: vt id referatur ad *sacra* *familix* aut *gentis*, qualia erant in *vsu* *Romanis*. vnde *liberi* in *sacris* *paternis* *constituti* leguntur *passim* in *iure*. de quo dicam ad *legem* *vlt.* *Cod.* ad *Tertullianum*.

Exurgentes] *Exurgentes*. alij *Exurgentes*. vide Nonium in *Exurgebo*.

Exuuia] vide Nonium in *Exuuia*.

F

Faba] de *fabâ* *fressâ* & *refriua*, adde infra *Frendere* & *Refriua*.

nec tangere nec nominare Diali] idem *to.*

Gell. 15. adde quæ scripsi supra in *Ederam*.

Lemura libris iaciunt laruis] idem *Varro* 4. pud Nonium in *Lemures* 2. 513.

Fabiani, Quintilianii] hi *Remi*: vt illi *Romuli* partium fuerunt. *Ouid.* *Fastor.* 2.

Quintilio] vide infra *Quintia* *prata*.

Facem] vide infra *Parrimi*: *Rapi*.

agua qua] vide supra *Aqua*: & *Varronem* 4. de *lingua*.

Faceffere] *Pacuvius*] in *Teucro* apud Nonium.

Faceffite &c.] hic *versus* *plenior* apud Nonium.

Factio] *Glossis* *Factio*, *ἡ ἐκδοχὴ* & *ἡ ἐκδοχὴ*.

Vnde in *dem* *Facionarius*, *ἡ ἐκδοχὴ*.

factiosus] adde supra *Axioti*. *Glossis* *factiosus*, *ἡ ἐκδοχὴ*.

Facul] adde infra *Perfacul*.

Falla] *turres lignæ*] vide Nonium in *Falla*. inde *Falarica* Nonio c. 18. 20.

falando] *falado*. alij *falanto*. id enim *Gra-*

cis *ἡ ἀντι*.

Falarica] vide Nonium in *Falarica*. *Glossis* *ἡ ἐκδοχὴ*.

Falcones] vide supra, *Capuam* in *fia*. *Gloss.*

Faleri] à *fale*] à *fale*.

Falsus] *rationaliter*] *ἡ ἀντι*.

Famelicofam] *Familicofam*, vel *Famico*.

Familia] *mater familia*] *mater familias*.

Pompiliorum] *Popilliorum*.

Famino, *dicito*] *Cato*, hoc *vino* *præfamino*.

Fanatica] *Glossis* *Fanaticus*, *ἡ ἐκδοχὴ*.

arbor fulmine itta] vide infra *Fulgurium*: & *Obstrum*.

Fanum] hinc *fana* *sistere*] vide j. *Sistere*.

à Fano] à *Fauo*.

Farse

Farsenum] Farsenum vel Frasenum: alij Farsanum. videtur autem id sumptum, ex Plauti Milite.

Farrum] 18. Plin. 3. quod antiquis etiam horreum. vide *J. Horreum*.

Fartores] alio significatu apud Varronem Glossis *οὐδ' ἴσθ'.*

Fastigium] vide Nonium in *Fastigium & Fastigia*. hinc autem *fastigiatio* dicta.

Fastis diebus] *ineunda fari*] iura fari vel iuridica.

quadam] hoc verbum dispungendum. vide infra *Nefalti*.

Fastorum libri] Græci *ἡμερολόγιον*. Fastus etiam dicuntur Latinis.

Fasti &c.] *fandi* ita legendum. Nec enim Fasti, dies festi: sed quibus licet Prætori fari iuridica verba Deo, dico, addico, ab his diebus *Fastorum libri*, quibus dies fastos cognoscimus: & translatici, *Fasti Consulares*, quibus Consules singulorum annorum continentur appellati.

Faentina] *at* ac.

populum sacrificiis fauere iubebant] hinc illa formula, *Fauctus* iuguis. Idem Cicero 2. de diuinat. 28. Plin. 21. Horatius. Virgilius. *Æneid*. Papin. 2. Sylvar. in Genethlaco Lucani. Martialis. 9. Quid. 2. *Fastor.* & 3. *Amor.* 12. 3. *Elegiar.* Seneca de vita beata ad Gallionem. *Seruius* 5. *Æneid*. Donatum *Andria*. *Quintil. Decla.* 30. *mar* 365. *Julianus* in oratione. *quæ μυστολόγιον.*

Fauisse] vide 2. *Gell.* 10. *Flauissæ Nonio*, quod in eis non rude æs argentumque, sed *fata* signatæque pecunia conderetur.

calbis, cisternisque similes. Græci *ἑστιαίετες* vocant. vide Varronem 6. de lingua. *Plutarchus* in *Philopœm*. *Liuium* 39. hinc *Theſaurus* orcius translatici *Næuio* apud *Gellium* 1. c. 24. *Ideoque* quod apud Varronem 6. de lingua id legitur, *Foramen ad latus est quodam* *Theſauri* specie &c. nihil aliud significat, quam foramen illud factum fuisse ad modum *fauissarum*, quas Græci *ἑστιαίετες* vocant.

Fauistulum porcellum] *τὸ* porcellum genitiuus pluralis: id enim *Festus* explicat *forturam* porcorum ob quam *feruram* *Fauistatam* *Deam*, quam *Alumnã* *Horatius* vocat, colebant.

Februarius] *purgaretur*] id enim *Februare*. vide Nonium in *Februare*.

à Lupercis] vide Varronem. & 5. *Gepos*.

Fædum] adde Nonium in *Fædum*.

foſtim] *foſtem*.

Foſtiam pro hostia] ita legendum infra in *Fædus*: quin & ita scribendam. *Velius Longus* de *Orthographia* refert.

Felices arbores que fructum ferunt] vel in quibus *ficus* *ætra*. vide *Macrobius* & 16. *Plinium* 27.

Ferctum] vide *Catonem* de re rustica. alij legunt *Fertum*: vide *Ferctores* *Isidori*, *Glossis*, *ferctæ ferentes*. 1

ſtruce] v. 5. *Struces*.

ſtrufertarij] *ſtrufertarij*.

Ferentarij] vide 5. *Adſcriptitij*.

Auxiliares] *auxiliatores*.

Feria] *Glossis* *Feria* *ἀργία*, ab operis cessationes.

appellata] *vocata*.

Feria ſata] de feriis conceptiuus, *Denicali-* *bis*, *priuatis*, *ementiis*, *ſtultorum*, vide 5. *Conceptiuæ*, *Denicales*, & *J. Priuatæ*, *Sementinæ*, *ſtultorum*.

nundina] vide *J. Nundinas*.

Ferire] *feruntur*] *ferantur*.

Ferocit] *Finere profigere*] *Fiberè* *Meurſius*, vide *Fibula*. vide *Senecam* 7. *Controu* 6. *idem*] *item*.

Fescenini] *fescenina*] *fescenia*.

Fescnoe] *Fescenina* vel *Fasceonca*. alij *Fescenoe*, alij *Fascino*, vt *Pilumnoe*, *poploc*, pro *Pilumni*, *popli*.

Festram] ostium erat minusculum in *ſacrario*, de quo volumen ſcripſit *Antonius Gniſo*, *vir doctus*: cuius *ſcholam* frequenter *Cicero* post laborem *fori*: vt refert *Macrobius* 3. c. 12. apud quem pro *fenestra*, *festram* legi oportet.

Feriales] vide *Liuium* 1. *Virgilium* 8. *Æneidos*: *Dionys*, *Plutarch*. alij legunt *Faciales*. vide *Nonium* in *Faciales*.

à feriendo] vel à *ſera caſa*. vide infra *Porci*.

pacis] *que facienda ius est*] vnde *Glossis* *αὐτοῦ* *δὲ* *ἡσῆ*.

Felicata] *Felicata*. v. *Ciceronem* 1. *Paradox*.

ſilicis] *ſilicis*.

Felicones] *Felicones*.

ſilice] *ſilice*.

Fſcellus] *Carillones*] vide supra *Catillones*.

Flamen] *Glossis* *ἡεργωνῶν*, à *Dio*, id est *acre*. vide *Varr.* 4. de lingua.

Flameo] *cui non licebat facere diuortium*] vide 11. *Gell.* 15.

fulminis eodem] *fulmine eodem*.

Flaminia] *Flamilla*, alij, *Flaminica*.

Patrimis & matrimis] *patrima* & *matrima*. alij *patrimis* & *matrimis*. vide infra *Patrimi*. Sunt autem *Patrimi* & *matrimi*, quibus in *viuis* est *uterque* *parens*: vel qui ex *eodem* *patre* vel *matre*; Græcis *ἀμφιπατέρις*, vt è *contra* *ἑτεροπατέρις* *Cedreno*. *uterini* & *conſanguinei*.

Flaminius] *patrimis & matrimis*] *patrimus* & *matrimus*.

Camillo] vide 5. *Camillus*.

Flator] *Glossis* *αὐχῆτις*. *Arnob.* 2. *Tibia* *ca-* *60* *lamòque* *flantes*.

Flemina cum ex labore via sanguis defluit circa calos] Idem in Tama infra co. adde Boa supra eodem. Et Placidus in Glossis, Fleminum esse ait, vestem in quam, ambulando, sanguis in pedes defluit.

Fluastra] hinc deflustrare vel deflustrari, id est sedare, vel sedari, quietum reddere, vel reddi: quo verbo Tertullianus vsus videtur libro de Pallio.

Foculus fomenta] *foculi à fouendo, id est calefaciendo*) hinc Glossis, Fomentario *νυμφωρις*. adde Nonium in Focillatur & Focula.

Fodulus] *hostia*] *fofista*, vt $\bar{\tau}$. in Fedum.

foda] *feda*, *feta*.

Follicularis] seu *follicimen* *ἀνομινα*.

leida] *λετα*.

à quo vita follicularis] *à quo vita folliculum*, vel *follicula* res, ita lego. Nam folliculum Nonio pro corpore sumitur.

Fons à fundendo] idem veteribus dicebatur *funs*, non *fons*.

Fomites] adde $\bar{\tau}$. Defomitatum.

Fontinalia] vide Varronem.

Forago] *à furando*] *à forando*.

Forbeam] alij *Fibram*.

$\phi\epsilon\beta\epsilon$] *antea Fibra*.

Forcipes] *forma id est calida*] idem Velius Longus libro de Orthographia.

Fordicidiis] quæ & *Hordicalia*. Cato 2. de re rustica. ζ . celebrata 7. kalen. Maij. Glossis *δυνατὶ ἐν τοῖς μόνος βοῖς*. vide infra *Horda*. Varronem lib. 5.

bones forde] $\delta\epsilon\gamma\epsilon\upsilon\alpha\upsilon\epsilon\upsilon\sigma\omega\upsilon$.

Forma calidam] *calidum*.

deforma] *formida*.

Vieme formido] *hieme calido*, *formido*.

Formucales] *formucales*, rectè: vide in *Forcipes*.

Quod forma cupiant id est calientia] rectè, *formum* enim idem quod *calidum* v. s. *Forma*.

Fornacalia] vide j. *Populatia sacra*.

Foris] *forestes*, *forectis*, *forotes*: alij *forectis*: alij *forectis*, vt infra in *Horctum*, & in *Sanates*.

Forum] *viciis*. cum is qui provincie præest, *forum* agere dicitur: & de controuersis eorum cognoscit. Lucas in Actis, *αὐτὸς ἀγορεύων*: adde Ciceronem 3. Epistolarum. & 7. in Verrem. Seruius ad illa verba Virgilij 5. *Æncidos*. Indi. si que *forum*. adde Cæsarem, Plinium. Galli *Tenir les Estais*. adde quædam ex Nonio in *Fora*, in fine.

Vestibulum sepulchri] vide Ciceronem 2. de Legibus.

ferencia] *fercula*, alij *ferula*.

Fratr] $\phi\alpha\tau\epsilon\rho\upsilon\sigma\omega\upsilon$ v. 13. Gell. 3.

Fratraxe] *Sororiare*, *puerorum*] *puellorum*.

Fraus] vide Nonium in *Fraus*: ita le-

gendum. Liu. 23. *fraudem frausi*: pro, *fraudem ausi*.

Fraus] vide Nonium in *Fraus*: ita legendum. Liu. 23. *fraudem frausi*: pro, *fraudem ausi*.

Fregella] *felij hospites*] *illim*.

Frendere] *faba fresca*] Glossis *faba fresca* $\epsilon\pi\sigma\upsilon\mu\epsilon\sigma$. *faba solida novæ*. de *Resfrua* vide j. *Resfrua*.

Frigere] $\phi\epsilon\gamma\epsilon\upsilon\epsilon\upsilon$ ϕ $\nu\epsilon\gamma\epsilon\upsilon$.

Fringilla] *fringire*] vide Nonium in *Fringere*.

Frivola] Glossis *σβαλα*. iisdem *σβαλα* $\nu\alpha\sigma\epsilon\lambda\lambda\alpha\mu$. adde l. 11. §. *solutam* §. ff. de *pignoratitia*.

Frontem antiqui masculino genere] vide 5. *Corius*: & infra *masculino*, & Nonium cap. 3. in *Frontem*.

Fruniscor] *infrunitum*. Seneca 3. de beneficiis 7. *infrunita* & antiquata est, quæ nesciat matrimonium unum, vocari ad alterium. Seneca 3. de benef. 16.

Frutinal templum Veneris] *Veneris frui* meminerunt Solinus, Augustinus. 4. de ciuit. 21. Est autem verbum detinuitur ex *ἀφροδίτη*. Sic *Venus Murti* dicebatur. Cæterum quidam hoc loco legunt, *Frucinal*: alij, *Erucinal*, vt sit templum *Veneris Erucinae*, quod duplex, in Capitolio, scilicet, & ad portam Collinam fuisse testatur Liuius 22. 23. 30. 40. hanc eam *Him Glossæ* vertunt.

frui] id enim cognomen *Veneris*, vt dixi: alij legunt *frutæ* vel *frugi*.

Fruis] ita legendum, *Fruis*, *frugis* dixerunt antiqui, *fructum* & *fructam* à *fruur*.

Frucilis] à *fucio*: alij, *fucilis*: alij, *fucilia*.

Fulgere] *onde fulgur*] vide Varronem 4. de lingua. De *fulguribus* quæ *peremptalia*, *postularia*, *prouorsa*, *renouatiua*. vide j. *Peremptalia*, *Postularia*, *Prouorsum*, *Renouatiuum*.

Fulgurium] *submine ictum*] vide 5. *Fanaticæ*: adde j. *Obstitum*.

Fulmen] *à fluore*] à *fuluore*, alij à *fulgore*.

Fundus] *fundus quoque dicitur populus rei*] vide Ciceronem pro Balbo. *Tum sit fundus*, cum scita ac iussa nostra sua sententia comprobatur. Plautus in *Trinum*. ei rei *fundus* pater sit potior. Adde Gellium 16. 13. & 19. c. 8.

Furcilles] vide supra *Ærumnulas*: & infra, *Muli Martiani*.

quibus homines suspendebant] Imò quibus mouebatur aliquid.

Furnalia] *Furrinalia*. Varro quinto de lingua (vide *Furrinalis* *Flamen* & *Furrinales* *festæ*. Varro 4. & 6.) alij *Furrinalia* *fastis* *marino* eis scribunt, quæ viii. Kal. Aug. *Furum nigrum*] §. 2. Instit. de obligat. ex delicto l. 1. §. 2. ff. de *furtis*.

Furum] vide supra *Ærumnulas*: & infra, *Muli Martiani*.

mini generis esse Nonius scribit in Grando.

Grassari] Glos. λαποδοστει. Grassator, λαποδοστει. adde Nonium in Grassari.

Grassari] grassari.

gradi ambulare est: unde tractum grassari] Sic grassari Nonio ambulare.

Graua] sellus) Rauastellus. V. infra Rauicoloris appellatur.

Plautus] in Epidico.

Grane as dictum à pondere) Hinc graue Nonio, ponderosum.

quia deni asses &c.) quia asses singuli pondolibram efficiabant: deni asses, denarium, ab hoc assis numero dictū. Vrf. vide 33. Plin.

3. & infra Sextantarij.

libras] librar.

sed bello Punico] vide 7. Sextantarij.

librarij] liberalibus.

tantundem] tantuli.

Grauida.] in de Grauidauit, impleuit, Non. inciens] Glossa, inciente, innittete, pariente, à ciendo & inuocando proximos quosque auxiliatores.

Greges] αργαλας, γρηγαλα.

Gricena] Gricena.

Groma appellatur genus machinula) vide Hygenū libro de limitibus Groma, v. Gruma. Nonio cap. 1. nu. 316. hinc degrumare ferum, degrumari, grumam dirigere apud eundem Nonium. Glossis Grumat. μετρεσ, εθισει. Iisdem Gruma γρωμων. & alio loco Gruma βοσωνων γρωμων.

Gruere] Grunire, Grundire Nonio, quem vide in Gruodire & Grunnire.

congruere) v. 3c. Congruere.

quia id genus voluerunt minimè solinagum est] idem supra Congruere.

Grumus terra collectio) v. Nonium in Grumus. Grimini, lapides terminales. gloss. Grumi τρωλον.

Gullicca] v. eadem verba in Culicula. 3. alij Gallioca. gloss. Gulliciola cortices nucis iuglandis viridis, alij legunt Gullica. Nam glossis Gulluca, καλοτορνια: alij & Guillicca: alij culio ca, καρυα μελαρα.

Gurgulium) εικυματιον βραχυ, à gurgulione] quin & gurgulio est.

Gutturium] gutturium. glossis guturnū, ειδος αυλλος εσπανιου. gutturnium, βαθυμοι, μεσποτη. guttatum] adde Nonium in guttatum.

H

H. Alaphanta] is Nonio c. 2. nu. 366. Halo-phantra, id est Sycophantra, alij Holaphanta: Vrfinus Holpata, à graeco ελος & εσπατια.

Harniga] Aruga 4. Varoni de lingua: alij Aruga, vel Arinca, alij αριγα, alij Ariuga, harniga.

Hasta] signum precipuum est hasta] signum pretij est hasta, Vrfin. Auctionis signum hasta in foro, posita. Tertullianus in Apologe-

tico, sub eadem voce praconis: sub eadē hasta, sub eadem annotatione quaestoris, diuinitas addita conducitur hinc Titulus ille Co-dici, de fide & iure hastae fiscalis.

Hebes] reus] acuminis] obtusi. vide Nonium in H bes

Hedera] vide supra Ederam.

quod hareat] vide supra Ederam.

Heluella] heluella. alij eluella: ita quidem apud Nonium in Lentem.

Helus & helusa] Helus, Helesa, Heluscla.

Hemina] v. 7. Publica pondera.

Herbam de] adde Nonium in Herba.

Herbilus anser] vide Seruium in Fragm.

gracilior] grandior.

Hercens] Hercius.

penetralem] adde 7 Penetrale.

Heredium] v. Varronem 1. de re rustica. Nonium in Hæredij.

Herem Marteam] dixi ad Varronem 4. de lingua, vbi de Lara. adde quæ superius à nobis dicta sunt in Euertiator. v. Nonium 80.

Heres] pro domino, S. vlt. Infitio. de hæredum qualitate & differentia. Plautus in Menachmis. & Glossis Hæres αδελφου.

Hetta] Eeta: alij Hirta: alij Hicta: alij Hirtus, vnde Hirtio.

pustulam] pustulam.

Hemus] locus mendosus. A.

Hilum] Hillum Nonio & Hilum promi-seuè.

Nihil] vide infra Nihili.

Hippacare] Hippitare, Isidori Glossis.

Hippagines naues] ιππαγωνες, antea male in pias.

Hirquitalli] vide 7. Hirquitalli à libidine hircorum, vnde Irquis. Glossis ηραυιωνες. Censorinus c. 4. de die Natal. Vox crassior & inæqualis fit homini tertia hebdomada. hoc Aristoteles appellat ηραυιων, antiqui nostri

Hirquitallire, & inde ipsos putant Hirquitillos appellari, quod tūc corpus olere hircum incipiat: Velius Longus Hinc tractum est v eos qui sunt in adulta ætate Hirquitillos vocemus. his adde. quæ de hircoso scripti ad l. 12. in fin ff. de ædificio.

Hirrire] garrire] ringere. v. Excerpta gloss.

Histriones] glossis ηιστριονες.

Hodidocos] οδιδωκος.

Hortum] supra in Foris: & 7. in Sanates.

Horda] pregnans] horricidia, Fordicidia. vide supra in Fordicidiis & Hordicalia. Varr. 2. de re rustica 7.

Horreum] in foeminino etiam dicitur Nonio in Horrea.

Hortus] apud antiquos omnis villa dicitur] adde quæ de hortis dicta ad legē pen. s. Vignia in hortos. ff. de donationibus vir. & vxor.

oxiurus] est igitur scribendus ortus nō hortus.

Hofstia] quid prima hofstia & prodigua, vide j. *Opimæ* & *Prodigæ*.

hofstire] *Ouid.* i. *Fafitor*. *Hofstibus* à *domitis* hofstia nomen haber. adde j. *Redhofstire* *Nonium* in *Hofstire* & *Hofstimentum*.

Hofstimentum] adde s. *Hofstia*, *Nonium* in *Hofstimentum*. *Liuium* 5.

Hofstis] ab *hofstiendo*, quòd ex æqua caufa pugnam ineat. vide *Nonium* in *Hofstimentum*.

apud antiquos peregrinus] Ita perfa: hofteſtes à *Lacedæmoniis* ἑξωτῶν appellati. de peregrino dixi ad l. i. *Cod. de heredib. inflit.*

qui nunc hofstis, perduellis] perduellio. adde legem *Quos* nos hofteſtes 2. 34. ff. de verb. ſignific. *Varronem* 4. de lingua: *Ciceronem* i. offic.

Cadion] ita legendum infra in *Rhonde*, non *Sicadion*.

icit] *percuſiſſi*] *icit*, percutit. *Nonium* in *icit*. *Idulis* *ouis*] *Quid*. *Idibus* alba ſoni grandior aqua cadit. adde *Macrob.* i. *Satur.* 15.

incumanum] *Incumanum*, vel *iecinorum*. V. *Igitur* [poſtea] vide *Nonium* in *Igitur*.

ignia] *Gloſſis* *ignia* *verru*.

Ignis veſte ſiquando interſtinctus eſſet] dixi ad leges *xii. Tabul* adde *Liuium* 28.

tabulam] *clabulam*. S. eſt deminutiuum à *claua*.

terebrare] *verberare*: alij, *terere*.

ilia] ab *ina*, qua pars *chara* eſt tenuiſſima) v. s. *Exile*. vbi legetur *ilia* pro *ina*. *Ilum* videtur appellari ab *Iſidoro* 17. c. 9. in *Ferula*.

ilicet] *Gloſſæ*, *ilicet*, ſcilicet, ſine dubio.

Im pro eum] *Macrob.* i. *Satur.* 4.

Imago] ab *imitatione dicta*) ob *imitatione*. V. *Non* tantum autem *imago* ſimilitudo, ſed & *vagina*. *Nonium* in *Imago*.

Imbrex] nomen cuiuſdã *Comici*] vide 13. *cel.* 4. & 15. c. 24 vide j. *Obſtitu*, *Obliquu*: aliã diuerſam haber ſignificationem. vide *Noniu* in *Imbrices*.

Imbricæ] reſpeſtate *pluuiam* videtur ſignificare) à *tempeſtate*. ita lego. vt *Imbricæ* ſit à *tempeſtate* *pluuiæ*.

Imbutum] adde *Nonium* in *Imbrices*. alij

Immolare] *mola*] vide infra *Molæ*.

imbulum legunt.

Immuniſ] vide j. *Munem*. adde etiam infra *Impetum*.

Plautus] in *Tribunmo*, *immune* eſt *facinus*. in *excuſis* *Plauri*: vt & apud *Cicer.* i. de *inuentione*, à quo hic verſus refertur, legitur *immanec*: còque loco nonnulli legunt *immanec*.

Immuſculus] alij *Immuſulus*: alii, *immuſtulus*: alij *Inemuſtulus*. vide s. *Alites*. *Plin.* 10. c. 7.

Immuſtulus] *immiſtat*] alij mutat: alij, *immutat*.

pangendo] vide j. *Pangere*.

figere] *figendo*.

inſigere] *inſigere*.

Impenſam ſtipem] *Impenſam ſtipem*.

Impetritum] id in *auſpiciis*; quod in *ſacrificiis* *litatio*.

Impetum] *immuniſ*] vide s. *Immuniſ*.

Impete] *Impete*: alij *impetite*: hinc *Impeteius* *ſiui*.

Imploare] adde ſuprà *Endoploare*: & j. *Plorare*.

Impluuium] inde *impluuiatus* color *Nonio*.

compluuium] dixi ad *Varr.* 4. de lingua. *quo*] qua: ita apud *Varronem* 4. de lingua

Impoluitas] hoc verbo vitur *Gell.* 4. c. 12.

porca] vide j. *porcas*.

Impos] *ἀνευθροῖς*. *Gloſſ.*

Improlus] locus obſcurus & mendoſus *A.*

Improles *Gloſſ.* *Improles* qui nondum vit eſt: ἀφ᾽ ἧ δὲ ἀνῆκα ποτὶ τελευτῶν, cui contrarius, *Duicenuſ*, qui cum *prole* in *ciuitatem* adſcribatur: vide ſuprà *Duicenuſ*: vel qui *liberos* non haber. vide *Gloſſis* ἀγονοῖς ἀνευθροῖς. adde *Victorin.* de *orthographia*.

Imputatum] *putum*] vide j. *Putus*.

Inabuntionem) *abuntionem*: *Abuntionem* dixi *Paulus* in l. *inter ſtipulantem* 83. ff. de *uſurpationib.* & vt quidam putant, *infrequens*, *probo*: frequẽs in l. 1. §. 2. ff. *demigrando*. Sed *Viſinus* legit, pro *augmento*, quod non *probo*: mox enim *Fefſtus* *aliã* *in*, ad *ſignificationem* ponit, *ibi*, *modò* *auktionem*. *Briffonius* legit, *additamento*.

inclamando] vide j. *Ingens* & *Inſanum*:

modò *auktionem*] vide s. *Clutum*.

qui] *quis*.

Inarculium] quod & *Arculum* *Seruij* *Fragmentis*.

ex malo punice incuruata] & ex *omni* *felici* *arbore* 10. *Gell.* 15. vide *Scalig.* 4. de lingua.

sacrificans] de eſt *Vriſin*.

Incauillatio] *gloſſæ* *MS.* *Incauillatur*, *inderriderur*.

Inceſſere] adde j. *Petiſſere*.

immittere] *inniti*.

iaculo] *iaculo*.

Inceſtus] adde *Nonium* in *Inceſtus*.

Inchoare] quod *Heſiodus*) vide *Varronem* 4. de *Lingua*.

chaos] vide s. *Chaos*. Ergo à *chao* *Inchoare*, quod & *Terentius* confirmat: ac proinde per h ſcribendum.

Incilla] *Inciliæ* vel *incilia* V. adde j. *Inlices* & *Inlicium*: & ſuprà *Elices*. l. 1. §. 5. ff. de *Riuis*.

Incita] ſignificat etiam *egeſtatem* *Nonio*:

Incitega] *Intega*, quòd partem *mentis* *integeret*, (nam veteres pro *integere* *incitegere*)

ἐπιτείναν & *ἐπιτείναντες*. In *earum* *locum*

gaulapas postea instrauerunt Romani.

Inclutus] vide s. Clutum.

Incocta] v. s.] v. s. t. x.

Incomitari] Plautus] in Curculione.

In conuentione] Cōuentio pro concione, vt apud Varronem 4. de lingua.

Increpitare] vide s. Creperum.

Increpitato] increpato. V. adde Nonium in Increpita.

Indepisci] adde Nonium in Indipiscere.

Indictium funus] adde infra Quiris in f. & in Simpludiarea. Varronem 4. & 6. de lingua Latina. hoc autem modo funus indicebatur. ollus Quiris letho datus est. & apud Terent. Phorm. actū 5. scen. vlt. Exequias Chremeti, quibus est commodum ire, iam tempus est. eo alludens Quidius 2. Amorum, loquens de Pfitaco, Occidit (inquit) exequias ferre frequenter apes.

Indiges] ἰνδῖγος, Gloss.

Indigamenta] Gloss. ἰσπρῆτικὰ βιβλία.

Indigitanto] imprecanto] indignitando, imprecando.

Indoles] adde infra Suboles: Nonium in Indolem.

incrementum] olere enim est crescere.

industria] ἰνδῦστρία ἐλπίς ἐν πτωτέρω. Gloss.

Inebra] inhibe 12. Ifid. 1. Inibra, Glossis ἐνῆρνια. vid s. Eubro.

Ineopte] vide s. Ipsipe.

Inermat] hinc Inermus Nonio.

Iners] inde Inertitudo.

Infectores] βαπτῆς.

effectores] vide s. Offectores.

efficiunt] officiiunt.]

Inferia] quæ & inferilia, Glossis καταχθόνια.

Inferia] isdem χθονί. isdem Infertilia εἰσπομῖσκατα.

inferium] inferum.

Infibulati] flamines] sacerdotes.

Infindere] infendere, Gloss.

Infit, incipit] hinc info, ἀφῆα.

Infitiari, creditum fraudare] Ifido. 15. c. 26. l. 14. ff. Depositi. 2. ff. de except. l. 7. ff. de solution. l. 61. ff. de furtis. hinc inficiator. Cicero 1. de Orator. Quintilian. 7. c. 2. 7. c. 2. Marti- ali. Nonio tamen Inficiatores, falsi criminis obiectores. hinc inficiatio s: quædam In- stit. de act. l. 16. ff. Iudicatum solui l. 67. ff. de furtis.

infra classem] primam scilicet: in qua cen- sebantur ij, qui centum millia æris, aut supra possidebant, Dionys. Liu. aut, vt Plinius scri- bit 37 c. 3. centum & decem millia. Asconius 3. in Verrem, centum millia festertiorū. Gell. 7. c. 13. cxxv. millia æris.

absuicne] furtine.

Insula] vide s. Exinsulabat.

Ingens] augendi] vide s. Ina.

gens] vide s. Gens.

Ingluies] grumia] dixi ad Noniū 2. numero 377. adde s. Deguarare.

guttus] gutta, alij gluttus, qui aliis glutto: βέρυξ & Græcis.

Inhibere] vide Ciceronem 13. ad Atticum. iungere] fugere.

Inigere, iungere] inigere.

minare] vide s. Agere & Agasones.

Iniuges] adde s. Iuges.

10 Iniurium, periurium] iniurius, periurus, ita lego. aliis Iniurius, qui contra ius facit.

Inlex] Illex. Nonio & Illix.

ab inliciendo] vide supra Adlicite.

Plautus] in Asinaria.

Inlices] vide supra Incilla.

Inlicitator] adde s. Licitati.

Inlicium] vide Varronem 4. de lingua, alij Inlicum.

concionem] concilium.

20 collicia] collicia V. adde supra Incilla, Inli- ces, Elicium. Catoni 1. de re rustica, colli- ciales.

Inori minores] Inori sine ore. alij legunt I- nori, Inores. hinc Inores ostrea Lucillo. Sat. apud Nonium in Ostrea. vide Gellium 7. c. 6. Quædam animalium alia alio carent sensu. aut cæca natura gignuntur, aut inora, in- auritave.

30 In pelle lanata noua nupta cõsidere solet] hoc tribukur sol. Flamini & flaminicæ à Seruio.

In procinctu] ἐν προκινκτῷ πορῆ μωρ: adde supra Endoprocinctu.

Inquilinus] vel] velur.

Infantum] adde & confer huic loco Noniū in Infantum.

pro valde] deest Lipsio: & aliàs ita, apud Plautum.

Plautus] in Mostellaria.

40 Inseque] eime Gloss. hinc Liuius Androni- chus initio Odysseæ, Inseque musa vitum. & infra, secessiones narrationes. adde 18. A- gell 9 L.

Insignes] femina] femore.

quasi insigniti] vide Nonium Insignite.

Inspare, mittere] vide infra Supat: Varro- nem 4. de lingua.

Inspere] farinulam] vide s. Supat.

pultis] pullis.

Insons] vide s. Sons.

50 Sonticus] vide s. Sonticum.

Insuasum] suasum. vide s. Suasum: alij legūt in suorum.

colorem] is color impluuiatus à Nonio ap- pellatur c. 16.

ex fumo] stillicidio] fumato stillicidio. No- nio. hinc Glossis Insuasum ἐξ ος δονολεου κα- καταπιεσθῆναι.

60 Insula] s frequens verbū in iure, quod quid sit, vide in l. 3. s. 2. ff. de offic. præfect. virgil. l. 58. ff. locati. l. 91. ff. de legat. 3. Inde Insularius.

l.16. §. 1. ff. de vsu. l. 5. §. 1. ff. de Institor. action. *cinguntur*) coniunguntur.

Intempestam) Glossis Intempesta, ἀωγος, ἀ-
νάγνη, δαδία, ἀπατος.
tempestatem) v. infra *Tempestatem*.

Intercapedo) Glossis διάστημα, διάστημα χροῖου.
Intra cutem) flagitatos, Intra cutem flagi-
tatos. v. *Intercutitos*.

Intergerini) alij *Intergerij*; alij, *intergerini*:
alij *Intergeritui*, à gerris, id est, cratribus. Vnde
Craticij & concraticij dicuntur in iure. l. cum
duobus §. 1. Itē *Mela* 15. ff. pro socio. dixi §. in
Solea. Glossis *Intergerinus* paries, τοίχος οὐδὲ
ἀνάγνη §. ωγος. 2. v.

Internecium) *Internecium*, Græci ἐντεπί-
κνον, Glossæ M. S. *Internecida*, qui falsum tes-
tamentum fecit, & ob hoc hominē occidit.

Intersectio) Glossis *Intersectio*, ἀντέσσεις.
intersectio) deest *Vrsino*.

Inuoluus) *Inuoluulus*.
Iosipe) locus mēdofus. Scal. legit, *Ious* esto.
Sed tamē quia id minimē cohæret cū sequenti
bus hæc lectio ē postea repudiat. *Lipf.* 39. c. 20
ita emendat, *Iosipse*, pro, *ipsipse*: & ita Gloss.
Iosipse ἀϊψις. Fortasse legendum *Iouistæ*, vt
sit compositum à *Ioue* & *vstæ*: ea forma qua
dicimus subuertitæ.

Ipsipe) *ipsipse* Glossæ *ad rē*. Sic *Cato* mihi *ip-*
te posuit, pro *mihipsi*. alij *ipsti* pro *ipsimet*.
vide *ineopte*. Hic notādū *Claudii* Imperato-
rē multasse *Senatorē*, q̄ *Ipse* pro *ipse* dixisset.

Ipsulices) *Ipsulices* quæ Glossis ἀϊψιπύλα
quæ.

Irci genus) *Ircens*, vt in voce sequenti infra.
fortasse legendū *Ircia*, vt apud *Isid.* 20. cap. 2.

Irnella) forte *vrnula*.
Irpices) ita apud *Varr.* 4. de ling. alij *Ircipes*:
Irguitallus puer) *Hirquitalus* s̄ in *Hirquita*
li. Glossis *Irqu-talus* ἱρκίταλος: & *Ircuis* ἱρ-
κίταις, ἀρρῆν, καὶ κοῦς, vbi fortasse legendum
ἀρρῆν ἱρκίταις.

Ita me hercules) ita me *Hercules*.
Italos) *virulos*.
Itali) *ab Italis*.
Italia) adde *Thucyd.* 6. *Varr.* 2. de re rust.
5. *Colum.* 6. in prin. *Virg.* *Æn.* *Dionys.* 1. *Anti-*
quit. 1. *Gell.* 1. *Apollodorum* in *Bibliotheca*
Stephan. de *vribus*.
ab Attelido appellata) de eo nihil extat. fortē
legendum, ab *Atte Lydo*, quasi *Attalia Lydos*
alias in *Italiam* venisse constat ex *Strabone*
5. *Herodot.* 1. & *Dionys.* 1.

Itionida) *Itonis*.
Iubar) v. *Varr.* 4. & 6. de lingua.
Iubere) adde *Nonium* in *Iubere*.
Iubilare) Idē *Varr.* 5. de ling. alij *Iobilare*.
Iuge auspiciū) *Cic.* 2. de diuinat. v. *Seruii* fra-
gmenta in illud, *Primum* omen equos in gra-
mine vidī. *Iugetis* enim, quod ex iunctis bob.
s̄. Idē etiam obseruabant ne prodituro māgi-
strati discubūtis bubus plaustrū obuiā veniret.

cum iunctum] cum iunctum.
Iugere) v. *Nonium* in *Tegillum*. vbi *vigere*
mulus, pro *iugere* miluos. Glossis *Iugit*, ἰού-
βοῦ pro *iux* vos *βού*.

Iuges] adde supra *Iauges*. Glossis *Iugies*
ουῖς, ὄ, ὄβου.

Iugula] Glossis ἀσπορ ἰούλου:
quasi *nux iuglandis*) aliter. v. *Varr.* 6. de ling.
quod *inter* eius humeros videtur *capulum*.

Iugum sub quo victi) v. *Liu.* & *Flou.* alia si-
gnificatione *Iugū* ἰού, ὄ, ὄ, ἀσπορ ἰού, ὄ, ὄ, ἀσπορ ἰού.
Iunium] à *Iunone*, *Varr.* 9. de ling. à *Iunior*
bus: quin & ipse *Festus* in *Maius*: adde *O-*
uid. 6. *Factor.* & *Macrobi.* 1. *Saturnal.*

Iurare Flamini Diali fas non erat] Hinc illa
verba *Prætoris* in *Edicto* perpetuo, *sacerdotē*
vestalem & *Flaminem dialem* in omni mea
iurisdictione *iurare non cogam* 10. *Gell.* 16.
adde *Plut.* *Perorabat*.

Iurgatio] *iuris actio*, *iuris agium*. ita *iurgium*
definitur in *c. forus* §. *iurgium*. de verb. signif.
adde *Nonium* in *Iurgium*.

Iussa] *Iusa*.
Iusti dies, (Erc.) alia significatione *Iusti dies*
sumuntur apud *Gel.* 20. c. 1. ἰυστίτιο, id est *iur*
interstitio & *cessatione* inter litigatores.

Iuuenalia] *Iuuenilia*, non male. nā vt *trunq;*
Iuuenalis & *Iuuenilis* dicitur Glossis.

Iuuentutis sacra] *Iuuentutis*: adde *Nonium*
in *Iuuentus*, *Iuuenta*, & *Iuuenilitas*.

L *Abes*] alio significatu *Labes*: in iure *hiatū*
Abes & *χάσμα* signif. l. 15. §. 2. 11. *Seruius*. l.
vlt. ff. locati: & Glossis *Labes* ἄβη, idē q̄ *Lues*.
Lacerare] *Lantus*, alia ratio *Etymi* apud
Græcos à quibus ἰεροπόδης.

Lacinia] v. 3. *Dilaniare*. Glossis ἰλακίτις ἢ *La-*
cinia, *simbria*.
quod] quædam.

capitio] *pectoris ornamentū* v. *Vario* male
Nonio *capitis ornamentum*. (seductio.)
Lacit] vide 3. Adlicet hinc Gloss. *Lecebra*.
Laceffere) v. 7. *Petiffere*. *Non.* in *Laceffere*.
Lactar] v. *Nonium* in *Lactare*.

Lacobriga] *Briga*, ex *Arcobriga* V. & *ercobri-*
ga, *Vrf.* *Ceterum* *Bryga* veteri *Hispanica* ling.
oppidū dicitur. hinc illa in *Hispania* oppida
Arcobriga, *Arabriga*, *Augustobriga*, *Caro-*
briga, *Crotobriga*; *Deobriga*, *Iulobriga*, *La-*
cobriga, *Mirobriga*, *Midobriga*, *Meicbriga*,
Nertobriga, *Nemetobriga*, *Obriga*, *Segobri-*
ga, *Tudtabriga*, *Talabriga*, siue *Alabriga*, *Tu-*
robri-ga, *Veitobriga*.

Lacuna] *lamam*, *limam*, alij *λίμην*. *Lama*
Glossis, ἰλακίτις εἰς τόπος, id est *Lutulentis* loci.
Iustrum] ἰουστῶν. v. 7. *Lustra*, à *luendo*.

Lacus] *seruendus*, si *uendus* *Vrf.*
dilectū) v. 3. *dilectus*.

Lana] *militare vestimentum* esse ait *No-*
nium in *Lava*.

habitus] *habitu* *Vrf.*
χρῆμα] *χρῆμα* d. a. *Vrf.*

Lance (s. *Licio*) dixi ad s. cōceptū vers. quum enim, ibi, se. idū veterē obseruationē. Inft. de obligat. ex delicto: & ad leges xii. Tabularū.

Lancea effigies] vide infra Pilæ.

ia] ad.

redacta] sedata: alij, relata,

Lauerum] Lauerum.

(malō.

Lapidem] si sciens fallo, Liu. id est si dolo
Lapidicina] alij Lapidicina, Gloss. M. S. meis, lapidicina, locus vbi lapides cæduntur, Græci *λατιμίη* & *λιθοτομίη*. v. 9. l. 5. l. 13. §. 5. ff. de vi usufructu. l. 32. de Iure dotium.

excinduntur] exciduntur. Vrf.

Lapite] ita quoque apud Non. alij, Lipit, alij lipuit, alij lapuit, alij labit.

Larentalia] Laurentalia, alij Larentaria.

nutricis] alij inuentoris. Inuentor est minus quam nutricius, qui expositos sustulit & educavit. de expositis dixi ad Titulum de Infan-

Larentia] Laurentia. (tibus expositis.

Latine loqui] ut vix eius vlla pars maneat] idem Polyb. lib. 2. 3.

in notitia] innoxia.

Latroes eos antiqui vocat qui cōducti militabant] v. 7. Stipatores, corporū custodes. hinc Nonio latrocinari, militare mercede.

Latrocinia] *τῆς λατρίης* *τῆς λατρίης*, ita Varr. 6. de lingua.

Laurumias] ita Cic. 7. in Verr. hinc Gloss. *Latomias*, lapidū cæsores. alij, laurumias legunt. v. in l. 9. ff. ex quibus causis maiores. l. 1. ff. de Aleatoribus, Senecam 9. declamat & 5. controuerf. Sic Laumedon & Laomedon. Quin, pauld pōt, Glossa meæ manuscriptæ, Lauro-mia, custodia carceri: Lautumia Vincula, cathena, carceris custodia: Lautumnum, supplicii genus.

Laudare] apud antiquos nominare] & verbis effere. v. Non. Laudare. Gell. 2. cap. 6. dixi ad legē Tenetur 6 §. 5. si tibi iter. ff. de ac. emp.

Lauernones] deo Lauerna] dea erat forum, quam, vt faueret, fures inuocabāt: vt & Græci suā *αυερνῶν* ita enim Glossis Lauerna appellatur. v. Noniū Lauerna dixi etiā de Lauerna ad leges xii. Tabul. inde Glossis meis Laberna qui filios alienos seducit. Ceterū Lauerna, caput sine corpore, Ausonius, Carminum *soliti*] solitos. (Lauerna. luere] diuidere.

Laureati milites] *currum triumphatis*] curru triumphantes vrbem ingrediebantur, vt o-nantes equo: sequentibus eos, non militibus, sed vniuerso senatu v. 5. Gell. 6.

Lautia] Lauticia: v. 3. Dautia, quæ *ἑύνα* l. 6. §. 3. ff. de offic. Procōs. & *παερα*. vnde Xenoparochi in l. 18. §. 10. ff. de munerib. & honorib.

Lautula] Varro 4. de lingua.

Leucostia] Leucostia. ita Dionys. li. 1. alij Leucasiā, vt Canterus 3. Nouar. c. 10.

Legimus aut scriptum] &c.] plures significatōnes nō legere v. apud Nonium in Legere. oleam] olera.

glan diemne] v. ff. de glande legenda.

Legio Samnitium] vide Liuium lib. 10.

circumdatam] circumdati.

irruerunt] irruerant.

(gladiatorū.

Lemysca] Gloss. Lemyscata, maior palma

fascia colorija] fasciæ coloria.

Lenones ab alliciendo] id est decipiendo, v.

suprà Adhicit & Licit.

Lepista] d. xi ad Varr. 4. de ling. adde Non.

in Lepistæ. Næuius apud Fortunarianum v. Saturnio versu, Ferunt pulchros pateras] alij, crateras] aereas lepistas.

Leria] Lena alij *λενε*, ornamēta muliebria, de quo v. Pollucē. Helychium & 6. Epigram.

Leuir] *uxoris meæ frater*] vxoris meæ frater

meus v. 9. l. 1. s. d. 1. 4. §. 6. ver.

Viri fra. er ff. de gradibus. Gloss. *λεν*

Libella] v. l. Iudices. C. de Episco. audiētia.

Liberales] hinc nostri, liberalia studia, quæ

liberalia Liberi festa] [trionius.

loquuntur] loquuntur.

Liberata, &c.] effata, libera ta, defanata, S.

Arnob. spatiola Tēplorū defanata ponebit.

ponebant] v. 11. Tabularum auctores.

Libertatis] *construuntur*] constitutum.

Librilla] alij librilla. id eorum locum Fusti

balū posteritas excogitauit: de quo Vegetius.

Ceterum hic deest verbum a quo regatur or-

ratio. *Licitati*] adde T. Inlicitatum. hinc ani-

mosē licitus in l. 29. ff. familia. de vestibulo li-

ceri. in l. 19. §. cōmua. diuidendo. hinc licita-

tatio l. 6. l. 2. §. 1. ff. familia. licitatione vin-

cere. l. 9. ff. de Publicanis superiorē esse in licita-

tatione l. 4. Cod. de vestigalib. & cōmissis ca-

lor licitantis l. 9. ff. de Publican.

cōrēdētes] hinc licitari Nonio, pugnare, ro-

gare. Glossis Licitare *καρπυραριστας* Licitare

καρπυραριστας] & *δρακονιστας*. (dicta 12. cell. 3.

Lictores] adde l. 8. l. 23. ff. de munusculis vix

quod fasces virgarū ligatos ferūt] hinc Gloss.

lis licitor *λεκτορες* licitor sūmus *λεκτορες*

ā ligando Nonius deriuat. Hinc illud licitor

colliga ad palum 12. Gell. 3.

parētes] apparētes v. 7. Viatores *λυπνοτες* in

Limaces cochleæ] Vermes dicūtur Glossis &c.

Limitatus ager] de limitatis agris v. l. 16. ff.

de adqu. rerum dominio: Lulium Frontinum

de limitibus agrorum.

Limites in agris] sunt etiam imperiorum

limites l. 5. Cod. de annonis. seu limina: vnde

postliminium dictum §. 5. Inst. quibus modis

ius patriæ potestatis.

termini duo precipui limites] Cardio septē-

trione in meridie Decumanus, ab oriente in

occidētē per trāuersū direct⁹, vt formā dena

rij faceret. v. 18. Plin. 33. 15. l. 14. v. Siculum

Flaccum & Hygenum.

obliquus] v. Hygenum & Non. in Limum

obortum, & Glossæ Limis, obliquis oculis

60

Lingua] pars corporis] eo significatu sumitur in l. 1. §. 1. Cod. de off. Præto. ibi linquis abscissis; cœnas loqui.

differentia sermonis] hinc lingua Latina, Græca, Punica, Gallica. l. 11. ff. de legat. 3.

promontoriij genus] lingua eo significatu accipitur à Livijs. Cæsare libro 3. belli Gallici.

Lingulata genus piscis] Varro de lingua.

angulatrix] alij garrulatrix, rectè: lingula-
cæ Nonio verborum & Locutuleiæ. alij etiam hic leguntur, argutatrix, vt Canteras 4. c. 28.

Litatem] solutum] solitum.

Leri cecidisse] litis.

Litus] liticen] 20. Gell. 2. Ouid. 6. Fastor. dixi ad legem X 11. Tabularum. Glossis Liti-
cen *ἡεσσαλιπυγίης.*

effundit] effudit.

Lixa] à lixa. id est aqua. Non. lixas deducit.

Leibesium] adde supra ab oleos, pro ab ipsis.

alij Leibestas. sic in quibusdam denariis Cas-
sij Leibestas. in alijs Deidi. Opeimi, Serueili.

De vsu diphthongi ei vide Quintilianum,
Nigidium apud Gellium: Longum, Te-
rentium, Cicer. 3. de Oratore: & in Seruians
schedis Læ: as? quia Græcis *λεῖσθαι* res diuina

Lotos] *λίβια*] inde loton, p fistula Athenæo.

Lucam] *κροτοῖα*] ætherola alij ætola.

Lucar] quod ex lucis capitur] capitur *πυρ-
ρῶν* ei: *δίας*, sumptus in impensas scenicas.

Piurarch, Problemat. *δελφῶν* *ἀγῶν* *ἀγῶν* Gloss.

Item *μῆδρα* *ἐξ* *ἀπὸ* *φίλων* Livijs 3. Lucaris meriti
(vbi male lucris meritis) doctum mittite.

Terulianus aduersus Gnosticos, loquens
de Iohanne Baptista, Truncatus, inquit, in
puellæ salticæ lucar. Hòc ad notandum, Tibe-
rij temporibus, lucar histionum coercitum.

Quæ cur ita fiat legendum hîc, non lucis,
sed ludis. dicam ea re plenius ad l. vnicam
Cod. de expensis ludorum & publicorum.

Luceren] *ἄ* *Lucero*] à Lucomo. vide infra
in Lucomedi. al j, à lucu. one vel à verbo
Eru] *κο*. Va 10 4 de lingua. à Lucumone. alij
à Lucretino. Alconius libro 3. Verrin. à Luco
asylj. Plurarch. in Romulo. vt non immeritò
huius verbi incertam causam originis scri-
bat Livijs 1.

Lucetium Iouem] Gloss. *λουκέειος* *ἑρῶς*.

Lucius] Idem Varro lib. 5. de lingua circa
principium.

Lucomedi] Lucomo] alij Lucumone, qui &
Lucmo Propertio.

Lucronses] vide supra Lucerenfes.

Lucumones] *ἰσφέλα*] *φέστα*.

Lucus] *λυκῆ*] *ἄγῶν*.

Lucuntere] Lucentem, Lucubrem: alij Lu-
cunter, Græcum *λυκῆ* *ὑπὸ* ab asperione albæ
faciæ. Dicitur & Lucuns, Lucuntis. Non. 2.

493. Lues] adde Nonium in Lues.
diluens] dilues.

Luma] *λίμα*] vel lina. V. Excusa magis pla-
cet. Nam à luma Varioni 4. de lingua, salces

lumariz. Glossis Luma *βοτάνη ἑμῖα* ἢ *δυσίση*
ἢ τῆς ποταμῶς εἰσαίνου καλῶς οἰνῆς, ἢ καὶ ἀπὸ ἁρῶν.

Lumbago] Glossis Lun-baga & Lumba.

Lura] lora.
Lucrones] à lucrando, Nonius in Lucrones.
Glos. MS. Lucrones, deuoratores: & Lurco,
glutto.

Luridi] Gl. Lurida, pallida, sordida *ἡεσσαλίς*.

Luscitio] qui & Nonio lusciosus, qui ad lu-
ceram nihil videt. *πῆλο* *ἄ*. Glos. Luciosus,
qui Vespertilio aut parū aut nihil videt: Iuri
ἠεσσαλίς *ἄ*, & luscitiosus. l. 10. §. 4. ff. de edilitio.

Lustra] significat lacunas] v. S. Lacuna: alij
lâmas legunt.

aprorum cubilia] vt & ferarum habitacula.
Nonius in Lustra.

in lustris uitam agere] lustra enim pro lu-
panari, Nonio. Eidem, lustratus, luxuriosus.
tempus quinquennale] frequens in iure lu-
stri mentio hoc significatu, id est pro quin-
quennij tempore. Glossis instrum *πῆτος* *ἡεσσαλίς*.

Lustrale] *πῆτος* *ἡεσσαλίς*.

Lustrici dies] vide Macrobius 1. Satur. 16.
nomina imponuntur] hinc Nominatio a-
pud Tertullianum libro de Idololatria. dixi
ad Non. in c. 15.

Luxa membra] Luxuriosus in re familiari
soluius] hinc mulier luxuriosè viuens in l. 15.
ff. de Curatore furios. & alijs & luxuria in l.
40. ff. de damno. l. 1. ff. de ædilitio, impen-
sa profusa. vide Nonium in luxuria.

luxantur] Sic & Nonius, Luxum, interpret-
atur vulsum, loco motum.

Lycophos] à *λύκω* ea lux apud veteres: inde
lycophos. (phis.

Lympha à Nymphis] Imò, Nym: ha à *λυμ-*

Macellum] v. Varroem (dissert autem à
macellum, quod diminutiuū à Macrò:
de quo S. Altellus. Nonius in Macellum) à
macello Macellarius; glossis *ἰσφῶν* *ἡεσσαλίς*.

Mactus] magis auctus] Nam maclare ma-
gis augere. v. Non in Maclare.

Madusa] madulsa. ita in Pseudolo-
si] *ἰσφῶν*.

Meandrum] Mæander. Nonio 2. 550. inde
meandrata facies apud eundem. Mæandri
meminit apud Virgilium libro quinto.

Maniana] meniana Nonio. adde Varro-
nem l. 20. ff. de seruitutibus vrbano. l. 2. §.
cùm quidam 6. ne quid in loco publico. l. 242.
ff. de verb sign. 35. Plinium 10. & 34. c. 6. 9. Va-
ler. 11. 15. l. 16. 3. & menianum Græcis *ἡεσσαλίς*
in l. Meniana. C. de æd f. priuatis.

à Manio] à Menio quodam Censore. v. de
eo. v. Plin. 34. c. 5.

Mastus] *ἰσφῶν*] *ἰσφῶν* vel *ἰσφῶν*.

Magister] magistrare vel magistrari.
unde magister] cui præcipua 57. ff. ve verb.

signif. magister etiam dicitur Theophilo Tit. de
success. bonorum. qui bonis debitoris ven-
dendis constitutus erat à creditoribus.

Magister] cui præcipua 57. ff. ve verb.

signif. magister etiam dicitur Theophilo Tit. de
success. bonorum. qui bonis debitoris ven-
dendis constitutus erat à creditoribus.

Magister] cui præcipua 57. ff. ve verb.

signif. magister etiam dicitur Theophilo Tit. de
success. bonorum. qui bonis debitoris ven-
dendis constitutus erat à creditoribus.

Magister] cui præcipua 57. ff. ve verb.

signif. magister etiam dicitur Theophilo Tit. de
success. bonorum. qui bonis debitoris ven-
dendis constitutus erat à creditoribus.

Magister] cui præcipua 57. ff. ve verb.

pagorum] Glossarium, Magister Pagi *μαγιστρός* adde Siculum Flacuum de limitibus agrotum.

pagorum societas] pagorum, curiarum societas Vrf. & Plaut. Aulularia, Nostræ qui est magister curiæ. adde j. Vici.

societatum] l. 4. ff. de Pactis.

vicorum] Sueton. in August. c. pen. & vlt. *collegiorum*] Equitum. l. 2. §. 19. ff. de origin. iuris. l. de offic. Præfect. urbi.

magistratus] l. 57. de verb. significat. vide Varro nem.

dicimus] dicitur.

Magisteria] magistrum v. hunc locum emendatum: s. Columna 121.

que qui.

magis ceteris possunt] v. l. 57. ve verbor. sign.

linis] hoc fortasse referendum ad magistrum aliquod Apollinis ludorum. *contra ora* . . .] fortè contra orationem alterius oratoris.

Magnum] vide Varro nem 4. de lingua. vbi de victu. aliud est autem Glossis Magmentarius *μαγμεντάρης*. & magmentaria vasa. in quibus Magmenta & exta sacra imponebāt. *magis augmentum*] maius augmentum.

Magni Catonis, Atci, & Nepotis Catonis.

Magnum focerum. l. 4. §. 6. focer magnus. ff. de gradibus, quem nostri auctores profocerum appellant. l. Is. ff. rerum annotatum. l. 3. §. 2. ff. de in ius vocando. l. 146. ff. de verb. sign.

Magnam focrum] quæ & profocer. ff. de gradibus.

Maestas] Glossis *μαεστατός*.

Maijs Idibus] *Mercurij ades*] vide Liuium. 2.

Maius mensis] Iunius] vide aliud Etymon. s. in Iunium.

res diuina . . . *fiant solemnes*] res diuina fiat Idibus eo mense. S.

Maior patruus] l. 10. §. 16. vers. patruus maior ff. de Gradibus.

Maior amita] l. 10. §. 16. vers. Amita magna, ff. de gradibus.

Maior Auunculus] l. 10. §. 16. vers. Auunculus maior. ff. de gradibus.

Maior Gracia] adde Festo, vel, quod propior Romanis esset Transmarina Græcia, eandem exoticam vocat Messenio Siculus, seruus apud Plautum non ex sua persona, sed ex persona Græcorum.

Maior focrus] . . . *iura auspicia*] id est maiora auspicia: quo vt intelligas, v. 13. Gell. 4.

Maiorem Consullem] Prætozem autem maiorem] vide infra maximum Prætozem.

Maledictores] *Hispantia*] hoc quid sit non constat.

Maleuoli Mercurij signum] vide hunc locum emendatum s. apud Festum.

Maleuoli lanum qui item erat in Turdellis] 60 . . . . .

hoc quid sit etiam non constat.

Malleoli] *videlicet*] *scilicet*.

ij qui ad incendium] hinc Gloss. Malleolus

σφιρπυς πυρικήλορα. & alio loco *μυρικήλορα*, adde Nonium in Malleoli.

Malluuuim] malluuuæ.

pelluuia] vide infra Pelluuia.

malluuuim latum] *commentarium*] *commentario*. *Maltha*] hic pro pice sumitur: apud

10 Noniū maltha mollis. Glossis Maltana. *μαλθα* *μαεπρ*. alijs, malthana.

Mamercus] appellant] dicunt.

Mamertini, *etc.*] Mamertini appellati sunt Messineses. hac de caulâ A. vide Strabon. 6.

ver *sacrum*] v. j. Ver sacrum.

Tauricana] Taurominitana.

cite] exercitum.

Mamilia Turris] vide j. October equus.

fabura] *subura*.

Mamiliorum familia] *Mamilia Telegonis filia*, Manilio Telegoni filio ita legendum intellegit autem Octauium Manilium Tusculanum, Superbi generis & Latini nominis principem, de quo Liuius 5. Dionys. 4. Qui primus ciuis Romanorum ex hac familia. L.

Mamilius, C. Nautio & L. Minucio Coll. Liuius li. 3.

condidisset] est appellata.

Mamphula] *panis Syriaci genus*, Mamphul pistinorum manceps, à Græco *μαμφύλας*.

Nec id mirum, cum multa Scyri à Græcis haberint.

pistricem] dixi ad Varro nem 4. de lingua.

valida] validam.

addas] nunc addam: vel, ad classem.

Mamphur] Mimphur.

in operibus tornandis] in torno id Mamphur, quod in machina tractoria, scula.

Mamurij] *cantibus*, carminibus.

40 *larius*] *latus*.

Manalis fons] locus obscurus, & fortasse mendosus. A. V.

spiciendus] spiciendus.

Manalem lapidem] Manal vel Manale, vel manalia apud nonium in Trulleum c. 15 numero 32. vt sit ostium manium & Orci.

Orci ostium] Ethnici orci ostia collocabant iis potissimum locis quæ scditate odoris exalabant. Verbi gratia in Auerno lacu. Cicero i. Tusculanar. Plautus, Acheruntis ostium in nostro est agro. Lucretius, Ianua nec puteis orci regionibus illis credatur.

manalem etiam lapidem] v. supra Aquilices. Non. in Manalis lapis & Fulgentium.

protraherent] *pettraherent*. Vrf.

Manare] manat, *æ* ei.

mane] vide Mater matura. Varr. 5. de ling. *Manare Solem*] *mane*, v. j. Mane.

Manum bonum] Idem Varro de lingua: numer. 2. Non. in Manum.

olitos] manare solem solitos. v. hunc

vide hunc locum emendatum s. Colum. 12 4.

Mane] vi le s. Manare: & Nonium in Ma-

ne. *à dijs manibus*] v. j. Manes dij.

mana] mania.

mater matuta] v. j. Mater matuta quæ Græcis *ματὴρ* addè Ciceronem 1. Tusculanarum: Nonium in Manum.

Manceps] addè j. Mancipatio, s. Emâcipati. v. j. Cod. quibus iunioribus, lib. x.

capitur] capit. conducit l. 53. ff. locati.

idem pras] addè isfrâ Præs.

pro eo] pro quo.

Mancini fama] Mancini Tifata.

Manducus, &c.] Manduci effigies in pompâ antiquorum inter cæteras ridiculas formidolosâsque præferri solebat. Vrf.

clare] quia pol clarè.

Manes dij] addè suprâ Manc.

terra neque, terrenaque.

Manus, Manes.

Aelius Stilo] Aurelius vel Ateius.

è] vnde.

Mania, dici ait, dicunt.

appellant, vocant.

in Mania, &c.] sunt qui Maniam laruarum matrem autamque putant.

Manius agrum, Manius Aegerius Lucius:

alij Manius Aegerius Ne. monensem Dianam

consecrauit: cuius Rex Nemorensis, eius sacerdos. ea autem erat Aricina.

consecrauit, id ei signum posuit.

Asinius] Finnius.

initio, deest Vrfn.

Lucius, vide s. Lucinus, ita Varro 4. de lingua.

Manficium, Mansucum.

Mansues, vide Nonium in Mansuetus & Mansues.

Mansuetum] vide Nonium in Mansuetus.

Mantare, vide Nonium in Mantat.

Iam ore, iam ohe adeo, manta iam, hoc vide. vt cæcus animum aduentus angit. S.

Manticularum usus, ad manticulandum a-

stus egreditor. scite quid prome, erue, erue.

erue, Educ. I, manticulator. ita me facti op-

pressi iugo.

manticula tactu, manticulatâ astu, sanctio-

ta addicis. iura iuranda.

Plantus] Planius.

extergeantur] manticula: igitur etymon à

mantilibus seu monticulis quibus extergen-

tur: nisi hoc verbo mantile, quis putet iura-

mentum hîc proverbialiter definiri, quod iuramento quotidianæ noxæ extergeantur.

Vnde & à Laberio, emplastrum æris a-

liebi.

Mantisa, Tusca, osca, imò Latina, pro ma-

nucosa, quod manu porrigatur, vnde man-

tesa, & mantesia.

Manubia Iouis] addè j. Peremptalia, de manubiis. addè Nonium in Manubias.

dicuntur] creduntur.

placideque] placataz.

superarunt] superiorum.

Manum & mentum proverbium] v. 13. Geli.

18 Lycoph. Interpret. in Iambicis: Eustah. in 1. Homer. Iliad.

Manumitti] v. hunc locum emendatum s. pag. 123.

Hunc hominem, &c.] vide l. 23. ff. de manumissis vindicta. s. Caium li. 1. Inst. Boetium in 3. Topic. addè s. Am. & Ambastus.

Mapalia] Gloss. Mappalia v. c. c. c.

poenica] punicæ.

solet solute uiuentibus obici] Seneca in Ludo, mera Mappalia fecistis, id est dissolutè egistis.

Marculus deminutiui à Marco] ita legendum censco s. in Attellus in fin. Glossis Marculus alio significato & Marculû *αυτολο* seu *αυτολο αυδρεου* & *αυτολο*, dominulus à domino, in l. 4. §. 4. ff. de legat. 3. eadem forma, vt dicitur.

Marspedis] v. hunc locum emendatum s. Col. 125.

imprecatiue sesta vallium] quidâ pro, sestra, legit solita, & sic in pocatione solitaurilium & Saturnalium 10. Turneb. 15.

ne Messala quidem Augur &c.] fortè Marspedis, id est quod Martis puer aut filius.

Martialis campus] Equiria] vide Ouidium Fastorum. 3.

Martias Kalendas Matrona celebrabât] hinc illud proponitur in l. Sed si Vir 31. S. Si vir uxori munus immodicum Kalendis Martiis aut natali die dedisset, donatio est 8. ff. de donationibus inter virum & uxorem.

cæpta sit] cæpta erat vel est.

Martius Mensis initium anni.] v. Varronem 5. de lingua num. 4.

Masculina] vide hunc locum s. emendatû col. 120.

sed ut] *αυτοματι* s. *αυτοματι*.

Masculino genere parentem appellabât anti-

qui etiam matrem] facit l. 51. in fin. ff. de verb. significat.

dixit Græchus] huius orationis meminit Gellius.

malo Cruce] v. Nonium in Crux.

posteriorem] posteriore.

hunc frontem] v. s. Frontem. Nonium cap. 3.

in Frontem.

hunc stirpem] v. j. Spicum: Nonium cap. 3. in Stirpem.

hanc lupum] v. s. Agnus.

hanc metum] v. j. Metus: Nonium cap. 3. in Metum.

Idem cum in Popilium & matronas] in populum & Mathonem A. in populum & ma-

60

tronas, eo exemplo instituto dignus fuit qui malo cruce periret.

Matellio] adde Nonium in matella.

Materfamilia] qui & materfamilias. adde Nonium in Matrōnæ & Matresfamilix. l. 3. in fin. ff. de liberis exhib. l. 195. in fin. de ver. sig. *apellau*] vocauit.

Mater Matrux] v. s. t. Manum. Glossis *λεω-ωδία*, adde Nonium in Manum.

materia] materies.

Matrōtera] l. 10. §. 14. verff. matrōtera ff. de gradibus.

mater] matrōtera.

Matralia] v. Varronem 4. de lingua.

Matrici] Matrici vel Martici, Matrici à magnis malis, non quasi Malaticij vt hinc putat Festus, sed quia veteres *ματρίας τας τιαγίνας*, vocabant. vnde etiam *ματρίας* gulosi.

Matrimis] v. j. Patrimi & Matrimi & Patrin. patrimis.

Matrona] v. hunc locum emendatum s. col. 122.

in vehiculo descendere cogebantur] videndū num hæc pertineat, ad ea quæ de Vestali Claudia prodūtur, quæ patrem complexa de curru se detrahi passa non est, Cicero pro Cælio Valer. Max. 4. Suetonius in Tiberio. 2.

Matronas] *fero*] fortè.

quibus stolas habendi ius erat] v. l. Vestis 23. §. vestimenta 2. ver. muliebricia ff. de auro. Cic. Philipp. Sed citò Curio interuenit, qui te à meretricio quæstu abduxit, & tanquam stolā dedisset, in matrimonio certo collocauit.

Matronis aurum redditum] Liuius 5. & lib. Plutarchus tamen in Camillo donatum Appollini: Plin. 33. c. in Iouis cella collarū scribit. *contulerunt ornatus*] v. j. Polentis.

Matronis] v. hūc locū emendatū s. col. 120.

Matula] l. 25. §. 10. ff. de auro argento Gloss. *ἀπὸ τῆς ἀπῆρας*. vbi tamen legitur matulata: eo Matella Nonio.

Maxima dignationis] v. j. ordo sacerdotum.

inter quindecim] decē cōstituuntur à Var. 4. & 6. de lingua, Dialis, Martialis, Quirinalis, Volcanalis, Voltornalis, Palatualis, Furinalis, Floralis, Falacer, Pomanalis, Adde Carmentalem ex Cicerone in Bruto: Portunalem ex Festo: item diui Iulij & Augusti ex eiusdem & eorum temporum, historia.

minimi habetur] minimè habetur.

Maxima hostiam ouis] pecori maxima hostia ouis: maxima victima. Taurus, Virgilius & maxima Taurus victima, Victimę maiorū animalium: hostiæ minorum.

ab animo placidiore] si compares cum iuibus & capris.

Maximi Annales] *consecrasset*] consecrasset.

V. & Verf.

Maximum Prætorum] Sic in carne in Mar-

cij Vatis, His ludis faciundis præsit Prætor, qui ius populo plebique dabit summum. adde Liuium lib. 25. Macrobi. 1. Saturn.

quia] *qui quod in salutis augurio*] V. Cicero nem de diuinatione, Tacitum 12. Dionys. 37.

Prætores maiores] v. 5. Maiores consules.

Maximus Curio] v. Liuium 27.

Maximus Pontifex] *religiones*] religionem.

Vindex cōtumacia priuatorū, magistratum-

10 *que*] *suspecta* sunt hæc verba rauli quibusdā, quæ tamen, minus quàm suspecta esse debet.

Nam & priuatorum contumaciam coercere Flamem, si festis operabantur. v. Macrobi. 1. c. 16 & j. Præclamitantes & magistratus. Sic

apud Valerium Maximum Meicellus Pontifex posthumum Consulē, eundemque Flamincum Martialem ad bellum gerendum. A-

stificam petētem, ne à sacris discederet, multa indicta: Vibem egredi non patitur.

20 *Me castor*] *diceretur*] dicerent.

Meddix] Medix, qui & Medixtrutichus. Liuius 26. & 24. male apud Senecam 1. de Tran-

quillitate 3. Ceryx. hic tamen alij legunt Medistruticus

Mediale] *Medidiale*: ita legunt antiqui, medidies pro meridies.

Mediocriculo] *locus obscuro* & *mendosus* emendatus s. col. 121.

genere] *gerere*.

30 *Medioximum*] *medioximum* Nonio, antiqui *mediotūnus*, à numero, vt à quoto quatumus.

Mediterreum] *mediterraneum*] Gloss. *mediterraneus* *μεσογῆθ*, *mediterraneus* *μεσογῆθ*, *meditermalis*] dixi ad Varronem 5. de lingua numero 3.

diceret] *dicere*.

ceptum] *conceptum*.

40 *meditullium*] *τὸ* Tullium, in hoc verbo extenso est vocabuli nihil significans, testis

Cicero in Topicis.

medius fidius] iuramenti species cōpositū ex Me & dius. Fidius ita Mecastor. Mehercule

est alij ex E composita dictione putant vt Ecerere, Equirine, Ecastor.

Iouis filium id est Herculem] Iouis filius, id est Hercules MS. Vrf.

Et] vt.

50 *Fidius pro filio*] Varr. 4. de lingua num. 10. *Medullitus*] adde Non. in M. dullitus. Gloss.

Medullitus nomen. in *δουλότατος*.

Mefancilum] *Mefancilum*, *Mefancyum*.

μετὰ γυναικας vocat Bonius.

Melibeia] *dista*] vocata.

Melis] *Melios* vel *Melia*.

Melo] v. 5. Alcedo.

Melos] alia significatione sumitur apud Festum.

60 *Meltom*] ita lego *Meliō*, *meliorē* dicebant. *Membrum*

Membrum abscindi mortuo dicebatur] dixi ad Varronem 4. de lingua. num. 4. & ad leg. XII. Tabul. in quibus sicerat, Homini mortuo ossa ne legito, quo post funus faciat.

Memorare (dicere) hinc Glof. Mentora εἰρη.

Memoriosus] Gloffis μνησκειν.

Mendicum] pro velo hic: aliàs Glof. mendicus εἰρη.

Mendicum] quem] quam. A.

Mensa] Messē.

mensam] messēm.

Mensa] vide hunc locum restitutum §. col. luma l. 123. vt Festi verba intelligas, lege Pauli Epitomen, Macrobius 3. Saturn.

Mensarij] Liuius 7. Cicero pro Flacco, qui & Mensarij in l. si ventri 24. Gloffis παρατηρηται. Hi rationes publicas, vt argentarij, priuatorum conficiebant. vide Sigonius 2. de iure ciuium. 11. Huc referenda, frequens Mensa mentio, de qua in iure & in l. 4. ff. de edendo. l. 47. ff. de pactis. l. 5. §. 1. l. 19. §. 1. l. vlt. ff. de Institoria l. 77. §. mensa. ff. de legat. 2. l. 29. §. 1. ff. de liberatione legata. l. 27. ff. de furtis. l. 3. Cod. de Institutionib. Nouell. 137. 14. Gell. 2.

Mente captus] v. l. 25. Cod. de nuptiis.

hominis potestate] hoc Festi Fragmentum suppleendum est ex superiore Festi Epitome.

Mercedius] Mercedius. Glof. Mercenarius μισθοφόρος, μισθιστός.

Mercedonias] dies scilicet hoc est intercalares Nā intercalaris dies, Mercedonius. Plutarchus in Cæsare, vel Mercedinus. Idē in Numa.

Mercurius] deslinabatur] festinabāt M S. Vrf.

Merendam] quasi medēdam αἰείων δειπνόν. pro prandio] Nonio verō merenda, post meridiem cibus.

Merge] vt ille se in aquam mergunt] idem Varro 4. de lingua. numero 13.

Meritaure] v hunc locum emendatum §. col. 121.

Mertat pro mersat] v. suprà Ex futi. Non. in Mertaret, Mergeret. Mertare est etiam merentem facere Nonio, in Mertaret, pro merentem faceret.

Merum] pro solo hīc accipitur, vt & apud Varronem 4. de lingua num. 11. & Nonium in Merum: & Glof. Merum ἀκρατος, μόνον, φίλον.

Meson] Mæson. alij Mæson. v. Athenæum.

Mesne] Mœsone.

Metaphoram] v. Quinilian. c. 8. c. 6. vide hunc locum emendatum §. col. 119.

Mera . . stices] Metaphrastices. alij Metaphrasticen. alij Metaphrasi. alij Metastasi. alij Metabasi. vide emendatum hunc locum §. col. 119.

Metari] vide Non. in Metari. vide Titulū Cod. de Metaris. hunc metatores l. 3. l. 5. Cod. de advocat. diuersor. iudic. l. 9. Cod. de prox. factor. serinior. 2. Vegetium 7. Cyprianum 1. Epistol. 4. & Isidor. hinc metatus miles.

Mecelli] μισθιστός. in re] in lege. quasi mercenarij] hinc Glo. Mercellus μισθιστός. annalium vigesimo septimo] Annalibus.

Calones] v. §. Calones.

cacula] v. §. Cacula.

ductum] dictum.

metonymia] tremis] tremis.

Metus feminino] vide suprà masculino & j.

Recto fronte: Nonium in Metus.

10 Migrare] vide hunc locum j. emendatum col. 123. (militis.)

Militem] à mollitia. v. l. 1. ff. de testament. κατ' ἀντίφρασιν] per. antiphrasim.

millium] μίλλιον] Glo. milium μίλλιον εἶδος. μέλιον] ita Varro 4. de lingua.

millus collare canum] adde suprà Catulus. Vobis] Nobis. M. S. Vrf.

eritis] erit is.

miluina] v. Solinum c. 10.

10 mina singulariter d. . .] Minam singulariter dici pro eo quod, Minæ, pluraliter dicimus, Curiatius auctor est. Item M. Cato in Suasione . . . mina colligi nulla potuit.

minora templa] vide hunc locum emendatum §. col. 122. adde Varronem 6. de lingua.

templum] v. j. Templum.

angulus] que adfixus] angulōsque adfixos.

minorem] Delos] Delus.

Dicæarchia] v. §. Dicæarchia.

30 minores & maiores inter cognomina feminarum] hinc Glof. minores μεταγενέστες. & minor μικρότερος, Si tres erant, dicebatur prima, secunda, tertia Seruilia: si duæ maior, minor, Seruilia. Liuius, Tullia minor: Horatius, Saggana maior.

minotauri] vt & porci. vide infra Porci.

minucia] est] effect.

minucia porta] Pauli est hoc fragmentum non f' est, vt superius.

40 minuebatur] dixi ad l. 15. ibi deminuto Cod. quibus ex causis infamia. familiam] familia.

castro Cereris] casto Cereris. dixi ad Varron. & ex Liuiio 20. constat, à lugentibus Cerealia celebrari non licuisse.

constitissent] constitutissent.

minuitur populo lucētis] vide col. 122.

gratulationi] gratulatione.

minurritiones] minurritiones. Glof. minurrit μινυρέει.

50 rit] μινυρέει. minuscule] Quinquatrus] v. j. Quinquatrus

minutum] μερόν] μινυρέει.

Mirachidion] Miracidion. (Varroni.

Miracula] ita Nonius in Mira: miracula

mirior] idem Non. mirius magis mirium.

inquam tibi] tibi inquit.

miseratur] adde Nonium in Miserari & mi-

fereri. Glof. M. seratur, ἰδέν.

moene] per] pro.

60 moenia] & alia] & cætera.

Nervolaria] extant hæc in Sticho Plautina.
fungar] fungor.
Mola [*alsa*] vide supra *Immolare*. & *Varronem*. *Glossis* *Mola* saltæ *μύλον* *πεφουγμένον*.
mollitopes] molitores.
monendo] molendo.
molestras] oniles] ouillas vel ouinas.
Molucrum] *μύλον* *μύλον*.
mola] rotæ.
vertuntur] vertuntur.
Afranius in Virgine Ferme Virgini] ferme, *Virgini* tam crevit vterus, quam grauidæ mulieri, vocatur molucrum, transit etiam sine dolore. *Gabriel Faernus* ita legit, ferme *Virgini* tam crevit vterus, quam grauidæ mulieri, *Molucrum* vocatur, transit sine doloribus. Sunt autem senarij duo post verbum *Virgini*. *Scaliger* ita, ferme excrevit *Virgini* vterus tanquam mulieri.
Momar] *Idem* *Isidor*. *Gloss.* & *Plant.*
vocat] appellat.
Momen] si paruo possent] si à paruo possunt.
Monimentum] monimentum. adde *Nonium* in *Momenta* & *Monimenti*. adde l. 2. §. 6. ff. de religiosis.
Monitores] qui in scena morèt *hisirones*] *χορηγοί*. & qui opera rustica virgebant. l. 8. ff. de *Instrumento*, & apud *Paulum* sentent. 6. & qui dicentibus oratoribus præstò aderant, subsidij causa. *Cicero* in diuination. *Plini* in *Panegyrico*.
Monodos] 7. *Plin.* 16.
Monstrum] v. l. 38. ff. de verb. signif. l. 7. in fi. *Cod.* de posthumis hereditibus.
Prodigium] v. j. *Prodig.* & d. l. 38. & d. l. 3.
prædictum & quasi prædictum] prædictum vel prædicatum.
ostentum] v. j. *Ostentum*. & d. l. 38.
Morbosum] adde l. 16. ff. de *Ædilit.*
Morbosum obiisse] obiisse: inde obitus.
ob Romam] vide j. *Ob*.
vadimonium obiisse] obiisse.
esse] ille.
Mortis causa stipulatio] v. legem mortis causa. 3. 4. ibi. vt quid stipuletur. ff. de mortis causa donationibus.
Mortua pecudis] *Flaminicis*] *Flaminibus*.
suo morte extincta] id morticinium vel morticinium *Varroni*, & l. pen. ff. de via publica. *Glossis* *Morticina* *ἄμφορα*.
Mos esse] v. *Macrobium* 3. *Saturnal.*
Moscillis] *Moscillis*.
Muger dici] *castrensiu*] *castrensiu*.
Mugitari est nugari] murmurare *Nonio*.
Isidor. *causari*: hoc verbo vsus *Plinius* in *Præfatione*.
Mugionia] ita *Solinus* 2. *Mucionis* à *Mugitu*. *Varro* 5. de lingua.
Mulciber] molliendo.
obrutu] obruitu.

Muli Muriani] v. 3. *Acrumnulis*.
Mario instituti] *Matij* instituto.
Mulis curru] *vehiculoque adiigi*] hinc mulæ charucharia: in l. 38. §. 8. ff. de *Aedilitio*. & *Rhedariæ*.

Mulus iam sterilis, ea si quam mulus] hinc mulus ad generandum inhabilis dicitur in l. ædiles 38. Sed enim 7. ff. de *Aedilit.*
equi creetur] equus oriatur.

10 *Mulleos*] quibus *Reges Albanorum primi*] quibus verò *Imperatores Romani* aliquando vsù *Campagij Nouell.* 126.

aluicinos] alij *alutocinos*. alij, *lunatos*: alij *alutatos*. *Iuuenalis*. *Appositam nigre Lunam* subtextit *alutæ*. adde *Horatium* lib. 1. *Satyr.* 6. ibi *Nam* vt quisque in *sanus*. *Tertullianum* & *Plurarchum* in *Problemata*. *Scaliger* ita, alij *vincinos*: eo sensu, magistratu *functis mulleos*: milites *fulmentatos*: cæteri *Romani*, *Perones*.

20 *perones*] iis utebantur per *niues* & *glaciem*. *Iuuenal.* *Satyr.* 14. *Sidonius Apollinatis epistolar.* 4.

tibialis] *tibiatim* S. id est ad *mediam tibiam*. ita erant genera omnia *calceamentorum*, qualia *Torcantum* hodie. *Tertullianus* in libro de *Pallio*, *Impuro cruri*, *purum*, et *mulleolum* inducit *calceum*.

30 *mullando id est suendo*] quid si à *mulli* à *rubro colore*: vt, *Isidorus* & *Dion.*
Multam poenam quandam] *poena* quidam, *pecuniariam*] *multa*, *pecuniaria poena* hic, olim non ita. l. aliud. 131. ff. de verb. signi.
maximam multam] v. j. *Quibus*.
quia non licebat] v. j. *Peculatus furtum publicum*.

estimaturque bos] v. j. *Peculatus ouibus*: & 5. *Æstimata*.

40 *Multifariam*] *Gloss.* *πολυτρόπος* *μυλίου*.
Eadem forma Totfariam à *Varrone*, dicitur & *Glossis* *Disariam* *διάρια*. *Trifariam* *τριάρια*. *Quadrifariam* *τετραάρια*, *Septifariam* vide *Nonium*.

in multis locis fari] in partibus *muleis*. *Nonius*.

Mundus appellatur] etiam dicitur ornatus *muliebris*: vide ff. de *auro argenteo* & *munco*. v. *Nonium* in *Mundus*. *Glossis* *μυλίου*.

Attetus] *Attius*.

50 *pater*] *pater*.
idem loco] vide hunc locum emendatum in: *col.* 122. adde *Macrob.* 1. *Saturnal.* 16.

Volcanalia] *Volcanalia*.

ex iis, qui intrauerunt, cognoscere potuit] vt ex iis qui intrauerunt *cognosci* potuit.

Commentariis iuris ciuilibus] vi. 3. *Gel.* 18. l. 4. §. 1. ff. de verb. signific.

ille eius] *illi eius*.

60 *per eos dies*] adde infra *Religiosus*. *Præliares dies*, *Prohibere Comitia*.

Mundum)

Mundum] eo tempore) eo die.
Munem] pro officio hic : apud Nonium
Munes contentientes ad ea quæ amici velint.
immunis] vide suprâ Immunis & Impetû.
Muneralis] Muneraria.

Muneralis lex vocata est, qua Cincius cauit)
vide Cincia lex, de. donis dicitur Liviô 3.4.
Atrob. 2. Tacito II 13. & 15. Ciceroni in epist.
I ad Atticum. Plin. lib. 5. Epistol. ad Valeria-
num. adde l. i. ff. de extraordin. cognition. ad
legem Cinciam] scripsit Paulus librum sin-
gularem, vt constat ex inscriptione legis 29.
ff. de legib.

neque] Neu.
Neque] neue.
roga] rogato.
fuerat] nec fuerit.

Municeps] Gloss. πολιτῆς. adde l. i. §. ff. ad
Municipalem.
item qui in Municipio à servitute se libera-
uit] item quem municipium à servitute libe-
rauit. Nam & ita apud Varronem 7. de lin-
guâ, a municipio manumissî.

Municipalia] id est municipiorum.
conditam] acceptam. vt j.
Municipalia] adfuisse] affuescent.
Municipium] adde suprâ Municipes. & l. i.
§. i. ff. ad Municipalem.

Acerrani] Corani.
Arpinates.] Vizinates.
Bononienses] Bobutinienses.
Munusio] Molitio.
morsificatio] mortificatio, vel mollificatio. a-
lij morsificatio. adde Nonium in Morsifica-
tum.

Munus] vide l. munus 214. ff. de verborum
signif.
donum] vide d. l. 214.
Murcia] Liuius 1. Varro 4. de lingua.
& Plutarch. in Problemar. adde quæ scripsi 40
de murcis & murcia ad l. 4. §. eum qui 12. ff.
de re militari.

Murtus] murtus. Nam à murteto murcia
primùm, Varro, Plin Plutarch. & Metæ Mur-
tiz in Circe apud Tertullianum de specta-
culis. Apuleius apud Varronem, Intimus cir-
cus ad Murtim.

Murgisonem] Murgiso tãquam Morigiso.
Muries dicebatur] Glossis Muria, 2. p. n.
dehinc] dein.

Muries est] vide emendatum locum suprâ
col. 124.
inferiam coniecto] sericæ dolij genus l. 15 §. 6.
ff. de Vstru. & dixi ad leg. 206 ff. de ver-
borum signif.
addere] addunt.
Murrata portione] vide quæ dixi ad l. 16. ff.
de Tritico, vino, &c.
duodecim Tabulis cautum] dixi ad L. XII.
Tabular.

Murricidum] murcidum. V. lego murici-
dum, qui mures tantùm audeat necare. Muro
Novo Græci appellant.

Plantus] in Epidico.
Murrina] murrina Nonius. dixi ad l. 16.
nectar] vide j. nectar.

Mussare] vide Nonium in Mussare, Mussi-
tare Gloss. 2. u.

Mussabani] mussabat.
Mustricola] forma calcei dicitur in l. sed
est l. 5. §. si magister. 3. ff. ad l. Aquil. l. Item que-
ritur. 13 §. item. 4. ff. locati. Mustricula verò
Glossis, machina ad stringendos mures, quæ
& Muscipulum & Muscipula iisdem μυστρί-
κη παγὸς ἐστὶν ἰσθῶν.

Muta extra] vide emendatum hunc locum
suprà col. 123. non muta igitur, ex quibus ali-
quid diuinationis animadvertebant: putâ si
ab incendio, veneno, aut alio tali periculo ca-
uendum esse responderet augur: aut si finium
diminutionem portendi dixisset. Id enim ex
Festi fragmento facillè potest intelligi.

Musini] vide emendatum suprâ col. 121.
dixi ad l. XII. Tabul. adde Tertullianum Apo-
loger. c. 24. Arnobium 4. Lactant. l. c. 20. Au-
gust. 4. de Ciuit. Dei 11.

Velis] Velis.
Mutini] prætextatis] prætextis.

Mutire] vide suprâ Amusium. Est autem
mutire, ne Mu quidem audent facere 2. u. 11
Mutrum, Gloss. 2. u. ad e. Nonium in Mussare.
Myoparo] ita Nonius. alij Mioparo. adde
infra Parones.

Nam Midion. & Paron] Nam & Myson
& Paron, inde Myoparo. nauicula pyrataram,
Nonio. Inde Parones Cercuri.
Myrmilnica] myrmilonica.
ipsum] vsu.

Myrtea corona] vide j. Oualis.
... ut patri sui] huius fragmenti ini-
tium, vox Mancipatus: cuius restitutionem
vide suprâ col. 121.

M . . . reip. pub.) hoc fragmento quid
sit Munus explicat. cuius restitutionem, vide
suprà in Munus. col. 123.

M . . . letabarum] huius fragmenti ini-
tium. Mille vrbium : cuius restitutionem
vide suprâ col. 123. in Mille vrbium.

50

N.

Nacca] emendatur suprâ col. 129.
Nauci] vide j. Naucum.
id est] id quod est.

Nauia] ita Nonius, & Gloss. Græcè Nenia
ἀνομία. alij Nænia. dixi ad Varronē. vide hunc
locum §. col. 125.
aiunt] autem.
dicitur] dictum.

νότον extremum dicunt] νότον. alij νότον ex-
tremum intestinum dicunt.

60

vórn] vedrn. alij: vón.
Nania est] Plautus) fortasse in Truculen-
to.

Nania filua) emendatur supra col. 130. vide
Varronem 4. de ling. vbi de Parthis.

Nancitor] emendatur 5. col. 129. veteres
Nancio dixisse auctor & Priscianus lib. X.

in x17. id est in legibus duodecim Tabula-
rum, vbi dixi.

predatus] prædo. V.
quis] qui.

nancitur] nancitor.
Nanum] emendatur supra col. 115.

fitulum Barbatum) Glossis Bardatus (legē-
dum Barbatum) vórnov. vórn. órn. vórn. Iisdem Arna-
nulus vórnov. vórn. órn. vórn. vórn. vórn.

pomiliones) pumiliones. vide 19. Gell. 13.
Napuras nectito) vide infra Nectere.

Napura, feniculi] funiculi.
Nare] vide Nonium in Nare.

dictum] ductum.
nauis) auis.

Nares] flamus) flamus.
Narica] Narita. vórn. vórn. vide supra col. 129.

eadem vórn. vórn.
muriaticam] muriatica.

in vasis stagnis) id est stanneis: vnde num-
mi stagni in l. 9. §. 2. ff. ad l. Cornel. de falsis.

adde Senecam 3. de ira 35. Proinde non feren-
dum quod vir doctus putat, stagnem vas.

incrustatum vas esse.

Naricam bonam &c.] Bonam naricam, &
camarum, & ragenia, Echinos fartos, conchas

piscinarias. adde 32. Plin. 8. alii legunt, & cana-
tam, & comæquinas fartas & conchas pisci-
narias: alii, sequamicam & comacinas. de se-
quamica vide 4. Strabon. Vetus liber, & cana-
tum, & tagumaquinas.

Nassa] Gloss. vórn. vórn. vórn. Nassa memi-
nit Paulus 3. Sentent. c. 66.

piscatorij] piscatoria.
Plautus] in Milite.

Nassiterna] Nassiterna Nonio (& Fulgen-
tio infra) à naso. vnde Nassiterna genus vasis

aquarii ansati, cui & ansa. de ansa vide l. 26. §.
1. ff. de acquirend. rerum domin. l. 21. §. 4. ff. de

furtis.
quo equi perfundi solent) vide quæ scribam

ad l. 4. in prin. ibi. qui aquam equis spargunt.
ff. de his, qui notantur in san.

Eqvis huc effert nassiternam cum aqua si-
ne suffragio] Eqvis huc adfert nassiternam

cum aqua sine suffragio.
suffragio] suffragium hic opinor, instru-
mentum, quo equorum aqua perfusa suffra-
gines curantur. suffragium sit meatio apud

ludorum.
truilos] Trulleos, apud Fulgentium. Tryllæ

diciuntur in l. 19. §. 9. ff. de auro, argento,
perfusos] pertusos.

Natinatio) vide hunc locum emendatum
suprà col. 128.

M. Cato] in originibus, fortè, qui scripse-
rat audito tumultu Macedonum, Etruriam
& cæteros natinari, id est tumultuari.

Natio] vide emendatum supra col. 128. adde
l. 31 §. 21. ff. de Ædilitio.

Cin] Cincium huius sententiæ auctorem
esse ait.

10 Nauali corona] adde 5. Gell. 6.
Cn. Pomp.] vide 16. Plin. 4. & 7. c. 30.

Naualis scriba] esse] esse.
columbaria] columbar. alij in columbarij, id

est in vinculo colli.
remigent] rem geminent, vel remi emicent.

Turneb. id enim Columbaria.
Naucum] Nauci vide supra Naccæ, & in-
frà Noægeum.

20 quod in olea nucis, quod intus sit) quod in o-
lea nucique intus sit. A.
in fabulo] in fabæ hilo.

inglandum] iugulandum. de Nuce iuglan-
de, vide Macrobius lib. 7. Saturnal.

Tuniculari] cunicularia.
sed) &.

illic] illuc.
Naucus] Naucis, Nauci, vide supra Naccæ.

& j. Noegeum.
Nauia est] iussit Rex cotem ac nouaculam)

30 historia nota ex Luitio, Cicerone 1. de Diuina-
tione. Dionysio 3. Plinio 34. capite 5. 1. Va-
lerij 4.

ficu] forte ruminali, de qua Plinius 15. ca-
pite 18.

... ras] Nauitas pro Nautas.
Cato in ea quam scripsit] fortè aduersus M.

Acilium: adde j. Penatores.
cum ait nauite, vinum atque oleum] Fortal-

40 se is locus est quem Plinius tradit 14. cap. 13.
Cato cum in Hispaniam nauigaret, inde cum
triumpho rediret, non aliud vinum bibi,
quàm remiges.

Nausci] si) sit.
Nauis] à Nauco.

Nauistubulum] videtur] alij, videlicet.
Nauitea herba granis nigris, qua coriarj u-
tuntur] Nonio Aqua de coriis. Glossis Nau-
tea, órn. vórn.

50 à nauitea) à nauica.
T. in S.) T. & S.

Plautus Ariemone) Fortè Curculione, vel
Casina. aliàs hæc Plauti Comœdia non ex-
tat.

Nautiorum familia) vide Dionysium libro
6. & Seruium 3. & 5. Æneidos. huius loci resti-
tutionem vide supra col. 128.

Bruti] huc fortasse pertinet quod Florus
refert libro 12.

60 Nauus] vide 5. col. 129. Glossis eis huc non. Na-
uiter, órn. vórn.

Nebulo]

Nebulo] vide suprà col. 127. adde Nonium in *Nebulones*. Gloss. *Nebulo*, ὁ τὰ ἰδία καὶ ἄρα κατακαταγῶν.

Nec coniunctionem] *disiunctivam*] Idem fatetur Augustinus in *Grammaticis* præceptis, quod tamen non fatetur nostri: de quo vide *Alciatum* in l. si quis 133. ff. de verborum significat.

ab antiquis pro non] l. 1. §. ad fiscum 18. ff. vt legatorum nomine l. 3. si duo 10. ff. de Car- 10 boniano.

es] vide suprà *Escit*: & infrà *Superescit*, ibi carcer custos nec est. Turneb.

si adorat] vide suprà *Adorare*, adde *Varonem* 8. de lingua.

Nec mulieri] vide suprà col. 127.

Neci datus] vide infrà *Occisus*.

Necerim] *Necim*. alij nec im. v. §. col. 126.

Necessarium] *Opillius*] *Opilius*.

prohiberi] prohibere.

Necessarij] *Gl. Necessarius* ἰσχυρῶς (ἀναγκαῖος) in quos *necessaria officia* vt hereditas quam liberis dibemus. v. *Instit.* de heredum qualitat.

Nectar] adde suprà *Murtina*. *Virgil.* l. *Æneid.* id *Plinio* 14. c. 16. *Nectarites*.

Nectere] *naturas*] *Nepuras*. v. §. *Napuras*.

Nefasti dies] hic locus sanatus ab *Vrsino*. suprà col. 128. vide suprà, *Fasti*: *Varonem*: *Ouidium*, *Macrob.* Porro *Nefasti* Glossis 30 92315.

Nefrendes] vide *Fulgentium Placiadem*. vide suprà col. 126.

nebrundines] *nefundines*. vide *Rienes*.

Negibundum] alij, *negabundus*, vide suprà col. 127.

Neclegens] *nec legens*.

electum] *dilectum* vide suprà *Dilectum*.

Nerlegens] *neglegens*.

Neminis geniuo castu] pro nullis: adde *No-* 40 *nium* in *Neminem*. vide §. c. 26.

in Erechtheo] fortè *Ennij*, in *Erechtheo*, sūt verfus: de qua *Tragœdia* vide 6. *Gell.* 16. *Macrob.* 1. *Saturnal.*

non miseret neminis] hic duæ negatiuæ pro vno accipiendæ, vt apud *Nonium* in *Negatiuas* duas: & in l. duobus *negatiuis*. 237. ff. de verbor. significat.

Nemo] vide suprà col. 126.

Nemora] ἡ νέμεϊ οὐρεῖ ἢ νέμεϊ οὐρεσὶ. ἢ μετὰ τὸ νεμῶν ἢ ἐν αὐτοῖς.

Nemus] *cùm ait*] fortè *Cato*.

Nepa] idem *Nonius* in *Nepam*. vide suprà col. 128.

scorpius] idem *Nonius* Glossis *Nepa* ὀφιοῦς, & alio loco γίνουσι σκορπίος.

Plautus] in *Casina*.

Nepotes] *luxuriose vite homines*] vide suprà col. 127. hinc Gloss. *Nepotatus* ἀσώτια.

quod non magis] aliud *Bymon* adfertur, à 60

Nepa, quæ deuorat omnes filios. vno excepto.

quod natus post sit patri, quæ filius] *Quidam* putant *Nepotes* à *Græcis* νεποδῶς appellatos. nā & ita *Theocrito Idyl.* 7. *Eustah.* *Odyss.* 2. *Tullius*] hic locus restitutus ab *Vrsino* §. col. 127. in *Nepos* *luxuriosus*.

Nepus] *Nepurus*. vide suprà col. 124.

Nequam aurum] vide suprà col. 127. ἀρεῖος, cui opponitur homo *frugi* & diligens: de quo l. 11. ff. de periculo & commodo rei vend.

Nequunt] *nequiunt*, vel *nequeunt*: alij *nec eunt*. vide suprà col. 126.

Nequinates] vide suprà col. 35.

Nequinont] alij *neque nunc* A sic infrà *Produnt*, pro *prodeunt*, *Rediunt*, pro *redeunt*, *Obiunt* pro *obeunt*.

solinum] id est solent: ex hoc loco verisimile fit mihi infrà in *Solino* non *consulo*, sed, 20 idem quod *soleo*, legendum.

Liuius in Odysea] *Homeri* *Græca* verba.

Nequitum] vide suprà col. 127.

præterquam] per quam.

Neruum] vide suprà col. 127.

adepol] eo pol.

Ne si] vide suprà col. 128.

Nexum] dixi ad *Varonem*.

Nexi danto] *nexi datio*.

nexi liberanto] *nexi liberatio*.

Nictare] vide suprà col. 134.

nexari] *nictari*.

in Macchoco pone] in *Maccho* coposit.

scribet] scribes.

nictabere] *nectabere*.

pugilem] pugile.

nicti canis] inde *Nicticulus* apud *Varonem* 4. de lingua.

venenox] *venox* *Apta* solet: si fortè *feras* ex nate *sagasti* *Senfit*, yocæ sua *nictis*, vluarique 40 ibi acutè.

nictis] *nictu*.

vnde] & *vnde*, vel & inde.

ganniuo] vide suprà *Gannito*.

Niger] vide suprà col. 134.

Nihil] vide suprà *Hilum*.

Ningulus] pro *neculus*] v. §. col. 134.

Niquis] *sciscito*] vide j. *Sciscito*.

scita plebis] vide infrà *Scito plebis*.

quicquam] *quifquam*.

Nixidij] vide *Nonium* c. 1. in *Enixa* nunc- 50 ro 281. vide suprà col. 134.

signa] sua.

M.) *Manius*.

qua) *qui*.

Nobilem] adde *Nonium* in *Nobile* suprà col. 134.

per g) pro C.

gnobilis] *ignobilis*. *Gnobilis* pro *nobilis*.

Glossis *Gnor*, legèdū *Gnouis*, ὁ δ' οὐκ ἔστιν, ἢ ὁ οὐκ ἔστιν.

Gnoru, legendum *gnorunt*, ἢ ὁ οὐκ ἔστιν, ἢ ὁ οὐκ ἔστιν.

Gnarurat *γναρα*. Gnarurem *γναυρον*. Gnari-

tur, *γναρα*.
gnobilis]ignobilis.
hic sum]hic suam.

gnobilis]nobilis.
in Virgo]in Virgine. *M. T. obiv* *(idm)*
incendunt]incendunt.

10 Noctilucam]Gloss. Noctiluca, malè, cum le-
gendum sit Noctiluca, ex Græca interpreta-
tione, quæ inibi est *ἐνδρα νυκτοφάγρα*.

Noegeeum]vide supra col. 134.
à nauca]vide supra Naucum.

Nomen]vide supra col. 133.
Nonarum]sumpta hæc ex 4. Verrij. de quo
vide Gellium 5. c. 17. Liuium 6. Ouidium 1.
Fastorum Plutarch. in Problemat. Macro-

bium 1. Saturn. vide supra col. 13.
nuptiis]nuptiis MS. Vrf. vide Macro. 1. c. 15.
Noneole]Noncolæ.

20 Non omnibus dormio]species prouerbij.
à Cipio quodam] & ita 9. Epistol. Cicer. vbi
malè Capius. Capiorum familia Romæ à Ci-
pio fortè orti cui cornua esse nata sinxerunt.
Ouidius 15. Metamorph. Valerius 5. c. 6. Plin-

nius 1. c. 37.
Nonuncium]Latinis etiam Dodrans. Theo-
phil. §. 5. Inst. de hered. instit.

reruncium]Latinis Triens.
Nothum]vide Nouellam *αὐτὸν δὲ αὐτὸν*. vide su-
30 præ col. 137.

Spurius patre natus] Spurius incerto patre
natus. A. nisi Spuriū patrem, pro incerto ac-
cipias. vide Quintilian. 3. Plutarch. in Probl.
Instit. de nuptis.

ex concubina] ex captiua Onesia Seruium
Tullium natum ferunt. Claudius Imperator
in Oratione Lugdunensi, ferua natum, non
credidit Liuius, ceterà, Dionys. 4. idè Seruij
prænomè illi impositum, quod ferua natus. 40
adde Plinium in libro de viris illustribus.

Spurius Tulli tribulis]Sp. Tulli Tiburtis.
maluimus) malumus.

Oclifia Corniculane]Oclifiam Corniculā.
Noua]vide supra col. 133.
proxima]proximè.
vbi]vbe.

septem]alij quatuor. Triginta curiæ erant:
septem hoc loco nominat Festus, & tamen
quatuor tantum referuntur. adde de Titia &
50 Titata infra Titata & Titicensis. de Faucia v.
Liuium lib. 6.

Veliia]Veliensis.
Nonalis ager]vide l. 3. §. 2. ff. de verborum
significat. vide supra col. 133.

T. Sicini]hic locus restitutus ab Vrsino 3.
col. 133. cuius dictio initialis, Nauti consula-
ru. & T. Sicini Volsci.

Nouendiales ferie]Nouendialia Gloss. *εὐνοια*
60 *ἐν τῷ αὐτῷ ἡμέρας*. adde quæ dixi de Nouendia-

li sacro, ad Nouell. 115. c. 5. & ad Nouell. 133. c.
vide supra 26. 135.

more] monte.
Nouerca]vide hunc locum restitutum su-
prà col. 133. adde quæ dixi de Nouerca ad l. 4.
§. 6. ff. de gradibus.

augenda] arcenda, vel accerfenda. Vrf. alij
arcessenda, vt in l. 39 §. 1. de leg. 3. vel arcenda,
id est petenda, quærere: vt §. in Abareet.

Noxa]Glossis *ἀπται* dicitur & iisdem Noxa-
tio, adde Theophil. §. 1. Inst. de Noxalib.
lex iubet noxa dedere] l. 7. §. 1. ff. quod vi
§. noxæ. ff. Si quadrupes. Glossis noxam (le-
gendum Noxæ) dedit *εἰς κόλασιν δὲ δωκεν, εἰ δὲ*
δράσ.

Noxia]Glossis *ἀμαρτία*, adde 7. Obnoxius.
pœnam]pœna.
Melanippo]Menalippo.

Cherestato]cherestrato.
20 mulieris est]muliebrem & vel muliebri.
Nuces]hic locus Festi restitutus ab Vrsino
3. in col. 112. in Nuces flagitantur nuptis.

nouae]nouæ.
nuptiis]nuptiis, vel à nuptis.
Nucula]hic locus Festi restitutus ab Vrfi-

no §. col. 132.
Prænestinos]prænestini, vel prænestinas, vi-
de Liuium 10. & 13. Macrob. 3. Saturnal.

Nudius tertius]vide hunc locum Festi resti-
30 stutum ab Vrsino supra col. 130. *Glos. τὸ αὐτὸν*
μενὸς Nudiustertianus.

Numam]vide hunc locum Festi restitutum
ab Vrsino supra col. 132. in fin.
Numella]vide Nonium in Numella.

Numen]sumitur & pro ornatu apud No-
nium.

Numeri Senatum, &c.]Cœlius 8. Epistol. ad
Ciceronem: Cum posset rem impedire, si. vt
numeraretur, postulare, ta cuius sic apud Dio-
ny. Halicarnas. 16. Lucius Cornelius ab Ap-
pio postulat, *δὲ ἀπὸ μὲν τὰς γυνάμεις*. Plinius in
Panegyrico: Consulti omnes atque dinume-
rati sumus, & Cicero 5. ad Atticum, consule
aut numerata.

diuidantur]referuntur.
quantus]quam is.
inductus]inductis.

Numerius]adde Nonium in Numerius 6.
4. numero 319. & Fragmentum de prænomi-
nibus.

Nu. . .]hic locus Festi restitutus ab Vrsino
supra col. 131. in Numero, vel Numerus
adde Festum in Numerum.

numero te expurgas timor]numero te expur-
gasti. ita legitur apud Nonium in Numerum.
fuce]fuge.

Xi]e. vt.
Nuncupata pecunia]vide supra Graue as-
nexam]v. supra Nexus, & apud Varonem.

receptaque]quod.

Nundinalem cocum] vide hunc locum Festi
restitutum ab Vrino supra col. 172. hinc Nun-
dinalis cocus, qui nono die, & in nouendiali
coquit.

Plantus] in Aulularia.

Nuper] nouiter) nouiper. hinc Glossæ Nu-
per, noui.

Nuptia verba] Discolo) Dyscolo.

Nuptiam] vide supra col. 130.

Nuptias] vide supra col. 131.

ratio] pactio.

caput nubentis obnuatur] vide j. Obnubit.

vocantur] vocantur. parentiam, paricam.

Nuscicio] alij lusciciofus. dixi ad l. 10. §.

4. ff. ad l. i. sic nympha, pro lympha.

Actius] Ateius.

Popilius] P. Opilius.

Nomades] vide supra col. 135.

de hac particula vide 4. Gell. 17.

unde obfides pro obfides, qui fidem patria

prestandam dantur] Glossis obfides. ὀφείδεις, ἀντί-
ῥοι, vel ὀφείδεις, ὀφείδεις.

alias pro ad] vide supra Mortem. vide infra

Oboritur.

Ob] accens] incensu.

obculit] obtulit.

ob iacent] vide j. Obiacuisse.

Obos] testatus] testatum.

Obacerare] vide supra Acus.

aceratus] vide supra Aceratum & Nonium 30

in Acerosum.

Obambulare] adde j. Obigitat.

Obdere] opponere] Glossis Obdit, Obicir.

opperire] operire. adde Festum in Obdu-
cere.

Obescer] obescit. vide supra Escit.

Obesus pinguis] Glossis παχὺς, Bassus. (le-
gendum Obesus) Grossus, Crassus. iisdem πα-
χυς, παχέος, ἰκνός. Bassillus. vbi legendum obe-
sulus. Sic Nonius Obesum pro vberis & cras-
so, gracili & exili. adde 19. Gell. 7.

Obherescere] alij obhefescere. alii obescere.

Obiacuisse] adde supra Ob præpositione.

Obigitat] ambulare] vide supra Obambu-
lare.

Obinunt] obeunt] vide supra Nequinont pro
Nequeunt.

Obitu] pro aditu] adde Nonium in Obi-
tus.

Obiurare] obstringere] astringere.

Pantasia] Pentescia.

Obliteratum] alij obliteratur. adde Noniū

in Obliterare. Glossis Obliterat. ἄσθνη ἀπὲς τῆς
παι, obliterata. ἄσθνη ἀπὲς τῆς πα. sic Gellio 19. c. 7. O-
bliterata gens, pro obliterata.

Obluuina] Oblucuiasse. adde Nonium

in Hallucinari.

Obnectere, obligare] maxime in nuptiis fre-
quens est] obnectere, obligare, nexis mancu-

60

piis frequens est: vel, nexi mancupij.

[Ob delictum] aut potius ob noxam inde si
quidem obnoxius dictus est.

Obnoxius] pœna) pœne, malè, id enim à No-
xa, quod est delictum, s. adde Gellium 7. c. 17.

Obnubis] vide j. Nuptias.

Nuptia] Nuptias. operitione] operitione.

Oboritur] ob quo ad] vide supra ob.

Obpuuiat] à pauiendo] vide infra puls.

Obrutuit] obrutuit ita Nonius in Brutum.

Obsecrare] adde infra Os vos sacro.

Obsequela] vide Nonium in Obsequium.

Obsequium] vide infra Prosequium.

Obseruasse] adde Nonium in Obseruare.

is] is qui: V. bis. Vri.

obseruasse] obtersuasse id est.

Obsidionalis corona] vide Plinium 22. c. 3. 4.

5. 6. & tib. 7. cap. 28. Dionys. 10. & 11. Valer.

Max 3 c. 2. Gell. 11. & 5. c. 6. Fulgentium

Placidem: Liuium-3.

Herbam autem victoria signum fuisse apud

antiquos] v. s. Herbam &c.

aliquot] aliquot.

Roma] Romanus.

vicies] vicefies.

singularis] singulis.

Obsidionem potius dicendum quam obsi-
dium] adde Nonium in Obsidio.

quid haud] quidem haud.

Obsidium] adde supra Ob.

apud] ad.

ut in] vti.

Obsonitauer] de lege Orchia] Ne legi Or-
chia.

qui antea &c.] quia antea per se cœnitaue-
re: postea centeni obsonitauer.

postea centenis] postea denis. A.

Obstinato] per] seueranti] pro iusurandum.

de decem hominibus] adde infra Sacramen-
to.

captus stupris] cutitus: alij intercutitus stu-
pris.

flagitiis] flagitatus.

Obstinet] s. celo] de celo.

Obstitum violatum] Obsciturum. adde infra

Pura vestimenta.

Obstitum Cloatius] Obsciturum Cloatius.

arctatumque de celo] vide infra Fulguri-
tum.

qui] cum quid.

videri] videre.

Obstitum obliquum] ex augure] exaugere.

Obstipolimus] obstipitum ue, obstipio lumine.

Licinius Imbrex] Cæcilius in Imbres.

Imbres] vide supra Imblex.

Obstrudant] Obstrudenti] obstrudere lentis

aliquid quoad peccam sedens.

Ob vos sacro] pro obsecro vos, id est supplico,

adde supra Obsecrare.

Sub vos placō] vide j. Sub vos placō.

60

Occare) adde Nonium in Occationem & Occationis. Glossis occat, *βουκκοει*. Cicero] de Senectute iuxta æditionem Petri Victorij. & vt citatur à Noisio in Occationem. *Occerare*]putatur]putabatur.

quia illam]querelam. Vrf. *Occentassim*]idem verbum refertur in XII. tabul. vt refert Cicero 4. de republica, teste, Augustino lib. 2. de Ciuit. 9.

cantus]candus, malè. quia illam]querelam. Faërnus. A.

Occisus]à cadendo dictus) à cadendo & i. Etu. Vrf. *necatus*] adde supra Neci datus.

Nec supra ianua] nec s. gamma tollèda est.

Homo si occisus est fulmine, et iusta nulla scire oportet]Hominem fulgure examinatum cremari fas non est: conditorè religio, credit dit Plinius 2. c. 54.

Occupaticus ager) vide hunc locum Festi restitutum ab Vrsino supra col. 137. adde & infra Possessiones. Cæterum potandum est occupaticium agrum, de quo hîc, differre ab occupatorio, seu Arcifinio, id est occupato pulsîs hostibus, cuius meminit Aggenus Vrbicus. adde Nonium in Occupare.

qui deseruit à cultoribus) Glossis occupatiua, *καταλειπτική*.

Ocimum]ocymum. vide Nonium in Oeymum & supra col. 137.

ocimum]ocymum. a. a.

Ocius dicta à nostris]dicunt nostras.

Ocius dicta à nostris]dictas nostras. *collationis*]consolationis.

Ocrem patria]petrita. Scal. 4. in Varr.

ocrea]ocriaz. Varro 4. de lingua.

Ostania]decemuir]Decemuirum.

Ostober equus]qui in campo Martio]vide j.

Panibus. (lia Turris.

ad Turrem Mamiliam] adde supra Mami-

canda] quod a: vel coda.

ab Ilio sunt oriundi] vide supra Equus.

deseratur]differatur.

Menzana Iouis] qui sit, quærendum, alij,

Meni zana, id est Menfe Iouis.

Oculatum]Plautus] in Pseudolo.

irem opse] in Truculenro.

dolo &c.] vide huac locum restitutum supra col. 135.

oculatum]ocularum.

Oculi] (simum) carissimum) adde Nonium

Oculitus.

Plautus] in Curculione.

Oenigenas, vino genitos]oenigenas, vaigenitos, Vrsin. nam æ pro v antiquis vsitatum.

Offectores] vide supra Infectores.

Offendices]Choriola] coriola.

Offudas]offritias vel offitias, vel offucias] alij, offictas. Placidus in Glossis offucias.

Ogygia] ab Ogyro] ab ogyge. v. Stephanum 60.

de vrbibus in *αρχαία*.

Oleagineis coronis ministri triumphantium utebantur] vide j. Gell. 6.

Oliuetam] Oliuitam,] in Schedis supra col.

230. vide Nonium in Oliuitatem.

nullam] nullum.

Ollis] *ollis, illis*] vide s. Ab oles.

Oluatum] olus, artum.

Omen] adde Nonium in Omen. de Ominibus bonis vide s. Beneuearum. Gaia: Lacus Luicrius] Romani] Segeffa.

orem]ormen.

quod aibus] quod non aibus.

Omentatus in Odysea] omentans Liuius in Odyssa, de hac Cicero in Bruto. vide Schedas supra col. 226.

Odyssa] reperitur hic versus li. i. Homeri in Pylum] *αυθενεις* deuenies.

Odyss] *αυθενεις* deuenies.

Opalia] vide Varronem 1. de lingua Latina: Macrobio 1. Saturnal. 10. is autem erat XII.

Kalend. Iun.

supplicatur] supplicat.

Opigeuani] *ferre opem in partu laborantibus*

Iuno Lucina fer opem Terent. que laborantes.

vtro puellas Ter vocata audis. Horat. 3. Carmin. 22. *Opilio*] Opilo.

genus auis] vide j. Opunculo. est & Glossis

opilo] *απὸ τῶν* os, Caprarius.

Opima spolia] *conens* (que falcem) adde infra

30 Saturno. que] quod.

Consiua] adde j. Præfericulum.

terra] natura.

paulo. . . triua] paulo minus DXXX. tantum trina. Sigonius. id ita esse euincunt

Fasti Consulares.

Viridomaro] Viridumaro.

duci hostium . . .] non sit. Ad ædem duci hostium detraxerit. Quod autem omnia solita non sint ad ædem Iouis. Sigonius.

houem]houe.

compelli reges] Pompeij regis.

legem optimorum spoliorum] Initium esse

puto dictionis explicata à Festo: nisi sequenti coniungas, Vt qui opimâ lege: vel infra, opti-

ma lex. adis] aris.

habeat] habeant.

neque scitur] neque quod scitur.

vi qui opima] vt qui optima.

Opiter] Placidus in Glossis, Opiter est qui

50 obito patre, auo viuente natus est: vel font legendum Obiter.

obitu patris] obito patre.

Oppido] adde Nonium in Oppido.

vel quod] vel quod oppido.

Oppidū] adde l. 239. s. 7. ff. de verb. signific.

Ops] *opulenti*] alijs pro dea sumitur vt s. Opis inops . . . Concedit] inops, sed etiam cops

vt is cops edit.

Optima lex] adde supra Opima spolia.

ius]cius.

M. Fabij Volufina gentis] *M. filij Volufi* nepotis. V. vide Liū. 2.

propter] post.
dicit] adici.

Optio] *sed in re militari*) adde l. 6. ff. de bonis damnat. Taruntium Paternum lib. 1. Militarium in l. 6. in p. ff. de iure immunitatis : adde Nonium in Obriones.

Obriوناتus] *hastas donaticas*) adde s̄. Donaticæ Cereris.

Opunculo] *opiniculo*. V. *opuncato*.
opilionis genus cantus] vide s̄. *Opilio*.

Orae] vide Nonium in *Ora*.

quam expeditam] *quam expediam*.

Orare] adde Nonium in *Orare*.

oratores qui nunc legati] *fixi ad Varronem*.
adde Nonium in *Orator*. adde j. *Oratores*.

face verò] Tum *face verò A*.

Orata] *Glossis Aurata* *glossis oricolas*. alij *oriculas Catul* *Oricilla*.

Itaque Sergium] *Sergium oratam* ab *orata* pisce vocatum refert Varro 3. de re Rusticâ. Macrobius libro 3. Saturnal. Cicero 2. de Finibus. & 1. de oratore, & 3. officiorum. 9. Valerius 1. 9. Plinius 54.

Oratores dicti quòd] aliud Etymon. vide supra in *Adorate*.

alij pro legatis apellant] aliàs *Romani legatos* apellant. adde Nonium in *Orator*.

Legatus sum] *legatus missus sum*.

Caelus] *Caelus*.

missi] *missi*.

pro deprecatoribus] *pro deprecatoribus*.

exorator sim] *exoratur*.

si quid oritur] *si qui oratur*.

servis & loci veteribus] & *pro disertis elocutoribus*.

causam quoque eorum] *causam orationes*,
differtationes quoque eorum.

Orcæ] adde Nonium in *Orcas*: *Glossis*, or- 40

cha *in aji* *in unctis*.

ficaria] *viuatia vel fictilia*, alij *feraria*, vt
sunt *vasa ad defecandum mustum*.

Orchestra] vide lib. 5. *Vitruuij* 6. & 7.

qui nunc pla...] *qui nunc Planipedes*,
& c. ita dicti, quòd non in podio, sed de pla-

no agerent, opponuntur mimis, vt *pedaneis*,
curules, *Antonius*, nec de mimo *planipedem*;

nec de *Comædis* *histrionem*.

Orchitis] vide *Virgilium* 2. *Georgicorum*. 50
15. *Plin* 1. & 3.

orcus] vide *Varronem*.

Orcum] *exemplorum*] *exempti*.

Pragum] *Virgum*. *Lipf*. 3. *quæst*. 20.

Ordinarium] *credant*] *tradant*.

Ordo sacerdotum] 10. *Gell*. 5.

Maximus videtur Rex] v. j. *Sacrificulus*

Dialis] vide s̄. *Maximæ dignationis*.

supra] *super omnes*] *is*.

Dium] *Dius vel Dium*.

Orae] vide *Aureas & Aureas*.

permitti] *promitti*.

deprandi autem Leonis] *id est famelici*.

oraæ] *oreas*.

equos] *equus*.

ornatus] *aut gladiator*) vide *Senecam* 4. *Natural*. 1.

Oscilla] *os celare*] alij *os cillere*, *id est mo-*
uo uere.

in quibus homines se per funes iactant] vide
Higinium, *Tabula* 130. & *libr*. 2. de *signor*.

cælest. *historia*, in verbo *Arctophylax*: & in
terpretem Arati, in verbo *Canis*. ita *oscillum*

siebat ab *Atheniensibus*, adde *Macrob*. 1. *Saturnal*. & *Seruium* 1. *Georg*. Cæterum *oscil-*

la] *Glossis* *supra*.

Oscillum] *ait*] *dicit*.

celare] *celeres*.

cunarum] *funium*.

Oscines] *aves*] *alites*. vide s̄. *Alites*.

aut] *alites*.

ac] *aut*.

immiffulus] *mituus*. alij *Immuffulus*. adde
s̄. *Immuffulus*.

pica autem] *Pictus autem*.

Oscinum angurium] *cecinit*] *crociuit*.

Oscum duas] *leges Osca*] *leges oscitæ*.

id est sacrata] *Imo adscitæ*.

opicum] *quid opici homines*, vide *Gellium*
2. c. 25. *II*. c. 16. 13. c. 6.

Osculana pugna] *Ausculana pugna*, alij *Af-*
culana: *depugnata* fuit *aduersus Pyrrhum*,

teste *Plutarcho*. *Proverbium* de *his qui victi*
vincunt.

ambo] *amabo*.

Ostentum] *presens*] *Pentheus præsto* *Cerri-*
tus nobis se stupens vltro ostentum obtulit.

irridetis] *irridens*.

asportatur] *adoptatur*.

Offia] *ab exitu Tiberis*] *ad exitum Tiberis*.

Qualis] vide *Plin*. 15. c. 26. 5. *Gell*. 6.

myrtea] *suprà Myrtea*.

Ouantes] *geminata o licera*] *ab oue* *Plutar-*
chus in *Marcello*: *ouantes* *duo r̄s* *duas* *u*. *Dio-*
nyl. lib. 5. *deducit*.

Ouem masculino] v. j. *Recto fronte*. *Non*.
in *Oues*. adde *Gell*. II. cap. 1.

ouibus duobus] vide j. *Ouibus*.

Oufentina] *Ofentina*.

Oufente] *Ofente*,

Oufentinae] *Lucretius*] *Lucillius*.

Ouibus duabus] *ouibus duobus*.

autem] *triginta*.

peculatus crimen] vide j. *Peculatus*, & s̄. *A-*
stimarâ.

boues centenis] vide *suprà* *Multam*.

suproma] vide *suprà* *Multam*.

Oxime] *ociffissime*] *ociffissime*.

Oxime] *ociffissime*] *ociffissime*.

Pacem) pacem à pactione) idem in l. i. §. ff. de pactis.
Pacionem) pacisci) vide Nonium in Paciscunt:

pacéo) pacto, paco. Glossis paco eip. vobis.
Pedidos) sordidos) quia pedes) fortè à pedib. seu pediculis. vide J. pedibus obstitum. Is autem videtur esse qui Nonio pæminosus, ac mali odoris, à pedore: vbi vereor ne legèdum sit pedidosum non pæminosum.

pagi) aqua) fontes.
Pagina) figuratur) figantur.
Palatium) vide Varonem 4. de lingua. alij) vel.
Palanto) palante.
ex Hercule) & Herculem.
Palatualis) ei dea) quæ & palatica Varroni 6. de lingua: & palatia lib. 4.

Pales) parilia) vide infra parilibus & popularia sacra. dies Natalis vrbis Romæ dixi 1. 7. Cod. de Feriis.

Pancarpia) dixi ad Nouell. 105. c. 1.
Pangere) vide S. Impages.
vel figi) id est figi.

Panibus) vide S. October equus.
panices) frus) Pânces fluxus. V. adde Plaut. in Pseudolo.

Panus) panicula) panucula, quæ & panula. Nonio in Panus.

Papiria) videlicet locum Festi emendatum ab Vrbsna S. col. 144.

pappi) . . . à quoque) &c.) vide hunc locum emendatum col. 145. in Parare.

factus) ffs.
pararium) æs) quod pro binis equis) quod pro paribus, id est, binis equis dabatur. Ita Festum scripsisse puto. facit vox paribus infra.

Paribus) equis) adde supra Pararium. æs.
(Parici) Paricidi. vide Quæstores.

id autem) indemnatum.

Parilibus) alij palilibus). vide supra Pales, & infra Popularia sacra. adde Varronem 5. Quid. 5. Fast.

parvulus) Bruttianis) vide supra Brutiani.

parones) myaparo) vide supra Myoparo.

parrei) parer. ita Cicero Dinat. in Verr. 4. parer, & libr. 4. & Instit. de act. & pro quo Theophilus, condemnata eum iudex.

parsi) in eadem oratione) in oratione ad lites Cenforias.

partus) pro nascendo ponitur, & pro parato) vt partus ita paritudo & pactione dicitur: vide Nonium in partus.

Nauis) Ennius. (cies. male parta male dilabuntur) Proverbij speciarum causis) videri) alij, parauisse, videri.

ita omnino legendum, de quo plecius dicam aliquando ad l. 3. in verbis, non videtur.

ff. de his quæ in testam. delentur.

pascales) oues) adde J. passales.

iguaro Terentino) in agro Terentino. Terentino) vide J. Terentum.

passio linguam) pascio linguam) Ambrosius 3. de virginibus velandis, Gentiles idolis suis reuerentiam tacendo referunt. adde l. 5. Cod. de his qui ad Ecclesiam confugiunt, vel ibi exclamant.

passer) strutomellum) struthocamelum.
Pastillum) libi genus rotundi) Glossis

10) xionis.
Patagium) adde Nonium in patagium. patalem) Patulum. adde J. propatulum. In sacrificiis id requirebatur, in tauro, vt diuersa cornua haberet, & latè paterent) quem admodum in oue, vt duos dentes haberet ceteris longiores: sup. à Bidental) ab eo patales boues. Plaut. Ego ruri amaxari me mauelem patalem bouè. Græcè πεταλεις: v. Athenæi 9. & πετρωί Helychio.

Patella) adde Nonium in Patellæ. velut capidul. . . .) vide supra Capis. capidis. & capiduncolorum meminit Cicero 1. poradoxor. & 3. de Natura, Varro 4. & 8. de lingua.

Pateram) perplouere) perpluere.
pater patrimus) vi de supra Matrimus & patrimus. & J. pairimi.
pater Senatores) adde J. patrocina.

patricios) Cincius ait) Cincij opinio vera fortasse fuit tum, cum primum patricij à plebeis in ipso initio vrbis Romæ fuisse distincti. Glossis patricius à patre dicitur, aut à patre dicitur, patricij veteres.

patrimi) vide supra Matrimus & patrimus.

& pater patrimus) & J. Rima.

ex spina alba) ex pinu.

qui facem praeferret) vide S. Facem v. J. Rapi solet.

patrocina) vide Dionys. 6.

patres) vide S. patres.

pauciens) paucies. Nonio.

pauceri) paucera.

paucimenta) vide S. Obpuiat & J. paucis. restenatum) restinatum.

pebuscum) vetuscum.

quia) qua.

aliquos) aliquot.

pecularus est) adde supra Depeculatus. vt pecunia) vide S. Abgregare.

noxii) noxia.

pecore multabantur) vide S. Oibus. & recularus id est) adde Multam: Oibus & Festo.

Æstimata 11. Gell. i. hoc caput Verris) Festo, indignum esse putat Antonius Augustinus.

nihil preter pecora habebant) constat primos nummos aris à Seruio Tullio signatos ouium bouumque effigie: vt ait Varro 2. de re Rustica, & 4. de lingua 18. plin. 3.

recularus) furium publicum) Ananum ostendit) vide

60.

v.5. Multam.

ea lege)eam legem.

T. Menenius & Sestius consul) falsū est autē hos consules, aut etiam antē Tarpeiam legem es non fuisse signatum. Quidam Argē- tum paulō ante primum Punicum bellum: alij sub Seruio. Alij legendū putant SP. Tarpeius Capitolinus. & Aul. Aterius Coss. v. Ha- litara lib. 10. II. Gell. I.

Tarpeia lege) ea cautum fuit, vt duas oues aut xxx. boues. multa non excederet. Lege ve- tō Menenia oues decussi. boues centussi esti- mati.

bos centusibus) v. 5. Multam.

Pecunia) Pecuniaz, adde 5. Abgregare: Pec- ulatus, peculium.

Pedarium (senatorem) alius est à Pedaneo iudice qui Glossis *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*.

Pedem (struit) Glossis *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*.

Pedestria auspicia) nominabantur) appella- bantur, vel arbitrabantur, vel nominabantur.

Pedibus obstruimus) pedicosum) pedidosum, ad- de 5. Pedidos.

Linius) Nāuius, Nonius.

Pedula) quæ & Pedalia.

PEA) *ἡ ἰσθμὸς*.

Pegafides) Pegides.

appellata sunt) appellatus est. Vrf.

Peligni) Volsini) Volsimi.

Pacinus à quo pacinatus) Pecinus à quo Pe- 30 cinates. Alij, Picinus à quo picentes, adde 5.

Picena Dionys. I.

Pellices v. l. 144. ff. de v. sig. Pellicū) pellitū.

Pelluina) adde 5. Mallubium & j. Polubrum

Glossis *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων* Pelluuium.

Penatus) proportio) portio.

Penatores) nautas) natiuitas vel nauitas. vi- de 5. Nauia.

penitēdularum) siccularum.

Pendere poenas) adde 5. Dispensatores Gloss. 40

penem) codam. v. infra Peniculi.

coenis puris) Cœna pura qua fungebatur cū in casto Cereris essēt. Glossis *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*.

Offa penita) v. infra Offam penitā. Arnob. 6.

Peniculi) v. infra Peniculi.

Tunicularia) Cunicularia.

compellas) compellat.

circumtectinas) circumtecta.

Penem caudam) Penem codam. v. Non. & j. 50

October, Peniculi, Penitam. Cicet. 9. Epist. 22.

Penetrale sacrificium) adde 5. Hercules Iup- piter. Glossis Penetratalia *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*.

Penetrare, penitus intrare) ac per vim: v. Fe- stum in penetrare. Glossis. Penetrat *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*.

Peniculi) cauda) codā. v. 5. Penem.

offam) v. supra Penem.

Poenas) poenas) v. infra Poenas.

cœnas) cœnas. Penora) eorum) earum.

penarius) penarium. Gloss. P. penaria cella & promontorium (legendū promtuarium) ta- meon. Ceterum penus & penum dici authōr est Nonius. Glossæ reum *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων* & Pen- on *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*. v. iii. ff. de pen. legat. 4. Gell. I. Pentathlum) quinquarium) quinquertium. v. infra Quinquertium, vel quinquatrium. Tenas) intimus. &c. (intimis tegetibus se- 10

ptus. Vestalia) ea fiebant V. Id. Iunij.

Perbitere) perbitere. v. Nonium in perbi- tere:

Plautus) in pseudolo & in pœulo.

perire) præire.

percunctatio) pro solere scribi (& ita quo- que apud Nonium in percontari & percontat Gloss. percontatio *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*. percontatur *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων* v. 2.

per cuncta visis) percunctari sic: vel, pereū- 20

ditum) interit) interit.

perediam) v. latus) in Curculione.

peregere) peregere.

peregrina) sacra) aut euocatis Dijs (v. 2. Min. 2. Macro. 3. Saturnal. 9. Seruial. 2. Enedios

ad illa verba Excessere omnes adyis atisque relictis. adde l. 9. §. illud notandum 2. in fin. ff. de rerum diuis. conlata) conata vel coacta.

peregrinus ager) v. Varonem 4. de lingua. peremere) perimere.

peremne) puto legendum Peremere, vel peramnare: nisi rō peremne, aduerbij loco sit positum.

qui annem) v. j. petronia amnis & Spicum. Ciceronem 2. de diuinat.

perempta) imperfectis) intersectis.

peremptalia fulgura) dicta à peremendo, id est prohibendo. v. 5. peremere. vide infra Po- 40

stularia fulgura. Gracchus) Granus. vi) aud.

manubia) 5. Manubiaz.

omnia) omina.

perfacul) v. 5. Facul.

per se facul) & per se. Facul: id est tā sim- plex Facul, quam compolium perfacul. Sic per se mœrens, & permoerens. Arnob. 5.

per fugam) sui voluntate) sua voluntate. v. de glossis *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων*.

transfuga) v. l. 3. in fin. ff. de sicariis: l. 8. §. 2. 38. §. 1. ff. de poenis l. 19. §. 8. ff. de captiuis. l. 7. ff. 50

de re militari. pergit) Vergilius) Eclog. 6.

perimit) peremit.

permissus) adde j. pro & promissus.

aries) agnus.

perpetem) perpetim.

perpetrar) perpetrat. Glossis perpetrat *ἡ ἀρχὴ τῶν ἡγεμόνων* 60

perpetratio) Karipōaoul. sup. aid. ob. 8.

imperia qui decimus patris Spartā deponere, &c.) impetria qui, alij, imperio quiti. & in Nyptris Spartāū repedare instat, id si peperat **Qu**, loco rō **Quiti**, idē quod potuerūt.

Sic Glossis **Quitur** *in dictione*

decimus] detinui. V.

deponere] reponere. V.

Persicum] plautus Amphitruone.

Persicus] Persibus. sic j. eodem; & Varro 6.

de lingua adde j. Sibus. nihil de consiliare sibi &c.) Nihil de cōsiliaries illi, nisi quid persibus sapis. est] adst vel adest.

Persillum] rudiculum] à rudere dictū, significat autem globum piccum vel picatum, alij Rudusculum picatum.

quo] & quo.

Portunalis] Quirinalis.

unquet] unquit.

Personata] v. Liuium lib. 7

à personatis] actam à personatis.

ponere personam] ad id cogebantur exhibitaricus rei exemplum extat apud Macrob. 2. Saturnal. 7. vbi de pylade histronem.

perisum] v. j. Redarguisse.

perisum] cum ventrem] cum dicitur.

pestas] Interpretatores] Imprecatores: alij inter precationes.

ceteris] aliis.

possini] possit.

pestas] pestitas. dicitur etiam Nonio pestilitas. & Glossis pestimus *τοιοστος* & Gel. 19. c. 7. pestilentia loca & in lege 4. Cod. de adilitis actionibus, pestilis fundus vel pestibilis fundus. Quidam legunt, pestetas: vt tempestas.

pestiferum fulgur] v. j. postularia fulgura.

retauris] qui & Mechanici. Est autē retaurum, tabula affixa parieti, ad quam Gallinae vespere volatu se recipiunt vt pernotent. adde Nonium in retauris.]

ret] *αἴμα*] retes] *αἴμα*.

retilam] [strictam] inde Nonio retilū, tenuē & exile.

interpretatur] interpretantur.

retimina in humeris iumecorū] vbera] Glossis retumena *κρηνοειδῆ*. Est & apud Noniū retico genus morbi.

retissere] significabat sapius petere] Et tamen Priscianaus lib. 8. vbi de speciebus verborū tractat, negat huiusmodi verba faecesse, capefso, lacefso, arcefso frequentatiue esse, sed desideratiua.

retortium] v. 15. Gell. 30.

retarum genera duo naturalia, &c. post. alierum manufactum] alitē delata, &c.) altē elata Specus petrifque ingentibus resta.

ceteris] que] petrifque.

vbi ego septa petris] vbi Echo septa petris.

qua Iouis] qd locus: alij quæ domus.

petronia amnis] [profluens] perfluens. peremne] v. s. perenne nisi vtrobique legendum peramne. femininē antiqui enuocabant. vide j. Spicum. Nonium cap. 3. in dictione Amen.

Petrones] Petronesi.

rupices] adde j. in Squarrosi. Tertul. de palio, ille apud rupicē & siluicolā & mōstrōsū eruditior serupea schola eruditus & post. palio sinitas offert libertinos in equestribus, subuectustos in liberalibus: dedititios in ingenis rupices in vrbanis, scurras in forēsbibus, paganos in militaribus. Idē in Apologetico cap. 21. rupices. & adhuc feri homines. & lib. de Anima capite 6. Animæ rupicum & Barbarorum.

petulantia] *εἰς petulci*] crebro petum] sic appetendo petulantia dicit testis Cic. 4. de Reppublica apud Nonium, in petulantia dicta est. & Glossis Petulantia *αἰγνήτεια*.

exiliuit] exiluit.

pedicus] pedibus.

Phacola] Pafcola. alij Pastola, alij Phacella.

pernas] penas vel peras.

piacularia auspicia] qua sacrificantibus] *αὐτῶν* sacrificabant.

decidisset] cecidisset.

piacularis porta] Cloatius] Cluentius.

cum ex sacro] cum ex facto.

vi aliqua] vt alicuius.

Piari] Nonio P. are, est expiare, purefacere, cōdere, cōsecrare, idē in dictione Pium procolere & custodire: & Pium, religiosum. Glossis Piacula *ἕως ἑσπέρης* *ἀγνῶσματα*, Piatur *ἀγνῶσματα*, καθάρσει idē ἀγνῶσματα, Purifico *ἕως ἑσπέρης* Propiaculo expio, *ἕως ἑσπέρης* Piaculū. Quin apud Noniū, Piare, idē plerunq; quod impiare & cōtaminare. hinc Glossis Piacula *μολυσματα*. Est autem iisdem Glossis *μολυσμα*. Contagiū, Inquinamentū à *μολύει* quod est Attramino, Cōtaminno, Inquinno, Polluo, Incesto. Id ipsum etiam cōsummat eedem Glossæ, quibus Piacula *καθάρσει* quod est Inluuies & καθαροία.

Piatrix] [simulatricem] alij simularicem: alij simularicem.

alij sugam] v. j. Praefagitio & Nonio Sagæ expiaticem] Iauenal. ecce auia ac metuens diuū matertera cunis exemi cunū, fronte inque atque vda labella Infami digiro, ac spu mantibus ore saluiis. Expiat. Glossis. Expiare *ἕως ἑσπέρης*.

Picati] [speciem Spingum] idē apud Hesych. *πίκα*, *πίκασπινα*.

Picas] Picas. sic Alpes dicimus, Pilippum, Triumpum.

Picena] adde s. Peligni.

Picta] *αἴτια* vocabatur purpurea, atque ita quàm Liuius 30. appellat pictam togam, lib.

31. purpuream vocat.

Papirius] L. Papirius.

Pictor Zeufis] *anum*] *deest*.
 72257] *alij p̄d̄m*.
addere... tulerit, &c. ad id retulerit. & incipit pari & nullius prætexto nomine.
Pictoris] *au*] *toris*. *alij*. *Poetae*.
Picum auem] vide Nonium in *Picum* bus est aus.
 à *Pico* rege *Albanorum*) vide *Vergilium* 7. *Æneid*. *Ouid*. 14. *Metam*. 10. *Plinium*. 18.
 quod dissolutus sit] quod is solitus.
Pierides] quo] quod.
Pietatem vi deos ceteros colebat *Romani*] vide *Ciceronem* in *libris* de *legibus*. *Ceterum* quid *Pietas*, vide *Nonium* in *Pietatem*.
Pietati adē ab Acilio consecratam] *Acilium* *Glabrionem* intellexit: de quo *V. Liuium* 40. quoniam quadam qua patrem suum inclusum carcere mammis suis clam aluerit. Idem *Val.* 5. 4. *Higinus* *Fabul*. 254. *Aclianus*.
impunitas] *impunitus*.
concessa] *concessus*.
Pigere interdum pro tardari] inde *Piger*. sic *Glossis* *Piget*. *im̄*. *Piget* *im̄*. *im̄*. adde *Festum* in *Pigrare*.
Pignosa] *pilesis*] *Palis*. *alij* *Plualij*. *alij*. *Pinafij*. *pila* qua parietem sustentat] *Glossis* *Κερκιδραμα*.
pila] *v. Macrob*. 1. *Satur*. 7. *Nonius* in *Strophium*: *Varro* *sesquialyfe*: suspendit *lari* bus *marinas* molles *pilas* *reticula* *an* *Strophia*. 30
 Idem in voce *Keticulum*.
ex lana] *v. s. Lana*.
Compitalibus] *v. Macrob*. d. *loco*.
inferorum] *alij* *inferiorum*.
pilani] *pilis*] *gebus* *teli* est. *v. 10. Gell*. 25.
pilare & *Compilare*] *v. s. Compilare*.
plures] *fures*.
fures pileatas] *fures meparas*. *alij*. *plures*. *alij*. *fotes*. *alij*. *fures* *qu* *u*.
pilas pilos habere incipit] *pilis* vestitur: *pila*. 40
 tōt *plumare* dicitur *Nonio*.
pilates] *relastes*.
pilea] in *neutro*. est etiam *fœmininum*. *v. Nonium* in *Pileus*.
pugnare] *militare*.
vilentis contulerunt] *v. s. Matrohis*
pilumnoe popla] *pilumni* *populi*.
hostes] *hosteis*. (Ætides.
impleides] *pipleides* vel *pepleides*. vel *re* *subtilitatem*] *alij*. *fœlicitatē*. *alij*. *facilitatē*.
pipatio] *clamor* *plorantis*] h̄nc *pipare* apud 50
Ferul. 1. *aduers*. *Valent*. *sumitur* *pro*. *ploran* do *voce* *emittere*. *apud* *Nonium* *verō* *pipu* lum. *conuictum*.
piscatorij ludi] *in* *mensē* *Iunio*] *ita* *Ouid*. 6. *Fa* *storum*. *alij* *Kal*. *Sept*. *v. s. Varro* 5. *de* *lingua*.
id genus piculorum datur ei deo pro animis
humanis] *idem* *Varro* 5. *de* *lingua* *Ouid*. 3. *Fa* *storum*. *adde* *infra* *Pollucere* *merces*. *Arnob*. 5.
pipina] *obriso* *ore*] *id* est *oburno*.
 res est] *refes*.

10

20

40

50

60

pistum a pinendo] *adde* *suprà* *Coquum*. *a* *lij* *legunt*. *a* *pisando*. Est enim *risare* *Nonio* *frangere*. *tundere*. *Ab* *eo* *Glossis* *quo* *loco* *pisaculum*: *ratio* *pistaculum* *quod* *Varro* *Pilum*.
politium] *molitium*.
planca] *palanca*. ob quam causam *planci* appellatur.
 qui *suprà* *modum* *pedibus* *plani* *sunt*] *idem* *ploti* *j*. in *ploti*. *Gloss*. *plancus* *quod* *u* *u*.
 ...um *perculi*] *plaultrium* *perculi*. Est autē species *proverbij*.
planta oliaginea] *oleaginea*.
Planta] *olerum*] *olearum*.
Plaudi] *plauti*. *alij*. *planti*. *alij*. *plati*. à *Græco* *πλῆν*. quod *latum* *significat*: *id* *que* *vero* *prop* *ius* *est*: *cum* *plaudi* *hic* *dicantur* *quorum* *aures* *latius* *patent*.
Plebeia pudicitia] *facellam* *Roma*] *v. Liuii* 10. quod *cū* *virginia*] *v. 1. 2. s. 20. ff. de* *orig*. *iuris*.
conuuiio] *connubio*.
plebei Aediles diffidente plebe] *idē* *Dionys*. 6. & *septem* *seruunt* *de* *tabernis* *in* *foro* *id* *intellig*. *potest*. *v. Liuium* 26. & *Sextum* *Ruffi*. *v. 1. 2. s. 20. ff. de* *origine* *iuris*.
plena *(ue)*] *Telluri* *grauida* *sue* *sacrificaba* *tur*. *Ouid*. *Fastor*. 1. 4. & 5. *Metamorphos*. *Ar* *nob*. *ff*. & *sorda* *boue*. *v. s. Fordiciis*.
plentur] *sine* *prop* *ositione*] *adde* *infra* *Spicir*.
plera] *pacuuius*] in *Teucro* *apud* *priscia* *num* *lib*. 5.
plisima] *plurima*.
plorare] *adde* *s. Endoplorato*: *Explorare*.
Implorare.
Latij] *Tatij*.
si nurus, &c.] *alij* *ita* *legunt*. *si* *nurus* *ince* *stum* *passa* *non* *plorasset*. *sacra* *diuis* *parentum* *est*o.
si parentem] *si* *parentes*.
plorasset] *plorassint*.
Plori] *planis* *pedibus*] *v. s. Planca*.
ploxinum] *ploximum*. *alij* *ploxenum* *ex* *10* *Quintil*. 10. *vbi* *scribit* *eam* *voce* *vstata* *fuisse* *circa* *radum*.
capsum] *alij* *capfam*. *alij* *cautum*. quod est *ferrum* *quo* *rotæ* *vinciuntur*.
Cisio] *Cisium* *vehiculi* *genus* *Nonio*. *Cice* *roni* *pro* *Sextio* & *Philipp*. 2. *inde* *Cisarius* *caru* *charius* *in* *1. 13. ff. locati*.
capsaue] *capfamue*.
proximi] *proximi*.
Plutei dicuntur] *significantur*.
Poler] *poller*] *Glossis* *λαμπρα*. *inde* *Pollentia* *Nonio*.
Pœnis] *v. s. Pennas*.
Casmenas] *v. s. Dufinof*.
polimenta] *a* *positione* *vestimetorū*] *huc* *per* *tinet* *1. 9. s. 1. 13. s. si* *fullo* *vestimenta* *polien* *da* *6. ff. locati*. *adde* *s. Depoliti*. *hinc* *Glos* *Pol* *lit*. *adde* *infra* *Polio*. *vnde* *xxv. q. 2. fullo* & *Politor* *oponuntur*. *qui* & *alio* *loco* *punicator*.
 sumob

à politione segetum] l. 52. §. 2. ibi aut agrum politori damus. ff. pro socio. adde §. Depolitu-
m. adde Nonium in Politiones agrorum.

Polliz] Polit. alij Pilit.
Pollubrum] Polubrum. Nonio.
pelluuium] v. §. Pelluuiæ.

Pollucere mercos... liceat] Pollucere Mercu-
rio quæ liceat sunt, far, &c. hoc autem verbo
ytitur Cato in li. de re rustica. Plautus in Stri-
cho: Plin. 32 c. 2. Alica] vide §. Alica.

10 pisces] legem Numæ ea de re vide apud 32.
Plin. 2. adde §. Piscatorij ludi.

squarum] scarum. (Maximæ.
Pomonal] de flamine Pomonal v. supra
diuerticulo] diuerticulum.

Pone] pro loci] prologi.

Popillia fr. . .] Pinaria à sorori] de Pinaria
familia, vide Ciceronem pro Domo. Dionys.
5. Vergil. 8. Liuium r1. adde j. Potitium. De
Popilia tribu alibi, aut rara mentio est.

20 Popillia tribus] à progenitrice sumpsit. voca-
bulum] progenitricis vocabulo hîc intelliga-
tur persona aut familia. incertum.

Popularia sacra] fornacalia] v. §. Fornacalia.

Parilia] v. §. Parilibus.

Porca] quod porcant] aliud etimò v. apud
Varonem lib. 4. de lingua. n. 4. Accursiù l. 24.

ff. de aqua plu. adde Noniù. l. n. 304. & 2. n. 696
Porca præcidanea] v. §. Præcidanea.

Populi commune . . . cum plebe suffragium] 30
in legibus ferendis scilicet : idque centuriatis
comitiis: aliud verò tributis, in quibus plebi-
scita fiebant. 10. Gell. 20. & 15. c. 27. adde l. 238.
ff. de verb. signific. Inst. de Iure naturali. Boe-
tium in Topic. Isidor. 5.

Porca] dicuntur] ducuntur.

porcant] porcent. alij porceant adde §. Arce-
æ Nonium in Porcent.

Porcam auream] factam] solitam.

Porcas] vide Varr. l. de re rustica 29. adde §.
Imperator.

duos] alij duci: adde Nonium in Porcas &
Porca. l. 24. ff. de aqua & aquæ pluuiæ.

Porci effigies] vt & Minotauri. v. §. Minotau-
ri. de Aquila, vide Plinium 10. c. 4.

porca fedus firmari solet] v. §. Fedus & Fœ-
cials. Liuium 1. Varo 2. de re rustica 4. Virg.
8. Quintil. & c. 3. de Porcis adde Depubem dis-
fulcus, faustulum, propudiaus.

Porigam] è riuo regam] è ciuo regit. alij è
proregam tractum sit.

Portenta existimauerunt] adde Nonium in
Portenta. Glossis Portentid *ομψαδες διατρεπας.*

ostenta] vide supra ostenta. & l. 38. ff. de ver-
bor. sign. Portenta rerum] solida.

Portisculus] Nonio hortator remigù : quodd
portiusculum pertigam eaque excursum &
hortamenta moderetur. Mefonaura videtur
appellari in l. 1. §. 2. ff. Nautæ, cauponæ. cuius
munus *χερσικου* id est manus immissionem

facere. d. l. 3. §. 3. quod Liuius lib. 40. hortatio-

nem remigum, Græci κλεινομα vocant. vade
Glossis Porticulus κλεινομα.

¶ Veniere passim] dixi ad l. 4. §. 10. ff. de re mi-
litari l. 5. §. 1. l. 19. ff. de captiuis.

¶ Portumnus] v. Glossas.

Portum] vagulatum] v. j. Vagulario.

¶ Possessio] non enim possessio est . . . de rebus,
Etc. [non enim possessio est, nisi in iis rebus
quæ tangi possunt. Auctore, Prætorè, qui dicit
se, possidere is verè potest dicere, &c. non enim
possessio est vera nisi de rebus, &c. v. l. 3. ff. de
acquir. possess. Theophil. Inst. de interd.

¶ Vsus quidam agri] dixi l. 115. ff. de v. signif.
vti nunc possidetis] v. l. 1. ff. & Cod. vti possi-
detis.

¶ D. A.] quo de agitur.

¶ Possessiones] v. §. Occupatitius ager.
collibebat] colebat.

Posticum ostium] adde Nonium in Posticâ.

Gloss. Postica *εσθδύρα κατοπιτι τῷ οἴκῳ.* Vlpia-
nica] v. §. Anticum.

ad meridiem antica] vide Varr. lib. 6. delia-
gua Liuium 1. 2. Plin. 54.

Postliminium] Postliminio : Glossis Postli-
men quoque dicitur *επαγος δὲ τῷ περὶ τὴν*

quo quid sit v. in lege Postliminium] 19. ff. de
captiuis, & postlimio reuerfis. §. 5. Inst. qui-
bus modis ius patriæ potestatis.

dicitur] est. Postliminium] Postliminio.

item qui seruus] Itémque seruus. Etiam ser-
uus postliminio redit l. 1. ff. de captiuis. l. 2. l.

20. Cod. de postliminio: 34. Eclog. 1.

muli] & equi. l. 2. ff. de captiuis. muli in qua
clitellarii, Tull. huius enim bellitante v. l. 9.

naui] vide tamen l. 2. ff. de captiuis.

postliminium receptum is] hæc verba omni-
no dispungenda v. Cuiac. II. obf. 22.

cum populis liberis] v. l. 5. §. 1. 19. ff. de captiuis-
cum federatis & cum regibus postliminio

40 nobis est ita, vt cum hostibus] Imò non est. l.
non dubito 7. ff. de captiuis.

qua nationes in opinione nostra sunt, cū bis] 30
pro in opinione quidam legunt, in ditione.

¶ cum hic] lege cum sic postliminiù nõ est.

Postularia fulgurâ] aut] vt.

designari] desiderat. pestifera] v. §. Pestifera
peremptalia] v. §. Peremptalia. aut] vt.

peremunt] v. §. Peremere. tollit] alij olunt
Postumus] ita Glossis & passim in Pande-
ctis Florentinis. alij legunt Posthumus.

Post mortem patris natus] Glossis *ὁ ζῶν τῶν ὀψ*

¶ πατρὸς σὺν τῷ ζῶντι ὄψος. Διο Διονύσιος δὲ *ζῶντος*

addel. 3. §. 1. ff. de Iuusto. l. 164. ff. de verb. sign.

2. Gel. 16. Potestur] adde Noniù in Potestur.

poteratur] adde Nonium in Poteratur.

Potitium] Pinarium] vide supra Popillium
Macrob. 1. Saturnal. 12. & 3. c. 6.

ara que maxima] in ea lectisternium non
fiebat. Custodiebatur in eodem loco, vt om-
nes aperto capite sacra facerent. 3. Macrob. 6.

Profan-

profuisset] hoc verbo vtitur Cato in libro dē re rustica.

decumantibus, & post quinquaginta millia ari] v. infra Puticum.

cum essent ex familia . . . numero duodecim] cum essent familie numero duodecim. ita Linius 9. & Valer. 1. cap. 2.

interierunt] intererant.

Potius seruitu. . .] Potius seruitute ab antiquis. . .) ab antiquis potius hostium, &c. id genus loquendi iuris authoribus familia. re. v. l. ff. de captiuis.

Præbia] v. infra Prædia.

Præceptat, saepe præcipit] sunt enim verba in, to, frequentatiua vt præcipi à supinis deriuata in o mutato. vt scripto, edicto, domito, &c. de quibus vide Præclarium 8. c. de speciebus verborum.

Prædamitatores] alij Præciannunciatores, alij Præciamitatores.

antecedent] antecedentes.

vt homines se ab opere abstinerent] vide Macrobi. 1. Satur. 16. adde quædam alia quæ scripti 5. in Maximus Pontifex.

Præcia dicebant] alij Præcia dicebatur: alij Præcia dicebat.

Præcidanea agna] Præcidaneū, idem quod præcidendum Nonio à præcidendō, id est immolando. v. j. Præcidere.

vocabatur] dicebatur.

Præcidanea porcum] v. 5. Popularia sacra.

Præcidere] antecedere) antè cædere.

Prædia] Præbia vel Proebia ea remedia] v. 5.

Præbia. Cæcilia) Cæcia.

onus] sua) zonæ suæ.

sanctus] augus: alij sancti.

prædia] prædia vel præbia.

Prædonulos] Prædonculos.

Præfectura] in quas legibus] in quas his legibus.

quatuor sex virum pro populi] quatuor viri & sex viri annui qui pro populi suffragio: alij

perperam. pro sex, legunt, viginti sex

Calatiam) Calarium. Allias) A licas.

Præfericulum] Opis Co.) Opis Confuæ. v.

Opima: adde Vair. & Macrobi.

Præfica] adde Non ū in Præficæ, & in Mæ-

uia. Glossis Præfica à præficus: ut præficus

nam in præf. præf. ut in præf. præf.

Nauis] in Freto. vide Varronem 6. de lin-

gua.

Præfectura] dixi orationi pro Planco & in

Pisonem.

Præiurationes] v. Exemplum præiurationis

apud Liniū 2. vbi de M. Flamoleio & M. Fa-

bio: & Polyb. 2.

Præliares dies] quibus fas est hostem bello la-

cessere] v. 5. Mundus: Mundum: & infra Reli-

giosus.

Præmessum] ali Præmessum. Glossæ Præ-

metium; à τὸ προμετρεῖν Διμητρίαν Σουίαν: adde j. Sacrima; dixi etiam ad Varronem.

Prænominiibus fœminas esse appellatas] vide 6. Agell. 7. Plutarch. Problem. & supra Præbia.

Præpetes aues] v. 6. Gell. 6.

fini] sunt.

Titia] Tertia.

quam petamus] quæ præpetamus, alij, quæ

petamus.

Prærogatiua Centuria] primæ interrogabantur, primæ suffragium ferebant centuriatis Comitibus. Erat autem maximum earum privilegium, quod ratio ab eis cæteris discrepant. Cæterum quod primæ essent, sortito eueniebat. Reliquæ iure vocatæ dicebantur. vide Ciceronem pro Muræna Philipp. 2. & libro primo & secundo de diuinat. Lium passim.

quæ rus] quod rustici.

Præ] vide supra Com prædes: & Manceps Varro de lingua. Glossis ἐπιστολῶν ἀρδύρατος. iisdem ἐπιστολῶν, fideiusor, Sponsor, ἐπιστολῶν, Vades: ἐπιστολῶν, Vadimonium, fideiusio.

Præflagire] Glossis ἀπομανθῆσαι, iisdem Præfaga ἀπομανθῆσαι. Dicitur etiam Præflagitur pro Præflagit, teste Nonio, adde infra Præflagitio.

Sagax] v. infra Sagaces.

Præflagitio] adde supra Præflagire. !

Saga] vide supra Patriæ sacerdos.

Præsiderare] adde sup. Considerare.

antè sideris tempus] à sidere præsiderare & considerare vt supra dictum est: sed, & Siderosus Glossis ἐς ἐπιλήθῃς ἑπιπληθῆτος; qui alibi Caducus.

Præsidium] Glossis ἀσπίς ἢ ἄσπιδος, ἀσπίς ἢ ἀσπίδος, ἀσπίς ἢ ἀσπίδος, ἀσπίς ἢ ἀσπίδος.

Præstinare apud Plantum] in Captiuis & Pseudolo.

Præstium] qua) quem.

Præstolari] Glossis Præstolari προκαρτερεῖν ἀκαρτερεῖν. adde Nonium in Præstolari & Præstolar.

Præteriti Senatores] v. l. 31. Cod. de fideicommiss.

Tribunos militum] Tribuni militum. vide Asconium in Diuinat. & in Pisonem: Valerium 2. cap. 4. Gellium 4. cap. 20. & 7. cap. vlt. & 16. cap. 13.

quoque] quoque.

Curiatum] Curiatum.

Prætexta] Glossis ἀκαρτερεῖν, & alio loco ἀκαρτερεῖν ἀκαρτερεῖν. Prætexta toga. adde Nonium in Prætexta. ab eo Prætextata ἐντυμος.

Prætexta] vide infra Togatarum. Palliatæ erant, quæ ex Græco in Latinum i. Prætextæ & Togatæ, quæ argumenta ab Latinis & Vibanis rebus sumpto, vel de togatis vitis

vel de prætextatis pueris & puellis compo-
sitæ. vide Horatium in arte.

[scriptas] scriptæ.

[Prætextatis] prætextatum] alij prætextum.
Glossis Prætextatum ^{ἐν τριμυρ.} Cæterum supra
in Pictor Zeufis prætextum nomen alicuius
dicitur pro aduocato laudato ac citato. de
Prætexta & prætextatus dixit ad §. 1. Inst. de
iniuriis: & l. 3. in fin. ff. de lib. exhib.

[Prætextum] Prætextatum.

[Prator] Albanos] Albanus.

ad P. Decium] at Pæctum.

ad caput Oerentina] ad caput Ferentina, ita
Dionys. 4 & 5. Liuium. 1.

[Prætoria cohors] Scipio Africanus primus,
&c. ita Cæsar, propter inimicos, aliquandiu
vsus est custodia corporis & prætoria cohorte
Hispanorum.

[Prætoria porta] initio prætores erant qui
nunc Consules] adde Nouell. 24. & 25. Varr. 4. 20
de lingua.

[quorum tabernaculum, Prætorium] l. 31. C.
de Episcop. l. penult. Cod. de off. rect. prouinc.
l. 7. Cod. de operibus publ. l. 3. C. de Meratis. l.
vlt. C. Theodos. de officio omnium iudi-
cum. Vopiscus in Aureliano.

[Præuaricatores] Quid præuaricari & præ-
uaricator. v. ff. de præuaricatoribus l. 1. §. 1. S.
6. ff. ad Turpil.

[à prætergradiendo] à gradiendo alij. Ita lego, 30
à præuaricando, id est præter gradiendo. Glof.
præuaricat ^{δραστηριζα.}

[Prædicula, tentacula] Glossis Prædicula-
rius ^{ἡ πρὸς τὴν ἐκείων ἕρπυρα.}

[Præcem] alij Præcem.

[Præcidanea] præcidanea. vide Cato. de re rusti-
ca 4 Gell. 1. alij præsentaneum legunt.

[Purganda] pugnandæ.

[prima] ducant] dicatæ.

[Primanus tributus] tributum] adde supra
Ætarii. & Varr. 4. de lingua. 40

[Primigenius sulcus] vide infra Sulci.

[Primesius Palus] alij Primesius: alij Prym-
nesius, aliis Primesiû. Est autem funis nau-
ticus. quo nauis ad palum religatur, quem
alij tonsillam dicunt. vide infra Tonsilla.

[Primordia] Glossis ^{ἀναρχία γένεως.}

[Principalis castrorum porta] quæ & princi-
pia in l. 12. in fin. ff. de re militari: l. vlt. C. quæ
sit longua consuetudo l. 1. C. de veteranis.

[Prisca Latina &c.] Coloniarum aliæ, pri- 50
scæ, aliæ nouæ.

[Prisci Latini] v. Liuium. 1.

[Priscus Tarquinius] v. Liuium.

[Pristinum ob eo quod est prius] Glossis Prif-
tina ^{ἀρχαία.}

[Priuata feria] ac singulorum. v. M acrob. 1.
Saturn. 16. adde infra Sine sacris hæreditas: &
Propudianus porcus.

[denecales] v. supra Denicales.

[priuato sumptu se alebāt milites] v. Liuiū 4. 60

[Priueras] à priuo, quod significat propriū
vniuersiusque ac singulare v. infra Priuos.

[Priuignus] v. l. 4. in fin. ff. de ritu: l. 4. §. &
quidem 6. ff. de gradibus, glossis ^{ἀδελφοί.}

[Priuiuios eius singulis] Priuoes Priuis,
singulis.

[Priuos priuus] que antiqui pro singulis] v. No-
nium in Priua & Priuum. 10. Gell. 21.

[pro significat in] v. plura apud Gel. 2. cap.
10 17. & 11. cap. 3.

[pro rostris] v. l. 2. §. 4. ff. de origine iuris.
pro amplificando] vt profugi in l. 9. ff. quod
metus causa.

[prodi] hinc prodium Nonio, pro interius lo-
gus. hinc Prodigia, protollere & infinita.

[pro priuandi facultate vt in propudium] hoc
vult Festus, dici propudium, id in quo nul-
lus sit pudor.

[aliud alio] aliud pro alio. quidam ita legūt
apud. ab. ob. Ego nihil mirandum centeo. hoc
enim significat, particulam, pro, nunc vim ^{ἄντι}
nunc ^{τὸ ἐκείνῳ}, obtinere. Hanc enim vsur-
pant nostri cum significant verè non esse id
de quo agitur, sed haberi pro eo ac si esset.

[sic in iure, pro Tutore] ff. pro Tutore: & Pro-
consule: & ita infinitis locis.

[pro pradio] pro præde.

[pro consule] pro consilio.

[pro ante] Glof. ^{ἔμπροσθεν} adde Non. in pro.
promittere barbam] vide infra Promissus &
Promissum.

[pro censu] pro tribunali] sic in l. 2. ff. de re iu-
dicata, cui opponitur de plano l. 1. §. 8. ff. ad
Senatusconsultum Turpill.

[Pro scapulis] pro tergo Liuius dixit lib. 10.
ius Virgarum Plinius 10.

[complures leges erant incivis] rogata quibus
sanciebatur poena verberum] dixi ad l. 8. §. 3. ibi
vt verberibus necetur. ff. de poenis l. 8. ff. ad l.
Iul. de vi publ. v. Apostolorum acta 22. Gell.
em] hostem.

[profuit] profui.

[Pro sententia] pro rostris] v. supra Pro. (fig-
pro sententia) adde l. 41. ff. de ritu: l. 42. ff. de ver-
qui nisi probū omnia indelicta estimat] Stoi-
cum hoc decretum est, ^{ἂν δὲ καὶ τὸ ἐκείνῳ}

[Vestalis] v. infra. Sceleratus vicus. dixi ad le-
ges 111. Tabul.

[Procalare, Prouocare] Glof. ^{προκαλέω} Prouo-
eo Kalenda] ^{κατὰ ἀστυ.} Glo. singulare non habet.
calumnia] adde Nonium in calumnia.

[Calones] v. supra Calones.

[Cacula] v. supra Cacula.

[Calatores] vide supra Calatores.

[Procalato] prouocato] prouocato, alij, ^{πρω-}
calatio.

[Procarī poscere] idem infra in Reciproca-
re, Nonius in Procacitas & Procacitate.

[Procaces meretrices] v. infra Procum.

[Proci] vide infra Procum & Nonium in
Procacitas. Seruium 1. Æneid.

Procas] v. j. Procat & Procum. Ex hoc ver-
bo lux inferenda l. 4. C. de act. empr.

Procellunt, procumbunt] Glosf. Procello $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$
 $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$, $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$, $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

Procera proluxa] v. j. Procum.

Procesbria] qua sunt ante castra] hinc Glossis
Procastria $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$. Iisdem na-
mibus in Castrum, & $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ Castrensia.

Proedificanti] edificiaue. Lips. s. de Militia.

Procincta classis] adde s. En. in procinctu. vbi 10
dixi. Glossis in Procinctu $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

Gabino cinctu] v. Liuium l. 5. v. 19 Iisd. 24.

... ta in procinctu fieri] v. j. in procinctu
testamenta in procinctu fieri : ea a militibus
fiebant. Iust. de testamentis vbi v. Theoph. l.
vlt. ff. de bon. poss. ex test. mil. l. Gell. II. & 15. c.

17. Cic. 2. de orat. Plutarchum in Coriolano.
Procitanti] vocitanti] Glosf. Procitat $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$
 $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

citare] v. infra Solicitare. si citatus non re- 20
spondit in l. 7. ff. de integrum restit.

procer] v. s. Procat.

Procitare] prolicere] pollicere.

Procinnum testamentum] Liuius] in Odysea

Procuratores] fere velites] feri velites.

Proculinanti] alij proculanti] vt j. eod. Meur-
sius ait proculia ut, promut & Proculinut, po-
situm pro proculut, cuius oppositum sit oculut.

Proculant] qui natus est patre peregrinante 30
procul] Glossis Proculus $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

Procum patricium] significat procerum] Ci-
cero ad Brutum, vt Censoria Tabule loquuntur,
Fabrum & Procum. Ira Proci, Plauto in
Pænulo, proceres.

... eas si unquam] classium quam.

proci] v. s. Procati.

Procas] vide s. Procati & Procitant.

mevtrices procatas] v. s. Procati.

Prodegeris, consumpseris] adde infra Prodi-
gna hostia l. 13. ff. de off. praesid. hinc Prodi- 40
gus in iure in l. 1. ff. de cur. fur. Gloss. $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

& Prodigitans Nonio, profusio.

Hymni] Hymnide.

produca, &c.] pollucta, prodigum esse a-
matorem addecer. in me.

Prodidisse] prodixisse. Verum illa duo pro
eodem plerumque sumuntur : vt & prodita
res & prodicta Liuius 38.

qui patriam hostibus prodiderunt] v. Titul.
ff. ad Iul. maist. prodidisse] prodidisse. 50

Prodigia] prodigia, poro adigenda Nonius,
adde l. 3. Cod. de lib. & postli. hinc prodig-
iosum in l. 14. ff. de stat. l. 38. ff. de verb. signif.

Prodigatores] v. s. Prodegia.

Prodigna hostia] v. s. Prodegeris.

Prodium, prodeunt] Sic s. Nequinnunt pro
nequeunt. Prodiu] in apertum] $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

sed etiam porro] vnde produs Nonio.

Prodiu] prodit,

memoria.] hoc verbum superuacuum esse 60

videtur. vt id dicat Festus, prodere, esse, porro
dare.

cupide] cupidi.

Prodit] prodito] prodito. nisi loco prodit
quas legat, prodit. alias hic aut illic mutari
verbum necesse est.

vt in lege censoria] v. l. 203. ff. de verb. si-
gnific.

Profanum] quod non est sanum] quod no est
sandum. Varro 4. de lingua. Macrob. 3. c. 3.
quod extra fanaticam causam quasi, porro a
fano: id est religione adde l. 6. s. sacra. ff. de re-
rum diuis. l. 83. s. sacra. ff. de verb. oblig. l. 9.
Cod. de religiosis. Glossis profani $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$, $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$
 $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$, $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

... pseudo] Plautus in Pseudolo.

... interea] vt porriciam interea, &c. hic
enim Festus explicat verbum porricere.

consume] consumere.

extanto librorum eius numero] Atqui libri
quinti initium Verrio fuit litera p. Festi ve-
ro XV.

inscribuntur] qui inscribuntur.

Profesti dies] v. Macrob. 1. Satur. 16.

in Priuigno] Afranius in Priuigno. hi versus
extant integriores apud Nonium in l' rofesti
& Festi.

Profundum] adde Nonium in profundum.

Profusus] Terentius in Ade.] in Adelphis.

murmuro] murmure.

progenerum] l. 4. s. 5. ff. de gradib. l. 3. s. 2. ff. de
postulando.

prohibere comitia] morbo qui vulgo quidem
maior] v. qua scripsi ad l. 4. s. 5. & l. 53. ff. de ar-
dilit. comitialis] v. d. l. 53.

me dium] me deum.

prolato] ante se portento] Glossis prolata a
 $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$.

proletarium capite censum] de proletario &
Capitecenso. v. 16. Gell. 9. Nonium in Prole-
tarij dicti: & in Proletarij ciues.

Idem] Item.

proletarij] proletanei. alij prolectanei.

promettere] a mellere antiquo: quod $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$
 $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ cuius vestigia in voce Remelligibes.

promeneruat] alij promenerat. alij promo-
uerat.

promerion] alij promorium. fortasse Pro-
merium.

promedium] pro medio.

promiscam] promiscue] pro promissione.

promissus capillus] vide supra pro. & pra-
missus.

promulco agi] adde j. Remulco. Glossis $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$
 $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ trahat.

scapha] scapha.

Promulgari] quasi promulgari] Glossis Pro-
mulgat $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$ $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$, $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$, $\omega\epsilon\gamma\alpha\iota$, inde pro-
mulgatio in l. 13. s. 2. ff. de excus. tutorum. Ca-
terum proprie Promulgari dicebantur le-

ges, cui primum in vulgus edebantur, vt hic, & cum trinis nundinis scriptæ proponebantur publicè, vt legi possent ab iis qui in urbè è rusticis tribubus ac municipiis veniebant: postea, ferebantur: & in es incidebantur. Cicero 1. & 5. Anton. pro Flacco. & 3. de legib.

Pronuba] Glossis Pronuba *ἡ ἀγαμέμνη*.

nuptiis] nuptiis.

matrimonij paupertatem) matrimonij perpetuitatem.

Propages] adde Nonium in Propago.

propagines] progenies.

Propatulum] patuli) v. 5. Patales.

suprà] super.

Properare] vide Verrii incerta: 16. Gell. 14.

Properus] aduerbium *properè*) adde alia duo ex Nonio *Properatim* & *properiter*. adde Gell. 12. c. vlt.

Prophetas] Glossis *προφήτας*. Propheta.

purant] alij purgant. alij parant.

Propius sobrinus] ita in tit. Cod. vnde legitimi: nostris, propior sobrinus l. 1. in fin. l. 10. §. quinto gradu. ff. de gradib.

filia] filius.

Propterniam) adde Macrobi. 2. Nonium in Bidentes.

(sanco) sango. v. Varronem 4. de lingua. & infra Sanguallis porta.

Profecturi] *(sanco)* sanio. alij, Fauno. alij, Sango. alij Sancto.

Propudiansus porcus] Propudi ait, in sacrificio gentis Claudia.

Propudium] v. 5. Pro. ibi, aliàs pro priuandi facultate. Gellius 2. c. 7. si pater imperet uxorem ducere infamem propudiosam, non patendum. facit l. 12. ff. de sponsalib. 13. §. 5. ff. de bonorum possess. contra tab.

cum) quem cum.

maledictio) maledicti.

(sint) fuit.

Profrilimines] ita apud Hygenum de limitibus, & apud varios auctores de limitibus, quibus opponuntur transfuersi.

Profrus] *προφρὺς*.

Profapia] ita apud Varronem lib. 6. Nonio verd, Profapies. Vtrumque Glossis dicitur.

(siperare) alij, sutare legunt, nullo, quod sciam, iudicio.

Profedas] alij Profedas. non necessario.

Plauus] in Pœnulo.

prostituta] vide 5. Alicaria.

Proscium] Nonio Prosceta. Glossis Proscicie *ἡ ἀπομαρτυρία ἀμαρτίας*.

proicitur] porrigitur.

Prosmurium] Posmurium. Prosmurium & Promurium vt per se facit. idem quod per facul.

pro murum] post murum. *(rus)* ius.

Prospices] Prospicaria ita apud Nonium vt & Despicia pro Despicie & Prospicce.

Prosumia] v. Nonium in Prosumia. 10. Gel. 60

25. in] si. alij legunt. Protumia. alij Portumia.

Protelare] vide Nonium in Protelare. Glo.

Protelum *ἡ ἀλαμπαρον*. sic Nonio Protollere.

(ἡ) Thac.

Protinam, protinus] Protinis etiam veteres dixer. v. Nonium in Protinus.

Terentius] Phormione.

Provincia] adde l. 99. 1. ff. de verb. signif. eorum alix consulares, alix Pratorix, alix vrbanae. Cicero Philipp. 1. vnde Provinciales l. 190. ff. eodem titulo. res prouinciales. l. 35. ff. de hæredib. instit.

Prouorum fulgur] *Geuorum meuis*, id est conuener] sum, Ioui fulguri] Ioui fulguratori.

Fulguri] Fulguratori Meuil.

nocturna (summani) eadem videntur dicit Seneca 2. Natural. 49. Gloss. *καταινοβύτης* *καταινοβύτης* *καταινοβύτης*, fulgur submanum. *καταινοβύτης*

fulgurium.

20 *(summani)* vide infra Summanalia liba.

Prugnum] pro priuignum) pro Prunum. alij, pro Pronum.

Pube praesente) ab iis qui puberes sunt) Galli la iuuenesse.

Pubes] v. Inst. de Nuptiis. Vlpiani frag. tit. 11. §. 28.

Publica pondera)

(silli) sili i. alij filii.

oetier] vtier. *vt hi*] vti.

30 *quadrantal vini octoginta pondos fies*) Idem Plinius 14. c. 4. Est autem Quadrantal vini, idem quod amphora Volusio Meciano in libro de assc. adde infra Quadrantal & Hemi-

na. Glossis Quadrantale *καρπυτίον*, orcium

Amphora.

P. 15. fier.

librario) vinario.

sex de quinque libra in) sexdecimque ii.

hac] hæc.

D.M.) dolo malo.

multaretur) multeretur.

Publica sacra) priuata) adde 5. Priuate ferie.

Propudianus porcus.

Publicius cliuus) malleoli.) malleoli.

Aediles Curules) Aediles plebis. v. Ouid. 5. Faator.

muerum) mœnierunt.

Velia) Vel. alij vehicula.

possit) possint.

50 *Pudicitia segnum*) familia naedis]set) vbi familia atque ædis est Hercules. alij, vbi familia habet & ædis est Hercules. vel, vbi Aemiliana ædis est Hercules.

Puelli] adde Nonium in Puellos. Glossis

Puellus *παις ἀρχαῖος*.

Ennius. Pœni, &c.) hic versus integrior citatur at Nonio.

Pugio] adde Nonium in Pugio. Glossis *παρὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς ἑβρύου*, quod alibi *ἡ ἀνατολή*

καρπυ. & sic: alio item loco *ἡ φίστιον*.

Pullia

Pullia saxa] *Pictor*] *lictor*.
Pulchralibus] *cupidiis*] *cupidus*.
idem] *Cato*.
Pullus Iouis] *puerum quem quis amabat*
pullum eius dicebant] *vide infra*] *Puer*.
Puer] *icta*] *tacta*.
Puls] *vide Varronem 4. de lingua, v. s. Puls*
Miliaria.
Tripudium id est terripauium] *v. Cicero-*
nem 2. de diuinatione.
terripauium] *terripuium*.
pauire] *puire*. *adde supra*] *Obpuuiat*.
Punitariolas] *Punitariolas*.
ipse] *Cato*.
Punici dicuntur non Pœni] *non Pœni*.
Pura vestimenta non obstita, nō fulgurita] *nō*
obstita, id est fulgurita. vide supra] *Obstitum*.
Puri puti] *adde 6. Gell. 5.*
manumissione] *id est liberatione*.
Spurco] *porco*.
Purime] *alij Puriter, vt apud Nonium*.
Purimensestruo] *qui sacrorū causa toto mense*] *vide supra*] *Denaria Cerimonia & Tricenaria*.
Puteolos] *vide Varronem 5. de lingua*.
multitudine] *similitudine*.
Puteum] *in neutro est & masculini generis*.
vide Nonium in Putei.
Puteoli] *vide Varronem 4. de lingua*.
in puteis] *vt puteus*.
Putium] *Putitium, alij Politum, alij Puti-*
dum, vt apud Nonium, 4. locis.
Plautus] *in Bacchidibus*.
at] *ab*.
millibus aris] *vide supra*] *Potitium*.
publicos] *publicos*.
Putus] *vide supra*] *Amputare & Imputa-*
tum. vide Nonium in Putus.
putare] *putare*.
... sycophantia est] *verba Plauti in Pscu-*
dolo.
... uanda] *Parilia sibi obseruanda &c.*
Q *Padranial*] *quod & Quadrantale Glos-*
sis. vide supra] *Publica pondera*.
quam ex Græco ἀμφορέα] *Glossis ἀμφορες, νεπα-*
ρισ, oreium.
quod vas pedis quadrati] *qui Quadrantal*
Gell. 1. c. 20.
in publicum] *in pulli. V.*
Quadrata Roma] *vide Dionysium li. 1. Plu-*
tarchum in Romulo: Solinum cap. 2. Taci-
tum 12.
extiterat] *exterat*.
Quadruplatores] *vide Asconium diuinatione*
4. in Verrem.
Quadrurben Athenas] *vide Plutarchum*
in Thesolo sic Glossis Quadrirugem, τέρριπυρ.
Quaso] *Munda*] *mundo*.
liberorum sibi quæsendorum] *sibi liberorum*
quæsendorum. dixi ad l. 220. §. 3. ff. de verb. 60

signif. vide 4. Gell. 3.
Quastores] *... cidi appellantur*] *parricidij ap-*
pellantur. adde supra] *Pari. l. 2. §. & quia. 23. ff.*
de origine iuris.

Quando imp. ... secundo] *Vt & in secundo.*
grauis tergaios] *Gravius inter Graios*.

Quam de] *pro quam*] *pro quando*.

Quando] *Plautus in Manech. &c.*] *Plautus*
in Manechimis, ideo quia mensam edo, de-
10 tergo.

C litera] *E littera*.

Quando Rex comitauit] *alij, Quando he-*
rus. malè. adde infra] *Refugium: Varronem 5.*
de lingua. vbi de diebus hominum causa con-
stitutis agitur.

Quado stercus] *vide infra*] *Stercus. adde Var-*
ronem 5. de lingua.

Quartarios] *Fortasse Galli inde suos Char-*
tiers.

20 *colligere*] *collifere*.

Quatenus] *quatenos*] *quatenos. & ita quo-*
que alio loco infra legitur.

Quatere] *adde Nonium in Quatere*.

quassare] *& sape quatere*] *adde Nonium in*
Quassum. 2. Gell. 6.

Quaxare] *Quoaxare. alij Quassare. idem*
quod coaxare.

Quercus] *querquerā*] *vide infra*] *Querquerā.*

Querqueram] *febrem intellige. adde supra*
 30 *Quercus. Ea Gellio 20. c. 1. Quercera febris &*
rapida, qualis vetus quartana. de qua in lege
60. ff. de re iudicata.

quæ pampa] *quæ pampa.*

carcer] *cancer.*

mibi] *mei.*

Plantus] *in Friuolaria.*

bilis querqueratus] *bilis, aqua, intercus, A-*
mullis, febris querquera. Priscianus lib. 6.

Querquetulana] *utra*] *alij legunt nunc. alij,*
aira. Græcis ἡ ἀειδὲς ἢ ἀμυδάεις dicuntur.

40 *vide Varronem 4. de lingua.*

sciens] *agas. vide supra*] *Prælagire.*

Querquetulana] *querquetum*] *Querquetum.*

viragines] *Virago. Glossis ἀνδρῶν, ἡμῶν.*

Quæ] *quæ*] *qui vel quis.*

Quianam] *genus istius*] *geniusti.*

Quianam] *heu quia nam. ita apud Virgiliū*
 3. *Æneid.*

Quietalus] *Quietalis, vel quietatus.*

Qui hoc consensit illuc trāsire] *hæc verba di-*
 50 *cebantur in senatu ab eo magistratu qui re-*
rulerat aliqua de re ad senatum, vt per discem-
sionem senatusconsultum fieret. vide Plinium
4. Epistol. 14. hinc familiare authoribus anti-

quis, verbum discendi, & discissionis. v. Ci-
ceronem 1. Epistol. 2. adde 14. Gell. 7. Tansire
autem idem sicut quod descendite dixi ad

Tullium 8. Epistoliar. 13.

Quincenium] *vsurpans*] *vsurpans.*

Quinquatrus] *adde supra*] *Minusculæ.*

qui fere his) quibus ferit. alij qui feriis. vide Varronem 5 Ouid. 3. Macrobi. 1. (uabant. *Quinque genera signorum*] *obseruant*) obser- *Quinquertium*] vide supra Penthatlum. vide l. 2. ff. de aleatoribus. Glossis *πένταρτος*. *Quinquertius*.

Quintana appellabatur porta] Lipsi. dispu- *gite vocem porta.* 5 de militia 8.

Quintia prata] à *Quintio Cincinnato*] vide. *Liuium* 3. vide supra Fabiani. Ouid. 2. Fastorū. 10

Quintipor] *Gripor*] Calpor. *Qui patres*] vide Liuium 2. vide 3. Adlecti. *Et duo genera appellaret esse*) sic duo genera appellauere.

Quipe] *appellare esset*] appellata sunt. *Quirinalia*] vide Varronem 5. de lingua. *idem*] eadem.

Stultorum serie] vide infra Stultorum ferie. *7 de Varronem 5. de lingua.* Plutarchum in *Prolema.*

amquam &c.] hæc, & sequentia semicir- *culis inclusa, repetita sunt ex eo capite, cuius* *initium Quirinalis collis.*

quidem, &c.] quidam suorum fornacium *factorum ignari, eo potissimum &c.*

Quirinalis collis] *Aegonus*] *Agonus*, alij. *Agonium* vide Varr. 4.

Qui . . . Quiritis à Quirino cui aqua & *vino in Curiis sacra faciebant.*

illius Quiris lecho datus est] *ollus Quiris le-* *th*) datus est. adde Varronem 6. de lingua. & *supra Ind. c. iium funus, & Simpludiæ.*

Quiritium fossa] vide Liuium 1.

Quispiam] *aliqua*] *aliqua*] *qua*] *qui-*

Quisquilia] Glossis *Quisquilia* *οὐβλάρα*.

Quid] quid. *τι ὅτι*.

Quoniam] *ἐποὶ ὅτι*.

Quot serui tot hostes] *Quot seruitute &c.*] Idē *S. nec. 6. Epist. 42. vide Theophilū, 9. sed ma-* *io Inst de his qui sunt sui. & Macr. 1. Saturn.* 40 *Arist. n. 10. tit. R.*

R pro S] S pro R literam dicitur inuenisse *Attius l. 2. § 31 ff. de origine iuris.* *lasis*] vide Varronem 4. de lingua.

R. duobus differitur etiā] *differit*, cuius etiā, *alij differitur cuiuspiam.*

Rabidus] à *rabie*] vt & *Rabere* apud Non. *Rabula*] vide Nonium in *Rabula*, & in *Ra-* *bule*, & infra in *Raya*, sunt qui legāt *Rabieuta,* *inrus*] inuentus.

Radere] *lege xii. vide Ciceronem 2. de le-* *gibus, & 2. Tuscul. dixi ad leges xii. Tabul.* 40 *ad l. 11. Plin. 37.*

Rapi simulatur virgo] *trahitur*] traditur.

Rapi solet fax] vt 3. *Facem*] *Patrimi,*

virique] *viriusque,*

alterius virius] *alterutrius.*

Rafores] huc referri potest verbū *Rastrauis-* *se* quod apud Gellium est 3. c. 4. & *Rasorius,* *Glossis* *ῥαφός* qui & *alibi* *Ralla, Rallū, Rallus.* 60

Rates vocant ligna] *vocant ligna, fortasse i-* *dem quod Ratarie Gellij 10. c. 25. in fin.* *Ratium quadrantem*] dixi ad Varronem 4. *de lingua.* (Plin. 9. & 7.

Antonius] vide quædā de Antonio apud 3.

Ratumenta porta] *Esrufci*] *Clarufci.*

Veris confternatis] *vehis confternatis,*

conspēctūque] in conspectum.

veienti] *vegenti.*

Ratus sum] Glossis *ῥαυτὸς ἔσθαι.*

Raua vox] *Rabula*] vide supra *Rabula.*

Rasi coloris] adde Noniū in *Rauū fuluum.*

Plautus] in *Epidico.*

rauisellos] vide supra *Grauisfellus.*

Rauilia] *Raualla*] alij, *Rauillæ.*

quemadmodum à casulis casula] *quemad-* *modum à colore fusco sullæ.*

Rauim] *Plautus*] *Aulularis.*

experirauim] *expurgauim.*

Rauim dicebant pro raucitate] adde Noniū *in Ravis.* (raufurus.

rauis] *rauius*] alij, *Rauit, Raucē loquitur, &*

Receptitium serum] *quod rehibitus*] *in dō*

exceptum] vide 17. *Gell 6, & Noniū Receptiū*

serum. l. n. 267.

Receptus mos] *quem alienū adsciuit*] *differit*

ab instituto vt dixi l. 1. ff. de donat. inter vir-

Recinium] alij *Ricinium.* Glossis *Ricinus,*

Κετόν. *Nonio Ricinium*) quod postea *Ma-*

furtium dictum esse ait] & *Ricinum quod ro-*

tum imo rotundum Nou. 14. (Tabul.

qui xii. interpretati sunt] *dixi ad leges xii.*

virilem togam qua] alij *V, irrogam,* alij. *Ver-*

togam qua] vt *Ver Verxium* significet.

prætextam] *prætextum quo mulieres vte-*

bantur] in *lauri Nou. 14.*

clauo purpureo] *seebant etiam clauī ex pur-*

pura. l. 19 § simili modo 5. ff. de auro, argento,

vincula purpuræ dixi 2. de legibus.

Reciperatio] ea plerunq. *seebat post res solē-*

niter repetitas à fetialib. v. l. 19. ff. de captiuis.

Recipio] *Recipiem.*

Reciprocare] *pro vterō citroque poscere*] & 2.

pro vterō citroque poscere] vide supra *Procarī.*

Rapido &c.] *rapio, reciproco pedem cito-*

vel illa, Vitis citrō restem.

tolleneno aut pilum] *tolleno.*

vel pilum] vide infra *Tolleno.*

Recondidit fecerit] *Reconderit,* alij, *Recon-*

dit, resecerit, lege Reconderit, fecerit.

Rege] vide *Régillum.*

Refo fronte] vide infra *Specus loquitur au-*

tem de a. i. e. Caro de re militari vna repugna-

tionem est, si dō longo, quadrato exercitū. v. No-

nium 3. n. 49. ad frontem.

à sirpo, supremo] vide supra *Masculino:* & *J-*

Stiricidium: Spicum.

Itia Dea nepos] id est in *famibus nepos. vt-*

de infra Specus, Nonium in Nepos. *supra.*

lupus fera) vide §. Masculino : alij legunt *lupus femina*. nam & ita Nonius. adder.

Quintil. 10.

nulla metus) vide §. Metus Masculino Nonium 3. in Metum.

hic ouis) vide §. Ouem.

hac agnus) vide §. Agnus.

Redamtruare] ta Nonius, alij Redamptiuare: alij, Redamptuare.

ut *amptuaret*, &c.) vt *ambuaret* : sic vulgo 10

redandruat idem. vel ita, vt *Amptuaret*: inde & vulgo redamptuatur olli.

redamplauit] redantrauit.

Pacuuus) in Chryse. ita apud Nonium.

promerenda] *proærenda*. alij, *promerendæ*. *redamtruare*) redamptuare, alij redamptuare.

Redarguisse] Redarguisse.

fertisum) vide §. Pettisum.

ferunt] ferum.

Redemptitauere] *malefacta*) cfaeta.

Redemptores) Glossis Redemptor *εργολητες*. *conduxerant*] *conduxerant*.

Redhostire] adde Nonium in Redhostire.

Nanius in lupo) *Nanius* vel *Nouius*. in Ludo.

Salutat iuba) salutat iubæ.

miliu) milium.

meassem] *cassem* V.

obicit] cum ea se obicit.

hostire] vide §. Status dies.

in Hectoris lytris Quæ) & in Nectoris

lyrisque.

hostius) hostiris.

Redibitatum) Redhibitum.

ci.

Rediculi sanum] dixi ad Varroem 4. de lingua.

Redimiculum) vnde Glossis Redimiculat

εργολητες & *ισματα*, corruptè pro Redimicula *εργολητες*: vel vt infra exponit *εργολητες*, quem

admodum in lege 26. in f. ff. de auro, Anademata dicuntur, quibus viuiciuntur mitræ: vnde & vittæ in l. 25. §. 10. ff. de auro: ac proinde

Catellam hic vocari à mulieribus refert Festus. Est enim Catella deminutiuum à catellâ, teste Nonio in Catellâ.

Redinunt, redeunt] sic §. Nequiuunt, pro nequeunt: soliuunt, pro solent: feriuunt pro feriuunt, & Prodiuunt pro prodeunt.

Rediuam luere) alij perperam, tuere vel duere. Cæterum luere idem esse quòd soluere, constat etiam ex verbo Reluere §. & in l. 8. in f. ff. de re militari, & Cod. de luitione pignoris.

Liuius] Lzuius.

Rediua] Glossis Reduua *μαεργυξ*. iisdem

μαεργυξ Redubia.

reliuuium] rediuuium.

Rediuuium] Glossis *παλιγγυξ*.

primo) tertio Verrinarum, qui primus est de Prætura vrhana.

Referrî dicm proditam, id est ante ferri) inter varias significationes Referre est præferre, ex Nonio.

Refriua faba] Refriua fabra.

vt ait] via.

reuocent] reuocant.

Refriua] Refriuam.

qua) quam.

Refutare) vide §. Futare.

Regalia exia] *potentibus*) petentibus.

dominationem] id est *αυτοκρατορίας*, vt sit *emancipationem*, vt sit sui iuris.

Regiescit] Reglescit.

Refugium] Glossis *καταφυγιον*.

vt Kal.] Martij scilicet: id enim ita esse testatur Ouidius Sed tamen Macrobius 1. Saturnal. vi. Idus Iunij exactos reges fuisse scribit: eoque pertinet quod paulo post a describitur de Kal. Iuniis.

Regillis] vide §. Rectæ. Porro Regillam vestem diminutiue à regia dictâ, scribit Nonius.

actus] erectis. *virginis*] virgines.

ominis causa] vide §. Rectæ.

Regimen pro regimento) Regimenti verbo vititur Aurelius Archadius in l. vnica. §. ff. de P. Prætorio.

Relegati] Relegatorum passim in iure in catio.

Religioni est quibusdam porta Carmentali egressi] de porta Carmentali, vide infra Scclerata porta.

Religionis prapua] in Capitolio.

ara] huc videtur referendum quod Plinius 25. refert bello Persico, in Capitolio, bis enatam palmam.

Religio] hic opponuntur superstitionis, vt & alibi religio & superstitio l. 2. ff. de iustitia & iure. l. 1. §. 1. ff. de collegiis. l. 30. ff. de pœnis. Est exemplum superstitionis, quæ & simplicitas in l. 14. §. 5. ff. de religiosis. adde Nonium in Religio.

Religiosum] ad ar.

Religiosus] etiam officiosus erga homines] hinc Gloss. Religiosus, *εὐσεβής*, *εὐσεβής*.

dies religiosi] qui & infames & infausti, Nonio in Religio.

quibus, nisi quod necesse est, nefas habetur facere] vide §. Mundus, vide §. Præliares dies.

sex & triginta atri] Terni erant singulis mensibus, postridie Kal. Non. Idus.

Alliensis] Alliensis dies postridie Idus Quintiles. vide §. Gell. 17. Macrobr. 1. Saturn.

atque ij] alij.

quibus mundus patet] vide supra Mundus. Ter autem in anno mundus patebat 9 Kal. Septemb. postridie Volcanalia 3. Noas Octobr. & 6. Id. Nouemb.

in adam bona Dea] vide §. Mundus.

60

-III ij

myſtica] alij myſtice, alij auſpicia. ſanctum murum) l. 8. in f. ff. de rerum diuiſ. Religioſum ſepulchrum) vide l. 6. §. 4. ff. de rerum diuiſ.

putant) putat vt.

qui non iam] quoniam. qua) co.

reſoluere, reſoluere.] adde ſupra Rediuuiam.

ipſe] ipſa. oppoſuit) oppoſiuit.

Remancipatam] Gloſſis Remancipat ἀναίτια παρὰ τοῦ ἐκείνου. Ἀνὰ τινα ἀφαι. Remancipatio. Democ. §. 5. §. 6.

mancipata) id eſt emancipata ex mariti ſui potestate ſoluta: aliàs in poteſtate mariti eſſet, nec poſſet ſine mariti autoritate contrahere.

Remant repezant] alij Remanant, alij Renitant, alij Remeant. Gloſſis Remeat ἀναίτια παρὰ τοῦ ἐκείνου. adde ῥ. Remeare.

Remeare redire) adde ῥ. Remant.

commoatus dari dicitur] ita Commeatus accipitur in l. 2. in f. ff. ad municip. l. 1. & l. 3. §. 7. l. 14. ff. de re militari. & l. 1. Cod. de commeatu.

poſſit) quis poſſit.

Remere] emancipato) Emancipato.

rediréque] redire cum.

Paucius) Paccius. S. ludum] locum.

Remeligenes] Remeligens.

patina] Caſina.

dii intus] diuinitus.

Remores aues] Remoræ aues.

Remulco) vnde Remulcare Nonio. adde ῥ. Promulco.

Renanciscitur] reprehendit) deprehendit.

nanciscitur) adde ῥ. Nancitor.

Rena.] Renanciscitur.

Renouatium fulgur) vide ῥ. Adteſtata.

Repagula) Gloſſis κατὰ τὸ πῆρεσ, κῆραξ. Eſt autem κῆραξ σιδῆροῦ θύραξ, & vacinus & repagulum : & alio loco Repagulum κῆραξ τῶν κῆραξ θύραξ, κῆραξ δὲ κατὰ τὸν μῦθον θύραξ. Peſſulus.

ita] quia ita.

in Verrem libro quarto] Ea eſt quarta Verri- na, quam Cicero ſcripſit : non egit aliàs, ſe xta eſt Verriſianarum. adde ſupra Rediuuiam.

Repanda) Retanda. hinc flumina Retanda: arbores Retæ, in Gell. 17.

Pompina] Pomptina.

Repaſtinari) adde Columell. 3 cap. 18. Iſid. vlt. Etymolog. 14. Pallad. 2. c. 10. hinc paſtina- ndus fundus l. 15. §. 1. ff. quod vi: Paſtina in- ſtituere l. 7. in f. ff. ſoluto. paſtinationes l. 79. ff. de verborum ſignif. Tertulliano de cultu,

repaſtinate diuinitarum v. m., eſt repurgare & 2. aduerſus Marcionem, commiſſio iniu- riæ repaſtinatur, id eſt reſoditur: & in exhor- tatione ad Caſtiram ſcribit, Deum in vlti- mo compereſuiſſe concubiturum non ſine rati- one repaſtinationis : propagationis verò in primordio. Gloſſis βαλεσφόριον Paſtinum,

βαλεσφορία Paſtinatio, Repaſtinatio: βαλεσφορία τῆς γῆς Paſtilenda: βαλεσφορία, occo, occilio, Paſtinio, Paſtino, μεταστροφή χάριω Paſtino, re-

paſtino. natura) datum. ex codicatur) ex quo dicitur. ut fiat paſcui) ut fiat paſceus : alij ut ſiant paſcua.

ſatione) ſationes. Repaſtina ſerati ſenex frugis } Repaſtinaſſe ratus ſentes fugis vel repaſtinatas arati ſenti- ces fugis.

Repedare, recedere) adde Nonium in Re- pedare.

Reporia] appotalis liber) Repotalis, liber. Repudium] vide l. 101. l. 191. ff. de verborum ſignificatione. Gloſſis ἄποδος ἰσχυρῶς.

Repuſtor) Nec) alij hæc: alij Ec. Reque caſſe) adde ῥ. Reaſſe. ſape] deſſe debet. ſpem) ſum.

Res comperendinata] vide Aſconium in Prætura vrbana 3. in Verrem. & Cicronem pro Muræna: 10. Gell. 24. & 7. cap. 1. hinc dies Comperendini. Macrobi. 1. c. 16. in diem tertium) hinc Gloſſis Comperen- dinatio τῆς τριημέρου ἡμέρας sic trium dierum di- latio.

Reſecrare) Plantus) in Aulularia. Reſerari) adde Nonium in Reſerare. Gloſ. Reſerat ἀνείρεται. Reſes ignauus) eadem forma Deſes dicitur. Pacuuius in...) Pacuuius in Armorum iudicio. Reſidiare) Reſultare. Reſignare) pro ſubſcribere) adde ῥ. Reſigna- tum, & ῥ. Signare adde l. 39. ff. de v. ſignif. Reſignatum es) vide ſupra Dirutum æt, vbi dixi. in tabulis reſerur) reo ſine in exercitu li- branij calculus in lege vltima. ff. de iure immunit.

reſignare) vide ῥ. Reſignare. Reſperſum vinum) alij Reſpaſum 14. Plin. 12. ſumptuoſa reſperſo Tull. 2. de legib. Reſpicere) autem &) auem, eſt. Reſpici auis) adde ῥ. Auſpicium : hinc Spe- ctio ꝑ. ꝑ. ctio Varro 5. de lingua : verbum Augurale. Reſpublicas multarum ciuitatum pluraliter dixi C. Gracchus) id eſt, verbum Reſpublicas uſurpauit pro multis ciuitatibus. P. Ennii) Penni lege Petronij. Fuit enim lege Petronia de peregrinis Roma ciuicendis Tull. de offic. & de legib. dixi ad l. 24. ff. de manum. ſ. 1. in ſi. ff. ad l. Cornel. de ſumma. l. 16. Cod. ad l. Iul. de adult. Reſtat pro diſtat] fortaſſe legendum pro di- ſtat reſtat: ut apud Nonium in Reſtare. l. Gell. 22. aut) aſt. Reſtibilis ager) Gloſſis ἀγὼς sic τῶ ῥ. τῶς. ἀπαυλῶς cui opponitur: Noualiſ: de quo

de quo in l. 30. §. Noualis. ff. de verb. signif. Re
stibilis ager Columellæ pinguis; eundem ver-
nacto opponit 2. c. 10. 4. c. 13.

Retiario pugnant] ne Retiario adde Isido-
rum Iuuenal. Satyr. 8. Sueton. in Claudio c. 34.
& in Calig. Terrull. de spectaculis c. 10. Vale-
rius Maximus 1. Titul. de somniis. Artemi-
dorum Max.

Non te peto, piscem peto) Quintilianus lo-
queas de mirmillone, Viuum capere vult. 10

à Pythaco) Idem Strabo 13. Diogenes lib. 1.
Reus] id verbum passim in iure. & specialiter
Titul. de duobus reis: adde Ciceronem lib.
de Oratore.

Reus stipulando) qui & reus stipulandi in l.
1. ff. de duob. reis.

Reus promittendo) qui & reus promittendi
in l. 1. ff. de duobus reis. 9

quid horum &c.) quid horum fuit vitium
iudici arbitro ve reo ve dies distensus: vel dif- 20
fus est: vel diffusus est. vide l. 2. §. 3. ff. si
quis cautionibus diffusus diffusus v. l. 2. §. 3. in
l. ff. si quis cautionibus. adde 4. Gell. 2. & Cui-
acium l. 13. ff. de v. significat. dixi etiam ad leges
xii. Tabularum.

actor, reus (que) actor rei que.

me) reus reuocatur.

... are oportere] Rhegiū appellare oportere.
regione) regno.

pari qd] aliq; ar. v. v. q.

Rhinocerotem) vide 8. Plin. 20.

Rhonde (scadionque) Rhondes Icaidionque.
vide supra Icaidion.

quam leuis sed) quam illa essent.

Rica) ea postea, sudarium dicta. vide No-
nium in Rica.

quo Flaminica) vide Varr. 4. de lingua.

patrima & marima) vide supra Patrimi &
Maximi.

Rica & Ricula) Turpilius apud Nonium 4
in Ricinum, Interea adpexit virginem ge-
stantem in capite riculam.

ri) vel.

Rictus) vide Nonium in Rictum & Rictus.

Rixa) vide l. 4. ff. de vi bonorum. l. vlt. ff. de
ficariis. l. 52. §. 1. ff. ad l. Aquil. Glossis Rixa

rixosa) rixosæ.

ringitur) Glossis περιχρηται, ὀρχιζεται. adde
Nontum in Ringitur. iisdem Rictum, Men- 50
tura oris.

Rideo,] Camerio) alij Cantherius. vnde pro-
uerbium, in porta Cantherius.

nisi] de iis: alij id iis.

Ridiculus] hinc deridenda loqui. in l. 4. §. 1. ff.
de adlittio.

Renis] inde Renitiosus & Rienosus. Gloss.

nefrundis.)

nefrundines) vide supra Nefrundines.

Rigidus] locatus) iocatus.

carula prata] campi carula prata, ita Ma-
crobius.

vsurum) surum.

surus) vide infra Surum.

possunt) possent.

rustus] fustes.

Rigidum] frigidum & post durum) idem
Nonius in Rig'dum.

Rimari) adde Nonium in Rimari.

Ritus mos] in sacrificiis) facit Nonius in Ri-
tuis.

Rinus) vide l. 1. §. 1. ff. de riuis.

non spe, consilio ve) non specu, incilio ve.

sive super terram fossa, sive subter specu) spe-
cus & fossa hic opponuntur, vt & per specum
ducere, & per apertum in l. 3. ff. de riuis.

super] subter.

Robigalia) Anno xi. regni Numæis die
constitutus. vti refert interpretes Arati Lati- 20
nus.

quem putabant rubiginem auertere) de rubi-
gine, adde quæ scripti ad l. 15. §. 2. in verbo aut
latis feruore non affueto. ff. locati.

Robur) robur) hinc Glossis Robur pax d-
d. p. v.

Robur quoque in carcere dicitur locus, quo
præcipitatur malefactorum genus) Lucretius 3.
Carcer & horribilis de saxo iactu deorsum,
verbera, carnifices, robur, pax, lamina, tedæ.

30 Plautus in Pœnulo, Vt ego detrudā ad molas,
inde porrd ad puteum atque robustum Codi-
cem. & in Captiuis, At ego faciam vt pēdeas.
nam in Robur te totum dabo. Valerius 6. cap.
3. de robore præcipitati sunt: Tacitus 4. Anna-
lium, Robur & saxum munitantium, quo loco
robur & saxum rectè coniunguntur propter
affinitatem pœtæ cum præcipitatione è saxo,
de qua vide l. 25. in fin. ff. de pœnis. quibusdam
Robur aut robur videtur idem esse ac ecu-
leus, aut equuleus. Ac ne quid (quod ad hunc
locum pertinet, omittam) sciendum est duas
catceris partes præcipuas, Robur de quo nunc
dictum est: & Tullianum de quo vide Sallu-
stium: & Nonium 2. n. 235.

Rodus) alij Rudus. adde infra Rodusculana
porta.

Constituit) constitit.

sensit) sensim.

obuiam) obuium.

saxum rudum) saxio rudem.

paxillum) paxillum.

metexam) metaxam.

rudusculo libram ferreo] adde Boetium in
Topica Ciceronis: dixi ad leges xii. Tabula-
rum. Titul. de contract. empt. vbi de man-
cipatione. adde Ciceronem 4. ad Atticum
3. & 6. Epistol. penult. & 7. Epistol. 2. §. Va-
ler. 6.

Rodusculana porta) alij Raudusculana: vide
60 Varronem 4. de lingua.

randa] vide suprâ Rodus.
Rogat] *ne lex Babia*) de qua vide Liuium lib. 40.
Rogatio] Id ius singulare nostris auctoribus 1. 8. l. 14. l. 15. l. 16. ff. de legibus. Piuilegium Cicero) de quo dixi ad leges xii. Tabul.) quod à lege ideo Festus hic ait differre. Cæterum leges promulgatæ dicebantur si erant riuundisõ propõsitæ: rogatæ, cum Tribus rogarentur, uellent iuberentque: latæ, cum receptæ, & adprobatæ.
quod in omnes homines, resue populus sciuit, lex appellatur] vide l. 8. ff. de legibus.
Roman] vide Dionysium Halicarnasæum, Liuium.
Palatinus] uel Palatium.
Romus] alij Rodius.
Thestia] *que*) Thestiadâsque:
Valentiam] v. Solinum c. 1.
primum omnium] prima, alij primam.
Callias Agathoclis] Callinus Agathocles.
quõsdam] quendam. *Gallatas*] Galtas.
Roman] Romanos.
non Romulam] vide Varronem libro 8. de lingua. v. Beneuentum & Segesta dixi Nouella 20. c. 1. & in Omen 5.
Cincia, & pòst, familia] de Cinciorum familia quædam scripsi ad l. 3. ff. si pars hæreditat.
Romani] . . . artificium . . . ceperunt) Fortasse hoc scripsit Festus, Romanos ciues agriculturam & militiam exercuisse: sedentariam uerò artem per seruos & aduenas. vide Dionysium 2. & 9.
Romulia tribus] vide Varronẽ 4. de lingua.
Romulum] à sicu *Ruminali*] v. j. *Ruminalis ruma*] adde j. *Rumen*. Nonium in *Rumam*. à *uirium magnitudine*] est enim Græcis *ῥωμα* idem ac *robar*
Romulus & Remus] à uirtute. adde suprâ *Romulum*.
Rorarios milites] vide suprâ Adscriptitij. & Varronem, Nonium in *Rorarij*. Glossis. *Rorarij* *ἀρετοῖς* 4. (tatore.
Roscianus] de oratore) vide Ciceronem 1. de oratore. *mensè August.*] *Rustica uinalia mensè Augusto*.
Rosæ] hunc campum sumen Italiae, quod ad gramen, dicitur Plinio 17. c. 4.
Rorundam] *Rutundam*.
Rubidus] apud *Plaurum*] in *Sticho*.
Casina] *Casina*.
Ructare] vide Nonium in *Ructus*.
videres alios] uidetis alias.
Cicero] *Philippica* 2.
Rufuli] Liuius 2. *Ascon.* 1. in *Verrem* aliàs:
Rutilias & post Rufuli Lips] 2. de *militia*.
Consul faciebat] uel *Dictator*. Liuius 9.
Polibius 6.
Rumen] vide Nonium in *Rumen*.
rumare] vide suprâ *Adrumauit*. & infrâ *Sub*

rumari. Glossis *Rumat*, *ἔμφομαρῆς*.
ruminare] vide Nonium in *Ruminare*. *Ruminaur*.
Rumex genus teli] ex hoc loco Gellius 10. c. 25. emendandus, apud quem pro, *rumigestri*, *falces*, legendum, *rumices*, *trifaces*. Glossis alio significationu *Rumex*, *ῥάμδος* ac *Lapathii*. *Spari*] 10. Gell. 25. Glossis *Sparus*, *ἔιδος ἀμύριον*.
Ruminalis dicta est sicu] de qua uide suprâ in *Romulum*.
rumis] *rumus*. alij *Ruma*, ut apud Nonium. *hædos subrumis*] vide infrâ *Subrumari* dicuntur hædi.
Rumitat] *rumigerantur*.] inde *rumigerulus*. Glossis *ῥυμῖτης*. Dicebant autem ueteres non tantum *Rumigerare*. ut hic: sed & *Rumiferare*, de quo uide Nonium.
se] *ere*.
Rupitias] *Rupit*. alij *Rupfir*. in xii.] dixi ad leges xii. Tabul.
dederis] *dederit*.
Ruri] Gloss. *Rure*, *ῥαῦ* *ἔρε*.
ruri se] *ruri fere se*. ita apud Terentium.
Ruscum] *ampius paulo herba & exilius uirgultis*] alij & *exiruis*, nullo sensu: ita lego, *herba & exilius uirgulto*: uel *herba exilior uirgulto*. hinc Glossis *Ruscum*, *ῥαμῖς* *ἔρα*, *ῥαμῖς* *ἔρα*, *ῥαμῖς* *ἔρα*, *ῥαμῖς* *ἔρα*.
fruticibus] *fructibus*. malè. sed & à *fecibus uini* *foeculam* uocant. dixi ad Varronem 6. de lingua.
solita] *solita*.
ars & cor.] *auri*. alij ita, *auri*, *arsinea*, *rete diadema*, *coronas aureas*, *fascias galbeas*.
fascie galbeas] *facile galbeos*: alij *fascias galbeas*.
galbeas] uide suprâ *Galbeum*.
Ruspari] uide Nonium in *Ruspari*. Glossis *Ruspinat*, *ῥεσπιναῖς*.
amaprimas] *maritimas*.
Rustica uinalia] uide suprâ *Roscij*: Varronem 5. de lingua.
in luco libitinen(sis)] antea legebatur, in *luci libiti* à *densi*.
ipsius] antea, *pivs*.
Ruta cæsa] ea sæpius uenditor excipiebat, seu recipiebat. plerumque disunctim efferebant *ruta* & *cæsa*. v. Ciceronem 2. de *Oratore*: & in *Topicis*: Nonium in *Ruta*: adde l. 3. §. 7. ff. ad exhib. l. 66. in fin. ff. de *contract. empt.* l. 17. §. 6. l. 38. in fin. ff. de *act. empt.* l. 241. ff. de *ueterorum* significat. l. 2. *Cod. de contr. empt.*
contraxit] *extraxit*.
Rutabulum] *alij Rotabulum*.
otiosus] *otiosus*.
Nauius] *Nauius*, alij *Nouius*.
iri] *uiris*, alij *uixio*.
Rutila canes non procul à rubro] adde infrâ *Rutilium*.
Rutilium] alij *Rutilius*, alij *Rutilus*.
rufum

rufum significat) vide 2. Gel. 26. adde J. Rutila canes.

Rutilias] alij Rutiliz vel Rutile. adde S. Rufum & Varronem 6. de lingua.

Rurum] vide Nonium in Rurum.

Sabatina] vide Florum lib. 6. Liuium 6.

Sabini dicti] PP. id est præcipue.

Sabini quod... Sabini quod volunt somniat)

Est species prouerbij.

Saccor] saccorum. alij, Sycomorum.

Sacella] vide 6. Gell. 12.

Sacer mons] Ioui consecrauerunt) vide Dion. locum.]

Sacram viam] vide S. October ea parte qua agit de Sacrauiensibus.

Sacrum] edulium sacrorum male. Idulia sacra dicuntur, quod fierent, quot Idibus, & ab oue quæ quot Idibus immolabatur. Quid. Idibus alta Ioui grandior agna cadit: dixi etiam ad Varronem 4. de lingua.

Sirenia] Strenia] vide Varronem d. loco. nec) nec ita.

Sacramenti] sacrameatum.

in Thermium de X. adde S. Obstinato.

Sacramentum as] v. Varronem S. de lingua.

sine eo quis interrogatur, siue contenditur) siue in rem agatur, siue contenditur.

plebis] militum. posthoc] posttac.

Tres verd capitales] v. Requardum 2. Varr. 18.

& 12. ff. de origine iuris.

facti] acti. ex] exigunt.

iudicare esseque] iudiciareque esse, esseque.

Sacraui] vere sacro nati) vide infra Verfacrum: & Seruium 7. Aeneid. ad illum versum sacranæ acies.

Reates orti] forte Ardente v. Seruium dolore, notat enim opinione quorundam sacranas acies, Ardentiur fuisse.

nam vere sacro) cum pestilentia laborarent veri sacrum v. uerunt.

Vere sacro] Mos italis fuit, vt magno periculi adducti vouerent quæcumque proximi vere nati essent, apud le animalia immolatu-ros, Seruius dicto loco.

Sacrata leges] adde l. 9. S. propriè 3. ff. de re- rum diuif.

sacer alicui deorum) vide Macrob. 7. adde Nonium in Sacrum. fici] sic vt.

Sacrem] vide hunc locum emendatum S. col. 196. in Sacrem porcum.

Sacrificulus Rex &c.] qui ea sacra quæ reges facere sueuebant, facit Post reges exactos. creati Reges sacrificuli, & quidem primi M. Papius &c. vide Plutarchum in Probl. Hic adde ordo sacerdotum S.

Sacrima] vide hunc locum emendatum S. col. 196. in Sacrificum.

præmessum) alij præmerium, alij præme- dium. vide supra Præmerium.

primis fiet.] Sacrima sacrificium quod pto] vult primis.

Sacro sanctū] Gloss. sacrosanctas dicitur ppe- iisdē sacrosanctum dicitur sepe, ut dicitur in dicitur.

ut qui violasset, morte penas penderet) facit lex vlt. ff. de rerum diuif.

Saculares ludi] vide Valerium 2. cap. primo. Horatium in Carmine seculari. Zosimum.

Porro de Ludis Circensibus, v. Teula Equitris, v. Equiria Honorariis, v. Honorarios Lupercolis.

v. Crepos & Fabiorius Magnus. v. Negalesimo Magnus Piscatoris, v. Piscator Tauris, v. Tauri Consanalibus, v. Consulalia.

...pellatur) appellatur Terentiū. v. J. Terentiū. post centum annos) inde sæculares dicti. Est enim sæculum id temporis spaciū.

Popillio Lenate] v. de Cenforinum.

...stis furulis) hostiis furuis, fiebat enim hi Ludi Diti & Proserpinæ tribus noctibus.

Sagaces] vide supra Piatrix, Prælagitio. & infra sagaces. Glossis sagax dicitur ppe- 20

parou proco, apou, vas, uis.

soleris acuminis] vide supra Prælagire. cognoscere...) cognoscere posse sagacem.

saga] vide S. Piatrix & Prælagitio. vide Nonium in Saga.

Sagina] vide l. 8. S. ff. de rerum diuif. & Macrobis verbenas) v. Glossas.

arcebatur] id est petebatur, dixi ad Noniū.

Scalos] Scapos, alij Scopas.

Salaciam Deam] Glossis salacia, dicitur ppe- 30

Nepis, quæ & Salmacia. vide infra Salmacis.

Salaria via] quæ & Collina.

Salias virgines] sacrificium facere, in Regia cū Porsice paludatas) v. Varronem.

Saliorum] v. J. Salios. Salicem] idē Veritius.

Salinū in mensa pro aquali solitum esse poni ait cum patella.] atqui nihil aliud salium

quàm patella, in qua diis primitiæ cum sale offeriebantur, vt refert Acron ad illa Horatij, cui paternū splendet in mensa tenui salinum.

cum fornax] potest esse exemplo legi 27. S. 9. ff. ad l. Aquil.

Salios] Glossis salius ierpe cū tā dicitur ppe- 40

disparem dicitur de salijs virginibus v. S. Salias. de sa- liariis carminibus, v. A xamenta Marrem Ma- tritam: Pœnas: Rescia: Præoptat: Saturnus.

Horum autem aliterant in vniuersos homi- nes: alia in deos singulos: veluti Ianthali, Iu- nonij, Mineruis, v. Axamenta Saturnij, v. Sa- turnus.

ex Samothrace cū Aenea deos penates) dixi ad Varronem 4. de lingua.

Salmacia nomine nymphæ] Glossis Salmacia dicitur ppe- 50

quàm & Salaciam vocat. vt supra Salariam Deam maris: vnde Salmacidus dicitur ppe- 60

continentiam causam reicit.

quam qui bibisset vitio impudicitia molles- ceret] id ita creditum vulgo vt refert Vitru- uius 2. c. 8. Verum Strabo lib. 14. in diuitias &

continentiam causam reicit.

LL III

- antecedentium*) *accidentium*.
Salmaci da) *Salmacida*.
sine sanguine & sudore) *sine sudore & sanguine*.
Saltum] & *passiones sunt*) adde *Varronem* 4. de lingua. l. pen. §. 1. ff. si seruit. vind. l. 25. ff. de pignorat. l. 1. ff. de act. empti. l. 8. ff. de instructo. Inde *saltus pascuus* l. 19. §. 1. ff. locati. *saltus passio* é que l. 8. ff. de instructo. ex his per greges & *passiones fructus percipiabantur*. l. 31. ff. de vsufr. l. 9. ff. de instructo. quin ex *venatione arg.* l. 62. ff. de vsufructu. *Horum alij æstui*, alij *hiberni*: l. 67. ff. de legat. 3. l. 3. §. 11. l. 44. in ff. de adq. pp. l. 1. §. æstiuæ ff. de aqua quotid. *Horum custodes saltuarij*. l. 60. in c. ff. de legat. 3. l. 8. in fl. l. 2. §. 4. ff. de instructo. His adscripti, *saltuenses*. l. 1. Cod. de fugitiuis colonis lib. xi. l. 13. Cod. qui militare lib. xii. hinc *saltuenses fundi* l. 13. Cod. de fund. patrimonialib. lib. xi.
saluti] alij *salutis*. legendum *saltuis*, vel *salti*, vel *saltui*. vide *Nonium in Salti*.
Salua res.] *Salua res est cum salrat senex*. ita *Seruius* 3 & 8. *Æneid.*
C. Sulpicio] *P. Sulpicio*.
C. Fulvio] *Cn. Fulvio*.
Prætoris urbis] *P. R. V. R. B.*
instaurati quis] *instaurandi que*.
Pompinium] *Pomponium*.
non interrupta religionis] *piaculum enim erat ludos interpellari*. vide *Arnobium*.
ludos Apollinares] *de quorum institutione vide Liuium* 25. *Macrob.* i. *Saturn.*
parasitorum Apollinis)
secundarum partium fuerit] *secundas agere*) *parasitari*. vide *Senecam* de ira 3.
porta] *Saturaris porta*.
orationes) ob *salutationes quæ pro prætori & Proconsuli exeunt in Prouincia fiabant*. vide §. *Prætor*.
ludi Scenicos) *de ludis Scenicis agit: qui & Megalesij*. vide *Liuium* 34. & 36. *Valerium* 2. c. 1. *Asconium* pro *Cornelio*.
hestra] *orchestra*.
Sambuca] ita apud *Vitruuium* 6. c. i. Est autem *Sambuca* hac significatione instrumentum triquetrum imparibus longitudine fibibus & sonis: adde *Athenæum* 14. *Dionysophist.* Alij tamen legunt *Sambina*, non *Sambuca*.
machina) eo significatione sumitur *sambuca* apud *Vitruuium* 10. c. 22. *Polyb.* 8.
Sam.) *Sambuca* & c.
Samnites] *osafvia* *osafvia*.
Samnio] *Samo*.
anates] *Sanates*. vide 16. *Gell.* 10.
fortibus (fortibus. vide §. *Fortum & Horatium*. dixi ad *leges* xii. tabul.
Sanctum] vide supra *Religiosum*.
- sanctio*) vide *leg.* 9. §. *proptiè* ff. de *rerum diuis.*
Sandaraca, genus coloris] vide *Sandaracha* *Vitruuium* 7. c. 12.
Sangualis auis] vide §. *Alites*. *Plin.* 10. c. 7. eadem *Sanga*. vnde quidam putant eam auem fuisse in tutela *Dei Sanguis*: vt & *Picū* in *Murtis*: *coruum* in *Apollinis*: *pauonem* in *Iunonis*: *nocturnam*, in *Mineræ* tutela.
Sangualis porta] *adibus Ancij* & *Saugi*. vide supra *Propter* *viã*. & *Varronē* 4. de lingua.
Saperda, genus pessimi piscis] *Saperde* *Nonio*. *fapientes*. *elegantēs*.
sarcito in xii.] dixi ad *leges* xii. Tab.
Sardi venales] *Sardi Venales*. vide *Plutarchum* in *Problem.* *Ciceronem* ad *Fabium Gallum*. *Liuium* 5.
valentium] *Veientium*.
paretista] *prætista*.
Etrurorum] *Etruscorum*.
At Sinius Capito] *Idem refert author de viris illustrib.* quod tamen non admittunt *Fabst.* Nam *Consules* qui hic referuntur fuerunt annos ðxv. Is verd qui triumphauit de *Sardis* anno *DLXXVII.* & *DLXXXIX.*
Sarpta vinea] *Sarpa vinea*.
sarmenta] adde l. 55. §. 4. ff. de legat. 3. *Gloss.* *ἀρματὶ βότρυς ἔχον.* *Palmas*, *κλήμα ζῆον* 9. *Sarmentum*.
Sarta] *Tyros*) *Epiros* alij *Pylos* malè hoc enim *Tyros* antiquitus: quin & antea *Tur* & *Sur*, inde *Sarranum* ostrum. *Virgil.* 1. *Georg.* & *Sarranæ* tibiz. *Probus* *Ennium* ait de *aisle*. *Pænos* *Sarra* oriundos, id est *Tyro*.
Sarid ponebant pro *integre*) vide *Charist.* i. *vocantur*) *locantur*.
Sas] adde *J. Sos* pro *cos.*
nec neque.
philosophia] *philosophiam*. Alij, *sophia* & *piencia*, quæ perhibetur: alij, *sophia*, quæ *stripta* perhibetur.
Sati.] *Saticulan*, & c. vide *Paterculum* 19. *Liuium* 27.
Fuluus] *Fluuius*. P.) *L.*
Satis] *recitare*) *rectare*.
Satura] & *lex*] dixi ad l. *vnicam* in *pr. Cod.* de *Latina* libertate. *Glossæ* *Satura νόμος πόλιος ἀειχλον*
Saturnalis Italia] & *mons Saturnius*) vide §. *Varronem*.
Saturno dies fastus mense Decembri] ea sunt *Saturnalia*. adde ritus *Saturnalium* ex voce *Cereas*.
falx est ei insigne] vide supra *Opima* & *Fugientium* *Mythologicis*.
versus antiquissimi Saturnij] dixi ad *Varronem*.
Saturnus] *Satirius*.
à satronibus] aliis à *saltu*.

... [sacrificium, &c.] Saturno sacrificium fit capite aperto. vide Plutarch. problem. Macrobi. Saturnal. Sernium 3. Æncid. 28. Pliniū sexto.

... [zum Tarpeium] Saxum Tarpeium v. infra. Tarpeæ: & Tarquitiæ Scalas: adde legem 2. in fin. ff. de pœnis.

Scanam [re vocat] re vocat, alij, te locat.

Scandu ...] Scandalaca.

Scapten ...] Scaptenfula in Macedonia) Huius non meminit Stephanus, sed *σκαιπτιονίδης* Thranix nec metallorum etiam meminit.

S...] Scaptia tribus.

Scelerata porta [qua & Carmentalis] adde S. Religioni est.

Scele ...] Scelerata porta.

Sceleratus campus [defossa] v. S. Probrum virginis Vestalis.

Sceleratus vicus [corpus eius iacens filia carpento] *superuecta* v. Litiū.

Scena [adde J. Secepsita. Scen[as]] scenas. *vespertina* v. J. Vespernas.

Schedia) Glossis Sciodia. *Καρουδία*.

Schoeniculas] Plautus in Neruolaria apud Varronem 6. de lingua.

idem] Plautus in Cœnulo.

Schoenicula] schoeni. v. Nonium.

Scirpus] scriptum. Glossis scirpus *φλῆς πῆμα* *πυξ.*

in scirpo nodum querere) Species prouerbij. 30

scirpo induitur ratis] scirpea induitur ratis: alij legunt, scirpea.

id est] iam te.

Sciscito] Scisco. vide S. Ni quis scicit.

Scita plebes] id est plebs scita. v. §. 4. Inst. de iure naturali.

plebs] pleps.

Scium populi] Tē... &c.) Terentius Phormione, satis, inquit, scita est. & in Heautontimorumeni. At si scias quam scitē in mentē venerit. 40

Scorza] vide Varr. 6. de lingua.

dicta] dicti.

Scorzeum] Scranctum.

Scrapta] adde Nonium in Scraptas. & Varronem.

excreare] adde Nonium in Screare.

Scribas] hinc scriba magistratus iur. vlt. §. 17. ff. de muneribus. inde scribitus in l. 1. ff. de muneribus: vel scribatus. vide Titul. Cod. de Tabulariis scribis, logographis & censualibus.

antiqui librarios & poetas: & post, at nunc scriba librarij qui rationes publicas scribunt in tabulis] hinc librarij horreorum, caducorum, depositorum. in iure l. vlt. ff. de iure iuramentis: scripturarios vocat Nonius & Tabularios: quorum fit mentio in l. 18. §. 10. ff. de muneribus. qua in lege recensentur Archeotæ & logographi. his adde librarios, calcula-

toies & rationarios, de quibus in l. 15. §. 5. ff. de excusationib. tutorum.

Scriptum] scribitum. de ludo scriptorum v. Tullium 1. de Oratore & Nonium 2. n. 7. in scriptat.

vbi] vbi scribæ.

Scripturarius ager] alij scriptura ager publicus adde Nonium 1. 172.

Scrupi] aspera [axa] inde scrupedæ: v. Varr. v. Nonium in Scurris: Scuræ v. Nonium in scurrile duobus locis & Isidorum 10. in scrupulosus:

cupi] *εἰς* *εὐρυπυρῖν*.

Scipiadas, &c.] Scipiades dicto, penitusque interemit ipsi, molli & delicia Luci, effugit atque in ego & sectatori adiduo quo rectius Scut ...] Scutulum. (dicās.)

Se pro sine] Se pro sine. exemplum vide infra in Secordiam. Significat interdum dimidium vt in selibra & femodio. vide Varronem 4. de lingua, vbi de asse. (cium.)

Secepsitam] adde supra Scena: & infra Secepsiones, narrationes] ab antiquo fecere, quod est dicere. vide Inseque apud Entium, dic: & in seixit dixit. vide supra Inseque Glossis in seque: e. & in seiro narro. (spita.)

Secium libum] [secepsita] vide supra Secepsita] [mysteria] adde S. Mundus.

Secordiam] alij, focardiam, vt & Glossæ: ex se quod est sine] vide supra Sed pro sine. vnde quidam hic legunt sed.

sectarius veruex] alij sectatus veruex.

Seccio, persecutio iuris] vide infra Sectores: Sectores] Alcon. 3. Verr. Sctor, Æstimator, aut redemptor bonorum damnari atque proscripti: sectio, ea redemptio. adde Ciceronem 2. Philip. vbi de sectione bonorum Pompeij.

secus] vide Sexus. Charis. 1.

sediculum] sediculum.

Seges] vide Nonium in Seges.

Segesta] Beneuentum] v. S. Beneuentum & quæ scripsi in Omen. (gnitia.)

segnitia] vide Nonium in Segnitas pro sefeliqualstra] ita legitur in editione Haloandri in lege 4. ff. de supellectile. pro. sedularia.

Sella curulis locus] Sella curuli locus.

Sementina seria] 1. Macrobi. 16.

Semis] S. literam pro aspiratione v. infra Sempronia horrea] lege Gracchi] de frumentaria lege Gracchi v. Ciceronem 3. Tuscul. & Flor. Epir. 60.

Senacula tria] dixi ad Nouell. de ordine sedendi quæ est 62. adde Gellium 14. capite 7. de Senaculo. v. Varronem 4.

D. T.] de Republica.

in quo exterarum nationum legatis senatus dabatur] Is locus Græcostasis Varroni 4. de lingua 33. Plin. 2.

Senaculum] alij Senatulum.

Senatus decretum à consulo] hoc vult Festus, aliud esse Senatus decretum, aliud Senatusconsultum, huius illud partem esse, verbi gratia, vt si alicui decernatur Prouincia.

Senis crinibus nubentes ornantur.] Plautus in Mostell. gerendum cenfeo morem & capiundas crines. Idem in Milite, adducas matronarum modo, capillo ornato: ciues, vittâsq.ue habeat. Cæterum seni crines hoc loco, in sex partes distin. Martialis, portabat vxor rufa crinibus septem.

spondeo] spondeant.

Senium] adde s. Anatem. & Nonium in Senium.

Sentes] turba) lupa. ratio enim carminis Iambium vel Pyrrhicum postulat.

Sentinare] 19. Gellij primo inde Sentinatores.

sentinat satis) sentinat ratem.

Seplasia] platea Capuæ in qua vnguentarij negotiari solebant, de quibus vide Varronem 6. de lingua. hinc Glossis seplasiarius & seplasiarius *παιτοπώλης*, *παιτοπώλειον* seplasiium, iisdem Seplatiarius *μυροπώλης*. adde Nonium in Seplasiium.

Cicero] in Pisonem. vbi v. Asconium.

... septem stella] Septentriones septē Stellæ. vide Varronem, 6. de lingua: 2. Gell. 15.

Setimontio] Faquali) Fagurali.

Cermalo) Germalo.

Opita] Opitre.

Cispius] Cistion.

Mesitis] Dei s. de Luco. vide Varronem 4. de lingua & Seruium 7. Æacid.

Septimontium] vide Varronem quinto de lingua.

septem locis] septem montibus v. Plutarch. in Problem.

Cermalo) Germalo. vide suprâ Germalus.

... chrum est] sepulchrum est.

... is dicitur] Sequester is dicitur. adde 20. Gell. vi. Glossis sequester *μεισις*: *ἑν τριτος* *συνδικουφραξ* scilicet: *μεσις* *ἑν τετρατος* scilicet: *μεσις* *ἑν τετρατος* sequestratio.

ora...) oratione quam scripsit de indigetibus.

Plau...) Plautus in Mercatore.

Serilla] Istrica) Histricia.

Subcus] Subscus. v. infrâ Subscudes.

Serpis] Serpula) v. infrâ Serpula.

pro spiratione] v. s. in Semis.

... antiqui] scripsit antiqui.

Serpula] v. s. Serpsit.

Serriorem] asserat manum) adserat manum.

adseror] v. s. Adferere.

seruatur] alij feritur. alij, feruntur.

Seruilus lacus] eo) ab eo.

Seruorum dies] Tullius filius ancilla) & vt in-

frâ, natus serua: vide Liuium 1. natus est) ædem dicauit Diana.

Seruorum dies] Idibus) Idus.

natus serua) Sic Liuius primo. alij legunt seruus.

seruos) ceruus.

... in carmine] Sefopia pro sedilibus in Augurali & Saliari carmine vel Solia.

Sestertius quarta pars denarij quo tempore] v. 33. Plinium tertio Vitruuium 1. Macianum de affe.

Sestertij no...] Sestertij nomen.

bigati] adde s. Graue æs: 33. Plin. 3.

Sex suffragia] adiecta) adiecta.

Sex Vesta] sacerdotes constituta) Numa quatuor Vestales cum maxima creauerat. Postea Tarquinius Priscus duas addidit, vt essent sex cum virgine vestali maxima quia ciuitas Romana in sex distributa partes, in primos secundâque, Titienses, Ramnenses.

Luceres) L. Tarquinius Priscus tribus sine Centurias auxit: ac sex fecit primos ac secundos (quod etiam confirmat Liuius & Dionysius: Ramnenses primos & secundos Tatienses, primos & secundos Luceres.

Sexagenarios] vide Nonium in Sexagenarios. 12. n. 22.

eius) eas. arguerit) arcuerit.

quo tempore primum per pontē coeperunt comitijs suffragium ferre, & post, de ponte) vide suprâ De pontani. Inde prouerbium, sexagenarij de ponte apud Nonium d. et loco. v. Macrobius primo Saturnal. 5. Varro. 6. de lingua: Ciceronem pro Sextio, & adde Herennium pro Roscio. Ouidium quinto Fastorum. Plutarchum in Problem. Quod ad pontes attinet, Pontes, mensæ erant angustissimi & pedibus altioribus, singulis singulis tribus adtributa, in comitio vel foro ad tempus positæ quibus suffragiorum cistæ imponebantur, de quibus vide Ciceronem 3. de legib. Plutarchum in Mario

Sextanarij asses] vide Varronem 4. de lingua vbi de affe.

quod] quo. propter bellum Punicum] vide suprâ Graue æs.

vt ex assibus qui tunc librarij erant, fierent sextarij] sextarij, id est seni. vt s. in Graue æs: 33. Plin. 3.

per quos cum solui coepitum esset) hic locus facit ad intellectum legis 102. ff. de solutionibus.

Sexus) secus vide s. Secus. Charif. i. virile, secus non virilis sexus.

aliter significat, &c.) aliter sexu, natura habitusque.

agit)

agit] ait.
virili sexu adoptauit sibi] virile sexu adoptauit sibi. Nam antiqui sexus in neutro dixerunt. v. Nonium in Sexus.

fibina] fortasse id teli genus quod Gellius 10. c. 25. scibones nuncupat.

fibus callidus acutus] v. S. Persius Persibus. sic *versantur*... hic agit de fucula.

... *pellant dolonem*] luperum appellant dolonem.

dolonem] v. Virgil 7. Suetoniū in Claudio. alia significatione sumitur in l. 52 §. i. ff. ad l. Aquil.

orte morôque] motte morôque.

Sexto Tarpeio] vide supra Saxum Tarpeium.

Sicilices] ita Gell. 10. c. 25. alij Silices.

Sicilibus] sicilibibus.

Sicilicum dictum quod semunciam fecerit] in eptum etymō. Nam verbo Syro sicet, stultum est Latinam originem quætere.

Sifus] . *generatina*] lege Riuallia, quæ de riuallibus lata. Qui Riuales v. l. i. §. 26. ff. de aqua quotidiana.

Signare] Scribere] v. S. Resignare. & Resignatum. Præter significationes signandi hic enumeratas à Festo hæz videntur adiciendæ designare, offerere, imprimere. v. Nonium in Signare: & Signata virgo, integra. v. Nonium in Signatam. Quin apud eundem, Designare, est cum nota & ignominia aliquid facere. v. l. 39. ff. de v. signif. & Reuardum §. Var. 10.

modo anulo signa imprimere] v. l. 22. §. signū & passim ff. qui testamenta. l. i. §. si pecunia §. ff. de postu. vnde signatores & signatorius anulus.

modo pecora signis necare] Virgil. i. Georg. Aut. pecori signum, aut numeros imprehit acerris.

... *ri dicitur*] signare dicitur.

consignare] adde l. penult. ff. de donat. inter virum : l. vi. ff. de dote præleg. l. acceptam Cod. de v. furis. l. 20. Cod. de pignori b.

Silicernium] Cicero 2. de diuina. Nonius in Silicernium, ait silicernium esse conuiuium funebre. hinc Glossæ Silicernium *ædificatio*.

silicem] silentium. alij solum.

silentium] adde infra sinistrum & solida sella.

obolostate] Cæcilius obolostate. & Donatus in Adelp. v. Nonium variis locis. Planctiadem.

Siluij] Iulo) Iulio.

Silus] alius est à Silone de quo v. Nonium in Silones.

nafo] *suzum versus repando*] Glossis *simpludiarum* *supera*] *simpludiarum*. alij *simpludiarum*, quæ simpli ludij a. d. hiberentur.

D. T.] duntaxat. vt §. Senacula.

ludi corbitore] *ludi*] defultor & sique. alij, ludi comitores, qui & corui: metaphora ducta à coruis qui ita volant.

ludorum] ludiorum. alij ludionum.

indictina] v. S. Indictium funus.

Simpludiarum] simpludiarum.

Simpulum] v. Tertull. c. 13. Apologetici. alij legunt sympinium ex Arnob. 3. 6. alij sympium. ex Luenale. vnde Simpulones. alij simpuuium, de quo vide Nonium in Simpuuium. Glossæ Simpalum *κιάδος*.

Simultas] Glossæ *αἰτιοποιεῖν ἕχθρα, ἀπεχθῆναι*. ... in prouerbio) sine sacris hæreditas in Prouerbio. vide Plautum in Trinumo & Caprius.

priuata] v. S. Priuata. & Publica sacra. dixi ad leges XI I. Tabul.

relictūque hæres sicut pecunie etiam sacrorum erat] Cicero pro domo sua : Quas adoptiones hæreditates nominis, pecunie, sacrorum securæ sunt. Vopiscus in Aureliano, Iube vt lege agatur, sitque Aurelianus hæres sacrorum, nominis & bonorum totiusque iuris, adde quædam alia ex §. Gell. 19.

sic] *in prouerbio*) sine sacris hæreditas in Prouerbio. vide Plautum in Trinumo & Caprius.

sinistra aues] *exorientes*] quæ nunquam occidunt.

Sinistrum in auspiciando] at silentium &c.) hoc vult Festus Sinistrum auspiciū, lætum ac posterum esse silentium, quod non est interpellatum.

silentium] adde §. Silicernium. *dubij*] vbi.

ad] at.)

Siparum] *mimicum*] minutum.

Siremps] *quasi similis res ipsa*] quasi similiter malè. Nam Siremps dictio ex tribus composita quasi similis res ipsa. Quin *si* siremps in ablatiuo sirempse facere, testis Charisius libro 1. v. Briffonium 2. de formulis p. 117.

Sisitem] adde §. Sospes.

Sistere] quod] quam.

Sobrinus] v. l. 3. ff. de gradibus. Consobrinus.

Sobrinus] Sobrinus.

Sodales] *dapibus*] datis.

Sodes] v. S. Cumalter. V. Sultis.

Solatium] hinc solari, qui hoc morbo laborant. 29. Plin. 6.

Solea] *pro*] per.

robusta] *robusta*.

paries craticius] vide l. cum duobus §. 2. §. v. bi Mela scribit, si duo vicini semipedes inter se contulerint, vt ibi craticium parietem inter se ædificarentur 13. ff. pro socio, vbi quidam legunt concraticium. dixi ad illam legem. adde §. Intergerinus.

Solicitare] sollicitare.

citare] v. S. Procitare.

citare] v. S. Procitare.

citare] v. S. Procitare.

Solida sella] *sic totum ait dictum solidum* vide infra Solla.

Solino] Idem Messala.

Consulo] male; sic emendo. Nam idē quod soleo, & ita solinunt, pro solent. Nequinunt pro Nequeunt. v. §. Nequinunt.

Solipunga] Solipuga. alij, salpuga vel salpūga, solpuga, solpugna, solipugia, solipagna, solipaga. adde Plin. 29. c. 4. Liu. 9.

malefica] Veneficæ.

Solitautilia] Gloss. *ἑταροῦ κελύου ἢ ταύρου.*

Veruices] verbices sollum.

scelotum] v. j. Solla. *caditur*] creditur.

putent] portent. *confusa*] confixa.

antiqua cōsuetudinis] antiqua cōsuetudine.

Solla] folia vel sola.

solla] foliar. *solla*] à folio.

lauandi] cauandi.

à sedendo] ascendendo.

à sollo] solo. v. j. Sollo.

Solla] sola vel solia.

folia] foliare vel folia.

solliferium] solli ft. V.

Sollistimum] v. Tull. 1. de diuinis Attius. Pulcher in Auguralis disciplina libro primo) v.

Tull. 3. Epistolarum 4. vbi dixi) *humani*) humana vi vel humi cadant.

auti] aut.

Sollo osce] v. §. Solitautilia.

quod nos totum] v. Solida sella.

suasa] Vasa.

solla] sollo.

curiora] curiosa.

solliferreum] v. §. Solitautilia.

solemnia] v. §. Solemnia & Solitautilia.

Sollo] *Liuius*) Lucillius.

Solox lana crassa] Gloss. *ἑταροῦ κελύου ἢ ταύρου.*

hirco] atque hircio, vel hircóque.

Solox] *Barathro*) *Barrato*. (palciur) al. pascitur lana.

pascali] pascali,

hirco] hircio.

Solum] *aliubi*] alibi.

Soniuiuius] Vtut hoc verbo Cicero in Epistola ad Cæcinnam. 6. Epistol. familiar. 6.

Sons] Gloss. fontes *ἑταροῦ κελύου ἢ ταύρου.*

Insons] v. §. Sons.

Sonticum morbum] Glossis Sonticus morbus

vide v. §. adde E. Insons. adde l. 4. §. 5. ff. de Aedilitio. vbi dixi.

qui nocent] qui noceat.

Soracum] (aracum vel Sarracum Iuuenali

Satyr. 6. & 5. vel soracum Virruuius libro 10.

c. 1. serracum Quintilian. 8. c. 3. hinc serraculum in l. Quemadmodum 29. §. 2. si nauis. ff.

ad l. Aquiliam, vbi alij legunt seruaculum, feramen, ferraculum, verrinem, verriculum, gubernaculum.

Pla. . .) Plautus in Perga.

icillum] cicillum.

Sororiare) Sororizæ.

fratercularē) v. §. Fratrare.

Fribolaria] friuolaria.

papilla] tum papillæ primum (primulum

Facrnus) sororiabant. illud volui dicere, Fraterculabant.

Sor oriare) sororizæ.

Sororium Tigillum] v. Liuium.

Metij sufferij] Metri Fusitij.

Curiatij] curiari.

sors & patrimonij significat] Glossis Sortes

ἑταροῦ κελύου ἢ ταύρου.

Sortuillus] *serutillus*: alij, *Sartuillus*, alij

serutillus.

suillus] *suillus*. *Sos*] v. §. Sas.

dea dearum] dea diarum. vel dia dearum.

Sos] *dea*] dia.

Sospes] adde supra Sospitem. Glossis Sospes

v. §. hinc Sospitare j.

Sospitare] adde Nonium in Sospitent.

Spara] Glossis Sperus *ἑταροῦ κελύου ἢ ταύρου.* adde

Nonium in Spati: Sparios, Sparus. v. Nonium

18. n. 12. Tullium l. 200. Milonem: Gell. 25.

murices] rumices

in M. An.

Triumuirum] Triumuir.

Speclio] Augurum alij spectionem & nunti-

ationem. alij spectionem tantum habebant. Magistratus verò auspicia, spectionem,

& obnuntiationem. Varro 5. de lingua. Cicero

Philipp. 2. & 3. de legibus, & 2. de diuinat.

13. Gell. 14. & 15. spiciēdi verbum id & auguralē est. v. Varro in 5. de lingua, Respici 2.

uis Auguribus quoque dicebatur. v. §. Respici-

ae aus.

quia] iis qui. *Speclio*] Speclio.

Specus feminino] adde l. 1. §. 3. ff. de riuis. Non-

ium in Specus.

stirps aut] stirps vt.

Ennius] xvj. Annaliū, vt refert Priscianus. 6.

causa] causa vel caua.

sub monte alta] alte vel montes late.

intus pasebant] in tus parebat. vel in tus p-

tebat.

Speres antiqui pluraliter] vide Nonium in

Speres.

Spetile] Spetile.

villibus] villis vel suillis.

Carbonaria] *Aulularia*] vide Nonium c. 20.

numero 633. in Præcium.

pernam] aliter v. Nonium c. 2. n. 633.

sueres] hoc quid sit, querendum.

spetile] *spetile*. *callum*] galium.

Spetile] *spetile*.

Spicit sine præpositione] v. §. Auspicium.

Plautus] in Milite.

quod vbi Rex paulo, &c.] quos vbi Rex paul-

los spicit de coribus altis. alij, Quos vbi Rex

paulo aspexit de collibus summis.

paulo] dulo. vel sedulo.

contibus] pontibus. alij collibus; alij, cortib.
Spicum masculinè] Speum masculinum. v.
Nonium in Specus.

hunc stirpem] v. §. Masculino.
hanc annè] v. §. Petronia amnis, & Petène.
Spinther] Plautus in Menachmis.
Spintyrnix] Spinturnix: iocèdiariam auem
appellat Plin. 10. cap. 3. v. Iulium obsequentem
libro, de Prodigijs. Lamprid. in Commodò.
Spinturnicium Plautus in Militè.
occursatrix, &c.] videntur hinc verba alicuius
Poetæ referri.

Spondere] Compositis rebus diuinis) adde §.
Conspoufor.
sponsis] bene sponsis.
Spurcum vinum) v. Nonium in Spurcum.
Glossis Spurus ἀνάσπαρος, ἀχρῆος.

Squallidum) adde Nonium in Squalam,
Squalare, squalidum, squalor.
Squarrosos] scarrosos.
Squarrosa] scarrosa.
Squarrosos] rupicum] rapicū. v. §. in Petrones.
Stagnum] v. Varronem 4. de lingua.
στανυῶ) σταγῶς : alio significatu Stagnum
Glossis στασιπέτρα, Stagnea στασιπέτρα. v. l. 9. §. 2.
ff. de fallis.

Stalagmium] ium) rum. Virg. Aureum.
Stata] de sacrificio] de sacrilegio.
Stata] cultus firmus] id est fecit ac prestitit.
Statuliber] vide titulum ff. de Statuliberis. 30
Glossis Statuliber ἐλευθερῶς, χροῖνο κτ' διαδύσαν
ἀεὶ ἐστίν.

Status dies] alijs statutus. Glossis ὠρισθῆναι
ἡμέρας, περὶ δὲ νόμοις.
hostire] vide suprâ Redhostire.
in Curculione] & in de quo vide Ciceronem
30. officiorum.
si status conductus dies] dixi ad leges xii. Ta-
bularum.

Stellâ] qua ex lamella] stellâ que ex lamella. 40
Stellati] Stellatina tribus, de qua Linius 6:
stellionem] stelionē v. Titul. ff. stellionatus.
Plinium 30. c. 10. Virgilium 5. Georgicorum.
Glossis stellio ἀστράλα βότρυς.
Stercus] v. §. Quando Stercus, adde Varronē
7. de lingua, vbi de hominum diebus causâ
instituitis.

Stipatores] ait Verrius.
unde & stipam qua amphora, cum extruun-
tur, firmari solent) vel à stipio quod est firmo. 50
vel hinc stipulatio dicta. Instit. de verborum
ob. Isidorus 17. c. 7 stipare notat vocatâ quod
est stipentur recta, sanè hæc stipa qua an heres
cū extruuntur, firmari solēt, Tertulliano crux
dicitur Apologetici 12. & 16. Hesychio νάματα.
qua) quam.

descriuantur] constituantur: vel destipatur.
Stipatores] antiqui latrones vocabant] v. §. La-
trones. hinc Nonio Latrocinari, militare mer-
cede. Glossis Stipator σαρμαποφύλαξ, qui & iis-

dem fatellis.
Stipem] & id quod] de coque.
stipendium militi] Glossis stipendium ὁ ἀ-
νιστήσιον μισθὸς στρατιωτικὸς σιστρέσιον, ἐπι-
δοσῶν.
stipulari] hinc stipulatio Glossis ἐπιρώτησις
ἰκανὸς ὁσία.

Sti. . .] Stirps.
à stirpe supremo] v. §. Recto fronte. 7. Noniū
10 in Stirpem.

Stiricidiū quasi stillicidiū] Glossis ἰδρῶσις, ἰδρῶς,
stilla] Glossis σαλιῶν, σαλαγμός: Itarpa, Gutta.
Slata] Gloss. Slatta περαιτικὸς σκόφος εἶδος.
sed ea] scilicet. v. Strenam.
stlitem] v. §. Strenâ & Stritauum. hinc De-
cemuri Stlicibus iudicandis. v. Quint. l. 1. c. 6.
Stolidus] vidi] vide: al v. depugnare.
quia] quid illi] illic vel, ille.

Andronico] Androgyno.
20 oportuit] oporteat, vel oportebat.
Strebula] Plaut. in Friuolaria que nō extat.
Strenam] teritiumque] initiumque.
ut in loco & lize] diuersè tamen. Nam in
Stilis & Stlocus S. & T. preponitur. in Strena,
Stantium.

Striges] coniuncte] continueate.
Stri...] Striga Glossis λαστραγῶν, ἡνὴ φαρμακός.
Strigas] τῶν, ἐν & τῶν) σῆρμα πομπέυειν νυκτικῶν
ἐστὶν γὰρ εἰς ὄλεθρον. Alciatus in Parergis.
Stritauum] v. §. Slata.
Strophus] στροφῶν) στροφῶν. adde Nonium in
Strophium. diem] s. idem.
Struere] in struere] in industria.
aut] at.

In xii. v. l. 233 ff. de verbor. signific. dixi ad
leges duodecim Tabular.
fure] fure vel fugere.

Strues genera liborm. v. §. Ferctum. Glossis
strues ἐξ ἄλλων σωρῶν καὶ θυμῶν.
Strufertarios] Struifertarios v. §. Ferctum.
adde Catonem in lib. de re rustica.

Struices] Plautus] iu Menachmis.
Strupi] Strui.
Strutheum] Stultorū feria] v. §. Quirinalia.
Stuprum] adde Nonium in Stuprum.

pergetis] pergentis.
Suadeda] sed te. Idem Messala.
Suasum] adde Insuasum.
Plautus] in Truculento.
fumose] v. Noniū c. 16. in Impluuiatus. 60
Sub corona] §. Gell. 7.
veneat] veniat.

Subiugum] ipsi eam] specie iâ vel specie eâ.
Sub vineam] v. l. 13. §. 4. ff. de re militar. ad-
de infra Vineæ de vite, ad legem 13. §. 14. ff.
de re militari.
Sub viue] summissi] subicit. subii] subicit.
voles] adde infra Velitarro.
Sub vos placo] v. §. Ob vos sacro: Eūdoitiū.
60 supplico] supplicio.

ut in legibus) hæc exemplar nihil ad rem.
edendôque] *etendôque*.
Subditur dicitur Index] v.l. 60. ff. de iudiciis
 ubi dixi.

Subiecs] 4. Gell. 17. subitice Nonius.
unde] inde. *aerio*] ærio, vel sonitu sequo.
Subici] *explandi*] *expandi*.
Subigere] *subicere*.
libro] xv. Juris Pont.
Sublesta] hinc sublesta fides, infirma. v. Non. 10
 nium in Sublestum.

Sublicium] v. Liu. 2. Plin. 36. c. 15. Varr. 4. de
 lingua & 6. Cæsar. 4. de bello 3. Vitruv. 3. Glos-
 sis Sublices. *καταπύρες οι εις ποταμὸν τὴν γέφυραν*
καὶ οὐκ ἀδύνατοι.
Sublimavit] adde Festū in Sublimare. Glos-
 sis sublimo d. l. a.

dixit] dixit Cato. (care)
Sublucare] Paul. 5. Sct. 6. §. actor. v. 3. Collu-
Suboles] *olefcere*] v. 3. Adolefcere.
adulta] adulti. *indoles*] v. 3. Indoles.
Virgilius] 3. Georg.
Subrumari] v. 3. Adrumavit & Rumen.
hi] vocabantur] rumis vocabatur.
lac] lacte. *Subscudes*] v. 3. Serillæ.
 . . . *bsidium*] *subsidium*.

ut Plautus . . . *gite nunc subs. . . t triario si*
 Plautus. Agite nunc omnes, quasi solēt triarij.
triario] Liu. 8. v. Varr. 4. de lingua.

Subsilles] Ipsulles. 30
Subucula] adde j. supparus.
Subuerbustam] dixi ad l. 1. §. 8. ff. de fugiti-
 vis: & ad Vlpianum Titul. 1. §. 11.
ulcerosam] vicerosam.
Subulo] *tibicen*] Glosfis subulo *αὐλῆτος*, adde
 Varronem quasi subflo.

Suburam] v. Varr. 4. de lingua. Quint. 1.
 & pago Succufano] Idem Varr. 4. de lingua.
Succenturiare] *militaria*] malicia.
succenturia] succenturiata. 40
Succerda] *stercus suillū*] Glosfis Succerda *χορ-
 εῖν*. v. *απορ*. adde Nonium in Succerdæ.
Succidanea hostia] adde Non. in Succidia.
succedendo] succedendo.

Succingulum] Plautus] in Menechmis.
Succotilla] Succotrilla, succotilla, succotril-
 la, v. 3. Crocotillum.
feminea] femina.
Sodellis] *rodellis*. v. j. Todi.

. . . *cula est machine genus*] Succula est ma- 50
 chine genus. v. hunc locū restitutum ab Vri-
 no 3. col. 186. Glosfis Succula *δοκιδεσ*.
hyadas] Cic. 2. de Natur. 13. Gell. 9. Virgil. 1.
 Georg. Glosfis Succulæ *ὄσδης*.
Sudiculum] *Seduculum*.
Sudum] v. Nonium in Sudum.
Sufes] v. Senecam 1. de Trāquillitate 3. quo-
 loco Medix non Ceryx legendum.

Suffibulum] v. Varronem.
Suffimenta] *dys*] bis.
pralio] pilo. 60

Sufficus] *fisici*] *similitudine*] v. Afconū 1. Verr.
 vbi de (portis, (portulis, (portellis, (accis, (ac-
 culis, (acellis, (fiscis, (fiscinis, (fiscellis) v. 20. l. 7.
Suffragat] *suffragatores*] v. 3. hunc locum e-
 mendatum ab Vrsino col. 217.

Sulce] *quia illi dicunt δὲ λωο*] ita Latine lite-
 ram S. addunt Græcis nonnullis v. j. *Supparus*.
Sugillatum] *κολλων*] *κολο*.
Sullum] *subire*] (urire. Glosf. furit *καταρῆ*.
Suffuerat] *sub eodem lecto fuerat*] v. l. 1. §. 26.
 ff. de Sillaniano.

Sulcis] *sodes*] si audes; vel, sodes, si audes, vide
 supra Sodes.
ulicet] *in loco*] *ilicet*, *ire licet*, *illico*.
scis licet] *scilicet*. *sum*] *summam*] *summa*.
Summanalia] *ficta*] *fiactæ* vel *facta*.
Summu] *si*] *summissi*. *si*] *fiat*.
Terentius] forte in Adelphis, vt multica-
 dam iniuriam dixit.

Agnorizomene] Anagnotizomene.
Supat] *spat*. vide 3. Inspare. *spat*] *inspigit*.
Suppelletilis] hoc ait, *suppelles* facit *suppel-*
letilis: senex senis. hoc nullam syllabam illud
 duas adsciscit. Vide Charif. 1.

proportionis] *portionis*.
alia complura] *alta* *comprum*. V.
Supercilia] *in Lunonis tuicla*] Varro 4. de lin-
 gua eadem scribit.
luce] à luce Lucina. Pl. verò 16. c. 44. à *lucov*
frumur] *fruumtur*. 30

Supercilium] vide supra Cilium.
Superefcit] vide supra Escit.
Rome] *Romanis*. *Atius*] *Acer*.
hinc] *si*. *sedir*] *cedit*.
Supersites] Cicerò pro Muræna: alius, qui
 supersunt mortuis incolumes. Inde *supersti-*
 tiosi. v. Cic. 2. de Nat. v. Non. in *Superstitiosus*.
vindicias sumere iubentur] dixi ad leges XII.
Supparus] vicitur hoc verb. Plaut. in Epidico.

Subucula] v. 3. subucula. 40
Afranius] in Epistola. Sic Non. in *Supparus*.
Suppernari] est etiam adamas *supernas*, a-
 pud Macrobiū 2. Saturnal.
Caru] *Carullus* versus ad Colonia in-
 . . . *fossa ligaria*. . . *curi*] in fossa ligari ia-
 cer *supernata* securi. Politianus, *expennata*: a-
 lii, *separata* scripserunt: & pro ligari; alii, *ligu-*
 ri & ligeris.

Supprenum] *ut in legibus* XII. *Tabularum*.
ma tempestas esto] dixi ad leges XII. *Tabula-*
 rum, adde Varronem 5. de lingua 17. Gell. 2.
 Cenforium de die Natali, item Plinium 7.
 capite 60.

Suppum] *alij*, *Supū* Græci *ὑπὸ* v. 18 l. 61.
ponentes literam] *p*ponentes S. *literam* ita le-
 go: & à me est. id quod scripti 3. in Semis &
 Serpsit & in verbo sulci.
si] *suggeri*] *suggeris*. *rogar*] *rogas*.
Surremir] v. 3. Abemito.
manu] *manum*.
Surremsit] v. 3. Abemito.

Sarum] v. *Crebrifuro* & *Rigido*.
ferret] *serè*.
Suque deque] eo vititur *Plautus* in *Amphitruone* 16 *Gell*. 9.
Sutele] *Fulgent*. *Plaut*. in *Casina* & *Captiuus*.
merula per versus) *memineris*.
quod cantat colas) *quos colax*.
cum suo cuique] *cum cibo tu quoque eos*.
...tisque in Proverbum) *utrium quasi eât*.
Vtique in Proverbum. v. *huius loco emendationem* § *col. 191. de Surrio*. adde *Liuii*. 1.
Sycophantas] *quosdam*) *quondam*.
capite] *capital*.

T.

Tabellis] *citrone*) *citròque*. (*tubinales*.
Tabernacula] v. *Adtubernalis* & *Conquod ex Fabulis*] v. l. 182. *de verborum significationibus*. (*Tablinum*] *Tabiinum*. (*Tablino* dicitur. &c.) dicitur *publicorum rationum causa factum*. *Quòd antiqui magistratus in suo Imperio tabulas rationum ibi habebant*.
Tadulum] *tadio*) *tadium*.
Tænia] *sepulchrum plenum tæniarum*) *id est coronatù sepulchraliù*. nisi *Tænia* interpretetur *fascias*, quibus *involuebant mortuos*.
Tapocon] *Tampercon*, *Taencopò*, *Taenptò* *genus scribendi deorsù versus, ut nunc dextrorsum scribimus*) *Huc referri possit, quod Cicero*. 2. *de diuinatione* scribit *Syballam quædam verba, ita scripta reliquisse, quæ ex primis singulorum versuum litteris conficerentur, quæque ab eodem dæmonibus appellantur*.
Tapocon] *Tahenpocò*, *Temperon*, *Tempocon*, *Taempoton*, *Tampercoa*, vel *ταπεινόν* *utroque modo*. *Huius enim scribendi moris meminit Diodorus* 2. *inf. vt nunc dextrorsum id est à sinistra ad dextram*.
Tagax] *à tangendo*) à *regendo*. alij à *tagendo*, quod *aliena ideo tagat, id est, attingat*.
Tagacem] *mutonis manus prescribere posse tagacem*) & *Musconi manu prescribere posse tagacem*. *Nonius*. (*Atticum*. 3.
Taget] *vide Cicero*. 2. *de diuinatione*. & 6. ad *Talassionem*] alij *Thalassionem*, alij *Thalassium*. v. *Dionys*. *Liuium*, *Plutarch*.
Calathus] v. *Calathus*.
Talentorum) adde *de Talento Euboico*. §. *Euboicum*. *de Babylonicò*, *Aelianum* 1. c. 22.
Aureum sex millium denarium) *Idem Plinius* 35. c. 11 *Liuius* 34. *Athenæus* 4. c. 6.
Rhodium & *septem millium*.
quingentorum) *quadrigentorum*.
duodecem millium) *sex millium*.
trium denarium) *trium millium*.
Talam] *Fallam*. *Talionis*] v. 20. *Gell*. 1.
Si membrum rupsit) *dixi ad leges XII Tabularum*.
rupsit] *ruperit vel rupit*.
Talipedare] v. *Taurij*.
Tam] *præpositiuam*) *positiuam*.
Nonius] *Nonius*.

scriptum sit) *quod scriptum est*.
subimus] *audimus*. *quanquam*) *quam*.
escator] *è casta*. (*positiuam*.
Tam] *præpositiuam quendam*) *præpositiuâ*.
Tam modo] *Arrius*) *Plautus idè Triuñmo*.
Tama] *cum labore*) v. *in Flemina*.
Lucilius] *Lucretius*. *neboa*) v. *Boa*.
Tame] *in carmine*) *Saliari*.
Taminia] *via*) *via*. *Fammina*, *malè*. v. *Plin*. 23. c. 1. alij *Flaminiali*.
Taminia] *via*) *via*.
Tandem] *Cicero*) 2. *Catlinar*.
Tappete] *Tapete*: *est autem tegmen vinctum coloris, variis masculini & neutri generis apud poetas, v. Nonium*.
Tapulla] *lex de conuiuiis*.
Tapullam legem] *Tappulam*.
Tapullam] *Tapulam*, *est autem Tapulla cognomen Villiorum ex qua familia P. villius*. *Cof. v. Liuium lib. 51. in sf.*
contere] *contemtere*. alij *concere*, *id est concerrare*.
Tarmes] *genus vermiculi*) v. *Vitruuii*. *Plautum* in *Mostellaria*. *Isidorum*.
Tarpeie] *de qua v. Varro*.
Tarquitias] *Tarquinias*. adde *quædam ex verbo Saturno*. §. *appellatas*] *dicitas*.
Tartarino] *Ennio*) v. *Varro*. 6. *de ling. & Probum* *Eclog*. 6. *Tartarino prognato pabuda virago*.
Tatium] *Tatiani*) *Titini*.
Taurus] *rapientes*) *pariant*.
Taurum ludi) adde *Varron*. 4. *de lingua emendatum* § *vel Taurici*.
diu vendita) *diuendita*.
Taurium] *tauricos*) *taurios*.
Taurore specie simulachra fluminum cum cornibus) *vt Cornibus ita pingitur Liber Bacchus v. Cornua & Liua*.
Taxat] *arbitrione*) *arbitrione*.
Tegillum] *cucullinuculum*) *cucullinuculù*.
Plantus] *in Rudente*.
Tela] v. *Arma* in *f*. (*Arma*. V. *armum vocari existimandum est*) *est quam Temetum*] *Glossis Temetum* *divo*.
sequimini] *sequimini præ*. *Minatæ sequero*.
Temeti] *timor*.
in duobus suffenis] *est Atellana Nonij*. *haud nomen Comici*.
temulantiamque tollite] *exigito temulentia*.
Tempestatem] v. *Intempestatem*.
Templum] v. *Minotaurus* v. *Varro*. 6. *de lingua*.
Temite] *Tenitæ*.
Temia] *Thenfa*. *Glossis Thenfa* *απνα* *δενος*.
adde Varro.
Tenipellium] *promo*) *primo*.
medicamentu quo ruga] *Græci φαρμακον τριος* *jurid ac*.
inducis] *inducitur*.

Terentium locus] vide suprâ Pascales & Sæculares. Aufon. in Ternario, Trina Terentino celebrata Trino stia ludo.

Termes] *nimis*] minus.

Termino] *[sacrificabant]* *[sacra faciebant, vel fiebant.*

Terminus] *[super eum foramen.*

Tertium] *[quintus]* cos.

Tesca] *Tesqua*. Glossis *κατασκευασθησας*, *επι του τοκου*. v. emendationem huius loci apud 10

Yarron. 6.

Thales] *[Thaliæ.*

Thomices] *[Torta]* torto.

Thracæ] *[palmularum]* palmularum, parularum.

Throcum] *[Thraclium, vel Thronus.*

Tyberis] v. S. Albulâ.

Tiberis à Tiberi in eo cecidisset] *Idem Liuius*] *Tibris à Tibri*. alij à Tiberi rege Alogiginum: alij ab eo rege quem Glaucus memoris sumé in Italia interemit *Servius* 8. *Aeneidos*.

Tibicines] *[adificia]* adificiorum tecta fulcra.

Tifata] *[locus]* lacus.

Tignû iunctum adib.] *[ne adificia deteriorentur vineaque ne vinearum cultus deseratur. concapu]* concapet, vel è concapu idest deseret. vel capulo. alij concapes. dixi ad l. j. ff. de tigno iuncto.

Tinia] *[Tinæ.*

Tippula] *[Timulces desidat]* decidat.

Plautus] in Persa.

Neque Tippula leuius] adde Non. 2. nu. 852.

Tintinnire] *[Tintinâ, Tintinnabût & Tintina.*

Tintinnire] *[Tintinâ, Tintinnabûl & Tintinnaculum]* Glossis *κατασκευασθησας*. & *Tintinnaculum* *κατασκευασθησας* dicitur & iisdem *Tintinnabulum*. hinc *Tinnitus* *επος κατασκευασθησας*.

molle] *[mollem, molæ.*

zintinnabant] tintinabant.

Afranuis] in Vopisco. Sic apud Nonium in *Tintinnire*.

Titiuillitium] *[Plautus in Casina. v. Fulgentium Placiadem.*

Todi] *[todillis]* v. S. Succrotilla.

Togatarum] v. de suprâ Prætextatæ. *Togates* Græci Palliatii opponunt. *Togatarum* alia ingenuarum personarum, quæ prætextatæ: alia vilium personarum, quæ Tabernariæ.

Tolerare] *[Aut]* haud.

secedere] *[se cæde, se cædet.*

Toles] *[Tolæ.*

Tollenno] alij *Tollenono*. Glossis *κατασκευασθησας* & *Ciconia*.

Toleno] v. S. Reciprocare.

Tongere] *[Tongitionem]* tongionem.

Ton[sam]remum] Glossis *Ton[sam] Copæ.*

Afota] *[Doradico]* Scalig. 4. Varr.

alius in mari] alius in mari vult magno tenere ton[sam]. alij *Rhetorica* tongent. Scalig. 4. *Varronis*.

Ton[silla]] *[palus]* v. S. Perimnesius.

littore in lada editæ] littore editæ.

Medio] *[Medo.*

Phimidis] *[Phœnissis.*

Topper] cito. *vires]* vires.

vnde] vndæ. *zunc]* tc.

inueniuntur] inseruiuntur, vel inseruntur.

Torrrens] *[quamuis]* quiuis.

Trerini] *[stuuu]* v. *Cuiac.* ad l. 157. ff. de v. sig.

Torrere] *[torreri]* torreo.

eadem in opera] ædet vel *Acedepol.*

Plautus] in Casina.

Torrere] *[torreri.*

Transra] *[pariete in parietem]* per parietem, vel ex pariete.

Trepit] *[Tropolit]* v. *Turbatione]* *[trepidatione.*

Tributorum] *[alia in Capite, alia ex Censu]*

l. 32. in fin. ff. de vsufr. legato. l. vlt. 5. 7. ff. de censib.

Trientem] *[Liuius]* 6.

Trifax] ad Gell. 10. c. 15. in fine. eodem Bifax dicitur.

Trifulum] quia incendit, fundit, aut terat. adde S. *Manubiæ*, *Securium* 2. *Aeneid.* *Tria fulminum genera, quod afflat, quod incendit, quod findit.*

fulgur] fulmen.

Tritonia] *[Tritogenia, Trogenia.*

Tritonis] *[Trogonis.*

Troia] *[lusus]* ludus. M. S. Vrf.

30 *Trometina]* *[Tribus]* v. *Florû* 6. *Epic.* *Liuiû* 6.

Tromento] *[Tromente.*

Trossuli] v. 33. *Plinius* 2. *Trossuli.*

Truo] *[Trumo]* Glossis *Trubuo, Truero.*

onocrotalus] de *Onocrotalo* v. 10. *Plin.* 47.

aliâ, *Truo* verbum idem quod moueo, v. 5.

Antruare.

Tryga] *[Trygon.*

vinum] *[humum.*

Tubilis[eria] v. *Varron*. 6. de lingua. *Quidû*

40 3. & 5. *Fastorum.*

Tudiantes] *[Tuditatores.* hinc *Tudiculare*

Nonio. Glossis *Tudicatores* *κατασκευασθησας*.

Tuor] *[Tuor.*

tuor] *[tuor.*

ria à lecto] *[Tuguria à lecto.* v. hunc locum emendatum S. col. 17.

in V. . .] in *Virgine.*

bolimeo] *[Cæcilius in Hypobolimeo]*

Tullianum] *[lij]* *Tullios* alij.

50 *tullij]* *[tulli]*, qui *Sophocli* *αυλοιστες* salientes.

dixi ad legem *Lines* 15. de act. empti.

Silanos] *[siluanos.*

ornatur] *[ornatur.*

Tumu. . .] *[Tumultu milites]* v. hunc locum emendatum S. col. 128.

ælius] *[Tumulu stilo.*

quam italicum aut Gallicum] idem *Cicero*

8. *Philipp.*

ælius] vide hunc locum emendatum S.

60 col. 218.

Turbellas] Turbelas.
Plautus] in Pseudulo.
quales quantas] quo alto, vel quo pacto.
turbellas] turbelas.
Turrhenos] Turannos.
Tusci] *Ἰουκίων* Ἰουκίων. V.
vicici studici] vicicè studiosi.
Tuscum vicum] Varr. 4. de lingua.
descendente] discedente.
Tuscus] *ὀβσίδιον*] obsessione, MS. Vrf.
Turulum] vide Varronem 6. de lingua.
Argeos] Argeus & Tutulatus. Varr.
Tyria] *hunc ferriū autem*] hūc ferreū autē,
 Lipi. Quæst. 20. V.
V *Acerram*] Varrus.
et alij, & Ælius.
Vagorem] vide Nonium in Vagor.
qui clamor] cui clamus.
Vagulatio] Valgulationo.
in lege] in libro,
defuerit] defugerit.
in tertius] certis.
ob portum] vide supra Portum.
obvagularū] obvagularum. vide supra Ob-
 uagularum.
Valgos] *qui diuersas (uras habeat)* Valgum
 Nonio intorum. Glossis Valgum ἑπίστρο-
 ραλῆς] saulis.
in Sittibergo] in milite. alij, in Scythe litur-
 go.
bracchum] boccum.
Vallesii] hinc euallifacere Varr. apud No-
 nium in Poetica, vbi corruptè vallem fecerunt.
Valuoli] facti] fustions.
Vapula] *vapula ergo*] vapulare ergo.
ideo dico] id ego dico tibi.
non tu etc. non manes? vapula.
Vastum pro magnum] Pacuuius] Imò Varro
 Manio apud Nonium c. 2. numero 347. & Pa- 40
 cuuius Teuctro.
Quales scabres, etc.] *squale*, scab: èque ita
 lego apud Nonium c. 2. numero 437. vide eun-
 dem 2. n. 891.
quod] quamque.
ve victa] vide Linium 5. Plautum in Pseu-
 dulo.
ve vobis] *ve nobis*] in nobis. vel in vobis.
Vesticularia] *qui vestibus, parietes alienos*
perfoliunt] In Græcis τοιχαριχοι.
ve grande] Adde Nonium in Vegrande.
Plautus Cistellaria] Plautus Aulularia.
Veia] vide Varronem 4. de lingua.
Veiarj] V. iari.
vetura] vetatura.
Vel] *Contigatio*] coniunctio.
scilicet] sed non.
Velites] vide supra Adscriptij] Velites qua-
 rum adde Nonium in Velore
Velitatio] vide supra Sub viton adde No- 60

nium in Veles & Velitatio.
Plantus] in Menæchmis.
Venditiones] *olim dicebantur*] Venditio pro
 locatione dixi ad l. Veteres. 19. ff. dect. empt.
 & vend.
Ver sacrum] vide supra in Mamertini, Non-
 nium in Ver sacrum] Liniū 34. Seruium 7
 Aeneid. ad Mexosum sacras acies.
Vredis] veredas. veredos Glossis Veredes,
 10 *πρόο*. Pullus, equuleus.
Vergila] Vergilię Glossis Virgilia, *ἠρεια* etc.
Vermina] hinc Verminari, Nonio.
Vernisera auguria] *mensalia*] Messala, male:
 de mensalibus Auguriis. vide 28. Pha. 2.
Versuram facere] *qui mutuabantur ab alijs*
dispunge qui ferent] *lege ferrent* *versuri*] adde
 Nonium in Versutos & versuriloquas.
Verticulus] Glossis Verticulum *ἄρο δελιον*.
Veruncent] Verruncent Nonio, in Ver-
 20 runcent.
Pacuuius] in Chryse apud Nonium in A-
 ueruncare.
Verata] veruta. adde Nonium in Verurum.
Vescor] idde Nonium in Vesci.
Vesculi] Vesces. Vescus. Gloss. *ἠαγροτος*.
parua et paruum] Iouem] prauæ & prauum
 Iouem.
Vescus] adde Nonium in Vescum. Glossis
 Vescus & Vesces *ἀναγροτος, ἠαγροτος*.
 30 *Vespa et vespiliones*] Vespilones.
vespilonos] vespulæ.
Vesperna] vide Cæna & Scensam. vide Do-
 narum.
Vesperugo] Glossis *Ἐσπερος*. adde Varro-
 nem.
Plautus] in Amphitryone.
Vesticeps puer] alio significatu Vestispici.
 Nonio, vestium custodes.
Veteratores] *Cannius*] Ganius, Sannius, Gra-
 nius, C. Annius, T. Annius, Ganius.
Veterinam] *iumentum*] *ἑσπεροτος*, quod ve-
 here potest: vide Nonium in Veterina. Vete-
 rinatus Glossis *ἠμιασπος*.
Veternofus] vide Nonium in Atquatus.
grauifomno] ita Virgilius pro Lethargo.
hydropicum] pro phisij. Ver. apud Apuleiū
 9. Glossis *Veternofus* *ἠαγροτος, ἠαγροτος*.
Viatores] Sumitur etiam Viator pro vici-
 magistro. Glossæ *veitunt* *ἠαγροτος, ἠαγροτος*. Viacu-
 lum, *ὀδὸν ἠαγροτος* *ἠαγροτος*. vide quæ scripti in ver-
 50 bo Lictores supra.
Vibrisse] Vibucz. Glossis *Vibruca*, *ἠαγροτος*.
ivoi. Legendum *ἠαγροτος, ἠαγροτος*.
vibrisse] vibrissare.
Vici] villas non habent.
magistri paucique] magistrum pagi qui quo-
 tannis creati fuerunt. adde de magistris vici ac
 pagi, supra, Magisterare.
adificij, *adificia*.
ijs, *ius*.

Vicarij) Vicani. Glossis Vicani, *vicarij* Vicani.
vicarij) Vicani
Victimam) Glossis Victimæ, *vicarij* Vicani.
que ab hostibus victis) quæ hostibus victis. a-
 bi, quæ ois hostes victos, sic hostia, hostibus à
 comitis hostia nomen habet, Ouid. dixi ad
 Varronem.

Vicrus, hoc verbo vitur Terentius in Eu-
 buch Glossis Vicrum, *vicrus* Vicrum.

Viget [vid] Jon.

qui, quæ.

Vinalia) duplicia, quæ Venetis, n esse Aprili-
 cæque veneralia: quæ Ioni, mense Sextili.

Vinciam) Viciam L. Isidorus x. in pernicax,
 notat viciam apud veteres dictam victoriam,
 & inde herbam vitiam, victoriam.

Vindicia) Vindicis. vide hunc locum in
 Schedis supra fol. 238 adde quæ scripsi de Vin-
 diciis ad leges XI I. Tabul.

de quibus controuersa est) Glossis Vindige-
 ræ, *de quibus controuersa est*.

vindicias neque sacra, neque in nume veretur)

Vindicia, numen neque sacra veretur.

Scr. Sulpicius ...) Seruus Sulpitius no-
 mine etiam singulariter formato vindiciam
 esse ait rem de qua controuersa est.

vulit . . . *si velitis*) vulit rei sue litis.
arbitros tres iato; tot arbitros aens.
fructus) fructi.

Vinea) etiam militares) Sic Varro 4. de lin-
 gua vide 3. sub Vineam.

Vinulus, Glossis Vinnicus, *vinulus*
 Plautus in Aſinaria.

Vintanus ager) *viracim*) virenti.

Vitilge) non) num.

Vitulans) vide Nonium in Vitulantes.
vi prato vitulus, vt partu.

Viuatus) Viriatus: ita apud Nonium in Vi-
 iates. viriatum maguarum virium.

Viuissimus) *videndo*) viuo. Glossis Vici-
 dum, *videndo*, Vituidè, *videndo*.

Vis) vide supra Citium.

Vmbra) Neptunalibus, & aliis solennibus
 vt in soleni Annæ, Perannæ. vide Ouid.

Vitigram asem) *facilitram*) facillanem.

Volones) *cladem*) pligam.

Voluturna) Voluturnalibus, Voluturno Deo
 suo sacra faciebant. Glossis Vultonus, *de*.

Vruat) vide Varronem 4. de lingua.

qua (si) lit.

occ. . . *caput*) occultat.

Vxorium) *axapiv* *dira*. vel alibi *axapiv*
 " *axapiv*.

as populo dedit) res male.

NOTÆ ET VARIÆ

LECTIONES IN NONI VM.

SIBURIENSIS] Tibur-
 tice. sis. De compendiosa do-
 ctina pe. literas. ad fil um)
 delenda hæc videtur in scri-
 ptio: nec enim hoc primo ca-
 pite ordo literarum serua-
 tur.

CAPVT I.

Cacil.) vide Ciceronem in Catone maio-
 re.

esse odiosum se) alij, cum ipsum esse odio-
 sum.

mala ergo est merx) mala est merx, mala est
 ergo, V mala est, merx, mala est ergo. sic in-
 fra in cap. 3. num. 13. mala est ergo, Turneb. 17.
 Aduert. 21.

reticenti) recenti, Iun. alij, reticentia. Est qui
 hunc locum ira restituit, s. e. Lapid cor cura,
 ærumna corpus conficit. N. Parum est, quod
 te ætas malè habet, ni etiam hic ad malam,
 ætatem cruciatum adiungas reticentia? Ec-
 fare: quæ cor tuum timiditas. territat? s. e.

Mane, expedibo acturum, ibi quod contra
 rogo respondeas.

senem ipsum positum] pro malo I.
sefemet diebus] alij, sæpe meis ædibus: alij,
 quot pestes, iurgia, sefemet hiced emigrantur
 ad bus.

opere qua actor) operæ coactor, cantor &c.
mibi hæ sunt nuptia] mihi nuptia est, Iun.
Trebellius multo] Trebell. u multo.

compendio] compendi, Iun.
velitari te res tamen] velitariet restamus.

Velitari, id est, velitum more pugnare.
Syrus &c.) *sirus*, alij. Si rus scorto consti-
 tuit, claus ilico abstrudi iubeo, rusticæ ne sit
 togæ, Copia, id est, recti. quo loco *rus* con-
 stituere notandum: vt ex Cicerone, constitui
 in Tusculanum: & Iuuenale, nocturnæ, con-
 stituebat amicæ. Alius ita legit, Syrus, Cum
 scorto instituit ire, claus ilico abstrudi iu-
 beo, recti ne sit copia.

andini) at cui.
hyasus) cyatus.

ſœdera tollent) Taati ſe temporis mon-
tes & ſœdera tollent.

auferi] fert.

ſ duce] duce.

quadrupedum] quadrupedem.

doma in frena & iugo) domabit in frenum,
& iunget validè, cuius tenacia infrenari ni-
mis nequit, Iun. doma infrenem, & iugo va-
lido, quarum tenacia ir. frenabilis. Scal. do-
ma infrenum, & iunge validè, equorum te-
nacia infrenari nimis nequit, Lipſ. ex Varr.
Codice.

Vixiſti durus, diſſicilis, tenax) vixiſti triſtiſ,
durus, Lipſ.

8 amanti) quin amantis I.

Hoc quæro ignoſcere iſtic ſolent necis minoris
noxia ſerum. ſi fortè quaſi alia res vini cauo) o-
lùm vt ne habeas noxia ſeruum, ſi fortè quaſi
alias res vim paro, Iun. hoc quæro ignoſcere.
Iſtic ſolent, vel habere minoris noxiæ ſeruum.
ſi fortè quaſi illarum inibi tago. Palm. Quiſi-
laræ, quæ & quaſi illarum Petronio codica-
riæ ac familiaræ pars ſordidiſſima.

Muſconis) mutoſis, ita legendum, de quo
vide Feſtum in Tagax. Horat. 2. Satyr. 1.

Aiace) tagacem Iun. vt apud Feſtum. Var-
ro Colmotoꝝ yac, & φθόρας κόσμου.

Phrygio qui puluinar &c.) Vario κοσμος φθό-
ρας, Phrygio qui poluinar poterat pingere. ſo-
liar. leuigabat Scal.

ſolidè vigebat] ſolida arte vigebat Iun.
ſoliar deſiſgebat. Turneb. 17. aduerſ. 21. ſo-
liar leuigabat Scal & ne lingua.

11 merueris) meminerit.

12 ô peſtiferæ, ponticæ, ſeræ) ô peſtiferæ ſonti-
cæ ſeræ. Sontica, id eſt noxia: vnde ſonticus
morbus, ſontica cauſa.

velle ſolutim hic ſemper incepturus videtur)
velle ſolutim hic ſemper neceſſariu videtur.

Varro Triodite Tripylia &c. & φθόρας] Varronis
Satyra cui nomen Triuiale Triſolium: ſeu de
triplici ſecta eorum, qui voluptati, qui con-
templationi, qui actioni eſſent dediti: vel de
bonis animi, corporis, & vitæ ſeu externis.

ubi inſulū in coactum equuleum) in colea-
tum equuleum T. ad canteri] diſſimilitudi-
nem hoc dicit Turneb. 17. aduerſ. 21.

13 Acherontius capularis) Acheronticus tã
capularis capulo proximus.

Nouius Pappo Præterito] Nouius: Pappo
præterito. Eſt autem titulus fabulæ Pom-
ponij.

mutaueris) inuitabis.

Varro Colmotoꝝ yac & φθόρας κόσμου) Saty-
ra in qua Varro dicebat omnia in antiquum
chaos reditura, ac permixcenda, nõa ſecus ac
in cochleari (quæ Græcis κοπάω) omnia quæ
in olla Turneb. 17. aduerſ. 21.

13 propter cunam capulum poſitum &c.) 60

propter cunas capulum poſitum eſt. Nutrix
tradit Pollinctori: detis habenas animæ, Labi-
dum ventus nos flamine ſudo ſuauem pa-
triam perducit Guil

14 helio propro olfacit) Iun. helluo πρὸς ἑἶρας
olfacit Iun. heluo probè olfacit temetum
Muret.

15 τὸ σῶμα] τὰ κῆρα.

ſum mollior] ſubmollior Iun.

magis vſque ſaltat quàm ego V.) malacus
æquè eſt quàm ego Iun. & Pirh 1. aduerſ. 17.
magis aptus eſt quàm ego V. Camer.

meritò vt quietus, ac demiffior probandus] me-
rentis vt quietus ac demiffior probandus &
χρηστικός ἰπποκρίτης, ἰπποκρίτης: ἀνὴρ ἰσχύς. Turn. eo ſenſu:
Mel or eſt & quietior in luſta & mærote,
ſiue hero co more luger, vt Achilles: ſiue Io-
nico, vt Cædus.

ἄγρια &c.) ἀγρίαιος: ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν: ἀνὴρ ἰσχύς. Iun.

20 præfert Achilles in ſeru Buiſeide amorem,
mollis & honeſtatis fines ſupergeſſo Iun. ἀγρί-
αιος: ἰπποκρίτης ἰπποκρίτης: ἀνὴρ ἰσχύς. Turneb. vt ſupra.

16 cui ſuſpirium tradidit &c.) ipſus ſpiri-
tum cui tradidit qui med eſt animi exerci-
tus, vel, ipſa ſpiritus cui tradidi, qui mei eſt
animi exercituar, vt exercitus hic ſumatur
pro exercitio.

18 alis) id eſt alius. Lipſ.

illicite] illic it.

30 19 hominis) nominis Iun.

minis] mimicis Iun. inimicis.

ſur dominum] Eudo manum. legèdum En-
do ferro manum Cuiac. 10. obſ. 10. dixi ad Il.
xii. Tab. de iudiciis.

21 excitari) exſilire Iun.

& pullos peperit ſitinnicentis) & pullos pepe-
rit ſitinnicetes, Quis non lacte nouo leuata
paſcat, Sed pancarpineo ocimo coacto Liba-
menta legens caduca Veris Ad quos cum vo-
lucres venit puſillos Vſque ad lumina indica,
eſca vilis Scal. in Coniect. Varr.

22 tractum à veſtibulo ſine flocco) malim à
floccis. Plautus, duo defloccati ſenes.

debebas) audebas I.

26 conciones maximas) conciones maximas.
Atellanas) Tellenas Mſ. l. vide Arnobium
aduerſ Gentes, & Iunij Adagia.

28 coagmentum] coagmentum. ita lego.
ſemiſſiata) amulſiata ita lego.

diu gens) id ingens I. dium genus es ad a-
muſſim Palm.

teneo) teneo κἀκεῖ M. S. teneo μακρῶν γ' παυ-
κῶν, id enim dicere ſolebant iudices in iudi-
ciis. vide Heſych.

æquamẽtũ leuigatũ) æquamẽ leuamẽ tũ Iũ.

coæquanda) coagmentanda.

30 nauis mutus) ſonus) nam muticus, vel mu-
ſonus eſt.

32 præpoſtera) propria.

33. *erret exlex*) erret & exlex, Scal.
 34. *parum nullum conficeret*) parum MS.
lapatiū nullum vescebat) Lapatiū nullus vescebat, Lips. Nullus pro non, Comitarum more.
falsaria) Falte Pīsa, Iun.
adstrepas) ac strepis.
 35. *frontem lectica*) fronte lecticam.
 36. *quæ*) quæ MS quod Scal. 4. de lingua vide J. caput 14.
 41. *insecuram*) inspecturam Iun. Inscitam.
aspiciat) aspiciat Iun.
alteram appetat) Alter amat, potat.
 45. *sancte soli mihi in magno mœore, tristitia in summa, crepera inuentus salutis*) Sancte sole mihi in magno mœore, crepera re, inuentus ventus salutis. Pal. quasi diceret, Tu solus in rebus asperis mihi fuisti ventus ad salutem. Verum Scaliger ita emendat hunc locum venustius: Sanni Sole mihi in magno mœore metūque, Tristitia in summa, crepera in re, inuentus salutis.
inuentus) inuentus I. Ventus. Palm.
 47. *à bona vite commodo*) à boue. Lips. à boum vitulorumque commou, ita lego, *viuere*) Vitulari.
sicuti, sic.
 48. *Inscitia*) inscientia, Iun.
 52. *Ex animo*) exanimato, I. exanimum Fab.
hypolimæo) Hypobolymæa, Scal. in Fest. Hypobolymæo mea Muret. 4. Var. 13.
sperebus) Speres in plurali. vide Festum in Speres.
lætans] lætans. Muret: ut Cicero his verbis, malevolentia lætans alieno malo, videatur Græcorum *εὐχρηστικὸν* exprimeret. Sed ramen nihil mirandum censeo, cum Nonius hic verbum, lætare, non lætari interpretetur.
 55. *tetri, tardique*) tardi rarique, Iun.
 59. *senica, non sefencia*) non sefencia, id est nihil: sic Afranius, homo non nauci, Nænus, non quisquilix. Varinus apud Ciceronem, non semissis. Plautus, non assis, non trioboli.
 60. *succussatura*) succussatu, Iun.
victor) vector.
delinæe) delerare, MS. I.
de refo) decreto. I.
lira) lera M. S. I.
labeas) glebas, ita lego, idque fiet evidentius, si huic loco Pomponij in Prostitulo, adungatur alius proximè sequens, in Centuriatim, numero 63.
officium fungor ruderum) fungor ruberum Varric: fungor lberum, Lip. Nam Lucillius in Hispaniam cum Prætoris profectus.

65. *struendum*) sternendam, Iun.

- aggerem*) aggerem.
 66. *illo*) illinc, Iun. alij, Illim pro illi ne. *unum esseri*) vna esset. Turneb.
margopolis) *μαργολίσι*) Satura Varronis in qua infantiam populi furentis in comitia & honores reprehendebat.
die non lemmatos) *δὴν δὲ λημματος*. Vet. dilemmatos, P. Victor quæ vide 4. lib. 23. Var. 5. *diuero*, lemmatos logos Murens: nec enim
 10. *Antipater dilemmanis* vtebatur, sed sogis vt testatur Alexander in Topi: putat autem id esse, *δύο ἐκ μολομματος* & *ἄλλο ἐκ δὲ ἑτέρου μολοματος*, quod etiam viderat Turneb. 8. aduers. 6. & 17. c. 23.
diplanat) complanat, Iun.
 67. *fit maximus muldo*) set maximu multu. Guil.
 68. *tutulatam*) titulatam.
 70. *qui coner noctu clanculum trāsire dotem, ne remittat, vaser honeste vt latites* ac nos laudas diutius) Qui conere noctu clanculum Rūs ire, dotem ne re promittas Vaser, Honestè vt latites, & nos ludas diutius. Guil. i. Verif. Cuiacii. ob. 8. ita etiam legit, nisi quod pro qui conere, legit, *Quin coneris*: & eludas, pro ludas. Cateium quod atinet ad excusam lectionē, Iunius putat Brūtre. idē esse quod deutorare ac comedere: idque Græcis *ἐσθιαυ* aut *βρωμα*. Est alius, qui ita legit, *Quin coner*, &c.
 71. *stagaris*) sta Cai: alij, Sagari.
particulones) qui re in partes cōcidant. Al- ludit. n. ad eos particules inter quos res aut hereditas aliqua est communis.
 72. *si qua opificio non probiter clepere*, scit que opificio non probiter clepere, ita lego.
 74. *annos instiit*) anno in cursu instiit Val. annuo in cursu instiit, Lips.
 75. *venenum Pharmaceutum*) vide 126. h. de verb significat.
 76. *modo sursum, modo deorsum, tanquā colus cernui*) hi sunt Petaurista & funambuli. *consualia*) vide Var. 5. de lingua.
 78. *hic inquam ruder* (Cic.) Hæc inquam ruder. Varro 6. de lingua.
eulitabit) hincilitabat. Varro 6. de lingua: heilitabit: nam & quidam ita legunt apud Varronem.
veluti arenarius) ancarius MS. Turnebii
 17. aduers. 24. Vbi Ancarium ex vrbe Ancara Italia interpretatur. alij legunt agarius, vel perangarius, Iun. velut angarius. Scal. 6. Coniect. Var.
clamat quiritatum) clamit quiritatum ita lego.
 79. *Ciperi*) aperi Iun. Hei perij. *curiosor*) curiosior. Iun. id est curis magis enceta, & macilentior. vide Guil. 3. Varr. Plaut. Aulularia, sar scio magis curiosior, nuiquam esse vllam bestiam. MS. videri ego, ex te

ex te scire qui sit agnus curio. s. v. Qui ossa atque pelvis tota ita cura macer.

81 *Caprona*) vide quæ scripsi ad Festum in Capreoli. & Capronæ.

87 *Disumma*] Decio summa. Iun.

84 *Trulleus Postomis*) Trulleus Postomidel. Prosto nis Turneb. 17. aduers. 24. id inponitur naribus equorum.

85 *Tricones*] vide Capitolin.

Panæi) *πανάϊον*. Iun. id est splendidi, atque in reddendo facilis, alioquin Lucilius Græcos voces sæpe numero atyris suis insperfit. Sed tamca Turnebus 17. aduers. 24. legit Paceni. Muretus verò 3. Var. 18. peracer.

Lentus id est factus) fortè quòd quæ lenta sunt, vt vimina, ad opus facilitatem habent.

88 *Vicia nostris videmur viri*) Viri videamur amicis. I.

91 *Senatus*] senatum Lips.

93 *Deliciis*] deliciis: fortè, Deliciais: vt sint 20

versus Trimerri. Iun.

95 *Bouam*] bouam Turneb. 17. aduers. 24.

Vas vinatum langum, turgidum, bouæ serpenti simile. Boua etiam significat etiam papulas toto ebullientes corpore, & in Lexico dicitur *πόρος βίαι*.

oboleuisse] aboleuisse.

arainduxere] aram duxere. Iun. prodixisse: de ara vide pauò nferius.

98 *Varro Bimargo*] Bimarco. V. Bimarcus 30

nomen Satyræ Varronis, in qua fistulum & arrogantium stolidam & ineptam Romanorum in pignominibus irridet: vt qui non semel, sed bis, si ita dicendum est, Romani dicit affectarent.

99 *Vatrax* (& *Vatricofus*) *Vatrax* tortis pedibus, à tanq̄ vocabulo, quæ Græcè *βάρπαχος* dicitur.

Qua varicosus] qua verrucosus MS. Cognomenam Fabij Maximi, vide Plutarchum in Fabio.

100 *Catæx*) quem nunc coxovè dicimus, vchic attestatur Nonius. Est autem claudas coxus Isidori Glossis. Coxus autem vt & choppus *χόπος*. vnde in Glossis coxigat, *χόπος*, ad eæ Festum in Catæx.

102 *Bronci* (sunt *producto ore*) in vetere lexico Bron. hus appellatur, qui superiore labro est humidior.

Nouit] ouat I. ouat. Iani M. S. bouillanus, 50

Turneb. 17. aduers. 24.

103 *Num cenæ*) ita reponendæ hæc dictiones, Iun.

Tyræ) Locus est apud Homerum *Odyss. λ.* Iun. Turneb. 17. aduers. 24. intelligit *τύριον* è *τύριον*.

Verrucam] verrucam, T.

pitum] dictum, T.

105 *Papiapapa*) papias significat paterculum, atque ita seniores à iunioribus vocabā-

60

60

60

60

60

tur. Papiapapæ verò, Papæ patercule, in eâ Satyra Varro nimios laudatores & admiratores reprehendit.

Quare resident lingulacæ] *Quare* fit, vt lingulacæ, Turneb. 17. aduers. 14. adde Festum in Lingulacæ.

109 *Quos strabos*] quos scambos Turneb. à deprauata oculorum acie.

Flexibul] *ἄειδιον*] Flexabula M. S. vt de prouinciis administrandis, & tanquam fluctendis prouincialibus, disserat Varro. (Est enim Flexabulum instrumentum ad fluctendum) in hac Satyra verisimile est Varronem multa in Magistratum sordes & auariciam disputasse.

110 *extra*] præter.

111 *Flexibul*] *ἄειδιον*] In ea Varro sumptuosas sacrificia reprehendebat, verumque sacrificium esse puræ & integræ mentis dicebat Sic J. Purus numero 112. Mea hecatombe pura ac pura.

Ἐὸς πόντος ἐστὶν) Satyra Varronis in qua de temporibus & negotiis vitæ humanæ tractabat.

Tacæ] *ἄειδιον*] Satyra Varronis in qua diem sepulturæ curam irridebat.

112 *Chrysofandalos*] Chrysen *δανός* vocat amiculum, de lacte & cera Tarentina, vt Turneb. 17. aduers. 24.

vocat] locat. Iun.

cera Tarentinam] cera aretina M. S. cera Reastina vel Reatina. I. Ego nihil mutandum censeo. Sunt autem verba amatoris amicam suam à teneritudine commendantis. Sic Horatius Od. 13. laudat cerea Telephi bracchia.

rationes] orationes.

ambiguos] ambigiosos.

113 *Idem Parmenone*] idem J. c. 6. b. 20.

timentes] timentis. Iun.

fugam] fugamque Turneb. 19. aduers. 19.

fugelæ] Scal. 4. de lingua.

compedem] compedam. Scal. d. l.

Idem Sesquilysses] Satyra Varronis in qua mores hominis astutissimi depingebat. Est enim Sesquilysses apud Varronem, astutissimus.

vellemus] vellem is I.

aerinas] ærinas M. S. ab ære ita legendum, Turneb. 26. aduers. 17.

114 *Tonitrum fulget*, (&c.) tonitrus & I. cognitio fulgetræ, conitruui, fulguris à fulgure orta.

tonitrum] tonitrium.

à flumine] à fulmine.

115 *Varro est modus matula*] *ἄειδιον*] est modus matula. In hac Satyra Varro modum comparationi iniiciebant. Nam è macula potum significatur, cum cibum sicciorem in ventrem: liquidiorum in vesicam desce idere censerent, vide Turneb. 17. aduers. 21.

60

60

60

60

ad medendam] ad medendam. V.

cui nihil] ui nou M. S. Vino n. hil. I.

coagulatum] id est glutinum.

117 *flagrantibus priuigno*) defunt nonnulli, qui sequuntur lambici, ex Afranij Priuigno, alieniouis loco in irri. Iud.

118 *merendam occurro laute, cum veni iuuat*] merendam accorro laute, quod Venus iuuat. Lips.

caute] ad eorum. Iun.

iuuat] iubet.

122 *vestibus*] vestitus. Iun.

vt quam pessimum] quam vt opes summum MS. quam vt pessimum. I.

126 *Et camoris*] & camuris. vide Festum in Camata & Camuri boues.

127 *diritas*] duritas. Vulgari.

132 *irruunt*] irruunt. Irrire canes dicuntur, dum ringuntur & irritantur. adde Festum in Irrire.

irritata cane (Ep.) Donatus hunc locum ita citat. Irritata canis quod homo quam plurima dicitur. I. Charisius citat, Irritata canes.

140 *versus*] vide Iunium 6. Animaduers. 2.

142 *effeminatum*] feriatum. I.

certe ignauia] incerta. Vulg. Inertis apud Ciceronem: ego, ignaua.

144 *seruum serium*] toruum serium. alij, seruum sauum.

148 *baculo*] bacillo. Turneb. 29. aduers. 17.

149 *valde*] non valde.

Non] Nec.

Τὸ τοῦ ἄρατος ὄπλιτος I. quam ὁ τοῦ δεῦ ἀρατος Turneb. 29. aduers. 17. quam τὸ τοῦ ἄρατος, id est, quam tua hæc galea. Andabaram enim hic alloquitur eo sensu, Autrum non minus exerceret oculos, quam tua hæc galea. Certè Andabara pugnabat ex equis, galea, fronte, oculisque tecti. Lips. 2. Saturnal.

151 *nam vt arquat*] Nam vt arquat, & quæ non sunt, & quæ sunt, lutea videtur, &c. Tu neb. 29. aduers. 17.

Animes] animum.

162 *catulo*] catulus. est vinculigenus. vide Festum in Catulus.

164. Ἰπποσύνης] id est equitatio, quæ inscriptio fuit, vt quod mox legitur, Apollonium ita excuriant, quia nihil habebat, referam ad Centoriam illam notam, cuius meminit Gellius 4. cap. 20. qua P. Scipio Nasica, & M. Pomptilius centores equitem quendam idæarios retulerunt, quod ipsi vberissimo & habilissimo equus, strigosus & malè habitus esset: & forte pro quia nihil habebat, hic legi potest, quia nimis strigosum equum habebat.

170 *impertit, fleuit*] in partibus flent. Iun.

Fleuit facilius] eluit facilius. Fluere est decoquere, substantiam lancipare.

171 *salutem*] populum salute & I.

172 *scripturarios quos nunc Tabularios*] Imò scripturarius erat, qui commentarium se scripturæ conficiebat peccoris in pacatis publicis pascentis, & ex singulis capitibus vectig. r. r. gentis, idque criptura dicebatur. vide Festum in Scriptura, Turn 29. Aduers. 17.

publicanum (Ep.) Publicanus ve d'Asie, sicut vt scripturarius. Iun. Turneb. 29. aduers. 17.

10 173 *versipelles*] vide in Mutare.

176 *tibi quod*] si quod. I.

Iluiuem] eluiem T. Eluiem facere, est egerere cibi reliquias per ventrem.

179 *quoniam clam vos eliminat*] quia nam clamore eliminat.

cautabis] sic manet, eliminabo, (Ep.) concatos M. S. Cæsa. Sospiter, cæna, vos dicitur anere. I. Concha vos istic manet, eliminabo, &c. Turneb. 29. Aduers. 17. Concha vos manet, est cæna vobis parata. nam in mensa cõncha salis poni solebat.

180 *sidere*] edere.

incoxauit nate] viua te M. S. I. incoxauit nates, Fab.

184 *inspui*] Inspauit. I. à sipare, quod est iacere: vnde dissipare.

182 *animaduertite*] animo attendite. I.

culpam ampliare] culpam applicare.

184 *quam pugna pilant*] quam pugæ pilant. Pal. Pugæ. id est nates: & alioqui sermo est hic de pueris palicis.

186 *Varro, id est Atti quod Titij*] Varro Atticus Tettix Turneb. 29. Aduers. 17. id est Attica cicada, quam Athenienses gerebant olim, indigenas se indicare volentes. Capillos enim in uolucro comprehensos, cicadæ moris nectabant Proinde Virgilius, Ergo omnis cano residebat cure capillo, Aurea solemnè comptum quoque fibula ritu, Cecropiæ tereti nectebat dente cicadæ.

40 *quid blateras*] quid latras. T. d. loco.

Hypobolima] *Rastraria*) dixi de huius loci emendatione uerius.

timinabula] *tininacula* I. Virumque licitum Glossis. vide notas in Festum in verbo Timinire

Altanus] Albanus Lips. mons.

182 *hirnea Pappi decimus*] Hirnea. I. vel (vt in dictione Expedibo) Vernionibus papa decimus I. alij, papa legitur.

turgens verminatur] turgens venter verminatur, id est parturit.

192 *barbaricum pestem*] barbaricū pestem forte. restem legendum. adde cap. 4. numero 46. infra.

nauius] Sabinus. ita legitur malè infra c. 4. 46.

103 *vernaliter*] verniliter.

206 *vitabili* & *maledico*] vitabili maledico.

60 *cto. Iun.*

207 *lachrymanter ex habitu*)lachrymante ex habitu I.

cinnus]à Cinnocoscinnare deducit, melius quam infra à concinere, vt & Varro s. de lingua.

concinabatur) concinebatur I.

concinare) concinere I.

209 *hanc Deam melius* (Græc.) Hanc deam Ælus. Scal. in Coniect. Var. intelligit autem hoc loco Varro, cuius testimonium hic citatur: à Nonio, Empandam Deam paganorum quæ & Ceres. De paganalibus pagano: um ferius, dixit ad Varronem.

210 *blatis*) In M. S. Lacuna est defectus inder. taque potest id substitui, *ἄπὸ τῆς βλάτης*, siue *βλάτης*, aut à *balatu*.

211 *incur(satione)* incur(satione) I.

iuuenem) viuere M. S. I.

214 *calcitrone*) calitronem equum Xenoph. 3. *ἄστυν καὶ ἰππῶνα, καὶ ἀστύων*. hinc mulier dicitur 19. Eclog. 10. c. 31. quæ in lege 41. ff. de Edificio, cessum dare dicitur.

horridum miles) horridus miles. I.

non vitabat] non vitabat. Nunc emittit trof. sulj, ardo nitidi, vulgò, Attico talento, equum. Varro j. Trof. sulo, numero 240. ita hunc locum coniungunt.

221 *varro Marcipore*) Marcipore Satyra Varronis, in qua de seruitute & herili imperio numero feruorum enorini, de do- minorum immanitate & scruitia in feruos assererebat.

nubes) vide j. cap. 6. Meridiem.

aqual] æquali. Turneb. 29. aduers. 17. numero 221. P. On. Turneb. 29. aduers. 17. ita legit, Venitque ab axe se eruperant frigid.

222 *ventique*) vide s. numero 221.

223 *spatule*) (spatula) I. Turneb. 29. aduers. 17. quo vocabulo luxus & voluptas notatur.

225 *febris proprietatem* (Græc.) Lipsius ita legit, sublato glossemate: Febris proprietatem Varro Andabatis aperiendam putat, idque cum.

candorem] candorem. I.

228 *praparari*] proferat. I.

229 *Endemonibus* (Græc.) Endymionibus Quæ si in somnium recideris, & *ἐν τῷ ὄνειρον* I. alij legunt Endæmonibus: alij Eumenidib. Ceterum huc locum Turn. 29. adu. 17. ita emendat, Quæ res, si in omnium recideris, & *ἐν τῷ ὄνειρον* Quæ res si in somnium.

233 *reponant*] respondeat. I.

234 *raciturus*] racitus I.

Taximus (Græc.) taxim vxoris I. Turneb. 29. aduers. 17. vt sit tetrameter, & ita in Taxim. id est sensum tangendo. potest & ita legi, Nonis maritus racitus taxim vxoris solubatur. ungulum. vide Festum in Cingulo, 60

& Cinzia.

silicernium) vide Festum in Silicernium.

exequiati laude] execti: cum laude. I. exequiati laute Lips. exequiati cum Lauso, Pafio. & Guil. 3. Veril. 12. hinc illud Plauti, Thetis quoque etiam lamentando lausum fecit filio. Tria enim præcipua in funere, exequiæ Lauium siue lessum, & silicernium.

236 *lapidibus*) Lapiditus.

ἡ ἀπάντων (Græc.) *οἱ ἴσθιοι* Varro Edones Romani, vt turba intendant annonam I. Est autem Homer. cum hemistichium, intendere annonam & vexare. I. annonam adtemptare. 6. ff. de extraordinariis criminibus. alij pro intendant, legunt incendant.

239 *parochus*] vide quæ scripsi ad l. munerum 18. & l. honorem 16. ff. de muneribus & honoribus.

hoc schemate enim Græcè] hoc σχήματα enim Græcè.

240 *nunc emunt*] dixi s. numero 214.

241 *caluum*) Grillum I. vide infra Hericius.

242 *varro o' ἠρακλῆος Tuam fidem*) Varro: *ἠρακλῆος*: tuam fidem. Est autem nomen Menippeæ Varronis, cui frequentissimum fuit Satyras proverbialibus aut vulgariis Titulis præscribere.

zitanus) curatus I.

Hac propter] hoc propter.

244 *cum videre volumi in mari thunnos*] vnde *θουντοῦ ποῖ*.

non inani) *νόμιμος*: sonitus I.

sonitu matris deum tonimus) sonitus matris deum tonimus Tibinnos scempici M. S. Fab.

246 *tibinos à tibiis modos*] Insani legendum Insanitas: nec enim Nonius hoc loco Tibinnos exponit, sed insanitatem: id quod euidentius fit, inf. à in dictione Insanitas, vbi hæc eadem verba habentur. Estque aliqui solenne Nonio, dictiones eadem diuersis locis plerunque interpretari. vide Fab.

apage in directum] in directum. sic infra Festum in Directum. aliàs dierecti, crucifixi.

347 *vetera*] veterina. I.

meladnis tonos lyras] *μελαδ ἐν τῷ τονος λύρας*, Iun. vel *ἄσφοδος*. I. meladnis, *ἄσφοδος* lyras. Turn.

29. aduers. 17. *μελαδ ἐν τῷ τῶνος λύρας* Canteus.

251 *ἀπο τῆς ἰσθῆος*] *ἀπὸ τῆς ἰσθῆος*.

Homerus] Iliad. 4.

Homerus] Iliad. 6.

Κύματα ὄσοι] *κύματα ὄσοι*. T.

257 *ita enim carnificis*] Ii enim: vel isti enim carnificis officium antiquitas fugebatur. Lips. 23. Ele&

319 Fulguratoris, &c.] Fulguratores vt ex-
stipices & aruspices I. Turneb. 29. Aduers. 19.

321 Pactus quod esset pascere dicebant] pascere
quod esset, pascere dicebant, Turn. d. I.

323 Quasi è vicinis locum] quasi è vicinis loqui
qua, &c. & post pro cauillentur, cauillentur,
Lipf. Sic Festus, conuicium à vicinis.

324 Prolubium est parere amicitiam & fide] 10
prolubium est libido : prolubium est petere,
&c. Lipf.

Nauis] Næuius I.
Veneri] Veneris I.

325 pro repe. ita. vel accessu] pro impletu, in-
gressu, incurru, Turneb.

327 Nonis: unde florent, &c.] Nobis vnde fe-
rent fructus, vitæque propagimen I.

328 Pacuuius Attalenta] Pacuuius Tanta-
lo, Scal.

329 cancerem ipsum pregradat Parthenorē] cā-
piterem ipsum pregradat Parthenorē Turn.
29. aduers. 19. Campter, flexum in curticulis.
Campterem ipsum, iam pigreditur Parthe-
nopopem, Scal. 4. de lingua In manuscriptis lu-
nij Cancerem legitur Ipse verò lun. legebat
cancerem, vel vt in al. is M M S. Cancerem
pro cancello.

330 Næuius] Agrypnantibus : vt Boethuntibus
L. 2. in v. 6. Turneb. 29. Aduers. 19.

331 Alcion, &c.] Alcion hunc genuit, I.

332 Mufarcus] Mnesarchus I.

333 columna Maniana] columna Mœnia
Turneb. 29. aduers. 19. alij Mœuiana.

339 dentesabres] dente fiber I.

340 Quid mirum, &c.] Quid mirum ? ex agri,
Turn. 29. aduers. 19.

341 Deinde Næuiam Cantari] v. Principium
huius sententiæ infra in Nænia, numero 394.
cap. 2.

342 Cantari] Cantoris M S. & malé.

343 Ludifricas] ludis tritas p̄ficcas. Idem
I. in M S. malé ludis trigas.

344 Parellato] parectari. Scal. parectatos &
chlamydes Turneb. 29. aduers. 19.

345 Tunc Marcus Præco] Tūc Marcus Præ-
tor. Lipf. quid enim præconi cum cura belli.
Idem: Adsiduo neminem vindicem] Idem Ad-
siduo neminem vindicem nisi adsiduum esse
voluerunt. Turn. 29. aduers. 19.

IN CAPVT II.

1 vitium] vitium Fab. V.
Caro] capro M S. Capiro I.

2 Deligai] signinum redeuntis] legatos Si-
gniam redeuntis, alij legatos Igunios re-
deuntis, Turn. id oppidum Eugubium.

3 Adhamauerunt] vide Ciceronem 4. e-
pist. 2.

8 Hero filius Diogenis] Herophilus Διογενίης.

Ego nih. l. mutandum cenfeo, vt mox di-
cam.

è ventre aquam mitti] ventris aquam mit-
tit, ita emendo, An hoc præstas hero, fili Di-
ogenis, quod illi ex vtre aquam mittis? An hoc
te iactas?

9 Merces pro eo quod dicitur admissum] hoc
innuit, equumcentum mercedem esse, quod
pro admistura equi pensient, vt sequens e-
xemplum Varonis ostendit.

10 Nihil sunt Musa, &c.] Nihil sunt Mu-
sæ polices vestia, quas ærifice duxit, ita le-
gitur infra capite 4 numero 130. in Ducere.
Ærificare est ex ære ducere : Polices πολικες
vel ἐμνοίηται, Lipf. ita legit, Nihil sunt Mu-
sæ Polyclis, vestis quam ærifice duxit : aliàs
quasi ærifice dixit. Puto à Varrone id innui,
nihil ad sapientiam facere, cupiditatem il-
lam imaginum & statuarum, comparanda-
rum : sed potius in seipsum descendendum,
hæc enim verba ex Poemate Varronis, cui
titulus γυῖος, σεαυτοῦ. Porro ærifice ita dictum,
vt apud Cicer. regifice.

11 In Astraba] Fabulæ nomen à dossuario
iuuenco, vti & nomen refert.

12 in primo] cophino I. ex Agellio.

14 Ad se vnum esse, &c.] asse vinum, asse
pulentarium.

Secundas] Victor 10. Varr. 13. sed edas & ita
J. in Necessitudo.

30 Quo natura] quo naturæ aurigatur necessi-
tudo, Muret.

22 In ani tetra ordo mensum] in anni tetra-
chordo mētem, Turnebus. in anni tetrachor-
do meniem. v. Iunij. c. 3. de anno. Eleganter
Varro quatuor anni tempora à musico instru-
menta ducta similitudine, anni tetrachordōn
appellauit.

34 Cape hanc caducam &c.] cape hanc cadu-
cam Liberi mollem dapem, De fronde Bro-
miæ autumitatis vuidam Scal. in Cont. C.
Varr.

40 Nauali Eresia] Nauales Etesia vel Niua-
les Lipf.

23 Varrō Prometheo libro primo, Humanam
quandam] Varrō Meteoris libro primo rerum
humanarum.

humanā quandam gētem stirpis inquit &c.]
Humanarum: Quandam conquit M S. con-
coquit I. Humanæ, quādam stirpis gentem
concoquit, fugos calori atque humori arit-
d. nem miscens Scal. 4. de lingua.

24 Varrō pro Callio vel Fundanio] Varrō
Gallo Fundanio, de Admirandis Scal.

Vinum quod ibi natum sit] id est in Corynia
loco Achaia quam vt aspicari licet, nomi-
natat. v. Theophr. 9. Plinium lib. 14. Viçtor.
7. Varr. I.

25 Seta vtriusque] Seta vtriusque. Turn. Satyræ

60 Varronianæ nomen.

- 26 ~~verum~~] Viri.
 28 Varro *ἔχοις ἢ ἀπὲρ τύχη*: Leges ruina,
 &c.] Varr. *ἔχοις ἢ ἀπὲρ τύχη*, Teges ruina sub-
 iacentē ne sub dio ambesset algus dentientem
 frigore, Scal.
nam tam] Nautam.
manus] manus.
algōque] algūque.
 29 *Ætatem pro sate*] ita quoque vsurpa-
 turā Terentio, Eunuchō & Heaur.
Libanum ve] Libanum qui.
 31 *paullo da ad simile*] Pullo da, ille simul af-
 fultim viscere.
 32 *Ibi anxietudo*] vbi anxietudo.
 34 *Affigere*] Affigere.
 36 *feri*] fert.
 39 *ad seje*] adesse.
 40 *vel posteros*] vel improsperos.
 42 *Hæc est ratio*] hæc est ratio, peruersa æra,
 summa, Turneb. *Æra*, in rationibus subdu-
 cendis, singula capita veteres vocabant: nam
 ad assem, rationes putare solebant, & capita
 æris mutis numeris norabant. Cicero in Hor-
 tentio, si æra singula probasti.
 43 *Hinc licet*] hinc licet.
Anus rursum ad armillum.] id est ad inge-
 nium redit. Citatur hoc proverbiū ab A-
 pulcio libro 6. & 9. vide Festum in Armil-
 lum.
 49 *Dij maluerint*] meliora Dij mihi nuc-
 rint M. S. I. Dij mouerint. Idem.
Dij monuerint] diminauerint M. S.
Istam] istanc.
 50 *Effugiam*] effugiam I. alij efficiam.
 55 *Anima mater*] animam æther Turneb.
 & ita apud Varronem 4. de lingua.
 56 *Mortalibus*] mortalis, I.
 58 *Varro caue canem*] id ianuis inscribi, ve-
 teribus mos. vide Nonium infra numero 647.
 Petron. in Satyr. Aristoph. in Lycosthrat. adde
 l. 40. l. 41. l. 42. ff. de Edilicio.
 59 *Nunquid abscondisse*] nunc quid abscon-
 didisti.
 60 *Attigit*] contingit. Attigas, contigas.
 61 *Quid sit*] Quid sit, feditio. tabēne?
 62 *porricerent*] proiecerunt Turneb. proie-
 cerit MS.
 70 *alij vocibus*] Musicis I.
in conuiuijs] v. Ciceronem 2. Tuscul.
 73 *Betere, &c.*] Betere est ire, Varr. *τὸ παρὸς*
τὸ παρὰ τοῦ, ἀπὲρ παρὰ τοῦ, ἀπὲρ. Nos multos, quod pa-
 rere ea non poterat mulier, foras betere ius-
 sit. Pac. Nytris, Vos hinc defensum patriam
 in pugnam betite. Idē Medo. Si recte pergit
 iter, tunc si ire conor, prohibet betere I. Assa
 non multo post quod ea non potest parere
 mulier, eam betere foras iussit, Scal. in Con-
 iect. A se annos multos quod ea parere non
 poterat mulier, eā betere foras iussit, Muret.
 Nonius referre videtur vera Varr. ad Sp. Car-

uiliū, qui primus Romæ diuortium fecit,
 de quo v. 2. Valer. l. 4. Gell. 3. & 17. cap. vlt. ad-
 del. vitricus 60. in fin. ff. de donationibus in-
 vir. & vxor.

Varro Assanos] Varrō *τὸ παρὸς τὸ παρὰ τοῦ, vt*
 ter supra.

iam si] tam si.

74 *ad alterum*] adulterium.

76 *addamus*] condamus.

79 *Cæcilius Hymnide siue*] Hymnibus. De-
 sine V. malē. Est autem Hymnis fabula Me-
 nanari, quam Latinam fecit Cæcilius, cuius
 testimonio vitur Cicero 2. de fin. bus.

inermis] inermis.

80 *reboant*] reboant.

dominum] colorum.

81 *delime bipennis, &c.*] delimat bipenni

Velleius Paterculus l. ex. MS. vt Leius Pater-
 culus Palmerius ita legit, Delimat bipennis
 velis passis feruaculus. Delimare est obliqua-
 re, obtorquere. Seruaculus, gubernator. Scal-
 ger verò ita, Delumbe pennis. fortasse ita le-
 gendum, delimatur pennis vt leuis patlercu-
 lus: vt videatur Varro in sua Marciopore se-
 gnotium dominorum in seruos depingere.

annos, &c.] At nobis caduci naufragi, vt
 Ciconia. Quarum bipennis fulminis plumas
 vapor, Percussit, alte moesti in terram decidi-
 mus I.

83 *Varro lege Menia*] lege Meua dixi s.

metamelos inconstantia filius] quem enim
 perierit, s. à constantia recedit.

85 *non defuit*] defuit Plaut. Mostellaria. de-
 cet me amare, & te bubulcitare MS. Fab.

92 *Bura*] Buris, Fab.

in aruo] in agro.

94 *lanigera*] lanigenæ, I.

buceriaque] buceræque I.

Celius] Cecilius, I.

97 *potionem postam paruulorum*] potionē
 vocitant paruuli, Fab.

docent] vocent.

*cum vinuleneus diceret, vini vuas designa-
 uit.* Cūm vinuleneus diceret, vini vuas desi-
 gnauit. v. Vinib. bas designauit. Bong. Planē
 nihil mutandum cenico, neque Vini vuas. ne-
 que V-nibibas, cūm dictonem Vuas Nonius
 hic velit interpretari.

98 *qui te plus*] qui: pot. v. Iuniū 6. Anim. 18
nutrire] intricare.

comest] comes.

commanducatus] commanducatur.

102 *turba*] turba.

103 *patrem*] partem.

108 *pingens calum*] pigmentis cœlum.

compositi] contemptiij.

109 *committis*] mittis.

110 *plauta*] plauda. planta vna est pedi-
 bus cariosis mensa libauit. adde Festum in
 Ploti.

mensulibano] mens elephanti I. vel mensu elephanti, vt vel stupidam vel molem corporis insinuet.

111 *Promiscari meo*] promiscari, meis, I. Pro. iscam Scal. dum vixi, Promisca is me meis in cortibus pavit Palm. id est promiscuè me pavit: vel ita, dum vixi, Promus caris mei. Promus, id est liberalis.

in propatulo] in loco.
113 *opacillum*] inops villum.
Sclè.

114 *petisset*] Pæti, set cura I.
119 *pater copem causa rem facit*] pater capè cassium facit, vel casuarem facit, Palm. ego ita ego. Te quidem enim iam pater copem cum sua te facit. Copem id est heredem. Sunt enim verba Turpilj in Epiclero, seu de hæreditate. Copis nihil aliud quàm copiosus.

120 *te honestet*] dehonestet.
duxeris] dixeris.
121 *Fidicinus*] Phenissis: quidue Adrastio I.
122 *Pro industria ne te regem, &c.*] pro industrian te MS. pro n Dryanterege prognatum patrem, &c.

Aeneum] en eum.
125 *Accius Engona*] Accius Antigona.
127 *gratia ea est*] gratia ea est.
si me esse, &c.] si me esse eodem letho, Conqueritur Antigone quòd non eodem letho data esset comes patri Agamemnoni ab Aegysto, vt comitate sit comitem mittere. Est qui ita legit, eodem lecto cobitasset patri. Sic apud Plautum in Curcull. cubitare cum viris.

132 *in quibus*] In quibus Libyssa citrus fasciis.

fasca] v. j. fasciæ.
136 *carnales seidules*] Casnares senes. I. ex MS Carnales se. Nam Casnar Os. è, senem significat Varroni 6. & Festo, Scalig. in Coniectan. Varronis ita legit, Casnares seniles Varro Sexagesimo, vix ecfatus erat cum motu maiorum vltro Casnares accipiunt de pòte in Tyberim deturbant senibus crassis. heu muli, non videmus quid faciant. Nam quis patrem nunc decem annos non modò auferat, seu tollit, nisi veneno? alludit autem Varro ad vetus Prouerbiu, Sexagenarius est ponte, vnde & deportanti. Ab eo inscripta est Satyra Sexagesimus Hoc etiam fieri in Cepone insula, testis est Menander. v. Strabonem, Stephanum, Aelian. dixi ad Festum in Sexagenarius.

vix & fatus] vix ecfatus, vel vix hæc factus. I.

137 *humili, &c.*] homuli M. heu muli non videmus quid faciant. sic Catullus, mule, nihil sentis.

141 *lignantur*] Plaut. Captiuis, Num lignatum mittimus?

Calio] Q. Claudius. vide 17. Agell. 2.

142 *architecto omnes*] Architecti omnes.

144 *lezium genus*] lentium genus. V. leti omne genus cognominatio. morborum cognomen est vel cognominatio est Lips.
galeare] calcare M S.

147 *terginus calix*] Terginocalix I. à tergendis & exsiccandis calicibus. alij Terginocalix.

sed hæc] sed hi. M S. I.

Pacuius, &c.] Pace. discipulus is bicorporis cluit. Ennius, Musarum Pomponius cludo I.

148 *cibicidas*] cibicidæ, edones. Glossis Ciuicida $\sigma\kappa\alpha\tau\iota\sigma\tau\eta\gamma\omicron\varsigma$. vbi manifestè legendum $\sigma\tau\iota\sigma\tau\eta\gamma\omicron\varsigma$.

149 *me ruperini*] ruperim. I.

150 *quam*] quanti. I.

Magonis] Magonis. I.

152 *communitum*] commonitum. I.

153 *in laterem*] fila tenerem.

157 *repelli*] refelli. alij repesselli.

ad finem esse] ad fines esse.

is ego] iis ego. I.

159 *Cæcilius Peribæa*] Cæcilius Hypobolizæa. Rastraria.

dum abeam, &c.] dum habeat, tum amet, vbi nihil habeat, alium quæstum cœpiat. I. dum abeam quoquam.

160 *aque*] atque. I.

161 *decer*] docet. I.

164 *concalluis*] concaluit.

165 *extemplo*] exemplo S.

egisti] Aegisti I.

166 *Thyeste*] Titthe. I.

167 *congerminari*] congermani.

168 *annalium: Peranna*] Anna, Peranna.

171 *scinde vnã*] scinde inam. Pal. idem, quod alibi dixit Valerius, cadere hillas Petronius diuidere.

172 *& ratione*] Atacinnus, vel Serrano. Ne aut I. Et trionem M S. alij Septentrionem.

ista] ista.

133 *cui potestas*] potestas cui. I.

discrepat] discrepat. I.

175 *coniectarium*] coniectarium: vel coniectarium I. coniectarium legitur apud Ciceronem.

178 *crebritudinem pro crebritate, &c.*] crebritudinem, &c. pro celeritate. v. Fab.

celeritudinem clandestina celeriter] clandestina celeritudine. Fab.

cogitata dici decet non explanari] cogitatè 60 dici debent, non explanari, Fab.

- 179 *magni modi*] iudicij I.
Sallustius] libro I historiarum.
 180 *auspicari*] iudicari.
 181 *Concalsecimus*] calcificimur. alij calefiamus. I.
 185 *Quadam tristitia liberari*] quadam tristitia librari Lips. Ego verò lego, quadam tristitia ligari.
 188 *cubiculo*] Bucolico. Dormire mallem scilicet, Lips. hæc verba expungit. Iunius verò legit edormire.
potius] porus. I.
dominus] domi. I.
peregrinanti] peragranti. I.
 189 *fore*] fere. I.
nota] Nôtha. Victor. 19. Varr. 10.
voluntate comedunt, &c.] voluptate cum edunt. I.
 191 *Continuare*] continuare iubet. I.
 194 *De re rustica lib. 1.*] cap. 24.
Salentinâ, Orchitem, Pausiam, Serginâ, Colmijnæam] apud Varronem ita legitur, Sallentinam, Orchitem, Pofeam, Sergianam, Colmijniam.
 195 *videtur*] videretur. I.
 196 *Ad Apollinem*] ad Apollinis.
 198 *αἰετὶ ἰξωρ*] αἰετὶ ἰξωρ. & ita Priscianus libro 3. Satyra autem hæc Varronis erat, de diversis dictis & sententiis discrepantium Philosphorum, quos suo insecratabatur.
Exitum ad coelos habent proprium] exitum habent an telos proprium Lips. I. Varro disputat de finibus bonorum aduersus Philosphos.
 200 *Varo*] varro M. S. Barathro, vel Barbato.
 202 *Sador*] sader. M. S. sudor. I. id est abstergor à balneo. vnde sudum. alij legunt Sabor. alij Scabor vel Rador. v. Turn. 29. adn. 22.
Subellor] id est subere defricor. nisi legas subellor. id est nitorem concilio. alij legunt Suppellor.
punicor] punicor. I. rectè: pumicis enim v. fus lenigando & extereudo corpori expectebatur. Hinc Pumicare Tibullo & Catullo.
 203 *deunctus*] deunctus M. S. derunctus. I.
 208 *debilo homo*] debil homo. Lips.
 209 *Danaus*] Danaus. I.
 211 *plenus*] Blennus. I. v. Festum. Blennusque annos rusticus. Palu, id est blennus a finus.
 112 *Partis quartam*] parabis tantum.
 113 *In molis*] in Scholis, vel in choris L. si molis retinemus, videtur hoc velle. seraps inter molendum de polenta rapere & iniicem alium alij dare.
Rapim pila, datam] Tria genera ludendi, datam (vnde Datatores Plaut. in Curcul-

lione) rapim & expulsum, v. Turnebum 6. Aduerf. 4.

215 *dulcedine*] dulcitudine.

218 *Depeculassere*] depoculassere.
decalanticare] decalanticare, alij decalcitare & malè. Decalanticare est calanticum detrahere seu tegmen capitis muliebre. alij decalanticare. Vlpianus in l. 25. §. 10. ff. de auro. mitra feminitarum, alantica. alii decacalanticare. Est enim Glossa Calantica, ἰδὲ ἰδὲ ἰδὲ.

220 *Ad vitam*] adiutam.

danunt] dant.

221 *Quidet, & de illa*] quippe & de illa pessime quata. Palm. Qui de te & de illa pessima quam deinas prometes. Scal.

222 *Notonicaioni*] Notonicas ioni M. S.

αὐτοῦ ἰουλιαν. I.

223 *Occubuisse*] obbibisse.

224 *Thyeste*] Therste.

simul oppugnare] simulare.

226 *patrio exemplo*] Decij f. adde huic loco J. eodem, in Verua. ent. num. 895.

deutorabo] deutorabo. M. S. quo vocabulo titur Cicero in Paradoxis.

227 *hostis*] hostiis. I.

229 *De magis valde magis*] mirum igitur pro valde minus accipi apud Festum, cum & Glossis De magis sit, ἰδὲ ἰδὲ ἰδὲ.

Rex Corus, &c.] Rex Cotys ille dnos ventos Austrum & Aquilonem, nouisse aiebat solos se de magis istos, ex nimbo auttellos, vel nec nosse putare, nec esse putare.

232 *armata dextera*] armata dextera: vel, armata dextra magis magisque. quo exemplo Plautus Aulularia, plus plusque minus minusque.

234 *Sed tibi, &c.*] Hic alius tibi molit, ac.

235 *robore ebore*] Vul. malè. v. Fel. in Robù.

236 *In sylua currere*] curare M. S. Sic Propertius 4. curare pastorem. Sallustius curare in agmine. Sed Palmer. leg. t. gurare. Idque gyrare seu venari Glossis reperitur. Certè in sylua currere, non displicet: nam & Titulus satyraz. vnde hic verius Meleagris seu de venatione.

238 *Defabulare*] defabulare Scal. 2. Aufon. 32. quod est stabilem reddere, vt in interpretatione verbi falsus sit Nonius.

vnam veniam] vnâque. viam Zenona mouisse duce virtute: vel potius, Zenona mouisse. Nam Varro hic refert Zenonem stocum solam virtutem sufficere ad beatam vitam putasse. Carneadem non sufficere sine bonis externis aut certè firmiorem reddi.

219 *Vigilabis*] vigilabilis.

242 *Duoducifimo*] duoducifimo. I.

Duoducifimo] duo & vicefimo 5. Agellij, 4. duoducifimo. I.

243 *Diurnare*] v. 12. Agell. 2.

244 *notat*].

- 244 *noīat*) qui norat. I.
quem nobilem diuinum, &c.) Quam mobili-
 lem, Diuum litans Sol, harmoge Quadam
 gubernans, a otibus diis veget. I. Nam apud
 Aristophanem *δ'νος* pro Ioue rerum potitur.
 Harmoge veid Eupolidi & Polluci, harmo-
 na: aliter etiam hic locus legitur *γ*. numero
 876. in Veget. pro diuino alij legebant cli-
 cium. alij diuum.
- 249 *diſſeria*) vide Macrob. 2. Saturnal. 2. 10
neque orto pſaliciūm) Arq; Orthophallicum
 I. Et orthophallica atulit Pſalteria, quibus
 ſonant diſſeria.
- 254 *tantas etiā optimas*] tātas & tā opimas.
 257 *denaſci decreſcere*) Varro 4 de lingua vt
 qui denaſcit ignem amittit & frigeſcit.
 Gloſſis Denaſci *δενάσκει*.
qua nata ſunt in omnia denaſci aiunt) expri-
 mit Græcum prouerbium *πᾶσι τὸ φησὶ ἕσθαι κα-
 τὰ τὸ φησὶ τῶν*.
- 259 *qua ego, &c.*] Quia ego hodie extorrem
 hanc domo faciam, pulatricem pallij, eualla-
 uero pulchre.
- 261 *atque*) itaque I.
ex officio) ex officio. Plaut. Trucul. Nunquā
 hoc vno die efficias opus.
- 262 *iamque*) iam quod.
dicam) edicam.
- efuriēti*) efuriēte, Porrō efuriēti leoni ex
 ore prædam exſculpere, ſpecies prouerbij. 30
- 263 *auerſis*) aduerſis I.
- 270 *naſcens & ſine modo deſiſſens*) naſcens
 & ſine modo exiſtens, Vulg.
- 272 *nata licet ſimilis*) Natta ſimilē rationē.
- 274 *uentum*) ventrem.
- 278 *exiſte*) exiſte.
- 280 *domina*) vide Iunium 6. Animal. 10.
- 281 *Varro ſera pareſte*) Varro Serapi: Reſtē
 purgatum ſcito, quom videbis Romæ in foro
 ante ſan, ad pueros pila expulſum ludere, I. 40
 Videtur autem hic locus petitus ex Varronis
 Eumenidibus: vbi de Serapide multa mentio,
 vti apparet *γ*. in diſtinctionibus Precantur & Mi-
 ras. Fortaſſe pareſte, Eſt adoleſcentia, Nam
 pareſtatus eſt Ephebus.
- 282 *morbiferis operis*) morbifer aer inſecti ac-
 ris tractus I.
- 284 *damacrinum, &c.*) Damacрино inſano
 equiſoni exhibet, is morbi fluctibus educet
 nunquam, I. alij, Damacreno inſano. 50
coſcleatum) ſcleratum I. coſcleatum Scal.
 Sic inſtrā Equiſones.
- 293 *eluciſcere*) Eluciſficare, MS. v. 10. Agel. 17
- 294 *exigor*] v. 15. Agell. 14.
- 299 *recubuiſſet*) requieuiſſet.
- 300 *donati*) donari.
- 304 *ac deſina*) ac hyeme: quidam ita legūt.
 alij, de Aedeſti hunc locum intelligendum pu-
 tant, de quo Pauſaniās in Achaicis, Arnob. 5.
 aduerſ. Gentres.
- centenario*) centonatio.
ajcendus) conſcendis.
 306 *ebriacus, &c.*) alij Ebriatus, alij Ebrio-
 latus, ebrius factus,
hilarēm) hilarium.
arripiunt) arripiant.
ebriacus) ebriolatus.
 707 *exfundere, &c.*) *exfundere à fundo e-
 uertere.*
antipater) Annalium.
 310 *pro cibo*) primo MS. Sic *γ*. Sacrificantur,
 Lipſ. cum primore cibo. hunc locum coniun-
 git Guilel. cum alio qui *γ*. in Statilinum c. 12.
 num. 56. vbi de Deo Fabulino,
nutrici) nurrices.
 311 *fortunaffe illos*) fortuna ſe illos.
 315 *noſtra*) veſtra.
 316 *falla pro fallaciam*) pro fallacia, ita ſego
 Falla quoque ſignificat turrim ligneam: ſed
 hic ad fallaciam æque transfertur, vt & illa
 machina, fabrica ſutella Turn. 29. aduerſ. 23.
 317 *iners*.)
 318 *flaminis fieri flora*) ſimbriis fieri florida,
 aliās exemplum Næuij nihil ad ſimbriæ in-
 terpretamentum.
 322 *Mortalem ſummum fortuna repete, &c.*)
 mortalem fortuna repete Reddidit è ſummo
 regno, vt ſamul inſimus eſſet: alij ita emen-
 dant, Redditus ex ſummo regno ſamul vlti-
 mus eſſet. Quid ſi pro mortale, legamus, cor-
 talem, id eſt cohortalem, & gregariū, eo ſen-
 ſu: Cortalem ſummū fortuna repente reddi-
 dit, id eſt fortuna ſummum reddidit cohorta-
 lem ac gregariū, vt i. ſummo è rege aut re-
 gno, ſamul optimus eſſet.
 323 *ſi agron*) (yagrion.
ſum) ſum, I.
 324 *Nonius ſane à ſuo*) Neuius Dane. ſuo, I.
luporum ex auctore maluanū & fulguritarē
arborum) Luporum exactorem Maluanū V.
 Luporum exactorem Siluanum Turn. 29. ad-
 uerſ. 23. id eſt Martē: ſis enim lupos arce-
 re cre-
 debatur. & à Catone ca. 38. de re ruſtica, Mars
 Siluanus dicitur. alij tamē hunc locum ita e-
 mendant, Luporum exactorem Siluanum &
 fulguritarum arborum. Grammaticis Sylua-
 nus dicitur, *πᾶς δ' οὐ λείπεται*, omnis Deus Syl-
 uicola.
 327 *Folliculum Lucillius poſuit pro corpore*)
 adde quæ ſcripti ad Feſtum in Folliculare.
 329 *heu cuiates*) delendum *τὸ*. Hem: vel le-
 gendum, pro cuiatis, cuiam.
 330 *ne maias ſuam*) id eſt ne caſtratus ſiā.
Anchile) Anchiale.
 331 *perſciendo*) præficiendo.
 332 *deuincat, &c.*) Deum Cadmo ſemel ge-
 neratum ſemel affare, I.
 334 *mi reliqua ſidei, regno, vobisque Quiri-
 zes*) Ea mi Reipublicæ fides regno.
 335 *paſſerinū prandium*) ego ita lego, vt ſe
 obicent fruſtratim *παſſerinum* prandium,

Lucillius Satyr. &c. Colloquium enim quorū est in hoc Pomponij Verre. vnus enim alterum exhortatur ad venationem leonum, & qui se in eo genere exerceant valentes esse ait. alter cum in irrisione ita responderet, id quidem dici posse, sed tamen in eiusmodi venatione homines se oblectare frustratim discerpentes leonibus, iisque esse veluti passerinum prandium: quasi diceret hoc, deuoratum hominem leoni esse, quod homini passerem seu passerinum prandium: idque videtur prouerbij species.

Saturarum) Lucillius Satyrarum, Nonius. I.

336 *cras credo, hodie nihil* in inotofos & auaros, vel in fictos amicos intempestiue se excusantes inuectum fuisse Varronem in hac Satyra, verisimile est.

Non habere, &c.) habere & non habere fastidiliter habere, v. j. Mutabiliter: auct habere & non habere, Pal.

340 *fieri initia*] fieri initio. foro) è foro.

ex pinu ablata] ex spina alba, Iunius: ex spinu, Scal.

vt) vt, Scal.

afferrer] coniunge cap. 4. j. Fœlix.

341 *fauissas*] fauissas Festus appellat, vbi de ea re dixi & apud Varronem.

quintum) v. 2. Agell. 10.

Latinè) Latinos.

eas) eos.

343 *Cælius*] Claudius, adde 12. Gell. 2.

Nonius] Nævius.

344 *tum*) tam.

347 *ferabite*] tera vite, Turn. 29. aduers. 23. Scal. in 4. de lingua. Nec audienti sunt qui in suis thesauris Ferabite, pro agresti sumi apud veteres scripserunt.

myrteis] myrretis.

350 *frons pro fronde*] fros pro fronde. ita Charisius: alioquin stulta inculcatio frondis à Nonio affertur. Lips. Sic pos pro ponte, mos pro monte.

354 *Ad pol. &c.*) Æpol. ego cui.

ego neque florem, neque flores volo mihi] Tria sunt in vino, Flos, flox, vinum. Flores sunt feces, q. dd in fece sunt, flocci & panni, vnde Persius pannosam fecem vocat, Turnebus 29. aduers. 23.

355 *incerni*] inicere.

356 *uis*] uis.

357 *ad honorem*) ob honorem.

358 *Nec grandiri*) chorus apud Sophoclem in Oedipode, v. Victor. 15. Varr. 20.

360 *grauedinosi*] grauidinosi.

361 *scilicet*] Scal. Auf. lect. 8.

lignæ ab homine isto, &c.) lignæ finire mollet ab homine isto. Vulgata hæc est lectio mirè deformata, fortasse ita legendum est qui-

bus ambulare solent homines, qui in viis agitant, Varro: sic illi animi nostri gralla: crura ac pedes nostri cessare, re *ἀκίνητοι*, sed ab animo mouentur: Palmerius verò ita legit.

Gralla: sunt fustes, quæ innituntur grallatoribus, qui gradiuntur grallis, quæ sunt perlicæ lignæ in arena & ab homine, qui instat, agitantur, Varro inulum multi scabunt *ἀκίνητοι*

ρασμο sigilla animi nostri sunt, gralla: crura ac pedes nostri, cilia, re *ἀκίνητα*, sed ab animo mouentur. Sigilla, vocare videtur *ἀκίνητα*, *ἀκίνητα*, vt est apud Peronū larua argentea. Horatius, Duceis vt neruis alienis mobile lignum. Muretus 15. Varr. 19. in hunc modum legit, Grallatores qui gradiuntur:

grallis quæ sunt perlicæ lignæ sed ab homine qui iis stat agitantur, sic illi animi nostri sunt: gralla: crura ac pedes nostri: ex se *ἀκίνητοι*, sed ab animo mouentur. Scal. verò in Cōiectan. ita, Grallatores sunt callobathranij vel *καλλοβήται*, Gralla: enim sunt fustes qui innituntur, Varro Mutuum multi scabunt *ἀκίνητοι*

χαλασμο, Grallatores qui gradiuntur, perlicæ sunt lignæ, Ab hominis quoque vi istæ agitantur. Sic illi animi nostri sunt colla crura, ac pedes nostri etiam *κίνητοι*, sed ab animo mouentur, *κίνητοι*: à Græcis dicebantur.

366 *facit ne dubitem*] Ne diu bitem, Guil. Bitere & Bitare est ire.

demia) Demi, à I.

367 *sparsi globis*] [parsi alij globis. 368 *puerum mulieri prestare*] separandū hoc scholion Marcelli à Poeta Nonij verbis, Nemo scit.

Fusum) Fusum, Sic apud Dionem *φύσσι* *quintiporis*] Quintipor significat Q. filius. Eadē forma dicitur Marcipor Publipo, Porcipor: Porro hic locus ita legitur a quibusdam. Quintiporis Clodiani feræ, ac poemata gargatidans dices. ò fortuna, ò fors fortuna, quantis conmoditatibus hunc diē: idque ita esse enuncet locus qui j. c. 5. num. 15. in *fl. clodiani*] clodicant MS. Clodiani, Scal. 4. de lingua.

373 *absolutis*] obuestis MS. ab oluistis. I.

375 *ad quem herpestica*] atque herpos ita, I. *Geniū iuū defender*] Sic Te. ē. in Phormione. Varro *ἀκίνητοι*, Varr. hac Satyr. disputare videtur aduersus eos Philosophos qui a-

gritudine aut cura aliqua oppressi, vel, vt cū Iuriconsulto loquar, in l. 6. s. 7. ff. de iniusto iactatione sibi mortem consciscabant.

377 *genue*] Gemie MS. lego Gumia:, vt apud Fest. in Inguauies. (improbæ, ineptæ. quod] ita quo veniunt illæ gumia:, vetulæ, illa vesula] illiæ MS. illepidæ.

383 *vt*] qui esset vt.

384 *egredere*] aggredere.

386 *Varro cum ill.*] Varro in Eumenidibus. *uento, &c.*] Iadueto vel vetrico, video G. Al-

rum in

rum in tēplo frequentia, qui dū esset, iā hora,
deā adlatā, imponerent ædis signo: sic deam
gallantes vario retinebant studio, I.

studio eodem Nam, &c.] studio eodem. Nā
quæ vetustas.

vetustas] vetustas, M S Fab.

389 *gramia*] gramia.

390 *gigeria, iunt*] gigeria sunt Scal. in Fest.
in Gigeria.

394 *hora iuuentutis dea*] eadem & iuuentus: 10
dixi ad Festum in Laucutus.

395 *danunt*] dunt.

396 *vehutes, &c.*] vehutos.

Hippocampus maeter] Nævius sireno Cir-
ces Delphino, M S. inclytos hippocampus
maetar, Nævius Sirene. igitur Delphino I.
Scalig. 4. de lin-
gua. multa enim sunt huiusmodi apparētia
in aere) Sirenes citis delphino iunctis vehi-
culis, hippocampusque a peris. adde quæ scri- 20
psi ad c. 4. in Lustrare.

hippocampus] hippocampus. adde Festum
in Cappas vbi emendandum campas.

hippocampi elephanto camillos] hippocampe-
lephanto camillos. Scalig. ita legit.

398 *producta*] produce: alij producte.

399 *siue*] eo. bibe.

403 *nano an horno*] annuo an hōrno I. an-
no an horno, Scal.

abstuleris] abstineris.

inscribit, &c.] inscribit. T. Scantius horno
per Dionysia: quod ea die mea erat præbitio
in ianua. Caue canem, caue canem, Scalig. in
4. Propert ita hunc locum iungit alteri Var-
ronis, qui j. numero 647. in voce Præbitio.
Porro anno & horno aduerbia sunt: vnde
Annorinus & hornus. quod de cane dixit, i-
dem apud Petronium. Non longē, inquit ab
hostiarij cella canis ingens, catena, vincus
in pariete erat pictus, superq; quadrata lite- 40
ra scriptum, Caue canem, caue canē. adde s.
Albicatur numero 58.

inscribit] irrepsit.

404 *notum*] noctem.

coerceo] edercuero, Fab.
405 *hostire, offendere, &c.*] hostire, defende-
re, cedere: Pacuvius Erotopogniōn libro 2.
Hunc quod.

voluntatem] voluptatem.

413 *infinitatem*] infirmitatem.

417 *animalium*] animantium.

Hic implicabatur caput, fateor] huic impli-
cabatur caput fasce.

422 *exsulatum*] exsolati.

mediastinum] mediastrium.

ne] me.

426 *senecturi*] seruituti.

427 *gignatam*] ignotam.

Tam iam potuium frugum] aut iam potiū-
tur frugum. Frugum dixit pro Phrygum.

428 *Nævius*] Ennius.

430 *matre meo iure factum incilas*] mater me-
ciuras, astu inciras, genitorem iniustum ap-
probas: vel matrem eiras, astu incitas: vel
mater mea iure factum incilas. quo loco A-
stu vibem significat, vt apud Terentium
Eunuchō.

435 *tolerari*] tolerare. ita apud Terentium
tolerabilis qui possit tolerare.

437 *denique*] deinceps, I. hi versus repetun-
tur j. numero 700.

Varro Manio] Fest. in Vastū: id tribuit Pa-
cuvio, quem admodum & infra, num. 769.
ac periret] asperum, V.

squale scabieque, &c.] scabie. illuue I. alij
squale, atq; scabieq. apud Fest. in Vastū. Qua-
les scabres quod inculta vastitudine & ita le-
git j. c. 2. in Vastitudinem. 891. Quales scabres
quam inculta vastitudine: & infra, numero
761. ita legitur hic locus, Agar derelinquere-
tur ac periret squale scabreque, illuue ac
vastitudine: alter etiam c. 1. & 5. num. 769.

inuualnicie, improfundie] inuualentia, imper-
fundie. V. alij inuualnitie.

squalitate, &c.] squalitate summa ac scabie
summa, in re summa.

439 *Bassus*] crassus.

442 *Novis dictis*] nobis dictis.

445 *nāmq; huic inuenio, &c.*] nāmq; ve-
nio huc vt mea ope, opes Troia; integrem I.

447 *Rhodiensis est*] Rhodiensis st.

liber essem, &c.] libera essem iam diu, si ha-
buissē, ingenio istoc coamatoris mihi.

430 *insanus valde*] rō valde, expungendum
videtur.

451 *otruncatur*] detruncatur.

458 *indicatum atque inditum*] iudicatum
condemnatum atque additum MS.

460 *indipisces*] indepescēs, quod vix ad-
mitto. Perit enim alioquin & indipiscere
interpretamentum, quod Nonius hic pro-
ponit.

461 *crustatos*] incrustatos.

465 *cupiditatis*] cupidinis.

466 *Caelius*] Q. Claudius v. 17. Agel. 2.

inermes in latebras] inermi in latebrant sese.

467 *in frontem*] in fronte.

468 *impudens impudenter.*

impuratus] impudicus.

50 *impune*] & impuno.

rapistor] rapinator.

470 *perduxit*] produxit.

476 *inficiatores probassent*] inficiator pro-
basset.

479 *male*] mala.

481 *educantur barbari*] edicuntur bar-
bari.

482 *Lucius*] Lucius. Sic & j. eodem pas-
sim: & lucūculus pro luculentulus. vide Fe-
stum in Lucunere.

483 & non allium, & sardæ] & non alia sardæ I. non alia sardæ, panu pemma, lucuns, cibus qui purissimus multo est S. apud Festum in Lucuntere.

penia] pemma. I.

remma, &c.) pemma.

lucuns nihil) Lucuns illi nihil. Ista ministrant Scal.

adnuat istam] ista ministrat, M.S. Ista ministrant. Scal.

pistori novat) Pistor ouat, I. Pistor nouat M.S. Pistori nubat, cur non scriblitario Lips. Scriblitarius, qui placentas conficit. Prolog. Pœnul. Nunc dum Scriblitæ estuant, accurrite, pistori non, at cur non scriblitario, vt mittat fraxris filio lucunculos, Scal. in Fest. Lucunculus demiauriuum à Lucuns. Tertull. de Spectaculis, stillicidia mellis de liuacunculo (legèdum lucūculo) venenato. Apuleius 20 de Pistore dulciario, hic panes, crustula, lucunculos, &c. Et Festo lucuntere, genus operis pistorij: Græcè λυκωντήρ, ab asperione farinae, quæ alba est.

scriblitario) scriblitario.

484 narro, &c.) narro ideo ita hic.

485 Varro) Barathro.

486 mea) modo.

487 repositum) depositum mœrentem. Pal.

immerentem) & merentem. I.

488 videt) vides, vt M.S. videlicet.

acos) Fabricio. M.S. à Coss. aut Samnitis copix Curio defaerunt. M.S.

489 iactuosus) actuosus.

490 lusus) lusum.

490 gallus) caluus 9. Agell 12.

fugus) fugis & M.S. I. fugit & Fab.

404 viri) diui.

superna) supernè.

496 Accius) Publilius, M.S. Turpilius I.

497 acta) Atta cuius meminit etiam Horatius.

placent, tunc, &c.) placeat, tu. I. si placeat, tu impune superbis.

impune superbis) impune luparis. Bong. recte. Nonio lupari, est scortari.

498 sanguine) citatur hic versus ab Agellio è Furij poematis.

fuere) inerunt.

qui) quod.

501 Socratem) I. Socratem.

502 vitioso) vitiosè.

504 tigello) tigillo.

503 scitras) chytas.

aduersum) ahenum.

507 ligurrierit Attius) liguerit ius I. liguerat Vi. For. 12. Var 3.

508 decem mercedem] D. metrio, ex Varr. 60

quas,] ecquas.

Iterferar] inter se memorare M.S. inter se memorent.

509 licaueram, &c.] militaueram. nam in furtis celebrasset M.S. I. mihi Lauerna in furtis celebrasset manus I. celebrasset manus, Scal. in Fest.

Mus] in uisfas.

510 Tucca] Tusco.

10 unde es, &c.] vnde es nihil? vnde? vbi istratus? vbi bibisti? I.

511 lusciosus] v. quæ scripsi ad l. 10. §. sed & ff. x. l. i. l. i. 3.

513 fabam, &c.] eadem v. apud Festum in Fabam Ouidius, Cùmque manus purè fontana perluit vnda, Vertitur, & nigras accipit ore fabas. Auerfùque iacit, sed dum iacit, hæc ego mitto. His, inquit, redimo mæq, meò que fabis. Hæc nouies dicit, nec respicit, vmbra putatur colligere, & nullo terga videte sequi.

514 demonstrat] demonstrat.

De oratore libro 6.] manifestum mendacium, neque enim Cicero plures tribus composuit.

lenitatis) lenitatis.

515 subtilis, &c.) Non subtilis ac plaudes & ab Arato posces Africam coronam, quid hoc mirius? v. J. in Poscere.

520 Quam sit) qua ni.

30 321 memorant) commemorant.

522 qui) cui.

525 noster Atticus riualis homo iturus) non ster antiquus riualis domum iturus. Riualis, qui vno riuo vtuntur.

iturus) item lectus.

cum mate) cebat) commacebat.

127. actum) ac tun. ordinum munia) ordinum extrema munia.

munia) munem.

40 528 tertio) sexto.

530 deletorio) de Lætorio.

531 mobilitate) mœstas) mobilitata mente.

532 micthyris) micthilis, v. supra Committilis num. 109.

pulmentaria) ventibus) pulmentar aut intibus, aut aliquid genus herbæ. & ius mœnarum bene habet, sed myctilis. hoc est mœx Scal. in Catul. adde numerum 109 s.

533 meritares) mœraret.

quod sicut res ista mecum) quod si, vt decuit, stares mecum aut meum mœraret dolor.

534 nam) mania) amnia.

539 petere aurum ex flamma, expedit è cœno cibum) Hoc Lucilij. vt & alia multa in iugatus est Terentius Bunucho, B flamma petere cibum arbitror.

et) en.

541 boni ministrantur, illum nunc irrident mali) Boni imo miserantur, illum nunc irrident mali. J. ip. Imo nunc irrident. Est autem ratio.

Est autem ratio. Est autem ratio. Est autem ratio.

Est autem ratio. Est autem ratio. Est autem ratio.

Est autem ratio. Est autem ratio. Est autem ratio.

Est autem ratio. Est autem ratio. Est autem ratio.

dixerat, Pauperi melius esse mori, quàm medicari, quia si moritur, inquit, misericordiam à bonis, si vivit, irrisum à malis consequitur.

542 *an sit quod hic non meretur*] an sint quos hic mereretur.

ea] ita.

546 *Calcei voce*] Gallei voce. Loquitur autem de Gallis.

548 *habet habere, & non habere*] auct auere 10
 & non auere, ita lego.

550 *vermiculata*] vinculara.
ingens] ingens.

551 *sperans atrox eandem hac proferre posset manusum ex ore daturum*] sperans gratiam eandem hæc proferre potuisse, & manusum ex ore daturum, &c. Vbi notandum proverbum, Manusum ex ore dare.

552 *opbebetum &c.*] Ephebum, mulierauit, hic Admeceadæ cubile primus polluit: alij ita ephebum mulierauit ad me accedens adolefcentem cubiculum, &c. I. alij, pro ephebetum, effebitum vel effæctum leguat: nisi ita legas, hic anorū decem adolefcenti cubiculum pudoris primus polluit.

553 *Homilia: Atrice vrjum*] conciliari re vilium, ex 7. Agell. 9.

callis] Gallis. Agell. ibide m.

555 *mansus*] manuat. vide 16. Agell. 7.

556 *quæ pibat, viduam*] *quæ pibat* quam. 30

557 *vincor non esse masculum ad rem*] alij ita, Vincor non esse masculum.

Arem] Arem, id est Martem. Sic Plautus in Trucul. Ad legionem bellator clues: at ego in culina Ares. Est autem species Proverbi, perinde ac si quis diceret, si id probaueris, dabo Martem non esse mansuum ac fortem.

561 *requiescendi*] quiescendi.
condensores manipulatim cum densi in orbibus manipulatim, orbis facere, in orbem pugare, eorum in re militari.

562 *panustria qua erant*] palustri aque erant.

565 *putandi modiperatores*] bibendi MS. potandi modiperatores, ita lego.

magistri] vide Varronem 4. de lingua vbi de Mensa vinaria.

573 *Mediastinos*] mediastrinus.

mediastinum] mediastrinum.

mediastinus] mediastrinus.

575 *ingenium*] ingenio.

576 *ocule*] occulté.

577 *afra*] vaste.

580 *Nenum*] Nænu.

nenu] nænu.

Fusum] Fusum.

natalis fortune] Natali fortis.

583 *Quin id Circoo*] Idcirco.

prependantur soni] qua prepedinatur soni pedum.

584 xxx] xxxv.

588 *quam lympham melius è lactuna fontium allatam, nidos potilis permiserat*] nidos poculi MS. nidos pocilli miscer. Palm. & nidos pro nido accipit, quem Nonius hic pro poculo eo sensu Varronem luxum temporum suorum reprehendebat, quod Romani aquam niualem permiscebant, cum salubrius è lactuna fontium aquam haurire possent, ac nidoem pocilli permiscere hic nihil aliud esse quàm vinum Lymphæ. ego ita legi posse arbitror, nido poturati permiscerant, Nido poturati, id est è poculo. Nonius enim hic Nidum interpretatur.

597 *cumanos calices*] cum ansis calices MS. forte legendum, Decumanos calices, id est prægrandes. Nam grandia pocula commemorat Varro.

598 *faciam*] factam.

601 *obscura*] obscuré.

603 *quin illa facta*] quis illa facta, Lips. Plaut. Mostell. Vbi vaguenta sunt. Quid opus est facta acculo.

605 *obstringillare*] hoc verbum reponendum apud Senecam lib. 1. epist.

609 *ut simulatim*] si minutatim MS. ut sit minutatim.

611 *denique*] tum.

de republica] de re rustica lib. 1. c. 59.

615 *campis*] patriis 18. Agell. 11.

618 *Fullonico*] Philonico.

sonaram] sonorum MS. zonulam I.

abscider] absceidit.

619 *pleuitatem*] plebitatem I.

620 *Plotino*] Plociona, pleonix, stuprum emptor.

coloratam frontem] vide infra Frontem.

petilis labris] petilis labris Iun. id est exilibus.

petilis &c.] hoc interpretamentum nō esse Nonij Iunius putat.

habris mollis] habra mollis.

622 *herona mille*] herona mole MS. heroa à mole MS. vel cum heroa, malè, nō è. à mole. Vilel. Canter.

623 *panulam*] vide Varronem de lingua, vbi de vestitu, alij legunt, panulam.

subtegminis] subteminis. vide Cuiac. 17. Obsecru. 6.

624 *pallio datur*] palliolatur I.

625 *diu*] diui MS. Suor autem verba Decij, vide Accium in Æneide seu Decio.

626 *idem eodem*] ideo.

628 *magnus poeta*] magnius poema MS. Mac geminis poema.

629 *Nauis*] Nouius.

Anna Grenuatius] Agrypnuntibus, vide infra Promicare.

630 *coquentibus hædum*] loquentibus dum.

631 *Afran.*] Nouius.

60 *Aliber totius*] Aliber totus MS. Equalibus Nua j

totus I. Scaliger ita, Aliter eius. Ego vero ita lego, à libertate ius monilis possessricem, id est petentem: vel, à liberto eius monilis possessricem.

100 *construxit*) contextrix Fab.

633 *Nanius Aulularia*) Ennius Erularia. vel Herularia MS. Carbonaria, Festus in Spectile.

præcium, omasum, pernam, callis, glires, glandia) Apud Festum in Spectile ita legitur: Ego 10 pernam, sumen, sueres, spectile, callum, glandia.

634 *origine*) expungenda est hæc vox. *oritur ex Carinatis*) ex Cantabris, ita legendum ex Mela, Plinio, Strabone.

635 *Syracusus*) Syracusæ.

sola) soleas. Palm. Syracusis soleæ sunt Syracusanae, vt Trinūmo, ficus zacintho, Zacinthiæ, apud Varronem, cultu Bithynio, id est Bithyni.

pueri in ludo solent &c.] pueris in ludos tellos (forte talos) pascēolos furare, I. Pueris in ludo soleas & sacellos pascēolos furari. Palmer. Spicileg. Sacelli, id est parui sacci. Ideòq; Cato Pasiam hic incusat, quod is iam puer in schola infuerit furari.

637 *Portisculus*] Pertisculus, Fab. Vade mox Nonius, qui eandem perticam tenet.

Thus antè] Tūm sanctè.

Cithera] Sic S. Exo. i. ū. alij, chere. alij, The- 30 re. alij, cithereis. alij, Hetera.

pulsus] cursus.

638 *faciat*] iaciat.

640 *te*] deest. Scal. apud Festum in Occentare.

differam] differam te, Scal. d. loco.

641 *Pici diuitiis, qui aureos montes colunt, ego supero*) dixi ad Festum in Dracones.

644 *nocte te tabernas*] nostra taberna.

645 *si inde &c.*] si inde naues putidas, at- 40 que senticosas, commeatum moirare volebat. Palm. Is indu naues putidas, atque senticosas commeatum ponere, vel commeatum onerare.

647 *caue canem*] caute MS. adde quæ in hunc locum scripti. 5. in voce Albicatur numero 58. & Hornum. num. 403.

650 *præpistini*) & præficii.

652 *se seneces*) sece neges te.

654 *laciantem*) lactantem.

nec affat &c.) nec affat, quo quis cruciatur perbiteret.

656 *providere*) prouegere.

provideam) prouegam.

657 *puella scere, effeminari*) puella scere & effeminari MS. Puella scere est effeminari.

658 *per*) Papæ.

660 *extra*) extra.

prociessim) potreciessim.

Mania Medicate) mania meditare MS. 60

Mania medica. Te mania medica, Titulus fabulæ infra in Pistillus.

661 *primitus dapes*) primitus de pannibus, vide infra Pannibus.

sicuti &c.) Sicuti cum primos ficos propra la recentis, Proculit, & pretio ingenti dat primitus paucos I. vt cū primitus, &c. Turn.

664 *Aristotius*) Ariston Chius. vide Ciceronem lib. 1. de legibus, & de natura Deorum.

3. Laetium in Zenone.

666 *Proletarij &c.*) Proletarius publicitus scutis, feriòque oratur. Hi versus pleniores apud Agellium 16. c. 10.

667 *Astio giola*) Agitatoria.

669 *Cupuncula*) capuduncula.

adolabitis) adulabitis.

678 *Synephebo*) in Ephebo.

obto medicarios &c.) (otero medicarios honestos audisse MS. clare possis, I. cum herore possis. Effusissimi erant veteres in danda libertate, Casina. Quid tu me verò libertate territas. Quid tu si nolis, fili, que etiã tuus?

Vobis inuitis atque ambobus ingratij, libella liber possum fieri. Itaque metuendum non erat, ne qui sesterium semis daret, libertatem non impetraret.

audies, cum &c.) audies. Lucillius, Amicula aspera atque præcox. Varro Synephebo,

Cum tempus &c.

679 *Acari studio*) Achar stione.

æduor sum) æduor sum I.

Æquum est me habere eos pauperè] sumptu meo] Æquum est me habere, eos pauperavi &c. MS. Æquum est me alere, quos pauperavi sumptu meo.

681 *inquit*] inique.

682 *pollinctores sunt qui mortuos curant*] ab antiquo Pollingo. Glossis Pollingo. *Antiquo*

40 *pollinctor*] Pollingo & Pollinctor, *Antiquo* & *id astate*] & ex astate.

682 *vado*] futo.

Peliam me &c.] Peliam Medex promississet, vt se vel viuū degluberet, dum modo redderet puellum: Vel ita, Peliam Medex promississet, (pro permisisse) vt se vel viuum degluberet, dum modò puellum redderet, I. adde Petr. Victor. s. c. 6.

50 *ultra intra pectus &c.*) O stulta nostri pectoris dormitio, inuigilabilis. Quæ me puellum impuberem cœpisti, I.

689 *Squamigerum*] Squamigera.

691 *Phrygia, & terminus*] Phrygiæ terminus.

Passim quæ prada pecua] passim quæ pretia pecua. Pretia autem à præcipio de ieu clamādo. vide Festum in Precias.

695 *os*] hoc.

696 *magna te*) maguus, vel migaate Iud. Deum

Deum me sentis] Deum me incendit, Lipf. Putat autem esse verba Orestis, qui oraculo iubebatur matrem interficere: hominum tamen verecundia tardabatur. simile est quiddam Sapphus apud Aristotel. in Rhetoricis.

698 *Perfice*] perfica.

perfeceris] perficiens.

perfice] perfica.

699 *Pediolus*] Petiolus.

700 *perico*] perigo.

denique] deinceps, vt s. numero 437.

702 *passium ad vsum*] Pessimum MS. passim ad vsum Lipf. Passimum ad vsum, ita legi potest: vnde etiam passimitus vox frequens Tertulliano: apud quem passim ac perperam legitur passimirus. Passimū ad vsum trahi est ad promiscuum vsum, quod hic ostendit Nonius.

interneconem] interitionem M S.

solum] solutum] M S. absolutum.

704 *Vt*] vel.

705 *honestam*] inhonestam.

706 *putice*] putresceret.

709 *taciti que aduenientium*] tacitēque aduentum.

713 *lenitate*] lenitate.

715 *occuli que sunt consentanea quod*] eo cultu quod.

716 *plagis*] plagis.

717 *ant*] at.

722 *argilla*] argilloso.

sua pennis] situ rimosa.

732 *Longe ab vrbe villicam*] nam longē ab vrbe villicarier. & ita legitur j. Rariter c. II. numero 52.

737 *Risus*] risus MS. rursus.

738 *Repedare Lucillus*] pede iterare Lucillus.

ut Roma vites gladiatoribus] vtrum euitet gladiator I. Romam vt bitet. q. i. spectaculū gladiatoris. Palm. vt Romæ videret gladiatores.

Idemque etc] Idem post. quod factum MS. queis cunctis ego à Metello repedabam numero: id est celeriter, ocyus, nisi pro Queis cunctis legas, ludis factis: vel, vt factum, id est cum primū id factum.

739 *Redandruare*] Redandruare.

ut vulgus etc.] sic vulgu redandruat inde: hic versus paulō aliter apud Festum.

Chryse Gracos] In promerenda gratia simul cum videam Graios nil mediocriter Redandruare, opibūque sumanis profequi. vide Festum in Redandruare.

740 *Redhostis radii*] Redhostit. reddit. quid hic etc.] edo quid hic redhostis eam, cum mi assem obhiet facilius. Aliter enim hic locus extat apud Festum in Redhostire.

aliter relatum] aliter ac sit.

742 *Medico*] Maccō. I. compo 200

et propter] ea propter. MS. & Lipf.

743 *pulmones*] pernaiones.

appetitus] arthriticus MS. quod pædidus, Lipf.

ramice] cum ramice.

an nescio quo] à nescio quo M. & Lipf.

rapturis] raptoris. Lipf.

ramicis] ramices.

744 *sextam seferas*] sextantes sylvas feras vel sextantes. In Iulius feras I. Sextantur feras Fab. sylvas sextantes feras. Lipf.

746 *sequius*] vide Cuiac. I. Obf. 3.

voster ruminabitur] voster rumiatur.

749 *Redurare*] Returare I.

750 *Roma*] Romana.

pudens] pudentes: alij, prudentes MS. putantes Lipf.

Viueretum in patriam] patria, viueret in patria Guil. cum patria Lipf. Bigo tum Romæ parçè putèque putantes viueret cum patria, nunc sumus in Rutuba, id est in perturbatione.

751 *aduocare*] ac vocare.

756 *hiscè manibus*] hic sermonibus Lipf. in antiquis & epistolis, ita legit, Moniabus. Scaliger Maniæ infantium tericulamenta & lactentium facies, Dij præfides propter ruminam. v. Is. Plin. 56.

758 *astate*] ætate. aut] ac.

759 *Margo*] Vimarco.

760 *è*] à

761 *Scrabrèque*] scabrae atque, dictum est de hoc loco s. numero 437.

762 *habitissimum*] habilissimum.

765 *Scrapias*] screapias, vel screaptas. I. ex Festo Scranctias vulgat.

Stritabilas] strictiuellas, alij scrutibillas: alij arctiuellus.

766 *Cryptis*] eurypis.

ambulare] habitare Scal. 4. de lingua.

767 *crementa*] cremento.

scapréque] scabre atque.

769 *squale*] squalis. dixi de hoc loco s. numero 437.

771 *Sunar*] simat I. feritè supat quod est discere & dissipare, Festo.

773 *cum*] cui.

775 *sublimas*] sublimas.

777 *abste*] ab deo.

779 *Septisariam*] septemfariam.

781 *scriptai*] scriptas.

scriptis] scrupi.

solemus] olim.

783 *Cryscum*] Crysa cum.

786 *Neque in puluere etc.*] Nec in poluero mystico coquam carnes, quibus etc. Scal. 4. de lingua.

788 *noti*] nomina tuo.

790 *Sommerinas*] somnurnas.

790 *Leuis*] leuis meus.

- 791 *r. sineser*]recineret.
zum]tamen.
 793 *interstringam*]stringam.
 794 *Manias*]smentias I.
Theobogenes]Thebogenes I.
 796 *molle*]mole.
 803 *solisatem* &c.]soliditatem memoras?
 formidas tibi: sic J. c. s. numero 96.
 804 *astuat*]exciuit.
 806 *profecti* &c.] profectò haudquaquam 10
 est ortus mediocri. vide Iunij Animadu.
 810 *curre. & nuncia venire. & mecum spera*
zum adduce &c.] curre & nuncia venire me,
 & meum speratum adducere. vide vt puellam
 curent Lips. 5. Epistol.
mecum]metum.
 812 *fluctinago*]fluctifrago.
 814 *illis qua sibi*] illisque tibi que I.
 819 *populo*]populùm que.
 821 *Solemnitus à declinari*] solènitùs que a-
 dedò ditem.
 822 *nitiari*]nothi dij.
 823 *adæsi*]adæsi.
 826 *sonicia sunt* &c.] phonaesus adsum.
 alij [hæc x, legunt. Phonaesus, dicitur tē q̄ dicitur
 dicitur, quodq̄ vocem exerceat.
 833 *ceptum*]exceptum.
 835 *dissipare*]dissoluere.
 838 *probat ultorem*]probat victorem.
 840 *perpectavi percantum*] prospectavi
 periculum, MS. perpectavi periculum.
 841 *Temerius*]Temerus.
 844 *nibus, tibi ve tadiculasse*]bis tēve tu dic.
 846 *Vigere* &c.] in acre volitans miluus
 aquam è nubibus tortam indicat fore, teg-
 gillum vt pastor sibi fumar I. Iugere dicun-
 tur milui, cum vocem emittunt. Id autem
 prognosticon pluuiæ, alij, pro tortam indi-
 cat, Terram legunt.
 851 *melixa*]melexia.
 852 *parneci orbifcor*]perneci orbifcor.
 856 *taxis pro tetigeris*]taxis pro tetigeris.
 857 *leuis tippula* &c.] vt leuis tippula
 lympharum frigidus transit lacus I. de Tip-
 pula, vide Festum in Tippula, in MS. lympho-
 rum legitur.
leuior es]vide Festum.
 859 *teanfenna demissus*] id est fenestra. vt
 hic Nonius interpretatur. Seru. vide 5. Æn.
 sunt demissus interpretatur, cuius opinionē 50
 vt veniōē defendit Turneb. ex Valerio, Ma-
 crob. Plurac h. Plinio, Isidoro.
 861 *artificis*]aurificis.
 865 *terrica horrentis*] tericè horrentis : a-
 lij, terricè horrentis.
 868 *hic vt muscipula contenta*]hic vt mus-
 cipulæ tentæ: atque vt scorpius cauda subla-
 ta, Turneb. muscipula. id est, insidie.
 869 *tristitias ante diuortii*]ante donicium
 MS. tristitias anted hostium, Lips. id est præ- 60
- fens. Anted autem hic dictum more antiquo.
diuortium]dorcium.
 872 *vbi*]ibi.
 874 *cum*]cur.
 & iam qualis qua] & in aquali aqua. Sic J.
 in Fœlix, legendum.
 876 *quam mobile*] hic locus emendatior
 legitur & exhibitus est etiam à nobis supra
 numero 248 in Dis, diuortis.
 878 *Nemca*]Medea I.
 882 *Cade vsi hac*] Cæsique Nza atque.
 886 *nimis*]e mi.
 887 *nedum*]nedum.
 890 *vetustate*] que] venustatis que.
 891 *ustratus*] utere tu ista.
 891 *traueste & vastitudine tarde forma*
tuis] atra veste, & vastitudine terra formatus;
 Scal.
 907 *tarde forma*] trade formam MS. terra for-
 matus. Scal. vt 5.
quales scabres qua] squalè scabre atque. di-
 xi de hac lectione 5. numero 437. in Illuicis.
 & apud Festum in Vastum.
 892 *exsilium*]exsulem.
 893 *imperandi*]imperitandi.
 895 *verans*] venerans. adde huic loco a-
 lium, qui 5. numero 276 in Deuorare.
 & punito] & punito M S & Ponti auerru-
 cent censuram simul, Lips. Cursura Ponti na-
 uigatio. Virgil. Hic cursus fuit. Horat. Qui
 per mare currunt.
cur Syriam] tum Syrmia. de Syrmis vide
 Festum.
 898 *sensilo*]sensiloquum I.
 903 *contra* &c.] flagitium nefcis bello.
 vinci à Viriato Annibale I. Hunc locum Sea-
 liger apud Festum in Viriatum, ita restituit,
 Lucillus libro 26. vt populum Romanum
 victus v: & superatus præliis. Sæpe est mul-
 tum, bellè verò niquam, in quo sint omnia:
 40 contrâ, flagitium nefcise, vinci bello à Barba-
 ro Viriato Annibale. Idem lib. 2. In viriatum
 hunc infamem iuasse, animâque Ell. fisse
 illi.
 907 *vir Viratium uxorem habere Atalan-*
zam] Viratius M S. Viratiam vxorem Acalaa-
 tam Scal. apud Festum in Viriatum Viracia
 dicitur v: p: a.
 908 *vulga*]bulga.
 909 *verrucam*] Agell. 7.
 910 *vibices*] vide 10. Agell. 3.
 Vis] eos.
 911 *astate*]ærate.
 912 *excrecunt*] increcunt 18. Agell. 11.
 913 *concoctaque*] concretas apud Priscian.
 916 *Tonso*] in tonso.
 918 *vermiculato*] vermiculatum multis fe-
 gmentis elaboratum, veluti multis vermicu-
 lis concinnum.
 920 *sede iureli*] de re.

- 916 *prætextas*] *prætextatas*.
 928 *Cinerans cludebat*] *conerum* is cludebat. *Cinerarios cludebat* Lips. de puero qui iam tondendus, in gyrum currens, volebat effugere cinerarios. *Carul*. iam tuus cinerarius tondet os.
- IN CAPVT III.
- 2 *vlla*] illi.
 3 *Ennius*] *ed* Liuius I.
ad armentas &c.] *ad armentas* ipsius eisdē, *Tucu*. uisfrontes pascere armenta soles. *Scal*.
 4 *de lingua*.
curuisfrontes] *cornisfrontes* pascere MS.
 9 *iugatos*] *iubatos*.
in se] *se* sinu se.
Acinnius] *Aracinus*.
 11 *Feminino*] *vide* Festum in *Petronia amnis*.
Epinausimacheumandria] *ἐπιναύσιμαχευμάνδρια*: cū Andria vadam.
salso sanctum] *iactatum*
acerbos] *aceruos*.
 12 *operas*] *telas*.
 13 *quamque*] *quaqua*: vel, *quacunq*ue, i] *iq*: meriti causa.
 18 *dispensatorem*] *dispensatore*.
 21 *Frigidissimus*] *fragilissimus*. huic lectio-
 ni subscribit *Priscian* codex.
mala] *maia*.
 22 *accubitionem*] *accubationem*.
 23 *in columna*] *in culmine*.
 25 *actoribus*] *auditoribus*.
 26 *victa taxit*] *vincta taxus*.
 27 *meam esse leuitatis*] *notam esse leuitatis*,
 vel *meram esse leuitatem*.
 32 *coquinari*] *coquinatio*.
cultelli empestanti] *ἐμπεστήντι* *ἐ Bithynia*] *cultelli illi im-*
portati *ἐ Bithynia*, Lips.
 33 *de me hortatur*] *dehortatur*. 7 Agell. 2.
credidit] *credidit*. Agell. d. l.
 34 *cupressas*] *cupressus*.
 35 *cali*] *de scenicis origin*. I.
 36 *accolis celeriter*] *iacolis celeriter*, Lips.
iaculis.
 39 *dissoluatur &c.*] *dissoluetur* *omnis hu-*
mana consociatio. *Vulg*.
 40 *nec sic, ubi*] *Nescis ubi*. *Græci, ubi nunc*
Socratici charti] *quid queritis? primus* Lips.
perimus] *perimus*.
 41 *in Marte*] *in Macer*,
puluem] *peluem*.
 43 *abroico*] *ἀβροίκω*.
quasi lupus ab armis valeo, chmei in fractos ge-
 70) *Fuit opinio olim*. *lupum armis validum*
tergo infirmum esse, quod in *proverbialem*
sententiam *propē abiit*.
deserto] *infra factos*. *ita apud Festum in Clu-*
des.
 44 *magnus &c.*] *cælus mater magna his*
est cellas.

- 45 *castu*] *castitru*.
castus] *castitus*.
 46 *nisi pecorum &c.*] *Nos hic pecorum mo-*
re per æstiuos. vel (vt alibi) *per æstiuos saltus*
deuā que calles, Lips.
 48 *viarum*] *vuarum*.
 52 *decilia*] *egilia*.
 54 *Pol &c.*] *Polā cubitura*. *mater*, *magis*
sum exercita *Ere* *quā a cursura*, eo *sum*
tardius. *ula* I.
 55 *currentis*] *Victorius* *putat* *hanc vocem*
expungendam MS.
 58 *catelle*] *catellum*.
 59 *corius*] *vide* *Festum* *in Corius*.
depuuit] *depuuit* MS. *non male*, *ἐπὶ τῷ*
μαίεν.
 60 *nemini &c.*] *Nemini* *fortuna* *currum*
missum a carcere *inrimo leui*, *inoffensum*
per æquor candidus ad calcem *fuit*.
 61 *quercu*] *quercuro*.
altitudine] *amaritudine*.
 64 *cor utrunque &c.*] *colare*: *Verum scapu-*
læ plus, *an collus calli habent*, *nescio*.
 66 *abtorque*] *obtorque*, *sic* *Virgil*. *obuertit*
pelago *proras*.
supra] *sipa* MS. *id est* *eiice*.
coras capulas] *id est* *funes*.
 67 *talpa*] *cilla* I. *vt* *fit* *æparum* *genus*. *A-*
lioquin *nemo* *audiuit* *lachrymosas* *talpas*.
Scaliger *legit*, *thalpe*.
lippus edenda &c.] *Lippus* *edendo* *acri*. *as-*
fiduo *ceparum* *cepa*, I. *vt* *fit* *hexameter*.
et sessimum] *vesci* *cuminum*.
 69 *iam dirumpetur medius*, *iam* *vt* *Marsus*
colubras. *Dirumpit cantu*, *&c.*] *Virgilius* *Ec-*
log. 8. *Frigidus* *in pratis* *cantaudo* *rumpratur*
anguis.
 73 *Grnius*] *Granius*.
 85 *noctū*] *nocturna*.
 86 *errantia*] *errantia*.
 88 *Longè fugit, qui suos fugit*] *Titulus* *pro-*
nerbialis *Satyre* *Varron*. *Sic* *Terentius*. *Ita*
fugias *ne præter* *casam*. *vide*. *Turnebū* 15. *ad-*
uers.
sed vt iserat &c.] *Sed* *is* *viscerat* *hæc*. *le-*
gumina, *sarta*, *rapa* *pauca*, *cicer*, *eruilian* *cæ-*
pa: *allia* *ac* *pyra* *cæteris*. *Palm*. *Vt* *hæc* *iocose*
voce *viscerationem* *hominis* *agricolæ* *&*
tenuioris.
pauca &c.] *Parata*. *cicer*, *eruilian*, *capa*, *re-*
gia, *allia*, *cypria* *cæteris* I.
 89 *masculino*] *vide* *Festum* *in Masculino*. *&*
in Frontem.
repugnatio] *depugnatio*.
vitare scias] *vt* *amittas*.
coloratum] *coloratilem*.
 92 *crassa*] *crellis*.
ferrano: *cali &c.*] *terance*. *cili* MS. *An* *Sicuti*
nominer *sals* *fictus*.
more] *ore*. *vide* *Terentium* *in* *Phormione* *act*.
 Non ii]

lētus (segregans) dicta segregant. I. vide infra Osk. ænum.

98 *fulmentum*) fulmenta. lectum scandunt Turneb. 15. aduers. 5. Proverbiū quo significatur id quod subest præesse velle. vide Iunium in Adagiis.

supponi loco) ppinge locis sumulo in excelso loco (propter mare) cumulo in excelso prope. mare. adde quadam infra c. 6 numero 26.

104 *Pisia diadematio foro præstatur virtutis laus gelu, sed multo ocys venio tabescit*) Pisis diademati. o. foro præstatur virtutis laus, gelu. sed multo ocys, senio tabescit. Turneb. 15. aduers. 5. Diadematum forum vocat; Pisiam, in quo victoribus diademata & coronæ tribuebantur.

110 *murena vlla*) muri, villa.

111 *pedibus tristis*) pedidos tristes, graue o. lentes. vide Festum in Pavidos.

acres) ar. os.

114 *sensus, Poria &c.* Sensus, portæ, venæ, hydragogia: cloaca, intestini. I. id sanuit. sensus esse fontes quosdam naturę venas: hydragogia & canales: intestina, pro cloaca esse corpori.

115 *orat. perfecta hac video*) orat perfecta ac vide MS.

duella (rapula) heluella. I. suat olera minuta, teste Festo. Sed Turneb. 15. aduers. 15. legit duella, rapula. Duella, id est, bella. quo pacto ex duello bellum, ex duellona bellona. Scalliger ita apud Festum, in Heluella: Lenti calido, eluella, rapula, rumices.

romia) rumici MS. rumicæ. Turn. d. l.

120 *Nauius Maccio &c.*) Nouius Maccio. ex. lule: Verberato populus.

ergo) ego. I.

spirion) Zopyrion, Labias discedit utriusque securus.

123 *lepidus*) *luc*

124 *lepidus (statues)* luxurię que tuę statues.

129 *limphorem*) lympham.

130 *in paupertatem eo licentiatas*) in pauperinum eo licentiam. Alius legit, in paupertatem eo licentiarus.

131 *latrina*) lauatrina.

lacuquē) languet.

neutri) ventri.

133 *vestigium*) vestitum.

134 *ruralibus*) opusculis.

sumptum comitia) vbi tum.

instanti) instat.

rem faciet) peiorem faciet.

136 *acri crepitanes*) acres crepantes.

thefianem) Thyasiantem, id est, thyaso bacchantum conuenientem.

paci huius) pari in huius. MS. Palm. bacchiis.

138 *margaritam &c.*) margarita, vt Amethystus, smaragdus. I.

141 *metus*) v. Festum in Masculino & Metus.

1142 *iactati sumus &c.*) Acciti sumus vt deportare MS. Accitissimus vt deportaremur, murmur si verus: nisi alius legere deportaremur: vt alludat ad morē de ponte deturbat

145 *maiores*) vtri magis. (senes suus) lulum.

inter nundinū barbam radebat) internundinum. est spatium quod internundinas est. Hinc intermentstruū quod inter mentes. vide Turnebum 19. aduers. 5.

Romam ipsam in arcosice, non) Romā ipsam narcosinā nou. I.

146 *quos*) queis.

qualia sunt) cilia fronte.

iura, nec pedes) iuræ ve pedes ve.

147 *itadā nepos*) ilia dia Nepos I.

149 *tendamus neruias*) extendamus, id est, comminuamus fides.

151 *neque offerre &c.*) Neq; ferre hūc diutius errare & conquiri necesse iuræ obsequilæ. V. lem. Canter. Neq; fer e hū. diutius acquiri & cōquiri, nec esse suæ opnequæ. Gell. 2. Veris. 21. Tri. ari est Fallere. vnde Tricones. carique] carii.

152 *in acta cooperta age inoras*) in arca cooperta age minores. MS. in acta cooperta al. g. Palm. & Fab. Acta, id est, littore. *multum numus piscis*] multis nummis vel

multinummis.

153 *inoras ostreas*] inoræ, quæ ore carent. 7. Gell. 6. dixi ad Festum in verbo Inori.

ostreas lucrinas] ostream lucrinam.

his idem] hoc fit idem.

153 *ut etiam putantibus*] vt æstimantibus; *non*] *non* 3. oies.

Terentio: quando citatus] id est Terentio quādo MS. idem. M. Terentio.

excitatus] excufatus MS.

eum] ei. MS. adde ti Gell. I.

unam ouem multam dico] vide Plin. 8. c. vi. de Festum in Ouem, & in Recto fionte.

154 *iuo*] æuo.

Titanum] Titana.

155 *statuis aquis*] statuius aquis.

158. *protundit*] profundit.

appositum. posticum] appositis, postico.

qua exierunt] exierint.

159 *nam*] nunc.

160 *cessum ad præsepia suam*) Esum ad præsepia suam. ita apud Plautum.

162 *putrem panticas*) putent panticas.

164 *vallato mobilis septos*) vallatos. alij, Vallatos mobili septo. alij Vallato mobiles septo MS.

166 *licio*) lino.

167 *non*) nobis MS. vide supra in Catax. c. I. num. 100.

170 *pigre*) pigret.

Potestate pigre) post ætate pigret MS. post ætate pigrent. I.

174 *Pomp. Dogali: unum penum qua*) Do illi

vinum, penumque omnem M S. Pomp. Dotata: vinum penumque omnem. Nonius Dotata. Cæterum alium præberem penum. Attra, meum in penum componam satius est. Palm. Dotatam Pomponius & Nonius scripsere. Attra verò togatæ scriptorum sit mentio apud Horatium.

defacta) dotata.

meum) mecum.

175 *cui medentia*) cui me dem edet hac 10
Lun.

178 *Lyde*) vide.

179 *vulgari*) Vulcani.

cum virgis) cum fibris MS. alij cum vigris. Nonius Gall. maçta te hifce vigris verbenais: maçta tu illum infortunio.

porrigere) proficere, vel porricere.

182 *mania*) mania, vt supra in voce Præfente.

patinas &c.) patinas pastillos mihi can- 20
tant.

Munius) Horatius.

183 *boni secundæ &c.*) Nobis vnde forent fructus vitæque propagmen I.

184 *Lucillus &c.*) Li cinius rerum Romanarum.

patibulum ferat per urbem) patibulus ferat per urbem: alij, Patibulo ferat per urbem.

affigat) suffigat.

185 *factos*) facito.

tremunt) premunt.

188 *admonerat*) apponebat.

sexus) sexu. Scal. in Fest.

197 *essit & sale &c.*) exsit, est sal sordidum quod vstum est, & in ollam rudem fritilem obiectum. postea &c. vide Scaligerum in Coniectaneis Varronis: & apud Festum in Exsit.

200 *vbi atque erunt dum sibilus institis*) a- 40
qua MS. vbi acquirunt dum sibilus instat. Lips. vel sibilus instit.

201 *tergius*) tergium.

203 *viscere suo*) hifcere MS. miscere.

exercitum) exercitum.

Africa terribilis &c.) Africa terribilis contra concurret Iberis, Ac gens Æneæ miscet sanguine sanguen, Lips. Africa terribilis contra concurrere civis Civis, atque Æneæ, &c. Fab.

206 *si valebit plus*) si valebit plus, in buc- 50
cam betet: si licium in Schemam Palm.

dicite) die in.

gymnasio &c.) gymnasió que: vt schema an- 10
quo spectatores retineres.

230 *calamóque*) culmo.

231 *erumna*) in re summa. vide supra c. 2.
numero 438.

233 *Maçta*) adde Festum in Masculino.

240 *nulla est, tale etiam est*) Fest tali. Seriaz I.

Sit autem Sicilia (vide fabulæ nomen) oppi- 10

dum Campaniæ.

241 *durum*) durius.

243 *Nyctegresia scendit hora laterum*) Nyctegresia ascendit hora laterum MS. Ascendit aura laterum texta Vulcani vorax. Palm. aura Vulcani, flamma. Scandit ira laterum texta Vulcani. Vil. Cant. Ira Vulcani 10
425.10.

245 *russaria*) russa tria.

246 *incauti*) in caustis.

247 *masculini*) masculini & neutri: ita

lego.

vt videret, totū denique etiam suis manibus &c.) vt videret tortam: denique etiam suis manibus lauca tracta ministrasset infectori. Palm. Tortam videret, est testim nectere: paupertatis indicium.

250 *orbepsit*) oppressit.

254 *videas agrotum*) videns agrotum? & eius prius turdum, quàm aluum subducere malis, Lips. 3. Verif.

album quam tymper) alphum quàm typera, MS. aluum quam turdum Scal.

235 *pradatus*) pedatus.

cum prytimon cercum) cercum MS. 10
1020.10.

256 *quare &c.*) quæro meas libidines ad tibias bilingues.

260 *patri*) patrio.

30 *quod*) quos.

iuxtim) mixtim.

rius) vos.

261 *Diffidam amantem cidere*) diffidam amantem cedere MS. Diffugiam, an mantem, ne quid ea re turbem vulgum ambigua Lip. Diffidam autem, & de re turbat vulgum ambigua ac ius vitat, inçores dificit, Scal.

ambigua) enutret.

263 *manu*) nam.

264 *portoperipocons &c.*) Portit per 10
1020.10. Dede cedo cacatum, vipera est: in veprecula Scal.

265 *Stipidius*) Fufidius.

spiras) asperitatem.

266 *optatum germanus meas*) Oppius: tu germanas I. Turpil. Dotata. Meas meas vespera oriente clanculum Ferri ad specie n declino Scal.

speciem delino) specum destino.

267 *Lucillus Andronicus*) Liuius An-
dronicus.

tege) teget.

268 *roto orbe*) tota urbe.

superet) sumeret.

curvantem) ouantem.

IN CAPVT IIII.

Fabulare) fabula verè.

explicatione) expiatione.

Ni ego illi pureo, si accepto animã omnem in-

truxero] Victorius 2. Var. 2. negat hunc locum in Plauti a Nonio intellectum, animam enim hic aquam non effertur simpliciter, sed potest animam dici.

Phrygios] Phrygiis.

catus] cornus: videtur pro fistula. aut tibia dici, vt locus I.

iracundum vel furiosum] iracundiam, & furorē. ita lego.

de Republica libro 1.] libro 5. Fab.

Noctilucam tollo] noctu lucam (houem) tollo, vel noctilugam, Lucilliano vocabulo. dixi ad Varonem & Festum de Noctiluca.

lassi] Lassēs.

3 *obiectū viso atque umbram*] obiectu suo umbram Pal. Eadēque obiectio sui corporis, umbram, noctemque efficiat, cum ad numerum dierum aptam, tum ad laborē quietem VII. Cant. j. Terrā mentionem facit.

Obuia menti] obuiamus.

alteri] alter.

celebro] celeberr.

Hinc colomena &c.] hinc colomena lece minis MS Hinc colo Mānalium geminis aptū cornibus I Hinc columen alā. Turneb. Columen, auxilium, firmamentum.

Confellas] confellas.

miles, obrepere &c.] milites occipere laxiore] vt laxiore.

vnus consernit] vnus consernitur.

pestibus] pestibus.

apūque] aprā MS.

4 *Vetrum vnū &c.*] Verum vnū recidisse, tamen à sene Titistai æqualem.

tamen] à mense.

5 *ne si quo casu, nisi quod casu.*

aduersos] aduersos.

9 *Accius Medea &c.*] Tunc dia Medea es, cuius aditum expectant &c.

animos] animū MS.

animum attendo] animo attendi.

Pomponius Macco] Macco, idē quod stultus, à Maccone muliere stultissima, vt ex Aristophane in Equitib. cōstat: inde fortē Maccus, Turneb. 17. aduers. 21 & 29. c. 20. Apuleius Apolog. 2. macci prorsus & buccones videbuntur, citatur quoque Pomponius in Maccis geminis.

Appellare] applicare.

13 *amulatus*] æmulus.

audio quando] desiderat hic pars sententia.

15 *armis*] Arimini. Sic infra in Rogare scriptum est.

16 *Ignoscere*] significere.

17 *factum*] Acetum. vide Turneb. 19. aduers. 20.

acrius mel] acre vt.

Aut philippo] aut Philisto.

Theopompo acrius] Theopompo acrius, aut

Ephor mit' us inueniri potest.

18 *vlla*] vllō.

perculeris] perculeris.

22 *potes &c.*] potest, qui Augiæ egit &c. designat Herculem. nota. Græcē dixit pro stercore.

25 *sefellere*] fallarunt I. id est furarunt. Atticē] Atticis.

26 *in omne*] & omnem.

27 *amantis astuantis*] amantes astuantes.

31 *aridum sicum*] arida caro. Macrobio videtur opponi falsamentis.

ares terger] aure sedet.

33 *adactus*] adactus.

34 *Ennius quem incertum*] quo enim cōtū MS. Ennius Chæonice: Tum tu isti crede, atque exerce linguam, vt argutarier possis. Turneb. Chæonix fabula Ennij fuit de nomine mensuræ Græcæ, vt modius Varroib. quæ mediocritatem victus ostendit, Turneb. 29. aduers. 20.

Fullonibus] Fullonia.

36 *Quis se magis*] Chryse magis.

Embono] Hypolimæo MS. Symbolo MS. Emporo, id est mercatore, Turneb. 29. aduers. 20.

vel tantis] velitantes:

Asia] Asia M S. Astu Lips. Turnebus d. loco.

Videt] video.

39 *Cæcilius Plocio*] Cæcilij Plautium MS. Plociō, Cæcilij fabula ab ornamento capitis.

40 *Quo*] quam.

41 *Varro. Agath*] Plato scripsit symposium de conuiuiō Agatonis poetæ, in quo de amore disputat. Cuius fortē exemplo hanc fabulam Agathonem inscripsit, hoc est de amore Turneb. 29. aduers. 20.

40 *abdicator*] abducatur.

42 *Aduersi venti &c.*] aduersi venti conuidentur: quod si pergunt diutius mare voluere, vereor ne me quoque, cum domum iā ab llio Cestimo reuertero, prater canem cognoscat nemo, Turneb. 29. aduers. 20. l.

44 *maeste*] vide supra cap. I. in Adoleo numero 288.

Dūmque adolescendi] donicum olescendi. 2. l. ij. dūmque olescendi.

50 *gloriae*] glōria.

45 *dum vsioni*] cum vsioni quod satis esset rum quod etiam quod acroasi bellorum hominum, Turneb. 29. aduers. 10.

nunc quod etiam] nunc quod sum MS. cum quod etiam Turneb.

acta bellorum] acroasi, MS.

in carreo stadio] ἐπιτάφιον, à quo qui cetero tasser] in charteo stadio Epitaphion agona &c. Turneb. 29. aduers. 20.

afferat] aufertur.

46 barbaricam pestem Sabinus] Barbariam
 vestem nauibus. Sic S. c. 1. num. 192.
 multitudine, minus, &c.] multari, domibus
 matura oua ad coenam comittit, v. S. Domi-
 nus cum 125. & Maturum, 306.

Quid] quid.

50 post messem] præter messem.

qui] quis.

51 velocius, &c.] velocibus iuuenis mem-
 bris. 20

54 iuuatque] iuuantque.

55 curacionem differre] deferre MS. cum ra-
 tione differre, Lips.

57 populum istum] populo.

voluntus] voluimus.

neesse luctu] neesse est luctum. vide infra
 numero 280.

62 duxit] dixit.

comparant] componant.

Sic virtus animus, &c.] sic multis animus 20
 quorum atroci victus mahtia est.

Cum Placio, &c.] cum poco eodē, am-
 plecto: labra, labellas. Fictrices comono, hoc
 est, tum a. v. v. a. v. a. v. i. Ita legendum, iudicio
 est id quod infra in Fingere num. 202.

63 propter crepas] percrepas MS. alij perter-
 ricrepas. Sic Lucretius pe terricrepum foni-
 tum dixit.

mollitiem] militiam.

64 ad te retardat socium] ire retardat. si aliū, 30
 Lips.

nec est] neesse.

66 callent domi] callent domitum, MS. call-
 lent dominum in aperium.

viuendi] bibendi.

Lucillus] Lucinius.

seclus desider) Festum residet, id est agit.
 Plaut. Captiuus, venter gutturque resident e-
 sturiales ferias.

63 Vidularia] Aulularia.

Ixonas Archilochio] Ixonas ἀρχιλόχοιο.
 Huncine unquam] hunc ne inquam MS. Hunc-
 cine v. quam Hyaciathi hominis continu-
 p orentis Scal.

Delicijs] Delicijs, MS.

vier, vt vim, &c.] vier, vt cum contēdas
 tuam maiestatem viris.

philotoreon] φιλότηρον.

iam potero incipiam] iam pater incipiam.
 vt hinc comportet, &c.] vt hinc compositet. 50

MS. vt hic compos & Citium & Salaminiem.
 Salaminiem habeam] Salaminiem habeam.

Lemnijs] lenoniibus.

nihil coniectura] nil coniectura.

flexuice] flexa Ceruice.

quo contendisset] quā con tendisset MS. quō
 contendit, sed te ita: vel, sed te Tira, Palm.

Quod loco, sed te, significat sine te. alius legit,
 qua contendis semita.

Tarentinum tuum] Tarentum hunc.

69 subarmis vitta cernere] Euripides ex quo 60

Medeam exulē vertit. Ennius scripserat
 a. v. d. e. s. h. e. Carterū Turneb. existimat in hoc
 loco id cernere, nō significare amittere, quē-
 admodum interpretatur Non. sed dimicare.

impetrem] impetrent.

Babium] habitum.

nisi] ni.

ad finem] ad fines.

malunt] malim.

exercitum] exercitus.

70 factū] factum hīc, prolabantem furio-
 sis lustrandis recepto, accipi videtur.

71 videntur frigus, &c.] videtur Phrygius
 ex incessu, quā est confidēs. Dij hunc per-
 dunt I. viden tu frugis incessū, quā est cōfi-
 dēs: dij istū perdunt, Lips. videtur frigus in-
 cesse, quā tu es confidens, dij te perdant MS.

Fa. infrenis obstes, &c.] infrenes, obstes amimis.
 duas] sibi res) duas Isocrati res, Victor 4.

Var. 4. hoc enim de se testatur Isocrates in Pa-
 narthenaico.

72 & voluere] heret, voluere. (modo.
 quod de nata est modo) quod te nata subit

23 epiroti] bitoti.

mih] ni.

exemplo] extemplō.

75 veteres] veteris.

secus, vel adiliū modius purus, &c.] securus
 ledæ delitium, modius purus, putas si adhuc
 characterem Cleopantus conueniet, I. Secus.

vel ad ædiliū modium purus, putas, si adhuc
 charectera Cleopater conuenit Fab. æquus
 vel ædilium modium MS.

si adhuc] si adhuc.

Cleopantus] Cleopater.

tui] tu.
 insidiisque locanti] insidijsque locasti. A.

76 ecce calidis pedibus] ecce tibi calidis. p. q.
 n. s. irrumpit in Fab.

40 semustulatus] semustulatus.

73 aruus] æuus.

contenti sumus] contentus sum.

79 sed pauca orio coactō] Pæcarpine ocino
 M. S. sed pancarpineo cibo coactō I. vt sint
 versus Thaleucij. Vocat autē Pancarpineū cū-
 bum, è miscella generis frugum congestum.

85 bisquinoctogena] Bisquinoctogena.

87 luctus] curas.

88 aei pēsus] aei id vōis, vt J. in Ferre nu. 186
 89 vel] mel.

Causam conicere hodie ad te volo] v. l. ff. de
 Regul. Iur.

in caso] Nicasio.

& conicero] it conicere hac nescio quid de
 ratiuncula. Atque ecum incedit, hoc procul
 cōcessero. It conicere, id est parat conicere.

sic Terentius, it visere.
 quicquid de latratiuncula] quid de latratiuncu-
 la MS. quid de ratiuncula, I.

91 occidisse] concidisse.

93 fert] ferret.

97 *maximum cadit ferro sed cadere Vlyffē*
 Aiax dum credo ferro se cadere Vlyffem.
 libro xxix) libro xxviii.
grato virgere &c.) gaute virge, restant, peri-
 mus. MS. Sic J. num. 48. in virgere.
 99 *constare dicunt*] constare hominem.
 101 *de Bruio*] D. Bruo.
 102 *ferre*] tenete.
tueamur] teneamus.
in continentibus] Ne in.
 103 *est natum*] æstimatum.
coci] foci M. Sociis.
 104 *quidem*] quod.
 105 *concelebrare, diu amare*] concelebrare,
 difamare vel diuulgare, Lipf.
multis inductis] multis inde locis, MS. mul-
 tis endo locis Cuiac. II. Obs. 9. alij multis in-
 107 *Certa*] cætera. (du loci.
mutandis] mutandis.
 109 *Pansa, &c.*] sponsa: Papæ Polcò magis
 curabo, vbi cognorint.
eos ipse] quos ipse.
 111 *quem Index*] quidoi Index.
notum fuisse] votum fuisse.
Et amplius illam apparere] etiam thus illā
 apparere. loquitur apparatu rei diuinæ.
 114 *vel*] &c.
te satis qui audem a che] te satis qui laudem
 Lachis Scal. rem satis qui delicem, Idem Pan-
 simacho. Imò verd in antè, soli dum sumus
hic] hæc. (delica. 30
solius sum] soli ius suum, Scal.
illum ventrem] istum in. (deliciis.
 115 *preseruit, labra delicit*] Præsternit labra
 118 *etiam hoc versibus*] atque hoc versibus.
Animòque ægrotat &c.] animo qui ægrotat
 videmus, hoc ianuit. Habitum corporis, in-
 dicitum esse animi turbati.
 119 *vbi*] si. (quam.
nōnunquam faciunda] nō facienda nōnun-
 iam tum depositus bubulcus] iam tum de-
 40 postu bubulcus. fitus.
vecors flāmeus, &c.] vecoris flāmeo, Depo-
 qua scribi] quæ scribo.
 121 *Advercor*] At vereor. (& quoniam.
 122 *Igitur quiescet, quoniam*] igitur quiesce
 pareas] parcas.
De rustico] Det rustico.
quicumque dixit] qui condixit.
 123 *quo more*] quem ore.
 125 *Dominus rursum*] v. Lipf. 1. Saturn. vlt. 50
 libro sexto] libro 7.
inquit, Crasso Mutium] inquit Crassi. sic a-
 pud Mutium.
 xiii] xxx.
meretricis, &c.] meretricis ad me delenifi-
 cæ. Atticæ, conuenerant, condixerantque, I.
extra cubui] dextra accubui Libf. est enim
 sermo de conuiuio, in quo se dominam dex-
 tro loco accubuisse ait.
Alteri scribam] alter scribā MS. de hoc loco 99

V. Lipf. 3. Scal. Castigat: Guilelmū Verisimil.
Discumbimus mustati, &c.) v. 5. num. 46. &
 J. numero 306.
 128 *fortis turba*] Parthis turba. (vt.
omnes, nam discrimen, &c.) omnes natura.
neque signat linea alba) prouerbiū quo
 ostendimus nullum discrimen à nobis fieri.
 videtur: que hic locus desumptus è Chamide
pistri] pistrix. (Plat.
 10 *aduoari*] auocari.
 130 *Aidus iudex rei ducebat esse, non, hie*
 modo) non, spum Turn. 29. aduers. 27. perstrin-
 git iudicū nūmariorum auariciam, qui rem-
 cum habent, prædam habere se putant. Duce-
 re igitur non, ipse uel, reum promissu vsus
 ac communis ducere.
Orco spondent septimum] Hæc verba aliena
 à Lucillio, Lipf.
ducatque ari simul, &c.] duc atque ari simul
 adde alieni.
 20 *Hercules Antianus*] Hercules Antæanus
 MS. Tabula Hérculis cum Antæo luctantis.
vbi ille abii] vbi ita, abii.
 131 *Tamen aliti verruca*] tamè alij verruca,
 aut cicatrix neuū sue: vel papule dicitur. No-
 tandū obiter tō alij, in dandei casu hie positi
 eo sensu, Briam eos, qui forma sunt eadem,
 habere aliquit diuersum.
 133 *existimatio*] æstimator, sic legendum J.
 Referte, numero 394.
eum] meum.
 134 *demisso*] fractòque fiant.
afferz] aufert.
 135 *machinis*] machinæ MS. machinato, s.
 in Transenna.
 136 *discere labora, &c.*] labora, discere ne res
 ipsa, ac te ratio.
 138 *consciscit*] confensescere.
 139 *adeque*] atque.
claram allatam] illatam MS. illustrémq; I.
 40 adlara) clarans alata dicat Lipf. vt
 clarare pugilem apud Horat. Alara fama à ce-
 leritate dicitur.
 140 *Asiduo*] Asside.
locum] lurum.
descendant] escendant.
 142 *Adest alba &c.*] Adest alba n. c. C. q. ru
 restitui iussisti, sed &c. M. ar. est statua pelicio
 c. C. q. cum r. i. A. c. ea deiecta tum esset ex se:
 natalconsulto. Palm.
 143 *recedere*] recedere.
definitam viam] infinitam.
 144 *illuc oculi*] illud oculi.
deductat hunc voce Leo] deducta ad huc vo-
 ce Leo. Palm. deducta ruc voce Leo. Fab. hic
 enim exprimit Apologē Leonis cubantis in
 morbo, & omnia animalia, vulpe excepta, ad
 se adlicitentis. Deducta igitur voce hic dixit
 vt è Terentius deducta oratione.
 147 *At non sunt*] aut nisi.
Acceperisne] Acciperisne.

143 Diligit] dirigit ita hic legendum, vt & infra duobus locis. Nam & ita legitur apud Festum in Dingere, vbi tamen perperam legitur discedere pro discindere.

totam] coctam. alij, coactam.

diligit] dirigit Scal. discit.

150 Ennius] Bonius Erechtao Murer.

eripite ô cui, &c.) eripite ô ciues, quibus nunc arumna mea libertatem paro, quibus feruitutem miseria deprecor I. extant autem hi versus paulô aliter apud Agell. 6. c. 16. Porro hic cumo est de Erechte filibus, quæ pro salute patriæ mortem optentur.

154 vt sapius faciunt] vt sapiis faciunt.

iniuriarum] in viriarum, Scal.

inuolasse] inuasse MS. inuassisse.

tamen] tancem.

155 non potest, Menalippe, hic sine tua opera exanclari clauos] Species Prouerbij: de clauo autem vestimenti id intelligit Turneb. 29. aduers. 27. Fab. pro clauos, legit latos, quod certè magis probatè: nisi de clauo trabati, id intelligendum esset.

quantâ] quantas, quoque.

ferè exanclauimus] feri, exanclauimus: vt ad Tyranum referatur.

vlciscerem] vlciscerem.

156 adili] herilis.

elminas] elminas.

accidit] accidit.

157 ariodeo] Armodio MS. A Riuo Deo, Turneb. 29. aduers. 27. armos deo I quasi diceret se obuertisse Deo humeros. Ego ita lego, occipitium aperi deo ostendo: ex oraculo elimino me: vel aris deorum, &c.

quoniam] quam.

Conclauos, &c.) cœna: vos istic manete, I. Turneb. 29. aduers. 27. putat hic agi de clauo vestimentu ac trãllar tie, de negotio aut re maximi momẽti, ac difficili, quæ sine alterius opera præstari non possit. Ego vero aliud sentio ac ita lego, cœclauu in isto manete, elimabo extra ades coniugem.

157 quid hic ceptat, aut quo euade: hodie] (cin quam: quò euadat, vide.

post concitata] passim.

160 prius domes] vt primum domes.

164 exeat] is exeat.

165 foribus imposta periclitantur] foris imposta periclitantur.

167 vbi] vbi.

me de cordis] Medea, M. S.

exulisse] exulisses MS.

gaudij dator] gaudij nã & vel patho.

suscipiunt] suscipiunt.

169 ingluuiem] illuuiem.

176 dare] venare.

177 ibi erat] vbi erat.

scopios] scopos.

178 purges] perurgeas.

deauras] deauras, perurãas.

183 Suamque vt culpam, &c.) sua si quid culpa expetere mortalem vt sinat.

184 Exiit] exsilit.

libro ij.) adde alium locum s. c. 2. in Fax.

cum item] cur.

inaquali] in aquali: & in aquali: Scal. 4. de Lingua.

186 pralio captiuos, &c.) Varto Prælio captiuo dei id est. Non posses cã amplius perferre. tamẽ suadet vt noceat, v. quæ scripsi s. num. 88. in Censere.

colligere auxilium, &c.) collegæ auxilium tamen, etsi indigno, feramus. Verba tunc Fabij Dictatoris auxilium ferentis Minutit, ad quato sibi imperio alij se gunt, colligo vt ad te] & ad te.

vestigia] vestigia se.] vestigia se.]

191 ea sum] eam ium.

nostris factiones.] noui factiones. vel nostris factiones.

Non uilitate] Nobilitate.

intercedere] intercedere.

192 formosissimam esse] formosam esse.

donatum equum] donatum equum M. S. vt adornatum in cœchum Lips.

ne feroci oratione, &c.) ne ferociorem faciant te tam præclara cœli.

193 directius sese] dat rectius se.

ei cognatio] ei cognati.

videre] viderunt.

195 ergo improbus esto] improbus ego: esto. Hac effatus, ibique.] Hac effatus ibus Lips.

Ibus posuit. apponit: pro iis.

Imis, &c.) inimicis, vt j in Adiuratur.

potiri, &c.) Tes potiri vt dicta facestas.

aliquis vestrum nuntiet Gemina, vt res suas procuraret, adibus facestas] formula diuortij, de qua dixi ad l. ij. ff. de diuortijs.

naturam dico facessi] naturam dicto facesse, Fab. matura, & edictum facesse Palmer.

197 aperire, &c.) aperiri profum aut.

ante fatiscar qui] haud fatiscar quin.

vt si ita] at si ita. Scal.

nisi nunquam fatiscare, &c.) si vnquam fatiscare facere, quidquam quod quibo, boni.

198 Ferus significat equum] Ferus iterum equus.

200 aerium] aërium.

abstruso] obstructo.

Pauxillus] pusillus.

201 Eodem] hi versus restituti s. in Componere num. 62.

incipiat, &c.) incipiant fingi, ad id quod si euadant.

qui ferimus] quærimus.

figulis oblitis] singuli oblititi: vel, figuli oblititi.

203 securissimus] verustissimus.

210 alienum mactum fouere] alienum est confouere.

insideat) insidat.

211 *mulctaria*) mulgaria: alij mulctralia *culina*) callia M. culleo, vel culigna legendum. Illud vas vinarium: hoc potorium.

213 *humi*) humo.
Aeneid. lib. 2. &c.) Enn. Annal. lib. 1. Fufus sine mente, sine vilo subiacerent.

214 *ducta*) deducta.
217 *faciam vitula*) faciam vitulam.

218 *aut arena, si ex sole, &c.*) ait à cœna se exsule, *Quinque annos neque amicus unquam grauis, neque hostis fuit.* V.

beneficis & egressia, &c.) hostium deperisti, & graue.

215 *unde thesam*) vende thesam. *cum fingere*) confingere, vel confingere. *certamus, &c.*) certamus sine diploide, *hac eadem*) hac eadem.

219 *veteres palmam*) vide Festum in Herbam do.

donant) dona tenent. v. Festum in verbo, Herbam do.

constat) conlustrat.

docet) docet.
226 *vbi hic me sis*) vbi ne hic sis. *me scis*) in oscis M. S.

urbem) vrbe.
tenebrosus *nonos*) *tenebrios*, *nonos* *impulsus*) impulsus.

227 *vir una mulier es & epicrocum viri quogue habitavit*) epicrocum habitare, est epicroco vti. epicrocum genus anniculi croco tinctum.

comas) comas M. S. comas habitasse, est aulisse.

228 *non rident*) non vident M. S. nos rident: credo ridere, hiantes video, ridentes non audio, Fab.

230 *& fortia*) è fontibus.

231 *tu cum*) tunc. *cuius cum*) cui cum.

displetu) defletus.
232 *nobiscum esset*) à nobis, comesset. *retardat*) retrahit.

onera, &c.) coronam M. S. vnguenta, mensam, calos, vinum hæc huiusmodi: Quibus rebus vita amantum inuitari solet, Lips. venerem, mensam, calos, vinum, & hæc huiusmodi, quibus rebus vita amatur, cum inuitari solemus Fab.

locus) lucus.
cito enim) cito etenim M. S.

ipsum audi vino inuitari) ipsum auidè vino inuitari Lips. Loquitur Vlysses, de Cyclope, quem vino decepit.

234 *timere occipit, &c.*) timere occipit, & interdum obsc. rariè: ineptus, quid mihi vellem, ex insolentia. Nesciebam Lips. nihil legas, & tremere occipit. Est autem adolescen-

tis sermo de initio sui amoris.

ille insolens autem) ille intolerens eam, Fab. *Ita è fletu & tenebris obstinatus speciem amissi luminis cõspiciunt insolentiam*) Ita è fletu & tenebris obstinatus speciem amissi luminis, &c. Ego hunc locum sic emendo, Ita è fletu & tenebris obstinatus speciem emissi luminis aspiciunt insolentia. Emissi, id est in oculos se ingerentis & incurrentis.

235 *agitur*) agitur.
lucos, &c.) lucos ingenium arbuta vineca sunt, non obcuritas l. nata sunt, non obstrata Scalig.

236 *Andromeda*) Automedia.
237 *Pitioribus*) pitioribus.
240 *insidamque flactam*) insidam, conflactam.

domum) modis.
20 *menti utique, &c.*) ventù vti, Vul. luventi. *habitat quis quàm propius*) habitato vis quam propius.

persuadet) persuadetur.
antei *voluntatem*) *antea male, &c.* *qui voluntatem*) qui voluptatem l. *concurristis*) concucurristis l.

domo) ab domo l.
id est) &c.
feram, ignoscite) feram cognoscite l. *feram* que gnoscite, Sal. Est qui excusam defendit, seruata litera M.

30 *imprudensissimum*) imprudentissimum. *ergo improbus esto*) tibi, ego improbus esto. *iacienda*) agenda.

id atque adfuderet) iactat quod esse dicit. *tibi nunc semiuiri*) luueual. semiuiri obsecro facies reuerenda minori. *eretem comam volantes iactant tibi Galli.*

iactant comam & caput fanatici.
40 *videret*) viderem. *incendij*) incedidio.

258 *pseudomenus*) pseudomenon M. S. pseudomenos Sophisina captiosum & mendax
259 *palam*) pansam vel pansa.
261 *tu ab*) tua.

quid querimus acre) hac re.
262 *insulta miserã te quoque in me insultat miserum te quoque Muti M. S. Fab. de co.* Persius, Te lupe, Te Muti.

50 *263 Tulli animam, &c.*) Tullium ex omine atque nomine ipsum interfeceris. Lips. ut sint verba Tullia suadentis marito, mortem patris. Porro ex omine dicit, quæ viderat Tullius dictus à tollendo.

Piscium magnam) piscium genera.
265 *ire addemenus*) ire addet Menedemus l. ire Demenetus Lips. ut sit sensus, Chremes in indulgendo filio medium teneat Dæmoneus, Plauto in Asinaria, excessit filium ad meretricis etiam deducens.
60 *parasti autem diuicias*) rem parasti ac dicit

ac diuitias aut MS. diuitias auent-

ac probrum) ad probrum.

fartacula) demeritium à farta.

270 *laetes agninas*) lactis agnina, apud Priscianum: lactis agninas.

271 *sed pancarpineo, &c.*) vide §. in Cogere numero 79.

Quoniam legere &c.) quam legē: MS. quin legere te optimum esset, &c. MS. Fab. Quum legere te esset optimum atque æquissimum, Quacum vegenda aras & viuendum est tibi.

vegeta) vegenda M. S. vegenda ac viuendū esset tibi.

Qui verba venatur, mea pestis ars cadat, &c.)

Qui verba mea venatur pestis? Arceat & sermonem hunc subligat, Scal. Arceat pro accedere. Qui verba venatur mea Postis arceat, & sermonem huic sublegat Guilel. Postis pro postes.

mea pestis ars] ecce pestis accedat, &c.

sermone satius] sermones otiosus.

272 *studer*] strider.

273 *Ille nobilis, &c.*] ille nobilis, quondam canis, hinc linquit homines in terræ pila. Videtur loqui de Menippo Cynico.

in terra pila] id est in terra rotunda Turn.

29. aduer. 28.

274 *Idem Schematico*] Schematicas: Lipsi

275 *Frigus*] Phrygiis, vt §. in Anima num. 2. vocas] sed] vocasset.

incuria] incuria.

liquidius cultiu, que, &c.] liquidiusculūsq. ero, Turn. 29. 28.

vt vinea fulmine] in cista viminea.

vt ista] vt cista, l. Rarum exemplum. aurū quod in cista erat fulmine colliquisse, intergra cista, Turn. 29. 28

Quid est tanti, &c.] Quod æs, stannum aut quid aliud, & infirme, Lipsi.

cum] cui.

Accius stasias] Stasias, id est seditiosos.

Fabula fuit Accij.

Cum subide, &c.] cum subito dolore hoc anima corpus liquerit. l. Cum tibi de dolore hoc anima corpus liquerit. Turn. 29. 28

percontaris, quo pacto] tenēque quo pacto.

27 *Nauius*] Liuius.

Tum autē lasciuū Nerei simum pecus ludēs ad cāuū clausum lustratur] tum lasciuū simū Nerei pecus ludens ad cautum, classem lustrat, Turn. 9. 28.

clausum lustratur] classem MS. classium l. clausum lustratur. Sirenes cit s. Delphico. ūctis vehiculis hippocampisque asperis, Sc. l. in: 4. de lingua Varr. adde §. c. 2. in Hippocampis numero 397.

At mecum] at mecum.

278 *desregi*] onfregi.

279 *Quānnam esse dicam feram*] quānnā

te esse dicam feram Turn. 29. 28. Ego ita lego, Quānnam te esse dicam ferā, qui manu corporis feruidos fontes aperis, lacus sanguinis tēq; vita leuas ferreo ense. Hęc enim verba sumpta ex Varronis *de re rustica*, in qua disseruit aduers⁹ Philosophos qui iactatione, mortem sibi consciscēbāt. Ceterum per feruidos fontes corporis, venas intellige, in quibus sanguis feruet: quę & sanguinis lacus etiā vocat.

Feruidos fontium aperis lacus] fecundos aperis lacus.

280 *Malis necesse, &c.*) v. §. numero 57. cui *ictum*) qui victum.

281 *vt taceret pugnam*] vt acer & pugnam. Cetera Senex] Luciu Cotra Senex.

Magnus trico] v. §. c. 1. num. 87. Tricones.

si vel index, &c.] index sicubi ipse id lente ferre videate.

285 *decimnutia mea*] dedi: minutia mea: *virtutis* appendi.

288 *Virtutis hac tua artis*] virtutis] que, atq; *Hac tamen*] hic tum.

289 *Moesia*] Myfia.

291 *Qui aut*] quia.

honoris] honor.

Pater, &c.] Is patrem honestē re mastrauit aurea, l. Patera Nestorē mastrauit aurea Turneb. 29. 28. Mastrauit, pro honorauit, vt apud Ciceronem, mastrare honoribus. mastrare est auctiorem facere. Est qui aliter legat hoc modo, Patera em mastrauit aurea. Em, id est eum.

ignibus diuis] & in agnibus Diuis MS. & manibus Diuis. id est infernis: vel in aëribus Diuis, l. id est corpore cassis.

arcitennes dea] id est Diana.

Quod Calendis, &c.] quot calendis.

fauam] fauatam, MS. vel fauo dulcoratā vel fabaciam, l. fabatam Turn 29. 28.

pulla Romani & priuatum & publicē rem dūuinam aliquando faciebant.

magis augere] v. §. c. 1. Adolere, &c. 4. Adolere *Philosteta*) opeolēpora MS. Neoptolemo

l. Neoptolemo ita, vt dixi, mastrate his armis; mastrate virtute patris.

At ego] ita ego.

Do dare mastrantem] Dotatæ mastrant, &c.

Mastrato, &c.) Mastrato te misce Virgil. verbenis mastrat villam infortuito MS. mastrato te hisce vigris; verbenis: mastrato tu illā infortuito: vel, mastrato te hisce priuis verbenis, &c.

292 *in concubio*] id est concubitu; concubio enim hic non pro parte dicitur, sed pro concubitu: idque ex Euripidis Hecuba sumptū est, Turneb. 26. 28.

serui ad cupidines] seruiat cupidini.

stare esse oprimo] statum esse optimē.

ac leuiter] aut leuiter.

Varro Titon] *de re rustica* re et ē. fuit enim Titonis senectus à poetis memorata.

Si multū lusi] Risi multū, lusi modicè am-
bos.

293 Et illud] atque illud.

mitigabat Sandalio caput] idè Terentius.
à fistula &c.] ac æstiva MS. ac æstula.

296 hybernas, &c.] hiberus Terras ac me-
ter ter sex ætate, I. dū miles Hibera Hac me-
ter in terra ter sex, ætate quasi annos. Idè lib.
II. Annos, hic terra iam plures miles Hibera
Nobiscum me: et. vt hinc constet Lucillum 10
diu in Hispania fuisse, & quidem annis xviii.
quos hic vocat quasi ætatem.

are publico] equo publico.

Qui merita hominē] Qui merita hominē
se seruum facit.

297 Prusades] Prusias.

298 καπομερις καπομεριμων. (ginor.

300 Mutilamur] muginamur, v. s. in Mu-
nolimur] calumur, ita lego.

horrifera, & soni] horrifera equi soni M. S.

horrifera Aquilonis.

Et iam aurea] & in area.

303 & eos, quas ipse] Accius Chrysiippo quasi.

Gmnia tumēdo mucro] tumēdo mucho Tur-
neb. 29. aduers. 28. vt μύχρον hic vsurpet pro pe-
netrali: nisi putes vnicū verbum esse τὸ δ' ὄψο-
ν. Est qui legit omnia endo maris alius, Tū
endo mari.

304 face, illo met, &c.] facies, illo me vt ere 3 0
lubente.

306 Qui vt vigilarem] vt si vigilarem.

Discumbiturus mustati] v. s. num. 46. &c. 125,

312 transpeare] transinere.

fluctibus] fluctibus, MS. V.

Doctior quàm ceteri isafamiis] quā ceteri
isfamittio.

318 τὸ ἐπίπτεον] τὸ ἐπίπτεον, Tu. 29. aduers. 28.

Tū contremula aquilēta apud alea littora O-
eiris, ac reluces nobilis omnibus] Tu cōtremu-
la &c. MS. Tu cum tremula aquilenta, &c.
Trimetri versus de luna. Est autem aquilen-
ta ab aqua, (vt à musto, mustulēta: à vino, vi-
nolenta) Epitheron Lunæ, quod humorem
terris inducat.

Me Argos referam, &c.] Ergo me Argos re-
feram: Nam hic cluo iam gnobilis.
debilitat] nobilitat.

319 Numero signo] Numero significatione
MS. Numero citō.

numerum] numero.

Nequis ad numero] Neque sat numero mi-
hi videbar.

inepti, &c.] ineptis: peccauisti.

Ferè numerarius pramuniebant] Numeraria
MS. Ferè Numerij prænomine erāt MS. Num-
erios præaominabant. Anton. Augustinus
in Festum in dictione Numerius, vbi dixi:
Turneb. 29 aduers. 28.

in partu precabantur numeri] precabantur 60.

Numeriani I. Turn. dicto loco precabantur
Numerij, quam deam, &c. Numerij Deq par-
tum adiuuantis meminit Augustinus.

320 niti natura] niterē.
nitens humu] v. J. Humu.

322 verum ea necestrudo] sumpta hæc sunt
ex Sallustij bello Cutilinar.
sedeas] sed edas.

Affe vinum] v. S. Aurigatur.

323 Equidem mihi videor, &c.] Et quidem
mihi videtur pro necessitate.

328 fidem per eos, &c.] idem Terco, sed vbi
clamoris regem, auferre.

is qui est] Vlysses est, quem.

prius suos] primum suos.

non negasset] non negax, MS. non negax-
set [altatoribus in Theatra fabula.

funditus delenda] rursus delenda funditus.

Cum in eo &c.] Cum in eo essem occupatus,
20 atq; in Schola curatē, inscribit Scāius homo
per Dionysia, v. s. in Horno. Horno curati, est

fragibus & vino ipsius anni foueri & ali.
Paulum Marcelli] Paulum Macelli.

nulla deinde victoria] millia decē victo-
riatum, Græca I.

curavi vt occuparem] id est, vt dare facerem.

329 bimara] bitem atrain, v. s. in Atrum.
vereremur] vt tereremur.

vestra abunde] verti labundus.

330 turpitudini adhibetur] turpitudine adhi-
betur, aut.

nuptula] nuptæ.

restaurant] reterant.

altaspinem regionū] dica[polon] MS alij ita
emendat, altispicē regionū fac, desistat exer-
citiū morari, n. m. a. domuitione arceat N. o.

obscæum hominem.

qui arcana, &c.] qui Arpina Asamque. De

vtraq; v. S. Stephanum de Urbibus. Ego verò
40 ita lego, arcem astuque.

omnibus faustis] ominibus faustis.

adhibens] adhibeat.

331 firmans] formans.

Persequere] prosequere.

333 dicat] dixit.

hac delectare domivo] & delectare domi-
ta.

334 Atque cū capio, &c.] atque cū Curia.
(vel Capio) laudatur accensum que p. x-
miorum spe, quibus cum optauisset, ire iubet.

50 Lip. Alius, legit. pro Curio, Cupio.
ire iubet] ire iuuet.

Diogenes qui amicos] qui Cynicos, vel qui

Cynicus Vil. Cæter. Diogenes Cynic, Guilcl.
quid] quid quid.

335 in flumen] flumē, seu rumen. ea est pars

colli qua esca deuoratur, inde dicitur frons-
ci & ruminari, & cætera eiusmodi obscæna.

Voluamio] Volumni.

Si quod verum inuasiatē autē] Si quod verum inuasiatē autē

quod verbum inuasiatum, aut 307 a. 111.

expergestum, adueniens tenebrosum offendi dominum] expertem se factum aduenientein offendi domi, Lips.

397 regere]retere.
gaudeat]audeat.

345 mente excusa, tardigemulo senio, &c.] excusa tardi ingenio senis Vulg. 2. Agel. 6. alius legit, tardigemulo.

346 Nam virtutem]vnam virtutem.
Cum sciam nihil in vita proprium mortali datum esse] Terentius Andria, Nihilne esse proprium cuiquam?

349 prolectos] proiectos M S. protelatos. adiunare]ad iugare.

350 an prodenda dies] an porro prodenda dies sic ita legendum ex Donato.

351 adhibere]adigere.

352 explanandus] explicandis.

353 regere]tegere.

354 imitabo] v. j. Imitari.
Nec par vocat] nec par vacat M. S. Nec par- 20 uo catullio pretio, vel castillo.

praesens]pra se sibi.

355 improbi] in probis.

358 continere]conterere.

359 Fuimus pernice, &c.] Sic Virg. Æneid. fuimus Troes.

360 astatis]astatis.

pro pure]purpurea.

vbi nitide Phœbi] vbi nitidæ Phœbes MS. vbi nunc Ephœbi. alij : vbi nitidei Ephœbi veste pulla candidi modeste amici pascunt] (cora. p. cora.)

amicus pascunt pectore] amici pascunt pectore.

361 Inde tenuisset] lumine tenuisset. vide in mari.

macula vesiales] v. s. Macula num. 311.

amnis]omnis.

pietate]pieta de.

palam]pallam.

facio Demea]facto demitto.

362 ut mulctetur malo] ut mulctetur malo M. 364 Passo vel hoc, &c.] Passo velo vicinam Aquilone horiam fer foras.

Hero filius Diogenes] Herobhilus Διογενίς, v. s. in Aquilone.

369 hac istis, & facis] isti, sed facit nemo.

377 sub riliis]subiliis.

384 ab aratro posces astricam coronam] ab Aratro posces astricam coronam l. à theatro posces astricam coronam. Astrica corona, id est cinea.

380 prophanari modo]prophanarim dno. in ade]vni cedo.

38: Vbi piem]vbi opem.

384 continuatione]continuitatem, ex Varr. potest]paret.

Pania]plantie. (lanorum Æsculapiorum) Asculanorum M S. Aufc- the auris]hefauiis. vni muidroy bou. o.

384 ut existimatio nomen] ut existimator no-

men. sic supra num. 133.

digressa]egressa.

395 incultos]inculta.

396 iuuite]inuictæ.

populi oris aures]populioris MS. foris aures MS. populi oreas. id est frenæ. alij populo ora, aures & pectora.

Contemptum] tu Lucillu credis contentum.

397 si se cupit, & si quoque à me qua roget, nõ impetret] si se cupiet, sic quoque à me qua rogar, non impetret, his verbis ita restitutus à Guilhelmio. alij legunt, si æs cupiet, tum quoque à me, &c. Nam in superiore versu delicatus creditor negabat, se tantum ferri creditorum, quantum auri à se peteretur.

398 leges]res.

401 Si tamen non ad te] si nondum tamen.

403 fortunam in temeritatem declinando corrumpent] fortunam in temeritate V. Fortia in temeritate M S. Ego lego fortitudinem.

Quid enim verius quam à prauis rumoribus aduersa alscuius, in eius prauitatem, secunda in casum: fortitudinem in temeritatem declinando corrumpi, id est declinari, atque ita corrumpi. sic Fabius P. Aemilio sine te timidum pro cauto appellari.

inirionibus] iniriõ concionibus.

inuideat] inuidebat M S. inuidiam.

reditu]reditus.

405 Idque dudum] lamque diu.

iniiciendo] inificiando.

30 vti, qui cõuuij purpuram] vti qui combibi purpuram volũt, sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdã ita legitur j cap. 12. n. 13.

407 atas, qua, vestis,] vestis, atas, qua.

410 qui multi] qua multi.

occiderunt] occiderant.

411 Tuus] sermo] tuus seruus.

412 Vultis hosteis] multis hostiis.

413 Quod qua te in tranquilla] Quod qua

40 te vita in.

hostis] hastis. Coniunge huic loco aliũ Lucillij ex eodem libro qui j. c. 6. num. 82.

421 Atque si addam quanta] atque si addã quanti.

quod miseros] quot miseros.

Interea stat sentibus fundus, ita legitur in Tiberij Donati commentariis in Andriam.

422 quos ego habui] quam ego habui.

pro spisso venit] pro spisso euenit.

praesentaneum] praesentarium.

incendi] incedis.

Verum haud facile est venire illi] venire illõ sententia est elegãs. alius legit inuenire illi cui aut posse haud possis. Lips. haud potest.

spissa omnia] spisse omnia.

423 Telestinus] Alesinus (vestigia.

4 s spurca gremio vestigia] spurca gremio vestigia Flaccorũ, vna equidem] Flaccorũ muare

60 quidam.

vna equidem] Amunius quidam.
spurca improbi] spurcitiā inprobi.
Concordes eum vires] cōcordēsque coniuges.
faciat] facias.

ciaternam] Attaliam, Atarna I. ex vestigiis veteris scripturæ. Sunt autē ea Myſiæ oppida.

416 *inaudirum*] matuum.
senibus] lenticibus.

427 *eripi*] erigi.

Ferre ante, &c.] Ferte ante auroræ radorū ardentem iudicem. E somno in fegetem agresteis cornu concitent, vt rorulentas terras ferro putridas proſcindant, glebāque ex aruo molli excitent. niſi quis malit, pro putridas poſtras, I. Sed Turneb. 29. aduerſ. 2. Forē autem auroræ radorum ardentem iudicem cum ſono in fegetem agresteis corauos cicit. vt rorulentas, ferro, terras vuidas proſcindant, glebāque auro ex molli excitent, vt hoc loco Corauos pro bobus accipiat. 20 alij, pro ardentem, ardentis: pro ſono, ſomno: pro, vt rorulentas ferro terras vuidas: vt. rorulentas terras ferro perſidas.

haud ſterili in ſegete rex te obſeſſe] locaſſe MS. malè. legendum obſeſſe, quod eſt obſeuiſſe, vt apud Horat. diuiſiſſe, pro diuiſiſſe.

Varro *ἀμῶν & ῥεῖθε*] Varro ἀμῶν μῦθος ἢ ῥεῖθρον ἀρπυγίας, Turneb. 29. aduerſ. 2.

428 *ſuper caput*] ſupra caput.

431 *adde iſtos ſacer, &c.*] Audiſtis ſacer. 30 ille *ῥῶμα* Syphax] ſyrophœnix. Quod face-

re eſt ſolitus, MS adde iſto ſacer illoto, collo ac ſyrophœnix, Turn. 29. aduerſ. 2. (tulir. *domicilium conuenit*] id eſt habitatum ſe cō-

ſignata ſacra eſſe deſeruat, poſtea quā homines ſunt facti] ſigna tum ſacra, &c. Lipſ. ſacra, id eſt ſigna deorū ſacra, religioſa, poſteaquē homines ſunt facti ſacri. Ego lego, ſigna ſacra.

432 *Patrocinantem vbi factum, &c.*] Patroclum autem vbi factum adierit Saniū Lipſ. 40 vt ſit ſermo de Achille certamen moliente cum Patroclo.

433 *Nunc pergamus, ſupplicis*] Nunc pergamus vt ſupplicis.

Fratribus] fratris.

434 *Leli, &c.*] Extat oratio Lelij, quamquam omnes habemus in manibus, ſympina Pontificum diis immortalibus grata ſint, ſamięque (vt iſ ſcribit) capedines. v. Iunium 11. Animaduerſ. 10.

ſi imperia] ſympinia, vt ſ. ſympula Pontificum diis, Turneb. 2. aduerſ. 2.

ſine ſamio, quæ] ſint, ſamięque.

hiſ] iſ.

procella eius] pro ſcelere eius.

ſamiam, ibi an vno relo, &c.] Samiam, ſibi; illico relo præcidet caulem, reſtēsque vna amputat ambo. (robore.)

435 *Melius eſt virtute eius*] virtute, id eſt virtute] virtutem.

ſe à malis ſperni procul] ſe à malis ſternit.

436 *quis te ignoret*] quis te ignoro.

ἀεί, ἡ γαῖα τῶν] ἀεί κατὰ νότον.

ταπεινὸν εὐρύχρον] τὰ μῆτρα νεύειον I. Ὁ δὲ μῆτρα νεύειον Turneb. 29. aduerſ. 2. vt ſermo ha-

beaturl de quodā ſupercilioſo, qui ſe animam Thaletis habere dicebat.

Cythaum] Gyteum.

437 *Andromeda iuncta, &c.*] Andromeda vincē & propoſita, &c. non debuit patri ſuo homini ſtupidiffimo in os exſpuere vitam I.

439 *An ego te acuam, &c.*] Ante ego Trinacria atque animoſam, Theſſaliam indomitā frenis ſubigant; domēt; Bellando. I. *ſubagitarer*] ſubigitarer.

440 *malos annos, &c.*] malè annos multos.

441 *neque roget*] atque roget.

442 *exercere*] exerere.

Quod non ſolum celeriter, &c.] Non ſolum ſtingit baccas, ſed etiam ramos glubric.

444 *orationem*] orationi.

449 *deſtillare*] deſtillare.

Lucillus] Cicero Tuſculana primo ex-
 nij Thyeſte hæc adducit.

450 *Si Socrates in amore*] ſi Socratis amores in M. S. ſic Socratis amores in adoleſcentulis paulo meliore facie ſignat, nihil quod amaret, Lipſ. *πῶμα* Socratis perſtringit, ex eo quod mulieres non amaret. Alius ita legit, Id

30 Socratis amores in adoleſcentulis, paulo meliores fuiſſe ſignat, nihil quod amaret.

ſignat] ſignant; nihil que.

451 *Nauibus duodecim*] de Vlyſſe hic locus intelligendus. vide Viſtor. 20. Var. 22.

452 *Cœlius*] C. Claudius.

Victoria inerti] victoria in certi.

Et Tatini] ea dum ſunt 17. Agell. 2.

453 *Symphonia odioſum*] odioſum M. S. in forma odioſum tandem Lipſ. vt ſunt verba matronæ.

454 *multato fœdè*] mulcato fœdere.

455 *iacitavit*] iſe] iactabit iſe.

iaclet, mihi] iactet mihi.

quondam meo] quondam fecit.

non] nam.

ac dici] addicit.

458 *Piſtris*] piſtrix.

460 *gracile, lentum*] gracilentum.

462 *Tenes*] tenes.

50 466 *nihil tetrius*] nec tetrius, nec.

468 *que paria*] quam parra.

vices] duces.

469 *potèſt, Solui dum ſaluo in tergo, &c.* *tergi non licet*] potes ſolui dum ſaluo tergo & tergi non licet, Turneb. 29. aduerſ. 2. terginum, ſcutica.

470 *trahere*] tradere.

Polemon & amauit &c.] Polemonem amauit & poſt mortem huic tranſmiſit ſua

60 ſcholam, quam dicunt, I. vt ſit ſermo de Xenocrate

nocrate, de quo vide Laertium, Victoribus 6. c.2. legit, & post Cratem.

472 poterunt] potuerunt.

477 dominum] dum.

478 Curis, tunc] Curis istuc.

Cedis Achilli &c.] edit Achilli inclutis armis venci studet, vt ea cuncta optima is leuia pra illis putat.

Num] nunc.

Prius quam infans esses, facinus oculi vescuntur tui] priusquam infans facinus Lips. vt Infans, hic, sumatur pro infando. Turneb. 29. 2. & hic quidem locus supra est in voce Infans.

480 Varro *Ἐπιτάφιος ἢ ἑὸς αἰεὶ τάφος*] Varro *Ἐπιτάφιος ἢ αἰεὶ τάφος*, Turneb. 29. 2.

vbi maneant rapere eorum] vbi maneant rapere eorum, quoniam &c.

nec vola nec vestigiū] species prouerbij. vola, manus; vestigiū, pedis.

viderit, sciet] videret, sciret.

482 Barathrum] Sartharum MS. Saccarū I. Herodoto Str. hano, Plinio, Saccæ sicut Scythia populina: nisi malis Scythas.

484 Cede hastium &c.] Cede ostium graute virge, testant, perimus.

gaudio] grauido supra c. 2. numero 350. vbi in illu] vbi in lactu.

487 Quasi si me] Qui si nihil ad beneficiū adderem.

495 Hac tu me] hac dum me.

497 non perfugarum] non furiarum, vt supra in Pueros c. 2. num. 163.

IN CAPVT V.

1 te conficit] te cum scuit.

Hominem] homine.

2 cum tam pusillus] cum sis tam pusillus.

vales] vales. Qui laxa, siluās, lapides, montes difficis, dispulueras, homines, pecuāque, bella atque.

6 tollit] tollit.

Nunc quis] Num quis.

7 in seueritatem] in seueritate.

libro III.] libro III. vt] cap. 6. num. 7.

subhorre] scere] sub horere.

8 stetit] stent.

ad stare in via &c.] ad stat ea in via sola, prostibulum.

10 que grauium] qui genuerim.

Do, & pudet] dolet & pudet. alij, dolet pudetque.

An pro me, Duce, quietē adiutē inuenio] An dromeda, nec qui te adiutem inuenio. vide Cuiac. II. Obseru. 21.

Dane] dant.

quietē adiutem] qui te adiutem MS. quietē ad curtem.

Quid quondam] Quid: quoniam.

13 qui illecebris] quos illecebris.

incendantur] i ncenderunt.

14 exstabat] existit.

arguis] argui.

multi in quo &c.] multi iniquo, mulier; animo sibi mala auferre, in malis, Quis &c.

Auferre, pro auferre: vt nisi, pro nisi.

auferre] auferre.

ad Fusum] Fusium. Huic autem loco iungendus alter eiusdem Varronis ad eundem

Fusum §. c. i. num. 371.

Dij quo] sic quaso.

17 Phœnissis ab̄raconris] Phœnissis: à Dracontis stirpe, vel à Draconis stirpe I. Ab dracontis es stirpe armata exaratus, genere antiquior. Sparticorum qui ex dentium Draconis fatu producti. Memento Lycophron & eius intercept: Apollodorus in Biblia, Euripides in Supplicibus: Diodor. 4. Quid in Metamorph.

20 Quam tu antiquius] qua nihil antiquius.

plurima] plura.

Si quis] vt aiunt] curauerit] Si is qui creauit.

19 multi rogantes] multa rogantes respicere.

21 esse] est.

22 Tisiphone te] Retinet vel residet pulmonibus ad id vnguem.

attuli Eumenidibus] attulit Eumenidum MS.

23 & depressa] & pressa.

24 Calphurnij saua lege &c.] Calphurnij saua legem Pisonis reprehendi eduxique. Est autem hæc de pecuniis repetundis, Cicero teste.

25 Summa est] vel ima.

At quastus] atque istoc vnum. verbum enthymemate malo cum] vbi en-

rhythmema malignum.

27 Sollicità studio] Nil solio.

sepsissent] texissent.

vocitatur] concitatur.

vertice] vrbis.

31 & mente rectè] & recta mente.

32 constant contumeliam] concitat contumeliam MS. alij, cum sit contumelia.

33 fulgetra] fulgetre.

35 mercaturis, & mercibus] nō mercaturis sed mercibus.

Ita nos] inter nos.

39 tanquam relegerent] aliquam rem eligerent.

eligendo] religendo.

religosi] relinquo.

39 scitiles] iectionem.

Censores] Decemviri vendent.

40 Archiloche] Antiloche, Scal. 4. de lingua.

à me] hac me.

dicis] dici.

laudi datur) probro datur.

42 *Idem Catilina*) defunt.

45 *promiscuè*) promiscues.

46 *tutum*) ut cum.

47 *futuris incinctum*) furiis incinctum.

52 *differentia*) differitas.

53 *dicere*) ducere.

55 *inscalpere*) inscalpere.

57 *te contemni*) à te contemni.

Senatus voluit) Senatum voluit.

65 *annuere*) innuere.

67 *noxias tamen, nesciunt*) noxias tamen in seij attingunt.

69 *promissa*) dicta ita legendum esse verba quæ hic interpretanda sumit Nonius, satis docent.

spōsa) desponsa. vt infra. nisi fortè et desponsa. quod infra est, ex hoc loco mutari debet.

desponsa) sponsa, vt supra.

70 *multi sumpti*) mutui sumpti.

fiat, eamè vsu temporis, &c.) fiat meum tuū vsu temporis necessarii, Iun. fiat meum tuum MS.

Annuere vel innuere narium) aurium Propeuntur. facili deus annuit aure.

renouari) re. flammari.

78 *ut supra*) ut supra. V.

80 *Mentiri*) vide 11. Agell. 12.

preclarissimus) præcellensissimus.

indicat in homine) incidit in hominem.

81 *maturè transigi*) mutare nâsit. vide 16.

Agell. 14.

82 *qua peperit semel*) vide 18. Agell.

definitio) differentia.

Adhuc fidelius leuoliores) Ad hanc Ælius, de loquendi proprietate. vide Agellium 18. c. 6.

M. Tullius nomen) inatronæ nomine. Brissonius, vide Cuiac. 7. Obs. 11.

patria) patris familiar. vide Festum.

83 *à delectatione*) ab electione.

86 *sanitate sacrum*) infantentem.

87 *loquentium*) loquendi.

88 *inuidiam*) inuidentiam.

90 *inter ebrietatem*) vt inter ebrietatem.

hoc) deest vulgare.

aliud est) aliudque.

92 *integerrimus*) integerrime.

93 *vindemia*) è vindemia.

96 *soliditatem*) solitatem, sic supra cap. 2. numero 803.

non & aliquando) talia.

97 *ventris*) ventri.

Coegit, tunc Græci &c.] coegit Cumano. hunc Græcè *ait* in ege. vide Scal. in Fest.

laterarij) laterariis.

Latere qui ducit &c.) Nam laterem qui ducit, habet nâ amplius vnaquâ. Quàm conuincit, è paleis cœnumque arenosum.

98 *posse*) potisse.

100 *si diuerum*) sunt.

103 *noctes misera*) noctem, miserias quas perpeffant.

104 *loca sumi*) iudiciorum & litium sedes sunt: masculino spatia in nauibus aperta.

105 *hoc & magister*) docet magister.

IN CAPVT VI.

De improprijs) de proprijs verbis & nominibus.

1 *Cum tot &c.*) Quintipor Clodius tot. sine vlla fererimus) sine vlla fecerit Mula MS. sine cura alij, sine falla seu fallentia.

2 *actutum*) actum.

Marcelli) macelli.

4 *vitrea astate &c.*) vitrea toga ostentant tunica. sic infra in Tunica.

5 *quod is ager*) quod is agger. ita legendum censco.

7 *libro iij*) libro iij. supra cap. 5. num. 7.

Subhorretere) per subhorretere, MS. per se horretere.

leniter) ruter.

9 *animata*) inanimata.

seuerius) sed veritus.

euertur omnia versum) aguntur que omnia versum.

15 *palustrem*) plautrem.

loco) oro. vide supra in Equiso.

16 *Cæli cra aethiopia ostenderem*) Cæli oras aethiopia ostenderem, MS. Cæli ethiopia ostenderem Scal. 5. Varr. de lingua. qui hunc loco tres alios versus Varronis ex c. 1. 5.

Interueni) adiungendus mouet.

doctis) doctis.

18 *In quibus libris sacraturi*) in quibus libris sacraturus. vide 3. cap. 2. num. 12.

20 *Lepusculi*) vide supra c. 1. num. 13.

compedem) compedam.

21 *in suo casu*) sub occusu MS. sub occusu.

Lips. 22 *Ebrios & Ticinios*) Ebrios ex Ticiniano MS. & iuuenos.

aut si nocui] aut vinosos.

Et ceteri scholasticis &c.] Et alteri scholasticis factis auribus scholica dape atq; ebriis festina d. ap. 2. 0. 7. 1. a, confurgimus ieiunios oculis.

23 *aperto*] aperto.

24 *Gilberum*) Liberum.

gil b ro] gibbero.

26 *purpura texta*] prætexta. citat Agellius 2. cap. 6.

27 *desertio*] de Sertorio.

modus præcepturus) mons præreptus. nimio progressa &c.) progressa nimio simul & incerto. sic a, ud Agellium 10. c. 2. 6.

36 *quoque rerum incorporarum*) quod incorporatum est.

38 *grauis*) leuius.

39 *nusquam*) nunquam.

41 *vii*) Tui, MS. dici.

Spectes] specter.

Arripio &c.] Arripio & rostrum labiâf- que hic, Zopyrioni percutio. Atque in percutio &c. MS.

protrudendum cesserent] protrudêdo incessent.

43 *Cave ex corde frontem &c.*) cave etiam frontem excordem, labia, supercilia, rictus I. Cave experge, vt apud Plautum.

labeat semper factio rictus] & labeas semper facito rictus.

anâ auris) Endo aures modicè sobolibus paruulis intortæ demittebantur vt cincinni, Lips. Ante inauris nodo croblyi paruuli intorti demittebantur ex cincinnis, oculi supercili, nigellis papillis, quâ. (id est aliquam) hilaritatem animi significantes animi rictus paruissimus vt refrenatus, risu, roseo. vide Scal. in Catalectis & Palm. i spicileg.

48 *incrementum*) incrementum.

Si albus capillus &c.) si albet capillus hic videtur neutiquam ab ingenio senex. Inest in hoc &c.

50 *seyranis* (que leonum) symbi que, id est catuli.

Concur sarent agros catulos) concurrere agros catuli.

54 *tenero moueat succussa lacerto &c.*) Tenero moueat succussu lacertum, Et manus vterior (vel vterior) lactanti in sumine sidat, Lips. manus interior, id est sinistra: docet autem quid mulieres nutritioni lactentiu puerorum non sufficientes facere oporteat. *moueat*] maneat.

57 *lubiat oculos &c.*) lubidinis oculi habereat. quid magnum interesset, puerum vtrum esset deuiognatum vsurus, an *μύρον ἐργασίας* purus dum cogito I. lumbi ad oculos, Lips.

65 *Neque quas agi pennis anates &c.*) neque quassagi pennas anates rennipedas, buxeis nostris, pecudes, palustres nocte nigra &c. Palmer. Quassagi pennas dixit anates, quia quassis pennis agantur.

paludibus] palustribus.

68 *prabetur*] probetur.

71 *Reos*] Idem Cicero 2. de Orator.

74 *Incestum*] a Græco *ἀνεστυχία* cin- gulam pudoris, quo ornabatur sponsa.

82 *Caluus Palantino*] Galuu Palantina: ita legi potest: sic Cicero Verres Romilia, supple tribu.

bonu bello] bonu & sæuo ac duro in bello multo optimus hastis. Ita huic loco iungendus est alius ex eodem Lucillio lib. 30 qui 5. capite 4. numero 413.

83 *spem quem*] spem quam.

Ennius] canrus.

85 *In bonis &c.*] id bonis portò (vel proprium) est viris, si irati, seu cui propitij sunt dij, vt diutius eadem vna maneat in sententia. nam cum benignitate sollicito propositus. Ego ita lego, in bonis portò est viris, seu irati, seu cui propitij sunt dij, vt diutius eadem maneat in sententia. Nam cum benignitate sollicitudines proferunt oppositas. nam] &c.

sollicito propostus] sollicitus pro posito.

86 *clangentes*] claugente, Scal.

88 *famularent perpetere*] famulanter pe- te. vide 5. in Famulanter.

94 *Chalchis sat &c.*] Calchissat hic vici- nus, se autem pepenisse, & vobis datum id prudenter, & datum ab Homero, I. calchissate, est ariolari à Calchaute vate.

96 *grumiter*] grauiter.

97 *ventris*] ventri.

pane Cumano coegit] pane coegit Cuma- no, A.

gallam bibere] vide Festum in Gallam bi- bere.

100 *miserat*] id erat.

101 *grauatim*] gradatim.

102 *Asiaticas*] Asiam.

104 *Dolentis persona*] Hæc verba, Nonij interpretamentum.

106 *lauare sanguine*] Lauere. *vident lauere*] vident lauere.

IN CAPVT VII.

1 *Fructus*] fructus.

hominis] in omnes.

2 *Fama nam*] Flamma.

deuagant matrona &c.] vagant matronæ percitæ tumulu.

Constitit, credo] confluat credo.

Idem Hercul: Tuam fidem.] Idem Hercules tuam fidem, vt sit titulus Satyr. Varonis.

Pappo: præterito populi &c.] pappo præteri- to vel Pappo populi: atque ita suis numeris senarius constabit.

3 *Refragabunt pro suffragabunt*] suffragat pro suffragantur.

libro xiiii.] libro xiiii. Vix enim plures hi- storix libros composuit Sisenna: & hæc ver- ba pertinere possunt ad bellum sociale, de quo Sisenna libro 4.

refragabunt] suffragauerunt.

5 *Lucubratione: cum primo*] Lucubratio- num primo.

hospitium] auspicium.

tertio: virum &c.] quartò verum prætor adueni. vide Auspicia.

7 *abundante*] abundante antè.

10 *mibi adero*] inibi adero.

age antè] age iam te.

11 *Fullonia*] Fullonibus.

Asta arque Athenas] Asty, atque Athenas.

contempla] *contempla*: ac templum Cere-
ris ad læuam adspice, Scal. ita hunc versum
supplet.

12 *Cur illa hic &c.*] *cur* illaqueetur, hic
mecum alitercas; tace.

16 *is non bene vult tibi*] *is* tibi non bene
vult, qui falsò circumiat apud te.

19 *in quidem*] *tumidum*.

20 *Tamen oculis &c.*] Quandoquidem a-
morem intertapedine ipse leniuit dies, tamē
oculi longa intercapedine appetunt cupide
intuiti: etiā extinctos amores intueri volupe.
confpicio colearam rufpidem] id est, eam par-
tem qua viri obsecrē.

23 *fratrum ira &c.*] *frater* nō ex ira ex-
siliū vetat M.S.

25 *Anoputidō nō mētibat &c.*] *Anthropo-*
poli *mel. N. d. i. m. i. c.*

non d. m. i. c. &c.] *non d. m. i. c. &c.*
nec dares, ne polliceres quod datum est.

polliceres] *polluceres*: vt verisimile sit No-
nium perperam legisse, polliceres, pro pol-
luceres

quid] *quod*.

26 *Numeriam &c.*] *Nuceriam* conuer-
tit quod oppidum: cætera Sifenna huic lo-
co iungenda, quæ extant s. cap. 3. numero
1000. Huic emendationi fauet Appianus 1.
uon. & alioquin Nuceriam bello sociali
captam esse constat ex Floro 3. c. 18.

27 *faiga*] *castigar*.

37 *Seruos*] *par* vos. Priami sunt verba ad
Æneubias Græcas, eum noctu, ob lustra He-
ctoris, ad Achillem iter.

46 *si malis imitabo*] *si malè imitabīs*.

47 *Quis fac, age &c.*] *Qui* dicas, ege,
moue te in nauem, vt loquatur de nauī vi-
naria: citatur enim hic locus ex Nonij Vin-
demiatoribus.

52 *Ennius: qui pacto Troiam urbem reliquis-*
set] *En* quo pacto Troiam urbem reliquerit
Lipf. 1. Antiquit. 2.

53 *Cretula: Nil petitura*] *Cretula* vel peti-
tura. V. al. J, *Cretula* vel Petitore. Videtur e-
nim Pomponius hanc fabulam candida-
to, magistratū ambiente scripsisse. Nā candi-
data cæta, voluit etiā hoc quasi interpreta-
tō Nonij designare, aliā fabulā cui Ti-
tulus fuit Petitor heres. Hanc emendationē
ad uant illa verba quæ sequuntur, Bene e-
ueniat, ita sit, Tibi bene sit: quæ verba sunt
bene precantis candidato.

54 *captiuos plurimos &c.*] *Idem* captiuos
plurimos Sicilienses.

55 *conuiuiani*] *conuiuiantur*.

Miserere manus date ferrum] *miserere*, ma-
nu date fer: um. V. *miserere* anus. Palm.

59 *Ennius*] *Vario*.

61 *corrige*] *porrige*.

62 *Craffus libro xvi. Iliados*] *Cn. Matruus*
Nunc socij, nunc site viri, Sal.

64 *Eandem*] *Tandem*.

65 *patria*] *patræ*.

66 *vsq;*] *vsq;*.

septum] *ceptrum*.

67 *eo citante opicium*] *illi* contante M.S.
vt citati opi sim. Fab. illico hinc ante hoſpi-
tium. Guilel.

sius] *seruis*.

68 *ad mo, nam*] *ad Menam*, M.S. al. ad
ad-menam. Mæna hic vilis piscis, vt & Cæ-
roni, secundò de finibus, non proprium no-
men viri.

70 *Patruo*] *partis*.

79 *Nescio quis*] *Nescio quis*.

82 *alius*] *altius*.

Idem da rerum natura lib. 1.] *de re rustica*.

85 *vt solui*] *vti*.

86 *qua est ades*] *qui* in ædem.

87 *Natis quos Menippe heresis nutrita*,
tutores do] *Heresis* nutritatus, *tutores* s. do.
M.S. alij, *Natis* quos Menippea heresis au-
tricata est, *tutores* do.

adsciscere] *alsciscere* M.S. *herciscere* I. alij,
algiscere, id est *augescere*.

sanè] *sine*.

volam] *velim*.

88 *Atque dolo attonitos*] *Idola* atque a-
tomos.

89 *mediastrinum*] *mediastrinum*.

91 *Consecrabor*] *consecrabo*.

98 *Viris*] *Viri*.

primores] *primo*.

Idibus] *edulibus* Edusa: à portione Porcia
nutrici, vt s. in Edusam.

100 *lugatiam polam*] *vagati* ampoll. M.S.
vagati Apuliam, atque agrum Campanem,
quòd eius per militē licebat. *expoliam* an-
tur, Palm.

103 *ruminaris antiquitates*] *Palmerius* pu-
tat hoc verbum, *Ruminaris*, adscitum no-
men esse.

104 *Serapi uxor*] *Serapidis* M.S. *Seraphi*.
Theo hera] *Serapæ*: vel potius *Serapæ*, alij

Serapæ Iunoni deæ.

105 *animo*] *nummo*. Turneb. lib. 4. c. 8.

110 *in communij*] *in commune*.

113 *canticulum*] *canticulum*.

IN CAPVT VIII.

2 *se itiner*] *sefe itiner*.

Coniugium Tisis pater eat te] *coniugem* ci-
vis patere ad te.

4 *cum fluid*] *confluit*.

5 *miserecordia*] *miseræ*.

adè ferunt] *adè fecerunt*.

6 *simulauit*] *simulari* M.S. *simulat* me.
Nam libro 11.] *Nam* heri quæstus.

deridebant) deribant MS. diribiunt, hoc est distribuunt.

7 *Tumultu*) tumultu.

Cuius vos tumulti &c) cuius tumulti causa ab itere meo quid parum diuorti I. Cuius vos tumulti causa accierim & quid parem aduortite, V. Cuius vos tumulti causa accierim, eo quod parum aduortis.

acce timoo) ab itere meo MS. accierim.

quid parum aduortis) quid parè aduertite, V. 12 *potisset*) potuisset MS. vt sit Pæon pro dactylo.

factum) captum.

muteret) mutaret, MS. alij mutilaret.

14 *summas*) iupremas.

quo reuocet *summam exerciti*) quo rei loces summam exere.

hosti quosquos Decius) hosti. **Quid quod Decius** ac.

15 *odiorum*) ò dirum MS.

obuium) ouium.

horribilem) terr. bilem.

17 *Tunc quod*) Tu nunc MS. Tu nunc.

19 *cum fluit*) confluit.

20 *Frons*) Fros.

Creditur lucos) ceditur lucus.

Platanos ramis) Palladis Platanus ramis.

21 *Eua castor &c.*) Eua æcastor vt ego moribus.

23 *anteit*) antitidit.

24 *Perdici*) pernicij legitur apud Agellii a. c. 14.

putemus) putem.

27 *Iam ubi nos &c.*) Iam ubi nos duplicat aduenientis timos Panos.

timos vaposque) timos Panos, I. vt sentiat de Panico timore. Paulò rectius alij legunt, timos, panosque.

28 *morabilioni*) vorabili I O N I. Plaut. Aulul. **Quem** quondam Ioni custode n addidit iun. morabiliori, Faber inorabili Lips. Palmer.

31 *interdum inferam penitus depressum*) interdum inferum penitus depressum : vt suspicari liceat Anapesticum versum fuisse.

36 *ne se humi*) nitens humu, vide u; rà in Niti.

38 *sufflabat &c.*) Si flabat turbidus aquilo.

40 *oblectabantur*) oblectabant.

41 *Atque*) Aquilæ.

vt) veteris.

42 *eripisti primitus*) deripis tibi.

45 *Nam terna tunc erat*) Thracias tunc erat, vt intelligas de vento : vel tertia tunc erat de vigilia.

47 *pendit*) pandit MS. luitit Turn. alij, luit vt sit versus *peivoye*.

dissociat) diis sociat.

omnia nefantia) omnia ac nefantia: MS. omnia bona ac nefantia, Mercer.

51 *suprema*) supremè 9. Gell. 14.

54 *de*) deest.

secunda adstabula) egi vnde ad stabula.

55 *Nisicisia*) incicicia.

56 *suppilatores*) suppolitores.

velitari) puellitari.

58 *ex aquis &c.*) Iex aquis scunt MS. ex aquis crescunt. itaque quòd.

59 *derundise gubernæ*) detendite gubernæ.

Nam gubernæ, hic progubernaculo positum.

61 *Scylæe*) Colæce.

62 *reddunt*) referunt.

94 *secundo*) tertio.

67 *Calceus &c.*) *χρυσέλιος*. Nam & Menander fabulam docuit *χρυσέλιος*.

70 *casa gelo*) strata.

71 *Pugilis*) dicat pugilis spectatores.

suam) uâ.

72 *Fruens parant*) fructus causa fecerunt.

armauerit) armauerit.

82 *Deque*) denique.

84 *Maximus si argento &c.*) Argento maximus, est imberbi Androgæus barbatus mæchocinædus MS. argenti sexcentum ac mille reliquit Imberbi Androgæo barbato, mæchocinædo, Scal.

Quod facis Saturnorum similes) facie MS. **Quod facie** saturorum similes : vel, falcis saturorum, Lips. quippe cum falce Saturnus pingatur. vide Festum in Opima & Saturno. Ludens igitur Varro dicit, eos incuruos, vt falcem Saturni.

maxima sunt) maximi sunt, idque imberbi.

91 *Caro*) catus.

IN CAPVT IX.

1 *plenum prohibus*) plenum probri.

asphellix) asphellicis.

In Caliphonis &c.) Ni Calliphonis nunc te miseret liberum.

Regnum Imperator æterni morii sator) Regnum Imperator, æternum mortuum sator Guilel. Reguum Imperator æternum deorum sator Fab.

πάππυ) Papæ.

3 *Dicus*.

Sic veteretur illam rem) cum sic.

peteret) bettere.

maxime assa gratulatione) maximè. Atta gratulatione &c. Lips. Nam Quintius Atta poeta est comædiæ veteris. alij ita, Attina gratulatione.

4 *Linus*) Lelius.

madefactum) malefactum.

5 *rationocinandi*) rationandi.

6 *capri forciri*) capiri.

et si solum lupa prostibulum qua Numini opus, atquo absit) Si nihil ad faciem & solum lupa prostibulum Numini opus atque astus, Lips. *prostibulum &c.* prostibulumque Numini opus sit & obsit.

honoratus frugum] oneratus frugum: & ita
constat senarij ratio.

me cum prius tui] me cum prius.

gesserint] cesserint.

prudencia] prudentia.

7 *munerauit*] numeravit.

Hic verò] Nec vero.

præfectis reponatur] præfectus præponatur,
loquitur de eo, quem Græci $\gamma\epsilon\lambda\omega\kappa\alpha\tau\omicron\nu\omicron\mu\omicron\nu$ vocant.

si miserantur seipſi, vide ne illorum causa superiore loco collocaveris] Si miseratur se ipſi vide ne illorum causa se priore loco collocaverit.

8 *mortalis fœnis*] mortaleis felices scilicet misereri sæpe studio nolo.

quod in solum venerit] quod in os mihi venerit, ita lego.

10 *primo*] primo.

Et id] Eid. pro id.

rei qua] reque: pro rei: vt die pro dici.

11 *Quod lætitijs*] quot lætitijs.

12 *Lernete*] cernite.

13 *prius*] primo.

15 *dictu*] victu, vide 4. Agell. 16.

16 *discederent*] descenderent.

18 *genitiuo*] genetiuo.

19 *in*] deest quibusdam.

mortem inibo] mortem inho.

20 *Varro de liberis*] Cato vel de liberis.

21 *Hostis*] Hostes.

IN CAPVT X.

1 *Setina*] Gemina.

non valentia] haud valentia.

minus hæc] animus hoc.

doscellæne] dos cellæue MS. dicitur: $\alpha\gamma\lambda\epsilon\kappa\alpha$. Scalliger. id est nemini crede.

clandestinorum pietor &c.] miso clandestinorum] trumpi M S. Ego misera, risu clâdestino rûpier, ferè mater amens. ora feruere. S.

lioribus] lictoribus.

libro ii] libro iij.

Salcis] falcis.

terra, lauere] terræ lauere.

squalam] squalidam.

miserum] miseram.

sanguinem] sanguen, sanguine.

vident lauere] vident lauere.

Andromeda] Andromacha.

locant in clypeo] collocauit in clypeo.

3 *Facite vt ignis feruat, ligna instipite*] Fax concidite, facite vt ignis feruat, ligna in frustra cœcidite. alij, ligna instipite, id est iniicite.

vide Festum in Instipere.

4 *Et sonii*] æs sonit. vel ær sonit.

sonere] simile illud Accij apud Priscianum, sed valde resonant regia.

Hermaphrodito] Hamapotide.

Accius] Pacuuius.

5 *Cunctæta expedito*] cuncta expedito.

10 *Conatus artiuui*] cum natus artiuui matris interfeminia.

11 *Audibo pro audiam*. Enn. Telamone: more antiquo audibo) Audibo pro audiam, more antiquo. Enn. Telamone.

Num ab eo] Nunc habeo.

12 *Lingua bisulcis actu crispo fulgere*] linguabisulca iactu crispo fulgere.

Magui] Manli. torques Manli vocat, torques detractos Gallo.

15 *non possum ciuem pati, orcus est, &c.*] non possum pati. Horæus est, id est. grate inieget. Scal. 4. de lingua legit, porcus est.

19 *cupidinis*] libidinis.

22 *da*] dabo.

25 *Morum pater* &c.] Morum pater est, negato esse sic me MS. Pater: at st acgato.

27 *Pithone*] Pintone

31 *Sapini*] vide Priscianum.

36 *Fidebo*] viuebo Lips. eo sensu. Tibi cum vinebo fidelis ero.

Depathici] de patricis.

IN CAPVT XI.

1 *De animo*] de Antio MS. de Anno vel Manio.

6 *singula*] singula.

8 *Nau. Paul.*] Pacuuius.

largimur] largiter.

15 *sauiet*] vi permisit sauiet.

19 *Et structum ampliter*] exstructam ampliter, ad quam nunc accumbimus.

mensam] his adde supra Epulum.

largi] largito.

pugnate] pugnato.

experiri te &c.] te experiri, quantisper non &c.

21 *Viuaæ* &c.] bibax vetus quam duriter nunc consulis.

22 *captandum*] captando.

23 *prescriberem*] perscriberem.

26 *partim da cursim equiter*] partè da cursus æquiter.

Nam vt pergam accensa &c.] Nam vt Pergama accensa & præda per, &c.

27 *qui mihi atque Episeo*] mihi atque Syrico: vel Vopisco.

liguris] ligaris.

ueniens] adueniens.

senio] lenno.

29 *Non ignauiter putando*] non ignauiter pugnando.

31 *mihi est pectore*] materno: viuis pectore: Iuui.

36 *deiecta*] delecta.

39 *nos feramus*] vos feratis.

40 *haud*] aut.

si omnes] sint omnes.

42 *ista hæc*] isthæc.

43 *Sat me* &c.] satine vt meum cor voluptati.

lupratibus stat: immo talitus se obtulit hæc facultas, Lipf. stare voluptatibus, plenum esse. sic Titianius, Agrum stare sentibus: Siseana, Cælum caliginè stare. Alius ita legit: Sattine vt meum cor voluptatibus abundat: immortalitus sese obrulit mihi hæc facultas.

46 cogitat] cogat.

47 Salbeolo parciter] albeolo parcitur MS. sed aluelo parcitur. V. Saueolam parciter Lipf.

48 Purgamento] Pátaleonte M. priuigno: amanti illa Lipf.

49 Hac malos] Ei malo.

à leto iam longiter rati] à leto iam longiter errat: ita apud lucretium 3. extat in disputatione de immortalitate rati.

rati] aeti M. errat Lucret. 3.

51 Saniter Afran. Megalensibus: Adesto, assentio te amare, me adorare] sauter] sauter Afranij Menalensis. At st: sentio te amare me, adorare sauter.

te amare] non amare me, at adorare.

52 Voluntas] voluptas.

Multum ames &c.] inultum ames, es paulum, des crebrè, venias rarenter. Ennius Andromachâ, sed quasi ferrum, aut lapis durat: rarenter gemitum conatur, Trabea Ergastulo: nam longè ab vrbe villi carier, quo herus rarenter venit.

durat rarenter &c.] dura, rarenter gemitu conatur. Pomponius Ergastulo: Nam longè, Iun.

Toruit me amores amauit] toruit, me amore fauciauit. Lipf. est narratio mulierculæ, quæ auctoratum ad bestias amare cœpit, liquet ex titulo comœdiæ.

57 Lupias] Pancratia stæ vt s. libro 1. Ast hic quem tu nunc, Scal.

58 vel pectore rustico &c.] vel pectori rustico contem tractes. N. laui dudum manus, Palm.

59 Virginem præteriens &c.] In idem præteriens vidit dominos senium in ludo verecunditer non docentem discipulum, sed scalpentem nates. Palm. dominos pro dominis: seni pro sene: cal, pere nates, virgis cædere.

senim &c.] senes, vnum verecunditer.

61 perfusè atque abundè &c.] profusè atque abundè sparsa vasa &c. Lipf.

sparsi v/si] semper.

62 Macco: mens] mereo mens.

IN CAPVT XII.

1 Nou. Tripartita] Nouius Triperdita.

concur[su] cum concursu.

Tot tropæa, tam de subitò, &c.] Tot tropæa transfes, summam gloriam euerti fines tam defubitò: Lipf.

2 facias lucrum] facias lucrum. Idem homine, Lipf.

contendit &c.] Idem contendit oculos, de repente abire celox, Lipf.

cenam] scenam.

3 Theog.] Ornithogonia.

Higinus, Picūnus est parua vestepicus Martus] Higinus: est Prænestè picus Martis Fab. Picumnus parca est veste: Picumnus, picus Martis Palm. alij legunt, parca veste: Lipf. varia veste.

naturalium] gestarum.

4 veterum] cæterum.

Non paucis &c.] me paucis malle à sapientibus esse probatum n. n. Lipf. Nam paucis malè se ac sapientibus, Fab.

expendendos ab his] expendendos aliis MS. expendendos ciues, Fab.

5 Idem] id.

6 fulgentem] fulgentibus.

8 ea ascriptiuis] de ascriptiuis cum.

9 regius] cum religio. vide suprâ in Later.

11 que damna] quæ data.

13 nimis enim erat &c.] Mummius erat enim odio quodam.

vti qui combibi] Hic locus corruptus extat s. cap. 4. num. 105.

Idèd quod] id est quod.

14 magis compotem & multis malis?] magis compotem est Lipf. compos mali, pro malorum. Item Plaut. vino cupidæ eo more expertem. Turpil. experts malitiis.

15 miracula &c.] miracula cient elephantas.

16 Quando] quin.

18 ver sacrum] vide Festum in Mameritini: in Ver sacrum. Eusebium 3. de Præparatione.

19 Aut cum iter est &c.] vt cum iter est aliquò, & causam commenta viai, aut apud aurificem ad matrem, cognatam ad amicam Lipf. Hæ sunt excusationes mulieris, si quò ad amicam ire volunt in scio marito.

causam commentaui] commenta viauit, Palm. Guil.

vt apud] aut apud.

Syllam] Sylla.

21 Aut operari] aut operanda.

23 feruenti] candenti.

perstringant] præstringat.

29 que mandata arcana &c.] neque mandata arcana T. Ampio dedissent Lipf. fuit iste Pompeianarum partium: de quo vide Ciceronem 8. ad Atticum. & hoc libro 4. scripsit Varro de bello Ciuili.

30 inconsultus meo] inconsulto me.

inscribit] inscribit.

institutio] constitutio.

triginta] viginti.

Et ponere validam] & disponere MS. & Olyssiponem validam.

cuius ubi annis &c.]cuius ibi annis multis
A. sculi vestigium Palm.

Homeri] vide 6. Agel. 2.

39 *natus quoad*]catus quod MS. Scaliger in
Catalectis Æneas or aptu st. quot lucas ha-
bet. notæ sunt statuz Demetrii Phalerei.

41 *Atabos*] Atelabus cum volucris.

42 *loculus soli*]oculos Lollij.

46 *negatiuam nonè*]negatiuæ vnus signi-
ficantiam habere. ita lego j. eodem 54.

48 *turbam orantibus*] turba morantibus,
vt 5. in D. scrimen: alij Tubam.

49 *Siflare*] citat hunc locum Priscianus.

50 *solebant ferre*]solere prouehere.

dare]darent.

resonare] resonare, id est soluta zona pre-
mere. Lipf. legit donare.

Pascuntur &c.] saltibus in vacuis pascant.

& plena] & plana.

52 *calore*] calore.

54 *Negatiuas duas*] vide 5. eodem Nega-
tiuas duas.

56 *puerilitatis*] puerilis ætatis.

IN CAPVT XIII.

1 *Hercules*] Hercules.

2 *Cyclopes cochites*] cyclops longus pedes.

3 *Horii*] oria: à legenda ora.

Salute horia] salute horiz quæ.

4 *Rerum flumen &c.*] Verum flumen vti
atque ipso diuortio aquarum: ilignis pedibus
cercurum conciuit equis.

5 *celerarent*] celarent.

6 *Myoparones*] Myoparonas.

7 *faselo nactum*] Alius nactus tonsillas littore
mouit confictum.

trahi] tragi.

8 *Lenunculus*] qui & Remuculus Agellio.
super] per.

14 *lucis*] luci.

pedes] oculos.

16 *Ancora*] Anguinæ.

vel omnia] malum vela.

anchora soluta] anquina soluta. Anquina
Isidoro funis: eamque lectione postulat lex
versus.

17 *Qui progubernator*] cui proguber-
nator.

propè eueritii] properè.

prouectus] profectus.

IN CAPVT XIV.

1 *cingula obuncula*] regula obunctula.
sordidis sint, & dicis] sordidis syntheticis:
sordidis. id est parum decentibus.

& dicis] vt dicis.

poeticon] poeticon.

alis Menandri] Thau Menandri.

2 *calantica*] carantica, à κάλινα.

3 *segestre*] vide 5. cap. I. Toral.

4 *Quod*] Quot.

5 *lectuariam*] lecticariam.

vela] vasa.

6 *medici*] mendici.

holoserica] holoporphyro.

partum] partim.

7 *rectum est quiduis*] rectum est, quiduis sa-
tis MS. cum rectum est (quid vis) satis est:
Guil. id est, cum recta es ac vestita, quid vis
amplius?

alieni] id est alij, vt socienni, socij: dubien-
ni, dubij.

9 *Toga tracta est &c.*] Toga detracta est,
& abolla data est ad turbam mihi, fera mi-
litis in unera belli vt præstarem. Palm. bel-
li, id est in bello, aduerbialiter sumitur vt
Grammatici volunt.

vela] belli.

12 *Sardinia ista pedibus.*] Sardinianis ca-
petibus, chlamydas &c.

13 *uniculam induam*] induculam.

mentia πᾶπιον] papia papa.

distingitur purpura] purpura discingitur.

15 *Rica*] vide Varronem 4. de lingua.

nunc] nos.

ricam, Ricinum] ricam ricinium: ita legen-
dum ex ipso Nonio in Mollocina j. & c. 16. j.

Altum.

16 *Ricini*] ricinæ.

cice] cice MS. ricæ.

&] deest quibusdam.

oraria] quibus os obucatur.

Veliterna] Hetera. Est enim Veliterna Ti-
tinnij non Turpilij.

18 *Indusiata*] intusiata. Varr. 4. de lin-
gua.

castulam] castulam. vide infra cap. 16. ca-
stula.

19 *aurea chlamys, qua*] aureus clausus qui
MS. Scal.

manicis mortalibus] malaciis mortalibus.

20 *subnimium*] subminium.

belliensem interim eicam meram] Veliensem
interim Oicam meram Lipf. Oicum. id est o-
picum inter conuitia spurca, & in eas que ca-
pitis non pudici.

24 *delitiarum*] diuitiarum.

25 *Prætereæ &c.*] prætereæ quod in lecto
MS. quod endo lecto.

antè] id.

31 *carinarij*] cerinarij MS. id est cerini co-
loris infectores.

33 *dicere*] docere.

Et quo] Ex quo.

34 *unicè*] vnicè.

quotidianis] quotidianus.

37 *capitum regmina*] imò pectoris, ac ma-
millare foaminarum. vide Varronem 4. de
lingua. Quin, locus Varronis hic prolatus à
Nonio

Nonio contra eundem facit.

ca)hæ.
appellavit) appellant.
38 *Encombomata*) *Enkômoma* genus suppari aut cincti focminei aut feruils, v. Pollucem 4 cap. 18.

Parnacides) Arnacides, *aparnacis* & meminit in Symposito Plato. Est autem in genere coactillum quo pedes includuntur.

IN CAPVT XV.

1 *Frangantur*) figuræ.
2 *Aphoc(s)chias*) *apôchios* I. (id est excrementa alui) Apothecas Chias Lipf. Apothecæ, cellæ vinariæ.
4 *Cælius*) Cæcilius.

6 *dare*) dixi ad Varronem, vbi de Menta vinaria secunda.

dare) dixi ad Varr. 4. de lingua.
8 *sic cæteras*) è terra, vt situle.

10 *iunet*) iubet.
habent) habes.

urnarium) adde huic loco Nonium in Hummin Suffudatū: in Sabulum: in Porcas, hæc enim loca sim ul iungenda.

11 *Argenteo*) argenteo, sumptū ex Homero: v. Turn. in 4. Varronis.

12 *vinitari*) vitari.

14 *Cumanos calices*) decumanos.
16 *aduentoribus*) adeo emptoribus.

19 *uoluit*) uoluit.
21 *aquilina*) culignæ:

32 *esse parata*) essent parata. Vrecolum aquæ manale vocamus S. id postea aquimabile. & in l. 3. ff. de suppellectile legata: Aquimabile.

Manalis lapis) v. Festū in Manalem lapidē.
Manalem) manale, v. Festum in manalem lapidem.

qui tunc mouetur) v. Festum in Manalis.

33 *capides*) dixi ad Varr. 4. de linguar. v. Festum in Caius.

34 *Sinum*) sino.

35 *lepista*) dixi ad Varr. 4. de lingua: vbi de Mensa vinaria.

36 *Craterra*) Creterre.
fonte) fonte.
craterra) creterreæ

anancea populo) anance à MS. Anancea popula.

IN CAPVT XVI.

2 *Infectores*) infectores.
impluuiatus color) qui suafum & Insuasum Festo.

sumato stillicidio) fumoso stillicidio, Festus
3 *impletus*) implutus.

4 *malarij mortualibus*) malaciis mortalibus. sed castulam.

5 *Castula*) Caltrula v. s. cap. 14. Industiam.
præcinctui) Sic Varr. de re rustica oleū vsui.

quod nuda) quo nuda.
8 *ab ostro colore*) ad ostri colorem.

Veliterna) Hetera.
gestantem) iniectam.
Aurora ostrinam) Aurorat ostrium, MS.

id est diescit, luce cit.

10 *Crocus*) crocinus.
12 *coriarij*) carinarij vel cerinarij;

13 *Hispanum*) panum.
lugerent, &c.) lugerent: funere ipso pullis pallis amictō. Scal. in 4. Varr. sed ita legendū.

Vt dum supra terram esset riciniis lugerent, funere ipso pullis pallis amictæ, Scal. hæc etiā verba sequi debent alia Varronis quæ proximè j. in Anthracino.

14 *proximo*) proximè, MS. proximū, Scal. *demisso*) dimisso.

IN CAPVT XVII.

1 *Sparagos*) Asparagos.
3 *racisulus*) raciturus MS. racitus.

5 *videris*) videbit.
8 *Ocymum*) ocymum.

horto) corcho, MS. Choro.
12 *ciud tollit*) sitim tollit.

17 *ad folliculos, &c.*) & ad folliculos reliquos & vntacea adiciebant sapain.

IN CAPVT XVIII.

1 *Quem proci adspexit, &c.*) Quam poculum adspexit imbitere, volat. Reuertit qua carapulta volat.

Paceo, &c.) Pacio: soleo rescit. MS. sol coruscet, aerea for, hastile lanilla, l.

Plaustra corijs) plaustra coricis Lipf. Corici leuia missilia Vingil. Coricique leuts humeris, & letifer arcus.

Aegades) Aegates.
3 *velox*) veles.

4 *ἀμυν μαρτίς*) ἀμυν μαρτίς πρὸς μαρτύριον MS.

7 *vna epistola*) vnam epistolam.
cata pultras concitas) catapulta concitos.

8 *volabile*) volabilem currens (paro.
14 *perignari*) perignari.

15 *proelia*) proelium.
16 *fecit veritus*) fecerunt verutis.

19 *tela Galliarum*) Telum Galliarum tenerum.

20 *Quæ valide, &c.*) Quæ valido venit cōtorta salarica mista.

21 *volabile*) volatilem.
traicit) traicit.

23 *à cateris*) ac teres.
24 *Ac duris*) aur.

25 *Connixus tamen & tempora singula cōstituit, & sicut steterat*) Connixus tamen ex tempore signa cōstituit Lipf. Et tempore signa cōstituit, & manipulos sicut steterat, obuertit iussit, Guillelm. Tempore, id est celeriter. Plautus Rudente, Vigilare hominem oportet, qui suo vult tempore negotia facere.

29 *puteos*) pluteos.
harpagis] harpagiis.

31. *Corici*) corici MS. Glorifici Camer. Lipf.

I. Epistol. 4.

IN CAPVT XIX.

6 Fratris) *εἰς τὴν* Ianitricis.7 Amittini fratrum maris, & femina filij)
videl. I. ff. de gradibus.

IN ISIDORVM

De disciplina & arte.

CAPVT III.

820.36 Ezechiele angelo) Ezechiele per angelum.

820.52 Apud eos) apud Græcos.

CAPVT IV.

821.11 Collisione vocis) collisione vocis.

20 Quiddam seminum) quiddam semis.

822.4 Et Latine) & legitime MS.

13 Vberius eleuatus) vberius clarus.

15 Literam Salustius) literam saluius MS.

CAPVT VI.

825.35 Vel quod) vel quam.

827.6 Ab inchoantis iudicio) ab inchoantis iudicio.

828.36 Vbiuis praponitur) vbiuis ponitur.

830.34 Quia tractus) quia iteratus, vel: in aliis exemplaribus contrarius.

829.9 Rama) Ranna.

842.18 Cum suis operibus) cū suis opibus, al.

853.15 Res relegata sit) res religata sit.

862.8 Vsum habere) non habet.

864.24 Iudicium chria erit) iudicium crisis erit.

58 Iuuentutem illam) Iuuentute illa.

867.41 Cum quidam iactatione) cum quidam iactantia.

869.58 Alia derogatiua) alia negatiua.

877.38 Et per varias formas interationes) Et per varias formas rationesque.

881.35 de cuius re quaritur) de cuius notatione queritur.

882.16 Iuxta rationem) iuxta proportionem.

892.27 Nā prouocati studiosi) al. studio sic.

901.28 per astrorum rotatus) al. per astrorum ratos.

906.16 feruefacta mitescant) al. feruefacta maturefiant.

31 vapore eius vniver(a) al. terra consume-
retur, sed vt C.34 vicissitudinum permutatis nūmque serua-
tur) al. mutationum motus accipit.

49 se intinxerit) al. se ininxerit.

908.32 per diuersos orbes) al. per diuersos ordines.

911.16 deperditur vnus) deperditur humor.

912.12 ad iusta pondera libra) Ad iusta pondera
libra.

916.45 ex aeris) ex eius.

917.29 per hunc cursum comitentur eos in ian-
nia) per hunc cursum comitentur eos in ian-
nia.

919.50 qua ita veluti) quod velociter.

920.5 coloris fellei) id est nigri.

23 quasi pupula) quasi pupilla.

922.15 spatomeleguana) (spatomele, gūna-
lia exemplaria habent guua, alia guua.

21 gliscere) Clystere.

25 sana fieri) sanæ feriri.

59 suauitino) telinio, fortè Delinio.

923.10 qua proinde) vnde &.

926.26 signo dato congressio) signo dato-
gressio.

48 & in eisdem solis) & in eisdem soles.

59 quæ plebs) quæ plebes.

931.16 qui non irritatur) qui non irretitur.

24 tractare arbitrio patitur) tractare iure
patitur.

39 fines utriusque) fines utriusque.

50 esse commodum) est commodo.

55 quia prece additur) quia prece aditur.

932.7 fidei contracta) fidei contractu.

933.31 ad alios eunt) ad alios seunt.

634.6 item & abiuratio) item & obiuratio.

635.4 quasi iugum bonum) quasi in boue.

34 est & laurumna) est & latomia.

642.10 & in florem cuncta prorumpunt) &
in florem, cuncta rumpuntur.

943.5 elijs agentibus) Elidiis agentibus.

954.23 qui interpretatur iniquitas) qui in-
terpretatur nequitia.

955.53 esse affirmans) esse constat.

55 historia continetur) al. historia retine-
tur.955.59 in insula Pathmos traditur) in in-
sula Pathmos creditur.957.56 apud Græcos quoque Caliterius) a-
pud Græcos quoque Cassiterius.

57 nostrum, aliena) al. nostrū nullatenus.

959.28 epistolarum colloquia) epistolarum
eloquia.960.23, quam eucaristeo marmore) quam ca-
rysteo marmore.960 & eucaristi viriditas) & Carysti viri-
ditas.

42 quædam nomina) quædam genera.

961.47 rustici venus) Rustici vorus.

962.16 est era) est area.

18 est era) est area.

41 si est era) si est area.

963.16 quoto Kalendas) Quoto Kalend die.

964.7 hinc & laterculum) Hinc & Latine
cyclum.966.44 sacramentum apparuit) sacramen-
tum: aperuit.967.11 qui tantum lunationes) qui tantum
lunas.40 nequeat annum) (subintroducere) neque-
at annus subintroduci.

52 in se reuoluuntur) in se reuoluuntur.

968.20 *A solito*) à absoluto.
 669.17 *Symbolum confitentibus*) symbolum competentibus.
 40. *Autem illius*) Autem nullius.
 970.7 *In sacris collectis*) in sacris collectis, al. in sacris collecta.
 13 *Latine scicinium dicitur*) Latine Succinium dicitur.
 15 *vel (altationes classium)* vel saltationes plauuum.
 22 *Quod carmen inde*) Quos inde.
 38 *Psalms verò canticum*) Psalmus verò cantici.
 970.73 *requies distincta*) requies distincta.
 974.42 *Quando claudum*) quando paralyticum.
 976.32 *Letania verò dicuntur*) Letaniæ vero dicuntur.
 36 *An exomologesis dicantur*) an exomologesis indicantur.
 978.46 *Quia essentia vita viuit*) quia essentia vita viuit.
 979.49 *Ipsam maiestatem*) ipsam manifestationem.
 50 *Vnde & Iohannes id epistola sua dicit*) vnde & Dominus in Euangelio dicit.
 982.2.2. *unus*) Rectius vnà, id est con. dicitur enim coessentialis.
 985.23 *opera indeficiet*) opera indefinēter.
 53 *Qua de unitate eius*) Quæ de unitatis.
 989.9 *Per qua*) al. per quos.
 990.10 *Sunt autem sublimiora*] sunt autem sublimiorum.
 27 *Quoniam (seraphim)* quoniam cherubim.
 991.27 *Nomina computentur*] nomina computentur.
 992.20 *Et populi Dei*) Et populus Dei.
 37 *Sunt propagati*) sunt progeniti.
 993.4 *Causa nominis immutata*) causa nominis immutata.
 994.12 *Ab amaritudine vocatum*) ab amaritudine figuratum.
 17 *Gothoniol*) Othoniel.
 995.38 *Ioachaz robustus*] Ioathan cōbustus.
 46 *Amvi*) Ambri.
 996.47 *Non ambigens*) non ambiens.
 997.3 *De conuersatione*] de conuersatione.
 1001.38 *interpretatur obediens*] interpretatur audiens.
 1003.10 *vel Domini*) al. vel Dei.
 27 *More malleatoris utraque ferit*) more malleatoris utrinque ferit.
 1004.53 *Sacerdos & Pontifex*] alij sacerdos vel Pontifex.
 1005.7 *Cum pro æstu*) cum per æstum.
 27 *Sacramenti mysteria*) Sacramenti ministeria.
 38 *Apud Hebraeos Nathinai*] apud Hebraeos Nathani.
 1006.12 *Oshtarij, id est ianitores*] qui) hæc vsq;

ad dictionem Filij in manu scripto Cod. non leguntur.

20 *Malos habentes*) al. malos tenentes.
 39 *Nam heremum dicitur quasi remotum*] Nam heremum dicitur desertum.
 1007.7 *Orthodoxus*) & s. enim recta, s. & a. opinione siue sententiam significat.
 1010.1 *Aut superstatuta*) aut superinstituta.
 30 *Esnei*) Elsei.
 33 *Genistei*) Genestæ.
 41 *Meristei*) Merestæ.
 1012.19 *Provincia Cataphrygia*] Prouinciæ Frigia.

1013.2 *Per Prophetam*) per prophetata, al. profectum, quæ lectio vberior est.

1014.9 *Circumcisiones dicti*] Circumcelliones dicti.

18 *Qui Constantij persecutione*) Qui Constantio persequire in Catholicam redire delegerunt.

1016.52 *Et sensus penetratione*) & sensibus capi, & ratione.

1017.14 *Quasi volutans*) quasi volutantem.
 42 *vt Maro*) vt Varro.

1019.8 *Ea qua per violentiam dicuntur*] eaq; per violentiam distribuere dicuntur. (bre:

1020.16 *Quis nascere Fibra*) quis noscere Fama.
 1021.24 *se plenos ajsimulant*) se plenos simulant.

56 *Actus & euentus*) Actus & euenta.
 1022.10 *Et diuerso factu*) & diuerso facto, al. fato.

32 *Quidam ages*] Stages, al. strages.

1023.32 *In caelum recepta*] in cæli receptor.
 1024.18 *Tenere perpepsi sunt*] tenere permiffi sunt. (Baal.

1025.10 *lingua Punica*] lingua punica.
 39 *Per suadendo adducit*] persuadendo adicit.

1026.21 *Sed plana*] Sed planè.
 1027.45 *Mars autem apud grecos*] Hęc verba apud Græcos, superuacua esse puto.

52 *Phœbum quasi ephœbum*] potius & n. & n. id est purgare.

1029.16 *Quod commixta corda*] quod mista concordat.

20 *id est, femina*] potius quasi & n. n. quod lactata non sit.

44 *sine vi*] sine viro.
 1030.46 *in heremo videri*] in heremo Iudæi.

1031.34 *propter tres effectus*] propter tres affectus.

45 *quasi nomina*] quasi nomina.
 1032.33 *qui Græcè panita*] qui Græcè πανίται.

1034.12 *est, quam Neuius*] est, qua Neuius.
 14 *ceteri effuderunt*] ceteri effulserunt.

1036.28 *& Cusa*] & Lusa.
 1037.28 *vrbs Schyria*] vrbs Cythium.

1040.36 *cū velis panis*] al. cum velis pelagi.

- 1040 *Varrò italiam appulisse*] At Varro Italia expulso esse.
- 1040 *Et Eurimedusa*] & Eurymosæ. *Succesit Agranus*] accessit. Granus. al. *Antea Emaci*] al. Amasani, vel Amacani. *Pralij, prolis spem perderent*] al. spem prolis amitterent.
- 1041 *In ossibus capitum portare*] in ossibus capitum portare.
- 1042 *Id est xpo nō dicitur*] al. id est, xpo nō dicitur.
- Vandalicus annis*] al. Vandalicus annis. *Vi Tolerates*] al. vi Olatates Amstruar j, al. Samiti. Vani: Quadi: al. Elandiani: & Vbantes. *hi magnam coluerunt gentem*] in magnam coluerunt gentem. al. creuerunt, al. conualuerunt.
- 1043 *Quod genus*] quos Cneus. *Circa Ylturam*, al. circa sturam. *Flumen septem*] flumen septi.
- 1044 *His nomen Gaulcon*] al. His nomen Gaulcon. rectius Gaulo. *Pamphili*] Panfigi, al. Pangij, forte Pamphagi.
- 1046 *Grauisimo edicto corripuit*] grauisimo dicto corripuit.
- 1047 *Luxuriosa dominationis cupiditatem & crudelissimam*] luxuriosos dominationem cupiditate crudelissima.
- In ore*] al. in more. more.
- 1048 *Quod equo sedeat*] quod equo insideant.
- 28 *Culpam contraxerint*] culpam construxerint.
1049. II *quos sub se*] al. quos sub secunda.
1050. 18 *domus, genus familia*] al. genus familia, quam lectionem magis probo. Nam *Domus* & pro genere & pro familia accipitur.
- 35 *Quasi monitorem a dicitur*] quasi ex coniectura.
1051. 19 *Extra parietes proceres dicuntur*] extra parietes proceres dicuntur.
- 41 *Et in locum*] al. & in loco.
- 51 *Magistratus*] al. Magistrati.
1502. 31 *Locatum tenentes*] ad locatum colentes.
- 52 *Nam sola urbs*] al. Nam sola Roma urbs.
1053. 3 *Mancipium esse putantur*] al. mancipia esse dicuntur.
1054. 9 *Quam reputent*] quam putent. al. *28 Est & stirps*] al. esse stirpis.
- 36 *Vnigenitus quod sit vnicus*] Vnigenitus, post quem nullus.
- 50 *Quod humana consuetudine*] al. quod humanam consuetudinem.
1055. 18 *Qui de defuncto*] al. Qui post defunctum.
- 30 *Hauso concipere*] Ita reposui loco eius quod pius erat. id est Austro.

- Tius Gracum nomen*] & c. enim patrum significat.
1066. 5 *Vel tribus mulieribus*] V. C. quasi duas vel tribus maritus.
- Viro vno*] secundo non.
1067. 25 *Qui nutriur*] qui nutrit.
1068. 18 *Aelatus pro eo*] potius referendum est ad literam E elatus.
- Nam quidam auarum*] Nam quid est auarum esse.
1069. 12 *Aenormis*] poti⁹ legendū, Enormis
1072. 14 *Confusus à confessione.*
- 25 *Colligatus*] collegiatus.
1072. 47 *vel in cereumate*] vel in certamine.
1073. 6 *Tenebras crepat*] tenebras vertat.
- 12 *Ira in id actus*] al. ira inductus.
1075. 33 *Cogebatur à dominis*] al. cogebatur ad nominis ignominiam.
- 44 *Quasi fetu abunda*] al. quasi fortuna.
1076. 43 *Species argumēti*] species ab argumentis.
1078. 34 *Cui nec animam à mane haberi surrexit tumulus*] Cui nec absentem. Ego legedū arbitror, Cui nec animam debenti suppetit tumulus.
- 45 *A pudore vocatus*] à pudore vocatus.
- Pudorem*] Putorem.
1079. 7. *Letus*] locus.
- 18 *Multa qua*] multaque.
- 51 *Illuc currere*] illuc cursus.
- 52 *A fluore*] à furore.
1080. 1 *Lautus*] lauatus.
- 1081 *Apud Gracos oyderri*] fortè dōdē xē.
- Nec quicquam*] ac quicquam.
- 1082 *Orthodoxus recta gloria*] imò recte sententia.
- Et obtusior*] & obscurior.
- Obletator*] oblatator.
- 1083 *Quod pueros agat*] docent] Imò dōdē xē.
- Enim viciam*] enim vigiam.
- Herba vitia*] herba vigia.
- 1084 *Mercedis*] mercedem. al.
- Omnium*] hominum, al.
- 1085 *Quia respit*] quia recipit. al.
- 1086 *Quasi satis verus*] quasi satis seuus. *Sauus*] fortè sceus.
- 1087 *Quod sit exsiccatu*] al. quod sic exsiccatu.
- Sagio*] al. Saio.
- 1089 *Diurnus*] diurnus.
- Ponderum lancis*] Ponderum laax, vel lances.
- Vesanus porro sanus*] Vefanus non probe sanus.
- Quod spiret*] al. quod inspiret.
- Per tenues venas*] al. per tenues vias.
- Quod viuacior*] al. quod viator.
- Odore attractus*] alias odore attractus.

1091.37 *odore attractus*] al. odore attractus.
 1092.14 *Graci mallonem*] fortè *μαλλόν*.
 48 *plerique papillam*] al. papulam.
 1093.4 *et somno conuenientibus*] al. summo cohibentibus.
 36 *Aurium inde dictum*] al. auribus inditū.
 43 *Pinnula*] al. pennula.
 44 *Pinum*] al. Pennum al. Penna.
 47 *[spiritus nare]* al. Spiritus manare.
 57 *Pinnula*] al. Pennulæ.
 1095.6 *accuses frangere*] al. accusas frange.
 24 *brachia cillantur*] Brachia cillantur.
 1096.31 *Gracè inciso dicitur*] al. Indit fortasse ad etymologiam *δέσσεια* & Nam *δέσσεια* dicitur *δέσσεια* quod significat scindo, vel cædo.
 60 *compagia*] al. Compago.
 1097.9 *vertibule*] Vertibula, al.
 17 *dum flebantur*] dum plectuntur, al.
 19 *vallata feruetur*] vallata saluetur, al. 20
 22 *leua*] al. leuo.
 1098.52 *voluit al. cogit*.
 1099.20 *id est circumfus(a)*] al. circumflua.
 45 *ex vno saltu*] ex vno motu.
 1100.47 *omentum membranum quod*] al. membrana quæ.
 1101.9 *ac replexa*] ac relexa.
 28 *quod iactu sumitur*] quod iactum sumitur.
 37 *menstrua propter circuitum*] Menstrua 30
 à circuitu.
 1103.32 *qui viri*] fortè viridiores.
 7 *adolescens sed minus*] in quodam v. c. semper Adulescens scribitur & Adulescentior, & senis pro senex, al. senes, al. iuuenior.
 1104.51 *cur diceret*] cur non diceret.
 1105.6 *quo ille pomi esu mortè meruit*] al. qui veritæ arboris pomum inordens, mortem incurrit.
 10 *matura*] al. merita.
 1106.7 *ut in teporibus Xerxis Regis*] al. Xerxi quippe vulpes.
 32 *vel Scinodontes*] fortè *σκινόντες*.
 37 *quos Graci sterifios*] fortè *στεινίους*.
 1107.37. *calamis venarum*] al. auenarum pabtus.
 1108.23 *suos stupefcere faciebant*] suos stupefaciebant.
 50 *qua Latinè scedra dicitur*] quæ Latinè scedra dicitur.
 1111.27 *à marie vocatus*] à mare vocatus.
 51 *unde eas capreas*] unde eas creas.
 1112.50 *usus in excolenda terra*] vsus colendo terram.
 1113.1 *trionem hic moderatur*] Trionum hic moderator.
 23 *camor enim fortè*] *καμρόν*.
 34 *est à rumine*] al. est à ruma.
 37 *quasi affedus*] quasi ad feddus.
 38 *hoc animal*] al. ab antiquis.

1114.40 *badius*] *βάνος* hoc est, ramis palmarum, qui colorem spadicem referunt: & hodie Hispani hunc colorem Vayo vocant.
 1115.3 *petale*] petuli, al. pe. & ei.
 4 *calidi*] candidi.
 ceruinus) cerumalus.
 1116.4 *musino*] musinco.
 48 *propter volucrem*] propter celerem, al. v. 10 locem.
 1117.38 *mons elefio*] mons al. Elefio.
 41 *autem promoscida*] al. promuscida al. promoscida.
 43 *boues Lucanos*] boues Lucas, al.
 46 *Lucanos*] al. Lucas.
 1118.6 *et homines viuos*] & homines vivos:
 52 *quasi leopes*] quasi leopes.
 1119.3 *et tantum*] & tanto.
 46 *quidam cruda*] quidam cruram al. clunam, al. duram, al. cluram.
 1120.9 *pradiciz*] præcidit.
 16 *vulgus captum*] vulgus cattum.
 20. *et xajen*] al. *καζέν*.
 1121.21 *dum pluit ei*] dum super eius.
 1124.11 *lacte irriguis vberibus se*] Lacte irriguis se vberibus.
 23 *obites dicta*] opheltes dicta.
 38 *salpinga*] scalpiga.
 41 *brucus est*] in tribus exemplaribus manuscripti non habetur.
 1125.25 *et animam extinguit*] & animam eximit, al. exigit.
 1127.38 *in carne putrefacta*] in carne putre.
 1128.14 *ut musculus*] ut malculus.
 16 *et musculi*] & masculi.
 1129.9 *lapidum tergo repercutus*] lapidum repercutiat tergo.
 18 *ungulis binis*] non legitur in v. c.
 29 *libidinem inhiberi*] libidinem minui.
 50 *inclusum vasis*] v. c. inclusum nassis:
 51 *infestis luminibus*] infestis numinibus.
 1132.78 *spongia a.*] al. Sfungia.
 23 *docetur cruore*] al. docetur crure.
 48 *sine masculi commixtione suscepta*] al. sine susceptione concepta.
 49 *qua idem insequens*] al. quæ item in consequens.
 1133.6 *alia incola*] al. alia incuria:
 14 *et merula*] al. & merura.
 1134.6 *Gradipes*] fortè *βραδύπους*.
 1136.8 *dirigendi latè interluceant*] al. dirigendi iactæ, al. proiectæ.
 1137.9 *insidiarum vias monstrare*] insidiarum vices monstrare.
 38 *tradere iure*] tradere dure al.
 1130.21 *eos posse*] al. eos post se.
 1139.11 *upupam*] al. opopam.
 27 *merula*] al. merura.
 60 1140.40 *castros*] al. costros.

- quasi focus*) al. quasi fagus.
 1142. 11. *cum me expectares*) al. cū ad me spectas &c.
 1143. 9. *vna porta*) al. vna parte.
 1145. 16 *axium circuli*) axium cicli. al.
 1149. 2. *à parte Gallica*) al. à parte Gallia.
 41 *alatis viribus Austri*) al. alitis viribus Austri.
 1150. 12 *in Chio*) al. Plin. Cea.
 20 *Lechnus*) al. Lechnus Plin. Linum vocat. 10
 29 *in India Siden*) al. in India Sidin.
 30 *omnia merguntur*) Plin. lib. 31. cap. 2. in Africæ Lacu Apuscidamo.
 33 *saxa generat*) Plin. lib. 31. cap. 2. saxa egerere ait.
in Achaia aqua] Plin. in Arcadia.
 37 *qui humoru nexibus humum*) al. qui humores noxios in humum.
 1155. 8 *qui lacus magnitudine sui*) al. qui lacus in magnitudinis vi.
 1158. 30 *sibi ambigendo*) sibi ambiendo.
 42 *ex vna Prouincia*) ex vna mons.
 1159. 4 *tunc praruptis*) tunc ruptis.
 1100. 30 *venti per concaua terra prasipitanti*) ventis per caua terræ citatis.
 32 *montes tumulique sedere*) montes tumidique sedere.
 1162. 12 *regiones eius nomen transferunt*)
 Regiones in eius nomen traxerunt.
 1164. 56 *sunt propæsis iugis*) sunt pronis iugis 30
 1166. 55 *hanc Cygnus*] hanc Cydnus.
 57 *& Corifcos*) & Corycus.
 59 *colore pulchrior*) colore plus.
 1167. *& Vesenus*) & Veselus.
 45 *callaicum quoque*) Callainam quoque.
 1169. 12 *quem pevanitem*) peonitem.
 1171. 4. *occa*) occa.
 1172. 9 *bizanzena*) Bizacena.
 28 *à flumine Amisga*) Amtiga. Plin. verò in Tingitania Ampagam fluium statuis.
 57 *à meridie Gaulalun*) à meridie Gaulacū.
 1174. 57 *sua enim apte*) suapte enim.
 1175. 7 *quod vocatur Hesperucas*) Plin. quod vocatur Hesperion ceras.
 55 *iura sinxit*] iura fixit.
 1176. 21 *& Malelum mare*) & Matthæum mare.
 1178. 43 *oculos aqua*) oculos aquis.
 1179. 3. *Ebolus Insula*) Ebofus, al. Ebyffus, Plinius Ebusus.
 43 *hoc Hipponeregium*) Hipporegium, & ita Plinius.
 1180. 1. *casim*) Crau.
 39 *quasi alpes Pœnina*) quasi alpes peninæ. al.
 1181. 36 *inter arduos montes loca*) inter duos montes locata.
 1182. 39 *Hiatus*) al. iactus.
 1185. 4 *Adia*) al. Andia.
 25 *& Calamia*) & Calamos.
 1183. 9 *à Pausina*) al. à Paulima.
 59 *colorem suis*) al. colorem sui.
 1189. 28 *in medio lanæa*) in media lanca.
 31 *in exordio Oenotri*) al. in exordio Enotri.
 1191. 57 *dictus à Vicinis*) al. dictus ab ipsi.
 1192. 6 *ne passim vaga hosti pareret*) al. ne vagantes hosti pareret.
 47 *quintana*) al. Quintana.
 55 *imbuli*) al. imbulia. quia subuelamina.
 1193. 40 *& monstrifera*) al. monstrificæ.
 1195. 39 *proiectu materias*) proiectu macerio.
 1198. 39 *quasi siniores*) al. quasi piniores.
 1200. 18 *ac testellis*) ac testillis.
 1201. 16 *formatum siue formatium*] hodie Hispani vocant Tapius.
 34 *tabulis inter stantibus*] al. tabulis in terra stantibus.
 1202. 32 *Tescua*) al. Tescua.
 1204. 48 *rustici agrum vocant*] rustici agnū vocant.
 51 *Lyra quod defossus est*) quod defossus est 20
 est Lyra.
 52 *Galli candetum*) Galli centream.
 54 *autem pedum C. L. quod aratores candecū vocant*) pedes CL. quadratos iustum candecū.
 1205. 4 *women mutare non potuerunt*] nomen tamen non perdidierunt.
 1206. 9 *appellamus iuum*) appellamus adiutum.
 15 *à collo pecudum*] à collo pedum.
 1207. 28 *& conficato*) contritos. al. contritatos.
 46 *unum quod foditur*) Primum istud Plin. vocat viuum.
 50 *ad lanas susfindendas*] ad lanas suffiedas, al. suffindendas.
 53 *deprehendat nitore sui*] nidore suo.
 54 *impositis ignibus*] impositum ignibus, al.
 1208. 14 *cum luna noctibus*] Plinius habet luna.
 57 *canescentibus litoribus*) Plin. canescenibus conuallibus.
 1209. 4 *& maxime fricabile*] & maxime friabile, al.
 1209. 56 *saxi abrupti*] axi abrupta.
 1210. 17 *cos enim*] Cotis, forte *caipia*.
 32 *occultum coninet*] occultum gerat, al.
 1211. 14 *ex eo scripta*] ex eo sculpta.
 49 *dulci ininguitur*] Julci exinguitur.
 52 *fluuarii traditur*] fluctuarii creditur.
 54 *ad cutem*] al. ad cotem.
 1212. 9 *ffillique vena*] silicifque vena.
 12 *quod cure*] quod cote.
 24 *si fuerit contexta*] si fuerit contexta.
 29 *laminosa scissibilis*] al. sed Ilici similis.
 32 *obscius*] al. Obscius Plin. Obsidius dicitur.
 36 *in Samo Italia*] al. insula.
 myridas] Plin. Myrtax.
 49 *emites*] Ita v. Cod. Ego ex Plinio conigo Chernites. lib. 36. cap. 17.
 54 *melites*] Plin. Melitice vocat lib. 36. c. 39.
 56 *ismirus*] v. c. Hisminis, al. Hismidius.
 58 *similis ocrea*] corrigo ex Plinio, Ostrac.

1213 *Ammiæ*] amites.
 5 *meloticus*] moloticus.
 7 *Sauinus*] al. Sabinus.
 15 *ex sese remittentes*] al. ex sese renitentes.
 52 *interinctus variis*] il. interdi stinctus. al. interinctus.
 52 *Ligidinus*] al. Lychnites.
 1214.8 *Thebaicus interinctus*] interinctus.
 10 *ascriptus coticulis*] ascriptus concolis.
 26 *ad cutem*] ad corem.
 29 *in choo*] al. in Chio.
 32 *est & Limensis*] est & Lunensis, al.
 43 *laxi eiu* [dem] *faci eius*, al.
 1215.3 *viride maragdam*] viride amarum.
 20 *aut lapilla mentis*] aut fortè capillamentis.
 24 *aeris venis*] al. hærens.
 27 *punctis abhorret*] Emendo ex Plinio, punctio obhorret.
 60 *vel Germania*] corrigo ex Plinio, vel Carmania.
 1216.14 *additis precantationibus*] al. additis precationibus.
 34 *bacca eius vel via candida*] v. c. Venæ eius candidæ.
 1217.13 *sit electron*] v. c. Elector. & Phinius.
 26 *Ligurius vocatus*] Corr. ex Plin. Lyncurius.
 40 *est autem sculpturis*] est autem sculpturis. Plin.
 47 *densitare obtusus*] nec dēstare obtūsus.
 1217.8. *nitore purpura*] nitore pura.
 26 *Pedorus*] Emendo ex Plin. Pæderos.
 quam eadem cum opalo facis.
 30 *prærogativa vocabulo*] in vocabulo Plin.
 35 *ad lactem saporem*] ad lactis saporem.
 42 *Galarias*] Plin. Galaxia.
 51 *cimedia*] corr. ex Plin. Cynedia.
 54 *Beloculus*] emendo ex Plin. Belioculus.
 1219.2 *Achates*] v. c. Agathes.
 8 *absessos*] ex Plinio emendo Apsyctos, in Indice verò Plinij corruptè legitur Apsyctes.
 12 *media*] al. medea.
 15 *à Vegenis*] à Veientibus, Plin. Veis.
 16 *bariptos*] emen. ex Plin. Baroptis.
 18 *meramelas*] corr. ex Pl. Melomela.
 21 *tricus*] corr. trichus.
 23 *è summo crea*] Plin. candidum. v. c. habet aerem. fortè legendum est, croccum.
 31 *sangrus*] corr. Pauchrus.
 32 *olea*] al. olea.
 34 *mitridax*] corrigo ex Plin. mitrax.
 47 *exocortalibus*] corr. ex Plin. excoctalibus.
 52 *murina*] corr. ex Plin. murrhina.
 53 *in Germania*] emendo ex Plin. in Carmania.
 1220.28 *abstrahi magnetis*] al. abstrahere magnetem.

33 *Galatias grandinū* & *candorem* & *figuram adamantina* habet. *Etiā in igne positus manet suum frigus*] locus est corruptissimus, què ex M. S. ita restituo Galatias grandinum & candore & figura, adamantinæ duritiæ habet etiam in ignes postea manere suū frigus.
 50 *parietes imitatur*] Pl. ei aculatur.
 53 *fulgorem*] fulgore M. S. *ac regis*] emendo ex Plinio regerit.
 54 *electria quasi electoria*] al. electria, quasi electoria.
 1221.11 *velut inter mortuos extinguitur*] ita Cod omnes corrigo ex Plin. intermortuus.
 13 *Sandastrus*] corr. ex Plin. sandastros.
 15 *veluti involucridam*] v. c. intra lucidum ignem. Plin. intrastucido stellantes.
 18 *lingnis*] Plin. Lychnites.
 25 *sculpturis resistit*] sculpturæ resistit.
 27 *quodam animali*]
 34 *alabandina*] Plin. halabandica.
 36 *draconites*] draconites, Plin.
 37 *non ingemescit*] non ignescit. Plin. gemescit.
 47 *flogites*] Plin. phlegontis.
 1222.8 *aurea*] pallida.
 12 *leocrysus*] corr. ex Plin. Leucochryfos.
 13 *malechrysis*] Plin. Melichryfos.
 21 *quadrata semper tessellis*] Plin. quadrata. semper tessellis similis.
 25 *calcofanus*] Plin. Calcophanos.
 30 *in malefcis*] Plin. litigio illata.
 31 *modò si inferatur*] modò inferatur M. S.
 35 *similiaciis*] Plin. Zmilacis, in M. S. Zimilanitius.
 36 *pro connexione marmoris*] pro connexio marmoris, al.
 41 *quanguam rutiler*] quanguam rutila Plin.
 42 *eius si feruenti*] al. si feruentem aquum.
 45 *achati*] acate M. S.
 47 *gemma sculptantur*] al. sculptantur.
 59 *earcina*] al. carcinias.
 1223.2 *ex rutilo sanguineum*] ex rutilo sanguineo, Plin. sanguinea.
 3 *nigrum candidibus tingit*] v. candido cingitur. ita & Plin.
 7 *liparia suffita*] Plin. liparis suffita.
 8 *anartida in necromatia*] al. Pl. Anachitide in hydromantia.
 10 *euocatas tenere*] Plin. teneri. v. c. tenere Paganì.
 13 *Bronia*] Plin. Bronnia.
 14 *è tonitruis cadi*] al. è tonitruis cadere.
 20 *habens stellas*] habens stillas.
 25 *ex vero genere alterius in alia falsa traducere*] al. Plin. ex veris gemmis in alterius falsas traducere.
 30 *quidam vitrum*] v. c. quò è tritis, Plin. è cerauniis.
 53 *fama est pulsa*] Plin. fama est appulsa.
 60 *hanc artem studui*] al. fortè deest, perfici-

- cere, aut aliquid huiusmodi.
- 1224.1 lignis cōcoquitur] al. lignis coquitur.
- 1224.2 adiecto cupro] adiecta cypro.
- 10 est alia speculis aptior] est alia speculis sequacior. al. Plin.
- 12 proximo in] Plin. quem proxima.
- 14 vitrum repulit] al. vitrum pepulit.
- 19 vocabatur admonitū] al. ex Plin. ammo nitrum.
- 21 & obfidianus] Plin. & obfidianus.
- 42 pretia abstraherentur] Plin. pretia detraherentur.
- 1225.8 Graci cairon] fortè καίρων. Ita ex coniectura posui.
- 60 solidi] al. Folles.
- 1226.10 dū enim quacunq[ue] causa] dum enim quocunq[ue] casu.
- 29 quod excindat] al. excedat, fortè exedat.
- Ita Plin. exest & perumpit vasa.
- 38 ex minio stillat] al. ex minio destillat.
- 1227.37 semis pratenui bractea] Plin. Prætenui pyropi bractea.
- 59 fornacibus insidente] al. desinente.
- 1228.36 stricture] Plin. à stringenda acie.
- 42 oleo delectior] Plin. delicatior.
- 51 unde & in simulacrii ferro in aere pendere videtur] vt in eo simulacrum eius è ferro pendere in aere videretur.
- 1229.16. & in Gallicia] Plin. & in Galecia.
- 58 Poetis elector] Elector. ita & Plin.
- 1230.4. & argenti vna] argenti & aurum.
- 39 unde in Lanceis] deest.
- 43 & vncis] al. & vncis.
- 51 ab arboris semine] al. ab arbore cuius semine est.
- 1231.24 ponderis semissem] pōderis semis est.
- 1232.18 à quibusdam caulæus] à quibusdā caulatus. al.
- 23 sermone cote] fortè sermone κατό.
- 44 appellata metreta] al. appellata metra.
- 1235.13 Democritus magnus] al. Magus
- 32 nomine stercutus] Plin. stercutus
- 33 cuius ara apico] cuius ara à Pico.
- 1237.32 eius ordines] sex ordines.
- 42 Scindula] al. Scandula.
- 1238.7 frugis curuatur qua] frugis curuatur qua. al.
- 1239.35 nomen proprium] al. κατόπρον.
- 1240.7 venicula] al. venuncula.
- 28 Balarin etiam Gracè grande vocata] For 50 tasse ita legendum est, βάρων enim Gracè grandem significat.
- 38 & lenis] & leuis.
- 1242.43. & lucinium] al. & lucinium.
- Hastula] ita hodie Hispani Hastillas vocant, quæ Graci κατό.
- 1243.38 Malomellum] al. melimelum.
- 49 sunt quintinas] corr. sunt vntinas.
- 60 in gustu acorem] al. in gustu aquorem.
- 1244.35 quod dulcedine] quod dulcis, al.
- 1245.36 est exudet] al. est excludas.
- 1246.14 filicon] al. filicon fortè ζουχόν.
- 25 in Germania] Fortè Carmania.
- 40 quasi Ceomenes] ex cōie& κατόπρον. dicitur, tametsi ridicula est etymologia.
- 51 cypressus] al. κατόπρον.
- 3247.2 dum vteretur, cōprimerent] dum vteretur, opprimerent.
- 10 27 respos] dare] al. præcanere.
- 31 fructus grandula] Fructus Galla. al.
- 1248.18 tramariam] al. tramariam.
- 21 aribus misra, id est odia] al. ministra odia, fortè κατόπρον, id est odia, tametsi ridicula est etymologia.
- 40 Rodandarum] fortè rododaphno, vel Rhododendron.
- 58 non magnum] al. non magna.
- 1250.9. appellatur Clodonia] al. Colonia, fortè cladonia.
- 10 cui probatio] al. natura probabilis.
- 1252.43 quod ligno] quod lino.
- 52 Cypram] Cyperum.
- 1253.23. informato redimine] al. sermine.
- 31 quipparum] emendatio κατόπρον.
- 44 solus gladioli] al. gladiola.
- 1254.5 floribus aspirans] al. floribus & dulci aspirans.
- 16 & flore viola] & flore volui.
- 1255.16 Latinorum Poleium] polegium.
- 1256.35 vulgus stringum] stringum.
- 53 vel penterobinam] Corrigo Pentexobon
- 1258.11 Daucus] Daucus herba fœniculi similis foliis tyro bialmis.
- 42 singulas annotationes] adnotatiōes fortè.
- 44 ad lucinium] al. Lychnia.
- 49 Latini Colens] al. colora. Plin. culibam herbam origano similem facit sapore.
- 60 Pilogonus corrigo Polygonon.
- 40 1259.59 ilum] v. quæ scripsi ad Festum in voce Ilia & Exiles.
- 1260.1 quam appodelon] quam opodelon.
- 9 soliti quid dicere] soliti prædicere.
- 33 igni species] curis & species.
- 36 resimplicata] res implicata.
- 1261.57 unde & esca vulgò] Hodie etiam Hispani fomitem igni accendendo aptum yesca vocant. Itali ipsum nomen esca retinent.
- 55 rustici alant] rustici alam.
- 1265.38 per maria] in alio Agami.
- 58 bello vocations] al. bello vacationes.
- 1266.6 postea detracta] mutata & detracta litera.
- 27 à porca fœde] à porca fœda. al.
- 1267.31 expolia] spolia.
- 46 exercitus legionum] ita in duobus cod.
- At in vetustissimo post exercitus, est punctus & deinde legionum prin. signa.

59 *in signo*] in signa.
 1262.1 *Ut magis*] v.c. habet malus.
 8 *pralata agnimbis*) pralata imaginibus.
 15 *in heste*) al. in hostem.
 1269. 42 *Tranquillius*) Tranquillus, al.
 1270. 1 *Est enim conius*) al. est enim cōtus.
 al. conum.
 2 *Graci aplustria*) alpestris, fortè *Straboniana*.
 5 *quasi venatui habilia*) ita habet venatui habilia, vel quæ venientem excipiunt.
 8 *expectantque*) exceptantque.
 58 *sunt & pernoles sentatos*) præuolent hastas.
 1271. 39 *inter se collectis*) inter se colligatis.
 1274. 3 *tantum pudenda*) tantū verecūda.
 1275. 9 *certantes inuitent*] al. initent. al. innituntur.
 24 *complexu abigere*) al. ambigere.
 1276. 4. 8 *Obeliscum Mespres*) al. Mespres, al. Meseres.
 1277. 45 *primus Cristenes*] Cristines.
 1278. 21 *est creta*] certa meta, id est, iudiciū: alius habet actus.
 1279. 9 *hæc expectatione*) fortè spectatione.
 1280. 53 *est fluxu*] al. luxu, fortè flexu.
 55 *pe. fluxum*) fortè flexum.
 59 *quorum*] al. cuius.
 1281. 55 *Veluam*) al. Veletum.
 1283. 13 *quis eū actū*) Ita in omnibus exemplaribus: sed non dubito quin legendum sit lactum.
 1284. 17 *in grege*) al. in Græcia.
 1285. 20 *gerit*] al. regit.
 38 *Graci dulconem*) al. durconem, puto legendum *duxide*.
 48 *quas dromones*] fortè *drōmōdes*.
 1285. 32 *& caupolus*) al. caupillus.
 57 *Agiazia*) Agea peruia, loca sunt.
 1287. 22 *Malum deligatum*) al. diligatum.
 1288. 9 *more cucubus*) al. cucubas.
 32 *Cataporates*) al. Cataporate, censēs antè legendum lina.
 1289. 25 *sape vri*) ruri al.
 31 *qui iudicio parer*] al. in iudicio apparet.
 53 *ad conuincēdum litigatorem*] al. ad conuincēdum.
 lit. post quantalibet secula vt fixum.
 1291. 3 *sfungia*] al. isfungia.
 10 *mortalitate*] al. mordacitate.
 17 *Concleatius*] Cochleaticus.
 26 *sfungia*) al. isfungia.
 59 *Calx visa*] Ita v. c. al. calcis.
 1292. 10 *optimum lapis est specularis*) al. de lapide speculari.
 56 *colorum pictura*) al. tinturæ.
 1294. 8 *freiia*) Ita omnes cod. Plin. Eretria.
 1295. 17 *in vas idem*) in ius idem.
 19 *quod iscino*] quod scino al.
 46 *Sfungia*] isfungia al.
 1296. 7 *eruginem cream chalcantiū*) In exc.

quodam exempli a legitur, creant chalcantum dictum, quod calcis est: himum, id est flos, vnde & apud Latinos æris flos appellatur.
 25 *uniuersa sunt*) Ita habent omnia exemplaria. Ego, ruunt, legendum abitor, non sunt.
 1297. 1 *Agrantes*) In v. c. decet.
 29 *in medio circini*) fortè circuli.
 48 *Scalprum*] Scalprus, al.
 55 *harendo scopphen*] al. scosam.
 56 *Guuia*] al. Guluia.
 1298. 11 *Abanem*) al. Abanath, al. Alban est.
 28 *Garam vel galeam*) al. galeriam.
 1299. 40 *Laculata*] Lacunata.
 44 *aliy maluellam*] Malo ellam.
 55 *& mena*) mela, quod è colore nigro.
 Græci enim *μύρα* nigrum vocant.
 1300. 18 *biplex*) bile.
 19 *Intripola*] interpola.
 24 *Libitonarium*] al. Leuitonarium.
 37 *flexuosam*] flexuosam al.
 57 *Parthia Sarabra*] al. Sarabara.
 59 *Sardis manstruga*) al. manstruca.
 1301. 6 *Linna cooperta est textrino Gallia*) al. Linna cooperta est tetrina Gallus.
 25 *& male*) malis.
 26 *cum latratoribus*) al. latrantibus. al. latratricibus.
 27 *Lineati Indi*] Lineati, quod Indi ita faciem lineamentis pingant.
 32 *Stigmata*) al. stemmata.
 38 *abest gens*) al. genti.
 40 *ad sui specimen*] al. ad sui speciem.
 47 *sui arcem ambitu*) al. sui arcē ambitus.
 52 *Pallium*] al. palleus.
 57 *pallium*] palleum.
 1302. 3 *Est autem Pallium*) al. palleum.
 30 *hominem transmearet*) hominem transueheret.
 32 *insigne pallium*) insigne palleum.
 1303. 7 *& Graci*) al. & Græcè.
 30 *à nobilitate*) legēdū celsō, mobilitate.
 1304. 21 *Mantelia*] Mantilia.
 1305. 12 *quasi crassedo*) quasi crassitudo.
 25 *quos proprior*) quos propius.
 1307. 5 *Cidaris & ipsum*) al. Cidaris & insigne.
 31 *Rigula*] Rricula.
 1308. 3 *& longos habitus*) al. longos ambitus dicunt.
 4 *& ipsa*] al. vt ipse. Et.
 20 *ampla* (&) In vet. cod. dc sunt.
 1039. 28 *nec cortinalis*] quos Tinica lina.
 1310. 46 *Braxea*) al. Baxca.
 57 *Ossas*) osas.
 ab oss] ab oste.
 1311. 7 *quod foccum*] al. quod saccum.
 1312. 6 *Braxca*) al. Baxca.

VARIÆ LECT. IN ISIDOR.

921

- 1311. 45 *Stefadium*] al. *Stiphadium*.
- 54 *nam priuata mensa victus est*] al. *Nam priuata mensa victus conuiuium non est. Alia vero exemplaria, Nam priuata mensa victus est: conuiuium non est.*
- 1312. 49 *quàm paruum*] *quàm parum* al.
- 1313. 7 *indigestus efficiuntur*] *afficitur*.
- 19 *Vnde & antecœnia*] al. *vnde & antecœna.*
- à quibusdam vocabantur*] *vocabatur.*
- 46 *Sfungia*] al. *spongia.*
- aqua dulcissimè laxatus*] al. *diutius malaxatus.*
- 51 *Laganum*] al. *Lagenum.* In manuscripto codice deest hoc genus panis.
- 54 *Melle enim asperso*] al. *asperfa.*
- 55 *Crustula*] Hoc etiam in vet. cod. deest.
- 59 *quia diuiditur*] *quia diuiduntur.*
- 2314. 26 *dicit Afranius in rosa Gallum*] *Afranius in profa Gallum.*
- 40 *Pulpa*] *Hæc desunt in vet. cod. vt que glutinosa.*
- 48 *Afratum*] al. *Afrotum.*
- 60 *Hanc Graci gemam*] *Ita exempl. v. sed non dubito quin legendum sit ζωμν.*
- 1315. 10 *Accepta enim secum alia specie*] al. *acceptas enim secum alias species.*
- 17 *& Arabia colligatum*] al. *collectum.*
- 60 *temporis pueris operariis*] al. *pueris & operariis.*
- 1316. 1 *Spiramine relicta*] al. *repleta.*
- 1317. 3 *quod defrudetur*] *quod defraudent.*
- 3 *humorem liquunt*] al. *linquant.*
- 1318 14 *vulgè cilionem*] al. *celionem.*
- 22 *sive κίτρινον*] *græca legi nō possunt in manuscripto. Coniicio legendum esse κίτρινον.*
- 23 *Messorium*] al. *Missorium.*
- 37 *Nunquid scis*] al. *nunc discis.*

- Tristes*] *Ego lego τρυφίαις.*
- 57 *à connexionibus virgularum*] al. *virgularum*
- 1319. 4 *Bacchia*] *Bacina.* al. *Baccaea.*
- 6 *Et scale*] al. & *ficale.*
- 23 *& stula*] al. & *ficula.*
- 25 *illi ficile*] *forte σίτου βοτ.*
- 37 *sicut Cilicenses*] al. *Cilices.*
- 1310 17 *vt altius vapor emittatur*] *vt altius vaporem mittat.*
- 32 *quasi currifrum*] al. *currifrugum.*
- 36 *Ciburum*] al. *u. c. c. c.*
- 50 *Mozica*] *Moficia,* quasi *Modicia.*
- 1321. 1 *Sitarcia*] *Sitharchia.* al. *Sitarchia.*
- 17 *Sportula*] *Hæc in v. c. non sunt, bona alioquin.*
- 39 *Est enim candela*] *accendela.*
- 51 *Graci Scolaces*] *forte σκώλακες.*
- 52 *Scolicia*] *Ego lego σκώλα,* hoc est *intortit.* tamen si hæc etymologia non bene respondeat voci σκώλακες.
- 60 *quod labentis*] al. *lambentis.*
- 1322. 13 *Farum*] al. *Pharum.*
- 36 *canis*] *legendum xapaλ, hūmi dicunt.*
- 38 *Baionula*] *Batanula.*
- 45 *de quibus Satilius*] *Satirius.* al.
- 1323. 42 *quasi dicat pilaustrum*] *quasi dicat pilastrum.*
- 45 *undique contexta*] *vndique contexta.*
- 51 *sunt ruffati*] al. *Sunt rosati.*
- 1324. 6 *saxaque euelluntur*] *saxaque euelluntur.*
- 40 *quasi bofoira*] *Lego βόει ούρα.*
- 46 *Falx*] al. *Falcis.*
- 60 *circa caudicem*] al. *codicem.*
- 1325. 2 *ex caudice*] al. *ex codice.*
- 8 *quo semina purgantur*] al. *pugnantur, alii & rectius sparguntur.*
- 17 *frumenta cillentur*] al. *cilluntur.*
- 43 *Telonem*] al. *Tolone.*

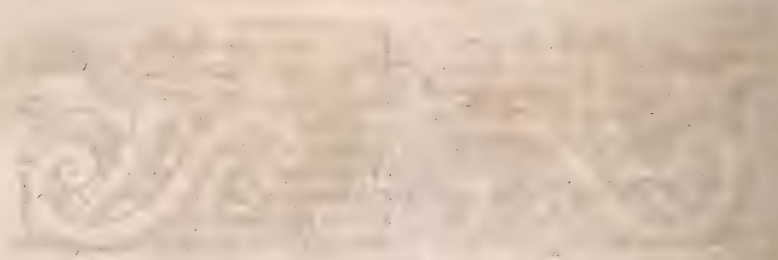
VARIÆ L E C T I O N E S I N
 E V L G E N T I V M P L A N -
 T I A D E M.

- 801. 16 *reperiens*] *Rex Perses.*
- 17 *Mnascas in Cecrope*] *Mnascas in Europæ libro.*
- 18 *victus*] *vinctus.*
- 19 *vispillonibus*] *vespillonibus.*
- 26 *Pollinctor eius funeri dū victionē parat*] *pollincto eius funere domuitionē parat: alias pollinctores funere domuitionē parat.*
- 29 *Tageis*] *Stragetis.*
- Bacchetidis*] *Baccitidis.* alii, *Bacidis,* &c. fuit autem *Bacis* *Faridicus* qui oracula & *Lustratus* libros conscripsit, quos legisse se testatur *Pausanias* in *Messenicis.*

- 34 *immutanda*] *com mutanda.*
- 37 *Messenios*] *Athenas.*
- Ioui*] *Marti.*
- 38 *Ε'νατος θόνα*] *ἐνατὸν περὶ θύρα.* *Vel ἑκατὸν περὶ θύρα.*
- 39 *Ioui hominem &c.*] *Marti de homine & pud insulam Blennon quod sacrificatum est, à duobus Cretensibus, & vno Locro.*
- 802. 3 *efferre*] *offerre.*
- nefrendem*] *nefrendum.*
- 4 *reppos*] *id est*] *deest.* *quibusdam.*
- 5 *Sicinium*] *v. c. Sicium.* alii *ficium.*
- 8 *aduersas*] *v. c. è contrà.*

- 11 *Bab.*) *Bebius* |
fastos dies) *festalia* sacrorum.
 12 *geminas*) *geminos*.
 14 *ambeguas*) *ambiguas*, alij *ambiguas*:
 19 *qua nec iam*) *quia nec busta*.
 22 *Melius*) *Melius* *suggrundiarium* miser
quereris, &c.
 24 *senes incuruos*) *Senes iam incuruos*.
 29 *moti*) *mori*.
 31 *Larentia*) *Laurentina*.
 32 *pro agris*] *per agros*.
 38 *coſque*] &c.
 803 8. *dignos*) *In v.c. non habetur*.
 11 *ueneratione*) *remuneratione*.
 12 *depmnato*) *depennato*.
 16 *Sceparnionem*) *Separnū*: alij *separnum*.
 17 *his nuncium indicassem*) *Hismuntium in-*
dicaſsem.
 19 *interdium*) *in die*.
 21 *Militi*] *in Mercatoris Comœdia*.
 22 *Quid iam*) *in v.c. non habetur*.
 25 *Tiuli*) *Tiuli*, & *Titulum*. vide *Ti-*
tulum
 29 *capus testabant*) *thrabant*.
 32 *nauiculam*] *nauicellam*.
 37 *ad Philippum*] *pro Philippo*.
 39 *faciam*] *Feram*.
 40 *autem*) *Auentium*, alij *autenticum*.
 73 *fratri*) *Fratri*.
 46 *marito detrahentis dicitque*) *maritis de-*
trahentes dicere.
 45 *Pumilus*] *Pumilio*.
 49 *Pumilos*) *Pumilos*.
 50 *leuem*) *lenem*, *forte læuem*.
 53 *subtilem telam*) *subtilia tela*.
 54 *Possisne, necne clam*) *Possis clam*.
 55 *proinde*) *perinde*.
 58 *Quid nam*) *Nam quid*.
 804 3. *empſitem*] *emiſſem*.
 5 *Titiuillitij ſat cedo tibi*] *Titiuiles Flacce*
do tibi, alij *pro ſat legunt ſal*.
 6 *Sculponeas*] *Iſculponeas*.
 8 *ait: ſculponeis*] *Iſculponeis*.
 10 *Qui quaſo*) *Melius Iſculponeas qui-*
bus, &c.
 12 *per alienas domos gyrare*] *per alienas do-*
mos infrontate girare, alij *inſtanter gyrare*:
 alij *ligurrire*.
 16 *Operam uxoris polliceor ſoras, quaſi ca-*
ſillatum] *Quin meam uxorem mittam ca-*
uillarum.
 18 *nominari*) *dici*.
 20 *digni ſuerunt*) *ſorent*.
 21 *Statius Cecilius*] *Flaccus Tibullus*.
 22 *Melane*] *Molitrice*.
 26 *appellari*] *dici*.
 27 *cellarios*] *cellaritas*.
inde promant] *deintus promant*.

- 31 *Memor*] *Memos*.
 34 *Auctio dicitur venditio*] *Auctionem*
dici voluerunt venditionem.
 38 *Nafiterna*] *Mnaſiterna*.
 39 *fabula*] *Comœdia*.
 40 *naſiternatus*] *Mnaſiternatus*.
 41 *naſiternam*] *Mnaſiternam*.
 43 *antiſta*] *antiſtans*.
 47 *Chryſato*] *Bacchidib*.
Fortè ut aſſedi) *Fortè ego vt in ſtega cou-*
federam.
 48 *nauicula*] *nauicellæ*.
 49 *dromoni*] *dromadis*.
 52 *Limbus verò*] *hæc non ſunt in v.c.*
 59 *qua paruo ſtipendio preſtant*] *quæ ſe pa-*
uo ſtip. proſtant.
 805 2. *Non ego*] *non eſt in v.c.*
 6 *Galbius*] *Caius*.
 7 *confodiende*] *confodiente*.
 9 *Si tibi Machara*] *ſi tibi machæra eſt*
foris.
 15 *Fonteus*] *Fronto*.
 20 *domitionem*] *omnes dom. &c.*
 23 *Flocce*] *flocci pendo*.
 26 *aricæ*] *in Zchia*.
profero] *proferre*.
 29 *oppare*] *deceſt in v.c.*
 31 *Callim*] *Callimor phus*.
 3 *Ambroſio*] *Ambroſia red. tuc. faſiore*.
 36 *ey ſunt*] *vt ſunt*.
 38 *uenuſtarem*] *uenuſtarem, uenuſtare ve-*
rò exclarare eſt.
 40 *nauicula*] *nauicellæ modiciſſimum*.
 41 *banplum*] *Lembum*: alij *blauam*.
 47 *petere*] *pellere*.
 49 *Itaque*] *irane habes v.c. ob eis*.
 51 *Valgia*] *in v.c. poſt vocem Exercitam*
continuè legitur ait, & vbi ſuprà ait.
 806.1 *Simplones*] *Simpolones, vel ſimpu-*
lones.
 3 *ſimplator*] *ſimpulator*.
Sutrius] *ſucciſ, alij ſucuiſ, vt apud Ma-*
crobiũ.
 10 *Gerones*] *Gerrones*.
 12 *Ciſtellam effer*] *Ciſtellam mihi offers*.
 17 *ſic ex re*] *ſic ite*.
 20 *Aretinas*] *aricinas*.
 22 *Hallucinari*] *Alucinare*:
 24 *Nam centum*] *nam contemptum*.
 31 *Caſitaque*] *Ceſſi itaque*.
 33 *ſtas dum lixa bibat*] *iuuat*.
 36 *ſudus ora*] *ſudus oritur*.
 39 *Rubrius*] *Rabirius, alij Rutilius*.
 43 *ambulans*] *exiſtens*.
 46 *Manubia*] *Manubics*.
 48 *reperſa*] *reſtituant*.
 49 *Aumarium*] *Aumaium, vel Au:oma-*
rium, vel Armarium.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

1942

1943

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

INDEX GENERALIS

IN VARRONEM, VERRIVM, FESTVM, NONIVM, FVLGENTIVM,
Isidorum & alios authores.

NOTÆ IN HOC INDICE OBSERVATÆ.

V. Varro nẽm designat.

Ver. Verrivm.

F. Festum editionis Vrsini.

S. Schedas Festi, quæ à Pomponio Læto re-
lictæ.

F. P. Festum Paulo Diacono coniunctum.

N. Norivm.

P. L. Planitiadem.

IS. Isidorum.

V. G. Veteres Grammaticos.

Sive notis specialibus alij authores numero simplici designati.

Cæterum prior numerus, columnam; secundus, lineam designat.

A	Latinum. II. 1234.	<i>abregare</i> F.P. 243. II. V.G. 1372	<i>Abram</i> II. 996. 13
45		13	<i>abrogare</i> V.G. 1330. 33
<i>A curia liberum esse</i>		<i>abia</i> II. 995. 19	<i>Abſalon</i> II. 995. 12
N 705. 5		<i>abies</i> II. 1246. 32	<i>abscondis</i> N 526. 11
<i>A poeta fabula sit</i> V	42. 30	<i>abietaria</i> F.P. 243. 19	<i>absconditum</i> N 687. 57
<i>Aaron</i> II. 994. 2		<i>abij</i> 1425. 51	<i>absconsum esse</i> V.G. 1379. r.
<i>Ab alore agitur</i> V	42. 30	<i>abijſſe pro adijſſe</i> F.P. 243. 21	<i>abſctos</i> II. 1219. 8
<i>Abacti</i> F.P. 243. 1		<i>Abimelech</i> II. 994. 18	<i>abſente</i> N. 526. 39
<i>Abactor</i> II. 1069. 14		<i>abſio</i> F. P. 243. 22	<i>abſida</i> II. 1200. 4
<i>Abactus</i> II. 1069. 35		<i>abivm</i> V.G. 1352. 25	<i>abſinthium</i> II. 1157. 41
<i>Abacus</i> II. 998. 48		<i>abivgas</i> N 524. 55	<i>abſoluere</i> V.G. 1362. 40
<i>Abalienatus</i> F. P. 243. 3		<i>abiuratio</i> II. 934. 6	<i>abſonum</i> N 52. 4
<i>Abambulantes</i> F.P. 243. 4		<i>ablaſtatus</i> II. 1069. 5	<i>abſpultus</i> V.G. 133. 29
<i>Abares</i> II. 1298. 22		<i>ablatina præpoſitiones</i> II. 828. 47	<i>abſtemius</i> N 521. 32 PL. 806.
<i>Abares</i> F.P. 243. 5		<i>ablativus</i> II. 825. 40	39. II. 1069. 3
<i>Abares, quinam dicti</i> II. 1079		<i>ablegare</i> N. 500. 57	<i>abſtracta quantitas</i> II. 87. 19
59		<i>abnepoi</i> II. 1055. 50	<i>abſtulit</i> 713. 17
<i>Abaxus</i> F.P. 243. 4. II. 1054. 19		<i>abnuo</i> V.G. 1380. 5	<i>abſurdum</i> V.G. 1357. 42
<i>Abba quid ſignificat</i> , II. 1006. 40		<i>abnutare</i> F.P. 243. 23	<i>abſynthium</i> N 591. 38
<i>Abdas</i> II. 999. 5		<i>abolla</i> N 788. 11	<i>Abydos, inſula</i> II. 1176. 5
<i>abdicare</i> N 737. 48		<i>aboloes</i> F.P. 243. 24	<i>abundans</i> N 675. 32
<i>abdiſſini</i> F. P. 243. 8		<i>aboriatur</i> N 523. 51	<i>abundare</i> N. 506. 23 <i>ſuperſſe</i> N
<i>abdo</i> II. 994. 31		<i>aborigines</i> F.P. 243. 26	701. 54. N. 703. 58
<i>abducere</i> V.G. 1357. N. 692. 1		<i>aborſus</i> V.G. 1346. N. 736. 50	<i>abundã</i> N 726. 9
<i>abduci</i> V.G. 1356. 44		<i>aborſum</i> II. 1069. 16	<i>abuſa</i> N 526. 5
<i>Abel</i> II. 991. 45		<i>aborſum</i> F.P. 243. 29	<i>abusus</i> V.G. 1353. 8. 1360. 20
<i>abemio</i> F.P. 243. 9		<i>aborſus</i> N 736. 32. V.G. 1346. 7	<i>abyſſus</i> II. 1155. 25

I N D E X.

Academici If.	1016.47	Acerca F.P	243.36	622.22	
Accasia V	34.1	Aceruus V.G	1352.23	Aetus F.P	243.46. V 7.23. & 7.
Acanthus If.	1254.28	Acera V	85.6	Aetus quadratus If.	34. & 6.46
Acatium If.	1287.49	Acetabulum If.	1318.33	Aetus Apofielorum If.	951
Acce Tarentina V	34.36	Acetare F.P	243.40	50	
Accedo tibi V.G	1326.11	Acetum If.	1316.35	Aetus duplicatus If.	1204.44
Accedo te V.G	1362.11	Achab If.	995.46	Aetus quadratus If.	1204.41
Accelerare N	719.22	Achaia If. n. 183.38. & 1168.15. &	1169.25	Acuere V.G	1332.20
Accendi N	681.10	Achas qui & Achivi If.	1040.35	Acupedius F.P	1243.15
Accensi N	777.21 V. 53.57	Achasi	1434.32	Acupicta If.	1300.11
Accentus If.	831.37	Achas If.	995.32	Acupicta vestis If.	1500.11
Accenti genus militia N	516.14	Achates If.	1036.58	Acus F.P	243.55. F.P 244.1 V.G
Accipia parabola If.	1000.25	Achates oppidum If.	1219.2	1371.36. If. 1307.45	
Accepto N	525.44	Acharias If.	995.22	Acuum N	709.47
Acceptum restituere N	699.48	Acheron N	592.40	Acuta vox If.	897.30
Accerere, arcescere V.G	1352	Acidum If.	1316.38	Acutus If.	843.49
14		Acies gladij If.	1269.13	Acyrologia If.	814.34
Accerere, abduci V.G	1360.3	Acies unde dicta If.	1049.43	Ad aliquid nomina If.	850
Accidens Ifid.	875.39	Acierum F.P	243.41	Ad aliquid numerus If.	850
Accidentia If.	877.7	Acina N	598.42	Ad busta Gallica V	26.18
Accidere V.G	1327.37	Acinus If.	1239.55	Adhaesit N	525.47
Accinge N.	728.43	Acipenser N	795.12	Adagia F.P	1443.18
Accipere, admittere N	620.13. au-	Acitabulus If.	1232.20	Adagio V	50.47
dire N 620.3 concipere N	620.1. datum sumere N 619.53	Aclassis F.P	243.44	Adamas Indicus If.	120.14
decipere N 620.10 increpare	N 619.49 pasere N 620.8	Aclides N	297.48	Adamians If.	1011.46
ferire N 519.56 tractare N	619.49 videre N 619.57. 701	Acolia insula Sicilia If.	1178.2	Adam If.	991.28
18. V. G 131.39		Acolyti If.	1055.58	Adam If.	244.11
Accipi V.G	1363.23	Acone If.	1254.45	Adagia F.P	244.12
Accipiter N	593.18 If. 1138.12	Acorum If.	1253.46	Adaxini F.P	55.10
Accola If.	1069.21	Acra acerbum N 620.34. asperu		Adaxini N	244.13
Accommodat N	523.33	N 620.34 austerum N 620.		Adcensi F.P	512.23
Accommodare V.G	1330.7. adhibere N	3. celer N 620.36. diligens N		Addictum N	137.8
622.59		620.54. providum N 620.53		44	244.16
Accommodatum, adiunctum N	622.40 proclive N 622.51	saenum N 620.48. feverum		Addicere F.P	40.4
propensum N	622.58	620.58. vehemens N 620.48		Addixit iudicium V	244.18
Accubitum If.	1311	velox N	620.30	Addubanum F.P	1379.30
Accusator If.	1273.32	Acrimonia N	524.51	Adduce V.G	
Accusativus If.	825.37	Acruas N	761.48	Adducere, ducere N. 623.54. in-	
Accusativa propositiones If.	822	Acruzymus If.	1313.40	torquere N 623.58. rotare N	624.1
46		Acruemaruma F.P.	243.45	623.58. producere N	624.15
Accephali quid dicti If.	1025.6	Aetio V	37.9	Adduci, cogn N	1379.36
Acer, sorin N	620.44	Aetiosa V	542.28	Adducitur V.G	244.19
Acer genus arboris If.	1247	Aethuum genus If.	827.40	Addues F.P	
45 & 1067.35		Aetor If.	1067.20	Ad eo habet duas significations	
Aceratum F.P	243.35	Aetor agit V	42.29	F.P 244.10	515.15
Aceratus N	734.45	Aetores If.	1052.25	Aedesum N	244.18
Acerba mors Ifid.	1105.9	Aetores pronuntiare dicuntur V		Adfabrum F.P	244
Acerbum, horrendum N 624.		39.29		Adfatim unde dictum F.P	244
21. infandum N 624.21. immi-		Aetualis philosophia If.	874.6	29	38.41
te N 624.23. incoctum N. 624		Aetualis astronomia If.	874.37	Adfatus V	
23. praeoquum N.	624.	Aetualia nomina If.	824.50	Adfectare F.P	244.31
23		Aetuaria N	786.9	Adficere, adripere V.G	1350
Acerosum & Aceratum V.G		Aetuaria naues If.	1286.25	48	
144.33		Aetum adnotum N. 622.23. ap-		Adfines F.P	244.34.
Acerosus N	734.39	pulsam N 622.14. coactum N		Adgregare V.G	1372.13
		622.21. infixum N 622.17. per-		Adgressus F.P	244.36
		fectum N 622.12. scissum N		Ad huc factis que maiorum	884.18
				petitur If.	

I N D E X.

<i>Adiēctioes quid vocantur</i> if.	<i>Adcreum critici genus</i> If.	1237.	1362:35	<i>Aduocitat</i> F.P	246:4
967.59	18			<i>Aduorsum</i> N	915
<i>Adigas</i> F.P	244.39	<i>Adcreum unde dictum</i> N	516.	<i>Adulari</i> F.P	246.9
<i>Adimū</i> V.G	1334.32	25		<i>Adulatio</i> N	49:55
<i>Adipatum</i> n	521.42	<i>Adoriri</i> V.G	1357.51	<i>Adulter, & adultera</i> F.P.	246
<i>Adirculum</i> F.P	244.40	<i>Adpromissor</i> F.P	245.11	11. If. 1068.34	
<i>Aditus ingressus</i> N 618. 46. ad-		<i>Adquirere</i> V	42.51	<i>Adulterina signa</i> F.P	246.1
mentis N 518. 59. interpellat-		<i>Ad quo, pro in quantum</i> N	526.	<i>adulterio, pro adulter</i> N	5223
io. N 618. 40. If. d. 1198.		28		47	
54		<i>Adrogare</i> V.G	1230.32	<i>Adultum</i> N	516.5
<i>Adingare</i> N	525.56	<i>Adrum auti</i> F.P	245.13	<i>Adulterium</i> If.	933.35
<i>Adinor</i> V.G	1358.43	<i>Adfescere</i> F.P	245.16	<i>Adyūm</i> V.G	1351.11
<i>Aditatur</i> N	753.16	<i>Adscribere</i> N 700.2. V.G	346.	<i>Ædeū</i> V	26.47
<i>Adiuuare</i> N	689.15	56		<i>Ædilis</i> V	15.28
<i>Adiūm</i> N	524.39	<i>Adscripti</i> F.P	245.17	<i>adilū</i> V	40.1
<i>Adibamare</i> N	521.46	<i>Adscriptiij</i> F.P	245.19	<i>adilū</i> F.P	246.18
<i>Adlecti</i> F.P	244.41	<i>Adscripti</i> V.G	1371.49	<i>adū</i> F.P 246. 26. N 262. 20. If.	
<i>Adlicor</i> E.P	244.46	<i>Adscriptiij</i> V.G	1371	1194.50	
<i>Adlineat</i> F.P	244.49	<i>Adscriptus</i> V	53.45	<i>adificatio</i> if.	1290.55
<i>Adluet</i> V	42.48	<i>Adscitata</i> fœmina F.P	245.	<i>adificiorum partes tres</i> If.	1290.
<i>Admāculandei</i> V	67.17	30		40	
<i>Admāculani</i> N	527.15	<i>Adserere manu</i> V 40.34. F.P		<i>aditūus</i> F.P 246.32. <i>aditūus.</i>	
<i>Admirabile cause genus</i> If.	861.	245.33		V.G. 1360.46. & 47	
47		<i>Adsestrix</i> N	925.5	<i>adituor</i> N	525.60
<i>Admirari</i> V.G	1346.18	<i>Adsiuula</i> F.P	245.38	<i>aditūus</i> V	48.30. F.P 246.33
<i>Admissiua aues</i> F.P	244.50	<i>Adsiduus</i> F.P	245.40	<i>ager</i> V.G. 1332.8. if. 1069.6. agro-	
<i>Admodū</i> if.	1125.9	<i>Adspicere</i> F.P	245.46	1351.52	
<i>Admonitio</i> N	591.43	<i>Adsiu V.G</i>	1351.52	<i>ageum</i> V	49.47
<i>Admonere . commonesfacere</i> N.		<i>Adspecti</i> N	757.34	<i>ageum mare</i> F.P	246.34
621.11. <i>percussere</i> N 621.13. V.G		<i>Adstāssant</i> F.P	245.52	<i>agophthalmos</i> If.	1222.60
1328. & 1379.15	1055.52	<i>Adstipulari</i> N	522.20	<i>agritudo</i> N	733.46
<i>Admōlati</i> F.P	244.52	<i>Adtegrare</i> F.P	245.49	<i>agrotatio</i> N 733. 46. V. G 1344.	
<i>Adnunciari</i> V.G	1349.41	<i>Adtefata</i> F.P	245.53	14	
<i>Adolere</i> N 516.1. <i>urere</i> N. 624.		<i>Adtributum</i> V	30.2	<i>agrotus</i> V.G 1332.8. If. 1069.7	
35. <i>augere</i> N. 624.37. <i>honora-</i>		<i>Adriuūm</i> F.P	245.56	<i>agrum</i> F.P	246.39
<i>re</i> N 624.37. <i>propitiare</i> N 624		<i>Adtubernali</i> F.P	245.8	<i>agyptij</i> If. 1036.21. & 1039.22. &	
37		<i>Aduclitatio</i> F.P	246.4	15	
<i>Adolescere, crescere</i> N	624.42	<i>Aduena</i> if.	1069.17	<i>agyptij lapides</i> If. d.	1215.18
<i>Adolefcens</i> if.	1103.44	<i>Aduena</i> if.	1052.43	<i>agyptilla</i> If.	1119.10
<i>Adolescentia</i> if.	1102.47	<i>Aduenire, incipere</i> N. 624.10.		<i>agyptius labyrinthus</i> if. 1193.45.	
<i>Adolescentiarū</i> N	523.55	<i>uenire</i> N	624.8	If. 1164.32	
<i>Adolescentior</i> if.	1104.31	<i>Aduentus</i> N 686.42. V.G 1355.		<i>alarus</i> if.	1068.9
<i>Adolescenturire</i> N	525.24	59		<i>alipolis</i> If.	1187.27
<i>Adolere</i> V.G	1347.41	<i>Aduerbium</i> If. d. 823.32. V.G.		<i>amatith. s. If. d.</i>	1121.12
<i>Adolescit</i> F.P	244.55	1332.2		<i>amidum</i> F.P	246.43
<i>Adolentis</i> N	516.5	<i>Aduerruncare</i> N	525.34	<i>amilia gens</i> F.P	246.44
<i>Adoptatio</i> V.G	1377.59	<i>Aduerruncassare</i> N	525.37	<i>amulatio</i> V.G 1341.11. N 729.59.	
<i>Adoptariū</i> F.P	249.1	<i>Aduersa cum obelo</i> if.	835.	N 739.21	
<i>Adoptione filij qui dicuntur</i> if.		44		<i>amulus, inuidus</i> N 619.23. <i>fla-</i>	
1054.50		<i>Aduersari</i> N 691. 14. N 696.		<i>tor</i> N 619.26. <i>imitator</i> N 619.	
<i>Adoptiuus filius</i> If.	1055.7	18		27. if. 1068.6	
<i>Adoptiuus</i> if.	1069.37	<i>Aduersarius</i> V.G	1332.18	<i>anaria</i> F.P	246.49
<i>Adonati</i> If.	978.38	<i>Aduersum, & aduersus te</i> V.G.		<i>anatores</i> F.P	246.51
<i>Ador</i> F.P	245.2	1352.49. V.G. 1353.28		<i>anea limina</i> if.	12.7.55
<i>Ador frumenti genus</i> N	512.35	<i>Aduersus</i> F.P. 246.7. V.G. 1353		<i>aneolum</i> F.P.	246.55
<i>Adorare</i> N	512.37	29		<i>anest</i> F.P	246.54
<i>Adorare apud antiquos</i> P. F		<i>Aduerrere</i> V.G	1363.17	<i>anormis</i> if.	1069.13
245.5		<i>Aduocasse</i> N	525.19	<i>anulom</i> F.P	249.55
<i>Adorea laus</i> F.P	245.9	<i>Aduocatur</i> V.G	1379.8	<i>anulides</i> if.	1037.23
<i>Adorea sacrificia</i> If.	1237.25	<i>Aduocatus</i> if.	985. 49. V. G.		

I N D E X.

<i>aquabile</i> V. G	1332.12	<i>asti</i> N	756.26	<i>age</i> <i>agedum</i> V. G	1378.350
<i>aquaeus</i> If.	1068.11	<i>astimata</i> <i>paena</i>	F. P. 247.	<i>ager</i> V. 7. 20. If. 1202. 72. <i>cultus</i>	
<i>equales numeri</i> If.	890.12	21		V. 7. 37. <i>Aricinus</i> V. 7. 7. <i>Gabinus</i> V. 7. 11. <i>Germalenfis</i> V.	
<i>aquales</i> <i>aquaeui</i> N	617. 26	<i>astimia</i> F. P	247. 25	11. 19. <i>Hofsticus</i> V. 7. 18. <i>incertus</i>	
<i>aquales numeri</i> If.	890. 30	<i>astiva</i> <i>loca umbrosa</i>	Ifidor.	V. 7. 19. <i>incultus</i> V. 7. 39.	
<i>aquales similes</i> & <i>ex aquo</i> N	622. 22	1182. 8		<i>Peregrinus</i> V. 7. 11. <i>Pranestinus</i>	
<i>aqualis</i> V. G	1312. 12	<i>astium malum</i> If.	1244. 7	V. 7. 6. <i>Romanus</i> V. 7. 10.	
<i>aquanimitas</i> V. G	1360. 15	<i>astium solstitium</i> Ifidor.	941.	<i>Velienfis</i> V. 11 19	
<i>aquare</i> N 622. 35. <i>continua</i> N.	612. 37	40		<i>Agere</i> F. P. 247. 33. V. G. 1359. 58	
<i>aquilaium</i> F. P	247. 1	<i>astuaria</i> F. P.	247. 26	N 688. 37. <i>persequi</i> N. 622. 60.	
<i>aquidale</i> F. P	246. 56	<i>astus</i> N 624. 13. V. G. 1329. 29.		<i>gerere</i> N. 622. 25. <i>leto dare</i> N.	
<i>aquimanus</i> If.	1069. 41	Ifid. 1153. 43. <i>marini impetus</i> N	624. 15. <i>commotiones</i> N 624.	621. 55. <i>loqus</i> N. 621. 58. <i>fugare</i>	
<i>aquimelum</i> V	26. 16	16		N 622. 3. <i>porrigere</i> N. 622. 5.	
<i>aquimentum</i> N	522. 32	<i>atas</i> N 593. 13. Ifid. 994. 52. &		<i>intendere</i> N. 622. 7. <i>inquirere</i>	
<i>aquinoctialis circulus</i> If.	905. 10	943. 42		N. 622. 7. <i>urgere</i> N. 622. 9. <i>impellere</i> N. 622. 9. & <i>pasi</i> Ifid.	
<i>aquinoctium</i> If.	941. 38. V.	<i>atas hominu</i> If.	943. 53	876. 49	
31. 2		<i>atas mundi</i> If.	943. 54.		
<i>aquitas</i> V. G	1357 5	<i>atatem</i> V. G	1380. 24	<i>agitare</i> V. G	1359. 3
<i>aquiter</i> <i>pro aquo</i> N	773. 12	<i>atatem pro saepe</i> N	524. 14	<i>agere augurium</i> V	37. 24
<i>aquisoca</i> If.	876. 2	<i>ather</i> If.	1114 51	<i>agere causam</i> V	37. 23
<i>agror</i> V. 49 51 N 520. 5. V. G		<i>Aeternus Deus</i> If.	979 37	<i>Aggeus</i> If	959 30
1376. 54. 16838. 42. <i>campus</i> N		<i>aternare</i> N	526. 5	<i>agens pro agens</i> V	135
624. 3. <i>fluvius</i> N 624. 6. <i>mare</i>		<i>Aethiopes unde dicti</i> If. 1044. 42		<i>agger</i> If.	1201. 9. If. 1206. 1
N 624. 5		If 036. 20		<i>aggeres</i> V	24. 4
<i>agnus</i> If.	836. 36. If. 1068. 8	<i>Aethiopicus</i> If.	1222. 34	<i>aggilla</i> V	35
<i>Aer</i> N 620. 57. If. 1145. 59. <i>altitudo</i>		<i>Aethiops</i> If.	1173. 5	<i>agglomerare</i> N	503. 33
N 620. 60. <i>sonus</i> N 621. 2.		<i>Ethites lapides</i> If.	1112. 38	<i>aggredi</i> N. 716. 16. N. 712. 49. V.	
<i>densus</i> If.	1146. 15	<i>Aetani</i> If.	1013. 12. & 14	G. 157. 55	
<i>ara</i> N	593. 37	<i>Ethiologia</i> If.	871. 7	<i>aggulus pro angulus</i> V	135
<i>ara numeri nota</i> N	525. 13	<i>Etttes</i> If.	1222. 60	<i>agiauis</i> If.	1286. 17
<i>ararius</i> V. 30. 30. N 591. 44. If.		<i>Euitornum</i> V	32. 32	<i>agilis</i> N. 515. 41. If. 1068. 4. V. G.	
1225. 27		<i>Aeum</i> If. 943. 48. N 393. 34. V. 32		1334. 60	
<i>araris</i> V	69. 53	31		<i>agina</i> F. R.	247. 41
<i>ararij tribuni</i> F. P	247. 5	<i>Affabile</i> V	39. 4	<i>agui gestum</i> V	37. 10.
<i>ares pecunia</i> If.	1225. 25	<i>Affari</i> N	745. 7	<i>agitantur</i> V	<i>ibid.</i>
<i>are dirui</i> N	784. 27	<i>Affatum</i> V. G	1349. 49	<i>agitari</i> N.	715. 60
<i>areus nummus</i> If.	1225. 13	<i>Affectare</i> N	525. 52	<i>agitur pecus</i> V	37. 11
<i>aria unde</i> If.	1155. 35	<i>Affectu fratres</i> If.	1056. 46	<i>agmen</i> If.	1047. 60
<i>aribus</i> F. P	247. 8	<i>Afferre</i> N	688. 23	<i>agnati unde dicti</i> If.	1056. 3
<i>arificium</i> N	522. 38	<i>Affirere</i> V. G	1348. 26	<i>agnomen</i> If.	823. 49. & 397
<i>arifidina</i> V	4. 29	<i>Afficit</i> N	777. 12	<i>agnus unde dicitur</i> F. P. 247. 44.	
<i>erij</i> If.	1039. 32	<i>Affirmatio</i> If.	878. 11	If. 1111. 32. If. 984. 9	
<i>aris flos</i> Ifid.	1227. 58. Ifid.	<i>Affluentia</i> If.	1312	<i>ago</i> V	37. 9
1228. 3		<i>Affusus</i> If.	1150. 27	<i>agredula</i> If.	1153. 21
<i>aromania</i> If.	1021. 21	<i>Affixum</i> If.	1314. 48	<i>agricola</i> If. 1069. 22. If. 1324. 50	
<i>arosa</i> F. P	247. 10	<i>Affixi</i> If.	1036. 24	<i>agricentinum sal</i> If.	1208. 52
<i>arugo</i> If.	1228. 6	<i>Afri unde appellati</i> If. 1043. 46.		<i>Agrippa</i> 1405. 24. 1411. 55	
<i>arumna</i> V. G	1380. 28	If 1044. 4		<i>Agrippa Menenius Lanatus</i>	
<i>arumula</i> F. P	247. 12	<i>Africa</i> If.	1161. 5. If. 1171. 30	1411. 57	
<i>arumnesis</i> If.	1069. 8	<i>Africani</i>	1434. 29	<i>Agrippa</i> N.	799. 2
<i>aruf. re</i> F	247. 19	<i>Africus ventus</i> If.	1148. 51	<i>Agrosius</i> V	5. 44
<i>Aes</i> If.	1326. 54. If. 1217. 50	<i>Agar</i> If.	993. 10	<i>Abala</i>	1440. 57
<i>as militare</i> V	30. 4	<i>Agareni</i> Ifid. 1036. 11. Ifid. 1039.		<i>Ahenobarbus</i>	1440. 47
<i>Aeternus</i>	1435. 24	10.		<i>Aiat quod est dicat</i> N	5. 23. 15
<i>Aetipica fab.</i> a If.	874. 37	<i>agavicum</i> If.	1259. 15	<i>Amilia</i>	1415. 43.
<i>astus</i> V. 32. 11. V. G. 1329. 29. Ifid.		<i>agafones</i> F. P	247. 28	<i>Auatamini pro aiutare</i> N	525
942. 11. <i>meritano datur</i> Ifid.		<i>Agappa</i> If.	1287. 37		
942. 28		<i>agea</i> F. P	247. 29	<i>Ala</i> If.	1095. 20
		<i>agedum</i> F. P.	247. 31	<i>alabandicus lapis</i> If.	1214. 8
				<i>alabandus</i>	

I N D E X.

<i>alabandina</i> if.	1221.34	<i>alnus</i> if.	1247.47	<i>amasso</i> F.P	249.46
<i>alabania</i> if.	1165.28	<i>aloea</i> if.	1251.42	<i>amatio</i> F.P	249.47. N. 523.23
<i>alabaster</i> N	792.24	<i>aloea</i> if.	1255.5	<i>amator</i> if.	1067.27. <i>amans</i> V. □
<i>alabastrum</i> if.	1319.58	<i>alogij</i> if.	1011.14		1353.55
<i>alacer</i> V.G	1363.1. if. 1068.1	<i>Alayoy</i> if.	836.20	<i>amator</i> & <i>amans</i> V.G	1344.17.
<i>alacris</i> if.	1068.3	<i>alopecia</i> if.	919.18	& 18	
<i>alacrius</i> N	741.26	<i>alpes montes</i> Gallie if.	1181.12	<i>amazones</i> if.	1039.42
<i>alacus</i> v	70.22	<i>alpa</i> if.	1234.47. if. 983.14	<i>ambactus</i> F.P	249.48
<i>ala quid est</i> if.	1049.56. if. 1095.20	<i>alia vox</i> if.	87.41	<i>ambages</i> V.G	1380.16. V. 50.44
<i>alani quid dict. fuerunt</i>	1042.12	<i>alsanus</i> if.	1149.10	<i>ambagio</i> v	50.54
		<i>altare</i> if.	1197.25	<i>ambaruales hostia</i> F.P	249.50
<i>alania</i> if.	1167.30	<i>altaria</i> F.P	249.8. V. G. 1364		
<i>alarum herba</i> if.	1253.25			<i>ambaruales</i> V.G	1371.32
<i>alea</i> if.	1282.23	<i>alte ligatus</i> N	702.40	<i>ambaxioqui</i> F.P	249.55
<i>aleatores</i> if.	1282.51	<i>altellus</i> F.P	249.13	<i>ambegna oues</i>	802.11
<i>alebria</i> F.P	248.30	<i>alter</i> F.P	249.21	<i>ambegni</i> F.P	149.56
<i>alemani qui vocantur</i> if.	1042.13	1352.29		<i>ambest</i> F.P	249.59
		<i>alteras</i> F.P	249.25	<i>ambidens</i> F.P	250.1
<i>aleo</i> F.P	248.31	<i>altercata est</i> N	749.3	<i>ambiogna</i> v	50.55
<i>alere</i> N. 721.33. N. 731.46. V. G.	1342.33. V. G. 1335.57.	<i>altercatio</i> F.G	249.27	<i>ambiguitas</i> if.	860.45. if.
		<i>alteria</i> if.	1222.45	867.40	
<i>aletudo</i> F.P	248.33	<i>alternatio</i> F.P	249.28	<i>ambiguum</i> F.P	250.3
<i>alga</i> F.P	248.34. if. 1260.14	<i>alternatim</i> N	526.33	<i>ambire, concludere</i> N	621.16
<i>algeo</i> F.P	248.37	<i>althea</i> if.	1258.46	<i>circuire</i> N. 621.16. <i>interpellare</i> N. 621.22. <i>ambitionibus</i> ap.	621.19
<i>alga pro algere</i> N	524.7	<i>alterplicem</i> F.P	249.29	<i>petere</i> N	621.19
<i>alica</i> if.	1237.19	<i>alterra</i> F.P	249.30	<i>ambitus iter</i> v	6.47
<i>alienus</i> V.G	1330.36	<i>alterum in occulta animi vertu-</i>		<i>ambitus</i> if.	934.7
<i>altes</i> if.	1139.56. V. 14.34	<i>te</i> if.	1003.54	<i>ambus</i> parietis v	6.49. V. G
<i>alibrum</i> if.	1305.60	<i>altile</i> N	524.18		
<i>alica Ver.</i>	116.29. F.P. 248.40	<i>altitudo</i> V.G	1332.9	<i>ambij</i> v	8.50
<i>alicaria</i> F.P	248.41	<i>alium</i> F.P. 249.34. ab <i>alendo</i> N		<i>ambitio</i> V.G	1371.57
<i>alicastrum</i> if.	1237.30	618.26. <i>vetus, antiquum</i> N.		<i>ambitiosus</i> if.	1068.22
<i>aliena verba</i> v	5.25	618.31. <i>pressum obscurum</i> N.		<i>ambitio</i> F.P	250.6
<i>alienatus</i> F.P	248.45	618.36. <i>aerium</i> N. 618.25. <i>profundum</i> N. 918.25. <i>magnum</i>		<i>ambitus propriè</i> F.P	250.7
<i>alimentum</i> if.	1312. V. G. 1332.9	<i>vel gloriosum</i> N. 618.29. N. 676		<i>ambo vnde</i> F.P	250.17. if. 1069
<i>alimodi</i> F.P	248.46	32. V. G. 1378.40			
<i>alimonia</i> V.G	1332.10. if. 1212			<i>ambrices</i> F.P.	250.19
<i>alimonium</i> if.	1312	<i>alius</i> F.P	249.31	<i>ambrones</i> F.P	250.21
<i>aliquando</i> V.G	1335.23	<i>allucinatio</i> F.P	249.36	<i>ambustus</i>	14.6.6
<i>aliquantisper</i> N	772.29	<i>aluelolum</i> F.P	249.37	<i>ambulacra</i> F.P	250.28
<i>alicaria</i> F.P	248.50	<i>alueum</i> if.	1319.46	<i>ambulare</i> N	684.24
<i>alites</i> F.P	248.52	<i>alumento</i> F.P.	249.38	<i>ambulare</i> N	62.34
<i>aliura</i> F.P	248.55	<i>alumni qui dicuntur</i> N	621.40	<i>ambulare</i> V.G	131.24
<i>alivus</i> if.	1069.40	<i>alumnus dominus</i> N	621.53	<i>ambulari</i> if.	580.46
<i>alictar</i> N	526.51	<i>alumnus filius</i> N.	621.49. if.	<i>amburbiales</i> V.G	1371.34
<i>alictus</i> if.	1069.34	1067.20		<i>amburbiales hostia</i> , F.P	250.29
<i>allegoria</i> if.	849.56	<i>aluis</i> F.P. 249.42. N. 593.52. V. G.		<i>ambustus</i> , F.P	250.31
<i>allectia</i> if.	971.8	1352.9. V. G. 1371.7		<i>amen</i> , if.	9.1.11
<i>alienigena</i> if.	1069.18	<i>amabo</i> V.G	1378.48	<i>amens</i> v	37.39. V. G. 1374.17. V. G
<i>alienensis dies</i> F.P	249.2. V. 35.48	<i>amabilis</i> if.	1067.29		
<i>alligari</i> V.G	13.8.27	<i>amolopus</i> if.	132.2		
<i>alligati qui dicuntur</i> if.	928.41	<i>amaracium vppuentum</i> if.	923	<i>amentia</i> , F.P	250.32
<i>alium</i> if.	1261.44	2		<i>amentum quid</i> if.	1230.40
<i>alibrogici</i>	1434.34	<i>amare</i> N	722.17. V. G. 1335.49	<i>ameria</i> , F.P.	250.36
<i>Alitians qui dicti</i> if.	1036.43	<i>amarum acerbum</i> N. 621.8. <i>asp-</i>		<i>ametistus</i> , if.	1217.33
<i>aliqui</i> V.G	1351.37	<i>rum</i> N. 621.5. N. 746.15. N.		<i>amer. si Zen</i> , if.	1217.59
<i>altea</i> F.P	248.60	714.19		<i>amfructus</i> , v.	48.52
<i>alivius ager</i> if.	1203.3	<i>amarus</i> if.	1068.31	<i>amra</i> , F.P.	250.38
<i>alma</i> F.P	249.5	<i>amafias</i> if.	99.24	<i>amantos</i> , if.	1212.23
<i>almitas</i> F.P	249.7	<i>amafius</i> if.	1067.30	<i>amentium</i> , if.	1303.42. F.P. 290.45

I N D E X.

<i>amicitia vocabulum unde</i> F.P.		<i>amfegetes</i> F.P.	251.16	<i>angerone</i> F.P.	251.54
250.41		<i>amtermini</i> F.P.	251.17	<i>angina</i> . N 50.2.45. F.P. 247.	
<i>amicinum</i> F.P.	250.39	<i>amurea</i> if.	1247.46	58	
<i>amiciter, pro amice</i> N	721.44	<i>amulsum</i> F.P.	251.20	<i>angiporium</i> V	57.12. V.G 1379.
<i>amicus, amator</i> , V.G 1355.47. &		<i>amysia</i> N	488.4. & 488.15	23	
48. if 1067.24		<i>anaboladium</i> if.	1303.53	<i>angiportus</i> F.P. 251.60. N 591.22.	
<i>amiculum</i> V	22.48	<i>anachorita</i> if.	1006.31	V. 24.41	
<i>aminea uva</i> if.	1240.13	<i>anadiplosis</i> if.	846.6. if 848.15	<i>angistrum</i> If.	922.15
<i>aminea lagana</i> if.	1240.18	<i>anagista</i> if.	1318.16	<i>angor</i> F.P.	252.2
<i>amineum vinum</i> if.	1316.14	<i>Analogia à voluntate</i> V	102.5	<i>angues</i> V.G	1364.51. N 592.
<i>aminula</i> F.P.	250.47	<i>analogia re utraque</i> V	102.6	29	
<i>amisa</i> F.P.	250.48	<i>analogia à natura verborum</i> V		<i>anguilla</i> V	14.54. If. 935.17
<i>amisans</i> V	69.37	<i>ibid.</i>		<i>anguilla</i> Ifid.	1130.28
<i>amitarini</i> V	8.48	<i>analogia</i> if.	840.29	<i>anguibus, hebes viscus</i> Ifid. 1135.	
<i>amites</i> F.P.	250.56	<i>analogia fundamenta</i> V	107.5	40	
<i>amitimi</i> N	800.4	<i>anamnesis</i> if.	871.3	<i>anguis</i> If.	1121.31
<i>amma</i> if.	1136.57	<i>Anan-as</i> if.	9.9.46	<i>angulus</i> V	37.13. F.P. 252.7
<i>ammochrysus</i> if.	1222.9	<i>anancuza</i> if.	122.8	<i>angustias</i> N	524.59
<i>Ammon</i> if.	992.57	<i>anapastus</i> if.	830.18	<i>anacula, anicella</i> V	86.39
<i>Ammonite</i> if.	1036.15	<i>anaphora</i> if.	84.6.10	<i>anabus unde</i> If.	1104.52
<i>Ammonites</i> F.P.	250.57	<i>anas</i> V	15.3. if 1137.49	<i>anima</i> N 724.22. If. 1080.30.	
<i>Amnis</i> V 8.46. N 52.2.45. II 1156.		<i>anastrophe</i> if.	849.18	V.G 1335.12. aqua N 615.46.	
5. F.P. 251.1		<i>anates, morbus</i> F.P.	251.24	<i>habitus cru. e. odor</i> N 615.37	
<i>amobasum</i> F.P.	251.4	<i>ancepsia</i> F.P.	251.26	<i>iracundum vel furiosum</i> N	
<i>amœna</i> F.P.	251.8	<i>anceps</i> F.P.	251.30	615.49. sinus N 615.48. <i>spiritus</i> N 615.35. ventus N 616.	
<i>amœna loca</i> Verr. II.6.33. if 1181.		<i>anceps causa genus</i> if	861.51. if.	<i>anima pro corporibus</i> N	747.1
57		1069.1. acutum ex utraque		<i>animaduerso</i> If.	936.49
<i>amolimini</i> N	524.43	parte, N 623.18. <i>dubium</i> , N		<i>animaduertere</i> V.G	1328
<i>amolivi</i> V.O	1355.43	623.9. <i>duplex</i> N	623.10	<i>animaduerti</i> V.G	1363.15
<i>Amolum</i> if.	1313.60	<i>anchora superior</i> if.	836.9	<i>animalia</i> V.G	1331.26
<i>Amomon</i> if.	125.55	<i>anchusa</i> if.	1258.27	<i>animalia siue animantia, unde</i>	1109
<i>Amon</i> if.	295.35	<i>ancia</i> if.	1307.43	<i>dicta</i> If.	1331.26
<i>amor</i> N 72.1.2. V.G. 1335.39. V.G		<i>ancile</i> if.	1272.11	<i>animantia</i> V.G	
1354.54		<i>ancilia</i> V	52.33	<i>animatus</i> If. 1068.17. If. 1068.	
<i>Amorai</i> if.	1036.54	<i>ancilla</i> If.	1052.58. F.G 251.34	15	
<i>Amos</i> if.	998.40	<i>ancillantur</i> N	523.59	<i>animi compotem fieri</i> N	719.
<i>Amosio</i> F.P.	251.10	<i>ancij</i>	1425.31	29	
<i>Ampedices</i> F.P.	251.11	<i>ancirromacus</i> If.	1286.56	<i>animò disputare</i> N	693.38
<i>amplani, pro amplificanti</i> N 759		<i>anclabris</i> F.P.	251.40	<i>animosi iracundi</i> N	615.50
35		<i>anclare</i> F.P.	251.43	<i>animositas</i> V.G	1363.50
<i>ἄμπελος λαυρὸς</i> if.	1259.37	<i>ancum</i>	1407.53. 1398	<i>animosus</i> If.	1068.15
<i>ἄμπελος μίλαρα</i> if.	1259.42	<i>ancus</i> F.P.	251.47	<i>animus</i> N 724.21. If. 1090.11.	
<i>Amphidoxa</i> if.	870.17	<i>ancusinum virgulentum</i> if.	923.14	V.G 1335.12. <i>anima</i> V.G 1337.	
<i>Amphibœna</i> if.	1123.29	<i>ancora</i> N	782.52	19	
<i>Amphibœna, genera piscium</i> if. 1127.		<i>anchora inferior</i> If. 836.13. If.		<i>anna</i> If.	994.42
47		1287.32		<i>annales</i> If. 856.28. V.G 1367.	
<i>Amphibologia</i> if.	844.18	<i>ancunulenta</i> F.P.	251.45	22	
<i>amphibrachus</i> if.	830.26	<i>ancyle</i> N	797.51	<i>annali</i>	1436.33
<i>amphimachus</i> if.	830.26	<i>andromas</i> If.	1222.20	<i>annaria lex</i> F.P	252.10
<i>amphibata</i> if.	1304.19	<i>androdamanus</i> If.	1211.16	<i>anneson</i> If.	1202.45
<i>amphitapha</i> N	789.31	<i>andromacha</i> V	55.55	<i>annona</i> If.	1313.21
<i>amphitheatrum</i> if. 1281.1. If. 1193.		<i>Andreas</i> If.	1002.21	<i>annotare</i> V.G	1333.20
29		<i>Andron</i> F.P.	251.49	<i>annuere</i> V.G 1341.39. N 730.	
<i>amphora</i> if.	1233.33	<i>andruare</i> F.P.	251.52	36. N 731.26. V.G 1332.59.	
<i>amplexa</i> N	749.7	<i>anellus</i> N	523.18	<i>innuere</i> V.G	1342.18
<i>amplexari</i> N	749.10	<i>anfectus</i> N	593.28	<i>annulus</i> If.	942.42
<i>ampliter</i> N	772.21	<i>angelus</i> If.	985.29. If. 983.38	<i>annunciare</i> V.G	1358.13
<i>ampullæ</i> If.	1319.9	<i>angeli</i> If.	988.35. & 51	<i>annus</i> V	32.3
<i>amputata</i> F.P.	251.13	<i>angelici</i> If.	1011.55	<i>annus unde</i> F.P. 252.12. If. 942.39	
<i>amri</i> if.	295.46	<i>angeronalia</i> V	34.30	<i>anoma-</i>	

INDEX.

<i>anomala</i> If.	909.12	<i>antiquum</i> V. G	1328. V. G.	<i>apium quid dictum</i> If.	1262.
<i>anomalia</i> V	93.44. If. 840	137.7		22	
40		<i>antiquus</i> N	723.52	<i>apluda</i> F.P	232.50
<i>anomiani</i> Ifid.	1012.41	<i>antifigma</i> If.	835.46	<i>apluda quid</i> N	522.42
<i>anguina</i> If.	1288.23	<i>antifigma cum puncto</i> If.	835.	<i>aplustria</i> F.P	252.55
<i>anquirere</i> F.P	212.14	20		<i>Apocalypsis</i> If.	855.57
<i>ansata</i> N	800.8	<i>antispastus</i> If.	830.39	<i>apocope</i> If.	844.53
<i>ansr</i> V	14.37	<i>antistare</i> PL.	804.42	<i>Apocrypha</i> If.	916.10. If. 951.
<i>anser</i> If.	1137.52	<i>antistes</i> If.	1004.58	36	
<i>anta</i> N	499.90	<i>antistita</i> N	758.57	<i>Apocryterium</i> If.	1194.14
<i>antanaclasis</i> If.	869.13	<i>antithesis</i> If.	845.9	<i>Apogeu</i> If.	1125.47
<i>antarium</i> F.P	252.11	<i>antitheta</i> If.	868.35	<i>Apollinaria</i> F.P	252.58
<i>antapodosis</i> If.	869.7	<i>antitheatron</i> If.	846.60	<i>Apollinariste</i> If.	1013.44
<i>anticellere</i> N	694.32	<i>Antonij</i>	1415.24	<i>Apotheca</i> If.	1318.30
<i>antecena</i> If.	1313.19	<i>antonomasia</i> If.	848.10	<i>Apollo</i> If.	1027.48
<i>antefixa</i> F.P	252.17	<i>annus</i> N	762.35	<i>Apologeticum</i> If.	918.39
<i>antegradatio stellarum</i> If.	909.	<i>anulare</i> If.	1295.53	<i>Apoplexia</i> If.	916.24
20		<i>anuli</i> If.	1308.49	<i>Aporia</i> If.	870.23
<i>antebac</i> V.G	1378.46	<i>annulorum genera</i> Ifid.	1309.	<i>Aposiopesis</i> If.	870.57
<i>antella</i> If.	1320.26	18		<i>Apostata qui dicuntur</i> If.	1022.
<i>antenna</i> V	854. If. 1287.6	<i>Anus</i> F.P	252.34. If. 1104.	58	
<i>anteponere</i> N	689.3	49		<i>Apostema</i> If.	918.17
<i>antes</i> N	499.50. F.P	<i>anxius</i> N	524.28	<i>Apostolici</i> If.	1011.55
1199.32	252.19. If.	<i>anxur</i> F.P	252.37	<i>Apostoli</i> If.	1000.59
<i>antesignani</i> N	757.17	<i>Apatosis</i> If.	871.5	<i>Apostolicus ordo</i> If.	951.41
<i>anteurbana</i> F.P	252.21	<i>Apatia</i> If.	1185.24	<i>Apostrophos</i> If.	833.34
<i>antibracium</i> N	796.6	<i>Ape apud antiquos</i> F.P	252.	<i>Apotheca</i> If.	1198.8
<i>anthracites</i> If.	1121.8	40		<i>Apparere</i> V.G	1369.18
<i>anthropomorphita</i> Ifid.	1012	<i>Apellinem, antiqui</i> F.P	252.	<i>Apparet</i> V.G	1362.60
42		41		<i>Apparitor</i> If.	1069.28
<i>anthropophagi</i> If.	1045.1	<i>apella</i> If.	1011.37. & 41	<i>Appetit</i> N	739.21
<i>antroare</i> F.P	212.32	<i>aper</i> If.	1112.45	<i>Appellandei partes quot</i> V	67.
<i>antibacchius</i> If.	830.33	<i>aperibo, pro aperiam</i> N	779.	18	
<i>antipoda opposita</i> If.	884.	39		<i>Appellandei casus</i> V	67.15
54		<i>Apenninus mons</i> If.	1180.59	<i>Appellare applicare</i> N	619.17.
<i>antichristus quid appellatur</i> If.		<i>aperire, eligere</i> N	618.7. ostendere N	familiariter respondere N,	619.11. nominari N
1024.48		<i>apertum</i> N	618.7. mitigare, placare N	619.11. nominari N	619.14
<i>anticipare</i> N.	523.1	<i>Aperta</i> F.P	252.42	<i>Appellatio</i> V.G	1333.51
<i>antiquum</i> F.P	252.25	<i>aperitum</i> N	617.43. nudatum N	<i>Appellativa nomina</i> If.	987.59.
<i>antia</i> F.P	252.22	N	617.48. pacifacium N	If. 921.55	
<i>anticomaria</i> If.	1013.46	45. purum N	617.43. serenum N	<i>Appellat</i> If. F.P.	253.2
<i>antidotum</i> If.	521.17	N	617.43	<i>Appendix</i> N	506.49
<i>antigerio</i> F.P	252.26	<i>Apes proprie quid dicuntur</i> If.	1140.38	<i>Appelones unde</i> N	525.16
<i>antigraphus</i> If.	834.58	1140.38		<i>Appia via</i> F.P.	253.3
<i>antilibanus</i> If.	1038.38	<i>apes unde dicta</i> If.	1140.25	<i>Appius</i>	1405. 29. 1416. 8.
<i>antimacabile</i> If.	809.17	<i>apex</i> F. P	252. 44. If. 1306. 58.	1399	
<i>antiocha</i> If.	1165.32	1272.4		<i>Apricari</i> N	516.36
<i>antios</i> F.P	252.27	<i>apexabo</i> V	20.8	<i>Aprica loca</i> Ifid.	1182.2
<i>antipagmena</i> F.P	252.28	<i>aperefsis</i> If.	844.51	<i>Apricatio</i> N	755.1
<i>antipedes</i> V.G	1351.49	<i>aphorismus</i> If.	921.58	<i>Apricus locus</i> F.P	253.5
<i>antiphona</i> If.	920.17	<i>aphorismum</i> If.	1208.58	<i>Aprilis</i> V	315.54. If. 940.60
<i>antiphrafis</i> If.	850.15	<i>apocane vna</i> If.	1240.24	<i>Apra necessaria</i> N	616.47
<i>antipodes qui dicuntur</i> If.	1109.	<i>apica</i> F.P	252.48	<i>Aptare</i> N	693.35
59		<i>apicus</i> If.	1311	<i>Aptum</i> V. G	1335. compositum, paratiu N
<i>antiquare</i> F.P	252.30	<i>apiculum</i> F.P	252.49	N	616.53. connexum & colligatum N
<i>antiquari</i> N	526.45	<i>apu quid</i> If.	1030.40. If. 1315.	ac necessaric positu N	616.40
<i>antiquari</i> If.	961.22	12		<i>Apus, adeptus</i> N	616.47
<i>antiquior</i> N	723.54. V.G	<i>apiscj</i> N	521.29. N	<i>Apua</i> F.P.	253.12
7	1337.		1525.41		

INDEX.

<i>apud</i> F. P. 253. 13. N. 521. 20. If.	<i>arare</i> V. G	1368. 53	N 620. 18. <i>fulgorem & splen-</i>
838. 20	<i>araris</i> If.	1157. 5	<i>dorem enittere</i> N 620. 22
<i>apulia</i> If.	<i>aratio</i> If.	1236. 12	<i>ardum pro aridum</i> N 525. 31
<i>aqua</i> F. P. 253. 19. If. 1149. 45. If.	<i>aratum</i> V	23. 6. If. 1324. 3	<i>area</i> If.
1315. 37. If.	<i>aratus</i> V	63. 12	1203. 3. V 7. 56. &
<i>aqua intercus</i> N	<i>araxis</i> If.	1157. 16	60
503. 48	<i>arabilla aruina</i> F. P	253. 49	<i>area proprie</i> F. P
<i>aqua mera</i> If.	<i>arbiter</i> F. P	251. 50	<i>ara</i> V
<i>aqua & ignis interdictio</i> If. Id.	<i>arbitrari</i> N	749. 5	<i>arena</i> If.
936. 53	<i>arbitrari</i> N	749. 5	1282. 12. If. 1210. 41
<i>aqualicium</i> F. P	<i>arbitrarium</i> V. G. 1371. 54. F. P.	253. 52	<i>arenarius lapsus</i> If.
253. 26	253. 52	591. 32	1291. 12
<i>aquagium</i> F. P	<i>arbitrium</i> F. B. 253. 54. N. 591. 29	591. 32	<i>arenaria pila</i> If.
253. 29	V. G 1371. 53	591. 29	1284. 17
<i>aquaticulus quid & cuius proprie</i> If.	<i>arbor</i> If.	1241. 22	47. 31
110. 13	<i>arbos</i> V. G	1347. 26	<i>areopagita</i> V
<i>aquarii quid appellati</i> If. Id.	<i>arboraca</i> If.	1262. 10	<i>arecina vasa</i> If.
1014. 9	<i>arbos</i> If.	1211. 23	1518. 4
<i>aquarioli</i> F. P	<i>arbores</i> F. P	253. 56	<i>arfaxat</i> If.
253. 31	<i>arbuta</i> If.	1211. 17	992. 33
<i>aquarius & pisces</i> If.	<i>arbutum</i> If.	1241. 20	<i>arferia aqua</i> F. P
912. 24	<i>arbutus</i> F. P	251. 58	<i>argea</i> F. P
<i>aquarum elementum ceteris imperans</i> If.	<i>arca</i> F. P	254. 1. V. 22. 15. If. Id.	<i>argēs</i> V
1149. 50	1320. 43	1320. 43	<i>argennon</i> F. P
<i>aquarum natura multa diversitas</i> If.	<i>arcadia</i> If.	1169. 35	<i>argentifex</i> V
1140. 3	<i>arcani sermonis</i> F. P	254. 4	<i>argenti purgamenta</i> If.
<i>aquatica</i> V. G	<i>arcantum</i> If.	1320. 45	48
1310. 39	<i>arcera</i> N	513. 60. V. 23. 51	<i>argentum, quid</i> If.
<i>aquatica rana</i> If.	<i>arcere</i> F. P	254. 12	1226. 25
1132. 9	<i>arcas partes urbis</i> If.	1193. 20	<i>argentum visum</i> If.
<i>aquila</i> If.	<i>arcēs qui dicuntur</i> If.	1271. 26	1226. 29
984. 15	<i>arcessor</i> V. G	1350. 2	<i>argeos</i> F. P
<i>aquila & cygnus</i> If.	<i>archangeli</i> If.	988. 54	9. 9
912. 30	<i>archiepiscopus</i> If. Id. 1004. 20. &	35	<i>argeus</i> V
<i>aquile signa</i> If.	<i>architecti</i> If.	1290. 30	<i>argileum</i> V
1267. 48	<i>architectari</i> N	523. 10	<i>argilla</i> If.
<i>aquilex</i> N	<i>archium</i> If.	1320. 45	<i>argire insula</i> If.
522. 27	<i>archontachi</i> If.	1011. 43	1175. 20
<i>aquilinus</i>	<i>arci</i> N	527. 11	<i>argirites</i> If.
1440. 50	<i>arofinius ager</i> If.	1203. 14	1222. 13
<i>aquilinus pranomen</i> F. P	<i>arctophylax</i> If.	910. 15	<i>argius genus mitis</i> If.
253. 43	<i>arcturus</i> If.	910. 22	1240. 32
<i>aquilo</i> F. P. 253. 45 V. G. 1372. 8. If.	<i>arcubia</i> F. P	254. 23	1348. 5
1149. 2	<i>arcula</i> V	86. 48	<i>arguere</i> V. G
<i>aquilus</i> V. G	<i>arcula</i> F. P	254. 24	<i>argumenta extrinsecus</i> If.
1372. 5	<i>arculata</i> F. P	254. 26	884. 7
<i>aquilus color</i> F. P	<i>arculum</i> F. P	254. 18	<i>argumentari & argumentis uti</i>
253. 33	<i>arculus</i> F. P	254. 11	V. G 1363. 28
<i>aquipensior</i> F. P	<i>arcuma</i> F. P	254. 33	<i>argumentaria</i> If.
253. 47	<i>arcumen</i> If.	12. 3. 41	861. 60
<i>aquistania</i> If.	<i>arcus</i> N	723. 21. V. G 1336. 49.	<i>argumentum</i> V. G 1353. 20. If.
1170. 59	If. Id. 1200. 15. If. Id.	1271. 25	1273. 21. If. 939. 22
<i>aquosus</i> V. G	<i>arcus celestis</i> If.	1147. 5	<i>argumentum ab antecedenti-</i>
1350. 40	<i>ardea</i> If.	1134. 56	<i>bus</i> If 883. 40
<i>aquulus</i> V. G	<i>ardere, concremari</i> N	620. 15.	<i>à causis</i> If.
1372. 7	<i>dolere vel irasci</i> N	620. 25. i-	<i>à comparatione</i> If.
<i>ara</i> V	<i>gnosceri</i> N	620. 15. <i>festinare</i>	<i>à coniugatis</i> If.
7. 58. If. 1197. 20			<i>à coniugatis primum</i> If.
<i>ara</i> V. G 1364. 36. & 43. If. 1320. 43			<i>à consequentibus</i> If.
43			<i>à contrariis</i> If.
<i>arabes</i> If.			<i>à differentia</i> If.
1038. 36			<i>ab effectis</i> If.
<i>arabia</i> If. Id. 1036. 39. If. Id.			<i>à genere</i> If.
1163. 3			<i>à nota</i> If.
<i>arabica</i> If.			<i>à partibus</i> If.
1222. 38			<i>à repugnantibus</i> If.
<i>arabicoles</i> F. P			<i>à simili</i> If.
253. 48			<i>à specie</i> If.
<i>arabici</i> If.			<i>à toto</i> If.
1014. 37			<i>argus</i> N
<i>arabicus sinus, qui & mare rubrum</i> If.			758. 50. F. P 254. 47
1153			<i>argutari loquaciter proloqui</i> N
<i>arabicus lapis</i> If.			623. 17. <i>subsilire</i> N
2111. 53			623. 31
<i>aracusia</i> If.			<i>argutum</i> vi F. P
1162. 20			254. 49
<i>arady</i> If			<i>argutum, andax</i> N 619. 41 la-
1037. 1			ium N
<i>aranea</i> V. G 1330. 15. N. 593. 5. If. 1105. 6			
<i>aranea genus piscis</i> If.			
1129. 1			
<i>aranea vermu aeris</i> If. Id.			
1126. 26			
<i>araneum</i> V. G			
1330. 15			
<i>aravath mons armonia</i> If. Id.			
1180. 8			

I N D E X.

rum N 619.46. malitiosum N	1067.33	Arse F.P	255.28	asperuum N 70450 exa	70450
619.42. paruulum N 619.45	7.67	Arfenicum if.	1294.55	ium N 622.31. insuauis N 622	622
sonans N 619.39		Arfincum F.P	1255.33	17 nocens N 622.30 non leue	622.30
Argutus if.	1067.33	Arfis if.	823.5	N 622.32	
Aricinus ager V	7.67	Arse unde dicta if.	823.5	asphodelus ifid.	1259.26
Aridum, acutum N 623.5. horri-	623.8	Artaba ifid.	1233.48	aspicere v. G	1349.56 v. G 13.8
cum N 623.5 lucidum N 623.8		Artabitta, quid? Ifid.	1107.43	aspicio V	43.23
proprie F.P 254.50 purum N	623.3	Artemisia if.	1256.42	aspiratio if.	8
723.7 sicum N	623.3	Artemo, if.	1787.52	asps: ifid.	122.43
Aries if. 984.10 if. 91139 if. 1111		Arteriaca medicamenta if.	921	asportare v. G	1362.37
27 V 17.59		26		assa N	526.59 F.P 135.46
Arilator F.P	254.54	Arteria v. G	1378.35 if 1094.34	assa nutrices N	515.16
Arietis nomen species de dit Ifid.		Arthritis if.	918.33	assecta v. G	1319.10 if 1069.13
1271.44		Artifices F.P	255.34	assecta unde: N	515.21
Arioli if.	1021.27	Artifex if.	1285.9 V 17.17	assecto N	518.25
Ariminum F.P	254.59	Articulata vox Ifid.	829.9. G	assenfi N	748.31
Arisa if.	1237.57	IO		assequi V.G	1350.25
Aristolochia if.	1257.8	Articuli V	67.23	asferere manu V.G	1376.32
Aritihmetica Ifid. 819. if. 874.25		Aritius F.P	255.37	aff res ifid.	1297.1 F.P 155
& 887.12		Artiuit pro artauit N	769.4	affessor N	518.26
Aritudo N	523.47	Artoieria if.	1012.5	affidius V. G	1371.39 ifid. 1069.
Arituus V	69.49	Artua N	592.26	affpondium V	28.14
Aromata if.	250.25	Artus N & 592.24. F.P	255.38 if.	affiratum apud antiquos F.P	
Arma if.	1268.54 & 59	IO96.46 & 53		48	
Arma proprie F.P	255.3	aruales fratres P L	802.31	affolet V.G	1355.15
Armata F.P	255.7	aruaia if.	1096.41	affulatum	524.22
Arma & armamentarium V		arundo v. G	1350.16 & 1248.49	affum V 39.43 N 5:7.7 V. G 1376	
22.16		aruspices if.	108131	7 if. 1314.14	
Armelausa if.	1300.41	aruspicina if.	1022.30	affumptina translatio ifid.	160
Armenia Ifid.	1166.35	aruum N	593.23 F.P 255.41	19	
Armeniacum malum if.	1244.1	aruus & aratonnes V	8.4	affyria if.	115.27
Armenij Ifid.	1016.2	aruus ager if.	1203.58	affyrij if.	1038.12
Armenius Ifid.	1039.37	arx V	25.23	affyriorum imperium if.	1055
Armenta V 17.46 N 591.74. v. G		aryena F.P.	255.42	13	
1164.46		asa if.	995.20	astra ifid.	908.6
Armentum F.P 255.12. if. 1270.12		asap if.	999.53	astrion if.	1120.50
if. 1111.10. & 14		ascalon if.	1125.50	astrologi if.	1021.49
Armiger if.	1068.2	ascalonia if.	1261.42	astrologia if.	901.50
Armilla if. 1038.21 & 27 F.P 255		ascarida if.	1127.17	astronomia if.	819 if 902.13. &
15		ascia Ifid.	1297.43	48 if. 874.32	
Armillum N 294.7 F.P 255.20 N		ascellus V	14.35	astrofus if.	1069.12
325.22		asenei if.	1036.60	astruere V.G	1346.60
Armilusstrum V	25.37	aser if.	907.16	astabar if.	1036.32
Armilusstru V 34.23. F.P	255.22	Asia N 9.16 Ifid. 116.12 &	1165.58	asteriscus if.	834.41
Arna F.P	255.25	asia minor if.	1434.30	asteriscus cum obelo if.	835.1
Arnoglossos If.	1217.2	astatici	1436.34	astures Ifid.	1118.30
Arquati v. G	1336.51	astina		astu V.G	1380.10
Arquati quid? N	923.24	astini Arcadici unde dicti Ifid.		34	
Arquatus N	505.42	1113.50		astutus F.P	255.56. if. 1067.31
Arquites F.P	285.26	astini	1426.52	asymbeton if.	846.37
Arquis N	723.22. v. G 1336.50	astinus & asillus if.	1113.36	astysimus if.	850.55
Arra Ifid.	932.6	asparag V	18.51	atat V.G	1376.57
Arabo V	28.52. if. 1065.16	asparagus P.F	251.44	atanuuium F.P	251.59
Arriani Ifid.	1013.37	asparagus if.	1262.6	atauus F.P	256.2. if. 1044.10
Arrogans N	705.12 If. 1068.13	asper	1472.26 v. G 1351.24	Atta	1440.58
Arrogantia v. G	1332.54	aspere	1472.26 v. G 1351.24	aura F.P	56.18
Arrogatio v. G	1377.60	aspere v. G	897.34	attam F.P	256.22
Arrens	1408.2	aspora vox if.	897.34		
Arrentij	1425.36	asporiter N	777.41		
Arse Ifid.	817				

INDEX.

<i>A thalia</i> If.	995.23	<i>Audiendi sensus</i> N	746.35	<i>aureas dicebantur fienos</i> F.P.	257.6
<i>A thena</i> If.	1188.18	<i>Audis</i> V	43.31	<i>Aureax</i> F.P.	257.8
<i>A thena</i> L	65.59	<i>Auditus</i> N	591.52 If. 1091.35	<i>Aurelia familia</i> F.P.	257.11
<i>Athenopolita</i> V	65.60	<i>Audisistavi</i> F.P.	256.37	<i>Aurelij, auselij</i>	1427.6
<i>Athenienses</i> V	65.59	<i>Aucta</i> F.P.	256.27	<i>Aures</i> If.	1093.36
<i>Atblas cur mons dictus</i> If.	1181.4	<i>Auellana</i> If.	1245.49	<i>Aurichalcum</i> F.P.	257.17. if. 1127
<i>Atbos mons</i> If.	1180.26	<i>Auellana</i> V G	1365.12	II	
<i>A³ p³ u³ d³</i> If.	871.12	<i>Auem specere</i> V	41.21	<i>Auriga</i> If.	1277.17
<i>A ij</i>	1475.60	<i>Auena steriles</i> V.G	1347.43	<i>Auriga Erichtonius</i> If.	912.37
<i>Atomi quid vocantur</i> If.	1143.15	<i>Auentinum</i> V	9.40	<i>aurigatur</i> N	521.6
<i>Atomi in corpore</i> If.	1143.27	<i>Auentinus raons</i> F.P.	256.38	<i>Aurigo quidif.</i>	920.7
<i>Atomi in tempore</i> If.	1143.34	<i>Auere</i> F.P.	256.41	<i>auripigmentum</i> If.	1294.56
<i>Atomus</i> If.	1143.49	<i>Auerna</i> N	490.25	<i>Auris</i> If.	980.46
<i>Atomus in numeris</i> If.	1143.42	<i>Auerus lacus</i> If.	1155.13	<i>Auritus</i> F.P.	257.22
<i>Atra bilis</i> F.P.	256.4	<i>Auernus</i> If.	490.22	<i>Aurora</i> If.	940.16
<i>Atramentum</i>	1295.26	<i>Auerrancus</i> V	58.14	<i>Aurum</i> F.P.	257.24. if. 1124.59
<i>Atratus</i> If.	1069.16	<i>Auerrancare</i> V	58.13	<i>Ausculari</i> F.P.	257.33
<i>Atricij</i>	1427.9	<i>Aues</i> F.P.	256.45	<i>Ausculare</i> V 41. 37. <i>audire</i> N.	
<i>Atri dies</i> N	525.8	<i>Aues unde dicuntur</i> If.	1133.21	623.48. <i>obsequi</i> N 623.43. <i>spe-</i>	
<i>Atriplexum</i> F.P.	256.7	<i>Auferre</i> N 721.40 V.G.	1355.21	<i>ctare</i> N 623.51. <i>videre</i> N <i>ibid.</i>	
<i>Atrium</i> V	27.1. If. 1194.56	<i>Auferre</i> V G	1334.32	<i>Ausonia</i> F.P.	257.36
<i>Atrium proprie</i> F.P.	256.8	<i>Augendes</i> V.G	68.20	<i>Auspex</i> If.	1069.10
<i>Atrophia</i> If.	918.38	<i>Augere</i> N	708.51	<i>Auspiciu</i> N	747.50
<i>Atroces</i> F.P.	256.14	<i>Augificat</i> N	526.22	<i>Auspicia unde dicta</i> If.	1021.42
<i>Atrox</i> N	526.25. If. 1069.3	<i>Augur</i> F.P.	256.47. 1439.43	<i>Auspicium</i> V.G	1338.3. F.P. 25.
<i>Atrum, nigrum</i> N	621.33	<i>Augura</i> N	718.54	<i>Auster</i> If.	1148. 20. & 24. 35. N
<i>Attendere</i> N 523.29. <i>intendere</i> N	618.46	<i>Auguraculum</i> F.P.	256.50	<i>Auster</i> If.	1148. 20. & 24. 35. N
<i>Attentus</i> If.	1069.29	<i>Augures</i> If.	1021.37	<i>Austerus</i> V.G	1333.43
<i>Attica colum. quintum genus</i> If.	1292.23	<i>Auguria aurium</i> If.	1022.26	<i>Austra</i> If.	1325.38
<i>Attici cognomen</i>	1432.48	<i>Augurinus</i>	1438.49	<i>Australis circulus</i> If.	903.47
<i>Attificat</i> F.P.	1246.24	<i>Augurium</i> N " 725.58 V.G	1538.4	<i>Australis motus</i> If.	903.13
<i>Attiger</i> N	526.16	If.	1021.44	<i>Australis plaga</i> If.	904.29
<i>Attily</i>	1415.43	<i>Auguro</i> N 748.18	<i>auguror</i> V.G	<i>Australis polus</i> If.	1145.14
<i>Attinge pro attinga</i> F.P.	256.26	1365.1 V 3		<i>Austrafricus</i> If.	1148.47
<i>Atollens</i> If.	1068.11	<i>Augustum marmor</i> If.	1213.39	<i>Austrafricus</i> If.	1148.47
<i>Attollere, afferre</i> N 623.37	<i>agge-</i>	<i>Augustus</i> F.P.	256.531. 439.41	<i>Austrafricus</i> If.	1148.47
<i>rare</i> V.G	1350.43	<i>Augustus nomen imperij</i> If.	1046	<i>Austrum est dicere</i> N 618. 13.	
<i>Attollere: erigere</i> N 623.35	<i>fundere</i> N	45		<i>Spere</i> N	618.22
<i>Attollens</i> If.	623.35	<i>Auaria secreta</i> If.	1241.41	<i>Autumnis</i> N	523.38
<i>Attonitus</i> If.	1069.30	<i>Auidum</i> V.G	1343.38	<i>Autumnus</i> F.P.	257.45. N 589.
<i>Auariter pro auaro</i> N	771.38	<i>Auidus</i> N 732.55 F.P.	256.57 V.G	47. If. 942.14	
<i>Auarum</i> V.G	1343.38	1372.16 If. 1068.23		<i>Autunus occiduo datur</i>	942. 30
<i>Auarus</i> N 733.54 V.G	157.18 If.	<i>Auile</i> V	68.34	<i>Auunculus</i> F.P.	257.48
1068.26		<i>Auilla</i> F.P.	256.60	<i>Auus</i> F.P.	257.54. If. 1054.17
<i>Auau</i> V.G	1368.60	<i>Auis stagnensis</i> If.	1138.1	<i>Auxiliares</i> F.P.	258.2
<i>Auctarium</i> F.P.	256.28	<i>Auim nomina multa</i> If.	1133	<i>Auxiliatum</i> N	525.27
<i>Auctio</i> PL	804.34	42		<i>Auxilium</i> V 16.42. N 717.48. V.	
<i>Auctor</i> F.P.	256.31 If. 1067.16	<i>Auim nomina ab acumine o-</i>		G. 1332.32	
<i>Auctio</i> F.P.	256.31	<i>culorum</i> If.	1137.46	<i>Auxilia</i> F.P.	258.6
<i>Aucupari</i> N	747.4	<i>Auim nomina a sono vocis</i> If.	1133.42	<i>Axamenta</i> F.P.	258.7
<i>Audacia</i> N 733.2 F.P.	256.34	<i>Aula</i> If.	1194.54	<i>Axare</i> F.P.	258.13
- V.G	1379.24	<i>Aula vel olla</i> N	791.1	<i>Axe adglomerari</i> F.P.	258.14
<i>Audacia fiducia</i> N 621.30	<i>re-</i>	<i>Aula</i> F.P.	257.1	<i>Axilla</i>	1440.56
<i>merita</i> N	621.28	<i>Aulana</i> N	787.31 If. 1304.31	<i>Axim, pro egerim</i> N	763.56
<i>Audacias pluraliter</i> F.P.	256.35	<i>Auli</i>	1405.34. 133.8	<i>Axis</i> Ifid.	903.38
<i>Audax</i> V.G 1329.22 If.	1069.14	<i>Aumarium</i> PL	806.29	<i>Axis, quem Graci & uava dicunt</i>	258.16
<i>Audentia</i> N	733.2	<i>Aura</i> If. 1149.17	<i>adaustus</i> N 623	<i>Axiuosi</i> F.P.	258.21
<i>Audentia, audacia</i> V.G	1343.44	24. <i>uentorum vis</i> N	623.21	<i>Axungia</i> Ifid.	1314.28
<i>Audibo pro audiam</i> N	769.8	<i>Auraria</i> If.	1225.29	<i>Azarias</i> If.	995.25. & 999.48
		<i>Aurea pecunia</i> If.	1225.26	<i>Azia</i> If.	999.52
				<i>Azymus panis</i> If.	1313.82

INDEX.

B					
Abel lfid.	296.2				
Babylonia regionis caput					
Babylon if.	1162.60				
Babylonis fundator qui if.	1184.				
35					
Baburrus if.	1070.25				
Bacar F.P	258.26				
Bacchanalia N	759.52. F.P	258			
27					
bacchani N	127.57				
Bacchia if.	1329.4				
Bacchius if.	830.31				
Bacchus V	56.38				
bacillus if.	1324.2				
bacillum N	57.49				
bacrio genus vasis F.P	218.28				
Bactria If.	1164.54				
bactriani if.	1036.8. if. 1037.60				
bactriani lapides if.	1215.14				
badrus if.	1185.15. if. 1157.8				
baconus if.	1323.59				
badus N	528.44				
badius color if.	1114.45				
baionula if.	1322.38				
baiulare N	528.17				
baiuli F.P	258.39				
baiulum N	528.55				
Balaam if.	994.7				
Balac If.	994.6				
Balanites if.	1222.27				
balas if.	993.30				
balana nomen. unde F. P	258.32				
balantra vae if.	1240.27				
balatrones F. P	258.37				
balbe N	528.50				
balbi	1440.29				
balbus If.	1070.19				
balbatre N	528.58				
balcares insula If.	1179.7				
balcaris	1434.33				
balena If.	1128.18				
balista N	798.46				
balinea V	85.34				
balista If.	1271.33				
balnea N	594.8				
balneum V	20.44				
baltheus if.	1509.38				
balshanum arbor If.	1252.16				
balsamum V. o.	1365.5				
balteus N	594.15				
Baptismus If.	973.6				
bar If.	1001.27				
Barach If.	994.19				
barachia If.	999.60				
barathrum F.P	258.40. If. 1182.				
45					
barba If.	1093.34. V. G	1365.8			
barbara locutio V. G	1332.28				
barbaricum F.P	258.50				
barbari F.P	258.43				
barbarismus If.	842.10. V. G				
1332.28					
barbarolexi If.	842.23				
barbatus	1440.46				
barbula	1440.47				
barca If.	1286.2				
bardum N	488.34				
bardus F.P	258.52. V. G	1372.22			
Bapcia quid dicitur If.	1052.13. if.				
833.23					
baripros if.	1219.17				
Barium vrbs Italia F.P	258.59				
Barnabas If.	1003.1				
barones If.	1052.2				
Barraba If.	1003.28				
barrire F.P	259.2				
Bartholomaeus If.	1002.29				
basanites If.	1213.49				
basanites lapides If.	1213.14				
basen N	528.41. If. 1200.28. If.				
1292.24					
basia V. G	1356.50				
basilica quid vocabantur If.					
1197.11					
basilica vna if.	1240.32				
basilicum F.P	259.5				
Basiliidiani if.	1011.4				
basiliscus If.	1122.13. F.P	259.6			
basterna if.	1313.53				
batin if.	1298.45				
batiola N	792.29				
batrachites if.	1212.28				
Batus F.P	252.10. if. 1235.30				
beatus V	17.7. if. 1069.46. V. G				
1331.44					
Beelfegor, simulacrum ignomi-					
ma if.	1025.17				
Boelzebub if.	1025.22				
behemor If.	1025.29				
Bel. idolum Babylonicū if.	1025.5				
Belgis ciuitas Gallia If.	1170.54				
belial If.	1025.27				
bellanur N	750.17				
bellarium F.P	259.11				
belli pugna & pralij differentia					
if.	1265.60				
bellicrepa F.P	259.13				
bellioris est meliorū N	527.26				
bellitudo ver. 113.3. F.P	259.17				
bellona V. 14.4. F.P	259.18				
bellosum N	529.18				
bellua N	740.12				
bellule F.P	259.22				
bellum N	730.7. V. G	1333.4. V. G			
1241.19					
bellum unde F.P	259.2				
bellum, duellum vocatum If.					
1266.6					
bellum pugna N	624.49. melius.				
N 624.50 prudens N ibid. ele-					
gans N ibid. tuor & tuer					
villam V	48.28				
belluus F.P	259.26. 1431.44				
belcurus If.	1218.54				
Benacus Lacus If.	1155.7				
beneficiarij V. G	1372.49				
beneficiarij milites F.P	259.27				
beneficium dare N	694.28				
beneficus if.	1070.3				
beneuentum F.P	259.31				
beneuolus If.	1070.5. V. G	1360.6			
Beniamin If.	97.70				
benigniter, pro benignè N	771.33				
benignus if.	1069.55. F.P	259.35			
benna lingua Gallica F.P	259.				
38					
Berenice if.	1187.45				
berillus If.	1215.29				
bes V	28.39. F.P	259.41			
Bessi barbari fuerunt if.	1042.2				
bestia unde dicta If.	1116.15				
bestiarum vocabulum quibus					
proprie conuenit if.	1116.11				
beta if.	1261.50				
betere est ire N	527.20				
Bethel if.	1186.14				
Bethleem Iuda if.	1186.23				
Betica prouincia if.	1171.14				
Betis fluius if.	1158.54				
bibere N	739.19				
bibiones lfid.	1142.9				
bibliotheca F.P	259.44.				
bibliotheca unde if.	956.28. if.				
1271.18. if. 1197.58					
bibliotheca veteris testamenti					
if. 956.31					
bibula papirus if.	959.53				
biceps N	739.56				
biceffs V	28.22				
bicinium ifid.	970.14				
bidella if.	1251.14				
bidens F.P	259.48. N	513.16. V.			
G. 130.51					
bidentes N	513.6. V. G	330.52			
bidentes quid vocantur if.	1111				
19					
bigamus if.	1065.3				
bige if.	1277.60.				
bigener equus if.	1115.22				
bigenera animalia F.P	259.52				
bigne F.P	259.6				
bilbit F.P	259.58				
bilinges brutales F.P	259.60				
biliosus if.	1070.23				
bilis F.P	260.3				
binomius F.P	260.5				
binum N	528.47				
biothadarus if.	1070.25				
bipennis N	528.29. if. 1297.36.				

INDEX.

<i>Biremes</i> If.	1286.21	<i>Bonus</i> N 744.40. If. 1069.51. V.	<i>Buccinator</i> V	42.15
<i>birrus</i> If.	1303.10	C. 1334.38. V. G 1358 6	<i>Bucco</i> if.	1070.21
<i>biria</i> If.	1187.15	<i>Booz</i> if.	994.34	261
<i>bis genitus</i> If.	982.15	<i>Borealis motus</i> If. fid.	903. 2	<i>Buceria boum greges</i> N
<i>bisera</i> F.P	269.7	<i>Boreus</i> fid.	903. 47	29.13
<i>bissillum</i> V	22.15	<i>Borio promontorium</i> If.	1179.42	<i>Bucerum</i> F.P
<i>bisextus</i> If.	967.21	<i>Borrea</i> N	111. 8	261.11
<i>Bithynia</i> If.	1188.4	<i>Boos</i> If.	112.58	<i>Bucina</i> if.
<i>bithynicus</i>	1435.32	<i>Bosphorus Thracius</i> if.	1152.17	1468.15. & 35
<i>bitionses</i> F.P	260.10	<i>botanicum</i> if.	922.6	853.18
<i>Bitunia</i> If.	1166.6	<i>boitax</i> if.	1124.45	1456.56
<i>bitumen</i> If.	1207.59	<i>botulus</i> F.P	260.39	357.35
<i>biturica una</i> If.	1240.20	<i>bovantes</i> V	58.28	261.12
<i>bituitas</i> N	518.30	<i>bovem bidentem dicunt</i>	F.P	261.18
<i>bituum</i> If.	1206.22	260.41		261.13
<i>Bituntium</i> If.	1188.10	<i>boverum</i> V	71.30	<i>Bulina</i> F.P
<i>Bitunigena regio</i> if.	1172.9	<i>bovenstores qui</i> N	528.34	<i>Buphratmos</i> if.
<i>blasi</i>	1440.30	<i>bovinnator</i> F.P	260.43	1459.51
<i>blandicella</i> F. P	260.11	<i>bovile</i> V	68.32	<i>Buprestis</i> if.
<i>blandimentum</i> N	594.24	<i>Beda quid</i> if.	1019.28	21.13
<i>blanditer, pro blandè</i> N	771.27	<i>bovea</i> N	528.12	<i>Burdegalis</i> if.
<i>blanditus labor</i> Ver.	116.11	<i>boya</i> if.	935.3	1190.1
<i>blandus</i> If.	1970.10	<i>braca</i> if.	1300.46	1216.2
<i>blangiana</i> If.	1042.28	<i>brachium unde</i> F.P 260.44. If.	982.38. & 1095.11	101.57
<i>blasio</i>	1440.38	<i>Bex</i> If.	833.28	<i>Burgarij unde dicti</i> if.
<i>blatteum</i> If.	1305.46	<i>bracile</i> if.	1310.1	1041.36
<i>blaterare</i> F.P 260.13. N 528.6.		<i>bractea</i> if.	1215.8	<i>Burgundionum unde</i> if.
PL 803.14		<i>branchos</i> If.	917.58	<i>Burgundionum gentis nomen</i> if.
<i>blatis & blateras</i> N	508.2	<i>brassica</i> V	18.50 F. P	
<i>blata</i> If.	1140.58	<i>braxea</i> if.	1310.46	<i>Buris</i> if.
<i>blennos stultos esse</i> F.P	260.16	<i>braxea</i> If.	132.6	<i>Bura</i> N
<i>blesus</i> If.	1070.21	<i>breve à Graco</i> F.P 260.49. V.G	1331.55	<i>Burratica potio</i> F.P
<i>blitea inutilis</i> N	529.10	<i>breves syllaba</i> if.	829.24	<i>Burranicum</i> F.P
<i>blitum</i> F.P 260.19. N 795.+. If.		<i>brevis</i> V.G	1361.55	<i>Burrum</i> F.P
1261.51		<i>Britannia</i> if.	1174.13	<i>Bustum</i> F.P 261.34. V.G 1367.3
<i>boa serpens aquatilis</i> F.P 260.22		<i>Brittones</i> if.	1042.53	<i>buteo</i> 1436.45. genus anni F.P
<i>boare</i> F.P	260.25	<i>Bronci</i> N	497.17	261.41
<i>boarium</i> F.P	260.26	<i>Brouia</i> if.	1213.13	<i>Butubata</i> F. P
<i>boas anguis</i> If.	1124.9	<i>brucus</i> if.	1124.41	594.22
<i>bocas genus pisci</i> F.P	260.28	<i>bruma</i> V	31.57	<i>Buxum</i> N
<i>bocca boues marini</i> If.	1128.29	<i>bruma unde dicta</i> F.P 260.50.	260.50.	<i>Buxus</i> if.
<i>Bxotia</i> if.	1168.47	If. 942.18		1299.51
<i>boicus ager</i> F. P	260.32	<i>Brundisium</i> F.P	260.51	<i>Byssina vestis</i> if.
<i>boia genus vinculorum</i> F.P 260.		<i>Brundisium</i> If.	1188.45	1299.51
30		<i>Bruteri</i> if.	1042.28	
<i>bombicina vestis</i> If.	1299.44	<i>Brusiani</i> F.P	260.55	<i>Caballus</i> N
<i>bombitatio</i> F.P	260.35	<i>Brutiana parma</i> F.P	260.53	<i>Caballus unde dictus</i> if.
<i>bombix vermis frondium</i> If. 1126		<i>Brutum</i> N	517.31	532.21
50		<i>Brutum quid dictum</i> F.P 260.59	260.59	
<i>bona</i> F.P 250.37. If. 931.18. V.G		<i>Brutus</i> if.	1070.11. 431.40	
1364.1		<i>Buas</i> N	529.21	
<i>bona omnia habere</i> V.G 1338.10		<i>Bubalus</i> if.	1113.13	<i>Cadmea terra</i> F.P
<i>bona pradta</i> V.G	1364.11	<i>Bubinare</i> F.P	260.60	261.53
<i>boni</i> V.G	1374.6	<i>Bubo</i> VI.4.37. N 594.3. if. 1136.37	528.38	<i>Cadmia</i> if.
<i>bonissimum & malissimum</i> V.		<i>Bubulcarenare</i> N	1433.28	<i>Caduca auspicia dicunt</i> F.P 261
71.45		<i>Bubulcus</i>	261.5	
<i>bonitas</i> V.G	1360.14	<i>Bubleum</i> F.P	261.6	<i>Caduceus</i> N
<i>bonitas & malius</i> V	71.44	<i>Buccina</i> F.P		782.14
<i>bonorum possi.</i> (Sio If.	931.27			34.565
<i>Bonostani</i> If.	1014.6			<i>Caducum</i>

INDEX.

<i>caducum</i> if.	1243.50	<i>caia</i>	1415.30	<i>calliferunt pro occaluerunt</i> N	
<i>caducus</i> if.	1072.13	<i>caius</i>	1405.38	534.17	
<i>cadu</i> N	791.38 if. 1233.38	<i>calabra</i> V.G	1372.42	<i>callitriches</i> If.	1119.51
<i>caeca vox</i> if.	897.36	<i>calamitas</i> V.G	1358.46	<i>catones</i> F.P	262.55
<i>caeca gemma</i> if.	1223.36	<i>calamistrati</i> If.	1324.53	<i>calorum proprietates</i> N	518.18
<i>caecilij</i>	1419.22	<i>calamistratus</i> If.	1071.56	<i>calor</i> N	597.15
<i>caecula</i> if.	1124.58	<i>calamistri</i> V	22.22	<i>calpar</i> N	793.22
<i>caeculanti</i> F.P	26.59	<i>calamistrum</i> N	793.5 If. 1324.21	<i>calpar, vinum noui</i> F.P	262.60
<i>caecum vallum</i> F.P	262.7	<i>calamiosum</i> N	501.55	<i>calpes mons</i> if.	1180.30
<i>caecum intestinum</i> if.	1100.51	<i>calamus</i> If.	951.27 & 898.15 & 691.33	<i>calpurnij</i> F.P	265.4.14.16.30
<i>caeculus</i> F.P	262.3	<i>calamus aromaticus</i> If.	125.5	<i>caliula & crocotula</i> N	793.49
<i>caecus</i> N	736.52 if. 1072.10. 1440	<i>calantica</i> N	787.20	<i>caluaria quid dicta</i> if.	1091.59
<i>caequiunt</i> N	532.19	<i>calasps tunica genus</i> F.P	262.35	<i>calui</i>	1459.53
<i>caedem ex Graco diti</i> F.P	262.6	<i>calathos dicitur a sillos</i> F.P	262.39	<i>caluitur</i> N	486.56
<i>caedere verberibus dedere</i> N	638	<i>calatores</i> F.P	262.40	<i>calūnia quid?</i> N	633.43 & 933.25
32. <i>excidere</i> N	638.34	<i>calatorum</i> if.	1306.1	<i>calliditas</i> N	63.44
32. <i>occidere</i> N	638.42	<i>calbei</i> F.P	262.43	<i>calumniator</i> If.	1071.9
32. <i>mastrare</i> N	638.43	<i>calcar</i> N	738.23	<i>calx</i> N	596.57 finis N 930.36
32. <i>immolare</i> N	638.48	<i>calcare</i> N	691.16	<i>calx viua</i> if.	1210.31 & 1291.59
32. <i>consumere</i> N	638.55	<i>calcearia</i> ifid.	1326.33	<i>calydonia</i> V	49.24
<i>caedita taberna</i> F.P	262.12	<i>calces</i> F.P	262.76	<i>cama</i> if.	1321.35
<i>calassa</i> F.P	262.14	<i>calces à calcando</i> N	499.21	<i>camara & camuri boues</i> F.P	263.6
<i>calata vasfa</i> if.	1318.11	<i>calcearia</i> V	68.40	<i>camara dicuntur</i> Ver.	116.46
<i>calare</i> N	719.32	<i>calciamentum</i> Ifid.	1310.44	<i>camasa</i> If.	1042.18
<i>calare & intus tegere</i> N	688.3	<i>calciamenta</i> if.	1310.27	<i>cameleon</i> If.	1118.7
V.G	1340.53	<i>calcitrones</i> N	508.21	<i>cameleon pardus</i> If.	1118.13
<i>calata vasfa</i> if.	1290.21	<i>calcofanus</i> if.	1222.25	<i>camelus</i> F.P	263.3
<i>calatum</i> If.	1144.28	<i>calculatior</i> if.	1071.11	<i>camelopardalis</i> V	18.20
<i>calla</i> F.P	262.19	<i>calcut: quid vocati</i> if.	1282.36	<i>camelus</i> V	18.19 If. 1173.19
<i>callesia auguria</i> F.P	262.15	<i>calculi ordinarij</i> if.	1283.20	<i>camene musa</i> F.P	263.10
<i>cali</i> V	62	<i>calculi. vrgi</i> if.	1283.20	<i>camera</i> If.	1199.55
<i>calibem dictum</i> F.P	262.17	<i>calculus</i> if.	1209.52	<i>camerum</i> N	499.59
<i>calum</i> V	6.7 & 15 & 595.38	<i>calcus</i> If.	1230.45	<i>camilla</i> V	51.18
<i>calum caeli Domino</i> if.	979.42	<i>calculus</i> if.	918.54 if. 1110.8	<i>camillus</i> F.P	263.13. 1432.31
<i>calumen</i> N	535.32 N 595.38	<i>calcularium</i> as If.	1217.43	<i>caminus</i> if.	1289.40
<i>cana</i> F.P	262.21. V.G 1372.50	<i>caldius calidissimum</i> V	71.43	<i>camissa</i> If.	1298.21
<i>cana Domini</i> ca if.	569.21	<i>calicata edificia</i> F.P	262.47	<i>camissa</i> if.	1300.43
<i>canacula dicuntur</i> F.P	262.24	<i>calices</i> N	792.51	<i>campana</i> If.	1230.40
V.G	1372.52	<i>calices & calathi</i> If.	1319.6	<i>campania</i> if.	1170.40
<i>canaculum</i> V	27.7	<i>calicula caliga</i> if.	1311.8	<i>campans</i> N	78.10
<i>canobium</i> if.	1196.37	<i>caligarius</i> if.	1310.53	<i>campanum</i> as If.	1227.46
<i>canoniarū causa</i> F.P	262.25	<i>caligarij</i> V.G	1360.57	<i>capestria quid dicitur</i> If	1299.15
<i>casar</i> F.P	262.27. 1436.50 & 59	<i>caligarij</i> V.G	1147.53	<i>capestria</i> If.	1309.38
<i>casar Augusta</i> If.	1190.6	<i>caligo</i> If.	262.47	<i>campus</i> V	7.40 If. 1181.24
<i>casarea Mauritania</i> if.	1190.40	<i>calum antiqui pro clam</i> F.P	262	<i>camuri</i> V.G	1365.15
<i>caesares</i> N	899.1	49		<i>canus</i> if.	1326.19
<i>caesarij</i> F.P	262.30	<i>caliptra</i> F.P	262.51	<i>cana graci: nos canistra</i> F.P	263
<i>caesaries quid & unde vocata</i> if.		<i>calisto</i> If.	912.43	14	
1092.8		<i>calix</i> F.P	262.53	<i>canabum</i> If.	1304.58
<i>caesarum nomen unde ortum</i> if.		<i>callaica</i> if.	1215.57	<i>canalicola</i> F.P	263.16
1046.20		<i>callacus</i>	1434.36	<i>cāalis lapis</i> if. 1200.47 N	596.12
<i>caesium</i> N	789.1	<i>calleo</i> V.G	1380.4	<i>canatim</i> N	505.54
<i>caso</i>	1405.36. 1411.3	<i>callet. sciz</i> N	630.38	<i>cancer</i> if.	911.51
<i>casones</i> F.P	262.31. 1399	<i>callet à callositate</i> N	630.12	<i>cancer morbus</i> if.	920.11
<i>casonij</i>	1425.5	<i>callidum</i> if. 1071.3. feruens N	634	<i>canceri</i> F.P	263.18 if. 1. 31.30
<i>castus</i> F.P	262.32 V.G 1365.53	23. <i>ferox & 634.25 incōsultum</i>	634.27	<i>candacus</i> V	59.4
<i>catas</i> if.	963.42	N 634.25	<i>cisatum</i> N	<i>cantitas</i> V	42.3 F.P 267.22 N
<i>caius</i> If.	991.40	<i>velox</i> N	634.28	597.33 if. 1321.39	
<i>caius</i> If.	991.60	<i>callidus</i> if.	1071.2	<i>candet, ignium est</i> N	616.10
<i>caiani</i> If.	1011.49	<i>callis</i> N	595.53 If. 1206.13		

INDEX.

<i>candidum est</i> N	636.12	<i>nire</i> N	627.16	<i>complecti</i> N	<i>carceres</i> quid? if.	935.11.1277.8
<i>candescere</i> if.	1104.52		628.13	<i>delectare</i> N	V. G	1365.42
<i>candida membrana</i> if.	960.31	<i>capescere, perficere</i> N	635.55	<i>im-</i>	<i>carchedonius</i> if.	1221.29
<i>candida cretæque toga</i> if.	1302.15	<i>mittere</i> N	635.58	<i>reicere</i> N	<i>carchesia</i> N	793.91f.1237.16
<i>candidissimum</i> V	63.12		635.60		<i>carcina</i> if.	1222.56
<i>candidus</i> V	ibi.	<i>capi, propitiari</i> N	627.24		<i>cardamomum</i> if.	1253.49
<i>candidum plumbum</i> if.	1229.13	<i>capidulum</i> F.P	273.39		<i>cardiace</i> if.	916.2.503.57
<i>candidum esse</i> V. G	1365.10	<i>capillata vel capillaris arbor</i>			<i>cardines mundi</i> if.	1143.9
<i>candidum</i> V. G	1327	F.P 263.41			<i>cardines</i> if.	1145.9
<i>candidus color</i> if.	1072.7	<i>capilli quid vocati</i> if.	1092.3		<i>cardo</i> N	597.36 if. 1199.25 &
<i>candidus color</i> if.	1174.54	<i>capistrum</i> if.	1326.24			1204.3
<i>cauenta</i> F.P	263.24	<i>capitulum</i> F.P	263.44		<i>carduelis</i> if.	1139.49
<i>canephora</i> F.P	263.25	<i>capitulum deorum</i> F.P	263.44		<i>carduus</i> if.	1262.13
<i>caes</i> V	51.9	<i>capitulum</i> V	22.32 N 504.37		<i>carenum</i> if.	1317.4
<i>canica</i> F.P	263.27 N 533.31		46		<i>carere</i> N	746.40
<i>canicula</i> V	14.56	<i>capitulis lucus</i> F.P	263.49		<i>carica</i> if.	1245.1
<i>canicula stella</i> if.	910.47	<i>capitulum</i> as F.P	263.51		<i>carica</i> if.	1166.33
<i>canis</i> V	18.7 if. 1119.4	<i>capitella</i> if.	1291.23		<i>cariceum</i> N	494.47 if. 1242.53
<i>canistrum</i> if.	1321.8	<i>capitulum quid</i> if.	969.18		<i>carina</i> if.	1286.49
<i>canis</i> if.	1104.53	<i>capitulum</i> V	22.39 N 790.44		<i>carina</i> N	1014. V 10.19
<i>canitudinem pro canis</i> F.P	263	<i>capitolia</i> if.	1200.40		<i>carinantes</i> F.P	264.13
29		<i>capitolium</i> V	9.24		<i>carissa</i> F.P	264.21
<i>canitudo</i> N	530.17	<i>capitolium vetus</i> V	26.32		<i>carissus</i> if.	1260.24
<i>cannensis cursor</i> F.P	263.51	<i>capitolinus</i>	1407.42		<i>caris</i> if.	852.9
<i>canon</i> if.	962.33	<i>capitones</i>	1439.46		<i>carmen</i> if.	1036
<i>canon generalium conciliorum</i> if.	971.38	<i>capitulares</i> if.	1307.23		<i>carmentis sue carij</i> if.	32.41
<i>canones evangeliorum</i> if.	961.54	<i>capitulum</i> V	62.45 if. 1307.22		<i>carmentalia</i> V	50.51
<i>canopia</i> if.	1164.46	<i>cappa</i> if.	1307.24		<i>carmina</i>	964.6
<i>canta pro cantata</i> F.P	263.32	<i>cappa</i> F.P	263.52		<i>carmina cyclica</i> quid? if.	53.38
<i>cantabri gens Hispan. a</i> if.	1043.37	<i>cappadocia</i> if.	1165.48		<i>carminari</i> V	532.29
<i>cantharus</i> N	792.17	<i>cappadoces</i> if.	1057.15		<i>carneales</i> N	68.40
<i>cantharida vermis terrenus</i> if.	1126.42	<i>cappari</i> if.	1262.8		<i>carneria</i> V	1072.26
<i>cane</i> V	50.23	<i>capra dicta</i> F.P	263.54.1434.1		<i>carpentarius</i> if.	1296.37
<i>cantherius</i> F.P	263.33	<i>caprarij cognomen</i>	1432.9		<i>carpere attenuare</i> N	226.59
<i>cantica anticorum</i> if.	951.19	<i>capreoli</i> F.P	263.57		<i>carpere</i> N	626.60
& 953.13		<i>capricorni figura</i> if.	912.18		<i>carpere</i> N	627.4
<i>canticum</i> if.	970.30	<i>caprificus</i> if.	1245.15		<i>carpere</i> N	627.12
<i>canticum Psalms</i> if.	970.36	<i>caprilla</i> F.P	263.59		<i>carpere</i> N	627.12
<i>cantor</i> if.	105.50	<i>caprillus</i>	1416.51		<i>carpere</i> N	627.12
<i>cantus</i> F.P	263.36	<i>caprioli</i> if.	1239.42		<i>carpere</i> N	627.12
<i>cantus</i> if.	897.17	<i>caprona</i> N	455.1		<i>carpere</i> N	627.12
<i>canum votus</i> N	532.35	<i>caprona equorum iuba</i> F.P	264.2		<i>carpere</i> N	627.12
<i>canus color</i> if.	1154.57	<i>caprunculum</i> F.P.	264.3		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capanea quid</i> if.	1202.30	<i>capra</i> F.P	264.4		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	487.57	<i>capris</i> F.P	264.6		<i>carpere</i> N	627.12
<i>caperata frons</i> V	58.60	<i>caprus</i> if.	1071.50		<i>carpere</i> N	627.12
<i>caperatum</i> F.P	263.37	<i>capra</i> F.P	264.9 if. 1189.3		<i>carpere</i> N	627.12
<i>caper</i> Ver.	116.26	<i>capularis</i> N	485.59 PL. 804.18		<i>carpere</i> N	627.12
<i>caper & capria</i> if.	1111.49	<i>capus</i> N	485.54 if.		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere, impedire</i> N	625.39	<i>capulum</i> F.P	264.13 N 485.54 if.		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39		1326.32		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>capulum</i> if.	1169.13 & 1322.56		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>capus</i> if.	1138.25		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>capus</i> F.P	264.16		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>carabus</i> if.	1286.35		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>carbassus</i> N	785.51		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>carbo</i> if.	1289.44		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>carbanculus</i> if.	916.48 & 1221.1		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>carcer</i> V	25.25 if. 935.5 & 1194		<i>carpere</i> N	627.12
<i>capere</i> N	625.39	<i>carcer</i> V	73 V. G 325.38		<i>carpere</i> N	627.12

INDEX.

<i>caſa habitaculiſ</i> agreſte if. 1202	<i>catechumenus</i> ifid. 10083	1046.45
<i>caſa</i> F.P 264.25	<i>categoria cur appellata</i> if. 877.22	<i>cecropis Athenienſum Rex</i> if.
<i>caſcum</i> V 50.26	<i>categoriaſum ſpecies</i> if. 876.18	1040.45 ifid. 1188.40
<i>caſcum antiquum</i> F.P 264.26	<i>cateta & caia</i> ifid. 1270.18	<i>cedere</i> ifid. 932.44 <i>abire</i> N 626
<i>caſdei, qui nunc Chaldaei vocantur</i> if. 1038.31	<i>catelle</i> N 596.50 if. 1308.25	16 <i>ſuccedere</i> N 626.21 <i>dare</i> N
<i>caſeus</i> V 19.31 N 597.29 if. 1315.1	<i>catelli</i> N 537.1	626.23 <i>recedere</i> N 626.26 <i>obſequi</i> N 626.28 <i>euſitare</i> N 626
<i>caſina fabula</i> F.P 264.28	<i>catena</i> if. 1324.25	32 <i>incedere</i> N 626.33
<i>caſmenſi</i> V 50.10	<i>catbaricamedicamenta</i> if. 921.30	<i>cedo</i> V. 6 1335.18
<i>caſnar</i> V 50.47 F.P 264.31	<i>catbari</i> ifid. 1012.22	<i>cedrus</i> ifid. 1246.39
<i>caſmillus</i> V 51.21	<i>catbolica</i> ifid. 1007.39	<i>ceduni. peiunt</i> N 62.35
<i>caſpius ſinus</i> if. 1153.19	<i>catbolicus</i> ifid. 1007.5	<i>celare</i> N 727.29 V.G 1340.50
<i>caſſabundus</i> V 53.31 F.P 264.52	<i>caſij</i> 1426.1	<i>celebre</i> N 534.14
<i>caſſa via</i> F.P 264.33	<i>caſillare</i> P.L. 804.12	<i>celebreſcat</i> N 534.4
<i>caſſia</i> if. 251.60	<i>caſillatio</i> F.P 274.50	<i>celebritas</i> ifid. 968.21
<i>caſſiolum</i> F.P 264.34	<i>caſillones</i> F.P 294.59	<i>celer</i> ifid. 1071.42 V.G 1334.58
<i>caſſila</i> F.P 264.36	<i>caſinum</i> V 21.17 if. 1319.30	<i>celeratio</i> N 532.44
<i>caſſinum forum</i> V 10.41	<i>caſinus</i> N 792.52	<i>celeritas</i> N 720.48 V.G 1369.22
<i>caſſus</i> if. 1272.44 if. 1288.51	<i>caſo</i> 1431.12	V.G 1379.26 V.G 1329.36
<i>caſſum</i> N 508.33	<i>catones appellatur</i> F.P. 264.60	<i>celeriter currere</i> N 717.29
<i>caſta</i> F.P 264.37	<i>catularia porta</i> F.P 264.2	<i>cella</i> if. 1155.26
<i>caſtanea</i> ifid. 1245.53	<i>catuli quid dicuntur</i> ifid. 1119.18	<i>cellarium, quid</i> if. 1198.3 V.G
<i>caſteria locus</i> N 532.2	N 741.30	1365.31
<i>caſſigare, reprehendere</i> N 626	<i>catulina caro</i> F.P 265.7	<i>celia</i> ifid. 1317.17
46 <i>inceperare</i> N 626.46	<i>catullire</i> N 534.53	<i>celibariuſtaſta</i> F.P 265.32
<i>dicare</i> N 626.54 <i>vinire</i> N 626	<i>catulus</i> F.P 265.9 <i>catellus</i> V 86	<i>celones</i> ifid. 1286.17
<i>caſtitas</i> N 595.46 N 731.37 V.G	48	<i>celox</i> N 722.59 P.L. 805.40
1342.26	<i>caſus pro ſapiente</i> N 537.55	<i>celſus ex graco xianus</i> F.P. 265.46
<i>caſtitudo</i> N 511.45	<i>caudeca</i> F.P 265.11	ifid. 1070.31
<i>caſtor & Pollux</i> V 14.11	<i>caudex</i> 1436.47	<i>celtiberi, ex Gallis celticis</i> ifid.
<i>caſtor</i> V.G 1378.49	<i>caudicaria nauis</i> F.P 265.13	1043.41
<i>caſtores unde dicti</i> if. 1118.28	<i>caudinus</i> 1455.35	<i>cenatus</i> N 536.52
<i>caſtra</i> N 597.43	<i>cauea</i> V 6.30	<i>cenecris</i> if. 1124.3
<i>caſtra quid ſunt</i> if. 1048.53	<i>cauere</i> N 711.57 N 730.14 V.G	<i>cecina urbs</i> F.P 265.47
<i>caſtrenſis corona</i> F.P 264.39	1341.24	<i>cenobita</i> if. 1006.29
<i>caſtri</i> ifid. 1147.40	<i>cauere proprietas</i> N 746.43	<i>cenſere</i> F.P 265.49 <i>ſuccenſere</i> N
<i>caſſula</i> N 794.36	<i>cauiareſ hoſtia</i> F.P 265.15	6:6 37 N 777.1 <i>exiſtimare</i> N
<i>caſſum quid</i> N 636.16 <i>religioſum</i>	<i>cauile</i> V 6.30	636:29 <i>arbitrari</i> N 636.29
N 636.18 <i>à furto abſtinens</i> N	<i>cauillantur</i> N 535.54	V.G 1372.57
936.23 <i>ſuaue</i> N 636.26 <i>incun-</i>	<i>cauillatio</i> F.P 265.19	<i>cenſio kaſtarta</i> V.G 1372.58
<i>dam</i> N 636.26	<i>cauillum</i> F.P 265.20	<i>cenſor</i> V 15.27
<i>caſſus</i> N 694.54 if. 1070.33	<i>cauriſ</i> F.P 265.21	<i>cenſoreſ dicti</i> F.P 265.55 if. 1051
<i>caſu ſimile</i> V 97.30	<i>caulacus quid dicitur</i> if. 1232.52	4 V.G 1373.2
<i>caſuale</i> V 68.19	<i>caulis</i> V 18.43 N 536.29 if. 1260.52	<i>cenſorinus</i> 1438.45
<i>caſula</i> if. 1034.4	<i>caupo</i> if. 1072.6	<i>cenſorium</i> N 704.48
<i>caſus</i> V 67.30 V 97.41 F.P 264	<i>caupones</i> if. 1319.41	<i>cenſui agri</i> V.G 172.60
42 if. 825.29	<i>cauſa</i> if. 1273.1 & 20 V.G 1329	<i>cenſus</i> N 592.40
<i>caia</i> V 52.52	14 V.G 1332.52 V.G 1364.5	<i>cenſura</i> ifid. 1255.39
<i>caiacreſis</i> F.P 264.46 if. 847.50	<i>cauſa redintegratur</i> if. 932.60	<i>cenſuraurion</i> F.P 266.1
<i>catamitum</i> F.P 264.49	<i>cauſales coniunctiones</i> if. 838.35	<i>centaurus chireniſ</i> 911.49
<i>catampo</i> F.P 254.51	<i>cauſari</i> N 533.56	<i>centaurus</i> if. 1122.9
<i>cataphratti</i> N 759.11	<i>cauſſi</i> N 720.28	<i>centenium quid appellatum</i> ifid.
<i>cataphrygiis</i> if. 1102.18	<i>cauſterium</i> if. 1326.43	1277.44
<i>cataplaſina</i> if. 921.41	<i>cautes</i> if. 1209.38	<i>centenarium</i> if. 1211.56
<i>cataporates</i> if. 1188.32	<i>cauſtia</i> N 761.8	<i>centenaria cana</i> F.P. 266.3
<i>catapolia</i> if. 921.31	<i>cautus</i> ifid. 1021.1	<i>centones</i> N 535.24
<i>catapulta</i> N 795	<i>cautus</i> V 6.22 & 31	<i>centones quid</i> if. 854.13
<i>catarrus</i> ifid. 917.50	<i>cauum adium</i> V 26.51	<i>centopoda</i> if. 1124.40
<i>cataseneſe</i> if. 864.39	<i>cauum à chaos dictum</i> F.P. 265.26	<i>centuria</i> V 7.31
<i>catiax</i> F.P 264.52 N 497.8	<i>cayphas</i> if. 1003.19	<i>centuria in agri</i> F.P 266.19
	<i>cecropida, qui fuerunt vocati</i> if.	<i>centuria quid</i> if. 1045.5 if. 1204.59

I N D E X.

<i>Centuria V</i>	16.30	<i>Certatio M</i>	595.3	<i>certamen V.G</i>		<i>Chiliarcha</i> Ifid.	1047.45
<i>Centuriata comitia F.P</i>	566.21	1335.30				<i>chiliassa</i> If.	1011.25
<i>Centuriata N</i>	492.35	<i>certatur N</i>	750.55			<i>chilo V.G</i>	1372.34
<i>Centuriatus ager F.P</i>	266.24	<i>certissant N</i>	534.12			<i>chilo dicitur F.P</i>	267.1
<i>Centuriones F.P</i>	256.27	<i>certum V.G</i>	1334.13			<i>chilones</i>	1440.41
<i>Cēturiones N</i>	777.19 If.	<i>cernaria ouis F.P</i>	269.44			<i>chimara, triformis bestia</i> If.	1109
<i>Centurissis V</i>	28.17	<i>cerui V</i>	20.52 V.G			<i>I</i>	
<i>Cepa</i> If.	1261.41	<i>ceruicalia</i> If.	1304.11			<i>chios insula</i> If.	77.24
<i>Cepe N</i>	597.48	<i>ceruinus color</i> If.	1115.4			<i>chiographa V.G</i>	1363.51
<i>Cephalia</i> If.	917.12	<i>ceruisa</i> If.	1317.15			<i>chiographum</i> if.	930.24
<i>Cephanes</i> If.	997.22	<i>ceruix V.G</i>	1365.34 If.	1094		<i>chirurgia</i> if.	920.54 & 921.1
<i>Cephas</i> If.	1001.21	58				<i>chlamys N</i>	788.35
<i>Cepit, capiti V.G</i>	1346.30	<i>ceruus F.P</i>	266.44			<i>chlamis</i> if.	1301.59
<i>Cepio</i>	1397	<i>cerussa</i> If.	1295.56			<i>choaspis</i> if.	1157.10
<i>Cera</i> if.	959.33	<i>ceruus unde dicitur</i> If.	1112.8			<i>choaspites</i> if.	1162.27
<i>Ceram ferro ne edito</i> If.	959.39	<i>cespes F.P</i>	266.46			<i>choenica F.P</i>	267.5
<i>Cerasus</i> If.	1214.50	<i>cespites</i> If.	1240.53			<i>cholera quid?</i> if.	915.27
<i>Cerastes</i> If.	113.11	<i>cessare V.G</i>	1356.46			<i>choragium PL.</i>	805.17 F.P.
<i>Cerastibola V</i>	54.34	<i>cesso</i> If.	912.42			<i>chorea</i> if.	990.15
<i>Cerates</i> If.	1230.52 & 54	<i>cesso V.G</i>	1379.25			<i>chorembus</i> If.	810.40
<i>Ceraunia vna</i> If.	1240.10	<i>cestu F.P</i>	266.48			<i>chorus</i> if.	970.7
<i>Ceraunij montes</i> If.	1180.37	<i>cestu pro cestibus N</i>	761.15			<i>chrua</i> If.	814.29
<i>Cerauniorum duo genera</i> Ifid.	1220.35	<i>cestus V.G</i>	1365.55			<i>chryma</i> if.	981.36 & 973.55
<i>Ceraunium</i> If.	835.58	<i>Cetarij genus piscatorum</i> N	510			<i>Christus</i> Ifid.	840.5 & 981.27
<i>Cerberus inferiorum canis</i> Ifid.	110.8.42	49				<i>chromaticus</i> if.	1071.22
<i>Kerkeris V</i>	15.8	<i>cete</i> if.	1118.22			<i>chrota</i> If.	915.50
<i>cercolo is F. P</i>	266.29	<i>ceteri colores finguntur</i> If.	1294			<i>chronia</i> if.	917.10
<i>cercopa F.P</i>	266.31	8				<i>chronicon</i> if.	951.20
<i>cercopitheci quid sunt</i> If.	113.9	<i>cechura</i> if.	993.11			<i>chronica</i> If.	937.1
44		<i>Cetra N</i>	298.26 N			<i>christianus</i> If.	1006.50
<i>cercurus N</i>	785.22	<i>cette significat dicite</i> N	531.33			<i>chrysa insula</i> If.	1175.19
<i>cerdoniani</i> If.	1011.09	<i>chalcantum</i> If.	1209.5			<i>chrysa</i> If.	1212.58
<i>ceres dabant F.P</i>	266.34	<i>chalcites</i> if.	1222.25			<i>chryseus</i> If.	1215.35
<i>ceres V</i>	12.48 If.	<i>chalcadonicum F.P</i>	266.51			<i>chrysebrillus</i> If.	1294.40 & 1222.
3		<i>chalcosmaragdus</i> if.	1215.23			<i>chrysocolla</i> if.	1224.40 & 1222.
<i>cerchrosi N</i>	495.6	<i>chaldæarum gens</i> if.	1035.54			15	1222.7
<i>ceres</i> If.	1321.41	<i>chalybs</i> if.	1297.6			<i>chrysolampis</i> If.	1222.3
<i>ceriti & laruati N</i>	508.15	<i>chamedracontes</i> If.	1125.0			<i>chrysolectrus</i> If.	1222.2
<i>cermalus F.P</i>	266.37	<i>chamaæris</i> If.	1256.48			<i>chrysolitus</i> If.	1222.1
<i>cernere V.G</i>	1328	<i>chamaleon</i> If.	1258.30 & 1256			<i>chrysopeus</i> if.	1221.45
<i>cernere amittere N</i>	632.37	45				<i>chrysopeus</i> If.	1215.37
<i>re N</i>	632.41	<i>Xausynirus</i> if.	1259.20			<i>chrysopeus</i> if.	592.34
<i>cedere N</i>	632.54	<i>chananaorum decem gentes</i> Ifid.				<i>chus</i> if.	536.15
<i>contendere N</i>	632.47	1036.25				<i>chbarium N</i>	1313.16
<i>re N</i>	632.34	<i>chananai</i> If.	1039.19			<i>cibarius panis</i> if.	533.22
<i>videre N</i>	632.32	<i>chaos F.P</i>	266.57			<i>cibicide N.</i>	205.57
<i>cernere hereditatem N</i>	632.55	<i>character</i> if.	1316.40			<i>cibus V.G</i>	1353.50 if.
<i>Cerno V</i>	43.4	<i>characterisimus</i> if.	871.9			<i>cibus ex Græco F.P</i>	267.7
<i>cernuabant N</i>	494.28	<i>Charibidis</i> If.	1154.8			<i>cibidum</i> if.	1320.46
<i>cernui focci</i> If.	1312.1	<i>Charientisimos</i> if.	850.39			<i>cicada</i> if.	1141.10
<i>cernuus N</i>	424.19 F.P.	<i>charistum marmor</i> if.	1214.22			<i>cicatrice F.P</i>	267.10
<i>cerolienis V</i>	10.15	<i>charitas</i> if.	1009.21			<i>cicatrix</i> if.	920.41
<i>ceronia V</i>	10.20	<i>charon</i> if.	1126.50			<i>cicum F.P</i>	267.11
<i>ceruus F.P</i>	266.39	<i>chara N</i>	595.19			<i>cicendula</i> if.	1140.51
<i>cerones F.P</i>	266.40	<i>chelidonia</i> If.	1219.1 & 1255.49			<i>cicer</i> if.	1238.39
<i>certamen N</i>	595.1 V.G	<i>chelidontacus gladius</i> if.	1169.36			<i>cicererius</i>	143.27
<i>certare, contendere N</i>	628.33	<i>chalonites</i> If.	1223.1			<i>ciceres N</i>	536.8
<i>præuenire N</i>	628.34	<i>chalydeos</i> If.	1123.50			<i>cicrones</i>	1433.31
<i>Ceriatim N.</i>	776.7	<i>cherusiani</i> if.	1011.21			<i>cicindela F.P</i>	267.13
		<i>cherubin</i> if.	990.6			<i>ciconia</i> if.	132.48
						<i>cico-</i>	

I N D E X.

<i>eiconia</i> Mfd.	1134.22	<i>circulus Arcticus</i> if.	905.3	36	<i>ciues unde vocati</i> if.	1050.
<i>icum</i> v	57.4	<i>circulus xymenobis Tropicus</i> Mfd.	905.17	13		
<i>ciouma</i> F.P	267.16			<i>cinica corona</i> F.P	268.5.v.G	
<i>ciurate</i> v	56.59	<i>circulus Dreyeris vel tropicus</i> Mfd.	1014.9	1374.35		
<i>ciurigenium</i> v	57.1	<i>circumcelliones</i> Mfd.	632.59	<i>ciuile bellum</i> if.	1265.26	
<i>ciurinus</i>	1432.35	<i>circumferre, lustrare</i> N	832	<i>ciuilis Astronomia</i> if.	874.44	
<i>ciuta</i> if.	1248.54. & 1258.33	<i>circumflexus accentus</i> Mfd.	42	<i>ciuitas</i> N 725.31.v.G	1371.16. &	
<i>cidarii</i> Mfd.	1307.5			1337.56.if.1190.51		
<i>cilia quid sunt</i> if.	1093.16	<i>circumforanus</i> Mfd.	1072.24	<i>ciuitas proprie quid dicitur</i> Mfd.	1191.58.	
<i>cilices</i> if.	1037.25	<i>circumictum</i> v	22.50	<i>ciuium nomina</i> if.	1050.12	
<i>cilicia</i> if.	1166.50	<i>circumire</i> N	674.36	<i>clacendix</i> F.P	298.8	
<i>cilicia, velamenta</i> if.	1304.41	<i>circumluuium</i> F.P	267.47. Mfd.	<i>clades</i> v.G	1358.48	
<i>cilindrus</i> if.	894.31. & 1325.10			<i>clam</i> v G	1334.52	
<i>cilium</i> F.P	267.18.if.1290.10	<i>circumspicere</i> N 674.31.v.G	1358	<i>clam à clauibus dictum</i> F.P	268	
<i>cillere</i> if.	1385.19			9		
<i>cilliba</i> F.P	267.20	<i>circumtextum</i> v	22.51.if.1302	<i>elamosus</i> if.	1071.7	
<i>cilluntur</i> if.	1095.24			<i>clandestino</i> N	504.41	
<i>cilo</i> v.G	1372.35	<i>circus</i> N	494.II. & 727.20	<i>clara vox</i> if.	897.42	
<i>cilones</i>	1439.46	v.G 1199.6. if.1193.24 & 1276		<i>claret</i> N	531.57	
<i>chilones</i> v.G	1361.34. & 36			<i>claritas</i> v.G	1333.30	
<i>ciuum diuifum</i> N	635.35	<i>circum</i> Flaminius v	25.56	<i>claritudo</i> N	529.55.v.G	1333.31.
<i>cima</i> if.	1260.59	<i>circus maximus</i> v	25.38	F.P	268.II	
<i>cima quid vocantur</i> if.	1242.24	<i>circus ad Murium</i> v	25.50	<i>clarus</i> if.	1070.30	
<i>cimbri</i> F.P	267.21	<i>circi quid</i> N	539.7.if.1092.13	<i>classes</i> if.	1040.45	
<i>cimedeia</i> Mfd.	1218.51	<i>cisalpinia</i> if.	1170.56	<i>classes clypeata</i> F.P	268.12	
<i>cimex</i> if.	1127.26	<i>cisium vehiculi genus</i> N	532.39	<i>classica quid sunt</i> if.	1268.44.	
<i>cimicia</i> if.	1257.33	<i>cispius mons</i> v 10.42.F.P	267.48	<i>classici testes</i> F.P	268.14	
<i>cimmerij</i> F.P	267.22	<i>cia pro ultra</i> N	535.39	<i>classis</i> if.	1285.53	
<i>cinnadi didi saltatores</i> N	486.27	<i>ciste</i> N	535.21	<i>classis prociua</i> F.P	268.16	
<i>cinnamomum</i> if.	1251.45	<i>cistella</i> P.L	806.12.if.1321.10	<i>clausa</i> F.P	268.17 ifid.1270	
<i>cincia</i> F.P	267.28	<i>cisterna</i> F.P	267.50	15		
<i>cincinnati</i>	1439.55	<i>cistula, cistella</i> v	86.44	<i>clauata dicuntur</i> F.P	278	
<i>cincla</i> F.P	267.30	<i>citare, incitare</i> N	635.41. lau-	18		
<i>cinclus</i> if.	1309.33	<i>dare</i> N 635.44. <i>prouocare</i> N	635.39	<i>clauat socci</i> if.	1312.3	
<i>cinclus & cingulum</i> v	20.28			<i>claudere</i> N	690.50	
<i>cinclus Gabinus</i> if.	1302.20	<i>citeria appellabatur effigies</i> F.P	267.51	<i>claudere, circumuenire</i> N	635.28	
<i>cinclatum</i> N	56.38	<i>citorij Hispania</i> if.	1171.16	<i>includere</i> N 635.24. <i>obfistere</i>	635.26	
<i>cinereus color</i> if.	1114.44	<i>ciuhara</i> if.	899.15	N		
<i>cingula</i> if.	1326.27	<i>ciuhara ac psalterij reperior quis</i>	858.40	<i>claudiana tonitrua</i> F.P	268	
<i>cinguli appellabantur homines</i>		if.	69.47	24		
F.P		<i>ciuharicen</i> v	1037.27	<i>claudij</i>	1416.35	
<i>cingula noua nupta</i> F.P	267.31	<i>ciuharicid est cyprj</i> if.	1176.59	<i>clausi</i> ifid.	1297.4	
<i>cingis quid dicuntur</i> if.	1111.48	<i>ciuherea</i> if.	922.34	<i>clausis</i> if	1324.24	
<i>cinis</i> N	596.16.if.207.11	<i>ciuhicula</i> if.	267.58	<i>clauim</i> F.P	268.31	
<i>incendium</i> if.	1236.10	<i>ciuhimus</i> F.P	267	<i>clausura</i> v	49.39 ifid.1.99	
<i>cinnabaris</i> if.	1294.31	<i>ciur</i> or <i>comparatiuum</i> F.P	60	17		
<i>cinus quid</i> N 516.44. & 737.43	507.38		1329.32	<i>clausula</i> F.P	268.33	
<i>porionis genus</i> N	1141.15	<i>ciuis</i> v.G	1258.11.	<i>clausula quid</i> if.	854.7	
<i>cinomia</i> Mfd.	267.41	<i>citocarta</i> if.	1244.11	<i>clauus</i> ifid.	1187.13	
<i>cinxia</i> F.P	267.47	<i>ciuria</i> if.	1300.6	<i>clauus annalis</i> F.P	268.35	
<i>circanea</i> F.P	1020.29	<i>ciurosa</i> if.	268.3.if.1300	<i>clemens</i> v.G 1358.33. & 35. & 1533		
<i>circel</i> if.	1297.25	<i>ciurosa vestis</i> F.P	6	26.if.1.70.45.		
<i>circinus</i> Mfd.	267.46			<i>clepere</i> v	57.25 N 493.51	
<i>cinus</i> F.P	511.37	<i>ciurum, celere</i> N	635.33	<i>clepere</i> v	57.24	
<i>circius</i> N	892.25	<i>ciurum</i> N	635.35	<i>clerus & clericus unde appellan-</i>	10043	
<i>circularis numerus</i> if.	19.20	<i>ciurina</i> N	531.51	<i>tur</i> if.	11043	
<i>circuli</i> v	494.12	<i>ciurus</i> N	532.17	<i>clibanitus panis</i> N	1113.45	
<i>circulus</i> N	1092.53	<i>ciues Remani cur diuili</i> if.	1035	<i>clibanus</i> if.	1198.33	
<i>circulus quid</i> if.	20525					
<i>circulus Antarcticus</i> Mfd.	20525					

INDEX.

<i>clien</i> V. G	1329.11	<i>codicellum</i> if.	929.42	<i>colubhani</i> if.	1013.54
<i>clienam</i> pro <i>cliente</i> F.P	268.	<i>coelebs</i> if.	1070.37	<i>collare</i> N	503.36
39		<i>caeles</i> if.	1070.36	<i>collectio vel ratiocinatio</i> if.	860
<i>clientela</i> V.G	1380.18	<i>caeleth</i> if.	995.10	47	
<i>clientes</i> if.	1071.49	<i>caelibatus</i> P.L.	805.44	<i>collega</i> if.	1071.33
<i>climota</i> if.	1204.40	<i>caelicola</i> if.	1070.40	<i>collegiati qui dicuntur</i> if.	1052.4
<i>climax</i> If.	863.17	<i>caelij</i>	1416.25	<i>colles</i> V	7.42
<i>ckngere</i> F.P	263.40	<i>caeliolus</i> V	10.13	<i>colligatus</i> if.	1072.26
<i>clinella</i> F.P	263.42	<i>caeli civitas</i> if.	1037.4	<i>colligere, auferre</i> N 639.33. <i>celare</i> N 930.31 <i>mollire</i> N 635.3	
<i>clinia ansipicia</i> F.P	268.48	<i>caelum mons</i> V 10.4. F.P	269	<i>reficere</i> N 632.69 <i>supprimere</i> N 639.31 <i>in unum redigere</i> N	
<i>clinofum</i> if.	1106.28	38		639	
<i>clinus</i> N	594.29	<i>caelum</i> if. 1144.26. & 39. & 902			
<i>clinus Publicius</i> V	26.28	39 <i>Deorum domicilium</i> N 634			
<i>cloaca</i> F.P	268.51	31			
<i>cloaca quid sunt</i> if.	1192.48	<i>caena</i> if.	1313.25. & 31	<i>collina</i> V	11.36
<i>cloacale flumen</i> F.P	268.52	<i>caenaculum</i> if.	1195.15	<i>collis Latiaris</i> V	11.6
<i>clodus</i> if.	1072.10	<i>caenum</i> if.	1207.11	<i>collis Mutialis</i> V 11.5. <i>Quirinalis</i> V 10.56 <i>Salutaris</i> V 11.3 <i>Viminalis</i> V 10.55	
<i>cloelia familia</i> F.P	268.55	<i>caepere</i> N	134.6	<i>collisio</i> if.	142.54
<i>cloelia</i> F.P	268.57	<i>caepia futurum tempus</i> F.P	269	<i>collocare</i> N	685.55
<i>cloelij</i>	1416.12	42		<i>colloquium</i> V 39.20 V.G	1376
<i>clucidatum</i> F.P	268.59	<i>caeruleus</i> V.G	1332.40	26	
<i>clucenij</i>	1416.8	<i>caerulus</i> V.G	ibid.	<i>collum</i> N	597.26 if. 1094.54
<i>cluet</i> N	537.15	<i>coatanens</i> if.	1071.35	<i>collum</i> F.P	270.1
<i>clumac</i> F.P	268.60	<i>cogere, coarctare</i> N 635.22. <i>coarctare</i> N 634.56. <i>imprimere</i> N 635.21 <i>in unum colligere</i> N 6355 <i>mulgere</i> N 635.15 <i>subigere</i> N 635.3 <i>stringere</i> N 635.18 <i>urgere</i> N 634.59 & 711		<i>collum</i> N	531.27
<i>cluna</i> F.G	269.4			<i>colluarius porcus</i> F.P	270.3
<i>clunes Ver.</i>	116.56. N 595			<i>colluatio</i> N	530.1
34				<i>collyria</i> if.	921.39
<i>clunes quid vocata</i> if.	1098.			<i>colobium</i> if.	1300.21 & 1300
7				22	
<i>clupeat</i> V	4.34			<i>colocynthis</i> If.	1255.14
<i>clupeum</i> V.G	1331.54	<i>cogitare</i> V 37.26 N 725.48. V.G		<i>colon</i> if.	834.12 & 866.59
<i>clunaculum</i> F.P	269.1	1337.57		<i>coloni</i> if.	1052.19
<i>clurum</i> F.P	269.8	<i>cognoscere, estimare</i> N 640.37		<i>colonia</i> If.	1191.42
<i>clypeat</i> N	533.7	<i>cogitatum</i> F.P	269.46	<i>colonus</i> if.	1071.44.
<i>clypeum</i> V.G	1331.4	<i>cogitatio</i> F.P	269.47	<i>colophon</i> F.P	270.5
<i>clypus</i> N 555.22. F.P	269.12	<i>cogitatione perquirere</i> N 720		<i>color equorum</i> if.	1114.39.
V.G 1360.58. if. 1272.3		40		<i>colores</i> if.	1294.3
<i>cnaj</i>	1425.6	<i>cognati unde dicti</i> if.	1056.8	<i>colores nascuntur</i> if.	1294.7
<i>cnais</i>	1415.12	<i>cognatione fratres</i> if.	1056.38	<i>coluber</i> N	597.3
<i>cnasone</i> F.P	269.15	<i>cognitor</i> V.G 1362.28 F.P	269.50	<i>colubrum</i> if.	1121.41
<i>cnephosum</i> F.P	269.17	if. 1071.48		<i>colui</i> V.	92.18
<i>cnexus</i>	1198	<i>cognomen</i> N 533.4. if. 823.48 N		<i>colum</i> if.	1305.57
<i>coagmenta</i> N	507.4	1397		<i>columbaria</i> if.	1286.54
<i>coagulis</i> N 498.53. & 53. & 507.6		<i>cognomentum</i> If.	823.52	<i>columba</i> if. 1138.41. V.G	1347.31
<i>coarguere</i> V.G	1348.5	<i>cognoscere</i> N	688.5	<i>columbinus lapis</i> if.	1291.19
<i>cochlear</i> If.	1232.14	<i>cognoscere, audire</i> N 640.37. <i>nosse</i> N 640		<i>columnis</i> if.	1071.53.
<i>coelaca</i> F.P	269.21	<i>cohors</i> V 1623. if.	1200.59	<i>columna Meniana</i> N	520.12
<i>coelacas</i> If.	1318.34	<i>cohortarent</i> N	750.25	<i>columna</i> F.P 270.11. if. 1291.16 &	
<i>coeles</i>	1440.16	<i>cohurm</i> F.P 269.56. V.G	1372.27	1200.31	
<i>coelum</i> F.P	269.19	<i>conquisire</i> F.P	269.60	<i>columnarum rotundarum genera</i> quatuor if.	1200.35
<i>coitiones unde dicti</i> F.P	269.13	<i>coire</i> V.G	1332.51	<i>columna hastilia</i> F.P.	170.12
<i>coitum</i> if.	1314.10	<i>colaticus lapis</i> If.	1213.13	<i>colustrum</i> N	531.11
<i>coctum pro ad coquendum</i> N		<i>colabella</i> N	534.44	<i>colus</i> N	596.22
771.1		<i>colatum</i> if.	1316.22	<i>colustrum</i> if.	1315.3
<i>coctula</i> F.P	269.30. If. 1320.13	<i>colere, diligere</i> N 626.4 <i>inhabitare</i> N 625.57 <i>exercere</i> 55. 10		<i>collatinus</i>	1435.39
<i>coeytus</i> if.	1182.51	<i>ornare</i> N 626.10 <i>pati</i> N 626.12 <i>venerari</i> N 625.53		<i>colossus</i> F.P	270.7
<i>cola</i> N	532.27	<i>colica passio</i> if.	919.7	<i>columba</i> V	14.38
<i>colata ager</i> F.P	269.33			<i>coma quid sunt</i> if.	2092.10
<i>codex</i> If.	960.59. & 1239.15				
<i>codicillum</i> if.	929.53				

INDEX.

combibones N	504.34	Commune sal. if.	1108.30	43 disponere N 628.45 cor- tuere N ibid. comparare N 628
comedim pro comedam N	530.57	Commune spanum If.	1249.44	50 ornare N 618.60 colligere
comedio, onis V.G	1373.6	Communes coniunctiones if.	828.33	N 629.2 simulare vel fingere
comedum dixerunt F.P	270.13	Communes syllaba if.	829.27	N 629.5 coniungere N 629.12
comedus, di, V.G	1373.5	Communio V.G	1333.36	reatmere N 629.21 rescicere N
comes V.G	1329.10	Communis annus if.	967.11	628.40
comedones N	536.25	Communis diuisio if.	951.54	Comportare V.G
comeor if.	1072.4	Communitas V.G	1333.35	Compos N
comeor pro comedit N	519.27	Communitas pro communitate N	791.23	741.8 & 778.9
comes quid if.	90.57	Comædi qui appellati if.	1018.44	Compositi numeri If.
cominij	1416.36	& 1180.9		819.24
cominus V.G	13	Comædia unde F.P	270.31	Compositus N
commissatio F.P	270.16	Comæges N	519.39	704.19
commissus pro cubuisset N	531.48	Compagia quid if.	1096.59	Comptades F. P
comitatus V	25.58	Comparare, apparare N	630.30	270.53
comitia centuriata F	144.58	coniungere N 629.51 ad aqua re N 629.54 sociare 629.51. cõ- ponere N 629.59 machinari N 629.60 confirmare N 630.2		741.43
comitialis morbus if.	179.35	constituere N 630.3 emere N		311.1
comitialis dies F.P	270.20	630.26 astimare N 634.28 da- re N 630.33 V.G 1332.49		Comptus F.P 270.94 If. 1071.55
comma if.	834.6 & 866.55	Comparatio If.	825.3 & 860.29	Conatus N
commalaxare N	530.4	Comparatus gradus if.	825.8	592.31
commanducatur N	753.56	Comparatus pro cõpescuit F.P	270	Conauditum F.P
commendare N	681.52	Compascuus æger F.P	270.38. if.	270.58
commemorare N	535.4 & 691.53	1205.11		531.49
commemoramentum N	131.6	Compensum 498.36 if.	934.54	Concallus N
commemacula virga F.P	270.25	Compensum Varr. 30.23 N	557	514.24
commentaculum F.P	270.25	21 V.G 1332.4		Concedere, dare. N
commentaria if.	958.34	Comperce pro comperce F.P	270	637.53 per- mittere N 637.13 conficere N 637.60 credere N 637.60
commentum N	531.37	40		cedere N 638.4 recedere N 638
commercium if.	932.55	Compertes dicuntur homines		4 & 229.36 V.G 1333.12 V.G
commerere V. G	1354.12	F.P 37.240.41 N 497.21		1340.56
commereri V.G	1359.46	Comperescere F.P	270.43	Concedo V.G
commetare N	534.20	Comperescere N	715.50	1379.58
commidilis N	530.51	Competa quid sunt if.	1192.10 &	Concledrare, commouere N
comminisci V	37.34	1106.2		640.13
commissatio V	56.54	Competens N	675.32 if. 1008.6	Concensor If.
committere scimus N	750.33	Competere quid N	641.1	1005.56
commissura if.	1197.8	Competere, rei cuiusque memi- nisse N 641.5 constanter vale- re N 641.6 par esse vel simile		conceptiva feria F.P
committere propriè F.P	270.28	N 641.3		270.60
committere, effigere N	625.4	Compilare F.P	270.47	conceriuriare N
sociare N 615.7 iungere 615.7		Compilator If.	1071.13	489.13
derelinquere N 625.11. donare		Compita N	595.7	concertatio V.G
N ibid. 11 facere N 625.14 ini- tiare N 625.23 permittere N		Compitalia V	34.47	860.21
625.27 credere N 625.27 V.G		Compitalia festa F.P	270.48	concessus N
1333.24		Compitum V	37.29	701.2
commodare, maturare N	640.	Complanare N	699.20	concha & cochlea If.
26 V.G 1351.31 & 1330.7 cum		Complecti N	750.40	1131.7
commodo dare N	640.31	Complex if.	1071.35	conchilium If.
commodum, utile N	636.3 conue- niens N 636.4 totum N 636.6	Compluribus N	1352.57	1305.20 & 26
aptum N 636.4 integrum		Compluriens F.P	270.50	534.29
N 636.5. Isidor. 931.48. V.G		Compluuium V	26.59 If. 1200	37.32
1355.58.		Componere, finire, N	628.37 re- creare N 628.40 lenire N 629	271.3
Commodus V.G	1334.58			221.5
Commouere V.G	1379.15			if. 1072.21
Commouere N	688.19			conciij nomen quid if.
Commouet N.	719.39.			563.35
Commugensio Fr.P.	270.31			concilium V
Commune genus If.	815.17 &			37.30 F.P. 271.7
827.44.				concinare F.P

INDEX.

parare N 631.5. N 692.39. erigere N 631.9. firmare N 630. 60. & 677.23	contentum, colligatum N 634.50	V. G 1332.51
constitutio vel edictum II. 927.	coniunctum N 634.50. continuum N 634.52	conueniri, colligi, coire N 634.1
11	contenturum N 533.24	conuenta F.P 272.57
constitutus F.P 272.25	contentum extensum N 634.46	conuentus F.P 272.60
construere V.G 1346.60	contemptus quid? N 634.37	conuersus N 699.41
constructio II. 1200.46. & 44.52.	contestari F.P 272.39	conuersusur N 754.49
57	contum N 79.855	conuexa caeli II. 904.3
consualia V 34.3. F.P 272.27	conticinium V 31.54. V 55.39. N 518.28. II. 939.60	conuexum F.P 273.9
consuescere V.G 1347.35	contiguum F.P 272.43	conuicium F.P 273.12
consuetio pro consuetudine F.P 272.30	continens. coniunctum N 639.42	conuictum unde? N 519.12
consuetudo V. 93. 55. N 720.50. & 720.39. II. 863.55. & 625.42	continens numerus II. 892.10	conuincant N 751.35
consul V 15.12	continens, integer N 639.38. abstinent N ibid. continuum N 639.42. II. 1070.41. II. 1282.26	conuincij proprietates N 506.54
consules unde dicti II. 1045.52	contingere, tange N 636.56. euenire N 636.58. V.G 1347.37	conuincij triplex modus II. 1311
58	37	conuincium II. ibid.
consultum V.G 1361.59	continuate 536.55	conum V 20.33
consultus II. 1070.54	continud V.G 1330.34	conuotus F.P 273.15
consultum & Pratorum proprietatis N 496.6	continuum, persuerans N 634.52	conus II. 1246.55. & 1272.49
consumere, continere N 692.37	contollere N 529.55	conuulsus II. 1072.16
consumptus II. 1072.20	contorquere N 719.33	coos insula II. 1176.10
contari, dubitare N 627.14. curationem differre N 627.21	contradictio II. 878.14	cophinus II. 1321.11
contagia N 596.44	contrahi N 535.60	copi pro copioso N 531.21
contari, manere N 627.18. distipare N 627.14	contrarium as F.P 272.45	copia V.G 1365.49
contagio N 596.42	contrariorum genera II. 884.53	copia V.G 1365.46
contagium II. 916.58	contrarium mendacium II. 865.9	copiantur N 532.47
contaminatum iudicium V.G 1362.49	contrarium V.G 1332.18	copona F.P 273.16
contemnere N 705.9. & 729.41 V.G 134.11	controuersia simplex II. 861.7	copula N 597.46
contemnificium N 533.44	controuersia V.G 1314.45	copulatiua coniunctiones II. 828.23
contempla N 748.47	contubernales F.P 272.46	copulantur N 754.21. N 752.35
contemplare V 47.56	contubernium F.P 272.49. II. 1066.33	coquimella II. 1244.2.
contemplari unde dictum F.P 272.35	contumax II. 1071.21	coquinatum N 532.7
contemptibilis II. 1071.27	contumelia N 726.26. V.G 1335.2	coquitare F.P 273.17
contemptum, pro contemner N 774.55	contumeliosus II. 1071.24	coquus & piscor F.P 273.19
contemptus N 597.13	contuoli F.P 272.51	cor N 594.49
contendere, festinare N 631.12.	contus II. 1269.57	cor unde deriuat II. 1099.30
intorquere N (31.19. astringere N (31.19. contigere N 631.48. certare N 631.39.	conuallia V 6.30. F.P 272.53	coracem pro coruo N 530.13
extorquere N 631.52. festinare N 632.23. intendere N 632.19. & 715.11. direxis N 632.6. proripuit N ibid.	conuassare N 533.11	coralliticus II. 1214.2
conuente N 530.34	conuenarum, urbis nomen II. 1043.21	corallius II. 1216.32. & 1223.18
contentio, elatio N 631.14. persuerantia N 631.14. V.G 1363.50	conuenerent N 699.32	coranus II. 1213.4
contentiosus II. 1071.25	conuenire constituere N 633.48.	corbes V 23.43. N 596.1. II. 1321.16
	placere N ibid. aptum esse N 633.50. obuium fieri N 633.54.	corbita N 785.83
	constare N 634.5. uidere N 633.56. simile esse N 634.7.	corbita dicuntur F.P 273.24
	placere N 934.12. certum fieri N ibid.	corculum F.P 27.26. 1431.36
	conuenire, interpellare N 634.18.	corda frumenta F 272.30
		corda unde dicta II. 899.3
		cordi est N 533.47
		cordicaria N. 786.23
		cordij 1426.4
		coredulus II. 1136.17
		corgo apud antiquos F.P 273.32
		coriandrus II. 1262.45
		corimbi II. 1239.49
		corintheum as II. 1217.17
		corintheus lapis II. 1214.19

I N D E X.

corinthiacum vas V.G 1327 corinthienfes P.F 273.34 corinthius ciuis V.G 1327 corinthienfis fons V.G 1327.16 coriolanus 1434.13 corinthus if. 1188.27 corisifi N 800.10 coriifi if. 1271.12 corium N 566.52. if. 1096.36 corius apud antiquos F.P 272.4 coriza if. 917.55 corneta V 25.34 cornelia leges if. 927.30 cornucen 143.20 cornifcarum diuayum locus F.P 273.46 cornix Ifid. 1137.6 cornua V 50.9 & 20.48. F.P. 273 49. cornua quid if. 1049. 58. & 1287.8 cornuata V 50.7 cornus V.G 1365.50 coralla F.P 273.53 corollarium V 28. 53. & 29.18 corona F.P 273.56 coronarum as if. 1227.32 corporalia nomina if. 8:3.8 corporare N 494.5 corpulentis F.P 273.59 corpulentus if. 1072.2 corpus vnde dictum if. 1090.32 corpus, quando anima if. 1090.26 quando animus Ifid. 1090.27 quando mens Ifid. 1090.27 quando memoria if. 1090.28 quando ratio if. 1090.29 quando fensus if. 1090.30. quando fpiritus If. 1090.29 corrigia Ifid. 1312.7 corripere, contorquere N 628.24 comprehendere N 628.22 excutere N 628.25 corruptela V.G 1331.38 corruptio V.G <i>ibid.</i> corruptum iudicium V.G 1362. 48 cortex quid N 530.42 cortex N 597.4. if. 1442.3 cortina V 52.60 cortine Ifid. 1304.35 cortumio V 48.2 corus if. 1234.4 corus if. 1128.47 coruus V 24.36 coruus sine corax if. 1136.59. 1436 43 coryli V.G 1365.12 cos. vnde if 1210.15 coffi F.P 274.1	coffim N 505.59 coffa if. 1097.17 coffa quid if. 1098.37 coffum, radix herba ifid. 1252. 60 cotepita if. 1014.10 cotilia lacus F.P 274.4 cotula if. 1232.21 coturni if. 1310.41. & 48 coturnices ifid. 1138.60 coturnium F. P 274.6 1188.41 couum V 23.13 coxendica N 536.42 cous if. 1140.39. & 47 crabrones if. 13.3.4 crapula if. 274.9 cracantes F.P 939.28 cras if. 1351.15 crassari V.G 53:32 crassus if. 1072.3 cratera ifid. 1318.51 cratera N 792.41 crateres N 792.42 craticulum F.P 274.11 cratera N 794.22 creator Ifid. 990.28 creatores if. 1053.57 crebrisuro F.P 274.12 crebritudo N 535.18 crudere V.G 1333.24. N 640.18 V.G 1353. 6. fidei committere N 640. 21. feruandum com- mendare N 640.24 creduas F.P 274.14 crementum if. 1053.57 crementum quid Ifid. 1090.35 crepare, incantare N 629.42 fonare N 629.24. queri vel dolere N 629.38 frangi N 629. 44. ferire N 629.45 crepera res N 490.5 crepera iuuentus N 490.15 crepera V 31:35 creperum F.P 274.16 creperum bellum N 490.8 1310.29 crepida Ifid. 274.18 crepidines F.P 1269.55 crepido if. 274.19 crepiculum F.P 274.21 crepos F.P 274.21 crepusci V 31.32 crepusculum V 31.30. & 31.34. & 35.31. N 490.6. if. 939.58 crefcere N 708.51 creta if. 1207.25. & 1168.16 creta infula Gracia If. 1175.42 creta argentaria if. 1207.30 creta cimolia Ifid. 1207.26	creta quoque nominata Maca- ronefem ifid. 1175.44 274.26 cretierre F.P 1434.35 cretici 1435.26 creticus 1193.46 creticus labyrinthus if. 925.54. & 55 cretio ifid. 274.28 cretii F. P 533.41. if. 1320.34 cribum N 274.34. N 596. 43 crimen ifid. 933.8 criminat N 749.15 crines, cutis proprie & vnde di- & sunt If. 1092.15 1518.15 crifendita vafa Ifid. 1439.55 1439.57 crifpi 921.51 crifpinus 274.36 crificus dies quid if. 1208.39 crocatio F.P 740.17 crocinus rufus Ifid. 508.39 crucire N 508.39 crocitum N 15.2. If. 1129.3 crocodilus V 1253.22 crocomagna Ifid. 754.8 crocota N 274.37 crocotilum F.P 274.39 crocotinum F.P 1305.42 crocus if. 597.25 crocum N 1071.33 cruciarius if. 274.40 crucium F.P 485.11 crudele N 1071.29 crudelis if. 1071.29 crudum if. 1314.9. vinum if. 1316. 34. V.G 1376.10 crumina F.P 274.42 crura quid dicta Ifid. 1098.54. V.G 1333.7 crusculum F.P 274.45 crusta V.G 1365.23 crusta if. 1293.12 crustaria F.P 274.46 crustas parietes if. 1293.13 crustula Ifid. 1213.55. & 58 crustum V.G 1365.55 crustumia if. 1244.46. & 1249. 32 crustumina tribus F.P 274.48 crux V 81.37. N 194.42. Ifid. 936 33 cryphia if. 835.13 crystalus Ifid. 1220.3 1185.6 ctefiphon if. 274.50 cuba F.P 274.53 cubans F.P 1195.29 cubile if. 1195.29 cubicularius, cubicularu V.G 1360.55 cubicu-

I N D E X.

<i>cubiculum</i> if.	1195.27	<i>Cupes & cupedia</i> F.P	275.33.V.	<i>Cursus volatus</i> N	626.39. N
<i>cubitalis lufus</i> if.	1284.20	G	1372.37	626.37.N	596.29. <i>navigatio</i> N
<i>cubitus</i> N	597.60. Ifid.	<i>Cupi</i> if.	1319.39	626.42. If.	1274.52
<i>cubus</i> if.	894.28	<i>Cupiditas & cupido</i> V.G	1341.5	<i>Curry locus</i> F.P	296.22
<i>cuculus</i> V	14.36	N	729.50	<i>Carules</i> F.P	276.25
<i>cucula</i> If.	1303.6	<i>Cupido</i> N	721.2. & 9.12. N	<i>Carules magistratus</i> V.G	1372.
<i>cucumeres</i> V	18.54. If.	50 if.	1039.2. V.G	48	
<i>cucurbitularis herba</i> If.	1259.22	<i>cupidus</i> If.	1071.6	<i>Carules equi</i> V.G	1372.48
<i>cidere</i> Ifid.	1290.1	<i>Cupienter</i> N	534.60	<i>Carpes</i> If.	1270.49
<i>cuis, pro cuius</i> N	529.51	<i>Cupiret. pro cuperet</i> N	769.43	<i>Cassidarem pro ignans</i> F.P	276.
<i>cuius, unde</i> N	536.22	<i>Cupla</i> Ifid.	1296.58	27	
<i>cuiatis</i> N	724.17	<i>Cupeaia</i> N	531.42	<i>Castodela antiqui</i> F.P	276.28
<i>cucicus, cuiunque</i> V	1378.52	<i>Cupressi</i> F.P	271.39	<i>Castodire, iueri</i> N	703.18
<i>cuius</i> N	724.17. <i>cuiatis</i> V.G	<i>Cupressus</i> N	594.53	<i>Castoditio</i> F.P	276.30
15		<i>Cur</i> V.G	1327	<i>Cuti</i> F.P	276.31. If.
<i>cuiusmodi lingua Deus locutus</i>		<i>Cura, curatio, curatura</i> V.G		<i>Cyanea</i> If.	1218.4
if.	1035.8	136.39. F.P	275.44. V.G	<i>Cyathi</i> If.	1318.60
<i>culcita</i> V	27.59. F.P	V.G	1353.23	<i>Cyathi pondus</i> If.	1232.17
531.12. N	790.37	<i>Curator</i> If.	1071.46	<i>Cybele</i> F.P	276.33
<i>culcitra</i> If.	1304.14	<i>Curatores</i> F.P	275.45	<i>Cybotum</i> V	14.50. F.P
<i>cullest</i> N	596.39	<i>Curatum, cum delectu appa-</i>		<i>Cyclades</i> If.	1168.16
<i>culens</i> if.	936.43	<i>rum</i> N	639.50. <i>natum</i> N	<i>Cyclades insula</i> If.	1176.13
<i>culex</i> If.	1142.1	48	630.	<i>Cyclades aurea</i> If.	1306.49
<i>culigna</i> F.P	274.56	<i>Curatura & curatio</i> N	762.3	<i>Cyclaminos</i> If.	1259.30
<i>culina</i> F.P	274.60. N	<i>Curia</i> V	37.47	<i>Cyclus cur vocatur?</i> If.	964.2
<i>Caliola</i> F.P	275	<i>Curia unde dicta</i> N	315.7	<i>Cyclopes</i> if.	1107.23
<i>Culleus</i> N	595.58. P	<i>Curia culabra</i> V. s.	46. F.P	<i>Cydnus</i> If.	1157.49
<i>Culmi</i> V	7.54	48. If.	1193.4. V.G	<i>Cygnus unde dictus</i> If.	1134.
<i>Culmina</i> Ifid.	1199.52	<i>Curia hostilia</i> V	26.2	38	
<i>Culmus</i> V.G	1365.10. If.	<i>Curia veteres</i> V	26.1. & 25.60	<i>Cylibathum</i> V	21.86.
<i>Cupa</i> V.G	1319.16	<i>Curiales</i> F.P	275.60. If.	<i>Cyllenius</i> F.P	276.42.
<i>Culpatio</i> V.G	133.49	F.G	1372.47	<i>Cyma</i> N	594.34
<i>Culter & cultellus</i> N	594.45	<i>Curiales flamines</i> F.P	276.2	<i>Cymba</i> N	786.42. If.
<i>Cultio</i> N	759.26	<i>Curiales mensa</i> F.P	ibid.	<i>Cymbala & acitabula</i> If.	11899.
<i>Culticula</i> F.P	275.5	<i>Curiala</i> F.P	276.4. V.G	39	
<i>Cultura agrorum</i> If.	1235.40.	<i>Curij sana</i> F.P	276.5	<i>Cymbaliffare</i> N	534.46
<i>Cultura agri cinis</i> If.	1236.8	<i>Curio</i> N	532.10.1	<i>Cymbia</i> N	792.36. If.
<i>Culus</i> Ifid.	1299.2	<i>Curionem agnumpio macro</i> F.	439.7	<i>Cymbium</i> F.P	276.51
<i>Cum imperio esse</i> F.P	275.18. V.	P	276.7	<i>Cynici unde nuncupati</i> If.	1017.2
G	1372.53	<i>Curiones</i> V	19.50	<i>Cyprihes</i> if	1142.4
<i>Cum populo agere</i> F.P	275.20	<i>Curiosè & suspiciter circum ad-</i>		<i>Cynocephali</i> if.	1119.48
<i>Cum potestate esse</i> F.P	275.22.	<i>spicere</i> N	688.7	<i>Cynocephali</i> if.	1107.19
V.G	1372.55	<i>Curiones</i> V	37.60	<i>Cynomologus</i> if.	1135.11
<i>Cumalter</i> F.P	275.7	<i>Curionia sacra</i> F.P	276	<i>Cynthius Apollo</i> F.P	276.
<i>Cumatslu</i> N	793.55	<i>Curionium as</i> F.P	277.10	15	
<i>Cumera</i> F.P	275.10	<i>Curis est Sabine hasta</i> F.P	276.	<i>Cyparisse</i> F.P.	246.54.
<i>Cumerum</i> F.P	275.15	12		<i>Cyparistia</i> F.P	276.57
<i>Cumani</i> N	597.48	<i>Curium Iunonem appellabant</i>		<i>Cypressus</i> if.	1246.51
<i>Cunabula</i> if.	1322.50	F.P	276.17	<i>Cypria</i> if.	1294.46
<i>Cunflator</i>	1415.52	<i>Curricula quid dicuntur</i> If.		<i>Cypria Venus</i> F.P	276.59
<i>Cundani</i> N	748.37	941.59		<i>Cyprio boni merenda</i> F. P	
<i>Cuncti</i> V.G	1334.27. F.P	<i>Curiculo, pro cursim</i> F.P	276.	277.3	
24		19		<i>Cyprinum unguentum</i> Ifid.	
<i>Cuneus quid</i> if.	1049.52	<i>Curriculum</i> N	596.35	9-3.9	
<i>Cuniculum</i> F.P	275.27	<i>Curriculus à curru</i> N	63.37	<i>Cyprinum as</i> if.	1226.7
<i>Cuniculi, genus agrestium anti-</i>		<i>curfus</i> N	633.59	<i>Cyprus</i> If.	1175.37
<i>malium</i> If.	1112.33	<i>Curvus</i> If.	1277.41	<i>Cyrene cuius</i> If.	1190.52
<i>Cunire</i> F.P	275.52	<i>Curfatio</i> V.G	1359.26	<i>Cyrnea</i> N	793.18
<i>Cupa</i> N	291.31	<i>Curfor</i>	1436.3	<i>Cythrea</i> F.P	277.11.
<i>Cupa</i> N.	530.52. If.	<i>Cursus sum</i> V	69.34		

I N D E X.

D			
DA die N	642.33	Datusus If.	825.35
Daci Gothorum soboles If.		Datum accipere N	701.18
104.58		Daucus If.	1258.11
Dacia If.	1167.31	David If.	995.1
Dacrymas, pro lacrymas F.P		Daunia F.P	277.50
277.16		Deadio F.P	277.53
Dactyli If.	1240.8	Deamare N	538.44
Dactylus If.	830.21	Deartuatum N	518.32
Dadalus If.	1311	Deartuare N	537.30
Dadala à varietate rerum F.P		Debacchari V.G	1380.26
277.20		Debilis If.	1072.51
Damones unde dicti If.	1024.16	Debiliter N	539.13
		Debilo N	537.46
Dagnades anium genus F. P =		Debitum N 599. II. N	684.60.
277.25		& 704.1	
Dalila If.	994.33	Deblacterare F.P	277.56
Dalimum F.P	277.30	Deblacterare N	537.56
Dalmatia If.	1068.14. &	Debora If.	994.19
17		De Cato .	1431.26
Dalmatica vestis If.	1299.28	Decalcatum F.P	277.56
Dalmatici	1434.35	Decem Sibylla If.	1019.35
Damascena mella If.	1244.26	Decemuiri If.	92.4
Damascus If.	1185.35	Decem unde dictum If.	887.53
Damium F.P	277.35	December If.	941.18
Damnare, damno afficere N		Decermina dicuntur F.P	277.57
643.11. exbare dare N	641.13.		
necessitate constringi N	641.	Decernere, dicere N	646.45 de-
18. moris dare N	641.20	finire N	646.36. certare N
Damnatus If. 1073.32. V.G	1378	646.47. constituere N	646.36
44		Decens If.	1072.42. V. G
Dannum V	28.59. If. 934.51.	40	
V.G	1332.5. & 1376.16. & 1354	Decerpere N	712.19
16		Decidere V.G	1532.30
Danula If.	1112.27	Decidua N	540.13
Danai unde If.	1040.29	Decij	1427.22
Daniel If.	951.18. & 954.2. &	Decima F. P	277.59
998.21		Decima Sibylla, Tiburtina If.	1019.58
Danista F.P	277.40	Decimij	1427.23. & 1425.8
Danubius If.	1158.26	Decimus	1405.42
Danunt F. P	277.41. N	Decipere N	714.59
36		Decl. natio V	195.501
Dapalis coena N	537.16	Declinationum genera V.	63.37
Dapes N	743.48. If.	Decolor If.	1072.53
1366.8	1312. V.G	Decollare N	538.48
Daps apud antiquos F. P	277.42	Decor N	597.55. V. G
Dapsile N	773.46	& 1334.42	
Dare, facere N	642.27	Decorum V.G	1327
Dare marito N	677.27. exbi-	Decorus If.	1072.41
berere N	642.23. adscribere N	Decores F.P	277.60
642.41. offendere N	642.44.	Decrepitus F.P	278.1
perere N	642.46. V. G	Decrepiti senes N	490.7
18	1354.18	Decrepitus senex N	490.19. If.
Daridania If. 1166.21. If. 1188.		1075.5	
44		Decultarum F.P	278.6
Dasi F. P	277.49	Decumana F.P	278.11
Dauria If. 833.38		Decumanus F. P	278.11. If.
Dai V.G	1335.18	1204.5	
Daratum N	588.3		
		Decures F.P	278.14
		Decuriones V	16.54. F.P
		N 777.19. If. 1051.45	278.15.
		Decursus If.	1156.7
		Decus, dignitas N	684.55. V.G
		1327. & 1334.3	
		Decussis V	28.20
		Dedere N	708.42. V.G
		& 1354.18	1353.41.
		Decedari V.G	1359.13
		Dedicare, dicere N	643.24. V.G
		1329.55	
		Dedicatio quid If.	921.56
		Dedita F.P	278.17
		Deditio qui sunt If.	1053.19
		Deditio quid sit If.	1053.20
		Dedo, dedim, dunt V.G	1379.28
		Deducere, transuertere à vero	
		N 648.29. vocare N	648.34.
		irabere N	648.36. mouere N
		648.37. deprauare N	648.18.
		N 695.29. V.G	1332.36
		Deduci V.G	1349.37
		Deduco, diduco V. G	1352.51. &
		1366.1	
		Deductiua pronomina If.	826.33
		Deductum molle N	648.45. sua-
		ue N	648.45. delectatione du-
		ctus N	648.47. suppressum N
		648.51. diminutum N	648.51
		51	
		Defatigare N	700.32
		Defectio & dissolutio N	676.25
		Defendere, vindicare N	641.45
		depellere N	941.45. iucris N
		641.47	
		Deferre, abducere N	648.54. af-
		ferre N	648.55. calatum pro-
		dere N	648.57. If. 1072.50
		Deficit V.G	1358
		Definitio, vide Diffinitio.	
		Deflocare N	487.20
		Defluere N	673.34
		Defocatus N	740.2
		Deformatum F.P	278.18
		Defensa F.P	278.10
		Defrudare N	500.31
		Defrui dicebant antiqui F.P.	
		278.21	
		Defutium N	796.17. If. 1317.3
		Defuncti liberati N	647.24
		Defunctum consuetudine mor-	
		tuum N	647.22
		defuncti V.G	1349.39
		defunctus If.	1105.29
		degener If.	1073.2
		degerere, agere N	642.17. minus-
		16 N	

re N. 642. 18. F. P. 278. 23. <i>detrahere</i> N 642. 21	<i>Delinquere</i> F. P. 278. 47	<i>deperire</i> F. P. 279. 16
<i>Dequinarum ferrum</i> N 518. 43	<i>Deliquium</i> V 58. 49	<i>Depesta</i> V 21. 42
<i>deglouss</i> N 538. 51	<i>Deliquium</i> F. P. 278. 51	<i>depexum</i> N 487. 24
<i>deglulator</i> Ifid. 1073. 33	<i>Delirare</i> N 492. 25	<i>depilari dictum rarefacti</i> N 503
<i>degunere</i> F. P. 278. 24	<i>Deliratio</i> V. G. 1360. 26	39
<i>delibescens</i> if. 1073. 14	<i>Deliratus</i> N 700. 24	<i>deplorabundus pro deplorans</i> N 770. 58
<i>Dei magni</i> V 11. 48	<i>delirus</i> If. 1073. 25	<i>depolitum</i> F. P. 279. 17
<i>Dei</i> V 13. 13	<i>Deloricare</i> N 540. 50	<i>deponens genus</i> if. 827. 47
<i>deictio</i> N 704. 12	<i>Delos</i> If. 1176. 27	<i>deponere, ponere</i> N 642. 50 <i>commendare</i> N 642. 55 <i>alienare</i> N 642. 110 <i>disperare</i> N 643. 2
<i>deycere, elidere</i> N 648. 20. <i>mittere</i> N 648. 24. <i>auertere</i> N 648. 28. <i>praecipitare</i> N 648. 31	<i>Delphinus</i> If. 1128. 32	<i>deponi</i> V. G. 1563. 23
<i>deinceps</i> F. P. 278. 25	<i>Delphium</i> F. P. 278. 52. If. 1196. 56 V. G. 1330. 44 V. G. 1362. 20	<i>Deponiani</i> F. 279. 19
<i>deincipem</i> F. P. 278. 27	<i>Deluere, diluere</i> V. G. 1352. 47	<i>deprecare</i> V. G. 1340. 43 V. G. 1362. 37
<i>deiniae</i> F. P. 278. 30	<i>Delus</i> F. P. 278. 55	<i>deportatus</i> ifid. 936. 15
<i>Deinegrare</i> N 541. 6	<i>Demagis</i> F. P. 278. 56 N 539. 5	<i>depositi</i> N 643. 3
<i>Dein, are</i> N 541. 8	<i>Demens</i> If. 1073. 29 V. G. 1374. 16	<i>depositum</i> ifid. 931. 58
<i>Delapidata</i> F. P. 278. 34	<i>demensum</i> N 780. 16	<i>deprecari</i> N 700. 48. V. G. 1352. 35
<i>delap. data</i> via If. 1205. 31	<i>Deminutus capite</i> F. P. 278. 57	<i>deprecatio</i> if. 860. 35
<i>Delator, dilator</i> V. G. 1352. 42. If. 1073. 20	<i>Demijsum, abiectum</i> N 646. 53	<i>deprecatus</i> ifid. 1073. 10
<i>Delictare</i> N 538. 54. N 701. 6	<i>humile</i> N 546. 56 <i>miserandum</i> N <i>ibid.</i>	<i>deprecor, amolior</i> N 649. 21 <i>depello</i> N 649. 21 <i>propulso</i> 649. 21
<i>delictari</i> N 681. 10	<i>Demittere</i> N 704. 41	<i>deprehensa</i> F. P. 279. 21
<i>delictio</i> V. G. 1351. 27	<i>demittere, desuper mittere</i> N 647. 6	<i>depius porcus</i> F. P. 279. 20
<i>delegare</i> N 539. 39	<i>Democritus</i> If. 1020. 12	<i>depuere</i> F. P. 279. 26
<i>delegatus</i> PL. 806. 13	<i>Demoe</i> F. P. 279. 2	<i>despectus</i> N 597. 60
<i>deleuo</i> N 538. 26	<i>demolens</i> M 537. 34	<i>despere</i> N 529. 42
<i>deletile</i> N 537. 59	<i>demoliri</i> N 680. 33	<i>deserui, directus</i> V. G. 1372. 53
<i>Deliberare a libella</i> F. P. 278. 35	<i>Demonstratum genus</i> Ifidor. 88. 45	<i>desertere</i> N 775. 50
<i>deliberare, dubitare</i> N 644. 35	<i>demonstrativa pronomina</i> Ifid. 826. 14	<i>deserit</i> V. G. 1338. 1
N. 725. 48 V. G. 1337. 57	<i>demum</i> F. P. 279. 3	<i>desertio</i> N 718. 50
<i>deliberatum genus</i> Ifid. 857. 42	<i>Denarij</i> V 28. 40	<i>desertores qui vocantur</i> Ifidor. 1048. 25
<i>deliberatum, defunctum</i> N 644. 39 <i>expletu</i> N 644. 30 <i>definitum</i> N 644. 40	<i>Denarius</i> V 1251. 4	<i>desiderare</i> F. P. 279. 34 V. G. 1329. 19
<i>deliberare</i> F. P. 178. 37	<i>denarius</i> if. 279. 6	<i>desidiosus</i> if. 1073. 22
<i>deliberatum</i> N 528. 32	<i>denarie</i> F. P. 541. 11	<i>desiduo</i> PL 805. 20
<i>Delibutus</i> If. 1072. 46	<i>denasci</i> N 541. 11	<i>designare</i> N 692. 43
<i>Delica</i> 539. 1	<i>Denicales</i> F. P. 279. 0	<i>desinere</i> N 1073. 31
<i>delica, aperi</i> N 641. 50. <i>explana</i> N <i>ibid.</i>	<i>denominatiua & deriuatiua</i> if. 876. 15	<i>desuare</i> F. P. 279. 36
<i>Delicare, pro dedicare</i> F. P. 278. 38	<i>densum</i> V 20. 23	<i>desperatus</i> ifid. 1072. 53
<i>delicata</i> F. P. 278. 39	<i>densus</i> N 7. 55	<i>despicere, pro nihilo habere</i> N 648. 7 <i>desuper adspicere</i> N 648. 15 N 705. 2 N 739. 41 V. G.
<i>delicata</i> If. 1972. 48	<i>dentale</i> if. 1324. 41	
<i>delicere, silicere</i> N 641. 42	<i>dentis</i> N 539. 58	
<i>Delicia</i> F. P. 278. 43. N 540. 30	<i>dentis</i> 1440. 14	
<i>delicia</i> If. 1312	<i>dentatus</i> 1410. 14	
<i>delicium</i> F. P. 278. 49	<i>dentatus</i> 1410. 14	
<i>Delictum</i> V. G. 1351. 26	<i>dentes</i> N 744. 16. If. 1394. 10	
<i>Deligi</i> V. G. 1351. 29	<i>dentes</i> <i>praeisores</i> ifid. 1094. 12	
<i>Delirari, deligat</i> N 642. 14	<i>dentes canini</i> ifid. 1094. 33	
<i>delirius, placatus</i> N. 642. 1. <i>est mente alienatus</i> N 642. 8 <i>delictatus</i> N 642. 4	<i>dentes colomelli quid dicuntur</i> ifid. 1094. 20	
<i>delinire</i> N. 673. 39	<i>dentes molares</i> if. 1094. 21	
	<i>dentrix</i> if. 1129. 22	
	<i>Denunciari</i> V. G. 1349. 40	
	<i>denunciario</i> V. G. 1357. 10	
	<i>deorata</i> F. P. 279. 13	
	<i>Deorum consuetum</i> V 71. 10	
	<i>depeculassere</i> N 538. 28	
	<i>depeculatus</i> F. P. 279. 14	

I N D E X.

G1341.1		Diabathra F.P. 279.56. V.53.32	die quarto V.G	1345.46
despicere & desquirere V. G		Diabolus quid Hebraicè dicitur	diem V.G	1380.24
1355.30		Il.	dies V	31.17
despicens il.	1073.15. V.G	Diadema Is.	dieredum F.P	280.10
1366.2		Diadematus	dies il.	937.25
Despicio V	43.24	Diacodion Is.	dies quid Il.	906.21
Despondere V.G 1353.56 V 1358		Dialectica Is.	dies unde nominati Il.	919.8
21		Dialecticus. syllogismus Is.	dies diecula V.G	1362.51 & 52
despondisse V	41.33	24	dies Agonales V	32.38
despretus F. P	279.37	Dialis flamen V.	dies atri V	35.19
desquamat N	537.24	Dialogus Is.	dies Februatus V	32.45
desstinare. parare N 649.1 emere		D. alyton Is.	dies canicularis Il.	910.10
N 649.1		diarexis Is.	d. s. comitales V	35.22
Destitui desolari N 643.19 sta-		Diatra Is.	dies diuisi F.P	280.12
tus N	643.20	diamoron Is.	dies Fasti V	35.20
destitutus V.G	1363.11	Diana Is.	dies Halcyonij V	56.44
desubito N	775.25	Dianarheion Is.	dies fortis fortuna V	35.34
desubulare N	540.2	Dianus F.P	dies legitimus Il.	937.26
desuens illum N	537.11	Diaphonia Is.	dies Nefasti V	35.26
desultores il.	1278.34	Diapsalma l. 970.45 & 49.52	dies populi Fugia V	33.38
Deseria F.P	279.38	Diarrhea il.	dies Palmarum Il.	969.5
deterior V. G	1369.19	Diasthema il.	dies quando Rex comitatus fuit	35.41
deterius N 727.12. V.G 1338.59		diastole Il. id.	V	35.45
detestabile N	709.4	Diasyrmo: Il.	dies quando stercus delatum fuit	31.45
detinere N	685.39	Dibulare V	dies Septimontium V	34.42
detrahere, tollere N 647.54 de-		Dica V.G	dies vestalia V	31.30
rogare N 647.52 extrahere N		Dicare, consecrare N 647.42.	dies abusivè quid Il.	937.31
648.4		constituere N 647.42 tradere	dies cù femino gen. N 778.29	13.4
detrahare F.P	279.39	N 517.44. iudicare N 647.48	dies & diuis, & diuis V	13.11
detritum V 29.2 V.G 1332.6		Dicassit F.P	diespiter V	1026.
V.G 1376.17 V.G 1364.8		Dice pro die F.P	diespiter vel diuis pater Il.	47
detudes F.P	279.40	dicearchia vocabatur F.P 279.		87.11
deturbare N	540.57	60		897.9
deusus F.P	279.41	Dicebo pro dicam N		538.32
Denia quid sans Il.	1181.52	Dicendi V		280.16
denicare F.P	279.42	Dicendi peritua il.		690.6
Deum consentum V	71.10	Dicere, constituere N 643.29. de-		946.15
denorari N	739.52	nuntiare N 643.31 dicare N		645.58 spatium
denorare N	539.7	643.35. destinare N 643.37.		temporis dare N 645.56 dif-
deuotum N	743.40	promittere N 643.40 V. C. 132.		famare N 645.58 in ordinem
Deux V	28.37	42 dare N 643.54 iudicans		ponere N 645.13 diuidere N
Deum V.G	1347.46	N		646.4.
Deus dictus est F.P 279.41. &		dici mos erat Romanis F.P 280.3		Differencia Il. 841.56 & 875.10
982.11		dici de subiecto il.		& 31
Deus Tiberinus V	9.3	dici in subiecto, quid Il.		Differita N
Deus & homo Il.	982.14	dici immò, & dicia causa V. 40		577.43
Deuteronomij Il. 950 & 952.15		9		714.25
Dextans F.P 219.50 V. 28.37		dico V		646.4
Dextra unde vocatur il. 1095		dicta V		Diffidere scindere N
34		dictata dictator V		881.37
dextralis quid il.	1297.43	dictumnum Il.		881.49
Dextina pro dextra N. 537.6		dictator V		881.48
Dextrimum F.P	279.52	dictatores Il.		881.58
Dextrabus N.	762.1	dictatoria N		882.6
Dextrarum F.P	279.54	dictyona F.P		882.11
Dextera quid Is.	1308.18	diduco V.G		882.16
Dextrum dextera partis N 649.		die quarto N		882.22
16. Propitium N. 649.18. felice.		die quarta N 752.20. V.G 1343.		882.26
N 649.18		7		

I N D E X.

Ad opes II	882.26	Dirigere F.P 280.35 N	715.5	Dissensio II.	1165.49
Ad opes II.	882.33	Dirigit N	715.54	Disseptum quid II.	1100.49
Diffinitio II.	880.42	Dirigitur N	540.35	Disserui parte V	40.25
Diffinitio legatis II.	860.50	Diritus N	540.33	Dissimile V	94.39
Diffinitivus Status II.	860.4	Diruere N	659.19	Dissimulans V.G	1366.4
Digitus II.	1095.44 & 1104.9	Dirum II	500.3	Dissimulare N	731.32 V.G 1342
Digladari N	519.55	Diruncioni F.P	280.37		
Dignari N	644.8	Dirus F.P	280.38. II. 1073.11	Dissulcus F.P	280.55
Dignatus N	643.57	Dirutum are militem F.P	280	Distinctio N	685.5
Dignatus N	749.15		39	Distichon II.	853.58
Dignus N	539.10	Discedere N	539.37 V.G 1355.45	Distinctio II.	834.19
Dignitas N	976.19 & 729.13	Disce, ignotam rem meditando		Distisiam F.P	280.57
V.G 1340.35 & 1347.47		N 647.16 tentare N	647.19	Distrahere, vendere N	647.26
Dignorari F.P	1280.20	V.G		separare N 947.27 diffundere	
Dij V.G	1356.10 & 16	Disernere N	713.37	N 647.35 separare N	647.35
Dij diutini N	540.38	Diserniculum V	22.24	V.G 1332.36	
Dij manes N	520.54	Diserniculum acus N	503.7 &	Ditrocheus II.	830.7
Dij ambus	1830.37	644.50		Diu pro die N	539.20
Dijantii Analogia genus	101.9	Disciplina & discere V	40.15	Diuaricari N	501.19
Dilaniare F.P	280.22	Disciplina II. 817 V.G	1334.35	Diuallere V.G	1332.37
Dilator II.	1073.11	Disciplinosus N	744.49	Diuersti numeri II.	893.14
Dilectus militum F.P	280.25	Discipulus II.	1071.35	Diuerstas vestimentorum II. II.	
Dilectus II.	1072.44	Discorditas N	536.23	1298.53	
Domus & disspiter V	132	Discrepuit N	754.38	Diuerforia unde dicta N	517.22
Diligere N	649.11 & 721.17 V.G	Discretus numerus II.	892.8	Diuersorium II.	1195.31
1335.49		Discrimen N. 644.42 periculum		Diuerticula II.	1106.19
Diligi V.G	1351.28	N 644.47 cersamen N	645.2	Dives V	17.6 II. 1072.40 V.G
Diligiti, diuidit N	949.12	inter animam & animum II.		1311.41 & 1376.1	
Diligentia V.G	1333.6	1090.12 V.G 1354.5		Dui V.G	1366.10. & 15
Diliculum II.	940.14	Discriminaria quid dicuntur II.		Duis potes V.	11.54
Diluuium N	559.14	1092.17 & 1307.40		Diuisana v	13.25
Diluuium unde distu II.	1159.8	Disce II.	1318.18	Diuidere N	499.28
Dimidium dimidium V.G		diserit N	771.9	Diuidia est tedium N	538.10
1346.41		Disertim F.P	280.43 N 771.12	Diuid. e N	541.1
Diminuti numeri II.	889.49	Disertiones F.P	280.44	Diuidiam F.P	180.59
Diminutiva nomina II.	824.9	Disertus V 40.29 II. 1072.31 di-		Diuidias quid dixerunt PL. 805	
Dimittere, permittere N	647.1	serius V.G 1352.41		12	
in potestatem dare N	647.1	Disserere N	700.37	Diuidicula F.P	280.60
derelinquere N	547.3 & 705	Disiunctiue coniunctiones II. 828		Diuidos N	537.37
4 dare N 647		26		Diuiduum, dimidium V.G	1357
Dina II.	993.31	Disparare N	540.46	11	
Diobolares V	5415 F.P 280.17	Disparare numeri II.	893.14	Diuisalis Astronomia II.	874.34
PL. 804.58		Dispendium V 30.22 V.G	1332.4	Diuisa leges II.	925.27
Dimittere mittere N	647.14	Dispernere N	488.26	Diuisi qui dicti sunt II.	1021.22
Diomedes F.P	280.29	Dispensator V	30.20	Diuisi qui vocantur II.	1018.35
Diomedia aues II.	1135.44	Dispensatores F.P	280.47	Diuinitus diuinitate V.G	1361.11
Diomedia campi F.P	280.32	Dispensatiua Astronomia II. II.		& 11	
Dionysia II.	1219.33	874.43		Diuisio separatio N	644.42
Dionysius lapis fulcus II.	1213.39	Disperij V.G	1380.8	Diuisiones Grammatica arsu II.	
Discoaria II.	1187.58	Dispersio II.	1257.30	813.14	
Diox F.P	280.34	Dispersum solutum N	693.60	Diuisant N	537.19
Diple II.	835.23 & 282.37	Dispersere F.P	280.52	Diuisa antiquorum II.	1216.7
Diple superne oblata II.	835.49	Dispondens II.	830.36	Diuisior N	540.55
Diplois II.	1302.42	Dispositio II.	1290.41 V.G 1329	Diuisum antiqui ex Graco	F.P.
Dipondium II.	1230.29	52		1513	
Diplos genus aspidis II.	1122.54	Dispuluerare N	577.40	Diuortia II.	1206
Diplos serpens II.	1124.30	Disputare V	40.25	18	
Diphthonga syllaba II.	829.33	Disputatio & computatio V	40	Diuortiu deflexus de via N	549
Dipota II.	825.48	18		30 rerum omnium se. arario N.	
Diractus II.	1072.44	Dissentacem N	549.10	649.7 & 242.3 & 1066.37.	

I N D E X.

<i>dix tacita dicere</i> N	700.39	<i>Donum</i> V 28.55 V.G. 1331.19.V.	<i>duellona</i> V	14.4
<i>diurnare</i> N	540.23	-G 1348.1 Deo if. 971.46. & 971	<i>duellum</i> F.P	281.44
<i>diurnarum</i> N 676.34 N 688.57		50	<i>duicensus</i> F. P	281.48
<i>diurnus</i> N	714.53	<i>Dor, urbs quōdam potentissima</i>	<i>duidens</i> F.P	281.50
<i>Diuum</i> V	13.6	if.	<i>duige</i> V	68.45
<i>dinus Fidius</i> V	13.8	<i>Dorcus</i>	<i>duisi</i> V	68.43
<i>doceo</i> V	40.11	<i>Dori</i> if.	<i>duis duas habet significo.</i> F. P 281	
<i>docere, disciplinam vel artem</i>		<i>dormitio</i> N	51	
N 649.5 <i>dicere</i> N 649. 7 V.		<i>dorsa</i> N	<i>dulce</i> N	673.54
G 1358.53		<i>dorsum dictum</i> F.P 281.28 N 597	<i>dulcia quid if.</i>	1313.53
<i>Docilis</i> if.	1072.33	51 & 742.49 & 1097.27	<i>dulcitas, dulcicudo</i> N	538.15
<i>doctrinalis philosophia</i> if. 1074.3		<i>dos</i> V	<i>dumosa</i> F.P	281.45
& 18		<i>dosinus color</i> if.	<i>dumecta</i> F.P	271.53
<i>doctrina filij qui dicuntur</i> ifid.		Δόσιος	<i>duobus generibus delectur exerc</i>	1267.15
1054.53		<i>dosius</i> N	<i>citius</i> if.	
<i>doctus</i> N 714.34 & 725.25 ifid.		<i>Dynamia</i> if.	<i>duobus modis imponitur voca-</i>	
1072.32 V. G 1337.54		<i>Dracena</i> if.	<i>bulum</i> V	102.33
<i>documenta</i> V	40.17	<i>Draco</i> ifid.	<i>duo cancrorum genera</i> if.	1131
<i>dogma</i> ifid.	1008.58	<i>Draco marinus</i> if.	<i>duo comicomum genera</i> if.	1028.
<i>doctans</i> V	28.38	<i>draco res dicti</i> F.P 281.32 V.G	52	
<i>dolabra</i> if.	1297.41	1364.52	<i>duodecim Prophetarum</i> if.	951
<i>dolare</i> V.G	1356.55	<i>draconan. signa</i> if.	10	
<i>dolans</i> V	92.17	<i>draconica</i>	<i>duodevicesimo</i> N	540.16
<i>doli vocabulo nunc tantum</i> F.		<i>draconites</i> if.	<i>duodevigesimo</i> F. P	281.56
P	281.12	<i>dragma</i> if.	<i>duo Fluminum genera</i> if.	1155
<i>doliola</i> V	26.21 F.P 281.16	<i>dramaticus character</i> if. 1019.9	<i>duo genera analogia</i> V	79.57
<i>dolicam</i> N	532.46	<i>dromeda genus camelorum</i> ifid.	<i>duo genera diuinationis</i> if. 1021	
<i>dolium</i> N	792.19 if. 1319.39	1113.28	25	
<i>dolo</i> & colo V	92.17	<i>droselytus</i> if.	<i>duo genera auspicionum</i> if.	1021
<i>Dolon</i> if.	1237.51	<i>Drusus</i>	45	
<i>Dolones</i> if. 1271.19 V.G 1356.54		<i>Dryades, V.G</i>	<i>duo martyrij genera</i> ifid. 1003	
<i>dolor</i> V.G	1354.47	<i>Dryades quid if.</i>	53	
<i>dolosus</i> if.	1073.17	<i>dua Aethiopia</i> if.	43	
<i>dolus</i> ifid. 922.20 V.G 1356.52		<i>dua Epiphania</i> if.	<i>duonim</i> F.P	281.57
<i>dominatio</i> N	599.6	<i>dua Germania</i> if.	<i>duo validissima vite humana e-</i>	
<i>dominationes</i> if.	989.60	<i>dua Hispania</i> if.	<i>lementa</i> if.	1149.47
<i>domini, mulierum amatores</i> N		<i>dua</i> F.P	<i>duplatis</i> F.P	1089.28
644.32		<i>dubemus</i> F.P	<i>duplex homo</i> if.	16.49
<i>dominia</i> N	644.13	<i>dubitat</i> F.P	<i>duplicarij</i> V	934.31
<i>dominus</i> N 644.11 & 982.13 &		<i>dubitatum</i> N	<i>dupliciter malum</i> if.	281
1072.29 & 1046.54		<i>dubium</i> V.G	<i>duplionem antiqui</i> F.P	
<i>dominus, maris</i> N	644.32	<i>dubius</i> if.	60	
<i>dominus conuiuij exhibitor</i> N		<i>ducenti, unde</i> if.	<i>dupondius</i> V	28.13
644.12		<i>ducere, pati</i> N 645.10 & 645.	<i>dura vox</i> if.	897.31
<i>Domitius dies</i> if.	969.13	24 V.G 1357 V.G. 1358.31 de-	<i>duracenum malum</i> if.	1143
<i>domus pro domus</i> N	760.58	<i>mittere</i> N 645.51 <i>decedere</i>	59	
<i>domus</i> N	743.54 & 1164.45	N <i>ibidem exercere</i> N 645.12	<i>duracina uua</i> if.	1240.6
<i>domus vnus familia habitacu-</i>		<i>excitare</i> N 645.15 <i>erigere</i> N	<i>durat</i> N	702.31
<i>lum</i> if.	1050.15	645.25 <i>existimare</i> N 645.26	<i>duriter pro dure</i> N	772.38
<i>Donatio</i> N	537.48	<i>fabricare</i> N 645.40 <i>gerere</i>	<i>dure</i> V.G	1353.47
<i>Dona</i> N 781. 44 & 971.42 V.G		N 645.33 <i>illicere</i> N 645. 20	<i>duritudō</i> N	540.27
1366.23		<i>inducere</i> N 645.20 <i>iusdicare</i>	<i>durum, immitte</i> N 646.31 <i>patiens</i>	646.27
<i>donata</i> V.G	1348.25	N 645.26 <i>nudare</i> N 645.12	646.27 <i>perseuerans</i>	646.22
<i>donaria</i> if.	1197.45	<i>perrectura</i> N 645.56 <i>seruare</i>	<i>solidum</i>	
<i>donarium</i> V.G	1331.20	N 645.48 <i>trahere</i> N 645.42	<i>durus</i> N 699.36 & 703.51 <i>nocens</i>	
<i>donatio</i> if.	930.30	<i>uoluerē</i> N	646.24	
<i>donatio directa</i> if.	930.41	<i>duci, aduocari</i> N 645.5 <i>delectari</i>	<i>duis, qui nuncupantur</i> if.	1032
<i>donatio usufructuaria</i> if. 930.39		N 645.5 <i>deduci</i> V.G 1356.37	52	
<i>donatice</i> F.P	281.22	<i>duco cum pro pato ponimus</i> F. P		
<i>Donatista</i> if.	1014.1	281.42	<i>ductile</i> as if.	1227.41

I N D E X.

Dusmofo in loco F.P	282.2	Effaflatum F.P	382.10	Elephas If.	1117.36
Duumvirates If.	1051.53	Effari templa V	38.40	Eleuare V.G	1348.28
Dux If.	1047.23	Effata F.P	28:23 V 38.38 F.P	Eleuis N	542.18
Dux aut ductor V	40.14		282.25	Elleborum If.	1254.39
Dysenteria If.	919.1	Effecta argumenta If.	883.8	Eli If.	994.44
		Efferatus If.	1074.21	Eliachim If.	995.39
E		Efferre, subdere N	633.31	Elices F.P	282.42
		653.33 ostendere 653.39 erige-		Elidere, excludere N	650.10 occi-
EAmsu F.P	281.7	re N	653.40	N leuare 653	dere N 650 15 suffocare N 650
Eapfe F.P	282.8	40		15 collidere N	650.17 deicere
Ebennus If.	1247.9	Efferre, edere N	653.45	N 650.21	
Ebionita If.	1013.1	here N	653.45	excollere N	653
Ebolus, insula If.	1179.3	49		Eligere N	687.5
Eboreum, eboratum & eburnum		Efferru V.G	1354.1	Eligere, defaigare N	655.42 N
V.G	1360.40	Efferre V.G	1351.42	655.41 & 692.7 & 708.29 &	734.19
Ebrularum N	544.44	Efficax If.	1073.46	Eliminare N	504.55 exire 650
Ebrus N	738.26	Efficere V.G	1353.24	40 excludere	650.50
Ebrus & ebriosus V.G	1344	Efficu V.G	1355.10	Elinguatus V.G	1313.40
17		Effigia N	761.39	Elinguem F.P	282.44
Ebron If.	1186.29	Effi. & um N	54.144	Elinguis V.G	1333.39
Ebulire N	497.47	Efari If.	1010.30	Elion If.	978.14
Ebur unde If.	1114.35	Effata If.	1074.29	Elizabeth If.	1003.9
Eburnus	1440.49	Effractor If.	1074.19	Elixia F.P	282.45
Eccere F.P	282.9	Effrenatus If.	1074.23	Elixum V	16 48 N 510 16 & 518
Ecclesia If.	1007.36	Effundi N	699.10	If. 1314.15 V.G	1376.12
Ecclesiastes If.	951.17	Effuere N	542.12	Eloe If.	977.29
Ecclesiasticus If.	951.32	Egens F.P	282.25	Elol quid: If.	977.28
Ecclesiastes If.	953.26	4	If. 1074	Eloquium PL.	806.30
Echencis If.	1130.7	Egerie F.P	282.28	Eloquens V	39.19 If. 1073.38 V.G
Echinus V	14.58	Egregius V.G	1372.15	1576.24	
Echites If.	1222.55	Egrotus & adgretus F.P	282	Eloquentia V.G	1333.45
Eclipsis If.	84 4.10 & 845.6 Lu-	31		Eloqui ac reloqui V	39.17 V.G
na 907.53 Solu 907.44		Ergastulum & ergastulus V.G		1351.38	
Ectasis If.	844.54 & 1000	1345.41		Eloquium V.G	1333.45
12		Ergurgitum N	541.52	Elucere V.P	1349.38
Eculus If.	935.32	Eho, ehodum V.G	1378.45	Elucifacere N	543.49
Edeatre F.P	282.12	Eho V.G	1350.6 & 8	Eluctani N	748.11
Edecimata F.P	282.14	Eiectus, exclusus N	655.17	Elucum significat F.P	282
Edepol V.G	137.8.49	Eicie If.	978.20	46	
Ederam F.P	282.15	Eiuratio F.P	282.34	Elusidani If.	1014.32
Edere N	690.15	E Latinum If.	1234.22	Elumbem F.P	282.51
Edeus lapis If.	1213.13	EI, quid?	977.23	Eluuis N	542.21
Edicere V.G	1559.54	Elatus N	705.18	Eluuis corruptus N	542.53
Edim pro edam N	769.49	Elacatena F.P	281.36	Empo eum F.P	282.52
Ediffasciuitas If.	1185.21	Elaudare F.P	282.38	Eman If.	999.59
& 34		Elbola vna If.	1240.42	Emancipati F.P	282.51
Edolare N	735.42	Elbum If.	1240.45 & 1305	Emancipatio If.	1054.59
Edom If.	993.19	39		Emancipatus N	543.11
Edon If.	993.24	Eleazar If.	994.6	Emanuel If.	982.5
Edones & Phagones N	510.	Elecebra F.P	282.39	Embolismus If.	267.17
edor unde nominatum If.	1237	Electabo F.P	282.41	Emem. eundem F.P	282
20		Electria If.	1220.54	57	
Educare N	721.34 & 736.25	Electrum naturale If.	1230.7 &	Emere F.P	282.58
V.G 1335.58		1229.56		Emerita, ciuitas Ifid.	1290
ducere, erigere N	654.6	Electuarium If.	921.36	18	
654.8 educare 654 10. 736.25		Elegans N	675.39 N 746	Emeriti, qui dicuntur If.	1048
educare V.G 1346.1		5		I	
Edulcare N	543.53	Elegiacum carmen If.	837.7	Emicare N	519.49
Edulium PL.	805.27	Elephantia If.	1125.9	Emicodium If.	1319.57
Edusa N	544.58	Elephantiasis Ifid.	919.59	Eminu If.	1232.25

I N D E X.

<i>eminus</i> V.G 1319.39 <i>emissis, poculi species</i> II. 1319. <i>emites</i> if. 1112.49 <i>empanda</i> F.P 281.60 <i>empirica harsis unde:</i> if. 914 15 <i>emplastrum</i> if. 921.42 <i>emptio</i> if. 930.28 <i>emptium</i> F.P 283.1 <i>Empyriosis</i> if. 918.19 <i>emungere</i> N 542.9 <i>emungerentur</i> N 715.19 <i>emungi</i> N 503.28 <i>emuscitata</i> F.P 283.2 <i>enasii</i> V.G 1379.34 <i>encania</i> if. 969.1 <i>enchiridion</i> if. 922.11 <i>encombomata</i> N 790.50 <i>endosorium</i> F.P 283.3 <i>endoplorato</i> F.P 285.4 <i>endoprocinctu</i> F.P 283.7 <i>enectus fame</i> N 683.3 <i>enema</i> if. 921.44 <i>energia</i> if. 870.43 <i>enhydris</i> if. 1123.36 <i>enhydros</i> if. 1120.57 <i>enigma</i> if. 850.29 <i>enisi</i> V.G 1345.14 <i>enixa subingata</i> N 653.29 742.24 <i>partu leuata</i> N 653.27 <i>erixa femina dicuntur</i> N 515 24 V.G 1345.27 <i>enixim pro enixe</i> N 544.23 <i>enixus</i> N 713.46 <i>ennam etiamne</i> F.P 283.52 <i>Enoch</i> if. 991.58 <i>enoda</i> N 490.50 <i>enodare</i> N 704.59 <i>enodatus</i> N 491.2 <i>enonquatione diffinitio</i> if. 800 56 <i>enos</i> if. 991.51 <i>enthymema</i> if. 862.37 <i>enthymematis membra</i> if. 862 48 <i>enubro</i> F.P 283.13 <i>enucleare quid dicitur</i> N 516 52 <i>enunciatiua</i> if. 878.9 <i>epacta</i> if. 967.49 <i>epandros</i> if. 869.2 <i>epanaphora</i> if. 846.14 <i>epangelia</i> if. 872.8 <i>epanalphis</i> if. 846.19 60 <i>epenthesis</i> if. 844 47 <i>epemunicum</i> V 51.48 <i>epens</i> F.P 283.15	<i>ephebi unde dicti</i> if. 1103 14 <i>epheris</i> if. 856.23 <i>ephesus</i> if. 1187.54 <i>ephippium</i> N 545.9 <i>ephod</i> if. 1293.32 <i>ephraim</i> if. 997.7 <i>ἐπιχιδριον</i> V.G 1366.28 <i>epichirema</i> if. 863.17 <i>epicænum genus</i> if. 825.20 <i>epicrocum</i> F.P 283.17 <i>epicrorei unde dicti</i> if. 1017 11 <i>epigramma</i> if. 853.59 <i>epigri</i> if. 1257.3 <i>epilepsia</i> if. 917.22 44 <i>epilimma</i> F.P 283.19 <i>epilemas</i> if. 1213.57 <i>epidromos</i> if. 1287.50 <i>epipota</i> if. 1285.23 <i>epiphania</i> if. 968.33 <i>epirota</i> if. 1040.53 <i>epirus</i> if. 1183.17 if. 1168.14 22 <i>episcopatus</i> if. 1004.37 <i>epistula</i> if. 1200.42 if. 1292 30 <i>epistylum</i> F.P 283.20 <i>epistola</i> if. 959.25 if. 929 54 <i>epiynalæphe</i> if. 845.2 <i>epodon</i> if. 854.2 <i>ἐπιχιδριον</i> V.G 1366.31 if. 853.52 <i>epithalamia</i> if. 853.36 <i>epithema</i> if. 921.40 <i>epitheta nomina</i> if. 824.45 <i>epitheton</i> if. 844.36 <i>epitimum</i> if. 1255.56 <i>epitrii</i> if. 830.48 <i>epitrope</i> if. 870.32 <i>epytirum</i> V 56.28 <i>epulares</i> F.P 283.27 <i>epuloni</i> F.P 283.22 <i>epulum</i> N 599.38 <i>epula</i> if. 1312. V.G 1366 8 <i>epicusis</i> if. 646.17 <i>equus pro equo</i> N 543.58 <i>equestre as</i> F.P 283.29 <i>equestres milites dicuntur</i> if. 1048.7 <i>equi unde dicti</i> if. 1113.55 <i>equi habiles</i> if. 1325.23 <i>equi marini</i> if. 1128.28 <i>equila equa</i> N 543.38 <i>equile</i> V 63.15 <i>equiria</i> V 32.56 F.P 283 30	<i>equirine</i> F.P 283.37 <i>equiso pro equite</i> N 543 25 <i>equifones</i> N 737.53 <i>equitare</i> N 544.3 <i>equites singulares</i> if. 1278 361 <i>equitus</i> 1426.52 <i>equito</i> V 62.40 <i>equo ubi</i> F.P 283.34 <i>equor</i> if. 1151.12 <i>equorum tria genera</i> if. 1115 18 <i>equus Marti</i> F.P 283.38 if. 838 35 <i>equulei</i> N 541.42.60 <i>era quid, & unde dicta</i> if. 942 57 <i>eractia</i> if. 1012.49 <i>eratum, citumque sit</i> F.P 283 41 <i>erebum</i> F.P 283.45 <i>erebus</i> if. 1182.48 <i>erectum</i> N 66.32.702.18 <i>erectus</i> N 699.33 <i>erexit</i> N 715.15 <i>ergasterium</i> if. 1198.17 <i>ergastula</i> if. 1198.19 <i>ergastulum</i> N 735.32 <i>ergastulus</i> N 735.32 <i>ergo corruptum</i> F.P 283.52 <i>ergo positum pro ea causa</i> N 544 18 <i>ericium</i> N 543.45 <i>ericum animal</i> if. 1121.2 <i>eridamus</i> if. 1158.12 <i>erigere</i> N 699.24 <i>erige</i> N 705.37 & 708.55 <i>erigonon</i> if. 1257.17 <i>erinus</i> if. 1357.50 <i>eripit</i> V.G 1234.33 <i>erisud</i> F.P 283.60 <i>ermiscion</i> if. 1221.53 <i>erisum ferrum</i> if. 1228.34 <i>erabundus</i> N 542.1 <i>errare</i> V.G 1378.21 <i>erratica</i> V.G 1331.7 <i>erraticus</i> V.G 1333.12 <i>erratio</i> V.G 1333.15 <i>error</i> V.G 1358.15 V.G 1333 13 <i>erratius</i> V.G 1333.12 <i>erratrix</i> V.G 1333.17 <i>error</i> N 599.31 V.G 1333 15 <i>eruca</i> if. 1262.16 <i>vermis frondium</i> if. 1126 54 <i>eruditus</i> if. 1073.40 <i>erucere, leuare</i> if. 699.49 <i>erugo</i>

INDEX.

<i>erugere</i> F.P	284.1	<i>evitare</i> N	509.5	41
<i>eruum & erulia</i> F.P	284.4	<i>evire</i> facit N	541.15	<i>excipit, opprimis</i> N 651.28 <i>circu-</i>
599.43		<i>evnomiani</i> if.	1013.15	<i>uenis ibid.</i>
<i>eruum</i> quid if.	1238.57	<i>evnuchare</i> N	543.34	<i>excipuum</i> F.P
<i>erysipelas</i> if.	919.21	<i>evnuchus</i> if.	1074.24	284.55
<i>et pro esto</i> N	769.31	<i>evnotatio</i> genus militia ifid.	1049	<i>excludere, liberare</i> N 655.44 <i>ej-</i>
<i>Esaïas</i> if.	911.9	32		<i>cere</i> 655.46 & 681.36 & 683.15
<i>esais evangelista</i> potius if.	953	<i>evocatur</i> V.G	1379.9	689.60 & 690.7
43		<i>euphonia</i> if.	897.5	<i>excultum</i> V.G
<i>esau</i> if.	993.15	<i>euphorbium</i> if.	1254.51	1376.11
<i>esia</i> if.	1312	<i>eupbrates</i> if.	1156.41	<i>excodicare</i> if.
<i>esca, edulia</i> V	43.44	<i>euroaster</i> if.	1148.41	1240.59
<i>escaria</i> F.P	284.7	<i>europa, tertia pars orbis</i> F.P	284	<i>exconsoles</i> if.
<i>escarus</i> ifid.	1129.47	31 if. 1161.4 & 1167.11		1046.
<i>esculetum</i> V	25.35	<i>eurus</i> N	511.31	9
<i>Esdras</i> ifid.	951.22	31		<i>excors</i> N
39		<i>eurapelus</i>	1432.44	520.26
<i>escir</i> F.P	284.11	<i>euryebiani</i> if.	1015.2	<i>excubitores qui dicuntur</i> if. 1048
<i>esebon</i> ifid.	994.30	<i>exaquere</i> V.G	1332.20	38
<i>esulentum</i> V	43.43	<i>exactum, prateritum</i> N	650.6	<i>excubia, diurna</i> if. 1048.41 V.G
3		<i>transcursum</i> N	650.6	1366.36
<i>esculus</i> if.	1146.12	<i>examen</i> F.P	284.42	<i>exendere</i> F.P
<i>esquilina</i> V	11.36	38		284.57
<i>esquilina</i> V	10.34	<i>examam</i> F.P	284.45	<i>excitari</i> N
<i>essentia</i> if.	988.30	<i>examusim</i> F.P	284.45	503.41
<i>escribo</i> N	754.2	488.7		<i>excitare, commovere</i> N 654.13
<i>esurigo</i> N	541.42	<i>exanclare</i> F.P	284.48	<i>emittere</i> 654.16 <i>decidere</i> 654
<i>etbesia</i> if.	1149.10	544.30		18 <i>excludere</i> 654.18 <i>eligere</i>
<i>ethan</i> if.	999.54	<i>exaurire</i> N 650.25 <i>effundere</i> N		654.23
<i>ethei</i> if.	1936.52	650.38		<i>exdorsuare</i> N
<i>ethica</i> if.	873.22	<i>exanclari perfici</i> N 650.28. <i>per-</i>		<i>exdorsum</i> F.P
<i>ethici</i> ifid.	916.18	<i>peri</i> N 650.30		284.60
22		<i>exanguis</i> if.	1074.10	<i>exebenus</i> if.
<i>ethopaia</i> ifid.	865.38	<i>exanimatus</i> V.G	1359.29	1218.59
870		1314.42		<i>excultum, extensum</i> N
40		<i>exanimis</i> if.	1074.11	20
<i>etymologia</i> If.	841.2	<i>exanimo</i> V.G	1380.14	<i>executor</i> if.
<i>eu</i> V.G	1350.10	<i>exanimus</i> V.G	1354.45	1074.20
<i>eugeia</i> V.G	1378.50	32		<i>exedra</i> N
<i>eu</i> if.	991.31	<i>exarare</i> N	711.6	544.11
<i>evadere, liberare</i> N 651.3 <i>ascen-</i>		<i>exbolis quassant</i> V	59.11	<i>exemplum facere</i> V.G
<i>dere</i> 651.13 <i>apparere</i> 651.15		<i>exbuetes</i> F.P	284.49	33
<i>exire</i> 650.55 <i>tendere ibidem</i>		<i>excaltentur</i> N	753.35	<i>exequia</i> V.G
<i>stiri</i> 650.60 <i>praduci</i> 650.60		<i>excandescensia</i> N	542.4	1367.2
<i>euai</i> if.	103.655	<i>excantare</i>	541.23	<i>exercere, fatigare</i> N 652.3 <i>exa-</i>
<i>euallere</i> N	541.17	<i>excessitas</i> N	758.7	<i>gitare</i> N 652.5 <i>insequi</i> N 652
<i>euangelicus ordo</i> if.	951.39	<i>exceptor</i> quid if.	1051.55	8 <i>solidare</i> N 651.10 <i>in perare</i>
<i>euangelium</i> if.	955.35	<i>exceptum facere</i> N	705.28	N 652.14 <i>imponere</i> N 652
<i>euannerur</i> N	493.24	<i>excidere, cedere</i> N 655.12 <i>dissen-</i>		14 <i>in meliorem usum</i> N 652
<i>euabicum salentum</i> F.P	284	<i>tere</i> N 655.48 <i>in obliuionem</i>		18
12		<i>clare</i> N 655.14		<i>exercitent</i> F.P
<i>euajus</i>	1429.34	<i>excidio</i> F.P	284.52	285.4
<i>euiddeon</i> F.P	284.16	<i>exciet</i> F.P	284.54	<i>exerciti vel exercituis</i> N
<i>euclatum</i> F.P	284.19	<i>excissatum</i> N	544.55	757
<i>euenat, pro eueniat</i> N	776.1	<i>excipere</i> N 705.10 <i>seimgere</i> 651		25
<i>euenire</i> V.G	1347.37	18 <i>separare</i> 651.18 <i>excusare</i>		<i>exercitio</i> F.P
<i>euentus</i> N	599.21	651.20 <i>calare</i> 651.20 <i>suscipe</i>		285.5
<i>euapian</i>	1429.34	<i>re</i> 651.23 <i>habere</i> 651.41 <i>in-</i>		<i>exercitum dicitur fatigatum</i> N
<i>euarrior</i> F.P	284.21	<i>sum extrahere</i> 651.35 <i>capta-</i>		486.33 & 707.26
<i>euerriculum</i> N	502.13	<i>re</i> 651.43 <i>manare</i> 651		<i>exercitus</i> V 16.21 F.P 285.9 P.L.
<i>euigium</i> N	544.36			805.48 if. 1046.44

INDEX.

<i>Exhaustus</i> if.	1074.9	23		<i>Expiare</i> N 674.27 <i>purificare</i> N 693.53 v.G	1350.22
<i>Exhibere</i> N	694.29	<i>Exquisitum</i> N	773.48	<i>Explentum</i> F.P	285.47
<i>Exhiberi</i> N	542.57	<i>Excindere</i> N	812.16	<i>Explere,implere</i> N 1653.59 <i>minuere</i> 654.3	
<i>Exigere,verum perdiscere</i> N 649		<i>Exscribere</i> V.G	1346.53	<i>Explari</i> N 700.20 & 723.11 v.G	
31 <i>excludere</i> N 649.41 <i>facere</i> N 649.53		<i>Excultare</i> N	541.35	1336.42	
<i>vi extorquere</i> N 649.35 <i>cogere</i> N 649.53		<i>Excusare</i> N	751.1	<i>Expliciua coniunctiones</i> if.	828
<i>agere</i> N 649.15 <i>inquinare</i> N 649.		<i>Exsorbeo</i> N	541.47	31	
58 <i>constituere</i> N 650.2 <i>desimire</i> N 650.2		<i>Exsorti</i> if.	1073.50	<i>Explicare,emittere</i> N 654.52	
<i>Exigo</i> V.G	1389.1	<i>Exspectare</i> N 682.25 <i>spere</i> N 655.52 à <i>Deo poscere</i> N 655		<i>ostendere</i> N 654.48 <i>explanare</i> N 654.48 <i>extendere</i> N 654	
<i>Exigori</i> N	543.52	58		52 <i>exercere</i> N 654.56 <i>explorare,excicare</i> N 651.60 F.P	
<i>Exiguum debitum repetere</i> N 649.50		<i>Exspectorare</i> N	491.17	285.48	
<i>Exiguum</i> V.G	1331.55	<i>Exspes</i> N	489.31 if. 1073	<i>Explorare, intentius observare</i> N 651.47 <i>verum inquirere</i> N 651.52	
<i>Exiguus</i> if.	1074.5	48		<i>Explorator</i> v.G	1573.14
<i>Ecitica causa</i> F.P	285.21	<i>Exspirare</i> N	504.49	<i>Expolita</i> if.	1267.37
<i>Exiles</i> F.P	285.19	<i>Exstinguere</i> N	754.18	<i>Exponere</i> N 542.23 <i>excitollere</i> 654.26 <i>deponere</i> 654.28 <i>differere</i> 654.30 <i>abiciere</i> 654.33 <i>dare</i> 699.53	
<i>Exilia</i> if.	1074.6	<i>Exsul</i> if.	1073.51	<i>Exporgere</i> F.P	285.54
<i>Exilium</i> if.	936.9	<i>Exsulare</i> N	520.11	<i>Exporrectum</i> N	609.35
<i>Eximium</i> F.P	285.22	<i>Exsultare</i> <i>ex gestu</i> N 655.25 <i>seuire</i> N 655.22 <i>supra modum</i> <i>exilire, & efferris</i> N 651.36		<i>Exportare</i> v.G	1349.45
<i>Eximus</i> if.	1073.45	<i>Expalpabitur</i> N.	712.40	<i>Expositum,subiectum</i> N 654	
<i>Eximania</i> N	544.27	<i>Expalpate</i> N	542.32	35	
<i>Exinfulabat</i> F.P	285.26	<i>Expallato,brachio</i> F.P	285.35	<i>Expostulare</i> v.G	1355.39
<i>Exire</i> N	652.53	N 541.54		<i>Expostulatio</i> v.G	1359.5
<i>Exire,euadere</i> N 652.56 <i>liberari</i> N 652.56 <i>euitare</i> N 652.58 <i>erumpere</i> N 652.60 <i>prohibere</i> N 653.2		<i>Expatare</i> F.P	285.37	<i>Expreta</i> F.P	719.27
<i>Exira etas</i> F.P	244.27	<i>Expectare,manere</i> N 655.51. <i>obseruare</i> N 655.51 v.G 1355.23 & 1356.31		<i>Exprimere</i> N.	542.49
<i>Exitiosus</i> if.	1074.20	<i>Expectasi</i> V.G	1352.58	<i>Expusum</i> N.	285.59
<i>Exitium</i> V	12.13 E.P. 285	<i>Expectatio</i> V.G	1356.27	<i>Exta</i> F.P	48.19
29		<i>Expectorati</i> F.P	285.39	<i>Extemplo</i> V	
<i>Exitu simile</i> V	97.32	<i>Expedibon</i> 752.50 <i>pro expediam</i> N 768.47		<i>extensum patens</i> N 694.4 & 695.47	
<i>Exiurare</i> N	543.15	<i>Expedire,utile esse</i> N 653.5 <i>definire</i> N 653.10 <i>liberari</i> N 653		1089.29	
<i>Exocontalibus</i> ifid.	1219.	14 <i>proferre</i> N 653.18 <i>colligere</i> 653.23 v.G 1.62.59		1073.58	
47		<i>Expediui</i> <i>vocabuli proprietates</i> N 515.44		498.4	
<i>Exodium</i> F.P	285.31 N 498	<i>Expensum, & prima pensio</i> V 30		1074.2	
10		21		544.51	
<i>Exodus</i> ifid.	952.6 &	<i>Expergisceret</i> N	750.43	<i>externus</i> F.P 285.60 v.G 1373.9 & 1310.36	
650		<i>Expergitus</i> F.P	285.40	<i>exterraneus</i> v.G	1373.
<i>Exolescere</i> V.G	1347.4	<i>Expergo</i> N	542.37	10	
<i>Exoletus</i> F.P	285.33	<i>Experimentum</i> N	690.26	<i>exterris</i> if.	1073.57
<i>Exomias</i> F.P	285.72	<i>Experiri,pati</i> N. 652.38 <i>sentire</i> 652.38 <i>tentare</i> N 652.41 <i>scire</i> 652.48 & 716.13		<i>exterritum, expansatum</i> N 652.30 <i>accensum</i> N 652.34 <i>inflammatum</i> N 652.34	
<i>Exomologesis</i> if.	976.1	<i>Expersus</i> if.	1073.49 if. 1073	<i>exterraneus</i> F.P	286.1
& 30		42		<i>extillari</i> v.G	1360.24
<i>Exorare</i> V.G	13 8.53	<i>Expertus</i> if.	1073.41 v.G 1330	<i>extimum</i> F.P	286.5
<i>Exorari</i> V.G	1358.50	<i>Expetere,accipere</i> N 655.59 <i>euadere</i> N 656.1 <i>transferre</i> N 656.1		<i>extinguere profermere</i> N 701	
<i>Exorcismus</i> if.	973.57	656.1		14 & 731.59 v.G 1342.46 &	
<i>Exordium</i> N	500.13	<i>Expertunt</i> N.	542.27	51	
<i>Exornare,stadare</i> N 654.38 <i>ornare</i> N 654.41				<i>extispex</i> N	518.57
<i>Exornatus</i> if.	1075.43			<i>extispices</i> N.	491.25
<i>Exorcista</i> if.	1006.7			<i>extollere</i>	
<i>Exos</i> quid N.	541.56				
<i>Exosus</i> if.	1074.16				
<i>Exotica</i> if.	1300.9				
<i>Exotica vestiu</i> if.	ibid.				
<i>Exoticum</i> N.	544.41 & 789				

INDEX.

<i>extollere, differre</i> N 653.56 & 699	289.8		548.17
25	<i>Fabula</i> V	38.56 il. 854	<i>falacer</i> V 52.45
<i>extorquere</i> v.G	29		<i>falarica</i> F.P 286.44 N 798.35
<i>extorri</i> N	490.40	<i>Fabulinum</i> N	Il. 1270.26
<i>extorris</i> Il.	1073.53	<i>face</i> v.G	1379.30
<i>extracōssam</i> Il.	877.20	<i>facem in nuptiis</i> F.P	586
<i>extrahunt</i> N	542.42	22	<i>falcastrum</i> Il. 1324.51
<i>extraneus</i> v.G	1373.8 & 1330	<i>facere</i> V 42.34 N 662.30 & 699	<i>falces</i> V 23.22
37	50 v.G 1353.13 & 24	50 v.G 1353.13 & 24	<i>falces fenaria & adorea</i> V 27
<i>extrarium</i> F.P	286.7 N	<i>facere rem diuinam</i> N	25 N 800.4
541.58		662.31	<i>falco</i> Il. 1138.26
<i>extrarius</i> v.G	1330.38 & 1373	<i>facere verba</i> V	46
7		42.47	<i>falcones dicuntur</i> F.P 286
<i>extremum</i> N	711.36	<i>facessere</i> F.P 286.28	<i>faleg</i> Il. 992.44
<i>extricabor aliqua</i> N	487	658.41	<i>faleri</i> F.P 286.49
49		1380.20	<i>falernum</i> Il. 1716.20
<i>extruere</i> N	680.29 v.G 1346	<i>facetus</i> Il. 1074.34 v.G 1356	<i>fallaciloquentia</i> N 547.49
59		47	<i>fallam pro fallaciam</i> N 545
<i>extructus</i> N	704.19	<i>faciendi & patiendi</i> V	90.23
<i>extundere</i> N	541.30	<i>facies</i> N	512.42 & 724
<i>extuere, deponere</i> N	655.7	29	<i>fallax</i> Il. 1075.20
6 liberari 655.9		<i>facies unde dicta</i> Il. 1092.21	<i>fallere</i> N 219.35
<i>exules</i> N	286.11	v.G 1329.44 & 1337.24	<i>falli, falsum, & fallacia</i> V 38
<i>exulare</i> Il.	838.38	<i>facies cali</i> Il. 904.16	591
1073.52		<i>facile</i> N	<i>falsitas</i> Il. 933.27
<i>exules</i> N	485.53	<i>facilis</i> Il. 1074.47 v.G 1360.6 &	286
<i>exultare</i> Il.	838.39	47	50
<i>exultare, gloriari cum iactan-</i>		<i>facinorosus</i> Il. 1075.29	<i>falsum habuit</i> N 45.54 v.G 1354
<i>tia</i> N 651.29		<i>facinus factum</i> N 661.29 Il. 933.10 v.G 1379.20	51 & 1356.10 & 13
<i>exultatio</i> v.G	1379.28	<i>facitergium</i> Il. 1304.28	<i>fama & famosi</i> V 38.58
<i>exultus</i> Il.	1074.14	<i>facitur, pro fit</i> N	<i>fama à fando</i> F.P 286.52
<i>exunia unde</i> F.P 286.12 N 742		<i>factio & factiosus</i> F.P 286.32	<i>fama, spes</i> N 658.2
2		<i>malorum consensus</i> N 657.	<i>infamia</i> N 658.5
<i>exunia, tunica serpentum</i> Il. 1126		27 <i>conspiratio</i> N 657.27	<i>opulentiam significat</i> N 657.29
4 & 1267.34		<i>abundantiam</i> N 657.30	<i>nobilitatem</i> N 657.30 v.G 1373
<i>Exechias</i> Il. 995.32		30	
<i>Exechiel</i> Il. 551.10 & 953.60 &		<i>factiosa</i> V	54.33
998.20		<i>factiosus</i> Il. 1075.26	32
		<i>factum, spectaculum</i> N	702
		49	
F		<i>factum quid</i> Il. 1226.7	
<i>Faba</i> Il. 1238.30		<i>facul antiqui dicebant</i> F.P 286	
<i>Faba fresca quid dicta</i> Il. 1238.		36 N 546.41	
3 & 1326.15		<i>facultas</i> v.G	1331.4
<i>Faba syriaca</i> Il. 1244.20		<i>facundi</i> V	38.31
<i>Faba una species</i> Il. 1238.34		<i>facundus</i> Il. 1074.34	
<i>Fabam nec tangere</i> F.P 286		<i>facultas</i> F.P	286.40
14		<i>faciales</i> N	782.48
<i>Faber</i> Il. 1289.3		<i>femoralia</i> Il. 1300.45 & 1300	
<i>Faber lignarius</i> Il. 1289.6		45	
<i>Fabella</i> N	547.55	<i>feniscia, & seniscia</i> V	57
<i>Fabij</i>	1415.21	& 37	
<i>Fabiani</i> F.P	286.10	<i>fanus</i> N	731.17
<i>Fabius</i>	1410.48	<i>festuca</i> v.G	1373.26
<i>Fabius Piator</i>	1410.56	<i>figura</i> Il. 1246.12	
<i>Fabre</i> PL. 806.35		<i>figurat</i> V	25.36
<i>Fabri</i> Il. 1289.36		<i>fala</i> F.P 286.42	<i>in res ligna</i> N
<i>Fabricansur</i> N	750.6		
<i>Fabrorum Vulcanus auctor</i> Il. 1237.15			

INDEX.

<i>far adorem</i> N	511.39	<i>voluntatem</i> N <i>ibid.</i> & 740	28		
<i>farcimen</i> il.	1314.43 V 20	34 Il.10.31.32.82	<i>Feniculum</i> il.	1262.37	
3		<i>Fatur</i> V	38.23	<i>Fenus à fetu</i> V	2.38
<i>farfenum</i> F.P	280	<i>Fatuus</i> V	38.27 Il.10.75	<i>Fenus appellatur</i> F.P	288.2 N
14		10		513.22	
<i>farina & fursures</i> il.	1314	<i>Fauces</i> Il.	1181.35	<i>Feralia</i> V 31.51 F.P	238.12 V.G
3		<i>Fauces unde nominata</i> Il.	1094	1373.17	
<i>farrago</i> il. id.	287.13 & 1237	33		<i>Ferabile positum pro agresti</i> N.	
51		<i>Faudentia</i> F.P	287.28	547.19	
<i>farreum</i> F.P	287.17	<i>Fausi unde</i> F.P	287.58	<i>Feratrina</i> N	519.2
<i>fartores</i> F.P	287	<i>Fauilla</i> il.	1289.42	<i>Fera quid appellata</i> Il.	1116
18		<i>Fauissa</i> F.P	287.34	15	
<i>farus</i> il.	1312.13	<i>Fauitor</i> N	546.14	<i>Ferarium pugna</i> Il.	1281.2
<i>fas</i> Il.	925.29 V.G 1366	<i>Faxni unde dicti</i> Il.10.30.47 V.		<i>Ferax</i> N	677.33
37		G 1330.50		<i>Ferulum</i> F.P	288.14
<i>fascea</i> N	738.14	<i>Faunus sicarius, quid</i> Il.	1032	<i>Ferulum</i> PL.	805.33
<i>fuscem,onus</i> Virg.N	661	42		<i>Ferè</i> V.G	1335.23
53		<i>vaouy, qui appellabatur</i> Il.		<i>Ferens arium</i> V	53.49
<i>fasces,consulem</i> Virg.N	661	1055.19		<i>Ferentarij</i> F.P, 288.18 N	798
52		<i>Favor</i> N 600.25 <i>auxiliatio</i> N		12	
<i>fasces</i> N	661.49	701.56		<i>Feretrus Iupiter dictus</i> F.P	286
<i>fasera</i> Il.	1310.6	<i>Faustiani</i> V	85.14	23	
<i>fasinum</i> F.P	287.29	<i>Faust. nij</i> V	86.9	<i>Feretrum</i> il.	1271.9 & 1322
<i>fasiola</i> Il. id.	1310	<i>Faustulum</i> F.P	287.40	53.	
10		<i>Faustus</i> V.G	1337.11	<i>Feri</i> V.G	1334.51
<i>faseli</i> Il.	1310.13	<i>Faustus</i> N 724.9 & 1398.1405		<i>Eeria unde</i> F.P	288.27 V.G
<i>faseli</i> Il.	1261.46	41		1373.18	
<i>faselum</i> Il.	1238.29	<i>Fautor</i> Il.	1075.16	<i>Feria</i> F.P	288.59
<i>faselus</i> N	785.57	<i>Fauus</i> il.	1315.21	<i>Feria conceptiva</i> V	54
<i>fasti & confessi</i> V	38.57	<i>Fax pro facere</i> N 547.21 il.	1321	<i>Feria cur nuncupata</i> il. 939.6 &	
<i>fasti</i> V	38.34	60		927.39	
<i>fastidiliter</i> n	547.7	<i>Faxim pro fecerim</i> N 770.5 V.G		<i>Ferias antiqui festas</i> F.P	288
<i>fastigium</i> n 745.13 <i>ina altitudo</i>		1179.26		30	
N 616.15		<i>Faxo</i> il.	1285.11. V.G 1379	<i>Feriatu quid</i> il.	939.9
<i>fastis diebus ineunda</i> F.P	287	26		<i>Ferire</i> F.P	288.35
22		<i>Febbris unde dicta</i> il.	915	<i>Ferire, sancire</i> N 661.21 <i>firmare</i>	
<i>fastorum libri appellantur</i> F.P		14		N 661.21 & 720.10!	1333
287.24 il. 958.48		30		<i>Fermentarius panu</i> il.	
<i>fastus, de superbia</i> V.G	1352	<i>Februarius</i> V 36.4 F.P 287.42 il.		37	
36		940.46		<i>Fermentum</i> il.	1314.5
<i>fastus, de libris</i> V.G	1351.57	<i>Februum</i> V	32.46	<i>Feroces</i> V.G	134.38
<i>fatantur</i> F.P	287.27	<i>Feciales</i> V	16.9	<i>Ferocia</i> N	760.20
<i>fatidici</i> V	38.32	<i>Fecinia una</i> Il.	1240	<i>Ferocia, apud Catonem</i> F.P	288
<i>fatigare, percutere</i> N	657.13	20		36	
& 547.14 <i>excitare</i> N 657.14		<i>Fecula</i> Il.	1316.57	<i>Feronia</i> V	14.15
<i>incrare</i> N 657.15		<i>Fedum</i> F.P	207.54	<i>Ferox</i> N 717.39. il. 1075.23 <i>in-</i>	
<i>zari</i> N <i>ibidem</i> cogere N 657		<i>Fedus</i> Il.	838.46	<i>domabilis</i> N. 657.39 <i>sanu</i> N	
17 <i>instigare</i> N <i>ibidem</i> ad <i>las-</i>		<i>Fel</i> Il.	1100.38	657.39 & 713.43 & 657.45	
<i>scudinem deducere</i> N 657		<i>Felices</i> F.P	287.57	<i>cordatus</i> N 657.54 <i>facetus</i> N	
19 <i>cobilere</i> N 660.58 <i>com-</i>		<i>Felix fortunatus</i> N 656.5 <i>beatus</i>		657.55	
<i>primere</i> N <i>ibidem</i> <i>comprimere</i>		N 656.5 <i>propitius</i> N 656.7 <i>fru-</i>		<i>Ferre, ostentare</i> N 656.21 V.G	
<i>ere</i> N 60.58 <i>commo-</i>		<i>tuosus</i> N 656.9 <i>ferax</i> N 656		1353.38 & 1351.12 <i>portare</i> N	
<i>uere</i> N 661.1 <i>perurbare</i> N <i>ibid.</i>		9 Il. 1074.43. V.G	1329.	657.22 <i>habere</i> N 656.25 <i>pasi</i>	
<i>fatigatus</i> Il.	1075	26		N 656.2. <i>conferre</i> N 616.39	
3		<i>Fellare</i> N	547.46.	<i>disturbare</i> N 656.40 <i>dicere</i>	
<i>fatiscere, aperire</i> N	658	<i>Femur quid?</i> Il.	1054	N 656.44 <i>nominare</i> N 656.	
60		28		44 <i>uere</i> 656.47 <i>exhibere</i> N	
<i>fatis,untur</i> N	754.6	<i>Feneratus</i> V	237	<i>ibid.</i> <i>afferre</i> N 656.49 <i>ancere</i>	
<i>fatium</i> V 38.29 <i>decretum</i> N 657		<i>Fenestra à Graco</i> N	503.24 il.	N 656.33 <i>dirigere</i> N <i>ibid.</i> <i>lau-</i>	
				<i>dari</i> N 656.57	

I N D E X.

Ferrous barax il.	1326.2	ficedula il.	1139.45	fimbria, & fibra V	15.18 N 545 ⁿ
Ferri usus il.	1228.18	ficias quid dictum N	545	40 il 1303.17	
Ferri fodina V	69.55	37		simus il.	1236.20
Ferrugineus N	794	ficolea F.P.	288.52	finces il.	994.53
42		ficlor V	42.36.14.33.18	fines, qui dicti il.	1203
Ferrugo il.	1305.53	17		48	
Ferrum il.	1228.14	ficlores V	52.27	finger, iungere N	659.45 com-
Ferrum plumbo vicinum il	1228	ficlita il.	1317.43	ponere N	659.47 parare N
32		ficlita uasa il.	1317.50	659.56	effigere N 660.1 si-
Fertor V	69.7	ficlorij	1426.2	mulare mendacium N	606
Fertum il.	971.39	ficlum V.G	1356.11 & 24	18	
Feruat, pro ferueat N	768	ficus il.	1244.59	finu il.	982.37 N 599
26		ficus Aegyptiaca il.	1245.3	58	
Feruere aquam V	43.46	fidebo n	770.56	finita pronomina il.	826
Feruidus il.	1075.21	fidei proprietas N	496.29	2	
Feruitur pro feruit N	268	fideicommissum Il.	930.5	finis numeri il.	893.15
58		fidele, pro fideliter N	773.10	finiores N	489.18
Ferula Il.	1259.58	fidelia N	791.23	finium V 67.25	questionum ge-
Feruor N	745.24	fidelu il. 1074.45 V.G	1335	nus il.	8.5.59
Ferus N 723.43	seuerus N 659	20		finium regundorum actio il.	931
6 equum signif. N 659.8	cer-	fideltas N	545.48	38	
uum N 659.12	ferox V.G	fidam habere N	705.39	firmamentum il.	114.4.37
1371		fidena	1434.15	firmiter, pro firme N	773
Fesceniarius versus F.P	288	fidens n	733.30 & 34	2	
39		fides V	14.8	firmitudo N	545.22
Fesoo F.P	288.42	fidens genus cithara r P	288.55	simus il.	1074.47
Fesius il.	1074.18	N 662.25	ifid. 1009.9 V.G	4	1321
Festi dies quid il.	939.8	1359		ficellus F.P	289.3
Festinare N	732.29 & 36 V.G	fidia V.G	132.40	ficcina V	23.42 Il. 1321
132.43 & 178.24 & 1343.7		fiducia, confidentia N	660.54 au-	7	
22. & 25 & 1374.49		dacia N 660.56	il. 932.17 V.G	7	
Festinas unde Ver.	116	1356.3		ficulum il.	1325.29
21		fidus fidelis V.G	1358.54 V.G	1321.31 & 6	
Festinam pro festinanter	N	1355.20		ficula il.	898.17
773.56		fidusta F.P	288.57	ficula il.	1200.50 & 1292
Festinem pro festinantem N	755	figura N	512.44 N 729.615	43	
16		28 & 822.35 & 831.19 & 982		fit, fingitur V.G	1355.9
Festinitas il.	968.3	51 & 1226.3 V.G	1363	fit N	751.60
Festiuiter pro festine N	771	39		fixula F.P	289.5
36		figura uerbi V	97.55 V.G 1334	Flabra V.G	1366.39
Festram antiqui F.P	288	16		Flaccet N	545.59
44		figura solida il.	894.13	Flagella Il.	1239.28 & 1241
Festus N	724.12	figura accentum Il.	833	22	
Festiales unde F.P	288.45	19		Flagitium periculum N	662.21
Festum, plenum N	661.37	oere		uirium quod N 662.23	Il. 933
leuatum N	661.41	figuli cognomen	1432.51	11	
Festus N	600.28	filius il.	987.52	Flagitiosus Il.	1075.30
Fetulina N	519.2	filicata F.P	288.59	Flagra & flagella Il.	935.13
Fex il.	1317.25	filicones F.P	289.1	Flagrare, fragrare V.G	1341.41
Fiber V	15.15	filij Iaphet septem Il.	1037.8	& 1366.46	
Fiber F.P	288.47	filij Sem quinque il.	1035.49	Flagratores F.P	289.6
Fibra il.	1100.27	filij cur libers nominantur il.		Flagriones N	499.2
Fibrina uestis il.	1299.54 &	1054.55		Flamm carij F.P	289.7
1299.55		filus & filia unde dicti il.	1034	Flamen, Falacer V	15.59 F.P 289
fibrinum il.	1305.3	24		9	
fibrum V	15.17	filix il.	1260.34	Flameo F.P	281.13
fibula il.	1309.53	filum V	20.24	Flamina, Flamen V.G	1366
fibule il.	1308.28	filum oris liniamentum N	662	40	
ficedula & miliaria V	14	17		Flaminea ades F.P	289
46		filum ducta res quaque ad N	662.19	il. 1306.9	

INDEX.

<i>flamines</i> V	15.51 & 52.39	<i>forma</i> F.P	289.51 & 1321.26	729.5 V.G	1334.16 & 1364.5
<i>flamines qui dicebantur</i> il.1005		& 31		<i>forma</i> Il.	826.58
& & 1074.42		<i>formare</i> F.P.	289.53	<i>forma equorum</i> Il.	1114.23
<i>flamina</i> F.P	289.21	<i>formicare</i> N	520.40	<i>forma & figura</i> V.G	1340
<i>flaminij</i>	1426.56	<i>formidum</i> N	727.1	26	<i>formatum</i> siue <i>formatium</i> lfd.
<i>flaminus</i> F.P	289.25	deforme 657.23	execrandum	1201.16	
<i>flaminus circus</i> F.P	298.34	N 657.25		<i>formica</i> il.	1121.16
<i>flaminus licitor</i> F. P. 289.37.1438		<i>formicus</i> F.P	289.54 Il. 1074.53 &	<i>formicolon</i> Il.	1121.45
48		1266.23		<i>formido</i> V	37.18 N 734.11 V.G
<i>flamma</i> il.	1289.37	<i>formina</i> Il.	1098.33	1331.32 & 1344.38	
<i>flammeus</i> N	790.17	<i>formora</i> quid dicta il.	1098	<i>formidosum</i> N	547.37
<i>flasca</i> il.	1319.18	30		<i>formidosus</i> il.	1075.3
<i>flator</i> F.P	289.39	<i>formebria</i> V.G	1373.21	<i>formie</i> F.P	290.30
<i>flauij</i>	1425.58	<i>formenerator</i> il.	1074.38 &	<i>formosi</i> V.G	1367.11
<i>flauissa</i> N	547.29	41		<i>formosus</i> Il.	1074.50 V.G 1324
<i>flauum</i> V.G	1351.57	<i>formum</i> il.	1260.38 V.G 1373	17 & 1347.55 & 1334.40 Il.	
<i>flauus</i>	1440.51	23		838.49	
<i>flamina dicuntur</i> F.P	280	<i>formus</i> V.G	1342.10 &	<i>formuales</i> F.P	290.34
40		11		<i>formula categoricorum</i> Il.	878
<i>flens</i> il.	1075.45	<i>formus formenatores</i> V. G	1373.20	30	
<i>flexamina</i> N	548.6	& 1373.27		<i>forum</i> Il.	1324.11
<i>flexuosus</i> N	675.57	<i>formis</i> Il.	1075.45	<i>formacalia</i> F.P	250.36
<i>flexura similitudo</i> V	98.22	<i>formis pro fatibus</i> N	759.31	<i>formax</i> Il.	1289.39
<i>flexus</i> N	601.8	<i>formidum</i> N	707.13	<i>formicarius</i> lfd.	1075
<i>fligi affligi</i> N	546.20	<i>formia</i> il.	961.37 & 1242	39	
<i>floci</i> PL.	805.123	25		<i>forum & fornaces</i> N	784
<i>flocifacere</i> V.G	1380.29	<i>foliati focci</i> Il.	1312.2	19	
<i>flores</i> N	548.27	<i>follicare</i> F.P	292.2	<i>foroneus</i> Il.	923
<i>flogites</i> il.	1121.47	<i>folliculum</i> N	546.17	<i>serpiceps</i> Il.	1324.9
<i>floras Latinis herba lacernalis</i>		<i>folliculus</i> il.	12.7.60	<i>fors</i> N	72.28 V.G 1336
Il. 1258.42		<i>folium</i> lfd.	1252.41 F.P	51	
<i>floras Latinis uerbascus</i> il.1259		289.59		<i>fortitan</i> Il.	838.44
55		<i>formites</i> F.P	290.4	<i>forte</i> N	703.47
<i>floralis à flamen</i> V	52.45	<i>fons</i> V	21.39 F.P 290.13 Il. 983	<i>fortes qui nuncupantur</i> il.	1047
<i>florens ager</i> il.	1203.1	12 il.1156.13		10	
<i>floriani</i> il.	1013.58	<i>fons indelubris quid</i> Il.	1197	<i>fortis</i> V	14.17
<i>floriferum</i> F.P	289.42	3.		<i>fortis</i> Il.	1074.48 V.G 1334
<i>flor il.</i>	983.55	<i>fontinalia</i> F.P	290.14	60	
<i>flucti pro fluctus</i> N	759	<i>fontinalia</i> V	34.21	<i>fortis, celer</i> N	658.27
3		<i>foras</i> ducere N.	615.31	<i>fortis, magnarum virium</i> N	658
<i>fluctuatim</i> N	546.55	<i>fora</i> N	756.16	38	
<i>fluctus</i> Il.	1155.31	<i>foramina</i> N	503.2	<i>fortis formosa</i> N	658.31
<i>fluere, descere</i> N 657.3 minus N		<i>foramen</i> N.	548.3	<i>fortis diues</i> N	658.32
657.3 decurrere N 656.60 la-		<i>forago</i> F.P	299.16	<i>fortitudo</i> N	720.46 il. 873.26
tinus, ac liberius excrescere N		<i>fora & fori</i> V.G	1345.52	V.G 1330.59	
957.5		<i>forbea</i> F.P	290.18	<i>fortuna</i> V	14.17 N 723
<i>flumen</i> V 8.42 & 8.45 Il. 1155.54		<i>forcines</i> N	784.20 Il. 1290.13	29 lfd. 1031.24 & 31 V.G 1364	
V.G 1127		V. G 1367.8		1 & 1336.56	
<i>flumenta porta</i> F.P	289.44	<i>ford</i> cidia V	33.17	<i>fortuna, fors</i> V.G	1359.34 &
<i>flumina, diluuium dicuntur</i> Il.		<i>fordicidius</i> F.P.	290.22	38.	
1189.15		<i>fores</i> V. G	1366.52	<i>fortunata</i> N	545.28
<i>fluonia Iuno</i> F.P	25.204	<i>forfices</i> Il.	1324.6 V.G 1367	<i>fortunata</i> lfd.	1174.
<i>flustra</i> F.P	289.49	8		55	
<i>fluuatilia silex</i> Il.	1291.40	<i>fori</i> N.	736.16	<i>fortunatim</i> N	546
<i>fluuius</i> V 8.41 N 600.60 il. 1155		<i>fori nauium</i> lfd.	1286	58	
51 V.G 1327		50		<i>fortunatus</i> V.G	1331.43 &
<i>fluxum</i> N	674.4	<i>foria, stercorea liquidiora</i> N	458	1329.26	
<i>Focatus panis</i> Il.	1313.45	21		<i>fornicapes</i> il.	1290.16
<i>Focillatus</i> N.	755.15	<i>furiolus</i> N	548.25	<i>forum</i> V	24.43 F.P 290.42
<i>Focula</i> N.	488.30	<i>forma</i> V	97.43 F.P 290.24 N	N 600	

I N D E X.

<i>furinalia V</i>	33. 54	<i>Calli ifid.</i>	1042. 60	<i>gelu N</i>	758. 21. ifid. 1147. 32
<i>furinalis flamma V</i>	15. 58 &	<i>Galli qui vocantur F. P</i>	292	<i>gemina, dua N</i>	664. 5
52. 94		14		<i>geminata virgula ifid.</i>	1234
<i>furiosus V. G</i>	1366. 59	<i>Gallia ifid.</i>	1170. 42	20	
<i>Furnalis F. P</i>	291. 51	<i>Gallicij, unde ifid.</i>	1043. 24	<i>gemini quid N</i>	664. 1 ifidor.
<i>furnus if.</i>	1198. 36	<i>gallicinum ifid.</i>	937. 44. ifid.	1055. 12	
<i>furor N</i>	733. 23	940. 10		<i>Geminij</i>	1425. 56
<i>furor ab infania V. G</i>	1345. 55	<i>Gallus ifid.</i>	1152. 2	<i>geminus N</i>	549. 38
<i>furtum V. G</i>	1130. 1	<i>Gallicus V. G</i>	1332. 19	<i>geminum quid, simile N</i>	664. 3
<i>furtivè V. G</i>	1330. 2	<i>Gallia pro gallica N</i>	761. 35	<i>gemini N</i>	758. 39
<i>furtum, occulta subreptio N</i>	660	<i>Gallij</i>	1425. 57	<i>gemina, unde ifid.</i>	12. 4. 48
44 <i>insidia N</i>	660. 46 & 739	<i>Gallia if.</i>	1164. 10	<i>Gemurfa F. P</i>	292. 28
32 ifid.	933. 56	<i>gallina V</i>	14. 37. if. 1137. 47	<i>genas Ennius palpebras putat</i>	
<i>furunculus if.</i>	902. 20	<i>gallina N</i>	550. 3	F. P	292. 21
<i>furtum F. P</i>	291. 53 N 511. 24	<i>Galligraci qui if.</i>	1040. 16	<i>gena ifid.</i>	1093. 33
V. G	1351. 58	<i>gallulare, pubescere N</i>	549	<i>genera V</i>	97. 42
<i>fuscum V. G</i>	1327	46		<i>genera quid ifid.</i>	825. 12
<i>fusiles if.</i>	1227. 42	<i>Gallum pro gallorum N</i>	758	<i>genera caufarum ifid.</i>	857. 41
<i>fuscus if.</i>	935. 18 & 1324. 2	44		<i>genera gladiatorum plura ifid.</i>	
<i>fusus if.</i>	1305. 59	<i>Gallus if.</i>	1137. 43 V. G 1332	1:81 15	
<i>futare F. P</i>	251. 56	19		<i>genera velorum ifid.</i>	1287. 47.
<i>futile fertiliter N</i>	774. 4	<i>Gamma if.</i>	1234. 35	<i>genera rotundarum colum. qua-</i>	
<i>futiles F. P</i>	291. 58	<i>Gangaride if.</i>	1037. 56	<i>tuor ifid.</i>	1292. 19
<i>futum V</i>	219	<i>Ganges if.</i>	1156. 30 & 35	<i>genera gymnasiorum qui que</i>	
		<i>gangrana N</i>	550. 17	ifid.	1174. 39
		<i>ganetem F. P.</i>	292. 21 N 601	<i>generosum N</i>	550. 48
		45		<i>generosus V. G</i>	1332. 45
		<i>ganeo if.</i>	1076. 10	<i>genera questionum ifidor.</i>	865
		<i>ganeones unde dicti N</i>	551. 59	57	
		<i>gannire N</i>	737. 27	<i>generibus pro generis N</i>	758
		<i>gannit V. G</i>	1380. 7	46	
		<i>gannitio F. P</i>	292. 24	<i>generosus equus ifid.</i>	1115. 19
		<i>Garamantes, populi Africa if.</i>	1044. 33	<i>Genefar lacus ifid.</i>	1154. 58
		<i>Garamantis regionis caput Ga-</i>		<i>genesis ifid.</i>	950. & 952. 4
		<i>rama if.</i>	1173. 2	<i>Genethliaci ifid.</i>	1011. 50
		<i>Gara V</i>	85. 6	<i>geniales F. P</i>	292. 38
		<i>gargaridiare N</i>	549. 60	<i>geniales lecti if.</i>	132. 48
		<i>garrire N</i>	549. 56	<i>genialis lecti F. P</i>	292. 46 N 550
		<i>garrulus ifid.</i>	1076. 5	12	
		<i>garrula, aues canora N</i>	663	<i>geicularis herba</i>	if. 1259. 12
		55		<i>Genistei ifid.</i>	1010. 33
		<i>garulus, cordatus N</i>	663. 57	<i>genitalia ifid.</i>	1098. 11
		<i>Garum if.</i>	1317. 27	<i>genitius ifid.</i>	825. 32
		<i>gaudere V G 1353. 37 gratulari</i>		<i>genitores ifid.</i>	1053. 55
		V. G	1356. 5	<i>genitrix N</i>	722. 24 V. G 1336
		<i>gaudium unde F. P 292. 26 V. G</i>		20	
		1379. 28		<i>Genium F. P</i>	292. 48 N 550. 16
		<i>Gaulati, gentes à meridie usq;</i>		ifid.	1010. 51
		<i>Oceanum if.</i>	1044. 30	<i>genius N</i>	551. 30
		<i>Gaulus F. P</i>	292. 27	<i>gens V. G</i>	1332. 48
		<i>Gaza ifid.</i>	1185. 43 & 1320	<i>genus V. G 1350. 29 est multitudo</i>	
		41		<i>ab uno principio orta</i>	1035. 37
		<i>gazecum ifid.</i>	1316. 24	<i>Ælia F. P</i>	292. 55
		<i>gazophylacium ifid.</i>	1230. 38	<i>Gens de Cham ifid.</i>	1035. 44 de
		<i>Gedeon if.</i>	994. 23	<i>lapset ifid. ibid. de Sem if.</i>	
		<i>Geganij</i>	1416. 20	1035. 45	
		<i>Gehenna ifid.</i>	1183. 2	<i>gentes, fratres ifid.</i>	1057. 32
		<i>Gela N</i>	798. 31	<i>Gentiana ifid.</i>	1256. 28
		<i>gelo pro gelu N</i>	761. 13	<i>Gentiles qui sunt ifidor.</i>	1022
				45	
				<i>Gentilio</i>	

G

<i>Abalum quid N</i>	5507	<i>Gabaonite if.</i>	1036. 55	<i>Gabinij</i>	1156. 35
<i>Gabinus ager V</i>	7. 69	<i>Gabinus if.</i>	989. 14	<i>Gad if.</i>	997. 12
<i>Gades insula if.</i>	1174. 44	<i>Gades oppidum if.</i>	1190. 31	<i>Gaditanum fretum if.</i>	1151. 45
<i>Gaditanus lapis if.</i>	1291. 15	<i>Gaditanus F. P</i>	261. 57	<i>Gagates if.</i>	1211. 9
<i>Gagates if.</i>	1211. 9	<i>gaia F. P</i>	292. 2	<i>Gaiarita if.</i>	1015. 13
<i>gaia F. P</i>	292. 2	<i>Galata, Gallij, if.</i>	1040. 13 1037. 9	<i>Galatas ifidor.</i>	1218. 42 &
<i>Gaiarita if.</i>	1015. 13	1220. 33		<i>Galatica if.</i>	1314. 54
<i>Galata, Gallij, if.</i>	1040. 13 1037. 9	<i>Galatia if.</i>	1166. 13	<i>Galactites if.</i>	1118. 34
<i>Galatas ifidor.</i>	1218. 42 &	<i>galbanum if.</i>	1255. 7	<i>galbeum F. P</i>	292. 9
1220. 33		<i>galea V</i>	20. 47 if. 1272. 44 &	<i>galeola N</i>	794. 12
<i>Galatica if.</i>	1314. 54	128. 28		<i>galerium if.</i>	1107. 2
<i>Galatia if.</i>	1166. 13	<i>galeola N</i>	794. 12	<i>galearia F. P</i>	292. 25
<i>Galactites if.</i>	1118. 34	<i>galerium if.</i>	1107. 2	<i>Galerius & Moracilla V</i>	14
<i>galbanum if.</i>	1255. 7	<i>galearia F. P</i>	292. 25	42	
<i>galbeum F. P</i>	292. 9	<i>Galerius & Moracilla V</i>	14	<i>Galicija if.</i>	1171. 14
<i>galea V</i>	20. 47 if. 1272. 44 &	42		<i>Gallambibere F. P</i>	292. 10
128. 28		<i>Galicija if.</i>	1171. 14	<i>Gallactites if.</i>	1212. 29
<i>galeola N</i>	794. 12	<i>Gallare N</i>	550. 3		
<i>galerium if.</i>	1107. 2				
<i>galearia F. P</i>	292. 25				
<i>Galerius & Moracilla V</i>	14				
42					
<i>Galicija if.</i>	1171. 14				
<i>Gallambibere F. P</i>	292. 10				
<i>Gallactites if.</i>	1212. 29				
<i>Gallare N</i>	550. 3				

I N D E X.

<i>Gentilis</i> F. P	292.57	<i>gladius</i> V. 20.38 N 601.43. ifid.	<i>Gracchanus</i>	1436.16
<i>gentilitium</i>	1397	1128. 53 & 936. 42 & 1269	<i>graccharis</i> F. P	293.33
<i>gentilium nomina</i>	<i>ibid.</i>	7	<i>Gracculi</i> F. P	293.36
<i>gentis nomina</i> if.	814.51	<i>gladij lingua</i> V	<i>gracilia</i> N	759. 49
<i>gens</i> N 601.22 <i>genus</i> V. G	1369	<i>gladiolus herba</i> if.	<i>gracile</i> N	680.16 <i>exile</i> N 688
15		<i>glandus</i>	52	
<i>genus</i> if.	1098.41	<i>glandula</i> if.	<i>gracilitudo</i> N	549.22
<i>genus</i> N	550.31	<i>glaucus color</i> if. 1114.49 & 1129	<i>Graculi</i> V	14.45
<i>genuini dentes</i> F. P	293.1	40 & 1505.37	<i>graculus</i> if.	1137. 15
<i>genus unde dictum</i> F. P	293.2	<i>gleba</i> if.	<i>Graca lingua</i> if.	1033.26
<i>genus</i> if.	875.5 & 1050.22 &	<i>globarij</i> V	<i>Graca sacra</i> F. P	294. 7
1066.54 V. G	1357.29.31	<i>glumata cœli</i> if.	<i>Graci unde nuncupati?</i> if.	1040
<i>Geometria</i> if. 87.4.27 & 893.39		<i>Glires unde dicti sunt</i> ifid.	19	
& 46		58	<i>Gracia</i> if.	1168.20
<i>Geomania</i> if.	1021.21	<i>Gls</i> N	<i>gradarius</i> N	492.16
<i>Geon</i> if.	1159.17	<i>gliscere</i> F. P	<i>gradipes</i> ifid.	1134. 6
<i>Gerdus</i> n	510.39	59	<i>gradinus</i> F. P	294. 1
<i>gerere, habere</i> N 664. 8 <i>ferre</i> N		<i>gliscis</i> N	<i>gradus</i> N	762.28
664.10 <i>facere</i> N	664.12	<i>gliscisur</i> N	<i>gradus</i> V	28. 7
<i>Germalum</i> V	11. 11	<i>glittus</i> F. P	<i>gradus quid?</i> N 664.15 <i>ifidor.</i>	
<i>germana soror</i> if.	1056. 54	<i>globus</i> N 717. 21 if. 1291.38 V. G	825.2	
<i>germani fratres qui dicuntur</i>		1339.7	<i>gradus aetatis sex</i> if. 1102.41. <i>fir-</i>	
if. 1059.22 & 25		<i>glocire & glocidere</i> F. P	<i>mitas standi</i> N 664.20 <i>vici-</i>	
<i>Germania</i> ifid.	1167.25	28	<i>siudo pedum</i> N	664. 18
<i>Germania gentes unde dicta</i>		<i>glomus</i> F. P	<i>grallatores</i> F. P	294.14 N 549
1042.20		<i>gloria</i> V. G	4	
<i>Germanicus</i>	1435.30	<i>gloriorator</i> V. G	<i>gramen</i> if.	1260. 28
<i>germanicus</i> N	550.44	<i>gloriosum</i> N	<i>gramia</i> N	551.20
<i>germanus frater</i> V. G	1329.7	<i>gloriosus</i> if.	<i>gramia</i> F. P	294.21
<i>germen</i> ifid.	1242. 31 F. P	<i>glorius</i> V. G	<i>Grammatica</i> if.	819
293.4		<i>glos</i> N 799.8 <i>virī soror</i> if.	<i>granarium</i> V	19. 10
<i>gera</i> N 550.56 F. P	293.7	16	<i>grandenitas</i> N	549.31
<i>Cerusia curia</i> F. P	293.12	<i>glossa</i> if.	<i>grandæus</i> ifid.	1075
<i>Gessai</i> if.	994.56	<i>glossopetra</i> if.	<i>grande</i> n	715.10
<i>gestire, cupere</i> N 664.23 & 501		<i>glubere</i> N	<i>grandire est grandem facere</i> N	
24 <i>lexum esse</i> N	664.25	<i>glucidatum</i> F. P	548. 46	
<i>gestis</i> F. P	293.13	<i>gluma</i> F. P	<i>granditas</i> N	548.58
<i>gestus</i> F. P	<i>ibid.</i> 16	<i>glutino pro glutine</i> N	<i>granditer dicere</i> if.	866.29
<i>gestum</i> F. P	<i>ibid.</i> 18	<i>glusto</i> if.	<i>grando</i> N	601.38
<i>Geuli</i> ifidor.	1036. 30 &	<i>glycyrriza</i> if.	<i>grandiloqui</i> n	549.12
1044.4		<i>Gnaum</i>	<i>grando</i> if.	1147.17. F. P 294.13
<i>Geuli, Geta dicuntur fuisse</i> if.		<i>gnacus</i> F. P	<i>granonastix</i> if.	1351.21
1043.55		<i>gnarijanis</i> F. P	<i>grande</i> V. G	1331.47
<i>Geulia</i> if.	1172. 23	<i>gnaritas</i> V. G	<i>graphium</i> if.	959. 43
<i>geiberum</i> N	718.39	N	<i>grassari</i> V. G	1351.16 F. P 294. 25
<i>Gigantes</i> if.	1107. 8	<i>gnaruisse</i> F. P	<i>ambulare</i> N	663.45 <i>supra</i>
<i>Giberia</i> F. P	293. 19 N 551	<i>gnarus</i> F. P	<i>modum sentire</i> N	661.44
21		<i>gnatus</i> V. G	<i>graua</i> V. G	1348.17
<i>gillus color</i> if.	1114. 52	<i>gnatus unde dictus</i> if.	<i>gratia plenum</i> N	677.37
<i>gingeriator</i> F. P	293.20	<i>gneposum</i> F. P	<i>gratificari</i> N	550.54
<i>gingina unde nominata</i> ifidor.	1094.20	<i>gnitus & gnixus</i> F. P	<i>gratificus</i> if.	1076. 3
1094.20		<i>Gnoite</i> ifid.	<i>gratiosum</i> N	550. 51
<i>gingre</i> F. P	293. 21	<i>Gnostici</i> if.	<i>gratosus</i> if.	1076.4
<i>Gipsum</i> ifidor.	1210. 27 &	<i>gnosis</i> F. P	<i>gratulari</i> N 549.50 V. G	1350.31
1292. 8		<i>Gomor quid</i> if.	<i>Gratus</i> V. G	1357.23
<i>Gipedes qui fuerunt</i> ifidor.		<i>Gorgodes v. sala</i> if.	<i>Grastellus</i> F. P	294. 30
1042.6		<i>Gorgonis quid sunt</i> if.	<i>graus</i> N	714. 22
<i>Girgillus</i> ifid	1335. 59	<i>Gethi</i> if.	<i>graus as</i> F. P	294. 35 <i>amarum</i>
<i>glacies</i> ifidor.	1147. V. G	1041.12 & 1037. 10	N 662. 49 <i>facundum</i> N	<i>ibid.</i> 41. <i>forte</i> N <i>ibidem</i> 25.
16		<i>Gothia</i> if.	1157.31 & 1164. 61	
		<i>garbatium</i> ifid.	1322.52	

I N D E X.

frugiferum N 662.42	gravidum	N 662.10	gravidum	N 662.35	molestum N 663.	II multum valde N 662.52	necessarium N 663.40	noceans N 663.16	plenum N 662.37	ponderosum N 662.44	sapiens N 663.36	sapiens N 682.4	solidum & firmum N 663	29 triste N 663.20	utile N 663.26	gravidinosum N 549.2	gravidus est F.P 294.41	grauum accensus is. 832.41	greges V.G 1364.48	N 601.53	F. P 294.45	gremium V G 1351.5	& 9	grex V. G 1357.38	gricenea F.P 294.47	grillus is. 1121.11	gryphi is. 1322.42	groma F.P 294.48	gruere F.P 294.51	grues N 601.48.	is. 1134.10	gruma quid sunt N 518.38	grumen is. 1249.50	grunus F. P 294.55.	N 491.7	grundire N 745.54	granduleis lares dicuntur N 548.43	grunire N 548.36	γρῦνος 1429.33	Gryphes is. 1118.1	gabellus is. 1506.14	Guberna 760.35	gubernio is. 1285.15	gullioea F.P 294.56	guemii is. 1250.43	Gurges 1432.13	garges proprie quid is. 1156.11	gurgulio quid is. 1094.45	&	1142.14	gurgustium F.P 294.58	gustum is. 1091.39	gutta is. 1155.40	V.G 1332	50	guttatim N 549.18	guttatim infundere N 713.21	guttatus color is. 1114.51	guttum V 21.48	guttur N 601.13	gutturium F.P 294.60	gutta is. 1297.56	gymnastes is. 1179.8	gymnasium quid dicitur is. 274	21	gymnicus ludus is. 1274.22	Gymnicophista qui is. 1017.24	gymnicus is. 1198.23	gyro colari rotare N 716.43	Habenæ is. 1326.21	V.G 551.33	Habentia N 1347.43	Habere, habitare N 664.48	fingere sape N 655.1	audire N 665.8	dirigere N 665.11	V.G 1341.13	Habilis is. 1021.23	Habitare, inhabitat N 665.14	ubi N ibid.	Habitatio isfid. 1194.44	Habitator F. P 295.15	Habitudo F. P 295.6	Habitudo isfid. 876.44	V.G 1352.26	Hactenus N 698.4	Hamathites is. 1216.59	Hamoptis is. 918.9	Haredij proprietates N 517.34	Haredis nomen quid is. 1053	45	Hareclitas is. 931.3.	& 6	Heredium V. G 1373.37	Harem N 958.18	hæres is. 1009.33	Hæres V.G 1373.36	Halaphanta F.P 295.17	Halcyonis V. 56.40	Halcyon is. 1135.27	Halcedo V. 15.8	Halco N 551.39.	isfid. 1130.25	Halophanta N 551.43	hallucinari N 552.31.	PL 806.22	Hallus F. P 295.10	Hamadryades quid? is. 1032.4	Hamiota N 496.56	Hamo cognominatus F.P 295.13	Hamotrabones F.P 295.17	Hansa F.P 295.19	Hara, porcorum stabulum N 551	59	Harmonia pars musica is. 896	18	Harpax is. 1326.4	Harriga F.P 295.20	Harundo V. G 1350.18	Haruspex N 518.56	Has manus hanc manum V.G 1378.3	Hasta V 20.34	is. 1269.55	V.G 1376.14	Hasta F. P 295.22	Hastati V 16.34	Hastula isfidor. 1242.43	Haud is. 838.16	Haurire, exhaurire N 665.58	implere N ibid.	aurare su-	mere N 665.42	defatigare N ibid.	confodere N 665.49	accipere N 665.51	audire N 665.52	tenere N 665.54	489.56	Hausla N 940.24	Hebdomada is. 952.40	Heber isfid. 552.44	Hebes pro obscuro N 1335.16	Hebræscere V. G 1335.16	ibid.	Hebræscere V. G 1010.16	& 1036.6	& 1038.42	& 48	hedera F.P 295.30	isfid. 1154.32	Helenius Ver. 1163.31	Helias is. 997.58	Heliotropium is. 1216.5	& 1255	53	Helsai isfidor. 1037.5	Helianus is. 998.11	Helles is. 1168.1+	& 33	Helias, ana provincia is. 1168	46	Hellestus is. 1152.9	Heliconides Musa F.P 295.35	Heluacea F.P 295.36	Heluella F.P 295.40	Heluensis F.P 295.39	Heluo F. P 295.41	Helusa & helusa F.P 295.45	Hem V.G 1378.48	Hemobaptista isfid. 1010.47	Hemicranus is. 1127.14	Hemina F.P 295.47	Hemispharium isfid. 904.50	Hemispharion supra terras is. 904.51	Hemopa humana F. P 295	49	Hemorris aspid isfid. 1122.59	Hephaestus isfid. 70.56	Heraclide V 1256	Herba calicularis isfidor. 1256	17	Herba pulicaris is. 1257.22	Herbam do F.P 295.51	Herbidus V.G 1350.36	Herbidus anser F.P 295.57	Herbium is. 1248.44	Herbosus V.G 1350.37	Hercens Iupiter F.P 295.59	Hercinie aues is. 1136.4	Hercle V.G 1378.49	Hercul V 87.30	Hercules astrologus F. P 296	2	Here aduerbium F.P 296	5	Heredium F.P 296.7	Heremua isfid. 1006.56	Herodes is. 296.8	Heres is. 1100.5	Heres is. 1100.5

I N D E X.

<i>Heres</i> F.P.	296.12	<i>Hippofelinon</i> if.	1262.35	<i>666.4 cultura</i> N 666.6	<i>observantia</i> N <i>ibid.</i> <i>integritas</i> N
<i>Heriminus</i>	1398	<i>Hippotamus</i> if.	1129.14	<i>666.8 pudicitia</i> N <i>ibid.</i> <i>sacri-</i>	<i>ficium</i> N 666.10
<i>Herma</i> F.P.	296.14	<i>Hira</i> F.P.	296.44	<i>honos, dilectus amor</i> N 666.15	<i>hostia</i> N 666.16 <i>prænitium</i> N
<i>Hermes</i> if.	1027.27	<i>Hircani unde dicti</i> if.	1037.39	<i>666.8 sepultura</i> N 666.23 V.	G 1.34.5
<i>Hermogeniani</i> if.	1022.31	<i>Hircania</i> if.	164.22	<i>honorabilis</i> if.	1076.16
<i>Heros</i> if.	1067.16	<i>Hircipili</i> F.P.	296.27	<i>honorare</i> N	671.50
<i>Hernici</i> F.P.	296.18	<i>Hircus</i> V	17.22 if. 1111.40	<i>honorary Ludi</i> F.P.	297.57
<i>Heros unde</i> if.	1032.5	<i>Hirmos</i> if. id.	846.49	<i>honorary vinum</i> if.	1316.29
<i>Heros</i> if.	1003.18	<i>Hirquiali</i> F.P.	296.48	<i>honorofus</i> if.	1076.24
<i>Heriolum carmen</i> if.	852.37	<i>Hirvire</i> F.P.	296.51	<i>honos</i> V	14.8
<i>Herpillus</i> if.	1257.5	<i>Hirsutus</i> if.	1076.26	<i>honestus</i> V.G.	1368.39
<i>Hesperidum insula</i> if.	1175.11	<i>Hirtij</i>	1427.12	<i>hora, mumentis Dra</i> N	55.36
<i>Hesperii, circa hispaniam com-</i>		<i>Hirundo</i> V	14.36 if. 1139.31	<i>hora</i> if. id.	937.18 V.G 1347
<i>morantes</i> if.	1044.40	<i>Hirudo</i> V.G.	1350.20		28
<i>Hester</i> if.	951.22	<i>Hirundo</i> V.G.	1350.20	<i>herclum & forclum</i> F.P.	296.59
<i>Hester liber</i> if.	954.20 & 1000	<i>Hisere</i> N	552.4	<i>horda</i> <i>pragnans</i> F.P.	296.60
3		<i>Hissalis urbs</i> If.	1190.25 &	<i>hordeum</i> If.	1237.31
<i>Hesternum</i> if.	939.29		28	<i>hordeorum tria genera</i> If.	1237.31
<i>Hesta</i> F.P.	269.20	<i>Hispani unde</i> if.	1043.23	34	
<i>Hera</i> If.	1034.26	<i>Hispani hispanienses</i> V.G.	1360	<i>hordiarium</i> <i>as</i> F.P.	298.2
<i>Herruria</i> if.	1170.29 & 31		48	<i>horia</i> N	785.18
<i>Heu, heu</i> V.G.	1378.54 & 1378	<i>Hispania</i> if.	1171.2	<i>hornum ipsius anni</i> N	552.17
59		<i>Histriones</i> F.P.	296.53 if. 1280	<i>horologium</i> if.	1324.26
<i>Heus, heu</i> V.G.	1350.14 &		24	<i>horoscopi quid dicti</i> if.	1022.7
1378.45		<i>Historia quid?</i> if. id.	854.32 V.G.	<i>hortus apud antiquos</i> F.P.	296.5
<i>Hecapota</i> if. id.	825.42	137.20		<i>horrendum</i> N 721.40 V.G 1336.5	
<i>Hiare, aperire</i> N 665.19	<i>mirari</i>	<i>Historia cur monumenta</i> if.	855	& 1379.6	
N 665.21	<i>stupere</i> N 665.21		43	<i>horrens & asperum</i> N	717.34
<i>Hiatus</i> if.	1182.38	<i>Histrix</i> if.	1119.57	<i>horrens</i> V	37.45
<i>Hiberia</i> if.	145.46	<i>Hodidocos</i> F.P.	296.35	<i>horere</i> N	705.31 V.G 1329
<i>Hibulum</i> V	71.23	<i>Hodie</i> if.	939.27		17
<i>Hibrida</i> if.	1116.2	<i>Hoedi unde vocati</i> If.	1111.38	<i>horridum</i> N 721.51 V.G 136.8 &	1379.5
<i>Hidaspes Medorum rex</i> if.	1156	<i>Hoedus</i> if. id.	984.11	<i>horrori</i> V.G.	4358.58
58		<i>Holerum pro holerum</i> N	760	<i>hortus</i> If.	1260.45
<i>Hiemps</i> N	32.6		27	<i>hospes</i>	1398
<i>Hienia</i> if.	1223.15	<i>Holocaustum</i> if.	972.15	<i>hospitium</i> if.	1195.32
<i>Hiera</i>	921.25	<i>Holoporphyra vestis</i> if.	1299.51	<i>hospes</i> N	485.30.1405.47
<i>Hiera insula</i> if.	1178.13	& 1299.51		<i>hostia dicta est</i> F.P.	298.8 V.G
<i>Hierobotane</i> if.	1157.22	<i>Hol. serica vestis</i> if.	1299.49	1335.32	
<i>Hieracites</i> if.	1222.59	<i>Homelie</i> if.	978.16 & 19	<i>hospicapax</i> F.P.	297.10
<i>Hieronias</i> if.	693.47	<i>Homelium</i> F.P.	296.16	<i>hospicus ager</i> V	7.69
<i>Hila</i> V	20.4	<i>Homicidium vocabulum unde</i> if.		<i>hostia</i> if.	972.8 V.G 1367
<i>Hila quid</i> N	552.53	933.40		16	
<i>Hilarè</i> N	773.51	<i>Homines</i> V	62.46	<i>hospitium</i> F.P.	297.13 N
<i>Hilaresco</i> N	552.22	<i>Homo</i> if.	983.45 & 1089.12	485.29	
<i>Hilaretur</i> N	552.37	<i>Homon</i> V	87.31	<i>hostire</i> N	485.33 N 552
<i>Hilaritudo</i> N	550.1	<i>Hononyma</i> if.	824.26	25	
<i>Hilaris</i> if. id.	1077.7	<i>Homonymia</i> V.G.	13.152	<i>hostij</i>	1425.9
<i>Hilarodos</i> F.P.	296.26	<i>Hemepoton</i> if.	8.638	<i>hostitij</i>	1425.45
<i>Hilum</i> F.P.	296.28 N 552.12	<i>Honotelenton</i> if.	846.42	<i>hostis</i> V 332 V.G 1373.38 & 1375	
<i>Himerinus circulus</i> If.	905.9	<i>Homunculus</i> V	62.45	47 & 1348.13	
<i>Hinni vel honna</i> N	552.49	<i>Honestitudo</i> N.	52.7	<i>horrendum, vniabile & terribile</i>	
<i>Hinnibunde</i> N	552.60	<i>Honestas</i> V.G.	1347.50	N 665.28 noui. & admiran-	
<i>Hinnuli quid sunt</i> if.	1112.25	<i>Honesti</i> V.G.	1364.6	<i>dum</i> 665.30 <i>ridicuum</i> N	565.5
<i>Hippare</i> F.P.	296.30	<i>Honestum</i> if.	861.46 V.G 1354	55	
<i>Hippagines naues</i> F.P.	32	10			
<i>Hippagoga</i> if.	1286.26	<i>Honestus</i> if.	1076.8 V 14.9		
<i>Hippus</i> F.P.	296.34	<i>Honor, dignitas</i> N 665.57	<i>gratia</i>		
<i>Hippocampi</i> N	551.49	N <i>pub. brutudo</i> N 665.60	<i>sub-</i>		
<i>Hippocoum</i> F.P.	296.42	<i>stantia</i> N 666.4	<i>deuotio</i> N		

I N D E X.

<i>hui</i> V.G	1378. 55	<i>hyfopus</i> If.	1256.6	<i>Ibus</i> N	757.60
<i>humanum</i> F.P	296. 16	<i>hyfteron proteron</i> If.	849.29	<i>Icadion</i> F.P	298.35
<i>humana</i> leges if.	925.27			<i>Icaria infula</i> if.	1178.2
<i>humare</i> If.	fi09. 37	I		<i>Icistros</i> if.	1212. 21
<i>humanitas</i> N	512. 25			<i>Icit</i> N.	533.54
<i>humaniter</i> N	771.4	I <i>A, quid</i> if.	979.2	<i>Icon</i> if. 851.8	<i>saxum</i> if.
<i>humanitus pro humaniter</i> N	774.7	I <i>lacem emittere</i> N	669. 48 N	<i>Icosum, oppidium</i> if.	1190.45
		716. 46		<i>Icterus</i> if.	919.4
<i>humanus</i> if.	1076.20	<i>Iacet</i> N	667. 36	<i>Ichthyophagi quinam</i> if. id.	1044. 56
<i>humatus</i> V	6. 55 if.	<i>Iacer, plenum oneratum</i> N	669		
<i>humerus</i> if.	1095.6	41 <i>sordet</i> N	699. 45	<i>Ictus</i> if.	935. 29
<i>humidum</i> V.G	1367. 17	<i>per plurimum porrigitur</i> N	659. 43	<i>Id propterea</i> V.G	1380.21
<i>humile</i> N	704.35	<i>Iacinthina vestis</i> If.	1299. 41	<i>Idcus dactylus</i> if.	1222.31
<i>humile causa genus</i> if. idor.	861	<i>Iacit, ponit</i> N	669.53	<i>Idida</i> if.	995.8
48		57		<i>Idilion</i> if.	833.57
<i>humilis</i> if.	1076.16	<i>Iacob</i> if.	996.30	<i>Idiota</i> if. id.	1078.15
<i>humilimus</i> V	8. 15	<i>Iacobus Zebedai</i> if.	1002.9	<i>Idiota</i> if.	504.45
<i>humor</i> V	8. 16	<i>Iacobus Alphai</i> If.	1002.15	<i>Iditium</i> if.	999.54
<i>humu</i> N	758.57	<i>Iactans vel arrogans</i> if. id.	1077. 23	<i>Idololatria quid</i> if.	1023. 56. 6
<i>humus</i> V	6. 53			1024. 11	
<i>Hus Traconitidis conditor</i> if.	1035.58	<i>Iactare, dimittere</i> N	670. 11	<i>Idolus quid</i> if.	1024.5
		<i>pendere</i> N	670. 11	<i>Idoneum</i> V.G	1355.27
<i>Hyacinthifon</i> if.	1217. 55	670. 13	<i>plugu sternere</i> N	<i>Idulus, ouis dicebatur</i> F.P	298.
<i>hyacinthus</i> if.	1217. 44	670. 14	<i>fatigare</i> N	37	
1254. 10		<i>ambitusius gloriari</i> N	670. 18	<i>Idumai</i> if.	1036.16
<i>Hyades unde dicta</i> if.	910.13			<i>Idus</i> V	23.17
<i>Hydra serpens</i> if.	1103.48	I <i>actata mittere</i> N	670. 25.	<i>Idus</i> if.	941. 28
1123.41		<i>excutere</i> N	670. 27	<i>Iebuſai</i> if.	1036.52
<i>Hydria</i> if.	1319.26	<i>commouere</i> N	670. 28	<i>Ieonias</i> if.	985.39
<i>Hydromantia</i> if.	1021.21	<i>Iactuosa</i> N	557.49	<i>Iecurias</i> F.P	296.39
<i>Hydromantijs unde dicti</i> if. idor.	1021.13	<i>iactura</i> V.G	1332.6	<i>Iecur</i> if.	1100.18
		<i>iactus</i> if.	1274.57	<i>Iehu</i> if.	495.52
<i>Hydrops</i> if.	918.25	<i>iactus tesserarum</i> if.	1283.11	<i>Ieiunia quid</i> if.	1109.53
<i>hydromelum</i> if.	1316.47	<i>iaculum</i> V	20. 34	<i>Ieiunus</i> V.G	1333.38
<i>Hydros</i>	1125.38	14		<i>Ieiunium</i> if. id.	974. 57
<i>hyemale solstitium</i> if. idor.	941	<i>iaculus sequens</i> if.	1124.14	V.G	795. 11
42		<i>Iafeth</i> If.	992.27	<i>Ientaculum</i> PLIN. 805. 25.	if. id.
<i>hyemps</i> if.	942. 16	<i>Iabel</i> If.	994.22		
<i>hyems septentrioni datur</i> if. idor.	942.29	<i>Iair</i> If.	994.29	<i>Ienare</i> N	1551.21
		<i>Iambi</i> F.P	296.26	<i>Iephre</i> if. id.	994.29
<i>hymeneus</i> if.	1066.30	<i>Iambus</i> if.	830.9	<i>Ieremias</i> if. id.	951.9
<i>hymnus</i> If.	970. 59	<i>Iannes</i> if.	993.53	<i>Iergerſes</i> if. id.	1236.54
<i>hypallage</i> if.	846. 4	<i>ianua</i> If.	1199.2	<i>Ierico</i> if. id.	1186.3
<i>hyperbata</i> if.	867.38	<i>Ianuaris unde dictus</i> if.	940	<i>Ieroboam</i> If. id.	995.41
<i>hyperbaton</i> if. id.	842.15	42		<i>Iehu Nautae</i> If. id.	951.6
<i>hyperbole</i> if.	848.46	<i>iamdiu pro olim</i> N	555.53	<i>Iesus</i> if. id.	981.47
<i>Hyperborae</i> F.P	298.18	<i>ianeus</i> F.P	298.28	<i>Iezabel</i> if. id.	991.47
<i>Hyperborae montes</i> if. id.	1180. 16	<i>ianiculum</i> If.	1180. 50	<i>Igitur poſitum pro poſtea</i> N	556.
		<i>ianitricae quid vocantur</i> If.	1066	39	
<i>Hyp'erlydius</i> If.	897.15	14		<i>Iggerunt</i> V	135
<i>Hyperio</i> F. P.	29.22	<i>Ianual</i> F.P	298. 31	<i>Ignarium</i> N	557.16
<i>hyphe</i> If.	872.3	<i>Iannarius</i> V	36.3	<i>Ignauus</i> if. 1028.19	6
<i>hypnatis genus aspidis</i> if. idor.	1122. 5	<i>ianua caeli</i> if. id.	904.12	V.G	1078.20.
		<i>Ianus</i> if.	1026.23		1367.26
<i>Hypodrius</i> if.	897.16	<i>iaſpi</i> if.	1215.41	<i>Ignauiter pro ignauo</i> N	775.
<i>hypodiaconi</i> if.	1005.32	I <i>beri qui & Hispani</i> If.	1037	30	
<i>hypopotamus</i> V	15. 2	14		<i>Ignauus</i> N	555.27
<i>Hypoxerum</i> if.	845. 47	<i>Ib'ernia proxima</i> if. id.	1174.33	<i>Ignauum</i> N	501.46
<i>hypocrita</i> if.	1076.27	<i>Iberus</i> if. id.	1158.46	<i>Ignofcitur</i> N	755.9
<i>hypotheca</i> If.	932.19	<i>Ibis auis</i> if.	1136.12	<i>Ignia viſta</i> F.P	298.45
					13.43
				<i>Ignis</i> V	Ignis

I N D E X.

<i>ignis vestis</i> F.P 297.46 if. 1289	<i>inum</i> V.G 1330.5	<i>impertire</i> N 504.8
34	<i>inmane, ingens</i> N 667.43. fo-	<i>impertis</i> N 750.23
<i>ignobile</i> N 687.55	<i>dum</i> N 667.44 <i>minimè bonū</i>	<i>impescere</i> F.P 298.35
<i>ignobilis</i> lfid. 1078.34	N 667.46 <i>nocens</i> N 667.47	<i>impetigo</i> If. 919.35
<i>ignominia</i> N 496.21 V.G 1334.18	V.G 1311.48	<i>impetus</i> F.P 298.39 <i>Ver.</i> 1135
<i>ignoscere</i> N 729.39 V.G 1331.10	<i>immanis</i> If. 1078.7	231.56
32	<i>immarcessibilis</i> If. 1077.17	<i>impetrix</i> F.P 298.37
<i>ignoscite, veniam date</i> N 668	<i>immasculus</i> F. P 298.11	<i>impetratum</i> F.P 298.38
52	<i>immatura mors</i> lfid. 1105.9	<i>impiatus</i> F.P 2.8.432
<i>noscite vel discite</i> N 768	<i>immemor</i> V.G 1367.26 if. 1078	<i>impigris</i> N 554.53
54	23 & 1090.25	<i>impire</i> F. P 298.45
<i>ignota</i> N 554.25	<i>immensus</i> <i>Deus</i> If. 580.19	<i>impius</i> If. 1077.3
<i>ignotus</i> If 1078.37	<i>imminere deberi</i> N 682.22	<i>impium</i> N 716.36
<i>ileos</i> If. 916.36	<i>immissum pro demissum</i> N 557.41	<i>implacidum</i> N 704.53
<i>ilex</i> If. 1245.59	<i>immite</i> N 485.11	<i>implagium</i> If. 1788.42
<i>ilia dicta ab ima</i> F.P 298	<i>immitte</i> N 703.43	<i>implere</i> N 113.30
52	<i>immittere dimittere ad proxi-</i>	<i>implexum</i> F.P 298.44
<i>ilias dicta ab ima</i> F. P 258.52	<i>ratem</i> N 621.28	<i>implicare</i> N 553.35
<i>ilias fluvius</i> If. 1157.47	<i>immolare</i> F.P 298.6 N	<i>impluviatus</i> N 793.45
<i>ilico, statim, mox</i> N 668.40	677.53	<i>impluvium</i> V 26.58 F.P 298
<i>ilicinus</i> V 68.54	<i>immolatio</i> If. 971.57	47
<i>ilium quid</i> If. 1098.4	<i>immortalis</i> <i>Deus</i> lfid. 979.20	<i>impolitia</i> F.P 298.50
<i>illacione</i> V.G 1379.14	<i>immortalitas</i> N 774.20	<i>impomenta</i> F.P 298.53
<i>illatebrare</i> N 557.21	<i>immunditia</i> N 695.38	<i>imponere supra ponere</i> N 620.48
<i>illatio inductionis</i> If. 862.27	<i>immundus</i> N 682.36	<i>dare</i> N 670.50
<i>illex N extlex</i> N 488.40 N 735	<i>immune</i> N 490.54	<i>imponi</i> V.G 1355.16
28 V. G 1373.55	<i>immisus</i> F.P 298.8 if. 1078	<i>impopulum pro ad populum</i> N
<i>illicere, proprie illaqueare</i> N 486	10	557.37
48	<i>immistulus</i> F.P 298.13	<i>imporcitor</i> F.P 298.55
<i>illico, illò</i> N 668.43	<i>impages dicuntur</i> F.P 298.19 V.	<i>importatum</i> N 557.58
<i>illic</i> N 733.28	G 1373.10	<i>importunum</i> F.P 298.54
<i>illex</i> V.G 1345.34	<i>impancrare</i> N 515.34	<i>importunus</i> If 1077.50
<i>illicere</i> V.G 1349.38	<i>impar numerus</i> If. 888.52	<i>impos</i> V 3.58 F.P 298.07
<i>illicifris</i> lfid. 1077.11	<i>imparens</i> F.P 298.27	<i>impossibile mendacium</i> If. 895.9
<i>illuvis</i> N 555.5 V.G 1379	<i>impares</i> F.P 298.26	<i>impostor</i> If. 1078.53
11	<i>impariter, impar numer.</i> If. 889.	<i>impotens</i> N 557.3 & 667.13
<i>illuciosum</i> N 716.25	13	<i>impotentia</i> N 781.35
<i>illyricus</i> If. 1168.16	<i>impariter par numerus</i> lfid. 889	<i>imprimere</i> N 713.35
<i>imago</i> N 702.51 <i>similitudo</i> N	6	<i>improbum, minimè probum</i> N
671.6 <i>vagina</i> N 671.8	<i>impassibilis</i> <i>Deus</i> If. 979.53	669.59 <i>sauium</i> N 670.2 <i>turpe</i>
<i>imago Dei</i> If. 982.50	<i>impedire, implicare</i> N 672.12 in-	N 670.8
<i>imbarbescere</i> F.P 296.57	<i>uoluere</i> N 672.12 <i>probrum du</i>	<i>improbus</i> F.P 299.2 if. 1077.53
<i>imbecillus</i> If. 1077.20	<i>cere</i> N 672.14 <i>sordidare</i> N	<i>improvisus</i> If. 1078.18
<i>imbellia</i> F.P 297.59	<i>ibid.</i>	<i>impudens, ignarus</i> V.G 1356.21
<i>imberbi</i> N 762.7	<i>impediti vocabuli proprietates</i> N	& 25 If. 1078.41
<i>imbres</i> N 43.2 if. 1147.22	515.44	<i>impudicus</i> If. 1078.43
<i>imbrex</i> F.P 299.60	<i>impedimenta</i> F.P 298.29	<i>impudicatus</i> F.P 299.4
<i>imbrica tempestas</i> F.P 298.1	<i>impetrare</i> F.P 298.30	<i>impugnare</i> V.G 1327
<i>imbrices</i> N 554.50 if. 1200.	<i>impendium</i> V 30.35	<i>impulsor</i> V.G 1358.43
44	<i>impendio pro magis</i> N 556.	<i>impure</i> N 557.29
<i>imbuare, intimare</i> N 668.26 ini-	53	<i>impurus</i> N 707.9 & 668
<i>tiare</i> N 668.29 <i>inficere</i> N 668	<i>impensa</i> F.P 298.32	16
32 N 777.56	<i>imperandei</i> V 99.10	<i>improbus</i> V 668.21
<i>imbuli</i> If. 1192.55	<i>imperandi declinatus</i> V 99.17	<i>imputatum</i> F.P 359.5
<i>imbutum</i> V 22.4	<i>imperatuius</i> If. 827.14	<i>in acie qua forma sunt</i> If. 1149
<i>imbutus est</i> F.P 298.2	<i>imperator</i> V 16.17 if. 1046.31	39
<i>imitatione filij, qui dicuntur</i> lfid.	<i>imporator, quid dicitur res gere-</i>	<i>inabus annis</i> If. 1158.3
1054.44	<i>re</i> V 42.31	<i>inagualis numeri</i> If. 8.0.12 &
<i>imitat</i> N 751.3	<i>imperiouus</i> 1436.14	89.32
<i>imitatio</i> N. 729.55 V.G 1341.10	<i>imperiurus</i> If. 1078.26	<i>inambulare</i> V.G 1332.24

INDEX.

<i>inane, concauum</i> N 669. 31 <i>fine</i>	<i>inconueniens</i> ifid.	864.52	<i>indoles</i> N	741.20
<i>pondere</i> N 669. 29 <i>vacuum</i>	<i>incorporalia nomina</i> ifid.	823	<i>indolis</i> If.	1077.2
<i>ibid. vacuum susleus</i> N 669	59		<i>Indorum gens</i> if.	1036.7
32	<i>in corpore quadam discretionis</i>		<i>Inducere, fingere</i> N 681.32 <i>im-</i>	
<i>inaniis pro inanitate</i> N 553.38	<i>facta</i> ifid. 1102. 31 <i>quadam</i>		<i>mittere</i> N 671 32 <i>instigare</i>	
<i>inanima sine anima</i> N 556	<i>tantum decoris facta</i> Ifidor.		N 671. 36 <i>persuadere</i> N 671	
21	1102. 29 <i>quadam & utilitatis</i>		34	
<i>inarculum</i> F.P	<i>& decoris facta</i> if. 1102. 16		<i>induci, fallacis decipi</i> N 671	
<i>inardire</i> N	<i>quadam utilitatis causa fa-</i>		41 <i>delectari</i> N	671.33
<i>inauditum</i> N	<i>cta</i> If.	1102. 24	<i>Inductio</i> if.	862. 21
<i>inaures</i> if.	<i>incorporatus Deus</i> If.	980.15	<i>inductionis membra</i> Ifid.	862
<i>incalanso</i> F.P	<i>incorruptibilis Deus</i> If.	979	19	
<i>incantatores</i> ifid.	30		<i>indulgens Ver.</i>	1135 8. 231.56
<i>incantatio</i> F.P	<i>incorare</i> N	505.4	<i>indulgere, augere</i> N 669. 11 <i>cl-</i>	
<i>incensio</i> F. P	<i>incredibile mendacium</i> Ifidor.		<i>mentem esse</i> N 669. 23 <i>deit-</i>	
<i>incensum quid dictum</i> ifid. 922	865. 4		<i>nere</i> N 669. 17 <i>dare</i> N 669	
45	<i>increpare, sonare</i> N	771. 19	11. <i>spatium maius dare</i> N	
<i>incertor</i> if.	<i>increpitas & incipat</i> N	671	669. 20 <i>temperare</i> N 669	
<i>incertus ager</i> V	11		23 <i>veniam dare</i> N	669. 14
<i>incertum</i> V.G	<i>incerta</i> F.P	299.60	<i>indulgitare</i> N	555.18
<i>inceffores latrones</i> F. P	<i>incrustatum</i> N	556. 60	<i>indumentum</i> If.	1198. 56
53	<i>incubi unde dicuntur</i> If.	1032	<i>indumentum pellicium</i> If.	1501
<i>inceffare</i> N	36		57	
<i>inceffus</i> ifidor.	<i>incubo quid</i> Ifid.	1032.41	<i>Indus fluvius Orientis</i> Ifid.	
<i>incerta</i> N	<i>incumbere</i> N	684.22	1156. 56	
<i>inceffere</i> F.P	<i>incusum pro ce'eriter</i> N	556.4	<i>Indusium</i> N	789.5
<i>inceffi iudicium</i> if.	<i>incursuercuicn</i> V	4.13	<i>industriam antiqui indostrum</i>	300.15
<i>inceffum</i> N	<i>incus</i> if.	1289.59	F.P	113.5
<i>inceffus</i> F.P	<i>incursuere</i> N	552.5	<i>industrius Ver.</i>	231.56
<i>inchoare</i> V.G	<i>indecoris</i> N	759.26	<i>industrius</i> St	
<i>inchoatiua</i> if.	<i>indemnis</i> if.	1078. 14	<i>induitia, tunice serpentum</i> Ifid.	
<i>inchoauit unde. Ver.</i>	<i>indepisci</i> F.P	300.2	1126. 7	
<i>incior</i> F.P	<i>indeptare</i> F.P	300.3	<i>inebra aues</i> F.P	300.18
<i>incidere</i> N	<i>index</i> If.	1078.39	<i>in eligendo marito quatuor spe-</i>	
<i>incilare</i> N	<i>Indi</i> If.	1037.51	<i>clanda</i> If.	1066.53
<i>incilla</i> F.P	<i>India</i> If.	1161.47	<i>inenodabile</i> N	490.53
<i>incincta</i> ifid.	<i>Indicare</i> N	555.32. V.G	<i>inepti proprietat</i> N	517. 19
<i>incipere</i> V.G	1357. 1		<i>ineptiundo</i> N	556.36
<i>incipere, quasi si rui</i> N	<i>indicatius</i> If.	827.13	<i>ineptum</i> V.G	1354.50
<i>incita quid dicitur</i> N	<i>indicat bellum, indicat funus</i> V		<i>ineptus</i> If.	1078. 29
40	40 3		<i>ineptum</i> V.G	1357. 42
<i>incitega machinula</i> F. P	<i>indicium</i> V		<i>inermat</i> F.P	300.23
40	<i>indicta</i> ifid.	976. 40	<i>inermis</i> if.	1078.17
<i>inclamare</i> F.P	<i>indictum</i> N	556. 50	<i>inermis pro inermibus</i> N	761
<i>inclutus</i> F.P	<i>indictum sanus</i> F.P	300. 4	31	
<i>incoltus</i> ifid.	<i>indictum quid</i> if.	1295.20	<i>iners</i> if.	1078. 16
<i>incolta</i> F.P	<i>Indicus sinus</i> If.	1153.20	<i>Inertia</i> N	676. 16
<i>in caelo templum dicitur</i> V	<i>Indigena</i> If. 1078. 40 <i>Indigene</i>		<i>lactuicula</i> if.	1240.32
29	<i>Ifid.</i> 1052. 45 <i>Indigenes</i> V.G		<i>inexpitabilis</i> If.	1077.32
<i>incola</i> if.	1351.47		<i>inexinguibilis</i> N	558.13
<i>in columna specie venisse</i> if. 986	<i>Indiges</i> V. G	1351. 48 V. G	<i>infabre</i> N	506. 2
50	1366.6		<i>infamia</i> V.G	1334.19
<i>incomitari</i> F.P	<i>Indiges nomen</i> F.P	300.6	<i>infamis</i> if.	5310.77
<i>incommutabilis Deus</i> ifid. 979	<i>indigitamenta</i> F.P	300.10	<i>infans</i> if.	1103. 8
14	<i>indigitanto</i> F.P	300. 11	<i>infans unde dicitur</i> N	514.31
<i>inconciliasti</i> F.P	<i>indipiscere</i> N	556.57	<i>infantes</i> V	38.25
<i>inconfretium</i> F.P	<i>indisrminatim</i> N	556.7	<i>infantis</i> if.	1102. 43
<i>inconfans</i> if.	<i>indocile</i> V. G	1367.33	<i>infantium</i> V.G	1337.13
<i>inconfultus</i> N	<i>indocitum</i> V.G	1367. 34	<i>infantus</i> N	698.57
<i>inconfultus</i> if.	<i>indolentia</i> N	556.28	<i>infator</i> V. G	1334.11

I N D E X.

<i>Infectores</i> V. G 1373.52 F. P 300		<i>tura</i> N 667.3		V. G 1344.41	
25		<i>Ingens</i> N 717.38 F. P 300		<i>innocuus</i> N 734.16 if. 1077.5	
<i>Infectum</i> quid if.	1226.8	47		<i>inofficiosum testamentum</i> if. 929	
<i>infelicitent</i> N	555.39	<i>Ingenui unde dicti</i> ifid. 1053.		23	
<i>Infelix</i> V. G	1354.48	6		<i>inolare</i> V. G 1347.41	
<i>Infensus</i> V. G	1367.31	<i>Ingloriosus</i> if.	1078.2	<i>inops</i> V 17.9 N 500.22 if. 1078	
<i>Inferia</i> F. P	300.28	<i>Inglunius</i> F. P 300.51 V. G 1370		30	
<i>Inferior Germania</i> If.	1167	11		<i>inori</i> F. P 301.35	
47		<i>Inluciosus</i> if.	1078.1	<i>innox</i> If. 1077.5	
<i>Infectum mare</i> N	554.44	<i>Ingredi</i> N 712.33 & 739		<i>innuba</i> if. 1065.44	
<i>Inferium vinum</i> F. P	300	38		<i>innubere pro transire</i> N 554.	
30		<i>Ingressus</i> N 602.44		39	
<i>Inferum</i> if.	1316.26	<i>Inguina</i> if.	917.1	<i>innumera</i> N 558.16	
<i>Inferum</i> N	508.53	<i>Inhabitare</i> N 700.28 & 714		<i>innuere</i> N 730.33 V. G 1332.59	
<i>Inferus</i> if.	1185.11	56 <i>possidere</i> N 703.28		& 1341.36	
<i>Infesti proprietates</i> N	511	<i>Inhabitatus</i> N 715.46		<i>in pelle lanata</i> F. P 301.36	
60		<i>Inibi profic</i> N 554.19		<i>in prociucto</i> F. P 301.48	
<i>Infestum quid</i> N	557.10	<i>Inigere pecus</i> F. P 300		<i>inquilini</i> ifid. 1051.38 &	
<i>Infibulati</i> F. P	300.32	55		41	
<i>Inficiatio</i> if.	934.4	<i>Inijt</i> F. P 300.56		<i>inquilinus</i> F. P 301.44	
<i>Inficiatores quid</i> N	557	<i>Inimiciter</i> N 774.14		<i>inquinaum</i> N 675.35	
60		<i>Inimicitia</i> N 557.25		<i>inquire</i> 692.3 V. G 1329	
<i>Inficiator</i> if.	1078.49	<i>Inimicus</i> V G 1367.31 if. 1077		18	
<i>Infirmum</i> V. G	1330.5	45		<i>inquisitio</i> if. 1273.1	
<i>Infirmus</i> V	8.15	<i>Iniquat</i> N 555.43		<i>insane</i> V 56.31	
<i>Infindere</i> F. P	300.34	<i>Iniquus</i> N 705.26 if. 1177		<i>insania</i> N 733.19 & 746.	
<i>Infinita</i> If.	826.4	56		<i>insanitas</i> N 513.13	
<i>Infinitas</i> N	513.8	<i>Initia</i> V 12.14		<i>insaniter</i> N 771.18	
<i>Infiniti numeri</i> Ifidor.	893	<i>Iniuget boues</i> F. P 301.14 PL.		<i>insanum pro insane</i> N 556.	
15		803.41		11	
<i>Infinio</i> N	557.32	<i>Iniuria</i> N 716.15 V. G 1335.2 &		<i>insecum</i> V. G 1359.60	
<i>Infinium</i> V	67.23	1362.45 & 1338.21 If. 933.28		<i>insecus</i> V. G 1332.14 If. 1078.	
<i>Infinium questionum genus</i> if.		<i>Iniuria, cus</i> V. G 1357.11		24	
866.1		<i>Iniure pro iniuriōse</i> N 554.		<i>inscribere</i> V. G 1346.56	
<i>Infinium</i> if.	827.21	27		<i>insecta</i> F. P 301.48	
<i>Infirmus</i> If.	1077.20	<i>Iniurium</i> F. P 301.15		<i>insepium</i> F. P 301.50	
<i>Inferi</i> F. P	300.38	<i>Iniustum bellum</i> ifidor. 1265		<i>insepultus</i> N 685.9	
<i>Inferiari</i> F. P	300.39	17		<i>insequere apud Ennium</i> F. P 301	
<i>Infixum est</i> N	681.28	<i>Inlaqueatum</i> F. P 301.16		5.	
<i>Infoecundum</i> N	715.16	<i>Inlaudabilis</i> ifidor. 1077		<i>insequenter, deinceps</i> N 697	
<i>Informe</i> N	ibid.	33		24 -	
<i>Informis</i> if.	1078.4	<i>Inlex</i> F. P 301.18		<i>insequi fugare</i> N 690.58	
<i>Informo</i> V	42.37	<i>Inlices canales</i> F. P 301.23		<i>insecia</i> V 19.54	
<i>Intra classem significatur</i> F. P		<i>Inlicitator</i> F. P 301.25		<i>insidiari</i> N 714.59	
300.40		<i>Inlicitum</i> F. P 301.16		<i>insidiosum</i> N 718.39	
<i>Infractio</i> N	553.58	<i>Inlitterata pax</i> F. P 301		<i>instiosus</i> if. 1078.52	
<i>Infradens</i> if.	1077.57	31		<i>insigne, magnum</i> N 672.6 pra-	
<i>Infronis</i> if.	1077.56	<i>Inlusere</i> V 59.10		<i>stans</i> N 672.6 <i>uia necessa-</i>	
<i>Infrequens</i> F. P	300.43	<i>in memoriam redire</i> N 732		<i>rium</i> N 672.8	
<i>Infula</i> if.	1306.33	15		<i>insigne</i> F. P 301.55	
<i>Infula</i> V 50.2 F. P 300		<i>in memoriam reuocare</i> V. G		<i>insignite</i> N 556.5	
45		1343.2		<i>insimulare</i> V. G 1331.2	
<i>Ingeneraretur</i> N	553.26	<i>in mundo quid antiqui</i> F. P 301		<i>insinuari</i> N 515.58	
<i>In generosis equis quatuor spe-</i>		35		<i>insipare</i> F. P 301.60	
<i>ciantur</i> if.	1114.21	<i>inniti</i> V. G 1245.28		<i>insipere</i> F. P 302.1	
<i>Ingeniosus</i> V 62.5 if. 1076		<i>inniticum pondere</i> N 690		<i>insua</i> V. G 131.51	
51		58		<i>insitio</i> if. 1240.46	
<i>Ingenius</i> if.	982.33	<i>innocens, integer & incorruptus</i>		<i>insitum</i> F. P 301.4	
<i>Ingenium, naturalis sapientia</i>		N 609.6 & 734.26 <i>bonum,</i>		<i>insolans</i> N 667.13 <i>non solens</i> N	
N 667.33 <i>sua sponte vel na-</i>		<i>nullinocens</i> N 669.4 <i>innocui</i>		669.18	

I N D E X.

Infolium N	554.14	interdianum lf.	937.34	pare N	671.24	vehi N	671
Insomnia V. G	1361.29	interdicere V. G	1559.54	23			
Inspecta in a philosophia lf. 874		interduam F. P	302.31	inuadere, appetenter incipere N			
Insistere N 1157 V. G	1349.58	interficere V. G	1330.54	668.4 quasi in vadum ruere			
Instaurari F. P	302.9	interficere, concremare N	971	N 668.7			
Instauratio lf.	1290.56	531 consumere N	671.55	inuenire N	754.23		
Instigare N	695.25 & 700.55	N 672.55	occidere N	671.49			
confirmare N	671.36	perdere N	671.53	N 685.48			
Insultio aquitani Isidor. 863		interfici N	737.10	inueneris N			
48		intergerituri parietes F. P	502.	inuenire N	687.31	V. G	1331.34
Insultum lf.	932.29	33					
Insultura lf.	1190.50	interior homo lf.	1089.29	inueneris v. G			1355.10
Insultura parietum Isid. 296		intevire N	721.28	inuentor lf.			1026.52
10		interlunium luna Isidor. 907		inuentus v. G			1354.48
Instruere V. G	1346.59	16		inuestes N			508.47
Instrumenta caregeriarum Isid. 875.60		intermestris V.	31.20	inuestigare V. G			1363.42
Instrumentum lf.	932.28	intermissio lf.	1236.35	inuestus lf.			1278.56
Insubili F. P	302.13	internecta lf.	1078.47	inueterascere N			730.21
Insubili lf.	1305.54	interneciei indicium Isid. 933		inueteratus lf.			1078.6
Insciscere V. G	1347.35	48		inuidenti V			42.19
Insula F. P	302.15	internecium F. P	302.35	inuidentia N			733.38
Insula quid dicta Isidor. 1174		internectio F. P	302.37	inuidia N	733.37	inuidentia V.	
10		internectio lf.	1267.29	G 1344.10			555.15
Insultans N	501.45	interpellare, adire N	672.1	inuidiosum N			1077.49
Insultum N	501.41	componere N	631.1	inuidiosus lf.			1077.48
Insultare, inuictus aliquid dicere N	671.46	59 ducere N	ibid.	inuisus lf.			579.45
insultare N	671	interpolare N	502.4	inuisibilis deus Isid.			1077.50
44		interpretari Isid. 1076.55	1076.55	inuisus lf.			666.6
Integrare N	555.45	670.45	obscuri diffinitio N				666
Intelligentia lf.	987.39	670.43		inuitari, delectari N			666
Intelligere V. G	1353.6	interpres V. G	1363.27	38			558.8
Intelligi V. G	1353.15	in terra V	47.32	inuitus N			1252.55
Intelligi N	715.57	interregnum F. P	302.39	insula lf. d.			554.11
Inteneratus lf.	1077.19	in terra templum V	47.43	inuncare N			1379.8
Intemperia N	761.4	interrogatio V. G	1355.50	inuolare N	501.30	N 336.43	V. G
intempestia V	54.52	intertrinitium V. G	513.64.9	1331.57	V. G	1371.3	
Intempestia nox V	3147. F. P	V 29.3		inuolucrum lf.			1321.2
302.21		interna lf.	1201.6	inuolueri, implicare N	670.38		
Intempestia abundantia N		intestabilis lf.	1077.51	regere N	670.34		
677.1		intestata hereditas Isidor. 931		inuolueri, uolunt superimponere N	670.32		
Intempestia lf.	949.2	28		inuolueri, comprehensus N	670.		
Intendere illigare N	670.57	intestatus N	668.1. sine testamento perens N	667	41 occupatus N	670.40	
noclere N	670.57	intestina quid dicuntur Isidor. 1900.42		loachas lf.			995.18
Intentum, extensum N	670.55	intolerabilis N	554.57	loachim Isid.			ibid.
Intentus N	670.53	intra & extra usum Isid. 377		Ioannes Isid. 1000.5 & 1000.2			
Interramina V	852	21		5			995.23
Intercalares dies Isidor. 957		intrahere F. P	302.40	leas lf.			995.28 & 695
46		intra usum quid lf.	877.17	loachan Isid.	995.28		
Interaspilium Isidor. 1037.		intricare N	487.44	53			993.44
36		intrigo & interrigo V	29.5	loch lf.			1077.9
Intercepido F. P	302.25	intripsa restu Isid.	1300.19	locosus lf.			488.31
Intercessor lf.	983.33	introtre N	700.40	loculare N			1077.8
Intercessum lf.	1093.22	intulus Isid.	1261.43	locundus lf.			998.37
Interfici dies V	35.36	intuldem Isid.	1196.3	lohel lf.			1008.27
Interficiem flagitii F. P	302	intuleri V. G.	1328.2	lona lf.			999.9
27		intus & contui N.	749.29	lonas lf.			1995.12
Intercutitus F. P	302.29	intrusum V	2.44	lonas Isidor.	1037.42	&	1040
		inuehi, aggredi N	671.24	50			830.42
		inve-		lonici pedes Isid.			1099

<i>Zoppe</i> if.	1185.59	<i>israel</i> ifid.	996.35	<i>ingiter & continud</i> N	657
<i>Zoram</i> if.	995.21	<i>israelita</i> if.	1038.35	31	
<i>Jordanis</i> if.	1157.31	<i>israelite</i> ifid.	1038.43	<i>inglans</i> if.	1245.31
<i>Zosaphar</i> if.	995.21	<i>ister</i> if.	1158.29	<i>inglandes</i> N	515.22
<i>Zoseph</i> if.	997.20	<i>istrorum</i> gens Ifidor.	1041	<i>ingula</i> V	53.8 F.P.305
<i>Zofias</i> if.	995.35	20		23	
<i>Zofue</i> if.	994.14	<i>itali</i> unde ifi.	1041.35	<i>ingulare</i> v.G	1330.55
<i>Zofue liber</i> if.	952.20	<i>italia</i> F.P	303.3 if. 1169.56 &	<i>ingum</i> V	23.14 F.P.30
<i>Zota</i> if.	1234.28	1210.2		25	
<i>Zotacifimus</i> if.	842.45	<i>italia</i> & <i>Hispania</i> cur	Hespe-	<i>inlia</i>	1415.38
<i>Zoxiniana</i> if.	1014.28	<i>ria dicta</i> if.	1170.1	<i>inlia Romula</i> If.	1190.27
<i>Zuiffa</i> F.P	303.45	<i>italus</i> quis if.	1041.35	<i>inlia leger</i> If.	927.29
<i>Zuam & iouerum</i> V	717.1	<i>iter</i> V. 7.36 V. 6.45 if. 1206.5 na-		<i>inly</i>	1415.41
<i>Zuatin</i> If.	928.22	<i>uigatio</i> N 668.60 via & 668		<i>inluis & Augustus</i> If.	543.
<i>Zyffe, ifte</i> V.G	1347.58	59		9	
<i>Zyffalices bractea</i> F.P	362	<i>Zoris</i> N	757.17	<i>inlius</i> unde dictus ifid.	1046
46		<i>itiner</i> N 752.4 & 760.14 ifidor.		29	
<i>Zracundia</i> V.G	1358.13	1205.9		<i>iumenta</i> if.	1225.18
<i>iracundia</i> v.G	1314.47	<i>itonida</i> F.P	303.7	<i>iumentum</i> N	513.56 if. 1111.1
<i>iracunditer</i> N	774.25	<i>itum</i> pro <i>itacessu</i> N	553	<i>iumcta</i> if.	861.9
<i>iracundus</i> N 733.48 v.G	1359.22	33		<i>iumcus</i> if.	1260.6
& 1334.23 if. 1077.26		<i>iubar</i> V 31.44 & 55.25 F.P.303		<i>iungendei</i> V	7.17
V.G 1344.17		8 if. 911.6		<i>iunij</i>	1416.13
<i>irascere</i> pro <i>irasci</i> N	555.52	<i>iubere</i> cogere N 666.10 <i>salutem</i>		<i>iunior</i> If.	1124.35
<i>iratus</i> N 703.41 & 733.48 v.G		<i>mittere amico</i> N 668.12 <i>velle</i>		<i>iuniperus</i> If.	1247.3
1334.23 & 1359.21 if. 1177.34		N 668.11		<i>iuntes</i> V	35.60 if. 941.7
<i>ircei</i> F.P	302.49	<i>iubilare</i> V	41. F.P.303	<i>iunius Epigonus</i>	1410.59
<i>ircens</i> F.P	302.50	13		<i>iunius menfis</i> F.P	303.29
<i>ircosus</i> If.	1078.36	<i>iubileus</i> if.	943.17	<i>iuno</i> if.	1029.6
<i>ire</i> V.G 1354.1 <i>ambulare</i> N 672		<i>iudea</i> if.	1163.45	<i>ionis coniux</i> if.	1029.16
3 <i>incumbere</i> N <i>ibid.</i>		<i>iudai</i> if.	1019.14	<i>ionis soror</i> if.	1019.15
<i>iris</i> if.	1220.46	<i>iudaicum lapis</i> if.	1211.55	<i>iuno Lucina</i> V	13.32 & 13
<i>iris illyrica</i> if.	1253.39	<i>iudas</i> if.	996.49	37	
<i>iris</i> quid dicitur if.	1147.6	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iuno</i> & <i>regina</i> V	13.16
<i>irnelia</i> F.P	302.51	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>suppiter</i> V	12.54
<i>ironia</i> ifid.	850.5 & 871.17	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>ura</i> Ifidor.	931.10 V.G 1366
<i>irpices</i> V	23.15 F.P.302.52	<i>iudas</i> if.	1002.40	37	
<i>irpini</i> F.P	302.55	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>irrandum</i> V.G	1380.32
<i>irquitallus puer</i> F.P	302.	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>irrgare</i> V	57.22
58		<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>irrgiam</i> if. 1273.16 N 726.31 v. 6	
<i>irrationales magnitudines</i> ifid.		<i>iudas</i> if.	1002.40	1338.33 & 35	
8: 4.7		<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>irudicus</i> if.	1077.1
<i>irrigare</i> If.	1156.10	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>irus</i> If. 925.30 & 931.11 V.G 1357	
<i>irruere sine cautela</i> N	699	<i>iudas</i> if.	1002.40	4 & 1364.29 & 1367.28 ifid.	
10		<i>iudas</i> if.	1002.40	1314.59 <i>ciule</i> if. 926.10 <i>libe-</i>	
<i>Isaac</i> If.	996.21	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>rorum</i> 929.40 <i>militare</i> 926.	
<i>isachar</i> If.	996.54	<i>iudas</i> if.	1002.40	25 <i>naturale</i> 925.56 <i>quiritum</i>	
<i>isageza</i> if.	874.52	<i>iudas</i> if.	1002.40	926.43 <i>publicum</i> 926.38	
<i>isaias</i> if.	998.15	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>ius</i> unde dictus N 11.	925.56
<i>isauria</i> If.	1166.47	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>i</i> if. pro <i>iusu</i> N	557.46
<i>isauricus</i>	1434.24	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iussi</i> dies dicebantur F.P	303
<i>iscurra</i> if.	1078.58	<i>iudas</i> if.	1002.40	35	
<i>iscia</i> If.	1314.52	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iustitia</i> ifid.	873.32
<i>isfi</i> quid appellatur ifidor. 1030		<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iustum</i> P.L.	805.14
25		<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iustum bellum</i> if	1265.15
<i>ismael</i>	993.12	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iustus</i> Ifidor.	1077.3 V.G 1353
<i>ismaelita</i> if.	1036.10	<i>iudas</i> if.	1002.40	36	
<i>ismirus</i> if.	1212.50	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iustus</i> vadii F.P	303
<i>iscon</i> if.	1314.51	<i>iudas</i> if.	1002.40	38	
<i>isoplenros</i> if.	894.25	<i>iudas</i> if.	1002.40	<i>iunonalia</i> F.P	303.89
		<i>iudas</i> if.	1002.40	S ff ij	

INDEX.

<i>iuuenens</i> V	17.56 if. 2112	<i>if. 1096.22 & 1315.5</i>	14
49		<i>Lacedamones</i> If.	1041.1
<i>iuuenilitas</i> N	553.30 if. 727	<i>Lacedaemonium marmor</i> If. 1123	<i>Lana</i> F.P 304.11 <i>prospera</i> If
55		34	672.23
<i>iuuenis</i> If.	1103.46	<i>Lacer</i> V.G	1363.2
<i>iuuenta</i> N	727.54	<i>Lacerare</i> F.P	303.47 V.G
<i>iuuenilitas</i> V.G	1338.33	1359.1	<i>Lana</i> quid <i>uocata</i> if. 1095
<i>iuuentis</i> V.G	1338.33	<i>Lacerna</i> if.	40
<i>iuuentij</i>	1427.13	<i>Lacernati</i> If.	<i>Lau-nus</i>
<i>iuuentus</i> N	727.54 If. 1102	<i>Lacerna</i> If.	1440.52
49		<i>Laceris</i> N	<i>Lauum</i> N 511.49 <i>aduersum</i> N
<i>iuentas</i> V.G	1311.24	<i>Lacertus</i> If.	672.21
<i>iuxta conuictum</i> N	667.2	<i>Lacryma</i> If.	<i>Laganum</i> If.
<i>iuxta proxima</i> N	556.16	<i>Lacessere</i> N	1313.51
<i>iuxta proxima</i> N 667 1 <i>simuliter</i>		30	1319.23
N 667.5		<i>Lacessor</i> If.	1008.9
		<i>Lacu</i> F.P	1234.35
		<i>Lacobra</i> F.P	304.14
		<i>Lactans, lactens</i> V.G	992.9
		44	559.21
		<i>Lactare</i> N	<i>Lamentatio</i> <i>Jeremia</i> ifid.
		<i>Lactaria</i> <i>columna</i> F.P	951.
		52	25.
		<i>Lactatum</i> if.	<i>lania</i> quid if.
		<i>Lacte</i> N	1032.31
		<i>Lactes intestina</i> N	1321.58
		<i>Lactem circulus</i> If.	<i>lampa</i> if.
		1145.22	λαμπρος
		<i>Lactuca</i> V 18.49 If. 1161.34 &	1429.37
		37	<i>Lana</i> If.
		<i>Lactucinus</i>	1304.47
		<i>Laculata vestis</i> ifidor.	<i>lanea</i> F.P
		40	304.22.
		<i>Lacuna</i> F.P	<i>lanca & licio</i> F.P
		<i>Lacunar</i> if.	304.
		<i>Lacunarius</i> if.	15
		<i>Lacunaria</i> if.	<i>lancea</i> N
		<i>Lacus</i> V	799.2 If. 1270
		<i>Lacus Curtius</i> V	9
		<i>Lacus Lucretius</i> F.P 304.4 If.	<i>lancia</i> <i>grauata</i> If.
		1154.27	1318.27
		<i>Lacus Asphaltites</i> if. 1154.33 &	<i>lancium</i> F.P
		1125.21	304.26
		<i>Lacus Tiberiadis</i> If. 1154.53 V.	<i>langore, torpor</i> N
		G 1375.51	676.
		<i>Laeris</i>	22
		<i>Ladre</i> N	<i>lany lanista</i> V.G
		<i>Ledi</i> V.G	1356.31
		<i>Lena</i> V 22.57 F.P 304.8 N.	<i>lany</i> V.G
		789.44	1306.52 &
		<i>Lanas</i>	54
		<i>Latanen</i> if.	<i>lanista</i> If.
		<i>Latare lauscere & lauscicare</i>	1029.37
		N 556.24	103.55
		<i>Latari</i> V 38.11 V 733.56 <i>gaude-</i>	<i>lanitum</i> N
		<i>re</i> V.G 1344.24 & 1310.31	304.28
		<i>Lattude</i> N	<i>lanoculus</i> F.P
		<i>Latum, hilarum</i> N	1185.34
		31	<i>laudicia</i> if.
		<i>latus</i> N 70.59 if. 839.14 & 1079	<i>lapathium</i> V
			1843 N 795
			6
			<i>lapides</i> N
			601.10 ifid.
			11.1
			<i>lapis silex</i> F.P
			104.19
			<i>lapis offensionis</i> If.
			984.2
			<i>lapis specularis</i> ifidor.
			1210
			29.
			<i>lapis specularis</i> if.
			1292.16 &
			985.5. 1209.47 V.G 1152.29
			<i>lapisirrus</i> If.
			1262.11
			<i>lappi</i> F.P
			304.34 & 455
			44
			<i>Lappa</i> gens <i>Thesalia</i> If. 1040
			20
			<i>Lappa</i> If.
			1258.14
			<i>laquearia</i> if. 1199.57 & 1292.59
			<i>laqueariorum pugna</i> if. 1281.49
			1293.8
			<i>laqueariam</i> If.
			1408.41
			<i>Lar</i>
			14.17.
			<i>Lara</i> V.
			1114.23
			<i>Lardum</i> If.
			304.45
			<i>Larentalia</i> F.P
			<i>larex</i>

K

K <i>Alenda</i> V	35.4 if. 941
25	
<i>Kaddimide</i>	1429.32
<i>Kaddimide</i> If.	1310.25
<i>Kappa</i> If.	1234.37
<i>Kam</i> if.	992.22
<i>Kanaan</i> if.	992.30
<i>Katholicus</i> If.	1079.2
<i>Kharitas</i> if.	1079.4
<i>Kharis</i> if.	1079.3
<i>Kharis</i> quid If.	1004.5
<i>Kharis</i> if.	1285.13
<i>Kurir</i> If.	1313.25
<i>Kynofis</i> if.	870.24
<i>Kocoris</i> if.	836.17

L

L <i>Abastor</i> N	750.47
<i>Lablactisimus</i> Ifid.	842
49	
<i>Labelum</i> If.	1319.46
<i>Labens</i> If.	1079.33
<i>Labones</i>	1440.41
<i>Labes</i> F.P	303.44
<i>Labina</i> if.	1207.17
<i>Labiones</i> V.G	1361.41
<i>Labium</i> N	602.52 if. 1094.2
V.G 1346.19	
<i>Labriofium</i> N	559.12
<i>Labra</i> N.	756.59
<i>Labra</i> V.G 1367.35 & 1361.40	
& 1356.43	
<i>Labrum</i> if.	1319.44
<i>Labrusca</i> N	603.27 If. 1239.
12	
<i>Labyrinthus</i> If. 1193.33 in <i>Lemo-</i>	
<i>no</i> , & 1193.45 in <i>Italia</i> &	
1193.47	
<i>Lac succus maternus</i> N 672.26	

I N D E X.

Larex if.	1247.54	1356.56 coram V.G.	1357.25 in	Leges nouæ if.	925.12 consularæ
Largi N	749.24	os V.G.	1357.27	if. 527.29	Fanebros V.G. 1:73
Largitas N	558.45 & 761	Laudatio V.G	1335.21	Legio V	16.22
50		laudea if.	1243.16	Legio & diligens & diligentia	V 40.54 F.P. 305.24 ifi. 1048
Largitio V.G	1351.23	Lauerna dea N	560.23	50	
Largitudo V.G	1361.22	Lauerniones F.P	304.	Legiones V.G	1367.46
Largitus pro largè N	774	56		Legionum proprietatis N	515
22		Lauis V	92.8	Legis contraria status Ifid.	860
Largus if.	1079.22	Lauinia if.	1188.56	43	
Laries	1408.31 & 40	Lauinium V	24.28	Legitima & college V	40
Lartij	1400.18	Lauit pro lauati N	767	48	
Larius prænomen	1408.9	39		Leguli V	40.45
Larusi F.P	304.37	Laurea ifid.	1267.10	Legules & vindicator V	17
Larus quid if.	1032.28	Laureati milites F.P	305.1	23	
Lascivus if.	1097.47	Laurentalia V	34.33	Legumen V.G	1367.41
Laser if.	1354.56	Lauretum V	25.30	Legumina V	40.46
Lassus fatigatus N	677.42	Laurus ifid.	1243.13 V.G 371	Legumina quid sunt N	517
Lassus cura V.G	1355.7	22		38	
Laternæ if.	1322.3	Latus v.G	134.6 & 1335	Legumina quid & unde dicta	
Latex F.P	304.39	41		if. 1238.25	
Latus N	687.58	Lautia F.P	305.8	Leguminum plurima generæ if.	1238.28
Later N	558.21	Lauticia F.P	305.11	Leo if.	1325.43
Lateralis if.	1291.48	Lautola V	26.12	Lembus N	785.35 P.L. 804
Lateralculum quid if.	964.7	Lautula F.P.	305.14	48	
Lateral V.G	179.1	Lautum lotum N	675.28	Lemmia quid sunt Ifid.	1107
Lateralis N	777.30 if. 1251	Lautumna if.	935.35	27	
50		Lautus v.G	1356.48	Lemniaci F.P	305.28
Lateralis if.	1200.45	Laxitas V	559.14	Lemonia F.P	305.32
Latus ifid.	1155.39	Laxitatem discedere N	715.	Lemures N	560.39
Latibulet & latibuletur N	539	2		Lenis vastis genus N	79.6
30		Lauum N	677.8 & 677	Lenitas V.G	1357.47
Latina ferie V	34.50	12.		Lenitudo N	558.45
Latina lingua quatuor If.	1034	Lea pro laxæ N	559	Lenitus N	704.15
4		59		Lenones F.P	305.34
Latini à latino Ifid.	1041	Leana ifid.	1116.23 & 1137	Leno If.	1079.41
27		46		Leus N	602.35
Latini qui fuerunt if.	1953	Lebetes if.	1320.25	Leus quid vocata if.	1238.37
29		Lebica V	27.44 ifid. 1:22.31 &	Lenticula if.	1320.4
Latitauerunt F.P	304.44	44		Lenisgo If.	919.25
Latium V	8.65	Lechio if.	970.27	Leniscus If.	1248.22
Latonia If.	128.17	Lector if.	1079.8	Lenitudo N	559.56
Latarius & Priamides V	63	Lectores if.	1005.40	Lenuli	1433.31
21		Lecliofia F.P	305.16	Lenulus Maluginensis	148
Latrare F.P	304.45	Leclulus V	86.48	39	
Latratu V	51.12	Lecltus dictus F.P	305.18	Lenulum eardum N	675.59
Latropia quid if.	1023.58	Legalis status ifidor.	859	Lenulus N	495.34 & 714
Latria N	603.43	55		49	
Latro ifid.	1079.35	Legati V	16.18 & 40.	Lenuntius N	786.6
Latreccinari N	560.17	44		Leo if.	911.59 & 984.13
Latrones V	53.23 F.P 304	Legatus N	688.33	Leocrisus if.	322.12
46		Legere V	40.34 oculis scripta per	Leonis vocabulum unde if.	125
Latunice F.P	304.50	currere N	672.34 accedere N	19	
Latus ifid.	1097.20	672.37 rursum colligere N	672	Leontophonos bestia moica if.	
Latamur V	92.5	40 præterire N	672.48 nauigare N	1119.53	
Latamur H	92.6	672.51 eligere N	662	Leopardus if.	1117.17
Latrare N	746.51	53 N 734.19 eligere v.G	1344	Leparenfes F.P	305.36
Latus & lauatur V	51.48	44			
Latus sum V	92.9	Leges V	40.47		
Laudabile N	711.39	Leges redigere in libros ifid.	925		
Laudare N	674.21 V.G 1353.37	51			

INDEX.

<i>Lepidi Æmilij</i>	1432.40	<i>Liberale V.G</i>	1354.10	<i>lignum If.</i>	1256.43
<i>Lepidum V.G</i>	1349.53	<i>Liberales If.</i>	821.5	<i>ligo V</i>	23.3
<i>Lepidus V.G</i>	1356.47	<i>Liberalia F.P</i>	305.48	<i>ligones If.</i>	1324.59
<i>Lepista F.P</i>	305.37	<i>liberalia qui vocantur If.</i>	1274	<i>ligula V.G</i>	1360.44
<i>Lepista N</i>	794.17	17		<i>ligurrire N</i>	560.13
<i>Lepos V.G</i>	1349.54	<i>Liberalis If.</i>	1079.21 V.G 358	<i>ligurrium If.</i>	1262.41
<i>Leptra Ifid.</i>	919.48 &	6		<i>ligurius If.</i>	1217.26
52		<i>Liberare N</i>	219.46	<i>ligurius lapis If.</i>	1118.22
<i>Leprosus If.</i>	1079.56	<i>Liberè V</i>	37.52	<i>ligusticus sinus If.</i>	1152.3
<i>Lepus seu leuipes V</i>	1.44 & 18	<i>Liberi N</i>	782.19	<i>lilia If.</i>	125.23
26 If. MIL.31 & 1129.23		<i>Liberis, cur d' If.</i>	1055.1	<i>lilium V</i>	18.47
<i>Lepor V.G</i>	1349.51	<i>Libertate vii N</i>	755.2	<i>lilybaea promontorium If.</i>	1179
<i>Lestria F.P</i>	303.38	<i>Libertatus templum F.P</i>	305.	9	
<i>Lesbium F.P</i>	305.39	52		<i>lima If.</i>	1290.19
<i>Lesbus lapsi Ifidor.</i>	1214.	<i>Libertus unde vocatus If.</i>	1053.	<i>limaces F.P</i>	306.5
17		9		<i>limare, exquirere N</i>	673.
<i>Letania Ifid.</i>	676.27 &	<i>Liberum & remissum N</i>	677.	3.	
32		8		<i>limax, vermis limi dictus If.</i>	
<i>Letbargus If.</i>	916.5	<i>Libido N</i>	739.21.	126.48	
<i>Letum unde F.P</i>	305.40	<i>Libidinosus If.</i>	1079.43	<i>limbus N</i>	790.3 If. 1286.31 Ifid.
<i>Letura, solmera N</i>	675.6	<i>Libisonarium If.</i>	1300.24	1310.12	
<i>Leuca If.</i>	1205.14	<i>Libra Ifidor.</i>	912.9 & 1231	<i>limen, limos V.G</i>	1350.15
<i>Leua contemnendum N</i>	630.48	44		<i>limensis, tripa If.</i>	1214.
& 704.32		<i>Librarij qui vocati If.</i>	961.13	73	
<i>Leuir N</i>	799.10	& 18		<i>limes Persicus Ifidor.</i>	1039.
<i>Leuisdensis vestis Ifidor.</i>	1300	<i>Librale F.P</i>	305.53	34	
3		<i>Librilla F.P</i>	305.54	<i>limen, locus standi datus N</i>	
<i>Leuir If.</i>	1066.13	<i>Libum V</i>	19.17	674.55	
<i>Leuis If.</i>	1079.30	<i>Liburna If.</i>	1285.44	<i>limonia ostiorum Ifid.</i>	199.
<i>Leuisa If.</i>	1005.26	<i>Libya If.</i>	1171.28	39	
<i>Leuiticus Ifid.</i>	050 & 951	<i>Libya Cyrenensis Ifidor.</i>	1172	<i>limitatus ager F.P</i>	306.6
8		43		<i>limites If.</i>	1203.51
<i>Lex If.</i>	863.45 & 52	<i>Libyaticus V</i>	68.57	<i>limites maximi If.</i>	1204.1
<i>Lex quid If.</i>	925.39 & 926.55 &	<i>Libycus campus F.P</i>	305	<i>limnisus If.</i>	834.54
951.2 V.G 1354.20 & 1367.		17		<i>limpidum vinum Ifidor.</i>	1316.
28 & 1375.18 & 1378.4.		<i>Licentia N.</i>	603.41	17	
<i>Lia If.</i>	923.26	<i>Licia If.</i>	1306.21	<i>limpha</i>	1316.18.
<i>Liba N</i>	603.31 Ifid. 1313.	<i>Licinij.</i>	1425.54	<i>limium N.</i>	559.47 If. 1290.
50		<i>Licinium If.</i>	1300.38 & 1296.45	20	
<i>Libanotus If.</i>	1148.44	& 1442.43 & 1300.38		<i>limus F.P</i>	306.9 If. 1207.10 If.
<i>Libanum If.</i>	1250.48	<i>licinius</i>	1412.25 Ifid. 1321	1300.34	<i>cingulum Ifid. 1205.</i>
<i>Libanus If.</i>	1038.37	38.		55	
<i>Libanus mons If.</i>	1180.3	<i>licitari N.</i>	560.2	<i>linea If.</i>	894.39 & 1299.56 &
<i>Libare If.</i>	972.5	<i>licini V.G</i>	1365.18	1296.26	
<i>Libella V</i>	28.46	<i>licitoris, proprietas N.</i>	512	<i>linea vestis If.</i>	129.56
<i>Libellio N</i>	359.44.	12.		<i>linealis numerus If.</i>	892.5 &
<i>L benina V</i>	37.55	<i>liciores F.P</i>	306.2	892.15	
<i>Liber F.P</i>	305.44 If. 981.6 &	<i>licencobus If.</i>	918.24	<i>lingua F.P</i>	306.11 If. 1094.
1242.5 à <i>liberitate</i> Ifid. 10.3		<i>licentia If.</i>	919.5.	51.	
20		<i>ligare N</i>	718.20 V.G 1358.27	<i>lingua latina If.</i>	1044.9
<i>Liber duodecim Prophetarum</i>		<i>gare V.G</i>	1351.35	<i>lingua quid dicta? Ifidor.</i>	1031.
If. 954.6		<i>ligatura exocrabulum reme-</i>		13.	
<i>Liber Eccl. Ioselicus Ifid.</i>	954.	<i>diorum If.</i>	1022.17	<i>lingua sacra, tres Ifidor.</i>	1033
31		<i>ligidinus lapis If.</i>	1211.59	18	
<i>Liber Ioh. If.</i>	952.51	<i>ligellum N.</i>	559.60	<i>linguarum diuersitas unde? If.</i>	
<i>Liber à liberamento appellatus</i>		<i>ligna V.</i>	49.52 If. 1242.41	1031.1	
If. 1026.50		<i>lignarius If.</i>	1296.36	<i>lingula F.P</i>	306.15 V.G 1361.42
<i>Liber Samuel If.</i>	952.31	<i>lignicide V</i>	69.56	& 43	
<i>Liber Sapiencia Ifidor.</i>	954.	<i>lignis gemma Ifidor.</i>	1221.	<i>lingulata F.P.</i>	306.9 V 14
25		18.		54.	

INDEX.

Lingulaca N	497.37 N 511	40	Lucani F.P.	306.45	
15		Locusta if.	1141.7	Lucania If.	1314.42
Lingulati focci If.	1312.2	locus communis If. 859.29 decus		Lucar F.P.	306.50
Linna If.	1301.6	N 676.14 genus	676.18	lucanaria fessa F.P.	306.51
Linosytema vestis Ifid.	1299	labe sum F.P.	306.38	lucanaria pecunia F.P.	ibid.
56		Legi unde N	518.51	Lucas If.	1002.58
Lingvere, dimittere N	673	logica If. 519 & 871.41 & 873		lucem facere F.P.	306.56
29		38		lucens, lucibila V.G	1367
Lintres N	786.15	logica If.	1016.20	47	
Linum if.	1304.49	Loligo V	15.10	lucerenses F.P.	306.58
Liparia suffusa if.	1223.7	Longabo V	20.9	luceres V	11.31
Liparus insula if.	1178.11	Longa naues ifidor.	1285	lucerna V	21.14 If. 1321
Liquamen if.	1217.31	49		35	
Liquoris, reliqueris N	674	Longa syllaba ifidor.	829	Lucas N	782.24
16		25		lucarium Iouem appellabant	
Liquida if.	821.57	Longeuus If.	1079.24	F.P. 307.3	
Liquidum, suauis N	673.14	Longanimitas if.	1079.25	lucia V	84.25
Liquor F.P.	306.20	Longe porro N	697.53	lucidum V.G	1330.59
Liquor V.G	1567.36	Longinque & longiter pro lon-		lucifer if.	911.4
Lū V 57.19 N, 726.34 V.G	1334	ge N 774.56		luciferiani Ifidor.	1014
45		Longinquum V.G	1329.25	16	
Litare V.G	1336.39 N 723	Longiscere N	500.9	Lucij V	31.33 & 1398
3		Longitorus F.P.	306.40	Lucij duplex origo	1406.1
Litatum F.P.	306.21	Longitudo, longinquitas V.G		lucilij	1425.12
Litera quid if.	819	1361.24		Lucina If.	1028.9
Litera communes if.	821.3	Longobardi qui fuerunt If. 1042		Lucitiosi PL.	803.19
Lithostrota if.	1293.23	35		Lucius V 84.20. 1417. 11 & 12	
Liti cecidisse dicitur F.P.	306	Longum V.G 1329.24 per plan-		pranomen F.P.	307.5
24		num porrectum II	676.30	lucio	408.1
Liticines N	513.49	Longurio N	558.38	lucomedi F.P.	307.
Liticines & Classicos V	16	Longus, If.	1079.23	7	
59		Lopades N	795.27	lucomones F.P.	307.
Litostrota if.	1200.18	Loquax V 39 18 V.G 1376.24		9	
Litterosus N	559.28	II. 1079.14		Lucretilla F.P.	307
Littora V.G	1369.48	loquela V 39.23 V.G 1329.8 &		12	
Litua if.	1182.17	1376.27		Lucretius hostis	1405
Lituus F.P.	306.26	loquelares prapositiones If. 828		58	
Lix N	518.16	48		Lucrinus lacus ifidor.	155
Lixa quid? N 518.11 PL. 806.33		Loqui V 39.23 V.G 1351.36 &		11	
II. 1314.16		1379.29 & 1229.42		luorum N	602.49 V 29
Lixabundus F.P.	306.30	Lora N	796.8 & 796.3	1	
Lixea F.P.	306.31	Lorgicon If.	1298.37	lucubrum If.	1322.6
Lixarum proprietates N	518.7	Lorica V	20.41 II. 1272	lucifantes ifidor.	1296.
Lixu, ciuitas If.	1190.36	34		59	
Lixitium N	518.14	Loth If.	992.52	luciantur N	956.15
Lixula & familixula N	619	Loriolente veluti lutulenta N		lucilatio If.	1275.8
23		558.42		lucii N	757.43
Loca N	603.5	Loros F.P.	306.42	luculentitas N	560
Locandi significatio N	677	Lubidinitas N	760.40	27	
18		Lubricum, locum dici Ifid.	1182	luculentus If. 1079.7 à luce	
Locare V	5.56	1		F.P. 307.15	
Locarium V	5.57	Lubricus If.	1079.32	luculeum marmor If.	1214
Locatio if	931.41	L. Flemingi Cilo	1419.52	28	
Loci multebres V	5.59	L. Iulius Vospici	1411.51	lucunere F.P.	307.
Locii nomina if.	824.54	L. Publilius	1407.39	16	
Locus if.	1320.47	L. Publilius Voler	1412.1	Lucus If. 1182.45 & V.G 1339	
Locupletus N 744.23 V.G 1372.1		L. Sextius	1410.58	48	
& 1331.41 If. 1079.5		L. Scintius	1431.57	lucius N	558.
Locus V 549 V.G 1356.32 if. 876		Lucam, bonem V	51.53	31	

INDEX.

<i>Ludere</i> V.G. 137.45	<i>Lusciosi</i> N 590.32	<i>lympha</i> F.P. 307.49
<i>Ludi unde vocantur</i> If. 1274	<i>Luscitio</i> F.P. 307.28	<i>lymphara</i> V 56.33
7	<i>Lustania</i> if. 1171.14	<i>lymphaticus</i> if. 1079.48
<i>Ludibria</i> N 509.8	<i>Lustores</i> If. 1203.2	<i>lynx</i> if. 1118.17
<i>Ludices</i> quid if. 1304.3	<i>Luscus</i> ifid. 1082.53.1440	<i>lyra</i> if. 899.18 & 1204
<i>Ludi circenses</i> Ifid. 1276	19	51
48	<i>Lustra</i> F.P. 307.30	<i>Lyrici poeta disti</i> ifidor. 1018
<i>Luduplicata</i> N 752.46	<i>habituacula</i> N 673.14	36
<i>Ludorum origo</i> Ifid. 1273	<i>Lustrare</i> N 674.27	<i>lyrnesiades</i> F.P. 307.55
60	<i>Lustra</i> if. 1181.42	<i>lyra</i> V 15.13
<i>Lues</i> N 512.22 F.P. 307.17 If. 917.2	<i>Lustratus</i> N 560.29	M
<i>Lulligo</i> If. 1131.1	<i>Lustrici dies</i> F.P. 307.37	
<i>Luna</i> F.P. 307.22	<i>Lustrum</i> L 35.25	
<i>Lunaria falces</i> V 23.27	II	
<i>Lumbago</i> F.P. 307.23	<i>Lusus vel luso</i> N 559.4	<i>Macedones</i> Ifid. 1040
<i>Lumbare</i> if. 1300.26	<i>Lusus</i> N 603.19	70
<i>Lumbi quid sunt</i> If. 1097	<i>Lutani</i> N 558.27	<i>Macedonia</i> if. 1168.15
53	<i>Lutescit</i> N. 559.41	<i>Macedonia nomen</i> Unde if. 1169
<i>Lumbricus</i> Ifid. 1127	<i>Luteum</i> PL. 806.37	13
15	<i>Luteum membranum</i> If. 960	<i>Macedoniani</i> If. 1013.41
<i>Lumen</i> If. 983.7	32	<i>Macedonici</i> 1434.31
<i>Luminosum</i> N 519.1	<i>Luteus</i> N 794.56	<i>Macellum</i> V 24.55 F.P. 207.58
<i>Luminosum</i> V.G. 1330	<i>Luteus color</i> If. 1305	'N 561.30 If. 119.4.29
40	41	<i>Maceria</i> N 564.14
<i>Luna</i> V 13.19. Ifid. 1310	<i>Lutulentus</i> N 707.10	<i>Maceria</i> if. 1201.14
37	<i>Lutum</i> N 603.50 If. 1207.18 &	<i>Maceries</i> N 562.20
<i>Lunam proprium lumen habere</i> If. 906.12	1221.56	<i>Macer</i> , pro <i>macilentus</i> est N 771.3
<i>Lunaris annus</i> if. 942.53	<i>Lux</i> if. 1199.20 & 983.8 N 602	<i>Macilenti</i> F.P. 308.2
<i>Lunula</i> if. 1308.31	39 If. 1148.8.	<i>Mancipatus</i> F 121.7
<i>Lunus</i> if. 1309.49	<i>Luxa</i> F.P. 307.40	<i>Machabaorum</i> ifidor. 911.
<i>Lupa, meretrix</i> ifid. 1080	<i>Luxari</i> N. 514.12	35
2	<i>Luxuria</i> N 514.13 & 676.58.	<i>Machabaorum libri</i> if. 954.
<i>Lupa quid sit</i> Ifid. 1179	& 603.16	41
33	<i>Luxuriabat</i> N 755.12	<i>Machera</i> if. 1269.19.
<i>Lupanar</i> Ifidor. 1179	<i>Luxuriosus</i> ifid. 1079	<i>Machil</i> If. 1293.29.
31	45	<i>Machiores</i> If 1290.34
<i>Lupanaria</i> N 673.18 If. 1279	<i>Lyasum</i> if. 1315.46	<i>Macor</i> 561.33
35	<i>Lyas</i> if. 1027.2	<i>Maceri</i> V 38.11
<i>Lupari</i> N 559.34	<i>Lybies</i> If. 1044.3	<i>Maceritudo</i> N. 568.1
<i>Lupari</i> If. 1326.16	<i>Lybii</i> 1036.22 & 41	<i>Macrologia</i> If. 844.2
<i>Lupercalia</i> V 32.43	<i>Lybistica fabule</i> ifid. 854	<i>Maupis</i> If. 833.26.
<i>Luperci</i> V 16.2	40	<i>Maistare, precipitare</i> N 477.
<i>Lupinum</i> N 603.36 If. 1238	<i>Lycia</i> if. 1165.60	47
42	<i>Lycij</i> F.P. 307.43	<i>Macatio</i> If. 971.59.
<i>Lupus</i> V 14.56 If. 1118.47 &	<i>Lychnia</i> ifidor. 1249.	<i>Macius</i> F.P. 308.3 if. 1080
129.24	24	11
<i>Lura</i> F.P. 307.24	<i>Lychnites</i> ifidor. 1221	<i>Macula, surpitu</i> N 682.42
<i>Luria</i> If. 1316.50	20	& 45
<i>Luridi</i> F.P. 307.27	<i>Lycisci qui dicuntur</i> If. 1119	<i>macula retinales</i> N 653.23
<i>Luridus</i> ifidor. 1079	21	<i>maculatus</i> N. 675.35
54	<i>Lycophos</i> F.P. 307.46	<i>maculosus</i> N. 682.36
<i>Lurcones dicti</i> N. 488.55.1432.	<i>Lycopthalmos</i> ifidor. 1223	<i>madefacere</i> N. 713.25
28	I	<i>mador</i> N. 562.10
<i>Lucinia</i> If. 1136.28	<i>Lycurgus</i> If. 924	<i>madusa</i> F.P. 308.4
<i>Luscinius</i> 1440.20	<i>Lydia</i> ifidor. 1166.34. &	<i>maander pictura genus</i> N 503
<i>Lusciola</i> V 14.40	41.	17
<i>Luscior</i> V 86.22.	<i>Lydij</i> If. 1035.55	<i>maandrum</i> F.P. 308.6.
	<i>lympa</i> N. 603.39.	<i>macia tribus</i> F.P. 308.9.

I N D E X.

<i>Maniana adificia F. P</i>	308	<i>Maiorem Consul em dici F.</i>	125	<i>Mamilij</i>	1415. 29
10		20		<i>Mamiliorum familia S.</i>	221. F
<i>Maniana appellata S</i>	22	<i>maiores flamines F. P</i>	309.30	P 310. 37	
<i>marere V</i>	38.9	<i>Maiores numeri if.</i>	890.14	<i>Mamilla if.</i>	1096.12
<i>marere, dolere N</i>	679.32	<i>Maius V</i>	35. 59	<i>Mammeata N</i>	561. 54
<i>Masius F. P</i>	308.13	<i>Mains mersis S.</i>	222. F. P	<i>Mammosa V</i>	62. 49
<i>massa N</i>	361.60	309. 1		<i>Mamphula Ver.</i>	113 8 F. P 310
<i>maestum, tristis N</i>	682.60	<i>Mains if.</i>	241. 3	41. S. 223. 6	
<i>Magalia if.</i>	1202.33	<i>Mala V. G</i>	1379.21	<i>Mamphur F. P</i>	310. 48
<i>Magdalena if.</i>	1003.11	<i>Mala ciconia if.</i>	1243.31	<i>Mamurij F. P</i>	ibid. 52
<i>Magi qui sunt if.</i>	1020. 54	<i>Malacodorus if.</i>	299. 13	<i>Mamurium Veturium V</i>	38.2
<i>magu aug. re N</i>	697.60	<i>Mala ifid.</i>	1093.26	<i>Manaen if.</i>	999.54
<i>Magister Ifid.</i>	931. 48 & 11. 80	<i>Malagma if.</i>	221. 43	<i>Manales PL.</i>	801. 28
31 equitum V 54.40	populi V	<i>Maledicum N</i>	686.35	<i>manalis fons F</i>	122.58
15.42		<i>male audiam N</i>	564.43	<i>Manalu lupu F. P</i>	311.12
<i>Magistrare, pro regere F.</i>	129	<i>male possides if.</i>	931. 14	<i>Manalis fons F. P</i>	311.6 & 8
21 F. P	308.18	<i>Maledictores F.</i>	121.27 F. P 309	<i>Manare F. P</i>	311.21 & 25
<i>Magistoria F. P</i>	308.29	32		<i>Manare solem F</i>	124.6
<i>Magistratus if.</i>	1051.51	<i>Maleum promontorium if.</i>	1179	<i>Manasses ifidor.</i>	995.33. &
<i>Magistri F</i>	121.22	28		997. 35	
23 po. uli	121.24	<i>Maleoli Mercurij F.</i>	125.2 F. P	<i>maniceps F. P</i>	311.40
<i>Magnum V</i>	20. 11 F. P 308	309.27		<i>Mancini fana F. P</i>	311. 47
33		<i>Maleoli Mercurij F. P</i>	ibidem	<i>Mancipatio if.</i>	932. 39
<i>Magnanimus if.</i>	1080.19	43		<i>Mancipia V. G</i>	1357. 13
<i>Magnes, lapis Indicus Ifid.</i>	1210	<i>Malignus, maleuolus N</i>	680. 13	<i>Mancipium V</i>	43. 50 Ifidor.
49		Ifid.	1080.5	1053. 1	
<i>Magni ludi F. P</i>	308.55	<i>Malitia N</i>	740.6	<i>Mancus N</i>	564.2
<i>Magnificare N</i>	687.60	<i>maliosus if.</i>	1080.58	<i>Mandare N</i>	560.57 & 681
<i>Magnificior F</i>	121.47 F. P 308	<i>Malleoli N</i>	799.6 F. P 309	50	
49		46		<i>Mandatum if.</i>	930. 18
<i>Magnificissima F. P</i>	308.34	<i>Malleolus if.</i>	1239. 18	<i>Mandibule if.</i>	1093.33
<i>Magnificus F</i>	121.39. F. P 308	<i>malleus if.</i>	1290.6	<i>Mandies V</i>	57. 30
38		<i>Mallunium latum F.</i>	125.5. F. P	<i>Mandonis N</i>	492. 6
<i>Magnificus if.</i>	1080.21	309. 59 & ibid. 53		<i>Mandragora if.</i>	1257.18
<i>Magniloquentia N</i>	564. 36	<i>malo if.</i>	839. 27	<i>Manducatur N</i>	752.54
<i>Magnitas N</i>	561.27	<i>malo afficere N</i>	678. 9	<i>Manducum V</i>	57. 32
<i>Magnitudines rationales Ifid.</i>	894. 5	<i>malo cruce S.</i>	224. 40	<i>Manducones & manduci N</i>	
<i>Magnitudo Solis if.</i>	905.39	<i>Malgranatum Ifid.</i>	1243. 45	492. 5	
na	905.45	<i>Malomellum if.</i>	1243.38	<i>Manducus F. P</i>	311. 50
<i>magnum annum dicunt F. P</i>	308	<i>Maliba F. P</i>	309.58	<i>Mane V</i>	311.27
50		<i>Malua V</i>	18.48 if. 1261.2	<i>Mane a diis Manibus F. P</i>	311
<i>Magnum V. G</i>	1331.47	<i>Malum Ifid.</i>	1243.23. V. G 1354	36 N 520.32 if. 939. 11 V. G	
<i>magnum annus if.</i>	942.5 4 1436	16 & 1357.50 & 1379.15		1379.33	
22		<i>Malum Matianum ifidor.</i>	1243	<i>Manere, loco insistere N</i>	682
<i>Maiestas, unde F. P</i>	308.58	26		16 expectare N 692.11	
<i>Maior if.</i>	1080.34	<i>Malum Persicum ifidor.</i>	ibi-	<i>Manes Di, F</i>	123.1 F. P 311
<i>maior amita F. P</i>	309.10	dem 56		57	
<i>Maior aurunculus F. P</i>	309. 11	<i>Malum Punicum ifidor.</i>	ibi-	<i>Manes pro boni S.</i>	224. 1 ifid.
<i>Maior Consul F. P</i>	ibidem 23 &	dem 43		1032.18	
27		<i>Malum terra if.</i>	1255. 20	<i>Manet inhaeret N</i>	681. 28
<i>maior Gracia F. P</i>	309.12	<i>Malus If.</i>	1080.54	<i>Mania N</i>	84. 25
<i>maior Gracia S</i>	221	<i>Malus arbor if.</i>	1287.10	<i>Mania quid if.</i>	9 7. 39
<i>Maior magistratus F. P</i>	309	<i>Mambres if.</i>	993.56	<i>Manua S.</i>	221. & 223. 45
16		<i>Mamercus S.</i>	221	<i>Mania turpes F. P</i>	311. 11
<i>maior numerus if.</i>	890. 37	<i>Mamercus pranomen F. P</i>	309	<i>Manica N</i>	682. 53 & 55 ifid.
<i>maior patrus F. P</i>	309.9	60		934.60	
<i>maior focer F. P</i>	309.17	<i>Mamercus</i>	1406.7 1411.40	<i>Manichai if.</i>	1012.36
<i>maior focrus</i>	ibid. 18	<i>Maners F. P</i>	310. 2	<i>Manicleata tunica ifid.</i>	1229
<i>maiora auspicia F. P</i>	ibid. 20	<i>Mamertini F. P</i>	124.12	26	
		<i>Mamilla turris F. P</i>	310.35	<i>Manicula V</i>	23.10

I N D E X.

<i>Manij</i>	1398	<i>Manutergium</i> If.	1304. 29	<i>Massilia</i> if.	1189. 56
<i>Manimoria V</i>	38.1	<i>Manus Dei</i> if.	982. 14	<i>Massilij</i> If.	1044. 47
<i>Manipularis miles V</i>	43	<i>Manapalia</i> S	224.8 F.P 313	<i>Massima Vestis</i> ifidor.	1299
52		38		55	
<i>Manipulatum</i> N	564. 17	<i>Mappa</i> Ifidor.	1304. 24	<i>Massicinum</i> if.	1305. 45
<i>Manipuli</i> N	798. 57	<i>marcellus</i> if.	1296. 29 1431. 52	<i>Mastruga vestis</i> ifidor.	1301
1268. 7		ifid.	1290. 9	16	
<i>Manipulos exercitum</i> V	86	<i>Marcens, granatus</i> N	677. 44	<i>Matrrix</i> if.	1251. 21
28		<i>Marci</i>	1398	<i>Mataxa</i> if.	1306. 12
<i>Manipulus quid</i> if.	1049. 14 N	<i>Marcij</i>	1425 14	<i>Matella</i> N	791. 9
1260. 40		<i>Marcomanii</i> If.	1042. 28	<i>Matellio</i> N	21.6 F.P 314. 33
<i>Manius V</i>	84. 20 S 223. 40 F P	<i>Marcus</i> if.	1290. 8	<i>Mater</i> N 678. 90 Ver. 113. 12 N	
312. 2 11406. 15 1410. 9		<i>Marcus</i> if.	1002. 57 & 1290. 8	722. 25 if. 1651. 60 V. G 1356	
<i>Manius mansimè</i> V	71. 53 &	1406. 27		21	
86. 27		<i>Mare</i> ifid.	1151. 6 & 10	<i>Mater, matuta</i> F	125. 29 F.P
<i>Manlia gentis</i> F.P	312. 32	<i>Mare magnum</i> ifidor.	1151	314. 20 & 30	
<i>Manus quid</i> if.	1185. 13	51		<i>Materfamilias</i> N	722. 45 &
<i>Manficium</i> F.P	312. 37	<i>Mareotica vna</i> Ifidor.	1240	50	
<i>Manfues</i> F	121. 34	40		<i>Materfamilia</i> Ver.	113. 2; F.P
<i>Manfues pro mansuetus</i> F.P	312	<i>Margarita</i> if.	1218. 12	314. 14	
38		<i>Margaritum</i> N	604. 30	<i>Materia</i> if.	1296. 46 V.G 1355
<i>Mansuere & mansues</i> N	755	<i>Margo</i> if.	1182 23	14	
24		<i>Maria</i> if.	1003. 6	<i>Materia</i> V.G	ibid. 14
<i>Mansuetum quid</i> N	516. 37	<i>Marsica</i> N	795. 19	<i>Martera</i> F.P	314. 36
<i>Mansuetus</i> if.	1080. 22	<i>Marius</i> ifid.	1065. 53	<i>Martheus</i> if.	1002. 11
<i>Mansum</i> N	563. 25	<i>Marsima</i> if.	1182 24	<i>Mathematici</i> if.	1021. 57
<i>Mantare</i> S	221 F.P 312. 45	<i>Marmora</i> if.	1213. 26	<i>Mathesis quid dicitur</i> ifidor.	
<i>Mantat, pro manet</i> N	769. 1	<i>Marmoratis parietis</i> ifidor.	1293	913. 5	
<i>Mantia</i> if.	1021. 8	13		<i>Mathias</i> if.	1002. 52
<i>Mantelia</i> ifid.	1304. 21	<i>Marmorum genera & colores</i>		<i>Mattalia</i> F.P	114. 19
<i>Mantelium</i> V	47. 53	If. 1213. 31		<i>Matescam</i> N	561. 35
<i>Mantha agrestis</i> Ifidor.	1259	<i>Mars, belli</i> if.	1027. 34	<i>Matrices</i> Ver.	113. 13
10		<i>Mars, gens Italia</i> ifidor.	1041	<i>Marsci</i> F.P	314. 40
<i>Manticularia</i> F.P	312. 48	44		<i>Matrimes ac patrimes</i> F.P	314
<i>Manticularum usus</i> S	221. F.P	<i>Mars, pedu</i> F	125. 17 F.P 313	42	
312 53		44		<i>Matrimonium</i> Ver.	113. 12 If.
<i>Mantisa</i> F.P	313. 7	<i>Mars, pitria</i> V	87. 11	1066. 18 V.G 1368. 12	
<i>Mantua</i> if.	1189 14	<i>Marsupium</i> N	564. 24 if. 1320	<i>Matrix</i> ifid.	1101. 14
<i>Mantum</i> if.	1302 57	57		<i>Matrona</i> N 722. 42 &	47. 11d.
<i>Mantua</i> V 62. 50 S 221. F.P 313		<i>Maspouros</i> if.	1230. 58	1054. 14 & 1065. 52	
11 N 552. 23 & 727 32 PL.		<i>Martia</i> if.	1003. 11	<i>Matrona materfamilias</i> V. G	1368
806. 46 if. 1167 33 V.G 1339		<i>Martialis Flamen</i> V	15. 56. 52	7	
13 & 1364. 26 & 1373. 59		42		<i>Matrona</i> Ver.	111. 16
<i>Mantabrium</i> V	43. 53	<i>Martialis campus</i> F. P	313	<i>Me pro mihi antiqui</i> F.P	315 38
<i>Manum, quid</i> N	520. 31	48		& 314. 57 F 22. 7	
<i>Manum bonum</i> If. 1078. 8		<i>Martias Kalendas matrona</i> F.P		<i>Matriusfamilias</i> V. G	1343
<i>mentum</i> S	223. 14	ibid. 52		27	
<i>Manum & mentum prouerb.</i> F.		<i>Martionista</i> if.	1021. 1	<i>Matronis aurum</i> F.P	314 59 P
P 313. 22		<i>Martyres</i> if.	1003. 33	20 12	
<i>Manumifio</i> if	1054. 60	<i>Martyrium</i> if.	1197. 16	<i>Matura</i> F P	115. 13
<i>Manumissus qui dicitur</i> if. 1053		<i>Martyrum primus</i> Stephanus		<i>Matura poma</i> if.	1242. 39
14		if. 1003. 43		<i>Matura, id est natura</i> if	1105. 10
<i>Manumitti dicebatur</i> F	123. 50	<i>Martisia</i> if.	114 50	if.	512. 3
F.P 313. 28		<i>Martius mensis</i> S	224. 36 F. P	<i>Maturare</i> N	
<i>Manuos</i> S	223. 59	313. 55 H. 940 52		<i>Media positura</i> if.	833. 59 V.G
<i>Manuos in carminibus</i> F.P	11. 5	<i>Masculina & feminina</i> voca-		1374 53	
<i>Manupretium</i> V	29. 17 & 43	<i>bula</i> P	120. 6	<i>Maiuro</i> V.G	1379. 36
50 V.G 1376. 21		<i>Masculus pro forsi</i> N	563	<i>Maturus celer</i> N	681. 57
<i>Manus quid dicta</i> If.	1095. 29	58		<i>Maturus</i> N	678. 49
<i>Manus impositio</i> if.	973. 49	<i>Massageta</i> if.	1039. 37		992. 2

Matura Ver. 117. 12 F 124. 51 N	Mediocriculo F	121. 52	Melo quid if.	1120. 23
520. 33	Mediocriculo <i>Usus</i> F. P	315	Melochinum N	793. 40
Matutinum if.	54		Melofos if.	1244. 37
Matutinum <i>officium</i> ifid.	Mediocriculus F. P	ibid.	Melos N 604. 18 <i>insula</i> if. 1177	
57	53		13	
Mauors if.	Mediocrius if.	1080 40	Melotes if.	1303. 11
Mauri if.	Mediocritas N	499 36	Melotus if.	121. 5
Mauritania if. 1172. 38	Mediolanum if.	1189. 25	Melom, meliorem dicebant F. P	
Ca-	Medioximum N	563. 52	3: 6 36	
riensis if. 1172. 44	Medioximum F. P	316. 1	Membrana if.	960. 14
Tingitana	Meditari N	683. 19	Membrum F. P.	316. 37. if. 1096
if. 1172. 52	Mediterraneum mare if.	1151	45	
Mausolea if.	57		Memini illam rem N	779
1102. 1	meditativa if.	827. 4	51	
Maxilla if.	Mediterraeum melius. F. P	316.	Memini me facere V. G	1347
1093. 31	2		3	
Maxima hostia F. P	Meditritinalia V	34. 15 F. P	Memini me fecisse V. G	ibidem
315 20	116. 4		4	
Maxima signationis flamen F	Meditullium F. P	316. 11	meminisse V	37. 38 N 732. 13.
122. 20 F. P 315. 5	medium notus if.	949. 5	V. G 1, 42. 58	
Maximi annales F. P	Medius fidius compositum F. P	316. 14	Memmij	1416. 16
ibidem	316. 14		Memnonides aues ifidor.	1135
23	Medius fidius ifidor.	1054	57.	
Maximias N	37		memor If.	1080. 30 V. G 1357. 23
561. 9	Medullitus F. P	316. 21 N 562	1329. 47	
Maximum pratorem dici F	49		Memorans if.	980. 49
125. 8	Meduba if.	1097. 75.	Memorare F. P	316. 40
Maximus 1436. 18. 1436 20 ifid.	Medus if.	1516. 52	Memordi N.	563. 36
1080. 36	Medusantium F. P	316. 23	Memore. pro memoriter N	774.
Maximus Curio F. P	Megalefia V	33. 11 F. P 316	16	
ibid.	23		Memoria N 564. 58 if.	987. 39
34	Mel If.	1315. 21	1090. 25	
Maximus Prator F. P	Melacchim if.	952. 40	Memoriosae V. G	1329. 48
ibid. 26	1097. 75.		Memoriosus, memoriosior F. P	
Maximus If.	Medus if.	1516. 52	316. 42	
839. 20	Melancoryphi F. P	316	Memoriosus V. G.	1329
Meander fluvius if.	24		46	
1157. 53	Melancholia unde if.	915. 70	Memoriter V. G	ibid. 49
Meatus V. G	1097. 42		Memphis lapis ifidor.	1212
1378. 4	51		1.	
Meatus If.	Melantes if.	1212. 54.	Memphis if.	1187. 16
1098. 29	Melanurus if.	1129. 37	Memphis rufus ifidor.	1208
Mecastor F. P.	Melchisedech ifidor.	992	35	
315. 44	48		Meva N	795. 9
Mechimonium N	Melchisedechiani ifidor.	1011	Memandriani ifidor.	1011
563. 47	52		2	
Mecanites if.	Melchrisis if.	1222. 13	Menda V. G	1360. 39
1223. 4	Melli if.	1244. 13	Mendacij species ifidor.	865
Meddin F. P	Meliboea F. P.	136. 27	3	
315. 47	Melica F. P	316. 29	Mendacium dicere N	732.
Medi unde if.	Melicerta Philomede V	89	21.	
1057. 12	13		Mendax N.	718. 32 ifidor.
Media urbs if.	Melicerte V.	70. 57	1080.	
1185. 1	Melicertes & Philomedes V	89	Mendicaster N.	562. 34
Media ifid.	11		Mendicimonium N	563
1262. 35	Melichloros ifidor.	1216	47	
Media gemma if.	25		Mendicum dici F	115. 27 F. P
1219. 11	Meliceratum If.	1316. 54	316. 45	
Media nomina if.	Melinum if.	1295. 49	Mendicus Ver.	313. 20 if. 1080
824. 17	Melior.	1080. 60	42 V. G 1375. 58	
Medialis F. P	48			
315. 50	Melchisedechiani ifidor.	1011		
Mediastini N	52			
565. 5	Melchrisis if.	1222. 13		
Mediator if.	Melli if.	1244. 13		
983. 21	Meliboea F. P.	136. 27		
Medibile F. P.	Melica F. P	316. 29		
315. 52	Melicerta Philomede V	89		
Medica quid dicta ifid.	13			
1238.	Melicerte V.	70. 57		
48.	Melicertes & Philomedes V	89		
Medicamentum N 679. 51 V. G.	11			
132. 7	Melichloros ifidor.	1216		
Medicina N	25			
494. 15 if. 913. 1	Meliceratum If.	1316. 54		
Medicina iumentorum if.	Melinum if.	1295. 49		
921	Melior.	1080. 60		
45	Melior.	1080. 60		
Medicina artis reperior quis if.	Melior.	1080. 60		
913. 16	Melior.	1080. 60		
Medicor V. G.	Melior.	1080. 60		
3367. 52	Melior.	1080. 60		
Medicus V.	Melior.	1080. 60		
17. 14	Melior.	1080. 60		
Medi if.	Melior.	1080. 60		
1038. 15	Melior.	1080. 60		
Medimna if.	Melior.	1080. 60		
1233. 44	Melior.	1080. 60		
Medimnum N	Melior.	1080. 60		
604. 26	Melior.	1080. 60		
Mediocre N	Melior.	1080. 60		
777. 45	Melior.	1080. 60		
Mediocres numeri ifid.	Melior.	1080. 60		
889	Melior.	1080. 60		
28.	Melior.	1080. 60		

I N D E X.

Mendum N 804.42 V.G 1360	Militat N 679.34	Metatheſis iſidor. 845. 10. &
38	Meretrices unde N 679. 48 &	870.46
Menenius Agrip. 1411.58	780.47	1433.14
Meniana unde N 520.11	meretrix V.G 1337. 11 N 722	Metelli dicuntur F. P 318.1
Menſa F.P 316.51	14	Methodica, unde inuenia if. 914
menſa vocabulum if. 1311	Meretur V.G 1330. 11	13
Menſa in adibus ſacris F. 123	Merga furcula F.P 317. 17	Metelli 1425. 35
30	Mergus iſid. 1138. 5	Metiry, tranſmeare N 682
Menſarij F. P 316.60	Mergus V 15. 3	49
Menſis V 32.17	Merica V.G 1350.41	Melior V.G 1367.60
Mens quid vocata Iſidor. 1090	Meridies V 31. 17 N 117. 16 &	Melius 1408.54
16	737.60 if. 904.36 & 939. 17	Melonymia F 119. 32 F. P 316.6
menſes legitimi quid If. 940	& 1143 4 & 1316.6	if.84.8,5
36	Meriſtei if. 1010.41	metor V.G 1367.57
menſis if. ibid 33	Merituere F 121. 36 F.P 317	Merta If. 851. 14
Menſon N 760.47	22	Metra quid? iſid. 851.55
Menſura if. 1101.37	Meritiſſimo N 562. 57	metreta Iſid. 1252.42
Menſura iſidor. 1204.20 &	Merutum equorum Iſid. 1114	Metrica muſica pars Iſid. 896
1232. 2	33	21
menſura propriè vocata quid	Meritum & dignitas N 717	Metropolitanus Iſidor. 1004
if. 1132.10 corporis if. ibid.4	50	24
temporis If. ibid. 8	Meropes If. 1136.15	Metrum if. 1232.48
Menſura viarum milliaria if.	Meroſum V.G 1350.42	Metuere V 37.55 V.G 1355.29 &
1205.9	metaret N 562.6N 562.40	1360.18 & 1353.58
Menſa if. 1262.57	Meriat, pro merſat F. P 317	Metuo V 37.40
Mente captus F. 124.3 F.P 317	27	Metus V G 1344.38 N 604.47
V.G 1374.15	Merula V 14.44 1434.6 If. 1139	& 563.43 & 734.11 F. G 1331
Menſuri N 732.21	29	31 & 1370.60 F.P 38.1-ſolli-
Menſuri & mendacium dicere	Merum quid dicitur if. 939.19	ciudo N 698.44 timor N
V.G 1343.8	1143 6 & 1315.55 & 57. F.P	682.12 micare, fortiri digitis
Menſum F. P 317.8 iſid. 1094	317.28 ſolum N 679.8	N 681.15 & 21
43	merx, mercatura V. G 1358. 40	989.11
Menſum if. 1305.43	N 726.40	Michaeſ If. 958.55
Meones if. 1036.5	Mefapia origo if. 1159.29	Migrare menſa F 123.58
Meotidis palus If. 1152.19	Mefia If. 1167.49	Mihipte F 121.30
Mepalia S 224.5	Mefon F. P 37.32	Mihipse pro mibi F.P 318.24
Mercatus N 603.60	Mefoniſtius if. 937.45	Milago If. 1130.16
Mercatum If. 1194 31	Mefopotamia iſidor. 1362.43	Miles unde dictus If. 1047.51
mercatus if. 932.57 V.G 1338.41	Meffila if. 1244.40	extraordinarius iſidor. 1647
N 726.42	Meffala 1434.17	57
Mercati N 562.16	Meffias if. 981.52	Militem à mollitia F. P 218
Mercatura N 726.41	Meffis N 604.39	iſidor. 28
Mercedicius F P 317.9	1236.38	milites V 631 arary V 30.6 ſti-
Mercedonia F.P ibid. 11	Mefforium if. 1318.43	pendarij V 30.17
Merces V 9.53 & 28.53. & 29	Mefficium if. 1305.45	Militia unde dicta iſid. 1048
16 & 63 23 V.G 1376.20	Metalepſis if. 848.2	56
Mercenarij Unde N 679.48 if.	Metalli S 224.9	militum F.P 218.32
1052.11	metallum If. 1226.7 & 1224.49	militum F 122.46. iſidor. 1237
Mercimonium N 604.14	& 936.18	47
Mercyrius F P 317.12 iſid. 1023	Mecangetſmonita iſid. 1013.	mille F 121.4 aſſarium V 71.15
19 & 1027.6	49	denarium V 71.11 urbium F
Mercyrius Trismegiftus Iſid.	Metaphora Ver. 113. 23 T 119.2	12.41
923	F.P 317.17 if. 847.16	Militarium if. 1205.12
Moranda F.P 317.15 N 499.7	Metaplaſticos dici F 119.11	Milliſta If. 1011.25
If. 1541.7 & 1315.59	Metaplaſmus iſid. 945.25 &	Millus F.P 318.36
Morantare Iſid. 1313.20	844.42	Miluna F.P 318.42
Morati V.G 1359.46	metati N 561.47	Milus If. 1138.27
Moro N 679.41 V.G 1330.11	notari caſtra F.P 317.60	Mimi If. 1280.34
Moritur N 679.25 & 747	Moratum appellatio iſid. 1276	Minax N 714.20
43	49	Mina ſingulariter F.P 318.43

INDEX.

<i>Minerrimus pro minimo</i> F.P. 318	<i>Miriones</i> V	54.19	<i>Modigeratores</i> N	564.42	
50	<i>Mirior comparativum</i> F.P. 320		<i>Modi syllogismi hypothetici</i> ifid.	880.14	
<i>Minerva</i> ifid. 1297.59 F.P. 318	5	<i>Mirius, magis mirum</i> N	560.54	<i>Modius</i> if.	1287.14.1232.54
51 V 14.15	<i>Mirrobalanum</i> if.	92.51	<i>Modulari</i> V.G	132.26	
<i>Minerva</i> if. 1029.29	<i>Mirvus color</i> if.	115.7	<i>Modus literarum</i> ifid.	871.8	
<i>dictur</i> ifid.	<i>Mirvus</i> if.	1248.22	<i>Mola</i> F.P. 720.9 S 222. ifidor.	1320.30	
<i>Minus</i> if.	<i>Misabel</i> if.	999.50	<i>Molaris lapis</i> if.	1291.21	
<i>minimè gentium</i> F. P	<i>Miscelliones</i> F.P	320.7	<i>Moles pro magnitudine</i> F.P. 320	42	
55	<i>Misenum</i> F.P	ibid.10	<i>Moletrina</i> N	511.3	
<i>Miscitur</i> F.P	<i>Miser</i> V	17.5 ifid.1980.41	<i>Molimentum</i> N	564.28	
<i>Ministratrix</i> N	<i>Miserabilis</i> if.	1080.46	<i>Moliri, facere</i>	680.18	
<i>Minister</i> ifid.	<i>Miserandus</i> N	682.66	<i>Molle</i> N 674.3 non durum N 680	40	
<i>Ministrabiliter</i> N	<i>Miserans</i> N	749.21	<i>Molla ferrum</i> ifid.	1228.32	
<i>Minutus</i> N	<i>Miserans</i> N	734.26 & 7	<i>Mollesstra dicebantur</i> F.P. 320	45	
<i>minus</i> if.	<i>Misere</i> V.G	1344.49	<i>Mollicina</i> N	759.28	
<i>Minor numerus</i> ifido. 890	<i>Miseratur is</i> F. P. 320.12 V.G	1374.19 & 20	<i>Mollitudo</i> N	500.48	
43	<i>Miseretur</i> V.G	1380.22	<i>Molochites</i> ifid.	1216.1	
<i>Minora templa</i> F 122.53 F.P	<i>Misereri</i> N	734.26 & 18	<i>Molocena vestis</i> if.	1299.42	
3.9.1	<i>Miserere</i> N	751.45	<i>Molossus</i> if.	830.16	
<i>Minorem Delum dixerunt</i> F.P	<i>Misetur</i> N	753.3	<i>Molucrum</i> F.P	320.47 S	
<i>ibid.</i> 7	<i>Misferia</i> N	604.56	<i>Momar</i> F.P	320.60	
<i>minores qui dicuntur</i> ifid. 1035	<i>Misericors</i> ifid.	1080.6	<i>Momen</i> F.P	321.1	
55	<i>Misericors</i> ifid.	1080.6	<i>Momentaria</i> if.	1230.34	
<i>Minores</i> V.G	<i>Misericors</i> ifid.	1080.6	<i>Momentum</i> ifidor. 932.22 &	957.14	
<i>Minoris</i> V.G	<i>Misericors</i> ifid.	1080.6	<i>Monachus</i> if.	1006.24	
<i>Minotauri effigies</i> F.P. 319	<i>Missa</i> ifid.	970.2	<i>Monarcha qui sunt</i> ifid. 1047	31	
19	<i>Missus</i> N	701.4 ifidor. 983	<i>Monasterium</i> ifidor.	1196	
<i>Minucia porta appellata</i> F.P.	42	<i>Mistarium</i> N	793.20	36	
<i>ibid.</i> 26	<i>Mistura</i> N	760.30	<i>Monedula</i> ifid.	1136.18	
<i>Minuscatur populo luctus</i> F.P	<i>Mitæ coctum</i> N	682.7	<i>Monere</i> V 283.V.G 1328. & 1358	8.	
<i>ibid.</i> 39	<i>Mitra</i> ifidor.	1307.6 & 26	<i>Moneris, pro monueris</i> N	570	
<i>Minuendi</i> V	<i>Mitis, tranquillus & levis</i> N	6.8.44 if. 1080.25	8		
<i>minuere</i> N	<i>Mitra</i> if.	1238.22	<i>Moneta</i> ifid.	1230.35 & 1235	
<i>minuiter populo luctus</i> F 122	<i>Mitridax</i> ifid.	1219.54	50		
13	<i>Mitte</i> V.G	1379.31	<i>Monile</i> S 222. F.P. 322.3. ifid.	1307.57	
<i>Minutiones</i> F.P	<i>Mittere</i> N	681.31	<i>Mouimenta</i> V	38.5	
<i>minus</i> N	<i>Mixta lingua Latina</i> ifid 1034		<i>monimenti proprietat</i> N	501	
<i>minus quam finita</i> ifidor. 826	15		13		
6	<i>Moab</i> if.	99.55	<i>Monimentum</i> F.P. 321.7.N 744	32	
<i>Minus ferax</i> N	<i>Moabita</i> if.	1036.15	<i>Mones</i> F. P	321.33	
<i>Minuscula</i> S	<i>Moderant</i> N	750.28 & 749	<i>Moiocentaurus</i> ifid.	1109.	
<i>Minuscula quinquatrus</i> F.P	40		14		
319.52	<i>Moderat</i> V. G	1332.26	<i>Monod'a, scimus</i> ifid.	970	
<i>mutual</i> if.	<i>Moderatio</i> N	770.40	13		
<i>Minutim</i> N	<i>Moderatum</i> N	678.23	<i>Moodos</i> F. P	321.19	
<i>Minutum & minuere</i> F.P. 319	<i>Moderatus</i> ifidor.	1080.	<i>Monogamus</i> ifidor.	666.	
57 N 619.6	40		1		
<i>Minutus</i> N	<i>Moderatus</i> ifidor.	1080.	<i>Monofichon</i> ifidor.	833.	
<i>Minya dicti Argonauta</i> F.P	40		58		
319.59	<i>Moderata</i> N	777.37. V.G			
<i>Miopo</i> if.	1354.9				
<i>Mira & miracula</i> N	<i>Moderata à modo</i> N	499.			
<i>Mirabilitas</i> N	45				
<i>Mirabis</i> N	<i>Moderatus</i> if.	1080.24			
<i>Mirachidion</i> F.P	<i>Moderatum unde</i> N	54.27			
<i>Miracula</i> F.P	<i>Moderatus</i> V.G	1357.42			
<i>Miracula</i> V	<i>Modi</i> ifid.	827.11			
<i>Mirari</i>	<i>modicum, paululum</i> N	678.21			
681.7 V.G	& 777.45				
<i>Miras</i> N	<i>Modicus</i> if.	1080.38			
<i>Mirica</i> ifid.					

I N D E X.

Monoptota if.	825.49	Morere N	683.14	F.P	323.36
Mons if	983.57	Moyfes if.	923	Mundus F	122.24
Mons Ætæna if.	1180.45	Mozica if.	20.50	Mundus appellatur cælum F.P	
Mons Caucasus if.	1179.	Muger F.P	322.11	323.4 N 604.53 if. 902.20 if.	
12		Mugizari F. P	322.14. N	1141	
Mons Saturnius P	9.31	562.45		Mundus muliebris S	212
Mons Tarpeius V	9.27	Mugionia porta F. P	322.15	Munem significare F. P	313
Mons Taurus if.	1180.2	Mulafagnaria if.	1326.31	53	
Monstra N 726.1. V. G	1340.39	Mulciber	322.17	Munere if 971.43 & 47. V. G	
N 729.18 V. G 74. 57 F	123	Mulcitra V. G	367.49	1366.23	
16 if 1105.55		Mulcitra V. G	1367.51	Muneralis lex F. P	323.56
Monstrario N	682.34	Mulctum Ifid.	1319.43	M.nerat N	753.7
Monstrificale N	562.32	Mulgarium vas ifid.	1319	Munes N	495.47
Monstrum S. 222. F. P	321.18 N	42		Munia N	561.41
682.32 V. G 1328 & 1368 1		Muli Mariani F P	322.21	Municas pro comunicas F. P	
& 1338 7		Muliebre V. G	1351.21	323.60	
Montani if.	1022.56	Mulier if.	1107.56	Municeps S	223.11 F. P
Montes Ifid.	1179.48	Mulierarium V. G	1351.22	3.4. 3	
Montes natusi falis if.	1208	Mulierant N	563.31	Municipales ifid.	1051.42
25		Muris rosi N	489.59	Municipalia sacra F 122.50 F. P	
Monumentum if.	1201.49	Murterificas N	564.53	324.17	
Monumenta, monimenta V G		Muris celebrantur ludi F. P		Municepe V	29 28. if. 1054
1.68.5		322.25		38	
Moracia nuces F. P	321.37	Mullei if.	1310.59	Municipium F. P	324.1. + if. 1190
Moralis Astronomia ifid.	874	Mullas genus calceorum F. P		44	
40		312.33.2		Munificos V. G	1372.20
Moralis philosophia ifidor.		Mulleus S	223.28	Munifcor à munifico F. P	
873. 8		Mullus if.	1129.28	324	
Morari N	680.26	Mummiana adificia F. P	323	Munificus if.	1080.16
Morbonei if.	1010.31	Mulsum if.	1316.43	Munifex V. G	1361.7
Morbosus homo F. P	321	Multa V	29.6 F. P 322	Munio F. P	324.48
39		41		Munium, vel munimentum if.	
Morbus V. G	1342.55 N	Multa genera virium if.	1240	1200.58 & 1192.17	
732. 8		53		Munis V	29.25. F 123.9
Mordicibus N	563.11	Mutare N	744.44	Munis homini if.	971.45 V. G
Mordicus N	562.28	Multesima N	561.12	1331.17 & 1343.1	
Moriola N	796.23	Multifacere F 121.13 F. P	322	Murana V	14.50. if. 1130
Morosi quid? N	517.29	50		38	
Morosa etas V. G	1338.39	Multifariam S 223.59 F. P	323.1	Murana	1431. 52. Ifidor.
Mors unde dicta if.	1105.4	564.21		1308.8	
Morficatum N	503.5	Multipes vermis terrenus Ifid.		Murcia F. P	324.52
Mortarium N	791.16. if.	1126.44		Murex N	794.52 if. 1137
922. 32		Multiplex numerus Ifidor.	890	24	
Mortem obijffe F. P	321.40	47		Muger quid F	124.42
Mortis causa stipulatio F	125.13	Multiplex superparticularis if.		Murgito F. P	324.54
F 321.45		891.31		Muri quid F	124.43
Mortium diverfi casus ifidor.		Multitudo V 67.28 N	564.47	Muria ifidor.	1137.31. &
936.25		& 746.20		34	
Mortue poculi corio F	1.24	Multum N 730.58 & 734.50		Murices N	744. 11. if. 1109
58. F. P 321.50 & 321.37 ifid.		V. G	1345.7	60	
1105.10		Mulus S	224.32 Ifid. 1115	Muris F. P	324.55
Morus if.	1245.19	24		Murina ifid.	1119.52
Morus sylvestris Ifid.	1245	Mulus vehiculo Luna F. P	322	Murmur H	604.50
21		20		Murmurantia littora V	40
Mors F. 121.44 F. P 321.58 ifid.		Mundare N	720.3	58	
663.53 & 925.38		Munditer, pro mundo N	771	Murmurare N 724.45 V. G 137	
Morsuli F	123.57	51		34	
Morsulis pro parvis moribus. F. P		Mundo nomen impositum F 122		Murmurari N	753.25
322.4		30		Murmuratur V	4055
Moracifmus if.	842.41	Mundum gentiles ter in anno		Murmurillum N	565.1

MURMUR-

INDEX.

Marmorata potio F 124 37. F.P. 325.9 Murrhina N 795.29 Murricidium F.P. 325.18 Murrina F. P 325.20 Murtatum V 19.56 Murtia S 224.35 Murus II. 1192.25 Mes if. 1120.29 Musa unde? if. 895.16 Musaraveum II. 1120.48 Musca if. 1141.3. & 12 Muscerda S 224 3. F.P 325.24 Musculi unde? if. 1099.28. & 1131.44 Musculus if. 1271.58 Musica if. 819. & 874.28 Musica partes if. 895.17 Musimones N 561.56 Musico if. 1116.4. & 1119.15 Mussare Y 58 9 F.P 325.26. N 724.41. V.G 1337.28 Mustela II. 1325.47 Mustiones if. 1142.10 Mustul. nium N 915.8 Mustum N 561.4 Mustella if. 1180.38 Mustela in domibus oberrans if. 1120.45. & 1270.48 Mustricola F.P 325.29 Mustum if. 1316.7 Muta exta F. 123. 19. F.P 325.28 Mutabiliter N 563.8 Muta S 223.25 Muta litera F.P 123.46 Muta dicuntur litera F.P 325.47. ifid. 821.23 Mutare, derelinquere N 683.61. & 719.37 Mutua prata F.P 322.7 Mutilare V.G 1358.60 Mutini Tini sacellum F.P 121.57. F.P 325.60 Mutare S. 223.49. loqui F.P 326.13 Mutuet N 755.10 Mutuet, pro mutuo N 773 35 Mutuo damus V.G 1351.3 Mutumum V. 29.24. N. 562.25. & 731.17. II. 971.57. V. & 1342.9. & 16 Mutum F 119.1 Mutues N 488.19 Mutus Isidor. 1080 28 Nygena if. 1188.33 Myrmidones Achillis socy ifid. 1040.40	Myrmilonica scuta F.P 326.18 Myropo F.P 326.15 Myropo N 785.46 Myrtiu paupercola N 562.2 Myropole P. L. 805.35 Myrrha troglodita If. 1250.59 Myrrha Isidor. 1250.51 Myrrhites i. dor. 1216.21 Myrtea corona F.P 326.21 Myriticum V. G 1367.55 Myrtus V.G 1367.55 Mystica V 49.28 Myrriadae, lapu if. 1212.36 N N, Latinum if. 1234.27. & 32 Nabathea if. 1164.28 Nabathei if. 1036.12 Nabuchodonosor if. 995.50 Nacca F 129.1 Nacca vulgo fullones F.P 326.43 Nania F.P 125.39. N. 566.35. carmen F.P 326.51 Nania F. 125.58. dea sacellum F.P 328.22 Nania sylva F 130.36. F.P 328.25 Naiades if. 1032.4 V.G 1368.26 Nancitor F 129.22 Nanum F. 135.2. Vas aquarium F.P 327.41 Napocaulis if. 1261.20 Napurus neclio F 129.57. F.P 327.48 Napus if. 1261.14 Narbona ifid. 1189.59 Narcissa Isidor. 1254.17 Nardum ifid. 1252.45. Celsica if. 1252.51. Indica II. 1352.50. Syriaca if. 1252.51 Nare a nave ductum F 129.25. F.P 327.51. F.P 327.54 Nare, natate N 684.32 Nares if. 1093 45. F 129.18 Narica F.P 328.1. F 129.19 Narium recta pars cur. olum. na vocatur if. 1093.52 Narrare V.G 1129.43 Nassterna N 792.9 Nasfoes 1433.60 Nass. F.P 328.8. if. 1288.50. F 129.54 Nassuerna F.P 328.12. P.L. 804.38. F 129.46	nasurium N 489.45. & 795.16 II. 1261.55 Nasus N 605.12 Nasare V. G 1357.46 Nates quid? if. 1298.8 Natio V.G 1332.48. genus hominu F.P 325.30 Nathan if. 998.15 Nathanael if. 1003.13 Nativatio dicebatur negotiatio F.P 328.25. F 128.53 Nativatores F 128.54 Natio F 128.29 Natrices quid dicuntur N 520.16 Natura filij qui dicuntur Isidor. 1054.43 Natura, fratres Isidor. 1056.30 Natura auctoritas Isidor. 884.23 Naturale genus Analogia V 79.57 Naturales filij qui dicuntur if. 1055.4 Naturalis Verborum declinatus V 80 15 Naturalis philosophia Isidor. 873.6 Naturalis declinatio V 63.45 Naturalis astrologia If. 901.52 Naturalis philosophia If. 874.12 Natura unde dicta Isidor. 1089.1 Natus V.G 1353.1 Nautalia loca if. 1182.11 Nautalia corona F.P 328.45 Nautali corona donatur F 126.3 Nautali porta F 135.47. F.P 328.55 Nauclerus if. 1285.12 Naucum F 129.5. F.P 329.7. Ver. 123.26 Nautus pro nugis F.P 329.23 Nautia quid F 129.60. F.P 329.30 Nautis if. 1285.26 Nautica dicta F 130.31 Nauton if. 998.43 Nautos a nauis F 155.13 Nautis cum granum F. 130.32

I N D E X.

<i>Naustibulum</i> quid? 129.58 F.P	20	<i>Nero</i>	143.48
330.12		<i>nerui</i> N	605.22
<i>Nauta</i> if.	1285.17	<i>neruum</i> quid? F	127.34
<i>Nautica</i> F.P 330.14 N 487.37 F		<i>neruus</i> F.P 333.56 if.	935.2 &
128.14		1096.47	
<i>Nauti</i> consalatus F	133.39	<i>nescium</i> N	566.17
<i>Nautij</i>	1416.3	<i>nescius</i> V.G	1332.14
<i>Nauitorum</i> fam. F 128.38 F.P		<i>nesforiani</i> if.	1014.54
330.30		<i>neustiquam</i> F.P 334.14 F 126.11	
<i>Nautus</i> quid? F 129.31 F.P 330		pro nullo modo F 127.54	
55 V.G 1334.54		<i>neutrale</i> ifid.	827.42
<i>Naxos</i> insula if.	1177.8	<i>neutrum</i> V	95.3 ifid. 825
<i>Nazarai</i> if.	1011.26	16	
<i>Nazareni</i> if.	1006.56	<i>neulus</i> pro non vult N	565
<i>Neapolis</i> V	39.34 ifid. 1189	40	
39		<i>nex</i> N	566.31
<i>Nebula</i> if.	1147.47	<i>nexum</i> as F	127.38
<i>Nebulo</i> dictus F 127.42 F.P		<i>nexum</i> est F P	314.15
330.57		<i>nexum</i> quid F	127.31
<i>Nebulones</i> N	492.56	<i>nexum</i> V	58.35 & 58
<i>Necare</i> V.G	1330.55	44	
<i>Necem</i> unde F	135.5	<i>nicomedia</i> if.	1188.3
<i>Necessarij</i> dicitur cognati F.P		<i>nicolaita</i> if.	1014.6
33.35		<i>nicopolis</i> if.	1189.43
<i>Necessarium</i> quid F	126	<i>nictare</i> F 134.27 F.P 334.21 N	
42		731.27 V.G 1342.19	
<i>Necessitas</i> N 684.48 V.G 1333		<i>nidulantur</i> N	566.13
59 & 1.78.19		<i>nidus</i> N	742.59
<i>Necessitudo</i> V.G 1361.18 N 684		<i>nidus</i> pro poculo N	564
39 V.G 133.58 & 1378		10	
18		<i>niger</i>	1440.51
<i>Neci</i> datus F 126.41 F.P 331		<i>niger</i> color	111.12
24		<i>niger</i> lapis F 134.52 F.P 334	
<i>Nec</i> legens dictus F 126		45	
48		<i>nigret</i> N	565.44
<i>Nec mulieri, nec gremio</i> F.P 331		<i>nigrum</i> N	714.29 V.G
24		13.7	
<i>Necromantici</i> ifidor	1021	<i>nigrum</i> plumbum ifid.	1229
4		25	
<i>Nectar</i> quid? F 127.17 F.P 331		<i>nihil</i> F.P	334.51
42		<i>nihil, nihili</i> V.G 1350.27 &	
<i>Nectore</i> F.P 331.44 ligare signi		1161.38 & 19	
ficare F 127.13		<i>nilus</i> unde dictus ifid.	1156.
<i>Necumquom.</i> F.P	311.50	24	
<i>Neemias</i> if.	699.40	<i>nimus</i> V.G 1568.10 if. 1147.17	
<i>Nefandum, nefarium</i> V.G 1363		& 1107.17	
32		<i>ningulus</i> F	134.50 F.P 334
<i>Nefantia</i> N	759.41	52	
<i>Nesarij</i> V.G	1363.34	<i>niquis</i> sciuit F.P	334.57
<i>Nesarij</i> proprietates N	516	<i>nisan</i> if.	1184.58
19		<i>nisi</i> N	735.16
<i>Nesasti</i> V	38.36	<i>niti</i> conari sub onere N	648
<i>Nesasti</i> dies F.P	331.51	16	
<i>Nesfrendes</i> PL. 801.35 F.P 331		<i>nitidans</i> N	565.48
60 if 1326.13		<i>nitidas</i> N	565.10
<i>Nesfrendes</i> dictos F	116.13	<i>nitrum</i> if.	1208.50
<i>Negotialis</i> translatio ifid. 860		<i>niuem</i> unde F	135.7
17		<i>nivis</i> pro nungit N	770
<i>Negotians</i> if.	1273.14	12	
<i>Negubandum</i> F 117.48 F.P 332		<i>nix</i> if.	1147.33
		<i>nixi</i>	
<i>Neglegens</i> F.P	332.21		
<i>Negotium</i> F 135.13 F.P 332.28			
11.1273.10 & 14			
<i>Negritia</i> F 127.41 & 127			
39			
<i>Nexpo:</i> if.	1011.7		
<i>Neminis</i> pro nullius N	565		
17			
<i>Nemo</i> V.G	1334.21		
<i>Nemo</i> compositum F.P	332		
41			
<i>Nemo</i> unde compositum F 126			
37			
<i>Nullus</i> V.G	1310.28		
<i>Nemora</i> V 745 F 126.23 F.P 332			
46			
<i>Nemroth</i> if.	992.37		
<i>Nemus</i> if.	1.41.32		
<i>Nemus</i> & <i>lepus</i> V	95.31		
<i>Nemus</i> F.P	332.53 F 126		
29			
<i>Neneola</i> F	133.14		
<i>Nenum</i> pro non N	565		
35			
<i>Neomemo</i> if.	968.53		
<i>Neophysus</i> if.	1008.1		
<i>Nepa</i> F.P	332.57		
<i>Nepa</i> quid? F	128.9 N 566		
22			
<i>Nepasti</i> dies F	128.1		
<i>Nephris</i> if.	918.29		
<i>Nephtalim</i> if.	297.2		
<i>Nepos</i> N 605.16 ifid. 1055.34			
1431.16			
<i>Nepos</i> luxuriosus F	127.		
54			
<i>Nepotes</i> F.P	333.4		
<i>Neporus</i> if.	1055.39		
<i>Neptunalia</i> V	33.53		
<i>Neprunus</i> V	13.57 if. 1026		
30			
<i>Nepus</i> F.P	333.16		
<i>nequam</i> aurum est F.P	333		
18			
<i>nequeunt</i> F.P	333.34		
<i>nequicquam, ueniquam</i> V.G			
1378.61			
<i>nequiquam</i> F.P	333.45		
<i>nequitates</i> F.P	333.35 F		
135.9			
<i>nequinosi</i> F.P 333.39 <i>nequeunt</i>			
F 126.60			
<i>nequiquam</i> significare F	127		
9			
<i>nequitum</i> & <i>nequitur</i> F. 127.3			
F.P 313.48			
<i>nequalia</i> F	126.59 F.P 333		
17			
<i>Nereides</i> quid if.	1032.5		

I N D E X.

<i>nixidi appellatur</i> F 134 15 F.P	<i>non predicatur ingenuus</i> ifid.	<i>noxia</i> N 730.51 V G 1311.24 &
335.13	985.15	141.44 & 1341 46
<i>nixurire</i> V	<i>non pridem</i> F.P	<i>noxia</i> V. G
565.53	356.14 F 127	1368 28
<i>nobile</i> N	21	<i>noxerudo</i> N
683.25		565.21
<i>nobilem antiqui pro noto</i> F.P	<i>non repugnante consuetudine</i>	<i>nubentes</i> N
	<i>communis</i> V	785.15
<i>nobilis</i> N	105.55	<i>nubere</i> N
683.27 V.G 1332	<i>nonnuncium</i> F	565.24
45	133.2	<i>nubes rarefacta & soluta quid</i>
<i>nobilis pro noto</i> F	<i>nonnuncium & teruncium</i> F. P	if.
134 4	336.30	1146.16
<i>nobilitas</i> N	<i>nonnunquam</i> V.G	<i>nubes unde dicta</i> Ifidor.
676 18	1335.23	1146
<i>nocens à nefario & impio</i> N	<i>notus</i> modus If.	<i>nuces</i> F
	879.9	132 55 F.P 337.49
730.26	<i>nonussis</i> V	<i>nuces mitti</i> F
<i>nocens à nefario</i> V.G	28 19	135.17
1341	<i>noticus ager</i> if.	<i>nucula quid</i> F 132.37.F.P 337
31	<i>norma</i> If.	52
<i>nocescere</i> N	<i>notare</i> V G	<i>nudare</i> N
566.19	1353.34	712.14
<i>notiluca</i> V 13.20 V. 42. 30 F	<i>notra verba</i> V	<i>nudius tertius quid</i> F
133.25 F.P 335.34	5.15	130 48
<i>noctis parte</i> If.	<i>nota quid</i> F	<i>nudum</i> N
909.51	134.1	675.30
<i>notitia</i> V 14.19 F 133. 11 If. 1136	<i>nota probum</i> N	<i>nudus</i> N
46	133 19	685.7
<i>notitia à tempore noctis</i> F.P 335	<i>notitia nomina</i> if.	<i>nudus tertius confectum</i> F.P
38	828.18	337 60
<i>noturnum</i> if.	<i>notus</i> F 33 17 F.P	<i>nugator</i> N
937.34	336.38	502 39
<i>Noe</i> If.	<i>notus qui dicitur</i> if.	<i>nugiendus</i> N
992.12	1055.19	566 5
<i>noegem</i> F	<i>notusum</i> N	<i>nullus</i> V.G 1314.21.V.G 1378
134.10 F.1 335	<i>notus quid</i> if.	51
42	1042.49	<i>numa</i>
<i>Noemi</i> Ifid.	<i>nota curia</i> F 133 49 F.P 337	1408.58
994.35	47	<i>Numa Pompilius</i> F 132. 59. if.
<i>noctani</i> if.	<i>notuacula</i> if.	92.4
1013 27	132.4.13	<i>numantinus</i>
<i>nolito. pro noli</i> N	<i>notualia</i> N	1434.22
768 54	605.29	<i>numella quid</i> F
<i>nolitote</i> N	<i>notualis ager</i> V 8.3 F 133. 23 F.P	132.50
755.3	336.56 If. 1205.19	<i>numella genus Vinculi</i> F. P 338
<i>nomen</i> V 97.15 N 684.55 F 133	<i>notiare</i> V.G	15
5 V.G 1329. 15 If. 823. 38 &	<i>notiatum. gidum</i> F.P	<i>numella machina genus</i> N 565
877.60 & 34 & 935.56	1019	60
<i>nomen cotona</i> If.	57	<i>numen</i> N
1306.39		565.32 F 132.49
<i>nomen decorum</i> If.	<i>notatiani</i> If.	<i>numen quasi natus dei</i> F. P 338
986.15	1012.52	19
<i>nomen medicina unde</i> If. 913	<i>notember</i> If. 940. 57 & 941	<i>numera senatum</i> F
16	17	131.36
<i>nomen philosophia</i> if.	<i>notuendiales</i> F. P	<i>numerabilis magnitudo</i> Ifid.
873.2	337 8 &	894.4
<i>nomen quasi nouimen</i> F. P 335	17	<i>numerarum qui vocari</i> if. 1051
51	<i>notuendiales feria</i> F	33
<i>nomenclator</i> V	125.24	<i>numere & numero dicitur</i> F
17.20	<i>notuendialis</i> V	131.3
<i>nomina</i> F	21.1	<i>numen</i> if.
67.20 & 67.22	<i>notuendiles</i> V	1359
<i>nomina herbarum</i> Ifid.	14 15	<i>numery</i>
1252	<i>notuerca</i> F	1410. 40. 1405 29
36	122.17 F P 337	<i>prenomen</i> F 1315. F.P 338
<i>nominandei</i> V	10	22
68.19	<i>noti comici qui & Satyrici</i> if.	<i>numerus</i> N 683. 49 & 845.19
<i>nominandei vel nominatiuum</i>	1018.55	If. 825.26 & 887.35
V 97.46	<i>notij</i>	<i>numerosum liber</i> If.
<i>nominare</i> N	1427 20	952 11
674. 23 V 39	<i>notissimum</i> V 39.36 V. G 329	<i>numerus par</i> if.
46	60	888.50
<i>nominatio</i> V.G	<i>notissimus filius</i> if.	<i>numerus septenarius</i> if.
1313.51	1054 38	997
<i>nomina</i> If.	<i>notustas, noticus & notualis</i> V.	53
121.1.9	29 42,	<i>numa à numa</i> if.
<i>nona</i> V 35.8 If. 941. 30 à noua	<i>notius & notissimum</i> V	125.57
luna F.P	39	<i>numida</i> F.P
319.10 F 132. 22	41	339.11
<i>nona caprotina</i> V	<i>notus</i> V	<i>numida dicuntur</i> F
33.46	<i>nox</i> V	130.14
<i>non album</i> N	<i>nox quid</i> If. 609. 21 & 917.26	<i>numida qui</i> F
692.54	& 939.35	112.52
<i>nonarum postridie</i> F	<i>noxia</i> F 133 39 N 730 49 V 1311	<i>numides</i> if.
135.49	24	1044 & 517
<i>noneolae</i> F.P	<i>pro peccato</i> F.P	1127.24
316.15	337.32	
<i>notij</i>		
1427.21		
<i>non omnibus dormio</i> F		
132.1 F.		
P 336.19		

I N D E X.

numidici 1434.37 numidicum marmor ifid. 1214 25 numisma ifid. 1225.52 numitorij 1425.37 nummus ex Græco F.P 319 18 nummus unde & quid F 132 40 nunciari V.G 1349.40 nuncius F.P 339.50 nuncupare if. 929.38 nuncupate res V 37.48 nuncupata pecunia F 132.5 F. 339 22 nuncupata pecunia V 39 51 nuncupatio if. 929.33 nundine F.P 339.42 N 604 160 nundina feriarum dies F 132 26 nundinalis locus F 132.29 nundinalis locus F.P 319 37 nuntius quid F 132.43 V 39.32 N 605.19 nuper quasi nuper F 132 46 nuper quasi nuper F.P 339 54 nuperum pro recenti N 565 12 nupta verba F.P 339.59 F 131 41 nupta à Græco F.P 340.3 nuptia nuptisque V 1360 nuptie if. 1065.39 nuptia dote F.P 340.14 if. 1065 41 F 121.44 nupta noua quid F 110.55 nusciosum B.P 340.24 F 132 17 nusciosus F.P 340.31 nuscquam v.G 1378.47 nutare V.G 1342.28 N 731 25 nutrix N 679.2 nutrix & nutricatru N 733 40 nut. V 18.39 if. 1145.19 nycæna synodus ifid. 962.55 nyctages quid si. e ifidor. 1014 48 Nuncupatio ifid. 919.51 nycticorax if. 1136.51 nyctipha ifid. 1055.28 nympha turvna V 135.51 nympha quid ifidor. 1031 42	O Ob pro ad F.P 340.58 ob pro circum F.P 340 41 ob superstos F 135.52 ob vos sacro S 216.32 ob vos sacro F.P 342.42 obacerbat F.P 341.16 obambulare F.P 341.17 obba poculi genus N 566 50 obdere F.P 341.19 obducere, aperire N 688.28 obedito pro obediã N 770 14 obeliscus ifid. 1276.48 obelus if. 814.46 obelus supernè appunctatus if. 814.51 obesum pro uberi & crasso N 688.49 obesus F.P 341.22 obescit F.P 341.11 obherbescere S 226.35 F.P 341 23 obiacuisse S 230.31 obices F.P 341.21 obiguat S 226.26 F.P 341 26 obinunt S 226.28 F.P 341 27 obitus ifid. 1124.23 obitus, mors, occasus N 686 59 obiurare S 226.28 138 obiurgare v.G 341.34 oburgatio F.P 1240.57 obliqueare ifid. 971.42 oblatio if. 1378 44 obligatur V.G 1361.12 & 1378 44 obliterare N 567.11 obliteratum F.P 341.36 515 obliqua verba V 1351.36 oblucinasse F.P 341.39 obmanens F.P 34.40 obmouero S 230.18 F.P 341 41 obnectere S 226.39 F.P 341 43 obniti N 735.22 V.G 1345 43 obnubere if. 1065.31 obnubi. F.P 341.47 1356.23 obnuciare V.G 541.50 oboritur F.P 341.55 obprobare F.P 341.57 obpunit F.P 341.57	obacerare F.P 341.10 obrogare F.P 341.60 obrutus F.P 342.2 obrutum aurum if. 1225.55 obstare ifidor. 227.35 F.P 342.6 obscari V 57.33 obscana avis N 566.43 obscenum, immundum N 686 18 obscum S 226.12 obscurum N 718.42 sine lumine N 683.153 scrupulosum N 680 7 obscrare F.P 342.9 obscundanter N 567.40 ousequela N 605.36 F.P 342.1 obsequi V.G 1350.24 V.G 1353 41 obsequium N 605.34 N 739.43 V.G 1353.43 obseruasse dicitur F.P 342.11 obseruare, inspicere N 687.60 N 692.40 obseruare F 155.49 obseruare F 1374 42 obseruo S 229.2 N 606.11 obseruatio potius quam obseruatio F. P 342.40 obseruatio corona S 226.32 F.P 342.14 V.G 1374.35 obseruatio V 16.46 S 227.21 V.G 1375.56 obseruatio lapis if. 1121.32 obseruatio F.P 342.52 S 229 51 obseruatio N 567.22 obseruatio F.P 342.58 228.16 obseruatio S 217.6 F.P 343 11 obseruatio if. 1370.54 obseruatio N 567.25 obseruatio S 227.16 F.P 343 24 obseruatio F.P 343.30 V.G 135.5 obseruatio N 692.9 obseruatio F.P 343.33 obseruatio F.P 343.16 1.5.1 obseruatio F 567.37 obseruatio N 227.37 F.P 343 40 occare & occator Ver. 11330 F 115.8 F.P 343.51 occare if. 1130.28 occatio F 136.30 occatio

INDEX.

<i>Occasus</i> F.P	343.57	<i>Octavia porticus</i> F.P	345.24	<i>oldæ</i> if.	1000.1
<i>Occasio</i> F. P	343.53	<i>October</i> F.P	345.33 if 941.19	<i>olea</i> V	85.12
<i>Occatio</i> if.	1236.24	<i>Ocularum pro præfenti</i> F.P	346	<i>oleum</i> V.G	1368.32
<i>Occasionis proprietar</i> N	517	5 V.G	374.24	<i>oleagina corna</i> F.P	346.55
83		<i>Oculus</i> F	135.58	<i>oleaster</i> if.	1249.6
<i>Oceanus</i> if.	1151.43	<i>Oculi, quid</i> if. 1092.33. <i>nodæ</i> if. 118d.		<i>olenica</i> F.P	346.58
<i>Ocella</i>	1440.22	1240.56		<i>oleomella</i> if.	1244.31
<i>Occentare dicebant</i> F. P	344	<i>Oculisimum</i> F.P	346.15	<i>oleofelinon</i> if.	1261.31
7		<i>Oculisimus</i> F	135.56	<i>oleum</i> F.P	340.59
<i>Occentassim</i> F	136.57	<i>Oculus dicitur</i> F 126. 3 F.P		<i>olfaclortola</i> if.	1308.40
<i>Occipio</i> N	567.60	346.15. N 567. 43 V.G	1374	<i>oleum</i> if. 1249.18.	53.57
<i>Occidamus</i> F	136.55	29		<i>olympias</i> if.	943.5
<i>Occidens</i> if.	904.31 & 1142	<i>Oculus</i> if.	980.45	<i>oliva, olium</i> V.G	1368.33
<i>Occidentalibus plagis</i> if. 104		<i>Ocyrum</i> V	18.41 N 795.21	<i>oliveta</i> F.P	347.3
27		<i>Quesatus</i> F	136.5 F.P 346.24	<i>olivita antiqui</i> S	239.3
<i>Occidere</i> N 691.13 & 704.8 V.G		<i>Odiem</i> V.G	1370.42	<i>olivitas</i> N	567.53
1300.54		<i>Oloræ res</i> V	43.42	<i>olla</i> if.	1320.15
<i>Occidit</i> N	737.10	<i>Oloratum</i> V.G	1368.54	<i>olli</i> V	52.16
<i>Occipio</i> V. G	1375.24	<i>Oloratus</i> if.	1091.57	<i>olæ autis</i> if.	1134.34
<i>Occipitum quid</i> if.	1092.1	<i>Olorum</i> V.G	1368.54	<i>oluatium</i> F.P	347.9
<i>Occisitantur</i> S 229.74 F.P	344	<i>Oomigena</i> F.P	340.31	<i>oluatum</i> S	230.29
25		<i>Oomiformis</i> if.	1319.16	<i>olus</i> if.	1260.48
<i>Occisum à necato distingui</i> F		<i>Oonemelum</i> if.	131.45	<i>olympiadas</i> V	49.36
136.27 F. 44.29		<i>Oestrus</i> F. P 346.32. <i>animal</i> if.	1142.6	<i>olympum</i> V	49.34
<i>Oculisimum</i> V.G	1374.22	1142.6		<i>olympus mons</i> if.	1180.21
<i>Oculis, occulta</i> N 568.12 V.G		<i>Offa</i> if.	1314.30. & 37	<i>omen & ornamentum</i> V. 42.18	
1334.52		<i>offery</i> if.	1314.31	F.P 347.11. <i>auspicium pro-</i>	
<i>Oculum offerre</i> S 230.30 F.P		<i>offatum</i> if.	1314.33	<i>sporum</i> N 686 & 726.3 V G	
344.8		<i>offector</i> V.G	1334.11	1338.9 & 1354.20	
<i>Occupaticius ager</i> F	137.28	<i>offectores</i> F.P	346.33	<i>omentum</i> if.	1100.47
<i>Occupare, præuenire</i> N 665		<i>offectores</i> V.G	1373.53	<i>ominas</i> N	751.28
18		<i>offella</i> if.	1314.32	<i>omittere</i> N	681.42
<i>Occupaticus ager</i> F P	344.40	<i>offendere, percutere</i> N	687.19	<i>omittens</i> if.	851.3
<i>Occupatus, impeditus</i> N 685		<i>offendi</i> V.G	1379.32	<i>omentans</i> S 226.43 F P 347.13	
13		<i>offendices nodos</i> S 270.24 F.P		<i>ornæ</i> V.G 1345.11 N. 714.58. V	
<i>Occurrere, cbuium fieri</i> 688		346.34		G. 1370.54	
17		<i>offendo, offensio</i> N	567.15	<i>ornæ genus</i> if.	825.24
<i>Ochoxias</i> if.	995.5	<i>offerre, invenire</i> N 688. 21 V.G		<i>ornes</i> V.G	1334.16
<i>Ocium</i> F	137.27	1360.1		<i>omnimorbia</i> if.	1257.54
<i>Ociumum gracum</i> F. P	344	<i>offertorium</i> if.	971.38	<i>omnis ager quadrifur.</i> If. 1202.	
54		<i>offerrumenta</i> F.P	346.43	57	
<i>Ocius & ocissimè</i> F.P	344	<i>officere</i> N	567.50	<i>omnis ingressus</i> N	674.57
56		<i>officiorum genera plurima</i> If. 118d.		<i>omouison</i> if.	982.16
<i>Ocius</i> F	137.11	969.49		<i>omouosus</i> if. 118d.	982.22. & 34
<i>Ocius secunda collationis</i> F.P		<i>officiosus</i> F.P	346.44	<i>onager</i> if.	1113.42
344.59		<i>officium poëta</i> if.	1019.10	<i>oneraria naues</i> N	786.48
<i>Ocquinifere</i> N	567.4	<i>officium</i> V.G	1364.26	<i>oneratus</i> V.G	1168.36
<i>Oera</i> if.	1255.4	<i>officare</i> F.P	346.47	<i>onocentaurus</i> if.	1106.19
<i>Ocrea</i> V	20.45	<i>offide</i> F.P	346.49	<i>onocrotalon</i> if	1139.9
<i>Ocrea</i> if.	1310.40	<i>offula</i> V	19.53	<i>onomatopœia</i> if.	848.58
<i>Ocrem</i> F	137.1	<i>ofne</i> if.	994.45	<i>onus</i> if.	839.34. V.G 1181
<i>Ocris mons confragosus</i> F.P 345		<i>Ogygia mœnia</i> F 136.18 F.P 346		38	
12		50		<i>onusium grauatium</i> N 690.46	
<i>Octo genera sacerdotium ve-</i>		<i>ohæ</i> V. G	1378.45	<i>onusus</i> V.G	1368.37
<i>stimemorum</i> if.	1298.17	<i>olea</i> if.	1249.17	<i>onyx</i> if.	1216.46
<i>Octacilius</i>	1410.19	<i>olera</i> V	19.6	<i>opaca</i> S	227.25
<i>Octava syllaba Hellepontica</i> if.		<i>olim, temporis præter.</i> N	686.52	<i>opalia</i> V 14.29. S 225.26. F.P.	
1019.55		<i>olim, temporis futuri</i> N	686.57	347.19	
<i>Octavia porticus</i> F	136.11	<i>oliva</i> if.	1249.15	<i>opalius</i> if.	1219.8
<i>Octavij</i>	1417.19	<i>olæ, pro oleat</i> N	567.18	<i>ope confusa</i> V.	37.30

INDEX.

<i>opem ferre</i> V.G	1354.24	<i>optio</i> S	228.54 F.P 349.1	<i>ordire</i> if.	1306.21
<i>opera</i> V.G	1359.16	<i>optatio</i> F.P	349.10	<i>ordiri</i> S	225.26 N 505.38
<i>opera</i> V.G	1368.59	<i>optionatus</i> S	229.43 F.P 349	<i>ordo</i> N 683.49 if. 822.37 V.G	
<i>operari</i> N	779.12	14		1356.32 & 1357.38	
<i>operibo pro operiam</i> N	770	<i>optiones</i> V	16.57 in cohortibus	<i>ordo sacerdotum</i> S	225.14 F.P
17		N 522.12 ifidor.1048.36		351.24	
<i>opertor</i> V.G	1379.34	<i>optuui</i> S	225.29	<i>oraedes quid</i> ifid.	1031.3 V.G
<i>opertat</i> F.P	347.23	<i>oppugnare</i> V.G	1327 & 1362	1368.26	
<i>opes</i> V.G	1368.42	57		<i>ora</i> N 731.50 <i>extrema partes</i> ter	
<i>oppetere, occumbere, mori</i>	688	<i>opulentia</i> if.	1312	<i>rarum</i> F.P 138.48 & 349.25	
44		<i>opulentitas</i> N	566.54	<i>freni</i> F.P 158.53 F.P 351.39	
<i>opbita</i> if.	1011.29	<i>opulentus</i> V 17.8 N 705.23 V.G		225.13	
<i>opbites</i> if.	1213.37	1331.42 & 1376.2		138.60	
<i>opifera</i> if.	1288.19	<i>opulescere</i> N	568.9	<i>oreus</i> F.P	351.49
<i>opifex</i> N	741.19	<i>opunculo</i> F.P	349.23	<i>organum</i> if.	807.54
<i>opigena Iuno</i> F.P	347.24	<i>opus</i> N	720.7 & 756.13	<i>oria</i> P.L.	803.31
<i>opilio</i> F.P	347.25	<i>opera</i> V.G	1368.56	<i>oriens</i> ifid. 804.30 & 983.10 &	
<i>opima spolia</i> S. 225.33 F.P	347	<i>Ora</i> N	731.50	1142	
26		<i>ora finium</i> if. 839.33 & 937.19 o-		<i>orientalis plage</i> if.	904.25
<i>opimitas</i> N	566.46	<i>ra</i> V.G 1342.36 & 1347.28		<i>organum Latinis colena</i> if. 1158	
<i>opinabile</i> N	568.18	<i>oracula</i> if.	1196.29	49	
<i>opinari</i> V.G	1355.12	<i>orare antiqui</i> S 229.6 <i>prudius</i>		<i>origeniani</i> if.	1011.20
<i>opinatio</i> ifid.	872.53	<i>poscere</i> N 688.35 V.G 13.4.57		<i>originum libri</i> F.P	351.55
<i>opinio, fama</i> N 686.1 V.G 130		<i>obsecrare</i> V.G 1388.9 & 1359		1227.56	
17 N 75.1.47		58 & 1362.23		<i>origo aris</i> if.	910.24
<i>opiparum</i> F.P	348.6	<i>orata</i> genus <i>piscis</i> F.P 138.43 &		<i>orion</i> if.	137.56
<i>opis dicta</i> F.P	318.7	349.41. & 1433.52		<i>oriri</i> F.P	
<i>opis</i> if.	1028.21	<i>oratio</i> quid if. 823.9 & 878.6 &		<i>ornamenta circi</i> if.	1275.30 &
<i>opiscus</i>	1328	974.19 V.G 1357.15 & 1374.53		1306.27	
<i>oputer</i>	1398.1407.2 & 1411	<i>orator</i> V 52.6 N 688.32 if. 877		<i>ornatus</i> V 22.20 S 22.4.60 F.P	
45		23 & 965.48 V.G 1358.50		352.1. N 705.21	
<i>opitula</i> N	751.57	<i>oratores unde</i> F.P	138.24	<i>orones</i> ifid.	1157.24
<i>opitulari</i> & <i>opitulatio</i> V	1354	<i>oratorum</i> if.	1196.13	<i>orthodoxus</i> if.	1007.7
27		<i>orba</i> F.P 137.56 F.P 350.14 V.G		<i>orthogonium</i> ifid.	894.13
<i>opobalsamum</i> V.G	1365.5	1374.32		<i>orthographia</i> if.	138.9
<i>opoponace</i> if.	1255.6	<i>orbis unde dictus</i> if.	1160.43	<i>orlygia</i> F.P	312.10
<i>oportet</i> V.G	1355.25	<i>orbis trifariis diuisis</i> ifid.	1160	<i>orlyg metra</i> if.	1139.4
<i>oppido</i> F.P	348.22 <i>valde</i> N	46		<i>os</i> N 742.34 if. 839.31 V.G	132.9
688		<i>orbira</i> if.	1206.22	44	
<i>oppidorum crigo</i> F	230.111	<i>orbitudo</i> N	565.58	<i>os Dei</i> if.	982.43
<i>oppidum</i> V. 4.37 & 23.60 F.P		<i>orbium</i> N	568.5	<i>osanna</i> if.	971.26
384.33		<i>orbuis cliuus</i> P.F	1.8.6	<i>osasia</i> pro <i>osia</i> N	568.3
<i>oppidium Saturnia</i> V 9.34 ifid.		<i>orca</i> F.P	138.43 if. 1119.53	<i>oscedo</i> if.	920.23
1191.20		<i>orca genus marina belue</i> F.P	350.37	<i>osce</i> Ver.	113.37 S 229.19
<i>opis</i> N <i>Cyrenaicum</i> if.	1255.1	<i>orca</i> N.	792.46	<i>osculala</i> if. 1235.18 <i>sesta in honorem</i>	
<i>opis</i> mons V	10.45	<i>orchades</i> if.	1174.32	<i>Bacchi</i> F.P 352	
<i>opusculorum genera tria</i> if.	958	<i>orchades oliua</i> if.	1249.20	<i>osculum</i> S	227.45 F.P 352
12		<i>orchestra</i> F.P 137.42 F.P 350		53	
<i>opprimum</i> N	680.45	45		<i>osfines</i> V 42.22 <i>aus</i> S	228 F.P
<i>opprimere</i> N 771.59 V.G 1342		<i>orchis</i> if.	1256.36	352.49 if. 1139.54	
46.52		<i>orchitum</i> F.P	350.51	<i>oscinum tripudium</i> S	228.14
<i>ops</i> V	11.44 S. 226.46	<i>orcus</i> V	13.14	<i>oscinum augurium</i> F.P	352.57
<i>ops unde dicta</i> if.	1159.42	<i>orchistra</i> ifid.	1279.54	<i>oscinum tripudium</i> F.P	352.58
<i>oprandei</i> V	99.9	<i>orcus</i> Ver.	113.74 S 330.13	<i>oscula</i> V.G	1356.5
<i>opia</i> di <i>spicies</i> P	99.16	<i>orcus ab urgendo</i> F.P	350.55	<i>osculana pugna</i> S	228.29 F.P
<i>opiate</i> N	687.3	<i>ordeolus</i> if.	920.16	353.33	
<i>oprata hostia</i> S. 225.21 F.P 348		<i>ordinarius homo</i> F.P 139.2 F.P		<i>osculani</i> N	752.48
48		351.4		<i>osculum</i> N	722.50 V.G 1136
<i>optarius</i> if.	827.15	<i>ordnatio</i> V.G	1329.52	34.	
<i>optima lex</i> F.P	348.51			<i>oscum</i> F.P	351.1 &

Offsum S. 229.36 F.P. 353.47 &

53
 Oſtas if. 995.24
 Oſſa If. 1097.2
 Oſſa If. 1310.57
 Oſſiculatim N 567.47
 Oſſifrangus if. 1118.30
 Oſtendere N 688.25 & 700.8
 & 718.32
 Oſtenta N 726.1 & 729.13
 Oſtenta quid ſum if. 1105.52 V.
 G 1340.39 & 1374.57
 Oſtentare V.G 1380.22
 Oſtentas F.P 353.55 & 56
 Oſtentum S. 222. & 228 & 229
 30 F.P. 353.59 & 60 V.G
 1328 & 1338.7
 Oſtia ifidor. 1182.25 V.G 1366
 57
 Oſtia urbs S 228.24 urbs ad e-
 xitum Tiberis F.P 354.13
 Oſtiarq If. 1006.12
 Oſtium If. 983.50
 Oſtracites If. 1212.53 & 1222
 44
 Oſtracis ifid. 1292.35 & 1200
 21
 Oſtreæ V 14.57 N 605.47 if. 1131
 41
 Oſtrina N 794.47
 Oſtium if. 1305.22
 Othoniel if. 994.17
 Otioſus N 675.55
 Oua if. 1276.31
 Oua unde diſta ifidor. 1140. &
 14
 Oualis corona F.P 354.19
 Ouantes F. P 354.22
 Ouſentina F.P 354.27
 Ouſentina tribus S. 227.38
 F.P. 354.28
 Ouom maſc.gen. dixerunt F. P
 354.25
 Oues N 606.4
 Ouiliarium V 68.34
 Ouibus duabus S. 229.57 F.P
 354.35
 Ouicula 1432.6
 Ouile V 63.15
 Ouinius 14.6 51
 Ouis if. III.15 & 984.10
 Ovia If. 988.26
 Ouidius ſubſtantiali diſſinitio
 if. 380.49
 Ovia if. 833.21 morbus if. 915.47
 Oxifalus if. 1132.19
 Oxime, occiſſime F.P 354.47
 Oxee if. 998.30
 Oyas if. 995.25

P

P a proparte S. 230.33 F.P
 354.49
 pabulantia V.G 1335.8
 pacem à condicliene F 143.35
 pacem peti N 743.36
 paces plurali numero N 568
 38
 pachinum promontorium if. 1179
 36
 pacienem antiqui F 155.48 F. P
 & 354.55
 pacu vocabulum unde if. 1266
 21
 paciſcunt N 751.31
 pacſa N 731.7
 paciſſolus if. 1157.47
 pactum Ifid. 930.8
 padus Italia fluius if. 1158.8
 paena vocarunt Apollinem F.
 354.58
 paenitendo N 519.25
 praediſi F.P 355.2
 panitudo N 570.41
 panitutum N 573.36
 paon. medicus quidam If. 1256
 50
 paones pedes if. 830.45
 1440.11
 paetus 1037.21
 p. flagenes if. 34.45
 p. ganalia V 355.6 ifid. 1022
 41
 pagani F.P 34.56
 519.38
 pagi unde diſti F.P 355.7 if. 1192
 7
 pagina diſta F. P 355.10 if. 961
 41
 pagrus Graecis Fagrus Ifid. 1129
 29
 pagus Succufanus V 10.33
 pala V 23.4 ventiliabrum ifid.
 1325.35
 pale If. 1057.37
 1163.37
 1273.15
 57.29
 576.50
 11.36
 palatina V 11.10 mons Roma F.
 P 351.14 if. 1195.1
 palatualis flamen V 52.44 F 151
 21 F.P 355.21
 1094.29
 12.8.12
 355.26
 607.42

palilia V 73.18
 palimbacchiu if. 830.34
 paliurus If. 1257.28
 palla V 22.44 N 787.50 if. 1.03
 27
 pallas Minerua diſta F.P 355
 30
 pallas unde diſta If. 1029.40
 pallidus flexe If. 1291.37
 pallium if. 1301.52 & 57
 pallor N 944.39
 palma V 12.34 if. 1239.35 & 124
 58
 palma cauea if. 1266.7
 palma ſerico ferro datur If. 1228
 26
 palmata toga if. 1302.11
 palmes ifid. 1239.30
 palmies vitium F.P 355.33
 1287.5
 palmula If. 355.36
 palmula quid F.P 1204.11
 palmus ifid. 355.38
 palpari blandiri F.P 7.0.12
 palpatur N 109.59
 palpetra N 607.11 If. 607.10
 palpebrum N 576.36
 palpo N 51.42
 palula V 1302.32 V
 51.17
 paludati in libro F 156.2 F. P
 355.39 & 41
 paludamentum N 788.27
 paludatus V 51.45
 paludes unde diſta if. 1203.41
 palumbes ifid. 1183.46 V.G 1347
 32
 palumbi N 607.29
 palus V 8.36 V.G 1375.52
 paluſtres rana If. 1132.10
 pampenus if. 129.37
 pandeus ruſticorum ifidor. 1030
 7
 panace if. 1255.4
 panagyricum if. 958.42
 panarium V 19.9
 panearpie quid F.P 355.44
 pandana porta F.P 355.46
 pandere N 506.8
 pandiculari dicuntur F.P 355
 48
 pandicularis dies F.P 355.51
 pandorius If. 888.24
 pangere S 233.44 F.P 355.54
 & 57
 pangere verſus V.G 1373.42
 pangere planis V.G 1373.43
 panibus redimita liquor. capuis
 F.P 355.60

I N D E X.

panicum if.	1237.48	paratus N	607.51	Parthi if.	1038.4 & 8
panificium V	19.9	Parca, quid dicuntur if.	1031	Parthia if.	1162.9
panis V	19 6 N 607.1	19		Parthico ferro palma datur if.	
panis proprietas N	519.4 if. 983	parcere, veniam dare N	694	1228.28	
53. & 1313.33		12		partis & partium N	757.50
pannibus pro pannis N.	759	parci, non peperci F	150.32	particeps V.G	1364.17
24		parci quaestores F.P	356.46	participalia nomina Ifid.	824
pannonia ifid.	1167.55 & 1169	parciter pro parce N	774.30	56	
45		parcitur N	571.7	participium if.	823.34
pannus N	607.18	pareclati N	521.9	Particulones N	493.46
pannutia if.	1300.21	pardus if.	1117.15	partitri N	750.16 & 752.6
panotij, qui sumi if.	1107	parens vulgò pater F.P	356	partus & pro nascendo F.P	357
39		38		14 N 606.43	
pamphagi, populi in Æthiopia		parens V.G.	1357.59	parum causisse quid F.P	337.17
if. 1044.57		parenter N	174.47	F 148.24	
panther ifid.	1116.54	parentibus If.	849.24	parumper N	698.14. & 15
pantheres	154.2	parens N	745.41	paruum N	715.36
pantheres quid F.P	556.8	parere V.G	1369.17	Pascales oues F	150.23 F.P 357
panuelum V	20.26	paret, obsequitur N	696.52 V.G	21	
panula vel Panucla if.	1506	1362.60		Pascha if.	568.33
16		parias serpens if.	1124.6	Pasche vocabulum if.	963.50
panus quid F.P	350.9 N 568.	paribus, pro pariet N	770.20	Paschalis cyclos if.	ibid.
44.		paribus equis, quid F.P	356.43	Pascales quid F.P	357.30
papares if.	1305.2	paries If.	1199.44	Pascentia V.G.	1335.6
papa F G	1378.55	parietine If.	1129.48	Pasceolus N	569.44
papauer N	608.7 ifid. 1255	parilia V	22.56	Pascere N	731.47. V.G 1542
30		parilia festa F	152.16 F.P 356	34	
paphs ifid.	1149.23	54		Pascolo linguam quid F.P	357
paphus if.	1188.42	pariter par If. 888.55. ex aquo		28	
pappi carduorum flores F.P	356	N 696.29		Pasceus ager If.	1202.60
23.		pariter impar numerus Ifidor.		Passer	1434.8.
pappi	1426.6	829.1		Passeres If.	1139.15
papilionis if. 201.37 & 1141.5		parius lapsus If.	1213.58	Passer martinus F. P	357.32.
papilla quid F.P 356.10. if. 1096		parma V. 20. 32 N 758. 5 ifid.		Passum V. G	1349.48
14		1272.23		Passi senes N.	489.29.
papiria tribus F	144.38 F.P	parmani V	68.53	Passuum genus ifidor.	827.41
356.12		parmulis pugnare F.P	356.58	Passum N 489. 23 liquoris ge-	
pabula if.	920.31	parnatules N	790.50	nus N 693.58 & 796.19. Ifid.	
parabola if.	851.13	Parnasus mons if.	1180.29	1316.59	
parabola & problemata if. 959		paro if.	1286.7	Passus, perpeffus N	693.57. ifid.
11		parochus a Greco N	510.23	1204.12	
paracletus if.	983.25 & 985	parocmia if.	850.47	pastillum F	155.55 F.P 357 74.
37		paromæon if.	846.18	Pastillus F.P	357.35
paradio stole If.	969.9	παρομίον, παρομίονα VG	1354	pastinaca Ifid.	126.19.
paradigma if.	851.18	34		pastinatum Ifid.	1325.6.
paradysus if.	1161.26	Paron insula if.	1177.18	patagium. 3. P. 377. 37 N 789.	
paradoxon if.	870.29	parones nauium genus F. P	358	9	
paradoxe if.	844.49	1		Patagus morbi genus F. P	357
parapapirus if.	835.4	parotides if.	919.22	40	
paralipomenon If. 951.20 & 952		parei significat apparatus F.P		Patalis bouis F.P	357.41
46		357.3 & 4 F 144.16		Patisfero N.	674.42
paralysis If.	918.31	parrhesia if.	870.37	Patella N.	791.26 ifid. 1329.
paranomasia if.	846.22	parrius, actio if.	533.44	19.	
paranypha if.	1065.27	pars lecti N	693.26	patella F	154.30 F.P 357
parapsis if.	1318.25	parci, non peperci F.P	357 E &	43	
parate inter se munus F. 145.12		13 V.G 1322.41		patens V.G	1169.2.
N 677.19.		parispolis if.	1185.3	pater K	1258. Ifid. 987.51
paratum quid F.P	356.35	parte, diei If.	939.10	Pateram, perplouere F	155.54.
parastasia if.	1287.21	Partheni if.	1189.44	F. 357.47 & 49.	
parathesis If.	871.15	parthenopia	1189.36	Patera ifidor.	1318.49.
				Pater-	

I N D E X.

<i>Paterfamilias</i> V 71.24 ff.1053 52 <i>Paterfamilias unde dictus</i> ifid. 1054.2 <i>Paterniani</i> ff. 1014.34 <i>Pater patrimus</i> F 145. 42 F.P 357.51 <i>Pater quis est</i> ifid. 1053. 50 & 52 <i>Patibulum, crux</i> N 691. 40 ff. 936.28 & 32 <i>Patens</i> N 675.60 <i>Patina</i> ff. 1518.26 <i>Paucor</i> N 751.3 <i>Patre familiarum</i> V 71.28 <i>Patres appellantur</i> F 152.44 <i>Patres senatores</i> F.P 357.58 <i>Patres unde dicti</i> ff. 1050.51 <i>Patres conscripti</i> ff. 1050.54 <i>Patria quid vocata</i> ff. 1173.46 <i>Patriarcha</i> ff. 996.11 & 1004 16. & 34 <i>Patriciani</i> ff. 1013.52 <i>Patricij</i> F.P 358.14 <i>Patricij calcei</i> ff. 1310.35 <i>Patrij</i> V.G 1369.4 <i>Patricij qui vocantur</i> ifid. 1047 38 <i>Patricius</i> F 149.2 <i>Patricius vicus</i> F.P 358.17 <i>Patria nomina</i> ff. 824.52 <i>Patrimi & matrimi pueri</i> F 151 10 F.P 358.22 & 26 <i>Patrimonium</i> ff. 1202.51 <i>Patristassiani</i> ff. 1013.31 <i>Patrum</i> N 575.19 <i>Patrocinia</i> F 144.22 <i>Patrocinium</i> F. P 358.30 V.G 1332.52 <i>Patruus</i> F 157. 8 V.G 357.57 & 1362.24 <i>Patronymica nomina</i> ff. 824. 40 <i>Patruales</i> N 200.6 ff.1056 59. V.G 1359.45 <i>Patuli</i> V.G 1365.16 <i>Patulum</i> V.G 1369.1 <i>Pauciens pro raro</i> F.P 358.33 N 571.12 <i>Pauci frumenta</i> F 155.60 F.P 358.53 <i>Pauidus, pausens</i> V.G 1369.30 <i>Paumenta paenica</i> F 150.47 F. P 358.37 & 44 ff.12.00.16 & 1291.31 <i>Paustensis vestis</i> ff. 1300.4 <i>Paulianus</i> ff. 1012.29 <i>Paulus</i> ff. 100.51 <i>Pauo</i> V 14.37 ff.1137.34 & 1434 2	<i>Paucor</i> N 734.11 V.G 1331.32 & 1344.58 <i>Pauper</i> V 17.5 V.G 1375.58 <i>Paupera</i> V 72.2 <i>Pauperavit</i> N 573.1 <i>Pauperus quid</i> F.P 758. 46 N 762.16 <i>Paupertas</i> N 507. 49 & 608 4 <i>Paupertates noue positum</i> N 576.2 <i>Paupertinum</i> N 576.12 <i>Paus quid</i> N 573.40 <i>Pausis</i> ff. 1249.27 <i>Pauxilifer</i> N 572.23 <i>Pax uenia</i> N 694.20 & 22 <i>Paxillus</i> N 570.51 <i>Pax unde dicta</i> F.P 354.54 <i>Pecten</i> ff. 1324.20 <i>Pectenatum rectum</i> F.P 358.48 S 232.49 <i>Pectines</i> ff. 1505.56 <i>Pectoralis tunica</i> ff. 1299.24 <i>Pectunculii</i> V 14.59 <i>Pectus</i> ff. 1096.10 <i>Pectusium quid</i> F.P 358.11 & 232 56 <i>Pecua & pecuda</i> N 574.12 V. G 1369.14 <i>Pecunaria</i> V.G 1369.13 <i>Pecunarius</i> ff. 1225.22 <i>Pecunarius</i> ff. 743.8 <i>Pecudes</i> N 1110 <i>Pecudes quid sunt</i> ff. 1110 <i>Peculatoria oues</i> V 17.37 <i>Peculatus</i> V 17. 39 F 146.28 F.P 358.58 & 359.4 & 7.10 S 235.1.11.934 <i>Peculium seruorum</i> F.153.49 F. P. 359.21 & 23. ff. 91.231. & 1225.20 <i>Pecunia, sacrificium</i> F 152.10 & 156. 56 F.P 319.25 & 29 ff. 1225.10 <i>Pecuniosi</i> V 61.57 <i>Pecuniosorum & locupletium</i> proprietas N 507.14 <i>Pecuniosus</i> V.17.10 & 63.16 ff. 1225.23 V.G 1331.41 & 1376 2 <i>Pecus</i> V 17.31.N 573.60 <i>Pecus quid dictum</i> ff. 1110 <i>Pecusum</i> F 153.11 <i>Peda</i> F.P 359.45 & 47. S 232 9 <i>Pedale</i> V.G 1350.13 <i>Pedatus senator</i> F.P 359.50 S. 232.36 <i>Pedum struis</i> F.P 359.55 & 57 <i>Pedes dicuntur</i> F. P 360. 14 ff. 829.49 & 1099.4	<i>Pedestria auspicia</i> F 51.54 F.P 350.59 <i>Pederentim & pederesim</i> N 499.10 <i>Pedibus oblitum</i> F. P 360. 4 S 232.20 <i>Pedicam</i> V 17.37 <i>Pedica</i> ff. 924.55 <i>Pediolus</i> N 574.56 <i>Pedis</i> N 608.24 <i>Pedissequum</i> V 17.30 <i>Pedites</i> ff. 1278.47 <i>Pedorus</i> ff. 1218.16 <i>Pedula</i> F 143. 33 F. P 360 18 <i>Pedula</i> V. G 1330.13 <i>Pedum Ver.</i> ff. 113.43 F 153.59. ba- culum incursum F.P 364.20 & 31. baculi genus S 232.32 <i>Pegasides musa</i> F.P 360.35 <i>Pegasus equus</i> F 140.27 <i>Peior</i> V.G 1369.16 <i>Peius</i> N 727.15 <i>Pelagiani</i> ifid. 1014.51 <i>Pelagus</i> ifidor. 1153.11 <i>Pelamys piscus</i> genus F. P 360 39 <i>Pelagii</i> ifid. 1040.36 <i>Peligni unde orti</i> F. P 360 41 <i>Pellaria</i> V 68.40 <i>Pellam habere</i> F. P 369 46 <i>Pellexit</i> F.P 360.50 <i>Pellucanus</i> ifidor. 1153.34 <i>Pelluator</i> F.P 360.51 <i>Pellices</i> F. P 360. 52 N 485 52 <i>Pelluculatio</i> F 150.15 <i>Pelucum galerum</i> ff. 1096 34 <i>Pellita ouis pro</i> F 150.25 <i>Pelluma</i> F. P 361.6 <i>Peloponensis</i> ifidor. 1159.1 <i>Peloponensis urbs</i> ifidor. 1188 39 <i>Peloris</i> V 1157 <i>pelorum promontorium</i> ff. 1179 33 <i>pellia genus scuti</i> F. P 361. 8 ff 1272.17 <i>pellia</i> N 798.28 <i>pellucet</i> ifid. 1519.47 <i>pellus</i> V 21.12 <i>pellus</i> N 791.19 <i>pellucorum qui</i> N 576.58 <i>penates</i> F.P 361.9 ff. 1031.14 <i>penatus singulariter</i> F 156.10 <i>penatores</i> F 146. 17 F. P 361

INDEX.

<i>Pendere poenas</i> F.P	361.40	<i>Perditum est</i> F.P	362.37	<i>profl-</i>	918.6
<i>Penae</i> II.	839.37	<i>gatum</i> V.G	1362.55	<i>Perissologia</i> II.	843.55
<i>Penem antiqui</i> quod im F	147.37.	<i>Perdix</i> N	607.8	<i>Perivus</i> V.G	1337.53
F.P	361.29. & 40	51	1138	<i>Perizonatum</i> II.	1299.9
<i>Penetrabile</i> V.G	1369.45	<i>Perluci</i> V.G	1379.36	<i>Perlatum dicitur</i> N	699.39
<i>Penetrabile sacrificium</i> F	155.40.	<i>Perduellus</i> V.G	1375.50	<i>Permittere</i> N	575.40
F.P	391.46. V.G	<i>Peredia & bibesia</i> F.P	362.39	<i>Permissus appellatur aries</i> F.P	363.49
	1369.44	& 41		<i>Permutatur</i> F.P	363.51
<i>Penetrabilia</i> F.P	361.50. II. 1196.	<i>Perempta</i> F.P	363.40	<i>Perna</i> V	19.55
31		<i>Peredia & bibesia</i> S	233.45	<i>Pernici</i> N	758.13
<i>Penetrare</i> N	696.25	<i>Pergere</i> F.P	361.44	<i>Pernicies</i> N	571.3 & 607.25
<i>Peniculamentum</i> N	568.53	<i>Peregina sacra</i> F	146.22.	<i>Pernicitus & velocitas</i> V.G	1344.31
<i>Paniculi</i> quid F.P	361.52	362.45 & 47	F.P	1344.31	
<i>Panica</i> ossa F.P	361.55	<i>Peregrinus</i> V.G	1375.48	<i>Perniciosum</i> N	676.36
<i>Penna</i> unde F.P	361.59. II. 261.	<i>Peregrinus azer</i> V	7.69.	<i>Pernicitas</i> N	734.5
27. & 96.35. & 1197.34.	1133.	35 F.P	352.54	<i>Pernix</i> N	692.46 V.G
37		<i>Peregrini</i> II.	1052.48	20	1369
<i>Penna antiqui</i> S	231.39	<i>Peremere</i> S	233.47	<i>Per nubem prophetia</i> II.	1000.
<i>Pennum</i> II.	1287.38	& 58	F.P	20	
<i>Penora</i> quid F.P	562.3	<i>auspicari</i> F.P	343.7	<i>Peropes & culponia</i> II.	1312.5
<i>Pensum</i> N	503.44. II. 110.7	<i>Peremptalia fulgura</i> S	233.39	<i>Perpore</i> N	569.7
<i>Pentaphylon</i> II.	1255.2	F	151.50	<i>perpendiculari</i> N	576.26.
<i>Pentapolis</i> II.	1164.15. & 1171.	<i>Perenne</i> F	363.13	<i>perpendicularum</i> II.	1296.20.
56		<i>Perendie</i> II.	932.52	<i>Perpetem</i> F	139.18
<i>Pentapota</i> II.	825.44	<i>Perfacul antiqui</i> S	233.37	F.P	363.
<i>Pentateuchum</i> II.	952.1	363.20		55	
<i>Pentathlum</i> II.P	362.7	<i>Perfecta</i> vox II.	897.40	<i>Perpetrat</i> F.P	363.59 & 60.
<i>Pentocoste</i> II.	958.25	<i>Perfecta forma</i> II. II.	807.2	<i>Perpetuasit</i> N	569.39
<i>Penula</i> N	735.55. & 787.24	<i>Perfectus Deus</i> II.	980.20	<i>Perpetuum</i> N	689.5 V.G
1302.51		<i>Perfectus numerus</i> II. Idor.	889	56	1316
<i>Penularium</i> N	568.22	57		<i>Perplexabile</i> N	570.4
<i>Penum penetrabile</i> V.G	1351.	<i>Perferre</i> V.G	1353.38	<i>Perplexion pro perplexè</i> N	774
II		N	700.4	41	
<i>Penuria</i> F.P	362.11	<i>Perfice</i> N	574.53	<i>Perpulis</i> F.P	364.6
<i>Pennis</i> F	155.23. locus in aede Ve-	<i>Perfina, perstringas</i> F.P	363.	<i>Perse</i> II. II.	1038.25
<i>sta</i> F.P	362.12. N	23		<i>Per se numerus</i> II. II.	890.
V.G	1365.32	<i>Perfuga</i> F.P	363.24 & 30	22	
<i>Peperci</i> V.G	1329.41	32. V.G	1330.24	<i>Persefa</i> F.P	364.49
<i>Peplum</i> II.	1303.24	<i>Periscelidos</i> II.	1308.38	<i>Perseuerans</i> N	692.50 & 676
<i>Perai</i> II.	1303.12	<i>Pergamus & pergama</i> V	68	34 & 714.53	
<i>Perbitere pro perire</i> F.P	362.19	55		<i>Perseueranter</i> N	706.32
N	571.9	<i>Pergamenarum nomen</i> II.	900.	13	3.19
<i>Percedere</i> N	575.25	13		<i>Perseuerantia</i> V	1162.44
<i>Percellere</i> N	570.20	<i>Pergracavi</i> F.P	361.33	<i>Perseus</i> II.	135.24
<i>Perctam</i> N	574.0	<i>Periculatus sum</i> F.P	365.36	<i>Perstringere, attingere</i> N	665
<i>Percontari</i> N	508.7	<i>Periculosum</i> N	690.39	60	
<i>Percontat</i> N	751.23	<i>Periculum</i> N	607.45	<i>persuadere</i> V.G	1357.36 &
<i>Percontatio</i> V.G	1355.51	<i>serimen</i> N	920.22. V.G	37	
<i>Percontor</i> V.G	1379.35	24. & 1379.18		<i>persasio</i> II.	933.60
<i>Percontatio Ver.</i> II. 48. S	233.	<i>Periberenia</i> II. II.	877.51	<i>Perfia</i> II.	1162.36
26		363.19		<i>perficium malum</i> II.	1244.2
<i>Percontatum quid</i> F. P	362.	<i>Perimere</i> V.G	1350.54	<i>perficus portus</i> F	139.23
34		<i>Perimit</i> F.P	363.45	8 & 12	F.P
<i>Percontatio pro interrogatio-</i>		<i>Periodus</i> II.	854.17	<i>perficus sinus</i> II.	1151.20
<i>ne</i> F.P	362.20	<i>Periodos</i> II.	867.4	<i>persillum</i> F.P	364.19 & 22
<i>Percontatum</i> F	150.42	<i>Perire</i> N	721.28	139.21	F
<i>Percurio</i> N	575.39	<i>Peritus</i> N.	925.26	<i>persona</i> II.	884.20.
<i>Percussus, percussus</i> V.G	1351.	<i>Peripatetici</i> II.	1016.58	<i>personata fabula quadam</i> F. P	364.25 & 119.26
39		<i>Periphrasis</i> II.	849.1	<i>perspicacè, pro perspicaciter</i>	N. 775
<i>Percutere</i> N	720.20. & 691.	<i>Peripocumonia</i> II.	916.20 &		
54					

I N D E X.

N 775.37		petru il.	1001.10	pici N	570.16
Perficera N	674.50	petula sura F.P	375.7 & 8	picta S	231.50
Perica il.	1204.12 & 13	petulantes & petulci S	231. 2	picta qua nunc rega F.P	366.51
peritiacia V	3.14 N 727.39	F.P 366.5		& 53	
persecrancia V.G	1350.23 &	petulantia N	495. 56 & 575	pictanum il.	1189.60
1338.19		58		pictor Ver.	113.54 1433.11
perisum, pro peresum F	139.48	penfis il.	872.18	pictor Zenis S	231.42
F.P 364.35		phaceas il.	995.54	pictor Zenis F.P	367.1
periturbare N	689.47	phalarica il.	1270.34	pictura isidor.	1293.40
perisum dolium F	150.2 F.P	phalera N	797.60 Il.	pictura sucta il.	1291.44
364.40		V.G 1280.16		pictura excogitatores Il.	1193
pernade populum V	48.46	pharao il.	993.47	52	
pernubant N	770.23	phares Il.	995.35	picus anis F.P	367.11 Il. 1177
perniciacia N	727.38 V.G	pharisi isidor.	1010.20	27.6.152.35	
18		pharmaceutica il.	929.65	piam, colam N	569.50
pernicios V.G	1334.25	pharus turri maxima il.	1193	49	
pernico N	758.33	49		49	
peruisil il.	966.20	philadelphia il.	1185.26	philadelphia il.	1185.26
pes V	17.34	φιλadelphείας	1429.34	phines il.	994.8
pesca S	232.11; F.P 364	phuzum il.	1036.42	phlebotomum il.	922.13
45		philosophi il.	1015.58	phlegma isid.	915.36
pestea S	232.27	philosophia isid.	872.48 & 873	phoenices il.	1036.24
pefius S	230.36	49		epine quid, isid.	915.55
pestifera auspicia F	152.3 F.P	phūjophia species il.	873.5	phryges il.	1037.22
364.55		phines il.	994.8	Phrygia vestis picta est N	485
pestifera fulgura F	151.29	phlebotomum il.	922.13	20	
pestif rum fulgur S	232.14 F.P	phlegma isid.	915.36	phrygia il.	1300.13
354.59		phoenices il.	1036.24	phrygia vestis Il.	ibid.
pestilentia il.	919.50 & 56	epine quid, isid.	915.55	phrygiones il.	1300.16 & 1300
pestilitas N	572.32	phryges il.	1037.22	17	
petalum S	1298.43	Phrygia vestis picta est N	485	phryfici il.	1016.16
petaurista S	231.23	20		phusis il.	918.11
petaurista F.P	365.13	phrygia il.	1300.13	phuisi il.	1039.12
petaurista unde N	514.58	phrygia vestis Il.	ibid.	phy V.G	1378.55
petere N	656.9 & 716.18 V.G	phrygiones il.	1300.16 & 1300	physica isid.	873.15
1369 41 posere F. G	1355. 21	17		φύσις	1429.33
N 69.49		phryfici il.	1016.16	piacularia auspicia F	152. 59
petico genus morbi N	574	phusis il.	918.11	F.P 366.18	
58		phuisi il.	1039.12	piacularis porta F. P	566.26 &
petila sura S	230.43	physis V.G	1378.55	31 S	236.6
petilum N	568.50	physica isid.	873.15	piaculum il.	914.25
petimina S	231.30	φύσις	1429.33	piare, impiare, contaminare N	693.51 Ver. 113.52
petimina sunt ulcera F.P	365	piacularia auspicia F	152. 59	F.P 366.18	
11		piacularis porta F. P	566.26 &	piars eos F. P	366.57 & 41 S
petisere F.P	365.20 & 21 S	31 S	236.6	6	
17		piaculum il.	914.25	piatrix F.P	366.37 & 41 S
petoritum S	231. 27 F.P	piare, impiare, contaminare N	693.51 Ver. 113.52	233. 9	
& 21		piars eos F. P	366.57 & 41 S	233. 9	
Petra il.	985.57	6		pica isidor.	1137.19
petrapum Il.	1262.31	piatrix F.P	366.37 & 41 S	1434.7	
petrarum genera S	231.10 P.F	233. 9		pica	
365.34		pica isidor.	1137.19	picati appellantur F.P	366.45 S
petreia F	159.8 F.P	365.42		230.60	
petrones quid F.P	365.59	picena regio F.P	264.48	picentem V.G	1327
petronij	1425.34	picentem V.G	1327	picenum V.G	ibid.
petronij rustici S	231. 20 F.P	230.60			
366.1		picena regio F.P	264.48		
petronia annis F	155.37 F.P	365			
52 & 57		picentem V.G	1327		
petroselinon il.	1262.29	picenum V.G	ibid.		

INDEX.

<i>pitem</i> quid If.	922.31	<i>pix ramalis</i> If.	1250.10	<i>plumba</i> V	85.12
<i>pilumnos</i> poploe	368 B	<i>placatus</i> N	704.16	<i>plumbum</i> If.	1229.11
<i>pilumnus</i> & <i>picumnus</i> N	782.7	<i>placenta</i> F	140.41	<i>plures</i> V.G	1246.25
1433.30		<i>placer</i> N	713.13	<i>plures</i> V.G	1346.27
<i>pimpleides</i> muse F.P	368.11	<i>placidus</i> N	675.60	V.G 1358	1271.56
<i>pinaria</i> iribus F	144.56	35 <i>silens</i> 702.57		<i>pluit</i> & <i>luit</i> V	91.39
<i>pinarij</i>	1416.32	<i>placium</i> Ifid.	1305.11	<i>plus à multo</i> V.G	1341.48
<i>pinarius</i>	1416.34	<i>plaga spatium immensum</i> N		<i>plus quam civile bellum</i> If.	1265
<i>pingue</i> N 677.35 & 607.4		<i>pro im-</i>	693.13	29	
<i>pedio positum</i> N	576.29	<i>plaga</i> N	787.37	<i>plutei crates</i> F.P	370.4
<i>pingues voces</i> If.	897.28	693 1		<i>plutes dicuntur</i> F	43.3
<i>pinna</i> V	64.7	<i>plena figura</i> If.	893.59	<i>pluton</i> Ifid.	1025.46
<i>pinnulla</i> If.	1093.43	<i>planca</i> F.P	368.40	F 142.3	108.29
<i>pinsero</i> N	570.23	<i>plavci</i> F	142.54	<i>pluvia</i> V.G	1368.31
<i>pinus</i> If.	1246.20	<i>plancy</i>	1425.59	<i>poculum potio</i> V.G	148.38
<i>pinus inglans</i> V	18.36	<i>planeta</i> Ifid.	912.16	& <i>podagra</i> If.	918.60
<i>pipare</i> N	572.47	1303.7		<i>podagrosus, podagricus</i> V.G	1360
<i>pipatio</i> F.P	368.14	<i>planta oliaginea</i> F.P	165.48	F 44 5 45	
<i>pipper album</i> If.	1251.35	155.27		<i>podens</i> If.	1291.18
<i>pipper longam</i> If.	1251.34	<i>planta</i> F 142.51	If. 1240.50	F.P	poema N 725.6 & 19
<i>pipperinus lapis</i>	1291	368.50 & 2099.4		V.G 131.50	11.831.57
16		<i>plantaria</i> V.G	1369.9	If. 1240	
<i>pipperis</i> isidor.	1251.27	51		<i>poemata</i> N	759.14
12		<i>plastica</i> If.	5	<i>poematorum pro poematum</i> N	
<i>pipulum</i> F	137.1	<i>platarus</i> If.	1243.30	761.44	
<i>pira</i> If.	1322.8	<i>platea</i> If.	1247.19	<i>poena</i> V	29.11
<i>pirus</i> If.	1244.43	<i>platonci</i> Ifid.	119.43	<i>poena unde dista</i> If.	9.4.37
<i>piratica bella</i> If.	1265.39	<i>plaudi cur canes vocantur</i> F.	1016.27	<i>poenus penare</i> F	149.57
<i>piraneus mons</i> If.	1180.52	P 368.56		<i>poeni</i> 149 65	carthaginenses
<i>pirgus</i> If.	1282.30	<i>plaustrum</i> F	142 5	Ifid. 1043.51	
<i>pisa</i> If.	1238.55	123 40		<i>poenina alpes</i> If.	1190.40
<i>pisalites</i> S	232.15	<i>plauti quid</i> F	142.44	<i>poenita ossa</i> F	150.54
<i>pisare</i> N	577.42	<i>plauty</i>	1425.49	<i>poenitebani</i> N	752.4
<i>piscari pro piscatus</i> N	759.9	<i>plebeia pudicitia</i> F.P	369.3	& <i>poenitentia</i> If.	975.30
<i>piscatio</i> N	606.12	9 F 146.47		<i>poësis</i> N	725.6.12 & 22
<i>piscatoriij ludi</i> S	232.40	<i>plebeij</i> Ædiles F.P	369.11	F 143	11.855
& 22 F 146.27		7		56	
<i>piscatorium es</i> S.	232.6	<i>plebeius magistratus</i> F	1425	<i>poema</i> V.G	1337.41.43
31		60 F.P	369.23	49	
<i>pis quid dicitur</i> If.	1238.6	<i>plebs</i> If.	1050.30	& 33	V.G
<i>piscos</i> If. 1127.40		<i>pleiades</i> If.	910.41	<i>poeta facit fabulam</i> V	42.28
à <i>calore</i> If. 1128.8		1378.10		<i>poeta quidam cur Theologi di-</i>	
à <i>figura</i> If. 1128.11		<i>ex morib.</i>		<i>cti</i> Ifid.	1019.9
<i>terrestrium</i> If. 1128 5		à <i>sexu</i> If.		<i>poetarum tres dicendi chara-</i>	
1128.14		<i>ex similitudine terre-</i>		<i>cteres</i> Ifid.	1019.16
<i>strum</i> If. 1127.60		<i>plentur</i> F	143.20	F.P	369.31
<i>pisciceps</i> V	69.52 & 69.52	<i>plenum discentium</i> N	677.39	<i>poeticum</i> V.G	1331.51
<i>piscina publica</i> S	272.42	<i>pleonasmus</i> If.	843.51	<i>poëticis qualitatibus diffinitio</i>	
33		<i>plera</i> F	143.22	F.P	369.33
<i>piscinula piscinella</i> V	86.41	<i>plenitas</i> N	563.26	<i>pol</i> V.G	1378.49
<i>pisculentum</i> N	569.38	<i>pleuritis</i> If.	916.17	<i>poleium</i> If.	1255.17
<i>pistacia</i> If.	1246.19	<i>plexa</i> F.P	369.35	<i>polenta</i> F	156.18
<i>pistillus</i> N	608.34	<i>plisma</i> S	230.39	<i>poli</i> If.	903.45 & 1145.11
<i>pistivarius Biblioth.</i>		<i>plurima</i> F.P	369.39	<i>polimenta</i> F	145.37
<i>primus Instit.</i>		<i>plorare</i> F.P	369 40	F	370
<i>apud Grac.</i> If.	956.39	<i>ploti appellatur</i> F.P	369.48	<i>polimita vestiu</i> If.	1300.11
<i>pistrina</i> & <i>pistrinx</i> V	21.36	147.59		<i>polimitus</i> If.	ibid.
<i>pistrina</i> S 232.24		<i>proximum appellari</i> F	143 23	<i>polire</i> V.G	1332.44
8		P 369.60		<i>politiones quid sunt</i> N	520.45
<i>piam, religiosum</i> N	694 53	1455		<i>pollentia</i> N	572.17
45		<i>pluma</i> If.	1133.40	<i>pollentia</i> N	1314.4
<i>pix</i> If.	1250.7	<i>plumarium</i> N	576.16	<i>polluceres</i> N	749.45
		<i>plumasile</i> N	789.25	<i>pollucere</i> N	689.37
				V.G 1369.2	
				<i>pollit</i>	

I N D E X.

polliniflores N	573.19 PL.	301	populare N	503.27	porticulus if.	1187.25	
21			popularia sacra F	156.14 F.P	portisculus FP	371.40 &	
pollis F.P	370.24		370.50		42		
pollubrum F.P	ibid.27		populus N	749.49	portisculus N	569.54	
pollurum V	38.48		populati V.G	1362.17	portisculus F	145.43	
pollucere F	156.18 F.P	370.18	populatum N	569.18 & 571	portitores N	496.33	
polteo S	230.37		32		portorium F	146.59	
polteio pro ulteriore F.P	370		populi F.P	370.54 V.G	1369	portorium N	54.4
34			24		portum F	144.19	
polubrum F	152.41 N	791	populus lf.	1247.57 V.G	1261.48	portum if.	1261.48
50			25 & 1378.9 if.	1050.26 &	portumnalia V	33.57	
polus D	48.44		32.35		portumnus F	149.57	
polus Septentrionalis Ifid.	1145		porca V	816.N	517.46 if.	1204	
12			49		portus F. P	371.49 & 53	
polypodium If.	1257.50		porca aurea F.P	371.7	portus lf.	1182.12	
polypus V	152 N	608.1	porca pracidanea F	140.38	poscere V.G	1369.40	
polyfynheton ifidor.	846.54		porca F.P	370.60 N	570.29	poscere, accipere N	696
poma if.	1242.37		F. P	371.12 & 14. in agris	6		
pomaria V.G	1361.58		F.P	371.4 vari sulci F	141	posci V.G	1352.6
pomonal F.P	370.35 B.155		9		6	positivus gradus ifidor.	825
28			porca significatio N	517	6		
pomonalis flamen V	52.45		42		positura if.	833.51	
pomorum proprietas N	517		porcere N	517.51	positura if.	835.10	
59			porcet N	574.41	positura unde dicta ifidor.	83	
pomerium V	24.19		porci effigies F	145.54. F. P	371	3	
pomesa V.G	1361.57		16		54		
pompa V.G	1364.20		porci marini lf.	1128.43	possessio F	143.53	
pompa unde dicta ifidor.	1266.		porcilij	1425.44	possessio F.P	371.57	
44			porcus V	17.55 ifid.	1112	possiones appellatur agri F. P	
Pompo	1409.1		39		37.2.10		
Pomponij	1416.28		pori if.	1.96.38	possiones F	149.4	
ponderitas N	572.26		porigam, pro porrigam &	141.4	possiones if.	1202.47	
ponderis signa Ifidor.	1234.		F.P	371.23	possiones pronomina ifid.	826	
14			porium prociaciam F.P	371.29	9		
porio N	568.39 &	576.	F	140.43	possus if.	931.17	
59			porrigo genus morbi N	575.1	possus N	575.16	
pondus N.	746.32 if.	1226.3. &	porria V.G	1374.55	possus, pro possat N.	770	
1230.26			porria lf.	1192.37	35		
pone gravi seno F	154.8 F. P		porria Romanula V	27.30. la-	postidere V. G	1331.13	
5370.37 &	40		nualis V	27.31. Lauernalis	postidos N	715.47	
ponere, deponere N	692.		V	27.26 Mucronis V	27.27.	postides iuste lf.	931.15
35			Nautia V	27.21. Rauduscu-	posterior V.G	180.9	
pons if.	1287.40		la V	27.23	posterior analogia V	105.	
pontica gemma lf.	1223.19.		portulaca N.	796.6	26	posteriora quid vocata lf.	1098
Pontici canes lf.	1118.36		portemia if.	1286.57	26		
Pontica lf.	1219.43		portenta N	696.56	postertitas if.	1055.38	
Ponticus if.	1152.21		portenta F	151.23	postertus sardus N	696.41	
Pontifex if.	1004.45		portenta N	729.24	posthac V.G	1378.46	
pontificale pomarium F	135		portenta F. P	371.32 &	36	postes if.	1199.32
2			37		postica N	606.31	
pontificij	1426.58		portenta V.G	1340.47	postica linea F	144.24	
Pontina tribus F.P	370.41. F		portenta quid sunt ifid.	1105.40	postica linea F.P	372.14. &	
144.36			& 50		20		
Pontius if.	1003.22		portenta rerum F	151.51	posticum ostium F. P	362.	
Pontionius lf.	1286.27		portentum S	222	22		
Popilla tribus F	144.33 F.P		portentum N	726.6	postliminium F	141.12	
370.45 &	49		portentum V.G	1328	postliminium F.P	372.33 &	
popillij	1427.21		portentum V.G	ibid.12	36		
popinones N	575.28		portis N	760.55	postliminium if.	939.10	
populacia N	569.23.		porticus if.	1194.59	postionis N.	495.260	

INDEX.

<i>P. Cereus, posterior V. G</i>	1352.	<i>praconinus</i>	1433.16	<i>Pras V</i>	42.1. F.P 375.14.5	
27. & 28		<i>praeconia qua if.</i>	1240.3	37		
<i>Postuma V</i>	84.26	<i>praeconia quid sunt ifid.</i>	1099	<i>praeagatio F.P</i>	375.19 F 157	
<i>Postumij</i>	1425.20	38		22		
<i>Posthumus V</i>	84.21	<i>praecox & praecoca N</i>	569.13. &	<i>praeagatur N</i>	75.18	
<i>Postumus F</i>	148.6	572.55		<i>praeagmina N</i>	717.20. & 570	
<i>Postumus F.P</i>	372.57	<i>praecox malum ifidor.</i>	1244.7	7		
<i>Postumus ifid.</i>	1055.15	<i>prada V. 29.21 & 63.22. N</i>	727	<i>praesente N</i>	571.15	
<i>Posthumus</i>	1407.7	30. ifid. 1207.32 V.G	1327. &	<i>praeagmina PL.</i>	806.6	
<i>Postulare N</i>	696.44	1338.14		<i>praesepia N</i>	510.2. & 606	
<i>Postulare V. G</i>	1355.40	<i>prades V</i>	8.11	53		
<i>Postulari V. G</i>	1352.6	<i>Prades homines V. G</i>	1364	<i>praesiderare F.P</i>	375.46	
<i>Postularia fulgura F.</i>	751	14		<i>praesides ifid.</i>	1051.11. & 1047	
28		<i>pradia V. 8.11 F</i>	148.36. Ver. 113	-2		
<i>Postularia fulgura F. P</i>	372	59 F.P	374.2	<i>praesidium V</i>	16.44 F.P 375.49	
52		<i>pradicamenta if.</i>	875.58	V.G	1332.31. & 1374.45 &	
<i>Postulatio V. G</i>	1359.6	<i>pradicare V. G</i>	1356.56	1345.45		
<i>Potatio, Repectatio V</i>	43.48	<i>pradium if.</i>	2102.53	<i>praestare facere N</i>	694.26	
<i>Potens N</i>	70.49	<i>pradonuli F.P</i>	374.10 & 13	<i>praestigiator V</i>	17.20	
<i>Potens V. G</i>	1311.43	<i>pradonuli F</i>	150.355	<i>praestigium quid ifidor.</i>	1022	
<i>Poteratur F</i>	149.8	<i>pradotient S</i>	130.35 F. P	27		
<i>Poteratur, pro poterat N</i>	770	374.1		<i>praestinare F.P</i>	375.51	
44		<i>praesefura F</i>	144.1 F.P	374	<i>Præstitis quid F.P</i>	ibid. 54
<i>Potesse, potis esse V. G</i>	1380.34	16		<i>praestolari F.P</i>	ibid. 56 N 175	
<i>Potesitas ifid.</i>	822.35	<i>praesefulum F</i>	154.27. F.P	46		
<i>Potesitates ifid.</i>	989.48	374.33		<i>praestolat N</i>	752.17	
<i>Potesitur F</i>	149.7	<i>praesica F.P</i>	374.39. N 520.54	<i>praestringere N</i>	502.31 obicene-	
<i>Potesitur F.P</i>	373.2	<i>praesfestinatim N</i>	375.42	<i>brave N</i>	695.57	
<i>Potesitur,, pro potest N</i>	770	<i>praesfractum N</i>	571.59	<i>praeterius Senatores F. P</i>	375	
47		<i>praegradat N</i>	571.44	59		
<i>Potio N</i>	752.15	<i>praedictum V. G</i>	1162.30	<i>praetexta N</i>	790.7 V.G 1304.3	
<i>Potio if.</i>	1315.36	<i>praediviones facere F.P</i>	374	<i>praetexta F.P</i>	376.26	
<i>Potitia gens</i>	1315.26	45		<i>praetexta pulla F</i>	147.16 F.P 376	
<i>Potitium F.P</i>	373.6	<i>praedia unde dicuntur if.</i>	1266	12		
<i>Potitium & pinarium F</i>	146	13		<i>praetextati F.P</i>	376.26	
36		<i>praedivares dies F. P</i>	374.49	<i>praetextatus</i>	1436.38	
<i>Potius scriuitate F</i>	151.19	<i>praedium V. G</i>	1333.5	<i>praetextus sermo F</i>	151.18 F. P	
<i>Potura V</i>	8.24	<i>praedium ifid.</i>	1325.22	376.29		
<i>Potus à bibendo N</i>	573.10	<i>praedium V. G</i>	1341.19	<i>praetexta ifid.</i>	1302.69	
<i>Prabia V</i>	59.7 F 145.10 F.P	<i>praelumbare N</i>	572.31	<i>praetor V</i>	11.25 & 16.16 & 15.25	
373.24		<i>praemetium P</i>	145.26 F.P	374	<i>praetores ifidor.</i>	1051.12 N 496.9
<i>Prabio N</i>	570.44	52		<i>ifid.</i>	1047.41	
<i>Pracentrix N</i>	762.39	<i>praemiatore N</i>	569.20	<i>praetoria porta F. P</i>	376.59	
<i>Pracer F</i>	150.36	<i>praemium V</i>	29.22 V. G	157	<i>Prator ad portam salutatur</i>	
<i>Pracentor if.</i>	1005.54	22		F.P	376 F 148.48	
<i>Pracepta if.</i>	918.58	<i>praeniosa pro F</i>	150.21 F.P	374	<i>praetoria cohors F.P</i>	356.13
<i>Pracepta S</i>	230.32 F.P	56		<i>praetorium ifidor.</i>	1153.5	
& 31		<i>praemonere V. G</i>	1379.16	<i>praenaricior V. G</i>	1363.38	
<i>Pracramitadores F</i>	153.55 F.P	<i>praenoste dicta F.P</i>	375.2	<i>praenaricadores F. P</i>	378.4	
373.33		<i>praenostus ager V</i>	7.66	<i>praenare N</i>	695.4	
<i>Pracidanca porca F. P</i>	373.63	<i>praenomen if.</i>	825.45	<i>praenertere, praenere N</i>	689	
<i>Pracidanca agna F.P</i>	373.47	<i>praenomina F.P</i>	375.4	28		
<i>Pracidore, F.P</i>	374.1	<i>praeparare V. G</i>	1312.49	<i>praerertit, reuocat N</i>	689.30	
<i>Pracipere, iubere, monere N</i>	694	<i>praepes aues F</i>	157.7 S 230.47	<i>praeriso V. G</i>	1380.23	
55		F.P	375.8 & 16	<i>praerius N</i>	519.52	
<i>Pracisum N</i>	569.33	<i>praepositio ifid.</i>	819.36	<i>praeridicula F</i>	155.33 F.P 377.5	
<i>Pracramitadores F. P</i>	373	<i>praepositio vel interiectio if.</i>	823	& 6		
38		35		<i>praeridium ifid.</i>	1313.12 & 33. F.P	
<i>Pracrariter N</i>	775.6	<i>praerogative centuria F</i>	131.42	377.8		
<i>Pracranium quid N</i>	519.32	V	114.5 F.P	375.25	<i>praerius N</i>	742.29

pra-

I N D E X.

<i>prafange</i> F. P	356.37	S20.15	<i>probitur pro probè</i> N	771.4 ⁸
<i>prafina</i> if.	1294.37	<i>primus formula tertij modi</i> ifid.	<i>problema</i> P. L.	803.36
<i>prafius</i> ifid.	1211.25	809.35	<i>problemata</i> if.	959.18
<i>prata</i> V	8.6	<i>primus modes</i> if.	<i>prob. f. u</i> N	510.32
<i>pratium</i> If.	1203.37	<i>primus ordo legis</i> if.	<i>probrum</i> F	141.53 F. P 578
<i>pratum</i> V. G	1357.49	<i>primus prior</i> V. G	58	
<i>precantur</i> N	754.55	<i>princeps</i> ifid.	<i>probrum virginis veftali</i> F	149
<i>precari</i> V. G	1352.35	<i>princeps</i> If.	10	
<i>precursum</i> ifi.	931.52	<i>principales</i> if.	<i>probrum</i> F	141.57
<i>precium</i> if.	932.53	<i>principalia nomina</i>	<i>probrus</i> V. G	138.42
<i>premere</i> , <i>defodere</i> N	690.49	<i>principalia figna</i> if.	<i>proccacitas</i> N	495.59 & 743
719.12		<i>prin. ipaliu caftroium porta</i> F. P	22	
<i>presan</i> F	155.50 F. P 377.13	377.37	<i>proccacitas à proccando</i> N	496
<i>presbyter</i> if.	1005.13	<i>principatus</i> if.	12	
<i>pressaria</i> If.	921.45	<i>principes</i> V	<i>proccalare</i> F. P	379.13
<i>prefforium</i> If.	1325.23	<i>principes Dei Coelum & terra</i>	<i>proccapit</i> F. P	379.19
<i>preffu</i> <i>quafi compreffione</i> N		V II 42	<i>proccare</i> V	55.47
576.2		<i>principium</i> if.	<i>proccari</i> F. P	379.21
<i>preffum</i> <i>subtile</i> N	690.43	<i>prior</i> <i>Antologia</i> V	<i>proccat</i> N	496.19
<i>preffer</i> <i>affis</i> if.	1123.3	<i>priores</i> V. G	<i>proccatalepfis</i> If.	870.19
<i>pretiofi lapides</i> Ifidor.	1214.49	1337.39 N	<i>proccas</i> N	496.17
<i>pretium</i> V	29.12	50	<i>proccedens</i> ifi.	985.16
<i>pretium</i> V. G	1452.32	<i>prifca lingua Latina</i> ifidor.	<i>proccedere</i> F. P	379.26
<i>pene exitium</i> N	191.22	1034.6	<i>proccleumaticus</i> if.	850.35
<i>Priapus deus hortorum</i> ifi.	1025	<i>prifca Latina Colonia</i> F	<i>proccella</i> if.	1149.37
16		F. P 377.40	<i>proccellunt</i> F. P	379.29
<i>pridio</i> if.	939.31	<i>prifci Latini proprie</i> F. P	<i>proccera</i> F. P	379.30
<i>primanus Tribunus</i> F	145.56	43	<i>procceres</i> if.	1051.16
& 377.23 & 25		<i>prifcillian fte</i> if.	<i>procceftria quid?</i> F. P	379.32
<i>prima lingua varietas nova</i> If.		<i>prifcus Tarquinius dictus</i> F. P	<i>proccis</i> N	496.13
1033.30		377.46	<i>proccilli fuis</i> <i>pracillie</i>	150.11
<i>primnefus</i> F. P	377.34	<i>prifuma</i> F	<i>proccilla</i> <i>claffis</i> F. P	397.39 &
<i>prima etas</i> ifidor.	944.9	<i>prifuma</i> <i>velut prifuma</i> F. P	44. F 154.35	
<i>prima caufa proles</i> ifidor.	1066	377.48	<i>proccitanti</i> <i>pruocitanti</i> F. P	379
46		<i>priflinum unde venit</i> F. P	54 & 36	
<i>prima poftura</i> Ifi.	833.58	51	<i>procculum quid?</i> F. P	372.58
<i>prizigenia</i> V	36.29	<i>prifiti</i> N	<i>procconfules</i> <i>underif.</i>	1046.6
<i>prizigenia pronomina</i> ifid.	82.6	<i>prifca quid?</i> N	<i>proccubnuores</i> F	156.28 F. P 380.3
26		<i>prizate feria</i> F. P	& 6	
<i>prizogenitus filius</i> if.	1054.36	57	<i>proccudere</i> N	572.50
<i>prizigenius</i> F. P	377.31	<i>prizata via</i> if.	<i>procculato</i> F	154.26
<i>prizigenius fulcus</i> F	147.10	<i>prizati quid dicuntur</i> if.	<i>procculeii</i>	1425.21
<i>prizini ordines Senatorum illu-</i>		<i>prizatum v. G</i>	<i>procculnanti</i> F. P	380.10 & 12
<i>ftres</i> If.	1050.57	<i>prizata mulieres</i> F	<i>procculnanti</i> F	159.13
<i>priziter</i> N	171.43	<i>prizata, quid?</i> F. P	<i>procculni</i> F. P	80.13-14-15.12.1407
<i>prizitia</i> If.	1247.11	<i>prizerna</i>	14.	
<i>priziores</i> N	724.51 V. G	<i>prizignus dictus</i> F. P	<i>proccurator</i> V. G	1362.27
39	1357	<i>prizilegia</i> if.	<i>proccuratores</i> if.	1052.27
<i>prizimum diluuium</i> if.	1159.9	<i>prizilegium</i> F	<i>proccus</i> F	153.36 F. P 380.17 ifid.
<i>prizimum genus contrariorum</i> if.	884.58	<i>prizios</i> <i>priziasque antiqui dico</i>	106.24	
<i>prizimum tempus ante legem</i> If.		<i>bazit</i> F. P	<i>proccegeris</i> F	141.48 F. P 380.26
966.45		<i>proadificatum</i> F. P	& 30	
<i>prizimus bellorum author</i> <i>Ninus</i>		40	<i>proccedere</i> V. G	1352.57 <i>deferre</i> N
<i>Affzyriorum rex</i> if.	1265.3	<i>proccemium</i> If.	590.6	
<i>prizimus digitus, pollex</i> if.	1095	<i>proccanus</i> if.	<i>proccidere diem</i> F	157.6
43		<i>proccare</i> N	<i>proccidiffe</i> F. P	380.31 & 32 F 150
<i>prizimus prima formula</i> <i>modus</i> if.		<i>proccatio</i> if.	44	
878.12		<i>proccata</i> <i>difficile</i> N	<i>proccigia</i> F. P	380.37 N 729.20
<i>prizimus formula fecundi modi</i> if.		<i>proccatum</i> N	& 508.11 F 144.43 V. G	1340
		<i>proccat</i> V. G	43	
		<i>proccati</i> <i>velut</i> <i>proccibi</i> F. P		

I N D E X.

<i>prodigia quid sint</i>	1105. 53	<i>prohibet N</i>	715. 48	<i>propaginare ifid.</i>	1241. 3
<i>prodigiatores F</i>	141. 58 F.P 380	<i>proiecta sacra F</i>	152. 13	<i>propaulum F</i>	141. 33
40 & 42		<i>proiectum dimissum & dereli-</i>		<i>propaulum F.P</i>	382. 49
<i>prodigitas N</i>	574. 38	<i>Hum N</i>	695. 44	<i>propediem V.G</i>	1380. 23
<i>prodigium S.</i>	222 N 726. 10. V.	<i>N ibid.</i>	47	<i>properam pro celeri F.P</i>	382. 49
G 1338. 16 & 1368. 2		<i>projicere N</i>	575. 54	& 53 F 159. 32	
<i>prodigna hostia F</i>	155. 34 F.P	<i>prolato aere astutit F</i>	150. 52	<i>propere F.P</i>	32. 54 N 732. 22
380. 43 & 45		<i>prolatus aeri F.P</i>	382. 7 &	& 37 V. G 1574. 49 & 152.	
<i>prodinunt F</i>	141 F.P 380. 40	10		42 & 1378. 23 & 1343. 17. 21	
<i>prodire & procedere V</i>	55. 51	<i>prolepsis if.</i>	845. 29	& 24	
<i>prodix V.G</i>	125. 81 F.P 380. 51	<i>proletarij N</i>	521. 17 &	<i>properatim N</i>	570. 60
& 53		572. 9		<i>properiter N</i>	571. 50 & 776
<i>prodixa F</i>	141. 59 F.P 380	<i>Proletarium F.P</i>	582. 12	14	
57		<i>prolicitudo N</i>	574. 50	<i>properus F.P</i>	382. 57. 60 F 141
<i>prodixus N</i>	509. 41	<i>prologium F.P</i>	382. 15	37	
<i>prodixit diem V</i>	40. 4	<i>proloqui V.G</i>	1376. 30	<i>propes if.</i>	1288. 10
<i>producere, longius ducere N</i>	695	<i>prolongere F.P</i>	382. 17	<i>properare F. P</i>	382. 1
15		<i>proluuium, profusione N</i>	695	<i>propheta ifid</i>	983. 46
<i>producit F.P</i>	381. 1	42		<i>propheta quid: F 14138 F.P 333</i>	
<i>prodixit F</i>	141. 45	<i>prolubium N</i>	515. 15	4 & 6	
<i>prodiani N</i>	750. 38	<i>Promellere F</i>	157. 2 F.P 382	44	
<i>prodium N</i>	730. 7	18		<i>propheta quinquam, ifidor.</i>	987
<i>profanatum V</i>	38. 45	<i>Promeres N</i>	751. 54	44	
<i>profani V. G</i>	1375. 5	<i>promeruat S</i>	230. 34. 4 P 383	<i>prophete genera septem ifid.</i>	1000. 11
<i>profanum V</i>	38. 43 & 38. 51	21		<i>Propitia tribus F</i>	145. 7
<i>profanum Ver.</i>	114. 9 F 156. 24	<i>Promerion F.P</i>	382. 3	<i>propina, corruptie popina if.</i>	1194
F.P 381. 4 & 5		<i>promericum N</i>	744. 36	17	
<i>profere, palam facere N</i>	696	<i>Prometheus if.</i>	1308. 46	<i>propinare N</i>	501. 35
20		<i>Prometion S</i>	230. 40	<i>propitia'ilia N</i>	572. 20
<i>professi V</i>	38. 58	<i>promi PL.</i>	804. 26	<i>propitiatio N</i>	694. 24
<i>professi dies F</i>	142. 30 F.P 381	<i>promicare N</i>	519. 48	<i>propitius N</i>	544. 52
28. & 32 V.G 1338. 46		<i>prominere N</i>	705. 37	<i>propius sobrinio F.P</i>	383. 11. &
<i>profestum F</i>	156. 22 F.P 381	<i>Promiscam F</i>	322. 26	15	
34		<i>promissa N</i>	731. 11	<i>proportio V</i>	915. 4
<i>profestus dies N</i>	728. 19	<i>promissio V pollicinatio V.G</i>	1355	<i>proposito if.</i>	862. 24
<i>profesceris N</i>	749. 34	14		<i>pro premio N</i>	691. 30
<i>proficini N</i>	728. 40 V.G 1340	<i>promissus capillus F.P</i>	382	<i>proprium ifidor.</i>	875. 15 & 37 N
4		27		688. 57	
<i>profligare N</i>	575. 3	<i>promittere N</i>	689. 37 V.G 1369	56	
<i>profundum F.P</i>	381. 41 N 743	29		<i>propria nomina ifidor.</i>	987.
13		<i>promonstra F.P</i>	382. 29	56	
<i>profundum, proprie quid if.</i>	1182	<i>promontoria quid sunt</i>	ifidor.	<i>propria'sis F</i>	141. 35. F.P
42		1179. 20		383. 17	
<i>profundus F</i>	141. 27	<i>promptuarium if.</i>	1198. 1	<i>proprium, pro proprie N</i>	772
<i>profusum F</i>	142. 34 F.P 181. 44	<i>promptum pro eo F.</i>	155. 11	18	
& 49		<i>promulco agi F.P</i>	382. 30	<i>proprium if.</i>	1196. 26
<i>progener F</i>	142. 10 F.P 381	<i>Promulgari F.P</i>	382. 32	<i>proprium V.G</i>	1331. 36
53		<i>promulare if.</i>	1192. 35	<i>proprium sobrinio F</i>	145. 47
<i>progenies if.</i>	1055. 47	<i>pronepos ifidor.</i>	1055. 41 &	<i>protervus auspicia F</i>	151. 56
<i>progenij N</i>	760. 7	49		<i>propter, eius causa N</i>	692. 14
<i>progenitores ifid.</i>	1055. 48	<i>pronis N</i>	762. 46	<i>propter viam sacrificium F. P.</i>	
<i>prognariter N</i>	571. 48 & 568	<i>pronomem ifid.</i>	823. 31	383. 18	
60		<i>pronomina V</i>	67. 21	<i>propudi F</i>	148. 21
<i>prognostica pronostio ifidor.</i>	922	<i>pronusa if.</i>	1665. 21	<i>propudians corpus F.P</i>	383. 23
59		<i>pronuba F</i>	150. 59 F.P 382. 34	<i>propudium F.P</i>	ibid. 27
<i>progredi N</i>	751. 7	& 37		<i>propugnacula if.</i>	1192. 34
<i>proheres quis est? ifid.</i>	1053	<i>Pronuvus F.P</i>	382. 40	<i>proflimites appellantur F. P</i>	145
48		<i>propagare N</i>	519. 39	4	
<i>prohibere comitia F</i>	146 F.P	<i>propages F.P</i>	382. 43	<i>proflimites appellantur F. P</i>	383. 32
381. 56		<i>propages quid</i>	519. 37	<i>pro rostra ifid.</i>	1272. 51
				<i>prostris</i>	

I N D E X.

profusus, porro versus F.P	383	39	puerpera quid sunt ifidor.	1103	
38		prox bona vox F	156.8 F.P	384	
presa es, profum quid ifidor.	1151	44 & 47		40	
34		proximi N	570.56	pugiles & cursores V	62.55
profazia F.P	383.45	proximum N	711.33	Pugio dictus F	145.6 F.P
profapies N	522.8	proximus qui dicitur Ifid.	1056	386.6	
professio if.	1236.33	13		Pugio N	797.43 ifidor. 1269
proscriptio if.	936.16	pube presente F	156.44 F.P	30	
proscriptus if.	936.17	52		Pugna V.G	134.49
profeda N	608.16	puber F	195.46	Pugna quid vocata ifid.	1166
profeda F.P	383.48	puberes unde dicti Ifidor.	1103	15	
profedum F.P	383.50	11		Pugnare V.G	1327
proselvius if.	1008.10	pubes F	140.15 & 155.31	Pugnatus pro pugnis N	774.1
prosequi N	695.23 V.G 1350	60		Pugrus F	140.26
25		pubes adulescens N P	384.58 &	Pugrus unde, F.P	86.11
proserpina V	15.17 ifid. 1028.13	pubes & qui pubem F.P	383.3	Puilla saxa F	155.56 F.P
& 2		& 7		386.14	
profferari N	573.45	publica sacra F	181.36 F.P 385.27	Pulcritas N	572.7
profferum N	ibid.	& 31		Pulcher bos F.P	386.18 F
prosperum N	704.25	publica pondera F	151.53	148.20	
proficium F.P	383.52	publica via If.	1205.25	Pulchralia F.P	386.20 &
profluvium F	154.41	publica pondera F.P	385.10	22	
profluvium pontificale F.P	383	publica Palinea V	85.33	pulchralibus F	850.38
33		pubiscani If.	1052.15	pulchritudo N	702.5 + if. 1066
proflua proposita F.P	384	publici augures F	152.24	54	
22		publicij	1427.10	Pulchritudo equorum if.	1114.28
profluum If.	1288.21	publicus, pro publicè N	773	V.G 1347.47	
profodia if.	822.14	18		Pulegium if.	1257.33
profopœtia ifido. 853.26 & 872		publicus cliuus F.P	385.34 F 148	pulices if.	1127.19
11		22		Pullaria F.P	388.23
profferum N	683.60	Publicus ager F	157.4	Pullarium F	152.5
proflua N	572.14	Publij	1398 1407.19	Pulli if.	1133.29
proflucere N 733 13 V.G 1343.51		Publius vicus & Cosconius		Pull. m. astatic nouella N	692
& 1359 53 & 1358.20		vicus V 26 30		52	
proflubulum V.G	1336.14	Publij	1425.22	Pullus N	756.1
proflubula N	722.18	Pudex N	722.32 V.G 1336.30 &	Pullus Iouis F	151.31 F.P 386
proflumina nauigij genus F.P	384	137.51 & 1578.34 & 1362.36		24	
29 N 786 56		Pudicitia N	731.30 V.G 1542	Pulmentarium V	19.30
proflulare	145.27 F.P 384	25		Pulmentum If. 1312 V	19.29 If.
31		pudicitie signum F	151. F.P 385	112.9	
22		19 & 45		Pulmo ifidor.	1100.8
proflsa if.	844.45	pudor V.G	1355.32 & 37 & 1354	Palpa ifid.	1096.42 & 1314.37
profluit N	773.28	54		& 39	
proflinam V 59.3 proflinus F.P		pudescere N	571.25	Pulcritum if.	1197.26
3 14.35 proflinis N 697.9		puella a pueris F	153.50 N 571	Pu uillus if.	1304.12
proflinus N	697.1	48 F.P 385.48 & 50.		Puis F	151.41
proflilere N	574.30	puer F.P	386.29 ifid. 1103	Puis potissimum dabatur pulis	
profloplastus if.	1293.35	12		F.P 386.34	
profluentum N	777.52	puer tribus modis dicitur If.	1103	Pulsatus, percussus N	695.8
profluerbia Salomonis if.	951.16	15		Pulsus quid vocatus ifid.	1099
profluerbium V.G	1332.2	pro nativitate if.	1103.16	41	
proflucio F	230.41	pro aiare 11.1103.17 pro obsequio		Pulsinar V	27.57.322.39
profludere N	571.22	if. 1103.19		Pulvini ifid.	1287.39
proflucia F.P	384.57	puella If.	1103.27	Pulvis N	601.27. If. 1207.4
proflucia vocabulum unde? if.		puera pro puella N	572.0	Pulvis Puteolanus ifidor.	1207
1173.41		puera mistabares F	147.45	30	
proflucia V	67.19	puer pro uru. N	570.48	Pumex ifid.	1210.20
proflucare N	696.14	puerum N	70	Pumilus P.L.	803.45
profluum N	141.30 F.P 384	puerum N	572.30 11102	Puncta sole F.P	386.50 & 52. 11
		45		150.39	
				Punctus if.	894.38

INDEX.

<i>Punica fortuna ades</i>	147.36	<i>puticula</i> V	8.28	28
<i>Punic ani lecti isidor.</i>	1322	<i>puticuli sunt appellati</i> F.P	387	<i>qua</i> if.
41		39		<i>quarere</i> V 42. 52 <i>sciscitari</i> N
<i>Punici dicuntur</i> F	149.38	<i>puticulos</i> F	139.32	700.51 & 728.23. V.G 1329
<i>Punici non panni</i> F.P	386	<i>putidum</i> N 570.33 & 575.33 &		18 & 1332.57 & 1353.52 &
54		743.29		1358.25
<i>Punicum</i> F.P	387.11 & 15	<i>putidus</i> N	737.39	<i>quaso</i> F
<i>Punicus</i> F	142.2	<i>putidus</i> F	140.9	<i>quaso signific. idem quod rogo</i> F.
<i>punitur aliquem</i> N	749	<i>putitum pro stulto</i> F. P	388	P.390.4
59		10		<i>questi vel questus</i> N
<i>puniantur</i> N	754.25	<i>puto</i> N	498.37	33
<i>pupa & pupa</i> N	572.42	<i>putret</i> N	574.26	<i>questio, conquestio</i> V. 42. 54. If.
<i>papilla, quid</i> if.	1092.44	<i>putum</i> V 40.20 <i>proputo</i> F 139		559.21
<i>pupillus</i> if.	1103.24	59		<i>questores</i> V. 15. 29 F 160.10 If.
<i>pupiviva tribus</i> F 144. 49 F.P		<i>putus</i> N	498.20	1273.9
387.18		<i>putus antiqui pro puto</i> F. P	388	<i>questores parricidi</i> F
<i>Puppis</i> if.	1286.47	16		12
<i>Pura vestimenta</i> F 154. 20 F.P		<i>Pygmaei unde vocati</i> if.	1108	<i>questus, questus</i> V. G
387.25		6		146
<i>pure, lautum</i> F 154. 18 F.P 387		<i>πύρι</i> if.	1147.37	<i>quatinus</i> if.
29		<i>Pyra genus sepul. horum</i> Ifid.		876.30
<i>purgamenta arvi</i> Ifidor.	1227	1202.7		<i>quantitati nomina</i> ifid.
57		<i>Pyramus</i> ifid.	894.34	824
<i>purgamenta ferri</i> ifid.	1218	<i>Pyreion</i> If.	1258.45	37
57		<i>Pyrites</i> if.	1211.29	<i>qualus</i> if.
<i>purgare, rarefacere</i> N	693.34	<i>Pyritu</i> if.	1219.26	<i>quande pro F</i>
V.G 1359.18		<i>Pyromantia</i> if.	1021.22	<i>quando pro quam</i> F.P
<i>purgatio</i> if.	860.32	<i>Pyropum</i> if.	1227.35	28
<i>puri, prodi</i> F.P 387.33 V.G 1375		<i>Pyrrhus</i> if.	829.57	<i>quam mox</i> F
2		<i>Pyrrhus</i> if.	1027.55	<i>quam mox, quam cito</i> F.P 390
<i>purime termero</i> F.P 387.39 F 157		<i>Pyrrhones unde dicta</i> ifid.	1021	<i>quando cum gram voci</i> F 160
3		47		13 F.P 390.40
<i>purim�trio</i> F 156.4 F.P 387		<i>Pyxides</i> if.	1320.2	<i>quando rex comitavit sui</i> F.P
45				390.51
<i>purior</i> N	775.13	Q		<i>quando stercus delatum</i> F 160.
<i>purpura</i> V	20. 18 if. 1305			6 F.P 391.4
30		<i>Quactum</i> ifid.	1315.9	<i>quantitati nomina</i> If.
<i>purpuravit</i> N	576.21	<i>Quadrans</i> V 28.51 if. 1231		824
<i>purpurea membrana</i> if.	960	25		39
35		<i>Quadrata Roma</i> F 160.23. F.P		<i>quantitas</i> If.
<i>purpurea vna</i> ifidor.	1240	389.56		876.28
7		<i>quadrantal</i> F 160. 38 F.P 389		1327
<i>purpureus rufus</i> ifid.	1208.36	46		<i>quare</i> V.G
<i>purpurissimum</i> N 607. 21. if.		<i>quadrifariam</i> N 355.45 if. 1204		<i>quarta lingua varietas Ionica</i>
1295.12		12		1033.35
<i>Purpurites</i> if.	1213.46	<i>quadrifigam</i> if.	1277.58	<i>quarta pars Orbis trans Oce-</i>
<i>purum</i> N	675.56	<i>quadrilatera figura</i> ifidor. 894		num if.
<i>pusillum</i> V.G	1331.56	20		1173.25
<i>pusillus</i> V.G	1361.55	<i>quadrupartitus syllogismus</i> if.		<i>quartarij</i> F 160. 46 F. P 391.12
<i>pusula</i> if.	920.29	863.22		& 17
<i>putamina</i> N	573.22	<i>quadrupartitus ordo filiorum</i> if.		<i>quario</i> N
<i>putamus</i> V.G	1355.12	105+33		728.56 V.G 1349.
<i>putator</i> V	40.21	<i>quadrupes</i> ifid.	1206.23	21
<i>putare, colligere</i> N 693. 32 ifid.		<i>quadrupedia unde vocata</i> if.		<i>quarium</i> N
1220.59 V.G 1329.3		1110		728.55
<i>putes</i> N	606.16	<i>quadruplicatores</i> F.P	390.3	<i>quarium ex consirmatione &</i>
<i>putools</i> V	825 F.P 387.48	<i>quadruplices deivnta sunt in</i>		<i>negatione</i> If. 886.14 V. G 1349
<i>putecolus dictos</i> F	140.20	<i>casibus vocabulorum</i> V 101		19
<i>puteum</i> F	139.51	34		<i>quartus modus</i> if.
<i>puteus</i> V	23 & 8.23. if 1156.11	<i>quadrubis</i> F.P 390.10 F 160.		878.46

I N D E X.

<i>F</i> 161.8 F.P 391.29. & 35. per- cutere N 638.56	57	<i>quod neque corporis sensibus neque ullis.</i> 1000 43
<i>quatenus</i> V.G 1329.58	<i>quinquerium</i> F 158.37	<i>quod re empti datur</i> N 691.24
<i>quattu, infestas</i> N 638.58 <i>exclu- dit</i> N 58.60 <i>mons</i> N 639.2	<i>quinquepartitus syllogismus</i> if. 863.31	<i>quod serui, tor hostes</i> F 161.24 F. P 395.28
<i>quatuor</i> V.G 1319.58	<i>quinquertium</i> F. P 397.2 & 10	<i>quoniam significat</i> F 161. 52 F.P 395.2
<i>quatuor</i> if. 1286.23	<i>quinta lingua varietas Æoli- ca</i> ifid. 1033.35	<i>quopiam</i> V.G 1378.47
<i>quatuor, unde</i> if. 887.42	<i>quinta etas senioru, gratuita</i> If. 1102.51	<i>quotidie</i> ifid. 839.51
<i>quatuor bellorum genera</i> ifid. 1265.13	<i>quintana classis</i> F 159.23	R
<i>quatuor in bello aguntur</i> ifid. 1166.19	<i>quintana porta</i> F.P 393.14	R Pro S. litera <i>sape antiqui</i> F.P 395.53
<i>quatuor modis appellantur filij</i> if. 1054.41	<i>quintana, pars platea</i> if. 1192 47	<i>Raab</i> if. 994.13
<i>quatuor modis dicuntur fratres</i> if. 1056.28	<i>quinta prata</i> F 159.7 F. P 393. 24	<i>Rabere</i> N 505.33
<i>quatuor libri Evangeliorum</i> if. 954.44	<i>quintilis</i> V 36.1. ifidor. 941. 12	<i>Rabidus</i> F 169.14
<i>quatuor studium genera</i> If. 1131.53	<i>quintina, malorum flores</i> Ifid. 1243.49	<i>Rabidus à rabie</i> F.P 396.1
<i>quatuor mundi climata</i> ifidor. 1142	<i>quintipor</i> F 158.46 <i>serule nomē</i> F. P 393.37 & 42	<i>Rabula in multis</i> F 169.30 F.P 396.5
<i>quax, ro</i> F 160.43	<i>quintus modus</i> If. 829.53	<i>Rabula vnde dictus</i> N 517.8
<i>quaxare rana dicuntur</i> F.P 391 40	<i>quintus modus</i> If. 873.51	<i>Rabule</i> N 497.43
<i>quercus ditius</i> F.P 391.41 If. 1247.26	<i>quintus digitus auricularis</i> If. 1095.6	<i>Racemus</i> If. 1239.55
<i>quercia</i> V.G 1330.20	<i>qui patres</i> F 118.14	<i>Rachel</i> if 993.29
<i>quercia</i> N 595.4	<i>qui patres, qui conscripti</i> F.P 393.54	<i>Radere genas</i> F 169.29 N 696 3 & 712.23
<i>quercimonsa</i> V.G 1330.20	<i>quisparum</i> if. 1253.31	<i>Radix</i> ifid. 1305.56
<i>quercitur, quercitur</i> V.G 1346 35	<i>quippe</i> F 153.50 F.P 393. & 52 & 56	<i>Radix olina</i> If. 1249.22
<i>quercis</i> V 71.22	<i>quirinarius</i> F.P 393.58	<i>Radix</i> if. 1240.57
<i>ques, antiqui</i> F 161.18	<i>quirinalia</i> V 32. 49 F 157.56 F.P 393.60	<i>Ragades</i> if. 919.9
<i>ques antiqui dixerunt</i> F.P 392 15	<i>quirinalis collis</i> F 158.1 F. P 394 9 & 13	<i>Ralla</i> N 788.44
<i>querquetula</i> V 158	<i>quirinalis flamen</i> V 52.42	<i>Ralla vestis</i> if. 1300.19
<i>querquetula febrin</i> F 159.30 F.P 391.57	<i>quirinialis porta</i> F 157.31 F. P 394.11	<i>Ramenta</i> N 609.8
<i>querquetula</i> F 161.12	<i>quirinus</i> F 157.29 V 14 7	<i>Ramentum</i> P.L. 804.54
<i>querquetulare</i> F.P 392.3 & 5	<i>quiris</i> quid if. 1041.32	<i>Rami</i> if. 1242.7
<i>querquetularia porta</i> F.P 392 12	<i>quiritare</i> V 41. 4 N 494 38	<i>Ramices</i> quid N 578.18
<i>quinam</i> F 158.54	<i>quirites</i> F 157.41 ifidor. 1041 30	<i>Ramenses</i> V 11.31
<i>quinanam uro quare</i> F. P 392.28 & 25	<i>quitum fosse</i> = 158. 8 F.P 394 51. & 56	<i>Rana</i> V 153
<i>quid</i> ifid. 839.45	<i>quis, quiuis, quisnam</i> V.G 1380 35	<i>Rana</i> ifid. 1132.7
<i>quietalis</i> F 159.3	<i>quisquam significat aliquem</i> F P.394.59 F.158.20	<i>Rancidum</i> if. 1314.21
<i>quietatus</i> F.P 392.31	<i>quisquilita</i> F 158. 41 F.P 395.6 & 13 if. 1242.51	<i>Rapa</i> V 19.38 If 12 1.11
<i>quinary</i> V 28.41	<i>quod</i> V. G 1378.46	<i>Rapi</i> F 178.7
<i>quincertum</i> F.P 392.35 = 158 11	<i>quod</i> if. 839.49	<i>Rapi solet fax</i> F 178.10 F.P 396.19
<i>quintij</i> 1425.26	<i>quod significat etiam aliquis</i> F.P 395.16	<i>Rapi simulatur virgo</i> F.P 396 1
<i>quintilianiani luperci</i> F 159.16		<i>Rapinus</i> V.G 1327
<i>quintily</i> 1425.42		<i>Raphael</i> ifidor. 989.16
<i>quingentarius</i> V 33.3 & 33.31.F 158.23 F.P 392.39 & 53		<i>Raphanus</i> if. 1261.24
<i>quinque</i> quid if. 887.43		<i>Rapones</i> N 497.52
<i>quinquennales censeres</i> F 161		<i>Rapio, rapina</i> V. G 1357 33

I N D E X.

Rastelli V	23.18	Recipere, promittere, polliceri N	refellere V. G	1399.38
Rastra If.	1324.57	701.11 V. G	refello V. G	1380.6
Rastri V 23.21 N	609.13	Recipi V. G 1362.34 V. G 1363	referre, recenserō N	699
Rapinator N	579.9	24	60	
Rates F 169.21 F. P 396.30 If.		Recipia, pro recipiam F	referrī diem predictam F	178
1285.34		F. P	2 + F. P 406.25	
Ratio N	720.28	Reciproca V	referris, renocari N	701.43
Ratio putari V 4022. V. G 1329		55.44 N 577.48	refert F	175.5 Ver. 214.25
14		Reciprocare F	refrenare, cohibere N	691.2
Ratiocinatio If.	862.32	170.38 F. P 388	refrīna fabra F	171.8 F. P 410
Ratiocinationis moti If. 862.		42 & 44	35. & 45	
33		Reclusum V	refutare F	171.53
Ratiocinabilis haresis unde If.		Reconciliatio If.	refutatio V. G	1360.23
914.18		975.45	regale V. G	1333.10 V. G 175
Rationalis status Ifidor. 859.		Reconduca F	29	
55		170.54 F. P 398	regale facinus F	177.7
Rationalis philosophia If. 873		51	regalia exta F	178.30 F. P 400
10		Recordari V	56	
Rationes putari N	498.29	37.47	regere N	691.7
Rationales coniunctiones If. 828		Recordavit N	Reges unde dicti If. 1045	
38		752.13	44	
Ratu V	49.53	Reda & aduersa superne obla- lata If.	regis, qui vocantur If. 1047	
Ratissima F. P 396.42 & 46 F		835.53	2	
176.54		Recta vestis If.	regia dicta F	172.27
Ratium quadrantem dictum		1299.59	regia fera F	172.6
F. P	396.48	Recte appellantur F	regia virtutes precipue dua If.	
Ratius quadrans F	169.53	170.59 F. P	1045.49	
Ratum If.	910.20	398.54 & 58	regiosci F. P	401.6
Ratumena porta F 170.22. F. P		Red fronte ceteros sequi F. P	regisium F	172.12 F. P 401
397.5 & 19		3.8.60	7	
Ratusum F. P	307.21	Reda If. 1323.36	regilla F. P	401.31 N 788
Rauca vox F 174.38 vox rui ca F. P	397.29	Redandruare N	39	1435.20
Raucedo If.	918.1	Redandruare F 168.19 F. P 399	regillensis	177.48
Raucos appellatos F	17.56	9	regilla F	13.23
Raudus V	27.14	Redarguisse F	regillum If.	172.45 F. P 401
Rauilla	1440.21	198.26 E. P 379	regimen F	37
Rauilla F	170.21	reddere, componere N	regio collina V 10.3. equillina V 10.2. Palatina V 10.3. Pbu tensis If. 1036. 23. Suburana V. 10.2.	
Rauille unde F	397.52	700.15	regiones, partes prouinciarum If.	
Rauim, antiqui F	170.6	redli V. G	1173.19	
Rauim, pro raucitare F. P 397.		369.8	regium F	177.4 F. P 401.54 V. 6.133.10. & 1575.29
60		redlibo N	regius morbus If. 920.8	
Rauis N	577.19	752.43	regiosci F	172.36
Rauum N	577.15	redempti auere F	regnum unde dictum If. 1045.	
Rauus color F 169.16. F. P 397		177.47 F. P	29	
43		39.25 & 29	regredere N	578.36
Reapse F	172.44	redemptor F	regula Ifidor. 962.34 If. 1296	
Rebecca If.	993.25	157.47	18	
Recellere F	170.44 F. P 398	redemptores proprie F. P 399	regularē as If.	1227.39
10		30	reguli If.	1122.25
Recentari N	579.5	redhostere F	regum secundus If.	951.8
Receptionum N	579.16	367.59 F. P 369.38	relatio criminis If.	860.27
Receptitius sanus F 175.26 F.		& 50	relatio If.	876.31
P 398.12 & 17 N 513.51		redhostis N	relativa nomina If.	824.31
Receptus mos F 178.16 F. P 398		577.58	relativa pronomina Ifidor. 826.	
19		redibitur F	12	
Recinium F 170.45 F. P 398.21		267.53 F. P 399		
& 28		52		
Receptatio F 170.34 F. P 398.		redibo N		
30 33		770.26		
		rediculi F		
		174.51		
		rediculi sanum F. P		
		399.6		
		redimicula If.		
		1307.29		
		redimiculum F		
		168.31 F. P 400		
		3. If 1309.55		
		redimus: F 178.1 redunt F. P		
		400.5		
		redire N		
		701.41		
		reditus N		
		609.19		
		rediuca F		
		167.55. alij reluisum		
		F. P 400.9 & 14		
		rediuca, recidua .G		
		1361.14		
		& 15		
		rediuuium F		
		168.23 F. P 400.29		
		& 20		
		redundare, redire N		
		701.34		
		redurare N		
		578.52		

Relativa nomina if.	988	404.38	1249.59	lenticiana	1249.2
relativa N	669.39	Renale if.	1300.33	pinalis ifidor.	1250.4
Religati F	172.48. F. P 401	renanciscitur F	171.58 F. P 404	resistere N	712.51 & 698.
55		50		30	
Religatus if.	936.14	renes quid sunt If.	1097.49	resolutio Ifidor.	831.8
Relouare N	675.8	Renones ifidor.	130..8	respicere F	178.33 F. P 407.13 N
Religio N	82.14 & 72.6	Renouatiuum fulgur F	178.21	733.13 V. G 1343.51 V. G 1349	
religio precipua F.P.	176.55	F. P 404.56		56	
II		renunciari V. G	1349.41	respici atis F	179.8
Religio, deorum cultura N	698	repagula Ver.	114.28 F 173.24	respicio V	43.21
31		F. P 405.3 & 10		respersum F	162.26
Religioni est F	175.42	repanda F	168.33	respersum vinum F. P	407
Religiosis precipua habetur		repastuari V	114.31	7	
cento F. P	402.6	repastuari ager F	173.33. F. P	respondendi V	59.8
Religiosi dicuntur F	178.18 F.	405.16 ifid. 1325.8		responsa if.	927.18
P 402.51		repudare F	173.32 F. P 405.30	responsorius cantus ifidor.	970
Religiosi V. G	1338.55	& 31 N 577.51		22	
Religiosum ac sacrum F	178	reperitur N	770.28	resp. multarum civitatum F	177
35		reperire V. G	13.134	33	
Religiosum F P	402.55 N 709	reperium F	179.35 F. P 405	respublica F. P	407.23
I. V. G 375.27		33		restare N	698.25
Religiosus F	175.52 & ibid. F. P	repetundarum accusatus ifid.		restat F	175.35 pro distat F. P
402.60 N 727.5		234.15		407.29	
Religiosus usus, infimus N	698	rep. grave N	680.26	restes IC.	1288.5
37		repletio sancti Spiritus ifid.	1000.	restitarius V. G	1333.42 resti-
relinqui V. G	1365.19	28		bilu V	8.1
reliq. te V. G	1567.2	Repotta F	173.21 F. P 405.38	restitibilis ager F	174.9 F. P 407
reluere F	273.45 F. P 4033. I	& 43		33	
& 34		reputa ifid.	1117.41	restio V. G	1335.42
Rema ne-pata F	171.3 F. P	reputium V	114.33 F 173.19	restitui, reddi V. G	1356.22. &
405.35		F. P 405.45 & 47. ifid. 1066.		25. & 1360.10	
remari F. P	403.37. & 39	36		restitum N	775.2
remeare F	171.16 F. P 403.31	repuerascere N	578.3	restitio F	174.8
& 44		repulsio F	177.51 F. P 405.50	resupina N	577.39
remedium V. G	1327	& 54		retentum proferre N	700.
remeligens F	171.20	repulsus V. G	1331.29	34	
Remeligenes unde F. P	4.3.49	requie case F	277.28	retia, quibus capta implicantur	
& 59		requiescere V. G	1356.46	N 693.17	
Remex ifidor.	1285.20	requirere N	728.24 V. G 1338	retia ifid.	1288.40
Remi N	699.56 Ifidor.	32		Retiatio pugnanti F	175
1287.2		res if. 931.8 V. G 1356.33 V. G		48	
Remillum F	171.48 F. P	1379.19		retiarius pugnans F. P	407
404.4		res credita ifid.	931.44	39	
remisisti V	37.32	res integratur Ifid.	931.1	retarius ifid.	1281.29
remisso exercitu F	179.15	resarrire V	59.13	reticulum V	22.30 N 609.3 &
remissus N	700.59	rescire V. G	1359.10 & 52	790.20 If.	1302.38
Remora F	171.30	resciscere V. G	1360.11	retinere N	680.26
remorbescat F	171.51 F. P 404	resecrare F	174.19 F. P 406.12	retroacta B	169.13 F. P
27		& 21		407.51	
Remores F	171.42 F P 404	reserare N	507.15	retrices F	175.20 F. P 407.53
30		reserari F	174.55	& 60	
Remotio criminis ifidor.	860	reserari a sera F. P	406.26	retrograda ifidor.	909
24		reses & residuus F	174.12	12	
remotum N	702.12	reses F. P	406.34	retrogradatio stellarum ifidor.	
remouere, exscindere N	691.	residiare F. P	406.41	909.28	
II		resignare F	173.48 & 175.60 F. P	reubarbarum sine reuponticum	
remulcare N	515.33	406.47 & 60		If. 1256.10	
remulco est F. P	404.34	resignatum as F. P	407.2 F 175	reuelare N	718.19
remulcum if.	1288.26	58		reuercor V. G	1380.3
Remunitus ager F	171.35 F. P	resina ifid. 1249.51 cerebinina		reuma II.	917.50

I N D E X.

<i>Renocare</i> N 578.60 & 700.9	<i>Ripa</i> V.G	1369.48	<i>Romulia</i> tribus <i>Ver.</i>	114.38 F	
& 701.23 & 719.56 & 744.6	<i>Riphai montes</i> Ifid.	1189	167.5 F.P	413.52	
<i>renortis</i> N	18	<i>Riscus</i> N	577.46	<i>Romulum</i> quidem a <i>sicu</i> rumi-	413.52
<i>Rem nunc dicitur</i> F	168	<i>Rituales</i> quid F 176.2.F.P	409	<i>Romulus</i> F	165.23
32		52		<i>Romulus</i> & <i>Romus</i> unde F.P	
<i>Rem</i> F 178.44 N 743.44 F.P	<i>Reticus</i> N	766.42	414.4		
408.1 & 3 & 6 Ifid. 1273.34	<i>Reticus</i> F 169.2 & 178.15 F.P		<i>Rorarij</i> V	53.55 N 797.8	
<i>stipulando</i> F 168.36 V.G 1375	409.59		<i>Rorarij</i> milites F.P	414.6	
20 <i>promittendo</i> F 168.40	<i>Rituales</i> N	501.21	<i>Rorarium</i> vinum F.P	414.	
V.G 1375.22	<i>Ritius</i> F 168.48 F.P 410.15 If.		II		
<i>Rhamnus</i> If.	1249.1	1156.8	<i>ros</i> If.	1147.45	
<i>Rhedas</i> N	593.13 & 738	<i>Rixa</i> V.G	1334.48	<i>Rosa</i> If.	1254.22
11		<i>Rixat</i> N	753.10	<i>Rosaceum unguentum</i> If.	923.9
<i>Rhegium</i> V	114.35 F 167	<i>Rythmica musica pars</i> If.	896	V.G 1327	
36		19	<i>Rosacij</i> F	178.47.F.P 414	
<i>Rhegium</i> appellatur F. P	408	<i>Rythmus</i> If.	852.5	44	
30		<i>Ro</i> , If.	996.2	<i>Rosea</i> in campo <i>Reatino</i> F.P	
<i>Rhetia</i> If.	1170.58	<i>Robigalia</i> V	33.28	<i>ibid.</i> 26	
<i>Rhetius ager</i> Ifidor.	1167	<i>Robigalia dies festus</i> F.P	410	<i>Roseum vinum</i> If.	1316.12 V.G
17		20		1327	
<i>Rhetorica</i> Ifid. 819. & 857	<i>Roboam</i> If.	955.17	<i>Rosmarinus</i> If.	1259.7	
17		<i>Robum</i> F.P	410.23	<i>Rostra</i> V	26.4
<i>Rhetoricasti</i> N	752.24	<i>Robur</i> If.	1247.26	<i>Rostrata</i> Ifidor.	1205.46
<i>Rhetorissai</i> N	578.14	<i>Robustus</i> V.G	1335.1	<i>Rostrum</i> N	740.19 V.G
<i>Rhinoceros</i> F	167.46 F.P 408	<i>Rodandarum</i> If.	1248.40	1346.20	
37		<i>Roditis</i> If.	1218.7	<i>Rota</i> If.	1323.35 & 1325.35
<i>Rhomanus</i> If.	1158.36	<i>Rodomelum</i> If.	136.6.53	<i>Rotabulum</i> If.	1300.33
<i>Rhodensicadionque</i> F	557	<i>Rodus vel raudus</i> F 163.29. F.		<i>Rotunda ades</i> <i>Vesta</i> F.P	414
42		P 410.31 & 35		31	
<i>Rhodia leges</i> If.	927.52	<i>Rodiscula porta</i> F 160.39 F.P		<i>Rotunda postum</i> <i>elegant</i> N	
<i>Rhodie</i> <i>vua</i> If.	1240.8	410.60		577.4	
<i>Rhody</i> If.	1037.29	<i>Rogandi</i> V	99.7	<i>Rotundum</i> unde <i>dictum</i> N 516.	
<i>Rhodos</i> If.	1176.38	<i>Rogare, pascere</i> N 700.44 V.G		60	
<i>Rhodus</i> If.	1176.27	1362.23		<i>Ruben</i> If.	996.42
<i>Rhonde</i> F. P	408.41	<i>Rogati</i> F	175.30 F.P 411.13	<i>Ruber</i> <i>avana</i> If.	1132.11
<i>Rica</i> V 22.34 F 178.60 N 788	& 18	<i>Rogatio</i> F 165.16 F.P 411.20		<i>Rubia</i> Ifid.	1251.23
46 F.P 408.45 & 54		& 25 V.G 1375.10 & 14 &		<i>Rubidus panis</i> F	162.42 F.P
<i>Rica</i> F 170.56 <i>Ricula</i> F.P 408.		178.6		414.40 Ifid. 1313.43 & 1228	
60 & 409.2		<i>Rigo</i> V.G	1379.31	57 & 1229.4	
<i>Ricinum</i> V 22.52 N 750.23 If.		<i>Roma</i> appellata F	165.27	<i>Rubiliana</i> <i>vua</i> Ifid.	1240.19
1303.36 N 788.51		<i>Roma</i> F.P	411.35 Ifid. 1189	<i>Ructare</i> F.P	414.48
<i>Ricinus</i> If.	1127.21	15-		<i>Ructus</i> N	577.34
<i>Rictus</i> F	179.37. F. P 409	<i>Roma antea</i> <i>Romula</i> F 166.		<i>Rubrica</i> Ifid.	1294.12
11.21.740.44		55		<i>rubrum mare</i> quid <i>vocatum</i> If.	
<i>Rideo</i> F	175.12 F.P 409.15			1153.21	
<i>Rider</i> V. G	1358.29	<i>Romam</i> <i>Romulus</i> de <i>suo</i> F. P		<i>rudentes vestes</i> <i>nautica</i> F 163.	
<i>Ridiculus proprie</i> F 171.8 F.P		413.19		49 N 511.55 Ifid. 1288.6	
409.23 & 25-		<i>Roma origo</i> If.	1183.40	<i>Rudens</i> <i>fibulus</i> V	4.33
<i>Rienens</i> F 171.4 F.P 409.26 &		<i>Romana porta</i> F 162.45 & 166		<i>rudis, capris</i> <i>contusi</i> Ifid.	1210
29		60 F.P 413.23 & 33		24 & 1293.37	
<i>Rigido</i> F	177.17	<i>Romana lingua</i> <i>latuna</i> Ifidor.		<i>rudarij</i> unde F.	163.47
<i>Rigidum</i> F.P 409.42 <i>frigidum</i> .		1034.11		<i>rud</i> is N	492.45
N 599.31		<i>Romani</i> F	162.29.	<i>rudere, decipi</i> N.	699.4
<i>Rigula</i> If.	1307.31.	<i>Romani</i> unde <i>nominati</i> If. 1041		<i>Rufus</i> , <i>tribuni</i> F	162.3
<i>Rinari</i> F. P 409.46 <i>scrutari</i> ,		24		<i>Rufus</i> a <i>cognomine</i> F	162.
<i>quaerere</i> N	700.19.	<i>Romanus</i> V	7.10	8.	
<i>Rimati</i> F	171.44	<i>Romanus ager</i> V.	7.69	<i>Rufus</i> <i>tribuni</i> F.P.	419. &
<i>Ringitur</i> N	577.43	<i>Romphaa</i> If.	1269.22	7	
<i>Rinoceros</i> If.	1117.23	<i>Romilia</i> V.	11.37	<i>Rufus</i>	1440.57
				<i>Rullus</i> .	

I N D E X.

Rullus	1436. 12	Rutila V	56. 12	Sacrum porcum dici F	196.
Ruma N	579. 20	Russia canes F	176. 8. F. P	29	
Rumen quid F	167. 30	416		sacrificare N	723. 3 V G 1336.
Rumen pars colli F. P	415. 11 N	Rutilare V	56. 11	38	
492. 40 if. 1094. 49		Rutilium F. P	416. 35. & 39	sacrificantur N	754. 29
Rumentum F	167. 32 F. P 415	Rutilij	1425. 47	sacrificium F. P	433. 5 if. 971
15		Rutilius Rufus F	163. 8	51 & 972. 33	
rumex F	167. 18 genus teli F. P	Rutilius	1440. 49	Sacrificio & sacrificor V	91. 50
ibid 20		Rutrum V	23. 5	48	
rumiferare N	578. 48	Rutrum tenentis iuuenis F	163	sacrificiosus F	196. 51 F. P 419
Ruminalis ficus F	167. 23 F. P	8 F. P 416. 42 & 43. N 492		1. & 6	
415. 24		43		sacrilegium if.	933. 33
ruminare N	492. 42 & 578.	Rutuba N	578. 87	Sacrima F. P	419. 8
39		Rutunda F	163. 13	sacrosanctum F	196. 60 F. P
ruminat N	570. 4			419. 20 & 27	
ruminatio unde dicta ifid.	1113	S		sacrum V. G	1375. 25
33		S Abai unde dicti ifid.	1038.	Sacrum adificium F	173. 4
ruminatur N	754. 51	33		sacrum sacrorum N	709. 2
ruminant F	167. 21 F. P 415	Sabai ifid.	1036. 28 & 38	Sadai if.	579. 12
36		Sabbatum if.	130. 2. 28	Sadducei if.	1010. 25
rumor, opinio N	701. 53 V. G	Sabaoth if.	977. 39	Saga F	198. 18
1330 19		Sabbatum ifid.	1036. 32	Sagaces F	198. 4 F. P 419. 49 &
rumperere N	700. 30	Sabbatina F. P	416. 50	420. 1	
Runa, genus teli F	167. 43 F. P	Sabbatum ifid.	569. 25 & 938	sagaces canes N	495. 38
415. 40		34		Saga N	ibid. 36
runcatio ifid.	1236. 29	Sabelliani ifid.	1013. 32	Sagax canis F	198. 15
runciones if.	1324. 54	Sabini dicti F	210. 53 & 250. 54	Sagda gemma ifid.	1216. 17
rupira F. P	415. 49	F. P 40. 16. 51 if. 1041. 36		Sagitta ifidor.	1239. 24 & 1270
rupitia F	163. 28	Sabulum N	580. 9 if. 1207. 23	54	
rupium testamentum ifid.	929.	Saccarum if.	1316. 48	Sagittarius If.	912. 14
25		Saccorum genus F	196	Sagma If.	1326. 29
rusa V	8. 9 ifid. 1203. 4 V. G	19		Sagmina F	197. 57 F. P 420. 7
1369. 4		Saccos F. P	417. 17	& 13	
ruani N	577. 13	Saccus if.	1320. 55	Sagum N	610. 16 & 788.
ruai esse F. P	175. 40	sacellum V. G	1330. 46	15	
ruri esse, non rure dicendum		Sacella F	196. 55 F. P 417. 2 &	Saguntus If.	1190. 15
F. P 415. 5		23		Sagum if.	1302. 48
rusum videre N	673. 9	sacer F. P	417. 24 N 27 V. G	Sal V. G	1370. 1 ifid. 1208
rusus N	701. 47	1348. 14		12	
ruscum Ver.	114. 40 FP 163. 18	Sacerdos ifido.	983. 49 & 1004.	Salacia V	13. 60 F. 201. 32 F. P
& 415. 55		60. 1439. 3. 1045. 44		420. 20	
ruspari F. P	163. 50 & 416. 1	sacer mons F	197. 20	Salamandria if.	1124. 47
& 4 N 578. 32		sacra loca if.	1196. 9	Salaria via F	201. 26. F. P
rusata vestis if.	1259. 31	sacra spina if.	1097. 44	420. 32	
rusati qui dicuntur if.	1299	sacra via Ver.	114. 42 F 180.	Salabra unde N	584. 24
37		24 F. P 417. 52		Salentini F	203. 1. F. P 420. 40
rustica vinalia F	163. 53 &	sacra ifidor.	976. 45	& 44	
178 51		sacramentum V	29. 30 F 212. 6	Salia Virgines F	202. 47 F. P
rusticatum N	578. 45	F. P 418. 7. 14 & 18. If. 970.		420. 45	
rustica vinalia F. P	416. 5	57. & 972. 43 milita genus		Salij F	202. 24 F. P 421
& 8		if. 1049. 27		4	
Rustum F	163. 2 F. P 416	sacramento dicitur quid F	211	salinator	1436. 4
16		14		Salum Ver.	114. 49 F 211. 57
Ruta casa F	163. 2 F. P 416. 18	Sacraui quid F	197. 54 F. P 418	F P 420. 53 if. 1310. 32 & 1318	
N 577. 10 If. 1262. 50		35		32	
Rutabri V	23 22	sacrarium if.	1197. 40	Salnum in mensi F	202.
Rutabulum F	162. 56 F. P 416. 21	sacrata leges F	197. 9 F. P 413	59	
& 28		38 & 43		salus N	609. 55
Ruth ifidor.	951. 24 if. 984	Sacrum F. P	418. 47	salv urbis fundator qui	ifid.
38				1184. 43	

INDEX.

<i>Salifatores qui vocantur</i> ifid.	<i>sanctus murus</i> F	173.5	<i>Sardi Geneales</i> F	199. 18 F.P
1022.14	<i>Sandapila</i> PL.	801.1	424.3	
<i>salix</i> Ver. 114.46 F.P 420.50	<i>sandaracha</i> if.	1294.47	<i>Sardius</i> if.	1216.42
If. 1248.7 <i>virgultii genus</i> F	<i>sandaraca, genus coloris</i> F	200.	<i>Sardonis</i> if.	ibid. 52
202.56	51		<i>Sargus, piscis genus</i> F	199.46 E
<i>Salmacis nomine Nympha</i> F	<i>Sandafirus</i> if.	1221. 13	P 424.23 & 26	
202.39	<i>Sanderaca</i> F. P	423.32 &	<i>Sarissa</i> B 197.17 F.P 424.27	
<i>Salmax nomen</i> F. P	35		& 28	
18	<i>sanguinariis</i> N	706.48	<i>Sarmata, Gracis Regini</i> if.	1037
<i>Salomon</i> if.	<i>sanguinolentus</i> N	746.27	20 & 1042.7	
533.18. & 995.5	<i>sanguis</i> N (10.25 if. 915.24 & 33.		<i>sarmentum</i> if.	1239.17
& 6	1099.53		<i>sarpuntur vinea</i> F	214
<i>salpinga</i> if.	<i>sanguisuga vermis aquatilis</i> If.		2	
1124.38	1126.30		<i>sarpta</i> F.P	424.29
<i>salsum</i> If.	<i>sanies</i> If.	930.33 V.G 1370	<i>sarpuntur vinea</i> F.P	424.
<i>saltratores</i> if.	40		37	
<i>Salti</i> N	<i>sanitas quid & unde</i> ifidor.	915.4	<i>sarta</i> F	199.14 F.P 424
<i>saluatim</i> N	<i>sanctus</i> N	774.45	39	
579.37	<i>Sanniones dicuntur</i> N	517	<i>Sartago</i> if.	1320.27
<i>salvus</i> V 7.44 F 187.27 F.P	27		<i>Sarte in Auguralibus</i> F	199
421.28 N 702.60. if. 1181.33.	<i>Sangualis avis</i> F	196. 16 F. P	6	
& 1241.28 & 1274.47	423.37 & 38		<i>sarte ponebant pro integre</i> F.P	
<i>salua res</i> F 201.49 F.P 421	<i>saqualis porta</i> F.P 423.42 &		424.41	
37	45		<i>Sartores</i> N	487.28
<i>salubre</i> V.G	<i>sanus</i> V. G	1354.40	<i>Satrix</i> V. G	1328
1333. 21	<i>sapa</i>	796.13 if. 1317.7	<i>sas</i> Vet.	114.52
<i>Saluy</i>	<i>saperda genus piscis</i> F	290.47.F	<i>sas pro eas</i> F	200.20
1427.14	P 423. 47		<i>sas quid</i> F.P	424. 54 &
<i>salum</i> N	<i>saperda quid</i> N	584.5	<i>sat</i> if.	839.56
610.8	<i>saphirus</i> if.	1217. 42	<i>satyrion</i>	1429.32
<i>salus</i> V	<i>Saphon</i> if.	1288.17	<i>sati</i> F.P	425.13
14. 17	<i>sapientia</i> if.	1066. 54 &	<i>Satirius</i> V.G	1328
<i>salutare</i> V.G	583. 2		<i>Sattati</i> N	723.12.V.G 1336
1333. 21	<i>sapientia liber</i> If.	951.32	42	
<i>salutaris porta</i> F	<i>sapientis cognomen</i> ifidor.	1431	<i>satras pro satietas</i> N	581. 44
201.39. F.P	31		<i>Satricula</i> F	209.3
422. 4	<i>sapini, pro sapini</i> N	770.38	<i>satietas</i> if.	1313.1 & 1312
<i>Sam F.P.</i>	<i>Sarabra</i> if.	1300.59	<i>satio</i> N	612.12 if. 1236
422.22	<i>Saraceni</i> ifido.	1036. 11 &	34	
<i>Samaria</i> If.	1039. 4		<i>Satyrion</i> if.	1156.34
1164.2 & 1186.	<i>Sarai</i> if.	993.2	<i>satys</i> Ver.	114.55
36	<i>Sarasinos</i> if.	850.50	<i>satys</i> N 734. 50 <i>verbum</i> F.P	
<i>Samarita</i> if	<i>sarcinatrix</i> N	514.52 V.G	425.19 V.G 1345.7	
1010.45	1328		<i>satysfacio</i> if.	675.42
<i>Sarracitanorum genus</i> if.	<i>sarcitector</i> if.	1296.40	<i>satys pro semine</i> N	582.52
1038	<i>sarcina</i> V. G	1331. 38	<i>satullem quid</i> N	581.17
45	<i>sarcinator</i> N	581. 49	<i>satum genus mensura</i> if.	1233
<i>Sambuca</i> F 201. 10 F. P 422.	<i>sarcito</i> B 199.40 F.P 423.52 &		21	
17. if. 898.21	54		<i>satyr</i> F.P	425. 24
<i>sambucus</i> if.	<i>Sarcoma</i> if.	918.42	<i>satyra</i> F	194.55 F. P 425.
1248.61	993.2		& 35	
<i>Samia vasa</i> if.	<i>Sarastinos</i> if.	850.50	<i>satyrus</i> V.G	1328
1318.8	<i>sarcinatrix</i> N	514.52 V.G	<i>satyria</i> if.	1256.31
<i>Samius lapis</i> if.	1328		<i>satyrus</i> if. 1313.2 <i>satietas</i> V.	
1211.58	<i>sarcitector</i> if.	1296.40	G 1361.45 & 46	
<i>Samium testum</i> N	<i>sarcina</i> V. G	1331. 38	<i>Saturnalia</i> V	34.28
709	<i>sarcinator</i> N	581. 49	<i>Saturni fanum</i> V	9.36
4	<i>sarcito</i> B 199.40 F.P 423.52 &		<i>Saturnia quid dictum</i> if.	1169
<i>Sarnites</i> F	54		59	
401. 19. F. P	<i>Sarcoma</i> if.	918.42		
422.28	<i>sarcophagum</i> N	485.51		
<i>Samos insula</i> If. 1177.26 & 1188	<i>sarcophagus</i> if.	1201.58		
43	<i>sarcophagus lapis</i> ifidor.	1212		
<i>Samothracis dii</i> V	5			
11. 51	<i>sarculum</i> V	23.2 if. 1325.4		
<i>Samothracius</i> if.	<i>Sardanapalus</i> F	199.43 F.P		
1309.22	423.55			
<i>Sans</i> if.	<i>sardare</i> F	199.15 F.P 423.		
1042.27	58			
<i>Sanson</i> if.	5			
994.31	<i>sanctus</i> if.	1196.11 & 12		
<i>samsucus</i> Ifid.	<i>sancta sanctorum</i> if.	196.		
1254.2	15			
<i>Samuel</i> ifidor.	<i>sanctitudo</i> N	582.41		
91. 7. &	<i>sanctum quid</i> F 196.10 F.P 423			
294. 55	24 V.G 1,75.26			
<i>Sarates quasi sanati</i> F	198.			
2				

INDEX.

saturnia Italia r 169.50 F.P	scapula ifid. 1097.35.1440.56	scitium, elegans M 713.6
425.39	scapum N 579.38	scitium populi F 203.60. F.P. 428
saturnia porta V 9.37 terra F	scaturix M 582.4	28
9.33	scelerata porta F 206.8	scitrus V. G 1331.25
saturni à saturno ifidor. 1041	sceleratus campus F. P 427. 5	sciuis N 725.53
27	☉ 16. F 205.52	sciuntur M 584.55
saturno, dies festus F 200.9 F.	sceleratus vicus F.P 427.19 ☉	scobina V 54.37
P. 425.52	25	scolaces Ifidor. 1321.51
saturno sacrificium F 210	scelerosi N 583.11	scotina if. 1297.55
27	scelestum N 709.4	scolopendryos Ifidor. 1259
saturnus V 12.42	scelus V. G 1379.17	25
saturno If. 1025. 49. ops V. II	scena genus culturi F 204.14	scopa N 584.52
46	scena F. P 427. 31 If. 1279	onomon if. 1004.40
satyra lex if. 927	43	scopulus if. 1209.52
satyrastis if. 919.44	scenarius N 584.1	scoppus F 192.49
satyri homunciones sunt Ifid.	scenopodia ifid. 961.45	scoria if. 1229.2
1107.5	scens quid F 208.9 F.P 427	scorpio N 797.33 if. 1118
satyri quid sunt if. 1119.50	40	57
satyrici unie dicti if. 1019.2	scetra ifid. 2772.21	scorpiis if. 1122.56
saucy vulnerati N 719.18	scheia ifid. 901.47	scorpio, vermis terrenus if. 1126
sauinus lapis if. 1213.7	schedia quid F 206.16	37. ☉ 1171 I
saulus if. 1001.38	scheis, naniy genus F.P 427	scoria F 203.4, F.P 428.43. ☉
saul if. 994.57	46	50
saura if. 124.59	schemata N 610.54	scoria ampulla F 162.45
saxa ifid. 1209.49	schema quid ifid. 845.24	scortari V 56.14 N 674
saxifraga if. 1256.26	scheffis onomaton ifidor. 846	46
saxonum gens if. 1042.45	25	scortea V 56.27
saxum V 9.31. V. G 1335	schisma if. 1009.55	scories F 203.50
29	schemicule F 203.37. F.P 427	scortium quid 205.47
saxum Tarpeium F 210.39	55 ☉ 428.2	scortium pellicum F.P 428
scabelli if. 1323.1	scholia Ifidor. 958.33	55
scabellum if. 1313.2	schola dicta F. P 428.4 ☉ 7 F	scorria if. 1319.57
scabies if. 919.46 ☉ 50	212.40	scoria if. 1174.34
scabre N 579.44	scientia ifid. 872.51	scotomo if. 917.15
ecana quid F 197.16	sciens V. G 1333.27	scotij if. 1042.57
scavicula V 54.16	sciens, fient V. G 1379.29	scrapia Ver. 115.1
scaptrum ☉ sciepirum V. 57	scilla ifid. 1154.3	scrapta Ver. 204.23
36	scilla femina fertur fuisse ifid.	scrapta dicebantur F.P 429.5
scava F.P 426.22 ☉ 30. I 440	1108.35	☉ 13
31	scina sine sacena F.P 427.37 ☉	scrapta N 580.5
scavola 1440.52	34	scrate N 583.20
scavum quid F 200.36	scindula ifidor. 1237.42	scriba if. 961.24
scava ifidor. 1286.1	scindula if. 1297.2	scriba publicus ifid. 1051
scala if. 1256.29	scitopodum gens in Æthiopia If.	56
scalpellus ifidor. 1297.50	1107.55	scriba F.P 429.15
scalpurire N 581.37	Scipio 1436.1	scriba proprio nom. antiq. F. 205
scalprum if. 1297.48	Scipio non Capio 1428.40	13
scammonia if. 1258.3	scipionary V 86.16	scribere V. G 1355.13
scandulaca r 203.51	scipionary V 86.15	scribonianum F 205.54
scandulaca genus herbe F.P	scipus ifid. 1319.55	scrinia if. 1320.52
426.32	scire V. G 1333.31 ☉ 2359.10 ☉	scripta N 580.60
scanna ifid. 1322.59	52	scriptio N 582.57 ☉ 757
scansilia if. 1523.6	scirpus F.P 428.14 F 204.24. if.	40
scaphe N 786.17	1260.7	scriptum ☉ voluntas if. 860
scapres, pro scabres N 580	scisto F.P 428.24	42
21	scitabis, serpens ifid. 1123.21	scripturary M 504.2
scapiensula F 203.53	scita pubei F. 180.38 F.P 428	scripturarius ager F 20.510 F.P
scapiensula F.P 426.38	25 ifid. 926.59	425.30
scapia tribus F 210.47. F.P	scita sacre F 204.9	scriptus lapis F.P 429.2
426.47	scitum V. G 1359.60	scrobes N 611

INDEX.

Serofa	1433.1	biles if.	1050.58	seliqua sinistra sedilia F.P.	431.17
Scrupada V	54.21	secundum corpus oculis if.	1000	if 209.17	
Scrupi F.P.	429.34	30		seliquastrum	22.12
32		secundum genus relativorum		sella if.	995.53 & 1324.35
Scrupulus if.	1230.59	ifid.	885.15	sella curules locus F	211.1 F.P
Scrutari V.G	1322.56	secundum spiritum quo imagi-		1313.21	
Scrutillus F.	205.31	namur ea que per corpus sen-		sella curules if.	1313.10
Scruto II	748.16	timus ifid.	1000.35	sem If.	992.17
Scudicia Ifid.	1324.50	secundum tempus sub lege Ifid.		sembella V	28.48
Sculponea PL.	804.6	966.46		semeia if.	996.53
Scurra Ver. II. 5. 4 F 182.34. F.P.		secundus digitus, index & sa-		semen V	7.51
429.45		lutarius II.	1055.49	sementina ferie V.	34.54 F.P
scurrile N	580.32 & 584	secundus modus ifidor.	879	431.25	
38		41		semiscurus If.	1297.32
scutulum F	203.21	secures if.	1269.47	semina N	741.53
scutulum tenue F. P	429	secura if.	1297.31	seminaria V	7.52
57		securus N 675.55 sine cura F. P		semitobolus if.	1230.53
scutulatum color Ifid.	1114	454.12		sempiterna trophaum if.	1266
58		secus F	182.52 & 207.1	54	
scutum N 611.45. V. 20.55 ifid.		secutor If.	1201.38	semis F.P	431.27
1272.8		sed if.	830.17	semis ifid.	821.28
scyphus N	792.27	Seachoras If.	925.10	sem spiritum if.	1267.30
scyrium F	184.9	seues II.	1323.7	semita F	181.15
scythia Ifid.	1164.61 & 1167	seues N	715.1	semita if.	1231
24		sediculum V	68.36 F. 1. 430	24	
scythia unde If.	1037.10	56		semita V	7.36 ifid. 1206.11
scythici lapides if.	1215.13	seditaneus V	69.39	semitocales If.	1821.20
sebium N 724.36. V. G 1337.27.		sedio if.	933.30	semo V	40.49
if. 1114.29		seclusionis proprietas N	496	semones PL.	803.7
secare, excudere N	712.54	53		sempiternè N	580.50
secespita quid F 213.27 F.P 430.		sedulio V.G	1380.14	sempiternum V.G	1356.6
7 & 13		sidulo, sive adulo N	504	sempiterna horrea F 180.5. F.P	
secessionones quid F. P	450	16		431.43	
27		sedum V. 22. 12. aly sadum F		semissa V	28.28
secessus if.	1195.30	210.8 F. P. 430.57		semissa if.	1231.2
secium F.P	430.28	seges V. 7.51 F 209.38 F. P 430		semitas dicti qui F	214.9
secularis sacra F 197.35 F.P 430		60. frumenti fructus N 707		semitacula tria Romæ F	214.9
32		44. III. 1. 6 39		semitacula tria Romæ F	212.51
secordia F	181.8 F.P 430	segesta F.P.	431.2	F. P 431.43	
34		segestria V	27.50	semitaculum V	26.6
secta If.	1009.50	segites V	7.53	semitacres unde dicti F	207.50
sectarius veruex F. P	430	segmenta If.	1299.10	F. P 431.55	
44		segmentata vestes ifidor.	308	semitatus N	756.18
sectio F. P. 430.46 & 47. ifidor.		4		semitatus nomen atas dedit	10.0
1297.9		segue tardum N	702.6	46	
secula If.	947.34	segnitas pro segnitia N	583	semitatus consulum If.	927
secula V	23.23	2		semitatus consulum ifidor.	1050
seculares ludi F.P	419.30	segnitia F 208.29 F.P 431.10		49	
seculum V	32.28	& 13 socordia V.G 1354.11		semitatus decretum unde F 207	
secunda causa adiutorij If. 1066		segregare N 7.0.1 V.G 11.2		38 F.P 432.3	
48		14		senecio ifid.	1157.19
secunda lingua varietas Arri-		segregari, seingi V.G 1360.7		senecta N	761.28
ca if.	1033.32	seinga II.	1578.6	senectus II. 1101.58 & 1104.52	
secunda Sibylls. Lybica if	1019	seir ifid.	993.20 & 2+	& 55	
57		semitas if.	1211.56 & 121	seizes unde dicti if.	1104.37
secunda res F.P	430.49	47		seneca N	492.11
secunda substantia ifidor.	876	senecia if.	1185.34	senecior II.	1104.29. & 33
24		senecia Iamris if.	1175.2	senis crimes F	207.41
secundare N	580.15	selencus II.	1181.28	senis criminous nubentor F. P 432	
secundi ordines senator. specta-		selibra & jemedium V.	28.29	8	

INDEX.

senium unde F 207. 48 à senili sequester F	208.16	19
acerbitate F.P 432.12 pars ul-	sequeſtres V.G	1363.26
tima ſeneſtutis il.	1103.1	ſequs N
senoni Ver. 115.7 F	207 51 F.P	ſera, qua oſtia obcluduntur N
432.16	691.44	
ſenſa N	727.48	ſera V
ſenſus N	727.47	ſeraphin il.
ſenſus corporis quinque il.	1091	ſerapy & iſis V II 44 il.
14		30
ſenſus unde dicti iſid.	1091	ſerere Il.
17		ſeges gens ad Orientem il.
ſenſus & præſentia nuncupati		52 oppidum Orientis il.
il. 1091.19		48
ſenſus ſenſa V.G	1338	ſereſci N
29		ſergij
ſententia N	582.23 il.	ſer. Cornelius
24		ſerica veſtis il.
ſenſes F	207.45 F.P	ſericum il.
19		ſericum quid dictum iſid.
ſenſix Il.	149.3	7
ſenſinare, ſatagere F 207.27 F.		ſeries unde dicta il.
P 4 2.22		ſerilla Ver 115.9 F
ſeparare N	713.28	433 30
ſepulture il.	1105.16	ſeriola il.
ſepes il.	1201.21	ſerium N
ſepis il.	1130.58	ſerius unde F.P
ſepiunt N	506 6	ſermo il. 958.24 & 30
ſeplaſia, aut ſeplaſium	195.50	8
F 208.59 F P 432.32		ſero ſapiunt Phryges F
ſeplaſium N	611.48	F.P 433.46
ſeps exigua ſerpens il.	1124.27	ſerpedoll.
tabificus aſpis il.	1123.8	ſerpens il.
ſeptra oppidum il.	1190.33	45
ſeprem ſpacia il.	1278.17	ſerpentes V.G
ſeptember il.	941.15	ſerpenium il.
ſeptentrio il.	1143.1 & 904.33 &	ſcripſit antiqui F 213.44
1148.26 & 57		F.P 433
ſeptentrionalis circulus iſid.	903	50
46		ſcorpula ſerſcrii F
ſeptontrionalis motus iſid.	913	43. 59
11		ſerra præliari dicitur F
ſeptentrionalis plaga il.	904	21. 42
28		F P 434.1 & 6 Il. 1128 55
ſeptentriones F	207.57	ſerra nomen iſidor.
ſepiſſariam N	580.53	1297.12
ſepiſſiformis il.	985 52	& 11
ſepiſſy	1427.17	ſerranus
ſepiſſmatrus V	33.7	ſerris a Il.
ſepiſſimij	1427 18	ſerium V
ſepiſſimontio F	214.23	ſerri, ſerra V.G
ſepiſſimontium dies F	208. F.P	ſertor Ver. 11. 12 F P +3+.9
432.49 F.P 435.7		1398
ſepiſſimus modus il.	880.27	1409.13
ſepiſſimus modus il.	878.60	ſertorem dictum quid F
ſeptuax V	28 33	2
ſepuone N	58 .47	ſertorij
ſepulchrum F 208.24 Iſid.	1201	ſerium & ſerſa V.G
40 V.G 1367.3		30
ſepultus	208 54 iſid	ſeruare, liberare N
34	1105	60. 16 &
		6 4 15
		ſeris: que vocantur Il. 1048. 0
		& 1052.54
		ſerui. q
		ſeruius lacus F 8. 14 F.P +34
		1415.24
		ſeruitium V.G 1333.48 ſeruitus
		1350.33 & 1333.47
		ſeruius
		1 99.1407.22.1411
		ſi
		ſeruorum dies F 209.50 F.I 434
		24
		ſerum iſidor. 919. 25 V G 1334
		I
		ſeſopia F
		179.43
		ſeſtertius V 28.41 F 207.15 F.P
		434.56
		ſera il.
		991.47
		ſethiani Il.
		101. 50
		ſetores il.
		I 123
		ſeueriani il.
		1012.10
		ſeueriter, pro ſeueri N
		771. 20
		pro ſauiter N
		72. 9
		ſeueritudo N
		582.18
		ſeuerum N
		704.45 & 714
		15
		ſeuerus V G
		133.43
		ſexagenarij F.P
		435. 3
		ſaxag-narius olim de ponte F
		206.22
		ſexagenarius N
		779.25
		ſexatrus V
		311.7
		ſexcentum N.
		762.12
		ſex ſuffragia F
		207.11 F.P 434
		55
		ſextia ſibylla ſamia Iſidor.
		1019
		47
		ſextians V
		28.30
		ſextiantarij aſſes F
		212.12 F.P
		435 43
		ſextarius il.
		1232.27
		ſextij.
		1415.55
		ſextilij
		1425.41
		ſextilis Il.
		941.14
		ſextum Iſteran
		1410.58
		ſextula V
		28.27 Il. 1231 5
		& 19
		ſextus modus il.
		878.55
		ſextus modus Il.
		880.25
		ſex veſtra ſacerdotes F
		211.5 F.P
		435.58
		ſexus V
		67.27
		ſexus aliter ſignificat ſexu F.P
		435.55 N 609.30.
		ſſangia il.
		1314.46
		ſſangia lapis Il.
		1291.26
		ſſinga quid ſunt Iſidor.
		1119
		46
		ſithium N
		610 11
		ſithius il.
		1122.29
		ſithus F.P
		436 2
		ſitus F.P
		436.5
		ſithia quid dicuntur iſid.
		1019.
		26
		ſica Iſid.
		1262.39

INDEX.

<i>ficani qui & seculi unde</i> , il. 1041	<i>silicernium</i> Ver. 115. 15 F 181. 60	<i>singulum</i> N	581. 22
36	F. P. 437. 1 N 509. 57 PL. 802	<i>sinistra</i> aves F. P.	437. 50
<i>ficum</i> N	24	<i>sinistrum</i> significare F	214 55 F.
<i>ficul</i> , Latino sermone <i>fichus</i> if. d.	<i>silicon</i> if.	P 437. 58	
1031. 28	<i>siliginus panis</i> if.	113 41	58. 56
<i>ficera</i> if.	<i>siligo</i> genus <i>tritici</i> If. d.	1237	1294. 9
<i>ficem</i> If.	24	<i>simus</i> if.	1153. 13
<i>ficilia</i> if.	<i>siligo</i> if.	<i>simum</i> N	21. 40 N 794. 12
<i>ficilices</i> F. P.	<i>silij</i>	<i>simus</i> V. G	1351. 4 & 1369. 51
<i>ficilicum dictum</i> F. P.	<i>siliqua</i> if.	<i>simus ibericus & Balaericus</i> if.	
20	<i>silones</i> N	1152. 1	
<i>ficilienses qui</i> if.	<i>siloris</i>	1429. 53	
<i>ficionij</i> If.	<i>siluy qui sunt</i> F 209 23 E. P	437	<i>Sion quid dicitur</i> if. dor. 1008
<i>ficomoros</i> if.	16 if. 1046. 43		46
<i>ficulus sinus</i> if. d.	<i>Silus</i> F.	209. 20	<i>Sinus Ionius</i> if.
1152. 7	<i>Silus appellatur naso</i> F. P.	437	1153. 19
<i>ficyonia genus calceamenti</i> F. P.	24		<i>Sion</i> If.
436. 21	<i>Simcon</i> If.	966 44	1184. 52
<i>Sidera</i> V	<i>simi</i>	1439. 60	<i>sioc</i> quid if.
48. 49 V. G 1376	<i>simia</i> if.	1119. 31 & 45	1019 27
50	<i>similia</i> If.	1313. 50	<i>Siparium</i> F
<i>Sidera feruntur</i> If. 908. 24 & 939	<i>similiaria</i> if.	922. 15	208. 47 F. P.
4 & 909. 56	<i>simile ac dissimile</i> V	91. 53 &	
<i>Sideritis</i> If.	94. 37 N 100. 47		
1222. 29	<i>similancius</i> If.	1222 35	<i>Siparum genus veli</i> if. dor. 1287
<i>Sidon</i> If.	<i>similias</i> N	584 21	54
1186. 54 & 56	<i>similiter</i> N	696. 35	<i>Siphon</i> if.
<i>Sidonis</i> if. dor. 1036. 50 & 1039	<i>similitudo declinationis</i> V	105	1219. 48
3	52		<i>Sipta capeta</i> If.
<i>Sidrac</i> if.	<i>simius simul</i> N	583 29	1304 17
969. 47	<i>Simon Bariona</i> If. d.	1001	<i>Siremps</i> F
<i>Sientes</i> If. d.	24		211 23 F. P 438
1114. 12	<i>Simon Cananeus</i> If. d.	1001	9
<i>Sifflare</i> N	36		<i>Sirenas quid fuisse</i> if. dor. 1108
783. 44	<i>Simoniani</i> If.	1010 56	24
<i>Sifnus lapsu</i> If.	<i>simplex Deus</i> if.	900. 1	<i>Siricum quid</i> if. dor. 1394
1133. 10	<i>simplices numeri</i> if. dor.	889	15
<i>Sifus quid</i> F	20		<i>Sirpata dolia</i> V
208. 41 F. P 436	<i>simplicitus</i> N	584. 14	23 31
23	<i>simplores</i> PL	806. 1	<i>Sirpea</i> V
<i>Signam promontorium</i> if.	<i>simplicitaria funera</i>	207. 6 F. P	23. 46
1179	437 27 2		<i>Sirpicula falces</i> V
22	<i>simpulum</i> V	21. 49 vas parvum	23. 30
<i>sigilla</i> if.	F. P. 437. 34		<i>Siries</i> if.
1308. 52 & 5	<i>simpusium</i> N	79 1	1154. 14
<i>Signa</i> V	<i>simul</i> V. G	1329 38	<i>Sisamum</i> If.
48. 46 F 208. 12 if. 1308	<i>simulacra unde nuncupata</i> if. d.	1023. 34	1237. 50
52 V. G 1376. 48 rerum F. P.	1023. 34		209
436. 29 bellorum if. dor. 1267	<i>simulachrorum usus</i> if. d.	1023	<i>Sisipes quid</i> F
43	29		438 16
<i>Signa cur dicuntur</i> if. dor. 909	<i>simulans</i> V. G	1366. 4	<i>Sistere fama</i> F
60	<i>simulare</i> N	731. 31 V. G 1333	214. 40 F. P 438
<i>Signare</i> F 208. 33 F. P 436. 34 de-	2		19
<i>Signare</i> N 713 32	<i>simultas</i> F. P	437. 38	<i>Sistrum</i> If.
<i>Signata</i> N	<i>simulte</i> N	580 57	900. 4
581. 8	<i>sinapis</i> If. d.	1261. 23	<i>Sitarca</i> if.
<i>Signatores</i> if.	<i>sine sacris hereditas</i> F	179	1311. 1
928. 43	50		513. 49
<i>Signatum quid</i> if.	<i>sinicia</i> F. P	437. 42	<i>Sizula</i> if.
1226. 6	<i>singularia</i> N	760. 38	1319. 28
<i>Signis ritis advers</i> f. N			<i>Situs</i> if. d.
48			876. 38
<i>Signum</i> N			<i>Smaradi</i> If.
683. 53 N 685. 3			1215. 21
<i>Signorum primus</i> Arctos if. 910			<i>Smaragdus</i> If.
8			1214. 59
<i>Silatam antiqui</i> F			<i>Soboles</i> if.
213. 12 F. P			1054. 32
436. 41			<i>Sorini</i> V
<i>Silentio surgere quid</i> F			1559. 42
213			<i>Sobrinus</i> ■
52			182. 57 F. P 438
<i>Silentium</i> V			27
31. 53 N 736			<i>Sobrium</i> N
49			707. 29
<i>Sistere quid</i> V			<i>Sobrius vicus</i> F
210. 59 F. P 436. 50			183. 43 F. P 438
V. G 1331. 7			35 & 40
<i>Silex</i> N			<i>Socci, socelli</i> if.
611. 16			1311. 6
<i>Sili</i>			<i>Sociennus quid?</i> N
1439. 60			582. 1
			610. 5
			<i>Socius</i> V. G
			1364. 17
			<i>Sodales Titij</i> V
			16 & 582. 3 F. P
			438. 74
			<i>Sodales</i> F
			183. 52 V. G 1329. 11
			<i>Sodes</i> F
			183. 59 N 584. 49 V. G
			1378. 48
			<i>Sol</i>

I N D E X.

Sol V	13.17	Sollex, lana crassa F.P	440	Sortirent N	749.37
Sol unde appellatus if. 909. 4 if.		53		Sortium N	749.43
983.9 igneus if. 905.55 oriens		Solacismorum genera quot if.		Sortumulus venter F.P	442
if. 906.20		843.26		12	
Sola terra V	6.52	Solacismus unde if.	843.5	Sos. pro eos F	185. 29
Solari F.P	439.1	842.59 schema if. 843.12		Sespes F	ibid. 59
Solari sine prepositione F.P	185	Solon if.	92.3	Sospitare F.P	442.46
48		Solox F	135.24	Sospitenti N	583.52
Solatum if.	1195.4.9	Solsequia if.	1255.56	Spadix color if.	1114. 47
Solatum genus morbi F 185. F.P		Solstitialis annus ifidor.	942	Spadones Ifid.	1239. 22
438.4		54		Spanum ifidor.	1249. 40
Solea ver.	115.16 F.P 439.9	Solstifium ifid.	941.56 V 31	Spara F	203.57
Solea Ifid.	1311.3	58		Spara minimi generis iacula F.	
Solem dici F	196.26	Solvere N	704.59	P 442.52	
Solemnia sacra	211.40	Soluerit. pro solutus sit N	770	Sparagos N	795. 1
Solem per seipsum moueri ifidor.		Solus		Spargere, distillare N	713
906.2		Solus V	92.10	21	
Solemnia sacra F.P	449.31	Solum, terra F.P 441.2 inferior		Spari N	397.54
Solemnitas if.	968.18	pars pedu if. 1099.12 unde		Sparta if.	1188.34
Sollicitare F.P	439.10	dicitum if. 1181.30		Spartani if.	1041.8
Sollicito & suspiciosè obseruare		Solutius mons ifidor.	1180	Spartus ifidor.	1321. 19
N 703. 22		56		1260.26	
Sollicitudo V.G	1360.21	Somnia V.G	1361.30	Spartus N	798.40 ifidor.
Sollicitus N	670.53 & 702	Somniculosus N	582.7	1129.56	
43		Somnium If.	1000.18	Spassinus if.	916. 28
Solida sella vers. 115.19 F 213.4		Somnorina N	581.40	Spassi il.	1269.25
F.P 439.24		Sona if.	821.28	Spassiator F 211.31 errator F.P	
Solidi numeri if.	892.7	Soni & sonus N	700.60	443. 3	
Solidi qui dicuntur ifid.	1225	Sonit pro sonat N	768.30	Sparij astimatio N	676.
60		Sonitus F	179.48	52	
Solidum continuum N	713	Sonitura tripodium F	183	Spatium amplissimum vel caeli,	
41		47		N 693. 22	
Solidus If.	1231.6 & 14	Sono diminutiua nomina ifid.		Spatonelegemena Ifid.	922
Solidus numerus ifidor.	892	824.0		15	
28		Sonica causa F	211.5	Spatula ifidor.	1169. 19
Solifuga quid dicitur Ifid.	1120	Sonitus morbus F	110.18	Specialia nomina ifid.	824.4
50		Sophonias If.	998.59	Specialitas V.G	1331.59
Sollicitare F	215.10	Sonitus morbus F.P	474	Specie simile V	97.29
Solitas, solitudo N	582.15	16		Species N 512. 44 & 582. 29	
Solino idem air esse consulo F.P		Sophus	1431.19	effigies N	702.47
439.33		Solaum quid F 183.39 F.P 441		Species causarum ifid.	861.
Solipungo, genus bestiola F 185		31		44	
56 F.P 438.35		Sorder N	580.36	Species inconuenientis if.	864.
Solis gemma If.	1218.44	Sordidus N	682.36 & 713	52 & 875. 8 & 29	
Soluarilia F 180.40 F.P 439		2		Species dispositionis ifidor.	880
42		Sorditudo N	582.21	49	
Soluitur sum V	92.12	Sorex If.	1120.36	Species propriorum nominum if.	
Solla ver.	115.21. 184.54	Soror quid if.	1056.56	823. V.G 1370.38 & 1311.50	
Solla appellantur sedilia F.P		Sor. r. a māmā F 183.22 F.P 441		1334. 43	
440.17		35		Species V.G	1332. 1
Sollers F	184.52	Sor. rium sigillum F 183.2 F.P		Spectus N	758.41
Sollicitudo, sollicitatio V.G 1354		441.43		Spectacula V.G 1335.4 if. 1275.	
52		Seroris appellatio N	512	54	
Sollicituria F	184.50	16		Spectamenta V.G	135.4
Sollicitus N	717.11	Sors V	30.27	Spectare V 43. 16 dirigere N	
Solliciternium F	184.58	Sors & patrimonium F 183.35		711.45 V.G 1338	
Sollicitissimum F 185.6 F.P 440		F.P 442.6		Spectare V.G	1352.58
35		Sortes V	40.39 N 699.5	Spectator V	43.27
Sollo osce dicitur F	184.46	Sortilegi quid sunt ifidor.	1020	Spectatum N 730.4 V.G 1341.	
Solo dicitur F.P	440.41	9		16	

I N D E X.

<i>ſpectio</i> V 43 19 F 205.3 F.P 443	il. 985.55	<i>ſpurij</i>	1399
7	<i>ſpiritus, ignis</i> il.	<i>ſpurilij</i>	1425.23
<i>ſpectula</i> II. 1308.33 V.G 1338.55 &	<i>ſpiritus, nomine aqua appella-</i>	<i>ſpurus</i>	1407.26
1370.23 & 26	<i>ur</i> il.	<i>ſpurus qui dicitur</i> il.	1055.23 &
<i>ſpeculator</i> V. O	<i>ſpiritus unctio</i> Iſidor.	33	
	24	<i>ſqualor</i> N	611.33
<i>ſpeculum</i> V. G	<i>ſpiritus ſanctus</i> Iſid.	<i>ſtactē</i> il.	922.49
	53	<i>ſtadialis ager</i> il.	1204.55
<i>ſpectu</i> F	<i>ſpiritus conſilij & fortitudinis</i>	<i>ſtadium</i> il.	1205.15
<i>ſpectus femin. gen.</i> F 210. II. F. P	II. 98. 56	<i>ſtagnum</i> V	8. 38 F 194.51 F. P
443. 19 N 609. 39 il. 1182.	<i>ſpiritus ſcientia & pietatis</i> Iſid.	444.55 il. 1155.20	
32	985.57	<i>ſtaphyſagria</i> il.	1259.24
<i>ſpelea</i> il.	<i>ſpiritus timoris Domini</i> il.	<i>ſtalagmium</i> F. P	444.58 F 195
<i>ſperare</i> V. G	58	16	
	<i>ſpiritus principalis</i> Iſidor.	<i>ſtamen</i> V	20.20 Il. 1306
23	59	18	
<i>ſperata</i> N	<i>ſpiritus, donum</i> Iſidor.	<i>ſtanni etymologia</i> il.	1229
731.7 V.G 1341	7	41	
59	<i>ſpiritus, charitas</i> Iſidor.	<i>ſtare</i> N	705.28
<i>ſperatum</i> N	21	<i>ſtat</i> il.	930.47
583.15	<i>ſpiritus, gratia</i> Iſid.	<i>ſtata ſacrificia</i> II 211.36 F. P 445	
<i>ſperem</i> N	27	3	
581.31	<i>ſpiritus, dignitas Dei</i> Iſid.	<i>ſtata Marris</i> F	195.10 F. P 445
<i>ſperes pluraliter antiqui</i> F. P	35	11	
443.25	<i>ſpiſſus</i> N	<i>ſtatera</i> il.	1230.35
<i>ſpernere, faſtidire</i> N	705.55	<i>ſtater</i> Iſid.	1231.21
709	<i>ſplen unde dicitur</i> Iſid.	697.50	
55	32	<i>ſtatum</i> N	142.39
<i>ſpes</i> V 4150. opinatio N 686. II	<i>ſplendore</i> V. G	<i>ſtatilij</i>	142.39
il. 1009.16 V. G 1356.27	1330.9	<i>ſtatilinum & ſtatanum</i> N	784
<i>ſperile</i> F 204.41 vocatur um-	<i>ſplendidus rufus</i> Iſid.	46	
bilicium ſuis F. P	1208	<i>ſtatio</i> V. G	1570. 18 Il. 975.3 &
443.29	37	13	
<i>ſphæra</i> II. 894.27 & 902.54 &	<i>ſplendor</i> il.	<i>ſtattus</i>	1398. & 1409. 24
1314.56	983.6	<i>ſtatua</i> F	180.8 F. P 445.18
<i>ſphæra cœli</i> Il.	1259.24	<i>ſtatuliber</i> F	194.37 F. P 445
<i>ſphæra motus</i> il.	1364.25	75	
903.10	<i>ſpoliare</i> V. G	<i>ſtatua</i> N	611.59 V. G 1356
<i>ſphæricus numerus</i> Iſidor.	1358.59	58	
892.	<i>ſpolior</i> N	<i>ſtatuſ dies</i> F	194.42
31	742.2	<i>ſtatuſ</i> V. G	1356.58. & 1363
<i>ſpica</i> il.	<i>ſpondæ</i> il.	40	
1237.53	830.5	<i>ſtatuſ ſtellarum</i> Iſid.	909
<i>ſpica</i> V	<i>ſpondere</i> Iſ.	35	
7.54 N 611.22	830.1	<i>ſtatuſ dies vocatur</i> F. P	445
<i>ſpici</i> F	<i>ſpondere</i> Ver. 115 21 F. P	30	
204.46 F. P 443.37	444.12	<i>ſteſadim</i> il.	1411
<i>ſpicium</i> F	F 210.17 V. G 1358.21 & 1376	<i>ſtega</i> PL.	804.45
211.26	34 & 1353.56. V. 41.14	<i>ſtelio genus lacerta</i> F	193
<i>ſpicula</i> Iſid.	<i>ſpondet</i> V	28	
1270.59	41.23	<i>ſtella</i> il.	908.3
<i>ſpicum</i> F 204.56. maſculinè di-	<i>ſpondens</i> Il.	<i>ſtella dicuntur planeta</i> il.	909
cebant antiqui F. P	830.1	9	
443.47	1131.18	<i>ſtella planeta</i> il.	1303.8
<i>ſpina</i> V. G	<i>ſpongia</i> Il.	<i>ſtella unde dicitur</i> Iſid.	909
1369.59	<i>ſpongia</i> il.	47	
<i>ſpina</i> F	<i>ſponſa</i> N	<i>ſtellam ſignificare</i> F	214
204.32 F. P 444.2	<i>ſponſa</i> V	52	
<i>ſpiracula</i> Iſidor.	41.24 V. G 1376	<i>ſtellatina tribus dicitur</i> F	210
1182.33	4	49	
<i>ſpira</i> il.	<i>ſponſus</i> Il. 983.36	<i>ſtellio</i> F. P	445.47 Iſid. 1125.2
12. 8.7	41.25	<i>ſtepha-</i>	
<i>ſpirans</i> il.	<i>ſponſe</i> V.		
68. 55	41.25		
<i>ſpire</i> V. G	<i>ſponſe dicere</i> V		
1350.22	41.41		
<i>ſpillam</i> F. P	<i>ſporta</i> il.		
444.9 & 204	1321.17		
50	<i>ſporta</i> N		
<i>ſpiritus</i> il. 1090. 1. V. G 1363	584.43		
49	<i>ſportula</i> il.		
<i>ſpiritus ſanctus</i> il. 984. 50. &	1321.17		
54	<i>ſparcum</i> Il.		
<i>ſpiritus ſanctus non dicitur ge-</i>	<i>ſparcum cinum</i> F		
<i>nitus</i> il.	214.18 F. P		
985.13	414.29		
<i>ſpiritus ſapientia & intellectus</i>	<i>ſparcus</i> N		
	706.48		
	<i>ſpari</i> N		
	610.21		

I N D E X.

<i>Stephanita vna</i> ifidor. 1240	<i>Stragulum</i> if. 1303.59	1304.52
10	<i>Strata via</i> if. 12.5.28	<i>Struprum</i> F 195.29 F.P 449 31 N
<i>Stercoratio</i> ifidor. 1236	<i>Stratonis turris</i> 1185.54	740.57 if. 93.38
16	<i>Stratus</i> N 704.10 Ifid. 13.22	<i>Stura</i> F 195.41 F.P 449
<i>Stercus</i> If. 1236.17	31	43
<i>Stercus ex ade</i> Vesta F 211	<i>Strebula</i> F 193.11 F.P 447	<i>Stymphalida aues</i> ifidor. 1135
46	39	40
<i>Stevion</i> F 195.48	<i>Strena</i> F 193.4 F.P 447.39 N	<i>Suad sed.</i> F 214.51
<i>Stigmatia</i> N 506.11	491.52	<i>Suadere</i> V.G 1357.36 & 37
<i>Stilare</i> V.G 1360.24	<i>Strenus & nobiles</i> V 62.53	<i>Suafones</i> N 611.42
<i>Stillicidium</i> V 8.44	<i>Strenuus</i> V.G 1334.60	<i>Suafum quid</i> F 117.17
<i>Stilus</i> V.G 1351.16	<i>Strepiti</i> N 760.9	<i>Suafum colos appellatus</i> F.P
<i>Stipa</i> If. 1248.47	<i>Strictum</i> N 772.50	449.49
<i>Stipare</i> V 30.13	<i>Strictura</i> N 494.31 & 779.36	<i>Suaim</i> N 505.5
<i>Stipatores</i> V 51.25 V.F. 115.28 191	If. 1228.58	<i>Suaue</i> N 675.39
55 F.P 446.8 F. 215.6	<i>Striga</i> F 194.22	<i>Suaues voces</i> if. 897.20
<i>Stipem</i> F 133.12	<i>Striges appellabantur</i> F.P 447	<i>Suauias</i> V.G 1316.51
<i>Stiper</i> , in mas. gener. F 193	52	<i>Suauias</i> N 751.12
36	<i>Strigiles</i> if. 1326.39	<i>Suauidudo</i> N 582.12
<i>Stipendium</i> V 30.7 If. 1225	<i>Strigilim</i> N 609.47	<i>Suauium</i> N 722.50 V.G 1336
48	<i>Strigores</i> F 194.19 F.P 448	34
<i>Stipes</i> F.P 446.24 <i>subis</i> F 193	10	<i>Sub cornua venire dicuntur</i> F
60 <i>nummus signatus</i> F 182	<i>Strigosus</i> N 579.47	189.32 F.P 449.56
52	<i>Strilare</i> V 54.27	<i>Substitione habere</i> N 711.3
<i>Stipula</i> V.G 1365.10 If. 1238	<i>stringere. percutere</i> N 712	<i>Subingum mitti dicuntur</i> F.P
5	12	40.5
<i>Stipulari & vestipulari</i> V 30	<i>Stritabilla</i> V 54.27	<i>Sub vineam milites</i> F 191.29
17	<i>Stritauum dicebant pro tritauo</i>	F.P 450.13
<i>Stipulatio</i> if. 930.51	<i>antiqui</i> F.P 448.11	<i>Sub vitem hastas</i> F 191.18 F
<i>Stipulatores</i> if. 930.52	<i>strix</i> if. 1136.53	450.8
<i>Stirax</i> if. 1155.44	<i>Strophium</i> N 788.2	<i>Sub vitem praliari</i> F 191.25 F.
<i>Stiricidium</i> F 211.10 F.P	<i>Strophium</i> ifidor. 1309	P 450.27
448.8	46	<i>Sub vos placo</i> F 190.35 F.P 450
<i>Stirps</i> N 61.2.5 If. 1054.39 V.G	<i>stropus</i> F.P 448.15	34
1363.47 & 1370.20	<i>struere</i> F.P 448.28 F 192	<i>Subacti</i> F 190.46
<i>Stirps</i> , est gentis propagatio F	34	<i>Subactus</i> F.P 450.33
157.49	<i>strues genera liborum</i> F.P 448	<i>Subcenturia</i> F 119.56
<i>Stiuia</i> V 21.9	40 F 192.24	<i>Subcinericius panis</i> ifid. 1313
<i>Stilata</i> , genus nauigij, F 193.20	<i>strufertarij</i> F 181.48 F.P 448	34
F.P 447.16	43	<i>Subdere</i> N 712.45 & 704.39
<i>Stilembus</i> F 193.24 F.P 447	<i>Struices antiqui</i> F 192.29 F.P	<i>Subditus</i> F 210.24
25	448.59	<i>Subditus dicitur iudex</i> F.P
<i>Stœchas</i> If. 1259.29	<i>strun</i> V 87.31	450.47
<i>Stœchades insula</i> ifidor. 1178	<i>struppearia</i> F 192.57	<i>Subdolum</i> N 718.39
20	<i>struppi</i> F 213.21 F.P 449.5 ifid.	<i>Subducere. suppurre</i> N 710.5
<i>Stoici</i> if. 1016.31	1588.29	V.G 1358.31 & 1378.31
<i>Stoixia</i> if. 1144.5	<i>struskeum</i> F 192.60	<i>Suberies</i> F 12.57 if. 1246.3
<i>Stola</i> N 787.42 Ifid. 1303	<i>struteus</i> F.P 449.12	<i>Subcuboneum</i> N 610.43
32	<i>strutio</i> if. 114.52	<i>Subhvci qui vocantur</i> If. 1095.
<i>Stolidi qui dicuntur</i> V.G 1378	<i>Strutius herba lanaria</i> if. 1257	27
30	51	<i>Subices</i> F 188.3
<i>Stolidus</i> F 195.20 F.P 447	<i>Strychnos. Latnis herba salu-</i>	<i>Subices pro subiectis</i> F.P 450
31	<i>raris</i> 1258.56	51
<i>Stolo</i> 1433.47	<i>studium</i> V.G 13.4.35	<i>Su icio aries</i> F. 212.49
<i>Stomacium</i> ifidor. 1100	<i>stultorum. ferre</i> F 195.57 F.P	<i>Subigere arietem</i> F. 214.44
40	449.15	<i>Subigere</i> N 511.10
<i>Storax</i> If. 1251.1	<i>stus. au.</i> , oblupefactus N 710	<i>Sub gere. exorcere</i> N 710.57
<i>Storia</i> if. 1322.34	36	<i>Subigere arietem</i> F.P 451.1
<i>Strabo</i> 1440.8	<i>stupo</i> N. 611.56	<i>Subicare. subcus iacere</i> N 703
<i>Strabones</i> N. 497.57.	<i>stuppa</i> F. 195.39 F.P 449.29 11.	<i>Subicere. acnere</i> N 710.56

INDEX.

Subijces nonè postum N 579	60	Subire, succedere N 712	42	Subiunctina coniunctiones Ifid. 828.28	Subis, in memoriam reducitur N 712.37	Subiti N 782.38	Sublatare N 580.42	Sublatum, susceptum N 702	10	Sublesta F 181.14	Sublecti, ad lecti & collecta V 40.50	Sublesta F.P 851.11	Sublestum N 584.30	Subleus N 508.42	Sublicium F.P 451.15	Sublicius pons F 181.21	Sublitzaculum N 499.30	Sublima N 759.34	Sublimauit F 189.48 F.P 451	33	Sublime N 713.49	Sublimen F 189.43 F.P 451	38	Sublinguium quid ifid. 1094	152	Sublucare arbores F.P 451.45 F 214.15	Subministrat N 702.28	Submonere V.G 132.8	Submultiplex numerus. if. 890	54	Submultiplex superparticularis if. 891.41	Submultiplex superpartionalis if. 891.53	Subnixus. Subditus N 711.44	Suboles F 190.24 F.P 451	49	Subspere V 22.13	Subripere V.G 1333.25	Subrumari dicuntur hædi F.P 451.55	Subsi, sua quid sunt Ifid. 1203	18	Subscudos F 189.23	Subscudes appellabatur taba F.P 452.1	Subsellia if. 1323.15	Subsellium V 22.14	Subsellium N 583.37	Subsellides sunt F 189.15	Subsellides dicebantur lamella F.P 452	Subsellidum dicebatur F 188	18	Substantia V 16.40 V.G 1332.31	174.46	Subsolanus if. 1148.19 & 22	30	Subsolanea F 189.8 F.P 452	31	Substantia if. 876.21 & 877.4	& 988.30	Substantialis diffinitio if. 875	23	Substibulum If. 1309.34	Substillum F 189.18 F.P 452	38	Substruere V.G 1347.1	Subsuperpatiens numerus if. 891	21	Subsuperparticularis numerus if. 891.26	Substerra V 43.33	Subtalares if. 1310.53	Subtemen V 20.21	Subter V.G 1351.1	Subtiles voces ifidor. 897	24	Subtiliter dicere ifidor. 866	30	Subtractum N 695.55	Subtus V.G 1351.2	Subucula V 22.41 F 190.39 F.P 452.46 N 790.40	Subura F 190.10	Subue-bustam F 190.20	Subuerbusta F.P 452.52	Subuenire N 688.19	Subulo V 51.28	Subulo tuffe F 190.7 F.P 452	56	Subura V 10.26 V.eri. 115.29 F. P 452.61	Suburana V 11.35	Suburana Tribus F 186.44	Suburbana quid ifidor. 1192	13	Suburbana una ifidor. 1239	57	Subtus N 580.13	Succedere, in alterius locum venire N 712.28 & 712.50	Succentor if. 1005.55	Succenturiare F 189.53 F.P 453	19	Succenturiati qui sunt ifi. 1049	7	Succenturiatus N 489.17 V.G 1380.38	Succerda F.P 452.78	Succerda F 186.37 N 583	27	Succi If. 1317.35	Succidanea hostia F 186.52 F.P 453.39	Succidia V 19.50	Succidia N 581.4 if. 1314.22	Succinctorium if. 130.3	Succingulum F 186.33 F.P 453	46	Succinatum vinum ifidor. 136	15	Succinus ifid. 1217.5	Succri, scere N 712.47	Succrotilla F 186.12 F.P 453	51	Succus opobalsamum ifid. 1252	17	Succusa V 1032	Succusans F. 286.50	Succussare N 491.45	Succussator N 491.48	Succussor N 491.50	Sucula macula genus F 186	21	Succulitii genus flagelli F.P 454	9	Sudra V 1454	Sudor V 8.12	Sudum F 182.9 F.P 454.11 N 500	37	Sufes dictus F 191.22	Sufes V.G 1104.2	Sneus pars Germanorum 1104.2	30 & 34 454.17	Sufes V.G 1380.31	Suffarcinatus V.G 70.3	Sufferre N 213.48 F.P	Suffibulum F 454	Sufficit, sat est N 702.26	Suffimenta quid? F 213.41 F.P 454.35	Sufficus F.P 454.42	Sufflatum N 509.23	Suffuerat F.P 454.49	Suffragat F.P 214.15	Suffragatres F 1098	Suffragines quid ifidor. 1098	40	Suffragium V.G 1348.22	Suffundatum N 510.5	Suffundaria P.L. 802.27	Suffillare 11 581.14	Suffillatum F 187.56 F.P 454	56	Sui V.G 1375.6	Sullij 1426.53	Sullum genus inuisum F 192	9	Sullum genus inuisum Veneti F.P 455.1	Suis & suis V 95.23	Suium V 71.5	Sulci quid F 187.9	Sulci appellantur F.P 455.2	Sulcus

I N D E X.

Sulcus V 8.5 N 517.45 & 735	Superstitio G 188.7 F.P 456.44	Sursum alium N 703.86
49 ff. 1236.30	N 706.29	Sursum ducere N 710.23
Sultus F 185.40	Superstitio N 726.55 ff. 1009	Surum F 184.2 F.P 459
Sultus pro fr. vultis F.P 455	60	2
17	Superstitutionis & religionis di-	Sus unde dicta ff. 36
Sulphur ff. 1207.40	stantia V.G 1338.43	Sus Mineruam F 192.17 F.P
Sulzica ff. 1318.32	Superstitiosa Astrologia ff. 901	459.14
Sun pro eum F.P 455.34	54	Sufficiens F 190.39
Summanalia F 214.4 F.P	Superstitiosi V.G 1338.53	Suspiciere N 708.15 V.G 1349
455.38	Superstitiosus N 727.5	54
Summates PL. 805.56	Superuacuum F 181.40 F.P	Suspici V.G 1362.34
Sumen N 741.58	456.58	Susculabulum II 584.17
Sumere N 708.6 V.G 1331	Superuacuum N ^o 780.25	Susimbrium V 18.48
39	Supernaganea aut F 183.23 F.P	Susis ff. 1183.8
Summe bonus Deus ifidor. 980	457.4	Suspectum habere N 710
II	Supparum N 789.13	47
Summissor a deo F.P 455.40	Supparus V 22.42 F 191.31 &	Suspectus a suspicor F.P 459.19
Summissum N 704.35	208.50 F.P 457.27	F 191.49
Summittere N 704.39	Suppelletilis N 584.33	Suspensio N 670.53 & 702
Sumnum quid? N 711.29	Supp. rri-ri dicuntur F 188.12	37
Summus F 184.31 F.P 455	F.P 457.11	Suspicari V.G 1329.3
44	Suppella PL. 804.31	Susp. cax V.G 1335.41
Sumpti N 757.7	Supplare. N 494.48	Susp. hene, sursum adspicere N
Sunai N 580.30	Supplantare N 503.14	710.42
Suapte F 192.7	Supplicare V.G 1356.1	suspiciens V.G 1366.2
Supa F 191.44	Supplicatio N 709.35	Suspicio V 43.24
Supat F.P 456.4	Supplicationis nomen Ifid. 976	Suspiciosus N 579.55 V.G 1333
Suppelletilis F.P 456.6	37	4
Superare N 603.54 N 711.3	Supplicia F 190.55 F.P 457.42	Suspirium ff. 918.4
Superbi N 581.11	II. 979.42	Suspicio N 686.3
Superbi cognomen 1431.60	Supplicium F 190.49 damnatio	Susque deque F 179.46 F.P 459
Superbia V.G 1332.54	N 709.32 II. 934.41 & 43 sup	25
Superbiloquentia N 584.46	placatio V.G 135.11	Sustinere N 708.18
Superbiter N 774.33	Supplisio N 583.43	Sustinere V.G 1353.49
Superbus N 705.12	Supponere N 708.42 & 763.5	Sustulit, sursum tulit N 713
Supercilia F 188.27 F.P 456	Suppressum F.P 458.8	15
26.15	Suppressum testamentum ff. 929	Sutela PL 803.52
56	29	Sutela F 191.48 F.P 459
Superefcis F 187.35 F.P 456.	Supprimit N 715.50	29
25	Suppam antiqui F 179.59 F.P	Sutores ff. 1310.21
Supereffe N 703.60 & 698	458.26	Suirina N 572.41
25	Supra V.G 1350.60	Surium F 191.53
Superficialis numerus Ifid. 892	Suprema ff. 9.9.22	Sycophanta F.P 459.43 V.G 1380
20	Supremus, extremus N 703	37
Superficies ff. 894.41	34	Sycophanta F 186.59
Superficies numeri ifidor. 892	Sura 1432.55	Sylla 1433.56
8	Suram dare quid dicitur ifid.	Syllaba ff. 829.15
40	1284.23	Syllabus 1429.50
Superflui numeri ifid. 889.	Surculi ff. 1242.9	Syllabis ff. 845.51
46	Surditas N 58	Syllagis sinorum genera ifid. 862
Superior Germania ff. 1167	Surna V 14.59	7
46	Surem it P 18.13	yllogismus ff. 861.2
Superlatiuus gradus ifid. 825	Surgere N 708.5	Y x a ff. 124.1.27
10	Sursum F 184.16	Sustulit, sursum tulit ifidor. 110
Super-particularis numerus ff.	Surgit & sortus antiqui F 183	4+
890.58	32 F.P 458.55	Sym. o'um ff. 974.10
Super-patens numerus Ifid. 891	Surrem. F. P 4.8.44	Symphonia ifidor. 896
10	Surripere N 173.1 & 100	58
Super sedere N 505.57	1+	Symphonia vulgo lignum cauum
Superstitem N 580.4	Sursumiacere N. 2000.1.1	900.12

INDEX.

<i>Symphyton</i> if.	1257.47	<i>Tapocan</i> F.P	460.42	<i>Tarifa</i> if.	951.10	
<i>Symphasma</i> if.	970.51	<i>Tagax furunculus</i> S	234.5	<i>Tarmon</i> genus <i>vermiculi</i> F.P		
<i>Synagoga</i> if.	1008.44	<i>Tagax</i> F.P	460.41	462.31		
<i>Synalophe</i> if.	845.4	<i>Tagax</i> S	234.7 F.P	460.51	<i>Tarmas</i> if.	1127.11
<i>Synanthe</i> if.	916.7	<i>Tagis</i> F	220.6 F.P	460.54	<i>Tarpeia effigies</i> S	235.16 F.P
<i>Syncerastium</i> V	54.7	<i>Tagus</i> if.	1158.51	462.32	462.32	
<i>Syacerum</i> N	679.18	<i>Talares calcei, focii</i> if.	1310.51	<i>Tarpeium</i> V	9.31	
<i>Syncope</i> if.	844.52	<i>Talaris tunica</i> if.	1299.22	<i>Tarquiny</i>	1426.33	
<i>Synaresis</i> if.	872.19	<i>Talassio quid</i> P 215.41 F.P 401		<i>Tarquise scala</i> Ver. 115.42.53		
<i>Synadoche</i> if.	848.45	2		235.14 F.P 462.43		
<i>Syngrapha</i> N	615.10	<i>Talea, scissiones lignorum</i> N		<i>Tarraconensis provincia</i> if.	1171	
<i>Syngrapha</i> V. G	1363.51 & 53.	717.20		13		
59		<i>Talentum</i> if.	1231.47	<i>Tarsus Cilicia</i> if.	1187.48	
<i>Synochitide</i>	1223.9	<i>Talentorum non unum genus</i>		<i>Tartara</i> N	613.44	
<i>Synodus unde</i> if. 96.34. Chalcedonensis if. 963.17. Ephesina if. 973. 11 quinquaginta patrum if.	963.3	S. 234.12 F.P 461.16		<i>Tartarano</i> V. 51.38 Ver. 115.44		
<i>Synonyma</i> if.	824.23	<i>Tali</i> N	612.21	F.P. 402.49		
<i>Synonymia</i> if. 863. 57 V.G 1331	52	<i>Talia</i> F.P	461.22	<i>Tartarus</i> if.	1182.58	
<i>Synehesis</i> if.	849.33	<i>Talso</i> Ver. 115.37 F.P 461.25 11.		<i>Tartium:</i> if.	1012.13	
<i>Syri</i> if.	1038.38 if. 1035.56	935.40		<i>Tattenses</i> V	11.31	
<i>Syria</i> if.	1163.16	<i>Talvni mentio</i> S	235.10	<i>Tatum</i> uocatum S	234.59	
<i>Syrinus lapis</i> if.	1251.10	<i>Talpedare</i> S	234.22 F.P 461.28	<i>Tatum</i> uocatus F.P	462.50	
<i>Syrices</i> if.	1221.49	28		<i>Taura</i> quid F	2.65	
<i>Systole</i> if.	844.56	<i>Tallus</i>	1409.7	<i>Taura uacca sterila</i> F. P 462		
<i>Syrus à Graco magis</i> N	508.59	<i>Talps</i> if.	1120.53	50		
T		<i>Talus</i> S	234.11 F.P 461.33	<i>Tauri</i> F. P 407.1 if. 1140.52. 1431		
<i>Latinum</i> if.	1124.21	1098.38		10		
<i>Taantes & Astarte</i> V	12	<i>Tapsus insula</i> if.	1177.59	<i>Tauri ludi</i> F	215.29	
45		<i>Tam peris quàm extrema faba</i> S	235.22 F.P 461.57	<i>Tauri</i> F.P	467.3	
<i>Tabellarij qui vocati</i> If.	959	<i>Tama</i> S	234.47	<i>Taurinus</i> as F.P	463.24	
294		<i>Tamen</i> N	713.59	<i>Taurorum specie simulachra</i>	463.26	
<i>Tabellio</i> if.	1051.54	<i>Tamia uua syluestris</i> F.P 462.5		<i>Taurus</i> if.	911.47. & 1112.53	
<i>Tabellus pro chartis</i> S. 234. F.P		<i>Taminia</i> Ver. 115.40 S 234.9		<i>Tautologia</i> if.	844.6	
459.59		<i>Tamne, eousque</i> F.P	402.12	<i>Taxat uerbum</i> F	219.11	
<i>Taberna</i> N	784.40	<i>Tandem</i> N	713.53	<i>Taxatio</i> F	219.15	
<i>Taberna</i> if.	1194.23	<i>Tangere, contingere</i> N	48.4	<i>Taxat uerbum</i> F.P	463.28	
<i>Tabernacula dicuntur</i> F.P 460		<i>ferire, commouere</i> N	484.43	<i>Taxea</i> if.	1314.25	
12		<i>contingere</i> N	484.50	<i>Taxum</i> n	585.11	
<i>Tabernacula & hospitia ponere</i> N	714.56 If. 1201.30	<i>re</i> N	484.53	<i>Taxus</i> if.	1247.41	
<i>Tabes</i> S	233.51 F.P 460.4	484.56		<i>Telba, scita</i> V. G	1359.40	
<i>Tablinum</i> F	220.12 F.P 460.16	<i>Tanis metropolis</i> Egypti if.	1187	<i>Tegera</i> N	688.30 & 719.20	
<i>Tabificabile</i> N	585.54	22		<i>Tegetes</i> N	717.16	
<i>Tabernacula</i> F	220.3	<i>Tanis</i> S	234.17	<i>Tegillum</i> F.P	463.39 & 585	
<i>Tabula testamenti quid?</i> If. 229		<i>Tantus</i> if.	840.1	28		
6. if. 1196.6		<i>Tanus rex Scytharum</i> if.	1157	<i>Tegis</i> N	715.52	
<i>Tabularij qui vocantur</i> if.	929	59		<i>Tegenin</i> if.	1298.58	
10		<i>Tapete</i> N	790.31	<i>Tegula</i> a. f. 1200.44. & 1291.45		
<i>Tabulata</i> if.	1195.45	<i>Tapeta</i> if.	1304.16	& 29.8		
<i>Tabus</i> V.G	1370.40	<i>Tapete</i> N	613.24	<i>Teia</i> N	736.44 S. 236.26 F.P	
<i>Tacere</i> N	745.3 V.G 1311.8	<i>Tapinof</i> If.	844.3	463.41		
<i>Tactarius</i> F.P 460.26. <i>Tactius</i> V.G	1365.37	<i>Tappate</i> F	215.19	<i>Telaria</i> if.	1305.54	
<i>Tactus</i> N	612.17 If. 1091.40	<i>Tappere ex Graco</i> F.P	462.24	<i>Tellus</i> V.G	1370.51	
<i>Tadulum</i> S	234.57. F.P 460.28	<i>Taprobana insula</i> if.	1175.23	<i>Telos insula</i> If.	1175.38	
<i>Tania</i> F.P	460.33	<i>Tapula lex consularis</i> S	235.24	<i>Telux</i> if. 916.34. & 1270.42. &		
<i>Tasias</i> Ver.	11534 S 234.50	<i>Tapulia</i> F.P	462.16	1305.53		
		<i>Tatarrum</i> if.	1297.54	<i>Temerare</i> F.P	463.48	
		<i>Tardus</i> N	613.39	<i>Temerarius metuendus</i> N	717	
		<i>Tarditudo</i> N	586.15	11. V.G 1129.21		
		<i>Tardus, piger</i> N	714.49	<i>Temeritas</i> V.G	1379.24	
		<i>Tarentum</i> if.	1189.46	<i>Temeriter</i> N	774.58	
				<i>Tom-</i>		

INDEX.

<i>Temeritudo</i> N	586.60	II 27.	<i>Ter</i> il. 1019.21
<i>Temeritus</i> N	585.14	<i>teres nomen</i> S	235.53
<i>Temete</i> N	586.3	<i>terentij</i>	1427.2
<i>Temerum</i> S	235.54 F. P 463.50	<i>terentum locus</i> F. P	464.29
& 52		<i>teres rotundum</i> F. P	464.39
<i>Temo</i> V	55.6 & 55.20	<i>teres quid</i> li.	1192.27
<i>Temperantia</i> il. 873.30 V. G 1349		<i>terentinacres</i> F. P	464.42
45		<i>terguerfari</i> N	506.31
<i>Temperate dicere</i> il.	866.31	<i>terguor, dicuntur coria</i> N	716
<i>Temperatio, temperies</i> V. G 13+9		57.	
46		<i>tergum</i> N	612.22 <i>seutum</i> 717.2
<i>Temperatura</i> N	585.36	& 742.49 il. 1097.31	<i>Tergus</i>
<i>Tempesta</i> V	53.20	V G 1362.8 V 19.52	
<i>Tempesta</i> F. P	464.1	<i>teriones</i> V	55.19
<i>Tempesta</i> N	484.20 & 484.22	<i>termentarium</i> V	638
II 149 26		<i>terres rarus direptus</i> F. P	464
<i>Tempesta</i> V	31.14	48	
<i>Templa</i> & <i>tesca</i> V	48.37	<i>termetum pro detrimento</i> E. P	
<i>Templi partes quatuor</i> V	47.40	464 4	
<i>Templum</i> V	47.46	<i>terminalia</i> V	32.53
<i>Templum unde dictum</i> V	47.36	<i>termini</i> V	6.40 il. 1203.57
F. P 464.4 N 745.32 V. G 1350		<i>termino sacrificabani</i> F. P	464
47 & 1362.19		50	
<i>tempora</i> V 99.12. il. 831.7 & 1092		<i>terminus</i> F. P	464.54
18		<i>termites</i> il.	1127 5
<i>tempora anni</i> il.	941.55	<i>termos</i> S	235.27
<i>temporis prolixitas</i> N	675.50	<i>termonem terminum dixit</i> E. P	
<i>tempus</i> V	31.14 il. 876.43.	464.59	
<i>temulentus, temerarius</i> V. G		<i>terfus dies</i> S	235.44 F. P 465
1354 36		5	
<i>temulencia dicta à temeso</i> N		<i>terra</i> il.	1269.31 V. G 1370.51
486.11		<i>terra Samia</i> il.	1207.32
<i>tenax</i> N	676.5	<i>terracona</i>	1190.4
<i>tenacia est perseverantia</i> N		<i>terra</i> V	6.3
484.14		<i>terra motus</i> li.	1160.29
<i>tenebra</i> li.	939.57 & 1147.53	<i>terra hiatus</i> il.	1160.37
<i>tenebriones</i> N	492.56	<i>terribilis</i> V. G	1570.59
<i>tenebros</i> li.	1176 45	<i>terricula</i> N	612.39
<i>tendere</i> N	714.56	<i>terriorum</i> V	6.36 li. 1174.3
<i>tenere</i> N	692.12 & 703.32	<i>tertius</i> V	80.42
<i>tenestas</i> N	762.49	<i>terror</i> V. G	1370.57
<i>tenereum gracile</i> N	715.23	<i>terta pro tersa</i> N	585.32
<i>tenes</i> N	715.41	<i>tertia causa incontinentie</i> il. fid.	
<i>tenia</i> il.	1307.35	1066 51	
<i>tenise forium</i> Dea F. P	464.7	<i>tertia lingua varietas Dorica</i>	
<i>tenia vehiculum argenteum</i> F.		il. 1033.34	
P 464.9		<i>tertia Sityha Delphica</i> il. 1019	
<i>tenie</i> N	587.3	38	
<i>tenere est exerceri</i> N	716.11	<i>tertij ordines Senatorum clarif-</i>	
<i>tenispellum</i> var. 115.47 S 236.13		<i>sumi</i> il.	1050.59
<i>genus calciamenti</i> F. P	464.17	<i>tertium tempus sub gratia</i> il. fid.	
<i>tenosium</i> li.	1201.35	9.6 46	
<i>tenus, vehemens</i> N	715.26	<i>tertium diluuium</i> il.	1160.1
<i>tenus laqueus dictus est</i> N	486	<i>tertium genus oppositorum</i> il. fid.	
44		886.3	
<i>Venus significat finem</i> F. P	464	<i>tertius modus</i> li.	878.42
27		<i>tertius modus</i> il.	880.19
<i>terebintus</i> il.	1248 34	<i>tertius modus</i> il. fid.	879.24
<i>terebra</i> il.	1297.50	<i>tertius modus</i> il. fid.	879.45
<i>teradons, vermes lignorum</i> il. fid.		<i>tertius mixtus dicendi chara-</i>	
		<i>tercia</i> S	234.20 F. P 465.30

INDEX.

<i>Thamar</i> if.	993.32	<i>Thymbraus</i> Apollo F	218.60	<i>Tilia</i> if.	1248.4
<i>Tharatos insula</i> Ifidor.	1174	F.P 465.52		<i>titiensis tribus</i> F.P	466.15
21		<i>Thymama</i> If.	922.41	<i>titimallum</i> if.	1258.51
<i>Thara</i> if.	992.47	<i>Thymni</i> If.	1128.49	<i>titij</i>	1425.17
<i>Theatrum</i> Ifid. 1193.26 & 1179		<i>Thynnus</i> V	14.50	<i>titinnire</i> F.P	466.18
21		<i>Tiara</i> If.	1298.28	<i>Titto</i> N	587.31
<i>Theta</i> Aegyptiae if.	1187.38	<i>Tiberij</i>	1399. & 1407.29	<i>Ti yrus</i> if.	1163.1
<i>Thete</i> Brotiae if.	1188.37	<i>Tiberinus</i> V	9.2 & 13.54	<i>titimillium</i> F.P 466.24 PL	
<i>Thebaicus lapis</i> If. 1214.8 &		<i>Tiberis</i> V 8.56 & 9.31.1158.19		804.1	
1213.14		amni V 8.51 fluvius F.P 465		<i>Titubare</i> N	587.18
<i>Thebas</i> if.	1186.60	57		<i>Ttulci milites appellantur</i> F.P	466.28
<i>Theca</i> if.	1271.15	<i>Tiberium marmor</i> ifid.	1213	<i>Titus</i>	1399.1407.30
<i>Themelici</i> if.	1280.16	39		<i>Tmessis</i> ifidor.	849.30
<i>Themis dea</i> F.P	465.32	<i>Tiberius</i>	1411.15 & 25	<i>Todi quid</i> F 216.8 F.P 466.31	
<i>Thensa</i> V.G	1364.20	<i>Tibia</i> N	613.42	<i>Toza</i> V 20.27 N 483.30 & 789.	
<i>Theodosiani</i> if	1015.32	<i>Tibra</i> ifid.	898.7 & 1098.56	37 V.G 1364.3	
<i>Theologi idem qui Physici</i> Ifid.	1017.30	<i>tibicen</i> ifid.	808.14	<i>toga picta</i> if. 1302.14 if 1302.2 &	
<i>Theologi unde dicti</i> if.	1017	<i>tibicines</i> V. 42.14 F 216.51 F.P		9.	
31		465.60		<i>Togatarum duplex genus</i> F 215	
<i>Theriaca medicamenta</i> if.	921	<i>ti bini à tibis</i> N	510.59	58	
28		<i>tibru</i> ifid.	1158.14	<i>Tolenno</i> F 219.2 genus machine	
<i>Theristrum</i> if.	1303.48	<i>tiburtinus lapis</i> ifid.	129.7	F.P 466.49	
<i>Therma</i> If.	1194.6	<i>ticinus</i> N	7.8.26	<i>Tongere</i> F	218.17
<i>Thesaurus</i> N	741.4 if. 1225	<i>tisfa liceta</i> F.P	466.3	<i>Tolerare</i> F. P	466.43
33		<i>tigillum</i> S. 36.33 F.P 466.5 ifid.		<i>Tolerates</i> ifid.	1042.27
<i>Thesis</i> ifid.	864.45 & 897	1291.48		<i>Toles</i> F	219.8
19		<i>tigna</i> if.	1295.55	<i>Toles & susilla quid</i> ifid. 1074	
<i>Thessali</i> if.	1040.18	<i>tignarius</i> if.	1.96.42	<i>Toles tumor in faucibus</i> F.P	
<i>Thessalia</i> ifidior.	1168.15 &	<i>tignum</i> S. 236.22 F.P 466.5		41 & 42	
1169.2		<i>tigris</i> V. 18.14 if. 1116.43. & 115		446.42	
<i>Thessalonica</i> if.	1188.44	37		<i>Tollere</i> N 708.6 & 721.39 V.G	
<i>Thetica vel possessiva nomina</i>		<i>toxo</i> if.	1315.46	1336.1 diff. rre N 484.2 ele	
If. 824.44		<i>timatus</i> Ifid.	1129.43	uare 483.48 inferre N 483.	
<i>Thiastias</i> F.P	465.35	<i>timor</i> N 6131 & 754.11 V.G		45. mittere ibid. 42 occidere	
<i>Thobias</i> Ifid.	951.33	1331.31 & 1344.38 & 1355.32		N 483.59 occidi N ibid. 40	
<i>Thoeun</i> genus selle F.P	465	& 1.60.26 & 1.70.42		ostendere, erigere N ibid. 56	
50		<i>timum</i> if.	1.29.44 & 1153	<i>pati, sustinere</i> N 484.4. tran-	
<i>Thola</i> if.	994.28	57		sire N	483.44
<i>Thomas</i> if.	1002.28	<i>tina</i> N	791.31	<i>Tolutim quasi volutim</i> N 485	
<i>Thonices unde dicti</i> E	218.21	<i>tintura</i> if.	1305.16	<i>Tolus</i> if.	1296.56
F.P 465.36		<i>tinea, vermis vestimentorum</i>		<i>Tonentium</i> if.	1304.56
<i>Thorax</i> if.	1096.3	if. 1127.8		<i>Tomi</i> if.	582.18
<i>Thracas</i> ifidor. 1041.30 & 1037		<i>tinea, vasa vinaria</i> F.P 466.10		<i>Tonescit</i> N	586.15
17		<i>tingis, civitas</i> ifid.	1150.35	<i>Tongere nescit est</i> F.P	466.51
<i>Thracia nomen unde</i> if.	1167	<i>tingitania</i> If.	1171.16	<i>Tonimus</i> N	519.56
58		<i>tinus</i> if.	1329.33	<i>Tonitrus</i> N	912.24
<i>Thracius lapis</i> ifidor.	1211	<i>tin: innabula</i> N	505.45	<i>Tonitrum</i> if.	1146.27
42		<i>tintinnabulum</i> if.	900.10	<i>Torta</i> F.P	466.60 F 218.52
<i>Thracas gladiatores</i> F.P	465	<i>tintinnare</i> S.	236.2	<i>tonfilla</i> Ver. 115.51 F 218.46	
48		<i>tintinnire</i> N	505.4	<i>palus delatus</i> F.P 467.9 if	
<i>Threnos quid</i> If.	851.46	<i>tippus</i> if.	1260.21	1187.29	
<i>Threnum</i> if.	971.7	<i>tippula animal</i> N	586.10 F.P	<i>Tonus</i> pro <i>tonsura</i> N	585.
<i>Throni</i> ifid.	989.37 & 990	466.11		43	
2		<i>tiro pro ignaro</i> N.	586.27	<i>Tonus</i> ifidor.	897.11. & 1299
<i>Thronus</i> ifidor.	1323.14	<i>tirones qui dicuntur</i> if. 1048.9		19	
<i>Thurinus</i>	1439.33	<i>titane, populi in Gracia</i> Ifid.		<i>topazion</i> if.	1215.46
<i>Thys</i> if.	1250.31	1045.16		<i>Tophus lapis</i> if.	1291.9
<i>Thyle insula</i> ifidor.	1174	<i>titanes unde dicti</i> If. 1045.19		<i>Topica</i> if.	982.50
26					10720.

I N D E X.

Torporatus N	587.15	Trogledita, gens Æthiopum If.	1044. 50	Tribus if. 1050. 40 filiorum 14-	
Topper quid F	216.31			phet if.	1037. 7
Topper significat cito F.P	467	Tragæis qui dicti ifid.	1018. 35	Triculium dictum F. P	468. 45
20		¶ 1280. 3		Tributa if. 1225. 40 & 46. V	29
Toral & toralium N	489.7	Tragus, genus concha E.P	468	35 N	613. 27
Torale V	28.2	31		Tributorum conlatio S.	236. 6 R:
Toralia ifid.	1304. 27	Tragafæum sal if.	1208. 31	P	468. 37
Torcular if.	1198. 38	Tragula V	20 35	Trica N	487. 43
Torculum N	509. 49	Tragula genus teli F. P	463. 30	Triceffis V	28. 22
Torpedo if.	1130. 51	N 707 38 V.G	1376. 15	Trichinum N	586. 47
Torquatus	1435. 43	Tragum if.	1288. 43	Triclinium if.	1155 20
Torques N	612. 43	Trahere N 719. 46 per terram		Tricomes N	495. 51
Tormentum ifid.	1288. 24	ducere N	714. 40	Tricus if.	1219. 21
Tormines N	501.7	Tractus if.	1286. 30	Triens v 28. 32 quid F. P	468. 43
Torpor N	613. 20	Tractus if.	1206. 16	Triens certius S	235. 31
Torquere, inflectere N 717. 40		Tractus V	20. 22. if 1306. 19	Trienis ifid.	1285. 39
V. G 1358. 12		Trameferica vestis if.	1299. 50	Trifax celum longitudinis F. P	
Torques ifid.	1307. 51 & 53	Tranlatipina ifid.	1170. 56	468 58	
Torres torrens V. G	1379 13	Transferbere V. G	1340. 55	Trifolium if.	1258. 29
Torrens participatiter F	216. 54	Tranfenna N	586. 18. ifid.	Trifinum if.	1204. 11
Torrens unum flumin. genus		1266. 31		Trige ifid.	1278. 4
if. 1155. 58		Transferre N	683. 8	Trigoni, triceni V. G	1352. 17
Torris N	491. 11	Transfigia V. G	1339. 3	Triginta unde if.	817. 57
Tortor pro torqueor N	517.	Transfigessus N	738. 60	Trigonalia pila if.	1284. 16
24		Transfigera V. G	1361. 39	Trimmerse, iriticum if.	1237. 25
Tortum pro tormentum N	585.	Transmittere N	717. 6	Trilicæ vestis ifid.	1300. 18
40		Translatio ifid.	800. 9	Triones V.	55-15 ifid. 910. 12
Torrens participium F.P	467.	Transtra F. P	468. 32 if. 1286	Trinepos if.	1055. 53
45		60		T. mitas ifid.	987. 37
Torrere F. P	467. 56 N 738. 32	Transuersus V	55. 48	Trio, quid vocatur If.	1112. 59
Torreri à terro F	217. 16	Trapædum if.	1325. 21	Tripartitus epichirematis Syl-	
Torrerare N	491. 11	Trapetes V	23 36	logismus if.	863 5
Torris ifid.	1242. 49	Tres V. G	1333. 56	Tripedes if.	1320. 28
Torridum F. P	468. 10	Tremere, commoueri N	715.	Tripertita controuersia if.	861. 3
Toria panis if.	1313. 58	60		Tripodes If.	1323. 27
Torium V. G	1370. 53 & 1345	Tremiffis ifid.	1231. 18	Tripolitana prouincia if. 1172. 1	
12		Tremo V	37. 42	Triptota If.	825. 47
Torcinus V	28. 4	Trepidare, metuere N	484. 34	Tripudium S	235. 46
Toruitus F. P	408. 4 à ferocia F	festinare N	484. 39 & 684.	Triremes if.	1286. 22
217. 27		37 V. G 1329. 17		triste N	485. & 714. 10
Torutter N	775. 9	Trepidatio V. G	1359. & 25	Triste est mæstum aut infestū	
Torum F	2. 7 6	Trepidat versis F. P	468. 35	N	485. 15
Torus ifid.	1311	Tres ob causam ducitur uxor if.		Tristis, iratus N	714. 31
Tota Græca nomina if.	824. 13	1066. 45		Tristis, truculentus V	1358. 39
Tota Latina nomina if. ibid.	15	Tres societates If.	1191. 4	Tristitia pro tristitia N	587. 11
Totum N	734. 59	Tres hypostasas if.	928. 27	Tristiles If.	157. 8 37
Toxicum quid B	217. 60	Tressis V	28. 18	Trisulcum fulgur F	215. 56
Toxicum dicitur ceruar F. P		Tria If.	987. 46	Trisulcam F. P	47. 9. 1
48. 17		Tria militiæ genera if.	1049. 26	Tritanus if.	1054. 21
Trabaræ Ifidor.	1286. 39	Tria genera mortis If.	1105. 7	Tritonia Mineræ	469. 4
Trabea If.	1302. 25	tria genera uisionum If.	100. 29	Triarij V	16. 38
Trabes V	51. 16 if. 1296. 52 & 55	Tribrachas if.	830. 14	Tricheite if.	1015. 21
Trabica nauis F. P	468. 23	Tribula ifid.	1355. 15	tritium unde dictum if	1237. 2
Trabs propriè dicitur F. P	468.	Tribula N	613. 16	tritura V	6 38
25 N 585. 25		Tribunal If.	1197. 29	Triuia V.	48 58 quid? if. 1028
trachari appellatur F. P	468. 26	Tribuni F	215. 48 ifid. 1051. 22	10	
Trachatus ifid.	958. 27 & 31	& 1047. 44 & 1225. 45 ara-		Trisia if.	1206. 23
Trachim N	585. 20	14 V. 30. 3 militum V	15. 33	Triur phales corona F. P	469. 6
Trachus N	613. 11	plebes V	15. 35	triumphare v	41. 10
Traducere ifid.	1241. 2	Tribunitia lege If.	927. 39	Triumphus If.	1266. 53

INDEX.

<i>Prudentia V</i>	6.39	<i>Tuguria à tecto F</i>	217	<i>Tusculum F</i>	218.7
<i>Trocheus if.</i>	830.5	<i>Tugurium If.</i>	1202.25	<i>Tuscus vicus F.P</i>	470.49
<i>Troch. if.</i>	1287.20	<i>Tullianū quod dicitur F.P</i>	469	<i>suffis if.</i>	98.14
<i>Troch. foas if.</i>	921.37	60		<i>Tuscum F</i>	217.53
<i>Troctea ifidor.</i>	1287.17	<i>Tullianus F</i>	219.10	<i>Tutanus deus N</i>	510.40
19		<i>Tullij F</i>	216.24.1425.30	<i>tutans N</i>	752.27
<i>Troia V.G</i>	1370.46	<i>Tullus</i>	1407.74.1411.45	<i>tute V.G</i>	1379.16
<i>Troiani unde nuncupati ifido.</i>	1040.12	<i>Tumulti N</i>	759.57	<i>Tutillina dea N</i>	510.45
<i>Troianorum gens antea Dar-</i>		<i>Tumultuatio, quid dicitur ifid.</i>		<i>Tutulati V.G</i>	52.31
<i>dana if. ibid.7</i>		1049.39		<i>Tutuli PL.</i>	803.25
<i>Tromentina tribus F P</i>	469.14	<i>Tumultu N</i>	756.17	<i>Tutulum quid? F 217. 34 F.P</i>	470.52
<i>Tropici significatio N</i>	514.7	<i>Tumultuarij milites F</i>	218.13	<i>Tutum frequenter F.P</i>	741.4
<i>Trojan N</i>	ibid.9	<i>Tumulus Ver.</i>	115.52 if. 1265	<i>Tyberias if.</i>	1186.47
<i>Trophæum if.</i>	1266.48	547		<i>tympanum If.</i>	899.33
<i>Tropus if.</i>	1847.10	<i>Tumulus F</i>	218.10. If. 1201	<i>typhi qui sunt? if.</i>	917.46
<i>Trossuli equites dicti F. P</i>	469	57		<i>tyranni qui dicuntur if.</i>	1047.7
15		<i>Tunica V 20.27 N 707. if. 1296</i>		<i>Tyria maria prouerbium F 217</i>	23.F.P 471.6
<i>Trossuli dicti N</i>	510.30	18 palmata S. 231. 54		<i>Tyrij, à Tyria urbe nuncupati</i>	
<i>Trua V</i>	21.2	<i>Talaris, pectoralis, Mani-</i>		<i>ifidor. 1043 53</i>	
<i>Truculentus N</i>	705.12	<i>cleata.</i>			
<i>Trudes if.</i>	1270.1	<i>Tunicare N</i>	587.28	<i>Tyrrhenia unde if.</i>	1170.32
<i>Trudus N</i>	493.17	<i>Tuagri if.</i>	1042.27	<i>Tyrrhenus sinus if.</i>	1250.5
<i>Trullo N</i>	493 18 V 20.60	<i>Tuor F</i>	17.46	<i>Tyrsus if.</i>	1200.54
<i>Trulla if.</i>	1295.27	<i>tuor, video F.P</i>	469.49	<i>Tyrus ifidor.</i>	ibidem
<i>Trulleum V</i>	21.4	<i>Turanni, qui F</i>	217.20		
<i>Trulleum N</i>	793.37	<i>Turba V.G</i>	1329.1		
<i>Truncus quid? if. 1095. 59</i>		<i>Turba & turba N</i>	779.58	<i>Vacca if.</i>	113.8
1241.2		<i>Turbela, quid?</i>	217.31	<i>vacces qui fuerunt if. 1045</i>	
<i>Truo auis onocrotalus F P</i>	469	<i>Turbella F.P</i>	489.21	14	
18		<i>Turbidum vinum If</i>	1316.19	<i>vaccerra Ver. 215. 56. S 257.59</i>	
<i>Trutina N</i>	589.32 if. 1230	<i>Turbiscus if.</i>	1248.46	<i>F.P 471.20</i>	
31		<i>Turbo if. 1149.23 V.G 1370</i>		<i>vacillare N</i>	509.25
<i>Trux solutiloquentia N 485.41</i>		43		<i>vada if.</i>	1154.19
& 704.50		<i>Turdela if.</i>	1139.41	<i>valarum PL.</i>	806.42
<i>Tryza antiqui vinum F.P 469</i>		<i>Turdi N</i>	613.33	<i>vadem. sponsorem significat F.</i>	
21		<i>Turdi if.</i>	1139.40	<i>P 471.31</i>	
<i>Tuatim N</i>	585.58	<i>Turdus V</i>	14.51	<i>vades ne darent V</i>	42.8
<i>Tuba if. 897.58 & 12.68 21 &</i>		<i>Turma V 16.51 F 217 11 F.P</i>		<i>vadam N</i>	614.59
37		489.22		<i>vafum N</i>	493.36
<i>Tuba V</i>	20.47	<i>Turma V.G</i>	1367.46	<i>vagas pro vagaris N</i>	747.17
<i>Tubantes if.</i>	1042.28	<i>Turnus</i>	1409.11	<i>vagina if.</i>	1271.13
<i>Tubera ifid.</i>	1262.4	<i>Turpari N</i>	585.38	<i>vagor pro vagitus S. 238.4 F.P</i>	471.33
<i>Tubicines V 16.8 N 513.49 F.P</i>		<i>Turpatur V.G</i>	1359.15	<i>vagor dictum pro vagitus N</i>	588.37
469.23		<i>Turpe, indecorum N 715.16 &</i>			
<i>Tubilustria dies appellabans</i>		728.60 V.G. 1340.23		<i>vagulato S</i>	238.9
<i>F.P 469.26 F 216.11</i>		<i>Turpedo V</i>	14.56	<i>vagulatio F.P</i>	471.38
<i>Tubilustrium V</i>	33.9	<i>Turreni Etrusci Ver.</i>	115.54	<i>varia V.G</i>	1378.56
<i>Tubura if.</i>	1300.49	<i>Turthenij Etrusci appellati F.</i>		<i>valde N</i>	697.60 & 676.39
<i>Tubarus if.</i>	ibid.48	<i>P 470.28</i>		<i>Valentia N</i>	589.42
<i>Tubarcinati N</i>	585.48	<i>turtur ifid.</i>	1138.33	<i>Valentinianus ifidor.</i>	1011.32
<i>Tucea PL.</i>	805.31	<i>turres V</i>	14.9. if. 1192.26	<i>valere N</i>	705.41
<i>Tuci, Hispanis cuculi if. 1139. 11</i>		<i>turrunda N</i>	296.28	<i>Valerij</i>	1416.37. 1426.29
<i>Tudiculae N</i>	585.23	<i>tur if.</i>	1150.43	<i>Valerium</i>	1410.18
<i>Tuditani</i>	1439.47	<i>Tuscanicum V</i>	26.59	<i>valgi F.P</i>	471.41. & 51
<i>Tuditanes N 216.15 F.P 469.38</i>		<i>Tusci unde dicti F</i>	218.4	<i>vagina PL.</i>	805.51
<i>Tudites molli F 816.20 molli</i>		<i>Tusci à Tusco F.P</i>	470.32	<i>vagum N</i>	497.1
<i>à tundendo F.P</i>	466.41	<i>Tusci, Italia gens if.</i>	1041.37	<i>validus V.G</i>	1354.40
<i>Tutor te V</i>	48.25	<i>Tuscia pars Italia if.</i>	1170.19	<i>valles if.</i>	1181.22
<i>tueri V 48.24 & seruare N 716.49</i>		& 34		<i>vallis fissus If.</i>	1201.4
		<i>Tusculanus lapis if.</i>	1113.6	<i>valua</i>	

I N D E X.

Valus If.	1199.13	472.59			<i>spiritus</i> if.	1148. 13
Valva V.G	1366.53				<i>ventum</i> gaulco	14.8
Valvula V. 23.39.30. & 50 &					<i>ventum</i> flamm N	717.42 If. 1148
1201.2					12	
Vallis V.G	1371.24				<i>Venus</i> V 12.24	deperditu vocatur
Valvuli faba S. 238.7 F.P	471				ifid. 1029.46. & 1029.44	
Vanans N	588.8	P.473.11			<i>venustus</i> N 729. 13 V.G	1340.55
Vandalis If.	1042.19				ifid. 1292.52 V.G	1354.9
Vani qui dicuntur V.G	1378.26				<i>ver</i> V 32.9	nouum ifidor. 942
Vanitudo N	588.21				4	
Vannas N	493.32				<i>praecept</i> if.	942.5
Vannere N	493.31				<i>sacrum</i> F.P	473.11 N 778
Vannum, leuo N 618.29 V.G	1356				41	
11 & 14					<i>verata</i> pila dicuntur F.P	474
Vapos N	758.25				17	
Vanus V.G	1371.12	43			<i>veracum</i> quid dicitur If.	1236
Vapula papiria S. 237.45 F.P					31	
472.2					<i>verastrum</i> if.	1254.43
Vari N	497.31				<i>verba</i> V	5.14
Variantia N	588.26				<i>verba</i> declinata V	36.32
Varij	425.48	24			<i>verbalia</i> nomina If.	824
Vari quadi If.	1042.27				54	
Varium N	682.38				<i>verbens</i> if.	1237.27
Varium color if.	1114.43	& 1331.1			<i>verbera</i> quid If.	935.12
Varus varia	1440.58				<i>verberare</i> N	508.30
Vas V 42.3 N 757.4 if.	1317.41				<i>verberitare</i> F.P	473.38
V.G 1376.38					<i>verberones</i> N	499.3
Vas fictile If.	1317.46				<i>ver orienti</i> datur Ifidor.	942.
Vascones ifid.	1043.17				26	
Vasculum If.	1317.42				<i>verbis</i> efferre N	674.21.
Vastescans N	588.54				<i>verborum</i> genera if.	829.49
Vastitas, vastatio N	718.48				<i>verborum</i> species If.	826.56.
Vastitudo & vastitudo N	588.44				<i>verbum</i> 66. 30 & 105.45 if.	878
Vastium, pro magnum F.P	472				3 & 958.32 & 982.49	
17 N 717.32					<i>verecundantur</i> N	754.46
Vates 51.36 if. 1004.55 & 1018					<i>verecundari</i> N	591.8
27					<i>verecundia</i> V G	1355.37
Vaticanus collis F.P	472.25				<i>verecunditer</i> N	776.3
Vaticinari V	38.32				<i>verecundum</i> N	587.53
Vating	1426.40				<i>veredi</i> quid dicuntur if.	1115.15
Vatras & vaticosus N	497.4				<i>veredi</i> , antiqui dixerunt F.P	
Vbera unde dicta if.	1096.17				473.40	
Vbi Analogia V	103.50				<i>veremes</i> ifid.	1325.26
Vdus V	8.21				<i>vereor</i> V. G	138.30
Vecors S. 237.41 F.P	472.40				<i>vereri</i> V.G	1355.29
Vecles if.	937.21 & 1324.5				<i>veretrum</i> , quid & cuius? if.	1098
Vedicularia vira F.P	472.41				18	
Vedigal S. 237.1 F.P	472.45				<i>vergere</i> V.G	1367.5
Vedigalia ifidor.	1225.47				<i>vergilia</i> quid? IL	910.44 F.P
Vedus N	614.30				473.42	
Vegere, portare F.P	472.58				<i>versitas</i> V.G 1353. 44. ifid.	982
Veget N	587.45				49	
Vegetum N 728.15					<i>vermes</i> carniun if.	1127.11
1338.43 & 44					<i>vermiculatus</i> N	590.49
Vegranda S. 237.38 F.P	472.48				<i>vermina</i> S. 238. 19 F.P	473.
N 588.15					46	
Vehemens N	707.3				<i>verminari</i> N	505.45
Vehementia V.G	1311.2				<i>vermis</i> if. 584.15 & 1126.20 &	
Vehiculum V	23.48	28			1127.28.	
Veia, Planistrum dicebatur F.P					<i>verna</i> S. 237.34 F.P	473.49
					Xxx	ijj.

INDEX.

N 505.29			
vernaciter N	507.11	vesperinum officium ifidor.	475.20
vernifera F.P	474.4	569.55	vicia quid dicta ifid
vertere, trahere N	720.18	vesperugo V 31.40 & 53.13 F.P	1238.54
verres If.	1112.38	474.35	vicina F.P
verruca quidi N	590.14	vespices, fruteca densa F.P 474	475.39 V.G. 1335
verruca ifidor.	919.44	37	33
verrucaria if.	1255.60	vespillo	vicinitas V.G
verrucosus	1440.41	1436.28	1333.31
versat, agit F	835.41	vespillones PE.	vicissatim N
versipelles N	719.38	801.12	587.59
versuram facere F.P	504.28	vesta V 14.17. if. 1028.21. ignis	vicissitas N
versuti dicuntur	474.5	1028.56. virgo 1028.59. & rel-	589.6
versutiloqua N	474.10	lus & mater magna 1028.24	vicium V.G
versus if.	591.4	vestibula N	1342.56 & 1358
versutus N	961.42 & 851.58	vestibulum ifid.	46
vertere, convertere N	639.47	1198.55	victi N
vertex if.	719.13	vesticeps puer F.P	756.24
verticula S. 237.13 F.P	904.85	vestigator V	vicinia icinitas V.G
vertibula if.	474.12	1377.5	1361.22
vertigo if.	1097.9	vestigia ifidor.	victima F.P
vervex N	917.17	1206.29	475.40 S. 236.59
22	592.11 if. 1111	vestigia Dei ifidor.	victima ifidor. 972.10 V.G
verum V.G	1334.15	980.59	17
verucent H	589.11	vestigium N 745.36 pedum im-	vicus V 4.37 F. 236.33 Africus
vervant F.P	474.14	pressio N	V. 26.35 Cyprius V. 26.36 Sce-
verus accusator V.G	1363	720.33	liratus V. 26.39 Tuscus V.
35		v. jimeum If.	1010
veruina PL.	804.5	vestis generaliter dicitur F.P	vicus unde dicitur if.
verusa S.	238.22	474.42	v. clor N
verutum N	798.19	vestis, vide Dalmatica, Russa-	778.37 V.G
verescere N	730.18	ta, Laculata: Iacinthina,	12
veteratores callidi dicti F.P		Bombicina, Serica, Holoferi-	victoria V 12.25 & 12.30 ifidor.
474.45		ca, Tramoserica, Holoperyph-	1266.16
veteres comici If.	1018.53	ra, Byssina, Fibrina, M. Stuci-	victix venus V
veterina animalia N	489.60	na, Linostema, Restia, Leu-	12.24
veterina bestia F.P	474.48	densis, Pautensis, Circaea, Ve-	victus N
veterosus dicitur F.P	474.52	lenensis, Exotica, Polimita,	702.24
vetus V.G	1328	Acupicta, Phrygia, Trilicis,	victurus N
vetustas N	588.40	Ralla Intripola, Panruvia.	590.29
vetustifcere N	730.18	vestipica V	victus N 016.1 If. 13.12.
vetustifcere V.G	1341.27	4835 N 489	V.G 1353
vesci, cadere N 717.55	videre 718	47	50
16		vestipici N	videns V.G
vesculi, male curati F.P	474	489.39	videntes If.
19		vestitus if.	42.55
vescum N	589.52	ve victis proverbiu S. 237.27	videre N 711.51 & 716.53 V.G
vescus, fastidiosus F.P	474.23	F.P 472.28	1363.42 & 1328
vesica if.	1101.20	ve vobis apud antiquos F.P 472	videtur, ostenditur N
vespa & vespillones dicuntur		39	1066.5
F.P 474.23		vexati V.G	471.44
vesper if.	939.54	1361.17	viera V. 12.32 S. 218.17
vespe ifid.	1140.40	vexillum F.P 474.56 ifidor. 1268	N 592.2 alligare F.P
vespera N	614.45	2	46
vesperus if.	911.10	Vgni antea Hunni vocati If.	vitrus, languidus F.P
vespertina V.G	1372.51 F.P 474	1039.58	475.47
34		Via V 4.37 & 6.45 Ifid. 1205.20	728.15
vespertilio N	509.28 if. 1136.	iter N	vigens N
21		7.34 if. 1192.42	236.50
		viatores S. 237. 8 F.P 474.57	viget unde dictum S
		590.19	viget dictum a vi F.P
		vibices quid N	475.49
		475.33	vigilia N 6.4.56 V.G 1366.16
		vibices plaga F.P	vigilia nocturna ifid.
		1425.28	1048.42
		vibriß F.P	viginti quid dictum if.
		475.17	887.56
		vibrissa pili in naribus F.P 475	vigintiquaque pæna S. 236.58
		15	E. P 475.56
		vibulanus	viger V.G
		1410.48	1330.60
		vibius	viliant N
		1407.41	589.18
		vicatim N	1202.45
		590.42	villa ifid.
		vici appellari incipiunt F.P	735
			villa V
			589.21
			villicari N
			villicus pro prid quid If.
			1052.19
			vimen ifid.
			1248.13
			viminalis porta & collis F.P
			475.59. 8. 238.48
			Vinalis diem festum habebant
			F.P 476.5

I N D E X.

Vinalia ruffica V	33.59	720.44 publica if. 935.18 pri-	vltus V. G 1340. 2 ifid. 920.27 N
Vinalia verba V	5.46	nata Ifid. 933.15	728.44
Vinciam dicebant continentem		viscar ago ifid.	vulnus V. G 1379.30
F. P. 476.7		viscera quid sunt if.	vulginosus V 8.21
Vincire V 12.32 superare N	719	visceratim N	vulgo ifi. 1207.12
23		viscum N	vulginosus ager If. 1203.24
Vincula if.	934.52	vixcus if.	vulgo pro vltus fuero N 589.8
Vindemia V	7.50	vixcus pro viscere N	vltus If. 1247.51
Vindemiator V 17.26 V. G 1376		vixcenda vigilans Peruvigilum	vulva Ifid. 1095.17
4		V 42.59	vulvum if. 1211.45
Vindex S 238.50 F. P. 476.8		visere, videre V. G	vls pro vltra F. P. 476.50
Vindicia F. P	476.10	visitatum V. G	vltior Hispania Ifid. 1171.38
Vindicare malefactum defendere N 7.94		visio if.	vltima positura If. 833.60
Vindicat adfectum N	719.59	visum V. G	vltimum vsu nouissimum N 718
Vindicta vel vindicatio V. G	238.55	visus ifidor.	58
1317	18	vita à viuando N	vltio V. G 1327
Vinea ver. 115.59 S 238.52 F. P		vita unde dicta If.	vltus V. G 1348.16
476.26		vitabile N	vltula V 14.37
Vineta L	7.48	vitabile N	vltula auu Ifid. 1156.32
Vinnolata vox if.	897.38	vitabile N	vlyssipona if. 1150.23
Vinnulus N	589.30	vitabundus N	vmbilicus V 49.8 ifid. 1097.60
Vincupum F	258.45	vitam cernere V	vmbro Ifid. 1098.2 & 1272.10
Vinum if.	1315.44	vitare N	vmbones V 20.37
Vinulus dicitur F. P	2	V 7.49	vmbra V 14.55 if. 1147.60
Viocurrus V	4.29	vita if.	vmbra F. P 476.51
Viola if.	1254.26	vita Embra N	vmbri Italia genus If. 1041.39
Violata N	795.10	vitia If.	vmbria Ifid. 1170.22
Violatus N	695.12	viticella if.	vna V. G 1329.38
Violatus V	43.1	viticionia if.	vna canes V 51.2
Vipera if.	1122.31	vittigo F. P	vncia V 28.30 If. 123.55
Vir If.	1103.53 & 1065.2	vittis V	vnciaria lex F. P 476.53
vir optimus	1432.37	vitis quid dicta if.	vnciaria vna if. 1240.11
Viratum N	590.7	vitis plantatio if.	vnciata lex S 238.37
Virectum if.	1241.21	vitium N	vncinatum N 591.9
Virefcit N	590.12	vitium pertenu N	vnda if. 1155.33
Virga if.	1242.15	vitrum If.	vndulatus nouè positum N 592.5
Virge if.	935.24	vitta if.	vnguenta if. 921.57
Virgendemia N	589.9	vitta Ifid.	vnguentum N 724.38 Ifidor.
Virgins N	7.4217	vitta ifidor.	922.51
Virginu signum If.	912.4	vitulans F. P	vngues V 14.59
virgo If.	1104.9	vitulantes V	vngula quid Ifid. 1095.57
Vingula if.	1234.18	vituuli	vngula Ifid. 935.30
Virgultum v 18.33 if.	1242.10	vitulus V 17.48 Ifid. 984.12 vi-	vngulari F. P 476.56
Vitariam N	589.49	tula if 1113.10	vngulus S 238.29 F. P 476.38 If.
Viride spanum if.	1249.43	vituperare N	1309.19
Viridis filix if.	1291.34	vituperatio V. G	vngustus F. P 4778
Virilis If.	1308.24	viuacitas equorum if.	vnguentus ifid. 982.17
Viritanus ager F. P	476.32	viuacitas equorum if.	vnguentus filius Ifid 981.22 &
Viritim N 507.21 F. P	476.34	viuacitas N	1054.35
Viro pro virtute N	590.35	viuatus & viuatus S 238.54 F.	vniuersi V. G 1334.28
Virula N	494.52	P 475.46	vniuoca Ifid. 876.8:
Virtus V 14.7 If. 982.59 fortuna-		viuit Deus if.	vnosè N 588.4
do N 717.45		viuum altorum flumin. genus if.	vnum ifid. 987.45
Virtus unde nomen accepit If.	1103.55 & 1066.54	1355.57	vnum in aperta passione ifidor.
Virtutes if. 989.45 & 1275.3		viuum pro vehemens N 588	1003.54
G 1310.58		12	vnuus unde F. P 887.39
Vti ifid. 933.14 celer impetus N	55:	viuus V. G	vnuus in cao tantum poeta lo-
		viuens V. G	quitur if. 1019.17
		vix cum labore N	720.52 &
			vocabula V.
			6720.

I N D E X.

vocabulum V 97.15 V.G 1329.15	voitum N	508.26	vuidum V.19.44.V.G 1376.8 &
vocare, pro trahere N	590.57	vox de caelo If.	1000.21
vocales If.	811.10 & 32	vox If.	829.7
vocatus If.	825.39	vpura V	1436. If. 139.11
voisera auis-S	236	vranoscopus If.	1130.14
voisera auis F.P	477.9	urbana uribus F.P	478.5
vola V.G	1371.2	urbani qui vocantur If	1052.51
vestigium F.P 477. II media		urbanus V	63.17
pars manus N 718.2Lil.1133.		urbes V	24.23
26		urbs N 725.31 lfd. 1191.6 V.G	
volam, pro velim N	753.52	1337.56 & 13.71.16	
volare N	684.2	urbs Alexandrina If.	1187.31
volare auium N	717.27	urceus Ifid.	1319.34
volcanus V	13.47	urgere N 690.55 insistere N 719	
volcanalia V	34.6	8	
volcanalia flamen V	15.56	urid lfd.	989.34
volero	1407.36.1398	urina Ifidor.	1101.23
volemis If.	1249.31	urina Ifidor.	1233.39
volema V.G	1371.11	urna V	22.3
volentia N	589.39	urinantur N	751.4
volo V	37.50.F.P 477.13	urnarium V	21 N 791.45
volo V	91.16	urnula N	791.35
volpes N	18.29	urx quid Ifid.	132.4
volsij	1426.38	urxa If.	910.10
volturnalia flamen V	52.44	urxus If.	1118.37
volturnalia F.P	478.2	urtica If.	1256.39
volturnus V	9.1 & 2	uruss F. P	478.S.238.24
volubilia V.G	1335.10	urxa If.	1127.24
voluens volubilis V.G	1371.6	urquam, urpiam V.G	1378.47
voluentia V.G	1335.10	ur sui species V	105.12
volui quid sum If.	1092.57	urucapio If.	92.37
volui N	719.39	urura V	30.26. If. 631.46
volument If.	961.3	urux N 614.22 V 105.10 Ifid. 932	
voluntarium genus Analogia V	79.80	31. ab utendo N 720.4	
Voluntarium declinationum		urui fructus If.	932.35
genus V	63.38	urux literarum If.	819
voluntarium verborum declina-		ururini fratres qui sunt If. 1056	
us V	80.12	26	
voluntas If. 987. 39 & 928.49		ururus N	613.49
V.G 1329.59		urur pro utero N	590.40
volup, pro voluptate N	589.57	ururus V.G	1352.9 & 1371.7
voluptas V.G	1329.59	urvi V.G	1360.20 & 1353.7
volutabra Ifid.	1207.21	urvile V.G	1335.26. N 694.47
volutabundus N	760.51	urtraque N	588.7
volutari, volui N	720.38	urtes N	614.53. Ifid. 1319. +1
volutus If.	1259.28	urur, uti ubi, urucug, V.G	1378.52
volucres If. 1133.25 & 38 V.14.34		urur passa N	489.26
voluisi	1425.29	urur Ifid.	1239.52
voluisus	1408.6	vulcanus If.	1026.32
vomer V	23.7 If. 1324.34	vulcania insula If.	1178.8
vomica N	589.46	vulga quid N	590.10
vopiscus N 799.5 If. 1055.15. 1407.		vulgaria N	759.19
44		vulgarius atque gregarius equus	
vopre, pro vos ipsi F.P	478.4	Ifid. 1115.20	
vorummalia V	34.14	vulgauit N	587.35
		vulgus N	614.7
		vulturnus If.	1148.32
		vultus F 613.60 & 724.27 If.	
		1092.24 V.G 1329.44 & 1354	
		5 & 1337.23	
		vulua If.	1101.17
		vuxores If.	1065.45
		vuxorium pendisse dicitur F.P	
		4 8.14	
		X	
		Xenodochia If.	1155.8
		Xi Gracui N If.	12.4.40
		Xii animum lignum If.	
		1252.17 V.G 1365.6	
		Y	
		Yporocia If.	916.40
		Yranjua If.	1143.55
		Yranjua If.	1144.5
		Yranjua If.	832.29
		Yranjua diffinitio If.	881.18
		Yranjua If.	1323.4
		Z	
		Zabulon Ifid.	996.58
		Zacharius If. 999.24. &	
		1000.3	
		Zacheus If.	1003.15
		Zachri If.	994.10. & 995.48
		Zara If.	993.39
		Zebedus If.	1003.14
		Zelotes If.	1002.39
		Zelso If.	993.30
		Zema If.	1315.1
		Zephus If.	1148.45
		Zeta quid significat If.	1234.17
		Zeuus, ubi Carthago magna	
		If. 1171.17	
		Zo Ifid.	996.2
		Zodiacus circulus If. 905.25. &	
		1145.55	
		Zona If.	1309.44
		Zonarium N	592.14
		Zonacali If. 904.57. & 1145.32	
		Zorobabel If.	995.60
		Zoroastes Magorū I. If. 1010.7	
		Zingiber If.	1253.39
		Zizania If.	1260.36

F I N I S.

LIBER GLOSSARVM,
EX VARIIS GLOSSARIIS, QUÆ
SVB ISIDORI NOMINE CIRCVMFE-
RVNTVR, COLLECTVS.

A

B se, spontaneus.
Abaja, infama do-
mus.
Abadir, lapis.
Abartenum, inhone-
stum.
Abaso, infirma do-
mus, quasi sine base.

Abgrego, segrego.
Ablutes, ablutium, loca cœnosa.
Aborris, scandalosus.
Abrigeum, splendor auri.
Abrogans, humilis.
Abrogat, ablegat.
Absternit, abicit, repellit.
Accepta, genus nauis.
Acclibanum, obl. quum.
Accuculia, acutus, solers.
Achareon, velum maximum in medium
nauis.
Acia, ala.
Acieres, genus securis.
Acinari, tritari, in paruo morari.
Acroamata, auditio lyrarum vel tiliarum.
Aculus, ministerialis domus regia.
Acus, calamistratorium.
Acrozymus panis, leniter fermentatus.
Acucula, aculus, solers, agagula.
Adasia, ouis maior nata.
Adfiliatio, penè Naturæ imitatio.
Adfrutabulum, vasculum.
Adlicula, genus vestis.
Adluuis, locis cœnosis.
Adoptarius puer, ex adoptato natus.
Adorea, libamenta.
Adpectoret, adplicet ad pectus.
Adperulantia, proacacitate.
Adplanat, hostit, æquat.
Adrummanit, rumores adculit.
Adsecla, domesticus familiaris, agaso.
Adsecla, domesticus pedisequi, lenones.

Adfella, sella quadriiugis,
Adfuetula, agaso.
Adtaminat, vsurpat.
Ægret, acidiatur.
Æmidus, tumidus, inflatus.
Ænygma, figura siue typus, vel species.
Æquilatium, æquatio.
Affostrata, reditus.
Agabo, qui negoria præcedit.
Agagola, lenocinator, pantomimus.
Agagula, lenocinator.
Agaron, minister officialis.
Agazo, minister officialis.
Agginantes, explicantes.
Agia, glandola.
Agonei, victimæ.
Agonia, hostia.
Agrarius.
Alacrimosia, lætitia.
Albanæ, plurali numero, nuces pristinæ.
Albuna, mater marita.
Alebra, bona quibus alimur.
Alegmina, partes extorum, quæ prosegmi-
na dicuntur.
Alia, tranata.
Alibre, alimentum.
Alistrare, humectare.
Alex, pollex in pede.
Alliger, Gallus.
Allobroga, gallus rufus.
Allutes & Alluria, loca cœnosa.
Alluuium, ruina riparum ex aqua.
Alnum, lignum, i. verum.
Alopecia, passio stricturæ.
Alopus, q. propter mercedem alapas patitur.
Altar, altare.
Altar, Prud. Altar. & impositum.
Altilis, pasta, ab alendo.
Amanfit, expectauit.
Amasco, amare cupio.
Ambro, deuorator, consumtor patrimonio-
rum, decoctor, luxuriosus, profusus.
Ambus, malcus.

Ambusilla, venter.
 Amfariam, per amborum partes.
 Amfibulum, birrum, villosum.
 Amfiscij, biumbres.
 Amuffis, regula, fabrica, qua tabulae diriguntur.
 Anclabeo, vel auricabeo, i. lex longobardorum.
 Anclena, instrumentum ferreum forte.
 Anconiscus, incalstrare.
 Ancuba, seccuba.
 Ancyromagus, genus nauigij.
 Angaria Auianus, qui agrum locat, vt angariam accipiat.
 Anger patharius, qui angit, i. stringit spatham.
 Angia, ferrum buclae scuti.
 Angores, molestias.
 Angra, interualla arborum, vel conualles.
 Anguilla, est qua coercentur in scholis pueri, quae vulgò Scutica dicitur.
 Anguipedes, Gigantes.
 Anhelabundus, fatigatus.
 Anilia, amentia, fatuitas.
 Animæquus, patiens animo.
 Annet, fulger.
 Anfile, scuti buclae intus, quae ab intus tenetur.
 Antela, antilena: sicut Postela, postilena.
 Antemalorum, præteritorum malorum.
 Antepedes, obsequia amicorum.
 Antia, ferrum in scuto.
 Antibibulum, pignus Codicis, librorum.
 Antiblium, pignus librorum, Codex pro codice.
 Antigerio, valde.
 Antigerium, quemadmodum, in primis.
 Antigraphus, Cancellarius.
 Antipelargos in dicunt Græci talionem.
 Antlia, rota exhaustoria.
 Anxiferis, mœstis.
 Apertularius, effractor.
 Apiciosus, caluus, caluaster.
 Apicire, ligare: Apicitus, ligatus.
 Apisnergis, loca calentia aparum.
 Apochryfarius, minister Romanæ Ecclesiæ.
 Appia, æstiuæ, cadens, temperata.
 Applare, cochlear.
 Apsum, vellus lanæ.
 Aqualium, summa pars capitis.
 Aquaticus, hydrus.
 Arbitrium, collectio arbitrorum multorum, i. ipsa consensus.
 Arcarius, dispensator, actor.
 Architriclinius, maior domui.
 Arcites, sagittarij.
 Arcubius, qui cubat in arce.
 Arculis, circulis.
 Ardalio, gluto, vorax, manduco.

Arenacia, sicca.
 Ariz, mortuorum puluinaria.
 Ariolator, cocio, s. p. r. a. b. e. d.
 Arnelaus, scapulare monachorum.
 Armillum, crater, vas vinarium.
 Arreptitius ariolus, furiosus.
 Artemo, instrumentum arietis.
 Artificina, in qua artes exercentur.
 Artificem, duplicem, dolosum.
 Artuatim, membratim.
 Aruiulis, adipibus.
 Arula, craticula.
 Asciculus, asciola, dolabra.
 Ascios, exumbres.
 Aspita, ruina.
 Assacla, buccellarius.
 Assacla, buccellarius homo.
 Assentaneum, consentiens.
 Astarium, vbi venduntur bona proscriptorum.
 Astrabat, tabella vbi pedes requiescunt.
 Astrosus, malo sydere natus.
 Astrosus, lunaticus.
 Atanulum, genus vasis.
 Atta, qui p. inis vantis ambulat.
 Attaminat, inquinat.
 Attanabo, genus vasis.
 Attibernalis, vicinus.
 Auella, ortygoetra.
 Aucones, incantatores vel viciari.
 Auctare, constringere.
 Auctionarius, qui pluris emit.
 Auctoramentum, ipsa res vocatur venditionis.
 Auctoratio, venditio. Nam sub auctoratione sunt gladiatores, qui se vendunt.
 Augumentum, profectus.
 Augusta, vxor Imperatoris.
 Aularius, aulicus, Palatinus.
 Aunicula, auctio minor supra fundum.
 Aureax, equus solitarius.
 Auricularius, auscultator.
 Auroraans, illuminans.
 Auruginosus, arcuatus.
 Aueritas, antiqutitas.
 Auxinium, Romanum, Latium.

B.

Babiger, stultus.
 Babigera, stulta.
 Baburrus, stultus.
 Baccal, in quo mortui deferuntur.
 Baccapulus, in quo mortui deferuntur.
 Baccarium, vas aquarium.
 Baccatum, margaritarum.
 Bacchanal, sacrum Liberii Patris.
 Bacerus, barefactus.
 Baen, est lamina auri ab aure, ad aurem, qua familiares regum utebatur. Ornamen-

- namentum colli ex auro & gemmis, quod alio nomine torques potest dici.
 Bagario, orceoli genus.
 Balastrium, balneum.
 Baldiosus, effabilis.
 Balio, manus, palma.
 Balteat, cingit.
 Bamber, arena.
 Bambis, aranea.
 Banadola, lectus, qui in itinere fertur. In alio Gloss. Baniola.
 Barbarica, opera de auro.
 Barbarica opera, subtiliter ornata.
 Barbaftereli, duobus ibuccis.
 Barbatus, operarius, intimidus.
 Barbuftinus homo, qui fert barbam plenam prorifinis.
 Barcanda, conca zrea.
 Barcia, barbari.
 Bargins, fortes in bello.
 Barria, regula, norma, rubrica.
 Barrigena, peregrina.
 Barto, genus organum.
 Barto, barunculus.
 Basilius, palatinus homo, *αὐτὸν αὐτὸς βασιλῆος ἐστὶν* i. de aula regia.
 Bassarum, terrae hiatus.
 Bassus, crassus.
 Bassus, pinguis, obesus.
 Basterna, tecta manualis.
 Boticica, patera.
 Batinius, rusticus, agricolanus.
 Baris, nomen serpentis.
 Barus, genus holeris.
 Baucarem, gellonem.
 Bellicerpa, quoddam genus ludorum cum armatis.
 Belluus, moribus bestiarum.
 Belues, egestas, quia solet contingere per vastationem.
 Benè linguatus, eloquens.
 Bestemia, Troia.
 Bestiarius, venator bestiarum.
 Bestiones, tiraces.
 Bibitor, porator.
 Bibleis, duplicibus linteis.
 Bibliothecarius, qui codices fecat.
 Bibufcus, morbus bestiarum.
 Bidellium, aqua ex vesicis de vlmo confecta. & proficit ad vulnera in corpore mendenda.
 Bidens, anchora.
 Bifax, duos habens obtutus.
 Bigera, vestis gusa, vel villata.
 Billa, iumentum, asinus.
 Biluus, morbus bestiarum.
 Bimaritus, iterum maritus.
 Bipler, duplex.
 Buplicitas, duplicitas, alterplicitas.
 Birrus, rufus.

- Bistimia, Trulla.
 Bitidum, informe.
 Biuira, secundò coniux.
 Blandiosus, affabilis.
 Blato, cubicularius, hospitalarius.
 Blenones, puditi hircorius.
 Blini, tetri.
 Blitea, stulta.
 Bobinatores, inconstantes.
 Boeter, verum, veranum.
 Boia, torques damnatorum.
 Bolong, ipsi cetarij, qui diuersa genera piscium emunt.
 Bombum, sorbellum.
 Bombycinare, purpuram facere.
 Bombycinatores, purpuram facientes.
 Bona caduca, quibus nemo succedat heredes.
 Bona caduca, res damnatorum.
 Bortanea, tecta manualis.
 Bostar, locus, vbi stant boues.
 Boteonem, iuuenem.
 Borriones, latices.
 Brantia vel Branzia, tenuis auri lamina.
 Brasbrat, lucubro.
 Breuigerulus, qui breue gerit.
 Bij . . . . de tesseriis.
 Britanium, marmoricum,
 Britannica, flos qui in sinua nascitur.
 Broia, vlua marina.
 Bromosa, immunda.
 Brumalia, resinosa pluuiam.
 Brumosus, annosus, resinosus.
 Brunda, solida.
 Brustam, materiae genus.
 Brutus, gurdus.
 Bubis, barba.
 Bucco, garrulus, quòd ceteros oris loquacitate non sensu superet, rusticus, stultus.
 Bucinaria, voces.
 Bucera, pasqua.
 Bucita, pasqua, vbi cientur boues.
 Bucula, pasqua.
 Buda, historia.
 Buda, ornamenta regalia vel camelorum.
 Bullae stramenta regalium camelorum.
 Bullum, baculum pastoris.
 Burbalia, intestina.
 Burga, cloaca.
 Burgones, caulas.
 Burgos, castra.
 Bursia, cloaca.
 Bustantes, sepelientes.
 Busticeta, sepulera in agro.
 Bustuarii, qui corpora comburit humana.
 Buris, stella Cometes, quae quasi comas habet.

- Butum, imbutum, imbuendum.
 Buuinare, sanguine inquinare. mulieris
 menstruz.
 Caballarius, alaris.
 Caballus, cabo equus.
 Cabo, caballus, fonipes equus.
 Cadax, claudus, qui sæpe cadit.
 Caducarius, ad quem pereinent, quæ ca-
 dunt defuncto aliquo, cui non est qui
 succedat.
 cæca vestigia, ratione carentia.
 cadurda, labra pudendi muliebris, vel
 sponda lecti.
 caruleus, bestia marina.
 carulus, viriatus.
 calabris, versus obsecni.
 calabris, ventis siccis.
 calator minister sacrorum.
 calces, Gallicæ militum.
 calcitio, rusticus, eò quòd durè calcet.
 clamat, si quid videt ad se ire calcitionem.
 caldicum, foris deambulatorium. quod &
 Peribulum dicitur, & iterum.
 calestra, genus mitræ.
 caletra, vbi vespa nutriuntur.
 callas, fabrorum foramina.
 calles, viæ tritæ pecorum vestigiis.
 callicularium, medium ætatis vel hyc-
 mis.
 callithrix, simul producta barba.
 callorus, malitiosus.
 calones, galearum militum.
 calonica.
 calpes, galeæ militum.
 caluitio, memor.
 calutor, minister sacrorum.
 camafus, amfimallus.
 campiones, gladiatores, pugnatōres.
 campfar, fectir.
 canaua, camea, post coenaculum.
 cancellar, concidit, batuit.
 cancer, forceps.
 candes, vasa fictilia.
 candomina.
 canier, leuo.
 cantabulum, Strabulum.
 cantricula, fucus.
 caparcus, pistor.
 capite census, coronam qui in capite gerit.
 capite census, taxatio possessionis.
 caplum, funis.
 caprioli, boiriones, latices.
 capsis, Galea de corio.
 captentula, captio.
 Captura, deceptio, vel locus piscosus: &
 vbi sedet actuarius, qui balneare exigit.
 carabus, parua scapha ex vimine & corio.
 cardulum, membrum fœminæ.
 carinantes, inludentes.
 carissa, lena vetus & litigiosa: ancillado-
 losa, fallax.
 carrio, diuido.
 cartilagini, lardo bradone.
 casona, acus qua mulier scalpit caput.
 casorum, vetustum.
 castarur, castrur.
 casticulum, rete, iaculum.
 cassidilis, pera, marsupium.
 castiferum, qui flagellum portat.
 castipulum, mensa quadrata.
 castorinum, vebrinum.
 Catadocta, multorum cantica.
 catamaiti, ergastulum.
 catamontem, cæli aspectum.
 catapulus, aduentus navis.
 carasta, Eculeum, genus pœnz.
 catasta, lectus ferreus.
 catax, claudus, coxus.
 caterarius, qui in cateruas populi est.
 catomai, ergastulum.
 catricula, fucus.
 Cauillator, mendator, calumniator.
 Caules, cancelli tribunalis, vbi sunt adu-
 cari.
 caupilus, nauicula breuis.
 caupulus, nauis.
 cauriones, festa, officia.
 caufarius, litis amator.
 caufarius, reus.
 cautos, sacerdos.
 caurumne, citanz.
 cecna, noctua.
 cecuma, noctua.
 censitores, agrimensores.
 ceptio, commercio.
 cerachi, nauium funes.
 cerealis, qui ad sacra stat.
 cerniculi, catamites recrementorum.
 cernuare, præcipitare.
 cernulus, in capite tuens.
 ceruida, lignum super quod ducitur
 ratantara.
 celsiosus, qui sæpe cedit.
 celsit, nupfir.
 cetes, oues, aues.
 charaxatis, scriptis.
 choraula, princeps chori ludorum, quo
 nomine potest dici totus chorus.
 choreis, ballationibus.
 ciccum, mali granari membranæ.
 cidones, puerorum amatores.
 cilindrum, semicolumnium.
 Cima, cocumula.
 Cimes, cinni.
 Circat, circumuenit.
 Circellio, monachus per cellas vagans.

Augustinus.

Circiliones, fidei anachoretæ.
 Circio, pars inter Aquilonem & Occidentem.
 Circitorum, circumantium.
 Circulator, qui fumat.
 Cirrus, cirritus, cirritudo.
 Citaxus, similis taxo.
 Citearæ, cautumnia.
 Citix, pirata.
 Ciuita, ciuem facit.
 Ciuitare, ciuitatem colere, vel ciuem facere.
 Clacindex, concha.
 Clamnum, clarissimum.
 Clanculare, occultare, palliare, subacclare.
 Clancular, celat, abscondit.
 Claredines, claritudines.
 Claudire, claudicare.
 Clauia, borda.
 Clauosum, inæquale.
 Clibanarij, quatuor tunici ferrei.
 Clingit, eludit.
 Clipei, vbi imagines proponuntur.
 Clitellæ, cretellæ.
 Cluior, nobilior.
 Cloaca, burca.
 Cloes, pluuia vel nauigium.
 Cnios, tortiones, indecentes.
 Coactores, argentarij.
 Coarcuatio, concameratio, coniunctio arcuum.
 Cocio, arilator.
 Cocistro, prægustator cocinæ.
 Cocula ligna, arida vel va. a ærea.
 Cognitor, à cognoscenda causa dictus, vel executor curiosus.
 Cohibentia, conclusio.
 Cohibuli, concordēs, coniuncti.
 Colifarius, bos operarius.
 Colimbus, locus vbi mundatur vestimenta.
 Colitor, dominus fundi.
 Collegarius, vnus ex collegis.
 Colliatorum, publicanorum vel impiorum.
 Collybum, *nappidrius*.
 Columbe, sanum.
 Columes, saluos.
 Comar, fronder.
 Comitare, loqui in conuentu, eundo, redeundo, ambulando.
 Comitēs, socij.
 Comitæ dicuntur tempora bonorum, quando dant honores, i. vbi milites sunt.
 Comixius, verbo us, loquax.
 Comma, breuis dictio.
 Commānularis, conscius, collega.
 Commatibus, disciplinis.
 Commaticus, vcrificator.

Comminando, intentando.
 Commolunt, dentibus comprimunt.
 Commulcare, complodere.
 Commulcat, conculcat.
 Communicarium, partiarium.
 Comodia, hostiaria.
 Complex, qui in vno peccato vel crimine alteri est applicatus ad malum, ad bonum verò nunquam dicitur.
 Concibiones, quædam stella quæ per Astrologiam concipientibus aptantur.
 Conciliabulum, vbi plures sui iuris sedent.
 Conclaffare, conclamare.
 Conclaffare, coniungere classes.
 Concubium, pellicatus.
 Condiarium, ærarium.
 Conditura, impensa.
 Condones, gladiatores.
 Confarreatio, confactorum communicatio.
 Confarreatus, confociatus.
 Conferentia, collatio.
 Conferiatus, fociatus.
 Conferri, cognoui, comperi.
 Confida, dubitator.
 Conflatim, copulatum, contexte.
 Conforaneus, vnus fori.
 Confragmentum, simul rugosum, vt mons.
 Coniecit iaculum, augmentauit.
 Coniuoli, concordēs, iuncti.
 Connixa, partu liberata.
 Consape, vt ad solet.
 Consipit, saporem habet.
 Conspouosores, alterurri fidem dicentes.
 Contra fœdus, contra pactum.
 Contribules, consanguinei, quasi ex eadem tribu.
 Contribuni, consanguinei, parentes.
 Contumia, contumelia.
 Coraula, iocularius.
 Corimbara, nautis.
 Corugio, puer, est ludus, quando prouerbia dicunt. *Alibi igitur*: coragium pars est in ludis quando prouerbia dicuntur.
 Coruscatio, vibrat hyems.
 Cracat, cracerat.
 Cracentes, graciles.
 cracerat, cracat.
 crea, sterces, spurcitiæ, vnde Excreate dicimus, spurcitiæ eicere.
 creagras, tridentes.
 crebro, nis, porca, terra inter duos subcos emicens.
 creditaria, cameraria.
 Creditarius.
 erematum, collybum.
 Cremutium, holocaustum.
 Creporem ferri, sonum catenæ.
 crepundiis, iniitiis.

Cretellæ, clitellæ.
 Cristatus, honestus, decens.
 Cruminat, ruminat.
 Crustaria taberna, à vasis crustatis.
 Cubio, masculus.
 Cucier, Ponticum sacerdos.
 Culina, latrina, secessum.
 Culit, vehementer percussit.
 Culleus, tunica ex sparto in modum erumena facta, quæ linebatur à populo pice & bitumine, in qua includebantur parricidæ cum simia, serpente, & gallo insuta mittebatur in mare: & contententibus in se animantibus, homo maioribus pœnis afficiebatur.
 Culpa piabunt, peccatum soluent.
 Cuma, poma syluestria.
 Cumerus, v. banus.
 Cuppes, fastidiosus, cupidus.
 Curagulus, i. curiosus, curaculus, curiosus.
 Curcilla, oppilago.
 Curio, sanguis.
 Curustus, magnus.
 Cusire, consuere.

D

DAlmata, vestis sacerdotalis candida, cum clavis purpureis.
 Dalum, minimum velum navis.
 Damnatitius, dedititius.
 Damus, fœnerator.
 Datitius, Latinum non est, sed Dedititius is est. si Barbarus dedat se Romanis, dedititius is est.
 Datiua, donatiua.
 Decalco, dealbo.
 Decentarius, promptus, paratus, ingeniosus.
 Decluere, decorari.
 Decardo, occupatio.
 Delticus, literatus doctor.
 Demundinat, omnibus aorum facit.
 Depelata, manifestata.
 Depanare, dilacerare.
 Deplicare, decedere, deuitare.
 Depubis, porcus fugens. q. ... à fetis.
 Derarat, torpet, frigidum est.
 Desiduus, ignauus, impiger.
 Desolanus, subsolano.
 Destitudo, Destruccio.
 Destricare, consummare.
 Detectus agitur modò, i. probatio fit tiro-num.
 Deuibia, vigilia. vulgò palea mulieris.
 Deuirinat, corrumpit.
 Deuoratores, ambrones.
 Deuoto, accuso.
 Dextralia, brachialia.
 Dialapis, constitutum Imperatorum.
 Diale, diurnum meridiale.

ex Diametro annus sumptus, hoc est, non à principio signiferi, sed à medio.
 Diaria, cibus vnius diei.
 Diaria, quotidiana salaria.
 Diatim, de die in diem.
 Dictatorius. Ex dictatore.
 Didatim, diuisim.
 Didium, percrebarum, diuulgatum.
 Diennium, biennium.
 Diescit, dies fit.
 Diet, nunc dies fit.
 Diffarreatio, dissolutio inter virum & foeminam.
 Differentior, eminentior.
 Dffitiscit, dissoluitur.
 Dilargus, multum donans.
 Dimus, bimus.
 Dinidor, malus odor.
 Diplomarius, duplicator.
 Diplomum, gubernatum.
 Diptycha, tabellæ quas ferimus.
 Dique, denique.
 Diribere, dinumerare.
 Diribitorium, locus contubernij.
 Discipulati, edocti.
 Discussor, examinador.
 Disdonat, diuerfa donat.
 Disgrex, segregus.
 Dispeccatis, decoriatis.
 Displacidus, morosus.
 Dispunctores, qui dona militibus erogant.
 Dispingere, donare.
 Dissultores, singulares.
 Distario, occupatio.
 Distrigare, consummare.
 Diuale, diuinum.
 Diuersi clinia, heteroclitia.
 Diuomerat, aperuerat.
 Diuus, Imperator qui post mortem Dei nomen accepit.
 Doctitat, frequenter docer.
 Dolumen, delubrum.
 Dorfennus, persona parasitorum.
 Dofius vel Dofinus, equus asinini pilli.
 Dramea post framearum.
 Draquiti, manus inuidi.
 Drusus, patiens, rigidus.
 Dualis, diuisa fœmina.
 Duellio, rebellis.
 Durica castra, Stationes nauium.
 Dufius, dæmon.

E

ECitum, periculum.
 Ecloga, pars carminis.
 Econes, sacerdotes rustici.
 Eda, basterna.
 Edentar, dentes excludit.
 Edilitius, qui ex ædile est scriba.
 Editijs

- 13
 Editius, custos ædis.
 Eduli, voratores, degulantes.
 Effatui, vaniloqui sine effectu.
 Efficabilis, in omnibus expeditus.
 Effœminatorium, domus meretricum,
 Egeator, hortator nauis, à mari Egeco.
 Egeria, noxia.
 Egessio, nocens.
 Egessiuosus, mendicus.
 Egones, lacerdotes rusticorum.
 Egrex, eximius, eminens.
 Egotarit us, qui frequenter agrotat.
 Egleis, criminibus vel carminibus ma-
 lus.
 Elogium, narratio numerantis, vel ordo
 criminum.
 Elogium, responsum aliquod, vbi ratio
 redditur, tanquam si dicat aliquis de
 quoque, Exheredabo eum, quare? quia
 mihi insoles fuit.
 Elogium, textum colorum dictorum, quod
 Notoria dicunt.
 Emacitas, emendi auiditas.
 Emanceps, famulus à seruitute liberatus.
 Emedium, vehiculum.
 Ementum, excogitatio.
 Eminiscitur, in memoriam reducit.
 Emissarius, percussor.
 Emissarius, sanguinarius.
 Enica, adultera, in cœcha.
 Enigma, obscuriloquium.
 Enormate, cui addi minus nihil potest.
 Enulum, caldarium.
 Epebion, locus constuprationis puero-
 rum imberbium.
 Epibaræ laici.
 Epigri, clauis quibus lignum ligno adhæ-
 ret.
 Epimencia, xenia, quæ dantur per singulos
 menses.
 Epulatiuus, qui epulis dat operam.
 Equorus, priuatus.
 Ereptoria, adimenda, reddenda.
 Ergastulum, carcer, vel locus vbi dammati
 marmora secant, vel aliquid operan-
 tur, quod Latine Talentum dicitur,
 sub priuata custodia, vbi non sunt tene-
 bræ.
 Ergat, circat.
 Erranci, errantes.
 Error, vaticinatio.
 Erugat, planum facit.
 Eruli, domini.
 Et it, lentus.
 Esculentia, pinguedo.
 Etica, proprietas.
 Eticon, proprium.
 Euadatur, reposcit, flagitat.
 Eubo, oleo.
 Euiserat, excomedit.
- Euitaneus, qui in æuo durat.
 Exadituat, excludit ab aditis.
 Exapla, exempla.
 Excastratus, excoliatuus.
 Excacuet, præcauet.
 Excellare, cum vxore esse.
 Exceptoria, cisterna.
 Excilare, cum vxore esse in libertate.
 Excipulum, venabulum.
 Exdorsuandum, iudicandum.
 Exenim, valdè.
 Exfretat, nauigat.
 Exhibus, pinguedo.
 Exilta, eronum marinus.
 Eximequi, proxenetæ.
 Eximietas, sublimitas.
 Exippitare, rare oscitare.
 Eximiuuare, pauperem facere.
 Exundat, repluit.
 Exodium, cantio in theatris ludicra &
 scurrilis.
 Exornis, immanis.
 Expalmare, de pellere.
 Expatta, partu vacua.
 Expattroa, patula aqua.
 Experti, extranei, extra partem notitiæ.
 Expilatores, alienæ hereditatis surrepto-
 res.
 Expotata, hausta.
 Exproditæ, exclusæ.
 Expudoratus, impudicus.
 Expuncta, fibras pectorum.
 Exsumptuauit pauperauit.
 Extensio, regio.
 Externauit, extraneum fecit.
 Extestinum, extraneum.
 Extispices, aruspices.
 Extracautis, foris versos.
 Extraculas, foris versos.
 Extromis, extremus.
 Extruncis, arbor truncata.
 Exuito, depello, euito.
 Exundantibus, replentit us.
 Exundat, prorogat.
- F
- F**Abarij, Cantores.
 Fabarius, cantor.
 Fabulo, fabulas componens.
 Fabulones, fabularum inuectores.
 Falangarius, vt gladius.
 Falcarius, gladiator falcem gerens.
 Falcitat, putat, secat, æstimat.
 Falcones, qui pollices pedis intra ceruos
 habent.
 Falsatus sum, deceptus sum.
 Falsosum, circumuentosum, decepto-
 sum.
 Famis, contusio faucis.
 Famulosus, seruiens.
 Fanculum, feniculum.
- AAaa iij

- Faria, verba multa.
 Farrago, *φάρδος*.
 Fascemina, clausibilis vallatio circa castra.
 Fascinat grauat.
 Fasculum, discum.
 Fauitor, piscator, fautor.
 Fauonium, odium lene, & sine causa vel ut vento collectum.
 Fecundispices, fertiles deæ.
 Feliatum, curuatum.
 Fellebrem, adhuc lætum viuentem.
 Fellitar, fugit.
 Femellarius, feminis deditus, quem antiqui Mulierarium vocant.
 Fensus, iratus.
 Feriferus, furens.
 Feronia, dea agrorum.
 Fertores, ferro libantes.
 Ferula, palmatoria, volaria.
 Festalis, dies solemnus.
 Festilia, dies festi.
 Ficarius, Faunus.
 Ficatium, quod Græci *σικιπτόν* vocant.
 Fictè habet, cauillat.
 Fictura, sectura.
 Filiaster, priuignus, qui antè natus est.
 Finctus fuerit, apicem obtinuit dignitatis, dicitur *stuminalis*.
 Fiscella forma, vbi casei exprimuntur.
 Fiscellus, mollis casei appetitor.
 Fiscos, siccos grossos.
 Fistulor, sibilor.
 Flabarius, custos porcorum.
 Flabri, flabulosi, ventosi, perfecti.
 Flabrum, perfectum.
 Flaminicum, Babilonicum.
 Flaminot, incendor.
 Flauus, genus vestis.
 Flœgua, Martis filia.
 Folonitia, vanitas.
 Forago, trames diuersi coloris.
 Forceps, fabricæ corruptæ forfices dicuntur.
 Foria, latrina, secessus.
 Foris facio, offendo, nec eo.
 Formastrum, opus pistorium.
 Fractillum, ad frangendum piper.
 Fractior, difficilior.
 Fragus, recuratio poplitis, quæ & Suffraginatio.
 Fraternalis, fratris filius.
 Fratrucelis, materteræ filius.
 Frea, æ, vel mundiana de parente suo relicta.
 Freat, regit, coercet.
 Frigiones, genus vestimenti.
 Frigium, mitra. Constantini Imp. Frigium candido splendore eius sacratissimo capiti imposuimus.
- Frirellum, stillicidium stercoris in sterquilinum.
 Fudibulum, traiectorium.
 Fuginat, adulando impedit, laudando decipit.
 Fulcralia, lecti ornamenta.
 Fulguratores, rustici aruspices.
 Fulina, culina.
 Fulinare, coquinare.
 Fullo, decorator.
 Fungitur, soluit.
 Funus imaginarium, dicitur tumulus sine caduere, i. inane sepulchrum.
 Furabula, tenebræ.
 Furfuraculum, tenebræ.
 Furtis, quoddam vas in templo Vestæ, vbi reponebantur quædam sacrificia.
 Futo, *ιδέγχε*.

G

- G**Abarus, insulsus, *g*abarus, vnde Gabares mortuorum.
 Gaberina, arca.
 Galbares, mortuorum condita corpora.
 Galenum, vas vinarium. Romani antiqui dixerunt Calenum vinum.
 Galera, stricta glutino.
 Galeros, calamancos.
 Galerum, pileum pastorale, quod de funco fit.
 Galgulus, baca, *γαργύλιος*.
 Galuit, peiubit.
 Gallarius, cerdo.
 Ganzia, occulta loca & subterranea.
 Gaunaca, gauſapa.
 Gaunatrics duorum fratrum uxores.
 Gellonem, baucalem.
 Gemina, peristromata.
 Gemini, aquigeni.
 Gemmades, i. mulieres lucæ dominicæ, lingua Gallica.
 Gemmarum, bæccatum.
 Genialis lectus, quod nuptiarum die sternatur.
 Geniatus, genialis, gratus.
 Genubium, intrinum, interiorem, domesticum.
 Gestæ, diuitiæ.
 Gestiancula, res minuta.
 Gesum, asta, iaculum, *βασίς*.
 Geta, Gotthus.
 Getage, garrit, Gotthicè loquitur.
 Geti, Gotthi.
 Geminarium, lauacrum.
 Girgilius, rota hauritoria.
 Gisma, angulus.
 Gissum, labium, terminus, finitio.
 Glaucia, viridis.
 Glebo, rusticus, arator.
 Glirium, torpentem, stupidum.

Glirius, somnolentus.
 Gliris, gliris, humus tenax.
 Gnat, natus, generatus, filius, creatus vel
 enixus, lingua Gallica.
 Gnauat, fortiter exequitur.
 Gorriones, cum errore sonantes.
 Grandias, offas carnis.
 Grassus, se. olus, pilosus.
 Gremia, siccamina lignorum.
 Grippus, Superbus, Ceruicofus.
 Gramulus, ager tractus.
 Guloius, tabernio, popinator.
 Gumba, cuneus, cripa.
 Gumma, tegorium.
 Gurdus, lentus, inutilis.
 Guttur, glutum.
 Gutturina, gutturis inflatio.
 Guua, Ventuosa.

H

H Amatores, piscatores.
 Hapsum, vellus lanæ.
 Hareolus, iucundus.
 Harpyia, virgines volaticæ.
 Haufe, siue circuitu.
 Hausfrum, rota, hauritorium, qui & Gir-
 gilius.
 Hebra, Lorica.
 Hemofus, odium.
 Herbitium, locus in quo herbæ nascuntur.
 Heculaneus, Eunuchus.
 Hercule, saluum.
 Herenicas, antiquas.
 Herma, proditus, castratus.
 Hernia, castratio.
 Hernia, ratio.
 Hernia, castratio.
 Heri folia quatuor fuere de exemplari.
 Hidrinis, serpentinis.
 Hilo, Aquilo.
 Hippitare, oscitare, badare.
 Huiris, funibus.
 Hirnia, ramex.
 Hiscire, desinere.
 Holitor, horticola.
 Hormula, statua siue manibus.
 Horripilatur, horret.
 Hortilio, horri custos.
 Hostit, æquat, adplanat.
 Hostitor, ianitor, portitor.

I

I Acenia, subrica, reliqua.
 Iactuarius, qui frequenter iacturam pa-
 titur, i. damnus.
 Iañitricæ, duorum fratrum vxores.
 Ibalia, maris habitia.
 Icium, quasi exitus nullo remanente.
 Iguianus, ignem continens.
 Iguitor, ignitus.
 Illis fas, illicet.

Imbulus, ab ambulando, ambulatorium.
 Imma desit, bibendo totus infunditur.
 Immo hercule, imo saluo.
 Immortus, ieiunus.
 Impartes, expertes, sine parte.
 Imperibile, improbum, æuum.
 Impli ceret, implicaret.
 Inabstinentes, impatientes.
 In ante diem, in ipso die.
 Inasta, sancta, pulchra, clara, splendida.
 Inceniare, stupere, cessare.
 Incenis, *Plaut. Castina*. Incenem ex ædibus.
 Incentiua, aculei vitiorum.
 Incippat, illudit.
 Incitæ, vltima condicio fortunaarum.
 Inclinis, incumbens.
 Incoma, mensura militum.
 Inconcessum semen, illicitas nuptias.
 Incuba, qui res alienas tenet.
 Indoles, spes in puero.
 Indubia, indumentum.
 Indubias, belli interuallum, id est, pax bel-
 lo manente.
 Indubies, pax bellum manens.
 Indutarij, vestiarij.
 Inducit, charaxat.
 Industriare, decere.
 Inesis, legnis, piger.
 Infula, sacerdotalis virtus, & administratio
 iudicialis.
 Infaria, non fatua, falsa aut fatuum officium.
 Infelicet, affligere.
 Infiduciare, impignerare.
 Inforare, in foro placitare.
 Infulat, propiciat.
 Ingraminat, in gramina rumpit.
 Inium, iniuriam, vel contrarium.
 Iniuu, bos, nondum iuga iunctus.
 Initiabunt, nomen dabunt.
 In lethales, immortales.
 In lugiem, in luctus.
 In palam, aperte.
 In popularis, inuisitata.
 Insciale, ius.
 Instira, grauata, rusticula.
 Intellonem, folles lucernarum.
 Interamnia chorda, qua frequentius est
 inter amies.
 Interlectus, interfedatus; variè per inter-
 ualla fuscatus.
 Internecies, mors, iactura.
 Interpolis, vestis quæ ex vetusta fit quasi
 noua.
 Interuallum, medium inter fossam & mu-
 rum.
 Inuentria, facilis ad inueniendum res.
 Iocista, qui verbum iocatur.
 Ioguuium, seruitus, captiuitas.
 Ipparius, aurigarius.
 Istre, seæte.
 Iugit miluus, cum vocem emittit.

Iulca, fiffilia.
Iuncum, lectile.
Iuraticus, fcholaflicus, legifperitus.
Iuris, iuramen.
Iufforianem, præceptio.
Iuria, lactare.
Iuuenefires, fortes viri.

K

Kære Cæfar, amicos.
Kai, cancellæ.
Kaj, cancelli.
Kalones, Gallicæ militum.
Kanifer, fenex.
Kapax, memo:iofus.
Karibs, furca pœnalis, aliàs Kalibs.
Kartulum, quo mortui afferuntur, alibi.
Katulum, in quo mortui deferuntur, inueftitum, detritum feu lutea.
Kuppedinarius, voluptarius.

L

Laberna, ferramentum latronum, vel graffatorum, vel furum.
Laberna, gladiator.
Laberna, latro, aut qui filios alienos feducit.
Labina, labrum inferius.
Lacati mus, laqueus, decipula.
Laciniofum, pannofum, laceratum.
Lactena, malleum.
Lamiro, blandus.
Lampium, pulpitum, analogium.
Lancibus, mifforiis.
Laniftra, lanarius.
Largens, domesticus.
Larna, raforium.
Latororum, genus naus, fed latrociniolum.
Latos, naus.
Latrunciat, per naus pugnat.
Lautitia, aqua farina coniperfa.
Laxamina, habenæ.
Lecator, gulofus.
Lecticalis, qui lectulos facit.
Lectiftrium, ftatio lecti.
Lectrum, analogium, fuper quo legitur.
Ledo, maris æftuatio.
Leno, lecator, mediator.
Lenocinator, turpi adulatione famulatur.
Lenociniis. *Donator*: Pronunciabat autem cum fuauitate cum lenociniis miris.
Lenocinium, lecacitas.
Lentandus, ftectendus.
Lenulus, parus lecator.
Lenifata, tunica militaris.
Leuitonarum, Colobarium, lineum, fine manicis.
Libarorium, coxale.
Libitina, vnde mortui tolluntur.

Licerceris, centurio.
Liciani, propheta.
Licini candelæ, lucernæ vel cîcindilia.
Licitor, gladiator, apparitor, occifor, cui multa liceat.
Licius, negotiator.
Limbo, alibi pro inuenit.
Limbus, naus piratica, vel clauus in vefte regia, fiue ipfa veftris.
Limfaticus, quodd aquam timeat, quem Greci *ſdpoqer* dicunt.
Linarius, retiarius.
Limina portarum, loca mortuorum.
Liminum, feruitium mo:ifterum, captiu:tas.
Limula, larua.
Linarius, retiarius.
Linguifcîfinus, ferrum quo virgæ & frutes reciduntur.
Linguitri, fultcis trifariam diuifis.
Linuua, retia.
Lintres, nauiculæ modicæ in Nilo.
Litarius, gladiator.
Lix, cinis.
Lixabundus ambulat, qui voluptatis caufâ ambulat.
Lixe aquum quæ per milites ambulat, at:riqui lixum dixerunt.
Lixiones, aquarum portitores.
Locar, locus apud urbem Romam.
Lubrica, vallum, mod fossa.
Lubricum, lutum cum labina.
Lucar, veftigal, erogatio, quæ fiebat in lucis.
Lucerna, genus cocullæ.
Ludarius, locus deceptorius, vbi quis citô labitur.
Ludices, merettices.
Luecula, parua lues.
Lugues, Lugdinenfes.
Luitio, iuris verbum.
Luma, fagum quadrum.
Lumbare, fubligar.
Lumbones, cingula circa lumbos.
Lumentum, nitrem.
Luna fementris. Luna medij menfis.
Lunatica, quod fit plenilunio.
Lupal, lupanar.
Luiores, falſi teſtes.
Luftramentum, faetor, putor, oleum, faetulentia.
Luftro, vagatur.
Lurore, colore luteo.

M

MAcere fallio, locus circumueniendi.
Mænit, ftruit, ædificat.
Mafortes, operimentum capitum mulierum.
Magi-

Magister ludi, calculo.
 Maia, media, obfetrix.
 Maialis, porcus, pinguis, quod d. Dea Maiaz
 sacrificabatur, quasi matri Mercurij.
 Malarium pomarium.
 Malce, popino, qui amat in popinas ire.
 Manda, deceptio, fraus.
 Mandones, ambrones, tard. liones.
 Mandratur, cavillatur.
 Mandus, vestis virginalis.
 Mania formidinum imagines.
 Manifest, manum dans.
 Manipulum, qui auxilium dat in bello.
 Manius, burceus.
 Mannulus, caballus buricus.
 Mansionarius ostiarius.
 Manticulare, fraudare vel decipere.
 Manucalis, porta.
 Manua, manipuli.
 Manuale, liber ad gerendum aptus, qui en-
 chiridion dicitur.
 Manuale, orarium.
 Manuola, iteratio doctrinae.
 Manu stare, vigilare, pernoctare.
 Manutius, magnas manus habens.
 Mappa, gauisape, tegilla, expiarium.
 Marficulus, qui cito mouetur ad iram. *Plau-*
rus. Quid ais homo marficule?
 Mafortia, mar. up. um.
 Masticina, crocea.
 Matapontum, metabula matris.
 Matricularius, pauper, inops.
 Matrum est, humectum est, emoluitum, infe-
 ctum.
 Meatum, meo more.
 Mediastinus, balneator.
 Mediastinus, in media auctione positus.
 Mempanis, torporibus.
 Meraria, popina.
 Mercedarius, qui dat mercedem pro labore
 sibi impenso.
 Mercedonius, qui soluit mercedem.
 Mercurius, lapidum congeries in cacumine
 collium.
 Mergi, corui marini, sustes, ferrae.
 Me-goræ, situlae quibus aqua de puteo tra-
 hitur.
 Meritoria, loca tabernaculorum.
 Mesillus, aruus mos.
 Mesopicatum, medium picatum.
 Meta, ulum, pro pera nauigatio.
 Metaplum.
 Metatores, mansionum preparatores.
 Metreca, amfosa dimidia.
 Militaris, opinatus, i. vetus miles.
 Millum, collare canis.
 Minnarius merio, stultus, malus.
 Mincius, Eterus.
 Miniculo, auxilio.
 Minicus, critius.

Miridicus, mira dicens.
 Miriones, fantasmatum inanum numerato-
 rum.
 Miriones, miratores.
 Missilius, qui missilia exhibet.
 Moma, Siculus, stultus, qui cito mouetur ad
 iram. *Piant.* Quid tu, ô Momar Sicule ho-
 mo præsumis?
 Momentanea, duabus lancibus & vno in
 medio filo æqualiter constat. Est trutina
 modica pecuniaz.
 Momentum, stilus quo Momentaria incli-
 natur.
 Monacofium, quod ab vno iumento duci-
 tur genus vehiculi.
 Monopolium, statio vbi vna res venditur.
 Monopticus, minus. . . .
 Monotonus, rigidus.
 Moratores, aduocari.
 Morficando, moram faciendo.
 Muginatur, causatur.
 Mulcat, percussit.
 Mullitiones a d. anum ferretum siue con-
 stitutionis.
 Mulosus, cauculus rusticus.
 M. liscanter, leniter.
 Muna, munera quæ militibus dantur.
 Mundialis, homa mundi statum.
 Munia, officia saluationis vel munera.
 Munifer, qui munera iert.
 Munificentia, publicum opus.
 Munitoria, præinfortoria.
 Munitoria, succinfortoria.
 Munuscularius, *August. de Ciu. Dei c. 7.*
 Murcianus, murilus.
 Murgato, callidus inurimurator.
 Murlegus, carus.
 Murrat, murmurat.
 Murrare, clamare propriè murium.
 Musarum, diuinantium.
 Muscarde sunt cusmorium.
 Muscipula, captentula.
 Muscipulator, deceptor, alterplex.
 Musculus, parua nauis.
 Mutea, bidi foricum.
 Musæ, nidi isuricum.
 Musarius, qui per musia quarit.
 Musticola, machina ad stringendos mu-
 res.
 Mutelus, post Ruffus, antè Rubrum.

N

NAbita, nancta.
 Nagare, vacillare, huc & illud fluctua-
 re.
 Nardum piscium, christina siæ impostura.
 Narici, bruti.
 Nario, subfannans.
 Nasale, ornamentum equorum.

Natinari, negotiari.
 Naucepes, ad eundem acutum habent pedem.
 Nauicus, nauis factor.
 Nauregus, nauarecius.
 Nauricus, nauis princeps.
 Nebris Diana, corium Dianae quæ cum ceruo pingitur.
 Nec nocte, nec simulatè. *Perf.*---Nec nocte pater plorabit.
 Necolarum, stultum & elanguentem.
 Nefandarius.
 Nesciditium, annuale tributum, quod certo tempore rustici dominis, vel discipuli doctoribus afferre solent, duntaxat sit carneum, vt porcellus.
 Neruicus, neruicosus, fortis.
 Netorsum, fufum, fufile.
 Nibarum, splendidus.
 Nibita, aqua ex nubibus facta.
 Nicolaum, stultum.
 Nicolaus, dactylus.
 Nictit canis, quum acutè gannit.
 Nihil censi, nihil iudicati.
 Niniticus, nimius, eximens, immanis.
 Niniosus, garrulus.
 Ninoarius, cuius vxor, mœchatur & tacet.
 Nitellæ, neutrones, parunitores, deminuti.
 Nitura, genitura.
 Nixè, munitè.
 Nomicolæ, tubercula, quæ sub mœto capræ sunt.
 Nominosus, famosus, celebris.
 Nonnulla, rete ad capiendas aues.
 Non putatium, non est dubium.
 Norax, peccator, criminosus.
 Notarius, scriptor, charaxarius.
 Noxilis, nocens.
 Nugigerulus, turpis nuncius.
 Nugiparus, qui parit nugas.
 Nullatenus, nulla ratione.
 Numida, qui vendit herbas, vel qui alit pecora ad vendendum.
 Numeria, dea numeri.
 Nuprant, nubunt.
 Nuptorium, domus & locus nubentium.
 Nutinare, corpus, ingenium, genitura.

O

Obsibulare, concludere, circundare.
 Obicula, paruos obex.
 Obilat, limpida.
 Oblogat, increpat.
 Obsillas, marfus.
 Obsolitus, pollutus, inquinatus.
 Obtundit, obæecat.
 Obtunsa, stulta vel stolidia.
 Obrunfus, obæecatus.
 Obuallum, vndique munitum.
 Occa, ractum.

Occamen, confisio.
 Occentare, malè ominari.
 Occistrio, Tabernarius.
 Oes, infania.
 Offendices, nodi quibus libri signantur.
 Offex, impeditor.
 Officialis, factorum minister.
 Officiperdi, qui sui laboris non habeant remunerationem. Catoni quoque dicuntur Officiperdi.
 Oggit, moritur.
 Olacitas, foetulentia, olor.
 Olax, olidus.
 Olerare, olera plantare.
 Olographa, omnem rem propriam.
 Olouitreum, totum vitreum.
 Omenum, mappa ventris.
 Operfolatio, elusio à persolis dictum.
 Opinatores, existimatores, vel arte militares.
 Opinax, manifestus.
 Opinosa, ingentia certamina.
 Oppilago, curcilla.
 Oppiro, sospito, valde saluto.
 Orcinus, morte manumissus.
 Ordinarius meles, qui in integro ordine est vel numero.
 Orge, occide.
 Oricus, loquax, qui magnum os habet.
 Originarij, vernaculi.
 Oripta, amens, turba hominum.
 Orispex, orarum inspector.
 Ouispex, ouium inspector.

P

Pabo, vehiculum, vnius rotæ cum b.
 Pabulator, pastor, qui bubus pabula præbet.
 Pabulator, pater qui præbet pabula.
 Pasticatio plantatio.
 Paculum, sacculum, pasceolum.
 Pagæ, memoriæ sine idolis.
 Paganirius, vt occultus.
 Pagit aut palum agit, aut citharam tangit.
 Pagula, frena.
 Pagus, collegium, curiæ.
 Παλαξ ἢ παλαξ νέον φερόμενον ἢ ποτῆ.
 Palax, dolosus, fallax.
 Palla latubres.
 Palmosus, victoriosus.
 Palpones, qui ducunt cæcos.
 Palteum, murum vel fastigium.
 Paludatis, mantuatis.
 Pamæum, vestis pastoralis.
 Panarium excipulum.
 Panchra, rapina.
 Pandex, qui semper pandit ora ad potandum.
 Panegyricis, laudabilibus.
 Panegyricus, laus in promptu dicta.

Panera, rapina.
 Pangitare, laudare.
 Panora, rapina.
 Pansa, qui ambibat pedibus in diuersa
 tendentibus.
 Pantapola, simplasarius.
 Pappas, pædagogus, qui sequitur studen-
 tes.
 Paraphides, suffusoria.
 Parapsis, granata vel catunis.
 Particus, negotiator, qui partes vendit,
 qui institor, & agomanus dicitur, eod-
 quod in diuersa manus agat.
 Partiliter, diuisè, per partes, distributè.
 Pastam, præclaram.
 Pastoforium, atrium templi, aut sacra-
 rium.
 Pastorium, aluiale tempti vel safurium.
 Patago, genus mortui.
 Patercularius, à paterculo.
 Patibulum, res patens.
 Patrauit, patrem fecit.
 Patres, patriæ.
 Patrens, vitricus.
 Paximatum, panis subcineritius.
 Pecuosus, qui multa pecora habet.
 Pedana, æ, pedales nouus, qui caligæ assui-
 tur.
 Pegaso, homo iocularis.
 Pelagus, prælubium.
 Pelops, qui habet uxorem & amicam.
 Pencina, lacina vel stola.
 Penita, aula regia.
 Peñum, bis acutum.
 Percartapere, valde diuidere.
 Percatapat, valde tædet.
 Peripsuma, media planta pedis.
 Pero, calciamenta pilosa.
 Persolenter, assidue.
 Perula, extrema pars nasi.
 Pessimus, verbosus.
 Pestincius, violentus.
 Pestinuncium, qui pestem nunciat.
 Pestiliter, demissè, diuisè.
 Petitus, qui frequenter, petit.
 Petulus, equus qui habet albos pedes.
 Phaculla, perna, petaso, petasunculus.
 Phago, cibus: vnde φάγω ἡμετέροις ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ
 ἢ οἴου, in vita monachorum.
 Phylacteria, carmina.
 Pictatium, epistola breuis & modica.
 Pictatiuncula, membrana.
 Pictiones, qui vendentes vincere in pi-
 ctura.
 Pigella, artopra, genus vasis.
 Pilaſca, vas vinarium ex corio.
 Pilax, murilegus, catus.
 Pileum, calamaucum.
 Pillerepus, qui pila ludit.
 Pilludius, qui polotello ludit.

Pilliones, portitores mortuorum.
 Pilumen, quicquid in pila tunditur.
 Pinda, pinna dicta sub à pendendo, sed
 vñs obtinuit, vt pinna dicantur.
 Pinnæ rapti sectatores, gladiatores, quod
 pinnas rapiunt.
 Pipilare, resonare.
 Pipiunculus, accipiter, acceptor.
 Pipuli, conuitio plorati.
 Pissago, pix liquida.
 Pisseima, speculor.
 Pitigmata, causis.
 Placor, tranquillitas.
 Plautos auribus gracili corpore.
 Plaria, dilucida.
 Plaufri, quod plaustro sonat.
 Plebescere, plebem alloqui.
 Plebi citari, plebem imitari.
 Plebiscitari, plebem alloquitur.
 Plemina, cum in manibus & pedibus calu-
 si sulci sunt.
 Plotei, proprij.
 Plumbum in oculis, macula coloris plum-
 bei.
 Podiarius, inter mimos.
 Polingon, vbi cadauera ponuntur. *Græ-
 cum.*
 Polluctare, consecrare.
 Polosè, alè.
 Polosus, altus.
 Pomatium, mollis & liquidus cibus ex
 pomis.
 Poneptope, iuxta & propter.
 Popina, meraria, crustaria.
 Porrum, basum.
 Portemia, nauicula.
 Portitorium, porticulum, baculus liza-
 rum.
 Positiones, ædificia.
 Postifices, iudices.
 Postilio, postulatio.
 Postmurius, insertorium.
 Postpridie, hodie.
 Postulatitius, ille qui postulat.
 Postumus, vltimus, nouissimus.
 Præclus, valde clarus & inclutus.
 Prædarius, præbens auxilium.
 Prælubium, pelagus.
 Prærogator, dispensator.
 Prærenta, anteposta.
 Prætoriola, domuncula in nauis.
 Prandeum, genus zonarum.
 Pransorium, promullarium.
 Prima porta, primum locum vel (græcia)
 expositio.
 Prima terra, litore.
 Primiuirgius, caballarius quod primus est
 militiæ in virgines.
 Priuignus, vulgo antè natus.
 Procapibus, proximus.

Procipis, proximus.
 Prociuimus, probauimus.
 Proculprocul, longè longius.
 Proculum, abominatio.
 Proculus, qui patre longè peregrinante nascitur, vel longè à patre natus.
 Prodactis, consumptis.
 Profecta sunt, promouerunt.
 Proficiens, antepositus, prouectus.
 Prolicere emanare, effluere. *Varro.* De-
 mum ubi prolicuit dulcis vnda.
 Polumum, locus factorum.
 Promptria, cubilia.
 Promurale, murus ante murum.
 Pronefas, antefas, contralicientia.
 Pronefas, plusquam nec dicendum, vel
 quam illicitum.
 Pronefas, scelus, incontinentia.
 Pronostrā, antenostrā.
 Propagando, protelando.
 Propala, vendenda proponens.
 Propedat, impedit, cohibet.
 Propij, legati matri muneribus.
 Propolæ, tabernarij.
 Propos, valde potens.
 Proposcit, petit.
 Propudorio, confesso.
 Profatrix, genitrix.
 Protelat, differt, prolongat.
 Proxena, homo præcurrrens quodcum-
 que negotium.
 Proxena, quasi inter emptorem & ven-
 ditorem, vel ante ambulo.
 Prurientes auribus, qui libenter deside-
 rant de alio mali aliquid audire.
 Pubeta, vel pubeda, adolescens.
 Pugillones, pugillatores.
 Pulpidinem, colophia.
 Pulpitum, analogium, lectrum.
 Puluicinare, pluitare, sæpe pluere.
 Puluinceria, arca mortuorum.
 Punicani, lecti parui.
 Purpurilla, locus extra portam quo pur-
 purea veste vterentur.
 Pureal, sedes prætoris.
 Puriculi, quo cadauera proiciuntur.

Q Vadras, duo minuta.
Quæstuaris, qui quæstu corporis
 viuit.
 Quæstuosus, *moeris*.
 Quantocyus, quantò velocius.
 Querelantem, querelas afferentem.
 Quinquatria, ambitus quinque portico-
 rum.

R Allum, rasorium.
 Randum, arbitrandum.
 Raricent, patricent.
 Ratiscunt, adæstimaucrunt.

Rator, iudex.
 Raut, raue loquitur.
 Reburus, hispidus.
 Receptor, auctor concordia medijs.
 Recidua, ex ruinis renascentia.
 Recitabulum, ubi recitatur.
 Recognatus, filius patris.
 Rectitas, iustitia, æquitas & veritas.
 Redandare, gratiam referre.
 Redhibere, reddere.
 Redimæ, res à prædonibus redemptæ.
 Redimicula, vittæ quibus mitra ligatur.
 Redubias, reliquias.
 Reducta, concaua, depressa.
 Redulus, strues lignorum ardentium.
 Refrontat, repellit à fronte.
 Regillus, regulus.
 Regimonium, gubernationem.
 Remasculata, virili virtute resumpta.
 Remilicines, remoratrices.
 Remillo, repando, pronullo.
 Remillus, repandus.
 Remorum.
 Rendis, requies otiosa.
 Repatriat, ad patriam redit.
 Repelta, lapis excelsus.
 Repignerat, pignus recipit.
 Repluentibus, exabundantibus.
 Replum, species mulieris.
 Retanda, purganda.
 Retica ligna, quibus ligna sublimantur.
 Reuidare, reuerti, redire, repedare.
 Reuma, effusio maris, quando accessione
 maris in fossis colligitur & remanet a-
 qua.
 Rimidia, crepido.
 Rinas, naues vel massa.
 Roga, eleemosyna.
 Rogatarius, petitor.
 Ructa vel frumen in homine, tumen in be-
 stia: pars gutturis gurgulioni proxima.
 Rues, ruina.
 Ruffatus, sanguine cruentus.
 Rumare, rumores adferre.
 Runa, pugna.
 Runata, præliata.
 Rupa, ex vtraque parte acuta.
 Rupinas, abrupta montium.
 Ruspantur, perquirunt anxie.

S

S Abarium, atrium templi.
 Sabbatini araneorum.
 Sacra, non idoneus artis suæ professor.
 Safarium, atrium templi.
 Saga, nomen gemmæ.
 Salattarius, portator armorum.
 Salmentum, fassamentum.
 Sambuciaris, ipse qui dicit.

- Sambucifstria, quæ citharista canit.
 Sambucifstrio, saltator.
 Sambucus, saltator.
 Samelubro, artificio.
 Samica, pulvis.
 Sancenillat, lætatur, triumphat.
 Sappappa, quasi sarculo.
 Sarapia, rapinæ.
 Sarcitator, qui tecta refarcit.
 Sardius, facella, loca sacra.
 Sarge, idoneus. qualibet ars, aliàs Sarga non idoneus cuiuslibet artis professor.
 Sario, sarculo.
 Sauium, osculum vxoriosum.
 Saures, forices.
 Scabra, pumicia aspra.
 Scæuitas, iniquitas.
 Scamellum, simfoniaçi.
 Scammata, arenæ, vbi athletæ luctant.
 Scana, arborum densitas nimia.
 Scansuæ, ferum per quod equus scandit.
 Scapolum, fustis longus.
 Scapus, certus numerus tomorum cartæ scriptæ.
 Scaturrio, lepra.
 Scatus, imperigo, sicca scabies.
 Sceptoria, cisterne.
 Scillæ, saxa latentia in mari.
 Scinthiæ, næuus, macula.
 Scipio, virga ante triumphantes delata.
 Scipiones, virgæ consulum.
 Scispadum, iupatum.
 Scolaces, quod nos funalia dicimus, eò quod sint scoliæ, hoc est, intortii. Hos Romani funes & funalia nominabant.
 Sconna, sponsus.
 Scordalus, ferox.
 Scordiscum, corium crudum.
 Scordiscum, scortum.
 Scories, stulti, stolidi, faturi.
 Scorio, stultus, fatuus.
 Screa, pituita.
 Scriba ædilitius, qui ex ædile est, sic vocatur ex ædilitate.
 Scribula, epistola.
 Scripula, epistola. item Scripula, sollicitator.
 Scrutinium, quod infantes scrutantur.
 Scrutitum, pellica.
 Scrutulus, ventriculus fartus.
 Scurra, parasitus, bucellarius.
 Scurra, qui incopriatur.
 Sebra, vetusta.
 Sector, vsurpator, vel bonorum vindicta.
 Securicularius, qui secures fert.
 Secus, malum.
 Semestria, liber in quo actiones sex mensium continentur.
 Semiermis, sine armis.
 Semiustus, dimidium iusti.
 Semiuecors, minimus à recorde.
- Sennumia, tristitia.
 Sententia, *ἔπιφρασις*.
 Sentes, sententia firma, & indubitata responsio. *ἔπιφρασις*.
 Sensus, sententia.
 Sentitare, in animo sensim diiudicare.
 Separ, seorsum à parte.
 Sepia, incaustum. *Persius*.
 Sequela, exemplum.
 Seruitium, multitudo seruorum, & ingenuorum obsequium.
 Sextertarius, ipse qui erogat.
 Sica, clunniculus, machæra, plena dona.
 Sica, genus ramorum est, simile Vidubij. Hoc maximè vruntur, qui apud Italos latrocinia exercent.
 Silo, naso inciso, vel reducto.
 Simfoniaçi, cantatores musici.
 Simplagium, minus rete.
 Simpulator, amicus sponsi assiduus cum eo in conuiuio.
 Simpulator, coniuua.
 Simultum, vermis in cornu arietis.
 Singultim, qui loquitur per guttuos.
 Sinum, vas in quo butirum conficitur.
 Siraacula, vas aquarum.
 Stringina, restrictio vrinæ.
 Sispes, sospes, sanus.
 Solerare, id est, solidare. à solus, soleris, i. solidum.
 Sonticus, verax.
 Sortillator, degulator.
 Sortinidus, qui iudet per sortem.
 Sosij, duo fratres, qui bonos libros emebant, & eos postea præparando multum lucrabantur in vendendo.
 Spargana, initiarum, infantia.
 Spoliaria, exteriores balnearum cellulæ.
 Sputarium, sputum.
 Stagnare, secernere metallâ mista.
 Statio, partus.
 Stater, duo didragma.
 Stellionatus, crimen cum vna res duobus venditur.
 Sternaces, pauidi.
 Stica, tunica.
 Stigia, tunica.
 Stigina, ornamenta regia.
 Stigium, genus vestimenti.
 Stiliquadrum, id est, quadrum.
 Stelataris, vestis piratica.
 Stranaces, cupidi.
 Strigio, mimarius scenicus.
 Strofarius, strofosus, impostor, fraudator.
 Stultomalus, stultus malus.
 Subcentia, fomenta.
 Subcenturiatus dicitur, qui in numero priore quasi per centuriæ suæ vicem succedat.
 Subciliuus, malus interpret.

Subcus, subcutaneus, subcitratus, intercus, intercutaneus, intercutatus, subte-
cus, subtercutaneus.
Sublestia, infirmitas, tristitia.
Sublestis, infirmus, tristis.
Submeles, qui in lectulo mingit, meies.
Submes, qui subres sedet.
Subberes, i. infantes qui adhuc sunt sub
vbere.
Subfragiatas, fractis auribus, vel substitu-
tus in locum succidentis.
Sugrudia, fundamenta.
Sugrundaria, sepulcra.
Sultor, cultor.
Sumptuarius, qui erogat sumptus.
Supedium, refugium.
Supera nauis.
Superaria, vestis quæ superinduitur.
Supparant, suppleant.
Suppararia, vestis quæ superinduitur.
Supes, supumpis, hoc est, supinis pedibus.
Suprema, quando sol supprimitur.
Surcetur, irascitur.
Surus, musculus brachiorum.
Surus, surculus.
Susses, qui habilis ad substendendum,
Sufurrio, seniliosus, bilinguis.
Sutela, corrigia, quæ tenditur sub cauda
equi.
Suriium, locus. vbi suuntur species ali-
quæ.

T

TAbæ, muria.
Tabernio.
Tagax, furunculus.
Talex, scaurus.
Talitius, colaphus in talo.
Tallus, calculus, tabula.
Tam nefas, tam detestabile factum.
Tames, cruor, sanguis.
Tarmus, vermes in carne.
Tartarium, horribile.
Tautones, palpebræ
in aliis Tegellaria venesica.
Tegora, tegus, coria, vel pesteriora iu-
mentorum.
Telonem, quasi omnium tittorum fiscalis
conductio.
Tenilis, qui potest tenere.
Terimentum, nutrimentum.
Terrale, genus vestis.
Terrigiponæ, quæ terra capiunt, id est, pi-
scinæ, quas & lacus rustici vocant,
Testinium, opportunum.
Thoca, flauus vel vestis.
Tiaries, portitores signorum.
Tinctorium, gladius.
Tironatum, rudiæm.

Tironicare, militare.
Titiensis clangor, id est, sonitus cum tu-
multu.
Tocuis, calculus dicitur est compito solo
pilis quod sibi componunt. calx eam
lapis est, calculus diminutiuum.
Togillatim, sigillatim.
Togipurium, toga pura.
Tollerunt, genuerunt.
Tongillacim, singillatim.
Tongillatim loqui prauis verbis, à Ton-
gilio Parafiro, qui in hoc inuenerat ri-
sus aucupium, vt saluatus conuicio res
sponderet, & maledicentem saluaret blan-
dissimè.
Tragum, genus piscatoriæ.
Tragum, inter legumina.
Tragum, vericulum.
Trictilla, vbi pendet vaciæ.
Timitat, postura.
Tritile, quod teri potest.
Trochus, rota ludeatum.
Trocinus, sectæ genus arduum.
Tuber, siti subterranei.
Tuccum, bula condita apud Gallos Alpi-
nos.
Tugellaria, maleficia, eò quòd supra regu-
las sacrificent.
Tulligatum, carpitum.
Tullia, mediæ vel regia.
Tuore, visu.
Turturilla, ita dictus locus in quo corru-
ptelæ siebant, quòd ibi turturi opera
darentur, i. panem.
Tuspollem, manna, vel genus pigmenti.

V

VAbra, callidus, artificiosus.
Vabrum, varium, multiforme.
Vadatur, promittit, pollicetur, fide dicit.
Vadimonia, iudicia, vnde apud iudicem
per fideiussorem vadere liceat.
Vadimonium facit, fideiussorem dat.
Vaginat us exagitat us.
Vagitat us, violenter fiet.
Vagurrit, per otium vagatur.
Valgis, foras versi tumentibus.
Valitant, valent.
Vallemac pia, inhonestæ cantationes &
carmina iocæque turpia.
Vaniparentes, ipanes, mendaces, inutiles,
pellaces.
Varam tibiam ianiam, perticæ duæ sunt in-
ter se colligatæ, quæ asserem sustinent.
Vnde prou. Vibia varam sequitur.
Ventiloqui, præcantatores.
Varicat, diuertit, ambulat.
Varicauit, ambulauit.
Vascillum, paruum vas. *Macrobo.* Soluens ra-
diis

diis, in aqua subiecta vasculo.
 Vatia, diuersis plantis.
 Vefaba, parua faba.
 Vefigelorum, genus fluuialium nauium
 apud Gallos.
 Veneripeta, luxuriosus.
 Venitia, maris exastuatio, quæ ad litus
 venit, *Varro*. Venitia, vada quæ ad litus
 venit. Salacia, quæ ad mare redit.
 Vepra, callidus, reſtificator diuerſipellis.
 Verax, ſon- icus fidelis.
 Verboſus, nugator peſſimus.
 Verbotenus, verbigratia.
 Vernacellus, qui ſuſcitat per dies feſtos.
 Veſpationes, ſuffaij, qui mortuos ſepe-
 liant.
 Veſperilio, ſerotinus.
 Veſpillo, ſepulchrorum violator.
 Veſtra, balneæ.
 Veſtiantium, rogatorium.
 Veſt, plica, ſœmina quæ veſtes plicat.
 Veſtis ludicaria, hiſtoricoica, tonis
 Veteratricem, i. callidam, incircumſcriben-
 dam.
 Vezillaia, impetus fortis carrorum.

Victimo, immolo.
 Vidubium, qui duos maritos amiſit.
 Viduium, viduitas.
 Villaturia, territoria.
 Viocurus, & ſtatim Ceſtifer.
 Virginal, membra virginis in quo habitat.
 Virgobretus, nomen magiſtratus.
 Vira, viriola, brachiales,
 Virioſus, auſterus.
 Virops, quæ iam opus habeat viro.
 Viſor, videntes.
 Viticus, actor, exactor villæ penſionum,
 inſularius.
 Viticus, patricius.
 Vnca manu, ſtricta manu *uonon*.
 Vnicuba, vnus viri vxor.
 Vuorum, multorum.
 Votificantibus, dona libantibus.
 Vtraſilia, viatici ſumptus.
 Vultuoſus, triſtis.

Z

Z Anga, pellis. *Acro*. Nigris medium im-
 peduit crus Pellibus.

EXCERPTA P Y- THOEANA EX VETE- RIBVS GLOSSIS.

A VCTORATIO, ven-
 ditio: nam ſub au-
 ctorationem ſunt
 gladiatores qui ſe
 vendunt.
 Acieres genus secu-
 ris.
 Adtibernalis, vicinus.

Adluuis, locis cœnoſis.
 Antigraſus, cancellarius.
 Alopecia, paſſio ſtricturæ, *et xca*.
 Æget, acidiatur.
 Alibre, alimentum.
 Alex, pollex in pede.
 Arcites, ſagittarij.
 Arannulum, genus vaſis, arannuum.
 Abgrego, ſegregio.

Amſicij, biumbres.
 Apſum vellus lauz.
 Aſcios, exumbres.
 Atta qui primis plantis ambulat.
 Attanabo, genus vaſis.
 Auriginofus, arcuatus.
 Anguilla, quæ coercentur in ſcholis pueri,
 quæ vulgò ſcutica dicitur.
 Abrogans, humilis.
 Abſe, ſpontaneus.
 Acubus, miniſterialis domus regiæ, vel A-
 culus, lege Anculus.
 Acus, calamitraſtorium.
 Albana, plurali numero nuce præceſtinæ.
 Altar, *Prudent*.
 Antigerium, in primis.
 Antigerio, valdè.
 Arcubius, qui cubat in arce.

Bbb j

- Antepodes, obsequia amicorum.
 Antipergosia dicunt Græci rationem.
 Arctare, constringere.
 Arremo, instrumentum arietis.
 Armillum, crater, vas vinarium.
 Adfiliatio, penè naturæ imitatio.
 Adplanat, hostibus æquat.
 Agonia hostia.
 Albuna, Mater matura.
 Anxiferis, mœstis.
 Aq:atic s, hydrius.
 Acrozymus, panis leuiter fermentatus.
 Anger (patharius qui angit, id est, stringit ipatham.
 Astrofus, lunaticus, malo sidere natus.
 Aulenus, aulicus Palatinus.
 Agagola, lenocinator, pantomimus & post Agagula.
 Angaria, Auianus qui agrum locat, vt angariam accipiat.
 Anteritas, antiquitas.
 Antela, antilena, vt postela, postilena.
 Apicire, lignare.
 Apicitus, ligatus.
 Alapus qui propter mercedem alapas patitur.
 Alopus, nota in libris emendatis.
 Alestrare, humectare.
 Adoptarius puer ex adoptiuo natus.
 Apiciosus, caluus, caluaster.
 Allures & alluria loca cœnosa.
 Affectaneus, consentiens.
 Ablutes, loca cœnosa.
 Ancones, incantatores vel vicini.
 Angæ, interualla arborum vel conualles.
 Ancyromagus, genus nauigij.
 Ancula, succuba.
 Anclena, instrumentum ferreum.
 Anctabeo vel Auricabeo, lex Longobardorum.
 Aqualium, summa pars capitis.
 Armilaus, scapulare monachicum, *Isid.*
 Amasco, amare cupio.
 Abadir lapis, Achis est lapis per quem Saturnus Iouem deuorauit.
 Adfeda, sella quadriiugis [quidam legunt Cafeda.]
 Adostrata, reditus. *Flapistopha.*
 Agonci, victimam. *Festo.*
 Alliger, Gallus ad Ligerim.
 Ambro, deuorator, consumptor, patrimoniorum, decoctor.
 Amfibulum, birrum, villosum.
 Angia, ferrum bucculæ scuti.
 Anima quus, patiens animo.
 Annet, fulget, anniter.
 Anilia, amentia, faruitas.
 Anconifcus, incastratus.
 Anfile, scuti buccula, quæ ab iniitiis teneatur, *boucle.*
 Ardalio, glutto, vorax, manduco.
 Arcepra, genus nauis, Acatus.
 Affecula, bucellarius homo.
 Aftarium, Clegellastarium, vbi venduntur bona prosciptorum.
 Aspita ruina *lecepita ruina.
 Anximum, Romanum, Latinum.
 Auincula, auctio minor; supra fundum, *auctiuincula.
 Arcarius, dispensato, actor.
 Antibibulum, pignus Codicis librorum.
 Abageum, s, leuitor auri.
 Adicula, genus veftis, *l. 3. ff. de auro.*
 Ambuilla, venter.
 Allobroga, Gall s, usus vel *int. Iun.*
 Aficulus, stercola, olabra.
 Agia, glandolæ.
 Acman, tucan, in pauo morari, aginari *Festo* [forè Mog nau.
 Anguipedes, gigantes.
 Aurorans, illuminans.
 Alluuium, ruina riparum ex aqua.
 Augumentum, profectus.
 Ænygma, figura, siue typos. *Pind.*
 Abatu, infirma domus, ab Abaso infirmadomus quasi sine base.
 Abrogat, ablegat.
 Aria, ala. *axilla, ala.
 Agaron, minister, Officialis.
 Aruinulis, adipibus.
 Artificina in qua artes exercentur.
 Arcuaria, sicca. *Pallad.*
 Arizæ, mortuorum puluinaria.
 Arilator, Cocio, *o, meta boreis.*
 Arreptitius, rariolus, furiosus.
 Arbitrium, collectio arbitratorum multorum ipsa consensio.
 Arula, craticula.
 Ancella, ortygometra.
 Auctoramentum, ipsa res locatiõnis, venditiõnis.
 Auricularius, auscultator.
 Auctionarius, qui emit.
 Accucula, solers, acutus.
 Adasia, ouis maior natu.
 Adpctorer, adplicet ad pectus.
 Adpetulantia, procacitate.
 Adfucula, agaso, adfucula, infra.
 Adorea, libamenta.
 Æquilarium, æquatio, *lanium. Festus.*
 Adfurabulum, vasculum.
 Alia, tranata.
 Amanfit, exspectauit.
 Areulis, circulis.
 Adstraba, tabella, vbi pedes requiescunt.
 Aureax, equus solitarius, fortè tolutarius.
 Abartenum, inhonestum, * *amap. de vov.*
 Aclibanum, obliquum, *accliuem.
 Acuculia, acutus, solers, supra.

Adrumatit, rumores attulit.
 Adfecla, domesticus familiar, agaso, pedif-
 sequus, leno.
 Adlaquinat, vsurpat.
 Agaso, qui praecedit, minister Offi-
 cialis.
 Apocryfarius, a secretis legatus.
 Aggriantes, explicantes, *Festus*.
 Ambus, malleus.
 Amfariam, per amborum partes.
 *ambifariam.
 Antia, ferrum in scuto, supra.
 Appia, aestiva, candens, temperata.
 Apis, mergi loca calentia parum.
 Aborris, scandalosus.
 Alacrimonia, laetitia.
 Actuplicem, duplicem, dolosum, aliis alter-
 plicem, j. biplicem.

B

Britannica, flos qui in Sinnia nascitur
 silua. Fortè Hercynia.
 Butum, imbutum, imbuendum.
 Butis, stella Cometes, *Bois*.
 Bassacia, terræ hiatus, barathrum.
 Bagario, vrceoli genus.
 Buinare, sanguine inquinare mulieris
 menstruatæ.
 Blenones, putidi, hircorum hircosi.
 Bestæ, Maizæ, Troiæ, j.
 Buceta, pasqua.
 Batis, genus oleis.
 Bara, est lamina auri ab aure ad aurem,
 qua familiares Regum utebantur, or-
 namentum colli ex auro & gemmis,
 quod alio nomine turmes potest
 dici.
 Bolonæ, ipsi citarij (lege Cetarij) qui di-
 uersa genera piscium emunt (fortè in rē
Baron, à iactu retis).
 Bellicrepa, quoddam genus ludorum cum
 armatis: bellicrepa saltatio.
 Baccatum, margaritarum.
 Bacarium, vas aquarium.
 Batinius, rusticus agricolanus.
 Baburrus, stultus.
 Belues, egestas quæ solet contingere per
 vastitatem.
 Bustar, locus vbi stant boues.
 Baccaulum, in quo mortui deferuntur.
 Bacerus, arefactus.
 Bamber, arena.
 Barbaftereli, duribuccius, ita in omnibus
 gloss.
 Barbo, Barunculus.
 Barrigenæ, peregrinæ.
 Babiger, stultus.

Blandiosus, affabilis.
 Batioca, patera.
 Baucalem, gellonem.
 Birtus, rufus, *ruj/ōr*.
 Botriones, latices.
 Broia, vlua marina.
 Brunda, solida.
 Bucco, garrulus, rusticus, stultus.
 Bombum, sorbellum.
 Bucida, vel bucita pasqua.
 Buccinaria, voces.
 Buda historia, & alibi.
 Bullæ, ornamenta regalia, vel camelo-
 rum.
 Banadola, alibi Bariola, lectus, lecticave
 quæ in itinere fertur.
 Bargines, fortes in bello.
 Biplicitas, duplicitas, alterplicatio, fortè
 altercatio.
 Balio, manus palma.
 Bullum, baculum pastoris.
 Buga, cloaca.
 Bustantes, sepelientes.
 Busticara, sepuchra in agro.
 Bais, nomen serpentis.
 Barbarus, operarius, intimidus, *Gell. 15.5.*
 Barto, genus organi.
 Barbastinus homo qui fert barbam plenam
 prorfissimis riuus.
 Barciæ, barbari.
 Billa, iumentum asinus.
 Bibulus, morsus bestiarum.
 Bifax, duos habens obtutus.
 Bitidum, informe.
 Biluus, moribus bestiarum. Belluanus.
 Blimi, tetri.
 Breuigerulus, qui breue gerit.
 Barcanda, concha, ærea.
 Balcanda, *Iuuenal*.
 Biplex, duplex.
 Barria, regula, norma, rubrica.
 Brasbra, tucubro.
 Bubis, barba.
 Baccapulus, in quo mortui deferuntur,
 supra bacaulus.
 Bassus, pinguis, obesus.
 Basterna, tecta manua, lis lectica.
 Balstrum, balneum.
 Benelinguarus, eloquens.
 Bestemæ Troiæ* supra.
 Bestæ, maizæ Troiæ.
 Borranea, tecto manualis, supra.
 Blitea, stulta.
 Bromosa, immunda.
 Bobinatores, inconstantes, *Gell*.
 Brumofus annus, rosinosus.
 Brumalia, rosinosa pluua.
 Bestinaces, tiraces *Zacopigi*.
 Bombicinatores purpuram facien-
 tes.

Bombicinare, purpuram facere.
 Bambis, aranea.
 Blato, cubicularius, hospitalarius.
 Bibliothecarius, qui codices fecat.
 Blandiosus, affabilis.
 Brustum, materia genus, bruscū, *Plin. Iun.*
 Bidens, anchora.
 Brurus, gurdus.
 Brantia, tenuis auri lumina.
 Bullæ, stramenta regalia camelorum, supra.
 Boeter, vernum, veranum.
 Botoonem, iuuenem.
 Bellus, moribus bestiarum, supra.

C

Claudire, claudicare.
 Clingit, cludit.
 Codtura, in pensa.
 Conflatim, copulatum, contentè.
 Coraula, iocularius, iongleur can.
 Coruscat, vibrat hyems. *Plaut. Rud.*
 Cracentes graciles.
 Creagrae tridentes.
 Crematum, colibum. *supra. 2. 10. v.*
 Curcilla, oppilago.
 Coniecit, iaculum amentauit.
 Creporem ferri, sonum catenæ.
 Catadocta, multorum cantica catalecta.
 Calones, galearj militum.
 Cartilagin, lardo bradone.
 Catapulus, aduentus nauis.
 Cilindrum, semicolumnium.
 Clacinden, concha.
 Coactores, argentarij.
 Callianorum, publicanorum vel impiorum, collibatorum.
 Cuppes fastidiosus cupidus.
 Cancellat, concidit, batuit.
 Canda, vasa fictilia.
 Cernula, lignum super quod ducitur tarantara.
 Comminando, intentando.
 Creditarius, *mensuris quibus. Ruf. in Ioseph.*
 Conferreatio, confacorum communicatio.
 Cohibuli, concordēs, coniuucti, contribuli.
 Cohærentia, conclusio.
 Commolunt dentibus comprimunt.
 Connixa, partu liberata, *Virg.*
 Collegarius, vnus ex collegis.
 Corrugio, puerilis est ludus, quando prouerbia dicunt, alibi, Coragrum pars est in ludis, quando prouerbia dicuntur.
 Ciccum, mali granati membrana.
 Callithrix, simia producta barba.
 Clammum, clarissimum.
 Concibiones quedam stellæ quæ astrologiam concipientibus aptantur.*

Cabo, caballus grandis.
 Catamontem, cœli aspectum.
 Curagulus, curiosus.
 Camixtus verbosus, loquax.
 Charaxatis, scriptis, inductis, cancellatis.
 Cæculus, viriatus, datus.
 Circulator, qui fumat, vendit fumos.
 Citaxus, similis taxo.
 Contra fœdus, contra pactum.
 Corimbata, nauis.
 Confæpe, vt adfoler.
 Coarcuatio, concameratio.
 Contribules, consanguinei quasi ex eadem tribu.
 Confragementum simul rugosum vt mons.
 Commulcare, complodere, conculcare.
 Conclaffare, Conclamare.
 Cloes, pluuia, vel nauigium.
 Colume, sanum.
 Coniuoli, concordēs, iuncti.
 Curio, sanguis.*
 Caparcus, pistor.
 Caballarius, alaris.
 Cabo, caballus, supra.
 Calpes, galeæ, militum, imò armilla.
 Camalus, amfucillus.
 Candes, vasa fictilia, supra.
 Canier, lepo.*
 Conferiatus, sociatus, confarreatus.
 Colimbus, locus vbi mundantur vestimenta.
 Cæculus, bestia marina, *Iuuen.*
 Clarediæ, claritudines.
 Cadax, claudus qui sæpe cadit, catax, *Fest. Non.*
 Capite census, taxatio possessiois.
 Catinantes, inludentes. *Fest.*
 Castatur, castratur.
 Cassiculum, reticiaculum.
 Campio, gladiator pugnans.
 Gausarius, litis amans.
 Cadtuna, cirana, cetera; lautumia.
 Corniculi, catamites recrementorum.
 Catamaiti, ergastulum.* Catomum.*
 Circat, circumuenit.
 Citenæ, cautumbia.
 Ciuicat, ciuem facit, aliàs ciuitat.
 Cinnus, cinni.
 Clirellæ, cretellæ.
 Colitor, dominus fundi.
 Commanipularis, conscius, collega.
 Credicaria, cameraria, in *Rufino, Iosepho.*
 Cascidilis, pera, marsupium.
 Catasta, lectus ferreus.
 Cometiæ, dicuntur tempora bonorum.*
 * quando dant honores. Comitia, sibi milites sunt commeatus.
 Callicularium, medium ætatis, vel huiusmodi capti.
 Cusona, acus qua mulier caput scalpit.

Concubium, pellicatus.
 Conferui, cognoui, comperij.
 Confida, dubitator.
 Cracat, cracerat.
 Cretellæ, clitellæ.
 Cristatus, honestus, decens.
 Crumina, ruminat. *Var.*
 Culina, latrina, secessum.
 Clanculare, occultare, palliare, subacillare cor.
 Caruchi, nauium funes.
 Curuscus, magnus.*
 Condones, gladiatores.
 Caupulus, nauis.
 Captentula, captio.
 Contumia, contumelia.
 Cessiosus, qui sæpe cedit.
 Cusire, consuere.
 Cæstiferum, qui flagellum portat.
 Carabus, parua scapha ex vimine . . . .
 & corio.
 Celes, oues aues.
 Cerealis, qui ad sacra stat.
 Cessit, nupsit.
 Culit, vehementer percussit.
 Caluitio, memor.
 Causarius, reus, sup.
 Cocistiro, prægustator cocinæ.
 Commaticus, versificator.
 Calabris ventis siccis.
 Catomain, ergastulum, supra Catomium.
 Cancer, forceps.
 Caletra, vbi vespæ nutriuntur, alibi cele-
 tra καλαθρα.
 Cidones, puerorum amatores.
 Carrio, diuido, lacero.
 Calestra, genus mitræ.
 Catax, claudus, coxus, supra, xis.
 Cautos, sacerdos.*
 Calator, minister sacrorum.
 Castorium, vebrinum, bebrinum.
 Castipulū, mēsa quadranta. *Varr.* cartibulū.
 Carforum vetustum, cæsuar.
 Tremutium, holocaustum.
 Cecuma noctua.
 Cernuare præcipitare, *conuictus.*
 Clibanarij, quasi tuniciferrei.
 Cocula, lingua arida, vel vasa ærea.
 Circio, pars inter Aquilonē & Occidentem.
 Cicous.
 Cinos, torsiones indecentes.
 Cima, cocumula, cumā.
 Comitare, loqui in conuentū, eundo, rede-
 undo, ambulando.
 Conforaneus, vnius fori.
 Crea, stercola, spurcitæ, vnde excreare,
 spurcitas eitcere.
 Crucier ponticum, sacerdos.*
 Calcitrio, calcitro, rusticus, eo quod dure
 calcet. *Plant.* clamat, si quid vider ad se ire

calcitriorem.
 Crebro, onis, porca inter duos sulcos.
 Caballarius, alaris.
 Calabri, versus obsœni.
 Calces, calligæ militum.
 Capriolæ, botriones, latices.
 Captura, deceptio, vel locus piscosus, & v-
 bi sedet actuarius, qui balneare exigit.
 Caticula,actus. *F.* craticula, focus.
 Cauillator, mandator, calumniator.
 Caules, cancelli tribuales vbi sunt aduo-
 canti.
 Cloaca, burca.
 Clauia, borda.
 Cliuior, nobilior.
 Ceptio, commercio.*
 Carissa, lena vetus, & litigiosa ancilla, do-
 losa, fallax. *Festus*, carissa.
 Colifarius, bos operarius.
 Communicarium, partiarium.
 Comedia, hostiaria.*
 Cunclassare, coniungere classes.
 Conieffit iaculum, argumentauit, amētauit.
 Cernuleus, in capite ruens.
 Conspit, laporem habet.
 Coraula, iocularis.
 Cracat, acerbat.
 Crustaria, taberna à vasis crustatis.
 Cripta, cuneus, turba hominum.
 Cubio, masculus.
 Commatibus, disciplinis.
 Circellio, monachus per cellas vagans.
Augustinus, circumcellio.
 Caldium, foris deambulatorium, quod &
 petibulum dicitur: canadium.
 Cardudum, pudendum muliebre.
 Cadurda, labra pudendi muliebris, vel
 sponda lecti, cadurcum.
 Complexus qui in vno peccato alteri est ap-
 plicatus ad malum, ad bonum verò nun-
 quam dicitur.
 Crepundiis, iniitiis.
 Cecuma, noctua.

D

Decalco, dealbo.
 Diet, nunc dies sit.
 Die, cit, dies sit.
 Disregex, segregus.
 Diplomatarius, duplicator.
 Desidius, ignauus, piger.
 Desdanus, subfolanus.
 Didatim, diuisim.
 Diplomum gubernatum.
 Dique, denique.
 Dissultores, singulares.
 Diale, diurnum.
 Delricus, literatus, doctor.
 Destricare, consumere.

Derarat, detorpet, frigidum est.
 Decurio, occupatio, optio.
 Differentior, eminentior.
 Dispeccatis, decoriatis, dispesc.
 Datiua, donatiua.
 Dictatorius, ex dictatore.
 Doctitat, frequenter docet.
 Disdonat, diuersa donat.
 Deplicare, decedere, deuitare.
 Diptycha, tabellæ quas ferimus.
 Dinidor, malus odor.
 Draquiti, manus inuidi.*
 Deuoto, accuso.
 Denundinat, omnibus notum facit.
 Discipulati, edocti, μαθητῶν ἄνθρωποι.
 Dilargus, multum donans.
 Diribitorium, locus contubernij.
 Distutio, occupatio.
 Desludo, destructio.
 Depubis, porcus fugens.
 Dossus, vel dossinus, equus asinini pili. *Isid.*
 Diuersiclinia, heteroclitia.
 Decubiz, vigiliæ, vulgò palcæ mulieris.
 Dimus, binus.
 Displacidus, morosus.
 Dialapis, constitutum. Imperatorum, puto
 dialeptis, διὰ τὴν ψῆφον, Scaliger, Cular, διὰ τὴν ψῆφον.
 rectius.

Durica, castrationes nauium.
 Diatim, de die in diem.
 Dufius, dæmon, faunus, ficarius.* *Hieron.*
August.
 Dispungere, donare, vnde Dispunctores
 qui dona militibus erogant.
 Depanare, dilacerare.
 Diffarreatio, dissolutio inter visum, & fo-
 minam.
 Danus, fœnerator, Danista.
 Deuoratores, ambrones, suprâ.
 Diennium, biennium.
 Deffiatescit, dissoluitur.
 Ex diametro annus sumptus hoc est non
 à principio signiferi, sed à medio.
 Dorfennus, persona parasitorum.
 Duellio rebellis.
 Didatim, diuisim.
 Diditum, diuulgatum percrebatum.

E

Egones, sacerdotes rusticorum, aliàs
 rustici.
 Enulum, caldarium.
 Epigri, clauis quibus lignum ligno adhæ-
 ret.
 Egrex, eximius, eminens.
 Edilitius, qui ex ædile est scriba.
 Egeria, noxia.
 Epibatæ laici.
 Enadatur, reposcit, flagitat.
 Excellare, cum vxore esse. *Ita omnes. In aliis*
 Excilare, j.

Exorius, immanis.
 Exibuz, pinguedo.
 Ephebion, locus constuprationis puero-
 rum imberbium.
 Expartam, partu vacuam.
 Exporata, hausta.
 Exproditæ, exclusæ.
 Expudoratus, impudicus.
 Extestinum, extraneum.
 Extraculas, foris verios.
 Exparto, patula aqua.*
 Ergat, citat.
 Excauet, præcauet.
 Eda, basterna, excetra.
 Exfietat, nauigat.
 Eminificitur, in* memoriam reducit.
 Ecitum, periculum.
 Egrotatitius, qui frequenter ægrotat.
 Extrenus, extremus.
 En ca, adultera, mœcha, E. hnica.
 Erugat, planum facit. *plin.*
 Euicera, excomedit.
 Eubo, oleo.*
 Equorus, vita priuatus.*
 Bruli, domini, domnuli.
 Epulaticus, qui epulis dat operam.
 Expuncta, fibras pectorum.
 Excilare, cum vxore esse in liberate, *suprâ.*
 Ementum, excogitatio.
 Effatui, vaniloqui sine effectu.
 Elogium, textum malorum dictorum, quod
 Nororiam dicunt.
 Ereptoria, adimenda.
 Expilatores, alienæ hæreditatis surrepto-
 res.
 Exsumptuauit, pauperavit.
 Emanceps, famulus à seruitute liberatus.
 Exundantibus, repluentibus.
 Egestio, nocens.
 Emedium, vehiculum.
 Eximequi, proxenetæ.
 Exceptoria, cisterna.
 Exdorsuandam, iudicandam.
 Exenim, valdè
 Egestuosus, mendicus.
 Elogium, ordo criminũ respõsum aliquod,
 vbi ratio redditur, tanquam si dicat ali-
 quis de quoquam, Exhæredabo eum, qua-
 re, quia mihi insolens fuit.
 Emissarius, sanguinarius, percussor.
 Epimenia, xenia, quæ dantur per singulos
 menses.
 Exastratus, excoliat, exartratus, exona-
 tus, Excastratus, excolendus vel exco-
 liandus.
 Exapla, exempla.
 Exadituar, excludit ab aditis.
 Extensio, regio.
 Excuciat, prorogat.
 Exuito, depello, cuito.

Experti, extranei, extra partem notitia.
 Extraneis, arbor truncata, cis.
 Edilius, custos ædis, Ædilius.
 Eduli, voratores, degulantes.
 Esculentia, pinguedo.
 Euitancus, qui in ævo durat.
 Exminuare, pauperem facere.
 Egeator, horrator navis à mari Ægeo.
 Effeminatorium, domus meretricum.
 Expalmare, depellere.
 Excipulum, ycnabulum.
 Eduleones *αγεωνες*.
 Escit, lenius.
 Etica, proprietas. Etica.
 Exorius, immanis.
 Extraculos, foris versos.
 Exdorsuandam iudicandam.
 Egestio nocens.
 Enormatæ cui addi, minui potest.

F

Fvlina, culina.
 Fulinare, coquinare
 Furis, quoddam vas in templo Vestæ, vbi
 seponbantur quædam sacrificia.
 Furabula, tenebræ.
 Fricillum, stillicidium stercoris in ster-
 quilinum.
 Ficarius, Faunus. *Hier. Isid. supra*.
 Falangarius, vt gladius *
 Falcarius, gladiator falcem gerens.
 Falcitat, purat, secat, æstimat.
 Fanculum, funiculum.
 Fasculum, discum. *Fest. phascola, quædam ior*.
 Feronia, dea agrorum.
 Flabri, flabulosi, ventosi, perfecti.
 Flamineum, Babylonicum.
 Foliatum, curuatum.
 Frea, potestas, vel mundiana dicitur de
 parente suo relicta longè.
 Frigiones, genus vestimenti.
 Fudibulum, traiectorium.
 Fabulo, fabulas componens.
 Fauonium, odium leue, & sine causa ve-
 lut vento collectum. Fribnianus.
 Fiscellus, mollis casei appetitor. *Fest*.
 Ferula, palmatoria, volaria.
 Fractillum, molinellum ad frangendum
 piper.
 Fabarius, cantor.
 Fascennina, clausibilis vallatio circa ca-
 stræ Fascina.
 Faxia, verba multa.
 Fellebrem, adhuc lætium viuentem.
 Femellarius, feminis deditus, quem anti-
 qui Mulierarium vocarunt.
 Ficatium, quod Græci *σκωτω* vocant.
 Fistulor, sibilio.
 Fur furaculum, tenebra.

Famulosus, seruiens.
 Fallosum, circumuentosum, deceptosum.
 Farrago, *μαστις*.
 Falcones, qui pollices pedum intra cur-
 uos habent.
 Fertores, ferto libantes.
 Flaminor, incendor.
 Finctus fuerit, apicem obtinet dignita-
 tis, dicitur fluminialis. Æ. flamen dialis.
 Fratruelis, materteræ filius.
 Fretat, regit, coerctet.
 Furfuraculum, tenebræ.
 Fulguratores, rustici aruspices.
 Feriterus, furens.
 Fragus, recuruatio poplitis, quæ & Suffra-
 ginatio.
 Fractior, difficilior.
 Fraternalis, fratris filius.
 Falcinat grauat.
 Fellitat, fugit.
 Falsatus sum, deceptus sum.
 Fauitor, piscator, fautor.
 Famix, contusio, fauces. *Ramix*.
 Fanculum, funiculum.
 Festalis, dies solemnus.
 Fictè habet, cauillat.
 Futo, *αίχμα*.
 Fictura, sectura.
 Fecundis pices, foecices dex.
 Fensus, iratus.
 Festilia, dies festi.
 Fiscos, siccos grossos. *Se*.
 Flabrum, perfectum.
 Filhaster, priuignus, qui antè natus est.
 Flabarius, custos porcorum.
 Frigium, mitra. *Constatini Imp. Frigium*
 candido splendore eius sacratissimo sa-
 piti imposuimus.
 Foris facio, offendo, noceo.
 P. A. Forago, trama diversi coloris.
 F. Fiscella forma, vbi casei exprimuntur.
 Fungitur, soluit.

G

Gblum, asta, iaculum. *βίβλο*.
 Galeros, calamancos.
 Galera, stricta glutino.
 Galgulus, baca. *μαστις*.
 Gellonem, baucalem.
 Gnabat, natus, generatus filius, creatus vel
 enixus, lingua Gallica. *Fgnaratus*.
 Grustus, serofus, pilosus.
 Gumba, cuneus, cripa, * catacumba.
 Glebo, rusticus, arator.
 Glebo, rusticus, arator.
 Gabarus, insulsus, barbarus vnde Gabares
 mortuorum.
 Gera, Gothus.
 Gessæ, diuitiæ Gazzæ.
 Grumulus, ager, tractus agger.
 Gannaca, gaulapa.
 B B b b iij

Gemina, peristromata.
 Gemini, æquigeni.
 Gallarius, cerdo.
 Geniatus, genialis, gratus.
 Genubium, intimum, interiore, domesticum. *Varro*, ad triclinium.
 Glaucia, viridis.
 Gutur, glutum.
 Gestiuacula, res minuta.
 Galbares, mortuorum condita corpora.
 Caluare supra.
 Gremia, sicamina lignorum.
 Galeum, vas vicarium. Romani antiqui dixerunt, calenqum vinum.
 Galiuit, peribit.
 Getage garrir, Gothice loquitur.
 Geminarium, lauacrum.
 Gemnades, mulieres lucæ dominicæ, lingua Gallica.
 Gaunatrices, duorum fratrum vxores. Ianitricæ. *Gloss.*
 Grandias offas carnis, Gland.
 Gumma, regorium.
 Gurdus, lentus, inutilis.
 Gaberina, area.
 Girgillus, rota hauritoria.
 Gutturina, gutturis inflatio.
 Glirius, somnolentus.
 Glis, glitis, humus tenax.
 Gasandus, hæres, in leg. Long.
 Gaisanda, coheres.
 Gajo, vel Gagjo, silua densissima.
 Gaid, vel gifele, ferrum hastilla.

H

H Apsum, vellus lanæ. *Celsus*, 4. c. 6. & 7. c. 26.
 Herbitium, locus in quo herba nascuntur.
 Herculeus, eunuchus *Virg.*
 Herina, castratio.
 Haræ, sine circuitu.
 Harcolus, iucundus.
 Herenicas, antiquas, heroicas.
 Hemofus, odium.
 Herma, castratio, hernia.
 Herma, proditus, castratus.
 Hippitare, oscitare, badare.
 Hiscire, desinere.
 Hetifolia quatuor fuere de exemplari.*
 Horripilatur, horret.
 Hermula, statua sine manibus.
 Hercule, saluum.
 Harpye, virgines volaticæ.
 Hiregis, funibus.*
 Hamatores, piscatores.
 Hofcitor, ianitor, portitor.
 Hortilio, horti custos.
 Haustrum, rota, hauritorium, qui & girgilus.

I

Iuris iuramen.
 Induxit, ca:axat.
 Indutiarij, vestiarij.
 Inforare, in foro placitare.
 Incuba, qui res alienas tenet.
 Infelica e, affligere. *Plaut.*
 Iacenta, subiciua, reliqua.
 Illie fas, illicet.
 Incippat, inludit.
 Incoma, inensura militum.
 Indubies, pax bello manente. Inducia.
 Ingraminat, in gramina erumpit.
 Imbulus, ab ambulando, ambulatorium.
 Institæ, gratatæ. *resticuli* gratati.
 Iocista, qui verbum iocatur.
 Ipparius, aurigarius.
 Iunceum, lectile.
 Iuraticus, scholasticus, iuris peritus.
 Iuuenestres, fortes viri.
 Inabstinentes, impatientes.
 Industriare, docere. *Do.*
 Indubiz, indumentum.
 Infaria, non fatua, falsa aut fatuum efficit: Infariatur.
 Ingit miluus, cum vocem emittit.
 Iulca, fillia.
 Ioliales, immortales.
 Ianitricæ, duorum fratrum vxores.
 Iacturarius, qui frequenter iacturam patitur. i. damnum.
 Infulat, propiciat.
 Immadescit, bibendo totus infunditur.
 Incitæ, vltima conditio fortunarum. *Tarent. l. Phormion.*
 Initiabunt, nomen dabunt.
 Incaniare, stupere, cessare.
 Incenis, incenatus. *Plaut. Casim.*
 Inaduciare, impignerare.
 Impetibile, improbum sæuum.
 Impopularis, inustrata.
 Impliseret, implicaret.
 Interlectus, interfectus, variæque maculatus. i. per interualla fuscatus.*
 Inficiale, ius.
 Inuentria, facilis ad inueniendum res.
 Ingunium, seruitus, capriuitas.
 Istre, secte.*
 Intellonem, folles lucernarum.
 Icium, quasi extus, nullo remanente.
 Inacta sceta, pulchra, clara, splendida.
 Inium, iniuriam, vel contrarium.
 Inconcessum, semen, illicitas nuptias.
 Infula, sacerdotalis vitæ, & administratio iudicialis.

Iolugiem, in luctus.
 Interamnia, chorda quæ frequentius est
 inter amnes itur ultra.
 Iulia, lactuca.
 Incippat, inludit, *καταλιζει*. ῥ.
 Immo, hercule, immo saluo ῥ.
 In ante diem, in ipso die.
 In iux, bos nondum iugo iunctus.
 In partes, expertes sine parte ῥ.
 In palam, apertè.
 Immortus, ieiunus. Flagitat immortus re-
 fici.
 Igniarius, ignem continens.
 Inclinis, incumbens.

K.

K Aij, cancelli.
 Kalones Gallicæ militum.
 Kartulum, quo mortui efferuntur.
 Katulum, in quo mortui deferuntur, inue-
 stitum, debitum, seu lintea.
 Kapax, memoriosus.
 Kan ser, cenez, Kasnar.
 Karibs, furca pœnalis in aliis Gloss. Ka-
 libs.

L.

L Edo, maris æstuario sicut malina ma-
 lina eius retentio. *Beda Glab.*
 Lumbones, ingula circa lumbos.
 Ludices, meretrices.
 Lectistitium, statio lecti.
 Lecator, gulosus. Gall. lutrin.
 Lectrum, analogium super quo legitur.
 Laerna, qui filios alienos seducit.
 Laberna, ferramenta latronum, vel grassa-
 torum, vel furum.
 Linguis micat ore trifulcis, trifariam di-
 uisus.
 Lamiro, blandus.
 Latrunciat per naues pugnat.
 Lacatismus, laqueus decipula.
 Libatorium, coxale, conchale.
 Lumentum, nitrum lomentum.
 Lupal, lupanar.
 Luma, sagum quadrum.
 Lustro, vagator.
 Lubina, lapsum inferens.
 Lecticalis, qui lectulos facit.
 Licini, lucer nie, ita semper non lychni.
 Linfaticus, quod aquâ timeat, quod Græ-
 ci *ἰσχυρὸν* dicunt.
 Liniacius, retiarius.
 Limina portarum, loca mortuorum.
 Linaria, recta linaria Pers.
 Lufores, falci testes. Colluf.
 Largens, domesticus, Larigeria.
 Lama, ratorium.

Latorum, genus nauis, sed latrocinio-
 rum.
 Licitaror, gladiator, apparitor, occisor.
 licitor.
 Lumbare, subligar.
 Lautitia, aqua farina conspersa.
 Licini, candelæ lucernæ vel cicindilia.
 Liciani, prophetæ.
 Lix, ciuis.
 Licius, negotiator.
 Litarius, gladiator.
 Liminium, seruitium mortiferum, capti-
 uitas.
 Lunabundus ampulat qui voluptatis cau-
 sa ambulat.
 Lixæ agnum quæ per milites ambulat.
 antiqui lixum dixerunt agmen quod.
 Lugues, Lugdunenses.
 Lubrica, vallum sine fossa.
 Lud, vide Veget.
 Luna semenstris, luna medij mensis.
 Lactina, malleum.
 Latos, nauis.
 Luitio, iuris verbum.
 Lunatica quod fit plenilunus.
 Lampium, pulpitum, analogium.
 Luccula, parua lues.
 Linqviscissinus, fernum quo virgæ & fru-
 tices reciduntur.
 Leuisata, tunica militaris.
 Licerceris, centurio Luceres.
 Locar, locus apud urbem Rom. Lu-
 car.
 Lubricum, lutum cum labina.
 zimulla, larua.
 Liriones, aquarum portitores.
 Lustramentum, factor, putor, oletum, fe-
 tulencia.
 Lancibus, missoriis.
 leno, leuator.
 laniftra, lanarius.
 lenulus, paruus leuator. Plaut. ita vt cœpi
 dicere, lenule de hac pugna.
 lenocinium, lecacitas.
 ludarius locus, deceptorius vbi quis cito
 labitur.
 lenociniis, *Donatus*. Pronuntiabat aut
 cum suauitate cum lenociniis mitis. In
 vita Virg.
 lentandus, flectendus.
 lurore, colore luteo.
 Laramina, habenzæ.

M

M Omar Siculus, stultus qui citò mo-
 uetur ad iram. Plaut. Quid tu è
 Mome Sicule homo presumis.
 Monitoria, omnitoria, succiactoria, peri-
 zomcta.

- Musarius, qui per musa quatit.
 Murricularius, pauper, inops.
 Maia, modia, obsterrix.
 Mandratur, cauillatur.
 Molectum, fœtulentia, ol.
 Meritoria, loca tabernaculorum.
 Muscardæ, sterco murium.
 Manifest, manum dans.
 Manua, manipuli, manualia.
 Manuale, orarium.
 Mesopicatum, medium picatum.
 Munificentia, publicum opus.
 Munculo, auxilio. Adminiculo.
 Minicus, eritius murici.
 Missitius qui missilia exhibet.
 Mœnit, struit, ædificat.
 Monotonus, rigidus.
 Manubiare, vigilare, pernoctare.
 Mansionarius, ostiarius.
 Maanenſis, sporta.
 Morificando, moram faciendo.
 Muna, munera quæ militibus daban-
 tur.
 Munia, officia salutationis, vel mune-
 ra.
 Muriat, murmurat.
 Murgeso, callidus, murmurator.
 Murrinariſ, murulus, ἀχρῖς, ἀχρῖς, ἀχρῖς, ἀ-
 χρῖς.
 Mesæ, nidi syoricum.
 Manubla, iteratio doctrinæ.
 Munitoria, præteractoria.
 Muginatur, cauſatur.
 Mannulus, caballus, burricus.
 Ma'ortia, marsupium.
 Masortes, operimentum caput mu-
 licum.
 Malarium pomarium.
 Murrice, clamare proprium murium, fori-
 cum bænia Plauto.
 Meatim, meo more.
 Munifex, qui munera fert.
 Murriceat, dubitat, æo murmurat.
 Mandæ, deceptio, fraus.
 Meraria, popina.
 Musea, cani murium.
 Manticulare, fraudare vel decipere.
 Mercurius, lapidum congeries, in cacumi-
 ne collium.
 Multa, popino qui amat in popinas
 ire.
 Marum est, humectum est, emolitur, inſe-
 ctum.
 Metapontum, metabula maris μεταβο-
 νά.
 Macereſallio, locus circumueniendi *
 Mandus, vestiſ verginalis, μανδύς.
 Musillus, paruus mus musculus Fest.
 Mergoræ, situle quibus aqua de puteo
 trahitur.
 Mercedonius, qui soluit mercedem.
 Metabulum, prospera nauigatio.
 Mediastinus, balneator.
 Minniarius, morio, stultus, malus, stulto-
 malus.
 Miriones, fantasiarum inanum numera-
 torum imitatores.
 Monocosmus, vehiculum quod ab vno iu-
 mento dicitur, vnum tantum portans.
 Mullitiones, artianum Adriani secretum
 siue constitutionis * moles Adriani.
 Mercedarius, qui dat mercedem pro labo-
 re sibi impenſo.
 Moratores, aduocati.
 Manutus, magnas manus habens.
 Manuale, liber, enchiridion.
 Mappa, gauſape, tegilla, expiariū.
 Miriones, miratores.
 Miridicus, mira dicens.
 Mandones, ambrones, ardelliones.
 Murrilegus, carus.
 Muscipulator, deceptor, alterplex.
 Murricola, machina ad stringendos mu-
 res.
 Meraria, popina.
 Meratores, mansionum præparatores.
 Metreca, amphora dimidia.
 Mergi, corui marini, fustes serræ.
 Millum, collare canis.
 Manipulum auxilium dat in bello.
 Monopolium statio vbi vna res vendi-
 tur.
 Murrinater, leniter.
 Magister ludi, calculo * caucido.
 Mannus, barricus.
 Maialis porcus pinguis, quod Deæ Maia
 sacrificabatur quasi nomini matri Mer-
 curij.
 Mania, formidinum imagines.
 Mempanis torporibus, membranis ter-
 goribus.
 Mediastinus, in media auctione postus.
 Mulosus, molosus, caniculus rusticus.
 Musaneam, diuinantium.
 Murrisculus qui cito mouetur ad iram.
 Plaur. Quid ais homo Murriscule.
 Muscipula, captentula.

N

Nihil censi, nihil iudicati pensi.
 Ne frenditium, annuale tributum ex
 carne porcina, quod certo tempore ru-
 stici dominis, vel discipuli doctoribus
 afferre solent.
 Narici, bruti.
 Nario, subſannans.
 Natinare, negotiare.
 Festus.
 Natinare corpus, ingenium genituram.

Nicolatum, stultum, erelegantem, Nicolatum, Necoliarum *α. α. α.*
 Niniolus garrulus. Næn.
 Norax, peccator, criminolus.
 Nitura, genitura. Gni.
 Nicolaum, stultum.
 Non putatium, non est dubium.
 Notarius, charaxarius.
 Nuprant, nubunt.
 Nullatenus, nulla ratione.
 Nixe, munitè.
 Nullationem, mutationem.
 Nutat, mansiat.
 Nauticus, naus princeps nauregus.
 Nauticus, naus factor.
 Noxilis, nocens.
 Nitellæ, neutores, paranitores, deminuti.
 Nugigerulus, turpis nuntius.
 Nominolus, famosus, celebrer.
 Nonicula, rete ad capiendas aues.*
 Nuptorius, locus, & domus nubentium.
 Nardum, pisticum; chrisma, siue impositura.
 Noxius, noceat Lucill.
 Nugiparus, qui parit nugas.
 Natale, ornamentum equorum.
 Nimiticus, nimius, eximius, immanis.
 Ninnarius, cuius vxor moechatur, & tacet.
 Naucupes, ad eundem acutum habens pedem.
 Nivida, qui vendit herbas; vel qui alit pecora ad vendendum.
 Nagare, vacillare, huc & illuc fructuare.
 Neruicus, neuicofus, fortis.
 Netorium, fufum.
 Noncolæ, tubercula quæ sub mento capiz sunt.
 Nebris Dianæ, corium Nianæ quæ cum ceruo pingitur.
 Nibita, aqua ex nubibus facta, niuica, niubus.
 Nibarus, splendidus.
 Niu.
 Nicolaus, dactylus.
 Nictit canis, cum acutè gannit.
 Numeria, Dea numerit.
 Nec nocte, nec simulatè, Persius, nec nocte pater plorabit.

○
 Ocinus, morte manumissus.
 Occamen, concisio.
 Oripex, horarum insportum *α. α. α. α. α.*
 Obicula, parvus obex.
 Opimax, manifestus.
 Offex, impeditor.
 Oleicus, fetulentia, olor.
 Olax, olidus.
 Obfibulare, concludere, circumdare.

Officialis, sacrorum minister.
 Opinosa, ingentia cercamina.
 Ordinarius, miles qui in integro ordine est.
 Originarij, vernaculi.
 Onicus, loquax, qui magnum os habet.
 Omentum, mappa ventris.
 Orge, occide,
 Ogir, moritur, occidit, obit.
 Obtundit, obcæcat.
 Obrunus, obcæcatus.
 Oppilago, curcilla.
 Obrunia, stulta, vel stolidi.
 Oes, insania.*
 Obuallum, vndique munitum.
 Obilat, limpidiat.
 Oblogat, increpat.
 Officiperdi, qui sui laboris non habent remunerationem. Carull.
 Ouispex, ouium inspector.
 Occa, rastrum.
 Offendices, nodi quibus libri signantur.
 Olerare, olera plantare.
 Obsoletatus, pollutus, inquinatus, imò obsoletia indurus.
 Olographa, omnem rem propriam.
 Occentare, malè ominari.
 Oppito, sospito, valde soluro.
 Olouitreum, torum vitreum.
 Operfolatio, clusis aperfolis dictum.
 Operculatis, clusis operculis dictum.

P

P
 Pulpitum anologium, lectrum s.
 Pomatium, mollis & liquidus cibus ex pomis.
 Postmurius, insectorium.
 Pabo, vehiculum vnius rotæ.
 Prandeam, genus zonarum.
 Pabulator, pastor qui bubus pabula præbet.
 Pilaasca, vas vinarium ex corio.
 Pagæ, memoricæ sine idolis.*
 Paginæ, in s. dols.
 Palteum murum, siue fastigium* pluteum.
 Panarium, excipulum.
 Panera, rapina, panerea.
 Panera, rapina.
 Præpos, valde potens.
 Pictiones, qui vendentes vincere in pictura.
 Pappas, pædagogus, qui sequitur studentes.
 Patago genus mortui morbi. Theoph. Pli.
 Patreus, vitricus.
 Pelagus, prælubium.
 Paeculum, sacculum.
 Pasceolum.
 Pestinuncium, qui pestem nunciat.
 Pipiunculus, accipiter, accepter tinventus.

- Pipuli, conuicio, plorati *io tu.*
 Pisseina, specular.
 Porrum bairum.
 Postilio, postulatio.
 Postumus, vltimus, nouissimus.
 Pransorium, promulsarium.
 Prima petra primum locum, vel græcia ex-
 polco, i. primas expeto p. l. u. gratiam.
περὶ φ. λ. ο.
 Proculus, qui patre longè peregrinante
 nascitur vel longè à patre natus.
 Placor, tranquillitas. * At Catul. Plangor.
 In Iesu filij Sirac. Complectuntur læti-
 tiæ placorem, Ecclesiastici 4. & 39.
 Pigilla, arthroa, genus vasis.
 Proactis, consumptis.
 Pronesas, plusquam nec dicendum, vel
 quam illicitum.
 Propedat impedit, cohibet.
 Proposuit, petit, cohibet.
 Proxenetæ, quasi inter emptorem & ven-
 ditorem antecambulo.
 Pecluinceria, aræ mortuorum pollinctoria.
 Puluinaria.
 Pastorium, atrium templi, vel sasarium,
 pastoforium.
 Pansa, qui ambulat pedibus in diuersa
 tendentibus.
 Pagus, collegium curiæ.
 Paganitius, vt occultus.
 Pagit, aut palam figit, aut citharam tan-
 git.
 Pilax, murilegus, catus.
 Pettitius, qui frequenter petit.
 Pilliones, portitores mortuorum Vispell.
 Particus, negotiator qui partes vendit, qui
 institor, & agomanus dicitur, eo quod
 in diuersa agat manus *παραχρησθε*, lego,
 partitius.
 Phaculla, perna, petasunculus.
 Palteum, murum, vel fastigium, s.
 Plauserit, plausero sonat.
 Pagula, frena.
 Pencila, lacinia, vel stola.
 Primiuirgius, caballarius quod primæ est
 militiæ, ius in virgines virgis, vel qui
 primam virgam gestat antè regem.
 Postulatitius, ille qui postulat.
 Proculprocul, longè longius.
 Proneprope, iuxta & propter.
 Pronestra, antenestra.
 Propudorio, confessio. *
 Proculum, abominatio.
 Procipibus, proximis. Festus.
 Prælubium, pelagus.
 Pilumen, quidquid in pila tunditur.
 Paxiamatum, panis subcineritius.
 Palmosus, victoriosus.
 Pamnocum, vestis pastoralis.

- Pantapole, simplasiarius, lego pantapola
 seplasiarius.
 Paludatis, matuatis.
 Palla, latubres.
 Patibulum, res patens.
 Penita, aula regia.
 Promptuaria, cubilia.
 Palpones, qui ducunt cæcos. Persius. *Quem*
ducit palpo.
 Pestincius, pertinacius, violentius.
 Pelops, qui habet vxorem. & amicam.
 Parapsis, gauata, vel catinus.
 Parapsides, suffutoria.
 Pariliter, diuisè, per partes, distributè.
 Pastam, præclaram.
 Pegaso, homo iocularis.
 Polumum, locus sacrorum,
 Promurale, murus ante murum.
 Pronesas, scelus, incontinentia s.
 Pasturio, plantatio.
 Pariliter, diuisè, à patenter.
 Poloius, altus.
 Polosè, altrè.
 Pangitare, laudare.
 Pertolenter, assidue.
 Piliudius, qui polotello ludit.
 Percatapat, valde tædet.
 Pennum, bifacutum.
 Pindæ pinnae dictæ sunt à pendendo.
 sed vsus obtinuit vt pinnae dicantur.
 Plaria, dilucida, palaria.
 Plebiscitæ, plebem alloquitur.
 Plemina, cum in manibus & pedibus calu-
 si sunt sulci, callosi.
 Plumbum, in oculis, macula coloris
 plumbei.
 Plotei proprij.
 Positiones, ædificia.
 Postridie, hodie.
 Poligen, vbi cadauera ponuntur.
 Postifices, iudices.
 Profatrix, genitrix.
 Proxenetæ homo præcurrens quodcumque
 negotium.
 Pedaria, pedules nouus qui caligæ assuitur.
 Prurientes auribus, qui libenter desiderant
 de alio mali aliquid audire.
 Portitorium porticulum baculum litarum
à τὸ φοεῖν.
 Proclus valdè clarus inclutus.
 Prociuimus, probauimus prouocauimus.
 Prostantia anteposita.
 Purpurilla locus extra portam quo pur-
 purea veste vterentur.
 Pollutare consecrare.
 Pulpidinem colophia pulped. coliph.
 Proprij legati matri muneribus.
 Pilicrepus, qui pila ludit. Seneca.

Pictarium, Epistola brevis.
 Percartarsere valdè diuidere.
 Pictatiuncula membrana.
 Pugillones pugillatores.
 Pubeta vel pubeda adolefcens.
 Piligmata cauffæ πύγματα.
 Pluuiulare, pluitare sæpe pluere.
 Pipilare resonare.
 Pedarius præbens auxilium.
 Pefogator, diffenator.
 Prestoriola domuncula in nauī.
 Pluitus auribus, gracilis corpore.
 Popina veraria, crustaria.
 Piffago, pix liquida.
 Πανηγυρικός, ἢ ἐπιτύχιος ἢ ποιητής.
 Panegyricus laus in promptu dicta.
 Panegyricis laudabilibus.
 Phagos cibus vnde φαγῶς ἡμετέριος ἄστος ἢ πύ-
 ρος ἢ οἶνος. in vita monachi ὁ πύριος οἶνος ἄ-
 στος ἡμετέριος φαγῶς.
 Perula extrema pars nasi interp. Horat.
 Prima terra littora.
 Puteal, sedes iuratoris.
 Pandax, qui semper pandit ora ad potan-
 dum.
 Profecta sunt, promouerunt, prouecta.
 Prurigo, scalpitio.
 Prurientes, scalpentes.
 Puticuli, quo cadauera proiciuntur.
 Pileum, calamaricum.
 Pianirapi, sectores gladiatores quod pin-
 nas rapiant.
 Physicæ tene carmina.
 Pilumen, quidquid in pilo tunditur.
 Palleax, dolosus, fallax, pellax,
 Pastorium atrium templi aut sacra-
 rium.
 Priuigans, vulgò antenatus:
 Profliterè, emanare effluere Varro demum
 vbi prolicuit dulcis vnda.
 Patulus equus qui habet albos pedes pe-
 tilis.

Q

QVadrans duo minuta.
 Quæstuosus ποσίπνος.
 Quæstuaris, qui à quæstu corporis viuit.

R

RÆctitas, iustitia, æquitas, veritas.
 Redimicula, vitæ quibus mitra-riga-
 tum.
 Remitto, repando, permitto.
 Remitticines, remor artices.
 Remorini.
 Ructa vel frumen in homine.
 Rebarus, hispidus.
 Roga, elemosyna.

Raricent, putricent.
 Redandruare gratiam referre.
 Repignorat pignus recipit.
 Rator, iudex.
 Redubias, reliquias.
 Reducta, concaua depressa.
 Regiminiat, gubernationem.
 Ramascellata, virili virtute resumpta, le-
 ge remascellata.
 Reucillus, repandus.
 Reudis, requies otiosa.
 Repatriat ad patriam redit.
 Repluentibus, ex abundantibus.
 Retanda, purganda Gel.
 Reuidare, reuerti, redire, repedare, resti-
 tere.
 Riuidia, trepido.
 Riuous, nauis carinas.
 Rogararius, petitor.
 Rues, ruina.
 Rura, pugna.
 Ruuata, præstata.
 Ruffatus sanguine cruentus.
 Rupa, ex viraque parte acuta.
 Reuma, effusio maris quando accessione
 maris in fossis colligitur & remanet a-
 qua.
 Redulus, strues signorum ardentium.
 Ratum, rasorium.
 Rumare, rumores adferre.
 Recitabula, vbi recitatur.
 Randum, arbitrandum forte rendum à
 reor.
 Recognatus, filius patris.
 Raticunt, ad æstimaerunt rati sunt.
 Refrontat, repellit à fronte.
 Resuat, abrupta montium.
 Ruspantur, perquirunt anxie.
 Raut, rauce loquitur.
 Receptor actor concordia mediis.
 Retica, quibus ligna sublimantur.

S

S Pargana initiarium, infantia.
 Sarriteffor, qui testa refarcit.
 Sabarium, & Safarium atrium templi.
 Chaldaic. Paraphrast.
 Sanburistris, saltator.
 Sancius, stat lætatur triumphat, exrenissat.
 Sardius, sacella coca sacra.
 Saures, forices.
 Stammata, arena vbi athleta Hierony-
 mus ibi male Erasmus.
 Strea, pituita.
 Scrutinium, quod infantes scrutantur.
 Scriba ædificus qui ex ædile est.
 Simultum, verucis in cornu arietis.
 Scripula, epistola.
 Scripula, sollicitator.

- Sectors, vel lego sectio honorum vendita.
 Securicularius qui secures facit.
 Semunia, tristitia *subici.*
 Senex sententia firma indubitata *re-*
   sponso ἐταφώριμα.
 Sispes, sospes, sanus.
 Sonticus, velax.
 Sternaces, pauoli.
 Stigia tunica strigina.
 Strigina, ornamenta regia *syfigna.*
 Strygium genus vestimenti.
 Strigio, mimarius leucicus.
 Subcensia fomenta.
 Suffraginatus, fractis cruribus, vel substi-
   tutus in locum succidentis.
 Sinum vas in quo butyrum conficitur.
 Sambucus, saltator.
 Samburistria quæ citharistria canit.
 surcetur, irascitur.
 Sentinare, in animo diiudicare,
 Sortiuudus, qui videt per sortem.
 Subses qui habilis ad subsistendum.
 Sappapa, quasi sarculi.
 Sario, contidio.
 Saurilubro, artificium.
 Sorapia, rapina.
 Scava, arborum densitas.
 Strauaces, cupidini.
 Steptoria, cisternæ receptoria.
 Singultim, qui loquuntur per gluttuos.
 Scinthiæ, naus, macula.
 Stica, tunica.
 Sconua, sponsus vel Sculna sponsor.
 Scordilus corium, crudum.
 Scordatus, ferrox.
 Spoliaria, exteriores balnearum cellu-
   lar.
 Sultor, cultor.
 Simulator, conuiuia.
 Sarga, non idoneus cuiuslibet artis profes-
   sor.
 Scotio stultus, fatuus.
 Separ scorsum à parte.
 Stringina, restrictio vrinæ.
 Sumptuarius, qui erogat. Sumptus.
 Superaxia, vestis quæ super induitur, sup-
   para.
 Scurra, parasitus buccellarius *Scutor.*
 Semiuultus, dimidium iusti.
 Sebriop *gentia.*
 Simulator, amicus sponsi qui est assiduus.
 Saxatumeo in conuiuio.
 Scilla, saxa latentia in mari.
 Sabbatine, araneorum.
 Sextercerarius ipse qui erogat.
 Silo, naso inciso vel reducto.
 Schefarius, stitofosus impostor, fraudator.
 Sarium, oculus vxoriosum.
 Subcisiuus, malus interpres.
 Scapus, certus numerus tomorum chartæ
   scriptæ.
 Scurra qui incopiat.
 Scurrule, qui incopiat.
 Secus, malum.
 Semiuecors minimus à vecorde.
 Scolaces quod nos fumalia dicimus. eò
   quod sint scoliz, hoc est, inorti hos Ro-
   mani funes & funalia nominabant. In
   alio Glossario Scoliares.
 Seruitium multitudo seruorum & inge-
   nuorum obsequium.
 Scanfa ferrum per quod equus scan-
   dit.
 Subcus, Subcutaneus intercus.
 Subsex, qui subtrus sedet.
 Saulubris, artibus.
 Saulubre, artificio.
 Sario, sarculo.
 Scauellum, symphoniaci scabillum.
 Scipiones, virgæ Consulem.
 Saletarius, portator armorum Atlata-
   rius.
 Scopelum, fustis longus.
 Scaturrio, lepra.
 Scilpadum, in patrum Lycospodum lapa-
   rum.
 Scabra punicia aspera.
 Serenitas, iniquitas.
 Sebra, vetusta.
 Strenuares, cupidi *δωροφύτοι.*
 Sarapia, rapina.
 Saga, nomen genij.
 Slatariara vestis piratica *iuuenalis.*
 Strauio, partus.
 Stellionatus crimen cum vna res duobus
   venditur.
 Supparant, supplant.
 Supera, nauis.
 Solerare solidare à solus. Soleris, i. solium.
 Serutium, pellicium.
 Serutulus, venticulus fartus.
 Stagnare, serenere, metalla mixta.
 Stica, tunica.
 Sufurrio, seniltofosus, bilinguis.
 Surrum, locus vbi suuntur species aliquæ.
 Suppes, supumpis hoc est supinis pedi-
   bus *Petronius.*
 Sica, genus armorum est simile vidubij.
   Hoc maxime vruntur qui apud Italos
   leptiniam exercent.
 Sputarium, spiritum.
 Suprema, quando sol.
 Suppremitur.
 Stultomalus, stultus malus.
 Sepia incaustum *Perfius.*
 Sorbillator, degustator.
 Surus, musculus brachiorum.
 Sugrudaria, sepulchra.

Sagrudia, fundamenta.
 Scipio virga antè triumphantes delata.
 Sirascula vas aquarium.
 Salmentum, salamentum.
 Sutela, corrigia quæ tenditur sub cauda equi.
 Sububeres, infantes qui adhuc sunt sub ubere.
 Scatus, imperigo, sicca scabies.
 Sublestus, infirmus tristis.
 Sublestia, nisi miras tristitia.
 Submeies, qui in lectulo mingit.

T

Tænilis, qui potest tenere.
 Testamentum, nutrimentum, inter-
 timentum.
 Tironatum, udimen.
 Togillatim, singillarim.
 Togi, pumus, toga pura.
 Truile, quod teri potest.
 Trotinus, lecta genus arduum.
 Tuligam, carpitum.
 Tulpellen, manna genus figmenti.
 Tautones, palpebrae.
 Teloneum, quasi omnium litore fiscalis
 conductio.
 Tiaries, portitores signorum iriarj.
 Tollerunt, genuerunt *Vlp.*
 Tugellaria, malefica eò quod supra tagu-
 las tacificent.
 Tullia, media vel regia *Petronius.*
 Tragium, veniculum.
 Telax, stamus.
 Teltres, colaphus in talo.
 Tanes, cruor, languis, tabes.
 Tiliensis, clangori, id est sonitus cum tu-
 multu.
 Tam nefas, tam derestabile factum.
 Tellus, calculus tabula.
 Terminus, vermis in carne.
 Tagax, furunculus.
 Tahax genus vestis.
 Tenigipinæ, quæ terram capiunt, i. pisci-
 nam quas & lacus rustici vocant terri-
 piscinæ.
 Tinctorium, gladus cinctorium.
 Taca, flauus vel vestis Nonius.
 Tocus, calculus dicitur est Compito* solo
 pilis quod j sibi componit. Calx enim
 lapis est, calculus diminutiuum.
 Tricthila, vbi pendunt variæ.
 Tuatum, bula condita apud Alpinos Gal-
 los.
 Tuore, visu.
 Tongillatim loqui, pravis verbis à Ton-
 gilo parasito qui in hoc inuenerat ri-
 sus accipium, vi salutatus conuicio res-
 ponderet & maledicentem blandissime sa-
 luraret.
 Tarturilla, locus in quo corruptelæ sic-

bant quod ibi turrari opera daretur.

Senec. epist. 97.

Tuber, sili subterranæ.

Tironizare, militare.

V

Vsia, vermis porci.
 Vani parentes inanes, inutiles, men-
 daces pellaces.
 Verax, sonitic, s fidelis.
 Verbosus, nugator pessimus.
 Vespelliones, fossarij qui mortuos sepe-
 liunt.
 Vestiarium, erogatarium.
 Victimio, immolo.
 Vidubium, quæ duos maritos amisit.
 Villitus, actor, exactor.
 Villæ, ensionum, inulares.
 Vouificantibus, dona libantibus.
 Vallemachia, inhonestæ captationes &
 carmina iocæque turpia *Sarmacurta.*
 Vultuosus, tristis.
 Yabra, callidus, artificiosus.
 Vabrum, varium, multiforme.
 Vadimonium facit, fidei iussorem dat.
 Valitant, valent.
 Veritat, devertit, ambulat.
 Verbotenus, verbi gratia.
 Vestiplica, quæ vestes plicat.
 Vespertilio, seotinus.
 Vespillo, sepulchrorum violator.
 Viriosus, austerus.
 Vnorum, multorum.
 Vtensilia, viatici sumptus.
 Vnicuba, vnus viri vxor.
 Vagurne, perorium passim vagatur.
 Vanicavit, ambulauit.
 Vadatur, promittit, pollicetur, fidem dicit.
 Vestra, balba.
 Visor, ardens.
 Virricus, patreus.
 Vaginatus, exagitarus.
 Vagitur, violenter fiet.
 Virginal, membra cadauca virginis in
 quo habitat.
 Vexilla, imperus fortis carrorum.
 Valgis, foras versus tumentibus.
 Varia, diuersis plantis.
 Varam, tibiam, libianam pedio duæ sunt
 inter se calligatæ quæ afferem sustinent,
 vnde proteribium sequitur tibia varam
Auson.
 Ventri loqui, præcantatores.
 Veruarellus, qui suscitatur, vsirat per dies
 festos.
 Vepia, callidus, testificator, diuersipellis.
 Veligebum, genus fluuiialium nauium a-
 pud Cellos.
 Veteratricem callidam circumscribendum.
 Vestis, ludicra, histrionica leuis.

Vidubium, viduertas.
 Villatura, territoria.
 Virops, quæ iam opus habeat viro.
 Viripos id est viri potens.
 Vuca mare, stricta manu *xxvii*.
 Verilia maris exæstiuatio & solaria quæ ad
 mare redit *Varro*.

Ledo maluia hedi.
 Veneripeta luxuriosus.
 Vascillum vas paruuum *Macrobius* soluens
 radiis in aqua subiectum vascilli *Glossi*
 vascillum.
 Verulia, paruz fabæ.
 Viria, viriale, brachiale.

EXCERPTA DIF- FERENTIARVM.

AB AMPLISSIMO VIRO IACOBO
 BONGARSIO LEGATO REGIO
 COMMVNICATA.

Incipit de proprietate sermonum vel rerum.

INTER pollicere & promittere
 hoc interest, quod promitti-
 mus rogati, pollicemur vl-
 tid.
 Inter nullum & neminem hoc
 interest, quod nullus potest
 referri, nemo, ad hominem, & est nemo
 quasi nec homo.

Inter *intus* & *introd* hoc interest, quod in-
 trod eo, intus sum, intus venio, foras eo.

Inter *lustra producta* & *lustra corrupta*, hoc
 interest, quod lustra sunt certa tempora:
 Lustra latibula ferarum, vel turpium ho-
 minum receptacula.

Inter *seruitium* & *seruitutem* hoc inter-
 est, quod seruitus necessitas seruiendi:
 seruitium dicimus numerum seruo-
 rum.

Inter *terminum* & *finem*, hoc interest,
 quod terminus non sine manu ponitur,
 finis vel sermonis vel voluntatis vel cui-
 usque rei alterius intelligi potest.

Inter *asperum* & *ferocem* hoc interest,
 quod asperum ad tempus, ferox, à natiui-
 tate.

Inter *flumen* & *flauium*, *annem* & *torren-
 tum*, hoc interest quod flumen à fluere di-
 citur, *annem* à temporali aqua est, *Am-
 nes* enim à matre cognominatur. *Torrentis*
 qui hyeme intumescit, & multibus nati-

busque completur.

Inter *innocentem* & *innocuum* hoc inter-
 est, quod innocens sanctitate morum in-
 telligitur, innocuus qui non habet vim
 nocendi.

Inter *generosum* & *nobilem* hoc interest,
 quod generosus nascitur, nobilis opibus
 fit.

Inter *Regium* & *Regem* hoc interest, quod
 Regius puer Regalis est, Rex quia regit
 regnum.

Inter *dementem* & *amentem* hoc inter-
 est, quod amens in totum caret mente, de-
 mens partem retinet dictus quasi diminau-
 ta parte mentis.

Inter *pecodes* & *pecora* hoc interest, quod
 pecodes tantum oues accipimus, pecora
 autem mixtura omnium animalium est.

Inter *monstrare* & *demonstrare* hoc in-
 terest, quod monstramus semel, demon-
 stramus sapius.

Inter *diuitem* & *honestum*, *pecuniosum*, *bea-
 rum* & *locupletem*, *opulentum* hoc interest,
 quod diues auro argentoque, honestus
 moribus dicitur. Pecuniosus à pecoribus
 dicitur, beatus ab animo: locuples, ab eo
 quod sit locis plenus, opulentus omni-
 bus his plenus, tanquam opibus suis emi-
 nens.

Inter *patem* & *coram* hoc interest, quod

palam hominum præsentiam notat, coram, personam accipere, desiderat.

Inter *album & candidum* hoc interest, quod album naturale est, candidum cura facit.

Inter *sensum & intellectum* hoc interest, quod sensus naturale est, intellectus à re obscura.

Inter *exanimam & inanimum* hoc interest, quod exanimus qui anima priuatus est, inanimus qui nunquam habet animam.

Inter *imbrem, nimum & pluuiam* hoc interest, quod imber à Græca significatione descendit quasi ymbrosium, qui summa vi cadit, sed citò descendit. Pluuia est, quam impulsu venti nubes exprimunt. Vnde etiam plorare est dictum, cum coacta dolore lacrymæ exprimuntur. Nimbuseriam erumpit, ita vt aliquam partem minorem occupet cœli, maiorem serenam relinquat.

Inter *sanguinem & cruorem & saniam* hoc interest, quod sanguis dicitur, cum intra corpus est, dictus quod nos sanciat id est, contineat. Cruor cum fusus, idè dictus quod conruere cogat. Sanies corpus putre.

Inter *terga & tergora* hoc interest, quod terga hominum sunt, tergora animalium: numero singulari, hominis tergum dicitur, animalis tergo.

Inter *mi & mihi* hoc interest, quod mi pronomen est simplex, mihi compositum, vel mi vox affectus, & vocatiuum semper desiderat casum.

Inter *tum & tunc* hoc interest, quod tum ordinis habet significationem. Tunc temporis.

Inter *iram & iracundiam* hoc interest quod ira ad tempus, iracundia continetur in corde.

Inter *noctum & noctem* hoc interest, quod noctu sic dicitur, quomodo interdiu, & significat aliquam partem diei, noctem autem totam noctem intelligimus.

Inter *fari & loqui, fermocinari, narrare* hoc interest, quod famur cum aliquid facundè dicimus, loquimur natura. Sermo cinamur quando cum aliquo sermone contendimus, narramus doctè.

Inter *tenere, sumere & accipere* hoc interest, quod tenemus quæ sunt in nostra potestate, sumimus posita, accipimus data.

Inter *aspicere, suspicere, inspicere, prospicere, dispicere, inueneri, videre, spectare & visere*, hoc interest, quod aspicimus casu, suspicimus in superiorem partem vel veneramur, inspicimus iudicatum, prospicimus

quæ longè sunt. Dispicimus inferiorem partem vel languidam, intuemur cum causam videmus, natura visimus experta.

Inter *furorem & insaniam* hoc interest, quod furor temporis vitium est, insaniam perpetua.

Inter *alium & alterum* hoc interest, quod alius ex multis, alter ex duobus.

Inter *scelus & facinus*, hoc interest, quod scelus crimen est, facinus etiam in laude rectè dicitur, Salustius dixit bonum facinus.

Inter *dona & munera* hoc interest, quod dona dono dantur, munera hominibus tribuuntur, & munera quibus milites officio funguntur, quæ quidem munia vocantur.

Inter *vestem & vestimentum* hoc interest, quod vestis fœminarum dicitur, vestimentum virorum.

Inter *humidum, & vuidum*, hoc interest, quod humidum penitus permeat, vuidum quod medium vsque peruenit.

Inter *vetus & vetustum* hoc interest, quod vetus nouo comparatur, id est contrario, vetustum ad antiquitatem refertur.

Inter *terrere & deterrere* hoc interest, quod qui terret timere cogit, qui deterrere prohibet perseuerare.

Inter *solum, unum, solitarium & unicum* hoc interest, quod solus quia cæteris relictus est, vnus initium multorum ait: solitarius, qui semper sine cæteris quit vnicus habetur, solus propter inopiam aliorum.

Inter *apharesin, syncopen, & apocopen* hoc interest, quod apharesis ex prima parte vocis fit, litteras, vel syllabas detrahens. Vt si genus humanum & mortalia temnitis arma pro contemnitis: syncopen mediana perdit, vt Apparent rare nantes, pronatantes, apocopen ex vltima, vt ad domus luxu instruitur pro luxuria.

Inter *solacisum & barbarisum* hoc interest, quod solacisimus in sensu fit, barbarisimus in voce.

Inter *relictum & desertum* hoc interest, quod relinquitur voluntate, deserimur inuiti.

Inter *misereri & miserari* hoc interest, quod miseremur cum eodem tempore, & dolet nobis de alicuius casu & subuenimus laboranti, miserari consolari tantum & intra affectum doloris esse.

Inter *orare & precari* hoc interest, quod orare dicitur quum oris ratio ducit & qui orat & iam precatur, aut qui rogat deprecatur, non vtrique qui orat, quia etiam imperiti ad preces descendunt.

Inter *nescire & ignorare* hoc interest,

quòd qui nescit omnium notitiam caret, qui ignorat aliquid nescit.

Inter *legatum & oratorem* hoc interest, quòd Legatus electus est ad officium à civitate & est sacrosanctus: orator ad orandum missus vt oris rationem exponat in quod petit.

Inter *tardum, pigrum, inerem & segnem* hoc interest, quòd tardus dicitur qui trahit tempus, iners sine arte, nullius officio capax, piger per omnia ægro similis, segnis semotus est à calore.

Inter *natum & ignatum* hoc interest, quòd natus particulariter dicitur à verbo id est nasci, ignatus filius à generatione.

Inter *infamem & famosum* hoc interest, quòd famosus tam in bona cogitatione quàm in mala, infamis tantum in mala.

Inter *iuventutem & iuuentatem* hoc interest, quòd iuventus dicitur multitudo iuuenum, iuuentas vnus ætas, iuuenta Dea iuuentatis.

Inter *decus & decorem* hoc interest, quod decus ad virtutem refertur, decor ad corpus.

Inter *super & supra* hoc interest quòd super est quod eminent, supra quod aliquid substratum habet.

Inter *metum, timorem, & pauorem* hoc interest, quòd metus frustra prospicit: Timor subita mentis consternatio est: Pauor animi motus, vnde & iam pauida iumenta dicimus.

Inter *que & ve* disunctio.

Inter *omnes, cunctos & vniuersos*, hoc interest, quòd omnes quorum mentio est, cuncti qui vbique sunt, vniuersi qui in vno loco versì.

Inter *vndam & aquam* hoc interest, quòd vnda copiosa aqua est, aqua etiam naturalis.

Inter *tacere & silere* hoc interest, quòd qui desinit loqui, & qui nondum coepit tacet.

Inter *auxilium, præsidium & subsidium* hoc interest, quòd auxilium laborantibus mittitur, præsidium præparatur, subsidium seruatur, vt cum exegerit ne cessitas derur.

Inter *sequi & consequi* hoc interest, quòd consequimur præcedentem, insequimur inimicum.

Inter *principium & initium* hoc interest, quod principium totius corporis est, initium quasi primum.

Inter *simulare & dissimulare*, hoc interest, quod simulamus quæ nescimus & negamus non scire, dissimulamus quæ scimus.

Inter *simul & simitum* hoc interest, quòd simul vna pariter quæ res clareat, vt simul legimus, simul scribimus, simitum lucrì recipit significationem, quasi similitum.

Inter *sceleratum, scelestum & scelerosum* hoc interest, quod sceleratus suo scelere vel alièno contaminatus, scelestus scelerum cogitator, scelerosus quasi insidiosus periculosus vel totus vel dies vel animus propter arduitatem.

Inter *reliquos & ceteros* hoc interest, quod reliquos dicimus relictos ex omnibus, ceteros quos nescimus.

Inter *redibitum* per b. literam, & *rediuuium* per u. hoc interest, quod redibitum est quod nascitur, rediuuium est quod reuiuiscit.

Inter *patrium & paternum* hoc interest, quod patrium à patria venit, paternum à patre.

Inter *pometa & pomeria* hoc interest, quod pomeria virga dicimus, sicut olearia & figaria, pometa qua malera, ficeta & oliueta.

Inter *agrum & agrotum*, hoc interest, quod æger animo, agrotus corpore.

Inter *prior venit & ante hoc venit*, hoc interest, quod prior ad dignitatem, ante ad tempus refertur.

Inter *infcere & officere* hoc interest, quod officit qui nocet, inficit quasi qui lanam aut alia inficit.

Inter *contingere, accipere & euenire* hoc interest, quòd contingunt bona, accidunt mala, eueniunt vtriuque.

Inter *gratis & gratias* hoc interest, quod congratis referimus, gratias agimus.

Inter *oleas & oliuas* hoc interest, quod oleas ipsum fructum dicimus vnde fit oleum, oliuas arbores vnde sunt oliueta.

Inter *nixus & nusus* hoc interest, quod nixus ad corpus refertur, nusus ad animum, id est conatus.

Inter *nefandum & nefarium* hoc interest, quod nefarius à præteritis intelligitur, nefandum in opere.

Inter *nutrit & nutricat* hoc interest, quod nutrit mulier, nutricat nutricius.

Inter *maritimum & marinum* hoc interest, quòd maritimum proximo mari, marinum ex ipso mari.

Inter *lanari, lacerat, & lancinat* hoc interest, quod lanari cum membratim distendit, lacerat qui partibus suis mēbra distruit, lancinat qui inutiliter membra discerpit.

Inter *patulum & patens* hoc interest, quod patulum est, quod claudi vel regi non potest, patens quod cum referatum fuerit, iterum claudi potest.

Inter *gurtam & stillam* hoc interest, quòd

quod stilla cadit gutta stat.

Inter *delictum & peccatum* hoc interest, quod delinquimus cum iussa salubria non implemus, peccamus cum ea quæ iubentur, non agi præsumimus.

Inter *incolam & acolam* hoc interest, quod incolam est qui propriam terram in qua natus est excolit, accola qui terram natiuitatis suæ, sed alienam colit, aduena qui de sua terra in alterius terram aduenit.

Inter *hesternum & externum* hoc interest, quod hesternum ab hesternâ die dicitur, externum verò extraneum. Nam multi imperitorum externa dies dicunt, quod non admittitur.

Inter *baltea & balteos* hoc interest, quod baltea ipsa loca significamus, cæteros balteos dicimus.

Inter *bibere & ebibere* hoc interest, quod bibit qui aliquid reliquit in poculo, ebibit qui totum exaurit.

Inter *geminatum, iunctum & duplicatum*, quod sit quamuis acurè intelligentibus breuiter exposuerimus: tamen sub exemplis latius doceamus, geminatum est quod ex duabus rebus simillimis constat, (vt Cicero gemina audacia.) iunctum est quod ex duabus rebus paribus constat (vt Virg. iungentur iam gryphes equis) duplicatum est, cum vna res bis ponitur, ingens ad terram duplicato poplite.

Inter *decline & decliue* hoc interest, quod declinis sol, decliuis locus. Sic intelligendum est, adclinè & adcliuè, vt adclinis homo, adcliuis locus, ex hoc adcliuum dicitur.

Inter *commentarios & commentaria* hoc interest, quod commentarij libri, commentaria volumina dicuntur.

Inter *primum & priorem* hoc interest, quod primum è multis, prior ex duobus, sic inter postremum & posteriorem obseruabis.

Inter *desertum & desertum* hoc interest, quod desertus orator dicitur, desertus derelictus.

Inter *dilatorem & delatorem* hoc interest, quod delator est qui desert ad accusandum, dilator qui desert ad proferendum.

Inter *aduersum & aduersus* hoc interest, quod aduersum te aduersarius, aduersus te imitator.

Inter *pauperiem & paupertatem* hoc interest, quod pauperies damnum est, paupertas qui nihil habet.

Inter *exprobrare & obprobrare* hoc interest, quod exprobrat qui quod præstitit commemorat: obprobrat qui proprium obicit at vitium.

Inter *arcessere, & arcessere* hoc interest,

quod accersit qui euocat, arcessit qui accusat.

Inter *aceruum & acerbum* hoc interest, quod aceruus moles est, acerbus immaturus & asper.

Inter *labrum & labium* hoc interest, quod labrum superius labium inferius dicitur.

Inter *toga, ruga, tuba & tusa* hoc interest, quod toga vestimentum est, tuga quibus aqua deducitur, tuba qua clangitur, tusa lapis, quibus ex aqua coagulata efficitur quod tufum dicimus.

Inter *comosum & comatum* hoc interest, quod comosus à comæ vsu dicitur, comatus natura, vt comata gallea.

Inter *certo & certius* hoc interest, quod certo est à certa, certius à certè.

Inter *cacitadinem & cacitatem* hoc interest, quod cacitas vis ipsa tanquam feritas aut calamitas dicitur, cacitudo autem affectio vt stippitudo.

Inter *castimoniam & castitatem* hoc interest, quod castimonia quasi cærimonia dicitur, castitas autem tantum corporis.

Inter *copias & copiam* hoc interest, quod copias exercitus significatione dicimus, copiam autem rerum.

Inter *circum, circa, circiter* hoc interest, quod circum ad tempus, circa ad locum, circiter ad numerum refertur.

Inter *fidum & fidelem* hoc interest, quod fidus amicus, fidelis famulus dicitur.

Inter *illius similis & illi similis* hoc interest, quod illius similis moribus, & illi similis vultu.

Inter *femina & plemina* hoc interest, quod feminas cum crura abundant sanguine, Plemina cum in manibus vel pedibus callus sulci nascuntur.

Inter *mammæ & vbera* hoc interest, quod mammæ hominum, vbera peccorum accipiuntur.

Inter *auena sine aspiratione & habenas* per aspirationem hoc interest, quod auena germen est sterile, habenas autem retinacula iumentorum.

Inter *donum & munus* hoc interest, quod donum dantis est, munus accipientis, illud à dando hoc ad muniendum.

Inter *coarguere & arguere* hoc interest, quod coarguere, coercere vel compefcere est, arguere ostendere & patefacere, (vt Virgil. Degeneres animos timor arguit,) vnde & argumenta dicuntur quæ causam ostendant.

Inter *afficere & adficere* hoc interest, quod afficimur honore, adficimur morte vel iniuria.

Inter *aduocatam, inuocatam & euocatam* hoc interest, quod aduocatur daturus pa-

trocinium. Inuocatur præstaturus auxilium, euocatur præbiturus obsequium.

Inter *inluuiem* & *ingluuiem* hoc interest, quod inluuius sordium, ingluuius ventris, illud à non lauando, hoc ab inglutendo dictum.

Inter *commonere admonere* & *monere* hoc interest, quod commonemus præterita, admonemus præsentia, monemus futura.

Inter *temeritatem* & *audaciam* hoc interest, quod temeritas sine consilio dicitur, audacia post consilium.

Inter *velocitatem* & *celeritatem* hoc interest, quod velocitatem pedum & corporum dicitur, celeritas animorum atque factorum.

Inter *uiuum* & *uiuentem* hoc interest quòd uiuus de uiuituro dicitur, uiuens de morituro.

Inter *nasci* & *enasci* hoc interest, quod nascitur, quod de vtero decedit, enascitur, quod de terra, aut aqua exsurgit.

Inter *abducere*, *perducere* & *deducere* hoc interest, quod adducimur ad rem inhonestam, perducimur ad studia, deducimur ad honorem.

Inter *eluxit* & *inluxit* hoc interest, quod eluxit, qui luctum disposuit, inluxit cum lumen apparuit.

Inter *nuntiare*, *denuntiare*, *adnuntiare* & *renuntiare* hoc interest, quod nuntiat de longinquo, denuntiat in præsentia, adnuntiat de futuro, renuntiat de excusando & repudiando.

Inter *conscribere*, *exscribere*, *transcribere*, *inscribere*, *adscribere*, *discribere* hoc interest: quod conscribere vnà simul scribere est, exscribere, scriptura transferre, transcribere cum ius nostrum ad alium transit.

Inscribere accusationis est, adscribere adsignationis, discribere dictionis, vel ordinis, scribere verò verbum est imperfectum.

Inter *extruere*, *instruere*, *adstruere*, *construere*, *struere* hoc interest, quod extruere est, in altum proficere, instruere aciem vel actionem, adstruere, adfirmare, construere struendo coniungere, struere: reliqua super posita subinstruere.

Inter *consuescere*, *insuescere*, & *adsuescere* hoc interest, quod consuescimus bona, insuescimus mala, adsuescimus vtraque.

Inter *fungi* & *defungi* hoc interest, quod fungi agere est, defungi peragere est, vnde & mortui defuncti vocantur, cò quod peregerint vitæ istius cursum.

Inter *adulescere*, *inolescere*, & *exolescere* hoc interest, quod adulescere augmenti est, inolescere coaugmenti, exolescere e-

uaniscendi.

Inter *deportare*, *adportare*, *comportare* & *exportare* hoc interest, quod deportare & adportare aliquid adferre est, comportare in vnum locum conferre, exportare, colere.

Inter *temperantiam*, *temperacionem* & *temperiem* hoc interest, quod temperantia animorum est, temperatio rerum, temperies aurarum.

Inter *recipere* & *suscipere* hoc interest, quod recipimus rogari, suscipimus sponte.

Inter *harundinem* & *hirundinem*, hoc interest, quod harundo canna est, hirundo auis quæ tegnis adhærere solet.

Inter *spirare* & *exspirare* hoc interest, quòd spirare viuere est, exspirare mori.

Inter *pertinaciam* & *constanciam* hoc interest, quòd pertinacia malæ rei dicitur, Constantia bonæ.

Inter *consequi* & *adsequi* hoc interest, quod consequimur pedibus, adsequimur studio.

Inter *latari* & *gratulari* hoc interest, quod latamur de nostris, gratulamur de amicorum.

Inter *herbosum* & *herbedum* hoc interest, quod herbedum locum in quo herba est, etiamsi aridus esse consuevit, herbosum qui herbam facile generat, etiamsi ad tempus aridus sit: sic & aqua tam portionem rectè dicimus, quamquam aliunde recipiat. Aquosum enim locum, qui ex se aquam effundit, sic & meracam potionem, & merosum vinum appellamus.

Inter *subter* & *subius* hoc interest, quod supter re aliqua superiore premitur, & conculcatur, suptrus est quod dimissum altius contingitur.

Inter *Sinum* & *gremium* hoc interest, quod sinum dicimus sinuata vestis receptaculum. Gremium verò accinctæ vestis secretum.

Inter *largitatem* & *largitionem* hoc interest, quod largitas humanitatis est, largitio ambitionis.

Inter *muliebrem* & *mulierarium* hoc interest, quod muliebrem dicitur à mulieribus factum, mulierarium, à mulieribus ordinatum, vt per viros gestum.

Inter *diligere* & *deligere* hoc interest, quod diligi affectionis est, deligi iudicij, vnde & exercitus deligi iubetur.

Inter *commodare* & *mutuo dare* hoc interest, quod commodamus amico, pro tempore, equum, vestem, seruum & similia, mutuo autem damus pecuniam, triticum, vinum vel cætera.

Inter *ligare* & *legare* hoc interest, quod ligat

ligat quis vinculo, legat Testamentum.

Inter *loqui, obloqui, adloqui & eloqui* hoc interest, quòd loqui, hominis est, obloqui obtrektoris, qui obicit aut opponit, adloqui horantis aut iudicantis eloqui honoris est.

Inter *percutsum & percussum*, hoc interest, quòd percussum corpore dicimus, percussum animo.

Inter *fremorem & fremitum* hoc interest, quòd fremor murmur hominum est, fremitus bestiarum.

Inter *flauum, furuum & fuluum* hoc interest, quòd flauum robeum dicimus, vt flaua cæsaries, furuum nigrum, fuluum nigro robeum, vt fuluum leonem.

Inter *postulare & poscere* hoc interest, quòd postulatur cautè, poscitur improbe.

Inter *frizum & frictum* hoc interest, quòd frizum à frigore, frictum à frigendo dictum.

Inter *diutinum & diuturnum* hoc interest, diutinum est quod diu fuit, diuturnum diu duraturum.

Inter *delitum & inlitum* hoc interest, quòd delitum quia subitum. Inlitum verò lituratum.

Inter *damnum, dispendium, & detrimentum* hoc interest, quod damnum vnde diminutum sit, dispendium vbi pondus ab sit, detrimentum quod terendo minuat.

Inter *dominium & dominatum* hoc interest, quod dominium priuatim intelligitur quod iuris est, dominatum autem Imperij.

Inter *nixus & nixus* hoc interest, quod nixus ingenua, nixus à nitendo, id est conando.

Inter *nubere, enubere, & denubere*, hoc interest, quod nubit cuius cui, enubit extraneo, denubit quæ in manu viri conuenit.

Inter *noxa & noxia* hoc interest, quod noxa poena est, noxia ipsa culpa.

Inter *neccitatem & necessitudinem* hoc interest, quod neccitas vim significat, neccitudo coniunctiones sanguinis aut animi.

Inter *clausum & obturatum*, hoc interest, quod clausum à claustris & clauibus dicitur, obturatum autè proprium foraminum sit tanquam aures, obturatæ non clausæ.

Inter *operire, adoperire, inoperire*, hoc interest, quod operimus operculo, adoperimus fores, inoperimus cum iacenti aliquid super ponimus.

Inter *pometa & pomaria* hoc interest, quod pometa vbi ipa nascuntur poma, pomaria in quo seruantur.

Inter *palnam & palmum* hoc interest,

quod palma in corpore, palmum in mensura, est autem hæc mensura à primo pollice v' que ad minimum digitum.

Inter *poplites & suffragines* hoc interest, quod poplites hominum, suffragines animalium.

Inter *preparare & apparare* hoc interest, quod preparat desiderium replet parando, apparat qui parando adicit, id accula parat.

Inter *stipulationem, restipulationem, adstipulationem & constipulationem* hoc interest, quod stipulatio certum intellectum, restipulatio, si aliquid sit factum quod conuenit, adstipulatio eiusdem pecuniæ, vt vel aliter petere possit. Constipulatio confecta restipulatio, si qua dolo mala facta.

Inter *saturitatem & facietatem* hoc interest, quod saturitas de cibo tantum, facietas de reliquis dicitur rebus.

Inter *viciniam & vicinitatem* hoc interest, quod vicinia loci videtur esse, vicinitas personarum.

Inter *fluctuo & fluctuor* hoc interest, quod fluctuo animo quasi fluctus ago, & hoc illucque fluo, fluctuor, fluctuor indeoque fluctuat mare fluctuatur nauium, sic inter luxurior & luxurio discernendum est.

Inter *potero & potuero* hoc interest, quod potero certum promittentis est, potuero dubitantis.

Inter *Hispanum & Hispaniensem* hoc interest, quod Hispanus natione dicitur, Hispaniensis, Masiliensis & similia.

Inter *escendere, ascendere, conscendere* hoc interest, quod ascendimus excelsa, vel locum honoris ascendimus, cum in aliquid altius ascendimus, conscendimus cum e quo inuementi.

Inter *utrique & vtrique* hoc interest, quod vterque in singularibus, vtrique in pluralibus dicitur.

Inter *pignoro & pignoro* hoc interest, quod pignoro animum tuum, pignoro cum pignus tuum capio.

Inter *mereo & mereor* hoc interest, quod mereo pro merito (seruitij), mereor, pro operis mercedes, sic rumino & rumino & his similia.

Inter *laurum & lauream* hoc interest, quod laurus est ipsa arbor, laurea, corona vel virga.

Inter *caruleum & carulum* hoc interest, quod carulum dicimus sicut aurum. Caruleum ex carulo quasi argentum.

Inter *imum & infimum* hoc interest, quod imus loco, infimus ordine.

Inter *curam & diligentiam* hoc interest

quod curam cruciatum habet qui commoueat, diligentia rerum administratio.

Inter *vires & virtutes* hoc interest, quod vires corporis sunt, virtutes animi.

Inter *animam, animum, spiritum, & mentem* hoc interest, quod anima est qua viuimus, animum quo regimus, spiritus quo spiramus, mens qualitas quæ bona aut mala potest referre ad cogitationem.

Inter *grauem & ponderosum* hoc interest, quod grauis secundum ferentes, qualitatem ponderosum natura.

Inter *ultorem & vindicem* hoc interest, quod viciscimus nos accepta iniuria, vindicamus ne accipiamur.

Inter *fallacem & pellacem* hoc interest, quod fallax infidelis dicitur, pellax in verbis ab appellando, id est per se loquendo.

Inter *immolare & mactare* hoc interest, quod immolare dicitur hostia commoles falla incipit adiecta est, mactatum hoc factum quasi magis auctum.

Inter *hostiam & victimam* hoc interest, quod hostia perhibetur tunc cum dux in hoste proficiscitur, victima conuincunt sicut Ouidius in Fastis Victimam quæ dextra cecidit Victrice vocatur. Hostibus à domitis hostia nomen habet.

Inter *erueri & deruere* hoc interest, quod eruantur latebræ, diruantur eminentia.

Inter *nequiquam & nequaquam* hoc interest, quod nequiquam frustra, nequaquam nemo significat.

Inter *iter & itiner* hoc interest, quod iter quo inus, itiner à via dicitur.

Inter *proprium & proprius* hoc interest, quod proprium Domini est, proprius autem loci est.

Inter *vereri & reuereri* hoc interest, quod vereor ad metum refertur, reuereri ad effectum.

Inter *liberos & filios* hoc interest, quod filij masculino genere ponuntur: Liberi in utroque sexu, & quod filij in numerum singularem renocari possint. Nemo enim dicit qui habet filium unum, liberum habeo, item quod filij promiscuè omnis conditionis intelliguntur. Tam ingenui quam serui liberi non dicuntur, nisi ingenui.

Inter *dulce & suauem* hoc interest, quod dulce idem potest esse quod suauem, non vtrique suauem quod dulce, dulce enim mel dicimus, & suauem acetum quod dulce non est.

Inter *bellum & auellum* hoc interest, quod bellum inter exteras gentes, Auellum

inter ciues, dictum quod auelluntur populi in duas pares.

Inter *exemplum & similitudinem* hoc interest, quod exemplum historia est, similitudo adprobatur.

Inter *diuinitatem & diuinationem* hoc interest, quod diuinitas ad potentiam nominis refertur, diuinationis futurorum præsciis facit.

Inter *vim & virtutem* hoc interest, quod virtus hortare est, vis iniuria.

Inter *rogum & pyram* hoc interest, quod rogus defunctis paratur, pyra sacrificiis.

Inter *arma, armamenta, & tela* hoc interest, quod arma sunt quibus corpora nostra in bello teguntur, armamenta nauium, tela missilia & iacula.

Inter *virum & masculum* hoc interest, quod vir specie intelligitur, masculus genere, & quod vir tribus modis intelligitur, natura, nuptiis & virtute, masculus etiam ab homine segregatur vt in animalibus.

Inter *primum & priorem* hoc interest, quod prior alterum præcedit, primus omnibus.

Inter *profugum, exulem, relegatum, & transfugam* hoc interest, quod profugus quasi voluntarius è reliquerit, exul quidam natus expellitur. Relagatus ad tempus, transfuga qui ad hostes transiit.

Inter *altum & excelsum* hoc interest, quod altum tam in superiore partem eorum intelligimus quàm ad inferiora deponitur, excelsum in superius tantum.

Inter *vim & vires* hoc interest, quod vis imperu & iniuria constat, vires ad bonum & fortitudinem corporis refertur. Ita vis facit violentiam, vires viriosum.

Inter *scelus & crudelem* hoc interest, quod scelus circa verba est, Crudelis monstratur sanguinis.

Inter *bellum, aciem, prælium & pugnam* hoc interest, quod bellum dicitur, acies ordinatur, prælium committitur, pugna geritur, & quod acies tam ferri quàm oculorum est.

Inter *passum & expertum* hoc interest, quod patimur voluntate, experimur necessitate.

Inter *genus & gentem* hoc interest, quod genus tam hominum quam ferarum est, gens ad cognationem plurimum pertinet, & ab vno capite descendit, dicimus enim gens Gallorum.

Inter *terram, tellurem & humum* hoc interest, quod tertia pars mundi terra est, tellus Dea, humus locus sepulture dicitur ab humando.

Inter *mœnia & adificia* hoc interest, quod

quod mœnia publicorum sunt operum, ædificia priuatorum.

Inter *omne & totum* hoc interest, quod omne numerositate constat, totum soliditas.

Inter *vulcus, vulnus & plagam*, hoc interest, quod vulcus per se exit, vulnus fetio, plaga potest esse planus ictus, siue quod vulcus leuitatis est, vulnus grauitatis, plagæ etiã verbera vocantur.

Inter *sic & ita* hoc interest, quod sic qui dicit ostendit exemplã. Ita ad rationem refertur.

Inter *duos & ambos* hoc interest, quod duo numerantur, ambo congregantur.

Inter *paret & apparet* hoc interest, quod paret imperio, apparet videntibus.

Inter *pullum & nigrum* hoc interest, quod pullum albo contrarium est, nigrum colore accipimus.

Inter *putat, existimat, opinatur, arbitratur & suspicatur* hoc interest, quod putat qui dubitat, existimat qui ex immaturo quæ acta sunt dicit, opinatur qui opinioni aut suæ aut alterius credit, arbitratur qui dubie rei finem imponit, suspicatur, qui latentem rei prospicit formam.

Inter *prohibere & inhibere* hoc interest, quod prohibere est potius habere, inhibere videtur, quod prohibemus iure, inhibemus imperio.

Inter *ostentum, prodigium & monstrum* hoc interest, quod ostentum siue corpore solidum nouisse ostentat & oculis & auribus, Prodigium verò quod solidis corporibus prospicitur vt in cœlo comites stella, & in nocte lux, interdiu tenebatur. Monstrum verò contra naturam cognitum egreditur, vt serpens cum pedibus, aut cum quatuor alis.

Inter *conticuere, obticuere & reticere* hoc interest, quod qui conticuit vndique silentium præstitit, vt antiqui conticuit tandem factioque hic sine quieuit, Obticuit qui nullam spem loquendi reliquit, reticuit qui silentio responsa finiuit.

Inter *sepulchrum, tumulum, monumentum & bustum* hoc interest, quod sepulchrum locus in quo corpora sepeliuntur, à sepeliendo dicitur, Tumulus qui cineres tegit. Monumentum quod sepulchrum circumdatur, dictum à monitionibus. Bustum in quo ossa sunt, quasi bene vsum.

Inter *astra & sydera* hoc interest, quod astra siue sydera esse possunt, quia astra fixa sunt cœlo, sydera mouentur.

Inter *diripere & deripere* hoc interest, quod diripimus cum ex superiore parte in inferiorem rapimus, Deripimus autem cum laniamus & in diuersas partes deducimus.

Inter *causam & rationem* hoc interest,

quod causa multas habet species, Ratio paucissimas, & quod ratio efficitur causa desideratur.

Inter *Italiam & Italicum* hoc interest, quod Italus homo, Italicus arcus dicitur, ita illud ad personam refertur hoc ad rem.

Inter *inuium, denium, aurum & peruium* hoc interest, quod inuium est sine viuere, denius desertus locus, aurum extra vitam, peruium per quod commeatur.

Inter *dexteram & dextram* hoc interest, quod quidam putauerunt literam siue causa abundare, consuetudinem antiquam, vt reprimendo reprimendo, vt veniens & vehemens, ita dexteram manum, dextram prosperam partem dicimus.

Inter *leges & iura* hoc interest, quod iura reperta sunt ab honesta consuetudine, Leges quæ inter nos probanda facimus, iura ab vniuersis iustitia dicuntur, leges quod ista elegantur.

Inter *inuidiam & inuidiosum* hoc interest, quod inuidus qui alteri inuidet, inuidiosum cui inuidetur.

Inter *protinus & protenus* hoc interest, quod protinus est statim continuè, aduerbium temporis, protenus quasi porò tenus.

Inter *demitto & dimitto* hoc interest, quod demittit, hic qui de alto deorsum mittit, dimittit, qui in multas partes mittit.

Inter *altaria & aras* hoc interest, quod altaria Deo ponuntur, aras etiam defunctorum.

Inter *dimidium & dimidiatum* hoc interest, quod dimidium potest significare partem nisi subiiciat integrum nomen, siue dimidiatum est, vt plena hora dicitur, hora integrum nomen quasi totum, siue hora non potest dimidia esse, ergo aut dimidiata hora aut dimidium horæ dimidium est, dimidiatum autem diminuta portio.

Inter *fiduciam & confidentiam* hoc interest, quod confidentia est cum vitio temeritatis, fiducia habet si quis honesta conscientia viuat.

Inter *legionem & dilectum* hoc interest, quod legio dicitur ab eo quod legatur viri fortes & viles militiæ, dilectus quæ maximè diligimus, vt filii vel cognatio patres.

Inter *assiduum & quotidium* hoc interest, quod assiduum sedulitatis est, quotidie autem perseverantia.

Inter *mæret & meretur* hoc interest, quod qui mæret tristis est, meretur autem qui ex alterius iudicio parem beneficio gratiam expectat.

Inter *plenitudinem & plenitatem* hoc interest, quod plenitudo corporis est, plenitas rei, ita plenitudinem obelorum ho-

minum , plenitatem variz rei dicimus cuiuslibet.

Inter *precor* & *deprecor* hoc interest, quod deprecamur Deum, precamur homines.

Inter *fortunam* & *felicitem* hoc interest, quod fortuna nomen est, felicitas opus nominis.

Inter *tueor* & *tuor* hoc interest, quod tueor custodio, tuor video.

Inter *ludibrium* & *ludicrum* hoc interest, quod ludibrium in alterius iniuria, Ludicrum autem quod ipsi delectamur sine cuiusquam iniuria.

Inter *stillam* & *guttam* hoc interest, quod gutta imbrium, stilla sicutæ, vel aceti.

Inter *fidum* & *fidelem* hoc interest, quod fidus etiam amicus dicitur, fidelis seruus.

Inter *cognoscimus* & *agnoscimus* hoc interest, quod agnoscimus cognitos, cognoscimus quod nunquam vidimus.

Inter *clypeum* & *clupeum* hoc interest, quod clypeum scutum, clupeum verò in quo imagines ponuntur.

Inter *germanum* & *fratrem* hoc interest, quod germanus est verus frater patre & matre, frater verò ex diuerso patre & matre.

Inter *mersare* & *mergere* hoc interest, quod mersare sapius, mergere semel.

Inter *agere causam* & *dicere* hoc interest, quod agit patronus, dicit reus.

Inter *eminus* & *cominus* hoc interest, quod eminus ex longinquo, cominus pede.

Inter *capere* & *decipere* hoc interest, quod capimus merentes, decipimus innocentes, aut capimus arte, decipimus insidiosè.

Inter *consilium* & *sententiam* hoc interest, quod consilium cogitatio, sententia consilij pronuntiatio.

Inter *fors* & *fortunam* hoc interest, quod fors casus est, fortuna data est, & quidam sic volunt, fors tanquam mors.

Inter *voluntate* & *voluptate* hoc interest, quod voluntas animi, voluptas corporis.

Inter *interea* & *interdum* hoc interest, quod interdum aduerbium temporis est, Interea causa rei.

Inter *initium* & *principium* hoc interest, quod principium totius operis, cuiuscunque vauum est, quasi primum operis caput, initium est, quod frequentius intelligimus, & toties accipimus, quoties aut persona mutatur quasi intus in alteram rem, & principium semel initium sæpius. *Principium*, & arma virumque cano, *Initium*, musa mihi causas memora, Inueniuntur tamen principia quæ natura sui carent, & speciem initia habent, vt. At Regina graui iam dudum faucia cura, & sic fatu lachrymans, clausique immittit habenas.

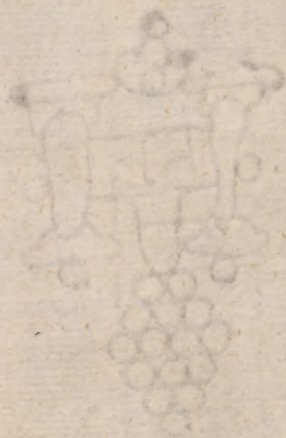
Inter *meditari* & *melitari* hoc interest, quod meditatur animo, melitatur corpore.

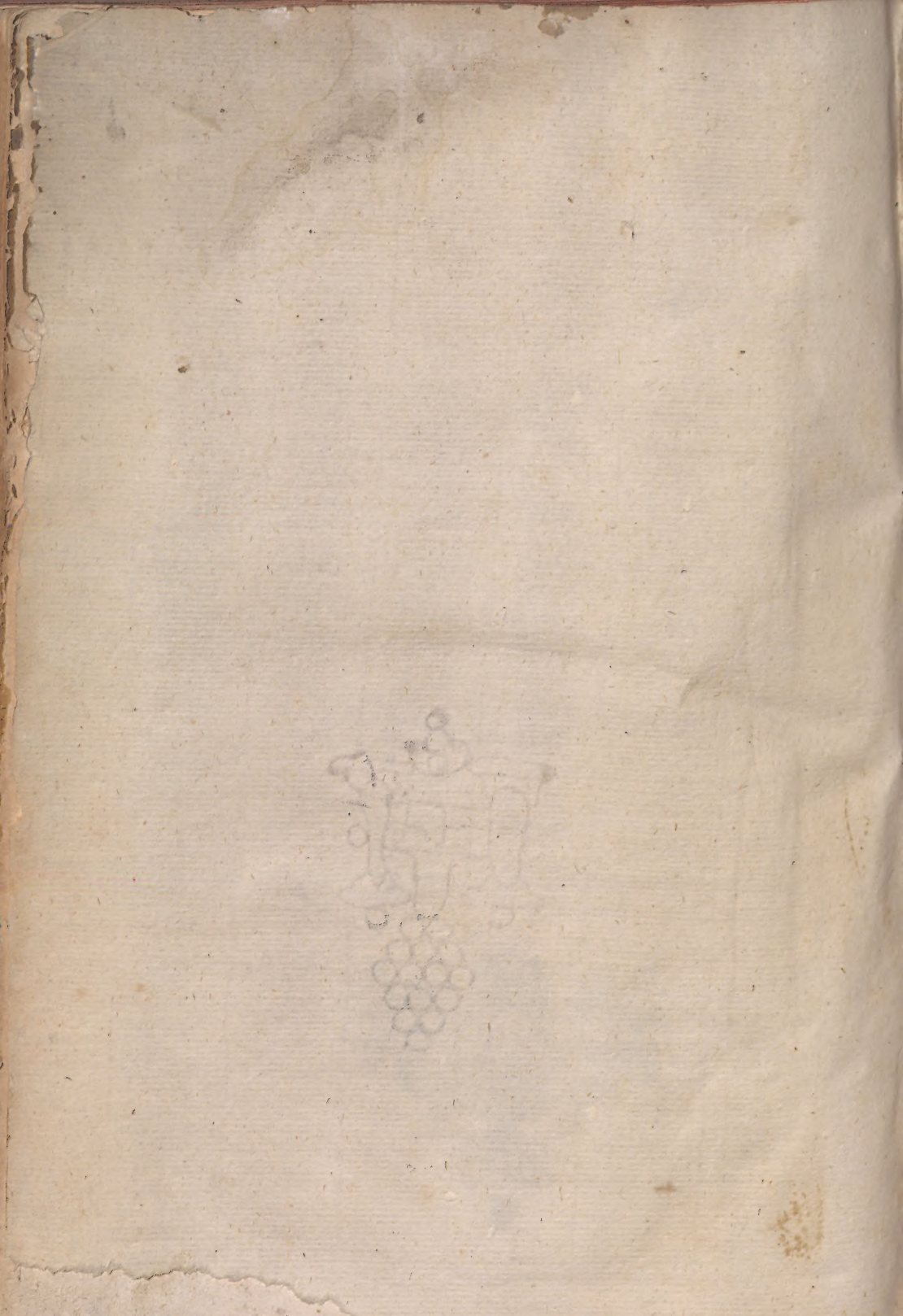
Inter *homines* & *bestias* hoc interest, quod bestia ventri seruiant, homines ratione.

Explicit Feliciter.

A 102/112

UNIVERSIDAD DE SEVILLA

600705147

i26609721

101

CORPUS
AUCTORUM
LINGUAE LATI-
NAE

112